This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

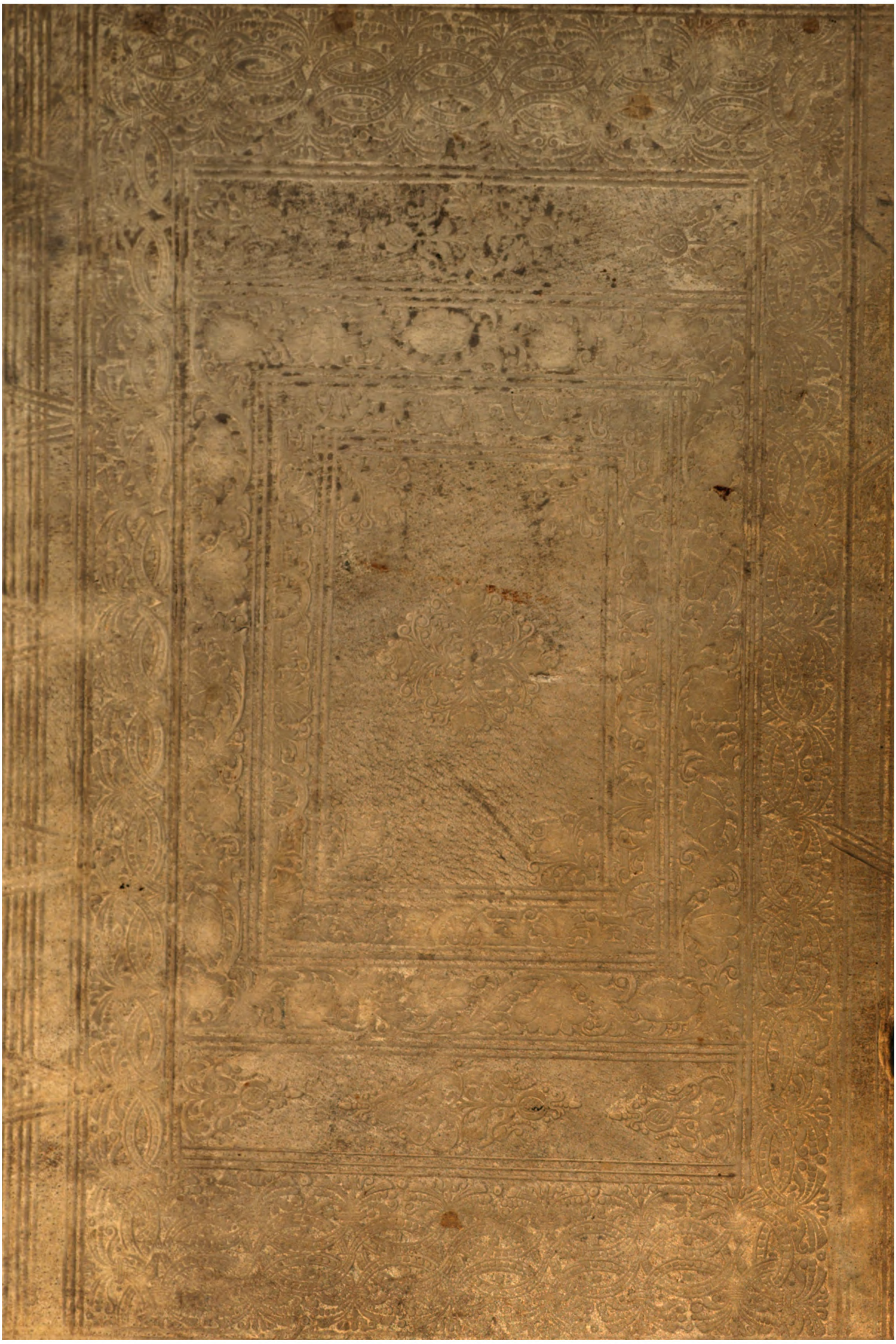

Digitized by Google

Const: 20 p.
2° L. germ. 6a -3

Schilterus

Ex libris

Joephi Sedlmayr AA: LL: et Phlae Mgstri
J. U: L: Eminent: et Ser.mi S. R. E. Card:
Bavar: S. R. J. Princ: et Eqi Fris: Ratisb:
et Cod: Consil: Aul: et Cam: Act: Rev.mi et
Cels.mi S. R. J. Princ: et Abbat: ad S: Emeram:
Ratisb: Conis: Cancel: Praet: et Feud: Praef.

2° L. germ. 6a

N. 50.

1750.

Digitized by Google

JOANNIS SCHILTERI
JCti olim Argentoratensis

THESAURUS ANTIQUITATUM TEVTONICARUM, ECCLESIASTICARUM, CIVILIUM, LITERARIARUM.

TOMUS TERTIUS,

Exhibens

GLOSSARIUM AD SCRIPTORES LINGUÆ FRANCICÆ ET ALEMANNICÆ VETERIS.

In quo

Vocabula & Formulæ obsoletæ, aut obscurioris significationis, aut usus rarioris,

Alemannica & Francica imprimis, sed & Gothica, Anglo-Saxonica, Longobardica,

Ex vetustissimis quæ haberi potuerunt tam editis quam MSS.

Libris, Legibus, Statutis, Chartis, & Documentis, ad res Divinas pariter & humanas pertinentibus explicantur.

Origines & variæ significationes reteguntur, Leges, Mores, & Antiquitates Teutonicæ passim recensentur & illustrantur.

Glossis insuper a P. BERN. PEZIO publicatis, THOMÆ REINESII Vocabulario Theotisco, DIECMANNI, STADENII, SCHERZII, PALTHENII, & aliorum Observationibus insertis.

Cum

PRÆFATIONE.

ULMÆ,
Sumptibus DANIELIS BARTHOLOMÆI & FILII,
MDCCXXVIII.

Digitized by Google

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

A Gellius Lib. XIII. N. A. c. X.

Labeo Antiſtius, juris quidem civilis diſciplinam principali ſtudio exercuit, & conſulentibus de jure publicè reſponſitavit, cæterarum quoque bonarum artium non expers fuit. Et in Grammaticam ſeſe atque Dialecticam literasque antiquiores altioresque penetraverat, Latinarumque vocum origines rationesque percalluerat. Eâque præcipuè ſcientiâ ad enodandos juris laqueos utebatur. Sunt adeò libri poſt mortem ejus editi, qui Poſteriores inſcribuntur: quorum librorum tres continui, triceſimus octavus, triceſimus nonus & quadrageſimus, pleni ſunt id genus rerum, ad enarrandam & illuſtrandam linguam Latinam conducentium.

Digitized by Google

LECTORI BENEVOLO
Joannes Frickius
S.

JAmdudum feſſus eſſe debueram præfando, qui toties in hoc opere Tuam, Lector, patientiam fatigavi, ut omnino verear, ne quis mihi præ faſtidio ferme deficiens vetus illud occlamet; *ohe jam ſatis eſt!* Et, ne quid diſſimulem, tardior nonnihil acceſſi, eo quod jam à SCHILTERO ipſo confecta ſit luculenta de Originibus Linguæ Teutonum præfatio, quam huic Gloſſario præfixam habes; cumque de ratione adcurati novis & inſignibus curis laboris hujus, Clariſſ. EDITOR, quanquam paucis & modeſte, tamen quæ ad rem ipſam ſufficere exiſtimabat, ſuccincte pleraque enumeraverit. Videbatur ergo non ſatis conſultum, onerare velle volumen novo præfamine, quo carere facilius orbis literatus potuiſſet. Interim, ne deeſſem monitis amicorum, qui aliud vel ex lege concinnitatis ac decori urgebant; tum & rogatus à Bibliopola, Optumo viro, parui tandem, curam ſimul tamen ſedulam adhibiturus, ne te mea loquacitate offendam.

Digitized by Google

Opus ipſum Gloſſarii meo ſane encomio non eget, quippe quod interna ſui præſtantia, rerum æque ac vocum Teutonicarum ubertate, indagationis & explicationis felicitate prorſus in hoc ſtudio ſingulari neminem non allicit, neminem non cordatorum in ſui etiam admirationem rapit. Ecquis enim non ſtupeat laborem B. SCHILTERI, qui glacie ad eum diem fracta à nemine, perrupit tamen per tot invia linguæ rudis, aſperæ, incultiſſimæ, velut per horridas omnium aſpectu ſylvas absque ductore feliciter, novoque nos docuit exemplo, virtuti nullam viam eſſe inviam: porro ut aliis iter poſthac redderet facilius, immenſa diligentia libros, chartas, monumenta ſine numero vetuſta Teutonum, ferreo labore perlegit, devorato facile immani tædio; tum e ſingulis, quæ indigebant interprete, aut quæ ad ſcopum pertinere ſunt viſa, congeſſit, explicuit; nec non quæ ſparſim ab aliis viris doctis obſervata collegerat, apte diſpoſuit: ubique tum linguæ, tum rebus Germanorum, Legibus, ritibus, moribusque facem accendens: atque ita viam aliis planam ſatis, & millenis inſerviturам uſibus ſtravit. Ceterum non id eo accipi ſenſu debet, ac ſi primum & ſolum ubique ita in hoc opere Schilterum verſari putaremus, ut neminem habuerit quidquam antehac vel leviter tentantem, vel progreſſum aliquousque; nihilque omnino aliorum ante ſe virorum doctiſſimorum induſtriæ debuerit: Abſit tam inepta jactatio. Nimis apertum candidumque pectus gerebat Schilterus, quam ut in ipſo, quod nunc edimus, Gloſſario fileret Viros de patriis, i. e. Teutonum antiquitatibus explicandis præclare meritos, per quos profecit: Germanos, Gallos, Anglos, Batavos, Danos, Sueonasque. Verum, uti Joſephus Scaliger olim recte vereque de Arabica lingua plus ſemel ſcripſit; tantam illius eſſe ubertatem, tantam difficultatem, ut ſi poſt plurimos Arabum libros abs ſeſe labore impigro perdomitos, poſt collectam abs ſeſe vocum ejus linguæ phraſiumque ingentem multorum millium farraginem, in novum rurſus incidat ſcriptorem, tum ſe aliquando in alium pene orbem translatum ſibi videri: adeo multa occurrere difficillima ſuperatu: ita, quæ ad explicandam veterum Francorum Anglo-Saxonum, Danorum, Sueonum & Gothorum linguam ſparſim ab aliis ante Schilterum, aut etiam ex inſtituto ſimili pulcre ac erudite congeſta ſunt aut annotata; tu tamen mecum fatebere, Lector, glaciem nondum ubivis fractam dare, multo minus pandere talem viam, quæ chartis

ve-

Digitized by Google

vetuſtis, & monumentis quæ hoc Theſauro prodeunt, ſufficiat. Hæc eſt eritque gloria Schilteri; Hermetes per avia confragoſa, & incognita mille viarum optimos hoc Gloſſario dediſſe.

Viciſſim tamen mirum non eſt, ſi ea propter non in omnibus forte ſatisfaciet lectori omni, aut erraſſe nonnihil ipſemet quandoque deprehendetur: Homo erat, & humanæ infirmitatis ſuæ tam gnarus, ut humilius eo nihil eſſet. Multa forte reliquit aliis addenda, aut rectius enodanda: quid tum? Non eſt adeo difficile, addere aliquid inventis. Laudatiſſimam hic operam poſuit Editor, ELIAS FRICKIUS, frater & collega meus, qui ut & Schilteriano nomini conſuleret, & publico prodeſſet pro viribus, inſtituto ſaluberrimo loca auctorum Teutonum allegata evolvit accurate, atque adpoſuit; tum & Scherziana, Paltheniana, Diecmanniana, Arnoldina, Reineſiana, mille præſtantiſſima obſervata, ſuo quodque loco, inſeruit; ut & Gloſſas Monſeenſes magni ponderis, ab eruditiſſimo P. Bernardo Pezio primum erutas; tum Keronis integri, caſtigatis Goldaſti gloſſis, voces omnes cum Latina explicatione dedit: denique nihil omiſit, quod ad ornandum opus pertinens omnino potuit reperire. Bona tibi fide, Lector, adfirmo, plurimis vigiliis conſtitiſſe viro optimo laborem, noctes atque dies inſumtos impigre, quot numerari nihil attinet: ſed queis tamen judicium abs te non iniquum, ut ſperamus, merebitur. Plura non poſtulat Vir modeſtus, cetera minime his dicatus laboribus; ſed ſacris: queis nunc redditum ſe totum poſthac conſervabit; ſubſecivum tempus hucusque tantum magno motu avelli ſtudiis ſacris potuiſſe ipſe miratus.

Habes quæ ſufficere jamdum poſſent. Sed non omittendum adhuc illud; Gloſſarium hoc Schilterianum, æque ut Cangiana Latinitatis & Græcitatis mediæ Gloſſaria, aut ut Anglo-Saxonicum Henr. Spelmanni, rebus etiam abundare. Vin' ſpecimen? Evolve, quæ de Nobilitate eximia congerit vir ſummus, ad vocem *Adel*: quæ de vexillis Imperii, aliisque ad v. *Ban* & *Banier*: rurſus quam late pateat nomen *Ban*, nunc dignitatem ſummam & diadema; nunc proſcriptionem publicam feralem ſignificans; aliaque, fuſe ex hiſtoriis & chartis variis illuſtrata. Jam quid commemorem ea quæ de

Digitized by Google

judiciis Teutonum ſub voce *Mal*, alibique ; de judicibus Gravionibus ſ. Comitibus. p. 403. de Tutoribus atque pupillis p. 604. ſqq. de Landvogtis ad *Suevos* p. 780. de Juramentis veterum Celtarum & Francorum quæ in judicio non à ſolis admittebantur, ſed manu tertia & quarta, p. 257. de Dea Hertho vel Hertha, p. 455. ſq. de Freya, Venere p. 607. de Monetis fuſe p. 615. ſeqq. de Jure mercium à naufragis colligendarum olim apud Normannos magna æquitate conſtituto ſub nom. *Varech*, quaſi *Var-recht*. p. 799. ſqq. de Jure & more armorum atque inſignium, ad *Wapen*. p. 826. ſqq. de Titulis honorum Imperatoribus, Regibus, Ducibusque olim datis. p. 791. ſq. Tranſeo alia magno numero præclara : etiam quæ nonnunquam Cl. Editor adjecit, v. g. de Monogrammate veterum Impp. Germanicorum, ad *Handtzaichen* p. 425. de Germanorum veterum delubris, templisque ad *Haruc* è Diecmanno p. 435. alibi epiſtolam Chriſt. Arnoldi integram bonæ frugis pleniſſimam p. 604. ſq. &c. Omnium minime vero ſilenda, quæ ſubinde inſerit Schilterus ſua etiam aut amicorum de variis rebus quæſita, reſponſa, cogitata, obſervata : e quibus eminent quæ de Alſatiæ denominatione, finibus, Dominis variis, Comitibus Oetingenſibus, Werdanis, Salmenſibus, &c. tum de Landgraviis, & Landgraviatu bis magna ſedulitate & ſtudio accurato congeruntur p. 28. ſqq. & rurſus p. 849. ſqq. nec minus pulcra, quæ de Alemannis congerit diſtincte p. 22. ſqq. Satis hæc, ni fallor, idonea ſunt ad ſalivam tibi movendam : maxime, ſi illud adhuc unum addidero, multas paſſim chartas Imperatorum, aut Principum Comitumque, multas antiquorum formulas è ſchedis vetuſtis inſeri, uti commodo variorum, ita tuo etiam, ni fallor, adplauſu Lector, non coacto nec corrogato, ſed lubenti, atque benevolo : addita voce, quam M. Tullius adamabat ſibi adclamatam : *Bene, Præclare.* Ita ſane merent manes & labores Schilteri. Vale, Lector : & Theſauro Teutonico lætus fruere nobiſcum.

Scrib. Ulmæ, d. xi. Aug.
cIↃ IↃ ccxxviii.

I N.

Digitized by Google

I. N. D. N. J. C.

JOHANNES SCHILTERI PRÆFATIO

Ad

GLOSSARIUM ALAMANNICUM.

§. I.

DE origine ac constitutione linguæ Alamannicæ & in universum Teutonicæ aliquid præfaturis, necesse est, ut rem ab incunabulis linguarum arcessamus. Postquam Noachidarum gens intra centum propè annos à diluvio illo universali in innumerabilem excrevisset multitudinem, totâ Orientali plaga à montibus Ararat, ubi arca Noam cum sua familia deposuerat, h. e. inter mare Caspium & Pontum Euxinum in summitate montium Armeniæ, ut ex Beroso refert Joseph. *l. 1. contra Apion.* usque ad Gangem saltem & Indiam, (eatenus enim Asia Herodoti adhuc ætate habitata, τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἔρημον ἤδη τὸ πρὸς τὴν ἕω, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσας ὅιον δὴ τι ἐςί.) adimpletâ: sicuti *universa terra unius labii & sermonum eorundem* fuit, ut Moses loquitur, ita & unum populum constituerat hactenus sub paterno Noæ imperio per orientem. At pronepos ejus ex Chamo, Nemrodus vivente adhuc proavo, *Cœpit esse potens in terra*, primamque migrationem instituit, quumque hoc duce maximæ novorum colonorum copiæ *proficiscerentur de Oriente, à Gange fortè, invenerunt campum in terra Sennaar, & habitaverunt in eo, fuitque principium Regni Nimrodi Babylon, & Arach & Achad, & Chalane, in terra Sennaar.* Atque quum porrò colonias exinde deducere fœcundia hominum cogeret, ante discessum consilium inierunt non modò de monumento communis originis gloriæque, sed & de Monarchiâ universali Babylonicâ (Nemrodo auspice & imperatore per universum terræ orbem, quæ Patriarchæ Noæ ingrata & DEO adversa atque ad apostasiam directa fuit visa) constituenda, *Dixitque alter ad proximum suum: Venite faciamus lateres, & coquamus eos igne. Venite faciamus nobis civitatem & turrim, cujus culmen pertingat ad cœlum, & celebremus nomen nostrum, antequam dividamur in universas terras.* Finem hujus operis superbum, ipsi etiam gentiles Historici Alexander Polyhistor & Abydenus agnoverunt, quorum ille tempore Syllæ vixit, testis est Cyrillus lib. I. contra Julian. Alexander sic scripsit, interprete Borbosio: *Sibylla refert, adhuc omnibus mortalibus uno ore loquen-*

Origo linguarum.

Genes. XI, 1.

Gen. X, 8. XI, 2. sq.

quentibus nonnullos eorum turrium inusitatæ magnitudinis extruere cœpisse, ut in cœlum adscenderent, &c. Abydenus: *In ea dicunt primores ac eminentes robore magnitudinéque supinius elatos, seque diis meliores ac fortiores contemptim jactantes, præcelsam turrim extulisse, ubi nunc est Babylon: jamque propius cœlum ventum esse*, &c. At quid de hoc superbo & giganteo quasi instituto DEUS O. M. senserit, idem Moses porrò refert: *Descendit autem DOMINUS, ut videret civitatem & turrim, quam ædificabant filii Adam. Et dixit: Ecce unus est populus, & unum est labium omnibus, cœperuntque hoc facere, nec desistent à cogitationibus suis, donec eas opere impleant.* Sed & quo remedio hunc ausum voluerit cohibere, mox exponitur: *Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, ut non audiat* intelligatve *unusquisque vocem proximi sui. Atque ita divisit eos Dominus ex illo loco in universas terras, & cessaverunt ædificare civitatem* & turrim isthac ratione cœpta, *Et idcirco vocatum est nomen loci ejus*, quem Nemrodus nihilominus exstruxit, *BABEL, quia ibi confusum est labium universæ terræ, & inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum.* Confusionem istam linguarum temporariam fuisse, vero est similius, singulos enim ædificantes Turris Babyloniæ affecit, ut non perceperit *unusquisque* vocem proximi sui, quamdiu ædificarunt, & in ipso opere: cæteri populi, qui apud Noachum in Oriente remanserant, confusio illa non affecit; sed neque eosdem ædificatores extra opus istud, aliàs enim nec inter unam domum aut familiam communicatio fuisset, multò minus consultatio & decretum, in quam quisque populus plagam discessurus esset. Quamprimum igitur cessarunt ab isto perverso opere, cessavit etiam confusio, & iterum primævâ linguâ usi, ita ut divisio populorum non à divisione linguarum, sed vice versâ divisio linguarum â populorum divisione provenerit, quod & Mericus Casaubonus *Comm. de Lingua Hebraica statim in pr.* egregiè demonstrat, cum quilibet populus dialectum suam sibi fecerit, & ita transmutaverit successu temporis, ut mox quatuor linguæ cardinales emersisse visæ fuerint, Orientalis & primæva, reliquarum matrix, deinde Meridionalis seu Æthiopica, tertiò Occidentalis sive Celtica & denique Septentrionalis Scythica, ut ex Scymno Chio mox patebit. Quarum quælibet matrix plurium aliarum dialectorum & tandem linguarum facta fuisse cernitur. Hinc utique omnium linguarum radices ex primæva Orientali Hebræa, & ejus dialectis, Chaldæa, Persica, Arabica, Syriaca haud malè nec infeliciter arcessuntur. Porrò migrationibus & commixtionibus populorum, itemque commerciis & bellis una atque altera lingua magis magisque quàm aliæ fuerunt immutatæ. Philo Judæus *libro singulari de Confusione linguarum.* & J. C. Scaliger *Exerc. CCLIX. Sect. I.* Salianus *Epit. Annal. Eccl. pag. 78. n. VI.* aliique variè dissentiunt.

Athanasius Kircherus Lib. III. Turris Babel. Sect. I. c. 1. pag. 131. quintuplex linguarum universalium genus statuit, Hebræum, Græcum, Latinum, Teutonicum & Illyricum. Sed hoc sequioribus seculis utique accommodum fuerit: sed si primordia rerum & linguarum inspiciamus, sicuti id hîc debet fieri, certe *Latina* lingua non est coæva Græcæ, sed ex Græca orta dialectus Græcia magnæ, uti vocabatur olim Italia. Sed nec *Græca* lingua est matrix primæva, quum ex aliqua quatuor Cardinalium hæc ortum duxerit, & sine dubio Asiatica seu Orientali, quam Javanicam dixeris, unde Jonica dialectus vetustissima. *Illyrica* lingua Kirchero dicitur, quæ Scythica est denominanda, Illyricum enim Celtæ & Teutones primò occuparunt, & serò demum iis migrantibus, Scythæ Illyricum possident. Æthiopicam seu Africanam ad Hebræam quidem referre possumus, sed sicuti cæteras omnes.

§. II.

Atque cæteris Noachidis nunc semotis, de filiis JAPHET refert Moses porrò: *Gen. X, 2.* *Filii Japhet: Gomer, & Magog, & Madai & Javan & Thubal & Mosoch & Thiras. Porrò filii Gomer: Ascenaz & Riphath, & Thogarma. Filii autem Javan: Elisa & Tharsis, Cethim & Dodanim*, (alias: Rhodanim, I. Par. I, 7.) *Ab his divisæ sunt insulæ gentium in regionibus suis, unusquisque secundum linguam suam & familias suas, in nationibus suis.* Liquet ex his in unius Japheti familia seu gente non unam exortam linguam, sed per plures fuisse linguas divisam & hinc in totidem nationes, in quot linguas. Similiter enim etiam de cæteris dicitur, veluti: *Hi sunt*

Non una lingua Europæa univers.

Digitized by Google

sunt filii Cham in cognationibus & linguis & generationibus terrisque & gentibus suis. Itemque: *Isti sunt filii Sem secundum cognationes & linguas & regiones in gentibus suis.* Denique ut non præcisè LXXII. linguas, pro numero familiarum vel capitum potius tum numerare licet: ut quidem habent Excerpta ex priore libro Chronologico Eusebii & Africano & aliis Breviatoris barbari pag. 46. Minimè verò pro numero LXXII. Interpretum, ut Goldasto visum & Opitio: ita plurimæ illæ succesſu temporis singulæ in plures iterum dialectos dispartitæ fuerunt, quæ dialecti seculorum lapsu ita ab invicem & à matrice sua discrepare observantur, ut itidem in diversas linguas recessisse videantur. Itaque notatu dignum est, Gentium atque Nationum divisiones fundari in linguarum differentiis: utrasque porrò alias apud veteres, alias hodie esse. Una lingua in plures dialectos divisa una manet, quousque vulgò alterius dialecti homines alteros intelligunt. Pariter una gens in plures nationes divisa, ut Teutonica, una manet, quousque diversis dialectis sese invicem intelligunt. Posteaquam vero dialecti istæ lapsu temporum adeò discrepant flexionibus & pronunciationibus ipsisque verbis, ut alter alterum vix amplius intelligat, tunc communiter pro diversis linguis habentur, & pro diversis nationibus, etsi origo eadem maneat & linguæ priscæ & gentis. Sic hodie Gens Teutonica quæ temporibus Taciti fuit una habita, non amplius una habetur, sed diversæ nationes, ut Germanica, Belgica, Suecica, Danica, quia dialecti harum nationum in linguas transmutatæ, ut alter alterum vulgò non intelligat, etsi matrix una omnium sit, & altera primævæ proximior, quàm altera. In hanc sententiam Meric. Casaubonus *de Ling. Angl. vet. sive Sax. pag. 155.* Linguas alias esse matrices ait, alias traduces: matrices autem alias ἁπλῶς & simpliciter; alias κατὰ τι, & ut vulgo dicunt, respectivè. Itemque alias esse legitimas & genuinas matrices; alias ex casu & ex parte tantum; ut Hispanica & aliæ hodiernæ.

V. Gesneri Mithrad. Præfat.

V. §. 23.

§. III.

Ex dictis porrò judicari licet de quorundam sententia, quod inter terras & regiones, *Scythia omnium primò habitata sit.* Fragmentum Catonis de Originibus Annianum: *Equidem principatus originis semper Scythis tribuitur: à quibus auctis colonias per orbem missas ferunt.* Et Annius in Berosum, Lib. XV. quatenus scilicet in tractum illum Armeniæ Noa ex diluvio primum subsidit, qui ab ejus posteris ad Scythiam orientalem relatus fuit: sed & eatenus admitti possit, *Nullam*, non tantum *ferè*, sed penitus nullam nec *Europæ nec Asiæ* imò nec Africæ nec Americæ *gentem esse, quæ non à Septentrione promanaverit:* ut enim vidimus ex Armenia dilatata est versus Orientem primò Noachidarum gens, unde postea migravit Nemrodus cum coloniis ad Euphratem, & sic linguarum confusione Babylonica factâ, contigerunt reliquæ migrationes pro diversitate familiarum in omnes terrarum plagas: ut hinc minus verisimile sit, ex una aliqua gente totam Europam habitatam, & unâ linguâ h. e. Scythicâ omnes Europæos usos, ex qua Græca, Germanica, Persica, Gallica, & aliæ: imò veritati historicæ id adversari non difficile fuerit ostendere.

Scytharum regio & lingua.

Boxh. & Horn.

§. IV.

Inspiciamus Parentem Historiæ Herodotum, quem ex vetustissimorum Scriptorum naufragio unicum ferè fata nobis servarunt, eumque & gentis & linguæ Scythicæ peritissimum & αὐλόπλην. Qui μάλιστα θαυμαζόμενος Luciano teste fuit, ut libri ejus Musarum nomen impositum & Thucydides ejus æmulatione excitatus fuerit ad hoc studium. Nec morantur amplius Eruditi Harpocrationis Sophistæ, Strabonis & aliorum quorundam obtrectationes, quum fabulas sese ipso fatente veris verique similibus quidem intermisceat, sed non absque dijudicatione. Jos. Scaliger Animadv. in Euseb. pag. 97. *Anni LII. quot nempe vixit dulcissima illa* τῆς Ἰάδος Μούσα, *vetustissimus omnium sotutæ orationis scriptorum, qui hodie extant, scrinium originum Græcarum & Barbararum, auctor à doctis nunquam deponendus, à semidoctis & pædagogis, & simiolis nunquam tractandus.* Is *Lib. IV. pag. 256. ex H. Stephani cura*, propriam Scytharum confessionem laudat, qua ingenuè professi, se νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων, omnium

Herodoti laus.

Scyth. prima sedes in Asia.

Digitized by Google

omnium noviſſimam gentem eſſe; atque primam ipſorum ſedem non in Europa, ſed in Aſia fuiſſe juxta Maſſagetarum gentem, ad mare Caſpium, intra Araxem atque Oxum; eos porrò à Maſſagetis Araxe transmiſſo pulſos, invaſiſſe Cimmerios veteres terræ Scythicæ Europææ incolas, atque occupaſſe illam ad Pontum Euxinum terram, quæ à Græcis Scythia appellata, & gens Scythæ, quum à Perſis *Sacæ* dicti, (V. Plin. 7. 17.) ſuâ vero linguâ *Scoloti:* ex quibus & hoc liquet, perperam Scytharum nomen ex Germanico idiomate deduci, quod ne Scythicum quidem eſt, ſed Græcanicum. Quod & Fl. Joſephus *lib. I. Antiq. Jud. c. VII.* confirmat, referens Scythas prius *Magogas* appellatos à filio Japheti; Μαγώγης δὲ τὲς ὑπ' αὐτῷ Μαγώγας ὀναμασθέντας ᾠκησε, Σκύθας δὲ ὑπ' αὐτῶν (ἑλλήνων) προσαγορευομένους, i. *Magoges viro Magogas à ſe denominatos condidit, qui à Græcis vocantur Scythæ.* Cimmeriorum autem, (qui in Aſiam tum profugi Cherſoneſum condiderunt, ubi tempore Herodoti Sinope Græca urbs ſita fuit, in Paphlagonia ad Pontum Euxinum) reliquiæ quædam & monumenta in veteri patria & Scytharum regione manſerunt, veluti mare Cimmerium, portoria, regio quædam ſpeciatim Cimmeria ibi cognominata, itemque bosphorus Cimmerius. Refertur hæc Scytharum ex Aſia migratio ad A. M. 3315. ante C. N. 633. Olympiad. 36. U. C. 118. quum in Regno Judæorum Joſias Rex eſſet, & Ancus Martius Romæ. Hæc igitur eſt origo Scythiæ Europææ, cujus magnitudinem idem graviſſimus auctor graphice deſcribit *lib. eodem quarto pag. 292.* ſcilicet in longitudine 4000. ſtadiorum, totidemque in latitudine, ab Iſtro ad Boryſthenem & inde ad Mœotidem paludem. Quamobrem vix eſt, ut ab hac gente univerſus Septentrio fuerit poſſeſſus, aut iſta lingua eò extenſa: ne quidem ſi conterminos populos ad Scythas velimus referre; ſiquidem ſequentibus ſeculis eò relati, ut ſpeciatim quoad Sauromatas ſive Sarmatas ex Joſephi lib. VII. de bell. Jud. c. XXIII. liquet. Qui etiam cap. XXVII. gentem Alanorum Scythas eſſe, juxta Tanaim & Mœotides paludes refert.

p. 258.

§. V.

p. 292. *Gentes confines non unius linguæ.*

Confines porrò Scytharum idem Herodotus recenſet, uti ſe habuerunt tempore expeditionis Darii contra Scythas; hos nempe: Tauros, Agathyrſos, Neuros, Androphagos, Melanchlænos, Gelonos, Budinos & Sauromatas. Horum porro quidam Scythica linguâ uſi, quidam Græca, quidam propriâ, eodem teſte. Igitur nulla dum fuit Scythica lingua, à qua Græca poſtea prognata, quippe quæ tum jam ſatis fuerit vetuſta, aut à quâ reliquæ Europææ omnes ortæ, nam quidam ut Androphagi propriâ uſi: ſimiliter Amazones, quarum linguam ſocietatem cum iis ineuntes Scythæ addiſcere non potuerunt, ſed Amazones Scythicam, igitur perperam altera ad alteram refertur. Atque tempore Herodoti nullam tum ex Scythia coloniam verſus Septentrionem in Europam tranſiiſſe opidò patet ex iis, quòd ait, ultra ſolitudinem Scythiæ poſt Boryſthenem Androphagos degere, ſeparatam & nequaquam Scythicam nationem, ſupra hos verò ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνεα ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἴδμεν; potuiſſet autem id ab ipſis Scythis, cum quibus propterea converſatus fuit, facilè comperiri. Porrò ex altera plaga à Scythia usque ad Argippæos ſive Calvos, ſeptem gentes numerat, totidemque linguas; quod verò ſupra Calvos eſt, nemo, inquit, pro comperto referre poteſt: nam montes editi & prærupti tranſitum interdicunt, quos nemo tranſcendit. Macrob. 2. de Somn. Scip. c. 7. De *Hyperboreis* & Cimmeriis equidem hominibus, quorum Heſiodus & Homerus meminerint, & Delii plurima ad ſuperſtitionem gentilem facientia narrent, neque Scythas quicquam, neque alios ullos illic incolentium memoraſſe, præter Iſſedones, quanquam vix hos quoque; tandemque concludit, ſuâ ætate, (vixit autem ſub Xerxe & Artaxerxe condiditque hiſtoriam ſuam Thurii in Italia Olympiade LXXXIII.) Europam à nemine inveſtigatam fuiſſe neque per Orientem, neque qua ad Aquilonem vergit, ut an mari claudatur, & ἀσκίρρυλος ſit, cognitum fuiſſet.

p. 263. *Hyperborei incogniti ferè.*

§. VI.

Scytharum coloniæ in Aſiam lib. I.

Tantum igitur abeſt ut in Sueoniam aut Teutoniam Scythæ colonias tunc miſerint, ut contrà potius in Aſiam eas duxerint, atque in Ægyptum uſque peni-

Digitized by Google

penitrarint: unde & Curtius *L. VI. C. 2.* ait, eos condidiſſe Parthos. Sed & Strabo refert Maſſagetas Scythis annumeratos, repetitis ſcilicet poſtliminii jure priſcis ſedibus per colonias & ſubjugatis Maſſagetis. Atque Getæ illi, & Tyragetæ, Tyræ fl. accolæ, confines Scythis & Thracum fortiſſimi, (quique jamdudum antequam Gothi *p. 297.* ex Scandia in Scythiam colonias duxerunt, ipſi colonias in Aſiam duxerant, an. Mundi 2978. Euſeb. Calviſ.) ſubacti tum fuere à Dario, haud quicquam cum Gothis & Sueonibus commune habuerunt, non magis quàm Maſſagetæ in Aſia: neque ulla tum aut fama fuit, aut hiſtorica narratio, Zamolxin in Sueoniam penitraſſe & Leges *p. 289.* ibi tuliſſe, ſed Herodoti ætate nulla Thracum colonia in Septentrionem ultra Oceanum pervenerat, ut fabulæ ſint, quæ referuntur ex Chronicis Suecicis, Scythas & Getas à Japheto ortos Gothos & Sueones fuiſſe, ipſosque Hyperboreos, atque de prima ex Scandia Sueonum migratione ad A. M. 2200. quum iſta ætate Scythæ adhuc in Aſia priſcas ſedes tenuerint. Sed habentur tales fabulæ etiam in noſtris Chronicis & vetuſtis libellis, quibus majorem habere fidem, quàm auctoribus ab omni ævo probatis atque αὐτόπταις anile eſſet. Ex quibus & illud comprobatur, quod Japheti poſteri, Celtæ, non per Scythiam in Scandiam primò delati, ſed magis verſus meridiem per Illyricum in hanc terram deſcenderint, eamque adhuc vacuam occuparint, unde αὐτόχθονες dicti, unde poſtmodum Tuſci in Italia, & Cimmerii in Arctoo, de quibus Homerus. Atque confirmat hanc noſtram ſententiam *H. Conring. de Antiq. Stat. Helmſtad. p. 54.* aſſerens: Scandinaviæ incolas ex Germaniæ Cisbalthicæ locis vi aut neceſſitate in extimum Septentrionem pulſos eſſe: non autem aliunde vel ultro iſtuc iviſſe: eſſeque facillimam omnium ex noſtra Germania viam in Scandinaviam: ex Fennia & Moſchovia perquam impeditam. Nec aliud perſuadet Rob. Sheringam. *de Anglor. gent. orig. c. VII.*

§. VII.

Ex his jam ſatis ni fallor, conſtat, linguam Scythicam non eſſe linguam communem gentibus Europæis, neque etiam pro matre linguæ Teutonicæ ea agnoſcenda eſt. Levis certe eſt conjectura, multa vocabula Germanis, Latinis, Græcis & aliis per Europam nationibus communia ſunt, igitur à communi fonte eam ſimilitudinem profectam, h. e. à communi aliqua linguâ, matre Græcæ, Latinæ, Germanicæ & Perſicæ, ex qua illæ veluti dialecti proficiſcantur, & quam Scythicam vocavit Boxhornius. Nam & Orientales cæteri cum occidentalibus nationibus quædam habent vocabula communia, igitur una omnium fuerit lingua, & cæteræ dialecti tantum? contra quam ex Sacro Codice antea firmavimus. Ex eadem tali hypotheſi ſuperioribus annis quidam linguam Polonicam & Sarmaticam ex Germanica petiit, & alius nuper ex eadem Gallicanam. Sed hoc eſt genio indulgere, & judicio abuti: non minus ac ii, qui ex Suecica lingua aut Teutonica omnes alias cum Becano derivare conati, quem graviter arguit *J. Lipſius cent. III. Epiſt. XLIV.* Atque idem apparebit, ſi voces Scythicas adhuc reliquas examinabimus. Idem Herodotus *Aiorpatas* Scythicè vocari Ama- *p. 294.* zones, h. e. viricidas, *aior* enim vir, & *pata* occidere eſt. Quid hæc ad noſtram vel Celtarum veterem linguam? non magis ac ſequentia. *Arimaſpos* Scythice vocari *p. 264.* confines iis populos unoculos, ab *arima*, unus, & *Spu*, oculus. Hippocrates ſive auctor de morbis, *butyrum* Scythicum refert vocabulum, quod nos quidem etiam uſurpamus, ſed recepimus ex Latina, nec Keronis ætate cognitum Alamannis, qui butyrum Alemannicè reddit *Ancka*. Idem auctor ut & Dioſcorides *hippacen* Scythas vocare caſeum equinum, quod ad Græcam accedit. Sicut & πάς h. e. pater Scythis, Græcis ἀββᾶς, Papa: Gothis *Atta*. Hinc iisdem *Papæa* DEUS dictus, referente Celſo. *Abios* verò Philoſophos ſuos vocarunt, *Strab. lib. VII. Stob. Serm. V. de Temp.* Sic *Parthus* exulem Scythis notat, auctore Juſtino. Jornand. *De Reb. Get. c. VI.* ſcribit: *Hodieque linguâ Scythica Fugaces, quod eſt Parthi dicuntur, quia ſuos refugere parentes.* Ivo Carnot. Chronic. *Parthi, Aſſyriorum Medorumque temporibus, domeſticis ſeditionibus Scythiâ pulſi, inter Orientales populos obſcuriſſimi fuerunt.* Porrò *Air*, ſpeciem calami aromatici, teſte Scaligero. Et ſi quæ aliæ ſunt, quæ parum affinitatis cum noſtra habent. Denique quum tempore migrationis Scythicæ gentis in Europam, quod ſupra expoſitum, jam tum Celtica regio à Celtis populoſitate gauderet, ut & Græcia à Græcis, quomodo dici aut fingi

Digitized by Google

poterit, Celticam aut Græcam linguam à Scythica ut matrice ſuâ oriundam? quum utraque ſit antiquior Scythicâ, in Europa certè. Ut haud digna ſit *Becani* fabula refutatione de origine *Francorum* à liberis Scythis Herodoti, quam profligavit *Jo. Iſaac. Pontan. L. 2. Orig. Franc. c. 5.*

§. VIII.

Plane CeltoScythæ, intermixti Celtis, & Theotiſcis, adſcitâ quoque lingua. Plutarchus in Vita Marii Cimbros ait ſe CeltoScythas vocare. Walafridus Strab. cap. VII. *Si quæritur, qua occaſione ad nos veſtigia hæc Græcanitatis advenerint,* (veluti quod Kirche à Κυριακὴ) *dicendum eſt, Barbaros in Rom. Rep. militaſſe, & multos prædicatorum Græcæ & Latinæ locutionis peritos, inter has beſtias cum erroribus pugnaturos veniſſe, & eis pro cauſis multa noſtros quæ prius non noverant, utilia didiciſſe: præcipuéque à Gothis, qui & Getæ, cum eo tempore quo ad fidem Chriſti, licet non recto itinere perducti ſunt, in Græcorum provinciis commorantes noſtrum, id eſt, Theotiſcum ſermonem habuerint; & ut hiſtoriæ teſtentur, poſtmodum ſtudioſi illius gentis divinos libros in ſuæ locutionis proprietatem transtulerint. Et fidelium fratrum relatione didicimus, apud quasdam Scytharum gentes, maximè Tomitanos, eadem locutione divina hactenus celebrari officia.*

Vandali. Hinc Wandalorum nomen, & eorum Ducis Wandali, cujus C. Tacitus meminit. Wandalus enim quum emigrantem, coloniam ducentem denotet, Wandali dicti fuerunt illi Celtæ, qui in fines Scytharum emigrarunt, & his mixti linguam CeltoScythicam h. e. Vandalicam & Slavonicam condiderunt, moribus quoque & inſtitutis à Celtis recedentes. Unde contigit, ut ſequioribus ſcriptoribus, Plutarcho & Plinio Scytharum nomen tam latè pateat, ut Germaniam quoque involvat, obſervante H. Junio *in Batav. c. 9. p. 143.* & ante ipſum Regino *Chron. an. 889.* Poſtea Vandali ob ſummam annonæ egeſtatem reverſi ad Francorum & Germanorum terras conjunctis virib. Rhenum trajecerunt, per Gallias in Hiſpaniam penetrarunt, teſte Procopio *l. 3. Belli Vandal.* Atque hac ratione demum admitti poterit aſſertio Abrah. Mylii *de Lingua Belgica cap. XX.* Getarum, Maſſagetarum, Thracum, Scytharum, & genus & ſermonem cum Celtico promiſcuum fuiſſe. Neque aliter ſeſe Nicephorus Gregoras intelligi voluerit *lib. 2. Hiſt. Rom. t. de Scythis*, quum ait, *Scythas in Europam effuſos Mœotidis paludis latera ad occaſum ſpectantia occupaſſe. Deinde multis ſeculis poſt (poſtquam Celtia à Celtis dudum poſſeſſa) alii ut ex ampliſſima regione prima Scythia avulſi, in duas partes ſunt diviſi, quarum una, Sarmatis Aſianis everſis, ad Caſpium uſque mare excurrit: qui patrii etiam nominis obliti Sarmatæ, Maſſagetæ, & Melanchlæni atque Amazones vocabantur. Alteri verò verſus Europam, & omnem Oceani viam pervagati, Sarmatarum & Germanorum nomina ſibi vendicarunt. Denique in Galliam quoque impreſſione facta, eaque ſubacta, Celtæ & Galatæ ſive Galli ſunt appellati.* De Vandalis & Gothis hæc vera ſunt: Sed Celtarum & Galatarum nomina longè antiquiora, quam aut Germanorum, aut iſtæ Scytharum aut Celto-Scytharum irruptiones.

§. IX.

Celtarum ſedes. p. 114. Celtarum ſedes quæ tum fuerit, idem Herodotus bis annotavit, primò in Euterpe ſeu libro II. Nilum iſtro ſeu Danubio comparans, ait: Ἴστρος ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρήνης πόλιος, ῥέει μέσην χώρην τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακλείων στηλέων· ὁμορέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου, διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰστριανοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. L. Valla ita reddidit: *Iſter fluere incipiens à Celtis atque urbe Pyrene (Celtæ autem ſunt extra cippos Herculis, Cyneſiis finitimi, omnium in Europa ad occaſum habitantium ultimi) mediam Europam ſcindit; totamque permenſus quam Iſtriani Mileſiorum coloni incolunt, mari Euxino finitur.* Fons Danubii ſive Iſtri notiſſimus eſt in ſolo videlicet Alamannico Germaniæ magnæ trans Rhenum in Comitatu Furſtenberg, *Thon Eſchingæ.* Itaque per Celtas intelligit Herodotus populum, ubi Danubius oritur, qui & Galli, Helvetii, atque Teutones appellati, poſtea Germani, itemque Alamanni. Jornand. de reb. Getic. c. XII. *Danubius, qui in lingua Beſſorum Hiſter vocatur,*

Fons Danubii.

Digitized by Google

vocatur, in Almanicis arvis exoriens LX. habet à fonte suo flumina ad ostia in Pontum vergentia. Bessos Thraciæ populum, ut Getas, fuisse constat.

§. X.

Perperam itaque C. Stephanus vel Nic. Loydius *in Diction. Hist.* apud vetustissimos Græcos Celticam eam tantum Galliæ partem fuisse, quam mare mediterraneum alluat, nam eam tantum novisse. Atqui Herodotus vetustissimus Græcorum Celtas ultra Rhenum in Alamannia locat. Idem pergit; *Gallis expulsis Celtas istam regionem occupasse.* Nec hoc verum: aut enim Celtæ & Galli unus populus, aut Celtæ illam Galliæ partem occuparunt, cui nomen suum dederunt, & quæ Garumnâ, Sequana & Rhodano continetur, Francia postea nuncupata, ut idem alibi habet. Aliter Lud. Morerus in diction. Historico de Celtis: *Les plus anciens auteurs Grecs, comme Herodote, donnent ce nom indifferement aux Goulois, & aux Alemans. Ceux qui ont conſideré de plus prés ce nom, comme Polybe, Diodore, Plutarque, Ptolomée, Strabon, Athenee, Joſephe, &c. ne le donnent qu'aux Gaulois originaires.* Sed vide sis H. Junii *Batavian cap. XXII.* atque quæ acceptio accuratior sit videbimus postea. Nunc §. 17.
ad Herodotum, cujus ætate Gallorum gens sub Celtis comprehensa velut una *Celto-Galli.*
natio in plures populos distributa, neque enim eo ævo incognitum Gallorum
nomen in Italia fuit, quum jam tum an. U. C. 163. ad mandatum Ambigati Regis Gallorum, alpes transierint & Mediolanum condiderint, unde & Galliæ Cisalpinæ origo; quanquam sequentibus emigrationibus quarum quinque trans Alpes Cuspinianus *ad S. Ruffum p. 32.* recenset, veluti anno V. C. 361. imprimis verò an. 473. & sqq. sub Ptolomæo Philadelpho, Belgio Brennoque ducibus etiam in Græcia & Asia illustrius Galatarum nomen redditum. Interea verò Celtarum communi nomine venerunt, quippe quum Celtæ omnium Occidentalium nationum ultimi Herodoto dicantur.

§. XI.

Inter Celtas Alamannos propè fontem Danubii Herodotus Pyrenæ urbis *Pyrene civ.*
facit mentionem, quæ haud dubio nobilissimum tunc fuit emporium: & fallor an ejus vestigia, refert adhuc non procul à fontibus Danubii opidum *Puren*, vulgo *Beyern*, medium inter Meskirch & Dietlingen. Nolim equidem fabulam hanc cum Ortelio *in voc. Celtæ*, arbitrari. Aristoteles *de Meteoris Lib. I. c. XIII.* Pyre- *mons.*
nen montem facit prope sylvam Hercyniam, ex quo fluat Danubius, eumque hodie *Brenner* Germanis dici C. Stephanus annotavit: qua de re mox agemus. Celtarum porrò populi Herodoto sunt ὁμορέουσι Κυνησίοισι, finitimi Cynesiis, & *Lib. IV.* ait: μετὰ Κυνήτας, *juxta Cynetas*, ultimi enim Occidentalium eidem sunt ipsi Celtæ, Cynetæ verò vel Cynesii aut Cynetes, vel Cynites, vicini Celtis, Ibericæ nationis populus, qui ultima Iberiæ inhabitarunt, proximi columnis Herculis. De quibus Fragmentum Stephani Byzantini ab Abrah. Berkelio editum: *Iberiæ duæ sunt, altera circa columnas Herculeas ab Ibero flum. dicta. Hanc in multas gentes divisam perhibet Herodotus. Gens hæc Iberica, quam dico maritima trajecti habitare, quamvis una gens sit, diversis tamen nominibus secundum tribus* (φύλα) *distincta est. Primum quidem qui ultimi versum occasum habitant Cynetes appellantur. Ab his adversus Aquilonem tendenti, occurrunt Gletes, inde Tarteſſii. Stephanus de Vrbibus voc. Gletes, & ibi Luc. Holsten. & Pinedo.* Vossius *ad Melam.* Denique collocat Herodotus Celtas ἔξω ἡρακλείων στηλέων, *extra vel supra* *Cadix.*
columnas Herculis, quæ scilicet in freto Herculeo Europam ab Africa separant: atque extensus usque ad Iberum & mare externum sive Oceanum magnum, *Celtiberi.*
Celtarum fuit populus.

§. XII.

Ab Herodoto accedimus ad Aristotelem, cujus quoque mentio modò *Arist. l.*
facta. Namque *Plato* Celtarum mentionem nullam quidem habet, prout ejus *Meteor. 13.*
opera extant, sed contradistinguit tamen Scythas, Thraces & τὰς κατὰ τὸν ἄνω τόπον, *quos gentes superiores* reddit Marsilius Ficinus, *Lib. IV. de Rep. pag. 642.* per quos Celticæ Arctoæ incolas & Hyperboreos videtur intelligere. *Baltriam* Platoni Scandiam

 dici

dici Ferrarius tradit, sed falsò. Aristoteles verò allegato loco hæc habet: Ἐκ δὲ τῆς Πυρήνης, τέλο δέ ἐστιν ὄρος πρὸς δυσμὴν ἰσημερινὴν ἐν τῇ Κέλτικῇ· ῥέουσιν ὅτε Ἴστρος καὶ ὁ Ταρτησσός. ἔτος μὲν ἔξω, ἔξω στηλῶν. ὁ δὲ Ἴστρος, διὰ ὅλης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον. τῶν δὲ ἄλλων ποταμῶν οἱ πλεῖστοι πρὸς ἄρκτον ἐκ τῶν ὀρῶν τῶν Ἀρκυνίων. τέλο δὲ καὶ πλήθει καὶ ὄψει μέγιστα περὶ τὸν τόπον τοῦτόν ἐστιν. ὑπ' αὐλὴν δὲ τὴν ἄρκλον ὑπὸ τῆς ἑσπέρας Σκυθίας, ἃς καλέμενας Ῥίπας, περὶ ὧν τὰ μεγέθες λίαν εἰσὶν οἱ λεγόμενοι λόγοι μυθώδεις. i. e. *Ex Pyrene, hic verò mons est ad Occidentem æquinoctialem in Celtica, fluunt & Ister & Tartessus. hic quidem extra Columnas. Ister verò per totam Europam in Euxinum Pontum. Cæterorum fluviorum plurima versus Arctum (Ursam) ex montibus Arcyniis. Hi verò & multitudine & altitudine maximi circa locum illum* (unde oriuntur fluvii) *sunt. Sub ipso porro Arcto* (Ursa) *super ultimam Scythiam* (sunt) *quæ vocantur Rhipæ,* (Rhiphæi montes) *de quorum magnitudine valdè sunt quæ referuntur fabulosa.* Operæ pretium est, singula hîc observare; & imprimis Celticam à Scythia etiam hic separari, quod etiam *Lib. VIII. de Hist. animal. c. 28.* ubi de diversitate cœli & situs ejusque effectu circa animalium generationem differit, luculentius dicit: ὄιον ἐν τῇ Ἰλλυρίδῃ καὶ τῇ θράκῃ καὶ τῇ Ἠπείρῳ, οἱ ὄνοι μικροί. Ἐν τῇ Σκυθικῇ καὶ Κελτικῇ ὅπως ἐ γίγνονται. δυσχέρεια γὰρ ταῦτα δυσριγώταλον δὲ ἐσι τέλο τὸ ζῶον, lib. VIII. de hist. animal. 25. i. e. *Sicut in Illyrico & Thracia & Epiro asini sunt parvi: in Scythia & Celtica nulli: valdè frigidæ enim hæ, impatiens autem frigoris est maximè hoc animal.* ubi per Κελτικὴν non sola Gallia intelligitur, sed omnis Celtica usque ad fines Scythiæ. Quod verò hodie in terra Celtica haud desint ista animalia, rationi Philosophi non obstat; cum terra hæc longè cultior ac mitior reddita fuerit, atque tum temporis fertur, quod vel vitium cultus comprobat.

conf. Brower. Annal. Trev. Proparasc. c. 7, 10.

§. XIII.

Tartessus quis.

Deinde fontem Istri sive Danubii ponit ad Pyrenem montem in Celtica situm: atque hactenus conformis est Herodoto, etiam in Celtica fontem Danubii ponenti. Potest porrò mons & urbi nomen dare. Ex eodem verò monte etiam *Tartessum* fluvium oriri ait, eumque fluere ἔξω στηλῶν, extra columnas Herculis scilicet, quorum Aristoteles etiam *libro de mirabil. auscult.* meminit. Jo. Dillen Not. ad Panegyr. pag. 32. *Tria vulgò ferunt in Hispaniæ Regnis esse memorabilia: Pons cui superfluit aqua: Aquæductum Segoviæ volunt dicere: Civitas igne circumdata: Madritum intelligunt, cujus muri sunt ex silicibus. Pons qui ager est, & in quo continuè decem millia pecorum pascuntur: denotant Tartessum vulgo Guadianam flumen, quod septem milliaribus subter terram defluit, & denuo erumpit.*

Tartara Tartessusque petens immergitur orco:
Rursus & infernis ex Styge surgit aquis.

Atque plures Tartessos Eruditi agnoverunt, auctore Bocharto *lib. Geogr.* Tartessus civ. post Gadir dicta, *Priscian. l. 5. p. 127.* Sicuti etiam Herculis columnas non in solo freto Gaditano, sed etiam in Teutonia constituunt, atque Ortelius locum Frisiæ citerioris inter Grœningam & Covordiam ad Occidentem, vulgò *Duvels Cutz.* Sed & Scymnus Chius vel Marcianus Heracleota *in Periegesi v. 187.* constituit Columnam borealem intra mare mediterraneum, ubi Celtæ à Græcia atque Italia separantur.

Τέλων δὲ κεῖται λεγομένη τις ἐσχάτη
Στήλη βορείοις, ἐσὶ δὲ ὑψηλὴ πάνυ,
Εἰς κυματῶδες πέλαγος ἀναπάυσασ' ἄκραν
Οἰκοῦσι, τῆς σήλης δὲ τὰς ἐγγὺς τόπους
Κελτῶν ὁσοὶ λήγουσιν ὄντες ἔσχατοι,
Ἑσπερίτε, καὶ τῶν ἐντὸς εἰς τὸν Ἀδρίαν
Ἱδρῶ καθηκόντων.

Horum (Celtarum) *verò jacet dicta ultima*
Columna Borealis, est vero alta maximè

In

Digitized by Google

In fluctuosum pelagus extendens extrema,
Habitant porrò hujus columnæ proximè loca
Celtarum quicunque siti sunt ultimi,
Venetique & habitantium (quidam) *intra ad Adriam*
Istro (vicini, non flumini, sed Histriæ Regioni Venetæ & Austriacæ hodie jurisdictionis.)

Nam quod de origine fluminis Istri sive Danubii adjicit:

— — λέγεσι δ' αὐτόθεν
Τὸν Ἴστρον ἀρχὴν λαμβάνειν τῆς ῥεύματος.

— — *dicunt verò exinde*
Istrum originem capere fluminis.

Istud refert, sed non approbat Scymnus hîc: Alibi autem ita habet, ut ex Fragmentis Holsteinii constat:

— — ὁ Ἴστρος ποταμὸς
Κατέρχεται ἀπὸ τῶν ἑσπερίων τόπων,
Τὴν ἐκβολὴν πέντε στόμασι ποιούμενος.
Δυσὶ δὲ χεῖζόμενος κ' εἰς τὸν Ἀδρίαν ῥέει.
Ἀμέλει δὲ ἄχρι Κελτικῆς γινώσκεται.

— — *Ister amnis ex locis*
Ad solis occasum remotis defluit,
Pontumque quinque scissus intrat ostiis.
In Adriam quoque altero alveo fluit,
Ab intima usque Celtica sat cognitus.

Unde videtur mihi utique verius, quod Aristoteles per Tartessum fluvium, qui ex eisdem montibus, ex quibus Ister oritur, profluat, non alium intelligat, quam *Rhenum*, qui ex eadem Celticarum Alpium parte oritur, qua Danubius, & in Oceanum magnum, h. e. extra Columnas, sese effundit. Atque convenit cum Philosopho Laonicus Chalcondylas Athenienſis *Lib. II. Rer. Turcic.* Ἡ δὲ Γερμανία ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς Πυρηνίας ὄρους, ὅθεν καὶ ὁ Ταρτησσὸς ῥέων ἐπὶ τὸν πρὸς Ἑσπέραν ὠκεανὸν καὶ ἔστι μὲν ἡ ἄνω Γερμανία. *Germania incipit à monte Pyrenæo, unde & Tartesius fluvius fluit in Oceanum Occidentalem. Atque hæc est Germania superior.* Et mox: ἔστι δὲ καὶ ὑπὸ Ἴστρῳ Γερμανία ἀπὸ Βιέννης πολέως, ἐπ' αὐλὸν δὲ ἐς Ταρτησσὸν προϊοῦσα χώρα. καὶ ἐπὶ Βραγαντὰς πολεμίους. Interpres: *Dicitur quoque Germania ea regio, quæ ab Istro procurrit, procedens à Vienna usque ad Tartesum flumen, & ad Pragam Boemorum.* Βραγάντας πολεμίους. Interpres legisse videtur Βράγαν τῶν Βοεμιῶν. Sed MSS. Cod. Βράγαντας πολεμίους. Describit hic Chalcondylas Germaniam inferiorem, à Vienna Austriæ usque ad Rhenum & trans Rhenum Bragantos bellicosos continens Brabantos sive Belgas. *V. Lipsi. Epist. 44. cent. 3.* Convenit scilicet Aristoteli & Laonico quod ex Pyrenæo monte & Ister & Tartessus oriatur: sed quod Celticam appellavit Aristoteles, id post aliquot secula Laonicus usitato tum nomine Germaniam vocat; qui & Κελτὰς & Γερμάνας ut Gallos & Germanos jungit. Conveniunt quoque in eo, quod originem Danubii sive Istri & Tartessi fluvii appellant Pyrenem vel montem Pyrenium. Notat hîc Freherus: *Quid Laonico in mentem venit ut Germaniam usque ad Pyrenæos montes extenderet, quos certum est discriminare Galliam ab Hispania, ita ut Alpes Italiam à Germania? Sine ambagibus, Rhenum voluit dicere, patrem fluviorum Germaniæ, quem & pro ipsa Germania ponere solebat antiquitas: cujus propemodum nullus scriptor, qui Germaniæ res attigerit, non meminit: cujus hîc quoque nullam mentionem fieri mirum esset, ubi tamen sit assitarum urbium, Coloniæ, Argentinæ. Sed cur pro hoc flumen illud Iberum? Quid mirum in homine Græco, qui totius Hesperiæ unum tantum montem Pyrenæum, unum flumen Tartesum putavit.* Bona verba quæso! Nec Aristoteles unum flumen Celticæ asserit, multò minus Laonicus. At hoc sciendum, non unicum fluvium Iberiæ vocatum Tartessum: Cæterum Alpes Hesperias

perias ab Iſtro uſque ad quos hodieque dicimus Pyrenæos montes, Pyrenem priſcis appellaſſe. Pergit Freherus : *Nimirum & Nonnus, auctor non paulo eruditior, Rhenum noſtrum Iberum vocat, duobus Dionyſiacorum locis p. 397. & 747. quem locum attigi in Originibus Palatinis cap. 3. p. 18. Dicet quis : At Rhenus non ſe infundit Oceano Occidentali, ut hîc de Tarteſio dicitur, ſed Germanico ? Ita quidem, ſi per Occidentem intelligas Atlanticum : ſed tamen nihil prohibet, quo minus etiam Germanicus dicatur Occidentalis reſpectu Thraciæ aut vicinarum regionum, ubi egiſſe videtur Chalcondylas, quantumvis nonnihil ad Aquilonem declinet. Imò verò, ſi rem exactè conſideremus, mare Germanicum pars & ſinus eſt Oceani Occidentalis, Germaniæ, Britanniæ & Daniæ litoribus clauſus. Sed regeret alius, quid Rheno cum Pyrenæis montibus, à quibus tota Galliarum longitudine diſtat? Reſpondeo : Quid Iſtro cum Pyrenæo Celtico ? unde eum oriri non tantum Ariſtoteles ſcribit loco prædicto, ſed etiam Herodotus in Euterpe. Cum tamen utriusque fluvii origo ſit in Alpibus Rhæticis : quod etiam è Græcis Strabo bene noverat, & Dionyſius Alexandrinus, interprete Priſciano :*

Incipiunt Alpes : quibus exit gurgite vaſto
Oceani rumpens glacialis littora Rhenus.
Hunc prope conſurgit fons Iſtri flumine longo.

Scilicet *Pyrene* priſcis totum iſtud jugum montium alpiumve ab Oriente uſque ad Occidentem appellatum, donec poſtea diſtinctum in Pyrenæos propriè dictos, & Alpes propriè dictas, easque in varias porrò ſpecies diſtinctas. Unde pergit Freherus : *Neque neſcimus, eſſe etiam Pyrenæos Germaniæ, & ſummam partem Alpium, qua Oeniponte Tridentum iter eſt, montem Pyrenæum dici vulgo etiamnum der Brenner. de quo cum plura annotet Ortelius in Theſauro, Baſſi tantum Epigramma adſcribere placet, interprete Stuckio noſtro :*

Saxa Pyrenæi, & depreſſæ vallibus Alpes,
Quæ Rheni fontes haud procul adſpicitis.

Sed hoc emplaſtrum neque Ariſtoteli Herodotove obduci poteſt, propter ἐπίθετον *Celtici : neque etiam Laonico noſtro, ob Tarteſi mentionem, de quo nunquam guſtavit hæc Germania. Sed fatendum quod res eſt ; Nimirum in omni nomine Germanico mirificè cæcutit, hallucinatur, impingit, labitur Græcia. Ut cum Stephanus Byzantius Francos populos facit Italiæ, auctorem dicti adducens Parthenium : cum Arrianus non procul ab Jonio Germanorum ſedes deſignat : quos aliosque lapſus notavit Irenicus Lib. IX. Exegeſ. German. c. 3. & 4.* Sed quicquid de his ſit, iſtud veteres utique defendit, quod Nomina ſint accipienda prout ipſorum ſeculis fuerunt uſitata. Unde nihil turbat epithetum *Celtici*, quum non præcisè Gallia tum eo nomine venerit, nec Tarteſi mentio, qui non ſolum Hiſpaniæ fluvium denotavit. Venit mihi quidem etiam in mentem, quod quum Alpes per omnes ſui partes per totam Celticam ſeſe extendant, & Pyrenæi montes uſque in Celtiberiam porrecti fuerint, magis ſit, ut Iberum intelligamus hîc, qui oriens ex Cantabrorum & Aſtiorum montibus gemino fonte, apud *Dertuſam*, olim Tarteſſum, urbem in pelagus effunditur. De quo Marcianus Heracleota vel Scymnus Chius in Periegeſi *v.* 165. *Poſt illam* (Gadiram) *verò eſt dierum duorum abſolventi navigationem emporium opulentiſſimum,*

Ἡ λεγομένη Τάρτησσος, ἐπιφανὴς πόλις
Πολαμόῤῥυτον κασσίτερον ἐκ τῆς Κελτικῆς

Dicta Tarteſſus, illuſtris urbs,
Fluvio vectum plumbum ex Celtica
Aurumque & æs ferens plurimum.

V. Steph. Byz. *de Urbib. & ib. Luc. Holſten. notæ. pag. 314.* Sed non effunditur hîc in Oceanum aut ἔξω στηλῶν, nec vicinus Iſtro. *Bætin* etiam Tarteſſum vocant Strabo & Pauſanias, qui ortus ex monte argenteo Gadibus extra columnas ſe exonerat in Oceanum : verum hunc Ariſtotelem non intendiſſe veroſimilius eſt : niſi dixeris, Ariſtoteli nomine Pyrenæo & Oroſpedam montem veniſſe. Certè confuſa adhuc tum notitia fuit fluminum Heſperiorum, atque Ariſtotelis ævo notiſſimus Iſter, qui Orientem quippe

Digitized by Google

quippe accedit: post eum Tarteſſus qui occidentem occupat, & idem cum Rheno habitus. Et utriusque origo habita ex montibus Pyrenæis ſive Alpibus, quæ tum promiſcui uſus. Poſtea Appiano teſte major horum fluminum cognitio, qui in procemio: *In Europa fluvii duo, Rhenus & Iſter, præcipui Romani Imperii fines. Et Rhenus quidem in Oceanum Borealem, Iſter vero in Euxinum Pontum influit.* Adhuc tamen Nonnus Rhenum Iberum vocat, ſic Chalcondylas Tarteſſum. Atque *Alben* vocati montes Pyrenæi poſt Carolum M. Fr. de Bell. Hiſp. Caroli, v. 1876. Fragm. Hiſt. ap. Urſtiſ. P. II. p. 84, 43. Cluver. de Germ. Ant. L. ult. c. 2. Willich. in Tacit. p. 419. Rheni fontem hodieque non uſque adeo certum aſſerit Vorpurg. T. I. p. 360.

§. XIV.

His duobus primariis fluminibus Celticæ Ariſtoteles poſtponit reliqua flumina *Harcynia.* non præcisè ex Pyrene monte, ſed tamen ex Alpibus & Harcyniis ſylvoſis montibus, quorum pars Pyrene, originem ducentia. Namque Harcynias totum intelligi, atque earum partem Pyrenem fuiſſe habitam, apparet ex ejusdem Ariſtotelis *libro de Mirabil. auſcult.* ubi ponit τὸν Ἴστρον ῥέοντα ἐκ τῶν Ἑρκυνίων καλουμένων δρυμῶν, *Iſtrum fluentem ex Hercyniis, quæ vocantur Sylvis.* Intelligit autem per reliqua hæc flumina imprimis Albim, Viſurgim, Oderam, quæ ex Hercyniis verſus arctum ſeu Septentrionem fluunt. Hercynium porrò & Sylvas & montes dici conſtat ex Scholiaſte veteri Apollonii Rhodii Lib. IV. ℣. 640. Ἑρκύνιον, ὄρος Κελτῶν ἢ δρυμῶν. Eratoſthenes Cyrenæus, qui extremis Ptolomæi Evergetæ temporibus ſcripſit Geographiam, Hercyniæ Sylvæ mentionem feciſſe, eamque cum quibusdam Græcis aliis *Orciniam* appellaſſe, auctor eſt J. Cæſar *Lib. VI. de B. G. c. XXIV.* Idem Eratoſthenes Γαλατικὰ ſcripſit, h. e. de rebus Gallorum in Græcia quorum aliquot libros laudat Stephanus de Vrbib. Aimoinus L. I. de Geſt. Franc. c. 1. *oritur ab Helvetiorum-finibus, neque quisquam eſt hujus Germaniæ, qui ſe aut audiſſe, aut adiiſſe initium hujus ſylvæ dicat, cum dierum iter ſexaginta proceſſerit: aut quo ex loco oriatur acceperit.* Vid. Iſaac. Pontani *L. I. Rer. Franc. c. 8. fi.* Hactenus igitur Celtarum regio, populus & lingua diverſa à Scythica, atque ipſorum Teutonum: nec tamen Galli tum à Celtis diverſi. Idem Ariſtoteles *Lib. II. de Gener. animal. c. VIII.* eadem de aſinis repetens, neque πρὸς σκύθας καὶ τὴν ὄμορον χώραν, neque πρὸς Κελτὰς τὰς ὑπὲρ τῆς Ἰβηρίας. Ψυχρὰ γὰρ ἡ αὕλη ἡ χώρα. Celtæ qui ſupra Iberiam ſive Hiſpaniam habitant Galli & Galatæ poſtea dicti. *Lib. VII. Polit. c. 2.* Gentes bellicoſas recenſens, imprimis laudat, Scythas, Perſas, Thraces & Celtas, & mox Iberos. Idem *Lib. II. Polit. c. IX.* de Viris militaribus ait iis ferè omnibus accidere, quod ſint mulieribus obnoxii, ἔξω Κελτῶν· ἢ καὶ ἴσως ἕτεροι φανερῶς τετιμήκασι τὴν πρὸς τὰς ἄῤῥενας συνουσίαν: *exceptis Celtis, aut ſi qui alii coitum maſculorum palam receperunt.* Cum quo convenit quod Athenæus *Lib. XIII. Dipnoſoph. p. 603.* de Celtarum amore puerorum ait: *Ex Barbaris* Κελτοὶ, *quamvis pulcherrimas uxores habeant, amore puerili magis delectantur.* Ubi Dalechampius annotat: *Sic Gallos in univerſum olim appellarunt.*

§. XV.

Ab Ariſtotele ſeries temporum nos ad Scymnum Chium & Polybium invitat, Scymnus Chius, qui Olympiade CL. floruit in Periegeſi, (quæ vulgò Marciano Heracleotæ, qui poſt Hadrianum Imp. vixit, adſcribitur,) Europam deſcribens, à Columnis Herculis exorſus, & quidem à Columna Europæa, quam ipſe Μασσιλιωτικὴν, Maſſilienſem, appellat, vicinâ urbi Mæſiacæ, ultimæ Græcanicarum urbium: progreditur ad Gadira Tyriorum coloniam, inde ad Tarteſſum emporium, de quo ſupra, atque

Ἔπειτα, ait, χώρα Κελτικὴ κεκλεμένη,
Μέχρι τῆς θαλάττης τῆς καὶ Σαρδοὺς κειμένης.
Ὅπερ μέγιστόν ἐστι πρὸς δυσμὰς ἔθνος.

i. e. *Exinde regio Celtica dicta,*
Uſque ad mare juxta Sardiniam ſitum.
Quæ maxima eſt ad Occidentem natio.

Atque totum orbem in quatuor dividit nationes,

Τὴν μὲν γὰρ ἐντὸς ἀνατολῶν πάσαν σχεδὸν
Ἰνδοὶ. τὴν δὲ πρὸς Μεσημβρίαν
Αἰθίοπες ἐγγὺς κείμενοι νότῳ πνοῆς.
Τὸν ἀπὸ (ὑπὸ) ζεφύρῳ Κελτοὶ δὲ μέχρι δυσμῶν τόπον,
Θερινὸν ἔχουσιν. τὸν δὲ πρὸς βορρᾶν Σκύθαι.

Et quidem Orientem omnem ferè
Incolunt Indi: ſed Meridionalem
Æthiopes, proximè ſiti Auſtro vento.
Sub Zephyro verò Celtæ uſque ad Occidentem locum
Æſtivum habent: ad Boream vero Scythæ.

Ἰνδοὶ μὲν ἓν μεταξὺ θερινῶν ἀνατολῶν
Καὶ χειμερινῶν οἰκοῦσιν, Κελτοὶ δ' ἀνάπαλιν
Ἀπὸ τῆς ἰσημερινῆς τε δύσεως ἀλός.

Indi quidem inter æſtivos ortus
Et hybernos habitant: Celtæ vero contrà
Ab æquinoctiali & occidentali mari.

Tandem concludit:

Τὰ μὲν ἓν ἔθνη τὰ τέσσαρ' ἐσὶ τοῖς ὄχλοις
Τοῖς πλήθεσίν τε τῶν καθοικουμένων ἴσα.

Hæ igitur nationes quatuor ſunt populis
Multitudinibusque habitantium pares.

Ἡ δ' αἰθιόπων πλείστη σί χώρα καὶ Σκυθῶν
Ἐρημίαν ἔχουσα πλείστην διὰ τὸ καὶ
Τὰ μὲν ἐμπόρια εἶναι μᾶλλον αὐτῶν, τὰ δ' ἔνυγρα.

Æthiopum vero maxima eſt regio, & Scytharum
Solitudinem habens maximam, propterea quod
Emporia ſunt magis eorum, itemque flumina.

Hinc patet, etiam hoc auctore, & communi ſui ſeculi ſententiâ, Celtarum nationem & linguam à Scythica tantum diſtuliſſe, quantum ab Indica & Æthiopica. Sed audiamus porrò eum de Celtis ſpeciatim:

Χρῶνται δὲ Κελτοὶ τοῖς ἤθεσιν Ἑλληνικῶς,
Ἔχοντες οἰκειότατα πρὸς τὴν Ἑλλάδα·
Καὶ τὰς ὑποδοχὰς τῶν ἐπεξενευμένων.
Σὺν μουσικῇ δ' ἄγουσι τὰς ἐκκλησίας,
Ζηλοῦντες αὐτὴν ἡμερώσεως χάριν.

Utuntur vero Celtæ moribus Græcanicè,
Habentes vicinitatem ad Græciam,
Et receptiones peregrinantium.
Cum muſica vero agunt conciones,
Æmulantes eam, lenitudinis gratiâ.

Loquitur itaque de Celtis Ciſalpinis & cum incolis Græciæ magnæ atque Italiæ commercium, jusque hoſpitii habentibus tum temporis. Celtæ enim transalpini tunc adhuc incogniti Græcis, niſi nomine & natione tenus. Horum itaque Celtarum & mores & leges ſine dubio ab interioribus & ſeptentrionalibus Celtis lenitatem jam tum diſtulerunt, ſed & linguæ dialectus mutationem recepit: nec tamen deſiit. Id comprobatur etiam exemplo Galatarum in Aſia ſedes figentium, de quibus Hieronymus

Comm.

Digitized by Google

Comm. in Ep. Pauli ad Galat. teſtatur: eos præter ſermonem Græcum, quo omnis Oriens loquebatur, propriam linguam eandem uſurpaſſe, quàm Treviri. De his porrò Tacitus: *Treviri & Nervii circa affectationem Germanicæ originis ultro ambitioſi ſunt.* Similiter Ephorus apud Strabonem quatuor facit nationes in univerſum, Indos, Æthiopes, Celtas & Scythas, *vid. Brower. Ann. Trev. Proparaſc. c. 7, 10.*

§. XVI.

Polybius porrò de quo *Vorburg.* Vol. 3. p. 97. ubi etiam de reliquis Hiſtoricis ejus judicia, natus fuit anno Olymp. CXLIII. quarto V. C. DXLVIII. Atque deteſtanda eſt vel væcordia græculorum amanuenſium, vel Romanorum invidia, quod origines Celticas à Polybio lib. II. per digreſſionem inſertas, deſcribere & ad poſteros transmittere poſthabuerint. Cæterum auctor hic promiſcuè utitur nominibus Κελτοὶ & Γαλάται & tam de Celtis originariis & transalpinis, reſpectu Romæ, & de cisalpinis & Italiam ingreſſis Romamque occupantibus, & *Lib. I. p. 144.* γαλάται τραυσαλπίνοι Italis dictos ait non ad generis differentiam, ſed loci, quia trans alpes habitent. Etſi alioquin Κελτῶν nomen Celtis originariis, quos αὐτόχθονας cenſet Tacitus proprium videtur, Galatarum verò colonorum emigrantium & diſcedentium. GALATEN enim Celtis idem quod emigrantes denotavit. Kero: *Kalid*, diſcede. *Kelidit* diſcedit. *Kalide*, diſcedat. Gothis *Galeithan* eſt ire, abire. Id quod & Abr. Mylium *de Ling. Belg. C. XXI.* jam obſervaſſe, poſtquam hæc ſcripſi, deprehendo. Itaque *Galaite* vel *Galate* ſunt propriè Celtæ emigrantes, Celtarum coloni, atque Γαλατία Polybio iſta Gallorum cisalpinorum regio *Lib. II. p. 150.* appellatur: Galati vero Regis Gallorum transalpinorum, cujus *pag. 152.* facit mentionem, recentius eſt nomen, nationis longè vetuſtius. Denique coloniam Gallorum etiam in Thraciam usque penetraſſe & ibi ſedes poſuiſſe eos, idem Polybius auctor eſt *Lib. VIII. de Virt. & Vit. pag. 1380.* Celtiberi verò nomen retinuerunt Originarium, de quibus Lucanus Lib. IV.

Polyb.

Galata unde.

—— profugique à gente vetuſta
Gallorum Celtas miſcentes nomen Iberis.

Atque non tantum Polybio, ſed & aliis promiſcuè uſurpantur.

§. XVII.

Porrò non extitiſſe unam aliquam linguam in Europa univerſalem, cujus reliquæ tantum dialecti fuiſſent, itidem ex Polybio manifeſtum fit. Is lib. I. de Syſtemate & corpore illo Celtarum, quod à ſuis popularibus ob perfidiam in propinquos & cognatos ſuos, ejectum fuiſſet, & in bellis Punicis militaſſet, verba faciens, eorum linguam diverſam teſtatur à lingua non tantum Poenorum, atque Autoritum illorum ducem Punice loqui didiciſſe longe militiæ uſu, id quod *Bocharti* opinionem infringit; ſed etiam Iberum ſeu Hiſpanorum veterum, Balearium, Ligurum, Græcorum, Venetorumque antiquiſſimi ad ſinum Adriaticum populi.

Celtica lingua non univ. Europ.

§. XVIII.

Cisalpinorum colonias atque ſedes ad Padum fluvium & Apenninum montem hos recenſet, Leos, Lebekios, Ἰσομβρας i. Inſubres, Cenomanos, Ἀνανας, i. Anianes, Βοιὰς Bojos, Ægónes, & Senones. Cæterum Europæ potiſſimam partem τοῖς ἄρκτοις i. Septentrionibus ſubjacere, inter fluvium Tanaim verſus ortum, & Narbonem verſus occaſum, ubi *Narbonem* itidem fluvium intelligunt Perottus, Caſaubonus, Ortelius. Sed *Jac. Gronovius* urbem contendit, adeò ut non dubitet propterea emendare Athenæum & Fragmentum ibi Polybianum: ſed urbi fluvius nomen dedit, & illa ἡ Νάρβων & Ναρβωνησία, Narbona Galliæ, iſte verò ὁ Νάρβων vocitatur. *conf. L. Holſten. Not. ad Steph. de Urbib.* Narbonem itaque fluvium, qui non longè à Maſſilia & Rhodani oſtiis ad occaſum verſus, indigitat Polybius: nec enim Ortelii emendatio locum invenit, qui Rhodanum ſubſtituit, cum utriusque mentio hîc fiat, atque rectius ipſe Atacem fluvium, hodie *Aude*, intelligi

Lib. II. p. 144. & 150. Lib. III. p. 265.

Narbo fl.

Digitized by Google

Alax ſentit. Celticæ igitur unum terminum verſus meridiem ponit Narbonem; ait: ἀπὸ δὲ τῆ Νάρβωνος ἡ τὰ πρὸς τοῦτον Κελτοὶ νέμονται, μέχρι τῶν προσαγορευομένων Πυρηναίων ὀρῶν, ἃ διαπίνει κατὰ τὸ συνεχὲς, ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης, ἕως εἰς τὸ ἐκτός. i. e. *à Narbone & circumjacentem regionem Celtæ inhabitant, usque ad ita dictos Pyrenæos montes, qui ſe extendunt in continuum à noſtro, mediterraneo, mari, usque ad externum, ſive Oceanum.* Cæteroquin quoad terminum verſus occaſum & aquilonem, nihil ipſe compertum habuit, pergit enim: τὸ δὲ παρὰ τὴν ἔξω ἡ μεγάλην προσαγορευομένην, κοινὴν μὲν ὀνομασίαν οὐκ ἔχει. διὰ τὸ προσφάτως καταπλεῦσθαι. κατοικεῖται δὲ πᾶν ὑπὸ βαρβάρων ἐθνῶν καὶ πολυανθρώπων. — Τὸ μεταξὺ Τανάϊδος καὶ Νάρβωνος εἰς τὰς ἄρκτους ἀνήκον, ἄγνωστοι ἡμῖν ἕως τοῦ νῦν ἐστίν· ἐὰν μήτι μετὰ ταῦτα πολυπραγμονήσαντες ἱστορήσομεν. τοὺς δὲ λέγοντάς τι περὶ τούτων ἢ γράφοντας, ἀγνοεῖν, καὶ μύθους διατιθέναι νομιστέον. i. e. *Quod verò ad externum mare, quod magnum vocatur, Europæ ſitum eſt, commune nomen non habet: ideò quod nuper fuit exploratum. Inhabitatur autem totum à Barbaris gentibus & populoſiſſimis. — Quod inter Tanaim & Narbonem in Septemtriones vergit, ignotum nobis adhuc eſt: niſi quid poſthac curioſâ inveſtigatione comperti fuerimus. Eos porrò qui referunt quid de his aut ſcribunt, ignorare aut fabulas concinnare, exiſtimandum.*

§. XIX.

Ex his obſervare licet, Polybio propoſitum fuiſſe, nihil niſi quod accuratè perſpectum & compertum haberet, referre, atque præter Celtarum gentem tam cisalpinam, quam transalpinam adhuc tum Italis ac Romanis reliquam Europam usque ad Tanaim nondum fuiſſe accuratè exploratam: adeoque illis adhuc ignoratum, quousque Celtarum gentes atque terræ ſeſe porrigerent: an una ſit natio atque lingua vel plures. Id quod & Herodotus ſupra §. V. conqueſtus: cum quo & Polybius etiam convenit, quod Celtæ Alpium fuerint incolæ, ubi Iſter originem trahit ſuam, & qui poſtea Alemannorum nomen ſpeciatim aſſumſerunt. Generatim tamen interim Celticam dictam fuiſſe, quicquid inter Scythiam & Iberiam ſitum, ex Ariſtotele conſtat, qui multam operam oleumque has quoque in res inſumſit, Alexandro M. magnas ferente ſuppetias. Quamobrem auctoritate Polybii fruſtra nituntur, qui Alemannos aut Germanos Celtas fuiſſe negant. Certè Alpium principium Polybio conſti-
p. 142. tuitur à Maſſilia & proximis locis mari Sardoo, & finis hactenus verſus mare Adriaticum, In alpibus itaque & transalpes habitantes Celtæ vel Galli non ſunt illi, qui trans Pyrenæos montes habitarunt, in Gallia, quæ hodie cluit, ſed in Alemannia à Rhodano usque verſus Ortum per Alpium tractus, πλεῖστον ἀνθρώπων φύλον, ut *Lib. III. p. 279.* loquitur. Confer ſis H. Junii *Batavium cap. XXII.* ubi non tantum probat de Celtis, quod Germani fuerint, ſed & negat fuiſſe Gallos, in quo poſteriori quidem aſſerto adſenſum cohibeo.

§. XX.

Quamobrem non obſcurum eſt, interioris Celticæ occiduæ & ſeptemtrionalis terram & Græcis & Romanis fuiſſe tum adhuc incompertam, idque ex his cauſis, quod illis Celtis cum Græcis & Romanis nondum fuerint nec commerciorum, nec fœderum, nec hoſpitii jura, unde nec tuto & ſine periculo vitæ ibi licuerit peregrinari & res Celtarum cognoſcere. Bello quidem ſuperatos eſſe Arvernos & Rutenos Galliæ populos à Q. Fabio Maximo, quibus Pop. R. ignoviſſet, neque in provinciam redegiſſet, neque ſtipendium impoſuiſſet, teſtis eſt C. Jul. Cæſ. *Lib. I. de B. G. c. 45.* Cimbros & Teutonos à C. Mario pulſos, refert Salluſt. *de Bell. Cimbr.*

§. XXI.

J. Cæſ. de B. G. At Primus C. Julius Cæſar fuit, qui occaſionem obtinuit, res Celtarum penitus ſcrutari easque poſteris deſignatas relinquere, etſi per tot ſecula magnas mutationes Celtarum natio jam tum habuerit, ut Galli & Celtæ & Germani pro diverſis habiti. Hinc Strabo Gallos negat dicendos ultrà barbaros, utpote mutatos in Romanum morem & lingua & vita. Fuit equidem ante ipſum Galliæ portio in Provinciam redacta, Narbonenſis ſcilicet, quæ & Gallia braccata & quæ καὶ ἐξοχὴν *Provinciæ* nomine, quod hodieque retinet, ſemper appellata: Ammian. Marcellin. Lib. XV. ad fin.

Digitized by Google

fin. *Hæ regiones* (Galliarum) *præcipuè quæ confines Italicis paulatim levi sudore sub imperium venere Romanum; primo tentatæ per Fulvium, deinde præliis parvis quassatæ per Sextium, ad ultimum per Fabium Maximum domitæ: cui negotii plenus effectus, asperiore Allobrogum gente devicta, hoc indidit cognomentum. Nam omnes Gallias, nisi quâ paludibus inviæ fuere, ut Sallustio docetur auctore, post decennalis belli mutuas clades subegit Cæsar, societatique nostræ fœderibus junxit æternis.* Infelix vates, optimus historicus: nemo tamen ante ipsum Cæsarem penitius penitrarat. Ait: *Gallia est omnis divisa in partes tres: quarum unam incolunt Belgæ, aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua Celtæ, nostra Galli appellantur. Hi omnes linguâ, institutis, legibus inter se differunt. Gallos ab Aquitanis Garumna flumen, à Belgio Matrona & Sequana dividit. — Eorum una pars, quam Gallos obtinere dictum est initium cœpit à flumine Rhodano, continenturque Garumna flumine Oceano, finibus Belgarum, attingit etiam à Sequanis & Helvetiis flumen Rhenum: vergit ad Septentriones. Belgæ ab extremis Galliæ finibus oriuntur: pertinent ad inferiorem partem fluminis Rheni; spectant in septentriones & Orientem Solem. Aquitania à Garumna flumine ad Pyrenæos montes & eam partem Oceani, quæ ad Hispaniam pertinet, spectat inter occasum solis & septentriones.*

§. XXII.

Hinc primò observatu dignum, *Celtarum* nomen linguæ nationalis proprium & originarium esse, *Gallorum* verò à Romanis usurpatum, scilicet ut Galatarum à Græcis. Atque hoc non ita accipi debet, quasi Gallorum nomen Latinum sit, aut Galatarum Græcum; sed utrumque etiam Celticum est, at non originarium, verùm eorum Celtarum adscitìtium, qui emigrantes ad Romanos atque Græcos ista nomina professi; Gallos sese dixerunt qui trans Alpes egressi ad Padum consederunt, q. d. *Wallen, Walon, wandelnde*, emigrantes Celtæ, coloniæ Celticæ: Atque qui in Græciam & Asiam progressi, vocarunt se suo idiomate *Galaite*, emissos, ut suprà. *Celtarum Gallorum Galatar. nomina.*

§. XXIII.

Deinde ait; *Galliam in tres partes divisam*, unde intelligere est totam antea & ab origine fuisse unam & unius nationis atque linguæ regionem. Quod porrò addit: *Omnes tres partes linguâ, institutis, legibus inter se differre*, id capiendum est non ita simpliciter, sed quod Tacitus de Britannis & Gallis dicit, *durante originis vi* tamen, neque enim aut institutis aut legibus omnimodo diversis usi. Certe Julius ipse L. II. c. 6. fatetur; *Gallorum eandem atque Belgarum oppugnationem esse. hos ubi circumjecta multitudine hominum totis moenibus undique in murum lapides jaci cœpti sunt, murusque defensoribus nudatus est, testudine factâ, portis succedunt, murumque subruunt.* Nec linguis, sed linguâ sive linguæ Celticæ diversis *dialectis* potius: sicuti hodieque Belgæ & Alamanni, Dani & Sueci & sic deinceps. Id quoque vel nomina propria Gallorum & Helvetiorum indicant, quorum indicem exhibet Lugdunensis editio Cæsaris. Et ut Cæsar Helvetios *Gallos* vocat, ita eosdem Celtas antea dictos, ex superioribus constat. Helvetios porrò non aliâ quam Alamannica linguâ usos, vix est qui inficias ire queat. Vetus itaque Gallica, Celtica & Alamannica eadem lingua fuit, à Belgica dialecto differens. Quod inferius Strabo confirmabit. Quam sententiam quod erudite defendit Jo. Isaac. Pontan. *L. VI. Orig. Francic. c. XXIV. p. 610.* idemque *in Glossario Prisco-Gallico.* Et facit huc inscriptio vetus, quam exhibet Abrah. Mylius de Lingua Belgica cap. XX. *Soloduri Helvetiorum, in antiquissima turre opere Romanorum, hæc est inciſa Inscriptio, quam ipse exscripsi:* *Gallia propria.*

In Celtis nihil est Soloduro antiquius, unis
Exceptis Treviris, quarum ego dicta soror.

Itaque quod Gallia à Cæsare in tres partes dividitur, in Aquitaniam, Belgiam, & *Galliam*, id sine omni dubio intelligendum est de *Gallia propria*; quemadmodum in aliarum quoque terrarum ac regionum descriptionibus, veluti Asiæ, Africæ propriæ, i. e. speciatim ac propriè ita dictæ, & similiter de aliarum denominatione observare licet: *conf. M. Velser. Vindelic. pag. 3.* Nihilominus tamen & reliquæ partes ejusdem sunt

Digitized by Google

nationis & linguæ originariæ. Doctiſſimus omnium rerum Germanicarum interpres, Jo. Philippus Vorburgicus, Tom. I. Hiſtor. Rom. Germ. p. 44. ſq. contendit Gallorum veterum linguam diverſam à Germanorum fuiſſe, ideò quod Caligula Cæſar nonnullos ex Principibus Galliæ coëgiſſet ſermonem Germanicum addiſcere & nomina barbarica ferre: Sed pace Manium tanti viri, non perſuadet hoc, niſi quoad Gallos imperio Rom. jam tum ſubjectos & linguæ Romanæ provinciali adſvefactos, & confer quæ ante §. 2. de diverſitate dialectorum dixi.

§. XXIV.

Non obeſt autem noſtræ ſententiæ, quod Julius hîc porrò refert c. XXIX. *In caſtris Helvetiorum tabulæ repertæ ſunt, literis Græcis confectæ, & ad Cæſarem perlatæ, quibus in tabulis nominatim ratio confecta erat, qui numerus domo exiſſet eorum, qui arma ferre poſſint, & item ſeparatim pueri, ſenes mulieresque quarum omnium rerum ſumma erat,* &c. Enimverò iſtæ tabulæ non Græca lingua, quam *Piccardus* Gallis propriam vindicat, ſed literis Græcis linguâ vernacula fuerant conſcriptæ, ſicuti & Gothi Græcis literis ſuam expreſſerunt linguam, & Franci Gothicis, de qua re aliâs. Nobiſcum ſentit Lipſius *ad Tacit. de M. G.* Iſtud verò quod dixi patet ex alio Cæſaris loco Lib. V. de Q. Cicerone ab Eburonibus in caſtris obſeſſo, ait: *Cæſar cuidam ex equitibus Gallis magnis præmiis perſuadet, uti ad Ciceronem epiſtolam deferat. hanc Græcis conſcriptam literis mittit, ne, intercepta epiſtola, noſtra ab hoſtibus conſilia cognoſcantur.* Equidem Lib. VI. ubi de Druidibus agit, eos in publicis privatisque rationibus uti Græcis literis ait, quod & antea de tabulis Helvetiorum dictum: ſed & Druidas à bello abeſſe conſueviſſe, hoc eodem loco tradit, ut intelligatur, epiſtolam Cæſaris per Druidas publicari non potuiſſe. Atque Helvetios quoque his tum literis uſos arbitror eandem ob cauſam, ne interceptæ tabulæ ab illis Gallis, quorum ſedes occupare contenderent, vires ab hoſtibus cognoſcerentur.

Celtoped.

§. XXV.

Nec impedit, quod porrò Cæſar *Lib. I. c. 47.* refert Arioviſtum Germanum, linguæ Gallicæ ſcientia multa jam longinqua conſuetudine uſum fuiſſe, unde diverſitas quidem utriusque dialecti patet, ut vulgò alter alterum non facile intelligeret, ſicut nec Belga, Suecus & Alemannus hodieque: nihilominus tamen una omnium lingua matrix Celtica & Teutonica, ut ſupra §. II. jam tum generatim obſervatum, ſed & ab Iſaac. Pontan. L. VI. Orig. Francic. c. XXIV. p. 610. At inquis, idem auctor. Lib. II. c. 4. & ſqq. de Belgis refert: *Plerosque Belgas eſſe ortos a Germanis, Rhenumque antiquitus transductos propter loci fertilitatem, ibi conſedisſe, Gallosque qui ea loca incolerent, expulisſe, ſolosque eſſe, qui patrum (tum) memoria, omni Gallia vexata, Teutones Cimbrosque intra fines ſuos ingredi prohibuiſſent:* uti hæc Rhemi, qui proximi Galliæ ex Belgis tum erant, Julio enarravere, præcipuos eorum Bellovacos nominantes, Sueſſones inde, eorum Reges tunc Divitiacum, totius Galliæ potentiſſimum, poſt Galbam: deinde Nervios, maximè feros, nullumque aditum ad eos mercatoribus, nihil pati vini, reliquarumque rerum ad luxuriam pertinentium, inferri: quicquid poſſint, non equitatu, ſed pedeſtribus valere copiis. Atrebates, Ammianos, Morinos, Menapios, Caletes, Verocaſſes, Veromanduos, Atuaticos, ex Cimbris Teutonisque procreatos, Condruſos, Eburones, Cæræſos, Pæmanos, qui uno nomine Germani appellantur. Enimverò neutiquam hæc noſtræ ſententiæ refragantur. Sunt utique Belgæ Germani, ſed & Gallos hi expulerunt, ſicut poſtea Belgas Franci. Sed uti non obſtat hoc, quin & Franci & Belgæ ſint Germani, ita nec obeſt, quin & Galli cum Belgis & Germanis & Francis ſint Celticæ originis & linguæ.

§. XXVI.

Sed & verum eſt, quod ait idem Cæſar *Lib. VI. de B. G.* in digreſſione de Galliæ Germaniæque moribus & quo differant eæ nationes inter ſeſe: Germanos multum à conſuetudine Gallorum differre: *namque neque Druides inquit, habent, qui rebus divinis præſint, neque ſacrificiis ſtudent: deorum numero eos ſolos ducunt, quos cernunt, & quorum opibus aperte juvantur. Solem & Vulcanum & Lunam: reliquos ne fama quidem acceperunt.*

&

Digitized by Google

& quæ ſequuntur: Certè ea omnia confirmant atque omnino perſuadent, Celtarum veterum genuinam ſobolem, Cæſaris adhuc ævo, fuiſſe Germanos. Id quod maximè & religionis ſimplicitas comprobat, & nulla Druidum admiſſio. Ipſe Cæſar pro ſua perſpicacia non pro comperto refert, ſed *exiſtimatur*, inquit, Druidum diſciplina in Britannia reperta, atque inde in Galliam translata eſſe. Magis enim eſt, ut eam ex Hetruria aut Thuſcia (vel Maſſilia) eò translatam aſſeramus. Suadet hoc imprimis metempſychoſeos dogma Pythagoreum: Suadent idem literæ Græcæ Druidibus uſurpatæ, atque utraque ex Græcia Magna atque Hetruria transportata: Quæ ex Gallia deinceps in Britanniam ita transplantata, ut hìc magis exculta fuerit, unde verum porrò quod Cæſar pergens ait: *Et nunc qui diligentius eam rem cognoſcere volunt, plerumque illo* (in Britanniam) *diſcendi cauſa proficiſcuntur.*

§. XXVII.

Idem ibi teſtatur, à Druidibus proditum dici, quod Galli ſe omnes à DITE patre prognatos prædicent: ob eamque cauſam ſpatia omnis temporis non numero dierum ſed noctium finiant, & dies natales & menſium & annorum initia ſic obſervent, ut noctem dies ſubſequatur. Atqui eodem modo & Germanos ſpatia temporum finiviſſe & Tacitus teſtatur, & conſtans atque diuturna obſervatio. Sed & quod hoc à Dite patre quem & Plutonem aut Orcum Græci appellant, vel conſtitutum vel in ejus honorem à poſteris inſtitutum fuerit, Druidæ quidam tradiderunt: indeque forte Beroſus iſte Annianus finxit inquiens: *Samothes qui & Dy, Celtas colonias fundavit: neque quisquam illa ætate iſto ſapientior fuit, ac propterea Samothes dictus eſt.* Quæ quaſi ex tripode dicta veneratur Piccardus *Lib. II. Celtopæd. p. 57.* Sed verius eſt, non per Ditem fabuloſum Græcorum Plutonem ac noctis atque tenebrarum dominum intelligi, ſed *Tit, Diet*, vel *Teutum* aut Teutonem, qui & Teutonum ſive Celtarum & Thuſcorum conditor à veriore auctore refertur. Is eſt Cato de origine populorum Italiæ, cujus fragmentum huc faciens nobis aſſervavit Servius.

Simplicior itaque philoſophia veterum Celtarum & Druidum antiquior, à Tuiſcone utique aut Teutone tradita, ab Hebræorum philoſophia eſt arceſſenda, quâ in principio tenebræ fuiſſe docentur ſuper faciem abyſſi, & creata poſtea luce, factum eſt veſpera & mane, dies primus. Hæc ſimplicior philoſophia à Celtis Orientalibus ſive Germanis retenta: quam in Celtis occiduis ſive Gallis Druides philoſophia Græcanica imbuti corruperant. Idem etiam de lingua Celtica primæva habendum, in quam Druides multa vocabula Græcanica intulerunt, ipſosque Græcorum characteres. Acceſſit autem & alia cauſa, quam verbis Cæſaris efferamus: *Fuit antea tempus, cum Germanos Galli virtute ſuperarent, ultrò bella inferrent, ac propter hominum multitudinem, agrique inopiam, trans Rhenum colonias mitterent. Itaque ea, quæ fertiliſſima ſunt, Germaniæ loca circum Hercyniam ſylvam, quam Eratoſtheni & quibusdam Græcis fama notam eſſe video quam illi Orciniam appellant, — Nunc quod in eadem inopia, egeſtate patientiaque Germani permanent eodem victu & cultu corporis utuntur. Gallis autem Provinciæ propinquitas & transmarinarum rerum notitia multa ad copiam atque uſus largitur, inde paullatim aſſuefacti ſuperari, multisque victi præliis, ne ſe quidem ipſi cum illis virtute comparant.* Morum porrò mutatio perpetuo quoque linguæ mutationem ſecum ferre ſolet.

§. XXVIII.

Eodem ævo ſcripſit *Timagenes Alexandrinus* Græcè, Amicus Auguſti, vel hoc ipſo probabilis, inquit *Quintilianus Lib. X.* de eo, quod intermiſſam Hiſtorias ſcribendi induſtriam novâ laude reparavit. Ejus etſi opera interiere, aſſervavit tamen nobis quoddam ejus fragmentum *Ammianus Marcellinus Lib. XV. c. 9.* de origine Celtarum vel Gallorum, Latinè ea & ſuo filo id referens. *Ambigentes*, inquit, *ſuper origine prima Gallorum ſcriptores veteres, notitiam reliquere negotii ſemiplenam: Sed poſtea Timagenes & diligentiâ Græcus & linguâ, hæc quæ diu ſunt ignorata, collegit ex multiplicibus libris: cujus fidem ſecuti obſcuritate dimota, eadem diſtinctè docebimus & aperte.* Hinc & quæ Polybii hac in parte contigit jactura, quam antea queſti ſumus, poterit ſarciri. Pergit Ammianus: *Aborigines primos in his regionibus quidam viſos eſſe firmarunt, CELTAS nomine regis amabilis; & matris ejus vocabulo GALATAS dictos: ita enim Gallos ſermo Græcus appellat.* Rectè Celtas aborigines appellat Gallorum & Galatarum: nec Germani tamen

Digitized by Google

aliunde orti, ut ſupra demonſtravimus. Sed quæ de Galata matre Celtæ regis adduntur, ſuo locò relinquenda, cum eo quod ſequitur: *Alii, Dorienſes antiquiorem ſecutos Herculem, Oceani locos inhabitaſſe confines.* Id quod diductius refert Parthenius coævus Timageni, *de Eroticis* cap. XXX. Veriora in hanc ſententiam Taciti de M. G. c. 2. *Fuiſſe apud eos & Herculem memorant, primumque omnium virorum fortium ituri in prælia canunt.* ait porrò Ammianus: *Draſidæ memorant revera fuiſſe populi partem indigenam: ſed alios quoque ab inſulis extimis confluxiſſe & tractibus transrhenanis, crebritate bellorum, & alluvione fervidi maris ſedibus ſuis expulſos.* Lectionem *Draſidæ* vocis corruptam Valeſius aſſerit, ſed *Druidas* vel *Dryſidas* ſufficit. At Druidum nulla natio, ſed ſecta fuit nationis, de qua antè. Transeat itaque & hæc opinio, donec certa habeatur lectio. Pergit: *Ajunt quidam, paucos poſt excidium Trojæ, fugitantes Græcos ubique diſperſos, loca hæc occupaſſe, tunc vacua.* Convenit forte Dionyſius Halic. Herculem Laomedonte Trojanorum rege occiſo, & Ilio expugnato captivos multos in Hiſpaniam & Galliam ſecum abduxiſſe, & hîc *Alexiam* condidiſſe, circa An. 2715. Sed quis crediderit Galliam tunc vacuam fuiſſe à populis, ultra mille jam tum annos à diluvio? Unde veriſimilior eſt, Ammiano & ipſis Gallis tunc acceptior ſententia, de adventu Herculis in Gallias jam tum populoſas Celtis ſuis, ſed à tyrannide Geryonis & Tauriſci ſuppreſſis: *Regionum autem incolæ id magis omnibus adſeverant, quod etiam nos legimus in monumentis eorum inciſum, Amphytruonis filium Herculem ad Geryonis & Tauriſci ſævium tyrannorum perniciem feſtinaſſe, quorum alter Hiſpanias, alter Gallias infeſtabat: ſuperatisque ambobus coiſſe cum generoſis fœminis, ſuſcepiſſeque liberos plures, & eas partes quibus imperitabant, ſuis nominibus appellaſſe. A Phocæa verò Aſiaticus populus Harpali* (Harpagi) *inclementiam vitans, Cyri Regis præfecti, Italiam navigio petiit, cujus pars in Lucania Veliam, alia condidit in Viennenſi Maſſiliam: deinde ſecutis ætatibus oppida aucta virium copia inſtituere non pauca.* conf. *Gell. Lib. X. c. 6.* & *H. Valeſium* in Not. ad *h. l.* Celtis itaque jam tum primis aboriginibus cis & trans Rhenum conſtitutis, acceſſit colonia Græcanica Maſſilienſium ſaltem Olympiad. XLV. hinc demum Græcorum linguæ primordia in Gallia Narbonenſi: hinc & philoſophiæ Pythagoricæ inſtituta tandem. Sic enim pergit Ammianus: *Per hæc loca hominibus paulatim excultis, viguere ſtudia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos, & Eubages & Druidas. Et Bardi quidem fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt: Eubages verò ſcrutantes ſeria & ſublimia naturæ pandere conabantur. Inter hos Druidæ ingeniis celſiores, ut auctoritas Pythagoræ decrevit, ſodalitiis adſtricti conſortiis, quæſtionibus occultarum rerum altarumque erecti ſunt, & deſpectantes humana, pronuntiarunt animas immortales.* conf. Valer. Max. Lib. II. Cæterum de lingua, inſtitutis, legibus & diviſione Celtarum & Galliarum verbis J. Cæſaris uſus fuit Ammianus, unde ea quæ de iis dicta ſunt, non otioſe recoquenda, &c.

§. XXIX.

Sed quò dilabimur? propoſitum nobis erat demonſtrare ex primis probatiſſimisque auctoribus, Celticæ linguæ, cujus præcipua dialectus Germanica hodiè, originem ac dignitatem, eamque à Scythica fœditate & disharmonia defendere. Id quod etiam ſatis quoad hunc ſcopum factum fuiſſe confido. Quamobrem Celticam certè linguam pro Matrice Europæarum habendam eſſe reputaverim. Thomaſſin. *Lib. III. c. XI. ſq. Lib. IV. La Methode d'Etudier. P. I. de la langue Runique, ou ancienne Danoiſe, & de la langue Saxone.* Neque enim ea à Græca ſive Jonica orta eſt, ſed utraque ut ſorores conſobrinæ, quarum Auctores duo fratres Gomer & Javan, adeoque à diverſis Genealogiæ Noachicæ ramis, duæ diverſæ gentes diverſis in plagis conſederunt, ut Moſes Geneſ. X, 5. refert: *Ab his diviſæ ſunt inſulæ gentium in regionibus ſuis, unusquisque ſecundum linguam ſuam, & familias ſuas, in nationibus ſuis.* Quantum ad Græcam attinet, ea ſine dubio ab omnium matre Hebræa ſcil. prognata, quod imprimis liquet, ſi indagantur radices Græcæ linguæ, & ad Hebraicas conferuntur; quam operam adoleſcens tentavi, & Clar. tunc DAUMII cenſuræ ſubjeci, qui non tantùm eam approbavit, ſed etiam ex Arabicis adauxit, ut ex ſequenti Digreſſione apparet.

§. XXX.

DIGRESSIO

De Radicibus Linguæ Græcæ.

Dedu-

Digitized by Google

Deductiones Thematum Græcæ Linguæ, quæ Hebræis in Verbis consistunt.

Josephus lib. I. Ant. Jud. cap. VII. Ἀπὸ Ἰαυάνου Ἰωνία καὶ πάντες Ἕλληνες γεγόνασι. *à Javane ortum ducit Jonia, totumque Græcorum genus.* Duæ primariæ fuerunt gentes Græcanicæ *Jonum* scil. & *Dorum.* Sed *illi antiquissimi*, Javanis utpote nepotes, qui in Latio consedit, & dictus à Latinis Janus. *hi Lydorum coloni:* vid. J. C. Scal. lib. I. Poët. c. XIX. Jonum coloni *Attici* sunt? Dorum *Æoles.* Sed aliis à Javanis filio, Alisa, dicti sunt Alisæi, qui nunc Æoles. Sic Josephus l. c. *Jonum pars in Asiam* reversa: *Æolum in Siciliam* atque *Italiam* migravit. Itaque cognoscitur non tantum universis Græciæ gentes, sed etiam *linguam* earum omnium *ex Asia* oriundam esse. Sic Linguâ Græcâ usum fuisse Jacobum, tradit R. Eliezer & R. Salomo, v. Buxt. Lex. R. סכר (sed id quidem ridicule.) Verum origo Græcæ L. Hebræa magis magisque impendiò sese prodit curioso harum rerum investigatori. Voces Hebræorum cæterorumque orientalium populorum una produci Radice, tribus literis constante, notum & in triviis est. Idem isthuc ipsum in vetusta Javanica lingua protritum fuit. *Verba* enim *Græca ex Hebræis, orta sunt.* Itaque *tribus itidem literis Radicalibus*, quas vocant, *subsistunt. Vocales* verò, quas Hebræi literis substernunt, Græci literis immiscent, itaque earum non habenda ratio in investiganda Radice. Porrò sæpe *unica tantùm litera vel consona extat*, cæteræ vocales dissimulantur, quod fit, quia in Hebræa Radice literæ fuerunt adspiratæ, quas in medio & fine Græci non exprimunt. Nonnunquam tantùm *duæ*, quando scil. eadem litera geminata est, uti Chald. גַּגָּא & גָּא dicitur. In principio verò eadem illis *litera est spiritus tenuis*, quæ Hebr. א. & spiritus asper vel crassus quod ח vel ה Hebræis, qui nonnunquam permutantur. Recte itaque statuitur, h Latinis esse literam, *quia ex Radicis est substantia.* Quæ inferius exemplis erunt illustriora. Javanitæ Hebræum *Kametz vel Patach* Radici subsstratum *ultimum* vel retinent vel in ω mutatum *affigunt* interdum adjuncto α, vel ε, *primum* pro lubitu, nullâ certâ ratione, *mutant vel retinent:* neque enim ipsæ Orientales dialecti in hoc consentiunt. Nonnunquam *quatuor* in Verbo concurrunt *literæ* sive consonæ, ut in κλάπλω, & videtur litera vel Syllaba esse affixa. Radix enim est קלף Chald. unde dissimulato Scheva, & affixâ Syllabâ fit κλάπλω. Literæ duplicantur interdum quasi injecto Dages. In hoc enim consistit fatalis illa ἀλογλωσσία & ἀλοφωνία, ut primis primæ linguæ Radicibus addantur & immutentur literæ. Quo factum ut Græce nonnullis α *præfixerint* Radicibus, adeò, ut serviat, ad formam Chaldaicæ Aphel. interd. α accipit, ι, αι per pleonasm. ut αἰτέω it. o. s. Literæ μεταβολαὶ & ejusdem organi inter se commutantur. ר in Λ. ש Hebr. in θ, ut Chald. in ת. ר in Φ. י in spiritum lenem, ע in ς. ג in κ. ב in Β & כ in π. ף in Δ. ה in Π, χ. נ in Φ.

Age autem, ut res fiat clarior, producamus exempla juxta seriem literarum alphabeti; non totius quidem, sed dimidii, quousque per otium licebat: quæ tamen speciminis instar erunt luculenti, e quo & de thematibus reliquis judicium ferri poterit à peritis.

A.

Ἀ ΓΑΛΛΩ, orno, insignio. α per prosthesin servit, sive servile est. Literæ Radicales tres sunt ΓΛΛ, Hebr. גָּלַל convolvit, complicavit. Arab. involvit, vestivit. it. Meton. Adj. significat ornavit, honoravit.

ΑΓΑΠΑΩ, amplector, osculor. Meton. Adj. significat, Amo. Chald. גְּפָא idem significat, concluſit. complexus est. α, servit, quasi ex Aphel: אַגְפָּא.

ΑΓΑΩ, admiror, veneror, attollo. Metaph. Hebr. גָּאָה, Syr. ܓܐ Chald. גְּאָה extollere se: venerabilem esse &c. unde Nom. גֵּאֶה, ἀγαυὸς, superbus. α præfigitur. quo sine est γάω, γάομαι, tumeo, emineo, superbio. Litera Radicalis tantùm exstat unica, &c.

ΑΓΓΕΛΛΩ, nuncio. è voce Persica *angar*, ἄγγαρος, nuncius coactus. Syn. נָגַר attraxit. α ut servile præfigitur, & vocalem sub נ absorbet, ad formam nim. Syr. Aphec ܐܰܓܰܪ ἄγγαρ. ר mutatur in Λ, ut sæpe. λω, syllaba est servilis.

ΑΓΕΙΡΩ, congrego, colligo. Hebr. אָגַר congregavit, collegit.

ΑΓΧΩ, ango, suffoco. Radicales, spiritus lenis, vices agens Hebraici א, ר pro ע sequente χ partes agit τῶ ג. χ τῶ ח &c. Hebr. Itaque Rad. est אגח vel אנח ingemuit præ angustia. Chald. אַנְקָא gemitus moribundi. oppressio, interfectio. Rabb. אַנְחָה angustia. Vel est חנק suffocavit, spiritu crasso in lenem mutato.

ΑΓΩ, duco, adduco. Literæ Rad. duæ tantùm apparent, quia gutturalis in fine Græcis non exprimitur. Rad. Hebr. אגא non extat ampliùs, nisi in Arabia, אגא *agi*, adduxit. Hiphil, à נא *gi*, vênit.

ΑΔΩ, ἀδέω, placeo. חדה, gavisus, lætatus est, exhilaratus. Vel ערה, adhibitus est, decoratus fuit. qui ad aliquid adhibetur, placet.

Digitized by Google

Ἄ Α Ω, ſatio, ſatisdo. אדא, Arab. dedit, obtulit.

Ἄ Ε Ι Δ Ω, celebravit, cecinit. Litera media Radicalis adſpirata latet in Diphthongo. Eſt aut Rad. Syr. עֲהַר memor fuit, commemoravit.

Ἄ Ι Ρ Ω, & præfixo α, Ἀ Ε Ι Ρ Ω, litera Rad. tertia adſpirata non eſt expreſſa, &c. Rad. eſt ארה vel ערה, ſuſtulit, abſtulit, retexit.

Ἄ Ζ Ω, ſicco, arefacio. Hebr. אזה, ſuccendit. aduſſit.

Ἄ Ζ Ω, honoro, veneror. חזה vidit, adſpexit. Syr. חֲזָא exiſtimavit. Eſt etiam Arabib. עזז *azez*, honoravit.

Ἄ Θ Ρ Ε Ω, intueor, contemplor. ἀ ut ſæpiſſimè eſt ἐπιτατικὸν, literæ Radicis Orientalis Linguæ ſunt Θ P & ultima gutturalis תרה, pro quo uſitatum eſt תּוֹר & תָּר quod id. ac שׁוּר, contemplatus eſt, perluſtravit, quæſivit.

Ἄ Θ Τ Ρ Ω, ludo, ſaltito. ἀ eſt ἐπιτατικὸν. litera ult. Rad. eſt adſpir. תרה. Chald. & Syr. שׁוּר ſaltito, ſubſilio. Arab. ثور movit. ש enim & ת quam maximè in omnibus linguis μεταβολαὶ ſunt.

Ἄ Ι Θ Ω, uro. Ardeo. אתה, vel potiùs ארה, ex Hebr. אוד, inuſ. unde אוד, titio.

Ἄ Ι Ρ Ε Ω, prehendo, aufero, capio. Hebr. ערה, aufero, retego, nudo. affinia ſunt & literis & ſignificatu τοῖς ארה & ἄιρω.

Ἄ Ϊ Σ Σ Ω, proſilio, præſulto, &c. α ἐπιτατικὸν eſt. Facilè autem poteſt judicari primitùs fuiſſe ἴσσω, prodeo, procedo. ex Hebræa Radice יָצָא prodiit, proceſſit. י conſona ἄῤῥηλος eſt Græcis, unde pro eo ſubſtituunt adſpiratam lenem, adſumto ι vocali. ץ reſolvunt in ejusdem organi literam ς.

Ἄ Ι Ω, audio. literæ Rad. omnes adſpiratæ, adeoque exprimi nequivêre, ἀ, ut tantum non perpetuò, eſt ἐπιτατ. & auctat ſignificationem. ἴω igitur fuerit neceſſe eſt, quod ex Rad. Syr. יעא vel יצא *prodiit*. Syn. de verbo audibili Pſ. CXLIV. י ut latet in Græc. & vocali illius ι: reliquæ ſunt adſpiratæ.

Ἄ Ι Τ Ε Ω, peto ex α: ἐπιτ. quæ ſuſcipit interd. ι & obſoleto ΤΕΩ, quæro, ζητῶ. Hoc vel ex Rad. Hebr. שָׁעָה vel תָּעָה, erravit in via, divagatus eſt, locum quæſivit aut ſedem.

Ἄ Κ Ε Ω, ſano. α ut ſæpiſſimè ἐπιτ. eſt. Litera Rad. κ, media & ultima adſpiratæ. Rad. Hebr. גהה, ſanavit. ג in literam ejusd. organi κ mutatur. Sed & Arab. قَيَّ eſt ſanavit: à Rad. Hebr. קָוָה manſit.

Ἄ Κ Ο Υ Ω, audio. litera Rad. κ: cæteræ adſpiratæ: Rad. Syr. קָעָא clamavit. pari modo

Ἄ Κ Ρ Ο Ω̃, audio, conſtat ex α illo, & Hebr. Rad. קרא, clamavit, vocavit.

Ἄ Λ Α Ω, Ἄ Λ Τ Ω, vagor, erro. α ἐπιτατικὸν Rad. Hebr. להה, fatigatus, laſſus, feſſus fuit. Effectum ſcil. vagationis.

Ἄ Λ Δ Ω, augeo, do incrementum. Rad. Hebr. ילד, genuit, produxit, &c. ι conſonam ignorant Græci, ſed illius loco literam adſpir. amant. Sic item

Ἄ Ρ Δ Ω, irrigo. ex Hebr. Rad. ירד, decurrit, defluxit, רדה.

Ἄ Λ Ε Γ Ω, curo. Rad. Arab. علج, curavit ægrotum. ſic erit Synecdoche Speciei pro Genere; niſi potiùs eſt ex ἀ ἐπιτατ. & Λ Ε Γ Ω, lego, colligo, ut notet ἀλέγω ſummâ curâ aliquid colligo.

Ἄ Λ Ε Ι Φ Ω, ungo, illino. ἀ eſt ἐπιτατικὸν. Λείφω, unde λίπος, inuſitatum eſt ex Radic. Chald. לַף vel לִף, conjunxit, per Meton. Effecti. Sed & Martinius Lat. Ungo duci poſſe ait ab unum & ago. *Eſt enim*, inquit, *unctio quædam diverſorum unitio.*

Ἄ Λ Ε Ω, molo. לאה, laboravit. ϗ. ἀλέω congrego: לוד, adjunctus, aſſociatus eſt. ϗ. ἀλέω, fugio, vito, caveo: ex עלה, adſcendit, in altum tetendit.

Ἄ Λ Ο Ω, capio, vincio. Radix Aſiatica עלה, nullibi conſpicitur, quam ἀναλογία autem facilè ſuggerit: præterquam quod Arabes عَلَّ cum ع punctato *galal* inde retinent, quod ligare ſive vincire denotat.

Ἄ Λ Λ Ω, ὁμαγ, ſalio. עלל i. e. עלה, in altum tetendit, elevavit ſe.

Ἄ Μ Α Ρ Τ Ε Ω, aberro. ùt ἀρτέω, ὁμαγ ex ἄρω (ἦρται 3. perf. P.) ſic ἀμαρτέω ex ἀμάρω, antiquato; quod tamen originis eſt Orientalis עמר; quod Arabib. eſt erexit, ſuſtulit, ſeduxit, docente Schindlero. Aliis idem eſt ac Submergere tanquam abyſſo: teſte Raphelengio. Hinc perſvaſum mihi fermè habeo, ἁμαρτεῖν vel ἀμάρειν primariò ac proprie dictum fuiſſe, non de viatorum errore in terrâ; ſed quando mari nautæ à recta aberrantes viâ in Scyllam aut Charybdin ſubmergebantur. Vel quum hoc ipſum ſit ἀμαρεῖν, & ἁμαρτεῖν quod Heſychius explicat ἀκολουθεῖν, πείθεσθαι, ſequi. Propriè dicitur de aqua, quæ per ſulcum ex alveo ſeducitur. deinde Metaph. ad animata refertur.

Ἄ Μ Ε Λ Γ Ω, adimo, avello: uſitatè autem de lactis & immaturi fructûs avulſione. Radix Hebr. מלק, avulſit, abrupit.

Ἀ Μ Ε Ρ-

Digitized by Google

Ἀμεργω, & ſine α ἐπενθετικῷ μέργω, it. μόργω, μάργνυμι, ὀμόργω, &c. decerpo, &c. exprimo: abſtergo. ex Hebr. Rad. מרק terſit, abſterſit, abraſit.

Ἀμειβω, pertranſeo. Metaphorice permuto. valdè vocis hujus obſcurata eſt origo, adeò, ut deperditam crediderim Radicem orientalem. Sed enim auguror ἀμείβω potius eſſe ab ἀμάω, nimirum υ mutarunt in ι, & ἐυφωνίας ἕνεκα β interpoſuerunt. unde & utriusque eadem ſignificatio eſt. Hoc ἀμάω vero credo conſtare ex α ἐπενθ. & literis Rad. מעה, quas Chaldæorum more ac ore fortè fecerunt ex Arab. מצה vel مَضَى modi, quod pariter eſt pertranſit, præteriit.

Ἀμτνω, defendo, &c. à Rad. מנע prohibuit; defendit, protexit. à quo ipſo, poſthabito α ἐπενθ. eſt & μένω, maneo, perſiſto. qui enim aliquem prohibet & impedit; eodem loco manere facit.

Ἀμτσσω, diſcerpo, à מצה, dimidiavit, per medium partitus eſt.

Αντω, efficio. ex אָנָה, quod cauſam rei denotat. Congruit & הנה, profuit, &c.

Ἁπτω, tango. Meton. necto. Metaph. accendo. à Rad. יפה, Arab. وفى, poſuit, appoſuit.

Ἀρασσω, tundo. illido. amputo. & ſine α ἐπενθ. ῥάσσω allido, &c. à רצץ, vel רָץ colliſit, contrivit, &c.

Ἀρκεω, arceo, in fugam converto. à Rad. ערק fugit, propulſus eſt.

Ἀρνεω. ὁμων. videri poſſet factum ex ערם fraudavit, fefellit. מ in נ mutato, more Chald. Sed arbitror potiùs eſſe ab ἄρνα, jusjurandum ut propriè ſit: abjuro, jurejurando nego, &c. ἄρνα verò ex ἄρᾶ, quia juramentum ſui ipſius continet Imprecationem. Rad. ארר, maledixit, imprecatus eſt.

Ἀροω, aro. ex ארה, diſcerpſit, avulſit. divellendo & proſcindendo humum, aratur. Itaque notatio eſt ab Adjuncto.

Ἅρπω, rapio. à ἅρπη, & ἁρπάζω. ex חרף Hebr. divulgavit. Arab. rapuit, furatus eſt.

Ἁρω, apto. ex ערה applicavit, conjunxit. Eſ. XXII, 6. I. Reg. VII, 36.

Ἀρχω, incipio, inſtituo, &c. ex עָרַךְ ordinavit, inſtruxit, diſpoſuit.

Ἀσκεω, exerceo, propriè ambulando, currendo, luctando. ex Rad. Hebr. שקק cucurrit, diſcurrit. α eſt ἐπενθ. tertia Rad. abjicitur more Chald. שַׁק.

Ἀσπαζω, amplector, vel attraho ad me, ex Rad. Hebr. אסף. collegit, congregavit, retraxit ad ſe. Ζω eſt affixa ſyllaba niſi prius fuit ἀσπάω. quod ſane credidero. hinc Ἀσπάδων. inde Ἀσπάζω.

Ἀσχαλαω, triſtitia affectus ſum. ex Rad. Heb. שכל orbatus eſt.

Ἀτεω, lædo. ex α & τάω, quæro, inveſtigo, perſequor. ſicut ἀντάω.

Ἅλτω, proſilio. ex עמה, involavit, feſtinavit. מ duplicatur q. injecto Dages.

Ἀτχεω, glorior, jacto me: ex יחה feſtinavit, velox fuit; quia jactabundus verbis admodum velox eſt & præceps.

Ἀτω, clamo. ex Rad. Syr. עוא clamavit, gemuit.

Ἀτω, pro quo & Ἀω, flo, ſpiro. ex Rad. עוה, Chald. Aphel. אַעֲוִי per nares reſpiravit. Ἀω eſt prius: hinc ἀήρ. Inde Ἄυω. Diphthongo enim pronunciata poſteriora ſunt.

B.

Βαω, eo: ex Rad. בוא vel בָּאָה ivit. Apud Latinos Bire, hinc ſuperbire, ambire.

Βαλλω, jacio. è Rad. פלה ſeparavit, removit, projecit. ב in β.

Βδαλλω, mulgeo. à ברל ſeparavit, ſerevit. mulgens lac ab ubere ſeparat, aufert, &c.

Βλαπτω, Rad. βλάβω, ab obſ. Βλαω, ùt puto, quod ex Rad. בלע abſorbuit. perdidit. Syr. percuſſit, nocuit.

Βλαστεω, germino, à בלט vel Syr. בלץ eminuit, prominuit.

Βλεπω, video, oculis complector, oculis conjungo, à לָפַף vel לף conjunxit, &c. videtur enim β eſſe præfixum ante λ, ùt ſolenne eſt Æolibus ante cognatam ejus ῥ. Vel omnino videtur mihi Radicem Orientalem eſſe deperditam, quod & de aliis non paucis nihil dubito; quum nulla lingua veterum integra remanſerit, neque ſanè Sancta, ejusque filiæ potuerunt in tanta librorum inopiâ.

Βλιττω, eximo, aufero, demo. ex Rad. פלט, ereptus fuit: Rabb. ejecit.

Βλτω, φλύω, βρύω, literis & ſignificatione ſunt cognata: pullulo, ſcateo, germino, &c. Germ. Blüen, florere. videntur è Rad. Syr. פרע pullulavit. Arab. effudit, fudit.

Digitized by Google

ΒΛΩΣΚΩ, eo, venio, provenio, creſco : ab obſol. βλόω, ùt γνώσκω à γνόω. Sed βλόω, ex Rad. orientalis Literæ בלע, cujus ſignificatio tantùm apud Arabas eſt ſuperſtes, quibus בלע balag, eſt venit, pervenit, &c.

ΒΟΑΩ, clamo. è Rad. Chald. בוע vociferatus eſt.

ΒΟΤΑΩ, ομαι, volo, appeto. ex בהל feſtino. Metaph. de animo, feſtinanter appeto, &c. Prov. XXIIX, 22. ſecunda Radicalis adſpirata in Diphthongo videtur latere.

ΒΟΩ, ſive ΠΑΩ, edo, paſco, à Rad. פוה, inuſ. unde פֶּה os, cujus præcipuus eſt uſus comedendi. it. bibendi & loquendi. unde Gr. βόω, πάω, φάω, πίω. M. M.

ΒΡΑΖΩ, ferveo, bullio, vi æſtus ejicio. à Chald. ברץ effluo, vel exabundo.

ΒΡΕΜΩ, fremo, murmuro. etſi ſine dubio ὀνοματοπεποίηται. aſſonat tamen Arab. ברן vel ברנן bombilavit, ſuſurravit.

ΒΡΕΧΩ, irrigo, profundo, pluo. à פרח germinavit; quatenus irrigatio atque pluvia cauſa germinationis exſiſtit.

ΒΡΟΩ, comedo : ex ברה, quod idem.

ΒΥΩ, obturo, circumfinio, obſtruo. à Rad. inuſ. פאה, unde פְּאָה angulus, extremitas & finis cujusque rei, ubi ea eſt obſtructa, finita, &c. Teut. Buen.

Γ.

ΓΑΩ, vel γάγω, tumeo; ſuperbio. à גאה altum eſſe, tumere. Ezech. XLVII, 5. ſuperbirè, &c.

ΓΑΜΕΩ, nubo, duco uxorem, &c. ex Rad. Arab. גמע collegit, coëgit, conjunxit, incorporavit. concubuit, conſuetudinem habuit, &c.

ΓΑΝΝΩ, γάννυμαι. læto vultu quem excipio. à גנן velavit, defendit: Chald. ſupervenit: inſiliit: habitavit: cum quo & גנה convivatus fuit.

ΓΕΝΩ, geno, gigno. à Rad. Chald. גנה incubuit, dormivit. Meton.

ΓΕΛΑΩ, rideo. à Rad. גלה, detectus eſt, apparuit. nempe ab Adjuncta dentium detectione & nudatione, qui γελασίνοι dicuntur.

ΓΕΜΩ, plenus, onuſtus ſum. è Rad. גמא, ingurgitavit, potu ſe implevit. Arab. א in ע mutato : congeſſit, collegit.

ΓΕΤΩ, guſtare facio. ab Arab. גוע eſurivit : *gava*, eſuriens, guſtare appetens.

ΓΝΟΩ, intelligo, cognoſco. à Rad. ענה, audivit. ע mutatur in Γ, more Arabum.

ΓΡΑΩ, imminuo, rado, ſcalpo. Meton. Adj. edo hinc γράφω, & mutato ρ in λ γλάφω. Rad. Hebr. גרע imminuit, raſit, abraſit.

ΓΟΑΩ, gemo, delamentor. à געה, mugivit, clamavit, &c.

Δ.

ΔΑΕΩ, δαίω, divido, partior. Syn. Gr. 1. cibum partitum diſtribuo. Meton. Adj. epulum præbeo. Metaph. (vid. Taubm. Aul. 3. 4. p. 177.) doceo. diſco. quamquam & Rad. Syr. דאע aſſonat. 2. igne diſſolvo, comburo. Rad. Chald. דוא diſſolvit.

ΔΗΚΩ; δάκνω, mordeo; dentibus attenuo, attero, à Rad. דק comminutus, attenuatus eſt. Arab. guſtavit, libavit.

ΔΑΜΑΩ, domo, ſubigo, quietem reddo. à דמה quievit, tranquillus fuit.

ΔΑΠΤΩ, voro. à Rad. Arab. דאף diſſolvi. דאף guſtare.

ΔΕΙΔΩ, timeo, terreor, turbor. à דדה pedetentim incedere, quaſi timidè, &c. Meton. Signi. Syr. דוך turbavit, impedit.

ΔΕΙΚΩ, oſtendo, monſtro, intueri facio. à Chald. &c. דוק intuitus eſt, &c.

ΔΕΜΩ, ædifico, manſionem exſtruo. à Rad. Arab. דאם manere, permanere.

ΔΕΡΚΩ, adſpicio, oculos quò conjicio. à Rad. Chald. דרק vel זרק ſparſit, conjecit, &c.

ΔΕΤΩ, rigavit. à Rad. דָּוָה languit. Arab. roboravit, medicatus eſt.

ΔΕΦΩ, excorio, pellem detraho. ejusdem cum δάπτω originis.

ΔΕΧΩ, ομαι, capio. à זחה ſive זחח levavit, ſuſtulit. ז in ר Δ mutato.

ΔΕΩ, vincio, ligo. vires adimo, debilito. à דוה debilitatus eſt, languit.

ΔΗΩ, invenio, acquiro. à Rad. deperdita, à qua Arab. דו habens, בעל.

ΔΟΩ, duo, do. à Rad. inuſitata דהה vel דיה, unde דַּי ſufficientia.

ΔΙΚΩ, jacio, projicio, &c. à Rad. דק, tutudit, contudit.

Digitized by Google

ΔΟΚΕΩ, videor: arbitror. δοκάω, exſpecto. à Rad. חזק Chald. vidit, &c.

ΔΡΑΩ, facio, perago. à Rad. ורה, quod vix ſuperſtes cernitur apud Arabas: conſuevit: exercitatus eſt. vel à deperd. Rad. ורע, à quo זְרוֹעַ brachium, quo operamur.

ΔΡΕΠΩ, decerpo. à Rad. זרף, incidit, ſuccidit. ז in ר.

ΔΤΩ, ingredior. ראה involavit.

ΔΥΝΩ, ἀμαι, poſſum, valeo, potens ſum. à Rad. Hebr. דין, judicavit. regnavit, &c.

E.

ΕΑΩ, veniam do, permitto. à Rad. Syr. יעה, venit, inceſſit, &c.

ΕΓΕΙΡΩ, excito, ſuſcito, &c. ſ ἐπιτ. & antiq. Γίρω, gero, quod à Rad. גרה traxit, attraxit, concitavit, &c.

ΕΔΩ, edo. à Rad. עדה, adhibitus eſt, ornavit, &c. ex uſu verò Arabico, cum ד & ע punctatis: nutrivit.

ΕΘΕΛΩ, volo, deſidero, θέλω. à Rad. תלה, ſuſpendit, elevavit. 2. animo fuit ſuſpenſus, &c. Meton. adj. ſ eſt ἐπιτατικὸν.

ΕΘΩ, conſuevit, à Rad. ארא, ivit, meavit. Metaph.

ΕΙΔΩ, video, ſcio. à ידע, novit, &c.

ΕΙΚΩ, cedo, corpore. 2. animo: non reſiſto voluntati alicujus, ſimilis ſum alicujus. à Rad. יקי ceſſit, abſceſſit; divulſus fuit, laxatus, &c.

ΕΛΩ, capio, prehendo. (unde εἴλω, εἰλάω, &c.) à Rad. עלה ſcandit. Activè, evexit, extraxit, abſtulit, removit, &c.

ΕΡΓΩ, includo, arceo. à Rad. עָרַךְ ordinavit, diſpoſuit. Syn. Generis.

ΕΙΡΩ, necto. cognatum τῷ ἄρω. ex ארה conjunxit. Unde Arab. ארא gluten. deinde eſt dicere, eadem Metaph. quâ legere, eſt literas colligere, &c.

ΕΛΑΩ, abigo, expello, removeo. ex inuſitato הלא, removeo, repello. Mich. IV. in Niphal.

ΕΠΩ, tango, tracto, attrecto manu: ἅπτω: ex עפה, ex ſignif. Arab. poſuit, appoſuit, &c. 2. attrectans ſequor, proprie.

ΕΠΩ, dico, loquor, φάω, ſ ἐπιτ. à Rad. inuſitata פוה, à qua פה os. oratio.

ΕΡΑΩ, amo, ἐρασθαι, cupio. cognata ſunt ἐράω, ἔρω, ἄρω, eandemque agnoſcunt originem, ארא conjunxit.

ΕΡΕΙΔΩ, figo, defigo, imprimo, fulcio, &c. ירד, רוד, רדה, &c. ſubegit, ſubjecit, &c.

ΕΡΕΙΚΩ, frango, contundo, comminuo. à רק tenuis fuit: attenuavit, &c.

ΕΡΕΙΠΩ, everto, demolior, &c. à רעע levavit: ſuſtulit, transtulit.

ΕΡΕΣΣΩ, remigo, celeriter curro. à Rad. רוץ, cucurrit, velociter ivit.

ΕΡΕΦΩ, tego, impono. à רעע obtulit, repoſuit, &c.

ΕΡΠΩ, ſerpo, repo, humiliter incedo, per Metath. ex ῥέπω, quod à רפה lentus fuit.

ΕΡΡΩ, dolens, triſtis eo. ſ præfixo: eſt à Rad. רעע triſtis fuit.

ΕΡΧΩ, ὁμαι, eo, venio. ארח ivit, ambulavit.

ΕΤΔΩ, dormio. חוד Arab. inclino, Chald. עדא declinavit.

ΕΤΧΩ, ὁμαι, precor, opto: à Rad. אוח, cupiit, optavit. ה in ת mutato.

ΕΤΩ, aduro, &c. idem quod ἄνω, ejusdemque originis.

ΕΧΩ, habeo, poſſideo. à Rad. inuſitata אחה, unde אח conjunctus, propinquus, frater. itaque conjicio אחה ſignificâſſe Conjunxit, apprehendit, &c. Is vel qui aliquid tenet ſive poſſidet, id, quod habet, ſibi conjunxit ſeu apprehendit. Numquid ergo ab אחז cum quibusdam? quod & ipſum conjungendi, apprehendendi, & poſſidendi ſignificationem obtinet.

ΕΦΩ, obſoletum, pro quo ἕψω, coquo, elixo. à Rad. אפה coxit, pinſuit, &c.

ΕΩ, vel ἐμὶ, ſum, Act. ἵω, eſſe facio, conſiſtere facio, ſtatuo. à Rad. היה fuit.

ΕΩ, eo, vado. Syn. ſubeo veſtem: δύω, induo. Activæ ſignificat. ire facio, mitto: ἵω. è Rad. Syr. יעא vel יצא, ivit, exivit, prodiit, &c.

Z.

ΖΑΩ, vivo. à Rad. חיה ivit, ambulavit. Meton. Signi.

ΖΕΤΓΩ, ζάγνυμι (ζύγω) jungo. è Rad. צוק, adhæſit arctè, conjunctus fuit.

Digitized by Google

ΖΕΩ, fervéo. זהה, apud Rabb. adhuc reliqua, & exponitur calefecit.

ΖΙΩ, quæro. apud Etymologum & Heſychium: unde ζητῶ, ùt à πλέω inuſitato eſt πλήθω. Radix videtur communis cum Verbo ζάω. צוה ivit, vagatus eſt. Meton. deſtinati ad finem, pro fine ipſo.

ΖΟΩ, ζώννυμι, cingo. puto, à Rad. inuſitata זוה, unde זוית angulus; anguli domum circumdant, cingunt, &c.

H nullam Græcis Radicem conſtituit, ſtatimque vocem arguit derivatam. quippe & ipſa eſt litera compoſita ex ε gemello. Οὐ δὲ Η ἐχρώμεθα, inquit Plato in Cratylo, ἀλλὰ Ε τὸ παλαιόν. Itaque ἠγάμαι ab ἄγω deflectitur. ex ἔω ἤκω. ἠμύειν ex μύειν. ex ἔω, ἤθω. & ſi qua alia.

Θ.

ΘΑΛΛΩ, frondeo, pullulo, germina frondesque cumulatim emitto. à Rad. תלל, aggero, cumulo, accumulo, &c. Syn. Generis.

ΘΑΛΠΩ, foveo. à טלל, texit, obtexit: obumbravit.

ΘΑΠΤΩ, ſepelio. à Rad. Chald. & Syr. טפא, mortuus eſt. Meton. Anteced.

ΘΑΥΜΑΩ, obſol. θαυμάζω, miror. תמה miratus eſt.

ΘΕΑΩ, video. à Rad. תאה, definivit, deſignavit, terminavit: quod fit oculis objectum conſtituendo, quod it. σκοπὸς detur à σκέπτομαι.

ΘΕΛΓΩ, delineo, demulceo. Arab. שלה, linivit, illinivit. ה in ת quod ipſ. in Γ.

ΘΕΡΩ, incendo, uro, calefacio. à Rad. דור vel Chald. דָּר, ordino, ſtruo. דור, toſtio, pyra, rogus: focus.

ΘΕΩ, diſcurro, curro. à תעה erravit, divagatus eſt.

ΘΑΓΩ, obſol. θήγω, θίγω, tango. à נגע tetigit. נ & ת ejusdem organi literæ.

ΘΑΑΩ, conquaſſo, contundo, &c. à טול jactavit, projecit, abjecit, &c.

ΘΑΝΩ, θείνω, ferio. occido. θνήσκω, occidor; morior. à Rad. טען confodit, gladio occidit.

ΘΟΡΩ, ſalio. à תור, peragravit. Arab. movit: elevavit.

ΘΡΑΩ, ſedeo. תרה Arab. manſit, moratus eſt.

ΘΡΑΩ, θράυω, frango. à תרץ rumpo, disrumpo: frango.

ΘΕΩ, pono, θύω, affero ad aram, depono, dedico. תאה terminare. vel שוה poſuit. ש in ת.

I.

ΙΣΤΑΩ, & per ἀφαίρ. ςάω, ςῶ, ſto, ſtare facio, pono. à יצע poſuit.

ΙΛΑΩ, placo, propitio. it. propitius ſum. יעל, juvare, utilem eſſe, &c.

ΙΝΕΩ, inanio, evacuo. à Rad. Syr. יען eripuit. Hinc. Lat. Rad. *Inere*, obſoletum, à quo *Inanis*.

ΙΜΑΡΩ, obſoletum, ἱμείρω, Mallem ἱμέρω, delicias appeto, deſidero, &c. à Rad. ימר elatus fuit. delicatus fuit. Arab. ſtatuit, voluit, conſultavit.

ΙΠΩ, lædo. à Rad. Chald. & Syr. עפף vel עף, contundere.

K.

ΚΑΘΑΡΩ, καθαίρω, mundo, orno, purgo. à Rad. כתר cinxit, quod ſpecies eſt ornandi.

ΚΑΝΩ, κάινω, occido. à Rad. כנע proſternere, &c.

ΚΑΩ, κάυω, uro. à Rad. כוה aduſſit, incendit.

ΚΑΛΕΩ, voco. à Rad. קלא, apud Syr. uſit. vocavit. קול Hebr. vox.

ΚΑΛΥΠΤΩ, καλύπτω, operio, abſcondo, abſtrudo. à Rad. כלף impulit, intrudit, &c. ap. Arab. uſitata. ſed & olim apud Hebr. unde כֶּלֶפֶת malleus.

ΚΑΜΩ, obſol. pro quo κάμνω, fatigor, &c. à Rad. קמע Arab. ſubegit. fatigavit. I. Cor. 10, 27.

ΚΑΠΩ, obſol. poſt κάμπω, & κάμπτω tandem, flecto, curvo. à Rad. כפף vel כף flexit, curvavit. Ejusdem originis eſt κάπτω, voro, avidè voro, inhio, &c.

ΚΑΡΦΩ, arefacio, ſicco. à Rad. חרב aruit, &c. literæ cognatæ invicem mutantur.

ΚΕΩ, κεῖμαι jaceo. à Rad. inuſ. כאה, dejicere, deturbare, conſternare.

ΚΕΡΩ,

Digitized by Google

ΚΕΡΩ, κείρω, ſcindo, abſcindo, tondeo. à כרה concidit, &c.
ΚΕΛΛΩ, cello, moveo me, celeriter curro. à Rad. קלל velocem eſſe, &c.
ΚΡΑΩ, miſceo, obſol. unde κρᾶμα, κεράννυμι. à קרה, Pihel: conjunxit.
ΚΛΕΙΩ, claudo, à Rad. כלא clauſit.
ΚΡΑΖΩ, κράγω. clamo, à Rad. Chald. כרז proclamavit.

Λ.

ΛΗΘΩ, ſive λάθω, lateo à Rad. לאט ſive לוט obvolvit, latere fecit.
ΛΕΙΧΩ, lingo, à Rad. לכך linxit.

§. XXXI.

Sed ad orbitam è diverticulo. Sicut igitur dixi, Gomericam ſive Cimbricam h. e. Celticam atque Germanicam Linguam non eſſe ſobolem Græcæ, præſertim cum præterea Gomerici fuerint antiquiores & anteriores populi in Europa, quàm Græci. Quò enim remotius ab Armenia & Aſia ab initio ſiti fuerunt populi emigrantes, eò priores & antiquiores præſumendi, quàm qui propius Aſiæ, quemadmodum Javanes ſive Jones aut Græcorum primi: Ita viciſſim nec Græcam à Celtica aut Germanica auſim progreſſam aſſerere: multò minus Latinam; quod tamen Vir Cl. Joh. Ludov. Praſchius in *diſſert. de origine Germanica Latinæ Linguæ*, perſuadere contendit. Sed & Celticam & *Scythicam* non diſcernit; atque poſtulata illa de certis & ſingulis vocabulis quidem, neutiquam de tota lingua Latina concludunt. Sed hac de re ſatis.

§. XXXII.

De Linguæ Germanicæ fatis quædam dicenda. Etſi verò Otfridus in dedicatione ſeu Præfatione Voluminis Evangelici, de Linguæ patriæ horriditate & ineptitudine ad metricam Romanorum artem graviter conqueſtus eſt: ipſe tamen non tantum tentavit aliquid meliùs; ſed etiam alii plures poſt receptam Religionem Chriſtianam, excolendæ Linguæ Germanicæ ſtuduerunt; idque primò *Neceſſitas* poſtulavit, tum in Eccleſia, ut laicis & ignorantibus Latinam linguam religio eò meliùs inculcaretur. Synodus certe Turonenſis an. 513. præcepit Epiſcopis, *ut homilias quisque apertè transferre ſtudeat in ruſticam Romanam Linguam, aut Theutiſcam, quò facilius poſſint cuncti intelligere, quæ dicantur.* Sed & imò in Foro, ut Leges priſcæ ad Religionem Chriſtianam emendatæ, vulgi atque omnium notitiæ publicarentur. Erant enim antea Leges Celtarum, Saxonum, Francorum, Alemannorum, & aliorum, ſicuti & Sveonum in vernacula lingva compoſitæ, quas poſt correctionem & ſuperſtitioſorum eliminationem in Latinam eamque provincialem verterunt. Hæ deinceps emendatæ, extenſæ & translatæ ac confirmatæ ſunt, & adhuc in Codice Legum antiquarum nobis relictæ, vernaculis abolitis; niſi quod pauca veſtigia in Legis Salicæ veteri editione reliqua, de qua re aliàs.

§. XXXIII.

Speciatim neceſſitas ex parte Clericorum Teutonicorum id requiſivit, ut quorum multi Linguæ & literaturæ Latinæ fuerunt imperiti. Hinc neceſſariam exiſtimavit Kero translationem Regulæ S. Benedicti in vernaculam. Hinc aliæ Gloſſæ variæ, quas collegerunt Ælfricus, Freherus, Fr. Junius, aliique plures. Adjuvit hanc induſtriam prudentia & cura ſumma Caroli M. Imp. tum pro religione tum ſtatu ſeculari; unde Kapitularia Eccleſiaſtica & Secularia etiam in vernacula veteres habuerunt, atque extiterunt adhuc noſtrâ memoriâ in Bibliotheca Trevirenſis Monaſterii, ſed nihil dum expiſcari de iis potui, niſi fragmentum, quod Browerus in παραφράσει Annalium nobis conſervavit. Excitavit ſuo exemplo optimus Imperator alios viros doctos, Otfridum, Walafridum, Notkerum, &c. ita ut in Sacris non tantum particulatim ſingulares libri, ſed etiam univerſa SS. Biblia in vernaculam translata fuerint.

§. XXXIV.

At enim ingruente iſto ſeculo ἀδήλῳ, ignobili & obſcuro ſufflaminata fuit à Cle-

Digitized by Google

ro Italo imprimis excolitio Linguæ noſtræ; quum enim ejus eſſent imperiti, in Germaniam tamen, etiam invitis & querulantibus Statibus irreperent, non tantùm in Eccleſiis, ſed & Curiis Principum, ac Statuum; Statuta vernacula adhuc extantia in Latinam linguam erant transfundenda; quod contigit etiam priſcis Juris articulis Reip. Argentoratenſis, quanquam non ubique ſatis feliciter. Idem fatum expertum fuit Jus Saxonicum. Enimverò excitavit etiam in illiterato ſeculo iſto genius nationis Germanicæ, Poëtam & Hiſtoricum, anonymum, qui *de vita & geſtis B. Annonis*, Archi-Epiſcopi Colonienſis, ſcripſit, & à M. Opitio primùm editus, & noſtro Theſauro T. I. inſertus fuit: itemque alium qui hiſtoriam de Bello Hiſpanico Caroli M. carmine deſcripſit, quem T. II. noſtri Theſauri exhibuimus.

§. XXXV.

Redierunt feliciora Fridericis imperantibus tempora, quibus excultores Linguæ noſtræ & imprimis Poëtæ Germanici magno numero extiterunt, quos collegit MSS. Goldaſtus, & paſſim allegavit; liber iſte extat Pariſiis in Bibliotheca Regia, catalogum illorum Poëtarum hîc exhibeo:

Catalogus Autorum quorum poemata continentur Codice MSS. 7266to. Bibliothecæ Regiæ Pariſienſis.

Kayſer Henrich.
Kunig Chunrad der junge.
Kunig Tyro von Schotten.
und Fridebrand ſin Sun.
Kunig Wenzel von Beheim.
Herzog Henrich von Preſſela.
Margrave Otte von Brandenburg mit dem Pfile.
Märgrave Henrich von Miſſen.
Der Herzog von Anhalt.
Herzog Joban von Braband.
Grave Rudolff von Nuwenburg.
Grave Krafft von Toggenburg.
Grave Chunrad von Kilchberg.
Grave Friderich, von Liningen.
Grave Otte von Bottenlonbe.
Der Margrave von Hobenburg.
Her Heinrich von Veldig.
Her Gottfriet von Nifen.
Grave Albrecht von Heigerlove.
Grave Werner von Honberg.
Jacob von Warte.
Bruder Eberhard von Sax ein Bredier.
Her Walter von Chlingen, alio loco *von Klingen.*
Her Rudolf von Rotenburg.
Her Heinrich von Sax.
Her Heinrich von Trowenborg.
Der von Rurenberg.
Her Dietmar von Aſt.
Her von Ciers.
Her Werner von Tuſen.
Her Heinrich von Stretlingen.
Her Kriſtan von Hamlei.
Her Ulrich von Gutemburg.
Her Heinrich von der Mure.
Her Heinrich von Murungen.
Der Schenke von Limpurg.
Schenke Ulrich von Winterſtetten.
Her Reimar der Alte.
Her Burkart von Hobenvels.
H. Heſſe von Rinach.
Der Burgrave von Liinz.
H. Friderich von Huſen.
Der Burgrave von Rietenburg.
H. Milon von Sevelingen.
H. Heinrich von Ruggen.
H. Walter von der Vogelweide.
H. Hiltbolt von Swanegoy.
H. Wolffram von Eſchelbach:
Von Singenborch Trubſetze ze Sant Gallen.
Der von Saxendorff.
Wahsmut von Kunzingen.
H. Willehelm von Heinzenborch.
H. Lutolt von Seven.
H. Walter von Mez.
H. Rubin.
H. Geruge von Hoebeim.
Der von Johansdorff.
Endilhart von Mulhuſen.
H. Hartman von Owe.
H. Reimar von Brennenberg.
H. Joban von Bingenberg.
Der von Wildonie.
Albrecht der Marchſchall von Raprechtswyle.
H. Otte vom Thurne.
H. Gösli (alio loco Gösh) *von Ebenbein.*

Von

Digitized by Google

Von Sunegge.
Von Scharffenborg.
H. Chunrad der Schenke von Landegge.
Von Winsbeke.
D. von Winsbekin.
Klinsore von Ungerlant.
Kristan von Luppin ein Düring.
H. Heinrich Hezbolt von Wissensê.
H. Ulrich von Liechtenstein.
Der Düring.
Winli.
Von Munegne.
Von Rante.
H. Chunrad von Altstetten.
H. Brune von Horenberg.
H. Hug von Weebenwag.
Der Puller.
Von Trostborg.
Hartmann von Starkenborg.
Von Stadegge.
H. Brunwart von Oegbein.
Von Stambein.
H. Böli (alio loco Boni) *der Tanhuser.*
H. Nithart.
Von Buchhein.
Meister Heinrich Teschler.
Der Hardegger.
Rost Kilcherer von Sarne.
Von Wissenlô.
Der Schulmeister von Eslingen.
Meister Walter von Prisach.
Von Weegen.
Her Pfeffel.
Der Taler.
Der tugenthaffte Schreiber.
Steimar.
Her Alram von Bresten.
Her Reimar der Videller.
Her Hawart.
Her Gunther in dem Vorste.
Her Friderich der Knebt.
Der Burgrave von Regenspurg.
Her Nunu.
Her Beltar.
Her Dietmar der Setzer.
Her Reimer von Zweeter.
Der junge Missener.
Von Obernburg.
Der alte Missener.
Bruder Wernher.
Der Marner.
Suskent von Trimperg, ein Jude.
Von Hurvenburg.
Heinrich von Tettingen.
Her Rudolf der Schreiber.
Meister Gotfriet von Strasburg.
Meister Johan Hadelôb.
Meister Chunrad von VViirzburg.
Meister Friderich von Sunenburg.
Meister Sigeher.
Der wilde Alexander.
Meister Kumslant.
Meister Spee-vogel.
Boppe.
Der Libtschower.
Der Canzler.
Der Gast.
Der Kriger, &c.

§. XXXVI.

Præclaram operam Impp. Fridericus II. & Rudolphus I. contribuerunt Patriæ, quod, quum hactenus Clerici Jurisperiti & Amanuenses publici in foroomnia Latinè conscriberent, istud prohibuerint & linguâ vernaculâ protocolla, regiſtraturas & omnia instrumenta, contractus atque negotia forensia, confici sanciverint. A quo tempore etiam Recessus Imperii in vernaculo conscribi atque publicari iterum cœperunt: Quanquam Juris Romani, quæ pedetentim facta, receptio & Processus Canonistarum vocabula & formulas Latinas Procuratoribus pertinaciter immiscuerit. De Recessu Friderici II. in Comitiis Moguntinis hac de re publicato, testatur Gotfridus Monachus ad S. Pantaleonem, in Annalibus à Frehero editis ad A. 1236. *Curia celeberrima in Assumtione B. Mariæ apud Maguntiam indicitur, ubi ferè omnibus Principibus Regni Teutonici convenientibus Pax juratur, vetera jura stabiliuntur, nova statuuntur, & TEVTONICO SERMONE in membrana scripta, omnibus publicantur.* De ejus successore, Rudolpho I. Crusius *Annal. Suev. L. III. P. III. c. 1.* scribit: *de hoc negotio sic lego; Rudolphum jussisse, ne amplius literas contractuum Notarii Latinè scriberent, sed Germanicè. Multos enim simpliciores plebis antea Latinâ scriptione deceptos fuisse.* Conf. Lehman. *Chron. Spir. L. II. c. 45. Lib. IV. c. 21. Lib. V. c. 107.* qui ultimo loco refert, extare hunc Recessum hodie typis editum hoc tit. *Kaiser Friderichs des II. Recht. gesezt und bestätigt 1) mit der Fursten Rhate, und 2) mit anderen grossen Herrn, und 3) VVeisen: Zu dem grossen Hove zu Mauganze. Und geschahe nach unsers Herrn Christi gepurt 1236. Jare, zu S. Marien, im dritten Augusti.*

§. XXXVII.

Maximam ſibi hac in re gloriam Imp. Maximilianus I. acquiſivit. Beatus Rhenan. *L. II. Rer. Germ. cap. Franci Germanica ſunt uſi lingua*, refert: *Solebat Maximilianus Cæſar propoſitâ mercede ſuos provocare ad quærenda vel diplomata quæ ante quingentos eſſent annos conſcripta, — Itaque ſi quis monſtraſſet duntaxat talem codicem, non indonatus abiiſſet, nam Princeps fuit liberaliſſimus.* Jo. Cuſpinianus præfat. vitæ hujus Imperatoris: *Scripſit Maximilianus Cæſar patriâ linguâ, eâdem manu, qua enſem tractavit, res proprias, Julium Cæſarem imitatus, opere quodam inſigni, cui titulum fecit, Albus Rex. quod extat; quo omnia ejus bella graphicè deſcribuntur: ſed nondum editum eſt, quia imperfectum.* Et in Vita ipſa: *Animum dehinc ad ſcribendum, ſed patriâ linguâ, adjecit. Et licet palàm (quia malè in pueritia inſtitutus) Poëticam adſpernaretur, ad Poëticam tamen natus, poëticè opus de diverſis ſuis periculis edidit, cui gentili lingua* THEWRDANCK *indidit. Fingens Invidiam & Curioſitatem, quaſi perſonas quasdam Comicas, quas ratione & Prudentiâ ſuâ vitaverit, viceritque ac proſtraverit, ut olim Hercules, qui relictâ voluptate, laborem ſecutus eſt per ſaxa per ignes. Pulchrumque opus confinxit: quod PORTAM HONORIS appellavit, à Stabio viro erudito erudite concinnatum & picturis venuſtatum. Qua re effecit, ut docti omnes noſtræ Germaniæ undique abditas eruerent hiſtorias, omnes ſchedas perluſtrarent, & quæ diu avos noſtros latebant, prodirent in lucem. — Peutingerus Auguſtenſium Archigrammateus, vir haud indiligens & antiquitatis ſtudioſus, omni ſtudio curavit, vetuſtiſſima Chronica evolvere, & quod mentem Cæſaris plurimum afficerent, congerere & Principi offerre*, &c.

§. XXXVIII.

Renato itaque Orbe literario in Europa, ſurrexerunt turmatim quaſi, qui SS. Bibliis aliisque Scriptoribus Græcis ac Latinis in Germanicam linguam translatis ac noviter ſcriptis, majorem & ſplendidiorem cultum eidem concinnarent: ſed & veteribus Germanorum ſcriptorum monumentis in lucem publicam edendis, explicandisque egregiam operam darent. Verùm halcyonia hæc ſuperioris ſeculi bello tricennali valdè turbata in Germania, inductis intruſisve peregrinis vocabulis, qua de re conqueſtus Autor anonymus *der Teutſchen Sprache Ehrenkranz.* Interea in Anglia, Belgio & Septentrione *Lambardus, VVhelocus, Speelmannus, Th. Mareſchallus, Fr. Junius*, aliique Viri illuſtres occupati fuere oſtendere quàm cognata ſint Gothorum, Cimbrorum, Anglo-Saxonum & Francorum atque Alemannorum idiomata, & mutuò ſibi lucem afferre, quotieſcumque unum eorum deſtituunt monumenta è quibus aliquid comprobetur, ut egregiè monuit laudatus Junius in Gloſſario Gothico pag. 66.

§. XXXIX.

Contra in Germania auſus apparuit quarundum Societatum, diverſa tamen ratione ac intentione, quam informare debebat A. Gellius Lib. XI. N. A. c. 7. qui ait: *Verbis uti aut nimis obſoletis exculcatisque aut inſolentibus novitatisque duræ & illepidæ, par eſſe delictum videtur; ſed moleſtius equidem culpatiusque eſſe arbitror, verba nova, incognita, inaudita dicere, quàm invulgata & ſordentia. Nova autem videri dico etiam ea, quæ ſunt inuſitata, & deſita tametſi ſint vetuſta.* Ita medicaſtri ineptis pharmacis brevem hominis vitam, breviorem reddunt. Vocabula etſi peregrinæ originis, jure tamen civitatis Germanicæ donata, non ſunt eliminanda, ùt *Fenſter, Kloſter*, &c. & incognita ac inaudita ſubſtituere, *Tagleuchter, Jungfer-Zwinger*, &c. Vocabula autem extranea ſemper fuiſſe recepta, ex Otfrido & Anonymo de Bello Caroli M. Hiſpanico ſatis apparet.

XL.

Feliciores progreſſus ſpondet Patriæ Collegium Imperiale Antiquitatum Germanicarum tuendarum. Quod ex animo apprecor, & Reip. ob id gratulor: ſed magis fortè rerum, quàm vocabulorum erit curatio. Noſtrum verò inſtitutum fuit, exhibere Gloſſarium linguæ Francicæ & Alemannicæ. Non Etymologicum: non quod hoc ſtudium contemnam, nam ſæpe etiam in etyma vocum hîc inquirendum, ſed tum demum

Digitized by Google

dernum ac potiſſimum, quoties vocabulum occurrit πολύσημον, & primæva ac propria ſignificatio inquirenda eſt. Cæteroquin ſive Cura hæc ſive curioſitas Etymologica à CL. V. Fr. Junio fuit occupata, ut antea dictum. Noſtra verò intentio eſt, explicare veterum vocabula Germanica, tum in Sacris adhibita, tum in foro & communi converſatione. Id quod & in Theologia & Jurisprudentia utilitatem magnam præſtare valet, atque ad rerum ipſarum morumque obſervationem & penetrationem, ſed & ſinceram ſingulorum Patriæ Amatorum delectationem conducit. Itaque trita hodie & obvia regulariter ad Lexicographos & Dictionaria pertinent; ſed nec exſcribenda venerunt Lexica Runicum, Anglo-Saxonicum, Gothicum; verum quæ iſtorum idiomatum vocabula ad illuſtrandos ſcriptores Francos & Alemannos & horum vocabula evolvenda, imprimis faciunt, conferenda fuerunt. Quandoque & conjecturis locus dandus in ſignificatione adſignanda: imò interdum, ſed rarò ob extremam obſcuritatem vocabula ſine interpretatione relinquenda fuere felicioribus ingeniis.

§. XLI.

Si otium & tempus abundantius DOMINVS ſuppeditaſſet, potuiſſent his lucubrationibus etiam obſervationes Grammaticæ veteris linguæ noſtræ conſcribi, & quomodo in artem iterum redigi poſſint, deperditis Caroli M. hac in parte curis: ante quem Keronis reliquiæ plura ſuppeditant eam in rem, V. G. ſicuti Romani itemque Græci ita Germani quoque aut Celtæ inflexerunt voces & verba certis terminationibus variaque pro Caſuum ac Numerorum Grammaticorum diverſitate. Mericus Caſaubonus de Lingua Anglica veteri p. 196. ſibi incompertum eſſe ait, veteres Angli an plures declinationum formas habuerint: atque adfert ex Ælfrico uſitatam tunc unam per omnes quinque Latinarum declinationum ordines. Sed iſtud quidem parum ad rhombum. Si veteres habuerunt tria Nominum Genera, maſculinum, fœmininum & horum neutrum; Sine dubio tot etiam Declinationes habuerunt. In Verborum Conjugationibus, Veteres etiam Terminationes utriusque Numeri variarunt; ut *Bim*, *Pim*, ſum: *Birum*, ſumus: *Pirumes*, erimus, *Birunt*, eſtis, de quo in Gloſſ. ipſo v. *Bir.* ſed talem concinnationem Grammaticæ veteris Francicæ & Alemannicæ alteri lubens meritoque relinquam, qui præſertim ductu atque auſpicio Cl. Hickeſii, Eccleſiæ Anglicanæ Presbyteri, in ejus inſtitutionibus Grammaticis Anglo-Saxonicis & Gothicis ipſi validam opem feret.

§. XLII.

Nunc opinor inſtituto noſtro aliquo modo ſatisfecimus, & imprimis iis, quæ Viri Docti cum Carolo Du Fresne Domino du Cange, Chriſtianiſſimo Regi à Conſiliis, & Franciæ apud Ambianos Quæſtore, *Præfat. ad Gloſſar. Med. Latin. §. XXIII.* deſiderant. Verba ipſa merentur adſcribi: *Enimverò quod ego de Gallica Gallus, Germanus de Germanica, Anglus, ſi non de Anglica, ſaltem de Anglo-Saxonica idem judicium feret, cum in Latino-Barbaram linguam multa irrepſerint ab utrâque deducta vocabula, ut non defuerint, a) qui ſatius eſſe exiſtimarent*, edi Gloſſaria ab unoquoque Gentis „ ſuæ Scriptore, *quia is facilius certiusque, quid è ſuæ Nationis genio proficiſcatur, perſpiciet: & cum varii ſic variè operam partientur, ſolum ſuperfuturum „ ut aliquis poſtea exſurgat, qui pulchrè adeò priorum adjutus laboribus, hunc judicio bono ſuperaddat, ut ex iis condat opus plenum juſtumque, vel ejusmodi ſaltem quod „ à perfectione proximè abeſſe videatur, cum nemo verè ſit qui unum ſe perficere hoc omne „ poſſe ſperet. Et ſane non diſſimulem optandum eſſe ut in ſingulis Nationibus prodeant Viri docti, qui linguæ ſuæ idiomata, vim eorum, Notionem, Origines, ſed & defuetas & pridem obſoletas voces ad amuſſim inveſtigent, explicentque: cum in enodandis illuſtrandisque ætatis mediæ Scriptoribus non mediocris inde lux affulſura ſit. Et quanquam id utcunque præſtiterê qui ſingularum Linguarum ediderê vocabularia, non eâ tamen, quâ par erat, diligentiâ in id incubuerê argumenti, ut ex iis ſuppetat, unde, quæ tot ſubinde enaſcuntur ejusmodi Auctores legentibus, difficultates facilè ſolvantur. Tria enim perſequuntur ferè ſemper, & quæ in uſu ſunt, quæ extra uſum omittunt, nudos vocum ſignificatus, non origines proferunt, fortè quia iis ignotæ. Nam ut in eas inquiratur, eruditione, literatura, & lectione plurimâ opus eſt, quibus plerumque carent, qui huic operæ ſtudia ſua curasque conferunt.*

a) Voſſius in Præf. ad Lib. de Vitiis ſermon.

Digitized by Google

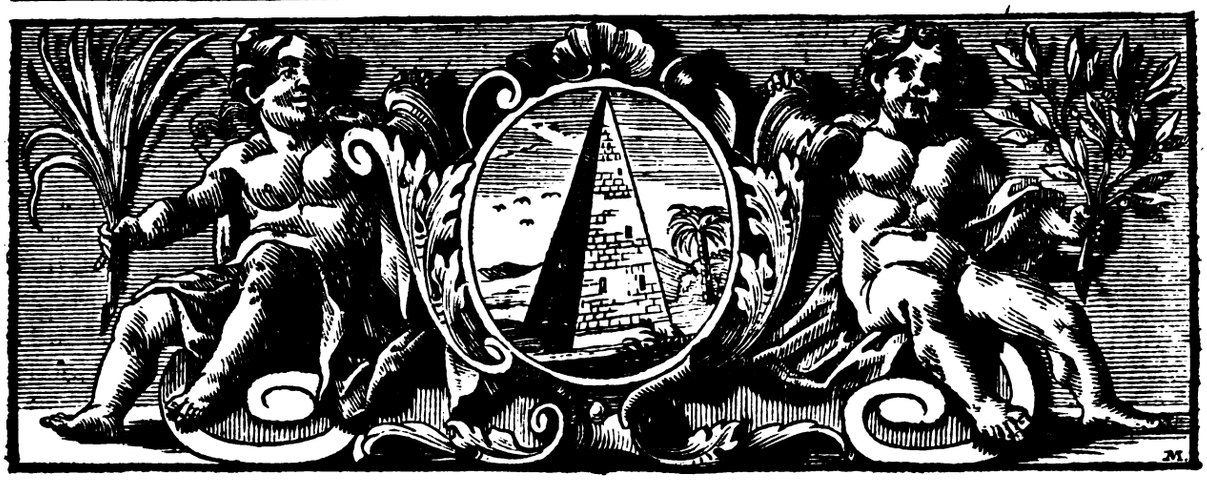

Præfatio Editoris.

PRolixe ſatis præfatus quidem eſt ipſemet Exellentiſſimus hujus Gloſſarii Auctor, nondum tamen finis dicendorum adeſt, quum enim poſt fata demum Viri ſummi fœtus emittatur in publicum, obſtetricantibus aliis; docendum omnino eſt, quid hac in re præſtitum ſit; id quod ex hac Præfatione patebit. Nimirum prima eaque ſollicita cura fuit, ut quicquid Schilterus in ſuum Gloſſarium congeſſit, fide optima exhiberetur, altera cura ſucceſſit, ut ea quoque adderentur, quæ ipſummet auctorem addidiſſe credibile eſt, ſi quidem obtinere illa potuiſſet. Non ille nudam ſolum vocabulorum copiam eorumque ſignificationem proferre voluit, ſed ubique ex auctoribus exempla ſeu phraſes addere, aut fontes ê quibus ſua hauſerit indicare ſtuduit. *Keronis* (qui nomen ſortitus eſt â *Keron*, cupere, deſiderare, adeoque quaſi *Deſiderius* eſt. vid. Gloſſ. p. 355.) Gloſſæ dudum celebratæ utramque paginam faciunt, & fere inter primos Kero eſt, quem in agmen producit: Non poterat vero non Goldaſtum ſequi, cui unice Keronis Gloſſæ debebantur. Nunc vero, quum in noſtro Theſauro integer Kero, quantum ejus ſupereſt, prodierit, atque ex eo manifeſtum ſit, non ſemel Goldaſtum vitioſam pro vera Gloſſam proferre, id egimus, ut primum index vocum ac phraſium Keronianarum conficeretur, quem Vir Clariſſimus M. IOH. STENGELIUS, Miniſterii Candidatus digniſſimus, magna & ſolerti cura compoſuit, cujus ope ſingulis vocibus ac phraſibus ê Kerone ab auctore & Goldaſto productis caput annotavimus, multa quoque ab auctore prætermiſſa addidimus: ubi vitioſa Goldaſtus & autor ab eo deceptus exhibuit, iſtud vel notavimus, vel veram lectionem clavibus incluſam adjecimus, vel genuinam vocem corruptæ loco poſuimus. Superſunt quidem paucula quibus caput annotatum non eſt, ea vero fruſtra in Kerone quæſivimus, aut oculos noſtros fugerunt, qui, ſi quis eſt, defectus abunde, ut puto, compenſatur, tot vocum & phraſium aliarum additione. *Willeramus* porro inter eos eſt è quo quamplures locos producit auctor; non autem alia editio ipſo vivente extabat, quam quæ *Paulo Merulæ* debetur, ea vero quum plurimum abeat â vera Willerami lectione, quæ in noſtrum Theſaurum relata eſt, cura nobis fuit, ut lectionem genuinam ei quam auctor ê Merulana editione profert ſuperadderemus, atque paginæ illius ab auctore notatæ noſtræ editionis jungeremus, lit. *n.* vel *n. e.* noſtræ editionis indice, præmiſſa. *Fragmentum de Bello Hiſpanico Caroli M.* itidem Theſauri noſtri non minima parte, ſæpiſſime quoque allegavit

Digitized by Google

legavit noſter: hic vero diffitendum non eſt, inſignem in numero verſuum comparere errorem, imprimis cum poſt verſum 2099. numerus 2200. ſequatur, quod vitium ad finem uſque Fragmenti continuatur, non ſane typographi culpa, ſed quum deſcriptoris errore irrepſerit, & deprehenſum ſit, Excellentiſſimum Scherzium in Notis ſuis corruptum huncce numerum eſſe ſecutum, ſatius eſſe judicatum eſt, eundem retinere, quam lectorem, notas eruditiſſimas conſulentem, turbare. Ne vero in uſu Gloſſarii hujus fraudi iſte numerus ſit, conſultum fuit, itidem locis ex eo allegatis eum quem noſtra refert editio numerum apponere. Otfridus aliique Scriptores in utroque Theſauri noſtri Tomo comparentes quantum Excellentiſſimo, nec unquam ſine honoris præfamine nominando, JOH. GEORG. SCHERZIO, JCto Argentoratenſi famigeratiſſimo, debeant, nemo eſt qui ignoret, qui non applaudat, & orbi erudito eapropter gratuletur, quoties ille textum é MSCtis ſummo ſtudio collatis feliciſſime emendavit? quoties verſionem Schilteri dilucidiorem ac meliorem reddidit? quoties de verbis ac phraſibus eruditiſſimas obſervationes adjecit? hiſce cimeliis lectorem fraudare videremur, ni ea, imprimis ad loca â Schiltero allegata, hic quoque inſererèmus: potuiſſemus quidem nuda citatione ad ipſas Scherzii Notas lectorem remittere, quo tamen faſtidium evolutionis tam crebræ levaremus, maluimus potiſſima hic quoque ſuis locis exhibere. Quam ſolida porro ſint quamque egregia quæ JOH. PHIL. PALTHENIUS ad Tatianum, Iſidorum Hiſp. & Colloquii Samaritani cum Chriſto Fragmentum, junctim â ſe editis, notaverit, dudum eſt ab eruditis magno cum applauſu obſervatum, cum vero de verbis & phraſibus in hoc Gloſſario allegatis aut huc pertinentibus unice iſtæ annotationes agant, Palthenius inſuper intimus Schilteri amicus fuerit, injuriam, ut puto, feciſſemus utrique, ni utriusque laborem hic junxiſſemus, iis porro feciſſemus ſatis, qui Notas illas textui auctorum modo nominatorum in Theſauro Noſtro ſubjunctas haud eſſe conqueruntur, hic enim tanquam in propria ſede nunc locum habent, omiſimus tamen conſulto ea, quæ Palthenius quidem obſervavit, ſed ipſe Schilterus jam animadverterat & Gloſſario inſeruerat.

Dubium porro nobis haud eſt, quin grato fuiſſet animo uſus Auctor noſter labore Celeberrimi BERN. PEZII, ſi tamdiu fuiſſet ſuperſtes, Theſauro quippe ſuo Anecdotorum Auguſtæ Vindel. 1721. publicato, & quidem ejusdem primo Tomo, inſeruit ille *Gloſſarium Theodiſcum in S. Biblia*, quod excipiunt, *Miſcellanea Theodiſca*. Refert Vir Doctiſſimus in Diſſertatione Iſagogica primo Tomo præmiſſa, Gloſſarium illud Theodiſcum ex Codice octingentorum annorum Monaſterii Monſeenſis prodire; é titulo hujus Gloſſarii, qui ita ſe habet; *Incipiunt Gloſſæ ſuper Vetus & Novum Teſtamentum breviter excerptæ, ſingulariter de difficillimis verbis;* colligit, provocari eodem ad aliud opus paulo amplius ac diffuſius, forte Rabani. Quamvis autem haud negaverim, quod ad amplius Gloſſarum opus provocetur, ad Rabani tamen Gloſſarium reſpici, illius genuina deſcriptio, paulo poſt ſuppeditanda, haud permittit. Miſcellanea Theodiſca in duas partes diſpeſcuntur, quarum prior exhibet: *Gloſſas Theodiſcas in diverſorum Conciliorum Canones, Decreta Rom. Pontificum, quædam Gregorii M. Opera, Lectionaria, Vitas Patrum & Phocam Grammaticum.* Pars hæc ex eodem Codice Monſeenſi, eadem qua Gloſſarium manu exarata, publicatur, unde extra dubium Doctiſſimo editori eſt, ab uno eodemque auctore utrumque opus eſſe profectum. Altera Miſcellaneorum pars complectitur Anonymi *Gloſſas Theodiſcas in Canones Apoſtolorum & Conciliorum, Paſſiones Sanctorum & Hieronymum ſuper Matthæum, vocabula item arborum, olerum & beſtiarum*, quæ ex Codice, undecimo ſeculo haud recentiori, Emmerammenſi extracta eſt. Agmen denique claudunt: *Theodiſca diverſarum Provinciarum & urbium nomina*, rudiſſime conſignata, in Codice Carolini ævi Monaſterii Weſſofontani conſervata. In Imperiali quidem Cœnobio S. Udalrici & Afræ conſpexit idem Pezius Codicem inſignem oblongum in 8. octingentorum annorum, in quo *Gloſſarium in Biblia Sacra Latino-Theodiſcum*, tum ab eo quod in Theſ. Anecdot. publicatum, tum â Rabaniano diverſum, quod una ediditſet, ſi Codex Bibliothecario loci ſtatim in oculos incurriſſet. In Monaſterio Tegernſeenſi extat, eodem indice, codex membranaceus in 12. ſignatus num. 1015. *Gloſſas Theodiſcas in Veterum Conciliorum Canones* complectens, qui minimum nongentorum eſſe videtur

Digitized by Google

annorum; nec non alius mille annorum, in folio, quo cura Paſtoralis S. Gregorii continetur. Ejusdemmodi porro *Gloſſas Theodiſcas in idem opus Gregorii* ſe, in codice octingentorum annorum in Bibliotheca Florianenſi, conſpexiſſe: Monaſterium inſuper Emmerammenſe, præter jam laudata, volumen membranaceum in 4. ſexcentorum annorum *Gloſſulis Theotiſcis interlinearibus* paſſim reſperſum habere, teſtatur idem. Haſce à Pezio vulgatas Gloſſas in noſtro Gloſſario ſi omiſiſſemus, dica nobis fuiſſet ſcripta, ceterum cum Latino-Theotiſcæ ſint, Theotiſco-Latinas easdem fecit, & in Alphabeticum ordinem, labore & induſtria inſigni, diſpoſuit Clariſſimus Vir, CHRISTOPHORUS OTTO, Miniſterii Candidatus digniſſimus, nos vero haſce gloſſas, magnam lucem haud raro afferentes, ad unam omnes, ſuis locis inſeruimus, notata ubivis Theſ. Pez. pagina, qua ſingulæ exhibentur & repetuntur, & quidem ſub *Gloſſarum Monſeenſium* nomine, quum potiſſima illarum pars Monaſterio Monſeenſi debeatur. Nimirum â p. 319. ad 370. Gloſſarium in Bibliâ exhibetur, â p. 371. ad p. 400. Miſcellaneorum Theod. prima pars; â p. vero 401. ad p. 414. altera pars Miſcellaneorum, & denique p. 417. Nomina Provinciarum ac Urbium. Hoc ſi Lector, etiam ſcrupuloſus, obſervaverit, ê numero paginarum cuilibet Gloſſæ adnotato, facillime colliget, ê quo Codice ſingulæ ſint deſumtæ. Potuiſſemus ſane, & fortaſſe debuiſſemus, nomen Pezianarum Gloſſarum eisdem imponere, ceu Lipſianæ Gloſſæ ab editore nomen ſortitæ ſunt: verum quum ab aliis jam Gloſſarum Monſeenſium nomen adhibitum vidiſſemus, retinere illud placuit. Lux hiſce Gloſſis potuiſſet affundi, ſi, uti ſecundum ſeriem Librorum Biblicorum, nec non, qua Miſcellanea, ſub certis titulis Conciliorum, Decretorum, Canonum &c. editæ ſunt, ita quoque capita Librorum Biblicorum, ad quæ ſcil. ſingulæ Gloſſæ referendæ, numeri quoque Canonum, & Decretorum ſpecialior deſcriptio fuiſſet addita, ita enim non raro menda tolli, ac de verborum ſignificationibus rectius ſtatui potuiſſet, periculum hac in re fecimus, ut Lector in vocibus *Arapeiti*, pag. 56. *Arame*, brachium. p. 57. *Bann.* p. 81. *Giſalpot.* p. 379. *Haſneta.* p. 436. &c. deprehendet, verum Codices haud dubie iſtam indicationem non ſubminiſtrarunt: nos interim quæ nonnunquam aut corrigenda aut emendanda monuimus, vel parentheſibus cinximus, vel poſt paginam loci adducti adjecimus. Majus ex hiſce Gloſſis commodum obtineri poterit quam *ê Rabani Mauri Gloſſario. Specimen* hujus *Gloſſarii Rabaniani Latino-Theotiſci* publicavit, & notis eruditiſſimis illuſtravit, Magnus Theologus, D. JOHANNES DIECMANNVS, prodiit illud eodem quo Pezianus Theſaurus anno 1721. Bremæ in 4. in cujus Præfatione laudatus Theologus ita de Rhabani Gloſſario, tam anxie â multis hactenus expetito, egit, ut ſolidius hucusque nemo illud deſcripſerit, en ejus verba. *Quod ad Rhabani Gloſſarium attinet, vel hæ voces quas inde paſſim excerpſi, documento eſſe poſſunt, non eam iſtius faciem eſſe, quam Lambecius nobis primum in* ἐπιγραφῇ *perquam ſpecioſa oſtentavit. Illi enim Comm. de Biblioth. Vindob. II. 415. & Catal. Libror. â ſe ed. p. 47. ed. Vindob. (in nova Hamb. eſt p. 20.)* Gloſſarium Latino Theotiſcum in tota Biblia V. & N. T. *inſcribitur: quod bona fide ejus in cura Biblioth. Cæſareæ ſucceſſor, Daniel â Neſſel, Sciagraph. magni corp. hiſt. MS. Cæſar. ined. p. 16. ſecutus eſt: uterque pollicitationi de hoc Gloſſario edendo immortuus. Sed plane aliud utrumque penitior operis, quod ob oculos habebant, inſpectio docere & poterat, & debebat. Eſt, fateor, Latino-Theotiſcum, ſed non totum, plus enim quam tertia ſui parte mere latinum eſt, hoc eſt, voces latinas latine, non Theotiſce, interpretatur. In illo quoque voces ex V. & N. T. deſumtæ reperiuntur, ſed illæ, tantum abeſt ut ad tota Biblia pertineant, ut minimam tantum eorum partem attingant. Cum enim Rabanus non alia, quam Vulgata Latina Bibliorum verſione uteretur, ejus Concordantias, quas vocant, conſulenti mihi ferme mille & quadringentæ voces hujus Gloſſarii ſe obtulerunt, quæ in Vulgata vel plane non, vel non ea quam Gloſſarium exhibet, terminatione occurrunt. Illarum multas etiam Virgilio deberi, ex Erythræi & Ruæi Indicibus Virgilii deprehendi. Aliæ ex aliis Scriptoribus Eccleſiaſticis & profanis huc confluxerunt. Quo igitur jure Lambecius & Neſſelius Gloſſarium Latino-Theotiſcum in tota Biblia V. & N. T. appellaverint, videre nequeo. Niſi plane fallor, iſtud utrique impoſuit, quod primas hujus Gloſſarii voces, pro totius operis titulo acceperunt, qui inſuper ab illis, ut magis ſplendeſceret, liberali augmento vocis* tota *amplificatus eſt. Ego vero, ut quid mihi de hoc*

Gloſ-

Digitized by Google

Gloſſario videatur, libere dicam, in juniorum Monachorum, aliorumque diſcipulorum Fuldenſium, uſum, Rabanum voces latinas hujus vel iſtius Libri Biblici, tum Theotiſce, tum latine expoſuiſſe, eamque expoſitionem ab illis ex prælegentis, aut dictantis, ore calamo eſſe exceptam, haud temere negaverim: quomodo etiam Walafridus Strabus ab eodem Rabano, magiſtro ſuo, Gloſſas Latino-Barbaricas de partibus humani corporis, â Goldaſto ex MSC. Rerum Alem. II. 64. 65. primum emiſſas, deinde Rabani Oper. VI. 331. 332. â Colvenerio inſertas, ſe accepiſſe refert. Sed uti Rabanum ipſum Gloſſarium aliquod Biblicum ſcripſiſſe nemo veterum teſtatus eſt; ita tantum abeſt ut hoc MSCtum ea, qua hodie proſtat, forma Rabano auctori dare queam, ut id illo mihi plane indignum, & mera potius rhapſodia eſſe videatur, ex Rabani Latino-Theotiſcis, quales modo deſcripſi, ejusdem item & aliorum latinis Gloſſis, interrupto literarum alphabeti, cujus ceteroquin ſervari cœpti indicia clariſſima ſunt, ordine, tumultuarie & admodum oſcitanter conſarcinata. Oſcitantiam compilatoris ut accuſem, otioſa, & iisdem plane verbis paſſim obvia repetitio plus quam centum vocum facit, ut non pauciores, æquipollentibus verbis expreſſas, prætermittam. Imo ſunt inter illa vocabula, quæ ter appoſita videas, ut Aër, Luft. *n. 250. 1141. 1228.* Buccula, umbo, Rantpauc. *n. 94. 457. 2627.* Eventus, Uurt, *vel* Kapariunga. *n. 578. 1220. 1334.* Inceſtum, farhaltani. *n. 775. 1605. 1768.* Strepitus, clamor. *n. 688. 1286. 2479. Quæ omnia in Gloſſario non adeo amplo, ab uno auctore profecta eſſe, nemo ſibi facile perſuaſerit. Qui vero etiam hujusmodi inutiles coccyſmos â Rabani manu eſſe velit, eundem ſimul incurioſum nimis & negligentem, ſuæque exiſtimationis, quam ex literarum ſtudiis ſibi compararverat, nimis prodigum fuiſſe, ſtatuat neceſſe eſt. Hujus Gloſſarii, â Lambecio primum ante quinque & quinquaginta annos in arce Ambraſiana apud Oenipontem, cum aliis MSC. Codicibus, reperti, & inde in Auguſtam Bibliothecam Vindobonenſem translati, duo apographa nactus ſum. Alterum eorum Viri Conſultiſſimi Gerhardi von Maſtricht, fuit, cujus illuſtre eſt nomen in republica litteraria, Viennæ, cum illic nomine publico aliquamdiu commoraretur, tum ab ipſo, tum ab amanuenſi, ex authentico deſcriptum. Alterum viri, cum latinarum & græcarum, tum Germanicarum quoque antiquitatum, peritiſſimi, Joh. Henrici Eggelingii, Reipublicæ Bremenſi â Secretis, ab affine ſuo, quem modo dicebam, Neſſelio, cum authentico, quod illum ſæpius mihi commemoraſſe adhuc recordor, collatum. Uterque in ſuis exemplaribus, cum B. Stadenio noſtro & mecum communicandis, promtiſſimus fuit, & ut nova inde nobis apographa paratemus, facile conceſſit.* Hucusque Diecmannus, qui, utpote vir ſtupendæ lectionis ac eruditionis, in commentario ſuo vocibus ê Rabani Gloſſario ſelectis addito, plurima profert, & Latinam & Theotiſcam linguam mire illuſtrantia, quapropter iſta, ornamentum Gloſſario noſtro allatura, pariter inſerenda cenſuimus, ex iis tamen quæ ad Latina vocabula illuſtranda pertinent, ea tantum ſelegimus, quæ facem neceſſariam latinis vocabulis Rabanianis accendunt. Uſus fuerat in concinnando hoc opere Diecmannus celebratiſſimi DIETERICI â STADE adjutrice manu, quam non ſemel prædicat, quem harum rerum callentiſſimum fuiſſe eruditis notiſſimum eſt, publicaque quæ proſtant ejus monumenta docent, ut *Specimen Lectionum antiquarum Francicarum*, Stadæ. 1708. in 4. nec non *Expoſitio vocum Germanicarum in Lutheri verſione Bibliorum occurrentium*, Bremæ 1724. ſecunda vice in 8. lingua vernacula editum, in quo ſcripto vocabula bene multa veteris linguæ Theotiſcæ, multo cum eruditionis apparatu exponit, exteris igitur ingratum haud erit, aliqua exinde excerpta, & in noſtrum Gloſſarium translata vidiſſe. THOMAM REINESIUM ſummæ eruditionis virum fuiſſe, apud omnes in confeſſo eſt. Ille vero in hoc quoque ſtudiorum genere ſe exercuit, atque *Vocabularium Theotiſcum* ex Otfrido, Rhythmo de S. Annone, Libro qui *Heldenbuch* inſcribitur, aliisque documentis collegit, quod MSC. poſſidet Excellentiſſimus CHRISTIANUS SIMONIUS, ê cujus Muſæo totus hic Schilteri Theſaurus prodit, communicavit ille nobiſcum pro ſua inſigni benevolentia illud, unde ea quæ Schilterus nondum in Gloſſario ſuo notaverat excerpſimus, atque ſuis locis inſeruimus. Appendicis loco porro ſubjunximus *Gloſſas â M. Zuer. Boxhornio publicatas.* Duplex ille Gloſſarium Latino-Francicum in antiquiſſimis membranis ſcriptum, Imperatori Carolo M. inſcriptum, penes ſe habuit, quorum unum integre, ex altero quædam Hiſtoriæ ſuæ Univerſali Lugdun. Batav. 1652. excuſæ, p. 452. inſeruit. Schilterus quidem, dum ê Gloſſis Ve-

Digitized by Google

teribus multa in hoc libro producit, non pauca quoque ex his Gloſſis decerpſit, quum vero, typis currentibus, deprehendiſſem, quasdam ab eo omiſſas eſſe, ne quicquam deſit, omnes â Boxhornio emiſſas é Latino-Francicis, Francico-Latinas factas, & in ordinem Alphabeticum redactas, omiſſis tamen vocibus latinis latine expoſitis, exhibere placuit. Sunt & alia quædam ex aliis quibusdam auctoribus inſerta, ut ex Mabillonio & Aventino, ad vocem *Handtzaichen:* ex Speelmanno, ad voc. *Herthus*, ex Arnoldo, ad voc. *Munt*, &c. Lectori, ut ſperamus, haud ingrata, nec non loca aliquot â nobis in ſcriptis Theotiſcis obſervata, (inter illa eſt locus Notkeri qui peccatum adjacens, *anauueſenda peccatum* vocat, lit. A. p. 45. notatus, extat ille Pſ. CXVIII. 3. quod addendum eſt.) ſententiam quoque noſtram, ſed rariuſcule, de quibusdam locis aut vocabulis appoſuimus, obſervato tamen ubique debito erga Viros doctiſſimos, â quibus diſſenſum meum indico, honoris reſpectu. Quæ mea ſunt, facile agnoſcet Lector, quum nullius auctoris nomen allegatum videt. Ceterum ne iſta quæ vel é doctiſſimorum Virorum laboribus inſerui, aut ipſemet addidi, cum Schilterianis confunderentur, cuncta iſta ſigno [ ] ſive clavibus includenda curavi, præter ea auctorum loca, quæ Schilterus quidem citavit, ego autem, ne tædioſa evolutione lector toties fatigetur, in ipſius commodum ex auctoribus excerpta adſcripſi, & nonnulla é Kerone addita. Vides, ut opinor, Lector benevole, labori nos haud peperciſſe, ut Tuis commodis inſerviretur, illis igitur ex voto fruere. Sin vero deſiderares nonnulla, atque exiſtimares, quod non pauca unum in locum fuiſſent referenda quæ in diverſis comparent. v. g. omnia tempora ad verba unde formantur, compoſita ad ſimplicia unde derivantur, & ſic porro, memineris, mihi in alieno labore nimis ingenioſum eſſe, nec licuiſſe, nec libuiſſe. Multi hactenus Gloſſarium Teutonicum promiſerunt, edidit nemo, glaciem fregit noſter, cui adeo omni debito gratiæ perſolvendæ ſunt, neque ei dica ſcribenda, ſi non omne punctum ubique tulit, homines enim ſumus, & quisque ſuos patimur manes, felix qui minimum. Id certe nemo negabit, non extare librum, qui tantam vocabulorum Theotiſcorum copiam ſuppeditet & exponat, quam quidem hocce Gloſſarium. Si quæ vero addenda adhuc reſtarent, aut poſthac prodirent, commode illa Supplemento cuidam reſervari, & in gratiam Lectoris publicari poſſent. Vale Lector benevole & conatibus noſtris fave.

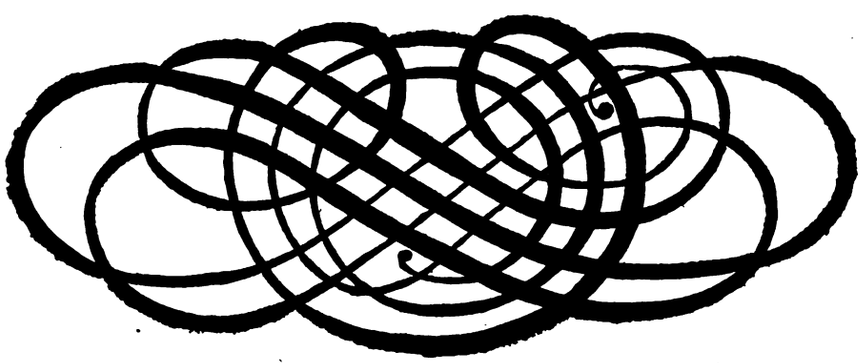

CATA-

Digitized by Google

CATALOGVS AVCTORVM GERMANICORVM

Tum

Quorum copiam nactus fui & eorum fruitio mihi contigit,

Præter eos quos I. & II. Thesauri noſtri Tomus exhibet,

Tum

Breviſſima adjectione unius atque alterius Vitæ,

Tum vero

Etiam aliorum, qui nobis aut nomine tantum noti, aut alias laudati, ac poſteris noſtris utilitatem præbere poſſunt.

LIBER MS. CHARTACEUS REDITUUM EPISCOPI ARGENT. in quo & alia jura Epiſopatus deſcripta ſunt, in Seculo XIV.

LIB. MS. SALICUS MONASTERII NOVIENTENSIS SIVE EBERSHEIMENSIS A. 1320. conſcriptus, una cum Chronico ejusdem Monaſterii.

JO. ISAC. PONTANI *Originum Francicarum* Libri VI. Amſtelod. 1616.

Ejusd. Itinerarium Galliæ Narbonenſis. cui adjectum Gloſſarium Priſco-Gallicum, quod alterâ ſui parte auctum promiſit Orig. Franc. p. 615.

JUSTI LIPSII GLOSSÆ. Habentur Centur. Epiſt. III. ad Belgas, Epiſtola XLIV. ad H. Schottum JC. Antwerp. in qua opinionem Becani de primigenia Germanorum lingua explodit. Sunt autem hæ gloſſæ excerpta Lipſii ex Pſalterio veteri circa tempora Ludovici & Caroli Calvi ſcripto; Latino quidem, ſed inter lineas ad ſingula verba, Germanicâ interpretatione ſuperſcripta. Idioma non tam Francicum eſt, quàm Saxonicum, ut conſtat ex vocibus, *Geſiſte* pro *Geſichte*, viſio. *Getelt*, pro *Gezelt*, tentorium, & aliæ plures ibidem, quæ paſſim in Gloſſario notatæ ſunt.

[Eædem Gloſſæ cum Guil. Somneri notis, à Merico Caſaubono, in fine Comm. de Ling. Sax. Vet. recuſæ ſunt.]

LEX ALAMANNORVM quæ temporibus HLotharii Regis una cum Principib. ſuis. id ſunt XXXIII. Epiſcopis Et XXXIIII. Ducib. Et LXXII. Comitibus atque cætero populo conſtituta eſt. MS. Cod. Pergam. eleganter ſcriptus, vetus, atque eo charactere, quem de Seculo IX. vel X. exhibet Mabillon. Lib. V. Rei Diplom. Tab. XI. & XII. ex Codice Sacramentario Ratoldi. conſcriptus itaque fuit mox poſt Concilium Wormatienſe, ſub Ludovico I. R. Germ. Adjuncta etiam ſunt Capitularia Francor. item Excerptio de Pœnitentiale. it. Epiſtola Paulini Patriarchæ Foro Julienſ. edita in loco celebri nomen Franchonofurt in ſynodo magno contra Felicem hæreticum de Heiſtolfo, qui uxorem ſuam occidit cauſâ adulterii propter unius teſtimonium.

It. Concilium Wormat. an. 868. f. 191.

Et Reſponſio contra Græcorum hæreſem de Fide S. Trinitatis. Exinde & hoc patet, quum hic Codex utique fuerit Judicialis, *Gerichtsbuch*, publicâ autoritate conſcriptus: in novo regno Germaniæ ſ. Franciæ orientalis, non Legem Salicam, ſed Alamannicam in foro fuiſſe receptam; aliàs enim & Salica fuiſſet adſcripta. In Lege Alam. hoc habet peculiare hoc MS. quod ſubinde vocabula obſcura expoſita ad marginem vel interlinealiter ſcriptura non minus vetuſta. Extat in Biblioth. Argent. Univerſ.

ADR. SCRIECKIVS RODORNVS, ingenti labore Origines resque Celticas, inſpectis undique Græcis Latinisque Commentariis, idiomate vernaculo an. 1615. Ypris Flandorum evulgavit. Jo. Iſ. Pontan. 2. Orig. Franc. 7. p. 149.

Ejusdem Adverſariorum Libri IV. Linguam Hebr. eſſe divinam & primoginiam. Linguam Teutonicam eſſe ſecundam, & dialecto tantum ab Hebr. diſtare. Apologia pro Hieron. Metrum Hebraicum poſt Hieron. ignoratum, nunc repertum. Ypris Flandror. 1620.

ANDREÆ *Chron. Bavar.* Teutonice.

MICH. BOHEMUS *Winspergenſ.* de geſtis Frid. Palatini Victorioſi. Rhythm. Teuton.

C. GESNERI Mithridates ſ. de Linguis.

THEOD. BIBLIANDER de ratione comm. omnium LL.

STEPH. GUICHARDI Harmonia Etymologica LL.

Digitized by Google

THEOD. THORLACIVS Holâ-Islandus de Islandia Dissert. 1666. 70.

Lingua Islandica est vetus Norwegica, ut literaturæ est antiqua Runer vel Runerletur, Lingua illa vetus Norwagica olim dicta *Gautamaal* i. e. Gothica lingua, Gothis vernacula fuisse traditur. It. *Norræna* dicta i. Septentrionalis, erat enim & Suecis & Danis vernacula, ut patet ex inscriptionibus sepulchralibus quas collegit Wormius in Monum. Danic. & poemata antiquissima, inter quæ Daniæ Regis Regneri Lodbrock Odo, quam an. 857. in carcere Anglicano inter morsus viperarum cecinit, apud Wormium in Literatura Runica, f. 182. sqq. & Sax. Gramm. Hist. Dan. lib. IX. epilogus ejus:

Fy sunst bins ad hætta,
Heim bioda mier dysser,
Sem fra Herians hollu,
Hefar Odinn mier sendar,
Gladur skal eg Ol med Asum
I Ondveige drecka,
Lifs ern lidnar stundir,
Hlægiandi skal eg deya.

Fert animus finire
Invitant me Dysæ (deæ)
Quas ex Heriani (Othini) aula
Othinus mihi misit,
Lætus cerevisiam cum Asis (diis)
In honoratissima sede bibam.
Vitæ elapsæ sunt horæ,
Ridens moriar.

Sinn and hænta, ende,
Heimgebieten mier
Fra, fram, à, Höle,
Hefar sendar, ubersendet
Skal, sol, eg, ego, ich;
drenka, trinken,
Lif, vita,
Hlachand sol ich deya, sterben,
deytan, töten.

Hodie ista vetus Norwegica à moderna Norw. & Svecia & Danica diserepat, ut diversissimum idioma videatur, *nec usquam quod sciam gentium* præterquam in Islandia pura & incorrupta hodie servatur. confirmat Wormius Liter. Dan. fol. 137.

Franci antiquissimam Gothorum linguam in multis fidelius retinuerunt quam ASaxones, Fr. Jun. Gloss. Goth. p. 398.

JACOBUS TWINGER Presb. Argentin. collegit librum vocabularium de significatione nominum nuncupatum de diversis libris Grammaticalibus Catholicon Hugwiconne & Speculo Grammaticæ & specialiter de quodam libro seu Vocabulario per Dominum Fridericum dictum Closener Vicarium Ecclesiæ Argentin. subtiliter compilato. an. 1390. Extat MSS. in Registratura S. Marci Argent. Descripsit Petrus Scheid. Subjecit duas plagulas Joh. Birtzeman de Sletzstat, Conventualis in Ytenwiler. Sequitur Vocabularium Lat. Germ.

RUDOLPHUS DE ANSE, interpres metricus veteris Testamenti, sub Friderici II. Imp. ævo. M. Freherus Not. in Willeram. p. 19.

[DER WELSCHE GAST, Liber Rythmicus MSC. extat in Bibliotheca Reipubl. Ulmensis, titulo quidem caret, sed ille post præfationem prosaicam, his verbis initialibus præfationis Rhythmicæ indicatur:

Ich bin der Welsche Gast genant,
Der alle tugent lert und mant.

Auctor ejus nomen suum non expressit, indicat tamen se Italum esse, proin in præfatione rhythmica se excusat, si forte per imperitiam linguæ Germanicæ minus pure locutus sit, ut vel ex hac præfationis clausula patet:

Missprich ich an der tutsche icht
Das duncke uch wunderlichen nicht
Wann ich gar ain Walch bin
Des wirt an miner tutsche schin,
Ich bin von Frigul geborn
Und läse es gar one zorn.

Quo tempore vixerit itidem indicat. L. 8. c. 9. dum de sepulchro Christi à barbaris Christianis erepto dicit:

Es sind wol acht und zwaintzig jar
Das wir es verluren das ist war.

Cum vero anno 1188. Saladinus Hierosolyma occuparit, anno 1216. hic auctor scripserit necesse est.]

JACOB DE CASSALIS, Ordinis Prædicatorum librum moralem de ludo Scaccorum scrisit. Cujus principium refert Vœgelinus in C. Cant. 8, 11.

Das buch von menschlichen sitten
und von ampt der Edlen.

Ich Bruder Jacob von Cassalis, Prediger Ordens, bin uberwunden worden von der Brüder gebett wegen und der weltlichen Studenten und anderer Edelen leut, die mich haben horen predigen das Spiel, das man heisset Schachzabel.

Conrad von Amenenhusen, der Statt zum Stein Münch v. Lütpriester A. 1337. hat das Lateinische Buch Fr. Jac. de Casallis *vom Schachspiel in teutsche Reymen gebracht.* It. Jac. Mennel V. J. D. Rhythm. Germ. de ludo Scachiæ, Constantiæ. A. 1506.

Cornel. *à Beughem* Incunabula Typographiæ, s. Catalog. libr. ab inventione Typographiæ usque ad A. 1500. incl. in quavis lingua. Amstel. 1688. 12.

LOOSBUCH, *zv ehren der Romischen, Ungerischen und Bohemischen Kunigin. Pauli Pambst* Premonstratens. profess. Getruckt zv Strasburg. 1546. fol.

Ist ein Glücksradt mit XX. fragen, die antwort in reymen: theils die zeit ehrlich zv vertreiben, theils zur Sittenlehr dienlich.

CHRONICON HOLLANDIÆ RHYTHMICVM laudatum Pontano L. 6. Orig. Franc. pag. 403.

D. JOH. GEILER VON KEISERSPERG Predicant zu Strasburg in dem Hohen Stifft. A. C. 1500. ex ejus concionibus collectanea edidit Fr. Joh. Paulinus Ord. discalc. Argent. A. 1517.

REGULA S. BENEDICTI, Latino-Germanica MSC. Keronis versione hujus Regulæ multo recentior.

JACOBI DE VIRAGINE, Historia Lombardica, seu de Vitis Sanctorum. MSS.

CATA-

Digitized by Google

CATALOGUM VETERUM LIBRORUM SEPTENTRIONALIUM, v. in Monathl. Unterred. 1691. p. 631-734. p. 339. sqq. p. 911. sqq.

CÆDMON, Poëta Anglo-Sax. Th. Mareschall. Obs. 1. in Vers. N. T. Anglo-Sax. §. 3. Non prætereundum censeo, quod de Monacho quodam Cædmon dicto, qui afflatu divino, ut credebatur, Poëta evasit, affirmat ipse Beda H. E. l. 4. c. 24. scilicet: *Quicquid ex divinis Literis per interpretes disceret, hoc ipse post pusillum, verbis Poeticis maximâ suavitate & compunctione compositis, in sua, id est, Anglorum lingua, proferret.* Hocque conciso ac sublimi orationis artificio *canebat* (ut Bedæ verbis paulo post sequentibus utar,) *de creatione mundi, & origine humani generis, & tota Geneseos historia; de egressu Israël ex Ægypto, & ingressu in terram repromissionis. De aliis plurimis S. Scripturæ historiis; de Incarnatione Dominica, ac passione & resurrectione, & adscensione in cœlum; de adventu Spiritus S. & Apostolorum doctrina — multa carmina faciebat.* Floruit iste Paraphrastes (cujus aliquot Poemata ex Cod. vetusto primus eruit ediditque Cl. Iunius) in cœnobio Streneshaleano, sub nobilissima Abbatissa Hilda, quæ diem supremum clausit an. Dom. 680. Nam in Chronologia Saxonica hæc leguntur ad eundem annum: *and thryleam geare forthferde Hild abbodisse on Streones beale.* i. e. eodemque anno ex hac vita migravit Hilda Abbatissa in Streones hala.

CHRONICON MS. Pergam. idiomate inferioris Germ. de origine mundi Impp. & Pp. usque ad Ludovic. Imp. & Joh. XXII. Bened. XI. & Clem. VI. 1312. Autor videtur Epko de Repkau, vel de ejus familia, sic enim in præfatione rhythmicâ:

Dat is des van Repgouwe rat
logbene ghesproken misseſtat.
gescreuen tut se groten val.
der sele des sit ghewerat al.

HISTORIA ALEXANDRI M. *Das buch der geschicht des grossen Allexanders. Hienach volget die bystori von dem grossen Alexander wie die Eusebius beschriben hat. Zu dem ersten Doctor Hartliebs von Munchen vorrede.* In ipsa præfatione autor ita de sese: *So hat der hochgeboren durchleuchtigester Furst Herczog Albrecht Herczog in Bayren, Pfalczgrafe bey Rein und Grafe zu Voburg. auch sein allerdurchleuchtigeste gemahel frau Anna von Braunschweigk geboren mit unbillich an mich Meyster Johannes Doctor in Erczney und in naturlichen Kunsten, irem unterthan begeret und geboten das buch des grossen Alexanders ze teutsch machen nach dem waren text nitt hindan noch darzu zu setzen, &c. Der prologus und vorrede Eusebii hebt sich hie an in das Buch Alexandri M. Die Streit und grossen tät der ungelaubigen, die do waren vor der zukunft Jhesu Cristi, &c.* In fine agitur de Alexandri successoribus, & tandem de Ptolomeo jun. ex Ægypto veniente & occupante Græciam & Macedoniam, & ejus patre Ptolomeo seniore de Saxonia, qui ad invitationem filii detrectaverit Saxoniam relinquere & Macedoniam Græciamque regere: tandem sic clauditur: *Von dem grossen Alexander und seinem geschlechte hat das buch nitt mer inn. Es hat Eusebius nit weyter davon geschriben. Wie aber die Kriechen darnach gar lang herrscheten, das vindt man in dem buche de origine Saxonum. Hye endet sich die bystori Eusebii von dem grossen Kunig Alexander. Als die der hochgelert Doctor Johann Hartlieb czu Munchen durch liebe des durchleuchtigen Fursten Herczog Albrechts säliger gedächtnis in teutsche transferiert und beschriben hat. Getrucket und vollendet in der löblichen Stat Strasburg von Marten Schotten. An mitwochen nächst nach unser Frawen tag do sy enpfangen ward. Des jars da man czelet nach Christi geburt. M. CCCCLXXXVIII. Jar.* Vide M. Opit. in Rhythm. de S. Annon. §. XIV. Voss. de Hist. Lat. L. III. p. 728. Th. Reines. ad Rupert. Ep. III. p. 314. Konigsh. Chron. c. 1, 101. & 116. Freinshem. in Curt. c. 4. Julius Valerius.

JO. ANNIVS Viterbiensis, Theologiæ Professor, Ordinis Prædicatorum scripsit commentarios Antiquitatum ad Christianissimos Hispaniarum Reges Ferdinandum & consortem ejus Elisabetham. In cujus præfatione profitetur se Theologi officium sequi, h. e. rerum veritatem perquirere, invenire, firmare, aperire, pro patria, & Italia & Europa tota. Atque in inventa veritate, illis solis palmam concedere se, qui contra se *vivum* adhuc produxerint potiores auctores & certiora argumenta. Qui verò infirmiora his argumenta, aut juniores auctores objecerint, utique eadem facilitate contemni, qua proferantur. Producit I. varia nomina propria populorum, quæ de eodem vel diversis usurpata contendit, & hæc in secundo libro præsuppositâ, applicat Lib. III. ad Vertumnianam Propertii lib. 4. Eleg.

Lib. IV. producit Xenophontem de Æquivocis latinè. Sed quem ab ipso Annio confictum ait Voss. l. 1. de Hist. Gr. c. V.

Lib. V. Producit Fabium Pictorem, quem Res Romanas scripsisse testatur Appianus. Ipse Annius affert duos ejus libellos, unum de aureo seculo & origine Vrbis Romæ, alterum de Romulo. Sed utrumque confictum ab Annio asserit Voss. L. 1. de Hist. Lat. c. 3.

Lib. VI. producit Myrsili Legbii (cujus fragmenta apud Strab. Dionys. Plin.) librum contra Herodotum, de origine Italiæ & Tyrrhenorum. Fictum ab Annio id. Voss. L. 3. de Hist. Gr. c. p. 391.

Hic tradit Annius tres Canones veritatis indagandæ,

I. ex Plinio l. 2. pr. *Neminem unum sequar: sed quemcunque verierem perspexero.*

II. ex Myrsilo: De gentis antiquitate & origine magis creditur ipsi genti atque vicinis, quàm remotis & externis.

III. Annales Monarchiarum in temporibus prævalent omnibus, quia magis certi. ex Philon. & Metasth.

IV. Si duo sunt pares patria & antiquitate, afferenti probatiora creditur.

V. ex Hieronymo: Quod absque certo auctore vel ratione dicitur, eadem facilitate contemnitur, quâ profertur.

Lib. VII. producit fragmenta Catonis de origine

gine gentium & urbium Italiæ, de quibus ait: *Non potui eum integrum habere: niſi fragmenta & quidem inordinata in Collectaneis vetuſtis cujusdam magiſtri Guilielmi Mantuani. Nos verò in ordinem ſolum fragmenta redegimus, ut cuncta ſimul quisque legat, quæ ad unam regionem Italiæ ſpectant.* At Voſſius Lib. I. c. V. ait, nihil inficetius Catoneque indignius eſſe, eamque impoſturam non multo poſt quam in lucem prodiiſſet, Sabellicum vidiſſe Ennead. X. lib. 2. item Fabrum Stapulenſem, Vivem, B. Rhenan. atque alios.

Lib. VIII. & IX. duo Fragmenta Itinerarii Antonini Pii Imp. ex collectaneis Mag. Guilhelmi collectis an. MCCCXV. à vulgatis diverſa. Sed Voſſius L. I. de Hiſt. Lat. p. 97. aſſerit, Annium hæc commentum fuiſſe, eisque nihil indoctius nihil in ſulſius eſſe, quod & res clamet & ubertim oſtenſum à Phil. Cluver. in Italia.

Lib. X. Epithetum ſ. Epilogum aut Epitomen Archiloci de temporibus. Voſſius L. I. de Hiſt. Gr. c. 1. ait de hoc: verè ſunt λῆροι ac planè ὑποβολιμαῖα, ut alia multa quæ ab impuro illo Annii fonte promanarunt.

Lib. XI. Metaſthenem Perſam de judicio temporum & annalium Perſarum. Quisquis, inquit Annius, ille fuerit qui librum traduxit, exiſtimo melius dixiſſet: de Cenſura, quàm Judicio. Corruptius uſus eſt Petrus Comeſtor qui Scholaſticas hiſtorias edidit. Nam ſuper Dan. Proph. dicit: Metaſthenes in libro judiciorum. (Sed in Edit. Argent. 1485. legitur Megaſthenes, ſed quæ ibi ex eod. allegantur de Nebuchodonoſore Magno, quod fortitudine & actuum magnitudine Herculem transſcenderit, apud Annianum non leguntur.) Corruptiſſime tamen inveni hunc in aliquibus Megaſthenem pro Metaſthene: quia primus fuit Græcus & hiſtoricus, hic verò Perſa & chronographus, & ille laicus, hic v. ſacerdos. Hæc Annius. Sed Voſſius L. I. de Hiſt. Gr. c. XI. cuncta iſta ab Annio ſunt conficta: qui ne verum quidem hiſtorici nomen ſciebat. Alioqui eum non Metaſthenem vocaſſet, quæ appellatio ne Græca quidem eſt, ſed Megaſthenem, ut faciunt Athenæus &c. Nempe decepit hominem vetus Rufini translatio; ubi librarii vitio perperam ita ſcriptum erat.

Lib. XIV. Breviarium Philonis de Temporibus. Hoc multi genuinum ajunt, ſed contra Voſſius L. 2. de H. Gr. c. 7.

Lib. XV. Beroſum ſ. defloratione Beroſi Chaldaicam. Sed & hæc eſſe ejusd. farinæ ac Megaſthenes, &c. ut inſanum ſit, velle ex quisquiliis iſtis ac nugis mendacibus metiri magnum Beroſum, Voſſ. L. I. de H. Gr. c. 13. refutans D. Gothofr. Sed quæ de Franco annotat, oſtendunt, ipſum Beroſum à ſe haud eſſe fictum. Sed & Megaſthenes ante Annium allegatur à Pet. Comeſtore, & autorem ſuum laudat Annius Fr. Guillelmum & ejus collectanea an. 1315. Igitur à dolo & impoſtura Annium excuſarim, qui non probatus, non præſumitur, præſertim in Theologo. Ipſe porrò potius præſumitur defraudatus & deceptus ab aliis, fortè eodem Guillelmo, & Traductoribus, quos notat Annius ſemel atque iterum. Decipi facilius potuit, ob nimium antiquitatis patriæ ſtudium & amorem. Cæterum collectanea Guillelmi alicubi in ordinem ſe redegiſſe fatetur. Fortè & ſuis verbis adjectis, quibus potuiſſe relationem exprimi credidit, ſicut Bapt. Egnatius fecit conſtitutioni Ottonianæ de Septemviratu. Atque idem Goldaſtum perpetraſſe in Conſtitutionibus Impp. obſervatum nobis. Conf. & Calviſii ſententiam hoc de Scriptore Iſag. Chronol. cap. XXVIII.

AVGVSTÆ *Vindelicorum Reip. Jus vetus* in Cod. MS. quem communicavit mihi Vir CL. *Chr. Jac. Lauber*, Reip. Conſiliarius celeberrimus. Comprehendit Jus, quo uſu fuit Reſp. illuſtriſſima, ante Rudolfum Imp. ſub illo verò renovavit illud & in illum codicem redegit an. 1373.

Prologus hic eſt:

Hie hebt ſich an die ehaftin (Ehehaftin, Leges) und allrw recht die diſw Stat ze Auſpurg von ir Herſchaft (Ergo Civitas hæc Imp. habuit autonomiam jam tum antea. Id enim ſignificat *Herſchaft.*) *her hat braucht.*

Frid Gnad und Minne des almechtigen Gotes ſi mit allen Gotes getriben. Amen.

Wann aellw dinch und diw geſchefft diu die laeut werbent dikke vergezzen werdent und auch verderbent, davon ſo iſt not ſwaz man wirbet, daz man daz guter gehugnüzze enpfelhe mit der geſchrift daz es ſtet belibe. Darüber tunt kunt die Rautgeben die ze den ziten Rautgeben waren ze Auſpurch, do von Gotes geburd waren Tuſent jar zwaihundert jar ſechs und ſibentzig jar by Künk Rudolfz ziten der do gewalticlichen Römiſcher Künk waz. Daz die biderben burger und die elteſten und auch die witzigoſten Rautgeben von Auſpurch durch ir trw und durch gantz rechtikait chomen zv unſerm Herrn Chünk Rudolf und im furlaeten ſo gtanen gebreſten und umb aellw dw recht dw diſw Stat ze Auſpurch von alten ziten by Kayſern by Küngen und Biſchöffen herbracht het, es ſi an des Vogtes recht, oder an des Burggraven oder an Zöllen oder an der Müntz oder aines jeglichen biderben Mannes recht, er ſi arm oder reich. Do begnat unz unſer herr Chünk Rudolf mit, und bekant uns unſer recht und gab uns daruber ſin briefe verſigelt mit ſinem Inſigel und mit unſers Herrn Biſchof Hartmans willen der do Biſchof waz und mit ſiner Chorherren willen. Do diſw gnad der Stat gemainlich widerfur von unſerm Herrn Chünk Rudolf und von unſerm Herrn dem Biſchof, do komen ſi an ir raut und namen mit guter beſchaidenhait vier biderbe man, und ſwuren die zv den Hailgen das ſie uf ir aide aellw dw recht, es waer von Vogten oder von Burggraven oder von Muntzen oder von Zöllen oder aines ieglichen biderben mannes recht, er ſi arm oder reich, daz ſi die biezzen ſchriben, und ſwaz ſi ſchriben, daz ſi daz braechten fur den gantzen Rat, und daz es da beſtaettet und bewaert würd als es hernach geſchriben ſtat. Daz taten ſi und iſt daz bewaert, daz es dem arm und dem richen ſtet ſol beliben. Swez man irr wirt, daz man daz an diſem buche vinden ſol, daz denn recht iſt und nieman widerreden ſol.

In

In fine rubrica est:

Qui scripsit scripta manus ejus sit benedicta. Finitus anno Dn. M. CCC. LXXIII. in vigilia S. Petri Apostoli.

EDDA.

Morhov. P. 2. de L. & Poës. Germ. c. 8. p. 404. *Bey den Islendern hat man ein sonderlich Buch die* Edda *gehabt, welches war die* Mythologia Poëtica *der alten Nordischen Völcker, oder vielmehr ihre* Theologia, Physica *v.* Ethica. *Es sind zweyerley* Eddæ *gewesen, die eine als die älteste, ist in alte unverständliche Verse verfasset von* Sæmund Sigfuson, *der mit dem zunahmen* Froda, *das ist der Weise genannt worden, und an.* 1077. *zu Odde in Island Prediger gewesen.*

Die neue Edda *hat gemacht* Snorre Sturlæson, *ein vornehmer kluger Mann v. Ober-Richter über Island im jahr* 1222. *v. aus der ältern des Sæmunden zusammen gezogen, welche* Pet. Resenius *mit sehr nützlichen Anmerckungen v. einer weitläufftigen Vorrede heraus gegeben, darinn er mit mehrerm von diesen beyden* Eddis *handelt.*

In der Königl. Schwedischen Bibliothec *soll noch eine andere v. bessere verhanden seyn, wie Herr* Rudbek *meldet. Dieser* Snorre Strulæson *hat die alte* Eddam *etwas verendert, v. uf ihre* Poëterey *gerichtet.*

Eddæ antiquioris auctor Sæmundus Sigfusonius vixit An. 1077. Recentioris Sturlesoniæ Codex Membr. ab Editione Reseniana nonnunquam discrepans ac multa omittens in Bibl. Upsal. Rudbekius P. I. Atlant. c. 22. p. 540. Snorronem sæpius fugisse Fabularum Poeticarum Borealium sensum.

Odæ veteres Suecicæ Ethnicæ referunt eandem ætatem, quæ carmina Germanorum ante susceptum Christianismum. Sed quum Germani eum longè ante Svecos susceperint, & gentilium carmina Deificationi & Idolomaniæ propiora aboleverint, hinc nulla supersesse voluerunt Clerici Germaniæ sed superfuerunt longius in Svecia, serius ad Christianismum conversa, & Clero veteri Svecico non adeò zelote adversus carmina gentilia. Contra Rudbek. in Atlantic. Conf. Morhof.

HELDENBUCH.

Edidit hunc librum A. 1590. alterâ vice Sigm. Feyerabend Francofurti ad Mœnum, quadripartitum, cui in prosâ præmissa est quædam Introductio, de Nominibus, ætatibus & exitu veterum Heroum Teutonicorum, sequuntur deinde libri IV. Carminum de iisdem. Reperi Codicem MS. veterem in Archivo Civitatis Argentor. quem cum edito contuli, & deprehendi primò titulum sequentem miniatum:

Dis buch seid wie die beild harkomen sind der stand ein deil in disem buch Und ist zv wissend das der andern beild vil dusent sind gewesen die nit hie stont Und seit wie all beild ab sind gangen und wie sie ein end hant genomen und von wem sie geboren sind oder wenne.

Deinde observare licet, editorem non retinuisse genuinum antiquum textum, & vetusta vocabula, sed ad sui ævi stylum commutasse & verba & constructionem. Unde in conferendo verba vetusta & si qua alia notanda duxi. Imprimis verò in auctoris nomine erravit editor, exposuit enim auctor nomen suum ad finem libri, prout editus est, hoc modo:

Nun hat dis buch ein ende
GOtt uns sein hulffe sende
Dass wir zv allen stunden
In freuden werden funden
So mach uns wol gelingen
Heinrich von Osterdingen
Diese Abentheur gesungen hat
Dass sie so meisterlichen stat
Dess waren jm die Fursten holdt
Sie gaben jm silber und goldt
Darzv auch Pfenning und reiche wath
Hiemit das buch ein ende hat
Wol von den auserwölten degen
GOtt geb uns allen seinen segen.
Amen.

Sed MS. ita habet:

Nun hat dis buch ein end
GOt uns sin helff sende
Das wir zu aln stunden
In gnoden werden funden
So mag uns wol erlingen
Heinrch von Offtertüngen
Dise Ofendür gesungen hatt
Das sü so meisterlich stat
Des waren ym die Fursten holtt
Sie gobent ym silber und goltt
Pfenge und riche watt
Hie dis buch ein ende hat
Von den usserwelten tegen
GOtt geb uns sinen segen
Den muesse von uns nieman triben
Diz buch hatt Diebolt von Hanowe der goltsmid geschriben.

Itaque non *Osterdingen*, sed *Offtertüngen*, est nomen gentilitium auctoris, ex Nobilibus Sveviæ, cujus mentio sub nomine *Oftringen* habetur in Wapenbuch p. 118. & apud Dn. Spener. P. I. Herald. Oper. p. 271.

In eodem MS. sequitur, in carmine *Historia* DIETERICI VERONENSIS Regis Gothorum sub titulo:

Diettrich von Berne und Sigenott wie er und dem streid

Incipit:

Ir Hörschafft wellent ir betagen,
Ich wil uch Ofentiar sagen,
Von starcken sturmen harte,
Die von Berne her Diettrich streit,
Do mit er mangen sturm erleit,
Wanne daz in Got ernertte
Es mocht anders nit ergan,
Er reit allein von Bernne,
Auch durch mangen finstern tan,
Daz mugent ir bören gerne
Liep und leit ym do beschach,
Mit einem starcken Risen
Kam er in ungemach.

In eodem MS. sequitur:

VON PFAFFEN AMIS

Dis sind clug liste von Pfaff Ams.

Incipit:

Uns sagend die Buchmere,
Wer der erste man were,
Der liegen triegen anving
Und sin wille firging
Das er mit wider saitz vant
Er hatte hub in Engeland
In einer statt hieſs Karnis,
Und was gebeiſſen Pfaffe Amis,
Er was der büch ein wiſer man
Und gup er weg was er gewan, &c.

Ibidem adjectum cernitur aliud carmen:

Wie der Düfel zwey elitt
verwurtte.

Her Arolff sprach zv King Salmon daz
also ich es an eim buch las, &c.

Item aliud:

Wie eim manne sin elich wip starp und er
sü also dott by ym bielt lange zitt
Hae vormals ein erber man
in einer stat die ich nit kan
mit namen wol genemen bie, &c.

Est mutilum in fine.

De hoc Heldenbuch conf. Cruſ. Annal. Svev. l. 8, 11.

Vorburg. Vol. 6. p. 78.

LUCIDARIUS. *Ein liebliche hyſtory von dem hochgelerten Meiſter* Lucidario. *Dis heiſſet* Lucidarius. *das ſpricht zu teutſch alſo vil als ein erlüchter. An diſem buch findet man menyge groſſe ler, die anderen buchern verborgen ſeind das underweyſet unſs dis buch. In der geſchrifft ſo vinden wir auch den ſyn dys buchs, das es genant wirdt* Aurogemma. *das bezeichnet uns wie gut das buch ſey. und darumb was man in andern buchern dunckels und unverſtäntliches geſchriben vindet, das erkleret unſs Meiſter* Lucidarius *gar ordenlichen*, &c. Nec annus nec locus impreſſionis eſt adjectus. Videtur autem impreſſus Argentorati paulò ante Hiſtoriam Alex. M. & belli Trojani.

JOH. DE MANDEUIL, *Equitis Anglicani, ex urbe Alban, Itinerarium*, per Orientem, & Africam. (qui iter ingreſſus an. 1322.) Latinè & Gallicè ſcriptum, vertit in Linguam Germanicam, Otto de Denering, *ein Thumherre zv Metz in Lutringen*, extat MS. Teuton. in Archivo Civit. Argentin. De Mandewil vide Voſſ. de Hiſt. Lat. Lib. III. c. 2. qui idem eſt cum Jo. de Montevilla, quem deſcribere fruſtra ibi Voſſius promiſit. Item Hallervordi Spicilegium p. 112. Quod dicitur etiam *Jo. de Barbam* vocatus, videtur mihi ex noſtrate MS. emendandum, *Jo. de Alban.*

MELV(O)SINE *Geſchicht. Mit den figuren. Dyſs owenturlich buch beweyſet wye von einer frowen genant:* Meluſina *dye ein Merfeye und darzu ein geborne Künigin und uff dem berg Awelon kommen was. Derſelb berg leyt in ffranckreich und wart dyſe Merfy alle ſamſtag von dem nabel hinab ein groſſer langer wurmb. dan ſye ein halb geſpenſt was. Es ſint auch von ir groſſe mechtige geſchlechte komen von Kunigen von Kunigin ffurſten, Grofen, ffryen. Ritter und Knechten. der nachkomen hent bi diſem tag ernampt lute Kunig Furſten Grafen Ritter und Knechte ſynt. Dobey man bruffen mag das dyſe materye durch ire* experienz *bewiſet das dy byſtoree war und ann yr ſelber iſt.*

P. P. *So hab ich Thuring von Ringoltigen von Bern us Uchtland ein zu mol ſeltzem und gar wunderlych fremde hyſtory funden in ffrantzoiſcher ſprach und welſcher zungen. dye ich aber zu dienſt dem edelen wolgebornen herren Margraff Rudolff von Hochberge Herrn zu Rötelen und zu Suſenburg meines gnedigen herren zu tutſcher zungen gemacht. — Und das iſt von eyner frawen genant Meluſina die eyn Merfey geweſen iſt und noch iſt, das ſy nit ganz noch menſchlicher natur eyn weib geweſen iſt, beſunder hat ſy von Gottes wunder eyn ander gar fremd und ſelzeme uſſerzeychung gehebt. Und wie das ſye das ir wandel ſy etwas einem faſt groſſen gotzwunder oder geſpenſte gleiche ſo hat ſie doch naturliche eliche Kinde geloſſen, wol VII. ſun, die do groſs mechtig Kunig Furſten Herren und ture Ritter geweſen, und ir nachkomen noch ſint auf dieſen hütigen tag, es ſey yn ffranckreich. in Ciperen. in Armenya. yn Behem. yn Engellant. in Norwegen. in Hollant. in Tutſchen landen und anderswo.*

C. I. *Es iſt geweſen vor zeiten eyn Grafe von Peytiers in ffranckreich der was herre zu Portenach der begert von einem ſeynem Cappolon das er us allen ſinen coroniken wolte zuſamman leſen wye oder durch was lute das Schloſs und die Stat Luſynien in ffranckreich gelegen angehaben &c. derſelbe fand bucher in ffranzöſiſcher ſprach uſs latin in dem Schloſs zu Mabragenye und zu Portenach. uſs den dreyen buchern diſs buch ſo ich in welſcher zungen fant, zuſammen geleſen iſt. und iſt de ſynne der byſtorie zu tütſche alſo: Nach den zeiten der Kunnges von ffranckreich genant Othonien, da was zu Poytou in dem Kungreich von ffranckr. ein edeler Graff wol ernempt der was genant Emmerich, &c.*

Hye endet ſich diſe warhafftige hyſtory dye ſo vor kurtzen zeiten von latin und welſcher und frantzoſiſcher ſprochen in teutſch gemacht und transferiert *iſt worden. Und das Buch hat getruckt Heinricus Knoblochtzern zu Heydelberg auff Sant Lucien unt Ottilien tag nach Chriſti unſers Herren geburt MCCCCXCI. jare.*

De his ita Conr. Vecerius, Secretarius Regius Maximiliani I. Imp. Lib. de Rebus geſtis Imp. Henrici VII. ſcribit: *Quanquam me non præterit circumferri jampridem libellum vernacula lingua conſcriptum de fœminæ Melyſſinæ præſtigiis octavo quoque die pubetenus in anguem commutari ſolitæ, quam inter majores Septimi noſtri connumerare nituntur. Eum* Meluſina de Luzelburgenſi profapia.

ut nec approbare ita nec refellere animus eſt. Cur enim non veneficia fieri poſſe conceſſerim, dum ſi tradantur ut veneficia. Quis enim non illa faſcina legens obſtupeſcat, neque tamen protinus tanquam conficta repudiet.

Scylla venit meliaque tenus deſcenderat aluo, Ovid. Met. 14.
Cum ſua fœdari latrantibus inguina monſtris

Aſpicit

Digitized by Google

Aspicit: ac primo non credens corporis illas
Esse sui partes refugit.
— Et.
Cerbereos ritus pro partibus invenit illis.

Sed a fabulante Poeta eos versus exaratos obiicies? Historiam accipe:

Hæc se carminibus promittit solvere mentes
Quas velit, asperas aliis duras immittere curas
Virg. Æn. *Sistere aquam fluviis & vertere sydera retro*
Nocturnosque ciet manes: mugire videbis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Alius quoque ejusdem professionis scriptor hunc in modum cecinit:

Lucan. 6. *Mens hausti nulla sanie polluta veneni*
Incantata perit. —

Libet & testimonium quanquam non admodum diffinitum, unius è nostris sapientibus afferre in medium: *Hæc vel falsa sunt*, in Aug. 16. de Civ. D. quit diuus pater Augustinus, *vel tam insolita, ut merito non credantur. Firmissime tamen credendum est, omnipotentem DEum omnia posse facere quæ voluerit sive indicando, sive præstando, nec dæmones aliquid operari secundum naturæ suæ potentiam (quia & ipsa angelica creatura est, licet proprio suo vitio, maligna) nisi quod ille permiserit, cujus judicia occulta sunt multa, iniusta nulla. Nec sane dæmones naturas creant, si aliquid tale faciunt, sed species eorum quæ à Deo vera sunt, creata commutant*, &c.

Quid? annon consonantia, de ortu maximorum quondam Principum aliorum traduntur? Alexandrum nempe Macedonem complexu Olympiæ matris Draconisque genitum, ideoque appellatum fuisse Hammonem? Scipionem Africanum & diuum Augustum eiusdem superstitionis interventu conceptos? Quin & in Oceani Gallici insula quadam, novem *Gallicenas* illas fuisse tradunt auctores, cum aliis artibus præditas, convertendi se in quas formas liberet. Quibus ex locis ortam fuisse Melyssinam non est absurda coniectatio. Sed de his aliàs. Certe prænobiles tum in Galliis tum apud inferiores Germanos scio familias, & patriæ nostræ deferentes prænomen, & in galeato imaginum apice (cujus stemmatis diligentissima ac minimè perfunctoria cura fuit veteribus) id monstrum, cuppæ balneatoriæ insidens. Sed & turrim ingentem mediæ civitatis (Viennæ, ut puto) nostræ sitam, paulo supra ætatem nostram bona ex parte prolapsam vetustate comperi, in qua vanitatem illam fuisse peractam, fama per manus traditur. Postremo Carolum felicissimum seculi nostri principem nondum pubescentem, quum de nuptiarum fœdere cum Renata Ludovici Gallorum regis filia ineundo tractaretur (quanquam illi larga potestas erat è subiectis aliis gentibus titulum assumendi) totis tamen tabulis haud alia quam Lucenburgiæ apellatione fuisse denotatum, non in mi-
Censura de historia Melusinæ. nima gloria posuerim, usque adeo ut nisi aliis vitiis supradictum opusculum laboraret, quippe in quo parum verisimilia referuntur, interdum adversa, nonnunquam dissonantia, non difficile fidem mihi faceret. Enimvero quo commodius ad ipsius Henrici res nostra feratur oratio, & rectum *visum est, & necessarium, pauca prius de statu temporum illorum supra repetere.*

Hinc in Gallia receptum hoc nomen proprium in illustribus familiis, quo de *Menag. Orig. Gall. h. voc.*

Vid. Spener. Op. Herald. P. I. S. 2. §. 12. p. 205.

S. METHODIUS, Martyr, Episcop. Patarensis, & Tyrius, circa an. 290. Ejus Fragmenta collegit & edidit Fr. Combefis, Paris. 1644. De eo præter alia Menologium Græcorum die X. Mensis Julii. ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν μελλόντων σαφέστατα προεθέσπισε, καὶ προηγόρευσεν ἐκκρεμέσεσθαι περί τε τὰς βασιλέων ἐναλλαγὰς, καὶ μεταβολὰς καὶ μεταποιήσεις καὶ ἐθνῶν ἐκδρομὰς, καὶ χωρῶν καὶ τόπων ἐρημώσεις καὶ ἀφανισμὸς, περί τε ὀρθοδόξων καὶ αἱρετικῶν βασιλέων, καὶ περὶ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου, καὶ περὶ τοῦ Ἀντιχρίστου καὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τοῦ ἀφανισμοῦ καὶ πανολεθρίας πάσης σαρκὸς ἀνθρωπίνης· ταῦτα πάντα σαφέσατα ὁ θεῖος ἦλος προεθέσπισεν. i. e. Quia & de futuris clarissime vaticinatus est, ac perquam perspicue prædixit: nempe quod spectat ad regnorum utrinque mutationes, Gentium migrationes, locorumque ac regionum vastationes. Item quod ad orthodoxos Reges & hæreticos: nec non quod ad mundi consumationem atque ad Anti-Christum & ejus regnum, mundique destructionem, ac omnis humanæ carnis interitum. Hæc omnia vir Eximius clarissime vaticinatus est. „ Ad hæc subjicit Combefis: „ Extant quædam Methodii nostri de Antichristo Latine edita in Biblioth. Patr. Colon. & nuperrima Parisiensi. Ipsa forte, ad quæ respicit Menologium, quanquam Bellarmino videantur minus viro sancto digna. Nihil ego pronunciaverim; re minus mihi discussa; ac nec Methodianis nostris adjicienda putavi, deficiente Græco Codice ad quem conferrem, & opus totum expenderem. Sanè ut non placet nimia in hujusm. Prophetis, prophetiisque extra Canonem, credulitas, ita nec levius spreverim, si qua præsertim velut sanctorum antiqua obtineant. „ Menologium hoc etsi incerti auctoris & ætatis, vetustum tamen fatetur Voss. de Histor. Græc. p. 389. Methodii meminit Marian. Scot. & Martin. Polon. L. I. c. 4. Marianus Fragmenta plurima ejus recitat, in ætate sexta, & Episcopum ab initio appellat: sub Arcadio Imperatore cessant ejus Fragmenta. Unde conficitur, hunc Methodium non fuisse Græcum Patarensem, sed Latinum, qui sub Honorio & Theodosio juniore vixerit, & à Christo nato, usque ad Arcadium Chronicon scripserit. In ultimo ejus fragmento indicat Patrem suum Arsenium, qui Arcadium & Honorium de Baptismo suscepterit. Qui & postea Arcadii Præceptor fuit, & filius forte Viri Illustris, Arsenii Vicarii Præfecti sub Constantio. *L. 15. C. Th. de Prætor.*

Revelationes Methodii Latine habentur in Biblioth. Patr. T. III. p. 611. Græce & Latine T. I. Orthodoxogr. Basil. Grynæi. Eas S. Methodii

thodii Martyris putat esse P. Comestor in Hist. Scholast. c. XXV. In linguam Germanicam transtulit & edidit Seb. Brand Basileæ ann. 1498. Guil. Cave Histor. Literar. Scriptor. Eccles. A. C. 290. Revelationes has Methodio Homologetæ Patriarchæ, vel forsan alteri Patriarchæ, qui claruit circa A. C. 1240. adscribendas censet. Quod enim eas tanquam genuinas Methodio Patarensi adserat Græci Synaxarii Auctor, hujusmodi testimonia apud æquos rerum judices nullius auctoritatis esse. Idem A. C. 842. Bina fragmenta apud Gretserum de Cruce, Gretserus Methodio seniori non esse tribuenda contendit, eo quod in iis mentio fit Vexillorum Imperialium in formam crucis commutatorum: Objectionem quidem sed frigide admodum solvere conatur Leo Allatius Diatribe de Methodiorum Scriptis. p. 348. Si Methodii Episcopi & Martyris sunt illæ Revelationes, tamen necesse est, ut turpissime & nefandæ essent interpolatæ; quæ interpolatio paraphrasis in Rubr. dicitur: *Revelationes per paraphrasin translatæ, incerto auctore:* nec ab uno. Sed penitus ejus Methodii esse nego cum Bellarmino & aliis, quanquam quædam de Anti-Christo scripsisse non negaverim. Vid. ad Notker. Psal. X. 6.

1.) Nemo enim ex Veteribus ejus libelli meminit, nisi demum Menologii auctor incertus & Petrus Comestor.

2.) Insunt multa, quæ contra orthodoxiam sunt, indigna Episcopo & Martyre circa A. C. 300. vivente. v. g. Doctrina de Antichristo, ex tribu Dan, Judæo, ex Gen. XLIX. 17.

3.) Contra veritatem Historicam, qualia sunt, quæ fabulatur de Jonitho Noæ filio. Ismaelitis universam terram occupantibus usque ad Romam magnam. Alexandro M. cujus matrem Æthiopissam fuisse perhibet. Gog & Magog, quos gentes & Reges esse ab Alexandro M. in finibus septentrionis reclusos nugatur. Romuli conjuge Bisantia, de Constantinopoli adducta. &c.

4.) Contra Autenthiam textus sacri. Locum enim Psal. 68. 32. *Ab Æthiopia præveniet manus ejus Deo.* ita interpretatur. Filia Regis Æthiop. incipiet suscitare Regnum Romanorum, i. e. Christianorum, quod æternum erit, propter crucem in medio terræ fixam & solidatam. Locum Pauli 1. Cor. XV. 24. ita detorquet. Cum destruetur omnis Principatus & potestas, & ipse Rex Romanorum, tradiderit regnum DEO Patri. &c.

5.) Non est Verisimile, Deum Methodio veteres historias & facta revelasse, quæ Mosi & Prophetis, quum libros Historicos scriberent, non revelavit. Sunt ergo somnia hominis otiosi & fabulæ

6.) Allegatur C. I. Magister sententiarum. 2. sententiarum distinct. 6. At hic claruit anno 1141.

7.) Nomen Turcorum tum jam extitit, quum hic auctor has revelationes scriberet, horum enim mentionem facit.

8.) Romanorum & Christianorum & Græcorum Regnum promiscue usurpat, quod secundo seculo non quadrat. Sed bene seculo, quo Sarraceni & Turcæ Imperium Græcorum seu Constantinopolit. infestabant. V. Gl. Du Fresn. Romani i. Christiani.

9.) Methodius apud Photium asserit angelorum congressum cum fœminis. Hic negat. Methodius angelos & Cherubim &c. distinguit, & ex angelis tantum quosdam lapsos. Cherubim &c. esse excellentioris naturæ. At hic auctor Luciferum omnium excellentissimum & speciosissimum creatum ait.

Probabilissimum videtur, fuisse auctorem aliquem Clericum Græcum, tempore quo Cruciata cœpit prædicari contra Turcas. Atque utilitas ejus libelli hæc est, quod mores cleri atque populi corruptissimi, quos auctor sine dubio expertus, retegit, taxat, & pœnas minatur, sub specie vaticinii & promissionis quoque. Fuerit itaque dolus pius, ad persuadēdam Cruciatam seu Expeditionem in Terram Sanctam contra Turcas. Atque hinc videri possit, altera duo Fragmenta de Cruce, à Gretsero edita, & in T. XV. Biblioth. Patr. p. 790. exhibita, ejusdem auctoris esse. Sed stylus melior est, & translatio ex Græco, quod ex verbis illis colligas: *Hinc Reges nostri ad dissipandum omne malum, figuram crucis assumendam censuerunt, & vexilla, ut latino sermone appellantur, confecerunt.* Igitur quatuor fuerint Methodii. 1. Episc. Tyrius. an. 300. 2. Episc. Arsenii filius, Chronolog. seu Histor. an. 400. 3. Patriarcha Constantinopolit. an. 842. quem & Illyricum & Inventorem literarum Slavonicarum facit Guil. Cave de Script. Eccl. pag. 184. 375. auctorem fragmentorum de Cruce. 4. Auctor Revelationum anno 1000.

NARRENSCHIFF,

Primò scripsit Doct. Brant, Cancell. Argent. Postea Jo. Geiler. Keisersp. publice de hoc argumento prædicavit, ann. 1498. Quæ post in Latinum conversa, per M. Jac. Echer, & tandem iterū in Germanicum sermonem per Fr. Jo. Pauli, Minoritam. Edit. Argentor. 1520. ubi Onuphrius Brant ad Lectorem:

Mein her und vatter Doctor Brant
Hat erstlich das in reimen bracht.
Schön predigen hat daraus gemacht
Doctor Johannes Keisersperck
Als clar anzögt diss erlich werck.

Et Geiler. in præfat. fol. 10. b. *So hat den spiegel und das buchlin Doctor Sebastian Brant zu Tütsch gemachet in der sprach darin wir erzogen seint. Diss buchlin ist auch mit figuren und gemelt gezieret umb deren willen die nicht lesen können.*

[Ita Basileæ ann. 1506. in 4. Brandii rythmica stultorum navicula cum figuris prodiit, cui hic Epilogus est subjunctus. *Hie endet sich das Narrenschiff, so zü nutz beylsamer ler, ermanung und erfolgung, der weysheit, vernunfft und gütter sytten, ouch zü verachtung u. stroff der narrheyt, blindheyt, irrsal und dorheyt, aller stedt und geschlecht der menschen, mit besundern flis, müg und arbeyt gesamlet ist, durch Sebastianum Brant in beiden Rechten Doctoren, gedruckt zü Basel uff die Vasenacht, die man der narren Kyrchwich*

Digitized by Google

weich nennt, im jor nach Christi geburt tusent funffhundert und sechs jor.]

LAURENT. PHRIES, Philosoph. & Med. Doctor, edidit *Speculum Medicinale*, in lingua Germanica, de quo in præfatione ita ait: *Welchs ich den Spiegel der Artzney genannt hab, in welchem sich alle Krancken, so der Artzney begeren, auch die Leyen so sich der arzney untersieben, beseben sollent.* Getruckt und vollendet in der Keyserlichen und Löblichen Statt Strasburg von Balthasar Beck. M D XXIX.

RIXNERI Thurnierbuch, ist gedruckt in Verlegung Hironymi Rodlers Fürstlichen Secretarien *zu Sinnern, und vollendet uf den letsten Tag des M. Octobr. nach C. G.* 1530. *Eingang desselben: Dem Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten und Herrn, Herrn Johansen Pfalzgrafen bei Reine, Herzogen in B. und Grafen zu Spanheim, meinem gnädigen Herrn, Embeute ich* Georg Rixner *genannt* Hierusalem Eraldo *und* Khündiger der Wappen, *mein gantz unterthänig &c. Sich hat in kurtsverschienen jaren begeben, dass* Marx Wirsung, *Bürger zu Augsp. Herrn Hansen von der Alben zu Hüeburg Ritter, Erbdruchsses des Stiffts Salzburg und Hauptmann daselbst zu eren, ein Tractetlein hat lassen verordnen zu drucken, im anzeigen als ob es die ordnung des hochlöblichen Ritterspiels das genannt wird,* ein Thurnir, *seyn soll, wie* der erstmahls *uff dem Werde* zu Magdeburg *gehalten worden ist, wiewol es etwas davon meldet, aber im druck soweit verfürt, dass mir nicht möglich zu glauben ist, dass gemeltes Tractätlein allein durch den Setzer, sundern auch durch andere verfübrt, die sich etliche Missbreuche der geschlecht gehalten haben. Und dieweil ich solche Verfürung der Adelichen und Löblichen Geschlecht des Thurnirs darinnen fynd, bin ich aus pflichten schuldig, dieselben zu* corrigiren *und endern, nach erkentnis* des rechten originals *das ich selbs von herrn* Johann Kirchberger, *Vicari des Hohenn Stiffts S. Mauricien Kirchen zu Magdeburg aus ihrem* kurtzen teutsch *mit grösser mühe und arbeit in dis* hochdeutsch *gebracht hab, doch nit mit kleiner bilff des bemelten herrn Johannsen, der mir nach seinem furlesen ire wort nach unserem Teutschenn in die feder gab, welcher vor ein Caplan des Hochwirdigsten Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten und Herren Johannsen Ertzbischoffs zu Magdeburg, Administrator zu Münster, von geburt ein Pfalsgrave bey Rein und Hertzog in Beiren, einen Sune des Durchl. Hochgebobrnen Fürsten Herrn Steffans Pfaltz-Graffen bei Reine, u. H. in B. E. Fürstlichen Gnaden Uranherren Löblicher Gedächtnus, dem gar wol mit allen historien adeliches Lobs was. Darumb diser Herr Johanns dis Buch nach seiner Fürstlichen Gnaden abgang mit andern auch in sein gewalt bracht hat, welches* vor alter gar nahe verblichen *was, und als mir solch Buch von ime ward, begehrt ich an ine, das* nymant weiter zu vergünnen, *des er mich under anen gewert, und warff es in meinem ansehen* in ein Feuer, ** *Darumb ich weyss solch Ritterspiel von nymand anderen dann mir, in dis hochteutsch gesüng verwandelt und an tag bracht.*

* *

Hoc ipso facto multum fidei & auctoritatis decedit huic libro: nam etsi id fortè ex eo excusari possit, quod ideo factum fuerit, ne ab aliis interpolaretur & aliter ederetur; tamen vix talis excusatio admitti poterit, quum cujuscunque falsificatio, si originale adhuc extaret, ad ejus amussim examinari possit: At nunc ne quidem ipse Ruxnerus nec à crimine ambitus, nec falsi sese satis defendere potest. Sunt autem indicia & argumenta non levia, ex suo tempore multa eum fuisse mentitum, & genuinam historiam ad sua tempora accommodando, turpissimè interpolâsse. Primum est, quod Henrici Aucupis ditiones alias facit hæreditarias, Saxoniam scilicet utramque, alias Imperiales: ad modum ficut Austriaci habent talismodi terras. At tempore illius Imperatoris Ducatus Saxoniæ nondum erat hæreditarius, imò ne quidem Ducatus fuit, sed latissima illa Provincia ab ipsis Impp. immediatè fuit gubernata, aut per Episcopos potius & Comites, quam Duces: unde & Henricus hic Auceps Comes Saxoniæ quandoque vocatur, antequam Imperium obtinuit. Primus autem Dux Saxoniæ Hermannus Billingius ab Ottone I. demum, filio hujus Henrici constitutus.

Alterum est, & cujus causa prius fuit ita fictum, ut fundamentum aliquod aut color quæreretur vulgari quaternioni & terrarum & dignitatum & munerum imperii: Equidem jam tum jus Alemann. Provinc. cap. de quatuor Terris, *von Vier Landen*, Germaniam totam in IV. partes dividit, sed quarum una est ipsa Saxonia, præter Sueviam, Franconiam & Bavariam. At Ruxnerus facit quatuor præter Saxoniam, quasi illa esset non terra Imperii, sed hæreditaria Henrici. Eadem auctoritate Heraldicâ Silbertinæ Episcopum vocat Argentinensem, eumque Bavariæ Ducis potius, quam Comitis Palatini ad Rhenum militiam secutum fuisse. Sic multi finguntur ibi Duces, ut Westphaliæ, item Dux Angariæ, Barrensis, Silesiæ, Thungriæ, Princeps Ascaniæ, Dux & alius Landgravius in Edelsaz, Dux & alius Comes Hollandiæ, &c. quam tum temporis tantus Ducum numerus nequaquam fuerit.

Has Leges Torneamentales Fr. Modius Brugensis JC. transtulit in Latinam & Pandectis suis Triumphalibus inseruit. unde Goldastus inter Constitutiones Imper. T. I. retulit. Meminere & Cranzius, Cuspin. & Bucholzer.

Jo. Gœddæus JC. Consil. Marp. 37, 44. sq. Vol. IV. asserit, fidem hos libros de Hastiludiis & torneamentis solennibus in judicio productos mereri, cum habeant adstipulatores alios plures historicos veteres & recentiores, qui horum hastiludiorum mentionem faciunt, leges & progressus eorum describunt &c.

An. 1566. Francofurti iterum prodiit *Thurnierbuch.* Extat. in Biblioth. Brakenhof. fol. 386. b.

PETRUS FALKNER.

MS. extat Chartaceum in Archivo Argent. de arte certaminum equestrium & pedestrium. *Von der Thurnier- und Ring- und Fecht-Kunst.* Incipit: *Hie hept sich an die Kunst zu Ros das erste mit der Gleuen, darnach mit dem Schwert, und zu ryngen.*

Das iſt der text.

Item din gleuen broich gegen den man. Mach zu nich. das iſt wen du ritteſt mit eyner gleuen ſy lang oder kurtz und eyner auch gegen dyr mit eyner, ſo ſaltu vor allen ſachen wyſſen die IIII. but II. mit der langen gleuen, II. mit der kurtzen &c. Gloſſa. das ſtück dryb uſs der erſten but alſo &c. Sequitur de eod. argumento Carmen, & ſubjungitur interpretatio. In fine prioris partis nomen autoris ita proditur:

Hie endet Meiſter Peter Falckner ein
Meiſter in allen Ritterlichen weren.

Et poſtea in altera parte adjicitur rhythmus, cujus finis eſt:

Und wer die kunſt nit gelernet hat,
Das clagkt Meiſter Peter Falckner frw und ſpatt.

Ultima particula ita finitur: *Allhie endet Meiſter Peter Walckners Kunſt mit dem langen Schwert ein Meiſter in allen Ritterlichen weren.* Adjectæ ſunt adhuc duæ plagulæ *Vom Stangen-Fechten.*

SCALDA.

Morhov. P. II. de L. & Poëſ. Germ. c. VIII. pag. 405. *Wie die Edda der Iſlender* Mythologia, *ſo iſt die* Scalda *ihre* Metrica *und* Proſodia *geweſen.* Arngrimus Crymog. lib. I. Scalda eſt liber de arte Poëtica Islandorum, qui eſt quaſi praxis Eddæ, ut Edda inventionem, Scalda uſum vel artem adjuvet. *Der* Autor *dieſer* Scaldæ *hatte* A. C. 1216. *gelebt. Dahero die Poeten hernach Scaldrer genannt, und bey dem König in groſſem anſehen geweſen.* V. Worm. in Litterat. Runic. Verel. in Runograph.

HEINRICUS STEINHOWEL *von Wyl an der Wirm*, Doctor in Ertzny, tranſtulit Jo. Boccatii libellum de illuſtribus fœminis, in vernaculum an. 1473. Impreſſum Ulmæ.

Jo. Tritthemius, nat. an. 1462. in pago Trittenheim ad Moſellam. Abbas Spanheimenſis, & poſtea Wirzburgenſis ad S. Jacob. De eo Voſſ. de Hiſt. Lat. L. III. c. 10. Sed L. II. c. 22. judicat de eo: *Non* paulo hic erat Annio & indoctior & impudentior.

HISTORIA BELLI TROJANI. Ein hubſche hiſtori von der Kunigclichenn Stat Troy wie ſi zerſtöret wartt. Hie hebt ſich an ein ſchöne hyſtori. wie Troya die mächtig und köſtlich erſtört ward. In dem namen Gottes, amen. Hie vahet ſich an die köſtliche hyſtori die da ſagt von der erſtörung der edeln auch allergröſten ſtat Troya. welche hiſtori gründtlich beſchriben habent die hochgelerten Meyſter. herr Dares von Troja. auch herr Humerus von Kriechen. und ander meyſter als Cornelius. Ovidius und Virgilius. &c. Ein Kunigreich das hies Theſalia in dem Land zu Romania die leut in dem Land die hieſſent mir Meidones. von denſelben leuten ſchreibt man in ſant Matheus legende, daſſelbig landt heyſt man yecz Apprucz. Zu den zeiten was in dem land ein edeler und gewaltiger Kunig geheyſſen Peleus. &c.

Hie endet ſich das buch und hyſtori wie die reiche koſtlich und mächtig Statt Troya ward erſtöret durch die verhengknüſs Gotes zu einem exempel der ganczen welt. Dabey man mercken mag das ſich niemandts ſeines Adels, reichthumbs oder mächtigkeit czevil ubernemen ſol. Das getruckt und vollendet hat Marten Schott in der löblichen Statt Straſpurg an Freytag nächſt nach Sant Gregori. Als man czalt nach Chriſti gepurt M CCCC LXXXIX.

FLAVII VEGETII RENATI Vier bucher der Ritterſchafft, zv dem Allerdurchleuchtigeſten Groſsmächtigeſten Furſten und Herrn, Herrn MAXIMILIAN Römiſchen Kayſer löblicher gedechtnis &c. Geſchriben mit mancherleyen Gerüſten, Bolwercken, und gebeüwen, zu Kriegsleuffen gehorig, Mit yren Muſtern und Figuren, darneben verzeychnet. Mit einem Zuſatz von Buchſen geſchoſs, Pulver, Feuerwerck, auff ein newes gemeeret und gebeſſert. Gedruckt zu Augſpurg durch Heinrich Stainen. Im M D XXIX. Jar.

GLOS-

Digitized by Google

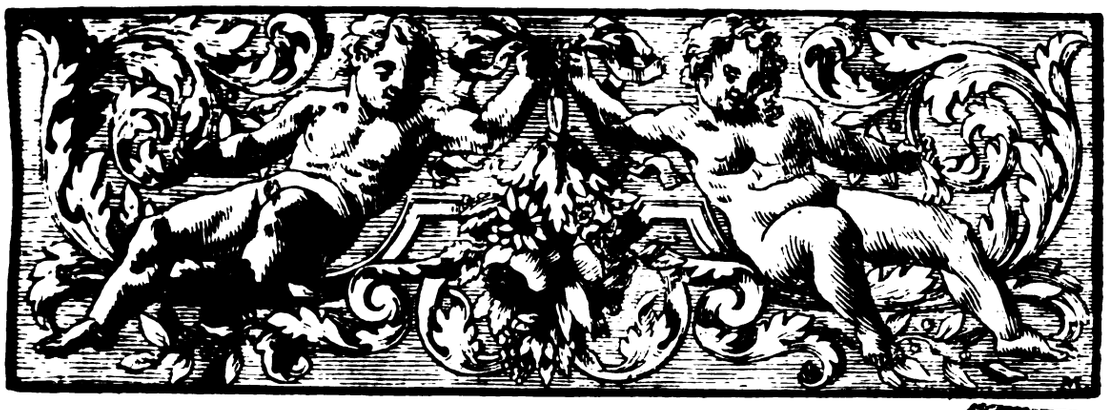

GLOSSARIUM
AD
SCRIPTORES LINGUÆ FRANCICÆ ET ALEMANNICÆ VETERIS.

A.

A Litera & O apud veteres & hodiernos Francos & Alemannos permutabiles ſunt; idque non tantum in pronunciatione, ut Jo. Aventinus de ſuis Bois in nomenclatura Annalibus præfixa obſervat: *Bojorum*, inquit, *ruſtici O proferunt, ubi urbanis eſt A, quemadmodum in toge & tage, h. e. dies: Boier, Baier, Bojus.* Sed etiam in ſcriptione. Sicuti videre eſt in vocabulis *Acht*, proſcriptio, quod in antiquis legibus Argentoratenſis Reipublicæ *Oht* ſcribitur. ita promiſcue *Athem*, & *othem*, *odem*, reſpiratio. *Appelos*, *ablas*, indulgentiæ, & plurima inferius obſervanda.

Præterea etiam A. cum E. permutari ſolet: *Adal*, *adel*, *edel*, nobilis. *Albe*, *Elbe*, Albis fl. *Armarkt*, obſervatum, *ermerkt*. *Arve*, *erve*, *erbe*, hereditas. *Bair*, *Beier*, Bavarus. Sic & diphthongi AI & Æ & EI promiſcue uſurpatæ: ut *Aich*, *eich*, quercus. *Kaiſer*, *Kæſer*, *Keiſer*, Cæſar: de quarum alias differentia P. Meliſſus *in Freheri orig. Pal.* P. I. c. IX.

Pariter & diphthongi AV & OV vel Oo, ut *Auſtria*, *Ooſterich*. *Aue*, *oue*, campus; *gau*, *gou*, regio, pagus: *Auge*, *ouge*, *ooge*, oculus. Unde ſi aliquod vocabulum forte in una litera non hic exhibetur, in altera inveniendum fuerit.

A, *aa*, particula στερητική, vim privationis in compoſitis habens. ut *Aamunt*, *Amunt*, liber à tutela. vid. *Munt*. *Agild*, nullius cenſus, abjectus. *Adeilo*, expers. *Alys us fram yfele*, libera nos à malo. *Orat. Angloſax. vet.*

AB.

In quibusdam e contrario auget ſignificationem ſimplicis, ut in *Aabtunga*, perſecutio. *Abalgi*, ira, *Abulkii*, iracundiæ. *Abére*, manifeſtum, adapertum: unde *Abarnare*, manifeſtare, à *Baren*, aperire. *conf. Gloſs. du Fresn. voc. Abarnare.*

Aaſuoren-eed, nos hodie *einen eid abſvveren*, juramentum depoſitum, *Andr. Suenon. Archiepiſc. Lundenſis L. VII. Legum Scaniæ c. VI.* Idem *Gloſſar. hic.* Abladium idem eſt quod bladum, *blett*, frumentum. Eandem vim habet in verbo *Abonnari*, de quo idem *Gloſſar.* quod linguæ provincialis ex Germanico ſeu Francico *Bann*, *Bonn*, confecit: Alemanni vocarunt eos *Bannhüte*, qui ad certas bonnas cenſum præſtant. Idem cernitur in verbo *Abettum*, auxilium, & *abbettare*, *abbettator*, de quibus idem Gloſſarium, ſed ortum ducit à Francico *batten*, prodeſſe, opem ferre, de quo ſuo loco.

AACHT, vid. *Acht*.

AB, *aba*, *abe*, *abi*, Præpoſitio ſeparabilis, *Aba dien himela falta trubten tiefela*, de cœlis cadere fecit Dominus dæmonia. Notker. Pſ. 95, 5. Item particula privativa in compoſitione, ut in *Abiuuerfen mit ſteinon*, delapidare, lapidibus vitam adimere. Otfrid. Evangel. lib. III. 17, 32.

Ababoton, negligunt, *nichts achten*, Otfr. Ev. III. 16, 105. & c. 24, 220. *Abanſt*. invidia, disgratia.

Ab, *abo*, de, *von*. Cant. Cant. 1, ult. *diu getavele ſint abo cipreſſin*, laquearia ſunt cypreſſina.

[*Abo*, Aſt. Willer. Cant. IV. 10. *Abo diu mare miner gratiæ.* Quæ ita vertenda monet Scherz. *Aſt fama, celebritas, meæ gratiæ.*]

Digitized by Google

ABA.

Abo, auo, zu, Capit. Francor. IV. 19. *auo themo ſeluero cide*, zu ſelber Zeit.

ABAHE, perverſus. Kero c. 7. *Ababeru*, pravo. c. 4. *Ababare*, [Ita quidem legit Goldaſtus, ſed in ipſa Regula c. 64. pag. 58. *ababero*] pravorum: Otfrid. Evang. II. ult, 47. *biuuankon then ababen githankon:* evitare pravas cogitationes. Et Lib. III. 7, 163.

So thir ther ababó githank
uuelket ana uuank.
Sic tibi prava cogitatio
flacceſcet absque dubio.

Ababen, pervertere, rejicere, improbare, negligere. Otfr. I. 15. 85.

Thie ungiloubige
thie ababont iz alle.
Increduli
rejiciunt id omne.

Idem Lib. III. c. 5, 30. c. 15, 98. c. 19, 37. diffidendo rejicere. Lib. I. c. 4, 133. de Zacharia:

Uuanta thu ababonti
biſt Gottes arunti.
Quia tu rejeciſti (diffidens
fuiſti) DEI nuncium.
[Si quidem rejiciens
Fuiſti DEI nuncium.

Ita h. l. vertit Scherz. in not.] Conf. Lib. III. 16, 105. c. 24, 220. *Leidlichen ababon*, averſor, abominor. Gloſſ. Boxh.

Aboba, prævaricatio. Iſidor. Hiſpal. cont. Judæ. c. V. §. 5. ubi verba Dan. IX. 24. ita profert: *Dbazs chiendot uuerdhe dhiu aboba ubarhlaupniſſi.* ut conſumetur prævaricatio. [*Apobeit*, averſio. Gloſs. Monſeenſ. p. 350.]

Abub, perverſitas.

Otfrid. Lib. I. c. 4, 74.

Filu theſes liutes
in abu irrentes.
Multos hujus populi
in perverſitate errantis.

In Abub, perverſe. Otfr. IV. 15, 59.

Uuant er in abub iz inſtuant.
Siquidem iſte perverſe id intellexerat.

Idem Lib. III. 5, 59. c. 15, 59. c. 17, 16. & 60. V. 25, 146.

Abob, *Abub*, ſimpliciter & adverbialiter, perverſe, male. Iſidor. cont. Judæ. c. IX, 2. *Filu abobo firſtandit.* peſſime intelligit. Notker. in Pſal. LXXI. 4. *Calumniator iſt, der guottate in abeh uuendet.* i. calumniator eſt, qui bene facta perverſe interpretatur. Otfrid. III. 15, 86.

Andere thaz in zaltun,
thie in abub uuoltun.
Alii id iis regerebant,
qui Ipſi male volebant.

ABA.

opponuntur enim hæc iis, quæ præceſſerunt:

Sym uon imo zaltun
thie tha uuola uuoltun.
Alii de ipſo referebant,
qui tunc bene volebant.

Idem I. 21, 4.

Mit totbu er daga fulta
ther jo in abub uuolta.
Morte dies claudebat (Herodes)
qui ipſi (Chriſto) male volebat.

Ababu, obliquum. Tatian. XIII. 3. *Inti uuerde ababu in rebtu.* Et erunt prava in directa.

Flacius vel Gaſſarus in Dictionario præfixo Otfridi Evangeliis: *Abub, umrecht, abfall, verachtung.*

[Quodſi ergo omnes iſti ſignificatus hujus vocis, apud Keronem, Iſid. Tatian. Gloſs. Boxh. & Gaſſarum occurrentes, in eam confluant, vix pejus quicquam atque deteſtabilius aut cogitari aut dici verbis poterit. Palthen. in Not. ad Tat. p. 326.]

Auuekiu ſlahta, prava generatio. Notker. Pſ. LXXVII, 8. *Auuekes herza*, cor pravum, Idem Pſalm. C, 3.

Sie irron in auueke, nals in uuege. Notk. Pſalm. CVI, 40. in invio, non in via.

ABAHTES, villicationis: Kero. Sed videtur mendoſa lectio, pro *Ambahtes*, functionis. de quo infra.

[Omnino eſt mendoſa lectio apud Goldaſtum, & recte à Schiltero emendata, locus extat ap. Keronem c. 64. p. 58. *Erkebanter redium ambahtes ſines.* Redditurus rationem villicationis ſuæ.]

ABALGI, ira. Gloſſæ Lipſii. *Abulkii*, iracundiæ: Kero, c. 4. Vide ſimplex *Balgen, belgen.* Et mox *Abulkii.*

ABBANNEN. vid. *Ban.*

[ABAFURHOUUAN, exſcindere. *Giuuelih buom, thie thar ni tuot guotan uuahſmon, iſt abafurhouuan.* Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur. Tat. c. 41. §. 7. Eſt autem decompoſitum ex *aba, fur* & *houuan.* Palthen. in not. p. 365. hodie dicimus *abgehauuen.*]

ABAM *ſi giſprecham*, conloquatur. Kero. [*Aban ſi Kiſprobchon*, neque conloquatur. legitur apud Keronem. c. 53.] Gothis *Aban, Abin*, virum denotat, vide Goth. interpr. Luc. I, 27. Marc. X, 12.

ABANST, invidiam; Kero. c. 4. *abanſtikeru.* invidentium. c. 55. *abanti* [leg. *abanſti*] invidiæ. c. 65. Confeſſio veteris Eccleſiæ Alemannicæ: *Abunſtes, nides biſprachido.* i. invidias, detractiones vel obtrectationes. [*Apanſtoti*, invidiſſet, Gloſſ. Monſ. p. 386. *Tole apanſt*, livor. ibid. p. 407. *aponſte*, zelo. p. 365. *apoſtigero* (forſan legendum *aponſtigero*) æmulorum. p. 367.] Compoſitum ex *Ab* & *Anſt*, gratia, de quo infra. Hodie dicimus *Abgunſt.*

ABANT, veſpera. Kero: *ze abande*, ad veſperam. *Abantcauma*, cœna. *In abantlobum*, in veſpera. *Abantmuaſe*, cœnæ. *abantmuaſen*, cœnent. *abantmuaſontem*, cœnaturis. [In ipſo Kerone hæ voces ita ſcribuntur: *Aband*, veſpera. *ze abande*,

ad

Digitized by Google

ABE.

ad veſperam. c. 41. *dero abantcamma*, cœnæ. c. 39. *abantlieb*, veſpertina. c. 13. *in abantlobam*, in veſpera. c. 18. *abantlibcheru*, veſpertinorum. ibid. *abandmaſe*, cœnæ. c. 41. *fona abandmaſe*, à cœna. c. 42. *abandmaſen*, cœnent. c. 41. *abandmaſontem*, cœnaturis. c. 39.]

ABARNARE. vid. Bar.

ABASNIDAN, amputari. c. 55. *Iſarne des abaſnidannes*, ferro abſciſſionis. c. 28. *Abaſnide*, amputet. c. 2. & 64. *Aba ſi forſnitan* [leg. *Abaſiſarſnitan*] amputetur. c. 55. *Aba zeſnidanne iſt*, amputandum eſt. c. 33. Kero.

ABAZYM *Pedero*, domita vacca, à Zemen. L. Sal. t. 3. 6. Wendelinus pro more nomen proprium Malbergii facit, & Bergen ob Zoom interpretatur. riſum teneatis amici!

ABENTHÜR, occaſio, periculum. Königsh. Chron. c. 1, 65. *Es werent rittere und junge liute die durch fromekeit und abenture furent in frömede lant.* i. Equites ſe eſſe & juvenes qui propter fortitudinem & pericula peregrinarentur per terras peregrinas. Albert. Imp. Conſtit. an. 1437. ibi: *abentürlich und unbequemlich ſin mœchte.* i. periculoſum & incommodum eſſe poſſit. T. 2. J. J. P. *Selzam begebnis: eigen Sinn: Einfall:* caprice. Beſoldus hinc Gallicum *Aventure* deducit, ſed rectius invertit du Freſne in Gloſſ. *Avent.*

Joh. Geiler de Keiſersperg. Brösl. fol. 73. *Ietz macht es ein yeder Baccularius, ja wen ich es ſagen darff ein yeder bachant, wie er will und wie es ſeiner abenthür an dem fuglichſten iſt. Einer predigt vor der Meſs, der ander nach der Meſs. &c.*

Alt Kreuterbuch. cap. 347. 6. *Wiltu hübſch abentuer mit dem pulver treyben. ſo nym ein ampul und thue darin öle und dis pulvers und mach darin eyn wiecheu von einer Schlangenhaut und baumöle, und wann dis alſo brennet gleich einem liecht, ſo duncket alle die in dem hauſe ſint, das haus lauffe vol Schlangen.* Pulverem vero ita deſcribit: *Salbe geleyt in miſt vier wochen, darauff wechſet ein fogel der hat ein wedel gleich als ein Schlange und iſt weys, und gleichet einem fogel zu Latein genant Merula, das iſt ein Droſſel. diſen fogel ſol man brennen zu eſch und zu pulver.*

ABER, iterum.

Aberunga, iteratio. Notker. Pſal. XLIV. 2.

Aberborn, regeneratio. Notker. Pſal. XLIV. 11.

Abirburte, regeneratio, baptiſmus. Notker. Pſ. LXXXII. 11.

ABERE, vid. Bar.

ABETTUM. vid. Bat.

ABESTEN, inſurgere. Pſal. (XVII.) XVIII, 49. *Und von den abeſtenden lüden irhebeſtu mich.* & ab inſurgentibus in me exaltabis me.

ABGÖTION, deaſtris, idolis, *abgöttern*. Otfr. IV. 5, 34. [*Abgoton* legitur in Cod. Vind. Otfridi, notante Scherzio.]

Uuaron uuir firbuarot
mit abgotion thuruh not.

Eramus fornicati
cum idolis anxie.

ABG.

Afgote, idem. Poëta anonymus de bello Hiſpanico Caroli M. verſ. 2021.

Haithenen thie uerunorbten
thie Got ni ne uorhten
Ire afgote ſi ufhouen
mit groz hohuart ſie uoren.

Gentiles (Pagani) foris faciebant,
qui DEUM non timebant.
Idola ſua tollebant,
magna cum pompa ea ducebant.

[*Abgotir*, excelſis. Gloſſæ Monſeens. in 3. Reg. p. 328. Quod de excelſis idololatricis Iſraëlitarum accipiendum eſſe, patet, quia in III. Regum crebra earum mentio.

Apkuto ploſtar, Idolothytis. Ibid. pag. 411.

Ze apkutio hus. ad fanum. ibid. p. 405.

Apgotires giopboroten, idolothytis. ibid. p. 380.]

ABGRUNTE, abyſſus. Ortf. IV. 5, 34.

In erdu job in himile
in abgrunte oub hiar nidere.

In terra & in cœlo
in abyſſo quoque hic infra.

Iſidor. de Nativ. Chriſti, c. 2. *Abgrundin unazſar unbibringida*, Abyſſos gyro vallabat.

Abcrunde, Notker. Pſal. XLI. 8. *Abgrunde eiſcot abcrunde.* Abyſſus abyſſum invocat. [*Ze abcrunte dera bella*, ad profundum inferni. Kero. c. 7. *abcruntim*, gurgitibus. Gloſs. Monſ. p. 411.]

ABHATOUELENTEMO, de raptu alienæ uxoris. L. Salica, t. 15, 1. ex MS. pro quo aliàs *Arba theus en Lauthamo.*

ABHERKOBERN. v. *Erkobern.*

ABIRTHOU, poſtea. Gloſſæ Lipſii. ſi lectio genuina eſt. Aliàs Franci *afterthiu*, dixerunt, v. infra. Somnerus ad d. Gl. refert ad Sax. *afterthan.*

ABLAS, Remiſſio peccatorum. Notker. Pſal. CXVIII. 149. *daz du mir ablaz kebeſt in tempore miſericordiæ. Appelos*, indulgentiæ pœnitentibus factæ ſtatis temporibus. Otfrid. III. 1, 60.

Ni freuuit uuiht hiar unſer muat,
So thiu ablazi duat.

Non exhilarat quicquam hic noſtrum animum,
Quam (quod) Abſolutio facit.

Notk. Pſal. LIX. 4. *Troſte ſie mit ablaze*, indulgentia. Idem Pſal. LXXVIII. 8. Kœnigsh. Chron. c. 3, 49. *Adolf der Kunig von Engelland fur gen Rome von Andacht und appeloſes vvegen.* Conſtitutio Argentorat. Civitatis: *Wer in diſe Stat kumet, noch Appelos zu den vier hochgeziten unſer Frowen, das der fride haben ſol.* Lib. 2. c. 142. Regino Lib. 1. de Eccleſ. diſcipl. c. 307. *De pœnitentibus qui ſive ex gravioribus commiſſis ſive ex levioribus pœnitentiam egerunt, ſi nulla interveniat ægritudo, quinta feria ante Paſcha eis remittendum, Romanæ Eccleſiæ conſuetudo demonſtrat.* Cæſarius Heiſterbacenſis L. 6. c. 5. *Sedens in angulum juxta Eccleſiam B. DEI genetricis, ubi Epiſcopis in die Palmarum conſuetudinis eſt populo facere Indulgentiam.*

ABL.

Vox Gothis jam tum uſitata: *Aflet uns thatei ſkulans*, remitte nobis debita. Matth. VI. 9. conf. Gloſſar. Goth. Fr. Junii.

Notkerus Symbolum Apoſtolicum interpretans: *Credo remiſſionem peccatorum.* transfert: *Ablaz ſundon.* Idem Pſal. XXXI. 5. *Er gedanchotoſt du mir des uuillen mit ablaze.*

D. Jo. Geiler de Keiſersberg, Eccleſiaſtes in Eccleſia Cathedr. Argentor. an. 1509. in Feſto Præſentationis Mariæ: *nach der Predig kamen alle Clöſter und Stifften und furt man den Aplas yn der Tutſchen Herrn in Lyfland. da ſagt der Doctor von unſer Frauuen und von dem Aplas. — Wiltu den Aplas überkomen, ſo muſtu drü CCC haben, es iſt*

Contritio Rüvven im herzen
Confeſſio Beicht im mund
Contributio Contribuiren

Rüvven, beichten, und darzu dein gab geben. diſe drü CCC machen dich geſchickt zu dem Aplas.

ABLIDE, mors. Iſid. cont. Judæ. c. VI. *Moyſiſes ablide*, obitu Moyſis. [Emendanda eſt hæc vox, atque ſcribendum, *Ablibe.* Eſt enim adhuc Germanis *ableben*, idem quod mors, vi vocis, ceſſatio vitæ, vita autem Francis *lib* dicitur. Palthen. in not. ad h. l. p. 413.]

ABNOBA, jugum montis Abnobæ, ubi Danubius effunditur. Tacit. de M. G. I. 4. ex adverſo Raurici oppidi Galliæ, Plin. 4. 12. ſ. 24. Ptolomæo Ἀ῎ννοβα ὄρη. Heraclito Ἀδύλας. Feſtus Rufus Avienus in deſcript. Orbis, verſ. 437.

Abnoba mons Iſtro pater eſt: cadit Abnobæ hiatu
Flumen: in Eoos autem convertitur axes,
Euxinoque ſalo provolvitur: ora per æquor
Quinque vomunt amnem.

die Abenowe, jugum quod ab Rheni Arolæque confluentibus in Septemtriones verſus ad opidum usque Pfortzheym, inter Rhenum ac Danubii fontem Nicrumque ſternitur, ait Ph. Cluv. 3. Germ. Antiq. 48. qui fatetur tamen, hodie regionem circa Danubii fontem dici ALBE. unde quidam in Tacito legunt ALBONÆ. quod contra librorum fidem rejicit Cluverius, quod aliàs eſſet *Alpen Au*, alpium augia. B. Rhenanus 3. Rer. Germ. pag. 231. *Germanicum Abnovæ vocabulum collem terrenum & campum paſcuum, quem noſtrates Augiam vocant, potius inſinuat quam montem ſylvoſum: & tali loco Danubii fons eſt.* Forte *Abentau*; & *Abent auergebirge.* Sed L olim ſæpe ſuppreſſum, ut pro *Albrecht*, *Obrecht* paſſim in Chron. Kœnigshov. Alrün verterunt Romani in *Aurinia*, v. Alrun.

Sic pro *Alpenau* dictum *Obenau*, *Oppenau.* Oppidum *Oppenau*, ibi ſitum, nomen adhuc refert. Scilicet plures augiæ inter montana ibi dantur, *Lichtenau*, *Ortinau*, *Schönau*, *Dotenau*, &c. ab his Augiis montes nomen acceperunt, Abenauer-Gebirge, Latinis & Græcis *Abnoba.* Neſcio quos

ABO.

Arbonæ montes ex Tacito hſc fingit Stumpfius Chron. Helvet. L. V. c. 38. ex vitioſa lectione. V. eundem L. 2. c. 1.

Abnobiorum montium rami verſus Franconiam, *Sylva ſaltuoſa, der Steigerwald*: ad Mœnum, *Ottenwald*: ultra illum *Weſterwald*, Franconiam dividentes *Speſſart* vocantur, Coloniam usque extenduntur. Pirckheim. Germ. pag. m. 703.

ABOTRITI, pop. cis Rhenum. Vorburg. Vol. VII. p. 111.

Obotriti. idem Vol. VIII. p. 345. V. infr. O.

ABRAHUN. v. Brichen.

ABRAHEMISCHE *Sprache* appellatur Ebræa lingua, à Jacob Kœnigsh. c. 1, 4. c. 3, 26. Jo. Geil. Keiſersp. Bröſaml. fol. 29ᵇ.

ABSTALT, ceſſavit. Otfr. III. 14, 51.

Sar abſtalt, thaz iſt uuar,
Zi rinnane thar
Bruno des bluates.

Statim ceſſavit, hoc verum eſt,
currere tunc
Fons ſanguinis.

ABSTÜBEN. v. Stubbi.

ABTICA. L. Sal. XV. 1. Raptus mulieris.

ABULKII, *aabulkii*, iram, iracundiæ: Kero c. 4. *Abalgi*, ira. Gloſſæ Lipſii. *Abulge.* Vet. Confeſſio apud Lambec. L. 2. Bibl. c. 5. pag. 318. *in nide, in abulge*, quod Lambecius in interpretatione omiſit. *In abulgi uuurtin*, Otfr. IV. 19, 119. *uuerk fon abulge*, opera iræ, Otfr. I. 23, 80. *Abulgesdag*, dies iræ, Otfr. V. 19, 46.

A eſt particula intenſiva, & ſimplex eſt *Belgen.* Notker. in Pſalm. 2, 12. *Das ſih Got eteuuenne ne belge*, ne quando iraſcatur Dominus. Otfrid. III. 16, 93. 95.

Ziimo thih ni bilgis
oba thu in Sambazdag thas duis:
Oub ni belget uuider mih,
oba ih duan ſo ſamalih.

Coram illo (DEO) te non culpas,
ſi tu in Sabbato id facis: (circumciſionem)
(Ergo) etiam non indignemini adverſus me,
ſi ego facio ſimiliter.

Idem Lib. I. 23, 78. *So er ſich begimit belgan.* ita enim emendat Freher. pro vulgari helgan. Porro *ſich belgan* eſt pœnitentis, & ſeſe accuſantis, increpantis. [Schherzius ad L. 1. 23, 78. annotat, Cod. Vind. & Vatic. h. l. habere *belgan.* Notare autem etiam hoc in loco *ſih belgan*, iraſci.] Alias iraſci, *ſich erzürnen*, de Deo: Otfr. II. 18, 23. & 30.

Bolgenſcaft, ira. Notk. Pſal. LXXVII, 49.

Balch, Cambro-Britannis ſuperbus, arrogans, Boxh. Dict.

Irbolgan, iratus. Otfr. V. 8, 116.

Freuuida zi libe
ni ſit irbolgan uuibe.

Lætans

Digitized by Google

ABU.

Lætans de vita
ne ſit iratus mulieri.

Idem Otfr. in Cantic. Eſaiæ c. XII. apud Lambec. L. 2. Bibl. c. 8. p. 859. *Ih lobon dih Trohtin uuandi du mir irbolgen uuare.*

Rhythm. de Ludovico Rege Germ. ℣. 39. *uuas irbolgan Kriſt*, iratus Chriſtus. Alias de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 1214. *mines motas was ih irbolgen*, animo meo eram perturbatus. ℣. 2956. *tho erbalb ſih ther thegan.*

Reliquum hodie ad Rhenum accolis, *einen balgen*, & *zürnen*, increpare, *ſchelten.*

Ab ea differt *Irbalg*, *verbarg*, abſcondidit, Otfrid. IV. 33, 1. vid. J.

[ABUR, iterum. Tat. XVI. 1. *Andares tages abur ſtuont Johannes*, Altera die iterum ſtabat Johannes. Utuntur nunc Germani ſimplici hoc *Abur* pro conjunctione adverſativa, ſed pro adverbio temporis, quale hic intelligitur, compoſito *abermahl*. Palthen. Not. ad l. c.]

ABVVARTERE, [*Abuuartero*, leg.] abſentium. Kero. c. 67. *Abuuertaz*, abſens. Otfr. V. 23, 74. 80. *thoh ime iz abuuertaz ſi*, etſi ei id non ſit præſens. *Abuuertig*, Notk. Pſ. CVIII. 24. vid. in W. Hodie: *auſwärtig* & *abweſend.*

[*Abuuartemo*, ſurdo. Gloſs. Monſe. p. 322.]

ACH priſcis AH ſcriptum, ſed ut CH pronunciatum.

AHA, ACHA, AKA, aqua, amnis. AHA, flumina: Kero, Prolog. pag. 18. Cant. Cant. c. VIII. 7. Alting. P. 2. Notitiæ Germ. inf. *Anablaſot dero abo*, impetus fluminis. Notker. Pſal. XLV. 5. vid. Pſal. LXV. 6. *Abo*, Jordanis, Notk. Pſal. LXXIX. 10. 12. Indiæ *abo*, ibid. *Abo*, Nilus, Notk. Pſal. CI. 6.

[Multi in ſuperiore & inferiore Germania fluvii hodienum nomen *Aa*, *Aha*, vel *Ach* gerunt. In Weſtphalia quinque vel plures fluvii ita nominantur. In Helvetia plures fluvii & rivi nomen Aa vel Ach adhuc retinent, imprimis circa lacum Podamicum ultra viginti fluvii & loca ſunt in quorum denominationibus *Ach* occurrit. In Livonia & Curlandia duo fluvii *Aa* occurrunt. Tres quoque fluvii in Bavaria, minores quidem, ſunt, qui ibidem *Acha* nominantur, ut alios taceam.]

Wiſuracha, Viſurgis, *Weſerſtrom*: Annales Fuldenſes an. 852. *in loco qui appellatur Nimia* (al. Mimida. forte Minida, Minden) *ſuper annem quem C. Tacitus ſcriptor rerum à Romanis in ea gente geſtarum, Viſurgin; moderni vero Wiſaracha vocant.* Vox hæc olim Celtis communis omnibus. Poſtea *Viſurgis* dicta, *Gieſſe* flumen majus minusve notat.

Cimbris EG, Cædmon deſcribens diluvium uſurpat vocabula, *Egſtream*, Waſſerſtrom. *Egorſtream*, *Egorbere*, aquarum copiæ. *Ægem*, Oceanus: in Epiced. Regis Lodborg. Fr. Jun. Gloſs. Goth. pag. 63.

Cambro Britannis *Aches* Rivus, flumen. Boxhorn. Lex. Britann. Lat.

Gothis *Aquas* flumina: Matth. 7, 25. 27. Joh. 7, 38.

ACH.

Anglo Saxonibus *Eae* flumina. Matth. VII, 25. *cuomun eae*, venerunt flumina. Beda V, 2. *on Rine tha ea*, in Rhenum amnem. & IV, 13. *beora ea fiſcum genihiſumede*, eorum flumina piſcibus abundabant. Inde Gallicum, *l'eau.* conf. Jun. ad Willer. p. n. 65.

Hinc *Eia* inſula, ASax. h. e. Ea - a ſive Ei - au, waſſerau. Gloſs. Speelm. & du Freſn. Olai Wormii Lex. Runic. & L. 2. Monum. Danic. 3. *diſie Aa*, Diſæ amnis. Beda L. 4. Hiſt. Eccl. Angl. c. 6. *in loco, qui vocatur Cerotnes ei, id eſt Ceroti inſula.* Et c. 13. *Seles - eu*, quod dicitur Latine Inſula vituli marini.

Inde hodiernum *Eiland*, inſula, *Waſſerland.* Vid. inf. *Aleudi.*

Hujus vocabuli veſtigia in Nominibus propriis complurium locorum Flandriæ, Brabantiæ, & Friſiæ extare, teſtatur Fr. Junius in Willeram. pag. 155. Hinc etiam *Ruffach* nomen ſortita. Aventin. Lib. V. Annal. Boior. pag. 367. *Eſt oppidum Alſatiæ, Ruffas Aquas* vocant, armis tum, atque viris fortibus potens. Plura Ruffiaca recenſentur apud Mabillon. l. 4. de Re diplom. p. 320. *Zurz - ach*, emporium Helvetiæ, Aquidurum. *Goldaſt. Rer. Alem. T. 1. p. 108.*

Hinc nomen Civitatis Imperialis nobiliſſimæ *Aken*, Aquisgrani, Sedis Imperialis Carolinæ. Poëm. de B. Hiſpan. ℣. 1094. *an ſinen Stol ze Ache.*

Hinc Aquitaniæ appellatio à priſcis Celtis indita, quaſi *Achaquiti*, *i.* aquarum matrix; vide infra *quiti.* Ejus elegantem deſcriptionem exhibet Salvianus L. VII. de Gub. DEI, p. 151. atque inter alia inriguam fontibus & interfuſam fluminibus atque paradiſi imaginem vocat. Atque Aimoinus L. I. c. 5. teſtatur nomen eſſe Celticum: *Aquitania avitum non eſt dignata nomen mutare.* Ivo Carnotenſis in Chron. *Aquitania dicta, quod præ cæteris Galliæ provinciis fontibus ſcaturiat.* Nec enim tum demum terra hæc nomen ab Incolis accepit, poſtquam à Romanis ſubacti, ut putat Fauchet. de Antiq. Gall. I, 1. Menag. Etym. Gall. h.

[Notant alii, nomen *Ach* Romanos ſcriptores per *acum*, aut *acus* exprimere. e. g. *Vogdoriacum, Bagacum, Autumacum, Geſſoriacum, Moguntiacum* &c. qualium nominum centuriam quis colligere poſſet, quæ ab aquis præfixo alio nomine derivanda.]

Hinc & verbum linguæ provincialis ruſticæ *Accabuſſare*, de quo alias du Freſn. *Gloſs. in Accab.* eſt ſcilicet compoſitum ex *Acha* & *buſſe*, q. d. die *Waſſerbuſſe*, aquæ pœna, apud Maſſilienſes & Burdegalenſes uſitata in lenones, meretrices, & qui in luſu jurant.

Acha, i. virtus, *Strength*, vis, vigor: Aelfrici Gloſſ. Sax. Gloſſæ MS. *Aac*, *robor.* an à quercu aut per metaphoram ab impetu & vi fluminum ad res morales. Sic in ſacris vis divina & Spiritus S. aquarum nomine venit. Cant. Cant. 4, 15. *du biſt puzza dero queckon uuazzero die mit tuhte flieȝent vone Libano.*

Dratenacha, torrens. Notk. Pſ. XVII. 5. *unde*

ACH.

die draten aba tes unrebtes habent mih ketruobet. torrentes iniquitatis (belial) me conturbarunt.

Baach, rivus, bey-aach, *Beſold. Theſ. Aach.* Vid. infr. B.

ACFALLA, L. Sal. VII. fi. furtum avis de trappa aliena.

ACHIVVIZ FIRINATI, publicanus: Kero, apud Goldaſt. *Firinari*, *Zollanari*, publicanus: Gloſſæ vet. Vid. *Firina*. Unde liquet, perperam apud Goldaſtum legi *Ferinati*. Deinde *Achiuuiz* aliud quid quam *Firinati* ſeu publicanum denotat, qualitatem ſcilicet publicani. An ergo ab *Acha*, aqua, flumen, in quibus vectigalia conſtitui ſolent: & *uuiz*, exactorem ſignificat. Vid. infr. *uuiz*. Imo vero *Firinari* proprie non publicanum notat, ſed ſceleratum, improbum; *Firina*, crimen: itaque *Achiuuiz* potius publicanum *Waſſerzöllner* ſignificat, & *firinari* qualitatem ejus. Gothis *Fairino*, crimen. *Job.* 18, 38.

[Recte obſervat Schilterus, vitioſe à Goldaſto hanc vocem referri. Extat autem locus apud Keronem cap. 7. pag. 29. eſtque ibi ſermo de publicano Luc. XVIII. deſcripto, qui à Kerone vocatur, *Achiuuiz firinari der cuatchundento.* Publicanus ille Evangelicus. Stadenius pro *achiuuiz* legendum exiſtimat *agauuis*, voce petita ex *aeuua*, lex, & *gou* regio, ut legum regionis transgreſſor eadem denotetur. Sed hoc nimis coactum Palthenio viſum, quum *euua* non *aeuua* legem Francis notet. Ipſe potius *echiuuiz*, contractius *euuiz firinari*, aut *alchiuuiz firinari* ſtatuit eſſe legendum, quaſi communi omnium ſcientia atque teſtimonio nebulonem dicas. Eſt vero apud Keronem *Kiuuiſzida* teſtimonium, & *Kiuuiſzidu*, ſcientia, quin quod clarius eſt in Iſidoro c. 2. §. 2. *chiuuizs* ſcientia. v. Palthen. ad Tat. p. 331.]

ACHRE, agro. Kero. c. 7. *in achrum*, in agris: c. 41. *achro*, agrorum. c. 41. *Akare*, *Akara*, vid. *Akar*. Otfrid. II. 22. 15. *Zi Akare ſie ni gangent.* agrum non colunt. Et ℣. 24. de floribus:

Thie in themo akare ſtent.
Qui in agro ſtant.

Hinc ACRA, *acla*, & corruptius *Adda*, in linguam Provincialem Romanam ſive ruſticam receptum fuit, quo de Gl. Speelm. & du Fresnii.

Significat hoc vocabulum & olim & hodie

1. Agrum alicujus loci, pagi, villæ vel oppidi generatim & indefinite, *Flur*, *bann*.

2. Partem ejus certam menſuratam. quæ porro menſura variat pro varietate provinciarum. Iſidorus l. 15. Orig. c. 15. ager habet paſſus CXXV. vel pedes DCXXV.

Acra Anglicana ex Statuto Edvvarti I. Regis continet perticam bis octogies.

Menagius Orig. Gall. *Acre*, appellatur in Normannia portio terræ *quæ continet huit-vint perches.*

Jugerum explicatur à Voſſ. de Vit. Serm. 3, 1. & in libris Originum.

Acker continet 24000. pedes quadratos. *Oettinger.* de Limit. L. I. c. 14.

ACH.

XXX. *acker* conficiunt Hubam, quantum colonus per annum colere, *beben*, poteſt. Aliis XL. vid. *Hube*.

Frech eſt dimidius ager.

Zweitel, i. e. duæ tertiæ, $\frac{2}{3}$.

Vierzal, dimidium agri, $\frac{1}{2}$. *Vierdegezal*, charta 1296. Imo eſt quarta pars agri. Vid. append. ad Chronic. Königsh. p. 1154.

Jeuch feldes, darauff man drey Seſter ſeet.

Schlag, tantum ſpatii, quantum meſſor falce ferire poteſt.

Tagmatt, Mansmatt, Tagwerk, Taggut, corrupte, *Tawet*: quantum operarius per diem demetere poteſt, præter propter 1¼. Morgen.

Morgen, 150. perticas quadratas continet.

Jauchart, 1¼. Morgen.

Flur, diſtrictus, Bann, dividitur in Felder, Zelchen, Oeſch. Oetting. d. l. n. 12. *Celga* Gloſſ. du Freſne.

Acripennus & *agripennus*, ager metatus, diviſus, aſſignatus, bannitus. Charta Fundationis Abbatiæ de la Trinité de Caen: *Addimus prætitulatæ Eccleſiæ viginti acripennos vineæ.* Et mox: De iſtis tribus *agripennis.* teſte Menagio *Dict. Gall. voc. Arpent.* & vide plura exempla apud du Freſne *in Gloſſar. voc. Arapennis.* confer. R. Keuch. *in Frontin. de Limit. pag.* 403. 406.

Hinc Gallis veteribus contracte dictum *Aripennis*, quod vide. C. Molinæus ad Conſuet. Pariſ. T. I. §. 18. gl. 1. 7. *Quod nos vocamus Arpennum, Neuſtri ſive Normanni & Angli vocant Acre, cujus menſuram vide in Tr. Roberti Senalis de vera pond. menſ. ratione.*

Ackerslag, ſpecies agri vectigalis. Charta vetus Monaſterii Honaugenſis ad Rhenum: *Et rei participant etiam omnibus annis de facto partes incolarum duodecim lib. den. de fundo almende dicto ackerslag.*

[*Accarbigengiro* agricola. *Min Fater accarbigengiro iſt.* Pater meus agricola eſt. Tat. 167. §. 1. Eſt autem *accarbigengiro*, agrum obambulans, non quidem otioſe, ſed cum cura luſtrandi atque operis faciendi cauſa. Eſt enim in lingua A Sax. *bigenga*, cultor, *bigenge*, obſervatio, *bigencere*, operator. Palthen. in not. p. 387.]

[*Acharmanne*, vel *eincho*, agricultura. Gloſſæ Monſe. p. 408.]

[*Acharganch*, ruſticitatem. Gloſſ. Monſe. p. 355.]

[*Achruni*, ruris. Gloſſ. Monſe. p. 407.]

AHSALA, ſcapula. *Raban. de part. corp.* [*Abſalom analeckan*, humeris imponere. Kero c. 27.] In linguam provincialem receptum Aſcella, axilla. Iſidorus: *Aſcella locus ſub brachio.* Papias: *Alæ, piloſa membra ſub brachiis dicuntur, quas quidam Axellas dicunt.* Hinc *Aſcellare*, furculæ claudorum ſub axillis, Krücken. Conf. Gloſſ. du Freſne. *Aſcella.* V. Oachſa.

[*Abſala*, vel *harci*, ſcapulam. Gloſſæ Monſe. p. 345.]

[*Abſa*, axis. Gloſſ. Monſe. p. 328.]

Habſele, humeri. Notk. Pſal. LIX. 8.

ACHT,

Digitized by Google

ACH.

ACHT, ahtu, ACHTO, Octo. *Ahtoe*, L. Sal. t. 80. §. 9. Vid. Chunna. Otfrid. I. 1, 175.

Si in ſibbu jo in ahtu
ſin Alexanderes ſlahtu.
Illos in ſeptem & in octo
fuiſſe Alexandri prœliis.

[Hic locus Otfridi huc non pertinet. v. notata inf. ad v. SIBBA.]

Ahtodo octavus. c. 7. *Ahtodun*, octava c. 8. 48. *Ahtozogoſto*, octogeſimus. c. 13. Kero. Otfrid. I. 14, 1.

So ther aht dag ſih tho ougta,
thaz ſin thaz kind ſougta.

Sic enim emaculanda eſt lectio Flaciana: *So theran tag.* Sic & l. 1. c. 9, 11. habetur: *Tho zemo ant dagen ſar.* quum legi debeat: *tho zemo aht dagen ſar.*

Poſtea ad octavum diem illico &c. Equidem M. Freher. Emend. in Otfrid. d. c. 14. notat: Legendum *So ther an dag. dies octavus:* ut ſupra c. 9, 11. *tho zemo ant dagen, octavo die.* Verum non vidi ullum fundamentum quod *An* octo ſignificaverit. Nam vetus Celtica & Cimbrica lingua habet *Atta*, octo, *Atran*, octodecim, *Atitibi* octoginta: *Worm. Faſt. Dan. L.* 3, 3. Potius itaque utroque loco mendum puto *ant* pro *aht*. Idem Wormius ib. c. 6. Inter Runica & antiqua Danica recenſet: *Atundi dagr, ottende dag, octava dies.* [At quum tam Lib. I. c. 9, 11. quam c. 14, 1. in utroque Codice MSC. Vindob. & Vat. nec non in MSC. Flaciano extet *antdag*, Scherzius in not. Stadenio aſſentitur, qui Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 69. arbitratur, Francos compoſita hac voce diem octavum denotaſſe. Eſſe autem vocabulum *Antdag* derivandum ex Gothico *And* Belg. *Ond, gegen, wider*, & *dag*. Idem igitur eſſe *Antdag* ac diem oppoſitum ſequentis ſeptimanæ. ut v. g. dies martis ſequentis ſeptimanæ opponatur diei martis præſentis, & ille ſit *der antdag* h. e. dies octavus.]

Echtwi octo, J. Argent. L. 1. c. 50. §. 1.

Abte, octava: *S. Stephans abte. S. Johannes abte. Der Kindelin abte.* Kalend. Germ. Tom. I. p. 70. Alcuinus de divinis officiis: *octavæ quas hodie colimus, ideò reverenter celebrantur, quia primis diebus concurrunt, ſicuti unus dies dominicus ad alterum, qui eodem ritu celebratur.* V. Gloſſ. *du Fr. oct.* Vocatur & *Otto, Otto Marie, Otto Adolfi*, in eodem Kalend. p. 74. ſed à recentiori additionatore.

AHTON, olim AHON, *achen, achten*, unde compoſitum ſupra *abahen*, non curare, abjicere: *Neahton*, idem *Notker. Pſal. LVII.* 2.

Significat 1. attendere, obſervare attentè, *achtung geben uf* &c. idque generatim. 2. de re obſervata, judicare, arbitrari, exiſtimare prout ea eſt, non ſimulatè, hypocriticè. 3. in ſpecie æſtimando rem quoad precium ejus, æſtimare, ſchäzen. 4. perſonam æſtimare, hoch achten, werth ſchäzen. 5. hinc & Numerare, vide *Abtinga*. 6. in malam partem, obſervare perſonam ad eam perſequendam: & denique

ACH.

7. proſcribendam. Quamquam hoc ultimum à Kerone ſcriptum *Aahtunga*, perſecutio, ut videatur compoſitum eſſe ex A ςφηλωφ & ahten, æſtimare, ut quemadmodum *Abahen* de rerum abjectione & factorum improbatione uſurpatum, ita *aahten* de perſonarum rejectione, & perſecutione, quod poſtea contractè *achten*, & *ochten* pronunciatum.

Vox Gothis quoque recepta, *abgan*, arbitrari, æſtimare, Matth. X. 34. Anglo-Saxonibus *ehtian*, æſtimare. Ælfricus: Achor, conturbatio. *Gloſſ. du Fresn. Biuhti* Gothis obſervantia, conſuetudo, Joh. 18, 39. Luc. 1, 9. Marci X, 1.

I. Significatio.

Ahton, obſervare, attendere. Gloſſæ MSC. *Aectath, perpendit.* Notkerus Pſal. XII. 3. *wie lango ſol ih ahton.* quamdiu ponam conſilia in anima mea, *Meditari*, idem Pſalm. XXXIV. fi. & XXXV. 5. XXXVII. 14. *Ahtonne*, meditatio, id. XXXVIII. 4.

[*Ahtont*, autumant. Gloſſæ Monſeenſ. p. 343. *Ahtunga*, opinionem. Ibid. p. 382. (ſed legendum *ahtunga*, uti alibi in his Gloſſis cum ſeq. ſignificatione addita occurrit.) p. 391. opinio. p. 349. fluctuationem vel opinionem. p. 357. fluctuatio. p. 379. fluctus. Occurrunt in iisdem etiam *Ahton*, opinari. p. 389. *Ahtos.* Ducis p. 347. *Ahtota*, duxit. p. 360.] Otfrid. I. 4, 158. de Zacharia:

Sie fuoron drurenti,
Joh oub tho ahtonti,
Uuant er uuiht zin ni ſprah,
thaz er thar uuuntar giſah.
Abibant (populus) mœrentes,
Atque tunc reputantes,
Quandoquidem nihil ad eos locutus.
Eò quod ibi viſionem vidiſſet.

Idem Lib. II. 4, 56.

Bithiu mobt er odo drahton,
in theſa uuiſum ahton.
Ideo poterat fortè cogitare,
(&) in hunc modum reputare.

Et ℣. 69. *unter theſen ahton*, inter has cogitationes. Id. L. III. 2, 49. c. 12, 36. c. 20, 127. c. 25, 47. Vid. 4, 29. IV. 8, 6. Conſultare, IV. 8, 6.

In ahto, cum cura, conſiderato, Otfr. IV. 5, 119.

In thia abta, accuratè. Otfr. III. 16, 113.

Uuir uuizun in thia abta
Alla ſina ſlahta.
Nos ſcimus accuratè, exquiſitè
omne ejus ſtemma.

Idem III. 3, 31.

Ni nemen in thia abta
manno ſcalk ſlahta.
Non ſuſcipiunt in curam
homines (divites) ſervorum genus.

[In *thia abta*, idem eſt ac *in mente*. juxta Scherz. in not. ad h. l.]

Mines

Digitized by Google

ACH.

Mines herzen ahta, meditatio cordis mei, Notk. Pſalm. XLVIII. 4. Vid. & *Adalahton*.

[Tatianus de Maria poſt diſceſſum paſtorum meditabunda. *UUarlihho gihielt allu thiſu uuort ahtonti in ira herzen*. Maria autem conſervabat omnia verba hæc conferens in corde ſuo. c. 6. §. 6.]

Irahton, comprehendere, begreiffen. Otfr. V. 22, 18.

Ni mag man thaz irdrahton,
noh mannes muat irahton.

Non poteſt hoc excogitari,
nec hominis mens comprehendere,
aſſequi.

Achtig in hac notatione denotat in compoſitis ſuperlativum gradum: Sic *fone obenahtigemo himele* eſt à ſummo cœlo, Notkero Pſal. XVIII. 7. *obenahtiga bergo*, ſumma montium, id. Pſ. LXXI. 16.

II. Significatio.

Verè de re judicare, & opponitur ſimulationi. Notker. Pſal. LVII. 2. *Ube ir menniſcon chint reht ſprechent, ſo ahtont iz ze rehte. Ahtont iz alſo, ſo ir iz ſprechent. Cnüge ſprechent daz ſie ſo neahtont. Sie chedent ube man ſie usfraget, daz triuuua bezzera ſin danne ſcaz. Unde neahtont iz ſo, uuanda in der ſcaz liebera iſt.* i. Si mortales jus dicitis, tunc agnoſcatis quod juſtum ſit. Judicate id ita, ſicut pronunciatis. Multi dicunt, quod ipſi pro tali non habent. Dicunt, ſi interrogantur, quod fides melior ſit quam opes, & tamen non id ita judicant, quia opes ipſis chariores ſunt.

III. Significatio.

Achtung, æſtimatio, taxatio. Formula libelli MS. de anno 1425. in actione de damno dato: *den ich achten an duſent gulden, me oder mynner, zu reddelicher achtunge.* Vide infra in voc. *Ero*.

V. Significatio.

Athinga, numerus, Gloſſæ Lipſii.

Jaracht, annorum numerus; *Verlehnen uf eine jaracht*, vel & *uf ein jarzal*, locare ad novem vel 18. annos, Formulæ Alſaticæ.

VI. Significatio.

Kero: *Aahtunga*, perſecutionem. c. 4. [*Abtungo*, tempeſtate. Gl. Monſ. p. 304.] Otfrid. I. 10, 20.

Thie ſint unſer abtenti.
Qui nos perſequuntur.

Abtidon, perſecuti ſunt, *Gloſſæ Lipſii*. *Ebton* perſequi. *Ebton ſal*, perſequar. *Ehtindon*, perſequentibus. *Eædem.* [Eſt & in idiomate A. S. *ethan* perſequi, *ehtende* perſequens, *ehtere*, perſecutor, *ehtneſſe* vel *ehtnyſſe* perſecutio v. Somner. in Dict. Palthen. ad Tat. p. 351.]

ACH.

Otfrid. II. 3, 123.

Uuant er hiar in libe
thin ahtit io zi nide.

Namque idem (Satanas) hîc in vita
te perſequitur uſque ad invidiam.

[Te perſequitur utique ex odio, ſeu invidia. Ita verſum 124. reddendum ſtatuit Scherzius in Not. qui porro notat, *Ahten*, ordinarie antiquis idem eſſe ac *perſequi*, imprimis tam in loco jam allegato, quam quando genitivum perſonæ adjunctum habet, ut ap. Otfr. II. 16. 68. it. ap. Tatian. cap. 22. §. 18. *So* ahtiton *ſie thero UUizagono. Sic perſecuti ſunt Prophetas.* In hac ſignificatione quoque idem accipit verſum 208. cap. 14. Lib. III.]

Idem III. 20, 357. V. c. ult. ℣. 215. II. 16, 67. ubi leg. iu, pro *in*:

Ju quimit ſalida thiu mer,
thaz ſie ſo ahtent iuer.

Vobis venit beatitudo eò magis,
quod adeò perſequuntur vos.

Et ℣. 78.

Iro anon oub ſo datun,
thero foraſagono ahtun.

Iſtorum majores etiam ſic fecerunt,
Prophetas perſecuti.

Idem Lib. III. 5, 14. & 21. cap. 22, 77. c. 24, 141. Lib. IV. c. 8, 20. c. 16, 27. c. 23. fin. *Ahtos unſer*, perſequeris nos, id. IV. 18, 51. Spion.

Notker. in Pſalm. III. *daz joh einer minero jungeron* i. *Judas min ahtet.* i. quod etiam unus meorum diſcipulorum me perſequitur. Idem Pſalm. VII. 8. *ahtaro* perſequentium. Et Pſalm. XXVI. 5. XXXIV. 4. *ahtarin*, perſecutoribus Idem Pſ. IV. 2. *in ahtungo, in perſecutione.* & Pſ. C. 5. *diu ahtunga guot iſt, mit dero man ilet, den man bezzeron.* i. Perſecutio bona eſt, qua properatur, hominem emendare. [*Tatian.* XXII. 15. *Salige ſint, thie thar ahteneſſi ſint tholente*, beati qui perſecutionem patiuntur. Gloſſ. Monſeenſ. *Pivangane vona den ahtarun.* Tenti ab apparitoribus. p. 407.] MSC. Pſalm. XXX. 16. *von minen echtern*, à perſequentibus me.

Ahteſale, tribulatio. Otfrid. in Canticum Eſaiæ c. XII. *Ih lobon dih Trohtin, uuanda du mir irbolgen uuare in demo ahteſale, unde mir auir din heizmuot peuuentit uuart ze gnadon, unde du mih auir getroſtiſt.* i. confiteor tibi, Domine, quoniam iratus eras mihi in *tribulatione*, & verò furor tuus converſus mihi eſt in gratiam, & conſolaris me iterum.

Ahtſal, dictum ut *Trubſal*, i. ſtatus perſecutionis, tribulationis. Vid. infra *Sal*.

Durehten, durchechten, perſecutionem facere. quâ voce uſus Jac. de Konigsh. in Chron. de perſecutionibus decem Chriſtianorum, & c. 2. §. 159. de Ottone III. Imp. *do widerſtundent ime die Römer das er vil durchehtendes von in leit.*

Ferech-

Digitized by Google

Ferechten, perſequi, tribulare. *Ferechte*, *Frehte*, tribulatio. Notk. Pſal. XVI. 6.

Ad hanc ſignificationem referenda vox Legis Salicæ Andoctemitus, Tit. LIV. in antiquis rubrica *Pithœus Gloſſ.* De *Andoctemito.* pro quo recentiores: *de eo qui Grafionem ad res alienas tollendas injuſtè invitaverit.* Eſt vox compoſita ex *Ande*, in, ad, & *ochte*, *achte*, perſecutio rei: & *miete*, corruptio, conductio. Wendelinus in Gloſſ. Salic. à *meten*, *vermetem*, vermeſſen, ſe jactitare, coactè deducit.

Aabte, *aabtetag*, operæ ruſticæ, dies operis ruſticis præſtandis deſtinatus, hodie Frone, Frontag: à ruſticis ex odio rei ita nomen inditum. Liber Salicus MS. Monaſterii Ebersheimenſis cap. von tagewanen: *So hat min herre drige aâhte tage inme jare, alſo das in iedes hus einen tagewan ſol tun. einen ze grabende, das ſie truken ſtant. — einen dag ze howende. einen ze ſnidende.* i. Dominus meus, Abbas, habet tres dies operarum annuatim, ita ut ipſi quælibet caſa ſive domus operas diurnas præſtare tenetur: unum per diem ad fodiendum, ut ne madefiant. — unum ad cædendum. unum ad ſecandum. Lib. MSC. Sponheim. *So mag er fordern in den achten zu Crove in dem flore.* V. & *Tagewan.* item *Fron.*

Huc etiam refero AHTEID, achteid, in Decreto Taſſilonis Ducis Baiwariorum. cap. VI. *Qui ſupra prædicta pugnæ, quod Camfwic dicimus, peracto judicio, ſe ſimili vindictâ erigere contra querentem præſumſerit, ſacramentum, quod Ahteid dicitur, juret in Eccleſia cum tribus nominatis ſacramentalibus.* Lindenbrogius per *Aht* bannum imperii intelligit, *eid*, juramentum interpretatur. minus male quam H. Speelmannus in Gloſſario: *Apud Saxones noſtros ſignificat, juramento obſtrictus: nam atb juramentum, tied vinctus, obſtrictus.* Sed non confundendum *abt* & *atb* ſive *ait*, *eid.* Nec tamen per *acht* hîc bannum poteſt intelligi: ſed juramentum quod nos vocamus Calumniæ, quod ſcilicet viciſſim provocans ad pugnam, prius jurare debuerit, ſe non calumniandi, perſequendi, & vexandi cauſa hoc facere. Conf. Wendelin. *Gloſſar. Salic. in Andocmit.*

VII. Significatio.

ACHT, OHT, bannus, proſcriptio. *Achten*, forbannire, Kapitularia Francorum paſſim: *Verfeſten*, J. Sax. J. Prov. Alem. c. CXXXIV. §. 2. *Umb gült da ſol man nyemant umb ächten.* i. in cauſa pecuniaria vel civili nemo debet proſcribi. Cap. CXXXV. *do man In in die acht tet, do nam man In aus dem fried und kunt In in die acht.* i. Cum quis proſcribitur, eximitur ex ſtatu pacis, & proclamatur in ſtatum belli. Cap. CXXXIII. *Wenn der man in der acht iſt ſechs wochen und ein tag, ſo ſol der richter ſein gewiſs potſchaff ſenden zu den geiſtlichen Richter, das er In zu pan tue: und alſo ſol auch der geiſtliche richter tun zu dem weltlichen, und als im die potſchaff kumt, ſo ſol er In in die acht tun.* i. ſi quis proſcriptus eſt per ſex ſeptimanas & diem, debet Judex certum nuncium mittere ad eccleſiaſticum judicem, ut eundem in bannum faciat: & ita viciſſim debet eccleſiaſticus judex facere erga ſecularem, & cum huic nuncius advenit, debet iſtum proſcribere. Jus Sax. Prov. Lib. I. a. 67. *Qui tribus edictis citatus non comparuerit, proſcribetur: pro nulla tamen alia cauſa, niſi quæ mortem vel membri amiſſionem inferat, proſcribi poterit.* Sunt autem tres ſpecies *der acht*, prima nihil eſt aliud quam pœna relegationis, qua civitas retinetur, de qua Juris Argentoratenſis Lib. III. cap. CLXXXII. & ſeqq. *von der Oht.* Ubi & formula proſcribendi & recipiendi: *Wan man einen zu Abte wil tun, ſo ſol in nennen der meiſter mit ſime namen und ſol ſprechen: Ich kunde den N. in die obte des meiſters, des Rates, des Schults, des Vogts. und wer in huſet oder hofet, in dieſelbe Obte. So aber in der Meiſter us der Abte wil loſſen, und der Rat das erkant hat, ſo ſol er ſprechen: Ich kunde den N. uſs dem unfriden wieder in den friden.* Conf. L. II. c. 77. Vid. Carpz. *Qu. crim.* CXL. 33.

Altera eſt pœna deportationis & privationis juris civitatis, declaratio pro hoſte & peregrino, præcipuè in crimine fractæ pacis publicæ. J. Alem. Feud. c. XXV. *Ord. Camer. P. II. §. 9.* Sichard. *in L. 1. C. de bered. inſtit.* In cauſa homicidii. J. Francof. P. 10. 6, 4. ibi: *Sein Burger- und Lantrecht offentlich genommen werden.*

Tertia eſt quâ proceditur contra contumacem aut fugitivum in cauſa criminali: quæ iterum duplex eſt, inferior, & ſuperior, i. e. prima & ſecunda. Prima ſive inferior, die unteracht etiam vocatur *die Verfeſtung* vel ſimpliciter Feſtung, & eſt primus gradus proſcriptionis, *Annotatio* ſcilicet bonorum contumacis, *Chilian. König in Proceſſ. tit. von der Acht oder Veſtunge.* ibi: *wird vergleichet annotationi, de qua in tit. π. & C. de requir. reis.* Conf. L. 6. C. de accuſat.

Superior, *die Oberacht*, vel *Aberacht*, & κατ' ἐξοχὴν *die acht*, vocatur Bannus Regis & Illegalitas ab interprete J. Sax. Prov. L. III. c. 34. *A judice proſcriptus & in bannum Regis ſeu Illegalitatem inductus, ipſam ſi evadere velit, per ſex ſeptimanas Curiam ſequi debet: eique Rex pacem indicet.* Illegalitas vocatur, quia declaratur tum illegalis, rechtlos, qui jura ſua amiſit. Jus Alem. Prov. c. LVI. *die jar und tag in des Reichs acht ſint, die verteilt man rechtlos: man vertailt In eigen und leben, das iſt dem Herrn ledig, ob ſie vor In als da mit nichts getan habent. das eigen dem Königlichen gewalt.* i. *Qui per annum & diem in proſcriptione Regis ſunt, ille condemnatur illegalis: privatur proprietate ſive allodiis & feudis. Feudum domino feudali eſt commiſſum, niſi antea coram ipſo quid de eo diſpoſuerit. Allodium Fiſco Regio cedit.* Vocatur etiam *Relegatio*, Gallicè *Banniſement.*

Verachten, in die acht erklären.

ACHTER, poſt. Francis idem quod *After* Alemannis. Rituale vetus Coloniæ aſſervatum & à M. Frehero ad Symbolum Saxon. laudatum: *Endi gilouis thu liuas achter dotha?* credisne vitam poſt mortem?

Achterlehn, ſubfeudum. Carolus IV. in Diplomate Electori Trevirenſi ſuper Limburgo dato an. 1374.

Digitized by Google

ADH.

Alias After, vide infra. Dialectus enim Belgica & inferioris Saxoniæ pro F. pronunciat CH, sic *Sticht* pro *Stift*. Et Aftzig pro achtzig: Fragm. de Bell. Hisp. Caroli M. ℣. 2485.

Ambaft, pro Ambacht, ℣. 1932.

Achter thiu, posteaquàm, Capitul. Franc. IV. 19.

ACUS, Securis, hodie *axt*. Tatian. XIII. 15. & ibi Fr. Jun.

Otfrid. I. 23, 101.

Ist thiu akus in giuuezzit,
zi theru uuurzellun gisezzit.
Est securis his polita,
ad radicem constituta.

Gothis, *Aqizi*, Luc. III. 19. Anglo-Sax. *Acas*, acase.

Aczadus, *aczada*, bidens, Gotho-Hispanis.

Aguzadura, *aguſadura*, pensitatio publica in provincia Tolosana pro securibus, vomeribus & aliis instrumentis rusticis exacuendis. *Gloss. du Fresne. Agusad.*

[Goth. *aquiz*. Dicunt nunc Germaniæ superioris incolæ *eine axt*, inferioris *ene exe*, cum quibus consentiunt AS. in *aex*, Sueci in *yxen*, Islandi in *öxen*. Palthen. Not. ad Tat. p. 330.]

Achust, Vid. AKUST.

ADHAL, Adel. Kero: *Adelem*, *nobilibus*, (*fon Adelom* legitur apud Ker. c. LIX. Dicitur & *Edel*: *Ethel*. Atque significat primò id, quod in qualibet re est præcipuum, primarium & insigne, eximium, exemtum, tam de personis, quam de rebus. De personis: *Adhal Sangheri*, egregius psalmista, Isid. contra Judæos cap. III. 6. Otfrid. II. 4, 47.

Ullar uuorolt io giuuunni
Sulih adal kunni?
Unde mundus adeptus esset
tale nobile genus?

Loquitur de Christo in persona Satanæ tentatoris. Idem Lib. I. 3, 5. de Christi generatione:

Zellent sie uns filu fram
uuio selbo er bera in uuorolt quam,
Joh mihilo uuunni
thaz sin adal kunni.
Referunt libri sacri nobis prolixè,
quomodo is huc in mundum venerit,
Et insigniter susceperit
hoc suum nobile genus.

Et ℣. 47.

Thaz edilin giburti
fon in uuahsenti.
Nobilis generatio
ab illis descendens.

Adalahton, προσωποληπτεῖν, personam accipere in judicio. Otfr. III. 16, 89.

Nirdeilet unrehto,
thaz iaman adal ahto.
Ne judicate injustè,
ut quis personam accipiat.

AD.

[Quod quis præstantiam (personæ) æstimare debeat (in judicando.) Ita versum 90. reddit Scherz. in Not.]

Conf. S. Jacobi Epist. cap. II. 2. Hug. Grot. de Imp. circa Sacra. c. XI. p. 346.

De rebus:

Edelsteine. Anonym. de B. Hispan. Caroli M. ℣. 895.

Ta waren thie herren alle
Mit phellele wole behangen
Mit golde io perlen.
Gesteine thie vile ethelen
Lubtent sam thie sternen wither abent.
Ther Jaspis unde ther Jachant.
Smaradde thie grönen,
Topazien thie schönen.
Onichinus unde Sardin
uuie mohte tha uuunlicher sin.
Inlubten tha offene
Crisolite unde Calcedonie.
Berille thie besten.
unde thie göten amatisten.
Sardonix unde Sardius.

Et simpliciter *Gestaine* ℣. 2902.

Perlen unde gestaine
luhte uon theme haithene
Sam thiu brinnenden oleuaz.

Edilzungun, lingua Ebræa & Græca, Otfr. I. 1, 106.

Adalerbi, allodium nobile, immune, liberum, hereditas & possessio libera, & exemta: cui opponitur beneficium & feudum, *lehn*, quod tum temporis ad vitam concedebatur: opponitur quoque Acquæstui, bonis acquisitis, *Errungenschafft*. Allodium enim aliud est nobile, aliud villanum, Gallis *Aleu noble*, & *Aleu roturier*, quorum illud gaudet jurisdictione, hoc non item. utrumque tamen liberum atque hereditarium. Dominicus de Prærog. Allod. c. I. §. 8. ex veteri Martyrologio de an. 1013. *fundum liberum, quem Alodium vocant, dedit, ita ut nihil omnino juris sibi in eo retineret, sed potius ab omni censu & onere liberum foret.* Atque ipsum vocabulum *Allodium*, ex adalodium, adlodium, prognatum, *od* enim bonum, possessio est: sic & *Adelheidis* & *Aleidis* scriptum. Otfrid. lib. I. c. 18, 59. de lapsu primorum parentum & ejus effectu:

Nu ligit uns umbitherbi
thaz unser adal erbi.
Nunc jacet nobis improbis
illud nostrum alode nobile.

Idem lib. III. c. 1, 80. de patre castigante filium:

Therselbo fater oub so duat,
tho ermo sere sinaz muat.
Thoh duat ermo afur bitherbi,
thaz sinaz adal erbi.
Ipse pater itidem ita facit,
quum ei (filio) contristavit animum.
Tamen facit eidem iterum bene:
Suam scilicet hereditatem nobilem.

[*Adelerbi*

Digitized by Google

AD.

[*Adelerbi* quidem ingenere *hæreditatem* notat, uti apparet ex Otfr. III. 1. 80. & IV. 6. 15. non incommode tamen ap. eund. I. 18. 58. *hæreditatem primarium*, quam primario quærere & æstimare debemus expresseris. *Adal*, enim *primarium, præcipuum* significat. Scherz. Not. ad Ottfr. I. 18. 58.]

Postea *alt erbe* dictum. Fragm. MS. de Bello Hist. Caroli M. ℣. 1970.

Sie wolten gerne wither gewinnen
Thaz unser alte erbe. Schilt.

Adalerbon, heres, possessor allodii nobilis, *Allodiarius*, Otfrid. L. 6. c. IV, 15. in parabola de Vinea locata :

Uuio thie scalka sih irbuabun,
Joh thie Gotes boton sluagun.
Joh then adalerbon.
Quomodo servi (colonarii) insurrexerint,
Et DEI nuncios cæciderint.
Atque ipsum Heredem Nobilem s. nobilis prædii.

Denique ex hac notatione ortum, quod *Nobilitates* dicantur quælibet prærogativæ, jura ac privilegia, observante du Fresnio in Gloss.

Hinc & nomen proprium *Adelrich*, *Athicus*, corruptè & *Ettich*, Kœnigsh. Chron. c. 4, 20.

ADEL denotat inter ordines Reip. Germanorum & civitatis cujusque præcipuum, & cæteris præeminentem ordinem. Nithardus Lib. IV. *Saxonum gens omnis in tribus ordinibus divisa consistit. Sunt enim inter illos, qui EDHILINGI, sunt qui Frilingi, sunt qui Lazzi illorum lingua dicuntur. Latinâ verò lingua hoc sunt : Nobiles : Ingenui atque serviles.* Witichindus quatuor facit Lib. I. Annal. *Saxones parte agrorum cum amicis auxiliariis vel manumissis distributa, reliquias pulsæ gentis tributis condemnavere : unde usque hodie gens Saxonum triformi genere ac lege præter conditionem servilem, dividitur.* Neque hoc Saxonibus solis vindicandum. H. Conring. de antiq. stat. Helmstad. pag. 100. *Quandoquidem verò velut alii Germanici populi, ita & hic Caucho Saxonum, in quatuor hominum ordines jam olim fuerit & nunc quoque ferè sit divisus ; Edelingos, qui appellabantur, Liberos sive ingenuos, Libertos, & Servos.*

Ediling, Nobilis. Otfrid. I. 19, 18.

Adelinga Longobardis classis & ordo seu prosapia nobilis, Gotsrid. Viterb. Chron. ad An. 776. Conf. Legem Angliorum & Warinorum. t. 1. 2. 3. & seqq. Hinc locus apud Roger. Hovedenum an. 887. *Ethelingaege i. e. Nobilium insula.* Edeling - aue. In Legibus Ripuariorum distinguuntur homines in Regios, Ecclesiasticos, Ingenuos & Servos, cap. 1. 8. 9. 10. 20. seqq. Tassilo in decreto 1. c. 5. *Nobiles, & Liberi & servi.* Aliàs *Edildegin*, Lindeb. Gloss. V. *Thegan.* Notkerus in Ps. LXIII. *Chnehtwesinnis* milites : Chousainis, mercatores : *Puinnis*, coloni.

Separatio namque ordinis præcipui ac primi à secundariis, introduxit Nobilitatem in hac significatione, idque non Jure naturæ, quâ nobilitas intrinseca, i. e. mentis animique generositas atque ad bene merendum de Rep. domi foris, in pace vel bello, aptitudo, censetur : externæ fundamentum ; sed jure cujusvis Reip. Sic Romulus primò centum patres ex populo separavit, postea totidem. Tarquinius Priscus vel Brutus itidem centum adjecit. Quibus Impp. plures familias adjecere vel suffecere, & Vespasianus centum familias vel gentes addidit, Flavianas à se nominatas. Similis separatio atque discretio inter Germanos factitata.

Insignia nobilitatis generatim fuit *gladius* sive jus gladii gerendi. Burckardus de Monast. S. Galli cap. VIII. *Cellarii Ecclesiæ, jura villicationis in modum beneficiorum habere contendebant, & contra consuetudinem quidam ex ipsis more Nobilium gladium cingebant.*

Armorum jus etiam insigne Nobilitatis est, *Schilt und Wapen.* Itemque nomen familiæ à cæteris ordinibus separatæ inditum. Unde vetus formula : *Nobiles nomine & armis.* de qua ad Joinvillam du Fresne peculiarem dissertationem scripsit. Potest enim casu fieri, ut nomen aliquod duabus familiis sit commune, arma non item. Præterea cum arma etiam ad sexum fœmininum pertineant, nomenque mariti assumant, à successione tamen sæpe excludantur, donec masculi adsunt, hinc nostras formula : *dem Stamm und Nahmen zu ufnehmen und gut, thun die töchter verzicht.* i. ad conservationem Stemmatis & Nominis renunciant filiæ successioni.

Hoc jus armorum varios iterum admisit gradus, quos *Heerschilde* vocarunt. Quorum primus est ipsius Principis sive Regis. J. Feud. Alem. cap. 1. *Allererst sollen wir mergken, das die Kunig hant gesetzt siben Heerschilte. Den ersten fürt der König. i. Imprimis notandum est : Reges constituisse septem clypeos militares : quorum primum gerit Rex.* Fragm. de Bell. Hisp. Caroli M. ℣. 2293. de Rege aliquo barbaro :

Ih scol in allen hute vore vechten,
von athele unde von rehten.

Et ℣. 2359. de ipso Marsilio Rege Saracenorum & Carolo M.

Thu bist also ethele unde also rike.

Otfr. Præf. ad Ludor. R. Germ. ℣. 25.

Er ist Edil Franko.
Est nobilis Francus.

Et ℣. 35.

So ist therselbo Edelinc,
ther heizet auur Ludowic.

Hinc *Adeling*, Edling, Principis vel Regis filius, futurus successor. Speelmannus ex MS. LL. S. Edwardi Regis : *Rex Edwardus, Edgarum filium eorum secum retinuit & pro suo nutrivit : & quia cogitabat heredem eum facere, nominavit ADELING, quem nos (Nortmanni) dicimus Domicellum.* Britanni *Urchrichiad* vocarunt. Idem ex LL. MSS. Hoeli Boni : *Urchrichiad i. Edling, qui post Regem habet*

Digitized by Google

AD.

bet ſuccedere, præ omnibus qui ſunt in curia præter Regem & Reginam honoratur. Iſte erit vel filius ejus, vel frater ejus. Lexicon Britannico - Latinum Boxhornii: *Edling & Edlin, ab Ed, & Llin. Hæres regius.* rectius ab *Edel*, & *ing* eſt tantùm terminatio ſignificans cujusque rei originem, ut Caroling, Thuring, Fryling, Friſchling &c. Vid. infr. *Karling*.

Ad hanc notationem etiam pertinet, *Adelſchalc*, quod eſt Principis vel Regis ſervus, ut habetur in Decreto Taſſilonis 1. §. VII.

Edilthegana, Otfr. I. 3, 53. de Salvatoris & Mariæ progenitoribus :

Thie hohun altfatera
endont ana Kuninga.
Thiu thritta zuahta thanana
thaz uuarun ędil thegana.

Celſi Patriarchæ
finiunt in Regibus.
Tertia generatio deinceps
erant nobiles proceres.

Edelmanne des Reichs, Vaſalli Imperii. Rupertus Imp. in literis inveſtituræ Friderico Pincernæ de Limpurg datæ, an. 1401. *Uns davon gebuldet, als unſere und des H. R. Edelmanne phlichtig ſein zu thun.*

De reliquis Heerſchildis non repetam, quæ ad Jus Feud. commentatus ſum. Alia etiam eſt diviſio Nobilitatis in ſuperiorem & inferiorem, *hohe und nidere adel*, ad priorem referuntur Principes, Comites ac Barones. In hac ſignificatione de vetuſtate nobilitatis ſuæ diſceptatum inter Electorem Sax. Joh. Fridericum & Ducem Brunsvicenſem, *vid. Hortled. de O. B. G.* 4. 5, 6. Ita intelligendus Cranzius L. IV. Saxon. c. 23. de Hermanno Billingo verba faciens: *Qui nobilitatem primus in ſuam intulit familiam.* ſcilicet ſuperiorem, quum alioquin in inferiori fuerit natus, ut Meibomius monſtravit.

Ab *Adel* diverſum eſt *Ritter*, primævâ notatione, Nobilis enim non erat Eques, nec Eques naſcebatur, ſed fiebat, ut ſuo loco dicetur infra: atque omnis generis Nobiles appetebant hanc Equeſtrem dignitatem, quæ plus quam nobilis cenſebatur. Dignitas *Doctoralis* quoque nobilitatem perſonæ confert, quam itidem quondam Nobiles nati affectarunt. Utraque dignitas conjungitur in jure. Rec. Imp. an. 1500. tit. de re veſtiaria. 22. §. 7. *die von Adel, ſo ſie noch nicht Ritter oder Doctores ſeyn, ſollen kein Gold noch Perlen offentlich tragen.* & ibi pluries. Itemque à Procuratore Capituli Argentoratenſis in *cap. venerabilis.* 37. *x. de præbendis.* conſuetudinem allegans antiquam inviolabiliter obſervatam, juxta quam nullum niſi *nobilem* & liberum, & ab utroque parente illuſtrem, honeſtæ converſationis, ac *eminentis ſcientiæ* in ſuum conſortium hactenus admiſerant.

Videatur ſi lubet Mich. Praunii Adelich Europa. P. 1.

Adelberacht. } vid. Beracht.
Adelbert. }

AD.

[*Adallicho* vel *Suntarliho*. ſignanter, eleganter. Gloſſæ Monſeenſ. p. 408. hodie *Adelich, ſonderlich* dicimus.]

Edile, virtus. Otfr. I. 10, 53. de S. Joh. Bapt.

Vuas thaz kind in edile
mit Gote thihenti.

Erat puer in virtute
cum DEO creſcens.

ut monuit Freherus ibi: [Pro *uuas* Cod. MSC. Vind. & Vatic. habent *UUuas*, & MSC. Flac. *uuabs*, quod idem eſt ac *creſcebat*. Unde verſum 53. ita transfert Scherz. *Creſcebat puer in præſtantia.*]

Edile, genus, familia. Iſidor. c. V. ſi. de Chriſto: *Chichundemes nu dhes ędhili endi odhil.* demonſtrabimus nunc ejus genus & patriam. Id. c. 7. *Sines edhiles fleiſche.* [*Ædhil.* ſ. *edhil*, ſubſtantive uſurpata genus, adjective generoſum notat. A. S. *æthel.* patria eſt. Palth. not. ad Iſid. p. 412. conf. inf. *Odhil.*]

[ADAMANTISCA, Adamantinum. Gloſſ. Monſe. p. 343. *In chlauuo adamantiſcero*, in ungue adamantino. Eæd. Gloſſ. in Jer. p. 337. Haud dubie indigitatur locus Jer. XVII. 1.]

ADAMIS *ſunda*, peccatum originale, Notk. Pſalm. XVII. 6. vid. ibi notas. Idem Notk. Pſal. XLII. 2. Pſal. L. 7. LVII. 11. LXVIII. 27. XCVIII. 1.

Adda, v. in ACRA.

ADEILO, *Adelig*, expers. compoſitum ex A στερητικῷ, & deil, theil, pars. Otfr. L. I. Evang. c. I, 230.

Nu wil ih ſcriban unſer heil,
Euangéliono deil.
So uuir nu hiar bigunnun
in Frenkisge zungun,
thaz ſie ni weſen eino
theſelben adeilo.

Nunc volo ſcribere noſtram ſalutem,
Evangeliorum partes.
Quod nunc hîc aggredimur
in Francica lingua:
ut ne ſint (Franci) ſoli
illius expertes.

[Id. L. II. c. 7. 51.

Thaz er ni uurti heilo
theto frumono adeilo.

quæ verba ita vertit Scherzius not. ad l. c.

Quod prius non fuerit ſalvus
Ille, qui felicitate caruit.]

Idem l. 2. c. 9, 8.

Thaz uuir ni uuerden einon
thero goumono adeilon.

Ne ſimus ſoli
hujus meditationis expertes.

Idem L. V. c. 23, 245.

Adei-

Digitized by Google

AE.

Adeilo [*ateilig* habet noſtra editio] *thu es ni biſt.*

Expers, imperitus, ignarus tu ejus non es.

Adelig, expers, Willeram. in Cant. Cant. VIII. 11. pag. 162. n. 68. ib. Fr. Jun.

Adil, vilis, abjectus. Lexic. Britann. Latin. Boxhornii. Vid. *Teil*, & *deil*.

[ADERE, viſcera. Rhythm. de S. An. §. 40. 688. *in ſin eiginin adere*. Reines.]

ADLOBRIVS Gallis, civis de Gallia: Gloſſæ MS. ASax. An huc Allobroges?

[*Adrhamire*, v. *Ramen*.]

ADRO, diluculo: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Hodie nobis Rath*.

ADVATICI, ſunt Tungri, Vorburg. T. I. pag. 34. & 44.

AECWAN, quin etiam: Gloſſæ MS. ASax.

ÆFFERN, zelo repetere, renovare. J. Auguſtan. *brechent den ſitn und æfernt die alten vintſchaft*. [Verbum hoc adhuc hodie uſitatum ab *Auur*, *afur*, rurſus, iterum. Goth. *afar*. poſt, ſequens, deſcendens. Ita Prov. 17. 9. in correctioribus verſionis Lutheri editionibus. *Wer die Sache æfert*. Deuteronomium in Præf. Verſ. Germ. Biblior. Tigurinæ p. 4. transfertur. *Eine Wideræferung des geſetzes*. Goldaſt in Dedic. der Reichshandlungen f. 3. b. *Welcher paragraphus von wort zu wort wideræfert, und repetiret wird*. Beſold. Theſ. Pract. p. 951. a. *Das ſie den erſt empfangenen Tauff widerum æfertend*. Oecolampad. in Colloq. Bernenſ. p. 320. *Es iſt wiſſend, das man die relativa, d. i. die widerætferig wörtlein auff das vorgehend richten ſoll*. Schottel von der Teutſch. Spr. p. 1278. *Eines angeſicht æfern*, fingere vultum alicujus. Hæc Stadenius. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 70.]

AEHNIAN quisquiliæ: Gloſſæ MS.

ÆMIL, gurgulio: Gloſſæ ASax.

AENGIWINGV, quoquo modo: Gloſſæ MS.

AER, honor, ærlos, impius, vide *Ero*.

AER, ante, vide in Er.

[AERCNA, certa. *mit aercna euua*, certa lege. Iſid. Cap. 2. §. 1. Ad quem locum Palth. notat: hujus vocabuli exemplum hactenus ſibi haud occurriſſe, nec quidem conjecturam aut Stadenio aut ſibi ſuppetiliſſe. p. 398.]

[*Aerdwabſun*, vid. *Was*.]

AESIL avellanus: Gloſſæ MS. ASax. nobis hodie Haſeln.

[AEIT, camino. Gloſſ. Monſe. p. 412.]

ÆTGÆRV, framen: Gloſſæ MS. ASax.

AETRINAN THAVUUANNAN, toxica livida: Gloſſæ MS.

AEWA. } vid. Ewa.
AEWFÆESTINE }

AEUUISTE, vid. *Euti*.

AEX, Aris. Gloſſæ vet. MS. ASax.

AFARON, æſtimare, laudare, commendare. Otfr. V. 9, 97. de Chriſto comitante diſcipulos verſus Emauntem:

AE.

Thio buah bigann er afaron,
Fon Moyſeſe oub tho redinon.

Libros (ſacros, biblia) exorſus eſt commendare,
de Moſe quoque narrare.

Giaforot, æſtimavi. Otfr. IV. 31, 59.

Ih habe ninan giaforot,
Joh ſuntono ubarkoborot.

Ego Ipſum (Dominum) non æſtimavi,
Et peccata cumulavi.

Idem I. 9, 23. de Zacharia patre Johannis Bapt.

Theiz uuari giaforonti
then fater in ther elti.

Quòd eſſet æſtimandum
Patri in ſenectute.

[*Afaron*, *avaron*, (quæ duo vocabula Schilterus pro diſtinctis habet, unde inf. *Avaron* ſuo loco exhibet) ſignificat; repetere, recipere; & interdum, reſtituere; ab *afar*, *auor*, *auur*, *abur*, quod, iterum, rurſus, ſignificat, ita occurrit ap. Otfr. IV. 26. 39.

Thaz lib bigondun ſie auaron

quæ verba ipſe Schilterus reddit.

Vitam coeperunt recipere.

Giafaron, *giaforon*, actum reiterationis denotat. Ita igitur allegati verſus V. 9. 97. reddendi:

Libros (*Sacros*) cœpit ille repetere.

It. IV. 31. 59. textus è MSC. ita reſtituendus:

Ich haben inan.

& cum ſeq. ita vertendus

Ego illum (*latronem*) repetii
Et peccatis obtinui (*ſc. in me*)

It. I. 9. 23.

Quod (hic infans) reſtituere debeat,
Patrem in ſenio (*conſtitutum*)

Hæc omnia Scherzius in Notis ad Ll. cc. & I. 3. 20. Et ſane è Gloſſis Monſeenſibus Scherzii obſervatio probari poteſt, ibi enim *giavaron* repetere. p. 346. *giavarter*, repetitus p. 353. ſignificat. Fortaſſe in recentioribus ſeculis. *Æferen* pro *afaron* ſcriptum, de quo ſuperius.]

An hinc natum verbum linguæ provincialis *Aforare* & *Afforare*, i. æſtimare, taxare, de quo Gloſſar. du Freſne. Atque eſt compoſitum ex particula *A*, intenſiva, ad: & *faron* ſive *foron*, *füron*, à *füre*, annona, alimenta, victus atque ejus æſtimatio ſeu appretiatio, adæratio. vide infra Füre. a quo *futter*, & *fodrum*. An contra *Afaron* à Provinciali *Aforare*, Afforer, affeurer, i. taxer, eſtimer. Menagius in Orig. Gall. allegat veterem Conſuetudinem Normandiæ c. XX. tit. des Uſuriers: *Tel a affeuré ſon cheval à feur*. quod

Digitized by Google

idem explicat: *a eſtimé ſon cheval au prix* &c. ut *afforare* ſit ad forum ferre, ut æſtimetur.

Afres, L. Sal. Heroldi t. V. §. 1. æſtimatio damni.

AFFAL, *aphel, aphul, appele, ephela.* malum, pomum.

Afaldera, (in noſtra edit. *affaltera.*) malus, arbor. Cant. Cant. 2, 3. *Affalter boum*, (in noſtr. ed. *affalterboume)* c. 8, 5.

Affoldre, malus. Gloſſ. vet. Fr. Jun. ad Willer. p. 61.

Bomgarto roter epfelo, paradiſus malorum Punicorum, Cant. Cant. 4, 13. mala Punica rubicundum habent corticem, Haimo.

Apuldur, malus: Gloſſæ MS. ASax. conf. inf. voc. *Dera.*

[*Unter affoltrun*, ſub malo granato. Gloſſæ Monſ. p. 326.

Mit affoltrinen ſtapun, ſcorpionibus. Ibid. p. 328. *aphol.* pupillam. p. 345. 348. malum. p. 345. *roter apholes*, mali punici. p. 353.]

AFETOMIA, in L. Sal. vide. *Fath.*

AFFECTVLEVDI, L. Sal. tit. XXII. §. 1. de veneficio per herbas. Sed ſine dubio prior vox eſt vitioſa, nec enim Francica, ſed Romana eſt, quæ in Malbergiis exulavit, vel potius nunquam recepta fuit. Hæc talia ex vetuſto aliquo MS. emendanda: Sed in MS. Regio verba Malbergica hîc nulla leguantur.

Affri, v. Haben.

AFGETALI, oblivioni: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Vocabulum, ut videtur, ejusdem proſapiæ ac Saxon. ofergytolneſſe, quod eadem venit acceptione; nobis hodie Forgetfulneſſe. Belgis, vergheteniſſe. Germ. vergeſſenheit.*

AFIGAEN, frixum: Gloſſæ MS. ASax.

AFOLON, attendere, obſervare, apprehendere. Compoſitum ex *A*, ad, & *folon, fülen*, prehendere, tangere. Otfr. I. 23, 41. De Johanne Baptiſta:

Gibot inan: Afoloti,
Thio uuega Gote garoti.
Juſſit eos: Attendite, (agite dum)
Vias DEO parate.

Idem IV. 7, 85.

Thaz ſie thes thar giáfolon,
Sine druta alſamanon.
Ut hoc obſervent,
ſuos fideles congregent.

[*Avalon*, (in MSC. enim Cæſ. legitur *giavalon*) apud Otfr. IV. 7, 85. ſignificat congregare, notante Scherzio, qui alterum locum I. 23, 41. ita in Notis vertit. *Præcepit* (ut) *congregetur* (orbis).]

Tatianus: *Marta aualota uibi thas oftiga ambaht*, Martha ſatagebat circa frequens miniſterium. [Etiam in hoc Tatiani loco congregationis ſignificatio obtinere poteſt. Solent enim undique conquirere quæ id agunt mulieres, ut & hoſpitem ſibi gratum, nec negligenter inſtructam rem ſuam familiarem eſſe oſtendant. Notante Palthenio ad Tat. p. 378.] Tranſiit hoc verbum in linguam provincialem, ubi *Affolare* eſt attingere, fodicare, & deinde, attendere, aſſentiri, obedire, de quo Gloſſar. du Freſne. A quo tamen diſſentit Menagius voc. *Affoller*: idque interpretatur ſimpliciter *bleſſer.*

AFT pro acht, Fragm. de Bell. Hiſp. ver. 3924. *thie aftete*, octava.

AFVLODAN tabida: Gloſſæ MS. à ful.

AFVR, aber, quod vel Adverbium numeri, Iterum, rurſus. Otfr. L. III. 1, 66. de matre caſtigante filium:

Thoh ſi iz ſero fille,
Niſt ni ſi afur uuolle.
Etſi ea iſtum vehementer verberet,
Non eſt (tamen) quin iterum (bene) velit.

Idem L. II. c. 18, 28.

Selban ban minan,
then ih heizu afur ſcriban.
Meum proprium edictum,
quod jubeo iterum ſcribi.

Gothis *Aftra*, denuo, rurſus, Matth. V. 33.

Vel Conjunctio adverſativa; aut, verò. Otfr. II. 18, 15.

Ih zellu afur thanana,
Ego verò refero deinceps.

Vel Adverbium Loci, Temporis, vel ordinis, itemque Præpoſitio poſt, ponè, juxta, ſecundùm. Gothis *Afar*, poſt, retro. [AS. *æfter.* Angl. *after* dicitur eodem ſenſu, poſt, juxta. *Hear ſar after nu* apud Iſidor. c. III. §. 1. nil niſi voculam *deinde* ſignificant. Vid. Palthen. Not. p. 277. & 400.] *Afargangan* ſequi, Marc. V. 37. Anglo-Sax. *Aforan*, poſteri.

Alemannis AFTER, poſt. Vid. Achter, *after tatim*, poſt factum. c. 3. *after diu*, poſtea. cap. 29. 43. 61. *aftrorum*, poſterioribus, c. 15. conf. Prol. it. c. 2. 7. 8. 11. 17. 43. Kero. Otfr. I. 5, 1. *uuard after thiu*, contigit poſtea. [*Ibid.* 3. *after rime* poſt factum. (contingentiam) Ita Schilterus vertit. Scherzius vero in Not. *juxta numerum.* Qui & L. III. c. 20. v. 365. *after*, per *juxta* exponit. nec non IV. 19, 111. *after therera redinu.* juxta rationem.]

Idem IV. 9, 54. de Apoſtolis:

Sint ſie untar mennisgon
after Gote furiſton.
Sunt illi inter homines
poſt DEVM principes.

Opponitur, *fornan*, Notk. Pſal. LXXXII, 14. *Rad puret ſih after, fornan fallet iz.*

Ad, *after ſtet in leiten*, nach dem ort, zu dem ort in füren, Otfr. III. 2, 34.

Hinc Francicum, Afteriere, *Arriere.*

Hearafter, poſtea, hernach, Iſid. cont. Judæos c. 3, 6.

Afterburt, ſecundinæ.

Afterin, poſteriora, podex, Notk. Pſalm. LXXVII. 66.

Vel

Vel Præpositio normam denotans, secundùm, juxta.

Kero: *after kenumahti*, secundùm merita. c. 2. *after Kipote*, secundum jussionem c. 31. *after scamunka.* juxta considerationem. c. 8. conf. c. 13. Notk. Ps. IX. 9.

Vel relationem atque naturam. Notker. in Symbol. S. Athanasii ℣. 31.

Des sater genoz after Gotebeite, sin ungenoz after mænscheite. æqualis patri secundum divinitatem, minor patre secundum humanitatem.

Item PER, Willeram. in Cant. Cant. III. 2. *after dero burg*, per civitatem.

[Otfr. IV. 2, 49. *after lante*, per regionem. Vid. Scherz. in Not.]

After, Adjectivum.

Aftristo, ultimus. Esa. XLVIII. *Ih eristo, endi ih aftristo.* Ego primus, & ego novissimus. ap. Isidor. contra Judæ. c. IV. §. 5. *Afteroſten* bona opponuntur *dien bezzeſten*, Notk. Psalm. LXXXII. 14.

[*Thiu aftera heriscaf.* i. e. alter excercitus, *der andere hauffe.* Otfr. IV. 4, 111. Reinec.]

Afterallo, usquequaque, Glossæ Lipsii. *After allero werlte* per universum orbem, Notk. Psal. XVI. 14. Idem Psalm. LXXX. 4.

Afterchomon, posteri, Notk. Psal. XXIV. 10. & alibi.

Afterchunft, generatio, posteritas, Notk. Ps. CIV. 9.

Aftergote, dii secundarii, de Apostolis Otfrid. IV. 9, 54. Vid. *Cot.* [Mallet Scherzius hunc locum *After Gote furiston* redditum. *Post DEum primarii.* Et sane quam optime hæc interpretatio cum contextu & reipsa conspirat.]

[In Glossis Monseensibus sequentia occurrunt. *Aftardes*, in posterum p. 392. *afterdes*, posterius, p. 390. *After demopanne, daz er iz sin lazze.* post decretam cessationem. p. 401. (pro *demopanne* haud dubie legendum *demo panne*, *panne* autem hic scribitur pro *banne*) *after wueralt sprachi sprechanto*, philosophando. p. 407. *aftervolgente*, succedentes. p. 409. *afterſterno farun*, sidereo. p. 407. *afteroſtun*, novissimis. p. 330. *aftroſtun*, ultima. p. 393. *afteruuert*, retro. p. 354. *afteruuert asun*, deorsum p. 342. (haud dubie Dan. X. 6. hic indigitatur) *vonna afteruuertigi* de post tergum. p. 345. *afterquemun*, propagines. p. 345. *aftergivuntanero ſtiego*, per odeam, in margine notatur fortasse legendum, odeum. p. 340. Scribitur hæc vox in iisdem Glossis etiam per *ph.* loco *f. aphter des*, ultra. p. 323. *aphtervuerſtun*, ad orsum. p. 340. *aphteruntornes.* post meridiem. p. 319. *aphterquemun*, lucernam. p. 331. *aphterfroniſcen rethſprabinun*, flores Rhetoricos. p. 341. *aphter zuein tagun*, post biduum. p. 398. *aphtarlinga* vel *crozdarma*, extales. p. 325. *aphtrorin*, dejectius. p. 387. *aphtrorun*, in imis. p. 385. *aphterzubtigen*, post fœtantibus. p. 349.]

Dara after, secundum hoc, darnach, Notker. Psalm. VII. ℣. 5. *dara after lonota*, secundum id retribuerem.

Otfr. V. 20, 104.

Thara after iamar rinnent.

Secundum id perpetuo plorant.

Afterherr, in re feudali est dominus feudi intermedius, *afterlehnherr*, dominus feudi secundarius, cui opponitur dominus feudi superior. Legi tamen etiam usurpatum *Afterherr* pro Oberlehnherr, sive domino feudi primario, in literis B. von Fl. ad Abbatem Wissenburgensem an. 1395.

Afterhöwe fœnum secundarium; ita describitur messis in Rotulo Curiæ dominicalis Wrazhovensis Ecclesiæ D. Thomæ Argentoratensis: *das dritt ding sol sin noch ernen, noch afterhöwe und halm.* Sic Rotulus curiæ dominic. in Guussenheim: *zv afterhalme und höwe.*

Afterthunſun, detrahebant.

Aftrithunſundi, detrahentes: Gl. Lipsii ubi Somnerus: *Fortè à Saxonico After, retro, & teon, trahere; quibus etiam ofteon pro detrahere.* Teon est nostrum *ziben*, *ufziben*, vexare.

Afterlande gehen, zu velde ziehen, Chron. Konigsh. c. V. 78, 114. & p. 939. Rhythm. de S. Annon. ℣. 176.

Chaldei die grimmin,
Die heritin afder landen,
unzi ſi Hieruſalem virebranten.

Id. ℣. 209.

After quam, inti biruorta tradon ſines giuuates, Tatian. c. 60. §. 4. *Sie kam von hinten zu*, &c. Venit retro & tetigit fimbriam vestimenti ejus.

After ſite, secundum morem, vulgariter. Notk. Psalm. LXXXIX. 5.

Afteruuege, heyrwege, hinc inde juxta viam. Otfr. II. 22, 23.

Thar liuti after uuege gent.

Ubi homines hinc inde ambulant.

Chron. Konigshov. c. 2, 235. *die after der Stat gingen und büttent.* hin und her, circum circa. Cantic. Canticor. 3, 2. *uuil in ſuochan after dero burg*: circumibo civitatem. Notkeri Psalm. LXXXVIII. 42. *Habent in zezocshot alle after uuege farente.* diripuerunt eum omnes transeuntes viam.

After, extra. Otfr. IV. 2, 49.

Ouh then thar after lante
farent uuallonte.

Etiam eum, qui extra provinciam vadit peregrinans.

[*Per terras* vertit Scherz. in not.]

Idem III. 2, 34.

After ſtat in leiten,
De loco eum deducere.

Fragm. de B. H. ℣. 4238. aus dem felde slagen:

Sie howent thine belethe
geſtrot after uelde.

AFYNID Olbenda, dromidus: Glossæ MS. Anglo-Sax. Vid. *Olbend.*

[*Aga-*

Digitized by Google

AGA.

[*Agaleia*, Rhamnum. Gloss. Monseens. p. 324. *Agaleigun*, Rhammum, Eæd. p. 349.]

AGALEIZE, labor, molestia, studium, perseverantia, assiduitas, non — cessatio.

[*Agaleizi*, æstu. Gloss. Monseens. p. 392. importunitate. p. 390. agilitate, p. 342. *diu agaleizi*, improbus, p. 341. *agaleizo*, instanter, p. 351. 353. importune, p. 390. *agaleizor*, ardentius. p. 390.]

Otfr. Lib. I. Evang. 1, 2.

Ullas liuto filu in flize
In managemo agaleize.
Fuerunt homines multi cum industria
cum varia molestia.

Lib. II. c. XIV. 11.

In themo ageleize,
zi einemo gisaze.
Venit in hac molestia (itineris)
ad aliquam sedem.

Lib. III. c. XI. 57.

Giuuan mit agaleize
mit mihilemo flize.
Adepta cum perseverantia
cum magno studio.

Agaleizi uuas, perseverans fuit. Otfr. Lib. III. 10, 53. de muliere Chananæa:

Si uuas es agaleizi
iob fial in sino fuazi.
Ipsa perseverabat
& procidit ad ejus pedes.

Agaleizo, studiose, indesinenter. Otfr. L. II. 22, 77.

Bittet agaleizo,
iob harto filu heizo.
Petite indesinenter,
ac valdè multum ardenter.

Idem cap. XV. lib. III. ℣. 73.

Thie Judeon agaleizo
suahtun nan thar heizo.
Judæi indesinenter
quærebant eum tunc ardenter.

Id. Lib. IV. c. XIII. 10.

So suachet ir mih heizo
joh harto agaleizo.
Tum quæretis me ardenter
& valdè incessanter.

Vid. mox *Aglo*.

[Scherz. dicit. *Agaleize* non denotat *molestiam*, sed *solertiam*, *diligentiam*, *studium*. Boxhornii Glossæ. *Akaleizaz*, *Solers*; *Akaleizo*, *sagaciter*; *Akaleizzi*, *instantia*. *Flize* & *Agaleize* sunt Synonyma. Not. ad Otfr. Lib. I. 1, 2. & II. 14, 11. Ipse Schilter. *Aagaleizo*, *studiose* vertit. Otfrid. III. 15. 73.]

Flac. in Dict. *Agaleizo*, unablessig, stets. Vid. compos. *Giagaleiz*. Videtur compositum ex A

AGA.

Intensivo & *galeizen*, *leizen*, sequi, persequi: Vid. *Leizen*, imitari.

Agalaster, pica, avis: quæ sola in sicca secum spatiatur arena, & imitatur vocem hominis articulatam. Steinhöwel von den fürnemsten Weibern. c. 36. f. 52. de Pico R. Latinorum & Pannonia: *Panonia ward verwandelt in den vogel Picum sines namens, der ze tütsch Agelstür haisset: und das darum, das er hett ain haimsche agelstür, us deren bewegnis und geschrey, er künftige dinge fürsaget.* [*Agalastra*, migale, pica. Gloss. Monse. p. 412.]

AGAUNUM, Gallici sermonis veteris sive Celtici, Saxum. Vita S. Mauricii Cluver. de Germ. Antiq. L. II. c. 6. Gloss. du Fresne.

AGAZ, alacris. Otfr. L. V. c. XXIII, 65.

Thaz duit in iamar agaz muat,
Joh thes himilriches guat.
Quod faciat eis perpetuo alacrem animum,
& regni cœlestis bonum (prægustu repræsentet.)

[Observat Scherzius in MSC. Vat. & Cæs. legi *jamaragaz*. Arbitratur autem posse explicari τὸ *jamaragaz muat* per: *anxium*, *desiderio ardentem animum*. Unde vers. hos ita vertit.

Quod faciat ipsis ardentem animum
etiam cœli bonum. s. cœlestis beatitudo.

Mallem tamen Schilteri versioni subscribere, atque cum *jamar* notet tam *semper* hodie *immer*. Otfrid. ad Lud. R. ℣. 9. quam *miseria*, hodieque *jammer*; mallem, inquam, *Jamaragaz* ab illa priore significatione derivare, quemadmodum à posteriore derivanda vox. *Jamaragemo*, qua Otfr. utitur IV. 34. 47. *Jamaragemo muate*. Mœsto animo.]

AGENA, *agana*, festuca, arista. Gloss. Alemann. Fr. Junii. *Abana* Gothis Palea, Luc. 3, 17. Fr. Jun. Gl. Goth.

AGEZZE, oblivio, Notk. Ps. XLIV, 11. hodie Vergessen: Idem Psal. LIX. 9. Manasses h. e. Oblitus, *agez*: *Achto agez*, persecutionis oblivio. Notk. Psal. LXXIII. 19. *Ne eigist du in agezze*, ne obliviscaris.

AGILD, immunis, impunis, sine compensatione, hodie *ohn entgelt*. LL. Angl. Sax. compositum ex A στερητικῶ & *gilt*, gelten, præstare, compensare. Du Fresn. Glossar.

[*Agipisa*, muscat. Gloss. Monseens. p. 400.]

AGLAVREY.

Seb. Brant Cancell. Argent. Reip. in Præf. Speculi Secular. Vlrici Tengleri: *Wann das bündisch bellen, cerberey und der hinderredig neid, aglaurey gestillet.*

AGLO, vetus vox Celtica, tribulatio. Gothis, Marc. IV, 17. Joh. XVI, 33. Marc. X, 24. AngloSax. *Eglan*, *Eglian*, nocere, molestum esse. Fr. Junius Gloss. Goth. pag. 34.

Blutagle, Glossar. Island. afflictio sanguinis, pœnæ species, V. Blutarne.

Aglol-

Digitized by Google

AGN.

Aglolfingi, *Agilolfingi*, *Ayglofinga*, nomen proprium Ducum Baiwariorum, Lex Baiw. t. II. §. XX. §. 3. *Dux qui præest in populo, ille semper in genere Agilolfingorum fuit & debet esse.* Fredegar. Chron. c. 52. *Quidam ex proceribus de gente nobili Ayglolfinga, nomine Chrodoaldus.* Significat autem *Aglolf* miserorum opitulatorem, compositum ex *aglo* & *bülf*. B. Rhenan. L. II. Rer. Germ. p. m. 157. *Boieris Agilolfingorum antiqua gens diu Duces dedit: è qua Welphones prodiisse suspicor, quos Otho Frisingensis ab Aldulfio cognominat. ubi quidam putant legendum ab Aldorpio.* Idque rectius utique.

AGNOT, *agnat*, opp. *Ignot*. Chron. Königsh. pag. 215. *ignaten als und denn agnaten*, i. pro nunc & pro tunc.

Agriphære. v. *Griff*.

[AH, uva. Gloss. Monseens. p. 347.]

AHELEPTE, Lex Salica Tom. II. §. 1. primæ editionis: *Si quis porcellum lactantem furaverit*, &c. *h. e. unum Abelepte*. Facilè patet, esse nomen, quo Franci vel potius homines provinciales vocarunt ejusmodi porcellum lactantem de prima vel secunda seu mediana *rhanne*, fœtura, wurffe: Spanferkel.

Wendelinus *in Gloss. v. chunna.* putat esse nomen numeri mulctæ, sed corrigit textum, & legit *Unum Thwe halephte* i. eins zwe und ein halbes. quod quam audaciter & satis contorte! Errorem notavit etiam du Fresne *Gloss. v. Chunna.* Est autem hæc vox composita ex A augmentativo, & *helep*, *chelep*, vilis, pravus. Unde vox *Gelpfheit*, pravitas, apud Otfridum III. 19, 19.

Mihilu gelpfheit.
iob unser herza gimeit.

Magna pravitas.
Atque nostrum cor evitet!

Nempe porcelli primæ & secundæ fœturæ vilis sunt æstimationis, nec ad educandum apti satis. Vide *Hranne*. sed & *Gelf*. & *Thoalasti*.

AHER, AHIR, spica, arista, *ehr*. [*Abir*. Spica. Gloss. Mons. p. 334.] Willeram. in Cant. Canticor. IV. 14. pag. 73. n. 33. *zebreident fiçh in aber*, dilatant se in aristam:

Mox quoque famosi similes redduntur odori
Nardi præclaræ, per aristas multiplicatæ.

Tatian, c. 68, 1. *Ababrahun sine jungiron abir inti azun*: vellebant discipuli ejus spicas & manducabant.

Anglo-Sax. *Ehr*, *ehher*, *echir*, arista. Fr. Jun. ad Willer. Goth. *ahsa*, Luc. VI, 1. unde *Asa*, messis, Luc. X. 2. item æstas, Marc. XIII, 28. Hinc iisdem Gothis *Asneis*, *esne*, *esnemon*, mercenarius in messe speciatim, & in genere, servus, Joh. X, 12. Fr. Jun. Gloss. Goth.

Hinc ARAN, messis, *Vid. Aran*.

AHLOCADUN, effossis: Glossæ MS. Angl. Sax.

[AHORN, platanus Gloss. Monseens. p. 414. Vox hæc hodienum in usu est.]

AI, ay, ey, ovum.

AHO.

Aiery, *eyerei*, nidus, quod in linguam provincialem receptum *Aërea* dictum, M. Paris. a. 1215. H. Speelm. Gloss. du Fresne Glossar. quasi dicas ovarium, locus ubi ova excluduntur, hinc Gallicum *aire*, non contra, ut du Fresne & Menagius volunt. Conf. Casaneuve *Orig. L. Franc. aire*.

Aich, *eich*, quercus. Glossæ MSS. Anglo-Sax. *Robor*, *aac*.

Aichel, glans, ἄκυλος Homero, Plin. L. XVI. c. VI.

Aichel-au, quercetum, campus glandium. In lingua Anglo-Saxonica dicitur *Aclea*. Autor vitæ Aelfredi R. Angl. *In loco qui dicitur Aclea*, i. *in campulo quercus*. Et in Chronico Saxonico à CL. Gibsonio nuper edito ter occurrit. H. Speelmannus putat compositum ex *ac*, quercus, & *lea* sive *lega*, locus. Sed Gibsonius *Quercuum campum* interpretatur. Hinc & Glossæ Isidori fortassis emendandæ & pro: *Agiæ*, *glandolæ*. Legendum videtur: *Aglæ*. i. eicheln, glandes, glandulæ.

Aichel, formarunt Germani ex Lat. Aquila. Gall. *aigle*. unde nomen *Aichelstein*, insigne antiquitatis monumentum Moguntinum, in honorem Drusi Germanici exstructum, ut ex Tacit. Annal. II. 7. Dione Lib. LV. Sueton. in Claud. I. *Exercitus honorarium ei tumulum excitavit, circa quem, lato die quotannis decurreret, & Galliarum civitates publicè supplicarent.* Ut Lehm. Chr. Spir. I. 12. Nic. Serar. L. I. Rer. Mogunt. c. XV. & Blumbergius de hoc argumento, Kirchm. de Funer. tradunt: sed sine fundamento, uti Cl. Tenzelius *Monatl. Unterredung. Aug.* 1698. demonstrare satagit. Planè simile monumentum in honorem Secundinorum in pago Aquilæ, *Eichel*, visitur, de quo *Bruwer. Propariasc. Annal. Trev.* cap. XVIII. in cujus pyramidis summitate Aquila, *Aigle*. Item Coloniæ, *unde & nomen der Eichelsteinischen Pforte & Gasse*. Itemque Leodii Carceris nomen *der Eichelstein*. Cæterum quantum ad Moguntiacum Lapidem recentius ejus nomen videtur Eichelstein, glandis Saxum, vetus fuisse *Kopfstain*. Copfistanium, aliàs Kuffstein, à figura capitis. Fuit autem Palatium regium hîc, de quo Jo. Mabill. de Re diplom. Vid. infr. C. vel K.

AICHEL idem quod Solidum, fortè à glande, de qua Plin. L. XXVI. c. 6. *Probatur & ea, cujus in balano utrinque ex longitudine, extrema lapidescit duritia.*

Eichelganz vulgò dicimus quod ex asse integrum est & incorruptum, sicut idem Plinius ibidem ait: *Fortius lignum quercus habet & incorruptius.*

Eichelweis, ex asse, de successione, Suevi, *Wehn. O. Pr.*

AID, juramentum. Vid. *Eid*.

AIGEN. Vid. Eigen.

[AILLIU. funditus. Glossæ Monseens. p. 403.]

AINE. Vid. Ein.

AKARA, agri, vid. *Achre* supra. Otfr. Lib. II. 14, 211. & Lib. ult. c. 23, 551.

ACKERAN, glandes legere, lesen, Lib. Sal. MSC. Mon. Ebersh.

Digitized by Google

AKE.

[AKEZZALII. *Akezzalii alles fleohe.* oblivionem omnino fugiat. Ker. c. 7.]

AKUST, *achuſt, bachuſt.* Kero: *Fona bachuſtim enti ſuntom,* à vitiis & peccatis, c. 7. *Abchuſt,* vitium c. 33. *Sin keachuſteot,* vitientur. c. 61. hæc ex Kerone Goldaſtus. [In ipſo Kerone ſequentia quoque occurrunt, *dea achuſt,* hoc vitium. c. 55. *deſemu achuſti,* huic vitio. c. 33. *er achuſti* (ita legendum, non *erachuſti,* ut vitioſe Goldaſtus) ex vitio. c. 43. *fona ſuntu indi achuſti,* à peccatis & vitiis c. 7. *achuſti ſelbun,* vitia ipſa. c. 64. *duruh puazza achuſtio,* propter emendationem vitiorum. Prol. *uuidar achuſti des fleiskes,* contra vitia carnis. c. 1. *achuſtim ſinem,* vitiis ſuis c. 64. *Achuſtiger,* vitioſus. c. 61. *Achuſti,* paſſioni. Gloſſæ Monſeenſ. in Levit. p. 322. Quum vox paſſioni in Levitico tantum c. XV. 25. occurrat, evidens eſt, quod de paſſione immunditiei menſtruatæ accipiendum ſit. Recurrit denuo in citatis Gloſſis Monſ. vox *Achuſti,* paſſiones. p. 385.] Compoſitum ex A privativo & *kuſt, kuſti,* rectum, virtus, Otfr. IV. 37, 18.

Thaz ſin hugoluſti
in rehteru kuſti.
Ut ſint jucundæ meditationes
in vera virtute.

Unkuſti, ſcelus, Otfr. I. 17, 80. de Herode:

Thaht er ſar infeſti
mihilo unkuſti.
Meditatus illico firmiter
magnum ſcelus.

Et c. II. 61.

Unkuſt ruomo ſinu
Inſidias averrunca ejus.

Idem II. 7, 111. de Nathanaele,

Ther ouh unkuſti
ni habet in theru bruſti.
Qui nec dolum
habet in pectore.

Akuſt, vitium, vitioſitas. Otfr. I. 1, 60. de lectione S. Bibliorum:

Thar liſiſt ſcona giluſt
ana theheiniga akuſt.
Ibi legas pulchra cum voluptate
absque omni vitio, ſcandalo.

Idem III. 7, 125.

Thaz gras ſint akuſti,
thes lichamen luſti.
Gramen denotat vitia,
corporis delicias.

Idem V. 2, 12. *ingegin akuſti,* adverſus peccata. Notker. in Pſalm. CXXXVI. 8. *Carnales ſcundent ze achuſten.* i. Carnales ſollicitant ad vitia. Pſalm. XLI. 2.

Atkoſt, exagitatio, vexatio, *Hiſt. Goth. Verelii.*

AL, etſi, Sax. J. Feud. Sax. ex MSC. à nobis editum cap. X. pag. 8. *Al darbe her der gewere,* etſi poſſeſſione careat.

AL, *Ala, Allaz,* all, omnis, totus, integer. Otfr. IV. 11, 65. de Petro:

Drubtin, quad er, uuasg mih al.

AL.

Domine, dixit is, lava me totum. Notker. Pſal. XXX. 1. *Chriſtus aller,* i. caput & membra. Otfr. Lib. I. c. 15, 5. IV. 15, 96. *frevidu ala zioro,* gaudiis perdecoris. Lib. V. c. 1, 30. *Brunia ala feſti.* thorax perfirmus. Et mox: *uuafanan ala uuaſſaz,* gladii præacuti.

Ubar al mihilo minna, amor omnium maximus, Otfr. V. 7, 9.

[*Albihanten,* allzuhanden, allzumahl. Rhythm. de S. An. §. 49. 879. Reineſ. Schilterus vertit, *undiquaque.*]

Alfromin, optime mi, Carm. de Ludovico R. ℣. 59.

Almenigi, maxima multitudo. Otfr. II. ult. 16.

Alio, Otfr. II. 1, 59. legendum: *Al io,* omnia utique.

in Ala halba. vid. Halb.

in Ala lichi per omnia ſimile. Otfr. IV. 29, 89.

Thеiz uuari in ala lichi
thera ſinera lichi.
Ut eſſet undiquaque congruum
ſuo corpori.

Item L. II. c. 4, 163. [Ad quem locum Scherzius notat, *Alalichi* idem eſſe, ac *omnino, in univerſum.* Certe *Allelichi* Notkero eſt *univerſitas,* ut ipſe Schilterus indicat infra in ALLICH.]

in Ala not. omnimodo. Otfr. II. 3, 41.

Aliber, particula reſtrictiva, J. Sax. Feud. d. cap. X. *Aliber der rechten clage gezus hat.* ſi tamen actionis ſuæ teſtes habeat.

Allan, omnino. Otfr. III. 16, 87.

Theih einan man allan
in then dag deta heilan.
Quod ego unicum hominem omnino,
(ex omnibus)
in illo die (Sabbati) feci ſanum.

Allennan, perpetuo, Notk. Pſ. LXXXVII. 16.

Allia, cuncta, Kero. [In ipſo Kerone non legitur *allia,* ut Goldaſtus habet, ſed *alliu, alliu ruahcha,* univerſa cura. c. 2. *alliu lera,* cuncta doctrina. Prol. *deſiu alliu,* hæc omnia. Prol. *duruh alliu uuirſirun.* (ita legi debet, non ut typographi vitio expreſſum, *alli uuuirſiron*) per omnia deteriores c. 1. Ceterum ſequentia quoque ap. Keronem extant. *Alla eht.* omnem ſubſtantiam. c. 3. *allan lib,* omnem vitam. c. 2. *alle booreen,* cuncti obediant. c. 3. *allero ſelono,* omnium animarum. c. 2. *in alle,* in omnes. Prol. *alleem,* omnibus. c. 2. 6. *alles,* omnino. c. 11. 39. 60. *in alleem alles ſteti,* in omnibus omnino locis. c. 63. *Allasuuanan,* aliunde. c. 38. *Alleromeiſt* & *allerumeiſt,* magnopere, c. 27. maxima. c. 36. maxime. ib. præcipue c. 33, 35. *alliu rihchida.* Noverit infirmarum ſe ſuſcepiſſe curam animarum, non ſuper *ſanas tyrannidem.* c. 27.]

Aldhiz, alles, Iſidor. c. 2. *aldhiz frummend,* omnia componens.

wiht alles ni, nihil. Otfr. I. 2, 100. & 102.

Nalles, vid. N.

Alegaro, bene præparatè, accurate, Notk. Pſ. VII. 13. *Er habet alegaro geſpannenen ſinen bogen.* accurate attendit arcum.

Alga-

Digitized by Google

Algaro, Tatianus c. 5. §. 9. *Thaz algaro gitan ist.* Hoc totum factum est. [Videtur autem vox *algaro* Cl. Junio dividenda, legendumque adeo *al garo*. Hæc Palthen. in not. p. 309.]

Aler, Aller, omnino, utique. Otfr. V. 5, 35.

Theiz sus aler uuas suntan.
Quod sic utique reperiretur.

Aller goldo bezzesta, i. e. goldo allerbezzesta, aurum omnium optimum, Cant. Cant. 5, 11. & 16.

[*Allerslatbo*. allerlei. Willer. q. d. allerlei geschlecht, omnis generis. Reinec.]

Alleru samanungi, omni congregationi. Kero.

[*Alleregiuuelih. allerogiuuelih.* omnis. Tatian. 40, 5. 431. 44. 22.]

[*Allereriſt Keiſt*, primitias spiritus. Notk. Ps. 31. 7.]

[*Allerredegebeste*. vid. Reda.]

Alles, omnino. Otfr. III. 13. 47. vid. Scherz. not.]

[*Alles*, aliter. Otfr. IV. 15. 17. vid. Scherz. not.]

[*Alles*, aliud, aliunde. Otfrid. IV. 30. 65. vid. Scherz. not. ad IV. 6. 85. & 30. 65. Apud Tatianum 56. 7. notat. *alioquin*.]

[*Ala uuar*. omnino verum Otf. IV. 19. 39. vid. Scherz. not.]

[*Alles uuio*, alia ratione. Otf. IV. 6, 87. 13, 57. 15, 60. *Aliter*, V. 19, 7. 24, 33. 25, 48. vid. notas Scherzii ad hæc loca omnia.]

[In Glossis Monss. sequent. extant. *Daz allerameist*, principaliter p. 389. *So man denne uuanit daz sie pidem* (lege *pi dem*) *uuiszun alleromeist kamah uuesan*, ut existimentur quidem tormentis aptari. p. 401. *alles uuenni*. si quo minus. pag. 398. *alla suara*, alio. p. 353. *zi allerounis*, omni genere. p. 362. *alsisamane* commixtim. p. 332.]

Allenualton, principem, præfectum, Notk. Psal. CIV, 21.

Alles sament, simul, summatim, Notk. Psal. XVII, 39.

Allichun Christenheit, Catholica Ecclesia, Notk. Psal. XXXIX. 10. Symb. Apostol. *Ich gelob an die kristenheit gotlich und allich*. Notk. Psal. XLVII, 12. *allelich prutsamenunga*, Ecclesia Catholica. vid. *Brut.* & *Samanung*.

Allicheit, universitas, Notk. Psal. XCV. 12. vid. infr. Allich.

All fits, undique. Otfrid. I. XI, 35. in *Allentfit*, allenthalb, Notk. Psal. LX, 3.

Alliz, als, quàm *ne — alliz*, non nisi, Willer. Cant. III. 11. p. 55. n. 25. *er*, (*ir*) *ne gehuget alliz ana thero* (*der*) *urysteriorum*, ne cogitetis nisi mysteria Redemtionis. Et mox: *Thaz ni warth*, (*Daz ne uuart*) *alliz niet* (*nieh*) *fines unthankes* (*undanches*) non tamen ingrato. Hoc non fiebat, nisi non ipso invito.

Allizana, semper. Cant. Cant. 5, 12. Willer. p. 35. 45. 21. 55.

[*Alters alaine*, omnino solus. Striker. de Exped. Hisp. c. 2. s. 10. p. 14.]

Alsuvil, altfiele, nanus, J. Sax. Prov. L. I. art. 4. rectius Hermaphroditus, quod & Zobelius ibi observavit. *Vid. Comm. ad Jus Feud. Alem. cap. LXIII. 2.*

Ellenes, omnigenum, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 135. & IV. 13, 60.

Ellu, omnis, Otfrid. ad Ludov. ℣. 6.

ALAC, vid. Alang.

[ALAHORSKE, alacres. Gloss. Monseens. p. 406.]

ALANG, *alanga*, *olanga*, *alanger*, integer, *ganz*, tam de corpore, quam de mente integra & incorrupta, *Rein*. item *Along*, & *Olang*. [*Alangaz* totum, thus Glossæ Monseens. in Levit. p. 321. videtur a. vox *thus* superflua.]

Kero: *Alonges c.* 18. *er alongi, ex integro. c.* 48.

Otfr. II. 13, 68.

Thaz gibit er imo allaz alangaz.
Hoc dat ei omne integrum.

Otfridus IV. 28, 32.

uuir sa alanga gihalten.
nos eam integram servabimus,

de tunica Salvatoris milites loquuntur.

Idem V. XII. 42. de S. Virgine Deipara:

Bar si fruma managen
mit iro lidin alangen.
Peperit fructum multiplicem
Membris suis incorruptis.

Et mox ℣. 55.

Alangera muater
ther Gotes sun guater.
Integræ matris
DEI Filius bonus.

Idem IV. 29, 7. de fidelibus:

Sint sie alang io zi guate,
Job harto fast muate.
Hi sunt integri ad bonum,
Et valdè firmi animi.

Et ℣. 56. de tunica Salvatoris:

Selbo uuab si Christus thaz,
bithiu ist iz allaz so alangaz.
Ipsa (mater) texuit Christo eam,
ideò est ea tota ita integra.

[De eadem tunica Idem l. c. ℣. 31. dicit:

Thaz si alang mit giuuurti
gihaltini uuurti.

Ita n. legendum, non *Thaz sia lang*, è MSC. Cæs. notat Scherz. atque ita reddit. *ut integra, non scissa*, cum dignitate asservata esset. in not. ad l. c.]

Idem V. 13, 44. de reti Apostolorum piscantium:

Iz al uuola, so gisam,
alangaz zi stade quam.
Id optimè, ut debebat,
integrum ad littus veniebat. [*pervenit*. reddend. juxta Scherz. in not. ad h. l.]

Notkerus Symboli S. Athanasii §. 2. *Quam nisi quisque integram inviolatamque servaverit, absque dubio*

bio in æternum peribit. ita reddidit : *So uuer ſia ne habet ólanga unde úniruuarta, der uuirt ze euuon ferlorn.* Idem Pſal. LXV. 13. *dar uuirdo ih ze opbere in olangauuis*, ibi fio ſacrificium ex integro. i. holocauſtum.

Contractè pronunciatum *Alg*, integer, ALCWIN, integer amicus, Nomen Alcuini, Secretarii Status Caroli M. pro quo Nomen Romanum poſtea ſubſtitutum, Flaccus Albinus : reliquit præter alia plurima Regiſtraturam aliquam ſive Epiſtolas nomine Caroli M. conſcriptas. Opera omnia edidit And. Quercetanus. quibus tamen ex MS. Cæſar. à *P. Lambec. L. 2. Bibl. Cæſ. c. V.* laudato nonnulla adjici vel etiam emendari poterunt. Voſſius *de Hiſt. Lat.* putat Nomen hoc ſignificare omnia vincentem, *Al-gewin.* H. Caniſius exiſtimat hoc nomen velut Barbarum ab ipſo Alcuino rejectum, & Latinum Albini ſurrogatum, quod refutat Quercetanus in *Præfat. ad opera Alcuini* §. 2. & Alcwinus ipſe pag. 686.

Pro me quisque legas verſus, orare memento:
ALCVIN dicor ego. Tu ſine fine vale.

Reliquum inde hodiernis Alemannis compoſitum, *Veralgen*, corrumpere, diſintegrare.

Huc etiam referri poſſe videtur Lex Sal. XVII. 4. *Alac facisvia lacina*, de crimine ejus, qui nuncium regium adſaliit. vide in *Facis.* Et t. 18, 1. *Alac falthio* de eo qui villam alienam adſaliit.

Alac fal, caſus integer, ganzer fall, qui totam pœnam meretur, L. Sal. tit. 45. §. 4. ubi mendosè : *a lat.*

ALACHTAM, *alachtamo*, digitus, pollex, L. Sal. tit. XXXII. §. 3. 4. compoſitum ex *Alach*, totus & *Tam*, daum, pollex. Wendelinus fingit hîc quoque mirabile Malbergum.

ALANI, populus Sarmaticæ originis, vid. Vorburg. Vol. 3. p. 14.

ALBA, vid. Elbe.

ALBE, ſemper. Aventinus in Nomenclatore : *Albreich. Reich dives eſt : albe, ſemper. Albericus eſt.*

ALBEN, *Alpen*, Alpes Helvetiorum. Notk. Pſal. CIII, 18. *Mus pergis in dien locben dero Alpon*, mus montis (Bergmaus) in foraminibus alpium. Item montes Pyrenæi ſeparantes Galliam & Hiſpaniam. Fragment. MS. de bello Caroli M. contra Saracenos ℣. 1896. de Rolando :

Tho kerte ther Helet iunge
uf eine hohe ther alben
tho ſah er an allen haluen
thie molten uf ſtieuen.

Sic viciſſim Alpes Helvetiorum montium Pyrenæorum nomine venerunt. Annales Francor. ab Alberto Argentin. continuati *pag.* 84. *P.* 2. *Urſtiſii*, ita : *Henricus Noricorum Dux erat natione Alemannus, ex antiqua & nobiliſſima Welphorum familia originem trahens, ac per hoc multas poſſeſſiones ex ea parte qua Pyrenæos montes attingit Alemannia, jure hæreditario habens.*

Jod. Wilich. in C. Tacit. p. m. 419. *Neque damnandi adeo ſunt veteres, inter quos eſt Herodotus — & Ariſtoteles. — Sic traditur ut ex Pyrenæo monte ſcaturiat Danubius. — Altera verò parte ejusdem montis Tarteſus, qui extra Herculis columnam profluit.* Ariſtoteles 1. Meteor. 13. *Ex Pyrene monte fluunt & Iſter & Tarteſſus.* qua de re plura in Præfatione hujus Gloſſarii §. XI.

Iſidorus L. 14. 8. *Gallorum linguâ ALPES montes alti vocantur.* Servius in Virgil. *omnes altitudines montium licet à Gallis Alpes vocantur, propriè tamen montium Gallicorum ſunt.* Vide hîc Æneæ Sylvii Hiſtor. Frid. III. Imp. pag. 66. Tertio etiam convalles vocantur Alpes. itemque paſcua, ut videre eſt in Gloſſario du Freſne. Lexicon Gallo-Britannicum Boxhornii : *Allweſt*, paſcuum.

Alphörner, tubæ paſtoritiæ ex arborum corticibus contextæ, *Gold. T.* 1. *Rer. Alem. pag.* 115.

Haluin, ſummitates montium, Vulcanii Gloſſ. pag. 66. Conf. Menag. Etym. Gall. vid. Alp.

Albingauni, poſiti in Alpibus maritimis, patria Proculi Imperatoris, qui à Francis originem ſe trahere ipſe dixit, cujusque poſteri Fl. Vopiſci ætate adhuc apud Albingaunos egerunt. *Alpen-gaw*, Alpium regio. Vid. inf. Gau.

Zu Alpfahren, ad alpes paſcendum ducere, vid. Wehner. & Beſ.

ALBE, Elbe, vid. in E. *Alba*, amnis in ſylva Hercynia, ubi Monaſterium S. Blaſii, quod Cellæ-Albæ nomen quondam habuit, horrido loco ſitum, Diœceſ. Baſileenſis. *Albegowe*, pagus, Algew in Helvetia, vid. *Almengowe.*

ALBERGE, corruptè pro Arberge ſeu potius Herberge, manſio, hoſpitium, vide infra Herberge. & du Freſne Gloſſar. voc. Herberga.

ALBERGRIEN, armorum genus. Königsh. Chron. c. V. 134. alii Codd. legunt Oelbergrien.

ALBIZ, ſuuana, cygnus, Gloſſæ vett. Anglo-Saxones : *ylfette*, cygnus. [*Alpiz*, cygnun. Gloſſæ Monſeenſ. p. 412.]

ALBROG, Celtis & Cimbris Ruffus. vid. Iſac. Pontan. in Gloſſar. Celt. & Menag. Etym. Gall.

ALBUS, monetæ ſpecies, ſubauditur nummus, continet quatuor phenningos vel duos Crucigeros. vid. Gloſſar. du Freſne.

ALC, ALG, vid. Alang.

ALEHALTUA, vid. *Chalta.*

ALDAT, almolum. Gloſſæ MS. ASax.

ALDE, aut, Notker. in Pſ. 2, 7. *Imo iſt biuto, al daz jo geſchach alde nob geſchehen ſol.* Idem in Symbol. Apoſtol. *Symbolum heizet daz zeichen, daz an ſcilten alde an geinoten uuorten iſt, dannan iegeliche iro ſocios irchennent.* Hodieque uſitatum, vid. Acta Lindav. paſſim.

Sed, Notk. Pſal. IX. 9. XXVI. fi.

ALDE, *Halde, Haldius, Aldius, Aldio*, vox Gothica & Longobardica. Sic enim ſcriptum legitur in Cod. MS. Colbertino Legum Longobard. *Haldius*, & eſt, qui prædia domini incolit & proſervit, ut habet vetus Charta apud du Freſn. *in Gloſſar. voc. Aldus. & Litus.* Halden Gothis eſt cuſtodire, *ſweina haldan*, Matth. 8, 30. Luc. 15, 15. Alemanni Halten, Otfrid. I. XII, 2. *Hirta haltende.* Kero : *Haltan, ſervare, obſervare, cuſtodire.* Gloſſæ Lindenbrogii : *Aldius, ſtatu liber. Aldius*

eſt

Digitized by Google

eſt libertus cum impoſitione operarum factus. Lex Longob. ſ. 20. *Aldiones vel Aldiæ ed lege vivant in Italia, qui Piſcalini vel Liti vivunt in Francia.* Conf. L. 2. t. 34. 35. & 44. & paſſim. Dominicus *de Prærogativ. Allod. c.* 1, 8. quaſi Alodiones dictos putat, ſed caſæ Aldionum non erant Aldiorum allodia, ſed dominorum, ut Litorum. Charta iſta vetus an. 794. *Totam terram illam, quam Laudulfus litus meus incolebat & proſerviebat* i. procurabat.

Similiter *Alte & Halte*, vid. Menag. Etym. Gall. voc. Alte.

Vide plura in *Halten.*

Illaldiones, Ehhalten, miniſtri, Capit. Caroli M. apud *Amerbach. pag.* 271.

ALEIUON, reliquiæ, Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Eopſe ſenſu Saxonibus laſa; vidua etiam hinc eis dicta Laf, quaſi quondam viri ſui relicta. Hinc porrò noſtratium to leave pro relinquere.* Otfrid. III. 6, 109. *Iob uuard thero aleibo ſibun korbi,* & factæ reliquiarum ſeptem corbes. Et c. 10, 80. *aleiba* reliquiæ canibus relictæ. Notk. Pſal. XX. 13. XXXVI. 37. Pſal. LXXIII. 18. vid. infra *Leib.* [*Aleipa*, reſiduum. Gloſſ. Monſ. in Jeſ. p. 333. Videtur autem reſpici locus Jeſ. 11, 11. de reſiduo populi Iſraelitici.]

ALE THARDIS, OLE THARDIS, L. Sal. IX. 1. & 3. de furto apium.

ALEVDI, inſulæ, Gloſſæ Lipſii. Sed notat Somnerus: *Rectius fortè Alendi, cui vicinum Saxorum Exlond, quaſi Waterland; voce conflatâ ex Ea, Sax. aqua, lond, nobis hodie land, terra. Terra ſcilicet aquâ circumſepta, alio nomine igotbe, unde forte noſtratium eigth eo ſenſu, ut & igland, unde noſtrum Iland, G. extrito.* vid. ſup. *Aba.*

ALG. Alcwin. vid. ſuprà *Alang.*

ALHVTI, illumina: Gloſſ. Lipſii. ubi Somnerus: *Aſſonat Saxon. onlihte, quod ab eorum onlihtan fluens, illuminare ſignat: unde noſtrum to lighten, aliàs enlighten: quemadmodum etiam à Saxonum leobte, quod Belgis light, Germanis lucht* (liecht) *lux, noſtratium light. Lightning autem i. e. fulmen, ab eorum Leg.* Videtur legendum: *Alubti.*

ALIBNE, alimentum: Gloſſæ MS. ASax. vide *Lib.* eædem: *alumnis, aelifnae.*

ALHONER, calumniator, cavillator. Otfrid. III. 20, 321.

Thu biſt alhoner
in ſuntон giboraner.
Tu es totus calumniator,
in peccatis natus.

Vid. infr. Hon. Vocula *AL* in hoc & aliis ſeqq. denotat gradum ſupremum alicujus rei, ut hodie Vocabulo *Erz* utimur. [*Honer* mallem reddi per: *infamis. Honlicha* uſurpatur pro *infami* ab Otfrid. IV. 1. 86. *Honida* pro *ignominia.* III. 19. 12. Scherz. Not. ad h. l.]

ALILENDA, Iſid. c. 9, 4. vid. Elilenti.

ALLAVD, *alleud*, alauda, larix, vetus Gallicum vocabulum ſeu Celticum. Plin. XI, Sect. 44. ait: *Præterea parvæ avi, quæ ab illo* (apice ſive galero) *appellata quondam, poſtea Gallico vocabulo, etiam legioni nomen dederat Alaudæ.* Marcellus Empiricus c. 29. *Avis galerita, quæ Gallicè Alauda dicitur.* Gregor. Tur. 4. 31. *avis Corydalus, quam alaudam vocamus.* Compoſitum ex *al* & *laud*, quod cæteras aves cantu vincat. Cambro-Britannis: *Adlais, reſonantia.* Conf. Menag. Etym. Gall. voc. Alouette. & inf. *Bardæa.* Nomen avis etiam Legioni dediſſe Plinius dixit. Errat itaque Boxhorn. *Orig. Gallic. pag.* 19. derivans vocem hanc à Syriaco Alafata, quod millenarium ſonet, à quo numero Gallicas legiones primò dictas, plurimum auctas deinceps, tamen priſcum nomen retinuiſſe, vanè conjicit. Becani opinionem refellit *Harduin. Not. ad d. l. Plinii.*

ALLELVIA *binleiten*, Sundag ſo man das Alleluja hinleit, vel leit, dicitur in *Hiſtoria Lombardica Teuton. fol.* 47. *MS.* Dominica circumdederunt me, quæ eſt tertia ante Jejunium Quadrag. *vor der Pfaffen:* hodie *Herren faſtnacht*, Septuageſima. Latini vocant Alleluja claudere. *Du Freſn. Gloſſ. voc. Allel. clauſ.* Notkerus in Pſal. CX. 1. *Alleluja die wir ze Oſtron ſingen per quinquaginta dies, bezeichenent futura gaudia: alſo auch Quadrageſima bezeichenet erumnoſos dies hujus ſeculi.* Regula S. Bened. c. XV. Vorburger Gr. Tur. 9. 42. veterem uſum fuiſſe, ut in funere fidelium defunctorum una cum aliis lætitiæ canticis caneretur ALLELVIA. S. Hieron. Epiſt. ad Aletium de funere Ruffinæ.

ALLICH, allicha, univerſalis, catholicus. vid. ſupr. AL.

Allichun geſamenunga, catholicam communionem, Vetus Symb. Apoſt.

Die Kriſtenhait gotlich unt allich, Chriſtianitas diuina & univerſalis, Notker in Symb. Apoſt.

Allicha vel gemeinun gelouba, catholica fides, Notker. in Symb. Apoſtol. & Pſal. CIII, 9.

Allelichi, univerſitas, Notk. Pſal. 95. *ſi. Allelichi Kuotero unde ubilro.* Univerſitas bonorum & malorum.

ALLIZ, quàm, als. Vid. AL.

ALMANN, al mannes, homines, populus. Otfrid. III. 4, 15. *Porzicha ſinſi thie lagun ſol almannes*, quinque porticus repletæ populo. Chron. Sax. Vet. p. 968. b. 1350.

Communitas populi veluti Germanici, Suevici.

Alman chunne, humanum genus, Notk. Pſalm. LXXVI, 6.

Almannig, popularis, publicus, ad populum pertinens.

Almänning, loca publica & communia, in LL. Gothicis & Suecicis, *Ge. Stiernhielm. in Antiquat. Ling. Scandia-Goth.* Loccen. *L. 2. Antiq. Sueo-Goth.* 20. & *Lex. Jurid. Sueo-Goth. Almenningr*, univerſitas, *Hiſtor. Goth. Verelii.* Vid. Exerc. *ad n.* IV. *ſ.* 12.

Almenigi, vid. ſupra *Al.*

Almende, res ad publicum & Commune pertinentes, ut viæ publicæ, paſcua, plateæ, *Obſ. ad Königsh. append. ſ.* VI, 10. ſq.

Almende begriffen, occupata à privato, *Jus Argent. Lib. III. c.* 392. ſqq. quod fit vel propriâ auctoritate, illicitè: vel ex conceſſione Magiſtra-

ſtratus, idque pro aliquâ præſtatione, quæ vocatur *Almendzins*, & ſpeciatim *Grundzinſs*, Solarium, in recognitionem dominii directi in ſolo vel area. Conceditur etiam non ſuperficies, ſed tantum ſervitus in viam publicam & ſimiliter, veluti ſuggrundia, *Wetterdach*, *Kellerfenſter*, *Kellerhalſſe*, & inde dantur Cenſus.

Almuth, etiam pro *Almend* invenitur, *Webner. Obſ. Pract. voc. Waidgang.*

I.

ALEMANN, nomen proprium alicujus populi Germanorum, & ſpeciatim Suevorum, qui ſibi nomen hoc ſumſit, ſicuti vicinus Germanorum populus Francorum nomen ſibi adſcivit. Mentio tamen hujus Nominis magis apud Scriptores Latinos, quàm Teutonicos invenitur. Walafridus Strabus Abb. Augienſis Prolog. de Vita S. Galli: *Cum duo ſint vocabula, unam gentem ſignificantia, priori nomine* Alamanniæ *nos appellant circumpoſitæ gentes, quæ Latinum habent ſermonem, ſequenti* Sueviæ *nomine uſus nos nuncupat Barbarorum.* i. Teutonum.

Huc facit quod Hiſtor. de LandGrav. Thur. c. VI. *Partes viciniores Italicis, ſicut ſunt Bavaria, Suevia, dictæ fuerunt ab Italicis primò Alemannia & homines dicebantur Alemanni.*

Gregorius Turon. L. II. c. 2. *Vandalos ſecuti Suevi i. e. Alemanni, Galliciam apprehendunt.*

Procop. *l.* 1. *de bell. Goth.* Alemannos Suevis jungit.

Paul. Warnefrid. L. III. de Geſt. Longob. c. 18. *Droctulf Dux ex Suevorum* h. e. *Alemannorum gente oriundus.*

Otfridus præf. ad Salomonem Epiſc. Conſtantienſem ℣. 9. Conſtantiam in Alamannia ſitam Sueviæ attribuit:

Lekza ih therera buachi
ju ſentu in Suaborichi.
Volumen horum librorum
vobis mitto in Sueviam.

Auctor Fragmenti de Bello Saracenico Caroli M. ℣. 3979. inter auxiliares copias Saracenorum recenſet & Alemannos:

Alemanni thie loſen
ahtent ſih vile bitherbe.
devſen uehten thanvithere.
Alemanni fraudulenti,
Æſtimant ſe multum probos.
Teutones pugnant contra.

Sed non omnes Alemannos hîc intelligi à Poëta, ex ſequentibus patebit. At neque credendum eſt, Germanos ſibi id nominis in iſta notatione ſibi voluiſſe adſciſcere, quam ex Agathiæ Lib. I. tradit *C. Barthius ad Britton. pag.* 36. quod *colluvies* plurium populorum primitus hoc titulo deſignata fuiſſet: eaque nationis non Germanicæ, ſed Gallicæ, quod defendere ſatagit *Ph. Cluver. L. III. G. A. c. IV.* populis, qui decumates equos exercuerunt, quos leviſſimus quisque Gallorum & inopiâ audax conſtituit, teſte *Tacito de M. G. 29. fi.* nomen *Alemannorum* vindicans. Sed magis eſt, ut dicamus iſtud *dubiæ poſſeſſionis ſolum*, quod idem Tacitus vocat, à Suevis & Alemannis fuiſſe ereptum, & Gallos exercitores propulſos aut ſuppreſſos. Certè nec Agathias pro Gallica, ſed Germanica gente Alemannos habuit, idque ex Aſinio Quadrato ſcriptore rerum Germanicarum Romano. Lib. I. p. 536. Communitatem potius unitam aut *confœderatam* ſignificat Alemannorum nomen, ſicut & Franci talem confecerant. Nam apud Latinos Scriptores eodem ferè tempore utriusque populi Francorum & Alemannorum mentio fit. Vetuſtiſſima videtur, quod Antoninus Caracalla cognomen *Alemannici* teſte Spartiano uſurpavit. Deinde in Nummo Conſtantini M. Treveris excuſo, quum ibi Imperator triumpharet de Francis & Alemannis. Nummum exhibet Du Freſne Diſſert. de Numism. §. LV.

II. Orthographia.

Eandem exhibuit poſtea & V. CL. Morellus *Bernas*, *in Specimine Numiſm. vet. in pr.* Ex Cymeleio Swarzburgico, ſed contraria lectione per Alpha. Unde adhuc ſub judice lis eſt, quæ lectio in vetuſtis nummis monumentisve prævaleat? In nummis Fl. Julii Criſpi, Conſtantini filii, Cæſaris, etiam reperitur ALEMANNIA DEVICTA, CAPTA. Qui etymon à lacu *Lemano* deducunt, eo ipſo defendunt Scripturam per E. Ita Auctor Fragmenti Hiſtor. *apud Vrſtiſ. P.* 2. *pag.* 84. ait: *Illa tantum provincia* i. e. *Suevia à Lemanno fluvio vocatur Alemannia.* Confer. *Otton. Friſing.* 1. 8. Gobelin, *Perſona Æt. I. pag.* 69. Sic *Alliger* dictus in Gloſſ. Iſidor. quaſi Gallus ad Ligerim habitans. *Gloſſ. du Freſne.* Similiter *Alani à* Lano fluvio, *Iſidorus IX.* 2. quod tamen reprobat *C. Barth. d. l. pag.* 30. Verum enim vero ſicut Lemanus lacus & Rhodanus tempore Julii Cæſaris diviſit Provinciam ab Helvetiis: ita Ammiani Marcellini ætate Alemanni adhuc intra Rhenum ſive ultra Rhenum reſpectu Galliæ & Helvetiæ ſubſtiterunt, Rhenum nondum transgreſſi, ita ut multo minus ad lacum Lemanum progreſſi dici poſſint, *Lib. XV. §.* 7. At errant & iſti qui à Lacu Brigantino, *Bodenſee*, Alamannos dictos putant, inter quos *H. Bebelius Epit. laud. Suevor.* qui falſo Lemanus ab eis dicitur & ſine auctoritate. Quod enim Gobelin. Perſona Æt. 1. Cosmodr. p. 69. Lucanum Lib. I. Pharſal. allegat:

Deſeruere cavo tentoria fixa Lemano,

huc non pertinet. Lacus enim Lemanus Lucani Brigantinus non eſt. Sed Allobrogum qui hodie Genevenſis dicitur. Videtur autem ſcriptura eſſe promiſcua: quum etiam quoad originem Teutones & *Ala* & *Ale* promiſcuè pronunciarint. vid. de nomine & finibus Alemanniæ Vorpurg. T. I. pag. 475. T. II. p. 473. T. VI. p. 439. T. VII. p. 297. T. VIII. p. 343.

III. Sedes prima: Germania ad Rhenum.

Vopiſcus in Proculo: *Alemannos, qui tunc adhuc Germani dicebantur.* Unde cognomen *Alemannici* aſſum-

Digitized by Google

assumsit Imp. Antoninus Caracalla, Claudius, Gallieni successor, teste Spartiano. Ammianus Marcellinus *Alemannos* & *Germanos* promiscuè usurpat: fines tamen Lib. XXVIII. eorum figit Rhenum, Danubium & ultra Mœnum, Aurelius Victor de Caracalla: *Alamannos, gentem populosam, ex equo mirificè pugnantem, propè Mœnum, amnem devicit.* In Tabula Peutingeriana collocantur Suevi infra Alamannos ad Rhenum. Fuerunt enim Suevi. Walafridus Strabus de Vita S. Galli, Prologo: *Suevia & Alemania unam gentem significat: priori nomine nos appellant circumpositæ gentes, quæ Latinum habent sermonem.* Unde patet ulterius, rationem nominis à Lemano esse falsam, cum Latini vicini Suevos eos, non Alemannos dixerint. *ap. Goldastum T. I. R. Alem. P. II. p.* 143. ubi vocem *Altinaniæ* præter autoritatem genuinam in MSS. inventam idem Strabus rectè rejicit. Prima Alemannorum sedes inter Rhenum, Danubium & Mœnum: Reliquis Germanis, Chattis & Francis contermini fuerunt. Stephanus: Αλαμανοὶ, ἔθνος Γερμανοῖς πρόσχωρον. i. Alemanni gens Germanis contermina.

IV. Altera sedes extensa utrinque adhuc trans Rhen.

Post Taciti tempora Alemanni possessores agrorum Decumatum Gallos, ut dixi aut repressérunt aut subjugarunt, & sinum istum, quem vocat Tacitus, imperii partem vè provinciæ Gallicanæ, occuparunt. Sub Gallieno Imp. Chrocus R. Alemannorum Gallias pervagatus fuit. *Greg. Tur. L. I. c.* 30. Alemanni & vicini populi Italiam sub Aureliano Imp. incursionibus vexare conati, quos ille repressit, *Zosim. L. I. c.* 49. A. C. 354. Alamannorum Reges fuerunt Gundomadus, & Vadomarus, fratres, *Ammian. Marcell. Lib. XIV.* §. 9. & *XVI. §.* 9. Prohibuerunt, ne Romani prope Rauracum pontem suspenderent navium compage: sed & crebris excursibus vastarunt confines Galliæ. *d. §.* 9. *L. XIV.* Alemannorum alii *Lentienses* dicti, quorum fines ad lacum Brigantiæ, *Amm. L. XV. §.* 3. & ad tractus Rhetiarum, *Idem L. XXXI. §.* 10. Alemannorum reges Chonodomarius, Vestralpus, Vrius, Ursicinus, Serapio, Suomarius, Hortarius, apud Argentoratum confederunt, quum Julianus Trestabernas, munimentum, repararet. *Idem Lib. XVI. §.* 7. 8. Reges quinque, Regales decem, i. e. Duces, Fursten, post quos Optimates, vel Reguli, *die Herren.* Atque Regales debuerunt pedestres pugnare, *idem Lib. XVI.* §. 10. 11. *L. XVIII. §.* 2. Juthungi Alamannorum pars Italicis conterminus tractibus, *idem Lib. XVII. §.* 6. qui cum Prothingis, gente Scythicâ, *apud Zosim. L. IV. c.* 38. haud confundendi. Annales Francorum: An. DCCXXII. *Carlus Alamannos Baiocarios armis subegit.* Ann. seq. *Iterum Alemanni & Norici pacis jura temerare nituntur.* Munimentum Trajani trans Rhenum in solo Alamannorum reparavit Julianus, *idem L. XVII. §.* 1. Suomarii Regis Alemannorum pagi è regione Moguntiaci: eorum & Burgundionum fines Capellatium vel Palas, *idem L. XVIII. §.* 2. Ubi iterum Reges Alemannorum recensentur, Macrianus, Hariobaudus, Vadomarus, Vrius, Ursicinus, Verlalpus. Moguntiacum direptum ab Alemannorum Regali Randone, *Idem Lib. XXVII. §.* 9. Lis Burgundionum & Alemannorum de Salinis, *Idem L. XXVIII. §.* 12. i. de Salinis Halæ Suevorum fortè. In prædicti Regis Macriani locum Imperator Romanus Framoarium Bucinobantibus Alemannis ordinavit, quæ gens fuit contra Moguntiacum: *Idem L. XXIX. an.* 370.

V. Cis Rhenum.

Ammianus Marcell. *Lib. XVI.* & Zosimus *Lib. III. c.* 1. &c. referunt, sub Constantio Imp. & Juliano Cæsare, Alemannos cum Francis & Saxonibus ultra quadraginta urbes Galliæ cepisse, & liberum arcente nemine, Rheni transmissum apud Argentoratum habuisse: Quos tamen Julianus fortiter vicit & repressit. Planè Germanos cis Rhenum fuisse & permansisse, vel ex Germaniæ primæ & secundæ partitione constat. Sed hi nondum dicti Alemanni fuerunt. Idem Marcellinus Lib. XXVI. *Omnis hic annus* (365.) *dispendiis gravioribus rem Romanam afflixit. Alemanni enim perrupere Germaniæ limites, solito infestius moti.* Germaniæ scilicet minoris, Romanæ, CisRhenanæ, ubi sedem aliquandiu & regulos constituerunt: quos Constantinus Imp. cepit, Alemannis & Francis cæsis, *Eutrop. Lib. X.* Pacatus in Panegyrico Theodosio dicto: *Compulsus in solitudines avias omnis Alamannus.* A. 393. Eugenius tyrannus cum Alamannorum & Francorum Regibus vetusta fœdera ex more iniit, ut ex Sulpitio Alexandro refert *Gregor. Turon. Lib. II. c. IX.* Nec cessarunt tamen fines ultra Rhenum promovere. Sidonius Apollinaris:

> *Francus Germanum Primum, Belgamque secundum*
> *Sternebat, Rhenumque ferox ALEMANNE bibebas*
> *Romanis ripis: & utroque superbus in agro,*
> *Vel civis, vel victor eras.*

Ita ut ad Alsatiæ quoque possessionem pervenerint, à qua eos Tulpiacensi prælio Rex Francorum Clodoveus I. dejecit, *Illustr. Obrecht. Prodr. c. V. p.* 28. De illa victoria *Greg. Tur. Lib. II. c.* 30. Aimoin. *Lib. I. c.* 15. qui idem *Lib. III. c.* 97. refert, ab Alemannis Utrajuranos fuisse victos, & nullo impediente, Juranum saltum Alemannos pervagatos, captivisque plurimis abductis, cum ingenti præda ad propria rediisse.

VI. In Bojariam & totam German.

Bajuvarii quoque Alemannis accensiti sub Carolinis temporibus. Ita Aldricus Episc. Cenomanensis ex parte matris, dicitur *Alamannus sive Bajuvarius*, in Gestis Aldrici editis à St. Baluz. Miscell. Lib. III. pr. Verum diversi populi sunt propriè. unde in Partitione Ludovici Pii separatur

ratur Alemannia à Baiuwaria, *Capitular. an.* 837. *p.* 690. & Nithardus Lib. III. similiter distinguit, & vide etiam *M. Velser. L. II. Rer. Boicar. p.* 73. Planè nomen Alemanniæ vindicatum atque extensum fuit ad totam Germaniam transrhenanam; postquam enim Romani nomen Germaniæ coërcuerunt ad Germaniam minorem, cisrhenanam, Germaniam magnam ultra Rhenum maluerunt appellare Alemanniam. *Vopiscus in Proculo.* Fragm. Hist. apud Urstisium P. II. p. 84. *Quidam totam Teutoniam terram ALEMANNIAM dictam putant, omnesque Teutones ALEMANNOS vocare solent.* Henr. Hostiensis Cardinalis ad tit. X. de Feud. *De consuetudine Imperii non succedit nisi filius descendens. Imò revertitur feudum ad Imperatorem, & ipse confert, cui vult: sic vidi hoc quando fui in Alamañia per Proceres judicari. Histor. de Landgr. Thur. c. VI. fi.* Eoque modo & Franci hoc nomine utuntur, *Vid. Menag. Etymol. Gall. h. v.* At distinguit tamen aliquo modo Gobelinus Persona Æt. I. pag. 69. *Alemannia & Teutonia idem est, quæ licet multas in se habeat provincias, eodem tamen utitur idiomate: sed Germania major est, continet enim gentes multarum linguarum.* Idem Æt. V. c. XI. *Saxones occupantes terram in Alemannia bassa i. e. inferiori, inter Albiam & Rhenum fluvios & mare Oceanum;* Tandem Germania in duas divisa partes, Alemanniam & Saxoniam, quod Carolus IV. in Aurea Bulla c. V. describit: *in partibus Rheni & Sueviæ & in Jure Francico,* vulgò *im Reich:* &: *in illis locis ubi Saxonica Jura servantur,* i. *in Sachsen.*

VII. Versus Italiam & Hispan.

In Rhætias porrò, h. e. Provinciam Romanorum inter Italiam & Sueviam sese extenderunt Alemanni. Gobelinus Persona Æt. I. p. 69. *Inter Liguriam & Sueviam, quæ est pars Germaniæ, inter alpes sunt duæ provinciæ, videl. Rhætia prima & Rhætia secunda, in quibus ut refert Paulus Diaconus in Gestis Longob. (L. II. c. 15.) Græci habitare noscuntur: sed modò pro majori parte utuntur lingua Teutonica, ut expertus jam; quia ego aliquando profectus ab Italia versus Alemanniam in diœcesi Curiensi, audivi villanos sibi mutuò loquentes, & ego non omnino intelligens verba, quamvis Italicam linguam plenius intellexi, quæsivi ab eis, qui lingua loquerentur? me expedire non poterant: nihilominus penè omnes linguam Teutonicam sciebant ibidem habitantes.* M. Velserus *L. VII. Rer. Aug. Vind. p.* 317. testatur, Alemannicæ gentis Lentiensis pagi reliquias, nomine non admodum mutato in Rhætia, in quam posterioribus seculis cum reliquis plerisque Alemannis immigrarint, superare. Sed & in Italiam translatos ex Cassiodoro & Ennodio idem *L. VIII. p.* 337. refert. Denique etiam in Hispaniam Alemannos & Suevos migrasse constat, *Isidor. Hispal. Gregor. Tur. II.* 2. *H. Bebel. l. c. p.* 37. *sq.* Atque hinc intelligitur, quid Poëta Germanicus supra de Bello Caroli M. Saracenico in Hispania gesto, per Alemannos *die losen* innuat, fingit scilicet reliquias Alemannorum in Hispania, copias auxiliares Saracenorum.

VIII. Lingua Alemannorum.

Linguam Alemannorum Germanicam esse, vel inde conficitur, quod sint Germani: sed ut Germani in diversas abierunt nationes, ita etiam Lingua eorum in diversas dialectos. Inter eas præcipuæ fuere Francica & Alemannica, quarum illa mollior hæc durior. Utriusque differentia hodieque cerni potest imprimis ex translatione Bibliorum, præsertim Psalmorum & Cantici Canticorum. Notkerus in dialecto Alemannica Psalmos paraphrasi explicuit, ex Francica translatione J. Lipsius Glossas suas excerpsit. Cantici Canticorum translationem Alemannicam M. Freherus descripsit, & post mortem ejus Vœglinus aliquis edidit: Francicam cum Willerami paraphrasi P. Merula. Vnde est, quod Otfridus in præfatione Evangeliorum linguam Theotiscam horriditatis alicujus accusat, & intractabilitatis, intelligit enim suam Alamannorum dialectum, quâ Evangelia scripsit, & si promiscuè is utatur nominibus Francicæ & Theotiscæ linguæ, quum Franci tunc omnes Germani dicerentur. Sed ea de re etiam alibi. Vorburg Vol. VI. p. 22. ad A. C. 519. Hoc tempore qui Alemanni plerumque dicebantur, partim etiam Suevi vocati sunt: imò tandem Alemannorum nomen extinctum est, & huic circa Alpes Suicericum successit: ast in reliquis regionibus Suevicum mansit.

IX. Lex Alemannorum.

Ut aliæ Germanorum nationes, Franci, Saxones, Frisii, Burgundiones &c. adhuc in gentilismo versantes, leges sibi in lingua vernacula descripserunt, sic etiam Alemanni. Illorum leges postea sub regno Francorum, in linguam Latinam seu provincialem conversæ, & à Juris veteris peritis Christianis reformatæ atque à Regibus Francorum confirmatæ fuerunt. Id quod ex communi illarum legum Prologo, quem Lindenbrogius Legibus Baiwariorum ex Cod. ms. præmisit, constat: *Theodoricus Francorum Rex cum esset Catalaunis, elegit viros sapientes, qui in regno suo legibus antiquis eruditi erant. Ipso autem dictante jussit conscribere Legem Francorum & Alamannorum & Baiuwariorum unicuique genti, quæ in ejus potestate erat, secundùm consuetudinem suam. Addidit, quæ addenda erant, & improvisa & incomposita resecavit, & quæ erant secundum consuetudinem paganorum, mutavit secundùm legem Christianorum. Et quidquid Theodoricus Rex propter vetustissimam paganorum consuetudinem emendare non potuit, posthæc Childebertus Rex inchoavit, sed Chlotharius Rex perfecit. Hæc omnia Dagobertus Rex gloriosissimus per viros inlustres Claudium, Chadum, Iudonagum, & Agilulfum renovavit, & omnia vetera legum in melius transtulit, & unicuique genti scripta tradidit, quæ usque hodie perseverant. Hoc decretum est apud Regem & Principes ejus, & apud sanctum populum Christianum, qui infra regnum Merwungorum consistunt.* Theodoricus R. Francorum fuit filius Chlodovæi II. mortui A. C. 513. Childebertus fuit

fuit Theodorici frater, itemque Chlotarius, qui obiit an. 563. Cujus nepos Chlotarius II. ob. an. 631. ejus filius Dagobertus M. regnare cepit an. cod. 631. Plura de hac & ipsam Legem Latinam ex C. MS. cum translatione Germanica & notis inserui *Observationi XII. §. 7. & 27. seqq. ad Chron. Königsbof.* Sed cessante imperio Francorum, Alemanni Leges suas & in Latino & vernaculo sermone reformarunt, leges feudales à civilibus seu provincialibus separarunt, & in Comitiis publicarunt, quarum illas nuper edidi, has si DEVS vitam viresque, atque otium concesserit Respublica, etiam editurus.

X. Ducatus Alemanniæ.

Alemannos non unico, sed pluribus Regibus divisim gubernatos olim fuisse, ex superioribus patet, idque usque ad fatalem Tulpiacensem cladem, post quam ii, qui Francorum imperio subjecti fuerunt, Duci paruerunt, & postea Ducatus Alemanniæ sive Sueviæ fuit erectus. Ducis quoque mentio in dicta Lege Alemannorum fieri solet, id contigit seculo VI. *Schobing. ad Vadian. ap. Goldast. T. 3. Rer. Alem. p. 111.* H. Vales. *L. 24. Rer. Franc. p. 476.* Ill. Obrecht. *Prodr. c. X. p. 214.* Notandum autem est, Duces Alemanniæ priùs extitisse, quàm Ducatus Alemanniæ seu Sueviæ. Etsi Dux gubernabat totam illam provinciam Alemannorum Francis subjectam, tamen Ducatus erat officii magis nomen, quàm territorii, quod postea etiam aliis Ducibus fuit adjectum. Qua de re audiendum Fragm. Chron. Franc. apud Vrstis. P. 2. pag. 83. *Anno Dom. MXCII. Principes Alemanniæ ad defensionem S. Matris Ecclesiæ unanimiter convenerunt, sibique ad hoc negotium exsequendum fratrem Gebehardi Constantiensis Episcopi, Bertholdum de Zeringen ducem totius Sueviæ constituerunt, qui nondum DUCATUM aliquem habuit, etsi jamdudum nomen ducis haberi consueverit. A. D. MCXXV. Henricus Imp. rebus humanis exemtus est. Hujus sororem Agnetem pater suus Henricus Imp. cuidam Friderico de Castro Stauffen, ob opem sibi ferendam, in matrimonio tradiderat, eique DUCATUM ALEMANNIÆ dederat, quem Bertoldus de Zeringen ex nobilissimis optimatibus regni priùs possidendum acceperat. Fridericus igitur Dux Suevorum & gener Imperatoris factus, Bertoldum pacem facere coëgit. Conditio autem pacis talis fuit: ut Bertoldus DUCATUM exsestucaret, sic tamen ut TUREGUM nobilissimum Sueviæ oppidum, à manu Imperatoris ei tenendum remaneret. — Bertoldus igitur quamvis in hoc negotio Imperatori cesserit, tamen strenuissimus ac fortissimus fuit: qui vacuum exhinc nomen DUCIS gerens, id quasi hereditarium posteris reliquit. — omnes enim usque ad præsentem diem Duces dicti sunt, nullum Ducatum habentes, soloque nomine sine re participantes. Nisi quis Ducatum esse dicat, Comitatum inter Juram & montem Jovis, quem post mortem Wilhelmi Comitis, filius suus Conradus ab Imp. Lothario suscepit: vel a Ducatu Carentano, quem nunquam habuerunt, Ducis eos nomine honorandos contendat: in aliis tamen rerum & honoris non parva pollentes magnificentia.* Convenit Jac. de Königsh. Chron. quod Ducatus Sueviæ cœperit an. 1092.

& desierit an. 1268. *pag. 395. & 429.* & vide de hac re diss. meam peculiarem.

Alemannus, fluvius, qui juxta Kelhemum intrat Danubium, *Aventin.* hodie *Almul*, Jo. Is. Pontan. *L. 2. Orig. Franc. c. 2. fi.*

Alamanguegus. Man spricht die Franzosen, Galli die seint witzig vor der sach. Itali die Walhen in der sach, die Tutschen nach der sach. Geiler. Keyserspers. Narr: Schiff. fol. 42.

Algowe, Almangawe, terra Alemannorum ad Alpes. Vadian. *Freher. 1. Orig. Pal. c. V.*

Albegowe, Algoia, Algew. Mabill. Act. S. Bened. sect. IV. P. 2. p. 432.

ALGIUUEORE, ignarium: Glossæ MS. ASax.

[ALH, anguillam, (hodie *aal*) Gloss. Monse. p. 346.]

[ALILIHHI. Canonicas, i. Hagiographa. Gloss. Monseens. p. 350.]

[*Alliha*, Canonicas. ibid. p. 375.]

ALMACHTICHKAIT, Majestas. Aur. Bulla Caroli IV. Imp. c. XXIV. *als ein schuldig man der Almächtickait*, utpote Majestatis reus. vid. Instit. J. Pub. T. 2. p. 250.

ALOD, *alode*, *alodis*, *allodum*, *allodium*: [Nemo facilius voc. *Allodium* aliunde, quam ab *all*, omnis & *od*, deduxerit, quæ duæ voces conjunctæ, *omnimodam proprietatem*, vel propriam possessionem indicant. Diecm. Spec. Gloss. Lat. Theot. pag. 89.] prima, quod sciam, hujus vocis mentio exstat in Lege Salica cap. LXII. & opponitur *Alode & alode terræ*, *Salicæ terræ*, quoad successionem heredum, quod in terra Salica mares excludant fœminas, in alode non item. Textus meretur apponi, is quidem in repetitæ prælectionis codice Carolino brevior habetur, hoc modo:

LXII. de Alode.

I. *Siquis homo mortuus fuerit, & filios non dimiserit,* (reliquerit) *si pater aut mater superfuerint, ipsi in hereditatem* (alodis) *succedant.*

II. *Si pater aut mater non superfuerint, & fratres vel sorores reliquerit, ipsi hereditatem obtineant.*

III. *Quod si nec isti fuerint, sorores patris in hereditatem ejus succedant.*

IV. *Si verò sorores patris non extiterint, sorores matris ejus hereditatem sibi vindicent.*

V. *Si autem nulli horum fuerint, quicunque proximiores fuerint de* paterna *generatione, ipsi in hereditatem succedant.*

VI. *De terra verò SALICA nulla portio hereditatis mulieri veniat: sed ad virilem sexum tota terræ hereditas perveniat.*

In veteri verò & primæva Lege Salica, quam Heroldus & Wendelinus conservavit, ita habetur plenius, quamquam in §. 3. & 4. vocabula *matris* & *patris* transposita videntur.

Tit. LXII.

De Alodis.

I. *Siquis mortuus fuerit, & filios non dimiserit, si pater aut mater superstites fuerint, in ipsam hereditatem succedant.*

II. *Si pater & mater non superfuerint, & fratrem aut sororem dimiserit, in hereditatem ipsi succedant.*

Digitized by Google

III. *Si isti non fuerint, tunc soror matris in hereditate succedat.*

IV. *Si verò soror matris non fuerit, sic soror patris in hereditate succedat.*

V. *Et postea sic de illis generationibus, quicunque proximior fuerit, ipsi in hereditate succedant, qui ex paterno genere veniunt.*

VI. *De terra verò Salica in mulierem nulla portio hereditatis transit, sed hoc virilis sexus acquirit; hoc est, filii in ipsa hereditate succedunt.*

VII. *Sed ubi inter nepotes aut pronepotes, post longum tempus, de alode terræ contentio suscitatur, non per stirpes, sed per capita dividantur.*

At in Lege Francorum Ripuariorum legitur:

Tit. LVIII.

De Alodibus.

I. *Si quis absque liberis defunctus fuerit, si pater materque superstites fuerint, in hæreditate succedant.*

II. *Si pater materque non fuerint, frater & soror succedant.*

III. *Sin autem nec eos habuerint, tunc soror matris patrisque succedant, & deinceps usque ad quintum geniculum, qui proximus fuerit, in hæreditatem succedant.*

IV. *Sed dum virilis sexus extiterit, fœmina in hæreditatem aviaticam non succedat.*

Applicat Wendelinus in Gloss. Salico p. 183. hæc verba exceptionis ad Successionem in bonis Salicis, quum loquantur tantum de Alodibus. *Vid. Exerc. ad π. XLI. §. LXII.* ubi tamen nolim dicta, quod Alode mobilia, Terra Salica immobilia denotet: sed utrumque immobilia sunt, sed diversi generis. Vid. Not. ad Betsium de pact. famil. c. VIII. §. 30. Imò verò in Lege Angliorum tit. de Alodibus. 7. *Hereditatem defuncti filius, non filia, suscipiat. Si filium non habuit, qui defunctus est, ad filiam pecunia & mancipia, TERRA verò ad proximum* paternæ *generationis consanguineum pertineat.* adde seqq.

Et in Lege Baiwariorum Tit. XVII. *§. 3. De his qui propriam alodem vendunt, vel quascunque res &c.* Et mox: *mei antecessores tenuerunt, & mihi in alodem reliquerunt.*

Ex his patet (I.) *Alode* non præcisè significare hereditatem vel rem hereditariam, in qua jure hereditario succeditur, ùt putatur vulgò, nam etiam in ejus opposita specie, *Terra Salica* successio hereditaria locum habuit, etsi ad sexum masculinum tantum restricta. (II.) Neque *originem allodiorum* ex jure belli demum cum *M. Anton. Dominico de Prærog. Allod. c. 1.* arcessimus, sed potius ex jure pacis & primæva terrarum occupatione, quo gentium jure gentes discretæ, regna condita, dominia distincta, agris termini positi, ædificia collocata, ut loquitur Hermogenianus IC. *l. 5. de J. & J.* Itaque Franci Remp. suam fundantes res in privatas & publicas distinxerunt. Publicæ res etiam *Bona Reip.* & postea *Coronæ* & *Fisci* appellata; & quum hæ partim ad statum Reip. & S. Potestatis Regiæ conservandum destinatæ, partim ad Procerum Regni, qui munera & honores Salæ vel Curiæ Regiæ gerebant, sustentationem: hæ speciatim *Terræ Salicæ* appellatæ, utrobique porrò & in Regno bonisque Coronæ, & in Terris Salicis Procerum eadem succedendi ratio obtinuit, quæ hodièque dicitur successio Legis Salicæ. Post Carol. Degrassalium Carcassonensem & Jo. Feraldum Dominicus *de Prærog. Allod. c. VII. 4.* Et Car. Molinæ. *Tit. 1. ad Consv. Paris. §. 1. n. 1. & §. 19.* Terram Salicam appellat ipsum quoque sacrum dominium Francorum Regis suæque Coronæ patrimonium. Et B. Rhenanus: Salicas terras vocari solere propria Principum libera prædia atque immunia. conf. H. Jun. in Batav. c. 9. pag. 185. (III.) Prior autem species rerum *allodialium* privati erat juris & plenioris, quam Res Salicæ: quæ etsi non fuerunt feuda seu beneficia, quippe quæ tum temporis nondum erant hæreditaria, ne quidem ad filios transmissibilia; sicut Res Salicæ: tamen cum beneficiis eatenus conveniunt, quòd utrumque genus à bonis Coronæ decerptum abinde dependet, etsi Terra Salica minus, Beneficia magis: alode verò nullo modo, nisi ratione jurisdictionis & territorii. Conf. *Dominic. de Prærog. Allod. cap. VIII. 5.* vid. Chifflet. *Vindic. pag. 454.* Itaque ut in superioribus Legibus Alode & Terra Salica opponuntur, ita in sequentibus Kapitularibus (IV.) *Alodum* & *Beneficium.* Karolus M. in Kapit. V. anno DCCCVI. c. 8. *Audivimus quod alibi reddant benecium nostrum ad alios homines in proprietatem, & in ipso placito, dato pretio, comparant ipsas res iterum sibi in alodum. Quod omnino cavendum est.* Ubi *proprietas* & *Alodum* idem sunt. Et c. ult. *si aut in beneficio aut in alode annonam habuerit.* Et passim. Imò etiam id quod concessum fuit ex allodio, adhuc appellatur (V.) *alodum* à Ludovico Pio in Confirmatione Abbatis Monasterii Aniani An. 821. ibi: *constat per chartam donationis prædicti patris vestri eundem Monasterium, genitoris nostri prius, & denuo nostrum esse alodem.* Scilicet quia non erat in beneficium datum, neque debebat ulla servitia militaria, nec dona, sed solas orationes, ut constat ex Notitia ejusdem Imperatoris an. 817. pag. 592. Conf. *Dominic. de Prærog. allod. c. XII. 1.* (VI.) Est itaque hactenus *Alode* Francis, quod *Adelerbe* Alemannis, de quo supra: hodiéque vocamus *Erbeigen*, proprietas hereditaria. *Heredium* priscis Romanis; Varro *de R. Rust. L. 1.* tradit, Romulum bina jugera viritim divisisse, quæ quod heredem sequerentur, *Hæredium* appellasse. (VII.) Unde porrò quum *Alode* propriè per successionem hereditariam acquireretur, opponitur etiam Acquæstui, aut rebus comparatis, *Errungenschaft.* Charta fundationis Monasterii Laurishamensis regnante Pipino Rege an. 764. *Legibus obvenit vel undecunque tam de Alode quàm de Comparato seu de quolibet attractu, ad nos noscitur pervenisse.* Jus Alem. Prov. cap. CCXIV. *Erbaigen mag ain man bas behaben vor gericht, dann gekauftes aigen.* Scilicet ob periculum evictionis. *vid.*

Digitized by Google

AL.

Guillimam. Habsburg. 2. 4. *pag.* 62. ALTAIGEN videtur quoque dictum. Literæ investituræ super Dominium Steinthal Rudolphi II. Imp. *die Burg zum Stein — Ein zehent zu Ober Ebenheim, genant der Friedelzehent, gehet von dem Altenstigen.* (VIII.) Accipitur tamen deinde promiscuè allodium proproprietate quoque comparata. Carolus M. in Kapitulari ad Episcopos *pag.* 533. de Presbyteris conquestus, ait: *post ordinationem verò de rebus cum debuerant Ecclesiis servire, emunt sibi alodium & mancipia & ceteras facultates.* Gerardus Augiensis in Synonymis. *Allodium, Furwerg, fundus.* Conf. *Dominic. de Prærog. allod. c. X. & XIII.* (IX.) Casenenus in Originibus Francicis, adjectis Dictionario Etymol. Francico Menagii, Alodem dictum putat ab *A* privativo, & *Los*, sors, eique oppositum fuisse vocabulum *Sortium*, h. e. Feudorum. id quod *μέγα λίαν κίτημα.* Sortes enim nihil aliud quàm generatim possessiones significant, ut ex ipso textu Legis Burgund. apparet. Confer Glossar. Lindenbrogii. Hottomannus L. 1. de antiq. regno Galliæ c. X. (X.) Allodium & Terram Salicam pro iisdem habet: à quo dissentit Ant. Dominicus de Prærogat. Allod. cap. VII. 4. Res ita componenda: Bona Francis & Germanis generatim divisa in Allodia & Feuda. Allodiales res vel simpliciter tales sunt, Allodia in specie dicta, & Terris Salicis opposita: vel secundùm quid, non peræquè, certè non quoad successionem omnigenam, & hæ vocantur Terræ Salicæ, quæ quoad naturam genericam & dominium plenum, conveniunt cum Allodiis, & species Allodii in genere dicti esse potest: sed differentia specifica à diversitate successionis & sexus pendet.

ALLIV, sana, sanas, Kero. vid. supra in *AL.*

ALOOSNIN, redemtio, erlösung, liberatio, Isid. cont. Judæ. cap. V. §. 7. Sax. *Alys*, supra A.

ALP, Alpen, vid. Alben.

[ALPA linea. Glossæ Monseens. p. 385.]

[*Alpun* subucula. Gloss. Monseens. pag. 321. Ephoth. p. 325.]

ALP, *Alf, Elf, Elve*, incubus.

Rob. Scheringam de Angl. Gent. Orig. c. 14. p. 320. ex Edda plures deos deásque Germanorum refert, interque eos Lemures nocturnasque larvas, quas ELVAS vocabant. *Apud nos sanè superstitio hæc*, inquit, *& stulta credulitas inter vulgus nondum desiit; nescio enim quas vetulæ fabulas de ELVIS (nobis alio vocabulo Fayryes nuncupatis) pueris & puellis suggerunt, quibus teneros animos ita imbuunt, ut nunquam anilia illa deliramenta deponant, sed aliis tradant, & Elvarum choros interdum in cubiculis saltare, interdum (ut ancillis benefaciant) pavimentum verrere & purgare, interdum etiam manuarid mold molere solere vulgò prædicent, atque hujusm. spectra sæpe apparere affirment.*

ALRVNA, magica mulier, exprimit vox idem quod hodie vocamus *kluge oder weise Frau*, Runan enim in specie etiam secreta revelare notat, vide infra *Runa*. *Al* verò gradum supremum ut aliàs significat. aut contractum ex Adel. Jornandes de Reb. Get. c. XXIV. *Filimer Rex Gothorum reperit in populo suo quasdam magas mulieres quas patrio sermone Aliorumnas is ipse cognominat.* Nisi totus fallor pertinet huc *Velleda* & imò *Aurinia* apud C. Tacit. de M. G. 8. de fœminis Germanorum: *Ineesse quin etiam sanctum aliquid, & providum putant: nec aut consilia earum aspernantur, aut responsa negligunt. Vidimus sub D. Vespasiano Velledam, diu apud plerosque Numinis loco habitam. Sed & olim AVRINIAM & complures alias venerati sunt, non adulatione, nec tanquam facerent deas.* Sed *Aurinia* omnino detorsum ex *Alrunia* arbitror. vid. supr. *Ab von.* Atque fuit & masculorum nomen proprium ALRIN. Fragm. MS. de Bello Hist. Caroli M. *v.* 2970.

Alrin von Normandie
unde andere Gesellen fine.

Ol. Wormius *de Literatura Run. c.* 3. & *Fastor. Dan.* L. I. c. 1. *Adel Runer* viros atque fœminas Literatos atque Magos vocitatos autumat, & exinde corrupta, *Alruna, Alurinia, Aliorumna, Alioruna.*

Alrunis quum consuetum esset Mandragoræ radicibus uti, hinc *Alraunichen* hodieque dicuntur istæ radices in magicum usum præparatæ: vid. Mathiol. in Dioscor. Lib. IV. Ge. Stiernhielm Præf. ad Vlphilæ Evang. ait: *Literæ majoribus nostris* Runæ *dictæ sunt, à* Roena *discere, experiri, erudiri, qua notatione dicitur mulier Alruna, i. e. omniscia, saga seu Fatidica. Islandis Fiolkunni i. multiscia. Hodie Wisquinna i. mulier sapiens. Ob eandem causam dictæ sunt Imagunculæ, ex radicibus mandragoræ efformatæ, Alruner, quibus, ut omniscii abutuntur homines vani & superstitiosi, singulari adhibito cultu, vice oraculorum, quorum responsis latentia & futura sibi patefieri temerè & impiè credunt.* [Conf. Diecmanni specimen Gloss. Latino-Theotisci. p. 146.]

In Cant. Cant. VII, ult. vocatur *arzatuuurz. Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris. Die arzatuuurze stinkent vile drabo in unseren porton.* ubi vide quæ ad Willeramum p. 143. Voegelinus annotavit: *Arzatwurz die fürnembste, hailsambste, und am lieblichsten riechende Gewurz: als da sint ALRAUNICHEN. Wie davon in der Auslegung Bischoff Haimons zu Halberstatt ausfurlicher zu seben.* Haimo verò hæc habet: *Mandragora herba est aromatica, cujus radix similitudinem habet humani corporis; poma ejus optimi sunt odoris, in similitudinem pomi Matiani, quod nostri Malum Terræ vocant. Hæc herba rebus medicinalibus aptissima est. Nam ferunt eos, qui incommodo vigiliarum laborant, haustu hujus pomi relevari, & posse dormire. Item ferunt eos, qui ob cutam secandi sunt, si exteriorem ejus corticem biberint, non sentire sectionem vel adustionem.* Jo. de Janua: *Mandragora est genus pomi, similis parvo peponi odore & sapore vel specie. Vel quia habeat mala suave redolentia in magnitudinem mali Maciani. Unde & eam etiam Latini vocant malum terræ. Hanc Poetæ Antroporeos apellant, quia habeat radicem formam hominis similantem. — cujus cortex vino mistus ad bibendum datur illis, quorum corpus propter curam secandum est, ut soporati dolorem non sentiant. Hujus species duæ sunt, Fœmina foliis lactucæ similibus, mala generans in similitudinem prunorum. Masculus foliis Betæ similibus. De hoc autem pomi genere quidam opinantur, quod acceptum*

in eſcam, fœminis ſceleribus fœcunditatem pariat. Gen. XXX. Vid. infr. *Arzatwurz.* Et Opitium in præf. ad Rhythm. de S. Annone. Vide quoque duas picturas apud *Lambec. 2. Bibl. Cæſ. 7, 6.* & quæ ibi ex Joſepho adducit.

ALS, vim negativam & excluſivam habet quandoque. Vetus verſio Alemannica Cantici Canticorum c. 1. ℣. 4. *Wir ſprunzegen unde vrowen unſih an dih als an uns ſelbon.* Willeramus Latine ita reddit:

In nobis minimè, tantum lætabimur in te.

P. Merula & Fr. Junius legunt *Els:* unde poſterior ait, ſibi nusquam negativam iſtiusmodi particulam apud alios ſcriptores Alemannicos obſervatam: ſed juxta commune veteris Theotiſcæ linguæ idioma ſcriberetur, inquit, *nalles.* quod quidem *non* denotat. Verum MS. Ambroſianum, de quo P. Lambec, L. II. Bibl. Vindob. c. correctius legit ALS, quam, magis quam. Convenit cum idiotiſmo Ebraico & Helleniſtico. Lucæ XVIII. 14. κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος. quod Gothus reddit: *thau raihtis gains.* i. quam juſtus iſte. [Legendum eſſe *nals*, non *els*, patet ex Codice Uratisl. vid. Not. Scherz. ad locum Will. cit.] Conf. Rhythm. de S. Annone ℣. 11. ubi *Als* ſignificat *ſicut.*

Als, omnino, enixè, Jus Alem. Feud. cap. XXI. de vaſallo, qui inſtare debet apud dominum precibus: *Er ſoll dem Hern als liebe tun, das er es tu.* enixè exoret dominum, ut faciat.

ALSACH, Alſaccia, Alſatia, in Lib. Ripuar. Tit. LVIII. *Ripuarius nullum hominem regium, (Salicum) Romanum*, (Provincialem) *vel tabularium interpellatum in judicio non tangeret, & nec alſaccia requirat.* Videtur eſſe à Sach, Saca, cauſa, itemque emenda, mulcta: *Gloſſ. du Fresne. Saca.* Infra *Sakan, Sacchan.*

ALSAM, eodem modo, eben alſo, *Jus Feud. Alem. c. 12. §. 3.*

Alſaman, ſimul. Otfrid. IV. 9, 36.

Gibot er, thaz ſie ſazin,
mit imo alſaman azin.
Juſſit, ut ſederent,
cum ipſo ſimul ederent.

Alſamanon, congregare. Otfrid. IV. 7, 86.

Thaz ſie thes thar giafolon,
ſine druta alſamanon.
Ut hujus rei attenti,
ipſius fideles congregent.

(conf. de hoc loco ſupra voc. Afolon.)

Alſement als gar, omnia ex toto. Jus Argent. MS. Lib. I. *Swen der munsmeiſter dem Biſchofe die ɣſen der pfennigmal ufgit, ſo git er uf* [*der*] *zwei der pfennigmal, und zwei de helblingmale, unt dernach ſo git er die andern alſament als gar uf, das er bihebet mit dem eide, das er nichts nicht habe.* Quando monetarius ferramenta in quibus denarii formantur, Epiſcopo reſignabit, reddet ei duo in forma nummorum, duo in forma obulorum, præterea alia omnia ita ex toto reſignabit, quod

jurabit, ſe nec habere plura. conf. ſupra voc. *Al.*

ALSE, Elſe, Eliſe, Elle, Ille, fluvius Alſatiæ, unde ipſi nomen: Jus Argent. Lib. I. c. LVIII. §. 2. *Piſcatores debent piſcare ad opus Epiſcopi — in Alſa uſque Ebersheim. in Bruſca uſque Mollesheim.* i. *Die Viſchere ſullent viſchen dem Biſchove — in der Illen bis zo Ebersheim: in der Brus bis ze Mollesheim.* Olim Triboccorum terra, V. Obſ. XIX. §. 8. ſqq. in Chron. Königsh. Eliſaza vocatur à Nithardo Lib. III. Eliſazam ad Zabarnam introiit. *Elisgaugium*, Ellsgau, Alſatia vocatur apud Mabill. in Vita S. Popponis Abb. Act. S. Bened. Sec. VI. P. I. pag. 581.

Aleſaciones, Alſati, Fredegar. c. 37. Eliſatii Comitatus duo in diviſione an. 870. B. Rhenan. Lib. III. Rer. Germ. p. 531. Alſatiæ vocabulum recens eſt, ætate Caroli M. aut circiter natum, in cujus privilegiariis diplomatis, quibus Lebrahenſe cœnobium exornat, ſcimus Alſatienſis pagi mentionem factam. In diplomate Imp. Lotharii an. 845. pagi Alſaiindæ mentio fit, Illgau, *Vid. Obſ. VIII. §. 10. ſq. ad Chron. Königsh.* Athicus enim etſi in Alſatia ſedit, Dux tamen Germaniæ fuit nuncupatus, ib. p. 508. 511.

Alſatia, Alſati, Alſazen, die an der Ill ſizzen. Accolæ Illæ fluminis: Incolæ provinciæ aut pagi illius. Idem vocabulum habetur in verbis, Landſaſſen, Schrifftſaſſen, Ambtſaſſen, Erbſaſſen. Quod Saxonia inferior per *Satten* pronunciat. Quod non confundendum cum vocabulo Saſſen, Sahſen, Saxones, à *Sabs* pugio. Qui diſtincti in Altſaſſen, & Engelſaſſen, i. e. in Saxones aborigines, & colonos Anglicos. *Beda Lib. V. Hiſt. c. X.* Holſati etſi inter Saxones antiquos referendi, nomen tamen non idem eſt, quod *Altſaſſen*, cum hi latius pateant, ſed ut habet Adam. Brem. Lib. II. c. 8. *Holzati dicti à Sylvis quas accolunt.* conf. infr. Voc. *Sez.*

Alſatia quondam Helvetiorum portio fuit, ſicut Cæſar, Strabo, Ptolom. Tacitus deſcribunt, ait Aventin. L. VII. p. 450. Conf. Etym. Gall. Menagii v. Alſace.

Eliſatia etiam eſt villa in Epiſcopatu Trevirenſi, Cæſar. Hiſt. L. 10. c. 29.

Elcebus, elkebus, ἔλκηβος, Ptolomæo opidum Alſatiæ ad Ellam fluvium inter Argentoratum & inter Argentuariam. Nomen tractus Illenſis propriè, quod oppido deinde inditum videri poteſt; eſt enim vox compoſita ex nomine fluvii, *Ell* & *Kew*, *Gew*, Gaw hodieque, Ell vel Illgaw, tractus ad Illam fl. In diplomate Dagoberti R. vocatur ILLECHE, *vid. Obſ. X. ad Chron. Königsh. pag. 593.* Nec opus emendatione Cluverii *Lib. II. Germ. Antiq. c. XI.* Verum ut *Ellgau* eſt nomen tractus poſſeſſorum ad Ellum fluv. ita nomen opidi vel potius Caſtri, *einer Veſte oder Veſten Huſes*, uti tunc vocabatur, non *Ellgau* fuit, ſed *Ellgau-hus*, h. e. caſtrum ad defendendum Ellgau. Id quod Ptolomeus pervertit in *Elké-bus.* Sic in altero tractu Alſatiæ, Suntgovia, conditum caſtrum ad molendinum publicum contra invaſiones diffidatorum defen-

Digitized by Google

dendum, *Mül-hus*, Mulhusium conditum. Quale & Thuringi exstruxerunt. Ex his porrò observata dignum, *Pagum* Alsatiæ, ut in antiquissimis documentis vocatur, ex pluribus constitisse, *goviis*, *gauen*. Ex quibus *Alsatia propria* fuit & primævæ occupationis, quâ Alemanni Brisgovienses, Triboccis suppressis, utramque Illi ripam occuparunt, *Illgaw*. Hi extenderunt limitem versum meridiem usque ad Helvetiæ fines, occupantes Suntgoviam, ab ista plaga denominatam. Ad Occidentem ad Wosgoviam, Wosgau: ad septentrionem, ad Nemetes sive Speiergau. Ut itaque vulgaris opinio, quasi *Pagus* & *Gau* synonyma sint, non perpetuo vera sit. Atque de Alsatiæ limite veteri & novo hæc congessimus:

De Limite Alsatiæ Septentrionali.

EXtra controversiam est, & ex Scriptoribus vetustis Græcis & Romanis comprobatum, Tribocos, qui postea Alsati nuncupati, contiguos fuisse Nemetibus, qui Spirenses postea vocati. Et confitetur hoc Chiffletius in Alsatia vindicata c. I. *Alsatia*, inquit, *ad septentrionem Nemetibus terminatur*. Fuit itaque Alsatiæ pagus, uti appellatur veteribus, confinis Pago Spirensi, *dem Speiergaw*: & sæpe uterque ab uno Landvogto seu Advocato Prov. gubernatus.

Postquam vero pagum Speiergaw Elector Palatinus Rudolfus anno 1333. ut Advocatus Provincialis, Landvogt, administravit indultu Ludovici Imp. eâ occasione totus ferè pagus Spirensis (exceptâ civitate & Episcopatu) Palatinatui diversis titulis fuit adjectus: Fatente Frehero, Consiliario Palatino *Orig. Palat. c.* 14. Lehman. *Chron. Spir. L. IV. c.* 7. Unde factum, ut inter Speiergaw & Elsaz intermedii sint fines Palatini territorii hodie: Indeque porrò concluditur, ut quidquid non expresse continetur hîc finibus Electoratus Palatini, id ad Alsatiam pertineat versus meridiem. Speciatim verò Alsatiæ fines septentrionales ad fl. Lauter se extendere & Weissenburgum includere, & ad Palatinatum non pertinere, probatur 1. ex Catalogo Locorum, quæ ad Palatinatum ex pago Spirensi fuerunt adjecta, quem ex vetustis Diplomatibus contexuit Freherus, in quo nulla mentio Weissenburgi. 2. Ex pacto Joh. Ep. Arg. & Confœderatorum contra invasores, dictos Anglos, an. 1362. in quo inter Civitates Alsatiæ imperiales expresse Wissenburg recensetur. Itemque 3. ex alia confœderatione Ludovici El. Palatini ut Advocati Prov. Alsatiæ & civitatum Alsatiæ, de an. 1446. ubi itidem Wissenburg inter eas refertur. 4. Ex Sententia Frid. III. Imp. de an. 1442. inter Abbatem & dictam Civitatem, in qua vocatur *Die Stadt Weissenb. im Elsaz gelegen*. 5. ex Sententia Maximil. I. Imp. inter easdem litigantes, an. 1518. ibi: *Abt und Convent des Stiffts zu Weissenburg im Elsas*. Unde errat Lehman. *Lib. IV. Chron. c.* 9. qui Weissenburg ad Pagum Spirensem refert, sine adducto aliquo documento. 6. Ex subscriptione Rec. Imp. Spir. 1529. 33. *Gold. Tom. III. p.* 504. 7. è privilegio Caroli IV. Imp. Falckensteiniano de Phalburgeris an. 1372. Unserm und des Reichs Landvogte in Elsazze den Burgemeistern, Reten und Burgern gemeinlich zu Hagenowe, Wissenburg, Sels, und darzu allen Steten in Elsazzen.

Denique non ad Lutram tantum, sed usque ad *Queicham* fluv. fines Alsatiæ sese porrigunt, & *Landaw* includunt. Probatur ex Diplomate Rudolphi I. Imp. de an. 1291. in quo declaratur hæc civitas Imperialis & quod semper maneat membrum Landvogtiæ Alsatiæ, iisdemque libertatibus, immunitatibus & juribus gaudeat, quibus Hagenoa civitas. Denique ex Instrumento, omni exceptione majore, Pacis Westphalicæ, Cæsareo-Gallico §. 73. ubi inter Decem Civitates Imperiales *in Alsatia sitas*, expresse recensentur Weissenburg, Landau. Unde alius *Lehmanni* error notandus, qui & Landaw ad Speiergaw sine fundamento refert.

De limite meridionali. Sundgau.

J. Cæs. L. VI. *Arioviſtus Rex Germanorum in eorum* (Sequanorum) *finibus consedit, tertiamque partem agri Sequani, qui esset optimus totius Galliæ, occupavit*. Id quod Franc. Guillim. *L. II. Habspurg. p.* 66. exponit de iis agris Sequanorum, qui inter Vosagum & Rhenum nunc quoque & hoc solum in tractu, priscum aliquam partem retinent vocabulum SVNDEGAV, *Sequanorum ager*. Inferiora ad fines usque sive opidum Marckhelshem quod is utriusque Episcopatus Basil. & Argentor. limes, & Superior Alsatia & Sundegeu nominatur. Sed vide Inf. S. Idem *p.* 68. Ipse fl. Ellus ortus Vosago, qui Juraſſi pars est, scindit mediam & in superiorem inferioremque situ disparat. Aimo eand. in duos Comitatus scindit, nominatque Comitatum Alesatium & Sugitensem, h. e. Suntgoviensem, &c. Munster. *L. II. Cosmogr. XI.* Suntgoviam ad Alsatiam refert. Idem Guillim. *pag.* 73. amnis Duras qui in Ellum influit, ac Sequanos, sive quam regionem nunc Sundgeu vocant, ab Alsatia superiore dividit, ita quidem ut ejus (Tann) jam suburbium sinistro fluminis, Elsatiæ superioris sit.

Idem p. 331. *Mulhusium Elsatiæ opid.*

C. à Lerch, *de Ord. Equestr. ap. Limn. Add. l.* 6. 3, 70. Der Elsassische Adel ist des Reichs- und Kayserl. Immedietet, so am untern Elsass von der Eckenbach anfangt, und sich untern Hagenauer Forst erstrecket. Ab Ekenbach usque ad Sornam, *Diplom. ap. Obr. p.* 287. Guilim. de Episc. Arg. p. 39. *Jurisdictioni Episcopi Argent. subjectam totam Alsatiam inferiorem & illi objectam ultra Rhenum Mortnaviam: in universum milliaria Germ. XIV. longitudinis, quantum ab Eckenbach fluvio qui Basileensem; ad Lutram, qui Spirensem Diœcesin attingit, interjectum est: & latitudinis septem, ab Hercinïs jugis, ad Vosagi summitatem.* Chifflet. *Sequanis terminatur.* B. Rhenan. *L. III. p.* 531. ait: *Alsatiæ fines hodie*

multo ſunt ampliores, quam olim; nam partem Baſileenſis Diœceſeos complectitur, nobilibus vineis inſignem, quas Probus Aug. Gallis & Pannoniis habere permiſit. Chantarenu Tebare includit Mülhuſium & Sundgoviam.

Limes Orientalis.

Ultra Rhenum, Luitor. Lib. IV. c. 14. *Eſt in Alſatiæ partibus Caſtellum, Briſſacgauue patrio vocabulo nuncupatur, quod & Rhenus in mod. inſulæ cingens & naturalis ipſa loci aſperitas munit.*

Sigebert. ad An. 943. *Rex Otto obſedit Briſagam opid. Elſatiæ.*

Conf. Guilm. *Habſp. p. 67. p. 348.*

Chiffl. ad Orientem Rheno terminatur.

Munſter. L. II. c. XI. Brisgoviam ad Alſatiam refert.

Sine dubio Alemanni poſſeſſores Brisgoviæ tranſeuntes Rhenum & Triboccis ſuppreſſis, Alſatiam una cum veteri poſſeſſione Brisgovia obtinuerunt, quaſi Alſatorum regionem transrhenanam.

De limite Alſatiæ Superioris & Inferioris, & Speciatim ad utram pertineat Seleſtadium ſive Schlettſtatt, quæſitum.

ATque inter recentiores invenio commentatorem ad Beati Rhenani Res Germanicas, Jac. Ottonem, p. 61. & 539. qui Schlettſtat expreſſè Alſatiæ Superiori adſcribit: Sed ſine auctoritate aut teſtimonio veteris ſcriptoris. Ad ſolidiorem itaque deciſionem ut perveniatur, primò generatim videndum de limite, qui utramque Alſatiam dividit. Is verò ex omnium confeſſione eſt fluvius Ill ſive Ellus. Franciſc. Guillimannus L. II. Habſpurg. c. 5. pag. 68. *Ellus fluvius*, ſcribit, *ortus Voſago, qui Juraſſi pars, in Septentrionem declivis, ſcindit mediam, & in Superiorem inferioremque ſitu diſparat.* Hinc Marckelſe pro limite habetur, & inde nomen Marcæ Alſatiæ ſive limitis habere videtur. Idem Guillim. pag. 666. *Opidum Marckelſe utriusque Epiſcopatus Baſileenſis & Argentoratenſis limes, & Superior Alſatia & Sundgeu nominatur.* Itemque Eckenbach. Beatus Rhenanus Lib. I. Rer. Germ. pag. 59. limitem Alſatiæ Superioris & Inferioris *foſſam illam terminalem Eccenbachi rivi* ponit, *uno milliario ſupra Seleſtadium.* Ipſe autem Rhenanus fuit civis Schletſtadienſis & harum rerum peritiſſimus. Ex his igitur concludo. Quia Illus fluvius ad Eckenbach ſeparat utramque Alſatiam, igitur loca quæ cis Illum infra Eckenbach ſita, ea pertinent ad Alſatiam inferiorem, non ſuperiorem. Atqui Slettſtat ſita eſt cis Illum infra Eckenbach. Ergo. Accedit veterum Diplomatum autoritas, ex quibus idem Rhenanus docuit, Schletſtadium jam tum olim ad veterem Comitatum Kirchemenſem fuiſſe adſcriptam; at is in Alſatia inferiore ſitus fuit, ut adhuc ſedis ejus rudera penes Marlen extant.

Tertium argumentum eſt, quod in der Lands-Ordnung wegen der Frucht der Städte des Nidern Elſas de anno 1532. urbs Schlettſtat expreſſè inter has refertur. Denique Schlettſtat quoad Jus Diœceſanum pertinet non ad Epiſcopum Baſielenſem, ut Alſatia Superior, ſed ad Epiſcopum Argentoratenſem, cujus anteceſſor Otto Eccleſiam quoque in Sletſtat fundavit & conſecravit, an. 1044. Diploma exhibet idem Rhenanus *Lib. III. pag. 538.* ejusque reditus impetravit Albertus Epiſc. Argent. *ibid. pag. 543.* Igitur ad Alſatiam inferiorem pertinet Schlettſtadium.

Limes Occidentalis. Lotharingia.

Chifflet. ad Occid. monte Voſago terminatur.

An. 842. in diviſione Imperii Carolus Calvus Eliſazam ad Zabarnam introiit, *Nithard. L. III. p. 101.*

Theodorus de Bry Leodius in Charta Geogr. & Deſcriptione Rheni, Luzelſtein & Lichtenberg inter limitem Alſatiæ locat. Similiter Janſon & Hundius. De jure veteris ac naturalis limitis Alſatici, ſine dubio Luzelſtein includitur. Sed poſtquam Palatinatus fuit extenſus & partem de Pago Spirenſi, & partem de Pago Alſatiæ acquiſivit, limes quidem territorii Alſatici naturalis non fuit coarctatus, etſi per intermedium Palatinatus territorium à Spirenſi reliquo ſeparatus, à Rheno & Germersheimio usque ad Pfalzburgum fuerit, & Comites Palatini acquiſiverint eatenus jus territorii, jus tamen ſummi Imperii ſalvum manſit, usque ad ceſſionem Alſatiæ. Imò *Eremus Voſagi* in pago Alſatiæ à Theodorico R. a. 731. locatur, *Guillim. Habsp. p. 108.* Scilicet quod vulgò *Waſig* dicitur, non Waſi-gau, h. e. pagus Voſagi, ſed Waſig-au, Voſagi augia, eſt, quæ eſt pars limitis Occidentalis & Septentrionalis Alſatiæ: contra quàm putavit Autor Gravaminum contra Coronam Galliæ *apud Lunigium Syllog. Negot. publ. pag. 693.*

Status Alſatiæ.

Primitus, quantum ex Scriptoribus noſci poteſt, hic tractus Triboccorum fuit, & in Statu libero perſtitit, prout tum moris: usque dum Alemanni ſeu Suevi Rheno transvecti hanc terram occuparunt, & ab Ell fluvio nuncuparunt, de quo *in Obſ. XIX. ad Königsh.* Sed Imperio Romanorum ſubjecti.

Sub Francorum imperio Duces accepit, qua de re d. Obſ. plura §. XI. ſqq. Poſtea per Nuncios Cameræ gubernata, *Vid. infr. Bot.* ibi: Cammerbott. Dehinc per Comites & Comites provinciales, quorum primi videntur Comites de Werda fuiſſe, ante Habſpurgios. Vid. infr. Werda, & Diſcurſum Nobiliſſimi Domini DEBVS, Conſiliarii Dom. Comitis de Hanau-Lichtenberg, hîc ſequentem.

Ohn-

Digitized by Google

ALS.

Ohnmaſsgebliche Gedancken Uber Die Succeſſion der alten Land-Graffen zu Elſas.

(I. Von denen Herren Landgraffen im Elſas.)

ZUvorderſt dienet zu ſicherer Nachricht, daſs Weyl. Herr Johannes, Land-Graff zu Elſas der letzte Stammens und Nahmens dieſes uhralten Geſchlechts, deſſen Epitaphium de anno 1376. ohnlängſten communicirt worden, anno 1332. zur Gemahlin gehabt, Weyl. Frau Adelheiden von Liechtenberg, Weyland Herrn Johannſen Herrn zu Liechtenberg, des Jüngern, und Frauen Metzen gebohrner Gräffin von Saarbrucken Dochter, und ſolches vermög vorhandener Original Wittumbs-Verſchreibung über 700. Marck-Silbers, und anders. Sein Herrn Landgraffen Johannſen Herr Vatter war Herr Ulrich Landgraff zu Elſas, welcher ad divum Wilhelmi zu Straſsburg, zuſambt ſein Herrn Ulrichs Brudern Landgraff Philippſen begraben liegt, quorum epitaphia exhibet Prodromus Als: cap. 52. pag. 280.

Und iſt dieſe Verwandſchafft auſs vorhandenen authentiſchen Documenten ganz richtig. Im Land-Gräfft. Kauff-Brieff über verſchiedene Schlöſſer und Dörffer an Liechtenberg de anno 1332. ſtehet gleich Anfangs: Wir Ulrich LantGraff in Elſas, Philippus ſin Bruder und Johannes des vorgenanten Lant-Graffen Ulrichs Sun, tunt kunt allen den &c. der Wart geben an dem Mentag vor Sant Gregorien tag in dem Jore do man zalte von GOttes Geburte Drüzehenhundert Jore und zwey und driſſig Jore, it. in derſelben Pfand-Brieff über die Nieder-Frohne Matt zu Brumath de anno 1324.

Wier *Herrn* Ulrich *Lantgrav und Lantvoget zu Elſaſſe, Philippes ein Tum-Herre zu Straſsburg unſer Bruder, und Johannes unſer Sun, thunt kunt &c. &c.*

Sein Land-Graff Ulrichs *Frau Gemahlin iſt geweſen* Suſanna, *Weyland Herrn* Johannſen *Herrn von Liechtenberg des ältern, und Frauen* Adelheid *gebohrner Gräffin von Werdenberg, Dochter.* Verba Inſtrumenti Venditionis *über etliche Güther zu Boders-Weyer an* Jacoben *von Baar ſind folgende:*

Wir Johannes *Herr von Liechtenberg, und Vrowe* Adelheid *von Werdenberg ſine eheliche Wirthin thun kundt &c. mit Willen und Gehelle Herrn Ulriches des Landgraven Unſere Dochtermanns, und* Suſannen *unſere Dochter, deſſelben Ulriches, ehelicher Wirtinne, und Johanneſes Unſers Sunes &c. Der ward gegeben an deme Monetage, nach Sancte Georgien Tage do man von GOttes Geburte zalte dreyzehenhundert und in dem fünffzehenden Jare.* 1315.

ALS.

Die Landgräffliche Elſaſiſche Donation *dem Cloſter Stephansfelden* de anno drizehenhundert Jahr minder dry Jahr (1297.) *über einen Wald beſchehen, bezeuget, daſs dazumahlen der Brüder drey geweſen, nemblichen hochgedachter Herr* Ulrich, Egenolph *und* Philipps, *alle Landgraffen zu Elſas,* in prælallegato Prodromo Als: pag. 279. *aber werden deren noch andere ſo anno* 1280. *und* 1282. *gelebt angezogen, nemblichen* Johannes, (*ſo anno* 1312. *geſtorben, und bey denen* Franciſcanern *zu Schlettſtadt mit ſeinem* anno 1318. *gleichfalls verblichenem Sohn* Sigismundo, *begraben liegen ſolle;*) Sigebertus, Henricus *und* Ulricus, *zuſambt deren Frau Mutter* Bertha *gebohrner Frauen von Rappoltſtein, ob aber Ihr Herr Vatter* Sigebertus *oder wie ſonſt geheiſſen iſt mir unbekandt, doch möchte ſich etwa noch die Heuraths oder Wittumbs Verſchreibung oder auch andere dieſen Zweiffel benehmende* Documenta *im Rappoltſteiniſchen* Archiv *befinden.*

Vorernahmſter Landgraff Johannes *der älteſte ſeiner Herrn Gebrüdern, hatte ſich nicht weniger, als nachgehends Herr Ulrich, und deſſen Sohn* Johannes, *an eine Liechtenbergiſche Frävlein, nemblichen* Agnes *verheurathet, immaſſen die uffgerichtete Heuraths-Verſchreibung* de an. 1278. *bezeuget, es wird aber darinnen weder ſein Herr Vatter noch Frau Mutter benahmſt, wohl aber daſs ſeiner Frau Gemahlin Bruder, Herr* Conrad *von Liechtenberg, und deren Herr Vetter Ludwig Herr von Liechtenberg, einfolglich ihr Herr Vatter* Heinrich, *die Frau Mutter aber* Adelheid, *oder* contracte Ellin *gebohrne Gräffin von Eberſtein, wie nicht weniger daſs* Hermann *Herr zu* Geroltzeck *ſein Herrn Landgraff* Johannſen *Schwager geweſen ſeye, vermeldet. Solte nun, wie ſehr glaublich, Herr* Sigebertus, *welcher in anno* 1259. *noch gelebt, deſſen Vatter ſeyn, ſo kommt ſelbiger, dem* Henrico Landgravio *von deme das Hauptſächlich in* Prodromo dicto p. 278. allegirte Fragm. Urſtiſian: *ſaget, daſs er* anno 1238. *ohne mannliche Erben verſtorben, und deſſen Lehenbahre Land und Leuth bald denen* Dominis directis *als dem Röm. Reich, und Biſtumb Straſsburg wieder heimgefallen, auch ſolche denen von Habſpurg, und Oettingen* de novo conferirt *worden ſeyen, bald aber, daſs er einen* poſthumum *zuſambt einem Bruder verlaſſen habe,* in Succeſſione *ſehr nah bey, und müſte entweder berührter* poſthumus *ſelbſten, oder doch wenigſtens ſein* Heinrici *Bruders, Nahmens Dietrichs Sohn geweſen ſeyn; daſs aber dieſer ſolchen Nahmen geführt, bezeuget* Sigeberti Comitis de Werda & Civis Argentinenſis *dem Stifft Stephansfelden ertheiltes* Privilegium *über den Weidgang ihres Viehes im Bann Brumath* de anno 1217. *darinnen er meldet, daſs es mit* Conſens *beeder ſeiner Söhnen* Heinrici & D. ſeu Dietherici *geſchehen ſeye. Und darumb iſt nicht zu glauben, daſs mit ſein* Heinrici *Todt Stamm, und Nahmen, der Landgraffen in Elſas erloſchen; mithin ſowohl deſſen Reichs- als Biſchoffliche Straſsburgiſche, und andere Leben zuruck, oder auch ſolche auff die von Habſpurg, und Oettingen verfallen ſeyen. Dann*

1. *Derſelbe berührte anſehnliche Leben Stück ſchwerlich ererſt für ſich, und ſeine Mannliche* deſcendentz acquirirt *haben kan;* *

* Confirmatur per litteras inveſtit. Imp. Wil-

ALS.

Wilhelmi datas Emiconi jun. Com. Sylv. de Comitatu & universis bonis quæ Comes Henricus de Werda tit. feudi olim tenuit, si heredem memorati Comitis absque herede legit. præmori contigerit. Ingelheim 1248.

2. *Auch solche dem* posthumo *nicht entzogen werden mögen, oder aber, da es ja von denen Lehen-Herrn allzufrühzeitig bewerckstelliget worden wäre, dannoch* restituirt, *oder aber uff dessen Todt der* Patruus Diethericus, *als nechster Stamms-*Agnat, *oder dessen Söhne damit* investirt *werden müssen. Allermassen dann auch*

3. *Ausser Zweiffel der Ursachen geschehen, weilen alle solche Lehen noch* 106. *biss in* 121. *Jahr lang bey der Landgräfflichen* Familie *verblieben, und die Reichstheils auch andere Lehen,* anno 1332. 1351. *und* 1359. respectivè *auff Liechtenberg* devolvirt, *das übrige aber an den Kayser, wie auch das Bistumb Strassburg verkaufft worden, da doch deren Theils allbereits etlich* 100. *Jahr zuvor bey der* Familie *gestanden. Wie nun*

4. *in mehr angezogenem* Prodromo cap. 12. pag. 256. & seqq. *ausführdig gnug gemacht, dass die Grafen von Habspurg, wie ingleichen deren* Successores *Hertzogen von Oesterreich den Landgräfflichen Elsassischen* Titul *noch bey Lebzeiten der alten Landgraffen geführt, auch daher ihre* à parte *Land, und Leuth im Obern Elsas, und darüber jederzeit Ihre geordnete Land-Vögt gehabt, unter denen aber Hertzog* Leopold *seinen* Titul *auff eine besondere, und etwas* remarquablere *Weiss geführt, nemblichen*

Nos Lupold. Dei gratia Dux Austrie, & Styrie Dominus Carniole, Marchie & port. Naonis Comes in Habspurg, & Kyburg, nec non Lantgravius Superioris Alsatie Generalis, ad universor: presens scriptum &c. obsequia Nobilis Viri Ottonis de Ohsenstein avunculi nostri Karissimi limpidius intuentes &c. dat: Argent: VIII. Kalend. Aprilis anno Domini Millesimo trecent: quinto decimo. 1315.

Also wird dagegen auch aus keinem authentischen documento *erwiesen werden können, dass schon dazumahlen, nemblich* anno 1238. 39. &c. *die Graffen* von Oettingen *sich des Landgräfflichen* Tituls *angemasset, vielweniger dass Ihme Graff Ludwigen von Oettgen vorgedachten Landgraff Heinrichs Tochter vermählet gewesen seye, massen Er Ludwig, und sein Herr Bruder Friederich jenes* Seculum *kaum erlebt haben können; ist auch nirgends zu vermercken, dass diese beede von* anno 1332. *biss* 1341. *sich dieses* Tituls *weder selbsten gebraucht, noch Ihnen der Keysser ertheilt habe.* In Diplomate Ludoviciano *über die Stadt Westhoffen* de anno 1332. *findet sich solcher so wenig, als in einem andern* Document *über verkaufte drey gewisse Dörffer am Rhein, an Bechtold Schwarbern, und Jocklin Mansen,* de anno 1341. *dessen Anfang also lautet:*

Wir Ludwig und Friderich Gebrüder Graffen von Oettingen, thun kunt &c. &c. und hant gebetten Johannse Lantgraven unsern Swager,

ALS.

das Er auch sin Ingesigel bet gehencket zu unsern Ingesigeln an diesen Brieff wande es mit sinem Willen und Gehelle geschehen ist &c. der wart geben an dem ersten Zinsdage vor aller Heiligen tage, in dem Jare, do man zahlt von Gottes Geburt drizehenhundert Jare und eines und viertzig Jare.

In jenem auch titulirt *Sie der Keysser nur: die* Edlen Manne Ludwig *und* Friederich *Gebrüdere Graffen zu Oettingen Unsere Liebe Getreuen &c. Wohl aber gebrauchten Sie sich solchen Landgräfflichen* prædicats anno 1342. anno 1344. *aber Graff* Ludwig *mit dem Zusatz* Landvogt, *folgender massen:*

Wir Ludwig unde Friderich Gebrüder *Graven* zu Oetingen, Lantvogete und Lantgraven *in Elsas, thun kunt &c.* in fine: *so hant Wir* Grave Friderich Herre und Grave zu Oethingen *unser Insiegel für Uns und Unsern Bruder Graven* Ludwig *gehencket an diesen Brieff der ward gegeben an dem Fritag vor* Sant Aurelien *Tag* anno dicto.

In mehr andern Brieffschafften werden Sie genannt die Edeln Ludewig *der* Elter und Ludewig der Jünger *Graffen von* Oettingen Lantgraven im Nidern Elsas. 1359. 1361. &c. *nemblichen Vatter und Sohn, nach Absterben Graff Friederichs, welche auch den jenigen* Rest *der Land-Grafschafft, was nicht vorher das Hauss Liechtenberg von denen rechten Landgraffen bekommen, an andere verkaufft.*

Ob sich nun wohlen nirgends bey denen Authorn *einig gründlicher Bericht ergiebet, wann und wie, das Hauss Oettingen zu solcher* Succession *gelanget seye, so will mich dannoch gäntzlich beduncken, dass Graff* Ludwigen *von Oettingen weyland Landgraff* Ulrichs *zu Elsas eintzige Dochter vermählt gewesen seye, und solches daher:*

1. *Weilen derselbe* Ludiwg Senior *in obberührtem* Document de anno 1341. *sein Herrn* Ulrichs *eintzigen Sohn,* Landgraff Johannsen, *seinen* Schwager *nennet, und bezeuget, dass dieser in solchen Verkauff* consentirt *habe, welches dann um so nöthiger gewesen, weilen der Kauff drey Landgräffliche eigenthümbliche Dörffer betroffen, und also nach vermuthlich allschon beschehenem Absterben seiner Frau Gemahlin, oder* intuitu *seines einigen Sohns* Ludwigs *des Jüngern, dessen Mütterlicher Erb-Güther* Administration *Er getragen haben wird,* conjunctâ manu *geschehen müssen. Dabeneben ist*

2. *solcher Heurath umb so weniger in Zweiffel zu ziehen, weilen* ex antiquitate *bekandt, dass obwohlen zur selben Zeit die Herren einander mit dergleichen Schwägerlichem* Prædicat *nicht so leicht, als es in heutigem* Abusu *ist, begegnet seyen, gleichwohlen der jenige den andern einen Schwager genannt, welcher des andern Schwester zur Ehe gehabt. Dieweilen dann*

3. *Eingangs berührter massen der letzte Landgraff Johannes, nicht mit einer Oettingischen, sondern Liechtenbergischen Gräffin vermählt gewesen, so muss wohl folgen, dass Oettingen diese letzte, sonderlich* in Imhoffii Notitia Imperii, Adelheid *benahmste, wiewohl aus dem insgemein bekandten* Egensheimischen ramo

mo angegebene Landgräffin zur Gemahlin gehabt habe, und solches

4. Daher, weilen, wie obgemeldt, keiner des uhralten Oettingischen Hauses gefunden wird, welcher sich vor Ihme Ludovico Seniori, dessen Herrn Brudern Friederichen, und jenes Sohn Ludovico jun. einen Landgrafen zu Elsas geschrieben, noch sonsten weder eigenthumliche, noch Leben-Güther in dieser Provintz besessen hätte.

Es hindert aber nichts, dass einig signum affinitatis in etlichen Documenten, deren in Prodromo p. 282. eines angezogen, nicht befunden wird, massen wie gemelt, dergleichen dinge, bey denen Alten, eben so genau nicht immer genommen worden, wie uff dem Nothfall mit gar vielen andern Instrumenten zu belegen, auch gar mit Liechtenbergischen darzuthun wäre, dass keiner Verwandschafft gedacht, da doch oberwiesener Massen, solche mehr als klar am tage liegt. Ob auch wohlen idem Author p. 285. anführet, als ob die Oettingische Famille, ehe und bevor die Landgrafschafft an selbige gekomen, noch andere Leben im Elsas besessen hätte, wird doch solches nicht probirt, auch schwerlich geschehen können, angesehen die in dem angeführten Bischöfflichen Strasburgischen Kauff-Brieff de anno 1359. enthaltene Worte:

> Exceptis feudis, quæ fuerunt feuda, antequam nos venditores præfati Landgraviatum Alsatiæ adepti fuissemus & per nos collata vel in dotem de nostro consensu aliis assignata fuerint &c.

von nichts anders, als denen Landgräfflichen Afterleben oder Subfeudis zuverstehen seynd. Ja dieser nemliche passus bestärcket

5. Heiter hell, dass eben diese benahmste Graffen von Oettingen, und keiner Ihrer Vor-Eltern, die Land-Grafschafft Elsas sambt Titul und Nahmen erstmahls erlanget und erworben haben; und zwar

6. mittelst vorerwehnter Heurath umb so glaublicher, indeme auch offt berührte Herrn Graffen von Oettingen, noch lang vor erhaltener Land-Grafschafft, eben das jenige Heurath-Guth, als Westhoffen, und Ballbronn, welches vorhin die von Liechtenberg, Herrn Landgraff Ulrichen, und seiner Frau Gemahlin, pignoris loco, und biss zu abstattender Ehesteur in Gelt mitgegeben, in possess bekommen, und so lang genossen, biss es Liechtenberg wieder redimirt, so jedoch uff dieselbe extra jus cognationis, eben so wenig, als andere sein Herrn Ulrichs Landgräfflich-eigenthumliche Güther, transferirt werden können, die Sie von Oettingen doch gleich sowohlen, als andere Leben-Güther mit veralieniren helffen. Es mag auch wohl seyn, dass weilen Herr Landgraff Ulrich in an. 1323. 1324. und etlich folgenden Keysers Ludovici Bavari, Land-Vogt in Elsas gewesen, aber desswegen von Lupoldo Austriaco viel Ungemach und Ruin in seinen Landen zu S. Pult und sonsten, inmassen auch Königshoffen Cap. 2. p. 129. &c. anführt, erdulten, wo nicht gar einem andern locum cediren müssen, dass dieser Kayser hernach, und mutato rerum statu, auf sein Herrn Ulrichs unterthänigstes Anlangen bewogen worden, erwehnten seinen Dochtermann Graff Ludwigen von Oettingen nicht nur zu einem Land-Vogt zuerklären, sondern auch in compensationem damnorum, und in Absicht des allschon vor Augen geschwebten Abgangs

Nahmens und Stammens, mit denen Land-Gräfflichen Reichs-Leben, sampt davon dependirenden Titul, und Regalien, welches dann selbiger Zeiten zu erlangen, eben keine sonderbahre Müh gekostet, zu begnadigen; Wiewohlen Bernhard Hertzog, dieser beeden Landvögten mit keinem Wort gedenckt; Dieweilen sich dann auch obangeregter massen derselbe einen Land-Vogt, und Land-Graffen im Elsas, hingegen sein Herr Bruder Friderich Herr und Graff zu Oettingen geschrieben, so wird sich etwa nicht übel conjecturiren lassen, dass dannoch dieser letztere Primogenitus, und allein regierender Herr der Grafschafft Oettingen, Jener aber als Secundogenitus nur ein appanagirter Herr gewesen, und an denen Oettingischen Landen der Zeit keinen Theil, wohl aber in denen Land-Gräfflichen Affairen, als mit regierender Land-Graff vor dem Bruder die Præeminentz zumahlen und in Erwegung sowohl dessen mit seiner Frau Gemahlin Adelheid als der letzten Land-Gräffin erzeugten eintzigen Sohns auch Ludwig genannt, als auch derselben eintzigen Herrn Bruders, als des letzten Stammens, und Nahmens nemblich Land-Graff Johannsen, zeitlich dahin gesorgt haben werde, berührten seinem eintzigen Brudern Graffen Friederichen, und zwar noch bey Lebzeiten seines Herrn Schwehers Land-Graff Ulrichs, die investituram simultaneam, gleich Er selbsten an denen Oettingischen gehabt, in denen Reichs- und Bischöfflichen Strasburgischen Lehen zu erwerben, und pro coherede zu declariren, allermassen dann auch erfolgt, dass beede Herrn Gebrüdere nach jenes Todt, nicht nur da- und dorthin verschiedene eigenthumliche, sondern auch nach und nach viel lehenbahre Stücke, sonderlich von diesen letztern anno 1351. an Kayser Carolum IV. Vatter und Sohn aber, nach sein Graff Friederichs Ableiben, da ausser Zweiffel die gantze Oettingische Lande, auff dessen Herrn Bruder Ludwigen verfallen, und dieser zugleich in verdrieslicher Gemeinschafft mit seinem Herrn Schwagern, besonders da die im Elsas gelegene Güther von denen Oettingischen allzuweit entfernet gewesen, und bey damahlig gefährlichem Faust-Recht gar leicht ein grosser Schaden entstehen können, länger nicht bleiben wollen, consensu affinis Johannis Comitis Provincialis, den Rest der Land-Gräfflichen Güther Anno 1359. an das Bistumb Strasburg verkaufft.

Daran aber ist nicht zugedencken, dass die Land-Graffen im Elsass, Herren von der gantzen Provintz jemahlen gewesen wären, massen zur selben Zeit noch viel andere mächtige Herren, als der Bischoff von Strasburg, Fürst zu Murbach, die Graffen und Herren von Liechtenberg, die Herren von Ochsenstein, die Herren von Geroltzeck am Wassichin, die Herren von Rappoltstein, die Herren von Girbaden, die Herren von Ettendorff zu Hohenfels, der Landvogtey Hagenau, der Ritterschafft, der Reichs-Städt, und anderer zu geschweigen, in dieser Provintz Ihre Landen gehabt, von denen Herrn Land-Graffen aber nicht weiter dependent gewesen, als was etwa die Land-Gerichte betroffen, *

(* Landgraff, olim erat Landrichter, Graff nomen Officii.)

Welche gleichwohlen in Seculo 14. schlechten respect gehabt, bey nach und nach zertrennter niedern

Landgrafſchafft aber, und ohnerachtet der Biſchoff von Straſsburg ſolchen Titul *angenommen, und das Hauſs Liechtenberg nicht weniger dazu befuegt geweſen, völlig gefallen, wird auch jenes, durch ſehr viele* tempore Landgraviorum, *durch die Biſchöffe von Straſsburg, die Graffen von Liechtenberg, und andere, mit denen Marg-Graffen zu Baaden, denen Graffen zu Würtenberg, Hertzogen von Lothringen &c. &c. gemachte* allianzen *und Bündnüſſen, klärlich beſtärcket.*

Derowegen dann auch in nicht geringem Zweiffel ſtehe, ob Sie Fürſtliche Land-Graffen geweſen ſeyn möchten, wenigſtens habe ſolches noch aus keinem Document *abnehmen können, wohl aber wird das Gegentheil* ex Diplomate Friderici II. *der Stadt Straſsburg* in anno 1236. *ertheilt, welches* Dominus Wencker Disquiſit. II. De Uſsburgeris pag. 9. exhibirt, *daher erwieſen werden können, weilen obgemelter* Henricus de Werde expreſſe inter Comites *und nicht* Principes referirt *wird;* Verba ſunt:

Teſtes hujus rei ſunt Venerabilis Sifridus Archiepiſcopus Maguntinus. Bertoldus Argentinenſis Epiſcopus. Hugo Morbacenſis Abbas. Dilecti Principes noſtri. Hermannus Marchio de Baden. Conradus Burggravius de Nuerenberc. Friderícus de Zolre. Heinricus de Werde. Albertus de Habesburc. Luitharius de Hohenſtaden. Comites. Burchardus de Geroltsecke. Burchardus & Symon Filii ejusdem, &c. &c.

So iſt auch vorhin bekandt, daſs die alten Graffen von Habſpurg dieſes Land-Gräfft. Tituls *halben unter denen Fürſten keinen* Rang *gehabt, auch ſolchen dem Stamm-Nahmen Habſpurg jederzeit nachgeſetzt, gleich auch obige Graffen von Oettingen gethan, wie nicht weniger alle Hertzogen von Oeſterreich denſelben nicht denen Fürſtenthumben, ſondern denen Grafſchafften nachgeſtellt; zu welcher Zeit aber die Oettingiſche* Succeſſores *zu ſolcher Fürſtlichen* Dignitæt *gelangt, iſt vorhin Reichs-kündig.*

Ich gedencke hier noch, daſs obbochgedachter Land-Graff Johannes, *welcher vermög* Epitaphii *an St. Jacobs Abend* 1376. *in GOtt verſchieden, und damit Stammen und Nahmen beſchloſſen, allhier zu Buchsweiler in der Hoff-Capellen, rechter Hands, an der Wand gegen dem Chor, in einem ſteinernen erhabenen Sarck begraben liege, und weilen lang vorher Land und Leuth, ſonderlich die jenige, welche dieſer* Grafſchafft *am nechſten gelegen, an ſeine nechſte Anverwandten die von Liechtenberg begeben geweſen, und Er alſo keine Regierung mehr geführet haben wird, als möchte nicht übel vermuthet werden können, dann Er habe ſich auch am liebſten bieher, zu ſeinen nechſten Befreundten,* in ſpecie *zu deſſen Schwagern, Herrn* Sigmunden, *Herrn zu Liechtenberg, als ſeiner Frau Gemahlin leiblichem Bruder, welcher* anno 1380. *verſtorben, in die Ruhe begeben, und der Urſachen in dieſe* Capell *begraben werden wollen, weilen deſſen Herr Schweher* Johannes Herr *zu Liechtenberg der Jünger* in anno 1316. *wie vielleicht auch ſeine Frau Gemahlin, und Dochter, von welchen aber keine* Epitaphia *vorhanden, ebenmäſſig darinnen zur Erden beſtattet worden, wie das noch vorhandene ſchöne Grab, darauff derſelbe in völliger Lebens-Läng ſehr ſauber in Stein gehauen zu ſehen, bezeuget.*

(II. *Von denen Herren Graffen von Wörth.*)

Was ſonſten Bernhard Hertzog in Chronico Alſatiæ *von denen Graffen, und Grafſchafft zu Wörth berühret, hab ich bisher ſo wenig als andere* curioſe *Leuth errathen können, halte auch dafür, daſs ſowohl das Wappen* fingirt, *als auch irrig ſeye, daſs der letzte, wiewohl ohnbenahmſte Graff* anno 1278. *mit todt abgangen, zumahlen da auch das geringſte nicht gemeldet worden, wozugegen im Obern- oder untern Elſas ſolche Grafſchafft gelegen ſeye; Ich bilde mir aber ein, daſs Er wohl etwas von denen Graffen zu* Werde *geleſen, auch dafür gehalten, daſs ſolcher Orth im Elſas* ſituirt *ſeye, aber keine* Information *geſucht, oder erhalten habe, daſs dadurch die Land-Graffen im Elſas zuverſtehen ſeyen; Es iſt aber dieſes* Werd, *oder* Werth, *auch* Werda *genannt, der jenige zwiſchen Schlettſtatt und Bennfelden gelegene Orth, woſelbſten gedachte Land-Graffen, von Alters her Ihre* Reſidenz *gehabt, und zuletzt* anno 1359. *neben mehrern, an das Biſtumb Straſsburg verkäufflich begeben worden, maſſen vor alten Zeiten nicht ungemein war, die Herren von Ihrem Schloſs, wo deren Hoff-Lager geweſen, zu nennen, als es noch heutiges tags iſt, beſonders da ſich etwann in einem Geſchlecht, mehrerley Linien befunden.*

Sic Comes Sibertus de Werda in Keyſer Friderici II. Donation *über den Zehenden zu Ballbronn* anno 1200.

Alias nominatur Sigebertus *Edel-Graff* in fundatione *des Cloſters Stephansfelden.*

Sigebertus Comes de Werda & Civis Argentinenſis, cujus Filii Heinricus & Diethericus, de quibus ſupra, 1217.

Sibert *Grave von* Werdt. *in der Stadt Anweyler* Privilegio de anno 1219.

Henricus de Werde Comes. in Diplomate *der Stadt Straſsburg.* de anno 1236.

Nobilis Vir Johañes *Landgravius de Werde in Kayſers* Adolphi Confirmation *des zwiſchen Ihme Land-Graffen und Johannſen Herrn zu Liechtenberg, mit Land-Vogten* Otten *Herrn zu Ochſenſtein die* reſtitution *der Habſpurgiſchen Schlöſſer Ortenberg, und Billſtein gemachten Verglichs betreffend, welcher zur Erläuterung deſſen was im* Prodr. Alſat. Cap. 12. pag. 283. & 284. *angeführet worden, dienen könte,* de an. 1293. *Johannes Land-Graff zu Elſas* an. 1278. *Ja des letzten Land-Graff* Johannſen *Vatters Bruder, Herr Philipps Land-Graff zu Elſas Dom-Herr zu Straſsburg, nennte ſich noch* an. 1317. & 1332. *in gewöhnlichem ſeinem Inſiegel einen* Land-Graffen *von* Werdt: S. PHILIPPI LANTGRAVII D'WERDE. *gebraucht ſich auch*

Digitized by Google

Ad Pag. 34.

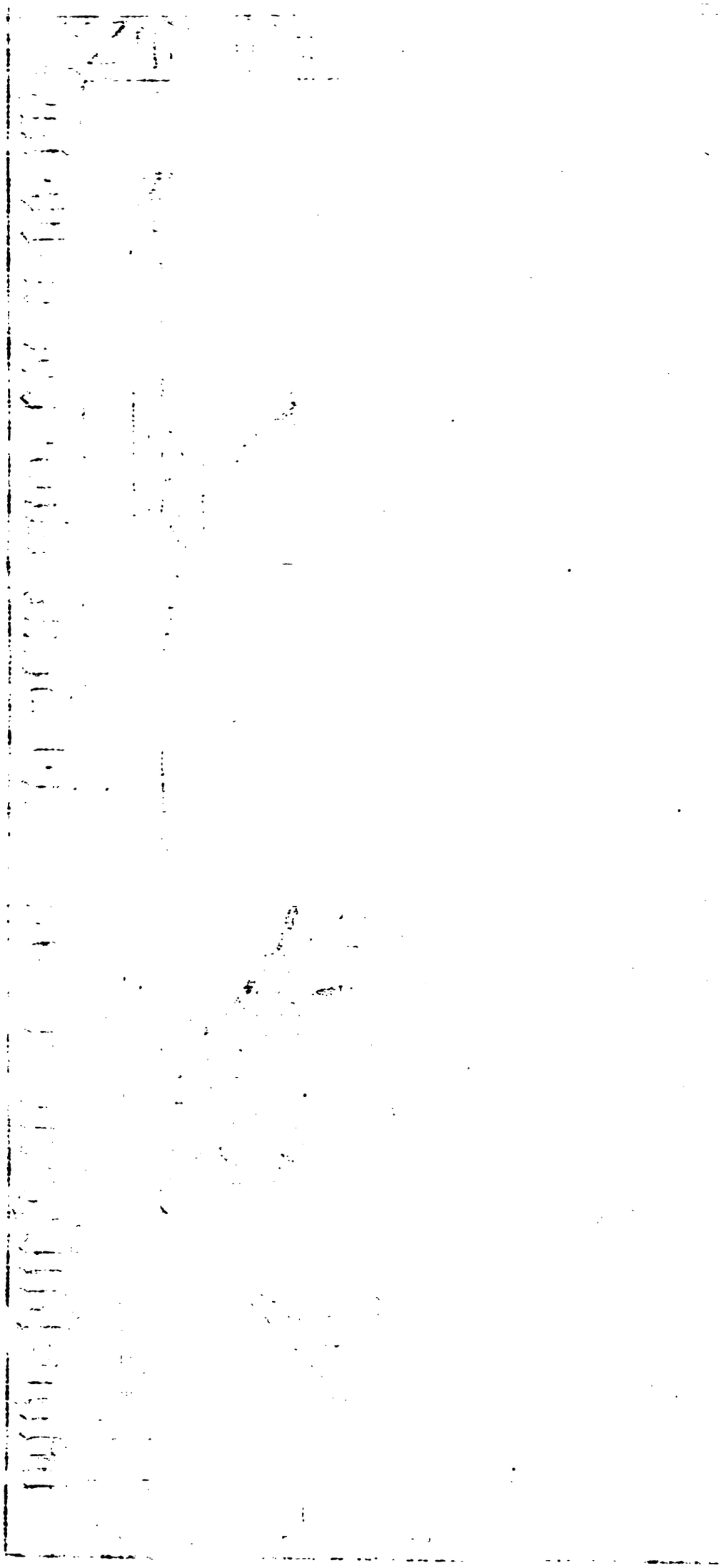

Digitized by Google

auch keines andern dann des gewöhnlichen Land-Gräfflichen Wappens.

Woraus dann nicht weniger offenbahr, daſs alle dieſe LandGraffen mit dem in anno 1238. *verſtorbenem* Henrico, *einerley Urſprung und Herkommen gehabt, wie Sie dann auch einerley* Schild, *wohl aber nicht immer einerley* Helm *geführt.*

Andere nennten ſich von ihrer Reſidentz *Egensheim, andere aber von Franckenburg, dem damahls Reichs-Lehenbahren Schloſs.*

Teſtibus &c. Hugone Comite de Dagespurg. Sigeberto de Franchenburg. Anshelmo de Ringelſtein. in fundatione monaſterii Neoburgenſis de anno 1156.

Vom Gräff. Hanauiſchen Städtlein Wörth können ſie Herrn Land-Graffen ſich nicht geſchrieben haben, in deme ſolches obuſtrittig allſchon vor 400. und mehrern Jahren, unter dem Liechtenbergiſchen Dominat *geſtanden, auch in etlich alten* Documenten *Niedern Wörth benahmſet, nirgends aber einig* Veſtigium *gefunden wird, daſs einige Graffen dieſes Nahmens daſelbſten ſeſshafft geweſen wären. Auſſer obernahmſten LandGraffen findet ſich auch noch* Henricus Comes (Alſatiæ) 1059. verba Privilegii Cæſaris Henrici *Biſchoffen* Heciloni *zu Straſsburg ertheilt:*

Henricus Comes, &c. Wildbannum ſuper ipſum prænominate Straſsbourgenſis Eccleſie foreſtum unde lis oborta eſt, in pago autem Alſatiæ & in Comitatu prædicti Henrici Comitis, atque infra hos terminos ſitum. Id eſt à villa Ottonis Ducis quæ dicitur Ottenrode &c. dat. Idib. Octobr. anno Dominice Incarnationis M LVIIII.

It. &c. Theodoricus beatæ memoriæ Provincialis Comes humanæ concedens naturæ, filii ſui unà cum filia & matre eorum &c. &c. ejus anniverſarium eſt Non. Sept. filius ejus Provincialis Comes Godefridus prædii advocatus & tutor non exactor ſed defenſor ſit: factum autem eſt hoc Cyrografum anno ab incarnatione Domini MC. LVIIII.

Er LandGraff Dietterich, *war auch auf gemeinem Land-Tag zu Mommenheim mit Biſchoff* Bruno *zu Straſsburg anno* 1129. *in Fleckenſteiniſcher Donation über den Hoff Schönau, &c. an das Cloſter S. Waldburg.*

B. *den* 8. Octobr. 1703.

ALT, ſenex, vetus. *Alter*, ſenex. *Alten*, ſeneſcere.

Alta, elti, alter, altduam, ſenectus, ſenium. [Defectus, defectio. exempla vid. in voce *alteri* notata.] De hominibus & animalibus. Kero: *altero, ſenum.* [In ipſo Kerone legitur *altera*, non *altero*, c. 37. apud quem ſequentia quoque reperiuntur. *altar*, ætas. c. 30. 63. *So huuelihes ſo des altres*, cujuscunque ætatis. c. 63. *Ze altar piqhuuemen*, ad ætatem pervenire. c. 63. *chind denu minnerin altere*, puer minori ætate. c. 59. *chinduu minnirin aldre*, pueris minori ætate. c. 39. *in dem altrum*, in ætatibus. c. 37 *alta*, vetuſtum. c. 55. *ſo uuas altiu*, quodcunque vetus. c. cit. *kauuati altiu*, veſtimenta vetera. ibid. *Des altun euua*, Veteris Teſtamenti. Prol.

In Gloſſ. Monſeenſ. ſequentia occurrunt. *Alta*, annoſa. p. 390. *altar*, ſenecta. p. 355. *altemo*, majori. p. 365. *alten*, Presbyteris p. 359. *altenten*, ſeneſcentem. p. 348. *altichun*, Presbyteri. p. 343. *altoſto*, primus. p. 363. *pi alten zintin* (leg. *ziten*,) antiquitus. p. 332. *vonna alten ziten*, ex antiquis. p. 351. *alt vuari*, factus eſſet. p. 395.]

Otfr. V. 15, 82. *Sar thu biſt altenti*, quamprimum tu ſeneſces.

Elti. Otfr. V. 23, 280.

Ni in jungeſtemo thinge,
tho elti nan gituinge.
Si non in juvenili termino,
tamen ſenectus eum anguſtat.

Eldi, ſenecta. *Ureldi*, ſenium: Gloſſæ Lipſii. *Altera*, ſenium. Otfr. I. 16, 28.

Mit thiſu ir altera.
In ſenectute hac ſua.

[At Codex Cæſ. habet *ir alteta.* Melius Vaticanus conjunctim, *iralteta:* i. e. *cum hoc.* ſeu, *in hoc ſtatu*, ſc. viduitatis *conſeneſcebat.* Scherz. in l. c.

Altemo, vetera. Otfr. III. 15, 91.

Zi altemo uuenuen.
At vetera tormenta.]

Altduam, ſenium. Otfr. I. 4, 103.

Altduam ſuaraz
duit uns iz urunanaz.
Senectus gravis
facit nos id deſperantes.

Idem de Abrahamo & Iſaaco, II. 9, 76.

Uuard er mo oub zi ruame
in finemo altuame.
Factus erat ei etiam in ſolatium
in ſuâ ſenectute.

[Tatianus habet *alttuome* de Eliſabetha dicens. *Siu intphieng Sun in ira alttuome.* Ipſa concepit filium in ſenectute ſua. Vox hæc eſt veteribus parum uſitata, cujus loco nunc dicimus, *das alter.* Quod autem Angl. Saxones olim voce *Alderdom* leguntur uſi, id huc non pertinet; eſt enim ea vox non ab *alder*, ſenior, ſed ab *ald*, ſenex eſt *aldhad*, ſenectus. Hæc igitur ſimpliciter ætatem, illa ſenioratum, & ut Somnerus accurate interpretatur, principatum denotat. Hæc Palthen. not. ad Tat. p. 298.]

Alter, ſenex. Fragm. de Bello Hiſp. Caroli M. *v.* 1143.

Nu ſten ih alters eine.
uuare komen thie eithe
Thie ſi mir ſworen?

Digitized by Google

Nunc ſto ego ſenex ſolus.
quorſum veniunt juramenta
Quæ iſti mihi jurarunt?

Idem ℣. 955.
Notte ſih an there ſtunt:
Thaz alter kerte ſih an thie jugent.

Altero, ſenior, Notk. Pſ. XL, 14. & XLVI, 5. Hinc *Aldermanni* Anglo-Sax. h. e. Senatores, Presbyteri, Seniores populi, Scabini. Polyd. Virg. *Echevin*, Menag. *in Dict. Etymol. Gall. Alderm.*

Altheirrin, Senatores Romani, *Rb. de S. Annon.* ℣. 266. [Nordlingæ in Suevia hodienum Senatores *Altherren* vocantur.]

Altern, anteceſſores, vorfaren alicujus civitatis, communitatis. Rupert. Imp. Diplom. de privileg. civit. Francofurt. 1400. *ire altern oder ſie:* eorum anteceſſores vel ipſi. *Altin*, prior, Notk. Pſal. LXXIX, 11.

Altano, dicitur Abraham eſſe Chriſti, Otfr. I. 3, 31. Vid. *Ano.*

Altar, generatim ætas. Otfr. III. 20, 186.
Fraget inane ſin uuar,
Er habet io thaz altar,
Thaz er in theſen thingen
Furſprechan mag ſih ſelben.
Interrogate ipſum veritatem ſuam,
habet quippe hanc ætatem,
Ut ipſe in his rebus
Poſtulare poſſit ſibi ipſe.

Idem L. V. 20, 77.
Sih ſceident thar zi liche, (libe)
thie uuarun biar giliche.
Zi altere furdir.
Se ſeparabunt tunc corpore, (per vitam)
qui erant hîc æquales
Ætate, (vel &) ulterius.

[In verſu 77. *liche*, non *libe* eſſe legendum Schilterus etiam in Not. ad h. l. notavit.]

Altire dero werlte, ætates mundi ſex. Notk. Pſal. XCII. 3.

Nio in altere, nequaquam, Tatian c. 4, 11. *jo ni altere*, nunquam. c. XIII. 10. c. VIII. 3. nos hodie: in ewigkeit nicht. [Particula eſt acerrime negans, & ſenſus particulæ eſt, *ni io in altere*, nunquam ætatem, nulla ætate, nullo tempore, *mein tage nicht.* Palthen. Not. ad Tat. p. 303. 327.]

Alta, alti, vetuſtas. Notk. Pſal. LXVIII. 22.

Alden, inveteraſcere. Pſal. $\frac{18}{19}$, 46. *Frimde kint ſint gealdet.* Filii alieni inveterati ſunt. Vid. Notk. Pſal. XLII. 4.

Die altun ſlahta ſiner forderon, progenies patrum ſuorum, Notk. Pſal. XLVIII. 20.

Altmaga. vid. Magen.

Alten, prolongare, differre. Otfr. V. 23, 104.
Thes uuillo ſin io uualte,
zi lango uns iz oub ni alte.
Hoc voluntas ejus faxit,
nec longius nos moretur.

Idem IV. 6, 89.
Er uuihtes oub tho ni alta,
ioh menag uue in zalta.

Nec quicquam cunctatus,
etiam multiplex væ iſtis dixit.

Idem III. XV. 7.
Er altaz ſos er ſcolta,
unz er thia zit uuolta.
Cunctatus ut debebat,
uſque dum tempus eligeret.

Idem V. XXV. 151.
Sie oub thaz ni eltent.
Then Gotes drut ſo ſceltent.
Neque etiam ceſſant,
DEI fidelem adeò culpant.

Idem V. VI, 37.
Zi uuizzanne ſie altun
thio buah, thiu fruma zaltun.
Scire cunctabantur
libros, qui ſalutem referunt.

[ALTASUNGUN, inlationibus. Gloſſ. Monſ. p. 381. *Altaſunga*, ſuſpendium. Gloſſ. cit. p. 347. *gialtiſot*, ſuſpendatur. p. 388.]

ALTECLEREN, Nom. Propr. in Carm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 3390. 3596. & 3600.

ALTERI, altare. *Altarres faz Keuuihtiu*, altaris vaſa ſacrata. Kero. c. 31.

Otfr. II. 9, 93.
In then alteri er nan legita.
In aram eum poſuit.

Altare, Idem II. 9, 106. V. 23, 373.

Altere, aræ idololatricæ, Otfr. II. 4, 24. de Satana:
Joh zi altere firleitta.
Et ad altaria ſeduxit.

Idem III. 15, 90.
Joh er ſe thes gebeitti,
zi altere firleitti.
Atque is iſtis eum dirigit,
ad idololatriam ſeducit.

[In duobus his locis vocem *altere* non *altaria*, ſed *defectionem* notare, quo ſenſu & L. I. 24, 120. occurrat; atque vocem *alter* non ſolum *ſenium* & *ætatem* ſed & *defectum* ac *defectionem* hic ſignificare Scherzius obſervat in Not. ad ll. cc.)

Eltere, in veteri Pſalmorum verſione.

Alt, in compoſitione idem quod Romanis Ex.

Altvogt, Ex-præfectus. Epitaphium in æde S. Thomæ Argent. Anno Domini MCCCCXI. Secundo Idus Junii ſtarb der Erſame Paulus von Jölingen. Altvogt zu Dachſteyn. und Gertrut ſin eliche Huſs-Frowe. denen Got genade.

ALTERHOLT, almeta: Gloſſæ MS. A. Sax.

ALTINONTI, diſſimulans, Kero. c. 2.

Altinoe, *ſunta miſſituantero* diſſimulet peccata delinquentium. Id. c. 2.

[In Gloſſ. Monſeenſ. hæc extant. *Altinont*, differunt. p. 403. *altinota*, diſſimulaverat, p. 409. diſſimulatur. p. 411. *altinotun*, dilati ſumus, p. 404. *altinotum*, *katualotun* remorati. p. 405.]

So ALTERKOSEN, murmurare. Pſ. LIX. 16. *werden ſie nit ſat, ſo alter koſent ſie.* Si verò non fuerint ſaturati, & murmurabunt.

ALUTRVDE, Lex Sal. t. LXXI. de incenſa Baſilica, i. e. ædibus Druidum.

AL-

Digitized by Google

AMA.

ALWALTEN *Kaiſare*, Auguſtus Cæſar, Tatian. c. V, 11. [Haud obſcurum hic interpres imperitiæ ſuæ hiſtoricæ ſignum præbet, dum utrumque hoc nomen Imperatoris Romani proprium, pro appellativo venditat. Propria autem nomina, interpretationem, qualis hæc eſt, non admittunt. *Alunalten* idem eſt quod *alunaltend*, i. e. late imperans, ſive ſine lege regnans. Utrumque in Octavianum Auguſtum competit. Palthen. in h. l. p. 309. Ceterum in Otfridō I. 5, 45. Verba Angeli Mariæ conceptionem annunciantis ita referuntur. *Thu ſcalt beran einan alamualtentan.* Paries omnipotentem.]

AM, *amb*, *amba*, vox antiqua Celtica, con, circum, *amb*. Lexic. Cambro-Britann. Boxhornii: *Amcan*, conjectura.

Amdo, amiculum, involucrum, quod circumquaque tegit.

Amgara, annulus. *Amgard*, circumquaque ſylvoſus.

Amgnedd, cariora ſupellectilia, undiquaque repoſita.

Amhad, undiquaque ſeminatus.

Amlwg, conſpicuus. (umb-lug.)

Amſathar, locus undique tritus. (obſeſſus)

Ambacht, de quo mox.

Vox Celtis, Græcis & Romanis communis. Feſtus: AM *Præpoſitio loquelaris, ſignificat Circum. unde ſervus Ambactus, i. e. circumactus dicitur.*

AMAHTIGEN tuon, deficere facere, ohnmæchtig machen, Notk. Pſ. XXXVIII, 12.

AMALE, nomen gentilitium Gothorum, Jornandes: *Ordinant ſuper ſe regem, Alaricum, cui erat poſt Amalos ſecunda nobilitas.* Hinc *Amalaſuinta*, *Amalafreda*, *Amalaberge*, *Amalarici*. Du Fresne Gloſſar. hic. Atque ita emendanda lectio *in cap. 2. ſi. X. de Summ. Trinit.* Amali, Oſtrogothi in Italia, *Amlunga Land*, Italia. Hiſt. Theodor. Veron. *Verel. Ind. Ling.*

[AMASLUOCH. eliſit. Gloſſ. Monſeenſ. p. 362.]

AMAT. Vid. omat.

AMATT, Poſſeſſor. MS. Lex. Sal. c. XLIX. de Filtortis: *Iſta omnia facere debet in illum mallum ubi ipſe amatt eſſe denoſcitur, ſuper quem res illa agnita fuerit aut intertiata.* Heroldus legit: *ubi ipſe Rhamallus eſſe videtur.* St. Baluzius: *Hamallus.*

AMATODO. Walafr. Strabo de Reb. Eccl. c. VII. Vid. inf. *Toda.*

AMBA TEXACA. AMBA OTHONIA. Lex Sal. XI. ſi. Wendelino nomina propria Malbergiorum, ſatis contorte.

AMBACHT, I. circumſpectio, *obacht*, cura, officium. Kero: *Ambaht, officia.* c. 16. *Ambahti*, officium, officina. Prol. c. 4. 31. *Ana ambahti*, propter officium. c. 62. *Ambaht*, miniſter. Prol. *des cotchundin ambahtes*, divini officii. c. 43. *ambahtin kezelite*, officiis deputati. c. 48. *Ambahtit*, adminiſtraverit. c. 31. 64. *Unterambahte*, ſubminiſtrat, c. 2. Tatianus pr. de Apoſtolis: *Thie ambahta muarun unortes.* qui miniſtri erant Verbi. [Id. c. 15. §. 6. *ambahtitun imo:* miniſtrabant ei nempe Angeli Chriſto Matth. 4, 11.]

AMB.

Gothis: *Andbahts*, miniſter. *Andbahtgan*, miniſtrare. Gloſſ. Goth. Jun. Willeram. in Cant. Cant. p. 67. n. 28. *ambechtent* cibos æternæ vitæ. Liber Salicus Monaſterii Ebersheim. Dinghoff de an. 1320. *Swa ein meiger blibet der des Gotteshuſes iſt, der git zwene velle dem Gotteshuſe von me* (von dem) *libe, das beſte. Darnach das beſte von me ambachte.* i. e. Si villicus moritur qui Monaſterii homo proprius eſt, is dat duplex mortuarium Monaſterio de perſona, optimum. Itemque optimum de officio villicatûs.

Rotulus curiæ Dominicalis in Gruſſenheim: *Iſt eſt das er ein ambacht bet von dem cloſter, ſo git zwene velle, ein von dem libe, den andern von dem ambahte.*

Gloſſæ MS. Angl. Sax. *Conlatio, ambechtae.*

[Gloſſ. Monſeenſ. *ampaht*, conductor. p. 403. dignitatem. p. 373. *amphata*, conductores. p. 403. *ampahte*, curia, p. 411. *ampahti*, epiſcopatum, p. 364. *tages ampahti*, diurnam. p. 405. *ampht*, negotium. p. 393.

Ambaſt, Carm. Fragm. de Bello Hiſp. Caroli M. ℣. 1953.

Sie baten ire Ewarten
thaz ſie ſih gareten.
Zo ire ambaſte ſie giengen.
Godes libchamen ſie entphiengen.
Rogabant ſuos Sacerdotes
ut ſe præpararent.
Ad ſua officia hi ibant.
DEI corpus illi accipiebant.

Conf. ſupra *Achter*. *Ambeht*, Rationato: Gloſſæ MS. Angl. Sax. Eſt hæc vox antiqua Celtica, compoſita ex *Amb*, umb, ob, undique: & *Acht*, cura. Vox & Celtis & Romanis propria. Feſtus: *Ambactus apud Ennium ſervus actor dicitur.* [Imo hanc vocem *Celticam, Gothicam, Germanicam, Norvegicam, omnibus linguæ Scythicæ Dialectis communem* appellat Stiernh. Gl. U. G. p. 12. b. qui *Ambaht*, ex particula *An*, vel *am*, & *biuda*, præcipere, compactam eſſe cenſet, conſentiente Diecmanno; qui ſimul refert in Gloſſ. Rabani Mauri *Ampahte*, functione, notare. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 84. ſq.] Linguâ Gallicâ, cliens. Vid. ibi Joſ. Scalig. Du Fresne *Gloſſar. hic.* Menag. *Etym. Gall. Ambaſſadeur.*

II.

Ambaht, miniſterii & procurationis diſtrictus, præfectura, comitatus, jurisdictio, Ambachtia. Diplomata vetera: *In comitatu Engelberti, in Engelbrechtes Ambachte*, Freher. Lib. I. Orig. Palat. p. 37. In Belgio: *Caſſel ambacht, Bergen ambacht.* Cluver. L. I. Germ. Antiq. c. 8. & c. 13. ſi.

III.

Ambaht, curia, corpus circa opificium aliquod occupatum, zumft, Belgis. Huc Statuta quorundam Opificum, quibus obligantur collegæ *ins Ambt freyen*, i. ne ducant uxores extra collegium ſuum. Quale Statutum approbat cum M. Steph. *de Jurisd. Lib. II. P. II. c. 8, 45.* Wehner. *Obſ. Pr. Fr.* ratione non ſolidâ.

AMBAHTER, ambactus, cliens, miniſterialis, vaſallus: Notk. Pſal. 102. pen. de Angelis miniſtris. Jul. Cæſar. de B. Gall. cap. Lib VI. c. 15. *Gallorum ut quisque eſt genere copiisque amplissimus, ita plurimos circum ſe ambactos, clientesque habet.* interpretamenti ſcilicet loco ſubjicit vocabulo Gallis Celtisve proprio Romanis cognitum, nec tamen ſatis vim vocis exhauriens, quanquam hodieque clientis & vaſalli nomina promiſcuè uſurpentur. *Miniſterialis*, Goldaſt. *Lib. I. Rer. Alem. pag.* 133. 116. 118. Wehner. *Obſ. Amman.*

Amtruſtio, Ambt Troſt, Marculph. Form. XLVII. vel L. I. c. 18. de Regis Amtruſtione: *Quia ille noſter Fidelis veniens in Palatium noſtrum unà cum Arimannia ſua in manu noſtra Truſtem & fidelitatem nobis viſus eſt conjuraſſe, propterea decernimus ac jubemus, ut deinceps memoratus ille in numero Amtruſtionum computetur.* L. Salica c. XXXII. *Siquis Salicus Salicum caſtraverit, DC ſolidis culpabilis judicetur. Si quis Amtruſtionem caſtraverit, MDCCC. ſolidis culpabilis judicetur.* Igitur Amtruſtio triplo nobilior, quàm alius Salicus. *Wendelin. Gloſſ. Salic.* Vid. infra *Troſt.* Vide & *L. Salic. t. LXXVI.* ubi Amtruſtio eſt Salicus, qui poſtea Miniſterialis dictus, qui in peculiari clientelia & Miniſterio Regis eſt.

2. Ambachter, miſſus, legatus, Ambaſciator. *Ambachtheere*, Belgis Zunftmeiſter.

Ambachtman, contractè Ambtman, Amman, præfectus, Miniſterialis, Gold. d. l. du Freſn. Gloſſar. h. Sed quum hoc vocabulum diverſimodè accipiatur apud veteres & hodie, eſtque ubi lis de finibus officii Ambtmanni & Sculteti oriatur; itaque diſtinctiùs hîc procedendum.

Ambtman, Dienſtman, præfectus, miniſterialis. officiatus, Beamter, [In Gloſſ. Rabani Mauri *Ampakman*, eſt Tribunus qui mille viris præeſt. v. Diecmann Spec. Gloſſ. Latino Theot. p. 84.] (I.) primò generale nomen eſt & commune omnibus qui alicujus Domini, Eccleſiæ vel Civitatis munus ac miniſterium, obit, ſive Nobilis ſive Plebejus, vide infra *Dienſtman.* Comites olim ſub ſe habebant Miſſum ſive Vice-Comitem, hunc ſecuti Centenarii ſive Sculdeſii vel Sculteti, hos Decani, Saltarii, locorum præpoſiti, Capitular. Caroli M. an. 812. c. 2. & 7. Pipini R. an. 793. c. 2. 10. & paſſim. LL. Longob. *L.* 1. *T.* 2. *L.* 2. *& Tit.* 12. *l.* 2. & *Tit.* 17. *l.* 10. Otto I. Imp. in Diplomatibus: *Nullus Marchio, Comes, aut Vicecomes, Sculdaſius vel quilibet ex judiciaria poteſtate.* Königsh. Chronic. Epiſcopi Argentoratenſis Officiati in civitate olim aliquando quatuor fuere, J. Arg. L. I. c. 1. §. 8. *Der Biſchof ſetzet vier Ambacht: das iſt das Burgraventum: das Schultheiſentum. Das Muntzmeiſtertum und das Zollnertum.* i. Quatuor officia *Epiſcopus inveſtit. Burggravium: Scultetum: Theloneārium; Monetæ Magiſtrum.* Et mox: *Scultetus judicabit pro furto, pro frevela & pro geltſchulde in omnes cives urbis & in omnes ingredientes in eam, niſi rationabiliter opponant exceptionem, præter Miniſteriales & eos qui ſunt de familia Epiſcopi, & qui ab ipſo ſunt officiati. Habet autem poteſtatem cogendi & conſtringendi judicatos, quod vocant Bannum non ab Epiſcopo ſed ab Advocato. Poſtquam Epiſcopus Advocatum poſuerit, Imperator ei Bannum i. gladii vindictam & omnem poteſtatem ſtringendi dare debet.* Reverſales Epiſcopi Arg. & Civitatis de an. 1263. *So iſt och ihr recht und gewonheit: Swenne ſo in ein nuwe Herre wirt zu eime Biſchoffe, daſs er das Schultheiſſen ambacht liben ſol eime Gozhusdienſtman oder eime Burger swem er will, vergeben oder umbe gut, zu deſs Biſchoffs lebene oder deſs, der da Schultheiſſe wirt. &c.* De cæteris ſuo loco: hîc de *Sculteto & Advocato* dicendum, idque propterea, ut diſcrimen inter *Ambtman* noviùs & preſſiùs dictum, & inter *Schultzen* ſeu Scultetum oſtendatur. Sculteti igitur officium verſatur circa jurisdictionem urbanam inferiorem & civilem. Capitul. Franc. lib. 3. cap. 79. *Ut nullus homo in Placito Centenarii (Sculteti) neque ad mortem, neque ad libertatem ſuam amittendam, vel ad res reddendas vel mancipia judicetur, ſed iſta in præſentia Comitis, vel Miſſorum noſtrorum judicentur.* Advocati circa regalia, jurisdictionem criminalem & fiſci Imperatoris. Advocati enim etſi Epiſcoporum & Monaſteriorum quoque erant officiales, dependebant tamen imprimis ab Impp. & Regibus, quoad bannum & reliqua regalia exercenda. Poſtquam verò Jurisdictio criminalis & reliqua regalia hereditaria ſeu patrimonialia facta Statibus fuerunt, cum rebus & nomina mutationem paſſa ſunt; atque Epiſcopi & Domini ipſi exercuerunt bannum & regalia ipſi ſuo jure per Miniſteriales ſuos, (II.) quos Vicedominos, Viztume, Obervogte, *Ambtleute καὶ ἐξοχὴν* ac ſpeciatim appellarunt: & hactenus rectè Wehnerus *Obſ. Pract. voc. Ambtman.* pro Synonymis habet *Ambtman, Vogt, Viztum, Gaſtaldus.* Sed notandum, (III.) quod deinde nomen *Advocati* ſive *Vogt* ad inferiorem jurisdictionis gradum repreſſum fuerit & cum Sculteti officio convenerit, unde *Vogtei*, *Vogteilichkeit* jurisdictionem inferiorem denotare cœpit, & *Vogtey* præfecturam parvam: eatenus verum eſt, quod Speidelius ex *Beſoldi P.* 2. *Conſil.* 70. *n.* 61. Vogt Amman & Schulzen pro Synonymis habet, & defenſoribus civitatum Romanorum comparat. Evenit itaque ut Principes & Comites territoria ſua in præfecturas partirentur, & cuilibet præfecturæ præfectum, Ambtman, Ambtsverwalter, Ambtſchöſſer, Ambtsvogt, Ambtsverweſer, Ambtsſchulzen præponerent, quibus ſubordinati quoad reditus Rentmeiſter, Ambtſchreiber, Kellner, Cellerarii: quoad jurisdictionalia Sculteti, Gerichtsſchulzen.

Porrò Civitates, Imperiales præſertim, & ipſæ obtinuerunt, ut ex ſuis eligerent Magiſtratum & Officiales, acquiſitis etiam Regalibus & territorii jure. Unde & ipſæ in ſuis præfecturis præfectos *Ambtleute* conſtituunt: in ipſis verò civitatibus *Sculteti* nomen retinent, cum adjecto *Imperialis*, Reichs Schultz, etſi non ab Imperio, ſed à civitate ipſa conſtituatur amplius. Ita Francofurti ad Mœnum & alibi. Richardi R. Rom. Diploma Moguntiæ die VIII. Sept. an. 1257. datum Civi-

Digitized by Google

Civitati Francofurtenſi ad Moen. primo regni ſui anno: *ſuper volumus atque permittimus, ut quemadmodum ab ADVOCATIA per Fridericum olim Imp. de conſenſu Principum depoſita fuit, permaneat, ut nunc eſt, fructibus Advocatiæ ipſius SCULTETATUS officio deputandis.* Sigismundi Imperat. Diploma Conſtantiæ an. 1417. datum: *Wir Siegmund V. G. G. Rom. K. &c. &c. Unſer und der Reichs Gerichts Schultheis zu Pr. der denn je zu zeiten geweſt iſt an eines Römiſchen Keyſers oder Königs ſtatt &c. Ein elteſter VOGT von Müntzenberg, der auch denn je zu zeiten geweſt iſt, bey demſelbigen Schultheiſſen an dem vorgenantem MEYDING ſitzen ſoll, dem Ehrwurdigen Werner, Erzbiſch. zu Trier, unſerm lieben Neven und Churfurſten auf den die Herrſchafft zu Munzenberg von Erbſchafft wegen gefallen iſt, erlaubt haben daſs er dieweil er im leben iſt, einen redlichen Ritter an ſeine ſtatt bey einem Schultheiſſen zu Pr. ſetzen möge.*

Sed Sculteti ejusmodi & Scabinorum jurisdictio non intra veteres carceres continetur, ſed omnimodam jurisdictionem continet. Argentorati Sculteti officium, *Schulzenambt*, *Schulzengericht* permanſit mutatâ etiam Reip. forma, exercitum ad S. Barbaram ſub Epiſcopali auctoritate usque ad an. 1606. quo per Transactionem Hagenoënſem Civitati ceſſum, ſuppreſſum & jurisdictio Judicio Urbano dem Statgericht, & conſequenter hodie Senatui minori incorporatum fuit. An. 1373. Scultetus Claus Zorn von Bulach Ritter & Advocatus Reinbolt von Mülnheim ein Edelknecht, per ſententiam adjudicarunt ſub haſta ædes certas Monaſterio S. Marci. quo tempore fuit Burggravius Joh. Merswin. Ann. 1405. ſententiam tulerunt Thoman zu der Megede ein Edelknecht und *Ober-Schultheiſſe* zu Str. Werlin von Halle ein Edelknecht und *Obervogt* zu Str. vid. Chron. Königsh. p. 848. De poteſtate ejusque abuſu Sculteti Nobilis Argent. vide Chron. Königsh. *c. V.* §. 93. *p.* 303. *itemque pag.* 793. *n.* 82. & *p.* 799. *n.* 125. ab eo tempore, ſeculi XIV. etſi manſit judicium Sculteti, ut dictum, tamen poteſtas reſtricta fuit, & creatis Scabinis trecentis eorum ab initio Magiſter fuit *Ammeiſter*, ita enim Conradus Twinger in epitaphio an. 1348. vocatur *Magiſter Scabinorum civitatis Argent.* Et alius: *Anno Dom. MCCCCI. . . . . Kal. Jan. ob. Dom. Heinricus dictus . . . . . olim Magr. Scabinorum civitat. Arg. orate pro eo.* Item: *A. D. M. CCCC. XXXVII. ſecunda die Sept. ob. Johannes Gerbot olim Magiſter Scabinorum.* Subpræfectus dictus *Amman*, Tribunus plebis cum Scabinis, frequens in Statutis Argentoratenſibus. Unde primævum nomen fuit Ammeiſteri *Ammanmeiſter*, Prætor vel Coſ. de Plebe: quemadmodum *Stettmeiſter*, & *Meiſter κατ' ἐξοχὴν* Prætor vel Coſ. è Conſtabulariis & Nobilibus: (Vide tamen Chron. Königsh. *p.* 875.) ita ſæpe occurrit expreſſum in MSS. antiquis Statutorum Arg. pro quo poſtea contracte dictum *Ammeiſter*. Königsh. in *Chron. c. V.* §. 146. & 96. rationem ſuggerit nominis, quod ab initio munus *eines Ammanmeiſters*, vel quod idem erat, *Angwerckmeiſters* in hoc tantùm poſitum fuit, ut congregaret Amman & Scabinos. De Judicio Sculteti Spirenſi Lehm. Chron. 4. 19. & 21, 6. In veteri Jure Reip. Auguſtanæ officium Præfecti *eins Amptmans* fuit abrogatum: *Man ſol wizzen daſs diſin Stat ze allen ziten einen geswornRaut haben ſol von XII. erbern mannen &c. und ſol auch niemans Amptman ſin.* Cæteroquin in articulo de Homagio, Vox *Amptman* uſurpatur de miniſtro rationario, berechnetem beampten. Ex his apparet, & res & vocabula ſecundùm temporum varietatem variare: itemque ſecundum diverſitatem Principatuum & Civitatum; denique juxta mutationem ſtatûs ejusdem quoque loci, ut vix aliqua generalis norma dari poſſit, ſed ex locali conſuetudine, actis, pactis, Rationibus, & protocollis, ortæ fortè controverſiæ de jurisdictione *eines Ambtmanns* & *eines Schultheiſſen* decidendæ ſint. Interea ex hodierno uſu *regula* fuerit *pro Ambtmanno*, quod ei Sculteti jurisdictio ſit ſubordinata & reſtricta ad cauſas minores, easque judiciales: quum Ambtmanni munus ſeſe extendere ſoleat etiam ad regalia & cauſas majores & fiſcales. Jus Provinciale Bavaricum de an. 1346. MS. Umb Amptleute &c. *Es ſol kain Amptman noch Pawman von ſeinem herren nicht varn da hinter er geſeſſen iſt, es ſulle der amptman ſeinem Herren beraitten* (rationes reddere) *umb alles das das er hintz Im zu vordern hat.*

Exod. V. præfecti *ambtleute* ſunt ſub Exactoribus Vögten.

Ambudt, liberta palatii, Andr. Suenon. L. 13. de LL. Scan. c. 6. du Freſn. Gloſſ. Add. Ge. Stiernhelm Antiquar. Ling. Scand. Goth. MS. *Agiata per craſin agta, akta, curare, cuſtodire. Ambat, ambot, ambut, umbut, umbyt, variè accipitur in utroque ſexu. Ipſi tradetur in ſervitutem, ejusque fiat ambat, i. ſerva, qui mulctam pro illa exſolverit. Hoc nimirum Romanorum eſt Noxæ dedere. Contrarium habemus in LL. Scanicis, ubi Ambat honeſtioris ancillæ nomine venit. Sic enim habet textus cap. 6. lib. 13. Si quis ancillam oppreſſerit, quam Ambat vocamus, quæ ſervilibus exercita operibus, ſocietatis & honoris & obſequii dignioris intuitu, aſſidendi dominæ ſuæ officium eſt adepta. — Ambut, ambut, inſtrumentum domini tam animatum quàm inanimatum, jumenta, ſervi, vehicula, culei, L. 43. §. 9. de R. N. aliàs etiam Ankoſt.* Ol. Verelius Ind. Ling. Goth. *Ambat, Ambot, ſervus, ſerva. Ambatar*, ſervæ filius. *idem.* Sed malè inde Ambactus & ambaſciator deducitur.

Furſten Ambaht, feudum principatus, vel Officium Principis infeudatum. Vid. Jus Feud. Alem. c. 142. & ib. Comment. Chron. Königsh. c. 11. §. 161. Otto III. Imp. ad Principes: *und ich rote uch das ir dieſelben furſten erkieſent us der Riches ambachtluten. wan ſie allerbaſt wiſſent des riches gelegenheit.* Nicol. de Cuſa L. 3. de Concord. Cathol. c. 28. pr. *Ordinabatur etiam tunc* (ſub Ottone II.) *ut Principes, Duces, & Comites conſtituti deberent tanquam officia publica Imperiali juſſione habentes ad nutum removibilia, rationem ſui miniſterii erario publico reddere.* Sigismund. Imp. epiſt. ad Concil. Baſil. an. 1434. in cauſa Erici Lauenburgici: *Cum itaque Principatus officium ac jus ſupra dicta à Nobis*

bis ac Imperio noſtro in feudum immediatè deſcendunt. &c. H. Speelmannus Gloſſ. voc. Traditio: *Ducatûs, dum officium erat, conferendi mos antiquus ſcriptura fuit, poſtquam autem feodale, vexilli traditione. Ut itemque Comitatus.* Huc facit I. F. 14. fi. & c. ſeq. pr. *De Ducatu, Marchia, Comitatu vel aliqua regia dignitate ſi quis inveſtitus fuerit per beneficium ab Imperatore, ille tantùm debet habere. Heres enim non ſuccedit ullo modo niſi ab Imp. per inveſtituram acquiſierit; aliàs non eſt ſucceſſio, ſecundum rationabilem uſum. Sed hodie hoc eſt uſurpatum.* quæ ultima verba textui Gerhardi adjecit compilator feudalis. Exinde verò duo obſervanda veniunt, primum eſt, quòd non totus Ducatus ſive territorium conceſſum fuerit Duci per inveſtituram in officio, *dem Fürſtenambte*, ſed de officio tantùm, per totum tamen Ducatum inveſtitus fuit. Atque ratione ſalarii & ſe, ùt Ducem, exhibendi causâ, certi reditus ex Ducatu ipſi fuerunt aſſignati: reliqui ad Fiſcum Regis pertinuerunt.

Alterum eſt, quòd veteri jure nulli Duces fuerint ſine Ducatu h. e. ſine officio & regimine, *ohne Fürſtenambte*, ſed filii Ducum gaudebant titulo Comitum, quod & de Ducibus Alſatiæ obſervatum ad Chron. Königsh. pag. 1066.

AME, *ama, ome*, menſura vinaria: *eimer*. Gloſſ. Ælfrici; *Batus, AMBER, i. amphora*. Hubrecht. i. Rotulus Curiæ Dominicalis zu Haſelache anno 1336. *Des von Obſenſtein wiſſenthafter Marſchalk und der vogt ſullent gon zu Ringelſtein vor dem Kelre und ſollent do vorderen ein malter brots, zwei malter futers, einen Cloſteramen wines. — Die vier Vörſtere ſullent oub komen an dem Zinſstage früge, ieder man mit zwen hünren an ſime swerte und mit abt cloſterbroten und mit eime cloſtereymer wines.*

Vid. Gloſſar. du Freſn. voc. Ama.

Urſtiſius in catalogo vocum, præmiſſo Tomo ſuo Scriptor. Germ. *Ama, amphora XXXII. cantharorum. In re vinaria menſuræ genus. Ein Ame.*

Gloſſæ MS. ASax. *Anfora. IIII. modios tenet.* Eædem: *Situla ambaer.*

[AMEIGE. i. e. amica. *Die ſchöne ameige.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

AMEN. Notkerus in Symbolo Apoſtolico hoc ita reddit:

Amen. *Daz tuon ih kenuaro.*

Pſalm. LXXI. MS. in fine: *Das geſchehe.*

Pſalm. CV, fi. *Daz ſi, daz ſi*, fiat, fiat. Vid. *Were* & *Faran*.

AMEREN, pro jameren, miſereri, apud Notk. Pſal. LXVIII, 21. *amerondo*, miſerando. *Amerlichi*, miſeriæ. Pſal. LXXIII, 5. *ze amere*, ad dolorem, invidiam. Id. Pſal. XCIV. fi. *In amere* in amaritudine animæ meæ, Notk. Eſa. 38, 15.

AMTSASSEN. vid. Sez.

[AMMARARI, humiles. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

[AMPHSLA, merula. (hodie Amſel.) Gloſſ. Monſ. p. 383.]

[AMPLUN, lecytho. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 397. lenticulam. pag. 326. 329. amulas. pag. 328.]

AMMUNTO. apud Otfrid. III. 26, 59. ſed vitioſa eſt lectio vulgaris, & legendum *Mammunto*, vid. infr. *Mammen*.

AMUND, aamund, amond, ſui juris, liber. LL. Longob. 2. 12, 6. t. 32, 4. t. 35, 1. Du Freſn. Gloſſar. h. Vid. *Munt. Agamund*, Eigenmund. Exerc. ad Pand. 36, 64.

AMUNENDELIKEN, intolerabilem, Gloſſæ Lipſii.

AN, ANA, *Anan*, cum Ablativo, in, intra. Otfrid. de S. Simeone, I. XV, 9.

Ther Gotes Geiſt ther imo ana uuas,
ther gibiaz imo thaz,
DEI Spiritus qui in ipſo erat,
promiſerat ei hoc.

Idem III. XV, 26.

uuarun ana ſelida,
in button. —
Erant in tentoriis,
in tabernaculis.

Idem I. 16, 49.

UUizzi thebemo ana ſar.
Intelligentia creſcebat in ipſo valdè.

Et ℣. 53.

Gotes geiſt imo ana uuas.
Dei Spiritus in ipſo erat.

Idem I. 20, 27.

Anan themo barme.
Intra ſinum.

Idem *Anan benti*, in manibus, I. 16, 55. & cap. 17, 15.

Cant. Cant. I, 4. *uuir freuuên unſih an dir.* addit Willeramus: *als ana uns ſeluon.* [Pro *als* leg. *nals*, ut noſtra docet editio.] i. gaudemus in te, magis quàm in nobis ipſis. ubi Fr. Jun.

Vid. *Anan. An*, cum Accuſ. ad. Notk. Pſalm. XXXIV, 13. *Ih pin an demo fater, unde der Fater an mir. Fone diu ne fruno ih min gebet fone mir, nube ih unendo iz in mir an mih.* i. Ego ſum in Patre & Pater in me. Propterea non ſumo meam orationem à me, ſed converto eam in me ad me. Vide ibi notas. Notk. Pſalm. CXVIII, 3. *Ana deſiderium.*

Ana uuicht, in quoquam, in ullo, ulla ex parte. Otfr. I. XXV. 53.

Thar niſt gallun ana uuiht,
oub bitteres nia uuiht.
Ibi non eſt bilis ulla ex parte,
& amari nihil quicquam.

Ana uuiſt, quoad ſubſtantiam, in ſubſtantia ſive eſſentia ſuâ. Notk. Pſal. IX, 11.

ANA, propter. Kero: *ana ambahti*, propter officium. c. 62.

ANA, præter, extra: Gloſſæ Lipſii. Gloſſæ MS. ASax. *Avebit, anuuega feridas.* Notk. Pſalm. L. 7. *ane niuuue ſculde habo ih alte.* præter nova debita habeo vetera, ſcil. præter peccata actualia etiam originale.

ANA in Compoſitis ſequentibus cernitur ἀνάγνωσις: ſed quandoque ſeparatur à ſuo verbo, ut

ANA.

ut in *Anatheben*, accreſcere, an-und aufwachſen. Otfr. I. 16, 49. *Wizzi theb emo ana ſar.*

Sapientia adaugeſcebat ipſi ſtatim. i. anatheb. Notk. Pſalm. IX. 8. *ribta do ana*, præparat.

Habet etiam in Compoſitione vim ἐγείρειν. ut: *Anſtellen*, ſuſpendere. Frider. III. Imp. ad Magiſtratum Argentorat. *Dann wir die ſo vil die hierwider weren oder ſein möchten, diſsmals aufheben und anſtellen.* Obſ. XIV. §. X. & XI. ad Chron. Königsh.

ANA, ane, an, one, ohn, ſine, absque. Kero: *Anno Zuniſal*, ſine dubio. cap. 7. *ano Zuuival.* pro certo. cap. 2. conf. c. 4. & 5. it. Prol. c. 7. & paſſim. *Ana einikemu libbitode* (apud Ker. extat *einikemu libbiſode*) *edo tuuala*, ſine aliquo tyſo vel mora. c. 31.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Ana lon*, gratis, p. 409. & 336. (ubi vitioſe ſcribitur *analon*) *ana ſculd*, gratis. p. 398. & p. 388. ubi vitioſe *anaſcult*) *ano nootnunft*, absque vi. p. 403. *ana den vuozin*, ſuper pedes. p. 365.]

Otfr. II. 1, 74-76.

Thes niſt uuiht in uuorolti
thaz Gott an inan uuorahti.
Thaz drubtin io gidati
ana ſin girati.
Nihil quicquam eſt in mundo,
quod DEUS ſine ipſo fecit.
Quod Dominus operatus
absque ejus conſilio.

One, idem, Otfrid. II. XI. 58. [ubi tamen legitur *ono*. vid. Scherz. innot. ibid. & IV. 5. 86. legitur etiam *ono*.] *On*, idem V. 14, 34.

Ana uuan, absque dubio, pro certo. Otfr. paſſim. *Vid. Wan.*

ANICH, indigens. Cantic. Can. c. VII. 2. p. n. 53. *Din Nabelo iſt gedrabeter naph, nierwanne driuchenes anich.* Umbilicus tuus crater tornatilis, nunquam indigens potus. [*anig* legitur in noſtra editione tam hic quam c. 5. v. 10. mox allegando.] Quod Fr. Junius *ad Willeram. pag.* 29. & 128. ſine cauſa corrigit ſubſtituens *uuanich*, à *uuana*, contra fidem MSC. Willeramus c. V. 10. p. n. 42. *anich aller ſunton.*

Onich idem. Jus Alem.

Zuonugaz, vacans: Tatian. c. 57. §. 7. vid. in Z.

ANA, de, à, von. *Oſtana*, ab oriente, Otfr. I. 17, 17.

ANA in Compoſitis Nominibus etiam augmentivam ſignificationem habet, vid. *Anaguate. Anbardon. Gianabrechon*, in *Brichen.*

Anabetare. vid. *Bete.*

Anabiudith. vid. Biten.

ANABLASON, vide Blaſon.

ANABRECHON, gianabrechon, irruere. einbrechen. Otfr. V. 20, 193.

Biginnit anabrechon
mit egislichen ſachon.
Cœpit eos impetere
horrendis rebus.

Idem IV. 19, 128.

ANA.

Thaz ſie'nan, ſo ih thir rachon,
mohtin gianabrechon.
Ut in ipſum, ſicuti tibi dicam,
deberent irruere.

[Potius *accuſare*, *inculpare* notat *Anabrechon.* De Chriſto enim in ultimo judicio, a ſiniſtris collocatos, alloquente, dicit Otfridus ea quæ è L. V. 20. 193. Schilterus adducit, hinc ita vertendum h. l. cum Stadenio judicat Scherz. in not. ad IV. 19. 128.

Cœpit eis acclamare (ſeu potius eos impetere)
Horrendis inculpationibus.
Er beginnet ihnen zuzuruffen
mit greulichen Beſchuldigungen.

De altero loco è L. IV. c. 9. v. 128. v. notata inf. in *Brichen.*]

ANABURT, natura. Notk. in Pſalm. XXI. 1. *unſere anaburt inſienziu unuuartelicha*, noſtram naturam ſuſcepit Chriſtus incorruptibilem. Idem Pſal. XXXVII. 4. Pſal. LXVIII. 3.

[ANACHERRAN. intendere. Gloſſæ Monſeenſ. p. 354.]

[ANACHLAPH. impetum. Gloſſ. Monſeenſ. p. 365.]

[ANADAHTUNGO, intentione. Gloſſ. Monſeenſ. p. 384.]

ANADEONOEN, inſerviatur. [*Ze lirnene anadeonoen*, meditationi inſerviatur. Kero c. 8.]

ANAFARTON, impetere, irruere, anfahren.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Anavarti*, infeſtatur. p. 381. *anaverti*, impetu. pag. 362. *anagivar.* arripe. pag. 350. *anagivartun.* impetunt. p. 387. *anagivarai*, pervadere. p. 373.]

Otfrid. V. 20, 191.

Biginnit ſie anafarton
mit egislichen uuorton.
Cœpit eos impetere
horrendis verbis.

(Vid. FARA) Rec. Imp. Norimb. anno 1467. Kriegs und *anfure* vertragen.

[ANAFASTO *ſtontun*, inſiſtebant. Gloſſ. Monſ. p. 404.]

ANAFEHTA, apud Otfr. I. 20, 8. eſt disjunctim legendum, *ana febta*, absque pugna, prælio: de infanticidis Herodianis:

Joh datun ſie ana febta
mibila ſlahta.
Ediderunt ſine pugna
maximam cladem.

Anafehten, impugnare, Notk. Pſalm. XXXIV. 2. [*Anagivohtan uuard.* impingebatur. Gloſſ. Monſeenſ. p. 364.]

ANAFLUS, inundatio, Notk. Pſal. XLV, 5.

ANAFRISTEN, vid. *Friſt.*

ANAFUNTAN *iſt*, in comperto eſt, Otfrid. III. 19, 25.

ANAGAN, Kero: *Anagat*, ſuccedat. cap. 21. *Anakaant*, ſuccedunt. cap. 32. *Anakane*, incedunt. cap. 7. Vid. & *Anakin.*

[Otfr. I. 18. 96. *Ther thar anagange.* Qui eam (viam

Digitized by Google

(viam scilicet) ingreditur. Ita Schilterus vertit: at Scherzius in not. *Qui eo tendit.*]

[ANAGATRIPE, impulsu, Gloss. Monseens. p. 405.]

ANAGIFTI, primordium, editio, productio. Otfrid. II. 1, 13.

Er alleru anagifti
theru Drubtines giscefti.
Ante primordium omnium
DOMINI creaturarum, erat Verbum.

[Vox *Anagifti* suspecta est Scherzio, quia nec in Otfrido, nec alibi eam legit, mallet igitur legere *anaginni.* Quæ vox *initium* denotat, & crebro occurrit, ut in citato Otfridi cap. ℣. 21. Not. ad Otfr. II. 1. 13.]

[ANAGILUZIDO. alluvione. Gloss. Mons. p. 347.]

[ANAGIPICHIT, impetuntur. Gloss. Mons. p. 388.]

ANAGITRUWETA, confidebat, Tatian. c. 62, 6. *Ullo mag einig ingangan in hus strenges, inti sinu vaz gineman, in thio her anagitruuueta.* Quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa ejus diripere, in quibus confidebat.

ANAGRIF, tactus, attactus, apprehensio, contrectatio, compressio. Cant. Cant. V. 4. *Min uuamba erbibeneta ze sinemo anagriffe.* i. venter meus intremuit ad ipsius attactum, quum me attingeret, prehenderet.

Rotharis R. Longob. Lib. II. LL. Longob. 2, 1. *Si puella libera aut vidua sine voluntate parentum ad maritum ambulaverit, liberum tamen; tunc maritus qui eam accepit uxorem, componat PRO ANAGRIP solidis XX. & propter faidam aliis XX.* ubi *Anagrip* & *faida* distinguuntur, *faida* est vis & dolus & contemtus, quod consensum parentum non requisiverit sponsus: *anagrip* est acceptio uxoris non traditæ, pro more Longobardorum. Concubitus contrà si Longobarda Romano nupta, eo defuncto ad alium maritum ambulaverit sine voluntate heredum prioris mariti, statuit Luitprandus Rex, 2. *Longob. VII,* 1. ut nec faida nec anagrip componatur, quia Romana facta fuerat. Vicissim si puella stuprata ab alio, à parentibus stupratori pro uxore traditur, faidam non componit, sed componit PRO CULPA i. e. ANAGRIP solidis XX. ut ejusdem Rotharis habet constitutio, 1. *Longob.* 31, 1. ubi *culpa* speciatim intelligitur delictum stupri, quod vox vernacula adjecta magis explicat. Glossæ Lindenbrogii: *Anagriph, culpa præsumtionis.* at præsumtio actum injustum, invasionem, crimen significat, *Lex Baivar. t.* 1. *c.* 5. Perperam verò Papias & Ugutio *Anagrip* divisim acceperunt quasi *ana* significaret *pro*, & *grip* culpam, *pro culpa:* id enim refutatur ex prima allegata lege, ubi dicitur *pro anagrif.* Sed & Speelmannus rectè à du Fresnio reprobatur, qui Anagrip compositum putat ex *ana* Saxonico h. e. singulari, sola, quod sit compressio fœminæ singularis h. e. non conjugatæ.

ANAGVATE. ex *ana* quod augmentationem innuit, & *guat* bonum, optimum, præ aliis bonum.

Otfr. II. 24, 32.

In huge iob in muate
zi allemo anaguate.
In recordatione & in animo
ad omne optimum.

Eadem phrasis habetur L. III. 7, 86. IV. 29, 10. V. 3, 12.

ANAHAB, ANHAP, anheber, aggressor. J. Argent. L. 2. c. 116. *Er were sinen lip notwerende, und der anahab were der do claget.* i. ipse suam vitam defendisse, & istum aggressorem esse qui agit. al. leg. *urhab.*

Anhap der Stifft S. Mich. zu Honaue.

ANAHALBA, idem quod simplex *Halbe*, latus.

Otfrid. V. 3, 6.

Si Druhtin io ther segan sin
in allon anahalbon min.
Sit Dominus atque benedictio ejus
ad omne latus meum.

Et ℣. 24.

In allan anahalba,
in omni latere.

Atque ita emendandum Lib. III. 14, 50.

In allen anahalba. Pro *alahalba.*

ANAHAREEN, invocare, acclamare, Notk. Psalm. XIX. ult.

ANAHLAUFFEN, incurrere. *Anahlauffet* incurrit. Kero c. 5.

ANAHLINEEN, incumbere c. 4. *Anahlineet,* incumbit. cap. 5. *Sunta hirtes anahlinenti,* culpæ pastoris incumbere. cap. 2. Kero. *Anlehnen* hodie.

ANAKANC. vid. Anagan.

ANAKESEZZIT, inseruit. Kero. c. 7.

ANAKIMACHOT, & *Anakimahbot*, injungit, c. 64. injunxerit. c. 31. injungatur. c. 48. injunguntur. c. 7. injuncta fuerint. c. 65. *ist anakimahchot. ist anakimachot,* injungitur. c. 48. *Ana si kimahchot imu uuerah.* injungatur ei opus. ib. Kero.

ANAKIN, initium. c. 2. *fona anakimne,* ab initio. c. 65. Kero. Gloss. MS. *Anchia initium.* Glossæ Lipsii: *Anagen*, principium. *Anagenni*, initiò. [Gloss. Mons. *Anagin,* radicem. pag. 347. exordia. pag. 409.] AngloSaxones: *Angynnan: ongyn.* Gothi: *duginnan*, aggredi, incipere. Luc. 1, 1. *Anageng,* Jun. ad Tatian. 1, 1. Otfrid. V. 20, 196. *Mit suaremo anaginge,* cum gravi aggressu, præfamine. *Anngenge,* principium, Otfr. I. 7, 21. Symbol. Apost. Teut.

Otfr. V. 23, 83.

Habet sin angingon
Jo zi thes liobes thingon.
Habet suum initium (accessum)
ad Amoris colloquium.

[In utroque MSCto Otfr. clare legitur pro *sin angingon, sinan gingon,* h. e. suam viam, notante Scherzio. At L. V. c. 20. 196. legitur *suaremo anaginge.* Gravissimo aggressu, ut Schilterus, aut,

aut, *gravi initio*, ut Scherzius vertit. Conf. Otf. V. 6, 127.] Vid. & Bigan.

Fragm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 4225.
Tho ſtarkete ſih thaz volkwih
So non aneginges zit.
Tunc confortavit ſe miles
ùt ab initio.

Anaginna, (Angenge) Willeram, ad Cant. Cant. c. 2. ℣. 15. ubi egregium monitum de hæreſibus in principiis ſupprimendis: *Aanda* (uuante) *geſtarchent thie* (die) *hæretici in biron* (iro) *perverſis dogmatibus, ſo ſint ſie unſemfte ze vervinnene.* (uberuuintene.)

Anageune uuerlte, origo mundi, Notk. Pſalm. L, 10. [*In der uuerilde aneginne.* Ab initio mundi. *Von Anbegin der Welt.* Rhyt. de S. An. II. 19. *Der burge aneginne*, civitatis origo. Id. VIII. 121. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Anagantero dirro uuerlte, Notk. Pſal. CII, 17. [*Anagangan ſint*, adorſi ſunt. Gloſſ. Monſeenſ. p. 412.]

ANALAZ, Anelaz, Anelacius. Matth. Pariſ. p. 274. *Genus cultelli quod vulgariter Anelacius dicitur.* & alibi: *Loricâ erat indutus geſtans anelacium ad lumbare.* Gloſſ. du Freſn. *Laz* latus ſignificavit, vid. ſuo loco: hinc *Anelaz*, adlumbare, vel adlaterale telum, *ſeitengewer.*

ANALAZEN, admittere. Notk. Pſal. XL. 9. de Salvatore & morte: *uuanda er ſih in analazet eina uuila.*

ANALECKAN, imponere c. 27. *Analeckentem kauuati*, utentibus veſtimenta c. 55. Kero apud Goldaſt. videtur legi debere: imponentibus vel induentibus. Hodie *Anlegen.* [Contextus Regulæ hanc Schilteri emendationem non admittit.]

Analegi, indumentum. Notk. Pſ. XXXIV, 26.

Analige not, incumbat neceſſitas, Capitul. Franc. IV, 19.

Analägen, moleſtare, Notk. Pſalm. XXXIV, 13. Pſalm. CIII, 1.

[*Analagi*, impenderet. Gloſſ. Monſ. pag. 360. *analeccet.* mittite. pag. 343. *analegit.* innitatur. pag. 344. *analegitun*, injecerunt. pag. 366. *analegi*, mitte. pag. 370. *anaziliccanne*, incubandum. p. 377.]

[ANALEHANE, Foenore, Gloſſ. Monſ. pag. 324. 352. hodienum dicitur *anleben* pecunia in uſuram licitam mutuo data.]

ANALEITTOS, induxiſti. Kero. cap. 7. hodie *anleiten.*

ANALEZE. vid. *Lez.*

ANALI, tali, de quibus caligæ nocturnales ſubtalares vocantur, quia ſub talis ſunt. *Raban. de part. hum. corp.*

[ANALICHI. Hæc vox *imaginem, ſimilitudinem* denotat, & occurrit ap. Otfrid. III. 13. 83. Scherz. Not. ad Otfrid. II. 4. 163. At in loco à Scherzio citato hæc ſignificatio locum non habet, ita enim ibi:

In ſunnun analiche
in ſineno riche.

Quæ verba Schilterus bene ita tranſtulit:

In ſolis facie.
In ſuo regno.]

[ANALINANTEMO, innitente. Gloſſ. Monſ. p. 329. *Analinet*, inniſus fuerit. ib. pag. 335. hodie *anlehnen.*]

ANALIVTE, antliz, Noth. in Symb. Athanaſ. ℣. 4.

ANALVGEN, inſimulare. Notk. Pſalm. XL, 7.

ANALUSTI. vid. Luſti.

[ANAMALI, ſtigmata, plaga, percuſſuræ. Gl. Monſ. p. 322. Hodienum apud Suevos in uſu eſt, einem ein anmahl anthun, alicui plagam infligere.]

ANAN, in, cum Accuſat. *Anan enti*, ad finem. Otfrid. L. ult. c. 25, 40.

Nu iſt iz braht anan enti.
Sic eſt perductum ad finem.

Anan, in, cum Ablat. *anan henti*, in manibus. Otfrid. L. I. c. 17, 15.

Iz uuas iru anan henti,
tho det es drubtin enti.
Id erat ei in manibus,
quum faceret Dominus finem implementum vaticinii de Meſſia.

Et c. 16, pen.

Ullanta iz uuas imo anan henti.
zi fineru giuuelti.
Nam id erat ei in manibus,
in ſua poteſtate.

Anan gihaltes, usque ad finem retineas. Otfrid. IV. 37, 26.

Thes ſih, thaz thu es nualtes,
Joh uuol anan gihaltes.
Adverte, ut tu hoc præſtes,
& bene usque obſerves.

ANAPLASANNES *der cotchundun enſti*, inſpirationis divinæ gratiæ, Kero cap. 20. vid. *Plaſen.*

[ANAPRAHTA, incuſſit. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 364.]

ANAPRANGANEEM *uuidarmuatum*, inrogatis injuriis, Kero c. 7.

ANAPRUNKANO (anoprunkano) *widarmuati*, illatas injurias, Kero. c. 58.

[ANAPURTIGERO, genuini. Gloſſ. Monſ. p. 374.]

[ANAQUAM, inſedi. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 385.]

ANARATI, proditio. Otfrid. IV. 12, 22.

Thoh habet ſumilih thaz muat,
Mir binaht anarati duat.
At habet aliquis hunc animum,
mihi (ut) hîc noctè proditionem faciat.

Idem cap. 18, 62.

Nob er anarati
mit imo io ni gidati.

Digitized by Google

ANA.

Nec is conſpirationem
cum ipſo unquam feciſſet.

Idem 2. 23, 17.

Siè ſint ju in anaratin
in ſcafinen giuuatin.

Illi, pſeudoprophetæ, ſunt vobis in proditionem [*in perniciem* reddidit in verſione Otfridi Schilterus.] in ovinis veſtibus.

Flacius in Dictionar. *Anarati, umrath, verrätherey.*

Notker. Pſalm. VII. 15. Synagoga Chriſtum *anariet*, accuſabat, prodebat. Idem Pſalm. LIV. 14. de Juda: *riethe mih ana*, me prodit.

ANARERIT vel *inskiupit*, ſuppedit. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

ANARIEPON, *irruerunt*. Gloſſæ Lipſii; ubi Somnerus: *Scribendum fortè anarieſon. Intellige onariſon, de quo in Verbo Anaſtandunt.*

ANARON, vid. Anon.

[ANARUAFTI. acclamatio. Otfr. III. 10, 4. *Mit grozen anaruafstin.* Magna acclamatione. Verſu 8. denuo occurrit. *Sulih anaruafti.* Ubi quidem Schilterus verbaliter vertit. Taliter acclamavit. At Scherzius in not. obſervat, ſubſtantivum eſſe, & reddendum. Talis acclamatio. Confirmari hæc obſervatio alio inſuper loco poteſt. III. 20. 64. Ubi de cœco à Chriſto ſanato Joh. 9. dicitur: *Hiar deta uns anaruafti. Hic fecit nobis petitiones.* In Gloſſ. Monſ. extat, *anaruophtin*, acclamarent. p. 366.]

[ANASAGA, objectio. Gloſſ. Monſ. pag. 382. *anaſago*, propoſitione. pag. 382. *anaſagun*, objectionibus. pag. 378. 380. *anagiſageter*, impetitus. pag. 382. *anagiſaget vuerden.* objiciuntur. p. 398. *anagiſegit vuirdit*, intenditur. pag. 376. *anagiſegit vuerdent*, objiciuntur, pag. 377. *anagiſegitiu*, edocta. p. 379. inſtitutum, pag. 376. *anagiſegitin*, objectis. pag. 378. *anagiſegito*, devolutæ. pag. 378. *anaſegatiun*, deferebant. pag. 367.]

[ANASAHIN, attenderent. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 387. *anaſibt*, inſpectionem. pag. 354. vultus. pag. 366.]

ANASAZTOS *man uber baubit unſeriu.* Impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Kero. c. 7.

Anaſizen then hugu, fidem adhibere, Otfr. IV. 5, 116.

[In hoc loco Otfridi non occurrit phraſis *anaſizen then hugu*, ſed de Scriptura Sacra ſermo eſt, atque verba ita habent, *thar baldo anaſizen*, quæ Schilterus vertit: *ibi fiducialiter imponimus ſeu adhibemus.* Monet autem Scherzius ad h. l. in Cod. Vind. legi *anaſezzan.* Textum itaque Otfridi ita eſſe reddendum: *Eo audacter applicare.* In Gloſſ. Monſeenſ. occurrit. *Anaſezzo* aſſeſſor. p. 407.]

ANASENTAN, immittere. Kero. c. 27.

ANASICHTIG, præviſus. Notk. Pſ. LXVII. 16, den anaſichtigen Chriſtum.

ANASIDALE. vid. *Sedal.*

ANASIDEN. vid. *Siden.*

ANASIN, adeſſe, adhærere. Notk. Pſ. XLII. 2. *ziu iſt mir ana diu uueichi unfrouui.* i. quomodo adeſt mihi imbecillitas triſtitiæ. Vid. ſupra *Ana.*

ANASIVNI, facies. Notker. in Symbol. S. Athanaſ. §. 4. de Tragœdis: *Wanda die antrunga biſtriones täten ora contorquendo, daz chit ſtannendo, unde daz iro ſpectatoribus unzimig tuohta damnan begondon ſie iro anaſiune ferlegen cavatis lignis, diu Latini nu laruas heizent. Anſiune*, facies, Willer. in C. Cant. p. 72. *Alſo thiu wad then lichamon ziret an menniskon geſibte, ſamo zirent thich guode werchо an minero anſiune.* i. Sicut veſtimentum corpus ornat in hominum facie: ita ornant te bona opera coram mea facie. [*Piuuntanemo anaſiune*, conſtricto vultu. Gloſſ. Monſe. p. 399.]

Anaſune, facies, Notk. Pſal. XII. 2. Vid. *Siunen.*

[ANASLAHAN, injicere. Gl. Monſ. p. 378. *anasluocb*, affixit. p. 328.]

[ANASLIHT, vultum. Gl. Monſ. p. 347.]

[ORINCH UPER ANASVINI, in aurem ſuper oculos. Gl. Monſ. p. 339.]

ANASTANDVNT, inſurgunt. *Anaſtandandan*, inſurgentibus. Gloſſæ Lipſii. Ubi Somnerus: *Huic affine noſtrum gainſtand, quod opponere ſonat, compoſitum à Sax. ongen, agen, vel ongean, nobis againſt, adverſus, & ſtandian, ſtare. Saxonibus autem, inſurgere, onarigan, quod Latino propius; cum on hîc, ut in iſtis vocibus ana, valeat in, i. e. adverſus, & arigan (unde noſtratium ariſe) ſurgere.* Verùm vox *Gainſtand* eſt quod hodie dicimus *Gegenſtand*, oppoſitio. Vid. in G.

Anaſtantant liboſtin kepete, inſtantiſſima oratione, Kero Prol. p. 16.

[*Anaſtentiu*, inſtantia. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

ANASTEO, Lex. Sal. t. XIV. §. 8. de raptu Sponſæ.

[ANASTOZAN, abigere, Gl. Monſ. p. 324. *anaſtiez*, impegi. p. 341. impegit. p. 338. *anagiſtozanu vuerdan*, impingi. p. 382. *anaſtiezun*, impegerunt. p. 367. Hodie *anſtoſſen, angeſtoſſen werden.*]

ANATHE. Vid. Ant.

ANATHEHEMO, accreſcebat ipſi, Otfr. I. 16, 49.

ANATRATIN. vid. *Tratin.*

[ANATVOT, infligit. Gl. Monſ. p. 387. irrogat. p. 386. *anatati*, imprimeret. p. 393. *anatatin*, impoſuiſſent. p. 366. *anatuone*, important. p. 387. *anagitan uuerde*, imprimetur. p. 337. *anagitano*, expreſſus. p. 339. *anagitani*, jaculatione. p. 386. *anagitaner.* inflictus. p. 381. *anagitanero*, inflicto. p. 392. *angitaniu*, inflictum, p. 389. illiſa. p. 390. *anattgitaniu*, impreſſa, legitur etiam p. 389. ſed haud dubie vitioſe, pro *anagitaniu.*]

[ANAVRISTVNGA, occaſiones. Gl. Monſ. p. 351.]

[ANAWALI, operario. Gloſſ. Monſ. p. 357.]

ANAWARTEE, intendat, c. 58. *Anawartenter*, intentus. c. 48. Kero. Otfrid. I. 17, 89. de Herode:

Giduet mih anauuart
bi thes ſterron fart.

Faciatis me intentum, certiorem, de ſtellæ curſu.

Idem

ANA.

Idem cap. 18, 27.

Manot unſih thiſu fart,
thaz uuir es uueſen anauuart.
Monet nos hoc iter,
ut nos ad id ſimus intenti.

Idem cap. XXII. 18.

Ni uuurtun ſiu es anauuart.
Nec illi id attenderant.

Idem cap. I. lib. II. ℣. 90. ubi Freherus id interpretatur *gewahr.*

Idem Lib. IV. c. XV. 28. 31.

Anauuert uuart es, obſervavit hoc, Otfr. IV. 17, 1.

Hinc hodiernum *Anwartung*, Exſpectantia, in Jure feudali.

ANA UUAS *imo*, præſens, in ipſo erat, Otfrid. I. 16, 53. Notk. Pſal. XXI. 7. XXXV. 5. XXXVIII. 4.

ANAUUELLEN, inſurgere contra quem, Notk. Pſal. XVII. 40. *die mih anauuelten*, inſurgentes in me. Pſal. XXVI. 2.

ANAUUELTI, latibulum. Otfr. II. XI, 47.

Zi thiobo anauuelti.
Ad furum latibulum.

ANAUUENTIT *ſih*, revertitur, Otfrid. I. 15, 67.

[Scherzius reddendum cenſet: *Se eripiet, liberabit.* not. ad loc. cit.]

ANAUUERFUNGA, immiſſiones, Notk. Pſal. LXXVII. 49.

[*Anauuerfe*, incutiat. Gl. Monſ. p. 387.]

ANAUUERT, denuo, iterum, hodie *Anderweit.* Notker. Pſal. XV. 4. XVII. 24. XXIX. 13. LXIII. ſi. CIII. 23.

[ANAUUESEND. Adhærens. Notker. verba Pauli. Si quod nolo hoc facio, jam non ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatum; adducens: ita pergit. *Opera peccati ne uuarin ſinin opera, uuanda ſinen uuillen uuorbta daz imo* ANAUUESENDA PECCATVM.]

ANAUUIRDIT, præſens, gegenwertig, Notk. Pſal. XXXVIII. 4.

ANAUUIST, natura, Notk. Pſ. LXXXVIII. 7.

[ANAZAN. *Scuntun anazan.* Sollicitare. Gl. Monſ. p. 403.]

[ANAZARI, incentor, Gloſſ. Monſ. p. 362. *anazara*, incentores, p. 378.

Anazit, inflammat. Gl. Monſ. p. 368. *anazti*, inſtigaſſet, p. 362. *gianazter*, ſtimulatus. p. 364.]

ANAZELLEN, accuſare. Otfr. IV. 19, 80.

Thu huris uuas ſie nennent,
joh thih anazellent.
Tu audis quid iſti narrent,
& te accuſent.

[Aptius. *Et tibi imputent.* vel. *Et cujus te accuſent.* Scherz. in not. ad h. l.]

Idem Lib. II. c. 7, 84. de Adamo:

Joh ſon imo iz uuanta,
thaz uuib iz anazalta.
Et à ſe id declinaret,
mulierem eo accuſaret.

ANA.

ANAZVCCHON *ſich*, ſimulant ſe &c. Willeram. in Cant. Cant. I. 7. pag. 12. n. 6. *thie ſich anazucchon*, (anazucchen) *thaz ſie thine* (dina) *geſellon ſin.* qui ſe ſimulant, quod ſocii tui ſint. [Conf. Jun. ad h. l. p. n. 6.] Superbire, ſe præferre aliis, Notk. Pſal. XXI. 22. *Sih anazucchentero unde anderro gnozſchaft ferchieſentero*, i. ſe erigentium & aliorum ſocietatem reſpuentium.

[ANAZVNGG, ſtimulis. Gl. Monſ. p. 388. *anazungo*, inſtinctu. p. 380. *anazungun*, inſpirationibus. p. 380.]

ANBAHALBAE, altrinſecus: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ANBINDEN. vid. BAND.

ANBARDON, aſcia. Gloſſæ Lipſii. *An* in compoſitione auget, ſupra. Somnerus hîc laudat Martinium *in Etymolog. v. Martiobarbulus.*

AND, terminatio augmentativa, qualis Romana OSVS, ut in *Wigand*, bellicoſus. *Wiland*, vetuſtus, quondam Adv.

ANDARN, ANDRAN, in vanum. Gloſſæ Lipſii, qui addit: *nonne Italorum eſt Indarno?*

ANDE, Francis Belgis, &; unde, Alemannis: quod ex collatione utriusque linguæ verſionis Cantici Canticorum & aliunde apparet.

ANDE, ANTE, ANT, ἀντὶ, ante, coram, ex adverſo, contra: *gegen, vor*, it. In, ad. in Compoſitis, ut *Andoctemitus*, ſupra. Gothis ſimplex *And*, in, ad. Hinc *Antwort*, gegenwort, reſponſio. Gothis, *andawaurd*, Luc. II. 47. *Antliz*, Gothis *Andawleiz* Luc. XVII. 16. *Vid. Fr. Jun. Gloſſ. Goth.* Infra *Antwart. Ande ſitto*, contra morem, Lex. Sal. X. 5.

Hinc ANDARE, Gothis, Hiſpanis & Italis, progredi, ambulare, vid. Gloſſar. du Fresne, *voc. Andare.*

II. Nunciare, quod Viatorum & Curſorum eſt. Symbol. Apoſt. Gothic. *GOttis Sun geandot ward*, Filius DEI annunciatus à S. Angelo.

Andanahta, Gothis veſpera, Matth. VIII. 16. q. d. nuncius noctis. Secus ac Fr. Jun. ab *andi*, ende, finis noctis, id quod potius Manè eſſet.

Hinc ANDIGAVE, compoſitum ex *ande* & *gabe*, cui opponitur ARRIGAVE, quaſi dicas ante-donum, & poſt-donum. Rotharius Rex Longobardorum Lib. II. t. XIV. c. 18. *Si libertus homo, qui FVLFREAL factus eſt*, (i. e. plenè *Ful*, voll, ad ingenuitatem redactus) *caſu faciente, ſine heredibus mortuus fuerit, & antea judicaverit res ſuas proprias* (non quas à benefactore ſive patrono acceperit) *ſe vivente, id eſt ANDIGAVERIT & ARRIGAVERIT ſecundum Legem Longobardorum, habeat* (is) *cui* (ille) *donaverit. — aut ſi ſe vivo non judicaverit, patronus ſuccedat, ſicut aprenti* (cognato) *ſuo.* Ita editio Lindenbrogii & Nic. Boërii; quæ lectio ſine dubio plurium Codicum fide, & ipſo uſu fori Lombardici nititur, ut præferenda utique ſit Heroldinæ: *Andegauuero & andegauuerit.* Eſt itaque *Andigaba* & *andigabare* vel *andigavere* donare & donatio quæ fit inter vivos, ut Romani JCti loquuntur, & *Arrigabe*, quæ mortis cauſâ fit, utraque tamen à vivente. Ita Argentoratenſes Leges Viduum

distinguunt in *Vorwidem*, & *Nachwidem*. itemque in *Brutloft widem*, & *zu-vel Nachwidem*, ita ut Brutloftwidem fiat validè à sanis & ægrotis, *sie sint siech oder gesund*: Postdonum verò, Arrigabe, zu-vel nachwidem non nisi à sanis, *sii mugent danne riten oder gan*. id est andare. Isidorus hanc vocem in Glossas suas retulit, sed cum non intellexerit, nudè allegavit locum ubi reperiretur, LL. Longobardicas, ut genuina lectio fuerit: *Andegaveo*, *Lex Longobardorum*. Sed varie ista corrupta fuit, & in *anclabeo* mutatum, quod facillimè contigit. Sed mox turpius in *auri clabeo*, & adjectâ i. particulâ interpretativâ. Turpissimè & nugatoriè ab Ugutione in *Auricabeo i. Lex deorum*, *hæc Longobardorum*. quanquam prius vocabulum rectius reponat quam Isidorus, nempe *Andecabeo*. Nugæ sunt profectò, quibus explicandis frustra insudavit du Fresne *in Gloss. voc. Andecabeo*. Rectius cum Pignorio Vossius rem assecutus *Lib. de Vit. Serm. Lat.*

ANDEBAV, L. Sal. XIX. 1. æstimatio casæ combustæ. Vid. Andecinga.

ANDECHOVINA. L. Sal. Tit. XLI. §. 15. de eo qui alienum admissarium spadavit invito domino. Unde videtur legendum: *ardechodina*. choden, hoden, testiculi. Wendelinus pro more fingit Mallobergii Nomen Proprium, quem sequitur Dn. Alting P. II. Notit. Germ. inf.

ANDECINGA, modus agri, *abgemessen feld*, Lex-Baiwar. 1, 10. Du Fresn. Gloss. ex *ande*, quod hinc inde emensuratum, & *cingen*, *zingen*, quod hodieque Argentoratenses vocant *Sinnen*, mensurare.

ANDEDI, Capitul. Caroli de Villis c. XLII. tripodes, trebes Alemannis, Lemovicibus *Anderem*, St. Baluz. ibi. Vide infra *Brandrao*.

ANDELAGO, Andilangus, in Formulis veteribus, *per festucam*, & *andilaginem*, Vid. Du Fresne *Gloss. hac voc.* Rem explicant chartæ antiquæ Scabinales productæ à Sandeo *de Effestucat.* c. 2, 4. ibi *vendidit*, *obtulit ejusque coram nobis ore*, *MANIBVS ac festuca*, *prout moris est*, *ad utilitatem Fabii integralem hereditariam resignationem fecit*. Et in vernaculo: *Ende heeft N. t'selve goet voor opgedragen, ende nae daer op met handt halm ende mondt verteghen*, &c. Itaque *Andelago* est ex *Hand*, manus, & *lagen*, *legen*, vel *langen*, quod hodie vocamus *Handschlag*. Dom. Mabill. Acta O. S. Bened. Sec. IV. P. 1. p. 270. de S. Adone Episc. Vienn. *Rostagnus res suas tradidit Adoni ejusque clero*, *accipiens ostium & cespitem & andelanc*. Conf. inf. *Crene cruda*.

ANDEN, vid. anten.

ANDER, *anther*, *Andre*, alii; *Andreem* aliis. Kero. [*Andar*, secundus Kero. c. 7. *ibu das andar*, sin alias. c. 60. *andere uuesan*, secundos esse. c. 65. *andero citi*, secunda hora. c. 63. *andera*, denuo. c. 29. *andre* & *andree*, reliqui, alii, aliæ, c. 63. 9. 2. 11. *anderes* & *andres tages*, secundæ feriæ. c. 13, 18. *andrem*, reliquis. c. 18. ceteris. c. 13. *andreem*, aliis. c. 2. *andro*, reliqua. c. 18. *andres*, aliis. c. 2. *andraz*, aliud. c. 42. secundum, c. 1. *andieru*, alia. c. 64. *in andremu*, in secundo. c. 9. *andreru*, alia c. 64. *er andremu*. ex alio. c. 39. *si tuan andran*, se facere alienum. c. 4. *andran*, alium. c. 63. *Andra stunt*, denuo. c. 43. secundo. c. 48. *andrero steti*, alibi, alio loco. c. 6. 7. *Andres niunzogo*. XCI. c. 13. *andar uuis*, aliter, c. 4. 18, 62.]

Otfr. V. 20, 103.

Thie anthere iz ni niazent.
Cæteri id non consequentur.

Ander, aliàs, anders, aliud. Notk. Ps. XXXII. 1. passim. Otfr. IV. 26, 62.

Ni klagot ir thaz minaz ser,
ander uuirdit in mer.
Ne lamentemini de meo dolore,
alioquin augetis eum magis.

[Versus 63. vertendus. *Alius*, (dolor) *obtinget vobis amplius*. notante Scherzio ad h. l.]

In ander, aliter, in ander weise. Otfr. IV. 32, 7.

Ni moht iz sin in ander.
Non potuit hoc fieri aliter.

Anderheit, secunda persona. Isidor. contra Judæos cap. III. 5. *Ni bluchisoe eoman*, *ni dhiz sii chiuuisso dher anderheit Got derselbo Drubtin Christ*. Nemo dubitat, quin hoc sit certum, secundam personam Deitatis esse ipsum Dominum Christum. Vide infra *Heit*.

Andres, ulterius. Kero Goldasti, sed legendum *alterius*. c. 1.

Thaz andaras allaz. Cætera omnia. Otfr. II. 22, 56.

Anderest, postea, Notk. Psal. XXI. 1.

Anderes uuar, alibi, si aliter esset, fieret, Notk. Psal. XLIV. 13. Ps. C. 1.

Andereſt, iterum. Notk. Psal. LXXI. 16. *andereſtchomene bluomen*, redivivi flores. Alias, Notk. Psal. LXXXIX. 5.

In anderon, in alia regna. Otfr. ad Ludov. Reg. ℣. 137.

Ja farentunan konti
in anderon binoti.
Atque expeditiones facientem noscas
in alia studiose.

[*Anderlih*. aliud. *Theist anderlih gimacha*. Hoc est aliud opus. Otfr. IV. 19, 75.]

Anderlichan, transformatum. Otfr. IV. 16, 62.

Tho uuant er in ther noti
sih anderlichan dati.
Tunc putabat, Judas, quod Ipse Jesus,
in tali necessitate se
transformaturus sit. (conf. Scherz. not. ad h. l.)

Zi andremo, ad alterum, Otfr. IV. 29, 82.

Anderuuerbe. vid. *uuerben*.

Anderes uuieo ne chaden sie: alioquin haud dicerent, &c. Notk. Psal. LXXIII. 18.

[*Ander wis*, aliter. Tat. LV. 3. Proprie, alia ratione. Palthen. in not. p. 374.]

[*Andere uuarf*. Iterum. Fragm. de bello Carl. M. ℣. 2593.]

[*Vonna einemo teila unzin an daz andar*, à summo usque ad summum. Gl. Mons. p. 338.]

Digitized by Google

In andreidem, alias, ſuo loco, Iſidor. contr. Judæ. c. V. fi.

Ander, aliquis. Capitul. Franc. Lib. IV. c. 19. *ce anderra craftlichera ſtat*, ad aliquem venerabilem locum.

ANDINC, frons. Iſidor. c. VIII. *Iro grimmin mit dheru unſcama habendin andinc.* pervicacia iſtorum impudicæ frontis.

Andinum, frontes, id. c. 9, 5.

[*Andinc* ſ. *Andin*. quod c. 9. §. 5. occurrit, ſeu quod in Gloſſ. Rhab. Maur. eſt *endi* frons eſt. Forte quod ſtaturam hominis finiat. Palthen. not. p. 413.]

ANDIV, unz andiu, uſque adhuc, biſsher. R. de S. Annon. ℣. 132.

ANDLEAC reſerat: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ANDO, zelus. vid. *Ant*.

ANDOCMITO, Lex. Sal. tit. LIV. Rubr. invitatio judicis ad exequendum contra non citatum. *Mito*, invitatio, conductio, an, ane, ſine, *Doc*, donc, ding. Wendelini interpretatio, quam recepit du Fresne, certè non placet. Huc facit *Andmitta*, exagium: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ANDREDIT, timet. *Andredandi*, timentes. *Andradandoro*, timentium. *Andradondi*, timentibus. Gloſſæ Lipſii. An Ex *Ana*, ςρεπτικῶ, & drade, vis, quaſi dicas *kraftlos ſein?* ſed Somnerus ibi notat: *Ab eadem origine ac Saxonum ondrædian, timere. Hinc autem noſtrum Dread, timor; to dread, timere, & ſimilia. Inter cætera dread & drad, Regibus noſtris in partem tituli attributum, veluti ob ſacram ipſorum majeſtatem tremendis. Hinc etiam fortè ſylvæ illis Cantianis & Suſſexianis communis, Ethelwerdo Immanis dictæ, nomen apud Sax. Andred, aliis Andreswald q. d. Sylva terribilis; Wald enim ſylva.*

ANDREPVS, Obrepus, de injuſtis vinculis, Lex. Sal. t. 35. §. 1. 2. ex and, contra, & repus, Vid. Reppoſano.

ANDVV *theocho*: andwo zogen. L. Sal. tit. XLVIII, §. 3. de eo, qui ante quam conventum fuerit, alio migraverit.

ANEQUAM, apprehendebat, Rhythm. de S. Annon. ℣. 198.]

[ANEDINGEN. Adorare. Rhytm. de S. Ann. 48. 846.]

ANEN. vid. Anon.

[ANESPEHEN. *Sie thaten Ihn anſchauwen und lieblich aneſpehn.* Held. B. P. II. p. 140. b. Reineſ.]

ANETA, anas, Ente, L. Alemann. c. 99. §. 19. Lex Salica c. VII. 5. *Si quis anſerem domeſticum aut anetam furaverit, CV. denariis qui faciunt ſolidos tres, culpabilis judicetur, excepto capitale, & delatura.*

Aneta, *aenid.* à natando. Gloſſæ MS. Angl. Sax.

Anetapich, *anothapuch*, accipiter qui anetas capit. *Entenhabicht.* L. Baiwar. t. 20, 3. *illum quem anothapuch dicimus, cum ſolido & ſimili componat.* Ubi *Simile* idem eſt quod in Lege Salica *capitale* dicitur, i. reſtitutio rei furtivæ aut ſimilis.

Eneta. Capitulare Caroli M. de villis c. 40. *ut unusquisque judex per villas noſtras, ſingulares — eneta, columbas — pro dignitatis cauſa omnimodis ſemper habeant.*

Stalant, *ſtellente*, comparatur in wergeldo der brutgans, & bruthenne, trium nummorum: & redditur in textu Latino, *anas venatilis, docta ad alias alliciendum.* Jus Sax. Prov. L. III. a. 48.

ANEVELLVNGE, *Anvalle*, *das Anfall*: *Angefall.* apertura feudi temporaria: Jus non-introitus: Guardia ſive cuſtodia feudi pupillaris. Jus Feud. Alem. c. 49. pr. *Obe der Herre das kint anefellet.* al. *anfallat.* i. Quoties dominus pupillum vaſalli in cuſtodiam & tutelam unâ cum Feudo recipit, velut aperto. Cap. 55. *Anevelle iſt nit lehnrechts. Doch ſtirbet ein man ut lat kint binder ime die under iren joren ſint, der herre libet eime andern die anevelle* (al. *das anuall*) *ob es nut vormundes hett, der des herrn man ſye. — So das kint zu ſinen jaren kumt, ſo ſint die anevelle ledig. So ouch der ſtirbet, der das anefall geliben hett, ſo hett jenes an dem anefalle nut me und iſt ledig.* Jus Sax. Prov. L. II. a. 58. fi. *alſo tut der Herr dem kinde noch des kindes erben, Aann er das angefelle nimmt.*

Jus Sax. Feud. cap. XXVI. *Der herr iſt ja immer des kindes Vormund an dem gute, daſs das kind von im hat, diweil er das angefelle unverliben hat: und ſol die gult des gutes nemen, bis daſs das kind zu ſeinen jaren komme.* Interpres Lat. c. 18. *Dominus eſt tutor pueri in bonis, quæ de ipſo tenet, infra annos pueriles, dum nulli contulit hoc emolumentum, & debet inde reditus accipere, donec puer ad annos perveniat ſupraſcriptos.* Gloſſa: *Angefelle iſt alle farende habe, die auf eines mannes lehngut iſt.* (Gl. marg. *und darzu rechnet man auch alles gebew das auf dem lehn ſtehet.*) *und hat die der herr nit verliehen, ſo nimt ſie der herr oder des lehnmanns erbe. Und zu dem angefelle iſt auch zu rechnen, alle zinſs, zölle, müntzen, und aller genieſs, ſie liegen woran ſie wollen. und dis wirt alles dem herren ledig, als der lehman ſtirbt. Alſo iſt es auch zu vernemen umb einen lehnherrn uber eine pharr, da unterwindet ſich der herr des, gleich als ſich der unterwinden mag ſeins lehmanns gut. Hat denn der herr das angefell nit verlieben, ſo ſol er immer des kindes vormunde ſein.* Gloſſæ Germanicæ Juri Feud. Sax. adjectæ: *Angefalle, heiſt alle fahrende haab, die unter einem lehenmanne erblos ſtirbt, welche vor alters die Lehnherrn genommen haben. Es heiſſet auch ein verlediget gut ſelbſt.* Quod ait Gloſſa de parochiis, indigitat *jus regaliæ* quod vocatur, quod ex hoc jure feudali utique originem ducit, *Petr. de Marca de C. S. & J. VIII.* 17.

V. Alteſerr. de Ducib. c. 8. Gloſſ. Speelm. & Du Freſne *voc. Relevium.* itemque *Cuſtodia pupillorum.* & imprimis Th. Cragii *Jus Feudale lib. 2. c. de non-introitu & de Cuſtodia ſeu Gardia.* 19. & 20. Comment. *noſtr. ad Jus Feud. Alem. c. 49. & 55.*

Anfall pro ſucceſſione ſimpliciter. Gloſſ. Jus Sax. Prov. L. III. c. 76. *Die Frawen mögen haben angefelle, ob es inen anſtirbt. Als ob jemant on erben ſturbe, der ſie angehörte, und das leben uf die weiber fiele.*

Anfalsgelder hodie dicitur laudemium ſive taxa de Feudis etiam Principum, in quibus agnatus ſuccedit.

Digitized by Google

ANE.

Anfalls-Recht, Jus devolutionis in Brabantia, quo in favorem liberorum primi matrimonii, etsi aliud non subsequatur, bona Parentum immobilia liberis utriusque Parentis devolvuntur, defuncti bona jure successionis sive ab intestato sive testamentariæ; superstitis verò jure devolutionis, *durch den Anfall*, ita ut superstes non possit ea alienare. *Vid. Stokman. de Jure devolut.* Et Jus Arg. Constit. c. *von Brunlofft Widem.* XII. In quo

Lediger Anfal, fideicommissi masculini apertura vel vacantia, quando filiæ renunciant successioni, quousque masculi exstiterint: tunc enim quum ultimus masculus, relictis tantum filiabus decesserit, filiæ ejus non succedunt in bonis illis fideicommisso subjectis, sed filiæ & earum liberi qui ad hunc duntaxat casum renunciarunt, quo fideicommissi bona vacua à masculorum successione fierent. *Kellenbenz de Renunc. c.* 19, 11. Vid. inf. *Fall.*

[ANEVUHTIN. Anfechten. Rhythm. de S. An. §. 39. ℣. 660. Reinec. Vocab. Theot. MSC.]

ANG, *Ange*, *angen*, vetusta vox Celtarum, significans aliquid necessarii & exactionem. Lexicon antiq. ling. Britann. Boxhornii: *Angen*, *necessitas*. Gallis, *Anger*, vox vetus, idem quod *charger*, onerare, Menag. Etym. Gall. *Angen*, *Engen*, *giangen*, Alemannis, operari. Otfr. II. 14, 219.

Ih santa iuih arnon,
ir ni satut tho thaz korn.
Giangut ir binoti
in andero arabeiti.
Misi vos metere,
non seviſtis grana.
Operamini vos studiosè
in alieno labore.

Otfr. IV. 4, 123.

Mit heri uns sus hiar engit,
joh uzar ther burg dringit.
Cum copiis nobis sic hîc ægrè facit,
atque extra civitatem trudit.

Vide *Ango*.

Hinc ANGWERK, qu. opus necessarium, opificium, h. e. quo civitas carere non potest. Chron. Jac. de Konigshoven cap. I. §. IX. *Die Angwerke erdichteten Lamechs sune und töchter.* atque ita perpetuò in MSC. Konigshovii scriptum legitur. Quod deinde mutatum fuit in *Antwerk*, quomodo constanter in Codd. MSC. Statutorum Argentoratensium scriptum reperi. Aliud est *Hantwerk*, opus manuum, vid. *Hant.* Ut *Notwerk*, quod Glossæ veteres Fr. Junii interpretantur *Angariæ*; quæ ipsa vox Celtica est, sed ut aliæ Persis etiam communis, quippe ejusdem matricis, primævæ linguæ. Kilianus: *Enghen*, *angustare*. *Engher*, *ingher*, *angaria*, *servitus coacta*: *compulsio iniqua*, *exactio*. In charta MSC. de Synodo Constantiensi ad marginem hæc notata reperi: *Angaria dicitur personale obsequium propriis sumtibus præstandum. Parangaria est obsequium, quod persona præstat alicujul sumtibus. Gwidagia, quæ dantur productu per alicujus terram.* Et tum à Romanis tum à Græcis civitate donata suâ, quia Lingua Celtica & Persica antiquior & Græcâ & Latinâ, de quo in Præfat.

ANG.

ENGER, carrus angariis destinatus: itemque mensura ejusmodi carro contenta: *Ein Enger hew.* St. Baluz. ad Kapitul. Franc. pag. 1138. *Angarium* ein Notstall, locus ubi equi sufferrantur. Weichbild art. 123. Glossar. du Fresn. Menag. Etymol. Gall. h. v. Jus Argent. L. III. c. 389. de septem capitulis: *Daſs kein Biſchof gewalt ſol haben uber des Spittals hof oder gut, noch ſie trengen ſol weder mit herbergen* (Albergariis) *noch mit Engern* (angariis) *noch mit keim andern dienſt.*

Angergnago, vilissima equi species. L. Baiwar. t. XIII. 10. hodie Ackermere, Karngaul. V. & G.

ANTWERCH etiam opus publicum, Templum, notat. Fragm. de Bell. Sarac. Carol. ℣. 2046.

Ein antwerk beten ſie erbauen
tha waren ſiuen hundert afgote.

[Opus manuum, res quæ hominum manibus conflatur, est Scherzio in not. ad h. l. *antwerk.*]

[ANGAL, hamus. Gloss. Monc. p. 334. hodie *angel.*]

[ANGAR, vel *erda*. arva. Gl. Monseens. p. 409.]

[ANGEBUREN. vid. *Buren.*

ANGENGE, principium. Vid. *Anakin.*

ANGER, pascua, Psalm. LXV. ult.

J. Augustan. MSC. f. 53. b. *im baumgarten oder engern.*

Vid. Heide.

Schindanger, pascua corvorum.

ANGEWINNEN, vindicare, evincere rem, Jus Feud. Alem. *c. X. §. 2. c. LIII. fi.*

[ANGFANE. Bibl. Germ. antiq. Luc. XIX. 20. Joh. XI. 44. & XX. 7. *Sudarium* vertunt, quod Luthero est *Schweistuch.* Diecmann. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 115.]

ANGILD, pretium rei, æstimatio, appretiatio, ex *Aa*, *ana*, particula augmentativa, & *gild*, gelten. Lex Inæ Regis: *Gif thin geneat ſtalige. and loſige the. gif thu hæbbe borgas mana thone thæs angyldes. gif he næbbe. gyld thu that Angylde. and ne ſy him na the gethingodre.* i. e. si tuus villicus furatus (alteri) fuerit & aufugerit à te, si tu habes fidejussores, admone eos de pretio (restituendo.) si non habueris: solve tu pretium. & ne sis illi quicquam detrahens.

ANGILO, angelus. *Hepfendi angilo*, cœlestis angelus, Isid. cap. 2, 2.

ANGIS, qui instituit. *Gloss. Aventini.*

ANGLEN, Angli, populus Germanorum, socii Varinorum & Deuringorum, ùt Cluver. non malè videtur emendasse. Tacitus *de M. G. cap. XL.* & Ptolomæus eos inter Suevos recenset. Et hactenus rectè Rob. Sheringham *de Anglor. Orig. c.* 2. contra Cisnerum *præf. ad Cranz.* Suevos Anglos asserit, sed hos in Angliam trajecisse non probat, & indulget aliàs quoque conjecturis meris. Cluver. *L.* 3. *A. G. cap. XXVII.* eos collocat intra sinum Codanum seu mare Balthicum & Albim atque Varnum fluvios, ubi hodie Lauenburgum & Lubeca. Socios Deuringi (sic enim ùt dictum, apud Tacitum legendum esse, verisimillimum est) sive Toringi tandem suos fecerunt, sicut Franci Chamavos, Sicambros &c. Toringi porrò Francis subjecti, circa An. 528.

Sigeb.

Digitized by Google

Sigeb. Gemblac. Gregor. Tur. L. 3. c. 4. & 6. Witikind. lib. 1. Caroli M. Capitul. I. an. 806. §. 3. Ludovici I. Capitul. an. 837. §. fi. Lib. VI. Capitul. c. 366. Hinc *Lex Turingorum Angliorum* & Varinorum à Francis, ſicut & aliis ſubjugatorum populorum Legibus contigit, reviſa & confirmata cernitur apud Heroldum & Lindebrogium. Eginhardus de Carolo M. *Omnium nationum, quæ ſub ejus dominatu erant, jura, quæ ſcripta non erant, deſcribere ac literis mandari fecit.* Itaque facilè nobis perſuadetur, Anglios & Werinos ſub Turingis fuiſſe, & cum iis ſub imperium Francorum perveniſſe, atque hanc Legem à Carolo M. ipſis deſcriptam eſſe, vel ab anteceſſoribus quoque, & à Carolo reformatam. Contra quàm viſum B. Conringio noſtro *de Orig. J. G. c.* 13.

§. II.

Ab his Anglis diverſi fuerunt Angrivarii, Chamavis proximi. Tacit. de M. G. c. 33. *Juxta Tenctheros Bructeri olim occurrebant: nunc Chamavos & Angrivarios immigraſſe narratur, pulſis Bructeris & penitus exciſis, vicinarum conſenſu nationum.* Angarii ab Angern, campeſtri planitie ubi habitarunt primùm dicti; ùt contra Marſi & Bructeri à paludibus, *Monum. Paderb. pag.* 145. Cluver L. 3. ad Amiſiam rectè locat. D. Chytræus verò *Orat. de Weſtphalia*, confundit eos atque Anglios, & neuter populus Britanniæ occupator, ùt mox videbimus. Francis primò, poſtea Saxonibus adjuncti, retento tamen proprio nomine, *Monum. Paderb. pag.* 144. Retinuerunt Legem Salicam & de Alode. vid. L. Angl. t. 7. & ſup. Alod. Horum fuit *Engern*, vicus, alius ab *Engeln*, Argaria, Witekindi ſedes, de qua Monum. Paderb. *pag.* 145. & *ſeq.* Rein. Reineccius, qui Angrivarios ab Anglis Suevis rectè diſtinguit, ſed hos eosdem eſſe, qui nomen Angliæ dederint, etiam opinatus. *Angrarii* vocantur in Capitulari Saxonum Caroli M. an. 797. ibi: *congregatis Saxonibus de diverſis pagis, tam de Weſtfalahis & Angrariis, quàm & de Ooſtfalahis.* inter hos Oſtfalos Angli & Turingi. Sed quid vult ſibi Regnum Angariæ de Oſten? Iſtud Monumentum Hamelæ ad Viſurgim extare refert Reineccius de Saxon. Orig. & deſcriptionem pag. XXVII. exhibet:

A. DOM. DCCCXII. BERNARDUS comes. CHRISTIANA COMITISSA REGNI ANGARIÆ DE OSTEN. FUNDARUNT HANC ECCLESIAM.

atque exinde & ex epitaphio Witikindeo, ibi:

Omnis mundatur hunc Regem qui veneratur.

probare contendit, Witikindum fuiſſe Regem Saxonum, regnum Saxoniæ fuiſſe Regnum Angariæ nuncupatum. Sed optime monuit Jo. Goes, epitaphium id non eſſe coævum defuncto, & *Regis* nomen ex vulgi perſuaſione tunc ita uſurpatum, denotare potius Regulum ac Ducem. Sicuti & Regni vox, *Rik*, pro territorio & Ducatu fuit uſurpatum. Lex Alamann. cap. XXXV. de filio Ducis contumace contra patrem, *ſi vult regnum ejus poſſidere.* Simile habetur in *Leg. Baiwar. T. 2. c. 10. §. 1.* ùt *AngerRik*, regnum Angariæ, *AakenRick*, Regnum Aquisgranenſe, das Rick van Aaken & ſimilia, nihil niſi territorium ſignificat, ſicut dicimus Territorium Argentoratenſe. Cæterum Territorium illud Angariæ inter Comites videtur tunc diviſum fuiſſe, in orientale & occidentale, etſi totum intermedium fuerit inter Weſtphalos & Oſtfalos. Denique Baſilicam Angriæ cum tumba & corpore Paderbornam ab Henrico Aucupe translatam, obſervat H. Petreus, JC. *de Monaſteriis pag.* 12. ſine dubio Cranzium ſecutus. Sed Autori notarum ad Monumenta Paderbornenſia pag. 149. falli videntur Cranzius & alii, quum Angarienſe Collegium auctoritate Pontificiâ an. 1414. Hervordiam translatum ſit cum cineribus Witikindi, qui ibi advenis commonſtrari ſoleant.

§. III.

Ab illis & Anglis & Angrivariis diverſi ſunt Angli Cimbrici, & Anglen ſive Anglia Cimbrica, vetus provincia inter Holſatiam & Jutlandiam, cujus metropolis Sleswich, ab Angulo, Regulo, fratre Dani, filio Humbli, de quibus Saxo Grammat. *Lib. 1. & ibi Stephan. p.* 28. Hos Anglos ab ipſis Jutis oriundos ait Ol. Worm. *de Liter. Run. pag.* 29. Ab iis certè & Jutis ac vicinis Saxonibus Britannia occupata fuit, teſte Beda, & Stephan. *d. l. pag.* 29. Ol. Worm. *L. 1. Faſt. Dan. cap.* 14. & *L. 3. Monum. pag.* 193. Illos Jutas verò perperam nonnulli cum Getis confundunt, ùt *Scheringham de Orig. gentis Anglor. cap.* 1. & 2. Etſi enim in antiquis Chronicis Sax. *Geatum*, Giotæ, Jotæ, Gutæ, Geatuni, Jotuni, Jetæ, Jutæ, Juitæ, Vitæ, nominantur; non ſunt tamen *Getæ*, Aſiaticus populus, cum quo Gothi ſeptemtrionales ſeſe aliquandiu commiſcuerunt, ut pro uno populo habiti, de quo infra voc. *Gothi.* H. Conring. *de O. J. G. c. XIII.* ait, Anglos ex Cimbrica Cherſoneſo conſtat in Britanniam migraſſe. Contrà quàm putavit Ph. Cluver. *L. 3. G. A. cap.* 27. Germanicos Anglos in Cimbriam migraſſe, auctore deſtitutus, atque error planè eſt, Cimbros Anglos in Angliam profectos deſeruiſſe patriam, ùt ex Beda rectè allegat, & tamen Anglos Germanicos Angliam Cimbricam poſtea occupaſſe, atque una cum Saxonibus ad Rheni oſtia, & hinc in Britanniam transgreſſos, Regnum Anglicanum condidiſſe. Angli Cimbrici cum conterminis Saxonibus Brittanniam occuparunt & *AngloSaxones* appellati fuerunt. Sed audianus ipſos Annales Saxonicos à Cl. Gibſonio primum erutos: *An.* 449. *Hengeſtus & Horſa à Vortigerno Britannorum Rege acciti in ſubſidium, mittebant ad Anglos ut ſibi transmitterent plus auxilii. Venerunt viri de tribus Germaniæ provinciis, de antiquis Saxonibus, de Anglis, de Jutis. Ab Anglis (quorum patria ab eo usque tempore manſit deſerta inter Jutas & Saxones) originem duxerunt Angli orientales &c. Engloland* primùm per Edictum Egberti Regis an. 800. vocata fuit, *Stephan. in Sax. Gr. p.* 29. *Angelcynne*, Angli dicti. Alvredus Rex Saxonum

ANE.

Anfalls-Recht, Jus devolutionis in Brabantia, quo in favorem liberorum primi matrimonii, etsi aliud non subsequatur, bona Parentum immobilia liberis utriusque Parentis devolvuntur, defuncti bona jure successionis sive ab intestato sive testamentariæ; superstitis verò jure devolutionis, *durch den Anfall*, ita ut superstes non possit ea alienare. *Vid. Stokman. de Jure devolut.* Et Jus Arg. Constit. c. *von Brunlofft Widem.* XII. In quo *Lediger Anfal*, fideicommissi masculini apertura vel vacantia, quando filiæ renunciant successioni, quousque masculi exstiterint: tunc enim quum ultimus masculus, relictis tantum filiabus decesserit, filiæ ejus non succedunt in bonis illis fideicommisso subjectis, sed filiæ & earum liberi qui ad hunc duntaxat casum renunciarunt, quo fideicommissi bona vacua à masculorum successione fierent. *Kellenbenz de Renunc.* c. 19, 11. Vid. inf. *Fall.*

[ANEVUHTIN. Anfechten. Rhythm. de S. An. §. 39. ℣. 660. Reinec. Vocab. Theot. MSC.]

ANG, *Ange*, *angen*, vetusta vox Celtarum, significans aliquid necessarii & exactionem. Lexicon antiq. ling. Britann. Boxhornii: *Angen*, *necessitas*. Gallis, *Anger*, vox vetus, idem quod *charger*, onerare, Menag. Etym. Gall. *Angen*, *Engen*, *giangen*, Alemannis, operari. Otfr. II. 14, 219.

Ih santa iuih arnon,
ir ni satut tho thaz korn.
Giangut ir binoti
in andero arabeiti.
Misi vos metere,
non seviſtis grana.
Operamini vos studiosè
in alieno labore.

Otfr. IV. 4, 123.

Mit heri uns sus hiar engit,
joh uzar ther burg dringit.
Cum copiis nobis sic hîc ægrè facit,
atque extra civitatem trudit.

Vide *Ango*.

Hinc ANGWERK, qu. opus necessarium, opificium, h. e. quo civitas carere non potest. Chron. Jac. de Konigshoven cap. I. §. IX. *Die Angwerke erdichteten Lamechs sine und töchter.* atque ita perpetuò in MSC. Konigshovii scriptum legitur. Quod deinde mutatum fuit in *Antwerk*, quomodo constanter in Codd. MSC. Statutorum Argentoratensium scriptum reperi. Aliud est *Hantwerk*, opus manuum, vid. *Hant.* Ut *Notwerk*, quod Glossæ veteres Fr. Junii interpretantur *Angariæ*; quæ ipsa vox Celtica est, sed ut aliæ Persis etiam communis, quippe ejusdem matricis, primævæ linguæ. Kilianus: *Enghen*, *angustare*. *Engher*, *ingher*, *angaria*, *servitus coacta*: *compulsio iniqua*, *exactio*. In charta MSC. de Synodo Constantiensi ad marginem hæc notata reperi: *Angaria dicitur personale obsequium propriis sumtibus præstandum. Parangaria est obsequium, quod persona præstat alicujul sumtibus. Gwidagia, quæ dantur productu per alicujus terram.* Et tum à Romanis tum à Græcis civitate donata suâ, quia Lingua Celtica & Persica antiquior & Græcâ & Latinâ, de quo in Præfat.

ANG.

ENGER, carrus angariis destinatus: itemque mensura ejusmodi carro contenta: *Ein Enger hew.* St. Baluz. ad Kapitul. Franc. pag. 1138. *Angarium* ein Notstall, locus ubi equi sufferrantur. Weichbild art. 123. Glossar. du Fresn. Menag. Etymol. Gall. h. v. Jus Argent. L. III. c. 389. de septem capitulis: *Dass kein Bischof gewalt sol haben uber des Spittals hof oder gut, noch sie trengen sol weder mit herbergen* (Albergariis) *noch mit Engern* (angariis) *noch mit keim andern dienst.*

Angergnago, vilissima equi species. L. Baiwar. t. XIII. 10. hodie Ackermere, Karngaul. V. & G.

ANTWERCH etiam opus publicum, Templum, notat. Fragm. de Bell. Sarac. Carol. ℣. 2046.

Ein antwerk heten sie erbauen
tha waren siuen hundert afgote.

[Opus manuum, res quæ hominum manibus conflatur, est Scherzio in not. ad h. l. *antwerk.*]

[ANGAL, hamus. Gloss. Monse. p. 334. hodie *angel.*]

[ANGAR, vel *erda*, arva. Gl. Monseens. p. 409.]

[ANGEBUREN. vid. *Buren.*

ANGENGE, principium. Vid. *Anakin.*

ANGER, pascua, Psalm. LXV. ult.

J. Augustan. MSC. f. 53. b. *im baumgarten oder engern.*

Vid. Heide.

Schindanger, pascua corvorum.

ANGEWINNEN, vindicare, evincere rem, Jus Feud. Alem. *c. X. §. 2. c. LIII. fi.*

[ANGFANE. Bibl. Germ. antiq. Luc. XIX. 20. Joh. XI. 44. & XX. 7. *Sudarium* vertunt, quod Luthero est *Schweistuch.* Diecmann. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 115.]

ANGILD, pretium rei, æstimatio, appretiatio, ex *Aa*, *ana*, particula augmentativa, & *gild*, gelten. Lex Inæ Regis: *Gif thin geneat stalige. and losige the. gif thu hæbbe borgas mana thone thæs angyldes. gif he næbbe. gyld thu that Angylde. and ne sy him na the gethingodre.* i. e. si tuus villicus furatus (alteri) fuerit & aufugerit à te, si tu habes fidejussores, admone eos de pretio (restituendo.) si non habueris: solve tu pretium. & ne sis illi quicquam detrahens.

ANGILO, angelus. *Hepfendi angilo*, cœlestis angelus, Isid. cap. 2, 2.

ANGIS, qui instituit. *Gloss. Aventini.*

ANGLEN, Angli, populus Germanorum, socii Varinorum & Deuringorum, ùt Cluver. non malè videtur emendasse. Tacitus *de M. G. cap. XL.* & Ptolomæus eos inter Suevos recenset. Et hactenus rectè Rob. Sheringham *de Anglor. Orig. c. 2.* contra Cisnerum *præf. ad Cranz.* Suevos Anglos asserit, sed hos in Angliam trajecisse non probat, & indulget aliàs quoque conjecturis meris. Cluver. *L. 3. A. G. cap. XXVII.* eos collocat intra sinum Codanum seu mare Balthicum & Albim atque Varnum fluvios, ubi hodie Lauenburgum & Lubeca. Socios Deuringi (sic enim ùt dictum, apud Tacitum legendum esse, verisimillimum est) sive Toringi tandem suos fecerunt, sicut Franci Chamavos, Sicambros &c. Toringi porrò Francis subjecti, circa An. 528.

Sigeb.

Digitized by Google

ANG.

Sigeb. Gemblac. Gregor. Tur. L. 3. c. 4. & 6. Witikind. lib. 1. Caroli M. Capitul. I. an. 806. §. 3. Ludovici I. Capitul. an. 837. §. fi. Lib. VI. Capitul. c. 366. Hinc *Lex Turingorum Angliorum* & Varinorum à Francis, ſicut & aliis ſubjugatorum populorum Legibus contigit, reviſa & confirmata cernitur apud Heroldum & Lindebrogium. Eginhardus de Carolo M. *Omnium nationum, quæ ſub ejus dominatu erant, jura, quæ ſcripta non erant, deſcribere ac literis mandari fecit.* Itaque facilè nobis perſuadetur, Anglios & Werinos ſub Turingis fuiſſe, & cum iis ſub imperium Francorum perveniſſe, atque hanc Legem à Carolo M. ipſis deſcriptam eſſe, vel ab anteceſſoribus quoque, & à Carolo reformatam. Contra quàm viſum B. Conringio noſtro *de Orig. J. G. c. 13.*

§. II.

Ab his Anglis diverſi fuerunt Angrivarii, Chamavis proximi. Tacit. de M. G. c. 33. *Juxta Tenctheros Bructeri olim occurrebant: nunc Chamavos & Angrivarios immigraſſe narratur, pulſis Bructeris & penitus exciſis, vicinarum conſenſu nationum.* Angarii ab Angern, campeſtri planitie ubi habitarunt primùm dicti; ùt contra Marſi & Bructeri à paludibus, *Monum. Paderb. pag. 145.* Cluver L. 3. ad Amiſiam rectè locat. D. Chytræus verò *Orat. de Weſtphalia*, confundit eos atque Anglios, & neuter populus Britanniæ occupator, ùt mox videbimus. Francis primò, poſtea Saxonibus adjuncti, retento tamen proprio nomine, *Monum. Paderb. pag. 144.* Retinuerunt Legem Salicam & de Alode. vid. L. Angl. t. 7. & ſup. Alod. Horum fuit *Engern*, vicus, alius ab *Engeln*, Argaria, Witekindi ſedes, de qua Monum. Paderb. *pag. 145. & ſeq.* Rein. Reineccius, qui Angrivarios ab Anglis Suevis rectè diſtinguit, ſed hos eosdem eſſe, qui nomen Angliæ dederint, etiam opinatus. *Angrarii* vocantur in Capitulari Saxonum Caroli M. an. 797. ibi: *congregatis Saxonibus de diverſis pagis, tam de Weſtfalabis & Angrariis, quàm & de Ooſtfalabis.* inter hos Oſtfalos Angli & Turingi. Sed quid vult ſibi Regnum Angariæ de Oſten? Iſtud Monumentum Hamelæ ad Viſurgim extare refert Reineccius de Saxon. Orig. & deſcriptionem pag. XXVII. exhibet:

A. DOM. DCCCXII. BERNARDUS comes. CHRISTIANA COMITISSA REGNI ANGARIÆ DE OSTEN. FUNDARUNT HANC ECCLESIAM.

atque exinde & ex epitaphio Witikindeo, ibi:

Omnis mundatur hunc Regem qui veneratur.

probare contendit, Witikindum fuiſſe Regem Saxonum, regnum Saxoniæ fuiſſe Regnum Angariæ nuncupatum. Sed optime monuit Jo. Goes, epitaphium id non eſſe coævum defuncto, & *Regis* nomen ex vulgi perſuaſione tunc ita uſurpatum, denotare potius Regulum ac Ducem. Sicuti & Regni vox, *Rik*, pro territorio & Ducatu fuit uſurpatum. Lex Alamann. cap. XXXV. de filio Ducis contumace contra patrem, *ſi vult regnum ejus poſſidere.* Simile habetur in *Leg. Baiwar. T. 2. c. 10. §. 1.* ùt *AngerRik*, regnum Angariæ, *AakenRick*, Regnum Aquisgranenſe, das Rick van Aaken & ſimilia, nihil niſi territorium ſignificat, ſicut dicimus Territorium Argentoratenſe. Cæterum Territorium illud Angariæ inter Comites videtur tunc diviſum fuiſſe, in orientale & occidentale, etſi totum intermedium fuerit inter Weſtphalos & Oſtfalos. Denique Baſilicam Angriæ cum tumba & corpore Paderbornam ab Henrico Aucupe translatam, obſervat H. Petreus, JC. *de Monaſteriis pag. 12.* ſine dubio Cranzium ſecutus. Sed Autori notarum ad Monumenta Paderbornenſia pag. 149. falli videntur Cranzius & alii, quum Angarienſe Collegium auctoritate Pontificiâ an. 1414. Hervordiam translatum ſit cum cineribus Witikindi, qui ibi advenis commonſtrari ſoleant.

§. III.

Ab illis & Anglis & Angrivariis diverſi ſunt Angli Cimbrici, & Anglen ſive Anglia Cimbrica, vetus provincia inter Holſatiam & Jutlandiam, cujus metropolis Sleswich, ab Angulo, Regulo, fratre Dani, filio Humbli, de quibus Saxo Grammat. *Lib. 1. & ibi Stephan. p. 28.* Hos Anglos ab ipſis Jutis oriundos ait Ol. Worm. *de Liter. Run. pag. 29.* Ab iis certè & Jutis ac vicinis Saxonibus Britannia occupata fuit, teſte Beda, & Stephan. *d. l. pag. 29.* Ol. Worm. *L. 1. Faſt. Dan. cap. 14. & L. 3. Monum. pag. 193.* Illos Jutas verò perperam nonnulli cum Getis confundunt, ùt *Scheringham de Orig. gentis Anglor. cap. 1. & 2.* Etſi enim in antiquis Chronicis Sax. *Geatum*, Giotæ, Jotæ, Gutæ, Geatuni, Jotuni, Jetæ, Jutæ, Juitæ, Vitæ, nominantur; non ſunt tamen *Getæ*, Aſiaticus populus, cum quo Gothi ſeptemtrionales ſeſe aliquandiu commiſcuerunt, ut pro uno populo habiti, de quo infra voc. *Gothi.* H. Conring. *de O. J. G. c. XIII.* ait, Anglos ex Cimbrica Cherſoneſo conſtat in Britanniam migraſſe. Contrà quàm putavit Ph. Cluver. *L. 3. G. A. cap. 27.* Germanicos Anglos in Cimbriam migraſſe, auctore deſtitutus, atque error planè eſt, Cimbros Anglos in Angliam profectos deſeruiſſe patriam, ùt ex Beda rectè allegat, & tamen Anglos Germanicos Angliam Cimbricam poſtea occupaſſe, atque una cum Saxonibus ad Rheni oſtia, & hinc in Britanniam transgreſſos, Regnum Anglicanum condidiſſe. Angli Cimbrici cum conterminis Saxonibus Brittanniam occuparunt & *AngloSaxones* appellati fuerunt. Sed audianus ipſos Annales Saxonicos à Cl. Gibſonio primum erutos: *An. 449. Hengeſtus & Horſa à Vortigerno Britannorum Rege acciti in ſubſidium, mittebant ad Anglos ut ſibi transmitterent plus auxilii. Venerunt viri de tribus Germaniæ provinciis, de antiquis Saxonibus, de Anglis, de Jutis. Ab Anglis (quorum patria ab eo usque tempore manſit deſerta inter Jutas & Saxones) originem duxerunt Angli orientales &c. Engloland* primùm per Edictum Egberti Regis an. 800. vocata fuit, *Stephan. in Sax. Gr. p. 29. Angelcynne*, Angli dicti. Alvredus Rex Saxonum

xonum Occidentalium in Anglia p. 22. *Æthelbyrthes the ærest fulwiht underfeng on Angeliynne.* i. Ethelbertus primus Anglorum baptismum accepit. Item *Engle*, & iis junguntur *Dene*, Angli & Dani, in fœdere Edoardi & Guthruni Regum. Annales Saxonici : An. 787. venerunt primum tres naves Norwegiorum de Herethorum terra. Istæ primæ fuerunt naves Danorum, quæ Anglorum nationem peterent. (the Angeliynnes lond gesohton.)

§. IV.

Engellender dicti fuerunt *eine jede grosse Gesellschafft*, ait Jac. de Königsh. *Chron. c. 2. §. 65. & c. V. §. 114.* qualis scilicet fuerat Hunnorum sub Attila : & postea an. 1366. factio Lombardica, ùt à Fabricio & Calvisio vocatur, vulgariter *die Engellender* dicti, *Idem Königsh. cap. 2. §. 219. & cap. IV. §. 73. & cap. V. §. 149. V.* Du Fresn. *Glossar. voc. Compagnia.* St. Baluzii *de Vit. Papar. Aven. T. 1. pag. 334. 350. 945.* & Observ. *ad Königsh. XVI.* supra *voc. Briten.* & *Brach. Brabant.*

§. V.

Engellender pfennig, species monetæ, sed Germanicæ, quæ etiam *alte Offenburger* dicti, nimirum *Offo* regulus Anglicanus, patriâ relictâ, *Offenburgum* in Mortenavia condidisse fertur, & hanc monetam fieri fecisse autore Coccio *de Dagoberto, pag. 74.*

ANGO, angustia, *angst.* Otfrid. IV. 12, 26.

In herzen uuas in ango.
In corde erat illis angustia.

Hinc reliquum compositum *Bange, be-ange.*

Angen, angere, in angustias trahere. Otfrid. III. 24, 28.

Ginadaz thin ni hangti,
thaz tod uns sus io giangti.
Clementia tua non indulsisset,
ut mors non sic anxisset. Vide *Ang.*

Anguſt, angusti, angst. Otfr. III. 25, 21.

Irgeit iz zi angusti.
Redigetur ad incitas.

Idem IV. 6, 58.

UUoltun imo angust giduan.
Volebant ipsum angustiâ afficere.

Similiter IV. 18, 38.
Lib. V. 10, 40.

Tho ruartun se angusti.
Tunc anxii redditi.

Angustonter, anxius, Kero. cap. 64.

Angustiton drato, valdè cruciabantur, Otfrid. III. 20, 206. Et cap. XXIV. 221. *angustitun* drato. [Ubi Schilterus vertit : *persequuti nimis.* Scherzius autem reddendum esse notavit *Angebantur valdè.*]

[ANGOHTEN, bruchum aculeatum. Gloss. Monsˑ p. 338.]

ANGON, hasta Francica. Agathias lib. 1. *Brevia tela, quæ ipsi ἄγγονας, anconas, vocant, cujus pars major ferro obducta est, ita ut ex ligno aliquid præter manubrium vix extet : in superiori ferro tanquam hami utrinque sunt & deorsum vergunt.* Vid. *Lipsii Poliorcet. Du Fresne Glossar. Angones.* B. Rhenan. *Lib. 2. Rer. Germ. p. m. 191.* Ph. Cluver. *Lib. 1. Germ. Antiq. c. 44.* Hinc nostrum *Angel*, hamus.

ANGSTER, nummus Helveticus, 2. faciunt 3. den quasi *Augster*, ab Augustis h. e. Episcopis, Abbatibus, ut opinatur Goldast. *T. 3. Rer. Alem. p. 29.* At Hotting. Spec. Helvet. Tigur. p. 24. dictos etiam refert *Angesichtpfennig, Antlizer*, vocatos, ab impressis Prælatorum faciebus. Ab hoc differt nummus qui *Augustanus* dictus, vel Augustalis, ex corio à Frid. II. an. 1240. cusus in obsidione Parmensi, singulos deinde Victorinis aureis reluit, Naucler. Generat. 42. Collenut. in Chron. d. an.

[ANGUUEIZO, pustula. Gloss. Monsˑ pag. 322. *anguueizono*, papularum. p. cit.]

ANHAP, origo, ab *anheben*, incipere. MS. liber Salicus : *Anhap der Stifft S. Michels zu Hanouwe.* supra *Anahab.*

ANHAEBEL, suspensus : Glossæ MS.

ANHENDI, mancus : Glossæ MS. i. e. sine manibus.

ANHLOT, municeps, juris civitatis particeps. Guilielmi I. R. Angl. Lex LIV. de jure Normannorum, qui ante adventum Guilielmi, cives fuerant Anglicani : *Et omnis Francigena qui tempore Edwardi propinqui nostri fuit in Anglia particeps consuetudinum Anglorum, quod ipsi dicunt Anhlote & Anscote, persolvat secundùm Legem Anglorum.* Explicanda hæc lex ex præcedente est, ubi de solutione pro cæde Normanni vel Francigenæ quem secum adduxerat Guillelmus sanxerat, in hac porrò constituit de solutione pro cæde ejus qui jam ante adventum, sub Eduardo R. jus civitatis Anglicanæ acquisivissent, quod hæc solutio non debeat fieri secundùm Wilhelmi constitutionem, sed secundùm Anglicanam veterem. Perperam igitur solutio vectigalium hîc intelligitur : Neque solvi *anhlote* dicitur, sed *Anhlote & Anscote*, dicuntur hîc illi, qui participes consuetudinum Anglorum sunt, consuetudines porrò Anglorum sunt jura civitatis Anglicanæ, in quam qui recepti fuerant, dicti sunt *Anhlote & Anscote*, h. e. cives receptitii, adoptati, adscititii. Neque *An*, unum significat, sed *in* vel *ad* : atque nihil aliud denotant *Anhloti & Anscoti*, quàm quos Romani vocant Municipes & Incolas. Vide Vocab. *Hlot, & Scot.*

ANHRIOSITH, ingruente : Gloss. MS. AS.

ANHUNERBO, L. Sal. tit. XXVII. §. 20. de prohibito aratro ducendo. Lectio vitiosa, sine MS. vix emendanda.

ANI, unum, ain, ein. L. Sal. t. XI. & XVII. & t. XXIX. *Anilasina*, una lasina, mulcta DC denariorum : Theu lasina, MCC denariorum. ita *Wendelin. Gloss. Sal.* quasi esset à lösen, lösunge : sed per omnia fallit. *Lasina* enim est ancilla, *Laz*, servus, *Lazin*, ancilla. *Theulazina uuürtico*, ancilla dignior, quam Lex Alem. *de genitio priore* vocat. cap. LXXX. 2. *Cammermagd.* Sed quid *Ani ?*

men-

Digitized by Google

mendoſam lectionem indicat Codex MS. Pariſiensis, qui habet: *Malb. eualeſina.* At *Euua* eſt conjugium, & *leſin* eſt ſolvere: h. e. adulterium quod legem connubii ſolvit.

[ANIG. *Din nabelo iſt gedrater naph, nieuuanne drinchenes anig.* Willer. Cant. VII. 2. Ubi quidem pro *anig*, ſcribendum eſſe *unanich* vel *uuanig*, *indigens*, ſtatuit Junius, cui adſtipulatur Stadenius in Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 807. Aſt Scherzio nihil in textu mutandum videtur. *Anig* enim eſſe ab: *an, ana, ane, ano*, quod idem eſt ac *absque, ſine.* vid. ſupra *Ana*]

[ANIZ. *Aniz lant*, an das land. Rhytm. de S. An. 15. 233. Reineſ.]

ANITHEOTA. Vid. v. *Barco.*

ANK, juvenis, miniſter.

Vid. Althamm. ad Tacit. Obſ. mea V. ad Chron. Königsh. §. 12.

ANKA, butyrum. Kero.

ANKEN, *inanken*, inſerere, infigere. Kilianus.

ANKUL, *Ankel*, Anculus: Miniſterialis Domus Regiæ, Gloſſæ Iſidori. Sed perperam ab ἄγγελος Salmaſius deducit, *ad Hiſt. Auguſt.*

Hinc *Enkel*, adoleſcentulus, nepos.

ANLANDAE, è veſtigio: Gloſſæ MS. ASax.

ANLAZ, compromiſſum.

Ludovicus Imperat. an. 1345. inter Comites Palatinos Rheni Rupertos & Henricum AEpiſc. Moguntin. ſententiam tulit: *Daz wir von des anlazzes wegen, als der Erwerdige - und die hochgeborn an uns lazzen und gegangen ſind umb die loſſunge de Burg &c.*

Anlos, compromiſſum. Chronic. Königsh. c. V. c. 38. *Hiezwuſchent dotent die von Strosburg und die Bredigere umb alle miſſebelle einen anlos an Hern Cunrat von Lichtenberg den Biſchof von Strosburg, der ſprach den anlos us und urteilete das ſich* &c. Idem cap. 142.

ANLEITEN, inducere, immittere.

Anleitung, immiſſio ex primo decreto. *Beſold. Th. Pr. b. v.*

Anleitungsbrief, Decretum executoriale vel immiſſoriale, etiam ſub pœna banni, *Beſold. ibid.* Anleizbrief. *Chron. Königshov. pag. 755.*

ANLITON, vultus. Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Saxon. Andwlite, quandoque wlite, quod etiam eis decorem ſignabat.*

ANLUCCE, facie. Gl. Lipſii, ubi Somnerus: *Vultum alicujus nos dicimus looke, ut ſpeculum, a looking-glaſſe, à Sax. locian, videre, aſpicere: Vultu ſic dicto, quaſi parti corporis viſui magis obvia unde fortè Facies Saxonibus alias dicta Anſine, à geſeon, videre.*

Anlucun, aperuerunt. *Belucun*, concluſerunt. Gloſſæ Lipſii.

Antloc, revela, Gloſſæ Lipſii. ibi Somnerus: *Priori affine noſtrum to unlocke, reſerare: poſterius verò Teutonicis priſcis, ut videtur, cum Saxonibus commune; quibus concludere, belucan, Verſtegano noſtro beloken; ſeratum autem & firmè clauſum, belocud, unde noſtrum locked. Vox hîc ſubſequens, Antloc, revela, ab eadem ni fallor, eſt origine, ac Anlucon, hîc.*

Cantic. Cantic. Willerami II. 14. *Zoyga*

Mer thin anluzza. — Anluzza thin ſcona.

(Oige mir din antluzzedin antluzze ſcone: ita noſtra edit.) oſtende mihi faciem tuam, faciem tuam pulchram.

Gloſſæ Fr. Junii veteres: *Anluzze, vultus, facies.*

ANMIN, hodiè *anmuthig.* Stainh. f. 128. *So lieplich, ſo ſuſslich, und ſo anmin beſchrybet.*

ANMOD, contumax: Gloſſæ MS. ASax. Vide *Mod.*

ANNUZZE, facies. Tatian. cap. VII, 6. *Giſahun mine ougun thinan heilant, then thu giantuurtitos fora annuzze allero folco.* i. Viderunt oculi mei Salutare tuum, quod paraſti ante faciem omnium populorum.

Otfrid. III. 21, 69.

Joh uuir nan muazin ſcouuon
offenon ougon,
Indanemo annuzze.
Ut nos ipſum poſſimus videre
apertis oculis,
aperta facie.

Idem V. 2, 7. de ſigno crucis:

Thaz ſculun uuir malon in unſeme annuzze.
Hoc debemus ſignare in noſtra fronte.

Niſi ubique legendum ſit *Anluzza.*

ANOLKIN, integra. Kero. [Ita quidem legit Goldaſtus, ſed in ipſo Kerone, *uuehcha anolkiu.* Septimana integra. c. 18 in f.]

ANON, avi, majores. Otfr. I. 11, 53. de Joſepho & Maria:

Ullanta ira anon uuarun thanana.
Gottes drut thegana.
Namque ipſorum avi erant exinde,
DEI fideles ſervi.

Vier anen beweiſen, quatuor progenitores nobiles demonſtrare, quando quis teneatur, Vid. J. Sax. Prov. L. 3. A. 29. quod & *Handgemal* ibi vocatur. abſurdus autem ibi eſt Gloſſator: *das wort Ahnen iſt aus dem Latein gezogen von dem wortlein Anus, welches heiſt de Hinder an dem menſchen.* In MS. meo ita legitur: *dis iſt us deme Latine genomen, wen einen Mus hat einen ztagil.* In edit. Boxtorffiana an. 1482. ita habetur: *Nu wiſſe das das wort Anen iſt aus dem Latein gezogen und kommen, wann anus beyſt ein zagel oder ein ars.*

Altanon: Otfr. I. 3, 31.

Thio buah duent unſih uuiſi,
Er Chriſtus altano ſi.
Biblia faciunt nos certiores,
(Quod) Is (Abraham) è Chriſti Majoribus ſit.

Anaron, gianaron, propagare. Otfr. I. 3, 21.

De Noâ: *Fon themo thie liuti, thez uuas not,*
uuurtun auur gianarot.
A quo homines, quod opus erat,
fuerunt iterum propagati.

ANOWADO, L. Sal. tit. XXVIII. §. 5. vocatur infans nondum natus, aut antequam habeat nomen, aut natus intra novem noctes. *Siquis infantem in ventre matris ſuæ, aut antequam habeat*

Digitized by Google

nomen, aut natum inter novem noctes occiderit, Malb. ANOWADO. VIIIM. den. qui faciunt Sol. cc. Hinc liquet tempus, quo Franci infantibus ſuis nomina impoſuerunt, poſt novem noctes. Et videntur ante id tempus infantes non involviſſe faſciis: unde vox compoſita ex *ano*, ſine, & *uuado*, wat, indumentum. Eâdem ut videtur ex ratione, quâ recens natos Rheno probarunt.

ANPHANCHLICH, acceptabilis, Notk. Pſal. LXV, 15.

Anphange, amplexus, Notk. Pſal. CIII, 3.

ANPINTAMES, ſolvamus, Kero apud Goldaſtum. Sed leg. *Antpintames.* hodie, *entbinden.* [In Kerone c. 16. legitur *duruh anpintames.* ſolvamus. c. 18. *duruh inpintames*, perſolvamus.] Sic & Gothi Marc. I, 7. *Andbindan ſkaudarlip*, ſolvere corrigias calceorum. *Fr. Jun. Gloſſar. Goth. pag.* 58.

ANSA, *hanſa*, multitudo. Tatian. 200, 1.

Verſio Gothica. Luc. VI, 17. Marc. XV. 16. Joh. XVIII, 3.

Hanſa, multitudo congregata, concio, concilium. Vetus verſio Germanica Evangeliorum: *Concilium fecerunt in eum.* Hanzam reddit.

Anſi, Hanſi, Proceres, communi fortunâ majores, *H. Jun. in Batav. cap. IX. pag.* 137. & 178. Jornandes *Lib. XVII. de reb. Get.* ait: *Gothi proceres ſuos, non puros homines, ſed Semideos, id eſt HANSES vocavere. Freyhanſen*, qui in ſingulari libertate fœdere ſe junxerunt, P. Bertius Lib. 3. Rer. Germ. cap. 4.

Hinc in compoſitione Nominum propriorum: Anſelmus. Ansbrechtus. Ansbertus, conditor ſecundi ſtemmatis, Carolini. Ansfridus. Anſuualdus. Anſegiſus, ex Anſe & Gæſus, primas virorum fortium. Nomen proprium patris Pipini Heriſtali, Ducis. Unde contractum ANSEIS, Ducis militaris nomen in bello Caroli M. contra Saracenos in Hiſpania, *Fragm. Carminis* ℣. 2710.

- *Tho Anſeis thas geſah*
  zo ſineme ſinde er ſprah.

  Cum Anſegiſus id videret,
  ad ſuos commilitones loquutus.

Vide meas Obſerv. Hiſtor. ad Königsh. V. §. XII. & VII. §. ſi. Hinc nomen opidi Enſisheim in Alſatia Superiori, olim Vruncæ, *Guillim. L. 2. Habſp. cap. VI.*

Hinc & ANSVARII Franci, vide Fr.

ANSATICÆ urbes, *Hanſeſtätt*, ab inhabitantium frequentia. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p.* 189. Iſ. Pontanus *Lib. 2. Orig. Franc.* 8. Non à mari, *an sè*, ut arbitratus Polyd. Virg. & Menag. *Etym. Gall. voc. Anſeatique.* In Rec. Imp. an. 1544. §. 33. vocantur *die Hayn - und Seeſtätte.* de Hanſa Teutonica promiſit H. Meibomius libell. ſingularem. Conf. Vorburg Vol. 3. p. 291.

Hanſa, vectigal Principum, Hanſorum, telonium. Meier. de Reb. Flandric. an. 1164. *ab omni telonio ac hanſa, quam vocant, fecit liberos.* Vid. *Anslehn.*

ANSAMT, alsbald, ſimulac. *Conſtit. Argent.*

ANSCEOT, exentera: Gloſſæ MS. ASax.

Anſeiden, v. antſeiden. & *ſeida*, laqueus. q. d. ex laqueo extricare, defendere, Notk. Pſalm. CXI. 5.

ANSES, *Anſedel, Anſas, Siedelhof.* Jus Alem. Provinc. cap. XXXV. 2. *Iſt da ain Sedelhof* (al. Anſedel) *da der vater uffſaſs. und läſt der vater ainen ſun und tochter hinder Im die nicht ausgeſteuret ſeint. die ſun beſizent das Aneſedel mit recht vor den tochtern. Und iſt aber anders da nicht dann das ANSASS, ſo ſtet es an der brüder gnaden was ſie den ſweſtern gebent.* i. e. Si in hereditate relicta extat Anſaſs, Sedelhof, Anſedel; & reliquit pater filium & filiam poſt ſe qui non ſunt dotati. Filii poſſident Aneſedel de jure præ filiabus. Si verò nihil aliud adeſt, quàm Anſaſs, tunc ſtat in fratrum gratia arbitriove quid quantumve ſororibus dare velint. Eſt itaque *Anſaſs* quod hodie vocamus *Stammgut*, bonum fideicommiſſo ſubjectum; vox eſt compoſita ex *Ane, anon, avi*, & *ſeſs* poſſeſſio, prædium: Bonum Aviaticum, quod veteri jure bona aviatica regulariter erant fideicommiſſo tacito & legali ſubjecta. *Vid. Comm. noſtr. ad J. Feud. Alem. cap. LXIV.* 7. Jus Apannagii etiam hinc cernitur.

ANSIUNE, vid. *Anaſiun.*

ANSLEHN, emphyteuſis.

Charta Alemann. circa An. 1244. *apud Goldaſt. T. 2. Rer. Alem. pag.* 52. n. LXXX. *Ego prædium meum in Kuſſenach ſitum prope lacum Turicinum cum jure patronatus Eccleſiæ parochialis — hominibus, FEODIS, quæ vulgariter dicuntur ANSLEHIN vel ERBELEHIN, agris, pratis, paſcuis &c. dono Monaſterio S. Galli.* Scilicet *Anslehn* eſt ſpecies feudi Germanici, *Erblehn*, vel *Erbzinslehn*, quod præſtat non fidelitatem, nec ſervitia, ſed ANSAM, h. e. vectigal, canonem.

ANSPRACH, actio forenſis. Formulam veterem habet Gloſſa *ad J. F. Sax. cap. XIII.* 10. art: *Anſprach eines guts, wenn man den zu ding ladet, der das gut in geweren hat, und zu im klaget, in ſolcher weiſe: HERR Richter, Mevius helt mir ein gut vor mit unrechter gewalt, das mir ledig und loſs geſtorben iſt von einem meinem rechten Lehnmanne: derhalben beger ich rechts und einer antwort.*

ANST, gratia. *Anſt Cotes pim daz daz pim.* Gratia DEI ſum id quod ſum. Kero Prol. pag. 18. conf. & c. 5. 34. *Enſti*, gratiæ. Prol. p. 15. cap. 20. Id. Kero. Biblia Gothica Luc. 2. 40. *Anſts Goths was ana ima.* Luc. 1, 28. *Fagino anſt aiauda hafta.* ave gratiâ plena.

Otfr. I. 5, 36. de eadem Angelica ſalutatione:

Fol biſtu Gotes enſti.
Plena es DEI gratiâ.

Idem II. 2, 73.

Follan Gotes enſti.
Plenum DEI gratiâ.

Idem V. 25, 201.

Si guallichi thera enſti.
Sit honor huic gratiæ.

AN-

Digitized by Google

ANS.

ANSVEBIDUN, ſopitis : Gloſſæ MS.

ANT, Ent, particula privativa, in Compoſitis. *Antdbabidiu*, revelata, Iſidor. c. 2, 2. c. 8.

ANTFANGEN, emphangen, ſuſcipere. Kero : *Antfangida*, *Antfankida*, *Antfenkidu*, Acceptio, ſuſceptioni, cura. cap. 2. 34. 53. *Niſt mit cotan beiteo antfangida.* Non eſt apud DEUM perſonarum acceptio cap. 2. *Antfankida*, percipiat. cap. 25. *Antfangigaz*, acceptum. cap. 5. *Antfanclih*, acceptabilis. cap. 5. INTFANGAN, ſuſcipi. cap. 54. 60. [*Antfengikhapetum*, acceptaverunt. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 404. forſan legendum *antfengik hapetun.*] Otfridus Lib. I. cap. V, 145. *Gibetes antfangi*, oratione ſuſceptâ. [*Precum acceptatio*, vertend. juxta Scherz. in Not.] Notk. in Pſal. XXI. 1. *umbe den antfang*, pro ſuſceptione. [*Zi predigonne antphengi jar Truhtines.* Prædicare annum Domini acceptum. Tat. 18. 2. Ad quem locum Palthen. notat. Utrum perinde Francis hæc vox *antphengi*, atque latina *acceptum*, rem gratam atque delectabilem ſignificet, in medio relinquimus. Hactenus exemplum non occurrit. Eſt quidem in textu A. S. *andfenge*, ſed quod itidem auctoritate caret. p. 341. At exempla adducta rem nunc extra dubium ponunt.]

ANTFRAHIDU, interrogationem. Kero. Prol. v. Frahidan. [Extat quoque ap. Keronem c. 7. *Zanfrabidu*, ad interrogationem. Sed puto legendum *ze antfrabidu.*]

ANTFRESON. vid. *Frais.*

ANTFRISTAN, edere. Gloſſæ veteres: *Antfriſtunga*, Editio. *Antfriſtungo*, editiones. *Manigu antfriſtunga*, vulgata editio. Fr. Jun. ad Willeramum pag. 50. n. 10. Notk. Pſalm. CIII. 17. *Antfriſta*, editio. [Gloſſ. Monſeenſ. *antbfriſtunga*, editio. p. 330. *antfriſtunga*, editionem. p. 348. *antfriſtoti*, transferrem. p. 330.]

Item interpretari. *Antfriſtin.* Interpretes. Notk. Pſ. CV. 39. conf. etiam Pſ. LIX. 2. Otfr. V. 9, 101. de Salvatore :

Antfriſtota oub ſîn fram
thaz giſcribin ſo ſo zam.
Interpretatus quoque prolixius
Scripturam prout decet.

Willeram. in Cant. Cant. c. 1. ℣. 14. *Engaddi is ein ſtad, thar ther* (da der) *waſſent arbuſculæ balſamum deſudantes. ande* (unde) *wirt geantfriſtot* (geantfriſtet) *fons hædi.* Annotat P. Merula : *Ineſſe videtur Friſiorum nomen, quaſi dicas VERFRIEST*, h. e. in Friſicam linguam *translatum, quemadmodum vulgò dicimus VERDUITSCHEN, pro, in linguam Teutonicam transferre.* Sed quid *ant?* & Friſica dialectus non eſt Teutonica generalis. Rectius à *Friſt*, ſcrupuloſitas, & *ant*, *ent*, privativâ particulâ, *antfriſtan* eſt omnem ſcrupulum eximere, interpretari. Vid. F.

ANTHEBAN, prohibebo. *Anthatta*, prohibui. Gloſſæ Lipſii.

ANTHEDI, L. Sal. tit. XXVII. §. 15. *Screonas anthedi*, Scrinia, ciſtas effringere. Videtur reſcribendum *Anthebi.*

ANT.

ANTHEIZZA, vota, Notk. Pſalm. CXV, 18. [*Antheizono*, votorum. Gloſſ. Monſ. p. 352.] vid. inf. Heizen.

ANTIKRIST, Antichriſtus. Otfr. IV. 7, 56. de Salvatore :

Giuuag in oub ginoto
thes Antikriſten zito,
Thes githuingniſſes,
theſu uuorolt thultit thanneles.
Expoſuit eis etiam accuratè
Antichriſti tempora,
Perſecutionis, (magnæ)
Hic mundus patietur tunc eam.

Rhythm. de S. Annon. ℣. 258. de Cornu parvo Danielis :

Thaz biceichnit uns den Antichriſt,
der noch in dieſe werlt kumftig iſt.
den Got mit ſinir gewelti
cir hellin ſal geſendin.
Hoc deſignat nobis Antichriſtum,
qui adhuc in hunc mundum venturus eſt.
Quem DEUS per ſuam Potentiam
ad infernum mittet.

ANT, Anti, zelus. des *Antin* : Zeli. c. 65. *Anton*, zelum. cap. 4. Kero. [Hinc hodie *etwas anden.* Scherz. not. ad Otfr. III. 14. 72.]

Antémo, zelus ipſi. Otfr. II. 14, 6.

Thera ferti er uuard ymmuait,
So ofto ſar antémo duit.
Hoc itinere Ille erat fatigatus,
ut ſæpe ſanè zelus ei fecerat.

[At in Cod. Vindob. & Vatic. non legitur, *ſar antemo*, ſed *farantemo*, i. e. *iter facienti.* notante Scherzio in h. l.]

Ando, zelus. Notk. Pſalm. LXVIII, 10. & Pſ. LXXVIII, 5. ubi differentiam inter iram & zelum hanc reddit : *Ira zorn ſiehet ad vindictam ze gericche : zelus, ando, ad exactionem caſtitatis, ze dero eiſco reinlichamin ioh ſela reini.*

Notk. Pſalm. CXXXVIII, 21. *iro unreht ando was ſîne dich*, iſtorum injuſtitia zelo digna pro te. unde Verbum, *Andoda.* Gloſſæ Lipſii.

[Gloſſæ Monſeenſ. ſeqq. habent. *Antin*, zelo. p. 365. *anadota*, zelatus eſt. p. 361. 396. *anadomes*, zelemus. p. 392. *anadunta*, zelantus (legend. zelantes) p. 366.]

Fragment. de bello Caroli M. Hiſpanico, ℣. 2287.

Thie rechent gerne thinen anden.
Erlo(v)be mir ouer Rolanden.
Hi vindicant libenter tuum zelum.
Permitte mihi ſuper Rolandum.

Anden, zelum. Notk. Pſalm. VII, 13. Idem Fragm. ℣. 4030.

Ja ſi wir thar zo gehalten,
thaz wir then Godes anden
an in ſculen reken.
Sumus utique ad hoc obligati,
ut DEI zelum
in ipſis debeamus vindicare.

ANT.

[Striker de Expedit. Caroli Hiſp. cap. 5. Sect. 11. p. 11. *Erlaubet mir daſs ich ande* (h. e. ut ulciſcar) *Mein Schaden an Rulande.*]

Anton, expoſtulare, indignari. Otfrid. I. 22, 50. de S. Maria JEſum puerum quærente:

Bigan ir harto anton.

Cœpit ſecum valdè expoſtulare.

[Scherz. hunc locum ita reddendum cenſet. *Cœpit ejus rei nomine in zelum dari.* Not. ad l. c.]

Idem III. 14, 72. de muliere hæmoorruſa:

So ſiu thaz tho gihorta,
thaz er iz antota.

Quum ipſa hoc audiſſet,
quod Ille id exquireret.

[Scherz. *antota* mallet reddere *arguendo tangeret.* Not. ad h. l.]

Anton, inquirere. Otfr. IV. 22, 25.

de Barraba: *Thanne uuas imo auur ther*
Scahari hebiger,
Bi der dato anton,
ſo lag er thar in banton.

Porrò erat ipſi (Pilato) rurſus iſte
Latro inſignis
Propter iſta facinora inquirendus (examinandus, puniendus)
jacebat ibi in vinculis.

[Hunc locum ita vertit Scherzius in Notis ad eundem.

Nam erat ei è contrario (*ex altera parte*) aliquis
latro inſignis
Ob factorum reprehenſionem
jacebat in vinculis.]

Hinc vox Longobardica, in linguam provincialem recepta, ANATHE, ſollicitudine, cura, Papiâ interprete. *Gloſſar. du Freſn. voc. Anatas.*

[ANTI, Et. Gl. Rab. Maur. Scribitur & in iisdem Gloſſis *enti*. In Otfr. & Tat. *inti*; in illo etiam ſequente vocali *int*. In Rhythm. de S. An. §. 17. ℣. 154. *unti*. In Pſ. XIX. quem Mylius de Ling. Belg. pag. 157. ſqq. ex MSCto Lipſii publicavit, *in*, *ind*, *inde*, legitur. Colonienſes adhuc ſeculi XV. fine in chartis publicis *ind* ſcripſiſſe, ex Goldaſti Reichshandl. pag. 44, 45. conſtat. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 20.]

ANTIDIO, *anthedio*, L. Sal. t. VII. 2. t. IX. 1. & 3. XII. 3. & 5. ſpecies furti.

ANTLAZ, veniam. *Antlazza*, inducias, *Pidiu unſih duruh puazza ubilero deſſes libes taga ze antlazza ſint kelingit.* Ideo nobis propter emendationem malorum hujus vitæ dies ad inducias relaxantur. Kero. Prol. p. 18. *Selom antlaz*, animæ veniam. c. 64.

Fragm. de bello Hiſp. Caroli M. ℣. 3796.

Thie herten Godes Ewarten
mit ulize ſie ſih bewarten.
Sie ſpraben an antlaz,
thaz woker ther heilige Geiſt was.

ANTL.

Fortes DEI Sacerdotes (Epiſcopi) diligenter ſe cuſtodiebant. (præſervabant)
Dicebant ſine ceſſatione,
Quod fructus (efficax, fructuoſus) Sanctus Spiritus eſſet.

Antlazido, remiſſione, Notk. Pſal. LXXXIV, 2. Hodie dicimus, Entlaſſen, unterlaſs.

Antläzige gelüſte, diffluentes, laxæ, remiſſæ cupiditates, Notk. Pſal. XVII, 33.

[In Gloſſ. Monſeenſ. alio plane & quidem ſeq. in ſignificatu occurrit. *Antlaze*, mollitiem. p. 385. *antlaziger*, præſtabilis. p. 343. & 396. *antlazigora*, inclinatior. p. 378.]

ANTLENGAN, reſpondere. Prol. *Hoorremees Truhtinan antlengantan.* Audiamus Dominum reſpondentem. Prol. p. 17. *Antlenken*, reſpondeant. cap. 11. Kero. Gothis *Andlafgan*, referre, reponere, *Fr. Jun. Gloſſar. Goth. pag.* 58.

Andlingota, Tatian. cap. 2, cap. 3, 7. & paſſim. cap. 13, 16.

ANTLOC, revela, Gloſſæ Lipſii. Iſidorus c. 3. cont. Jud, §. 3. *ih anthlühhu duri*, aperiam januas. [In Palthen. ed. legitur *antluhhu*. Simplex Gothicum atque A. S. eſt *luka* vel *lucan* claudere, unde compoſita *uslucan*, & *unlucan* recludere. vid. Jun. in Gloſſ. & Benſon. in Vocab. Francis eadem ratione & *biluchan*, concludere, & *intluchan*, aperire eſt. Primitiva vox Gothica videtur *loka* peſſulus, quam vid. in Indic. Verel. ad Hiſt. Goth. Palthen. in Not. p. 400.]

ANTHLUTTE, facies, antliz. Iſidor. cont. Jud. cap. 3. §. 3.

ANTOMI, frenum, Gloſſæ Lipſii, qui adjicit: *Nunc toom.* Verùm *An* videtur eſſe particula *ein*. Vel eſt ex compoſito, anzeumen. Somnerus ibi rectè hinc refert *Tam*, *Zam*, manſuetus, atque aggerem fluminibus objectum, *Dam*. Sed malè hæc ad Latinorum *domus*.

S. ANTHONI FUR, Geiler. de Keiſersp. Narr: Schiff. f. 45. *Wer die blag hat des helliſchen füers S. Anthony, die laſſent ſich etwan in ein kirchen tragen, als in unſer Frawen Kirchen zu Parys oder zu S. Anthonius, und geent da nit dannen ſie ſeint dann geneſen.*

[ANTPARON, ſignis. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 385. *antparun*, ſignis. p. 386.]

ANTRAHCHA, excuſatio. c. 55. *Si entnachot.* Goldaſtus recte legit *ſi entrahoot* excuſetur. cap. 35. nam mox in eodem cap. *entrahoot* occurrit. *Intrahhoe*, excuſet. c. 66. Kero. Compoſitum ex *Ant*, hodie *ent*, entſchuldigen: et *rahha*, cauſa.

ANTREITII, ordo. *Antreitii cotchundiu.* Ordo divinus Kero Prol. (ita legendum, nam *antreity*, vitium eſt typographi.) *Antreitida*, ordo. c. 11. ordinem. c. 11. 17. ordines, diſciplina. c. 63. ordine. c. 17.

Antreitidon, ordinare. *antreitidom* ordinari. c. 48. *Antreitidu*, ordine. c. 11. 43. 64. *Fon antreitidu*, ex ordine. c. 11. *Antreitidi*, ordine. c. 38. *antreitidim*, ordines. c. 63. *antreitidon*, ordines. ib. Kero.

After antreitu, ex ordine, καθεξῆς, Tatian. Harmon. pr. §. 1. & c. 2. §. 2. [videtur noſtrum eſſe *Antrit*, quoniam nimirum a principio omnis

Digitized by Google

omnis reliqui ordinis ratio pendet. Palthen. Not. ad Tat. p. 277.]

[*Za gaetetu, odo ze gadeonotetu antreiti*, ad emeritum. Gloss. Mons. p. 404.]

Otfrid. IV. 6, 65.

Lis thar in antreita,
unio scono er thaz gimeinta.

Legito ibi secundùm seriem,
quomodo pulchrè id deciderit.

Geantreitet, gantraitet, hodie *bordirt, verbrent.* Fragm. MS. de B. Hisp. ℣. 1875. de Rolando ad prælium se præparante:

Zwo hosen er ane leite.
thie waren gantraitet
uon golde unde uon perlen.
Thie liubten sam thie sterne.
Thaz ethele gestainene.
Er ne untuorbte wafen nehaine.

Duas braccas induit.
Quæ erant fimbriatæ [*ordinatæ, compositæ.* Scherz. Not. ad h. l.]
Auro & margaritis.
Lucebant sicut stellæ.
Pretiosum Gemmarium.
Ipse nec timebat arma ulla.

Antrebt, ordo, Notk. Psal. XCV, 6.

Compositum ex *Ant*, particula augmentativa, & *Reit*, ordo, series, unde hodie reliquum *Bereiten*, & *Reihe*, series. Vid. *Rat.*

[ANTRUNNIGI, apostasiam. Gloss. Monse. p. 378. Hodie *abtrünnige* dicuntur apostatæ.]

ANTRUSTIO, vide *Drost.*

ANTSAZIG *tuen*, magnificare, quasi *entsetzig machen*. Notk. Psal. XI, 5. Psal. CXXXVII, 7. [*Antsaziga*, erecti. Gloss. Mons. p. 384. *antsaziger*, erectus. p. 385.]

ANTSEIDA, desideria, petita, Notk. Psalm. XXXVII, 17.

Geantseidot, defensus, Notk. Psalm. CXI, 5.

Ze antseido, ad excusandum, Notk. Psalm. CXL, 4.

ANTWARTA, præsentiam. *In antwartidu*, in præsenti. c. 59. *Antuurti*, præsens. c. 43. *Antuurtam*, (antuurtan) præsentem. c. 7. *Des antuuartun* (antuurtan) *libes*, præsentis vitæ. c. 7. *Kekakanuuartan*, præsentem: c. 7. Kero. Hodie *Gegenwart*. [In eodem Kerone sequentia quoque occurrunt. *Coton antuurtan*. DEUM præsentem. c. 7. *in antuuarti*, in præsenti. c. 55. *in antuuartidu*, in præsenti. c. 59. *antuuurtan*, præsentem. c. 66. *antuuantemu*, præsentis. c. 58. *Antuurti*, respondens Prol. *uuort des antuurtes*. verba responsionis. c. 31. *antuurti keban*, responsum reddere. c. 66. *cotchundiu antuuasta* (ubi pro *antuuasta*, *antuuarta* legendum monet Scherz.) divinam præsentiam. c. 19. Gloss. Mons. *Antvurti*, sermonem. p. 329.]

Isidor. c. 9, 5. *azs antuuerdiu chisehet*, obtutu cernitur.

[Otfr. I. 5, 136. *Zi follemo antuuirte*, pro quo Cod. Vind. habet *antuurti*. Vatic. *antuurte*. Unde Scherz. verba Otfridi reddit. *In plena præsentia.*]

Willeramus ad Cant. Cant. III. 10. *An Godes anduuarde*, (in Gotes antuuart) in DEI præsentia: quod Belga non assecutus. Rhythmus de S. Annone, §. 45. *zi Godis antuuurte*, ad DEI præsentiam.

Giantuuurten, exhibere, hodie *uberantworten*. Tatian. c. VII, 2. *thaz sie giantuuurtiten inan Gote*, ut sisterent eum DEO. & ibidem. §. 6. *Gisahun mine ougun thinan heilant, then thu giantuuurtitos fora annuzze allero folco*. Viderunt oculi mei salutare tuum, quod exhibuisti coram facie omnium populorum. *Des lobes antuuurdet aller der liut*, ad hanc laudem præsens sit omnis populus, Notk. Psal. CV, 5.

AngloSaxones: *Andweard*, præsens.

Gothi: *Andwairthis*, *andwairthga*, contra, coram, Fr. Jun. Gloss. Goth.

ANTWERK, vid. Ang.

Anvahen, vid. *Fahen.*

ANVANO *leudinia*, L. Sal. tit. XXVIII. §. 4. gravidæ homicidium.

ANVARNVNFT, intellectu, Glossæ Lipsii.

ANVEL, duruo, arpago: Glossæ MS. ASax.

ANUUALD, Monarchia: Glossæ MS. ASax. Hoc est, quâ unus potestatem tenet.

ANWEGUN. vid. *Wegen.*

ANWISEN. vid. *Wisen.*

[AOTMALI. Opem. sive divitias. Rab. Maur. Compositum ex *aod*, de quo vid. infr. *Ot.* & *mal.* vid. Diecmann. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 88. sq.]

APPANAGIUM. } vid. *Bann.*
APANARE. }

[APASCAPO, eradam. Gloss. Mons. p. 340. *apazauarscapanne*, radendum. p. 409. Hodie *abschaben.*]

[APASCERAN, radere. Gloss. Mons. p. 346. Hodie *abscheren.*]

[APASCINTIT, eradat. Gloss. Mons. p. 353.]

[APASLUOCH, abstulit. Gloss. Mons. pag. 362. *apaslebit*, resecat. p. 387.]

[APELLE, capilli. Gloss. Mons. p. 359.]

APHOL. vid. *Affal.*

[APAUVIRPROHHAN *vuard*, abscissus. Gl. Mons. p. 342. Hodie *abgebrochen.*]

[APAVUASENTER, insequens, Gl. Mons. p. 385. hodie *abwesender*, est absens.]

[APAVARMEIZZAN, truncare. Gl. Mons. p. 409.]

[APAVARSCUTIT, excussit. Gl. Mons. pag. 409.]

APPELOS, vid. ablaz.

[APSIT, exedram. Gloss. Mons. p. 337.]

APTHEO, L. Sal. t. 80. §. 5. Vide infra voc. *Chunna.*

AR, vetusta vox Celtarum, reliqua in lingua Cambro-Brittannica, & significat *super*, Lexic. Boxh. Reliqua in nomine *Arlaith*, Arelatum, urbs Galliæ solo uliginoso superposita. *Ar*, supra & laith humida Britannis significat, Camdenus in Britan. & Menag. *Etym. Gallic. Arles.* Hinc & Armogig, Armorica, *Menag. Etym.* Inde ASaxonibus *Aris*, surge. *Aras* surrexit, Luc. 7, 14. *tha aras se the dead wes*, tunc surrexit qui mortuus fuerat.

Digitized by Google

AR.

Æriſt, reſurrectio. Symbol. Apoſtol. Saxo-Anglic. *And ic gelyfe — flæſces æriſt.* Et credo carnis reſurrectionem.

Hinc & Alemannis *Er*, ſupra, ante, Erer, eriſt, V. E.

AR, *er, ir* : ex, in compoſitis, *V. Arfirran. Archundin. Armærkt*, ermerkt, obſervatum. *Arrofozun*, Tatian. pro *Irropfzen*, eructare. Vide infr. ſuo loco.

Aruuorzalen, eradicare, Tatian. c. 72, 5.

AR, terra, Burgundiones & Galli corruptè pronunciant in compoſitis, pro Art, erd, ùt

Arnotte, ertnus, terræ nux, erdapffel. Vid. Menag. Etymol. Gall. Arnotte.

AR, Araris, nomen fluvii in Helvetia, Arola, unde nomen Pagi Argow, & urbis Araw. Item fluvii in Alſatia, Araris, Argo, Ergers, unde Argovia vel Ergovia i. Augia ad Ararim, *vid. Obſ. X. §. IV. ad Chron. Königsh.* & inf. *Gaw.*

ARA, pro *Here*, exercitus, *Araſcild*, V. Here:

Aribann, Heribannus. unde quidam Gallicum *Arriereban*, deducunt, ſed rectiùs de eo ſentit Caſſeneuve *in Orig. Ling. Gall.* & Menag. *Etym. Gall. voc. Ariereb.*

[ARA eſt honor, pro quo Otfr. III. 3, 39. c. 14. 200. *era* habet. Anglo-Sax. *Are*, honor, *Arfeſt, Arfæſt*, (Ehrenfeſt) honeſtus. *Arfall*, honorabilis, propitius. Suecis *ähra*, honor, culmen, faſtigium. Scherzius Not. ad Otfr. V. 4. 59.]

ARABEITI, labor, tribulatio, dolor. *Ano einekeru arbeiti*, absque ullo labore, c. 7. Kero. [Adde ex eodem Kerone ſequentia. *In arabeiti*, in tribulatione. c. 4. *ſaztos arabeit*, poſuiſti tribulationes. c. 7. *arbeit mera*, labor major. c. 39. *arbeiteo*, laboris. c. 48. *arabeit*, laborem. Prol. *arabeitan*, laborare. c. 64. *arbeiten*, laborent. c. 48.

In Gl. Monſ. hæc extant. *Arapeiti*, procella. p. 355. *Arpeiti*, ſanguine. pag. 357. in camino. pag. 335. Quum hic poſtremus locus ex Gloſſis in Jeſajam depromtus ſit, dubium mihi non eſt, quin ad verba Jeſ. XLVIII. 10. pertineat. Elegi te in camino paupertatis. *Arpeitſamo lip*, activa vita. pag. 407.]

Notkerus Pſalm. III. pr. *Ziu ſint Truhten dero ſo manege die mih arbeitent.* Domine quid multiplicati ſunt qui tribulant me! Id. Pſal. LIX. fi. [Id. Pſal. X, 7. *Under ſinero zungen liget leid und arbeit.* Sub lingua ejus labor & dolor.]

Tatian. c. 75, 2. & ibi Fr. Jun. [Adde c. 174. 5. At c. 19. §. 6. *arbeitente* ſunt laborantes in vinea.]

Otfr. II. 16, 58.

Salig thie in noti
thultent arabeiti.
Then man biro guati
duit ofto uuidarmuati.

Beatus qui ſollicitè
tolerant perſecutionem.
Quibus pro ipſorum benefactis
fiunt ſæpe moleſtiæ.

Idem V. 6, 131. c. 9, 68. c. 19, 47. c. 23. paſ-

ARA.

ſim. [Adde I. 18. 76. IV. 7. 62. V. 19. 100. in quibus locis, pro *laboribus, Doloribus anguſtiis* hoc vocab. vertendum eſſe Scherzius notavit.]

Willer. in Cant. Cantic. 3, 4. pag. 43. n. 19. *Uuant er* (de Chriſto ſermo eſt) *arbeit durch minen uuillon leit*, vincula ſputa colaphos — *ſo ne uuil oub ih necheine arbeit durch ſinen unillen ſcuhan.*

Arbeit, via. Regula S. Benedicti pr. *Durch die arbeit der gehorſamkeit*, per obedientiæ viam. Rectiùs, ſollicitudinem. [Imo *per obedientiæ laborem*, ita enim habet Regula, cujus verba Kero ita vertit. *duruh horſamii* (ita legend. *horſamy* vitium eſt typographi) *arabeit*. Prol.]

Arbeitſelig, Alemannis hodieque, plenus afflictionum, aliàs Armſelig, Elend. Geileri Narrenſchiff. fol. 9. b. *Die bekantnis eigner arbentſelikeit und ellentz gebürt im menſchen Demut.*

Earbetlicuſt, moleſtiſſimum : Gloſſæ MS. AS.

Gothis *Arbaidgan*, laborare, Matth. VI. 28.

Gloſſæ MSS. ASax *Earbedlicae*, egrè.

ARAEDDUN. expedierant : Gl. MS. ASax.

AREN, aquila. Ut renovetur ſenex. Vid. Notk. Pſalm. CII, 5. Conf. Ariſtot. 9. Hiſt. anim. 41. Plin. L. 10. c. 3, 15.

[*Ar, ari, aro*, aquilam notat, Sueci dicunt *örn*; Belgæ *arent*, Angli *arnt*. Rhythm. de S. An. §. 45. ℣. 746. *Alſo dir ari ſinin jungin dût.* Sicut Aquila pullis ſuis facit. Ap. Striker. vero c. XI. S. 1. p. 106. *Arn*, avem quamvis ex rapto vivere ſolitam notat. Hinc *Fiſchar*, eſt avis quæ piſcibus inſidiatur. vid. Opit. Not. ad Rhytm. cit. Staden. Explic. voc. Germ. Bibl. p. 895. Scherz. Not. ad Strik. l. c.] conf. inf. *Arin.*

[ARAHARI, vel *phlumari*, polymetarius. Gloſſ. Monſ. p. 327. *arahares*, vel *ſcipares*, polymetarii. p. 321.]

[ARAHLAHHAN, ſtragulam. Gloſſ. Monſ. p. 329.]

ARAHUM, Haraum, Harahum, Arhahum. Lex Ripuariorum tit. XXX. §. 2. *Quod ſi* (dominus) *poſtquam ſervum ad ignem adplicuerit, fugâ lapſus fuerit, ad placitum veniens, cum tribus teſtibus in Haraho conjuret.* Et tit. XXXII. §. 2. *Si ille qui eum mannit, cum tribus Rachinburgiis in haraho conjuraverit.* §. 3. *ante Comitem cum ſeptem Rachinburgiis in haraho jurare debet.* tit. XXXIII. §. 2. *Sibi ſeptimus in harabo conjuret.* tit. XLI. *Siquis ingenuus ingenuum ligaverit, & ejus culpam cum ſex teſtibus in haraho non approbaverit.* H. Speelmannus in Gloſſario textus illos ſingulos de jurejur. in Eccleſia præſtando intelligit : Nam Capitularium lib. VI. cap. 209. ſanciri ; ut *Omne Sacramentum in Eccleſia & ſuper reliquias juretur.* unde vocabulum ita interpretatur : *Arabum, locus conſecratus vel honoratus : à Saxonico AR vel ARE id eſt, honor, pietas. ARA THINUM FÆTER : honora patrem tuum.* Intelligit itaque Speelmannus per *Arabum*, Eccleſiam. Verùm fallitur Speelmannus, etſi enim ita conjunctivè legitur in allegato can. 209. vel ſecundùm Baluzianam editionem c. 214. imò etſi in Capitulari, quod St. Baluz. primùm edidit & ad ann. 744. refert, itidem ita legatur can. 14.

Omne

Digitized by Google

Omne Sacramentum in Eccleſia & ſuper reliquias à laicis juretur; Sic illum DEUS adjuvet & illi Sancti quorum ſunt iſte reliquiæ. Eſt tamen illud capitulum 209. deſumtum ex Capitulari IV. Caroli M. an. 803. quod eſt ipſum de Lege Ripuarenſe, ubi can. LVII. disjunctivè legitur: *Omne Sacramentum in Eccleſia AVT ſupra reliquias juretur.* Quam lectionem confirmant etiam ſequentia: *Et quod in Eccleſia jurandum eſt &c.* ergo datur etiam aliud quod non in Eccleſia jurandum eſt, ſupra reliquias licet. Id quod & aliud Capitulare Caroli M. an. 809. c. 29. docet: *Sacramenta quæ ad palatium fuerint judicata, ibidem finiantur.* Atque ita etiam habetur in LL. Longob. lib. 2. t. LVI. c. 22. At longè dilucidius id patet ex Capitulari I. Caroli M. an. 819. §. 14. *Ubi antiquitus conſuetudo fuit, de libertate Sacramenta adbramire vel jurare, ibi mallum habeatur & ibi ſacramenta jurentur. Mallus tamen neque in Eccleſia neque in atrio ejus habeatur.* quod repetitur lib. IV. Capitul. c. 28. & L. 2. LL. Longob. tit. 55. c. 26. Vide & Marculph. *Form. Append.* §. *V. p.* 438. Itaque in iis caſibus, quoties Eccleſiis furtum factum fuit, in altari ejus Eccleſiæ, *Lex Baiwar. t. I. cap.* 3. & 5. jurandum fuit, & ut ibi juretur, expreſsè adjicitur in legibus, & exemplum refertur à Baluz. *T.* 2. *Capitular. in Append. actor. vet. pag.* 1416. in aliis caſibus non præcisè. Sic & in Lege Alemannorum tit. 6. & 7. & confer. L. Ripuar. t. 66. de Sacramento. Quod H. Bignonius Not. ad Marculph. c. 38. advertit etiam extra Eccleſiam admotis Sanctorum reliquiis juratum, quod vel ex illo etiam capite conſtat: *Tunc in Palatio noſtro ſuper capella* (capſa) *domni Martini, ubi reliqua Sacramenta percurrunt, debeant conjurare.* Planè illud obſervatione dignum, quod quia in ipſo mallo publico ante ipſum Comitem & populum ſuper Reliquias Sanctorum erat jurandum, itaque in illo loco publico pro tribunali altare fuit erectum, ſuper quo juraretur. Docet hoc Appendix Formularum Marculphi cap. XXIX. *Notitia, qualiter & quibus præſentibus veniens homo aliquis nomine illo, in pago illo, in loco quod dicitur ille, IN MALLO PUBLICO, ANTE IPO COMITE illo vel aliis bonis hominibus qui ſubterfirmaverunt, poſitâ manu ſua ſuper SS. ALTERIO Sancto illo ſic juratus dixit &c.* Quamobrem ſic habendum: *Arbahum*, quæ genuina eſt ſcriptio, non ſignificat Eccleſiam, neque ex Teutonico *Are*, *Ere*, honor, ſed à Verbo *Arbahen* deſcendit, quod ſignificat exaltare, in altum tollere, *erhöben* hodie, Otfrido *Irhaben*, vide ſimplex *Haben* ſuo loco. *Arbahum* igitur altare appellarunt Ripuarii, quum aliàs per ſe ſignificaret quemlibet locum editiorem, & adſcenſorium Tribunalis. Denique abſonum eſt, quod Guillimannus lib. I. Rer. Helvet. p. 80. vocem hanc à Germanico *arn rechten* deducit, ſonareque, *coram judicum conſilio*: hoc enim dicitur ibi Placitum, à quo diverſum quid eſt *Arbahum*.

[ARAKER *pruoder*, parcus frater. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

ARAME, brachio, Kero. c. 1. *Arumen.*

Otfrid. IV. 35, 59.

Oub in then arumen
giſuasliche bichumen.
Atque inter brachia
dulciter amplecti.

Arim, brachium, Notk. Pſal. LXXVI, 16.

Armon. Otfrid. II. 9, 165.

Haftetun thie armon
in thes Cruces hornon.
Fixerunt brachia
in Crucis cornua.

[In Gloſſis Monſeenſib. ſq. habentur. *Arma*, ulnas. p. 395. *aramon*, ulnis. p. 336. *armpouch*, armilla. p. 332. *arampovc*, Brachiale. p. 356. cubitus. p. 385. Denique in iisd. Gloſſ. in Eccleſiaſticum legitur. *Arm*, vel *elina*, accubitum. p. 355. Pro *accubitum* vero lege *cubitum*, quod & vox *elina*, quæ eſt noſtra *elen*, tanquam Synonymum addita requirit, & inde colligitur, quia in Eccleſiaſtico vox accubitum non reperitur. Cap. 9. vero ℣. 12. hæc verba occurrunt. *Cum aliena muliere ne ſedeas omnino, nec accumbes cum ea ſuper cubitum.* Hunc locum haud dubie intendit Gloſſator, vox enim cubitus in Eccleſiaſtico præter h. l. non extat, quam male vero ſenſum ejus perceperit, vel me tacente, quilibet intelligit.]

Hinc Compoſitum *Armellaiz*, i. e. *ein Laz mit ermeln*, vel *der die arme bedeckt*, ſagum militare. Iſidorus Lib. 19. Orig. c. 22. *Armelauſa vulgò vocata, quod ante & retro diviſa atque aperta eſt; in armos tantùm clauſa, quaſi armiclauſa, Cliterâ ablatâ.* quod *vulgò* vocatam ita ait, ad linguam Gothorum referendum: etſi Ugutio ad Sclavos referat. Certè Luitprandus Rex Longobardorum *armilaiſiam* geſtavit, teſte Anaſtaſio in Greg. II. Scriverius ejusmodi veſtem dictam putat ab *Armilauſis* populis, quorum mentio fit in Tabula Peutingeriana. Sed contrarium verius fuerit, & natio potius à genere veſtitûs ab aliis denominata fuit, ſicuti Galli Braccati, Togati, &c.

Gloſſæ vetuſtiſſimæ MS. linguæ provincialis charactere Lombardico: *Armilauſia*, *SERCAE.* Eſt autem Saraca vel Sarca genus pallii vel veli, ſecundùm du Fresnium *in Gloſſ. vid. Saraca.*

Armſtrangig, [*Armſtrenger*] brachio ſtrenuus. Willeram. in Cant. Cant. c. IV. pag. 67. n. 28. *Davides namo wirthet* (uuirt) *geantfriſtet* (gantfriſtet) *manufortis, thaz quit* (daz quit) *ARMSTRANGIGH.* (Armſtrenger) i. Davidis nomen interpretatur Manufortis, hoc eſt, Armſtrangig.

ARBATHEUS *en Lonthamo*, L. Sal. tit. XV. 1.

ARBORICHI, populus Germaniæ, apud Procopium. Vid. Vorburg. Vol. V. p. 438. Vol. VII. p. 150.

ARECTAE, concuſſerim: Gloſſæ MS. ASax.

ARAMUATI, paupertas.

Otfrid. III. 3, 28.

UUir lazemes uns lichan,
Man then filu richan.
Firnames nio zi noti
anderero aramuati.

Digitized by Google

Sinimus nobis placere
virum prædivitem.
Attendimus non admodum
aliorum paupertatem.

Armuati, idem de mendico cœco, L. III. 20, 80.

Klagota io binoti
min ſelbes armuati.
Conquerebar anxiè
meam egeſtatem.

Id. II. 16, 3. *Salig ſint armuotige*, beati pauperes. Notk. Pſal. LXVIII, 30.

Compoſitum ex *Aram*, & *Muati*. *Aram*, contractè *Arm*, pauper, indigus. [*Arame erquichan*, pauperes recreare. Kero. c. 4. *armeru*, pauperum. c. 31. 53. *armirun*, pauperiores. c. 59. *armida*, paupertas. c. 48. In Gloſſ. Monſ. *Armer*, parvus. p. 334. *aramuoti*, paupertatis. p. 336. *armicha*, paupercula. p. 386. *armm*, popularem. p. 383.] Otfr. II. 16, 1. *Salig birut ir arme*, beati eſtis vos pauperes.

Armuuiht, paupera perſona, Otfr. IV. 6, 46.

Gibot thaz ſi es gizilotin,
Joh armuuuiht irbolotin.
Juſſit ut hoc obſervarent,
atque pauperes accerſerent.

Idem IV. 2, 66.

Mit iu eigut ir ginuhto
io armero uuihto.
Apud vos habetis ſatis
pauperum perſonarum.

Cap. 12, 96. *armen uuihtin ſpenton*, pauperibus diſtribuere.

Arm, miſer. Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ✝. 979.

Genelun geriet michele not,
then armen Judas er gebildot.
Geneluni contigit ſummum periculum,
miſerum Judam repræſentabat.

Armen, miſereri. ASax. *ofearmian*, miſereri. Gothis: *Armai mik*, miſerere mei, Matth. X, 48. [*Armai unſis*, miſerere noſtri. Luc. XVII. 13. *Fangaarmida thuk.* Dominus tui miſertus eſt. Marc. V. 19. Eſthonibus *arm*, adhuc miſericordiam, favorem & amorem, notante Stahlio. Introd. in ling. Eſth. p. 39. 67. 86. ſignificat. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 134.] S. Auguſtinus Epiſt. CLXXVIII. *Si licet dicere, non ſolum Barbaris linguâ ſuâ, ſed etiam Romanis SI HORA ARMEN, quod interpretatur, Domine miſerere.* ubi Fr. Junius in Gloſſar. Goth. emendat ex dicto loco Matth. X, *armai*, ſed non eſt neceſſe; potius ita: *Si Hera armen*: i. ſis Domine miſericors. veriùs, quàm quod Morhofius *de Ling. Germ. P. 2. c. 7. pag. 347.* putat legendum: *Herre dig forbarme.* Sed rectiùs ex veteri MS. quod Rigaltius notavit, ubi legitur, *Fbrota armes*, emendatur *Trohta armes*, Domine miſerere.

Quod ſuggeſſit V. CL. Frid. Roſtgaard epiſtola ſequente: „ In diverſum abeunt Manu„ ſcripti Codices. quorum Variæ Lectiones in

„ nova editione Patrum Benedictinorum ſum„ mo ſtudio collectæ ſunt. Arnulfenſis enim „ habet *Schroia armen*. Corbejenſis vero *Κυρσια* „ *armes*, & alius vetuſtus codex MSC. quem vi„ dit Nicol. Rigaltius, præfert *Fbrota armes*. „ Quarum quidem lectionem ultimam ceteris „ minime poſthabendam eſſe perſuaſus ſum, mo„ do luxatis membris adhibeatur medica ma„ nus, id vero fiet, ſi literam T in locum τῆ F „ ſubſtituas, habebis enim *Tbrota armes*, voce an„ tiquiſſima Danica & Gothica & Alamannica „ & Islandiæ incolis etiamnum hodie uſitata, „ qui *Tbrotin* DEUM vocant.

Bearmen, barmen, commiſereri. Item *Erbarmen*. Unde *Erbarmberzigkeit*, miſericordia: *Vita S. Attalæ Obſ. VIII. §. VI. p. 521. ad Chron. Konigsb.* vid. Barm.

Arming, miſer, Notk. Pſalm. XXXIII, 7.

Armherz, miſericors. Otfr. II. 16, 33.

Salig thie armherze,
Joh thie armun uuihti ſmerze.
Then muat zi thiu gigange,
thaz iro leid ſie irbarme.
Beati miſericordes,
Et qui pauperibus condolent.
Quibus animus eò procedit,
ut eorum calamitas ipſos miſericordiâ afficiat.

Notk. Pſalm. CX, 4. Iſidor. c. 9, 3.

Armherzidu, miſericordia, c. 7. Kero. *Armeherzin*, miſericordiæ, Notk. Pſalm. XXIV, 6.

Gothis, *Armabairthita*, miſericordia: eleemoſyna, Matth. 6, 4. c. 9. 13.

Armherzlich keba, eleemoſyna. Notk. Pſalm. XVI, 1. *Pergint armherzlich keba in des turftigen puoſame, duſelba petot fure iuuh.*

Armalich, *armilich*, hodie erbermlich, crudelis. Otfr. IV. 34. 40. de turba reverſa à cruce Chriſti:

Uuuantun heim tho ſpati
thero armilichun dati.
Reverſi domum ſerò
ab his miſerabilibus facinoribus.

Cap. XVI. 48. de Juda proditore:

Furiſta ouh in uuara
thera armilichun fara.
Dux quoque revera
iſtius crudelis expeditionis.

[In verſione Otfridi Schilterus: *thera armilichun fara*, reddidit; *Iſtius terribilis expeditionis.* Ad quem locum notat Scherz. Nollem vertere; *terribilis.* Nec exemplum hujus ſignificationis produci poteſt. Vox autem illa proprie *miſerum, infelicem*; interdum tamen etiam *malum, injuſtum* denotat, quæ poſterior acceptio huc omnino quadrat. conf. III. 15. 62. ubi *armilichun dati*, impia & mala facta appellantur. Fit quoque peſſimæ Judæorum voluntatis mentio ſub vocibus: *armalichun uuillan*: IV. 23. 4. L. III. cap. 20. 81. de Judæis cœcum à Chriſto ſanatum conſtituentibus.

Digitized by Google

Thio armalichun uuizzi,
uuas thes tho siriuuizzi.

Quæ Scherzius ita vertit:

Malorum (horum hominum) *animus*
erat hac in re tum curiosus.

Ceterum ipse Schilterus hanc vocem etiam *abominabilis*. vertit, L. V. 3. 26. *For armalichen lusten. Pro abominabili cupidine.* quem locum Scherzius, qui in MSC. legit *fon.* reddidit. *Contra malas cupiditates.* Occurrit etiam III. 14, 172. *In armilichen sunten.* In acutis morbis, ut Schilterus vertit. Scherzius vero in genere, *morbos graviores* notari statuit in Not.]

Armelicho sih ergeben, humiliter se dedere, Notk. Psalm. LXXIII, 19.

Otfrid. IV. 36, 2.

Ni mohtun noh bilinnen
thes armilichen uuillen
thieselben Euuarton.

Nond. poterant sedare
crudelem animum
Isti Sacerdotes.

Idem V. 9, 10.

Sie fyarun quitilonti
thie armiluchun dati.

Ibant enarrantes
crudelia ista facinora.

Perperam dictionar. Flacian. exponit *Ermlichen*, quod est miserum, miserabile, *armselig.*

Arme lüte, misericordes homines. Histor. Longob. MS. de S. Johanne Eleemosynario Alexandrino: *Davon so heissent die Spittelherren arme lüte, nach irme Herrn.*

Arme lüte, homines proprii. Conjunguntur civibus, differunt tamen à liberis sive habentibus jus emigrandi, & sunt homines proprii, *Leibeigene* aliàs, qui emigrare non possunt sine emancipatione. Rupertus Imp. in Confirmatione Comitibus de Ottingen an. 1401. facta: *Auch sollen ire Diener, Burger und Arme lüte, wo sie die hant, vor dehainen Lantgericht &c.* & in confirmatione privilegiorum civium Altorffensium: *Unsere Burger und Arme lüte unsers Markes zu Altdorff.* Et mox: *den vorgenanten unsern Armen lüten zu A.* Idem in confirmatione Jo. Truchsessio in Wahung facta: *sine diener und arme lüte die ym zu versprechen stent.* Et an. 1403. interdixit item Imp. civibus Altorffensibus ad querelas Abbatis Weingartensis, *das ir solche sine und sins Gotteshuse arme lüte die ir by uch zu burgern emphangen hant, derselben burgerschafft gentzlichen und unverzogenlich ledig und los sagen, auch sin basser me keine sin und sins Gotteshuse armen lute zu burgeren emphahent.* ubi rubrica habet, *Eigene lüte.* Transactio inter Gerhardum Comitem de Dietz & Fridericum Dominum in Runckel an. 1375. secundum stylum Trevirensem, in vigilia Purific. Gloriosæ Virg. Mariæ confirmata à Ruperto Imp. ann. 1405. *Also were es sache das keine* (i. einige) *arme man darus* (ex subfeudo concesso) *zuge, die uns itzund angeboret, die sulde eins Greuen von Ditze sin: Were auch sache das keinre* (einige) *darinne züge, die uns yetzund angeboren, die sol des von Runckel sin.*

In Diplomate ejusdem Imp. Abbati Weingartensi dato an. 1406. vocantur *Eigen arme lüte des Closters.* Idem Imperator privilegium dedit Nobilibus de Bodemen: *ire frye gerichte in iren Hoffe genant der Bübelhoff zu Bödmen, so bisher mit fryen luten gewonlich besetzt worden, und das sie an solichen fryen lüten solichen geprechen haben das dasselbe Gerichte underwilen nit gehalten werde, und davon auch solichen ARMEN LUTEN darinne geborende, gerichtes recht nit widerfaren moge. — des haben wir angesehen — des vorgenanten Gerichts und armer lüte darinne geborende, gebrechen — Erlauben — wann sie an fryen luten das — gerichte — zu besetzen gebrechen haben, vier oder sunff erber unversprochen Manne die nit fry sint setzen möge.*

Hi aliàs in Jure nostro appellantur *semperlute*, i. sendbare lüte, qui non sunt frye nec semper sive sendbare frye, h. e. Nobiles, *J. Feud. Alem. cap.* 1.

Jac. Königsh. Chronic. V, §. 190. de Comite Liningensi: *ouch hettent sine dörffere und armen lüte ime geschencket vier tusent gulden das er in disem Kriege sollte stille sitzen.* Est quoque, ubi alius Dominus est territorii, alius proprietatis, ita Homines proprii & subditi opponantur. Vid. Acta Lindav. pag. 326.

Armen jaken, Armen jaken, Arme Jecken, Arme Gecken, Armen Gecken Krieg, & simpliciter der *Gecken Krieg*, ita pronunciarunt veteres vocabulum Gallico-Latinum, ARMENIACI, quo insignitus fuit exercitus Delphini, Ludovici, irrumpens in Alsatiam & Helvetiam anno MCCCCXXXIX. post Dominicam Invocavit. De quo bello vide *Æneæ Sylvii Epist. LXXXVII.* quam suam fecit *C. Hedion in Chron. Part. IV. p.* 616. Wimpheling. *De Episc. Argent. LXXVI. p.* 107. qui Delphinum cum Patre discordem tunc fuisse refert. Fr. Guillimann. *in Episc. Arg. Roberto pag.* 422. ubi totam ejus belli historiam pluribus in Alberto VI. Austriæ Duce se executum dicit: In Habspurgiacis ad ista tempora non pertingit.

Ratio denominationis *Armeniaccorum*, videri possit ea, quod ex variis gentibus, non tantum Gallis & Anglis, sed & aliis & quasi ex Armenia repetitis, illæ copiæ Delphini essent collectæ: Sicut & Lehmannus *in Chron. Spir.* eos simpliciter *Armenios* vocat.

Sed vox Germanica videtur primò ex pronunciatione Helvetica & Alemannica orta: sed mox in contumeliam & contemtum retorta. Quod eos Helvetii parvipenderint, & ipsi ob tyrannicam irruptionem & vastationem malè audierint, Aeneas & alii testantur, Vide quæ ex MS. Argent. adjeci *Chronic. Königshov. Obs. XVII.* Vox enim *Jecken, Gecken, Kauzen*, in contumeliam accipitur, atque ut H. Coringio *in L. de antiq. Helmstad.* visum, à Chaucis veteribus. Sed enim nomen Armeniacorum ortum fuit jam tum antea in bello Burgundico, in quo copias regias duxit

ARAM.

Comes Johann. *de Armagnac*, qui Comitatus est Gasconiæ, ejusque metropolis Augusta Auscorum, hodiè *Auch*, vel *Aux* ad fluv. Giers, sedes Episcopalis & Academia, in Provincia Tholosana. At quia copiæ regiæ plerumque tum succubuerunt, ab Alemannis in contemtum dicti *die armen Jecken*. Osterr. *Ehr. Spieg. ad ann.* 1444. *p.* 552.

ARMEINSAMI, excommunicationi, cap. 23. *Armeinsamoter*, excommunicatus, cap. 28. *Sint armeinsamont*, excommunicantur, cap. 44. Kero.

Compositum ex *Arm*, miser, & *Einsam*, solitarius.

ARANDIU, aspera. Kero. cap. 58. conf. infr. Arendor.

ARAN, *Arno*, erne, messis, ernde.

Otfrid. II. 14, 208. & 217.

Thaz thanne si, so man quit,
Reht arno gizit.
Quòd tunc sit, ut dicitur,
verum messis tempus.

Tat. 72. 6. *in thero arneziti*, in tempore messis.

Arnmaend, messis mensis, Augustus.

Arnen, metere, *Arnont*, metunt, Tatian. c. 38, 2.

Arnera, messores, Notk. Psal. LXXXVIII, 36. [*Arnarin*, messoribus, Tat. 72. 6.]

Arnot, messis, ernde, Notk. Psal. LXXXVIII. 36.

Arnen, generatim, percipere fructus laboris sui, acquirere, mereri, sic enim & JCti Romani *merendi* verbo usi, ùt Paulus Legatum à creditore mereri, *L.* 21. *pr. ad L. Falcid. L.* 13. *De dol. except.* [Quoniam ap. omnes nullis libentius liberalisque merces tribuitur, quam iis qui segetes demetunt, atque in horrea recondunt: hinc Frisiis & Sicambris *arnen*, quod prima sua acceptione *Mereri*, significabat, accipi cœpit pro *metere segetes*; unde etiamnunc *arne* vel *erne* iis est *Messis*. *Arnmaend* iisdem dicitur mensis Augustus. *Arn*, *Messis*. Gloss. 23. *arnont*, *metunt*. Tatian. 38. 2. Junius in Willeram. p. n. 23.]

Arnunc, meritum. c. 64. *kearneet*, mereatur. c. 31. *pi libes arnungu*, pro vitæ merito. c. 62. Kero.

Arnodan, (arnoton) *himolriche* (himilriche) meriti sunt regnum cœlorum, *Willeram. in Cant. Cant. pag.* 51. *n.* 23. Frustra emendat Annotator Belgicus legendum: *arvodan*, *hereditate adipisci*: ipse Willeramus interpretatur:

Ne dubitent cœli diadema cruore mereri.

Regula S. Benedicti, in prologo: *Ut mereamur eum, qui nos vocavit, in regno suo videre.* quod Saxonica vetus paraphrasis ita exponit: *the geearnian tae webine. the us to tham wege gelathode. on his rice geseon moton.* [Ita quidem illa versio hujus Regulæ habet, at Kero hoc modo. *Daz karneem inan der unsih ladoot in ribbe sinemu sehan.* p. 17.]

AngloSaxones: *Earnunga*, meritum.

Erarnen, vindictam pati secundùm merita, Fragm. de B. Hisp. Caroli M. ℣. 2576.

Thaz wir thih so enbarmen,
thaz wort mustu hie ze stete erarnen.

ARA.

Quod nostri te ita miseret,
hoc de verbo oportet in continenti
vindictam pati.

Arniba, sollicitè, cautè, Gothis. Marc. 14, 44.

Aranscarti, incantatio messis. Lex Baiwar. T. 12. c. 8. *Siquis messes alterius initiaverit maleficis artibus, & inventus fuerit, cum duodecim solidis componat (quod aranscarti dicunt) & familiam ejus & omnem substantiam ejus vel pecora ejus habeat in cura ad annum.* Lindenbrogius: *Aran spica est frumenti sine arista. Scart læsio sive fissura: unde & Lidiscarti, Orscarti. Aranscarti, spicarum abscissio.*

ARATRAIB, ita Papias hoc vocabulum tanquam Longobardicum produxit, & explicat: *sibi tertiam in Lege.* vide apud du Fresn. in Gloss. hac voce. Locus in L. Lomb. Lib. I. t. XX. c. 32. hic est: *Si casinam, ubi viri habitant, disturbaverit, componat, sicut in hoc Edicto legitur HARITRABIBUS.* ita Heroldi editio. Lindenbrogii & Boërii addit: *id est, sibi tertiam.* Lindenbrogius verò legit *Aratraib*, annotans in alio MS. legi: *ultraip.* Scilicet vox nihili est, & lectio planè corrupta, nec à Papia intellecta. Res ipsa quam intendit Rotharis Rex extat in principio hujus ipsius tituli, ibi: *Siquis casam alienam asto animo (voluntariè) incenderit, in triplum eam, quod est tertiâ æstimatione pretii — restauret.* & hoc est, quòd adjecta interpretatio vult: *i. e. sibi tertiam*, putà, æstimationem: sed quomodo hæc interpretatio ex ista lectione extorquetur? nullis fidiculis. arbitror legendum: *warit trait*, *æstimationem tertiam.* nam *warit*, wært, æstimatio est: *trait*, dritt, tertia.

[ARAVUEIZ, cicer. *Inchentu aravueiz*, vel *giroupta chibburium.* frixum cicer. Gloss. Monse. p. 327. *araviz*, cicerculæ. p. 413.]

[ARAUVINGUN, gratis. Gloss. Monse. pag. 319. gratuito, pag. 343. pag. 346. *aruuingon*, vel *ana lon*, gratis. pag. 409.]

ARBA THEUS EN LANTHAMO. Raptus alienæ uxoris. L. Salic. t. XV. 1.

ARBE, *Arue*, *Arff*, *Erue*, Erbe, hereditas. Isid. cont. Jud. c. 6. Chron. vet. Sax. *Eribun*, heredes: Kero. Prol. p. 18. b.

ASax. *Yrfe*, hereditas, *yrfenuma*. hæres, *yrfeweard*, heres.

Gothi: *Arbi*, hereditas. Marc. 12, 7. *Arbga*, hæres. *Arbinumga*, heres. *Erbneme.*

[*Arplibbero ebo*, originali conditioni. Gloss. Monse. p. 380.]

Erbe, de vita æterna. Otfrid. V. 23, 517.

Ni uuirthit in themo erbe
thaz man nihein irsterbe.
Non contingit in hac hereditate,
ut quisquam moriatur.

Erbe, testamentum, Notk. Psal. CX, 5.

Erben, hæreditare, adhæreditare, h. e. hereditatis possessionem dare, transferre, de Latino vide du Fresne *Gloss. voc. Adhæred. & Hæreditare.* Ita regula juris antiqui Germanæ Jurisprudentiæ: *Der tote erbt den lebendigen.* Quæ & Francis communis: *Le mort saisit le vif.* De qua Tiraquell. commentatus. & vide si placet Exerc. nostram XV. ad

π. &

Digitized by Google

r. & XXX. Ita Jus provinciale Alem. cap. CXCV. *Der sinsman erbet sein haw uf seinem erbe.* Et Jus Sax. Lib. 2. c. 21. *Der sinsman erbet sein gebew auf sein erben:* Censitus sua relinquit in fundo censuali ædificia suis hæredibus. J. Feud. Alem. c. 43, 2. *Es erbet niman lehn, wenne der vater uf den sun.* Nemo hæreditat, i. hereditario jure transmittit feudum, nisi pater in filium.

Ererebe, exheredet: Kero. Prol. p. 17. a. sed videtur legendum: *er - erebe*. vide infra *Er*, ex. [Mihi nihil videtur causæ correctionis subesse. Uti enim apud. eund. *Urriutto* extirpator c. 31. dicitur, ita *urerben*, exhæredare, eodem modo dici potest.]

Zi erbe geborne, verna. S. Maria Virgo apud Otfr. I. 5, 130.

Ih bin, quad sin, Gotes thiu,
zi erbe giboranu.

Sum, dixit, DEI serva,
domi nata. (hereditario jure.)

Eruetha sina volloquamen, ad hereditatem suam pervenire, *Capitul. Franc. IV.* 19.

Geerben, coheredes, Notk. Psal. XV. 6.

Canberben, coheredes, Notk. Psal. XXXVI. 22. vid. Ganerben.

Ebenerben, coheredes. Notk. Ps. LXXXVIII. 30.

Gerbida, hereditas, Notk. Psalm. LXVIII, 36.

Kearnet, destinatum, paratum, Notk. Ps. L, 10.

Erbgut, daz ist aigen in der stat, daz ist aigen uf dem lant, daz sint alliu zinsslehn, das ist alles verworchtes golt und verworchtes silber, daz sint köph naepf und schüzzel, scheppel und furspang, Ringlin und gürtel, und alles versnitten gewant es si sidin oder wullin oder linnin. Daz sint scharlaches mantel Rökk und suggny und swaz von ain varben gwande ist, veh, kursen und beltz fuchzbelz und lembriu. und alle tische und alle taveln und tischlachen und hantzwechlen und hantvaz und bekin und gölter und lilachen. Und alle vederwant. Kessel und pfannen und ærin haefen und swas von er und von chupfer von ysen von bly oder von zin gemachet ist, das ist alles Erbgut. Daz ist alles harnasch, halsperch und hosen schinier, bantzier gurritblaten ysenhut armbrost cheten wammaz spiezze und bogen Spanbenk und choher und alles geschutze, das ist alles Erbgut. Das sullen erben sun und töchter diw von vater und von mutter rechtiv geswistergit sint, aun harnasch und aun swert und aun geschuz, daz erben die sün voruz. Wær aber daz der vater oder diw muter sturben aun chint so sullen das erbgut erben ymmer die nechsten erben untz an die sibenten sippe.

Hæc Cod. MS. Juris Augustani. tit. h.

Erbeschrifft, testamentum, quo heres instituitur, Notk. Psalm. LIV. 22. Ps. LXXXVIII. 4.

Erbescribe, testator, ibid.

Smixsal Erb, hæres ornamentorum, Gesmuks. Otto Resp. XCVII. pr. à Smuk, Gesmeid.

Arvegsen, arvexen, Westphalorum prædia hereditaria, nobis Erbeigen, Alteigen, de quibus

supra in *Alod.* ùt Alten Bockel in der Kilver Marck, In Episcopatu Osnabrug. Nobiles de *Arvexen*, habentes Præsidem den Maier, Majorem, qui est *Arv Riehter*, Erbrichter. Aut potius ab *Axt*, ascia, securis, *Erbæxte*, sunt enim Proprietarii forestales, qui hereditarunt jura forestalia, mit der exen, de se gearvet haben à majoribus. Chron. Montis sereni Goslar. p. 58.

Arfborn, Chron. Sax. quasi dicas *zum erbe geborn.* qui ex justo matrimonio natus, ut capax sit hereditatis & successionis. Jus Alem. cap. 40. vocat *Ebenburtig dem Vater.* qui non ex concubina, vel etiam ex matrimonio ad Morganaticam. Glossa J. Sax. vocat *ebengeborn, rechtgeborn.* Vid. 2. *F.* 29. & *Comm. ad J. F. Alem. d. c. XL.* Talis *Arfborn*, olim dictus *Biterbe, Bidarbe*, à *biten, beiten*, exspectare, & *arbe, erbe*, qui hereditatem exspectat, quasi suus heres, de rectis natalibus: qualis non poterat esse, qui non esset honestæ nativitatis, inde *Bitarbe* postea omnis vir honestus, probusque atque utilis Reip. strenuusque dictus. *Vid. in B. plura.* Facit huc Otfrid. I. 18, 58.

Nu ligit uns umbitherbi
thaz unser adal erbi.

Nunc jacet nobis ignobile
illud nostrum alode nobile.

Huc potius videtur pertinere *Arborich, Arborichi*, Civitas & populus Germaniæ ad Rhenum, contermina Francis, Romanum tamen intra limitem, *Procopius de Goth. der Arbeu - rich*, regio Arvorum. Magis quàm à Latino arbor, à sylva Carbonaria, ut placet Wendelino *de LL. Sal. c. IX.* unde contortè facit *Brach - band:* Braband. Vid. Vorburg. Vol. VII. p. 111. 150.

Danaarf, vacua hereditas. Vid. D.

Geanervon, Ganervo, cohæres, hæres, Capitul. Franc. IV. 19. *Vid. infr. Ganerben.* Notk. Psal. XXXVI. 22. Psal. LXXXVIII. 30.

ARCHUNDEN. vid. *Chund.*

ARCHUSTI, vid. Arg.

ARDEN, Celtis & Teutonibus veteribus idem quod Forst, sylva, unde magni foresti Galliæ Belgicæ, Arduenna. *Vid. Menag. Etym. Gall. voc. ardennes.* Monument. *Paderb. p.* 49. Cluv. L. 2. c. 38.

Primorum hominum habitacula in sylvis, Jul. Cæsar. L. VI. de B. G. ubi de Ambiorige Eburonum Rege agit: *Sed hoc quoque factum est, quod ædificio circumdato silvâ (ùt sunt fere Domicilia Gallorum, qui vitandi æstus causa, plerumque silvarum ac fluminum petunt propinquitates)* &c. unde *Ardon*, habitare. Isid. contra Judæos c. 3. §. 6. de DEO: *Ih ardon in dhin mitteru*, habitabo in medio tui. Manere, Isid. c. 9, 1.

Arduennæ sylvæ particulam fuisse arbitror sylvam Carbonariam, cujus mentio in L. Sal. tit. 50. Greg. Thuron. L. 2. c. 8. 9. Nithard. L. 2. & 4.

Est inter Cameracum & Tornacum, P. Pithæ. Gloss. in L. Sal. tit. 49. Vide Wendelin. Gloss. Aduat. Ortel. Geograph. Vet. pag.

ARD.

Ardennæ, portio ſive Comitatus ſive aliàs diſtrictus in diviſoriis tabulis Ludovici & Caroli Calvi, Vid. Inſt. J. P. Part. 2. p. inf. *Salm.*

ARDILEN, delere, abolere. Iſidor. cont. Jud. c. V. §. 5. *unreht uuerde ardilet*, iniquitas deleatur. [Germani nunc *vertilgen* dicunt, quod Gaſſar. in Diction. *firtilot* vocat: ſimplex ibidem eſt *dilon*; & in Vocab. AS. Benſon. *dilgean* delere. Vis itaque compoſiti hæc eſt, ut plane atque funditus delere ſignificet. Palthen. in not. p. 409.]

[*Ardeilendi*. Iſid. V. 3. *Ni uuas imu dhuo einighan fal ardeilendi, dhaz ſir Gote uuas eban chiliih, ob ir ſih ſelbun aridalida dhuo ir ſcalches chiliihniſſu infenc.* (Chriſtus) non rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem Deo, ſed ſemetipſum exinanivit, formam ſervi accipiens. *Ardeilendi*, hodie *urtheilend.* Ap. Keronem eſt *urteilida*, diſcretio, i. e. in partes diſtributio: a primitivo *teil* pars. Utuntur nunc hac voce Germani de actu judicis partium lites pronunciata ſententia dirimentis. A judicio fori ad judicium mentis, quod vocant, & opinionem qualemcunque ſignificatus verbi porrigitur, hinc & in Gloſſar. Boxhorn. *urteili* divinatio eſt. Palthen. in Not. p. 407.]

ARDINGUN, vid. Arg.

ARDHIN, rapere. Iſidor. c. 9, 4. *nama ardhin*, prædam rapere. Et mox: *chifangana ardhanſſiu.* captivum trahere. [In loco priori pro *ardhin*, *ſan*, ut noſtra editio habet, Paltheniana legit *ardhinſan*; in poſteriori noſtra *ardhanſſia* Palthen. *ardhans ſia.*]

ARDRIUZZIT, vid. *Driuzzan.*

ARDUINGU. *Arduang.* vid. *Dwingen.*

[ARENDOR, auſterius. Gloſſ. Monſ. p. 403. *throono arendidon*, minarum aſperitatibus, p. 404. conf. ſupra *Arandiu.*]

[ARFELLIT, Conſternatus. Gl. Rab. Maur. Ei reſpondet adhuc noſtrum *fellen*, facere ut quis cadat. Diecmann. Spec. Gl. Lat. Theot. pag. 86. ſq.]

ARFIRRAN, auferre, Tatian. c. 2. §. 11. verba Eliſabeth referuntur Luc. 1. 25. Dominus reſpexit *arſirran minamo itiuuiz.* auferre opprobrium meum. conf. inf. voc. *Irfirrit.*

ARFLAUGIDEM. vid. *Flaugen.*

ARFUOR, diſceſſit, Tatian. c. 3. §. 9. de Angelo Mariæ conceptionem Chriſti annunciante dicit. *Inti arfuor tho ſon ira ther engil.* Et diſceſſit ab illa angelus. [Neutrale hoc eſt verbum, cum activo *arfirran* non confundendum. Diſtincte illa Germani efferunt in *fahren* & *führen.* Habetque prius adhuc in imperfecto *er fuhr*, poſterius, *er führete.* Palthen. in not. p. 299. *Arfuorun ſon in thie engile.* Diſceſſerunt ab eis (paſtorib. Bethlehem.) angeli. Idem Tat. c. 6. §. 4.]

ARG, *Arga, arger*, inutilis, ignavus, ineptus; pravus, improbus, ut vel dolum vel culpam denotet. Paulus Warnefrid. L. 6. c. 24. *Memento, Dux Ferdulfe, quod me eſſe inertem & inutilem dixeris, & vulgari verbo ARGA vocaveris.* Gloſſæ MSS. apud du Freſn. in Gloſſario: *Arga, inutilis vel timidus.* Otfr. I. 12, 54. *Arges willen giluſt*, malæ voluntatis concupiſcentia. & III. 7, 167. *argun giluſti*, pravæ concupiſcentiæ. Idem lib. ult. c. 24, 63. *minera argi*, meo vitio. *In arge*, in malitia, Notk. Pſalm. LI, 3. Notk. Pſal. I, 1. *dero Argon rät*, impiorum conſilio. Otfr. IV. 2, 42. *in themo argeren*, in malo. [Striker c. 6. S. 19. p. 63. *Geleich den argen hunden.* h. e. ſimiles canibus timidis, notante Scherzio in Not. qui addit, Goth. *Argur*, ignavum, timidum, notare.] *Geargeren*, demoliri, Cant. Cant. 2, 15. Deteriorare, Notk. Pſalm. XXXVII, 6.

Arge, ſcandalum, *bezeichnet offenſionem, ſpurnida, alde ſiniſtram, uuidirmuot*, Notk. Pſalm. CV, 36.

Arug, perverſa, Gloſſæ Lipſii.

Arger, graſſator, Gloſſæ veteres.

[*Argi*, tenacia. Gloſſ. Monſ. p. 386. *argen*, tenacibus. p. 394.]

Arugo, Gothis temerè, Joh. XV. 25. neque enim cum Fr. Junio ad *are*, honor, nec ad *arod* promtus referendum. Hinc

Ardingun, inaniter, fruſtra. Notk. Pſaſm. II, 1. & Pſalm. IX, 2. h. e. arg-dinge.

Archuſt, vitium. *Archuſti*, vitia. *Archuſtiger*, vitioſus: Kero. [Hæc Kero non habet, ſed Goldaſtus vitioſe exhibuit, pro *Achuſt*, *Achuſti*, *Achuſtiger.* vid. ſupra AKUST. In Gloſſis vero Monſeenſ. pag. 408. reperitur *arkchuſtigerh rukkichero*, tergiverſator.] Compoſitum ex *Arg*, & *kuſti*, *chuſti.*

Argem, ſuſpicio. Geiler. NSchiff. f. 24. *von leichten argem urteilen*, judicare ex levi ſuſpicione.

Arga, ſpeciatim convitium lenocinii. Papias: *Arga* cucurbita. Lex Longob. L. I. t. 5. c. 1. *Siquis alium Argam per furorem clamaverit, & negare non potuerit, & dixerit, quod per furorem dixiſſet, tunc juratus dicat, quod eum argam, non cognoviſſet.* Vide Menagii *Etymol. Gallic. voc. Cocu.*

Erge naie, Vid. in E.

Argogimarta, diffamavit, Gloſſæ veteres. Vid. *Mara.*

Argtahtigen, malignantes, Notk. Pſalm. XXI. 17. XXV. 5. XXVII. 4.

Argchoſen mir, maledicant mihi, Notk. Pſalm. XXXIV, 26.

Argwenig. Jus Argentor. Lib. 2. c. 144. *Es iſt ouh nu lange verboten, das debein unſer burger debein bereiten* (armatum) *man entbalten ſol in ſinre gewalt, und ſwer bereiten lüte hinnen fürder me, die argwenig werent enthilte — der ſol beſſern lip und gut. Wir heiſſent argwenig, die ire pfert laſſent ſtan geſattelt, iren armbruſt gereiſet, und iren harnechs noch iren bereitſchaft nit abezihen.*

Arguuilligi, malignitas, Noth. Pſalm. XXXIV. 17.

[*Deru pozu argepeneru*, pretio dato. Gloſſæ Monſ. p. 402.]

[ARGANGEN, conſummari, exire. Tat. VII. 1. *After thiu tho argangena uuarun ahto taga.* Poſtquam conſummati ſunt dies octo. Hodie *vergangen, aufgangen.* Id. cap. 19. 8. *Argang ſon mir uuanta ih ſuntih man bin.* Exi a me, quia homo peccator ſum.]

[AR-

[ARHAPAN, translatus. Gloss. Monſ. p. 409. *arbapanin*, czlata. p. 412.]

ARI, *arin*, Ero, honor, Ehr, bona fama.

Arimanni, clientes, *Arimania*, globus clientum, honori & ſtatui inſervientes. Marculph. Form. XLVII. *Noſter fidelis veniens in palatium noſtrum cum cum Arimania ſua.* Hinc hodieque Commiſſarii Senatus Argentoratenſis ad rationes juſtificandas Eccleſiarum vocantur *Ehrenboten.*

Arinſcada, Lex Longob. Lib. 3. t. 1. cap. 43. *tunc nos decernemus, utrum nobis placuerit, aut illud bannum perſolvant, aut aliam ariſcadam ſuſtineant.*

Ariſcada itaque eſt damnum honoris, *ſcada*, ſchaden, damnum, & *Ari*, ehr, honor, fama: Argentoratenſes vocant *offentlichen ſpott.* Heroldus pag. 328. legit hîc, *aliam harmiſcaram.* Lindenbrogius: *Harniſcaram.* Sed Heroldi lectio habetur in ipſo capitulari Ludovici Pii an. 829. c. 1. unde textus Longobardicus deſumptus eſt, & repetitur lib. IV. Capitul. cap. 95. quæ vox alia eſt ab hac præſenti, & *Haranſcara* ſcribitur in vetuſto Epinicio Ludovici Regis, notatque & certam pœnæ ſpeciem & pœnam in univerſum, de qua ſuo loco. quæ denique lectio utique & huic textui accommoda eſt: quidquid ſit, utraque vox uſu obtinuit vetuſto. Plura in voc. *Ero.*

[ARICHSTETTE. Ita Teutonice vocantur loca piſcationum. ap. Caniſ. T. II. Antiq. Lect. p. 500. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ARIN, *Arn*, Aquila.

Arin vederich, alæ aquilinæ, R. de S. Annon. ℣. 207. Videtur ab antiquo *Arnen*, acquirere vid. ſuprà. *Aren. Chranob-ari*, accipiter qui gruem capit, *L. Baivar. t. XX.* 1, 1.

Ariſtato, ehrenſtete, in honorem defuncti ſuperinſtructum, caſtrum doloris, epitaphium, anathema. Lex Salica tit. XVII. §. 4. *Siquis ariſtatonem ſuper hominem mortuum capulaverit.* Et tit. LVII. §. 3. *Siquis ariſtatonem hoc eſt ſtaplum qui ſuper mortuum miſſus eſt, capulaverit; aut mandualem, quod eſt ea ſtructura ſive ſelave, qui eſt ponticulus, ſicut more antiquorum faciendum fuit, qui hoc deſtruxerit &c.* ubi apud Heroldum habetur: *cheriſta duna.* Dune colliculus, cheriſt, heriſt, eriſt, honoris. Infra *Dunna.* Vid. Pithœi Gloſſar. L. Sal. Selave, Seule, eſt hodie Ehrenſeule, columna honoris. Wendelin. in L. Salic. Speelm. Gloſſ. & du Fresn. Gloſſar. hac voce.

Arioviſtus, ehrenveſt, honore firmatus. Nomen Propr. Regis Germanorum à J. Cæſare cæſi & repulſi trans Rhenum. *Vid. J. Cæſar. Dion. & Tacit. Hiſt.* 4. 73, 4.

ARIPENNIS vetus vox Gallia & Bœtica, h. e. Celtica, contractum ex *Acrepennus*, h. e. Akkerbenn. de quo ſupra in *Acbre.* Columella Lib. V. c. 1. ait: Semijugerum Romanum, *halbtagwerck.* Vid. C. Molinæ. *ad Conſv. Pariſ. T.* 1. §. 18. gl. 1. ſignificat propriè agrum, quem Romani vocant diviſum & aſſignatum, metatum, bannitum, circumſcriptum. Sic & *Wiltpenn* invenio in veteribus documentis ſcriptum. Lex Wiſigoth. L. 8. t. 4. c. 25. *In via publica utrimque medietas aripennis libera reſervetur, ut itinerantibus applicandi ſpatium non vetetur.* Et lib. X. t. 1. cap. 14. *Per ſingula aratra quinquagenos aripennes dare debent.* Poſtea, ut & Speelmannus & du Fresne obſervarunt, vox hæc magis ſpeciatim de pratis & vineis uſurpatum. Lex Boiorum Tit. 1. c. 14, 2. *Pratum arpento uno claudere, ſecare, colligere & trahere.* Regino ad A. C. 510. *Hilpericus Rex deſcriptiones novas per conſilium Fredegundis in omni regno ſuo facit, ut unusquisque poſſeſſor de propria terra, de uno Aripenne unam amphoram vini ad partem Regis daret, & de Jugero, modium unum.*

Hinc liquet Scaligerum & Salmaſium rectè à Voſſio *Lib. 3. de Vit. Serm. c. 1.* rejici, quod hanc vocem Latinæ Originis putarunt quaſi arvipendium. Sed nec Iſac. Pontan. *L. 6. Orig. Francic. c. 24.* ſatisfacit, deducens eam ab *ert* terra & *pandt*, i. quod certo termino modoque eſt circumſcriptum. Nec tandem Ge. Stiernhelm. Antiquar. linguæ Scandia-Gothicæ MS. ab *eria* & *bener* i. e. limes agri. Nam *eria* non agrum, ſed ariſtam denotat. Hinc etiam

Arinſcada deductum Francis Bæticis & Celtiberis, corruptum pro *Acreſcaida*, *akkerſcheidung*, menſura agri. Charta Philippi Regis Franciæ an. 1319. *Tres arinſcadas terræ noſtræ juxta dictum palatium ſituatas.* Gloſſar. du Fresn.

ARISTOTELES, promiſit viam vitæ, ſed fruſtra, Notk. Pſalm. CVI, 4. Pſalm. CXL, 6.

ARITALEN. infatuari, de Sale, Tatian. cap. XXIV. §. 2. [Ab *itale* vanus, unde *aritalen*, evaneſcere. Palthen. not. ad l. c. p. 352.]

ARKE, ciſterna.

Jus Argent. L. II. c. 142. *Swer dem andern ſine viſche nymet in ſinem wyher oder in ſinem ſchiffe, oder in ſinem arken.*

ARKEBANNE. *Karauue ſi ze redium arkebanne*, Paret ſe ad rationem reddendam. Kero c. 2.

ARKESSALII, oblivionem: Kero. [tam apud Goldaſtum, quam in ipſo Kerone c. 7. legitur *Akezzalii* non *Arkeſſalii.*] Vide *Erkezz.*

[ARLEOTEN, vel *melden*, prodant. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

ARLIVDIN VPH, egredi, Iſid. cont. Jud. c. IX. §. 3. [Primitiva vocis *arliudin* eſt *liudith*, quæ extat in Cod. Argenteo Marc. IV. 27. conf. Jun. in Gloſſar. ad eum locum p. 237. Palth. in not. ad Iſid. p. 415.]

[ARLOVGNANT, vel *intſagent*, denegant. Gloſſ. Monſ. pag. 408. Hodie *verlaugnen*, *ablaugnen.*]

[ARLOSNESSE, redemtio. Tat. VII. 10. *Beitotan arloſneſſe Hieruſalem.* Expectabant redemtionem Jeruſalem. *Arloſin*, liberare, Tat. IV. 16. *Arloſte ſon heutin unſero fianto.* Liberati de manu inimicorum noſtrorum. c. XXXIV. 6. *Arloſi unſih ſon ubile.* Libera nos à malo. Alio autem plane ſignificatu uſurpatur ab eodem c. XXVIII. 2. *Oba thin zeſuua auga thih biſuuibbe, arloſi iz thaune.* Quod ſi oculus tuus dexter ſcandalizat te, erue eum.]

ARM, vid. Aram.

[ARMARIT, declaratur. Iſid. II. 1.]

AR-

ARM.

ARMENTE, Armenia, Carm. de S. Annon. ℣. 311. niſi *Armenie* ſit legendum.

ARMISCARA, vid. Harinſc.

ARNEN. vid. Aran.

AROTTON, aperire, Tatian. c. XIV. ſed legendum videtur: aroffon. [In Paltheniana Tatiani editione legitur cap. 14. §. 4. *aroffon. Aroffonota uuaren imo himilan.* Aperti ſunt ei cœli. Scilicet in baptiſmo Chriſti. Hodie *eröffnen.*]

AROVGONESSI, ἀνάδειξις, productio, Tatian. c. 4. fi.

[ARPERANTI *chind*, partu (leg. partum) edens. Gloſſ. Monſeenſ. p. 405.]

ARQVAMEN, obſtupeſcere, Tatian. c. XII. 5. c. LX. §. 17. vid. *Quehman.* [Hoc vocabulo id, quod in admiratione atque ſtupore extremum eſt denotatur, quaſi dicas, deficiebant, linquebantur animo, ab *ar* & *queman.* Germani dicunt *ſie verkamen*, ſeu quod uſitatius eſt, *ſie kamen aus ſich ſelbſt.* Ap. Otfrid. eſt *erquam* ſ. *irquam* eodem ſenſu. Palthen. in not. p. 323.]

[ARRACHON, effatu. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

[ARRAHON, aſſequi. Iſid. II. 2. Noſtrum eſt *erreichen.* Palthen. in Not. p. 399.]

[ARRAHTVN, diſputaverunt. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

ARRATTEN. vid. Ratten.

ARREKIN, interpretari, Tatian. c. V. 9. c. XVI. 2. [AS. eſt *arrecan*, quod teſte. Somn. & Benſon. proprie ſignificat aſſequi. Saxoniæ inf. incolæ *erreken*, ſuperioris *erreichen*, hodienum dicunt. Quoniam vero ope interpretationis ignoti nobis ſermonis ſenſum aſſequimur, hinc idem illud eſt, quod indicare, declarare. Conf. Somn. v. *gereccad.* à quo eſt *gereccnod* & *gereht*, expoſitus, declaratus. Palth. not. p. 305.]

[ARRIHTEN, erigere. Tat. IV. 14. *arrihta horn heili uns.* Erexit cornu ſalutis nobis. Dicimus adhuc *errichten*, *aufrichten.* Palthen. n. p. 305.]

ARROFOZV, eructabo, Tatian. c. III. aliàs *Irropfzen*, eructare, Notk. Pſ. XVIII. 3.

[In Palthen. editione hæc vox c. III. & IV. non occurrit. Cap. IV. vero §. 3. *Arrof mihhilero ſtimmi.* Exclamavit voce magna. Reperitur vero cap. LXXIV. §. 3. Et Junius quidem idem ſignificare putat quod *arrof*, quam ſententiam ita amplectitur Palthen. ut per ſyllabarum transpoſitionem ex *zuarroffo* (German. *zuruffen*) *arrofozu* factum arbitretur. in Not. p. 383.] v. inf. *Ropfzen.*

ARSBEKI, nates, Raban. de part. corp. ita enim pro *arsbelli* ap. Goldaſt. de Reb. Alem. legendum. [At in Gloſſ. Monſeenſ. itidem occurrit *arſpello*, natium, p. 325. *arſpellon*, natibus. p. 334.]

[ARSCUTEN, excutere. Tat. *arſcutet then melin*, excutite pulverem. c. XLIV. 9. Simplex eſt in Gloſſ. Lipſ. *ſcutta*, excuſſit. & ap. Ker. *Keſcutitaz*, excuſſum, *Keſcutida*, quaſſatum. Germani adhuc *ſchutteln*, *ſchutten*, dicunt. Palthen. in not. p. 367.]

ARSEZZIT *ward*, reſtituta fuit, de manu

ARS.

arida ſermo eſt. Tatian. c. LXIX, 5. Hodie *erſezen.*

[ARSTANTAN, ſurgere, exurgere, reſurgere. Tat. 218. 4. *arſtuont*, reſurrexit, Id. c. 217. 6. 218. 3. *arſtantu*, reſurgam, c. 215. 2. *Arſtantanti*, ſurgens, exſurgens. c. 5. 10. c. 11. 2. *Arſtanti*, ſurgens. c. 11. 1. *arſtand*, ſurge. c. 54. 6. 7. *Arſtuont uf.* ſurrexit. c. 18. 1. Hodie *erſtanden.*]

ART, terminatio Derivatorum, ut apud Romanos gener, in degener. Vid. Bankart. Baſtart. Belgis *Grovaerd*, homo craſſus, hebes, grobart. *Dronkaert*, bibax. Vid. *Leitard.* Inde Gallo-Celticum: *air*, *du bel air.* Menagius ab aër Latino, *Dict. Etymol. Gall. v. air.*

ARTEN, habitare. Tatian. c. XI. 4. c. XIII. 7. c. XVI. 2. [*Artos* & *artota* Tatiani l. c. à verbo *ardon* (de quo ſuo loco ſupra) vel *ordan* habitare derivandum cenſet Palthen. in not. p. 321. In Gloſſ. Monſ. *artunt*, concident. p. 345.]

ARTHENON, extendere. Tatian. LXIX. 5. *Artheni thina hant; Inti her arthenita.* Extende manum tuam & extendit. [Apud Suevos hodienum in uſu eſt *dehnen*, artus extendere, item *auſdehnen.*]

ARTVVALVN, torpere, Gloſſæ vett. compoſitum ex *Ar* & *tuualen.* Vid. *Duualen.* An ex *Art* & *vaul*, piger.

A'RVNTI, nuncium, legatio. Bottſchafft, Bevehl.

[*Arontun*, mandatis. Gloſſ. Monſ. p. 362. 376. *aronti*, verbum, p. 324. 329. 333. via. p. 330. *aronte*, in via. p. 326.]

Otfr. I. 5. 8. de S. Gabriele:

Braht er therera uuorolti
diuri ſin árunti.
Ferebat mundo
carum ſuum nuncium.

Et ℣. 50.

Théiſt min arunti.
Hoc eſt meum nuncium.

℣. 83.

A'runti gahaz,
ioh harto ſila uuahaz.
Nuncium præproperum
& multum valdè commemoratum.

℣. ult.

Angil ſloug zi himile,
zi ſelb Druhtine,
Sagata er in frono
thaz árunti ſcono.
Angelus volabat in coelum,
ad DOMINVM ipſum.
Referebat in publico
legationem pulchram.

Id. Cap. XII. 20.

Oub niſt ther ér giborti
ſo fronisg árunti.
Nec eſt, qui antè audiverit
tam ſanctum nuncium.

Notk. *arindis. Arende*, Pſ. CIII. 4. nuncios verbi tui, *potin dines arindis.* Pſ. CXXVI. ult. *die iro arende lougenent.*

ARV-

Digitized by Google

ARV.

ARVSIN, curis. Gloſſæ Lipſii, *ut Galli Ruſes*, addit Lipſius.

ARVVN, gratis. *Arauun*, *in Kimeitun*, incaſſum. Gloſſæ veteres. Hymn. I. ℣. 9.

Arnun blochonti turi,
Fruſtra pulſantes januam.

[ARWEGODI. Iſid. V. 7. *Auur arwegodi zi ſines ſchepfides huldin.* Reconciliaretur gratiæ creatoris. Derivatio inſtituenda à *ueg*, via, ut idem ſit verbum hoc, quod in viam redire, reverti. Germani *Sich wieder auf den Weg machen*, dicunt. Palthen. Not. p. 411.]

ARVVELIT *ſi*, eligantur. Kero c. XXI, Hodie *erwehlet*.

ARVVENDEN. vid. Wint.

ARVVERNON, Lex Sal. XXXVI. §. 6. de eo qui aprum alienis à canibus motum & adlaſſatum furatus.

ARVVERTIT WIRDIT, malus ſit, *unverth*, Tatian. c. XXXVI. 3. [Quid proprie vox *arwertit* denotet, non ſatis liquet. Dicerem ab AS. *uuerdan* corrumpere, quod apud Benſon. in Vocab. eſt, deducendum, ſi præfixum *ar* cum eo ſatis conſpiraret. An porro *aruuerdan* idem ſit quod *faruuerdan*, perire, perdite agere, in medio relinquendum. Palthen. in not. p. 362.]

Ze ARVVINNANNE. ad lucrandas. Kero. c. 58. Hodie *zu gewinnen*.

ARVVIZIN, diſcedere, Tatian. c. XXII. 4. [Forte, *uuizen* illud, unde *aruuizen*, idem eſt quod Germanorum *uuiſchen*, cujus compoſitum *entwiſchen*; *davon wiſchen*, diſceſſum ſubitum & improviſum notat. Forte etiam mendoſus hic locus eſt, legendumque *arwibi*, à ſimplici *wiechen* cedere, de quo vid. Jun. in not. ad Willer. p. 85. Germani hodie *entweichen* dicunt. Palthen. in not. p. 849.]

[ARUULTERA *potaſcafti*, miniſterii adimplens. Gloſſ. Monſ. p. 404.]

[ARWURPHAN, ejicere, projicere, *arwurph.* ejice. *ih arwirphu.* ejiciam, Tat. XXXIX. 6, 7. c. XXVIII. 2. *arworpanan*, projectum. Iſid. V. 7.]

ARYSTRID, expilatam: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ARZAT. medicus. Otfr. III. 14, 20. [*arzat*, pigmentarius. Gloſſ. Monſ. p. 384. *arzates*. pigmentarii, p. 357. *arzato*, pigmentorum. pag. 387.

Arzen, medicari. *Win arzen mit kalk oder eyerklor*, prohibitum. Jus Argent. Lib. II. c. 115.

[Mit ſola ſuperficie divini verbi *gearzenont* ſie die infirmos auditores. Willer. Cant. Cant. VII. 13. p. n. 61.]

Arzatuuurze, mandragoræ. Cant. Cant. VII. 13. *die arzatuuurze ſtinkent uile draho in unſeren porton.* Mandragoræ dederunt odorem in portis noſtris. ibi Haymo. Fr. Jun. ad Willeram. p. 142. *Tam inſignem uſum præſtat hæc herba medicis ac medicinæ, ut propter multiplicem in re medica utilitatem arzatuuurtz nuncupata ſit, q. d. medicorum herba.* Vid. ſup. *Alruna*.

AS.

[AS, i. e. als, gleichwie, quemadmodum. *So as wir mögen.* i. e. So viel wir vermögen. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ASCH, ESCH, ESCHEN, campeſtria loca, campi ſicci in arva perennia exculti: inde multa loca denominata, imprimis ASCIBVRGVM ad Rhenum Tacito memoratum, de quo M. Alting. *Notit. Batav. p.* 11. vid. inf. *Burg*.

ASCH. *aeſc* fraxinus. Gloſſæ MS. Angl. Sax. [Gloſſ. Monſ. p. 414.]

Aeſcthrotae, ferula: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ASCHARA, intonſuratus, crinitus, L. Sal. tit. XXVIII. §. 1. Mos Francorum tonſurare pueritiam egreſſos: exceptis Regibus Crinitis. in ſtemmate nimirum primo Merovingico. *Vide du Fresne Gloſſ. v. Crinitus.*

ASCREPAEN, egeſta, Gloſſæ MS. Angl. Sax.

AS, ASE, cadaver, *aas*, hodieque. ab Az, cibus, ſcilicet avium & beſtiarum.

Fragm. Hiſt. Belli Hiſp. Caroli M. ℣. 3085.

— — *Hiute ware thu ein herre.*
Nu biſtu ze aſe worthen.
Hodie eras Dominus:
Nunc es cadaver factus.

Hinc Anglo-Saxonicum *Asnæſe*, vel & onsnæſe. LL. Alvredi Regis à Lambardo editæ c. XXXII. pag. 30. *Gif mon beſith ſpere ofer eaxle. and hine mon onsnæſeth. gylde thone wer buton wite: gif he foran eagum asnæſe. gylde thone wite.* Quæ in LL. Henrici I. Regis Angliæ cap. LXXXVIII. ita redduntur: *Siquis lanceam ferat ſuper humerum, & inde quis occidatur, reddatur pretio nativitatis ſuæ ſine Wyta.* h. e. componatur wergeldo, ſine emenda. *Si acumen lanceæ ante oculos portitoris ſit, Weram mortui reddat.* Sed hæc non conveniunt cum Lege veteri, quam Henricus videtur emendaſſe. Alvredus enim hoc ſancit in poſteriori caſu: *Si quis coram oculis occiſus fuerit, ſolvat emendam*, wette. Peſſime autem transfertur: *Siquis oculos aſſnaſet.* Apud du Fresn. in Gloſſ. voc. *Aſsnaſare*. Compoſitum verò ex *As*, aſe, cadaver, & *næſen*, nöſen, lædere. Vid. inf. *Neiz*.

ASE, antiqua vox Celtica, adhuc in uſu apud ruſticanos Alſatiæ, ſignificat *facilè*, leicht, mit muſſe, *ich wil das aſe thun*. Hinc Gallicum *aiſe*, & Italicum, *agio*, magis quàm à Lat. otium, quod Menagio quidem videtur. Huc & vox *Aſiatim* i. tractim referri poſſit, quod in Concilio Baſileenſi legitur Seſſ. XXI. Sed magis placet Cangii emendatio ex Janua deſumta, *Aſclatim*, i. e. diviſim, carptim, cum pauſa. *Jeſa*, J. Auguſtan. f. 48. b. ſi. *jeſa ledig*, ſtatim.

ASEZE. venalis, feil. Liber Salicus MS. Monaſterii Ebersheim. cap. Erſchaz. *Wirt ein hof bie aſeze, das in einer wil verkofen unde einen andern gewinnen, den ſol der Schultheiſſe derane ſezzen, unde ſol ime fride beren an des Abbates ſtete.*

ASGV, cinis, *aſche*. Otfr. V. 20, 53. de reſurrectione:

Uz fon theru asgu,
fon theru ſula wisgu.

ASK.

Foris ab iſto cinere,
à putri prato. (cœmeterio.)

Aſca, cinis. Gloſſæ Lipſii.

An dero aſcun, in cinere, Notk. Pſ. LXXXIX. 6.

ASK, navis, ſcapha parva, Fiſcherkahn, nache.

Lex Salica cap. XXIII. §. 3. *Si quis navem vel aſcum de intro clave furaverit.* Et mox: *Si quis aſcum de intro clave repoſitum & in ſuſpenſo pro ſtudio poſitum furaverit.* ita Baluziana editio. Wendelini habet: *de intro clavem.*

Wendelin. Gloſſar. Salic. *Aſcus Schuyt, ſcapha parvula, quæ catenâ jactâ circa arborem aliquam in ripa ſtantem alligatur, ac ſerâ etiam clauditur, magnâ ejus parte interim dum illic hæret, demerſâ; ita ut velut de arbore dependeat.*

Askoman, propriè Nauta, Schiffman. Nacher. Abuſivè poſtea pirata. Adamus Bremenſis, cap. LXXIII. *Claſſis piratarum, quos noſtri Aſcomannos vocant.* & Cap. CCXII. *Ipſi enim Piratæ, quos noſtri Aſcomannos, illi Witingos appellant, Regi Danico tributum ſolvunt.* Albert. Stad. ad A. 988. *Eodem tempore claſſis piratarum, qui Aſchomanni vocantur, Saxoniâ appulſâ, omnia Freſiæ & Hathelericæ vaſtavit maritima.* Ann. 1042. *Ipſo tempore Aſcomanni & piratæ per oſtium Wirrahæ progreſſi, usque ad Lismonam venerunt, inſperatè omnia vaſtantes.*

ASLACUDAE, habitavit: Gloſſæ MS. ASax.

ANSLEGAENGRAE, inpacte: Gloſſæ MS. ASax.

[ASNEITA uuinarepun. Sarmentum de vite. Gloſſ. Monſ. pag. 406. *uuinarepono aſneita, odo oleopaumes aſtcruoner*, ſurculum. p. 405.]

ASOLCAEN, iners: Gloſſæ MS. ASax.

ASPAE, tremulus: Gloſſæ MS. ab arbore [*Aſpa*, cupreſſus vel tremulus. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 414.]

[ASPHALTRA, melus, Gloſſ. Monſeenſ. p. 414.]

Aſſaith, aſſath. vid. Eid.

AST, ramus, hodieque frequentatum.

[*Oleopaumer aſtcruones*, ſurculum. Gloſſ. Monſ. p. 405. hodie *Grüner aſt.*]

Gothis *Aſts* Marc. 13, 28.

Eſti, ſumarlota, palmites, Gloſſæ vett. Sommerlatten, hod.

Aſtalohti, holzohti, nemoroſus. Gloſſæ vett. Alem.

Hinc Francicum *Aſtula*, ſegmentum, ſpan. vid. Gloſſar. du Fresn.

Aſthelblinc, vectigalis ſpecies è ligno vel foreſto.

Charta Metenſis *apud du Freſne in Gloſſar.* de anno 765. *In ſecundo ſemper anno debent ad molendinum Patersheim XIII. denarios, quod vulgò dicitur Aſthelblinc.* Helbling von Aſten, Holzpfennig.

ASTERICH, pavimentum, Notk. Pſ. CXVIII. 25. voc. Oſterich.

ASTYNTID, hebitatus: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ASUAND, hebeſceret: eædem. legendum: *Tabeſceret.*

ASU.

ASUUNDVN, diſtabuerunt: Gloſſæ MS. Angl. Sax. Vide *Suuind.* Eædem: *Tabida, aſuundnan.*

ASWIHILEN, offendi, Tatian. c. 161, 2. *Aller ir aſuuibolet*, omnes vos ſcandalum patiemini, cap. 171, 3. extat *biſwihan*, de quo ſuo loco.

[*Aſuuih* ſcandalum Otfr. IV. 12. 20. vid. Not. Scherz. *aſuih*, ſcandalum. Gloſſ. Monſ. pag. 381.]

[ASUEIFFA, quisquilias, Gloſſ. Monſ. p. 411. *aſueipha*, purgamenta. p. 405.]

AT, eſcas, Gloſſ. Lipſii. Vid. az.

ATAE, lolium: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ATEGAR, v. Gare.

ATHAR, vena, *Ader.*

Athargrati, cauteriſatio, L. Baiwar. T. III. §. 4. *Si in eo venam percuſſerit, ut ſine igne* (cauterio) *ſanguinem ſtagnare non poſſit, quod Athargrati dicunt.* Cauterium etiam *Focum* appellat L. Alem. c. 65. §. 5. & ferrum candens, §. 6. *Graten* Anglis reliquum, terere, rodere, teſte du Fresn. *Gloſſ. v. A.* hodie Krazzen. An potius *Athargirati*, venæ curatio, ut *Seelengerath*, cura animæ, legatum ad pias cauſas pro cura animæ. Vide *Graden* & *Grat.*

ATHE, aut, vel, Capitul. Franc. Lib. IV. c. 19. paſſim.

ATHRAESTAE, extorti: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ATR, bile: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

ATTA, pater: avus. Walafr. Strab. de reb. Eccl. c. VII. Vid. Tod. Königsh. Chron. c. 2, 3. *Hie noch CCCC. jor wurdent zwene Knaben geborn von des vorgenannten Eneas geslehte: genant Romulus und Remus. Dirre zweiger Knaben atte genant Numitor was ein Kunig*, &c. Numitor avus fuit Romuli, pater Iliæ, matris Romuli. Supplem. Königsh. pag. 428. *Karle Martelle, des groſſen Karle atte.* Vita S. Attalæ MS. *Adelricus der S. Ottilien Vater was, der waz dirre Athalen atte.* i. Adelricus, S. Ottiliæ pater, erat hujus Attalæ avus. [*Atten, Etten*, in Jure Friſico i. e. judices vicarii, quibus ibi junguntur vicini, *buren.* Reineſ.] Gothis quoque pater, & *Aithei*, Mater. *Orat. Domin. Goth.* Gothis Sueonibus, *Ættmeun, conſanguinei*, Hiſt. Goth. Gothrici.

Atten, Friſiis Judices, patres patriæ. Fr. Jun. Gloſſar. Goth. pag. 71.

ATUM. Spiritus. Kero. *Entfiangut atum zeuunske chindo*, accepiſtis Spiritum adoptionis filiorum. c. 2. *Atume uuihemu*, Spiritu Sancto. c. 7. *chorot atume*, probate Spiritus. c. 58. Notker. Cant. Moſ. ℣. 8. *in demo atume dines zornes*, in ſpiritu furoris tui. ℣. 10. *dien atum blies*, flavit Spiritus tuus. Iſid. contr. Jud. IV. 3. *adhmuot ſiin gheiſt*, flabit Spiritus ejus, e. Pſ. 147, & mox; *Dher adhmot*, qui flat. [Gloſſ. Monſ. *atamont*, ſpirant. p. 384.]

Atumlihhemu, ſpirituali. Kero. c. 4. *atumlihchum kiridu*, ſpiritualis deſiderii. c. 49. *atumlihchem herorom*, ſpiritualibus ſenioribus. c. 46. *Kirida dera aatumlihhun*, concupiſcentia ſpirituali. c. 4. Gothis *Abma*, Spiritus.

AU,

Digitized by Google

AVA.

AU, interjectio videtur, Notk. Pſ. LXXVII. 40. [Apud Iſid. occurrit *aub*, &, etiam. c. 4. §. 4. c. 5. fin. atque ap. Keronem ſæpius.]

AVALON, diſtrahere. Tatian. c. LXIII. 3. *Martha enalota umbi thas oftiga ambacht*, diſtrahebatur circa frequens miniſterium. [vid. quæ ſupra notata ſunt ad AFOLON.]

[AVAR. Gloſſ. Monſ. *Illo avar*, dabo autem operam. p. 368. Hic locus haud dubie corruptus aut mancus eſt.]

[AVARHACCO. Cuſtutium, i. quod ruſſun piſces continet. Gloſſ. Monſ. p. 348.]

AVARON, recuperare.

Otfr. IV. 26, 39.

Thaz lib bigondun ſie auaron,
joh ſtuantun uz then grebiron.
Vitam cœperunt recuperare,
& ſurrexerunt è ſepulcris.

[Scherzio idem eſt *afaron* & *avaron* Not. ad Otfr. p. 45. vide quæ notata ſupra ad *Afaron*.]

[AVARSTURZ, recidiva febris. Gloſſ. Monſ. p. 386. 394.]

[AVARVUANTI, trajectione. Gloſſ. Monſ. p. 357.]

[AVARZASAGANNE, repetere. Gl. Monſ. p. 411.]

AVCA, auke, anſer, vox videtur Celtica. Ita in Capitulari Caroli M. de Villis explicatur latina vox Anſer per Auca, cap. LXII. *Quid de auſeribus i. e. aucis.* Habetur quoque in Lege Alamann. t. 99. §. 20. Et in Jur. Sax. Prov. Lib. III. a. 51.

Hinc *Ethleba* compoſitum videtur, ex ethel, edel & echa, ocha, aucha, anſer nobilis, h. e. cygnus. Capitulare de Villis cap. XL. *Ut unusquisque judex per villas noſtras, ſingulares ethlebas, pauones, faſianos ſemper habeant.* Magis congrua, opinor, hæc interpretatio, quam quod du Freſne corrigit: *Et lebas:* addens: *Noſtri etiamnum Layes apri feminas vocant.*

AVCHON, augere. c. 39. *Auchomes*, augeamus. c. 49. *Auchungu*, augmentatione. c. 2. *Keaubboti*, addita. c. 2. *Sint keaubbot*, adjiciantur. (adjicientur) Kero. c. 2. Sic & Gothis *aukan*, *anaaukan*, biaukan, augere, adjicere. Et Saxones: *ecan*, *eacan*, augere. Fr. Jun. Gloſſ. Goth.

AVCTORITET, interpretatio ex textu Ebraico: Epiſt. Rabb. Samuel cap. 3, 1. *betütende diz auctoritet als man ſchribet von Ebraico in Latine.* i. interpretatur hoc autoritas verſionis ex Ebraico in Latinum. Et mox: *Sunder ih han willen zu ſchribende als die auctoritet ligent in Ebraico.* Sed ego propoſui ſcribere ſicut auctoritas (authentia) jacet in Ebraico.

AVDEAFENVS, Lex Sal. t. XX. 5. de vulneratione cerebri, ut id appareat, & tria oſſa exierint.

AVDELFECTO, *Frio faltovo ſ. adelfecto*, Lex Sal. Tit. XLII. §. 4. de ingenuo plagiato & vendito. An ad *adilo* referendum? Fri ingenuus, Nobilis, Adel.

AVE.

AVER, habe, haber, haberie, averia, bona mobilia, Hab und gut, mobilia & immobilia. In re nautica de jactu, *Haberie* opponitur *Bodemerie*, h. e. merces vectæ, navi & fundo. vid. inf. voc. Haben.

Speciatim jumenta, equi, boves, quæ veterum erant præcipua mobilia. Vid. du Freſne Gloſſar. Hinc

Averkorn, frumentum quod advehi debet ad dominum cenſus, *Fuhrkorn*. ap. eund.

Avergare, jugerum, quantum jugum boum uno die præparare, garen, poteſt. ap. eund.

AVFMACHERIN, Kuplerin, die ain chint verraten hat oder wil in ungeheuſch: Cod. MS. Juris Auguſtani. fol. 60.

AUFQHEMAN, oriri. Kero. c. 13.

AVFSAZ, ſeditio, A. B. c. 24.

AVG, auga, oculus. Gothis, *augo*. Saxonibus *Eage*. Gothis *Auggan*, *ataugan*, oſtendere ad oculum. Joh. XIV. 8.

Kero: *Augantan*, oſtendentem. Prol. *Kaaugont*, oſtendunt. *Keaucke*, oſtendat. c. 2. *Keaugit*, demonſtrat. c. 7. *Keaucken*, demonſtrare. c. 2. *Keaugi wirtun*. [Ita male Goldaſt. in Kerone legitur. *Keaugit wurtun*. c. 2.] monſtrabuntur. *Kaauge*, appareat. *Keaugit uuard*, apparuit. c. 7. Idem *auga*, oculus. c. 4. *augin*, oculo. c. 2. *augun*, oculi. Prol. *augono*, oculorum. c. 7. *augoom* & *augom*, oculos. c. 4. 7. oculis. Prol.

Ougen, oſtendere. Iſid. cont. Jud. c. V. 1. *nu augbidom uuir*, oſtendimus. [Gloſſ. Monſ. *ducſiuno*, *offenlicho*, ad liquidum. p. 410. *aukſiuniſtun*, *furiſtun*, providentiſſima. p. 411.] Otfr. I. XI, 75. de matre Jeſu:

Ni meid ſih, ſuntar ſie ougti,
then Gotes ſun ſougti.
Non ſubtraxit ſe, ſed exhibuit, (mammas)
DEI Filium lactavit.

[Non evitabat (*ſcil. lactationem more multarum*) ſed oſtendebat (*ſcil. publice.*)
Quod DEI Filium lactaret.

Ita hunc locum transfert Scherz. in Not.]

Id. c. XIV. 1.

So ther abt dag ſih tho ougta,
thaz ſiu thaz kind ſougta.
Cum octavus dies appareret,
poſtquam puerum lactaverat.

ita enim vulgata lectio emendanda pro: *ſo theran tag*. [Vide tamen quæ de hac emendatione ſupra monita ſunt ad vocem AHT.]

Idem ibid. ℣. 28.

After thiu thanne ſar
giougti thaz kind thar.
Poſtea illico
exhibuit Infantem iſthic. in templo.

Idem lib. II. c. 3. 40. de ſtella Magorum:

Uuio mag thaz ſin firlougnit,
thaz himil theru uuorolti ougit.

AVR.

Quſ poterit hoc eſſe occultatum,
quod cœlum orbi exhibet.

[Oſtendit. Scherz. in not.]

Id. L. IV. c. 18, 54. De Petro negante:

Ni tharft es, quadun, lougnen,
thin ſpracha ſcal thih ougen.

Non potes, dixerunt, negare,
loquela tua debet te prodere.

Id. L. I. c. 15, 100.

Gloſſæ Lipſii: *Ougon ſal*, oſtendam. *Ougoda*, oſtendit. *Oigi*, oſtende.

Notker. in Pſalm. II. 2. *Núbe iro willon ougendo:* Sed imò eorum voluntatem exhibentes. Idem Pſalm. X. 7. declarare.

Hinc reliquum Argentorati: *der eyd eugens und zeigens*, juramentum manifeſtationis & exhibitionis rerum hæreditariarum. Jus Argent. L. III. c. 317.

Itemque, *Es ereugent ſich etwas*, aliquid ſe præſentat, contingit.

Notker. in Symbol. S. Athanaſ. ℣. 4. *Geougeda*, reſpectus: ait: *Pater, Filius, Spiritus S. ne ſint tres ſubſtantiæ, nube dri geougededa dero relationum, die an Gote fernomen werdent.*

Summar. Pſalmi DEVS miſ. 66. *als ſich der tufel eugete uz Saul.*

Notk. Pſalm. XXXII. 3. *daz iſt kelindot, daz man freuui mit niuuuon ougen ane uuort.* Hoc eſt jubilando, ut gaudeamus novâ declaratione ſine verbis. conf. Pſalm. XCIV. 1.

Araugbit iſt, promulgatur, profertur, oſtenditur, Gloſſæ vett. Iſidor. contra Jud. cap. 3, 5. *bluttros leobte iſt araugit*, luce clarius demonſtratum eſt. [*araugta ſih imo.* oſtendit ſe illi (Angelus Zachariæ) Tat. II. 4. Dicimus adhuc (ut jam monitum) neutraliter *eräugen*, v. g. *Es eräugt ſich eine gelegenheit*, offert ſe occaſio, non vero active, *einem etwas eräugen*, alicui aliquid ob oculos ponere, qui ſenſus hoc Tat. & aliquot ſqq. locis obtinet. Palthen. Not. ad Tat. p. 281.]

Araucniſſa, manifeſtatio, revelatio, Iſid. cap. VIII. fi.

Irougit iſt, apparuit. Otfr. I. 15, 63.

Thiu fruma iſt hiar irougit.
Hoc bonum eſt hîc manifeſtatum.

Et Lib. V. c. 8, 29.

Thaz iſt uns irougit,
Hoc eſt nobis oſtenſum.

Urouge, Notk. in Pſalm. VII. 8. *uncloubigen ſtrouge ſiſt*, Incredulis oſtenſus ſis.

Augbrauua, palpebræ, ſunt ſinus oculorum à palpatione dictæ, *Rhaban. de part. corp. hum.*

Sehandes ougen, pupilla oculi, Notker. Pſalm. XVI. 8.

Ougſiunigo, facie ad faciem, Notk. Pſ. XLIII. 5.

Ougſiune, vultus, Notk. Pſal. XX. 13.

AVN, one, ſive, J. Auguſt. paſſim.

AVRAPPO, L. Sal. Tit. XXVII. §. 1. de furto tintinnabuli porcini.

AVSBVRGER, vide Bürger.

AVS.

AVSES, filius Nave, poſtea Jeſus cognominatus, i. Joſua. Iſid. contra Judæ. c. VI.

Auſrichten, Auſrichter. vid. Ric.

AVSMAN, forenſis, peregrinus, opponitur civi. Chron. Friburg. Brisg. p. 13. 14.

AVSTRAPPO, L. Sal. Tit. XXXIII. §. 5. fugitivus ex hoſte, *ausreiſſer*, ex *aus*, ex, & trappen, traben, currere, fugere.

AVSTRIA, *Auſtraſia.* vid. Oſt.

AVTHANIO, L. Sal. Tit. XXIX. §. 4. de ancilla aliena in conjugium rapta.

AVTHEDIO, L. Sal. Tit. XXV. §. 1. & 3. de molendino & molitore.

AVTHVMIA, L. Sal. XIV. 1. raptus puellæ.

AUUAEGDAE, eluderet. Gloſſæ MS. ASax. Vid. *Abahe.*

AWASEL, vid. mox *Az.* *Auueiſin*, cadavera, Notk. Pſal. LXII. 11.

AWE, *auge*, aue, campus ad amnem, unde in lingua provinciali *Augia*, vid. Gloſſar. du Fresn. Menſ. Alting. voc. Auchi: *Awen, agri quos aquæ fluviatiles & lacuſtres undique irrigant aut arrodunt*, qui tamen cum *Gauis* non ſunt confundendi, de quibus ſuo loco. vid. Ezech. 34, 13.

Aw olim κατ' ἐξοχὴν dicta quæ hodie *Reichenau*, Abbatia *Augienſis*, Epiſcopatui Conſtantienſi unita.

Aw etiam Wert, wörder, inſula, ut *Keiſerswerd*, dicta Augia Cæſarea, Tolner. Hiſt. Palat. pag. 246.

Bet-aw, Batavia, Batt-aw, ob paſcuorum præſtantiam, infr. Bat. uti in Miſnia *die güldene Aw.* Sed M. Alting. Notit. Batav. p. 16. *Battos* incolas inſulæ aſſerit.

Pic-aw, Picavia, tractus Miſniæ, ad Picam ſive Elyſtrum fluv. qui ab ave Pica, Agalaſter, Elſter, nomen ſortitus: unde nomen oppidi Picavium, ut in vetuſtis documentis ſcriptum, hodie *Pegavium*, unde mihi origo eſt, nobile opidum ex celebri Hiſtorico Abbate Pegavienſe.

AUUEKKIU, vid. Abahe.

AWENA, L. Salic. tit. XXXI. §. 1. de Aſſaſſinio.

AVO, ſi, Capitul. Franc. IV. 19.

AWIKKIV *ſlabta*, prava generatio, Notk. Cant. Deut. c. 32, 5. [*Ni avuiccen*, non exorbitent. Gloſſ. Monſ. p. 394. *auviccun*, peragrum. p. 323.] conf. ſupra *Abahe.*

AUUNDEN, torta: Gloſſæ MS.

AUUNDVN, intexunt, Gloſſæ MS. ASax.

AVVR, afur, hodie, aber, at, verum: Vel, aut. Capitul. Francor. IV. 19. ibi: *Auur avor*, oder aber.

Auur, igitur, Kero c. 3.

Auur, ſcilicet, nempe. Otfr. ad Ludov. Reg. ℣. 159.

Thaz leben auur, ſo ih meinu,
Vitam (ſtatum vitæ) ſcilicet, quem deſigno.

[*Auur* contra. Ita ap. Otfr. III. 16, 54. juxta Scherz. in not. vertend.]

Auur, iterum, Kero. Prol. c. 7. Otfr. II. 6, 60. *iz auur thara kleipti*, Id iterum affixerit.

Fre-

Digitized by Google

Frequens in Compoſitis: *Auurkakaumarti*, repræſentati, Kero, c. 7. vid. *Gagan.*

Auurkiſangan, repetantur, Kero. [*Aur ſi kiſangen* ſcribitur ap. Ker. c. 18.]

Auurſizzentem, reſidentibus. Kero c. 11.

Auurzikileſanne, recolligenda. Kero. c. 32.

Trboran áſur, regenitus, Otfr. II. 12, 34.

[AUURCHI; *auurchi*, ſtupa. Gloſſ. Monſ. p. 342. 332.]

AUUERAF, abjectio, Kero, c. 7. hodie: Abwurff.

Auuerf des liutes, abjectio plebis. Notk. Pſ. XXI. 7.

Auuerfiger finn, reprobus ſenſus, Notk. Pſal. IX. 18. & Pſal. LXXVIII. 12.

Auuerf, renunciatio, *auuerf uuerlte*, renunciatio ſeculi, Notk. Pſal. CIII. 17. *auuerf ſin* reprobus ſenſus. Id. Pſ. CV. 28. [*Auuerf*, aborturus, i. qui mortuus natus fuerit, Gloſſ. Monſ. p. 353. abortivum. p. 346.]

AWIGGON, devius. Hodie: *abgewichen.* Otfr. III. 1, 22.

In theſen buachon uuanne
Ih auuigon ni gange.
In his libris fortè (aliquando)
Ego avius ne ambulem.

Auurſa vid. Wirs.

AZ, cibus. Confeſſionis vetus formula apud Lambec. in Biblioth. Cæſ. Lib. II. c. 5. pag. 319. *Nob dheinen az nob dranc ni gap*, nec cibum nec potum dedi.

Otfrid. V. 7, 76.

Théih ſino liubi in mih giliaz,
ob ih ſia niazan ni muaz.
Utinam ejus amorem in me retineam,
Etſi ſim nec prandens nec cœnans.

Notk. in Pſal. XXII. 5. *daz ih geäzzet wirde*, ut cibarer.

[*Azes*, comeſtionis. Gloſſ. Monſ. pag. 394. *zi azun*, in cibos. p. 358. *azun*, cœnaverunt. p. 374.

Azaloſi. inedia. Gl. Monſ. p. 347.]

Azeine, cadaver. Otfr. II. 17, 8.

Ni werdent zi azeine.
Ne fiant cadaver.

[*Zi az eine. Ad cadaver tantummodo*, vertit Scherz. in not. ad l. c.

Awaſel, pecus ab altero occiſum, J. Auguſtanum: Wil er in den Selbſcholn (noxam) geben das den Schaden getan hat, ſo iſt er im kainen pfennig ſchuldig, und hat im damit gebezzert, und iſt der awaſel des der da gebezzert hat. Notk. Pſal. LXII. 11.

Az, auſpan, gaſtung, jus hoſpitaturæ, *Beſold. Conſil.* 118, 51.

Azung, Jus Argent L. II. c. 3. de re litigioſa: *Were oub das deheine lantman einem andern lantmanne ſine gut gebe durch das der lantman kriegen wolte einen unſern burger, oder krieg oder azunge mit ime hette, das ſol das gut nit ſchirmen gegen unſern burger.*

Chron. Königsh. *pag.* 855.

Nachſel i. e. Atzgeld. Im Pleitzenhauſſer-Gericht und deſſen Weiſsthumb, item in Caſſelhuner Schultheiſſerey-Rechnung de An. 1581. fol. 80. b. Ibi. Item 1. fl. 6. Albus. Nachſel oder Atzgeld geben die Gemeind zu Pleitzenhauſſen von wegen daſs man den *Atz nit beſucht*, und haben die Herrſchafft dieſe Gerechtigkeit daſelbſten, daſs man uf Montag nach dem halben May, deſsgleichen Dinſtags nach Martini, uf welche beede Dingtag die Scheffen Iren Fürſtl. Gnaden *Weiſsthumb* (Judicium) *zu halten* pflegen, mit dritthalben Pferden mit dritthalben Mann, und mit dritthalben Hunden, uf den Abend zuvor daſelbſt zu kommen, und ſolich Weiſsthumb beſuchen ſoll.

At, eſca, Gloſſæ Lipſii.

Aes, Angl. Sax. eſca, pabulum. Fr. Jun. ad Willeram. p. 176. Hinc obſervari licet, pronunciationem veterem Saxonicam cum recentiori non convenire, quippe poſteriori placet T pro S.

Trugs-az, Truchſes, dapifer.

Dapes in convivio electioni Ruperti, Epiſcopi Argent. An. 1449. ♂ *ante Valentin. ex MS.*

Nach gehaltener Meſs ging der Biſchoff mit ſeiner Herrſchafft in ſeinen Hoff und man ſaſs zu tiſch, und truge manch Eſſen und fremde Tracht auf, unter andern bracht man dem Biſchoff ein Gebackenes, das war ein Schloſs und als groſs als ein Seſter, da thät der Biſchoff an dem Schloſs ein Fenſterlein auf, da flogen Vögel heraus, darnach thät er ein Thürlein auf, da war ein Weiher darein gemacht, das lieff vol lebendiger Viſchlein. Der erſte Gang war 1. ein Kraut. 2. Rintfleiſch. 3. Weiſſe Mandeln und Hüner-Darten, 4. ſchwarze Gallrey-Fiſch. 5. Paſtet von Flecken. Der ander Gang 1. ein ſchwarz Pfeffer darin ein Schweinin Wiltpret. 2. Gebratens von einem Hirſch. 3. ein Grieſs-Muſs mit braunen Zukher. 4. ein gefärbt gebachenes. 5. ein Eſſen das war weiſs und gelb, war gar lind zu eſſen. Der dritte Gang, 1. ein Reiſs mit Zuckher beſtecket. 2. Kappen, Hüner vnd Spinfahrlein gebraten. 3. Gallrey deren Hüner, Kalbfleiſch und ein Soos dabey. 3. Gebachenes wie Regels-Biern. 5. Quetzig, Pflaumen.

AZ, ad, Iſid. contra Judæos c. 3, 6. *azs zeſuun halp min*, ad dextrum latus meum.

Az eriſt, imprimis. Kero. Prol. c. 9. *Azeriſt ſuahbat ribbi Cotes reht ſinaz. Deſiu allíu ſint keauhhot iu.* Primum quærite regnum DEI, & Juſtitiam ejus, hæc omnia adjicientur vobis. Kero c. 2.

Azjungiſt, demum. c. 2. ad ultimum. cap. 28. Kero. hodie: zu jungſt.

Azpim, adſum, Kero. Prol.

[*Az ſtantu*, aſto Tat. II. 9. *Ih bin Gabrihel, thie azſtantu fora Gote.* Ego ſum Grabriel, qui aſto ante Deum.]

Azzaſum, ramentis, Kero. [Hanc vocem in Kerone non reperi, videbatur autem mihi Goldaſtus, è quo Schilterus eam deſumſit, deceptus fuiſſe voce *iſarnazzaſum*, ferramentis, (quæ in noſtra ed. c. 32. vitio typographi *iſarnazazaſum* expreſſa eſt) atque eam in Cod. MS. forſan in duabus lineis ſer ramentis

iſarn azzaſum ſcriptam reperiſſe; quum vero deprehendiſſem, quod Gold. integram vocem *iſarnazzaſum*, ferramentis, etiam exhibeat, in medio rem relinquo.]

BA.

B. ùt Latinis B & V ſunt literæ μεταβολαί, ita Teutonibus B, F, V, W, invicem permutantur.

Oſene, pro *Obene*, ſuperius.

Bal, Fal, Wal. Ban, Fan, uan.

Itemque B & P promiſcuè priſcis uſurpatæ, *Bad, Pad*, balneum. [In Gloſſis Monſeenſibus fere ſemper P. pro B. uſurpatur.]

BABA, bube, pupus. Vox antiqua Celtica. Boxhorn. Orig. Gall. *Baban, pupus, pupa.* Jo. de Janua : *Pupus, parvus. Pupæ dicuntur quædam ſtatiunculæ, quas virgines ſolent facere in modum filiarum & veſtibus obvolvere &c.*

Unde reliquum *Bube*, puer : itemque *Puppe, Poppenwerk.* Receptum in linguam provincialem, *Bubii, Bobones*, lixæ, ſervi pauperes qui dicuntur *Bubii*, vid. du Freſn. Gloſſar. B. *Buben*, Leibeigene Knechte, *Lehm. Chron.* 7. 3.

Gebübe, tros, Chron. Königshov. pag. 900. *Funf hundert glefen, one gebübe.*

Bübiſche lüte opp. *redlichen*, Obſerv. XVII. ad Königshov. p. 926. Urſtiſius in catal. voc. barb. *Bubones, lixæ, calones, mediaſtini. Aliquando nebulones & furciferi. Buben.* Cod. MS. Juris Auguſtani, tit. de Teſtib. *Es mag kain Bub niemans gezwig ſin.*

Babewin, puerorum amicus, ſimiæ ſpecies, *Bavian* hodie. Charta an. 1295. apud du Freſne : *Imago quædam pulchra B. Virginis, cum pede quadrato ſtante ſuper quatuor parvos babewynos.* Conf. Menag. Etym. Gall. voc. *Babil* & *Babouin.* Inde & in lingua provinciali

Baubella, jocularia, clinodia. Idem Menagius ex Rogerio in Vit. Richardi II. R. Angliæ : *Rex tres partes theſauri ſui & omnia baubella diviſit Ottoni nepoti ſuo, Regi Alemannorum.*

BABENE, L. Sal. t. 2. fi. de porco caſtrato.

BABEST, *Bobeſt, Pabis*, Papa, h. e. Epiſcopus, ſic enim olim nomen hoc fuit commune Epiſcopis, *A. Auguſtin. de Emend. Jur. Can. Lib.* 1. *Dial. VI. & X.*

Chron. Königshov. Cap. 2. §. 1. *Unſer Herre Jheſus Chriſtus der erſte und oberſte Bobeſt was in dirre Welte XXXIII. jor. und ſo vil me alſo von den Winachten iſt vnze zu den Oſtern.* Quod ex Martino Polono hauſit, qui Chronologiam ſuam ita orſus : *Anno XLII. Octaviani Auguſti natus eſt JESUS CHRISTUS Filius DEI, in Bethlehem Judæ, ex Virgine Maria nocte diei Dominicæ : Qui Salvator noſter Dominus noſter JESUS CHRISTUS, primus & ſummus Pontifex. &c.*

Römſch Babeſt hoch genant, Tyrol. 1, 13.

Lithania Carthuſiana MS. *Das du den zwolfböttelichen herren den Bobeſt. und aller des chriſtenheite würdekeite ſtaffelen gerucheſt in heiliger widerverbindunge halten, dich bitten wir höre uns.*

Rhyth. de S. Annone §. XXIX. *Dis Pabis ſenit ſtul*, vocatur Moguntia, *da iſt nu dere Kuninge wihtum*, ubi tum fuerit Regum Romanorum conſecratio, quod tamen à Carolo IV. Imp. in Aur. Bulla mutatum, cap. IV. §. 4. *vid. Inſtit. meas J. Publ.* 1. 14, 26. *ſq.* Quod vero Sedes Papalis vocatur, cauſa eſt, quod Metropolis Eccleſiarum totius Germaniæ facta, *Serar. L.* 1. *c.* 22. Caniſ. *T. V. Lect. antiq.*

BABINIA, nomen Loci. Fragm. MS. de bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 1326.

Si hauen grozen willen
thaz ſie thih ſeluen erſlaben.
und alſo ze Babinia varen.

Iſti habent magnam cupiditatem
ut te ipſum occidant,
& ita Babiniam eant.

[In noſtra edit. non *Babinia*, ſed *Babilonia* legitur, vitio deſcriptoris.]

Babanenſes, populus Hiſpaniæ, teſte Plin. Lib. 3. c. 3.

BAC, BACH, BEKIN, vas aquarium, pelvis. quorum poſterius *Beckin*, hodieque in uſu : prius apud Gothos uſitatum. unde in Gloſſ. Iſid. *Bacca, vas aquarium.* Belgis *Bâke*, baccha, h. e. vas littorale, ſignum pro navium acceſſu. unde *Becconagium*, tributum ad conſervanda iſta vaſa & ſigna. Hinc in lingua provinciali, *Bacchinus, Bacinus*, pelvis, pollubrum, urceus quoque. Gregor. Turon. 9. Hiſt. 28. *Cum duobus pateris ligneis, quas vulgò Bacchinon vocant.* Du Freſne ex libro Miraculor. S. Auſtrebertæ Virg. cap. 6, 43. *in ſignum donationis duos ex ære urceos, quos vulgò Bacchinos vocamus, ejus Eccleſiæ miniſtris transmiſit.* Baccinum Calici jungitur, h. e. patena quo Corpus Domini Euchariſticum continetur, Chron. Laurishamenſe : *Calicem deauratum, baccina duo argentea.* Hinc

Becher, Bacar, Baccharium, poculum. *Die Becherer, Becharii*, artifices poculorum. Articuli vetuſti Argentoratenſes Cap. LIV. *Die Becherer. Alle die bechere, die der Biſchoff bedarf oder ſin hof, oder der Keiſer, ſo er derzu komet, oder ſo er zus Keiſers hof kumet, ſo ſulnt ſie machen die Bechere von des Biſchofs koſte. Unt der kufmeiſter git das becherholz, und git alle tage dem Biſchof becher holz.* Becharii omnia becharia quæcunque neceſſaria habuerit Epiſcopus vel in curia ſua vel imperator cum eum adierit, vel proficiſcens ad curiam Imperatoris, de ſumtibus & expenſis ipſius facient. Magiſter autem Cupariorum dabit materiam lignorum. Idem etiam dabit cottidie ligna Bechariis Epiſcopi. Hinc

Bicarium, Peccarium, in lingua Provinciali, vid. du Freſn.

Becher menſuræ ſpecies, vid. inf. Bot.

A more excoecandi Baccino, *mit dem becken blönden*, de quo vid. Gloſſ. du Freſn. *voc. Abacinare.* ortum eſt verbum hoc Italicum Abacinare, occœcare.

Sybeckin oder eine Reitern, cribrum. Geiler. Narrenſch. f. 14. b.

BACH, rivus, Baach, bey-ach, beiwaſſer, nebenflus. vid. ſupra *Aach.* Eo refert du Freſn. Gloſſar. *Beka* vocabulum linguæ provincialis in Tabulario Abbatiæ Clarimariſci : *Terminus Mareſci Walcheri eſt, ſicut utraque beka ex una parte, & rivus aquæ ex altera parte dividunt.* addit enim : *Germanis Beke eſt rivus, torrens.* Sed facilè patet, di-

Digitized by Google

diversa hic esse sibi invicem opposita Beka & rivus. Magis est, ut Bekam pro statione navium accipiamus, de qua supra.

BAC, latro. vid. Bag.

BAC, gena, backen.

Beckeling, backenstreich, alapa. Jus Argent. Lib. 11. cap. 13. *Ist aber das ieman dem andern unbidehtigliche röfet. oder ime einen beckeling git, der rumet die stat einen manot uber eine mile bis das ez wole gebessert.* item cap. 18. Cap. XLVII. *Ist das ein ersam man eime Schalke und eim böswihte, der ime ubile, bochuertecliche und lesterliche entwurtet, einen beckeling git oder in sleht derumbe so entstet ime keine besserunge uf geribte. Er sol aber bezügen, das es der böswihte an in brehte mit worten.*

Beckenhube, vitta ferrea genas tegens. J. Argent. Lib. 2. XLIV. *Wer nahtes gat mit beckenhuben oder mit andereme geweffine ane lieht, der rumet die stat einen manod.* Vid. & Buchel.

BACHE, porcus, verres, hodieque in usu.

Bach, leen, Scropha sylvestris, Gesn. Hist. Quadr. pag. 926.

Receptum in linguam provincialem ab Hispanis : *Baca*, Charta apud du Fresne : *oves vel baccæ seu porci.* quod quidem idem du Fresne exponit per Latinum vacca. Inde etiam

Baco, porcus saginatus salitus & fumigatus, Petaso, Schink. Kapitulare II. ann. 813. c. 10. *Farinam, vinum, baccones.* Du Fresne ex Guiberto Abbate : *Annonam meam & aliquos pariter petasones, quos vulgo Bacones vocant, diripuerat.*

Baethaarm, exta : Glossæ MS. ASax.

BAD, PAD, balneum. Kero : *Pado piderbi*, balneorum usus. c. 36.

[Gloss. Monseens. *Padastetin*, termis (leg. thermis) pag. 384. *padota*, baptizavit, pag. 359.]

Otfrid. III. 4, 52.

Thaz bad mir untarfahent.

Balneum mihi intercipiunt.

Id. I. 11, 65. *gibadota*, lavaret. Idem II. 3, 114. *Gibad oft thu tharinne*, lavato sæpe in eo. Et III. 4, 26. *thar erist inne badota*, qui primus ibi lavaret. *Mit toufu baden*, baptizare, Otfr. I. 25, 4. Hinc in linguam provincialem fluxisse videtur vox

Badanterium, balneum publicum, *gemeine badestube*, & jungitur Molendinis, Furnis & Paratoriis, h. e. horreis. *Bad-banden* sive *halten*, balneum publicum exercere. Hinc &

Badubenna, Lucus Frisiorum, Holtpade, de quo Tacit. Ann. IV. 73, 6. Cluverius 1. A. G. 26. cum Tanfana confundit, sed & Alting. *Notit. Batav. pag.* 14. Badam pro Dea habet.

Seelenbad, balneum animarum : sunt fundationes tales in Silesia, ex superstitione de Purgatorio.

BAENDRAE, impulsore : Glossæ MS. ASax. an legend. *beandrae?* ab *Andare*, progredi : *beandera*, progredi facere, impellere. Vid. supra *Ande.*

BAES, *amicus* : & *Herus, paterfam. q. d. Bie-aes i. præbens nutrimentum. Becan. Sicambri regem suum Basan sive Basanum solent appellare, anno, ut scribit Tribemius, ante Christum natum* 284. *Basan-got i.*

Deus Dominus, & DEUS amicus, Δεσπότης : Kilianus.

BAEZ, Beer, ursus. Unde *Bæzen, Bazen, Baciones, Bacii, Baceni*, Ursati, nummi Bernenses & inde in Helvetia & Germania reliqua cusi, 4. Cr. 22½ — 1. Rthlr.

Rubener Bazen, Salzburgenses, insigne Rapa à Leonardo Episc. 1495.

BAG, BAC, latro.

BAC-BEREND, AngloSax, latro manifestus. Berend à *bar, berend*, manifestum. Du Fresne à *bæc*, i. tergum, & *beren*, bajulare, quasi latrocinium deferens à tergo, longiùs petitum. Hinc etiam Celticum

BAG-AUDE, vel *Bagaude*, latronum cohors, Banditæ, *Schnaphanen*, latrunculi. Salvianus Lib. V. de Gubern. DEI. pag. 105. *Inter hæc vastantur pauperes, — in tantum ut multi eorum & non obscuris natalibus editi & liberaliter instituti, ad hostes fugiant, ne persecutionis publicæ adflictione moriantur ; quærentes scilicet apud barbaros Romanam humanitatem, quia apud Romanos barbaram inhumanitatem ferre non possunt. — Itaque passim vel ad Gothos vel ad Bacaudas, vel ad alios ubique dominantes barbaros migrant. — De Bacaudis nunc mihi sermo est ; qui per malos judices & cruentos spoliati, afflicti, necati, postquam jus Romanæ libertatis amiserant, etiam honorem Romani nominis perdiderunt. Et imputatur his infelicitas sua, imputamus his nomen calamitatis suæ, imputamus nomen quod ipsi fecimus. Et vocamus rebelles, vocamus perditos, quos esse compulimus criminosos. Quibus enim aliis rebus Bacaudæ facti sunt, nisi iniquitatibus nostris, nisi improbitatibus judicum, nisi eorum proscriptionibus & rapinis qui exactionis publicæ nomen in quæstus proprii emolumenta verterunt? — Aut quid aliud etiam nunc agitur, quàm tunc actum est, id est, ut qui adhuc Bacaudæ non sunt esse cogantur.* S. Aurelius Victor : *Per Galliam excitâ manu agrestium ac latronum, quos Bagaudas incolæ vocant.* Eutropius in Diocletiano : *Ita rerum Romanarum potitus, cum tumultum Rusticani in Gallia concitavissent, & factioni suæ Bagaudarum nomen imponerent, Duces autem haberent Amandum & Ælianum, ad subigendos eos Maximianum Herculium Cæsarem misit : qui levibus præliis agrestes domuit. Bagauda* verò non regionem certam Bagaudarum, quam non habuerunt, significat, ut putavit du Fresne, sed factionem ipsam, *vid. H. Valesium in Valesianis. pag.* 218. & Menag. *Etymol. Gallic.*

Hinc & Cambro-Britannicum : *Bagad, turma.* Boxhorn.

BAGEN, Notk. Psalm. C, 3. idem quod balgen, expostulare, & fortè ita legendum. Sed & Tatian. cap. 31, 4. *in strite bagen*, in jus trahere.

BAGA, *Boga, Boja*, hodie, *Boge*, torques, compes vinctorum. S. Hieronym. Lib. V. in Hierem. cap. 27. *Fac tibi vincula & catenas : Sive ἰκοὺς, qui Hebraicè appellantur mototh, & sermone vulgari* (Illyrico, Celtico) *bojas vocant.* Vid. du Fresne Glossar.

BAGA, Translatum ad animum, notat compedem seu remoram judicandi de aliqua re, h. e. dubium, hæsitationem.

Otfr.

BAG.

Otfr. II. 6, 81. de Protoplasto :

Thaz er gigiang in baga
thera Gotes fraga.

Quod iret in compede hæsitationis
quam DEUS ipsum interrogaret.

[*Baga*, litem, item retardationem significat. Glossæ Boxhorn. *Paga*, lis. Conf. Eccard. in Not. ad Cat. Theot. pag. 125. adde ap. Otfr. I. 3, 3. I. 27, 35. II. 11, 129. Commodius itaque hi versus ita exprimuntur :

Quod ille (Adamus) *moram adhibuerit* (dum
se celavit)
Ad DEI quæstionem, seu vocationem.

Scherz. not. ad h. l.

Adde quod in Glossis Monseensibus occurrat *Pagun*, contentiones. p. 336. & 396.]

c. 27, 35. de Johanne confessore :

Jah er tho sosiz uuas,
ni giang in strit umbi thaz,
In lougna noh in baga,
sulicha fraga.

Confitebatur tunc sicut id erat,
non ibat in litem desuper,
In inficiationem, nec in hæsitationes
Hæc interrogatio.

Ana baga, sine hæsitatione, absque dubio, sine defectu.

Otfr. I. 1, 51. de numero Poëtico Latinorum :

Iz mizit ana baga
al io sulih uuaga.

Mensuratur absque hæsitatione
omnis ejusmodi ausus.

Idem 1. 3, 3. de Genealogia Christi :

Uns zellents ana baga
thie Christus altmaga.

Nobis referunt sine defectu
Christi Majores.

Idem 2. 11, 129.

Ulliziſt ana baga,
ni uuas imo thurſt thera fraga.

Scitote pro certo,
non erat ipsi opus hâc interrogatione.

Idem IV. 19, 121. V. 15, 57.

Bagen, hæsitare. Otfrid. III. 20, 137. de Judæis :

Bigondun thes tho bagen,
Joh genan auur fragen.

Cœperunt de hoc hæsitare,
& illum denuo interrogare.

Et ℣. 255.

Thaz ir bi thaz so baget,
Joh emmizigen fraget.

Quod de hoc ita hæsitatis,
Et assiduè interrogatis.

Idem V. 20, 66. de extremo judicio :

BAG.

Ni tharft thu thes uuiht fragen,
ni biginnent ſie thar bagen.

Non licebit tibi de eo quicquam quærere,
non incipient tunc tergiversari.

[Versum ultimum reddit Scherz. in Not. *Non sustinebunt ibi contendere :* annotans ; *bagen*, pro contendere, litigare, sæpius occurrere. Et sane etiam in prioribus locis. L. 3. cap. 20. 137. & 255. contextus requirit, ut, ceu mihi quidem videtur, *bagen* per contendere transferatur. Ita etiam à Notkero ac Tatiano, in locis paulo superius à Schiltero notatis, usurpatur, & Palthen. not. ad Tatian. p. 359. dicit *Bagen*, esse, rixose, factiose, contumelioſe, cum iracundia & vindictæ cupiditate de re aliqua contendere.]

BAGA, pagus, districtus, hodie Pflege, unde Landpfleger. Sicut enim Romani suum orbem in provincias : ita Germania vetus in Pagos divisa fuit, Vid. M. Freher. Orig. Palat. P. 1. cap. de Pagis Alemann. H. Meibomii Comment. de Pagis vet. Germ. Sax. Et Ludovicus Pius Imp. meminit *Pagi Brachbatensis* h. e. Brabantiæ, in Diplomate Monasterii Gandensis, *Miræus in Cod. Donat. Piar. p. 55. & ex eo. H. Conring. Censur. Diplom. Ludov. cap. 3.* Charta Decani Ecclesiæ Leichefeldensis in Monastico Anglic. Tom. 3. p. 237. referente du Fresnio : *Ducentas Marcas pecuniæ in quadam BAGA de Walhey, in quadam cista, nominata Cista gratiæ — duximus reponendas.* Et deinde : *Mutuum hujusmodi de bonis Ecclesiæ communibus Bagæ prædictæ realiter restituat.* Du Fresne quidem arcam, Coffre, interpretatur, indeque voces Gallicas Bague, Bagage, derivat. Sed longè aliud quid fuit Cista gratiæ, aliud Baga quædam de Walhey, in qua illa cista fuit. *Walhey* autem sine dubio est nomen Dynastiæ alicujus, divisæ in Bagas sive pagos. Vox porrò Francica Bague & Bagage, itemque baquet, eandem habent originem Celticam, Backen, compingere, Back, sarcina.

BAIN, bein, pes, fuss. Rabanus de part. corp. *Bein, crura.*

[Gloss. Monseens. *bein*, os. p. 346. *pein*, os. p. 347.]

Otfrid. IV. 26, 82.

Thaz ir ſuuintet innan bein.

Ut extabescatis intra ossa.

Et ℣. 95.

Joh ſuuintet ſilu thrato
sulichero dato.

Et extabescatis multùm vehementer
tales ob res.

Bina, ossa. Carmen triumphale MS. ad Ludovic. Regem : Vers. 75.

Wil her unſa bina uuarth.

Quia is nostra ossa custodit.

Psalm. XXXIII, 21.

Bainberge, Bemberge, pedum tegumenta. Glossar. Latino Theotiscum Lindenbrogii :

Ocreæ,

Digitized by Google

Ocreæ, *armus cruum*, *beuberge*. Lex Ripuar. cap. XXXVI. §. fi. *Siquis weregeldum ſolvere debet* — . *Bainbergas bonas pro VI. ſol. tribuat.*

[Gloſſ. Monſeenſ. *Peinperga*, *babla*, ocreas. p. 412.]

Baanriſt, tibialis : Gloſſæ MSS. ASax.

Bain-toſel, pedum tabulæ, hodie Bantoffel, Gallis *Pantoufle*. *Vid. Menag. Orig. Gallic. Ling.* Sandalia lignea propriè, quæ non habent deſuper corium, ùt Papias ea deſcribit, & Alcuinus *L. 2. de div. off.* c. 39. *Sandaliæ dicuntur ſoleæ. Eſt autem genus calceamenti, quo induuntur miniſtri Eccleſiæ, ſubterius quidem ſolea muniens pedes à terra, ſuperius verò nil operimenti habens, patet : quo juſſi ſunt Apoſtoli à Domino indui.* Gothis *Sulgom*, ſoliæ, ſolen, Marc. VI, 8. ASax. *Calcum*. Vid. & Salmaſ. *de Pallio*. du Freſn. Gloſſar. *voc. Sandalium*. Ann. 1547. retectum eſt ſepulcrum Epiſcopi Argent. Berchtoldi II. de Buchek mortui an. 1353. poſt 194. annos facies adhuc integra inventa & pedes ocreati, *hatt er Stieffel an und darüber Bantoffeln und vergulte Spooren*. Dan. Specklin ἀυτόπτης in Collectan. MSS. Chron. Arg. Geiler. Keiſerſp. Narr : Schif. fol. 28. b. *Sich darnach die neuen Stiffel. (ad Cordulienſium) die in unſern landen nie gewönlich noch bruchlich ſeint geſein, denn an den wenden hat mans wol gemalt geſehen mit den kumpffen bantoſſen.* Du Freſne ex Durandi lib. 3. Rat. div. off. cap. 8. *Caliga propria eſt Epiſcoporum, nam priusquam Sandalia induunt, caligis ad genua usque protenſis genua revinciunt.* Kilianus : *Tuffel*, *toffel*, *Sax. Siccamb. Friſ. Holl. Pantoffel, crepida.*

BAIZ, baizen, perſequi, ſupprimere.

Notk. Pſal. CXVIII, 24. Inde

Erbaizen, ſuccumbere, Fragm. de Bell. Hiſp. p. 4120.

Thie Kriſtenen uuaren geraizat.
Thie haithenen mo(v)ſen erbaizen.
Chriſtiani erant irritati.
Gentiles oportebat ſuccumbere.

Gothis *Beita*, incitatio falconum aut canum venaticorum in prædam. *Ol. Verel. voc. B.*

Hinc *Raigerbaiz*, aucupium per accipitres.

Item *Einbeitzen*, vid. inf. *Beiz*, & *Bizzen*.

[BALE, i. e. corpus. Cunr. von Würzburg ap. Goldaſt. Parænet. p. 430. Reineſ.]

BAL, *bale*, *balo*, *wala*, malum, perniciosum, malitia, falſitas, fraudulentia.

[*Balo*. Non miſeriam, ſed pravitatem, dolum ſignificat. vid. Tat. 17. (ita legi debet, non 16.) §. 8. add. omnino Hikeſ. in Theſ. Ling. Septent. in Grammat. ASax. p. 129. Hæc Scherz. Not. ad Otfr. p. 107. At Palthen. notat ſequentia. Gaſſaro in Diction. hæc vox malum, nefandum, proditionem, ipſique Otfrido, non uno loco, perniciem ſignificat. Eſt inde *baldaed*, maleficium, *baluue* malitia, à quo originem haud dubie habet, quod Sueci Veteres dixere, *bolua*, maledicere, *bolvades*, maledictus. vid. Stiernh. in Gloſſar. Sed quemadmodum hactenus dicta ad animum hominis præcipue ſunt referenda, ita etiam ad mala corporis denotanda vocem hanc pertinere, oſtendunt Gloſſæ Lipſii, ubi *Balon*, eſt cicatrices, quorſum pertinet Gothicum *balvian*, torquere, cruciare, *balveinim*, tormenta, itemque *balviths*, paralyticus, de quibus videre eſt in Jun. Gloſſar. voc. *baluugan*. Eminet tamen inter dictos præſentis vocis ſignificatus prior. Hæc ille Not. ad Tatian. p. 339.]

Otfr. I. 2, 63.
Irfirrit uuerde balo ſin.
Irrita fiat malitia ejus.

Idem II. 6, 71.
Balo ther uns klibit.
Malum quod nobis inhæret.

Idem IV. 36, 46.
Thie then balo datun.
Qui hoc ſcelus fecerunt.

Et cap. 12, 40.
Nob ſulih balo fuarit.
Nec tantum malum fovet.

Idem V. 21, 34.
Allan balo rietun.
Omne malum ſuaſerunt.

Balauue, malitia.

Otfr. I. 2, 42.
Iz niſt bi balauue gidan.
Non eſt quicquam per malitiam factum.

Id. IV. 36, 7. *Folle balauues*, pleni fraudibus.

Baleuue, piaculum, Notk. Pſalm. LXVIII. 12. opponitur Buozze, expiationi.

Tatian. c. 38, 8. Ubi ſcribitur *baliuue*. afflictio. *Ginuogi iſt themo tage in finemo baliuue*. ſufficit diei ſua malitia.

Balauuigom, nocentes, *UUbalauuigom*, innocentes : Iſidor. cap. 9, 4. [In Gloſſ. Monſeenſ. *Palauuiger*, peſtilens, pag. 351. *palauvigemo*, peſtilente. pag. 352.]

Balon, cicatrices, Gloſſ. Lipſii, quod nos exprimimus, ein ſchaden. Somnerus ibi : *Huic affine & noſtrum & Teutonicum vetus Blowe, i. e. alapa, ictus.*

Balgwan, Gothis torquere, *Wiſanas in balweinim*, exſiſtens in tormentis, Luc. 16, 23. hinc *Balgen*, de quo ſupra in *Abulkii*.

Balotati, maleficia, Gloſſ. vett.

Balgard, malorum ſeu maleficorum cuſtodia, jurisdictio criminalis. Charta de anno 1054. apud du Freſne : *Conceſſi ſtallum, totiusque villæ teloneum, & quod Theutonicè dicitur Balgart, tenſuram & creditionem atque omnem exactionem.*

Balfred, falſa pax, quaſi Equus Trojanus, nomen machinæ bellicæ, turris ligneæ, ſpeciatim *Fred* videtur denotare Turrim ſecuritatis, *eine Warte*. Sed hæc falſa eſt & hoſtilis. Vera autem in turre quæ dicta *Berfrid*. Statuta Gildæ c. 28. *Nullus regratarius* (Ufkeüffer) *emat — ante pulſationem campanæ in Berefrido*. (in campanili.) *Ziechthurn* vocat translator anonymus Fl. Vegetii Lib. IV. c. 17. & ita deſcribit : *Ein ziechthurn iſt ein gebew und machinament aus groſſen beumen, zuſammen gemacht, und das ein ſollich gros wercke durch die feinde nicht verbrennet werde, ſo wirt es mit roben heuten und badern verwahrt — unden hat der thurn einen Wider durch des ungeſtumikeit zubricht er die mauren. Zu miten hat er eine bruken durch zwene-*

baum mit weiden durchflochten — und die weppener gan uber die bruken aus dem geruſte in die ſtat und nemen die mauren ein. Aber in dem ober teyl des thurnes werden ſchuzen geſtellt, welche mit ſchieslanzen und ſteynen vertreiben die hüter und wechter der ſtat, dann wirt die ſtat on ſorg gewonnen, dann ſo iſt kein hulffe mer &c. Guil. Britto Armor. Lib. 2. Philippidos ℣. 569. *Belfragia* vocat, & ita deſcribit:

Cratibus & lignis rudibus Belfragia ſurgunt,
Turribus alta magis & mœnibus, unde valerent
Agmina miſſilibus telisque quibuslibet acta,
Detextosque hoſtes facili proſternere jactu.

Et Lib. VII. ℣. 654.

Parte aliâ turres, quibus eſt Belfragia nomen,
Roboribus crudis compactæ atque arbore multa
Intactis dolabra ruditer quibus aſcia ſolos
abſciderat ramos, ſic educuntur, ut usque
Aera ſub medium longo volumine tendant,
Ut doleat murus illis depreſſior eſſe.

Vid. Gloſſar. du Freſne. Etymolog. Gall. Menagii & Chaſſaneuæ. Itemque Obſervat. Joinvillæ in Hiſtor. S. Ludov. pag. 67. ſq.

Aliud eſt *Palefridus*, parafredus, ex paraveredo. Beypferd, Handpferd. Urſtiſius in catalogo voc. barb. *Palefridus alii Parafredus, equus magnus vel cataphractus. Vox Ital. & Gall. deducta ut videtur à Veredis, id eſt publicis & curſualibus equis.* Vide Mer. Caſaub. de Ling. Saxon. pag. 186. Conf. inf. *Barefried.*

Balmer, Ballomer, falſus Princeps. Gregor. Tur. L. VII. c. 14, 31. L. 9. c. 28.

Aimoin. L. 3. c. 61.

Balmunt, falſus tutor, qui malâ fide adminiſtrat. A pupillis & minoribus translatum etiam ad alios defenſores & advocatos Eccleſiarum, Kaſtenvogte : falſi cuſtodes, *cap. 13. X. de elect. & el. pot. in 6.* Diploma Caroli M. Monaſterio Augienſi dato : *Eligant huic loco, ſicut & in cæteris locis ſuis competenter advocatos & defenſores : eo tamen tenore, ut quancunque ſui commiſſi prævaricator, aut in rebus vel hominibus, quod vulgò Balmund dicitur, exiſtat, ſtatim ſine mora ſine judicio advocationem perdat.*

Walmunden, Balmunden, pro falſo tutore declarare. J. Prov. Alem. cap. LXIII. *der Richter ſol in mit urteilen walmunden, das iſt alſo geſprochen, man ſol im vertailen alle vormundſchafft und all pflegnis, und das er niemands vogt oder pfleger müge geſein.* Item cap. XCVI. *Und wirt er überredt, das er In übel getan hab an irem gut, man ſol In PALMUNDEN das er nymmermer Pfleger noch nyemants Vogt müg geſein.* Jus Prov. Sax. L. I. c. XLI. *Man ſol in balmunden, das iſt, man ſol in vertailen von aller vormundſchaft.* Interpres Latinus : *ut ſuſpectus abjiciatur, tutoriâque ſibi interdicatur.*

Palmundum exercere, præſtationem injuſtam pro tutela exigere. Ludovicus Germanicus in Diplomate pro Monaſterio S. Stephani, Argentorati : *Nec liceat alicui ſub prætextu advocatoriæ occaſionis, ſibi vel in hominibus vel in quibuslibet rebus vel poſſeſſionibus eorum, aliquod jus vindicare, niſi quem pro aliquâ, ſicut aliquando fieri evenit, neceſſitate, ipſa Abbatiſſa cum Congregationis voto, per conſilium Antiſtitis apud palatium expoſtulaverit : qui nec PALEMUNDUM vel aliquas exactiones exercere præſumat.* Ubi in veteri translatione Germanica *palemundum* redditur *Myet*, & exactiones *Schazung*. Vide *in Obſ. noſtra V. ad Chron. Königsh. §. 21.*

Balejumentum. ita ſcriptum legitur in Vita Dagoberti MS. Sed non eſt vox hybrida, ſed purè Teutonica, *Bale-jamunde*, vel *bale-gemunte*. Gemunte, & gemundling, *jamundling* vocabantur homines liberi qui ſe dederant in mundium & protectionem Eccleſiarum vel potentiorum, clientes Romanis, *Mundiales* Francis, & *Commendati*. Balegemunte itaque eſt convitium, mali & ingrati clientis, rebellis. Du Freſne *in Gloſſar. voc. Bile*, Ariſtarchum agit & legendum putat : *vile jumentum.*

Balepauz, walapauz, gualapuz, vitiosè *gualapur*. Rex Rotharis L. 1. LL. Longob. t. XIV. cap. 5. *Siquis homini libero violentiam injuſtè fecerit, id eſt, walapuz : componat ei octuaginta ſolidis. GVALAPVZ eſt, dum quis ſe furtitium* (fictitium) *veſtimentum induerit : aut ſibi caput latrocinandi animo, aut faciem transfiguraverit.* vermaskt, verlarfft. *Pauz* eſt hodiernum Pelz, pellis, de quo ſuo loco. *Balepauz*, fallax integumentum ad ſecurius furandum : non ut Lindenbrogius ſine fundamento explicat, quaſi *wala* ſit caput, & *pauzen* polire, ornare : neque quod Voſſio viſum *L. 2. de Vit. Serm. pag. 330.* quaſi *wale* ſit externus, exoticus & *pauz* veſtitus : vel *wala* i. e. welſch, peregrinum.

Balwurff, malus jactus, injurioſus. Lex Baiwar. t. VII. cap. 3. & 5. *Siquis propter libidinem liberæ diſcriminalia ejecerit de capite, quod walwurff dicunt, vel virgini libidinosè crines de capite extraxerit, cum duodecim ſolidis componat.* Heroldus habet, *Vultuurfo*. St. Baluz. *Walwurſt*. Lindenbr. *Wultworf*, quod cum Heroldo convenit, & cæteris præferendum videtur. *Wult*, diſcriminale denotat.

Bal-were, falſa, injuſta traditio. Lex Baiwar. Tit. XVII. cap. 3. *Si cauſa fuerit inter illos pugnæ, dicat ille qui wadium ſuſcepit : Injuſtè territorium meum alteri firmaſti. id eſt : falweritos. Ipſum mihi debes reddere, & cum XII. Sol. componere.* Lindenbrogius habet, *Furswiritos*, verſchweren, pejerare. Sed de traditione poſſeſſionis, non de perjurio quæſtio eſt.

Putavi aliquando huc etiam referendum eſſe nomen Phalburgerorum, quaſi *Bal-burger*, pſeudocives : ſed vide inf. *Pal.*

BALD, Pald, Palth, audens, fortis, audax. Jornandes de Reb. Get. *Ordinant ſuper ſe Regem Alaricum, cui erat ex Baltharum genere origo mirifica, qui dudum ob audaciam virtutis, BALTHA id eſt Audax, nomen inter ſuos acceperat.* Otto Friſing. Lib. IV. Chron. *Qui lingua eorum ex genere Baltharum, ſecundo poſt Amalos, Baltha id eſt audax, vocabatur.*

[Gloſſ. Monſeenſ. habent ſqq. *Paldi.* ſpiritus. pag. 335. 352. libertatis, pag. 387. libertate, pag. 389. fronte, pag. 404. temeritas, pag. 411. conſtantia, pag. 411. *Palda*, conſtanter, pag. 363.

Digitized by Google

363. *paldo*, conſtantem, pag. 365. *paldon*. liberius, pag. 387.]

Otfr. IV. 5, 97.

Bimes uuir ouh balde.
Simus & nos animoſi. (fortes.)

Idem IV. 36, ult.

Tho mohta man ſi bald ſin.
Tunc poterat quis huic confiſus eſſe.

Notk. Pſalm. XXX. fi. *Habent bald herza alle in Got Kedingente.* confortetur cor veſtrum omnes qui ſperatis in Domino.

Ruatbalda, audax conſilio, *Kühnrath*: ita nomen proprium Abbatiſſæ Monaſterii S. Stephani hîc Argentorati, in Diplomate Lothariano, videbatur nuper CL. V. Domino Mabillon, quum nos viſitaret, pro quo communiter hactenus legebatur RVATTRVDA. Nec tamen plenè ſententia ſtetit. Diploma vide *ad Chron. Königsbov. Obſ. VIII.* 10.

Balden, audere, præſumere. Kero: *Paldee, præſumat.* (*Erpaldee*, præſumat, legitur in Kerone c. 3. & 31.)

Erpalden, præſumere. cap. 43. Otfr. II. 4, 73.

Thoh er ſin ubeles ſo bald,
thaz imo io zi ſcaden uuard.
Sed malum ſuum (conſilium Satanas) ſic præſumſit,
ut ſibi ipſi damnoſum fuerit.

Firmare. Notk. Pſalm. XXXII, 6. *ſine himela gefeſtenot unde gebaldet uuurden.* Cœli ejus ſtabiliti & firmati ſunt. Et Pſal. XLI. 7. R. de S. Annon. §. XLVII.

Balde, adverb. audacter, animoſe, Otfr. I. 9, 77. de S. Johanne:

Si ſprachun filu balde,
uuaz uuaniſt, thaz er uuerde?
Dixerunt valdè audacter:
Quid putas, quod ille futurus?

Baldo, Otfr. III. 26, 113.

Nu buuuen baldo thuruh thaz
Kuningrichi ſinaz.
Nunc colamus confidenter propterea regnum ſuum.

Idem IV. 5, 89. de Martyribus: *Si ſturben baldo*, mortui ſunt animosè, cum fiducia.

Ib. ℣. 116. & IV. 5, 108. IV. 12, 115. IV. 35, 9. I. 17, 122.

Gloſſæ Lipſii: *Baldo, Bolatico* (Baldico) *fiducialiter.* Belgis *Boude. Baldo*, confeſtim, brevi, balde, Notk. Pſalm. XVIII. 10. Timor DEI deſiderat *unieo balde er chome*, ut brevi veniat Dominus. Idem Pſalm. XXXVII, 7. *So ih paldo mahta.* quod fiducialiter feci.

Baldlicho, audacter. Otfrid. IV. 35, 2. de Joſepho:

Tho quam ein elides man
baldlicho ſo imo gizam.
Tunc venit dives homo audacter, prout ipſi conveniebat.

[Iſid. IX. 2. *Iſrahel auh ardot babiliihbo.* Iſrael habitabit confidenter. Ad quem locum

Palthen. pag. 414. notat. Stadenio videri legendum *baldliihbo.* quod in Gloſſ. Boxhorn. extat. Eodemque referendum Gothicam vocem *ba(o)ld*, audax. confidens. Addit Palthen. AS. *bald*, audax, *baldlice*, audacter, & quod hodienum Angli *bold, boldly, boldneſſe*, audax, audacter, audacia, dicant. Confirmat hanc emendationem Stadenio-Palthenianam noſtra editio, in qua non *babiliihbo*, ſed *baltliihbo* legitur.]

Beldida, audacia. Otfrid. IV. 20, 39.

In thia beldida gigange.
Eò audaciæ proceſiſſet.

Idem V. 5, 17.

Er ſar thia beldida gifiang.
Is ſtatim hanc audaciam ſumſit.

Irbalden, Otfrid. I. 11, 28.

Thaz es ioh irbalde.
Ut id omnino audeat, præſumat.

Surbaldota, pro ſi irbaldota, auſa eſt, Otfrid. III. 14, 85.

Irbaldenes, audax factum. Otfrid. ad Salom. Epiſc. ℣. 64.

Ob ih irbaldenes gidar.
Numquid ego audentius auſus ſum.

Porebaldo, audactor, Notk. Pſal. CXXXIX. 6.

Unbaldi, diffidentia, Notk. Pſalm. XXIV, 14. Pſalm. CVIII. 24. ab infidelitate ad fidem.

Hinc Nomina Propria, *Baldwin*, audaciæ amicus, Fr. Jun. ad Willeram. p. 21.

Gunobaldus, Malobaldus &c. Iſac. Pontan. Orig. Franc. 3. 7.

BALDAKIN, Baldakinus. In Cod. MS. Juris Argent. lit. D. fol. 46. explicatur, *Baldakin, oder ein ſyden tuch.* Du Freſne in Gloſſario: *Baldakinus, pannus omnium ditiſſimus, cujus utpote ſtamen ex filo auri, ſubtemen ex ſerico tegitur, plumario opere intertextus, ſic dictus, quod BALDACCO ſeu Babylone in Perſide, in Occidentales provincias deferretur.*

Balkin, contractè. Cod. MS. Juris Argent. lit. E. fol. 82. *Welich menſche geſtirbet, es ſi bi naht oder bi tage, alſo balde es geſtirbet, ſo ſol man es vur ſich begraben. und ſol man ein Balkin oder ein Serie in die Kirche morndes legen, alſe gewonheit was des jars do der ſterbat was.*

Baldachino, Himmel, tectum pretioſum ſuper menſis Imp. & Electorum, Uraniſcus, *Limn. ad A. B. c. 28, 3. O. 6.*

Balcanum vexillum, i. e. ex baldekino. pro quo du Freſne habet Baldanum.

Balcanifer, vexillifer. Matthæus Paris anno 1246. *Primicerius eorum & ſignifer, quem Balcaniferum vocant.*

BALEY, jurisdictio, diſtrictus. Acta MS. Comitiorum Egraenſium imperante Sigismundo Imp. an. 1431. *Item das die Hofgerichte und Landgerichte dheins dem andern in ſine Baley greiffe, beſonder das ein iegelich Hofgericht und Landgericht nût verre ribte, denne ſo verre ſine Baley got. Item und das men wiſſen möhte wie verre iegeliches Gericht gon ſolte.* LL. Scotorum, Lib. I. Reg. Maj. c. 15. §. fi. *ad petitionem ejus, qui vocavit eum in warantum*

(evictionem,) *de consilio Curiæ & juris beneficio, justificabitur ad id faciendum, si sit in eadem Ballia secum, qui vocavit eum in warantum.* Vid. Du Fresne Gloſſar.

Baley, baliva ſpeciatim præfectura & feudum Ordinis Teutonici, Commentura, Comptur, C. Grav. Nat. Germ. *Hortled. de B. G. L. III. c. 77.*

BALKER, navigii genus, Chron. Königsh. p. 147. dicitur Galene, p. 434.

BAN, FAN, VAN, promiſcuè ſcribitur priſcis, notat *faſciam* generatim: Lex Alemann. t. LIX. §. 6. *Medicus cum pinna aut fanone tetigit.* & t. LXXXIX. *involvat in fanone.* Fanones offertorii, candidi, aut auro parati, quibus oblationes i. panis Euchariſticus involvitur, *Vid. Gloſſar. du Fresn. Fanon.* Unde *Fanen*, *fanden*, involvere. Otfrid. I. XI. 86. de Matre JESV:

Salig thiu nan uuatta,
inti nan fandota.
Beata quæ ipſum veſtit,
& faſciis involvit.

Gothis *Fanins* panni, Matth. IX, 16. Marc. II. 21. Otfr. III. 24, 204. de Lazaro reſuſcitato:

Mit lachanon biuuuntan,
joh fanon ſo gibuntan.
Linteis involutus,
& faſciis ſic ligatus.

[Peculiaris videtur ſignificatio quæ in Rabani Mauri Gloſſ. n. 1091. extat, ubi *Fana vel Legatio*, *Eulogium* notat. Ubi quidem vocem *Eulogium* ex Græco εὐλογία formatam, cuivis evidens, quod vero Eulogium per *legationem* fuerit interpretatus Rabanus & Theotiſce *Fana* reddiderit, quæ vox & *findonem*, it. *mappam* ſignificat, inde factum videtur, quia ad morem iſtum reſpexit, quo una cum literis ſalutatoriis panes benedicti, vel eorum particulæ, ſindoni vel mappæ involutæ, ad alios, charitatis & unitatis fidei teſtandæ gratia mittebantur, de quo præter du Fresne Gloſſ. p. 291. v. Rixner de Vet. Chriſt. rit. circ. Euchar. p. 155. ſqq. Witte de Eulogiis vet. §. 4. Suicer. Theſ. Eccl. I. 1251. ſq. Baluz. ad Capit. Reg. Franc. II. 1037. 1091. Ceterum uti à *Fana*, *fanden* & *fanen* oritur, ita ab hoc referendum *Vanden*, quod, docente Kiliano, Friſiis, Sicambr. Holland. eſt inviſere ægrum, unde cum Bremæ mulieres puerperas viſitant, id vocant *vandeln*. *Funon* Gaſſarus in Dict. explicat *Schnier*, *bendel*. Gl. Flor. *Fanon*, *linteolus*. Dudum Monachi iſtam vocem latinitate donarunt. Rabanus enim integrum caput 18. Lib. I. de Inſt. Cleric. Oper. VI. 7. b. de *Phanone* inſcripſit. *Mappula*, ſtatim addens, *ſive mantile ſacerdotis indumentum eſt, quod vulgo phanonem vocant:* quod *ob hoc eorum tunc manibus tenetur, quando Miſſæ officium agitur, ut paratos eos ad miniſterium menſæ Domini populus aſpiciat.* Quæ ipſa, more ſuo, quoque Libro de Sacr. ordin. c. 34. inſeruit, cujus itidem *de phanonibus* epigraphe eſt. *Fanones linei, ſerico parati ad offerendum ad altare*, memorantur in Fragmento Breviarii rerum fiſcalium Caroli M. quod ex veteri MSC. Helmſtadienſi Leibnit. Collect. Etymol. II. 317. publicavit. Adi Speelman. Gloſſ. p. 212. Schilter ad Epinic. Ludov. p. 52. &c. Hæc omnia Diecmannus obſervat. Spec. Gloſſ. Lat. Theol. p. 114. ſqq.]

Angl. Sax. *Heofanon*, cœlum. q. d. hochfan, i. e. ſummum orbis aulæum, cortina, Pſ. CIV. 2. *extendens cœlum inſtar cortinæ.* Quemadmodum Germ. *Himmel* & cœlum & tegumentum expanſum, ſub quo Rex vel Princeps ſedet, ſignificat, uraniſcus, vid. Baldachin.

Fandiſſerium, Ambo, ſuggeſtus, à facto, quod ex eo loco verba ad populum fiant. *Freher. ad P. de Andlo p. 178. b.* quod mihi non arridet, quum fari & diſſerere ſint unum & idem: hæc porro vox videatur originis Germanicæ.

Fandeſteuf, in Chron. Flandriæ c. 51. & 76. ſedes Regia, thronus, ἀνάβαθρον in templo, Codinus. *Freher. ad P. de Andlo p. 178.* Vexilli erectio, ubi ſedes regia de præſenti.

Deinde ſpeciatim faſciam alligatam fuſti vel perticæ ad cogendum & banniendum militem, vexillum, quod & *Chundfanon*, *Herifanon*, & *Banner*, *Panier*. Fragm. de B. Hiſp. Caroli M. v. 1881. de Rolando:

Einen ſpiez nam er an die hant,
einen wizen van er ane bant.
Tha waren tiere unde vogele
mit golde underzogene,
Unde manih wnder tha ane was.
Haſtam ſumebat ad manum,
albam faſciam alligabat.
Ibi erant animalia & aves
auro intextæ,
Et multiplex mirabile ibi inerat.

Bamniar, vexillum; Brittonibus. Boxh. Lex. ab elevatione, *Bann* enim Brittonibus erectum, excelſum, altum notaſſe.

Reichs-Panyr furnemen, aufheben, Haubtmanſchafft und Mandat uben, eſt in Actis Noricorum Comitiorum A. 1470. idem, quod Bellum indicere, movere, gerere, olim *Chundfan heben.*

Band, *Bandum*, vexillum. [*Band* vexillum cur vocarint antiqui, ê Strikeri Exp. Hiſp. Car. M. judice Scherzio, colligas, qui c. V. S. 4. p. 45. ita de Rolando. *Ein Spies nam er in die hant, Ein weiſſen vanen er dran pant.*] Paulus Warnefridus lib. I. de Geſt. Longobardor. c. 20. *Vexillum quod Bandum appellant.* Gothis: *Bandwon*, ſignum. *Bandwgan*, ſignificare. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth.*

Panderium, P. de Andlo cap. XII. vexillum. Suidas: Βάνδον. ἔστο καλεῖσι Ρωμαῖοι τὸ σημεῖον, τὸ ἐν πολέμῳ. Procopius de Bell. Vandal. lib. II. τὸ σημεῖον ὃν δὴ βάνδον καλοῦσι Ρωμαῖοι. Romanorum lingua hîc intelligitur lingua Provincialis, quæ & κατ' ἐξοχὴν *Romana* vocata. Quod & media Græcitas recepit, Βάνδον. LL. Militares Ruffi, (Tom. II. Jur. Græco-Rom. p. 252.) §. XXVII. ὡς βάνδα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν χειροθέντος. Unde *Bandophorus*, ſignifer. Alemannis. *Panerherrn*, Bannereſii. Vetus translatio MS. Aureæ Bullæ Caroli IV. Imp. in Præfatione: *Furſten*,

Digitized by Google

Furſten, Graven, Panerherrn, Freyen, Edlen und der Stette. quod in Latino textu ita: *Principum, Comitum, Baronum, Procerum, Nobilium & Civitatum.* Itaque Barones dicti *Panerherrn.* Cap. I. illius Bullæ & alibi Barones etiam vertuntur *Landesherren*, h. e. illi, qui ſine dignitate Principum & Comitum, vexillo militari, h. e. *Fahnlehn*, (quod promiſcuè interdum etiam *Banlehn* ſcriptum inveni. *J. Prov. Feud. c. 43.*) blutfan, blutban, hodie, de Territoriali dignitate, *Landsherrſchafft*, inveſtiti ſunt. *Fanlehn* enim eſt feudum Imperii ſine dignitate Principis, das nit Furſtenambt iſt, *Aur. Bull. c. V. §. 1.* Jus Feud. Alem. c. CXLII. Conf. Limnæ. ad A.B. d. c. V. *§. 1. Obſ. 22. ſqq.* conf. etiam Striker Exp. Hiſp. Car. c. 5. S. 1. p. 43. & Scherzii not. 2. H. Speelmannus in Gloſſar. de Banneretto & Baronibus, hos ita diſtinguit, quod *Barones* & *Banereſii* ſint Capitanei & Vexillarii majores, *Panerherren*: Baneretti & Baronetti, vexillarii minores: illos Quadrati vexilli jus habere.

Hos draconariis ſeu caudatis uſos. Hi quoquoque dicti Vexillarii minores & Baneriarii, vide Philippi Francorum Regis Taxationem expenſarum & emendarum contra Nobiles, qui ſubmoniti, non fuerunt in exercitum Faxenſem, *apud Du Chesne Tom. V. Hiſt. Franc. Script. p. 553.* & in Comm. *noſtro ad J. Feud. Alem. c. 101.* Atque invenimus in vetuſtis nummis bracteatis Proceres Germanorum cum vexillis Quadratis equitantes, ſed obſervandum eſt, quod hoc jus non ſit proprium Baronum, qui ipſo tantum à Baronettis h. e. cæteris Equitibus & Nobilibus, qui non gaudent dignitate territoriali, diſtinguuntur; cæteroquin idem jus etiam Comitibus & Principibus commune eſt, unde & horum effigies cataphractas videmus cum Quadratis vexillis. Quibus & Epiſcopi gaudebant. Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 2506.

Uiere unde ſezib man
uielen uon thes Biſchoues uan.

Hæc vexilla majora & quadrata non per alios, ſed ipſi Principes & Barones præferebant ſuis copiis.

Idem Fragm. ℣. 2470.

Tho nam there zwelefe iegelib
zwelefe thuſent zo(v) ſib.
Zwelefe wrthen (vurthen) there ſcare,
Mahmeten fo(v)rten ſie thare.
Thaz jegelichen uan
uolgeten zwelef thuſent man.
Siuen thuſent horn tha uore clungen,
ire wib-liet ſie ſungen.

Et ℣. 2516.

Egeris furte einen uan,
tha under ainlif hunderet man.

℣. 2898.

Thie laite ther kuning Eſtorgant.
ainen uan furt er an there hant.

℣. 2908.

Ther kuning lie then uanen waiben,
al hine unde here ſwaben.

℣. 3241. de Rege Marſilio ad ducem Grandonem:

Ja thu herzoge Grandon
Ih wille thih an mines ſunes ſtede hauen.
Nim thu helet minen uanen.
Thaz here la thir beuolen ſin.

Hoc dicebatur jure proprio in præliis ſuo panderio militare poſſe, *Petr. de Andlo c. XII.* quo jure itaque gaudent & Principes, & Comimites & Barones & Baneriarii. *Vanen ufheben ingegin*, eſt bellum indicere.

Rh. de S. Annon. ℣. 283. de J. Cæſare:

Undir bergin ingegin Suaben
biz her vanin ufhaben.

Sub alpibus contra Suevos
juſſit vexilla tolli.

Chundſano, vexilla. Gloſſæ veteres.

[*Daz uuir chundſanun chueden, den man ze ebruce thregit*, Plantheras. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Rhythmus ἐπινίκιος de Ludovico R. ℣. 54.

Houb her Gundſanon uf. i. Reichsfahn.

Otfr. V. 2, 18. de Crucis Chriſtianæ vexillo:

Drag thu, giloubi thu mir,
then Gundſanon anan thir.

Portato, crede mihi,
hoc vexillum in te.

Vid. Gloſſar. du Fresn. *voc. Guntfano.* & *voc. Vexillum pro Cruce.* Caſenev. *in Orig. Gallic. voc. Gonfanon*, originem hujus vocis difficilem ait, putat tamen compoſitam eſſe ex *Wiffa*, Guiſa, & *fanon:* ſed nec vocabula nec res conſonant. *Wiffa*, enim vel Guipha Francis & Longobardis denotat titulum & ſignum dominii vel protectionis rebus affixum, de quo ſuo loco, ad forum non ad jus belli faciens. Sed origo ex lingua originaria Celtica ſive Teutonica facilè patet, *Chund* enim ſeu kund, deſignat indicationem publicam & *Fanon*, inſtrumentum & ſignum quo iſta fiat: ut *Chundſan* ſit propriè Vexillum Edictale ſive quo indicitur & manifeſtatur bellum, vel bellica expeditio ſive hoſtis, ut veteres loquebantur.

Francorum primi Reges *Cappa S. Martini* pro Vexillo uſi. Honorius in ſermone de S. Martino: *Hujus capa Francorum Regibus ad bella euntibus pro ſigno anteferebatur, & per eam, hoſtibus victis, victoriâ potiebantur.* Quanquam Du Fresne *Gloſſar. in voc. Vexillum S. Martini.* erroris arguat eos, qui Capam S. Martini & Vexillum S. Martini pro eodem habent. Certè præter Capam, h. e. τὰ λείψανα & reliquias S. Martini, etiam Vexillum fuiſſe prælatum in bello, conſtat ex Mauritio Lib. VII. Stratag. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῷ τῆς παρατάξεως τόπῳ, ἵζαλαι ὁ ἄρχων, ἢ μετ' αὐτὸν ὁ Βανδοφόρος, ὄπισθεν δὲ αὐτῶν ὁ τὴν κάπαν βαςάζων, ἢ μεθ' αὐτὸν ὁ τὴν τᾶβαν. Poſtea Carolo M. à Leone Papa Vexillum trifidum cum ſex roſis miſſum. Capetinæ denique ſtirpis vexillum eſt S. Dionyſii, Auriflamma. *Chifflet. Lil. Franc. Cap. XIII.* Du Fresne *Gloſſ. voc. Vexillum Regale.*

Digitized by Google

Vexillum Regium tulit Regionarius Comes, *Regin. p. 57.*

Reichsfahn: Vexillum Imperii Romano-Germanici. Rec. Imp. Spir. An. 1542. §. 40. *Und ob dann gleichwol ſich zutruge, das die Keyſerl. Maj. oder Wir* (Rex Rom.) *perſönlich im feld weren, und des Heil. Reichs Fahnen fliehen lieſſen, ſo ſol nicht deſto weniger S. Georgen Fahnen in dieſem zuge aus bewegenden urſachen eingeſtellt und in Ruhe bleiben, allerley unordnung zu verhüten. Sonſten aber in der Keyſ. Majeſt. und Unſerm abweſen ſol des Reichs Fahn nicht fliegen, ſondern an ſeiner ſtat ein ander Fahn durch den Oberſten Felt-Hauptman aufgericht und gebraucht werden.* Ad quod genus poſterius pertinet, quod in Comitiis Noricis An. 1440. Fridericus III. Imp. dedit vexillam Imperii Ludovico Com. Pal. ad Rhenum. Vid. Obſ. XVII. ad Königsh. p. 937. 990. & Königsh. p. 151. ſi. Vocatur hoc poſterius modo vexillam Imperii, modò *Keyſerlich Panier*, in Diplom. Frider. III. An. 1461. & ſq. *Reichs Hof-Fahn*, Relat. Zaſii ad Chriſtoph. Wurteb. 1566. S. Georgen Fahn. An. 1532. Vide Privilegia Civit. Argent. ap. Limnæ. VII. 3, 13.

Vexillum Imperii Suevorum.

Chron. Königsh. Latin. MS. fol. 218. De bello Alberti Ducis Auſtriæ contra Turegum, Helvetiæ: *Johannes Windeloch, Epiſc. Conſtantienſis, Ducis Cancellarius, voluit quod vexillum ſuum & omnes Suevi ſub illo juxta antiquum jus Suevorum præire deberent; Quod cum Dux nollet, ſed ſuum præire vexillum, Epiſcopus cum ſuis receſſit, nolens minuere jus Suevorum. De quo Dux nimium eſt commotus. Gens namque Suevorum à tempore Karoli & aliorum Principum quod in expeditionibus primum conflictum habere debeant, viribus & virtutibus meruerunt.*

Sturmfan. Albert. Argent. de Carolo IV. Imp. 1349. *Conquerebantur tum civitates Rhenenſes, quod Rupertus Dux Bavariæ haberet caſtrum, dictum Nova Curia* (Neuſtat an der Hart) *diſtans ad unam leucam à civitate Spira, in qua latitarent latrones, qui mercatores, transeuntes publicam viam verſus Wormatiam, in nemore dicto Rechholz deſpoliarent. Rex hoc audito, ſtatim Bannerium ſuum, quod dicitur Sturmfahn, ſuper turrim Eccleſiæ Spirenſis conſtituit, & populo civitatis ad arma mandari per magiſtros civium præcepit: & egreſſus civitatem cum ſua gente armatus, populo eum ſequente cum Bannerio ante caſtrum prædictum, ipſum funditus deſtruxit.* Vid. Dn. Datt. 147.

Vexilla poſita in monumentum victoriæ. Notker. Pſal. LXXIII. 5. *Sazton dara iro fanen, ze amere iro fanen, daz ſie dar warin in monumentum victoriæ.*

Blutfan, blutban, vexillum quo Regalia in feudum conferebantur. *Hortled. de B. G. L. III. c. 85, 3. 8.*

Gerichtsfan, vexillum judiciale, quod publicè in mallo propoſitum ad congregandos ſubditos ad Placitum, qui eo convenire deberent. Itemque ad alios actus judiciales & publicos. Unde hodieque alicubi in uſu, *unter die Fahn bringen*, h. e. ſub vexillum judiciale deducere, Romanis ſub haſtam redigere, ſubhaſtare. Regiſtratura vetus: *Hab auch dem Knaben fur Fan. XV. fl. gehandelt, die haben die uff der Zimmerleut Stuben hinder ſih genommen.* In Chron. Konigsh. p. 1089.

BAND, BANDEN, I. vincula, laquei, II. dolores vinculorum. ὠδῖνες, ὠδῖς, vincula mortis,

Todesbanden, Pſalm. CXVI. 3. Act. II. 24.

Kindesbanden, dolores partûs.

Liebesbanden, vincula amoris.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Lorpaumes haupit pant*, coronatus lauro. p. 404. *mit lorpaumes pletirun, haupit pant, kachronot.* laureatus, p. 406. Ad verbum, *mit Lorberbaum blättern, als einem haubtband, gekrönet.*]

Otfr. IV. 12. pen.

In bant inan gilegiti.
In vincula eum conjecit.

Id. I. 1, 180.

Mit ſilu herten banton.
Multis duris vinculis.

Bintan, vincire, Otfr. IV. 17, 59.

Binta, vitta, Cant. Cant. IV. 3.

Hinc in lingua Provinciali Romana: Bindæ & Ligaturæ, *Vid. Gloſſar. Du Fresne, voc. B.*

Gibenti, vinculum. Otfr. I. 9, 60. de Zacharia:

Joh uuas ſih lóſenti
theru zungun gibenti.
Et erat ſe liberans (ſolvens)
linguæ vinculum.

c. X, 44.

Inti uns ouh uuente
fon Diufeles gibente.
Et nos quoque avertat (liberet)
à Diaboli vinculis.

c. XI. 121.

Ullir uuarun in gibentin,
in uuidaruuerten bentin.

IV. 16. ult.

Datun thio iro benti
Drubtin in gibenti.
Injecerunt manus
Domino in vincula.

IV. 19, 7.

In banton iro ſeilo.
In vinculis ſuorum funium.

IV. 22, 28.

So lag er thar in banton.
Jacebat ibi in vinculis.

IV. 27, 16. de clavis quibus Salvator cruci affixus:

Mit fuazin, io bi banton,
mit thrato herten banton.
Pedibus, manibusque,
valdè duris vinculis.

[*Gipenti*, alligatura. Gloſſ. Monſ. p. 354. *Gipuntan uuerde*, vinciatur. p. 342. *gipuntan uurti*, faſciretur. p. 340. *gipuntana mit hantdrubun*, vincti manicas. p. 335. *gipuntaniu.* circumligata. p. 332.]

Conf.

Digitized by Google

Conf. inf. voc. *Bant.*

Der bendet, ligatura chirurgica, Notk. Pſal. CXLVI. 3.

Binden, *anbinden*, *fangen*, vetus mos Alemannorum erga hoſpites intrantes, ut ſe redimant. Ekkehard. junior de Caſ. S. Galli cap. I. de Salomone Abbate S. Galli & Epiſcopo Conſtantienſi pag. 20. *Fratribus valedictis ſcholas præteriit, oſtium aperuit & intravit. Erat utique jus illorum, ſicut adhuc hodie quidem eſt, quoniam exleges quidem ſunt, ut hoſpites intrantes capiant, captos, usque dum ſe redimant, teneant. Ille verò uti Dominus loci ſecurus in medium illorum progreſſus cum ſtaret: Epiſcopum inquiunt, inter ſe, non Dominum Abbatem capiamus. Ille verò libentiſſimè hoc perpeſſus, quomodolibet ſe tractare vellent, conſenſit. Capientes verò illum, in Magiſtri poſuerunt, vellet nollet, ſolium. Si in Magiſtri, inquit, ſolio ſedeo, jure ejus uti habeo, omnes exuimini. At illi incunctanter id agentes, Liceret ſibi tandem ab ipſo ſe, ſicut à Magiſtro ſoliti ſunt, redimere. Cum ille ſubjunxiſſet: Quomodo? Parvuli pro noſſe, medii rhythmicè, cæteri verò metricè, quaſi pro roſtris rhetoricè etiam effantur:*

Quid tibi fecimus tale, ut nobis facias malè?
Appellamus Regem, quia noſtram fecimus legem.

At alter verſificator inquit:

Non vobis pia ſpes fuerat cum ſis novus hoſpes,
Ut vetus in pejus transvertere tute velis jus.

Poſtea ſe redemit luculento ſtipendio, quod vide ibidem.

[BANEN. *Zu banen*, ad perniciem, ad exitium. Striker. Exped. Car. Hiſp. c. 3. S. 1. p. 17. *Bana* Gothis eſt *necare*, *interficere*. *Bane*, cædes, exitium, homicidium, mors; *banadægr.* dies fatalis; *banamadur*, auctor cædis; *bani*, homicida. Vid. Verel. Ind. L. Goth. Anglo-Sax. *bana*, homicida, pernicies, Island. *bann*, damnum. Scherz. not. ad l. c.]

BANN, bannus, derivatum à priori voce *Ban*, & primariò ſignificat coactionem per vexillum, *verſamlung durch aufſteckung der Fahn*: & cum vexillum ſit duplex, militare & judiciale, hinc duplex quoque eſt iſta congregatio ſive Bannus, militaris & judicialis, quibus & aliæ ſpecies accedunt, de quibus infra.

I. BANNUS MILITARIS, Kriegsban, Heersfolge: Heervart: Reiſe: olim *Heerbann*, Heribannus, & *Bannire in hoſtem*. Kapitul. II. Caroli M. de anno 812. c. 1. *Quicunque in hoſtem bannitus fuerit, & venire contemſerit, &c.* Et LL. Longob. *L. I. T.* 14. c. 13. J. Feud. Alem. cap. VII. Caſeneuv. *Orig. Francic. voc. Arrierebann.*

Hic bannus ſeu evocatio in hoſtem ſive militarem exercitum, duplex eſt, primus ſeu anterior, & poſterior. Francis *Bannus* & *Arribannus*. Formul. Marculph. Append. c. XXXI. *Taliter ei conceſſimus, ut de omnes hoſtes vel omnibus bannis ſeu & arribannus ſit conſervatus, ut neque vos neque juniores atque ſucceſſores veſtri ipſo pro hoc inquietare nec diſmannare non præſumatis.* Quod hodieque in Gallia reliquum *Ban* & *Arriereban*, quod recte Caſſenevus non ab Heribanno, ſed à Gallico *Arriere*, (ſupra After) compoſitum aſſerit; atque *Ban* vaſallorum immediatorum, & *arriareban* mediatorum eſſe & ſubvaſallorum autumat. *Vid. Alteſerr. de Orig. Feud. Gallic. c. IX.*

Bannckloke. vid. Inf. *Clobben.*

Heribannus deinde etiam pœnam & mulctam denotat, quam contumax ſolvere tenetur. Allegatum Capitulare II. c. I. *Quicunque liber homo in hoſtem bannitus fuerit, & venire contemſerit, plenum Heribannum, id eſt Solidos LX. perſolvat. Aut ſi non habuerit, unde illam ſummam perſolvat, ſemetipſum pro wadio in ſervitium Principis tradat, donèc per tempora ipſe bannus ab eo fiat perſolutus. Et tunc iterum ad ſtatum libertatis ſuæ revertatur.* Kapitulare II. an. 812. c. 2. *Ipſe verò Heribannus non exactetur neque in terris, neque in mancipiis, ſed in auro & argento, palliis atque armis & animalibus, atque pecudibus ſive talibus ſpeciebus quæ ad utilitatem pertinent.*

II. *Bannus Judicialis*, Zwing und Bann, jurisdictio, cujus ſignum olim itidem fuit Vexillum judiciale. Hinc vetus formula *Bannum mittere* ſuper perſonam vel res, mandare publicè ſub vexillo. Notitia Judicati, quam de An. 891. refert du Fresne *in Gloſſar. voc. Bann. mitt.* ait: *In eadem hora ſic prendiderunt Miſſi S. Palatii unum fuſtem in manus ſuas, & BANDVM miſerunt Præpoſito, &c.* Alia de An. 1068. *Petivit — mittere bandum ſuper jam dictas res & prædictum advocatum &c. tunc Judex D. Regis per fuſtem, quem in ſuis detinebant manibus miſerunt bannum ſuper easdem res, & jam dictum advocatum, ut nullus quilibet homo præfatam Eccleſiam de ſupradictis rebus disveſtire præſumat, ſine legali judicio.* Item de An. 1028. *Et inveſtierunt præfatum abbatem ex parte Imperatoris — & poſuerunt bannum ſuper caput ipſius Abbatis, ut ſi aliquis homo de ipſis rebus Monaſterii aliquid injuſtè tollere vel contendere præſumit, componat de auro libras centum.* Hujus vexilli hodieque uſus alicubi, unde Francofurti *unter die Fahn bringen* eſt quod Romanis ſub haſtam publicam. Eſt autem Germanis Jurisdictio duplex, ſuperior ſive criminalis vel inferior, civilis: alicubi & triplex, nempe intermedia, ut ex Diplomate Ruperti Imp. apparet, quod exhibui *Comm. ad J. F. Alem. c. XLII. §. 12. ſq.* nec hæc tamen eadem eſt cum tripartita Romanorum diviſione in Imperium merum, mixtum & jurisdictionem, qua de re alibi.

Conf. Acta Lindav. p. 292.

Huc formula: *Curia cum banno.* de qua infra v. *Churt.*

Bannherrn, Domini jurisdictionales, Gerichts-Herrn.

Banniti, Schöppenbare freyen, die des Biſchofs Send, oder der Graven Geding ſuchen, da unter Königsbann: J. Sax. Prov. L. I. A. 2.

Bannum ſui Scabinatus oſtendere, i. e. quatuor ſuos progenitores, J. Prov. Sax. L. 3. A. 29. handgemal beweiſen.

Blutbann, & *καὶ' ἐξοχὴν Bann*, imperium merum, jurisdictio ſuperior & criminalis, Halsgericht, quanquam Halsgericht & Ban, quandoque differunt

ferunt, ita ut *Halsgericht* quis habeat, h. e. cognitionem in cauſis criminalibus, qui executionem in iisdem h. e. *Bann* ſpecialiſſimè dictum, *Königsbann*, nondum habet, ut oſtendi ex Diplomatibus Ruperti Imp. *Comm. ad J. Feud. Al. c. XLII. §. 13.* Definitur eodem cap. J. Feud. Alemann. Bann ſeu Halsgericht, *was des Gerichts iſt das uber Totslege und Blutgieſſen oder Blutrunſen gebet. i. quidquid de homicidio & effuſione ſanguinis judicatur.* quæ tamen deſcriptio eſt generis analogi, & exprimit ſpeciem primariam, non excluſis aliis criminum ſpeciebus, quibus ſanguis non effunditur, nec homicidium committitur, & tamen crimen eſt publicum & ad jurisdictionem ſuperiorem pertinens, & ſaltem afflictivam corporis pœnam ſecum trahens, veluti falſi & injuriarum atrocium crimen, &c.

J. Argentorat. Lib. I. c. 2. *Von des Schultheiſen Gerichte. Unt den gewalt den er het ze twingende die uber die da gerichtet iſt. das man da heiſet den BAN. den het er nit von dem Biſchove. want von dem Voute. und der gewalt der en höret niwan darzv da man das blut gieſen ſol. als den geſchicht, die da verurteilt werdent zv den galgen. zv dem hobete. zu der ſtümlunge. und ander lide nach der miſſetat die der menſche hat begangen. Wande ſuslich rache ſol ein geiſtlich perſone weder han noch fromen. Unt danne vonne ſivenne der Biſchof einen voget geſezzet. ſo ſol ime der Keiſer ſezzen, das da heiſet der BAN das iſt die rache mit dem ſtverte. unt allen den gewalt ze twingene die die ſusliche verdampniſſe verſchuldet hant. Dis iſt aber nu nicht gewonlich.* Latinus textus: *Habet autem poteſtatem cogendi & conſtringendi judicatos, quod vocant BANNVM? non ab Epiſcopo, ſed ab Advocato. Illa verò poteſtas ſpectat ad ſanguinis effuſionem, ſuſpendendorum, decollandorum, truncandorum, & hujusmodi pro qualitate delictorum. quam Eccleſiaſtica perſona nec habere, nec dare debet. Unde poſtquam Epiſcopus Advocatum poſuerit, Imperator ei Bannum, i. gladii vindictam in hujusmodi dampnandos & omnem poteſtatem ſtringendi dare debet. Quod audem modò non eſt conſuetum.*

III. *Wiltbann*, bannus ferarum, poteſtas banni ſuper feras, *Rupertus Imp. in Diplom. AEpiſc. Colon. An.* 1401. Charta Caroli M. apud Cranzium L. I. Metropol. c. 2. *Si quisquam hoc idem nemus noſtro bamno munitum — ſtudio venandi — introierit.* Bannforſt, Vid. inf. *Heide.*

IV. BANN, limes, fines agrorum in banno aliquo ſitorum, & ipſe quoque diſtrictus. contra diſtinguitur bannis τὸ *Lant*, regio, provincia, Comitatus, ut Totum partibus. Acta Comitior. Norimb. An. 1466. (2. *aber doch laut, das der etlich auf den bannen ſein zv diſen tag zv komen.* Hinc aliud *Bannwerk* aliud *Lantwerk.*

Bannwerk opus & operæ bannales debitæ à ſubditis alicujus banni & diſtrictus.

Lantwerk, operæ provinciales, quas præſtant ſubditi totius diſtrictûs. Charta vetus apud Du Fresn. An. 1147. *Nullum opus quod Bannwerk vocant, operari debent, niſi ubi homines mei ex communi indictu operantur. i. Lantwerk.* Hîc *Ban* non ſignificat Juſſionem vel Submonitionem ad operas, ut Du Fresne explicat, ſed locum & diſtrictum, ſicut & correlatum *Lant.*

Bannerneuerung, Banni renovatio, h. e. finium agrorum in aliquo banno ſituatorum. Glaber Rudolfus L. II. c. 10. *Multi ibi limites, quos alii BONNAS vocant, ſuorum recognoverunt agrorum.*

Hinc Gallicum *Abonner*, de quo alias Menag. Etym. Gallic.

Bannlüte, Abonnati, ſubditi alicujus banni ſeu bonnæ, cenſum Domino ſuo præſtantes. Rotulus MS. curiæ Dominicæ in Gruſſenheim, Monaſterii Ebersheimenſis: *Zu den drigen Dingen ſullent ſin Huber und Gotzhuslute und Banlüte.* i. e. *ad tria illa placita adeſſe debent Hubarii, Dotales & Abonnati.* Vid. *Gloſſar. Du Fresn. v. Abonnati.*

Bannſtadt, urbs banno gaudens, *Pfalz. Stamfolge, p.* 60. *V. Vogtman.*

Bannwart: cuſtodes banni. Duo *Bannwarten* in Curia Dominica quotannis eliguntur Ekbolzheimii, S. Thomæ Argentoratenſis.

Bannvogt, Chron. Königsh. p. 1156. *§.* XII. & p. 1147. *§.* XXV. idem quod Bannwart.

Burg-Bann, urbalis bannus, territorium civitatis, l. 239. *§.* 8. *π.* de V. S. quousque jus terrendi, arcendi, prohibendi civitas aut communitas quædam habet. Territio iſta fit per limites varii generis, inter quos & Dii Terminales & eorum, tanquam vindicum & tutanorum territoriorum ac limitum. Frontinus. Saxonibus *Wicbild*, *Weichbild*, i. vici limes, imagine v. g. Rolandi, Mercurii, Crucis, ſignatus. Vid. & *Burgfrid.*

Otto II. Imp. in Diplomate pro Monaſterio Gandesheim An. 980. *apud Meibom. T. II. pag.* 496. ibi: *Urbalem bannum, quem vulgariter Burchban vocant, confirmamus. Et inſuper Urbales bannos unum in Seburg, alterum in Greve; in jus præfatæ Eccleſiæ & Abbatiſſæ — conceſſimus. ut præſcriptorum locorum bannos ſub ſuo jure perpetim teneant, nec ullus deinceps Comes vel Advocatus aut alia quælibet perſona, ſuper eosdem bannos aliquo modo habere præſumat.* Rupertus Imp. in confirmatione privilegiorum civitatis Colonienſis An. 1401. *cum — banno urbis & bannileuca, quæ vulgariter Burchban & Bannmile nuncupantur.*

Scilicet civitates triplicis generis fines & limites jurisdictionis habere ſolent: primum & proprium eſt bannus intra pomœria, binnen dem Statgraben oder Zwinger, ſpeciatim enim hæc ſpecies *Zwing* vocatur. In villis & pagis *Ettern.* Vid. Infr. in E. Altera ſpecies banni extra pomœria extenditur bannus burgi externus, quæ aliàs & *Weichbild*, & *Flur* appellatur. Hinc formula inſtrumentorum: *Es ſey inwendig der Stat Str. oder uſſerhalb im Burgbann gelegen.* Et *Zwing* & *Bann* in inſtrumentis ſolent conjungi, ita ut Zwing intra, Bann extra pomœria territorium notet.

Quæ ſpecies regulariter usque ad miliare extenſa: unde nomen der *Bannile*, & *Bannileuca.* De qua extenſione quum gravarentur Proceres Imperii apud Fridericum II. Imp. is inter alia

hoc

Digitized by Google

hoc an. 1232. constituit : *Item in Civitatibus nostris novis BANNITUM MILIARE deponatur.* Vid. Cassieneuve *Orig. Gall. Voc. Bannlieue.*

Tertium genus dicitur *Gebiete, Bottmessigkeit*, superioritas, sub quo continentur villæ & præfecturæ, quæ quidem suo proprio banno, ut & jure civitatis, villæ vel communitatis aut vicaneatûs gaudet, nihilominus sunt sub potestate suæ Civitatis, metropoleos, quemadmodum superioritas Civitatis Reique publicæ Argentoratensis, ultra pomœria & miliare bannitum sive burgibannum, etiam ad præfecturas & villas Barr, Dorlsheim, Wasselnheim, Marley, etsi sint extra bannum urbalem.

Quo facit Belgicum *Bant*, Oosterbant, Brachbant, Bukenbant, de quo Wendelin. de LL. Sal. cap. IX. & infra *Brach.*

Itemque vox provincialis *Bonna*, limes, Glab. Rudolph. 2. 10. Du Fresne Glossar. *Bonna.* Unde Vindobona, Vienna, Limes. Vendorum. Itemque *Bunde*, metæ, *Glossar. du Fresn. v. Bodena.*

V. BANN, pro causæ cognitione, quæ uti Romanis duplex fuit, ordinaria, judicibus datis à Principe aut Magistratu : & Extraordinaria, quæ ab ipso Principe vel Magistratu fiebat : ita & Francorum sub imperio, quidam *Bannus* dicitur Domni Imperatoris vel Regis, h. e. Cognitio Extraordinaria certarum causarum. Kapitulare Caroli M. VII. an. 803. c. 1. *Bannus Domni Imperatoris vel Regis, quem per semetipsum consuetus est bannire, id est de mundiburdio Ecclesiarum, viduarum, orphanorum &c.* Aliâ notatione *Königsbann* appellatur in Jure Saxonico passim pro *Blutbann* vel *Halsgericht*, mero imperio, quo destitutus olim *Marchio*, dicebatur judicare non sub banno regis, sed proprio : unde mulcta ipsi debita erat dimidia banni regii, *Vid. J. Sax. Prov. Lib. 1. art. 59. Lib. 2. art. 12. ib. Gl. Germ. L. 3. art. 64.* ait hîc : *Palansgravii & Landgravii sub banno, ut Comites, judicant Regis, & ideò eis sexaginta solidi pro mulcta dantur. Cuilibet Marchioni XXX. solidi mulctantur : Et ipse judicat sub gratia seu homagio suo.* Et art. sequente : *Marchio judicabit sub sibi præstito fidelitatis sacramento post sex hebdomadas.* ubi Glossator Teutonicus diversas refert opiniones DD. Saxonicorum sui temporis, quid sibi velit hæc formula *bei Königsbann*, & ei opposita, *bey seinen selbs hulden.* Prima est Burchardi à Mangelfeld, Doctoris Theologiæ & Decretalium, itemque Ottonis Comitis de Falckenstein, quorum ille jussu Ottonis Ruffi Imp. primus auctor Glossæ Juris Saxonici refertur à Glossatore Weichbildici c. X. eaque ita habuit in MS. Codice meo : *Die Mergrefe dingit bie synes selbis hulden die ome da orteil finden in syme dinge, das sie sullen finden bie deme eide den sie om zu hulden geswom habin.* Hæc sententia rejicitur, quia non sit moris in judiciis non-feudalibus exigere sententias sub juramento vel homagio. Sed etsi fortassis hoc ætate novissimi Glossatoris in desuetudinem in Marchionatu Misniæ abierit, non dubitandum tamen est, quod tempore Burchardi & Falckensteinii in usu fuerit, quippe qui testes sui temporis & fori satis sunt locupletes : ac constat, etiam alibi in Alemannia illum morem generatim viguisse. Certè quas alias refert interpretationes adeò convenientes non sunt. Convenit & J. Alemann. Provinc. cap. CXXIII. & CXXXIX. ac CLXVII. præterquam quod in hoc posteriore capite Marchioni etiam adjungitur & æquiparatur Comes Palatinus, quem tamen Jus Sax. banno regio gaudere vult. Verum nulla est contradictio, atque Jus Alemannicum illustrat & hîc Jus Saxonicum, declarans regulam & restringens ad eos Palatinos qui *Furstenambte* habent, & sicut Comites jure nomineque Regio jus dicunt : h. e. qui omnimodâ jurisdictione, etiam criminali gaudent. Excipit porrò eos Palatinos qui hac dignitate & hac omnimodâ jurisdictione non gaudent, sed minori. De quo discrimine suo locò.

VI. Porrò vox Banni etiam specialiter dicitur de partibus quibusdam cognitionis utriusque ordinariæ vel extraordinariæ.

Bann, Gebot, verbot, Mandatum, Edictum. *Bannum ponere*, edicere, legem proclamare : pro quo & *Bannire*, *Bannen*, Kapitul. Caroli M. anno 802. c. 39. Et *Bandire*, Charta Rudolphi Regis an. 924. *insuper etiam & nostro bando bandimus, ut siquis &c.*

Bannum adimplere, Edicto parere. L. Ripuar. t. 65. *Super bannum Dominicum* annonam in hoste rapere, i. contra bannum seu mandatum Regium, *Carol. M. LL. Longob. 1. XIV. XI.*

[Huc pertinet quod in Gloss. Monseens. extat *Panna.* scita. pag. 360. In Glossis super librum Esther hæc vox reperitur, inde patet de Scitis, seu Edictis Regis Persarum accipi, atque locum Est. III. 8. indigitari, nullibi namque alias vox *scita* in hoc libro occurrit, ibi vero hæc verba Aman referuntur. *Est populus per omnes Provincias regni tui dispersus, & à se mutuo separatus, novis utens legibus & cerimoniis, insuper & Regis SCITA contemnens.* Refero huc etiam *After demopanne, das er iz sin lazze*, post decretam cessationem, quod extat in iisd. Gloss. pag. 401. legendum enim pro *demopanne demo panne.*]

Otfr. II. 18, 27. de Salvatoris mandato :

Ih zellu afur thanana
mines selbes redina,
Selbon ban minan
then ih heizu afurscriban.

Ego verò refero dehinc
mea propria verba,
Mei ipsius mandatum,
quod jubeo adscribi.

Banniti dies, Gebannene tage, i. dies juridici, quibus jus dicitur. J. Feud. Alem. c. CXIV. §. 3. *Vor mittem tage und an allen gebannen tagen mag der Herr sines tedings wol begünnen.* i. ante diem & omnibus diebus juridicis & in omnibus locis potest Dominus judicium suum exercere. Contrà

Gebannene Virtage, Feriæ publicæ, publicè edictæ. J. Argent. L. 2. cap. 40. *finis tage die sin,*

ame ſtumentage und gebannene virtage, des ſol man ribten. Et c. LXXXIV. *Sü irrent danne ſunnendage oder gebannen virtage oder ander ebeſtige not.* i. niſi impediant eos dies dominica vel feriæ publicæ aut alia legitima impedimenta. Pro quo in Jure Sax. Feud. c. IV. habetur, *Gebundene tage :* MS. *der Man ſal ouch ſime herrn dinen darmete, daz her ime urteil uinde zu lenrechte vor mittage, und buzen gebundenen tagen. und buzen uireltagen.* Keiſerſp. Narr: Schiff. LXXIII. fol. 156. *Uf gebannen feiertag ſolt man nit ſchieſſen, wann uf ſemliche tag ſo iſt alle knechtliche werck verboten.*

Bann, edictum citatorium.

Bannen, citare, Bannire, in LL. antiquis. Vid. Gloſſar. du Freſne. Bannitiones tres erant annuatim, ſive tria placita generalia, ungebotene ding, Kapitul. Ludovici Pii LL. Longob. 2. 43, 3.

Bann, bannus, ſententia pœnæ pecuniariæ. Mulcta. L. Alamann. t. 37. fi. *Et inſuper bannum, quem Lex habet, ſolvat. Königsbann gelten*, bannum dominicum componere, *Carol. M. in L. XI. t. XIV. Lib. I. LL. Longob.* is fuit LX. ſolidorum, quem tamen Rex cum conſenſu Procerum Francorum & Saxonum augere pro re nata poterat, Kapit. Caroli M. quod Saxonum inſcriptum, an. 797. cap. IX. Conradus Urſp. in Friderico I. Imp. *Et ne quis contra illud attentet venire, bannum, id eſt, pœnam pecuniariam conſtituit.* Fridericus I. Imp. in privilegio Monaſterii Sibergenſi Diœceſeos Colonienſis an. 1174. *Banno trecentarum librarum auri puriſſimi ſubjaceat, & ſolvat medietatem Cameræ noſtræ & medietatem prædicto cœnobio.* J. Sax. Prov. L. 1. a. 59. & paſſim. Kapitulare Carol. M. II. an. 812. cap. 2. *Ut non pro aliqua occaſione nec uuacta, nec de ſcara, nec warda, nec pro heribergare, nec pro alio banno, heribannum Comes exactare præſumat, niſi Miſſus noſter prius heribannum ad partem noſtram recipiat, & ei ſuam tertiam exinde per juſſionem noſtram donet.*

Bann, bannus, ſententia proſcriptionis perſonarum.

Otfr. IV. 8, 18.

So war ſo er uuari thanne
thaz er uuari in banne.

Ubicunque ille fuerit deinceps,
ut eſſet in banno. proſcriptus.

Rerum proſcriptio ſeu confiſcatio. Unde *res in bannum mittere*, confiſcare vel annotare ſaltem. Capitular. Franc. Lib. IV. cap. 25. *Si poſt unam & alteram Comitis admonitionem aliquis ad mallum venire noluerit, rebus ejus in bannum miſſis, venire & juſtitiam facere compellatur.* Et cap. 24. *Cujuscunque hominis proprietas ob crimen aliquod, quod idem habet commiſſum, in bannum fuerit miſſa, & ille, re cognitâ, ne juſtitiam faciat, venire diſtulerit, annumque & diem in eo banno illum eſſe permiſerit, ulterius eam non acquirat, ſed ipſa fiſco noſtro ſocietur.*

Inde verbum *Abandonare*, abandonner, i. e. ad bannum dare. Vid. Gloſſar. du Freſne. Menagii & Caſſanevi.

VII. Denique *Bann*, *Banna*, ipſum etiam crimen ob quod cognitio fit, denotat. Eò referendum potius videtur *Rædbanna* & *Dædbanna* in LL. Henrici I. R. Angl. cap. LXXXV. *Quicunque dando, recipiendo, referendo, vel cauſæ conſcius fuerit, aut conſilio, vel conſentaneus in aliquo, ſimili pœnæ ſubjaceat, & nemo poſſit ſuper his alterius inde warandus eſſe. Qui ad occidendum aliquem innoxium REDBANNA vel DEDBANNA fuerit convictus, noxæ componat inde ſolus & cum aliis.* Du Freſne in Gloſſ. D. vocem *Bana*, exponit homicidium, neſcio quo auctore, rectius crimen quodvis, *Rad* & *Dad*, eſt conſilium ſive cauſa moralis & factum ipſum cauſæ phyſicæ.

Meziban, proſcriptio finium. Kapitul. Caroli M. an. 809. 1. cap. XI. *De Meziban i. e. de latrone forbannito. Ut unusquisque Comes alio mandet, ut nullus eum recipere audeat.* Meziban, forban, foris bannitus, extra vel ultra fines & terminos regni: alius ſimplex bannus eſt tantùm ex territorio vel diſtrictu aliquo : Gerichtsreumung. *Mez*, modum, & menſuram notat, ſed & fines & terminos. *Geuui mez*, fines terræ alicujus. Otfr. I. 20, 15.

So uuit thaz geuui mez uuas,
ni firliazun ſie nih einaz.

Quàm latè illius terræ terminus, limes, erat,
non relinquebant ne unum.

Irbannen, excludere. Otfr. V. 21, 14.

Nu man uuizinot then man
ther armen ſelidono irban :
Iſt ferro irdriban ſon himile uz,
ther anderemo nimit ſinaz hus.

Si jam cruciatur ille homo
qui pauperes tecto excludit :
Quam procul rejectus à cœlo,
qui alteri rapit ſuas ædes.

Hinc *Irbondun*, vide infr. Bondun.

Bann, proſcriptio Eccleſiaſtica ſive Excommunicatio. Anathema, opponitur der acht, proſcriptioni ſeculari. J. F. Alem. cap. XXV. *Von Bann und Obte. Des verbannen und verechten mannes gezüge mag man wol verwerffen mit rechte in dem biſtume da er inne verbannen iſt, und in dem gerichte da er inne verechtet iſt.* Excommunicati & proſcripti hominis teſtes rectè reprobari poſſunt in eo Epiſcopatu, in quo excommunicatus, & in eo territorio ubi proſcriptus fuit. J. Prov. Alem. pr. *Wan ein man iſt in dem Bann ſechs wochen und einen tag, ſo ſol in der weltlich richter zu acht tun, und wer auch in der acht iſt ſechs wochen und einen tag, den ſol man zu bann tun.* Propter abuſum banni eccleſiaſtici illud non ſemper obſervatum à Judice ſeculari. J. Argent. Lib. 2. cap. 77. *In ſwelre hande Banne der man iſt oder die frowe die unſer burger ſin : das en ſol ime vorme Rate kein ſchade ſin. Man ſol ime ribten in alle wiz als er niht in banne were. Er mag och wol gezuge ſin vorme Rate.*

Bann, Pan, devovere ſeſe.

Fragm. MS. de B. Hiſp. v. 2362. Thargis de Rolando :

Sin

Digitized by Google

Sie bo(v)uet ſcol bitte thar umbe beligen.
Is iſt bitte min pan:
ether ih geletbege al yſpaniam.
Caput ejus hodie hîc circumjacebit:
Hoc eſt hodie ad quod me devoveo:
aut ego deſeram omnem Hiſpaniam.

Bann Waſſer, judicium aquarum. Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. de an. 1320. *Judicium aquarum. darnach hat der Abbet ſechs banne waſſer, der geltent dru zu 30. ſchillingen, ſwer dinne gepbendit wirt ze rehte.*

Bann Wein, I. Vinum cum edicto ſeu interdicto. Liber Salicus MS. Monaſterii Ebersheimenſis Cap. *Judicium vini banniti.* Conſuetudines Lorriaci à du Freſnio laudatæ: *Nullus Lorriaci vinum cum edicto vendat, excepto Rege qui proprium vinum in cellario ſuo cum edicto vendat.*

Tabularium Vindocinenſe Thuani, Charta 105. *Præterea ſuo tempore nemo auſus erat infra banleviam* (banni levatio, interdictio) *vinum vendere, quamdiu Comes ſuum vinum vendere faciebat, quo aut non emendaſſet, aut vinum non perdidiſſet.* Charta de Immunitatibus caſtrimeliandi: *Non licebit mihi vel ſucceſſoribus meis facere bannum vini, niſi per XL. dies per annum, & ſic quilibet hominum meorum toto alio tempore liberè ac ſine aliqua contradictione vendere poterit vinum ſuum.*

II. *Bannwin*, vectigal pro conceſſione banniti vini. Charta conceſſionis Henrici de Stalek Epiſc. Argent. an. 1252. *De vino bannus dabatur, omni anno à veſperis paſchæ usque ad ſex hebdomadas, de qualibet carrata vini una anna, quæ à cauponibus ibidem medio tempore vendebatur.* Jus Argent. L. 1. cap. 18. *Epiſcopi hactenus ſumſerunt theloneum de carbonibus & canabo de conſuetudine, non de jure. Sicut & bannum in vino. den ban von dem wine.*

Bierban, *Broetban*, vectigal de pane & cereviſia vendenda. Conſuetudines S. Audamari apud du Freſn. Gloſſar. B. *Dabunt ſingulæ manſiones de Broetban den. 12. & de Bierban den. 12.* neque confundendum cum *Bierbank.*

Futterbann, vectigal quod ſolvunt quotannis die Futterer, qui fodram vendunt, Hukerbann, propolarum, J. Auguſtan. f. 60.

Appannagium, ſunt qui ad vocem Banni referunt, quaſi dicas *Abbannung*, *abbannete brüder*, fratres abandonati. *Speidel. Schottel. de Ling. Germ. 2. 16. pag. 618.* Perperam. eſt à verbo linguæ Romanæ ruſticæ *Apanare*, ſignificat panem i. alimenta exhibere. *Gloſſar. du Freſne.* Vid. Diſſ. noſtr. de Paragio & Apanag.

BANG, BANK, ſcamnum, ſella.

Fragm. MS. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1109. de Marſilie Rege Saracenorum:

Er geſaz kume uffe thie bang,
ime wart kalt unde beiz.
Vix ſederat in ſcamno,
frigore & ardore obruebatur.

Vdalricus: *Duo ſedilia, quæ vulgò bancos vocant.* J. Prov. Sax. L. 3. Art. 38. *Mulier cum mortua fuerit tempore vitæ mariti, cognata ipſius vicinior, quæ recipit ſupellectilem ſeu utenſilia, relinquet lectum ornatum*

marito, ſicut fuerat tempore uxoris, & menſam ornabit menſali, & bancum ſeu ſcamnum pulvinari, ac ſedile cuſſino. Germ. *ſeine banck mit einem pfüle, und ſeinen ſtul mit einem küſſen.* Unde patet, Bancum propriè dici ſedile longius, quod plures unà ſeſſores capit, ut rectè obſervavit du Freſn. in Gloſſ. hîc.

Bank, Gerichtsbank, Richterſtul, Judicium, tribunal. Weichbild cap. XX. *Er ſol komen zu rechter Dingſtat und vor die Bencke.* In MS. meo: *komen in die gebogitte Dingkbancke.* Gloſſ. Jur. Feud. Sax. cap. XXXI. *Zu diſer gab iſt not, das der man komme fur die vier Beuke, ob es zu Landrecht iſt: oder vor den Herren und vor ſeine manne, ob es zu Lehnrecht iſt.* Et mox; *So findet man im zween* (boten) *aus der Banck und zween dingpflichtige.* Conf. du Freſn. Gloſſ. hîc.

BANKART, nothus, illegitimus, à ſcamno, quod legitimo thoro opponitur. q. d. non ex thalamo, ſed ex ſcamno oriundus. Formula vulgaris loquendi de notho: *Sein vater iſt mit ſeiner Butter von der Banck gefallen.* Vid. & *Baſtart.*

BANKET: convivium. *Banquetiren*, epulari. Vetus mos Francorum, remotâ menſâ, in ſcamnis inebriari, Gregor. Turon. Lib. X. c. XXVII. *Invitatis ad epulum multis, bos tres in uno fecit ſedere ſubſellio: cumque in eo prandium elongatum fuiſſet ſpatio, ut nox mundum obrueret, ablatâ menſâ, ut mos Francorum eſt, illi in ſubſellia ſua, ſicut locati fuerant, reſidebant: potatoque vino multo, in tantum crapulati ſunt; ut pueri eorum madefacti, per angulos domûs, ubi quisque corruerat, obdormirent.*

BANC, ſcamnum pro menſa. *Mezgerbanck*, Bancha Macellarii ad vendendum, *Gloſſ. du Freſn. voc. Banc. Carnifex qui habet ſcamnum:* id. voc. Scamn. Gregor. Turon. L. V. cap. 7. *Ad dextram ejus* (Chilperici R.) *Bertbrandus Epiſcopus, ad levam vero Ragnemundus ſtabat; & erat ante eos ſcamnum pane deſuper plenum cum diverſis ferculis.* Conf. Caſeneuve *Orig. L. Gall. voc. Banqueter.* Salmaſ. de Uſur. pag. 511. *Bancarii dicuntur nobis qui Veteribus Trapezitæ & menſarii. Hinc menſæ in foro poſitæ non adſidebant, ſed inſidebant nummularii: Ideò non ſolum menſæ, ſed etiam ſcamni vel ſedilis habuit nomen.* Inde *Banquerot*, *banqueroute.*

BANSEN.

Gothis *Banſta*, horreum, Matth. VI, 26. Luc. III, 17.

BANT, BANTON, vincula. *Binden*, ligare.

Otfr. III. 12, 77. Salvator ad Petrum:

Gibint then man mit uuorton,
ther ſtante ſo in then banton.
Liga hominem verbis,
qui perſtat ſic in vinculis (peccatorum.)
[Melius. Et *ille ſtabit ita* (ut voluiſti) *in vinculis.* Scherz. in Not. ad h. l.]

Idem IV. 22, 28. de Barraba:

So lag er thar in banton.
Sic jacebat iſte ibi in vinculis.

[Tatian. 185. 10. *Buntun inan.* ligaverunt eum ſcil. Jeſum. conf. ſupra *Band* & infra *Pant.*]

[*Pantirum*, *Charchela*, ergaſtulo. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

Bandt, canis paſtoralis, H. Jun. Nomencl. pag. 558. Kilianus : *Bandhond*, *Canis vinculis aſſuetus* : & *Canis pecuarius*, *paſtoralis*.

[BAR *givuet*, *giuvetun*, jugis boum. Gloſſ. Monſeenſ. p. 329.]

I. BAREN, *Beren*, ferre, portare, ſuſtollere, *empor heben*, quod vocabuli inde reliquum quaſi *ent-bar* : item *Borkirch*, Lettner.

ASax. Luc. VII, 12. *tha wæs thær an dead man geboren.* tunc inde mortuus homo portabatur. ℣. 14. *tha æſtodon tha the bine bæron*, tunc ſubſiſtebant qui eum portabant.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Par*, attulit. pag. 343. *paren*, exertum. p. 339. *mit parentemo*, extento collo. p. 332. *pari*, faceret. p. 333. *peran*, ferre. p. 388. *perent*, protulerint. p. 387. proferunt. p. 388. reddunt. p. 392. adferent. p. 396.]

Berit thie [in noſtra edit. *Birit die*] *bluomen*, fert flores, *Willeram. in Cant. II.* 1. p. 20. *Siu thie ſconen ande thie* [unde die] *ſuozen epbela bired.* [epfele biret] illa pulchra & dulcia poma fert, id. II. 3. p. 23.

Notk. Pſalm. I, 3. *pirig poum guotero uuercho.* ferax arbor bonorum operum.

Vid. infra *Beren*, exhibere.

Hinc compoſitum *Gebaren*, hodie *ſich gebærden*, ſeſe gerere. J. Feud. Alem. c. XLIII. Rubrica : *Wie der Man ſol ſprechen und gebarn* (al. geborn, al. geparn) *ſo er ſin lehn entphohen ſol.* i. quibus verbis & geſtibus vaſallus inveſtituram impetret.

Gebare, *Gebære*, geſtus. Willeram. in Cant. Cant. V. 13. p. 101.

[Anglo-Saxones quoque *gebær*, dicebant, à *bæran* gerere, pari prorſus notione atque origine, qua peculiaris uniuscujusque hominis agendi modus latine *Geſtus*. Gallice *comportement*, Anglice *cariadge* nuncupatus. Jun. Not. ad h. l. p. n. 43.

Carm. MS. de Bell. Hiſp. ℣. 959.

Er vlob mit theme gebere,
ſam ther gote Muzere.
Volabat eo geſtu,
ùt bonus Muzare.

Muza Arabum Dux, qui Hiſpaniam domuit, unde *Muzere* Duces Arabum. Vid. infr. Muzere.

Idem Carmen ℣. 3666.

Ih ſah in in then gebaren,
thaz wolde wanen,
Er ſcolte Rolanten erſlagen.
Videbam iſtum in tali geſtu,
ut arbitrarer,
Velle Rolandum occidere.

Idem ℣. 4080.

Egeslih waren ſine gebare.
Er tete ſam ther gote rutare.
Truces erant ejus geſtus,
Agebat ſicut bonus ruptarius. h. e.
colonus inutilia exſcindens.

Gloſſæ MSS. ASax. *Habitudines*, *geberu*.

[*Giparida*, ſpeciem. Gloſſ. Monſeenſ. p. 374. *Frourun giparida*, lætiores habitu. p. 402.

Bara, baare, feretrum. Otfr. IV. 35, 27.

In erde odo in bara.
In terram vel in feretrum.

Idem ib. c. 26, 38.

Sie ſcrigtin ſon theru baru.
Proſilierunt è pheretro.

[Tat. de Chriſto XLIX. 3. *biruorta thia bara.* tetigit loculum. (Juvenis Nainitici.) Notat autem Palthen. *Bara* proprie non loculum, ſed feretrum Germanis notare. p. 369.]

Gloſſar. Saxonic. antiquiſſimum P. Pithæi : *Baar*, *feretrum.* Unde non malè idem vir doctiſſimus derivat : *Bargima*, *νεκροφόρος*. ut eſt in Gloſſis Græco Latinis. Vid. voc. *Ginnen.*

[Gloſſ. Monſeenſ. *in parun*, in lecticis. p. 336. *para*, geſtatorium. p. 405.]

Gloſſæ MS. ASax. *Baer*, *baſterna*. i. bare, trage.

Baarrecht, jus feretri, vel judicium feretri, quod habetur contra homicidam præſente occiſo in feretro jacente, ubi probatio per cruentationem vel ſanguinis è cadavere fluxum. Vid. Wehner. h. Schottel. de Jur. Sing. c. 3.

Inde *Reiteborn*, lectica, Königshov. Chron. c. 2, 67.

Sciltpor, armiger, ſcutifer propriè, Paul. Warnefr. l. 2. de geſt. Longob. c. 14. 28. *Regis Scilpor h. e. armiger & collectaneus erat.* Vide de horum generibus H. Speelm. in Gloſſar. *voc. Armiger.*

II. BAREN, Gibaren, conferre.

[*Offenbabren*, ita ipſe Schilterus Not. ad Otfr. II. 21, 36.]

Otfr. II. 21, 36. de modo orandi :

Thaz iz Got gibare.
Ut id DEUS conferat, quod petitum.

[In utroque Cod. MSC. Vindob. & Vatic. pro *gibare*, legitur *gibore*, Inde hunc verſum ita reddit Scherzius in Not.

Ut Deus id exaudiat.]

Idem I. 18, 3. de muneribus Magorum :

Ih ſagen thir thaz in uuara,
Sie mohtun bringan mera :
Thiz uuas ſus gibari,
theis geiſtlichaz uuari.
Ego dico tibi revera,
poterant offerre plura :
Hoc erat ita congeſtum,
quòd myſticum eſſet.

[*Hoc ita fuit geſtum,*
Ut ſpirituale eſſet.

Ita duos ultimos verſus reddendos cenſet Scherz. in Not.]

III. BAREN, *Beran*, ferre in utero, procreare. *In beran ſin*, in pariendo eſſe, puerperam eſſe, Otfr. I. 8, 6.

Birit, Otfr. II. 23, 29.

Ubilboum birit thaz
thaz imo iſt io gislahtaz.

i. Ma-

Digitized by Google

BAR.

i. Mala arbor gignit id,
quod ſui eſt generis.

Unde *Beermutter*, uterus. *Beerhaft und ſwanger*, J. Feud. Alem. c.

Berig, *Pirig*, fructifer. Notker. Pſal. I. ℣. 3. *der iſt pirig pomm guotero uuercho. unde fram diehent allu, din der bomm biret.* i. illa eſt arbor fructifera bonorum operum. & valdè proſperabuntur omnia, quæcunque arbor procreat. Idem Pſal. LI, 10. LXVII. 17.

Birigen, fœcundare. Notk. Pſalm. XXXII, 6. *die erda beregenot und gebirigot uuard.*

Berig, Nom. Propr. Regis Gothorum, Jornand. de Reb. Get. c. 4. 39.

Unbarig, *unberenti*, ſterilis. Tatian. 2, 2. *Eliſabeth uuas unberenti*, Eliſabeth erat ſterilis.

[Compoſitum eſt ex particula *Un*, & *beran*, parere, quod eſt ap. Otfr. I. 5. 45. *thu ſcalt beran*, paries. Eſt ergo *unberend*, non pariens, non paritura; Sic Otfr. I. V. 118. Eliſabetham noſtram, *reves unberenta*, corpore ſterilem, & ASaxonicus interpres Luc. 1. 7. *unberente*, appellat. Palthen. Not. ad Tat. p. 280.]

Cantic. Cantic. IV. 2. *iro nehein iſt unbarig.* ſterilis non eſt inter eas.

Umbera, ſterilis, Otfr. IV. 26, 74.

Thiu kindes umbera ſi.

Quæ liberos parere inhabilis ſit.

Unberebafti, ſterilitas, Notk. Pſalm. XXXIV. 12. XLV, 5.

Unbirgi, ſterilitas, Notk. Pſalm. XXXIV, 13.

IV. BAREN, generare, gignere, de utroque parente, patre quoque. Otfr. III. 20, 180.

Sulih ſo uuir uuarun,
thaz uuir nan blintan barun.

Hi tales fuimus,
quum nos eum cœcum genuimus.

Pſalterium MS. M. Pſ. 2. *Unſir herre ſprach zu mir : Mein ſun biſtu. ich gebar dich hude.*

Notker. in Symb. Athanaſ. ℣. 29. *Er iſt Got er uuerlte geborner ſone thes Fater uuiſte, unde iſt menniſco hier in uuerlte geborner ſone dero muoter uuiſte.* DEUS eſt ex ſubſtantia patris ante ſæcula genitus, & homo eſt ex ſubſtantia matris in ſæcula natus. Chron. Friburg. in Brisgov. p. 5. adjectum Chronico Königshov. *Herzog Fridrich gebar mit ſeinem gemahel zween ſune.*

Barn, infans. *Parn*, *Bârno*, filius.

[Tat. II. 6. *Manage Iſraheles barno :* multos filiorum Iſrael. Ad quæ verba ſequentia notat Palthen. Primitivum eſt *bar*, quod Gothis virum notat, uti videre eſt in Leg. Norweg. c. 48. tit. *Landzleie*, ubi expeditio virorum *baritoug*, vocatur. Atque inde eſſe vocabulum *Baronis*, quod virum, præſertim militarem, ſignificat, ut & Hiſpanorum *Varon*, ex Loccenio Antiq. Sueo Goth. p. 88. patet. Quod autem vir doctiſſimus ſubjungit, dicta voce Hiſpanica, non quemvis, ſed egregium præſtantemque virum denotari, id probari non poteſt, contrarium ejus apparet ex *Didaci de Rojas problem. de Philoſ. mor. p.* 28. ubi nomen *varon*, pro mare in genere uſurpatur. A *bar* factum diminutivum *barn*, puer maſculus, quod habet Junius in Gloſſar. ubi adductis omnibus Codicis Argentei locis ſignificatum hunc obtinere probat, excepto unico Marc. V. 39. quo de fœmella idem uſurpatur. Idem de Teutonibus priſcis Vulcanius in Comment. in ling. Get. pag. 65. obſervat. Factum vero deinde eſt, ut promiſcue pro utriusque ſexus infantibus vox ea acciperetur, id quod hodienum Sueci atque Islandi faciunt. Scoti quoque & Angli boreales *bairn*, eodem ſenſu dicunt. Huc quoque AS. *bearn*, filius, filia pertinet. vid. Benſon in Compoſ. conf. & Goldaſt. in Parænet. §. 34. Hæc Palthen. Not. ad Tat. p. 288. ſq.]

Otfrid. I. 13, 20. de S. Maria:

In ira barm ſi ſasta
Barno beziſta.
In ſuum ſinum poſuit
Filium optimum.

Kero : c. 7. *ubar parn mannon :* ſuper filios hominum.

Bibarne, progeniti, Otfr. I. 6, 30. *Fordoron bibarne*, majores, ante geniti, Otfr. I. 5, 15. [Cod. Vind. habet *bibarna*. Videtur autem Scherzio *thie fordoron bibarna*, idem eſſe ac Majores cum liberis, ut *Bibarna* duo ſint vocabula, *barn*, liberos notet, præpoſitio autem *bi*, cum, ſignificet ut ap. Otfr. II. 8. 9. *bi then uuin*, cum vino. Eadem ratione Otfr. I. 6. 30. exponi poſſe. vid. Not. Scherz. ad Otfr. I. 5. 15.]

[*Parn*, Rabano Mauro in Gloſſ. eſt infans utriusque ſexus. *Capar*, edidit, *gebar*. vid. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 150.]

Ungeborn kint, cæſar, Königshov. Chron. Schnittling.

Burt, generatio.

Natura, Notk. Pſalm. LXX, 20.

Afterburt, ſecundinæ.

Abirburte, regeneratio, baptismus, Notk. Pſal. LXXXII, 11.

Anaburt, natura, Notk. Pſalm. XXI, 1. ſuprà A. & Pſalm. LXXXVII.

Chumbarre, Vid. Chunn.

Ebenburt, æqualis generatio.

Ebenburt J. Sax: eſt quadruplex, prima ſpecies oritur ex jure Scabinatus, altera ex jure Miniſteriali & officio infeudato, tertia ex ſervitute, quarta ex equeſtri dignitate, vide Gl. Germ. in lib. 3. a. 73.

Einborn, unigenitus, Notk. Pſalm. LXVIII, 36.

Erisporinni, primogenitura, Notker. Pſalm. XLVI, 5.

Erdpurno, terrigena : &

Erdpurtigen, terrigenæ, Notk. Pſal. XLVIII. 3.

Geburt, natio, Notk. Pſal. LXXII. 15. *die geburt dinero Chindo*, nationem filiorum tuorum.

[*Gipurti*, ſexu. Gloſſ. Monſ. pag. 392. ortus. pag. 393.

Gipores, propagationis. pag. 388.]

Bar, *Par*, art. Tyrol. Scot. pag. 278. *von meniger par.* Idem pag. 279. *von ſüſſer par*, de genere dulci, de Maria Virgine.

BAR.

[*Chind arperanti*, partu edens. Gloss. Monf. p. 405.]

Erborane, geniti, regeniti. Otfr. II. 2, 60.

Si uuarun ér firlorane,
Nu fint fon Gote erborane.
Erant antea perditi,
Nunc funt à DEO regeniti.

Fureburtig man, regenitus homo, continens, Notk. Pfal. XXXII. 16. Vid. in. F.

Irberen regenerare. Otfr. II. 12, 62.

Niſt ther in himilrichi queme,
ther Geiſt ioh uuazar nan nirbere.
Non eſt qui in regnum cœlorum venit,
Spiritus & Aqua ipſum nſ regeneret.

Weſteparn, ſapientes nati, Vid. inf. *wis* intellectus.

V. Facere, generatim.

Fride beren, pacem facere. Liber Salic. MS. Monaſter. *Vid. ſupra Voc. Aſeze.*

BAR, Adjectiv. liber, frey. *Barono*, liberorum: Ker. Fr. Jun. ad Tatian. III. 7. & ad Keron.

Barigildus, Francus homo, liber homo gentis Francicæ. Capitular. Karoli Calvi Regis An. 864. c. 32. *Ut conlimitanei & vicini Comites in una die, ſi fieri poteſt, mallum non teneant - propter FRANCOS homines & Advocatos, qui ad utraque malla non poſſunt occurrere. — Et ipſe ſic mallum ſuum teneat, ut BARIGILDI ejus, & Advocati qui cum aliis Comitatibus rationes habent, ad ſuum mallum occurrere poſſint.*

Barigildos hîc interpretatur Sirmondus Apparitores Comitis, fundamentum interpretationis videtur arceſſere ex eo, quod apud Italos vocentur hodie *Barigelli* principes apparitorum. At ſolidiſſima interpretatio videtur arceſſi ex ipſo textu Kapitularis, in quo qui primò *Franci homines* dicti, Advocatis juncti, in fine repetito vocantur *Barigildi*, iisdem iterum adjuncti: igitur iidem ſunt Franci homines & Barigildi, diverſi ab Advocatis. quos Innoc. Cironius (quem Du Fresne in Gloſſar. hâc voce, laudat) confundit cum Barigildis. Barigildi itaque hîc dicuntur Subditi Regni Francici, vox *Gildi* à neceſſitate præſtandi ſubditum denotat, vox *Bari* liberum ſubditum, non conditionis ſervilis, ſed qui in Mallo Comitis perſonam ſtandi habuit. Ratio autem Legis hujus opidò patet, quod, ſi duo Comites vicini eodem die Mallum haberent, contingere ſolitum, ut tam ipſi Franci in uno mallo actoris, in altero rei vel teſtis perſonam ſubire deberent, quàm & Advocati utrobique clientium rationibus inſervire deberent, quod quum ſine impedimento juſtitiæ fieri non potuerit, remedium hoc Kapitulari quæſitum fuit.

Barſcalk, libertus, manſi barſcalkorum ſeu Parſcalcorum diverſi à manſis ſervorum ſive ſcalcorum, exempla ſcriptorum Latinorum plura exhibet Du Fresne Gloſſar. h. v. Et ſimpliciter

BAR.

Barus, libertus, medius inter ingenuum & ſervum, L. Alem. c. 95. ubi fœmina ingenua, lita, barus & ſervus contradiſtinguuntur; ubi Du Fresn. in Gloſſ. malè pro viro quovis accipit.

Barton vox Angl. Sax. terra dominica, reſervata Domino, libera à canone & cenſu. *H. Speelm. & du Fresne. h. v.*

Bartæ, boſci, terræ incultæ: hodie *Blöſſen*, Vid. du Fresn. Gl. v. B.

Haubet pari, calvitium, i. e. caput apertum, ſine capillis. Notk. Pſal. XLIII. 1.

Perich, perichkibilla, calvaria, Notk. Pſal. CV. 19.

Berlich, apertus, *berlicher mutwill*, aperta, manifeſta malitia, Chron. Königsh. p. 857. & 891. 980. 1073.

Nah pariro ſcrifte, ſecundùm literam, apertam. Notk. Pſal. CIII. 5.

BAR, Subſtantivum, idem quod Superior, Dominus, herus, & generatim Vir.

Otfr. I. XI. 25, 26. de Auguſti Imp. Edicto Cenſûs:

Burg'ni ſi thes uuenke,
Nob baru thes io githenke.
Urbs nulla ſit hoc declinans,
Nec procerum quis id cogitet.

[Pro *baru*, ſive *bar*, ut T. I. noſtri Theſauri exhibetur, *barn* legi debet, ſecundum Cod. MSC. Vind. & Vatic. quæ vox proprie filium denotat: interdum vero in genere pro homine uſurpatur (vid. notata ad vocem *barn*) hinc *Gomnanbarn*, maſcula proles, ap. Tat. VII. 2. Verſus igitur. 26. ita vertendus:

Nec hominum *ullus cogitet.*

Judice Scherzio in Not. ad h. l.

Hinc *Baronum* dignitas denominata, de qua Du Fresn. [Conf. ê Palthenio notata ad *Barn.*]

Lex Alem. c. LXXVI. *barum aut fœminam.* ubi Gl. MS. adjicit: *i. virum.* Vid. Du Fresne Gl.

BAR, quicquid fert tellus, fructus. Reliquum in *Urbar*, fructus, reditus, quod vide in V. q. d. ertrag: was das gut uber ſich barit, ſicut dicitur Eſa. XXXVII. 31. de domo Juda: *Radicem deorſum, & faciet fructum ſurſum.*

BAR, *berend*, apertum manifeſtum, offenbar, quaſi quod *empor* in altum tollitur. Otfr. III. 7, 110.

Thaz man iz leſe thare,
gihaltan io bare.
Ut legatur ibi,
conſervatum manifeſtum. (apertè)

[Cod. uterque Vindob. & Vat. non habent *jo bare*, ſed *bi jare.* II. 4. 86. habetur. *bi jaron.* Scherz. Not. ad Otfr. III. 7. 110.]

c. XX. 42.

Unz ih bin hiar in uuorolti,
ſo bin ih lioht berunti.
Dum ego ſum hîc in mundo,
ſum ego Lux manifeſta.

Bac-

Digitized by Google

BAR.

Bac-Berend, latro manifestus. Vid. Bac. Hinc *Beren*, exhibere, vid. Infr. suo loco.

It. *Abere murdrum*, *Ebere murdrum*, æbere, homicidium manifestum, in LL. Anglo-Saxonum. LL. Henrici I. c. XII. *Ex his placitis quædam emendantur centum solidis, quædam Wera, quædam Wita, quædam non possint emendari, quæ sunt Husbreche, & Bernet, & Openthef, & Eberemorth.* Ubi recensentur crimina majora, quæ majori pœnâ, quàm mulctâ & wergeldo puniantur, ut pacis fractæ domesticæ, Incendii, furti manifesti, & manifesti homicidii. Hinc in iisdem

Abarnare, manifestare, cap. LXXV. & XCI. *abarnare murdrum*, homicidium manifestare, i. e. homicidam.

Bairth Gothis manifestus, clarus, splendidus. Alemannis

Berth, & *Brecht*, Adelbert, Albert, Albrecht, Obrecht, i. nobilitate clarus, inclytus. Vid. *Beracht.*

Beorht & *Briht* Anglo-Saxonibus Lucidus, Luc. XI. 34.

Beorhtneſſe, *Brehtneſſe*, claritas, Joh. V. 41.

Huc *Barta*, celtica vox, quam Du Fresne interpretatur *Sylvæ speciem.* potius partem dixerim, quam hodie vocamus eine blösse in einem walde. Charta ab ipso allegata an. 1238. *Terras cultas & incultas, videlicet & Boscos & Bartas.*

Irbaren, manifestare, profiteri, offenbaren, Notk. Psalm. LXVIII. 6.

Firbaren, abscondere, declinare. Otfr. I. 20, 63.

Thaz uuig er ni firbari
in thiu fin zit uuari.
Prælium non declinavit
cum tempus suum venit.

Idem V. 17, 15. de extremo die:

Zi uuizzane is firbari
uuar thiu zit uuari.
Ad sciendum illud abscondidit
quando istud tempus esset.

Verbarren, arestare. Königsh. Chron. cap. V. §. 76. *Do verbarrete men die Juden in der Juden-Gasse und satte gewefnete liute do.* i. Arestabantur tunc Judæi in platea Judæorum positis ibi armatis hominibus. Magis tamen est, ut ad Barr, sparren, barra, referatur.

Bar in Compositione, terminatio correspondens Latino OSVS & Græco ὠδης, denotans habitum aut copiam aut consuetudinem.

Krigebar, bellicosus, Königsh. Chron. c. II. 114. Reyserbar, p. 893.

Lasterbarig, criminosus, *Unlasterbarig*, irreprehensibilis, Otfr. III. 17, 132.

Afur zalta in Drubtin thaz,
thaz er ist liobt iruuelitaz,
Job finero dato
unlasterbarig thratò.
Porrò dixit eis DOMINVS hoc,
quod ipse esset Lux electa,

BAR.

Et suis operibus
irreprehensibilis omnino.

Sagibaro, Vid. Mal, Mallus.

BARCO, Vark, porcus, porca. Lex. Sal. tit. 2. §. 18.

Barco anno meo anitheota, porcus majalis sacrifus. h. e. porcus in Mense Majo consecratus, sacrificus. Sed *anitheota* videtur emendandum in *uuitheota*, wihen est consecrare, sacrificio dedicare. Mensis Majus est tempus castrandi porcos. Cæterum etiam Romanis dictum *Ver sacrum*, pecus quod natum est inter Calendas Martii & pridie Cal. Maji. *Livius Lib. XXXIV.* Vide Jo. Harduin. *Not. in Plin. Tom. I. pag.* 400. & Inf. *Ber.*

BARC, *Barg*, ramus. Lex Salica c. LXIX. *Siquis hominem de bargo vel furca sine voluntate judicis demiserit, mille octingentis denariis, qui faciunt solidos XLV. culpabilis judicetur.* Glossæ Pithœanæ: *De bargo, i. ramo.* Tacit. de M. G. cap. XII. 2. *Proditores & transfugas arboribus suspendunt.* Quod ex vetusto Gl. Sax. addit: *Baar, feretrum.* huc planè locum non invenit, vide supra *Bara.* Verum conferenti L. Salicæ §. seq. *Si quis hominem de RAMO &c.* facilè apparet, Bargum non esse Ramum, & pœnam quoque esse diversam. Magis itaque est ut intelligatur locus judicii, parcus publicus, *die Gerichtsstat*, in quo esti Furca.

BARRIG, Parricus, Parcus, Locus ramis vel palis contextus, conseptus. Lex Ripuar. Tit. 82. §. 2. *Siquis peculium alienum in messe apprehensum, ad parricum minare non permiserit, XV. Solid. culpabilis judicetur.* Lex Werinorum & Angliorum, T. VII. §. 1. *Qui gregem equarum in parco furatus fuerit, &c.* Cowellus JC. Anglus: *Parcus publicus est, area in quolibet feudo seu manerio circumseptus, in quo animalia damnum frugibus aut fructibus terræ quibuscunque facientia includuntur, donec de damno per Dominum satisfiat.* Vid. *Glossar. Du Fresn. Parcus*, & infra *Berse.* & *Barre.*

Parg, septum DEI. Notk. Psalm. XXXVI. 9. *uzzer dero Gotes parg werdent sie ferstozzen.* i. extra septum DEI exterminabuntur.

BARDVS, Cantor, Musicus, Celtis. Lucanus L. I. B. C.

Vos quoque qui fortes animas, belloque peremtas
Laudibus in longum vates dimittitis ævum,
Plurima securi fudistis carmina Bardi.

ubi Sulpitius annotavit, Bardum Linguâ Gallicâ olim Cantorem significasse. Ammian. Marcellin. Lib. XV. *Per hæc loca hominibus paulatim excultis, viguere studia laudabilium doctrinarum, inchoata per Bardos, & Eubages, & Druidas. Et Bardi quidem fortia virorum illustrium facta heroicis compositа versibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt.* Strabo Lib. IV. Βάρδοι μὲν ὑμνηταὶ καὶ ποιηταί. Conf. Diodor. Sicul. L. V. Athenæ. Lib. VI. Boxhorn. *Orig. Gallic. pag.* 17. Tacitus de Mor. Germ. c. 3. *Sunt illis* (Germanis) *hæc quoque carmina, quorum relatu quem BARDITVM* (al. Barritum vel *Baritum*, quod à Baeren tumultuari, ineptè

ineptè deducit Annotator Willerami p. 105.) *vocant, accendunt animos, futuræque pugnæ fortunam ipſo cantu augurantur. Terrent enim, trepidantve, prout ſonuit acies. Nec tam voces illæ, quàm virtutis concentus videntur. affectatur præcipuè aſperitas ſoni, & fractum murmur, objectis ad os ſcutis, quo plenior & gravior vox repercuſſu intumeſcat.* Julianus Imp. in Miſopog. pr. Boxhorn. Lex. Britannico-Latin. *Bardd, Poëta, Propheta, Bardus. Bardas, Hanes, Hiſtoria. Poëtica. Barddoneg, Poëtica, poëſis, poëma, carmen. Barddoni, Poëta. Barddoniaidd, Poëticus, Barddoniaeth, ars Poëtica.* Iſaac. Pontan. Gloſſ. Celt. *Baren, clamare.* Vid. Cluver. *L. I. Germ. antiq. c. LI.* qui plura auctorum loca cumulavit. Morhov. de Poëſ. Germ. P. II. c. 6. ſq. tradit BARR ſignificare carmen. H. Valeſius *ad Ammian. Marcell. pag.* 94. aſſimilat Bardos Scurris Romanorum & Mimis, ſive Joculatoribus. Certè conjunguntur quandoque. Rogerus Hovedenus in Richardo I. *Hic ad augmentum & famam ſui nominis, emendicata carmina, & rhythmos adulatorios comparabat, & de Regno Francorum Cantores & Joculatores muneribus allexerat, ut de illo canerent in plateis: & jam dicebatur ubique, quod non erat talis in orbe.* Jo. Camerarius *in Vita Georgii Princ. Anhalt. p.* 6. mentionem veterum Bardorum faciens, addit: *Quum nunc quoque vulgares iſti hujus generis circulatores GABBARDI vocentur, quod nomen muneris exſpectationem* (Gabe warten) *ſignificat: nam ab iis, quos vel laudarunt vel exhilararunt jucunda recitatione, communiter donari iſtos, adhuc in moribus noſtris eſſe conſtat.* Mihi tamen Bardi honeſtiores fuiſſe videntur, ſeriis magis exerciti, quàm jocis aut adulationibus. Duravit hîc mos diu, etſi nomine Bardorum extincto. Annales Argent. MSS. fol. 860. de Ruperto Epiſc. Argent. Duce Bavar. intrante urbem Argent. An. 1449. & convivio exhibito inaugurationis: *Es gingen auch vor dem Tiſch acht Poëten, die hatten ire Reimen und Sprüche, waren auch bekleidet wie die Propheten, Hatten auch in iren henden allerley Seytenſpiel, und ſpielten vor dem Tiſch.*

[Plures auctores, qui, ad Bardorum, Celticorum quondam Literatorum & Poëtarum, hiſtoriam ac etymon ſpectantia tractarunt, poſtquam allegaſſet Diecmannus, craſſam Joh. Bodini, quam Method. Hiſt. c. 9. p. 323. 325. prodidit linguæ Teutonicæ priſcæ & hodiernæ inſcitiam, taxat. Scripſit autem ille *Germanis bardi nomen hoc tempore ſacerdotem notare*; Aliquot etiam inde nomina propria deduxit. *Hinc*, inquiens, *Dagobard, heroicus cantor, vel Poëta. Sigebard, victor Poëta: Albard ſtrenuus Poëta; Robard, rubus Poeta: Atque hinc Lombardi & Longobardi, Germani heroicum ſacerdotem rubeum ſacerdotem interpretantur; ſunt enim Langones & Bardi finitimi populi.* Sed hæc omnia falſa ſunt, & quod ad terminationem nominum propriorum attinet, eam non à *Bardis*, ſed à *berat* derivandam eſſe, infra voc. *Beraht* oſtendetur. Merum quoque commentum ſapit, quod idem, Latinos à noſtris *Bardis*, quia ipſis Poëtæ inepti & barbari videbantur, homines impolitos & ſtupidos, *bardos* appellaſſe ſcribit. Una quidem vox *bardus* eſt, quæ & Latinis *ſtultum*, & Celtis *Poëtam* notabat, ſed uti ſignificationis, ita & originis longæ diverſiſſimæ, quam altera Græcis, altera Gallis debebat. Quod accurate diſtinguens Feſtus p. 48. *Bardus*, inquit, *â tarditate appellatur: trahitur autem â Græco, quod illi βραδὺς dicunt. Bardus Gallice cantor appellatur, qui virorum fortium laudes canit, â gente Bardorum.* Hæc Feſtus. Quomodo vero etiam Celtica *Bardi* notio, alteram latinam generare potuit? cum illa ſerius demum Romæ, ex quo cum Gallis & Germanis bella gerere cœpit, innotuerit, (neque enim anterior ulla ejus in Rom. Scriptoribus mentio fit) hæc vero multis ante Seculis, jam inde à Cœcilii antiquiſſimi Comici, quem primum teſtem Feſtus excitat, in Latio fuerit recepta? Hæc Diecmannus. Spec. Gloſſ. p. 54. ſqq.]

Ab his origo *der Meiſterſänger*, quorum cum vetuſtiſſimum Collegium hîc Argentorati ſit, nihil tamen antiquius ex illo obtineri potui, niſi, quæ hîc ſequuntur:

Extract *aus der* Tabulatur

Der Löbl. Geſellſchafft des Meiſter-Geſangs zu Straſsburg.

Die erſten XII. Meiſter und Dichter aus Teutſchland, welche zu Pavya vor Keyſer Otto dem Erſten und Bapſt Leo dem VIII. ſeind verhört worden, auch mit ihrer Prob und Compoſition *berühmt beſtanden; Daruff ihnen Kayſer Otto und Bapſt Leo Brieff und Siegel geben, und Sie mit einer güldin Cron verehrt, darumb ſie ſingen ſollten, und ſolche Kunſt im gantzen Römiſchen Reich Teutſcher* Nation *ausbreiten ſollten.*

Die Erſten zwelff Meiſter.

1. *Heinrich Frawenlob zu Meintz*, Theol. Doct.
2. *Heinrich Müegling zu Maintz*, Theol. Doct.
3. *Klingesuhr, der VII. Fryen Künſte* Magiſter.
4. *Der ſtarcke Popp, der VII. Fr. Künſte* Magiſter.
5. *Walther von der Vogelweyd, ein Lant-Herr im Land zu Böhem.*
6. *Wolffg. Robn* (Wolffram) *ein Ritter von Eſch(ſt)enbach.*
7. *Ludwig* (Conrad) *Marner ein Edelmann* (aus Schwaben) *hat geſchrieben: Propheten-Tantz.*
8. *Bartholt Regenbogen ein Schmidt zu Maintz.* (al. Ulm.)
9. *Der Römer von Zwickaw aus Meiſſen.*
10. *CONRAD von Würtzburg, ein Geiger am Hof.*
11. *Der Cantzler ein Viſcher aus der Steier-Marck.*
12. *Der alte Stoll, ein Seiler.*

Meiſter und Nach-Dichter.

Heinrich von Effterding, ein Schuſter. Bürger zu Eiſenach. (Monatl. Unterredung, pag. 915. An. 1691.) *ſcripſit Lange Morgenröthe.*

In

Digitized by Google

BAR.

In Nürnberg.

Hanſs Sachſs ein Schuſter.
Cuntz Vogelgeſang.
Conradt Nachtigal.
Der Ortel, der Neidhart, &c.

Integrum grande ſatis volumen MSC. in Bibliotheca Academiæ Jenenſis VALENTINI VOIGTII, Civis Magdeburgenſis, Illuſtriſſimis Saxoniæ Ducibus An. 1558. dedicatum, aſſervatur, quod ex hujusmodi rhythmis Bardorum conſtat: In præfatione autem ortum & primos hujus artis Magiſtros refert. Integram præfationem Tenzelius Colloquiis ſuis Menſtruis Anni 1691. p. 931. inſeruit & hoc volumen recenſuit. Placet igitur è laudata præfatione ſequentia referre.

Alſo hat auch GOtt bey Keiſer Otten dem Irſten noch Chriſti geburt Newnhündert Sechtzigk Jar die Hochlobliche vnnd holtſelige Kunſt des Tewtſchenn Meiſtergeſangs ann tagk geben. — — Und wurden die Irſtenn vier genent Herr Pitterolffe, der Hoffgart, der Sigeler, vnnd der Alt Siegbart. Noch ynenn ſinndt komenn der Graff von Helderungk, Peter Zewinger, Herr Friderich vonn Schunenburgk, Graff Hermenn vonn Barburgk, der Sieber.

Die 12. alten Meiſtere.

1. *Heinrich von Affterdingk.* 2. *Der Romer zw Zerpigka Sigmar der Weiſe.* 3. *Der alte Stoll.* 4. *Herr Wolfferam vonn Eſtebach, Hertzogk Otte vonn Oſterreich, der vngelart Tugendhafft Schreiber.* 5. *Der Starcke Bopp.* 6. *Der Regenboge zw Ulm.* 7. *Der Cantzler.* 8. *Herr Frawenlob Ein Doctor zw Mentz, der Erupott, der Ramſlant, Cuntz Baſt.* 9. *Der Edle Marner, Hertzogk Leoppolt, der Meiſner, der Joringer, der Erntreiche, Hentz Schuler, Herr Petter Wolff, Peterleinn Sachs, Wentzel vonn Bebem, der Pfaltz vonn Strasburgk, der Junge Stoll, Romter von Biber, der Polſter, der Molcke.* 10. *Herr Curdt von Wirtzburgk.* 11. *Clingeſor Einn Doctor.* 12. *Herr Walter vonn der Vogelweidt Einn Ritter, Cuntz Bremberger, der Münch von Saltzburgk, Bruder Werner, Kungkleinn vonn Strasburgk, Cuntz Herter, Heinrich Nugeliungk, Danheuſer, der Elb, der Zcirgker, Meiſter Wendel von Gortze, Peter Pitter, Graff Ditterich, Meiſter Wilhelm vonn Toetze, Frawenn Ehr, Heinrich vonn Brun, der Bügler, der Hugo, der Süchesinn, der Ernfrow, Eibann vonn Gengenn, der Druckler, der Hultzingk, Veith Wagener, der Lilgenſeinn, Michel Nachtigal, Fritz Kothner, Hanns Müſtabluth, der Frawenpreis, der Meyennſchein, der Groſs Wengkel.*

Die 12. Meiſter zu Nüremberg.

1. *Albrecht Leſth, Veit Pogner.* 2. *Cüntz Vogelgeſangk.* 3. *Der Ortel, der Neidthardt, vnnd der Alten viel mehr die nicht zuerzelenn ſeinn, biſs uff die zwelff Meyſter zcw Nürmbergk.* 4. *Conradt Nachtigal. Fritz Zcorn.* 2. *Vogelgeſangk.* 2. *Herman Ortel.* 7. *Fritz Kothner.* 8. *Niclauſs Vogell.* 6. *Sixtus Beckmeſſer.* 9. *Auguſtinn Moſer.* 10. *Hanns*

BAR.

Schwartz. 11. *Vlrich Eislinger.* 12. *Hanns Foltz, Lenherdt Nünenbegk, Vnnd itz zw vnnſer Zeit denn Weitberümptenn Tewtſchenn Poeten, Hannſenn Sachſſenn.* &c.

An. 1598. *hat der Magiſtrat zu Straſsburg dieſes Collegium des teutſchen Meiſter-Geſangs* renovirt *und zwölff Meiſter darzu beſtettiget, und ihre Artickel* confirmirt; *Der Anfang des Brieffs iſt:* „ *Demnach ungevähr vor einbundert und fünff Jahren die* „ *uralte löbliche Kunſt des teutſchen Meyſter-Geſangs* „ *durch etliche kunſtliebende Gottesfürchtige Perſonen* „ *allhier aufgerichtet worden, und ſich im werck augenſcheinlich befunden, daſs ſolche Kunſt zu GOttes* „ *Ehre, auch Aufferbauung Chriſtlicher Religion und* „ *Erbarkeit vaſt erſprieſslich, daſs daher Unſere liebe* „ *Vorfahren — ihnen ſolch angeſtellt Werck — gefallen laſſen, auch — eine jährliche Steyer und Freygabe ſolcher ehrlichen Geſellſchafft verordnet,* &c. „ *Aus welchen dieſe Chriſtliche Kunſt und Ubung biſsher in unſerer Stadt einen ſolchen fortgang gehabt,* „ *daſs viel Perſonen* beyderley Geſchlechts *aus allerhand Ständen nicht allein dieſelbe geliebt und im* „ exercitio *gehabt, Sondern auch dadurch zu mehrer Erkantnis Gottes, und ſeines lieben Worts kommen,* &c.

An. 1598. *hat* M. Cyr. *Spangenberg ein Buch zu Straſsburg verfertiget, vom Aufkommen der Meiſter-Sänger, uf Pergamen geſchrieben, mit güldenen Puckeln. Da er den Urſprung von* Bardo Celtico *umb des Abrahams Zeiten herſucht. (Monatl. Unterredung* 1691. *p.* 912.) Vid. Opitii Proſod. Germ. p. 94. ſq.

BARDÆA, *Bardala*, Gallis & Celtis Alauda, Turneb. L. XIII. Adverſ. c. XXV. & L. XX. c. XXXVII. quaſi Cantrix avis κατ' ἐξοχήν. Vid. ſupr. *Allaud.*

[BAREFRIED, curia vel carcer, ubi cuſtodiuntur malefici. B. Herzog in Chronic. Alſat. L. X. c. III. f. 200. *kamen mit Grimme gelauffen, da die Juden gefangen lagen, und ſtürmeten an das Barenfried, und wolten die, ſo den mord begangen rechnen.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC. conf. ſupra *Balfred.*]

BARG, verres caſtratus, Vid. infra *Ber.*

BARGEN, Vide infra *Bergan.*

BARM, ſinus, gremium, viſcera. Otfr. I. 13, 19. de S. Maria.

In ira barm ſi ſazta
Barno beziſta.
In gremium ſuum ponebat
Filium optimum.

Et c. XX. 27. de Innocentibus:

Siu zalutun ſiu ubar dag,
thar iz in theru uuagun lag.
Joh anan themo barme.
theru muater zi harme.
Rapiebant eos per diem.
dum in cunis jacerent.
Atque in ſinu
matris ad dolorem.

Item c. XI. 82. & III. 24, 179. de Jeſu elevante oculos, reſuſcitaturus Lazarum:

Stuant er thar tho nidare,
huab thiu ougun uf zi himile,
Zi thes Fater barme filu fram,
thanana er hera in uuorolt quam.
Stetit ibi hîc inferius,
ſuſtulit oculos ad cœlum,
Ad Patris ſinum intentè,
unde ipſe huc in mundum venerat.

[Tat. XIII. 10. *Thie einago ſun, thie dar iſt innan barme themo fater.* Unigenitus filius qui eſt in ſinu patris. Eadem ratione Gothis *barm*, & AS. *barme*, vel *bearme*, ſinus dicitur. Vid. Jun. in Gloſſar. Somner. & Benſon. Quibuscum hodienum & Sueci & Dani conſentiunt. Inde etiam eſt compoſitum Anglicanum *barmeloth*, ventrale apud Chaucer. & German. *barmherzigkeit*, quo affectus tenerrimus, quem erga liberos, quos in ſinu fovet, toto pectore mater exerit, videtur denotari. Palthen. in not. p. 327.]

Barmbrac, Schoshündlein, bracco parvus. Lex Friſon. t. IV. §. 3. *Qui occiderit canem acceptoricium, vel bracconem parvum, quem Barmbraccum vocant.* Quod perperam Lindenbrogius interpretatus, quaſi *barm* ſit parvus. Rectè H. Speelmannus, canis gremialis, quem ſequitur Du Fresne. Vid. & Brac. & Aram.

BARRE, barra, repagulum, ſeptum, *V. Du Fresne Gloſſar.* unde *Barri* caſtri Lotharingici nomen, *Chifflet. Comm. Loth. c. 1. p. 4.*

Chreobarrium, bardium, caſtrum doloris, ſeptum ſepulcri, Lex Sal. t. LVIII.

BARREN, verbarren, verſperren, includere. Charta Argent. Obſ. XVI. ad Königsh. p. 962. *alle ſtraſſen uns verbarret ſint.* Et ipſe Königsh. c. V. §. 76. *Do verbarrete men die Juden in der Judengaſſe.*

Gloſſæ MS. A. Sax. *Pearroe, clatrum.* V. ſupra *Barrig.*

Barret, barretlis, Birretum, capitis tegumentum, imprimis Doctorum. Nic. de Clemangis Lib. de Studio Theologico: *Non Cappa quippe doctorem facit, non Birreti magiſtralis impoſitio.* Vid. Du Fresne Gloſſar.

Barretlisliit, viri docti. Jo. Keiſersp. Broſſaml. fol. 45. *Wann Sigmund der Hertzog von Oſtereich ettwas mit dem Adel redt, ſo zohe er allwegen die geſchrifft der Weiſen herfur, das verdroſs den Adel, und fragten in, wie es kem, daſs er allwegen die Barretlisliit herfur züge. Da ſprach er: Allein Got mag euch Kunſt und Weisheit geben, und nit ich, und die natur gibt die. Aber us euwer eim mag ich einen groſſen machen, und mag im land und liit geben, ſilber und gold und gros reichtum. Darum züch ich die Gelerten und Weiſen herfür.*

Idem im *Narrenſchif. fol.* 15, barretlisnarren, mitrati, birrati. Et fol. 28. *Es gon ietz Frawen wie die mann, laſſen das har an den rucken hangen, und hont Baretlin mit hanen-federlin uf*, &c. Et poſtea: *Siheſtu nit wie man iezunt ſilberin kleinat an barreten treigt, als ſchellen, und, das ganz ein ſchand iſt, daſs die weiber ietzt baret tragen mit oren. Die man tragen ietzund huben wie die frawen mit ſeidin und mit gold geſtrickt. Sihestu nit wie die weiber hinden an den höptern Diademen machen wie die heiligen in der Kirchen.*

BART, barba. Barbam aluiſſe Celtas atque Teutones Francosque veteres conſtat; de Cattis & aliorum Germanorum populis C. Tacit. de M. G. c. 31. *Et aliis Germanorum populis uſurpatum rarâ & privatâ cujusque audentiâ, apud Cattos in conſenſum vertit, ut primum adoleverint crinem barbamque ſummittere, nec niſi hoſte cæſo, exuere votivum obligatumque virtuti oris habitum.* Vid. & Cluver. L. I. de Germ. antiqu. cap. XVI. Jo. Smetii Antiq. Neomag. pag. 70. ubi barbas veterum Sicambrorum ſeu Batavorum exhibet. Sed & more quoque aliarum gentium pro varietate affectuum & actionum, variè quoque barbam tractare conſueverunt. Indignantium & iratorum erat *den Bart ufvangen.*

Fragm. MS. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 4376.

Ther Kaiſer zurnete harte
mit ufgeuangeme barte.

Aliud MS. recentius de eod. [Strik. c. X. S. 16.]

Als diu rede vernomen Bart,
Bo begunde Charl den bart
Vil zornichleichen ſtreichen.
Er ſprach wie wais er mich ſo weiben,
Das er alſo uf mich proget,
Ich hais der Romiſch Voget:
Were Got nach ſeinem recht erchant,
ſo ſcholten mir pilleich ellev lant
Zu Rome weſen untertan.

Jurarunt per Barbam. Gobelin Perſon. Act. VI. c. 48. *Inter hæc quædam mulier, dum Rex* (Otto I. Imp.) *iter ageret, venit ad eum conquerens ei, quod vir quidam oppreſſit eam violenter, & ut juſtè judicaret, inſtanter petiit. Et reſpondit ei Rex: Dum reverſus fuero, faciam juſtitiam. Et ait mulier: Domine, forſan tunc memor non eris hujus injuriæ. Et Rex demonſtrata digito quadam Eccleſia propè ſituatâ dixit; Ecce illa Eccleſia ſit mihi & tibi in ſignum memoriæ. Et his dictis profectus eſt. Deinde poſtquam rebus diſpoſitis in Alemannia reverſus eſt in Italiam, videns Eccleſiam prædictam, quam in ſignum mulieri dedit, mandavit vocari mulierem. Et mulier veniens ad eum dixit: Domine, vir iſte, de quo querelam propoſui, maritus meus legitimus effectus eſt, & jam peperi de eo. Et ait Rex mulieri: Dico tibi per barbam Ottonis (ſic enim ſolitus erat jurare) oportet eum guſtare dolabrum. Unde lingua vulgari Saxonicâ hæc verba protulit: Bi Otten barde he moth barden ſchmecken. Et ſic viro adducto, juſſit eum decollari.* ubi etiam nota decollandi morem non gladio, ſed dolabro, i. e. *Parte*, bipennis aut ſecuris, *Weichbild*, c. 8. De Jurej. per barbam, Thulemar. ad Freher. de Statur. Caroli M. Mentiri, pejerare, dicimus hodieque: *das leugſtu in deinen bart nein.* Cæſarius Heiſterbac. Lib. II. c. XXVI. *Pater meus rectè mentitus eſt per mediam barbam ſuam.*

Barbam tangere aut & radere, erat mos adoptandi & patrinum fieri. Fredegarius Fragm. de Hiſt. Francor. p. 709. *Quadam vice Chlodoveus Rex Francorum & Alaricus Rex Gothorum, qui ſedem Tholoſæ habebat, — cum pacem inire cœpiſſent hujus convenientiæ, ut Alaricus barbam tangeret Chlodovei*

Digitized by Google

dovei effectus ille (illi) *patrenus.* ubi Th. Ruinart. Aimoin. L. I. de Geſt. Franc. c. 20. *Et Alaricus, juxta morem antiquorum, barbam Clodovæi tangens, adoptivus ei fierit Pater.* Collect. Hiſt. apud Caniſ. Tom. II. Antiq. Lect. *Cum pacem inire cœpiſſent hujus conventionis, ut Alaricus barbam tangeret Clodovei effectus Patrinus.* Paulus Warnefrid. L. VI. de Geſt. Langobard. cap. 40. refert promiſſum, *ut ei barbam, ſicut moris eſt, incideret, eumque ſibi filium faceret.* Et Lib. VI. c. 53. *Carolus Princeps Francorum, Pipinum ſuum filium ad Liudprandum Langob. R. direxit, ut ejus juxta morem capillum ſuſciperet: qui ejus cæſariem incidens, ei Pater effectus eſt.* Vid. infr. *Har.* Du Fresne ad Joinvill. Diſſert. XXII. p. 273. Et facit huc quod Sueonibus *Kegg* barba etiam de poteſtate & dominio uſurpatum, *Olaus Verelius.*

Beim barte rupffen, bart ausrauffen.

Per barbam trahere, injuria culpabilis. Lex Longob. Lib. I. t. VI. c. 4. *Siquis hominem liberum, ſubito ſurgente rixâ, per barbam aut per capillos traxerit, componat Sol. VI. Si autem ſervum miniſterialem, aut aldium, ſeu ſervum alienum ruſticanum per barbam aut capillos traxerit, componat Sol. I. ſicut pro una ferita.* Frideric. I. Imp. in conſtitut. de Pace tenenda: *Siquis aliquem ceperit, & absque ſanguinis effuſione fuſtibus percuſſerit, vel crines ejus aut barbam expilaverit, decem libras auri* (al. ei) *cui injuria illata eſſe videtur, pro compoſitione impendat: & judici viginti libras perſolvat.*

Bart abſcheren, injuria aut vindictæ ſpecies. Regino an. 546. *Dagobertus filius Clotharii poſtquam ad virilem etatem pervenit, Sandragefillum ducem Aquitaniæ & carum conſiliarium Patris, eò quod ſe quâdam contumacid deſpiceret, verberibus affecit & barbæ raſione deturpavit.*

[*Ungiparta.* ſine barba. Gloſſ. Monſ. p. 381.]

Barbam an Carolus M. aluerit? quæſtio ad dignoſcenda Diplomata genuina à ſuppoſititiis.

Neg. Welſer. Freher. Gryphian. Cruſius. Papebroch.

Aff. Rhetius de Stat. Roland. c. 1, 45. Thulemar. ad Freher. de Statur. Caroli M. Monatl. Unterred. 1691. pag. 9.

De variis cauſis alendæ barbæ tractat Jo. Geiler. *im Narr: Schiff. fol.* 27. ubi concludit: *Es ſint andere die tragent bert aus uppiger eer, — das ſint gros narren, ſie haben als vil narren ſchellen, als manch har ſie umb das maul und an dem kinn haben, ſo ſie kein tugen noch weisheit in inen haben, davon ſie rumreich mochten ſein, ſo wollen ſie von dem bart gelobet ſeyn, das ſie etwas ſunderliches habent. — Es ſeint darnach ander narren, die tragen halbe bert als ſtette ſeint auf einer ſeiten geſchoren. Etliche tragen knebelbert, etlich bond ein klein ſtuklin an dem backen ſton. Es wil yeglicher etwas beſonders tragen, und iſt alles narrenwerck.*

BASCHAE, Baſſus, Vaſſus, Miſſus Dominicus, *Vid. Du Fresne Gloſſar. v. Vaſſus.* Chron. Königsh. c. 2. §. 236. pag. 145. *Der Baſchae von Soffey.* Comes de Sabaudia. An. 1414. Alting P. II. Notit. Germ. inf. p. 8. *Vaſſos vocarunt, qui inter Beneficiarios minores, Vaſallos dictos, caput longè extollebant.*

BASGAWDA, vas in quo alia lavantur, Waſchkot, Waſchkeſſel. Vox Celtica vel Gallica, teſte Martiali:

Barbara de pictis venit Baſcauda Britannis.

Du Fresne Gloſſar. h. v. Boxhorn. Lex. Cambro-Britt. Compoſitum ex Waſchen, & *Kot*, Kaut, Gawd, quod generatim receptaculum hominum & rerum notat, quod vide ſuo loco.

BASIL, robur, quercus, vetus Gallica vox. Ammian. Marcell. L. XXX. *Valentiniano poſt vaſtatos aliquot Alemanniæ pagos munimentum ædificanti propè Baſiliam, quod appellant accolæ ROBUR. Robur, Veſte.* Vid. Cluver. G. A. II. 4. p. 353.

BASILIVS. S. Baſilii regulæ, fit mentio in Reg. S. Bened. c. ult.

BAST, virgula, Spiesruth.

C. Barth. L. 13. Adverſ. 4. *Baſtum Germanicæ linguæ eſt: Baſt enim fuſtem flexibilem, necdum ſatis firmâ rectitudine, notat.* Inde Gallicum *Baſton*, Menag. Etym. Gallic. Inde *Baſtonerius*, ἐαβδοφόρος, apparitor, *du Freſne Gloſſar.*

Gloſſæ MSS. ASax. *Tilio, lind vel Baeſt.*

Baſt, baſtum, baſta, ſarcina, clitellæ. Chronicon à Menagio hac voce in Etymol. Gall. allegatum: *Aſinum ſtravit, &, ut ruſticè loquar, ſuperpoſuit baſtas.* Lexicon vetus: *Sagma, ſella, quam vulgus baſtum vocat, ſuper quo componuntur ſarcinæ: clitellas alii vocant.*

BASTARD, Königskind: Nothus.

Frid. III. Imp. in Privilegio Carolo Marchioni Badenſi An. 1468. *Das alle und jede Baſtardy genannt Königskinder in der Marggraffſchafft zu Baden und allen und jeglichen andern Landen und gebieten deſſelben und ſeiner erben, wonende, zugehören, und Ir ſein und bleiben, und fur zu ewigen zeiten von niemand andern umb keinerley Leibeigenſchafft, dienſte oder andere anſuchung, angelanget, erfordert und beſweret werden ſollen.* Simili privilegio gaudet Elector Palatinus, *Ordinat. Provinc. Palat. t. VIII.* Knich. *de Inveſt. pact. c. 3.* Limnæ. J. P. III. 9, 84.

Boxhorn. Lex. Britanno-Latin. *Baſtardd, ſpurius, nothus, adulterinus, nullius filius. Mab ll wyn à pherth. Hanc vocem inani conatu multum laborant à Teuton. Belg. Gall. Hiſp. Ital. aliisque linguis deducere, quam nullo labore Britannam eſſe comperient, compoſitam à BAS, ἀβαθὴς, minimè profundus, & TARDD germinare, pullulare & ſalire, oriri, ut fontes. q. d. Qui non à profunda & antiqua nobilitate ortum deducit, ſed qui nuper ortus eſt & germinavit. Faſtardd dy Foſt.* Conf. H. Speelm. Gl. Menag. *Etymol. Gall. h. v.* Ratio denominationis mihi eadem videtur, ac vocabuli *Bank-art*, de quo ſupra: *Baſt* enim ſedile eſt, ſella, unde & *Baſterna*, lectica thoro oppoſita. Aliter Kilianus hîc.

BASTARNAS, Germanos fuiſſe, Vorburg T. I. pag. 46.

BAT, BATO, bonus, utilis, proficuus, vetus Celtarum vox atque Gothorum.

Botan Gothis proficere, Marc. V. 26. Joh. XII. 19.

Gebotan, reſtituere, reformare, Marc. IX. 12.

Gebetan, ASaxon. emendare, reſarcire, beſſern.

Gebeted beon, in integrum reſtitui, emendari.

Bato, Nomen Propr. Ducum Teutonicorum, H. Jun. in Batav. cap. 1. pag. 27.

Batav, Batavia, inſula cis Rhenum, Galliæ Belgicæ pars; (Incertus Panegyr. ad Maxim. & Conſtantin. Impp. ait: *Multa ille Francorum millia, qui Bataviam aliasque cis Rhenum terras invaſerant, interfecit, depulit, abduxit. Tu jam ab ipſis eorum regibus auſpicatus es, ſimulque & præterita illorum ſcelera puniſti, & totius gentis lubricam fidem timore vinxiſti.* Tacitus de M. G. cap. 29. *Omnium harum gentium virtute præcipui BATAVI, non multum ex ripa* (Gallica) *ſed inſulam Rheni amnis colunt, Cattorum quondam populus.* &c. Idem Hiſt. IV, 12. *Batavi donec trans Rhenum agebant, pars Cattorum, ſeditione domeſtica pulſi, extrema Galliæ ora vacua Cultoribus, ſimulque inſulam inter vada ſitam occupavere, quam mare Oceanum à fronte, Rhenus amnis tergum ac latera circumluit.* Conf. Alting. P. 2. Notit. Germ. inf. Vorburg. Vol. 7. pag. 15. & 57.) ita dicta ob paſcua præſtantiora, Dio Lib. LV. Iſ. Pontan. L. 1. Orig. Franc. cap. V. Eadem & locorum *Battenbergiæ* & *Battenſuſen* denominatio videtur. Conf. Ph. Cluver. 2. *Germ. Antiq.* 30. ubi cum errores H. Junii aliquot taxaſſet, & Pontanus in Diſcepp. refutare conatus eſſet, ipſe vindicias egit.

Batten, Alemannis hodieque notat prodeſſe, expedire.

Hinc *Abettum*, auxilium, incitamentum, *Abbettator*, incitator apud Anglos, vid. du Freſne Gloſſar.

Batizo, melius Gothis: Joh. 18, 14. *batizo iſt ainana mannan fravigan faur managein.* melius eſt unum hominem mori pro pluribus.

Batiſta, optimus, Goth. Luc. 1, 3. *batiſta Thaiaufeilu*, optime Theophile. Pro quo Alemanni

Bezziſto: Tatianus: *Thu bezziſto Theophile.* Pr. §. 3.

[Kero c. 31. *pezziſtuun* optimum, hodie dicimus contracte *beſte*. Ubi notari meretur, cum magna ſit literarum S. & Z. convenientia, promiſcue eas olim fuiſſe uſurpatas, cujus moris veſtigium Germani retinemus, quando duplex S. ſive Scriptura, ſive prælo ita ſignamus (ß) ut utraque figura ex S. & Z. compoſitionem exprimat. Palthen. ad Tat. pag. 277. vid. inf. in Paz. & Pezzira.]

Baz, bezirun, beziſta, Alem.

Otfr. V. ult. ℣. 193.

Bithiu iſt nu baz zi uuaro.
Quapropter eſt nunc bonum profectò.

Et ℣. 104.

Thie auur bezirun ſin.
Quæ verò meliora ſunt.

Idem I. 13, 20.

Barno beziſta.
Filius optimus.

Bazen, Verbum. Tatian. 55, 7. *in thero imo bazeta*, in dem es mit ihm ſich gebeſſert hatte. In qua melius habuerat.

[Ad quæ ſequentia notat Palth. Primitivum *baz*. Otfrid. habet. I. 2. 46. itemque Anon. Rhytm. de S. An. pag. 393. §. 20. ℣. 307. quod idem eſt ac *bez*, cujus exemplum eſt in Willer. pag. 109. (ita quidem legitur in edit. Merulæ at in noſtra. VI. 2. *baz*) eſtque idem contractum ex *bezziro*, melior, quod paſſim occurrit, vid. Ker. cap. 2. 7. Germaniæ ſuperioris incolæ adjectivo utuntur *bas*, inferioris ſubſtantivum inde formant *bat*, melioratio, augmentum, unde verbum *baten*, proficere, lucrari. Ad hunc itaque modum veteres Franci *bazan*, melius habere dixerunt. Germani nunc *beſſern* dicunt. Hæc ille Not. p. 374.

Beizzirimo uuige. Meliori bello. An. R. de S. An. §. 33. ℣. 564. Hinc

Gipeziran, quod vide ſuo loco in G.]

Conf. infra *Beſſern*.

BATIN *ubeles*, maledicerent, Otfr. III. 20, 280. imprecabantur, à *beten* precari malè, de quo infrà.

Hinc *Bathinodium*, precaria ſive exactio neceſſaria, *Nootbeete*, vide inferius *Beed.* & Not. §. 8. Chronicon Walciodorenſe MS. à du Freſne allegatum: *Conſtituit præterea, quatenus ex bis duabus partibus & poteſtatibus quaſi gens una & populus unus, ſibi invicem familiæ hærerent, & ſine exactione contraria & bathinodii quæſtu, Florinenſis homo ex Walciodorenſi poteſtate mulierem ſumens, legitimè ſicut ſibi parem ducat: ſicut versà vice ſimiliter Valciodorenſis de Florinenſi poteſtate mulierem ſumendo, faciet.* Ubi quidem Daniel Papebrochius à du Freſne laudatus, intelligit per Bathinodium jus *cunnagii*, vel *Merchbeti*, quod Domini in filiabus ſubditorum habebant, quaſi ſit compoſitum à *Bett*, lectus. Verùm non loquitur illud Statutum Walcioduренſe, quod Florinenſes ſibi incorporaverat, de aliquo jure, quod Domini in ſuos haberent, id enim ſalvum manſit per hoc Statutum, ſed de tali, quod reciprocè Florinenſes à Valciodorenſibus exigebant, quoties ex uno loco in alium tranſirent novæ nuptæ, quod erat ſpecies vectigalis fiſco debiti, *Ab-* & *Einzuggeld*, à quo ſeſe incorporati mutuò liberarunt.

BATTIN, BATTIRE, ferire, percutere, batuere. Capitulare Aquisgranenſe Caroli M. an. 789. cap. 79. *linum battere*. Lex Salica vetus ex Heroldi editione tit. XXXVIII. §. 4. *Siquis ſervum alienum battiderit, & ei inſuper quadraginta noctes trigaverit opere ſua, Malbergo Daudinariæ XL. den. qui faciunt Sol. 1. & triente uno culpabilis judicetur.*

De Malbergo hoc vid. Wendelin. in Nat. Sol. LL. Sal. Quod Editio altera declarat: *Siquis ſervum alienum flagellaverit, & in XL. noctibus operari non potuerit, XL. denariis, qui faciunt ſolidum unum, & triente uno, quod eſt tertia pars ſolidi, culpabilis judicetur.*

Battere in ſcuria, i. triturare, Carolo Calv. *in Edict. Piſtenſi cap. 29.*

Tribattere, percutere, *L. Sal. t. XL. §. 9. & 14.*

Battutus, percuſſus, L. Alem. t. 98. §. 2. *Forbatudus*, juſtè occiſus, L. Baiw. t. 79. Decret. Childeb. II. R. Franc. an. 595. §. 4.

Bat-

Digitized by Google

BAT.

Battallen, battallare, pugnare. Königsh. Chron. cap. 2. §. 19. *Dieſelben vier tuſent rittent dike bertus zu den XL tuſenden, und battelletent miteinander.* i. quatuor illa millia egreſſi ad XL. millia, prælia habentur invicem. Et §. 186. *die mit patellende wurden erſlagen und gefangen.* i. qui in pugna occiſi & capti fuerunt. Item §. 195. *dis ſtritten und patellen tribent ſie zwene tage.* i. hoc prælium atque pugna durabat per biduum. In LL. Baiwariorum

Batalare, du Freſnio eſt arma tractare, T. 2. c. X. §. 1. & T. 3. c. I. §. 14. ſi vera eſt lectio Lindenbrogii, ſed potior eſt communis lectio *Bajulare*; etſi iſtam præferat du Freſne *in Gloſſario. b. voc.* & Menag. *Etym. Gall.* & Voſſ. *de Vit. Serm.* 4. 2. & Caſſenev. *in Orig. Franc.*

Battalia, pugna, L. Burgund. Addit. 1. cap. V. §. 2. *Si ad battalia mulier foras curte ſuâ exierit, & aut vulnera acceperit, aut ei crinis inciſus fuerit, imputet ſibi, quia foràs domum ſuam egreſſa eſt: & ab eo qui eam percuſſit aut crinem incidit, nihil queratur.* Helmold. Chron. Slav. L. 1. cap. 92, 4. *hoſtem provocare & ſuſcitare bathalias.* hodie *Scharmützel.* Conf. *Voſſ. de Vit. Serm. L. IV. cap.* 2.

BATÔNS HAVE vid. inf. Haben.

BAVDELING, vid. Bode.

BAVHVNG, Bauhnung, vide *Bouchen.*

BAVLEBVNG, vide infr. Dinghof.

BAVM, arbor, L. Sal. tit. XXVII. §. 24. *Ortobaum*, arbor hortenſis, qui in horto eſt. Fortè *Chortobaum* reſcribendum, hodie *Chartebaum*, vid. *Chart.* & *Fugila.*

BAVR, ruſticus. vid. Buen.

Baurus, qui eſt morum agreſtium, fœdorum, Alb. Argent. du Freſne Gloſſar. in voc. Baurus. it. Buring. & Burs.

Baurmiet, Jus Sax. Prov. L. 3. a. 73. *Sclavæ quoties copulantur, præſtant ſuis Dominis mercedem copulationis. gebauve mede, Bumit*, gebür oder bauermiete recentiores, & explicant Hochzeitgeld. Eſt idem quod *Bedemunt*, ſupra.

Baurgülden, pagani, burgere in pagis, J. Sax. Prov. L. 3. a. 64. & 73.

BAZ, inferius, baſſum.

Hinabaz, infra, Notk. Pſalm. LXXXI, 1.

Inde *Baſſus*, cantus, voce gravi, depreſsâ, non altâ. Baſſa jurisdictio opp. altæ.

BAZ, melior, vid. Bat.

BE, *Bi, Pi*, pro, ad. Fragm. Carminis de colloquio Salvatoris cum Samaritana ℣. 10.

UUurbon be ſine lipleita.
Comparabant ad ſuum victum.

Per, Notk. Pſalm. XX. 2. *be imo*, per ipſum, Chriſtum. Vid. *Bi.*

Bebiu, propterea, Notk. Pſalm. XXV. 25. ſed videtur leg. *bethiu.*

Beuſculden, gratis, immeritò, Notk. Pſalm. XXXIV, 7.

BEAN, cicer: Gloſſæ MS. AS. inde Bone, faba.

BEARMEN, vid. Arm.

BEBR, *caſtorius quaſi lapis obdurat virilia*: Gloſſæ MS. ASax. & in F. *Fiber, bebr.*

BE.

BEC, roſtrum Celtis. unde reliquum hodie, *Bicken, ufbicken.*

Bebchen, rodere. Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 1028.

Then hat ther wurm gebebchet.
Iſtum vermis arrodit.

Beccaſſe hinc Gallis. Bonaventura Vulcanius in Gloſſis: *Avis eſt, quam à roſtri magnitudine Galli Beccaſſe, Belga Sneppe vocant.* Menag. Etymol. in *Acée.*

Beko, Bekunno, puba, tenta, Gloſſæ Lipſ. ubi Somnerus: *Probare Sax. acuminan. Atque hinc forſan noſtrum conning ofa leſſon, or part, quando ſcilicet quis id quod dicturus eſt, ſibi recenſet, experiundi gratiâ, utrum id memoriter didicit, necne.* Propriè roſtro tentare, *ufbicken.*

Bec-jaune, Gallis, *Gelbſchnabel*, unde *Bejaune, Bejane*, Beanus. Vid. Gloſſ. du Freſne voc. Beanus. & Becca: becco.

BECKELING, BECKELHAVB. Vid. Backena. & Buchel.

BECHE, tenebræ, caligo.

Otfrid. I. 5, 115.

Thaz er nan in bechе
mit Ketinu zibrechе.
Ut ipſe (Chriſtus) iſtum (Satanam) in tenebris
vinculis conſtringat.

Idem I. 10, 50. ex Cantico Zachariæ:

Mit droſtu ouch thie giſprechе
thie ſizzent innan bechе.
Solatio etiam hos alloquetur,
qui ſedent intra tenebras.

Idem III. 24, 198. de Salvatore Lazarum reſuſcitante:

Joh eruuuirbi thuruh not
Fon bechе hera uuidorort.
Et revertere confeſtim
ex tenebris huc retrorſum.

Idem V. 9, 4. V. 20, fi.

Hinc poſſit deduci verbum Italicum *Abacinare* cum Aeg. Menagio, i. occœcare: Sed magis eſt, ut à bacino derivetur, vid. ſuprà *Bac.*

Reliquum inde eſt, *Bechſwarz*, niger ut tenebræ.

BECHENNEN, vid. *Bekennen & Chunuen.*

BECHER, vid. ſupra Bac.

BECHERIDA, vid. Cheren.

BECHERTE *leut*, converſi. Hodie *bekehrte.* J. Auguſtan. fol. 69. b. *Umb alle becherter leut diener, hant die underanander icht ze clagen &c. das ſol ein Burggraf richten.*

BECHÖRUNGE, vid. Choron.

BECLOKEN, vid. Clohhen.

BECNUODELEN, vid. Cnuodelen.

BEHTEN q. beechten, comparare.

Fragm. B. Hiſp. ℣. 1403.

Sih ne tharf nieman mit in behten.
Se non oportet quemquam cum iis comparare.

BEDIS, hinnan bedis, à modo, hinfüro, Notk. Pſalm. LXVII, 25.

BEDIV, bedu, beede, ambo.

Otfrid. II. 18, 8. de Lege & Prophetis:

Suntar ih mit thulti
Siu bediu uuola irfulti.
Sed ego cum patientia
illos ambos bene implerem.

Idem III. 7, 40. de Salvatore vincente mundum & ejus miſeriam:

Mit ſines ſelbes todu
uberfuar thiu bediu.
Suamet morte
tranſcendit hæc ambo.

Idem V. 12, 59. de modo naſcendi ex Virgine permanente & de modo penetrandi fores clauſas:

Ubar bedu det er thaz,
ſo thiu ſin giuualt uuas.
In utroque fuit hoc,
prout Ejus potentia erat.

[Tat. II. 2. *beidu*, ambo.]

Bethen, ambobus.

Otfrid. II. 14, 96.

Ih zellu hiu bethen thaz uuar.
Ego referam vobis ambobus verum.

Bedenthalb des weges, utraque viâ, Lib. Salic. Ebersheim. de Curia Dominic. Sigolzheim.

Conf. Fr. Jun. *Gloſſar. Goth. voc. Ba.* & *ad Tatian.* 2. 2.

BEDVEN, Betuen, prohibere, Notk. Pſalm. XXXIX, 10.

Betuot ſin ora, obthurat aures ſuas, Notk. Pſal. XLIII, 2. Pſal. LXVIII, 16.

BEED, Bede, Bete, Beta, petitum, poſtulatum.

Otfr. II. 4, 82. de poſtulato Satanæ, ut Salvator lapides converteret in panem.

Nim gouma uuaz er uuolti,
Uuaz ſulih beta ſcolti.
Attende quid iſte voluerit,
quid hoc poſtulatum ſignificaret.

Notk. Pſalm. XIX. 7. *Got iruolleie alle dina beta.* DEVS impleat omnes petitiones tuas.

Vid. Bita.

Bette, conceſſio ad preces. J. Feud. Alem. c. XIX. fi. *Es mag kein Here kein gedinge liben an keinem gute das ein man von ime het one ſinen willen und bette.* i. Nullus Dominus poteſt expectativam dare de aliquo feudo, quo quis inveſtitus eſt ab illo, ſine ejus voluntate & conceſſione.

Kebeten, indicere. Notk. Pſal. XLIX. 8. *uueliche zinſa er uns uuile indicere, kebeten.*

Beed, beete, precariæ, exactionis genus, quod olim precarium, poſtea neceſſarium factum eſt, *Freher. Gloſſ.* Salvian. de Gub. DEI Lib. V. p. 109. *Nihil Tributorum apud Vandalos, Gothos, ut ne Romani quidem qui inter eos vivunt, iſta patiantur.* Tacitus de M. G. c. XV. *Mos eſt civitatibus ultrò ac viritim conferre Principibus vel armentorum vel frugum, quod pro honore acceptum, etiam neceſſitatibus ſubvenit.* Königshov. Chron. cap. 2. §. 6. *Servius Tullius der war der erſte der zinſe und Bete und Stüre erdochte zu heiſchende von dem Volcke zu Rome.* Vide ibi Append. pag. 1145. Ludovicus R. Germ. I. in Diplomate pro Monaſterio S. Stephani: *Jubemus ut nullus Judex publicus — ad cauſas audiendas vel freda vel tributa vel thelonea exigenda, aut manſiones vel paratas faciendas aut fidejuſſores tollendos, — nullas redibitiones aut illicitas occaſiones requirendas — non ingredi audeat.* Hîc in vetuſta translatione *freda & tributa* redditur: *Schazung* & *bete* itemque *Redibitiones*, *Stüre oder bete.* Vid. Obſerv. V. ad Chron. Königshov. §. XXII. Acta Lindav. p. 350. Scilicet Synonyma ſunt veteribus *Stüra* & *Bete*, & illam tributi vel collectæ ſpeciem propriè notat, quæ non per Indictionem Regiam, ſed cum conſenſu Procerum ac Statuum impetratur.

Richard. Imp. in Confirm. Privileg. Francof. VIII. Sept. an. 1257. Precariam vocat: *Præterea ſtatuimus & mandamus ut omnia bona & prædia, quæ hactenus cum prædictis civibus PRECARIAM Imperio perſolverunt, quomodocunque ad loca religioſa vel perſonas alias Eccleſiaſticas vel mundanas prædicta bona devolvi & transferri contingat, ſunt ante ad ſolvendam PRECARIAM bona ipſa nihilominus teneantur.*

[*Beethe*, ordinaria contributio, quæ juris diſpoſitione, puta lege publica in caſus certos ſolenniter conſtituta eſt, & regulariter poſſeſſores prædiorum gravat omnes. Bocerus de Collect. cap. 6. v. *Ohrbede.* An huc pertinet, quod in Regiſtraturis anno 1332. confectis Erffurti ab Herm. de Bibra Proviſore des Maintziſchen Fuhrwerckshofes extat? *Homines Slabi in Melcdorf in Titelſtett & Dagberſtett, dant Dominica Lætare Vice Domino decem ſolidos denariorum nomine BETEMUT ſingulis annis.* Effurtenſes in Unvermeidlicher Vorantwort. f. 20. ei referunt, quod habet Zacharias P. R. in epiſt. ad Bonifacium. Impetrare à Francis ad reddendum Eccleſiis vel Monaſteriis plus non potuiſti, quam ut invertente anno ab unoquoque ſervorum duodecim denarii reddantur. Reineſ. Vocab. MSC. Theot.]

[Hubertus Thomas, Leodius, in Chronico brevi civitatis Heydelbergenſis, Vitæ Friderici II. Electoris Palatini ſubjuncto, p. 301. hæc refert. A. MCC LXXXIX. Sequuta eſt transactio inter civitatem Heydelberg ſuper petitione (quam vocant die Beed.) ad CCCC. libras Hallenſes. Cujus tenor fuit talis. *Nos Scultetus, Scabini ac univerſi cives in Heydelberch, tenore præſentium profitemur, quod cum Sereniſſimus Dominus noſter Ludovicus, illuſtris Comes Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, inſpectis noſtris defectibus, quos ſuſtinuimus, hanc nobis gratiam fecerit, quod in proximo feſto Beati Martini & in ſubſequenti termino, pro petitione (die BEED uuolgo) quolibet anno, de quadringentis libris Hallenſibus ſtare vult contentus: nos è converſo promiſimus & promittimus per præſentes, quod ei eandem ſummam, quadringentarum librarum annis ſingulis in dicto termino perſolvamus, dantes ei in teſtimonium*

præ-

Digitized by Google

præſens ſcriptum. Dat. Heydelberg. an. MCCLXXXIX. XVI. Kal. Martii. Appenſum eſt Sigillum in cera flava habens aquilam uno capite, cum Literis. *SIGILLUM CIVITATIS HEIDELBERGÆ.*]

Bewan, obligatus ad Betam.

Bedemunt, præſtatio pro conceſſione nuptiarum à Domino in cujus mundio & poteſtate nupturiens eſt, non ab ore, quod oretenus impetretur, ut viſum Schottelo Lib. 2. de Ling. Germ. cap. 12. pag. 466. & de Jur. Sing. cap. 1. §. 35. & cap. 2. §. 13.

Vid. ſupr. *Batin ; Batinodium.* & *Beten.*

Conf. du Freſne Gloſſar. v. Auxilium. & Beda.

Beed vid. Bet.

BEFEHDEN, vid. *Fehed.*

BEFEHT, ſpecies conſuetudinis Francicæ, quam deſcribit du Freſne Gloſſar. h. voc.

BEFILLIDI, proſterneret. Gloſſæ Lipſii. ibi Somnerus : *Sax. Afillan, præcipitare, unde noſtrum to fall i. e. cadere. item to fell, dejicere, de qua voce plura in Fellon ſal.* hodie, *gefellet*, geſtürzet. Notker. Pſalm. VII, 16. *Si indeta die gruoba dar ſi Chriſtum befellen wolta.* Synagoga aperuit foveam, in quam Chriſtum injicere, detrudere volebat.

BEGANGEN ſine ea, legem ejus requirant, Notk. Pſalm. CIV, ſi.

BEGE, *Begyne.* Lambertus le Begue, auctor Beghardorum & Beguinarum, circa A. C. 1180. teſte Aegidio in Radulpho Epiſc. Leod. c. 52. Chron. Belg. M. pag. 193. *Begart* ex Beg-art, Begini generis. *Begyne*, Begi diſcipula. Matthæ. Pariſ. an. 1243. *Eisdem temporibus quidam in Alemannia præcipuè, ſe aſſerentes Religioſos, in utroque ſexu, ſed maximè in muliebri, habitum religionis, ſed levem ſuſceperunt, continentiam & vitæ ſimplicitatem PRIVATO VOTO profitentes, ſub nullius tamen regula coarctati, nec adhuc ullo clauſtro contenti.* Quod inſtitutum ab initio non malum videtur fuiſſe. Vitam enim Aſcetriam & monaſticam jam tum olim etiam privatis in ædibus Chriſtiani exercuerunt, *Novell. V. cap. 3. ibi : niſi tamen quidam eorum.* Nicolai Papæ reſcriptum *can. 20. q. 3. c. 4.* J. Goth. *ad C. Th. de Epiſc. c. 20.* Et refert exemplum ejusm. virginis monialis privato voto, quæ ſe ad repellendum amaſium, excœcavit, quod dixerat iſte, ſe captum ab oculis ejus illicibus, Autor Prati Spiritualis, Jo. Moſcus, Abbas, in Biblioth. Patr. T. 2. p. 560. cap. 60. Mox tamen propter abuſus Impp. improbarunt, tum ex civili ratione ob præjudicium Reip. ſpeciatim Decurionatus, *l. 26. C. de Decur.* tum ob ſcandala evitanda, *Novell. 133. cap. 1.* itemque à Conciliis & Pontificibus Rom. ob erronea dogmata, quæ recenſet Clemens V. damnata in Synodo Viennenſi an. 1312. *cap. ad noſtrum. 3. Clementin de Hæretic.* & Johan. XXII. an. 1317. ſub Bulla publicari fecit. *Vita I. Joh. XXII. pag. 120.* Jac. de Königshov. cap. 3, 91. de eodem Papa : *und gebot ouch das men alle Beginen und Zullebruder oder Begehарde ſolte abetun die do anders Kleider drugent denne andere weltliche lüte.* Cur *zullebruder* dicti, pauperes fratres, mendicantes, q. d. vectigales fratres, vectigal autem zoll eleemoſynam ſtipemve hîc denotat. Quod tamen an. 1325. Johannes XXII. Avenione temperavit, & permiſit mulieribus fide dignis, quæ nec culpabiles nec ſuſpectæ, ſub habitu Beguinarum vivere, *cap. Ratio recta. Extrav. comm. de relig. Domib.*

Jo. Keiſerſperg. fol. XI. *Jungfrawen, Schweſtern, und Begynen, die nit offentlich kuſcheit geloben, aber bei inen ſelber.* Et poſtea : *Es iſt ein miſsbrauch das die jungen Begynen zu den ſiechen gond. Ja der ſiech tut inen nitt : Es iſt war. Iſt die frau ſiech, der man iſt aber nut ſiech. Iſt der man ſiech, der knecht in dem hus, iſt nut ſiech, oder der vetter der zu ſiechen gat und kumpt lügen, wie er lebe. Sie gond auch etwan us eſſen, es were beſſer, du ſchikteſt inen heim. Es ſolt den STAT nieman an ſich nemen under den frawen, ſie wer denn viertzig jar alt, wiewol etlich ſprechen, ſechtzig jar.* Idem fol. 70. *das ding ſeind ir ſchuldig zu wiſſen, es iſt nit Begynen theding.*

Conf. du Freſn. *Gloſſar. Begh.* & St. Baluz. *T. 1. Vit. Pontif. Aven.* Kilianus : *Beghyne, virgo ſacra, virgo veſtalis, mulier monaſtica, monacha : vulgo Beguina. Sunt autem Beguinæ mulieres religioſæ nulli voto adſtrictæ, in ſacro muliebri contubernio viventes, quamdiu illis gratum eſt. Joach. Hopperus à beginnen i. incipere deducit, quod principium ſive initium quoddam rei monaſticæ ponant.* [Idem de Hoppero refert Diecmannus, ſed addit : Multo tamen veriſimilius alii, vel à *Begga*, Sorore S. Gertrudis, vel à velo capitis, *beguin* appellato, vel à *Philippo la Begue* nomen hoc mulieres iſtas accepiſſe tradunt. vid. Chokier 2. Fac. Hiſt. 14. pag. 218. ſqq. Hoornbek Exam. Bull. contra Jeſuitiſſ. pag. 13. ſqq. Menag. Orig. Ling. Gall. pag. 89. Hæc Diecman. Spec. Gloſſ. pag. 18.]

BEGEGVNSTA, cœpi, Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus : *Hoc Saxonibus, Verſtegano teſte, ongan : longè autem propius noſtrum Begun. utriusque origo à Sax. onginnan, Belg. Beghinnen, incipere.* Vid. ſupra *Anakin.*

BEH, bech, pix.

Otfrid. V. ult. 47.

Thar thultent beh filu heiz.
ibi patiuntur picem multùm calidam.

Francis : *Sbeb, Sbehs.*

Unde compoſitum *Sbehs-hart*, picis ſylva, *Specbshart* apud Francofurtum. Willich. in *Tacit. de M. G. P. II. c. I. p. 562.* C. Celt. *de Herc. Sylv. p. 743.*

BEHABEN, BIHABEN, BIHEBEN, BIHALTEN, tenere, tueri, ſervare. *Einen fohen und behaben*, captivum tenere, J. Arg. ut & ſimpliciter *behaben.* Königsh. Chron. c. V. §. 191. *behubent das Stettlin und die zwo Veſten in Brumat inhendes und Kriegetent doraus.* i. tuebantur opidum & duo caſtra in Brumat occupando & exinde militabant. Idem cap. 1. §. 37. de Pharaone populum non dimittente : *do behup er das Volg alſo vor.* tenuit, retinuit populum ùt ante.

Otfr.

Otfr. III. 2, 36. de DEO Chriſto:

Ther ſo krefftiger iſt,
Bihabet thaz in uuorolt iſt.
Qui potentiſſimus eſt,
Tuetur quodquod in mundo eſt.

[Tat. c. 215. §. 14. Verba Pilati refert, dicentis. *Ir habet bihaltera, faret, inti bihaltet ſoſo ir uuizzit.* Habetis cuſtodiam, ite, cuſtodite ſicut ſcitis. Ibid. *Sigilonte then ſtein mit bihalterin.* Signantes lapidem cum cuſtodibus. Ita quoque Stryker de Exp. Car. Hiſp. Cap. 1. Sect. 1. *Der in behalten hate.* qui ipſum cuſtodiebat. In Suevia adhuc *Ein behalter* dicitur locus in quo aliquid cuſtoditur.]

J. F. Alem. c. 3. §. 2. *Ein ieglich Pfaffe der von Ritter Sart iſt, der mag wol behaben lehn zu ſime libe.* quilibet clericus originis equeſtris poteſt utique feudum tenere ad dies vitæ.

Beheben mit dem eide, jurato aſſerere, obtinere. J. Arg. Lib. I. cap. 30. utraque, prior & hæc ſignificatio uno in capite occurrit: *Dernach ſo git er* (der Munsmeiſter) *die andern* (phennigmaſe) *alſament als gar uf, das er bihebet mit dem eide das er nichts nicht habe, noch niemanne wiſſe der ſi habe. und diſe yſenin zeichen dilgget man unt briket ſi, unt git dem Munsmeiſter wider, oder behebet ſi mit des Biſchoffes urlobe ganz und unzerbrochen.* Præterea alia omnia ita ex toto reſignabit quod jurabit, ſe nec habere plura, nec ſcire aliquem habere. in quibus formæ delebuntur & frangentur, fragmentaque monetario reddantur aut ipſe de licentia Epiſcopi integra & illæſa retinebit.

Beheben zu den Heiligen, pro quo & *Bereden* dicitur, eſt jurare per Sanctos vel ſuper reliquiis Sanctorum. Jus Feud. Alem. c. XXVI. §. 2. *Got der Herre für ſine Man und behebet zu den Heiligen das er nit en wüſte, das das gut verſezet was.* Adit Dominus ad Pares ſuos juratoque aſſerit, ſe neſciviſſe, quod feudum fuerit oppignoratum. Cap. XXXI. *Behebet der Herre das gut mit zweien gezügen zu Ime ſelber, das er ſin eigen oder ſin lehn ſi: So hett er das gut behebet.* Si jurat Dominus mettertius ſive cum duobus Sacramentalibus, feudum eſſe ſuam proprietatem vel feudum &c. & paſſim.

Beheben ſin recht, cauſam obtinere, victorem fieri. J. F. Alem. c. XLVI. *und behebet der man domit ſin recht*, & obtinuit vaſallus cauſam. Et cap. 71. §. 4. *So hett der Herr verloren und der Man behebt.* Tunc Dominus causâ cadit, & vaſallus victor exiſtit. Sic & *Obtinendi* verbum in jure feudali Longobardico dupliciter accipitur & pro juramento, & pro victoria, 1. F. 4. §. 2. & 1. F. 12. ib. Bitſch.

Behaben mit urteil und recht, obtinere per ſententiam, Frid. III. Imp. in Diplom. ſuper Præbenda Regali, an. 1492.

Behalten mit dem eide, idem quod beheben, jurare. Rupertus Imp. an. 1404. privilegium dedit Senatui civitatis Wormatienſis, *das wann dem Rate zu Wormſs uſswendig Wormſſe ein rechte erteilet werde, mit dem eide zu behalten, und die Wiederparthie meynen das alle perſonen die in dem rate zu Wormeſſe geborent, komen ſollen fur das Gerichte, da ſich dann die ſache verhandelt hat, das vorgenannt rechte mit dem eide alſo zu behalten, das In und der Stat gar zu ſwere und ſchedelichen wer, wann ſie verderplichen davon werden mochten — Ordnen, wann — obgenante Burgemeiſter und Rat ſoliche rechte zu behalten erteilet wurde, und ſie in irem Rate zu W. daſſelbe rechte ſamentlichen uff ire eide erkennent und behaltent, daſs ſie das in derſelben maſſen als ſie dann alſo uff ire eide erkennent und behaltent, von worte zu worte ſchriben und mit ire Stat Ingeſigel verſigeln laſſen ſollent, und das danne eyme yren geſwornen Heymburgen beuelhen damit fur das an das geriehte — zu rijten, das dakein zu fören und zu verkuuden, und auch an der obgenanten B. und Rats aller ſtat daſſelbe rechte alsdann furbaz daſelbs fur gerichte zu behalten und zu tun, Wollen wir das das — ganze Krafft — haben ſolle — als ob die obgen. B. und R. aller ſelber gewertige weren ſoliche rechte zu behalten.* &c. Wenceslaus Imp. in confirmatione Regalium Archi-Epiſc. Colon. an. 1396. Dom. Oculi: *Mit ſinem eyde bekant, begriffen und behalten.* Conf. *Comm. ad J. F. Alem. c. XI.* 1.

Behebe menſchen, Continentes. Keiſersperg. Broſaml. fol. 69. *Behebe menſchen, in denen anfechtungen ufgond, aber ſie geben inen keinen ustrag.* Continentes, in tentationibus excitantur, ſed non dant exitum eis.

BEHALBEN, vid. *Halb.*

BEHALTEN, vid. ſupra Behaben. [Apud Tatian. c. 69. 2. *behalten* ſignificat obſervare. Dicitur enim *Behieltun tho thie Scribara inti thie Phariſæi, oba her in Sambaztag heilti.* Obſervabant autem Scribæ & Phariſæi, ſi in Sabbatho curaret. Et notat quidem Palthen, p. 380. *Behalten* non tam eſſe obſervare, quam obſervata memoria tenere; Quod tamen hoc Tatiani loco, *behalten* obſervare notet, res ipſa de qua ſermo, dubitare non ſinit.]

Behalter.
Behaltener. } vid. Halodan.
Behaltnis.

Behærto. vid. Hart.

BEHATVO, retrorſum, Gloſſæ Lipſii.

BEHELETE, vid. *Helen.*

BEHOF, behuf, notdurfft. Chron. Sax. *Des ſe behof hadden*, neceſſaria quibus indigebant.

BEHVDAN, impedire, verhüten, verhindern. Willeram. Cant. Cant. cap. 2, 1. *Thiu thorna ne mugan thie liliun behudan, ſiu ne waſſen ande bluoye under hin.* [In noſtra edit. ita legitur: *Die dorna ne mugen die lilion beduhan, ſiu ne uuahſe unte bluoie unter in.* conf. inf. voc. *Bethuuuan.*] Spinæ non poſſunt impedire lilia, quin creſcant & floreant inter ipſas. conf. inf. Hoodan.

BEHUGNIS, vid. inf. Hugen.

BEIAG, venatio, bejagen, Chron. Königsh. cap. V. §. 151. p. 333. [*Bejaen*, hodie erjagen. Striker de Exp. Car. Hiſp. cap. 1. S. 3. p. 4. *Di ere het bejait*, honorem acquiſivit, *er hat ehre erjaget.*]

BEIER, BAIER, Baiwarn, Baiarii, Bavari.

Fragm.

Digitized by Google

Fragm. MS. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 943. de gladio Caroli M.

Ullaz man tha wunderſane want.
Naimes there Beiere wigant
Vorte is wone Beiereu.
Thaz urkunde wil ih in zeichen.
Ther Smit biez Madelger,
Thaz ſelue ſwert worhte er
in there Stat zo Regensburch.
Iz wart mere unde got,
tho ſin Naimes ther Herzoge phlach.
Er gaf iz Karle ſineme Herren.

Vid. voc. *Naimes.* Vorburg. Vol. VII. pag. 219.

Quia Taſſilone depoſito, provincia Bavariæ non Duci, ſed Comitibus commiſſa fuit à Carolo M. teſte Presbytero Ratisp. in Chron. Bavar. p. 13. itaque Dux Naamam non Bavariæ, ſed Bavarorum militum Dux militaris fuerit, aut titularis, ut Witekindus Saxoniæ, aut fabuloſus, ut putat Freher. ad d. Chron.

Peiere, Bavari, Rh. de S. Annon. ℣. 319.

Beirelant, Rhythm. de S. Annon. ℣. 296. Bavaria.

Beieriſch, Bavaricus. Rh. de S. An. ℣. 305.

Vid. inf. *Boien.*

BEIN, vid. *Bain.*

BEITEN, exſpectare.

[*Tribtin peitoot unſih tagelihhin.* Dominus exſpectat nos cottidie. Kero Prol. p. 18.

J. Feud. Alem. cap. XXVI. §. 4. *Man ſol ime beiten unz das er kumt.* Exſpectandum eſt, donec redeat.

[Striker. Exp. Car. Hiſp. *Weder er lenger mochte peiten.* Utrum deberet diutius morari, ſeu manere hic.]

Vid. Biten.

BEITTEN, mordere, vid. *Bizzen.*

Beittendiu, vid. Bizzen.

BEIZEN,

Irbeizta bara nider, deſcendit, Notker. Pſalm. XVII, 10.

Vid. ſupra *Baiz.*

BEK, Beko, vid. Bec.

Bekennen, cognoſcere, agnoſcere, ſcire. Rhythmus de S. Annone §. 8.

Ob ir willit bekennin der burge aneginne.

Si vultus ſcire urbis primordia. adde §. 14. 35.

Willeramus in Cant. Cant. 1. 4. & ibi Fr. Jun. pag. 6.

[Striker. de Expedit. Caroli Hiſp. Procem. p. 2. Ubi & Scherz. in Not. locum ex Ottonis Dimmering. Itiner. MSCto adducit, in quo *bekennen* eodem in ſignificatu occurrit. Idem ſignificat *Bechennen*, quod vid. infr. in *Chunnen.*]

BEKEREN, immutare, Capitul. Franc. IV. 19.

BEKVNDEN, bekant machen, vid. Chund. & Kund.

[BELANGEN, deſiderare, hodie *verlangen*, quo ſenſu *langen* occurrit ap. Otfrid. I. 18. 86,

Striker de Expedit. Caroli M. Hiſp. Sect. 15. pag. 42.

Die Furſten belanget ſere,
Die lange hie geweſen ſint,
Si ſeben gerne Weip und Chint.]

BELCH, legitur apud Otfridum IV. 21, 27. in editione Flaciana, & aliàs nullibi, emendandum

Beldi ex MS. pertinet igitur ad vocem *Bald*, quam vide ſupra.

BELDI, BELDIDA, vide *Bald.*

BELENT, Notk. Pſalm. XVI, 11. Sed vox ſuſpecta.

Bellende canis, Ryth. de S. Annon. ℣. 696.

BELGEN, iraſci. Vide ſupra *Abulkii.* Gloſſæ Lipſii : *Belgen, iraſci. Belgon ſal, iraſcetur. Bilgis thu tih, iraſcere.* Notk. Pſalm. VII, 12. [Tatian. X, 1. *Tho Herodes giſah, uuanta her bitrogan uuas von then Magin, balg ſih harto.* Quum Herodes videret quoniam illuſus eſſet à Magis, iratus eſt valde.] In Alſatia & Belgio hodieque uſitatum. Atque Abr. Mylius de Ling. Belg. cap. XX. putat *Belgum* nominatum quaſi indignatorem, ùt Argentoratenſes Zornii, & Belgas quaſi indignabundos & irritabiles. Certè BELGARUM NOMEN eſſe Germanicum, ex eo conſtat, quia populus hic fuit originis Germanicæ, & Rhenum tranſierat, ac Gallos ſuppreſſerat iis in terris à ſe occupatis, ùt conſtat ex Julio Cæſare Lib. II. de Bello Gall. cap. 1. 2. ſqq. ubi ſcribit, *à Remis ſe fuiſſe edoctum, plerosque Belgas* (nam & Galli commixti erant Belgis dominatoribus) *eſſe ortos à Germania, Rhenumque ANTIQUITUS transductos propter loci fertilitatem ibi conſediſſe, Gallosque, qui ea loca incolerent, expuliſſe : ſolosque eſſe, qui patrum noſtrorum memoriâ* (ſunt verba Julii) *omni Galliâ vexatâ, Teutones Cimbrosque intra fines ſuos ingredi prohibuiſſent. Quâ ex re fieri, ut earum rerum memoria magnam ſibi autoritatem, magnosque ſpiritus in re militari ſumerent.* Quæ notatio ſit vocabuli hujus obſcura eſt, & refert Cluverius de Germ. Antiq. varias conjecturas, Lib. 2. cap. 3. Quando autem hæc transmigratio facta ſit, non certò conſtat. Facta autem fuit ante irruptionem Teutonum & Cimbrorum, quæ contigit anno ante N. C. CXI. Vide infra voc. *Deut.* Unde Julius ait, *Patrum noſtrorum memoriâ ;* idque longo tempore, quod Julius vocat *antiquitus.* Unde pateſcit aliam Germanorum migrationem transrhenanam fuiſſe, cujus meminit Corn. Tacitus, *de Mor. Germ. cap. 2. Ceterùm*, inquit, *Germaniæ vocabulum recens & nuper additum : quoniam qui primi* (non ſimpliciter primi, ſed primi inter iſtos, qui Taciti aut patrum tunc memoriâ transgreſſi, Tacit. *Hiſtor.* IV. 73, 6.) *Rhenum transgreſſi Gallos expulerunt* (ipſos Belgas ex parte) *ac nunc Tungri, tunc Germani vocati.* Quæ transmigratio poſt Cimbrorum impetum facta fuerit, oportet, & poſtquam Belgæ cum Gallis coaluerunt, & pro uno populo habiti, unde Galliæ Belgicæ nomen. Quod vero Tacitus de nomine Germaniæ ait

recens additum fuiſſe, de eo *vide infra in voc. German.*

Belgi, vid. Bulge.

BELIBEN, mori, vide infra *Liben* & *Biliben.* Hodie : Bleiben, ſcil. tot, Rhythm. de Ludovico Rege ℣. 76. & alibi paſſim.

BELIGET, vid. *Licke.*

BELLAGIN, bellagines, Gothis Leges. Jornandes *de rebus Geticis.* cap. XI. *Diceneus Gothis Phyſicam tradens, naturaliter propriis legibus vivere fecit, quas usque nunc conſcriptas BELLAGINES nuncupant.* Ubi Bonav. Vulcanius annotat : *Bellagines Gothicum vocabulum eſſe nemo mihi perſuaſerit, ſed ex Gothico corruptum. Id verò fuiſſe crediderim WELHAGEN brevitatis causâ ita contractum à WELBEHAGEN, quod ſignificat Beneplacitum ; ita ut Bellagines meâ quidem ſententiâ nihil aliud ſint quàm Placita Principum ; quæ fortaſſis iis temporibus, ùt & hodie, in hanc formulam deſinebant,* Want ons alſo gelieft, *quod idem eſt ac ſi dicas :* Want ons alſo welbehaegt. *Quod verò prima vocabuli litera W. in B. mutata fuerit, vitio aliarum nationum factum putarim, quibus pronunciatio gemini V. planè eſt inſolens ; ac præcipuè Hiſpanis, quos (quemadmodum olim Ebræi Ephratæos pronunciatione vocis Schiboth ſemel exploraruntt) nulla ratione certius cognoveris, quàm ex vocis alicujus, quæ geminum V. habeat, pronunciatione. Audies enim ſtatim pro* Water & Wijn *pronunciantes* Oubater, & Oubin. *Prius enim V. in W. pronunciant ùt V. vocalem ſuô more, ſcil.* Ou. *(neque enim v. breve ſive Gallicum agnoſcunt,) alterum verò V. in W. pronunciant ùt B. Quod quidem vitium non tantùm in poſteriore litera gemini W. committitur, ſed in omnibus aliis vocabulis, quorum Syllaba aliqua ab V. conſonante initium facit. Qui quidem error in Latinis etiam Gloſſariis eſt frequentiſſimus, in quibus promiſcuè B. pro V. conſonante, & V. pro B. poſitum reperias ; ut in Gloſſariis utriusque Linguæ, quæ jam apparo, oſtendam. Mirum autem videri non debet, ſi vocabulum hoc* Bellagines *ab Hiſpanis ita corruptum cenſeam, quum veriſimile ſit Leges haſce à Regibus Gothorum in Hiſpaniâ fuiſſe conditas. Neque enim Gothi uſpiam diutiùs continuata Regum ſerie, quàm in Hiſpaniâ Regnum obtinuerunt. Et Iſidorus eas ipſas Leges Latinas fecit. Sed erit de his aliàs commodior dicendi locus, quum ſecundas meas in Origines Iſidori curas edam ; ubi & de Longobardicarum Legum inſcriptione, & aliis aliorum librorum veterum appellationibus agam ;* Laterculi *videlicet,* Codicis Homerici ἐκ τῆς Νάρθηκος *dicti, &* vetuſtiſſimi Codicis Hiſpanici, *cui titulum faciunt : EL LIBRO DEL BEZERRO.* Alii poſtea hanc vocem compoſitam ex *By* & *Laga*, i. e. Villæ Lex, ſive Lex Municipalis, Vide du Freſne *Gloſſar. voce hác Bellagines & Bilage.* Gothis *Bauan* eſt habitare, *Bauain*, domicilium, Marc. V. ℣. 3. Islandis *Byr*, urbs. Vide & *Bille* infra. Loccen. Lib. 2. Antiq. Sueo-Goth. cap. 2. pag. 49.

BELOUUAN, vid. *Loube.*

BELT, mare Balthicum, Sinus Codanus, Oſt-See, Chron. Sax. an. 944. *Oldenborch is geheten na Wendeſcher tungen Stargarde, unde is de ende der Wendeſche lant, unde ligt in Wigarien in dat weſten des mers, dat dar het de BELT in dem ende des Stichtes Enkede, Sudeyland unt Femeren.* Helmold. *Lib.* 1. *cap.* 1. *Chron. Slav. Slavorum populi multi ſunt, habitantes in littore Baltici maris. Sinus hujus maris ab occidentali Oceano orientem verſus porrigitur, appellatus ideò Balticus, eò quòd in modum balthei longo tractu per Scythicas regiones tendatur usquè in Græciam. Idemque mare Barbarum ſeu Pelagus Scythicum vocatur, à gentibus, quas alluit, barbaris. Hoc mare multæ circumſedent nationes. Dani ſiquidem ac Sueones, quos Northmannos vocamus, ſeptentrionale littus & omnes in eo obtinent inſulas. At littus Auſtrale Slavorum incolunt nationes, quorum ab oriente primi ſunt Ruzi, deinde Poloni, habentes à Septentrione Pruzos, ab auſtro Bojemos, & eos, qui dicuntur Morabi ſive Carinthi atque Sorabi.* Adamus Bremenſis de Situ Daniæ.

Vita S. Anſcharii Epiſcopi Hamburg. in Mabilloni Actis Ord. S. Benedicti Sec. IV. P. 2. p. 77. *Aldenburch civitas magna Slavorum, qui Waigri dicuntur, ſita eſt juxta mare, quod* Balticum *ſive BARBARUM dicitur, itinere diei ab Hammanburg.*

Balth, nomen Regis Wiſigothorum, qui à Scandia migrantes ad Balthici maris oram aliquandiu imperarunt : unde Balthorum familia illuſtris, *Vide ſupra Bald, audax.* Socrates Hiſtor. Eccleſ. 4. 33. P. Diaconus 12. 12. Petav. Ration. Tempor. P. 1. L. 6. cap. 14. & ipſius maris appellatio quibusdam videtur.

Balthia, Scandia, Scandinavia, Baſilia h. e. Suecia & Norwegia, non inſula ùt Plinius putat, ſed peninſula, vagina gentium Jornandi. Ferrarius in Lexic. Geograph. tradit, Baltiæ apud Platonem mentionem fieri, quod non eſt. Xenophon Lampaſcenus fuerit fortè. Plinius Lib. IV. Sect. XXVII. *Xenophon Lampaſcenus à littore Scytharum tridui navigatione inſulam eſſe immenſæ magnitudinis BALTIAM tradit, eandem Pytheas Baſiliam nominat.* Sententiam Helmoldi ſupra laudatam veram eſſe confirmat Ol. Verelius, *Not. in Heruarar Saga cap.* 1. *pag.* 17. *Admodum*, ait, *frequens antiquis fuit maris denominatio à* BELTE, *i. eſt cingulo, quod undique ſtringat, circundet & liget terram continentem, inſulasque. Ju Trideilum : Laugur er landa belte, h. e. Mare terrarum cingulum.* Et poſt multa : *Fallitur proinde quisquis exiſtimat BELT proprium eſſe nomen freti illius inter Selandiam & Fioniam, uti & alterius illius inter Fioniam & Jutiam, cum commune ſit nomen, vel potius Metaphorica Maris appellatio.* Quod tamen κατ' ἐξοχὴν huic mari ſpeciatim impoſitum cernitur. *Vide infra Sund.* Aliam Alb. Kranzius *Lib.* 2. *Vandaliæ, cap.* 17. non à Baltheo ſed à Balte, dem Belt. Quem & Ortelius ſequitur. At Matth. Prætorius *in Orbe Goth. Lib.* 1. *cap. VI. §. V.* Sarmatis ſuis ac Scythis hoc mare atque inſulam aſſerit, atque ex iſtâ Lingua originem deducit, quaſi *Alba terra*. Sed hypotheſi paradoxâ totus ille liber nititur, quâ ſubrutâ, opus concidit : Sicut Rudbekii Atlas.

BELTIS, *vide infra Betlid.*

[BENAMEN, certe, revera. Striker. de Exp. Car. Hiſp. Procem. p. 3.]

[BE-

Digitized by Google

[BENAVENTONOLANT, Iſpania. Gloſſ. Monſ. p. 417.]

BENEIMDON *ze ſtecchene*, ſtatuerunt defigere, hodie *ſich etwas zu thun vornehmen*. Notker. Pſalm. XVI, 11. conf. inf. *Nam*.

Beneimeda, teſtamentum, diſpoſitio, propoſitum, Notk. Pſal. XXIV, 10. 12. & Pſal. XLIII. 18. Pſalm. XLIX, 5. 9. 16. *beneimſchrifft*, Pſalm. LXXIII, 20. Imprimis Pſalm. LXXXII, 6. Pſalm. XCIII, 13.

Forebeneinet ze enigemo libe, prædeſtinati ad vitam æternam, Notk. Pſalm. LXXXVII, 12.

Benuſt, binuſt, mit benuſt uberwinden, de maleficis, Datt de P. P. I. 1, 70. vernemen, cauſæ cognitio.

Benemede, deſcriptio, benennung. Chron. Königshov. cap. V. §. 28. pag. 275.

BENGEL, fuſtis, baculus. *Bengeln*, fuſtibus cædere. Jus Argent. Vid. Franc. Junii *Gloſſar. Goth. pag.* 82.

BENNA, Benne, Wenne, Wanne, Vaſis genus. Vita S. Remigii apud Surium, XIII. Januarii: *Accepit cerevisiam in Vaſculis, prout potuit, quæ omnia in vaſe, quod vulgò BENNA dicitur, collocavit*. Idem vehiculi genus *Wen, Wegen*. Feſtus: *Benna linguâ Gallicâ genus vehiculi appellatur; unde vocantur Conbennones in eâdem benna ſedentes*. An inde *Compan ?* Eſt vox hodieque in Alſatiâ uſitata, *eine Benne*, aliàs *ein wagen mit einer flechten*. *Vide infra Carr*, carpentum.

Benerth, ſpecies Angariæ & ſervitii, quod curru fit. Lambard. in Itinerar. & du Freſne *Gloſſar. Lit. B.*

BENNA, crux aurea Moguntina. Vid. Spiegel. ad Guntheri Ligurin. Lib. 1. pag. 288. & B. Rhenan. Rer. German. Lib. 2. pag. 303. Gloſſar. du Freſn. v. Truverenſ. Kyrinad. Annal. Trev. P.

BENSCULDEN, vid. *Schuld*.

BENUMEN, *Vide infra Namen*.

BENUTE, nequaquam, bey leibe nicht, *Chron. Königsbov.* 2. 158.

BENZ, diabolus. Geiler. à Keiſerſp. Broſaml. fol. 9. Videtur à *Bann*, bannitus, excommunicatus.

Elibenzo, forbannitus. Otfrid. III. 18, 28. Samaritanus: Judæi ad Salvatorem:

Biſt elibenzo fremider, h. e.

Tu es forbannitus extraneus.

Deſturbenzon, Friſiorum pars. Annal. Francor. apud Lambec. Lib. 2. Biblioth. Cæſar. pag. 355. *Friſiones qui vocantur Deſturbenzon, quaſi à domino deſtinati, parviſſimis, ut eis eſt conſuetudo, naviculis vecti ſupervenerunt*.

[BEODAN, prædicare. Iſid. c. 4. 7. Unde & *chiforabodot*, prophetatum, prænunciatum. ap. eund. cap. 3. §. 3. Utrumque à *boto* nuncius. juxta Palthen. in Not. pag. 401.]

BEOD, BIVD, BEVD, menſa. Lex. Sal. tit. 48. XLIX. *quod in BEUDO ſuo pultes manducaſſent*. Gothis: *Biud*, menſa. Marc. VII, 28. Franc. Jun. Gloſſar. Goth. pag. 93. Anglo-Saxonibus:

Beod, menſa. Ælfric. Beda 3. 2. & 6. *Beoddern*, refectorium. Gloſſ. vet. Lindenbrog. Belgis *Bodem*, eſt menſa rotunda inſtar ſundi doliaris, quod apud tenuiores & in caſtris plerumque menſæ vice fungitur. Wendelin. Gloſſar.

Beodſers, Tiſchvers, Tiſchlied, hymnus, quò ante epulas celebrabant divinas laudes. Gregorius M. Dial. I, 9.

Beodſod, *Weoſod*, altare, ſacra menſa, Anglo-Sax. Vid. Thom. Marſchall. Obſ. 2. in verſ. Goth. Evangel. pag. 543.

BEOST, *coloſtrum*. Gloſſæ MS. Anglo-Saxonicæ.

BER, *bær*, eſt (1.) nomen animalis generale grandioris, & tum domeſtici tum ſylveſtris. Itaque *Ber* (2.) modò ſignificat Verrem, quæ vox Latina à Celtico fortè fluxit: atque ad removendam homonymiam, etiam cum adjectione dictum *Berſwin*. Jus Sax. Provinc. Lib. II. art. 40. *Wes hunt adir beer, adir ochs, adir pfert*. &c. Quod Latinus interpres reddit: *Cujus canis aperve, taurus*. &c. Facit Edictum Aedilitium Romanorum. *L. 40. ſq. De ædil. edict. Ne quis canem, verrem, vel minorem aprum*. Jus Alemann. Prov. c. 211. *Urgawl haiſt ain Perſchwein, dem ſol man järlichen die zend auslaben oder abſegen*. A voce Ber deſcendit Alem. *Barg*, verres caſtratus, Majalis, *Geſner. Hiſt. Quadr. voc. Sus. p.* 873. & 885.

In Malbergiis Francorum dictus *Brarecho*, *babene*. L. Sal. t. 2. §. fi. Sacrifus vel Votivus: *Barco ano meo anitheota*, §. pen. Gloſſ. MS. ASax. *Majalis, bearug*. Vid. ſup. Barco. (3.) Sed & de vervece vox *Ber*, uſurpata. Illyrii Vervecem vocant BERAN, *Geſner. Hiſt. Quadrup. de Ove. p.* 804. Eſt autem Vervex aries caſtratus, *Hammel*; in Helvetia, *Wider*, & ſpeciatim *Heidwider*. Geſn. ib. Quanquam Vervex etiam pro quovis ariete uſurpetur. *Geſn.* ib. Dicitur porrò vervex Ber, & cum adjectione *Vihs*, uti adhuc dicimus *Schafvieh*, ita Celtæ *Ber Vihs*, vervex, inde Gallicum BERBIX, & Latinum vervex, contra ac viſum du Freſnio *in voc. Berbix*. & Menagio *Etymol. Gall. voc. Brebis*. Lex Salica T. 4. §. 2. *Siquis anniculum vel bimum berbicem furaverit. Certè ſi tres aut amplius* (i. triennes aut amplius) *berbices fuerint* &c. quos in Malbergio Francorum vocarunt *Feiſchheſſo*, & *Fetiſchheſo*. h. e. Feiſte-Schaffe. Fette Schaffe. Paul. Warnefr. de Geſt. Longob. L. V. c. 40. *Habebantur in Palatio berbices miræ magnitudinis, quos ille ſupra dorſum eorum lanam apprehendens extenſo brachio à terra levabat*. Legitur & in Lege Alemannorum penult. & Wiſogothorum. Tertio (4.) *Aprum* quoque notat, quod cum Celtico *Eber* convenit. Vocant autem Germani *Eber* non modò ferum, ſed frequentius cicurem i. verrem, *Geſn. Hiſt. Quadr. p.* 873. 908. & ex oppoſito *Wilder eber*, p. 926. Rh. de S. Annon. ℣. 238. quartam beſtiam Danielis nominat *ein Ebir*, & ℣. 244. *daz Waltſuin*. Notk. Pſalm. LXXIX, 14. *Ziu habet in nu iruuoſtet der eber uzzer uualde, Titus uzzer dietin, unde der einluzzo uuilde ber*. i. *et devaſtavit nunc eam aper de ſylva, Titus de gentibus, & ſingularis ferus*. Et de-

denique (5.) ursum, *Perin*, ursi, Notk. Psalm. XLVI, 1. hodieque *Beer*, baer. Gesn. Hist. Quadrup. p. 941.

[*Dar leosi* (lege *leo si*) *odo perun inne liccant*, cavea theatri. Gloss. Mons. p. 407. Ita circumscribunt caveam theatri hæ Glossæ. *Da löwen seyn oder bæren inne ligen.*]

Baernhemb, quidam vocari volunt equos ingredientes ut ursi, pedes primum anterius leviter in terram ponentes, deinde posteriorem quoque partem submittentes. *Gesner. Hist. Quadrup. p.* 943.

Berenstangen, clathra ursorum. J. Arg. L. 1. c. 49, 4. *Es si an türen oder fenstern oder bernstangen, das von ysene gan sol.* Sive in januis sive in fenestris sive in januis ursorum.

Germani circa ursum & ejus venationem propria quædam vocabula usurpant; qualia sunt: *Der baer brompt, gebet, frisst, wirt gejagt, ertruckt und frisst vil hunde: wirt gestochen.* i. Ursus sævit. procedit. vorat. agitatur. comprimit & devorat multos canes: venabulo figitur.

Sonopair, Sonobär, verres dux gregis, L. Longob. 1. 25, 47. Vid. Sono.

Baers, lupus: Glossæ MSS. ASax.

BERACHT, BERACHTERA, clara, serena, à Bar, berend, manifestum, clarum, de quo supra in *Bar*.

Otfr. V. 17, 63. de stella Polari:

Then thu iu berahtera naht
so kumo thar giseban maht.
Quam tu in serena nocte
vix conspicere possis.

Idem IV. 33, 21. de sole obscurato:

Thaz ira lioht berahta
Si garo iz in intuuorahta.
Hanc suam lucem claram
Is penitus istis subtrahebat.

Berahtnissi, splendor, Isidor. cap. 2, 3. hod. Pracht.

Giberechtot, glorificatus, Tatian. cap. 159. fi. cap. 167, 7. [In edit. Palthen. legitur *giberehtot*, & *giberehtota*, & significat, *clarificatus est, clarificabit.*]

[*Giperahtanah*, Theophania. Gloss. Monseens. p. 394.]

[A. S. *beorht*, lux, *beorhte*, lucidus, clarus, *beorhtlice*, clare, lucide. Cod. Argent. Joh. 14, 21. *Gabairhtia*, manifestabo. *Brehen*, splendere, nitere. Island. *Braer*, nitet, splendet. Winsbeckia in Paræn. §. 11. *Ob man dich nu durch frien mut ze wibes tugenden brechen siht.* Staden. Expl. voc. Germ. Bibl. p. 481. Hac de causa Angli *bright*, illustre vocant. In Cod. Evangel. Marschalli itidem est *beorhtnes*, quod originem ducit, à *beorht*, lux. Palthen. Not. ad Tat. p. 313.]

Ex *Beracht*, contractè pronunciatum *Bracht*, *Brecht*, *Breiht*, *Berat*, *Beret*, *Bert*. quæ promiscuè in variis nominibus præsertim propriis cernuntur:

Adelberacht, nobilitate illustris: Corruptè *Adelbert*, nomen Ducis Alsatiæ, pater S. Attalæ. Corruptius legitur in antiquis monumentis: *Obrecht*. quemadmodum & Albertus Imp. in Chronico Königshoviano vocatur *Obreht*.

Landberacht, nobilis per totam regionem. corruptè *Lamprecht*, *Lambert*.

Huc pertinet vox *Pertir*, in Rhythmo S. Annon. ℣. 116.

Daz diu sin dugint desti pertir weri.
Ut illa ejus virtus eò illustrior esset.

Bert, enim seu *Pert* est illustris, *Berter*, *pertir*, illustrior. Quid hoc vocabuli sit, se ignorare fatetur Opitius primus hujus carminis editor, & conjicit legendum esse *breiter*, major. Sed non opus emendatione.

In eodem ℣. 195. habetur *breiht*, i. illustris.

Gidadun ire reiche vile breiht.
Fecerunt sua regna multùm illustria.

[Vers. 489.

Daz her diu lant birechta.
Ut ille terram illam illustraret.

Vers. 576.

Brahter finin Schim.
Splendidior suo fulgore.

Conf. Scherz. not. ad hæc loca.]

Vergobret, appellant Aedui magistratum suum summum, qui creatur annuus, & vitæ necisque in suos habet potestatem, cui Divitiacus & Liscus præerant tempore J. Cæsaris, *lib.* 1. *Vergo*, werk, opus, administrationem notat, & Prætoriam aliquam majestatem. Vide infra voc. *Werah*.

Dagobert, vid. Dag.

Foraperahtida, præclara: Kero.

Winipreht, amicis clarus. Fr. Jun. in Willer. pag. 21.

Vid. sup. Bar, berend.

[Glossæ Lipsii *filobert*, præclara, *filuberthon*, præclaris, eundemque significatum nomina propria, quæ in *bericht*, vel *brecht*, desinunt, satis probant, e. g. *Engelbrecht*, angelus lucidus, *Albrecht*, ubique clarus &c. Palthen. Not. ad Tat. p. 312. Addit nomen *Filibert*, multum clarus. Scherz. Not. ad Rhythm. d. S. An. p. 6.]

BERDE, genimen, gewechse, à *beren*, vid. supra in *baren*. Tatian. 160, 3.

[Junius in Not. MSC. hoc *berd*, per metathesin literarum factum putat à *bred*, Germanis nunc *Brut*, fœtura, unde verbum *brüten*, per Germaniam inferiorem *broeden*, fovere & excludere ova, parere. Anglis *bred*, idem est ac educatus, quod de homine pariter ac bruto accipitur. In eo itaque solo differentia est, ut quæ vox nonnisi de procreatione animantium accipitur, olim quoque de propagine arborum & fruticum accepta fuerit. Simplicius forte & verius fuerit dixisse, à verbo *beran*, ferre, gignere, substantivum hoc esse *berde*, id quod fert arbor, genimen. Conf. c. 167, 3. 4. Palthen. Not. ad Tat. p. 386.]

BERE, hordeum ASax.

Berefagul, tributum hordeaceum.

Bere-ern, bern, horreum.

Digitized by Google

Bereflor, beretum, area, quâ trituratur. tenne.

Gothis *Barizeinaus blaibaus*, hordeaceos panes.

Alemannis hodie *Bier*, cerevisia, potus hordeaceus. de quo Cluver. 1. Antiq. Germ. 17. Menag. Orig. Gallic. Voss. de Vit. Serm.

Berebrecht, hordearius, Gloss. Sax. du Fresn. h. Melzer.

BEREDEN, convincere. J. Argent. L. 2. c. XXV. *Swer sich vermisset den andern ze biredene mit Schœffelen.* Qui in se suscipit, alterum convincere per Scabinos. Et passim. Scribitur etiam

Bireden. Vid. & *Uberreden.*

Aliud *Bereden* est & persuadere, idque fraudulenter. Inde Sax.

Brede, LL. Kanuti R. cap. 44. quod dolum, fraudem interpretatus, *du Fresn. Gloss.*

BEREGAFOL, vid. Gaba.

BEREIT, armatus. *Bereite man*, armati. *Bereitschaft*, arma, J. Arg. L. 2. c. 144. Vid. *Reit.* Chron. Königshov. Obs. XV. pag.

BEREN, exhibere. J. Arg. L. 1. c. *Disen sol man suslich er beren*, his talis honor exhibendus. à *Bar*, manifestum, de quo supra.

Beringe, vid. inf. & *Beru.*

Entberen, non exhiberi, carere.

[BERENNEN. Striker. c. 5. S. 15. p. 49. sq.

Ich wil mit meinen henden
Mein guet swert balswenden
In seinem hertze pluete berennen.

Notat ad hunc locum Scherz. in Fragm. de Bello Caroli M. ℣. 2232. (lege ℣. 2353. uti & h. l. in not. provocatur ad Not. ad Striker. V. 25. 1. sed leg. V. 15. 1.) eodem modo legi

Ih wille mit miner hende
Then guoten Palswenden
In sineme berse plute berennen.

Addit autem Scherzius. Annon forte aptius legeris: *berennen, berænen*, quod idem est ac *maculare, polluere.* Keysersperg in Postill. P. 3. p. 71. *Gemeiniglich wen man einen berænet oder slebt, das im ein blowes wirt, so spottet man sein, das heisset proprie sugillare.* Brand im Narrenschiff. p. 37. a.]

BERESBOTON, zizania, Tatian. c. 72. 4. 6. [Non satis assequor rationem compositionis hujus vocabuli, tacet hic Junius. Ab A. S. *bere*, hordeum, & *buten*, prædari, eam petendam esse Stadenius existimat. Mihi sequentem in modum excutiendum videtur. *Bere*, baccæ, acinique sunt, hodienum ita Germanis dicti. *Bauth*, Gothice rem inanem, aut odore atque sapore, adeoque vi omni destitutam notat, uti exemplum de sale insipido. Luc. 14. 34. docet. Anglis inde *bad* malus inutilis est. Videtur itaque voce hac *beresboton*, genus illud lolii denotari, quod folliculis inanibus constat, nec quicquam præter speciem bonæ frugis habet. vid. Jun. Gloss. Goth. voc. *bauths*, cum quo præsens germanice loquendi ratio *eine taube nuss*, consentit. Sejunctæ quoque voces *beres boton*, *betes boto* extant. §. 2. 3. 5. Palth. not. ad Tat. p. 382.]

BERFRID, vid. Balfrid.

BERGAN, *Bargan, Purgen, Gibergan*, occultare, verbergen. Notk. Psalm. IX, 16. *striccha den sie burgen.* i. laqueo, quem absconderunt.

Bargegeld, Bergegeld, Bergeld, merces seu præstatio pro conservatis bonis naufragorum, Vid. Schottel. de Jur. Singul. c. XX, 10.

Tih purgedo, te absondisti, Notker. Psalm. XVIII, 8.

Giborgon, meminisse, Notk. Psalm. XVIII, 13. huc non pertinet, sed ad *Borg* infra.

Notk. Psalm. XXXII, 7. *Do sih uheli stuont pergen*, quum malitia se occultare cœpit.

Idem Psalm. LVI, 1. *Do Christus parg fore Judeis, das &c.* quum Christu occultaret Judæis, quod DEUS esset.

[BERGON defendere & conservare significat. vid. Not. ad Willeram. p. 15.]

Vide in G. hinc *Berg*, quidquid aliquid occultare potest, *Halsperg, Bainberg, Heerberg, Wendelin. Glossar. pag.* 135. Speciatim

Berg, Mons, quo terra subsidens occultatur: *Unde hinter den berge halten.*

Malberg, locus judicii, regulariter in monte aliquo, unde *Mons placiti* in LL. Malcolmi R. Scotiæ. *Du Fresne ad Joinvill. p.* 241. atque sub dio, usque dum Tecta constitui præceptum Capitul. Franc. L. V. c. 91. Suoz *Stankperg*, mons Libani, Notk. Psalm. XCI, 13.

[Significat *bergen*, etiam eripere periculo, servare. Hinc *Pergamum* & *Pergama.* Vossius de V. L. S. p. 128. adde Stiernh. Gloss. U. G. *Berger-Lohn, Berger-Geld*, merces, quæ debetur pro opera præstita in bonis naufragis mari eripiendis. *Kornberg, Heuberg*, sunt tecta quibus servantur frumenta, fœnum. Palthen. Not. ad Tat. pag. 426.]

BERIA, Ber-aw, campus, Ebene, planities.

Berewick, vicus vel opidum in planitie: opponitur *Burgo.* Vid. du Fresn. ad Joinvill. pag. 89. & in Glossar.

BERICHTENGE, gubernatio, J. Arg. L. 1. c. 1. Vid. *Richten.*

BERICHTEN, vid. *Richten.*

BERILLE, berillus, Perle, Margarita.

Fragm. Carm. de B. Hisp. Caroli M. ℣. 905.

In luhten tha ofene
Crisolite unde Calcedonie
Berille thie besten,
Unde thie go(v)ten amatisten.

[Conf. de Berillo Diecman. qui inde nomen perspicillorum, quæ antiquitus *Barillen* & *Parillen*, hodie *Brillen* vocantur, derivandum statuit. Spec. Gloss. p. 51. sqq.]

BERINGE, promtitudo. Geiler. Keisersp. Brösl. fol. 75. b. à *Beren*, exhibere.

BERIS, vid. inf. *Berse.*

Berismundus, Nom. Propr. Regis Getarum.

Berswinda, Nom. Propr. Ducissæ Alsatiæ.

*Berse*n, opidum Alsatiæ, quod *Speries* vocatur in Diplomate Dagoberti R. vid. Observ. nostr. X. ad Königshov. §. IV. Vid. infra.

BER.

BERK, vid. *Bergan.*

Berkrecht, jus mettalifodinarum. Charta Henrici Imper. an. 1189. in Metropol. Salisb. *Cum piſcaturis & Molendinis, alpibus, & venis ferri, quod vulgò BERGRECHT dicitur.*

BERLICH, vid. Bar, liber.

BERN, Berna, Steura generalis in ſumtus Regios collata. Aeneas Sylv. Hiſt. Bohem. cap. LVIII. & Chronicon Bohem. quod allegat du Freſne *Gloſſar. voc. Berna.* Nec tamen Bohemica h. e. Slavonica vox eſt, ſed Teutonica, à Verbo *Beren*, exhibere, præſtare, tribuere.

Fuit primò ſpecies monetæ, *Berna*, vid. Freher. *de re monet. pag.* 42. quâ poſtea vectigal certum ſolvi oportuit, quod & *Urſus* dictum, *Alb. Arg.* 1448. *Fabric. Orig. Sax. L.* 6. *f.* 663. Moneta poſtea nomen *Bazen* aſſumſiſſe videtur, de quo ſupra.

Prov. *Bern anbinden*, ſchulden machen, æs alienum contrahere.

Bernbrot, Berbrot, panis præſtarius, genus vectigalis. Jus Argent. L. 1. c. XVIII. *Sicut & Bannum in vino, & panes qui dicuntur BERBROT obtinuerunt. Als ouch den bann von dem Wine und das brot, dem man ſprichet BERBROT.*

Ex Vetuſto Cod. MS. Dis iſt das BERNBROT das zu S. vollet und teilt man das alſo:

Eime Camerer git man XVII. brote zu der wochen der eines einz pfenniges wert iſt.

Item deme Schencken zu vierzehen nahten XVII. brot unde neizwie vil roben.

Item deme von S. VIII. brot zu der wochen.

Item dem Spiſer zu der wochen VII. brot unde III. velde acker in Rufach ban und uff XII. Schetze Roben hat auch ein Spiſer.

Item den Meiſterköchen zu der wochen V. brot.

Item dem Portener der der porten hudet VII. brot zu XIV. nahten.

Item mines hern weſcherin zu XIV. nahten V. brot.

Item deme Pfiſter einer vierdegezal minere denne II. acker in Banno M.

Ein pfiſter zu S. der das Bernbrot usrihtet, der nimet von iedeme brotbecken, der innewendig des burgbannes zu S. geſeſſen iſt, zu viertzehen tagen ein pfenigbrot, und ſol das brot nut muſeſſig, ſchimelig noch gevallen ſin. Und was ouch frömeder brotbecken herin brot füret, es ſi mit Schiffen, mit Karchen, mit eſeln, mit pferden, der git ieglicher alle wochen ein brot, und nimet ouch zu drin wochen in dem jare, zu wihenachten, zu oſtern, und zu pfingeſten dehein berenbrot, und git auch den Ambahtlüten deheines. Man git auch eime pfiſter alle Sunnentage ſo der Biſchof in der Stat iſt X. viertel Weines und Spiſe von hobe darzu.

XV. Buch MS. allerhand Statordnung. B. 58. b. Der Landbrotbeker Zollordnung. — Und umb ſolches ſol man inen von unſer Stat wegen geben zu lone, nemlich dem Brotbeker

BER.

Zoller 3. ßdl. und den andern zweien uf ieden 2. ß. und ſol keiner me das BERENBROT haben, nyeſſen oder entphohen in deheiner weg. Circa An. 1493.

BERREN, vehiculum, Schaubkarn.

Liber Salicus Monaſterii Ebersheimenſis: *Der ſinen berren ſchüttet har.*

BERSE, BARSE, BIRSE, Barrig vel Parcus ad ferarum cuſtodiam circumſeptus. Vide ſupra BARC, ramus. Hodie *ein Gehege, Wild-Hecke*, Inde hodiernum BIRSEN, propriè intra berſas venari. *Vid. du Freſn. Gloſſar. Berſa, berſare.* Hodie verò *Birſen* opponitur Venationi, *einem rechten Jagen mit tüchern und garnen*, quum birſatio ſine iſtis inſtrumentis & copiâ canium, duntaxat à venatore *mit birſchbuchſen* fiat & feræ his feriantur.

Berſe, ep. Alſatiæ, ſupra Beris, fortè quod Parcus regius ibi fuerit, Thiergarten.

Berve, vid. Bitherbe.

BERUNGE, delectationes, Pſalm. $\frac{15}{16}$, ult.

BESAGEN, vid. Secho.

BESATTEN, vid. Saten.

BESCEDIWIT, obſcurabitur, quaſi à Schaudwe, umbra: Gloſſæ Lipſii. Vid. infra *Scada*, Schatten.

BESCHISS, fraus. *Durch uſſaz, beſchiſs und bosheit*, Königshov. p. 917.

BESIBENEN. *Beſiebnen*, i. *Peinlich fragen*, vid. Wehner. *Obſ. Beſieben.* Datt. de P. P. I. 1, 72. Mos vetus des beſiebnens, nec tamen ita neceſſarius, ut propterea delicta manerent impunita, ſi is exercere non poſſet.

Abuſum iſtum abrogavit Maximil. I. ad Frideric. Bar. de Limpurg. *Weil biſſanhero in dem Limpurgiſchen Halsgerichten eine gewonheit und herkomen geweſen, wan ſchedliche Leute in denſelben Gerichten betreten, das ſie umb irer Miſſetat, wiewol warer Schub oder gichtiger Mund vorhanden were, mit ſiben Mannen, ſo darumb ir eyd tun muſten, bezeugt, und damit vom Leben zum tode bracht wurden: Und dadurch das ubel ungeſtrafft bliebe. So haben wir dieſe gewonheit abrogirt, uf das das ubel geſtrafft, der gemein nutz befordert, und den rechten ſein lauff gelaſſen werde, und uff waren Schueb, gichtigen mund, oder Leumuth und ir ſelbſt bekentnis richten und ſtraffen, und die Ubeltheter ferner zu uberſiebnen nicht ſchuldig ſeyn ſollen. Dat. Freyburg in Brisgow, ultimo Julii* 1498. Goldaſt. R. Satz. P. 2. p. 179.

Geſibenoten werlt ziten, Notk. Pſalm. VI. ℣. 1. *Nah ſieben tagen dero wechun chumet der abtodo. Daz iſt dies judicii. Der nah diſen geſibenoten werlt ziten chumet.*

Uberſibenen, juratò convincere cum ſex conjuratoribus. Cod. MS. Juris Auguſtani, tit. *Ob man ainen uberſibenden muzz. Iſt das ain man ainen furbringet fur gericht, den er anſpricht umb den lip, und gat daran das er in uberſibenden muz, ſo ſol er ſweren mit ſin aiuz hant darumb er in da anſpricht und ſullen denn die ſechs die im da helfen wellent nach im ſweren, daz der ait rain ſy, und nit main, und ſuenn daz geſchiht, ſo hat jener ſin rebt behebt und ſol man im richten als recht iſt.*

BESI-

Digitized by Google

BESIGELAD, vid. Sigil.

[BESINA. Extat hæc vox in Fragmento Colloq. Samarit. cum Chriſto ℣. 10. *Beſina lipleita.* Emere alimenta. Ubi annotat Palthen. pag. 422. *Si* hæc lectio vera eſt, quod vix credo, ingenue fateor, me iſtud verbi alibi non legiſſe. Textus Angl. Saxonicus hoc in loco ita habet: *Wolder him mete bycgen*, volebant ſibi emere cibum. Vocem enim *beſigen*, i. e. occupatum eſſe, huc referendam non ſtatuo. *Bycgan gebucyan*, A. S. eſt emere. Goth. *bugjan* idem.]

BESIZEN, obſidere, hodie notat poſſidere.

Beſeſſen hus, obſeſſa domus, arx. J. Argent. L. I. c. 49. *Iſt das der Biſchof dhein huz beſizet, oder ime beſeſſen wirt, ſo geben ſi dribundert Schoſſ.* Si caſtrum aliquod Epiſcopus obſiderit vel ei obſeſſum fuerit, trecentas ſagittas dabunt.

Vid. infra *Seſſe.*

BESKRENKEN, ſupplantare, Notk. Pſalm. XVI. 13. vid. Scranc.

BESSERN, à baz, bezirun, vid. ſupra *Bat:* emendare, Notk. in Pſal. XXXII, 7. *Daz er die ſine mit iro abtungo bezzereie*, ut DEUS ſuos per malorum perſecutionem emendet.

Beſſerung, emenda, pœna privata, reſtitutio damni. J. Feud. Alem. c. XXX. *Wer die gewere hat an dem gute, Tut dem yemand uff dem gute laſter oder ſchaden, das ſol er yme beſſern, und nüt dem von dem er es hett.* i. Qui vaſallus poſſeſſor eſt feudi, ſi quis ei damnum dat vel pauperiem in feudo, emendet is huic, & non domino à quo id tenet.

J. Argent. L. 1. c. XLVIII. *Si damnum aliquod acceperint, per captivitatem vel amiſſionem rerum ſuarum, Epiſcopus debet emendare, Beſſern.* Cap. X. *umbe den Vrevel ſo wettet er dem Richter XXX. Schill. und dem an dem er gevrevelt bett, beſſert er ſine miſſetat drſvaltlibliche.* i. *componet judici XXX. ſolidos pro frevela: illi quem invaſit componet ſuam miſſetat triplicatam.*

Formula vetus libellandi: *Schuldig ſin zu keren, zu beſſern und abe zudragen und ein wandel darumbe zu tun.* Vid. voc. Ere.

Beſſern, mulctam, pœnam luere, Componere, al. *Wetten.*

II. *Beſſerung*, pro *Buſſe*, Wette, pœna publica, judici debita. Idem J. F. Alem. c. XLVI. *Weller der getzuge der nüt en komet, der beſſert dem Herren.* i. teſtis contumax mulctam debet domino. Cap. XLI. *Wurt er aber ſchuldig und verbeſſert das, als recht iſt, er ſol yme aber ſine lehn liben.* i. Si convincitur, & pœnam luit de jure, tunc itidem inveſtiri debet. Ubi alii Codd. pro *verbeſſert*, habent *gebüſſet.*

J. Argent. L. 1. cap. XXXV. conjunguntur *Wetten* & *Beſſern* ùt ſynonyma, & Interpres per *emendationem* reddidit.

Beſſerung, de relegatione. Jus Argent. L. 2. c. 108. *So beſſert er LXIV. Wochen von der Stat eine myle, fur V. Pfunt.* & cap. 112. *Beſſerung ſol nit abegon biſſ* &c. relegatus non rejiciendus, donec &c. c. LXXXII. *Wer in der Stette beſſerung iſt, von welre hande ſachen das iſt, er ſi zu obte, oder nit, der ſol fride han uſſewendig des burgbannes vor dem, von deswegen er uſſe iſt.*

III. Beſſerung, melioratio, emponemata emphyteutarum, vaſallorum, *Ord. Solm.* 2. 7, 74. aliàs *Scheuffelrecht*, J. Argent. *Franzk. de Laudem. c. XV.* Tabor *de Jur. Colonar. Prov.* §. 69. 72. Conf. J. Feud. Longob. 1. *F.* 4. §. *Siquis & ſeq. & II. F.* 8. §. *E contrar.*

Specialiſſimè Stercoratio, Tüngung, Tunger, Miſt, quo melioratur ager.

Beſſerung, Uberbeſſerung, übermas, ὑπερoχὴ, quanto pluris quid æſtimatur de præſenti. *Ordin. Argent. de Executione.*

BESTAN, obſiſtere. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1411.

Thaz in thirre welde leue ſobein man
ther ſie thorre beſtan.
Quod in hac ſylva vivat talis vir,
qui ipſis audeat obſiſtere.

[*Aggredi prælio* hanc vocem ap. Striker. de Exp. Hiſp. Car. c. 2. S. 1. & ſæpe notare Scherz. notat. l. c. p. 9.]

[BESTAUPTER, i. e. vituli, agni, hœdi. *Die hausleute zu Ufhofen im Fuldiſchen dörffen weder hüner noch beſthaupter zahlen.* Wertheim. Acta. c. 4. f. 86. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

BESTIFTEN, vid. Stift.

BESUACHEN, vid. Biſ.

BESUEVIT, ſoporatus. Gloſſæ Lipſii: ibi Somnerus: *Somnus, ſopor, ſomnium, Saxon. Swefn, & ſwefene.* i. e. *Eingeſwebet, Eingewiget.* conf. inf. *Sueven.*

BESVICHEIDE, ſcandalum, Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Æſwic, al. geſwic, & aeſwicunge, Saxonibus ſcandalum, offendiculum: beſwic autem eis pro fraude.* [A. S. *beſuuikan* eſt ſupplantare, ſeducere, illicere, depravare: *beſuuic*, ſcandalum: *beſuuicend*, impoſtor. Palthen. not. ad Tat. p. 356.]

Beſuik, ſupplanta. Notk. Pſalm. V. ℣. 7. *Hæretici mit luginen ilent die menniſcen beſuicken.* Hæretici mendaciis feſtinant homines decipere. *Beſuikit*, decipit, Gloſſ. Lipſ. Vid. mox *Biſvich.* & inf. *Suuich.*

BESVIFEN, complecti. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1765.

Er beſwif in mit then handen.
Complexus eum manibus.

[BESUOCHEN, probare, tentare. Willer. IV. 16. *Daz ir ſie beſuochet.* Ut eam probetis, tentetis. Ap. Notk. Pſ. XXV. 2. verba. Proba me Domine & tenta me: ſic redduntur. *Beſuoche mih. unde choro min.* Paulo poſt, ibid. dicitur: *Alſo ſi teta Abrahamen, do er temptatus (beſuochit) wart.* Scherz. in Not. ad Willer. l. c. conf. inf. *Biſuah.*]

BETAN, opertum, zugethan, *Notk. Pſalm. V. ult.*

BETT in hortis, areolæ. [*Peti*, areolæ, Gl. Monſ. p. 353. *petilinum*, areolis. p. 339.]

Wurzbette, Cantic. Cant. c. V. 13. *Sine huſſelon ſint ſamo uuurzbette, die der geſezzet ſint von den kun-*

kunſtigen Pimentaren. i. genæ illius ſicut areolæ aromatum conſitæ à pigmentariis.

BET, BETTE, lectus. *Betdi*, lecti. Formula vetus Confeſſionis apud Lambec. L. 2. Bibl. Cæſ. 5. p. 319. *noh denin az noh dranc ni gap, noh flezzi noh betdi.* i. nec quicquam cibi nec potûs dedi, nec indumenti, nec lecti.

Petiu, lecti. Tradit. Fuldenſ. p. 459. *III. petiu cum tribus capitalibus.* i. tres lecti cum tribus cervicalibus, *drey betten mit ſo vil hauptküſſen.* Et p. 472. *Betin III. pulvilli V.* Regula S. Benedicti. c. 55. *Stramenta lectorum ſufficiant, matta, ſagum, & lena & capitale : zu dem bittgewand iſt genug ain Matten, ain Strat, ain Decke und aine Küſſi.*

Beed, culcites : Gloſſæ MS. ASax.

Batlinia, bettlaken, *Capitul. de Villis cap. XLII.* panni lintei lectorum.

Bettechameron, penetralia Regum, Notk. Pſal. CIV, 30.

Bett in molendinis, Flutbett : unde *Bedum* linguæ Provincialis, palorum ſeries, quæ ad continendam aquam, quo validius rotam torqueat, ſolet ſupra molendinum infigi, *du Freſn. in Gloſſar.* Et in voc. Beta : *Agnina pellicia & nocturnales, qui vulgò Betæ dicuntur.*

[*Petichamero*, conclavi. Gloſſ. Monſ. p. 329. quaſi *Bettkammer.* Quum in Gloſſ. ſuper IV. Reg. hæc vox extet, reſpicitur IV. Reg. VI. 12.]

Bettiriſon, valetudinarii. Climici.

Otfrid. III. 14, 132.

Thar ſint ouh gizalte
Bettiriſon alte,
Ummachtige man.
Thie heilt er al ſo gizan.
Ubi ſunt etiam relati
morbis Chronicis laborantes,
Imbecilles homines.
Quos ſanavit ipſe omnes ſic congruè.

Idem L. V. cap. 17, 80.

Betbret, lectus moribundi. *Sin ſelgeret ufs bettbret ſparen*, ultimam voluntatem differre usque in lectum, mortem.

Bettiſiohhe, paralyſis. Tatian. cap. XXII. 3. [Non paralyſin, ſed paralyticos, hæc vox ap. Tat. notat : ſcilicet, quod nervis reſolutis, ſurgendi ac incedendi facultate ademta, lecto perpetuo ſint affixi : ut notat Palthen. pag. 549.]

BETE, BETHEN, oratio, orare.

Otfr. L. ult. c. ult. ℣. 234.

Iſt uns hiar gizeinot,
in bethen io thuruh not.
Eſt nobis hîc indicatum,
orando ſtudiosè.

[Aliam longe ſignificationem *bethen* in hoc Otfr. loco obtinet : hinc Scherz. in Not. loc. cit. ita transfert.

Sunt nobis hic repræſentata
in utriusque certe accurate.]

Beta, dir uuerdera iſt diu beta dero himeliſcon guoto, danna dero irdiſcon, Notk. Pſalm. LIX. 7. i. tibi gratior eſt oratio cœleſtium bonorum, quàm terreſtrium.

[*Betonne*, adorare. Tat. VIII. 1. Dicimus nunc in compoſito *anbeten*, à ſimplici *beten*, orare. Saxonia infer. *beden* dicit, unde nomen eſt *Bedæ*, quod oratio ſ. Horatio Latinorum reſpondet. Palthen. Not. ad l. c. p. 316.]

Betoman, adorator.

Otfr. II. 14, 135.

Thaz betont uuare betoman
then Fater geiſtlicho fran.
Ut adorent veri adoratores
Patrem ſpirituali fiduciâ.

Anabetare, auſpices : Notk. Pſal. LXXIII. 15. idololatræ.

Betehiutiu, confeſſor, Notk. Pſalm. LXXVII. 67. ſed vitioſa lectio.

Betelode, mendicitas, Notk. Pſalm. CVI, 10. vid. Ode.

[*Petalunga*, mendicitas. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 352. rogationem. pag. 354. *petalungo*, rogatione. pag. 355.]

Vid. & Beede.

BETALLE, totaliter. Henricus II. Epiſc. Argent. in literis inveſtituræ Hugonis Comitis de Luzelſtein A. C. 1223. *gap er dem Stifte lidecliche und betalle ſine burg Luzelſtein.* Latinè redditum : *liberè & totaliter.*

BETEILEN, privare, Notk. Pſalm. LXXXIII. 6. vid. inf. Deil.

[BETEKEN, tegere, hodienum *bedecken.* Fragm. de Bello Caroli M. ℣. 2671. *Mit plote betoken.* conf. inf. Dak.]

BETEMPHAN, vid. *Bitemphen* & *Thamph.*

BETLID, BELTIS, BELTIDUM habet H. Speelman. & du Freſne ex Synodo Celichytenſi an. 816. c. 10. de Epiſcoporum exſequiis celebrandis : *Singuli ſervorum DEI diem jejunent, & XXX. diebus, canonicis horis, expleto Synaxeos, & ſeptem BELTIDUM Pater noſter pro eo cantetur, & hoc expleto &c.* Speelmannus hîc putat ſe reperiſſe, quod ad antiquitatem *Roſarii* faceret, *Beltidumque* interpretatur ex Saxonico *Belt*, i. e. cingulum, baltheus. Sed rectè notat du Freſne, jure dubitari poſſe, an Roſarii uſus eâ tempeſtate extiterit. Quid verò ſit Beltidum non explicat. Mihi ſic videtur : *Pater noſter* non jungitur cum *Beltidum*, ſed interpunctio ita debet ordinari : *expleto Synaxeos & ſeptem beltidum*, ſubaudi, officio, tunc *Pater Noſter pro eo cantetur.* Porrò officium Synaxeos ſive Miſſæ, & ſeptem pſalmorum in uſu fuiſſe, docet du Freſne alibi ex Veteri Charta in Hiſtor. Monaſterii S. Nicolai Andeg. *Canonici verò pro defunctis Monachis ſeptenarium facient Vigiliarum, Miſſarum & Pſalmorum competentium.* Unde niſi fallor in voce *Beltidum* transpoſitio literarum ab amanuenſi admiſſa eſt, & legendum BET-LIDUM, h. e. precum carminicarum ſive pſalmorum, ex *Bet*, preces, & LIDUM, Lied, cantio.

Otfrid.

Digitized by Google

BET.

Otfrid. L. IV. c. 4, 107.

Thesses liedes uuunna
al einera stimma
thaz sungun &c.
Hujus cantici jucunditatem
omnes unâ voce
cantarunt.

Kero c. 48. appellat *Salmsangum*, psalmum, *psalmengesang*.

BETHADON, Behaton, absconderunt, Glossæ Lipsii: ubi Somnerus: *Saxonico respondet Hydan, behydan, Belg. boeden, abscondere, tegere, unde nostrum bodi. ruum Hide sive To hide, illo sensu.* Vide Hoden.

BETSTAB, Krumbstab, pedum Episcopale, Wchn. in K.

BETHUWAN, bedeuben, supprimere, suggillare. Willeram. in Cant. Cant. III. 8. pag. 50. n. 21. *bethuuan thes lichamon*, [*beduban des lichamen.* ita habet nostra edit.] *geluste.* Supprimere corpus cupidinem. 1. Cor. 9. ult. *Reprimit motum carnalem*, interpretatur ipse Willeramus. [Scriverius habet *beduban*, quæ lectio videtur retinenda: est autem *beduban*, idem ac nostrum *betäuben*, qua voce etiam Lutherus utitur. 1. Cor. 9. 27. Ita cum Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 124. Scherz. in not. ad l. c. Willer.] Conf. sup. *Beduban.*

BETHUNNENDERO, deprimentium, Gloss. Lipsii. Somnerus nihil annotat, sed legit M. pro NN.

[BETRAGEN, tædere, tædio esse. Goth. *Trega*, tardare, invite aliquid facere. *Tregur*, tardus, invitus. *Tregi*, ægritudo, angor, desiderium. Striker. de Exp. Hisp. Car. M. c. 5. S. 11. p. 48. *Nu lat en niht betragen.* Non sit vobis tædio. Gnomologus MSC.

Wer nit enweis und nit enfraget,
Und nit enkan, und ine lerns betraget,
Und hasset den der recht tut,
Dise drü sint toren mut.

Scherz. not. ad Striker. l. c.]

BETROCHEN, betracht, curatum. Chron. Königshov. c. V. §. 30. *Das für wart nit wol betrochen oder beforget.*

BETUEN, vid. *Beduen.*

BETÜTEN, vid. *Diuten.*

BEVAILDI, possedisti. Gloss. Lips. ubi Somnerus: *Forte à Sax. wealdan, regere, gubernare.* Vid. inf. *walten.*

BEVEHEM, *Bewehem, Bewi*, Vid. infra *Boji.*

BEVIE, amplecti. Fragm. Carm. de Bell. Hisp. ℣. 4362.

Er bevie sie mit there hant,
also tote er sie uant.
Amplexus eam manu,
ùt mortuam deprehendit.

Beuah, posuit in duobus, complexus est, Notk. Psalm. CIV, 27. An & huc *Bivih?* de quo inf.

BEVOLLEN, impleti. Fragm. Carm. de B. Hisp. ℣. 1561.

BEW.

Er biez ime vore ziehen
thie marh bewollen ziere.
Jussit sibi produci
equos impletis phaleris.

[Equos maculis eleganter signatos. Ita vertit Scherz. in h. l.]

BEUUELLAN, & *beuuollen*, vid. infr. *Wollon.*

BEUUAREN, vid. *Were.*

BEUUEMMEN, contaminare, Notk. Psalm. CV, 39.

BEWEREN, probare juratò. J. Argent. L. I. c. V. *Und des richters botte beweret mit der dritten hant das er ime dri stunt vür gerufet hat.* Et nuncius judicis probaverit tertiâ manu, quod tres istas vocationes &c. Vid. s. *Bebaben*, & inf. *Hant.* A *wären* verificare.

BEWEREN, vetare, prohibere, à *Weren*, defendere, verwehren. Notk. Psalm. XCV, 9. *Fone beuueritemo holze*, à ligno vetito. *Uueren*, vetare, Notk. Psalm. XCVI, 3.

BEWISEN, demonstrare.

Sines gutes bewisen dicitur in Jure Feudali de Domino feudi, quando in possessionem mittit vasallum, *J. F. Alem. c. XX. J. F. Sax. c. X. J. F. Longob. 2. F. 7. §. 1.*

Idem dicitur quoque de vasallo, qui tenetur Domino investituro exhibere specificationem rerum feudalium, de quibus petit investituram, *le denombrement.* J. F. Alem. c. XXXII.

Bezirun, Bezista, vid. supra *Batten.*

BI, PI, hodie *bey*, per. Jurare per aliquid, v. g. *Bi Got*, per DEUM, formula jurandi. Du Chesn. T. 3. Hist. Franc. ubi Vetus Chron. de Rollone primo Normannorum Duce: *Hic non est dignatus pedem Caroli osculari, nisi ad os suum levaret. Cumque sui Comites illum ammonerent, ut pedem Regis in acceptione tanti muneris* (Provinciæ Neustriæ) *oscularetur, linguâ Anglicâ respondit: NE SE BIGOT. Quod interpretatur, Ne per DEUM. Rex verò & sui illum deridentes, & sermonem ejus corruptè referentes, illum vocaverunt Bigoth, unde Normanni adhuc BIGOTHI vocantur.* Ubi *Ne se* est *ne sit*, hodie dicimus: *Das geschcheicht bey Got nicht.* Bigot Gallis etiam superstitiosus, *Urb. Ghevræus Miscellan. pag. 627.*

Per barbam jurare, *Bi Ottens barte*, per barbam Ottonis, formula obtestandi, de qua supra *voc. Bart.* Gothis: *bi himina fivarau*, per cœlum jurare, Matth. V. 34.

Otfrid. II. 4, 86.

Bi jaron io ginuagi.
Per annos jam multos.

Idem IV. 1, 103.

Al bi thinen mahtin.
Omnia per tuam potentiam.

Bi alles waz, per totum, omnimodo.

Otfrid. IV. 7, 39.

Quad, theiz ni uuari bi alles uuaz,
Ni si thuruh sinan einan haz.
Dixit: quod id non foret per totum,
Nisi propter ipsius solius odium.

Digitized by Google

BI.

[In hoc loco *bi*, propter significat, judice Scherzio in Not. Unde versum 39. ita vertit: *Dicebant; quod hoc non fieret propter aliud quid.*]

Sic & Latinum *Apud* Francis. *Du Fresn. Gloss. Apud.*

II. Post. Otfr. I. 27, 56.

Bi jaron quimit er iu heim.
Post annos visitabit vobis.

[*Piuege*, post viam. Gloss. Mons. p. 358. leg. *pi uuege.*]

III. Pro. Otfr. I. 4, 24.

Oppboron er scolta
bi die sino sunta.
Sacrificare debebat
pro suis peccatis.

Idem IV. 12, 112.

Thob er scolti in morgan
bi richi sin irsterban.
Etsi debebat ad crastinum
pro regno suo mori.

Idem V. 19, 102.

Biro, bi iro. Otfrid. I. 1, 155.

Biro guati,
Pro sua salute.

Idem II. 16, 59. pro ipsorum benefactis.

Bunsig, bi unsig, pro nobis. Otfrid. I. 18, 12. cap. XX, 67.

IV. De, von. Otfr. IV. 6, 30.

Ouh zalta in thiu sin guati
bi eine brutloufti.
Item narravit eis illa sua Bonitas
de quibusdam nuptiis.

Idem V. 13, 2. cap. XIX, 41. 43.

[*Pinuz*, de junco. Gloss. Monseens. pag. 412. forsan legend. *pi nuz.*]

V. Ex, aus. Otfr. I. 2, 42.

Iz nist bi bilauue gidan.
Non est quicquam ex malitia factum.

Idem ibid. v. 44.

Bi niheinigemo nide.
Ex nulla invidia.

VI. Propter. Otfr. V. 17, 43.

Bi ira missodati.
Propter eorum peccata.

[*Bi thia meina.* Formula in Otfrido passim occurrens. vid. II. 6. 31. III. 14. 35. IV. 11. 63. notat autem: *propter pravitatem.* vid. Scherz. Not. ad Otfr. p. 106.]

[VII. Ad. Gloss. Monseens. *Pihantun*, ad manus. p. 365. Legendum videtur *pi hantun*, hodie *bey handen.*]

Bigahin, properè. Otfr. II. 14, 187.

Bimanne, viritim. Otfr. II. 14, 185. de civibus Samariæ:

Sie iltun tho bimanne
fon theru burg alle.
Festinabant tunc viritim
de castello omnes.

BI.

Bi, adverb. ferè, fast, beynahe. Chron. Königshov. c. 2. §. 16. *Und do Hannibal hette bi die stat gewunnen.* i. quum Hannibal ferè urbem superasset. Et passim.

Vil-bi, idem quod Ferè. Jus Argent. L. 1. c. XV. §. 1. *Zu des Burggraven ambacht höret, das er sol setzen meister vil bi uber alle die ambacht in der Stat.* ad officium Burgravii pertinet ponere Magistros omnium ferè officiorum in urbe.

Bi, circum, in Compositis. *Bistuntun*, circumdederunt.

Otfr. III. 22, 17.

Thie Judeon nan bistuantun.
Judæi Ipsum circumdederunt.

[*Pi mir*, circa me. Gloss. Monseens. pag. 358.]

Bi, in compositis perfectionem notat. *Bibrachton*, perfecerunt, Otfr. IV. 1, 43. *Biharne*, progeniti, posteri, Otfr. I. 6, 30. & I. 5, 15. & infrà alia.

BIBALA, S. Biblia, Otfr. I. 2, 42. Sed lectio est corrupta, lege: *Bi balauue*, ex malitia. Supra *Bale*. Geiler. Narrenschiff. f. 12. *So hör ich wol, darumb das die Bibel tütsch ist getruckt, so sol man die tutsch bibel nit predigen den Tütschen. Die Juden haben sye in Abrahamscher sprach, die Ungerer in Ungerscher sprach, die Behem in Behemscher sprach, desgleichen von andern sprochen die da biblen haben in irer sprachen.* Observa versiones Bibliorum ante Reformationem. Vid. Buah.

BIBASHUNT, vid. *Hund.*

BIBOTUN, mandata, Tatian. c. 2. 2. gebote, edicta. Keroni *pibot* vocantur, quod suo loco vid.

BIBRINGEN, *Bybringan*, perficere, hodie *verbringen*, Otfr. I. 11, 99. II. 22, 6. III. 8, 54. attentare, IV. 1, 44, V. 20, 97.

[*Pipringant*, *Kauorant*, convectam. Gloss. Mons. p. 407. *piprachtium*, contulimus. p. 405.]

BIBUN, tremere. Kero. c. 47. hodie *Beben.* Otfr. IV. 34, 1. *Erda bibinota*, terra tremuit. *Pieuin* trementes, *unbaldo*, Notk. Psalm. XCIII, 1.

Cant. Cant. c. V, 4. *Min uuamba erbibeneta ze sinemo anagriffe.* venter meus intremuit ad tactum ejus. *Mit bibunge*, cum tremore. Psalm. II, 11. MS. Arg. *Irbibenoton*, contremuerunt, Notk. Psalm. XVII, 8. *Erdbiboth*, Terræ motus, id. Psalm. XXXIV, 16.

BICHA, bigeo, al. bila, malè. L. Sal. tit. XIX. 10. 11. & tit. XXXVII. §. 5. crimen incendii alienæ sepis. vid. Wig.

BICHUMEN, amplecti. Otfr. IV. 35, 60.

Ouh in then arumen
gisuaslicho bichumen.
Atque inter brachia
dulciter amplecti.

BICHUNDIT, dinosci. Kero.

BICLEIBIT, vid. *Gicleiptin.*

BIDAN, vid. *Biten.* expectare.

BIDERBI, Bidarbi, utilitatis, usus. c. 35. *Piderboom*, utilitatibus. c. 35. *Piderbeer*, utilis. c. 7. *Piderbun*, utile. c. 32. *Piderborin*, utilius. c. 3. Kero. Vid. suprà *Arbe.*

Digitized by Google

BI. BI.

[*Biderbi*, veram acceptionem esse *probus*, *honestus*, statuit Junius Not. ad Willer. pag. 57. Discedit vero ab hac Junii sententia Palthenius, qui credit, propriam ejus significationem esse, ut substantive posita, qualemcunque utilitatem, adjective usurpata, hominem frugi denotet, sub generali autem illo significatu omne deinde genus virtutis, quæ sua natura ad utilitatem, & ejus cui inest, & eorum adversus quos exercetur, tendit, comprehendat, v. g. probitatem, fortitudinem &c. Belgis adhuc & in inferiori Germania degentibus, *bederve*, sive *bedarf*, homo est utilis & rebus gerendis aptus, *unbederve*, *unbedarft*, ineptus atque nauci, ad eum fere modum quo in Glossar. Boxhorn. nux cassa, *unbidherbiu*, vocatur. Hæc ille Not. ad Tat. p. 356. Scherzius vero primariam hujus vocis significationem statuit, utilem, secundariam, probum. Twingero Voc. MSC. Germ. Lat. *biderbe*, est probus; *Unbiderbe*, improbus. Hinc nostrum *bidermann*, quod occurrit in Mythol. MSC. Germ.

Es geböret nach an ein bidermann,
Das er nit vergessen sol
Wer im tut ubel oder wol.

Eodem modo *biderwip*, pro fœmina honesta ac proba, in Jur. Stat. Arg. MSC. occurrere, ubi dicitur: *Und sollent es befelben der nechsten siner frunde eim, der ein biderman ist, oder ein biderwip.* Ac denique notat in Cant. Eccles. *O mensch bewein dein Sünde gros.* §. 12. occurrere *Und* Herodes *achtet ihn*, Christum, *für bider.* h. e. probum, innoxium. Hæc Scherz. Not. ad Striker. de Car. M. Expedit. Hisp. ejusque verba Procem. *Sag ich von einem bederben man.* pag. 1. In Glossis Monseensibus extat, *Pidirpi*, compensatio. p. 377. fructus. p. 378. muneris. p. 387.]

Bederben, uti frui, J. Prov. Alem. MS. c. 254. *dieweil er es bederbet.* pro quo alii Codd. habent, *nützet oder arbeit*, al. *brauchet.*

Bitherbit, expedit, Tatian. c. 172, 3. [Ap. Tat. c. 28, 3. extat *bitherbi*, expedit. at c. 172, 3. *bitherbisot*, expedit. c. 185. 11. *bither ist*, expedit, pro quo tamen *bitherbi ist* legendum Palthen. in Not. p. 390. monet.]

Bitherbe, probus, honestus. Conf. supr. *Arbe*, *Arfborn.* Willeramus Paraphrasi Cant. Cantic. 1. 16. p. 19. n. 11. *So ich sume wijla geruowet bin à persecutione, so willon ich thesse meer bitherue skinan thurg thinan willan.* [So ih cheina uuila geruouuet bin à persecutione, so uuil ih des de mer biderbe sceinan duruh dinen uuillon. Ita nostra habet editio.] sic explicat:

Si requiem præbes, vernant virtute fideles.
Floret honestatis plus copia tempore pacis.

Ubi P. Merula annotat *Berue*, in translatione Speculi Saxonici hinc per Syncopen deductum, cui *böse* opponitur.

Idem in c. ult. ℣. 11. *Min sponsus hat sine Ecclesiam biderben agricolis bewoleban, Prophetis, Apostolis, Doctoribus.*

Jus Prov. Alem. c. 206. §. XI. *Mag jener in*

überreden salb dritt piderwäz lewt. ubi aliud MS. habet *frumer lewt.*

Bitheruegheyd, probitas, Frommigkeit. Willeram. p. 24. [in nostra edit. p. 13. c. 11. 5. legitur *biderbecheit.*] Sigismundus Imp. in literis investituræ de Burggraviatu Magdeburgico apud Hortled. de C. B. G. IV. 9, 105. Fridericum Elect. Sax. appellat: *So redlich, veste, bederbe, vernunftig und getrew in allen sachen befunden.* Et mox: *Dessen redlichkeit, vestigkeit, biederigkeit und vernunften.* al. *Biderbkeit.*

Bitherbe, fortis, animosus, *veste.* Cant. Cant. 3, 7. *Das* (daz) *bette des Kuniges* (Cuniges) *Salomonis das umbegent* (daz ummegent) *des nahts sezzoch* (nahtes sezzoch) *biderba gnehta der allero biderbesten in Israël.*

Willeram. Paraphr. c. IV. 4. *Allerslaghte uuigeuuapfene bitherbero Knehto*, [Allerslahte uuig geuuaffene biderbero gnehto. ita in nostra editione legitur.] omnis generis militaris armatura fortium militum. Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 1282.

Genelun thu bist stede unde bitherbe.
Genelun tu es constans & fortis.

Idem ℣. 3980.

Alemanni thie losen
ahtent sih uile bitherbe.
Devsen vehten thawithere.
i. e. Alemanni improbi
æstimant se multùm probos.
Teutones repugnant.

Bitherbe lüte, Charta Thuringica vetus an. 1337. Alia recentior: *Widerbar leuth.* item: *Ein Widerbin Priester oder Schüler.*

Bitherbi duan, commodum præstare, *guts thun.* Otfrid. III. 1, 79.

Thoh duat er mo afur bitherbi,
thaz sinaz adalerbi.
Verùm facit ei iterum bene,
suam hereditatem.

[Vers. 79. ita vertit Palthen. Not. ad Tat. p. 357. Attamen conciliat ipsi hanc utilitatem.]

De hac virtute testimoniales literæ ab Impp. impetratæ. Rupertus Imp. ♂ post Jubilate an. 1408. *Bekennen — das Gerh. von Meckenheim unser Amptman zu Lutern und liber getruwer, ein Erber byderber Mann ist vollkomen in allen sinen rechten, des wir den grund und ganze warheit wissen, und bete jemand anders von yme horen sagen, oder hörte hernachmals yemand anders von yme sagen, dann gut, des sol er nit glauben wann das in der warheite nit also ist, des mögent uns alle Fursten Graven Herren Ritter Knechte und alle erber lute wol zugetruwen. Orkund &c.*

Unbitherbe, umbitherber, umbiderber, inutilis, c. 48. Umbiderbi, [legend. *unbiderbe*, ita enim habet Kero,] inutiles, c. 7. Kero.

[Gloss. Monseens. *umbiderp*, vacuum. p. 397. *unpiderpa*, supersticiosos. p. 366. *unpiderpi*, ventum. p. 391. *unpiderpin*, supervacuis superstitionibus. p. 380. *unpidirpero*, superstitioso. p. 380. *unpiderplibo*, infructuose. p. 387. 388. *unpidarpeo*, Racha. p. 409. Quin hoc ultimo loco ad Matth. V. 22. respiciatur nullus dubito.]

Digitized by Google

BID.

Otfrid. I. 18, 58.

Nu ligit uns umbitherbi
thaz unſer adalerbi.

Nunc jacet nobis improbis
illud noſtrum nobile alode.

Ubi Freherus : *umbitherbi unnüz.*

Idem II. 2, 44.

Er quam — in eigan iob in erbi,
Thaz lag al umbitherbi.

Venit — in propria &' in alode
Id omne jacebat inutile, iners.

Idem IV. 5, 29.

UUir uuarun umbitherbe
Job harto filu dumbe.

Nos eramus inutiles.
Et valdè multùm ſtupidi.

Idem cap. 26, 102.

UUas uuanet uuerde thanne
themo umbiderben uualde.

Quid putatis, fiet tandem
inutili ſylvæ.

Gloſſæ Vet. *Umbiderbe*, molles.

Notk. Pſalm. XXIV, 3. *Umbederbe tuonte*, vana facientes.

BIDEVART, Biedefart, Betfart, peregrinatio orandi causâ. Carmen Flagellatorum Sectæ, apud Königshov. Chron. c. V. §. 80.

Nu iſt die Biedevart alſo ber.

Weichbild art. LXVI. *Wil ein man walfart oder kauffart ziben &c.* pro quo MS. habet *Betevart.*

BIDIHAN, opus aggredi deſtruendo vel extruendo, ſich eins dinges unternemen, bemächtigen. Otfrid. IV. 30, 27. de ſcommate Judæorum; Vah ! qui deſtruit templum :

Se nu hanget er thar
nob ni mag ni uuedar ſar,
thes Huſes bidihan,
nob hera nider ſtigan.

Ecce ! nunc pendet iſte hîc,
valetque neutrum ſanè,
neque Domum (Templum) aggredi,
neque huc deſcendere.

[*Bidihan*, arbitror eſſe à *dihan, dihen*, quod & *thihan, thihen* ſcribitur, & neutraliter idem eſt ac *creſcere, proficere, gedeyen;* interdum active ponitur, pro *incrementum dare, proficere*, qua ratione uſurpatur *inthitit.* Otfr. I. 1. 61. pro *proficit.* Ap. Tat. c. 199. 11. eſt *inthoh*, pro latino *proficeret*, active ſumto. Ceterum ℣. 27. in Cod. Cæſar. legitur *thes huſes wiht bidihan.* quod vertit Id. *Templi aliquid perficere*, extruere. Scherz. Not. ad h. l.] vid. inf. Diche.

BIDUN, claudere, beythun, zuthun. Otfrid. III. 12, 73. *Thaz then thio duri ſin bidan.* Ut his fores ſint clauſæ.

BIEGEN, inclinare, reſpicere.

BIE.

Otfrid. V. 25, 121.

Er bieget zemo guate,
iſt ubilo imo in muate.

Reſpicit (fortè) ad bonum,
eſt (tamen) malum ei in animo. Ob hypocriſin.

Ferrepiega, propago palmitis, *ſo man alte reba uinget, unde man ſie biegendo in die erda bechrebet*, Notk. Pſalm. LXXIX, 12.

BIENEN, bannen, proſcribere, in pœnam banni dare, *pœnen.*

Verbien, einer den andern, proſcripſit alter alterum, *Chron. Königshov. cap. 2. §. 167.* verpœnen.

BIER, cereviſia, vid. ſupra *Bere.*

[*Peorfaz*, Cadus. Rabanus Maur. Gloſſ. hodie *Bierfaſs.* Notat Diecman. ceu cereviſia Rabano *Peor* dicitur, ita eand. veteribus Britannis juxta Boxhorn. *bir.* Sax. & Angl. *beer.* G. *bior.* Su. *bijr.* Gall. *biere.* Ital. *biera.* Germ. *bier.* nominari. Quam vocem male à Voſſio & Plempio pro contracta ex *bibere* haberi: Boxhorn. antiquum *biber* cum Belg. *bier* contendere : alios à *piris* arceſſere: Goropium ex Belg. *bi* & *er* derivare : alios ex Hebr. בר frumentum & ברית edulium deducere. Meibomium autem omnium optime *nomen bieræ indigenum eſſe Celticum*, aſſerere, iſtud enim eſſe ipſum hordei, ex quo potus iſte paratur, nomen ſeptentrionale, quod A. S. *beere*, alii aliter extulerunt. vid. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 79. ſq.]

BIERBAN, vid. Bann.

BIETE, à bieten, offerre, locus ubi offertur, offertorium. *Jo. de Janua.*

GOTESBIETE, altare.

Otfrid. II. 18, 40.

Oba thu thas biginnes
thaz thu geba bringes
gifti gimuate,
zi themo Gotesbiete.

Quoties tu hoc intendis
ut munus offeras,
Donum gratum,
ad DEI altare.

[BIEZA, betas. Gloſſ. Monſeenſ. p. 413. *pieza*, peta. (leg. *beta.*) p. 414.]

BIFALDAN. Kero : *Fora ſi bifaldan.* c. 44. *Fora bivalde*, (*Fora pivalde* legitur ap. Ker. c. cit.) *provolvatur.* Scribitur etiam *Pifaldan*, Hodie *Waltzen*, provolvere.

BIFALLEN, cadere, perire, excidere, apoſtatare, abfallen.

Otfrid. II. 24, 37.

Thaz uuir ni bifallen
fon thinen liobon allen.

Ut ne excidamus
à tuis dilectis omnibus.

Idem III. 13, 30. Petrus ad Salvatorem increpans :

Druhtin thu iz ni uuoles,
thaz thu io ſo bifalles.

Domi-

Digitized by Google

Domine, tu id ne velis,
ut tu ita pereas.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Pivallent*, dilabuntur. p. 387. *pivallan*, eliſus. p. 411.]

Bifallen, facere excidere, proſternere.

Otfr. II. 5, 27. de tentatore Adæ & Chriſti:

Jenan ſo bifalt er,
biar uuard er filu ſcanter.
Iſtum (Adamum) proſtraverat ille,
hîc fuit valdè pudefactus.

[Idem III. 26. 105.

Sid man 'nan bifalta
Poſtquam ipſe (Chriſtus) ſepultus.

Ita Schilter. ſed Scherzius: *Poſtquam ipſe* (Chriſtus) *proſtratus*, i. e. mortuus. Not. ad h. l.]

Gloſſæ Lipſii: *Befillidi*, *proſterneret*.

Bifallen, ſepelire, terræ commendare.

Otfr. III. 18, 68. Judæi ad Salvatorem:

Biſtu uu zi uuare
Fuirra Abrahame?
Ouh then biar nu zalta,
Joh ſie alle tod bifalta.
Eſne tu revera
Major Abrahamo?
Et iis, (qui) hîc modò nominati,
Atque omnes mortui (&) ſepulti.

LL. Friſiorum L. 1. t. 59. *To der molde bifelden*, pulveri vel terræ mandare.

Bifelling, ſepultura.

Libbevilbede, ſepultura. LL. Argent. *Es ſol niemen zu deheiner libbevilbede ein baldikin oder ein ſydin tuch kofen bober dan umbe V. ß. Strasburger.*

Vid. mox *Bifolahan*, & Lipſil.

BIFANGAN, umbfangen, amplecti, circumdare.

[Gloſſ. Monſ. *Pivanganen*, involutis. p. 377. *pivangane vona den ahterun*, tenti ab apparitoribus. p. 407. *piviench*, concluſit. p. 396. *pivahent*. complectebantur. p. 354. *pivahit*, involvet. p. 352. *pivahis*, (forſan leg. *pivahit*) obdurabit. p. 385. *pivench*, occupavit. p. 359. *in chenehto eide uuard pivangan*, Sacramentis militaribus eſt implicatus. p. 406.]

Otfr. V. 3, 21.

Bifangan ſi ih mit reino,
thanne ih in mir iz zeino.
Circumdatus ſim ego puritate,
quoties ego me eo ſigno. ſc. ſignaculo crucis.

Et v. 33.

Mit thiu ſi ih io bifangan.
Cum hoc (ſigno Crucis) ſim ego circumdatus.

[Id. II. 1. 96.

Ni mugun iz bifahan.
Non poſſunt eam amplecti.

Tat. 19. 7. de Simone ac Andrea rete ad mandatum Chriſti laxantibus. *Bifiengun fiſco menigi:* concluſerunt piſcium multitudinem. Id. l. c. §. 8. *Forhta bifieng inan.* ſtupor circumdederat eum ſcil. Petrum.]

Bifiangi, obrueret.

Otfr. I. 19, 30.

Er ouh thaz intgiangi
Siu uuaſan ni bifiangi.
Is etiam id evitaret,
Eos lamentatio ne obrueret.

Bifang, ambitus, ſeptum. Traditiones Fuldenſes lib. 2. p. 455. *Præter unam arialem & unam houbam, & unum ambitum, quem nos BIFANG appellamus.* L. 2. Tradit. 43. *Extra illum ſeptum, id eſt, BIFANG.* Infra Bivang. & Fangan.

BIFOLAHAN, commendatus, concreditus.

Otfr. V. 3, 35.

Bifolahan ſinen ſeganon.
Commendatus ſuis benedictionibus.

Vid. *Falahen. Foluhen. Lipſil.* & ſupr. *Bifallen.*

[Gloſſ. Monſeenſ. *Pivolahan uuard.* datur. p. 364. *pivelahes*, credas. p. 355. *Pivolahanen*, depoſitus. p. 362. *pivalh*, contulit. p. 391. *pivelahan*, conferre. p. 380. *pivalah*, locavit. p. 397. *pivolhan*, creditum. *piualhun*, ipſum, p. 411. *pivolahan*, conlatum. p. 380.]

BIFORA, antea, bevor, zuvor.

Otfr. I. 1, 103.

Bifora lazu ih iz al.
præfero, antepono id omne.

Idem I. 22, 80.

Ni uuas er io ſo mari.
ni thiz bifora uuari.
Nec tamen quid antè fuit tam inlutum,
quin hoc antecelleret.

Biforan, præparare.

Otfr. IV. 6, 34. de nuptiis regiis:

Ullio er thaz allaz uuorahta,
Joh ſcono iz al biforata.
Quomodo id omne perfecerit,
Et ſplendidè id omne præparaverit.

Vid. inf. *Foraht.*

BIGAHIN, vid. Bi. propter.

BIGAN. ordiri. [Gloſſ. Monſeenſ. *pigan*, exorſus eſt. p. 336. *pigunta*, exorſus eſt. p. 338. *Zilenter odo piginanter*, anniſus. p. 403.]

Otfr. V. 8, 44. de S. Johanne Evang.

Tho er ſo hoho giſan,
thes Euangelion bigan.
Cum tam altè meditatus,
Evangelium orditur.

[*Biginnan*, aggredi, hodie *beginnen*, anfangen.

Otfr. IV. 4, 1.

Wolt er tho biginnan
Zi Hieruſalem ſinnan.
Volebat tunc aggredi
Hieroſolymam proficiſci.

Reineſ. Vocab. Theot. MSC. ubi quoquè ex Rhythm. de S. Ann. ſequentia allegantur: *Volckwigis bigan*, bellum incipiebat. §. 8. *al bigondin griſin*, omnia volebant comprehendere. §. 13. *bigond ir dannin ſichin*, incipiebat ægrotare. §. 41. *du dat cit bigonde nahin*, cum tempus appropin-

BIG.

quaret, *begunte zu nahen.* c. 44. *Godis bigonte virlouchinan;* DEUM inciperet abnegare. *Godis heiligen bigond er laſterin,* Sanctis DEI cœpit maledicere. *Bigondi laſterin Seint Annin.* inciperet S. Annoni maledicere. §. 47. *Seint Annin anedingin bigan.* S. Annonem adorare cœpit. §. 48.

In Rhabani Gl. & ap. Keronem *Pikimnen* ſcribitur, de quo vide ſuo loco. Prima Syllaba augmenti tantum loco verbo acceſſit, quod A. S. eſt *ginnan,* inchoare. Benſ. *ginnen* eadem notione Heldenbuch ſæpiſſime uſurpat, in imperf. *gunde, gunden.* Antiquum Scythicum verbum *jauna, jenna, jinna* & *inna incipere, & auſpiciis ſuis præire,* ait Salanus ad Hiſt. Egillii & Aſm. p. 130. Hæc Diecman. Spec. Gloſſ. p. 18. annotat.]

Biginnes, aggrederis.

Otfr. V. 19, 119.

Thoh thu es thar biginnes.
Etſi id ibi tentares.

Idem III. 18, 78. *biginnu,* conarer.

Idem III. 7, 54. *biginne,* tento, aperio.

Bigonoto, contingent, orientur.

Otfr. V. 19, 83. & 111. & 127.

In thenſelben thingon
thie thar thoh bigonoto.
In iſtis rebus
quæ tunc incipient fieri.

Vid. Anakin. & Pikin.

[BIGEHEN, confiteri. Tat. XIII. 12. *Bigehente iro ſuntono.* Confitentur peccata ſua. *Allero giuuelih thie mih bigihit fora mannon, ther bigihu ih fora minemo Fater.* Omnis qui confitebitur me coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Id. c. 44. 22.]

BIGEN, agere, perpetrare.

Otfr. V. 23, 525.

Odo ia uuiht thes man thar bîge,
thez zi tode gige.
Aut quicquam ibi agatur,
quod ad mortem accedat.

BIGES, *Bigaz,* oblitum, omiſſum, vergeſſen.

Otfr. V. 1, 36. 48. 72. 96.

N' iſt uuiht in them boume
thaz thar ubbiges ſi.
Nihil eſt in hac arbore (Crucis)
quod omiſſum ſit.

M. Freherus legendum ait: *uppiges ſi.* Quod verius. h. e.

Nihil eſt in hac arbore,
quod vanum ſit, aut nihil ſignificans.

BIGIAZI, begieſſen, perfundere.

Otfr. V. 23, 16.

[BIGOUMEN.

Otfr. III. 17, 111. Verba Chriſti ad adulteram. Joh. 8. 11. ita refert:

Nu gank thu frammort inti ſih,
Thaz thu bigoumes jamer thir,
thaz thu ni ſuntos furdir.
Jam vade tu porro & vide,
Ut tu ſis memor perpetuo tibi,
ut ne pecces amplius.

BIK.

Ita Schilterus. Scherzius vero in notis mallet redditum: *thu bigoumes, ut cures, ut caveas. gouma* namque curam & attentionem notare innumeris in locis. vid. inf. *Gouma.* Gloſſ. Monſeenſ. *pigoumet iuuich,* videte vos. p. 369. *pigoumido,* proviſione. p. 375. *pigoumidun,* ſpiculis. p. 379.]

BIHABEN, detinere, Tatian. c. XXII. 4.

[Ap. Willeramum eſt *behaven,* retinere, quaſi dicas, conſtanter habere. Hodie ad imitationem latinæ dictionis, & quoniam utique, quod conſtanter poſſidere volumus, acriter eſt tenendum, dicimus *behalten.* Palthen. Not. ad Tat. p. 349.]

[Gloſſ. Monſeenſ. *Pihape,* defende. p. 391. *pihepida,* detentio. p. 356. *pihapari,* continens. p. 354. 395. *pihaftun,* mancipatum. p. 411. *pihafter,* irretitus. p. 376. *pihefti ſint,* mancipantur. p. 401. hodie dicimus. *verhafft, in hafften ſeyn.*]

BIHEILN, BIHALTEN, ſervare. Confeſſionis Formula: *Mina faſtun ni bibeilt,* jejunium meum non ſervavi.

Behalter, ſervator. Königshov. Chron. c. 1, 62.

Vid. ſimplex *Heila.*

BIHIAZ, BIHEIZ, promiſſum.

Otfr. II. 11, 77.

Biheiz iſt thih ni uuihtes.
Promiſſum nihil quicquam utile.

Idem IV. 16, 38. *Bihiazun ſih mit uuorton,* obligarunt ſe verbis. Et c. 30, 18. c. 13. 99.

Prædicere. Otfr. III. 25, 43. de Pontifice vaticinante:

Bihiaz ſih ther thes uuares,
ther Biſchof uuas thes jares.
Prophetavit hic verum,
qui Pontifex erat hoc anno.

[Verſ. 43. Scherz. in Not. ita reddit. *Conteſtatus eſt* (aſſeveravit) *de ſe verum,* ſeſe dicere. Occurrit hæc locutio etiam IV. 20. 33.

Quadun, ſih bihiazi
er Gotes ſun hiazi.
Dicebant, quod ille aſſeveraverit de ſe,
quod DEI Filius ipſe appellaretur.]

BIHEIZEN, vid. *Heizen.*

BIHARTEN, vid. *Hart.*

BIHELLENT, vid. *Helen.*

BIHERTON, vid. *Hertum.*

BIHIU, quare, quamobrem. Otfrid. III. 24, 150. ſqq. IV. 21, 31. vid. *Bithiu.*

[BIIAHIN, profiteri. *Fuorun alle thaz bijahin thionoſt.* Ibant omnes (in deſcriptione ab Auguſto inſtituta) ut profiterentur obſequium. Tatian, V. 11. Dicunt adhuc Germani *etwas bejahen,* id eſt, *ja worzu ſagen.* Palthen. Not. p. 310.]

BIKEL, teli genus, Cambro-Brittanicum & Gothicum. Vid. du Freſne Gloſſar. Bicellus.

Hinc *Pickelhaube* nobis, pro munimine capitis contra ejusmodi tela.

BIKLAN, illinere, bekleiſtern.

Otfr.

Digitized by Google

BIK.

Otfr. III. 20, 313. de Salvatore cœcum videntem efficientem luto :

Er oub mit horo ueis biklan.
Ut etiam luto sciret illinere (hoc effectu).

[Cod. MSC. Vind. & Vat. habent, *mit horomeis biklan*, unde hunc versum ita vertit Scherz. in not. *Et luto id* (oculos cœcos) *oblevit*, sc. cum restitutione visus.]

BIKNAT SIH, besinnt sih, recogitat, agnoscit semet. Otfrid. II. 6. 93. III. 20, 212. IV. 18, 69. Vide simplex *Knat*. Isidor. cont. Jud. c. IV. 7. *Dhazs ir dhera dhrimissa chiruni bichnadi.* quod Trinitatis mysterium cognorit. [Ap. eund. c. 5. §. 2. *bichnaan sih zi nemnane Christ Gotes sunu.* agnoscant Christum vocari DEI filium. Et c. 3. §. 3. *bichnaa sih dher dhazs izs unidhar zuomi.* cognoscat absurdum esse. Ubi Palthen. in Not. p. 401. dicit verbum esse *bichnaan*, agnoscere : simplex autem quale sit nondum se assequi.]

BILAGE, vox Saxonum & Teutonum, quâ apud Anglo-Saxones in specie in Cantio, denotata consuetudo finiendi controversias finium regundorum, ut finirentur sine strepitu judicii & processu, per inspectionem ocularem & arbitrium deputatorum. Auctorem, Wilhelm. Thorn in Chron. an. 1303. allegat du Fresne in Glossar. B. Est ipsa vox Teutonica *Beylegen*, componere, decidere, Beylegung, compositio litis vel amicabilis transactio, vel per laudum. Differt autem à Gothico *Bellago*, *bellagines*, de quo supra, ut sententia vel arbitrium judicis à Lege & Legislatione : nec cum vulgo confundenda sunt.

BILEMIT, vid. *Lam.*

BILGEN, vid. Belgen.

BILIAZEN, remittere.

Otfrid. II. 6, 66. de peccato primi hominis :

Oba er is firliazi,
odo is Got biliazi.
Utinam is illud omisisset,
aut id DEUS remisisset.

Vel : aut id DEO remitteret, referret.

Blazin, idem, Notk. Psalm. CV, 23.

BILIBEN, Bileiben, Bileip, manere. Vide *Leiben.*

Otfrid. ad Salomon. ℣. 38.

Ungelonet ni bileip
ther Gotes uuizzode kleip.
Non - donatus non manet
qui legem DEI enucleat.

Idem II. 2, 11.

Iz ungidan ih bileip.
Id quod infectum istis mansit.

Idem III. 17, 81. IV. 1, 53. II. 6, 72.

[*Bileip*, quod ap. Otfrid. IV. 1. 53. occurrit, idem est, notante Scherzio, ac *cessavit*. Ap. Isid. c. 6. *Job dhem aldum Gotes chibodum bilibenem*, legali præcepto cessante. Ubi quidem Palthen.

BIL.

in not. p. 413. legendum esse *bilineten* putat, sed hac correctione non est opus, ut ex Francica Hymni Ambrosiani vers. §. 2. patet, ubi *incessabili voce*, redditur, *unbilibanlicheru stimme.* Ipse Palthen. mox in ead. pag. ap. Isid. c. 8. quem locum Schilter. in immed. seq. verbo *beliven*, producit, pro *bilibim*, ut in suo codice reperit, *biliben* esse legendum monet, Germanice, *bleiben*, uti & in sqq. Isidori verbis cit. cap. *bileipb*, hodie *blieb*, remansit, bis occurrit. Sane hodienum in Suevia *bleiben lassen* idem est, ac *cessare.*]

Beliuen, manere, Francicâ dialecto. Capitul. Franc. IV. 19. *Nio themo geanerven thegein ursach beliue :* ne heredi ulla occasio remaneat.

Isidor. cont. Jud. c. 8. *Untazs dhea chumft Christes chiburdi, ni bilibin ano herun judeo liudi.* usque ad adventum Christi nativitatis non mansérunt sine Principibus Judæorum populi. & passim.

BILIBEN, placere, belieben. Vide simplex *Libi*, amo.

Otfr. IV. 1, 73.

Iz Druhtin ni bilibe.
Id Domino (si) non placuerit.

BILIBAN, mori, verleben, vide simplex *Lib*, vita.

Otfr. III. 23, 96.

Thaz er tho bilibau uuas.
Quod is tunc mortuus esset.

Et ℣. 100.

ist Lazarus bilibaner.
Mortuus est Lazarus.

Idem IV. 35, 12. de Josepho petente corpus Salvatoris :

Bat : Man gabi imo then man
Thoh tho so bilibanan.
Petiit : daretur ipsi ille vir,
qui aliàs jam mortuus.

[*Licet ita* (nempe in cruce) *mortuum.* Ita ℣. 12. reddit Scherz. in not.]

Anonymus de victoria Ludovici R. contra Nortmannos ℣. 81. ùt Rex militem alloquitur euntem in prælium :

Quimit he gisund us,
ih gilonon imos.
Bilibit her thorinne,
Sinemo kunnie.
Evadit quis sanus exinde,
Ego præmio ipsum afficiam.
Moritur ibi,
Ejus familiam.

Liber Salicus Monasterii Ebersheimensis cap. de judicio mortuorum : *Swa ein meiger blibet, der des Gotesbuses ist, der git zwene velle deme Gotteshuse, von dem libe, das beste. Darnach das beste von dem ambachte.* i. e. Si villicus moritur, qui homo est Monasterii, is dat duo mortuaria Monasterio, optimum de corpore (i. ùt homo proprius) alterum, quod post illud optimum censetur, de munere.

BILI-

BILIDE, ſpecies, bild, geſtalt, taille. Cant. Cant. V, 15. *Sin bilide iſt alſe des berges Libani:* Species ejus ùt Libani.

[*Pilidi*, ſpecies. Gloſſ. Monſeenſ. p. 397. umbra. p. 393.]

Bilde, ſpecies, pulchritudo, Notk. Pſalm. XLVI. 5.

Gebilithe, imagine, Gloſſæ Lipſii.

Bilithires, figuli, Gloſſæ Lipſii.

Bilde, umbra. Notk. Pſal. XLIII, 20. pilde des todes, umbra mortis.

Bilide, exemplum. *Biliden*, *bilethen*, imitari. Iſidorus contra Judæos c. 3. *mit gareuuem bilidum dher heiligi chiſcribes.* i. adhibitis exemplis S. Scripturæ. Notk. Pſalm. XLVII, 14. *bildont ſia*, imitamini eam, charitatem.

Otfrid. IV. 5, 65.

Sar ſo iro ſito bilidi
ſi thir gileggent ubari.
Quamprimum ſuorum morum exempla
illi tibi imponunt ſuper.

[Tatian. 156. 3. *Ih gab ju belidi.* (pro *bilidi*) Exemplum dedi vobis. hodie Ein Fürbild hab ich euch gegeben.]

Piladi, exempla. c. 7. Kero. vid. P. [*Pilade*, ſchemate. Gloſſ. Monſeenſ. p. 406. *pilidi*, argumenta. p. 380. argumentum. p. 387. ſimilitudinem. p. 350. *pilidun*, argumentis. p. 341. *pilidari*, æmulator. p. 395. *pilidota*, zelatus. p. 358.]

Zi bilide, ad exemplum. Otfr. I. 12, 60.

Willeram. pag. 24. *Mit iſtwan gocdan biletheu*, [In noſtra ed. *mit juvueren guoten biliden.* c. 11. 5.] veſtro bono exemplo.

Auctor Hiſtoriæ Lombardicæ in vernaculo de S. Ottilia: *Nüt allein mit guter lere, ouch mit einen guten bilden, das ſii in vortrug.*

Kero, c. 24. *Pilad qhuedan*, exempli gratia.

Pilad puah, exemplar. Gloſſ. vett. [*Pilidpuohc*, exempla. Gloſſ. Monſeenſ. p. 319. *pilidpuoh*, hexapla, vel exemplaria editionum *urrechidono.* p. 330. exemplaria. p. 324. *pilidpuochun*, ἑξαπλοις, i. e. ſeptem columnis. p. 324.]

Kero: *Eines pilades*, uniformem. c. 18. *Kepilide*, conformet. c. 2.

Pſalm. 36, 1. *Nit nyme bilde in den argwilligen.* noli æmulari in malignantibus. ℣. 7. *Du ſalt nit bilde nemen in den der do heſſig iſt in ſyme lebende.* Noli æmulari in eo, qui proſperatur in via ſua. Conf. Notk. Pſalm. XXXVI, 1.

Mit fronisgon bilidon redinon, per ſacras parabolas & ſimilitudines loqui, Otfr. IV. 1, 30.

Pildarra, typus, Notk. Pſalm. LXXXVI, 2.

Biliden, *bilethen*, imitari.

Otfrid. II. 19, 36.

Thaz ir Got io thuruh not
in theſen datin bilidot.
Ut DEUM ſtudiosè
in his factis imitemini.

Idem II, 9, 133. II. 4, 67. III. 19, 65. IV. 13, 16.

Willeram. pag. 73. 85. 116. 132. 147. 158. [In noſtra edit. hæc loca extant & ſcribuntur ſq. in modum. IV. 13. *bilidoton.* V. 1. p. 37. *bilidan.* VI. 9. *bilidot.* VII. 5. *ze bilidene.* VII. 2. *bilidan.* ℣. 9. *ze bilidenne.*]

Pilidonte, imitantes, Gloſſæ vett.

Biledera, imitatores, Notk. Pſalm. LXVIII, ult. Idem Pſalm. XCIV, 9. *Der iſt manneliches pater, den er bildot.* is eſt cujusque pater, quem imitatur.

Willeramus VI. 9. pag. 116. n. 50. *Siu hiro uuerch bilethot nah Gotes uuillan*, (*Siu alliu iro uuerch bilidot nah Gotes uuillen:* ita noſtra edit.) opus ſuum exprimit ſecundum DEI voluntatem:

Luminis ad patrem defigit mentis acumen;
Hunc ſibi ſectandum proponit, & hunc imitandum.

Idem p. 79. ubi annotator malè interpretatus *confiteri.*

Sih gebiliden, ſe transfigurare.

Otfr. IV. 16, 60. de transfiguratione Salvatoris in monte:

Uuiolih er ſih farota,
in themo berge ſih gibilodta.
Quam facilè ſe mutaverit,
in monte ſe transfigurarit.

Anonym. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 979.

Genelun geriet michele not,
then armen Judas er gebildot.
Weniloni contigit ſumma anguſtia,
miſerum Judam exprimebat.

Ferbildondo, *uuir den tod furhten*, præfigurans, (quod) nos mortem timeamus. Notk. Pſalm. LXVIII, 2. [hodie dicimus *fürbildend.*]

Bilithlih, æquum. Willeram. in Cant. Cant. p. 138. *Thaz thas biletblich ſi*, [in noſtra ed. VII. 9. *daz daz billih ſi.*] quòd æquum hoc ſit. *Bilithlich*, imitabile, practicabile, thunlich, unde hodiernum per contractionem, *Billich.*

Mennisken bilde, homines, Notk. Pſalm. CIII, 30.

Wahpilde, figura, typus, Notk. Pſ. LXXVII, 2.

Widerbilden, reformare, regenerare, Notk. Pſalm. XCII, 1.

BILINNEN, delinire.

Otfrid. IV. 36, 1. de Sacerdotibus Chriſti hoſtibus:

Ni mohtun noh bilinnen
thes armilichen uuillen.
Nec dum poterant delinire
tyrannicum animum.

[*Bilinnen*, non eſt delinire, ſed ceſſare, deſinere. Gl. Keronis *Pilinnan*, ceſſare. c. 6. *Bilinnent vona iro uuiſi:* ceſſabant à miniſterio ordinis ſui. Occurrit hoc poſterius in excerptis Codicis cujusdam Herbipolitani. Verte igitur hos verſus:

Nondum poterant ceſſare
à mala (ſua) voluntate. Scherz. Not. ad h. l.

Ap. Tat. XIX. 6. *So her tho bilun zi ſprehhanne.* Ut ceſſavit autem loqui. Ad quæ notat Palth. non ſolum, quod *bilinnen* ceſſare ſignificet, ſed &, quod

Digitized by Google

quod ap. Isid. *bilinnan* extet. Originem autem hujus verbi petendam à veteri voce Suecica *bil*, quæ qualemcunque loci atque temporis intercapedinem denotavit, aut e lingua ASax. ubi *alinnan* & *blinnan*, cessare est. Anglis *to linne*, itemque Chaucero *blin*. Benson. addere substantivum, *blinne* s. *blinneſſe*, cessatio. E quibus Palthen. concludit, primitivam vocem esse *linnen*, cujus composita sint *alinnen*, *bilinnen*, & forte alia. Not. ad Tat. p. 342.]

BILL, billa, schedula, libellus, epistola. Anglo-Sax. Speelmannus. Vid. du Fresne Gloss. B.

Billage, liber legum, Gesezbuch. conf. supra *Bellag*.

BILLON, azyma. Notk. Psalm. LXXIII, 4. *in miten dagen dero billon*, in medio solennitatis Azymorum.

BILOHHAN, claudere, Isidor. cont. Jud. c. 3. §. 3.

[*Pilob teoro grimmero*, claustros caveæ. Gloss. Monſ. p. 407.]

BILORNA, gingivæ, Raban. Maur. de part. hum. corp.

BILOTON, mandata, giboten, *Gloss. Is. Pontan. in fin. ad Orig. Franc.* [Forte scriptio est vitiosa, & pro *Biloton*, legendum *biboton*.]

BILUAGI, fraus. Vid. simplex Luagi.

Otfrid. II. 3, 94.

Is dragi uns ni biluagi.
Id ferat nobis haud fraudem.

BILUNNAN uuurdi, cessavit, Isid. cap. 5, 6. Tatian. C. XIX. 6. vid. *Bilinnen*.

BIM, sum. Vide *Pim*. Willeram. 1. 5. pag. 8. n. 4. *ich bim*. ubi tamen MS. Ambras. habet *Bin*. (& ita nostra editio.)

Bin, sumus, Notk. Psalm. LXXVIII, 8. nisi legendum *sin*, vel *birin*, ut mox sequitur, sed repetitur *Bin*. Psalm LXXX, 11. *bin uuir*. Psalm. CXVIII, 75. *Pirn*, sumus, Notk. Psalm. CXXII, 3. *Nu birn uuir, birin h. e. sumus*. Id. Ps. CXXXI, 7. Fragm. de Bello Caroli M. ℣. 331. *birt*, estis.

Bint, estis, Notk. Psalm. XXIX, 5. XLVI, 2. LXXXI, 2.

BIMANNE, vid. *Bi*, propter, & *Man*.

BIMEINEN, vid. Mein.

BIMIDE, vid. Midan.

BIMPERNANZ.

Chron. Königshov. p. 820. 822.

BIMUNIGEN, adjurare, per sacra obtestari.

Otfr. IV. 19, 93.

Sis bimunigot, bisuoran.
Sis adjuratus, obsecratus.

Vid. simplex Munig. & ibi de hoc Otfrid. loco notata.

BINA, *binon*, tribulatio, hodie *Pein*. Notk. Psalm. IV, 2. *Du gebreitest mih in binon*, tu dilatasti me in tribulatione. & XXIV, 17. *Bino*, Ps. XLIII, 24. *Beino*, id. Psalm. LXV, 15. Psalm. CVI, 39. Otfridus *Pina*, *pinon*, tormentum. Præf. ad Ludov. R. ℣. 151. Lib. I. 15, 91. II, 12, 152. III. 19, 48. IV. 7, 154. V. ult. 172.

BINA, ossa. Rhythm. triumphalis ad Ludov. Reg. ℣. 75.

Ullil ber unsa bina uuarth,
thero habet giuuabt.
Quia is nostra ossa servat,
eorum habens custodiam.

BINEGELIT, vid. Negel.

BINDA, vid. suprà *Band*.

BINEIMEDA, vid. supra *Beneim*.

BINNA, *Binna*, bühne, Oberboden, Fruchtkasten. Receptum in linguam provincialem Latinam, quod vidit sed non pervidit du Fresne Gloss. voc. hac. ex Monastico Anglico referens hæc: *Illud quod sursum inventum fuerit in binna, in molendinis meis*. Utique aliud planè à *Vanna*, Wanne.

BINNUZ SALBUN, vid. Salbon.

BINOTE, *Binoti*, compositum ex *Bi*, per, ex, & *Noti*, *note*, causa, necessitas, infra *Not*. Variè autem usurpatum.

Binote, ex causa, propterea, eò quòd.

Otfrid. I. 11, 72.

In thia krippa sinan legita,
binote thih nu sageta.
In præsepe ipsum reposuit,
ideò ut ego jam dixi.

Binoti, ex necessitate, coactus.

Otfrid. II. 3, 117.

Ni deta er iz binoti.
Non fecit hoc coactus. sed sponte.

[Huc refert Scherz. Otfrid. III. 20. 79. & 190. in not. ad h. l.]

Binote, binoti, cum cura, sollicitè, studiosè.

Otfr. ad Ludovic. Præfat. ℣. 138.

Ja farentu nan konti
in anderon binoti.
Imò in expeditionem Ipsum euntem noscas
in aliis regnis studiosè.

Conf. L. III. 5, 25. V. 6, 15. V. 8, 86. IV. 22, 59. c. 23, 14. c. 19, 107. III. 14, 57. IV. 1, 1.

Binoti, valdè. Otfr. III. 16, 7. *thie liuti binoti uuuntar gisiang*, populus valdè mirabatur. [Ita *binoti* per *valde* vertit Scherz. Otfr. II. 6. 105. in Not.]

Flacianum Dictionarium: *Binote, in fusiappsten, itzt.* absonè satis.

BINT, gebund, fasciculus. Chron. Saxon. p. 1358.

Binta, band, Cant. Cant. 4, 3. [*Pinta*, ligamen. Gloss. Monseens. p. 385.] vid. supra *Band*.

BINUMNI, *adepta*. Glossæ MS. ASax. Vid. Nam. & mox eædem: *Binumini*, ablata. [*Pinoman*, abrogata. Gloss. Monseens. p. 378. *in pinomani*, in condemnatione. p. 359.]

Bio, apis. Vid. *Bybe*.

BIQUAM, bequem, conveniens, accommodatum.

BIR.

Otfr. IV. 4, 78.

Er reit in mitte ſo gizam,
So iz tho zi thero reiſu biquam.

Ipſe (Salvator) equitabat in medio condecenter
ſicut tali expeditioni conveniebat.

Idem III. 11, 28. IV. 2, 24. cap. 29, 75. Rhythm. de S. Ann. ℣. 113. Vid. infr. *Qhueman.*

BIREDINON, convincere, Otfr. IV. 19, 52. vid. inf. Reda.

BIRECHTA, gubernaret, Rhythm. de S. Annon. ℣. 489.

BIRIG, vid. Bar.

BIRIN, *Birit*, parit, vid. ſupra Baren, beren, birigen.

Birit boum, fert arbor, Otfr. II. 23, 30.

Birin, fructus, baccæ, beeren, uvæ. Rupertus Imp. ann. 1400. dedit Sculteto ſuo O. in feudum caſtrenſe *zwey füder Wins mit den biren jerlich by Rodbach vallende.*

BIRINEN, *birin*, illuminare, ſimplex Rinen. quod vid. ſuo loco.

Birein, Otfrid. I. 5, 76. II. 1. pen. V. 4, 52. [II. 1. 99. IV. 11. 48. & V. 4. 52. *birinit*, *birine* & *birein* occurrit, quæ Scherz. *attingit*, *tangat*, vertenda ſtatuit. *Birinen* enim *tangere*, *attingere*, notare. in Not. ad l. c.]

BIRIWETUT, vid. *Hriwuri.*

BIRMANDUS, vid. *Münz.*

BIRO, contractum *bi iro*, pro ſuo, Otfr. I. 1, 155.

BIRSEN, telo petere aut configere, birſare. Urſtiſ. in catalog. voc. barb. præmiſſo Tom. Script. Germ.

BIRUM, *birun*, *pirum*, ſumus. Otfr. I. 17, 51. IV. 4, 118. V. 24, 13. à *Bim*, ſum, ſuprà. [II. 6. 113. habet *birumes*, ſumus. Tat. 22. 16. *ir birut*, eſtis. Notk. *Sie birint*, ſunt. Pſalm. XIII, 3. Willer. II. 5. *durbtan birt* perfectæ eſtis. *Pirun*, ſiſtit Hymnus Nocturn. §. 6. ap. Hikeſ. Scherz. not. ad Willer. p. 12. conf. inf. voc. *Pirum.*]

Birin, ſumus, Notk. Pſalm. X, 6.

Pirumes, erimus: Kero. Pr. *Pirumes kiskeidan*, diſcernimus: Kero. c. 2.

Birunt, *Birnt*, eſtis, Otfrid. IV. 11, 98. c. 15, 97. II. 16, 1.

Pirnt, Notk. in Pſalm. II, 11. vid. ſupr. *Bim.*

Biruuuis, moraris, es, habitas.

Otfrid. II. 7, 36.

UUir uuoltun uuizzan in giuuis,
uuar thu emmizigen biruuuis.

Velimus ſcire pro certo,
ubi tu aſſiduè moreris.

Vide *Wiſen.* Sed hîc legendum *Birumis*, es.

BIRUNAN, vid. inf. *Runen.*

BISA, turbo, Gloſſæ Lipſii, qui addit: *ut Gallis, vent de Biſe.* Iſac. Pontan. *L. VI. Orig. Franc. c. 24. p. 615.* Kilianus: *Byſen*, *bieſen*, *æſtuare*, *exæſtuare*: & *Furente ac violento impetu agitari.*

BIS.

[BISANTINGE, reperitur hæc vox in Fragmento de Bello Caroli M. ℣. 236.

Mule unde olbenten
Thie wile er thir ſenden
Mit golde gelathen,
So waz uunſzih karren mugen getragen,
Ther guoten biſantinge.

Ubi Scherz. notat *biſantinge* Strikero dici *pyſande* qui c. 2. s. 7. p. 13. ita loquitur:

Baide mule und olbenden,
Der welt ir im dar ſenden.
Wol geladen fuinf hundert
Dar zu habt ir geſundert
Aus manigem Lande
Des peſten pyſande.

Obſervat autem Scherz. *Biſantige* eſſe ſpeciem monetæ Byzantinæ, *Beſant d'or* alias vocatæ, de qua prolixam deſcriptionem ex *Eliæ Brackenhofferi* Lexico rei nummariæ MSC. in not. ad Fragmenti citati locum adductum affert, è qua patet, quod ex auro obryzo fuerit fabrefacta, & quanquam veri & proprie dicti Byzantini Byzantii fuerint cuſi, alibi tamen poſtea pariter ejusmodi nummos eſſe cuſos, qui nihilominus nomen Byzant. obtinuerint, quemadmodum floreni Florentiæ primum cuſi, unde illis hoc nomen tributum, alibi licet poſtea procuſi fuerint, nomen tamen retinuerunt.]

BISCEREDAS, addicavit: Gloſſæ MS. ASax.

BISCOF, Sacerdos Judæorum. Otfrid. I. 4. 53. II. 10. 28. III. 25, 1. & IV. 20, 3. Notk. Pſalm. LXIII, 10. Tatian. Harm. c. 2. 1. [*Biſcopha inti Diacona.* Sacerdotes & Levitas. Id. Tat. XIII. 19.] Interpres Anglo-Saxon. Joh. XVIII, 24. MS. Verſio Teut. Evangel. & Epiſtolar. Dominical. Ebr. IX, 11. *Chriſtus iſt weſenlîih ein Biſchoff der kunftigen güten furbaſſer*: Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum.

Biſcofheiti, Sacerdotium, Tatian. d. c. 2. 3. & Iſidor. c. 8. [Quum Tatian. Zachariam *Biſcof* nominet, quem alias proprie magis *Euuart*, Sacerdotem (cuſtodem legis) vocat, patet hinc, commune olim Clericis Epiſcopi nomen, inter Germanos etiam, fuiſſe. *Biſcofheit*, hodie *Biſchofthum*, vel *Biſthum* vocamus. Porro & id nunc obtinet, ut illa terminatio *heit*, nominibus, queis accedit, fœmininum genus tribuat, quæ olim, uti hoc exemplo Tat. verbis. *thes biſcofheites*, patet, maſculini aut neutrius generis fuerunt. Palth. not. ad Tat. p. 278. 280.

In Gloſſ. Monſ. reperitur *Piſcophtuom libere*, paſtoralis cura. p. 384.]

Biſchopfeit, vid. Scaphon.

Biſcophesheim, vid. Heim.

Biſcopuuyrt, hibiſcum: Gloſſæ MS. AS.

BISCHOPFEN, formare, Chron. Königsh. p. 706. *Die maſe ſoln von der Winlüte meiſter beſchopfet ſin.* p. 720. Menſuræ à magiſtro cauponum formatæ, i. examinatæ, beſchauet, geſinnet.

[BI-

Digitized by Google

BIS.

[BISCOUUON. Otfrid. I. 28. 8. adſpicere. IV. 23. 8. inſpicere. In hoc poſteriori tamen loco Scherzius in notis *reſpicere* vertit. Hodie *beſchauen.*]

[*Piſcouuri*, circumſpector. Gloſſ. Monſeenſ. p. 355.]

[BISENKEN, Præcipitare, verſenken. *Thar ſtuti uuas biſenkit in then ſeo.* Grex (porcorum Gedarenorum) præcipitatus eſt in mare. Tat. LIII. 10.]

Biſezzen, obſidere. [*Piſezit ſint*, præoccupata ſunt. Gloſſ. Monſeenſ. p. 338. *Piſaztun*, præoccupaverunt. p. 359.]

Biſas, occupavit, Rhythm. de S. Annon. ℣. 297.

Biſas, poſſeſſio. Notk. Pſalm. CIII, 24. 28.

BISIHIT, procurat, hodie *verſiehet*, adminiſtrat. Otfr. IV. 29, 50. [Verſ. 88. ejusd. Cap. recurrit hoc verbum. *Selbo is al biſahi.* Ubi Scherz. annotat, hic rectius *inſpiceret*, quam *procuraret* reddi.

Gloſſ. Monſeenſ. *Piſihit*, ſuſpicit. p. 351.]

BISKRANKELOTUN. Otfr. IV. 16, 82. leg. *Bikrankelotun.* Vide ſimplex *Krankelet.* [Uterque tamen Codex Vind. & Vatic. ut & Flaciana editio habent *biſkrankolotun.* ut Scherz. in not. obſervat.]

BISKRANKTA, vincivit. Otfr. II. 2, 5. pen. III. 19, 68. V. ſimplex Skrenk.

BISLIPFIT, labitur, cadit, Otfrid. V. 21, 17. [*Pisliphano*, conlapſæ. Gloſſ. Monſ. p. 375.]

BISMIRIDAE, interlitam: Gloſſæ MS. ASax.

BISMER, opprobrium, Gloſſ. Lipſii. ubi Somnerus: *vocem uſurparunt Saxones, præcipuè verò (ut nos blaſphemy) pro contumelia in DEUM, Spræc, addito: calumniam tamen & contumeliam generatim ſignat.* Otfr. IV. 22, 51. *zi biſmero*, ad opprobrium. c. 30, 7.

Biſmeron, opprobrio afficere. Otfr. IV. 25, 3.

[*Biſmaron*, illudere. Tat. c. 67. 13. c. 196. 7.

Piſmerlicho, ridicule. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

Gibiſmeroter, contumeliis affectus. Otfr. IV. 23, 12.

Biſmarung, blasphemia. Tat. c. 54. 5. c. 62. 8.

[Ap. Ker. *piſmerot*, irridet. c. 58. AS. *biſmer*, vel *biſmor*, contumelia, calumnia, *biſmerian*, illudere. Quin primitiva hic vox lateat *maar*, fama, unde verbum eſt *maren*, diffamare, atque, inde ſubſtantivum *marunga*, diffamatio, dubium non eſt, quid autem præfixum *bis* ſibi velit, ignorare me fateor. Palthen. ad Tat. p. 373. Annon vero *biſmer*, idem ſit ac *böſe mæhre*, mala fama? judicent alii.]

[BISNIDAN, circumcidere. *beſchneiden.* Tat. IV. 11. *Quamun zi biſnidanne thas Kind.* Venerunt ad circumcidendum puerum. (Johannem.) Id. VII. 1. *thaz thas Kind biſnitan wurdi.* Ut circumcideretur puer. (Jeſus)]

BISOUFIT, ſuffocat, erſeuft, ertrenkt.

Otfr. II. 3, 105.

Nu iſt Drubtin Chriſtus gidoufit,
thiu ſunta in uns biſoufit.

BIS.

Nunc quum Dominus Chriſtus eſt baptiſatus,
peccatum in nobis ſuffocavit.

Et ℣. 129.

Unſih ni beſoufe.
Ne nos ſuffocet.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Piſoufter*, ſepultus. p. 394. *piſouphter*, ſepultus. p. 397. *poſouften*, (legendum arbitror piſouften) demerſerunt. p. 338.]

BISPARTUN, vid. *Sparren.*

BISPEL, apologus, Tyrol. 1, 13. Vid. *Speel.*

BISPILLA, vid. *Spel.*

BISPENIT, intercedit, conſulit. Otfr. ad Ludov. ℣. vide ſimplex Span.

[In hac præf. Otfrid. ad Ludov. legitur quidem ℣. 145. *biſpenit*, ſed notat Scherz. legendum *biſperrit*, i. e. clauſit. ita namque in Cod. Vind. legi, & Rhythmum exigere.]

BISPERRIT, biſpartun, obthurare, verſperren. Otfr. II. 4, 16. V. 11, 6. *biſparta.* claudebat. III. 12, 28.

[Ejus oppoſitum eſt *inſperren*, quaſi *entſperren*, aperire. Scherz. not. ad Otfr. p. 7. 39.]

BISPRACH, reprehendit, obtrectavit. Otfr. IV. 2, 41.

Nides biſprachido, invidioſæ obtrectationes, Formula Confeſſ. Vet. Vid. Piſprach.

BISPURNEN, vid. Spurnedo.

BISTEEN, circumſiſtere, circumdare.

Otfr. III. 22, 17.

Thie Judeon nan biſtuantun.
Judæi ipſum circumdederunt.

ASaxo hîc: *Beſtodon*, Joh. X, 24.

Gothi: *biſtandan*, Joh. XI, 32.

Otfr. V. 24, 12.

Rebes inti mannes
Drubtin biſtes alles.
Bruta & homines
Domine complecteris omne.

Biſten, ſepultus, Rhythm. de S. Annon. §. 5. ℣. 85. *Beſteden*, Belgis ſepelire. [Hodie adhuc *zur erden beſtätigen* dicimus.]

BISTAL, pars ædium exterior. Cod. MS. Juris Auguſtani tit. von Heimſuchen. *Sleht er nach im in das biſtal oder in thür oder in das truſcheufel oder in das ubertür &c.*

BISTELLIT, deturpatus, verſtellt.

Otfrid. IV. 23, 26. de Salvatore à Pilato populo exhibito:

Er iſt, quad, biſillit,
mit thornon ouh biſtellit.
Eſt, dixit, hic flagellatus,
ſpinis quoque deturpatus.

[*Biſtellit*, mallet Scherz. h. l. in not. redditum, *circumdatus*, cinctus, nempe intuitu capitis.]

[BISTURZEN, tegere.

Otfr. II. 17. 72.

Ni brennit man ouh thuruh thaz
giuuiſſo finaz lichtfaz,
Thaz er iz biuuelze,
mit muttu biſturze.

Non accenditur etiam ideo
certe lucerna,
Ut ea operiatur,
modio ob tegatur. Conf. inf. *Sturz.*]

BISUAH, tentavit. Otfr. II. 5, 4. Vid. ſimplex *Suab.*

Beſuochen, explorare, interrogare. Notk. Pſalm. X. 4, 5.

Probare, Notk. Pſalm. LX, 10. Conf. ſupra *Beſuochen.*

BISVICHI, decipiat. Otfrid. II. 5. 51. c. 22. 72. III. 13. 33. c. 15. 88. Vide ſimplex Suuichan.

Gloſſæ vett. *Beſuuikhan*, *piſuuichan*, obripere. *Biſuuich*, dolus.

Gloſſæ Lipſii: *Beſuick*, ſupplanta. Tatian. c. 65, 2. *biſuibbe*, ſcandalizat.

Biſuikhe. Otfr. V. 23, 519.

Tod inan biſuikhe.
Mors ei obrepat.

Gloſſæ MS. ASax. *Impoſtorem*, *biſuicent.* ubi C ùt K legitur.

[Gloſſ. Monſ. *Piſuibbun*, circumvenerunt. p. 343. *piſuibbenter*, circumveniens. p. 365. *piſuibbames*, circumveniamus. p. 398. *piſuibbe* (legendum haud dubie *piſuibbe*) circumveniat. p. 397. *piſuicbit*, inlicit. p. 407.]

Vid. ſupr. *Beſuich.*

Irſuechen idem, Notk. Pſalm. LXV, 12. *irſuochunga*, tentatio.

BISÜNEN, vid. inf. *Suona.*

BISUNTI, perſuaſit. Otfr. I. 8, 10. ſi vera eſt lectio. [Conf. Scherz. Not. ad h. l.]

Simplex *Suonian*, tractare, paciſci, vide S.

BISUOFIT, vide *Biſouf.* ſupra.

BISUORGEN, curare, procurare. Vide ſimplex *Suorgen.*

BIT, cum, mit. Capitul. Franc. IV. 19.

BIT, BITA, adoratio, bete, ſupra. [Goth. *Bidja*, peto, rogo, oro, mendico. Palth. Not. ad Tat. p. 426.] Tat. 40. 5. *ther bittet intphahit*, qui petit accipit.

Otfr. II. 14, 116.

Thaz thu hiar bita auh ſuaches.
Quod tu hîc adorare etiam quæras.

Fragment. de eadem Samaritana:

Hir ſagant kicorana
thia bita in hieroſolima.
Vos dicitis, electam
adorationem in Hieroſolyma.

Vid. & Beede.

Otfr. IV. 33, 59.

Thia filu langun bita
indet uns tho thiu ſita.
Diuturna iſta adoratio (preces Sanctorum V. T.)
aperuit nobis illud latus. Salvatoris.

[In tribus hiſce locis *bita*, per *moram*, quæ ordinaria hujus vocabuli ſignificatio, reddendam ſtatuit Scherz. in Not. ad Otfr. p. 136. 307. Quod tamen mihi, imprimis quod Otfr. II. 14, 116. & Fragment. de Samarit. attinet, coactum videtur, ob rem ipſam de qua in toto contextu ſermo, qui de precibus agit.]

Ze bittenne dero ſundigon, ad ſuſtentandos peccatores, Notk. Pſal. LXXXVI, 5. i. ad orand. pro peccatoribus. Vel ad exſpectandum, de ſignificatione mox. Sic ibidem *piteſt*, exſpectas.

Bit, Notk. Pſalm. CXL, 5. [Fortaſſe h. l. pro *bit nob*, legendum *bi nob*, quia *adhuc* notare debet.]

BITEN, offerre, darbieten. Otfrid. II. 18, 45. *Ni biut iz*, ne offeras id donum. Liber Salicus Monaſt. Ebersheimenſis, de Curia Dominica in Sigolzheim: *Sol mans im wol bieten.* bene ipſe tractandus, exhibendus.

Otfr. II. 6, 109.

Nu bitun uuir gibursgte
zi Gotes dionoſte.
Nunc offerimus induſtriam
ad DEI ſervitium.

[In Cod. Vind. & Vat. legitur pro *bitun: birun*, ſumus. notante Scherz.]

Notk. Pſalm. VIII. 3. *hæretici peitent ſih Got ferſprechen.* offerunt ſe defenſores DEI. *Pitten* ze dero burdi, offerre ad onus, Notk. Pſalm. LIX. 8.

Gnotes biten, benedicere, Notk. Pſalm. X, 3.

Bitun des priutegomen, vox ſponſi, Notk. Pſal. L, 10.

Pittenpeſt, opprimere, Notk. Pſal. LXXIX, 6.

BITEN, BIDEN, PITEN, expectare, beiten. Iſidor. c. 8. *bidendi uuas*, exſpectans, *bident*, *bidinit*, expectatio, *bidande*, expectabant.

Gloſſæ vett. *Pitan*, *peitan*, *Beiton*, exſpectare. ASax. *Bidan*, *onbidan.*

Gothis *Beidan*, *usbeidan.*

[Belgæ adhuc *beyden*, Angli *abide*, dicunt, idemque ſuo modo Germaniæ ſuperioris incolas feciſſe Cantio Eccleſiaſtica: *Da JEſus an dem creutze ſtund:* indicat, quæ ita finit. *Und mag nicht lenger beiten.* Ut & Art. 48. Lib. II. LandR. verbis ſequentibus. *Von bienen nimt der zehender ſeinen zehenden, ob ers beiten wil von jahr zu jahr, wil er nicht beiten, ſo ſol man ihm jährlich geben uuas ihm gebührt.* Palthen. p. 291. Not. ad Tatian. qui II. 5. *Inti uuas thaz folc beitonti.* Et erat populus expectans (Zachariam.) Alia in ſignificatione idem hac voce utitur. 228. 2. *Beitbun inan.* Coëgerunt (diſcipuli Emauntici) eum (Chriſtum.) Eſt enim hic *beiten* blande aliquem cogere ut expectet. Palthen. p. 397. conf. Otfr. I. 4. 168.]

Notk. Pſalm. I, 5. *urteildo biten*, ſententiam expectare. Idem Pſalm. XXIV, 3. *Die din bitent*, qui te exſpectant. *Sih peiten*, ſich getrauen, confidere, ſibi perſuadere, Notk. Pſalm. XXXVIII, 7.

Jus Feud. Alem. c. 26, 4. *Man ſol im beiten unz das er kumt*, exſpectandus dum veniat. Jus vetus Argent. c. V. *Des klegers biten*, actorem exſpectare.

Rhythm. de Ludovic. Victore §. 57. & 59.

Gode

Digitized by Google

Gode thankodun,
Theſin beidodun.
So langa beiden uuir thiu.
DEO gratias agens,
ipſum exſpectans.
Tam diu ſperamus in Te.

Bita, mora. *Bita dun, bitun duan.* Otfrid. V. 4, 19.

Ni datun ſies tho bitun.
Non faciebant hîc moram.

Idem Otfrid. V. 7, 112. c. XI, 41. III. 24, 79.

[*Erbiten* occurrit in hoc ſignificatu ap. Striker. de Exp. Car. Hiſp. c. 1. S. 3. p. 4. *Darnach ward ſein chamme erbiten.* hodie diceres: *man konte ihn kaum erwarten.* Scherz. in not.]

Gebeitet forhta, coactus, ſervilis metus, Notk. Pſalm. XIX, 10.

Irbitan, erwarten. Otfrid. V. 13, 55. III. 24. 99.

Irboten ward, promiſſum, oblatum zu erwarten. Notk. Pſalm. CXIV, 3.

Ungebeitet uuola tun, liberè, inexſpectato, inſperato, ſponte. Notk. Pſalm. XVIII, 9. Vid. infr. *Buen.*

BITEN, bieten, jubere, gebieten, regere. Gothis *Biudan, anabiudith*, imperat, Marc. I, 27. ASax. *Beodan.* Otfrid. II. 4, 23. *mit Spenſtin ſi er gibeitta.* Suggeſtionibus eos gubernabat, dirigebat. Idem 3. 15, 89.

Biboten, juſſa, Tat. 1. 2.

Kipote, juſſus. Kero: *after kipote*, ſecundùm juſſionem. c. 31.

Bot, mandatum, præceptum regium, Ludov. Bav. in Diplomate adoptionis Ruperti Palatini an. 1338. *Inſt. J. Publ. T. 1. p. 115.*

Chibot, imperium. Iſid. c. V. 2.

Firbiuden, prohibere, verbieten. Otfr. III. 13, 31.

Job thu iz ſelbo firbiut
thaz thir ni due ſo ther liut.
Atque tu id ipſe prohibeas,
ut tibi ne faciat ſic populus.

Keuualtpot, Indictio. Notk. Pſalm. XLIX, 8. vid. *Burglos.*

Keuualtpieton, indicere. ib. ℣. 14.

Hinc *Bota*, mulcta contumaciæ, ob neglectam citationem ſolvenda. Du Freſne ex MS. *Si citatus non comparet ad primam citationem, emendam ſolvere tenetur, quæ Bota vocatur.* item: *Emendationem vel Bot accipiat.* Unde

Botolos, i. e. ſine emendatione ſive mulcta, Du Freſn. Gloſſ. Straff-los, nec opus emendatione Somneri.

Brig-bota, præceptum de ponte reficiendo, vide infr. *Bruchus.*

Similiter *Burgbote*, præceptum reparandi caſtri, indictio operarum, *ufgebot der fronen.* Du Freſn. Gloſſar. B.

Swert biten, gladium vibrare, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1861.

Biten, complicare de Volumine, Tatian. c. XVIII. 3. *then buoh biteta.* plicuiſſet librum. [Quemadmodum *intbuon* aperire, ita *bituon*. claudere ſignificat. Hodie *zuthun* Germani dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 342.]

[BITEMPHEN, ſuffocare. *Warun bitemphit in then ſeo.* Suffocati ſunt (porci Gadarenorum) in mari. Tat. 53. 10. Proprie vox iſta tale ſuffocationis genus, quod fumis atque vaporibus ſpiritu intercluſo necat, denotatur. Eſt enim à primitivo, hodienum Germanis uſitato, *dampf*, quod exhalationem ſignificat. Non ſatis itaque recte locum Willerami IV. 14. *Siu lesket unde bethempfit* (in noſtra edit. *Siu leskit unte bedempfet.*) Junius ita vertit, *reſtinguit atque operit*, quaſi *bethekit*, legeretur. Eſt vero *tempfen* ſ. *dämpfen*, ita flammam cohibere, ne reluceat, ut tamen adhuc fumus, latentis incendii index, ſentiatur, ſed *löſchen*, plane ignem eſt extinguere. Palthen. Not. ad Tat. p. 372.]

BITER, Otfrid. II. 6, 31. ſed eſt vitioſa lectio. vide ibi.

BITHAZ, adeò.

Otfrid. I. 22, 106.

Ullas iſt, quad er, ſo bebigaz,
thaz ir mih ſuahtut bithaz.
Quid eſt, dixit ille, tam grave,
quod vos me quæſiiſtis adeò.

BITHENKEN, meditari, recogitare, præmeditari. [hodie *bedenken.* vid. Scherz. not. ad Otfrid. p. 121.]

Otfrid. II. 12, 190.

Ther afur uuola uuirkit,
Er alles uuio iz bithenkit.
Qui autem bene operatur,
Omnia quicquid eſt, præmeditatur.

Idem I. 1, 45. IV. 10, 13.

Bithahta, recogitavit, perpendit. Idem Otfr. I. 23, 23. II. 14, 65. c. 12, 145.

[Gloſſ. Monſeenſ. ſqq. exhibent. *Pidenche.* recogitet. p. 344. metiatur. p. 385. opponat. p. 411. *pidencho*, recogitabo. p. 335. 350. penſo. p. 384. *pidenchet*, agite. p. 395. trutinate. p. 394. *pidenchan*, metiri. p. 384. *pidenchenta*, retractantes. p. 386. *luzzil pidahtun*, parvi duxerint. p. 410. *luzzil pidahtin*, parvi penderint. p. 411.]

Vide Denken.

BITHENSUN, antea. Otfrid. II. 9, 174. vide ſimplex *Sun.*

BITHERBE, vide Biderbe.

BITHIHAN, vid. infr. *Diuhen.*

[BITHIU. Quoniam. Tat. Pr. 5. 1. Ap. Keronem eſt *Pidiu.* (vid. infr. P.) Compoſitum ex *bi*, propter, & *thiu*, ea, propterea. Palthen. Not. ad Tat. p. 273. Apud Otfr. IV. 4, 3. à Scherzio redditur, *quare.* ita quoque à Schiltero Otfr. IV. 7, 117. Item ab eodem *quapropter.* l. c. ℣. 165. Legitur quoque ap. eundem *Bibiu*, eodem ſenſu. I. 14, 39. III. 24. 150. 151. 153. IV. 21, 31. conf. inf. *Hiu.*]

BIT.

BITHURNTER, ſpinis coronatus, Otfr. IV. 23, 11. A *Thorna* ſpinæ, vid. inf. *Dorna.*

BITHUUUNGAN, coactus, Otfrid. I. 1, 70. [aut aliorum coactione impeditus. *Thuuingan* enim eſt cogere, hodie *Zwingen*, (bithwungan hodie *bezwungen*) Kero. *kedwinge* coërceat. *Sin kedwungan*, coerceantur. Tat. 40. 10. *Wo engi iſt thiu thorta, inti bithuungan weg.* Quam anguſta porta & arcta via. Vererer ne hic interpres ſimilitudine vocum, coacti atque coarctati, lapſus fuerit, niſi ap. Keronem eſſe *Kedwunganor*, reſtrictius, & *kidwunganun*, diſtrictiori. Palthen. Not. ad Tat. p. 365. conf. infr. *Dwingen.*]

BITTER, acer, acerbus. *Bitteru pina*, acre tormentum, Otfrid. I. 15, 91.

An huc Danica Lex, *Biterlagh*, das ſcharffe recht? de quo du Freſne. Gloſſ. L.

BITUICNAELDRUM, inter primores: Gl. MS. AS.

BIV, bebiu, propterea. Notk. Pſalm. XXV, 5. ſed leg. videtur *thiu.* vide tamen Otfrid. II. 14, 39.

BIVANG, umbfang hodie, circumferentia, begriff.

Charta Ottonis Imp. an. 983. *ut nulla perſona in bivangio prædicti Foraſti venari liceat.* vid. ſupra Bifang. Charta Caroli M. an. 813. ap. Mabill. de re Diplom. L. VI. p. 513. Proprium quod in Saxonum lingua *Bivanc* vocatur, Propriſum.

BIVIH, pro vobis. Otfrid. ad Salom. ỽ. 66. contractum ex bi — iuih. vid. *Ju.* [In Cod. Vind. legitur *bi ivih.* vid. Scherz. Not. ad h. l.]

BIVHT, confeſſio, vid. *Jehen.*

BIVT, vid. Buen.

BIVVAMTER, immaculatus: Kero. [*unbiuuamter*, immaculatus legitur apud Keronem c. 7.] Vid. *Hwamb.*

BIWANEN, vid. *Wanen.*

BIVVANKEN, declinare. vid. Wanken.

BIVVELLAN, prophanabo, Gloſſ. Lipſii. ubi Somnerus: *Quaſi à WYL, Teutonicis turpis, ſordidus, immundus, quod nobis hodie fowle, Sax. Ful. Inquinatum quid dicimus Befowllen.* Vid. *Farwel.* Otfrid. IV. 20, 10. Cant. Cant. V, 3. VIII, 5. [In priori Willerami loco verba ita ſe in noſtra edit. habent. *Scal ih fie abo beuuellan:* quomodo inquinabo illos (pedes quos lavi). In altero ita. *Da beuval ſich din muoter:* ibi violata eſt genitrix tua. vid. inf. Wollon.]

Biwelzen, vid. Welzen.

Biwenken, vid. Wenken.

BIVVENTEN, vertere. *Sih biuuantun*, ſe converterunt, Otfrid. II. 2, 54. Idem I. 11, 34.

BIWERBEN, vid. *Werben.*

BIVVERIEN, defendere. Otfr. IV. 7, 120. V. 19, 27. c. 3, 15. Vid. *Werien.* [In primo loco Schilterus *repellere* vertit, ſed Scherzius *cuſtodire*, quam hujus verbi ſignificationem Schilterus V. 3. 15. exhibet.]

BIWIE, quare. Gloſſ. Lipſii. Somnerus: *Hoc Saxon. Tohwy, ubi & forhwy. Poſterius interè quidam noſtratium hodieque retinent; alii autem, brevitatis gratiâ poſteriorem tantum ſyllabam, literis paulum inverſis, pro Sax. hwy, ſcribentes why.*

BIZ.

BIWIRTI, proverbia, Tatian. c. 167, 1. f. biworti. [Beywort, ſupplementum Sermonis. Palthen. ad Tat. p. 388.]

[BIUUNTANAZ, involutum. Tatian. VI. 2. De Chriſto recens nato, pannis involuto: quaſi *umbwunden.* Notat hic Palthen. geminata litera *u.* priorem interdum vim habere *w.* p. 312.]

BIZAMEN, bizemen, decere, congruere, geziemen.

Otfrid. IV. 2, 60. de Juda Iſcariote:

UUolt er thar uuaz irſcaboron.
bithiu bizam er ſulih redinon.

Volebat iſte hîc aliquid proſperare.
Propterea decebat eum talis ſermo.

[Pro *Bizam er*, *bigan er* habet Cod. Vind. & Vatic. corrupte *biganner.* Vertend. igitur: Suſcepit tali ratione loqui. Scherz. Not. ad h. l.]

Bizelen, accuſare, convincere.

Otfrid. IV. 19, 55.

Thaz ſie nan in ther ſaru
bizelitin mit uuaru.

Ut Ipſum hac occaſione
conviciſſent veritate.

BIZICHEN, exemplum, beyzeichen. Königsh. Chron. c. 1. §. 19. & c. 2. §. 193. *bizeichen nemen, das ſelten verretniſſe bleibt ungerochen.*

[*Pizeihhanlibo*, figurate. Gloſſ. Monſeenſ. p. 388.

Pizeihnuſſi, allegoriam. p. 397.

Pizeihhinenta, portendentes. p. 343.]

[BIZOH, meavit. Otfrid. III. 8, 41. Scherzius vero cum Stadenio protrahebat. *verzog.* vid. Scherz. Not. in l. c.]

BIZUMA, ſepimentum, bezeunt. Tradit. Fuldenſ. p. 468.

BIZZEN, mordere, beiſſen. [*Pizzent*, vel *Zanunt*, rodunt. Gloſſ. Monſ. p. 331.]

Otfrid. IV. 13, 86.

Thaz ſuert ni uuari in uuorolti
ſo harto bizenti.

Gladius non fuerit in mundo
tam vehementer mordens.

Idem I. 19, 19. Rhythm. de S. Annon. ỽ. 307. Kilianus hoc & Biſa, ſupra, confundit.

Biszedon, fremuerunt, Gloſſæ vett.

Beittendiu, mordicantes, mordentes, ùt equi, Notk. Pſalm. XXXI, 9.

Peizzen, comedere, freſſen, verzehren, Notk. Pſalm. LXVIII, 10. *mih peiz dines huſes ando.* me comedit domus tuæ zelus.

Conf. ſupra *Baiz.*

BLACH, Blaken, Macula, Fleken.

Geblachmalot in uuurmeuis mit ſilbere. [In noſtra edit. *in uuurme uuis geblahmalot mit ſilbere.*] vermiculatas argento: Cant. Cant. I, 11.

Blachmalen, mit farb anſtreichen. Voëgelin. Cant. Cant. Aliter P. Merula ad Willer. Cant.

Digitized by Google

BLA.

Cant. Cant. pag. 16. cui *blach* eſt bractea, Belgis *bleck*, & *malen*, fingere, formare, unde *geblachmalet* eſſe in formam bracteæ redactum. „ Eſſet itaque nobis hodie: *mit ſilbern blech beſlahen.*

BLAD, *Wlad*, *Bled*, *Blet*, fructus pendentes & demeſſos. Anglo-Sax. Blada, blæda. *Speculum. Saxon. du Freſn. Gloſſ. h.*

Bladikauff, Bletſchkauff, Coëmtio fructuum pendentium, immaturorum.

II. Quorumlibet etiam demeſſorum fructuum aut frugum coëmtio annonæ flagellandæ cauſa: Dardanariatus & monopolium prohibitum. Al. & Fürkauff: Aufkauff. Artic. Jur. Argent. *Wer bynenfurdir.* item: *Als bizhar &c.*

III. Omnis contractus uſurarius aut illicitus. d. art. J. Argent. *Als bizhar. &c.*

BLAE, blau, lividum: Coeruleum. Blavus, Bloius, du Freſn. Gloſſar.

Leges Burgorum Scoticorum. c. 87. *Siquis verberando aliquem fecerit blae & bludie.* i. e. blau und blutig.

BLAEED, *flamma*: Gloſſ. MS. AS.

BLAH, menſuræ genus. J. Auguſtan. Vetus tit. de Teloneis: *Von ainem blahen Saltzes vier pfenig.*

BLAIH,

Fragm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 2599.

Thie Criſten beten tha gefrumit
Menegen helm brunen
blaih unde uerbowen.

BLAITEN, beleiten, geleiten, comitari, conducere, ſalvum conductum dare. Jus Auguſtan. c. 1. *Es iſt das recht das kain König noch kain Biſchof noch chain Vogt noch kain Burggraf noch nieman debainem Mann blaiten ſol in dis Stat der ainen burger oder ieman der in der Stat geſeſſen iſt, er ſy Pfaff oder Lay, beſchadiget hat, mit raub mit brand &c. Swelcher Richter das brechе das er ieman belaite aun des klægers wort ſo mag der klæger ſinen geſchelu wol nöten aun des Richters boten und ſol er gen dem Richter chainen ſchaden han.*

BLAITHMAICUS, nomen proprium filii Regis Hiberni, Abbatis Hüenſis & Martyris an. 793. Walafridus Strabo in ejus vita, Latinè exponit *Pulcher natus.* Bollandus à *brab*, *braa* Hibernis *pulcher*, & *mac* filius. Mabillon. Act. Ord. S. Bened. p. 439.

BLANKEN, prædari. *Plakerey*, prædatio hodieque uſitata.

Blakmal, tributum de non prædando, du Freſne Gloſſar.

Blaken, eſt prædari, *Blakerey*, Robbaria. *Mal* eſt præſtatio, vid. infr.

BLANC, quaſi weisphennig, albus, monetæ ſpecies: Mezblanken, Metenſes, al. *Dolchen* ab inſignibus. 30. bl. 1. pf. *Heniſch. de Aſſe.* Rader Weisphennig, i. Moguntini, à Rota.

BLANHORN, Gloſſar. du Freſne. ſed videtur legendum Blashorn.

BLANTEN, placere.

BLAS.

Otfrid. V. 23, 490.

Niſt themo thar in lante
Tod io thaz in blante.
Non eſt ei iſthac in regione
Mors quæ eum moleſtet.

Sed Freherus ibi emendat: *Inblante*, & interpretatur: *moleſtet.* Quo poſito, *blanten*, erit placere, blandiri. Nam blanditia, blandimentum in lingua Provinciali placitum, conſenſum ſignificat, *du Freſne Gloſſar. voc. Bl.* & contrarium *Inblanten*, diſplicere, moleſtum eſſe. Notk. Pſalm. XXXIV, 13. *inblandene* moleſti, idem Pſalm. LIV, 4. Quo ſenſu videtur & *Fragm. de Bello Hiſp.* ℣. 1382. intelligendum:

Wil ih iz mir enplanden.
Si velim id mihi placere.

Et ℣. 1503.

Ther hat ſie alle beſtanden,
wrde iz in enplanden.
Is habet eos omnes irritatos,
ſi hoc eis libuerit.

℣. 1688.

Iz wart in harte inplanten.
Id erat eis valdè moleſtum.
Es wurde in harte eingedrenget.

Winsbek. pag. 32.

Swer ſich vor ſchanden wil befriden.
der mag gebergen nicht den lib, er mus enblanden an den liden.
Qui ſe præ turpitudinibus vult tueri,
is debet cuſtodire non corpus, poteſt hoc placere in membris.

Plantzen, plaudere, applaudere. Pſal. XLVI, 1. *Alle lüde hant geplantzet mit unſern henden.* Omnes gentes plaudite manibus.

BLAPPERT, Blaphert, Plaphart, Plaphardus, Tricrucius, *Dreycreuzerer*, moneta Germanica. Nomen Schottelius de L. G. p. 1288. malè inter Primitiva refert, quum appareat compoſitum, idque juxta Ge. Heniſchium in Theſ. L. Germ. à *blapf* & *hart*, à duritie in ſonando quando cadit. Aliis à Francico *Blaffart*, pallidus. Jeſaias Rumpler de Lowenhalt ex *Blanc - werth*, ſicut *Phemmert* q. Phennigwerth, quaſique *Blanc* moneta & *Blappert* ejusdem pretii fuerint. Brackenhoverus putat à germano auctore ſeu primo cuſore, Munzmeiſter nomen ipſius accepiſſe, ſicut Botteleſerdicke à Boteler. Stephanius in Nomencl. Dan. p. 235. *Blaffart*, *nummulus.*

Rathsplappart Argentorati ein Ehrengelt, quod inter Senatores præſentes diſtribuitur, præſenzgeld.

BLASON, tubæ, *An erinen blaſon mit hamere gerabten*, tubæ ductiles, Notker. Pſalm. XCVII, 6.

BLASANNE, Tubâ canendo.

Otfrid. V. 23, 403.

Thaz ſpil thaz ſeiton fuarit,
Joh man mit hauton ruarit.
Ouh mit blaſanne.

Muſi-

Digitized by Google

Muſica quæ fidibus utitur,
& manibus regitur,
Et quæ inflando fit.

Bliaz, inſufflavit. Otfrid. V. 11, 17. hodie *blieſs*.

[*Plaſis*, clangueris. Gloſſ. Monſeenſ. p. 322. *plies*, inſonuit. p. 324. perſonuit. p. 329.]

Bleſtbaelg, follis: Gloſſ. MS. AS. hodie *blasbalg*.

Anablaſot, impetus, procella. Notk. Pſalm. XLV, 5. *anablaſot dero abo* impetus fluminis.

BLASMA, flamma, Gloſſæ Lipſii.

q. d. ſubflamen ignis, ignis ſufflatus. vid. *Blaeed*.

Blaſerius, incendiarius, der ein feuer ufbleſet. LL. Adelſtani, Gloſſ. du Freſne.

BLATTEN, monachorum coronæ. Tyrol. 1, 13.

Allen die man blatten ſcher, den ſie dis biſpel vorgeſeit. Item pag. 13.

BLATRA, veſica, Raban. de part. corp.

Sed videtur legendum *Blaſa*, quanquam vox Germanica *Blatter* etiam veſica dicitur Medicis, quæ cauterio, ut cantharide, in cuticula excitatur, *blaſen zihen*. Brunon. Lex. Medic.

[*Platrum*, veſicæ. Gloſſ. Monſ. p. 320.]

BLAUSTAR, vid. *Blouſtar*.

BLECHEN, apparere, in conſpectu eſſe. Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 2057.

Thie uelt waren betheket
thaz there erthe nibt ne blechet.
Campi erant contecti (hominibus)
ut terra non appareret.

[*Blechet*, videtur eſſe noſtrum *blicket*, i. e. *coruſcat*, *ſplendet*. Mens eſt, quod ob multitudinem hominum, nihil terræ, quam illa occupaverat, apparuerit, ſeu videri potuerit. Scherz. not. ad h. l.]

Blecchefindo, coruſcando, blizzend, Notk. Pſ. LXXVI, 19. & CI, 26.

Blehezunga, fulgur, Tatian. c. 67, 4. c. 217, 3. [Contracte nunc *blitzung*, contractius *blitz*. Palth. ad Tat. p. 379.]

Plecchezie ana, fulgura, anblizen, Notk. Pſalm. CXLIII, 6.

[*Plecchazit*, vel *ſcinit*, rutilat. Gloſſ. Monſeenſ. p. 411.]

Blecke, plaga, Gegend, Chron. Sax. vet. pag. 1023. 1128. b. 1350.

BLECTHRUSTFEL, bitiligo: Gloſſæ MS. ASax.

[BLEICHEN, Albeſcere.
Otfrid. II. 14, 211.

N'iſt akar biar in riche
N'ub er zithiu nu bleiche.
Eſtne ager hic in regione
qui non jam albeſcat.

Ubi quidem Scherz. in Not. quia in utroque Cod. Vind. & Vat. legitur *zi thiu*, verſum 212. ita transfert. *Quin ad hoc ſe applicent.* Fateor tamen me non capere, quomodo hæc verſio ſe

defendat: manifeſtum enim eſt, verba Joh. IV. 35. *Es iſt ſchon weiſs zur erndte.* Otfridum hic referre. Schilteri itaque verſioni omnino ſubſcribo.]

BLENDEN, occœcare. Notk. Pſalm. VII. pen. Pſalm. IX. ℣. 1.

BLENKEN, Blenkeiſſen, migrare.

Königshov. Chron. c. 3. §. 100. p. 203. de Urbano V. Pp. *Dis verdros die Cardinale das ſie muſtent wider und furblencken.* quod modò dixerat: *Wider und fur varen.* & mox: *das ſie muſtent aber wider und fürblenckeiſſen.* hodie: hin und wider ziehen. Et c. 2. §. 232. *geriet ſü verdrieſſen des koſtens und des blenckendes wider und für.* cœpit eis pigere ſumtuum & hinc inde migrandi.

BLETSCH, vide antè *Blad*.

BLEZZA, aſſumentum. Tatian. c. LVI. 7. *Nioman blezza niuues duoches nauuit altemo giuuate*, nemo aſſumentum novi panni aſſuit veteri veſtimento, Math. IX. 16. ubi Gothica verſio: *Plat fanins niugis*, aſſumentum panni novi, Marc. 2, 21.

Vide & infra *Flezzi*, veſtimentum. Chron. Königshov. c. 1. §. 56. de Sardanapalo: *Er blezete und negete ſelber ſine kuttern und küſſen.*

[Dicunt adhuc Helvetii (adde & Suevi) *blez*, pro fruſto vel fragmento panni coriique. Unde eſt verbum *blezen*, ſuere, farcire. In Lexico Friſii eſt *plezer*, ſarcinator, & in Gloſſ. Florent. *Zeſamenplezzare*, conſarcinator. Videtur huc pertinere Gothicum *plata*, unde Suec. *plät*, lamina. vid. Stiernh. in Gloſſ. Palthen. ad Tat. p. 374.]

BLICCHA, *Plicchi*, fulgura, Notk. Pſalm. XCVI, 4. Bliz, hodie. *Der Blig*, fulgur. Notk. Pſalm. CXXXIV, 7.

BLICH *fiure*, ignis, fulmen, blizfeuer. Notk. Pſalm. LXXVII, 48.

BLIDEN, lætari, gaudere, ridere.

Otfrid. I. 17, 109. de Magis ſtellam conſpicientibus:

Sie blidtun ſih es gahun,
Sar ſienan giſahun.
Gaudebant confeſtim,
Simulac illam videbant.

Idem V. 24, 3.

UUir unſih muazin bliden.
mit heilegon thinen.
ut poſſimus lætari
cum Sanctis tuis.

Idem IV. 12, 46. exinde emendandus:

Quat tho Judas, ther iz riat.
iob allan theſan ſcadon blidat.
Dixit Judas, qui id conſuluerat,
& de omni hoc damno gaudebat.

[Quum in MSC. hic non *blidat*, ſed *bliant* legatur, emendationem hanc Schilteri Scherzius merito rejicit; verſu certe immediate ſequente indignabundus Judas ſiſtitur. Referendus igitur hic locus ad vocem *Bliuun*, de qua mox.]

Blidi uuerden, lætari.

Otfrid.

Digitized by Google

BLI.

Otfrid. I. 17, 11.

Thaz blidi uuorolt uuurti
theru ſaligun giburti.

Ut gaudens orbis fieret
de beata hac nativitate.

Blide, lætus.

Otfrid. IV. 36, 5. de Phariſæis:

Fuarun ſie tho blide
mit themo alten nide.

Iverunt lætabundi
cum veteri invidia.

Filu blider, multùm lætabundus, Otfrid. I. 15, 27.

Blidu, gaudium, lætitiæ. Otfrid. I. 12, 22. *zi euuidon blidu*: ad perpetua gaudia. Idem 2. 8, 21. *Alles blidis Furiſta*, Princeps omnis lætitiæ.

Otfrid. I. 4, 61. *Er iſt thir herz blidi*, eſt tibi gaudium, deliciæ animi, de S. Johanne ad Zachariam Angelus.

[*Blidida*, exultatio. ap. Tat. II. 6. de S. Johanne ad Zachariam Angelus. *Her iſt thir giſebo inti blidida.* Ipſe erit tibi gaudium & exultatio.]

Blidaz, Otfrid. IV. 11, 12. [In hoc Otfridi loco *blidaz*, non occurrit, error igitur eſt calami.]

Blidnizzu, deliciæ. Iſidor. cont. Jud. c. V, 7. *Uzs ſona paradiſes bliidhniſſu*, ex Paradiſi deliciis.

II.

Blid, hilaris, donator, miſericors, mitis. [Ita per *hilaris*, reddend. ap. Otfrid. I. 28, 5. juxta Scherz. in Not.]

Anglo-Sax. *Blithe*, mitis, placidus.

Gothis: *Bleiths*, miſericors, *Luc. VI*, 36. *Vid. Jun. ad Tatian.* 2, 6.

[Belgis adhuc *blide*, eſt hilaris, Suecis *blyd*, placidus, mitis, unde *blydka*, placere, mitigare, *blydkeligh*, placabilis, *blidkeliga*, placabiliter, vid. Jon. Petr. Diction. Eſt & *blyd* idem ac hilaris teſte Stiernh. in Gloſſ. *bleiths* eſt miſecors, vid. Jun. in Gloſſ. Palthen. Not. ad Tat. p. 284.]

Blidlicho, largiter.

Otfrid. ad Salomon. Epiſc. ℣. 57.

Petrus ther richo
lono in es blidlicho,
themo zi Romu Drubtin grap,
Job hus inti hof gap.
Petrus ille dives
compenſet vobis largiter,
Cui Romæ Dominus ſepulcrum,
ſed & domum ac aulam dedit.

Umblide, immites, indignabundi, Otfr. III. 18, 52.

III.

Blithe, ſimplex, Anglo-Sax. hodie *Blöde*, blöden verſtandes.

IV.

Blide, inſtrumentum bellicum. Chron. Königshov. c. 1. §. 67. *Do machten ſich die Kriechen uf mit bliden, kazenwercken geſchuze Spiſen und allerhand gezüge, und furent für Troye.*

Blif, catapulta, Cambro-Britannis. *Blie*, Danis, Pontan. Chorograph. Daniæ. p. 799.

Gloſſar. vet. *Blüde*, machinæ & tormenta. Loccen. L. 3. Antiq. Suec. c. 2.

Vid. du Freſne Gloſſar. *Blida.*

Gloſſ. ASax. MS. *Staeblidrae*, balliſta. fortè Stänblidrae vid. mox *Bombard.*

BLINT, cœcus. *Blindi*, cœcitas, Notker. Pſalm. VI. 6.

Blinte man, cœcus. Otfrid. IV. 26. 33.

Blintilingon, blinzling, cœcorum more.

Otfrid. III. 23, 75.

Ni er blintilingon uuerne.
Quin ùt cœcus impingat.

Irblendet uuirt, occœcatur, Notker. Pſalm. VI. 6.

BLITTO, vide mox Bluat, ſanguis.

BLIVVN, bluun, blien, pluan, percutere, hodie *blauen.*

Gothis *Bliggwan*, Marc. X, 34. *vid. Jun. ad Tatian.* 13, 18.

Otfrid. III. 8, 26.

Ther uuint thaz ſcif fuar iagonti,
thie undon bliuenti.
Ventus navem traxit celerrimus.
Fluctus percutientes.

[*Bliuenti*, hic non eſt nominativus pluralis, ſed ſingularis, & eſt *ἐπίθετον* venti, ſeu præcedens vox *jagonti*, unde redd. *Undas impellens*, percutiens. Scherz. in not.]

Idem IV. 22, 64.

So bluun ſie imo thie orun.
Feriebant ipſi aures.

Et c. 34, 42.

Job iro bruſti bluun.
Et pectora ſua percutientes.

Idem V. 6, 85.

Job iro bruſti bliuan.
Et pectora ſua tundere.

Notk. Pſalm. L. 19. *Gebluenez muot.* Spiritus contribulatus.

Kero: *Sin kapluan, vapulent.* c. 45.

Bliuuen, concutere, erpreſſen, *διασεῖσαι*, Tat. c. 13, 18.

[BLOET, flos, hodie *blühte.* Fragment. de Bello Caroli M. ℣. 601. *Bloet ther Heiligen gelouven.* vid. *Bluat.*]

BLOK, truncus, billot, ligneum præſertim, ſed & quævis maſſa rudis.

Blokhus, munimentum ligneum de paliſadis. Kilianus.

Blockhuys, propugnaculum: arx, turris, moles turrita.

Conf. Menag. Orig. L. Gall. *Bloc.*

BLOSTAR, libamen, ſacrificium, Iſid. c. 5, 6. vid. inf. *Blouſtar.*

BLOT, BLOS, nudus.

LL. Longob. 1. 18, 1. caſam *blutare.* ubi Gloſſa blutare exponit expoliare, *bloten.* i. blöſſen, plün-

Digitized by Google

plündern. Sic Tit. 9. c. 3. *Si ſpolia de ipſo mortuo tulerit, id eſt Pluslaip, componat Sol. LXXX.* ubi *pluslaip*, eſt compoſitum ex *blos*, blöſſen, nudare, ſpoliare, *laib*, corpus, cadaver.

BLVAGI, *bluogo*, *pluagi*: inſidiæ, plagæ, caſſes, doli, mendacia.

Otfrid. II. 4, 75.

Thoh uuan ih bluago erruarti
thio mihilun guati.

Sed arbitror, mendacia irritarunt ſummam Bonitatem.

Et mox ℣. 85.

Uns errent ſine pluagi.
Nos ſeducunt ejus inſidiæ.

Plucheit, diffidentia, Notk. Pſalm. XXIV. 14. Iſidor. contra Judæos Cap. 3, 5. *Ni bluchiſoe eoman*: non dubitat quisquam.

[*Bluchiſoe*, originem à ſubſtantivo *bluogo*, quod apud Otfr. II. 4, 75. occurrit, (in MSC. Vindob. ſcribitur *blugo*) habere, cum Stadenio ſtatuit Palthen. atque verba Otfridi, à Schiltero producta, ita transfert. *Aſt puto dubium movebat* (diabolo Chriſtum tentanti) *illa ingens benignitas.* (DEI ſcilicet) quem probabile non erat, cum univerſum olim populum Judaicum in locis deſertis tamdiu ſuſtentaſſet, filium ſuum fame ibidem perire paſſurum: hæc ille not. ad Tat. p. 402. Conſentit his quidem Scherz. ex parte, arbitratur tamen, *bluago* adjective magis vel adverbialiter eſſe explicandum, hoc modo. *Attamen ceu opinor dubitans* (hæſitans) *aggreſſus eſt illam magnam præſtantiam.* (Chriſti.) *Mihilun* enim eſt accuſativus, adeoque & *guati.* De voce vero *pluagi* notat idem Scherz. neutiquam illam *plagas*, *caſſes*, notare, ſed eſſe noſtrum *pflug* aratrum, quod ap. Tat. 51. 4. ſcribitur *pbluog.* Sueci dicunt *plog*, Belgæ *ploegh.* Angli *Plough.* Eodem modo Otfrid. IV. 24, 56. *plegan*, pro *pflegen* uſurpat. *Erren* non eſſe ab *irren*, decipere, ſed ſignificare *arare*: (vid. inf. Eren.) adeoque ℣. 85. Otfrid. productum ita vertendum. *Nobis arant ipſius* (Chriſti Dei) *aratra.* Hæc ille in Not. ad Otfr. p. 100.

In Gloſſis Monſeenſ. etiam reperitur *pbluoch* aratrum. p. 334.]

Plug, meticuloſus, Geiler. Irr. Schaff. *zu den Kleinmutigen, plugen, forchtſamen menſchen.* Et mox: *zu vil plug und forchtſam.* Et poſt: *So werden ſie pflug und forchtſam.*

BLVAT, flos, flores.

Otfrid. V. 23, 550.

Thia bluat thia erda fuarit.
Flores terra producit.

Blyen, florere.

Idem V. 23, 545.

Thar blyent thir io
lilia inti roſa.
Hîc florent tibi
Lilia & roſæ.

Blumen beſuch, paſcendi jus, Acta Lindav. p. 211. ſq.

BLVAT, *bluot*, *blut*, plöt, Blitto. L. Sal. t. 20, 6. ſanguis, blut.

Blod, ASaxon.

Bloth, Gothis non tantum ſanguinem, ſed & ſacrificium cruentum notaſſe, obſervat Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 141.

[*Pluote*, ſanguini, Gloſſ. Monſeenſ. p. 395. *pluotun*, ſanguinibus. p. 395. *plotager manslago*, cruentus carnifex. p. 409. *plotabe*, cruente. p. 411.]

Fragm. de Bell. Car. M. Saracenico, ℣. 3127. de iracundo:

Thaz ime thaz plot uz then ogen ſprang.
Ut ei ſanguis ex oculis ſaliret.

Obſervat Ariſtoteles iratis oculos rubeſcere, & de cauſa diſquirit in Problematib. conf. Eraſm. in *Adag. Chil. 2. Cent. I. LXX. p. m. 316.*

Unde dicitur zorn *erploten*, idem Fragment. ℣. 3300.

Thie beithene plieſen ire horn.
Michel grisgrammen unde zorn
UUas under in erplot.
Geſeriget wæs in ther mot.
Gentiles canebant cornibus ſuis.
Magnus furor & ira
Inter eos rubebat.
Vulneratus erat ipſis animus.

Mit einim bluote des ſcarphe meri gruozte. Aliquo ſanguine (ſacrificio) rigidum mare ſalutaret. dicitur de Alexand. M. in Rythm. de S. Annon. ℣. 230. [Confirmant hanc Schilteri expoſitionem, qua *bluote* per ſacrificium exponit, quæ Stadenius habet Explic. voc. Germ. Bibl. p. 142.]

Blutig hant, criminalis jurisdictio, pœna corporis afflictiva.

Cod. MS. Juris Auguſtani tit. von lantraub. *Mit blutiger hant uber in richten.*

Bludie, affert du Freſne Gloſſar. voc. Bae. ſed legendum *Bludic*, blutich, ſanguinolentus, vid. ſupra *blae.*

Blutban & *Blutfan.* vid. Ban.

Blutbann, vid. Bann.

Bluthura, bleſſure, vulnus, ex Burchardi Lege Familiæ du Freſn. Gloſſar.

Blodſtodia, ſanguinis emiſſio. Gloſſar du Freſn. Sed legendum *Blotſcodia*, blutſchutten.

Ferbluoten, efflorere, Notk. Pſalm. CII, 15.

Frio blitto, Verbluten, L. Sal. tit. XX. §. 6.

Blodwida, pœna ſanguinis, blut-wette. Gl. du Freſne.

Blutrache, totgefechte, Duellum, vindicta ſanguinis, *vid. Obſerv. ad Chron. Königsbov. c. 3. §. 5. p. 459.* & infra *Fehed.*

Blotan, ſacrificare, ASax. [Suec. & Island. *blota* eſt DEO ſervire, ſacrificare, notante Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 142.]

Gothis cultui divino vacare. Marc. VII, 7. *Hvas gothbloſtreis iſt.* Si quis eſt DEUM timens. Joh. IX. 31.

Cim-

Digitized by Google

Cimbris *Bloot*, cultus idolorum.

Blotmonat, November.

„ Franc. Junius *Gloſſar. Goth. voc. Blotan.* Ab Aſ. Bloca quoque putant undecimum menſem Cimbris olim *Blotmonat* dictum, propter frequentia temporis illius ſacrificia; vel quod Septentrionales eâ præcipuè anni tempeſtate pecora in annuum familiæ ſuæ alimentum ſoleant mactare ac ſale condire, nec non fumo indurare. Unde Belgis adhuc *Slachtmaend* nuncupatur. Aliquanto tamen aliter Cottonianum Faſtorum Anglo-Saxonicorum fragmentum: Thonne ſe monath bith geendod the we nemnath winterfylleth. thonne bith ſeo niht XIV tida long. and ſe dæg tyna: On tham endelyſtan monthe on geare bith XXX daga. Se monoth is nemned on Læden November ante on ure getheode blodmonath. forthon ure yldran. tha hy Hæthenne wæron. on tham monthe he bleoton á. that is. thæt hy betæhton and benæmdon hyra deofolgyldon tha neat the hy woldon ſyllan. Poſtrema interim hujus loci verba in altero eorundem Faſtorum fragmento, quod eſt Cantabrigiæ in Collegio S. Benedicti, hunc in modum ſcripta inveni: Forthan the ure yldran. tha hwyle hig Hæthene wæron. on tham monthe hig ableoton. that is. acendon and benemdon heora deofolgyldum tha neat tha the hig woldon slean. „

Blotarne, *Bloterne*, ſanguinea aquila, *Blutadler*. Saxo Grammat. Lib. IX. Hiſt. Dan. *Ipſius dorſum plaga aquilam figurante affici jubent, ſeviſſimum boſtem atrociſſimi alitis ſigno profligare gaudentes.* Ubi Stephanius morem veterem exponit, ut victor ignominiâ ſummâ devictum afflicturus, gladium circa ſcapulas ad ſpinam dorſi adigeret, coſtasque ampliſſimo per corporis longitudinem facto vulnere utrinque à Spinâ ſepararet, quæ ad latera deductæ alas repræſentaret aquilinas. Dicta etiam *Blutagle*, Sanguinis afflictio, Vid. ſupra *Agle*. item *Blodriſil*, ſanguinis defluxus, Vid. infra *Riſen*.

Blouſtar, Sacrificium. Tatian. c, 56, 4.

[Non *blouſtar*, ſed *blauſtar* legitur ap. Tat. In Iſid. V. 6. eſt *bloſtar*: ſacrificium, libamen, proprie holocauſtum. Utuntur adhuc Germaniæ inferioris incolæ verbo *bloſtern*, igne torrere. Refert huc Junius vocem ASax. *blotan*, immolare, quod minus commodum videtur, ob rationes Stiernhielm. Gloſſ. Goth. v. Palth. ad Tat. p. 374. conf. inf. voc. Ghelſtar. *Blauſtar*, ſeu *bloſtar*, haud dubie eſſe a *blotan*, ſacrificare, deſumtum, ſtatuit Staden. Explic. voc. Germ. p. 142.

Plooſtar, Ceremonia. Rabano Mauro in Gloſſ. apud Diecman. cui *ſtar* non videtur nuda terminatio, ſed altera vocis compoſitæ pars, à *ſtan* vel *ſten*, ſtare, ut dicitur *Lichtſtar*, qua voce & Lutherus uſus pro candelabro. Et ſic *bloſtar* & *ghelſtar* metonymice intelligit, non pro ipſo ſacrificio, ſed pro ara in qua DEO offertur. Spec. Gloſſ. p. 63. 65.

In plooſtar huſe, in idolio. Gloſſ. Monſ. p. 402.

Plooſtrara, ſacrificatores. p. 405. *Apkuto plooſtar*, idolothytis. p. 411.]

BLUTAGLE. vid. *Aglo*.

BLVTHARST. vid. Harſt.

Blutzapffen.

Ex Chron. Argent. MS. 1495.

Die erſten Lands-Knecht ſint ufkomen
Zu dieſer Zeit, hab ich vernommen
Bey Maximilian in Niderland
Blutzapffen *wurden ſie genannt.*
Die auch aus Franckreich diſe Jahr
Die erſten Blattern brachten har.
Darmit GOtt ſchikt Straff und Plagen,
Die erſten hie zu Strasburg lagen
In Krautenaw bey S. Johans Thor
Uf der deckten Brucken. das iſt wor.

Eſt tamen ſeculo antiquior hæc natio, Vid. Königshov. Chron. cap. V. §. 186. & Obſerv. XIII. §. 16. & infra *Garten-Knechte*. & *Harſt*.

BODDEN, lagena, bouteille, batellus, Batus, Vid. & *Bot*. Liber judicialis Placiti Bodenheimenſis MS. *Iſt N. N. zu einem Dingkman ufgenommen, des haben wir fünff viertel Weins zu dem böchſten Zapffen, und zwentzig zween heller vor zween BODDEN vor unſer recht emphangen.* Johannes Epiſc. Laudenſis in vitâ P. Damiani n. 22. *Aliquando Vir DEI BUTTEM vini repoſitum apud quandam ſuam capellam habuerat.* Vetus Precaria apud Du Fresne in Gloſſar. *Ad opus Canonicorum buticulas duas plenas de optimo vino.* Unde

BOTAGIUM, præſtatio pro vino, quod in Botis ſeu vaſis vinariis diſtrahitur, apud eundem. Conf. & *Menag. Etymologic. voc. Bouteille.*

BODEL, caſa, ædicula, jure majorum ædium in communitate deſtituta.

Bodeling, caſarius, Kötner. *Baudeling*. Vid. Schottel. de Jur. Singular. c. 2. §. 20.

BODEM, carina, fundus navis, & navis tota. Unde

Bodmery, receptio mutui ſub fœnore nautico, & hypotheca navis, cum pacto periculi ex parte creditoris recepti.

Bodemen, contractum hunc mixtum celebrare. Vid. Exercit. ad π. XXVII, 28. & Schottel, de Jur. Sing. c. XXII.

BODEN, fundus. *Boda*, *Bodium*, in linguâ Provinciali, fundus. Vid. Du Fresne Gloſſar. & infra *Bude*.

Inde *Padi* nomen. Plinius lib. 3. Hiſtor. Natur. cap. 16. ait: *Padus fluvius Liguriæ dictus linguâ Gallicâ Bodincum, quod ſignificat fundô carens.* quaſi compoſitum ex *Boden* & *cum*, kaum, vix. *Abr. Mylius de Ling. Belg. addit. ad cap. XXI.* Sed ridiculum eſt ultimum, *Cum*, quæ eſt terminatio Latina per caſus varians. *Bodincus* Menagio ab inuſitato Celtico *Bodus*, profundus: *Boding*.

BOECAS, Fragur. Gloſſæ MS. Anglo-Sax.

BOEL, manſus, in LL. Scaniæ. Vid. Du Fresne Gloſſar.

BÖETZ, porcus caſtratus Verres, Majalis. Gesner. de Quadrup. pag. 885.

Digitized by Google

BOG.

BOGAN, fornicem. Gloſſæ MS. Anglo-Sax.

BOGE, *böh*, *Boja*, Vinculum, torques, arcus.

Fragm. de Bello Caroli Magni Saracenico, ℣. 925.

Ein böh vile waehe,
thaz were was ſelſane,
Uzer golde unde uzer gimme,
then ſante ime ze minne
ther Kuning uon then Britten.

i. e.

Arcum multò ornatum,
hoc erat aliquid rari.
auro & gemmis.
Hunc miſerat ei ex benevolentia
Rex Brittonum.

[Non *böh*, ſed *bouh* legitur in hoc citato loco. Notat autem Scherz. ad h. l. *Bouh* videtur idem eſſe ac *catena* collum cingens, *collare*: Gl. Florentinæ *bougen*, dextralia, armillæ. Gothis, *baugr*, circulus, vel annulus, armilla. Twinger in Voc. Germ. Lat. Hæc Scherzius: Et ſane *bouh* hoc loco arcum notare non poteſt, ob connexionem cum præcedente verſu, ita enim ſe habet:

Umbe ſine hals lach
Ein bouh vile waehe, &c.]

Idem ℣. 1546. *Pöh wol geslagen.* [Non *pöh* ſed *pouh* legitur. h. l.]

[In Gloſſ. Monſ. extat *armpouch*, armilla. pag. 332. *arampouc*. Brachiale. p. 355.]

Papias: *Armillæ propriè virorum ſunt, eædem & circuli, & brachiales rotundæ, i. e. BOGÆ, armiſpathæ.* Armbande, erant enim olim Celtis ſolidæ, non ùt noſtræ *Ketten.* quales videri poſſunt in gemma Auguſti, apud *Ruben. de re veſtiar.* Hinc in lingua Provinciali *Bauga*, *Boga*, *bagues*, ſed non *bagage*, ùt putat Du Fresne in Gloſſar. Vid. infra *Bude.* & Voſſ. *de Vit. Serm. Lat. L. 2. c. 3.*

[*Bogan en Koker*, i. e. arcum & pharetram. Jus Friſ. L. I. Art. 31. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

Boog, *armos*, Gloſſæ MS. Anglo-Sax.

Steinbogen, arcus, baliſta, in urbibus prohibitum, Codex MS. Juris Auguſtani.

Bogwunden, quid, docet Idem Cod. MS. Juris Reipubl. Auguſtanæ fol. 31.

Waz gewauffentiw hant Sy.

Nu ſol man wizzen waz gewauffentiw hant iſt, daz iſt ain Swert, ain mezzer, ain aixt, ain Sper, ain helinbart und allw geſchozz. Sleht aber jeman den andern mit Kolben oder mit Schitern, oder mit ſwwer in sleht das ain *Bogwunde* haizzet, der iſt ſchuldig der buzze als umb die wunden.

Idem fol. 57. 58.

Von leren Kinden.

Swelh Antwerchman lerenchinde hat dw er leret, ſwelherhant antwerk daz iſt, der mag dw wol zwchtigen mit ruten und auch anders, ſwie er wil. Aun gewaffent hant und aun *Bogwunden.* Und ſol auch dez gen dem gerichte noch gen den fründen chain galtnuzze haben.

BOH.

Bogen, *bogeti*, Otfr. II, 6, 10. ſed emendat Freherus ex MS. *borgeti.* [*Borgeti* legitur in MSC. Vindob. & Vatic. notante Scherzio ad h. l.] quod quidem ipſe exponit: *crederet.* Sed Vid. infra *Borgen. Bogen*, eſt obligare, vincire. *Pegan*, Notk. Pſal. XVII, 26. *Pogen*, incurvare, Notk. Pſ. LVI, 7. beugen.

BOHORD, Behourt, Baſtillon, munimentum per palos, eine Schanze mit palliſaden, Du Fresne *ad Joinvill.* pag. 181. Inde Species Torniamenti, *Bohordare*, Burdare, ad palos dimicare, palatare, de quo Idem ibidem plura. Eſt vox Saxonica, compoſita ex *Be*, *Bo*, & *horden*, cuſtodire, de quo infra. Fuit Torneamentorum ſpecies extrema, quâ munimentum aliquod factitium *iſt behordet und beſezet, und von gegentheil belagert und geſtürmet worden.* Gonſ. Idem Du Fresne *Gloſſar. voc. Bohordum*, & *voc. Buhors.*

BOIEN, Boii, Βοιοὶ; Polybio, populus Celticus, Polybius eum ad Padum & circa Apenninum cum Inſubribus, Cenomanis & Senonibus ponit Lib. 2. p. 105. ejectis è Gallia, qui propterea Γαλάται dicti, Vide infra *Chelten.* Livius Lib. V. c. Strabo Lib. IV. p. 187. Migravit porrò ultra Alpes in Germaniam, J. Cæſar, Lib. I. de B. G. c. 5.

Boii, qui trans Rhenum incoluerant, & in agrum Noricum tranſierant, Noricumque oppugnârant. Inde Bohemiam conſtituerunt BOIEN-HEIM, Regiam. Vid. infra *Heim.* & *Boiariæ* nomen dederunt. Tacitus de Mor. Germ. 28, 4. *Inter Hercyniam ſylvam Rhenumque & Moenum amnes Helvetii, ulteriora BOII, Gallica utraque gens, tenuere. Manet adhuc BOIEMI nomen, ſignificatque loci veterem memoriam, quamvis mutatis cultoribus.* Ejecti Boii ex Bohemia à Marcomannorum Rege Maroboduo. Tacitus de Mor. Germ. XLII. *Præcipua Marcomanorum gloria vires atque ipſa etiam ſedes* (Bohemia) *pulſis olim Boiis, virtute parta. — Marcomannis Quadisque usque ad noſtram memoriam Reges manſerunt ex gente ipſorum nobile Marobodui & Tudri genus. Jam & externos patiuntur* (Marcomanni & Quadi) *ſed vis & potentia Regibus ex auctoritate Romana. Rarò armis noſtris, ſæpius pecuniâ juvantur.* Neque verò omnes Boji ex Galliâ abierunt, atque Cæſar *Lib. I. de Bello Gall. c. 28.* conceſſit Aeduis, ut Bojos, ſocios Helvetiorum, devictos in finibus ſuis collocarent, quibus illi agros dederunt, eosque poſtea in parem juris libertatisque conditionem, atque ipſi erant, receperunt. Ex quibus, & eorum quidem plebe *Maricus* quidam, aſſertor Galliarum & Deus, nomen id ſibi indiderat, proximos Aeduorum pagos in rebellionem traxit ſub Vitellio, Tacitus Hiſt. 2, 61.

Poſtea Bohemia à Vandalis poſſeſſa partim, partim deſerta, à Sclavis ex Illyrico duce Czethio occupata: ùt Polonia à fratre ejus Lecho.

Hiſto-

Digitized by Google

BOK.

Hiſtoriam Regni Bohemiæ libris XXXIII. ſcripſit Jo. Epiſcopus Olomucenſis ad Maximilianum Regem Bohemiæ impreſſam ſequente anno.

Boiowaria rectiùs ſcribitur, Boien-war, ùt Serin-war, &c. h. e. Bojorum munimentum, propugnaculum. *War* enim hoc denotat hodieque, à *Weren*, defendere. *Angrivarii*, ab *Enger-war*, eorum ſede; inde enim & populi & regionis totius nomina oriri ſolitâ. Quod Aventinus componit Bojarios ex Bojis & Avaris, non placet: ſic enim Bojavari dicti fuiſſent, & repugnat Hiſtoria. Vid. infra *Burgward*. Hinc Donae-ward, hodie Donawert. Vid. & ſupra *Beier*.

H. Valeſius *Rer. Franc. Lib.* 24. Bojos & Bajoarios toto cœlo differre ait, Bajoarios eſſe Germanos, & multò poſt Bojos in Norico conſediſſe. Laudat. Dom. Mabillon. *Act. Benedict. Sec. IV. P. II. pag.* 598.

Bevebem, in Fragm. Ademari apud eundem Mabill. *Sec. V. P. I. pag.* 871. *Adalbertus, Archi-Epiſcopus de Civitate Praga, quæ eſt in Provincia Bevebem.*

De rebus Boicis Vide Welſerum. Werlhof. *Notit. Lib. I. cap.* 2, 14. Aventini errorem in ampliando nomine Bojorum notat Vorpurg. T. I. pag. 443. V. & T. VII. p. 142. T. VIII. p. 70. & 343.

BOK, hircus, Buccus linguæ provincialis, Lex Sal. cap. 5, 3. Gregor. Turon. *Hiſtor. Franc.* IX, 22.

BOLE, aſſer craſſior.

Bolwerk, Vallum, propugnaculum è palis, Bolwerk von pfälen. H. Jun. c. 33. pag. 250. Unde rectè Menagius deducit Gallicum *Boulevart*. Vid. ſupra *Blokh.* dictum etiam de armis, quibus moenia defenduntur. Vegetii translatio Germanica An. 1529. Auguſtæ Vindel. impreſſa, in præfat. & Lib. IV. c. 22. & 29. ùt baliſtæ, Scorpiones, Onagri, Werffzeuge, &c.

BOLSTER, *Cervical*, Gloſſæ MS. Anglo-Sax.

BOLL, Vid. *Bull.*

BOMBARDE, BOMBER-STEENEN, Ægid. Menag. *Etymol. Gall. Le mot Francois BOMBARDE a eté fait de l'Alleman BOMBERDEN, qui eſt le plurier de Bomber, qui ſignifie Balliſtra. Dans une tres ancienne Chronique de Pays-Bas (ceque j'ay appris de Mr. Voſſius le fils) BANBER-STEENEN, eſt pris pour les pierres que jettent les machines de guerre. Steenen en Alleman ſignifie pierres. Mais quand Bombarde viendroit de Bombus; il ne viendroit pas de Bombus & d'arde: arde ne ſeroit qu'une production de Bombe.* Vid. ſupra *Blide.*

BOND, bunt, gebundener, ligatus, obligatus, colonus. *Fribunder*, liberi coloni. Vid. Du Fresne *Gloſſar. voc. Bondus.*

Bondun, jungere, obligare, à *Band*, binden, de quo ſupra.

Irbond, *irban*, disjungere, ſeducere, excludere,

[*Irbon*, *irbondun*, ab *irbannen*: denegare, prohibere, interdicere, à *ban*, quod interdictum

BON.

ſæpe denotat. vid. Otfrid. II. 18, 27. Scherz. not. ad Otfr. p. 104.]

Otfrid. IV. 4, 140.

Selidono irbondun.

Sedibus præcludere.

Idem II. 5, 19. de Satanâ ſeducente Adamum:

Tho IRBONDA er imo io thes ſindes,
thes ſconon heiminges.

i. e.

Tunc ſeduxit eum à viâ
ad pulchrum domicilium.

[Tunc prohibuit, ſeu excluſit, illum è veſtigio. A pulchro Domicilio. Sc. Paradiſo. Ita hunc locum melius vertit Scherz. in Not.]

Et V. 21, 14.

Ther armen ſelidono IRBAN,
Qui pauperes domo excludit.

Conf. ſupra Irbannen in Bann.

Irbunſtig des libes alicui eſſe, i. e. privativus vitæ, Notk. *Pſal. XXXVI.* 12. Idem *Pſ. LXXII.* 3. celavi ſuper iniquos, *unde ih in IRBONDA*, i. e. & ego eos præcludi, abandonavi.

BONEN, bünen, Joh. Geiler. Keiſersperg. Brösl. fol. 66. b. *Wann du des böſen, der laſter gewonſt, und alſo in boſsheit GEBÖNT biſt, als ein Faſs im herbſt, oder als ein nüwe fleſch GEBÖNT iſt.* Kilianus: *BOENEN, Flandr. inquinare colore, aut maculis.*

BONONIÆ littus Saxonum ad Oceanum, Amm. Marcell. L. 27. §. 7.

BORA, bis occurrit apud Otfridum, II. XI, 6. & IV. XXIV, 56. & videri poſſit à Bar, Boran, irboranne. *Vide ſupra voc. Bar.* Sed utrobique vox eſt ſuſpecta.

De Pilato manus lavante ait:

Noh oub therero dato
plegan BORA dato.

legendum videtur: *fora drato.* i. e.

Nec hujus facinoris
adeò particeps amplius.

[*Bora drato*, in Cod. Vindob. & Vatic. legi, uti & *bora lang.* II. 3. 25. notat Scherz. qui itidem fatetur, aquam hic ſibi hærere, tantum ex collat. duorum locorum II. 3. 25. & c. XI. 6. ſibi conſtare, quod *bora* valde, multum, notet. Not. ad Otfr. II. 3, 25.]

In altero loco II. XI. 6. legendum videtur *bira*, i. e. *bi ira.* De Matre benedictâ Virgine:

Thar tho thero gango,
ni uuas er BIRA lango.

i. e.

Quùm eò iviſſet,
non erat apud ipſam diu.

Vide & infra Biren.

BORD, ora, margo, limes. Magdeburgiſche börde, Halberſtettiſche Börde. Hinc *Longobardos*, quaſi die langenbörder dictos contendit auctor (Reineccius ni fallor) Panegyrici Henrico Julio

lio dicti. Vide infra L. & Du Fresne *Gloſſar. Lit. B.*

BORD Saxonicum, domus, ædes, caſa, de quâ præſtatur certum onus, nec poſſeſſor habet jus alienandi.

Bordman, Bordarius, qui ejusmodi caſam tenet. Vide Du Fresne *Gloſſar. Lit. B.*

Bordmagad, Hausmagd: cui opponitur Viehmagd. L. Friſon. tit. XIII. Menagius, *Orig. Ling. Gall. Lit. B.*

BORG, *Borgen*, Credere. Otfrid. II. 6, 10. de Satana ſeducente Adamum:

Harto ſageta er imo thaz,
thaz ermo borgeti thiu baz.

Ita enim ex MS. Freheriano emendandum, pro quo in Flaciana editione *bogeti* legitur.

i. e. Vehementer interdixit ei hoc,
ut is ipſi crederet eò magis.

Vide ſupra *Bogen*. [Borgeti hic idem eſſe ac *ſibi proſpiceret*, *caveret*, ſtatuit Scherz. in Not.] In creditum dare vel accipere. Jus Argentor. L. II. c. 99. *Geld oder Gut zu borge usnemen.*

Utrumque ſignificat & *fidem habere*, quod eſt creditoris: & *fidem dare*, præſtare, quod debitoris.

Item Aſſeverare, conteſtari, aſſecurare, verſicheren. Otfr. III. 18, 31.

Giborgen ih es reino,
thaz er niſt min gemeino.
Aſſevero ego hoc purè,
quod iſte non eſt meus ſocius.

[Verſum 31. Scherz. in Not. ita transferendum ſtatuit: *Caveo id caſte*, ſancte. Gl. Keronis *ze porgeene iſt*, cavendum eſt. c. 7. *Si keporkan*, reſervetur, c. 58. *keporkanemu*, reſervato, c. 59. *Piporageen*, cavere. c. 7. *Piporakemes*, cavemus. c. 7. *piporgee*, caveat, c. 61. *ze piporgenne iſt*, cavendum eſt. c. 7. Notk. Pſalm. XXXIX. 13. *Solich manigi mag dien, der iro ne borget liehto betempben.* Talis multitudo peccatorum poteſt illum, qui ab ea ſibi non cavet facile opprimere.]

Notk. Pſal. CXIX, v. 2.

Borg: Burgſchafft, de obligatione principali, non de fidejuſſoria. J. Argent, art. von Furk.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Purigo*, fidejuſſor. p. 352. 401. *purio* (ita vitioſe, pro *purigo*,) fidejuſſori. p. 384. *purigun*, vades. p. 352. *purigin*, fidejuſſoris, p. 356. *puriguntuomun*, fidejuſſionibus. p. 373.]

Borg, & mutuum & commodatum & obligationem pro alio ſeu fidejuſſionem ſignificat.

Borg, vadimonium: Gloſſæ MSS. Anglo-Sax.

Byrgea, ſequeſter: Gloſſæ MSS. ASax.

Borgon, *giborgon*, meminiſſe, debiti in ſpecie. Notk. Pſal. XVIII. 13. *Uller mag iro geborgen fore tougeni?* quis poteſt peccatorum omnium meminiſſe præ occultatione eorum? Cavere. Idem Pſal. XXXIX. 13. *der iro ne borget*, qui ea non cavet, peccata. Vid. inf. Porakee.

Borgen, προσωποληψεῖν, Notk. Pſal. CI. 8. *niemannis ne borgeſt*, perſonam hominis non accipis. Idem Notk. Pſ. CXLI. 6.

BORGEN, BERGEN, declinare, evitare, denegare, occulere, verbergen.

[*Pipergent*, celaverunt. Gloſſ. Monſ. p. 344.] Otfr. II. XXII, 61.

Ouh giborges thu thes,
bitit er thih ſiges?
An denegas illud
(ſi) petit à te piſcem?

Et ℣. 67.

Harto borgeſt thu thes,
bitit er thih eies?
An valdè denegas hoc,
(ſi) petit à te ovum?

Conf. Otfr. II. 18. 29.

Notk. Pſal. LXVIII. 16. *Mannolih porgee daz ſin lichamo in iro geuualt ne chome*, quilibet caveat, ne corpus ſuum in iſtorum poteſtatem veniat.

Iro ſelbero porgon, propriis obſervationibus, Notk. Pſal. CV. 39.

BÖRSE, Beurſe Belgis, Burſa in lingua provinciali, i. e. crumena, marſupium. *Vid. Gloſſ. Du Fresne.* Inde locus ubi Mercatores conveniunt dictus ab initio ab inſignibus Familiæ nobilis Bruggenſis de Burſa, trium marſupiorum, *Kauffmansbörſe*, qua de re *Reineſ. 3. Var. Lect. 7.* & Menag. *Diction. Franc. v. Bourſe.*

BOS, bös, böſe, malum.

BOSA, malitia, *thiu boſa* opponitur *thia milti*. Odium amori.

Otfrid. V. ult. ℣. 280.

Thia milti thia David druag,
Duemes harto uns in thaz muat.
Thia Moyſes unſih lerit.
Thiu boſa iſt ellu ni uuibt.
Manſuetudinem (charitatem) quam David exercuit,
Facimus firmè nobis in mentem,
Quam & Moſes nos docet.
Malitia (odium, inimicitiæ) eſt omnino nihili.

Rhythm. de Ludovico R. ℣. 6.

Wart er vaterlos.
Theſs wart ihme ſehr boſs.
Orbatus fuit patre.
Hoc ipſi valdè fuit pernicioſum.

Hinc verbum linguæ Romanæ provincialis BAVSIA, *Bauſiare*, *Boſiare*, Boſſen, böſe ſein, foriſfacere, malefacere, ſpeciatim prodere, feloniam committere. *Vid. Du Fresne Gloſſar. v. Bauſia.*

Bos, infirmus. Notker. Pſal. XXIII. 8. *Truhten der ſtarcho den du wandoſt infirmum (poſin) ô Judee do du in in cruce geſahe.*

Giboſotes, V. in G.

Ferboſot uuerden, corrumpuntur, Notk. Pſ. LXXXIX. 10.

Chron. Königsh. Obſ. XIII. §. 8. *Iltent mit dröſchen und boſſende das in gar vil Korns wart, und ouch vil Korns ungedroſchen in dem Stro in die Stat gefurt wart, das man danach dröſchete in den Kirchen und Huſern und in den Gaſſen.*

Gal-

Digitized by Google

BOS.

Gallicum, *pouſſer*, pulſare.

BOSCUS. vid. *Buſch.*

BOT, gebot, præceptum, Diplom. Ludov. Imp. de Anno 1335. à *Biten*, quod vide.

BOT, BAT, batus, cymba. Ælfrici Gloſſar. *Linter, BAT.* hinc

Botgeſellen, ſocii unius cymbæ.

BOT. *Pott*, menſuræ genus. Codex MS. rationarius Sponheimenſis: *Item ferner doſelbſt aus einem Stuck, genant das Becherſtuck, ein halb viertel Becher oder ein viertel POTT.*

Bydn, *cupa*. Gloſſæ MS. Anglo-Sax.

BOT, *bobt*, Stercus, Koth, & vas ad id recipiendum, matula. Kœnigshov. Chron. Supplem. pag. 416. de transmigratione Babylonica: *das BOTH und alle unreynikeit ustragen*, i. e. matulam & omnes ſordes exportabant. Idem pag. 347. a. & pag. 320. d. & pag. 817.

Bota, mulcta, it. *botolos.* v. Biten, jubere.

BOT, nuncius, legatus, Miſſus. Vide & *Pot.* & *Potius* apud Juſtin. L. II. 15, 15. ubi Bernegg. in Curis ſecundis. Otfrid. L. I. c. XI. 6. de Auguſti Capitatione:

Gibot iz oub zi unaru
ther Keiſor fona Romu.
Sant er filu uniſe
ſelbes Boton ſine.
Edixit hoc & commodè
Cæſar de Roma.
Ablegavit prudentiſſimos
Miſſos ſuos.

Capitul. Franc. IV: 19. *thuruch then gruntu athe thuruch bodun ſinin:* per Comitem vel per Miſſum ejus.

Angelus. Otfrid. I. 12, 5. de Gabriele:

Zi in quam boto ſconi,
Engil ſcinenti.
Ad eos (paſtores) veniebat nuncius
pulcher,
Angelus luçens.

Idem V. 8, 15.

Thaz uuir Engil nennen
thaz beiſſent ſo uuir zellen.
Boton in githiuti
Frenkisge liuti.
Quod nos Angelos vocamus,
denotat ut nos loquimur
Nuncios Boton in communi (vulgo)
Francici homines.

Adde V. 19. 124.

Ordines Angelorum Notker. in Pſal. LXX. 19. ita reddit:

Metpotin angeli. i. medii, vide infr. *met, mitt.* I. Pet. 3. fi.

Furſtpoten, Archangeli. 1. Theſſ. 4, 16.

Stuole, Sedes, throni. Col. 1, 16.

Herſceſſe, Dominationes. Κυριότητες, Eph. 1, 21. Col. 1, 16.

Furſtuoma, Principatus. ἀρχαὶ, Rom. 8, 38. Eph. 1, 21. Col. 1, 16.

Kemalta, Poteſtates. δυνάμεις, Rom. 8, 38. Eph. 1, 21. 1. Pet. 3. fi.

ἐξουσία, Eph. 1, 21. Col. 1, 16. 1. Pet. 3, fi.

BOT.

Inter malos angelos & apoſtatas ſimiliter, dantur ἀρχαὶ Principatus, ἐξουσίαι Poteſtates, κοσμοκράτορες, Eph. 6, 12. Rom. 8, 38. Cæterum hoc obiter, quod S. Hieron. in Epiſt. Pauli ad Epheſ. c. 1. quærit, unde iſta quatuor nomina deſumſerit Apoſtolus, & putat ex Traditione Hebræorum. Etſi verò rectius ex revelatione divina dixerimus, hinc tamen certum eſt, quod tempore S. Patris nondum cognitus fuerit libellus de *Hierarchia*, Dionyſii.

Boten, Apoſtoli Salvatoris. Tatian. XXII. 5.

Potinbrot, Evangelium, Notk. Pſal. XXIX. 10. *Predigon potinbrot allero geſchephido.* i. prædicare Evangelium omni creaturæ.

Der zwölfbotteliche heer, der Bobeſt, Litan. Carthuſ. Vide *Babeſt.* Dominus Apoſtolicus.

Schinbot, Miſſus ſplendidus, illuſtris, honoratus, *Ehrenbot.* Jus Provinc. Alemann. c. 48. fi. ex MS. Francofurt. *der bote pring es für mit dem poten, den er im ze ſchinpoten gab.* Francorum legatos mitti ſolitos cum virgis conſecratis, ne à quoquam læderentur, Gregor. Tur. L. VII. Legati à Gundobaldo Burgundionum Rege ad Guntramnum R. Francorum an. 586. virgas ſacras ferre juſſi, Aimoin. L. III. c. 67.

Foraboton, prænunciare. Iſidor. contr. Jud. c. 3, 3, *In dhemu nemin Cyres iſt Chriſt chimiſſo chiforabodot*, in perſona Cyri Chriſtus eſt prophetatus.

[Germani adhuc utuntur hac voce *vorbote*, prodromus. Palthen. Not. ad h. l. p. 401.]

Büttel, Diminutivum, nuncius ſeu apparitor minor, inde vox linguæ provincialis Bedellus, de qua *Du Fresne Gloſſar. Bed.* J. Arg. vetus c. 46. *Die richter und die büttel ſulnt des Korns hüten ſo man ſnidet.* i. Judices & *præcones* cuſtodire debent frumentum Epiſcopi dum metitur.

Nuncii Epiſcopales.

Habuerunt Epiſcopi aliquando jus Nunciorum ſeu Legatorum in hominibus ſui Epiſcopatus.

Articulorum veterum Argentorat. c. XLI. *Des Biſcofs rebte böret. das er habe vier unt zwencig Botten. Unt diſe ſullnt ſin von der Koſtüte geslechte. Unt zv der ambacht boret. das ſi innvendig des biſtomes tunne des Biſchoves botſchaft zv ſinen lüten. Unt ob ſi dübein ſchaden nement an libe oder an gute. das ſi mit in uf der verte da vurent. den ſchaden iſt der biſchof ſchuldig abzvtunne. Jeklicher under diſen ſol iekliches jars ſuslich botſchaft tun mit des Biſchofs koſte. Diſen ſol man ſuslich erbern. das ſi in ſinen bochciten ſo er ſine lüte geladet zu tiſche ſullunt erſam ſtöle haben vor dem Biſchove. das ſi ſinen lüten deſte bas erkant werdent.* Textus Latinus: *Ad jus Epiſcopi pertinet ut de hac Civitate habeat XXIV. legatos, & hos tantum de genere mercatorum. quorum officium eſt, intra Epiſcopatum facere legationes Epiſcopi ad homines ſuos. Qui ſi dampnum interim aliquod paſſi fuerint vel in perſona vel in rebus quas in itinere duxerint, Epiſcopus tenetur eis reſtituere. Debent ſinguli ſingulis annis hujus legacione ter fungi cum expenſa Epiſcopi. Hiis ex parte Epiſcopi talis honor exhibendus eſt, quod in ſummis feſtivitatibus quando homines ſuos invitaverit,*

rit, debent honeſtas ſedes coram Epiſcopo habere ad prandium, ut eisdem ſuis hominibus eò notiores efficiantur.

BOTEN, Deputati Senatûs, in botenwiſe, vi deputationis.

Jus Argent. L. III. c. 110. *Der Meiſter des kleinen Rates ſol nieman debein Botten us dem Rat geben zv iren ſachen die dan vor den Reten hangent. §. 2. Mögent aber die partten yeman us den Reten erbitten, das ſy zv iren ſachen gangent, das ſol man inen gonnen. §. 3. Iſt dan das die ſache nit in der gütlicheit abgetragen wurt, ſo mögent dieſelben, die dan in bottenwiſe daby geweſen ſint, wol darum urteilen und ſprechen, obe ſie anders beduncket, das ſy das conſcien-cien halp tun ſollent, und ſol der Meiſter ſie als wol frogen, als ander man: ſol ſie aber nit trengen* (al. tringen) *zu ſprechen.* adjicitur in ordinatione Senatûs Minoris: *der Räthe Botten, vor den man gütlich taget, ſollen nicht verbunden ſeyn Gezeugnis zv ſagen von denen ſachen oder reden, die auf ſolchen tagen geredt worden.*

CAMMERBOT, Cameræ Nuncius: Dignitas imperii Francorum, in Francia & Alemannia frequentata. Poſt cladem Tolpiacam Alemanniam & Sueviam per Duces fuiſſe gubernatam, Lex Alemannorum à Chlotario reformata demonſtrat, & Adalrici ſive Athici Ducis Alſatiæ & Alemanniæ exemplum oſtendit. Secuta ſunt tempora, quibus Ducibus committi provincias non ſatis tutum viſum. Carolus M. in Saxoniam tandem domitam Trutmannum Comitem mittebat, qui unà cum Epiſcopis Provinciam adminiſtravit. Alemannia & Francia Nuncios Cameræ recepit. Tales videntur fuiſſe tempore Pipini Regis Warinus & Ruodhardus, Comites, qui tunc totius Alemanniæ curam adminiſtrabant, ſed non ſine tyrannicâ præſumtione, ut teſtatur Walafrid. Strabus, Abbas Augienſis De Vita S. Othmari cap. IV. Ekkehardus junior Monachus S. Galli de Caſib. Monaſterii illius cap. I. *Nondum adhuc illo tempore Suevia in Ducatum erat redacta, ſed Fiſco Regio peculiariter parebat, ſicut hodie & Francia.* Procurabant ambas *CAMERÆ quos ſic vocabant, NVNCII. Franciam ad Alpes tum Werinhere: Sueviam autem Bertolt & Erchinger fratres, quorum utrorumque multa ditioni ſubtracta ſunt per munificentias Regias in utrosque Epiſcopos. Surgunt inde invidiæ, & odia utrorumque in ambos, præter ſcelera quæ in Reges ipſos machinati ſunt. — Salomoni* (Epiſcopo Conſtantienſi) *cum aliqua* (ad) *Potamum Cameræ Nunciorum juris oppidum pertinentia à Regibus darentur: ſicut Werinhere & Ruodhart dominum Othmarum, ſic ipſi inſequi conati ſunt & ipſum.* Pergit ſcelus in Epiſcopum patratum recenſere & ſupplicium iſtorum ultimum, & ſubjicit: *Sueviæ Principum aſſenſu ſtatuitur Alemannis Dux primus Burkhardus, gentis illius nobiliſſimus & virtutum dote probatiſſimus: cui & prædia damnatorum confiſcata in beneficium ſunt tradita.* Joach. Vadianus *Lib. I. de Colleg. & Mon. Germ. p. 25. CAMERÆ NVNCII per Franciam & Alemanniam redituum Regiorum & fiſcalis pecuniæ rationem exigebant.* Goldaſtus *ad Ekkeh. locum p.* 108. Nuncios hos per Procuratores Fiſci exponit, & *Advocatos Cameræ & Imperii* dictos quoque, qui *publicæ pecuniæ functionem & procurationem Imperatoris vice gerebant, qui & Advocati Fiſci, & tandem Fiſcales dicti: Erant hi,* pergit, *ſub Cameræ Nunciis, quorum ſub Ducibus æquata habebatur poteſtas.* Id quod ſequutus Du Fresne *in Gloſſar. voc. Camerarii.* emendans ait: *Eorumque cum Ducibus æquata habebatur poteſtas: ſic appellati, quod à Camera Regia ſeu Camerario Regio in provincias mitterentur, eſſentque quaſi Miſſi Cameræ.* Sed Duces Rem militarem, non Cameralem adminiſtrabant, Juſtitiam verò Comites, unde æquata Nunciorum Cameræ poteſtas Ducibus non videtur. Etſi impropriè aliquando Ducis vox applicata, ùt ab Hermanno Contracto, obſervante Ill. Obrechto *Rer. Alſat. c. X. p.* 220.

Vid. inf. Cammer.

Waldboten, ita vocantur qui poſtea Landvogte dicti, in Diplomate Conradi III. Imp. Monaſterio Comberg dato. Chron. Hallenſ. in Suev. Qualis fuit Comes de Bobenhauſen, Comes de Durn.

Botſchafftding, ſpecies judicii in Curiis Dominicalibus. Rotulus Curiæ Dom. in Adrazhofen Capituli Thomani Argentorat. an. 1544. *Welcher Huber zv den vorgenanten dreyen dingen nit do iſt, dem taget man uber XIV. tage noch yeglichen ding ob man will, und das heiſſet man die botſchafftding.*

Videtur idem quod *geboten ding.*

[*Bodting.* Generale judicium: in Friſ. Reineſ. Vocab. Theot. MSC. vid. inf. Buding.]

BOTECHA, morticinia, cadavera, Notk. Pſal. LXXVIII. 2. *Sie gaben dinero ſtalcho botecha fogalen,* poſuerunt morticina ſervorum tuorum avibus.

Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 2933.

Thaz hobet uiel eine half uffe then ſtain,
Ther potih uiel ander half ze tale.
Caput (amputatum) cecidit ex uno latere
in lapidem, petram,
Truncus ex altero in vallem.

℣. 2603.

Menege ſele zo there helle,
there potike gevelle
Was harte egeslih.
Multæ animæ ad infernum,
cadaverum caſus,
Erat valdè horribilis.

Notk. Pſal. LXXXIX. 6. *Irharteie an demo botechе,* induret in cadavere.

BOVEN, oben, vel über. Chron. Sax. vet. paſſim.

BOUH. vid. *Boge.*

BOUHENTI, innuens. *Bouhnitun*, innuebant: quaſi *buychneten*, ſeu *bnychten*, inflectebant. Gloſſ. Iſac. Pontan. Orig. Franc. p. 616. [Infinitivus verbi eſt *bauhnian.* uti Junius in Tat. not. MSC. obſervat. ASax. eſt *beacnian* & *beacnunge*, ejusdem cum *bauhnian* & *bauhnunga* ſigni-

Digitized by Google

BOV.

significatus, à voce *beacen* & *beaen*. signum. Anglis est *a beacon-fire*, Pharus, *a becke*, signum manu datum, *to beckon unto*, consensum manu significare: quæ omnia huc pertinere nullus dubito. Palthen. Not. ad Tat. p. 292.] *Bouhnita*, innuit. Otfrid. IV. 12, 61. I. 9, 47. [Adde I. 4. 153. ubi de Zacharia per visionem Angelicam *muto* facto dicitur, *uuas er bouhnenti*, (ita enim legendum) erat innuens.] *Her uuas bouhnenti in*, is (nempe Zacharias) erat innuens eis, Tatian. c. II. 10. Freherus ad Willer. II. 17. p. 16. n. 18. *Doychene*. MS. Boichene. Quod interpres vertens *Tekenen*, non aberravit. In Latino est, *Signis*. *Bouchnen*, est innuere, nutu signum dare. Kero Glossis: *Adnuatur, zukipauhnit*. Interpres vetus Harmoniæ Tatiani. c. II. 12. de nutu facto ad Zachariam: *Bouhnitun tho sinemo fater*. Quod & Otfridus ita reddidit: *Si imarun bouhnenti*. Utitur idem eâ voce pag. 37. & 385. quæ jam nobis ferè desita & omninò exoleta.

Bauhnunga, significatio, Isidor. contra Jud. c. IV. Rubr. Typus, c. VI.

Baunida, significatur, idem Isidor. c. IV. 4.

Baununc, significatio, ibid.

BOVM, Poum, arbor.

Hohpoumna, cedri, Notk. Psalm. LXXIX. 11. Ps. CIII. 17.

Boumelich, omne lignum, Notk. Psalm. CIV, 33.

BRACCÆ. vid. Brichen.

BRACH, *Brah*, sterilis.

Brachfeld, ager non consitus, quiescens.

Brahaing Gallis antiquis sterilis, Catholicon Armoricum.

Brana in lingua provinciali jumentum sterile, gelde.

Hinc *Brachban*, vel *Brachband*, sterilis bannus. An inde *Brabantiæ* nomen non definio, quod Wendelinus de LL. Salic. c. IX. ab *Arboribis* denominatum autumat.

Tabula divisionis regni Lotharii, in portione Carolina: In Brachbanto Comitatus quatuor. *Fragmentum* scribitur in Ludovici Pii divisione posteriori, pag. 690. *Breibant* Mabill. Act. Bened. Sec. V. P. II. p. 300. *Brabanciones*, i. prædones ex Brabantia, *Vide Du Fresne Glossar. Br.* & suprà *Engellender*, Anglen.

Brachante, pagus in Belgio, alius à Brabantia: Mabill. Act. O. Bened. Sec. IV. P. I. pag. 26. in Vita S. Liudgeri: *Dedit ei Rex Carolus in Regno Francorum, in pago Brachante, in loco qui Lotusa vocatur, monasterium S. Petri gubernandum cum omnibus adjacentibus Ecclesiis & villulis*. ibi Dn. Mabill. annotat: *Lotusa vulgò Leuse, Hanoniæ opidum inter Athum & Tornacum*.

BRAK, Bracco, J. Sax. Prov. L. III. a 47. *Winde, Hetzhunde und Braken mag man wol gelten mit ires gleichen die also gut sint*. Glossæ Lindenbrogianæ: *Licisca, Mistbella, vel Brechin*. Vid. supra *Barmbr*. & Glossar. *Du Fresn*. itemque Ægid. Menag. *Etymol. Ling. Franc. voc. Braque*.

BRA.

BRAMON, vepres, Otfrid. II. 9, 120. & 168. de ove Abrahami, mactaturi filium:

Ein scaf er stantan gisah,
thaz uuas zém opphere gimah.
Er sah iz thar uuernon
in bramon mit then hornon.
Ovem is stantem videbat,
hæc erat ad sacrificium apta.
Vidit eam hærentem
in vepribus cum cornibus.

BRAN, *Bren*, Celticum videtur, i. furfur, Kleien. Cambrobritannis & Gallis adhuc usurpatum. Du Fresne.

BRANG, à bringen, hodie bracht, afferebat. Otfr. IV. 35, 37.

Bringen, κατ' ἐξοχὴν ad effectum perducere, stabilire. Notker. Psal. XX. 12. *Sie dahton dero dingo, diu sie bringen ne mahton*, cogitaverunt consilia, quæ stabilire non potuerunt.

BRANNO, augenbranen, augenlieder.

Notker. in Psal. II. ult. *in slago dero branno*, in nictu oculi. Vid. infr. v. *Brauuo*.

BRAND. vid. Brinnen.

BRARECHO, porcus castratus, Lex Sal. t. 2. fi.

BRASS, brassen, exacerbare, irritare, Notk. Psal. CV. 43.

Uzbrassen, ausbrechen, Fragm. de B. Hisp. ℣. 998.

Wie starcke thiu untruue uzbrast.
Quò magis perfidia se exserebat.

BRASS, polenta, malz, hordeum vel triticum excrescens, das ausbrast, auswechset und gemalen wird, receptum in linguam provincialem, Brace, Brasium, Bracius. Plinius Lib. XVIII. c. 7. & Lib. XXII. c. 25.

Eginhard. Epist. XXIII. *Farinam, bracem, vinum, formatem venire facias*. Carolus M. Kapitul. de Villis cap. XXXIV. *Formaticum, Butyrum, bracios, cervisias*, & c. LXI. *Ut unusquisque judex, quando servierit, suos bracios ad palatium ducere faciat; & simul veniant magistri, qui cervisam bonam ibidem facere debeant*. Glossæ Veteres: *Braces, unde fit cerevisia*.

Brasseorum Cistæ, Weichbild. Sax. c. XXVI. §. 2. hodie Malzkasten.

Brasiare, Braciare, Braxare, praxare, Cerevisiam coquere. Vid. Du Fresne Glossar.

Bracionarium, brasseria, brasserie: Mealdhus, Malzhaus. Glossæ Ælfrici: *Bracionarium, mealdhus i. domus brasii*.

Conf. Menagii *Etymol. Gall. v. Braise. & Brasser*.

Certè polenta fit per tostionem etiam, wird gedurret uf der Malzdarre, wiewol es auch Lufftmalz giebt.

Atque Græcum βράσσειν & βράξειν ejusdem fuerint originis Celticæ. Cæterùm quomodo veteres Brasium sive polentam curari & moli fecerint, expositi Anonymus scriptor Itineris Camerarii Scotici cap. XXVI. quem edidit Skenæus an. 1609.

Digitized by Google

BRAT.

BRAT, PRATIS, braten, aſſare, aſſatura. [*Pratun*, aſſaturam. Gloſſ. Monſeenſ. p. 327.]

Fleiſc pratis ketrungeni, carnium pinguedo. Notk. Pſal. LXXX. 17.

Bratenti fisga, aſſati piſces, Otfrid. V. 13, 64.

Bredipannae, ſartago: Gloſſæ MS. Angl. Sax. *bratphanne* hodie.

Brediſean, ſcalbellum: Gloſſæ MS. ASax.

BRAVE, probus, alacer, vox Celtica, Francis & Alemannis adhuc uſitata, de qua Menag. *Etymol. Gall. v. Brave* & Caſenev. *Orig. Francic. Br.* Hodie quoque dicitur *Ein braver mann.* vir probus.

Hybernis hodie *Braa*, *brab*, pulcher. *Bollandus, Domn. Mabillon Act. S. Benedict. Ord. Sec. III. P. II. p.* 439.

BRAVVO, oculus, palpebra, *in slago dero brauuo*, in ictu oculi, Notk. Pſal. II. ult. *Vid. ſupr. Aug.* & *Branno.*

Slegebrauua, palpebræ, Notk. Pſ. X. 4.

BRECHEN, vide mox *Brichen.*

BREDIGA, prædicatio, concio. Otfr. I. 1, 84. de carmine ſacro:

So mezent iz thie fuazi
Zit ioh thiu regula,
So iſt Gotes ſelbes brediga.
Sic metiuntur id pedes
Tempus atque Regula,
atque eſt DEI ipſius Concio.

Idem V. 12, 163. de Karitate Chriſtiana:

Gilobot iſt ſie harto
Paules ſelbes uuorto,
Sines ſelbes bredigon,
thiu Karitas, ſo ih thir redinon.
Lobot ſia giuuaro
ther Bredigari maro.
Laudata eſt ea vehementer
Pauli ipſius verbis,
Ejusdemque ſermonibus,
Karitas quam tibi dixi.
Commendat eam digne
Prædicator illuſtris.

Idem I. 22, 66. de Jeſu puero in templo:

Er uuas thar, er giang ſar in
mit then Bredigarin.
Erat iſthic, ingreſſus erat unà
cum Doctoribus.

Idem V. 16, 45. Chriſtus ad Diſcipulos:

Faret bredigonti
ſo uuit ſo thiſu uuorolt ſi.
Ite docentes
quàm latè hic orbis patet.

Rhythm. de S. Annone, ℣. 87. Pſalt. MS. Arg. II, 6. Notker. Pſalm. IX. 12. *predicara*, prædicatores. *Predigare*, idem Pſ. XVII. 12. *Predigo*, prædicatio, Pſalm. XLIV. 17. XLV. 3. *Prediare*, prædicatores, Notk. Pſal. XLVII. 14.

Predicant, Prædicator, Concionator. Geiler. N. Schiff, Præf. *D. Johannes Geiler von Keiſersperg, in dem hoben Stifft zu Strasburg Predicant da man zalt MCCCCXCVIII.* Et fol. 12. b. *Iſt derſelb Predicant zv loben und nicht zu ſchelten.* It. f. 39. b.

Sontpredigen, die Dominicâ, amptpredigten. Geiler. N. Schiff. fol. 12. b. *Wenn ſie dem Volk Sont predigen.*

BREHHAN, vid. inf. Brichen.

BREI, brew, brey: Maſſa quævis, imprimis ex qua panes coquuntur vel pinſuntur, *Teig* hodie. Du Freſne ex MS. Conſuet. Cluniac. *Breiare*, pinſere, in lingua provinciali. unde Gall. *breier le pain.*

Breins, bac-hus: Gloſſæ MSS. Anglo-Sax.

BREIT, amplus, magnus. Otfr. IV. 16, 23. de Juda proditore:

Er sliumo ſar tho zi imo nam
theſſelben Herizoben man,
Skara filu breita.
Joh ſie thara leita.
Iſte confeſtim tunc ſecum ſumſit
ipſius Principis viros,
Cohortem multò amplam,
& eam illuc duxit.

Idem II. 2, 35. *In thiz lant breita.* in hanc terram latam. Sic enim videtur legendum [& ita quoque legitur in Cod. Vatic. & Vindob.] pro *broita*, quod Vœgelinus reddit *das arge lant.*

Ita emendandum conjicit Opitius ℣. 116. Rh. de S. Annone:

Daz diu ſin dugint deſti breiter weri,

pro quo legitur in MS. *perti.* ſed nihil mutandum. Vide & ſupra *Beraht.*

Gibreiten, dilatare, publicare. Otfrid. IV. 21, 64.

Thaz ih oub uuarlichu thing
gibreitti in theſan uuorolt ring.
Ut etiam veritatis placitum
publicarem in hunc mundi orbem.

Idem eod. Lib. c. VI, 72. ſic emendandus videtur:

Thia mihil ungimeitheit
ſiu uuas alles gibreit.
Summa (Phariſæorum) arrogantia
adaperiebatur penitùs (à Salvatore.)

Pro quo Flacii editio legit *mihilum gimeith.* & *si breit.* [Vid. Not. Scherz.]

Gibreyde golt chetenon, Cant. Cant. I, 10. [Noſtra editio habet *gebroihta*, pro *gibreyde*] Vid. Broihen.

[*Gipraitaz*, fuſa. Gloſſ. Monſ. p. 390.
Gipreit uuirdit, ſeminatur. p. 368.]

Braith via Cimbris, *Braut.* Sveogothis. *Brautamundus*, viarum tutor. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth.* i. e. via Regia, publica, à latitudine. *Vid. Straſſe.*

Pryt, Anglo-Sax. tumor, elatio, faſtus. *Pride*, ſuperbia, *Fr. Jun. in Willeram. pag.* 250. quod nos dicimus *ſich breit machen.*

Braida, *Breda*, campus ſuburbanus, *Breittenfeld*, lingua provincialis, *Du Freſne Gloſſar.* Alting. Notit. Batav. in fi. p. 132. *In Menapiis Aba à ripis recedens Bred-A. Synonyma namque nobis ſunt, Breet & Wyd.* Ubi & *Briel* contractum ex *Breebel,*

Digitized by Google

BREM.

bel, i. latus Helius explicatur, Helius autem eſt latum oſtium occidentale Rheni.

BREMET. V. P.

Bremterik, bremtorum regio, *der Edlinge*, Nobilium. Anglo-Sax. *du Freſne Gloſſ.*

BRENDE, corruptè ex Merenda, quam ſignificat, veſper-brod, Goldaſt. T. 1. Rer. Alem. p. 122.

BRENTEN, tiprum, alveus qui vaſis vinariis ſupponitur, ut guttas excipiat, quæ ſtillatim cadunt. Goldaſt. T. 1. Rer. Alem. p. 253.

BRESSEN, premere, exprimere, preſſen, auspreſſen. Notk. Pſalm. LXXXIII, 2. *Kebreſſotez pere ſiget ſone torculari in den uuin, unde in den gefik:* uva expreſſa colatur à torculari in vinum & in lacum.

BREST, vid. Briſt.

BRIA, BRICA, BRIGA, urbs.

Strab. L. 7. Steph. de Urbib.

BRIAF, *Priafo*, breve, breves, h. e. deſcriptio, indiculus, catalogus. Kero: *Priafo, breves.*

[Gloſſ. Monſ. *Prief*, libellus. p. 382. paginolam. p. 379. *prievi*, libros. p. 361. paginæ. p. 382. *urlouplibu prievi*, dimiſſorias. p. 383. *prievarun*, librariis. p. 361. *prievare*, Notario. p. 358.]

Otfr. I. 11, 11. de cenſitoribus Auguſti Imp. deſcribentibus omnes & in tabulas cenſuum referentibus:

In briaf iz al ginamin.
Imbreviabant omnes.

Ita enim emendanda lectio Flaciana pro *briat*, voce nihili. De imbreviatoribus ſtipendiorum regalium du Freſne *Gloſſar. vid. Breve.*

Franci molliùs pronunciarunt, *Brio.* Lex Sal. tit. XXXII. §. 4. *Si ſecundum digitum, quo ſagittatur, excuſſerit, MALB. Alachtam Briorodero, M. CCCC. den. qui faciunt Sol. XXXV. culpabilis judicetur.* Hic deſcribitur digitus index, ſecundus à pollice, ab officio ſuo duplici, pacis & belli tempore, belli quidem in Latino, *quo ſagittatur:* pacis verò in Francico: *alachtam*, digitus, quo *briorodero*, breves rotantur, ſcribuntur.

Rotarii, ſcriptores, *rodel*, rotula, charta, ſcriptura. *du Freſn. Gloſſar.*

Gibriafte in himilriche, deſcripti in cœlo, Otfr. I. 11, 112. imbreviati, in cenſum cœleſtem relati.

Brieventi, idem notat, deſcripti, ſecundùm M. Freherum.

Otfrid. I. 11, 35.

Allſits brieventi
zi mineru henti.

Undique ſint deſcripti (in codicillo relati, Freher.)
ad meas manûs.

Mihi tamen activa ſignificatio potior videtur, ut *brieventi* ſint deſcribentes, & ita vertatur:

BRE.

Omnes ſitis deſcribentes, in cenſum referentes,
ad meas manus.

Ratio, vox enim *ſits* id arguit, h. e. ſitis id, *ſeyt es.* aliàs ſi paſſivè intelligendum eſſet, dictum fuiſſet *all ſints br.*

[Pro *allſits* Cod. Vind. habet *al ſi tiz.* Vatic. *al ſitiz.* Conſentit Scherz. in Not. idem eſſe ac *ſeyet es.* Ita autem vertit hos verſus. *Omne id* (quod hucusque nominavi) *eſtote inſcribentes. Ad meam poteſtatem*, ſcil. ut de ipſis cenſum imponendo diſponam: hæc ille. Mihi tamen videtur verborum *zi mineru henti*, verſio Schilteriana ſimplicior. Jubet enim Auguſtus *daſs ſie ihm ſollen die gemachte beſchreibung einhändigen.*]

Iſidor. contr. Jud. c. V. §. 5. *Sibunzo uuebbono ſindun chibreuido*, LXX. hebdomadæ ſunt conſtitutæ, *Dan.* 9.

[*Chibrevido*, videtur Palthenio in Not. p. 408. vox à Germanis è Latio tranſſumta. Latinus enim textus habet, *abbreviata ſunt.* Mallem tamen & hic Schiltero ſubſcribere. Certe in Gloſſ. Monſ. *Giprievida*, indictio, redditur. p. 330.]

Ungeſchrieben briefe, chartæ blancæ,

Rupertus Imp. in revocatione & caſſatione privilegiorum à Wenceslao R. & Imp. datorum de novo. Heydelberg ♂ nach S. Jacobs tag 1401. *Ungeſchrieben briefe, die man nennet Membranen, die doch mit ſiner Majeſtet ingeſigel verſiegelt uuaren, an dieſelben membranen ſin frunde oder die den ſie dan wurden, ſchrieben was ſie wolte.* Exemplum exhibeo Obſerv. XIII. §. VI. ad Königshov.

Prieuarra, ſcribæ Judæorum, Notk. Pſalm. LXVIII. 4.

Briefpuoch, liber, Notk. Pſalm. LXVIII, 29.

BRICHEN, BRIKEN, *Brehhan.* hodie brechen, frangere, diruere: Spalten, ſcindere, findere, rumpere. Notk. Pſalm. XXIX, 12. *Du zebrache mina harun.* concidiſti ſaccum meum.

Jus Argent. L. 1. c. 34. *Swer die mure oder den graben der Stette briket, der ſol dem burggraven wetten ſechzig ſchilling.* Quicunque muros vel vallim diſſipaverit, componet burgravio LX. ſolidos.

Brich, hodie *brocken*, fruſtum vel mica panis fracti. Inde

Italicum & Provincialis linguæ vocabulum *Bricia*, de quo Ferrar. Orig. & du Freſne Gloſſar.

[*Abrahun*, vellebant; nempe diſcipuli, ſpicas. Tat. 68. 1. Nunc *abbrachen* decerpebant. vid. Palthen. in not. ad h. l. p. 380.]

Gebroihta, gebrochen reddit Vœgelin. in Cant. Cant. 1, 11. *Wabe goltketenon in lampreitewis gebroihta machen uuir dir.* Vulgata: *Murenulas aureas faciemus tibi.* Haymo Epiſcopus in h. l. *Murenulæ ornamentum ſunt colli virginalis & puellaris, virgulæ videlicet auræ perplexæ, intermixtis nonnunquam pulchrâ varietate ſubtiliſſimis argenti filis.*

Mihi videtur *broihen* aliud quid esse quàm brichen : de quo suo loco.

[*Giprochosota*, fractus. Gloss. Monseens. p. 374.]

Firbrochan, sciissum.

Otfrid. IV. 39, 65. de Velo Templi :

Tho uuart sar firbrochan
thaz Goteshuses lachan.

Tunc fuit illico diruptum
DEI domûs velum. Conf. IV. 29. 34.

Vid. inf. *Firbrechen.*

Gianabrechon, destruere, perdere.

Otfr. IV. 19, 128. de Judæis Salvatorem interficientibus :

Thaz sie nan, so ih thir rachon,
Mohtin gianabrechon.

Ut isti ipsum, quem tibi dixi,
possent destruere. alludit Otfridus ad dictum Christi, de templo corporis sui destruendo.

[Sermo est de Caipha vestes lacerante, quam laceratione suscepit, ut in Christum tanquam blasphemum posset irruere, adeoque *anabrechan* significat inculpare, accusare, ut supra notatum, itaque hæc verba Otfridi ita redderem :

Ut isti ipsum quem tibi dixi
possent (tanquam blasphemum) inculpare.

Sane quum de templo corporis Christi destruendo loquitur Otfrid. aliis verbis utitur. vid. L. IV. 19, 67.]

Widerbrechinta ea, repugnantem legem, Notk. Psalm. LXXXIV, 2. *Widerbrubte*, repugnantia. Id. Psalm. LIX, fin.

Zibrechen, pro vincire, constringere.

Otfrid. I. 5, 116.

Thaz er nan in hechе
mit ketinu zibrechе.

Ut ipse, Christus, istum, Satanam, in tenebris
catenis constringeret.

I.

Bruch, fragmen, *Riz* hodie, ruptura.

Cantic. Cant. IV, 3. *Dine buffelon sint samo der bruch des roten apfeles.* i. sicut fragmen mali Punici, ita genæ tuæ.

Fragm. de Bell. Saracen. Caroli M. ℣. 2083.

Thie gote wrden alle erslagen.
in pruh unde an thie grauen
worthen sie gworfen.
Sie ne mohten in selue niht gehelfen.

Deastri omnes cæsi.
in loca abrupta & fossas
projecti.
Nec poterant sibi ipsis opem ferre.

II. pars corporis humani,

eaque inferior, qua bifidum est in pedes, gespalten, alicubi *zwiesel* appellatur. Interfemi-

nium Apulejo. Chron. Jac. de Königshov. cap. V. §. 82. de secta Flagellatorum : *Wenne sie koment an die Geischelstat, so zugent sü sich us nacket und barfus unz an die bruch, und dotent kittele oder wisse linen an, und die gingen an von dem nabel unz uf die füsse.* i. Venientes ad locum flagellationi destinatum, denudabant se vestibus & tibialibus usque ad pudenda, induentes tamen lina alba ab umbilico usque ad pedes. Cum quibus convenit Jo. à Leidis Lib. XXIX. c. 13. ait : *se omnibus vestibus nudabant, solis pudendis honestè velatis.* Hinc denotat

III. tegumentum illus partis.

Bruche, quod receptum in linguam provincialem, *Braccæ*, Kero : *Pruah*, *femoralia* c. 55. Glossæ MS. ASax. *Lumbare*, *gyrdils vel Broec.*

[Gloss. Monseens. *Pruoh*, lumbare. p. 377. femoralia. p. 357. *pruobbun*, bracis. p. 342.]

Isidor. cont. Jud. c. 9, 4. *rehtunga ist bruobba sinero lumblo, endi triuuua sindun sinero laendino gurdil.* justitia est cingulum lumborum ejus & fides cinctorium renum ejus. Vid. *Reno.*

Omnibus Teutonicis, imò & aliis gentibus commune vestimenti genus. Petr. Comestor. c. 36. *Semiramis fuit mulier, quæ primò invenit braccas & usus earum.* Id quod ex Methodii revelationibus hausit. Jac. de Königshov. Chron. Lat. *MDCLXII. Jonitus filius Noe invenit astronomiam. Et Semiramis usum bracarum.* Quo tamen tegumento non præcisè genitales partes, sed quandoque & hîc vel isthic etiam femora & crura teguntur : & hodieque appellantur ferè *Hosen*, quibus tamen ipsis tibialia & pedum tegumenta annexa erant, sicut adhuc in Misnia Altenburgenses rustici. *Die Altenburgischen bauren*, veteris moris tenaciores aliis, gerunt. In Hibernia *broages*, in Britannia *Britches* dici, Ph. Cluverius *L. I. Germ. Antiq. c.* 8. & 16. testatur. Qui tamen quo jure reprehendat vulgus latinè loquentium, quod *caligas* vocent braccas, nondum perspicio, multo minùs, quare antiquis Grammaticis non tutò credendum. Certè tutius hîs, quàm novis, præsertim quantum ad usum & significationem vocabulorum tum temporis usitatam. Rectè utique Isidorus : *Temporalia appellata eò quod femora tegant. Ipsa & braccæ, quod sint breves, & verecunda corporis iis velentur.* Braccarum enim usus primævus & proprius, ut tegant femora & pudenda. quod rationem verò denominationis à Latina voce brevis arcessit, id condonandum est homini idiomatis Teutonici ignaro. Autor lib. de Divin. Offic. inter opera Alcuini pag. 1087. ubi agit de vestimentis Sacerdotum V. T. *octavum h. e. novissimum ornamentum, feminalia linea, quibus operiebant carnem turpitudinis suæ, ab renibus usque ad femina sive, ut usitatius, femora, cum ad sacrificium accedebant. Hujusmodi habitus ita notus est in nostris regionibus, ut ex eo Gallia bracata cognominata sit.* Sed extentus earum usus fuit & figura, ut & crura ac pedes tegant. Id utique docet Agathias lib. 2. de Francis : *Nudi sunt pectora*

& ter-

Digitized by Google

& terga ad lumbos usque. inde braccis crura obtegunt. Nec aberrat Hesychius, βρᾶκυς barbarica interpretans indumentum pedum. Nam quod Tacitus Caligulam tegmen pedum vocat, & Suetonius distinctiùs adhuc *caligam speculatoriam*: id nequaquam excludit etiam contectionem femorum. Quare non placet, quod idem Vir de Germania antiqua aliàs optimè meritus *pag.* 115. ait, *aliud genus esse braccarum hodie, quàm olim*, sicut enim nec olim unica illa in figura X. repræsentata ab ipso, obtinuit: ita nec hodie, nostro & patrum memoriâ eadem braccarum figura est, sed diversa, & accidentalis tantùm. [Conf. Diecmann. Spec. Glossar. p. 53. sq.]

Bruabbak, fibula quâ braccæ ligabantur, Bracile dictum in lingua provinciali. Kero: *Bracile*, *Pruabbac* c. 55. cum quo non est confundendum Brachiale. Conf. du Fresne *Glossar. Bracile.* ubi etiam quod *Bracheriolum* ab Henschenio rupturæ vinculum exponitur, à *Brak*, ruptura, non benè reprobatur à du Freshio, qui mavult à Braccis arcessere, quod intra Braccas apponatur. Potest enim ac debet etiam his apponi, qui nullis braccis utuntur. Rectè enim hîc Henschenius applicat primam, quam dixi, hujus vocabuli significationem, pro fractura, ruptura generatim, & denotat *Bruch* non vestimentum aliquod aut cingulum, sed rupturam, quam *Herniam* vocant, nos *einen bruch*, cui apponitur *ein band*, *bruchband*, hoc est quod dicunt bracheriolum, i. e. non simpliciter fascia inguinalis, id enim est species braccarum, sed fascia herniæ. Ita commodè intelligitur, quod du Fresne ex Vita B. Justinæ de Aretio allegat: *Sic tumore magno in testiculis gravabatur, quod sine bracheriolo manere non poterat.*

Tatian. c. 44, 6. *bruahabe*, crumena. [*bruobabe*, legitur in Tatiano Palthenii, in latino *Zonis*. Idem Tat. cap. 13. 11. Johannem Baptistam describit, quod habuerit *fellinan bruoh hab.* Zonam pelliceam. Ad quem locum notat Palthen. p. 328. Etsi *bruoh hab* in Codice Juniano sejunctim referantur, rectius tamen jungi, & *bruobbab* legi. Est enim (ita pergit) in Glossar. Boxhornii *bruabbab* balteus, compositum ex *bruah*, quod femoralia sive braccas significat, quod Belgis Germaniæque inferioris incolis hodienum *broek* vel *brook* dicuntur, & *haban* suspendere, quæ vox, quanquam sæpius pro crucifigendi actu accipiatur, non alia tamen de causa id fit, quam quod species suspensionis sit crucifixio. Ut adeo *bruoh hab* proprie aliquid denotet, quod è femoralibus suspenditur, quale quid zona balteusque est. Fundamentum huic asserto historia substernit, namque femoralia Veterum Germanorum, teste Diod. Sic. V. 30. *braccæ* constanter fuerunt appellata, à quibus *hosæ*, Pa. Diacono de Gest. Longob. L. IV. c. 23. itemque Auctori Anonymo gestorum Caroli M. L. II. memoratæ, in eo differebant, quod crurum indumenta essent, unde & in magna inferioris Germaniæ parte tibialia adhuc dicuntur *hosen*, quo nomine alias Germani reliqui femoralia appellant. Sed & femoralibus, queis camisia *glizzina*, quam vocabant, id est indusium lineum cadens (*gleissent*, in Gloss. Boxhorn. est *glizantiu* nitidus) continebatur, balteum fuisse suspensum, locus testatur Eginhardi de vita Caroli M. *Ad corpus camisiam lineam & femoralibus lineis induebatur, deinde tunicam, quæ limbo serico ambiebatur* &c. collatus cum sq. verbis Werimberti in vit. Carol. M. *Deinde camisia glizzina, posthæc balteus spathæ, i. e. gladio colligatus, quæ spatha, primo vagina sagea, secundo corio qualicunque, tertio linteamine candidissimo, cera lucidissima roborato ita cingebatur* &c. Germani hodienum balteum, *ein gehæng* appellant.]

BRIDILS, *bagula*: Glossæ MS. ASax. h. e. frenum. Ælfrici Glossæ ASax. *Bagula, bridel. i. frenum.* Vid. Glossar. du Fresn. Bag.

BRIKEN, Brechen, in morali & juridica significatione, connotat lædere, delinquere.

Jus Argent. c. 34. lib. 1. *swer den graben der Stette bricket.* quicunque muros vel vallum dissipaverit.

Bruch, delictum, læsio, Capulatio. L. Sal. tit. XXIII. §. 4.

Bruche ibidem, capulatio mamillarum.

Hinc *Brica* in lingua provinciali, *Briga*, læsio, injuria, noxa, Concordare brigas, corrigere excessus clericorum Synodales, distrigatio excessuum, Schiphoweri Chron. Oldenburg. c. 14. *ap. Meibon. T.* 2. *p.* 174. Vid. du Fresn. *Glossar.* qui eò quoque refert

Brigans, Brigancios, Brigantinos i. Prædatores.

Briga, tumultus, seditio non sine certamine. *Geprög.* hinc *imbrigare*, tumultui aut liti se miscere. *Urstis. in Catalog. voc. barb. præmisso Tom. Script. Germ.*

Bruch, pœna pro delicto, eaque pecuniaria, mulcta.

Bruch gewinnen, mulctam acquirere. Dividitur in *böchsten bruch* und *kleine brüche.* Scabini Magdeburgenses P. I. Sentent. c. 2. dist. 18. *Wo ein Schultheis richter ist binnen Weichbilden recht, in Dörffern oder Stetten, da der Burggraf das oberste gerichte hat, und der Schultheis das niedrigste, und den dritten pfennig, und den dritten am grösten bruch, der Schultheis erwirbet da zweierley Brüch von recht, sein böchster Bruch, den er gewinnet in etlichen Sachen, das ist ein Wehrgeld, das sind XVIII. Pfund die da geng und geb sind in dem gericht. So gewinnt er in etlichen sachen gewette. Ein Gewette das sint acht schilling, das gehört zu kleinen Brüchen, und nicht zu den höchsten brüchen.* V. R. W.

Kebricho, confringo, Notk. Psalm. XVII, 39. *Firbrachti then uuizzod*, confringerem legem. Otfrid. II. 18, 4.

Brigbota, vid. Biten, jubere.

BRIN, vide Brunia.

BRINGEN, vide supra *Brang.*

BRINNEN, ardere, flagrare, notat passionem. [Gloss. Monseens. *Priano*, uror. p. 396. *prinnan, neizzan.* torrendos. p. 411. *mit prenni isarnan*,

mun, cum cauteribus. p. 407. *preniſan*, cauterio. p. 413. hodie *brenneiſen*: *prunnido*, odor in Dan. p. 342. (omiſſa eſt vox *ignis*. *Odor ignis non tranſiſſet per eos.* Dan. III. 95. Ad hunc enim locum Gloſſam reſpicere non dubito, quem Lutherus pulchre reddidit. *Man konte keinen brandt an ihnen riechen.*) *prennantaz fiur*, vorans ignis. p. 321. *vonna zuena ſtanentigin prentilino*, à duobus caudis titionum. In Jeſ. p. 337. (vid. Jeſ. 7. 4.) *prant*, robur. p. 343. torris. p. 344.]

Otfrid. V. 21, 21.

Oba ther brinnit thurub not
ther haftes man ni uuiſot.
Si ille ardet neceſſariò (in inferno)
qui captivum non viſitavit.

Brennen, activum eſt, ardere facere.

Otfrid. IV. 26, 100.

Mit thes kruzes fiure
ſus brennent inan hiare.
Per Crucis ignem
ſic comburunt ipſum hîc.

Eandem differentiam obſerves etiam apud Willeram. in Cant. Cantic. VII. 13. *Brennan* urere, p. 143. n. 61.

Brinnet, ardet, p. 66. 154. 155. [In noſtra edit. *brinnet* IV. 3. p. 27. *brinnent* bis VIII. 6. p. 65.] *Brinnende fieuer*, febris ardens, p. 74. [In noſtra edit. IV. 14. p. 34. *daz brinnente fieber.*]

Prennen, fremere, Notk. Pſalm. LVI, 5.

Brennus, Brenner, Dux Gallorum.

Brand, I. incendium, Brunſt. Lex Friſionum tit. VII. *de Brand.*

II. Torris, Titio, fax, ſchleiſe. Ælfric. Gl. du Freſne Gloſſ.

[*Brunſti*, incenſi. Tat. II. 4. de Zacharia Johannis Patre. *Stantenti in zeſo thes altares thero wihrouh brunſti.* Stans à dextris altaris incenſi. Ad quæ notat Palthen. p. 282. Hanc vocem Germaniæ Superioris incolæ in vulgari nunc ſermone adhibent, de nimio calore ſolis æſtivi. Ceterum uſus ejusdem non eſt (frequentior) niſi in compoſitis e. g. *feuersbrunſt*, incendium, *inbrünſtig*, ardenter, atque hic *Wihrouh - brunſti* incenſum thuris. Aliud ejus generis compoſitum extat in Cod. Argent. Marc. XII. 33. *managizo iſt allaïn thaim Albrunſtim*, major eſt omnibus illis holocauſtis; ubi vocabuli græci vim accuratiſſime ſane Ulphilas expreſſit.]

Hilde - brand, benevolentiæ amore ardens. Spiritualiter interpretatur P. Beonriedenſis in Vita Gregorii VII. à Menagio *Etym. Gall. Brandon*, laudatus: Hiltebrandus enim Teutonicæ vernaculâ nuncupatione peruſtionem ſignificat cupiditatis terrenæ.

Brandrad andeda: Gloſſæ MS. ASax. i. e. Brandeiſen, Feuereiſen. du Freſn. Gloſſ. Vide ſupra *Andedi.*

Branda ſiluer, argentum igne probatum, Willeram. p. 51.

Inbrunſtun ſie, excanduerunt, Otfrid. III. 20, 257.

[In Cod. Vatic. & Vindob. legitur *Inbruſtun*, quod idem eſt ac *rumpebantur*. De iratis non raro dicitur, illos *rumpi ira*: *ſie berſten vor Zorn.* Scherz. not. ad h. l. vid. *Briſten.*]

Ferbrunnen opher, holocauſtum, Notk. Pſalm. XLII, 4. Et ſimpliciter *Ferbrennendo*, Idem Pſ. LXV, 13. Vid. *Opher.*

BRISTEN, deficere.

Otfrid. ad Salomon. Epiſc. ℣. 88.

UUanta es ni briſtit furdir.
Namque nil deficit amplius. Et III. 19, 59. IV. 14, 3. IV. 9, 18. V. 16, 91. V. ult. 77.

Breiſta, deficiat.

Otfrid. ad Ludovic. R. ℣. 164.

Niaz er oub mammuntes,
ni breiſta in euuon imo thes.
Fruatur Is quoque deliciis,
nec deficiant in æternum ipſi hæ.

[Legendum *breſte* Cod. Vind. & Vatic. docent, notante Scherzio in Not.]

Briſtiet, deficit.

Otfrid. III. 6, 64.

Thes brotes in ni briſtet.
Pane non carebit.

Braſt, defecit. Idem II. 8, 22. *Braſt in thes uuines.* defecit eis vinum. pro quo ℣. 28. *thes uuins iſt in breſta*, vini eſt eis defectus.

Defuit auxilio. Idem III. 14, 158. *Er ni braſt imo thar.* Chriſtus non defuit ei unquam, quī ejus opem imploravit.

Item II. 4, 71.

Ni uuan ih imo bruſti
grozzara anguſti.
Non, opinor, iſti defuit
maxima anguſtia.

Breſt, *breſta*, defectus.

Otfrid. V. 23, 278.

Ni uuirdit ouh innan thes
zi ſtunton breſt imo thes. Metuit
Ne exiſtat etiam interim
ſtatim defectus ſibi alicujus.

Bruſt, idem, *waz bruſtz*, quid gravaminis, *Obſ. XV. ad Chron. Königshov. p.* 812.

Tatian. c. XIX. 7. *Bruſt thas iro nezzi*, rumpebatur rete eorum. [Ad quæ Palthenius ſq. notat. Verbum eſt Germanis adhuc uſitatum *berſten*, rumpi, diſſilire, quod in imperfecto habet *borſt*, per converſionem literarum *broſt* vel *bruſt*. Hinc ſubſtantiva ſunt AS. *berſt* & *berſting*, ruina, ruptura. vid. Benſon. atque noſtratium *eine borſt* fiſſura. Utrum huc etiam referri debeat, quod in Otfrido eſt, *thes lichames bruzzi*, corporis fragilitas: *bruzig man*, homo fragilis, neſcio. (vid. de his inf. in *Brod.*) Eſt & in Diction. Gaſſari *bruſti* ſed quod idem eſt ac deficit, ſ. deeſt, adeoque huc non pertinet, utpote originem ducens à *breſt*, defectus, unde verbum deſcendit, quod deſtitui, deeſſe ſignificat, cujus compoſitum Germani retinent *breſthaft*, homo

Digitized by Google

mo mutilus, cui ad integritatem atque valetudinem corporis quocunque modo aliquid deeſt. Hæc ille p. 344.]

Enbroſten, immunis à pœna. Jus Auguſtanum, qui juramento ſe purgavit, *ſo iſt er dem clager und dem vogt enbroſten.*

Gebreſti, deſit. Gloſſæ Lipſii. [Hodienum *Einen gebreſten haben*, eſt, defectum corporis habere.]

Gepreſten an dem rechten, defectus in jure & judicio.

Duces Bavariæ in præfat. Ordinat. Provinc. MS. de ann. 1346. *Wir haben angeſehen den gepreſten den wir gehabt haben in unſerm land zu Payern an dem rechten.* &c.

Defectus ſanitatis, wan einem was fehlet. Chron. Königshov. p. 1076.

Gebroſten weſen, deficere, Notk. Pſalm. LXIII, 10.

Ungebroſten des weges, non deficiens à via. Notk. Pſalm. XXXV, 5.

Briſach, metropolis Brisgoviæ, à defectu aquæ dicta, vid. inf. *Gau*. Civitas olim imperialis videtur fuiſſe, fœderata unà cum Argentorato & Baſilea, Friburgo, & Duci Auſtriæ.

Chron. Königshov. c. V. §. 124. an. 1366. & §. 139. ſic & B. Rhenan. L. 3. p. 281.

Obrecht. Prodrom. Alſat. c. fin.

BRITTIL, cham prittil, frenum, camus, capiſtrum. Notk. Pſalm. XXXI, 9. Anglis *Bridle*. Gallis *Bride*. Belgis, *Breydel*.

Gebrittolon, frenare, Notk. Pſalm. XL, 4.

Britten, Brittones, quaſi frenatores vel domitores dixeris. Veteres Angliæ incolæ Gallorum coloni, vide voc. *Gallen* migrare. à Germanis deducit Vorburg. T. 1. p. 39. T. 7. p. 5. 6. 19. p. 15. à Saxonibus ſuppreſſi partim, partim Armoricæ provinciæ in Gallia occupatores, qui & nomen ei dederunt Britanniæ, *Bretagne. Britannia minor, colonia Brittonum à Conſtantino Imp. deducta*, ait Anonym. de Geſt. Anglor. L. 1. c. 1, inter Scriptores rer. Brittan. editore Comelio. Vide & *voc. Scoti.* Et Annales Anglo-Sax. à Gibſonio editos. Item Rob. Sheringham de Anglorum gentis origine c. 1. qui tamen fabulam de Bruto Trojano Britonum conditore defendere vult. c. V. contra Buchananum. *L. 2. de Reb. Scot.* & alios. V. Obſ. V. ad Chron. Königsh. p. 472. Ut & ante eum Jo. Davies Præfat. Dictionar. Britan. Qui ipſe *Britannicam linguam* diverſam eſſe contendit à Celtica & Gallica, contra quàm Cæſar & Tacitus referunt: Cui reſpondit Boxhornius *in Orig. Gall. c. VII.* Qua de re ita ſentio. De teſtimonio Cæſaris & Taciti, quod lingua Britannica & Gallica non multum differant, non eſſe dubitandum, qui id ipſi experti tum. Cæterum Dictionarium Britannicum Davieſii, & Adagia Britannica & Scriptores ex quibus illud concinnantum, atque ex quo Boxhornius ſuam exſcripſit epitomen, non ſunt illius veteris Britannicæ, ſed mediæ ætatis: patet enim manifeſtò, tunc veterem non amplius fuiſſe puram, ſed mixtam ex Romana Provinciali ſive Ruſtica. Interim voces Celticæ ibi adhuc reperiuntur, ùt *Ab*, ſimia, aff. *Aball*, defectus, abfall. *Acben*, genus, natio; Ahnen. *Aches*, rivus, flumen: Aha. *Adfail*, lapſus ædium, ædfall, vox hybrida. *Adil*, vilis, abjectus; *adeila*, expers. *Adlais*, reſonantia, Alauda. *Adrodd*, narrare, Rede. *Adwaith*, opus imperfectum: unfollkomen gebeud. ad enim eſt ἐργασιὸν, ùt *Adwerth*, pretium minus juſto, unwerth. *Afal*, pomum, aphel. *Afar*, dolor, eifer. *Algeth*, luctus, leyd. & alia plurima, de quibus alio loco.

Fragm. de Bello Hiſpan. Caroli M. p. 928. de catena aurea & gemmea:

Then ſante ime ze minne
Ther Kuning von then Britten.
Eam miſerat ei ex amore
Rex Brittonum.

Intelligit autor non Regem ASaxonum, ſed Ducem Britanniæ minoris in Gallia, qui à B. Lupo Epiſt. LXXXIV. vocatur *Prior gentis Britannicæ*. Et hi ſunt Brittones imperio Francorum ſubditi, de quibus Lib. VI. Kapitul. c. 366. Attamen conceſſerat Carolus M. regiam dignitatem Salomoni, ùt Regi Brittonum, quam ut ex pacto perſonali ſuſtulit Carolus Calvus Imp. apud Cariſicum an. 877. c. 23. *ubi vid. Sirmond.* Atque jam tum an. 847. in conventu trium Regum fratrum, non Rex, ſed Dux Brittonum vocatus. Conf. Capitulare Synodi Tullenſis c. 8. de Salomone & Epiſcopis Brittonum, an. 859. Conf. St. Baluz. *ad Lup. Epiſt.* 31. & 84. Chron. Königshov. p. 332. Vorburg. Vol. 3. p. 383.

Conf. Menag. *Etymol. Gallic. voc. Armorique.* & *Bret.* Ortel. *Nomenclat. Ptolom. pag.* 31.

De Brittia inſula Procopii legendus Alting. P. 2. Notit. Germ. Inf.

Britten, iidem qui *Engellender*, Alſati, h. e. latrunculi, *Chron. Königshov. p.* 207. 332. 900. Vid. *Anglen.*

BRIUT, vide *Brut.*

BROD, *broth*, *brod*, fragilis.

Kero: *Prodii*, *fragilitate.* c. 64.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Prodi*, imperfectum. pag. 398.] 4.

[*Zilezziſt pivilibo ih mih ſelben unte alla mina arbeita, allen ninen fliz, in dina gnada, umbi daz da ih ſelbo ni megi, odo ni chumna, odo ni uuelle mih bidenchan, durh mina brodi, unta durh mina unruocha, odo durh mina tumpheit.* Ottilo Monach. Emmeramenſ. in Prec. Theot. à celeberrimo Pezio publicata Theſ. Ancedot. T. I. P. 1. p. 420.]

Willeramus: *brothe*, *fragilitas.* pag. 52. ubi Fr. Junius obſervat: *Brittle* Anglis fragilem notare. & conjicit, veteres pro *brechan*, etiam *brettan brittan* vel *bruttan* dixiſſe, i. e. frangere.

Certè Otfridus L. I. c. 5, 33. habet hoc verbum:

Ni brutti thih muates.
Ne frangas te animo.

Notk.

Digitized by Google

BRO.

Notk. Pſalm. L, 12. *Feſteno mih der, dar ih nû ze brode uuas.* Conforta me, ibi nunc infirmior fui. Id. Pſalm. LXXVII, 39.

Bruzzi, fragilitas, *Thes lichamen bruzzi*, corporis fragilitatem. Otfrid. IV. 5, 87. V. 12, 48. *bruzzig man*, homo fragilis. Id. II. 12, 66.

Unde & BROD, Brot, propriè fragmen panis, vel bucellam denotat, integrum eſt *Laib*. Otfrid. IV. 12, 74. de Salvatore Judæ bucellam exhibente:

Themo ih biutu thiz brot.
Cui porrexero hanc bucellam.

[Notat & in genere panem apud Otfrid. II. 4, 79. *Quid theſe ſteina thanne zi brote werden.* Jube hos lapides deinceps panes fieri. Conf. III. 6. 48, 56. 64. 70, 84. 88. 107.]

Poſtea *Brot* pro integro dictum. Unde *Broetban*, ut *Bierbann*, præſtatio certa de pane, de cereviſia, in Gloſſario du Freſne habetur: *eſt potionis genus.* quod typographi errorem reputo, & legendum *præſtationis.* vid. ſupra voc. *Bann.*

Mos vetus fuit, obſecrare ſuſpectum criminis ſuper pane aut caſeo conjurato, *bey brot und kæſe beſchweren*, Anglo-Saxonibus *Corsned* dictus, *du Freſne Gloſſ. C.* Loccen. L. 2. *Antiq. Sueo-Goth. c. IV.*

Potinbrot, Evangelium, Vide *Bot.*

BRODLEHEN, vid. inf. *Lehen.*

BROITA, vide *Breit.* Vœgelinus videtur hanc vocem etiam retuliſſe ad brothe, reddens *das arge lant*, terra fragilis, ungebahnt.

BROOM, *geniſtæ*: Gloſſæ MS. ASax.

BROTTEN, caro, Chron. Friburg. pag. 16. de Blutrinſte: *Ob ſie* (wunde) *gange durch haut und durch brotten, alſo das es heiſſen mues eyn blutiger ſlag oder totliche wunden.*

[*Prodi*, carnem. Gloſſ. Monſeenſ. p. 337.]

[BROTUURZ, Git. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 414.]

BROIHEN, contexere.

Gebroihta, Cant. Cantic. I, 11. *UUabe goltketenon in lamprete uuis gebroihta, machen uuir dir, in uuurmeuuis geblachmalot mit ſilbere.* Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento. Hîc *goltketen in lambrete uuis gebroihta*, dicuntur catenæ aureæ inſtar murenarum concinnatæ. Du Freſne ex auctore Mamotrecti: *Murenula eſt catena in ornatum colli, ex virgulis auri & argenti* (&) *contexta in ſimilitudinem murenæ piſcis.* Anaſtaſius in vitis Pontificum: *Murenam trifilem auream, quæ habet buticulas* 33. item, *Murenam filatam.* Murenam piſcem reddit translator, *Lamprete.* & *in lampretenweis gebroihen*, eſt contexere inſtar murenarum. S. Hieronymus in c. 3. Eſaiæ: *Murenulas, quæ auri atque argenti texuntur virgulis.* (Vid. Blach. & Breit.) Idem ad Pammach. T. I. p. 106. *Veſtes ſericæ & aurum in fila lenteſcens.* & ad Lætam Epiſt. VII. p. 37. Jo. Smetius Antiqu. Neomag. p. 74. refert ſe poſſidere, Catenulas ex ære XVIII. cum variis ligaturis plexis & commiſſuris connexis, quæ Veteribus MURENULÆ dictæ, quia catenæ iſtæ flexuoſo ordine contexatæ in ſimilitudinem Murenæ ſerpentis, & ad collum ornandum adaptatæ. V. & H. Jun. Nomenclat.

BROSMUN, medulla panis, krume Miſnenſibus. Otfrid. III. 7, 55. *brosmun ſuaza*, medulla grani jucunda, dulcis, opponitur cortici grani duro.

BROUKEN, paludes, Bruchen.

Bructers, Bructeri, paludum accolæ. *Iſ. Pontan. L. I. Orig. Franc. p.* 50. At Freher. *Orig. Palat. P. 2. p.* 24. Bructerorum ſedem ponit in Weſterwald & Wetteravia. Sed vide Cl. Alting. Notit. Batav. p. 20. Vorburg. Vol. 3. p. 283.

BRUADER, bruder, frater. Otfrid. II. 7, 47. de Andrea fratre Petri: *Bruader ſin gimuater*, frater ejus bonæ mentis. *Bruader* frater. Kero. c. 48. *kepruader*, fratri. Id. c. 47.

Priadra, fratres. Kero. Prol. vid. in P.

[*Darnah ruoſo ih umbi alla unſri bruodra — Darnah bito ih umba alla die toton, die hia bruderſcaft habant.* Ottilo Emmeran. Prec. Theot. In Theſ. Anecdot. Celeb. Pezii. T. I. P. 1. pag. 420.]

Brüder, fratres dicti Monachi in univerſum, *Cloſterbrüder.* [Et ita ſemper apud Keronem in locis citatis de fratribus ſeu monachis unius cœnobii accipitur.]

Articuli veteres Argent. c. X. 2. *Uber alle die höue der brudere oder der dienſtlute derinne dieſelbe nicht ſesbaft ſint, ſo hat recht der Schulteſe oder der Richter virze ladenne an gerichte den hofeſeſſen und och ze twingene. Alſo hant ſie recht uber die dienſtlüte der brüdere zu ſwelre Stifft ſie ſint ze richtene von in an den ſachen die horent ze choffchazze ob ſie choflute wellent ſin.* Textus Latinus: *In omnes Curias fratrum* [*de clauſtris*] *vel miniſterialium in quibus ipſi corporaliter non habitaverint, jus habet. Cauſidicus vel judex vocandi ad judicium & cogendi inhabitatorem. Similiter & in miniſtros fratrum de quocunque clauſtro jus habet, ſcilicet judicandi de ipſis in cauſis pertinentibus ad mercaturas ſi volunt eſſe mercatores.*

Miniſtri fratrum hîc ſunt *dienſtlüte der Stiffter*, ùt œconomi, Schaffner, Pfleger &c.

Brüder & *Brüderhof*, *καθ' ἐξοχήν* Argentorati dicti Fratres & eorum Curia, qui Canonici ſunt Eccleſiæ Supremæ, des Münſters. Et ita intelligo ſubſcriptiones Chartæ Senatus Argent. de an. 1240. *Sifridi filii miniſtri Fratrum.* & mox: *Gozpertus miniſter fratrum.*

Fraternitates veteris Eccleſiæ Alemannicæ ex MS. recenſentur apud Goldaſt. *T. 2. Rer. Alem. pag.* 140. ubi fraternitates in Eccleſiis cathedralibus *Patrum*, reliquæ fratrum nomine inſigniuntur, veluti:

Patribus ad Baſileam civitatem.
Patribus in Curia Rhetenſi.
Auguſta civitate.
Monaſterio S. Hemmerammi. (Ratisp.)
Conſtantia.
Argentina civitate.
Magontia.
UUormatia.

Fra-

Digitized by Google

Fratribus in Augensi cœnobio.
Murbach degentibus.
Ad Loresham S. Nazarii.
in Echenheim, &c.

Quod verò in Dativo catalogus conceptus fuit, inde contigit, ut nossent, quibus intimari deberent mortes fratrum, ad preces & eleemosynas contribuendas.

BRUCH. fragmen, pars corporis humani, tegumentum illius partis, delictum, pœna &c. vid. prolixe supra in voc. Brichen & BRIKEN.

Missebrucheda wortis, catachresis, Notk. Psal. XLIII. 23. Hodie *Misbrauch eines worts.*

BRUCH, usus.

Verbrucben, deficere facere. *sint verbruchet mine ougen*, defecerunt oculi mei, Notk. Ps. CXVIII. 123.

Bruch, femoralia, à Brechen, v. sup. in Brichen.

BRVCH, locus apertus ad inædificandum, *do ein acker an- oder usgebrochen wird gebeude und beuser daruf zu setzen.* Charta Berchtoldi Episc. Argent. an. 1344. de Capella sita juxta muros Argentin. in loco dicto *in dem Bruche* dicta zv dem Ellenden Crutze.

Königsh. c. V. §. 23. & 25. *by dem alten S. Peter wieder das Bruch. Das Bruch by Bischoffs Burgetor. In dem Bruche by der Capellen.* §. 193. *in das Bruch by Cronenburg.*

Neubruch, novale.

Bruch, moraliter, confractio, plaga, geriche, vindicta, Notk. Psalm. CV. 23.

BRVOCHMAGET, locus in Alsatia, hodie, Brumat, Chron. Laurish. an. 883.

Brunogad. Id. an. 997.

BRVCHVS, castrum, Jac. de Königsh. Chron. cap. V. §. 132. *Swanowe lag ein halbe meile von Erstheim uf dem Rine, und was das beste Bruchus von gelegenheit, und das böste von roubende das man vinden mochte.* i. Swanovia sita erat dimidio miliaris ab Erstheim super Rheno, & erat optimum castrum ob situm, & pessimum ob rapinas quod inveniri poterit. Videtur dictum pro *Blokhus*, quod vide supra. Ita *Kilch* pro *Kirch* dictum, &c. Vel à *Bruk*, pons, & *Hus*, h. e. Domus munita vallo & ponte, *das mit einem Wassergraben und Uffzugbrücken umbgeben.* Ex quo etiam compositum *Brugbota*, *Brig-gebota*, Saxonicum apud Fletam & in LL. Canuti R. Vid. Glossar. du Fresne, qui tamen alteram vocem *Bota vel Gebota* non assecutus, neque enim refectionem ipsam denotat, sed jussum superioris ad reficiendum, unde & Emendare dicitur neglectum præcepti. Vid. supra *Biten*, *jubere.* Cæterum pro Bruk', veteres Galli molliùs pronunciarunt *Brive*, Briva, *idem du Fresn. Bria.*

BRVEHELE, *bruegele*, *brugel*, *brugil*: sylva, saltus. Liber Salicus MS. Monasterii Ebersheimensis cap. von den tagewanen: *So hat min herre einen dag ze bowende. unde machit min herre fine zwene bruegele vor sunigehttage, so helfent si ime mit irre spise.* i. Habet Dominus meus unum diem cædendi. Et cædit Dominus meus duos suos saltus ante solstitium æstivum, Tunc juvant ipsum subditi cum proprio cibo. Et cap. Judicium Sylvarum: *Sullen die Bannvarten gan an deme Balmetage unde sullent an iewedern brugel ein Ris steken, unde sullent damitte kunden, das sie ze banne sint getan.* i. Debent custodes sylvarum in die Palmarum ire, & cuique saltui virgultum affigere, & eo ipso notificare, quod sint banniti seu prohibiti. Kapitulare Caroli M. de Villis suis cap. XLVI. *Ut lucos nostros, quos vulgus BROGILOS vocat & ad tempus semper emendent, & nullatenus expectent ut necesse sit à novo reædificare. Similiter faciant & de omni ædificio.* De *Broilo ad Attiniacum palatium*, mentio in Kapit. an. 809. *pag.* 466. Ludovicus Pius Kapit. an. 821. c. IV. *Omnibus notum sit, quia nolumus, ut liber homo ad nostros BROLIOS operari cogatur.* In BROILO Compendii palatii Kapitularia an. 883. lata, ubi Sirmondus annotat, à Broilis id genus multis in Gallia locis nomen esse. Aeg. Menagius ex Consuetudinibus Andegavensibus hunc affert Articulum XXXVI. *Et est réputé BREIL DE FOREST un grand bois marmentau ou taillis, auquel telles grosses bestes ont accoustumé se retirer ou frequenter.* Salmasius à Græco peribolus, quod idem significat deducit, & Vossius item *L. III. de Vit. Serm. c. 3. à περιβολαῖον*, quod Luitprandus *Berivolia* appellet. Sed vox *Berivolia* valdè suspecta est, & *Brolia* fortè legend. Atque rectius Menagius esse *antiquam vocem Francicam* & Celticam; & propriè significat Lucum, *Hagen*, *Hayn*, partem Sylvæ septam, *Thiergarten*, unde muri vel sepimenta, itemque alia necessaria extruenda & exstructa observanda præcepit Imperator. Unde *Brogilus vallatus* in veteri Charta apud *Du Fresne Gloss. Brolium.* Hod. *Brül*, ubi olim fuit Brogilus.

BRVG, *pulenta*: Glossæ MS. ASax.

BRVN, braun, fuscus, nigricans.

Receptum in linguam provincialem, *Brunus*, subniger. *Gloss. Du Fresne.*

BRVNGVN, afferebant, hodie brachten dicimus. Otfrid. IV. 18, 70. de gallicinio Petri:

Thaz muat brungun beimort
thiuselben Druhtines uuort.
Mentem revocarunt ad semet
illa Domini verba.

BRVNNEN, fontes. Strangen brunnen, Notk. Ps. LXXIII. 15. Vid. Str.

Brunadara, manationes aquarum, Notk. Ps. LXXVII. 43. Hodie *brunnen aderen* in usu.

BRVNIA, *Bringe*, *Prune*, *bryne*, *brinne*, harnisch, Bruststuck, thorax, Lorica. Otfrid. V. 1, 30. de S. Cruce:

Ist uns thaz girusti,
BRVNIA ala festi.
Joh ist uns helm oub ubar thaz,
Joh uuafanan ala uuassaz.
Est nobis aliquod armamentarium.
Thorax perfirmus.
Atque est nobis galea quoque præterea,
Et gladii præacuti.

Heldenbuch P. I. p. 8.

Eine Brinne wunesan
Die kein Herrin seim leben
Nicht besser mag geban.
Wol achtzig tausent marke
ist dieselb brinne wert.

Ita legitur in editione Feyerabendii Francofurt. ad Mœn. 1590. sed in MS. Argentoratensi longè aliter:

Lass mich geniessen
Odnit durch din Ritterschafft
So gib ih thir zu miete
die allerbeste wat.
Der junger oder alter in aller Weltte hat,
wol abzigdusent marg ist die BRINGE *wert.*
Zv dem Halsberge so gibe ih thir ein swert.

Rhythm. de S. Annone, ℣. 298.

Da vant er inne helm unte brunigen.

Ibi invenit galeas & loricas.

Glossar. vetus Latino-Theotiscum: *Thorax, militare munimentum, lorica, BRVNIA.* Brynia, Musu, Lorica veteribus Gothis, *Loccenius L. III. Antiq. Sueo-Goth. c. 2. Briniolaus*, brinnelos, sine lorica, *Gothrici Histor. Goth. p. 29. 60.* LL. Norweg. Tit. de Regis elect. c. XXV. *Pantsar æda Brynin.* LL. Aethel-Stani R. Anglo-Saxonum an. 925. p. 55. c. XXV. *And theah he begytath the he hæbbe BYRNE. and helm. and ofergyldene sweord.* i. Et si docuerit quod habeat loricam, galeam & auratam ensem. Ex his & aliis satis constat, Bruniam & Helm fuisse diversa diversorum armorum nomina. Præterea fuit & *Helm-Pruuen*, species mixta. Fragm. MS. de Bello Saracen. Caroli M. ℣. 1713.

Ther Kuning von Tuse
ther vorte uz uon siner cluse
Menegen Helmprunen.
tho mohte man scowen, &c.

Et ℣. 2600.

Menegen helmbrunen
blaich unde verhowen.

Idem ℣. 2684.

Zwelef thusent helethe.
Ire brunne waren thrilie.

Ex his porrò patet error eorum, qui Bruniam interpretantur galeam vel capitis munimentum, *Helm*, quod tamen expressè contradistinguitur. Inter quos & *Vossius Lib. II. de vit. serm. c. 3. & 9.* Fr. quidem Pithœus *Glossar. ad Capitular.* ait: *Invenio tamen vetustiori Saxonum lingua BRYNN galeam significare.* Sed bonum factum si locum allegasset. Quicquid sit, intelligendum fuerit de *Helmbrynne*, h. e. de tali munimento thoracis & capitis, quo galea & thorax sive lorica inter sese connexa fuerunt, sicut in veste clericali caputium cum pallio consutum. De Lorica Germanorum veterum *Cluver. L. I. Germ. Antiq. c. 44.* miror tamen, quod Bruniæ ne minimam mentionem fecerit. Æg. Menag. *Etymol. Gall. voc. Brunia.* veram amplexus sententiam. Cæterum quod Vossius erroris arguit Amerpachium *L. II. de vit. serm. c. IX.* quod in capit. Caroli M. tertio an. 803. p. 288. *Ut bauga & brunias non dentur negotiatoribus.* intelligat per *Brunias* domunculas, tabernas, ipse παράδειγμα passus; Amerbachius enim *Baugas* ita interpretatur, & pro *Brunias*, legit *Bruncos*, monstrum vocabuli, quod ex prava lectione LL. Longob. L. III. t. 17. hausit, pro quo *Bruniæ* legendum, quarum multa mentio in Capitularibus, & rectè per nostrum *Pantzer* explicat idem Amerbachius, perperam de Tentorio, *pag. 231.* Porrò ab utroque, brunia & galea differt *Halsperg*, Rhythm. de S. Annon. ℣. 128.

Halspergin unti brunium
dü gart er sich ci sturm.
Die Helmi stalin beirti,
Du stift er beriverti.

Collare & bruniam
paravit sibi ad pugnam.
Galeam chalybeam duram
adornavit præliaturus.

Halsperg enim est Collare militare, munimentum colli ferreum, αὐχενάχθλιον. *Vid. du Fresne Gloss. Collar.* Accipitur tamen etiam pro Collari cum lorica juncto. Idem *in verb. Halsperg. Freher. & Lehm. Chron. Spir. II. 43.* aliique. Vid. Infr. *Hals.* Figuram Halspergæ vide inter Effigies Welphorum, è Monasterio Weingartensi.

BRUOGAN, terrere. Tatian. CCXXVI. r. *Oh sumiu uuib son unseron bruogitan unsih.* Sed & mulieres quædam è nostris terruerunt nos. [Consentit cum hoc *bruogan*, ASax. *Bregan*, sive *Bregean*, terrere. Vid. Benson. in Vocab. Non dubito, quin huc pertineat, quod est in Diction. Gassari *brutu*, id est *brougtu*, saltem sensus congruit. Ap. Tat. c. 230. 3. est etiam *arbruogan.* perterrere. c. 217. 4. *erbruogan*, exterritum esse. Vid. Palthen. Not. ad Tat. p. 396.]

[BRUSTI, pectus, hodie quoque *brust.* Otfrid. V. 11, 19.

In houbite inti in brustin.

In capite & in pectore.

Id. c. III. 17.

Mit thiu sin mino brusti
geseginot in festi.

Per hoc sit meum pectus
Benedictum firmiter.

Ubera quoque notat ap. eund. I. XI. 74, 77.]

BRÜSCHE, fluvii nomen in Alsatia per Argentoratum fluens, ad quem Haselo, & prima sedes S. Arbogasti, qui ex terra bruscia arabilem ibi fecit, *Chron. Königsh. c. IV. §. XII.* Terra enim bruscosa opponitur arabili: Brusca, Bruscia, Dumetum, *Gloss. Du Fresne Br.* H. Gebuiler. in Panegyri Carolina p. 37. *Bruscas Alsam seu Illam imbibendo, naves Alsatica vina gestantes, dorso suo vehendas, proximè urbem excipit.*

BRVT,

Digitized by Google

BRVT, ſponſa, *uuirit* ſponſus, Otfrid. II. 8, 7.

Themo uuirite ioh thero bruti.

Sponſo atque ſponſæ,

c. IX. 15.

Job druta ſine in lante
zi theru bruti ginante.

(Chriſtus) fideles ſuos in terra
in ſponſam nominavit.

Nockerus in Pſalm. V. *Kotesprut*, *Eccleſia.* idem Pſal. IX. 15. *Kotis priute. Briutigemo*, Pſ. XVIII. 6. ſponſus.

Anglo-Saxonicum *Bryd* ſponſa.

Bruttſamenunga, Eccleſia, Notk. Pſ. XLIV. 13.

Prutſamina, Eccleſia, Notk. Pſal. XLVII. 3. *Allelich prutſamenunga*, Catholica Eccleſia, ib. ℣. 12. *Muoter prutſamenunga chint*, matris Eccleſiæ filius. Idem Pſ. LXXVII. 54.

Gothis *Bruthfaths*, ſponſus. Fr. Jun. ad Tatian. 25, 6.

Iisdem *Bruth* nurus, filii uxor Matth. X. 35. Gallis hodiernis Brû, urus.

Prutha uuiuunga, ſponſa mea unica, Notk. Pſ. XXI. 21.

Brutigomo, ſponſus, *Breutigam* hodie, quaſi dicas ſponſæ-homo, Vide infra Coman. Gomo. Vel quaſi Nuptiarum herus, *Pruten* eſt nuptias celebrare, *Pruderlicho*, nuptialis, *Pruteſtole*, thronus nuptialis, Notk. Pſ. CXIX. pr.

Otfr. II, 9. 14.

Thaz Chriſtus ther Brutigomo ſi.

Quod Chriſtus ſponſus ſit.

Idem c. XIII. 18.

Ther brut habet, in uuar min,
ther ſcal ther Brutigomo ſin.

Qui ſponſam habet, per fidem meam,
is debet ſponſus eſſe.

Brydguma, Anglo-Sax. ſponſus, LL. Edmundi pag. 60. *Guma* non curatorem denotat, ut habet Du Fresne *Gloſſ. Bridguma.*

Brutelob, epithalamium, Notk. Pſ. XLIV. fi. i. e. laus ſponſæ.

[*Prutigepa*, ſponſalia. Gloſſ. Monſeenſ. p. 400.]

Brutloufti, nuptiæ. Otfr. II. 8, 6.

Fartun thar thie liuti
eino brutloufti.

Frequentarunt ibi homines
nuptias.

Idem IV. 6, 30.

Oub zalta in thiu ſin guati
bi eino Brutloufti.

Item narravit eas illa Ejus Bonitas
de quibusdam nuptiis.

Compoſitum ex *Brut* & *louben*, *geloben*, *ſpondere. Loccen. 2. Antiq. Sueo-Goth. c. 25.*

Saxonicè *Brutlecht*, nuptiæ, *Chron. Sax. vet. pag. 1208. b.*

Corruptè *Brunlöft*, & *Brunlouf*, Jus Argent. Lib. III. c. 275. *Iſt das ein Brunlouff berett wirt.* c. 278. *die wiedemen die zv der Brunlouf berett und*

globt würdent. In quodam tamen MS. Pergam. legitur *Brutlöft.*

Königshof. Chron. c. I. 112. fi. de Alexandro M. *Nam do Darius dohter Roxiam zu der é. und begingent eine herliche brunluft.* Receſſ. Imp. de an. 1500. art. 22. §. ult. *desgleichen der Hochzeit und Brautläufft halben.* Vid. Strasb. Fallim. O. pag. 18. §. XXVIII. & ibi annotata.

[Tat. XLV. 1. *In thritten tage brutloufti gitano uuarun.* In die tertio nuptiæ factæ ſunt. Ad quæ ſeq. notat Palthen. p. 368. Compoſitum eſt *brutloufti* ex *brut*, ſponſa, & *louft*, ſponſio, quaſi ſponſionem ſponſæ dicas, i. e. ſponſalia; per inferiorem Germaniam hodienum *löft* dicta. Sueci eadem ratione *löfte* ſponſio, *löftermann* ſponſor, & *trolofning* ſponſalia dicunt. Quemadmodum autem *löft*, utrobique eſt à *löven*, ſive *lofuuan* credere, fidem ſpondenti habere, ita Francis quoque *louuan* fides eſt, quæ in ſponſalibus mutuo datur & accipitur. Vocem verò quæ ſponſalia nunc notat, ipſas olim nuptias ſignificaſſe, mirum non eſt, cum antiquiſſimis temporibus inter ſponſalia atque nuptias parum intereſſet, nec fere quicquam naturaliter interſit.]

Brutlauffbrieffe, pacta dotalia. Reform. Francof. de an. 1509. *Das hinfüro ſolche pacta* (ſucceſſoria) *und geding in brautlauffbrieffen ſich wyther nicht dan ad dotem & donationem propter nuptias, das iſt zv beyden zugiften erſtrecken ſollen.*

Brudkaup, nuptiæ, *Gothrici Hiſt. Goth. p. 73.*

Briutechamero, thalamus, Notk. Pſ. XVIII. 6.

PrutGamenunga, Eccleſia, ſponſa Chriſti, Notk. Pſal. XXVIII. 10. leg. Samenunga, ùt ſuprà.

BRÜTEN, Brueden, broeden, fovere. ſpeciatim ova fovere, incubare ovis. *Broedſel*, pullatio, genimen, fœtura: pullus. Kilian. Notk. Pſal. LVI. 2. Idem Pſ. CXLVII. 5.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Prutta.* fovit. p. 337. *pruotanti*, fovens. p. 410.]

Bruthenne, *Brutgans*, matrix gallina, anſer, J. Sax. Prov.

UUiderbrubtich herza, reſiliens cor, Notk. Pſ. C. 7.

BRVTTEN, turbare. *Die ahtunga ne brutta*, quos perſecutio non turbat, Notk. Pſ. XXX. 11. Id. Pſ. LIV. 23. *Bruti*, turbatio, diſperſio. Notk. Pſal. LVIII. 11. *Du in dia bruti*, fac iſtis hanc conturbationem ut &c. Notk. Pſ. CXVIII. 21. *Irbrutten*, conturbare, perturbare. Notk. Pſal. XVII. 15. *irbrutta ſie*, conturbavit eos. alia Verſio vetus MS. Arg. *betrüpta ſie.*

Uuintes bruti, Windsbraut, turbo. Otfr. V. 19, 54.

Thèiſt dag ouh nibulniſſes,
joh uuintes bruti leuues.

Hic eſt dies quoque nebulæ
& venti turbinoſi.

Prutelicho, turbide, terribiliter. Notk. Pſ. XXVIII. 3. *Chriſtus kebiutet prutelicho daz uuir riuua tuen*, Chriſtus præcipit terribiliter, ut pœnitentiam faciamus. Pſal. LXXV. fi.

BRV.

Prutina, terrores, Notk. Pſal. XXXIV. 16. Pſal. LXXVIII. 7.

Hina irbrutteni, perturbatio, exſtaſis, Notk. Pſ. ~~XLI. 10.~~ XCIII. 16

In binairbrutteni muotis, in exceſſu mentis. Pſ. ~~XCIII. 16.~~ XLI. 10.

Reliquum vulgo: *Im binbrütten.*

BRVVVEN, braxare, miſcere. Kilianus: *Browen*, *braſſen*, *menghen*, *miſcere*, *confundere.*

Speciatim, zythum coquere, miſcendo hordeum vel polentam & lupulum cum aqua.

BRYCCAN, inſtratum, lectiſternium, Celticum.

Lex. Cambrobrit. Boxh.

LL. Hoëli R. Walliæ.

Brücke, pons, qui ſuper flumen ſternitur.

BVAH, PVAH, BVACH, Buok, Boohhum, Iſid. c. 2, 2. Boch, Buch, Epiſtola, libellus, liber. Gothis *Bok*, *Boks.* Olaus Wormius à materia denominatos libros cenſet, Cimbris enim *Bog*, fagum ſignificare, *Buche* Germanis hodie: *Libro de Literatura Runica. c.* 1.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Puoch*, literas, pag. 397. *Chan puoch*, aſſecutus eſt literas. p. 381. *puoh*, literæ, p. 367. *puohmeiſtres*, ſcribæ. p. 355. *puochchamar*, archivis. p. 360. *puochchamaro*, ſcrinio. p. 382. archivo. p. 383. *puochamarun*, ſcriniis. p. 375.

Puohpletir, ſcedulis. p. 407.

Ein houpit puohſtapes. Jota. p. 409. *puohſtapa*, characteres. p. 325. *linnolo* vel *puohſtape*, alphabeto. p. 336.

Puohfellon. membranis. p. 346.]

Kero: *Puah*, *literas. c.* 54. *Piſolahanlicho puah. commendatitias literas. c.* 61. *Puache*, *codice. c.* 9. 10. Otfr. I. 19, 45.

In buachon duat man mari,
Er fiar iar thar uuari.
In libris (patrum) traditur
Quod quatuor annos ibi fuerit.

In Aegypto Chriſtus cum Parentibus. Idem cap. 1, 8.

In buachon man gimeinti
thio iro chuanheiti.
In libris (à ſe ſcriptis) dignoſcitur
hic ipſorum auſus.

Poteſt tamen hic locus poſterior etiam de S. S. Bibliis intelligi, in quæ tot Patres auſi fuerint in variis linguis ſcribere commentarios.

Enimverò καθ' ἐξοχὴν Codicem Sacrum denotat vocabulum Buach, ùt Latinum & Græcum Biblia. Idem Otfr. I. 17, 56. de Magis ad Judæos:

So ſcribun uns in lante
Man in uuorolti alte,
Thaz ir uns oub gizellet,
uuio is inno Buah ſinget.
Sic ſcribunt nobis in terra (noſtra)
Viri in mundo veteri. (Daniel)
Quod vos nobis quoque referatis,
quomodo id in Bibliis ſonet.

BV.

Imo buah, in bibliis. fortè etiam legendum: *in iuo buah.* in veſtris libris. Ita Lupus Epiſcopus ad Nomenoium Epiſt. 84. *Jube afferri libros tuos, In eis comminantem Dominum audies. Impio præbes auxilium*, &c. ubi St. Baluz. annotat: *Libros tuos i. e. divinos.* ex Baronio. *Et libri*, addit, *divini ſunt libri Chriſtianorum. quemadmodum libri in quibus leges continentur*, libri noſtri *vocantur à JCtis.*

[Scherzius in Not. ad h. l. ſtatuit correctione Schilteri opus non eſſe, ſenſum enim planum hunc eſſe. *Quomodo illud veſtri Libri cantent.*]

Idem Otfrid. II. 3, 3.

Thaz duent Buah feſti.
Hoc faciunt Biblia firmum.

Cap. 18, 18.

UUizzut ir thie redina,
thio Buah thie ſagent thanana.
Scitis ſermones
Biblia quos dicunt deſuper.

Idem Lib. I. c. I. 216.

Sie ſint GOttes uuorto
flizig filu harto,
Thaz ſie thaz gilernen,
thaz in thia buah zellen.
Sunt illi DEI verbi
ſtudioſi multum valdè,
Ut illa diſcant,
quæ eis Biblia referunt.

Idem Lib. III. c. 7, 107. Et Lib. I. cap. XVI. 42. *in thio buach*, in Lege. Notk. Pſal. XLIX. 5. LX. 8.

Ita etiam Daniel Propheta c. IX. 2. ait: *Ego Daniel intellexi in libris numerum annorum.* Hinc & ſpecialis ſignificatio vocabuli.

Uzfartpuoch, liber Exodi, Notk. Pſ. LXXVII. 48.

Buachara, quo veniunt Scribæ ſeu Legis divinæ periti apud Judæos. Otfrid. I. 17, 65.

Thie Buachara oub tho thare
giſamanotha er ſare.
Scribas quoque ad ſe
congregabat is illico. (Herodes.)

Et Lib. II. 3, 87. de neglectu Scribarum miracula Chriſti poſthabentium.

Thoh thiſu uuuntar ellu
uuarun filu ſtillu.
Ther Buachari iz firliazi,
inti ſcriban ni biazi.
Attamen hæc miracula omnia
fuerunt valdè ſuppreſſa.
Scriba id neglexit,
& ſcribi haud juſſit.

Tatian. cap. 51, 1. & paſſim, *Buochari*, ſcriba. Idem, Scribas populi, quos Herodes congregavit, cum Magi advenirent: *thie gelerten thes folches*, vocat. c. 8, 2.

Buah thanatribes, libellus Repudii, *Tatian.* 29, 1. vid. inf. *Driban.*

Heid-

Digitized by Google

BV.

Heidniſche bücbe, Gentilium libri. Rhyth. de S. Annon. ℣. 303.

Lebentige bücbe, libri vitæ. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1815.

Thaz beware wir mit then lebentigen buochen,
thaz man ſie ſcol ſuochen
Under allen drehtines kinden.
ther ſtndere mah zo in vinden
Beithe helne unde rat,
uber alle ſine miſſetat.
Alle thie ſint mit Rolante helmen.
Thie ſint an then leuendigen buochen geſcrimen.

Hoc confirmamus libris vitæ,
quod debeant quæri
Inter omnes DEI liberis.
Peccator apud eos poteſt invenire
Et opem & conſilium
de omni ſuo peccato.
Omnes illi ſunt cum Rolando mortui.
Hi ſunt in libris vitæ deſcripti.

Notk. Pſal. LXVIII. 29. *abe dero lebenton brieſpuoche werden ſie geſchaben.* de libro viventium deleantur.

Lippuoch, Idem. Pſal. CV. 23.

Swarze buche, libri magici, necromantici. Königshov. Chron. *cap.* 3. *append.* §. 13. *pag.* 222. de Antipapis Gregorio & Benedicto: *Ouch bettent ſy by inen meyſtere die die ſwarze buche, das iſt zouberkunſt, und die tyfel beſwerent kundent, das er inen ſagen, wie es inen gon ſolte.*

Umbuokig, idiota, quaſi expers literarum. Gloſſ. vett. Fr. Junii.

Bocladen, liber Latinus, ſermo Latinus, Anglo-Sax. *Fr. Jun. Gloſſar. Goth.*

BOCLAND, LL. Anglo-Sax. p. 31. terra ex ſcripto poſſeſſa. h. e. terra libellaria, per Libellum poſſeſſa. Gloſſarium ibi interpretatur: *Terra teſtamentalis.* ubi teſtamentum pro inſtrumento, pro more veterum accipitur. Terra emphyteutica, ubi regulariter libellus ſeu ſcriptura requiritur.

Buokeſtaf, literatura vel potius ipſa littera, Gloſſæ Lipſii. Fragm. de Bell. Hiſpan. ℣. 1851. De galea Rolandi:

Mit guldinen bohſtauen
uuas an there liſten ergrauen.
Aureis literis
erat in margine inſcriptum, &c.

Buochſcrift, *Ebaſcrift*, Moyſi, litera legis Moſaicæ, opponitur *Geiſtſcrift*, Spiritus, Notk. Pſal. LXX. 15.

Buch-ing, librorum amator.

Inde Franco-Gallicum, *Bouquiner.* Vid. Menagii *Etymolog. Francic. voc. Bouquin.* Et infra Voc. *Ing.*

BVARE. Otfr. III. 7, 110. ſed legend. *Bare.* de quo ſuprà. [Imo legendum *bi jare.* ut è MSCtis notat Scherz. ad h. l.]

BVAZ, *Puaz*, *Buſs.* Kero: *Puazza*, *emendatio.* c. 2. *Puazzan*, *emendare.* c. 4. i. pœnam luere. *Kepuazteer*, emendatus. c. 2. vid. inf. P.

BV.

Confeſſionis pœnitentialis formula vetus: *Inti gerro buozzin framort.* & cupio emendare in poſterum. Otfrid. V. 15, 46.

Er thritunſtunt nan gruazta,
uuant er in imo buazta,
Thaz er erin, in uuari min,
ſo thiko lougnita ſin.

Chriſtus tertiâ vice Petrum compellabat,
nam ipſe in eo emendabat,
Quod antea, per fidem meam,
toties abnegarat Ipſum.

Idem V. 20, 145.

Ir gebuaztut mir in uuar
thurſt inti hungar.

Vos emendaſtis (ſedaſtis) mihi revera ſitim atque famem.

[Hoc ſenſu hodienum apud nos dicitur *ſeine luſt büſſen.*]

c. XXV. 90.

Buazent ſino guati
thio mino miſſodati.

Emendant Ejus bonitates
hæc mea peccata.

Idem III. 2, 20.

Mit uuorton uuolt er ſuazen
thia gilouba in imo buazen.

Verbis volebat dulcibus
fidem in eo emendare.

i. e. confirmare, ſupplere. quo ſenſu hodieque dicimus *die lücken büſſen.* Notk. Pſal. XXXVII. 5. LXVIII. 4. CVI. 38.

[Tat. 197, 3. Verba Pilati de Chriſto refert. *Inan gibuoztan forlazzu.* Emendatum (ſ. caſtigatum) dimittam. Fragm. de bello Caroli M. ℣. 3434. *Gebozte dehain ſmit.* Repararet faber ullus. Conf. inf. *Gipuozan.*]

Buozze, expiatio, Notk. Pſ. LXVIII. 12.

Buſſe & *Wette* in Jure Alemannico & Saxonico contradiſtinguuntur, ut *Buſſe* ſit pœna parti læſæ & privato debita, reſtitutio damni. *Wette* verò mulcta judici debita, quæ & Emenda, *Beſſerung*, ad emendandum delinquentem. Jus Sax. Prov. III. 53. §. 2. *Iglicher richter hat gewette in ſeinem gerichte und keine buſſe. Dann der richter mag beide kleger und richter nicht geſein. Man gibt auch niemand buſs dann dem kleger.* Sed ut vox *Buſſe* generalius etiam acceptum connotat & mulctam judicis, ita & vox Emenda de pœna privata & reſtitutione ejus quod intereſt, accipitur, unde Interpres Saxonicus textum allegatum reddit ita: *Judex in ſuo judicio mulctam habet, & non emendam, eò quod judex agere non poteſt & judicare: nemini verò emendatur, niſi actori.* Contra Jus Alem. Proprinc. c. CXLVII. illa ita effert: *Ein ieglich richter ſol haben Puſs in ſeinem gericht, als im dann geſetzt iſt noch guter gewonhait. Es mag kain richter cläger und Richter geſein, an der einen ſache.*

[*Büſſen.* i. e. beſſeren. Heldenb. L. II. p. 171. a. *Büſſet man dem helden ſeine noht.* Item *bezahlen.* p. 187. a. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

BUE.

Buſs, ſymptoma. Keiſerſperg. Broſaml. fol. 38. *Nim das exempel in eim fuſs, du hetteſt ein fus, der wer foller löcher von blattern und ful, und ſchlug ein buſs darzu, oder S. Antonius feuer.*

Verbüſtikeit, pœna perditionis ſeu amiſſionis cauſæ. Aur. Bull. Caroli IV. cap. VIII. fi. *Sullen wiſſen das ſie zu ſtund fallen in unſer verbuſtickeit irer ſache.* Latinus textus: *Et appellantes ipſi pœnam perditionis cauſarum ipſo facto ſe noverint incurriſſe.*

Eidbuſti, juramentum purgatorium, Tatian. Vid. E.

BUBE, vid. Baba.

BUCH, venter, *bauch* hodie. Notk. Pſalm. XXXII, 7. *In ubelero meniſcon buche:* in malorum hominum ventre.

Buch, venter animalium ruminantium: non ruminantium, *magen*. Geſner. de Hiſt. Quadrup. p. 874.

Buchelingen, uf den bauch. Rotulus Curiæ Domin. Haſelach. *Buchelingen uf ein pferd legen und zu Gerichte furen.* Vid. infr. *Dinghof.*

Buchſuelli, contumacia, Notk. Pſal. LXXIII. 10. ſuperbia, tumor animi, moralis ſignificatus à phyſico translatus. Kilianus: *Swelbuyck. tympanites, adſcites: genus hydropis quo venter vehementer intenditur.*

Buch, teſtudo citharæ vel Pſalterii, quam lignum concavum vocat Auguſtinus. Notk. Pſ. XLII, 4. & XXXII, 2. ibi Not. LXX, 22.

BUCH, fagus, buche.

Boc, Tribocci. Cattimelibocum.

Buchſpick, rapunculus Sylvaticus, quòd in nemoribus fagorum ferè naſcatur, *Geſn. de Quadrup. pag.* 876.

BUCHEN, lavare, waſchen, bauchen, Bauchweſche.

Jo. Keiſerſper. Brösl. fol. 56. b. *In der reichen lüt hüſer bucht da man allen monat einiſt, und ſpart die ſmutzigen tücher zamen. Alſo dein ſchmuzige conſcienz weſch durch rüw und beicht, und wirt ſie wider ſchmutzig, ſo buch ſie aber.*

BUCHEL, *Buchelen*, Buccula, umbo, media pars ſcuti. Boucle, Gallis.

Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3113.

Then ſcilt sloh er ze ſtuchen,
er zarte ime thie buchelen,
mit michelem giwalte.
Then helm er ime ſcalte.

Scutum percuſſit in fruſta,
dilaceravit umbonem
magnâ vi.
Galeam ei diſſecuit.

Errare eos, qui Bucculam Caſſidis partem interpretantur, inter quos & *J. Gothofr. in l. 1. C. Th. de Fabricenſ.* tradit Du Freſne in Gloſſar. Sed Menagius *in Etymol. Gallico, Boucle.* utramque ſignificationem rectius admittit: Buculam ſcuti, eſſe anſam ſcuti, anſile ferreum, quo ſcutum intus tenetur. De bucula caſſidis laudat Gaſſendum in Vita Peireſcii. Eoque rectè refert Gothofredus noſtrum *Buckelhaube*, caſſis genas

BUC.

contegens, vide ſupra in Bac, gena. Porrò *Büchel* eſſe umbonem ſcuti, liquidius ex ejusdem Fragmenti ℣. 2748. patet:

Targis ther wigant
Slub in uf thes ſcildes rant,
Er zarte in unze an thie buchelen.
Thaz ſwert brach ime ze ſtuchen.

Targis heros
percuſſit Anſegiſi ſcuti marginem,
Diſſecuit usque ad umbonem.
(Tunc) gladius fractus in fruſta.

Buckelle, ſcutum, Chron. Königshov. Obſ. XV. p. 787.

Buchelere, ſcutum, bouclier Gallis. Gloſſæ veteres: *Bukelere, Pelta, parma.* Cimbris *Buklare.* Belgis *Bokeler.* Alemannis *Buckeller*, Obſ. XV. teſt. 39. ad Chron. Königshov. Vetus translatio Pſalm. V. fi. *Mit dem buggeler dines gutten willens.* Scuto bonæ voluntatis tuæ.

Buchalare, armati clypeis, buccalarii, ſcutiferi milites, parmularii.

Idem Fragment. de Carolo M. ℣. 1687.

Ther Kuning von Marſilien
ther uorte uz ſiner inſulen
niugen thuſent buchalare.
ithoh in miſſe ſcahe.

Rex de Marſiliis
eduxit ex inſula ſua.
novies mille clypeatos milites.
Et tamen ei malè ſucceſſit.

[Eodem modo Striker Exp. Car. Hiſp. c. 4. S. 1. p. 35. loquitur:

Der von Maſſale chom mit her,
Das iſt ein inſel in dem mer,
Der brachte helde mere
Neun tauſent buckelere.

Ad quæ notat Scherz. Keyſerſperg im Chriſtl. Bilger. f. 92. b. *Nement den buckler des glaubens.* Twinger in Vocab. Germ. Lat. *Buckele*, ſcutum ſeu pelta. *Buckeler holyſen*, umbo. Idem in Vocab. Lat. Germ. Anchile (leg. *ancile*) *Schilt oder Buckler.* Hæc ille. Mihi hinc videtur ortum nomen *Beckelhaub* caſſis. quæ capitis quaſi ſcutū eſt.]

BUDE, *Bode, Bothe, Botha*, taberna mercatoria. Conf. ſupra *Boden.*

Lex Burgorum Scoticorum c. 40. *Mercator qui habet ſtallum coopertum in die fori, vel BOTHAM in die fori, dabit obolum pro conſuetudine & cuſtuma ſua.* Conf. *du Freſne Gloſſar. voc. Botha.* Nec tamen confundenda hæc vox Celtica cum Italica *Potheca*, & Gallica *Boutique* à Latino *Apotheca*, etſi diſſentit Salamaſius in Solinum. Vid. & Menag. *Etymol. Gallic. Boutiq.* V. Amerbach. *in Epit. Conſtit. Caroli M. pag.* 288. interpretatur per hoc vocabulum Bauga. *cap. V. Lib.* 4. quod deſumtum ex Capitulari III. an. 803. c. VII. *Ut bauga & bruniæ non dentur negotiatoribus.* Id quod Lib. VI. c. 223. repetitum exponitur: *Ut armillæ & bruniæ non dentur negotiatoribus.* Amerbachius verò neſcio ex quo corrupto codice Bavarico legit: *Ut bauga & brunnias*

Digitized by Google

mias condantur negotiatoribus. & addit: *opinor Bauga noſtrum eſſe nomen BAU i. e. ædificium, ac ſignificari hoc loco domunculas, quibus mercatores utuntur in Emporiis, tanquam tentoriis, quæ adhuc non diſſimili admodum voce in Miſnia & vicinis locis PUDA appellantur.* Sed infelix interpretatio: correctiores enim Codices pro *Condantur* habent *non dentur.* Et bauga per ipſa capitularia explicatur *per armillas.* Vide ſupra *Boge.* Cur porrò Baugæ & bruniæ non ſint dandæ negotiatoribus, attingit Voſſius *L. 2. de vit. Serm. c. 3.* quia militaria præmia eſſe deberent, ùt ex Livio quoque & Feſto probat. Porrò ratio dubitandi eſt, quod hîc intelligantur non ſimpliciter negotiatores, ſic enim quæſtio Domitiana foret: Sed negotiatores & mercatores militares, ſeu venalitiarii caſtrenſes, *Marcketenter.*

BUDE, ſtorea, ſtramentum. Du Freſn. Gloſſar.

Strobudie, vocabulum hodie uſitatum in tabernis & hoſpitiis publ.

BUDING, budingum, placitum, corruptum ex *Geboten Ding*, boding, buding. Chartam Henrici III. Imperatoris profert du Freſne. Gloſſar. B. Vid. infra *Ding.* Weichbild. art. 44. *Der böchſt richter, der da gerichte ſizet von Meideburg, der ſist drey botding in dem jar.* ita legitur in MS. meo: ex quo corrupta lectio *Voigtding* emendanda, nec enim de judicio advocati, ſed Burggravii ibi agitur: ſicut & in Latino habetur Art. 45. *Judex ſupremus Magdeburgi tria judicia Burggrabialia in uno exercet.*

BUEL, vid. *Buol.*

BUEN, PUAN, habitare, incolere. Kero: *Puan, puanne, habitare.* Prol. *Puant, habitant, degunt.* c. 55. *Puentin, habitatoris.* Prol. *Za puanne, ad habitandum.* c. 61. *Puit in ſelidun*, habitabit in tabernaculo. Prol.

Otfrid. Lib. I. c. XI. 8.

So unito ſoſo in uuorolti
man uuari bueuti.

Tam latè quàm in mundo
homo eſſet habitans. i. e.

ἐν τῇ οἰκουμένῃ, in univerſo orbe habitabili. Cant. Cant. c. 3, 11. *Ir tha* (da) *bouuuet* (buiuuet) *in Syon*, quæ habitatis in Sion. Idem VIII. 13. p. 165. n. 69. *Stadlicho bouuunde*, (ſtatlicho buentiv) aſſiduè habitans. [Id. l. c. *Du da buiuveſt in den garten.* Quæ habitas in hortis. Otfrid. I. 1, 129. de Francis: *Sie buent mit gizungon*, habitant cum apparatu, ſplendide.

Idem II. 1, 52. de cœlo & paradiſo:

Engilon, io manne,
thiu zuei zi buenne.

Angelos & homines, (creavit)
illa duo ad colendum.

[Rectius *ad inhabitandum*, ut bene Scherz. in Not.]

Idem I. 3, 14. de Adamo:

Buenter in uuorolti
uuas er liut beranti.

Habitator orbis
erat populos propagans.

Idem II. 19, 40.

Si Druhtin iu zi bilide,
ther buit uſan heimile.

Sit Dominus vobis in exemplum,
qui habitat in cœlis.

Idem II. 11, 92.

Ouh uuisduames (thanne,)
thaz buit al tharinne.

Atque ſapientiâ plenum,
Id omne habitat in ipſo. Chriſto.

Idem I. 2, 47. II. 2, 64. cap. 23, 19. III. 26, 113. IV. 15, 24. V. 8, 56. atque obſervandum ſæpe amanuenſes & editores confundunt verbum hoc *buit* cum verbo *biut*, exſpectat, ùt malè legitur apud Otfrid. II. 2, 64. IV. 5, 62. Vide ſupra *Biten.*

Buara dero uuerlte, qui habitant orbem, Notk. Pſalm. XLVIII, 2.

Gebiureda, regiones, Notk. Pſalm. XLIX, 8. cohabitatores alicujus terræ tractúsve. Idem Pſalm. CVI, 2. *Provincia ſc. ſicut Alemannia, iſt diu Lantſcaft: Regio (ſicut Tiuregonne) iſt diu gebiurda. manige regiones magen ſin in einero provincia.*

Gothis, *Bauan*, habitare. *Bauain*, domicilium. Gloſſar. Goth. Danis hodieque *Boë*, habitare: Funbo, funbones: Falſterbo, falſterbones. Huc referunt *Iſteuones, Ingevones*, de quibus infra in voc. *German. Chaibones, Chaivones, Friſiapones, Menapon, Menapones, Menapii*, qui habitant *die Menen*, i. paſcua quæ hodieque vocantur inter utrumque Rheni oſtium. *Iſ. Pontan. L. 1. Orig. Franc. c. V. p. 46.*

Bulib, wonhaftig, domiciliatus. Chron. Königshov. pag. 867. *So worent ouh etteliche albie bulib und bebelib geſeſſen.*

[*Puhaſta*, inhabitantem. Gloſſ. Monſeenſ. p. 359.]

BUR, *Gebur*, caſa, tugurium, cubiculum, domuncula. *Vogelbur.* Vid. Burica. Fr. Jun. ad Willeram. pag. 180. Sueonibus, *Bur* etiam burg, *bobbur*, hohenburg, *Loccen. Lex. Jur. Sueo-Goth. p. 35.*

Bothbuer, nomen Monaſterii, Cæſar. Heiſt. 10, 55.

Gebur, vicinus, μέτοικος, Notk. Pſalm. XLIII, 14. & LXXVIII, 4. LXXIX, 7.

[*Gipura*, contribules. Gloſſ. Monſeenſ. p. 362. *gipurn*, contribulibus. p. 326.

Gipuro, municeps. p. 366.]

Buen, colere, ædificare.

Fragment. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 4080. de Gebwino:

Egeslih waren ſine gebare.
Er tete ſam ther gote rutare,
ther gerne wole BUWET,
unde al thaz nither gebowet,
thaz ime then ſcathe beren mab.
So wirt ther aker BUHAFT.

Ter-

Digitized by Google

Terribiles erant ejus geſtus.
Agebat ſicut bonus ruptarius. (Colonus.)
qui libenter bene colit,
Et omnia proſcindit
quæ ei damnum parere poſſunt.
Sic fit ager cultus.

Puinnis, coloni. Notker. in Pſal. LXIII. *Chouſanis, mercatores; Puinnis, coloni: Chnehtweſinnis, milites.*

Inde *Bugia* linguæ provincialis, ædicula, *Gebeue.* Du Fresne Gloſſ. V. & ſupra Bude.

Bulüte, coloni, Chron. Königsh. c. 1,62. de captivitate Babylonica: *Und lies etwie manigen ackerman und Bulüte in dem lande umb Jheruſalem, die das lant ſoltent buwen.* i. reliquit aliquot ruricolas & colonos in terra, circa Hieroſolyma, qui terram deberent colere.

Buren, bauern, ruſtici. Supra *Baur.* & Buringi & Burs in Gloſſ. Du Fresne, qui tamen Burs & Buringos non ritè diſtinguit, quum Burs latius pateat, Vide infra *Burſe.*

Sueonibus veteribus *Bur* civis, *Burabreff*, literæ juris civitatis, *Loccen. Lex.*

Huc refero hactenus vocem Francicam veterem vel & Gallicam, BOVA, nomen proprium filiæ Sigeberti Regis Franciæ, quod in Vita ejus exponitur, *quaſi multorum adjutrix.* Vid. du Fresn. *Gloſſar. Bova.* h. e. quæ cultu proximi celebris.

BVFF, buffen, pulſare, hodieque uſitatum. *Buffa*, alapa, *Vid. Du Fresn. Gloſſar.* & Menag. *v. Bouffer.* & *buffe.*

[BUGEBERG, i. e. excelſus. Heldenb. P. I. p. 64. a. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

BUGO, unas bugo, L. Sal. tit. 44. §. 8. lectio ſuſpecta eſt.

BUHT, *bucht*, buctus, le bout de l'ayle. Vid. Gloſſ. du Fresn. B.

BVL, procus.

Geiler. NSchiff. f. 43. Bulnarren, proci luxurioſi. *So iſt das der eigen nam de Buler, das man ſie narren heiſt, wan alle menſchen heiſſen die Buler narren, ſie ſeyn was geſchlechts, was ſtands, was alters ſie wollen.* &c.

Vid. inf. *Poll.*

[*Bule* olim in optimo ſignificatu fuit uſurpatum, atque *propinquum* vel *affinem* notavit. Ita in Docum. rediviv. Monaſt. Wirtenb. A. 1312. Engelhardus de Winsberg vel Weinsberg Marchionem Badenſem Fridericum vocat, *Nobilem Dominum ſeinen lieben Bulen*, h. e. Propinquum aut affinem. Spangenberg in Chronic. Querf. Lib. IV. c. 19. p. 363. hæc refert. An. 1358. Dominus Gebhardus quia dubitavit num unicus ſuus filius *Brun* adhuc vivat, Comiti Alberto Mansfeldenſi jun. (quem *ſeinen Bulen* vocat) ſuam quam in domo Querfurtenſi habuit partem, ſi absque maſcula prole diſcederet, legavit. Hamelman. in Chron. Oldenb. pag. 178. de Archi-Epiſcopo Nicolao ſcribit. *Sofern ihm ſein Vetter Böle und Schwager, Graf Dieterich, aus den beſchwerden zu helffen gemeinet.* Hinc quoque nomen *Boleswinda* ap. Schottel. de Ling. Germ. p. 219. Imo vocabulum *Baal* non maritum, ſed amaſium ſignificare, nec dubium eſſe, quin factum ſit inde Germ. vocabulum *Bul* & *Bulen*, Lutherus ſtatuit. T. IV. Lat. Jen. qui etiam hoc vocabulum *Bule* & *Bulen* de honeſta converſatione & deſponſatione fuiſſe uſurpatum notat. T. 8. Jen. G. f. 59. a. Nunc autem fere de laſcivis amoribus ſolet uſurpari, quemadmodum etiam antiquo vocabulo *mimon* accidit. Derivatur autem vox *Bule* à Gothico *Bela*, amoribus irretire, juxta Verel. Ind. pag. 92. Hæc Stadenius Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 149.

In Documentis Weinſpergenſibus MSC. anni 1316. reperiuntur quoque ſequentia. *Herr Engelhart von Winſperg — — hat gebetten ſinen Gnanen Herrn Cunraten von Winſperch den alten, und Cunraten ſinen Sun, ſinen Bulen. — — Deſſelben hat er auch gebetten ſeinen Bulen, Cunraten von Winſperch, Chorherrn zu Wirzburch.* &c.]

BVLGE, ſaccus ſcorteus.

Jus Argent. vetuſtum c. 50. *Under den kurdeweren ſint echtewi, ſweune der Biſchof zu des Keiſers hof vert, oder herverte, ſo gent ſi ime vuter der kerzeſtalle, der bekkine und der nepfe. Das ander alleſament ſweles geſchirres er bedarf zu dem Seſſe der burge, es ſi an BULGEN an laden, an anderm geſchirre, das ſulnt ſie machen von ſwarzeme ledre von des Biſchofs koſte.* Latinus textus: *Inter Sutores octo ſunt, qui Epiſcopo eunti ad curiam vel expeditionem Imperatoris, dabunt thecas candelabrorum, bagcinorum, & cyphorum: reliqua omnia quæ neceſſaria fuerint ad prædicta vel ad obſidiones caſtrorum, ſive in BULGIS ſive in briariis ſive in quacunque conveniente prædictis negotiis ſupellectile, de nigro corio faciendo, de ſumtibus & expenſis Epiſcopi facient.* Feſtus: *Bulgas Galli ſacculos ſcorteos vocant.*

Belgi, Tatian. 56, 8. 9. *Alti belgi*, utres veteres, *niuua belgi*, novi utres. Vid. du Freſne Gloſſar. B. & Menagium in Bougette.

Gothis *Balgeis*, utres, Math. IX. 17. *Matibalg*, pera, Luc. IX. 3. Gloſſar. Goth.

Anglis-Saxonibus *Bælige, bælge*, utres.

Bolla, cyathus: Gloſſæ MS. ASax. nobis bulle.

Uderbalge, Notk. Pſal. XXXII, 7. *ſo in uderbalge*, ſicut in utre. & mox: *die er utrem uderbalch heizet.* v. ſq. *uderbalgh.* Pſalm. LXXVII, 13.

BVLLE, Boll, taurus, Farr, *Geſner. Hiſt. Quadrup. pag.* 101. L. Salic. t. 3. §. 9. *Tresbellio*, taurus qui de tribus villis vaccas communes tenet. Conf. du Freſn. *Gloſſ. voc. Trespellius.* In Malbergo Francorum dictus: *Camin theuto*, gemein taut, communis taurus.

Bullen, Suevis cœpæ.

Jo. Keiſersperg. Broſaml. fol. 53. b. *Cepa heiſt ein zübel und Bulla heiſt auch ein zübel, ſpricht Maphæus Phegius magnus Poëta & Phyſicus. Davon kummet unſer Tütſch ZUBLEN, von Cepa, zu: und Bulla, unde ſprechen zebulen. in Suaben ſpricht man*

BVL-

BVL.

BVLLEN. [Hodie tamen hæc vox in Suevia non amplius in uſu eſt.]

BVLLE, bulla, Diploma, conſtitutio.

Guldene Bulle K. Karls des Vierten, aurea bulla Caroli IV. *Vid. du Freſne Gloſſar. B.*

Jus Prov. Alem. c. 74. *Des Pabſts inſigel haiſſet Bulla, wer die mit recht geit und ſie mit recht empfähet, ſo ſeint ſie gut und gerecht.*

BVND, tegmen contextum capitis.

Türckiſcher bunt.

Inde Provinciale: *Bonnet.* de quo confer Menag. *Etymolog.*

Bundſchuch, ſeditio. Plutarchi Verſio Germ. lib. Vom leben Bürgerl. Policey: *Uffrubr und Bundtſchuch wie man ſagt.* vid. *Scuab.*

Bundwerck, haſtiludii ſpecies, Wehner. Th. Pr.

Das Rennen in den alten Pund genannt. Inſcriptio picturæ veteris in bibliotheca Principis Onolsbacenſis, referente Limnæo. *J. P.* 6. 5, 125. *T.* 1. *add.*

Das Feldrennen in den ſteblin Pund, und ſteblin Liger. In libello ejusd. bibliothecæ.

BVNNEN, irbunnen, Notk. Pſal. CXXXIX, 10. gönnen, wundſchen.

BVNSIG, pro nobis, bi unſig. Otfrid. I. 18, 12. XX, 67.

BÜNEN, imbuere. Geiler. Narr. Schif. fol. 31. b. *Wamitt man ein fleſch bünet, da ſchmekt ſie allerwegen darnach.*

BVOL, collis, bühel, Notk. Pſal. LXXVII, 58. *Buel, Puol*, acervus, Notk. Pſalm. LIX, 9.

BVOZZIN, vid. ſupra *Buas.*

BVR, vide in *Buen.*

BVRDE, onus.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Purdi*, pondus. pag. 351. faſcis. pag. 334. *purdinon*, faſcibus. pag. 405.]

Giburdinot kindes, gerens uterum, weibliche bürde. Otfrid. I. 5, 121.

Burdelin kienaſtes ſol der Vorſter bringen in den hof, und XII nuwe ſchüſſeln unde XII nuwe erber ſchenkbechere: Lib. Salic. Monaſterii Ebersheim. Cap. de Curia Domin. in Sigolzheim. h. e. faſciculum ligni pini, Kunholz, ad ſuffitum faciendum.

BÜREN, Burire, activam & paſſivam habet ſignificationem. Activè notat initium, idemque quod *incipere* eſt. Olaus Wormius *Lib. 3. Faſtor. Danic. c. VI.* inter vocabula Runica & vetera Danica refert: *Byria, beginn, incipe.* Rhythmus de Ludovico Rege Francorum *p.* 82.

Tho ninvas iz buro langa,
fand er thia Northmannon.

Tunc non durabat diu, (vix cœperat iter)
offendit Nortmannos.

Hodie dicimus: *Es wærte nicht lange, ſo träff er uf die Nortmanne.*

Sich büren, fieri, naſci, oriri, ſeſe tollere, ſich regen, ſich erregen, erheben. Cant. Cant.

BVR.

IV, ult. *Bure dich Nortwind*, orire aquilo. Willeram. in Cant. Cant. II, 15. p. 37. n. 17. *Duot* (tuot) *wara, war ſich thie* (uva ſih die) *hæreſes allererift* (alleres) *büren* (buren): obſervate, unde hæreſes primum oriantur. & ibi P. Merula notat, vetus ipſis eſſe verbum, *beuren* aut *boren*, levare, tollere, elevare. Hinc reliquum *Embor, empören, Borkirch, Aufbören geld*, i. geld ufnemen, mutuum ſumere, vide inf. [Id. Willeram. IV. 2. *Alſo der huſſo* (leg. huffo) *ſich buret an einemo ſteine.* Ita acervus ſe elevat in lapide.

Huc refer quæ in Gloſſ. Monſeenſ. extant ſequentia. *Puridih*, vade. p. 321. 324. 327. (lege *puri dih.*) *purita ſih*, profectus eſt. p. 366. *puritun*, moverunt. p. 361. *ſih puritun*, moverunt. p. 364. *puritumes*, ſuſtuliſſemus. p. 367. *purienter*, aſſumens. p. 347. *purigenta*, moventes. p. 323.]

Marculphus vel alius in Formulis Bignonianis c. VIII. *Quod leudem contra legem ibi buriſſet.* h. e. leudem ſive leodem, i. werigeldum hominis à ſe occiſi contra legem ſuſtulit, quod ſolvendum agnato. Unde mox judicatum refertur, quod *ipſam leudem legibus exinde tranſolvere deberet. quod ita & fecit.* Et ſimul epiſtolam ſecuritatis accepit, quod nec de homicidio nec de ipſa leude reclamatio fieri debeat. Speelmannus per *Leodem* vaſallum intelligit, & *burire* interpretatur ſepelire. Sed alibi oſtendi, Leodem non vaſallum, ſed werigeldum ſemper denotare. *Vid. Comm. ad J. Feud. Alem. Rubr. §. VI.* & ſepeliendi factum hîc planè ἀπαξδιόνυσον. Wendelinus in Gloſſario Salico per *Leodem* intelligit Bona omnia: ſed rectiùs Gloſſarium vetus, quod ipſe ſemel atque iterum laudat: *Leudum, Compoſitio, Widrigelt.* Caſus itaque is fuit; Titius homicidium & deprædationem commiſit, Wergeldum ſolutum recepit & abſtulit: atque ad hoc tranſolvendum ſeu reſtituendum ibi condemnatus fuit.

BVRINNE, ſeditio, burunge, vox reliqua in compoſito: Entbürung, empörung. Henricus Imp. in charta de anno 1107. *In ſeditionibus quas vulgò Stuer & Burinne dicimus, judicandis.* Vid. du Freſn. Gloſſ. B.

Burlich, excelſus, hoch, erhoben. Notk. in Pſ. XCI. *p.* 13. *Scono boum iſt palma, boh boum iſt cedrus; ſcone unde BURLICH werdent tanne Juſti genennt.* Et alibi: *Joh noh ſal ih ju zeigon den bobo irburetin weec.* i. Pulchra arbor eſt palma, excelſa arbor eſt cedrus. Pulchri atque excelſi exinde Juſti vocantur.

Ih purlichon thih, exaltabo te, Notk. Pſalm. XXIX, 2.

Burlichi, eminentia, Notk. Pſalm. LXII, 3.

Purligota, exaltavi, Notk. Pſalm. LXIII, 17.

Purlichoſten Hohfater, excellentiſſimum Patriarcham, Notk. Pſal. LXXI, 16. Pſal. CIII, 6.

Neigten ſih purliche, Notk. Habac. Cant. *p.* 6.

Gebüren, oriri, accidere, contingere, ut ſimplex. Kero: *Kepurit*, contingit. c. 65. *Kipurit*, contigerit. c. 11. Willeram. ad Cant. 1. 6.

pag. 9. n. 5. *Wanan ſich thas leyth geburede: (vanne ſih daz leit burete*, ita noſtra edit. habet; unde hic dolor provenerit. ita Scherz. vertit.) unde hæc acerbitas provenerit. Vid. infra *Gibur*.

Aur. Bulla c. 2. fi. *Ob im nicht gebürte geinwertig zu ſein*: ſi eum abeſſe contingeret.

Rupertus Imp. in Diplomate Wormatienſi civitati dato an. 1404. *N.N. furbracht haben, wie das ſich dicke gebure, das* &c. Et in fine: *als dicke ſich das geboren wirdet*. i. quotiescunque id contigerit.

Albertus II. Imp. de IV. Circulis Imperii an. 1437. *und zu ziten das ſich gebüren wurde uns an den enden darumb zu ſuchen die wit oder zu verre ſin &c.* i. e. Et quandoque contingere poterit ut nos quærendi eſſemus in locis nimis diſſitis. Formula Confeſſionis: *Odo mir iz thuruh min kindisgi giburti*. i. vel quod mihi per meam infantiam contigit.

Gewürnen idem. Chron. Königshov. p. 870. *Ob beede partien recht zuſammene zu ſprechen gewurunent in kunftigen ziten.*

Angebüren, aſſignari. Chron. Königshov. c. V. §. 81. *das im alle tage vier phennige angebürten.*

Irbureta ſih, erhub ſich, ſurrexit, Otfrid. I. 11, 50. Notk. Pſal. LXVII, 31. Pſal. LXXI, 16.

[*Ih ſah ubelen man erhobten unde erbureten alſo cederbouma ufen Lybano.* Vidi impium ſuperexaltatum & elevatum ſicut cedros Libani. Notk. Pſalm. XXXVI, 35.

Miſſeburi, caſus tragicus. Notker. in Symbol. S. Athanaſ. ℣. 4. *daz man fictis vocibus ketäte repræſentationem Priami alde Hectoris alde Eccubæ, alde Andromachæ, alde eteliches fone des Miſſeburi diu fabela ſageta.* V. Miſ.

Ufburrenti, attollens, Gloſſæ vet.

Ufbören, accipere, *geld ufbören*, geld aufnehmen, mutuum ſumere, Reſponſ. Helmſtad. collectore Seb. Almers. c. XI.

Urbar, quoque huc refert Vögelin. ad Cant. Cant. 4, ult. quod eſſet Hebe, der zehende. Vid. V.

Burdref, Tatian. 166, 1. pera.

[Compoſitum videtur ex *burd.* (hodie *bürd*, onus, ſive faſcis quo colligata onera portentur, quod eſt in Gloſſ. Lipſ. conf. ad eas Somner. in Not. & Benſon. Vocab. AS. v. *byrthen*) & voce deperdita cui in dialecto AS. reſpondeat *reaf* veſtis. Quaſi peram dicas faſciculum veſtium, pari ratione qua Germani hodienum follem ſarcinarium *einen watſack*. i. e. *gewatſack*, vocant. Niſi dicere malis pro mera terminatione habendam voculam *ref*, id quod mihi quidem probabile facit exemplum *tragref*, ærumna. quod vid. in Spieſer. Lex. univerſ. Hæc Palthen. ad Tat. p. 387. At ignotum fuit viro doctiſſimo in Suevia hodienum vocem *ref* in uſu eſſe, atque ligneam machinam, quæ dorſo appenditur, cuique onera portanda à bajulis imponuntur, *ref*, vel *tragref* appellari, olim haud dubie *burdref* vocatæ. Egregie deſcribuntur illæ in Stephani Theſ. Ling. Lat. è Feſto Grammatico. *ÆRUMNULÆ Plauto furcillæ, quibus religatas ſarcinas viatores gerebant. Quarum quia C. Marius retulit uſum, Muli Mariani poſtea appellabantur.*]

BVREN, populus Germanicus, Tacit. de M. G. Burii ſermone cultuque Suevos referunt. Expeditio Burica, Inſcript. XXIII. *ap. M. Velſer. pag.* 432. Sedes eorum in Sileſia, V. Cluver. Germ. antiqu. 3. 32. V. inf. Burgundi.

BVRGEN, abſcondere, bergen, Notk. Pſal. XXXIV, 8. Pſalm. XCI, 12. V. ſupra *Bergen*.

BVRG, civitas. Luitprand. 3. 12. ait: domorum congregatio quæ muro non clauditur. Contra *Burgward*, munitio, infra.

[*Burg* & *Burger*, qui loco tuti ſunt, à voce *Bergen*, quæ eripere periculo, & ſervare notat (v. ſupra Bergan) ita Palthen. Not. ad Tat. pag. 426.]

L. Sal. tit. XXVI. *& in alia mente BVRGOSITTO*. h. e. in alio codice juris Francorum diverſo à Malbergico, ſive Landeſewa, h. e. provinciali, nempe de Jure Municipali, & moribus burgorum & civitatum. Conſuetas nugas nugatur & hîc Wendelinus.

Cant. Cant. 3, 1. *Nu umil ih ufſten unte uuil in ſuochen after dero burg in gazzon unte in ſtrazon.* i. *ſurgam & circumibo civitatem per vicos & plateas queram.*

Otfrid. I. 11, 25.

Burg ni ſi thes uuenke.
Civitas ne ſit hoc declinans.

Idem ℣. 45. de Bethlehemo:

Ein burg iſt thar in lante &c.
Civitas eſt iſtâ in regione. Sic & I. 17, 73.

[Tat. quoque V. 12. *In Davides burgo thiu uues ginemnit Betleem.* In civitatem David, quæ vocatur Bethlehem.]

Idem Otfrid. c. XIII, 6. eandem vocat *Kaſtelle*.

Idem c. XXI, 25. *in eine burg ziara* i. Nazareth. Tatianus Germanicus: c. 3. 1. *In thie burg Galileæ thero name iſt Nazareth.* Conſ. c. 5. 12.

Idem c. XXII, 62. *zi theru burg*, i. Hieroſolyma.

Idem L. IV, 6. 44.

Joh branta ouh ir burgi.
Atque incendit quoque eorum civitatem.

[Conf. eund. II. 14, 171. 186. IV. 7. 162. & Scherzii notas ad hæc loca.]

Iſidor. c. V. §. 5. *heiligun burc*, ſancta civitas, Dan. 9.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Dero ercituomlihhan purch*, Metropolis. p. 375.]

Rhythm. be S. Annon. ℣. 110. 118. *koln iſt der heriſtin burge ein.* conf. ℣. 297.

Gothis *Baurgs* civitas, Matth. V. 35. vid. Fr. Jun. Gloſſar.

[Anglo-Saxonicum eſt *byrig*. v. Somn. in Diction. quod ita Angli retinent, ut urbium ſuarum

rum nominibus terminationem *borough* aut *burg* frequenter addant. Gallis atque Belgis, vox *burg* etiamnum, sed pro castello locoque munito est usitata. Palthen. Not. ad Tat. pag. 295.]

Asciburgium in ripa Rheni situm tempore Taciti adhuc incolebatur, ab Ulysse constitutum nominatumque, *Tac. de M. G.* 3. opponitur *Thorson.*

Otfrid. IV. 31, 30.

In thorfon ioh in burgin.
In pagis & in oppidis.

Burgrecht, jus civitatis. Jus Augustan. *Chumpt ein biderbe man her der nit burkrecht enphat, und git der bosstiur und herstiur als ander burger, und sizzet binne uber jar, der ist schuldig und gebunden ze tun alles dazze die burger gesezzet habent, als ob er burchrecht empfangen het.*

Burgen, civitatem constituere, Notk. Psalm. CVI, 36.

Burgetor, porta civitatis, Notk. Psal. LXVIII, 13. id quod Ebræis locum judicii denotavit. Secus moribus Germanorum, unde aliter Notk. explicat.

Burcklicher Baw dictus, exstructio loci, qui ad formam castri obtinendam aptus, qui etsi primâ facie non videatur Burglich, castrensis: & tamen in isto modo augeri pedetentim possit, in præjudicium tertii: imprimis tempore diffidationis. Carolus IV. Imp. privilegium dedit civitati Spirensi, *das niemand inwendig drey meilen umb die Statt keinen burglichen baw on laubung und verbenguis der Statt machen soll.* Limn. J. P. 7. 46, 8. 9.

Burg-aw, Castrum in augia situm.

Est nomen proprium Marchionatus veteris in Suevia, propè Augustam Vindelicorum, de quo in Jure veteri Augustano hoc habetur capitulum:

Welch recht ain Margraf uf sinem Lantgeding hab ze richten her ze der Stat.

Ein Marggraf von Burgaw sol richten den burgern, dem armen und dem richen uf sinen Lanttadingen swaz si im clagent das in geschehen ist mit raube mit brande mit bomsuch umb aygen umb leben und gillt diu in verschult ist in siner Gramschefft nach des Landes recht. Er hat auch in die Stat nit ze richten noch ze gebietenn noch ze dechtenne. Hodie ad Austriam pertinet, vide Zeileri Itinerar. Germ. P. 2. p. 50. & de Circul. Imp. Tit. 1. p. 23.

Burglos, flichtland, provincia. Notk. Psalm. XLIX, 8. *Lu uuas sito so die gebiureda purglos uurden, daz man biez sie zins keben. Daz kebot biez Indictio, keuualtpot. Nu bin uuir Trubtenes provincia, daz chit, sin flibtland, — nu sin gerno under sinero indictione, keuualtpot.* Hîc *gebiureda* sunt regiones & populi liberi, cohabitatores, buen, habitare, geburda, *περοικίαι* supra: *Burglos* dicitur sicut *Weglos*, ubi los, laus, consensum, pactum & obligationem denotat, *vide inf. Weg.*

Burglos itaque significat submissionem obligationemque seu homagium Reip. aut Domino factum, quo regio libera redigitur in provinciam: unde flicht-sive *pflichtland* vocatur, terra homagialis, subjecta.

Burgborina, suburbia, Notk. Cant. Deut. 32, 32.

Burgbote, v. Biten, jubere.

Burg, castrum, arx, *πύργος*, Burgum.

Chron. Königshov. c. V, 198. de terræmotu an. 1348. *Zu kernten do zerfiel die grosse Statt Villach, und me denne hundert burge.* Et cap. seq. de terræmotu an. 1356. *Dise ertbidem wurfent obewendig Basel uf LX BVRGE dernieder. und Basel die Stat fiel ouch miteinander dernieder.* Hinc

Burg, turris. Vegetius Lib. IV. c. X. *Castellum parvum quod BVRGVM vocant.* quod versio Germanica seculo superiori edita ita reddit: *So aber der fius oder brunn mit dem geschos nit mag befridet noch beschüzet werden, dann soll zwischen der Stat und dem Wasser ein klein Castel, das wirt BVRGVM genannt aufgericht und gebawet werden, von dem sol das Wasser mit geschoss frey vor den feinden beschirmet werden.* Sed hâc notatione Turrim magis significat, sicut & in constitutione Justiniani *l.* 2. *§.* 4. *de Officio Præf. Africæ:* ubi de finibus Africæ: *Sicut ex clausuris & burgis ostenditur.*

Burgilon, diminutivum à Burg, vicus, Tat. c. 44, 7. *In so uuelihha burg odo burgilon inganget.* In quamcunque civitatem aut castellum intraveritis.

Hubet burge, metropolis, *Glossæ vet. ap. Laz. L.* 3. *de Migrat.* hodie Hauptstatt.

Chreoburgium, structura in honorem defuncti, L. Sal. t. 17. *§.* 4. Vid. *Chreo.*

Scantpurch, Babylonia interpretatur. Notk. Psalm. LXIII, 2. S. Hieronymus Confusionem.

Burge, burger, cives, concives. J. Arg. L. I. c. 10. rubrica: *Von den Burgen.*

Burgware, cives, Anglo-Sax. Matth. XXI, 10. Glossæ MS. ASax. *Municipes, burgleod.*

Bürger, aliàs Burgmanne, vasalli feudi castrensis *eines Burglehns*, J. F. Al. c. 138. *§.* 1. *Libet ein Herre sin burg ganz hin eine sinem ungenossen, die Burger sind nüt pflichtig ir burglehn von ime zu emphahende. Si Dominus de castro suo toto aliquem inferioris conditionis hominem investit, castrenses non tenentur ab hoc investituram renovare.* Et mox: *Libet ein Burger sin burglehn eime andern, das ist nüt recht. Niemant mag sin burglehn furbässer geliben.* Et Formula homagii: *Getruwe und hold zu sind als Burger mit iren Burgleben sin sollent.* Conf. & c. 143. 136.

Burgenses vocantur Burgmanni hi à Friderico II. Imp. Lib. 2. Constit. c. 32. & distinguuntur tam à Villanis & cæteris septimi clypei hominibus, quos hodie *Burger* & *Bauren* vocamus, tum à Militibus, cum quibus tamen conveniunt, quod utrique sint nobiles & vasalli: sed servitiis differunt. ait Fridericus: *Constituentes quod nullus angarius vel Villicus seu quicunque*

Villanus, qui in villis & casalibus habitat, & postremo nullus vilis conditionis — sed milites tantummodo & Burgenses bonæ & honestæ opinionis. Porrò *Burgmanne* & *Burger* opponuntur in Decreto Alberti Imp. de controversiis inter Burgmannos Fridbergenses & cives an. 1306. quod confirmavit Rupertus Imp. an. 1410. *Das die burger kyesen sollen ses Burgmanne uff yren eyt. Dieselben sesse suln zu in gen in de Rate, und Belbe sie kyesen, die suln in die Burgmanne antwurten die sunbar und Ratbar sin. — Were es auch das die Burgmanne duchte das andere Burgmanne sunberre und Beger Beren, dan die burger kurn, do solln die Burgmann uff iren eyt an den sessen abe und zu tun, also das es bliebe an den sessen.* Igitur Burgmanni seu Burgenses sunt Nobiles & sexti saltem clypei, non tamen Milites speciatim dicti, quia differunt servitiis, ut exponit Jus Feud. Alem. c. 139. §. 2. *Von burglehn sol der man nüt Herferte varen noch keinen andern dienst tun. Er sol uff der Burge wonen und sü bewaren und weren ob su es bedarff. Und sol sime Herren urteyl finden im burglehn rechte und nut umb ander lehn.* i. de feudo castrensi servitia in expeditione militari præstare non tenetur vasallus, nec alterius generis: sed in castro habitare, illud tueri ac defendere, quoties opus est. Tenetur etiam in judicio feudali castrensi sententias dicere: non item de aliis feudis.

Burglehn, feudum castrense, differt à Feudo castri, lehn uber eine burg, *Vid. Comm. ad J. F. Alem. c. 136. §. 2.*

Adde Registrum Regis Ruperti.

„ Wir R. &c. *bekennen und dun künt offinbar mit* „ *disen brif, das wir Tham Knebel Ritter unsern Schul-* „ *teisen zu Oppenheim und lieben getrüwen und sinen* „ *Lehns Erben ein* Burglehn *zu Swabspurg mit namen* „ *zwey fuder Wins mit den* Biren *jerlich by Rodbach* „ *vallende, dasselbe Burgleben furmals Burckart* „ *Heinrich von Nerstein gehabt, und dem obgenan-* „ *ten Thamen und sinen Lehns Erben verkaufft hat, zu* „ *rechten Burgleben verlihen han, als das auch von uns* „ *und dem Heiligen Riche zu Burgleben rüret und get.* „ *Orkuntlich dis brif versigelt mit unserm anhangen-* „ *den Ingesigel. Geben zu Heidelberg.* 1400. Vide infra Diploma Wenceslai voc. *Knappengeld.*

Burglehn etiam vocantur subfeuda Castri Communis, Ganerbinatus, in Constitutione Ganerbinatus Guntheim, confirmata à Ruperto Imp. Anno 1406. Vide infra *Ganerben.*

Burglehn, districtus civitatis extra *Burgban*, aliàs etiam *Burg-Geding*, ubi civitas placita habet, *Steuer* item, Vide infra *Fridseulen.*

Ewiger Burgman, vasallus feudi castrensis perpetuus cum pacto de non refutando feudo, *Vide Comm. eund. c. 138. §. 1.*

Bürger secundò significat oppidanos, villanos, civitatenses, qui Magistratui suo Urbico homagium, *den Burgereyd*, præstiterunt. Id apparet ex modò allegato Decreto Fridbergensi, & ex hodierno vocis usu. *Conf. Glossar. Du Fresn. Burgens.*

Burgemeister, Magister Burgensium & consules Argentinenses, in Charta Argent. an. 1240. quod postea simpliciter dictum: *Meister und Rat:* & intelligitur *der Stettmeister*, ex ordine Equestri.

Tertio *Burger* etiam connotat villanos rusticanos, *Bauern*, nam & hi ad Rhenum & in Alemannia etiam vocantur Bürger, & habent suos Burgemagistros. *Vide Jus Feud. Alem. c. ult. & ibi Comm. nostr.*

Bürgemeisterslehn, feudum de Burgemagisterio. *ibid.*

Quartò *Bürger* pressius sumuntur, ùt species oppidanorum vel civium, & ita distinguuntur ut tres diversi ordines in Chron. Königshov. c. V. §. 97. fi.. *Alle nacht wachtent uf iedem turne zwene die des Rots warent ein burger und ein antwergman. §. 99. Welre ouch ein rotherre was. er were burgere oder antwergman. der gieng uf die pfalze. §. 109. Von Edeln, Burgern und Antwerken.* Et species hæc intermedia etiam inter *Constabularios* recensiti. Ibid. §. 100. *Men machte ouch vil lüte zv nuwen antwerken die vormals Kunstofter worent. also Schifliüte. Kornkoufere. Seilere. Wagenere, &c.* Et §. 112. *do man zalte MCCCLXII. jor do wurdent zu Strosburg die Goltsmiede und die Tuchscherere und die Vesselere und vil andere zv antwerken gemachet, die vormales Constofelere worent.* Atque exinde clarius intelligitur, quod Fridericus Imp. supra discrimen aliquod facit inter Villanos & Angarios. Confer quæ supra dictum *voc. Ang, Angwerk.* Et Chron. Königsh. p. 875.

Ausburger, Viburger, cives extranei, qui alibi domicilium habent, sine præjudicio alterius domini.

Pfalburger, qui cum præjudicio sui domini alibi jus civitatis adepti.

Glevenburger, etiam cives extranei, qui obligati ad hoc genus armorum & militiæ. De his omnibus vide doctissimas Dissertationes Jac. Wenkeri.

Burgban, Vid. supra *Bann.*

Burgbrech, castrensis pacis fractura, Burgfriedbruch, Saxonibus, *LL. Alvredri R. c. 36.* V. *Burgfrid.* & *Du Fresn. Gloss. B.*

Burggard, Burghard, Burghyard: Clausura circa curiam, *Gavelrod:* Saxonicum, Du Fresne Glossar.

I.

BVRGFRID.

Burgfrieden, termini, limites territorii seu burgi. V. supra *Burgban*, in Voc. *Bann.*

Rupert. Imp. in confirmatione privilegii des Kesler-Hantwercks an. 1405. ♀ post Nativ. Mariæ: *Doch das sie die Burgfrieden und Bannezune an den stetden und enden da sie wonende und gesessen sin, so des not geschee, ungeverlichen wol mögen helffen weren, damit sie nit wider soliche eyde getan sollen haben.* Conf. Act. Lindav. p. 368.

II.

Burgfrieden, conventio jurata de pace inter socios Castri, opidi &c. habenda. Rupertus Imp. in literis reluitionis civitatum Imperialium

lium ab Episc. Argent. pro se ut Comite Palatino, ex parte dimidia, videl. Ortenburg, Gengenbach, Offenburg & Cellæ, an. 1405. *Auch sollen wir und unsere erben Pfaltzgraven by Rine — mit dem — Bischoff zu Strasb. — als lange sie den andern halben teil innhaben in denselben Slossen allzyt einen guten steden vesten und getruwen burgfrieden geloben und sweren und den auch verbriefen. Es sollent auch die Amptlute von beiden siten — denselben burgfrieden auch allzeit geloben und zu den heiligen sweren zu halten*, &c. Vid. infr. Ganerben.

Idem Rupert. in pactis super castro Einartzhusen cum B. de Luzelnstein an. 1403. *und wir unser sone und unser erben und der obgen. B. von L. und sin erben sollen auch allezyt einen guten getruwen und vesten Burgfrieden in dem obgen. Slosse. E. mit einander getruwlichen haben in der besten forme.*

Idem cum eodem super castro & opido Luzelnstein oblato pro quarta parte: *Und wir Kunig R. und unsere erben sollen auch mit obgen: B. von L. und sinen erben allzyt einen guten getruwen und vesten burgfrieden in dem obgen. Burg und Stad L. mit einander getruwlich halten, und den auch verbriessen in der besten forme, als dicke es noit geschicht, ane geuerde.*

Ruperti hujus pater Rupertus II. Elect. Palat. an. 1392. Heidelbergæ Dom. Lætare, *ist mit Folkmar Schotten von Wachenheim Edelknechte eyns gantzen steden vesten Burgfrieden ubirkomen zu halten, zu der Burg zu Wachenheim off der Phrymen, die geteilt, das iglicher da sin teil wol weis.* 1.) *Sol derselbe Burgfrieden sin und weren off der Burg als verre und als wit umb und umb als man mit einem armbrost das ein mann mit einem bein gespannen mag, ane geuerde, mit zwein schussen nach einander do ein schuss usgat der ander an der Stat anzugen, geschussen und gereichen mag ane geuerde.* 2.) *Auch sollen wir und unsere erben und die unsern an F. Schotten sinen erben und die sinen, in dem obgen. Burgfr. an ir lip noch an ir gut nit griffen, mit worten noch mit wercken*, &c. *Und wers sach das dhein* (einiger) *ubergriff oder bruch daran von uns* &c. *geschee — den sollen wir — in den nechsten XIV. tagen nach der geschicht keren so uns das zu wissen wirt, als dick dis not geschicht. — Wurden auch wir — ymanda enthalten, das sollen wir verkunden dem — F. Sch. — und dem gemeinen Portener und Tornknecht daselbs und wer da enthaben wirt der sol diesen wurgfr. ouch globen mit gutem truwen und zu den heiligen sweren und des sinen offenen besigelten brief geben den Burgfr. auch feste und stete zu haben, als lange der enthalt wert. Auch sollen wir -- des F. Sch. fynde in die -- burg nit furen -- geschee es aber mit ungeschicht oder mit unwissen, so sollen wir -- die zu stunt von dannen schaffen.*

Carolus IV. in compositione amicab. inter Rupertum Sen. & R. jun. Comites Palat. ad Rhenum an. 1353. ♂ ante S. Thom. *Wo sie gemeine vesten odir teil haben. doruber suln sie und ouch ir amptlute. Einen Burgfriede sweren und halten und den verbrisen. also daz ir einer den andern vient uf denselben vesten und iren zugehorunge und gemercken nicht halte noch buse, ane geuerde. und dasselbe suln ouch die turnhuter und die Bachter sunderlichen sweren.*

Rupertus Sen. Elect. Pal. Henricus Dominus de Lichtenberg, Heincius Ekbrecht von Dorenkeim, Eques, Johan Ostertag de Winstein erexerunt Burgfriden zv der alten Winstein, 1389.

An. 1350. die Thomæ Burgfriden zv Kube ufgericht zwischen H. Rupr. dem eltern und H. Rupr. dem jungern.

A. 1440. Burgfriden zwischen Johanns Pfalzgrafen und Marggr. Fridrichen zv Brandenb. uber Lauffen und andere gemeinschafftliche Orte, ufgerichtet, *auch das die Ambtleute* &c. *idem zv seinem theil nach seiner notturft, wenn er wolle, und des begere, einzulassen obn widerreden obn arg und obn alles geuerde.*

Entschaidt zwischen Marggrave Bernharden *zu Baden, und Grave* Friedrich *zu Veldentz durch Grave* Johanen *zu Spanheim* An. 1425. *zu Beinhaim auffgerichtet.*

(tanquam inter futuros heredes Comitis de Spanheim.)

§. 10. *Auch so sollen die vorgenannte Unsere Vettern vnd die ebegenannte ibre erben an den vorgeschriebenen unsern Schlossen, Burgen, Stetten vnd Tälern, mit ibrem Begriff vnd Bezirk der Marcken darzu gehörig, ein gewönlichen getreuen, gemeinen steten* BURGFRIEDEN *zu der besten Form mit einander angeen, verbriefen, globen und schweren, für sich ibre Diener vnd Hofgesinde, uff dass sie desto bass ein wissen haben, vnd auch versorgt seyn, wie sie sich daran gegen einander halten sollen, vnd sollen auch Sie Ibre vorgeschriebene Erben, oder auch niemandes zu den vorgenannten unsern Schlossen, Burgen, Steten vnd Tälern noch zu dem Burgfrieden kommen oder gelassen werden, sie haben dann zuvor die Gemeinschafft-Austräge vnd Burgfrieden globt vnd leiblich zu den Heiligen geschworen, vnd das auch verbriefft vnd versigelt, dem nachzugeen, zu thun vnd zu halten, in der mass die vorgenannte unsere Vettern, oder ibre ebegenannt Erben gethan haben, vnd wenn das also geschehen ist, so sullen sie förderlich obn allen Verzug vnd Intrag darein kommen vnd zugelassen werden, obne Geverde.*

1. Burgfrieden aufgerichtet vnd beschworen 1437. zu Creutzenach ☿ nach S. Catharin.

III.

Burgfrid, pax publica civitatis & ejus fractæ persecutio. Jus Augustan. Tit.

Welich recht der Burgfrid hant.

Es hat der Burgfrid das recht, swelh man hie ze Auspurch ainen todschlag tut swer den burgfrid inne hat, der sol dem Vogt klagen und ist sin recht, das man im bezzrun sol by zeben phunden Rotweiler, oder mit sechs pfunden Auspurger. Es si dann als verr ob er hus hat an swelhes er oder sin frunt in weisent da sol der Vogt hin richten also daz er das hus nider sol haizzen schla-

Digitized by Google

benmit der Sturmgloggen. Und ſwenn der virſt geuallet ſo iſt im gerichtet umb den burgfrid und iſt im kains pfennigs mer ſchuldig. Und ſol der Vogt gan und ſol nieman kain holz dannan tragen. Hat aber er weder hus noch ander gut, ſo iſt er ſchuldig, dem der den burgfrid hat zeben pfunt Rotweiler oder ſechs pfunt Augſpurger in rechter gülte. Iſt das ain man den andern wundet das vor Gericht ain wunde gehaizzen mag die man dem Vogt fur ain wunden büzzet der iſt dem der den burgfrid hat funf ſchilling Auſpurger ſchuldig.

Simile quid *Borgba*, *Burgba*, Anglo-Saxonibus, Burgfrid, quam decem viri caſtrenſes Regi ſtipulabantur, cui opponitur *Burhbryce*, *Burghbrech*, burgi fractura, burgfridburch, *vid. Gloſſar. du Fresne*, *Borgba*.

Burggraben, i. Statgraben. Jus Arg. Lib. II. cap. 123. *Das nieman kein gerere ſulle ſchütten in die Brüſche noch uf den Staden, noch in die Burggraben.*

BVRGGRAV, Comes burgo tantum, non toti Comitatui præfectus, Caſtellanus, ita explicatur in textu Latino Juris Provincialis Saxon. Lib. III. A. 52. *Burggravius verò, i. e. perpetuus Caſtellanus, judex eſt Marchionis.* Sed in Germanico ſimpliciter dicitur: *Alſo iſt der Burggrave uber den Marggraven.* Id quod tamen ita intelligendum, ſicut ibidem dicitur Comitem Palatinum eſſe ſupra Imperatorem, h. e. judicem in cauſis civilibus.

Burggravius Magdeburgenſis, ſupremus Judex Magdeburgi olim, *Weichb. Art.* 44. *ſeqq.* conf. Hortled. de *C. B. G. Lib. 5. c. 5. ſqq.*

Burggravii Epiſcoporum, qui jurisdictionalia Epiſcopi in urbe cathedrali adminiſtravit. de quo officio plura in L. I. Jur. Argentor. & in Cod. MS. Juris Auguſtani, ubi fol. 60. Epiſcopus dicitur eſſe *Obreſter Burggraf.*

Burgſeldo, civitas habitaculi, Notk. Pſalm. CVI. 4. ubi quis habitare poteſt.

Burgmote, civium conventus. Anglo-Sax. *Du Fresne Gloſſ. B.*

Burgerding, Weichb. a. 42.

Burchmura, mœnia urbis Babylonis, Ryth. de S. Annon. *y.* 168.

Burg-Recht, fœdus, buntnis.

Burgrecht inter Remp. Argent. & Helveticas Turigenſ. Bernenſem & Baſileam ſuperiori ſeculo conventum, & deſuper Inſtructio Argent. pro Legatis ad Comitia an. 1530. *Zv dem were offenbar, das durch Furſten, Graven, Herrn und Stett des Richs, mit den Eidtgenoſſen, ſo Erbeinigunge, ſo ewige und etliche Jor werende Burgkrechten und Bundtniſſen gemacht und ufgericht worden. So weren auch die Eydgenoſſen bizhar dofur nit gehalten oder usgekundet worden, als des Heil. Richs Widerwertigen, und mit den man obgerurter geſtalt, Burgrecht, Freuntlich einigung nit machen ſolt. Darneben ſo were ouch unverborgen, das im Heil. Reich vor unerdechtlicher zeit ye ein Stand uſs dem mehſten biz uf den mynſten zu rechnen, ſiner gelegenheit nach, mit dem andern fryhen Stand unwiderſprechlich, ſo Erbeynigunge ſo Bundnis, ſo Burgkrecht oder nachpærlichen Verſtandt ufzerichten nie gewegert worden. — Dimil dem alſo unſer Burgkrecht und Bundtnis niemant zuwider*, &c.

Burgſtadel, caſtrum dirutum, idem quod *Burgſtall*, *Burghalden*, & *Burg* aut *Burgle* ſimpliciter, ſolennibus Alemannorum verbis, qui rudera deſtructorum caſtrorum, omiſſo proprio vocabulo ita ſolent appellare, obſervante Goldaſto *P. I. Rer. Alem. p.* 110. Charta conſenſûs dotalitii an. 1407. *das burgſtadel und das dorff, lüte und güte.* Rupertus Imp. an. 1404. 24 ante S. Fab. & Seb. *Als Zwingenberg die Veſten off dem Necker gelegen vor zyten von dem H. Riche und von des Richs wegen fur ein Rauphus gebrochen worden, und unſern Altfordern den Pfalzgraven by Ryne und H. in B. der Burgſtadel daſelbſt zv Zwingenb. von unſern Furfarn an dem Riche ubergeben worden iſt. Und want Wir auch als ein Pfalzgrave by Ryne und H. in B. den Burgſtadel derſelben gebrochen Feſten zu Zwingenb. unſern liben getrewen Hanſen und Eberh. vom Hirtzhorn Rittern gebruderen und iren erben gegeben und yn auch erleubt haben ein Burg und Veſten daruff zu machen und zv buwen — des haben wir darnach — als ein Röm. Kunig beſtetiget, und beſtetigen*, &c. Huc facit der Stall zu Stromburg, *Vid. Limn. J. P. IV.* 4, 87. & *Add. V.*

Burgwahtela, Statwächter, cuſtodes civitatis. Cantic. Cantic. III. 1. *An demo wege da ih in ſuohta, umdon mih die burguuahtela.* Vulgata: *Invenerunt me vigiles, qui cuſtodiunt civitatem.*

Burgward, caſtrum munitum, munitio. Otto I. Imp.

Burgetore. v. inf. *Fuoren.*

Burgen-Zit, breve tempus. Pſal. II. ult. In einer burgen zit, in brevi, ictu oculi. *V. Brauuo.*

BVRGISLI, ſepulcrum, Gloſſæ Lipſii, qui addit: *quaſi tegmen hominum & operculum.* ſcilicet à *bergen*, tegere. Videtur diminutium à *burg*; & propriè Tumulum ſignificat, aut pyramidulam. Gloſſæ Anglo-Sax. *Byrigen*, monumentum vel ſepulcrum. Leges Inæ Regis Scotorum cap. XLIV. *To thes theaden byrgenne*, ad mortui tumulum. Symbolum Anglo-Saxon. *He was dead, and bebyrgat*, mortuus & ſepultus. Vide infra *Chreo-burgium.*

BVRGRVNAE, Parcas: Gloſſæ MSS. ASax.

BVRGVNDE, Burgundi, qui & GVNDOBODIGNI, populus ex Germania oriundus, in confinio Alamannorum ripæ Rheni inſederunt, *Oroſ. VII.* 32. Regio, cui Capellatii vel Palos nomen eſt, *Amm. Marcellin. Lib. XVIII.* medii inter Alemannos & Francos. Vide etiam *de Lib. Eccl. Germ. I.* 4, 13. *ſq.* & Agobard. *ad Ludov. Pium. §. X.* Jo. Iſac. Pontan. 2. *Orig. Franc.* 8. Boxhorn. ad A. C. 888. Cluv. 3. *Germ. Antiq.* 36. Sede Rhenana relictâ ad Juram montem conſederunt & extenderunt ſe ad Rhodanum & Avarim Lugduni Regiâ conſtituta, ubi Lex Burgundionum Gundobada promulgata A. C. DXVII. Quod Regnum à Francis ſuppreſſum, L. Ripuar. T. XXXI. 3. T. XXXVI. 2. Kapit. Caroli M. an. 802. de Locis & ad Alemanniam relata in partitione Ludovici Pii, Kapit. an. 837. retento tamen Regni nomine, Kapitul. Caroli Calv. an. 865. V. Baluz. T. II. Capitul. p. 1465. id quod Boſo eripuit Ludovico & Carolo-

Digitized by Google

rolomanno an. 879. *Regino.* & poſtea an. 888. Radulphus, *idem & Sigebert.* 890. uſque ad an. 1034. quo Rex regnum tradidit Imperatori Conrado, qui Burgundiam in provinciam redegit: *Sigebert. V.* Guilliman. Habsp. L. IV. 201. *Gundi* quoque ſimpliciter dicti, unde Lex Gundobada, vel Gundoboda, i. e. Gundorum Lex, præceptum, *Bot*, Gebot. Vox Burgundorum compoſita ex *Bur* & *Gundi*. Büren, ſe extollere, ſich erheben, migrare, wallen. Conf. St. Baluz. ad Agobard. pag. 531. & ad Reginon. p. 590. Videtur mihi *Burorum* colonia fuiſſe, de quibus ſupra *Buren*. prima eorum ſedes in Sileſia, Vid. Cluv. Germ. Antiq. III. 36. unde à Gothis pulſi. Cl. Mamertinus Genethl. Maximian. *Gothi Burgundiones penitus excindunt: rurſum pro victis armantur Alamanni, itemque Teuringi.* Hinc eſt, quod Repkovius in Chron. A. C. 378. ſub Valente Imp. ait: *To deme ſanden de Goten, dat nu ſin Burgundere.* i. ad hunc miſerunt, Gothi, qui nunc ſunt Burgundiones. quaſi dicas Burgundiorum victores: ſicut ſi Francos dicas Gallos, aut Gothos Getas. *V. Gothe.* Vox Compoſita ex *Buren* & *Gundi*, *Chunni*, quaſi Burorum genus. Vide *Chunn.*

Apud Burgundos Rex generali nomine appellatus HENDINOS, & ritu veteri, poteſtate depoſitâ renovetur, ſi ſub eo fortuna titubaverit belli, vel ſegetum copiam negaverit terra, quemadmodum & Ægyptii caſus ejusmodi aſſignare ſoliti Rectoribus. Sacerdos apud Burgundos omnium maximus vocatus SINISTVS: & fuit perpetuus, obnoxius diſcriminibus nullis, ut Reges, *Amm. Marcellin. L. XXVIII.* §. 12. HENDINOS, *Hand-dings*, manus ſive poteſtas Placiti, Comitiorum. SVONIST pacificator, judex, compoſitor, *Svonen*, judicare. Infrà. M. Prætorius L. III. Orb. Goth. c. 3. non evincit Burgundiones eſſe originis Scythicæ aut Sarmaticæ. Solidiora habet Cl. Schurtzfleiſch. Diſſert. de regno Burgund. vet. & Vorburg. Vol. V. p. 480. ubi de eor. religion.

Idem Vol. VIII. p. 117. & 245.

BVRIC, *Burica*, Lex Alemannorum cap. 97. §. 1. *Si quis buricas in ſilva tam porcorum quam & pecorum incenderit, viginti duobus ſolidis componat*, id eſt: Wann einer im walde die hurden und ſtallungen ſowol der Sweine als ander Viehes anſteckt, ſol XXII. Gulden buſſen. Deſcendit à *Bur*, ſtructura, caſa, vid. ſupra *Buen*, Burica Alemannorum Francis vocatur *Sutenn*, Seutenne, L. Sal. Tit. II. §. 3. & Tit. XIX. §. 8. Vide *Denn.*

BVRIGVN, fidejuſſores, Bürgen, Capitul. Franc. IV. 19. *burigna theru geweri geven*, fidejuſſores inveſtituræ dare. Fidejuſſores poſt debitorem conveniri poſſunt, ut de mobilibus ſolvant, antequam debitor circa immobilia conveniatur. Jus Auguſtan. fol. 67. Vide infra *Gelter.*

BVRN, *Born*, *Burna*, Rivus. Beda Lib. III. cap. 1. *In loco qui lingua Anglorum DENISESBVRNA*, id eſt: *Rivus Deniſi vocatur.* Nobis hodie origo rivi, h. e. fons ita vocatur, born.

BVRSE, ſocii, Conſortes, in operis præſtandis aut ſervitiis. Ita *Burs* colliberti & coloni apud Veteres explicantur, piſcatorum itidem Societas, *Vide Gloſſar. Speelmanni voc. Burs. & Colliberti.* Burſarii dicti ſtipendiatorum Societas in Academiis. *Gloſſar. Du Fresne.* ſic & Convaſalli dicti *Burſs* à Ruperto Imp. in Literis Inveſtituræ An. 1403. quæ etiam ob id notabiles, quod in Belgico Idiomate conſcriptæ, de quo dubitavit Lingelsheimius ad Goldaſtum Epiſt.

Idioma Literarum inveſtituræ *Vaſalli* adhibitum.

Wir Ruprecht, &c. *Bekennen &c. das Wir* Euert *von Lymburg Ritter beleynt hant und beleynnen mit der Kruymber Graueſchafft von Lymburg und mit den vryen Stoillen ſo we dat ſemetligen zu* hoiffe *geboiret. Inde denſelben Euert vurſs beleinit han und beleynnen auch mit dem Stoille by haluer, de wanne geweiſt heit des Grauen von Cleue und zo der Marcke zor ziit, Alſo dat he da upp ſemetligen und beſunder richten mach zo allun ziiden, und ſo wan des zo doin is, as ſich das geburt. Vort ſo bekennen wir dat wir in deſem ſeluen briue beleynt han und beleynnen Dederich den vryen greffen to tuyſſpel Inde Hannes dat frygreiffkin to tuyſſpel mit dem Stoille zo Schiltze gelegen in der Heirſchapp van Rauensberge und mit der Kruymber Graiſchapp van Lymberge und mit den vrien Stoillen de darzu geborent Inde mit dem Stoille by Haluer vurſs, Alſo dat deſe* Burſs *daupp richten mogen als recht fry Greuen zu allen zyden, as ſich das geburt. Orkund dit brief verſiegelt mit unſer Kuniglicher Majeſtat anbange ingeſiegel, der geuen yt zu Bacherach vpp den Sontag nach des heiligen Crutzestag als es erhaben wart In dem Jare als man zalte* 1403.

Gebureſch, ſocialis, leutſelig. Chron. Königshov. cap. 2. 191. de Alberto I. Imp. *Er was ein gebureſch man.*

BVRST, pro Bruſt, pectus. Tatian. cap. 159. 2.

Börſe alia vox eſt, quæ cum Burſa confunditur, de qua ſupra.

BVRT, & hinc derivata v. Baren.

BVRTHON, oneribus, *Gloſſæ Lipſii.* hodie *Bürden.*

BVRZEL, nomen morbi. Chron. Königsh. cap. V. §. 92. aliàs *der Ganſer*, Flus in der Kehle. Vid. G.

BVSCH, boſcus, ſylva, ſaltus, foreſtum; *Bois*, Boſcage: promiſcuè ſolet ſumi, ſed differt Boſcum à Foreſto; Hovedenus pag. 784. *Item præcipit, quod nullus adgiſtet boſcos ſuos intra metas foreſtæ ſuæ, antequam boſci eorum adgiſtentur.* Eſt enim Foreſtum, *Forſt*, idem quod, *Hag, Gebege*, h. e. ſylva interdicta, quoad jus lignandi paſcendi & venandi. Buſcus verò nondum eò redactus eſt.

Translatum in linguam provincialem. Vide Voſſ. *de Vit. ſerm. Lat. II.* 3. ubi tamen allegatum ex Chronico Ciſtercienſi ita emendandum: *Ne in boſco aut area, baliſtâ jaculari audeat.* Conf. infra voc. Schuchbuze.

Buſchklepper, latrunculus.

Digitized by Google

BVS.

Herzogenbuſch, opidum de Buſco Ducis. Chronic. Belg. Magn. pag. 202. *Ab iſto Henrico, anno Domini MCLXXXV. Ducatus ſui primo, opidum de Buſco Ducis fundatum & inchoatum fuit, & portis ac muris validiſſimis cinctum, quod opidum Dux in ſumma veneratione habuit, & clavem ſui Ducatus Brabantiæ eſſe deſignavit, & diverſis magnis privilegiis atque theloneis in Rheno & alibi præmunivit & abſolvi fecit: perpetuoque ob ſignum excellentiæ illud Buſcum, Buſcum Ducis appellari præcipit & nomen perpetuo impoſuit.*

Schuchbuzze, an huc referendum? eſt locus Argentorati olim Sculteto aſſignatus, hodieque nomen obtinet. Jus Argent. Lib. I. c. 47. Vide infra S.

BUSNAK.

Per omnes busnachias, formula aſſeverandi, apud Du Fresne Gloſſ. h. v.

Busnang, nomen Caſtri in Helvetia, unde Nomen gentis nobilis, cujus mentio ad Chron. Königsh. pag. 572. Conrad. de Fabar. de Caſib. S. Galli. c. XI.

BVSSE, Büchſe, Steinbüxe, Pixis. Du Fresne Gloſſar. P. *Büſſen und armbruſten*, Königsh. Chr. Obſ. 17. p. 920. & 922.

Handbüſſen und Armbruſten, ib. p. 928.

Clozbuſſen, ibid. p. 931. p. 1010. i. e. Kugelbüchſen. Kilianus: *Kloot, globus, ſphæra. Germ. Klotz.*

Buſſenſchuzen, ibid. p. 933.

Buchſen uf redern, ibid. p. 1019.

Büſſen vid. ſupra Buaz.

BVT, terminus, limes, Celticum, in linguam provincialem receptum, *Butum*, de quo Du Fresne in Gloſſar.

Butſé, terminus marinus, *Seekant*, Inde compoſitum *Butſekarle*, homines ad limites maris & portus cuſtodiendos deſtinatos, de quibus idem Gloſſar. qui cum Speelmanno & Somnero ad ſpeciem navigii *Buſſa* dictam refert: ſed minus feliciter.

BVT, *bott*, cothurnus, calceus, *Cæſar. Heiſterb. VII.* 39. Du Fresn. *Gloſſ. v. Bota.* Kilianus: *Bote, Boten-ſchoen, Holl. Sicambr. Pero, calceus ruſticus è crudo corio. Ital. Bottes. Hiſp. botes, Angl. & Gall. bottes. i. ocreæ.*

Idem: *Bot-aerſen, leerſen, bridſellaen, xylegogio caſtigare, ocreâ, aſſere vel rudente ferire nates.* nobis *Britſchen.*

BVTE, præda, beute. *Büterecht*, Jus prædæ. Formula fœderis Alſatici contra Armeniacos, in Obſ. XVII. ad Königsh. p. 954. *Als das Büterecht und gewonlich iſt.*

BVT.

Bütteil, Jus capitale, Mortuarium, Haupt-Todfall, portio Patroni ex hereditate liberti, ſive hominis proprii, viri, optimus equus vel bos, mulieris, lectus: Diploma Henrici II. Imp. *Monaſt. montis S. Mich. ap. Bamb.* Schottel. *de Jur. Sing. c. 2. §. 6.* Lehm. *Chr. Spir. IV.* 22. Limn. *J. P. VII.* 46, 10.

BVT, ornamentum.

Tanmmarkebut, Daniæ ornamentum vocatur Regina Thyra, *Ol. Worm. L. V. monum. p.* 339.

But, Butt, inſipidus. Kilianus: *Bot, plomp. Bœoticus, bœotus, ſtolidus, ſtupidus, hebes, obtuſus, rudis. Hiſp. boto.*

Bot-oore, auris Bœotica, auris Batava; homo ſtolidus. Gothis *Bauths* ſurdus. *Baud*, fatuus. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p.* 85.

BVTERIE, uter. *Butrice*, utrem. *Gloſſæ Lipſii:* ibi Somnerus: *Hoc Sax. bytte & bitte, unde fortè noſtratium & bottle & butt, poſterius vini potusque menſura œnopolis familiaris.* Pſal. MS. XXXII. 7. *Er ſament die Waſſer des meres als in einen Butterich.* congregans ſicut in utre aquas maris.

BVTTEL, V. ſup. Bot, nuncius.

BVTTER, butyrum.

Butteram, buterbamm, fruſtum panis butyro illitum. à Gallis receptum, *Menagius voc. Bouterame.*

Kilianus: *Boter-am, boter-ham. panis butyratus. panis butyro illitus.*

Buturfliogae papilo: Gloſſæ MSS. Angl. Sax. Kilianus: *Botervlieghe. Flandr. Pepel, Papilio.*

BVZEN, i. bi uzen, extra. Jus Sax. Feud. MS. nuper à nobis editum, cap. IV.

Buuzſſan einigan zuiuuun, procul omni dubio, Iſid. cont. Jud. c. V. §. 6. [Belgæ nunc *buyten*; Saxoniæ inferioris incolæ *buten* dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 409.]

BVZZA, puteus. V. *Puzza.*

BYHE, apis.

Gesner. Hiſtor-Quadrup. pag. 784.

Habe bybe und ſchaf,
und lig und ſlaf;
Aber nit zv lang.
daz dir nit der gwin zergang.

Senſus eſt: Eum qui apes ovesque habet, vel mediocri diligentiâ adhibitâ, facilè ditescere.

Bio uuyrth, apiaſtrum: Gloſſæ Angl. Sax. MS. i. e. binen uuürtz, bienenkraut.

BYLE, beule, peſtis, carbunculus, Königsh. Chron. c. V. §. 182. & paſſim.

BYRST, ſeta: Gloſſæ MS. Angl. Sax.

BYTNAE, carma: Gloſſæ MS. ASax.

Digitized by Google

CA.

C. Literæ figura Latina unà cum reliqua Scriptura Longobardica vel Italica corrupta in ſcripturam Linguæ Teutonicæ translata cernitur. Quanquam & ſcriptura Runica vim & ſedem hujus literæ agnoſcat, ſub figura I, & vocatur Knefol: diverſa à litera kaun Y i. K. ut annotavit Ol. Wormius de Faſt. Danor. c. 2. lib. 3. quanquam aliam figuram exhibeat Fr. Junius *in Gloſſar. Goth.* conf. *Mabillon. de Re Diplom. p.* 347. Agnoſcit & vetus Gallica vel Celtica ſub figuris: Γ. ⊀. F. Itemque Gothica Ulphilæ Gamma Græcum Γ. & alia Gothica à Vulcanio adjecta Paulo de Geſtis Longobardorum p. 16. ſub inverſa figura Ↄ. Porro pronunciatio hujus literæ ut in Provinciali, ſive Italica ſive Gallica, diverſa eſt pro diverſitate literarum quibus præfigitur, ita etiam in Teutonica. Enim vero Romani C K Q eodem modo pronunciarunt ſive diſcrimine literarum ſubſequentium, adhuc Priſciani ævo, h. e. Juſtinianeo, quod Priſcianus lib. I. docet: K. inquit, *& Q quamvis figura & nomine videantur aliquam habere differentiam, cum C tamen eandem tam in ſono vocum quàm in metro continent poteſtatem. Et K quidem penitus ſupervacua eſt: nulla enim ratio videtur cur A ſequente K ſcribi debeat. Carthago enim & Caput, ſive per C ſive per K ſcribantur, nullam faciunt nec in ſono, nec in poteſtate ejusdem conſonantis differentiam.* Videtur tamen jam ſuboriri cœpiſſe ſequior pronunciatio, ut C ante E, I & Y itemque diphthongos aliquas pronunciaretur ſibilo ùt Z: Unde fuerunt quidam, à quibus Priſcianus diſſentit, qui ad differentiam kaput, Karthago, Kæſar, ſcribendum cenſerent. Certè mos iſte pronunciandi diverſus apud veteres ſcriptores noſtrates receptus, C & K adhibitum promiſcuè ante A, Æ, O, V. Ante E, I, Y, promiſcuus uſus τῆ C & Z, ùt & in quibusdam vocabulis ante A, O, V, ut zahn, zorn, zu: ad quod diſcrimen quondam cz ſcriptum, ut vel ex Rhythmo Ludoviciano patet. Hinc idem nomen *Ceſar* diverſimode ſcriptum & pronunciatum pro temporum diverſitate, veteri enim more ante τῆ C & Æ corruptam pronunciationem, receptum iſtud vocabulum fuit ex Romana lingua & pronunciatione, Græcis etiam communi, *Kaiſar*, Otfrid. IV. 24, 12. Keiſor *id. I. XI*, 4. ſequiori, *Ceſar* dixerunt. Rhythm. de S. Annone ℣. 272.

Du ſantin ſi den edelin Ceſarem,
dannin noch binde kuninge heizzint Keiſere.

Et mox: *Da aribeiti Ceſar* &c. Hac ex pronunciatione corruptior vox *zar*, *tzar*, Ceſar Moſchorum ortum duxiſſe videtur. Sic ex eodem vocabulo Latino Cella, Cellarium duo Germanica nata, pro diverſitate pronunciationis & temporis, ex primæva pronunciatione *Kellar*: ex poſteriori *zelle*. Ab eadem primæva denominatur locus in Rhingavia *Winkel*, i. vini kella, Cella vini; pro quo Tritheminus Vinizella,

CA.

male, nec angulum hſc denotat vox illa Teutonica ex Latino corrupta. *Vide Serar. L.* 4. *Rer. Mog. pag.* 646. Ita Celtæ Κέλται *die Kelten* pronunciarunt veteres: hodie ùt *zelten*, quoniam illud nomen jam Taciti ætate omiſſum, & recentiori tempore, corruptà jam pronunciatione, reſuſcitatum à ſcriptoribus noſtratibus. Cæteroquin Celtis & Teutonibus ùt & Romanis, C magis genuinum & proprium quàm K. unde nec vetus Celticum ſive Gallicum, nec Francicum, nec Saxonicum, nec Longobardicum Alphabetum τὸ K agnoſcunt, nec Gothicum Vulcanii, tanquam ſupervacuum olim, teſte Priſciano, Græcis propria. Saxones C ante Y & E pronunciarunt ut Ky, *Cyrce*, Kyrke, Eccleſia, *kirche*. Vid. inf. *Gader*. Atque ſic etiam ſubinde hſc allegatis Gloſſis MSS. ASax. ce pro Ke legitur. Nec in Legis Salicæ Malbergiis ulla vox per K ſed omnes per Ch ſcriptæ ſunt, ut ex Heroldo patet. Sed Rabani Mauri ætate Nortmanni ſive Marcomanni, quos vocat, h. e. Dani, Dennemarcani, & C, Y: & K Ж agnoverunt, *Raban. de invent. linguar.* apud Gold. *Rer. Alem. T.* 2. *p.* 67. Atque in Legis Salicæ prima editione, quam Heroldus excudi fecit, obſervare eſt, vocabula vernacula ſcribi jam tum per C ſibilum, ùt *cepto* pro ſepto. *Drace*, pro draze. Sic & in Runicis I i. e. C modo ut C, modo ùt T modo ùt S pronunciatum, *Worm. d. L.* 3. de Faſt. c. 2.

C & G & K promiſcuè ſcripta: Caſt, Gaſt, Kaſt, hoſpes. Et in fine, *wurdic*, *ginadic*. *Cold*, pro Gold, aurum. *Cot*, pro Got, DEUS.

Ch & K, Chemſan, Kempſen. Chaſe, Kæſe.

Cheden, Qhueden.

Ch & ff, promiſcuè Saxonibus & Belgis quandoque ſumuntur, Stifft, Sticht. Affter, achter.

C & S. Cidelarius, Sideler. Cepto, ſeptem.

CH veteres pro quo recentiores H, cham, heim, Chengiſto, Hengiſt. Chlodoweg, Ludowig &c.

CH pro G. *Chiburdi*, Geburt. *Chimarit*, gemarit. *Chiwiſſo*, gewiſs. Ita perpetuò ſcriptum in veteri theudiſcâ interpretatione Iſidori Hiſpalenſis contra Judæos MS. in Colbertina Bibliotheca.

CABEIS, *Salix*. Gloſſæ MS. ASax.

CADARFREDA, Guadarfrida, Wadarfida. Vox Longobardica. LL. Longob. 2. 14. c. 25. *Si duo fratres, aut ſi pater & filius thingati fuerint, ſi unus ex ipſis ſine filiis vel filiabus mortuus fuerit, Curtis Regia ei ſuccedat. Ideò autem hoc ſcripſimus, quia etſi affixum in Edicto propriè non ſit, tamen omnes judices & fideles noſtri ſic dixerunt, quia cadarfreda antiqua tunc ſic fuiſſet.* & t. 23. fi. *Hoc autem ideò affiximus, quia tantummodo cauſa ipſa in hoc modo ſemper & anteceſſorum noſtrorum tempore & noſtro, per cadarfredam ſic judicata eſt: nam in hoc Edicto adſcriptum non fuit.* Perperam ſcribitur *Cadarſedra*: *Cadarfeda*: *Vvadarfida*. Eſt enim vox compoſita ex *Gadar* &

CAL.

Freda, quorum illud congregationem, judicium, hoc uniformitatem designat, ad connotandam conformem & perpetuam rerum judicatarum auctoritatem.

[CADAUUAN, digeri. Gloss. Monseens. p. 451.]

CAELITH, *infridat*: Glossæ MSS. AS.

CAIE, kaiie, agger. Kaydyck, pons longus inter paludes, Tamm. V. Kilian. Inde *Caninefates*, incolas insulæ Bataviæ appellatos judicat M. Alting. *Notit. Batav. p.* 26. ex Caien & waten, i. vada, quasi *kaie-waters*, unde & *Cajaudi* verbum Romanis receptum.

CALASNEO, commarchanus Foresti, *Lex wainvar. t.* 21. §. 3.

Cala, *Kale*, Holz, Ligna, forestum, Calefagium, jus annuæ lignationis, *vid. Glossar. du Fresne.*

Sneo, Snedo, à sniden, dividere, snit, portio, particula. Sneo, particeps rei. *Vid. Exerc. ad π. XLV.* 21.

CALC, *calculus*: Glossæ MSS. ASax.

CALIZIUN, Calciæ, tibialia, caligæ. *Du Fresne in Calcia.* Kero: *Calizium* caligas. *kauuati fuazzeo suueif kalizium.* Indumenta pedum, pedules & caligas. c. 55. Interpres vetus Juvenalis: Sartyr. IV. *Calciarii cum festinant, & ansas caligarum prætereunt nonnullas.* Durandus in Rational. l. 3. c. 8.

Vid. supra *Baintoffel.*

CALME, sonitu, Kero. c. 38.

CALSTRARE, Mathematici: Notk. Psalm. LXXIII, 15.

An *Calsterrare*, legendum, quasi à vetusto Call, kallen, sermocinari, & stellis. Kilianus: *Kallen, Sicamb. Fris. Holl. Fland. dicere, loqui, sermocinari, fabulari. Call. Angl. i. vocari,* καλέειν.

CALTE, kalte, Caldus, genus vasis, *vid. Gloss. du Fresn.* ita Helvetiis adhuc pronunciatur: nobis molliùs, *Gelte.*

CAMBA, *Camm*, *Cambium*, *Kamp.* vocabulum Celticum, quò perperam refertur *Camus*, species potionis ex hordeo vel frumento alio, vide Ulpianum. *l.* 9. *pr. de tritic. vino legat.* Cujac. 24. *Obs.* 39. Du Fresn. *Glossar. b.* Voss. *de Vit. Serm. Lat. L.* 1. & 2. *c.* 4. Sed *Camb* alienationem denotat, sed non brassiatorum officinam, *Brauhaus* præcisè, aut Tabernam: Cerevisie enim questus à Camma distinguitur in Tabulario S. Remigii: *De Camma* 103. *Maldros. De questu cerevisiæ, & quisquis illic cerevisiam fecerit, dabit* 4. *denarios.* Etsi plerumque Cambarius etiam brassiator esse soleat. Chartularium Corbeiense: *Nus ne puet faire cambe, ne brasser cbervoise, ne goudale sans son congé.* Ita hodieque separata sunt, *Gastung*, *Bierbrauen*, *Bierschenken.*

Cambam aperire, est apertam habere dominicam villam, in quà vicatim ac tributim panis ac potus ex hordeo coquebatur, lucro Domini: *Brower. Annal. Trever. Lib. VIII.* §. 6. Nostratibus *Bier usthun, Bier schencken: Gastung halten.*

CAM.

Roskam, hodieque usitatum, h. e. qui equorum commercium exercet.

CAMEINSAMON, Communia. Kero c. 33. hodie *Gemeinsam.* v. K.

Chamara, cella. Kero. c. 53.

[*Chamara*, cellam, Gloss. Mons. p. 335.

Chamarginozun, cubiculariis. ibid. p. 359.]

Unde *Himiles gikamare.*

Otfrid. V. c. ult. ℣. 41. de Martyribus & eorum statu:

In himeles gikamare
mit mihilemo gamane.
In cœli concameratis
cum summa lætitia.

Cammer, Camera, Fiscus Regius. Privileg. Frid. I. Imp. Monetariis Wormatiensibus datum. 1195. *Die Monze ist eins Keysers Camer.* V. in *Münze.* Urbs item, quæ immediatè Regi subest & in Fiscum contribuit. Vita Benedicti XII. Pp. de Cameraco: *Cameracensem civitatem, quæ est Camera Imperii, voluit intrare.* vid. St. Baluz. T. 1. Vit. Pap. Aven. p. 807. De Francofurto testatur titulus veteris Reformationis: *Reformacion. der. Stat. Franckenfort. am. Meine. des. heilgen. Romischen. Richs. Camer. Ao.* 1509. Jus vetus Augustanum de jure asyli Monetæ & eo qui ad Monetam fugit: *Der hat den Bischof heimgesucht, recht als in siner Kamer, Wann diu Muntz in sin Chamer höret. und sol sin huld gewinnen darumb, und auch im bezzern an sin gnade.* Conf. infra *Frid.*

Kamerare, Camerarius Regius.

Fragment. de Bell. Hispan. Caroli M. ℣. 1761.

Marsilies gebot then kameraren
thaz sie gereite waren,
there uile herlichen gebe.
Marsilies Rex jussit Camerarios
ut parati essent,
ad multa magnifica munera.

Vide supra *Cammerbot*, in voc. *Bot.*

Chamrer & *Vitztum* conjunguntur, J. Augustan. Vet. ùt Ministeriales Episcopi. *Chamerlinga* dicuntur Judæi Christianorum à Notk. Ps. XL, 14. quod sint servi aut ministri S. Scripturæ.

Trischamerarius Frid. I. Imper. videtur Ober-Kämmerer, in Diplomate ejusdem Imp. infra in voc. *Churt.* [à *Triso*, thesaurus & *cammer* hæc vox derivanda, vid. omnino infra *Trischamera*, in voce *Dreso.*]

CAMF, CAMFWIC.

Kampf, judicium campi. Campus. Gloss. du Fresn. St. Baluz. ad Regin. p. 584.

Kempfe, campio, Fr. de B. H. ℣. 3180. Campfio, Longob. 2. 55. §. 11. & 24.

Chemffan, militare. c. 58. Kero. *vid. infr. Chamff.*

Camf-

Digitized by Google

CAM.

Camfwic, pugna duorum, duellum. Decretum Taſſilonis Ducis Baiwar. c. 2. §. 6. *Qui ſupra dicte pugne, quod Camfwvic dicimus, peracto judicio*, &c. §. antecedente vocatur *Webadinc*, de quo infra in v. *Ding*.

Wippo in Conrad. Sal. p. 439. de controverſia Saxonum & Sclavorum paganorum de fracta pace, duella dirimenda juſſu Imp. ait: *Statim duo pugiles congreſſi ſunt, uterque à ſuis electus. Chriſtianus in ſola fide, quæ ſine operibus juſtitiæ mortua eſt, confidens, & non diligenter attendens, quod DEUS, qui veritas eſt, omnia in vero judicio diſponit, qui ſolem ſuum oriri ſuper bonos & malos facit: qui pluit ſuper juſtos & injuſtos, audacter pugnare cœpit. Paganus autem ſolam conſcientiam veritatis, pro qua dimicabat, præ oculis habens, acriter reſiſtebat. Poſtremo Chriſtianus à pagano vulneratus cecidit.*

Fragment. de Bell. Hiſp. Carolino à p. 3366. ſeqq. latè & bellè deſcribitur judicium campi inter Binabelem & Tirrihum.

Vid. Mabill. Act. Bened. Sec. VI. P. 1. Præf. pag. 25. de probatione vulgari per duellum.

Art. Argent. vett. circa an. 1238. §. IX. *Unt der da anegeſprochen wirt. der gat mit ſeinem eide dervone. der kleger wel in denne kempben.* Pulſatum ſimplex ſua aſſercio expurgabit, niſi pulſans eum convincere voluerit duello.

Barth. Scobinger. ad Vadian. l. 1. de Monaſter. p. 95. de ſuo tempore teſtatur, *in Burggraviatu Nurenbergenſi in vico Fert, ditionis Ansbacenſis, etiamnum admitti tales monomachias, facultate nimirum facta à Ratbinburgiis & Burggravione, qui nunc eſt Marchio ex familia Brandenburgenſi in placito Ansbacii.*

Duellorum horum regulas & ritus latè expoſuit du Freſne Gloſſar. v. Duell.

Geiler. Irr. Schaf. *Der in einem Kampf mit dem andern ſtreit, wie dick der falt oder geſchlagen wurt, ſo iſt er doch nit geſchezt uberwunden, es ſey denn, das er ſich ergeb und ſprech: Ich ſicher, ich gib mich gefangen.*

CAMLWRW, mulctatio, forisfactum, Boxhorn. in Lex. Cambro-Brit. Fortè compoſitum ex *kamf* & *loren*, litis amiſſio, qui enim probatione per pugnam cadit, litem amiſit, & pœnam pro delicto probato meretur.

CAN, pro Gan, ambulare, Notker. Pſalm. CXXXVII, 7.

CAN, CANO, *Canna*, *Kann*, menſura generatim. Pannorum metiendorum, ein Stab.

Agri menſura, Ruthe.

Liquidorum, Kanne, Canna, V. du Freſne Gloſſ. C.

CANDEL, candela.

Caindelrinur, emunctoria: Gloſſæ MSC. AS.

CANDOSOCCO, vetus Gallicum, mergus, palmes vitis terrâ obrutus ut propagetur, Columella L. V. c. V.

Hodie nobis ein *Geſenke*, ut poſſit videri legendum: *Caſonco*. Sed compoſitum fuerit ex *Cando:* Kanto, extremitas, & *Sonco*, ſenken, mergere.

Vid. Kant.

CAN.

[CANEMITNIT, cenſetur. Gloſſ. Monſeenſ. p. 409.]

CANFARA, Saxonicum, *ad Canfaran*, ad ferrum calidum, LL. Athelſtani R. c. XIX. Compoſitum ex *Can*, cand, candens, & *fara*, probatio, tentatio.

CANHERBEN, cohæredes. v. ARBE, & *Ganerben*.

CANIF, Canipulus, cultellus, *Knivus*, hodie Kneif. V. du Freſne Gloſſar.

[CANONLIHIU, regularis. Gloſſ. Monſeenſ. p. 373.]

CANPO, KANAP, pecten, Kero. hodie Kamm.

CANT, centum, chand, chund, hund, hundert: vox Britannico-Celtica. V. infra *Chunna* & *Hunt*.

Cantref, *Cantred*, centum villarum terra. Vid. *Gloſſar. du Freſn. v. Cantredus.*

CANTIKEN, canticum, Notk. Pſ. CXLIII, 9. *Singo ih dir niuuen cantiken.* Cano tibi Cantica nova. Kero. c. XI. *Den Canticum kaſungan*, quæ Cantica pſallantur.

CANVHTSAM, kanuht, ſatis, hodie *Genug*. Kero: *Kanuhtſamun*, abundantiore. (Goldaſt. male, Kanuotſamun, habundantiora) cap. 27. *Kanuhtſamera tati*, ſatisfactionem. (Goldaſt. canuhtſamera tat, ſatisfactio) cap. 27. *Kanuhtſam* (Goldaſt. Kanuhotſam) *Katan weſan*, ſatisfactum eſſe. cap. 44. *Kanuhtſami* (Goldaſt. Kinuhtſame) *tue*, ſatisfaciat. ibid. *Fona deru Kanuhtſami tati*, ab hac ſatisfactione. ibid. *Kanuhtſam tuat*, ſatisfecerit. cap. 46. *Za ganuhtſameru tati*, ad ſatisfactionem. *Za canuhtſamera tati kalimſlihchan*, ſatisfactione congrua. cap. 24. *Kanuakit*, ſufficit. cap. 55. *Kanuage*, ſufficiant. ibid. *Kenuackan*, ſufficere. ibid. Conf. infr. Kenuhtſamoen.

CANTZLEYSASSEN, vid. inf. *Sezen*.

CAPITEL, Capitulum i. e. concilium, ſenatus collegii alicujus, ſpeciatim Eccleſiarum & Monaſteriorum, de quorum poteſtate Sede vacante ſcripſit Nicol. Rodriquez Fermoſinus.

In Capitulis plerumque vitioſi emendabantur, & delinquentes corrigebantur: inde nata Germanorum phraſis, *einen capiteln*, *Capitel leſen*, pro objurgare aut corrigere. *Goldaſt. I. Rer. Alem. pag.* 121. Idem in Gallia receptum, *chapitrer*, de quo du Freſn. *Gloſſ. v. Capitulare*, emendare.

[CAPITAL, Inſcriptio. Gloſſ. Monſeenſ. p. 348. *Capitalun*, titulis. p. cit. *Capitule*, titulo. p. 343. *Capitalonnes*, ſcribendi. p. 348.]

CAPITANIE, Capitaneus, ſummum caput. Acta Vienn. Comitior. an. 1460. fol. 7. T. 2. J. Publ. p. 136. *Oberſter Capitanie in der Geiſtlichkeit, Papa; Oberſter Capitanie in der Weltlichkeit, Ceſar.* Contrà *Capitaneum Eccleſiæ* in charta an. 1080. Advocatum Eccleſiæ interpretatur *Du Freſn. Gloſſ. Capitan.* Hiſtoria belli Armanacorum an. 1444. *Worent diſe nochgeſchribene Herren und Capitanyen die öberſten und die nambaftigeſten*

Digitized by Google

ſten: zum erſten der Herre der Delphin. Item &c. Vid. Obſ. XVII. ad Chron. Königshov. pag. 913.

CAPPE, *Kappe*, pallium, Chlamys, Cavacalla, *Rock. du Freſn. Gloſſ. v. Capa.* Item pro capitis tegumento uſurpatum Alemannis, *Vid. Goldaſt. Rer. Alem.* 1. *p.* 119. *ſqq.* Jus Feud. Alem. *c.* 117. *p.* 157. Sax. *c.* 67. *p.* 41. Regula S. Benedicti c. 55. *Et cuculle & tunicæ, die Cappen und die Röck.*

Königshov. Chron. c. IV. §. XXVII. *Do verſchreip Kunig Karle den Dumherren und gebot in das ſie keine Symonie me ſoltent triben. und wenne ſü einen nuwen Dumherren enphiengent, von dem ſoltent ſü nüt me nemen denne eine Cappe. alſo noch uf allen Stifften gewonlich iſt.*

Conf. Obſerv. VI. §. 6. ad eundem. Idem Chron. cap. 3. §. 65. & V. §. 33. de Leone IX. Papa & ejus itinere per Alemanniam an. 1031. *Alſo kam er ouch gen Strosburg und wihete do die Kirche zum jungen S. Peter und gap den Dumherrn ſine Bebeſtliche ſyden Cappe, die men noch do bet in groſſen eren.* Dalmaticam vocat Jac. Wimphelingus in Hezelone Epiſc. Argent. *In cujus memoriam Dalmaticam ſericam (quæ in hebdomada pœnoſa die Mercurii univerſis viſenda oſtenditur) eidem Eccleſiæ cum indulgentiis maximis dono reliquit.* Eſt autem *Dalmatica* tunica cum manicis, quum antea colobiis uſi Sacerdotes, h. e. ſive manicis, *Du Freſne Gloſſ. D.*

[*Chappa*, operimento. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 383.]

CAPPRAL, dux cohortis, quæ *Cappralſchafft* vocatur. *V. du Freſn. Gloſſar. v. Caporalis.* Recentiores originem neſcientes detorſerunt in *Corporal.*

[CARCAR, Carcer. Tatian. XXI. 2. *Noh thanne ni uuas giſentit Johannes in carcari.* Nondum miſſus fuerat Johannes in carcerem. Ad quæ notat Palthen. p. 346. Germani, ſtudioſiſſimi quondam libertatis, ipſum quoque vinculorum publicorum nomen videntur ignoraſſe. Uſi ſunt ergo deinde vocabulo Latino carceris, quem Anglo-Saxonico more lenius vocalem efferentes, nunc *einen Kerker.* dicimus. vid. tamen Jun. Gloſſ. Goth. v. Karkar. Hæc ille. Ap. Otfrid. etiam hæc vox occurrit, ſed ſcribitur *Karkari.* vid. inf. in K. ſuo loco, & ap. Notker. *Charchare.* vid. inf. Char.]

[CARMINODUN, cantionibus. Gloſſ. Monſ. pag. 333. *carminot*, carmina. pag. 352.]

CARL, *Karle*, *Keorle*, primo non hominem aut virum generatim denotavit, aliàs *Carlman* ταυτολόγως dictum eſſet, ſed ſpeciem hominis: neque tamen infimæ ſpeciem conditionis, aliàs non fuiſſet id nominis inditum Principum pueris. Verùm hominem vel virum robuſtum corpore & animo fortem. Unde pro nomine proprio utrumque frequentatum inter Principes viros. In iſta notatione videtur Ekkehardus junior de Caſib. S. Galli cap. 1. de Salomone Abbate verba faciens accipere; relato ejus obitu ait: *Karolus autem homo deinceps videndus eſt, in quem largitor omnium bonorum, tantum ſuorum congerat donorum.* Ubi Goldaſtus p. 112. notat: *An Karolus accipitur, ut hodie ab Alemannis Kaerle, de homine probo, bono, utili ac ſtrenuo, ut ſi Alemannicè dicas: Von dieſem tapferen Kaerle. Sanè Kerle olim ſignificaſſe hominem, ſicut adhuc in Suecia & in Saxonia, obſervavit Flacius Illyr. Præf. in Otfrid. Wiſſenb.* Sed legendum utique *Karus*, vel *Rarus*, quod & MSS. firmatur, obſervante eodem Goldaſto.

Karl, maritus, *zu Karle haben*, nuptam eſſe. Otfrid. IV. 6, 64. de muliere ſeptem fratrum:

Thiu habeta, iu uueiſt es mer,
zi Karle ſibun bruader.

Illa habuit, vos noſtis aliàs,
in maritos ſeptem fratres.

Karlingi, Carolini, Caroli M. Proceres & poſteri. vid. inf. *Ing.*

Fragment. de Bell. Hiſp. ℣. 2374.

Gelage Rolant thanithere.
Umbe Karlen wurde gut rat,
Wir gefrumeten aine herfart.
Under thie Karlinge.
Occubuit Rolandus.
De Carolo tamen res bene acta,
Decrevimus hoſtem
Inter Carolingos.

Conf. ℣. 3227. 3256. 3310. 3828. 4369. 4484. 4509.

Carlaknap, nomen proprium Codicis alicujus Evangeliorum Stephano AEpiſc. Upſalienſi an. 1185. donati à Papa, vel potius à Carolo Rege Sueciæ, cui Papa miſerat, quaſi dicas: Caroli ſocius vel miniſter. non à nodo, *Knopf*, ut viſum Scheffero. *V. & Du Freſne. Gloſſ. h. v.*

Ceorl, *Keorl*, ruſticus Anglo-Saxonibus, à robore corporis: infimæ, liberæ tamen conditionis, in LL. Inæ & Æthelſtani Regum. *V. Du Freſne Gloſſ. h. v. Ceorlus.*

Keorlman, idem.

Keorliſch, Cirliſcus, Ruſticanus. in iisdem & Henrici I. R. LL.

Kilianus: *Kaerle*, *Keerle. Vir fortis & ſtrenuus: Vir proceræ ſtaturæ & grandis corporis: qualem fuiſſe Carolum I. ſcribunt. Carl, Venedorum & Hunnorum lingua Rex dicitur. Jo. Aventin.* Idem: *Kaerle*, *Keerle vetus Sax. Parum favens parumque propitius Saxonum genti: hoſtis Saxonicæ nationi. q. d. CAROLVS, nempe Magnus ille, Saxonum domitor acerrimus: qui Saxones ſubjugatos omni ratione Chriſtianos facere conatus eſt. Specul. Sax.* Idem: *Kaerle*, *Keerle*, vetus: *Vir*, *homo. & Maritus.* Idem: *Kaerle*, *Keerle*, *Ruſticus. Angl. Carle*, *Churle.*

CARRE, carrus, vox Gallica vel Celtica in Latium recepta, carpentum, *L. Burgund. addit. I. t.* 1. *c.* 4. V. Du Fresn. Gloſſ. *Carpentum* ex *Carr* & *benne*, vide ſupr. B. v. Carrata: quod menſuræ vinariæ genus eſt, *Fuder.*

CARTE, chorum. *c.* 43. *Corte*, chorum: Kero.

CAR-

Digitized by Google

CAR.

CARTIN, *In Cartin*, in horto: Kero. c. 7. *Gartari*, hortulanus, Otfr. V. 7, 96. Tatian. 221, 4. V. *Gart.*

CARWE, parati. c. 48. *Karawe ſih*, paret ſe: Kero. c. 2. [Textus latinus hic eſt vitioſus, quem tamen etiam Goldaſtus ſequitur: pro *parit ſe*, eſt legendum: *præparet ſe*, ut in Var. Lect. annotatum.] Vid. in G. & K.

Garo, paratus, Notk. Pſal. LVI. 8.

Carawi, præparatio, Notk. Pſal. LXXXVIII. 15.

CASNAR, aſſectator, vetus Gallicum, Quintil. I. Inſtit. V. Varro.

CASSIA, diu fiſtula heizzet, Notk. Pſalm. XLIV. 9. Cant. Cant. c. 4, 14.

CAST, Kaſtu, Gaſt, hoſpes. Kero: *furi Caſt*, pro hoſpite. c. 61. *mit Kaſtu*, cum hoſpite. c. 53. *Keſti*, hoſpites. c. 56. *Sint kecaſtluamit*, hoſpitantur, c. 1. *deru Caſtluamii*, (*Kaſtluamii*) hoſpitalitatis. c. 61. *Keſteo*, hoſpites. *Dſelidun dero keſteo*: (in ſelidun Keſteo, legitur in Kerone. c. 53.) in cella hoſpitum. *chamara diro keſteo*, cella hoſpitum. Gloſſæ Freheri: *Hoſpicium*, *Gæſthus*.

Geſte, peregrini. Jus Argent. L. II. c. 122. fi. *Die geſte ſullent wol ir ſwin daruſſe triben ein dag und ein nabt.* Sic & Gothis, Gaſt, peregrinus. Matth. XXVII. 7.

Gaſtriſſi, diverſorium. Otfrid. I. XI, 68.

Gaſt ſpeciatim activâ ſignificatione, hodie *Wirth*, herus. Loccen. Lex. J. Sueo-Goth. p. 64. *Gæſt*, *Geſter*, *in* c. 10, §. 1. *Köp. SL. Indigenæ hoſpites.*

Gaſt, Procurator, ambactus, ambtman, rector, Francis Salicis.

Prolog. in L. Sal. ex MS. Regio: *Aderant Rectores electi de pluribus viris quatuor his nominibus: Wiſogaſtis, Bodogaſtis, Salegaſtis, & Widogaſtis, in loco cognominantia, Salechame, Bodogagme, Ullidochami.* ubi *Widogaſtis* eſt rector in Widoheim. *Bodogaſtis*, rector in Bodoheim, *Salegaſtis*, rector in Salecheim. Et *Wiſogaſtis* fuit ſupremus Præfectus, qui cæteros regit & inſtruit.

Hinc *Gaſtaldus* Grotius interpretatur qui curtim gubernat & vicem gerit.

CAST, Kiſt, Angl. Cheſt. arca. Unde Caſtulum, V. Du Fresn. Gl.

CASTELLE, civitas, vide ſupra Burg.

CATALAVNI, locus cis Rhenum, in Germania forte ſecunda, Amm. Marcell. Lib. XXVII. §. 1.

CATALINGVN, parentibus, c. 54. *Katilinga*, parentes: Kero. In Cod. MSC. legitur *Kutilinga*, c. 59. Sed legendum eſſe *Katilinga*. Scherz. in Not. obſervat, addens, apud Otfr. I. 22, 42. *Gatilingon*, pro cognatis uſurpari: de quo vid. in G.

[CATATRACHA, hiſtorica. Gloſſ. Monſeenſ. p. 413.]

CATEIE, vox Celtica, Gallica, notat genus teli Gallis & Teutonibus proprium in forma clavæ, *Iſidor L. XVIII. c.* 7. Du Fresn. *Gloſſ.* Cluver. 1. *Germ. antiq. c.* 45.

CATTEN, Catti, Chatti, Chaſſi, Heſſen,

CAT.

Tacitus de M. G. c. 30. *Ultra hos* (qui decumatos agros exercent,) *CATTI initium ſedis ab Hercynio ſaltu* (Suarzwald) *inchoant, non ita effuſis ac paluſtribus locis, ut cæteræ civitates, in quas Germania pateſcit, durant ſiquidem colles, paulatimque rareſcunt, & Cattos ſuos ſaltus Hercynius proſequitur ſimul atque deponit.* vide cætera. *Proximi Cattis Vſipii ac Tenčteri.* De Chattis v. Vorburg. Vol. III. p. 282.

CATTIMELIBOCVM, corruptè Kazenellenbogen.

Cattorum mal buche, fagus Cattorum terminalis.

Eſt tamen *Ellenbogen* locus propè Mœnum, Chron. Laurisham. pag. 65. 1.

CAVKELER, Gaukler, Cauculator, qui caucis h. e. ſcyphis ludit, mit bechern hocus pocus ſpielt. Præſtigiator. Carolus M. in Capitul. Aquisgran. an. 789. c. 63. *Ideo præcipimus ut nec cauculatores & incantatores nec tempeſtarii vel Obligatores non fiant.*

[*Coucalarr*, ſcenicis. Gloſſ. Monſ. p. 377. *Gouccaltuomun.* magicis. p. 365.]

Gougular, Otfrid. IV. c. 16, 66. de Juda proditore Salvatorem pro Mago habente.

Sin kraft oub thi uns giſcriban iſt,
Thêiz uuari gougulares liſt.

Virtutem ejus, quæ nobis deſcripta eſt, eſſe cauculatoris artem.

Coukele, magia. Notk. Pſal. LXV. 3. in beelzebub ſigna facit, *mit coukele.* [hodie diceremus *mit gaukeley* h. e. præſtigiis.]

Kilianus: *Guycheler. Kokeler*, *Ludius*, *biſtrio*, *cauculator*, &c. V. infra Chauci. & Gauckler.

CAVGROT, vacat, vacare c. 66. vacet. c. 43. *ni caugroe*, non vacet c. 48. *Gaugrout*, vacant. c. 53. *Gaugrot*, vacat. c. 48.

Kecaugrot weſan, vacandi, c. 66. Kero.

CAVMA, prandium, cap. 39. 41. *Caumoen*, prandeant. c. 41. Kero.

Goima, Otfrid. III. 7, 6.

Waz thiu thin goima meine.

Quid hæ tuæ epulæ velint.

[*Gouma* legunt Cod. Vindob. & Vatic.]

Gouma, ib. ℣. 84. *goumon*, ℣. 139. 178. VIII. 32. IV. VI. 40. I. XI. 116. II. 9, 8. 56. III. 1, 50. Notk. Pſal. XLI. 5. *gouma*, uuirtſchafft, epulæ. *Luta des coumenten, uuirtontin*, ſonus epulantis.

Idem Pſal. XLVIII. 12. *Iro afterchomen uuiſoton iro grebero, unde dar goumundo (uuirtondo) hareton ſie in dara, after beidenemo ſite.* i. Eorum, divitum mundi, poſteri viſitabant iſtorum ſepulcra (marmorea, ſpecioſa) & ibi epulantes, convivantes, invocabant eos ſibi iſthic. Ubi S. Auguſtinus: *Tollunt panem & merum ad ſepulchra, & ibi invocant nomina mortuorum.* Mortuorum animas circa tumulos & corporum ſuorum reliquias obertare, vulgus exiſtimavit. *Lactant. L. II. Inſtit. 2. p. 83.* Vid. inf. *Dadſiſa.* It. *Gouma.*

[CAZAMI, Secta. Rab. Maur. Gloſſ. ap. Diecman. qui tamen probe obſervat, corruptam

haud dubie esse vocem, & legendum *Cazari*, Kezerey. Spec. Gloss. p. 126. 132.]

[CAZINSIT, i. e. *gazogan*, censetur. Gloss. Monseens. p. 408.]

CE, ze, zv, ad.

Cehanton, zvhand, subinde. Rhyth. de Ludovic. Rege, ℣. 105.

CECOS, dimitte, vetus Gallica vox. Servius in Lib. II. Æneid. commentatur: *C. Julius Cæsar cum dimicaret in Gallia, & ab hoste raptus, equo ejus portaretur armatus, occurrit quidam de hostibus, qui eum nosset, & insultans ait: CECOS CÆSAR. quod Gallorum lingua DIMITTE significat: & ita factum est, ut dimitteretur. Hoc autem ipse Cæsar in ephemeride suâ dicit, ubi propriam commemorat felicitatem.* Vtrumque ùt K, Kekos KÆSAR, pronunciandum: & videtur legendum: *Kelos*, gelass, dimitte. C. & L. facilè permutantur.

CEICHEN, signa, zeichen. Rhythm. de S. Annon. ℣. 105.

CEINA, ZEINNA, Cophinus, corbis, Gloss. Alam. Fr. Jun. quasi dicas *gezeunet*, *geflochtén*.

Gothis *Taingons*, cophini, Marc. VIII. 19. *taingons fullos gabruko*, cophinos plenos fragmentis. similiter Joh. VI. 13.

Tiene corbis, Danis. Belgis: Teenen, Korfken. Anglis Saxonibus: *Tænel*, corbis.

Porrò *Taingons* nomen à simplici *Tains*, *teins*, quod Gothis dicitur summitas fruticis, virga, virgultum, vimen, *Reis*, *Zweiglein*. Ol. Verel. Indic. Lingu. *Tein* & *teirn*, *surculus*. *Tains*, *virga*. Belgis *Teenen*, tienen, festucæ, vimina. Kilianus: *Teen*, *vitile*, *lentum vimen*. *Teen-bosch*, *virgetum*, *salicetum*. *Teenen*, *vimineus*. Hinc Celtarum & Frisonum veterum TENI: h. e. tali ex virga: quarum usus in βαβδομαντείᾳ Saxonum etiam fidem Christianam jam amplexorum. Lex Frisionum Tit. XIV. de homine in turba occiso, §. 1. *Si homo quislibet in seditione ac turba populi fuerit interfectus, nec homicida poterit inveniri, propter multitudinem eorum qui aderant, licet ei, qui compositionem ipsius quærere vult, de homicidio usque ad septem homines interpellare, & unicuique eorum suâ duodecimâ manu, objecti criminis se purificare sacramento. Tunc ducendi sunt ad Basilicam, & sortes super altare mittendæ, vel si juxta Ecclesiam fieri non potuerit, super reliquias Sanctorum: quæ sortes tales esse debent. Duo TALI de virga præcisi, quos TENOS vocant; quorum unus signo Crucis dignoscatur, alius purus dimittitur; & lanâ mundâ obvoluti super altare seu reliquias mittuntur; & presbyter si adfuerit, vel si presbyter deest, puer quilibet innocens unum de ipsis sortibus de altari tollere debet: & interim DEVS exorandus, si illi septem, qui de homicidio commisso juraverunt, verum juravissent, evidenti signo ostendat. Si illum, qui cruce signatus est, sustulerit, innocentes erunt, qui juraverunt. Sin verò alterum sustulit, tunc unusquisque illorum septem faciat suam sortem, id est TENVM DE VIRGA, & signet signo suo, ut eum, tam ille, quàm cæteri, qui circumstant, cognoscere possint: & obvolvantur lanâ mundâ, & altari seu reliquiis imponantur. Et presbyter si adfuerit: si verò non, ut superius, puer innocens unumquemque illorum*

sigillatim de altari tollat, & ei, qui suam sortem esse cognoverit, rogat. Cujus sortem extremam esse contigerit, ille homicidii compositionem persolvere cogatur, cæteris, quorum sortes prius levatæ sunt, absolutis. Hinc Anglo-Saxonibus *Tán* sors, *tán sendan*, sortem mittere, *Tánblyta*, sorti legus, *Fr. Jun. Gloss. Goth.* Glossar. *Lindenbrogii*, *voc. Teni.* Hinc Rob. Sheringham de Orig. Anglor. pag. 335. non male deducit nomen dei Germanorum, TANFAN, i. sortium Dominus. Conf. Tacit. *de M. G. c. X.* 1. & *Ann. I.* 51, 2. & M. Alting. *Notit. Batav. pag.* 14. Hinc compositum *Thramsteins*, quomodo Vlphilas Gothus reddidit ἀκρίδας, quibus usus S. Johannes Baptista pro alimonia, *Marc. I.* 6. *Matida thrams-teins gah milith baithwisk.* i. comedebat ἀκρίδας & mel sylvestre. Anglo-Saxo vertit: *Gærstapan and wudu hunig hæ æt.* i. ἀκρίδας & sylvestre mel is comedebat. Scilicet *Thrams-teins* compositum est ex *Thrams* & *teins*; quum itaque *Teins* denotet summos ramos, virgulta & vimina fruticum & arbustorum generatim: *Thram* vel speciatim significat quandam arbustorum speciem, vel genus ipsum. Id quod analogia Grammatica Gothorum aperit. Simile enim compositum est *Weina-tains*, Joh. XV. 4. *Sa Baina-tains ist ana Beina-triua.* i. e. palmes est in vite. Anglo-Saxo: *Twig on Bin-earde.* Vers. seq. V. *ïk ïm thata Beinatriu. ïth gus Beina-tainos.* i. e. Ego sum vitis: & vos palmites. Itaque similis species *Thramsteins* fuit, quam Vlphilas per ἀκρίδας intellexit, non cicadas aut locustas, animalia insecta, uti vulgus. *V. Flac. Clav. Script. voc. Locusta.* Quanquam & vox Locusta invenitur etiam pro quodam genere herbarum, ùt tradit Jo. de Janua *in voc. Atacus.* & *Locusta.* Atque ùt aliàs translator Gothicus non Latinam interpretationem, sicut Saxones & alii secutus, sed Græcum fontem; ita & hîc id observare licet. Id quod confirmat egregiè Isidorus Pelusiota, i. e. Abbas montis Peluſiaci in Ægypto, Lib. I. Epist. 132. αἱ ἀκρίδες αἷς Ἰωάννης ἐτρέφετο, ἐ ζῶά εἰσιν, ὥς τινες οἴονται ἀμαθῶς, κανθάροις ἀπεοικότα. μὴ γένοιτο. ἀλλ' ἀκρέμονες βοτανῶν ἢ φυτῶν. *Et ἀκρίδες quibus Johannes vescebatur, non animalia fuerunt, ut quidam putant imperitè, scarabæis similia, absit, sed summitates herbarum & plantarum.* Et Epist. 5. ejusd. Lib. εἰ τοίνυν ἡ βρώματα ἡ ἐσθήματα τῆς κατὰ θεὸν τελείας ἀσκήσεως ὁ Ἰωάννη τῷ Βαπτιςῇ ἐπαιδεύθημεν, θεμιτὸν μὲν εἰ οἴοντε, πρὸς σκέπην ἀρκεσθησόμεθα· ἀκρέμοσι δὲ βοτανῶν ἡ φύλλων, (leg. videtur φυτῶν, plantarum, fruticum) πρὸς ὀλίγην τροφὴν (ἡ δύναμιν) ἡ ἀπέριττον. i. *Quare si cibos & vestitum vitæ ascetice secundum DEVM perfectæ in Joanne Baptista didicimus, poterimus fortassis ad tegumentum pilis contenti esse: summitatibus verò herbarum & fruticum ad exiguam alimoniam ac refocillationem, nec superfluam.*

CELLO, Cellas, Kero. c. 1. Pronunciandum per K, *Kello*, Keller, cellas. Vid. K.

CENI, zehne, dentes. *Chinni ceni*, molares: *Rhaban. de part. hum. corp. Ceini*, Rhyth. de S. Annon. ℣. 242.

CENIT, vide *Cinit*.

CEN-

Digitized by Google

CEN.

CENNINGA. } vid. *kennen.*
CENNO. }

CENT, Centa, Zent: Cen, decem.

ZENTA, Zent, *Conſtit. Frid. II. Imp. in foro Julii apud Stridatum data an.* 1232. *M. Maj. Indict. V.* Longobardis DECANIA, 2. *Feud.* 81. Anglis DECIMA, Vetus Chronicon in Alvredo Rege: *Centurias quas Hundredus vocant, & DECIMAS, quas TETHINGE appellant, inſtituit, ut omnis Angligena legaliter vivens centuriam habeat & decimam: quos ſi quis alicujus delicti argueretur incommodo, ſtatim exhiberentur ex Centuria qui eum vadarentur, & DECIMA.* Unde ſatis conſtat, *Zent, centum*, non à Latino Centum vel Centena originem ducere, ſed à Germanico *Zehn*, decem. Etſi hoc abſonum videri poſuit Schottelio *de Jur. Sing. c. VII.* §. 1. Conf. Knipſchild *de Jur. Civ. II.* 6, 153. & Linkii Diſſert. de Centena, qui utrumque ſequitur, & cum ducibus ſuis Centam & Centenam confundit. Idemque eſt vetus vocabulum Saxonicum TETHINGE, compoſitum ex *Te, ti, tiu*, decem, *Ol. Worm. L. III. Faſtor. c.* 3. & Thing, placitum, judicium, *Zehnding*. Hodie adhuc in Franconia dicitur, *Cent-Gericht*, & *Cent-Richter*, Centæ ſeu Decaniæ judex. Nobiſcum facit Freher. *de Orig. Palat. P. I. c. V.* contra B. Rhenanum, *Lib. II. Rer. Germ. c.* 2. qui cum Centena Centam confundit, de qua mox.

Numerus itaque nomen dedit rei, h. e. Decaniæ ſ. decem villis, & hæc officio, cui iſtarum cura commiſſa fuit.

Cent vel Centam *recipit* ejus præfectus ſeu judex, *Centgraf* vel *Centrichter* à domino terræ immediate, *vom Landsherren*, Principe vel Comitè: aut mediatè à domino intermedio, jure ſubvaſallagii. Fridericus II. prædicta Conſtitutione: *Item Centumgravii recipiant Centas à Domino terræ vel ab eo, qui per Dominum terræ fuerit infeodatus. Item unusquisque Principum libertatibus, jurisdictionibus, comitatibus centum ſibi liberis vel infeodatis utetur quietè, ſecundùm terræ ſuæ conſuetudinem approbatam. Item Centæ locum nemo mutabit ſine conſenſu domini terræ. Item ad Centas nemo SYNODALIS vocetur.* Ex his obſervare licet, I. Centumgravios eſſe ipſos Centarum Judices, & Comitatus centum eſſe ipſas Centas, Zentgrafſchafften, quæ porrò in præfecturas minores diviſæ. Deinde vocem Centæ ſumi pro ipſo jure Domini centam concedentis: deinde pro jure conceſſo, centgraviatu: denique notat & judicium Centæ, & ejus locum ſeu tribunal. Ad centas porrò quod nullus Synodalis vocetur, ratio eſt, quia illi ad judicium Eccleſiaſticum, non ſeculare pertinebant. Qui ſint illi Synodales expoſuit *du Fresne Gloſſar. voc. Teſtes Synod.* Germanicè *Sendbar liute*, corruptè *Semperliute*, vid. Comm. *ad J. Feud. Alem. c.* 1.

Centena, Cent-Gerichte, vox Latinæ originis, continens centum Decanias ſeu Centas. B. Rhenanus *L. II. Rer. Germ. c.* 2. & rem ipſam ad conſuetudinem Romanorum refert. Atque *Centenariorum* mentio fit à Conſtantino Imp. *L. I. C. Th. de Exact.* ſed illi Exactores fuerunt, non judices. *Ducenariorum judicum* quoque fit mentio apud Sueton. *in Aug. cap. XXXII.* V. *Jac. Goth. ad d. l.* 1. Magis itaque eſt, ut *origo Centenarum* referatur ad Jus Celtarum & Francorum. Certè Chlotharius II. R. Franc. Decretione A. C. DXCV. Centenas aut introduxit aut reduxit occaſione furum nocturnorum: *Decretum eſt, ut quia in vigilias conſtitutas* (etſi lingua ruſtica provincialis non obſervet regulas Grammaticas; videtur tamen legendum: *conſtituti*) *nocturnos fures non caperent, eò quòd per diverſas* (partes ſeu ſtationes) *intercedente conludio* (datis ſignis) *ſcelera prætermiſſa* (i. ſceleſtis, latronibus prætermiſſis, elabentibus per colluſionem cum vigilibus) *cuſtodias exercerent, CENTENAS fieri.* Non centenæ vigiliæ hîc intelliguntur, ſed partes alicujus Comitatus, in quas dividi Comitatus ob hanc cauſam decretum tum fuit. Idque cum hoc effectu: *In qua CENTENA* (Comitatus parte, quam Præfecturam dixeris) *aliquid deperierit* (per latrocinium,) *capitale qui perdiderat recipiat* (à Centena illa) & (ab hac viciſſim) *latro inſequatur*, ut regreſſum centena ſolvens habeat. *Vel ſi in alterius Centena appareat latro, & adhuc admoniti* (hujus Centenæ ſubjecti cum ſuo Centenario) *ſi neglexerint, quinos ſolidos condemnentur. Capitale tamen qui perdiderit, à Centena illa accipiat abſque dubio, h. e. de ſecunda vel tertia cuſtodia.* ſ. Centena. Exinde conſuetudo fuit, ut Comes ſub ſe haberet Vicarios, Vicarius Centenarios, *Centrichter*, & Centenarius Decanos, *L. Wiſigoth. L. 9. t. 2. c. 3.* & porrò Decaniæ in Septenas & Quintenas, ut in Bituricenſibus & Andegavenſibus Conſuetudinibus, *Lindenbrog. Gloſſ.* Centenarius etiam Centurio appellatur. L. Alemann. c. 28, 3. quorum quilibet habebat ſua placita. Kapit. Wormat. *an.* 829. capitul. *quæ pro leg. §. V.* Kapitul. *Lib. III.* 40. *L. IV. c.* 23. *c.* 57. Dicta verò Centena à centum familiis quibus conſtabat, ait Du Fresne Gloſſar. Mihi videtur non familias, ſed villas Centenam conſtituere. Ipſe Du Fresne allegat è Tabular. S. Stephani Lemovicenſis: *Dedit manſum ſuum in pago Lemovicino, in Centena Tarninſe, villa Ramnaco.* Neque tamen ita origo ad Francos referenda, quia & aliis & prioribus Celtis ea fuerit communis. De Gothis & Sueonibus refert Jo. O. Stiernhök de Jure Sueonum & Gothorum vetuſto Lib. I. c. 2. *HÆREDA, diſtrictus ſive Comitatus, centum ut plurimum villas vel potius colonos continuiſſe videtur, unde Vplandis & Suedis Ciſſylvanis HVNDARI non obſcura ratione dicta fuit, quæ diviſio olim apud Almannos, Francos, & Longobardos recepta fuit, apud quos non minus ac apud noſtrates diſtrictus ipſe CENTENA (Centuriam rectius dixeris) dictus fuit, & judices ipſi ex eo Centenarii; auctâ vero hominum multitudine & dilatato cultu, centena una plures peperit parœcias, unde hodie nec incolarum, nec etiam parœciarum numero inter ſe diſtrictus illi ſunt æquales, quemadmodum nec in Dania aut Anglia, ubi eadem prorſus partium provinciæ & diſtinctio eſt & nominatio.*

Deni-

Digitized by Google

CEN.

Denique eò etiam facere videtur C. Tacit. de M. G. c. XII. *Eliguntur in iisdem Conciliis etiam Principes, qui jura per pagos vicosque reddunt. Centeni singulis ex plebe comites, consilium simul & auctoritas, adsunt.* Tales Principes erant conditores Legis Salicæ, Salichgastis, i. Salici pagi princeps: Bodogastis, Bodonum pagi, sive Batavici, princeps, &c. de quo aliàs. Conf. Wehner. O. h. v. Acta Lindav. p. 352.

Tale quid est *das Hochgericht der Zenner zu Berncassel* in Electoratu Trevirensi, cujus descriptionem subjeci *Wehneri Observationibus Pract. voc. Hohe-Gericht.*

[*Center*, centauria. Gloss. Monseens. p. 414.]

CENTENARI, Centurio, Tatian. c. XLVII. 1. 4. 8. 9.

CEOL, Keol, Keul, navis species longæ, Ratium, *Vide Du Fresne Glossar. v. Ceola.* Glossæ MSS. ASax. *Celox, Ceol.*

Hinc denominatio loci propè Argentoratum navigiis & ratibus destinati ab antiquo, *Keyl, Keylerschanz.*

CEPTO: Lex Salic. T. II. §. 10. & T. LXXX. Pronunciandum ùt S, septo, septem. *Septunchunna*, septingenta, *Twaseptunchunna*, bis septingenta 1400. *Wendelin. Glossar. v. Chunna.*

CERE, *kere*, cele, ceria, celia. L & R promiscuè priscis sumuntur, ut Kirch, Kilch, &c. Vox vetus Celtica, Celtiberis & Gallis frequentata; Florus L. II. c. 18. de obsidione Numantina, Celiam è frumento potionem ab indigenis appellari. h. e. Celtiberis. Orosius L. V. c. 7. potionem hanc fieri *succo tritici per artem confecto: suscitatur enim illa ignea vis germinis madefactæ frugis, ac deinde siccatur, & post in farinam redacta* (molita, Moltzer) *molli succo admiscetur, quo fermentato sapor austeritatis, & calor ebrietatis adjicitur.* Tacitus de M. G. XXIII. 1. *Potui humor ex hordeo aut frumento, in quandam similitudinem vini corruptus.* ubi voce *frumenti* hordeum contineri non rectè asserit *Du Fresne in voc. Celia.* quum contradistinguatur, sed Triticum potiùs ùt species primaria intelligitur. Scilicet duplex fuit Cere, estque adhuc, aut ex Tritico, & vocatur *Breuhahn:* aut ex hordeo, diciturque *Bier.* adde & speciem ex his mixtam, *Weisbier.* id propriè & compositè *Cerevisia* priscis Gallis dictum, & Celtis Hispanis, *Plin. L. XXII. c. ult.* duobus posterioribus speciebus lupulus intervenit. Et nescio an illud Osorii, *molli succo admiscetur*, eò tendat. Sed vide V. *Hoppfen.* Gregor. Turon. in Glor. Confessor. c. 1. ubi modo Ceria modo Cælia scribitur. Videtur à *Chern*, frumentum, infr. Sed V. inf. Terwe. De Cerevisia incantanta gentili more, Sur. T. 1. Vorburg. Vol. V. p. 619.

CERNLIHHO, libenter: Kero. Prol. p. 16. b. Pronunciandum iterum ùt K vel G, *Gerne* hodie. vid. infr. *Gernl.* & *Kernl.*

CESAR, nomen Julii Cæsaris, Rhyth. de S. Annon. ℣. 276.

CES.

CESSON, ZESSON, ZESSA. Otfrid. III. 14, 112. de Christo:

Er gibot then uuinton,
then undon cessonton.
Præcepit ventis,
undis fluctuantibus.

Idem V. 14, 33.

Thia zessa drat ih untar fuaz,
si furdir dar on mir ni muaz.
Fluctus calcavi sub pedibus,
quæ porrò tunc sine me nihil potuit.

Idem III. 7, 29.

Ther so ist zessonti,
sih selbon missihabenti.
Qui sic est fluctuans,
seipsum non cohibens.

Notker. Psal. LXVIII. 16.

Zessenmacherin, tempestatum conciliatrices. Jo. Keisersperg. Brosaml. fol. 74. b. *das machen etwan die alten Zessenmacherin, die bösen alten Weiber.*

[*Cessode*, fervore. Gloss. Monseens. p. 344.]

Cest, capsis: Glossæ MSS. ASax. Kest.

CH, pronunciarunt veteres Franci, pro quo posteri molliùs H tantùm, quod & ipsum tandem omiserunt: ut Chlodovæus, Hlodovicus, Ludovicus. Chlotarius, Hlotarius, Lotharius, &c. Cham, Ham, Heim.

[CHACHAZZENTES, cachinnis. Gloss. Monseens. p. 410.]

CHAFFE, locus, *Chaffe dero chaliwi*, locus calvitii, Notk. Ps. LXXXIII. 1.

CHAFFEN, vigilare, *die ougen chaffent gagen imo*, Notk. Psal. CXVIII. 82.

[*Zisamane chaftun*, commiserunt. Gloss. Monc. p. 361.]

CHAGEN, veteres, hodie Hagen, mallus, tribunal, locus quo das Gericht geheget wird. Sic malli seu Malbergii tres, ex quorum rebus judicatis Lex Salica fuit congesta in vetustissimo MS. Codice à Viro CL. Steph. Baluzio mihi communicato recensentur, utpote

Salechagine,
Bodechagine,
Widochagine

pro quibus in MS. Regio legitur *Salechagme, Bodogagme, m* pro *in* scripto, & *UUidochami:* unde perperam vulgati habent Salecheim, Bodoheim & Widoheim. Fuerunt enim Malli publici trium pagorum Francicorum, Saliorum ad Salam seu Isalam, Bodonum, seu Battonum, Batavia, ubi adhuc *Graven Hage*, Mallus Comitis, & Widonum, ad Amasin, cujus ostium latius Widrus hodienum vocatur, teste Altingio *Descript. Germ. Infer.* pag. 132. Etsi Cluverius nomen peculiaris fluvii inter Amasin & Rhenum velit. Vide & Voc. *Gast.* & *Hag.* & Præf ad L. Sal.

CHALA. Hranne chala: lerechala. Lex Salica T. II. De furtis porcorum §. 1. *Siquis porcellum lactantem furaverit, de hranne prima aut de mediana, & ei fuerit approbatum: Malberg hrannechala, Lerechala, hoc est unum abelepte: CXX. denariis, qui faciunt*

Digitized by Google

faciunt sol. III. culpabilis judicetur. De *Abelepte* vide supra. Hranne quid sit, etiam suo loco explicatur, scilicet non grex, sed fœtura, quam nos vocamus *einen Wurff*, prima itaque & secunda sive mediana rhanne porcæ, dicta fuit in Malbergio seu foro Francorum *Hranne chala*, itemque *lerechala*, ubi *lere* idem est quod fœtura, h. e. evacuatio uteri gravidi, *ler*, vacuus. *Chala* autem est vilis, uti & hodiernum *Kahl* etiam ita usurpatur. Notum autem est œconomis, primorum partuum fœtus porcinos deterioris esse conditionis nec ad educationem aptos. *Vid. Coler. œconom. Lib. XX. c.* 124. Confer mox *Chalteo*. Lex Salica Tit. XLVII. de Reipus. §. 2. *Reipus hæc chala sinus.* MS. *Reipus III. Colensinus.* ex antecedentibus apparet, hîc significari, vilem satisfactionem factam fuisse, unde mulcta. Chala, vilis, suanis, emendatio. Cæterum *Wendelinus* in Glossario suo suaviter hîc fingit sibi nomina propria Malbergiorum Belgicorum *pag.* 111.

Chalannen gebeinon, blecchenten beinen, calva ossa, Notk. Psal. XLI. 1.

Chala kibillun, Calvaria, id. Notk. ib. Psal. XLI. 1.

Perichkibilla, idem Ps. CV. 19.

Chalauuer, calvus.

Chaloberge, Calvaria.

Chalauui, calvities, Notk. Psalm. XLVI. 1. LXXXIII. 1.

Chalauuin, calvus, ib.

[*Chalauui*, calvitium. Gl. Monsi. p. 333.

Gichalauvit, decalcavit. p. 332.]

Karl der Kalwe, Chron. Königh. c. 2. §. 146. Carolus Calvus R.

Chalen, passionem aliquam significat, quasi *qual.* Notker. Psal. XLI. 10.

Chelunga, tribulatio, Notk. Ps. XLIII. 18. Ps. LXVII. 26. *in lichamen chalo*, in corporis macerazione.

Chalelicho, anxiè, Notk. Ps. CXVIII. 130. Ps. LXIX. *chellent des rehten muot*, persequuntur animam justi. Idem Psal. LXXV. fi. Et Psal. LXXVIII. 1. *mit cheli nöten*, tormentis cogere.

Fercholen, defecit, Notk. Ps. CXVIII. 81.

CHALAUUN, obripilationem. Gloss. Monsi. p. 356.]

CHALB, vitulus, *manigru chalber*, vituli multi, Notk. Psal. XXI. 13. Isidor. c. IX, 4. *chalp fona dheru Judeischun eun*, Vitulus de Circumcisione.

[*Vasal Chalp*, pascualem vitulum. Gl. Monsi. p. 326.] *Chalpir urmeri*, Phocæ marinæ. p. 407.]

[CHALCH, *mit chalche tunichos*, calce levigabis. Gl. Monsi. p. 326. mit kalche tünchen.]

CHALDEI, Chaldæi. Rhythm. de S. Annon. ℣. 175. *Chaldei die grimmen.*

CHALIMFAN, *Kalimfan*, competere: Kero c. 25. *citi kalimfantem*, horis competentibus. c. 47.

Citim Kelimfanteem, horis competentibus. c. 31.

Uncalimfantom, incompetentibus. (*citim unkalimfantem* horis incompetentibus. cap. 48. legitur.)

Ungalimflib, absurdum. c. 65.

Kalimflichan, c. 24. *Kelimflichera*, c. 43. congruam.

Kilimfit, concordet: Kero.

Gilumflib, Otfrid. I. 16, 50. de Jesu puero:

Uuizzi thehemo ana sar.
Thaz uuas gilumflib in uuar.
Sapientia succrescebat ei statim.
Hoc erat congruum profectò.

Idem I. 25, 50. de Spiritu Sancto:

Er uuas Dubun gilib.
thaz uuas so gilumphlib.
Erat columbæ similis.
hoc erat perquam congruum.

[Tatian. XII. 7. *In then, thiu mines faters sint gilimphit mir uuesan.* In his, quæ Patris mei sunt oportet me esse. Ad quæ notat Palthen. pag. 324. Retinuere Germani substantivum *glimph*, quo decentem placidumque agendi modum denotant. Hinc adjectivum atque adverbium *glimpflich*, placidus placide, decens, decenter. Cum primitivo *limphan* consentit AS. *limpan*, pertinere, apud Somner. Unde est *gelimplic*, oportunus, congruus ap. eundem. quod Gallis *pertinent* dicitur.]

Primitivum *Limphit*, congruit, de quo suo loco. v. & inf. Gilumflich.

CHALIP, *chalip sub dupio*, L. Sal. T. XLIV. de eo, qui aliquem in puteum jactavit, qui tamen vivus evaserit. *Lip*, *Lib*, vitam denotat, *dupio*, duffio est, duffen, immergere. Wendelinus Malbergii nomen fingit.

[CHALLOT, effabitur. Gloss. Monsi. p. 352. *challunt*, effabuntur. p. 349.]

CHALTEN, kelten, gelten hodie, præstare, valere.

Chalteo, validum, gultig. Sic in L. Salica *branne chala* & *branne chalteo* opponuntur, *Tit. II. §.* 1. & 2. *Si verò in tertia branne furaverit, Malb. branne chalteo. DC. denariis qui faciunt Sol. XV. culpabilis judicetur.* vide supra v. chala.

CHALTA, *chalte*, *chaldo*, *chaltun*. à *chalten*, gelten, propriè præstatio cujusque læsionis, deinde pro ipsa læsione & delicto, ùt *Alchaltua*, læsio totius membri, ut linguæ abscissio totalis, ut loqui non possit, L. Sal. Tit. XXXII. §. 15. tandem καθ' ἐξοχὴν & ob frequentiam olim, Furtum. Lex Salica Tit. II. §. 6. *Varabchalt*, furtum porcellorum, *der Värkel.* §. 7. *Focichalta*, furtum scrovæ cum porcellis. §. 10. *Exachalt*, furtum sex capitum. *Sonischalt*, furtum gregis totius, §. 11. & passim. §. 14. seq. *Dracechalt*, furtum porcelli anniculi, *vid. Wendelin. Gloss. p.* 192. qui tamen ibidem *branne* & gregem confundit, sed & sibi contradicit, quum *Tertesun* antea pag. 117. non tertiam gregem explicaverat, sed nomen proprium alicujus Malbergi finxerat. Vide mox *Changichaldo.*

Soagne chalte, sugentis porcelli furtum, *t. II. §.* 4.

Thurnichalt, exspoliatio mortui aut tumbæ saltem, *thurni*, turricula, pyramis sepulcralis. *t. XVII. 6. t. LVIII.* 1. & 3.

Digitized by Google

CHA.

CHALDECHINA, capulatio, læsio pedis. *t. XXXII. §. 9. 10. 11.* quæ vel totalis abscissio, *chamin, chaminis, t. XXXII. §. 2. 5. gar weg.* vel adhuc pendet, ut curari possit, *sichte, sochte,* à suçht, debilitatio, morbus. t. XXXII. *§.* 1. qua ab amanuensi sæpe confunduntur, unde emendandus *§.* 3. 9. 10. 11. & transponenda hæc vocabula.

CHALT, kalt, frigidus. *In chaltem lantscaffim,* in frigidis regionibus c. 55. Kero.

[*Chaltem, freosantem,* algidis. Gloss. Monf. p. 407.

Chalti frigore. p. 389. torpor. p. 392.]

Ekkehardus junior de Casib. S. Galli cap. x. refert de mendico homine Gallo, contractum se simulante: *At contractus cum aqua sibi lavacri nimis videretur calida, Gallicè rusticè KALT KALT EST, ait. At ille quoniam in Teutonum lingua, Frigidum est, sonat. Et ego, inquit, calefaciam, hausitanque de lebete ferventi lavacro infundit aquam. At ille cum clamore horrido: Eya mi kalt est, kalt est, ait. Enimvero, ait ille, si adhuc frigidum est, ego hodie vixero, si tibi illud caleficabo, & hauriens adhuc ardentiorem infudit. At ille bullientis aquæ fervorem ferre non sustinens, oblitus contracturæ citus assurrexit, lavacro exilivit, ad ostium recludendum, ut fugeret, velociter currens cum pessulo aliquandiu luctatur. Sed &* (ille) *hominem ubi deceptorem vidit, titionem ardentem ab igne dicto citiùs rapiens, grandes sine numero* (excidit vox, fortè *stigmatizationes* vel similis) *nudo infregit.* Goldast. I. Rer. Alem. pag. 42. & 125.

Chaltentiro minno, refrigescente caritate, Notk. Psal. XXIV. 17.

CHAM, *chaim,* haim, haimat hodie. *chamzy,* heimzihen, heimholen, furari. L. Sal. T. XXIV. 3. *Cham zy asco,* furtum navis. Tit. XXXVI. 4. *Trochuuido chamstala,* cervus domesticus inclusus stabulo, qui in sylvam aut venationem nondum missus, *verschlossen im Stall.*

Falcham, defectus patriæ, in specie siquis hominem ingenuum vendidit, qui in patriam, chaim, reversus non est, L. Sal. Tit. XLII. *§.* ult.

Chamestalia vel Chamestasia, heimsuch, Domesticæ pacis fractio, *Hausfridbruch,* L. Sal. Tit. 45. *§.* 1. ubi Cod. MS. Reg. legit: *Besitalio.* V. & inf. *Heim.*

CHAM, camus, capistrum, *Cham prittil,* frenum cum capistro, Notk. Psal. XXXI. 9.

[*Chamo,* camus. Gloss. Monf. 352.]

Kilianus: *kam, kœ-kam, numella.*

CHAM, *Ham,* eluvio, Cham-awen, prata eluvionibus exposita, unde *Chamavi* dicti, ut putat Ampliss. Alting. *Notit. Batav. p.* 44.

CHAMFF, Campus, pugna.

Kero: *Chamffanti, militans. c.* 19.

Chamfheit, militia. c. 2.

Chamfanter militaturus. Prol. p. 16.

Chemfan, militare. c. 58.

Ze chamfanne, militanda. Pr. p. 15. *Einemu Chuninge ist Kichemfit;* uni regi militatur. c. 61. Kero. In omnibus hisce locis Kero de militia spirituali monachorum agit.

[Hinc origo petenda vocabulorum Gallicorum *champion,* duello pugnans, *champagne,* nunc *campagne,* expeditio, *compagnie,* turma cohors. ASax. est *cempa,* miles, & *cempena riht,* jus militare. Palthen. Not. ad Tat. p. 332.] vid. inf. *Kemphon.*

[Gloss. Monf. *chempho,* tiro, p. 402. *chnez vel chemfo.* athletas. p. 413. *chempente,* plectentes. p. 334.]

Chempffer, Chimpher, dicta fortissima natio Danica & Holsatica, quam *Cimbrorum* vocamine Romani expresserunt, *Olaus Worm. L. I. Monum. Dan. c. IX.* Terræ eorum descriptionem idem Lib. V. exhibet. Cimbrica chersonesus vocata, *Plin. L. IV. c.* 14. Conf. idem Worm. *de Lit. Run. pag.* 26. Non placent qui è tenebris Cimmeriis Cimbros repetunt, inter quos & Diodor. Siculus, & è recentioribus *Nic. Petreius Lib. I. Orig. Cimbr. & Goth.* & Prætor. *in Orbe Goth. L. I. c.* 6. Mentionem horum etiam Posidonius Apameensis, Strabo aliique faciunt. Arma, credo & nomen, Romanis primò innotuerunt an. V. C. 640. *Tacit. de Mor. Germ. c.* 37. ante N. C. CXI. quo auctore etiam inter Germanos rectè referuntur, non ad Sarmatas, ut *M. Prætorio in Orb. Goth. L. I. c.* 6. persuasum. Atque cum hi Gallos ac Romanos diu vexarint, ab iis Cimbrorum vox pro Latronibus, λῃστὴς usurpatum, auctore Festo. At Plutarchus in Mario errorem commisit, quod Germanos ait Cimbros vocare λῃστὰς, quum Gallos dicere debuisset. Conf. *Cluver. Germ. Antiq. L. III. c.* 22. Rob. Sheringham *de Orig. Anglor. c.* 3. *§.* 3.

Champf, species probationis per duellum, judicium campi, *die Sache durch Kampf zv Gottes urtel stellen,* contendere in campo, *Lib. IV. Capitular. c.* 34. per pugnam declarare, LL. Lombard. L. II. T. LVI. c. 35. sqq. Jus Alem. Prov. c. 228. *So mus es GOt scheiden mit Kampf.* Jus Sax. Prov. L. I. c. 63. *Kempegrusse* & *kempflich grüzzen* vocatur, ubi & leges circa hoc. Jus Weichbild. c. 35. *Einen zv kamphe vahen* vocat. Vide & ibi Glossam.

De hoc judicio secundùm mores veteris Franciæ vide Du Fresne *Glossar. v. Campiones.*

Secundùm mores Alemanniæ veteris vide congesta à Bangerto *ad Arnoldi Lib. II. Chron. Sclav. c.* 24. *c.*

Fœminas etiam per se hanc pugnam iniisse de jure constat. Jus Municipale vetus MS. Reip. Augustanæ tit. *Von der notnunft.* i. de stupro violento. *Ist aber daz die notnunft nieman gehört noch gesehen hat, Chumt diu frav und clagt, so sol man dem manne den sie der notnunft zihet dri stunt furgebieten als recht ist. chumt er denn fur, so ist recht, das er bered mit sins ains hant, daz er unschuldig sy. Wil aber diu frav sines rechten nit und wil ims wern, daz muzz si tun mit ainem Kampfe mit ir selbs lip, also daz der man sol sin begeben untz an den nabel, und sol er in siner hant haben ainen aichinen stab, der ainer daem ellen lang ist, und scheht aun geuert und hantvöllich. so sol diu frav ain röklin an ir haben und in ir stuchen ainen fustgrozzen stain. Gesigt denn diu frav dem manne an, so sol man uber in richten, also daz man*

in

lu lebendig begraben ſol. Geſiget aber der man der frawen an ſo iſt recht das man ir die hant abſchlab.

V. ſupra *Camſwig*, in voc. Camſ.

[*Chamſjcilt*, clypeum. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 408.]

[*Champ*, coronam. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 321.]

CHAMIN, Gamein, communis, publicus. L. Salic. t. 3, 9. *Chaminthento*, *tresbellio*, taurus qui de tribus villis communes vaccas tenet.

Ejusdem juris cenſetur & taurus Regis, *Chaminthento*, ſic enim ex priori §. reſtituenda lectio. §. ſq. 10. pro *chamuthenio*. Nugas Wendelinnas non attendas.

Item idem quod Totum, univerſum, integrum, *Chaldechina chamin*, totalis abſciſſio. L. Sal. tit. 32, 2. 5.

CHAMIT, camiſium, hodie Hemmet. ſi fides Goldaſto. Rer. Alem. T. 1. pag. 124. V. infr. *Hemide*.

CHAMNI, *Chamnum*, *Chamnin*, capulatio, deſtrictio, læſio, L. Sal. tit. XXIII. *Chamni*, digiti, manus, aut brachii inſtrictio.

CHANASUUIDO, gallus gallinaceus, L. Salica, tit. VII, 5. *Si quis gallum furaverit, Malb. CHANASUUIDO, CXX. denariis, qui faciunt Sol. III. culpabilis judicetur.* Eſt compoſitum ex voce *Chanas*, *hanes*, hodie gallus, & *Wido*, quod priſcis denotavit marem ad coitum pronum. Sic *Trochunido*, cervus, ibid. tit. XXXVI, 5. Vide Olai Verelii *Indicem linguæ Veteris Scytho-Scandicæ ſeu Gothicæ*, *voc. Wid.*

CHANCO, caballus, qui carrucam trahit, *Karngaul*. L. Salica tit. XLI, §. 1.

CHANGE, *Gange*, cunnus, cunnagium, vox ex Linguâ provinciali ruſticâ in Francicam recepta. Lex Salica tit. XIV, §. 10. *Si quis puellam ſponſatam, drutbe ducente ad maritum, eam in via adſallierit, & cum ipſa violenter marchatus fuerit, Malb. CHANGI CHALDO, VIIIM. denar. qui faciunt Sol. CC. culpabilis judicetur.* Ubi *Drutbe* eſt fidelis & propinquus ſponſæ. *Chaldo* ſeu *Chalta* eſt furtum, ùt ſupra viſum: furtum Changi, i. e. cunni ſive virginitatis ſponſæ, ſtuprum ſponſæ illatum. Polydorus Virgilius Lib. 1. de rer. invent. pag. 18. refert: Adyrmachidæ Pœnorum populi, qui ad Ægyptum pertinent, teſte Herodoto lib. IV. ſoliti erant virgines nupturas Regi exhibere, qui quam vellet primus vitiaret. Fuit idem mos apud SCOTOS, ut novam nuptam Dominus loci ante virum comprimeret. Quod nempe inſtitutum poſt homines Chriſtianos natos turpiſſimum, Malcolmus III. eorum Rex, Princeps optimus, ſuſtulit, circiter Annum ſalutis humanæ MXC. conſtituitque ut nubentes, pudicitiæ redimendæ causâ locorum Dominis numum aureum penderent, id quod hodie etiam ſervatur. Introduxerat Eugenius Rex. Vid. Menag. Etymol. Gall. voc. *Marquette*. Vocatur & *Jus Cunnagii*. De quo Beſoldus *Theſ. Pract. voc. Jungfr.*

& *voc. Lehn.* O. Ferrar. v. Marchetta. Ad Sueton. Boxhorn. c. XL. Grot. in Vandal.

Gunde, cunnus, pudenda muliebria, Valeſius in Valeſianis pag. 74.

CHAPFEN, Kaffen, Exſpectare, præſtolari. Eſ. 38, 14. Notk. Pſalm. XII, 2. *Ib chapfen din*, Exſpecto te. Idem Pſalm. CXVIII, 136. *chapfen an die illecebras.* hodie ſich vergaffen an was.

Kaffen und wachen, munus perſonale municipum, vigiliarum. Vid. in G.

[CHAPPELLA, martyria. Gloſſ. Monſeenſ. p. 375. *Chappello*, martyrii. p. ead. *Chappellun*, patrociniis. p. 383.]

CHAR, HAR, Kar: Cher: Kere: delictum: maleficium, bruch, verbrechen, q. d. verbruch des rechts, perverſio juris. Rotulus Curiæ Dominicalis Wratzheim. *quem exhibui Comm. ad J. Feud. Alem. pag.* 603. ait: *So iſt verfallen von jeden Kere* 30. *Schillingphennige.*

II. Satisfactio, mulcta pro delicto. hinc formula libellandi vetus ex charta an. 1425. *Schuldig ſin zu keren, zu beſſern, und abezudragen und ein wandel darumbe zu dun.* Et vulgaris formula: *kar und wandel thun*, ſatisfacere. Notk. Pſalm. XXXIV, 8. *Den tod kareton ſie mir:* morte mulctarunt me. Et Pſalm. L. pr. *Diſer Salmo unas Davides chera, do in Nathan.*

[*Chara*, feralia. Rab. Maur. Gloſſ. ap. Diecman. qui ex Rittershuſio notat: non ſaltem illa feralia fuiſſe vocata, quæ ad curas, ritus & officia, quæ mortuis impedebantur, pertinuerunt, verum etiam crimina & ſcelera, quæ pœnam ſanguinis irrogantia, efficiebant, ut homines malefici nova pompa morti ducerentur. In Cod. Arg. *Kar* eſt cura, ſollicitudo. Joh. 12. 6. *Ni thaei ina thize tharbane kara veſi:* Non quod cura ei eſſet egenorum. Joh. 10. 13. *Mi Kar iſt ina thize lambe*, non eſt ei cura ovium. Et quia tempus paſſionis Chriſti cum feria pœnitentia, & cura animæ tranſigendum, hinc dicta eſt hebdomas paſſionalis Chriſti *die Charwoche*, & dies Veneris ejus ſeptimanæ ſive emortualis Chriſti, *Charfreytag*. Mareſchal Obſerv. in verſ. A. S. p. 536. *Memini*, inquit, *me legiſſe in Alſtedii operibus* (vid. ejus Encyclop. 11. 454. a. fin.) *diem illam Veneris in qua paſſus eſt Chriſtus Germanice dici, ut GUTE FRETTAG, ita KARR FRETTAG à voce KARR, quæ ſatisfactionem pro mulcta ſignificat. Certe CARE* vel *CARR SUNDAY, non prorſus inauditum eſt hodiernis Anglis, ruri ſaltem inter ſenes degentibus.* A. S. *Cara*, *Care*, cura, curam, ſollicitum eſſe, *carian* curare ſignificat. Hæc Diecman. Spec. Gloſſ. p. 122.]

Charchare, carcer, Notker. Pſalm. CIV, 20. [*Charchela*, pantirum, ergaſtulo. Gloſſ. Monſ. p. 407.] v. ſupra *Carcar*.

Hinc Compoſita:

Charfrido, quod bis legitur in Lege Salica tit. XX. §. 3. & 4. & nos dicimus *Fridebruch*. Primus textus habet: *Siquis hominem plagaverit, & ſanguis ad terram cadit, & ei fuerit approbatum: Malb. Charfrido. DC denar. qui faciunt ſol. XV. culpabilis*

judicetur. Sed pro *Charfrido* alii Codd. ut advertit Heroldus legunt *Leodardi*, rectiùs: ejus enim mulcta est hîc expressa XV. Solidorum, Vide tit. X. §. 1. & 5. tit. XII. §. 1. Sed Charfrido tanto plus mulctæ habet, ut ex sequenti cap. patet: *Siquis hominem in capite plagaverit, ut exinde ossa exierint, Malb. Charfrido. MCC. denar. qui faciunt Solidos XXX. culpabilis judicetur.*

Charouueno, *Harouueno*, corruptè, *Charoena.* corruptiùs Charocna, *du Fresn. Glossar. h. v.* Lex Salica tit. LXIV. de *Harouueno.* & §. 2. Malb. *Charouueno*, MCC. den. qui faciunt Sol. XXX. h. e. *Char - ouueno*, mulcta superior, seu major, solidorum XXX. Vel si malis: *Charo - ueno*, fractura fidei. Textus est: *Siquis homini aliquid in tertia manu miserit, & ei per virtutem tulerit.* ubi *virtus* aliâ lectione recentiori per *vim* exponitur. Fit enim hæc delicti species in fraudem legis §. 1. h. t. itemque Tit. XX. §. 10. ubi corruptè legitur: *Chaeroneo.* atque est mulcta ejusdem quantitatis. Eadem lex repetitur Tit. XXXIV. §. 3. & malè ibi legitur: *Chereno*, quod ex prioribus emendandum est. Wendelinus verò uti non potest hîc propter obstantem Rubricam dicti tit. LXIV. fingere aliquod nomen proprium Malbergii: ita infeliciter interpretatur per Verbum *kruenen*, quod nos *greunen* efferimus, i. e. plorare. Loccenius 3. Antiq. Goth. c. VI. In Lege Salica c. LXIV. *Charoena quasi gardzrana, raptus domesticus; cujus vocis ùt sibi ignotæ & merè Gothicæ, interpretationem præteriit in suo Glossario Lindenbrogius.*

CHARDE, ex priori fortè descendens, læsio, abscissio, L. Salic. tit. XXIII. 3. *Chamin mane charde*, manum super cubitum stringere.

Tit. XXXII. §. 8. *Alachарde*, siquis virilia integra alteri absciderit.

Charuuoche, hebdomas satisfactionis Salvatoris Mundi.

CHARAL, Vir, Notk. Psalm. CXIX. Vid. in K. Notk. Psalm. XCVIII. fin. *Ana Charilis miteslaf*, sine maritali conjugio. Idem Psalm. CXVIII, 163.

[*Charllichera*, maritali. Gloss. Monseens. pag. 408.

Charlom, amatoris. pag. 410. *Charlon, suraukke*, amatores. pag. 409.]

CHAREN, clamare. Notk. Psal. XXXVII, 1. Vid. in H.

Charo, clamor. Notk. Psalm. CI, 6.

Charlib, Notk. Psalm. CXIX, 5. [*Charalib*, lugubre. Gloss. Mons. p. 340.]

[CHARTOM *isarninen*, Cardis ferreis. Gloss. Mons. p. 404.]

[CHASARUN, *zi den chasarun*, ad camaram pastorum. Gloss. Mons. p. 330.]

CHASE, Kæse, caseus.

Chaseuuazzar, serum. *Kero.* Schetten, Molcken, Kæsewasser.

[Gloss. Mons. *Sinauuerpili*, i. *chasa*, formelas casei. p. 326. *Chasiuuazer*, serum. p. 400. *Chasiuuassar*, tenucla. p. 413.]

CHASSE, *Chazze*, Hatze, Venatio. Vid. du Fresne Gloss. voc. Caciare, & Chacea.

[CHASTARI, incluforem. Gloss. Monseens. p. 337.]

CHATTEN & CHATILONNIS, V. mox Cheden.

[CHAUFAN, comparari. Kero. c. 55. hodie *kauffen. Kaholoteru, odo Kaeiscoteru umprutti, des man chaufta odo pinam*, rescisso contractu. Gloss. Monseens. p. 402.]

Choufennis, mercatores. v. inf. *kneht*, & *chouf.*

CHAUH, cornix. *Cauha.* L. Alem. c. ult. §. 13. hodieque Anglis *Chauh* & *Choub.* Vid. Speelman. *Glossar. voc. cauha.* Belgis graculus, monedula. Sax. *Kaycke*, Gallis *Gay*, & *Guay*, Kilian.

CHAUKEN, *Chauci*, populus Germaniæ nobilissimus olim, quique magnitudinem suam maluerit justitiâ tueri, sine cupiditate, sine impietate, quieti secretique nulla provocarunt bella: nullis raptibus aut latrociniis populantur, Incepit à Frisiis, partem littoris septentrionalis occupavit, omnium gentium Occidentalium lateribus obtensa, donec in Cattos usque sinuetur. Immensum terrarum spatium. Tacitus *de M. G. cap. 35.*

Minores Chauci ad Rhenum seu Occidentem versus tenuêre Ostfrisiam, Oldenburgum & Westphaliam. *H. Conring. de Ant. Stat. Helmstad. pag.* 70. ab Amasi usque ad Visurgim.

Majores à Visurgi ad Albim: Brema, Verda, Hildeshemium, Lyneburgum, Brunsvicum, Halberstatum, Magdeburgum, Marca vetus Brandeb. fortè ad Salam usque. *H. Conring. d. l.*

Quintilii Vari tamen tempore & Germanici Cæsaris Cherusci eripuerunt terras Visurgi adjacentes, Westphaliam & Brunsvicensem terram.

In Tabula Peutingeriana *Chaicorum* mentio, h. e. Chaucorum. *M. Velser. ad illam pag.* 728. Claudianus *Caijycos* ad Albim canit.

Suppressi à Thuringis, *Witichind. lib.* 1. Coaluisse cum Saxonibus Inferioribus, ubi adhuc Lingua Chaucica, ait *H. Conring. d. l. pag.* 96. In Francos abiisse, Vorpurg. T. 1. pag. 368. add. Vol. 3. pag. 283. Vol. 7. pag. 22.

Vox in Saxonia reliqua *ein Chauke*, homo iners, ignavus. *Vid. Goub.* Idem ergò contigit Chaucis, quod de Cheruscis *Tacitus de M. G. c. 36.*

„ Qui olim boni æquique Cherusci, nunc inertes & stulti vocantur. „ *Jauch* Alemannis Cuculus, *Vid. Observat. meam ad Königsh. Chron. XVII.* speciatim Cornutus, Leno. *Gauch*, *Gek*, Cogcio, Stolidus, insanus. *Goucha*, stulti. Notk. Psalm. XCIII, 8. Capitul. Caroli M. An. 789. c. 77. Glossar. Pithoei. Amerbach. Epit. Constit. Carol. pag. 256. Kilianus: *Guych*, *Guygh. vetus. Fatuus. Guych*, *Guygh. Holl. i. guyse. Sanna, irrisio, jocus. de guygh nae steken. Holl. & guyse setten. Guychelen, jocularі, scurrari, ineptire, nugas agere, dexteritate quâdam decipere, præstigiis falle-*

Digitized by Google

fallere. Germ. Gaugklen. Ital. jocolare. Anglis: juggle. Vid. ſupra *Caeular.* & infra *Geac.* Contrà Cl. Alting. *Notit. Batav. pag.* 42. Chaucos à genio ipſius gentis denominatos autumat: Germanos enim *Kautzen* vocare viros Antiquâ virtute & fide &c.

CHAZZONSO, mit chraphon, torqueo unguis. Notk. Pſalm. CXVIII, 161.

Kilianus: *Kaſſeren, quaſſare, frangere.*

CHEDEN, vocare, nominare, appellare. Notkerus *daz Græci chedent Symbolum, daz cheden wir Geaverf.* quod Græci vocant, Symbolum, id vocamus nos G.

Chit, dicitur. Roudepert. S. Galli Epiſt. VII. *thaz chit*, hoc ſignificat: *das heiſt.* Notker. in Pſalmis paſſim.

Qhueden, idem notat. Kero: *Qhuedan*, dicere. c. 3. 9. *Qhuad*, ait. Prol. dixi. c. 2. *Quad*, dixit. *Quad ih*, dixi. *Qhuidu*, dicam. *Qhuidit*, dicit, Prol. *qhuede*, dicat. Prol. *Keqhuetan*, dicatur. c. 4. (Goldaſtus vitioſe legit *keqhuetun*) *Qhuedenti*, dicens, Prol. clamans. *qhuedentemu*, *qhuedenteru*, dicente. Prol. *Pilad qhuedan*, verbi gratia. c. 24. *piladi qhuueden*, verbi gratia. c. 63. *Qhuuidit*, dicit. c. 5. *Qhuedant*, dicunt. c. 1. 13. *Qhuuedant*, dicunt. c. 4. *Quaedu dir*, dixi tibi. c. 16. *Qhuedameer*, diximus. c. 3. *Obano qhuatumes*, ſupra diximus. c. 11. 43. *Qhuuede*, dicat. c. 3. *Qhuuidit*, dicit c. 5. dicitur. c. 6. *Qhuuedanti*, dicens. Prol. *Qhuuedent*, clamans. Prol. *Qhuedentes*, dicentis. Prol. c. 1. *Qubedentes imu*, dicentes ei. Prol. *Qhuedente*, dicentes, Prol. *Deu ſalmun za qhuedane ſint.* Pſalmi dicendi ſunt. c. 17. *Za qhuedane*, dicendum. c. 9. *Za qhuedanne*, dicenda. c. 18. *Qhuadih kehalte uueka mine*, dixi cuſtodiam vias meas. c. 6.

Kiqhuetan ueeran, dici velle. c. 4. (Goldaſt. vitioſe *kiqhueran.*) *Iſt Kequetan*, dicitur. c. 2. *Keqhuetan iſt*, dictum eſt. c. 7. *Kichuetanem*, dictis. c. 9. *Kachuetanu verſe*, dicto verſu. c. 9. *Chuuettan*, ſalutatis. c. 53. hactenus Kero.

[His adde ex eodem. *Sin kaqhuetan*, dicatur. c. 13. *Si kachuetan*, dicatur. c. 11. (haud dubie legendum *Kachuetan.* ut c. 10. *ſin Kacheutan*, dicantur) *Kachuetan iſt*, dictum eſt. c. 10.

Keqhuetaner, dicitur. c. 43. *daz iſt keqhuetan*, quod dicitur. c. 2. *unarlihhor Keqhuetan*, verius dicatur. c. 4. *Keqhuetan iſt*, dictum eſt. c. 7. *Demu keqhuetanemu*, quo dicto. c. 25. conf. c. 42.

Si Kichuetan, dicatur. c. 12. *Kichuetanemu* dicto. c. 11. *dem kichuetanem*, quibus dictis. c. 9. *obano Kichuetan iſt*, ſupra dictum eſt. c. 10. *Ubiri Kiqhuetana*, ſupra dictam. c. 58. *Kiqhuit*, ſententiam. c. 25.

Za obana Kaqhuetunen, ad ſupra dictas. c. 8. *Kaqhuit*, ſententia. c. 55. *ſint keleiſinit Keqhuuit*, imitantur ſententiam. c. 5.]

Qui, Dic. *quethe*, dicat, *quat*, dixit: Gloſſæ Lipſii. qui addit: *Nobis manſit geminatione vitioſum, quetteren.* Kilianus: *Quetteren, garrire, ineptè loqui, ſtrepere, obſtrepere, argutari. Quetten & quaden veteres Teut. dixerunt pro loqui, teſte Otfrido.*

[Apud Iſidor. *Qubad*, dicit, dixit, ſæpius occurrit, ut & ap. Tatian. 11. 8. *Qubedbendi*, dicens. *Qubedbendemu*, dicente. Iſid. IV. 5.

Fuit hoc vocabulum uſitatiſſimum olim populis Septentrionalibus. De Gothis vid. Cod. Ulph. & Gloſſ. Jun. v. *Quitan.* A. S. eſt *cuuethan*, uti ex Somn. Dict. patet. Anglis *quoth*, *quothi*, dixi. *quoth he*, dixit ille. Ap. Germaniæ inferioris incolas v. *quaden*, eſt garrire, *quetelich*, querulus. Palthen. Not. ad Tat. p. 282. In quo Tatiano *giquetan iſt*, dictum eſt. *Ih quidu*, ego dico: ſæpius occurrit. v. c. 26. 1, 2. c. 28. 1. c. 29. 1, 2. & ſqq.]

Quis, dicis.

Otfrid. IV. 19, 104.

Giduan ih thih es, quad er, uuis,
Ih bin iz rehto ther thu quis.
Facio ego te hujus, dixit, certiorem,
Ego ſum is verè quem tu dicis.

Quit, dicit, nominat.

Otfrid. III. 22, 106.

Thaz giſcrib iu thar quit.
Scriptura S. eos ſic vocat.

Quitilonti, enarrantes.

Otfrid. V. 9, 9.

Sie fuarun, quitilonti,
thie armiluchun dati.
Ibant enarrantes
tyrannica facinora.

Quattan, de matre infantem alloquente, vocitante, blandiendo.

Otfrid. I. 11, 79.

Joh muater thiu nan quatta.
Et mater quæ Ipſum alloquebatur.

Idem I. 9, 15.

Thaz ſie es oub giquattin.
Ut ei quoque abblandirentur.

Idem IV. 4, 35.

Zi Kuninge ſie nan quattun.
In Regem ipſum proclamabant.

Quhide, ſententia, textus, ſermo. Iſid. contra Jud. c. 3, 5. *In heiligim quhidim*, in ſacris eloquiis: Iſid. c. V. §. 6. [*Mit dhemu dhrifaldi quhide meinidon.* Trina repetitione proclamant: ſcil. Seraphim, Jeſ. 6. Sanctus, Sanctus, Sanctus. Id. c. IV. §. 7.]

Enquethen, *inquaden*, viciſſim clamare, reſpondere.

Otfrid. IV. 4, 111. de turba ſequente Salvatorem introeuntem Hieroſolyma:

Thaz ſelba ingegin oub inquad
thiu aftera heriſcaf.
Hoc idem econtra etiam reclamabat
ſequens cohors.

Et cap. ſeq. ℣. 123.

Thaz ſelba thaz thie ſungun
thie tharfora giangun,
Thaz ſelba inquad in uuara
thiu aftera ſuara.

Digitized by Google

Id quod illi cantarunt,
qui præcedebant,
Idem reclamarunt ſanè
ſubſequens turba.

Willer. in Cant. Cant. c. 2, 16. *Wanda* (uuant) *ich mines ſponſi genatha verſteen* (gnada verſten.) *in ſinero vocatione, admonitione & promiſſione: nu willon ich himo thero genathan enquethen mith willegero gehorſameghеyd.* (nu uuil ih imo der gnadon enquedan, mit williger gehorſame. ita noſtra editio) Verſio Belgica: *So wil ic hem dier genade quiten met gewillige gehorſaemheid.* Et annotator: *Enquethen, i. e. vergelten, betalen, Unde nobis manſit quijten, h. e. ſolvere, liberare, redimere, ſatisfacere, & per metaphoram, gerere aut repræſentare, ut loquuntur.* At Fr. Junio hæc non videntur placuiſſe, unde ipſe notat hîc: *Enquethen, Non ſatis capio quid ſit verbi.* Atque *quiten* verbum huc non facit, eſt enim è Latino, quietare, quitare, ùt rectè obſervat Kilianus Etymol. Teut. Hoc igitur dicit Willeramus: *Cùm ſponſi mei gratiam cognoverim in ſua vocatione &c: nunc volo ei pro hac gratia referre gratias promto obſequio.*

[Scherzius in Not. putat, *enquedan* eſſe ab *en, ent, ant, int*, quæ particula viciſſitudinem, relationem ad aliud quid, factum e contrario exercitum, notat, & *quedan*, dicere; ut idem *enqueden* ſit, ac *reſpondere*, ceu in latina formula dicitur. *Gratitudo tua reſpondit beneficentiæ*, ut ſenſus ſit h. l. Eccleſiam DEI velle in poſterum gratiæ DEI reſpondere lubenti obſequio.]

Notkerus *Inchit*, pro refertur, correſpondet: Pſalm. XII, 4. LXXVII, 4. LXXIX, 5. 6. Pſal. LXXX, 3. Pſal. CI, 23.

Reccheda, expoſitio, Notk. Pſalm. LXXIV. 4. v. infra ſuo loco.

Undarquheden, interdicere. Iſidor. c. V. §. 7. *Chiunbreinida dhazs undarquhedene chibot.* violavit interdictum præceptum.

[Loquendi hunc uſum retinuere Germani, quamvis mutato verbo, dicuntque nunc *unterſagen*, interdicere, vetare. Palthen. Not. ad h. l. p. 410.]

UUiderchedung, contradictio, Notk. Pſalm. LXXX, 8.

Wolaqueti, benedictio, ſalutatio. Tat. III. 3. v. infra ſuo loco.

Ze guote quaten, benedicere. Notker. Pſalm. LXXXIV, 2. *ze guote gechattoſt tu dina erda.* benedixiſti terram tuam.

Chatilonnis, gratulatio, Notk. Pſal. XXVI, 6. Gothis *Quotgan, gaquotgan*, objurgare, Marc. X. 48. Luc. 4, 35.

CHEH, chech, vide Q.

Chehprunnen, vivi fontes, Notk. Pſal. XLV, 5.

Chechе ſteine, vivi lapides, Notker. Pſalm. CXXI, 3.

CHEIN, kein, nullus. Willeram. in Cant. Cant. p. 135.

CHEISER, Cæſar, Notk. Pſalm. XXXIV, 20. LVII, 7. XCIII, 4.

Romcheiſer, Romanus Cæſar, Notk. Pſalm. LXXV, 2.

Cheiſertuom, Imperium, Notk. Cant. Annæ, fi. [*Cheiſarlibha pimeinida*, Decretum imperatorium. Gloſſ. Monſeenſ. p. 334.]

[CHELDVURZ, vel cliba, lappa. Gloſſ. Monſeenſ. p. 414.]

CHELEN, quelen. vid. Chal.

Cheli tuon, affligere. Notk. Pſalm. XVI, 9. irruere, torquere, punire. Id. Pſalm. XXXVI, 28.

CHELIH, calix, *Stouf chelih*, Notk. Pſalm. LXXIV, 9.

[CHELISILI, *ſochili*, caliculas. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

[CHELLA, trulla. Gloſſ. Monſ. p. 344.]

CHELLER, cellarium: promtuarium. Notk. Pſalm. CXLIII, 13.

Notk. Pſalm. LXXX, 1. *in ole chellire*, in gemellarium, quod vaſis genus eſt, Auguſtinus hîc. Du Freſne Gloſſar. voc. *Gemellar.*

In Gotes chellerfaz, in apothecas Domini, Notk. Pſalm. LXXXIII, 3.

[*Chellara*, apothecas. Gloſſ. Monſ. p. 331. 335. apothecæ. p. 343. Præteriola, *chellara*, à prætereundo, quia ſtant in medio navium, hinc & inde prætergradiuntur. p. 340.]

CHELON, refrigerare, külen, Notk. Pſalm. X, 6. *Er regenot uber ſie, daz ſie chelot*, pluit ſuper eos, ut refrigerentur.

CHELTEN, vid. K.

CHELUUN, gulæ, c. 1. Kero. hodie kähle, gurgel.

Chela, chila, guttur. Notk. Pſalm. V, 11.

CHEMH, caminus, feuereſſe, Jus Auguſtan.

CHEMIN, vox Celtica, Gallica, *Berger. L. 3. de Viis Roman. c. 49.* Via media inter regiam LXIV, pedum, & minorem pedum XVI. ſcilicet pedum XXXII. Vide *du Freſne Gloſſar.* & infra v. Straſſe. Convenit origo vocis cum Teutonico *komen*, viâ quâ venitur.

[CHENCILISCEN, uncialibus. Gloſſ. Monſ. p. 346.]

CHENETE *meleuue*, conſparſio, Notk. Pſalm. LXXXI, 1. kodie Kneten, terram mollem aqua conſpergere. v. infr. *Melm.*

CHENGISTO, Hengeſt hodie, caballus ſpathus, L. Sal. tit. XLI. §. 2. i. ſpadatus, caſtratus. Secus ac hodierna ſignificatio. V. *Gavl.*

CHENUN, mulier: uxor. Otfridus in Pſal. I. *So Adam teta, do er dero chenun rates volgeta uuider Gote.* i. ut Adam fecit, cum mulieris conſilium ſequutus contra DEUM. Notk. Pſalm. XL, 4.

Die mit andern chenont ligen, adulteri, Notk. Pſalm. XLIX, 18.

Quena, idem. Fragment. de muliere Samaritana apud Lambecium L. 2. Bibl. Cæſ. c. V. p. 383. *Quam fone Samario ein quena.*

Otfrid. I. 4, 99. Zacharias ad Angelum:

Job diu quena minu
iſt kindes urminnu.
Et uxor mea
eſt effœta. Ibid. ℣. 57.

Idem

Digitized by Google

Idem I. 5, 124. de Eliſabetha & Johanne:

So fur ira bi uuorolti
niſſ quena berenti.

Qualem ante ipſam in mundo
non eſt mulier enixa.

Tatian. c. 2, 1. Itidem de Eliſabetha dicitur, quod fuerit Zachariæ *Quena*.

J. Lipſii Gloſſæ: *Quena uxor.* ubi addit Lipſius: *Anglis hodie Regis uxor, ἐξόχως, ſive Regina.* ibi Somnerus: *Diſtinguimus Angli inter Queen & Quean; poſteriore, ſcortum, meretricem; priore, Reginam, Regis uxorem intelligentes. Ortu verò & origine vox eadem, Quen ſcilicet quod uxorem ſive mulierem ſignat, ut Ealdquene, aniculam. Quamvis enim conſuetudine Queane in malam partem tranſierit apud neotericos, olim tamen ſecus, niſi Hor præpoſito quaſi uxor vel mulier pretio conducta.*

Idem mos & Danis olim. *Kona, Kuna.* Ol. Worm. L. V. Monum. Dan. p. 339.

Gurmr Kunugr gerdi kubl dufi eſt Turui
kunu ſina Tanmarker but.

Gormo Rex poſuit tumulum hunc Thyræ
conjugi ſuæ Daniæ ornamento.

Vid. Fr. Jun. ad Willeram. in Cant. Cant. p. 262.

Th. Marſchall. Obſ. 2. ad Verſion. Anglo-Sax. N. T. p. 513. Ego incidi, inquit, in MS. libellum, in quo hæc occurrebant ex Edda, celeberrimo illo Borealium Mythologo, allegata:

Thesr Othin h. mikin ſpadom.
Kona hans het Frigida
er vir kaullum Frig &c.

Quæ Latinè reddebantur:

Hic othinu habuit multa vaticinia.
Uxor ipſius vocabatur Frigida
quam nos appellamus Frig.

Einkunne, uxoratus.

Otfrid. I. 4, 8. de Zacharia:

Zi hiun er mo quenun las,
So thar in lante ſitu uuas.
Uuanta uuarun thanne
thie Biſcofa einkunne.

In matrimonium ſibi uxorem elegerat,
ùt iſthac in regione mos erat.
Namque erant tunc
Sacerdotes uxorati.

Conf. Ol. Verelii *Ind. ling. voc. kona. kuenna.* & *ad Hervarar Saga.* p. 119. ibi: *hodie Queane meretrix eſt.*

[Singularia vocis *Quina* fata deprehenduntur. Primo ea mulierem qualemcunque denotavit, nuptam innuptamque. De innuptis v. Otfrid. I. 4, 5. præter. I. 5, 124. Conf. Gloſſ. Goth. in *quino*. Conſentit cum Gothica lingua Islandica. vid. Runolph. Jon. Diction. in *Kona* itemque Suecica moderna, qua *quuinna*, virginem quoque denotat. vid. Diction. Joh. Petr. Deinde nuptis vox illa propria eſt reddita. v. Otfrid. I. 4, 17. in Cod. Ulphil. Luc. I. 15. Tandem ſpecialiſſimus vocabulo huic ſignificatus inditus, in utramvis partem, id quod in honore & ignominia fœminei ſexus extremum eſt denotans, ut aut Reginam, aut ſcortum exprimat. v. Lex. Anglic. voc. *Queen* & *Queane*. Conf. Diction. Belg. v. *queene*, quæ & iuvencam ſignificat. Palthen. Not. ad Tat. p. 279.]

CHENISSEN, vid. Chnuſſan.

CHENON, *Kechenont imo den weg*, facite ei iter, præparate viam, Notk. Pſalm. LXVII, 5. Sed kecheront legendum videtur, de quo mox.

[CHENZILARUN, commentariis. Gloſſ. Monſ. p. 327.]

[CHEPISOTH, pellicatum. Gloſſ. Monſ. p. 322. hodie *Kebsweib*, pellex. v. inf. *Kebiſen.*]

CHEREN, keren. vertere.

[Gloſſ. Monſ. *Cherio*, ſcopabo. p. 333. *cherienter in peſamin*, in ſcopa terens. p. 334. *cherit*, tendit. p. 325. evertit. p. 394. *cherret*, delectatis. p. 354. *cherrenter*, garriens. p. 369. *cherrentiu*, ſtridentia. p. 341.]

Otfrid. V. ult. ℣. 109.

Cheri oub thir in thrati
in muat thio uuoladati.

Verte etiam tibi ſtudiosè
in animum illa beneficia. i. animadverte.

Uuelcherun, bene verſum. Notk. Pſalm. VII, 13. de arcu Domini, *unde uuelcherun getan habet*, & bene directum fecit. Pro quo vulgata: *paravit.*

Nah in ſuneliche cherendo, poſt ſe quosdam vertentes, Notk. Pſalm. LXXVIII, 7.

Hara pecheret, converſus: *dana becherit*, adverſus, Notk. Pſalm. LXXXIX, 13.

Becherida ſelon, converſio animarum, Notk. Pſalm. XVIII, 8.

Chere, de arte agitandi quadrigas in Circo, Notk. Pſalm. XXXIX, 5. *uuieo gehörig tiu imo ſint alles cheres.*

CHERECHETO, L. Salic. 3, 7. de tauro gregem ducente: *Siquis taurum, qui gregem regit, & nunquam vinctus fuit, furaverit, Malberg. CHERECHETO. MDCCC. den. qui faciunt Sol. XLV. culpabilis judicetur, excepto Capitale & delatura.* Eſt lectio vitioſa pro C ſubſtituendum T: *Cheretheto* vel *Here-theuto*, hodie Herd-ochs. Sic tit. 3. §. 9. & 10. *Chamintheuto*, Gemeinochs.

CHERN, vide *Chorn.*

CHERUSCI, V. Harz. & Vorburg. Vol. 3. p. 282.

CHERVIOBURGE, exponitur in Lege Salica Strioportius. *tit. LXVII. §. 1.*

De Herburgium.

Siquis alterum Cherviobur gum h. e. Strioportium clamaverit, aut illum qui inium (al. æneum) *dicitur portaſſe ubi Strias concinant: & eum convincere non poterit, MMD. den. qui faciunt Solid. LXII. & dimidium, culpabilis judicetur.* Ubi *Strioportius* eſt qui Striis ſive ſtrigis, ſagis, opem portat: *Hexenmeiſter*, quod quidem quoad verba non interpretatur vocem Francicam Cherviobur-

gum,

Digitized by Google

gum, quum nec *burgum* portare notet, nec *Chervio* vel *Her*, ſtrigam: ſed quoad effectum & quantitatem multæ eadem res eademque eſt injuria & calumnia, ſi crimen non probetur. Eſt autem *Cherviobur gum* & contractè *Herburgium* vox compoſita ex *Cher* ſive *Her*, heer, multitudo exercitus, & *Vio*, *Wiho*, ſacer, & *burgum* vel burge, civis, ſocius. *Cherviobur gum clamare* eſt aliquem inculpare, quod ſocius ſit multitudinis iſtius ſacræ, quam deſcribit Aurel. Auguſtinus *Lib. de ſpiritu & anima cap. XXVIII.* qui locus ad canonem Concilii Ancyrani (qui etiam generatim de his tractat, & in Addit. II. Capitular. Carol. c. XXI. allegatur,) adſcriptus fortè, unde & Regino *L. II. de eccl. diſcip. c.* 364. & ex eo Burchardus & Gratianus *Cau.* 26. *q.* 5. *c.* 12. ad illud Concilium retuliſſe videntur.

Nempe quasdam ſceleratas mulieres retro poſt Satanam converſas, dœmonum illuſionibus & phantasmatibus ſeductas, credere ſe & profiteri, nocturnis horis cum Diana paganorum dea & innumera multitudine mulierum equitare ſuper quasdam beſtias, & multa terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, ejusque juſſionibus velut Dominæ obedire & certis noctibus ad ejus ſervitium evocari. — innumeram multitudinem hâc falſâ opinione deceptam, hæc vera eſſe credere, & credendo à recta fide deviare; & in errorem paganorum revolvi, cum aliquid divinitatis aut numinis extra unum DEUM eſſe arbitretur. Atque in hac opinione etiam Francos fuiſſe teſtatur hîc textus, dum præſupponit, crimen hoc inculpatum, in veritate facti probari poſſe: id quod nec mirum, cum Lex Salica in gentilitate Francorum condita, nec in reviſione chriſtiana omnia reciſa. Recentiores ùt Gratianus adjungit Dianæ *Herodiadem.* Memini mulierculas Miſnenſes vocare *die Frau Hulle.* Et ùt gentiles hunc Dianæ exercitum dixerunt *Here wiho*, exercitum ſacrum, ita noſtrates appellant *das wütende heer*, & multa adhuc de eo fabulantur. Wendelini interpretatio non eſt ad grammaticam analogiam, nam *Chere* & *hoer* ſive *hure* pronunciatione & notatione longiſſimè differunt.

Magis autem huc facit HERA Saxonum, de qua Gobel. Perſona Cosmodr. Æt. VI. c. 38. *Quod Hera colebatur à Saxonibus videtur ex eo, quod adhuc quidam vulgares recitant, ſe audiviſſe ab antiquis, prout & ego audivi, quod inter feſtum Nativitatis Chriſti & Feſtum Epiphaniæ Domini, Domina Hera volat per aëra, quoniam Junoni apud Gentiles aër deputabatur. Et quod Juno quandoque Hera appellatur, & depingebatur cum tintinnabulis & aliis, dicebant vulgares, prædicto tempore Vrowe Here ſeu currupto nomine Vro Here de vlüghet. & credebant illam ſibi conferre rerum temporalium abundantiam.* Hinc credo illud *Herodiadis* cognomen. Conf. Kilian. v. *Vaerende wif.*

[CHERVOLLA, Cerefolium, Gloſſ. Monſ. p. 414.]

CHESCIDO, trahendi notionem habet. ketſchen Alemannis noſtris.

Ala Checido, furtum per caſam alienam inſcio hero, pertrahere. L. Sal. Tit. XXVII. ſi.

CHESTIGA, caſtigatio. Vide K.

CHEVER, SVNCHEVER, bruchus, Notk. Pſ. CIV. 34.

[CHEVUIN, cavea, Gloſſ. Monſ. p. 334. *Chevium*, caveam. p. 355. hodie *Kefig.*]

CHEZZEL, lebes. Notk. Pſal. CVII. 9.

[*Chezil*, lebetem. Gl. Monſ. p. 325. 349. *chezila*, lebetes. pag. 339. *chezili*, caldariolum. p. 325. Hodie *keſſel.*]

CHIBOT, v. *Biten*, jubere.

CHIBREVIDO. v. *Briaf.*

CHICCON. vid. *Quik.*

CHIDEDA. vid. *Duen.*

CHIDHUHIT. vid. *Duah.*

CHIDUUINGU. v. *Duuingen.*

[CHIEL, celox Gloſſ. Monſ. p. 400.]

[CHIERUN, branchiam. Gl. Monſ. p. 358.]

CHIFEHTE. v. *Febta.*

CHIFORABODOT. v. *Bot.*

CHIHLOSE. v. *Hloſe.*

CHIHORIE. v. *Horran.*

[CHIHRIA, cicer. Gl. Monſ. p. 400. *giroupta chibburium*, frixum cicer. p. 327.]

CHILIHSAMONO. v. *Lich.*

CHILIHHAN, imago, ſimilitudo. Iſid. III. 4. v. *Lich.*

CHILOTZSSOM. ſocii, conſortes, *genoſſen.* Iſid. III. 2. à *Loz.* quod vid. inf.

CHIMANACFALDIT. v. *Fuldan.*

[CHIMO, germen. Gloſſ. Monſ. p. 405.]

CHINA, pes, vid. *Chaldechina.*

CHINAMNO. vid. *Namun.*

CHINEN, germinare, pullulare. Jerem. XXIII. *Ih aruuechu Davide rehtuuiſigan chimun*, ſuſcitabo David germen juſtum. ap. Iſid. c. IX. 2. an legend. *chinun?* Inde tamen reliquum *keumen*, germinare. *Chimen*, generationes aut germina apud Notk. Pſal. LXIV. 11. Gloſſæ veteres: *Chinit*, pullulat. *Chinint*, frampringant, promunt.

Gothis: *keinan*, germinare. *uskeinan*, idem Marc. IV. 27. & c. XIII. 28.

Inde *Chindon*, fructificare, fructus colligere, Notk. Pſal. CVI. 37.

CHIND, kind, filius, filia: Infans. Kero. *chind.* puer. c. 59. infantes. c. 45. pueri. c. 63.

[*Des chindes*, pueri. c. 59. *Slah chind dinaz kertu*, percute filium tuum virga. c. 2. *prinkit chind ſinas.* Offert filium ſuum. c. 59. *Nobbainu untruida pilibe chinde*, nulla ſuſpicio remaneat puero. cap. cit. *Entfiangut atum zeuunske chindo:* accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum. c. 2. *chindo.* infantum. c. 31. filiorum. Prol. *Siniu chind erurerbe:* ſuos filios exhæredet. Prol. *Chindum minnirin aldre*, pueris minore ætate. c. 39. conf. c. 63.

Gloſſ. Monſ. *Chind*, liberi. p. 325. *chind arperanti*, partum edens. p. 405. *chindespeine*, à puero. p. 365. *ſinero chindo chindo*, filios nepotum ſuorum. p. 358.]

In chindebette, in puerperio: Notk. Pſal. LII. 1. LXXVII. 64.

Etiam de majorenni, Otfr. IV. 6, 36. de Rege faciente nuptias filio: *Sinemo*

Digitized by Google

Sinemo lieben manne,
themo einigen kinde.

Suo dilecto viro,
unico filio.

Chindum, alumnis: Kero Prol.

Folgenkin, ſatellites: Notk. Pſalm. IX. 4.

Chindiske, aduleſcentes: Kero. c. 63. Forma veteris Confeſſionis: *Thurub min Kindisgi*, per infantiam vel pueritiam meam. Otfrid. I. XI, 74. de S. Maria Virgine:

Tho bot ſi mit giluſti
thio kindisgun bruſti.

Tunc præbebat cum voluptate
adoleſcentiæ ubera.

Chindeſceman, juvenes, Notk. Pſal. CXLVIII. 12.

[*Chindslecco*, parricida. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

Gloſſæ MS. ASax. *Gecyndilican*, genuino.

CHINDIG, KINDIG, tenax, avarus. Chron. Friburg. pag. 23. de Berchtoldo Duce Zaringiæ, electionem in Imperatorem recuſante: *Er were alſo karg und ſo kindig, das er kein gelt ausgeben möchte*: ipſum eſſe adeò avarum & tenacem, ut nullam pecuniam erogare vellet.

CHIND pro Chund, quod vide.

CHINISTI, venia. Iſidor. cont. Jud. c. V. 7. *Mabti chigaraunan zi chiniſti*. reparari poſſit ad veniam.

[Germani nunc ſubſtantive *gunſt*, & in adjectivo *günſtig*, dicunt, favor, favens, conſequens autem veniæ impetratæ priſtini favoris integratio eſt. Palthen. not. ad h. l. p. 411.]

CHINN, mentum.

[*Chini*, molas. Gl. Monſ. p. 347.

Chennizand, (leg. *chennizan*.) molarem dentem. p. 324. *chennizeni*, molares. p. 343.]

Chinnbaken.

Chennibablon, maxilla. *Keslagene chinnibablon kebeen iob andran*, percuſſi maxillam, præbent & aliam. Kero. c. 28.

Chinnezeune dero leunon, molæ leonum, dentes molares, Notk. Pſal. LVII. 7.

[CHIPHUN. Humeruli, (leg. humerali.) Gloſſ. Monſ. p. 328.

Chivun, humeris. p. 340.]

CHIRADO, conſiliarius, Eſ. IX. ap. Iſid. c. V. 2.

[CHIRAHHODA. Iſid. c. II. 2. *Chriſtes chiburt huner ſia chirahhoda*. Generationem Chriſti quis enarrabit? Proprie aſſequetur enarrando. Palthen. Not. p. 399.]

CHIRIC, Kirche, templum, eccleſia. *Fora turim des Chiribchun*, ante fores Oratorii. Kero. c. 44. *Uzzana Chiribb piliben*, foris auditorium remaneant. c. 43. *in chirichun*. c. 11. *in chiribbun*. c. 38. in auditorio. Formula vet. Confeſſionis: *Thaz ih ci chirichun ni quam*. quod ego ad Eccleſiam non veni. Walafridus Strabus de reb. eccleſ. c. VII. *Ab ipſis autem Græcis Kyrch à κύριος accepimus. — Kyriaca i. e. Dominica à Domino nuncupatur: quia Domino Dominantium & Regi Regum in illa ſervitur.* J. Lipſius à Circo petit, quod in

circi formam veteres Eccleſiæ ædificatæ. *Vid. Du Freſne Gloſſar. v. Dominicum. Eccleſia.*

[De Origine vocis *Chiric*, *Kirche*, prolixe egit Diecmannus peculiari Diſſert. & in Spec. Gloſſ. p. 93. ſqq. Scilicet quum Iſidorus latinum nomen Eccleſiæ *Chirübbun* cujus caſus rectus eſt *Chiriübba*, ab eodem quoque uſurpatus c. 9. §. 4. transtulerit, idem poſtea alii fecerint, qui altero *i* extruſo, *chiribbun*, ſcripſerint, hanc vocem ex tritiſſimo Francis augmento ſyllabico *chi*, & *ribbe* regnum, coaluiſſe ſtatuit, quo Eccleſia regnum Chriſti ἐξοχικῶς inſigniatur. Hinc noſtrum *Kirche* & Sax. *Kercke* deductum. Angl. Sax. *tò chiribba* non tantum *cirican*, *cyrican* & *cyricean*, ſed quoque *cyrcan*, *cyrcean*, *circe* & *cyrce* ſcribunt, quod itidem in Regis Alfredi verſione Bedæ, aliisque veterum Anglorum monumentis occurrit. Ita in antiqua Symboli Apoſt. verſione Theotiſca, à Ffehero primum publicata, verba articuli, *Sanctam Eccleſiam Catholicam* transferuntur: *Wiha Kiribbun Catholica*. Ita titulus Confeſſionis veteris Eccleſiæ, *Bigibt thero altun Kirichun* inſcribitur. In qua ipſa confeſſione deinde vox *Chirchun*, (pro qua Flacius *chirichun*, Browerus *Kirichun* legit) pro ædificio ſumitur. Ita interpres A. S. verba Matth. XVI. 18. *Eccleſiam meam*, expreſſit, *mine cyrician*, & Rhabanus Maurus in Gloſſ. nomen *Catholicus chirliber*. Itaque vox *chiribba* Theotiſcis tum cœtum fidelium, ſive univerſalem, ſive particularem, (& hoc quidem primario, imo tempore Iſidori tantum) tum locum in quo cœtus ille ſacrorum cauſâ convenit, notavit, exemplo Græcorum & Latinorum, qui voce Eccleſiæ eodem modo utuntur. Quam male verò Eccardus vocem Kirch à voce *baruga*, quæ delubrum notavit, derivet, cuivis patet, & ab eodem Diecmanno l. c. deductum eſt.

Kirich & *Kiriche* revera idem eſt, quod Eccleſia, electa nimirum res, ſive cœtus ea ſit, ſive ædes. *Kiriche*, itemque *chiribba*, ipſiſſimum eſſe noſtrum *kirche* nemo negabit. Nec opus erit vocem cum Diecmanno divellere in *chi* & *ribba*, hæc enim nimis coacta eſſe, quis non videt? Sed ſponte ex adverſo fluunt omnia, ſi à *kir* & *kiren*, quæ voces *electionem* & *eligere* notant, derives. v. Koerber. Præf. ad Gerard. de Maſtricht Canon. Script. S.]

Chiriwibi. vid. *Wibo*.

Chiricſcatt, Eccleſiæ cenſus. Diſſert. de Bon. Laudem. §. 9. Conf. Schottel. de J. Sing. c. VIII. §. 6.

Chilchin, *kilchin*, idem. *Chry dir alten kilchin*, Symbolum veteris Eccleſiæ, apud Gold. de Reb. Alem. T. II. p. 134. Ita ſæpe in Chron. Königsh.

Liutchilchun, Eccleſia, Notk. Pſ. XXXIV. 18.

[CHIRINNOHTER. toroſa. Gloſſ. Monſ. p. 390.]

CHIRISTA, oportet. Iſid. V. ult. [*Nara chiriſta*. Hæc verba quid ſibi velint, poſt Cl.

Stadenium, me quoque ignorare lubens profiteor. Putavi aliquando ita legendum: *Dhaz is bi mittingardes chiniſta uuari chimartirot uuordhan*, quod mundi gratia paſſus fuerit. Sed mihi ipſi conjectura hac non ſatisfacio. Habebunt hic in quo ſe exerceant ſagaciores. Palthen. Not. ad h. l. p. 412.]

CHIRVNI, myſterium. Iſidor. Hiſp. contra Judæos c. 3. §. 1. *Aefter dhiu dhazs almahtiga Gotes chirunt. dera gotlibhun Chriſtes chiburdi chimarit uuard.* i. poſtquam omnipotentis DEI myſterium divinæ Chriſti nativitatis declaratum eſt. [Pro *chirunt*, legendum eſſe *chiruni*, monuit Palthenius Not. ad h. l. p. 399. id quod ſequentia loca confirmant.] Idem c. 2. §. 2. *So lancg al fater chiruni.* quamdiu Pater abſcondidit. Idem c. 3, 3. *heilac chiruni firſtandas*, ſacra myſteria ſcias. Idem c. 4. 4. *dhazs meghiniga chirumi dhera dhriniſſa*, Majeſtaticum myſterium Trinitatis. Deſcendit opinor à *Runa*, ut *Girunu.* quod vide ſuo loco.

CHISCAFT, Geſchöpff, creatura. Iſidor. c. 2. §. 2. ſq. conf. inf. *Giſcefti* & *Kiſcaff.*

CHISCRIBES, ſcripturæ, Iſid. c. 3. §. 1. paſſim.

[CHISILINCH, vel *Zano*, calculus. Gloſſ. Monſ. p. 333.

Chiſilinga, torrentes. p. 347. *Chiſilinge*, calculo. p. 352.

CHISTIFFTU. vid. *Stifft.*

CHIT. Vide *Cheden.*

CHIVS, vide, Notker. Pſ. IX. 14. *chius fone minen fienden mina diumuoti:* vide ab inimicis meis meam humiliationem. Idem Pſal. CXVIII. 154. *Chius mina urteilida.* Judica judicium meum.

[*Chius*, delibera. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

CHIVSCE, *unchiuſce*, caſtus non-caſtus, Notk. Pſal. CXXXVIII. 13.

[CHIUVIT, commandit. Gloſſ. Monſ. pag. 352. (Vox hæc in Suevia adhuc uſitata *kifen.*) *Chiuventaz.* comminuens. p. 342. *Chuvuin*, comminuerent. ibid.]

[CHIUUALDI, poteſtatem, hodie *gewalt.* Iſid. c. 8.]

[CHIWITZS, ſcientiam. hodie *wiz.* Iſid. c. 2. 2.]

CHIWORAN converti, Iſid. c. 9, 4. ſed legend. *chiuuoruan*, ut mox ſequitur. Vide *Werben.*

[CHIZILODES, titillationes. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

CHLAFFOT, ſtrepitus, Notk. Pſ. LXXXIV. 9.

[CHLAGARA, lamentatrices. Gloſſ. Monſ. p. 337. *Chlagalibhemo.* lugubri. p. 321.]

[CHLENGONTAZ, tinniens. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

[CHLENNO, minutias. Gloſſ. Monſ. p. 389.]

[CHLETTA, lappa. Gloſſ. Monſ. p. 343.]

CHLINGA, torrens, Notk. Pſ. XXXV. 9. LXV. 6. LXXIII. 15. CIX. 7.

CHLIRICHO, clericorum: Kero c. 60.

CHLOBO, *fogelaro chlobo*, inſtrumentum quo aves capiuntur, Notk. Pſal. CXXIII. 7. Vid. inf. *Clob.*

CHLOKKEN, vid. Clokk.

[CHLOSTER, clauſtra. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

[CHLOVOLOUCH, allium. Gloſſ. Monſ. p. 414. hodie *knoblauch.*]

[CHLUFTI, forcipes. Gloſſ. Monſ. p. 328. 331.]

CHNAARICHEN, cognoſcere, conſiderare. Iſidor. cont. Jud. III. 3. *bichnaarib dher*, ſciat is.

CHNADEN, cognoſcere, vide *Knat.* Notk. Pſ. XXXIII. 7. *der ſih ane Got pecnata uueſin*, qui ſe ſine Deo agnoſcit fuiſſe.

CHNEHT. Vid. K.

CHNEVM, genibus: Kero. c. 35.

CHNVAT, natura. Prol. *Mannaskiu chnuat*, humana natura. c. 37. *Za notdurfi de cnuati uzkanken:* (ita legit Goldaſt. ſed in ipſo Kerone, *za notdurfti der cuati uzkunken* reperitur, non tamen dubitandum eſt, quin *cuati* vitioſe pro *cnuati* ſit ſcriptum) ad neceſſaria naturæ exeant. c. 8. *In pliues chnuati.* in plumbi natura. c. 1. Kero.

CHNVODELEM. vide mox Cnuod.

CHNVPHEN, nodare. hodie *knüpfen.*

Inchnuphen, enodare, reſolvere, entknüpffen. Notk. Pſal. XLI. 5. de vita æterna & ejus perfectione *dar alle quæſtiones inchnuphet uuerdent.*

CHNVSSAN, adlidere. c. 4. *zuakechnuſſita*, adliſit: Kero. *Kichnuſit uuurtun*, conlidebantur. *Thurahchnuzit*, perculſus: Gloſſæ vett. Willeramus in Cant. Cant. IV. 14. p. 75. n. 34. *ſamo mit then guœden ſaluon geheiled wirthent thie gekniſedon ande thie ſiechon lichamon.* (*Samo mit den guoten ſalbon geheilet uuerdent die gekniſton unte die ſiechon lichamon*, ita habet noſtra editio) i. ſimiliter bonis unguentis ſanentur contuſa & ægra corpora. ubi Annotator: *Gekniſedon i. e. concuſſa, contuſa, à verbo kniſon, nunc uſitatius kneuſen aut knoſen, pro quaſſare, concutere, contundere, frangere, comminuere.* Kilianus: *knoſen. Friſ. quaſſare, frangere.*

Chniſti unde unſalida, contritio & infelicitas, Notk. Pſal. XIII. 3. IX. P. II. ℣. 2. *des einen val iſt des anderes kniſt.* unius ruina eſt alterius contritio.

Chniſteda iro muotes, contritiones animi iſtorum, Notk. Pſal. LIX. 4.

Cheniſten, allidere, *Ferchheniſten*, idem, Notk. Pſ. CI. 10. CXXXVI. 9.

Kniden, id. Pſal. CII. 5. *Ferchniſteda*, contritiones, Pſ. CXLVI. 3.

Firchnuſſu, conteram, Iſidor. cont. Jud. c. III. 3. v. infr. F.

[*Rora giknuſita ni bibribit:* arundinem quaſſatam non confringet. Tatian. LXIX. 9. *Giknuſita* eſt à *knuſan* ſeu *chnuſſan*, cum quo conſentit ASax. *cniſan* dejicere, percutere, quaſſare, contundere. Inde apud nos compoſitum *zerknirſchen.* Palthen. Not. ad Tat. p. 380.] conf. inf. *kniſen.*

CHOMBER, *Comber*, *Kummer*, Celtica vox, Gallis & Germanis communis olim, idem eſt ac Impedimentum, *Incumbrare*, impedire, *vide du Fresn. Gl. Combri.*

Hinc

Digitized by Google

Hinc *Kumer*, Sicambr. Juliac. Recentio, manûs injectio, arreſtum, *Kilian.* Inde reliquum *Verkummern*, arreſtare.

Tandem generatim damnum, moleſtia, mœror, egeſtas. Chron. Königsh. Cap. V. §. 173. *Man kome fin in ſolichen koſten und kumber, das alles land ſchmerzende und verdrieſſen würde.*

CHOMEN, v. *Chumen.*

[CHOCHO, fac. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

[CHOLA, caulis. Gloſſ. Monſ. p. 414. *Cholofloch*, caulis. p. 400.]

[CHOLOCHOT, palpet. Gl. Monſ. p. 356.]

[CHOLONNE, Agrippina. Gl. Monſ. p. 417. (*Cölln am Rhein.*)]

[CHOLPON. Pliinen cholpon pivillan. blumbatis tundi. Gloſſ. Monſ. p. 407. Mit bleyernen Kolben blewen.]

[CHOPHA, ſcyphos. Gl. Monſ. p. 321. tallos. i. genus vaſis. p. 364.]

CHOPHENNO, cophinus, *iſt ein chorb, den man bruchet ze ſcalch muerchen, ſo man ſol furbin, miſten, erda uztragen.* i. e. corbis, qua utimur ad ſervilia opera, mundare, ſtercorare, terram portare.

[*Chouuno.* cophino. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

CHORN, korn, frumentum. Articuli vett. Argentor. c. XIX. *Salze, wine, chorne, oleie,* &c. Goldaſtus ad Ekkardi jun. cap. XVI. pag. 129. *Pura grana. Nullo admiſto vel ſecali vel avena, luter kernon, purum frumentum. Grana his ſcriptoribus, quod Alamannis KERNO, ut chartarum exempla docent.* Eòque referendum Alamannicum *Cherno.* Charta Alemann. LXIX. *maldram de Chernone.* & LXXXIII. *Sex maldras de avena, & unum maldrum de chernone.* Secus ac du Fresne de Cicereula, *kichera*, exponit. Apud eundem legitur *Corngavel*, & *GavelCorn*, h. e. gabella frumenti. *Chorn* & *Heleuma* opponuntur, h. e. frumentum & palea, *Notker. Pſalm. XXXIV.* 18.

[*Inpotro cherno in drupin*, Grano. Gloſſ. Monſeenſ. p. 336.]

Chern ſpeciatim Triticum, opponitur *Roggen.* Jus Auguſtan. t. de Molendin. *Swaz ſi den beken arbaitent Roggen oder Kern die ſullent ie von ainem Scheffel Rogen 1. pfenning geben, und von dem Scheffel Chern 2. pfenn.*

Chorin, triticum, Notk. Pſal. LIV. 19. Idem Pſal. LIX. 9. *Des toten chornes cherno pringit filo unuochers.* conf. Pſal. CXLVII. 3.

Chornemiſte, frumentum, Notk. Pſal. LXXX. 17.

Cornelino, grana mali punici, Cant. Cantic. c. ult. 2. p. 147. n. 62.

[*Chornſtadel*, aream. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

CHORON, koren, koſen, probare, tentare, experiri, examinare, eligere: *kieſen* hodie.

Kero: *Chorot atume*, probate ſpiritus c. 58. *Kecboroter*, comprobatus. c. 65. *Cechorote* (Goldaſtus legit Kechorote) adprobati. c. 1. *Kechoreot*, comprobetur. c. 29. *Farchoraneer*, reprobus. c. 1.

Rhythm. de Ludov. R. ℣. 18.

Koron uuolta fin Got iz.

Experiri volebat ipſis DEVS hoc &c.

Notk. Pſ. CXVIII. 132. *Johannes chit: Nos diligamus DEum, quoniam ipſe prior dilexit nos. Diſiu uuort ſint des der ſuoze getruncben habet, unde gecboreto ſuozi mer trincben uile.*

[*Kachorane*, electi. Rab. Maur. Gl. Sax. *kören*, eligere, Chron. Brunſ. *kore*, electio. Hinc *Köbrrecht*, *Köbrgüter*, *Kubrrichter*, judices electi ſeu arbitri in Vocab. Vet. Sax. qui adhæret Spec. Sax. Judicium electivum Aquisgrani vocatur *Kubrgericht. Choremanni* à *chara.* L. B. dicebantur ad civium lites dirimendas electi, non à *curio*, ut male viſum Du Fr. Gl. c. 968. apud quem ibidem p. 1306. exſtat *Cureredt*, forum judiciarium, in quo rectum eligendo jus ſtatuitur. Hodie adhuc heres optionis *Kubrerbe* vocatur. Schilter. Prax. Jur. Rom. in foro Germ. II. 132. b. Imprimis hinc eſt illuſtriſſimum nomen *Kurfürſt*, (quod ita, non ut hodie fit *Churfürſt*, ſcribendum, nec aliter initio ſcriptum & in antiquis libris excuſum fuit) Elector Princeps qui Rom. Imperatorem eligit. v. Goldaſt. Parænet. p. 360. ſq. ubi etiam habes voces *Kur*, electio, *Kürijſſer*, milites delecti, quales cataphracti. v. Diecmann. Spec. Gloſſ. p. 47. ſq.]

[*Kiren*, *kieren*, *kieſen*, Germanis nihil aliud eſt quam eligere, ſicut *kir*, *kier*, *kur*, ipſis denotat electionem. Notiſſima eſt Germanorum locutio. *Der elteſte Sohn ſchlægt das gut an, der jüngſten aber bat die Kier.* i. e. Filius natu major pretium quidem prædii determinat, at natu minori, vel pretium vel prædium licet eligere. Et cum rem electam indicare volunt Voitlandi, vulgo dicere ſolent: *Das iſt ausgekiert:* quod Miſnenſes & alii ſic efferunt: *Das iſt auserkobren.* Sic & *Kirworte* noſtratibus ſunt verba lectiſſima. Koerber. Præf. ad Gerh. de Maſtrecht Can. Scr. S.]

Otfr. I. 15, 13. de S. Simeone:

Er thotes io ni choreti,
Er er then throſt habeti.
Quod mortem non experturus,
antequam ſolatium habuerit.

Fragm. belli Caroli Saracen. ℣. 2646.

Sprah ther helet Samſon:
Thu muſt thes dothes bekoron.
Dixit heros Samſon:
Te oportet mortem experiri.

Otfrid. III. 13, 79.

Thie thotes ni korent er,
Qui mortem non guſtabunt antè.

Notk. Pſal. XLI. 10.

Kecboreta dero himelſcun ſuozzi,
Guſtabam dulcedinem cœleſtem.

[Tatian. *Gicorota ther Furiſt ſizzento.* Guſtavit Architriclinus. c. 45, 7.]

Churen, velle. Kero Prol. & c. 4. *Ni churit*, nolite.

Tatianus V. 8. *Ni curi thu forbtan*, noli timere. c. VI. 2. c. XIII. 13. & XIX. 9. *Ni chure thir forbten*, noli timere.

Digitized by Google

CHO.

Fr. Junius ad Willeram. p. 56. confundit hoc cum verbo *Ruochen*, quandam metathesin frustra fingens.

Gicurrit, elegistis, Tatian. cap. CLXVIII. 4. Fragm. cit. ℣. 1233.

Chort in here withere bringen.
Tentate eum huc reduci.

Otfrid. & Notker. in Orat. Domin. *Gechorot werden*, tentari.

Otfrid. V. ult. ℣. 225. de S. Gallo:

Chorota er ofto thrato
theroselbun arabeito.
Expertus is sæpe valdè
istos labores.

Idem II. 10, 9.

Thaz man thes io koroti,
thie sehs ziti uuorolti.
Ut eò examinemus,
sex ætates mundi.

Idem II. 3, 118. de tentatione Salvatoris:

Thar korata sin sar harto,
therselbo uuidaruuerto.
Ibi tentavit Ipsum statim duriter,
iste adversarius.

Item c. seq. ℣. 54.

Notk. Psal. XXI. 18. de crucifixoribus: *Sie uuarteton unde churen mih.* considerаverunt & inspexerunt me.

Chorunga, *bechorunge*, tentatio, probatio. Kero: *des munistres chorungu.* monasterii probatione. c. 1.

Otfrid. & Notkeri paraphrasis Orationis Dominicæ: *Et ne nos inducas in tentationem. Unde in dia chorunga ne lettist du unsih. Dazh chuit: Ne lazh unsir gichorit uuerden nah unseren sunden. Den du ne skirmist, den uuirfit diu chorunga nidir, der uuirt ce huone sinen fianden.* Lambec. Lib. II. B. Cæs. pag. 462. Vadian. L. II. de Colleg. Monast. p. 34.

Khorunka, in Formula à Frehero edita an. 1609.

Goringi, tentationes. Otfrid. IV. 26, 80.

So iamarlih githingi
thera goringi.
Tam lamentabilis dies
Tentationum.

Idem I. 20, 30.

Choretate, pressura, Noth. Psal. LXXXIII. 7.

Erkorane, tentati, sollicitati, *Rhythm. de Ludov. R.* ℣. 26.

Irchorimin, comprobati, electi. Notk. Psalm. LXVII. 31.

Chora, electio, statutum, *Willkür*, opponitur Juri Communi. Consuetudines villæ Arkarum an. 1238. *Hominibus nostris de Arkes legem juratam, quæ Chora vulgariter appellatur, dedimus.* apud du Fresn. *Gloss. h. v.* qui tamen perperam de Curia interpretatur. Sicut & *Curerhet*, sive ut rectè scribatur, *Chürrecht*, non Curiam recti denotat, sed jurisdictionem & jus statutarium, ad villam pertinens, quod opponitur Juri & Jurisdictioni superioris & communi.

CHO.

[Inter Germanos adhuc receptum est præteritum passivum compositi *erkohren*, electus, itemque substantivum *kubr*, sive *köbr*, electio. Palthen. Not. ad Tat. p. 368.]

Ferchoren, rejicere, reprobare, *Notk. Psal. XIII.* 7. *XLVII.* 10.

Verchiesen. idem Ps. XXI. 22. & ℣. 25.

Ferchös, sprevit. Psal. XLVI. 8. LXIV. 9.

[Hæc duo verba *Verchiesen* & *Ferchos*, non huc referenda existimo, sed ad sequens *chosen*. Insuper Ps. XXI. 22. *verchiesen* non extat, sed *ferchiesentero.*]

Chormede, kurmiete, optionis seu electionis præstatio, munus; das beste haupt, Totfall, Hauptrecht. *Miete*, *Mede*, significat emphyteuseos contractum, ut *Rudingero Obs. Pract.* 98. ac Schottelio de *Jur. singul. c.* 2. §. 23. visum: vel munus, præstationem, *gabe*: eamque electionis jure, sive absolutè, sivè restrictè ad optimum uno excepto. Cæsarius Heisterbac. L. IV. cap. LXII. p. 269. *Uxor ejus* (defuncti) *eò quod esset de familia nostra, jure CURMEDIÆ illum obtulit.*

Lebendige Curmede, optio animalium & viventium. Vox Rheni inferioris accolis frequentata. Rhenus superior *Totfelle*, mortuarium vocitat. Franconia, *Hauptrecht.*

Chormede vocantur & bona curmedia h. e. hoc præstationis onere obligata; Vid. *Dinghof*, & Comm. *ad J. Feud. Alemann. pag.* 609. Besold. *Th. Pr. Curmed.* & *v. Gwandfell.* Du Fresne *Gloss. v. Curmedia.* Rosenthal. *de Feud. c.* 2. *concl.* 64. Supr. *Huba.*

Choraid, *Cyreath*, juramentum electum, h. e. cum sacramentalibus selectis, cui opponitur *Rimath* in LL. Anglicis Athelstani, *du Fresne Gloss. Cyreath.* Quod ut rectè intelligatur vide L. Alem. c. VI.

Gecornnissae, industria: Gl. MSS. ASax.

CHORTAR, V. Churt.

CHORTFOCLA. v. *Fugeli.*

CHOSEN, loqui, colloqui. Notk. Ps. XI. 3. *Loter chosent sie alle ze ein anderm.* Vana locuti sunt unusquisque.

[Huc referenda verba Cantici: *Wol dem menschen der wandelt nicht*, &c. *Noch sizt da Spötter KOSEN.*]

[*Chosot*, Dissertat. Gloss. Monse. p. 369. *chosin*, contulisse, p. 319. *choso*, allegat. pag. 377. *chosota.* disputabat: contulit. pag. 366. *chosotun*, conferebant, p. 365. agerent. p. 364. *chosotot.* contulistis. p. 382. *chosotin*, conferrent, p. 377. *cosotin*, allegarentur. p. ead. *chosunta*, conferentes. p. 363. *chosonta*, habentes. p. 364. conferentes. p. 366. *chosonnes*, allegandi, p. 382. *chozont*, loquentur. p. 349.]

Chose suber, eloquia casta, Notk. Ps. XVII, 31. *Gichose*, *Gichosun*, vid. in G.

Mandelchosen, Notk. Ps. LXXVI. 13. v. *Wandel.*

Gechose, eloquia, verbum DEI, Notk. Psal. XVII. 31.

Gotelichero gechoso, divinis eloquiis. Id. Psal. LXVII. 31.

Hinderchosen, detrahere secreto, Notk. Psalm. C. 5. *Ferchos-*

Digitized by Google

Archoſen, ſpernere, Notk. Pſalm. CI, 17.

[CHOT, *ni man chot*, non fluctuat. Gloſſ. Monſ. p. 411. ſed legendum haud dubie *ni manchot*, nich wanket.]

CHOUF, commutatio generatim. Notk. Pſalm. XLIII, 13.

[*Chouf*, fœnus. Gloſſ. Monſ. p. 356. *Choufe*, coëmtione. p. 363.

Chouffe, fœnore. p. 355. commutatione. p. 347. *Chouffun*, commutationibus. p. 349.

Chouffa, mercedes. p. 388.

Chouftun, commutaverunt. p. 340.

Chouſman, inſtitores. p. 340.

Chouffmanes, inſtitores. p. 352.

Chouffaro, inſtitorem. p. 347.

Gichouffit, empti ſunt. p. 395.]

[CHOUPHO, mango. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

[CHOZZUN, birris. Gloſſ. Monſ. p. 374.]

CHRADEMDEN, vociferari. Notk. Pſalm. IX, 8. *Chrademdon liete uuider Truhtene*, vociferantur gentes contra Dominum.

[CHRADUMENTERO, deceptorum. Gloſſ. Monſ. p. 404.]

CHRAE, cornicula: Gloſſæ MS. Anglo-Sax. [*Chraiono*, cornicum. Gloſſ. Monſ. p. 330.]

CHRAFT, virtus. Kero. c. 49. *Dera muater chrefteo*, matris virtutum. c. 64.

[*Chrefti*, vi. Gloſſ. Monſ. p. 367. *Chrefigero*, gravi. p. 362. *Chrefigoſtun*, potentiſſimam. p. 359. forſan legend. *Chreftigero* & *creftigoſtun*.]

[CHRAMF, vel *uuidarpouctero*, repandi lilii. Gloſſ. Monſ. p. 328. v. 3. Reg. VII. 26.]

CHRAPHON, ungulæ. Notk. Pſal. CXVIII, 161.

[*Chraphun*, uncinos. Gloſſ. Monſeenſ. p. 321. 322.]

CHRAS, nitebatur. Gloſſ. Monſeenſ. p. 326. *Chriſit*, nititur. p. 352.]

[CHRAZONTEN, vellentibus. Gloſſ. Monſ. p. 336.]

CHREDUNIA, ſcropha ducaria. L. Salic. t. 2. §. 17. *Siquis ſcrovam ducariam furaverit, Malberg CHREDUNIA.* (vocata) *DCC. den. qui faciunt ſolidos XVII. & dimidium, culpabilis judicetur.* Ita legendum forte in Tit. V. 2. pro *chrenechruda*, ita ut furtum ſupra tres capras comparetur furto ſcrophæ ducariæ.

CHREHTOWERDEN, vid. *Grebt*.

CHRENECHRUDA, jus cedendi bonis & mulctam transferendi. L. Salic. t. LXI. Siquis homicidii reus mulctam non poterat ſolvere, jus ei erat, in proximum agnatum locupletem chrenechrudam jactare, h. e. in caſa ſua ex quatuor angulis de terra (pulvere, ceſpite, juncis) in pugno ſuo colligere, & ſiniſtrâ ultra ſcapulas ſuas jactare ſuper proximiorem: quo ipſo transferebat obligationem in eum, ipſe verò in camiſia diſcinctus & diſcalciatus, cum palo in manu ſupra ſepem ſalire debebat. Hunc morem Childebertus Rex an. 595. abrogavit. Vide Comm. ad Pand. Exerc. penult. §. 115. ſeq. ubi & Wendelini expoſitio examinata. Quodverò L. Salicæ tit. V. legitur: *Si ſuper tres capras furaverit, Malb. chrenechruda.* &c. vitioſa eſt lectio, (ut ad præcedentem vocem annotatum) nec enim jus chrenechrudæ quicquam ad hanc furti ſpeciem. Id denique obſervandum in vetuſtiſſimo Cod. MS. S. Galli in Helvetia legi: *chenechruda*, teſte St. Baluzio. At in vetuſtiori MS. Colbertino habetur: *Crinne cruda* & *Chrinne cruda*, & additur in Rubrica: *Quo Paganorum tempus obſervabant.*

CHREO, de eo qui eſt ſine ſenſu, vel mortuus vel etiam dormiens. Lex Salica t. XVII, 5. *Siquis hominem mortuum antequam in terram mittatur, in furtum expoliaverit, Malbergo* (dicitur) *CHREO MOSDO.* &c. Et §. 10. *Siquis hominem dormientem expoliaverit, Malberg CHREO MOSDO.* &c. i. e. furtum in homine ſenſu deſtituto perpetratum. Et t. LVIII. *Siquis corpus occiſi hominis, antequam in terram mittatur, exſpoliaverit, MALB. Chreo moſido.* ita enim pro *cheo* legendum. Tit. eod. §. 4. *Chreoburgio*, vel *chreobardio*. h. e. mortui burgum, ſtructura vel barrium, (Vid. Barren). *Siquis cheriſta duna* (recentiores, Ariſtatonem, vide ſupra Ari) *ſuper hominem mortuum capulaverit: Malb. Mandoado. Aut Silave* (malè recentiores priorem vocem *Mandoado* retrahunt convertentes in Mandualem, *Aut mandualem, quod eſt ea ſtructura ſive ſelave*) i. e. columna, ſeule, *quod eſt porticulus* (recentiores: *qui eſt ponticulus, ſicut more antiquorum faciendum fuit*) *ſuper hominem mortuum defecerit, de unaquaque* (columna) *MALB. CHREOBURGIO. DC. den.* &c. Vid. ſupra *Burgisli*, & Burg.

Chreo etar ſino, mortui baſilica, *d. t. 58. §. ſi.* ſive domus inſtar baſilicæ ſuper ſepulcrum poſita: *Siquis baſilicam ſuper hominem mortuum expoliaverit: MALB. CHREO ETAR SINO. MCC. den.* &c. Vide infra *Etber.* & *Sino*.

Chreodiba, mortui furtum, in ſpecie, quum cadaver ſpoliatum igne crematum, *L. Salic. t. LXXIV.*

CHRESENTIV, reptilia. Notk. Pſalm. LXVIII, 35.

CHRIECH, Græcus. *In chriechiſcun*, Græcè. Notk. Pſalm. XXXI, 9.

[CHRIESIBOUM, ceraſus. Gloſſ. Monſ. p. 414. forſan legend. *Chierſiboum*, Kirſchbaum hodie.]

CHRIFFEN, rapere, greiffen.

Kero: *Kechriffe*, arripuerit. c. 38. *Kecriffant*, arripiunt. c. 5.

Chripſen, diripere. Notk. Pſalm. XXXIV, 10.

CHRIPHO, præſepe, *krippe*. Notk. Pſalm. XLIX, 10. Cant. Habac. ℣. 17.

[CHRISTES, Chriſti. Kero Prol. *vbriſtianum Kepurum*, Chriſtianis vicinis. c. 93. *Chriſtunemu*, Chriſtiana. c. 39. *Chriſtanaman*, Chriſtiani. Gl. Monſ. p. 365. conf. inf. *Criſt.*]

CHRISTIAO, verres. L. Salica t. 2. §. 16. *Siquis verrem furaverit, Malb. CHRISTIAO.* &c.

CHRIUT herba, *ſtang diurero chriuttero*, odor pretioſarum herbarum, Notk. Pſal. XLIV, 9. [*Chrut*, herba. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

Digitized by Google

CHR.

CHRIZE, fraus. Notk. Pſalm. LXI, 11. *mit chrize alde mit biſwiche*, fraude aut dolo. [Forſan hinc hodiernum *Krizkopf*.]

CHROGINO SCHUISARA, criniti tonſura. *L. Sal. t.* 28, 2.

[CHROPH, veſicam. Gloſſ. Monſeenſ. p. 321.]

[CHROUUILA, creagras. Gloſſ. Monſ. p. 331. 338. *luzila Chrouuila*, tridentes. p. 322.]

CHRUMP, curvus, hodie *Krumb*, Notk. Pſalm. XXXI, 9. perverſus animo, idem Pſalm. XXXII, 1. *Sundondo gechrumpta*, peccando incurvavi, Idem Pſalm. L, 12. *Chrumbelingo*, tortuosè, Notk. Pſalm. LXVI, 6. V. & K.

[*Chrumpiu*, diſtorta. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

[CHRUOGUN, croceis. Gloſſ. Monſ. p. 338.]

CHRY, Credo, Symbolum Fidei, & Confeſſio. *Chry dir altin kilchin*, Confeſſio fidei Eccleſiæ veteris, *ap. Gold. T. 2. R. Alem. p.* 134. Canones Eccl. ASax. ſub Edgardo R. c. 17. ut parentes liberos doceant. *Pater noſter*, & *Credon*. §. 22. & paſſim.

[CHUALM, *odo freiſun*, perniciem. Gloſſ. p. 403. *Chualai*, *heillu*, *freiſun*, pernicie. p. 407.]

CHUATLICHO, Naturaliter. Kero. c. 7. [Sed mihi vitioſa lectio videtur, & legendum *chnuatlicho : chnuat* enim naturam ſignificat.]

CHUATUMES, diximus. Kero c. 53. [Forſan legendum *qhuatumes*, quæ vox ap. Keronem occurrit. c. 11. & 43.]

CHUGELIN, vid. inf. Cucal.

CHUHCHINUN, coquinæ, Kero. c. 38. Küchinne. [*Chubbino* culinæ. Gloſſ. Monſeenſ. p. 341.]

[CHUHHMUN, trepidicam. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

[CHUHMUN, cacabum. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

[*Eſilib* CHUIRASTEIN, mola aſinaria. Gloſſ. Monſ. 399.

CHULI, refrigerium, Khülung, Notk. Pſal. LXV, 12. & LXXXV, 16. Pſal. CVII, 8. Pſal. CXXI, 4.

[*Chuoli*, frigus. Gloſſ. Monſ. p. 352. *Zi chuoli*, ad auram. p. 319.

Gichuole, refrigerer. p. 349. *gichuolannes*, refrigerandi. p. 363.]

[CHULLANTAR, Coriandrum. Gloſſ. Monſ. p. 414. *chullantres*, coriandri. p. 321.]

CHUMBARRUN, tribus. Notk. Pſalm. LXVII, 27. V. Chunn.

CHUMEN, venire, provehi, *kommen* hodie. Notk. Pſalm. CXVIII, 123. *Chumit*, evenerit. Kerò. c. XI.

[*Vanna hera zuns chuami*. Unde te habemus. Gloſſ. Monſ. p. 358. *Unrehtlichemo fitiu darazuo chuimit*, inordinatio more, depropere. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

Chömeling, advena, Notk. Pſalm. XXXVIII, 13. & XCIII, 6.

[CHUMI, Ciminum. Gloſſ. Monſ. p. 334. 389.]

CHU.

[CHUMISTUODLO, paſtorum. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

CHUMIG, deficiens, debilis. Notk. Pſalm. CXLI, 3. Pſalm. CXLII, 7.

Cumida, morbos. Tatian. c. 50. 2.

[*Chumiga*, fractos. Gloſſ. Monſ. p. 382.]

Otfrid. I. 4, 97. de Zacharia:

Chumig bin ih jaro.

Debilis ſum annis. conf. inf. *Kumig*.

CHUMO, Notk. Cant. Mariæ ℣. 47. *Mina mendi becrifent Chumo alle crefte minero Selo.*

Chumpft, proles.

Afterchumft, poſteri. Notk. Pſalm. XXI, 24. *Jacobis afterchumft*, Jacobi ſemen.

Afterchunft, ſucceſſio. Notk. Pſalm. LXVII, 32.

Daz chumftiga chune, futura generatio. Notk. Pſalm. XXI, 32.

Irchomen, commovere, *irchomeni*, commotio, perturbatio. Notk. Pſalm. XXXVII, 11. ecſtaſis. Id. Pſalm. LXVII, 28. *alſo er ſich erchame*, ut in ecſtaſi erat. Id. l. c. Pſalm. CXV, 15. deſperare. Pſalm. XCIII, 2. erſtaunen. Pſalm. CXIII, 3. Pſalm. CXV, 11. compuncti, idem Pſam. XLV, 2. Pſalm. LXXVI, 19. Pſalm. XCVII, 7. conſcientia commovet ſe tunc, evigilat.

Irchomenlih, inſolitum, Notk. Pſalm. CIV, 27. V. Qhueman.

CHUND, CHUNDEN, notum facere, certificare.

[*Miſſetat mina chund dir teta*, delictum meum cognitum tibi feci. Kero. c. 7. *chund iſt*, manifeſtum eſt. c. 1. *chund uuirdit*, cognitum fecerit. c. 46. *chundit*, indicet. c. 7. *in fineem tatim chundit*; in ſuis factis indicet. c. 1. *in chundida*, in notitiam. c. 64. *chundamu*, noto. c. 61. *zechundande cit*, nuntianda hora. c. 47. *kechundan*, renuntiari. c. 7. *kechundit*, indicat. *ſint kechundit*, nuntiantur. *ſpraber uuortum kechundit foem*, ſapiens verbis innoteſcit paucis. c. cit. 7.

Tatian. VIII. 4. *Cundet mir*, Renunciate mihi. Dicunt adhuc Germani, paululum immutata terminatione, *etwas kündigen*, nunciare, notum aliquid facere, itemque *verkündigen*, nunciare, *abkündigen*, denunciare, *aufkündigen*, renunciare. Palthen. Not. ad Tatian. p. 318.

In Gloſſis Monſeenſ. ſqq. inveniuntur. *Chundet*, prædicate. p. 329. ſanctificate vel præcipite. p. ead. *chundun*, prædicaverunt. p. 344. *chund iſt*, conſtat. p. 360. *chund uuiſit*, conſtiterit. p. 373. *chund ſi*, conſtet. p. 390. exeat. p. 342.

Gichundit, prædicatum. p. 342. *gichundit uuerde*, proponatur. p. 360.]

Chunta, nunciavit. Notk. Pſalm. XVII, 10.

Kundera, notior.

Otfrid. I. 2, 48.

Thoh iz bue innan mir
iſt harto kundera thir.
Atque id quod habitat intra me
eſt longè notius tibi. quam mihi ipſi.

Kun-

Digitized by Google

CHU.

Kundo, notus, amicus.

Otfrid. I. 22, 41. de Parentibus Jesu:

Sie ſuachtun untar kundon,
Jo untar gatilingon.
Quærebant inter notos,
& inter cognatos.

Idem IV. 34, 46. & V. 8, 59. Notk. Pſalm. LXXXVII, 6.

Chundren, Angeli. Notk. Pſalm. XXXII, 14. Pſalm. XXXIII, 8.

Furſtchundera, archangeli. Notk. Pſal. XXXIV. 10.

Kundentu, officium nuncii, executoris.

Otfrid. I. 4, 124. de officio Angelorum:

Thie er bera in uuorolt ſentit,
thann er kraft uuirkit.
Joh uuerk ſiu bebigu,
iſt iru kundentu.
Quos DEUS huc in mundum mittit,
quoties virtutem operatur.
Et opera multùm gravia,
eſt ipſorum nuncium.

Archunden, demonſtrare. Iſidorus contra Judæos. c. 3. §. 1. *Mit gareuuem bilidum dher heiligi*, (*des heiligin*, legit Palthen.) *chiſcribes eu izs archundemes.* Adhibitis exemplis S. Scripturæ demonſtremus.

Erkunnen, demonſtrare, teſtari, bezeugen. Regula MS. S. Benedicti: Cap. LXXIII. *Regulam hanc deſcripſimus, ut hanc obſervantes in monaſteriis aliquatenus honeſtatem morum aut initium converſionis nos demonſtremus habere:* Die Regel habend wir geſchrieben durch das ſo wir ſie in den clöſtern behalten in etlich wis, das wir uns damit erzogen zu haben erſam ſitten oder ein anfang der *bekerung erkunnen*. Notk. Pſalm. LV, 8. *Alſo ih oub erchunneta.*

Unchund, ignotum, incertum. Kero: *Unchundem*, incertis. c. 53. Pſalm. XXI, 17.

[*Unchunduno*, peregrina, Gloſſ. Monſeenſ. p. 345.]

Urchund, *urchundii*, teſtimonium. Apud Iſidorum c. 2. §. 1. ſcribitur, *Archundin*. [In Paltheniana vero edit. *urchundin*.]

[Aptiſſime omnium emphaſin vocis atque compoſitionis modum, vocis *urkunden*, explicat Lipſius per *valde noſcere*. *Ur* enim particula eſt vocum, queis præfixa eſt, ſignificatum intendens. Palthen. Not. ad Tatian. p. 326.]

Urchindom, teſtibus. Kero.

Otfrid. IV. 14, 30. de duobus gladiis:

Thie mugun urkundon ſin.
Hi poſſunt teſtes eſſe.

Idem V. 17, 21.

So birut mir urkundon.
Sic eritis mihi teſtes.

[Tatian. 13, 4. de Johanne Baptiſta. *Ther quam zi urcunde*, hic venit in teſtimonium.]

Urkundum, teſtes. *Urkuntſchap*, teſtimonium: Gloſſæ Lipſ.

CHU.

[*Urchundum*, teſtes. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Urchundituom, atteſtatio. p. 389.

Zi urchundi ziubo, conteſtor. p. 337. 366. *Zi urchundin ziohenter*, conteſtans. p. 337.]

Fragment. de Bell. Carol. M. Sarracen. ℣. 1961. de DEO:

Thaz er in ire ſunde uergene,
unde ſelue ire urkunde were.
Ut ipſe eis peccata ſua remitteret,
& ipſe eorum teſtis eſſet.

Ibid. ℣. 3186. de Turpino Epiſcopo:

Ein warer Godes urkunde.
Godes lof trob er an ſineme munde.
Verus DEI teſtis.
DEI laudem ferebat in ore ſuo.

Ibid. ℣. 3274. de Rolando confitente DEO:

Ther alleroberiſte Ewart
Sie ſelue min urkunde.
Mih riwent mine ſunde.
Summus Sacerdos
Sit ipſe meus teſtis.
Me pœnitet meorum peccatorum.

Hinc clauſula *zu urkund* hodierna documentorum.

Charta Weiſſenburgica de an. 1264. *in cujus rei teſtimonium præſens ſcriptura Sigillo eſt roborata.*

Vetus formula Scabinalis: *Super bis nos teſtimoniale jus, dictum oirkonde recepimus.* Fr. Sande de Effeſtuc. 2, 4.

Urkund, teſtamentum. Pſalm. XXIV, 14. *Got iſt ein feſtunge die in forchtent, und ſin urkunde daz iz geoffent werde.* Firmamentum eſt Dominus timentibus eum, & teſtimonium ipſius, ut manifeſtetur illis. Et Pſalm. XLIII, 18. *Han nit unrechtes getan in dyme urkunde.* Inique non egimus in teſtamento tuo. Item Pſalm. XLIX, 5. Pſalm. CI, 18.

Chundſanon, v. Ban.

Chunnuuano, argutarius canis, compoſ. ex *Chund*, kundigen, notum facere, & Wano, Wiano, animal venatorium, unde hodie in ſpecie *Weibe*, accipiter, reliquum, *L. Sal. tit. VI. 4. T. ſq. §.* 2. Argutarius canis, qui arguto clamore feras indicat. *Du Freſn. Gloſſ. v. Can. arg.*

CHUNNEN, noſſe, ſcire, *quunnen*, Notk. Pſal. XXXII, 12. *Der umbe ſaligheit quunnet divitias &c.* qui beatitudinem intelligit divitias &c. Notk. Pſalm. LXXXIX, 11.

[*VVaz chunnot ir?* quod eſt opus veſtrum? Gl. Monſ. p. 320. *Chan puob*, aſſecutus eſt literas. p. 381.]

Chunſt, ſcientia. Notk. Pſalm. XVII, 11. *Folli chunſte*, plenitudo ſcientiæ. Pſalm. LXXII, 11.

[*Chunſtiger*, potens. Gloſſ. Monſ. p. 366.]

Unchunſtiger, rudis. vid. inf. in U.

Bechennen, noſſe, intelligere, Notk. Pſalm. XXXI, pr. XLVIII, 10. v. ſupra *Bekennen.*

Inchunnen, arguere. Notk. Pſalm. XXXVII, 2.

Vir-

Digitized by Google

Virchunſt, diffidentia. Notk. Pſalm. XXIV, 14.

Ferchunſt, deſperatio. Notk. Pſalm. XLIII, 19. Pſalm. CV, 7. Idem Pſalm. L, 15. de impiis: *ouh ſie gnadon ne ferchunniu*, ne & ipſi de gratia deſperent. Idem Pſalm. LXXIII, 16. Pſalm. LXXXII, 9. *Ferchunnen*, deſperare. Idem Pſalm. XC, 5. Pſalm. CV, 1.

CHUNING, KUNING, CUNING, Cant. Cant. c. 1. & paſſim. Rex, Princeps, qui ſcientiâ & potentiâ præpollet. Notk. Pſalm. II, 10. *Chuninga dero erdo, chuninga des fleiſches*, Reges terræ, Reges carnis. *Chuninge chamfanter*, Regi militaturus. Kero. Prol. *einemu Chuninge iſt Kichemſit*, uni regi militatur. c. 61.

[Tatian. II. 1. *Herodes thes cuninges.* Herodis Regis. Vox hodienum ſatis nota, in qua tamen enuncianda gentes mire variant. AS. *Cinig*, Sueci *Kong*, Angli *King*, Belgæ *Coning*, Germani *König* dicunt, quaſi potentiam dicant. Palthen. Not. ad Tatian. p. 278. Diecmannus refert. AS. hoc nomen enuntiare *Cyng*, *Cynig*, *Cyning*. Su. *Konung*, contracte *Kung*. Dan. *Kong*. Belg, *Koninck*. Eſſe vero hoc nomen variis notationibus obnoxium. Goropium derivare à *Con* fortis, & *hengen* pendere, quod Rex omnia ex ſe ſuſpenſa habeat: ſed imperitum hoc eſſe. Alios à *Konnen* vel *Konen* ſcire, ſapere, quod Regem omnino ſapere oporteat. Alios à Su. *Kunna*, quod eſt noſtrum *können*, poſſe, valere, quia Rex potens eſt. Alios à *kynne*, generatio. Ipſe Diecmannus non diſſimulat, illud etymon quod à potentia ducitur, præ ceteris ſibi allubeſcere, & ſingularem Sperlingii librum de hoc Regio titulo Hafniæ ad 1707. in 4. editum, & in Act. Erud. 1708. p. 205. ſeqq. nec non in Nov. Liter. Mar. Balth. ejusdem anni. p. 49. ſqq. recenſitum, allegat. Spec. Gloſſ. p. 109. ſeq.]

Kuning Francono, Rex Francorum.
Otfrid. ad Ludov. ℣. 4.

Idem I. 3, 35.

Ther zi Kuninge gireim.
Qui in Regem evaſit.

Kuningin, Regina. Otfrid. I. 3, 62.

Kuning, *Kuninggi*, regulus. Otfrid. III. 2, 5. c. 11, 8. *Regales* Sulpitius Alexander in hiſtoria Francorum appellat Marcomerem & Sunnonem Francos, ex quo tamen ſe neſcire ait Greg. Turon. L. 2. c. 9. utrum Reges fuerint, an vices tenuerint Regum. Quos tamen paulo poſt Subregulos Francorum vocat. Sed Jo. If. Pontan. non dubitat, eos in Regum Francorum ſeriem referre L. 3. Orig. Franc. c. VI. H. Valeſius in Marcellin. Lib. XVII. p. 105. annotat: *Subreguli ſunt* Reges, qui potentioribus Regibus obnoxii ſunt. Quos etiam Regulos vocat Marcellin. Lib. XVIII. *Reges omnes & Regales & regulos ad convivium corrogatos.* Idem Lib. XVI. §. 10. de Gothis, *Reges quinque, Regales decem.* §. 11. *Regales debent pedeſtres pugnare.* Otfr. III. 2, 5. & 3, 17. *Kuning*, de Regulo cujus

filius infirmabatur Capernaumi, *Joh. IV.* Petav. P. I. Ration. Temp. Lib. VI. c. XIII. *hæc vocabula promiſcuè videntur habita.* Jornandes de reb. Get. c. 26. *Cœpere primates Veſo Gothorum & duces, qui regum vice illis præerant, id eſt Fridigernus, Alatheus, & Safrach. — Contingit, ut Fridigernum Gothorum regulum ad convivium invitaret.*

Chron. Königshov. c. 2, 33. *da wart Pylatus pfleger und Kunig uber das lant Judea.* cap. 3, 4. Notk. Pſalm. II, 2. *Tie lant chuninga*, Reges provinciales, Reges terræ. Tales Reges provinciales & Locales fuerunt in Chanaan, ſuper quos Principatum tenuiſſe Regem Aſori, Joſ. XI, 10. Et c. XIII, 21. Regna Sihon Regis Amorrhæi referuntur, & habitatores earum terrarum dicuntur Duces Sihon. Sic obſervavit du Freſne in Gloſſar. Græc. voc. Ῥηξ. Græcos poſteriores nomen Βασιλέως Imperatoribus Conſtantinopolitanis ferè vindicaſſe, cæteros Principes ῥῆγας vocaſſe, eosque alios ſimpliciter tales, alios cum adjectione μεγάλως. Suidas: Ῥηξ, ὁ τῶν Φράγγων ἀρχηγός.

Willeram. in Cant. Cant. IV. 8. p. 70. n. 30. *Thie Keyſere ande thie Cuninga*, (*Die Keiſere unte die Cuninga.* ita noſtra edit.) *ande andero wereltfureſton.* (*unte andere uuerltuurſton.*)

[*Chuninchelm*, Diadema. Rab. Maur. in Gloſſ. Deducitur autem à *Chuninc* Rex, & *Helm* galea, ut habent Gloſſ. B. Sed cum *Helm* AS. etiam *coronam* ſignificet ut Benſ. notat, eadem quoque ratione hic quoque capi, res ipſa jubet. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 109. ſq.]

[*Slemmiodes Chuniges huldi*, per ſalutem Pharaonis. Gloſſ. Monſ. p. 320. *Chuninclibes ſinges umpirinkter*, Regio ſeptus. p. 407.]

CHUNN, Chunne, Chunni, Kunni, ſemen, genus, familia. Kero: *Chunni*, genera. c. 1. *Chunne*, genus. cap. eod. *fona Chunnun Municho.* De generibus monachorum. dict. cap. 1.

[*Des chunnes gota uueppi*, Jacyntho. Gloſſ. Monſ. p. 321. 339.

Chunni, genimina. p. 352.

Chuenun ſippia kalangero, affinium. p. 409.

Chonot, genealogiam. p. 408.]

Otfrid. I. 9, 41. Cognati ad S. Eliſabetham:

Ni uuas ni ther namo nanni
In thinemo kunne.
Nunquam fuit hoc nomen nominatum
in tua familia.

Item c. ſeq. ℣. 9. in Cantico Zachariæ:

In Kunne eines Kuninges,
Sines drut theganes.
In domo Regis,
Sui fidelis miniſtri, Davidis.

Idem I. 3, 16. de Adamo:

Kunn er io gibreitta,
unz Chriſtus ſih uns zrougta.
Genera (hominum, gentes) dilatavit,
uſque dum Chriſtus ſe nobis exhibuit.

Idem

CHU.

Idem III. 21, 13.

Notk. Pſalm. X, 6. *von chunne ze chunne*, de generatione in generationem. Idem in Pſalm. LXXI, 17. *in dinemo chunne uuerdent keſegenot alle diete*, in ſemine tuo benedicentur omnes gentes.

[Tatian. verba Mariæ referens. Luc. I, 48. 50. *Sâliga mih quedent allíu cuunu*, Beatam me dicent omnes generationes. *Sin miltida in cunnu inti cunnu inan forbtanten*, Miſericordia ejus in progenies & progenies timentibus eum. c. 4. §. 6.]

Andr. Ratispon. in vernaculis annalibus de Comite Ottone de Schyren ſcribit: *Aus dem Chun Carolorum*. i. ex genere Cararolum, quod non intelligens Tritthemius in Chron. Duc. Bavar. p. 110. deducit Ottonem ex ſtirpe magni Ducis Cunonis Freher. in not. marg. ibid.

Fragment. de Bell. Carol. ℣. 3184. de Turpino Epiſcopo:

Er uerliez alle wehrt wunne,
baitbe erbe und kunne.

Reliquit omnem mundi voluptatem,
utrumque bona avita & familiam.

Et ℣. 3287.

Hiute werthe wir there engele kunne.
Hodie erimus angelici generis.

De cæſis in bello pro Fide Chriſtiana.

Rhythm. de Ludovico R. ℣. 82. de iisdem:

Bilibet her thorinne,
finemo kunnie.
Siquis morietur in prælio,
ejus familiæ. (dabo præmia.)

Gloſſæ Lipſii: *Kunni, ſemini. Kunni, kunnea, generatio.* ubi Somnerus: *Kinno, germen: & Kuni, Semini. hoc cum paulo infra ſequentibus, kunnea & kunni ab eadem, ni fallor, fluxerunt origine ac Sax. cyn. & cynd. al. gecynd. & cyneryne, cognatio ſcilicet generatio, genus: unde noſtratium kyn, kind*, genus, *kindred* propago &c. Conf. infr. *Hart.*

Chunneling, proximus cognatus. Notk. Pſal. LXXXVII, 6.

[Belgæ eodem ſenſu *kunne* dicunt. Germani *künne*, v. g. in Diplomate Henrici Duc. Brunſv. de anno 1433. ap. Schottel. de jur. ſing. p. 49. *Se ſin mannes oder frouuen künne.* Vulgus Pomeranicum hodienum dicit, *kind und künne mitbringen*, univerſam familiam ſecum ducere. Palthen. Not. ad Tatian. p. 301.]

Abbatia Corbeienſis inveſtire ſolet pro utroque ſexu, *beider kunne.* Wehner. O. Pr. Fuldiſch Lehn. p. 183.

Inde compoſita: *Cotchundiu*, divinus. Kero. Prol. *Cotchundida*, divina. ibid. *Cotchundaz*, divinum. c. 19. *Cotchuntlibbo*, divinitus. c. 5. *Kebucke dera cotchundiun ſprahha*, memor divini eloquii. c. 31. conf. c. 20. *cotchundin ambahtes*, divini officii. c. 43. *cotchundiu pibot*, divina præcepta. c. 2. *cotchundera*, divina. c. 64. *ze cotchundemu leobete*, ad Deificum lumen. Prol.

Gloſſæ vett. Alem. V. infra *Corchundimu*, & *Cot.*

CHU.

Anglo-Sax. *Cynn*, genus. *Godcund*, divinus. *Eortcbund*, terrenus. *Utacunde*, alienigenæ. *Kynegild, Cynebot*, compoſitio pro homicidio cognatis facienda, *LL. Æthelſtani c.* 7. Gloſſ. *da Freſn. v. Cenegild.* Nobis, Sünegeld, Währgeld, Manngeld.

Chunberra, gens, tribus. Notk. Pſalm. LXXI, 17. *An imo uuerdent keſegenot alle chunberra dero erdo*, in eo benedicentur omnes tribus terræ. Idem Pſalm. LXVII, 27. V. ſupr. ſuo loco.

Condon, cognati. Tatian. c. 4, 10.

[Poteſt vox *condon* deduci, vel à *Cun, Chun*, genus, ut ſint proprie eodem genere nati, ſono vocis ad dialectum Danicam (*Kion*) quam proxime accedente. Ita §. 11. ſq. *in thinemo cunne*, in tua generatione. Vel peti poteſt à *chund*, cognitum, ut *condon* ſint noti, uti Tatian. 12. 3. *untar ſinen magon inti ſinen cundon*, inter cognatos & notos. Quem ſignificatum opifices noſtri retinere videntur, dum eos, qui miniſterio ipſorum utuntur, *ihre kunden* vocant. Dicimus præterea *kundt, kündig, kuntſchafft*, res nota, noſcens, notitia. Palthen. Not. ad Tat. p. 303.]

Goth. *Kun*, genus, generatio. Marc. 8, 12. Luc. 3, 7.

Algakunga, alienigena. Luc. 17, 18.

Godakunds, nobilis. Luc. 19, 12.

Ol. Verel. Ind. Ling. v. Kyn, genus.

Adalkunni, vide ſupra Adal.

Manchunnis, genus humanum. Notk. Pſalm. XXXIV, 23. LXX, 14.

Chunnelinga, propinqui, proximi. Notk. Pſalm. CXXI, 8.

Chunnezalo, progenies. Notk. Pſalm. XLVII, 15. Pſalm. CV, 31.

Chunneſceſte, ſemen, progenies. Noth. Pſalm. LIV, 22. Pſalm. LXVII, 32.

Chunnobuoch, Geneſis. Notk. Pſalm. XCII, 1.

Gekunni, congenitus.

Rhythm. de Ludov. R. ℣. 102.

Snel unde kuoni,
thas uuas imo gekunni.

Alacer & audax,
hoc erat ipſi congenitum.

Konne, genimen, γέννημα, Pſalm. LXIV, 11. *manigfeldige konne*, multiplicia genimina ejus, germina.

Chunbaſti, generatio. Notk. Pſ. LXXXIV, 6.

CHUNNA, Hunna, Francis Centum, vel Centuria denariorum: ante uſum Solidorum aureorum Franci per Chunnas denariorum computarunt. L. Salica tit. LXXX. *Incipiunt Chunnas.* Sic enim locuti tum homines provinciales, cum transferrentur & componerentur hæ leges ex vernaculis Malbergis. Ait autem hîc incipere capitula quædam adjecta de Chunnis i. e. computatione pecuniæ Francorum per Centum ſive centurias denariorum in comparatione cum Solidis.

Sexanchunna, XV. Solidi, DC. denarii, *L. Sal. d. t.* 8, 2. & *tit.* 2. §. 2. 4. & *paſſim.*

CHV.

Septunchunna, DCC. denarii, XVII. ſolidi cum dimidio. *L. Sal. T. LXXX.* 3. Tit. II. §. 16. 17. 18. unde emendandus §. 7.

Theuuualt chunna, Solidi XXX. Tit. LXXX. 4. MCC. denarii, T. X. 8. T. XII. 6. i. e. zwelff-hundert. Wendelinus hîc emendat *theuwalf.* potius *Thue alf.* thwelf.

Thue ſepten chunna, 1400. den. XXXV. Sol. T. LXXX. 5. Tit. X. 3. XII. 2. paſſim. T. II. §. 10.

Theu uuenet chunna, 1800. den. emendandum enim *Thue nüenet ch.* zweimal neunhundert. Sol. XLV. T. LXXX. 6. T. XII. 3.

Thо to condi uueth chunna, 2500. den. Sol. LXII. cum dim. T. XVII. 9. T. LXXX. 7. bene emendat Wendelinus: *Thuo toſondi uueſh chunna.* bis mille quingenti denarii.

Theio thoſunde tertheo chunna, Sol. DC. denarii 24000. T. LXXX. 10. T. XXXII. 20. T. XXVIII. 8. & 1. T. XLIV. 2, 11. non verò 2400. ùt ſupponit Wendelinus, & inde reſtituere vult textum: *thwei thoſunde ſitter chunna.* Nam Centum ſolidi ſunt denarii *ſitter tuſunde*, 4000. §. 8. *h.* & *Tit. XXXII.* 2. & 15. 17. *T. XLIV.* §. 8. 13. unde emendandus §. 1. *T. XXX.* & *XXXI.* Ducenti ſolidi, 8000. denarii, *T. LXXX.* 9. *T. XLH.* 4. 5. Ergo 300. Solidi ſunt 12000. denarii: & conſequenter 600. Solidi 24000. denarii. Similiter §. ult.

Fit terno ſunde thue aptheo chunna, *Sol. DCCC.* ſunt denarii 32000. nec potuit utrobique ſe extricare Wendelinus. Igitur §. anterior ita conſtituendus: *Thuotoc thoſunde ferthoc chunna*, *Sol. DC.* i. 20000. den. & 4000., i. quadragies centum, vierzighundert oder viertauſent. Et poſterior: *Tritoc toſunde thueothoc chunna.* i. e. 30000. & 2000. dreiſſig tauſent, zwanzig hundert.

Tvazymis ſimmicha chunna, MMD. Tit. II. §. 11. V. Miha.

Alemanni pro chunna, *Hunt* dixerunt. Otfr. II. 4, 5.

Er faſteta unmoto
Thar niun hunt zito
Sebszug, ouh thar nihti in uuar.

Jejunavit incoactus
Tunc novies centum horas
Sexaginta, etiam noctibus computatis.

Namque multiplicatis XL. diebus per XXIV horas, fiunt 960 horæ. Item *Zehenzig*, Notk. Pſal. LXIV. 12. & Pſalm. LXXXIX. 4. *zenſtunt zenzech jaro*, decies centum anni. Et ℣. ſq. vide plura de *duſent.* Gothi *Hund*, centum, *ſinffhunda* Luc. VII. 41. V. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. ſupra *Cant.*

Hunno, centurio, Notk. Pſal. XLVI. ult. Hinc intelligitur Tacitus de M. G. c. VI. 7.

CHVNNICLE VRA, abſciſſio auris, *L. Sal. T. XXXII.* §. 14.

CHVONI, *Chuani*, audax, kühne. Gloſſæ veteres: *Chuoni in uuige*, audax in bello.

[*Chon* vel *Choner*. Rabano Mauro Gl. bellicoſus eſt. Hinc Theodorici Veronenſis magiſter, Hildebrandus, *der Köne Wigand* audit, quod ſtrenuus in bello ſit. Ab hac voce Scytharum Tartarorum Dominus nomen *Chan*, *Kam*, vel *Chun*, accepiſſe videtur, quod male pro R. vocis *König* habet Picardt. in Antiq. vant oude Vriesland. p. 117. v. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 109.]

Otfrid. I. 1, 117. de Francis:

Sie ſint ſo ſama chuani,
ſelb ſo thie Romani.

Ipſi ſunt æquè fortes,
ac iſti Romani.

℣. 126. ib.

Job ſint ouh filu chuani

Et ſunt quoque multum fortes.

[Alludere videtur Otfridus Scherzio in Not. ad h. l. ad nomen Francorum, i. e. ferocium.]

[CHUPPA, Capitio, Gloſſ. Monſ. p. 413.]

CHVR. V. Choron.

[CHVRCI, compendio. Gloſſ. Monſ. p. 378. *Churci vel gizeli*, compendii. p. 327.]

[CHVRI, deliberationis. Gl. Monſ. p. 389.]

[CHURPIZA, cucumeres. Gl. Monſ. p. 322. *Wilda churpiza*, colocynthidas. p. 329. *Churpizgartin*, tugurium in cucumerario. p. 332]

[CHURPUN, Sporta. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

[CHURUMPIU, prava, Gloſſ. Monſ. p. 335. diſtorta, p. 393. hodie *Krumb.*]

CHVRT, *Gurt*, *Chortar*, *Corter*, cohors, grex. Kero: Chortar, gregem. c. 63. *ze chortare*, ad gregem. c. 27. *des chortres*, gregis: c. 2. p. 22. a. *unborſamont chortan* (ita vitio typographi: in MSCto eſt *chortar*) inobedienti gregi. cap. eod. p. 20. b. *Chortar miniu*, greges meas. c. 58. Cant. Cant. IV. 1. 2. *Thin vahs is ſamo geize* (geizzo) *corter — ſamo thaz corter thero ſcorenon ſcapho.* (geſcornen ſcaffo) Capilli tui ſicut grex caprarum — dentes tui ſunt grex tonſarum ovium. Et c. I. 7. *Daz ih niet irre, ne begiume gen unter den corteron dinero geſellon.* ne vagari incipiam poſt greges ſodalium tuorum.

Scafchurten, greges ovium, Notk. Pſalm. LXXVII. 71.

II. *Curtis.*

Curt, *Gurt*, Curia, Hof. Cluv. confundit cum *Gard*, L. I. G. A. pag. 90. Goldaſt. ad Ekkeh. Jun. c. IV. p. 116.

Curtes, *Curias vocat Burckardus & Fabarienſis*, *id eſt Colonias*, *Höf*, *in quibusdam Alamanniæ locis GVRT. Significat autem Curtis vel Chortis propriè numerum hominum aliquo in loco congregatorum. Franci eo nomine familiam initio intelligebant*, *id eſt ſervorum mancipiorumque cohortes. Quæ quia plurimum ruri*, *ut agros colerent*; *inde fieri potuit*, *ut prædia ruſtica* συνεδοχικῶς *eo nomine nuncuparentur.* conf. pag. 125. & Vadian. pag. 39. Dinghoff. Forwerge, Cammergut.

III. *Aula.*

Lex Alemann. c. XXVIII. *in curte Ducis.* Ekkehard. jun. de Caſ. S. Galli c. VI. *in Domiciliis Curtis Abbatis.* Curtis & Expeditio contradiſtinguuntur: Ratpertus de orig. S. Galli c. IX.

Omnes

Digitized by Google

Omnes labores & itinera sive ad curtem sive ad expeditionem.

IV. Oppidum. *Curtis Lindowa*, Lindavium, *Vadian. L. II. de Colleg. p. 62.* Conring. *de Diplom. Ludov. p. 235. 257.* ille tamen in eo vapulat, nullam curtem sine jurisdictione fuisse, *Auct. Actor. Lindav. pag. 300.* ubi plura de *Curtibus*. Unde quæsitum quid formula diplomatum veterum significet, Curia cum banno?

Utrum notet curiam cum Jurisdictione civili & criminali, quia bannum utrumque significat. An verò tantùm civilem? aut Curiam cum banno extra zwing seu pomeria? Vide infra *Dinghof*, ubi ex literis investituræ Germanicam formulam exhibemus: *Dinghoff mit dem Gerichte.* Significat itaque hæc formula, quod concessa sit Curia ipsa, Locusque Dinghoff, sed non tantùm, sed & cum adhærente jurisdictione sive banno. An verò jurisdictio etiam criminalis subintelligatur, ex natura Curiarum Dominicarum est judicandum. At ad naturam earum non pertinet nisi jurisdictio civilis, nec omnis, sed quæ versatur circa ipsas res & negotia ad curias quaslibet pertinentia. Vide Diss. nostram de Curiis Domin. Juri Feud. Alem. subjecta §. XXIII. p. 567. quare criminalis regulariter non competit, nisi ex pacto expresso veniat. Itaque in aliis chartis & investituris legitur: *Castrum cum advocatia & banno.* Vel: *cum banno & advocatia & suis pertinentiis.* ubi advocatia est jurisdictio civilis, bannus, criminalis. Facit huc Diploma Friderici I. Imp. an. 1163. nondum editum, ex Originali descriptum.

Friderici I. Imp. confirmatio Omnium bonorum Ecclesiæ S. Thomæ Argentorati.

In nomine S. & individuæ Trinitatis. FRIDERICVS divinâ favente clementia Romanorum Imp. Augustus.

QUandocunque nostræ corroborationis piè exposcitur suffragium, celeri affectu est attribuendum. & si quid exposcitur à nobis, quod perpetuò durare debeat, literis est annotandum, ne prolixitas temporum posteris hoc dubium reddat vel incertum. Noverit igitur omnium Christi Imperiique nostri Fidelium tam præsens ætas, quàm succeßura posteritas: qualiter dilectus ac fidelis Capellanus noster, Rudolfus, venerandæ Ecclesiæ B. Thomæ in Argentina Præpositus, ad nostram veniens præsentiam, omnimodam destructionem Ecclesiæ suæ & intolerabiles pressuras coram nobis lacrimabiliter exposuit. Inter quas maximum & præcipuum erat; videlicet, quod Ecclesiæ suæ Mansionarii & alii, qui annualem fratribus suis censum persolvere debent, census ac debita servitia ad cottidianos usus & stipendia fratrum suorum pertinentia, singulis annis temerarie eis subtraherent, per quod Ecclesia sua admodum foret attenuata, quod nec fratres inibi DEO famulantes debita stipendia recipere nec divina obsequia possent exercere. Unde Nos, communicato Principum consilio, irrefragabile Edictum quoddam super hoc promulgavimus. Tale videlicet, ut quicunque mansionariorum vel aliorum, debitum eis censum usque ad festivitatem B. Andreæ ejusdem anni non persolverent, ab Advocatis earundem possessionum bona debiti census absque omni contradictione in potestatem nostram & utilitatem Ecclesiæ vendicarentur, & insuper illi subtracta omnia resarcire cogantur, quousque Præposito & Ecclesiæ suæ digna satisfactio exhibeatur. Præterea à nostra Majestate postulavit, ut pro remedio animæ nostræ nostrorumque omnium parentum salute, tum quia Advocatia ejusdem Ecclesiæ specialiter ad nos spectaret, tum quia Nobis & Imperio devotissima existeret: Saluti ejus prospicere & ad pristinum suæ dignitatis statum misericorditer eam reducere vellemus. Nos itaque considerantes, in Ecclesiarum tuitione plurimum salutis nostræ consistere, votis ejus clementer annuimus; & præfatam ecclesiam omnesque possessiones ejus,

Curiam videlicet in Sunthoven, cum banno, agris, pratis & nemoribus.

Curiam in Morswilre cum agris & vineis.

Duas vineas in Kestenholz.

Curiam in Epheche cum vineis.

Mansum in Criechesheim.

Curiam in Bischovesheim cum agris & vineis.

Curiam & vineas in Rodesheim.

(An Rosheim hodie?)

Curiam in Muzecha cum agris & vineis & pratis.

Vineas in Mollesheim.

Curiam in Ergersheim cum agris pratis & vineis.

Vineam in Egensheim.

Curiam in Utenheim cum mansis & curiis eidem attinentibus.

In Eggeboldesheim curiam & alias curtes, cum banno, mansis, molendino & piscatione, pratis & memoribus.

(Curia & curtes differunt ut dinghof und schlechte höfe.)

Curiam in Huspergen superiori cum banno, & mansis.

CHV.

Curiam in Huſpergen inferiori cum banno & manſis.
In Adelhardeshoven Curtem, cum banno, manſis & pratis.
In Lutpotesheim curtem & tres manſos.
Curtem in Illenkirchen cum manſis & pratis & nemore.
Curtem in Tubincheim, cum manſis, cum aliis duobus manſis cuſtodis.
In Gugenheim curtem, cum duobus manſis cuſtodis.
Curtem in Husgerute cum manſis, pratis & ſylva.
In Niderwilre III. manſos.
Manſum in Belheyn.
Manſos in Rinſtete.
In Stuzesheim manſos duos.
Dimidium manſum in Cunegeshoven.
Eccleſiam S. Aureliæ cum decimis & curte & hortis.
XV. Curtes fratrum quas ipſi inhabitant, (Canonicathäuſer) *& unam, quæ* Dominicalis *dicitur* (Dinghof) *juxta clauſtrum, & curiam quæ fuit Heinrici Kichen, & alias curtes, de quibus cenſus datur.*
Item duos hortos in civitate, cuſtodis,
cum decimis S. Thomæ in Adelhartesboven, & decimis ultra aquam Bruſcam à Kaldaha usque ad Goltgiezen,
cum omnibus aliis, quæ vel nunc poſſidet, vel in poſterum juſtè & rationabiliter poterit adipiſci,
in noſtram tuitionem ſuſcepimus, & autoritate noſtra præfatæ Eccleſiæ confirmavimus. Statuentes ac firmiter præcipientes, ut nulla eccleſiaſtica ſecularisve perſona, magna vel parva, in prædictis bonis vel poſſeſſionibus ſuis, de cætero eam gravare vel aliquo modo perturbare præſumat. Siquis autem huic decreto noſtro obviare attemptaverit X librarum auri puriſſimi pœna multetur, dimidietate Cameræ noſtræ & reliqua parte prædictæ Eccleſiæ inferenda. Quod ut verius creditur & ab omnibus ratum ſemper & inconvulſum habeatur, præſentem inde paginam conſcribi & ſigilli noſtri impreſſione inſigniri juſſimus. Adhibitis idoneis teſtibus, quorum nomina hæc ſunt:
Heinricus Wirzeburgenſis Epiſcopus.
Eberhardus Babenbergenſis Epiſcopus.
Cunradus Eiſtedenſis Epiſcopus.
Nicolaus Cameracenſis Epiſcopus.
Adam Eberacenſis Abbas.
Marquardus Fuldenſis Abbas.
Hermannus Herisfeldenſis Abbas.

CHV.

Nicolaus Halsbrunenſis Abbas.
Heinricus S. Palatii protonotarius.
Fridericus Dux Suevorum.
Ludewicus Lantgravius Thuringiæ.
Otto Palatinus Comes de Witelinesbach.
Marquardus de Brumbach.
Heinricus Mariſcalcus.
Bertoldus Triſcamerarius & alii quamplures.

Signum DNI FRIDERICI Rom. Imp. invictiſſimi.

Ego Chriſtianus Cancellarius vice Cunradi Maguntini Archiepiſcopi & Archicancellarii recognovi.

Acta ſunt hæc anno Dnicæ incarnationis MCLXIII. Indict. XI. Regnante Dno Friderico Rom. Imp. glorioſiſſimo. Anno regni ejus XI. Imperii verò VIII. Data Wirzeburc VII Kl. Martii.

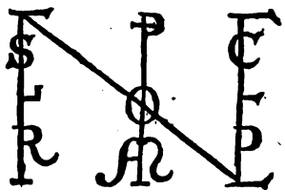

Sigillum: Imperator in ſolio Cæſareo ſedet coronatus, dextra ſceptrum, læva globum tenens,
cum inſcriptione

FRIDERICVS DEI GRA ROMANORVM IMPERATOR AVGS.

V. *Chorte*, choro. Kero.

Churtiſan, aulicus, qui corti ſeu curiæ Principis addicti, *Courtiſans*, Cortinarii, Cortelini, *Gold. T. I. Rer. Alem. pag.* 125. Königsh. Chron. c. 3. append. §. 12. de Concilio Piſano: *Nu worent in dieſem Concilio — Churtiſanen und geſellen die dem hoffe nochvolgten x tuſent.*

Churteboum, arbor domeſtica, V. boum.

Chorfocla, vide *Fugil.*

CHVSKI, kusgi, probus, ſobrius, moderatus. Kero:

Chuſcan, ſobrium, c. 64.

Chuskeer, ſobrius, c. 31.

Otfr. III. 19, 69.

Thaz iſt kusgi ioh ouh guat.
Hoc eſt probum atque bonum.

Unkuſca, improbus. Kero: *Unchuschida*, ſordes. c. 49. Hymnus vetus XVIII. 3. *Fiant uuidarſcurge unchuſcan.* hoſtem repellat improbum. Pſalm. XV. 3. *und der nit det unkuſcheit mit ſiner zungen.* & qui non egit dolum in lingua ſua. Pſal. VIII. 3. *daz du zerſtöreſt dinen vient und den richeligen unkuſchen.* i. ut deſtruas tuum inimicum & ultorem improbum.

CHVSTI, *kuſti*, virtus,

[*Chuſt*,

Digitized by Google

CHV.

[*Chuſt*, exiſtimatio, Gl. Monſ. p. 404. æſtimationem. p. ead.]

Otfr. IV. 37. 18.

Thas ſin bugoluſti
in rehteru kuſti.
Hæ ſunt meditationes jucundæ
in vera virtute.

[Scherzio ad h. l. *kuſti* idem videtur eſſe ac *guſtus*, quod ſuadet Otfr. I. 18. 105.]

Firchuſta anabart, vitiata natura, Notk. Pſal. LXVIII. 3.

Unkuſto, ſcelera. Otfr. I. 17. 80.

Thabt er ſar infeſti
mihilo unkuſti.
(Herodes) Meditabatur is ſtatim firmiter
magnum ſcelus.

Idem I. 2, 61. II. 7, 111. V. 21, 36. *Unchuſtige morte*, verba doloſa, Notk. Pſ. LI. 6.

Archuſti, vid. Arg.

Hachuſtim, Kero c. 7. *Fona hachuſtim enti ſunton*, à vitiis & peccatis. Sed videtur legendum *Archuſtim*.

Chuſtoloſe ſune, infideles filii, Notk. Cant. Deut. XXXII. 20.

Pronochuſte, V. Frono.

[CHVTON, meditabor. Gloſſ. Monſ. p. 335.]

[CHUUITI, ſententiola. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

[CHUUN, comaculaverunt. Gl. Monſ. p. 370.]

CI, zi, zv, ad. Formula vet. Conf. & paſſim.

CID, tempus. V. *Cit*.

Cideler, Sideler, colonus, cidelarius, apud Meibom. du Fresne Gl. Vide S.

CIDIRI, Sicera. Tatian. c. 2. *inti uuin nob cidiri trinbit*. Sed legendum ſine dubio eſt *CIDI ni tr*. Vetus Gallica vox *zythb*, zythum: quod cum *zabti* non eſt confundendum cum Pontano *L. VI. de Orig. Franc. c. 24. p. 587.* Vel potius legendum *Lidi ni*, V. inf. *Lid*.

[Palthenius de hoc vocabulo ſequentia notat. *Cidri* eſt potus ex omnibus pomorum aut pyrorum, tam hortenſium quam ſylveſtrium, generibus aqua maceratis, & in putredinem ſolutis, confectus, in Gallia cumprimis atque Anglia uſitatus. Galli diſtinguunt *le cidre des pommes*, quod *du pomme*, & *de poires*, quod *du poiré* vocant. Angli potiſſimum utuntur pomorum ſucco, unde nec alia eſt apud eos ſiceræ deſcriptio, quam *à drincke made of apples*. Eodem potus genere uſos eſſe veteres Germanos, ipſius Taciti teſtimonio probari poſſe puto, de Mor. Germ. c. 23. *Potus humor ex hordeo & frumento in quandam ſimilitudinem vini corruptus.* (prolixe de hoc loco agit Palth. atque exinde, quia Tacitus hordeum à frumento diſtinguit, & eidem opponit, vocem item frumenti ſpeciatim triticum deſignare nemo latine ſciens affirmare queat, colligit; Tacitum & de cereviſia ex hordeo decocta, & de ſicera fructibus arborum expreſſa, explicari poſſe. Interim nullum locum producere potuit, quo probet, vocem frumenti unquam de fructibus arborum ſpeciatim fuiſſe uſurpatam) Caroli M. tempore, à quo abeſſe nihil videtur Tatiani interpres, frequentiſſimum, una cum cereviſia, ſiceræ uſum fuiſſe, Capitulare ejus oſtendit. (locum vid. infr. in voce *Lid* à Schiltero productum.) Galli hodie dicunt *cidre*. Angli *Cyder*, Germani *Zitter*, e. g. *Zitter-eſſig*, acetum ex ſicera confectum, quod ex vino & cereviſia confecto opponitur. Hæc Palthen. Not. ad Tat. p. 288.]

CIGEL, later, ziegel, Rh. de S. Annon. p. 154.

CIHEN, arguere, zeihen. Jus Argent. vetus cap. *Cibet in der richter, das er zv rechter cit nicht ſi vurkomen*. quod ſi judex appellaverit eum, quod conſtituto tempore non venerit.

CILEN, ſtudere. c. 42. *Cilee*, [*Zilee* legitur c. 4.] ſtudeat: Kero.

CIMBING, commiſſuras: Gloſſæ MSS. AS.

CIMBRI. unde dicti, & quæ illorum origo. v. *Chamſſ*.

CIN, decem, zehn. Rh. de S. Annon. p. 250.

CINAENDI, hiulca. Gloſſæ MSS. ASax.

CINEBEAM, Gloſſ. MSS. ASax. künb.

CINIT, kinit, *Quintao*. Vox convitiantis. Lex Sal. t. de Convitiis. XXXIII. §. 1. *Siquis alterum CINITVM vocaret, Malberg: QVINTVO. DC. Den. qui faciunt Sol. XV. culpabilis judicetur*. ita Heroldus. Pithœus & inde Lindenbrogius legit *Cenitum*, allegans Gloſſas quæ interpretentur, *oculum erutum habentem*. Gallis *Borgne*. Sed bene H. Bignonius notat: *Si fides Gloſſ. apud Pithœum, cocles Cenitus eſt. Sed vereor ne aliud heic intelligatur. Fortaſſe heic Cenitus eſt eâdem inflexione quâ CONCAGATVS num. ſequenti, is qui aliquando cœno & ſordibus ad ſummam ignominiam perfuſus eſt à populo, quod injuriæ genus apud Francos in uſu*, &c. Idem placuit du Fresnio *in Gloſſ. v. Cenitus*. à Cœno, luto. Sed nec iſta interpretatio, quippe tautologiam involvens, admittenda, cum idem eſſet quod vox injurioſa Concacati §. 3. quæ injuria levis tribus ſolidis punita: hæc quintuo XV. Goldaſtus, quem ſequitur Speelmannus in Gloſſario, Cenitus, homo nihili, *kein-nitze*, inutilis. Wendelinus in Gloſſ. Atuat. eodem ferè recedit, *Gby-niet*, Tu nihili. Sed mox magis ei placet *Ken-niet*, non noſcens ſeipſum. qui ipſe rò Quintuo, nomen proprium Malbergi putans, *Contick* opidum in diœceſi Antwerpienſi interpretatur. Mihi verò ſtat ſententia, *Quintuo* vocem eſſe interpretem Ciniti, vel ùt alii Codd. habent Cinidi, ipſam Francicam & in Malbergiis frequentatam, unde lingua provincialis Cinitum confecit. Igitur *Quintuo* eſt vox injuriæ atrocis, ut Longobardorum Arga, de qua ſuprà, & quâ non modo crimen lenocinii imputatur, ſed & complexum criminum. Certè Quintao etiam imputationem criminis continet, quale eſt falſi, adulterii vel ſtupri, delatoris, quia eadem mulctæ quantitas hîc poſita cernitur. Convenit Cambro-Brittanicum *Cwyd*, canis & *Cynydd*, hundejunge, hundevogt, canum curator. noſtrum *hundsvot* quanquam hoc aliam originem habet, de quo infra *voc. Fut.* Aut eorundem *Gwynndwnn*, rudetum, ſelio, terra non-arata. Itemque Belgicum *Quinen*, *quenen*, Kilianus: *Quynen*, *Sax. Friſ. Holl. Sicamb. Bland.*

Fland. i. quenen, quelen, languere. Sed & *quenen* ineptire, & *quenen-kom*, deliria significat. Cæterum quod idem Speelmannus de *Cinnito pecoris* adducit, vitiosum in codicem incidit, & emendat Somnerus tintinnum. i. tintinnabulum, vide du Fresne *Glossar. voc. Blanhorn.*

CINEVVERDVNIA, cinawerdunia, L. Ripuar. *T. XXXV. §. 3. Herold. edit.* ait: *Placitum ei detur, ut cinauuerduniam suam in præsentia testium recipiat.* Et Tit. 74. §. 3. *seu Cineuuerdunia, seu legis beneficio culpabilis judicetur.* Lindenbrogii interpretatio sat obscura. CIN, Chin, Kin, Ken, Gen, idem est quod Gegen, Kegen, mutuò, reciprocè, ex adverso: *UUerdunia*, Werdung, i. e. Wærung, cautio, est itaque aliquis obligatus vel legis beneficio & ipso jure, vel ex Cine werdunia, i. pacto. Nos dicimus Gegengewær, cautio de reconventione.

[CINSA vel *Scara.* Angaria. i. in equis vel in aliis servitus. Gloss. Monst. p. 383.]

CIPAE, cæpa: Glossæ MS. ASax.

CIRETH, ziereth, ornatus. V. Z.

CIRX, circator, corycæus, Cafalans, qui occultè & clàm auscultant, quid dicatur, agatur, & defert. *Exactor* quoque dictus: *V. Goldast. Tom. Rer. Alem. pag.* 120. *sq.* & Reines. de Palat. Later. pag. 15.

CISIRBEAM, cerasius: Glossæ MS. AS. f. Kisirb.

CISTENBEAM, castanea: Gloss. MS. AS.

CISTEROS, Frider. I. 2. F. 27. pr. *Si temerarius absque percussione invadat eum, quod vulgò dicitur cisteros.* Ant. de Prato Vet. legit *Exteros.* Sed MSS. habent *zitterhand.* h. e. *trobender hand*, absque percussione. *Vide Obs. ad Chron. Königsh. XII. pag.* 660.

CIT, *ciit*, hora, zeit. *Cit daz wahtono*, hora vigiliarum: Kero. c. 8. *Ciit nalles baltan*, tempus non servare, c. 4. *citi*, tempore, Prol. c. 42. *in desum citum*, in his temporibus. c. 16. *miskenti citum citi*, miscens temporibus tempora. c. 2. pag. 21. a. *cit ist*, hora est, Prol. p. 17. a. *citim*, (Goldastus legit *citimo*) temperius, c. 11. *cit*, hora. c. 8. *andero citi*, secunda hora, c. 63. *dera citi*, illa hora. c. 45. *citlihhor*, temperius. c. 48. *Cide lere*, seculi dogma, inscriptio manus S. Attalæ, vid. Obs. VIII. in Chron. Königsh. p. 525.

Otfrid. Præf. ad Ludov. R. ℣. 65.

Allo citi guato
so leb er io gimuato.
Omni tempore bonus (felix. Semper Augustus)
Vivat is gratiosus.

V. v. Hohzit. & Gloss. du Fresne. *v. Dies Magnus.*

In zitelib, in omni tempore: Notk. Psalm. XXXIII. 2.

CITOVART, zedoaria, zitber. Jac. de Vitriaco in Histor. Hieros. c. LXXXV. *Sunt & aliæ arbores, quarum radices sunt zinziber, Galanga, & Zedoaria, quæ vulgariter Citovart appellatur.*

[CIVALTIN, destruxerunt. Rhythm. de S. An. §. 22. ℣. 353. De Troja. *Dü die Criechen diu burch civaltin.* Cum Græci hanc urbem destruxerant.]

[CIUURTIN. *Ciuurtin* (ita legendum juxta Scherz. pro *ci uurtin.*) *Kirichin unti lant.* Vastabant templa & terras: Hodie diceremus *zerführten.* Rhythm. de S. An. §. 40. & Scherz. in Not.]

CLAEDVR, *Crepacula. id est tabula qua à segetibus territantur aves.* Sed legendum videtur *clepar*, klæpper.

CLAGE, prætextus, causatio, exceptio. Kero: *Clagoe*, causetur. c. 2. p. 22. *Sin kichlagot*, causentur. c. 55.

Claggelt, sportulæ. Rupertus Imp. in confirmatione privilegiorum Civitatis Suinfurtensis Anno 1401. Das sie in derselben unser Stat „ uber die Burger daselbs ein claggelt setzen „ mogent in der massen, als hienach geschriben „ stet, das ein iglicher burger daselbs, der sin „ Schult zu rechter Zyt nit bezalt, und sich „ darumb mit Gerichte erfolgen lasset, und sich „ mit den rechten nit verspricht, wann derselbe also mit Gerichte erfolget wirt, der sol „ ye von zehen pfennigen, so vil geltes er erfolget worden, und schuldig ist, einen pfennig zu claggelt verfallen sin, desselben claggelts zwey teil an der — Stad buwe und besserunge, und das ubrige dritteteyl unserm „ vogte doselbs gefallen sal. „

Klagschaz, Sportulæ & Salaria Cameræ Imperiales. *Webner. Lit. K.*

CLANINA, Inclanina, dens, dentis excussio, L. Sal. t. XXXII. §. 16.

CLAT, glatt, lævis, politus.

De animo, hilaris. Kero: *Clata muatan Kbon minnoot*, hilarem datorem diligit. cap. 5. hodieque dicimus *einen glatten mut haben*, hilarem se exhibere.

CLAV, schlau, callidus.

Claulicho, prudenter, Kero. c. 61.

CLAW, unguis: hodie *Klaw.* [Gloss. Monst. *Cloa*, ungula. p. 411. *in chlawo adamantiscero*, in ungue adamantino. p. 337.]

Cladolg, cratatio unguium, ut non sanguis, sed humor aquosus decurrat, *Lex Frison. Addit. T. III. §. 44. V. Dolg.*

[CLIUVA, furfures. Gloss. Monst. pag. 400, hodie *klewen.*]

CLOSTENER, V. Clo.

CLEIN, chlero, klein, subtilis, Otfridus præfat. ad Ludovic. R. ℣. 33.

Cleinero githanko
so ist therselbo Franco.
Subtiliorum meditationum
est ille Francus.

Idem V. 9. ult. de Sermonibus Salvatoris Emaunticis:

Scono inti reino,
joh harto filu kleino.
Pulchri & mundi,
ac valdè multùm subtiles, (accurati, curiosi.)

Idem I. 27, 127. I. 1. passim. II. 9, 137. V. 14, 54. IV. 35, 67.

Idem

CLE.

Idem I. 22, 72.

Frageta ſie kleino.

Interrogavit eos ſubtiliter.

Idem I. 1, 11.

Ougtun iro kleini,

Oſtenderunt ſuas ſubtilitates.

Idem IV. 8, 6.

Abton kleinen uuorton.

Conſultabant ſubtilibus verbis.

Idem III. 7, 99.

Thero broſomon kleini,

Fragmentorum minutias.

Kleinor, ſubtilius, pretioſius, Otfr. III. 20, 128. Rhythm. de S. Annon. §. 38. de aurifice:

Mit uiſurin alſo cleinin
uuole slift ber die goltſteinin.

[*Chleini*, ſolertia. Gloſſ. Monſ. p. 341. 355. verſutias. p. 357. *chleino*, argutæ. p. 400.]

Cleiniu, ſubtilis, gracilis, delicata. Cant. Cant. III. 6. ubi Vœgelinus: *In welchen Verſtand auch Job. Huſſens lied von Geheimnis des Leibs Chriſti im H. Abentmal ſingt:*

Verborgen im brot ſo klein.

Cleinlibbo, curioſè, diligenter. Fr. Jun. Gloſſ. p. 221.

Melo cleiniſta, polenta, Gloſſ. vett. i. farina ſubtiliſſima.

Mine chleno, digitus minimus, Lex Salic. T. XXXII. §. 8. Vid. M.

Geclænſude Saxon. Luc. XVII. 14. *big wurdon geclænſude*, hi fiebant mundi.

Hinc *Kleynbrood*. Kilianus: *Kleynbrood. vetus. Panis ſacchavites. vulgò Martius panis.*

Kleinod, clinodium, clein-od, res ſubtilis, pretioſa: non ex *Klein* & *Not*, q. res exiguæ neceſſitatis, ut eſt apud du Fresne Gloſſar. h. nec ex Græco κλεινώδιον, quod Franci in aulam CPolit. intulere.

Kleinſchmid, opponitur Grobſchmid. is ſubtilia ferra tractat ſubtiliter.

CLEIP. vide Gicleip. & Kleipen.

CLEOUUAE, glomer. Gloſſ. MSC. ASax.

CLIMMEN, ſcandere. [Suevis adhuc uſitatum *Klimmen* hoc ſignificatu.] *Ufklimmen*, aſcendere. Geilerus Keiſerperg. Broſaml. fol. 36. b. *Sie iſt das Seil daran wir müſſen uſclimmen.* Et fol. 12. *Wann man müſſig gat und ſtupffet in den climpfen, Zirlin Mirlin, von einem Fenſter lauffen in das ander, das macht nit keuſche Menſchen.*

Kilianus: *Klimmen, ſcandere, adſcendere. Angl. climme, climbe.* κλίμαξ i. *ſcala.* Klimmen *oft ryſſen int ſinghen. Peanem citare, vocem ſenſim excitare: contentiore voce altum & acutum ſcanſim intonare.*

CLOBE, fides.

Clobigera credentium, Notk. Pſal. VII. 8.

CLOB, kloben, fiſſura. [Suevis hodienum *Ein Club* fiſſura eſt.] Geiler. de Keiſersp. in Broſaml. f. 91. *Clob iſt ein geſpaltener Stecken, da gat ein ſchnur durch, und ſitzen die Vogel daruf, ſo zuckt er dann die ſchnur und erwiſcht ein vogelin*, &c.

CLO.

Kilian: *Kloue, rima, fiſſura, ſectura. Angl. Kleſte, Klifte.* Klouen, *rhagades, fiſſuræ in manibus, pedibus*, &c.

Cloben Flachs, clobones lini, ſtrelen. conf. du Fresn. *Gl. Clobo.*

[*Klobe*, baculus fiſſus, quo aves capiuntur, huc referendum, quod inſtrumentum deſcribit Staden. qui & verba Winsbek. paræn. §. 29. producit. *Gut das iſt gitigkeit ein Klobe*, Divitiæ avaritiæ ſunt decipula: Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 354.]

CLOBEN, verberare. Otfr. I. 20, 33. De Herodis infanticidio:

In cloub man mit then ſuerton.

Eis verberabatur enſibus.

Ita emendat Freherus Flacianam editionem ubi *Induob.* [Recte ita emendat cum Frehero, Schilterus, namque Cod. Vatic. & Vind. habet *incloub man*, ſed minus recte vertitur *verberabatur.* Saxoniæ inferioris incolæ uſurpant *Klöfwen* pro diffindere, unde noſtrum *Klufft*, hiatus, *klaw*, ungula. Belgis *kloven, klieven*, eſt, findere, ſecare, *klove*, raſtrum, irpex. Suecis *kliifua* findo, diffindo, *kliifning*, fiſſio, fiſſura, ſciſſura Anglis *cleave*, findo, ſcindo, *á bulchers cleaver*, ſecuris. Anglo-Sax. *cleafan, cleofan, clyfan*, ſcindere. Islandis *klofs*, fiſſura, *klyufa*, ſcindere. conf. Hikeſ. Theſ. Ling. Sept. in Gram. Angl. Sax. p. 214. Vertendus igitur hic verſus Otfridi. *Diffindendo enſibus auferebatur.* Scherz. Not. ad h. l.

Chliubit, *nabit* vel *fiunit*, finderit. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Clof daz houet tharunder, amputavit caput, Fragm. Bell. Hiſp. ℣. 3117. Et ℣. 3660.

Thaz ho(v)uet was ime geclouet.

Caput erat ei amputatum.

[Priori loco *clof*, *diffindebat*, poſterioris loci verba, *Caput ei erat diffiſſum*, vertit Scherz. in not.]

CLOFFEN, ſtridere.

Hiſt. Lomb. MS. pag. 42. *Wie ligent die arme lute ſo noſs uf der ſtroſſen und cloffelut in ir zane von froſte.* ùt jacent pauperes humidi in via & ſtrident dentibus à frigore. [Hodie *Zahnklappern.*]

CLOHHEN, pulſare. Kero: *Clobbot, clochot* pulſaverit. c. 48. 66. *Chlochonti, pulſans.* c. 58. Notk. Pſal. CXLVII. 2.

Becloken, vulneratus. Fragm. de Bell. Hiſt. Carol. ℣. 2569.

In theme plote lab er becloken.

In ſanguine jacebat vulneratus.

[*Becloken* maculatus, conſpurcatus. *Klecken* eſt maculare, inquinare, polluere, contaminare: mit Blut bekleken, ſanguine polluere. v. Spat. im Teuſch. Sprach-Sch. p. 973. Scherz. not. ad Fragm. l. c.]

Becloken, ſuperare dolo, circumvenire. Chron. Sax. *Becloket*, circumventus, uberliſtiget, pag. 415. b.

Clokke,

Digitized by Google

CLO.

Clokke, campana, quòd pulsatur. Tradit. Fuldens. I. 46. Capitulare III. Caroli M. an. 789. c. 18. *Ut clocas non baptizent.*

Cloccon inter instrumenta musica referuntur à Notk. ad Psal. XCIV. 3. Ps. CL. 4.

Banncloke, campana bannalis, quæ populum ad conveniendum cogit.

Clokemanni, qui curam campanarum gerunt, quæ sacerdotibus & presbyteris commissa à Carolo M. Capitul. an. 801. c. 8. Vnde in Ecclesiis quibusdam ita vocati Presbyteri, *du Fresn. in Glossar. voc. Campana & Cloca.*

CLOZ, globus: Kilianus. *Clozbussen.* Vid. *Büsse.*

CLOSE, *Cluse*, Clusa, angustus montium aditus. Passvestung.

Fragm. de Bell. Hist. ℣. 1714.

Ther Kuning uon Tuse
ther uo(v)rte uz uon siner cluse
Menegen helmprunen.
Rex de Tuse
eduxit è clusa sua
Multos cataphractos.

& ℣. 3972.

Thie uierthe uon then Vngeren,
then ist thikke wol gelungen.
Thie hauent ueste cluse.
thie uon Ualle Penuse.

Luitprandus L. I. c. 2. de eadem Hungaria: *Quibusdam difficillimis separata à nobis erat interpositionibus, quas Clusas nominat vulgus.*

[Eginhardus: omnes aditus, i. e. *clusas*, quibus in Italiam intratur, impositis firmavit auxiliis. v. du Fresne voc. Clusa. Hæc Scherz. ad verba Strikeri c. 4. S. 1. p. 35.

Dar chom der Chunich von Druse
Der brachte aus seiner chluse
Manigen Haiden unervorcht.]

Close, clausa, cella monachi. Königsh. Chron. Vita S. Gamelberti c. 2. n. 14. *Ad fenestram clausæ in qua latebat.*

Clüse, cubile, lectus. Psalm. MS. XXXV. 5. *in syner heymelichen clüsen*, in cubili suo.

Clüseln, blandiri. Geiler. de Keysersp. Brosaml. f. 29. *Wann die frau dem man feind ist, so ist verloren alles das der mann tut, er clüsel ir wie fast er wöll so ist es nüt.* Quoties uxor maritum odio habet, tunc omne periit, quicquid blandiatur vir, nihil agit.

Clüsling, amasia. Idem Keisersp. fol. 13. b. *umb der clüsling willen, sie kan im schmeichlen und im wol dienen, sie thut was er wil.* propter amasiam, quæ scit ei blandiri & inservire optimè, agit quicquid is voluerit.

CLOSTEVER, v. Stür.

CLVOT, ignis, hodie Glut. Notk. Psalm. LXV. 10. *Cluotost unsih also man silber tuot.* ignisti nos sicut argentum. Alia versio in Vet. MS. *Mit dem füre hastu uns bewert als das silber.*

Notk. Ps. CXVIII. 140. *Din uuort cluoit unde zundit harto*, ignitum eloquium tuum vehementer.

CNI.

[*Cluontes*, candentis. Gloss. Mons. pag. 339. 342.]

CNIOHOLÆN, ruscus: Glossæ MSS. AS.

CNVEGE, multi, Notk. Psal. LVII. 2. Vid. inf.

CNVODELEN, vocare, nominare.

Becnuodelen, russen, nominetenus vocare. Cant. Cant. V. 2. *Mir becnuodelet mines uuines stimma.* Interpres Belga: *De stemme mines liefs, beklopt mi.* Willeramus: *Vox audita mihi dudum pulsantis amici.* Rectè Fr. Junius maluit per Nominandi Verbum, quàm Pulsandi interpretari, qui testatur in Francicis Antiquitatibus aut Alemannicis nec hanc vocem, nec quæ huic aliquid lucis affundat, se reperisse, præterquam in Glossis:

Einchnuadilem, *urmarem*, *insignem.* In Anglo-Saxonica tamen lingua deprehendisse verbum *Cneodan*, *Nominare*, Beda L. II. Hist. Eccl. c. 20. *thone tun gyt to dæg mon his noman cneodeth*, ejus nomine vicus usque hodie cognominatur. Itaque *mir becnuodelet* est *mir ruffet*, me vocat, nominat, &c.

Chnuadilem, nominatus, celebris.

Einchnuadilem, celebratissimus, q. d. unicè celebris.

Inde forte reliquum Belgis *Knoteren*, Minutivum, submissâ voce vocare, mussitare, minurizare, Kilian.

CNODO, studiosè, diligenter, Notk. Psal. XCVIII. 6. Vid. *Not*, *ginoti.*

CNVPFE, *gegnupfe*, junctura. Cant. Cant. VII. 1. *Daz gechnupfe* (*gecnupfe.* nostra edit.) *dinero diebo daz sint halzziereda*, (halsziereda) *die der gesmidet* (gesmidot) *sint mit gelertes listmeisters* (geleretes listmesteres) *hant.* Freherus ex suo MS. annotat etiam legi: *die gefuogede.* Vulgata: *Junctura feminum tuorum.* Seb. Smidius: *Ambitus femorum tuorum sicut monilia, opus manuum artificis.* Belgicus interpres: *Die knocken dieuer dieben.* Fr. Junius trahit huc ex Glossis suis MSS. *Knouel*, *articulus.* Kilianus: *Knouel* i. e. *Kneuel. nodus.* Sed aliter legitur *knupfe*, *knusse*, aliter *knouel*, ubi diphtongus ou, & nos hodie per *au* exprimimus, *knaul.* Cæterum *Cnupfe* rectè exponitur, junctura & nodus membri cujuscunque, Gelenk, Knöchel, *Fr. Jun. Nomencl. c. 46.* Porrò *Knupfe der diebo*, junctura feminum, est quod Apulejo *Interfemineum* dicitur, Natura muliebris generationi destinata, Galeno ἀγγεῖον κυητήριον. id quod mysticè Willeramus explicat de regeneratione & junctura Judæorum & Gentilium. *Halszierda* dicitur cleinodium, subtile opus aurifabri.

COCCARE, pharetra, Glossæ Lipsii. hodie *Köcher.*

COCVNVNG, *quadripartitum*: Glossæ MSS. ASax.

COERIN, dulcis sæpa: defrutum: Glossæ MS. ASax.

[COFFA, cluni. Gloss. Mons. p. 400.]

COG, KOGGE, navium genus. Kriegsschiff. Historia Episcoporum Bremensium:

Posu-

COL.

Posuerunt magnam navim, vulgariter dictam KOGGE, cum armatis viris. V. du Fresn. *Gloss. Cogo.*

Cogeschalt, navis debitum i. telonium de nave. Diploma Ottonis Imp. an. 949. *Insuper & Tributorum, quæ Huslata, & COGSCHVLT dicuntur.* conf. Alting. P. II. Germ. inf. pag. 7. Kilianus: *Koggie, Koghscip. Celox. Kogge*, insulæ nomen, Chron. Belg. Hornense, *V. Isac. Pontan. L. I. Orig. Franc. pag. 53.*

COLD, aurum, Kero, c. 1. Notker. Psalm. LXVIII. 3. Ps. LXXI. 15.

COLP, vide K.

COLWRED, perpendiculum: Gloss. MS. ASax.

COMO, *Gomo*, COMMAN, vir, *Commane*, viro. Kero. c. 7. Otfrid. I. XI. 13.

Si gomman joh wip,
Fuat vir mulierve.

Idem I. 14, 30. V. 8, 104. c. 25, 150.

Fragm. Carminis de colloquio Christi cum Samaritana, ℣. 48. sq.

Sin quat sus. Libiti,
commen ne habiti.
Respondit illa sic: Profectò,
maritum non habeo.

Conf. B. Vulcan. de Lit. & Lingu. Goth. p. 65.

Gomo, homo, vir. Otfrid. I. 27, 53. de Elia Propheta:

Ther gomo then ir zaltut,
ioh namahafto nantut.
Ille vir quem retulisti,
& nomine tenus nominasti.

Comenes, viri, Notk. Ps. CXLVI, 10.

Gomono: idem. Otfrid. II. 7, 9.

Stuant Joannes gomono ein
mit sinen jungeron zuein.
Stetit Joannes, homo solus,
cum duobus discipulis suis.

Gommannere, viro, Tatian. c. 3.

[Hæc vox in Tatiano Palthenii non ita legibus, sed *Gimahaltero gommane*, desponsatam viro. III. 1. *Gommanes uuis ni bin.* virum non cognosco. §. 6. Josephus Mariæ *gomman* vocatur. V. 4, 7. *Gommanbarn*, masculæ proles. extat VII. 2.]

ASax. *Guma*, *homo*, *vir.*

Gothis: *Gumein* gah *vineis*, marem & fœminam, Marc. X. 6.

Kilianus: *Gome*, *vetus Germ. Homo. Otfrid. Weissenb.*

Goman, *Gomman*, *vet. Germ. Maritus, patersam. Otfr. Weissenb.*

Comelicho, viriliter. Viriliter agite, *comelicho inh kehabent*, Notk. Psalm. XXX. ult. *Gomelicho*, Id. Ps. CXXXII. 2.

Gomabeiti, humanitas.

Comitas. Otfr. Præf. ad Salomon. ℣. 29.

Iz datun gomobeiti
thio imes selbes guati.
Id fecit comitas
& gratia illa vestra.

COM.

Et I. 27, 6. de Johanne Bapt.

Sie abtotun thie guati,
iob sina gumabeiti.
Considerabant bonitatem,
& comitatem ejus.

Et IV. 9, 61. de Sanctis cœlitibus:

Nu ist uns thiu iro gomabeit,
So iz zen thurftin gigeit,
Zi Gote wegod harto.
Nunc est nobis eorum comitas, (benevolentia, gratia)
(quoties rex exigit)
Apud DEUM promovens valdè.

Item *Comabeiti*, auctoritas, magnificentia, tapfferkeit.

Otfrid. I. 27, 113. de Joanne & Christo:

So hoh ist gomebeit sin,
thaz mih ni thunkit wegi sin,
Theih scuah riumon sine
siubintanne birine.
Tam alta est magnificentia ejus,
ut mihi non videar potens esse,
Ut calceorum corrigias ejus
ligare audeam.

Idem III. 15, 38.

Thaz er thar gisceinti
thia sina gomabeiti,
Mit zeichon gidati.
Ut ibi ostenderet
suam magnificentiam,
Per miraculorum facta.

[Mallet Scherzius in not. ad h. l. vocem *gomabeiti* redditam per *humanitatem* aut *virtutem.*]

Gimma, virago. Otfrid. I. 5, 41. Angelus ad S. Mariam:

Gimma thia uuiza,
Magad scinenta.
Mulier, Virago sapiens,
Virgo illustris.

Gumisgi, Genealogia, Otfr. I. 3, 43. de genealogia Christi:

Nist man, thoh er uuolle,
thaz gumisgi al giselle.
Non est quisquam, etsi vellet,
qui gentem omnem recenseat.

Brutigomo, sponsus, sponsæ vir, hodie *breutigam.* Otfr. II. 13, 17. & 24.

Ther brut habet in uuar min
ther scal ther brutigomo sin.
Qui sponsam habet revera
is debet sponsus esse.

Et c. IX. 14.

Thaz Christus ther brutigomo si,
Joh Druta sine in lante
zi theru bruti ginante.
Quod Christus sponsus sit,
Et fideles in terra
in sponsam elegerit.

[Tat. XXI. 6. *Ther brut habet ther ist brutigomo.* Qui habet sponsam, sponsus est. *Thes brutigomen friunt.* Amicus sponsi. *Tharub stimma thes brutigomen.* Propter vocem sponsi.]

COMPAN, consors, socius, comes. L. Sal. T. LXVI. §. 2. *Siquis hominem ingenuum, qui lege Salica vivit, in hoste, in compania, de companiti suorum, occiderit, secundum quod in patria si ipse occisus esset, componere debuisset, in triplo componat.* V. du Fresn. *Gloss. v. Companium.* Olaus Verel. Indic. Ling. vet. *Kompan, Stalbrodr, Selskap, folie, socius, sodalis, equalis.*

Glossa Jur. Sax. Prov. Lib. III. Art. LXXXV. MS. & in edit. Augustana an. 1482. *Under disen Kriegen hielt der Keiser Otto den mittel weg, und sprach: Wo mer leut mit gesampter hand gelobten, do solt einer die schuld gans gelten und bezalen, also bescheidenlich, ob sein Kumpane oder Gesellen nit vergelten mügen.* V. Benna.

Glossæ MSS. ASax. *Gladiatores, caempan.*

COMPTVREY, Commeatura, beneficium ecclesiasticum equitum ordinis Teutonici, quod exinde commeatus militaris ad militiam sacram exhibitus, *Cent. Grav. Nat. Teut. c. XXXVIII.* quod frustra miratur Oldenb. *Linn. Enuc. III.* 28, 9. *Landcomptur*, Balivus Commenturarum provincialis.

Aliud sunt *Commendæ, Commendatores*, V. Instit. J. Can. I. 12, 3.

CONA, v. *Chenun.*

CONDON, cognati. V. Chunn.

[CONSTANTINVSPVRVC, Constantinopoli Gloss. Mons. p. 417.]

CONSTOFEL, constabulum, ædes constabulariorum. Jus Argent. c. 126. §. 6. *Die Constofeler wenne so ein geschelle wirt, so sullent sie in ire Constoffele bliben bi demselben eyde, one die des Rotes sint.* Item: *Das niemen von den Antwercken zu den Constofelen kommen soll.* Constofeler, scriptum & *Constaueler*, est senator equestris dignitatis, aut saltem capax Senatorii ordinis. Constofeler-Meister in laudato articulo opponitur simpliciter dem Meister, i. Ammeister. Plura de his ad Rhythm. Ludovicianum §. XL. & infr. v. Stall. Et vide Jac. Wenkeri Dissert. de Glevenburgeris p. 65.

COP, *ependiten*: Glossæ MSS. ASax.

COPSISTAINUM, palatium, ubi Carol. M. Diploma confirmationis an. 790. dedit, *Copsistainum* alias legitur, Alem. *Kupfstain*, quum illo anno referente Eginhardo Carolus per Mœnum ad Salæ palatium navigaret, secedere eum oportuit ad Mœnum in villam hanc regiam, Cuffenstein, quæ super Mœnum contra Moguntiacum urbem sita est, teste eod. Eginh. an. 795. Fuit & alia arx & civitas ad Oenum, Kopfstein, à Maximil. I. Imp. destructa, Ricard. Bartholin. Austriados. L. II. & IV. Sed nostri Palatii in Vita Caroli M. à Monacho Egolismersi descripta: Habuitque placitum ad locum Cuffistain in suburdio Magauntiæ urbis. Ubi perperam *Cussistain*, al. *Cussingstang.* Atque ut quod sentiam dicam, non possum aliter mihi persuadere, quam quod hoc ipsum palatium Copstainum fuerit situm ad Lapidem illum famosum Moguntinum, à quo & nomen sortitum, & qui à recentioribus *Aichelstain*, vocatus, ab eadem figura, quam præsentavit.

CORCHVNDIMV, Deificum, Kero, ut exhibent Goldasti Glossæ. Sed sphalma sine dubio subest, & pro Cor, legendum Cot, Got, de quo mox. Altera vox est à *Chunn, Kunni*, soboles, ubi vide *Cotchundiu*, divinus in Glossis vett.

[Recte observat Schilterus, vitiosam esse Goldasti lectionem, in ipso Kerone vero ita legitur, *ze cotchundemu leobete*, ad deificum lumen. Prol. p. 17. a.]

CORMEDE, vide supra *choron.*

CORN. v. Ch.

CORODOS, probasti: Glossæ Lipsii. vid. supra *Choron.*

CORONA *thero thorno*, coronam Spinarum. Otfr. IV. 22, 44. Cant. Cant. III. ϒ. ult. *Tuot wara de Cuniges Salemonis, (des Kuniges Salomonis,* ita nostra edit.) *unte der coronon da in sin muoter mit hat gezieret.* Attendite Regem Salomonem & coronam qua eum mater ejus exornavit.

Gecoronot habest, coronasti, Notk. Ps. V. fi.

[*Coronili*, coronulas. Gloss. Mons. p. 330.]

CORTERON, vide supra *Churt.*

COSTEN, tentare, Tatian. c. XV. 1. *Ther Heilant uuas gileitit in uuostina fon themo Geiste thaz her wurdi gicostot.* JEsus ductus est in desertum à Spiritu, ut tentaretur. §. 4. *Thu ni costos Truhtin Got thinan.* Non tentabis Dominum DEum tuum.

Costari, tentator, Tat. XV. 2. *Gieng tho zuo imo ther costari.* Accessit tunc ad eum tentator.

[*Costunga* tentatio. Tat. *Ni gileitest unsi in costunga*, ne nos inducas in tentationem. c. 34, 6. Verbum *costan, costian, costigan*, probare, tentare. Angl. Saxones retinuere. vid. Somn. Diction. Atque eo haud dubie pertinet Germanicum illud *kosten*, gustare, gustatu pertentare atque explorare aliquid. Hinc & Anglorum *Accost.* Palthen. Not. ad Tat. p. 336.]

COT, KOT, *Kuot, Got, God*: DEVS, Kero: *Cot, Deus. c. 7. Cotan, DEVM. c. 7.* sæpius. p. 27. a. lin. 17. legitur quidem *Coton*, sed vitio descriptoris. *KepotoCotes*, mandatorum DEI, Prol. p. 16. a. & multoties alibi. *Cote* DEO. c. 5. sæpius. Notker. Psalm. IV. 3. *Zin mimont ir idola, abkota, unde ziu suochent ir lugge gota.* i. quare diligitis idola, & cur quæritis deos mendacii? Indem Psal. IX. 21. *Christus machoti sie*, (gentes) *deos, Kota, ube sie imo hangtin, nu geeiscoen daz sie mennischen sint.* i. Christus fecerat gentes deos, si ipsi adhæserint, nunc cognoscunt quod homines sint. Idem Psal. LIII. 8. *Cuot heizzest du, daz ist din namo. Daz furista cuot.*

Cott, Coth, Senex, Cambro Britannis sive Celtis. *Boxh. Lex.*

Kotes prut, DEI sponsa, Ecclesia. Notker. Psalm. V. 1. *Fernim mit oron minu uuort Truhten, chit diu dia des erbes langet. Daz ist Ecclesia (Kotes prut)*

Kero: *Cotchundiu, divinus.* Prol. *Der cotchundium enstl,*

Digitized by Google

COT.

euſti, *divinæ gratiæ*. c. 20. *Cotchundlibbo*, *divinitus*. c. 5. Vide & ſupra *Chunn*.

[*Coto*, DEus. Rhab. Mauro, Gloſſ. n. 471. divum. n. 889. & bonum n. 2193. ſignificat. Otfrid ſemper ſcribit *Got*, ita & Tatian. & Iſid. In G. A. eſt *Goth*. G. *God*. Su. *Gudh*. Hinc non multum Perſæ abeunt, quibus DEus *Chodi* dicitur. v. Caſtelli Lex. Perſ. p. 231. A ſignificatione qua *Cot*, bonum, quod Sax. eſt *Good*, notat, alteram illam DEI, quod per antonomaſiam bonus ſit, deſcendere, dudum Lutherus obſervavit. v. *Libros* noſtros Symbol. p. 409. A bonitate quoque Gothis atque Suecis DEum vocari Stiernhelm Gl. V. G. pag. 75. exiſtimat. De altero DEI nomine, ap. Otfrid. frequentiſſimo *Druhtin*, vel, uti ſemel tantum ſcribit *Truhtin*, Staden. in Collect. MSC. obſervat; illud, quia unus DEUS eſt, pluralem non habere, quem tamen *Gott*, de aliis etiam qui Dii dicuntur, uſurpatum, habeat. Otfr. III. 22. 25. (hic verſus vitio typographi male expreſſus corrigendus & 98. ponendus) *Thaz man oub Gota heizent*, quod homines etiam Dii vocentur. Unde Francos tunc *Drubtin* pro proprio, &, ut cum ſcholis Theologorum loquar, incommunicabili DEI nomine habuiſſe apparet. A voce *Coto*, Dei notionem habente Mylio de L. Belg. p. 121. nomen proprium *Cotiſon*, quaſi DEI Filium dicas, venire videtur, quem Dacum Horatius III. Od. VIII. 5. Regem Dacorum Florus IV. 12, 18. Getarum M. Antonius ap. Sueton. in Aug. VI. 63. nominant. Iſtud cum plane ſit Gothicum, (Daci enim Getæ & Gothi hic iidem ſunt) & proinde à Gothica lingua nomenclaturam ſuam habeat, ut recte Scheringham de Angl. Gent. Orig. Præf. §. 6. ſcribit, ſono quoque ipſo ad dialectum potius Francicam, quam Belgicam, cui *Coto* plane ignotum eſt, accedat, Mylius tamen antiquitati vernaculæ ſuæ velificaturus, ad hanc referre maluit. Boxhornius quidem Hiſt. Univ. p. 221. hanc Mylii verſionem, ut *Kotiſon* DEI Filium notet, ab analogia vocis Gothicæ non admitti ſentit, ideoque aliam, quaſi *Gothorum Filius aut ſoboles* ſit, ſurrogat, imo *Gotſon*, vel *Godſon* ut *homo filius* indicetur legendum conjicit; ſed ſi in his Rabani Gloſſis *Coto* & DEum & bonum ſignificare legiſſet, citra dubium nec analogiam vocis Goth. nec genuinam ejus quæ in adductis ſcriptoribus profanis extat lectionem, ſollicitaſſet. Quia tamen *Coto* & DEum & bonum notat, definire nolo, utrum prior potius quam poſterior interpretatio nominis *Cotiſon* locum habere debeat. Sed nec illi cui Boxhorniana placet magnopere repugnaverim. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. pag. 102. & 108. ſq.]

Symbolum Apoſtol. Alam. à Freherò editum: *Ik kilaubu an Kot Fater*, &c.

Hera Kotcund, honor divinus, Hymn. VI. 6.

Gota, dii heizzent ſone kenadon die heiligon, Notk. Pſ. XLIX. 1. Sic *Aftergote* Apoſtolos vocat Otfrid. IV. 9, 54.

[Vide de hac voce notata ſupra in *After*.]

COV.

Gotniſſi, divinitas. Otfr. II. 9, 162. de Salvatore:

Ther lichamo iz thulta,
thaz Gotniſſi ni uualta.
Corpus id toleravit,
quod divina natura reſpuit.

Idem III. 18, 119.

Thes Gotniſſes guati,
Divinitatis bonitas.

Idem V. 6, 119.

Dhea einun Gotniſſa,
Una Deitas:

Iſidor, contra Jud. c. III. 5.

Gothis: *Gods*, bonus. *God*, *goth*, bonum. *gode*, bona.

Iisdem *Goth*, DEVS. *Guda* dii. Joh. X. 34. *Gudga*, *gudgi*, divinus, Sacerdos, Luc. I, 5. *Gudhus*, templum, DEI domus, Joh. XVIII. 20.

V. Fr. Junii Gloſſ. Goth. p. 133.

Gotedebte, devotio, Notk. Pſal. XCIV. pr.

Gotedahte, devoti, Notk. Pſal. CVII. 9.

Kuotelofen impii, Notk. Pſal. XXV. 5. [hodie *gottloſe*.]

Kotſcelto, blasphemus, Notker. Pſalm. X. 7. *Kigotſcelto*, Notk. Pſal. LV. 10.

[*Kegotſcelto*, blasphemus legitur hoc loco.]

Gote lichen, Deo placens: Non eſt una vox, ſed duæ. Notk. Pſal. XLII. 4. *Das ſang iſt ſuozze*, *uuanda kedult machot iz Gote lichen*, quod S. Auguſtinus ibi exprimit, *dulce DEO*, *placens DEO*. Ita mox ℣. ſq. *Sid iz Gote lichet*, poſtquam DEO placet.

Vide & *Got*.

COVIN, covinus, ſpecies currus veterum Celtarum, imprimis Belgarum, Wilhelm. Brito L. IX. Philipp. *Belga Covinorum*, *Lucano teſte*, *repertor*.

COVKELE, vide ſup. Caukel.

COVMEN, Vid. ſupra *Cumma*.

CRABEN, ſculpere.

Crabeuuergh, ſculptile, Notk. Pſ. CV. 19.

CRAFT. v. ſupra *Chrafft*.

Crafftlicheru ſtat, venerabilis locus, *Capitul. Franc. Lib. IV. c. 19.*

CRAMTA, vid. mox *Crimmia*.

CRANO, CRANOHARI, Accipiter, *L. Baiwar. T. XX. c. 1*, 1. qui gruem mordet, L. Alem. c. 99. §. 20.

Cranoh, grus. *Ari*, *Aari*, capere. V. ſupra *Arin*.

Kraeneke, arcubaliſta, *Kranekier*, arcubaliſtarius, veteribus, *Kilianus*. Hinc *Crenkinarii* apud *du Fresn. Gloſſ. Lat.*

CRATEN, hodie *Krazen*, Cratare unguibus, *L. Friſion. Add. T. III. §. 44.* Vid. *Asbargrathi*.

CRAUUAE, cornacula, cornix: Gloſſæ MSS. ASax.

CREHT, rectus, V. Grecht.

CREHTO, jure. Vid. *Grechtin*. *Crehte*, juſti, Notk. Pſ. XXXII. 1.

[CREIFFONTER, manu tentans. Gl. Monſ. p. 368.

Digitized by Google

CRE.

CREMEN, vid. mox *Crimm.*

[CREPHTI. cælaturas. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

CREPINDA, krepinda, Reptilia: quaſi cruypende: Gl. Lipſ. ib. Somnerus: *Hoc Sax. Cripende; unde noſtratium creeping, ut & vox illa nobis claudipedem notans, Cripple; qui repere potius quàm ire videtur. Repere autem Saxonibus modernis, ut mihi autor eſt Martinius in Etymologico, krupen.*

[CREPIRR. tumbas. Gloſſ. Monſ. p. 394.]

CRESSÆ, *Sinapi:* Gloſſæ MSS. ASax.

[CRESSO, Naſturtium. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

CRIEDON, cognoverunt, Gloſſæ Lipſ.

CRIMMIV, grimmig, crudelis. Kero: *Crimmiu, dirum* (*crimmii* legitur in Kerone c. 2. pag. 21. b.) *Kecremiter, irritatus.* Prol. Notk. Pſalm. V. 11. *uuanda ſie dih cramdon, Truhten.* quoniam irritaverunt te, Domine.

Idem Pſal. X. 4. *Danne gremet der ſundigo Got,* tunc irritat peccator DEVM. Id. Pſal. LXV. 7. *Die Got crement an iro ſundon.* ubi alia vetus verſio MS. *die cogriment.* qui amaricant, exaſperant.

Idem Notk. Pſal. LXVII. 8.

Cramta, exacerbavit, Notk. Pſ. LXXIII. 18.

Cremendo, exacerbando, Notk. Pſ. XCIV. 8.

Crimmiſonte, ſævientes. Gloſſæ vett. *Crimmirun,* ferociora. eædem.

Cremizont, fremunt. eæd.

Otfr. I. 25, 56. de Columba:

Mit ſnabulu ni uuinnit,
ouh fuazin ni krimmit.

Roſtro non lædit.
nec pedibus ferit.

Conf. & I. 19. 18. cum Not.]

Fragm. de Bell. Carol. ℣. 2756.

Haithene thie grimme.

Ethnici crudeles.

[*Cremibonter,* expoſtulans. Gloſſ. Monſ. p. 319.

Cremizunga. rugitus. p. 319.

Leopartun crimmiſtun, Tigridi ferociſſimæ. p. 408.]

Crimheit, crudelia, Notk. Pſ. X. 7.

[*Crimnovlornuſſi,* præcipitia. Gl. Monſ. p. 381.]

[CRINTILA, vectes vel fortes. Gl. Monſ. p. 335.]

[CRIOZ, glis, gliris. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

[CRIPTAM, nidarſinchantem, vergentibus. Gl. Monſ. p. 406.]

CRIST, KRIST, CHRIST. Chriſtus.

Fragm. Carm. de Bell. Carolin. ℣. 2727.

Thes heiligen Kriſtes ere.

Per (ad) Sancti Chriſti honorem.

Idem ℣. 3180. de Turpino Epiſcopo:

Thaz was ther rehte kempho,
thes heiligen Kriſtes Scenke.

Hic erat verus pugnator,
Sancti Chriſti Buticularius.

[*Pincerna.* h. e. miniſter. Scherz. not. ad h. l.]

Et ℣. 3842.

Thaz iſt ther heilige Kriſt,
ther thurh unſih gemarteret iſt.

CRO.

Hic eſt Sanctus Chriſtus,
qui pro nobis paſſus eſt.

Chriſtis lichamo, Chriſti corpus, Notk. Pſal. LXXXV. 3.

Criſtene, chriſtiani. Fragm. idem ℣. 2768.

There criſtene ſcare.

Chriſtianorum cohortes.

ieuuelichemo Chriſtianin turnochtuno, cuilibet Chriſtiano perfecto, Notk. Pſal. XXV. 1.

Kriſtenheit, Eccleſia. Symb. Apoſt. *Ich geloban die kriſtenhait gotlich unt allich.* Notk. Pſ. XXXIV. 18.

Allichu Chriſtenheit, Eccleſia Catholica, Notk. Pſal. XXXIX. 10.

Idem Pſalm. LXV. 2. *Rechtfolgig chriſtanheit,* Eccleſia Catholica. Et mox: *Rechtfolgig ne ſint, unde urſtende verſagent.* Catholici non ſunt, & reſurrectionem negant.

Chriſtanro gedahte, chriſtiana devotio, Notk. Pſal. LIX. 8.

Chriſtvobe, Chriſticola. v. *Vaben.*

Kriſtenheiti baptiſmus, Confeſſio vetus ap. Gold. T. II. Rer. Alem. p. 135. *Thes ih Got almahtigen in mineru Kriſtenheiti gehiezi.* quæ DEO omnipotenti in baptiſmo meo promiſi. Eandem ſignificationem in lingua Gallica obſervat du Fresne *Gloſſar. Latin. v. Chriſtianitas.* In LL. Friſicis *pag. 93. edit. Colon.* dicitur *Kerſtinga,* baptiſmus. V. *Stungan.*

Von der chriſtenhait ſchelten. Jus Auguſtan. *Schiltet er in von der chriſtenhait, daz iſt, ob er in haizzet ainen Zobenſun oder Merchenſun oder Muſſenſun chetzet Mainaid.*

Criſtes boc, Chriſti liber, Volumen de Chriſto h. e. Evangeliorum liber. Menologium Angl. Saxon. MS. ad XVIII. Octobris de S. Luca Evangeliſta: *Se wrat thone thriddan dæl Criſtes boca.* i. Is ſcripſit tertiam partem libri de Chriſto. *V. Th. Marſchall. Obſ. in Verſion. Anglo-Sax. Præfat. p. 491.* Otfridus L. ult. c. 25, 20. vocat Evangelion teil:

Thaz ih giſcribiu unſer heil
Evangeliono deil.

Ut ego ſcripſerim noſtram Salutem
Evangeliorum partes.

CROC, antiqua vox Francica & Celtica, Uncum ſignificans.

CROCARE, incrocare, unco ſuſpendere. *Du Fresn. Gloſſ.* L. Salica Tit. LXIX. §. ult. *Si quis ſine conſenſu judicis, de ramo, ubi incrocatur, deponere præſumſerit, MCC. den. qui faciunt Sol. XXX. culpabilis judicetur.* Aeg. Menag. in Etym. Gallic. v. Croc. obſervat ex Arngrimo Jona Saxonibus etiam uſitatum fuiſſe *Krocur,* uncus.

CRODO, Saturnus. Ol. Worm. L. I. Monum. Dan. c. IV. *Krodan Saturni partibus hîc defunctum memorant, malitiæ & nequitiæ præſidem. Kine En Krodan Skalk pro homine deperditæ nequitiæ. Huic erectas in Hartisborg fuiſſe columnas, teſtatur ad hiſtoriam Ad. Bremenſis, And. Vellejus.*

CROFT, croftum, pratum clauſum, inſtar horti,

Digitized by Google

ti, *Orasgarten. Vide Du Fresn. Gloss. v. C.* Alias *Kraft* est Crypta hodie, & *Grotte.*

CROOG, lagena: Glossæ MSS. ASax.

CROS, pampinus: Gloss. MSS. ASax.

CROZDARM, croz-darm, Extales. Raban. de part. corp. Hodie reliquum *Gekröse*, intestina, Ganse-Gekröse.

[*Crozdarma, vel aphtærlinga.* extales. Gloss. Mons. p. 325.]

CRVAZEN, vide in G.

CRVCAE, *trulla*: Glossæ MSS. ASax.

CRVME, *brosme*, mica; *stucchi, prob*, fragmenta: Gl. vet.

CRVNT, vide G.

CRVONI, vide G.

[CRVOP, scalpsit. Gloss. Mons. p. 328.]

CRVPELLAR, crupellarii, Gladiatorum genus Gallorum, ita dictus, Tacit. III. Annal. XLIII. 4. *Adduntur* (copiis Gallicis) *è servitiis gladiaturæ destinati, quibus more gentico continuum ferri tegimen, CRVPELLARIOS vocant, inferendis ictibus inhabiles, accipiendis impenetrabiles.* Boxh. *Orig. Gallic. pag.* 21. ab Hebræo *Kirbel* arcessit, quod generatim tegere notat. Lex. Cambro-Brittan. *Crupl, claudipes.* Quod nobis hodièque *Krüpel.* Sic dicti isti inferendis ictibus inhabiles.

CRVZEN, clamare, *kreuschen.* Otfr. I. 20, 17. de Innocentibus infantibus:

Thie muater thier uzun
Joh zachari uzfleuzun.

Sed rectius legitur:

Thie muater thie ruzun.
Matres lamentabantur.

Vid. infra *Roz, ruzun.*

Greitan, Gothis flere, Marc. XIV. ℣. 72. *Krye* Vett. Flandris clamor. Danis *Groede*, plorare. Hispanis *gridar*, Italis *Gridare*, Gallis *crier.* Belgis *kryten, kryschen.* Nobis *kreischen*, clamare, in specie ùt parturientes.

CRVSENE, *Krusne*, Crusina, mastruca, Ælfricus. Bruno de bello Saxonico: *Crusina gulis ornata*, i. pallium pellibus rubricatis ornatum: *Du Fresn. Glossar.* Ottò M. in Privilegio Magdeburg. II. *apud Meibom. T. I. p.* 741. de Ecclesia Magdeb. & Canonicis: *Singulis annis unum cavallum, scutum, & lanceam vel duas crusinas dent, ut sciant, in mundiburdio Regis se esse* Et T. II. pag. 270. S. Bernhard. Epist. XLII. *Horreant & murium rubricatas pelliculas, quas Gulas vocant, manibus circumdare sacratis.* Mures Ponticos & *Hermines* interpretatur Du Fresne ad Joinvill. Dissert. I. p. 136. qui *in Glossar. h. v.* Isoris glossas emendat: *Vocamus etiam Mastrugas Renones, quæ rusticè Crosina vocatur.* Vid. infra *Reno.* & *Hermelin.*

Crusuarius, talium artifex.

inde nostrum *Kürsner*, pellio.

CRVT, gramen, herba, *Kraut.* conf. supr. *Chrut.* Otfrid. I. 16, 47. de puero JEsu:

So bluama thar in crute,
so scono theh zi guate.

Sicut flos in gramine,
sic pulchrè prævalebat in bonum.

CRVXZC, cruz, *cruce*; creux, crux. Symbol. vetus: *Ih geloub das er gemartiret uuart unt an das Cruxzc erhangent uuart. — Ih geloub das er ab dem Cruxze genomen uuart.*

Otfr. III. 13, 10.

Ufan crûzi haban.
Crucifigere.

Et L. V. c. 1. ℣. 3.

Zui Drubtin hiar in uuorolti
thes Kruzes tod iruueliti.
Cur Dominus hîc in mundo
Crucis mortem elegerit.

c. II. ibid.

Nu sculun uuir umfih rigilon
mit thes kruzes segonon.
Nunc debemus nos præservare
crucis benedictione.

De benedictione crucis ibi plura.

Idem in præfat. Libri IV. ℣. 52.

Joh oub thanne giile
zi thes Kruzonnes heile.
Cæterum inde festino
ad Crucis salutare.

Fragm. Carm. de bell. Carolin. ℣. 3000. de cruce signato milite:

Thaz heilige cruce sie ereten,
wande sie thaz zaichen an in furten.
Sanctam Crucem venerati,
namque hoc signum in se ferebant.

Crucen, crucifigere, creuzigen. Otfrid. IV. 23, 36.

Joh riafun filu heizo:
Cruzo les nan, cruzo.
Clamarunt multum ardenter:
Crucifige istum, crucifige.

Notkero *chriucigen* Psal. XVI. 12. *An demo Chriuce*, Psal. XXXIV. 21.

Idem Psalm. XLI. 1. *Zeichen chriucis, signaculum crucis.*

Vocatur crux in antiqua Symboli versione MS. *Querbolz. Unte bi imo gestachet an das querboltt gebank. — in uuar von de querboltt genomen.*

Galga Gothis Math. X. 38. Marc. VIII. 34. X. 21.

Gealg, ASax. it. *Rode.*

Vide & infra *Enti.*

Chriuze stecchin, crucis signum, Notk. Psalm. LVI. 5.

Cruceftal. v. *Stal.*

Crüz brüder, Cruci fratres, Fratres crucis, Secta an. 1309. orta, quâ se per turmas collegerunt & ad Romanam curiam concurrerunt, intendentes mare transire in subsidium terræ Sanctæ, sed mox reversi; *Northof. Chron. Marcan. p.* 397.

Alia ejusdem nominis secta postea orta an. 1414. in opido Sangerhusen in Thuringia per

Digitized by Google

mundum transeuntes, Cruce eos præcedente, & flagellis publicè ſe flagellantes, *Gobelin. Perſon. Cosmodr. Aet. VI. c. 93.* Unde & Flagellatorum ſecta dicta, *der Geiſchler*, Chron. Königsh. *cap. V. §. 79. ſqq.* utrobique eorum Articuli fidei, & proceſſus flagellandi. Conf. Du Fresn. *Gloſſar. v. Crucifratres & Flagellatores.* St. Baluz. *Pap. Avinion. T. I. p. 316. & 917.*

Alia eſt Prædicatio Crucis vel Cruciatæ, *Creuzpredigt*, inſtituta à Cardinalibus & Papa Vrbano II. an. 1096. ad recuperandam Terram Sanctam, *Roger. Hoveden Annal. Anglic.* Comm. *de Lib. Eccl. Germ. L. V. c. 6, 10. & L. VI. c. 4, 6.* Du Fresn. Gloſſar. *Creuzkrieger*, milites Cruciati, *Waller* etiam dicti, *Lehman. Chron. L. V. c. 37.*

Ebtere Crütze, noluerunt Nobiles Alſatici tolerare in feudis ſuis, *ad Chron. Königsh. Obſ. XV. p. 842. 848.*

ab Echt, Acht, Latinè *Cruces bannales*, de quibus *du Fresn. Gloſſ. v. Cruces bannales.*

Crüzer, Cruciatus, Crucigerus, nummus argenteus cruce ab initio ſignatus. Argentorati an. 1482. cuſi. Quorum ſexaginta faciunt florenum rhenanum, à 15. bazen. IV. Creuzer 1. Bazen. Mynſing. C. 1. O. 65. & C. 5. O. 83. Aleman. Palæſtr. Conſult. VIII. de jur. monet. part. 41.

Am Creuze ſtehen, adſtare ad crucem, formula loquendi hodieque uſitata ex veteri more, quo vel pro ſpecie pœnitentiæ Eccleſiaſticæ ad crucem expanſis brachiis ad certum tempus ſtare reus cogebatur, cujus moris mentio fit in Canonibus Eccleſiæ Anglo-Saxonicæ ſub Eadgari R. imperio circa an. 960. promulgatis Tit. de Magnatum pœnitentia pag. 87. *And cneowian gelome on rode tacne. hwilum upp. hwilum nyther athenige. and cunnige georne.* i. Sæpe etiam ſe extendat ſuper ſignum crucis, nunc erectus, nunc in terram proſtratus. Quo etiam pertinet alia formula loquendi, *zum creuze kriechen*, pœnæ ſe ſubmittere, non quod Latinè dicitur *ad crucem confugere*, velut ad aſylum, de quo *du Fresne in v. Crux.* Vel ex altero ritu, qui vocatur *Judicium Crucis*, durchs Creuz zum urtel Gottes ſtellen, cujus formula: *Conſtitue cruces, ad quas ſtans immobilis perſeverem.* Agobard. Lib. contra Judicium DEI. §. 1. p. 302. Capitul. Pipini Regis an. 752. c. 17. quemadmodum aliàs per ferrum candens, per duellum, per aquam &c. Judicium autem Crucis ita exercitum, litigantes vel ipſi vel alii ab eis electi ad crucem ſtabant expanſis brachiis: quorum qui prior brachia dimitteret, pro victo ipſe aut principalis habebatur. Exemplum ab ipſo Carolo M. exercitum adfert Domn. Mabillon *Lib. VI. de re Diplom. c. LI. p. 499.* Du Fresn. *Gloſſ. v. Crux.* Quod Ludovicus Pius poſtea an. 816. in Capitulari Aquisgranenſi abrogavit, quod & Libro I. Capitul. 102. inſertum, itemque Legibus Longobard. II. 56, 33. Agobardus etiam dicto loco *T. I. p. 301.* iſta judicia improbat: nec dum tamen non frequentata, Regino Lib. II. de diſc. Eccl. c. 243.

Crüzewoche, hebdomas crucis, inſtituta à S. Gregorio. Königsh. c. 3. §. 33. de peſte Romæ graſſante: *Do ſatte S. Gregorie uf, das man drige tage anenander vor dem Nontage, ſolte mit Crüzen gon und Got bitten das er das gros ſterben wante*, &c. An. 591. Idem cap. V. §. 89. ex quo emendandum c. 3. quoad diem S. Marci. Et cap. eod. §. 88. de altera anno 470. vel 468. ut eſt apud Sigebertum, à Mamerto Epiſcopo Viennenſi indituta eodem tempore & die Nontag dicto, quia nona horâ qua Salvator adſcenderit, Miſſa pulchra habetur: *Mit crucen gon, und Got und ſine heiligen alle mit namen anruffen, und faſten, umb friede und das Got die junge frucht des veldes lieſſe gemeret werden.* Conf. & Goldaſt. *T. I. Rer. Alem. p. 127.* ubi tamen male in hebdomaden Inventionis S. Crucis hoc retulit. Vide & Joh. Mabillon. *de Liturg. Gallic. pag. 152.* Th. Mareſcall. *Obſ. in Ev. Goth. voc. Gangdagon. p. 525.* Imprimis Regino L. II. de diſc. Eccl. c. 276. Sed diſtinctius hac de re Hiſtoria Lombardica MS.

Von der Crützewuch.

DEr gemeine krützegang iſt zwirig in dem Jore, der erſte iſt an Sante Marckus tage und heiſſet der mereſte Krützegang. *Der ander iſt drige tage vor unſeres Herren uffart, und heiſſet* der mineſte Krützegang. *Dis heiſſent* Rogationes *das iſt geſprochen die dage der gebette, oder iſt ein ſüben veltig geordenter gang, oder iſt* ſwartze Krütze. *Der merege krützegang iſt groſs geheiſſen wen er von deme groſſen Sante Gregorien wart uffgeſetzet, ouch in der groſſen Stat zu Rome wart zu dem erſten begangen und ouch umb die groſſe Sache durch die er wart uffgeſetzet. Wen wir leſent das zu Sante Gregorien ziten die Rö̈mer gar geſtlichen hiltent die ganze faſte und noch dem Oſtern kertent ſü wider in eine verloſſen leben, dovon verhangete Got alſo groſſen ſterbet über ſie, das ſie uff den Stroſſen in iren Wurtſchafften und in iren Spilen nidervielent dot, und wenne ein mönſche nieſete, ſo fur mit dem nieſen ſine ſele von Ime und was dot, dovon ſtunt das ſprichwort uff das man noch ſprichet zu eime, wenne es nieſet:* GOt helffe dir. *Och wenne ein mönſchen gewete, ſo viel es nider, und was dot, dovon komet die gewonheit, das man ein* krütz für den munt *machet, Dovon dis ſterben ein urſprung hette, das iſt vorbeſchriben in deme leben Sant Gregorien. Soliche ordenung hette dem Volcke uffgeſat das zuforderſt ging die weltliche pfaffheit, do noch minliche und geiſtliche lüte, donoch die Ingeſegenten nonnen, donoch die kint, donoch die legen mannes namen, donoch die Wittewen, zu jüngeſt wart die efrowen. Dis zu eime zeichen ſo ſol man noch die heiligen ſüben mol rimen e man zu huſe kumet mit den krützen. Dis iſt* öch *ein zeichen der* ſwartze krützen *wen ſich die mönſchen demütigent gegen Gotte in ſwartzen kleidern. Der ander heiſſet der minnere crützegang der iſt drige tage vor der uffart unſers Herren, der wart e uffgeſat, der* erſte, *doch heiſſet er der mynere wen er von Sante Mamerto einem Biſchoffe zu Wiene wart uffgeſetzet durch einere minre pflege denne die erſte, wenne wir leſent das zu Sant Mamertinus Ziten ſo groſe ertbideme*

worent

Digitized by Google

worent zu Wiene das kirchen und hüser vielent. Ouch kam an dem Osterdage ein für von dem himel, und verbrante des Küniges palast. Got verbing öch umb der lüte stunde das Wölffe und ander wilder tier mit dem bösen geiste wurdent besessen, und in den Stetten die lüte verossent. Wider diese ploge satte Sant Martinus disen Krützegang uff. Dovon vergieng die ploge so satte die Kristenheit, das man dise zit beging durch die Kristenheit. Dis ist ouch die zit des bittendes, wen wir un alle heiligen sunderliche anerufftent umb helfe. Die saste dißer zit ist uffgesetzet, und das betten durch vil sachen. Die erste sache das uns Got friden verliben welle, wen in der zit des lentzen sich gewenlich kriege bebent gegen dem sumer. Die ander sache das die junge frucht des veldes gemeret werde. Die drete sache das die böse bekorunge unsers libes die sich denne meret gezemet werde. Die vierde sache das wir uns deste wierdeclicher bereitent uff zukunft des heiligen Geistes. In dißer ordenung treit man das Krütz vor, und lütet die glocken durch das die bösen Geiste die in dem luft wone by uns wonent erschreckent von dem woffen unsers Herren, und börent den gewalt Christi an den glocken. Dovon ist ouch kumen die gewonheit das man die Glocken wider das wetter *lütet, das die bösen geiste die mit dem wetter den schaden dunt werdent domitte vertriben, die samen treit man dem volcke für zu eine zeichen das Christus mit gesige zu hymel ist gefaren, und ime das Kristen volcke sol nachfaren. Der gesang der do beschibt bezeichent den frölichen lobesang mit dem die Engel Christum zu hymel fürtent. In dißer zit ruffent wir mit underscheit und mit namen die Heilige an umb helffe wen wir so blos sint an geistlichen kröften das wir uns selber gegen Gotte nit vermügent, das er uns erböre, dovon bittent wir die Heiligen das sie für uns begerent zu bittende gegen Gotte. Ouch werdent die heiligen dovon geeret und wurt Got in den heiligen dovon gelobet das er sie erhöhet het. Schribet sant Johannes mit dem guldin munt, das einesmoles das volck zu Constantinopel mit Krützen ging und ruftent die Heiligen an wider eine ploge die sü aneviel, do wart ein kindelin verzucket us dem volcke in dem luft, so horte es die engel singen zu lobe unserme Herren den Gesang:* Heiliger Vatter, heiliger starcker heiliger undötlicher erbarme dich über uns. *Do nu dis kint wider under das volcke kam, do sang es denselben gesang, zu stunt wart in die ploge abegenommen, dovon wart uff gesat, das man mit Krütze denselben sang sol singen.*

CRVZZEMELO, Manna, Notk. Pſ. LXXVII. 24.

CVAT, bonum, *gut*, hodie. Kero: *Cuat, bonum.* Prol. *Cuater, bonus.* c. 7. *Cuates, bonum. Cuatero, bonorum.* Prol. *Cuate, bonos. Fona Cuatun, de bonis.* Prol. *Cuatin inde ubilia, bonos & malos. Fona cuateem indi uuiheem, de bonis & sanctis.* c. 6. *Dera cuatun kinnissida, boni testimonii.* cap. 21. *Cuateem tatim*, bonis actibus. Prol. p. 17. c. 2. *fona cuateem kehaltidom*, de bona observantia. Prol. p. 18. a. fona *cuateem*, à bonis c. 6. *allin cuatin*, omnia bona. c. 2. *in sih cuatin*, in se bona. Prol. *des cuatin.* boni, c. 27. *uuort cuatas.* sermo bonus. & 31.

Cuatlihheet, gloriatur, Kero. Idem Prol. p. 18. b. *cuatlihee*, glorietur ibid. p. 18. a.

Guotelih haben, reichlich, largè, diviter. Notk. Pſal. XLIX. 7.

Cuatchundida, Evangelium. c. 11. Kero. *der cuatchundeto.* Evangelicus. Idem c. 7. Similiter Anglo-Saxonibus *Gotspel*, Evangelium ex God, bonum, & spel, narratio, spellian, narrare. Itemque Gothis *Spillo*, nuncio vobis gaudium, *Luc. II.* 10.

Conf. inf. Guat, & Spel.

Cot, idem. *Wizes cota uuebbes*, byſſina, Gloſſ vet. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth. v. Byſſum.*

[*Cotaneppi huizas*, Byſſum. Rab. Maur. Gloſſ. n. 471. *Gut gewebe das weis ist. Kaneppan*, contextum. Id. n. 505. *cotaneppi.* polita. n. 2193. v. Diecmann. Spec. Gloſſ. pag. 56. Conf. inf. *Weppe.*]

CVCALVN, cucullam. c. 55. Kero. ubi malè Gloſſator Goldaſtus adjecit, i. e. tunicam, quum ipſe rectius Tom. I. Rer. Alem. p. 120. interpretetur capitis tegmen à tunica ſeparatam, *Gugel, Kappe, Schlappe.* Caputium verò cappa adſuta tunicæ. Jus Feud. Alem. cap. CXVII. ſi. *Der man ſol von im tun meſſer und ſwert, ſporn, hut, hauben und hantſchuch und mantel und gugeln, kappen und alle ſolich waten.* Königsh. Chron. c. III. §. XXXVI. de Mahometanis: *Wann auch Machmetz geſelle und helffer ein Munch was: davon hies er die beiden Münichkliche cleider tragen. Dovon tragen ſie wite röke alſo kutten one kugelhütte.* i. Cum Mahometi ſocius & adjutor Monachus eſſet, propterèa juſſit ille gentiles veſtes portare monaſticas. Inde geſtant latas tunicas ſicut kuttas ſine cucullis.

Idem c. V. §. 150. ſi. *Irè kugelhütte worent one knopphel und heiten ſtumpfe zipphel und die worent wol einer ſpannen lang.* uuiterq; *chugelin*, in ordine S. Benedicti, Not MS. margin. ad Notk. Pſal. LXV. 15. Cleropeplum, tiara. *Ezech. XXIII.* 15. Gloſſæ MSS. ASax. *Cappa vel capſula, Cocula. Kugelache.* Jus Auguſtan. MS. *Dry Stürmaiſter ez in nemen ſullen uff ir ayd mit brieſlinen in kugelachen.*

CUCVM, viventes. Symbolum Saxo-Anglicanum à Frehero editum: *ro demenne* ad judicandum *cucum* vivos & *deade*, mortuos, pro quo in Alemannico habetur: *qhuekhe*, viventes. ejusdem fontis, vide infra *Quek.*

CVLICH, Kilch, Kirch, Eccleſia.

Rehtculichontem, orthodoxis. c. 9. Kero.

CVLTER, Kolter, culcitra. Fragm. de Bell. Saracen. ℣. 1551. de muneribus Genulini proditoris:

Piſſe unde purpur
*manga ſime ain * culter,*
Mit golde beslagen.
Byſſum & purpuram.
Varia puncta culcita,
Auro contexta.

V. Gloſſ. du Fresn. Culcitr. & inf. F.

[* *Koller* inſcriptum eſt in MSS. à manu recentiori, antiqua tamen, hodie *Koller* dicimus.

Eſt

CVM.

Eſt autem *Koller*, thorax coriaceus. v. Kilian. in Etymol. Scherz. in Not. ad h. l.]

CVMENRAT, unoſaer, indigeſta: Gloſſæ MSS. AS.

CVMIDA, V. Chumig.

[CVMISCI, vel *berrun*. Senatores. Gloſſ. Monſ. p. 342.]

CVNILLAE, cenefolnis: Gloſſæ MSS. ASax.

CVNING, *Cuninga*, Reges, Willer. in Cant. Cant. IV. 8. p. 70. n. 30. V. inf. K.

CVNNON, ſciunt, können, Willeram. in Cant. Cant. IV. 4. p. 67. n. 28. V. K.

[*Kunnon* habet noſtra editio, Scherzius vero in notis, mallet legere *kundon*, annunciant, *verkünden*.]

CVRMIETE, vid. *Chormed*.

CVOHLICHO, inſipienter, Notk. Pſalm. XXI. 3.

CVOMEN, venire, kommen. *Cuomſt*, adventus, Willer. 1. 2. ib. p. 2. n. 3. ubi malè *cuomſt*. V. K. [*Cuonſt* habet noſtra edit.]

[CVPHON, municipiis. Gloſſ. Monſ. p. 380.]

[CVRIBIZ, cucurbita. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

CVRREN, eligere, Tatian. V. Chor.

CVRS, Synaxis, Kero. c. 17.

CVRT, cingulum, gurt. *Picurte curtilom*. (Goldaſtus legit *curtilon*) cincti cingulis. Kero c. 22.

CVS.

Picurte, ſuccinctis, (*ſuccinctus* habet Goldaſt.) Kero Prol. p. 17. b. hodie *begürtet*.

CVSCVTAN, palumbes. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax.

CVSS, oſculum, *Kuſs*. C. Cant. I. 1. *Cuſſer* (lege *Cuſs er*) *mih mit cuſſe ſines mundes*. Oſculetur me oſculo oris ſui.

CVSSA, inundatio, *Cuſſi*, alluvionem, Gl. vet. Hodie ein *Guſs*, gieſſen.

CVSNIS, *faſtidium*: Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. *Kozzen*, vomere hodie.

CVT, hora, Kero [Ap. Keronem *Ciit* non *Cvt* legitur c. 4. p. 23. b.] vid. ſupr. *Cit*.

CWENHYRDE. vid. *Hirde*.

CVVIT, grex, *Gloſſ. Vulcanii pag. 65*.

CYCLADE. Fragm. Carm. de B. Hiſp. ℣. 910. *Von goden cyclade ein roch*, veſtis militaris de panno pretioſo. *Conf. Du Fresn. Gloſſ. v. Cyclas*. & Scherz. ad Strikeri Rhythm. c. III. Sect. XVI. Not. 1.

CYLDAHYRDE. vid. Hirde.

CYMBON, cymbala, Notk. Pſal. XCIV. 3.

CYNCHELM. vid. Helm.

CYNIUUITHAN, ridimiculæ: Gloſſæ MSS. Angl. Sax.

CYRIDOM, *reſpublica*: Gloſſæ MSS. Angl. Sax.

Digitized by Google

DA.

D. T, TH, promiſcuè priſcis uſurpata. Unde Lector quæ in unâ literâ non inveniet, in altera quærat. Putat porrò Annotator ad Willeramum *Th* pronunciandum ſono magis accedente ad D, quàm T. pag. 4.

Mutationem quoque literæ G in D apud veteres obſervat Jo. Mabill. Præf. P. II. Sec. IV. p. 11. *Chrodegandus* pro *Chrodegangus*.

DADSISA, ſacrificium & epulæ paganorum ſuper ſepulcra aut defunctos, à *Dad*, tod, & *ezzan*, *Dodes-Eſſen*, vel *Dodesſis*. Karlomannus Princeps Kapitul. II. apud Liptinas an. 743. in Indiculo ſuperſtitionum & Paganiarum:

I. *De ſacrilegio ad ſepulcra mortuorum.*

II. *De ſacrilegio ſuper defunctos, id eſt, DADSISAS.*

Sacrilegium hſc vocatur ſacrificium gentile. Idem Princeps Capitul. I. §. 5. *ut omnes ſpurcitias gentilitatis abiciat & reſpuat, ſive profana ſacrificia mortuorum*, &c. Quæ repetiit Carolus M. Capitul. I. §. VI. conf. inf. *Doven*. Ad expoſitionem vocis vernaculæ facit Otfrid. Lib. IV. Evang. c. IX. ℣. 41. de S. Cœna ultima Salvatoris:

Ni uuard io nihein ezzan
mit ſulichen biſezzan.
Nunquam fuit ulla cœna
taliter poſſeſſa.

Videntur tamen iſtæ oblationes & epulæ non penitus ſtatim potuiſſe abrogari, unde in Concilio Coyacenſi an. 1050. conſtitutum: *Clerici & Laici qui ad convivia defunctorum venerint, ſic panem defuncti comedant, ut aliquid boni pro ejus anima faciant; ad quæ tantùm convivia vocentur pauperes & debiles pro anima defuncti.* Conf. Hieron. in Jer. cap. XVI. & in Oſeæ cap. IX. & vide ſupra v. Cauma.

DAG, TAG, dies, unde *Tagene*, illuminare, Notk. Cant. Zach. ℣. 79. qui dividitur in Naturalem & Civilem, naturalem dicunt tempus à luce ad tenebras, *Plin. L. II. c.* 77. ab oriente ſole ad ſolis occaſum, *Cenſorin. de D. Nat. cap. XXIII.* & opponitur nocti, h. e. tempori inter ſolis occaſum usque ad ejus ortum. Naturalis vocatur, quod natura eum à tenebris ſecrevit, quem & *Artificialem* dicunt, quanquam minùs commodè, obſervante Magno Celſio Mathematico Vpſalienſi *de Computo Eccleſiaſt. P. I. c. IV.* Sicut & aliqui naturalem appellant, quem civilem dicere deberent: *Flacius in Clav. v. Dies.* De hoc diei genere, quatenus nocti opponitur loquitur Salvator Joh. XI. 9, 10. quæ Otfrid. L. III. c. 23, 65. ita expreſſit:

Ja ſint, quad er, binoti
zuelif dagoziti,
Thio iro ſtunta uuerbent,
iob themo dage folgent,
So uuer ſo dages gengit,
giuuiſs er ni firſtirnit.

DAG.

UUant er ſih mit then ougon
forna mag biſcouuon.
Drof ni zuiuolot ir thes,
biginnit er es nahtes,
Ni er blintilingon uuerne,
ioh ſero firſpurne.
Imò ſunt, dixit, ſanè
duodecim diei horæ,
Qui harum momentis negotiantur,
utique diem ſequuntur.
[*Quæ* (horæ) *per ſuum tempus eunt & diem ſequuntur*, i. e. diei inhærent.

Ita hos duos verſus vertit Scherz. in Not. conf. inf. voc. *uuerben.*]

Quicunque die (interdiu) ambulat,
certè is non offendit.
Namque ſe oculis
antrorſum poteſt conſpicere.
Unde ne dubitetis de eo,
(ſi) aggreditur id noctu,
Quin cœcus impingat,
& acerbè offendat.

Dies *Civilis* dicitur, qui in civilibus negotiis obſervatur, & eſt tempus quod fit uno cœli circumactu, quo dies verus ſeu naturalis & nox continetur, definiente Cenſorino. *Tag und nacht*, νυχθήμερον. In hac notatione dies circumciſionis appellatur dies octavus, *ther aht dag*. Otfrid. L. I. c. XIV. 1.

So ther ahtdag ſih tho ougta,
thaz ſiu thaz kind ſougta.
Cum octavus dies appareret,
poſtquam illa puerum lactaret.

Et L. III. c. 24, 4. & 168. de Lazaro:

Lag fiardon dag bigrabaner.
Jacebat quarto die ſepultus.

De hac diei ſpecie duo obſervanda, unum, quòd Celtæ & inde orti populi, Galli, Germani aliique, diem civilem à nocte inceperunt, alterum quod σωνεκδοχικῶς Noctem pro toto die civili accipiunt. In quorum primo morem primorum mortalium & ductum ipſius naturæ & Creatoris ſecuti. Nox enim eſt tenebræ. Geneſ. I, 5. *Et vocavit DEVS lucem, diem: tenebras autem vocavit, Noctem.* Etſi ſunt, qui Tenebras & Noctem volunt differre, ajunt: Diem nocte priorem extitiſſe, diſcemus, ſi conſideremus, quæ ſcripta ſunt in Geneſi de mundi exordio: quæ eſt item ſententia D. Baſilii, Chryſoſtomi, Auguſtini. Status mundi ante lucem primævam non dicebatur nox, ſed tenebræ: quoniam nox ea pars temporis eſt, quæ velut ex altera parte diei reſpondet, & diem reſpicit, cui viciſſitudine quadam continuata ſuccedit. Hæc illi. Tenebræ porrò & veſpera fuerunt ante lucem & diem, *Gen. I*, 2. 5. 8. &c. poſtquam enim tenebræ primævæ per ſpatium XII. horarum duraſſent, facta eſt lux primigenia, ſive mane, per totidem horas, usque ad veſperam,

Digitized by Google

& factus est dies primus. Ab hac vespera & nocte secutâ factum postea est iterum Mane, usque ad vesperam insequentem, & factus est dies secundus. Et sic deinceps. Qua in re consentientem inveni Jo. Harduinum *in Chronol. V. T. Specim. alt. pag.* 13. Quem morem etiam *Hebræi* retinuerunt. Nec non Christiani, *dist. III. de consecr. c.* 1. Glossa Jur. Sax. Prov. L. II. A. XI. *Nach den geistlichen rechten heben sich die heiligen tage zv vesperzeit an, und enden sich zv der vesper wider, das ist zur Ezeit des Abendsterns, zv Latein Hesperus genannt.* Itaque Pascha seu comestionem agni paschalis celebrarunt die XIV. mensis primi, inter vesperas, primam & secundam, primum crepusculum & initium noctis, *Levit. XXIII.* 5. post Pascha comestum, quilibet ire poterat in domum suam, *Deut. XVI.* 7. Namque dies ille XIVtus usque ad vesperam decimi quinti diei erat Parasceve, & profestum, *Joh. XIX.* 14. in quo Salvator à Judæis accusatus, condemnatus & ultimo supplicio affectus fuit. Mox secuta vespera à qua incepit decima quinta dies Mensis & Sabbatum magnum & Festum panum dulcium seu Azymorum publicum & sacrificia in Templo. Numer. XXVIII, 16. 17. *In mense primo, in quarto decimo die mensis, Pæsah Jehovæ: Et in quinto decimo die mensis hujus, festum, quo septem dies azymi comedentur.* id quod ipsum Pascha comedere S. Johannes c. XVIII. 28. videtur vocare. Neque enim probabile est alio die Galilæos alio Judæos comediſſe agnum paschalem. Nec alio more locutus S. Matthæus c. XXVIII. 1. quem laudat Flacius d. l. scilicet *Romano.* ait: *Romani contra, diem suam à mane usque ad sequens mane dimensi sunt.* id quod falsum præsuppositum, à media enim nocte diem inceperunt, *L. placuit.* 1. *π. de manumiss.* itemque *L.* 1. *π. de usucap.* & ex Varrone A. Gell. *L. III. c.* 2. atque inde Macrob. *L. I. Saturn. c.* 3. Neque verisimile est, voluisse Matthæum, ut Hebræum, & qui Hebraicè scripsit, morem peregrinum sequi, contrà quàm cæteri Evangelistæ. Itaque aut vox ὀψὲ non tantum vesperam significat, sed diluculum in genere, & tam matutinum, quàm vespertinum, *die temmerung*, etiam *grand matin*; aut ὀψὲ & vesperi exiisse dicuntur mulieres, & unguenta coëmisse, præparasse, & per noctem totam ambulasse, donec diluculo primo ad sepulchrum pervenerunt. Quomodo & Otfridus noster intellexisse videtur L. V. c. IV, 17.

Thes Sunnunabandes sar
irhuabun sih thiu uuib in uuar.

Vesperâ Sabbati (magni præteriti) statim
surrexerunt mulieres revera.

i. e. iter ingressæ, & præparando & ambulando pernoctantes usque ad diluculum. Sic enim cap. seq. ℣. ult.

Thar er lag giborgan
in Sunnandag in morgan.

Quo jacuerat conditus
usque in diem Solis mane.

De altero testatur C. Tacitus de M. G. XI. 3. ex priori rationem reddens: *Nec dierum numerum, ut nos, sed noctium computant. Sic constituunt, sic condicunt. Nox ducere diem videtur.* Constituendi voce legumlationem intelligit, Condicendi, judiciariam rem. De utroque testatur Jus Alemannicum & Saxonicum, præterquam quòd Editiones vulgares noctes in dies interpolando mutarint. Index vocab. antiq. Juri Feud. Sax. affixus: *Nächte. Dis wort wird zv Sachsenrecht fur tage genommen, als uber XIV. nächt, das ist, uber XIV. tage.* V. ad *π.* Exerc. Supra laudatus Celsius testatur, quod in Suecia adhuc multis in locis consuetudo maneat, non dierum, sed noctium numerum computandi; quò spectat vulgò usitata, felicium non tam dierum, quàm noctium apprecatio; & in LL. patriis frequens illud: *Innan Natt och ähr*, intra noctem & annum. quod nos: *binnen jar und tag.* Idem de Danis, Anglis, Gallis observat *Ol Worm. de Fast. Dan. c. XVI.* Chron. Königsh. c. V. 116. *und das geschach XIV. nacht vor Sungichten.* Computatio tamen hæc per noctes ita habenda, quod post totidem noctes dies certus præfixus erat. quod LL. Suecicis exprimitur, *Fiurtan natta dag*, quatuordecim noctium dies, *Ol. Verel. Indic. Dæg.* Hoc est dies post XIV. noctes, qui est XV à Kalendis. Vnde error posterorum notatur apud Wehner. *Obs. Pract. v. Achttage.* LL. Longob. II. 50, 2. sq. Hinc vocabulum *Dag* speciatim notat diem condictum, & terminum juridicum ad compositionem amicabilem vel causæ decisionem. *Dagen, tagen, Dag geben, tageding, teiding, tagleisten*, comparere ad diem condictum. Jus Alem. Feud. c. IX. 3. *Und sol sine tage nüt leisten, die er Ime gebütet umbe lehnrecht.* nec comparere vasallus eo in casu tenetur, si curiam indicit feudalem die condicto. Chron. Königshov. c. V, 175. *In diesem Kriege ward ein frundlich dag beschеiden. — und also der Erzebischof wonde mit dem Herzogen tagen, so wurt er gefangen.* Et pag. 341. a. *Tag und stunde halten*, unde hodieque Argentorati *die stunde halten* dicuntur sponsa & sponsi pacta dotalia conficientes.

Dagen uf sin gut, mittere in possessionem ex primo decreto. Rotulus Curiæ Domin. in Grussenheim; vide *in Comment. ad J. F. Alem. p.* 592.

[*Taga*, dies, Kero Prol. p. 18. c. 18. *za demuselbin tage*, ad ipsum diem. c. 14. *in tage truhtinlichemu*, in die Dominico. c. 11. *truhtinlichem tagum*, Dominico die. c. eod. *truhtinlihhemu take*, Dominico die. c. 18. *tage simu*, die suo. c. 13. *einemu tage*, uno die, *zuin tagun*, duobus diebus, *andrem tagum*, secundæ feriæ, *andres tages*, secundæ feriæ. c. 18. *dritin tages*, tertia feria, *feordin tages*, quarta feria, *sehtin tages*, sexta feria. cap. 13. *feordun inti sehtun tac*, IV. aut VI. feria. c. 41. *tages iob nahtes*, die noctuque. c. 47. *taga cuate*, dies bonos. Prol. *duruh einluzze taga*, per singulos dies. c. 18. *tagum suntrigem*, diebus privatis. c. 13. *feoriskeem tagum*, quaternis diebus. c. 1.

Gloss.

Digitized by Google

DAG.

Gloſſ. Monſ. *einen tach, unta eina naht*, nocte ac die. p. 396. *tages amphati*, diurnam. pag. 405. *ephter zuein tagun*, poſt biduum. p. 398. *vonna demo tage pfenninge*, ex denario diurno. pag. 396. *tage*. illuceſcat. p. 358.]

Dagen, thagen, convocare. Otfrid. Lib. II. c. 3, 67. de Joanne Baptiſta:

Ther lantliut al githageta.
Qui provinciales omnes convocavit.

V. Thagen.

Githagen, conſultare, meditari, Otfrid. IV. 23, 66. de Jeſu coram Pilato:

Er ſtuant, ſuigeta,
iob mammonto githageta.
Ipſe ſtetit, tacuit,
& manſuetè conſultavit.

Notk. Pſal. LXXVI. 4. *Fone mendi ne mahta ih gedagen*, præ gaudio non poteram recogitare. & ℣. 7. *dero worto gedagendo*, horum verborum recordatus.

Sih githagen, ſe cum conſultare, *ſich bedencken.* Otfr. III. XI, pen. de muliere Chananæa:

Job ſih ſar githageta,
giloubta thaz er ſageta.
Et ſe congregavit ſtatim (cum ſuis)
credidit quod ille dixit.

[*Thagen*, unde *githageta*, tacere, ſilere, notat juxta Scherzium in not. ad loc. citand. qui proinde loca Otfridi à Schiltero adducta ſequentem in modum transfert.

II. 3. 67. *Provinciales*, ſeu homines illam regionem inhabitantes, *omnes obmutuerunt*, i. e. in ſtuporem dati fuerunt.

IV. 23. 66.
Et placide ſiluit.

III. 11. 63.
Et illa mox tacuit. ſc. ex admiratione.
Et credidit id quod ille (Chriſtus) *dixit.*

Addit eodem ſenſu occurrere de muliere Chananæa. III. 10. 31.

Thaz wib io ſuslich redota
ſelbo Druhtin thageta.
Hæc fœmina ita loquebatur,
Dominus (Chriſtus) vero tacebat.

It. de Chriſto coram Caipha IV. 19. 81.

Ingegin in, ſo ih ſageta,
ſo ſtuant er, inti thageta.
Contra eos, ut dixi,
ſtetit ille & tacuit.]

Tageding, tempus promiſſum, extra proceſſum, Notk. Pſal. CXLVII, 1.

[*Uper daz tagadinch.* extra placitum. Gloſſ. Monſ. p. 330.]

Dag, dies juridicus, *tag geben*, terminum præfigere, qui continet ſex ſeptimanas. J. Feud. Alem. c. 140. ſicut & in Formula *Jar und dag*, annus & terminus Saxonicus, *Sächſiſche Friſt*, quod tamen & Juris Alemannici eſt, i. e. Sex ſeptimanæ & tres dies. *V. Comm. ad Jus Feud. Alem. c. VII. §. 2.*

DAG.

Dag, acta, protocolla. Alvredus R. Angliæ pag. 22. *on Ines dæge mines mæges*, in actis Inæ, mei gentilis,

Dagon, dies, ætas provecta. Otfrid. I. 20, 65. de Jeſu:

Thaz uuig er ni firbari
inthiu ſin zit uuari:
Er giſcein thaz filu fram,
ſo er zi ſinen dagon quam.
Prælium non declinavit,
quando tempus ejus inſtaret,
Oſtendit hoc multò amplius,
cum ad dies ſuos veniret.

Idem I. 15, 18. de S. Simeone:

In ſinen dagon uuas iz fram.
In ſuis diebus erat provectus.

Idem V. ult. 158. de Abrahamo:

Erata er nan filu fram,
tho er zen alten dagon quam.
Honoravit (DEVS) eum valdè
quum ad ſenectutem perveniſſet.

Idem I. 5, 120. de S. Eliſabetha:

In manigeru ziti
iſt daga leidenti.
i. In multo tempore
dies ſuſtinet.

Dag, vita. Otfr. I. 15, 12. de S. Simeone:

Thaz Chriſtus er druagi in benti
er ſines dages enti.
Quod Chriſtum portaturus in manibus
ante ſuæ vitæ finem.

Ewiger tag, vita æterna, Notker. in Pſal. XI. rubr.

Dag, de re aperta. Otfrid. V. 12, 65.

Thc iſt giuuis io ſo dag.
Hoc eſt tam apertum, ut dies.

Ubar dag, per diem, totâ die, quotidie. Otfrid. IV. 5, 110.

Theiſt giſcrib heilag,
thaz uuir leſen ubar dag.
Hæc eſt ſcriptura ſacra,
quam legimus quotidie.

Idem V. 23, 351. de vita æterna.

Sconu liidi da ubar dag.
Pulchra cantica ibi per totam diem.

Fone diſemo tage unz einem tage, quotidie, Pſ. LXI.

Tagalihchin, (tagulihchim extat in Ker. c. 39.) cotidianum. *Takalihhin*, cotidie. c. 4. *Tagalihchen*, diurnæ. c. 18. *Tagalihhin*, diurnis. c. 18. cotidie. c. 7. Kero.

[*Unſar brot tagalihhaz gib uns huitu.* Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie. Tatian. XXXIV. 6.

Tagalih ſorga, cottidiana ſollicitudo. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

Dægwanlican, quotidianum, Orat. Domin. Saxo-Anglic.

Gebundene tage, dies ligati. J. Prov. Sax. L. II. A. 66. *Heylig und gebundene tag die ſeind allen leuten zv FRIEDTAGEN geſatzt: und darzv in yeglicher wochen vier tage, der Dornſtag, der Freytag, der Sunnabent und der Suntag.* Vide Comm. ad Jus Feud. Alem. cap. IX. §. 2.

DAG in compoſitione denotat vehementiam rei. *Dagleidan tun.* Otfrid. III. 20, 336.

Ullant er det in dagleidan.
Nam fecerat eis magnam moleſtiam.

Tagarod, aurora, Gl. vet. Hymn. II, 2. pro quo Cant. Cant. VI. 9. Morgenrod.

[*Tagarote*, crepuſculo. Gloſſ. Monſ. p. 327. *tagaprot*, crepuſculum. p. 412. Haud dubie vitioſa eſt hæc lectio, pro *tagarot.*]

Dageſcalck, ſervi ſive operarii diurni, Fröhner, Hinterſidler, Chartæ Heinricorum Impp. apud Du Fresn. Gloſſ. V. Dagewane.

Dagesuuuntar, parabolæ. Otfrid. IV. 1, 37.

Er zalta oub dagesuuuntar
then iungoron ſuntar.
Expoſuit etiam parabolas
diſcipulis ſeorſim.

[Scherzius in Not. ad h. l. hæc verba ita reddit:

Narrabat etiam quotidie miracula
Diſcipulis ita ſemper ſeorſim.

Vox enim *Dages* ei videtur idem eſſe ac *gidago*, quotidie, quæ eodem cap. V. 23. reperitur, quamque ſine cauſa Schilterus *gidato* legendam cenſet. Uti namque ap. Tatian. c. 185. §. 8. *gijaro* legitur, pro *quotannis*, ita *gidago* pro *quotidie* ſumendum. Hæc quidem Scherzius: mihi vero videtur, contextus requirere, ut verba Otfridi hoc modo accipiantur.

Expoſuit etiam parabolas per diem populo propoſitas,
Diſcipulis ſeorſim.]

DAGEWANE, ſervitus operarum manuariarum certis diebus. Handfron. Liber Salic. Monaſt. Ebersheim. *Under den Höuen ligent Höue, die tunt Dagewane zv den Verten. der iſt einer Frouen Berthen von Rode, du tut zeben Dagewane. unde drige verte. Walther zeben Dagewane. unde drige verte. Sifrit Wilde vier Dagewane unde anderthalbe vart*, &c. i. Inter curias jacent curiæ, quæ præſtant operas præter vecturas. earum una eſt domicellæ Berthæ de Rode, quæ præſtat decem operas ſive operas manuarias per x dies: & tres vecturas. Walther x operas & tres vecturas. Sifrit Wilde quatuor operas & unam cum dimidia vecturam. Ibidem ſequitur peculiaris titulus: *Von den Tagewanen.* ubi ad marginem legitur *Fron.* Charta Argentorat. locationis an. 1318. *Cum agris, paſcuis, ſervitutibus, quæ vulgater dicuntur Tagewane, ac juribus*, &c. V. Aahtentag, & Dageſcalk.

Dagewan etiam de operis conductis, der tagelöner. Decretum der Rät und XXI. zv Strasb. an. 1487. 4. poſt Exaudi: *Das die Eſterreiche den burgern arbeiten morgens früh gegen tage bis das die klocke funff ſchlegt, und dann erſt an der Stattwerk gan iren tagwän zv tun.* Chron. Königsh. c. V.

§. LIV. *den geſchach do ein übel tagewon*, &c. i. malè operas præſtitit.

Vox *Wan* eſt Celtica, reliqua in Suecica lingua, quâ *Wanda* eſt ſolicitè & cum cura aliquid elaborare & efficere, *Vandad*, ſolicitè factum. *Vandliga* ſollicitè. *Vandur*, moleſtiâ & labore plenus. *Verelius.* Itaque *Dagewan* eſt diurna cura, opera.

Dageward, *Dagewardin*, operarius, Fröhner, deterior Fiſcalino. V. Du Fresn. Gloſſ.

Dägen ſimpliciter operæ, Sigism. Imp. an. 1417. Monaſterio Lucellenſi diploma dedit & poſſeſſionis confirmavit: *cum piſcatione, molendinis, dägen, hortis, lignis, ſylvis, nemoribus*, &c.

Tageweite, ſpatium diurnum, unius diei, tagereiſe. Chron. Königsh. c. 2, 198. *der was wol eine tageweide hünder ime.* & c. 3. §. 1. *Flohetent Joſeph und Maria das Kindelin in Egyptenlant XL TAGEWEIDE von Bethlehem.* Hiſtoria Lombard. in vit. S. Gregorii M. f. 59. *Do S. Gregorien was drige tageweide gefaren, do rugte ſine geſelleſchafft.*

Dagamuſe. v. Muas.

Dagaſterron. vid. Sterron.

Dagathing. vid. inf. Ding.

Tageziten, partes diei. Lucidarius: *Durch was wurden die ſiben tagzeit aufgeſetzt: Mettin. Prim. Tertz. Sext. None. Veſper. und Complet.*

Der Meiſter ſprach: Die ſetzet David in der alten ee, in die ehre der Gaben des Heiligen Geiſts, daſs wir GOtt darmit loben der groſſen gaben ſeiner kunſt und ſeiner Weisheit. In der neuen ee, do wurden die Zeit alſo gebeilget mit den groſſen wercken Jeſu Chriſti, daſs man ſy ye merer begat in der heiligen Criſtenheit. Wann wer darzu wirt geſetzet, und der ſiben tag zeit nit begat, den iſt an GOttes dienſt gebroſten.

Der Meiſter ſprach: Zu Preim zeit ſtund unſer HErr gebunden vor den richter, und wart veroſpott, und verſpeyet, und gehalsſchlaget. Zu derſelbigen Zeit erſchein er ſinen Jüngern, do er erſtanden was an den Geſtad, do ſy nach viſchen fürent auff dem Märe.

Durch das begangen wir die Preim, daſs wir loben ſein groſs erbermde, die er zu uns bet.

Der Jünger fraget: durch was ſprichet man den glauben zu Preim zeit, dann zu andern tagzeiten?

Der Meiſter ſprach: Wir haben wider die böſen veind kein ander waffen, dann den glauben, darvon ſetzet Anaſtaſius den Pſalmen: Quicunque vult ſalvus eſſe. *Das man allen tag zu der Preimzeit ſpricht. Zu der erſten tagzeit, daſs uns der leidig veind all tag nicht geſchedigen müg.*

Der

Digitized by Google

Der Jünger fragt: Durch was begeben wir die Terzzeit?

Der Meiſter ſprach: An der dritten ſtund ward unſerm HErren die dornin Kron auffgeſetzet, und ward mit beſemen geſchlagen. In derſelbigen ſtund kam der Heilig Geiſt über die zwelff Botten. Davon begangen wir die Terz Zeit.

Der Jünger fragt: Nun ſag mir von der Sext?

Der Meiſter ſprach: An der Sechſten ſtund ward unſer HErr JEſus Chriſtus an das Krütz genagelt durch unſer erlöſung.

Der Jünger fraget: Durch was leuten man zu None mer zeichen denn zu andern zeiten?

Der Meiſter ſprach: Durch die groſſen Heiligkeit, die zu der Nonzeit iſt bezeichnet. An der nünden ſtund verſchied unſer HErr, und ward mit einem Sper geſtochen durch ſein heilig ſeiten, daraus ran blut und waſſer, mit den wurden wir erlediget. Mit dem waſſer ward uns der Tauff geweihet. An der ſtund ward das feuerin ſchwert erlöſchet, das uns das Paradeys wert, wann do fur des Schachers ſeele in in das Paradeys.

Der Jünger fraget: Für des Schachers ſeele ee in das Paradeyſs, wann ein ander ſeele ſeiner Heiligen?

Der Meiſter ſprach: Die bücher ſagen, das er deſs Schachers ſeele fürt in das Paradeyſs, ee er die Helle zerbrach. Wann das bet er ihm gelobet, daſs er deſſelbigen tags ſolt ſein bey im in dem Paradeyſs, do brach er Helle deſſelbigen Nachts, do er des morgens aufferſtunde.

Der Jünger fraget: Durch was tät er das, daſs er den Sünder zu dem erſten furt in das Paradeyſs?

Der Meiſter ſprach: Damit erzeiget er, daſs er durch den Sünder gemartert ward, und daſs ſich niemantz ſeiner gütheit ſolt rühmen. Wann der Sünder als ſchier gnad hat gewunnen als der recht.

Der Jünger fraget: Wovon ward die Veſper geſetzt?

Der Meiſter ſprach: Under allen Tagzeiten ſo began wir die Veſper mit dem allergröſten fleiſs, durch die groſſen bezeichnung der groſſen werck, die der Heilig Chriſt begieng. An derſelbigen weiſet er uns ſeinen heiligen Fronleichnam und ſein Blut, und wuſch ſeinen Jungern ir füſs. In derſelbigen Stund ward er begraben. In derſelbigen ſtund erſchin er ſeinen Jüngern zweien Luce und Cleophe, ſy erkanten in an dem brechen des brotes.

Der Jünger fraget: Durch was ſingen wir die Complet, ſeydt die kein ſtund bet in dem tag?

Der Meiſter ſprach: Mit der Complet erfüllen wir, was wir in allen tagen verſaumet haben in Gottesdienſt, und ſollen auch GOt befehlen, daſs er uns in ſeyner hut hab an derſelben ſtund, ſo ſich tag und nacht ſcheiden, do bättet der Heilig Chriſtus alſo vaſt, daſs er blutigen ſchweiſs ſchwitzet. In derſelbigen ſtund verkündet uns der Heilig Chriſtus Friede hie auff erde nach ſeiner Urſtende, do er ſtund unter ſeinen Jüngern, und ſprach: Pax vobis.

Der Jünger fraget: Du haſt mir geſagt von dem tag, nun ſag mir von der Mettin zeit:

Der Meiſter ſprach: Wie möchte dieſelbige ſtunde immer heiliger ſein geweſen. In derſelbigen ſtund brach unſer HErr die Helle, und nam darauſs ſeine freunde. In derſelbigen ſtund vergab unſer HErr Santo Petro ſein ſchulde. Balde nach der Mettin ſo ſingen wir die Laudes Mettin das bezeichnet unſers HErren urſtende.

Hæc partitio eſt eccleſiaſtica, de qua & Calixt. *de immacul. B. V. concept. §. 91.*

Civilis eſt quadripartita; & ſingulæ quartæ continent trihorium, *Morgen: Terz: Sext und Nonenzit.* S. Hieron. Epiſt. VII. T. I. pag. 37. *Manè hymnos canere, tertiâ, ſextâ, nonâ horâ ſtare in acie quaſi bellatricem Chriſti.* Epiſt. VIII. p. 45. *Quod tibi horâ tertia, ſexta, nona, ad veſperum, mediâ nocte, & mane ſemper eſt exercendum, ſtatue.* Idem Ep. ad Cyprian. T. III. p. 67. *Nox in quatuor vigilias dividitur: quæ ſingulæ trium horarum ſpatio ſupputantur.* M. Celſius *Comput. Eccl. cap. V.* p. 32. At notandum hîc eſt, quod nox Civilis hîc, ut dictum, Eccleſiaſtico, non Naturali, ut antea, opponitur: aliàs enim in priori notatione utique hîc *dies naturalis*, quatenus Sol Horizonti noſtro imminet, accipitur: Atque ita temperanda doctrina Celſii: qui refert morem computandi horas diei & noctis Norimbergenſium à more Judæorum fluxiſſe, teſte Franciſco Rittero Norimbergenſi. Sed CL. Vir Joh. Chriſtoph. Wagenſeilius *Comm. de Civit. Noriberg. c. XIX.* excogitatorem Joh. Konigschlager an. 1489. refert.

Mittag, meridies.

Mittetagigen diefele, meridianum dæmonium, Notk. Pſalm. XC, 6. S. Hieron. hîc: *dicunt quidem multi, quia ſunt dæmones & meridiani, & hoc vulgo dicitur. Sed frivolum eſt.*

Nontag, dies Aſcenſionis Salvatoris, non quod

est nona ante Pentecosten, sed quod hora nona pulchra & eminens isto die sacro Ascensionis Divinæ celebretur, cum istâ horâ Salvator cœlum ascendisse præsumatur. Kalend. Alem. *der schön none tag.* Chron. Königsh. c. 3. §. 33. *drie tage vor dem Nontage*, vide supra v. Crüzwoche. Et cap. V. §. 88. d. Chron. *drie tage vor dem Nontage.* ubi Sigebertus: *ante Ascensionem Domini.*

Sibende tag, in Hist. Lombard. vocatur Festum Circumcisionis sive Octava Natalitiorum Christi. fol. 24. b.

Zwölfe tag, in eadem H. Lomb. vocatur Festum Epiphaniæ. f. 26. unde & vulgo *die zwelf nächte.*

Suonotach, judicii dies, Notk. Psalm. XIII, 4. Resurrectio, Psalm. XLIII, 18. 23.

[*In tage dera suana*, in die judicii, Kero c. 2. 31. pro *dera*, vitio typographi, c. 2. p. 21. a. legitur etiam *desa.*]

Tagalti, judicium, tag-halten. Notk. Psalm. XXXIV, 15.

Officium diurnum. Notk. Psalm. LXII, 5. *Hier in Idumea, hier in einote uuile ih dia dagalti haben, daz ih mine hende ufheue ze gebete unde ze guoten uuerchen.* i. Hic in Eremo volo hoc diurnum officium habere, ut manus meas elevem precando & eleemosynas dando.

Dagobrecht, *Dagebert*, illustris dierum, ut ita dicam, compositum ex *Dag* & *Beracht*, de quo suprà.

Nomen proprium Regis Francorum, filii R. Lotharii, *Chron. Königsh. c. IV. §.* 8. 9.

Inde nomina locorum & castrorum à Dagobertis exstructorum, *Dagstein*, i. Dagwertsstein, Opidum Episcopatus Argentoratensis. *Dagsburg*, castrum Leiningense.

Fragm. Carm. de Bell. Hisp. Caroli M. ℣. 2944.

Ain belet vile got
Regenfrid uon Tagespurh.
Heros valdè bonus
Regenfridus de Tagesburg.

Dagbrant, incendium diurnum. V. du Fresn. Gloss.

Dagwerk, opus unius diei, h. e. spatium soli, quod uno die boum jugo arari potest. Sax. *Dayworke.* Somnerus Glossar. ad Simeon. Dunelmers. Anglo-Sax. *Deiwerke*, modus agri, *du Fresn. Glossar.*

Tage dero erde: Himilis tage, Notk. Psalm. LXXXVIII, 30.

Dierum nomina apud veteres Celtas & Germanos.

UT annus in menses, & menses in septimanas, ita septimana in dies septem dividitur universali gentium more, qui ex instituto divino, *Genes.* 2, 3. ad mundum antediluvianum fluxit, post diluvium à Noa ad posteros propagatos, imprimis Hebræos, Exod. XX. 9. Josephus L. I. Antiq. Jud. c. 1. *Mundum sex diebus universum & omnia quæ mundo continentur, Moses facta esse dicit, Septimâ verò requievisse DEUM, & ab operibus cessâvisse. Quamobrem etiam nos vacationem à laboribus per hunc diem celebramus, appellantes eum Sabbatum, quæ vox requiem Hebræorum linguâ significat.* Calumnia enim fuit eorum auctorum, quos Tacitus Hist. V, 4. ferre ait, *Septimo die Judæis otium placuisse, quia is finem laborum tulerit*, Ægypto enim ejectos continuum sex dierum iter emensos, septimo pulsis cultoribus, obtinuisse terras suas. Sed ad cæteras gentes etiam transmissus vetustus & orbi coævus mos, præterquam quod gentes ad idololatriam & cultum Siderum prolapsæ nomina diebus à Sideribus imposuerint. Quod institutum idololatricum non malè Herodotus in Euterpe ad Ægyptios refert. Quo & veteres Celtæ, Galli & Germani usi, ut nescio cur Jos. Scaliger, Septimanam Europæis vix tandem post Christianismum receptam „ asserat *Lib. I. de Emend. Temp.* Sed nec in eo recesserunt posteri, licet apostatæ, à Patrum traditione, quod Septimanam inciperent à die Solis, quo fons solis, Lux primigenia condita primam diem fecit.

Sunnandag, Solis dies.

Solem coluerunt Celtæ. J. Cæsar. Lib. VI. de B. Gall. & quidem ut Sidus primarium & rectorem diei. Unde *Sonnublot* Sacrificium Solis appellatum, *Loccen. Antiq. Sueo-Goth. c. IV. pag.* 18. Conf. *Worm. Lib. I. Fast. Dan. c. XV.* Ol. Verel. *ad Histor. Gotrici cap. IV. p. 37. sqq.*

Gobelin. Persona Æt. 2. c. IV. *Ab istis septem nominibus Planetarum apud gentes diversas nominantur dies anni. Unde gentiles quemlibet diem nominabant à Planeta quem credebant dominari in prima hora talis diei, & credebant quemlibet planetam dominari per unam horam. Cum igitur Sol inter omnes planetas clarior & efficacior eis videbatur, primam illi diem attribuebant, & prima hora illius diei præcipuè dominari. Secundam horam Veneri &c. Et hunc modum in nominatione dierum aliæ gentes videntur servare: ut Teutonici, licet in omnibus provinciis Teutoniæ non eodem modo. Unde dies Solis dicitur Sunnentag.* Mansit enim hoc nomen etiam suscepto Christianismo.

Otfrid. L. V. Evang. 5. ult.

Thar er lag giborgan
in Sunnandag in morgan.

Formula Confessionis Eccl. Alamann. *Heilaga Sunnantaga. inti heilaga missa. ni erita.* i. Sanctam Solis diem & sanctam missam non colui.

Unde etiam hic dies à Majoribus *Frontag* nominatus. Notker. Psalm. XXIII, pr. *Dies Dominicus Frontag.*

Sed uti Ecclesia Latina & Græca maluit hunc diem appellare Dominicum, *Apoc.* 1, 10. & Impp. *l.* 2. 3. & 7. *C. de Feriis.* ita Germanica interpretata veterem denominationem, quasi à Suo-

Digitized by Google

à ſuonen, ſünen, reconciliare. Unde & *Suonotag* ſcriptus, *Freher. ad Symb. Apoſtol.*

Notk. in Pſalm. VI. pro octava. *Nah ſiben tagen dero mechun chumet der abtodo. daz iſt dies judicii. — Nah in dinemo zorne ne irreſeſt du mih an demo Suonotage.* i. poſt ſeptem dies hebdomadis venit octava. hoc eſt, dies judicii. — Neque in ira tua corripias me in octava die expiationis. Gloſſa J. Sax. Prov. L. 2. c. 66. *Des Suntags wurden wir geſönet mit Got unde Adam wiſſet.* *Der Suntag war der erſt tage der ye gewas, und wirt auch der letſt, als wir auferſteen ſollen von dem tod und ſollen varen zu gnaden mit leib und mit ſele die es gegen Got verdient haben.*

Maentag, dies Lunæ. Notker. Pſalm. XLVII, 1.

Man, Maen, Mon, Mond, Luna, quam & *Hidem* Suevorum parti cultam, appellatam, ex Ægyptiorum theologia oſtendit Cluver. L. I. Antiq. Germ. c. XXVII. De hujus diei feſtivitate aliqua obſervavi in Jure veteri Reip. Auguſtanæ tit. de Jur. Civit. §. de homine proprio Eccleſiæ alicujus: *Swenn er nicht mer en iſt, ſo iſt er dem Gotshuſe ſchuldich ſines beſten gwandes als er an dem Maentag ze Kirchen und ze ſtrauzze gieng, es ſi frav oder man.*

Diengſtag, dies Martis.

Perſona ibidem: *Ding in antiquo vulgari ſonat judicium, prout patet in his vocabulis, Holtgeding. Frigeding: & quia Judicium mortis gentiles attribuebant Marti, dies Martis Dingestag apud gentiles Teutonicos dicebatur: Et in ſignum iſtius Judicium quoddam occultum, concerneus pœnam morte puniendorum in certis caſibus, in partibus Weſtphaliæ, præcipuè die Martis celebratur: quod quidem judicium incolæ Friding appellant.* Verelius ad Gotricum c. IV. p. 37. ſqq. ad Thurram ſeu Tyrum Aſiaticum pro Marte cultum refert, quaſi *Tyrsdag*, & tandem *Tysdag*, ſed & Thurram illum Odinum, h. e. ſolem. At uni planetæ non duos dies aſſignarunt, ſed ſingulos ſingulis. Secutus tamen illum Celſius d. l. *pag.* 71. Ol. Wormio Faſt. Dan. L. I. cap. 15. ad *Diſam* deam judiciis forenſibus & juſtitiæ præfectam refert, producto eam in rem vetuſto lapide cum inſcriptione. Vide & *L. 2. Monum. Dan. pag.* 117. *ſqq.* Aliis quaſi *Titzdag*, dies populi, quo populus conveniret ad mallum, *thit*, *theot*, populus. *Loccen. Antiq. Sueo-Goth. c. 4. p.* 28. Kilianus in Etymolog. *Dijnsdagh, Dijſſendagh, Dingsdagh. Dies Martis. Germ. Tingſtag, Zinſtag. Angl. Teivesdaye, twesdaye.* h. e. Tibeſtæg, cujus denominationis rationes varias affert Th. Mareſchall. *Obſ. 2. in Verſ. Anglo-Sax. Evang. pag.* 513. Vera iſta videtur, quod *Tib* olim ſervum, *Diener*, notavit. Vide id ſuo loco. *Dienen* etiam ſignificat cenſum, collectam ſolvere, ut Argentorati, *zu einer zunfft dienen.* Dies itaque hic eſt dies juridicus dictus, quo ejuſmodi præſtationes ſolvendæ, & lites componendæ erant.

Wonsdag, Mittwoch, dies Mercurii.

Gobelin. Perſon. Cosmodr. Æt. 11. c. IV. *Dies Mercurii dicitur Godensdag. Unde DEUS qui apud Romanos Mercurius dicebatur, prout legitur in Geſtis Longobardorum, dum adhuc gentiles erant, Godan vel Wodan dictus erat. Saxones cum eisdem Longobardis invadentes Italiam, eisdem vocabulis uſi ſunt, prout experientia docet. Unde in partibus Weſtphaliæ dicunt Godensdag, & in partibus Geldriæ & circumvicinis dicunt Wodensdag vel per Syncopen Woanstag. In partibus Saxoniæ, quæ modò Saxonia dicitur, hæc dies vocatur medium ſeptimanæ, quod Saxones videntur à Thuringis eis vicinis traxiſſe.* Idem Æt. VI. c. 38. *Mercurius vulgo Godan, quaſi bonum faciens — ſeu mutatâ literâ Wodan, apud incolas regiones illius, quam Saxones in Germania occupabant, dicebatur. Unde dies Mercurii apud eos Godensdag nominabatur.* Et mox de Saxonibus: *hunc deum, non Mercurium ſicut Romani, nec Godan ſicut Longobardi, ſed Hermem, quod proprium ejus nomen fuerat, antequam pro deo habitus fuerat, ſicut Græci, nominabant. Huic deo conſecratum erat idolum ſeu ſimulacrum quod Irmenſeul i. e. ſtatua Hermis dicebatur.* Paulus Diac. Lib. I. Rer. Longob. c. IX. *Wodan ſanè, quem adjectâ literâ quidam Gwodan dixerunt, ipſe eſt, qui apud Romanos Mercurius dicitur; & ab univerſis Germaniæ gentibus ùt Deus adoratur: qui non circa hæc tempora, ſed longè anteriùs, nec in Germania, ſed in Græcia fuiſſe perhibetur.* Conf. Gothefr. Viterb. Chron.

Atque refert Stephanius *in Lib. VI. Sax. Gramm. pag.* 136. Eddam veterem, in qua quidam *Vodden* nominatur, quem poſtea Othinum dixerint, qui pro deo poſt mortem cultus, & nomen ejus diei medio ſeptimanæ inditus. Sed quidquid ſit de iſta emigratione Aſiaticorum in Septentrionem, quam tempore Pompeji M. contigiſſe referunt, certè quæ ex Edda refert Stephanius de Saxonia & Franconia ab Othino occupata & deinde in Sueciam eo profecto, fabuloſa eſſe conſtat: laudo equid. Olai Verelii judicium *in hiſtor. Gotrici pag.* 44. ait: *Vodan ſive Odinum Germanis ùt deum indigenam adoratum & ſacrificiis cultum vix credam.*

Kilianus Etymolog. *Goensdagh, Woensdagh. Dies Mercurii. q. d. Godensdagh ſive Wodensdagh, i. DEI dies. Mercurium enim DEUM Teutones maximè coluerunt, eumque Gode, Wode, Woode, & Vode vocaverunt, teſtibus veteribus Chronicis Teutonice conſcriptis.* Angl. Wodnesday. Wensday. Wilh. Malmesburg. L. I. de Geſt. Angl. c. 1. *Erant abnepotes* (Hengiſtus & Horſa) *illius antiquiſſimi* Woden, *de quo omnium ferè barbararum gentium regium genus lineam trahit; quemque gentes Anglorum DEUM eſſe delirantes, ei quartum diem ſeptimanæ, & ſextum uxori ejus Freæ, perpetuò ad hoc tempus conſecraverunt ſacrilegio.* Conf. *Adam. Brem. de Situ Dan. c. 234. p.* 152. Galf. Monumel. *Lib. VI. de Reg. Britton. c. X.* Cluver. *L. I. Germ. antiq. c. XXVI.* qui nomen *God* vel Got, DEUS ab iſto Wodan deducit. minùs dignè, minùs verè: nec perſuadet, veteres Germanos

Digitized by Google

nos promiſcuè dixiſſe : *Theuth*, *Dan*, *Godan*, *Codan*, *Gwodan*, *Wodan*.

Ethelredus Abbas de genealogia Regum Angliæ p. 351. ait : *Ab iſto Sem genealogia ducitur usque ad Woden, qui tantæ auctoritatis fuit apud ſuos, ut feriam quartam, quam Romani gentiles diem Mercurii appellabant, ejus nomini conſecrarent ; quæ conſuetudo ab Anglis hodieque ſervatur, vocant enim eundem diem Wodnesdei, id eſt diem Woden.* Conf. Rob. Sheringam. c. XIV. de Anglor. Orig.

Hujus deaſtri, utpote frequentiſſimi & optimi maximi Germanorum veterum, mentio fit in vetuſta renunciationis catechumenorum formula ; quam refert Auctor Monum. Paderborn. in fi. *Thuna eren de Woden*, den eren des Wodans, reverentiæ Wodani renunciarunt.

Suecis autem olim hunc diem *Mitviku* dictum, quod nos *Mittwoch*, teſtatur Celſius *de Comp. Eccl. pag.* 72. itemque Danis, *Ol. Worm. L. I. Faſtor. pag.* 54.

Notk. Pſalm. XCIII, pr. *in Mittauuechun*, in quarta Sabbati.

Donnerſtag, *Dursdag*, dies Jovis, *Toniriſtac*, quinta Sabbati, Notker. Pſalm. LXXX, 1.

Idem Gob. Perſona d. Æt. 2. *Dies Jovis dicitur Donnerstag, i. e. dies tonitrui : quia gentiles poteſtatem tonandi attribuebant Jovi, tanquam ſummo deorum.* Rupertus Imp. confirmans Præfectum in Amanampt Pfullendorf : *Datum Heidelb. den Durſtag nach Unſer Frawen tag* 1402. Rotulus Curiæ Domin. in Sigolzheim : *an dem erſten Dunreſtage nach unſerre Vrowen mes der jungeren.* Ruſtici in Saxonia & Misnia contractè vel corruptè pronunciant, *Durſtig*. Belgis : *Dondertag*.

ASaxones *Thursdæg*, hodierni *Thursdag*, *Thurſtdaye*. Libellus MS. laudatus à Th. Mareſchallo Obſ. 2. ad Verſ. ASax. pag. 514. *Menſis Martius à Thoro Othini filio vocatur Thormannet, menſis Thoronis, & dies Jovis Thorsdag ſive dies Thoronis ; quin & tonitru adhuc vocatur Thordun, quaſi ſonitus Thoronis.* Similiter in Homiliis Saxonicis in Cantabrigiæ Bibliotheca extantibus *Thor* Jupiter appellatus, Vide Rob. Sheringam. de Orig. Aglor. pag. 310.

Danis *Thorſſdag*, à Thoro, Odini magi filio, ut menſis à Thorrone Rege Bothniæ, Ol. Worm. ex Arngrimo, *L. I. Faſt. p.* 55. *Thaarsda*, Iſac. Pontan. *L.* 6. *Orig. Franc. c.* 1. Obſervat autem Ol. Verelius *in Hiſt. Gotrici p.* 46. Aſianos cum Odino illo mago in Septemtrionem profectos, impoſuiſſe ſibi nomina eorum numinum, quæ ante illorum adventum culta erant in Septemtrione. Et confer Celſium *de Comput. Eccl. p.* 74.

Pfingſtag etiam vocatur alicubi dies Jovis, *H. Jun. Nomencl. c.* 73. à *Pin* vel *Penn* i. e. Pennino Jove, in ſummo Alpium, tradente Cluver. *L. I. Germ. antiq. c.* 26.

Jus Sax. Prov. L. I. Art. 66. *Des Dornſtags weybet man den criſem do man uns alle mit zeychnet*

zu der criſtenheyt in dem tauff. Des Dornſtags aſſe unſer herre got mit ſeinen jungern uſs dem Kelche. do fing an unſer Ee. Des Dornſtags fürte Got unſer Menſchheit zu den himmeln und öffnete uns den wege dahin der uns vor verſchloſſen war. Vid. Notk. d. l. Pſalm. LXXX, 1.

Fritag, dies veneris.

Idem Gobelinus : *Dies Veneris dicebatur Fritage : unde Venus dicebatur dea amoris, & ut mihi videtur, ſalvo judicio meliori. Venus apud quosdam Teutonicos dicta eſt Freige, dum adhuc gentiles erant : unde adhuc habemus Verbum vulgare Frien, quod eſt ob copulæ carnalis amorem, conſenſum in alium vel aliam dirigere, ſeu ad conſenſum hujusmodi provocare, vel ſaltem conſenſum propalare.* Unde H. Junius in Nomencl. quaſi procantium diem dictum ait. Th. Mareſchallus ex laudato MS. *Fro & Fre dea : aliter Frigge. Venus eſt. Ab hac dea dies ſextus hebdomadis, nomen habuit, & Fredag ſive Frödag & Friggedag dictus eſt. Ita cingulum Orionis in cœlo appellatum fuit Friggeroch, colus Friggæ, quod poſt religionem Chriſtianam receptam Marirоch ſive colus Mariæ dictus fuit.* Frigga Odini conjux Aſiatica nomen & cultum iſtum poſtea ſibi arrogavit, *Verel. d. l. p.* 54. Alius etiam fuerit *Frey* vel *Fro* Rex Suecorum deificatus, de quo Bartholin. *L.* 2. *Antiq. Dan. c. V. ſq.*

Jus Sax. Prov. L. 2. A. 66. *Des Freitags machte Got den menſchen und ward des Freytags gemartert durch de menſchen.*

Frigetag, Tatian. cap. 211. §. 1. c. 215. §. 1. [Venerem Gothi *Frigam* vel *Frygam* vocarunt. v. Scheffer Upſal. Antiq. c. 5. 8. Hinc *Frigetag*. Germani illam appellationem retinuere *Freytag*, & matrimonii ineundi actum *freyen* vocant. Palthen. Not. ad Tatian. p. 396.]

Dies Saturni, Sunnenabend, Sambſtag. *Samizdag*, Notk. Pſalm. LXXXVIII, 40. Samizdag firron, Sabbatizare. *Sambaztag*, idem Notk. Pſalm. XCI, 1. ubi Synonymum *firrotak*.

Idem Perſona : *Dies Saturni ſive Sabbatum dicitur SATERTAG apud quosdam Weſtphalos : apud alios dicitur SONNENAVEND vel corrupto nomine Sunnavend quod ſonat Vigilia Solis, quaſi dies illa deſerviret diei ſequenti propter reverentiam Solis vel diem feſtum, quem gentiles agebant in die Solis. Nam vigilias Feſtorum per eccleſias inſtitutas, ſeu etiam quemlibet diem, qui diem alicujus Sancti præcedit, illi appellant Avend. Superioris tamen Alemanniæ nationes hunc diem vocant Sambſtag, quia fortè cum adhuc gentiles eſſent, ſub talì nomine Saturnum nominabant.* Sed magis eſt, ut dicamus Sambſtag recentius eſſe nomen, poſt receptam religionem Chriſtianam inditum ex Latino vel Ebræo Sabbatum, ut etiam ſentit Th. Mareſchall. *Obſ. 2. ad Verſ. ASax. pag.* 514. Pontan. *L.* 6. *Orig. Franc. c.* 1. Cluver. L. 1. Germ. Antiq. c. 26.

Digitized by Google

DAG.

Otfrid. III. 4, 66.

Thes dages uuas in uuara
Sambaztages fira,
tho Drahtin thio unganzi nam
fon themo Rumigen man.
Eo die erat certè
Sabbati feria,
cum Dominus imbecillitatem tolleret
ab isto ægroto homine.

Et c. seq. ℣. 16.

Thaz er then Sambaztag firbrach.
Quòd Sabbati diem prophanasset.

Id. V. 4, 17.

Thes Sunnunabandes far
irhuabun sih thiu uuib in uuar.
Vesperâ Sabbathi (præcedentis diem Solis)
surgebant mulieres certè.

[Apud Tatianum dies Sabbathi etiam *Sambastag* non semel vocatur. c. 18. 1. c. 211. 1. c. 216. 1. Quin vox illa ex corrupta Sabbathi pronunciatione orta sit, dubium non est, cujus tamen retinentissimi sunt Germani, quando vigilias diei Dominicæ *den Sambstag* vocant. Palthen. Not. ad. Tat. p. 341.]

Saterdag: Olaus Worm. L. 1. Fast. Dan. c. XV. *Saxones Saterdag vocant, quod nomen Angli retinuerunt, ab Idolo Sater, quod alias Crodo vocabatur, ut testatur Richardus Verstegan in suis antiquitatibus Anglicis.* c. 3.

Logerdag Suecis nominatus à *Loke*, i. Saturnus, ut sentit Celsius *de Comp. Eccl.* p. 76. quem laudat & Loccen. *in Antiqu. Sueo-Goth. pag.* 29.

Jus Sax. Prov. 2. A. 66. *Des Sunnabents ruet Got do er himel und erd gemacht het und alles das darinn was. Er ruet auch des Sunnabents in dem grabe nach seiner marter. Des Sunnabents weibet man auch die Pfaffen zu Gotsdienste, die der Cristenheit Meister seind.*

V. & Raste.

DAGGE, *dagger*, pugio, sica, dolch. Kilianus. V. *Gloss. du Fresne, Dagger.*

DAG, DAK, Dagus, Ἐπισθόλιον, superfellium, Gloss. Græc. Lat. Gallis: *Dais*, umbraculum, quod capiti sedentis vel prandentis aut cœnantis superponitur. Du Fresne Gloss. Belgis: *Dack*, tectum, *Tach*. Alemannis *Himmel*, uraniscus.

[*Tacha*, matta, Gloss. Monf. p. 383. mattula, diminutivum à matta. p. 400.]

Pidachta, operui, Kero. c. 7.

Otfrid. I. 11, 80. de S. Maria, Matre JESU:

Joh muater thiu nan quatta,
inti emmizigen thagta.
Ac mater quæ Ipsum alloquebatur,
& assiduè operiebat.

Bedachte rosse, equi cataphracti. Chron. Königshov. c. IV, 58.

DAH.

Otfrid. II. 11. 101. de Templo corporis Christi restaurato:

Er al iz umbithahta
Joh fastor gistatta.
Ipse id totum circumtexit,
& firmius stabilivit.

Pedahtost, operuisti. Notk. Psal. LXXXIV, 3. *Decchan*, tegere. *Intdecchan*, detegere, Kero. *Dekken*, mederi, morbos tegere.

Carm. de S. Annone ℣. 89. de S. Johanne Apostolo:

Uz des grabi noch wehsit himilbrot,
daz dekkit manigirslahte noth.

Dahta, tegebam. *Mit harrun dahta ih mih*, cilicio tegebam me, Notk. Psalm. XXXIV, 13.

Mendag, videtur mansellum significare, qui casam possidet cum horto aut prato, Mansellarius, Lib. Salic, Monast. Ebersh. de Curia Domini in Kogenheim: *Eine hube sol geben einen wagen: eine halbe hube einen halben wagen: ein MENDAG ein rat.* Vid. & *Mansmat.*

[DAGOGUS, protector. Gloss. Monseens. p. 319.]

DAHTA, dachte, cogitabat, à Denken, passim.

Gedehtigi, memoria. Notk. Psalm. XLIV, 18.

Christanro gedahte, Christiana devotio, Notk. Psalm. LIX, 8. Vid. *Thaht.*

[DAHA *vonna leimun*, testa de Samiis. Gloss. Mons. p. 335. *Dahun*, testæ. p. 350.

Dahtner, testaceus. p. 324.]

DAL, TAL, nieder, inferius. Chron. Sax. vet. p. 1155. & p. 1382.

Dal, vallis.

Otfrid. I. 23, 48.

Tfullent sih zinoti
thes dales ebonoti.
Adimpleant se curatè
vallis planities.

Ze tale, humum, zu boden.

Fragm. Carm. de Bell. Hisp. ℣. 2935.

Thaz hobet niel eine half usse then stain.
ther potih niel ander half ze tale.
Caput cecidit ex una parte in saxum,
Truncus cecidit ex altera parte in vallem.

℣. 2826.

Ze tal viel sin houvet.
Humum cecidit caput ejus.

℣. 3178.

Uielen an thaz wal
sam thie hunde ze tal.
Ceciderunt in loco prælii
ut canes humum.

Talaslahte, vallium genera, i. convalles. Cant. Cant. c. VI. 10. *Ih gieng in then nuzgarton, daz ih besahe, wie daz obaz in dere talaslahte uuordan uuare.* Descendi in hortum nucum, ut viderem

DAL.

poma convallium. Ubi Vœgelinus: *Thal geſchlechte, was in thalen wechſt.*

Gothis, *Dalei*, vallis, Luc. 3, 5.

Aridalen, humiliare. Iſidor. contr. Jud. c. 3, 6. *Dhuo ir ſih ſelban aridalida*, quando ſeipſum exinanivit. & c. V, 3.

Dal, ASax. barathrum infernale, *Cædmon.* 8, 3. & *XI.* 3. Junii *Etymol. Anglic. in Dale.*

Dalme, ad minimum, vix, kaum. Keiſersp. Broſaml. fol. 55. de Domitiano Imp. *Ich mein, es ſolt dalme kein mack me bei im ſein.*

[DAMPH, vapor. Gloſſ. Monſ. p. 339.]

DAN, *Dan*, Celtica vox vetuſta. Reliqua in lingua ſeptentrionali, & denotat vacuitatem.

Dana arf, Suecis vacans hæreditas, caduca Fiſco, Verel. Ind. D. Loccen. Lex. Jurid. *Temiſt arfur*, vacua hæreditas, Verel. ibid. T. v. ARBE.

Danefæ, Danis, bona eorum, qui moriuntur absque hæredibus. V. infra Den.

[DANAGICHERIT *uuirdit*, averſatur. Gloſſ. Monſ. p. 356.

DANAGISCEIDAN, convoluta. Gl. Monſ. p. 350. avulſus eſt. p. 398.

DANAGISTOZAN *wirdis*, improbus, impinquaris. Gloſſ. Monſ. p. 355.

DANAGIVARANA, prolapſi. Gloſſ. Monſ. p. 399.

DANAINZIOHENT, detrahent. Gloſſ. Monſ. p. 352.

DANANEMAN, tollant. Gloſſ. Monſ. p. 375. *dananimis*, ſubtraxeris. p. 346. *dananimit*, ſuſpendit. p. 385. non reſecat. p. 386. (hic particula negativa Theotiſca haud dubie vitioſe eſt omiſſa) abſcidit. p. 388. *dananeme*, reſecet. p. 387. *dananemant*, amputant. p. 388. 394. *dananeman*, amputavi. p. 358. *dananemanto*, decantes, (leg. ſecantes) p. 358. *danaginoman vuerden*, reſecentur. p. 374. *danaginoman wirdit*, detruncabitur. p. 346. *danaginomana*, abſciſi. p. 340. *danaginemmames*, reſecemus. p. 380.

DANSCRICHE, deproperet. Gloſſ. Monſ. p. 375.

DANATREIP, excuſſit. Gloſſ. Monſ. p. 342. *danatripe*, abigat. p. 337. *danatripun*, abjecerunt. p. 359. *danatripenten*, deterrentibus. p. 359. conf. inf. *Dribau.*

DANAVUORRAN, aportare. Gloſſ. Monſ. p. 334. *danavuoris*, abigeres. p. 319. *danavuortun*, tulerunt. p. 361.

DANDARA *berivart*, ſecundam profectionem. Gloſſ. Monſ. p. 363. hodie, die andere heerfarth.

DANENTIGIN. *Zi demi danentigin*, ad radices. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

DANAN, hinc. Kero, c. 56.

DANTISCUM, quando extiterit, Vorburg. T. VIII. p. 337.

DANK, *Thanka*, gratia.

Otfrid. ad Salom. v. 51.

Joh zellet thaz ana uuanc
all in iueran thanc.

DA.

Et referatis id ſine hæſitatione
omne in veſtram gratiam.

Idem IV. 1, 96.

Allaz uuas thiner thanc.
Omnia erant tuæ gratiæ (referenda.)

Mines thankes, ſponte meâ.

Otfrid. III. 14, 200.

Era theſſes uuerkes
gab ih iu mines thankes.
Honorem hujus operis
dedi vobis gratis. (ſponte meâ.)

Idem III. 3, 45. *dines thanches*, per gratiam tuam, conf. Notk. Pſalm. LXXII, 24.

Sines thankes, ſponte ſuâ.

Otfrid. IV. 1, 11.

Er ſines thankes bi unſih ſtarb.
Is ſua ſponte pro nobis moreretur.

Idem V. ult. 328.

Uuir muazin freuuen unſih thes
Jamer ſines thankes.
Nos debemus lætari de hoc
perpetuo de ejus gratia.

Iro dankes, kerno, ultro: Gloſſ. vet. Notk. Pſalm. XIV, 1. temerè.

Notk. Pſalm. LXVIII, 5. *tanchis*, *tanches*, gratis, ſine cauſa.

J. Sax. L. 3. art. 48. *danks oder one danks*, voluntarie aut ſine voluntate.

Genada danches skeineſt, gratiam gratis exhibes, Notk. Pſalm. CVIII, 26.

[*Danchun*, gratiis. Gloſſ. Monſeenſ. p. 357.

Danchota, ſatisfaciebat. p. 361.

Danchontiu, benedicentes. p. 328.

Danchparigiu, gratioſa. p. 351.

Gidancho, ſatisfac. p. 327.]

Dankotat, gratiarum actio: Gloſſ. vet.

Iz einen dank haben, gratis aliquid habere, Notk. Pſalm. CXIII, 9.

Dankon, retribuere, gratias reddere.

Otfrid. II. 20, 12. 16.

Dua, ſo ih thir zellu,
thiu ſelbun thing ellu
giborganero uuerko,
thaz thir es Got githanko.
Fac, quæ tibi deo,
illa omnia
occultis operibus,
ut tibi id DEUS retribuat.

Idem III. 19, 72.

In thiu ni giuuanko,
thaz thir es Got githanko.
In eo ne vacilla,
ut tibi id DEUS retribuat.

Idem V. ult. 228. de S. Gallo:

Thes er nu ana uuanc
habet fora Gote thanc.
De quo nunc ſine dubio
habet coram DEO præmium.

Huc formulæ veteres: *Got griſſe dich. Dank thir Got.*

Dank-

Digitized by Google

DAN.

Dankeen, acceptum. vid. *Neman.*

Dankon, laudare.

Otfrid. III. 12, 49. de Salvatore ad confessionem Petri respondentem:

Githankota ermo harto
theroſelbon uuorto.
Joh giereta iuan, uuiſiß thaz,
oub ſin bobo ubar thaz.
Laudavit Is eum valde
ob illa verba.
Et honoravit eum, ſcitote hoc,
etiam multum alte inſuper.

Idem II. 24, 70. & 76.

Thaz uuir thar anauuerkon
mit uuacheren githankon.
Joh mit thiu giuuerkon,
thaz thu unſih muazis thankon.
Ut nos in eo cooperemur,
vigilantibus meditationibus.
Atque etiam talibus operationibus,
ut tu nos poſſis laudare.

Idem III. 20, 213.

Thank es Got ſin fram.
Da gloriam DEO maxime.

Unthankes, ingratiis. Willeram. in Cant. Cant. p. 55. n. 25. de Salvatoris ſpontanea paſſione:

Thaz ni warth (Daz ne uuart) *allis niet*, (nieh) *ſines unthankes*, (undanches) *nouen* (nobe) *nah ſinemo willen.* (uuillen) Id omne non fiebat ipſo invito, ſed ſecundùm ejus voluntatem.

Otfrid. III. 25, 67. de Caipha:

Er unthankes in zalta,
unio iz allaz uuefan ſcolta.
Is invitus eis narravit,
uti id omne fieri deberet.

Idem IV. 1, 72.

Undanchfellich, ingratus, Notk. Pſ. LXXVII, 1.

Dankon, placere.

Otfrid. V. 25, 36.

Niſtes uuiht in thanke
mit iru man iz ni uuirke.
Nihil quicquam eſt ipſi gratum,
cum illa (charitate) niſi id operemur.

Notk. Pſalm. XXXI, 5. *Er diu uuort chamin, er gedanchotoß du mir des uuillen mit ablaze.* i. antequam verba provenirent, laudaſti voluntatem meam ipsâ remiſſione.

[DANSOS, trahas. Gloſſ. Monſeenſ. p. 356. *danſot*, trahit. p. 360. *Gidanſot uuar*, tractatus. p. 382.]

DANTA, quia. Kero Prol. c. 2. 18. 31. qui. c. 65.

DAN, DAR, adverb. Loci atque Temporis. *dhanne*, quando, *dhar*, tunc, Iſidor. paſſim.

Danaan, & *danan*, deinde, Kero. c. 1. unde, Prol. c. 7. hinc. c. 63.

Thanana, abhinc. Otfrid. II. 21, 77. & paſſim.

DAN.

Danne, poſtea, Notk. Pſalm. XXI, 28.

Tanacheren, averti, Notk. Pſalm. LXIX, 4.

Danne uone, davon, unde. *Art. vet. Argentor.*

Thana, abs, *iz thana ſnidit*, illud abſcindit, Otfrid. L. ult. c. 24, 74. 84.

Danne oub, ſo: etiamſi, tamen. Notk. Pſalm. X, 4.

Thanne, tunc, Otfrid. IV. 14, 4.

Noh thanne, nondum, *Capitul. Francor. Lib. IV. c. 19.*

Dar, ubi. Kero. c. 4. *dar edo dar*, ubi ubi. c. 63. *dar lob*, [ita vitioſe Goldaſt. leg. *dar dob.* c. XI.] ubi tantùm.

Dara, illuc, Kero. Prol.

[*Thie dar after mir quementi iſt.* Qui poſt me venturus eſt. Tatian. 13. 8.]

V. after.

Darumbe, darfur, viciſſim, Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. de Cur. Dom. Sigolzheim. *Je die bube ſol geben zwei virteil wines unde abt phenninge, unde ſol man in darumbe geben uuwen win unde virnen &c.*

Thara zua thatun, hodie thaten darzu, operam adhibebant, Otfrid. IV. 4, 27.

[*Dara ingegin*, è regione. Gloſſ. Monſ. p. 341. *dara ingegini*, e regione. p. 322.

Hera unta dara, alio. p. 364.]

Daruuis, *andaruuis*, aliter: Kero. c. 4. 18. 58. 62.

[DARAILLIMES, ardemus. Gloſſ. Monſ. p. 392.]

DARE, Darre, Malzdarre, Belgis Aſt, eſt, unde noſtrum *Eſſe*, Feuer Eſſe, Smide Eſſe. Kilianus: *Dare, Sax. Friſ. Aſt, uſtrina, concamerατus fornax, κωφίβια, focus frumento torrendo ſive exſiccando idoneus. vulgò toſtrinum, focarium.*

DARMA, vid. Crozdarma.

[DARI, i. e. dahin. Anon. de S. Ann. §. 19. veldarum. §. 44. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

[*Ni* DARNISISIT, non defluet. Gloſſ. Monſ. p. 348.]

DARON, TARON, Nocere. Notk. Pſalm. LXXXVIII, 23. Pſalm. CXVIII, 165.

Otfrid. IV. 7, 19.

Thaz iu ni daron in fara
thie manegun luginara. Videte
Ne vobis noceant in tentatione
varii mendaces. Pſeudoprophetæ.

[*Taro*, obſit. Gloſſ. Monſ. p. 377.

Tarunga, læſio. p. 401.]

DARON, privare, orbare.

Otfrid. IV. 12, 124.

In ein uuigi er nan ſtreuuita,
thes richi ſinaz darota.
In una pugna (JEſus) iſtum ſtravit,
regno ſuo ſpoliavit.

Conf. inf. *Derien.*

[DARUZE, ignaro. Gloſſ. Monſ. p. 339.

No izer lirnetun, ni ſih darazoni garotun, nob er keronti, ni luſtenti, ni uuaron, nec ante parantes & affectantes. p. 401.]

DASGUN, pera, taſche, Otfrid. IV. 14, 12.

[*Taſcun*,

DAT.

[*Taſcun*, pera. Gloſſ. Monſ. 398. *taſcon*, ſiſtarcus. p. 326.]

DAT, DATI, TATIM, Nomen: factum, res, negotium.

Otfr. II. 14, 154. de Meſſia:

Irrekit uns ſin guati
allo theſo dati.
Oub ſcono ioh giringo,
manegero thingo.
Exponet nobis Ipſius bonitas
omnia illa negotia,
Et pulchra & ſubtilia.
Varias res.

Idem L. V. c. ult. 236. de S. Gallo:

Iſt uns hiar gizeinot
in bethen io thurub not,
In ubili inti in guati
unſerero zuhto dati.
Eſt nobis hîc oſtenſa
in orando & ſollicitè
In malis & in bonis
noſtræ diſciplinæ ratio.

Kero: *Tatim*, factum, c. 3. factis. Prol. c. 2. actibus. Prol. c. 1. 2. 7. *Tatio*, actuum. Prol. *Tatto*, Actuum (Apoſtolor.) c. 55.

Otfr. I. 2, 70. paſſim.

[Id. III. 13, 49.

Sint mer thir mannes dati,
thanne ſin girati.

Quæ verba Schilterus ita vertit:

Sunt magis tibi hominis facta,
Quam ejus (DEI) conſilia.

At Scherzius in Not. obſervat verba Chriſti ad Petrum Matth. XVI. 23. *Non ſapis quæ Dei ſunt*, ab Otfrido hic exprimi, proinde vocem *dati* vertendam, quaſi ſcripta eſſet *thati*, conſtare enim, orthographiam conſtantem antiquos non ſervaſſe. Inſuper *dhada* in Confeſſionis formula antiqua, à Lambecio Bibl. Vindob. Lib. II. c. 5. & Stadenio Spec. Antiq. Franc. p. 20. publicata. pro *cogitaverim* uſurpari. Locum igitur hunc Otfr. ita transfert.

Sunt majoris tibi humanæ cogitationes,
quam ejus (DEI) conſilia.

Gloſſ. Monſ. *Magotlibbent tatin.* Virginalibus. p. 380.]

Dati, Verbum: faciebat, *thate*, hodie.

[*Tati*, dediſſet. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

[Tatian. 21. 9. *Ther Heilant managoron jungiron tati.* Jeſus plures diſcipulos faciebat.

Imperfectum eſt *tati*, verbi *thuon* vel *tuon*. Sed verbum ipſum non amplius conſtructionem admittit cum nomine quocunque perſonali, ſive ſubſtantivo ſive adjectivo, qualis hic eſt, & in eod. Tatiano V. 8. *Her finaz folc heilaz tuot*, ipſe ſalvum faciet populum ſuum. Tali enim caſu utuntur Germani verbo *machen*. Palthen. Not. ad Tat. p. 347.]

Otfr. I. XI. 123.

Bithiu uns helpha Druhtin dati,
zi theru oberoſtun noti.

DAV.

Ideoque nobis opem Dominus tulit
in ſummo periculo.

Idem I. 17, 74.

Infeſtiz datun ala uuar.

Firmum id faciebant per omnia.

Datoti, faceret, *thete*. Otfr. II. 9, 106.

Quad er, ſih inthabeti,
ouh uuiht imo ni datoti.

[Ap. Otfridum non *Datoti*, ſed *Daroti* legitur. Putat quidem Schilterus, pro *daroti*, *datoti* legendum, ſed obſervat Scherzius in Not. hac correctione opus non eſſe, neque eam admitti poſſe, cum verbum *duen* in imperfecto activo non habeat *datoti*, ſed *dati*. Ita quoque in Tatian. c. 23. §. 4. legitur *datun*, faciebant. *Daroti* igitur à verbo *Daron* derivandum, de quo paulo ſuperius, atque hunc locum ita vertendum:

Dixit (ut) ſe cohiberet,
Ne qua ipſi noceret (ſ. damnum daret.)]

Vid. *Duen.*

DAV, ros, Iſid. c. V, 4.

DAVDINARIÆ. L. Salic. Tit. XXXVIII, 4. *Si quis ſervum alienum battiderit & ei inſuper quadraginta noctes trigaverit opera ſua, MALB. DAVDINARIÆ. XL. denar. qui faciunt Sol. I. & triente culpabilis judicetur.* Vox compoſita ex *Dati* & *Nare*, h. e. datio ſeu ſatisfactio pro trigatis ſeu impeditis operis & acquæſtu, Verſeumnis.

[DAZ, Multoties ap. Keron. occurrit in ſueta ſignificatione hodiernum uſitati *das* hoc, & *daß* quia c. 2. 40. quæ. Prol. quod. ibid. *Daz der*, ut qui. Prol. *daz ſo*, ut. c. 2. *daz daz*, id quod. Prol. *daz ſelba*, eadem. c. 21.

Daziu uuiht, utcunque. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Dazeina, in idipſum. ib. p. 373.]

DEA *dri*, ipſa terna. Kero c. 18.

Durub deaſelbon citi, per easdem horas. Idem c. 18.

DEBA, Francica vetus vox, obſcura, videtur denotare incendium, reliqua in Compoſitis.

SALDEBA & *Leosdeba*, L. Salic. Tit. XIX. qui eſt de incendiis. §. 7. Siquis ſpicarium incenderit, *Saldeba*. §. ſeq. Siquis fœnile incenderit, *Leosdeba*. *Sal*, hodie Boden, Büde, Heuboden. Ol. Verel. Ind. *Sal, ſalerne, Camera in ædium editiori loco, quam adire per ſcalas neceſſium eſt.* In MS. tamen Regio eſt ſimplex *Deba* in allegato textu §. VII. qui ibi eſt Tit. XX. *Si quis Spicario aut Maſiacum annona incenderit, Malb. Deba. ſolv. den. IID. qui faciunt Sol. LXII. S. culp. jud.*

DECHAN, DEKEN, Decanus, Magiſter ſive præpoſitus Collegii alicujus ſive ſecularis ſive eccleſiaſtici. Chron. vet. Sax. f. 1155. 1260. Deken.

Præfectus judicii mercatorii Argentoratenſis & Francofurtenſis an. 1423. erecti dictus *Dechan und Ober.*

DECHTEN, vide mox *Dichten.*

DE-

Digitized by Google

DED.

DEDAZ, pro *deta das* legitur apud Otfr. IV. 27. 31.

DEDBANNA. v. *Bann.*

DEHTI. Vide *Diuben.*

DEHEIN, *Thebein*, *Thein*, *Dukein*, ullus, einiger, aliquis. Formula Fœderis inter Ludovicum & Carolum Reges Fratres an. 842. *Indi mit Lotheren innо thеinni thing ne gegango.* Et cum Lothario in ullum placitum non conveniam.

Notker. Pſ. LII. 3. *Ube deheiner Got pechenne alde uuelle.* Si eſt intelligens aut requirens DEum.

Otfrid. I. 5, 60.

Thaz ſteit in Gottes henti
ana thebeinig enti.
Id ſtat in DEI manibus
ſine ullo fine.

Idem II. 7, 94. de Nazaretho:

Mag ia uuith queman thanana
thaz ſi thibeinig redina
Guati ſiliches?
Poteſtne aliquid venire inde
quod ſit ullâ ratione
bonum.

[Cod. Vatic. & Vind. legunt *thih eining* notante Scherzio ad h. l.]

Idem I. 1, 60. de Lectione SS. Bibliorum:

Thar liſiſt ſcona giluſt,
ana thebeiniga akuſt.
Ibi legas pulchrâ voluptate,
Sine omni moleſtia.

Idem II. 18, 6. II. 4, 25. V. 25, 184. Ad Salomon. ℣. 45. V. 6, 120. IV. 13, 88.

[*Dibbeiniges*, cujusdam. Gloſſ. Monſ. p. 351.]

Videtur ortum ex lingua provinciali *Cadbuna.* Idem fœdus Francicum: *Meon fradre Karlo & in adjubda & in cadbuna coſa.* Franci *Chascune* hodie. M. Frehero viſum ex Latino *unaquæque* inverſum. Mihi videtur ex Lat. *Quiscunque.* Menagio ex *Quisque unus.* Jus Argent. Lib. I. c. I, 4. *Nieman ſol dykeinen gevangen harin viiren.* Nemo ullum captivum huc introducat. Et paſſim. Carminis Fragm. de B. Sarac. ℣. 759.

Ernuerneſtu theme Rike debaine Ere,
al thin kunne uronet ſih iener mere.
Si acquiſiveris Imperio ullum honorem,
omne genus tuum gaudebit in perpetuum.

Errat itaque qui putaverit *Debein*, *dukein* idem notaſſe, quod Nullus, ſed particula negativa addita demum facit, ut idem ſit quod nullus, ne ullus. Nihilominus deprehenditur, quod neſcio an amanuenſium incuriâ aut vulgi abuſu vocula *kein* promiſcuè ſcriptum inveniatur, tum pro aliquo, tum pro nullo. Ordinatio Provincialis Bavarica MS. de an. 1346. tit. umb Schefflewt.

Davon yemant kain ſchade (geſcheh) *das ſol der Scheffman gelten den lewten die den ſchaden genommen haben.*

Item Tit. Umb ainen pawman auf einem gut ſitzent.

DEG.

Welich pawer auff ainem gut ſitzt, das er ainem herren verdienen mus, Jäch der kains rechtens, (ſi prætendit *aliquod* jus) *an das gut, da ſol in kain nutz* (*nullus* uſus) *noch kain gewer furtragen noch helffen.*

Zeun apud Notker. Pſal. III, 6. videtur etiam *ad nullum* ſignificare.

Conf. *Wehner. O. P. Dheine.* Speid. ib. Et infr. *Hein.*

[DEGAN, optio. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

DEGEN, gladius. *Tegen* ſcribitur in Cod. MS. Archivi Argent. de arte certaminum equeſtr. & ped.

Tegen, miles, Notk. Pſal. XIV. 1. XXX. 21. Vid. inf. Diuh.

Modus gerendi.

Jo. Geiler. Narr. Schiff. fol. 28. b. *Etwan hingen die Tegen am Gurtel, jetzt bindt man ſie uff die erſs uberzwerch. in Katzbalg gond der Knopff uberzwerch und ſicht geleicher eim bitner ſedel, denn eim tegen.*

DEHEM, uſus glandium, in antiquis documentis interprete Meichsnero T. V. Dec. 35. Wehn. O. Pr. Beſ. & Speid.

DEHISTO, decimus: Kero. Deh, dech, toh, decem, *dëcu. Wendelin. ad L. Sal. T. LXXX. de Chunnas.* Reliquum id eſt in voce, *zwanzig*, olim *thnotoc*, viginti. *dreiſſig* & ſic deinceps. Runicâ linguâ, *Ti*, *tiu*, decem, *Thiubu* viginti, *Worm. Faſt. Dan. III. 3. p. 165.* Poſteri ſibilum addiderunt, *tſe*, *zehn.*

DEI, Ea. Prol. *Dei iro ſint*, quæ ſua ſunt: Kero. *Die* hodie.

Deiſu, hæc: Kero Prol. *dieſe*, hodie.

Deiſu, ita: Kero. c. 49.

[DEHSALA, aſcia. Gloſſ. Monſ. pag. 337. 349.]

DEIL, partes, libri unius voluminis.

Otfr. I. 1, 226.

Nu uuil ih ſcriban unſer heil
Euangeliono deil.
Nunc volo ſcribere noſtram Salutem
Evangeliorum partes.

Et L. V. 25, 20.

Thaz ih geſcribin unſer heil
Euangeliono deil.
Quod ego ſcripſerim noſtram Salutem
Evangeliorum partes.

Idem III. 14, 127. 129.

Lis thir Matheuſes deil
uuio uuard ein horngibruader heil.
In Lucaſes deile,
uuio zehin uuurtun heile.
Lege tibi Matthæi partem
quomodo factus leproſus ſanus.
In Lucæ parte,
ut decem ſanati.

Deilen, *teilen*, in partes dividere. ordinare, Notk. Pſal. XLIX. 5.

Urteilen, *ubertellen*, per ſententiam dividere:

DAT.

[*Taſcun*, pera. Gloſſ. Monſ. 398. *taſcon*, ſiſtarcus. p. 326.]

DAT, DATI, TATIM, Nomen: factum, res, negotium.

Otfr. II. 14, 154. de Meſſia:

Irrekit uns ſin guati
allo theſo dati.
Ouh ſcono iob giringo,
manegero thingo.
Exponet nobis Ipſius bonitas
omnia illa negotia,
Et pulchra & ſubtilia.
Varias res.

Idem L. V. c. ult. 236. de S. Gallo:

Iſt uns hiar gizeinot
in bethen io thurub not,
In ubili inti in guati
unſerero zuhto dati.
Eſt nobis hîc oſtenſa
in orando & ſollicitè
In malis & in bonis
noſtræ diſciplinæ ratio.

Kero: *Tatim*, factum, c. 3. factis. Prol. c. 2. actibus. Prol. c. 1. 2. 7. *Tatio*, actuum. Prol. *Tatto*, Actuum (Apoſtolor.) c. 55.

Otfr. I. 2, 70. paſſim.

[Id. III. 13, 49.

Sint mer thir mannes dati,
thanne ſin girati.

Quæ verba Schilterus ita vertit:

Sunt magis tibi hominis facta,
Quam ejus (DEI) conſilia.

At Scherzius in Not. obſervat verba Chriſti ad Petrum Matth. XVI. 23. *Non ſapis quæ Dei ſunt*, ab Otfrido hic exprimi, proinde vocem *dati* vertendam, quaſi ſcripta eſſet *thati*, conſtare enim, orthographiam conſtantem antiquos non ſervaſſe. Inſuper *dhada* in Confeſſionis formula antiqua, à Lambecio Bibl. Vindob. Lib. II. c. 5. & Stadenio Spec. Antiq. Franc. p. 20. publicata. pro *cogitaverim* uſurpari. Locum igitur hunc Otfr. ita transfert.

Sunt majoris tibi humanæ cogitationes,
quam ejus (DEI) conſilia.

Gloſſ. Monſ. *Magotlihhent tatin.* Virginalibus. p. 380.]

Dati, Verbum: faciebat, *thate*, hodie.

[*Tati*, dediſſet. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

[Tatian. 21. 9. *Ther Heilant managoron jungiron tati.* Jeſus plures diſcipulos faciebat.

Imperfectum eſt *tati*, verbi *thuon* vel *tuon*. Sed verbum ipſum non amplius conſtructionem admittit cum nomine quocunque perſonali, ſive ſubſtantivo ſive adjectivo, qualis hic eſt, & in eod. Tatiano V. 8. *Her finaz folc heilaz tuot*, ipſe ſalvum faciet populum ſuum. Tali enim caſu utuntur Germani verbo *machen*. Palthen. Not. ad Tat. p. 347.]

Otfr. I. XI. 123.

Bithiu uns helpha Drubtin dati,
zi theru oberoſtun noti.

DAV.

Ideoque nobis opem Dominus tulit
in ſummo periculo.

Idem I. 17, 74.

Infeſtiz datun ala uuar.

Firmum id faciebant per omnia.

Datoti, faceret, *thete*. Otfr. II. 9, 106.

Quad er, ſih inthabeti,
ouh uuiht imo ni datoti.

[Ap. Otfridum non *Datoti*, ſed *Daroti* legitur. Putat quidem Schilterus, pro *daroti*, *datoti* legendum, ſed obſervat Scherzius in Not. hac correctione opus non eſſe, neque eam admitti poſſe, cum verbum *duen* in imperfecto activo non habeat *datoti*, ſed *dati*. Ita quoque in Tatian. c. 23. §. 4. legitur *datun*, faciebant. *Daroti* igitur à verbo *Daron* derivandum, de quo paulo ſuperius, atque hunc locum ita vertendum:

Dixit (ut) ſe cohiberet,
Ne qua ipſi noceret (ſ. damnum daret.)]

Vid. *Duen.*

DAV, ros, Iſid. c. V, 4.

DAVDINARIÆ. L. Salic. Tit. XXXVIII, 4. *Si quis ſervum alienum battiderit & ei inſuper quadraginta noctes trigaverit opera ſua, MALB. DAVDINARIÆ. XL. denar. qui faciunt* Sol. I. & *triente uno culpabilis judicetur.* Vox compoſita ex *Dati* & *Nare*, h. e. datio ſeu ſatisfactio pro trigatis ſeu impeditis operis & acquæſtu, Verſeumnis.

[DAZ, Multoties ap. Keron. occurrit in ſueta ſignificatione hodiernum uſitati *das* hoc, & *daſs* quia c. 2. 40. quæ. Prol. quod. ibid. *Daz der*, ut qui. Prol. *daz ſo*, ut. c. 2. *daz daz*, id quod. Prol. *daz ſelba*, eadem. c. 21.

Daziu uuiht, utcunque. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Dazeina, in idipſum. ib. p. 373.]

DEA *dri*, ipſa terna. Kero c. 18.

Durub deaſelbon citi, per easdem horas. Idem c. 18.

DEBA, Francica vetus vox, obſcura, videtur denotare incendium, reliqua in Compoſitis.

SALDEBA & *Leosdeba*, L. Salic. Tit. XIX. qui eſt de incendiis. §. 7. Siquis ſpicarium incenderit, *Saldeba.* §. ſeq. Siquis fœnile incenderit, *Leosdeba. Sal*, hodie Boden, Büde, Heuboden. Ol. Verel. Ind. *Sal, ſalerne, Camera in ædium editiori loco, quam adire per ſcalas neceſſum eſt.* In MS. tamen Regio eſt ſimplex *Deba* in allegato textu §. VII. qui ibi eſt Tit. XX. *Si quis Spicario aut Maſſacum annona incenderit, Malb. Deba. ſolv. den. IID. qui faciunt Sol. LXII. S. culp. jud.*

DECHAN, DEKEN, Decanus, Magiſter ſive præpoſitus Collegii alicujus ſive ſecularis ſive eccleſiaſtici. Chron. vet. Sax. f. 1155. 1260. Deken.

Præfectus judicii mercatorii Argentoratenſis & Francofurtenſis an. 1423. erecti dictus *Dechan und Ober.*

DECHTEN, vide mox *Dichten.*

DE-

Digitized by Google

DED.

DEDAZ, pro *deta das* legitur apud Otfr. IV. 27. 31.

DEDBANNA. v. *Bann.*

DEHTI. Vide *Diuben.*

DEHEIN, *Thebein*, *Thein*, *Dukein*, ullus, einiger, aliquis. Formula Fœderis inter Ludovicum & Carolum Reges Fratres an. 842. *Indi mit Lutheren inno theinni thing ne gegango.* Et cum Lothario in ullum placitum non conveniam.

Notker. Pſ. LII. 3. *Ube deheiner Got pechenne alde uuelle.* Si eſt intelligens aut requirens DEum.

Otfrid. I. 5, 60.

Thaz ſteit in Gottes henti
ana thebeinig enti.
Id ſtat in DEI manibus
ſine ullo fine.

Idem II. 7, 94. de Nazaretho:

Mag ia uuith queman thanana
thaz ſi thibeinig redina
Guati giliches?
Poteſtne aliquid venire inde
quod ſit ullâ ratione
bonum.

[Cod. Vatic. & Vind. legunt *thih eining* notante Scherzio ad h. l.]

Idem I. 1, 60. de Lectione SS. Bibliorum:

Thar liſiſt ſcona giluſt,
ana thebeiniga akuſt.
Ibi legas pulchrâ voluptate,
Sine omni moleſtia.

Idem II. 18, 6. II. 4, 25. V. 25, 184. Ad Salomon. ℣. 45. V. 6, 120. IV. 13, 88.

[*Dibbeiniges*, cujusdam. Gloſſ. Monſ. p. 351.]

Videtur ortum ex lingua provinciali *Cadhuna.* Idem fœdus Francicum: *Meon fradre Karlo & in adjubda & in cadhuna coſa.* Franci *Chascune* hodie. M. Frehero viſum ex Latino *unaquæque* inverſum. Mihi videtur ex Lat. *Quiscunque.* Menagio ex *Quisque unus.* Jus Argent. Lib. I. c. I, 4. *Nieman ſol dykeinen gevangen harin viiren.* Nemo ullum captivum hue introducat. Et paſſim. Carminis Fragm. de B. Sarac. ℣. 759.

Erunerueſtu theme Rike debaine Ere,
al thin kunne uroweet ſih iemer mere.
Si acquiſiveris Imperio ullum honorem,
omne genus tuum gaudebit in perpetuum.

Errat itaque qui putaverit *Debein*, *dukein* idem notaſſe, quod Nullus, ſed particula negativa addita demum facit, ut idem ſit quod nullus, ne ullus. Nihilominus deprehenditur, quod neſcio an amanuenſium incuriâ aut vulgi abuſu vocula *kein* promiſcuè ſcriptum inveniatur, tum pro aliquo, tum pro nullo. Ordinatio Provincialis Bavarica MS. de an. 1346. tit. umb Schefflewt.

Davon yemant kain ſchade (geſcheh) *das ſol der Scheffman gelten den leuten die den ſchaden genommen haben.*

Item Tit. Umb ainen pawman auf einem gut ſitzent.

DEG.

Welich pawer auff ainem gut ſitzt, das er ainem herren verdienen mus, Jäch der kains rechtens, (ſi prætendit *aliquod* jus) *an das gut, da ſol in kain nutz* (*nullus* uſus) *noch kain gewer furtragen noch helffen.*

Zeun apud Notker. Pſal. III, 6. videtur etiam *ad nullum* ſignificare.

Conf. *Wehner. O. P. Dheine.* Speid. ib. Et infr. *Hein.*

[DEGAN, optio. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

DEGEN, gladius. *Tegen* ſcribitur in Cod. MS. Archivi Argent. de arte certaminum equeſtr. & ped.

Tegen, miles, Notk. Pſal. XIV. 1. XXX. 21. Vid. inf. Diuh.

Modus gerendi.

Jo. Geiler. Narr. Schiff. fol. 28. b. *Etwan bingen die Tegen an Gurtel, jetzt bindt man ſie uff die erſs uberzwerch. in Katzbalg gond der Knopff uberzwerch und ſicht geleicher eim bitner ſedel, denn eim tegen.*

DEHEM, uſus glandium, in antiquis documentis interprete Meichsnero T. V. Dec. 35. Wehn. O. Pr. Beſ. & Speid.

DEHISTO, decimus: Kero. Deh, dech, toh, decem, *dëu. Wendelin. ad L. Sal. T. LXXX. de Chunas.* Reliquum id eſt in voce, *zwanzig*, olim *thnotoc*, viginti. *dreiſſig* & ſic deinceps. Runicâ linguâ, *Ti*, *tiu*, decem, *Thiubu* viginti, *Worm. Faſt. Dan. III. 3. p. 165.* Poſteri ſibilum addiderunt, *tſe*, *zehn.*

DEI, Ea. Prol. *Dei iro ſint*, quæ ſua ſunt: Kero. *Die* hodie.

Deiſu, hæc: Kero Prol. *dieſe*, hodie.

Deiſu, ita: Kero. c. 49.

[DEHSALA, aſcia. Gloſſ. Monſ. pag. 337. 349.]

DEIL, partes, libri unius voluminis.

Otfr. I. 1, 226.

Nu uuil ih ſcriban unſer heil
Euangeliono deil.
Nunc volo ſcribere noſtram Salutem
Evangeliorum partes.

Et L. V. 25, 20.

Thaz ih geſcribin unſer heil
Euangeliono deil.
Quod ego ſcripſerim noſtram Salutem
Evangeliorum partes.

Idem III. 14, 127. 129.

Lis thir Matheuſes deil
mio uuard ein horngibruader heil.
In Lucaſes deile,
uuio zehin uuurtun heile.
Lege tibi Matthæi partem
quomodo factus leproſus ſanus.
In Lucæ parte,
ut decem ſanati.

Deilen, *teilen*, in partes dividere. ordinare, Notk. Pſal. XLIX. 5.

Urteilen, *uberteilen*, per ſententiam dividere:

DEM.

Et in genere, Jus dicere, Notk. Pſal. XXXIV. 23. Pſal. XC. 7.

Irteilen, idem ib. ℣. 24. & paſſim.

Uberteilido, Judicio, Notk. Pſ. XXXVI. 20. Pſal. II. 5.

Beteilen, privare, Notk. Pſal. LXXXIII. 12. *Cuotes ne beteilet er unſundige*, non privabit bonis ambulantes innocentiâ. Id. CVIII. 11.

Geteilen, ſocii, theilhaber. Notk. Pſ. LXXXVIII. 21. *ferror danne andre ſine geteilen*, præ participibus ſuis. *Keteilo*, particeps, Notk. Pſ. CXVIII. 63.

Tail, factiones, Cod. MS. Juris Auguſtani: *Von tailn in den Steten. Swenn tail in den Steten werdent, dadurch grozzer ſchad geſchehen iſt.* imprimis circa electionem Coſſ.

V. Teil.

Gothis *Dailos* minas notat, Luc. XIX. 13.

[DEINIU, minuta. Gloſſ. Monſ. p. 389.]

DEISMIN *der cotchundin rehtes*, fermentum divinæ juſtitiæ. Kero c. 2.

DELFF, ſtupidus. *Morhov. de lingu. Germ. c. 2. p. 36.* Boxh. Orig. Gallic. p. 25. *Delff*, *ruſticus i. agreſtis*, *barbarus*.

DEM, untar dem, inter quas. Kero. cap. 9. *demu ghuedant*, qua dicunt. c. 13. *fona demu*, à quo. Prol. *demu*, qui. c. 8.

Demuſelbin, ipſo. Kero. c. 7. *in demuſelbin*, in ipſo. c. 2. *za demuſelbin tage*, ad ipſum diem. c. 14.

DEM
Demen
Dembek
} vid. inf. *Doam.*

[DEMOLAZE. *Zi demolaze*, ad remiſſionem. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

DEMUSLEHTIN, leni: Kero. [Ita vitioſe Goldaſtus duo vocabula in unum contraxit. Verba Keronis hæc ſunt. Prol. p. 16. a. *Du demu slehtin johhe Criſtes halſa unterleccan Keros.* Qui leni jugo Chriſti colla ſubmittere cupis.]

DEN, illum, Kero. c. 43. eam, Prol. p. 17.

DEN, DENISCNE, Danus. ut *Engliscne*, Anglus. Formula fœderis Alvredi & Guthruni Regum §. 2. *Engliscne and Deniscne*, Anglos & Danos. Guilielm. I. R. Angl. Leg. XLI. p. 168. *Denelae* Danorum lex. Dannemarcha & Freſia regio, *Fragm. Hiſt. Aquit. ap. Freher. T. II. p.* 80. Sed & jam tum antea Gregor. Turon. Lib. III. c. 3. ſcribit: *Dani cum rege ſuo, nomine Chochilaicho, evectu navali per mare Gallias appetunt.* Nomen autem Danorum à Rege eorum *Dan*, Humbli filio, Angeli fratre, unde Angli Cimbri. Saxo Gramm. L. I. pr. & ib. Stephan. Meurſ. L. I. Hiſt. Danic. Prima mentio Danorum apud Procop. L. II. Rer. Goth. & Jornandem an. 540. *Cluver. III. G. A. XL.* Annales Saxon. à Gibſonio editi a. 787. primæ naves Danorum (Deniſcra monua) quæ Anglorum nationem petierunt, the Angel-cynnes lond. V. & an. 837. *Dena*, Dani. id. an. 901.

Danos ſive Sveones Chriſtianismum ſub Ludovico Pio accepiſſe atteſtatur ipſe Imp. in Capitulari an. 834.

DEN.

V. de Dania Voburg. Vol. III. p. 318. ſupra Dan. V. 6. p. 299. Vol. 7. p. 148. Dacia p. 144.

Denelae, lex Danorum. vid. *Lae.*

DEN, Tenne, Notk. Pſal. LXXI. 6. *do vellus kenezzet unart in trucchenemo tenne.* area, pavimentum, tabulatum, Kilian. V. Tenn.

DENIGER, DENIGERFERLIN.

Jo. Keiſerp. fol. 14. b. *Ettlich nemen den Clöſtern das ir ab, in freſſen und ſauffen, ſie gond von einem cloſter zu dem andern, als die Denigerferlin ſich füllen, und kummen ettwan funff oder ſechs Deniger zuſamen. Sie ſprechen (dieſelben Deniger) wann wir ſchon inen das ir abeſſen und nemen, ſo ſeind ſie dennocht fro das wir ir freund ſein.* i. e. Fercklin von der Seudenne, porcelli de burica. Quod enim Alemannis burica L. Alem. c. 97. id Francis *Seudenne*, L. Sal. T. II. §. III. *Siquis porcellum de Sutenn furaverit & clavem habuerit.* unde patet aream ejusm. eſſe clauſam, *verſchloſſene ſtallung.* & T. XIX. §. VIII. *Siquis Sutenn cum porcis, ſcuriam cum animalibus incenderit.* Fallit Wendelinus in Gloſſario, qui aut Romanicum vult à ſudibus, aut Derivativum à Seu, ſus: quum ſit compoſitum; Spelmannus & Somnerus quos & Du Fresne laudat *in voc. Dena*, locum explicant ſylveſtrem porcis paſcendis accommodum, adde & clauſum. Kilianus: *Dene*, *Saxon. Sicambr. Aſſer*, *planca*, *tabula.* Danne, Dennenboum, pinus. Vide & voc. *Varb.*

DENNE, cum. Kero. Prol. p. 17. & ſæpius. it. dum Prol. p. 15. 17. c. 9. 18. quam. c. 1. c. 2. quando. c. 2. tunc. cap. 2. *er denne*, antequam Prol. *Denne noh.* adhuc. c. 58.

DENKEN, THENKEN, cogitare, meditari.

Denche, cogitet. Kero. c. 2. *Denchenti*, cogitans. c. 64.

Dachta, *thahta*, cogitavit.

Otfrid. II. 4, 14.

Er thahta odeuuila thaz,
thaz er ther duriuuart uuas.
Ille cogitavit fortaſſe hoc
quod portitor eſſet.

Primò de internis animi actibus, quod hodieque obtinet.

Deinde de actu etiam imperato, propoſito & aggreſſu externo.

Otfrid. III. 20, 299.

Er alles uuio ni thenkit,
ther ſulih uuerk uuirkit.
Quid ni is omnia aggrediatur,
qui tale quid operatur.

[Ita hi verſus exprimendi videntur Scherzio in Not.

Ille (animus meus) *non recordatur*, (alicujus)
Qui tale opus fecerit.]

Et paulo ante ℣. 111.

Tho Chriſtus thes uuolta thenken,
thaz ſelba uuuntar uuirken.
Cum Chriſtus de eo vellet cogitare,
illud miraculum operari.

Tatian.

Digitized by Google

DEN.

Tatian. de Maria III. 2. *Thahta, uuelih uuari thas molaqueti*, cogitabat, qualis eſſet iſta ſalutatio.

Bithenken, recogitare, vide ſupra in B.

Bidechta, ibid.

Urdehtin, adinventiones, traditiones Judæorum, Notker. Pſal. XVII. 46.

Arztahtigen, malignantes, Notk. Pſal. XXI. 17. XXV. 5.

Ghidanc, intellectus, Iſidor. c. IX. 3.

Gedang, Notk. Pſal. LII. 3. *Die uuartent fone himile, dar iro gedang (geding ſpes) iſt.*

Perdenken, cogitando vagari. Notk. Pſalm. XXXVII. 8. *So geſciehet uns danne uuir uuellen betonde an Got tenchen, daz uuir an ander unſih ferdenchen.* i. Contingit nobis, quando volumus orando ad DEVM cogitare, ut nos ad alia nos cogitando ſeducamus.

Gedenchet habetou, memoriam ſui habere, Notk. Pſal. LVII. 10.

Gedanchhafte bin, meditor, Notk. Pſ. LXXVI. 12.

[*Gidahta*, conceptam. Gloſſ. Monſ. p. 386.

Gidanch, non erat in ea ultra ſpiritus. p. 331.]

Kedancha & *Kidancha*. vid. in K.

DENCKE, ſiniſter, MS. Aur. Bull. c. XXVIII. *Zv der rechten hant drey, zv der dencken hant drey* i. ad dextram tres, ad ſiniſtram manum tres.

DENNE, cum. Kero. c. 7.

[DENNINIPIUVANES. Non ſuſpicaberis. Gloſſ. Monſ. p. 355.]

DENONV, Ecce. Tatian. c. 3. [In Paltheniana Tatiani editione non *denonu* ſed *ſenonu* ter legitur, cap. citato §. 4. 8. 9.]

DENTA, quia: Kero. [Ita quidem Goldaſtus, ſed in ipſo Kerone *Danta*, legitur, quod ſupra vide ſuo loco.]

[DENVPILO *uuas*, qui ſe male habebant. Gloſſ. Monſ. p. 396. forſan legendum *den upilo uuas*, hodie *denen übel uuar.*

DENVVICTVON, committere. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

DEOH, *Thio*, *thiehe*, fœmora, quorum interiores partes, femina vocantur, ait Rabanus *de partib. corp. hum.* Geneſ. XXIV. *Duo dhina hant unter miin dheoh.* Pone manum ſub femore meo. Iſidor. contra Jud. c. 7.

Thio, femur, Gloſſæ Lipſii, qui addit: *Nos Die.* ubi Somnerus: *Sax. Theoh; nos thigh.* Cantic. Cant. c. 3, 8. *Ir nechein ne laset ſin ſuuert uone ſinemo diehe.* i. eorum nullus dimittit ſuum gladium à ſuo femore.

Fragm. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 3092.

Er zarte ime von theme thiehe
ain vah there halsberge.

Detraxit ei à femore
ſeriem annulorum loricæ.

Herbarium Teuton. de Artemiſia: *Der meyſter Dioſcorides ſprichet: bindet man ir* (puerperæ) *das geſotten krut an ir rechtes dyech, ſie geniſet zv hand.* i. ſi artemiſia cocta puerperæ alligatur in recto femore, ſtatim parit.

Gloſſæ ASax. MS. *coxæ, theb.*

DEO.

[Gothis *thyda*, manſuetudo, *thya*, humiliare, Staden. Expl. Voc. Bibl. p. 159.]

Untarthioh, obediens. Otfr. I. 22, 113. de Jeſu puero:

Untarthioh uuas er in,
ni uuas er Druhtin thes thiu min.
Obediens (ſubjectus) erat is illis (parentibus)
erat Dominus nihilominus.

[Ita quoque Tatianus eadem de Jeſu puero referens c. 12. §. 8. *Inti uuar in untarthiutit*, & erat ſubditus illis.

Untarthiutit, eſt participium, quaſi dicas ſub poteſtate alterius ſervilem in modum poſitus, ut & adjectivum *undirthiutig*, ſive *undirtudig*, ſubjecta, & *undirthudiga*, ſubditi in Gl. Lipſ. Nec diſpari ratione ab ASax. *theouu* vel *thiouu* ſervus, eſt *untarthеodan* ſubjicere, ſub jugum mittere, *undertheot*, ſubditus, ſubjectus. v. Somner. paſſim. Hæc Palthen. in Not. ad Tat. p. 324.]

Quam vetuſtus mos ſupplicantium fuerit, femori ejus, cui ſupplicabant manum ſubjicere, *vid. Pontani Attic. Bellar.* 132. & infra *Thichoze* in v. *Diche.*

DEOLIHAN, ſupplicare, femori manum ſubjicere. *Deolihas kipet*, ſupplicatio: Kero. c. 9. *deolichas*, ſupplicatione. c. 60. & in genere ſe humiliare alteri.

Deolihho. humiliter. Kero c. 7. *deolihcho*. idem c. 53.

DIGI, deprecatio, Notk. Pſ. VI. 10. XVI. 1. Vid. inf. *Dichе.*

DEOMVT, DEOHEIT, humilitas. Kero: *Deoheit, theomuati*, humilitas. *Deomuatlihha pigiht*, humilis confeſſio. c. 7. *kedeomuatit*, humiliat. c. 7.

[Adde ex eodem Kerone ſequentia:

Deoheit, humilitas. c. 22. humilitate. c. 7.

dera deoheiti, humilitatis. c. 5. 7.

Theoheit, humilitatem. c. 7.

Demuati piladi, humilitatis exempla. cap. 60. *demuatit herzin*, humiliato corde. c. 7. *diomuati.* humiles. c. 2.

Theomuatlicho. humiliter. c. 7.]

Diemuoti, humilitas, Notk. Pſal. VII. 8. Idem Pſal. IX. 14. *Sie habent mih kediemuotet*, humiliarunt me, miſerum fecerunt. *Mina diumuoti*, mea miſeria. Conf. Pſ. XVII. 28.

Otfr. I. 3, 83. de Salvatore mundi:

Sih thaz heroti
theiſt imo thiomuati.
Ecce imperium
eſt ipſi ſubmiſſum. Hinc

DEONON, THEONON, humiliare. idem Kero: *Theononte*, humilians. c. 7. *Wirdit bedeonoot*, humiliabitur.

[Corrupte hæc refert Goldaſtus, in Kerone enim ita legitur *Der ſih erheuit, uuirdit kedeonoot.* qui ſe exaltat humiliabitur. c. 7.]

Kedeonoter pim, humiliatus ſum. c. 7. *kedeonotos mih*, humiliaſti me. c. 7. Idem: *Deonon*, *ſervi-*

ſervire. c. 2. *Deonoſtman*, *ſervitor.* c. 36. *Deonoſt*, *ſervitium.* c. 5.

[Adde *Deononte*, ſervientes. c. 1, 36. inſervientes. c. 2.

Denoſtmannum, ſervitoribus, c. 38.

Deonoſti, ſervitii. Prol. *Des deonoſtes*, ſervitutis. c. 2, 18. *er deonoſti*, ex ſervitio. c. 2. *Deonoſtun*, ſervitoribus. c. 36. *unſeres theonoſtes*, noſtræ ſervitutis. c. 16. *Si kitheonot*, humilietur. c. 34.

Gloſſ. Monſ. *Deonoſtar*, obſequio. p. 409. *dioneſt*, ſervitia. p. 358. *dionoſt.* militiam. p. 384. *dionoſtes*, actionis. p. 379. *dionone*, miniſtrent. p. 341. *diononont*, obſequuntur. p. 393.]

Iſidor. cont. Jud. c. 3, 6. *Si uuerdant zi ſcaaliche dhem im aer dheonodom.* fient ſervi ei qui eis antea ſerviebant.

Diemuoten, humiliare, Notk. Pſalm. XVII, 28.

Theowe, ſervus, famulus. *Theowemenne*, ancilla, miniſtra. *Theowet*, *theowdom*, ſervitus, famulitium.

Theoweore, opus ſervile, ſervitium, miniſterium.

Theowige, ſerviat. *Getheowot*, ſervituti mancipatus.

Leges Anglo-Saxonicæ. L. Salica t. XXXVIII.

Theu, ſervus. §. 1. *theu leude*, ſervus homo: *theuleudinia*, ancilla. *Theumoſido*, furtum ſervi, §. 2. 5. conf. t. de libertis dim. 30.

Tiwe, ſervus, *thiwe*, Goth. Luc. XVI, 13. *thiwi*, ancilla, Joh. XVIII, 17.

Thuwe, *thuwon*, *thiuwon*, ancillæ: Gloſſæ Lipſii.

Thiu, ancilla Alem. Otfrid. I. 5, 139. de S. Virgine Maria:

Si quad: Si uuari ſin thiu,
zi thionoſte garauuiu.
Reſpondit: Se eſſe ipſius ancillam,
ad ſervitium parata.

Idem II. 3, 14.

UUio mag ſin mera uuuntar,
Thanne in theru iſt, thiu nan bar.

putavi aliquando *thiunan bar*, eſſe virginis filium. Sed emendavit Freherus *thiu nan bar*, i. e.

Quod majus poteſt eſſe miraculum,
quam quod in ea eſt, quod ea Ipſum
peperit,
Thaz ſi iſt ekord eina
Muater inti thiarna.
Ut ſit adhuc ſola
mater atque virgo.

Diu, diu diü, die magd, Notk. Pſ. CXXII, 2.

[Tatianus Mariæ verba Luc. II. 38. refert hoc modo. *Senonu Gotes thiu.* Ecce ancilla Domini. c. 3. §. 9. Ad quem locum Palten. notat. Belgas ſervum vocare *teeuue*. Nec ſe dubitare, quin huc ſpectet, quod Germaniæ inferioris incolæ (imo & Suevi alicubi) per contumeliam abjectæ conditionis fœminam *ene* (Suevi *eine*) *täuue* dicant, qua voce Canem quoque fœminam iidem Belgæ, (non item Suevi) denotant. Not. ad Tat. p. 299.]

Unde *Tiwesdag*, dies ſervitii, h. e. Martis, Schottel. de Lingu. Germ. hodie *Dienſttag*.

Thionoſt, obſequium. Tatian. c. 5. §. 11.

[*Thionoſte*, ſervitium. Otfr. V. 23, 527. hodie *dienſt*. Conf. Scherz. not.]

Thionoſtman, famulus. Otfr. I. 19, 3.

Thionon, *dionon*, hodie *dienen*, ſervire.

[*Imu elliu himilo endi aerdha chiſcafti ſindun dheonondiu.* Cunctæ cœli terræque creaturæ illi (Deo) deſerviunt. Iſidor. c. 5. §. 4.]

Otfr. I. 1, 156. de Francis:

Ni ſe biro guati
in thionon io zi noti.
Niſi illi pro ſua ſalute
inſerviant iis fideliter

Rhythm. Ludovic. ℣. 24.

Thiot Vrancono
mannon ſin diono.
Populum Francorum
militi ſuo ſervire.

Otfr. I. 22, 116. & I. 1, 223. II. 4, 200.

Githionon, promereri, *verdienen*. Otfrid. V. 20, 102.

Suazniſſi managaz
thie biar githionotun thaz.
Delicias varias,
quas hic meruere. item c. 22, 8.

[Huc quoque refer locum Otfr. IV. 9, 55.

In Himilriche ouh, thaz iſt uuar,
thaz githionotun ſe dar.
In cœlorum regno quoque, verum eſt,
inſerviunt hi illic.

Ita quidem Schilterus reddidit. At Scherzius putat, *githionen*, hic idem eſſe quod e veſtigio ſequens *irthionon*, hinc verſum 56. ita vertit in Not.

Hoc merebantur illi hic.

At quia additur in marg. locus Apoc. VII. 15. verſio Schilteri retinenda eſt.]

Neſcio an huc referam *Githiunge*, quod ſemel occurrit apud Otfrid. IV. 7, 77. de Adventu Salvatoris:

So ſehent ſe mit githiunge
queman thare zi thinge.
Videbunt tunc cum ſatellitio, (pompa, *mit groſſer bedienung*)
venire huc ad judicium.

Quanquam Freherus emendat *githinge*. i. ſpe.

[Cod. Vindob. & Vatic. legunt *githuinge*, quod Scherz. in Not. reddit *cum vi*, *potentia*, uti hæc vox occurrit ap. Otfrid. V. 16, 7. Non repugnaturus, ſi quis vertat, *cum afflictione*, i. e. inter has humani generis afflictiones, quo ſenſu hæc vox uſurpatur ab Otfr. V. 14. 21. Mihi videtur omnino vertendam eſſe hanc vocem *cum potentia*, ad Matth. namque XXIV. 30. reſpicitur, qui locus etiam ad marginem additus eſt.]

Digitized by Google

DEOTA, plebis: Kero. c. 7. [*Diota*, nationes. Gloſſ. Monſ. p. 365.] Francis: *Theada*, L. Sal. T. XLVIII. *In mallo publico h. e. ante theada vel Tunginum.* i. ante populum & judicem. Vid. tit. de libert. *Dheodun*, gentes, Iſid. contr. Judæ. c. 3. §. 3. Gloſſæ Lipſii: *Thiat, gens. thiade gente. theado, gentium. thiadon, nationes. thiede, gentes. thiade kunni, generationes.*

[Gothicum eſt *thiuda*, gens, teſte Junio in Gloſſar. itemque Angl. Sax. *theod*, à quo Junius, ſed ex ingenio, format *Theotiſc* (vere enim dicitur *theodiſc*. vid. Benſon.) gentilis, ut adeo lingua Theotiſca, idem ſit quod vernacula. Islandicus interpres habet *heidnum thiodum*, quaſi gentes Gentiles dicas in Cod. Ulph. Stiernhelmiano. Palthen. Not. ad Tat. p. 314.]

Alemannis: *Thiot*. Otfr. Præf. ad Ludov. Reg. 179.

Ullaz Chriſtus in theh gibiet
Frankono thiete.
Quid Chriſtus in iis (Evangeliis) præcipiat
Francorum populo.

Id. I. 1, 169.

Ni ſi thiot thaz thes gidrahte,
in thiu iz mit in febte.
Non fuerit populus, qui hoc cogitet (meditetur,)
ut cum ipſis (Francis) pugnet.

Idem I. 1, 191.

Inthi einigemo thiote,
thaz uber ſie gebiete,
Nec ullus populus
qui ſuper eos (Francos) imperet.

Tatianus verba Simeonis de Chriſto Luc. II, 32. referens. c. 7. §. 6. *Liobt zu intriganeſſe thiotono.* Lumen ad revelationem gentium.

Id. CXCV, 3. *Thin thiota inti biſgoffa ſaltun thih mir.* i. tua gens & pontifices tradiderunt te mihi.

Otfr. I. 12, 63.

Biſcof ther ſih muacharot
ubar Chriſtinaz thiot.
Epiſcopus qui vigilat
ſuper Chriſtianum populum.

Lantthiot, populares. Otfr. IV. 21, 23.

Thines ſelbes lant thiot
gab thih mir in theſan not.
Tui proprii conterranei
dederunt te mihi in hunc ſtatum.

Ullerodheoda, exercitus. *dher uuerodheôda Druhtin*, Dominus exercituum, Iſidor. contra Judæos cap. 3, 6. compoſitum ex *uuera*, querra, bellum, & *dheoda*, gens, kriegsvolk, gens d'armes.

[Compoſitum ex *ueran*, tueri, defendere, quod eſt in Benſon. Vocab. ASax. atque inter Belgas Germanosque eundem adhuc ſignificatum habet, unde & Suecicum *uäria*, enſis, & noſtrum *gewehr*, arma, quibus nos noſtraque tuemur, Angli tò *uear* dicunt: & *dheodon*. Ut adeo exercitus Francis dicatur multitudo hominum peculiaris populi inſtar habens ad defenſionem civitatis comparata. Ita Palthenius in Not. ad Iſid. p. 403.]

Svithiod, Svecica gens, *Verel. in Hervagar ſaga*, p. 118.

Woroltthiot, mundi gens. Otfr. I. 15, 72.

Ubar Sunnon liobt
Joh allan theſan uuorolt thiot.

Idem IV. 11, 3. & I. 2, 68.

Ulleltis thu thes liutes
joh alles uuorolt thiotes.
Imperas Tu hominibus,
& omni mundi populo.

Diet. Notker. Pſalm. II, 1. *Judon diet*, Ebraicæ gentes, populus judæorum. Cui opponitur *liut dieto*, populus gentium, Notk. Pſal. XVII. 45. 48.

Dietpurge, patriæ gentium. Idem Notk. Pſ. XCV. 7.

[*Die heidniſchen diet.* Heldenb. P. I. p. 31. b. Reineſ. Vocab. Theotiſc. MSC.]

Thiete. Fragm. de Bell. Hiſp. v. 968.

In lande ioh in thiete.
In provincia & in populo.

Idem v. 1365.

In lande joh in thieten.
In terra & in populis.

Unrechte diete, gentiles, Notker. Pſal. X. 16. & Pſal. XVII. 13. *Judon* & *diete*, Judæi & gentiles contradiſtinguuntur. Item Pſalm. XXXIII. 1. & ad Pſal. LXVII. 32. diſtinguuntur *diete*, gentes, inter eas, quæ tales ſunt generatione familiarum, *umbe geburte chunne ſceſte*, & quæ genera ſectarum ſunt, *umbe ſlahta ſelbfolgon*, qua ratione etiam hæretici dicuntur gentes.

Gothis *Thiuda* gens, Joh. XVIII. 35. *Thiudanun* regnare. *Thiudans*, rex, Matth. XXVII. 11. *Thiudinaſſus*, regnum, Matth. VI. 10.

SveoGothis *Thiod kongar*, Rex populi univerſi: *Fylkis kongar*, Regulus, partis populi rex. *Loccen. Antiq. SveoGoth. L. II. c. 1.* Vide voc. *König*.

Huc & nomen proprium *Theodis*, *Theudis*, Regis Gothorum in Hiſpania, cui ſucceſſit filius Theudiſcus, teſte Iſidoro, *Chron. Goth. Era DLX.*

Anglo-Sax. *Theod*, gens. *Theoda*, gentes. *Theoda folc*, gentium populus. *Eltheodig*, peregrinus. *Theodwita*, populi doctor.

Diuten, deuten, publicare. Vid. infra.

Githiuti Alemannis popularis, vulgaris, *in githiuti* in communi, vulgò.

Otfr. V. 8, 15.

Thaz uuir Engil nennen,
thaz heisent ſo uuir zellen
Boton, in githiuti
Frenkisge liuti.
Quod nos Angelos vocamus,
hoc denotat, ut nos loquimur,
Boton (nuncios) in communi (ſermone, vulgò)
Francici homines.

DEO.

[Conſentit cum Schiltero Stadenius, qui *Githiudi* vertit, Die *algemeine ſprache*, addens. AS. *Getheod*, *bithioten*, eſt interpretari, explicare. Explic. Voc. Bibl. Germ. p. 111. Scherzius vero in Not. h. l. ita transfert,

Id, quod nos angelos vocamus,
id appellant, uti dicimus.
Boton in excellentia,
Franci homines.]

Githiuto, populo toti cognitus, nobilis, celebris, illuſtris. Otfrid. II. 12, 105. de Nicodemo:

Thu biſt hiar githiuto
Meiſter therero liuto.
Tu es hîc celebris
Magiſter hujus populi.

Idem I. 15, 39. IV. 4, 87. Illuminatus, III. 10, 47.

Githiuto, Dux, Princeps. Otfrid. I. 1, 201. de Francorum Rege:

Ulleltit ir Githiuto
managero liuto.
Imperat eorum Princeps
variis nationibus.

Idem II. 24, 15. de Salvatore de monte deſcendente:

Folgetemo Githiuto
almenigi thero liuto.
Sequebatur hunc ducem
magna multitudo hominum.

Idem I. 3, 40. de Davide Rege:

Thaz er uuard githiuto,
Kuning thero liuto.
Ut fieret Princeps,
Rex populorum.

[Scherz. in Not. ad Otfr. I. 1, 201. *Githiuto* eſt *eximie, feliciter.* ap. Otfr. III. 10, 47. ubi Chriſtus ad mulierem Cananæam dicit.

Ih ni bin quad er tho zin,
Giſentit hera in woroltin
Ni ſi the ih gidue githiuti
Thie mines faters liuti.
Non ſum, dicebat ad illos
Miſſus hic in mundum
Niſi, ut faciam felices
Mei patris homines, (liberos.)

Ap. eund. II. 24, 15. *githiuto* non per ducem, ſed per *eximie*, *valde* eſt exprimendum III. 10. 47. etiam melius transfertur per *felices*. juxta Scherz. in Not. ad hæc loca. Et ſane ipſe Schilterus in Verſione Otfridi *Githiuto* I. 3, 40. *inclytus*. & IV. 4. 87. *illuſtris* transtulit.]

Atque ex hoc vocabulo ſunt illa nomina propria compoſita, quorum catalogum refert Goldaſt. T. II. Rer. Alem. p. 94. & 102.

Deotfrid, populi pax: *Diotwin*, populi amicus, &c. non verò à Platonico & Ægyptiaco *Teut*, quem deum & Mercurium exponunt, ut viſum Cluverio L. I. G. A. c. IX. & qui eum ſequuntur.

DEO.

[Sane è Gloſſis quoque Monſeenſibus confirmari poteſt Schilteri ſententia, ibi enim occurrit, *Theotpurk*, *populoſa civitas*, *plena populis*. p. 403.]

Neque video fundamentum in antiquitate expoſitionis Aventini, qui in Nomenclatura ſua ait: *Dietbe vocabulum vetus divitias & officium, facinora præclara ſignificat.* Quanquam & Fr. Irenicus L. II. Exeg. Germ. c. XXXII. idem opinatur. *Eſt* inquit *dietb veriſſimum vocabulum Germaniæ, quod divitias ſignificat: das iſt ain diet.* Magis eſt ut dicamus generatim multitudinem, copiam & perſonarum & rerum denotare.

DEOT, *theot*, *Deut*, *theut*, *Diet*, κατ' ἐξοχὴν dictus populus Celtarum aut Germanorum præcipuus & cæteris antiquior. Qua de re Dn. Alting. Notit. Germ. inf. p. 76. ita ſentit: *Populus Transrhenanus diu proprium nomen non admiſit; ſed nudè ſe dixit, POPVLVM, het diet, Duyt, Tiit, Teut, variantibus dialectis*, &c. Veriſſimum tamen eſt, *Teutonum* nomen certæ nationis fuiſſe, non univerſæ, ut mox patebit, niſi duplicem ſignificationem aſſignemus. dubium tamen, utra antiquior. Certè Teutonum populus Socius fuit Cimbrorum, Galliam & Hiſpaniam atque Italiam invadentium, ſeculo ante natum Salvatorem. Tacitus de M. G. 37, 3. *Sexcenteſimum & quadrageſimum annum urbs noſtra agebat, cum primum Cimbrorum audita ſunt arma, Cæcilio Metello ac Papirio Carbone Coſſ.* h. e. anno ante N. Ch. CXI. Quorum Rex *Teutobochus*, quaſi Teutonum caper ſive Dux. Paulatim nationis hoc nomen, vix dum gentis totius, evaluit, ut omnis gens quæ Germanorum tum nomine venit, *Teutones* & *Theotiſci* vel *Deutiſchi* vocarentur, ſicut & Germanorum & Francorum nominibus contigit. Taciti tamen ævo *Teutonorum* adhuc nationis nomen fuit, *Hiſt. IV.* 74, 4. ut & Plinius teſtatur, *Lib. IV. c.* 28. Ingævonum partes, Cimbros & Teutonos ac Chaucorum gentes, recenſens. Ubi noviſſimus editor Jo. Harduinus non Danicarum inſularum incolas Teutonos facit, quod Cluverio viſum, ſed inferioris Saxoniæ: Bremâ civitate primariâ. Fallor an *Thetmarchii* huc referendi, quos Helmoldus L. I. c. 25. refert, h. e. marca thiotonum ſeu Teutonum, pagus Dietmarſorum poſteris. *Meibom. de Pagis Sax. p.* 109. Itemque *Teutoburgium* & *Teutoberg*, ſaltus clade Varianâ nobilis; poſtea opidum *Teotmalli* in vita Caroli M. *Teutomallum* dictum, Teutonum Mallus ſive tribunal, hodie *Detmold*, Comitum Lippienſium ſedes. *Teuten meyer*, opidum, quaſi Teutonum Majoria ſeu villa aut colonia. *Diedenhille*, i. Teutonum collis. *Conf. Cluver. 3. G. A. c.* 15. & 19. Monum. Paderborn. *p.* 28. & 40. *ſqq.*

Virgilius tamen jam tum *Teutonicum ritum* vocat communem Celtis & Germanis, Æneid. VII.

Teutonico ritu ſoliti torquere catejas.

Ubi Servius: *Cateias; tela Gallica. unde & Teutonicum ritum dixit. Cateiæ autem linguâ Theodiſcâ haſtæ dicuntur.* i. Clefen.

Hinc

DEO.

Hinc Cluver. *L. I. A. G.* c. IX. fi. ait: *De tempore, quando id* (nomen) *primùm gens noſtra adſciuerit, nihil certi habeo quod affirmem. Multis ante annis vel etiam ſeculis, quàm Romani, Julii Cæſaris ductu Rhenum transgreſſi, Teutiſcos ſuis in ſedibus noſſe cœperunt, in uſu id apud eos fuiſſe, colligere datur ex carminibus illis antiquis, quibus Tuitonis dei, & item gentis haud dubiè Teutiſcorum nomen gens ipſa celebrabat, Ulpio Trajano Romanis imperante.* Sed meræ conjecturæ, quas facilè Taciti & Plinii autoritas diſſipant. Cæterum per ſe pateſcit, nomen Teutonum, *der Deuten*, differre ut antiquius à nomine Teutiſcorum, ut derivativo, *der Deutſchen*, quod primitus *Theotiſcus* ſcribi ſolitum. Notker. in Pſal. LXXX. 3. *Saltirſang heizet nu in diutiſcun*, *Rotta.* Id conſtat etiam ex Carolinorum temporum aliis ſcriptoribus & Capitularibus. Kapitulare Ludovici Pii anno 829. c. 13. *In lingua Theodiſca SCASTLEGI i. e. armorum depoſitio, vocatur.* Kapit. Caroli Calvi an. 842. *Teudiſca lingua.* item an. 853. cap. 3. de collectis quas Theudiſca lingua *Heriſuph appellat.* an. 860. c. 7. *Theodiſcâ linguâ recapitulavit.* Lothar. Imp. Capitul. Tit. V. c. 3. *quod lingua Teudiſca HERISLIZ, i. e. armorum depoſitio, vocatur.* Concilium Turonenſe III. c. 17. an. 813. *Ut Epiſcopus quisque Homilias aperte transferre ſtudeat in ruſticam Romanam linguam, aut Theodiſcam, quò facilius poſſint cuncti intelligere, quæ dicantur.* Otfridus linguam Theotiſcam atque Francicam pro eadem habet, etſi dialecto differebant. In Dedicatione ad Liutbertum Archiep. Mogunt. ait à ſe petitum fuiſſe, ut Evangeliorum partem *theotiſcè* conſcriberet, quibus precibus obtemperans mox ait, *Franciſcè* compoſuiſſe. Et Lib. I. c. I. cauſas reddit, cur eum librum theotiſcè conſcripſerit. quod ℣. 65. *Frenkisgon beginnen* appellat. & ℣. 92. *in Frenkisgon*, in Francica lingua. ℣. 228. *in Frenkisga zungun*, in Francica lingua. ℣. 244. itidem. & 252. Reineccius *de Orig. Saxon. pag.* 8. hac de re ita ſentit: *Cum nomen Teutonum in Germania exoleviſſet, vel ſaltem à ſcriptoribus uſurpari deſiiſſet, Imperatorum Saxonicorum dominatu reductum. Hinc Otto M. omnium primum Rex Teutonicorum vocatur. Hinc Francia Teutonica, quæ denominatio adhuc Henrici V. ætate duravit. Poſt uſurpatum Germaniæ vocabulum in Imperatorum titulis, diploma Henrici V. alterum, datum Monaſterio Gottesaw in Marchia Badenſi A. MCX.* Teutiſcos *Deuſen* appellat anonymus Poëta de bello Caroli M. contra Saracenos in Hiſpania ℣. 3981. ubi Alemannos à Teutonicis, *Deuſen vebten thawithere*, ſeparat, *vide ſupra voc. Aleman.* Contrà Gobelin. Perſona Cosmodr. Æt. I. c. V. Teutoniam & Alemanniam pro eodem habet, ſed Germaniam eâ majorem eſſe, Teutoniam eodem uti idiomate, Germaniam verò continere gentes multarum linguarum: Teutonicos à proprio eorum idiomate, quod in ſuperiore Alemannia *deudſch*, & ab inferiori Germania, ſecundùm diverſitatem regionum, *Dudeſch* nominant, appellatos eſſe.

DEO.

Autor carminis de S. Annone ℣. 275. de Julio Cæſare:

Sie biezen in vehtin wider Diutſche laut.
Juſſerunt (Romani) eum pugnare contra Teutonicas terras.

Loquitur autem de Germania minore.

Idem ℣. 317.

Man ſagit daz dar in halvin noch ſin,
Die dir Diutiſchin ſprechin.
Dicunt: ibi (in Armenia) in illis partibus adhuc eſſe,
qui tibi Teutonicè loquantur.

Idem ℣ 111. de Colonia:

Daz in der ſconiſtir burge
die in Diutiſchemi lande ie wurde.
Quod in pulcherrima urbe
quæ in Teutonica terra unquam fuit.

Tuiſco denique ſive *Tuiſto*, ſive *Tuito*, deus terrâ editus, conditor Germanorum fabuloſus, planè huc non pertinet, de quo ſuo loco.

Juvabit hîc ſubjicere ſuave commentum, Conſtantium Chlorum Imp. uſurpaſſe Symbolum in lingua Theotiſca in nummis ſuis, quorum æreus aliquis repertus fuit in Alſatia in Vico Niederbrunnen, territorii Hanovienſis; Eos deſcripſit Heliſeus Roslinus, Medicus Hagenoenſis an. 1593. atque inter alios hunc repræſentat:

CONSTANTIUS NOB CAES
SCH RHM ONE THVCCE † CAES
NOST
T

atque ita legit & interpretatur:

SVCH RHVM ONE THVCK.

h. e. Gloria abſque fraude. *Wie dann*, inquit, *ſolcher Keyſer ſehr tugentreich geweſen, und ſolches auch zu verſtehen geben wollen mit dem bild der wag. Dieweil er ſich dann allezeit trieauſſen im land erhalten, wird er auch die Teutſche ſprach gelernet haben, und dieſen Teutſchen ſpruch führen wollen, Welches dann für ein ſonder Antiquitet zu mercken, daſs man umb dieſe zeit auch in Gallien und umb den ganzen Occident herum Teutſch geredet haben wirdt. Dan je dieſe Frantzöſiſche ſprach in Franckreich aus dem Lateiniſchen erſt hernacher entſtanden, als die Gothen und Wenden die Römiſchen Provinzen eingenommen, und ſich die Völcker unter einander vermiſcht, die Teutſche Francken in Franckreich geſetzt, das alt Römiſch Reich zu Grund gangen, und auch mit zugleich die alt Lateiniſche Sprach in Italien, und alſo newe Sprachen auffkommen in Italien, Gallien und Hiſpanien mit dem Latein vermiſcht und corrumpirt. Das übrige nach dem Teutſchen Spruch heiſt Cæſarum noſtrorum.* Hactenus iſte. Qui de origine linguæ Italicæ, Gallicæ & Hiſpanicæ rectè ſentit: ſed de lectione inſcriptionis illius nummi longè aliter ſenſiſſet, ſi iſtum nummum Conſtantii Chlori cum aliis ejusdem Imperatoris accuratè contuliſſet, & ſaltem Adolphi Occonis Commentarium de his inſpexiſſet, ubi pag. 357. invenitur:

DEO.

CONSTANTIVS NOB CAES
SACRA MONETA AVGG ET
CAESS NN

Dea Moneta, dextra bilancem.

Atque hæc ipſa eſt inſcriptio illa, ubi literas A pro H & GG pro CC atque T pro interſtinctione † habuit.

His emendatis & vocabulis rite conjunctis eadem lectio ſuboritur :

A A AGG T
SHCRH MONET HCC E † CAES N.

Eſt moneta Treverenſis, quod litera T indicat: reperiturque eadem inſcriptionis formula in nummis anteceſſoris Maximiani Imp.

At verò illud ex nummis Conſtantii Chlori ad antiquitates Theotiſcas magis videtur pertinere, quod in iis reperitur vox FELKART,

CONSTANTIVS NOB CAES
SALVIS AVGG ET CAESS. FELKART.

Figura ſtans, dextra ſpicas, ſiniſtra fructum.

Itemque : IMP C CONSTANTIVS PF AVG
SALVIS AVGG ET CAESS. FELKART.

Figura ſtolata ſtans, dextra ſpicas, ſiniſtra fructum.

Id quod alibi fortè non habetur. Habentur tamen in nummo Maximini Imp. hæc :

GAL VAL MAXIMINVS NOB CAES
SALVIS AVGG ET CAESS BEL PART

Mulier ſtans, utraque manu tenens ariſtas.

In nummo Conſtantini M.

CONSTANTINVS NOB CAES
CONSERVATORES KART. SVAE R.
K. Δ.

Figura inſiſtens templo, ſiniſtra ſpicas tenens.

Sed nec hi nummi ad antiquitates Germanicas quicquam faciunt, ſed ad Karthaginienſes, eſt enim FEL KART felix Karthago.

DER, qui. c. 2. 63. *Deru*, qua. Prol. *Derou dereru*, horum. *Derem*, his. c. 1. *derero*, hanc. Prol. horum. c. 1. *dera*, eſt nota genitivi. v. g. *dera ſiuuta*, peccatorum &c. Sæpius occurrens. Kero.

[*Dero luzil iſt*, quæ minus ſufficiunt. Gloſſ. Monſ. p. 393. *in dero viterchineti*, prætextu. p. 374. *pidiu dero importanono ehto urgift*, quia rerum diſtractarum reditus. p. 402. *deru pozu argepeneru*, pretio dato. p. 402.

Deraſelbun, ipſa. Kero. c. 7. *deraſelbun citi*, ejusdem horæ. c. 7. ſcribitur & *deruſelbun*, *deruſelbun antreitida*, idem (lege eodem ut in var. lect.) ordine c. 17. *deruſelbun citim*, ejusdem horæ. c. eod.]

DERA, arbor, Celtis. *Trew*, *tryw*, Anglo-Saxonibus. Matth. 3, 10. VII. 17. XII. 13. Hodiernis Anglis & Danis *Tree*. Gothis *Triu*, arbor, lignum. Gallis *Drys*, arbor, quercus.

DER.

Aphaldera, malus. Cant. Cant. 2, 3. *Min uuine iſt unter anderu liuten ſamo affaltera unter aderemo waltholze.* [andremo waltholza.] Meus Amicus eſt inter cæteros homines, ſicut Malus inter reliquas arbores ſylvarum.

Affoldre, malus : Gloſſæ Lipſii. *Appeltere*, Belgis, *Fr. Jun. in Willeram. Cant. Cant. pag.* 227.

Weintriu, vitis, Gothis. Joh. 15, 1.

§. 1.

Derwyddon, *Derawyddon*, Celtarum Brittonumque Philoſophi & Sacerdotes. Boxhorn. Lexic. C. Britt. *Derwyddon*, *Sapientes*, *Vates*, *Druides*. contractè enim Celtis dicti *Drudden*, vel & *Drymen*, Fr. Jun. *in Willeram. Cant. Cant. pag.* 239. unde vox Latinitati donata DRVIDES, Philoſophi Celtarum. Plinius L. XVI. c. ult. Sect. 95. de viſco aucupum agens : *Nec eſt omittenda in ea re & Galliarum admiratio. Nihil habent Druidæ (ita ſuos appellant magos) viſco & arbore, in qua gignatur (ſi modò ſit robur) ſacratius. Jam per ſe roborum eligunt lucos, nec ulla ſacra ſine ea fronde conficiunt, ut inde appellati quoque interpretatione Græca poſſint Druidæ videri.* Scilicit à Gr. δρῦς robur. Pergit : *Enimvero quidquid adnaſcatur illis, è cœlo miſſum putant, ſignumque eſſe electæ ab ipſo DEO arboris. Eſt autem id rarum admodum inventu, & repertum magna religione petitur : & ante omnia ſextâ Lunâ, quæ principia menſium annorumque his facit, & ſeculi poſt triceſimum annum, quia jam virium abunde habeat, nec ſit ſui dimidia. Omnia ſanantem appellantes ſuo vocabulo*, (Celtico, fortè *allheil*) *ſacrificiis epulisque rite ſub arbore præparatis, duos admovent candidi coloris tauros, quorum cornua tunc primum vinciantur. Sacerdos candida veſte cultus arborem ſcandit : falce aureâ demetit : candido id excipitur ſago. Tum deinde victimas immolant, precantes ut ſuum donum DEUS proſperum faciat his quibus dederit.* (f. dederint) *Fœcunditatem eo potu dari cuicunque animalium ſterili arbitrantur : contrà venena omnia eſſe remedio. Tanta gentium in rebus frivolis plerumque religio eſt.* Alluſio itaque tantùm eſt, non etymon, quod Plinio è lingua Græcanica nomen Druidum deduci poſſe viſum, quod & Boxhornio placuit *Orig. Gallic. p.* 18. qui eosdem & *Saronides*, à Diodoro dictos putat, quod antiquæ Græciæ σαρωνὶς, quercus. Qui tamen mutavit mox ſententiam pag. 51. Verum enim etymon ex genuina Celtica & Britannica ſeu Cambrica linguâ erutum jam, nec tamen, ut Bucherio aliisque videtur, ex notatione fidelitatis aut fortitudinis, de quo vocabulo infra *Drutt*, ſed potius ex ſignificatione myſtica & religiosâ, quam & Plinius, quanquam ex peregrino coactam, innuit. Eſt itaque *Derwyddon* Celtis vox compoſita ex *dera*, arbor, & *wyddon*, witten, wiſen, ſapientes & periti religionis iſtius vel ſuperſtitionis arboreæ, & totius ſcientiæ naturalis & moralis.

[Palthenius itidem obſervat, male Plinium nomen Druidarum à Græca voce δρῦς derivare : poſt alia ita pergens. Quod vero de univer-

Digitized by Google

versa Gallorum religione ad roborum lucos adstricta, Plinius adspergit, in eo hypothesi manifeste servit. Quanquam enim de sacris Germanorum per lucos atque nemora celebrari solitis Tacitus aliique frequenter mentionem injiciant, nusquam tamen, quod memini, ad querceta sola id referunt, nec significatus vocabuli *id* subianuit, ut sylvæ densæ atque opacæ *alix*, quam quæ quercus ferunt, intelligi non possint. Nostra itaque sententia *Drutarum*, sive liquescente magis sono *Drittarum* vel *Druidarum* vocabulum minus plene à peregrinis scriptoribus expressum, adjectivum est, formatum à substantivo *Drubtin*, quasi qui rem divinam faciunt plane divinos dicas. Quemadmodum ab AS. *dryt* vel *drybten* Dominus DEUS, est *Drybtwyrda* Sacerdos Ang. *a divine.* v. Somn. in Diction. & in Not. ad Gloss. Lipsi. Videtur huc respexisse Gassarus in Diction. ubi *Drut* idem ipsi est quod fidelis minister, DEI nimirum, de quo statim memorat in sequentibus. Cæsar. de Bell. Gall. L. 6. c. 12. nomen Druidarum per subjuncta verba, *qui rebus divinis intersunt*, haud obscure interpretatur, nec quicquam eos nisi DEO imperante facere videri voluisse auctor est Tacitus. de Morib. Germ. c. 7. Hæc ille Not. ad Tac. p. 285.]

§. 2.

Fuerunt nimirum Druidæ species Sacerdotii gentilis, à Celtis recepta: nec tamen ab omnibus. De Gallis testatur Julius Cæsar lib. VI. *Eorum hominum qui aliquo sunt numero atque honore, duo genera sunt. — alterum est Drvydum, alterum Nobilium seu Equitum. Illi rebus divinis intersunt, sacrificia publica ac privata procurant, religiones interpretantur.* De Germanis verò idem testatur: *neque Drvydas habere, qui rebus divinis præsint, neque sacrificiis studere.* Id quod ita intelligendum esse ratio conficit, non quod Sacerdotes nullos habuerint Germani, neque quod nulla sacrificia & sacra, id enim aliàs constat, sed quod istam Sacerdotii speciem Gallicanam non habuerint, neque tantum ac tale Sacrificiorum studium, quantum Druides Galli. Quare Elias Schedius *de Diis Germ. Syngramm. II. c.* 1. temerè Cæsarem corrigendum putat.

§. 3.

Habuerunt porrò & *Britanni* Druydarum sectam, quippe qui à Gallis Originem videntur habuisse, eorumque sacra, & sermonem haud multò diversum, teste Tacito *in Agric. XI.* 4. qui *Annal. XIV.* 30. de Druidarum superstitione in Britannia refert, eos circum acies, preces diras sublatis ad cœlum manibus fudisse, sed victos à Romanis, excisos lucos, sævis superstitionibus sacros. *nam cruore*, inquit, *captivo adolere aras, & hominum fibris consulere deos fas habebant.* De Diris illis precibus vide infra in lit. N. verb. Saxnote. Atque arbitratur Jul. Cæsar disciplinam Druidarum in Britannia repertam, atque inde in Galliam translatam esse.

Diogenes Laërtius in procœmio de Vitis Philosophorum, ex Aristotelis Magico & Sotionis libro XXIII. de Successionibus, refert παρὰ Κελτοῖς & Γαλάτας τὺς καλουμένους Δρυΐδας ἡ Σεμνοθέας fuisse, eosque ut & Gymnosophistas Indorum, ἀινιγματωδῶς ἀποφθεγγομένους philosophatos: Colendos deos: nihil mali faciendum, & exercendam fortitudinem. ubi rectè omnino Casaubonus & Galesius annotant, vocem Druidarum non esse Græcam, & σεμνοθέων non esse Celticam, nec à veteribus Gallis usurpatam, neque in appellationibus gentium barbararum græcas etymologias esse quærendas, cui etiam Vir CL. Joach. Kühnius p. m. subscribit. Cyrillus Alexandrinus lib. IV. contra Julian. p. 133. philosophatos fuisse ait, apud Ægyptios, qui *Prophetæ* dicti fuerint, ut apud Assyrios Chaldæi, Γαλατῶν οἱ δρυΐδαι, apud Gallos Druides, apud Bactros Persicos Σαμαναῖοι, ἡ Κελτῶν ἐκ ὀλίγοι, & apud Celtas non pauci philosophati scilicet sunt, quos tamen alios à Druidibus censet, etsi nomina ipsorum non exprimat, qualia fuerunt Bardi, Scaldri, Runæ, de quibus *Stephan. ad Saxon. Gramm. pag.* 11. Vaties Eubages, *Strab. l. IV.* Diod. *Sic. L. V.* Amm. Marcellin. Sched. *de Diis Germ. c. XL.*

§. 4.

Vaticinium Druidarum de fine imperii Romanorum in Galliis refert C. Tacitus *lib. IV. Histor. c. LIV.* de bello Gallico: *Nihil*, inquit, *equè, quàm incendium capitolii, ut finem imperii adesse crederent, impulerat. Captam olim à Gallis urbem; sed integrâ Jovis sede, mansisse imperium. Fatali nunc igne, signum cœlestis iræ datum. & possessionem rerum humanarum transalpinis gentibus portendi, superstitione vanâ Druidæ canebant.* Contigit hoc circa annum à N. C. 70. Vespasiano & Tito Coss. vanum hoc judicavit Tacitus ab eventu, sed exitus rerum tamen demonstravit, possessionem rerum humanarum transalpinis gentibus, & præcipuè Gothis, Francis & Alemannis fato cessisse.

Druddenfuss, Druidarum pes.

El. Schedius de Diis Germ. c. IX. *Druydæ sapientissimi homines, quò à plebe separarentur, singularis formæ calceis usi sunt. Namque ex ligno constabant, & pentagoni erant. Unde & calceamentum hoc philosophicum figura mathematica der Druddenfuss. Aventin. L.* 1. *Ann. Boj. Hinc soleæ illæ ligneæ à Gallorum Druydis GALLICÆ dictæ. Isidori Glossæ: Calcei Gallicæ militum.* At si Gallicæ militum fuerunt, non assignandæ Druidis, qui bello abstinuerunt. Gallicarum autem formam fuisse pentagonam, nullâ auctoritate firmatur.

Et quæso quam commoda & apta pedibus fuerit ista figura pentagona, quæ hodieque sic pingitur:

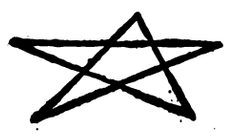

DER.

Hujus autem figuræ uſum in ſacris gentilium fuiſſe, apud Græcos præſertim, tradit Vinc. Charterius Rhegienſis de Imaginib. deorum. pag. 40.

Salus effingebatur ab antiquis mulieris formâ, in ſolio ſedentis, pateram tenentis, penes quam ara erat, aræ anguis involutus, caput attollens. Porrò & Antiochus, qui cognominatus eſt Soter, cum adverſus Galatas pugnaret, nec ſatis pro voto res ſuccederet eſſetque in diſcrimine, vel vidit, vel vidiſſe ſimulavit per quietem, ut militum animos ſpe erigeret, Alexandrum M. qui moneret, ut ſanitatis ſignum proponeret, idque pro teſſera tribunis daret, eorumque veſtibus inſueret; eâ re fore, ut victoriâ potiretur. Unde etiam hujus rei ſignum in veteribus Antiochi numismatibus adhuc cernitur. Eſt autem triangulus triplex, invicem inſertus, lineis quinque conſtans; in quibus græcè ὑγιεία, latinè ſalus inſcribitur. Id erat Æſculapii filiæ nomen, cui unà cum patre divini ab antiquis honores deferebantur.

Beſoldus de Natur. Populor. p. 124. V. & Schikard. in Tarich. p. 54.

Drudden-ey, ovum Druidarum. De eo Plinius Lib. XXIX. c. XII. *Præterea eſt ovorum genus in magna Galliarum fama, omiſſum Græcis. Angues innumeri æſtate convoluti, ſalivis faucium corporumque ſpumis artifici complexu glomerantur, ANGUINUM appellatur. Druidæ ſibilis id dicunt in ſublime jactari, ſagoque oportere intercipi, ne tellurem attingat. Profugere raptorem equo: ſerpentes enim inſequi, donec arceantur amnis alicujus interventu. Experimentum ejus eſſe, ſi contra aquas fluitet vel auro vinctum, atque ut eſt Magorum ſolertia occultandis fraudibus ſagax, certâ Luna capiendum cenſent, tanquam congruere operationem eam ſerpentium, humani ſit arbitrii. Vidi equidem id ovum mali orbiculati modici magnitudine, cruſta cartilaginis, velut acetabulis brachiorum polypi crebris, inſigne Druidis. &c.*

Drudden fus, nummus Wurzburgenſis. Althamm. ad Tacit. Bernegg. ad eund. à Druidibus profugis è Gallia in Germaniam præ Tiberio.

Druidenſis, moneta Gallica vetus, de qua Birckheim. in Hiſtoric. p. 123.

Druttenhaus, Truttenhaus, ædes Druidum derelictæ, à Clero Chriſtiano occupatæ, in monte Vogaſo, in parte S. Odiliæ ſacra: Canonicis regularibus traditæ. A. C. 1182. *Hugo Peltre in Vita S. Ottiliæ.*

Druidum interitum & exciſionem refert Plinius *Lib. XXX. c. 4.* ad Tiberii Imp. ævum: *Tiberii Cæſaris principatus ſuſtulit Druidas eorum*, (Gallorum) *& hoc genus vatum medicorumque.* i. magicorum.

DERIEN, *Terien*, nocere à *Daron*, quod vide. Otfrid. I. 11, 90. *Froſt derita*, frigus noceret. Idem I. 1, 205. de Ludovico R. Germaniæ:

Ni ſint thie imo ouh derien,
inthiu nan Frankon uuerien.
Nec ſunt qui ipſi noceant,
dum eum Franci defendunt.

Item IV. 14, 107. Et I. 4, 54. Angelus ad Zachariam:

Ni foribti thir Biſcof,
Ih ni terru thir drof.
Ne metuas tibi, Sacerdos,
Ego haud noceo tibi deſuper.

Idem I. 2, 59.

Daz er mir biar ni derre.
Ut (Satanas) mihi hîc ne noceat.

Idem II. 4, 129. III. 1, 84. c. V, 11. Lib. V. c. 3, 16. c. 23, 156. Tatian. 67, 5.

Notk. Pſalm. XVII, 26. *Du ne taroſt niemanne*, tu nemini noces.

Taront, nocent, Id. Pſ. XXXIV, 1.

Willeramus in Cant. Cant. VIII. 5. p. 152. n. 64. de occœcatione Judæorum crucifigentium Salvatorem: *Unde* [unte] *was thiu* [diu] *corruptio ande thiu* [unte diu] *violatio ſo ſtarc, thaz ſie niet then einon ni dereda*, [ſo ſtark, daz ſiu nieht den einen ne tareta] *qui clamaverunt Crucifige & ſunder ioh biro* [ſunter ioh iro] *poſteritatem.* ubi translatio Belgica legit unâ voce *Nidereda*, & reddidit: *dat ſy die niet neder en ſetten.* h. e. ut eam (violentiam) non deponerent. Sed rectè advertit Fr. Junius, duas eſſe voces *Ni dereda*, & reddit: *non illis ſolis nocebat.* [Scherzius vero in Not. ad h. l. vertit. *Non tantum ſolis illis noceret.*] Obſervandum tamen hîc eſt, quòd idiotiſmo Teutonico duæ Negativæ fortius negent, *niet ni*, non. Sic idem Willeramus II. 10. p. 32. & ſq. n. 15. *niet ne geirredan*, [*nie ne irten* habet noſtra edit.] ne turbent, *ne ſint niet*, non ſunt.

[Otfridus aſperius idem verbum effert. V. 26. 103.

So ſie beginnent terren.
Si incipient nocere.

Cum quo conſentit compoſitum *ferterren*, nocendo plane perdere, in Gloſſ. Lipſii. Pertinet huc vox AS. *teran*, lacerare, ap. Benſon. in Vocab. & *Derian*, nocere, quæ originem ducit à *dere*, damnum, unde *derunge*, læſio, noxa, injuria. Id. ib. Conf. Somn. in Diction. qui & Anglis Borealibus τὸ *deere* eodem ſenſu dici aſſerit. Germaniæ inferioris populis uſitata phraſis eſt, *ſi ovel teren*, male ſe invicem multare, mutuo ſibi nocere. Palthen. Not. ad Tat. p. 379.]

Gederan, nocere, idem Willeram. pag. 81. Kilianus: *Deren, deyren, nocere, officere, obeſſe, urgere. Dere, deyre, nocumentum, offenſa, noxa, diſplicentia.*

Ne ſi tara, ne ſit nocens, ne noceat, Notker. Pſalm. XXVI, 6. *taron*, nocere, id. Pſalm. XXVII, 4. Idem XXXI, 10. *daz ir nobein tara geſche-*

geſchehen ne muge, ut eis nulla noxa fieri poſſit. Idem Pſalm. XXXII, 8. *teneenne ze taroune*, cuiquam ad nocendum.

Unterwgo, innocentia. Notk. Pſalm. XLIV, 11.

DERTSCHE, TERTSCHE, tartſche, parma, ſcutum.

Jus Argent. cap. Von Dertſchen. CXXIV. *Unſer Herrn ſint vbereinkomen, das man dekeine unſer burger kein tertſche ſol faren loſſen.* i. e. Domini noſtri convenerunt, ut nemini noſtrorum civium parma remittatur. Videntur mihi cives tum temporis acquirentes jus civitatis, ſolvere aut præſtare debuiſſe ejusmodi parmas civitati, ſicut hodie *Feuereimer*. Kilianus: *Targie, Parma, cetra, clypeus, ſcutum. vulgò Targia. Germ. Tartſche. Gall. targe. Ital. Targa. Hiſp. Tarja. Angl. Targat. Thireos ſcuta patria Gallos vocaſſe, eademque etiam hodie Tarian Britannis dici, ſcribit Guil. Camdenus.*

[DERPER, azyma. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

DERZON, vocabulum hoc Lindendrogius & ex eo du Freſnius receperunt, ſed vox nihili eſt, vera lectio Heroldiana, *Iderzon, Ederzaun*, eſt enim compoſitum ex Ider, Eter, & Zaun. *Etter* quid ſit infra exponitur, *in voc. Eren.* ſcilicet Intergerinum quid, murus, paries vel ſepimentum quo villa vel curia ab altera ſeparatur & definitur.

DES, cujus, ejus. c. 5. *deſan*, hanc. Prol. hunc. c. 38. *deſem*, his. Prol. p. 18. *deſui*, hæc. (*deſiu*, non *deſui* habet Kero. Prol. & paſſim.) *deſeru*, hic: (hac notat Prol. c. 7.) *deſeer*, hic. c. 7. *deſe*, hi. c. 5. *deſer*. is. c. 25. *deſſes*, hujus. Prol. *deſan*, hunc. c. 38. *deſur*, horum. c. 1.

DESTEHALT, vid. *Halten*.

DETARV, Otfrid. III. 24, 78. *Thaz detaru ther unillo*. i. hoc fecit ejus affectio. Contractum ex det-iru.

DEU, qui. Kero, c. 8. quam. c. 10. *Deu denne pikiunit*, quam dum incipit. c. 9.

DEVSEN, Deutſchen, Teutones, Carm. de Bell. Carol. in Hiſp. ℣. 3856. Vid. ſupra v. *Alemann*.

DEUTEROSIS, heizzent Judæorum literæ, an dien milia fabularum ſint, Notker. Pſalm. CXVIII, 85. Ejus primam mentionem in monimentis Chriſtianorum in Juſtiniani Novell. CXLV. obſervat Morinus Exerc. Bibl. Poſt Talmud Hieroſolym. ex Talmude Babylonico à Phariſæis compilata: Herbert. Thorndicius de rat. ac jure finiendi controverſias Eccleſiæ, c. 30. p. 584. *Ejus*, inquit p. ſq. *ea eſt rotunditas, atque adeo elegantia, in exprimendis doctorum deciſionibus, ut videri non poſſit, niſi eis Romani Imperii temporibus ſcripta, quibus, cum Imperio, literarum etiam elegantia ſtetit ac floruit. Etenim, in Judæorum etiam ſecuta ſcripta ac ſermonem, eandem incubuiſſe labem ac corruptelam manifeſtum eſt, quæ Græcorum pariter ac Latinorum ſtudia ac literarum monimenta occupavit.* Conf. Cujac. *ad d. Nov.* du Freſn. *Gloſſ. Græc.*

DEWEDER *nimen*, Notk. Pſalm. XXVI, 1.

Der mir dewedер neme, qui me auferet ei. Conf. inf. *Weders*.

DEWIT, *kideuuiti*, digeſti. c. 8. *Unfardeuuiti*, indigeries. c. 39. Kero.

DHEMAR, crepuſculum. Hymn. 3, 7. Hodie *Demmerung*.

DHEMU, cui, wem, Interrogativum. Iſidor. Hiſp. contra Judæos: *dhemu in pſalmoni chiquhedann uuard?* cui dicitur in pſalmis?

DHOLE, tholus, locus concameratus & ære inductus, in quo aqua igne ſuppoſito, dum lavatur, calefit. Cujusmodi tholi paſſim apud Alamannos in ædium inferiorum angulis conſpiciuntur, retinentque nomen Græcum vetus. Et quis ſcit, annon uſus ejus ex Græcia ad nos per milites noſtros bellorum ſacrorum, quos vocant, pervenerit? *Goldaſt. T. I. Rer. Alem. p.* 126. Waſchkeſſel.

DHVO, da, quando, Iſidor. de Nativ. Chriſti c. 2. & paſſim.

DIA, qui: Kero. Prol. p. 18. c. 18. *durh dia*, per quam. c. 7.

Diaſelbun, ipſa. Prol. p. 18.

DHIUUUEDERU, viciſſim, hinwieder, Iſid. c. 4, 4.

[§. 7. denuo hæc vox occurrit, ſed in duas diſtincta, *dhiu hwederu*, & ita quoque in editione Paltheniana. Notat autem Palthenius, idem eſſe ac *tho widaro*. p. 406.]

DIACONA, Levitæ, Tatian. C. XIII. 19.

DIADEMEN machen die Weiberlinnen an den Höptern wie die Heiligen in der kirchen, *Geiler. Narrenſchiff fol.* 28.

DICHE, (*dike* legitur c. 63.) petat. *Dikit*, petierit, petit. c. 61. *Dikii*, petitionis. c. 58. petitionem. c. 59. *Digi*, petitionem cap. 58. petitione. c. 59. Kero.

[Gloſſæ Monſeenſ. *Digi*, interceſſionem. p. 403. *digit*, intervenit, p. 394. *diccentiu*, adorans. p. 395. *thigi*, preces. p. 403.]

[Othilo Emmeramenſ. in precatione Theotiſca in Pezii Theſ. Anecd. T. I. P. I. p. 419. voce *Diga* pro *interceſſione* ſæpe utitur, ita locutus *Hilf mir durh die diga Sanctæ Mariun euuiger magidi, ioh durh die diga Sancti Michaëlis, unta alles himiliskeu heris, unta durh die diga Sancti Johannis Baptiſtæ — unta durh aller dero chindline diga die durh dih erslagen wurtun ab Herode*, &c.]

Otfridus habet *Thigen*, petere, *thiggen*, vovere. I. 4, 25.

Zu Gote thigiti.
Ad DEVM oraret.

& ℣. 34.

Siner eregrehtin uuarun thiggenti.
Ejus Majeſtatem erant adorantes.

Idem I. 17, 44. & 124. (V. 21, 32.) V. 16, 78. V. ult. ℣. 306. III. 4, 88. c. XI. 22. V. 23, 98. Idem ad Ludov. ℣. 16.

Thes thigge io mamogilih.
Hoc voveat unusquisque.

Githig,

Gitbig, votum, desiderium, Otfrid. V. 23. 107.

[Scherzius in Not. statuit *gitbig* hoc loco notare *cupidum*, uti & Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 245. cui *gitbig* idem est ac *geizig*. vid. inf. *Githig*.]

Luttera digi, puras preces, Notk. Psal. XXV. 6. & Psal. XLIX. 14.

Dine dige antuuurte demo Hobesten. vota tua redde Altissimo. Otfrid. V. 25, 70. *theroselbun missidato thigib*, illa peccata deprecor.

Zi himile si digeten, Fragment. de B. H. ℣. 2879.

Liber Salicus Monasterii Ebersheim. *Es sol ouch nieman buwen noch dichen uf die Almende one eines Abbates orloup.*

Idem de Curia dominica in Grussen eadem habet, atque pro verbo *dichen* habet *angriffen*, occupare, apprehendere.

Bidihen, apprehendere. Otfr. IV. 30, 27. *Thes huses bidihan*, templum apprehendere ad destruendum. Conf. sup. suo loco in B.

Thichozen, suplicare.

Fragment. Carminis de Samaritana:

Herro ih thichoze thir.
Domine supplico tibi.

Ubi Lambecius L. 2. Bibl. Cæs. annotat: *Thichosen pro supplicare alicui tangendo braccas ejus vel caligas vel quamcunque aliam cujuscunque vestitûs partem infimam*, quasi scilicet à caligis denominaretur. Sed potius à *thih*, femora. Vide supra v. *deob*.

[Paltheniana hujus Fragmenti editio habet *Herro ih thicho ze dir.* Domine ego oro ad te. Ad quem locum notat Palthenius. *Tiggia* Su. est emendicare, *Tiggare* mendicus. *Tigge brödere.* Dan. *Bettel-Mönche.* Mirum ergo est, virum eruditissimum, qui hoc fragmentum primus produxit (Lambecium) hic in longe alia abire, & non animadverso satis plane sensu, ritum supplicantium, tangendi caligas, huc trahere. p. 425.]

Gloss. MSS. AS. *Sollicitat*, *tychtit*.

DICTEN, DIHTON, dictare, scribere. Kero: *Dictetemu*, dictante. Prol. *dictontemu* dictante. c. 2.

Otfrid. ad Ludovicum R. ℣. 173.

Themo dihton ih thiz buab,
Oba er thaz habet ruab.
Huic scribo (dedico) hoc volumen
Si quâ ejus habeat curam.

Dechtenne, dictare, rescribere. Jus Augustan. *nit ze richten noch ze gebietenn noch ze dechtenne.*

DIE, qui. Kero. Prol. p. 17.

DIEHEN, crescere, gedeyen hodie, Notk. Psalm. LIII, 2.

Diehsemin, flos ziphæorum, ib. ℣. 4. Psalm. CIII, 13.

V. inf. *Diuben*. Notk. Psalm. CVI, 38. *Er hiez sie uram diehen*, benedixit eis. i. jussit ut multum augerentur.

[*Diban*, proficere. Gloss. Monf. p. 368. *dichent*, grossescunt. p. 385. *dichemo*, vino pingui. p. 340.

Dichi, sylvam. p. 324. Sylvas. p. 331. crassitudo. p. 328. *dichi reganes*, pluviam imbri. p. 345. (hodie *diker regen*) *dicher*, nemorosus. p. 340.

Dichirer, grossiora. p. 340.

Dieco giehiez er mir sine cuonst. Sæpe promisit mihi suum adventum. Willeram. Cant. Cant. I. 2. Merula legit *thicco*. Est istud *dicco* vel *thicco*, à *thik*, spissus densus. Prorsus ut latinis Scriptoribus *spisse* ac *dense*, ponuntur pro *sæpe*. Junius Not. ad h. l. p. n. 3.]

DIEM, his, quibus: Kero. c. 2. *diem lustim*, quibuslibet. c. 7. *fona diem selbon*, de ipsis. c. 4. *in diemes*, in quæ, seu ut aliæ edit. habent, in quibus. c. 7.

DIEN, his, iis, denen. Notk. Psalm. VII, 14. passim.

Dien, der, Notk. Psalm. XXI, 15.

DIENEN, DIENST, servire, ministrare, servitium, ministerium. Conf. supra *Deonon*.

Dienstmann, *Dienstlüte*, *Diener*, Ministeriales, Domestici. Vox generalis quidem, Notk. Psal. LIII, 5. *Saul unde sine ministri*, *dienistman*. Psalm. CIV, 20. Id. Psalm. CIII, 14. *Dienestman kotes uuorto*, ministri Verbi DEI. Otfrid. I. 19, 3. *Thionostman guater*, Minister bonus. Sed speciales obtinet significatus. Atque

I. Nobiles & Milites.

Primis temporibus species Nobilitatis fuit, iique inter Nobiles dicti Ministeriales, qui ministeria ac servitia vel militaria vel aulica obirent, & contradistincti fuerunt Nobilibus liberis ex unâ parte, & plebejis ex altera parte, ut mox dicemus. Ministeriales MILITARES etiam *Militaris reda* vocata, h. e. Reite, expeditio. Chron. MS. Monasterii Ebersheimensis de donatis tribus Curtibus primariis à Dagoberto Rege Ecclesiæ Argentoratensi, ait: *His curtibus subjecta familia trifariè secernitur. Prima Ministerialis, quæ etiam militaris reda dicitur, adeo nobilis & bellicosa, ut nimirum liberæ conditioni comparetur. Secunda Censualis. Tertia servilis &c.* plenius retuli *Comm. ad J. F. Alem. c. LXXXIX. p. 360.*

Chron. Laurisheim. de Henrico IV. p. 78. *At vero milites Ecclesiæ tam ministeriales, quàm* (cæteri) *nobiles viri, Prælati, zelo justitiæ succensi, barbaris servire indignè ferentes.* Conf. Jus Argent. Lib. I. c. 2. de judicio Sculteti: *Hie nimet man us die Dienstlüte: ont des Bischofs gesinde. und die ambaht hant von dem Bischofe.* textus Latinus: *Præter Ministeriales, & eos qui sunt de familia Episcopi, & qui ab ipso sunt officiati.* i. Vasalli: Domestici: & officiales. primi sunt nobiles, secundi & tertii mixti.

Item Constit. Arg. an. 1270. *Es ist ufgesezet das XII oder me tut es not, ersamer und biderber lüte. mise und bescheidene, so unter dienstlüten so under burgern. werdent gesezt alle jar ze ratlüten dirre stete.* ubi *Dienstlute* Nobiles aliàs & *Constoffler* dicuntur. Hinc consequitur, non omnes Nobiles esse

esse Ministeriales, sed eos tantum, qui servitia Domino suo præstant. Deinde, nec omnes Ministeriales esse Vasallos, etsi plerique sint, h. e. feudalium fundorum possessores. Vide si lubet. *Comm. ad J. F. Alem. c.* 1, 20. *p.* 37.

Nam dari etiam *milites* ministeriales *sine feudis*, opidò ex vetustis Diplomatibus docui d. *Comm. ad J. F. A. c.* 89. unde recte Freherus in Glossis suis: *Ministeriales junguntur vasallis, diversi tamen ab illis.* Confer eundem *ad Petr. de Andlo L.* 2. *c.* 13. *pag.* 198. & in *Orig. Palat. pag.* 82. Certè *Principes* & *Ministeriales Alemanniæ* in Regesto Innocentii III. Papæ *T.* 1. *edit. Baluz. p.* 705. junguntur ùt Principes & reliqui Vasalli Imperii. Nec Fœminis denegatus hic titulus: Charta Donationis Monasterii Altenburgici in Misnia de an. 1237. *Berchta Ministerialis Imperii* cum consensu fratrum Werneri & Heidenrici areas quasdam Monasterio contulit.

II. Nobiles Palatini.

Deinde Ministeriales Imperatoris aut Regis dicti Ministri aulici primarii imprimis, ut Seneschallus, Buticularius &c. *Kapitul. de Villis Carol. p.* 338. Item Kapit. de Ministerialibus Palatinis. p. 341.

Sed & Episcopi, Abbates & Comites habuerunt quoque suos Ministeriales. *Kapitul. Caroli M. an.* 812. *c.* 2. *Carolus* Crassus ùt putatur, *Constit. de Expedit. Rom.* Vide *Comm. ad J. F. Al. c. VIII. §.* 10. *sq.* Hi temerè se subtrahere volebant à servitiis militaribus.

Vide Diploma Henrici IV. ap. Hundium Metrop. Salisb. p. 285. ibi: *Offeruntur viri militares, qui dicuntur Ministeriales, cum prædiis & possessionibus suis, quos domi forisque custodes lateris habebat, quibus etiam jura statuit, ut Monasterii gloriam teneant.*

Carolus M. Kapit. III. an. 811. c. 4. recensens causas & abusus, quod homines sive vasalli exercitalem obedientiam, quam *Heersfolge* vocamus, dimittere soleant, ait: *Quod Episcopi & Abbates sive Comites dimittunt eorum liberos homines ad casam* (domum, nach hause) *in nomine Ministerialium.* (i. sub prætextu suorum Ministerialium & ob id exemptorum à militaribus servitiis) Quales autem fuerint isti Ministeriales, mox enumerat: *Hi sunt falconarii, venatores, telonarii, Præpositi, decani, & alii.* Hi jure ac moribus Alemannorum pro Propriis, *Eigen*, habiti, in honorem tamen Principum, quorum fuerunt, vocati honestiori vocabulo, *Dienstlüte.* Jus Alem. Provinc. c. CCXCVII. *§.* 4. *Man sol wissen, das niemant Dienstman haben mag mit recht, dann das Reich und die Fursten, wer anders spricht, das er Dienstman habe der sagt nicht recht. Sie sint alle ir aigen die sie habent. All Dienstlewt heissen mit recht aigen lewt, Man eret sie nur mit disem namen, darumb das sie der Fursten aigen sint. Wer Dienstman ist der mag mit recht nicht aigen lewt haben. Wann ein ieglich man der selb aigen ist, der mag nicht aigner lewt haben. Spricht er aber das er aigner lewt habe, dieselben seint des Gotshaus des er ist zu aigen, oder sines Herren der ein Leien Furst ist.* Hundius in Metrop. Salisb. pag. 244. refert rhythmos de fundatoribus Monasterii in Bavaria Malersdorffii Ord. S. Benedicti, inter quos hæc ad finem:

Diss Gotteshaus auch trew Diener,
Aigen, und Amptleuten &c.

Horum Ministerialium munera quatuor recensentur in Jure Feudali Teutonico, *Truchsez, Kamerer, Marschalgk & Schengke*, atque hæc officia quoque jure feudi data, quod dicitur *Hofrechtlehn*, ad descendentes quoque transmissa, ministeriales *Natos*, zu hoffrechtlehn geborne Dienstmanne, *J. F. Alem. c.* 113. & *Sax. Feud. c.* 63.

Hi Palatini Ministeriales peculiari quidem sed vario jure usi. Jus Prov. Alem. c. CCXCVII. §. 2. *Nu sol sich niemant lassen wundern, das dis puch so lützel saget von der Dienstlewte recht. Wann ire recht seint so manigfaltig das ir mit schreiben niemant zv ende komen mag. Under ieglichem Bischoff und Abten und Abtischin die gefurstet seint habent die Dienstman sunderbare recht. Und unter den Leyen Fursten habent si auch sundere recht. Des Reichs Dienstman habent auch besundere recht.* Conf. J. S. Prov. L. 3. c. 42. §. 1.

Huc facit & vetus Diploma:

Nos Johannes Comes de Nassauve universis præsens scriptum visuris ac audituris volumus fore notum. Quod mera & spontanea nostra voluntate & de consensu ac voluntate fratris nostri Henrici Comitis de Nassauve, dedimus & donamus publice per præsentes, Nobilibus Viris, nostris consanguineis precordialissimis Symoni ac Johanni fratribus & Comitibus de Spaynbeym, Heynemannum de foro Caseorum *ac suam legitimam Meytildim, opidum in* Ministeriales. Herbem, *cum ipsorum pueris utriusque sexus, ob grata ipsorum obsequia & amicicias, dictis nostris consanguineis, exibita & impensa, eo jure, quo ipsi nobis attinebant & exstiterant obligati, in cujus rei robur & evidentiam plenioren, sigillum nostrum una cum sigillo fratris nostri Comitis prædicti, in testimonium promissorum præsentibus est appensum. Datum anno Domini M. CCC. XII. in Ecclesia beate Margarete Virginis & martyris.*

Dixi Nobiles Ministeriales oppositos Nobilibus Liberis, *den Freyen Herren.* Rupertus Imp. an. 1402. *Als unser Liber Getruwer Wilhelm von Reys Ritter Unser und des Heiligen Richs Dienstman bisher gewest ist, des haben wir angesehen dankneme dinste und truwe die uns derselbe W. dicke bewiset hat und auch furbas bewisen sal und mag in kunftigen zyten und haben darumbe yn und sin erben gefriet, und frien sie auch in crafft dises brieves, Alss das er und sin erben vorbaz niet mee unser und des Richs DIENSTLUTE, sunder FRYE sin sollen. Orkonde* &c. Ab utrisque

videntur porrò differre *die Diener*, qui & ipſi Nobiles & vaſalli, ſed arctiùs ligati, ùt Ligii. Exemplum res illuſtret. Hermannus de Roſenberg, Domini Eberhardi de Roſenberg, Advocati de Durne filius anno MCCCXLIII. factus fuit *Diener*, Rupertorum Palatinorum Senioris, & Junioris, mediante *dem Huſe zu Mure*, his verbis: *Das ich gelobet habe mit gutem truwen an eydes ſtat, das ich der N. Diener ſin ſol, und in mit mime huſe Muren, und mit mime ſelbs libe ewicklichen warten und geborſam ſin ſol, wider allmennglichen, nimans usgenomen, noch niñer nimans diener werden ſol, an irem willen wiſſen und geheiße, oder ire erben, die Herrn zu Heidelberg ſin, ob ſie nit en weren. Und ſunderlichen mit furworten des, des Heidelberg danne were oder iſt, und deſſelben erbe, ſo derſelbe nit en were. Were auch das vorgen: mine Herren, mine bruder oder geborne mage, die geſwiſter kint ſin, und geſwiſter Dohter, krigen wolten wider recht, odir ire erben, die Herren danne zu Heydelberg ſin, ſo mag ih in, oder die, an die denn das Hus Muren gevallen iſt, mit dem vorgen: Huſe Muren beholffen ſin zu dem rechten wider mine vorgen: Herren oder ir erben. Es ſollen ouch vorgen: mine herren odir — mir odir — von kouffs wegen odir von Erbswegen, wie das kome, tun glicher wiſe als andern iren dienern, die mir odir — glich und gnoſs ſint. Es ſollen ouch mine vorgen: Herren — mich odir — wie das keme von koufs oder von erbswegen verſprechen und beſchirmen zu minem — rechte — glicher wiſe als andere ire diener, die mir oder — glich und gnos ſint.* Ab hac Ligiorum vaſallorum conditione liberati manſerunt tamen vaſalli non — ligii, ſed liberi. *Vid. & Comm. ad J. Feud. Alem. Rubr. §. XVI. & ad Cap. V. §. ult. & ad Cap. XXVI. §. 2.*

Dixi ſupra Miniſteriales ab his qui ſunt *de familia* Domini, diſtingui. id quod ſic habeas, nimirum ùt ſpecies à genere, nam & Miniſteriales palatini ſeu aulici *Dienſtlüte zu Hoverecht* ſunt etiam de familia, *des Geſindes*. Sed propter prærogativam nobilitatis præferuntur reliquis de familia. Docet hoc Conſtitutio Ottonis M. de Miniſterialibus Magdeburgenſibus Archi-Epiſcopi & Abbatis ibidem: *Statuit de FAMILIA utrarumque Eccleſiarum, quas tunc partitus fuit; Quod ſi quis de ordine MINISTERIALIUM Archi-Epiſcopalium uxorem duceret de Miniſterialibus Abbatiæ: matrem cum pueris poſt patrem Archi-Epiſcopo attinere debere. Eodemque ordine, ſi Miniſterialis Abbatiæ uxorem duxerit monaſterialem Archi-Epiſcopalem. Hoc etiam de familia Litonum, ſicut nunc ſervatur, ſtatuit; idemque jus de FAMILIA Præpoſituræ majoris ſervandum conſtituit.* Chron. Magdeb. à Meibomio editum Tom. II. pag. 273. Quos *Litones* vocat, ſunt Liberti & Miniſteriales plebeji. Similem conſtitutionem in domo Bavarica vide *L. I. Inſtit. Jur. Publ. t. VII. 4.* itemque apud Hund. *in Metrop. Salisb. pag. 310.* ibi: *Siquis Miniſterialium extra ſui Monaſterii Collegium, Matrimonium contraxerit, omne patrimonium cum feudo ab eadem Eccleſia conquiſito liberè & ſine omni contradictione Monaſterio ſuccedat, nullo malo ingenio ad alienand. præveniente.*

Hi Miniſteriales de miniſterio ac munere ſuo etiam inveſtiti. Chronic. Oldenb. c. VII. apud eundem Meibom. T. 2. p. 145. *Fridericus Imp. Barbaroſſa humiliavit Ducem Henricum Leonem, privans clypeo, gladio & caſtris, & obedientiâ ſuorum. Et dedit ſuis Miniſterialibus & Advocatis prædia & Caſtra quæ à Duce habuerunt.* Hinc formula: *Jure Miniſteriali* judicia exercere, quod opponitur *More Principis* in Chron. Oſnabrug. ibid. p. 217. ubi de *Militaribus* (Miniſterialibus militiæ) *de Varendorpe Judicium* in Diſſene cum ſuis inibi villicis circumjacentibus — quod ipſi ab Eccleſia Oſnabr. indubiè habuerunt *in feudum* ùt ſubditi & Miniſteriales Eccleſiæ. Hi vocati *belehnte Vögte*, Advocati inveſtiti, & feuda Advocatiæ: item Salemanni & fide Salemannica obligati. Vide infra *Salman.*

Quorſum etiam pertinent Caſtrenſes, *burgmanne*, qui de feudo caſtrenſi inveſtiti. Rupertus Imp. in Confirmatione Dominiorum, bonorum &c. Domini Colonienſis an. 1401. *Item ne ipſius Archi-Epiſcopi ſubditi, ſive ſit Nobilis, ſive Miniſterialis, aut Caſtrenſis ſeu cujuscunque conditionis alterius.* Sequuntur enim

III. Miniſteriales plebebji.

Hi primò *Officiati* fuerunt, uti Miniſterialibus contradiſtincti in Jure Argentoratenſi, quod modò allegatum. Deinde acceperunt reſpectu officiorum ſuorum ſive in aula ſive in præfecturis vel alioquin, certos cenſus aut fundos in miniſterium, h. e. jure feudi. Denique etiam Nobilitatem quæſiverunt & Miniſterialibus adæquari. Qua de re horum querelas retuli in *Comm. ad J. F. Alem. c. 1. §. 24. p. 41.* quæ deſcribi huc non oportet. Cæterum miniſteriales jure veteri Salico inter mancipia & homines proprios ſub Majoribus villarum relati, L. Sal. ex edit. Heroldi t. XI. §. VI.

Dienſt, domeſticus. J. Arg. L. II. c. 153. *Wer och das ein dienſt, es ſie die Vrowe, Knecht oder Jungfrowe.* i. Siquis de familia, ſive ſit Materfam. ſive ſervus, ſive ancilla.

[*Dinogane*, ſervitus erat, qua Epiſcopi & Eccleſiaſtici judices (cives Spirenſes onerabant, q. d. *an dienſt geben*, à qua cives Spirenſes liberavit Philippus Dux Sueviæ, Henr. VI. Imp. frater, in Diplomate 12. Kal. Febr. ao. 1198. ap. Lehmann. Chron. Spir. L. 5. c. 69. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

DIET, gens, vid. *Deota.*

DIEZZEN, reſonare, brauſen, Notk. Pſalm. LXVIII. 2. *die uuazzeren ieogelicho diezzent in ſturme unde ſtrite.* qui undis ſemper ſimiles, reſonant in æſtu & pugna. Idem Pſalm. eod. ℣. 15. *Sie diezzent in iro ſturme alſo dratiu uuazzer.* Reſonant æſtu ſuo ſicut præcipites undæ. Idem Pſalm. CXLIII, 7.

DIGI, preces, vide *Diche.*

DIH, Te. Kero Prol. p. 16. & ſæpius.

[DIHHEINIGES, cujusdam. Gloſſ. Monſ. p. 351. v. *Dehein.*]

DIHM,

Digitized by Google

DIH.

DIHM, DOHM, fœnum ſecundarium, *Omat*, *Grumet*.

Dihmengelt, vectigal ex eo, *Webu. Beſ. Speid.*

DIL, *anetum. Gl. ASax.* [*Tili*, anetum. Gloſſ. Monſ. p. 389. *Tilli*, anethum. p. 414.]

DILEN, FARDILEN, fundare, fundamenta jacere, *Iſidor.* c. 2. §. 1. [In edit. Palthen. legitur *Fordila unas*. Putat autem Palthen. in Not. p. 398. legendum *fordilant unas*, quaſi dicas diſtribuens erat, Germanice *verteilend*. Accurate enim momenta diſtribuit, qui aliquid uti in textu eſt, appendit.]

Ardilen, delere, Iſid. c. 5, 5. *vertilgen*. Vid. A. & *Firdil*.

DIN, iis, denen Tatian. c. 2.

DINEEM, tuas. Kero. c. 7.

DINERO, tuo. Kero. Prol. p. 17.

DING, THING, THINGA, Spes.

Willeram. in Cant. Cant. c. IV. 14. p. 73. n. 33. *Thie biro* [Die iro] *herza an themo thinga* [in demo gedinge] *geneſtenont*. i. e. qui corda ſua per ſpem confirmant. Idem in Latina paraphraſi:

Dum nihil ex meritis præſumit quisque fidelis
Spem revocans in me &c.

Quod non capiens interpres Belga, tranſtulit: *Die haer herte op een ding veſtigen*, &c. i. in re aliqua.

Gethinge, ſpes, fiducia. Willeram. *in Cant. Cant. cap.* 3, 11. *pag.* 55. *n. c.* 24. *unde er gethinge hauet thaz er* [unte ir gedinge hat daz ir] *cumet in atria*. i. & vos ſpem habetis, ut veniatis in atria, &c.

Idem pag. 35. 44. 52. 128. noſtræ edit. p. 17. 20. 23. 54. In omnibus his locis legitur in noſtr. edit. *gedinge* & *gedingon*.

Fragment. de Bell. Hiſpan. *v.* 2016. *Ain lobe unt ain gethinge*: una fides & una ſpes.

Kedingi, ſpes, Notker. Pſalm. IX. 12. *Gedang.* id. Pſal. LII. 7.

Gedingen an Got, in DEVM ſperare, Notker. *Pſalm. IV. ſi. V. ſi. VII. XV. & paſſim.* Otfr. *in Orat. Domin. Petit.* 2. Regnum DEI interpretatur: *Dazh ewige dara alla gnote zhuo dingent*. i. æternum illud, ad quod omnes boni ſperant. Idem Evangel. V. 23, 324. *si himilriche thingent*: ad regnum cœlorum ſperant, anhelant. Et II. 12, 138. credere, ſpem ponere in meritum *Chriſti*.

Zv Gote gethingen, in DEVM ſperare, votum DEO facere, *Fragm. de Bell. Hiſp. v.* 1283. 1606. 4303.

Otfr. II. 21, 2. *zi Got thingen*, in DEVM confidere.

[Mavult Scherz. in Not. hunc locum reddere Ad DEVM loquaris.]

Idem III. 17, 126. III. 1, 48. & 85. V. 20, 218. Willeram. p. 44. 143. p. noſt. ed. 20. & 61. utroque vero in loco legitur *gedingon*.

Freherus. „*Gething*, ſpes. ita uſus eſt hâc voce. Willeramus p. 24. 44. 52. 55. 75. 113. 128. 143. 147. 150. (edit. Raphel.) non eâ quâ interpres accepit ſignificatione pro re, cauſa, lite, judicio (quanquam & hæc alias ſignificat) ſed ut ante dixi, pro SPE. Idque ex locorum illorum inſpectione, & cum Latinâ Paraphraſi Metricâ collatione eſt evidens. Neque aliter Otfridus & Notgerus hâc voce utuntur, quam & ſcribunt *Gedinge*, *Kedinge*, Thinge. In Pſalmis paſſim: *Domine ſpes mea*, *Druhten min gedinge*. Item: *In te ſperavi*, *An dich gedincta ich*. Et rurſus: *In te ſperabo*, *Ih gedingo io an dich*. Pſ. 51. *In fide, ſpe, & charitate*, *In gloubo, kedingi, unde minnon*. Pſal. 131. *In re, non in ſpe*, *An ſelbemo dinge, nals in gedingi*. Quibus locis quid clarius? Neque aliud eſt in Jure Saxonico Feudali *Gedinge*, quàm ſucceſſio feudi in ſpe poſita, aut Spes ſuccedendi, vulgò Exſpectantia, ut Speculi Sax. Art. XXXIII. & Lehenrecht Tit. V. & XXXII. quod nec Interpretes domeſtici ſatis intellexiſſe videntur. Pſalm. II, 6. „ Hæc Freherus.

Gethinga an him ſeluon, fiducia ſui. Willeram. in Cant. Cant. p. 52. *Thie gnode ſielan negheyn gethinga ne hauan an him ſeluon thurgh eynega biro woladada, nivare okkeret an Godes genathan*. i. Bonæ animæ non habent ullam fiduciam ſui ob propria ſua benefacta, ſed tantum in DEI gratia. Idem pag. 128. de veris Paſtoribus: *Nietemer ni vortherent ſie in biro prædicatione nebeine externam remunerationem lucri vel laudis, ſunder okkeret thaz gethinga thes ewigen liues*. i. Nunquam requirunt in prædicatione ſua ext. rem, &c. ſed duntaxat ſpem vitæ æternæ. ubi Belga reddit *dat recht des eeuwigen leuens*. Sed minus convenit cum priori ſententia, qua non de jure & meritis, ſed tantum per gratiam DEI ſalutem acquiri Willeramus dicebat.

Notker. in Pſal. II, 6. *Eccleſiæ gedingi iſt*, *das ſie irhöhet werde ze Gotes ſelbes anaſihte*. Eccleſiæ ſpes eſt, ut exaltanda ſit ad DEI ipſius faciem. Idem Pſalm. XVII, 12.

DING, *Thing*, *Ting*, Res, ens, factum.

[*Daz dinch*, negotium. Gloſſ. Monſ. in Dan. p. 342. Reſpicitur haud dubie ad Dan. II. 17.]

Otfr. II. 2, 25.

Thaz liobt iſt ſiln uuar thing,
irliuhtit theſen uuorolt ring.

Hæc lux eſt multum vera res, (ens veriſſimum)
illuminat hunc mundi orbem.

Idem IV. 10. pen. de Sanguine Chriſti:

Iz iſt manag faltaz think,
griofit theſen uuorolt ring.

Eſt is res multiplex, (panacea mundi)
redemit hunc mundi orbem.

Notk. Pſal. LXX. 19, *ze dien hobeſten dingen*, usque in altiſſima.

Ze feruunneſte des tinges, ad intellectum hujus rei, quod &c. Notk. Pſalm. XLIII. 1.

Zitfriſtigiu dinch, temporalia, Notk. Pſalm. XIII. 5.

Otfrid. ad Ludov. Reg. *v.* 24.

Hoh ſint, ſo ih thir zellu,
thiu ſinu thinkan ellu.
Grandia ſunt, quæ tibi referam,
facta ejus omnia.

Dingolich, realiter, Notk. Pſal. XXVIII. fi.

Thing, cauſa rei, eaque finalis. • Otfr. I. 25. 2. *quam Chriſtus zi themo thinge, thaz Johannes mit ilouſu inan gibadoti*, venit Chriſtus ad hunc finem, ut Johannes Baptiſmo ipſum lavaret.

Thingen, modi rerum, conditiones. Otfridus in paraphraſi Orationis Dominicæ ad Petitionem V. notat: *Diſen gedingen firneme mannclih, unde ſi garo ce firgebene dazh luzhzhila, alſo er uuelle dazh imo firgeben uuerde dazh michila.* i. Hanc conditionem obſervet quilibet, & ſit paratus ad remittendum pauxillum, ſi velit ut ſibi remittatur multum.

Ding, functio, opus. J. Argent. L. I. c. LV. *Sven der Biſchof heim iſt, ſwes er danne bidarf zu ſinem Bade, zv der Kuchinen, zv der Schenken Ding*, &c. Epiſcopus domi exiſtens ad balnea ſua, ad coquinam, & ad opus Pincernarum, &c. ſcilicet debent Cuparii facere, &c.

Dingen, rem agere, vel offerendo, vel petendo, vel tractando, vel paciſcendo. Offerendo: Dingen, rem offerre, vovere, ad aliquid vocare, invitare. Otfr. I. 16, 38. de Salvatore mortalibus Salutem offerente & invitante:

Alte iob iunge.
Int thiu er tharzua githinge.
Senes & juvenes.
Et quos ad id invitat.

[Verſ. 38. ita vertend. cenſet Scherzius in Not.

Si quidem eo contendat, laboret.

In thiu enim pro *ſiquidem* occurrere etiam ap. Otfr. IV. 19, 24. & *Githingen* eſſe contendere, laborare, collimare aliquo. IV. 37, 65. ita quoque *thingen*. III. 1, 47. Ita etiam II. 12, 160. reddit:

In thiu ſe thes biginnen;
thaz ſie z'imo thingen.
Dummodo hoc agant,
ut ad ipſum tendant.

Conf. Ejusd. Notas ad II. 12, 138. c. 16, 28. IV. 37, 66. in quibus locis omnibus *thingen*, per *tendere* transfert.]

Idem IV. 37, 66. II. 16, 28. V. 23, 474.

Convocare. Otfr. I. 17, 99. de Herode ad Magos:

Thaz ih tharzua thinge,
ioh imo geba bringe.
Ut ego eò convocem,
& ipſi dona offeram.

[Cod. Vind. pro *thinge*, legit *githinge*. Ita ergo hic verſus juxta Scherz. in Not. vertend.

Ut ego eo tendam, ſeu proficiſcar.]

Dingen, petere, requirere, extrajudicialiter vel judicialiter. Jus Alem. Feud. cap. VI. de vaſallo qui nondum homagium præſtitit: *Dinget aber einre des Herren Man an In, das er ſin gezug ſii umb ein lehn, und mag er niemand anders han denne der nit geſworen hat*, &c. Petit autem aliquis è Domini vaſallis ab eo, ut iſte (qui nondum juravit) teſtis ſibi ſit de feudo, nec alium quam iſtum habere poſſit, &c.

[*Gidingo*, appello. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

Thingen, vovere, devovere, ſich verſweren, vermeſſen. Fragm. de Bell. Carol. v. 4247.

Ih wille an thie Gote gethingen,
Iſt thaz ih ſelue geſige,
unde er under mineme ſwerte geliget,
Other ſluhte erthwingen,
anders ne kume ih niemer hinnen.

i. e. Volo me diis devovere,
Niſi ipſe eum vincam,
& iſte ſub gladio meo jaceat,
Aut fugere cogam,
aliter ne veniam ego unquam dehinc.

Dingen, conveniendo tractare, conferre, colloqui.

Otfr. V. 10, 53. de diſcipulis in Emaunte:

Bigondun thingon tho untar in,
uuio er giang koſonti mit in.
Cœperunt conferre inter ſeſe,
quomodo Is ambularit colloquens cum iis.

[*Incipiebant loqui tum inter ſe.*

Ita hunc verſum reddit Scherz. in Not. ad Otfr. p. 63. uti & ſq. 58.

Unz er thingota mit in,
Quamdiu loquebatur cum ipſis.]

Idem III. 1, 48. de epulis cum Chriſto:

Ih muazi thingen zithiu.
Aſſocier. egò eò. Sed magis eſt, ut ad fiduciam referamus,
Confidam ego in Eum.

[At Scherzius in Not. ſtatuit, aptius hunc verſum Stadenium expreſſiſſe hoc modo:

Ut poſſim contendere eo.]

Idem V. 23, 84.

Thingon thes liobes,
Converſatio dilectionis.

Ding, tractatus, colloquium. Otfr. III. 13. 105. de conventu Salvatoris Moſis & Eliæ in monte:

Zelit thir iz Lucas,
uuaz iro thing thar tho uuas.
Refert tibi id Lucas,
quid eorum tractatio tunc ibi fuerit.

[*Narrat tibi id Lucas*, (cap. IX.)
quodnam ipſorum colloquium tum ibi fuerit.

Ita hos verſus reddit Scherz. in Not.]

Fragm. de Bell. Carol. M. v. 2433.

Ih bringe thir Rolanten
mit iſerninen banden.
Swe thu in beizeſt toten,
other mit wizzen thes noten,

Digitized by Google

Thaz Karl mîn thingen.
So mahtu mit wither gewinnen
Aller thiner Furſten kint.
Tradam tibi Rolandum
in ferreis vinculis.
Ut ipſum mandes occidi,
aut tormentis eò cogi,
Ut Carolus debeat tractare.
ſic poteris recuperare
omnes tuorum Principum liberos.

Ding, Verbum, ſermo. Notker. Pſal. XXI. 7. *Ein Dinch Gotes Fater. Daz dinch noh ieo ana mas, daz iſt ſin Sun*, Verbum DEI Patris. Hoc Verbum in principio erat, h. e. Filius ejus.

[Huc quoque refert Scherzius ſequentia Otfrid. loca, quæ proinde aliter quam Schilterus, & quidem ſeq. in modum vertit:

I. 17, 84. de Herode Magos ad ſe vocante:
Mit in iſt quater thingon
job ſîu haltogon.
Cum illis ſuſcepit colloquium
certe multo occulte.

III. 18, 2.
Untar uuorton managen
job thingon ſîu bebigen.
Inter verba varia
& colloquia gravia.

V. 11, 90.
Mavota er ſie tho alles
thes ererin thinges.
Commonefecit eos hic ommis
Anterioris colloquii.

V. 9. 11. de Diſcipulis Emaunticis.
Sie fuarun quitilonti
thio armilucbun dati,
Jamarlichon thingon,
io in denſelbon gangon.
Ibant narrantes
miſeranda (tyrannica) facinora,
Triſtibus ſermonibus,
in eo ipſo itinere.]

Gloſſ. MS. ASax. *Deliberatio*, *ymbthinbung*.

Dingen, paciſci, conveniendo promittere. Otfr. III. 2, 47. de Regulo:

Giloubt er themo uuorte,
job kerta ſih zi lante,
Sar bi themo thinge,
zi themo heiminge.
Credidit is huic verbo,
& convertit ſe ad terram (ſuam)
Statim propter hoc promiſſum,
ad domicilium.

[*Gidingun*, conventioni, Gloſſ. Monſ. p. 373. conditioni. p. 373.
Gidingotos, conveniſti. p. 396.
Gidingoti, conditum. p. 391. placitum. 396.
Gidingota, placui. p. 345.]

Hinc *Thing* forum ubi contrahi ſolet, nundinæ.

Quò neſcio an referendum illud Otfridi III, 14, 181. de diſcipulis emiſſis:

Nuh oub ni fuartin in thin thing
mit in nit einen pfenning.
Nec etiam ferrent in forum
ſecum ullum nummum.

[*Thing* forum quidem denotat, ſed non mercatorium, verum litigioſum, in quo lites & cauſæ forenſes tractari ſolent. Mallem igitur *in thin thing* vertere. *In hoc negotio.* Scherz. Not. ad h. l.]

Diſting, *Oreting*, vide Ol. Worm. Monum. Dan. L. II. c. 3.

Gedinge, pactum, promiſſum, ſtipulatio, capitulatio. Rhythm. de S. Annone ℣. 280. de Julio Cæſare Germaniam cis-Rhenum ſubjugante:

Ci jungiſt gewan her s'al ci gedinge,
daz ſolt in cin erin brengin.
Tandem ſuperavit eos omnes per pacta,
quod ipſius honori cedere debebat.

Frey-thingen, thingare liberum. i. manumittere. Rotharius Rex Longobardum Lib. II. t. XIV. c. 4. *De filio naturali, qui de ancilla alterius natus eſt, ſi pater comparaverit eum, & liberum thingaverit, libertas illi permaneat,*

Res ſuas *thingare*, *thingatio*, *garathinx*, al. gairath. Lib. II. LL. Long. t. XV. compoſitum ex thinx, pactum, promiſſum, & Gaira, Guera, Were, traditio poſſeſſionis. R. Rotharius: *Siquis res ſuas alii thingare voluerit, non abſconè, ſed ante liberos homines ipſum garathinx faciat, quatenus, qui thingat, & qui gifiles fuerint, liberi ſint, ut nulla in poſterum oriatur contentio.* Differt à Garagethingi, de quo in G.

Mit geding zuſammen komen, pacta dotalia & tabulas nuptiales conficere. Jus Alem. Prov. c. XCI. *Leit ein man an ſeinem tod, und er hat ſeine kind ausgeſtewert: und er hat ſeinem weibe nicht uarendes gut gegeben: was er dann varendes guts hat, das geit er wol ſeinem weibe gar, ob er wil. das tut er mit recht, und der ſel iren teil. Sie ſein dann mit gedinge zuſammen komen. Das geding ſol ſtät ſein. Es ſey dann verendert mit der erben wille.* i. e. Si quis eſt moribundus, & liberos ſuos elocavit, uxori autem nihil mobilium dedit: quicquid tunc mobilium habuerit, uxori rectè tradat, ſi velit, idque de jure, atque animæ ſuam portionem. Niſi pactis dotalibus confectis nupſiſſent. Pacta dotalia rata ſunto: niſi mutentur cum heredum conſenſu.

Geding, locatio-conductio, Leihe, Lehnung, miete. *Verliben zv einem rechten gedinge zwentzig jar.* Charta Johannis Epiſcopi Argent. an. 1311. quam exhibui in Comm. ad Conſtit. Argent. vom Schauffelrecht, pag. 19. & 36.

Dingen, locare, in emphyteſin dare. J. Feud. Alem. c. 122. §. 1. 2. & 132. §. 3.

Geding, promiſſio proprietatis, Donatio, Gloſſæ Saxoniæ: *Geding heiſt eigentlich, das einem zv ſeinem nutz und beſten zngeſagt, gedinget, und verſtehen iſt (das ſein eigen ſey damit zv tun und zv laſſen.)* LL. Longobard. Lib. II. t. XIV. c. XIII. *ne filiis liceat, vivo patre, cuicunque res ſuas thingare*

aut per quodlibet ingenium alienare. Et c. seq. *omne Thinx, quod est Donatio.* Et L. II. t. XX. 1. & c. XV. 1. & 3. ubi *thinx* & *garathinx* promiscuè sumuntur. Thinx autem differt à *Garathinx*, ut donatio simplex & ea, quæ fit cum traditione, §. 2. *J. de donat.* est enim compositum non ex *gar*, totum, quasi donatio universitatis, sed ex *Gære*, aut ut in MSS. invenitur *gairthinx*, i. *Gewære*, possessio tradita, de quo infra.

Geding, promissio feudi, sub conditione aperturæ.

Exspectanzlehn, Lehnsexspectanz, anwartung. Quod vel *benannt*, determinatum, vel *unbenannt*, indeterminatum, quodcunque prius (*eher*) apertum fuerit, unde & *Ererlehn*, & corruptè *Irrlehn*, de quo suo loco. *Vid. Comm. ad J. F. Alem. cap. XII. & LXIV.* 2.

Ding, *thing*, lis, causa controversa. *Dingen*, litigare, disputare. Otfrid. III. 18, 24. de Judæis:

Bigundun sie antuuurten,
uuorton filu herten.
Ullorton ungiringon
mit imo thar tho thingon.
Cœperunt isti respondere,
verbis multum duris.
Verbis non-levibus
cum ipso tunc contestari. expostulare.

[Gloss. Mons. *Dinch*, causam. p. 381. *Dingo*, causarum. p. 393. *Dingun*, negotiis. p. 363.]

Dingstrit, causæ agitatio, persecutio. Notker, Psalm. IX. 5. *Wanda du gette daz ting, unde den dingstrit.* quoniam fecisti judicium meum, & causam meam.

Ding, Judicium ejusque locus publicus, Placitum, Mallus. Fœdus Ludovici & Caroli Regum Franciæ: *Indi mit Lutherem inno theinni thing ne gegango.* i. *Et ab Ludher nul plaid nunquam prindrai.* Glossæ antiquæ Freheri: *Placitum, Plait vel gedinge. Placitare, dengen.* Huc refero ex L. Salica *thenca texaga*, cap. XI. vel *Mala texaga*, ibidem, ad judicium tectum, cui opponitur, sub dio habitum, de quo mox.

[Tatianus. c. 26. §. 2. *Ther sih gebelgit zi sinemo bruoder, ther ist sculdig thinges.* Qui irascitur fratri suo reus erit judicio. Ad quem locum sequentia notat Palthenius p. 354.

In Diction. Gassari est *thingon* litigare in foro, & *githingen* judicare, causam dirimere. ASax: *thing* qualiscunque causa est, maxime forensis, uti testantur composita *thingere* advocatus: *thingstouu* forum, judicii exercendi locus, *thingian*, transigere de lite. Vid. Somner. in Diction. Gothis quoque *thingen* fuit judicare, aut in judicio causam agere, unde compositum *thinxdagh*, dies judicio dicatus (pro quo valde inepte ê Germanis quidam, patriarum rerum imperiti, *dienstag* dicunt atque scribunt) & *husthingum* domus judicii, teste Grotio in Explicat. Voc. quæ in Hist. Goth. Vandal. & Longobard. occurrunt. pag. 581. De Suecis Vid. Loccen. Antiquit. Sueo-Gothic. p. 55. 72. De Danis

Worm. Monum. Danic. Lib. I. cap. 10. Germanis adhuc supersunt voces *uuebrding*, *dingstadt*, *dingmann*, similesque aliæ magno numero, quæ in Jure præsertim veteri Saxonico occurrunt. Hæc ille.]

Otfrid. I. 15, 80. *Thing filu hebigas*, de judicio extremo. Adam. Bremensis de situ Daniæ §. LXXXV. de Sueonibus: *Concilio populorum communi, quod ab ipsis Warph, à nobis THINC vocatur, Episcopos interesse non renuunt.* Idem Otfr. IV. 8, 7. de Judæis de Christo capiendo consulentibus:

Datun ein githingi
uuio man nan giuuunni.
Habuerunt concilium,
quomodo is caperetur.

Idem III. 17, 17. de Judæis adulteram Christo sistentibus:

Brahtun sia in thaz thing,
thara in mitten then ring.
Sistebant istam in conventum,
ibi in medium circuli.

& c. 20, 108. de Judæis Christum Synedrio sistentibus:

Leittan sie nan &c.
Thara zi themo thinge,
zi thero Furistono ringe.
Duxerunt ipsum &c.
Tunc ad Synedrium,
ad Procerum circulum.

[*Dinch*, forum. Gloss. Mons. p. 366. *Dinchus*, auditorium. p. 367. *Dinchusi*, consistorio. p. 392. Synagogæ. p. 366.

Dincsteti, conciliabulo. p. 379.

Dingman, concionatorem. p. 350.

Dincman, curiales. p. 378. decurio. p. 398.]

Dinchrebt, judicium, Notk. Ps. LXXXII. 10.

Dinglicho, judicialiter, Notk. Psal. XCIV. 2. Psal. CXLII. 2.

Thingen, *githingon*, citare, in jus vocare. Jus Alem. Feud. c. 116. §. 10. *umb so gethane schulde so ime her gedinget ist.* ob causam illam, ob quam in jus vocatus fuit. c. 131. §. 1. *dem zu leburechte gedinget ist*, qui ad judicium feudale citatus fuit.

DIENGSTAG. vid. *Dag.*

Dingen, *thingen*, *thing begen*, *thing auslegen*, judicium exponere, bannire, vexillo judiciali suspenso. Weichb. c. XVI. *Nu höret und vernemet, wie man das Gericht (Ding) anfahen und begen sol zv Weichbildrecht.* Latinus: Banniendi judicii modum secundum jus municipale, considerare licet. Jus Feud. Sax. c. LXV. *Als der Herr seines Gerichts beginnet, so sol er zum ersten anheben und fragen: Ob es zeit sey, Geding und Gericht zu halten?* i. quum dominus voluerit judicare, primò quærat in sententia, utrum sit hora judicandi? Jus Feud. Alem. c. 116. §. IV. *So der Herr uf den Teding kumt, so sol er frogen der ersten, siner Manne einen, ob es tedings zit sie?*

Jus Feud. Sax. de c. 65. §. 9. *So erkennen die Manne das er sein ausgelegte Gerichtstage beweise.*

Otfr.

Digitized by Google

DIN.

Otfr. V. 20, 71. de Judicio extremo:

Suntar sar sih ringot,
So Drubtin iz githingot.
Sed statim (multitudo) se gyrat,
quum Dominus judicium incipit.

Fragm. de B. C. ℣. 2376.

Wir gefrumeten aine heruart
Under thie Karlinge,
Sie wimmet bose getbinge.
Si werdent alle them tothe ergeuen.
Sie ne wolden an Mahmet ieben.
Expediamus exercitum
Adversus Carolingos.
Accipient malam sententiam.
Omnes morti adjudicati,
nisi velint Mahomethem colere.

Lothar. Imp. Diplom. Argentor. an. 1129. *Nullus eorum cujuslibet conditionis Placitum aliquod, quod vulgò Thinch vocatur, extra civitatem suam constitutum habeat.* Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 127. De Davide:

Jo gisatta sinu ting,
ouh selb thaz ribi al umbiring.
Et stabilivit suum tribunal
atque totum regnum circum circa.

Huc etiam referendum videtur in L. Salica *Thenca* i. Judicium. *Thenca texaca*, placitum contectum, quod opponitur Placito sub dio. L. Salic. tit. XI. §. fi. *In alio Pacto dicit de ipsis* (mancipiis furatis) *Malb. thenca texaca, is Mala texaca,* ubi *thenca texaca* exponitur per *Mala texaca.* i. Mallus, quod idem ac *Thinca,* Placitum. Sed quia variè hæc vox legitur, passim ibi occurrens, & aliquoties *Theu* legitur, possit videri esse *Deube*, furtum: Nihil ergo definiendum. Cæterum Judicia olim ubicunque quidem potuerunt exerceri, feudale tamen non in Ecclesiis & Cœmeteriis, *J. Feud. Sax. c.* 65. §. 1. sed neque sub tecto, aut clausis castris vel Villis, *ib.* §. 8. sed portis apertis & sub dio, *c.* 73. §. 1. Itaque

Ting, *Tinget*, Celtis etiam pro ipso loco seu foro usurpatum, in locis campestribus vel & sylvis, propè aras deorum ex congerie lapidum in quadrangulam aut ovalem figuram dispositum, Vid. Worm. Monum. Dan. c. X. Sax. *Dingstat.*

Dingon, thorpbon, synagogis, vicis. *κώμας*, Tatian. c. XXX, 2.

Dagathing, idem quod *thing*, judicium. Otfrid. V. 19, 1. 2. *Dagathing habet er gimeinit ubar muroltring*, diem judicii proposuit Salvator super terræ orbem.

Teding, idem passim in Jure Feud. Alem.

Tagedingen, *tedingen*, *tageding geben*, terminum juridicum præfigere. *Tag geben*, idem.

Tegeding suchen comparere. Jus Alem. Feud. c. 116. & passim.

· *Geboten ding*, & *Ungeboten ding*, sibi opponuntur ut ordinarium & Extraordinarium judicium. Etenim *Ungeboten ding* est ordinarium judicium, ad quod statis temporibus annuatim convenitur sive speciali præcepto vel edicto. Quorum tria communiter per annum habita. Chron. Laurisham. An. 1071. exhibet chartam donationis Vdalrici Abbatis Monasterio Aldem Munster factæ: *Et ut familiam ejusdem curiæ ab omni gravedine & molestia immunem redderemus, à tribus principalibus Mallis, qui vulgò Ungebodending vocantur, quibus ad Curtim Luteresbusen annuatim mannicbatur, utrorumque consensu eam omnimodis absolvimus.*

Jo. Isac. Pontanus L. VI. Orig. Franc. c. XI. *angebotenting* legit: minus rectè. Vossius *de Vit. Serm. Lat. II.* 19. interpretatur Privilegium seu conditionem non parendi jussis alicujus malli citantis. Sed pejus. Tres enim principales Malli, solennes & ordinarii dicuntur *Ungebotending*, non verò privilegium exemtionis ab iis, ut ex cohærentia contextus oppido patet.

Gebotending, *Budingum*, cognitio extraordinaria, terminus juridicus extraordinarius, specialiter indictus, præter principales & ordinarios. Diploma Henrici III. Imp. an. 1056. *à du Fresne in v. Buding.* allegatum: *Si cujus bona vel prædia propter aliquam culpam vel querimoniam in placitis Abbatis, id est, Budingum dominicata vel publicata fuerint, omnia Abbatis erunt.* Formula hujus placiti, quoties ad jussum Domini vel Judicis extra ordinem conveniebatur, ita habebat: *Ich N. bekenne &c. das ich uf den — dag zv Gerichte sass zu N. von gebeisse und gebotswegen mynes Herrn N. N. V. Botschafftding.*

Elichding, judicium legitimum. J. Alem. Prov. c. CXXIV.

Garagethingi, *gargethingi*, *garthingi*, judicium seu Placitum ordinarium, solenne, principale, paratum ipso jure. Compositum ex *Gara*, paratus. Rotharis R. Lib. I. LL. Longob. t. IX. c. 3. de homicidii pœnâ: *Si plures fuerint, si ingenuus fuerit* (occisus) *qualiter in garagethingi* (componitur) *ipsum homicidium componat*, non pretium occisi tantum.

Landgeding, placitum seu judicium provinciale. quale Ludovicus Landgravius Thuringiæ & Saxoniæ Comes Palatinus an. 1208. in Crumpe celebrans, confirmavit concambium sive permutationem aliquorum bonorum in Löbschiz. *Liber Præfecturæ Jenensis pag.* 45.

Notlich thing, Judicium criminale, hodie *Notpeinlich Gericht.*

Otfrid. IV. 13, 71. de Petro:

Thu lougnis min zi uuare
Er binabt hano krabe,
In notlichemo thinge,
Er thaz huan singe.
Tu negabis me revera
antequam hâc nocte gallus canet,
In Judicio criminali,
priusquam gallus cantet.

[Cum Petrus Christum non abnegaverit in ipso judicio, mallet Scherzius in Not. ad h. l. verba *In notlichemo thinge*, reddere. *In periculoso*

loſo ſtatu. Ita Otfrid. Præf. ad Lud. Reg. *v.* 49. idem exprimit per verba, *in notlichen uuerkon.*]

Selding, Judicium animæ ſeu pro anima, aliàs *Seelgeræth*, Jus Auguſtan. fol. 44. V. Königsh. pag.

Vemding, Judicium Vemicum, Vemgerichte, Freygerichte, ubi judicatur unter Konigsbann, nach Vemerecht, als im Lande Weſtphalen recht iſt, ad exemplum Judicii Weſtphalici pluribus Statibus Weſtphaliæ conceſſum, Pro quo apud Æn. Sylv. in Eur. legitur *Vetitum*, & apud Schottel. de Ling. Germ. *Veimrecht*, *Judicium Veniæ.* Vid. Inſt. J. Publ. IV. 10, 2. ſqq. & eund. Schottel. *De Jur. Singul. c. XXIX.* Kilian. *h. v.*

Vordinger, vicarius judicis, *ſoll da ein Vordinger des Lehnherren ſein.* Lib. Sponh. Corverreichs Weistum. §. 1.

Wehadinc, Judicium campi. Taſſilonis Decret. §. V. de Popularibus LL. apud Lindenbrogium: *De pugna duorum, quod Wehadinc vocatur, ut prius inſortiantur, quam parati ſunt, ne forte carminibus vel machinis diabolicis vel magicis artibus inſidiantur.* Eadem pugna in ſequenti §. vocatur *Camfwic.* Hujus nominis etiam in eodem Decreto tit. præced. §. X. mentio fit: ſicut & in ipſa Lege Baiwar. tit. XI. §. 5. *Spondeant invicem Wehadinc quod dicimus, & in campiones non ſortiantur, ſed cui DEVS dederit fortiam & victoriam, ad ipſius partem deſignata pars, ut queritur, pertineat.* Hinc apparet, primò *Wehadinc* eſſe judicii ſpeciem, id enim *dinc* importat; Deinde eſſe ſpeciem judicii campi ſive duelli, quod generaliter *Camfwic* vocatur. Aliis *Zweiding.* Tertiò, ut hoc exerceatur non per requiſitos aut ſortiatos campiones ſive vicarios, ſed per ipſos litigantes. Denique ut prius quam ſe præparent, *inſortiantur*, ne inſidiæ per artes magicas uni vel alteri ſtrui poſſint. *Inſortiri* itaque exprimit alteram vocabuli partem, *Weha*, i. e. *Weihe*, conſecratio. Unde rectè du Fresne *v. Sortiri.* ait: *Inſortiare non videtur eſſe faſcinare, ſortibus diabolicis innectere, Gall. enſorceller; ſed adverſus ſortes munire.* Hodie *Einſegnen.* Schottelius. *Werding* hîc vult obtrudere, *Lib. de Jur. ſing. Germ. c. XXVIII.* §. 13. idque autore M. Velſero, qui *Lib. V. Rer. Boicar. p.* 163. referens Decretum Taſſilonis ad marginem tantum notat: *Fortè Webrdinc pro Wehadinc.* Et mox: *An Webrdinc.* At verò talis conjectura non ita abſolutè erat recipienda non ſuffulta Codicum MSS. fide: & ratione bonæ interpretationis renitente. Vide infra *Wihe.* & ſupra *Chamf.*

Dingfellig, res litigioſa. ita quidem Schottel. *cap.* 28. *Jur. Singul. Germ.* §. 15. ex J. Sax. Prov. *L. III. a.* 88. *in Gloſſa.* ſed nihil ibi apparet.

Dingflüchtig, idem Schottelius allegat ex Weichb. Art. III. ſed nihil ibi. At multum de hoc in Cod. MS. Legis Municipalis Reip. Auguſtanæ fol. 70. Eſtque idem quod fugitivus, contumax poſt judicium acceptum vel poſt citationem inſinuatam. Vocatur ibi etiam *durchflüchtig.*

Dingman, Judex, Scabinus, aſſeſſor judicii. Notk. Pſal. LXXIII. 21.

Dinchliuten, judices, idem Pſal. XCIII. 4.

Dingpflichtig, juratus judicii Scabinus vel miniſter, J. Sax. Prov. L. III. art. LXXXVIII. L. I. art. II. & LXX.

Dingſtellig, in quem jurisdictio fundata eſt, & qui alicubi forum fortitur. Chilian. Konig Proc. c. 85.

Dinchſteller, ſtationarius, der ſie die dingfluchtigen fahet, apparitor, Notk. Pſal. XCIII. 4. Conf. du Fresn. *Gloſſ. v. Stationarius.*

Dingſtul, *Dinghoffe*, Schottelius cum aliis pro iisdem habentur, ſed *Dingſtul*, Tribunal, ſedes & locus judicii latius patet, & ad omnis generis judicia applicatur: *Dinghoff* verò denotat ſpeciatim Curiam Dominicam, h. e. Curiam domini emphyteuticarii in emphyteutas ſuos in cauſis emphyteuticariis. de quibus vide Diſſert. peculiarem Commentario ad Jus Feud. Alem. adjectam. *Hubhof* etiam vocatur ab Hubis & Hubariis eò pertinentibus, Stephanus Palatinus ad Rhenum in literis reverſalibus erga Abbat. Weiſſenburg. an. 1439. Item *Hofrechten* & *Latenrechten* in Belgio, *Sande ad Conſuet. Feud. Fr. prælim. c. 1. n. 10. & ult.*

DinckwerckGericht, Wehner. Th. Pract. voc. Fuldiſch-Lehn.

Dingheller, Dinghofsheller, præſtatio annua emphyteutarum in præfectura Caſtelhun Sponheimenſis Comitatus.

Dinghoff vel Gericht zv Bodenheim in der Dom-Probſteyhofe, vetus & celebris Curia Eccleſiæ Cathedralis Moguntinæ, quæ aliquandiu ſuppreſſa, anno 1509. reſtaurata, ex cujus reſtauratæ protocollo ſequentia excerpenda duxi: Fallor an iſtud Bodenheim eſt unus Mallus ex tribus iſtis, quos circa Moguntiam H. Conringius natales Legis Salicæ interpretatus? qua de re alibi. Ad rem.

I. Perſonæ Curiæ Dominicæ.

Dingkluidden und Scheffen mit denen der Scheffenſtul des gerichts in v. g. der thomprobſty Hoff zu N. beſezt u. geordnet.

Von Adel, In anno 1509. uf D nach Aller-Heil. tag haben wir H. von N. zur zeit Amptman zu V. und Juncker P. von S. beed ſcheffen des gerichts in der thomproſty hoff zu Bodenheim, angefangen dieſen Scheffenſtul deſs iztgemelten Gerichts wiederumb mit Dingkluidden v. ſcheffen, nach altem herkommen zu beſezen, — das das iztgemelt gericht ein zeit lang us urſachen nider gelegt waſs, dann menglichen rechts verholffen mocht werden.

Re-

Digitized by Google

Receptio.

A. 1509. uf ☽ nach A. H. tag iſt Conrat Ort von N. von ſeinen Erbgütern von uns denen ſchöffen des gerichts in der thomprobſtey hoff zu einem dinckmann uffgenomen, des haben wir von gedachten C. O. fünff viertel wins zu dem hochſten zappen, v. zwentzig zween heller vor zwen Boullen Baedden Bodden *vor unſer recht empfangen v. genommen.*

P. P. zu unſerm gerichts büddel ufgenommen, wie ſich des mit Eiden v. globden zu thun gebürt, præſtitit ead.

PP. hat der würdig v. andächtig Herr Herman Abt uf S. Jac. berg by Mainz mit ein verſiegelten briff Cl. und uns H. denen ſchöffen des gerichts in der Probſtey Hoff zu eim dinckman geben, den wir alſo ufgenommen haben in glübden v. eyden &c. darumb haben wir von dem iztgedachten Abt fünff viertel wins &c.

It. die Abbtiſſin zu S. Marienthal vor Mainz &c. mit verwilligung ihrs Convents bruders, mit ihrem verſiegelten machtsbrieff &c.

Al. hat wir N. N. zu eim Mitſchöffen geſellen uffgenommen &c.

It. Stifft zu U. L. Fr.; Mainz wegen des vicari guts N. zu eim ſchöffen geben &c.

Zwey von Adel, der Schulz, 4. Schöffen. it. 8. perſon in geſamt. zu eim dingkmann vor ein beſt haupt angenommen worden.

Zu ein dingkmann von wegen ſeins guts uf v. angenommen worden.

N. von wegen der herren S. Albani guts, ſo er innhat, zu eim d.

Zu ein dingkmann, *und alsbald auch zu eim* Schöpffen *uf v. angenommen. Sollen die herrn uf S. N. v. ihre nachkommen das beſte haupt vertheidigen, ohn ſein des dinckmanns Erben zuthun v. ſchaden.*

II. Cauſæ.

I. *Das Männiglichen rechts verholffen mag werden.*

☽ Poſt O. Sanct. *Hoc die hat C. O. der ſchultes an ſtatt v. von wegen ſeins Junckerrn fridrich Stolzen ein erſt clag gethan uff das dinggut, das her heinrich Antz in zeit ſeins lebens ingehapt hat, v. uf das beſte pferdt das der alt Lenharts Henn, by dem izgedachten herrn Antze ſeligen als ſein Hoffmann, v. dem iztgemelten dinckgut gefallen, v. das mit andern pferden gearbeitet v. gebuet*

hat, vor das beſt haupt das ſein vorgemelt. J. frid. Stolz nach abgang Hr. H. Antz *dott erwachſen v. verfallen ſey.*

II. *Im uff ſein Vicarien gut kein weg geben oder ſteen ſol biſs uf das nechſt gericht.*

III. *Zweitel weingarts das da liegt in dem Hack v. ſie gehörig in ſein gut.*

IV. *alle v. ieglich haab v. verlaſſene güter vor ein beſthaupt angelegt, v. mit recht erkommert.*

V. *Inſezung in die güter v. zu weren.*

III. Modus procedendi.

☽ *nach O. S. die erſte clage gethan. Weil die erſte clage niemand verſtanden, ſo hat der ſchultes klägern gebant, die zweyte clag zu vollefüren zu 14. togen wie recht iſt.*

☽ *nach liechtmeſſe die andere clage uf das dinkgut v. das beſte pferd gethan, in aller form v. maſs wie die erſte clag geſchehen iſt, weil niemand zu gegen, der ſollich clag verſprochen, ſo hat der Schultes, klägern gebant, die angefangene clage zu volfüren, das hat Kl.* verbot *wie recht iſt.*

☽ *nach S. Veltins tage, Kl. die dritte clage gethan &c. So hant der Sch. Kl. als* momparen *&c. die vierd clage wie recht iſt zu volfüren. Solches hat Kl.* Verbot.

☽ *nach Invocavit iſt Hr. Jac. Gutjar vor Uns &c. vor ſich ſelbſt v. L. Henn ſeines Hofmans wegē erſchienen v. uf die vierte clag ſich hören laſſen: Er ſtee hier v. wol ſein lib vor ſein gut ſtellen, v. begert damit Im ſchub v. tag zu geben biſs zu dem nechſten gericht, wol er alsdann dem vorgenanten N. als mompar oder ſeinem Junckern N. ſelber umb ſein gethan clag v. vorderung an dieſem gericht &c zu recht ſtene, wiewol er nit wiſs mit Im zu ſchaffen haben. Kl. als mompar hat uf N. begern gewilligt v. Im ſchub v. tag ſelber nachgelaſſen. Daruff hat der Schultes v. das gericht beiden partheyen ein rechtstag beſtimpt uf den ☽ nach Quaſimod. &c.*

☽ *Quaſim. erſcheint bekl. PP. nachdem er die vorgethan vierte clag &c vertreten, v. ſein lib vor ſein gut auh vor ein phert geſtalt hab, ſtee er allhie zu gegen v. wil darumb red v. antwort geben dem &c.*

Kl. er ſtee dar v. widerruff J. O. als er In Hiellern zu eim momparen gemacht hab, als ein Amptmann v. lehnmann des Hochgeb. Fürſten v. Hr. Hr. Georgen PfaltzGr. by Reine &c. Thomprobſt zu Mainz, des thomprobſtey

hoff zu Bodenheim, v. wil ſein vorgethan clag ſelbſt mit Hn. N. mit recht uſſern &c.

Antwort *NN. er ſy izt ein beſitzer des vorgenanten &c. Altars ſamt des angezeigten dingkguts darzu gehörig v. wiſſe mit Kl. N. nichts dann liebs v. guts zu ſchaffen haben, ſtee aber Kl. ein beſt haupt us das möge er ſuchen an wiland Hn. Anzen, ſins vorfahren ſeel. teſtamentarien, v. wa Kl. ſich diſer antwort nit will benügen laſſen, ſo begert er der Clag v. der zuſpruch abſchrift ſchub v. tag bis uf das nechſt Gericht ſich zu bedencken, uff das er nit uſsgebe was er nit ſchuldig ſy, v. ob des Kl. nit mit willen zufaſſen wollt, ſo verhofft er es ſol mit recht erkent werden.*

A. &c &c. wil entlich hiermit zu rebt geſtellt v. beſchloſſen haben.

Urtel: *Nach* (Uf) *ausſpruch F. S. als Kl. an einem v. Hr. J. G. als antworter anders theyls nach irer beider vürbringen v. rechtſaze Sprechen wir die ſcheffen des Gerichts zu recht: das Hr. J. G. uff ſein beger J. Fr. S. zuſpruch ſol geleſen werden v. ſchub v. tag haben biſs zum nechſten gericht, vvas alsdann zvviſchen In den partheyen vveitter recht ſeyn vvird, das ſoll geſchehen, Das urthel haben beid theil* Verbot *vvie recht iſt.*

D nach Cantate *1510. Als ſich J. F. S.* in das recht verdingt *hat, Sagt er, Schulz v. Jr Scheffen, ich ſtee hie abermahls als ein AMann der thomprobſtey. Nachdem er ſeim erſt, andere dritte v. vierte Kl. verſchaffenn gethane, uf das dingkgut, das nach abſterben Hr. H. A. ſeel ledig worden, v. das beſt pfert, damit L. H. als ein hoffman des itzgemelten guts, mit andern ſeinen pferden gezackert v. gebuvvet hat, das izt v. uff diſe zeit uf den vviirdigen Hr. Jac. G. ervvachſen v. kommen iſt, vvie dann Hr. J. G. den benannten L. H. an ſein ſtatt mit ſchrifftl. geheis Dechant &c. zu eim dingkman geben v. præſentirt hat, das Im myn beſthaupt noh uſtet, ſo im hörit gefallen ſey, v. dievveil Im das nit vverde vergnügt von Hr. J. G. ſo vvolle er* der ſchlerffen nachgehen, *v. verhoffe er ſol von uns den ſcheffen in das gem. dingkgut mit recht geſagt v. gevvert vverden, oder Im das beſt pfert vor ſein verfallen beſt haupt erkant vverden, mit erſtattung &c.*

Antwort: *PP. Sy ein unbillichs vornemen v. begern, urſach, er hab Im die vierte clag verſtanden v. rechtlih gebrochen, In dem ſo er ſein lib vor ſein gutgeſtalt, und ſich J. Fridrichen vor gericht ſchuldigen laſſen, daruf er die gethane clage v. zuſpruch mit ſampt ſchub und tag begert biſs zum nechſten gericht, uf das er alsdann vorvvarliche antvvort geben mögte, ſollichs ſchub &c. erkant ſy vvorden, So ſtee er abermals hie v. ſtelle ſein lib vor ſein gut, v. ſagt verner, nachdem er nichts von genantem dingkgut habe, dann ſeyn liebzucht, — ob das beſthaupt A. teſtamentarien oder Im gebüre zu vertedingen, oder zu geben, v. vvol im das mit recht erkennen laſſen. Derglich im erkennen laſſen, vva er beſthaupt bezalen müſt, vvas er davor geben ſoll, dievveil er kein beſthaupt habe, vviewol er verhofft das nit zu thun ſhuldig ſey, v. ſezt zu recht.*

Beſcheid: *Item beeder theil vürbringen v. rechtſezen hat der ſcheffen hinder ſich genommen biſs zu nechſtem gericht, was alsdann recht ſeyn vvird, zvviſchen den partheyen das ſol geſchechen.*

Urtel: *PP. daſs das beſtpferd, das der alt L. H. uff Hr. H. A. ſelig dingkgut zum acbergang gefürt, v. das gemelt gut gebuvvet hat, als gemelter Hr. A. gelebt v. auh nach ſeim tode, J. F. S. vor ein beſthaupt verfallen v. zugeſtellt vverden ſoll, mit ablegung alles koſten v. ſchaden &c. das izt geſprochen urtel habē beed partheyen* Vorbott, *v. alsbald J. F. S. begert, daſs daſſelbige beſthaupt von ſtunden an dem alten L. H. aus ſeim ſtall gezogen das vvoll er mit Im hinfüren v. nach dem beſten verkauffen, daruff genannter L. H. 10: goldgl. vernügt, v. haben ſich beed partheyen ümb den gerichts koſten ſelber vertragen v. abgeſchieden.*

Ex his apparet, jus mortuarii eſſe jus reale, ſpecies dominii ex die mortis emphyteutæ Domino quæſiti, nondum deducto ære alieno.

Hauptrecht, Lehmann. l. 4. c. 22. Befold. H. Wehn. Klok. de Contrib. Concl. 3. Schottel. de Jur. Sing. c. 2. Mortuarium. Vetus Codex MS. redituum: Homines qui dicuntur Hoflute univerſaliter ad curiam in Gugenheim pertinentes, reſidentes vel moram facientes extra villam G. ubicunque locorum, ſimul contribuunt annuatim pro duabus collectis, meſſis videlicet & Februarii (vulgariter dicitur Hornungbete) LX. libras denar. ſecundum convenientem æſtimationem, & inſuper dant Mortuarium ratione perſonæ. c. officii. X. de teſtam. Sande Conſv. Feud. Tr. prælim. c. 1. n. penult.

Val, V. Rotul. Capell. Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Judicium Mortuor.

Digitized by Google

Swva ein meiger blibet der des Gotesbuſes iſt, der git zwvene velle dem Gotesbuſe von dem libe das beſte, darnach das beſte von dem Ambachte. ubi plura in hanc rem.

Beulebung, oder Bauleben, nennet mans, wvenn ein Ackermann ſtirbt das alsdann ein pferd nechſt dem beſten; wvann aber ein Kother ſtirbt, eine Kuh, der landsobrigkeit muſs gegeben wverden. Schottel. l. 2. de L. Germ. c. XI. p. 386. & de Jur. Sing. c. 2.

Keller von Erbfalls Rechten. c. 27. 5.

Steph. de Idiot. l. 2. P. I. c. 7. m. 6.

Interdictum prohibitorium.

A. 1508. hat dem N. ſchulteſſen — ſein gebührnis geben, daſs er N. N. uf recht ſol verbieten, das zwveitel wveingarts, das da liegt — v. zugehörig in ſein gut, nit zu geen oder zu ſtene noch zu beſchedigen (Cautio) *item diwile izt nach dieſen gebotten kein gericht in dem Probſtey hofe vor dem herbſt gehalten wird. So haben N. N. ein ſculzen gelobt, den wein im genanten wveingarten mit kundſchafft zu leſen, denſelben wein nit zu veraufſern noch zu verandern biſs zu nechſtem gericht. Wa ſie aber denſelbigen wvein nit kunten behalten, mögen ſie den (al. mit guter gerichts K.)* mit kundſchafft *verkauffen v. das geld binder gericht legen, wvas alsdann recht wverde das ſoll geſchehen.*

In termino: *N. ſchuldiget N. ſo wie daſs er etlich zeit v. jar ein zweitel weingarts ingehapt ſunder wiſſen ſeiner herrn &c. auch ſunder wiſſen ſein als beſizers ſeiner vicarey güter, auch ohn wiſſen ſeiner vorfahren. welcher weingarten ihm, ſeinen nachkommen v. ſein hofſtüdden 6. ſs. heller zu zinſs gebe. So nun offenbar v. kundlich ſy daſs ſollcher weingarten in ſein vicarey gut gehörig v. von bekl. nie verneint worden, daſs er darein zinſshafftig ſey, auch daſs bekl. den zinſs Kl. zu geben dickmal angeboten habe, aber dannoch nie hab wollen von ihm nehmen, er zeygt dann an us was urſach oder gerechtigkeit er gemelten weingart inhabe oder wer Im den zugeſtellt habe, ob er den erkaufft habe oder nit &c. v. ſo bekl. das noch zur zeit nit thue, verbofft es ſoll mit recht erkannt werden, v. ſo kein glaublich anzeig vorhanden ſy, Im den weingarten folgen zu laſſen, mit erſtattung &c.* Reus repetitâ actione: *das geſtünde er gar nit, ſunder er habe einen weingart, der ſy Im eigentlich verkaufft der geb jährlich einem hoffman der des gemelten Kl. gut*

inhat 6. ſs. heller zu dem phacht, v. ſey ein handreichender zinſs *biſsher geweſt, v. von denſelbigen hofſtüdden hievor gütlich v. gerechtlich genommen wvorden, daruff ſy er der hoffnung, dieweil die gemelten 6. ſs. heller ein handreichender zinſs ſy geweſt, v. noch, Kl. umb ſein zuſpruch antwort zu geben nicht pflichtig &c.*

Not. *Zu Erb kauffen uff 6. ſs. heller als ein handreichender zinſs, Es ſey mit dem beſtendnis des guts ein handreichender zinſs geweſen,* bonum emphyt. & canon.

Urtel: *daſs bekl. den verkauffer billich anzeigen oder wannenher Im der weingarten kommen ſey, Er thue das oder nit &c.*

Das iztgemelte Urtel hat Kl. wie recht iſt Verbot v. damit ſynes coſtens begert.

Reus zeigt den verkauffer an: Actor negirt daſs der macht gehabt zu verkauffen.

Not. den hauptmann zu benennen, auctorem ſuum nominare.

Urtel: PP. nymt der Scheffen des ein bedencken biſs uf nechſt gericht.

Schultz thut das gerich uffſchlagen, differre.

Urtel: bringt Kl. bey wie rechtens iſt daſs der weingart &c. in ſein Vicary gut gehörig ſey, das ſolt gehört werden &c.

Caution: Erkannt: dieweil (bekl. auctor) ſein lib vor ſein gut geſtalt hat, daſs ſyn gut ledig ſyn, v. ſoll (bekl.) den Kl. zu recht ſtene.

1510. ☽ *poſt Matthiæ, hat J. V. Vicarius zu Maintz, N. dem Schulzen 11. heller geben, v. P. S. verbieten laſſen daſs nit uf ſein Vicarien gut in kein weg ghen noch ſteen ſoll biſs uf das nechſt gericht. Item uf das iztgethane gebot hat P. S. dem Schultes 4. albus vor 2. viertel weins geben; das er Im die ſcheffen des gerichts by einander* Verbot *hat, an* ♂ *poſt Matth. Und ſo das gericht alſo bey einander durch verkündigung des ſchultheiſſen erſchienen, hat P. S. angefangen ſein rede zu erzelen v. vorgewent, wie daſs Im der ſchultes ein gebot uf Hr. J. V. beger, uf ſein Erbgüter hab gethan, nit daruff zu ghen oder zu ſtene, davon er doch Hr. J. V. ſein pacht ieglich jars gebe v. usrichte. Nu ſy im ſollich gemelt gebot ſchwere ſein gebuwt gut das mit korn zugericht v. auch mit habern ſteben ſolle, darzu ſich ſeiner gebueten wingarten vortter nit zu ſynem nutz zu gebruchen, v. uff das alles beger*

Digitized by Google

an uns die gerichts ſcheffen eines beſcheids, auf das Hr. J. V. recht und Ime unrecht geſchehe, vvie dann in der thomprobſtey hoff recht iſt.

Item darauff hat das gericht P. S. erleybt daſs er uff dieſelbigen verboten güter ſol ghene, ſtene, faren, buwen, ſehen, beſſern v. nit ergern, biſs uf das nechſt gericht, das hat P. S. Verbot *vvie recht iſt.*

Not. *Urtel Verbot*, i. erbieten dem urthel folge zu thun. Talis enim declaratio quondam requiſita videtur, aut contraria, qua aſſeruit, ſe ſententiæ nolle ſtare, ut in *c. Dudum x. de Elect.* In ſententia Senatus minoris Arg. an. 1414. ♀ ante S. Cath. in cauſa Monaſterii S. Marci contra emphyteutæ liberos, clauſula finalis : *und gebüten beiden parthen diſe urteile ſtete ze haltende.*

Ding Notul rectius Rotul. pacta curialia, de operis & ſervitiis ſubditorum, frohnen, Gail. 2. O. 62. fi.

Literæ Inveſtituræ Trukſeſſio à Ferdinando Rege an. 1529. datæ ſuper Niderſteinbrun in Sundogovia : *Item die dinkhoff mit ſambt dem Gericht doſelbſt.* Quod in Latino idiomate effertur : *Curia cum banno.*

DINSEN, trahere, portare. Iſidor. c. 9. fi. *zi imu chidinſit allan mittingart.* ad ſe contrahat omnem mundum. conf. inf. *Thinſen.*

Zuogedunſenun, Synagogæ. Notk. Pſ. LXXII. 1.

Königshov. Chron. c. IV. §. 53. *in die Stat gedinſen*, in urbem portare.

[DINT, Rhytm. de S. Ann. §. 45. *Daz ſint dint die jungin gerne.* Notat autem Scherz. ad h. l. Textum hunc ſine dubio in mendo jacere : legendum vero. *Daz ſint duont*, ut ex hoc i. e. poſtea faciant.]

DIOFO, *Diafa*, profundus, tieff. Otfr. V. 23, 532. & c. 6, 4.

Diufer, profundior. Otfr. II. 14, 58.

Diafemo, profundo. ib. ℣. 148.

Diafa, Otfr. V. 6, 4.

Ullazzertieſi, abyſſi aquarum. Notk. Pſalm. XXXII. 7. LXXVI. 17.

DIOMUATE, humiles : Kero. Vid. ſupra *Deoh.*

[DIOREIF, jugum. Gloſſ. Monſeenſ. p. 366. jugo. p. 369.]

DIPPEN, pungere, ſummo digito attingere, punctum facere ; punctum *ein dipplin*, Calepin.

Diptire auro argentum, Ekkehard. jun. de Caſ. S. Galli c. 1. *Altare S. Mariæ & analogium evangelicum, ejusdem fratris noſtri artificio in locis congruis deaurata, Hattonis ſui de ſcriniis veſtivit argento, & diptivit, ut videre eſt, ex auro electo.* Goldaſtus emendare audet, *gipſivit*, i. illevit, induxit auro, ſed in loco, quem ad hoc probandum adduxit, *gypſum* atque *aurum* ſibi opponuntur, ut & revera ſunt, igitur inconvenienter auro gypſare diceretur. Speelmannus à Saxonico *Dippan* derivat, ſed illud ſignificare tingere, inficere. At quomodo ſe & hoc quadrat ? tectum argentum altaris auro tingere ? niſi hoc ſit deaurare. Ad quid autem, ut prius argento obducatur. Magis itaque eſt, ut ex idiomate Alemannico hoc interpretemur, de tegumento altaris argenteo, punctis aureis diptito & interpuncto, mit guldenen Düpplen oder puncten vel & ſtellulis eingelegt.

DIR, pro dar, ibi, Rhythm. de S. Annon. ℣. 302. 317. &c.

DIR, da ir, ir da. Tatian. c. 224. 4.

[DIRA, exaſperans. Gloſſ. Monſ. p. 385.]

DIRN, THIARN, filia, virgo, juvencula, ancilla. Cant. Cant. c. VI. 5. *thero thiernan ne is nehein zala.* [*der dierenon niſt nieth zala*, ita noſtra edit.] adoleſcentularum non eſt numerus. Et mox ℣. 8. *thie thiernan* [die dierenon] *ſahen ſie.* viderunt eam filiæ.

Tatian. c. 3. 1. De Gabriele miſſo. *Zi thiornum*, ad virginem. (Mariam.) it. c. 5. 9. *Senonu thiorna in reve habet.* Ecce virgo in utero habet.

[Dicimus nunc contractius *eine Dirn*, ſervamque magis quam virginem hac voce denotamus, poſterior tamen ſignificatus magis ei convenit. Junius Not. ad Willeram. p. 159. pro juvencula idem vocabulum accipiendum putat, conſentiente Lipſio in Gloſſ. v. *thierno.* Palthen. Not. ad Tatian. p. 295.]

Otfrid. I. 15, 66. de S. Maria :

Druhtin iſt er guater,
Joh thiarna iſt ouh ſin muater.
Dominus eſt ille bonus,
& Virgo eſt ejus Mater.

Idem Otfr. I. 11, 106.

Muater iſt ſiu maru,
iob thiarna thob ziuuaru.
Mater eſt ipſa incluta,
& virgo tamen revera.

Thiarnaduam, virginitas. Otfrid.

[*Thiarnun*, virginitas. Otfr. V. 12, 57.

Gihaltenera thiarnun.
Conſervatæ (illæſæ) virginitatis.

Ita Scherzius hunc locum reddit, quem Schilterus vertit : *Benedictæ virginis.*]

Thiarna, puerpera, Gloſſ. vet.

Otfrid. I. 14, 32. de purificatione S. Mariæ :

Bithiu ni durafun thera sün
thiu thiarna noh ther ira ſun.
Propterea non indigebant expiatione
puerpera nec ejus filius.

Diorno, traga, gerula, Gloſſ. vet.

Dyrnum, meretrices. Aluredi LL. pag. 21. *Fram Dyrnum geligerum*, à meretricum concubitu ſive ſtupro. Et pag. 16. *Ne liege thu dearnunga*, ne adulterator.

DIS, DISPURG, V. Duiz.

DISC, DISK, DISG, diſcus, menſa, tiſch hodie. ubi fercula accumbentibus apponuntur.

Ca-

Digitized by Google

DIS.

Carolus M. de Villis cap. XXIV. *Quicquid ad discum nostrum dare debent*, & mox : *ad mensam nostram quando servierit.*

Otfrid. III. 1, 46.

Theih zi thinemo disge ouh sizze.
Ut & ego ad tuam mensam sedeam.

Idem IV. 11, 2. c. 9, 43.

Willeram. in Cant. Cant. p. 51. n. 22.

Discladen, mensale, mantile, Gloss. vet. Glossæ MSS. ASax. *Patena*, *tisc.*

Disk, ferculum, Glossæ vet. Ita Cant. Cant. c. 3. *Ferculum fecit sibi Salomon.* Quod Willeramus reddit : *De lignis Libani fulcrum fuerat Salomoni.*

Sed *Ferclum* legendum arbitror, in Teutonica versione habetur *eynan disk thes holzes van Libano.*

Et mox idem Willeramus :

At medium mensæ Salomon constravit &c.

Et postea : *ther disk ther lighet uffa siluerinen Sulen*, item : *Thiu steyga tha man ze themo dische uph scal gaan.* Vocabularius Breviloquus : *Ferculum, missorium. Etiam dicitur mensa super quam ponuntur fercula. Item vasculum in quo portatur ferculum. Unde in Cant. Ferculum fecit Salomon &c. secundum Hugonem. Papias vero dicit : Ferculum discus. mensa edentium. aut vasculum missorium, in quo epulæ feruntur.* Jac. Twinger, presb. Argent. in Vocabul. MS. *Ferculum Trachte oder Wagen oder Murbus oder Summerbus. Fercula sunt epulæ variæ. Sunt fercula currus.* Unde Lutherus *Senfte* reddidit. Sed verius videtur *Thalamus* reddi, ut ad d. l. Cantici annotavi.

Tiscun, alumni : Glossæ vet. h. e. commensales.

Keroni sunt discipuli : *Disco, discipulus.* c. 5. *Discun discipuli. Discun, discipulum.* c. 6. *Discono, discipulorum.* c. 2. *Discoom, discipulis.* c. 6. *Diskin, discipulo.* c. 6. *Discipuli.* c. 5.

DISERHEUIT, extollit. Kero. [Hæc vox in Kerone non reperitur, & capite quidem 48. vox dimidiata *dis* verbo *tollit* superscripta conspicitur, unde Scherzius in Notis putat, forte h. l. *diserbevit* esse legendum. At mihi videtur eum locum vitiose exhiberi qui extat cap. 7. *Der sih erbevit uuirdit Kedeonoot*, qui se exaltat humiliabitur.]

DISLUM, temonibus : Gloss. MSS. ASax. Jac. Twinger Vocab. MS. *Duschele an eime wagen, Temo.*

DIST, i. thetest, faceres, Notk. Ps. XLIII, 3.

DIV, pro tu, Notk. in Psalm. XXI. 20.

DIVFA, furtum : Kero. c. 4. hodie, Deube, Diebstal.

DIVFAL, diabolus. Otfrid. II. 4, 12.

Kero : *Diubil.* Prol. & c. 1. Willeram. p. 50. n. 21. *Diuuel.*

Isidorus V. 7. *Diubilo.*

[*Tiuvolvuiuuingen*, dæmoniacis. Gloss. Monf. p. 391.]

Urtiefel, chunich andirro tiefelo, diabolus ipse, rex dæmoniorum. Notker. Psalm. XC. 13.

DIV.

DIVHEN, *Thiulen*, *thihen*, *douchen*, *dohen*, progredi, proficere, crescere, prodesse, valere, decere.

Hodie, *taugen*, *gedeihen*, Belgis *dyden*, *dyen* : Kilianus. V. supra *Dieben.*

[Videtur huc pertinere, AS. *theon*, *thean*, *gethean*, crescere, diteſcere, observante Somnero, mentemque suam uberius explicante in Diction. v. *thean*, & *getheon.* Ipso autem hoc participio Germani utuntur, quando dicunt, *gedigen gold*, aurum maturum & nativum, quod crudo excoctoque opponitur. Inferioris Germaniæ populi in participio passivo retinent, *wol degen*, i. e. homo bene institutus & ad omne virtutis genus proficiens. Palth. Not. ad Tat. p. 290. & 324.

Gloss. Monf. *deh*, crevit. p. 331. 346. *deh* vel *vuohs*, crevit. p. 325.

Gideh, processit. p. 364. *Gidigi*, proficeret. p. ead.

Gidiganer, provectus. p. 363.]

Rhyth. de S. Annone v. 114. de Colonia :

Cidiu daz diu Stat deſti heror diubte,
wandi ſi ein ſo wiſe Herdum irlubte.
Ad hoc, ut hæc civitas eò magis proveheretur,
Quum eam tam sapiens Princeps illustraret.

Notker. Psalm. I.

Gediehet alſo uuola der boum.
Crescit extento velut arbor ævo.

Willeramus in Cant. Cant. c. IV. 14. *Thihent ouch* [dihent ouh] *de virtute in virtutem, alſo thiu* [diu] *cacumina foliorum nardi ſih zebreident in aber.* Crescunt, progrediuntur de virt. in v. sicut c. f. n. se extendunt in aristam. Et in C. VIII. *thaz thiu Ecclesia ſo fure thihet merito virtutum & numerositate populorum.*

Otfrid. I. 10, 54. de S. Joh. Bapt.

Ullas thaz Kind in edile
mit Gote thihenti.
Erat puer in virtute
cum DEO crescens.

Id. I. 21. 31. de Jesu :

In uuisduam theh jo thanne.
In sapientia crescebat, (proficiebat) deinceps.

Idem I. 26, 1.

Ther douf uns allen thihit.
Baptismus nobis omnibus proficit.

Idem I. 2, 56. IV. 4, 146.

Thion sullun, abundabunt, Gloss. Lipf.

Thih, decet. Otfrid. II. 22, 46.

Bithiu laz thia ſuorga, theiſt es guat,
themo thih, ſulichan giduat.
Quare relinque curam, hoc est bonum,
cui decet, eam gerit.

[Verba. *Themo thih ſulichen giduat.* ita Scherzius in Not. reddenda esse asserit.

Illi qui te talem creavit.]

Digitized by Google

Idem IV. 4, 47.

Thaz Kuning thih heimfuari
mit fulicheru ziari.

Quod Rex inclutus domum introiret
cum tanto decore.

[In Cod. Vindob. pro *thih heimfuari* legitur *thih hein fuari*. In Vatic. *thihhein;* unde ita vertendus hic versus:

Quod Rex ullus incesserit.

Scherz. Not. ad h. l.]

Theg, proficiebat. Tatian. XII. 9. *ther Heilant theg in spahidu*, Jesus proficiebat sapientiâ, *Luc. II.* 52. ubi Versio Gothica habet *thaih*. ASax. *theah*.

Otfrid. I. 22, 121.

Thaz kind theh io filu fram,
so selben GOttes Sune zam.

Puer crescebat multum valdè
prout DEI ipsius Filium decebat.

Idem III. 26, 63. & II. 4, 25. ubi vide.

Thegan, *thechen*, præcellens, primarius.

[*Thegan* proprie virum significat, hinc *theganliche* viriliter (de quo mox.) Deinde pro peculiari ac potestati aliorum obnoxio virorum statu accipi cœpit, uti in Gloss. Boxhorn. *dheganom* milites, in Diction. Gassari *thegane* servus. Denique pro honoratiori servorum genere, quod Reges Principesque alunt usurpata legitur. vid. Benson. Vocab. Conf. Worm. Monum. Dan. Lib. IV. p. 365. & quæcunque de voce *Thegani*, s. contracte *Thani* collecta extant in Seldeni. Tit. Honor. P. II. p. 362. sqq. Palthen. Not. ad Tat. pag. 319. *Thegana*, *Thegan*, minister est, sed honoratioris conditionis, hinc *Theganus*, *Thanus*, *Thegn*, idem. vid. Verel. Ind. p. 262. Goldast. in Reichshandlungen. p. 286. *Der auserwehlt Degen*, pro valde nobili. Idem Palthen. Not. ad Fragm. Hist. Samarit. p. 422.]

Fragm. de Bell. Caroli M. Hisp. ℣. 4245.

Ther Kaiser ne scol also techen rom
hi ze uns niet gewinnen.

Cæsar non debet ita magnam gloriam
hîc penes nos nequaquam reportare.

Edilthegan, Otfrid. I. 3, 53. de Majoribus Christi:

Thaz uuarun edil thegana.

Hi erant nobiles Proceres.

Idem de Nicodemo II. 12, 2.

Edil thegan guater.

Nobilis Vir bonus.

Königsh. Chron. Supplem. pag. 422. *Unter diesem Honorio starb zu Bethleem ein Reiner Degen Jeronimus der Lerer do er nün und nünzig jor alt was.*

Thegana discipuli Christi, Fragm. Histor. Samarit. ℣. 9. Otfrid. II. 21, 78. I. 3, 97. & passim.

Angeli quoque *Thegana* dicti, Otfr. IV. 21, 43. V. 3. fi.

Thegan kind, primogenitus. Otfr. I. 14, 22.

Thaz thegan kind gibari.

Ut primum infantem pariat.

& ℣. 41.

Ullanta uuas iz thegan kind,
thes uuibes eristâ kind.

Nam erat is primogenitus,
mulieris primus natus.

[Tatian. IX. 2. verba Angeli ad Josephum Matth. II. 13. ita refert. *Arstant inti nim thas thegan-Kind.* Surge & accipe puerum. Ad quem locum hæc notat Palthen. Quando primævus vocis *thegan* in composito *theganKind*, significatus (antea ad vocem *thegan* annotatus) obtinet, *theganKind* idem est ac proles mascula s. puer. Nisi malis Junio assentiri, qui in Not. ad h. l. MSC. ad sensum militarem respiciendum putat, simili ratione, qua ASax. *uuaepnedbearn*, & Germanice *Schwertmagen* dicitur. Palthen. Not. ad Tat. p. 319.]

Thegan, miles, ministerialis. Otfrid. I. 1, 128.

[*Thegana* hoc loco Scherzius in Not. mallet exprimere per *famulum* scil. DEI. In Præf. autem ad Ludov. Reg. ℣. 79. ubi vocem *thegan* Schilterus *militi* transfert, Stadenius *ministri* vertit.]

Otfr. IV. 22, 38. Rhythm. Ludovic. ℣. 94. Notk. Psal. XIV. Fragm. de Bell. Carol. ℣. 2660. *Thie diuren volk thegano*, i. Landesknechte.

[Ministri publici, qui pugnando ministerium publico exhibent; occurrit hoc nomen etiam ℣. 4578. Ita vocem *volkthegane* exponit Scherz. in Not. ad h. l.]

Idem ℣. 2847. 2873. sqq. 2910. de Rolando. ℣. 3080. 3321.

Theganheiti virtus. Otfrid. I. 3, 36. [conf. Præf. ad Ludov. R. ℣. 90. IV. 21, 43. & Not. Scherzii ad hæc loca.]

Theganliche, viriliter, Glossæ Lipsi. Otfr. III. 26, 80. IV. 13, 42.

Githigini, satellites, famulitium, Otfrid. I. 15, 77. I. 20, 70. ad Ludovic. R. ℣. 51. Rhythm. de Ludovico Rege vers. 10.

Gedigene, *das gediegen volk*, plebs, populus, gemeine Burgerschafft, das gemeine Volk. Chron. Königsh. c. II. 7. 24. c. V. 69. 87. & pag. 394. 15. p. 403.

Herza githigano, corda servientia, Otfrid. II. 9, 23.

Thegne, servus, famulus, LL. ASax.

Bithihan promovere, progredi facere. Otfr. I. 7. antep. conf. supra *Bidihan*.

Gethigan, *Githig*, provectus, utilis. Otfr. IV. 37, 30. *uuir thie so gethigan niet ne sin*, [*uuir da so gedigan nie ne bin.* ita habet nostra edit.] nos qui non eo usque provecti sumus, Willeram. in Cant. Cant. pag. 51. n. 23.

Githiganaz perfectum, Otfr. II. 4, 44.

Inthihit, *filu manno inthihit*, multi aggressi sunt, Otfr. I. 1, 61. vide supra *Bidihan*.

Thurub thigan, perfectus, Tatian. II. 7.

Dor-

Digitized by Google

Dougen, *tugen*, idem quod *thiben*, prodeſſe, valere, Willeram. in Cant. Cant. c. IV. p. 74. n. 33. *Nehein virtus ne douch*, (touk) *ſine caritate.* nulla virtus valet ſine caritate.

Dob, proficiat. Rhythm. de Ludovico R. verſ. 66.

Hera ſanta mih God
dob mir ſelbo genod.
Huc miſit me DEVS,
proficiat mihi ejus gratia.

Sic enim jam malim, quam ut pro Adverbio accipiam.

Notk. Pſal. LXXIII. 17. *niebt ferror uuiſe ſin, danne manne tuge:* non plus ſapere, quam oportet, decet.

Unde & *Dugeth*, *dugatha*, virtus, Notk. Pſ. XVII. 33. CXIX. 4. Willeram. in Cant. Cant. pag. 27. & ibi Fr. Jun.

Dugidi, virtuoſi, Epinik. Ludov. verſ. 9.

Dugint, Rhythm. de S. Annon. p. 116.

Tugedigo fehtenter, fortiter pugnans, Notk. Pſal. XXXII. 16.

[*Tougana upali*, arcum pravum. Gloſſ. Monſ. p. 349.

Tougamemo, arcuato. p. 324.

Tougania, ligata. p. 343.]

Dohta, prodeſt, conducit. Otfr. III. 20, 347. IV. 20, 69. V. 24, 57.

Dobti, boni, Otfrid. III. 20, 135.

Thie ubele io thie dobti.
Mali & boni

Dobta, bona.

Himilriches dobta.
Bona cœleſtia.

Otfr. V. 23, 471.

[*Theg*, *deh*, *dogta*, vires, virtutem, valorem notat Apud Otfr. Præf. ad Salom. verſ. 25. *Ni thas mino dobti* legitur in MSC. Vatic. & Vindob. Ubi verba *Mino dobti*, idoneitas mea, recte vertit Stadenius. v. Scherz. Not. ad Otfr. p. 14.

Himilriches dobta. Otfr. V. 23. 271. Regni cœlorum excellentiam, præſtantiam, notat. Ita quoque cap. 12. 173. *dobti*, per præſtantiam reddendum. v. Scherz. Not. ad Otfr. pag. 349. Ipſe Schilterus Verba Otfr. V. 23, 480. *giſellen thaz dobta*, vertit: enarrare hanc gloriam.]

DIR, tibi, Kero. Prol. p. 17.

DISV, *after diſu*, poſt hæc. Kero. c. 13.

DIV, ancilla, v. *Deob.*

DIVNEN, *thönen*, reſonare, Rh. de S. Annon. verſ. 453.

DIVR, *diuru*, hodie *theuer*, carus, pretioſus. Kero: *Tiuroru* carius. c. 5. *tiuriſtun*, cariſſimi Prol. p. 17. b.

Otfrid. V. 25, 43.

Bruaderſcaf oub diuru.
Fraternitas cara.

[Gloſſ. Monſ. *Tiurer* peculiaris. p. 397.
Tiuriru. ditius. p. 391.
Tiurras, deſiderabile. p. 351.]

Willeram. in Cant. Cant. c. 3, 10. pag. 51. n. 22. *thaz guold diurer is thanne eynegh ander geſmithe.*

[*Thaz gold turer iſt danne dechein ander geſmide*, ita habet noſtra edit.]

Id. c. 7. 9. *Ther diureſto uuin* (*der tureſto uuin.* noſtr. ed.) optimum vinum.

Tiuriu ſteine, gemmæ, lapides pretioſi, Rhythm. de S. Annon. §. 42. Tyrol. R. Scotor. ad fil. §. 24.

Wan do Got uon dirre werlte ſchiet,
Er beual uns einer tiurren diet.
Nam quum DEVS ab hoc mundo diſcederet,
Commendavit nos caro populo.
i. Clero.

Otfr. IV. 27, 25.

Mit theru diurun lichi
ſo loſt er uuorolt ritbi.
Pretioſo ſuo corpore
liberavit mundi regnum.

Id. IV. 2, 37.

Thiu diuri thera ſalba
Stank in ala halba.
Pretioſitas (ſeu præſtantia, ut Scherz. mavult) hujus unguenti
Olebat undique.

Id. V. 9. 48.

UUio diuri foraſago iz uuas?
Quam pretioſus (præclarus) Propheta fuerit.

Diur, ſubtile. Otfrid. I. 5, 23. *Diurero garno*, ſubtilia fila nebat S. Maria. [Scherzius mallet redditum *Ex filis pretioſis.* Not. ad h. l.]

Diurutag, dies feſtus, Sabbatum. Otfr. III. 4, 72. Idem V. 4, 16.

Filu mari uuas thes thages diuri.
Celeberrima erat diei ſolennitas.

Idem V. 18, 9.

Zi diuri thar ſin fater uuas.
In ſolennitate glorioſa ubi pater ejus erat.

Diuri, gloria, majeſtas. Otfr. V. 25, 188.

Ubar allo uuorolti
ſi diuri ſin io uuonanti.
Super omnem mundum
ſit gloria ejus permanens.

Tatianus in Cant. Simeonis. c. 7. §. 6. *si diurida thines folkes Iſrael*, ad gloriam populi tui Iſ. Id. Cantic. Angelor. Luc. II. 14. *Tiurida ſi in then hohiſton Gote.* Gloria ſit in altiſſimis DEO. c. 6. §. 3. De Paſtorib. Bethlehemiticis. *Diurente inti lobonte Got.* Glorificantes & laudantes DEum. cap. eod. §. 7. Id. *diuremo giuuatte*, veſte pretioſa. c. 64. §. 5.

Kero: *Tiurida*, gloriam. Prol. c. 5. gloria. c. 9. *ze tiuridu*, ad gloriam Prol. p. 17. *Nalles uns truhtin uuaz neuin diuremu kih tiurida.* Non nobis,

Digitized by Google

DIV.

nobis Domine, ſed nomini tuo da gloriam. Prol. p. 18.

Undiure fogala viles aviculæ, paſſeres, Otfr. II. 22, 32.

Diuren, magni facere, werth halten. Otfr. I. 11, 102. de S. Maria:

Ullanta ira Sun guato
diurit ſia gimuato.
Namque ejus Filius bonus
magni facit eam benignam.

Diuren, glorificare, ſpeciatim DEum laudare. Otfr. I. 5, 18. de S. Maria & Angelo:

Giang er in thia palinza
fand ſia diurenta,
Mit pſalteru in henti.
Ibat in palatium
invenit illam glorificantem
Cum pſalterio in manibus.

Kero: *Si kitiurit, glorificetur.* c. 57.

Otfrid. I. 10, 5. *Si Drubtin gidiurto*, ſit Dominus benedictus. Idem I. 7, 8. & II. 12, 3. *ther gidiurto Furiſto thero liuto*, de Nicodemo, magnificus princeps populi, ein theurer Fürſt des volks.

DIVTEN, à *Diut*, *thiot*, *theut*, populus, vulgus, publicare, interpretari, indicare. hodie *Deuten*, *bedeuten*. Otfrid. IV. 7, 70.

Diut mano ioh thiu Sunna
mit finſtere uuuumma.
Indicat luna atque Sol
cum tenebricoſa conſternatione.

[In utroque MSC. Vindob. & Vatic. pro *Diut* legitur *Duit*, quod idem eſt ac *facit*, duo igitur hi verſus ita reddendi.

Facit Luna tmo Sol
Tenebris (defectu lucis) *moeſtitiam.*

Scherz. Not. ad h. l.]

Notk. in Symb. S. Athanaſii ℣. 4. *Iſt unſenfte ze diutenne*, eſt difficile explicatu.

Rhythm. de S. Annone ℣. 305.

Da liſet man NORICVS ENSIS
daz diudit ein ſuert Beieriſch.

Ibi legitur N. E.
id ſignificat enſem Noricum ſive Bavaricum.

Betiuten, interpretari, transferre. R. *Samuel ad R. Iſaac. Epiſt.*

An hinc TEVTATES, Gallorum deus, cujus lucum J. Cæſar excidit in bello contra Maſſilienſes, h. e. Mercurius, deorum interpres? Lucanus Lib. I. 44.

Et quibus immitis placatur ſanguine diro
Teutates.

[DIZINOT, vibrabit. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

DO & *Tho* promiſcuè apud Otfridum.

[*Do ih mit*, ſi linguis. Gloſſ. Mon. pag. 396. Haud dubie in Teutonino omiſſum eſt vocabulum *tungun*.

Doh, etſi. p. 355. 396.]

Do iu, tunc quidem. Notk. Pſal. VII, 15. *do iu habeta ſi leid infangen in iro herzen, uuanda er chad.* tunc concepit illa dolorem in corde ſuo, quum dixerat.

DOA.

DOAM, TOAM, DVOM, DOM, DVM, DEM, judicium. Gloſſæ Lipſii: *Duom*, *judicium*. *Duoma*, judicia, *duomos*, judicatis. *Duomis*, templum.

[Tatian. cap. 26. 1. *Thie thar ſlehit, ther iſt ſculdig duomes.* Qui occiderit reus erit Judicio. Id. proferens dictum Matth. XI. 6. *Fon thir quimit Tuomo.* Ex te exiet Dux. cap. 8. 3. Ad quem locum ſeqq. notat Palthenius. Hæc vox proprie quidem judicium, ſed & metonymice, ut ex hoc loco patet, judicem ſignificat, verba tamen ſequentia ad judicii exercendi facultatem manifeſte reſpiciunt. Prioris ſenſus veſtigium apud Germanos ſupereſt in terminatione vocabuliorum *Kayſer*, *Hertzog*, *Fürſt*, *Biſchoff* adjuncta, dicimusque *Kayſerthum*, & ſic porro, quaſi jurisdictionem dicas ad Imperatorem, Ducem, Principem Epiſcopumque pertinentem. Poſterior ſenſus, quantum ſcimus, nunc exolevit. Quod enim nonnulli putant huc pertinere terminationem nominis *Vizthum*, quo non una illuſtris per Germaniam familia inſignitur, inane eſt, cum idem è Latino, aut barbaro potius, vocabulo *ViceDomini* corruptum ſit, id quod uſus ejusdem clericalis ſatis indicat. Nec vero novum eſt, ut ab officio, præſertim hæreditario, qui id ipſum gerunt, proprium nomen ſortiantur, id quod inter Scotos, Stuartorum, inter Bremenſes, Marſchalcorum exempla probant. Hæc ille Not. ad Tatian p. 317. Conf. infra vocem *Duam*.]

Gloſſæ veteres Freheri: *Ealich toam*, legitima judicia.

Duomesdag, *Domedag*, dies juridicus. Liber Ritualis vetuſtiſſimus, qui Coloniæ Agrippinæ ad D. Cæciliæ aſſervatur & à Frehero ad Symbol. Sax. laudatur: *Fleckas arſtandeuuſſi, that thu an themo fleska, the thu nu an biſt, te Duomesdaga giſtandan ſchalt.* i. carnis reſurrectionem. quod in eadem carne, in qua nunc es, die judicii reſurgere debes.

Sic etiam vocatur in Anglia Liber cenſualis ſive Matricula Anglicana, de qua Speelm. & du Fresn. *Gloſſ. Domesdey.*

Dembek, liber judicialis: Gloſſæ Sax.

Gothis *Domgan*, judicare. *Afdomgan*, deteſtari, anathematizare, Matth. XXVI. 74. Fr. Jun. Gloſſar.

ASax. *Demen*, judicare. Symb. ASax. *To demene*, ad judicandum. Alfredus Rex: *Dat he ægwelere riht gedemeth, dat he nanum men ne deme, dat he wolde, dat he him demet.* i. ut unicuique juſte judicet, neque cuiquam ita judicet, quod nolit ab illo ſibi judicari.

Kilianus: *Doeme*, *vet. Sax. Judicium. Angl. Dome. Doemer*, *vetus. Judex Doemen damnare* judicare, cenſere, reum peragere.

Damnen, *Firdammen*. Otfrid. II. 5, 48. *uuard er firdamnot*, fuit victus, judicatus, Satanas à Chriſto tentato.

Idem IV. 23, 18. de Chriſto, Ecce homo!

Sehet, quad er, nu then man,
firdamnot iſt er filu fram.

Ecce,

Digitized by Google

Ecce, dixit (Pilatus) jam hunc virum, castigatus est vehementer.

Eadem vox cernitur in *Compositis*, denotans jurisdictionem, territorium, *Furstentum*, Principis territorium, *Bistum* Episcopium, *Keyserthum*, Imperium, *Reussenthum*, Ruthenorum territoritorium, *Herzogthum*, Ducatus, &c.

DOLD, apex. Geiler. N. Schiff fol. 41. de Papa: *Den Dolden des gewalts erobern*, apicem potentiæ occupare. Tyrol. Scot. pr.

Darinne zwene böme stan,
den tolden man der böbe jach,
thaz man in den landen ob allen bömen verre sach.

i. e. Ubi duæ arbores stabant,
apicem altitudinis dicunt,
ut in terris supra omnes arbores procul conspiciantur.

DOLEHEIT, Stultitia. Rhythm. de S. Annone ℣. 58. de protoplastis:

Die virkerten sich in din doleheit,
dannin hubein sich din leiht.

Perverterunt se in stultitiam,
unde orte sunt istæ miseriæ.

Hodie *Tollheit*, uti & *tollhaus*.

DOLEN, *Tholen*, hodie *Dulden*, tolerare, pati. Kero: *Doleen*, *fardoleen*, sustinere. c. 4. 7. 38. *Kedoleet uuesan*, pati. c. 5. *Fardolteton*, [*Fardoletun* habet nostra edit.] pertulerunt. c. 57. *Dolungono*, passionibus. [doloribus. Prol. p. 16.] *Dultigeem*, patientes. c. 2. *Kidult*, patientia. Prol. p. 18.

[Adde ex eod. *aabtunga fardoleent*, persecutionem sustinent. c. 7. *Fardoleenti*, sustinens. c. eod. *Kedoleet*, patiantur. c. 36. *Kedolet*, patiantur. c. 57. *Kedultit*, patiatur. c. 43. *Kedult*, patientiam. Prol. p. 16. *Kedultlibbo*, patientes. c. 4. 36. *Ni si kidoleet*, non patiatur. c. 2.

In Gloss. Mons. *Dolalibber*, passibilis, p. 367. *Dolangun*, passionibus. p. 391.

Dultan, subire. p. 347. *Dultit*, sustinet. p. 387. *Dulte*, subeat. p. 375. *Dultet*, pateremini. p. 396.

Gidult, sufferentiam, p. 355. sustinentiam. p. 354. tranquillitatem. p. 381. *Gidulti*, sustentationes. p. 354.]

Willeram. in Cant. Cant. c. 2, 9. *Thaz ber niet tholan ne uuele*, ut non tolerare velit. & passim.

Epinikion Ludovici R. ℣. 20. *Ob her arbeiti tholon mahti.* an labores tolerare posset. Et ℣. 27. *haranscara tholata.* contumelias passus.

Notk. Psal. LXI. 4. *Daz tolen ih fone in pagamis.* Conf. inf. *tholon.*

DOLGSUOEDA vid. *Suoeda.*

Dolk, passio. Otfrid. III. 25, 54. de Caiphæ vaticinio:

Thaz si gisunt therselbo folk
thuruh thes einen mannes dolk.

Ut sit sanus ipse populus
per unius viri passionem.

[Vocem *Dolk*, tam hoc loco quam cap. 26.

57. ubi denuo occurrit, per cædem esse reddendam: In LL. Anglo-Sax. Alfredi. c. 20. & 22. *tholigen*, *occidere* significare, notat Scherz. ad Otfr. p. 228.

Reinesius quoque in Vocab. MSC. Theotisc. *dolk* h. l. pro exitio vel morte sumi dicit, addens, *Doleg*, in Gloss. Vet. exitialis significationem habere.

Kero. c. 46. *Andremo tolc intdecchan*, aliorum vulnera detegere.]

In LL. Frisionum habetur totus *Titulus de Dolg. XXII.* ubi variarum plagarum læsionumque species & mulctæ referuntur.

Et in Addit. tit. III. §. 44. dicitur *Cladolg*, siquis alium unguibus crataverit (crazen) ut non sanguis sed humor aquosus decurrat; compositum ex *Cla*, *claw*, unguis & *dolg*, læsio. Vide Lindenbrogium *Gloss. Dolg.* Qui tamen in *voc. Cladolg* seduxit du Fresnium, aut saltem vitium typographicum est, non enim *kleyen* sed *krauen* est unguibus scalpere, quod tamen ipsum huc minimè pertinet, aliud enim *krauen* aliud *kratzen* sive cratare; rectè verò *cla* unguis à Speelmanno redditur.

Tolunga; passibilitas, Notk. Psal. XIX. 7.

Dolgbot, Alvredus R. Anglo-Sax. mulcta læsionis.

Inde *Dolta*, toulte, doute, exactio injusta, toleranda non evitanda, de quo du Fresn. Glossar. Nos tantùm originem vocis linguæ provincialis indicamus.

[DOLVN, Cloacas. Gloss. Mons. p. 393. In Suevia hodienum nomen *eine dolle* hunc significatum obtinet.]

DOM, *Thum*, Dominicum, Κυριακή, Kirche, Ecclesia Cathedralis, Munster, *V. du Fresn. Glossar. v. Dominicum.* I. Paral. XVII. ap. Isidor. c. 9. §. 1. *endi ih inan chihtistu in minemu domi.* Et statuam eum in domo mea.

[*Domi* est à *domo* Latinorum, quo nomine deinceps Basilicæ atque Cathedrales ædes fuerunt appellatæ. Germaniæ superioris incolæ *Thum* dicunt. Palthen. Not. ad Isid. p. 414. Huc refero vocabulum in Gloss. Monseens. relatum *Tuomes*, Matricis. p. 376. de Ecclesia enim cathedrali videtur accipiendum.]

Kilian. v. Dom. Besold. de Nat. Pop. c. 18. v. Dome.

Domus, Ecclesia Cathedralis, apud Mabill. Act. S. Bened. Sec. VI. P. II. p. 684. *Bezelinus*, *Domus B. Petri Apost. Custos.*

DONC, Tunica, tuch, Chron. Sax. vet. f. 1350. V. *Dun.*

DONER, tonitru. *Got irdonerota*, DEVS intonuit, Notk. Psal. XXVIII. 3.

[Tatianus. c. 22. §. 6. De Johanne & Jacobo, *Thaz sie heizzin Boanerges, thas ist arrekit Thonares kind.* Ut vocarentur Boanerges, quod est interpretatum filii tonitrui. Germani hodie dicunt *Donner*: Galli accepta à Francis voce *tonnere*: Anglo-Saxones, eorumque vestigiis insistentes Angli *thunder*: Belgæ *Donder* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 350.]

DOP.

Donnerstag. vid. *Dag.*

DOP. *Gidopta*, contubernalis. Gloſſ. MSS. ASax.

DOR, *Dorde*, demens, hodie Thor, thöricht. Chron. Sax. vet. f. 1325. 1350.

Dorre, inutiles, Pſalm. LII. 8.

DOR, porta, thor. *Dornure*, turres, Pſal. XLVII. 13.

DORMENTER, Dormitorii curator. Rotul. Curiæ Dom. in Arlzhofen Capituli Thom. Argent. an. 1522. ſubſcripti: *Herr Niclaus Geilfus Vicary und Dormenter gemelter Stifft zu S. Th.*

Chron. Königsh. p. 253. pro ipſo Dormitorio ſeu Dormentorio. Cœmiterio.

DOR, DVR, *Thor*, nomen Nominis gentilis, unde *Durstag*, dies Jovis, *vide ſupra v. Dag.* Dor autem vel Tyr, Thurras Rex Aſſyriorum Nini ſucceſſor, unde Martis cultus. qui juxta Chronicon Alexandrinum paterno imperio etiam plagas arctoas adjecit, cultumque ſui & ibi conciliavit, quod & ex Edda confirmat Ol. Verelius *in Hiſt. Gotrici pag.* 39.

Winkelmannus *Tiringos* & Tungros confundit, id quod primum erroris fundamentum fuerunt diverſi populi, unus ultra Rhenum, alter eis Rhenum: unus Gallicus, alter Germanus. de quo aliàs. Sine dubio nomen obtinuerunt ab autore gentis, DVR. inde poſteri, DVRINGI, ut Carolingi, Lotharingi, &c. Quis iſte DVR, dubium: nec tamen probabile eſt, eſſe eum ex Aſia, aut etiam Suecia arceſſendum: nec enim Sueci, ut Aſiatici, illud Numen nobis conceſſerint. Sedes eorum prima, quantum cognitum, ad Oceanum & Beltum, usque dum Saxones Cimbri eos repulerunt ad terras Brunsvigicas. *Witichind. Lib. I.* Sigfrid. *Chron. Miſn. L. I.* H. Conring. *de A. S. H. pag.* 74. Ego *de L. E. G. Lib. II. c.* 8, 5. V. & ſupra *voc. Anglen.* Inde & ultra Hercyniam ad Salam usque, ubi conditum adhuc arx DORENBVRG cernitur, limitanea contra Sorabos, qui Salfeldiæ conſederant, ubi arx eorum adhuc vocatur, *zum Svorben*, vulgò *zum Schwarm.*

Prima mentio Duringorum, ſecundum Cluverium apud Tacitum ſub vulgari Lectione Reudingorum, pro quo legendum arbitratur, DEVRINGI.

Thuringicorum equorum mentio fit apud Vegetium, ſeculo IV.

Floreſcente Regno Francorum, REGNUM fuit Thuringiæ, quod deſiit in Hermenfredo Rege ultimo, Seculo VI. conſœderatis contra illud Saxonibus & Francis: Hinc Thuringorum omnia partim Saxonici, partim Francici juris facta. Gregor. Turon. L. III. c. 4. & 6. Einhardus: Ad. Brem. Witekind. Sigebertus Gemblac. an. 528. Fortunatus Ep. Pictav. de Excidio regni Thuringorum, à Browero edit. 1617.

Poſtea DVCATVS Thuringiæ erectus, ſub Carolo M. ejus mentio apud Reginon. an. 892. p. 68.

Pagus NORTTHVRINgon Epiſcopatui Halberſtadienſi à Ludovico Pio aſſignatus, in quo Helmſtadium ſitum,

DOR.

Vit. S. Hildegrimi Epiſc. Halberſt.

Chron. Browerus ad vitam Ludgeri Epiſc.

Hinc emendandum *J. Prov. Sax. L. III. a.* 73. *Gl. G. IV. V. inf. voc. Saxonia.*

Huic opponitur OSTTHVRINGEN, Thuringia orientalis, ultra Salam, *Oſterland*: J. Feud. Alem.

Tandem in LANDGRAVIATVM erectus, de quo plura Spangenbergius.

Hiſtoria de Landgraviis Thuringiæ in Prioribus duobus capitibus ſatis fabuloſa & abſona continet, ita ut Caput tertium videatur principium libri fuiſſe, & priora aſſuta.

Thoringi vel Toringi mediæ ætatis ſcriptoribus ſunt Lotharingi, non Tungri; C. Barth. in Guil. Britton. L. I. Philipp. v. 147. & alibi.

Thuringi cum WARINIS perperam confunduntur à Spangenb. V. H. Conring. de O. I. G. c. XIII.

Thuringos antea *Hermunduros* appellatos, conjicit Conring. qui primò Misniam & partem Bohemiæ ad fontes Albis, poſtea Danubii oram verſus Rhætiam & Vindeliciam poſſederint. Seculo III. à Vandalis Burgundis & Suevis repreſſos, terras Cheruſcorum & Chaucorum occupaſſe & THVRINGORVM nomine veniſſe. Quaſi Coloniæ Hermundurorum fuerint, unde nuncupatos, Hermunduringen, ut in aliis, veluti Merowingen, Carlingen, Lothringen, Edelingen, poſtea per aphæreſin *Duringer.*

Hermundurorum nomen ante nomen Thuringorum clarum, Vorpurg. T. I. p. 484. Idem Vol. ſ. T. V. p. 243. 247. 479. T. VI. p. 129. qui ſingularem in medium attulit opinionem, Tungrorum agros à Thuringis occupatos, & ab eis deinde Tungrorum regionem Thoringiam vocatam. Nec dici poſſe Thuringos à Chlodovæo ſubjugatos, trans-ſed CisRhenanos. Vid. voc. Franken. ad Loc. Gregorii Turon.

DOZ, ſonus. Notk. Pſalm. LXIV. 7. *dero uuellono doz*, fluctuum ſonus. Kilianus: *Doeſen, pulſare cum impetu & fragore.* Notk. Pſ. LXXVII. 45. de plaga ægyptiaca: *der frosg döſta ſie.* rana diſperdidit eos. Idem Pſal. XCII. 4. V. *Thös* & *Thuz.*

[DORNA, Spinæ. Gloſſ. Monſ. pag. 349. *opazhaſte dorna*, ſpinoſa ſurcula. p. 407.

Thorn, dumus. p. 414.

Thorna, ſentes. p. ead.

Kero, *Durub zuruuaridono dorno*, propter ſcandalorum ſpinas. c. 13.

Die dorna. Spinæ. Willer. Cant. Cant. II. 2. Vox *dornen* hodieque eſt uſitata.

Die durninun coronon, coronam ſpineam. Idem Willeram. In Cant. Cant. III. 11. Hinc

Bithurnter. ſpinis coronatus, quod vide ſupra in Lit. B.]

DORP, *Dorff*, prædium, villa, Jus Sax. Prov. L. I. a. 55.

[*Thorf.* oppido. Gloſſ. Monſ. p. 411. Hodie *ein dorff* pagus eſt.]

DOT, mors, vid. *Doven.*

DOV-

Digitized by Google

DOV.

DOVUUEN, Domare, caſtigare. Notk. Pſ. II. 10. *Chuninga ſone diu, muanda ir doubont ten lichamen.* i. Reges ex eo, quod domatis corpus. id quod S. Paulus 1. Cor. 9. ult. ὑπωπιάζειν τὸ σῶμα vocat. S. Auguſtinus ad d. Pſalm. *caſtigantes veſtra corpora & ſervituti ſubjicientes.*

Kilianus: *Douw, douwe, preſſura, preſſio, preſſus. Douwen, premere, preſſare.*

Idem Notk. Pſal. XXXI. 10. & paſſim. Vid. Duwen.

Rhyth. de S. Annon. ℣. 459. *Da wobte man ſin douwen.* [Hunc locum ad ſeq. *Doven* refert Scherz. Reineſius autem in Vocab. MSC. *douwen* reddit *die aven.*] V. & Thiwan.

[*Doubot, zamotę* domat. Gloſſ. Monſ. p. 413. *Douvi*, digere. p. 325. *Douuit*, conſumit. p. 387.]

DOVEN, DOVVAN, *Töden, mori.* Otfrido IV. 23, 47. *irſterben* & *douuan* ſunt ſynonyma. Idem V. 12, 45. de Chriſto:

Thо er ſi unſih uuolta douen.
Cum pro nobis vellet mori.

Idem III. 25, 50.

Thaz ein man bi unſih ſterbe
joh einer bi unſih douue.
Ut unus pro nobis moriatur,
& unus pro nobis interficiatur.

Idem III. 26, 80. Notk. Pſal. XXI. 18. *So harto doueta ih.* tam durâ morte moriebar.

[*Samoſo tomante pichuamun*, moribunda ſubintrans. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

Danis *dø*, Anglis *die*, Fr. Jun. Gloſſar. Goth. pag. 36.

Svecis *doa*, mori. *Loccen. Lex. Jur. Sveo-Goth.*

Thoumespbo, veneficium, L. Sal. t. XXII. 1, 3.

Hinc ut à Blüen, blüt, ſic à douuen, *dot, doud, douda, Tauda*, Ol. Worm. 3. Faſt. Dan. 6. Mors. Manui S. Attalæ inſcriptum: *Cide lere töda*, ſeculi dogma, mors, V. Obſ. ad Chron. Königsh. VIII. p. 523.

Doti, Otfrid. III. 25, 55.

Thurub ſino eino doti.
Per ejus ſolius mortem.

Idem I. 21, 2.

Thо erſtarp ther Kuning Herod,
joh bina fuarta nan tod.
Mit totbu er daga fulta.
Tunc moriebatur Rex Herodes,
& deducebant eum mortuum.
Morte dies implebat.

[*Dotun*, tabeſcebant. Gloſſ. Monſ. p. 353.]

[*Doto* mortuus. Otfrid. III. 24. 120. & 136. In priori quidem loco Schilterus hoc vocabulum per *mortem* vertit, ſed bene Scherzius in Not. obſervavit *mortuum* notare, id quod contextus manifeſte requirit.

Kero. *Tod*, mors. Prol. p. 18. c. 2. 6. 7. *fuſtrii des todes*, tenebræ mortis. Prol. p. 17. *unsin ze tode*, uſque ad mortem. Prol. p. 16.

Totan picraban, mortuum ſepelire, c. 4.]

DOV.

Königsh. Chron. c. V. §. 92. *und wurdent die lüte in denſelben ſiechtagen bewart und verrichtet zu dem tode. doch koment ſii vil by alle uf.* i. Et homines in iſta contagione conſervabantur & præparabantur ad mortem, ſcilicet per Sacramenta.

Tot, mors. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1401.

And ther dirre to(v)t ther ſtof
ire vehten, thaz ne döh.
Et arida mors cohiberet
iſtorum pugnam, quæ nil valeret.

Dötigen, mortales, Notk. Pſ. XV. 3. XXIX. 7. 8.

Tödigi, mortalitas, Notk. Pſal. XIX. 7.

Untodigi, immortalitas, Notk. Pſal. XXVII. 7.

Undotheit, id. Pſal. XXXVII. 5.

Tödendon, morientes. Notker. Pſal. XXVI. 13.

Dodemu, Iſidor. cont. Judæ. c. VI. *after Moyſiſe dodemu*, defuncto Moyſe.

Dodhlihhono, mortales, Iſid. c. 2, 3.

[Paltheniana editio habet *dodhlihhono*, noſtræ vero edit. lectio videtur melior. Germanice *tötlich*, quod tamen non tam mortale nobis, quam lethale notat. Illud de homine & animante, hoc de morbo vel vulnere accipitur. Palthen. Not. ad h. l. p. 399.]

Totliche. Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 4008.

Apollo ther mare
und andere heilare
Thie Gote unt totliche.
Sed videtur legendum Gotliche, divinos.
Apollo ille nobilis
& alii Tutani
Dii atque divini.

Gloſſ. MSS. ASax. *Funeſtiſſima, thadentlicoſtan.*

Dadſiſæ. Kapitulare Liptinenſe Karlomanni an. 743. Indiculus ſuperſtitionum & Paganiarum.

II. De Sacrilegio ſuper defunctos, id eſt, dadſiſas.

Quo vocabulo, ait du Fresne, *ni fallor, intelliguntur dapes ſeu convivia, quæ fiebant ſuper ſepulcris mortuorum.* Rectè, eſt enim compoſitum ex *Dads*, mortis, & *iz*, hodie *Eſſen*, dapes, epulæ, *Todes Eſſen*, Totenmal. exprimit Græcum νεκρόδειπνον. S. Hieron. in Oſeæ IX. *Lugentium cœnas Græci* νεκρόδειπνα *vocant, nos Parentalia poſſimus dicere, ab eo quod parentibus mortuis immolentur.* Atque Gaudentius: *Parentalia*, inquit, *unde Idololatriæ malum caput extulit erroris.* V. & ſup. Dadſ.

DOVGEN, DOYGEN, TOVGEN, occultus, ſecretus, obſcurus. *Tougeno*, incognito, Notk. Pſal. VII. 1. De DEO Patre: *Den ſin fater tougeno unter mitte Judeos ſanta*, quem Pater ejus ſecretò medios inter Judæos miſit. Idem Pſalm. XVII. 1. CI. 7.

Toucno, ſtillo, clam, Gloſſæ vet. Notk. Pſal. LXXX. 1.

Tougeni, obſcuritas, occultatio, Notk. Pſal. XVIII. 13. XXXVI. 6.

Tougenina, occulta, myſteria, idem Notk. Pſ. IX. 1.

DOV.

[Gloss. Monseens. *Tougani*, sacramentum. p. 391.

Taugni, mysticos. p. 409.

Tatian. V. 7. *Wolta tougola sia forlazzan.* Volebat (Josephus) occulte dimittere eam. (Mariam) Id. VIII. 4. *Herodes tougolo gihaloten Magin.* Herodes clam vocatis Magis.

In Dougli ni sprah ih niouuiht, In occulto locutus sum nihil. Id. c. 187. 2. *therselbo tougli.* Ipse (Josephus Arimath.) occultus (discipulus Jesu erat) Id. c. 212. 2.

Touglanesse, absconsum. Id. c. 33. 3. c. 34. 2.

Junius ad Willer. p. 38. affert, *tauganiu muates*, occulta mentis. In Gloss. Boxhorn. *taugno*, clam, & *tauganiss* arcana. Palthen. Not. ad Tat. p. 308.]

Doychne, Willeram. Cant. Cant. I. 10. p. 15. n. 8. *Opbenent himo the doychne thero geschriphte.* [*Offenent imo die toigene dero geschrifte*, ita nostra edit.] aperiunt ei arcana scripturæ. Interpres Belga & annotator malè reddunt per *deuchd*, virtus, valor, quasi à *duogen* valere. Idem pag. 67. n. 28. & 130. n. 55. Itemque pag. 40. n. 18. *Per intervalla temporum so skeyne mith gitteswilcharo doychene thinro crafto.* [*So scheine mit etislichemo boichene dinero chreste.* ita nostra edit. conf. tamen notas] appareas cum aliquo arcano virtutis tuæ. ubi Belga reddit *met eenige tekenen.* i. cum quibusdam signis.

Otfrid. I. 5, 86. Angelus ad Mariam:

Ih scal thir sagan, Thiarna,
Racha filu dougna.
Debeo tibi nunciare, Virgo,
Rem multum arcanam.

Giduogno, mysteria.

[Gloss. Monseens. *Gitougini*, Sacramenta. p. 393.

Gitougani, sacramento. pag. 342. obductum. p. 356.]

Otfr. V. 6, 11.

Giduogno so ih thir redion
in thesen Evangelion.
Mysteria quæ tibi eloquor
in his Evangeliis.

Vide etiam in G.

Dougenheit, *Tougenheit*, Sacramentum S. Cœnæ, Notk. Psal. XCVIII. 5.

DRACE, porcellus. Lex Sal. t. II. §. 14. sq. *Siquis porcellum tertussim usque ad annicolatum furaverit*, Malb. *DRACECHALT*, *CXX. den.* &c. Post anniculatum verò qui eum furaverit, Malb. DRACECHALT, DC. den. &c. Vide supra *Chalta.*

DRACHE, Draco, serpens.

Nomen sideris cœlestis. Otfrid. V. 17, 59. de adscensione Salvatoris:

Then Drachon nie uuihtes min,
ther sih thar uuintit untar in.
Draconem non minus,
qui se ibi volvit inter eos.

Scilicet Septemtriones. Manilius L. V. Astronom. ℣. 30.

DOV.

Illinc per geminas Anguis qui labitur Arctos.

Drahebe, draconis imago in lorica Rolandi, Fragm. B. H. ℣. 1841.

Ein drahebe von golde
sam uz ime uaren scolde.
Draco aureus
quasi ex eo erupturus.

DRAGEN, portare, ferre, gerere.

Kero: *Tracan*, *portare.* c. 58. *uuidare tragan ze chortare*, reportare ad gregem. c. 27. *des deonostes chamsheit tragamer*, (leg. tragames) servitutis militiam bajulamus. c. 2. p. 21.

Otfrid. II. 3, 94.

Iz dragi uns ni biluagi.
Id fert nobis haud fraudem.

Idem IV. 12, 100. de Juda sæculario:

Thaz sie thanne habetin
thes dages sih gidragotin.
Ut tunc haberent
eo die (paschatis) se exhiberent.

Kilianus: *Sich eerlich dragen*, honestè se gerere.

Ustragen, judicare. Chron. Königsh. cap. 3. append. §. 24. p. 227. de Friderico Austriaco: *Und wart darumb und umb ander sin umeht usgetragen das alle sin lande und lüte dem Könige und dem Riche verfallen.* i. & propter id & alia ejus facta injusta condemnabatur, quod omnes ejus terræ & homines Regi & Imperio essent apertæ. Item p. 880. Hinc *Austregæ*, judices primæ instantiæ Statuum Imperii, de quibus Instit. J. P. L. IV.

Dragon, tardus, quasi onere pressus, *troge.* Otfr. V. 17, 61. de Saturno planeta:

Saturnum ouh then dragon,
Polaran ouh then stetigon.
Saturnum quoque tardum,
Polarem item stabilem.

quod tardius cæteris circumvolvitur planetis.

Alcinous de doctr. Platon. c. 14. *Tardissimam quidem omnium Saturni stellam in proxima inerrantibus sphæra collocavit.*

Kero: *Trager*, *tardus.* c. 31. *Trago*, *tarde.* c. 5. *Tragran*, *pigrum.* [Kero habet *tragan.*] c. 4. *tragoor*, tardius. c. 36. Hodienum *träg*, idem est ac piger, tardus, somnolentus.

[Gloss. Mons. *Tragen*, languescant, p. 390. *Tragentiu*, fœtosi. p. 350. *Tregil*, bajulus. p. 327. *In tragestuole*, in sella gestatoria. p. 362. *Paro*, vel *tragastuole.* gestatorio. p. 363. *Tragi*, ignavia. p. 376.]

[*Dragi*, inertia. Otfr. II. 3. 94.

Habetin uuir thie uuizi,
In thiu uuari uns al ginuagi,
Iz dragi (ita leg. non *druagi*) *uns ni biluagi.*

Quæ verba ita transfert Scherzius.

Si haberemus (ejus rei) *intellectum,*
In hoc fuisset nobis omnino satis,
Nisi inertia nos seduceret.]

[*Sie*

Digitized by Google

[*Sie eilten ohne trage*, i. e. impigre. Heldenb. P. II. p. 108. a. Reines. Vocab. Theot. MSC.]

DRAHEN, emittere. Willeram. in Cant. C. p. 101. n. 44. *suozen stank von hin* [verro von in] *drahent*. dulcem odorem de se emittunt.

DRAHTEN, tractare, meditari. (hodie trachten, betrachten.) Kero: *Trahtoot*, *tractat*. *Trahtoe mit sih*, tractet apud se. c. 3. *trahtohee claulicho*, tractet prudenter. c. 61. *trahtot*, tractaverit. c. 32.

[Gloss. Mons. *Trahtunt*, ordinant. p. 359. *Trahtunter*, reputans. p. 360. *Trahtungo*, retractationis. p. 384.]

Otfrid. I. 1, 36.

Thaz hursgit thina drahta.
Hoc excitat tuas meditationes.

Idem II. 9, 129. 187. IV. 31, 34. III. 22, 123.

Irdrahton, comprehendere.

Otfrid. V. 22, 17. de vita æterna:

Ni mag man thaz irdrahton,
noh mannes muat irahton.
Non potest hoc comprehendi,
nec hominis mens percipere.

Gidrahta, Vide in G.

Hintertrahtendo, V. Hinder.

DRADO, Drato, *thrado*, *thratto*, vehemens, nimius, præceps.

Kero: *Dratter*, *nimius*. c. 41. 64. *Drato*, nimis. c. 18. *thratto*, *unmez*, *nimis*.

[Gloss. Mons. *Drati*, impetus. p. 339. *Stroum* vel *drati* alveum. p. 413.

Drattiu, violentus. p. 336.

Dratiu, vorax. p. 356.

Gitrahti, motus. p. 394. fluctus. p. 361. *gitrahte*, motu. p. 381. *gitrahtin*, motibus. p. 380. *Trahhattontero*, fluctuantium. p. 388.]

[*Gifahun mihhilemo gifohen thrato*. Gavisi sunt (Magi videntes stellam) gaudio magno valde. Tatian. c. 8. §. 6. Hæc particula *Thrato* duplicem habet significatum. Primo enim idem est, quod *vehementer*, uti h. l. aut si vehementia ista modum excedat, *drato nimis* significat, & *dratter* nimius, teste Kerone. Deinde etiam idem est, quod *statim*, cujus exemplum est in Rhythmo de S. Ann. (loco mox producendo) conf. Notas ad eum Opitii. Cum quo inferioris Germaniæ populi consentiunt, dicuntque *so drade*, i. e. quamprimum. Ratio convenientiæ hæc forte est, quod quæcunque cito fiunt, ea & cum impetu atque vehementia solent suscipi. Sed & ubi concitatius agitur, modus facile exceditur. Palthen. Not. ad Tat. p. 318.]

Otfrid. IV. 1, 19. de Salvatore ad passionem tendente:

Ullas unfluhtig drato
thero Judeono dato.
Erat imperterritus valdè
de Judæorum factis.

Et mox ℣. 57. de miraculis Salvatoris:

Firliaz ih fila drato
finero dato.
Omisi ego multa admodum
de illius factis.

Et cap. 31, 62.

Minero missodato
ist ungimezzon thrato.
Meorum maleficiorum
est immensè nimis.

Idem V. 19, 78. de extremo die:

Giborganero dato
Ni pligit man hiar nu drato.
Occulta facta
non exercentur hic nullo modo.

Idem I. 22, 36. de Parentibus JESUM puerum quærentibus:

Gigiangun si es in ernust
in thrata mihila angust.
Ibant illi seriò
in nimiam magnam augustiam.

In drati, *in ala drati*, Idem III. 17, 27.

Bifangan ist si in drati
in huares undati.
Deprehensa est hæc nimis
in adulterii crimine.

Idem cap. 26, 89.

Sie sint in ala drati.
fluhtig thera dati.
Hi sunt omnimodo
vani istis factis.

Idem III. 20, 169. c. 12, 5. II. 23, 23. & 49. III. 4, 49. c. 22, 123. [hunc locum III. 22, 123. ad præcedens verbum *Drahten* referendum censet Scherz. in Not.] c. 23, 79. V. ult. 53. c. 18, 25. c. 19, 58.

Willeramus in Cant. Cant. pag. 46. n. 20. *Wie eerhaft is thiu* [wie erhaft ist diu] *Ecclesia de gentibus*, *thiu ther samo thrado iled ad terram viventium*, [diu der vone Spirituali Ægypto samo drato ilet. ita nostr. ed.] *samo thiu* [diu] *plebs Israelitica ilede van* [ileta vone] *Ægypto &c.* i. Quàm honorifica est Ecclesia de g. quæ simili modo properat ad t. v. Sicut plebs &c. Ubi Annotator non rectè *thrado* per passum exponit. Kilianus: *Drade*, *Sax. Fris. Sicamb. Holland. Statim*, *subito*, *citò*, *celeriter*. *Gall. rade*.

Fragment. Carminis de Bello Saracen. ℣. 1213.

Uolge unse reine rate
und besende in vile drate.
Sequere nostrum purum (fidele) consilium
& mitte ad ipsum (Genelunum) quantocyus.

Rhythmus de S. Ann. §. 48.

Arnolt his dradi rennin.
Arnold jubebat celerrime currere.

Drahor, magis, Cant. Cant. c. IV. ult. *the-*

ſie thrader ſtinchent [des de drahor ſtinkent] *ſine pimenton.* i. eò magis olent ejus aromata.

In drademo uuinde, in vehementi vento, Pſal. XLVII. 8.

[*Drates vuintes*, Spiritus vehemens. Gloſſ. Monſ. p. 364. Reſpicitur ad Act. II. 2.]

Die draten aba, die drato faren, Torrentes, qui impetu feruntur; Notk. Pſalm. XVII. 5. *Dratiu uuazzer*, Notk. Pſalm. LXVIII. 15.

Untbrata, levia. Otfr. III. 14. 197.

Ju lazet untbrata
thero uuorolt liuto miata.

Vos linquite levidenſia
Seculum hominum munera.

Idem cap. 26, 28.

Allo ſino dati.
Thoh ſin ſi undrati.

Omnia ejus facta.
Etſi ſint (iſtis) levidenſia.

Idem IV. 7, 7. de lapidibus templi deſtruendi.

Thaz ſie ſint ſo undrate
biar liggent al zi ſate.

Ut ſint adeò viles
hîc jaceant omnes diſſipati.

[Scherzius Not. ad Otfrid. p. 189. *Undrato* idem eſſe ſtatuit quod *inacceptum*, *ingratum*: Inde loca Otfrid. producta ſequentem in modum transfert:

III. 14. 197. *Linquite inacceptam* (tanquam exoſam vobis)
Mundi hominum mercedem.

c. 26. 28. *Omne ejus* (Chriſti) *factum,*
Licet ipſis (adverſariis Chriſti)
ſit inacceptum, exoſum.

IV. 7. 7. *Ut ſint tam rejecti*
Ut jaceant omnes ad ſationem quaſi.]

V. ſup. *Anadredit.*

[DRAHSEL, tornio. Willeram. V. 14. p. 44. hodie *Drechsler.*

Drata, tornavit. Gloſſ. Monſ. p. 335.

Gidrati, tornaturas. p. 328.]

DRAIT, inde hod. *Getreydig*, frumentum.

Das Draitgut dienet, quod præſtat cenſum frumenti. i. *Das Getreidig zinſet.* Pfalz. Stammfolge. p. 67.

DRANGAN, Thrangan, Trengen, premere, cogere, urgere.

Otfrid. IV. 30, 1. *Thrangonti faren*, premendo ire.

Cant. Cant. 6, 3. *gedrangetin* [wole gedrangéta] *zelt ſcara*, condenſatim ordinata acies.

[*Gidrangot*, comprimaris. Gloſſ. Monſeenſ. p. 357.]

Huc *Drench*, *drenges*, ſpecies vaſallorum Anglo-Saxonicorum, de quibus Speelman. & du Fresne in Gloſſariis.

Itemque *Drungus*, δρυγγος, globus militum, If. Pont. du Fresn.

Dringen, de ſolenni introitu. Pſalm. MS. 24, 7. *der eren König wil dringen:* Rex gloriæ introibit.

DRASCAN, triturare, dreſchen. *Indraſcantin rinde*, bovi trituranti, Notk. Pſalm. CIII, 14.

[*Driſcilun* vel *flegila*, tribala. Gloſſ. Monſ. p. 331.

Gidreſch, trituram. p. 392.

Gidroſcan uuirdit, triturabitur. p. 324.]

DRAUUEN, arguere. c. 2. DREUUI, argue. c. 2. DROUUA, comminationem. c. 27. Kero. hodie drohen, drawen.

[*Droa*, onus. Gloſſ. Monſeenſ. p. 330. 333. 346.

Drouves, commineris. p. 355. *drouvit*, minabit. p. 333.

Throono arendidon, minarum aſperitatibus. p. 404.]

DRE, arbor. Vide ſupra *Dera.*

DREGELN.

Zerdregeln, diſſipare, zerſtreuen. Chron. Königshov. c. 3. ſ. 204. de electione Urbani VI. Papæ, *und was alle ir geſinde zerdregelt worden.* Quod autor vitæ II. Gregorii XI. apud St. Baluz. p. 462. effert: *Soli ſine ſociis ſcutiferis.*

DRENKEN, potare, refocillare. Otfrid. I. 1, 38. de bonarum literarum jucunditate:

Iſt iz proſun ſlihti,
thaz drenkit thih in rihti
odo metres kleini,
theiſt gouma filu reini.

Sive ſit proſa ſimplex,
hoc refocillat te rectâ
Sive metrum ſubtile,
hîc eſt attentio multùm pura.

[Id. de muliere Samaritana. II. 14. 40.

Thaz drinkan ſo firſageta.
Bibitionem denegabat.

Ita Schilterus. ſed aptius reddes per *potum*, *potationem.* Scherzius in Not. ad h. l.

[*Einluzzin trinchan*, ſingulos biberes. Kero. c. 35. conf. Notas Scherzii.

Fona tranche, de potu. c. 49.]

Irdrenkan, ſuffocare. Otfrid. II. 3, 107. de S. Baptismo:

Er aliz thar irdrangta.
Ipſe omnia ibi ſuffocavit.

Conf. inf. *Trangen.*

DREPHAN, ire, tendere, currere, hodie *Drawen*, celeriùs currere, *lauf drawens:* & *Andreffen*, occurrere.

[Gloſſ. Monſ. *Traf*, percuſſit. p. 361.]

Willeramus in Cant. Cant. c. 2, 7. *Gonde ſielan, ir ther drephed* [guoten ſela ir da treffet] *ad ſupernam Hieruſalem*, Bonæ animæ, quæ tenditis ad S. H. conf. ib. pag. 93. n. 41. 113. n. 48. 149. n. 63. 104. n. 46. 103. n. 45. [in omnibus his locis noſtræ edit. ſcribitur *treffan.*]

Zu eim dreffen, pertinere ad quem, einem was angehen hodie.

Otfrid. II. 8, 34. de JEſu ad Matrem:

UUas

Digitized by Google

UUas drifit sulih zi uns zuein?
Quid refert id nostrûm duorum, meâ & tuâ?

Notk. Psalm. LVI, 5. *So filo iz ze in getraf*, quantum ad istos.

Overdreffen, uberdreffen, superare. Willeram. p. 67. n. 28. 74. n. 34. 100. n. 42. 160. n. 67. [In his locis nostra edit. habet *ubertreffen*.]

UUiderdreffen, contraire, adversari, Rhyth. de S. Anton. ℣. 161. de ædificantibus turrim babilonicam impeditis:

Des dreif si Got uuidere.
Quo eis DEOS adversabatur.

DRESO, THRESO, TRISO, thesaurus, schaz.

Otfrid. I. 17, 126. de Magorum oblatione:

Indatun sie tho thare
thaz iro dreso sare.
Aperiebant tunc illi
suos thesauros illicò.

Idem V. 4, 48. de corpore Salvatoris in sepulcro:

Joh sih sliumo thar irgab,
thaz dreso thar in iru lag.
Et (terra) se statim tunc aperiebat,
ut thesaurus ibi in ipsa jaceret.

[Hunc locum ita vertit Scherz. in not.
Et se statim prodebat
Thesaurus, qui in ea (terra) erat reconditus.]

Idem V. 17, 12. Arcana, abscondita diei extremi:

Thaz min fater so githuang,
inti innan sinaz dreso barg.
Quod meus Pater sic coërcuit,
& intra sua arcana abscondidit.

[Proprie, *suum thesaurum* (sc. cordis sui) *abscondidit*. ita Scherzius hunc locum reddit, in Not.]

Otfrid. IV. 35, 26. de Corpore Salvatoris mortuo:

Thaz man ioh thaz gidati
So diuran scaz irbati.
Thaz er io inan in uuorolti
Sulih treso legiti.
Quod quis hoc fecerit,
tam pretiosum thesaurum poposcerit,
ut eum in mundum (terram)
talem thesaurum poneret.

Tatianus c. XXXVI. 1. *Ni curet iu trisiuuen treso in erdu, thar ist rost inti miliuua furmalent. trisiuuet iu treso in himile, thar noh rost, noh miliuua iz ni furmelit.* i. nolite thesaurizare vobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea demoliunt.

Triso dero lero, thesaurus doctrinæ, Notk. Psalm. CIII, 14.

In sinen triseuuen, in thesauris suis, Notk. Psal. XXXII, 7.

Triseuuon, thesaurizare. Notk. Ps. XXXVIII. 7.

Tresofaz, corbam, Matth. 27. 6. h. e. ærarium, gazophylacium. Fr. Jun. Gloss. Goth.

[Tatianus de Magorum oblatione. *Gioffonoten iro tresofazzon brahtun imo geba.* Apertis thesauris suis obtulerunt ei munera. cap. 8. §. 7. Compositum est ex Treso, & faz, vas ein gefæse.]

[*Trisohus*, gazophylacium. Gloss. Mons. p. 337. quasi *Schazhaus*.

Trisachamaro, Gazophylacio. p. 398. *Trisachamaro*, Corbanan. p. 398. *Trisachamarun*, Arcariis. i. e. ab arca. p. 360.

Huc quoque refero. *Triscamerarius*, de quo supra in voce *Cammer*.]

Triseworin, thesauris, Glossæ Lipsii.

Tresseler, thesaurarius Ordinis Teutonici, quod Teutonicum esse perperam negat Oldend. *Limn. Enucl. L. 3. c. 28, 9.* [Fuerunt quoque dicti *Trisler*. Hinc *Trisoley Schreiber*, Thesaurarii Scriba.]

Hinc Gallicum *Dressoir*, dressorium, Germ. *Dresur*. abacus, reponendis vasibus ad mensæ ministerium. du Fresn. Glossar.

DRETAN, calcare. *Dritit*, conculcat.

[*Trata*, conculcationem. Gloss. Mons. p. 333. *Trito*, *giperitero*, dissipatum, tritum. p. 337.]

Otfrid. IV. 4, 122. de Proceribus Hierosolymitanis:

UUer ist, quadun, therer man,
ther unsih dritit hiar so fram.
Quis est, dixerunt, iste vir,
qui nos calcat hîc adeò?

Trati, impetus, Notk. Psal. XXXV. 9. [Referrem hunc locum potius ad præced. voc. *Drado*.]

DRIAGEN, DRVGEN, TROGEN, fraudare, decipere.

Driager, hypocrita.

Otfrid. II. 21, 18. de modo orandi:

Ni lazet faran iu thaz muat,
so then driagerin duat.
Ne sinite vagari animum,
quod hypocritis fit.

Driager, fraudulentus.

Otfrid. II. 23, 14. de cavendis pseudoprophetis:

UUartet iu io harto
Fon driagero uuorto.
Cavete vos vehementer
à fraudulentis verbis.

Drugina, dolus, Gloss. Lips.

[*Truginari*, impostorem. Gloss. Mons. p. 384. *Truginara*, hypocritæ. p. 399.

Truganon, fingere. p. 363. *Trugiliho*, fictæ. p. 391.

Truganari, paraphrasten. p. 325.

Truganoth, Apocrypha. p. 331. Scilicet per fraudem supposita scripta, aut conficta. conf. inf. *Gitrugida*.]

das *Trogenliche* phert, fallax equus. Psalm. XXXII. 17.

Dhru-

Digitized by Google

Dhrugida, ſuperſtitio. Iſid. contra Jud. c. V. 7. *Firleizſſi diubilo drugidha*, omiſſis dæmonum ſimulacris.

Trugenheid, ſuperſtitio. Fragm. Carm. de B. Hiſp. ℣. 1707.

[Germani adhuc fallaciam & impoſturam *trug* vocant, unde derivativa & compoſita *trüglich*, *betrug*, *betriegen*, &c. Saxoniæ inferioris incolæ hominem fraudulentum *eenen drog*, ipſam fraudem, dicunt. Palthen. Not. ad h. l. pag. 411.]

DRI, TRI, tres, Notk. in Symb. Athanaſ.

Kero *Drii*, tria, c. 9. ternos. c. 27. *dea dri*, ipſa terna. c. 18. *drio leczun*, tres lectiones. c. 9, *drim leczun*, tres lectiones. c. 9. tribus lectionibus. c. 30.

Dritta teil, tertia pars. c. 39. *dritta chunni*, tertium genus. c. 1. *dritto*, tertius. c. 7. 9. *dritin tages*, tertia feria. c. 13. *drittunt ſtiunt*, tertium. c. 39. tertio. c. 58.

[*Dritte hanton*, tertia re. Gloſſ. Monſ. p. 412. *Thrittun ſtuont*, tertio. Tatian. c. 237. 6. & 238. 2.]

Driſaldun ebanchilübbniſſa dhero almahtigun gollübbim, trinam æqualitatem omnipotentis gloriæ. Iſidor. IV. 6. conf. inf. *Faldan*.

DRINISSV, Trinitas. *kagan erwirdi der uuihun Driniſſu*, ob reverentiam ſanctæ Trinitatis. Kero. c. 9. *Dr uuihu driniſſu, S. Trinitatis.* Notk. Pſ. LIV. 22. in Triniſſo.

Dhriobeide Gotes, Trinitas. Iſidor. contr. Jud. c. IV. rubr. & §. 1. *in dheſem dhrinibeidem*, in tribus perſonis.

Umbi dhen drittunheit dher ſona ſuni iſt, de tertia perſona quæ de filio eſt.

Dhriſanctus, Eſa. VI. Iſid. c. 4, 7.

DRISGHEIT, Trinitas, Notk. in Symbol. Athanaſ. ℣. 25.

DRIUNLICHO, Gote, triuno DEO. Otfr. I. 16, 20.

[Cod. Vindob. legit *Gote triulicho*, (ſerviebat Anna) DEO fideliter, *treulich*. Scherz. Not. ad h. l.]

V. Threus.

[Merentur hic inſeri quæ annotavit Diecmannus, in Spec. Gloſſ. Lat. Theot. pag. 90. „ Vox *Dri* vel *tri*, tres, *drey*, imprimis eo cele„ bris eſt, quod voci *einiſſa*, unitas, copulata „ in veteri Eccleſia Germ. nomen SS. Trinitatis, „ *Dhriniſſa* pepererit, quod hodie *Dreyeinigkeit* „ efferimus. Iſtud jam ſæculo VII. Germanis „ vſitatum fuiſſe, ex Iſid. *Fragment. cap.* 4. ap„ paret, ubi aliquoties legitur. Habent illud „ quoque Gl. K. *Driniſſu*, *Trinitatis*. In veteri „ Symb. Apoſt. apud CL. Eccard. *Cat. Theot. p.* „ 66. ſcribitur. *Triniſſe*. Quin & ad Anglo„ Saxones Chriſtianos pervenit, quibus Trini„ tas, *Thrymmyſſe* audit. Iidem inſuper alia voce „ *Trimhade* ſunt uſi, conflata ex *thrim*, ternus, & „ *hade*, perſona, Benſ. cui exacte noſtrum *Drey„ heit* reſpondet. *Heit* enim etiam *perſonam* ſi„ gnificare, ex Gl. Ker. notum eſt, & in laudato Fragm. Iſid. *dhrio heideo*, eſt trium „ perſonarum; *in dhriin heidem*, in tribus perſo„ nis. Num vero præterea apud Germanos „ *Trinitat* quod Winsbek. *Paræn. ad fil. §.* 62. „ *p.* 315. adhibet, promiſcui uſus fuerit, am„ bigo. Mihi quidem duas ex veteri Eccleſ. „ Germanica voces, *Dreyeinigkeit und Dreyheit*, „ adduxiſſe ſufficit, quibus illa Trinitatem ſua „ vernacula exſtulit. Nequicquam igitur Kro„ mayerus *Theol. Poſitivo-Polem. I.* 136. ſcripſit, „ Germanum commodiore vocabulo, quam „ *Dreyfaltigkeit* eſt, deſtitui. Utrumque iſtud, „ quod dixi, & maxime prius, hoc recentiori „ antiquioribus Germanis penitus ignorato, „ commodius, eique propterea præferendum „ eſſe, non uni noſtratium Theologorum du„ dum ante me viſum eſt. Duobus certe Mar„ tinis, Luthero & Chemnitio, vocem *Drey„ faltigkeit*, diſplicuiſſe, hunc vero quoque, ejus „ loco, nomina *Dreyeinigkeit*, vel *Dreyheit*, tan„ quam meliora, Eccleſiæ commendaſſe ſci„ mus. Utriusque verba apud Holtzfuſ. *de SS.* „ *Trin. p.* 7. leges: quibus alium Lutheri lo„ cum ex ejus *Poſtill. Eccleſ. II.* 89. *init.* jungas. „ Lutheri & Chemnitii veſtigia preſſerunt „ Gerhard. *LL. Theol. I.* 356. init. & *Diſp. Iſag.* „ *p.* 184. Siric. *Dec. Theol. p.* 79. Olear. *Hand„ buch. p.* 276. Quenſted. *Syſt. Theol. I.* 322. *a.* „ Carpzov. *de myſt. Trin. e V. T. p.* 10. Blecc. *de* „ *Acyrolog. lit. C. I. a.* Lyſer. *Syſt. Thetico-exeg.* „ *p.* 216. cujus verba adſcribo, ut ea ſimul „ grandi mendo expurgem: *Germanis uſitata eſt* „ *vox Dreyfaltigkeit, quam minus convenientem eſſe,* „ *cum triplicitatem notet, Lutherus, & ex eo Chem„ nitius* negavit (immo non *negavit*, quod Lyſe„ rus ſane ſcribere noluit, ſed *notavit*). *Male* „ *vero ab adverſariis hinc infertur, quod rem ipſam,* „ *& articulum hunc ſublatum voluerit. Eruditi utun„ tur voce Dreyeinigkeit, magis accommodata:* Hæc „ Lyſerus. Quo auctore vox illa *Dreyfaltig„ keit* Eccleſiæ obtruſa ſit, haut quidem con„ ſtat; eos tamen ſcriptores Eccleſiaſticos, ut „ Prudentium aliosque, qui in hoc myſte„ rio *triplex*, pro *trino*, dixere, de quibus Col„ vener. *ad Flodoard. p.* 588. & Eſtius *in Libr.* „ *ſentent. I.* 83. *b.* immo qui hic plane *tri„ plicitatis* nomine, ut vetus Poëta apud Barth. „ 56. *Adv.* 16. *p.* 2663. uſi ſunt, illi præluſiſſe „ nemo negaverit. Nam quid *triplex* & *tripli„ citas* Germanice aliud, quam *dreyfaltig* & *Drey„ faltigkeit?* Nec veterum obelum iſte vocis *tri„ plex* hoc in myſterio uſus evaſit. Hincma„ rus enim Remenſis *Oper. I.* 446. non tan„ tum apud Prudentium pro *Numine triplici*, in „ quibusdam Codd. *nomine triplici* inveniri ob„ ſervat, ſed & id dici *metri neceſſitate* notat, „ *quæ non præjudicat literæ fidei ſimplicitati.* Nihilo„ minus ipſe etiam Rabanus noſter in carmi„ ne Deum *triplicem* dixit, quo de Browerus „ ad illius *Oper. VI.* 235. *b.* qui *triplicem* pro „ *trino*, & *perſonarum ternario* vult accipi, & ad „ Vasquezium provocat, cui τὸ *triplex* ad per„ ſonas tantum, non vero ad eſſentiam, rela„ tum

„ tum adhiberi posse videtur. Qua sane ra-
„ tione Germanos hic quoque vocem *dreyfal-*
„ *tig* capere certissimum est; quamvis inde
„ postea ex juratis SS. Triados hostibus Vol-
„ kelius *s. de vera relig.* 9. *p.* 405. pessimam
„ calumniandi ansam arripuerit, *nos in una ma-*
„ *ximeque simplici essentia* triplicitatem *confingere.*
„ *Absit* enim, longissimeque absit, ut hanc il-
„ lis, qui voce *Dreyfaltigkeit* vel usi sunt, vel
„ adhuc utuntur, mentem vel impingamus ipsi,
„ vel ab aliis impingi patiamur, quos plane ali-
„ ter hanc vocem, quam origo ejus Gramma-
„ tica præ se fert, nempe τριοτητος, accipere
„ constat. Neque tamen voces *Dreyeinigkeit*
„ & *Dreybeit*, per alteram illam *Dreyfaltigkeit*,
„ quamvis hæc quotidiano usu prævaleret, ex
„ Ecclesia penitus exturbatæ sunt, cum & illas
„ in Romana asservatas esse, excerpta Hortuli
„ animæ, Norib. 1519. excusi, apud Dorsche-
„ um *Intervent. pro miss. Trin. pag.* 539. *ss.* lucu-
„ lenter ostendant, & in nostra etiam non de-
„ sint, qui utraque, quam maxime tamen prio-
„ ri, utantur. Hactenus Diecmannus.]

DRISKE, terni, Kero. c. 1. *Driskeem tagum*, ternis diebus. c. eod.

[DRIRUODREMO, triremium. Gloss. Monf. p. 363.

DRIUVINCHILI, trigonum. p. 393.]

DRINUUARTUN *minna*, intimo affectu. Kero. c. 7.

[DRIWERBE, *Driwarbe*. ter. hodie dreymahl in Leg. Spirens. an. 1328. apud Lehmann. Chron. Spir. L. IV. c. 16. Reines. Vocab. Theot. MSC.]

[DRIZUCMUTTEO. Chorus, Mez. Rhaban. M. ap. Diecmann. Specim. Gloss. Lat. Theot. p. 90. qui notat hoc vocabulum esse derivandum a *Drizuc*, triginta, dreissig, & *mutteo*, quod est à mutte, metreta.]

Conf. inf. lit. T.

DRIEZZEN, vid. *Driuzzan*.

DRIWON, DRIVA, TRIUUE, TRVIWE, TRUWA, fides, fiducia, fidelitas, confidentia.

[*Triuua*, fides. Gloss. Monf. p. 405. *Triuvo*, fidei. p. 378.

Gitriuuida, fidelia. Gloss. Monf. p. 365.]

Otfrid. I. 23, 85.

Thu scalt thih oub mit driuuon
fora Gote riuuon.
Debes quoque cum fiducia.
coram DEO pœnitere.

Idem IV. 3, 11. de Lazaro resuscitato:

Tho quam ther lint mit driuuon
thaz seltsani scouon.
Tum veniebat populus cum fide
hoc miraculum videre.

[Mallet Scherzius verba *mit driuuon*, reddere, *accurate*, *exacte*. in not. ad h. l. At Schilteri versio præferenda est, contextus enim ostendit, Otfridum verba Johannis XI. 45. referre. *Multi ergo ex Judeis, qui venerant ad Martham & Mariam & viderant quæ fecit JEsus, crediderunt in eum.*]

Idem IV. 18, 56. *in driua* melden, in fiducia, fideliter, indicare, ut fides haberi possit. [*bey meiner trew*. Scherz. Not. ad h. l.]

Notker. in Symb. S. Athanas. ℣. 27. *keloube mit triouuon*, fideliter credat. & ℣. 28. *das ist rehtiu triuua*, hæc est fides recta.

Gothis *Trauveida* fiducia, Matth. XXVII. 43. Cimbris *Trygd* fidelitas. *Tortryggia*, diffidere, Ol. Worm. Lex. Run.

ASax. *Truva*, fides. *Treowtha*, pactum, fœdus. Gloss. MSS. ASax. *Perfidia*, *treuleusnis*. i. treulosigkeit.

Triuuhaft, fidelis.

Threus, libertus, Gloss. V. in Th.

Getruuen haben in sine volcke, fiduciam habere in populum suum, Königshov. Chron. c. 1, 45.

Vertriuuen sih, conjurare. Fragm. de B. Hisp. Carol. ℣. 3067. & 3075.

Margaris unde Cornubiles
thie uertriuueten sih thes,
Sie wolten Rolanten angesigen. &c.
Cornubiles lethegete sine triuue,
ime ze uile michelere riuue.

Margariz & Cornubiles
conjurarunt desuper
(ut) Rolandum vincerent. &c.
Cornubiles solvit suam fidem,
sibi ad multò majorem pœnitentiam.

Uf triuue lehn liben, feudum contractâ fiduciâ conferre, J. Alem. Feud. c. 97.

An des Herren triuue, in arbitrio domini, J. F. Alem. c. 98. §. 3.

Zurtriuuue, perfidus, Notk. Psal. LXXXVIII. 45.

V. & Triuwe.

Hinc *Treuga*, Treues, induciæ, pax. Vide Instit. J. Eccles. 1. 18, 33.

Hinc & TREVDIS, in L. Alem. t. 99. §. 2. sqq. & *Triuti* in L. Ripuar. t. 44. §. 2. i. e. cervæ vel hinnuli associati cervis.

DRIBAN, TRIBAN, pellere, urgere, cædere.

Gothis, tundendo excavare. *Hlaiba gadraban us staina*, monumentum excisum ex petra. Marc. XV. 46.

ASax. *adrifene fatu*, cælata vasa, hodieque *getriebene arbeit*. Hinc reliquum *Trifftig*, urgens, *trifftige ursachen*, urgentes causæ.

Fertriban, repudiare, Gloss. vett.

Buochi thanatribes, libellus repudii, Tatian. c. 29, 1.

[*Thanatribes* vox est composita ex *thanan*, & *trib*, pulsus. In Glossar. Boxhorn. est *dhanan firtreip*, abigebat, expellebat. Dicunt adhuc Germani *ein trieb*, itemque *treiben*, eodem sensu. Mollius & AS. *drifan*, ejicere, teste Benson. in Vocab. *drif* expulsio. Angli *a driving out*, teste Somn. in Dict. quem & vid. in *adrifan*. Dissolutio certe matrimonii, quæ repudii nomen habet, cum expulsione ex ædibus

maritalibus conjuncta erat. Palthen. Not. ad Tat. p. 317.]

Uzertribut, expulsis, Glossæ vett.

DRIVSAN, drusan, thrusen, cadere.

Gothis Luc. XVI. 17. *draus, drus*, casus, ruina. Matth. VII. 27. Luc. II. 34.

ASax. *dreosende welan*, caducæ opes, *Paraphr. Boeth. de Consolat. c. XII.*

Drusci, scutti, excutere, Gloss. vet. item: *Kithrusit*, quassatus. *Ferthroson*, ferzoran, attritus.

Hinc reliquum *dreuschen*, de pluvia cum strepitu cadente.

DRIVZZAN, DRVZZIN, DRIEZZEN.

[*Druzisame*, molestas. Gloss. Monsc. p. 303.]

Ardriuzzit, unlustit, tædet, Glossæ vet.

Irdruzzit, Notk. Psalm. XVII. 23. *die rehtes irdruzet*, quos piget justi. Willeram. in Cant. Cant. c. 2. 5. *mich thero werelde verthruzet.* [nostra editio habet *betruzet*] tædet me mundi.

Idem pag. 93. n. 41. *vone ouerthruze thirro werelde.* [*von urdrieze dirro werlte*, ita nostr. ed.] ex tædio hujus sæculi. conf. infr. *Irthruzzi.*

Ana tuirdrozzeno, sine tædio, Notk. Psalm. XXXI. 8. Hodienum dicimus *verdruss*, *verdriessen*, *urdrüss werden.*

Pedriezzen, tædium capere, pœnitere, Notk. Psalm. LXX. 13.

Urdruzzigiu, unsenftiu, molesta: Glossæ vet. conf. inf. U.

DROCLIDIO, vid. inf. *Lid.*

DROES, gigas, homo valens, homo membris & mole valens, vir fortis & quadratus. Fortè, ait Kilianus, nomen sumtum à Druso Tiberii fratre, Germanorum & Saxonum domitore acerrimo. Sed vix est, ut Germani staturam Drusi admirati, quum Germanorum corpora longè valentiora Romanorum, vid. H. Conring. *de Hab. corp. Germ.*

DROF, daroff, darauf, damit, desuper, Otfrid. I. 22, 16. I. 4, 54. II. 7, 68. c. 9, 177. III. 14, 202. c. 16, 46. V. 4, 75. c. 7, 105. 114. c. 16, ult.

DROL, drollus, trullus, dæmonum genus, quod in omni laborum genere se videtur exercere, cum tamen nihil agat: alio nomine kabauter mannecken: *Kilianus.* H. Junius: *Trolus Cimbricâ linguâ Gothicæ affini, cacodæmon ruber dicitur.* Ol. Worm. Lex. Run: *Trolld monstrum.*

[DROELEREY, in Actis antiquis non raro obvium, in Superiori Germania & Helvetia quondam usitatum, subterfugia & prætextus frivolos notat.]

DROST, TROST, Solamen. Kero: *Ketrostan, consolari.* c. 4. *Ketrostanter pist mih, consolatus es me.* c. 35. Otfr. I. 16, 12. IV. 12, 34. c. 37, 34.

Cimbris *Traust*, confidentia, refugium. Ol. Worm. Lex. Run.

[Gloss. Monsc. *Hilfa* vel *trost*, solatium. p. 408. *Gitrosta*, delinivit. p. 319. 388. *gitrostan*, sublevare. p. 383. *gitrostis*, lenieris p. 331. *gitrostit*, refrigerabit. p. 354.]

Gidrosta, consolaretur. Otfrid. V. 25, 193. assisteret ope.

Drostolos, solatio destitutus, Otfr. IV. 32, 18.

Trösten, salvum conductum dare, Chron. Königsh. c. V. §. CXI. Jus Argent. c. CXXVIII. aliàs Friden geben. L. Longob. 3. 4, 2. de Truste facienda, sive mansione & hospitio non vetando. Nec enim de servitio regali, nec de fidelitate, nec de Caballicata, id est, incursione vel expeditione, interpretandum. *conf. Glossar. du Fresn. in Trustis.*

Trust, trustis, tutela, defensio, clientela. Marculph. Form. 1. 18. *Trustem* & fidelitatem conjurare. *Antrustio*, i. Ambaht-trustio, Ministerialis Regius, in clientelam specialem susceptus. L. Sal. t. 74. & 76.

Trustis etiam pro finibus provinciæ sive territorio, si reus in truste à Centenario invenitur, Decret. Chlotar.

Drost, dapifer. J. Sax. Prov. L. 3. c. LVII. *Palatinus Rheni, qui est Dapifer.* ibi textus vetus Sax. *de Palenzgreve van dem Ryne, des Rikes DROSTE.* recentior: *Truckses.* Sed optimè observat Loccenius *in Antiq. Sueo-Goth. c. XII.* vetustum nomen *Drosseti* in *Drost* contractum fuisse: adeoque huc non pertinet, sed vide infra voc. *Drubtin* & *Drutt.*

Trost, venia. Fragm. Carm. de B. Sarac. ✝, 3789.

Sie uuaren lutter unde reine
ane trost unde ane mailen.
Erant meri atque puri
sine venia & sine maculis.

[Legendum esse *rost*, non *trost*, quod æruginem notat & lampades, statuit Scherz. Not. ad h. l.]

Vertrösten sih, renunciare, sich verziehen, Notk. Psalm XXXVI. 9. Psalm. CXXXVI. 5.

DRVABEN, turbare, contristare, hodie *betrüben.*

Truabaler, turbulentus. Kero. c. 64. *truabaleer*, turbulentus. c. 31.

Ketruabpe, perturbat. cap. 41. *nalles ketruabpe thortar*, non turbet gregem. c. 63. *kitruabit*, perturbat. c. 61. conf. infra *Gitruopida.*

Otfrid. II. 3, 70.
Si uuurtun al giruarit,
in muato gidruabit.
Isti fuerunt omnes commoti,
in animo conturbati.

Idem IV. 12, 3.
Sih druabta fines muates.
Turbatus animo.

[Ad literam, *se turbabat animo*: animo turbabatur.

Id. III. 24. 114.
Sih druabta tho thes muates.
Perturbabatur animo.

Tristabatur, mallet redditum Scherzius in Not.]

Truuuente, contristati, Notk. Psal. 119. pr.

[*Truopaz*, turbidam. Gloss. Monsc. p. 336.]

DRVDDEN, Druides. vid. supra in *Dera.*

DRVG, impressio. *Drug des strits*, Königsh. Chron. c. V. 179. ubi prælium est fortissimum,

2. Reg.

Digitized by Google

2. Reg. XI. 15. Druggen, trucken, premere. *Drucken*, premere.

Druog, preſſura, Notk. Pſal. LXXVIII. 11.

DRVCHIDA, ſuperſtitio. Vide ſupra *Driagen.*

DRVHE, compedes, Notk. Pſal. CIV. 18. Pſal. CXLIX. 8. conf. inf. *Druuben.*

[DRVHO. *Steininer druho.* ſarcophago. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

DRVHTIN, TRVHTIN, DOMINVS, & καὶ ἐξοχὴν DEVS. & dialecto veteri Belgica DRVFTIN, Druſtene, dominus, ut habent Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Saxon. Dribt & Drybten, vox, ut Verſtegano monitum, non omni Domino communis, ſed Domino Dominorum, DEO ſcil. propria & peculiaris, de cujus etymo pluribus Martinius in Etym. v. DEVS.*

[Francis olim hoc nomen DEI fuit incommunicabile aliis, hinc tantum in ſingulari uſurpatum, juxta Diecmann. vid. ſupra not. ad *Cot.* Palthenius vero dicit. *Trubtin* vel *Drubtin* proprie Dominum notat, ſed eminentiori ſenſu, DEO rerum omnium Domino tribuitur. Not. ad Tat. p. 284.]

Kero: *Trubtin, dominus. Trubtines, domini.* Prol. *Trubtine, domino.* Prol. cap. 7. *Trubtinan, dominum.* Prol. c. 15. 17. 18. *Trubtinlichem, dominicis.* c. 1. *Trubtinlichemu tage, dominico die.* c. 11. *Trubtin kinade uns*, Κύριε ἐλέησον. c. 9.

[Sæpius quoque ſcribitur ap. Keronem *i.* loco *u. Tribtin*, Dominus Prol. p. 18. c. 7. *Tribtine*, Domino. Prol. p. 18. *Tribtinan*, Dominum. c. 7. p. 28. Adde ex eodem ſqq. *forahtun Trubtines*, timorem Domini. Prol. p. 17. *pibot Trubtines*, præcepta Domini. c. 2. *Kepet Trubtinlibbemu*, oratio Dominica. c 13. *Trubtinlibbemu take.* Dominico die. c. 18. *Trubtinlibbem tagum*, die Dominico. cap. 11. *dera Trubtinlibbun*, Dominici. Prol. p. 15. *Trubtinlibba pibot*, Dominicum præceptum. c. 4. *Zi nabtuuabchon trubtinlibbera.* ad vigilias Dominicas. c. 18.

Tatian. II. 6. de Joh. Bapt. *Her iſt uuarlicho mibbil fora Trubtine.* Erit enim magnus coram DEO.]

Iſidorus Hiſp. contra Judæos: *Dhazs Chriſtus Got ondi Druhtin iſt.* Quia Chriſtus DEus & Dominus eſt. Ita Titulus cap. 3. in quo capite vox *Drubtin* multoties occurrit.

Drubtines hus, templum Domini, Otfrid.

Drubtines ſcalche, Apoſtoli, diſcipuli & miniſtri Domini Salvatoris. Otfrid.

Islandis & Norwegis *Drubtin* DEVS, Iſac. Pontan. & Freher. ad Symb. Alem. Et Otfridus paſſim.

Anglo-Saxonibus *Dribten* DEVS, Alvredus.

Drebtin, idem. Fragm. Bell. Carol. ℣. 3142. *mines Drebtines knebte*, DEI mei ſervi. pro quo ℣. 3148. *thaz uuaren Gotes knebte*, hi erant DEI ſervi. Item ℣. 1388. & 3157.

Vetus proverbium:

Swan wirr io dato, ſwas wir io ſolton,
Alſus dat o(v)ch Drubtin, ſwaz wirr wolton.

Si nos faceremus, qud deberemus,
Tunc faceret & DEVS, quod vellemus.

Goldaſt. Not. in Columban. pag. 105.

Trubtenna, Dominus, DEVS, Notk. Pſalm. XXXVIII. 8.

Drottin, Sveo-Gothis Dominus, Jehova, in Bibliis Islandicis.

Drotta, Domina.

Drottinlauſir, Domino, Rege orbati, *Herrenlos.*

Drottinſviki, Domini ſui proditores.

Drotna, Dominari.

Drotſeti, præfectus prætorio. *Ol. Verel. Ind. Ling. vet. Gothicæ.* Itemque Jo. Loccen. *Lex. Juris SueoGoth.*

Cave tamen, ne *Drubtin*, i. DEVS aut Dominus, vel Rex confundas cum *Drutin, druta*, fidelis, de quo mox. Confundit Kilianus v. *Drutin.* & in v. *Droſſaet. Droſſaert.* interpretatur: *Fercularius, dapifer, œconomus: architriclinus. Et Satrapa. & Præfectus provinciæ. & Prætor, judex criminum. Germ. Truckſeſs. Sax. Droſte.* Sed vide ſupra *Droſt.* Nec evitare potuit his ducibus du Fresn. Gloſſar. v. *Druchte.* Nec Pithœus in Gloſſ. L. Sal. t. XIV. Addo: Vetus pronunciatio duriuscula fuit, & retenta in Germanico *Drukſeſs*, emollita in Saxonico & Suecico, *Drotſes.* nempe non à *Drut*, fidelis, ſed à *Drubt, drucht, drukt*, Dominus, & *Set* vel Sez conſtitutus, præfectus, vorgeſezter vom Herren, vom Könige. Palatii Comes eſt Præfectus Prætorio & primarius Miniſter, qui vice Regis jus dicit, & ſuos porro vicarios in provinciis habet, quo de du Fresn. *ad Joinvill. Diſſ. XIV.* & in Gloſſ. v. *Droſſatus.* Ita Notk. Pſalm. LXXXII. ſi. diſtinguit *Trobten* & *Herrin: Daz du beizzeſt DOMINVS der Trobten, unde andere Domini ſint Herrin, ſerviliter Domini, ſcalclicho herrin, unde bediu nob* (nach) *domini, ſar herrin ze dir gebotene.* i. mediati & dependentes.

DRVOG, vide *Drug.*

DRVT, *Drutin, Druta*, amicus, dilectus, fidelis, fidus, *lieber & getreuer.*

[*Trutun*, amicos. Gloſſ. Monſ. p. 361.]

Otfrid. I. 9. 30. de S. Eliſabetha:

Ullas iru ther ſun drut.
Erat ei hic filius dilectus.

[Idem de Johanne Bapt. I. 7, 53.

Johannes Drubtines druth.
Johannes Domini fidelis.

Rectius ſcrib. *Drut*, uti hæc ipſa phraſis legitur & ſcribitur I. 5, 82. conf. Scherz. not.]

Idem II. 9, 64. de Abrahamo:

Thaz er ſin drut uuari.
Quod ejus (DEI) fidelis eſſet.

Idem I. 7, 37.

Nu infiang Drubtin
drut liut ſinan.
Nunc ſuſcepit Dominus
fidelem populum ſuum.

Digitized by Google

DRV.

Rhythm. de S. Annone ℣. 740. §. 43.

Troſti dig heirro Godis drut.

Confide, Domine, DEI fidelis.

Willeram. in Cant. Cant. p. 14. *So ne machtu ouh min drut ſin, ſo ſkeythe opheno vane mir.* [So ne maht ouh min druhtin ſin, ſo skeide offeno vone mir. ita n. ed. p. 6.] Si non vis mea dilecta eſſe, diſcede apertè à me. & p. 95. 104.

Drutinna, dilecta. Otfr. II. 13, 20. ſponſa:

Ther brut habet, in uuar min,
ther ſcal ther brutigomo ſin.
Joh heltit er thia minna,
bi ſina drutinna.
Sin friunt thar thes fartes
Stet, loſet ſines uuortes.

Qui ſponſam habet, per fidem meam,
is debet ſponſus eſſe.
Et tenet amorem
ſuæ dilectæ.
Ejus amicus (paranymphus) paratus
ſtat, auſcultat ejus verba.

Quem *friunt* ſeu paranymphum hîc vocat Otfridus, vocatur *Drute* in Lege Salica tit. XIV. §. X. *Si quis puellam ſponſatam, Druthe ducente ad maritum* &c. MS. Regium habet *Drucți*, vel *Drueti*.

[*Trubtinga*, ſodales. Gloſſ. Monſ. p. 324.]

Drutſcaf, ſocietas, amicitia, Otfrid. IV. 9. 60. de Martyrum præmiis:

Thiaſelbun era, thih nu quad,
Joh euuiniga drutſcaf.

Illum honorem, quem jam dixi,
& æternam ſocietatem.

Idem ad Ludovic. Regem de Regina ℣. 69.

Euuiniga Drutſcaf
niazen ſe iamer.

Æterna ſocietate, familiaritate, cum DEO,
fruatur ſemper.

Loccenius Lex. Juris Sv. Goth. *Drotſchafft* hîc regnum ſeu dominium interpretatur. Sed ut ſupra monui, non confundenda *Drubtin*, & *Drut*.

Drutlicho, fideliter. Otfr. II. 2, 72. *Drutlicho minnot* fideliter amat. [Scherzius in Not. tenere amat.]

Druti Chriſti, Apoſtoli. Otfr. IV. 12, 68. *Heroſto thero Druto*, primus Apoſtolorum, Petrus.

Druti, Miniſteriales, vaſalli. Falcetus apud Pontan. L. VI. Orig. Franc. c. 14. fi. *in comitatu Drudorum & Vaſſorum.* Kapitular. Franc. T. II. p. 104. §. IV. *ſine ſolatio & comitatu druddorum & vaſſorum.* & ibi Sirmond. p. 779.

[*Truta*, Eunuchi, *truto*. Eunuchorum. Gloſſ. Monſ. p. 335. 341.

Zin trutun, ad ſervos. p. 326.]

Gothis *Gadrautes*, milites, ſatellites, Chriſti tortores, Joh. XIX. 2. ubi ASax. habet Thegnas. adde Marc. XV. 16. Fr. Junius Gloſſar. Goth. pag. 106.

Quidam huc & *Druidas* referunt, ut Aventinus, Abr. Mylius *de Ling. Belg. Add. ad c.* 21. quaſi ſint fideles & dilecti, amici atque ſocii DEI.

DRVCHE, DRVCHTE, in L. Sal. tit. XLV. 3. & XLVI. 3. *Alii verò tres de eodem contubernio. Malb. Druche lennici.* Et: *Si tres vel amplius habuerit. Malb. Druchte lidio. h. e. & tres de eodem contubernio.* In MS. Regio Francica non habentur. Utraque autem lectio eſt corrupta, & ex Latina interpretatione adjecta facilè patet, DRVTTE LIDIO eſſe legendum, i. tres homines, hodie dicimus: *Dritte mann.*

[*Druchte* pro Sponſa. Lex Salica Tit. XIV. §. 10. puellam quæ *Druchte* ducitur ad maritum. *Drudbild*, *ViliDrud*, *Drudbob*, *Drutpreth*, nomina fœminarum. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

DRVMBON, tubis; nunc trompen; Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Huc fortè referendum Germ. trumanen, i. e. tympanum: niſi malis à Sax. Dryman, jubilare.*

Triumbon, tubæ. Gloſſ. Lipſ.

[DRVOSI. *Hega druoſi varrio*, inguina taurorum. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

[DRVPO, botrus. Gloſſ. Monſ. p. 353.]

DRVREN; mœreri. hodie *trauren*. Otfrid. I. 4, 157.

Sie fuorun drurenti.
Abibant mœſti. mœrentes.

DRVSEN, V. in T.

DRVSILO. vid. LO.

DRVVHEN, premere.

Druvbte, pro druckte, premebat. Tyrolis Reg. Scotici Paræn. ad filium §. 16.

— den undern mülenſtein
Druvbte, das er ſtille lag.

§. ſeq. *Den druket, als ich han getan.*

Et §. 21. *Got gab den Pfaffen uf ir eit,*
Das ungeloben druvbten, und uffeten die Kriſtenheit.
DEVS dedit Clericis in eorum jusjurandum,
Ut infideles premerent, & attolerent Chriſtianos.

Notk. Pſal. LXXX. 8. *din inuuizzen drubta*, conſcientia tua te preſſit.

Gedruohten, compediti Notk. Pſal. LXVIII. 34. *Gedruodon*, Id. Pſ. CI. 20.

Truoche, compedes, Notk. Pſ. LXVIII. 34.

Drue, compediti, Idem Pſal. CI. 20.

DRWSCHVFFEL, trwſcheuffel, pars ædium, vide ſupra *Biſtal.*

DSELIDON, cella: Kero. videtur eſſe articulus præfixus, de Selidon. Vide infra Selidon, tabernaculum. [Recte obſervat Schilterus vitium hic latere, in Kerone autem *in ſelidun keſteo*, in cella hoſpitum, legitur. c. 58.]

DV, qui: Kero. Prol. p. 16. c. 2.

DVAH, tunica.

[Gloſſ. Monſ. *Tuocha*, pannos. p. 338. *tuob manotſutigero*, pannus menſtruatæ. p. 336. *Tuobbe*, pallio. p. 326.]

Otfrid. IV. 25, 19. de tunica purpurea Salvatori à milite induta, *Marc. XV.* 17.

Ther-

Digitized by Google

DVA.

Therſelbo duah roto
beidnero liuto.
Iſta tunica rubra
gentilium hominum.

Duahen, conſuere. Otfrid. IV. 29, 16. de Tunica Chriſti inconſutili:

Er ſelbo ſie birnachit,
bithiu niſtar uuiht giduahit.
Ipſe eos procuravit,
quare non eſt ibi quicquam conſuti.

[Uterque Cod. Vindob. & Vatic. habet *giduachit*, quod Stadenius Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 649. bene, judice Scherzio in Not. ad h. l. reddit. *Da iſt nichts das filzig ſey.* Derivat hanc vocem à *duachan*, *giduachan*, conſtipare, comprimere, depſere. Huc refert idem Stad. l. c. verba Iſidori contr. Jud. c. 9. §. 5. *Dhanne Chriſt dhes crucis zeichan chidhubit in iro andinum.* Quando Chriſtus ſignaculum crucis in frontibus eorum exprimit (frontibus imprimit.) Willeram. VIII. 2. p. 147. n. 62, *Moſt uzzen roten epfelen geduhtan*, Muſtum ex malis Punicis expreſſum. Gl. Rab. Mauri, *Farduchit pim*, opprimor, *farduchit*, expreſſit. Huc, eodem notante, pertinet Franc. Duah. l. 5. 6. *Bota fon Gote ſand ſia uuacharo duacho uuirken.* Angelus DEI inveniebat ipſam alacriter pannum texere.]

DVALEN, DVELEN, IRDVALEN. morari, errare, vagari, tardare, verweilen, Belgis hodie Dwaelen, dolen, *Kilian.* Otfrid. I. 11. 10. de Edicto cenſuali Auguſti Imp.

Thaz ſie erdrichi zaltin,
ouh uuihtes io nirdualtin.
Ut terræ orbem cenſerent, (miſſi)
& nihil quicquam morarentur. (differrent)

Idem I. 19, 33. de fuga Joſephi:

Siu fuart er, nob ni dualta.
Illam duxit is, nec moratus.

Idem I. 17, 5.

Bithiu thaz ih irdualta,
thar forna ni gizalta.
Quare quum diſtulerim,
ſupra non recenſuerim.

Idem II. 3, 31. c. 7, 68. V. 4, 23. I. 4, 144. c. 22, 89. & 16.

Uliht ni dualen, nil morari aliquem, nichts nach eim fragen, nichts nachgeben. Otfr. I. 1, 115. de Francis.

Thie liutes uuiht ni dualtun,
thie uuir hiar oba zaltun.
Iſtos populos nil quicquam morantur,
quos ſupra retulimus (Græcos & Romanos.)

Duellen, morari. Otfr. I. 27, 31. de Miſſis ad Joh. Baptiſtam:

Daz uuir hiar ni duellen,
thaz arunti ni merren.
Ut nos hic ne moremur,
nuncium ne tardemus.

DVA.

[Id. II. 9. 177.

Ni tharft es drof duellen.
Nec eſt quod ideo vageris.

Ita quidem Schilterus vertit. At Scherzius notat. *Duellen* non eſt vagari, ſed moram admittere; inde h. l. ita transfert.

Non eſt cur illud expectes.]

Idem II. 4, 131.

[*Duualen*, *Dolen* eſt errare. Kil. *Dwaelen*, Sax. Inf. ineptias agere, in iisque commorari. AS. *dwelian* & *dwolian*, errare, item, ſeducere. Benſon. Sax. Inf. *dwaelke*, mulier fatua, ſtulta. Otfridus verbo *Dualen* non utitur niſi in ſignificatione morari, tardare, poteſt tamen & in mora error ſubeſſe. vid. eum. IV. 28. 11. I. 19. 9. II. 3. 8. Staden. Expl. Voc. Bibl. Germ. p. 641.]

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3208. *Sie erſtihten unde ertwalen*, de hoſte fugiente, & vagabundo.

DVALA *ſin*, carere, expertem eſſe. Otfr. IV. 12, 7.

Thes ouh ni uuas tho duala
thero jungorono zala.
Cujus (rei, mixturæ malorum & bonorum) nec fuit expers
diſcipulorum numerus.

[Cum *Duala* moram ſignificet. ut ipſe Schilterus in immediate ſqq. annotat, verba hæc Scherzius in Notis ita vertit.

In eo etiam non erat mora
(quin lugeret) *Diſcipulorum periculum.*]

Ana duala, ſine mora. Otfr. III. XI, 61. IV. 17, 45. c. 28, 43. V. ult. 51.

Kero: *Tuuala*, mora. c. 5. *Ana einikema libbitode* [*einikemu libbiſode* habet Kero] *edo tuuala*, ſine aliquo tyfo (typho) vel mora. c. 31.

[*Tualo*, tædio, Gloſſ. Monſ. p. 387. 389.

Ni tualos, ne pigriteris p. 365. *tualot*, retardatis. p. 358. morabitur. p. 335.

Tualonter, moratus. p. 330.

Tualos, tetrices. p. 357.

Gitualit, tardat. p. 369.

Gitualti, tarditate. p. 388.]

Dual, Otfr. V. ult. 49. *Alle uuorolt zeli dual.* legendum videtur *qual*, tormenta & pœnæ malorum per omnia ſecula. [In MSSC. eſt *du al*, ita ergo vertend. *Omnia ſecula conſidera omnino*, notante Scherzio ad h. l.]

Duelont, errant, Gloſſæ Lipſii, qui addit: *Nunc dolen.* ubi Somnerus: *Huic affine Sax. Dwelian, errare, gedwyld, error, gedwola & gedwolman, Hæreticus.*

Dualm, torpor. Willeramus in Cant. Cant. p. 143. *Thiu uzera rinda* [diu uzzera rinta] *ejusdem pomi* (Mandragoræ) *in wine druncban, dualm machot then thie man ſcal ſnithan, other brennan.* [*in wine getrunkenin dualm machet den, die man ſcal ſnidan oder brennan.*] i. radix externa in vino bibita, torporem facit his, qui ſecandi vel urendi ſunt.

DVA.

[Cortex externus (mandragoræ) in vino bibitus, efficit mentis perturbationem in iis, qui vel ſecandi vel urendi ſunt, morbi ſcil. cauſa, Ita h. l. vertit Staden. Expl. voc. Bibl. Germ. p. 641.]

Vide ſupra *Alrun*. Malè Belgicus interpres Surditatem interpretatur.

[Suecis *dualm* eſt vapor. Staden. Expl. voc. Germ. Bibl. p. 641.]

Artuualun, torpere: Gloſſ. vet.

Gothis *Dwala*, ſtultus: Matth. V. 22. VII. 26.

ASax. *Dwelian*, *dwolian*, errare.

DVAM, conſilium, doctrina, conſultatio de faciendo, à *Duen*, facere. Otfrid. III. 15, 34.

Lertun ſie nan einan duam,
Thaz er gidati imo einan ruam.
Docuerunt Ipſum aliquod conſilium,
ut faceret ſibi aliquid laudabile.

[Mihi videtur vocem *Duam* eſſe ex iis, quæ Græci μέσα, Romani *ancipitia* vocarunt; quorum ea eſt indoles, ut interdum in bonam, interdum in malam partem accipiantur, de quibus Gellius in Noct. Att. L. XII. c. 9. ubi in hunc cenſum ex vocabulis latinis refert has voces. *tempeſtas*, *valetudo*, *facinus*, *dolus*, *gratia*, *induſtria*, *periculum*, *venenum*, *contagium*, *bonos*. Ex his ipſis vocabulis τὸ *facinus* videtur aptum eſſe ad exprimendam ſignificationem vocis *Duam*. Quamvis enim hæc in bonam plerumque partem accipitur, tamen etiam ad malefactum deſignandum adhiberi apparet ex Otfrido. IV. 6. 57. IV. 8. 35. Hoc in loco per facinus honorificum reddi debet h. m.

Docebant ipſum (inſtigabant illum ad) *factum glorioſum* laudabile
ut faceret facinus ſibi honorificum.

Scherz. Not. ad h. l.

Poteſtas: Idem V. 11, 29.

Firgab in thaz zu ruame,
the iz uuari in iro duame.
Tradidit eis hoc in honorem,
ut ſit in eorum poteſtate.

Idem I. 1, 87. IV. 1, 99. c. 5, 91. IV. 8, 35. III. 14, 19. c. 20, 354. IV. 6, 57. V. 10, 63.

Getuomet iſt, magnificatus eſt, Notk. Cant. Moſ. ℣. 1.

Tuoment Got: date magnificentiam DEO, Notk. Cant. Moſ. Devter. 32, 3.

Tuombeit, magnificentia, Notk. Pſal. CX. 3.

Todesduam, Otfr. V. 10, 24. vis ac poteſtas mortis.

Tuomo, Dux. Tatian. c. VIII. 3. Judex c. 27. & c. 39. 1.

Duomes, things, judicii, Tatian. 26, 1. c. 69, fi. conf. ſupra *Doam*.

Erduompt, condemnatus, judicatus, Tatian. c. 172. fi.

Ribiduam, divitiæ, Otfrid. I. 1, 125.

Suasduam, cupediæ. Otfrid. V. 10, 14. vid. inf. *Suazzi*.

Hinc reliquum in Compoſitis *Dum*, *Thum*, dom, territorium, poteſtas. Und *Biſtum*, Epiſcopium. *Babſtum*, Dominium Papæ Rom. *Keyſertum*, Imperii territorium. *Reuſſenthum*, Terra Advocatorum, Voitlandia. [Hæc ſuperius a voce *Doam*, & quidem rectius, tum à Schiltero, tum à Palthenio derivata vide.]

Duanc, vide *Duuingen*.

DVB.

DVB, columba. *Dubunkind*, columbæ filius. Otfrid. II. 7, 72. παροιμιῶς de levitate animi; Salvator ad Petrum:

Symon biſtu muates lind,
Joh biſtu oub dubun kind.
Simon tu es animi levis,
atque es utique columbæ filius.

S. Hieron. in Pſalm. LIV. *In columba ſpiritualem naturam deſignat, ſicut in baptiſmo oſtenſum eſt. Columba ſimplex animal eſt absque felle, & à malitia fellis alienum: quia oſculum caritatis animæ ſignificat: quia Eccleſia duas pennas habet, h. e. præcepta caritatis, dilectionem DEI videlicet & proximi.*

DVCAT, moneta aurea à Venetorum DVCE primò cuſa an. 1280. Duce Johanne Dandulo. *P. Juſtin. in Hiſt. Venet. Lib. 3.* Du Freſn. Gloſſar.

DVEN, TVN, facere, thun, Otfrid. & alii paſſim.

Kero: *Tuan*, *facere*, *agere*. Prol. c. 7. efficere. c. 4. *Tuanthemu*, [Thantemu] *factori*. c. 7. *Kitanaz*, *facta*. c. 4. *Tatim*, *facta*, *factis*. [vid. ſupra Dat.] *Tota*, *facit*. *Tueetir*, [tuettir] *feceritis*. Prol. *Teta*, *egit*. *Tue*, *gerat*. c. 2. 31. faciat. c. 3. 4. *Dei qhuuedant tuat*, *dei kewiſſo tuant*, *tuan ni churit*. Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt, facere nolite. c. 4.

[Adde ex Kerone ſqq. *Ni tua diuſa*, non facere furtum. c. 4. Pro *facere*, legend. *fac* contextus requirit. *Der uuehſal tuat*, vices creditur agere. c. 63. *Deſiu tuat*, hæc facit. Prol. *chund dir teta*, cognitum tibi feci. c. 7. *teta*, egit. Prol. *tuant*, faciunt. c. 4. *daz tuant ano murmulodii tuen*, quod faciunt absque murmuratione faciant. c. 41. *tuant*, agebant. c. 5. *deſiu tati*, hæc feciſti. c. 7. *tua*, fac. Prol. p. 17. *tuat*, facite. c. 4. *tuameer*, faciamus. c. 6. *tue*, faciat. c. 31. gerat. c. 2. 31. *tuam*, fecero. c. 64. *ze tuenne*, facienda. c. 2. p. 20. agenda. ib. *za tuanne*, agendis. c. 13. *fona tuenne pruadero*, de adhibendis fratribus. c. 3. *tuantan*, agentem. c. 48. *ſoſi katan*, ita agatur. c. 14. *iſt ketan*, agitur. c. 3. *ſoſi ketan*, ſic agatur. c. 41. *ſi ketan*, terminetur. c. 17. adhibeatur. c. 65. *Cote iſt ketuan*. Deo exhibetur. c. 5. *iſt ketuan*, efficitur. c. 2. *ketaniu*, facto. c. 58. commiſſa. c. 7. *ſi kitan*, exhibeatur. c. 34. dicatur. c. 13. *iſt kitan*, efficiatur. c. 5. *kitaniu ſint*, facta ſunt. c. 9. *kitaat libes ſines*, actus vitæ ſuæ. c. 4.]

Duemes, faciamus. Otfrid. V. 12, 197.

Bithiu duemes uns ioh hiar in muat,
thaz ſilu mihila guat.
Quare faciamus (figamus) nobis hîc in mentem
hoc ſummum bonum.

[Idem

DVE.

[Idem III. 26. 5.

Nu duemes uuir thaz zuival
thana ſar uberal.

Ne faciamus nos hoc dubium
dehinc ſane per omnia.

Ita Schilterus hæc vertit. Scherzius vero in Not. obſervat, *duan thana*, eſſe *removere*, *von dannen weg thun*, inde h. l. ita transfert:

Itaque removeamus dubitationem
Inde mox omnino.]

Duat, contingit. Otfrid. II. 21, 18.

Ni laset faran in thaz muat,
ſo then driagarin duat.

Ne ſinite vagari vobis animum (in orando)
Quod hypocritis contingit.

& c. 14, 6. IV. 23, 33. hodie: Es thut es offt ſo &c.

[Tatian. IV. 15. *Zi tuonne miltida*, ad faciendam miſericordiam. *Tuonne* Participium eſſe verbi *tuan*, facere, quod adhuc inter Germanos multi præter elegantiæ regulas ita efferant *zu thunde*, notat Palth. ad l. c. p. 306.]

Demo getanemo, quo facto: Notk. Pſalm. XXV. 6.

Chideda, fecit, creavit. Iſid. cont. Jud. c. 3, 7.

[*Chidhubit*, exprimit. Id. IX. 5. proprie facit, alias giduot. Palthen. in Not. p. 417. ſed Stad. reddit imprimit. v. *Duab.*]

Getät, ſubſtantia, efficacia, Notker. Pſalm. XLIX. 11. *ih uniſſa iro getät dia ſie nu habent er ſie uuurdin.* novi eorum ſubſtantiam antequam creabantur.

Ketät ſcrifte, hiſtoria. Notk. Pſ. LXXX. 8. Geiler. Irr. Schaf. *Auguſtinus ſpricht: Got ſtraft niemands darumb, das einer thæte, ſunder umb das, das einer thut. Es iſt ein gemein ſprichwort: Ich weis wol was ih wil, aber was ich thäte, weis ich nicht.*

Duen, pro pati. Geiler. Irr. Schaf. *Der Apoſtel wolt nit das in geluſtet, und thet doch das wider ſeinen willen, oder eigentlicher geredt, thet das nit, ſunder leid es.*

Induen, immittere, Notk. Pſalm. XXXIII. 8. aperire, idem Pſalm. LXIV. 11.

Ferduen, Notker. Pſalm. LXVIII, 12. *daz ſie ſih andeme fertaten*, abuti, ſævire, ſibi indulgere ſuæque libidini.

Beduen, vid. ſupr. in B.

Undra duen, intentare. Notk. Pſ. LXVIII. 19.

Ze getäte, in æternum. Notk. Pſ. LXXVI. 7.

Alſe er getan iſt, ſicuti eſt. Notker. Pſalm. LXXXIV. 8.

[DUERAHEN, obliquis. Gloſſ. Monſ. p. 348.]

DVFAR. Otfrid. II. 22, 58.

Niſt iuer nih ein, thaz iſt uuar,
So harto ſulih dufar,
Thin kind thih bitte brotes,
thaz thu uo ſteina bietes.

DVG.

Non eſt veſtrum quisquam, hoc verum eſt,
tam valdè talis barbarus,
(Si) filius tuus te petat panem,
ut ei lapidem porrigas.

Dufarlich, Otfrid. IV. 31, 12. de latrone in cruce:

Raſt er nan harto
thero dufarlichun uuorto.

Reprehendit iſtum valdè
de contumelioſis iſtis verbis.

Touferes, venefici, Gloſſæ Lipſii, adjicientis: *Nos Tooverers.* i. zauberer.

DVGET, DVGIDI, Vide ſupra *diuben*, *dougen.*

DVHEN, duchen, geducht, hodie dünckeu, videri, item *deuchten.* Kero: *Keduht*, viſus. c. 58. *Si keduht*, videatur. c. 6. *daz im keduht iſt*, quod ei viſum eſt. c. 3. *kedubt iſt*, viſum fuerit. c. 2.

DVIRI, januas. Gloſſæ Lipſii. Thür, hodie. *Duri.*

Iſidor. contr. Jud. c. 3. §. 3. *Ih antblübbu duri ſona imu, endi dor ni uuerdant bilobban*, aperiam januas ante eum, & portæ non claudentur.

[Gloſſ. Monſ. *Turi*, regiæ. p. 384. regiam. p. 406.

Turili, oſtiola. p. 328. 340. poſticum. p. 343. *luzzilo turili*, poſterulæ. p. 406. ſed legendum puto poſticulæ.

Turibilo, pompatice. p. 344.]

Otfrid. III. 12, 73.

Thaz then thio duri ſin bidan.

Ut his fores ſint clauſæ.

Dïron, idem V. XI, 6. XII. 52. Notk. Pſal. V. 8.

Dïra, janua, *thüre.* Cant. Cant. c. VIII. 8.

Dïriuuart, janitor. ita diabolus ſe mundi janitorem ſe jactat apud Otfrid. II. 4, 14.

Turim, *foris*, i. fores: Kero. c. 46.

Durpilus, L. Sal. t. 61. *Debet in caſam ſuam intrare, & de quatuor angulis terræ pulverem in pugno colligere & poſtea in duropello ſtare & intus caſam cuptare debet, & ſic de ſiniſtra manu trans ſuas ſcapulas jactare ſuper proximiorem parentem.* ita Heroldus. Reliquum apud Belgas, Kilianus: *Dorpel*, *deurpel*, *limen.* *Drempel Friſiis & Hollandis.* Nobis *Swev.* Suev. *Dripel.* Gallis *le ſueil de l'huis.* hypothyrum, *H. Jun. c. LII. Nomencl.* Lindenbrogius & Baluzius: *Durpilus*, quaſi dur-pil, i. Thorpheiler, columna. ſed in columna non ſtamus, verùm in limine.

DVR etiam idem quod Paſs, tranſitum, introitum notat, unde tot locis Galliæ & Germaniæ nomina. *Bïodurum* Paſsau, Marcodurum, Batavodurum, Solodurum, Solturn &c. *Cluver. AG. p. 52.* Sed longè curatiùs hæc expoſuit illuſtris Alting. Notit. Batav. Antiq. p. 17. *Durum* quatuor notaſſe Celtis, uti quidem promiſcuè hac voce Romani ea expreſſerint: primò portam vel oſtium, quò etiam refero

ein Paß. Secundò turrim, Solothurn, Salica Turris, i. locus Comitii. Tertio Aquam, unde fortè mihi Tarteſſi nomen pluribus commune. Denique Aridum, dürre, non in fine ſed initio compoſiti, ut Duromagus, Durocaſſium.

Durslegi, infra.

DVISBVRG, Dyspargum, Sedes Chlodionis R. Francorum. Aimoinus.

Kilianus: Duysborgh &c. vid. voc. ſq.

DVIZ, Duyts, Duitenſe munimentum, ex adverſo Coloniæ Agrippinæ in terra Francorum.

DEVSO S. Hieronymo. Suppl. Chron. Euſeb. ad an. 376. inquienti: *Saxones cæſi* Deuſone *in Regione Francorum.* J. If. Pontan. L. 2. Orig. Franc. c. 3. Scaliger animadv. Euſeb. in fi. ponit in finibus Francorum & Saxonum ultra Rhenum, incertus adhuc de nomine. H. Jun. Nomencl. c. 51. *Divitenſe munimentum vel monumentum, vel Diutenſium municipium, Pagus transrhenanus, è regione Coloniæ, Judæorum officinis notus. Deutſch, Duytſch.*

Patinus & alii *Duitz* propè Coloniam Agrippinam exſtimant. ibi cultus Hercules Deuſonienſis, de quo numismata apud Jo. Smetium in Antiq. Neomag. p. 242.

HERC. DEVSONIENSI. apud Occonem perperam legi DEVS. ONIENS.

Conf. M. Alting. Notit. Germ. infr. Tab. 1. & 2.

DVISBVRG, DISPARGVM. Greg. Turon. L. 2. c. 9. de Chlogione Rege Francorum, *Qui apud Diſpargum caſtrum habitabat, quod eſt in termino Thoringorum. In his autem partibus, i. e. ad meridionalem plagam, habitabant Romani usque Ligerim fluvium: Ultra Ligerim verò Gothi dominabantur &c.* Ex quibus ſatis intelligitur, de ſede Francorum cis Rhenum Turonenſem loqui, in finibus Tungrorum ſita, ſive *Dieſt* ut Wendelinus, ſive *Duysborch* inter Bruxellas & Lovanium, ſive non amplius extet. Kilianus non ſatis accuratus hîc, ait: *Duysborgh, Dyſporum, Diſpargum: Aſciburgium, nonnullis Teutoburgum, civitas trans Rhenum, Montenſis Comitatus. Eſt & pagus Brabantiæ antiquiſſimus.* Cæſar. Heiſterbac. L. X. c. 31. *In Epiſcopatu Colonienſi, opido Imperiali, quod Dousburg dicitur, vidua quædam cerviſiam* &c. V. Præf. ad L. Salic. Vorb. T. 7. p. 108. 110. & T. 8. p. 247.

TVISTO, TVISCO, conditor gentium Germaniæ. Tacitus de M. G. 2. 3. *Celebrant carminibus antiquis Tuiſtonem, deum terra editum, & filium Mannum, originem gentis conditoresque. Manno tres filios aſſignant, è quorum nominibus proximi Oceano Ingævones, medii Herminones, cæteri Iſtævones vocentur.* Variè in MSS. & editis iſtud nomen ſcribitur. Veteres *Tuiſconem* vocant, & Aſcenaz faciunt, primogenitum Japheti. Recentiores *Tuiſto* legunt. Cluverius L. I. G. A. c. IX. ſuſpicatur, vocem hanc in omnibus Taciti exemplaribus eſſe vitiatam. & L. 2. c. XX. omnia hactenus exemplaria conſtantiſſimâ ſcripturâ habuiſſe *Tuiſtonem.* Sed lectionem TVITO ùt paullo emendatiorem & in veritatem propenſiorem cum Lipſio amplexus eſt, idemque eſſe ac *Teuto;* i. e. Mercurius. aliàs *Teutates.* Cæſar B. G. L. VI. *Ditem* appellat. Quovis autem modo legatur, Aſcenacem non intelligi poſſe, obſervat Rupertus in Synopſ. Beſold. c. 1. Sunt qui *Tuiſtonem* deum terrâ editum *Adamum* interpretantur, Mannum Noam, cui tres filii. *Voſſ. de Idololatr. L. I. c. 36.* v. Dn. Alting. Notit. Inf. Germ. p. 76. Beroſus ſuppoſititius facit filium Noæ, poſt diluvium natum & fratrem ejus Scytham, quam fabulam prolixe amplexus Aventinus, qui ob id à Rob. Sheringhamo de Anglor. Gent. Orig. cap. V. egregie vapulat. Inde fabula de Germanorum origine à Scythis.

DVLLE, GEDULLE, Mœnia, muri.

J. Alem. Feud. c. 145. §. 2. *Wenne die burgk widerumbe gebuwen wird mit getulle oder mit zinnen.* al. *zeunen.*

J. Sax. Feud. c. 39. §. 11. *ſi reædificetur mœnibus vel planeis aut etiam ſæpe.* Rupert. Imp. an. 1403. in privilegio Ordinis Teutonici: *Daz ſie ire dörffer bewaren mogen mit graben, zunen, dullen, und erkern.*

Umbetüllen, communire. Chron. Königsh. c. IV. 57. *Willeſtett was gar wol mit wigbüſern und mit graben ümbetullet.*

[*Dill* vel *Till*, hodie muris & mœnibus opponitur, atque ſepem notat, è fuſtibus, lignis aut aſſeribus compactam.]

Kilianus: *Tille* Friſ. Holl. pons, ponticulus. *Tilbrugghe*, vallbrugge.

Tillen, levare, tollere. *Tilbaer*, mobilis.

DVLTEN, celebrare, Notk. Pſ. CXVII. 27. Kero, *iſt durubtuldit*, percelebratur. c. 44.

[Gloſſ. Monſ. *Tuldun*, egerunt. p. 361. 363. *tuldet*, agite, p. 358. agatis. p. 362. *tuldin*, agerent. p. 363.

Gituldit uuerden, agi. p. 364. *gituldit uurti*, agatur p. 361.]

DULTETAG, ſolennitas, feſtum. Notk. Pſalm. LXXX. 4. *Zeichenhafft Tulttago*, inſignis dies ſolennitatis, ibid. Item Pſalm. LXXIII. 8.

Kero: *Tult*, ſolennitas. c. 13. *Tultlihchiu*, ſolenniter. c. 58. *Tuldim*, ſolennitatibus, feſtivitatibus. c. 14. Gloſſæ Vet. *Tult, kimali*, ſolennitas. V. *Mal.*

Gothis *Dulths*, dies feſtus. Joh. 6. 4. Matth. 27. 15.

[Gloſſ. Monſ. *Tuldi.* Natalitia. p. 390. *Tulditago*, Neomeniarum. p. 410. *Tuldhafter*, magnus. p. 398.]

DVMM, DVMBA, ſtultus. Gloſſ. Lipſii. ibi Somnerus: *Mutus nobis dumbe. Stultus autem non incongruè ſic dicendus, propter hebetudinem & vecordiam muto meritò comparandus; bruto potius; unde Stultus, Germanis Thor, quaſi Thier, bruta pecus. Qui autem plus ſolito tacet, in his Dumps dicitur.* Apud Germanos eim *tummer menſch*, eſt homo ſtupidus.

Gothis *Dumba* mutus, Matth. 9. 33. V. Gl. Fr. Junii.

Tumbe, fatuus. Tatian. c. 26. 4.

[*Tumplih*, abſurdum. Gloſſ. Monſ. p. 378. 380.]

[*Den*

Digitized by Google

DVM.

[*Den tumbin was ber ſceirphe.* Malis erat durus. Rhyt. de An. §. 35. Stolidis, ſtultis refractariis. v. §. 46. & 47.]

Dumpheide, inſipientia, Gloſſ. Lipſ.

Dumpheiti, ſtupiditas, Otfr. ult. 24, 60.

Dumpmati, oblivio. Otfr. I. 3, 59.

Ni uuiz zi dumpmati,
Ne mittas ad oblivionem, oſcitantiam.

[Verto. Nec eſto nimis ſtupidus. *Dumpmuat*, idem eſt ac ſtultus, ſtupidus. ita ap. Otfr. V. 9, 81. Chriſtus dicit:

UUola dumpmuate
zi managemo guate.

ubi textus Latinus in margine habet. *O Stulti & tardi corde.* Scherz. not. ad h. l.]

Virdummeniſſe, interitus, Pſ. XLVIII. 11. [Hoc vocabulum potius a Doam, Dum, derivandum cenſerem.]

Tumliche retbe, ineptus ſermo. Fragm. de B. H. Carol. ℣. 1394. conf. Not. Opitii ad Rhythm. de Ann. §. 10.

Ertumbita, obmutui: Kero. c. 6.

Conf. inf. Tum.

[DUNAVUENGA, temporibus. Gloſſ. Monſ. p. 350.]

DVN, DVNNA, DVNICHA, tunica. Kero: *Dunna*, *tunica.* Otfrid. III. 14, 188. *dunichun zua*, tunicas duas. Vid. ſ. *donc.* & inf. *Tunibbu.*

DVN, mons Celtis. Beda L. III. H. E. Angl. c. 14. *à loco qui vocatur.*

Wilfares dun i. e. *mons Wilfari.* Kilianus: *Duyne*, *ſanddуyne*, *mons arenarius*, *agger marinus*, *mons ammonius.* Clitophon Rhodius ſcripſit libros τῶν κτίσεων ſive Originum, ex quorum XIII. Plutarchus lib. de fluminibus allegat, LVGODVNO Galliæ urbem inde nomen eſſe, quod corvi expanſis alis ſuper colle in quo urbis fundamenta jacerentur, apparuerint: nam LVGVM dialecto Celtica Corvum, & DVNVM locum eminentem ſive collem ſignificare. Sanè ait Voſſius *L. III. de Hiſt. Græc. p.* 346. cum multa ſint Galliæ oppida in DVNVM deſinentia, omnia ſunt in collibus & locis editis. Confer & *Cluver. L. I. G. A. p.* 52. *Du Fresn. Gloſſar.* & imprimis Menſ. Alting. *Notit. Batav. Antiq. v. Lugdunum.* Vorburg. Vol. 3. p. 404. &c.

Vid. & ſupra *Aris.*

Dunjo, propugnaculum in colle, Francis, du Fresn. Gloſſar.

DVNNA, puram. Kero. c. 55.

DVNEST, tempeſtas, Notk. Pſal. LIV. 9.

Duniſte dirre werlt, procellæ hujus ſeculi, Notk. Pſal. XXVIII, 10.

Duniſtig wint, ſpiritus procellarum, Notk. Pſ. X. 6. Pſ. CVI. 25.

Kilianus: *Duynen Friſ. tumeſcere. Duyninge*, *fluctus decumanus.*

DVNGNI. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. *ſemigelato*, *halbdungni.*

DVNKEN. tingere, eindunken, *kedunchotez prot*, Notk. Pſal. CI. 9.

DVN.

DVNSEN, v. *Dinſen.*

DVOBEN, bedeuben, ſupprimere, Notk. Pſ. CXVIII. 120.

DVOHEN, premere. *Nidergeduohtemo zune*, depulſæ maceriæ, Notk. Pſal. LXI. 4. V. Douwen.

DVPIO, tuffe, immerſio. V. *Chalip.*

DVRI, janua. vid. ſupr. *Duiri.*

DVR, DVRR, aridus, ſupra in *diuri.*

[*Durri*, uredine. Gloſſ. Monſ. p. 320.

Durra, ſitientem. p. 395.]

Fragm. B. Hiſt. ℣. 1401.

And ther durre töt ther ſtöf.
ire vehten, thaz ne döb.
Et arida mors cohibet
iſtorum pugnam, quæ nil valet.

Dürslegi, trukene ſchlege, ſine ſanguine. Lex Friſon. T. XXII. 3. *Siquis alium ita percuſſerit, quod durslegi vocant, dimidium ſolidum componat. Si autem ſanguinem fuderit, componat ſolidum I.* Secus ac Sicama legit *duuſtffecke.*

Dürre maend, Cimbris Martius menſis, q. aridus: ob victus in quadrageſimali tempore aſperitatem ac tenuitatem, ut H. Junius & Kilianus. Magis eſt, ob facultatem torrefaciendi hoc tempore.

DVRÉHTEN. v. in AHTON. ſignif. VI.

DVREN, DVEREN, durare, perſiſtere, perennare. Kil.

Dura, *duerig*, durabilis. *Dura Sïna*, firma pax, Diploma Reinoldi Archi-Ep. Colon. an. 1166. Boland. 6. Febr.

Undürlicho, Notk. Pſ. LXXVIII. 3.

DVRENDART, nomen gladii Rolandini. Fragm. de B. H. ℣. 1857.

Sin ſwert thaz hiez Durendart,
wane under theme himele nie geſmidet ne wart
niht thes ime gelih ware.
Sine ſite waren ſelzene.
An ſo welih ende ſo man iz bot,
tha was reite ther tot.
Alle thie ie ſmithen begunden
thie ne weſſen noh ne kunden
wie thaz ſwert gebertet was.
ſine ekke waren uaſt.
Ipſius gladius vocabatur Durendart,
nam ſub cœlo nunquam fabricatus fuerat
Qui ei ſimilis eſſet.
ejus latera erant rara.
Quorſumcunque vibrabatur,
ibi parata erat mors.
Omnes quicunque fabricari cœperunt,
hi neſciunt nec indagant
quomodo iſte gladius induratus fuerit.
ſuæ acies erant acutæ. ἀμφήκεις.

Conf. & ℣. 1947. 3083. 3200. 3315. Turpinus de Geſtis Caroli M. c. XXII. *Durendam* vocat. Olaus Wormius *Durental* appellatum refert *L. V. Monum. Dan. p.* 382. ejusque originem ex edi-

Digitized by Google

tione Danica an. 1501. hujus belli istam, quod Jatmundus hunc gladium antea possederit, *Dyrendal* vocatum, quo caput Salomonis Regis per galeam ita fiderit, ut eodem ictu & arma adversarii & corpus equi diviserit: istum gladidium unà cum decantato cornu, *Olivant* dicto demum perveniisse ad Rolandum Caroli M. ex sorore nepotem, qui Janemundum (legendum fortè Jatmundum) postea interfecit. P. Merula P. II. Cosmogr. L. III. p. 429. scribit: *Incolæ* (oppidi Blaviæ) *volunt Rolandum Palatinum Præfectum sub Carolo M. Littoris Brittannici apud se natum, suum fuisse Comitem, apud se denique tumulatum in Ecclesia D. Romani, ense adposito, quem DVRANDAL vocitant, cornuque ipsius ad pedes tumuli. Quod tamen postea in Ecclesiam D. Severini Burdigalam perhibetur translatum.* Scriptio nostri Fragmenti *Durendart* verior videtur, compositaque vox ex *Duren*, *Dauren*, perdurare, & *art*, genus. Conf. & Schottel. p. 520. de Ling. Germ. Alia aliorum Gladiorum nomina propria refert du Fresne in Glossar. v. *Curtana* & *Durissimus*.

DVRINGEN. vid. *Dor*.

DVRICKEN *Zins*. Charta MS. de an. 1452. *Item und drissig Schillinge geltz zv Rinouwe, die da beissent Duricken zinse, gibt der Schultheizze von der Statt und gemeinde wegen.* Arbitror fuisse Stüran Turcicam, qualis etiam fuerunt *Decimæ Saladinæ* in Concilio Parisiensi an. 1188. à Philippo Rege Francor. omnibus bonis impositæ contra Saladinum. *Du Fresn. Glossar.*

DVRREN, audere. Willeram. in Cant. C. c. 8. p. 147. *Ande sie thine passionem wole dürren gebilethan mit effusione sui sanguinis.* [*Unte sie dine passionem vuole geturren bilidan mit effusione sui sanguinis.* ita n. e.] i. & illi, Martyres, tuam passionem bene ausi sunt imitari effusione &c.

Dorsti, audebat. Rhyth. de S. Annone §. 41. *ber ni dorsti*, ipse non audebat.

Thursti, audacia. Otfr. III. 10, 10. sed leg. *thurfti*, de quo mox. [*Thurst und frævel* apud recentiores quoque occurrit.]

Thorre, audeat. Fragm. de B. Hisp. ℣. 1412. *ther sie thorre bestan*, qui istis obsistat.

Getürre vid. in G.

Gothis: *Gadaursti*, audebat, Marc. XII. 34.

ASax. *Dearran*, *dyrran*, audere. *Dyrstig*, audax. *Thyrste* audax, temerarius. Glossæ ASax. MS. *Ausus*, *gidyrstig*.

DVRSDAG. vid. *Dag*.

DVRVFEN. DVRVFT, opus. c. 27. 55. *Duruftigot*, indiget. c. 34. *Unduruftaan*, [ita vitiose legit Goldastus, in Kerone vero extat *Undurubtaan*. c. 5.] imperfectum: Kero. [Adde ex eodem *duruftigoe helffa*, indiget solatio c. 66. *so durfttigoen*, ut indigent. c. 53. *duruftigont*, indigent. c. 8. *noh heiner duruftigohe pittan eouuebt*, nullus indigeat petere aliquid. c. 38. *ni duruftigoen*, non indigeant. c. 41. *duruftigonteru* indigentium. c. 55. *ist kidurufttigot*, indigetur. c. 55. Hodienum *dürftig* est pauper, indigus, ita quoque *dürffen*, *bedürffen* indigere.

Durft, opus Gloss. Mons. p. 355.]

Notk. Psal. LXXXVIII. 41. *geturfte*, indigentes.

Ze Ungeturfte uuerden, in formidinem. ib. V. Psal. CXIV. 3.

Otfr. I. 14, 31.

Bithiu ni durafun thera sun,
thia thiarna nob ther ira Sun.
Ideo non indigebant expiatione
Virgo nec ejus Filius.

Sic enim emendanda Flacii editio.

Idem II. 21, 41.

Ir ni thurfut bi thiu.
Vos non egetis propterea.

Idem I. 27, 101. IV. 15. 89. V. 16, 89. I. 23, 114. IV. 31, 6.

Jus Feud. Sax. c. 16. J. F. Alem. c. 34. pr.

Notk. in Symb. S. Athanas. ℣. 1. & 27. Et Ps. XXXIX. 13. LVI. 2. LXI. 11. XCVIII. 9.

Ob es duruft uuerde, si opus fuerit, Otfr. IV. 5, 98.

[Tatian. XXXIV. 4. *Ulleiz juuar Fater uuas ir thurftist.* Scit Pater vester, quod opus sit vobis. Id. 176. 2. *Nist thir thruft* (leg. ut Palth. monet *thurft*) non est opus tibi.]

Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 1800. *thie ie geboren thorften werthen*, quibus unquam nasci contigerit.

Grozo durfti, magna necessitas, Otfr. III. 5, 40.

So iz zen durftin gigeit, quoties necessitas exegerit, Otfr. IV. 9, 62.

Fragm. B. Hisp. ℣. 2956. *then Cristen wart helfe thurft*, Christianis auxilio erat opus.

DVRVH, propter. Kero: Prol. p. 18. c. 5. 13. scribitur quoque *durih*. c. 48. *Duruh den chuunit ruachaloſi*, *pro cujus venerit negligentia*. Cant. Cant. III. 10. *das mittelode was gegradet durh die junkfrouon*, Media constravit propter virgines.

Willeram. in Cant. Cant. p. 16. n. ed. 9. *Wanda* [uuanta] *sich Got van* [von] *himele hare ze erthan gebrachta thurg minon willon.* [heraze erdon gebrohta durh minen willon] i. Quum se DEVS de cœlo huc in terra exhibuerit propter me. Idem pag. 28. n. 14. p. 90. n. 31.

Otfrid. IV. 7, 66.

Thuruh thie druta sine.
Propter fideles suos.

[*Thuruh thaz*: propterea. Tatian. XVIII. 2. *thuruh reht*, propter justitiam. Id. XXII. 15. *thuruh then mannes sun*, propter filium hominis. Id. cap. cit. §. 16.]

Fragm. B. Hisp. ℣. 3582. *ther thurh thie werlt wart geborn*. i. Salvator, qui propter mundum (salvandum) fuit natus.

Tyrol. R. Scotor. ad Filium pag. 280. *Got durh uns niht me sterben wil.* DEVS propter nos non amplius mori vult.

[*Duru merun gaueri dane iz scolti*, propter ampliorem cautelam. Gloss. Mons. p. 402. *Durub kipurita nootdurft*, instantem necessitatem. p. 401. Haud dubie *propter* vitio typographi est omis-

Digitized by Google

omissum, atque legendum. *Propter instantem necessitatem.*]

Durub etiam significat *Per.* Kero Prol. p. 16. c. 11. itidem *Durib.* c. 2. 63. In compositis eandem significationem habet ap. eundem. *durubchnetann*, perdicto. c. 11. *duribfullit*, perconplentur. c. 44. *durubinpintames*, persolvamus. c. 16. 18. *durubleramin*, perlecta. c. 11. *durubmista*, permixti. c. 32. *durubnobteem discoom*, perfectis discipulis. c. 6. *durubtonobto*, perfecta. c. 7. *durubqhuman*, pervenire. Prol. p. 15. c. 7. pervenietur. Prol. p. 17. *durubspanan wesan*, persuaderi. c. 40. *durubstantan*, persistere. c. 58. *durubstat*, persteterit. c. 60. *durubtuan*, perficere. c. 4. *durubtan*, perfici. Prol. p. 16. *Undurubtan*, imperfectum. c. 5. *durubtriabit*, perturbetur. c. 31. *Ist durubtuldit*, percelebratur, c. 44. *durubwisit*, perseveraverit. c. 7. 58. *durubwesant*, perseverantia, c. 58. *durubwesanti*, persistens. c. 25. *durubwonente*, perseverantes. Prol. p. 16. hactenus Kero.

[In Glossis Monseensibus seqq. exhibentur: *Duribilen*, pertusum. p. 388.

Durublobbum, pertusum. p. 345.

Durah mittaslant, per mediterranea. p. 363.

Durnobtt, consummatus. p. 353. *durabnobtes*, plenissime. 390. *durabnobti*, consummatione. p. 357. *durabnobto*, simpliciter. p. 363.

Durubkengikst, obtineat. p. 401.

Durabsantunga, per manum. p. 326.

Durabstet, Insumatis. p. 368.

Durabstochan uuirdit, transverberabitur. p. 359. *durabstachun*, foderunt. p. 348. *durubstohan* confodimus, transfigimus. p. 413.

Durabuueranlibora. durabilius. p. 390.]

Dburabchunt, permanifestum, Isidor. c. 2, 2.

[*Zi thurubslabti ni suuere.* Non jurare omnino. Tatian. XXX. 2. Germani divulsa hac voce nunc dicunt, *durchgehents*, sive *schlechterdings*. Palthen. Not. ad h. l. p. 358.

Thurubuuoneta stum. (Zacharias) permansit mutus. Tatian. XI. 10.]

Durnobte, perfectus. Notk. in Symbol. Athan. ℣. 30. Idem Psalm. V. 8. Willer. in Cant. Cant. IV. 8. VI. 8.

Item perfectio: Notk. in Psalm. XXII. 5. *fone undurnobte ze durnothe*, ab imperfectione ad perfectionem. Id. Psalm. XXXVIII. 4. & Psal. LXXIII, 14. *fih ze gedurnobtonne*, quo se consumment.

Psal. eod. ℣. 17. *Du habest kedurnobtet alle marcha dero erdo.* Tu perfecisti omnes terminos terræ. Ps. LIV. 1. *Christus ist unser perfectio (durnobti)* Ps. VIII. 3. *Ze dinemo durnobtem lobe*, ad Tuam perfectam plenam laudem.

Turgdan, perfectus, Willeram. in Cant. Cant. p. 24. n. 12. [Legitur autem in nostra edit. *Durbtan birt*, perfectæ estis.]

Thurabteta, perpetratum, Gl. vet.

Durchden, pervado. Vetus Versio Ps. XVII. 30. *In minne Gode durchden ih muren.* in DEO meo transgrediar murum.

Dburubsaremes vid. *Faren.*

Durnabtiga, *Thurnobte.* vid. *Nabt.*

DVRCHGLÆSTEN. vid. *Glast.*

DVRVM. In urbium nominibus aquam significans. vid. Vorburg. Vol. III. p. 404. Conf. supra *Diuri.*

DVSEND, *tusent*, *tousend*, mille. *Cen dusendig*, decem millium, Notk. Ps. LVII. 18. idem in Ps. LXXXIX. 4, 5. taxat hanc vocem tanquam non origine Teutonicam, sed ex vulgari rustica Romana corruptum dix cent. ait: *Weleſt du Mille diuten after site dusent, so bechenne daz dasselba uuort andereſt corruptum ist, Romani chedent vulgariter (in Wales Run) fure decies centum (zenstunt zenzech) descent i. dusint. Darfure chedent wir dusent. So chedent uuir Ein hunt, zueihunt, triuhunt. sc. ita corruptè.* i. e. Si vis Mille interpretari secundum morem Dusent, scias quod hæc vox aliunde corrupta est. Romani dicunt vulgariter pro decies centum descent, pro quo nos dicimus dusent. Sic dicimus Einhunt, &c. Hæc Notkerus. Sed quod addit de *Einhunt*, &c. ea non sunt composita ex Hunt i. Centum, sed à Chunna, quæ vox genuina est Francis ut ex L. Salica apparet, & vide supra *Chunna.* & inf. *Hunt.*

DVSII, Gallis priscis Dœmonum species. S. Augustin. L. XV. de C. D. c. XXIII. *Creberrima fama est, multique se expertos, vel ab eis, qui experti essent, de quorum fide dubitandum non est, audisse confirmant, Sylvanos & Faunos, quos vulgò Incubos vocant, improbos sæpe extitisse mulieribus, & earum appetisse ac peregisse concubitum. Et quosdam dæmones, quos DVSIOS Galli nuncupant, hanc assiduè immunditiam & tentare & efficere; pluresque tales asseverant, ut hoc negare impudentiæ videatur.* Hincmarus de divortio Lotharii: *Quædam etiam fœminæ à Dusiis in specie virorum, quorum amore ardebant, concubitum pertulisse inventæ sunt.* Bædæ Comm. in Luc. Lib III. c. V.

Ita emendandus Notkerus in Psal. XVII. 32. *dii paganorum sint dæmonia. Kota dero heidenon tiuisa.* pro *tursa.*

Diisir, deæ, *Disa blot*, sacrificium deæ Friggiæ, *Ol. Verel. Ind. Ling. Vet. Goth.*

DYSER deæ vicariæ a quibus fortium virorum animæ è corpore exeuntes ad curiam Wodeni veherentur, *Rob. Sheringham de Orig. Angl. p.* 321.

Slavis, Bohemis & Borussis veteribus *Duschi*, *Dusse*, Manes, & animæ mortuorum, *Abr. Frencel. de Orig. Ling. Sorab. Lib. II. c. 1. p.* 278.

Conf. Th. Reines. *Lib. II. V. L. c.* 14. & *Defens. p.* 134.

Kilianus: *Duyse*, *vetus concubina.* succuba.

DVUUAN, *Bethuuuan*, hodie bedeuben, premere, reprimere. Willeram. in Cant. Cant. pag. 50. *Her scal an himo seluemo bethuuan thes lichamon geluste.* Debet in seipso supprimere corporis voluptates. V. *Douuen.*

DVZZIN, de sonitu tubarum. Rhyth. de S. Annone §. XXVII.

Oy wi di wisini clungin,
Da di marin cisamine sprungin,
Herehorn duzzin,
Becche blutis vluzzin.

Digitized by Google

O quàm arma ſonabant,
Quum equi adverſum ſe inſultabant,
Cornua bellica reſonabant,
Rivi ſanguinis fluebant.

Kilianus: *Dœſen, pulſare cum impetu & fragore.*

DVZEN, DVZTA, ludere cum puerulis, de matre aut nutrice. Otfrid. I. 11, 81. de S. Virgine matre:

Ullola thiu nan duzta,
Inti in ira barm ſazta.

Beata, quæ ipſi abblandiebatur,
Et in ſuum ſinum ponebat.

Duzzen, tuiſſare. Kilianus: *Du, Tu, vox hæc cum indignatione profertur: niſi fiat ſermo ad Ter Max. aut ſupremum aliquem, ad Regem Principem aliquem; Non tantum autem apud Teutones ignominioſum eſt, quenquem du appellare, verum etiam apud Italos, Hiſpanos, Gall. &c. Anglum quoque tuiſſare, periculoſum eſſe, lepidè refert Eraſmus in Adag. Vir improb. vel Mus mordeat.*

Duzgenoſſen. Schottel. de Jur. ſing. c. XIV. *Vor alters haben ſich die rechten vom Adel untereinander allezeit geduzet, welche ſie aber nicht ebenburtig und fur ires gleichen gehalten, die haben ſie geirzet: iſt alſo ein unebenbürtiger nicht duzgenoſs geweſen.*

DVVAHILA, DVELE, mappula, Kero. c. LV. Notk. Pſal. XVII. 46. *Tualon hant*, lavare manus.

Kilianus: *Dweylen, Fland. tergere.* Dwaele, *Fland. Mappa, vulgò Tobalia. item Mantile, Germ. Zwabel. Gall. touaille.*

Duele, linteum: Gloſſ. vet.

Hanttuele, manutergium, Gloſſ. vet.

Thuuahan, thuagen, lavare. Otfrid. III. 20, 54. *thaz horo thanne thuag*, lutum inde abluit. Tatian. c. CLV. 2. De pedilavio Chriſti. *Gonda thuuahan fuozzi ſinero jungirono.* Cœpit lavare pedes diſcipulorum.

Id. c. XXXV. 2. *Thin annuzi thuuah*, faciem tuam lava.

Otfrid. IV. 11, 74. *ther githuagan iſt*, qui lotus eſt. Cant. Cant. V. 3. *Ich hauo gethuagan*, [*Ich habon geduagan.* noſt. ed.] lavi.

Tuáho, lavo: Notk. Pſ. XXV. 6. Pſ. LXXII. 13.

Zwagen das haupt, caput lavare, Chron. Königsh. c. I. 19.

Gothis, *Thwahan*, lavare, Joh. XIII. 14.

ASax. *Thwehan*, lavare.

[Islandi *thuae* lavo dicunt teſte Hikeſio.

Sueci *tuua(o)*, itemque velut frequentativo *tuuetta*, lavare, balneo uti, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 361.]

DVERG, zwerg. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. *Nanus, pumilio, duerg.*

[*Gituerch.* Pygmæi, ſunt populi. Gloſſ. Monſ. p. 340.]

DWIDARO, tamen: Kero. Prol. pag. 16. *duuuidaro*, tamen. c. 11.

DWINGEN. Kero: *Kedwinga, coerceat.* [*Kedwingue* corripiat, extat ap. Keronem. c. 2. p. 21. & in ead. pag. *Kebuuinge*, (pro quo legend. *Kedwinge*, ut Scherz. monet,) coerceat.] *Syn gedwungan.* coerceantur: c. 30. *Keduuunganor, reſtrictius.* Prol. p. 15. *Kiduuunganun, diſtrictiori.* c. 34. *Si kidwungan*, corripiatur. c. 32.

Thuuingan, cogere, Otfrid. III. 7, 130. & paſſim. Willeram. in Cant. Cant. pag. 66.

Duanc, artavit, Gloſſ. vet.

[Tatian. XXXI. 5. *So uuer ſo thih thuinge thaz thu mit imo goſt thuſunt ſcrito.* Quicunque te angariaverit mille paſſus. Id. CLXXII. 4. *Thuingit her ueueralt fon ſunton*, (Spiritus S.) arguet mundum de peccato. Ad quem poſteriorem locum Palthen. notat. Senſus non ſatis inde commodus exſurgit, quo ipſo adducor, ut credam, in verbis *cogendi* atque *coarguendi*, interpretem, uti ſolet, erraſſe. Not. ad Tat. p. 388. Conf. ſupra *Bithuuingan.*]

Arduingu, exigo: Arduanc, extorſit. arduuingit, extorſerit, Gl. vet.

Piduuungan ſint, coartati ſunt, Gl. vet.

[Gloſſ. Monſeenſ. *Piduuingo*, infrenabo. p. 335. *pidvungun*, affecerunt. p. 339. *piduungi*, atteret. p. 388. *piduingit*, anguſtat. p. 390.

Piduunganor, coactus. p. 409. *piduungenero*, effrenato. p. 379.

Piduuine, extorſio. p. 410.

Githuang, coërcuit, Otfr. V. 17, 11.

Githuing mibilaz, anguſtia magna, Otfrid. V. 19, 44.

Chidhuuingu, cogam, Iſidor. cont. Jud. III. 3.

In dinemo geduuinge, in tua manu & poteſtate. Notk. Pſal. XXXVII. 3.

Keduuang, diſciplina, Notk. Pſal. LXX. 20. *Keduuinch*, lex, idem Pſ. LXXXIII. 8. V. etiam K.

[*Giduinch*, diſciplina. Gloſſ. Monſ. pag. 386. *Giduinges*, diſciplinæ. p. 392.

Giduvino, frenum. p. 391. *giduinch*, frenum. p. 327. *giduuinga*, frena. p. 373.

Giduuinge, cenſura. p. 387.

Giduuggg. (forſan legendum *giduuungun*) duxerunt. p. 361.

Harten geduinch, jugum ferreum. p. 323.]

Digitized by Google

E.

E, I, EI, EY, literæ promiſcuè ſolent uſurpari apud veteres. ùt *Ir* pro Er, Iſidor. paſſim.

E, lex, Vid. *Ew.*

E, prius, ante, eher. paſſim.

EA, diphthongus linguæ Celticæ & ſpeciatim Saxonicæ veteris, diverſa à Diphtongo Æ. Ita Inas Rex Saxonum in Anglia circa A. C. 712. *k hie mid Godes Gyfe Weſtſeaxna Cyning.* Et Alvredus Rex: *Ic tha Ælfred Weſtſeaxna Cyning.* In Gvilelmi I. R. LL. vocantur *WeſtSexe*, & *Weſt-Sexelae*, Saxonum occidentalium leges. Sic *Eal* dixerunt pro *Al. EArbet* pro arbeit. *Eachtaye*, vide infra *Ethwi.*

EARBETLICUST } vid. ARABEITI.
Earbedlicae }

EART, es, Anglo-Saxonibus, Matth. VI. 9. Luc. XI. 2.

EARTH, Celtis & Hybernis Terra, ASax. *Eorth. Hert.* C. Tacit. de M. G. c. XL. de Longobardis & vicinis populis: *In commune HERTHVM i. e. Terram matrem colunt, eamque intervenire rebus hominum, invehi populis arbitrantur.* V. & infra *Eorth.* & *Erd.*

Aerd, & *Erdha* promiſcuè apud translatorem Iſidori contra Judæos c. IV. 6. & paſſim, ubi *Aerdhunaſun* redditur terræ moles.

EB, prius, *eher.* Chron. Königsh. c. V. §. 108. *Eb er wolte geſtatten das &c. er wolte e.* i. priusquam vellet permittere ut &c. vellet potius &c.

EBAN, planus, æquus, æqualis, Eben. *Eban ſii*, æqualis ſit, Kero c. 2. *ebano*, æqualiter c. 11. pariter. c. 20.

Iſidor. contra Judæos cap. 3, 4. *Inu in angil niſt ana eban chilich Gote.* i. Ecce in angelo non eſt coæqualis imago DEI.

Ebonoti dales, valles planæ, Otfr. I. 9, 71. vel planities vallis, c. 23, 48.

Ebonoti ſin, æqualis ejus, Otfr. III. 5, 26. *Druhtine ebonoti*, DEO æqualis, de Chriſto.

Ebeni, æquitas, æquanimitas, moderatio, Otfrid. ad Lud. R. ℣. 28. & IV. 29. 11. Notker. Pſal. IX. 9.

Ebenabt, æqualitas, vid. inf. *Magen.*

Ebenmæze coæquales. vid. inf. *Mazun.*

Unebeni, iniquitas. Notk. Pſal. L. 3. *daz uuas unebeni, daz ih anderuo teta, daz ih mir ſelbemo ne uuolti.*

Ebanoſtin, æquiſſimo: Kero. c. III.

Ebeno, ſtudioſè, accuratè, hodie *gar eben.* Otfrid. I. 13, 36. de S. Maria: *Ebeno ahtonti*, accuratè penſitans.

[In Cod. Vindob. & Flac. legitur *ebono*, & ita quoque IV. 28, 8. *Ebono giteiltin.* æqualiter dividerent. Scherz. in Not.]

Ebin, particula declarativa & reſtrictiva. Notk. Pſalm. XXXII. 2. *Ze mannis ébin chriſtanin minno*, ad hominis, idque chriſtiani amorem.

Ebini giſcefti, opera ſic ſatis bene facta. Otfrid. III. 3, 38. taxans mores mortalium in judicando de proximi operibus:

In ſimen duen zi nidiri
thera giſcefti ebini.
In ſimen thurub thia era
Iſt uns ther ſcaz mera.

In quibusdam redigimus ad imum opera ſic ſatis curate facta.
In quibusdam ob dignitatem (facientis) eſt nobis theſaurus maximus.

Et ℣. 44. *Natura zi ebine giziehen*, Naturam noſtram corruptam ad æqualitatem reducere.

[Quia verſus 44. docet *ebini* eſſe ſubſtantivum, hodie *die ebene*, inde Scherzius in Not. priores verſus ita vertendos eſſe judicat.

(Ut) *in aliquibus* (hominibus) *faciamus nimis humilem* i. e. deſpiciamus
Creationis æqualitatem, i. e. non cogitemus æquales nos eſſe ratione creationis
In aliquibus (autem hominibus) *intuitu bonoris ſit nobis pecunia major.*

Id eſt, in quibusdam hominibus plus juſto veneremur divitias, & eos ideo ultra modum honoremus.]

Ebenburtig, æqualis dignitatis nativæ, genuinæ & non adſcititiæ, ejusdem clypei militaris. Cujus effectus cernitur in ſucceſſione feudali, *J. F. Alem. c. XL.* Juris F. Sax. *Gl. ad c. XX.* Cernitur in pœnis, Buſſe & Wergeld, *J. Sax. Prov. L. III. art. LXXIII.* In Duello, *V. Cranz. L. V. Sax. III. ſq.* V. ſupra *Burtig.* Et Comm. *ad J. F. Alem. c. XL.*

Ebenerben coheredes. v. ARBE.

Ebandolenti, compaſſus eſt: Kero. c. 27.

Ebanemu muate, æquo animo: Kero. niſi legend. *Ebane muate.*

[Non admittit Kero hanc correctionem, non enim ſolum diſerte *Ebanemu muate* c. 31. legitur. Sed & *Ebanemu kerate*, pari conſilio. c. 64.]

Eban keberzida ſamanunc, concors congregatio. Kero. c. 64.

Ebankeſizzan, conſedere. Kero. c. 63.

Ebanlibbo, æqualem: Kero. c. 2. Otfr. V. 23, 479. Sodales Tatian. c. 64, 12.

Ebanlozzon, conſortes: Kero. Prol. pag. 16. Vide *Loz.*

Ebanprinke, conferat: Kero. c. 58. *edesuuas ebanprinke*, aliquid conferre. c. 57.

Ebanſtanthanti, conſiſtens. Kero. c. 23.

Ebenburt. v. BVRT.

[In Gloſſis Monſeenſ. ſeqq. huc pertinentia extant.

Epaualte, coævas. p. 384.

Epangazumftlicho, unanimiter. p. 401.

Epani, planities. p. 410. *Kruonera epani*, virente planitie. p. 406.

Epanmuotrun, animæquiores. p. 367. *epanmuotirun*, animæquiores. p. 354.

Epano, ordinate. p. 361.

Epanogigrapana, conſepulti. p. 395.

EBI.

Epanogiwuoctaz, confertam, coagitatam. p. 398.
Epanont, ſternent. p. 338. Conf. inf. *Giepan*.
Zierdogi epanoti, ad ſolum duceret. p. 363.
Epanopiſoufta, conſepulti. p. 395.
Epanpilidota, complantati. p. 380.
Epanslibti. ara. p. 391.]

EBBE, receſſus maris, quod & ebben i. abire dicitur, Kilianus. Anglis *Ebbing* & *Ebba*. In LL. Anglorum dilationes XL. dierum, duorum floddorum & unius ebbæ. *Du Fresne Gloſſar.* Floddus eſt acceſſus maris. Qua de re Plin. L. II. H. N. c. 99.

EBIR, aper, vervex, tam ſylveſtrem quàm domeſticum denotat, vide ſuprà *Ber*. Inde

Ebersheim Vicus Alſatiæ propè Schletſtadium, in inſula Illæ, ubi celebre Monaſterium, *Ebersheim-Munſter*, Aprimonaſterium, quod ab inſigni apro originem ſuam repetere fertur. In Chronicis ejus Monaſterii. Antea Novientum dictum, *Wimpheling. in Prolog. Epiſc. Argent.* Königsh. *c. IV. §. XI.* Herzog *in Chron. Alſat.* nomen ab Eberhardo Abbate deducit.

Aper, Inſigne militare Celtis, Gallis & Germanis. V. Boutrové de Monet. Gallicis p. 41. An hinc *Eburonum* nomen?

Eber, Sicambris & Saxonibus Ciconia, Belgis odevaer: Kil.

ECCHERO, pauperem, Notk. Pſ. LXXXI. 3.

ECHERT, EKKERT, EKKERENT, EKORD, Flacii dictionarium Otfrido præfixum *Erkorn.* i. electus interpretatur: perperam. Simpliciter enim poſitum notat Solùm, duntaxat.

Notk. in Pſal. XVII. 45. *Echert mit oren geborendo geborta er mir, ane ougon geſibt.* i. Duntaxat auribus audientes obediverunt mihi (gentes) ſine oculorum adſpectu. Idem Pſalm. VII, 6. LXXV. 2.

Otfr. III. 11, 13.

Giklagota ekordo ira ſêr.
Conqueſta duntaxat dolorem ſuum.

Idem IV. 12, 114.

Ni habet er in thia redina
ni ſi ekord einlif thegana.
Non habuit (Chriſtus) eis hunc ſermonem,
niſi duntaxat undecim apoſtolis.

Idem IV. 8, 43. & L. II. 4, 20. III. 23, 32. (in hoc ultimo loco legitur *Ekrod*, & ℣. 33. *ekrodi*) & paſſim.

OKKERET, tantum, Willeram. in Cant. C. p. 9. n. 4. *Ismahelitæ, the ther huſe ne hauan, ſunder okkeret wildeshuda.* [die der huſer ne habent, ſunter okkeret vilzhus. ita noſt. ed.] i. Ismaëlitæ qui domos non habent, ſed tantùm caſas ſylveſtres. Et pag. 25. n. 13. *thaz mich thero merelde verthruzed, ande mich okkeret ſiner minnon geluſted.* [*daz mih der werlte bedruzet, unte mih okkeret ſiner minnon luſtet:* ita noſt. c. l.] i. quod me piget mundi, & me tantum amor ejus delectat. Item. V. 16, p. 46. noſt. edit. *Darzuo ſagon ih iu, daz ih ze ſiner fruintſchefte nie ne quam ullis præcedentibus meritis, ſunter okkeret gratuita gratia illius.* Præterea dico vobis, quod ad ipſius amicitiam non pervenerim ullis præcedentibus meritis, ſed tantum gratuita illius gratia.

ECH.

[Reineſius vocem *okkeret* vertit *einzig und allein*. Vocab. MSC. Theot.]

Ekord ein, unus tantùm. Otfr. II. 3, 15. de S. Maria.

Thaz ſi iſt ekord eina,
Muater inti thiarna.
Quod illa eſt tantùm una, ſola,
Mater atque Virgo.

Idem II. 8. fi.

Tho giloupton ekord eine
thie jungoron ſine.
Tunc crediderunt ſoli tantùm
diſcipuli ejus.

Notk. Pſal. IX. 20. *du echert eino*, tu ſolus tantùm.

Idem Pſal. XX. 13.

[Tatian. c. 179. 1. *Nalles furi thie bit ih eccorodo.* Non pro his rogo tantum. Ap. eund. c. 32. 7. ſcribitur *ekkoro*. c. 44. 29. *ekorodo*. & c. 47. 4. *ekkerodo*. eodem ſignificatu ubique.]

ECHTWI. Octo. v. ſupra in AHT.

EDDA, Celtica vox, mythologiam denotans, Islandis retentam maximè, de qua *Stephan. ad Sax. Gramm. pag.* 15. Rob. Sheringham *de Anglor. Gent. Orig. c. XII. pag.* 263.

ED, ET, ETH, quid, in Compoſitis cernitur:

Kero: *Einiger edeswaz, aliquis*, aliquid, c. 11. *Eddesuuaz*, aliquod, Prol. p. 18.

Ettheswer, aliquis, Otfr. III. 14, 68.

Etthesuas, aliquid, Otfr. II. 9, 6.

Edesmibil, aliquanto. c. 55. aliquantulum. c. 57. aliquantum. c. 61. Kero.

Eddesuueliber, aliquis. c. 2. *eddeswelibbera citi*, aliqua hora. c. 7. *eddesuueliba*. aliqua. Prol. p. 18. Kero.

Eddesmibbil, aliquatenus. c. 64. Kero.

Edezlichera racha, alicujus rei: Kero c. 60. *edeslibbera clochot*, aliquis pulſaverit, c. 66.

Eddeslibbiu, aliqua. c. 3. *edeslichbiu*, aliqua. c. 20. Kero. *edbdeslibbiu*, aliqua. c. 31. Kero.

Edderuuaz, aliquod. c. 4. Kero.

Eteslicha, etliche, aliqui, Otfr. V. 23, 36.

Etelich, idem, Notk. Pſal. LXVII. 16. Pſal. CIII. 15.

Etesuuio, aliquo modo, Otfr. V. 19, 28. & 88.

Ethesuuanna, aliquando, poſtea, Otfr. II. 16, 29. & IV. 11, 55. Notker. Pſ. II. 12. *Eteuuenne*, Kero: *Edderuuenne*, aliquando, tandem aliquando. Prol. p. 16. 17. Hodie *etwan*.

[*Ethesuuaz merun ſpoti piſcauuan*, aliquid profectus proſpicere. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

[*Etiliber*, quis. Gloſſ. Monſ. p. 389. *Za ettalibbero uuis*, aliquatenus. p. 385.]

[*Etzimibbilemo*, modico. Gl. Monſ. p. 391.]

[*Etenuuilo*, aliquando, bisweilen. Willeram. in Cant. V. 2.]

Ithniuuues, denuo, Iſidor. c. 2. §. 2.

Etthe

Digitized by Google

EDH.

Etthe etiam inſervit ſuperlativum exprimendo: Fragth. de B. Hiſp. ℣. 1041. *thes ſwor er etthe groze*, juravit firmiſſimè.

[EDEHSA, lacerta. (nunc eidexe) Gloſſ. Monſ. p. 412.]

EDHILE, genus. vide *Adel.*

Edel-ingi, nobiles nati. vid. inf. *Ing.*

Edelſteine. } Vid. Adhal. Adel.
Edilzunga. }

Edilthegan. vid. ſup. *Dinhen.*

EDO, aut, c. 1. ſeu, c. 5. *Edeo*, vel, Prol. p. 16. *edo keuuiſſo*, aut certè. c. 9. *edo*, vel. Prol. p. 17.

Ede aut. Kero Prol. p. 17.

Edo ſoſama, vel etiam: Kero. c. 7. Kilianus: *Edder*, Cimbr. Friſ. Sax. aut. Germ. oder. Angl. ether, or.

[Nunc converſis vocalibus, additoque r *oder* dicimus. Palthen. Not. ad Tat. p. 313.]

Edo interrogativ. An. *Edo niuueiſt*, an neſcis. Kero Prol. p. 17.

Edo dar edo dar, ubi ubi. Kero. c. 63.

EDROC, rumex: Gl. vet. MSS. Anglo-Sax. Acetoſa.

EDUUIT, opprobrium, Gl. Lipſii. ubi Somnerus: *Eodem ſenſu Sax. edwit & edwit, quod ab eodem edwitan fluens, Imputare, exprobrare, ſonat: unde noſtrum twit. ting. ut alicui in aliquo exprobrare, vulgò dicimus, to twit one with this or that.*

Eduuit, ituuizon, ituuiz opprobrium. Prol. pag. 18. c. 7. *ituuizze*, opprobria. c. 58. Kero.

Ituuizzi, Otfr. IV. 31. 4.

ein Itewiz bin ich uuorden, factus ſum opprobrium, vetus Germ. MS. Pſ. XXX. 12. ùt & Notker. Pſal. XXI. 7. Pſal. XLI. 4.

Intuuiz Tatian. V. in l.

Gothis *Idweitgan* exprobrare, Matth. XI. 20.

ASax. *Edwit, edwitan.* V. inf. *wiſen*, imputare.

EER, honor, vide Ero.

EFFTE, vel, aut, Chron. vet. Sax. paſſim.

Eft, autem: Gloſſæ Lipſii. V. *ebt.* & Jefthes.

[EGALUN, ſanguiſuga. Gloſſ. Monſ. p. 352. hodie *eglen*, *bluteglen.*]

[EGAN, poſſeſſiones. Gloſſ. Monſ. pag. 365. *Egano*, patrimoniorum. p. 375.]

EGE, EGIDE, occa, herpex. Lib. Salic. Ebersheim. Cur. Dom. in Sigolzh. *Das ein égide vollen witt han muge, uz und in ze uarende.* Latitudo Viæ hìc deſcribitur.

Vide Obſ. XII. ad Chron. Königsh. p. 606. c. 96.

Regula Juris Teutonici: *Was die Egde beſtrichen, gehört dem zv der geackert und beſeet hat.* Interpres: *Sata proprio aratro operata & raſtrata deſerviuntur, quando ſemina agro deteguntur.* Lib. II. J. Prov. Sax. Art. 58. Lib. III. Art. 76. Vid. Exerc. ad π. XVI. 58. ſq.

Gloſſæ MS. ASax. *Erpica, egthae. erpicarius, egtheri.*

EGERDEN, *Ægerten, Agarten:* agri deſerti. Lib. Sal. Ebersh. *Uf die egerden zv weide gon:* in agros incultos paſtum ire.

EGG.

Wehmer. Obſ. Ægert.

Dominatio eſt ab *a, an*, absque & *garen*, præparare, colere, i. agri inculti.

EGGO, ecce. Otfr. IV. 24, 24. *Eggo hiar Kuning iuer:* ecce hìc Rex veſter.

[EGIDEHSA, lacerta Gloſſ. Monſ. p. 320.]

EGII, diſciplinam c. 2. *dera Ekii* diſciplinæ. c. 2. *dera rehtlichun ekii*, diſciplinæ regulari. c. 3. 54. *Ekii kehaltaniu*, diſciplina conſervata. cap. 63. *rehtlichun ekii zehaltanne*, regulæ diſciplinam ſervaturum. c. 60. Kero.

Notker. Pſal. II. 12. *Lirnent tucht, unde uueſent in egi.*

Unekibaſteem, indiſciplinatos: Kero c. 2.

EGON, terrere, ad emendationem, Notk. Pſal. LVII. 8. *Er egot in*, minatur iis.

[*Ege*, idem eſt ac terror. Willeram. in Cant. Cant. V. 1. *Sumſtunt mit ege.* Anglo-Sax. *Oga*, terror. Goth. *Ogan*, metuere. Islandis *Oogn*, terror vehementiſſimus. vid. Jun. Gloſſ. Goth. Scherz. not. ad Willer. l. c.]

EGISO, terror, vide mox *Ekiſo.*

Egebare, terribilis, Notk. Pſalm. LXXV. 8. LXXXII. 16. LXXXVIII. 14.

EGLECOPALA, celtica vox, quâ certa Margæ ſpecies denotatur, quam Columbinam Latini dixerunt, Plin. L. XVII. c. 8. *Columbinam Galliæ ſuo nomine eglecopalam appellant, glebis excitatur, lapidum modo: Sole & gelatione ita ſolvitur, ut tenuiſſimas bracteas faciat.* Hermolaus emendat: *è Græco pelan.* Græcis πελειὰς columba. Sed hanc conjecturam rejicit Harduinus. Atque *Egle* Margam ipſam videtur ſignificare, *copala* autem corruptè dicta à *Colommen*, quod Columbam denotat Celto-Britannis, *Boxh. Lex. Cambro Brit.*

EHE, Vide *Ewa.*

EHR, ER, IR, in Verbis compoſitis.

EHRENBOT. vid. *Bot.*

EHT, echt, *ſubſtantia i. e. res familiaris.* c. 2. 31. *Ehtin*, ſubſtantiæ: *urriutto eht des monaſtres*, exſtirpator ſubſtantiæ monaſterii. c. 31. *alla eht*, cunctam ſubſtantiam. cap. eod. Kero.

Otfr. I. 1, 135. de Terra Franciæ orientalis:

Harto iſt iz giuueizzit
mit manig faltan ehtin.

[Tatian. c. 35. §. 4. *Furcoufet thas ir in ehti habet*, vendite quod poſſidetis. Ao quem locum ſeqq. notat Palthenius. p. 361.

ASax. *eht* eſt poſſeſſio & quicquid ad ſubſtantiam bonorum, quæ familia probe inſtructa continentur, pertinet. vid. Somner. in Diction. Hinc eſt adjectivum *ehtige*, dives, apud Benſon. in Vocab. itemque apud Somner. compoſitum *ehteman*, ſervus, verna. Conf. Stiernhielm. Gloſſar. Goth. v. *aiginis.* & Iſidor. Hiſpal. p. 261. (ſ. cap. 6. ubi dicit, *in dheo uuala ehti dhes euuigbin libes*, vitæ æternæ poſſeſſionem) Germani adhuc vocabulo *echt* pro re ad eam, cujus nomine inſignitur, vere pertinente utuntur. Eſt ergo *in ehti haben*, in dominio & poſſeſſione aliquid habere.]

Quod Iſac. Pontan, L. VI. Orig. Francic. c. 24. p. 587. exponit: *Ethin & Ettinge i. paſcua.*

Per-

perperam & quoad ſcripturam & quoad ſignificationem. *Ethinge* quidem paſcua ſunt Belgis, ſed aliud ſunt Ehtin, echtin: ſicut Druhtin & Drutten differunt. *Ehtin* ſignificat ibi proventus variique generis bona, fructus. Nimirum *Eht* Celtis denotavit bonum, juſtum, legale, ab *Eh*, lex, jus, de quo inferius; invenio enim *élos* & *ehtlos* ùt ſynonyma. Eht itaque bonum & legitimum notat, tam activè quàm ſubſtantivè.

Ehtgeborn, legitimè natus, ex juſtis nuptiis.

Ehtkind, idem. Regula veteris juris Sax. Lib. I. Art. XXXVIII. idiomatis Sax. inferioris: *Echte Kinder ne mach de unechte man nimmer gewinnen.* Illegitimum legitimos non poſſe acquirere liberos, indubitati juris eſt. Et ita Magdeburgenſes Scabinos pronunciaſſe, ſcilicet quod talium illegitimorum Liberi legitimi bonis à parente illegitimo relictis priventur, & ea ad fiſcum pertineant, teſtatur Zobelius ibi. Atque hoc eſt quod Gloſſa Art. LI. d. L. I. tria facit genera harum perſonarum: *Echtlos iſt dreierley: unelich geborn. die kein ehlich leben furen mogen; die ehtlos geborn und zwar ehliche weiber nemen, aber den nutz der ehe haben ſie nicht, indem ſie ir gut nicht auf ire kinder konnen vererben, noch ſie hinwieder ir erb nemen.* h. e. Illegitimorum ſunt tria genera: primum eſt illegitimè natorum: alterum qui quidem legitime nati, ſed vita conjugalis ipſis prohibita: tertium eorum, qui illegitimi nati conjuges quidem ducere poſſunt, ſed non obtinent effectum matrimonii, dum bona ſua liberis ſuis non poſſunt transmittere, neque iſti viciſſim horum hereditatem acquirere. Ad mediam ſpeciem referuntur qui inceſtas nuptias celebrarunt, *can.* 19. *ſqq. qu.* 7. *cau.* 32. itemque à Gloſſa prædicta clerici propter votum cœlibatus: ſed hi magis *Elos* dici hodie ſolent.

Cæterum *echtlos* & *rechtlos* inter ſe differunt. Jus Sax. Prov. L. I. Art. LI. *Es iſt mancher man rechtlos, der doch nicht echtlos iſt. Denn ein rechtlos man mag wol ein ehlich weib nemen, und kinder mit gewinnen, die ir ebenburtig ſint: dieſelben mögen auch wol ſein erb nemen.* Interpres Latinus: *Plures ſunt noxii, h. e. absque jure, qui non ſunt à matrimonio contrahendo interdicti: quia noxii, i. e. jure privati, contrahere poſſunt, & pueros* [*eis*] *æquales procreare: qui etiam pueri parentum ſuorum in hæreditate erunt ſucceſſores.* Rechtlos dicuntur infames & qui perſonam ſtandi in judicio ideò non habent, itemque qui jure alienandi deſtituuntur: & denique proſcripti, fridloſe, vogelfreye: *Gloſſ. ibid.* conf. & Gloſſ. ad L. III. art. 16.

Jus Alemann. cap. CXII. *Alle die unelich geporen ſint, die zv der ee noch nicht griffen habent, und auch die die ſich elos und rechtlos gemacht habent mit untäten, den ſol mand kein vormund geben. Aber die unehlichen ſint und zv der ee griffen habent, den mag man wol vormund geben, und dannoch gepriſt In maniges rechten, das die habent, die elich geporen ſint.* Et C. CXIX. *Die unelich geporen ſeyn die gewinnen ir recht wider ob ſie elichen heirat tunt. Sie erbent aber kein gut von iren freunten: aber ire kind die erbent wol von iren frewnten ir erbgut.* Conſer tamen Cap. 208.

Jus Sax. Prov. L. I. c. 38. *Wer jar und tag in des Reichs acht iſt, im wird nach der jarzal Echt und Recht verteilt.* Interpres: *Siquis in proſcriptione Regalis Culminis per annum & diem fuerit, poſtmodum ei tam matrimonium quàm juris beneficia ſententialiter interdicuntur.* Sed *Echt* plus continet quàm Matrimonium. Gloſſa Jus Feud. Sax. Cap. XII. *Wan er jar und tag in des Reichs acht geweſen iſt, ſo verteilt man im ſein echt und ſein recht, ſeine ehre und ſeinen leib, ſein eigen und ſein lehn, ſein echt und ſein recht mag er denn nimmer wieder erkriegen, er ſtreite dann fur des Reichs Schar, ſo gibt man im wider ſein echt und ſein recht, und nicht ſein gut, das im verteilt war.* Unde aliter d. l. legitur *Ehr und Recht.* Et explicatur: *Leib, ehr und gut*, vita, fama & bona: *Wehnerus Obſ. Pract. v. Acht & Echt.* Itaque ſic arbitror: *Echt* denotavit priſcis Jus familiæ & libertatis: *Recht* jus civitatis. Proſcriptus igitur reſtitutus recuperat quidem Jus Familiæ, h. e. nuptiarum, patriæ poteſtatis & libertatis: imò & jus civitatis: ſed bona confiſcata non recuperat, aut ad agnatos devoluta, niſi ex ſingulari pacto. *V. Hortleder. de B. G. Lib. III. c.* 88, 48.

Charta ceſſionis Waltheri Pincernæ de Lympurg de an. 1237. Menſ. Maji X. Indict. Obligans me quod ſi contra aliqua prædictorum fecero, extunc ſim EXLEX, quod vulgari dicitur *Ehrlos und Rechtlos.*

Ehte not, legitimum impedimentum, ehehaft, J. Sax. Prov. Lib. I. Art. XXXVIII. idiom. Sax. Inf. *De echte noit ſal men bewiſen, als recht is.*

[*Ehtiger*, idoneis, Gloſſ. Monſ. p. 392.

Ehtgigabotiu, feſtinata. p. 351.

Pidiu dero inprotanono ehto urgift, quia rerum diſtructarum reditus. p. 402.]

Unehte, inopia, carentia ſubſtantiæ, *Notk.* Pſal. XLIII. 24.

ECHT, adverbium, ſi, modo, etwan. Königsh. Chron. c. 2. §. 37. de Agrippina: *Darnach vergap ſie dem Keyſer, das ehte Nero balde an das rich keme.* i. poſtea venena interfecit Cæſarem, ut modo Nero ad imperium mox perveniret.

Idem §. 47. de Trajano: *Do ſprach der Keyſer: men ſolte nieman ſtroffen umb ſinen glöben, de echte ander biderbe were.* i. Edixit Cæſar: Ne quis ob religionem ſuam puniretur, quæ modò aliàs bona eſſet. Articuli veteres Argentorat. c. XVIII. *dem iſt ez wol erlobt, echt es mit des zolners wiſſende ſi.* i. e. licet ei, ita quod ex thelonarii conſcientia. Sic apud Geilerum paſſim.

ECHT, iterum, widerumb, *Chron. vet. Sax. fol.* 927. 940. 1160. 1309. &c.

Echt, verò: Gloſſæ Lipſii.

ECHTON, perſequi, Gloſſ. Lipſ. vide ſupra *Acht.*

[EFE *Ich eſe mir din huldi*, per ſalutem tuam. Gloſſ. Monſ. p. 327.]

[EHO, *Arplihhero eho*, originali conditioni. Gloſſ. Monſ. p. 380. An pro *eho*, *eht* ſit legendum judicent alii.]

EIA, inſula. vide ſupra in *Aba.*

EICH, it. *Eichel* & hinc derivata, v. *Aich.*

AICHEL. [*Eich.*

Digitized by Google

EI.

[*Eich.* Rubor. Gloſſ. Monſ. p. 414.
Eih, terebinthus. p. 333.
Hartira eih, quercus. p. 335.]
EID, EIT, juramentum.
[*Untar rehttera eidſuuertin*, ſub jure jurando. Kero. c. 59.
Eid, Sacramentum. Gloſſ. Monſ. p. 382. *giſuornan eid*, præſtitum Sacramentum. ibid. l. c. *In chenehto eide uuard pivangan*, Sacramentis militaribus eſt implicatus. p. 406.
Eide, obteſtatione. p. 382.
Eidſuarti, conjurationes. p. 403.
Eida, teſtificationes. p. 330. *unter dero urchundo eides*, ſub teſtificatione jurandi. p. 320.
Gieitte, adjura. p. 319. *Gieitta*, adjuravit. p. 360.]
Juramenti ſolennis præſtatio conſtat duabus partibus: prior vocatur *die Gelübde* h. e. promiſſio, quæ prælegitur, quæ accuratiùs conſiderando vim ſtipulationis habet: hanc ſequitur mox obligatio jurata: *die vorſtabung des eydes*, quod attacto vel prætenſo ſceptro vel baculo judiciali, *Gerichtsſtabe*, fieri ſolitum, formulâ: *das alles und iedes ſoll und will ich ſtet veſt unverbrüchlich und treulich vollzieben, thun und halten, ſonder geferd als mir Gott helffe.* Vide *Inſtit. J. Feud. c. XI. p.* 98.
Huc *Eydesſtab*, ap. Notk. Pſalm. CXI, 5. *an demo ſuono tage iſt aller der eidſtab umbe elimuoſina.* i. In die judicii omnium ſententia (quæſtio, ſtatus cauſæ, probatio & deciſio) eſt circa opera miſericordiæ.
Gelübde an eydes ſtat, habet vim juramenti, & præſtatur ab iis, qui ſemel tale jusj. præſtiterunt, ut deinde vi iſtius nudâ aſſertione vel promiſſione dextræve datione, *Hant Trew*, obligentur, ùt Scabini, de quibus ſuo loco. Imperator, *J. Sax. Prov. L. 3. A.* 54.
Selbdritte &c. ſweren, jurare manu tertiâ, quartâ &c. mos fuit antiquiſſimus Celtarum, ut nemo ſolus ſive ſuamet manu facilè jurej. ſe purgaret, ſed conjuratoribus, duobus vel pluribus pro cauſarum differentia, qui *Sacramentales* etiam dicti, de qua re egi *ad π. Ex. XXIII. 6.* & 34. itemque *Ante-Sacramentales*, *Foreedisman*, quod viam principali ad jurandum præpararent juramento ſuo credulitatis, vide Loccen. *Antiq. Sueo-Goth. c. IV.* ubi teſtatur cum duodena vel minori manu pro natura facti, jurare adhuc uſurpari, idque jure. Conf. & *Comm. ad J. Feud. Alem. c. XI. §.* 1.
Formulam Teutonicam juramenti Judaici vide *Jur. Alem. Prov. c. LXXXVI.* & Exerc. *ad π. XXIII.* 22.
Eit der vor allen eiden gon ſol, Lex vetus municipalis Argent. Chron. Königshov. c. V. 96. & pag. 813. 835. 840. 846.
Uf den eid geben, juratò obligare, vel vi præſtiti alias juramenti. Tyrol. R. Scotor. ad Fil. §. 21.

Got gab den Pfaffen uf ir eit,
das ungelöben drukten, * *und uffeten die*
Kriſtenheit.

EI.

DEUS dedit Sacerdotibus in ipſorum jusj.
ut infidelitatem ſuprimerent, & promoverent Chriſtianitatem.

*Drukten, Goldaſtus habet *Druhten*, Dominus. malè, niſi H pro K poſitum.
Formula frequens in Statutis Reip. Argentoratenſis.
Locus ubi juramenta præſtita *Arhabum* dicitur, h. e. altare, vide ſupra *Arabum.*
Eid ſweren, non omni tempore licuit. J. Auguſtanum fol. 57. *Es en ſol nieman chainen aid ſwern vor gerichte acht tage vor Weihenachten und achttage darnach. Und vierzehen tage vor Oſtern untz ze usgaen der Oſternwochen, und acht tage vor Pfingſten hinz ze usgaen der Pfingſtwochen. Wan ain gaſt gen dem andern wann ſi als lang nit beliben müegen.*
Eidbuſti, jusjurandum: Gloſſæ Iſ. Pontani. Tatianus c. 4. 15. *Thero eidbuſti thie her ſuor ai Abraham.* Jusjurandum quod juravit ad Abraham. Verba Zachariæ refert è Luc. I, 73.
[Vox eſt compoſita ex *eid* quod adhuc juramenti ſignificationem inter Germanos habet, conf. Otfrid. IV. 18, 31. itemque Junium in Gloſſ. Goth. voc. *aith*, & terminatione hactenus ignota, pro qua quidem Junius in notis ad h. l. MSC. legendum cenſet *burti*, ſed nec illud explicat. In medio itaque omnia ſunt relinquenda. Palthen. Not. ad Tat. p. 306. Schilterus ad *Buaz* refert vid. ſupra B.]
Aſſaith, *aſſath*, juramentum trecentenâ manu, Wallis ſeu Cambro-Britannis olim uſitatum, *H. Speelm. Gloſſ. h. v.* Fortè compoſitum ex *Aith*, juramentum: & *aſſiſa*, judicium ſeu Curia ſolennior ſeu ſolenniſſima.
Jeffnit eed, jusj. ſuper occiſo, LL. Scaniæ. V. du Freſn. Gloſſ. Addit. I.
Eidon, Notk. Pſalm. LV, 3. V. *Eit.*
[EIDUM, generum. Gloſſ. Monſ. p. 411. hodie *eidam.*]
EIGEL, v. Aich.
EIGEN, habere. Kero: *Eigit, habet.* Prol. p. 17. *Eigiter, habetis.* [in Kerone legitur *eigittir.* Prol. pag. 17. ſed legendum *eigit ir* monente Scherzio in Not.]
Eigun (Leg. eigun) *habent* c. 55.
[Adde ex eodem. *Eigi*, habeat. c. 31. *der eigi*, qui habet. Prol. p. 17. *eigono eigin*, propria teneant. c. 2. *Kihaltida eigin*, cuſtodiam habeant. c. 63. *in achrum eigin*, in agris habuerint. c. 41. *eigun diaſelbun*, habuerint ipſi. c. 63.]
Iſidor. c. V. §. 5. *Sie ni eigun eowihd*, non habent quicquam.
[*Eigun*, vi vocis eſt, proprietatem alicujus rei habens. Conf. Jun. & Stiernhielm in Gloſſ. Goth. v. *aigan.* Palthen. Not. ad Iſid. l. c. p. 408.]
Otfrid. IV. 2, fi.

Mit iu eigut ir ginuhto.
Vobiscum habetis vos ſatis.

Idem I. 18, 46. *wir eigun es ſirlazan*, dereliquimus.

Idem I. 1, 121.

Si eigun in zi nuzzi.

Possident sibi utiliter.

Idem I. 11, 20. c. XVIII. 46. IV. 10, 24. V. 23. 93.

Heigen, Notk. Psal. XVII, 29. *uuir ne heigen ne hein liebt fone uns selben.* Nos non habemus ullum lumen à nobis ipsis. conf. eund. Psalm. XXXIV. 25.

ASax. *Agan*, habere. Gothi: *aigan*, habere. *aigin*, *aibn*, proprius. *Aganbyne*, *Aganfrige*, eigenknecht, eigentums herr, V. Glossar. du Fresn. & Speelm.

Eigen, proprietas. Kero: *Eigono, propria.* c. 2. *Eiganas, propria. Eikan, proprium. Aikanemu, propria. Heikinim, proprii.* c. 58.

[Adde ex eodem. *UUillemo dera eikeniu*, voluntatis propriæ. c. 7. *UUillon eikinan sien*, voluntatem propriam odire. c. 4. *eikaner*, proprii. c. 3. *uuillon eigunan so tuan*, voluntatem propriam ita facere. c. 7. *eikenes uuillin*, propria voluntate. c. 49. *in eikenemu*, in propria. c. 33. *eikenera statiki*, propria stabilitate. c. 60. *farsahhanti eikaneem uuillom*, abrenuncians propriis voluntatibus. Prol. p. 16. *eigeneem uuillon deononte*, propriis voluntatibus servientes. c. 1.]

Otfrid. *In eigan job in erbi*, II. 2, 43. in quæsitis & in hæreditariis, quæ & *Alteigen*, de quo supra voc. *Alode.*

Notkerus: *Eigen*, possessio, Psalm. LX. 3.

[*Eigan*, prædia. Gloss. Mons. p. 376.

Eigine, fundo. p. 384.

Eiganes, Patrimonii. p. 382.

Thaz sie se uzzar iro henti, odo uzzar iro eigini farlazzen, per emancipationem. p. 404.

Eiganhafter, Præs, prædis. p. 400.

Eiganhafti, proprietates. p. 346.

Eigan, privatus. p. 385.]

Eiginan Geist, proprium Spiritum, Otfrid. IV. 33, 48.

Ih sia eigine mir, approprio mihi, Otfrid. III. 16, 36.

Eigen lüte, homines proprii, qui jus emigrandi non habent, etiam Nobiles, *Chron. Königsh. c. V*, 196. *fi.* Vide suprà *Dienstman. Instit. J. Publ.* 1. 7, 4. An & *Clerici?* Magistratus Argent. im Ausschreiben und Verantwortung wegen der reformation de M. April. 1530. *hat den 3. Stifftern und Vicarien Schuz und Schirm ufgesagt, und mit iedem besunder uf lydlich eigenschafft handeln wollen, welches sie beharrlich abgeslagen.* nisi quis jus civitatis per eigenschafft solùm intelligere malit.

Eigen, eigenschafft der güter, proprietas bonorum jure Teutonico denotat possessionem titulo dominii sive pleni sive minus pleni atque utilis tantùm, veluti feudalis, emphyteutici, censitici. Itaque non semper proprietatem plenam, sed communem aut partitam inter dominum directum & utilem, ùt vocant. Hoc porrò sensu in antiquis documentis *proprietatem possidere, eigen*, & vasalli & emphyteutæ & censuales, quandoque dicuntur, id quod nec aliter intelligi debet, quàm pro subjectâ materia de dominio utili & proprietate minus plenâ. Sic documenta E. V. super Castro Gwiggen in Abbatia Lindavienst habent: *Frey, unversetzt, recht eigen*: quod tamen ipsum castrum est feudum, & emtor ille fuit investitus ab Abbatissa *als mit einem rechten lehn.*

Eigenen verbum, propriare, usurpatur de dotalitio constituendo, *J. Feud. Alem. c.* 64.

Eigenschafft, dominium directum tantùm. J. Argent. c. CVII. §. 1. *Wo unser burger einer Eigen hat* (proprietatem plenam) *und das enweg luhet zv einem Erbe* (in emphyteusin) *der dem es verliben ist der sol sin erberecht* (dominium utile) *nit furbaz zv einem erbe* (in Subemphyteusin) *lyhen one des hant des die eigenschafft ist.* (Dominium directum.)

Eigenschafft, dominium utile tantum. Rotulus curiæ Dominicalis Wratzhov. Ecclesiæ S. Thomæ Argent. attribuit die eigenschafft Hubariis seu emphyteutis: *Wöller huber oder lehman die zinse nit entrichtet so mügen die herren zv S. Th. ob sie wollent der eigenschafft der güter nochgon und die güter ziehen in iren gewalt, oder aber die zinse vordern an die lüte der die eigenschafft ist derselben guter und sie bekümmern.* Similiter *Proprietatis* vox accipitur pro Dominio utili tantùm in literis emphyteuticis Abbatissæ S. Stephani Ostermanno cuidam datis super Mölendino quodam an. 1511. *Publice recognoverunt se habere, tenere, & possidere ac ad eos proprietatis titulo spectare & pertinere bona subscripta, dominamque Abbatissam super eisdem bonis habuisse & adhuc habere, habereque debere redditus annuos perpetuos & emphyteuticos* (jure dominii directi) 4. *fl. Rh.* Atque imò antea an. 1387. idem Molendinum cuidam Hansemanno concessum his verbis: *Publicè recognovit, se sibi & ejus heredibus universis in emphyteusin perpetuam, quod vulgariter dicitur, zv einem rechten erbe, à Dom. Brigida Abb. bona infra scripta conduxisse & conductionis titulo recepisse pro annuis reditibus duarum librarum & unius solidi denar. argentinens. usualium.* Ubi observandum, regulariter interpretationem instrumenti posterioris ex vetustiori esse faciendam, nisi in posteriori expressè sit indicata novationem fuisse factam ex causa; idque cum consensu Capituli. *A. Fab. Cod. IV. 16. def.* 14, 5. Carpz. 2. 33. def. 12, 7. Conf. Franzk. de Laudem. in consilio adjecto de an. 1648. ubi voce *Proprietatis* sæpe venire dominium utile asserit per *cap. un. de controv. int. vas. 2. F.* 43. quem sequutus *Fridius Disp. de Redit. redimib. §.* 28. Adde & Th. Cragium *Lib. 2. Feudor. p.* 302. Sic in veteri Jure Augustanæ Reip. MS. *aigen* dicuntur bona, die in der Stat ligent und dem zollner jährlichen zinss geben cum jure caduci intra triennium, & laudemium quum alienantur. Vid. inf. v. *Weglos.*

Aigen daz ze burchreht lit, idem Jus Augustan. h. t.

[EIGIR, ova. Gl. Mons. p. 336. hodie *eier.*]

Digitized by Google

EI.

EIMER, Emmer, Ambra, ASax. ex Lat. amphora, genus menſuræ & vaſis tam vinarii, quàm cereviſiarii. *Vide Gloſſar. Speelm. & du Freſne.* Rotulus curiæ Dominicalis in Sigolzheim, Monaſterii Ebersheimenſis: *Einen eimer vol wines.* & ibidem differt ab *Ame*, Ohm, de quo ſupra in A.

Aimer Honigs, Jus Auguſtan. tit. de Telonio.

[*Eimbre*, hydria. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

[*Eimpri*, hydrias. p. 338.]

EIN, unus. Kero: *Einero ſtunthuuilu, uno momento.* c. 5.

[*Einin*, una. Idem Kero. c. 2. 10.

Einera citi, unam horam. c. 35. *untar einer*, ſub una. c. 17.

Einas, una. Prol. p. 16. *einas ſi imbiz*, una ſit refectio. c. 39.

Einan eocouuelihan, unumquemque. c. 13.

Einequ eocouuelihemu, cuique. c. 64. *untar einemo*, ſub uno. c. 2. p. 21. *untar einemu*, ſub uno. c. 43.

Eineminviörzoch, una minus quadragenas. Gl. Monſ. p. 396. forſan legend. *Eine min viörzoch. Einen tach, unta eine naht.* nocte ac die. l. c.

Einero giuuelih, unusquisque. Tatian. 176, 3.

Ein, idipſum. Gloſſ. Monſ. p. 395.]

Tyrol. ad fil. p. 278. *das wart en ein*, i. ward bey ſich eins, propoſuit ſibi. & pag. 281. *trug mir in en ein*, ſi betrugen ſich einig, eins ſinnes.

Otfrid. I, 1, 229. *eino ueſen thes*, participem fieri alicujus. conf. & I. 2, 66. [Ubi hæc verba extant.

Thu Drubtin eino es aller biſt.
Tu Dominus ſolus omnium es.

Ita quidem Schilterus vertit, ſed Scherzius, quia in MSC. habetur *alles*, *Tu unus omnia es.*]

Einon uuarun ſi, Otfrid. IV. 16. 36. [Hæc verba reddit Schilterus: *Erant uniti*; at Scherzius in Not. *Erant tantummodo.*]

Ih hauo mih [habo mich] *geeinot*, propoſui mihi, ſtatui, decrevi. Cant. Cant. 7, 8. Willeram. p. 91. n. 39. Otfrid. I. 17, 51. I. 9, 19. IV. 1, 4. Pſalm. CXXXV. Notker. Pſalm. CXVIII. 106. *Ih ſuuor unde geeinota mih ze behuotenne die urteilda dines rehtes.* Juravi & ſtatui cuſtodire judicia juſtitiæ tuæ. [Minus recte igitur Scherzius Not. ad Otfr. p. 62. negat, quod *Einon* ſtatuere ſignificet. Ceterum in Gl. Monſ. alio in ſignificatu occurrit, ubi extat, *Gieinodotun*, conſpiraverunt. p. 398.]

Ein, ſolus, unicus, *allein*. Gloſſæ Lipſii: *Eino*, ſolus. Kero: *Einin*, ſolum. Prol.

Einera benti, ſola manu. Prol. Notk. in Symb. Athanaſ. ℣. 20. *Fon einemo demo fater*, à ſolo patre. Tatian. c. 176. §. 3. Otfrid. I. 1, 229. II. 9. 7. c. 6, 106. Et 3. 22, 23. *Sus nimis ein nizen*, ſic capis ſolus utilitatem.

Aine, ſolus, Fragm. de B. Hiſpan. ℣. 2376. 4532.

Eino allis, unus ex omnibus. Notker. Pſalm. XCIII, 16. [Verba Notkeri l. c. hæc ſunt. *Tu ſolus Chriſtianus es. Piſt du eino allis Chriſtiane.*]

EIN.

Nit ein, nub: non ſolùm, ſed. Notk. Pſalm. XVII, 25. *lonot mir nieht ein latitudinis fidei, nub oub perſeverantiæ.* Idem in Willeram. p. 152. n. 64. Notk. Pſalm. XXIV. fi.

Mit ſeins eins hant ſwerens, ſuâ ſolius manu. Jus Alem. paſſim.

Sic & Gothis *Ains* modò unus, modò ſolus, vide Fr. Junii Gloſſar.

Ein iob ſamalih, unus idemque, Iſid. c. IV. 6.

Ein, ſemel, ein mal vor alle mal, Otfrid. I. 27, 55.

Ih ſagen iu ein.
Hoc ſemel vobis dico.

Idem II. 2, 41. III. 17, 75. c. 24, 162. IV, 33, 63.

Ein, primò, *ander*, ſecundò, Notker. Pſalm, LXXVII, 1. 67.

Einemu, ſolus, Iſidor. c. 2, 3. Eadem, Notk. Pſalm. LXXXI, 1.

Einikeit, vita ſolitaria. Geiler. Irr. Schaf. *Ich bekenne wol das den jungen anfahenden menſchen einikeit nit faſt nutz iſt, ſunder geſellſchafft, aber nit alle geſellſchafft, ſunder geiſtlicher menſchen.*

Einigen, ullo modo, einiger maſſen. Otfrid. IV. 29, 68.

So man einigen ſcal. i. ſo man immer ſol.

[Melius hunc locum ita verti poſſe judicat Scherzius in Not. *Uti unigenito* (filio) *fieri debet.*]

Einigemo, ulla. Otfrid. I. 2, 44.

Einkiu ioh andra ſtunt, ſemel & ſecundò: Kero.

Enzena, ſingula.
Otfrid. IV. 34, 50.

Klagotun tho thiuſelbun uuib
thaz ira enzena lib,
thiu mit imo uuarun
zen oſtoron quamun.
Deplorabant tunc illæ mulieres
hanc ſuam ſingulæ vitam,
quæ cum ipſo erant
ad Paſcha profectæ.

Freherus tamen ex MS. legit: *eigena*: ſenſu non incommodo. [Confirmat lectionem Freheri Cod. Vindob. notante Scherzio.]

Notk. Pſal. XLIV, 15. *Einzent uuerdent praht*, ſingulæ adducentur. & mox: *Singulæ*, einzen.

Einzen, aliquando, einſten, Notker. Pſalm. XXX, 4.

[Otfrid. III. 22, 23.

Sus nimis einizzen.
Ita capis ſolus utilitatem.

Hoc quidem modo Schilterus h. l. vertit: Scherzius vero in Not. *Ita tollas ſolus*; obſervans *einizzen* eſſe noſtrum *einzig* ſolus.]

[*Einesun*, ſummatim. Gloſſ. Monſ. p. 394.]

Einesuas, aliquid, etwas; Chron. Königsh. c. 2, 156.

Einic, quisquam: Kero c. 3, 23.

[Adde ex eodem Kerone: *Einikas*, aliquam. c. 27. *einikera urchuſti* aliquam fraudem. c. 57. *fona einigeru*, à quoquam. c. 3. *ano einikeru arbeiti*, absque ullo labore. c. 7. *fona einiga*, à quo-

quoquam c. 7. c. 25. *fon einigan*, à quoquam. c. 54. *einigiu*, aliquam. c. 36. *einiga notduruft* aliquam fraudem. c. 57. de quo loco vid. inf. notata ad voc. *notduruft*.]

Einiclicho, ſingulariter, Notker. Pſ. XXXIV. 17.

Einiclichero, unicus, Notk. Pſalm. LXXVII. 69.

Einereocouuelicher, unusquisque: Kero. c. 40.

Eines pilodes [pilades] uniformem: Kero. c. 18.

Einu mezzv, ſolummodò: Kero. c. 2.

Einanderer, *einero andere*, invicem: Notk. Pſ. XXXII. 15.

[*Einandremo*, erga nos invicem. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

Einiger, ſolus, Stainhow. de Ulyſſe: *und ging einiger in ſin land*. fol. 55.

Einborn. v. BURT.

EINILIF, undecim, eilfe, Otfrid. I. 3, 73. *einlif ſtunton ſibini*, i. eilfmal ſiben. idem III. 22, 89. Fragment. de B. Hiſp. *ainlif*. ℣. 2517. & 4055.

[Otfr. IV. 12, 114. *einlif thegana*, undecim diſcipuli. In Leg. de S. Clara, quam MSC. poſſideo, ad Id. Octobr. dicitur. *S. Aurelia ein heilige maget der einlif tuſung megden*. Twinger in Voc. MSC. Germ. Lat. *Eilif hundert*, undecies centum. In Verſ. Tatiani c. 223. §. 4. eſt *einliven*, undecim. Angl. Sax. *endlyft*, undecimus. vid. Benſon. in Voc. Angl. Sax. Conf. Hikeſ. in Grammat. Anglo Sax. p. 31. Stadenius in Explic. Voc. Bibl. Germ. p. 65. Hæc Scherz. Not. ad Fragm. de B. Hiſp. p. 28.]

Einlifto, undecimus: Kero.

Eilifo Svecis æternum, Verelius.

Einiſſa, unitas, Iſid. c. IV. 4.

Einizis, unice, Notk. Pſal. L. 5.

[*Einbrüdern*, in numerum fratrum referre. *Da brüdert er ſi ein* (ins Cloſter.) Heldenb. P. II. p. 188. a. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Einfolt, ſimplex, merus, ſincerus. *Thegan einfaltan*, ſervi ſinceri, Otfr. II. 7, 111. IV. 31, 26. *Lib einfalt*, vita mera, nullis morbis aut morte mixta, Otfrid. V. 23, 170. 174. 327. 329. [In verſu 327. legit *Einfoltaz*. Schilterus. Sed in Cod. Cæſar. Vatic. & Flac. legitur *einfoltu*, ut in verſu 329. notante Scherzio.]

Einfaltan, ſimplex. vid. inf. Faldan.

Einfaltlihcho, ſimpliciter: Kero. c. 61. *Einfaltlihhero tatim*, ſimplicioribus factis. c. 2.

Einchnuadilem. vid. Cnuodelen.

[*Einfleizti*, in ſagina. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Einfuziu, unipes. vid. inf. *Fuaz*.

Eingelibt, unrecht, ungiriſtlih, *abſurdum*: Kero.

Einhafti, unitas, Notk. Pſal. XLIV. 15.

[*Einhurnio*, unicornis. Gloſſ. Monſ. p. 408. Hodie Einhorn. *Einhurnin* Rhinocerotis. p. 323.

Niſt noh einik zuival, haud dubium, minime dubium. p. 406.]

Einkunne, uxoratus. Otfr. I. 4, 8. *Einkunne uuarun die biſcofa*, uxorati erant Epiſcopi ſive Sacerdotes Judæorum. V. ſuprà *Chenun*.

Einiſtriter, obſtinatus. c. 64. *einſtriter*, contumax. *einſtritii*, contumacia: c. 62 Kero. quaſi dicas Solipugnax.

[*Einſtritigi*, cervicem. Gloſſ. Monſ. pag. 386. cervicis. p. 397. *einſtritige*, pertinaces. p. 413.

Einſtriti, obſtinatio. p. 404.]

Einlichamigo, incorporatus. vid. inf. *Libbe*.

Einlihhan, alium: Kero. c. 2.

Einluzze, ſinguli, c. 1, 48. einzelen. *Einluzlihha*, [einluzlihhe] ſingillatim. c. 17. *einluzze durub einluziun*, [einluziun] ſinguli per ſingula: c. 22. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *Einluzzin trinchan*, ſingulos biberes. c. 35. *durub einluze taga*, per ſingulos dies. c. 18. *einluzze puah*, ſingulos codices. c. 48. *Kikeban einluzze*, dabatur ſingulis. c. 55. *ſi zeteilit einluzlihhem*, dividebatur ſingulis. c. 34. *einluzziu*, ſingula. c. 32. *ze einluzlihheru febtim*, ad ſingularem pugnam. c. 1. p. 19.]

Otfr. I. 5, 79. S. Maria Virgo:

Thaz ih einluzzo
mina uuorolt nuzzo.
Ut ego ſolitaria (cœlebs)
meam vitam tranſigam.

Idem III. 14, 192.

Thaz fuarin ſie einluzze.
Ut irent ſinguli ſeorſim.

Notk. Pſal. XXXII. 15. *Der einluzlicho iro herzen ſcuof*: qui ſigillatim corda eorum finxit.

Einluzzer in hus, ſolitarius in tecto, Notk. Pſal. CI. 7.

Einmuatlicho, ſimpliciter. Kero. c. 59.

Einon ſih, proponere ſibi aliquid, decernere. Notk. Pſal. XXXVIII. 2. Id. Pſal. LXIV. 2. *der ſih hier geeinot uueſen Gote lebende opher*, qui ſibi proponit eſſe DEO hoſtiam vivam. vid. p. *præc.*

Einunga, pactum, conventio, Notk. Pſalm. LXXXII. 6.

Einung, *einigung*, decretum quo mulcta decernitur, mulcta,

Naſcheinung, mulcta furti fructuum, Obs &c. *Wehner*.

Einigungsleute, *Einichsleute*, die von der Gemeine. Lib. MS. Sponheim. Cröverreichs weisthum.

[*Einnuſſi*, contractus. Gloſſ. Monſ. p. 378.

Einnuſſida, unionem. p. 340.

Einnuſſido, conſpirationis. p. 375.

Einofori ſiuchonto, ſolivagus incederet. p. 406.

Einousbgen, luſcum. p. 398.]

Einote, eremus. Otfr. I. 23, 7. de S. Joh. Bapt.

So quam thiu Gotes ſtimma
in thia uuaſtina,
in themo einote inne,
zi thes Euuarton kinde.
Venit DEI vox
in deſertum
in eremo intus,
ad Sacerdotis filium.

Idem V. 21, 42.

Einodis, *Einode*, ſolitudinis: Gloſſæ Lipſii. ubi Somne-

Digitized by Google

Somnerus: *Compoſitum reor à præcedenti Eino, & adjectitia particula Hod, ut olim ſcriptum, poſtea beyd, beit, bat; Sax. bade, nobis hood, i. e. genus, conditio, qualitas, ſtatus, ut pluribus à me alibi oſtenſum in Tractatu de Gavelkind, nondum edito, c. 4. Einod itaque ſtatum ſolitarium ſignat.* vid. Od.

Einbandgut, paraphernalia, unius ſub poteſtate conjugis, *Webn. Ainsb.*

[*Einrabtlibbo*, conſtanter. *Thie Buobera einrabtlibbo ruogente inan.* Scribæ conſtanter accuſantes eum. ſc. Chriſtum. Tatian. 196. 6. Proprie eſt communicato conſilio. ASax. *anraedlic*, unanimis eſt, *anraedlice*, unanimiter, in vocab. Benſon. Palthen. Not. ad Tat. p. 393.]

Einſchiltiger. vid. inf. *Schilt.*

Einſneller, zelotypus: Kero. c. 64.

Eintoëtig, unanimis, Pſal. LIV. 14.

[*Ainvare*, qui eundem habet colorem, hodie *einfarbig*, Fragm. de Bell. Car. M. ℣. 2759. *Si waren alle ainvare.*]

[*Einunige*, agonia, Gloſſ. Monſ. p. 413. Singulare certamen. p. 326. *Einunigi*, ſpectaculum. p. 405. ſpectacula. p. 403. ludicra arte. p. 404.]

Einwerke, Cooperatio, vid. inf. *Werab.*

Ein, *einin*, hic, ille, hodie jener. Notk. Pſal. XXXVI. 28. Maccabæis, einen wigmannin, i. illis bellatoribus. & ℣. 29. *einin* i. illa, jene, *in dero*, in hac.

[EINCHO. *Acharmanne vel Eincho*, agricultura. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

EINCHORANERO, Anachoritarum: Kero c. 1. Anachoreta, eremita, qui in eremum ſeceſſit, Juſtin. Novell. V.

EINKUNNE. v. Chenun.

[EINSTE, lenis, mitis. Anon. de S. An. §. 35. *Den gûtin was er einſte.* bonis erat lenis. ab *enſti* gratia, de quo vid. *Anſt.*]

EINTI finis, ende, terminus. Rhythm. de S. Annone §. XXI. 329. *Einden*, enden, finire. Id. Rhytm. §. XXX. 543. *Der dritti geinti uffin leige.* tertius finivit vitam in itinere.

EINTISCE, antiquos, Gloſſæ Lipſii, qui adjicit: *à Latino ût videtur, ût nos Antikſche & Eintiſcen, antiquis.*

EINWEDER, *alde*, aut, aut, hodie Entweder oder. Notk. Pſal. XLIV. 10.

EISKON, EYSCHEN, heiſchen, begeren, poſtulare.

Otfrid. II. 15, 58. I. 9, 9.

Tho gieisgotun (gieiscotun) *thie maga thia Drubtines ginada.*
Precabantur cognati, (ſcil. Eliſabethæ) Domini gratiam.

Id. III. 14. 60.

Zui iſt Drubtin, quad tho Petrus, taz thu es eiſcos nu ſus.
Quid eſt, Domine, dixit Petrus, quod tu id percontaris nunc adeo?

[Tatian. VIII. 3. de Herode Scribas & Sacerdotes convocante. *Eiſgota ſon in, uuar Chriſt giboran uuari.* Sciſcitabatur ab eis, ubi Chriſtus naſceretur. Id. c. 31. 7. *Thes thiu neme thin thûn*

ſint, ni eiſco ſin. Qui aufert quæ tua ſunt, ne repetas.]

Sententia Parium Wiſſenburg. an. 1360. *eyſchen und vordern helffe*, poſtulare executionem. MS.

[*Eiſcon*, repetere. Gloſſ. Monſ. p. 323.
Eiſcos, repetas. p. 399.
Eiſcot, repetitis. p. 396. expetit. p. 356.
Eiſcuntemo, repetente. p. 377.
Eiſcungo, appellatione. p. 382.
Gieiſcoti, poſtulatus. p. 363.]

[*Eſchen*, i. e. poſtulare, rogare, heiſchen. In charta reverſali Senatus Brunſv. de an. 1400. ap. Hering. de Jur. Molend. p. 30. n. 20. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

EISCOTEN, audire, auſcultare, Eſcouter, erfaren.

Otfrid. IV. 3, 39.

So ther liut tho gieiſcota, thaz er thara queman ſcolta.
Cum populus audiſſet, quod huc perventurus eſſet.

Idem II. 4, 50. percontari, perſcrutari. Idem I. 17, 21. 91. ſq.

Notker. Pſal. X. 10. *Er ſol danne geeſcon, daz er dahta.* Tunc audire debet, quod cogitarat.

Ireiſcoti, exquireret, Otfr. IV. 12, 58.

Petrus bat Johannan, thaz er ireiſkoti then man.
Petrus rogabat Johannem, ut exquireret hominem iſtum.

Vereiſchen, erfaren. J. Feud. Sax. c. 69. *un ſi ſine kunt vereiſchen*, & quando ejus adventum inaudiunt.

Zinſeiſca, indictio. Notk. Pſal. XLIX. 8. *Daz iſt min zinseiſca. Lîi uuas ſito ſo die gebiureda purglos uuurden, daz man biez ſie zins keben. Daz kebot hiez Indictio, geuualtpot.* i. Hæc eſt mea Indictio (ait DEVS) olim erat moris quum regiones provinciæ fierent, ut juberentur cenſum dare. Hoc mandatum dicta Indictio fuit, mandatum Poteſtatis.

EIT, ignis. Notk. Pſal. XVI. 3. *In demo eite irſuohtoſt du mih.* igne me examinaſti. Alia verſio antiqua MS. A. *Du verſucheſt mih mit dem fûre*, Idem Pſal. LIX. 10.

Er geeitet iſt in fiure, igne examinatus eſt. Pſ. LV. 3. *Sie eidont*, comburentur. Pſ. LXV. 12.

EITIR, venenum, Gl. Lipſii. ubi Lipſius: *an Otter noſtrum, i. e. pus?* Somnerus: *Sax. eodem ſenſu attor, & Attrena.* Pſ. XIV. 3. MS. *mit eyter von den ſlangen*, venenum aſpidum. Notker. Pſ. CXXXIX. 3. *daz zaligoſta eitter*, venenum aſpidum.

[*Eittarhaftaz*, venenatum. Gloſſ. Monſ. p. 409. Gloſſ. MSC. Rhabani Mauri *Eitargerio*, veneficii, inter peccata criminalia, uti vocantur, quæ ex antiquo monumento exhibet Celeberr. Eccardus, in Catech. Theot. p. 64. eſt: Veneficia *Ettargebon.* In Epiſt. Iſidori p. 269. (edit. Palthen. noſtræ vero c. 9. §. 4. p. 12.) *eitar predigon*, venena prædicare. Antea de aſpide, ſerpente, ſermo erat. Gothis *eitur*, virus, venenum.

Digitized by Google

EIT.

num. vid. Indic. Lingu. Goth. Verelii. Anglo-Sax. *Aettor*, anguis, venenum. *Ætterberend*, venenifer. Islandis; *Eitur*, venenum. In Vocabulario Latino-German. Twingeri seu Königshovii quod MSS. possideo, legitur: *Aconitum; Eiter, Gift* Conf. Eccard. ad allegat. Catech. Theotisc. p. 123. & Staden. in Explic. Voc. Bibl. p. 174. (qui vocem *Eiter* derivandam esse censet ab antiquo Francico *Aiten*, quod urere notat) Scherz. Not. ad Otfr. p. 129.

EITTAR, pus, ulcus. Otfrid. II. 12, 129.

Then eittar thar bifiangi
thaz er thara giangi.
Ulcus tunc qui cepisset
ut procederet.

[Mallet Scherzius *eittar* (in Not. ad h. l.) hic redditum *venenum*. Et sane contextus id requirit, quum de Israelitis, in deserto à serpentibus vulneratis, sermo sit. Stadenius inde hos versus ita vertit. *Den das Gifft da angrieffe, daſs er dahin gienge.* Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 894.]

EIVERI, zelus, in malam partem. Notk. Ps. X. 7. de Impio: *ist eiueri, uuanda er crudelia gebiutet in servos DEI.* Ps. CIV, 28.

Eiuer amarus, opp. dulcis, Notk. Ps. XLIII. pen. *Præcepta DEI (Gotes Kebot) sint suozze spiritualibus, (Keistlichen) unde eiuer carnalibus, (fleischlichen.)* Id. Ps. LXIII. 5. *Res amara, eiuer ding.*

EKKERT, vid. *Echerd.*

EKISO, terror: Kero. c. 53. *Miskenti ekison slehtiu*, miscens terroribus blandimenta. c. 2. p. 21.

EGISSO, pavor. *Egisin*, horroris. Glossæ Lipsii.

Egiso, Gl. ASax. *Oga*, terror, *Ege*, Egenys, egsa.

Gothis: *Agis*, timor. *ogan*, metuere. *Glossar. Fr. Junii.*

[*Egislihha*, tetros. Gloss. Monsc. p. 392.]

Ekislihhun, terribilem: Kero. c. 25.

Egislichen, Otfrid. I. 24, 4.

Egislichen falle, horribilem casum. V. 20, 2. *thas egislicha uuuntar*, terribile mirandum.

Id. IV. 7, 172. *Themo egisen intsliabet*, damnationem evitetis.

Id. V. 4, 43.

Tho uuard sar thia uuila
mihil erdbiba,
Harto mihil egiso
Bithiu hinterquaman se so.
Tunc (quum mulieres sepulchro Christi appropinquarent) erat illico isto momento
Magnus terræ motus,
Valde vehemens fragor,
Propterea obstupebant illæ ita.

[Scherzius in Not. statuit, *egiso* non fragorem sed terrorem significare, hinc ℣. 43. ita vertit:

Valde magnus terror scil. supervenit.

Ekislikis, terribiles. *Egislike*, terribiliter: Glossæ Lipsii, qui adjicit: Nos *eisselik.*

EKK.

Egeslich, terribilis, Glossæ Vett. & Cant C. VI. 3. [in nostra edit. legitur *egilich,*] ubi annotatum p. 116. *videtur compositum ab EGE, aut EGGR i. e. acies gladii & lich similis.* Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 2604. *was harte egeslih*, erat valdè terribile.

Egelih, terribile, Notk. Ps. LXV. 3. LXXVI. 19.

Egebar, terribilis, Notk. Psalm. XLVI. 3. LXV. 5.

Kilianus: *Eysen, ysen*, horrere: abominari, exhorrescere. *Eyselick, eysig, yselick*, horridus, abominabilis.

Eyselickheyd, horror, gelidus terror.

Thurubegisot, perculsus, Glossæ Vett. V. Fr. Jun. ad Willeram. p. 112.

EKKE, acies. Fragm. de B. H. ℣. 3149. *mit iren scarphen ekken then sie errungen.* q. d. *mit der spiz vom degen.*

Zuiekkiu suert, ancipites gladii, Notk. Psalm. CXLIX. 6. *zweisneidig.*

[ELAH, alx. Gloss. Monsc. p. 414.]

ELCEBUS. v. ALSE.

ELDI, senectus, V. supra *Alt.*

ELE, ulna, cubitus. Sax. *Elin.* Gothis: *Aleina*, Gloss. Goth. Fr. Junii. Rabanus Maurus de partib. corp. *Helina, cubitum.* Königsh. Chron. c. 1. §. 50. de templo Salomonis: *Dirre tempel was* 1120. *elenbogen hoch. das dut ieder elenbogen* 2. *schuch.*

[*Elina*, vel *arm*, accubitum. Gloss. Monsc. p. 355. vide tamen quæ supra in voce *Arm* de hoc loco annotata sunt.]

Fragm. B. Hisp. ℣. 3389.

Also in sin ellen lerte.
Sicut eum lacertus suus docebat.

Item ℣. 3547. & 4406.

[Scherzius *ellen*, fortitudinem significare ad primum & tertium Fragm. locum notat.]

ELECHANO, quartus digitus, L. Sal. t. 32, 7. sed lectio variat.

ELEMENTA maxima, *Himel und erda*, Notk. Cantic. Mos. c. 32, 1.

[ELEAUVAZ, fulvum. Gloss. Monsc. p. 319.]

ELEY, *gros geschrey*, Chron. Königsh. c. V. §. 16. de S. Materno: *und noment den toten lip und trugent in uber die Ille an eine heimliche stat, da niemant wonete, und begrubent den lip mit grossem schrigende. davon heisset dieselbe stat Eley, das ist gesprochen ein gros geschrige.* Quod Wimphelingus in Prologo Episcoporum Argentin. ita exprimit: *Quem trans Alsam discipuli maximo cum luctu in loco inculto & deserto sepelierunt, qui in hodiernum usque diem Elegium, vulgo nostro ELE, propter elegos & lamentationes ibi profusas, appellatus est.* Et mox: *Locus ipse, qui in hodiernum diem à vulgo ELE (quod elogio quadrat) vocatur, ab Alsatiæ Landgravio Guilhelmitis Argentinensibus postea traditus & commissus est.* Sed B. Rhenanus L. III. Rer. Germ. inter somnia monachorum hanc interpretationem refert, *quum*, inquit, *monachus aliquis vicum istum EL appellari inaudisset vernaculâ linguâ, sicut adhuc nominatur, Elegiam dictam statim affinxit, sed temere,*

Digitized by Google

temere, &c. Itaque Eley non clamorem denotat, ſed fuit nomen vici jam tum Materni ætate, Hellus ſive Hellelus in Elli fluminis ripa, ut in Tabula Peutingeriana habetur, & ſine dubio ab ipſo fluvio nomen accepit.

ELF, Celtis fluvius.

Elfarquiſt, Suecis fluentum, quod ægrè congelatur. *Ol. Verel. Ind.*

Hinc ALBIS nominatio κατ' ἐξοχήν: *H. Conring. de Antiq. Stat. Helmſtad. p. 59.*

Rhythm. de S. Annon. §. XXI. *quamin nider ir Eilbin.*

G. Fabricius ad eilf undecim fontes fluvii hujus refert, quod Opitius ridet, ipſe ab Alpibus deducit, ex eo enim montium ſeu alpium jugo profluere; quod hodie quoque Alpis ſumma, *die hohe Elbe* vel *Albe* dicatur.

Vorburg ab *Halbe*, quod Germaniam ſecet, Vol. III. p. 284.

Alba, Albgau, Albegowe, pagus, Mabill. Act. S. Bened.

Alba, Monaſterium S. Blaſii in Hercinia ſylva, Diœceſis Baſil. horrido loco ſitum ad amnem Albam, unde

Cellæ Albæ nomen aliquando habuit. Idem.

ELIBENZO. vide ſupra *Benz.*

ELI, ELLV, omnis. Otfrid. ad Lud. Germ. & paſſim.

Elichor, totaliter: Otfrid. L. ult. c. 23, 533. 549. & paſſim. Item L. II. c. XI. 104.

Zemer unde elichor, in ſeculum ſeculi, Notk. Pſal. XXXVI. 27.

[*Frammert*, vel *Elibor*, cœterum. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

ELICH DING. vid. ſupr. *Ding.*

ELIDES mann, dives. Otfr. IV. 35, 1. ubi impreſſa habent *Flides*, ſed Freherus emendat *Elides* ex MS.

[Codex Vaticanus habet quidem *Elidesman*, ſed & hoc vitio laborat, legendum igitur ex Cod. Vindob. *édiles man*, nobilis vir. Scherz. not. ad h. l.]

[ELIGRIU. Alietum. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

ELILENTE, *Elelendig*, *Ellendiga*, *Ellende*, peregrinus, advena, extraneus, extorris, exul: exilium.

Iſidor. cap. 9, 5. *unas alilenda*, nos peregrinos.

Notker. Pſ. CXVIII. 19. *ellende* reddit *incolam*, & diſtinguit ab *Inquilino*, quem deſcribit, *der eigen hus ne habet, unde er anders mannes ſeldare iſt.*

[Tatian. c. 193. §. 5. *Grabaſteti elilentero.* Sepulturam peregrinorum. Ad quem locum hæc notat Palthenius p. 391.

Primitiva vox eſt *elilent*, peregrinitas, quæ occurrit apud Otfrid. V. 9, 33. & in Gloſſ. Lipſ. quam Goldaſtus in Not. ad Paræn. Vet. pag. 173. compoſitam putat ex *ellu* omnis & *enti*, finis, fines, quaſi dicas Germanice, *an allen enden*, ut hoc ipſo ſtatus exulis vagus atque irrequietus denotetur. Cui quidem opinioni citra hæſitationem præfero ſententiam amiciſſimi Stadenii, qui idem vocabulum ab *el* alius & *lant* regio, derivat. Quicquid enim de iſthoc prioris vocis ſignificatu dubii forte ſupereſt, per ea facile tollitur, quæ in Benſon. Vocab. ASax. habentur *elle*, reliqui, *ellende*, procul, aliorſum, *elles* alias, *elleshuuaer* alibi, &c. A dicto itaque ſubſtantivo *elilent*, adjectivum eſt *elilenter*, quod in Gloſſ. Lipſ. paulo aliter formatur, *elelendig*, extraneus. Pertinet eodem quod eſt in Gloſſ. Boxhornii *eliporo*, alienigena, qui in Gloſſ. Lipſ. *fremitboro*, ab Iſidoro Hiſp. p. 363. (c. 8.) *elidheodig* appellatur. Dicunt eadem ratione ASaxones *eltheodig* proſelytus, *eltheodiglice* peregrino more, *eltheodigneſſe*, peregrinitas. Quæ cauſa ſit, quare hodienum Germani exilium *das elend* vocent, eademque voce miſeriam exprimant, ex dictis facile colligitur. Conf. in Gloſſar. Boxhorn. *uzlenti*, exules. Hæc Palthenius. Conf. Staden. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 174.]

Otfrid. I. 18, 56. 74.

Nu riazen elilente
in fremidemo lante.
Nunc ploramus exules (exilium)
in peregrina terra.

Ibid. c. XXI. 6.

Thaz Joſeph uuas in lante
hina in ellente.
Cum Joſeph eſſet peregrè
foris in exilio.

Idem III. 25, 36. de Romanis:

Mit krefftigera henti
duent unſih elilenti.
Forti manu
facient nos exules.

Elelendig, extraneus. *Ellendiga*, advenam. *Elelendis*, peregrinationis: Gloſſæ Lipſii.

Ellende als alle myne altforderen: peregrinus ùt omnes patres mei. Pſal. XXXVIII. pen.

[*Elirater*, Barbarus. Rhaban. Maur. Gloſſar.]

Ellendi, Captivitas, Notk. Pſalm. LXIV. 1, 2.

Geellendotoſtdu, captivaſti, id. Pſal. LXVII. 19. Pſal. LXX. 1. V. Pſal. LXXXIV. 2.

Liut Kaelilentot, plebs captivata. Hymn. XXI. 5.

[*In ellenti virtreip*, captivaverat. Gloſſ. Monſ. p. 363.

Ellentemo, captivo. p. 387.

Ellenter, captivus. p. 338.

Ellentuom, captivitatem. p. 337.]

Elidheodiger chuninc, alienigena Rex, de Herode, Iſid. c. 8.

ELISATIA. vid. *Alſe.*

ELLV, ellenes, Vide *Al.*

ELLIN, *ilen*, *eilen*, feſtinare. Rhythm. de Lud. R. ℣. 77.

So uuer ſo hier in ellian
giduat Godes uuillian.
Quicunque hîc in alacritate
facit DEI voluntatem.

Ibid. ℣. 84.

Ellianlicho reit her.
Feſtinanter equitabat.

ELO.

In Ellenden geiſt, vehementi ſpiritu, Pſalm. XLVII. 8.

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2920.

Mit ellende er tha wac
menegen uermezzenlichen slab.
Impetu is tentabat
multa temeraria verbera.

Ellenen, virtutes. *Fone ellenen ze meren ellenen*, de virtute in virtutem, *nova virtus (niuuer ellin)* Notk. Pſ. LXXXIII. 8.

[Huc quoque refert Scherzius. *Ellenes*, quæ vox ap. Otfr. occurrit Præf. ad Ludov. Reg. ℣. 134. & IV. 13, 60. quam Schilterus reddit *omnigenæ*. vid. ſupra voc. *Al*. Scherzius vero ſtatuit cum Stadenio, non ab *all* eam deſcendere, nec *omnigenæ* ſignificare, ſed *alacritatem*, *fortitudinem*, *virtutem*. Not. ad Otfr. p. 7. & 266.]

Ellinodes, æmulationes: Kero. c. 65.

[*Ella*, æmula. Gloſſ. Monſ. p. 325.

Ellinum, æmulor. p. 396.

Ellinunta, æmulantes. p. 365.

Ellinungo, æmulatione. p. 396.]

[ELIN, Ulmus. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

[ELIRA, Alnus. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

ELOTHR, electrum: Gloſſæ MS. ASax.

ELPHANDIN *wighus*, eburnea turris, Cant. Cant. c. VII.

Elpanbaan, ebor: Gloſſæ MS. ASax.

Notk. Pſal. XLIV. 9. *uuanda elephas chiuſche ſieo iſt*, *unde fure eina chenun neheina mer geuuinnet*. Nam elephas pudicum animal eſt, & pro una fœmina nullam aliam quærit.

Helphantes bein, Otfrid. I. 1, 32.

ELS, non, Willeram. ad Cant. Cant. c. 1, 7. aliàs, *Als*. Nalles. v. ſupr. ALS.

ELSASSEN. vid. inf. *Sez*.

ELSELO. vid. inf. *Lo*.

ELTE, vide *Alt*.

ELTERLAKAN. vid. inf. *Labhan*.

ELTHEODIG, vid. *Deota*.

EMARC, vox CeltoGallica, vitis mediocris vini, *Columella III.* 2.

EMEZ, EMMIZ, EMMIZEN, perpetuò, aſſiduè. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 121.

Emmizen zi guate,
Semper in bonum.

Emiceio, Semper: Gloſſæ Lipſiſ.

[*Emizigi*, inſtantiam. Gloſſ. Monſ. p. 358. nimietate. p. 390. (forſan in hoc poſteriori loco vitium latet, & *unmezigi* legendum, certe apud Keronem c. 41. *unmezzigii*, nimietas redditur; hodie *unmäſſigkeit*.

Emizigo, crebrius. p. 341.]

Emezhic, aſſiduus, quotidianus. Orat. Domin. Alem. *Prooth unſeer emezhic*, panem noſtrum quotidianum. Freherus: *h. e. frequentem, jugem. At non ſatis aſſecutus eſt vim τῦ ἐπιούσιον. Quamvis non neſciam, etiam Latinos aliquos ita exponere, ut ipſum Auguſtinum, Hieronymum, ut Venantium Fortunatum, ut Petrum Chryſologum Ravennæ Epiſcopum. Is Sermone LXX.* Precamur, ut ipſum panem quo quotidie i. e. jugiter ſumus in æternitate victuri,

EME.

hodie i. e. in præſenti vita de convivio altaris ſancti capiamus. *Et Sermone LXVII.* Quotidianum jugem dicimus. Jugis panis ille eſt, qui de cœlo deſcendit. *Melius itaque hoc loco Otfridus:*

Thia dagalichun zubti.

i. e. quotidianum victum & nutrimen. hæc Freherus: Sed quod pace Summi Viri dixerim, non eſt, quod veterem interpretem notemus, quum ex ipſo Otfrido quoque appareat τὸ *Emezhic* non pro æterno ſemper accipi, ſed etiam de temporali aſſiduo tamen atque quotidiano. Ita ille lib. IV. c. 31. fi.

Dua Drubtin nu infeſte,
era furdir mir ni breſte.
Zi uuorolti io ginado min,
thêih ſi emmiziger skalk thin.
Fac, Domine, nunc in firmo
corona in futurum mihi ne deficiat.
In mundo etiam gratiare mei,
ut ego ſim aſſiduus ſervus tuus.

Eadem ferè & Lib. III. 17, 148. leguntur. Idem IV. 2. fi.

N'ales anur mih in uuar
ni eigut emmizigen hiar.
Non verò me profecto
non habetis perpetuò hîc.

Emezen, exercere. *Ih uuirdo geemezot in dinen geboten*, Notk. Pſal. CXVIII. 79.

Kero: *Emezzico*, frequenter. c. 28. *zi emezzigonne iſt*, continuanda erit. c. 41.

Emmizigen thingen, aſſiduè omnibus modis: Otfr. II. 21, 60. & I. 11, 80.

[Ap. eund. III. 5, 32. legitur *Emmizigen zuuti*. Perpetuo reprobabat. Scherzius in not. *mallet* redditum. *Semper iraſcebatur*. III. 14. 229.

Emmizen thiu menigi.
Continuo turbæ.

Scherz. *Semper in quantitate.* Not. ad h. l.]

Conf. Kilian. *v. Emſich*.

EMO, illi, illum, imo, in, contrahitur ſæpe cum Verbis, penultimâ producta, *Hóbemo*, *fréuuemo*, augeat ei, exhilaret eum. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 11. 12. 45. 70. ſq.

Cum Nominibus: *Antemo*, Otfr. II. 14, 6. [Ubi ex Cod. Vindob. & Vatic. legendum *farantemo*, i. e. iter faciente, obſervante Scherzio in Not. ad h. l.]

EMO particula annexa Nominibus, ἀυξητικόν. penultimâ correptâ.

Mangeremo, Otfr. ad Ludov. verſ. 72.

[Pro *mangeremo* Cod. Cæſ. habet: *man guetemo*, ut mens ſit, *ut bono fieri debet*. vid. Scherz. Not. ad h. l.]

Managemo, Ibid. verſ. 92.

Zi managemo guat.
Ad varii generis bonum.

& I. 1, 2. & 145.

Heilemo, ſalutari, Idem ad Ludov. verſ. 122.

Theſemo, hocce. paſſim.

Digi-

Digitized by Google

EN.

Elyisemo, proprias, Otfrid. I. 18, 93.

Zi unsaltememo krifte, ad imperantem Chriſtum. Otfr. V. 25, 182.

Dinemo, Otfr. V. ult. 160.

[Ubi Schilterus notavit legendum *dinremo*. Conſentit Cod. Cæſar. ut Scherz. ad h. l. notat.]

EN, particula *negativa*. Chron. Königshov. c. V. §. 193. *Do wart der bote gefraget, wo ſine herren wolltent velt geben? do ſprach er: Er en wuſte. Do bies men in wider umbfaren.* Kilianus: *En, ne, non.* Sed exempla quæ allegat, ſemper conjunctum habent negativam *niet*. unde videntur ea magis ad alteram pertinere ſignificationem, qua eſt particula *Expletiva*, ùt apud Græcos talia inveniuntur, veluti δή. Sic Chron. Königsh. c. 2. §. 77. *En kan er keinen andern vinden, ſo ſoll er überwunden ſin. Er en kunde nieman vinden.*

[*Enweis*, neſcio. Gen. IV. 10. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ENBROSTEN. v. Briſten.

[ENCHILUN, talari. i. usque ad talos. Gl. Monſ. p. 327.

ENDARHAFTO, abſolutæ. Gloſſ. Monſ. p. 375.]

ENDELICHEN, ſtatim, eilend, Chron. Königshov. c. 4, 64.

ENDI, &, inquam. Iſidor. c. 2, 3.

ENDISTAEB, exito: Gloſſæ MS. ASax.

ENE pro jene, illi. *Ene & tiſe*, hi & iſti contradiſtinguuntur, Notk. Pſalm. I. 5.

Enes, pro jenez, illud, Notk. Pſalm. IV, 5.

Ze enero uuerlte, in jener welt, in altera vita, Willer. in Cant. Cant. VI, 4. Notk. Pſalm. XXX, 20.

Enont Jordane, jenſeit, trans Jord. Notk. Pſal. LXXIX, 10.

Ennan fone, inde à, Notk. Pſalm. LXXXIX, 13.

ENETA, v. Aneta. [Enti, anates. Gl. Monſ. p. 400.]

ENGEL, v. *Bot*.

Engelspfennige, vid. inf. *Pfennig*.

ENGENZEN, vid. inf. *Ganzer*.

ENGER, v. *Ang*.

ENKEL, vid. Ankul.

ENKEMU, anguſto: Kero. Prol. p. 16. hodie Enge.

[*Enger uuec iſt der leitet ze libe*, anguſta via eſt quæ ducit ad vitam. Id. Kero c. 5. *engan uuec kecriffant*, anguſtam viam accipiunt. ibid.

ENGI, anguſtias. Gloſſ. Monſ. p. 364.

Engen, diſtrictam. p. 390. *Engiu*. ſtricta. p. 327.

Engas, coanguſtum. p. 334.

ENIS, *Aberenis*, Avi & Proavi. *Wardt zu Speier begraben in ſeines Vaters Enis und ſeines Aberenis grab*. Præf. LL. Judicii Rottwilani. ap. Goldaſt. ReichsSaz. P. I. f. 306. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ENNANHARA, usque adhuc, biſshiher. Notk. Pſalm. LXX, 17.

ENONI, nonne, Tatian. c. 32, 4. c. 38, 2.

EN.

ENPHALLEN, defraudare, vid. *Fala* infra. J. F. Alem. c. 90. ib. Comm.

Enphallen, pro heimfallen, verfallen, apertum fieri, Comm. J. F. Alem. c. 120, 5.

ENQUETHEN, v. *Cheden*.

ENSPENTE, vid. inf. *Spunne*.

ENSÜFERT, vid. inf. *Süfftot*,

ENSTI, gratiæ: Kero. vide ſupra *Anſt*.

ENT, ENTI, ENDI, EINDI, finis.

Kero: *Enti, finis*. c. 7. *unzi in enti*, uſque ad finem. cap. eod. *Kientot ſin*, finiantur. [In ipſo Kerone legitur *Kiantot ſin*. c. 9.] *Sin keentot*, conſummentur. c. 41. *Keentoteem*, finitis. c. 35.

Eindo, Rhythm. de S. Annon. ℣. 371. de Cyclopibus: *An dem eindo batten ſie ein ouge*, in fine habebant oculum.

[Tatian. 21. 11. *In then entin zabulon*, in finibus Zabulon. Latine *finis* & exitum rei, & limitem denotat. Sed Francica vox *enti* priori tantum ſignificatu uſurpatur. Nec tamen id obſtat, quo minus peregrinum loquendi modum Tatiani interpres imitetur. Palthen. Not. ad Tat. p. 347.]

Enti duen, finem facere, adimplere.

Otfrid. I. 17, 16.

Tho det es Druhtin enti.
Tunc faciebat Dominus finem (exitum, adimplebat prophetiam)

Idem V. 9, 72.

Nub er es duan ſcolti enti.
Dum ipſe facere deberet finem.

Idem V. 25, 7. & V. 2, 6. de ſigno Crucis:

Thaz ſculun uuir zi uuaron
in unſen endin malon.
Hoc debemus profectò
in noſtris finibus pingere. Ubi

Endin, i. e. allenthalben, ubique, an allen enden. Sic enim crucis ſigno ſe ſignabant Veteres.

Fragment. Bell. Hiſp. v. 1887.

Thaz cruce tete er vore ſib,
ze rükke unde ze ſiten.
Crucis ſignum faciebat ante ſe,
à tergo, & ad latera.

[*Endon*, hic non eſt progreſſibus, ſed frontibus. In Gloſſar. Rhab. Mauri ap. Goldaſt. *endi*, frons. In Gloſſ. Anon. eſt *Enderbant*, decerniculum, ornamentum virginale capitis ex auro. Ap. Iſid. eſt *andinc* frons. (vid. ſupra in A.) Ita ergo verte V. 2. 6. *In noſtris frontibus ſignare*. Scherz. Not. ad h. l.]

Endidage, dies ultimus mundi.

Otfrid. IV. 7, 54.

Sageta in oub zi uuare
ſon themo Endidagen thare.
Dixit iis etiam revera
de extremo die tunc.

Oban Enti, pinnaculum.

Otfrid. II. 4, 106.

Sazta in obanenti.
Poſuit in pinnaculum.

EN.

Idem II. 8, 72. de impletis hydris:

Unz in obanentig.
Uſque ad ſummum.

Einden, finire, Rhythm. de S. Annon. ℣. 210.

Ende, mors. *Ther geendido*, defunctus, Capitul. Franc. L. IV. c. 19.

[*Enti*, dormitionem. Gloſſ. Monſ. pag. 324. 364. 399. exitum. p. 399. depoſitum. p. 396. *Entes*, reſolutionis. p. 399. *Entot*, dormierit. p. 396.

Entunga, conſummationem. p. 357.

Tatian. 212. 5. *Pilatus wuntrota oba her ju entuti*, Pilatus mirabatur ſi jam obiiſſet.]

Endilmer, oceanus. Notk. Pſalm. LXXI, 8.

[*Enden*, verrichten. Rhythm. de S. Ann. §. 1. *Wie wir ſelve ſulin enden*, quomodo nos ipſi conficiamus (aliquid). Rein. Vocab. Theot. MSC.]

ENTI, ac: Kero. *Enti pidiu*, ideoque. c. 2. [Ocurrit etiam in Gloſſ. Monſ. vox *enti* in hoc ſignificatu. p. 401. 402. 406.] Alias: *Inti*, und. v. *Anti*.

ENT in Compoſitis, *Ant*, *Int*, ſignificat idem quod Latinis Ad, ἀνέξητικὸν.

Entfianc, accepit. Prol. p. 18. *Entfiangut*, accepiſtis. c. 2. *Entfanganeru*, accepta. c. 38. Kero.

Entſchein, apparuit, Symb. Apoſtol.

Entuuurten, præſentare. Jus Argent. 1. 5. *ſih entuuurten ze prime*, ſe præſentare temporæ primæ. Et §. 12. *Er ſol* [*in*] *entuuurten dem Schultheizen zu rehte. unt tut er ſin nicht, ſo iſt er ſchuldig ze entuuurtene vür in.* præſentabit eum (hoſpes) cauſidico ad juſtitiam. quod ſi non fecerit, pro illo reſpondere tenebitur.

ENT in Compoſitione æquivalet Latino Ex, ἐξεγτικὸν, ut:

[*Farmiſkit*, *unte entfallen*, *niuverden*. Intercidant. Gloſſ. Monſ. p. 401.

Entfuore, lavaretur. p. 413.]

Entrahhon, excuſare. c. 58. *Si entrahhoot*, excuſetur. c. 35. Kero. v. ſupra *Antrahcha*.

Entreden, excipere. J. Argent. 1. 2. *Si entredent ſich danne nach rechte*, niſi rationabilem opponant exceptionem. Et c. 23. *ſih rechte und ebeſtecliche entreden*.

Entreinen, inficere. Stainhöw. fol. 32. *mit ainem phyl mit gifft entrainet*, id. fol. 39. b. 50. a.

[*Entroſt*, *zi entroſt dero uuazarleiti*, ad extremum aquæ ductus. Gloſſ. Monſ. p. 333. *Entroſtun*, noviſſima. p. 339.

ENTHAPHTEN, vid. inf. *Haft*.

ENTSCHLUG, vid. inf. *Slagen*.

ENTSOSSEN *ſich*, vid. inf. *Inſazun*.

ENTIWELICHES *ſo zeichanes*, cujuscunque ſigni: Kero.

ENTWEDER, quilibet, ydweder. Ita Rupertus Imp. in Diplomatibus ſuis paſſim his vocibus promiſcuè utitur.

[ENTWELEN, habitare. *Das da entwele mein nahme*. Nehem 1. 9. ut habitaret nomen meum ibi. Gen. 4. 16. & 20. Matth. 4. *Er kam und entwelt in Capharnaim maritimam*. Pſalm. II. *Der*

EO.

do entwelt in den himmeln. Pſalm. XV. *O HErr wer entwelt in deine tabernakel*. Gen. 13. *Die entwelten in den landt*. i. e. habitabant. Ib. *Abraham entwelt im lande Canaan*. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ENTWERCHEN, vid. infr. *Werah*.

[ENTZAMPT, i. e. omnes, allſamt. Gen. 17. ℣. ult. Marc 8, 2. *Er entzampt rief den Jüngern*. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ENZENA, unica. vid. ſupra *Ein*.

[ENZOGEN, extricetur. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

EO, lex. Notk. Pſalm. XXII, 2. Vide *Ewa*.

EOC, hodie ieg, yg, quilibet.

Eocouuelih, c. 55. omne. c. 7. *eocouuelihaz*, c. 30. omnis: Kero. *iegliches*. *Eocouuelihher*, omnis. Idem Kero c. 7. *einer eocouuelihher*, unusquisque. c. 40. *einera eocouuelihera citi*, uniuscujusque horæ. c. 18. *mit eocouuelihera*, cum omni. c. 3. conf. Prol. p. 15. 16. c. 3. 4. 18. 48.

Einemu eocouuelihemu, cuique. c. 64.

Einan eocouuelihhan, unumquemque. c. 13.

Iſidor. c. IV. 5. *Eochihuueliher dhero heideo ſundric undarſcheit*, ſub propria cuique perſona diſtinctio Trinitatis.

Eocouuelihha, omnem. Kero. c. 7.

Eocouuemu, cuique. c. 55.

Eocouuelichu mezz, [leg. mezzu.] omnimodo. c. 27. omnimodis. c. 18. Kero.

Eocouueri, ubique. c. 19. Kero.

Eogalicha, omne. Hymn. 5. 4.

Eogouueri, usquequaque. Kero. c. 7.

Eoman, aliquis, ieman, Iſidor. cont. Jud. c. 8, 3.

Eomaer, amplius, Iſid. 5, 6.

Eonaldre, aliquando. Kero Prol. p. 17. c. 15.

EORTHAN terra, Orat. Dom. Sax. Gothis: *Aurt*. V. Gloſſ. Goth. Junii. p. 75. & ſupra *Earth*.

EOVVEHT, eouuiht, aliquid: c. 5. 33. 38. 60. 63. Kero. Iſid. c. V, §. 5.

Eouuit, *einic*, quisquam, quicquam: c. 6. 3. Kero. *Min eouuiht ſin eouuiht*, nec quisquam ſuum aliquid. Id. 33.

in EOUUESANDEN EUUN, in ſempiternum, Iſid. c. 9, 1.

EOWIGAN, vide *Euuic*.

EPHELON, mala, Willeramus: *Moſt uzzen ruodon ephelon gethruhtan*, [*Moſt uzzen roten epfelen geduhtan*, ita noſt. ed.] muſtum ex malis granatis expreſſum. p. 147. n. 62. Vide & *Affal*.

[*Rota ephili*, mala Punica. Gloſſ. Monſ. p. 385.]

EPHOOL. *Vonna Indiſcemo ephool*, ex ebore Indico. Gloſſ. Monſ. p. 340.

EPPHI, Apium. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

ER, ir. vos. Willeram. in Cant. Cant. p. 55. n. 24. [In noſtra tamen edit. non *er*, ſed *ir* legitur.]

ER, ipſe Kero. c. 4.

ER, æs, hodie *Erz*.

Otfrid.

Digitized by Google

ER.

Otfrid. I. 1, 138. de Francia Orientali:

Zi uuze grebit man oub thar,
Er inti kuphar.
In uſum foditur etiam ibi,
æs atque cuprum.

[*Er*, æs. Gloſſ. Monſ. p. 396. *Erine manalibbun labben*, ſtatuas æreas ridere. p. 404. *Erine*, pavimentum. p. 342.

Erino portun ih firchnuſſu, irnino grindila firbrihhu, portas æreas conteram & vectes ferreos confringam. Iſidor. III. 3. Differentiam hanc æris atque ferri dialectus AS. agnoſcit. *Ær* enim *æs* eſt, & *ærynne*, æneus, itemque *yren* ferrum, *yrenne* ferreus, apud Benſon in Vocab. Germani adhuc *ehern* æneus, Angli *iron* ferron dicunt. Palthen. Not. ad Iſid. p. 400.

Erſmid, faber ærarius. Gloſſ. Monſ. p. 335.

Erſpid, artificem ærarium. p. 328. Puto autem vitium hic ſubeſſe atque itidem legendum *Erſmid*.

ER, dudum, Gloſſ. Monſ. p. 386. *Erdiu*, dudum. p. 386.]

ER, Ir, ex: in. *Er indremu*, ex alio. *Er dem.* ex illis. c. 57. *Er diu*, ex hoc, exinde. c. 35. *Er einemu*, ex illo. [*Er etemu*, legitur in Kerone. c. 39. legendum vero, *enemu*, ut conjicit Scherz. in Not.] Kero.

Fragment. Carm. de B. Hiſp. ℣. 1799. de heroibus:

Thie ere erthe
ie geboren thorften werthen.
Quibus de terra
unquam naſci contigit.

Otfrid. III. 13, 85. *Er abto dago after thiu*, in die octavo poſt hæc facta.

ER, honor, V. *Ero.*

ER, *Her*, prius. Kero c. 4. 7. *Er allu*, ante omnia. c. 40. *Er denne*, antequam. c. 4. *uzzan er uueſan*, ſed prius eſſe. c. 4.

Er dera Sunnuun ſedalkange, ante ſolis occaſum: c. 4.

Erirun, prima. c. 63. *Eriſta uuila*, prima hora. c. 17. *Az eriſt*, primum. c. 2. imprimis. Prol. p. 16. *Eriſta*, primum. c. 1. *Eriſtin zeichane*, primo ſigno. c. 48. *fona eriſton citi*, à prima hora. c. 48. *Erirun citi*, prima hora. c. 63. *Heroro*, Prior. c. 38. hæc Kero.

[*Er ſi in daz viur gilegit uuerd*, ante ignem. Gl. Monſ. p. 393.

Eriroſelpero, ante ſe. p. 390.

Er tage, de nocte. p. 324. i. e. ante diem, vor tage.]

Aer, Iſidor. c. V, 3. *aer Lucifere*, ante Luciferum. c. 3. §. 6. *aer dheonodon*, ſervierant. §. 7. *aer quhad*, dixerat. c. 9. §. 1. *aer fora dhir uuas*, (in noſtra ed. leg. *uuar*) ante te fuit. [In quibus locis *aer* eſt nota characteriſtica plusquamperfecti, quaſi pro *dixerat*, *ante dixit* &c. notante Palthen. in Not. p. 405.]

[Tatian. XVII. 8. Johannes Baptiſta de Chriſto teſtimonium perhibens, dicit. *Uilanta her ér mir uuas*, quia prior me erat. *Er mir*, prior me,

EK.

mera affectatio Latinismi, qui Linguæ Teutonicæ genio repugnat. Palthen. Not. p. 327. Hodie *eher* quidem pro *prius* uſurpatur, ſed *prior me*, *vor mir* dicitur.]

Otfridus V. 8, 104. de Maria: *Er iſt gommanon*, prior eſt, viris. Et ℣. 106.

Job eriſt si thiu dati
thia botaſcaf.
Et primùm ad eam fecerat
hoc nuncium. Idem V. 23, 473.

[Refert huc etiam Scherz. Otfrid. II. 7, 51. (ſed contextus vix admittit, ut ibi *er* per *prius*, reddatur.) It. ℣. 65. ejusd. cap. Quem tamen verſum mallem ita reddere. *Primum ei id indicaverat.*]

Erer, Otfrid. II. 9, 90. c. 13, 71. IV. 13, 105. pro ſimplici *er*, ipſemet.

[*Erirr.* Veteres Gloſſ. Monſ. p. 360.]

Ererun, prioris, *ererun uueſini*, prioris ſubſtantiæ, Otfrid. V. 12. 99.

Ereron, antea, Notk. Pſalm. LXVII, 19.

Errin, prior. Iſidor. c. V, 7. *dher errin meghines uueghe*, prioris virtutis via. [In Palthen. editione legitur *aerin*, non *errin*. Admittunt autem hæc verba duplicem ſenſum, prout prior vox ad ſecundam tertiamve refertur. Priori modo ita facienda interpretatio eſt: *priſtinæ virtutis via*, poſteriori, *regia via virtutis*. De illo res clara eſt. De hoc notari meretur. Anglo-Saxonice *ærneweg* eſſe plateam ſive viam, atque ita quidem planam patentemque, ut curſui equorum apta ſit. v. Somn. & Benſ. Origo vocabuli petenda à Gothis, quibus *airn*, legatus, nuncius, eſt, unde antiqua vox Suecica *arn* idem ſignificans, itemque compoſitum *ernbolt*, corrupte *beerbolt*, caduceator, proprie legatus amicus, ſ. amicitiæ aut ſervandæ aut inſtaurandæ intentus, *bolt* enim amicum notat teſte Opit. ad Rythm. de S. An. p. 402. Conf. Hickeſ. Dict. Island. v. *erende*. Ut adeo *ærin*, vel *ærin weg*, id ſit, quod hodie viam curſoribus publicis deſtinatam, vulgo *den poſtweg*, dicimus. v. Jun. in Gloſſ. Hæc Palthen. Not. ad l. c. p. 411.]

Aerdhiu, Iſid. c. V. 61.

Eriu, antea, Otfrid. III. 15, 17. IV. 17, 50. V. 12, 118. XV. 47.

Iſidorus c. IV, 4. *In dhemu eriſtin*, in principio, Gen. I, 1.

Eriſtiz, prius, primum, Otfrid. IV. 26, 30. [*Eriſtun*, primævum. Gloſſ. Monſ. p. 392.]

Ereſt ob, demum, Otfrid. V. 23, 504.

Zeriſtan ſun baru, primogenitum filium peperit, Otfrid. I. 11, 61.

Allereriſt keiſt, primitias Spiritus: Notk. Pſal. XXXI, 7.

Azs eriſt, primum, zuerſt, Iſidor. c. 4, 4.

Ze eriſt, quamprimum, Notk. Pſalm. CVI, 25.

Conf. & inf. *Her.*

[*Daz eriſtatun*, initio faciam. Gloſſ. Monſ. p. 329.

In die eriſti, in priſtinum. p. 341.]

ER.

Erre kind, Jus Arg. tit. von Widem c. XII. §. 1. *erre kint haben*, liberos prioris matrimonii habere.

Errelehn, J. F. Sax. MSC. c. VII. *Mit dem erren lehn en mag jenir dieſem ſin benante gedinge nicht gebrechtin.* i. e. priori inveſtiturâ exſpectativâ ille non poteſt huic determinatam ſuam inveſtituram infringere. J. F. Alem. c. XIII. *welcher der erern lehnung gezeugen hat, der ſol das gut mit recht haben.* i. qui prioris inveſtituræ teſtes habet, is feudum de jure obtineat. Doctores Saxonici ex vitioſo intellectu decepti neſcio quod *Irrlehn* inde finxerunt, q. d. feudum erroneum, vagum, incertum. *Vide Comm. in J. F. Alem. c. XII.* 6.

Unſer Frawentag der EREN, Chron. Königsh. cap. 2, 190. i. Aſſumtionis S. Mariæ. *Unſer Frowen Obend der JÜNGER*, id. c. 4, 77. i. Nativitatis S. Mariæ. *V. Obſerv.* 3. §. 8. *ib.* & infra *Frawentag.*

ASax. *Arran*, primus.

Gothis: *Airiſtam*, antiquis, Matth. V. 21. airizam.

Erisporenni, primogenitura, Notker. Pſalm. XLVI, 5.

Erron uberſtige, prior tranſiiſti, Notk. Pſalm. LXX, 7.

ERA, corona, Kero. c. 7. Gloſſæ item Lipſ. Otfrid. IV. 31, 70.

Dua Druhtin, nu in feſte,
Era furdir mir ni breſte.
Fac, DOMINE, nunc firmiter,
Corona deinceps mihi ne deficiat.

Alludit ad locum S. Pauli 2. Tim. 4, 8.

[*Era*, palmam. Gloſſ. Monſ. p. 323.]

Scribitur etiam cum aſpiratione, præſertim in derivativis. Gloſſæ Lipſii: *Geberides*, coronaſti, & contractè: *Geredostu. Geruuit*, coronat.

ERACHAR, Otfrid. I. 19, 31. de S. Joſepho:

Bi thiu uuas er ſo erachar,
Joh harto filu uuachar.
Propterea erat eò alacrior,
Et valdè multùm utilis.

Sed quum alibi hanc vocem non repererim, ſpuriam eam reputo, & literam præfixam excidiſſe, FERACHAR, à Ferah, vita, anima, *ferachar*, animoſior. Vide F.

[Minime hæc vox eſt Spuria, reperitur enim in Gloſſis Monſ. *Erachari*, antelucanum. p. 353. & 306. quæ ſignificatio ad hunc Otfridi locum apprime quadrat, quippe cujus ſenſus eſt; quod Joſephus ante lucem multa cum alacritate ſeu ſtudio (ita enim *harto filu uuachar* redderem) iter in Ægyptum cum Maria & puero Jeſu ſit proſecutus, ut inſidias Herodianas, vi armatas, evitaret.]

ERACUSTI, vitio: Kero. Vide ſupra *Arg.* [ubi notatum vocem hanc vitioſam eſſe.]

ERAMEN, v. ARAN.

[ERAN accipere. Gloſſ. Monſ. p. 352.]

ER.

ERB, & hinc derivata, v. ARBE.

Erb-vel Meyerding. vid. *Meyer.*

ERBAIZEN, v. *Baiz.*

ERBARMEN, *Erbarmhertzigkeit*, v. Arm.

ERBATIN, peterent, expoſcerent, à Bitten, Otfrid. V. 4, 33.

ERBITEN, v. *Biten.*

ERBORANE, v. *Burt.*

[ERBRUOGITE *uuarun thie birta.* Exterriti ſunt cuſtodes (ſepulchri Chriſti.) Tatian. 217. 4. Simplex eſt *Bruogan:* quod vid. ſupra ſuo loco. Ap. eundem Tatian. 230. 3. occurrit *arbruogan*, dum de diſcipulis, quibus Chriſtus poſt reſurrectionem apparuit, dicitur. *Gitrouobte inti arbruogite.* Conturbati vero & perterriti. Quod forſan cum *erbruogan* idem eſt.]

ERBUREN, v. *Buren.*

ERCETERE, medici: Gloſſæ Lipſii. vid. ſupra *Arz.*

ze ERCHENNENE, recitanda: Kero. c. 13.

ERCHENNE, agnoſcat. c. 2.

ERCHERTIN, remota: Kero. à Cheren, vertere. v. ſupra.

[*Erchertiu*, legit Kero. c. 39.]

ERCHOMEN, conſequi, aſſequi, erlangen, Notk. Pſalm. XXVIII, 8.

[ERCITI, ante ævum. Gloſſ. Monſ. p. 354. lege *er citi*, hodie vor zeiten.]

[*Dero* ERCITUOMLIHHUN *purch.* Metropolis. Gloſſ. Monſ. p. 375.

ERCOSEN, eligere. Tatian. 169. 3. *Ih ercos juwih fon uueralti.* Ego elegi vos de mundo. conf. *Gicos.*]

ERCNA, certus, quidam. Iſidor. de Natiu. Chriſti c. 2. §. 1. *dhanne ir mit ercna euua abgrundiu uuaſſar umbibringida*, i. quando (DEVS creator) certâ lege gyro vallabat abyſſos. Idem c. IV. §. 2. de Davide: *dher erchno ſangheri Iſraebelo*, egregius Pſalta (pſalmiſta) Iſraël.

[Vocem *erchno* contractam putat Stadenius ex *eracharo*, *eracher* autem, ſive uti habet Cod. Viennenſ. *eracar*, ipſi eſt curam honoris gerens, qui vere egregius eſt. Fateor quidem ingenue, hæc mihi non ſatisfacere, nec tamen certiora habeo quæ afferam, niſi quod reſpiciendum putem ad verbum *bichnan.* Simplex *chnaan*, quod in eo latet, quodque idem ſit oportet, ac aliquid ſcire, præfixum Francicum *er* reſpuere non videtur, ut adeo à verbo *erchnaan* hoc eſſe poſſit, vel participium vel adjectivum, *erchno*, peritus, callens, quod quidem cum adjuncto ſubſtantivo *ſangeri* apte congruit. Palthen. Not. ad Iſid. p. 405. Quid de Stadenii conjectura cenſendum, è notatis ad vocem *Erachar* liquet: Ad reliqua lucis aliquid afferet è Kerone adductum *Erchennene.*]

[ERCHANPRODER, Germano. Gloſſ. p. 411.]

ERD, terra, vide ſupra *Eart.* [*Keſtactem in erda kaſihtim*, defixis in terram oculis. Kero. cap. 7. *Eocouuelihhera erda*, omni tempore. Prol. p. 16. Sed legendum haud dubie pro *erda, citi*, ut & Scherz. in Not. obſervat.]

[*Erda* vel *angar*, arva. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 409. *In-*

Digitized by Google

ERD.

In grapamero erdo, foſſa humo. p. 332.

Far in erda Iſrael. Vade in terram Iſrael. Tatian XI. 1. Inſolentius eſt, ut vocabulum hoc, tellurem generatim ſignificans, pro parte ſuperficiei, quam regionem vocamus, uſurpetur. Palthenius Not. ad Tat. p. 321.]

Erdbibot v. Bibun.

Erdeate, terræ fines, Otfrid. I. 11, 33.

[*Erdepbili*, pepones. Gloſſ. Monſ. p. 322.

Erdſtur, ſulphur. Gloſſ. Monſ. p. 360.]

Erdſtubti, terræ motus. Otfr. IV. 7, 24. vid. inf. *Fleobam.*

Erdlibbeem, terrenis: Kero. c. 2.

[*Erdmarcha*, Territorium. Rhab. Maur. Gloſſ. ap. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 120.]

[*Erdnuz.* Tubera. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

[*Erdrich. Araugta imo alle thiſena erdrichen*, oſtendit (Diabolus Chriſto) omnia regna mundi. Tatianus XV. 5. Legendum vero videtur Palthenio *thiſera erda richen.* Nam ut (ita pergit) de pronomine nihil dicam, certe nomen hoc pluralem numerum non admittit, cum Germani univerſum terrarum orbem in ſingulari *das Erdreich* appellent, eadem ratione qua res omnes cœleſtes univerſim quoque *das Himmelreich* vocant. vid. Otfr. I. V. 62. 105. Hæc ille Not. ad Tat. p. 377. conf. infra *Rich.* ubi locus e Notkero producitur in quo vox *erdrich* pro regno Judaico & Iſraelit. uſurpatur.]

[*Erdring*, terræ orbis: Otfrid. I. 11, 93.]

[*Erdpruſt*, voraginem. Gloſſ. Monſ. pag. 328. *Erdpruſti*, voragines terræ. p. 332.]

Ertbeſcheme kunne, irrdiſchen geſchlechts, terreni generis: Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3675.

[*Untar erda*, infra terram, Otfr. V. 1, 52. Melius autem Scherzius in Not. per *loca ſubterranea* h. l. vertit.]

Erdpurno. } vid. Baren. IV.
Erdpurtigen. }

ERDUOMPT, condemnatus. v. ſupra Duam.

EREHTO, rectè, Notk. Pſal. XCIII. 16.

EREN, ERA, arare: LL. Friſic. IX. 18.

[Anglo-Saxonibus *erian*, *erigean*, eſt arare. v. Hikeſ. Theſ. LL. Sept. in Gram. Angl. Sax. p. 163. Belgis *aeren*, *eeren*, *eren*, *errien*, idem ſignificat, ceu docet Kilian. in Etym. Gothis, *arian.* arare. v. Jun. Gloſſ. Goth. Alamannis, *erren.* Cimbris, *irin.* Islandis, *eria*, Anglis, *eare.* Argentinenſes quotidie uſurpant *einen acker eren*, pro agrum arare. Scherz. qui locum Otfr. II. 4, 85. *Uns errent ſine pluagi*, huc refert atque vertit. *Nobis arant ipſius* (Chriſti DEI) *aratra.* in Not. ad h. l. Sane in Suevia quoque adhuc dicimus *die art bezablen*, *umberen*, &c.]

Ungeerid, unbeſtellt, inaratus. Willeram. in Cant. Cant. c. 2, 1. *Alſo thaz veld ungeerid*, *thie bluomen berid.* [*Alſo daz veld ungearan birit die bluomen.* ita noſt. ed.] ùt campus non aratus (ſatus) flores fert.

Umberen, Chron. Königsh. c. V. §. 155. *Sii ertent die matten umbe die zv den ſtetten gehorteut und das velt, und ſegetent ſenf darin.* Exarabant prata ad oppida pertinentia & campum, atque ſeminabant ſinapi inibi.

ERF.

Ernen, meſſis. J. Argent. I. 46. *in den ernen*, in meſſibus. vid. ſup. *Aran.*

ERFIRTERO, auferenti. auferentem. c. 7. *Si eruirrit*, auferatur. c. 55. Kero.

Rhyth. de Ludov. R. verſ. 37.

Kuning uuas ebruirrit.
das Rich al geirrit.
Rex erat perplexus,
Regnum totum conſternatum.

Vide ibi Commentationem noſtram. Et ſupra *Arfirran* ac inf. *Irfirrit.*

ERFLAVCTER *forabtun*, pavore perterritur: Kero. Prol. p. 16.

[Omnino corruptum eſſe, quod Goldaſtus *erflaucter*, *pavore*, exhibet, ſtatuit Stadenius, quum terminatio ſit adjectivi, ſcribendum igitur, *in pavore*, ſcil. conſtitutus, vel verſans. Verum quum nunc vocem additam ex ipſo Kerone hic exhibeamus, facile judicari poterit, quid de hac Stadenii obſervatione ſit cenſendum. Derivat autem idem vocem *erflaucter*, ab *erfloigan* ſ. *erflaugan*, de qua vid. inf. Notat iſta Staden. Præf. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 35. conf. & inf. *Flaugen.*]

ERFLIVHIS, effugis: Kero. c. 6. *ni erfleoben* non refugiant. c. 64. *niſt erflohan*, non effugietur c. 7.

ERFLVAHHANEMV *Keplate*, maligno (ſpiritu) inflati. Kero. c. 65.

ERFFVRT, olim Bicurgium, V. Vorburg. Vol. VIII. p. 247.

ERFORAHTAN *bella*, gehennam expaveſcere. Kero c. 4.

ERFULLEN, implere. Kero. c. 4. *erfullit kipot*, impleat juſſionem c. 5. 31. *erfulli*, comple. Prol. p. 16. *erfullemees*, compleamus. Prol. p. 18. *frammert alliu erfullit ſin*, reliqua omnia impleantur. c. 10. *erfullenti*, complens. Prol. p. 18. *eruullan*, implere. ibid. p. 15.

ERGENAIE, Fragm. Bell. Hiſp. vel Saracenici verſ. 2828. *Ergenaie Clarminen.*

Videtur formula militaris, quâ victor hoſti victo & interfecto inſultavit. *Erge*, aliàs Arge, ignave, vide in A. ſed quid *Naie* ſit, nondum liquet.

[Scherzius in Not. exponit *Inclinabat ſe*, ſcil. honoris cauſa.

ERGESTRE, vel *apermorgane*, perindie. Gloſſ. Monſ. p. 326.

ERGIZIUC, fragmentum. Gloſſ. Monſ. p. 355.

ERGOZ, intumeſcebat. Gl. Monſ. p. 344.]

Iſt ERHABAN, exaltabitur. Kero. c. 7. *ſi erhaban*, extollatur. c. 34. *der ſih erhevit uuirdit kedeonoot*, qui ſe exaltat humiliabitur. c. 7. *erhuab*, exaltavi. c. 7.

Erhapaner pim, exaltatus ſum. Kero. c. 7.

Erhabanii dia himiliſcum, exaltationem illam coleſtem. c. 7. *erhabanii*, exaltatione. cap. eod.

ERHVVARABI, avertere: Kero. Imperativus. *Fona uuilloom dineem erhuuarabi*, à voluntatibus tuis avertere. c. 7.

ERI.

Erpihuuarbe fona imu, avertat ab ipso: Kero. [In Kerone legitur, *daz er pihuuarbe*, ut avertat. c. 38.]

ERHALEN. vid. inf. *Holen.*

ERHERTEN. vid. inf. *Hart.*

ERHÜRNEN. vid. inf. *Hüre.*

ERIBVN, heredes, vide *Arbe.*

[ERILIUGO *David*, si David mentiar. Gloss. Monf. p. 349. forsan *ér ih liugo.* conf. inf. *Liugan.*

ERINGEOZ id est *Eligriu*, alietum. Gloss. Monf. p. 412.

Eringrioz, alietum. p. 321.]

ERISPORINNI v. *Burt.*

ERKAFTAZ *Keleisanit*, imitetur exemplum. Kero. c. 27.

ERKEBANTER *ist rediun*, redditurus est rationem. Kero c. 2. *Erkebaner rediun ambahtes sines*, redditurus est rationem villicationis suae. c. 64. *rediun erkebanner ist*, rationem redditurus est. c. 31.

Erkibit pihuctigeer, redditur sollicitus. c. 2.

ERKEZZAN SI, obliviscatur: Kero. c. 62.

Arkezzalii, oblivionem: idem. [vitiose haec vox exprimitur. v. supra *Arkessalii.*]

ERKOBERN, acquirere, obtinere. Rupertus Imp. in Decreto inter Abbatem Kemptensem & H. de Schellenberg an. 1403. *Ermumen und erkobert haben.* Idem in literis reluitionis Ortenburg, Gengenbach, Offenburg & Cellae ab Episcopo Argent. an. 1405. *icht erkobern und wider darzv bringen möchten.* Vide & Irkob. & Kob.

Abherkobern, eripere, abgewinnen, *Acta Publ. in Observ. XV. ad Chron. Königsh. p.* 880.

ERKORANE. vid. *Choron.*

ERKUMEN. vid. inf. *Kume.*

ERKUNNEN. vid. inf. *Chund.*

ERLANGEN. vide inf. *Langen.*

ERLAVBPAN, licere, Kero. c. 1. *ni erlauban*, non licere. c. 53. *erlaube*, liceat. c. 61. 58. *nohheinemu erlauppe*, nulli liceat. c. 63. *erlaupta*, licuit. c. 58.

Erlaubantlibheem, opp. *unerlaubantlibheem*, inlecebris: Kero. c. 1.

ERLOHCHAN SI, evellatur: Kero. c. 57.

ERLOSIDA, impietatem. c. 7. *Erlosotatun*, impegerunt: Prol. Kero. Vide *Los.*

ERLOOSIS *sela sina*, liberabis animam ejus. Kero. c. 2. conf. supra *Arlosnesse.*

ERLOZZAN SI, sortiatur: Kero. cap. 26. vide *Los.*

ERNE pro *Er.* vid. inf. *Ne.*

ERO, honorem. c. 9. *Eeren*, honorare. c. 4. *Erbaftost*, honestissimè. c. 42. *Eeruuirdigoron*, honestiores. c. 2. Kero.

Era, honorem, Otfrid. I. 5, 54.

[Id. III. 23, 1.

Ero ist filu drato
thero Drubtines dato.
Honor est multum ingens
operum DEI.

Ita hos versus Scherzius in Not. & Diecmann. in Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 125. vertunt.]

Hera, idem. *Hera kotcund*, honor divinus. Hymn. VI. 6.

ERO.

Heru, honore: Kero. *mit heri*, cum honore. c. 11.

[*Era*, dignitas. Gloss. Monf. p. 351. magnificentia. p. 370.

Era, personam. p. 352.

Era, insignia. p. 376.

Ero, dignitate. p. 374. *Erono*, dignitatum. p. 392.

UUeralt era, scrinium. p. 383.

Urbapanero in erom, promotorum ordinum. p. 403.

Era irpioten, deferant. p. 360. *Era irpiote*, deferat. p. 323.

Eres, reverearis. pag. 354. amplifices. p. 357.

Ereta, adoravit. p. 326. 365. *Eretun*, adoraverunt. p. 359.]

Conf. supra *Ara.*

[*Eret*, honorat. Rhaban. Maur. Glossar. ap. Diecmann. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 125. qui sequentia de voce *Er*, honoris titulo ibidem affert.

Ab hac voce *Ero*, honor istud *Er* originem „ traxisse existimo, quod virorum honoratio- „ rum, vt Nobilium & Clericorum, nomini- „ bus propriis maiores nostri praemittere soliti „ sunt, quamuis Becman *Synt. Dignit. Diss. I.* „ *p.* 71. & Cl. Eccard. *ad Cat. Theot. p.* 162. ab „ *Herr* declinent. Mihi enim eminentiae de- „ clarandae gratia, figura omnibus linguis fa- „ miliari, *honorem* pro *honorato*, dicere voluisse „ videntur. Commode etiam ad *er*, prior, re- „ ferre possis, vt virum honore & dignitate „ aliis priorem notet. Illustri exemplo sunt „ literae A. 1371. scriptae, & a Collectoribus „ *der Unschuld. Nachr.* 1716. *p.* 757. *ss.* primum „ editae: quarum fine legas: *dess sein Gezeuge* „ Er *Dieterich von Gschadaras Ritter*, Er *Herrmann* „ *von Lichtenstein Pfarrer zu Wolkinbergk*, *Hanns* „ *Stupitz Voit doselbst* &c. Aliae 1396. datae (qua- „ rum excerpta Tenzel *Dialog. menstr.* 1698. *p.* „ 712. habet) apud Paullin. *Chron. Coenob. Ott-* „ *berg. p.* 175. in *Synt. rer. & antiq. Germ.* istud „ *Er* quinquies totidem nominibus Praepositorum „ & Presbyterorum praeponunt. Haec „ ex aevo, emendationem religionis corruptae „ Lutheranam antegresso, sufficiant, quo Cle- „ rum summa reuerentia exceptum esse nemo „ nescit. Quam vero postea quoque ipse Lu- „ therus, eiusque fidus parastata, Amsdorfius, „ hoc *Er* vel *Ehr* non aegre admiserint, vel unus „ titulus libelli duorum quaternionum A. 1529. „ 4. ab ipsis emissi docet, quem ante comple- „ res annos cum aliis rarioribus lubens Biblio- „ thecae domesticae Sereniss. Brunf. & Lu- „ neb. Ducis, Rudolphi Augusti, beatissimae „ memoriae, inserui. Ille vero est: *Grund und* „ *Orsake, morup Marquardus Schuldorp hefft syner* „ *Syster Dochter thor Ehe genamen, beweret dorch* „ Ehrn *Nicolaum Amstorp Licentiaten, und* Ehrn „ *Martinum Luther Doctor yn der Hilligen Schrifft.* „ Quod si itaque sint, ut Finckius *Medit. Theol.* „ *p.* 210. 211. refert, qui Ecclesiae ministris ea- „ propter insultent, & *minorem ipsis deberi hono-* „ *rem*,

Digitized by Google

„ rem, quam officiali politico, aut prætori alicui pa-
„ gano, censeant, quod in literarum inscriptionibus
„ honorumque præfationibus non insigniantur nomine
„ Herr, sed Err, nae illi meram & crassam ru-
„ ditatem suam produnt, id, quod ex instituto
„ & vsu tot saeculorum venerationis argumen-
„ tum est, in contemptum insulse detorquentes.
„ Magni quoque nominis Theologum, Walthe-
„ rum, Centur. misc. Theol. p. 668. hodiernam Pseu-
„ dopolitiorum consuetudinem appellasse nollem,
„ quod in literarum inscriptionibus verbi ministros non
„ salutant Herr, sed Er, vel Err, vel Ehr. Immo
„ Ehrn, Ehr, tam antiquum honoris vocabu-
„ lum Auentino *Annal. Boi. p.* 8. fuisse videtur,
„ vt cum pluribus aliis *Arioui*stus & *Arminius* in-
„ de nominati sint. Istud *er* apud Rabanum no-
„ strum n. 98. 99. 517. 1789. 2140. 2150. diuer-
„ sas voces componit. Inde nobis adhuc *ehr-*
„ *sam*, *ehrbahr*, honestus, item *ehrlich*, hodie
„ quidem *honestum*, olim autem *bonoratum* signi-
„ ficans: quomodo & in Lutheri versione Bibl.
„ Num. XVI. 2. & Luc. XIV. 8. occurrere,
„ Becman. *libri cit. Diss.* 12. *p.* 1087. obseruat,
„ & inde Angl. *Earle*, Comes, deducit: quod
„ Skinnerus ex A. S. *ære*, honor, & *ethel*, no-
„ bilis conflatum suspicabatur, q. d. *Honoratus*
„ & *Nobilis*; vt ad Danicam se hic linguam, in
„ qua *ear* & *ar*, honor est, cum Spelmanno *Gl.*
„ *p.* 195. recipere nihil sit necesse. Hactenus
Diecmannus.

Erin, honestas. Rhyth. de S. Annon. ℣. 267. dicit de Senatoribus Rom. quod sint, qui *zuht unti erin pflegin*, i. disciplinæ & honestati studentes.

Ere jus denotat, tam circa personas, atque dignitatem personarum, & æquitatem, quam circa res, ipsamque justitiæ administrationem. Fridericus III. Imp. in Reformat. an. 1442. cap. de Judicio Westphalico: *Das man niemans dahin beische — dann die, und umb die Sachen, so dahin gebören oder der man zv der EHREN nicht mächtig seyn möchte. Wan aber iemans dahin gefordert wird, des sein Herr oder richter mächtig were zu den EHREN — tröstung zu den ehren zvschriebe*, &c. h. e. illæ causæ pertinuerunt ad Judicium Westphalicum, in quibus actor non potuit pro dignitate jus & justitiam impetrare: qui autem judex ordinarius se obtulit pro J. & J. facienda, ab eo avocatio causæ locum non habuit. Unde *Ehr und recht* sæpe conjunguntur. Sic enim in ejusdem argumenti constitutione Alberti Imp. MS. hic legitur: *zu eren und zu rechte*. Formula vetus juramenti Sculteti Argentoratensis: *Der sol sweren, dasselbe geribte in allen den eren und rechten zu behaltende*. i. e. in omnibus dignitatibus & juribus. Acta Comitiorum Linzensium a. 1467. *das nieman er sy hob oder nider dem andern widersagen soll, er habe in danne ee vor und ee recht und redelich zv recht erfordert und sy ime ouch derselbe Eren und rechts* usgangen. Formula libellandi MS. an. 1425. *Dist ist die ansprache und forderunge die ich Pblippe Vluer von Spanheim zu disser zyt dune und legen an S. und G. Gebrudere von G. in dermassen und fügen, als hernach geschrieben stet.*

Zum ersten sagen und fordern und schuldigen ich die obgenante S. vnd G. als ich &c. das ich meynen das sie das mit EREN nit gedan hant, und getruwe zv Gode und dem rechten das myn gnediger here Hertzog Lodewig und sin rayd sullen mir mit rechte zuwiesen. soliche vorgerürte sache, wurte und wercke. wie ich sie hievor geschuldigeten han, das die vorgen. S. und G. mir und minen helffern VON EREN WEGEN schuldig sin zv keren zv bessern und abe zu dragen und ein wandel darumb zv dun nach myner noydorfft mit dem kosten und schaden den ich sin gehabten han. dun ich achten an dusent gulden me oder mynner zv reddelicher achtunge. Und dir vorgeschrieben myure anspracben bliben ich an den vorgenanten mynne gnedigen herrn Herzoge Lodewig und syme rayde nach lude des Inlasses. Geben under mynen Ingesigel zv ende diser schrifft gedrukt. Off dem Sondage Letare halbfasten. anno &c. Jus Arg. L. I. c. 2. §. 1. *Die da richter heisent, als ERSAME lute, daz die bürger zv geribte wol mit EREN vor in stan mügent.* Unde patet, *Ere* non præcisè jurisdictionem, sed dignitatem & jus in genere denotare, conf. Acta Lindav. pag. 342.

Era forderun, jus primogenituræ, Notk. Psal. XXIII. 5.

Erunge, honorarium, verehrung, Jus Arg. L. II. a. 303. sq.

Erbafti, reverentia, Notk. Psal. XXXIV. 26. Kero: *Erbafter*, pius. Prol. p. 16. *Erbaftii*, pium. c. 2. *Erbaftiu*, pia. c. 37. *Erbaftaz*, pium. c. 27. *Erbafter ist Cot*, pius est DEVS. c. 7. *Erbaftin fateres*, pii patris. Prol. p. 16. c. 2.

Eregrebtin, q. d. dignitatis jura, dignitatem regalem ex Jure Feudali *I. F.* 14. interpretemur, Majestatem, Superioritatem. Otfr. IV. 1. fi. de Majestate divina:

Al bi thinen mahtin,
Joh hohen eregrebtin.

Omnia per tuam potentiam,
& summam Majestatem.

Vide infra *Greht*.

ERSCHAZ, laudemium. Liber Salicus MS. Monasterii Ebersheim. *Der dis gut emphahet, sol geben dem Abbate ze erschazze also vil so cinses davon gat.* Sed plura de hoc actum Diss. singulari, Commentario J. F. Alem. adjectâ.

ERSTVCKE, Memoriale Argent. militare: *Man sol nieman kein pferd noch sin erstücke gelten, das ime abegat, es were dann daz ime das alse redelich erstochen wurde, daz es ein Hoptman erkante, daz es ime redelich abe ginge, und erstochen were, dem sol man ein solch pferd und sin erstücke gelten.*

ERWERK, J. August. *Das im an sinen lip oder an sin er oder an sin erwerk gat. Er*, honor est status, *Erwerk* honestatem facti notat.

ERUUIRDY, (eruuirdic) reverentia. c. 63. *Pi eruuirdy*, per reverentiam, (pro reverentia. c. 6.) Kero. *Kagan eruuirdi*, ob reverentiam. Idem c. 9. *alle mit eruurti erstantem*, omnes cum reverentia surgant. c. 11.

[*Eruuirdiger*, augustus. Rhaban. Maur. Gloss. ap. Diecmann. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 26. qui

qui notat, quod hæc vox ex *era* honor, quæ & in Gloſſ. Rhab. n. 1532. extat, & *uuirdig*, de qua voce inf. ſuo loco, ſit compoſita; exili tamen nimis atque tenui verſione Francica vox Auguſtus à Rhabano hic ſit expreſſa, per communem hodie Eccleſiaſtico ordini titulum.]

HAVSERE haben, halten, bona ſua adminiſtrare. Jus Alem. Prov. c. LXIV. rubrica: *Wie lang der man hanſere gehaben mag.* i. quando quis bona ſua ipſe adminiſtrare poſſit. Et deciditur: Quando poteſt equum adſcendere atque miliare equitare: *So mag er wol in ſeiner hant haben und laſſen mit ſeinem gut, als ob er vierzen (virtzig) jar alt wär.* i. tunc poterit in ſua poteſtate habere & adminiſtrare ſua bona ac ſi XIV. annos compleſſet.

Formula juramenti civium Argentoratenſium: *Sine beſte Huſere hie in der Stat Strasb. zv haben.* i. e. potiſſimam bonorum ſuorum partem hîc in urbe habere debere.

Erlicho uberal, quàm maximè reverenter, Otfr. I. 5, 25. IV. 4, 79.

Erlihho, honeſte. Kero. c. 65.

Aerloſo, impius, Iſidor. contra Judæ. 3, 3. [proprie honore carens. Palthen. in Not. pag. 401.]

EErlich, decorus: Cant. Cant. I, 23. ubi Fr. Jun. Tullius I. de offic. *Et quod decet, honeſtum eſt: & quod honeſtum eſt, decet. Qualis autem differentia ſit honeſti & decori, facilius intelligi, quàm explanari poteſt. Quidquid enim eſt, quod deceat, id tum apparet, cum antegreſſa eſt honeſtas.*

Uneri, impudentia, Notk. Pſalm. XXXIV, 26.

ERNVST, ſerium. Otfrid. I. 22, 35. *in ernuſt gigingan*, ſeriò ibant, ſtrenuè.

Erneſthafto vehten, ſtrenuè pugnare, Willer. in Cant. Cant. I, 11. ibi Fr. Jun.

Zi ernuſi, procul dubio: Iſid. cont. Jud. c. 3, 5. [In edit. Palthen. legitur *zi ærnuſti*. Notat v. Palthen. in Willeram. c. 8. 7. ſcribi *ernoſt*. Germanis hodie *ernſt*, vehementia, aut potius ſerium cujusque rei ſtudium. p. 389.]

Ernuſtlihho araugit, certiſſimè oſtenditur: Iſid. V. 5.

Eorneſti, ſerio, Cloſſ. MSS. ASax.

Erinſthafti iro ſinnis, ſpiritu ferventes, Notk. Pſalm. CIII, 4.

EROOD, in charta Marchionis Moraviæ à du Freſnio exhibita, ſed quæ ſine dubio mendo non vacat.

ERPALDEN, præſumere. c. 43. *Erpaldee*, præſumat. c. 3. 31. *daz nalles erpaldeen*, ut non præſumant. c. 3. *daz ibu erpaldeet*, quod ſi præſumſerit. c. 3. Kero. vide *Bald.*

ERPLAND, terra accreſcens, q. aer det plan, terra plana, in charta Gandenſi, interprete du Freſnio. Sed magis eſſe videtur *Erb-land*, terra hereditaria.

Erplöten, v. Bluat.

ERPOLGANER *Fater*, iratus Pater. Kero. Prol. p. 16. vid. Balg.

ERPIHWARBE, vid. ſupra *Erbwarb.*

ERQVAM, vide *Qhemen.*

[ERQUEKKEN, excitare, à *Quik*, quod. vid. inf. Jun. Not. ad Willer. p. n. 32.]

ERQHUICHAN, recreare, *erquiken.* Kero. c. 4.

ERRAHHOS, enarras. *Huuanta errahhos reht miniu*, quare enarras juſtitias meas. c. 2. p. 21. *Unerrahhotlihhera*, inenarrabile: Prol. pag. 16. Kero. vide *Rachen.*

ERRENT, ſeducunt, irren. Otfrid. II. 4, 85. [Si eſſet ab *irren* non ſignificaret decipere, ſed errare. Sic Anglis tò *erre* idem eſt ac *erro, fallor*, notat igitur potius *arare.* juxta Scherz. not. ad h. l. v. ſupra *Eren.*]

ERRIET *er in*, Fragm. de Bell. Saracen. ℣. 4212. mit dem ſwerte, hodie: *erreicht.*

ERRIHTIT SI, erigatur. c. 7. *ze keribtene iſt*, erigenda eſt: c. 7. Kero. vide *Ribten.*

[ERSAVOLASOTAN *uurtun*, cum coquerentur. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

ERSCVTTEN, excutere: c. 58. Kero.

ERSELBO, ipſe. Kero Prol. p. 18. c. 31. ipſius. c. 2.

ERSIKERN, vid. inf. *Sichor.*

ERSINGAN, vid. inf. *Singen.*

ERSMIELEN, vid. *Smielen.*

ERSTANTEMER exſurgamus. Prol. p. 17. *Erſtanten*, ſurgant. cap. 8. 9. 11. *So ſaar erſtant*, mox ut ſurrexerint. c. 42. *citim erſtante*, temperius ſurgatur. c. 11. *ze erſtanne iſt*, ſurgendum eſt. c. 8. Kero.

ERSTERBENT *alliu einemu tage*, morientur cuncti una die. Kero. c. 64.

ERSVAHHIT, exigitur: Kero. *Fuire unſih erſuahtos ſo ſo iſt erſuahit ſilbar*, igne nos examinati, ſicut examinatur argentum. c. 7. *imu erſuahchit eru*, ſibi exigit honorem. c. 53.

Vide *Suahh.*

ERTAILEN, judicare. Symb. Apoſtolicum. Notkerus paſſim. Pſalm. XXXIV, 1.

ERTVMBITA, obmutui: Kero. c. 6. vide *Dumba.*

ERVALLEN, vid. inf. *Vallen.*

ERTWALEN, vid. *Dualen.*

ERURERBEN, *ſiniu chind erurerbe*, filios ſuos exhæredet. Kero. Prol. p. 17.

ERURI, pavimento: Gloſſæ Lipſii, qui adjicit: *quaſi Erturii, quod terram tueatur.*

ERU eſt etiam terminatio Numeri multitudinis, ſicut *Emo* eſt terminatio Numeri ſingularis.

UUaltanteru henti, Otfrid. V. 25, 182.

Zi uualtantemo kriſte,
Zi uualtanteru henti.

Ad imperantem Chriſtum.
Ad imperatrices manus.

ERVIRIT, vide ERF.

ERVNST *guota*, agonia, Tatian. 182, 1. quod Fr. Junius refert ad *Ernuſt*, de quo ſupra. [Hic ſpeciatim vehementia pugnæ, enixumque obtinendæ victoriæ ſtudium intelligitur, ut adeo *guota erunſt*, proprie ſit bonus agon, qua appellatione

tione haud dubie respicitur ad locum Pauli 2. Tim. 4, 7. Palthen. Not. ad Tat. p. 389.]

ERWANTI, vid. inf. *Wenden.*

[ERUUARAMEE, recalescat. Gloss. Mons. p. 412. hodie *erwarmen.*]

ERWECHENTERV, excitante. Prol. p. 17. *Fora eruuechan*, promovere: c. 62. Kero. *sint eruuehchit*, suscitantur. c. 65. Hodie *erwecken.*

ERWEGEN, vid. inf. *Wagen.*

ERVVELIH, electio. [in ipso Kerone legitur *eruueliti.* c. 56.] *Eruuelu:* elige: Kero. *Si eruuelit*, eligatur. Id. c. 31. 64. *beit eruuellant*, personam elegerint. c. 64. *eruuelle*, eligat. c. 62. *eruuelit si*, elegantur, quod Goldastus refert, in Kerone non reperi. conf. inf. Welen.

[ERUUERBEN, subvertere. Tatian. 194. 2. *Thesan fundames eruuerbenti unsarn thieta.* Hunc invenimus subvertentem gentem nostram. Verbum hoc longe alium sensum inter Germanos hodiernos habet, nunc enim idem est quod acquirere, promereri. Palth. Not. ad Tat. p. 392. conf. inf. *uuerben.*]

ERUUERNI, senium. Notk. Psalm. LXX. 17.

[ERZIPISCOFTUOM, matricula. Gloss. Mons. p. 377.]

ES, Is, iz, id, abundat quandoque, ut apud Otfrid. I. 1, 209. & 221.

Sic & in Compositione: Nis, ne. Otfr. III. 16, 76.

ESCHAYE, Fraxinum, lignum fraxineum: Jus Augustan. tit. vom Hofmair. *Er sol kainen Eschayen nemen wann mit raut des Vogts und der bürger.*

ESEL, asinus.

[*UUilder esil*, onager. Gloss. Mons. p. 334. *Esillibin*, asinariam. p. 384. *esillih chuirasten*, mola asinaria. p. 399.]

Asino duci, vehive, species fuit contumeliæ. Fragment. de Bell. Hispan. Caroli M. ℣. 1100.

Er beizet thih uaben,
offe eineme esele uoren
an finen Stol ze Ache.
tha nimet er thie rache.

Jubet te capi,
in asino duci,
ad sedem suam Aquensem,
ibi sumit vindictam.

Et ℣. 1173.

Karl unbietet mir tumliche,
er zestore thiz riche.
Er heize mih ze Ache uoren
gebunden mit suoren
uf fineme somere.

Carolus intimat mihi audacter,
se destructurum hoc regnum.
Jussurum, me Aquisgranum vehi
Ligatum laqueis
In suo Sagmario equo vel asino.

[ESSA, sufflatorium. Gloss. Mons. p. 337. *Esso*, conflatorio. p. 352. Hodie Esse.]

ESCAËTÆ. vid. inf. *Scax.*

ESSED, essedum, genus vehiculi Gallicani, & Britannici. Jornandes de reb. Goth. c. 2. de Britannis: *Bigis curribusque falcatis, quos more vulgari Essedas vocant.* du Fresn. Gloss.

ESSER, saccularium species. J. Argent. L. 2. c. 93. *Alle sekelsweyder und reger, wegelere, und lebeuere, Esser und ryssen dise stat und disen burgban rumen sullent.* ubi alii Codd. legunt: *Echsere.*

ESTALATHIA, L. Sal. tit. XLI. §. 13. sed in §. antecedente XI. etiam legitur: *Malb. i. Stalathia.* Atque in Cod. vetusto MS. habetur: *Sicabahi.*

ESTRE. L. Sal. t. 76. §. 1. esse interpretatur du Fresne Gloss.

ESTRICH, vide Osterrich. & du Fresne in Gloss. voc. Estreciatus.

ETH, vide *Ed. Etelich*, ibid.

ETHEREN, ETTER, IDER, fines oppidi vel villæ.

Dinghoff oder Salbuch an. 1320. Monasterii Ebersheimensis: Tit. wie man sol sizzen uff der Phalzen. *Darnach so en gat dik ein gebot innerthalp des abbates etheren. Darnach so en git dikein siner lute die innerthalp sines etheren gesessen sint, gewerff.* ubi ad marginem est annotatum: *Es sol kein gebot innerthalb des Abbts Etheren, das ist, vom Rothbthor der platz umb und umb so weit der Mulbach scheidet, exercirt werden.* Sæpe occurrit in Statutis urbium Suevicarum, *in unser Statt und Ettern*, aliàs Burgbann. Besold. *Thes. Pract. lit. E.* 62. ait: *Etter ferè idem est, quod pomerium. und wirt in Schwaben gebraucht pro certo spatio, so weit ein dorff gebet und die güter beschlossen seyn. Ac opponitur dem Holtz und Feld.* Addo dem Flur.

Ausser Etters, ausserhalb Dorff-Etters, innerhalb Etters und im Dorff. ausser- und innerhalb Etters gefallene straffen. Intra pomeria oder inner dem Etter. Allein in dem Etter, und nicht in denen zum Flecken gehörigen gütern. Respons. JCC. Tubing. 70. P. 2. p. 292.

Est autem *Etar* vetustissimum Celtarum vocabulum, & denotat finem atque terminum. Ol. Worm. Lex. Runic. *Dags etur*, diei occasus. finis. Ol. Verel. Indic. Lingu. *Dags egtr*, crepusculum. *Dags etur skeid*, circa crepusculum.

Sic *Statt Etter*, territorium oppidi. *Dorffs Etter*, bann, bis an den graben oder dorffszaun.

ASax. *Eder brech*, sepimenti fractio. Glossar. Lambardi. Et du Fresne in voc. *Eodorbryce.*

Ex his intelligitur quid sit *Iderzon* in LL. Longobard. *Lib. 1. tit. XXII. c.* 30. i. etterzaun, sepimentum quod unius villam vel curiam ab alterius villa vel curia definit.

Item *Etarchartea* in L. Baiwar. Tit. IX. c. 11. §. 2. *Superiorem virgam, quam Etarchartea vocamus, quæ sepis continet firmitatem.* Est compositum ex *Etar*, sæpimentum & *Garden*, sustinere, servare, vide G.

V. & infr. *Fridseul.*

ETTERZEHEND, der kleine zehend, obst &c. so in gärten binnen dem zaun oder mauer,

ES.

wæchſt, der groſſe Zehend iſt im flur, Wein und Korn. *conf. id. Beſold. voc. Zehend.* qui tamen cum Gylmanno allegato id confundit, *voc. Zwing.* Ad decimas minores refertur Fœnum, rapæ, werck, *Conſil. Tub. Vol. I. ult. p.* 374. De *Etterzehend* operæ pretium putavi addere copiam ex originali à me deſcriptam veteris documenti.

Wir Jacob Herre zv Liehtembergk, dunt kund offenbar, und bekennen uns mit diſem brieffe, Als der veſte unſſer lieber getruwer, Hug Sturm, Hug Sturms ſeligen ſon, uns ſolliche hernochgeſchriben leben, ſo
Investit. *er In einre rechten gemeynſchaffte*
ſimult. *mit Fridrichen und Stephan Sturm Gößel Sturms ſeligen ſöne ſinre vetern ent-*
Refut. feud. *pfangen und getragen, uffgeſeit*
ob diffid. *hett und unſer vigent geweſen iſt,*
Repetitio precaria. *Hat er uns demuticlich gebeten und begert, Ime ſolliche nochgenante leben in gemeynſchafft ſinre obgenanten vettern wider zv libende und ine zv manne daruber zv entpfohende, Des haben wir angeſehen ſin ernſtlich bette ouch bedaht ſin dienſtlich herbieten, ſo uns mit getruwen willigen dienſten in künfftigen zyten von Ime geſchehen ſollen und mögen, Und haben demſelben Hug Sturm an ſtat ſin ſelbs und der obgenanten ſinre vettern von unſer ſelbs und Ludewigs unſers bruders wegen an denſelben hernochgeſchriben leben und gemeynſchafften verlühen was wir inen von rehtz wegen daran zv verlihende ſchuldig ſint, unſer und unſer manne rehte harinne unſchedelichen, one geuerde. Der obgenante Hug hat ouch ſemliche lehen Ime und ſin obgenanten vettern alſo von uns entpfangen und uns davon huldung geton mit glübden und eiden, Uns, unſerm bruder und unſer herſchaffte getruwe und hoult zv ſinde, unſern ſchaden wo er den yemer verneme getruwelich zv warñende, unſern fromen nutz und Beſtes zv werbende, und alles des gehorſam und willig ſin zv tunde, das ein man ſinem herren von ſollicher gemeynre lehen wegen ſchuldig und verbunden iſt, one alle geuerde.*

Item und ſint dis nochgeſchriben die lehen.

Item zum erſten, das dritteil an dem Winzehenden zv Northeim. Item den Leyen Kornzehenden, und Winzehenden und etterzehendim *zv Brüſchwickersheim, Item und driſſig ſchillinge geltz zv Rinouwe, die da heiſſent*

ES.

Duricken zinſe, *gibt der Schultheizze von der ſtatt und gemeinde wegen daſelbs, Dez zv worem urkunde hant wir unſer Ingeſigel laſſen hencken an diſen brieff, der geben iſt uff Fritag noch Sant Dioniſyen tage, des jors als mann zalte von Criſti geburte Duſent vierhundert funfftzig und zwey jore.*

Ehter Crutze, crux finalis, terminalis.

Chron. Königshov. p. 842. & 848, 6. *Item es ſullen ouch die Ehter Crutze abe unſern Lehn geſetzet werden, wo ſü doruffe ſtont.*

Conf. Gloſſar. du Freſn. V. *Cruces vice. terminorum.*

ETHGERE, armorum genus. Fragm. de B. Saracen. ℣. 1701.

Vunfzehen thuſent goter knehte &c.
thie komen uffe thie galine.
thi furten al ethgere.
Mahmet ze eren.
Quindecies millia bonorum militum &c.
Hi venerunt ſuper galeas.
Hi portabant omnes ethgeras,
Mahometis in honorem.

[Scherz. in Not. ad h. l. putat dividendam eſſe vocem *Ethgere*, & ſcribendum *eht gere*, idoneas præſtantes fundas.]

Gloſſarium ASax. Somneri: *Ategar ſeu Æthgare*, framea, lancea, haſta, telum Saxonicum, miſſilis fortè ſpecies, ùt habet du Freſn. Gloſſ. *Ategar.* Vide & infra *Gare.*

ETH, *Ethin*, paſcua,

Kilianus: *Etten, Fland. paſcere.* *ETTINGHA*, *paſcua.* Pontan. *L.* 6. *Orig. Franc. p.* 587.

L. Sal. t. 2. §. 8. edit. Herold. Malberg. *Ixsymis Ethatia.* porcellus anniculus, paſcuus.

ETHWI, octo.

J. Arg. L. I. c. 43. *Viere under dien brotbechen, und ethwi under dien Sutern.* Quatuor inter panifices & octo inter Sutores.

Rectius videtur ſcribendum: *Ebtuui*, achte hodie, ſic ASax.

Eahtayn octo, Somner. Gloſſ. du Freſn.

ETLEHA, Capitulare Caroli de Villis c. XL. *Ut unusquisque judex per villas noſtras, ſingulares Etlehas, pavones, faſianos — ſemper habeant.* Du Freſne legendum putat: *Et lehas.* atque *Layas* adhuc vocari apri feminas. Sed copulam hîc in principio recenſionis non locum habere autumo. Conf. ſupra voc. AUCA. ubi derivatio hujus vocis exponitur.

ETSAZEN, etſizzen, obſtupeſcere, *entſetzen.* Fragm. de B. Sarac. ℣. 1875. de gladio Rolandi:

Thurh not etſazen iz thie haithene.
Neceſſariò obſtupuerunt eum gentes.

[ETZIMIHHILEMO, modico. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

EUANGELION, Rhythm. de S. Annone. ℣. 33.

Alle

Digitized by Google

EW.

Alle geſchaft iſt an dem menniſchen, ſo is ſagit daz Euangelium.

Omnis creatura eſt in homine, ſicut id dicit Evangelium.

Sed locum inibi nullum memini. Vide notas ad Rhythm.

[*Euuelijcen*, Evangelium. Gloſſ. Monſeenſ. p. 336.]

Evangelion deil, Otfr. V. 25, 20. & 66. Evangeliorum Codex, qui *Evangeliarium*, & *Evangeliſtarium* dicebatur, in quatuor partes ſecundum IV. Evangeliſtas diviſum fuit. conf. ſupra *Deil*.

[Id. II. 14. 17. & III. 22. 5.

Ther Evangelio thar quit.
Evangeliſta hic dicit.

Ita Schilterus vertit: at Scherzius *ther Evangelio* Evangelium eſſe reddendum in Notis p. 215. monet, ad I. 1. 226. & V. 8. 44. provocans. Verum cum ibi, *Euangeliono deil*, hic, *ther Euangelio*, legatur, inſuper *Euangelion*, V. 25. 20. & 66. ſcribatur, ubi de Evangelio ſermo eſt. Mihi omnino Schilteri verſio præferenda videtur, atque *ther Euangelio*, Evangeliſta, *thes Euangelion* autem, Evangelium ſignificare.]

Daz zenteiliga Evangelium, Notker. Pſalm. CXLIII, 9.

Euangelier, Diaconus, qui Evangelia in Miſſa legit. Hiſtor. Lombard. in vita S. Attalæ. Chron. Königsh. c. V. §. 34.

EUGEN. } v. Aug.
EREUGEN. }

Eureude, fines: Gloſſæ Lipſii.

EUTI, EVVIT, Alemannis grex ovium. Fr. Jun. in Gloſſar. Goth. v. *Wethi*, grex.

Tatian. VI. 1. de Paſtoribus Bethlehemiticis *Bihaltente nahtuuahta uhar iro euuit*, cuſtodientes vigilias noctis ſuper gregem ſuam. Id. c. 53. 9. (Dæmones rogabant Chriſtum) *ſenti unſih in thas cutti thero ſuino*, mitte nos in gregem porcorum.

[Cognationem cum hac voce habet, quod eſt in Gloſſis Florent. *euuiſt*, mandra, caula. AS. *enuede* vel *euuyde*, pro grege dicitur, notante Benſon. in Vocab. Conf. Somner. in Diction. & Lindenbrog. in Gloſ. voc. *eouuede*, *eouuth*. Primitivum eſt *eouu*, vel *eouue*, ovis fœmella, quam hodienum Angli *an euue* vocant, Franci *euua* dixerunt, hodie *even* & in diminutivo *öuueken*, *öken* vel *böken* dicimus. Palthen. Not. ad Tat. p. 311.]

Kero: *Euuiſtun*, ovilibus. c. 1. Iſidorus c. 9, 4. *aeuuiſte*, ovile.

EUUA, EUUON, EA, EO, EON, E, jusjurandum, ſponſio jurata.

Fragm. de B. Sarac. ℣. 1513. Genulenus ad Regem Saracenorum:

So büte there cite,
alſo ther Keiſer wither rite.
Niemer geoffen thih ſin E,
thaz thir iht miſſegé.

EW.

Obſerva itaque tempus
quando Imperator expeditionem finit,
Nunquam confide ejus jurijurando,
ne tibi fortè noceat.

Homagium. Idem Fragm. ℣. 1691.

Ther Küning uon Phile
ther gebot an ſiner E:
Swer wafen tröge,
thaz er thie hereuart uöre.

Rex de Phila
mandavit penes homagium ſuum (ſibi præſtitum à ſuis.)
Quicunque arma ferret,
ut is expeditioni intereſſet.

Lex, ùt communis Reip. ſponſio, *L.* 1. & 2. ff. *de LL.*

Kero: *Euua*, lex. c. 58. *Euua teſtamentum.* c. 2. *dera altun euua, joh dera niuun*, Teſtamenti veteris novique. Prol. p. 16. *ſo der altun euua ſoſama der* (ita legend. non *dei*) *nivon*, tam Veteris teſtamenti quam novi. c. 9. *fora euu*, pro lege. c. 1. *euu dera obana*, lege qua ſupra. c. 43. *er euu*, ex lege. 58. [ex hoc loco corrige Goldaſtum, qui vitioſe *Elege er euu* habet.]

Gloſſarium vetus Theotiſcum Rhabani Mauri in tota Biblia V. & N. T. MS. in Bibl. Cæſar. *Pikinnant Samanunga uuorto foua deru niuuun anti deru altun Euu.* i. inchoant congregationes verbis ex N. & V. teſtamento, nec enim *euu* per zeit explicandum, quaſi ex Lat. ævum, quod quidem. *P. Lambecio L. 2. c. V. Bibl. Cæſ.* viſum.

[Ad hunc Rhabani locum prolixam ſatis & eruditam annotationem exhibet Diecmannus in Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 21. quæ omnino hic inſerenda: ita autem ille.

„ *Euu.* Lambec. *Bibl. Vindob. II.* 426. ſex pri-
„ mas huius Gloſſarii voces, atque adeo in il-
„ lis hanc quoque extremam, ſpeciminis loco
„ edens, dum adiecta breuiori nota lucem illi
„ conciliare parat, meras inuexit tenebras, &
„ in ipſo notarum, cum quibus ſe aliquando
„ hoc Gloſſarium editurum recepit, limine bis
„ offendit. Illam enim, quam diſerte Rabanus
„ de *teſtamento* accepit, de *tempore* interpretatus
„ eſt, & quia ad Latinorum *aeuum* ſono iuxta ac
„ ſenſu accedit, ex hac Latina ipſam prognatam
„ eſſe credidit. Prioris lapſus indicium iam in
„ Tenzel. *Dial. menſtr. Germ.* 1681. *p.* 725. ex-
„ tat; poſterior vero nemini, niſi antiquiſſi-
„ mae linguarum ſeptentrionalium originis, de
„ qua iam non eſt agendi locus, ignaro obſcu-
„ rus eſſe poteſt. Olim haec vox Theot. *euu* &
„ *euua* ſcribebatur. Vtraque ſcriptura in Iſid.
„ fragm. [c. 5. §. 7. c. 6.] *p.* 259. 261. occurrit,
„ & *legem* notat. Otfri. IV. 6. 36. Datun ſie uui-
„ dar Gotes *euuoni*, *faciebant contra* legem *Dei* V.
„ V. L. *Euua*, *lex*, *Euun*, *lege*. Gl. B. *Euua*, *ſcita*,
„ *ſecta*. Gl. K. *Euu*, *lege*: *Euua*, *lex*: *Euua*, *teſta-*
„ *mentum*: *Dera altun euua*, *teſtamenti veteris*. Belg.
„ etiam & Friſ. *euua* lex eſt, Mareſchall. *ad*
„ *Evang.*

Digitized by Google

„ *Euang. A. S. p.* 541. Hinc L. B. *Euua*, lex, „ V. Pithoe. *Gl. ad Capitular. p.* 720. Linden- „ brog. *Gl. p.* 1396. *a.* Voſſ. 2. *de vit. ſerm.* 6. *p.* „ 65. 66. Dufr. *Gl. E.* 293. 294. Cl. Eccard. *ad* „ *leg. Salic. p.* 43. Inde Grotius *Ind. nom. propr.* „ *Goth. &c. p.* 589. Varia nomina propria, ut „ *Euarix*, *Euages*, *Euricus*, &c. quae in veterum „ ſcriptis leguntur, compoſita cenſet. In aliis „ compoſitis primam tantum literam Theotiſci „ retinentes, *eliih*, legale, *ehaftida*, religio, *euuart*, „ ſacerdos, dicebant, V. n. 1838. 2330. 2371. „ Recentiores Germani modo *e*, modo *ee*, mo- „ do *ehe* ſcripſerunt. In Chron. Brunſ. VI. 50. „ *geiſtlik e* eſt lex Eccleſiaſtica. Königshou. „ *Chron. p.* 17. *a.* Vetus & Nouum Teſtamen- „ tum, *alte e* & *nuve e* dicitur. Plura ex MSS. „ loca, quibus *e* lex eſt, Vorſt. *Specim. Obſ. in* „ *lingu. vern. p.* 28. 29. congeſſit. De *ee* Men- „ zer. *Oper. I.* 65. *b. Veteres*, inquit *Germani* le- „ gem *vocarunt die ee*, *vt multis exemplis oſtendi pot-* „ *eſt.* Eorum inprimis in Bibl. Germ. ant. ma- „ gna copia eſt. *Heldenbuch* de Saracenis ad Chri- „ ſtum conuerſis *II.* 309. *b. unnd hieltent Criſten e:* „ *& obſeruabant Chriſtianorum* legem. Bothoni „ *Chron. pict. p.* 281. lex naturae, *ee in der nature* „ vocatur. In libro MS. precum Saxon. quo „ Moniales Benedictinae in nouo Coenobio „ haut procul Buxtehuda vſae ſunt, *fol.* 8. *a.* non „ ſpeciatim, vt hodie, adulter, ſed generatim „ quiuis legis transgreſſor, *eebreker* audit. Ean- „ dem vocem *ee* quoque Bibl. Germ. ant. to- „ties quoties pro *lege* adhibent; ſed vbi de no- „ uo Teſtamento ſermo eſt, vt Matth. XXVI. „ 18. Marc. XIV. 24. &c. quod teſtamentum „ a teſtando nomen accepiſſet, *gezeug* habent. „ Denique *ehe* etiam *legem* vel *teſtamentum* ſigni- „ ficaſſe tralatitium eſt, & ex ſaeculo XVI. ad- „ huc apparet. Illius enim anno 31. Auguſtae „ Vind. forma maxima Ciceronis libri *de officiis* „ lucem viderunt, quos Johannes Baro a „ Schwarzenberg per Joh. Neuberum, Capel- „ lanum ſuum, Germanice quidem verti cura- „ uit, ipſe ver[illegible]legantiori ſtilo, vt illa ferebat „ aetas, expolitos, ſententiis moralibus metri- „ cis, ac iconibus illuſtrauit. Horum praefa- „ tionis ſecundae principio ſancti Doctores V. „ & N. T. *die heiligen Lehrer der alten und neuen Ehe* „ appellantur. Quae vocis, pro lege ſumptae, „ ſignificatio, quamuis hodie, quod ſciam de- „ ſierit, in compoſito *ehehaften*, vel *ehaften*, pro „ impedimentis legitimis, tamen adhuc ſuperat, „ quod Palth. *ad Tat. p.* 313. quidem adiectiue & „ ſubſtantiue vſurpari putat; ego vero potius „ cum Schottel. *Op. de ling. Germ. p.* 342. tantum „ pro adiectiuo habere velim, poſtulante ſubſtan- „ tiuum ſubaudiendum *Uhrſache*, vel *Hinderniſs.* „ Priori certe junctum reperio in Basdalienſi, „ quem vocant, receſſu MS. ſub Chriſtophoro, „ Archiepiſcopo Brem. 1531. compoſito: *Sol-* „ *len ſie ohne redliche Entſchuldigung und ehafte Ur-* „ *ſache nicht ausbleiben.* Quo autem iure Scher- „ zer. *Syſt. Theol. p.* 757. ſcripturam *ehehaften* pro „ *communi rabularum errore* habeat, & *eehaften* ſcri- „ bendum contendat, ex modo dictis facile col- „ ligas. *Ech* vero etiam pro *eh* (ex *ehe*) pro- „ nunciatum eſſe, diploma Friderici II. Imp. „ Goslarienſibus A. 1219. datum, oſtendit, quod „ ab Heinecc. *Antiq. Gosl. L.* 2. recuſum eſt, vbi „ *p.* 219. *med. legas: Exlex vel infamis erit, quod* „ *vulgariter* echlos *dicitur.* Sane *echlos* hic ad li- „ teram Latino *exlex* redditur. Vtrum ex hoc „ *ech* noſtrum *echt*, legitimus, prodierit, alii vi- „ derint. Sunt etiam voces iſtae, *e*, *ee*, & *ehe*, „ a generaliori *legis* ſignificatu ad notandum ſin- „ gularem *coniugii* ſtatum, quod illud ſecundum „ leges contraheretur, translatae, V. Serar. „ *Rer. Mogunt. L.* 5. *p.* 888. Goldaſt. *ad Paraen.* „ *vet. p.* 367. *ſſ.* Quae vocis *ehe* notatio Spene- „ ro *Sermonum γαμικῶν* primo, quem *von dem Na-* „ *men der Ehe in der Teutſchen Sprache* inſcripſit, na- „ turae ſtatus coniugalis explicandae, & eruen- „ dis hinc paraeneſibus, egregie conduxit. In „ vetuſto carmine Reimmari von Zweter apud „ Taubm. *ad Virg. Culic. p.* 103. *e* coniugium, & „ apud Königshou. *Chron. p.* 75. *b. une* concu- „ binatus eſt: vt plane ineptiat Goropius, quan- „ do *Hermath. L.* 3. *p.* 95. iſtud *e* vel *ee* linguae „ noſtrae articulum eſſe finxit, vnde Graeci ſu- „ um ὁ fecerint, vt *eemann*, *eefrau*, ſit *ein Mann*, „ *eine Frau.* Neque de A. S. praetereundum eſt, „ eos pro Theot. *euu* vel *eua*, legem *æ* appellaſ- „ ſe, Spelm. *Gl. p.* 204. *b.* quod frequentiſſime „ in Euangeliis A. S. legitur. Vnde *æbec*, *iuris* „ *codex*, Benſ. Iisdem *æwe* ius ſignificat: Hinc „ ſine dubio *æw*, coniugium, V. Mareſchall. *l.* „ *c. p.* 532. 533. Reſtat altera vocis *euu* ſignifi- „ catio, quam Lambecius hic plane contra Ra- „ bani mentem ingerere voluit. Vtrumne à „ priori illa profecta, an aliunde adſcita ſit, nunc „ non laboro. Certe *aeuum* etiam & *ſaeculum* „ exprimit, adeoque recte Schottel. *l. c. p.* 349. „ *a.* inde noſtrum *ewig* format. Otfrid. *II.* 24. „ 23. Fon *euuon* unz in *euuon*: *a* ſaeculo *in* ſae- „ culum. V. V. L. *Euueton*, *aeternum.* Gl. K. *In* „ *euuin*, *in perpetuum*, *in aeternum*: *Euuikemu*, *euuic*, „ *eouuigan*, *perpetuam. A*, *ai*, *au*, *æ*, diuturnum „ vel aeuum notare, ait Rudbek. *Atlant. I.* 206. „ Isl. *æ* eſt ſemper, quod Gutm. Andreae *Lex.* „ *p.* 5. nulla potiori ratione ex Gr. ἀεὶ, quam „ Lambecius *euu* ex Lat. *aeuum*, deriuat. Cum „ enim illi nondum Graeciam & Italiam in Se- „ ptentrionem colonias deduxiſſe nos docue- „ rint, vnde hunc illis huiusmodi voces, qua- „ rum multas ſimiles habent, debere perſuade- „ bunt? Isl. etiam *æfe* aetas eſt: Botho *l. c. p.* „ 278. *van der olden ee*, de aeuo Noachi & Noa- „ chidarum dixit. Hinc nobis ſupereſt aduerb. „ *ehe*, ante, (in comparat. *eher*, prius) quod „ aliquando etiam vnico *e* ſcriptum eſſe duo „ veteris phonaſci loca apud Tenzel. *l. c. p.* 925. „ docent. In Bibl. Germ. ant. Act. IV. 19. *po-* „ *tius* per *ee* vertitur. Belg. adhuc *eeuwe* ſaecu- „ lum eſt: Qua voce ad eruendum ex lingua „ Belgica communis omnium noſtrum matris „ Euae nomen Goropius *Orig. Antw. L.* 5. *p.* „ 540. abutitur, illam quaſi *Ev Vat*, ſaeculi vas, „ voca-

Digitized by Google

„ vocatam fabulans, quia in ea principium „ omnium aetatum fuit conceptum. Adde „ eund. *Gallic. L. 3. p. 63.* Nec hilo felicius „ inſtituit, cum *Hermath. L. 5. p. 113.* ex *Di eew*, „ aeternitas, Graecum θεός, Lat. *Deus*, Gall. „ *Dieu*, oriundum cenſet. Hucusque verba Diecmanni.]

Gloſſæ Lipſii *Euua*, lex. *Euuu*, lege. *Euuendari.* Legislatorem.

[*Eaſagare*, legislatore. Gloſſ. Monſ. p. 382.

Tatian. VII. 2. *Giſcriban iſt in Gotes euuâ*, ſcriptum eſt in lege Domini. Ad quæ verba ſequentia annotat Palthen. (quæ ex parte refutavit Diecmannus in loco modo prolato.) Nominativus eſt *Euua*, ap. Ker. ut & in Gloſſ. Boxhornii, Lipſiique. A. S. *æ* lex Jus. Qua voce quanquam Germani non amplius utantur, ſupereſt tamen ea in compoſito *ehaft*, quod adjective & ſubſtantive uſurpatur. Priori ſenſu idem eſt, quod legalis ſive legitimus, poſteriori. quod cauſa ſive excuſatio legitima. Forte etiam huc ſpectat, quod legitimam viri atque mulieris conſuetudinem, quæ conjugii nomen habet, *die ehe* Germani vocant. Hæc Palth. ad Tat. p. 313.]

Otfrid. I. 20, 49. *in then alten euuon:* in veteri teſtamento. Et IV. 6, 103. *uuider Gotes euuon*, adverſus legem DEI.

Notker. Pſal. I. 2. *der iſt ſalig, tes uuillo an Gotes eo iſt.* ille eſt beatus, cujus voluntas in Lege DEI eſt.

Idem Pſal. XXIV. 8. *umbe daz ſant er ea:* propter hoc legem ſtatuit.

Idem Pſalm. XVII. 39. *undertuon ſie minen eon*, ſubjicio eos legibus meis.

Willeram. in Cant. I, 4. auſteritas *thero ewo*, legis.

Notk. Pſal. XCI. 4. *zehin uuort éo*, decem præcepta legis.

[*Ee* i. e. Lex. Jerem. Thren. 2. *die ee iſt nit*, Lex non eſt. Eſdr. 10. 4. *nach der Ee und willen des herren.* idem Pſal. I. *Sein will iſt in der ee des Herrn.* ita & altera verſio. Hinc & Deuteronomium redditur. *Das buch der andern ee. oder das Buch der widereuferung.* 2. Par. 34. *Helchier vand das buch der ee des Herrn.* ℣. 15. *Das buch der ee hab ich funden.* Luc. 10. *Was iſt geſchriben in der ee.* i. e. in lege. Ib. *ein gelerter der ee.* Legisperitus Matth. XI. Act. XIII. 38. *Ihr mocht nicht werden gerechthafftigt in der ee Moſis. In des Rychs rechte geſchrevte ſteit. Une den Keiſer ſoll niemand bezeigen dan die halten des Keiſer ee. In Vryheiten Frid. III. den gegeben.* Gold. T. I. *Reichsſ. f.* 181. Hæc Reineſ. in Vocab. Theot. MSC.

Serarius Rerum Mogunt. L. V. p. 888. edit. in 4. idem quoque annotat. „ Majores noſtri „ legem lingua ſua vocare ſoliti ſunt *die Ehe.* „ Verſiones Bibliorum Luthero vetuſtiores ita „ loquuntur. Rom. III. *Alles fleyſch wirdt nit „ gerechtvertigt vor ihm aus den werken der ee. „ Wann die erkantnus der ſünd iſt durch die ee. Aber „ nu iſt eröffent die gerechtigkeit Gottes ohn die ee. „ Bezeugt von der ee und von den weyſſagen. Wann „ wir meinen das der menſch gerecht machet werde durch „ den gelauben, ohne die werk der ee.* Noſtro

„ etiam hoc ſeculo in Zwinglianorum Biblio- „ rum præfatione à Tigurinis in editione anni „ 1538. authentici, canonici, ac legitimi Sa- „ crarum literarum libri vocantur. *die Ebeliche „ Bücher.*

Omnia hæc loca Scripturæ à Reineſ. & Serario producta, excepto Act. XIII. 38. ita reperiuntur in edit. Bibl. Argentorati, an. 1485. impreſſorum.

Ehhaft not, legitimum impedimentum, J. F. Alem. c. 46. paſſim. *Wehn.*

Ehaftin, Legis compilatio, Liber judicii. Lex Municipalis Reip. Auguſtanæ: *Hie hebt ſich an die ehaftin und alliu recht die diſiu Stat ze Auſpurg von ir Herſchaft her hat braucht.*

[In Friderici II. Statutis factis in Comitiis Moguntinis an. 1236. *Ehaftige not*, i. e. legitimum impedimentum. *Iſt aber das der Vater das Recht von der gefangniſſe oder von ander ehaftiger nodt das recht nicht geforderen mag.* Ib. *Und ſol der man beweren, daſs dem Vater ehaftige noth irret, das er nicht kommen mochte, und ſol die not nennen.* Canonica præpeditio in juramento Henrici Archi-Epiſc. Cant. An. 1501. facta Alexandro VI. P. R. Reineſ. Voc. Theot. MSC.] Conf. inf. *Not.* n. VIII.

Ehehaftinnen, res publicæ, balnea, theatra &c. *Wehn.*

[*Ehaſcrift*, Litera legis. Notk. Pſ. LXX. 15. *Diu ehaſcrift diu irslahit, diu geiſtſcrift diu irchicchit.* Litera occidit, ſpiritus vivificat.]

Elich, legitimum. Diploma Sigism. Imp. de an. 1432. quo Wilhelmum Ducem Bavariæ Protectorem Concilii Baſileenſis conſtituit: *Elich beſammet iſt das concilium zv Baſel.* legitimè congregatum.

AE, Æ, ASax. Lex: *Ines æ*, Inæ Regis Leges. *Mines blodes calic niwre æ:* ſanguinis mei calix novi Teſtamenti. Ælfricus Epiſt. MS. ad Clericos: *Thry timan ſynd getealde on thiſſere worlde: An tima wæs ær Godes æ. on thare heah-fædera timan: Other under Godes lage. on Moyſes and thare witegena timan:* i. Tria tempora numerantur in hoc ſeculo, unum erat ante Legem DEI patriarcharum tempore. Alterum ſub DEI lege, Moſis & Prophetarum tempore.

Æwfæſtine, ASax. legale jejunium. Rubrica Evangeliorum Luc. 3, 1. *Thys gebyrath on Sæterndæg to æwfæſtene ær wyddanwyntra.* i. hoc competit ad diem Saturni legalis ſeu ſtati jejunii ante natalem Domini ſive Brumam. *Quatember* vulgo. Th. Marſchallus *Obſ. 2. p. 533.* dubitat non immeritò *Ae* an hîc conjugium notet: imò quod legis & ſtatuti eſt Eccleſiaſtici. LL. Friſicæ veteres: *Koninges ſetma haetma ſcrioun riucht, ende alſet riucht ſcrioun is, ſo haetmet een Ewa.* i. Regis ſtatutum vocatur ſcriptum jus, & poſtquam jus ſcriptum eſt, tunc vocatur Lex.

Conf. Gloſſar. Du Fresne v. *Ewa.*

EUUART, Sacerdos: [Rhaban. Maur. in Gloſſ. v. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 161.] Kero. c. 62. i. Divinæ legis cuſtos. *Des euuartin*, ſacerdotis, c. 2. *antreitidu euuarto*, de ordine ſacerdotum. c. 60. *ſtiagalum euuarto*, gradibus ſacerdotum. c. 61.

EW.

Euuarttuam keprubchit uueſan, ſacerdotio fungi. Id Kero. c. 62.

Pi eruuirdii des euuarttuames, reverentiâ ſacerdotii. c. 60.

Euuarmes (leg. *euuarttuames*) ſacerdotii. c. 62.

[*Euuartinna*, ſacerdotes. Gloſſ. Monſ. p. 362.] Otfrid. IV. 3, 17.

Thie Furiſton Euuarton
gibutun iro uuorton.
Principes Sacerdotes
mandabant ſuis verbis.

Fragm. de B. Sarac. ℣. 3273. de Turpino,

Ther alleroberiſte Ewart
ſie ſelue min urkunde.
Supremus Epiſcpus
ſit ipſe meus teſtis.

Urmari euuarto, Sacerdos OPT. MAX. de Salvatore. Otfrid. I. 18, 9. 10.

Eouuart puoch, Leviticus. Notk. Pſal. L. 9.

Eruabton, Legisperiti, Interpretes, qui *E-ruab*, legum curam gerunt. Otfrid. I. 23, 69.

[Male Schilterus *Eoruabton*, quod ap. Otfr. legitur, correxit & interpretatus eſt, juxta Scherzium, qui hanc vocem vertit, *id curabant*. vid. eum in Not.]

Euualertun, Legisperiti, Tatian. c. 64, 9.

Landeueuas, *landoefa*, *Landovevas*, Lex Salica Tit. XIX. de incendiis: *Illi verò qui exinde evaſerint, unusquisque ex ipſis eum mallare debent per Malberg, ſeu Landeueuas.* Et Tit. ſeqq. §. 1. *Malb. ſeu Landoueuas.* Tit. XXXI. 2. 4. *Malb. ſeu Landoefa.* Compoſitum eſt ex *Land*, provincia & *Euua*, Lex provincialis, LandsE hodieque Toxandros ſuos vocare Lantrecht, teſtatur Wendelinus *in Gloſſar. Sal. v. Efa.*

[*Landewa*, Landrecht. Hering de Jure molend. quæſt. 77. n. 18. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Eo-skefel, LLator q. *Eo-Scheffel*, Scabinus legis. Notk. Pſal. IX. 21. *Sezze uber ſie den eoſkefel*; conſtitue ſuper eos legislatorem. Qui etiam ibidem

Eobringer, vocatur.

Eourchunde, teſtamentum, V. & N. Notk. Pſ. XLI. 8.

Ehalti, religio: Notk. Pſal. XXXII. 2. Pſal. CVI. 40.

[*Des Euatchundin fridoo*, Evangelio pacis. Kero. Prol. p. 17. Haud dubie vero hic locus vitioſus eſt, & legendum, *Cuatchundiu.*]

Ew, ehe, jus nuptiale, matrimonium, quod Apoſtolus νόμον vocat, I. Cor. VII. pen. *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod ſi dormierit vir ejus, liberata eſt à lege.*

[*Ee*, matrimonium. *Fugten die ee.* Eſdr. IX. 14. matrimonium jungeremus. *Die Ee deiner mutter.* Prov. I. 8. Reineſ. vocab. Theot. MSC.]

ASax. *æbryc*, ehbruch, adulterium. *æwe*, ſponſa. *æwfæſtman* ſponſus. Huc etiam refero Cambricum *Equeti*, dos, *Du Fresn.*

Enica, adultera, Gloſſ. vett. *Du Fresn.*

EW.

Aliis Saxonibus *Ebicht* & contractè *Echt*, Chron. Sax. *vet. fol.* 921. Wendelin. *Gloſſ. Salv. Efa.* Vide ſupra *Eht.*

Ehteſchafft, cognatio, verwantſchafft, Idem Chron. Sax. f. 1142.

EUUANT, porrexit. Fragm. Bell. Sarac. ℣. 1750.

Thaz har an then uuozen ewant.
Crines ad pedes uſque correcti. (prolixi.)

[At Scherz. legend. cenſet: *er want.* in Not. ibid.]

EWA, æternitas, *In euua joh bina baz*: in æternum & ultra, Cant. Moſ. ℣. 18. ubi Notkerus: *daz iſt per exceſſum geſprochen i. hyperbolicè*, &c.

EVVIC, Prol. p. 17. *euuikemu*, Prol. p. 15. *eouuigan*, Prol. p. 7. *perpetuum*: *euuigan.* cap. 4. *euuigemu.* c. 5. æternam. Kero.

In Euuin, in perpetuum: idem. Prol. p. 15. 16.

[*Thie thar giloubit in then Sun, ther habit euuin lib.* Qui credit in filium, habet vitam æternam. Tatian. c. 21. §. 8. Origo vocis Gothica eſt, *aiuu* enim vel *aiva* Gothis eſt ſemper, perpetuo, docente Junio in Gloſſario. Palthen. Not. ad Tat. p. 297.]

Gotes euuinige iar, DEI æterni anni, Otfrid. ad Ludov. Reg. ℣. 79.

Euuinigi æternitas: Otfrid. III. 19, 42. *zi themo euuinigen libe*, ad æternam vitam. Id. V. 23. 376, conf. III. 26, 36.

In Euuigheite, dar man in anaſiehet fone anaſiune ze anaſiune: in Speculatione facie ad faciem. Notk. Pſal. LXXV. 3.

Euuidon blidu, æternum gaudium, Otfrid. I. 12, 22.

[*Zi Euuidu*, in æternum, Tatian. III. 5. In Gloſſis Lipſii *euuothun*, æternum. Germani adhuc dicunt *ewig*, *ewigkeit.* Palth. Not. ad *Tat.* p. 296.]

Euuethon, æternum: Gloſſæ Lipſii.

Gothis. *In aiwins*, in ſecula.

ASax. *Eæ life*, æterna vita. Symb. Apoſt.

EUUIH, *iuuih*, vos: Kero Prol. pag. 17. *Euuiub*, Iſid. c. 3, 6.

EUUISTVN, ovilibus: Kero. c. 1. V. ſuprà *Euti.*

EUUORFEN. Fragmentum Belli Sarac. ℣. 1060.

Ih han uuillihliche
eworfen thine boteſcaf
alſo ih uzgeſendet wart.
Ego lubens
expedivi legationem
quum mitterer.

[Scherz. tamen legendum putat: *bewerfen.* in Not. ibid.]

EXACHALT, Lex Sal. Tit. II. §. 10. Malb. *In zymis exachalt.* at §. 12. legitur *Texachalt.* v. ſupra *Chalta.*

EXMALALEVDI. Lex Sal. Tit. XXVIII. §. ult. *Siquis puellam* ingenuam occiderit.

EX-

Digitized by Google

EZZ.

EXTRABO. L. Sal. Tit. de Convitiis 33. §. 2. *Siquis alterum falſatorem, & mulier alteram mulierem meretricem clamaverit, Malb. EXTRABO. DC. den. qui faciunt Solidos XV. culpabilis judicetur.* In vetuſtiori Cod. MS. Colbert. ita legitur: *Si quis alterum falſatorem clamaverit, & non potuerit approbare, Malb. ISCHRABO. DC. den. qui fac. Sol. XV. c. j.* Et §. ſubſequente: *Si quis muliert ingenua ſecauere* (leg. ſeu alteram) *mulierem meretrice clamaverit & non potuerit adprobare I DCCC. den. qui fac. Sol. XLV. culp. jud.* Ex MS. qui Caroli M. Imperio & ejus reformatione Legis Salicæ vetuſtior apparet, emendanda hæc vox Malbergica, ſeu potius duæ voces, nimirum *isc*, iſt, eſt, *brabo*, Belgis hodie *Rabaud*, Ribaldus poſteris, Nequam, nebulo, æruſcator, ſcortator, Kilianus.

EZZAN, edere. Kero c. 39. *Fleiſko ezzan.* carnium eſus c. 36. *Ezzaleer*, edax, c. 31. *Filu ezzalan*, multum edacem, c. 4. *mias ezzandero*, menſa edentium. c. 38.

[*Ezan ſcoll*, guſtaturos. Gloſſ. Monſ. p. 366. *Eze*, mordeat. p. 389.]

Ezzan, Cœna. Otfrid. IV. 9, 41. de Cœna paſchali.

Ni wurd io nihein ezzan
mit ſulichen biſezzan.
Nunquam fuit ulla cœna
à talibus poſſeſſa.

Gothis: *Etan*, *itan*, comedere. Luc. XVII. 27. XV. 16.

EZESG, ex ſanguine Martyrum naſcebatur, *der heiligo Ezesg*, Notk. Pſal. CXL. 7.

[EZIGFAS, acetabulum. Gloſſ. Monſ. pag. 322. *Eſſigfaſs.*]

EZZISC-ZVN, ſpecies ſæpis. L. Baiwar. T. IX. c. XI. *Si illam ſepem eruperit vel diſſipaverit, quam ezziſczvn vocant, cum uno ſolido componat & reſtituat damnum.*

Digitized by Google

FA.

FPh, V: Literæ quæ promiſcuè ſolent uſurpari.

[FAASKE, cataplaſma. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

FACIS, legitur in L. Salica Tit. XVII. §. 4. *Malb. alacfacis uia lacina.* quod Wendelinus de Malbergo *Alfen an de langſtraete* interpretatur. Sed fictum eſt Malbergum. In Cod. MS. Regio totus articulus ita legitur: *Siquis homo qualicubi migrare diſponit & de Rege habet cartas, & ſe habundivit in mallo publico, & aliquis extra ordinatione Regis reſtare aut adſallire eum præſumſerit, Malb. alachra & huvia lacina. Solvat den. VIII. qui faciunt Sol. CC. culp. jud.* Hinc patet primò lectionem FACIS non eſſe genuinam. Deinde crimen hîc publicum aſſeritur, nimirum ALAC-RAH, *alac*, eſt totum, ſupra, & *Rab*, vindicta, pœna. Specialius porrò explicatur: *ET HVVIA LACINA.* quod ita legendum: *Wig ſive Weg-Lagena*, hodie *Weglagerung.* Denique VIII. ſignificat octo mille.

FACNI, aſtu: Gl. MS. AS. an *fani*, unde *abgefemt?*

FAD, V. Pad, pfat,

FADEN, FATHA, diſponere, ordinare.

Vetus vox Celtica Francis & Saxonibus uſurpata.

ASax. *Fadian*, diſponere. *Misfadian*, malè diſponere. *Fadung*, diſpoſitio.

Cimbris *Ath fatha*, ordinare, ornare.

Gothis *Hundafathis*, centurio. *Thuſundifathis*, Tribunus. *Synagogafathis*, archiſynagogus. *Bruthfathis*, Sponſus. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 151. Hinc Francicum Provinciale *Affatomire*, Affatomia, id quod nec *Donationem* præcisè, nec *poſſeſſionis traditionem*, denotat, ſed *diſpoſitionem* de hereditate ſpeciatim in L. Salica tit. XLIX. ubi Heroldus *de Adframire.* Fr. Pithæus ex quinque veteribus codicibus *de Affatomiæ.* MS. Regium: *de Afetumiae.*

Conf. Gloſſar. du Freſne.

FAERH porcellus: Gl. MS. AngloSax. vid. *Varch.*

[FAGALIDORI i. φαγολοίδορει, ſenecias, vel treſtir. Gloſſ. Monſ. p. 338.]

FAGARI, FAGARNESSI, gloria. Tatian. c. 179, 2. *Ib thia fagari thia thu mir gabi, gab in:* Ego claritatem quam dediſti mihi, dedi eis. cap. 177. 3. *Nu giberehto mir mit thir ſelbemo in theru fagarneſſi, the ih habeta, êr thanne wueralt wuari, mit thir.* Nunc clarifica me apud teipſum claritate, quam habui priusquam mundus eſſet, apud te. [Emphaſin vocis *fagarneſſi*, exprimit dialectus Gothica. vid. Jun. & Stiernhielm. in Gloſſar. voc. *fægr*, quod eſt utilis, idoneus, & ASaxonica in *fæger*, quod eſt ſpecioſus, pulcher, ſplendidus, & *fægernyſſe*, pulchritudo, venuſtas. Vid. Somner. in Diction. Suecis hodienum *fagher*, Anglis *faire*, idem quod honeſtus, gratus, pulcher eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 388.]

FAGON, exhilarare, recreare. Otfr. I. 8, 43. de Joſepho:

FA.

Mit thionoſta iru fagoti.
Miniſterio eam recrearet.

Idem III. 20, 143.

Ther thir ſo muat fagota.
Qui tibi animum ſic exhilarat.

Idem IV. 26, 72.

Wola ward thia lebenta,
thiu kinde nio ni fageta.
Bene ſit viventi,
quam liberi nunquam exhilararunt.

Gifah, ſaliit, gaviſus eſt, Tatian. c. IV, 2. c. XXI, 6.
Gifebo, gaudium, Tatian. c. II, 6. c. VI, 2. } v. inf. Lit. G.

ASax. *Fægnian*, gaudere, applaudere.

Gothis *Faginon*, gaudere, Luc. XV. fi. *Fagino*, ave. Luc. I, 28. *Fagino anſtaiand abaſta*, ave gratiâ plenâ.

FAEGFN, campos: Gl. MS. ASax.

FAHEN, progredi, procedere.

Otfrid. IV. 9, pen.

Bithiu fahemes mit freuuidu
frammort zi then redinu.
Itaque progredimur cum gaudio
deinceps ad enarrationem.

Idem c. ult. ℣. 62. de Cain:

UUio ther ander miſſigiang,
Joh harto hintorort giſiang.
Quomodo alter (fratrum) ſeceſſit,
& valdè retrorſum egit.

Notker. in Pſalm. XXXIV, 4. *Fure mih fahindo piſt du Satanâs, mir nahkando uuirdiſto min ſcuolare.* i. Præcedendo me es Satanas, me ſequendo eris meus diſcipulus. Et ℣. 25. *nah in gefahe*, eos ſequatur.

Sih gifahen, ſe captivare, convertere.

Otfrid. V. 16, 62.

Si gilouba ſih gifahent,
Ad fidem ſe converterint.

Zi buazu gifahe, ad pœnitentiam progrediatur.

Daraba fahendo, abinde progreſſi. Notk. Pſal. XVI, 14.

Notk. Pſalm. LXVIII, 28. *Ze rehte ne fahen ſie*, in jus non veniunt, contumaces.

Firſahen, perſequi.

Otfrid. V. 23, 243. de Charitate:

UUillo iz al firfahit,
ther ſih hiar iru nahit.
Voluntas (ejus) omnia ſequitur,
qui ſe hîc illi approximat.

[Cum *Firfahen*, idem ſit ac *capere*, *accipere*, ut apparet ex Otfr. II. 21. 51. hinc verſ. 243. ita verto:

Facile id (apparatum illum) *omne accipit.*

Scherz. Not. ad h. l.]

Miſſefahen, aberrare.

Otfrid. III. 7, 20.

UUir unſih imo io naben,
thaz uuir ni miſſefahen.

Nos

Digitized by Google

FA.

Nos ipſi approximare,
ut ne aberremus.

Unterfaben, intercipere.
Otfrid. III. 4, 52.

Thara andere er gigabent,
thaz bad mir unterfabent.

Tunc alii prius veniunt,
balneum mihi intercipiunt.

Anvaben, *vervaben*, *widervaben*, ſunt termini juris veteris Alemannici, quando res furtiva penes tertium invenitur, vide infra v. *Schub.* Quò etiam pertinet *Fürvanch*, i. ſportulæ in vindiciis rei furtivæ.

Cod. MS. juris Auguſtani: *Sult wizzen, ſwaz vibes vervangen wirt ſwie vil des vibes iſt, das mitteinander vervangen wirt, das git nur ainen fürvang. das iſt recht.*

V. & Bevah. & Bivah.

FAHS, FASE, capilli.

FASE, capilli.

Otfrid. IV. 2. 32. de Maria ungente Chriſtum:

Mit iro faſe ſi biſuarb
mit locon iro ſcono.

Capillis ſuis terſit,
coma ſua pulchra.

Tatian. 30, 5. *ein har thes faſes*, pilus capillitii.

[Proprie verba hæc non non capillum, ſed pilum comæ notant. Prius adhuc in uſu eſt Germanorum, ſed ita late ſignificans, ut & ſingulos pilos, & univerſam comam denotet. De poſteriori vid. Jun. ad Willer. p. 114. n. 26. Palthen. Not. ad Tat. p. 358.]

[*UUabſan lasit vabs*, laxaverit comam. Gloſſ. Monſ. p. 382.

Vabſreti, capillatura. p. 368.]

Rhabanus Maurus de part. hum. corp. *Capilli*, *loccha*, *fabs*. *Ceſaries*, *giſchoran fabs*. *Coma*, *ingeſchoran fabs*. Cant. Cant. IV. 1. Willeram. p. 65. [In noſtra edit. p. 26. in qua tamen vitioſe expreſſum eſt *Dih vans.*] 70. n. 31. 132. n. 56.

Gloſſæ vett. *Coma*, *vaſh*.

ASax. *Feax*. [Nec Anglis olim ignotam fuiſſe hanc vocem indicat *Fairfax*, quo nunc Nobilis in agro Eboracenſi familia appellatur, à pulchro nimirum capillitio, teſte Somn. in Diction. ubi ad Camdeni auctoritatem provocat. Palthen. Not. ad Tat. p. 358.]

Vaſcire, forpex. Gl. vet.

Vabſtrenon, Haarzöpffe, Cant. Cant. IV. 9. [Videtur idem eſſe ac Belgicum, *ſtringhe hayrs*, quod *cyrrum*, *cincinnum*, *capillum contortum* denotat, ut obſervat Kilian. Scherz. Not. ad h. l.]

Vahskeitelon, verticem capilli, Notk. Pſalm. LXVIII.

Unde hodie *Feslin*, *faſe*, filium, feſtuca, ſiliqua, quisquilia: *Freherus*. Tatian. c. 39, 6. *feſun*, feſtuca.

FA.

[Germani hodienum *faſen*, fibra dicunt, unde diminutivum *fäſerlein* ſ. *fäsgen*, floccus, pilus. Quæ ratio eſt quare à *fabs*, quod capillum notat, originem hujus vocis pendere Junius exiſtimet in Not. ad Willer. p. 114. Palthen. Not. ad Tat. p. 364.]

FASON, fimbriæ veſtium, Notker. Pſalm. XLIV, 14. filamenta extima inſtar pilorum, Franzen.

[FAKOLON. Otfrid. IV. 16, 32.

Bigondon ſie ſib faszon,
mit iro liobtfaszon,
Mit ſakolo managen.

Corrigendus eſt hic textus. Cod. enim Vind. & Vatic. habent *ſakolon*, notante Scherzio.

Cœperunt ſe parare,
cum ſuis laternis,
Cum facibus multis.]

FAKON, dormitare. Gloſſæ Lipſii: *Facon ſal*, *dormitabit*. *Facodon*, *dormitaverunt*. *Fakinga*, *dormitatio*. ubi addit ipſe: *nos vaek*. Kilianus: *Vaeck*, *ſopor*, *Somnus*.

FALA, tabulæ: Gl. vet. ASax. MSS.

FALA, *Falla*, muſcipula, laqueus, inſidiæ, fallen, decipulæ. Notk. Pſalm. XXXIV, 8.

[*Val*, laqueum. Gloſſ. Monſ. p. 361. Scandalum. p. 326.

Valla, decipula. p. 347. Scandala. p. 392.

Vallun, muſcipulis. p. 353.

Vallza, decipula. p. 336.]

Otfrid. ad Ludov. Reg. v. 68.

Joh binide io zala,
thero ſianto ſala.

Et evitet pericula,
inimicorum inſidias.

Fal, rapina. Iſidor. c. V. 3. *ni uuar inn dhuo einigban fal ardeilendi.* non ſibi tamen aliquam rapinam arbitratus. Vide inf. *Falthio.*

[Hinc adjectivum *faliſch* ſ. *falſch*, quo homo mendax, fraudulentus, ſui compendii cum damno aliorum ſtudioſus denotatur. Videtur huc pertinere AS. *faleca*, hoſtilis, & *falecan*, interficere. Rapinis enim atque cædibus hoſtilitatem conſtare quis ignorat? Palthen. Not. ad Iſid. p. 407.]

Falauuisgu, Otfrid. V. 20, 54. perperam legitur, ut ibi annotatum.

Enpballen, defraudare, Vide in E.

FALAHEN, ſimplex obſoletum. [Extat tamen apud Keronem. c. 53. *ſi falihan*, accommodentur.] Kero: *Pifalahen*, [*Pifelahan*, legitur ap. Ker. c. 4.] *commendet*. hodie *befehlen*. V. *Bifelen*. & *Pifelahan*.

FALANZO, palatium, Notk. Pſal. XXVIII, 2. Vide P.

[*Plauuas*, FALAUUAZ, flaccidum. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

FALCHAM, vide *Cham*.

FALDAN, plicare, *falda*, plica. Kero: *Sin kefaldan*, *explicantur*. c. 5. Idem: *zuakifalde*, *applicet*,

FA.

plicet. apud Goldaſtum vitioſè legitur hîc: *zuapiſalde.* [Ita tamen in ipſo Kerone legitur. c. 4.]

Fald, quidquid aliquid claudit, ſeptum, ovile, ſella bracchiis concluſa, ſella plicatilis, indumentum, vide *du Freſne Gloſſ. b.* Gloſſæ vet. MSS. ASax. *Falaed*, *ſtabulum.* V. du Freſn. in Bobellum.

Falduuop, bradigabo, exd. Gl.

Einfaltan, ſimplex, ſincerus.

Otfrid. II. 7, 110. de Nathanaele:

In thir haben ih mir funtan
thegan einfaltan.

In te inveni mihi
ſervum ſincerum.

Conf. ſupra *Ein.*

Irfalten, implicare, verwirren.

Otfrid. I. 22, 90. S. Maria ad Filium:

Joh thaz thu biar gidualtos,
min muat mir ſo irfaltos.

Atque quod tu hîc commoratus,
animus mihi adeò conturbatus.

Drifalt, Iſid. contr. Jud. c. VI, 6. *dhea dhrifaldun ebanchiliihniſſa dhero almahtigun golliihhin.* trinam æqualitatem omnipotentis gloriæ.

Chimanacfaldit, multiplicabitur, Iſid. c. V, 2.

FALL, caſus. [*Falla*, caſus. Gloſſ. Monſ. p. 357.

Vallent, labuntur. p. 341.

In velligen ſtetin, in ruinoſis. p. 340.]

Otfrid. ad R. ℣. 155.

Bimide oub zalo nob fal,
thaz uuir ſin fichor ubaral.

Evitet quoque pericula & caſus,
ut ſimus ſecuri undique.

Conditio, ſtatus.

Otfrid. V. 20, 114. de hircis ad ſiniſtram:

Thar ſint thie andere alle
in uuenegemo falle.

Tunc ſunt cæteri omnes
in miſerrimo ſtatu.

Mors ſpeciatim.

Otfrid. V. 20, 50. de reſurrectione:

Thieſelben irſtantent alle
fon thes lichamen falle.

Illi reſurgent omnes
à corporis caſu.

Idem III. 26, 68. de morte Salvatoris:

Thaz uuir niruurtin fardir al
thurub then ſinan einan fal.

Ut ne interiremus deinceps omnes
per ipſius ſolius mortem.

Idem ℣. 111.

Fall, *fallen*, *gevallen.* h. e. gefellig. de eo, cujus obligatio & exactio extitit diesque venit. Charta Monaſterii Weiſſenb. de feudo in vini reditu conſtituto an. 1361. *Were das der wyn genommen wurde von herren oder von herren noten oder ſuſt mit gewalt, wie der beſchehe, ſo iſt kein gülte gevallen, und ſint wir oder unſer nachkomen nutzit darumb ſchuldig zu tun.*

FA.

Fall, fallen, de jure caduci, verfallen. Rupertus Imp. in Diplomate quo Leibeigenſchafft in Stullingen ſublata: *Es ſal auch nyemant darinne fallen, denn einen rechten ſchlechten hauptfall, und das ubrige gut ſal den rechten erben werden. an.* 1401. Charta Weiſſenburgenſis feudalis an. 1360. *die burg die Im lehnswiſe enphallen iſt.* quod mox ita effertur: *Die ſin eygen und ym vervallen iſt von N.* Sic *Fall*, *vall*, mortuarium, das beſte haupt ſignificat.

Vallbar, qui mortuarium præſtare tenetur. Vide ſupra *Dinghof.*

Lediger Fall, in jure Torneamentorum, Torneamentum Rotenburgenſe II. Conradi II. Imp. an. 942. *Den dritten Danck gab Frau Margreth geborne Gräffin von Henneberg, dem Edlen Herrn Walraben, Grafen von Naſſau, mit XIII. ledigen fällen. Daz mus man alſo verſtehen: Welcher ſeinen Spiez zerbrach, und der ander ganz blieb, dem ſchrieb man einen fall zu.* Aliter JCtis dicitur Reſervatio *biſs auf ein ledigen fall*, vel *anfall*, quæ renunciatio ad fraternam ſucceſſionem pertinet, vide Kellenbenz. Quæſt. XIX. 20.

[*Manod fallonte*, Lunaticos. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

Kiuallit, cadit in quem, convenit alicui. Notk. Pſalm. XXV, 1. *Jeuuelichemo Chriſtianin turnochtuno keuallit dirro Salmo.* i. omni Chriſtiano perfecto convenit hic Pſalmus. Idem Pſal. CI, 7.

Fallan, cadere facere, fellen, ejicere, *falta*, ejecit, Notk. Pſalm. XCV, 5. allidere, id. Pſ. CI, 10.

Fellina, ruinæ, Notk. Pſalm. CI, 7.

Fellen, tradere, prodere, verrathen, Notk. Pſalm. CVIII, 17.

Niderfalle, diabolo, Notk. Pſal. LXVII, 13. CIII, 26.

Untarfallen, ſupplicare. Otfrid. I. 1, 158. *ther ſe iz ni untarfalle*, qui illud (imperium Francorum) non ſupplicet, deſideret.

FALGO, occaſio. Notk. Pſal. LXXXII, 7. 8.

[FALGENTI *ſint*, imprecamini. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

FALTHIO, FALCHIO. L. Sal. t. XVIII, 1. 2. de illo, qui villam alienam aſſalierit Malb. *Alac falthio.* itemque L. Sal. t. XLV. 4. Quod ſi cum effractura & rapina, Malb. *Turpha falchio.* At in Cod. MS. Regio legitur: Malb. *Alafalmo.* Et: *Turripbatio.* Sed quia nec Heroldi ſcriptio ſibi conſtat, & neutra à Cod. Regio, confirmatur, nondum hanc vocem ùt genuinam poſſum agnoſcere.

Friofaltrouo, ingenuus quando plagiatur, ſurripitur, L. Sal. t. XLII, 4. MS. R. *Friofalcino.*

Uuadfaltbo, percuſſio ſine ſanguine, L. Sal. t. XX. 7. & 9.

Friofald, occiſio ingenui, L. Sal. t. XLIV. 8. Conf. ſupr. *Fal.*

FALV, gilvus: Gl. vet. MSS. ASax.

[FA-

Digitized by Google

FA.

[FALUCHO, Herodion. Gloſſ. Monſeenſ. p. 412.]

FAN, vexillum, *fanen*, *fanden*, *fandiſſerium*, *fandeſteus*, *fanleben*, vid. *Ban*.

FAN, Celtis & Gothis ſpeciatim *Dominus*, Joh. XII. 21. Matth. X. 25. Luc. XX. 13.

Dominus DEUS, iisdem, Marc. XII. 29. Luc. I. 28. Fr. Jun. *Gloſſar. Goth. p.* 154. Ol. Verel. Diſſert. Sing. de Fanin, adjecta auctario notarum in Hervarar Saga.

Tanfana, Numen Germanorum, cujus celeberrimum his gentibus templum in Marſis inter Luppiam & Amaſin Germanicus Cæſar ſolo æquavit, ùt eſt apud Tacit. I. Annal. 51, 2. in vindictam cladis Varianæ. Sunt qui Tanfanam Romanorum Dianam putant. Alii Teutonicum nomen *Te anfanck*, arbitrantur i. e. principium rerum. Alii Sylvanum aut Jovem Fagitalem, quibus rejectis laudatus Verelius *Tan Fan* interpretatur Hic Dominus, Hìc DEVS. At Sheringam *de Orig. Anglor. pag.* 335. *Tanfan* exponit Sortium Dominum, *Tan* enim & *Teni* Celtis & Germanis talos ſignificarunt, quorum uſus in ῥαβδομαντείᾳ, de quo ſupra in voc. *Cima* actum.

Suffridus Petrus de Scriptor. Friſiæ dec. 8. pag. 73. qutat *T' anfane* contractum ex *Tob alden fane*, i. e. ad vetus vexillum, quod à Patriarcha Semo datum & à Friſone ex India in Friſiam allatum: auctore Albino, qui an. 1400. ſcripſit. cui hæc olim mera fabula non immerito viſa. Cluver. lib. 3. G. A. c. 47. Epiſcop. Paderborn. in Præf. Monument. &. p. 37.

Sueci hodie *Fan* diabolum appellant, quod dii gentilium dæmones malos repræſentent, V. Loccen. *Antiq. S. Goth. L. I. c.* 3. Verel. d. l.

FANGAN, FIANGEN, incipere, aggredi. Kero: *Sin kifangun*, *incipiatur. c.* 18.

Otfrid. IV. 3, 1.

Zi ſineru ſpracbu Drubtin fiang
ſo Judas thanan uzgiang.
Ad ſuam ſermocinationem DOMINVS proceſſit,
poſtquam Judas inde exivit.

Idem II. 6, 30. Serpens ad protoplaſtos:

In tod, quad, ni gigiangin,
thob ſiu tharazua fiangin.
In mortem, ait, non iveritis,
etſi eò proceſſeritis.

Bifiangi, occupare, Otfr. I. 19, 30. de Joſepho noctu fugiente in Ægyptum:

Er oub thaz intgiangi,
ſiu unafan ni bifiangi.
(Ut) etiam hoc evitaret,
ne eos lamentatio occuparet.

Idem II. 12, 129. *Eittar bifiangi*, venenum concepiſſet. & c. 1, 89. de mundo non amplectente lucem Evangelii:

Ni mugun iz bifahan,
Jo bifiang iz &c.

FA.

Non poſſunt id amplecti,
& ſi amplecterentur &c.

Bifangolode findun, capti, concluſi ſunt: Iſidor. c. V. §. 5.

Conf. ſupra lit. B.

Giſiang, cœpit, aggreſſus eſt. Otfrid. II. 12, 125. c. IX. 116. c. XI. 56. III. 13, 89. V. 6, 46. III. 14, 183. II. 6, 30. III. 17, 85. c. XXIV. 30. V. ult. §. 62.

[Otfr. I. 23. 21.

Zi giloubu giſiangin.
Fidem ſuſcipere.

Id. II. 24, 13. *So er tho giſiang*, cum id ſuſciperet. conf. Scherzii Notas ad ll. cc.]

Infiang, excepit, empfieng. Otfrid. IV. 16, 103. & V. 20, 98.

Ferfangen, prodeſſe, juvare. Notk. Pſ. XLIIX. 10. *uuas iſt ſie iro uuiſtuom ferfangen*, quid iſtos ſapientia ſua juvat? Id. Pſal. CXVIII. 22.

Fürefangan, prævenire, Notk. Pſal. XVII. 6. & aliàs.

Hinafing, declinavi. Notk. Pſal. XXIV. pen.

Ubirfangis Adamis, prævaricatio Adæ, Notk. Pſal. XCVIII. 1.

Giſang, tunica. Otfrid. I. 18, 10. conf. inf. lit. G.

Gefengnis, exilium. Chron. Königsh. c. 3, 31.

Zufangen, aggredi, Notk. Pſalm. CV. 43. *Sie fiengen zv und* &c.

Fangen, hoſpites intrantes. v. ſupra *Band*.

FANO, faſcia. Vide ſupra *Ban*.

[HARSTIUN FANNUN, ſartaginem. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

FANT, invenit. Notk. Pſ. XXIV. 8. A *Finten*, invenire, quod vid. inf.

FANVNG, lanternum: Gloſſ. Vet. MSS. ASax. Lanterna autem pro laterna dictum, docet Du Fresn. Gloſſ.

FARAN, *Varan*, ire, proficiſci. [Notat hoc verbum ire, ambulare, uſurpaturque variis modis, cujus actioni tamen ſemper ſignificatio motus ineſt. Metalli foſſores hoc verbum *fahren*, ſuæ artis fere proprium fecerunt, unde dicunt *in die ſchacht fahren*, *in die grube fahren*. *Fahrt*, ſcala, gradus, nam dicere *leiter* ipſis religio eſt, & contra regulam artis. Palthen. Not. ad Tat. p. 421.] Kero: *Ze faranne*, [*ze furanne* legitur. c. 5.] *gradiendi*. *Zefarantlihheem*, *tranſitoriis. c.* 2.

Otfrid. I. 27, 89. *zui feriſtu*, ut vadis tu? Idem IV. 22, 63. Gant. Cant. 2, 18. *Min uuine verid al in ſprungen*, dilectus meus venit ſaliens. C. I, 14. *Var nah themo ſpore there berduiſſen*, abi poſt veſtigia gregum.

Fara, modus procedendi, Otfr. V. ult. 220. Moraliter, viæ, actiones, converſatio, ibid. §. 244.

[In priori hoc Otfridi loco *fara* inſidias, in poſteriori dolos notat, obſervante Scherzio in Not. ad l. c.]

Armelichan fara, terribilis proceſſus, IV. 16, 48.

FA.

Ther liute fara, actiones hominum. Otfrid. II. 11, 122. Notk. Pſalm. XXXVI, 12.

Gothis & ASax. etiam commune, Luc. VIII. 23. 26. X. 7. XVII. 11.

Feret die warheit dero rechto, ambulat in veritate juſtitiæ, Notk. Pſalm. XXXIX, 11. Pſal. LVIII, 3. Pſal. C, 3.

Fertin, iter, fahrt.

Otfrid. IV. 3, 7.

Suntar ſie in then fertin
oub Lazarum irkantin.
Sed in eodem itinere
etiam Lazarum cognoſcerent.

Samantferti, comitatus, Tatian. c. XII, 5.

[Dicunt adhuc Germani *Zuſammenfahren*, ſocietatem itineris inire. Palthen. Not. ad Tat. p. 323.]

Fuar, ibam, fuhr. *Fuori fart*, conficiens iter, Fragm. Colloq. cum Samar. ℣. 1. Otfr. I. 19, 25. *Fuar thera ferti*, Proficiſcebatur hoc iter. Id. IV. 35. 73. *ſe er ſe fuarin heim*, antequam irent domum. V. 25. 9. *Mit thiu ih fuar ferienti*, cum quo vehebar navigans. conf. I. 21, 2. III. 20, 276. Scherz. Notas.

[*Fuor*, profectus eſt. Gloſſ. Monſ. p. 355.

Tatian. V. 11. *Fuorun alle thaz bijahin.* Ibant omnes ut profiterentur. §. 12. *Fuor tho Joſeph fon Galilea.* Ivit tunc Joſeph à Galilæa.

Vrammort varet, bene ambuletis. Gloſſ. Monſ. p. 358.

Varantes, conſcendentes. Ib. p. 389.

Varantemo, defluenti. p. 357. 399.

Varanter ſcaz, mobilia. p. 382. hodie *fahrende haabe.*

Illanteru farti, curſu rapido. p. 406.

Vart, pes. p. 326. inceſſus. p. 329.

Vartiga, expeditos, paratos. p. 319.

Verti, inceſſu. p. 361.

Vertin, excurſus. p. 363.

Eſt adhuc Islandis *foru* idem, quod ibant, notante Stiernh. Cod. Ev. p. 298. conf. Jun. Not. ad Willeram. p. 29. & Somn. in Not. ad Gloſſ. Lipſ. voc. *forfuor*, prodiit, *framforithu*, receſſiſti, ut & *farlithon*, tranſierunt. Meretur hic obſervari inſignis mutatio quæ circa rerum communiſſimarum nomina facta cernitur. Quod enim hodie Germani ire, *geben*, dicimus, id majores noſtri *uuerban* vocabant, quod iidem vocabant ire, *faran*, id nobis nunc eſt curru vehi. Hoc ipſum autem Belgæ ea voce, quæ Germanis reliquis equitare ſignificat, exprimunt *ryden*, *reiten*. Quæ omnia quo caſu, quaque ratione contigerint, cogitando aſſequi nemo poteſt, cum in rerum quotidie occurrentium nominibus retinendis pertinaciſſime vulgo homines elaborent. Palth. Not. ad Tat. p. 310.]

Wazzerferte, exitus aquarum, Notk. Pſal. CVI, 33.

Intfuarin, effugere, entfahren, echapper, Otfrid. I. 1, 153.

Liut ſih in n'int fuarit.
Populus ſe ipſis nullus ſubducit (effugit.)

FA.

Notk. Pſalm. CXVIII, 114. *Adjutor meus & ſuſceptor meus tu es. Min Helfare biſt du uuola ze tuenne, min inphangare ubeles ze intfarenne.*

Ferte, exceſſu: Gl. Lipſii.

[*Fara odo ungareb*, ſeditiones. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

Ferti, via, occaſio. Otfrid. II. 5, 49. III. 6, 71. [Tatian. V. 3. *In thero ferti zi Babiloniu, inti after thero ferti zi Babiloniu.* In transmigratione Babylonis & poſt transmigrationem Babylonis. Dicimus hodie *eine fahrt*, iter, tenuiorem vero ſonum retinemus in compoſito *gefehrte*, ſocius itineris. Creberrime autem vocales iſtos inter ſe permutari, collatio ſq. §. 6. ap. Tat. docet voc. *uzfart*, *uzferti* transmigrationem, transmigratione. Conf. Jun. ad Willer. p. 156. Palth. Not. ad Tat. p. 308. Huc pertinet etiam compoſitum *Fartmuodi*, *müde von der reiſe.* Id. Palth. l. c. p. 422.

Vart, rotam. Gloſſ. Monſ. p. 368. proceſſio. p. 393.]

Hinaverte, tranſitus, Notk. Pſal. XXXVIII, 4.

Inuerti, atria, Notker. Pſalm. XCI, 14.

Uſfart puoch, liber Exodi, Notker. Pſalm. LXXXIX, 13.

Fara, progreſſio ſeu tabula genealogica, interprete Paulo Diacono. L. 2. de Geſt. Longob. c. IX. *Longobardorum Faras h. e. generationes vel lineas, & proſapias.* Quò etiam L. I. Tit. 14. Lib. 3. LL. Longob. refertur: *Siquis liber homo migrare voluerit aliquò, poteſtatem habeat intra dominium regni noſtri, cum FARA SVA migrare quò voluerit: ſic tamen, ſi jam à Rege ei data fuerit licentia.* Sed magis eſt, ut hoc de rebus, ſubſtantia, *Fahr und habe*, dicatur. Unde Italis in lingua provinciali *Affare*, conditio, fortuna, vide Gloſſ. *du Freſn. Affare*, *prædium.* Sic & in Jure Feud. Sax. veteri, quod ex MS. Cod. adjunxi Alemannico *pag.* 41. Vare dicitur de armis & indumentis vaſalli.

[*Vart*, proceſſio. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

Fara, fretum, vadum, Otfrid. III. 8, 16.

Farira, inſtrumenta expeditoria, arma, Otfrid. IV. 16, 27.

[Mihi videtur *farira* hic nihil aliud eſſe, quam *homines ad inſidias ſtruendas deſtinatos*, inſidiatores, à *fara*, quod dolos, fraudes, inſidias ſignificat, ita dictos. Scherz. Not. ad h. l.]

Fuara, cohors, caterva, fuhre, Otfrid. IV. 5, 124. c. 18, 28. conduite, aufführung, Otfrid. III. 20, 275. IV. 20, 25. Kilianus: *Voere, mos, actus, geſtus.* Hinc

Gifuare, negotium, cauſa, Otfrid. IV. 8, 53.

Fuaren, tractare, verfahren, Otfrid. IV. 35, 53.

Alla fart, ubique, hodie *allevege*, Otfrid. II. 1, 97.

Fervarenni, vergenglichkeit, vanitas, Notk. Pſalm. XXXVIII, 7. *Ferfariniu*, præterita, id. Pſalm. LXXXIV, 1.

Fart, negotium aggreſſum, confectum: veluti Nuptiale. Otfrid. II. 13, 21. *friunt thes far-*

Digitized by Google

fartes, paranymphus, qui conciliator hujus negotii. Idem III. 26, 35.

Hinc reliquum *Geferte*, comes, *Giferto*, Otfrid. V. 9, 80.

Gewerda, idem. Willeram. in Cant. Cantic. p. 103. *Anor allis thas geuerda*, [*Abo allis das geverte*] *fuero incarnationis, passionis &c. thaz was* [*das was*] *antiquo consilio Trinitatis ante secula præordinatum.* ubi Fr. Junius. Kilianus: *Gheveerd, res, negotium, actio, gestus. Et instrumentum. Item: machina, machinamentum, moles: Et apparatus.* Hinc clausula hodieque consueta: *Treulich, sonder geuerd.* i. e. Bonâ fide & sine machinamento, sive dolo malo. Vide vox *Faru*, fraus.

Fertigen, terminus nauticus, 2. Sam. 19, 17. *Fertigten sich durch den Jordan*, i. Irrumpentes Jordanem ante Regem, transierunt vada. Nautis nostris *zur fahrt beschicken, fertig machen.* Unde *Fertiger* & *Gefertiger* sunt officiales annui jurejurando obligati, ut naves rite & sine præjudicio cujusque onerentur. [In urbibus Imper. Noribergæ & Ulmæ iidem officiales aurigarum & mercium curam publice constituti gerunt. *Gutfertiger, Guterbestæter.*] Qua de re quum meminerim lites ortas, non ingratum neque inutile auguratus sum articulum hac de re nauticum civitatis Argentoratensis subjicere *Webner. Observ. Pract. voc. Fertigung.* in Add. p. 737.

Ferd, expedito: Gl. vet. MSS. ASax.

Fertigung, evictio, *Jus Wirtemb. P. 2, t. XV.* Wehn. l. c.

Fährgeld, Fehrgelt, ripaticum, portorium. *Webner.* h.

Faran, contingere, accidere,

Kenaren ist, contigit. Notker. Psal. XXVII. 5. & Psal. X. 15. *Thaz feret oub so.* Hoc & contingit ita. Hodie *widerfehret.* Conf. eundem Psalm. LXXIII. vers. 9. Idem Psalm. XXXII. 7. *Also is do fuor, do Christiani Principes chamen.* Sicut contigit, quum Principes Christiani venirent. Psal. CIII. 6.

So fare iz, So fare iz, fiat, fiat, Amen, amen, Notk. Psal. XL. fi.

Is feret also, ita contingit, ut &c. es gehet also wie &c. Notk. Ps. XLIX. 5. & ℣. 19. *daz ist ubelo fuor*, das es ubel hergehet. Psalm. LVIII. 14. Psal. LXVII. 27.

Sih faren, se mutare. Otfrid. IV. 16, 59. de transfiguratione Christi:

Ulliolih er sih farota,
in themo berge sih gibilodta.
Quàm facilè se mutaverit
in morte se transfiguraverit.

[*Ze faranne*, transigenda sunt. Kero. c. 57.]

Faren, eundo tentare, pericilitari, intendere. Otfr. IV. 17, 5. de Petro & Malcho:

Ih uueiz er thes oub farta,
thes boubites ramta.
Credo quòd id intenderit,
ut capite percuteret.

Idem III. 22, 119. V. 25, 147. IV. 8. pen. Notk. Psal. LV. 7. *Sie farent ube ih sliphe.* Tentant an vacillem.

Fuarun, tentarent, Otfrid. III. 22, 18.

[Cod. Vind. & Vatic. & Flac. edit. legunt *fuartun*, agerent, notante Scherzio ad h. l.]

Faren thes ferahes, periculum vitæ intendere, *nach dem leben stehen*, Otfrid. III. 14, 209. c. 23, 62. Notk. Psal. LIII. 5.

Fareton uuines libes, quæsiverunt vitam, animam meam.

Fara, tentatio, Otfrid. II. 21, 74. IV. 15, 82.

[Huc refert quoque Scherzius II. 4, 9. in Not. *in ther fari*, quod reddit in hac tentatione.

Fara ap. Otfr. II. 11, 122. Scherzius reddit insidias, fraudes. ita quoque *in farun*, quod occurrit ap. eund. III. 17, 13. & III. 22, 19. in dolo, dolose. Not. ad ll. cc.]

Farari, tentator, Otfrid. II. 4, 9. *Farare*, Notk. Psal. LV. 9.

[An huc etiam pertineat *Varet*, fatis, quod in Gloss. Monse. p. 394. extat, dispiciant alii.]

Faren, persequi, Notk. Psal. XVII. 19. Psal. CIII. 20.

Fere, insidiator, captator, Notk. Psalm. XXXVIII. 2.

Faru, fraus, insidiæ, Otfrid. III. 17, 42. c. 22, 19. 150. Hodie. *Gewerde.* Notk. Psal. XXX. 5. Psal. XXXIV. 4.

Gifaren, nocere, insidiari, defraudare, Otfr. V. 3, 8.

Notk. Psal. LXXIX. 15. *doh iz so gefaren si.*

Gifaren, cognoscere, erfaren, Otfr. IV. 35, 49.

Irfaren, comprehendere, ertappen, Notk. Ps. LVIII. 11.

Dhuruhfaremes, persequimur, pertractamus: Isid. c. V. fi.

Zifareneru dheru euu, cessatio Legis Mosaicæ, Isidor. c. VI.

Zefaren in demo uuazzere, dissolvi in aqua, Notk. Psal. LXV. 12.

[Tatian. XXV. 5. *Er thanne zifare himil inti erda.* Donec transeat cœlum & terra. Cum *faran* Francis idem sit quod Germanis *geben*, hinc pro *zifaren*, hodie dicimus *zergeben*, *vergehen.* Palthen. Not. ad Tat. p. 353.

FARAUUY, colore: Kero. c. 55.

[*Faruua*, colores. Gloss. Monse. p. 412. *Afterfterno farun*, sydereo. p. 407. addend. haud dubie *colore.*

Varuua, tincturæ. p. 347. Rhytm. de S. An. §. 38. *uariwa*, colore. in Gloss. Boxhorn. *farva.* Hodie *farbe.* Palthen. Not. ad Isid. p. 404.]

Otfrid. II. 22, 44. *gifaruues, colorabis.* Fragm. de B. Sarac. ℣. 2501.

Thie sconen ueltplumen
wrden alle blotvare.
Pulchri agri flores
facti omnes sanguinolenti.

Glossæ Vett. *Misvare duch*, discolor, vermiculatus pannus. *Missiuaro, auaro*, decoloratas.

Faruua, forma. Isid. c. 3, 6. *Scalches faruua infenc*, formam servi accipiens. c. V. 3. *Gotes faruui.* forma DEI.

FAR, particula in Compositis frequens, hodie

die *Ver*, correſpondet Latinis augmentativis, Ex, Per &c.

FARBELGEDA, exacerbavit: Gloſſæ Lipſii. V. *Belgen.*

FARBROKANVSSI, prævaricationes: Gloſſæ Lipſii. *Verbrechungen.*

FARCHAVFAN. *Ze farchaufanne*, venundandum eſt. Kero. c. 57.

FARCHORANEER. v. *Choron.*

FARCIKAN. *Zuakanc farcikan*, aditum denegare. Kero c. 28.

[FARDILON, fundare. Iſidor. contra Judæos c. 2. §. 1. *Dhuo ir erdha fardila uuardh.* quando appendebat fundamenta terræ. vid. ſupra *Dilen.* & quæ de h. l. ibi ſunt annotata.

[FARDOLTETON, pertulerunt: [*fardoleton* habet noſtra editio] Kero. c. 57. *uuidarnuati fardoleen*, contraria ſuſtinere. c. 7. *aahtunga fardoleent*, perſecutionem ſuſtinent. c. eod. *fardolenti nalles muade*, ſuſtinens non laſſeſcat. c. eod. V. *Dolen.*

FARDROSCAN vel *Phinot*, attritus. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 37.]

FARDRVNCON, crapulatus: Gloſſæ Lipſii. *truncken.*

FARDVCHAN. vid. *Duah.*

[*Ni* FARFALLEN, incidant. Gl. Monſ. p. 401. *Mot varfallanemo*, mente conſternata. Rhaban. Maur. ap. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 87.]

FARFIHT, expugna: Gloſſæ Lipſii: ibi Somnerus: *Expugnare, Sax. oferfeobtan; ab ofer, ſuper, & feobtan, Germ. fechten, pugnare, quaſi pugnando vincere, cui bene reſpondet Verbum noſtrum to overcome.*

FARFLOHAN, effugetur. Kero. c. 48.

FARFLVAHHANAN, malignum: Kero. Prol. i. diabolum, maledictum. *iſt kekeban friſt demu farfluahhaniu*, datur occaſio maligno. c. 43. V. *Fluach* & in NOT, *Saxnote.*

FARHELE, celaverit: Kero. c. 7. hodie *verhelen.* vid. *Helen.*

FARHOCTON, ſpreverunt: Kero. hodie *Verachten.*

FARKEBAN *ſi*, concedatur. Kero. c. 60. *farkeban iſt urlaubii*, concedatur licentia. c. 6. *farkebaniu*, conceſſus. c. 60. conf inf. *keban.*

[*Kaſcerit odo fargepan*, impenſum. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

FARKVTHA, abominabilis: Gloſſæ Lipſii, ubi Somnerus: *Forcuth & Fracod. Saxon. Nequam, parvus, vilis, turpis.*

FARLAZZEEN *aub labhan*, dimittunt & pallium. c. 7. *Farlazzante*, relinquentes. cap. 5. *Farleazzi*, permiſerit. c. 33. *Si farlazzan*, relaxabitur. c. 60. *Farliazzi*, remiſiſti. c. 7. *Farlazzany*, remiſſione. c. 43. hæc Kero.

[Adde ex eodem ſequentia. *Minna ni farlazzan*, caritatem non derelinquere. cap. 4. *ſo filu ſo cit farlazzit*, quantum hora permittit. c. 42. *intlobhan mund ni farlazza*, aperire os non permittimus. c. 6. *furlaz uns ſoſo aub uuir farlazzames*, remitte nobis ſicut & nos dimittimus. c. 13. *farlazzan iſt*, relinquitur. c. 3. *ni ſi farlazzan*, non permittatur. c. 43. *farlazzante uuilloon eiganum*, deſerentes voluntatem propriam. c. 5. *derem farlazzanen*, his omiſſis. c. 1. *farlazzanem allem*, relictis omnibus. c. 42. 48.

Thaz ſie ſe uzzar iro benti, odo uzzar iro eigini farlazzen, per emancipationem. Gloſſ. Monſ. p. 404.]

FARLEIPTER. vid. inf. *Leiben.*

FARLEOSANT, perdant. c. 43. *Farliuſit*, perdiderit: Kero. c. 46.

Ferlorniſſido, perditio, Notk. Pſalm. XIII. 4. Hodie, *Verlieſen, verlieren.* V. & *Firl.*

FARLIHAN *ſint*, commendent: Kero. an leg: commendentur. Hodie *Verleihen*, concedere.

[In Kerone legitur: *ſint farlihan*, accomodentur. c. 53.]

FARLIET, transeat. *Farlithon*, tranſierunt: Gloſſæ Lipſii. Ubi Somnerus: *Tranſire Sax. Faran: unde Fare in noſtratium warre-fare, Saxon. fyrdfare, aliàs udfare, i. e. expeditio. Hinc etiam viatorem vocamus Way-faring-man, Sax. wegferend. Mari verſatum, ut Nautam, Sea-faringman.* • *Sed & maris transfretationem, & aquæ trajectum cum naulo Germanis Fahrgelt, fare dicimus. Iter autem Sax. Fær. Itinerarium Forboc: quaſi itineris codex. Sed & OFERLITHAN Sax. tranſire notat.* Sed non explicat, quid ſit *Lithan*, tu ſi vis infra vide *Lithan.*

FARLIUUANER. vid. inf. *Loube.*

FARMANO, contemtor. c. 23. *Farmanente*, contemnentes. c. 2. *Farmanento*, ſpernendo. c. 31. Kero. *Farmanu*, contemtor. Idem Kero c. 23. *farmanenti farbocton mih*, ipſi contemnentes ſpreverunt me c. 2. Ve & *Firmon.*

[*Unte mih himeuvre nieman ne vermane.* Nemoque me ſpernat. Willeram. in Cant. Cant. VIII. 1.]

FARMEID, diſſimulavi, Gloſſæ vett. Gothis: *Immaidida ſik*, transmutavit ſe, Marc. IX. 2. V. Gemutos.

FARMIETANT, locant: Kero.

[FARMISKIT, *unte entfallan niuuerden*, intercidant. Gloſſ. Monſ. p. 401. conf. inf. *Mis.*

FARMITAN *uuas*, delituerat. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

FARMVLITA, conterendum: Kero. [In ipſo Kerone legitur *Kehuke rorrium nalles farmalita*, meminerit calamum quaſſatum non conterendum. c. 64.] Notk. Pſal. X. 15. *Fermule den arm des ſundigen*, contere brachium peccatoris. conf. inf. *Furmalen.* & *Mule.*

[FARMVRDRAN, enecare. Gloſſ. Monſ. p. 404. hodie *ermorden.*]

FARNEMANTER, capax: Gloſſ. vet. Alem. *Farnam thaz*, intelligit, Otfrid. IV. 5, 127. *Farnufſt*, intellectus: Kero. c. 30. *Farnumiſta*, intellectus. Notk. Pſal. XXVIII. 9. *roſche ze firnumiſte*, veloces ad intellectum. *Fernumſtigen*, capacibus: Gloſſ. vet. *Fernumeſt*, intellectus. Notk. Pſalm. CXVIII. 144. 165. & alibi.

FAR-

Digitized by Google

FAR.

FARNOZZAN *wurthan ſcal*, conſumetur: Gloſſ. Lipſ. Somnerus. *q. d. Nullius erit pretii. Nozzan enim nullum, wurthan, pretium, ut opinor, ſignat. Sal autem nota futuri temporis: niſi quis malis wurthan hic idem ſonare ac Sax. geworden, fieri: tunc autem verba ſonant, adnihilabitur ſ. ad nihilum redigetur.*

FARPORAN *ſi*, abſtineatur. Kero. c. 39.

FARPRIHCHIT, fregerit. Kero c. 46. conf. Not.

FARR bos, taurus, vid. inf. Hals.

[*Hega druoſi varrio*, inguina taurorum. Gloſſ. Monſ. *Varrinen zenon*, tauris. p. 407.]

FARRISC *Hals*, toroſa cervix: Gloſſ. vet. vid. inf. *Hals.*

FARRU, diœceſim: Kero. Parochia, *Pfarre.*

[Male Goldaſtus hanc vocem exhibet, in Kerone enim eſt *Farrunneſan*: integra phraſis ita ſe habet. *Ze des farrunneſan kekat*, ad cujus diœceſin pertinet, c. 64.

FARSAGET *uuard*, caſſaretur. Gloſſ. Monſ. p. 405.]

FARSAHHAN *ſih ſelbun*, abnegare ſeipſum. Kero. c. 4.

Farſahhanti, abrenuncians: Kero. Prol. *Verſagen.*

Farſeggeni, excuſandas: Gloſſæ Lipſii. Somnerus: à *Far*, *ver*, pro, & *ſeggben*, dicere.

FARSCHITAN, concidet: Gl. Lipſii.

[FARSENTAN, exilari. Gl. Monſ. p. 405.]

FARSEEM filloom, caris verberibus: Kero.

[In Kerone legitur. *Sarfeem filloom ſi in kedungan*, acris verberibus coerceantur. cap. 30. Quæ lectio omnino optima, *ſarfeem* enim idem videtur quod hodie *ſcharffen.*

FARSLAGEN. *In uoot farslagene*, in cuſtodiam truſi. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

FARSPIENTI, reſpuens. Kero. Prol. p. 18.

FARSPILDITA. vid. *Spilten.*

FARSTANTIDA, intelligentia. c. 2. *Ze fariſtantlibbas altar piqbuemen*, ad intelligibilem ætatem perveniat, c. 63. *Farſtantanteem*, capacibus. c. 2.

Iſt farſtantan, advertitur. c. 65. Kero.

Adde ex eodem *Farſtuanti Kedancha minin ſona ruuana*, intellexiſti cogitationes meas à longe. c. 7. *iſt farſtandan*, intelligitur. c. 7. *daz iſt farſtantan*, quod intelligitur. c. 63. *Farſtantantlibbe muatu*, intelligibiles animos. c. 2.

FARSVVMMANDO, negligentibus: Kero.

[In Kerone hæc phraſis occurrit. *Neouueht leitet farſuummando*, nihil ducat negligendum. c. 31. hodie *Verſaumen.*]

FARTRAGANII, tolerantiam: Kero.

[*Fartraganti* habet Kero. c. 40. Item, *Fora heitio fartragantero*, ex perſona ſufferentium. c. 7.]

FARTRIBAN *ſi*, expellatur. Kero. c. 65.

[In Gloſſis Monſeenſ. extat vox *Fartripane*, ſed absque latina interpretatione. p. 406. At p. 413. *Fartribane*, compulſos. itemque *Fartriban*, appelli.]

FAR.

FARTHROZA, tædio: Gl. Lipſ. vide & *Irthruz.*

[FARTUCHTAN, obruere. Gloſſ. Monſ. p. 404.]

FARUUANNAN, deſperare: Kero. c. 4.

[*Faruuanton*, deſperati ſunt. Gloſſ. Monſ. p. 413.

FARUUARTAN, lædere. Gloſſ. Monſ. p. 403.]

FARUUATHANA, maledicti. *Faruuathanuſſi*, abominatione. *Farunet*, abominatus: Gloſſæ Lipſii.

Gothis *Fravvithan*, maledicere, Marc. XI. 21. Luc. VI. 28.

Belgis *Verwaet*, excommunicatio.

FARUUORFAN, projicii. Kero. c. 61. *Faruurſi uuort miniu after dih*, projeciſti verba mea poſt te. c. 2. *ſi faruuorfan*, projiciatur. c. 62. *ſi faruuorfan ſona kiſezzidu*, dejiciatur de ordine. c. 65. hodie *verwerffen.*

FARUUELLVNT, prophanarunt: Gl. Lipſ.

FARUURTI, interitum. c. 25. *Faruuerde*, perierit. c. 3. *Faruuerdan*, perire. c. 59. Kero. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 171. *Fravvaurdgand*, exterminant, Matth. VI. 16. & 19. ASax. *Forwyrdan*, interire. Belgæ *Verworden.*

FARZECHANTO, protrahendo: c. 43. Kero. *Verzeben*, protrahere, verzögern, ufziehen. At verò

FARZIHEN, denegare eſt. Ludovicus Imp. in ſententia inter Rupertos Sen. & Jun. Comites Pal. Rheni & AEpiſc. Metenſem an. 1345. *und ſol in ouch der Erzbiſchof die loſſung mit nicht verzeben noch verziben.* Kero: *Farzihe*, *deneget. Farcikan uuiſan*, *denegari.* J. F. Alem. c. XXXI. *der Herr verzihet es im*, denegat. c. XXV. *Er verzihet es ime uuol mit rechte*, *das er es ime nüt libet.* it. c. XXXV. c. XLI. §. 2.

[In ipſo Kerone id deprehenditur, qui ita loquitur, *Ubilo pittantemu farzihe*, male petenti deneges. c. 31.

FASCUN, fomentis. Gloſſ. Monſ. p. 387. 394. *Vaſcha*, fomenta. p. 387. malagma. p. 353.]

FASE, vid. ſup. *Fabs.*

FASEN, quærere. Notk. Pſalm. C. 6. *nieht faſonde uuaz ſin ſi*, non quærens quæ ſua ſunt.

FAST, vid. *Feſt.*

FASEL, ſemen. Notk. Pſalm. XX, 11. *Iro faſel ſcheideſt du ſone menniſchon chinden*, ſemen eorum (impiorum) à filiis hominum perdes.

Feſelig, fœtoſus, Notk. Pſalm. CXLIII. 13.

Kilianus: *Faſelen*, *liberis operam dare. Faſel*, *Vaſel*, *Fœtus in utero*, *embryon. Et Germ. Sicamb. Soboles.*

Faſelborſe, fœtus involucrum, ſecundinæ.

FaſſelVieh, pecus generans, opp. *GeldeVieh.*

[*Vaſal chalp*, paſcualem vitulum. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

FATER, abbas. c. 63. *Fater lib fater*, abba pater: [in ipſo Kerone ita legitur *Haremees faterlib fater*, clamamus Abba pater. c. 2. p. 20.] Kero. Adde ex eodem *Fater*, pater. Prol. p. 16. *fater hiuuiskes*, pater familias. c. 2. *demu fatere*,

Digitized by Google

EAR.

tere, Abbate. c. 1. *leſames uuihos fatere uuſere*, legamus ſanctos Patres noſtros. c. 18.

Faterlihhiu eruuirdii, paterna reverentia. c. 63.

Hohfatera, patriarchæ, Notk. Pſal. LXXIX, 11.

Faderphium, quod de parentibus filia marito adducit, DOS. LL. Longob. I. 9, 12. & 2. 14, 5. & 2. 1, 4. du Freſne ex Sicama compoſitum putat ex *Fader*, pater, & *erf*, hereditas: Sed invitâ analogiâ Grammaticâ. Rectius ex *Fater* & *Fie*, Vih, pecus, Dos enim in pecore conſiſtebat. V. Comm. ad π. Exerc.

FATH, FATHA, ſupra in FADEN.

[FATUNGA, ſaginæ. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

FAUSTRECHT, V. *Camfwig*.

FAZ, *Fazze*, vas, olla, patina.

Kero *keprobban faz*, frangatur vas. c. 64. *alliu faz*, omnia vaſa. c. 31. *altarres faz*, altaris vaſa. c. eod.

[*Vazo*, oneris. Gloſſ. Monſ. p. 369.]

Otfrid. II. 14, 44.

In einen fazze.
In uno vaſe.

à Fazen, darein man etwas faſſen kan.

Liechtfaz, candelabrum.

Liehtfaz himilis, luminaria cœli, Notk. Pſ. XCIII. pr.

FAZZON, præparare, gefaſt machen.

Otfrid. IV. 16, 29.

Bigondun ſie ſih fazzon,
mit iro liohtfazzon.
Cœperunt ſe præparare,
cum ſuis laternis.

Fazi imo, Otfr. IV. 12, 55. ſed emend. *Sazi.*

Fazen, vexare. Geiler. Irr. Schaf. *Von böſem feinde gefatzt, betrogen und verfurt werden.*

[*Fazzota*, caricavit. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

FE, Fee, Salarium, Sold: ſtipendium, merces, Saxonib. Speelman. Gloſſar. Skenæ. ad Malcolmi II. R. Scot. conſtitutionem. Th. Crag. I. J. Feud. c. IX. Lud. Canterellus Faber de Feudis. L. 1. c. 2. & 3.

Feod, feudum, h. e. poſſeſſio ſtipendiaria, *poſſeſſion de la Solde*, ùt belle interpretatur idem Faber d. l. Vide ſi placet *Comm. ad J. F. Alem. Rubr. §. VII.*

FEARN, filix: Gl. MSS. ASax.

FEDERA, pennæ, alæ, Notk. Pſal. LIII, 7.

[*Fedara*, calamus. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

FEGEN, purgare, kehren, verrere.

Fegotte, quisquiliæ, hodie *kericht*, das nicht zv grunde fellet. J. Argent. L. 2. c. 123. §. 2. *Nieman ſol keine fegotte* (al. Vegate) *in die ſtroſſen ſchütten, und wer ſine Vegotte uſſchütten wil, der ſol mitten uf die brucken ſton, die uber die Bruſche got, und ſol ſie in die Bruſche ſchütten. und das ſol man verſton von vegotten* (al. *von aller vegaten*) *die one ſteine, erde und miſt iſt, die nit zv grunde vallen mag.*

Fegfeuer, concremation in effigie. Königsh. in Chron. c. 3, 228. de Eugenio IV. Papa à Concilio Baſileenſi remoto: *Unde verbranten im*

FE.

ſein fegfeuer. in effigie cremarunt, ùt hæreticum. Conf. c. 3. app. §. 13.

FEHE, *Fihu*, pecus, oves.

Otfrid. I. 13, 2. De Paſtoribus Bethlehemiticis.

Sprahun tho thie hirta,
thie ſelbun fehe uuarta.
Loquebantur tunc Paſtores,
qui pecus cuſtodiebant.

Et ℣. 28.

Thar ſi thes fehes goumptun.
Cum pecus paſcerent.

Fehes, animalia, idem V. 24. 11. *Fehes inti mannes*, animalia & homines.

Notk. Pſal. XXXV, 8. *Menniſcen unde feho halteſt du Trubten.* Homines & jumenta ſalvabis Domine. Chron. Sax. vet. fol. 1171.

Vide mox *Fio.*

Stalfeho, jumenta, Notk. Pſalm. LXXVII, 50. quaſi *Stallvieh.*

Fehegelich lichamo, animale corpus, Notk. Pſ. CI, 26.

Smalez feho, opp. Rint, Notk. Cant. Habac. ℣. 17. *Schmalvieh.*

FEH, polymita, multicoloria, Gl. vet. Notk. Pſalm. XLIV. 10. 15. *umbehelttu mit Fehi*, circumamicta varietate.

Veychenes, ſimulatio, Willer. in Cant. Cant. p. 18. n. 10. ubi Freherus: *MS. Feichenes* [& ita quoque habet noſtra editio. conf. notas.] *quod accipio, niſi fallor, pro varietate. Dicimus adhuc, Fehifueter, pelles varias & maculoſas.*

FEHED, fehde, odium, inimicitiæ: Diffidatio, quaſi *Fe- eed*, diſſolutio fidei. LL. Longob. 2. 13, 11.

ASax. *Foeth*, *femd*. Belgis: *Veede*, *veyde*, *vied*. Francis & Longobardis *Faida*: Inimicitiæ indictæ. R. Rotharis L. I. LL. Longob. t. VII. c. 1. *Componantur, ceſſante faida i. e. inimicitia.*

Speciatim ob vindictam homicidii ſuſceptam. Gloſſæ vett. *Faida*, *vindicta mortis.* V. St. Baluz. *ad Reginon. 2. de Diſcipl. Eccl. c. 5. p. 580.* Carolus M. Kapit. an. 779. c. 22. *Siquis pro faida pretium recipere non vult, tunc ad nos ſit transmiſſus, & nos eum dirigemus, ubi damnum minimè poſſit facere.*

Faidam levare, Fehed ankundigen. Rotharis R. Lib. I. LL. Longob. t. IX. c. 18. *Filiæ* (occiſi) *eò quod fœmineo ſexu eſſe probantur, non poſſunt ipſam faidam levare.* i. e. vindictam mortis ſuſcipere, adeoque nec compoſitionem pro faida ſublata.

Faidam portare, idem Regino. L. 2. c. 292. *Nulli fidelium noſtrorum, qui rebellem occiderit, aliquis faidam portet, neque pro ejus morte aliquid componat.* Vide Kapitul. Chlotarius II. R. Francorum in Decretione an. 595. de domino ſervum noxalem non ſilente. *Quodſi in ſtatutum tempus, interludente conludio non fecerit, dominus ſtatus ſui juxta modum culpæ inter fredum & faidam compenſabitur.* ita emendata St. Baluzii habet editio, perperam apud Lindenbrogium legitur, *inter fredum & fredum.* ubi *Compenſabitur* ſignificat æſtimationem

hem fidæ & noxæ reſpectu fredi dandi componat, præſtare condemnabitur. Sic Kapitul. Caroli Calvi Tit. XLV. §. VIII. *non compenſentur res excuſatæ & neglectæ æqualiter, ſed ſicut tunc fuerunt compenſentur, quando commutatæ fuerunt.*

Conf. du Freſn. Gloſſar. h.

Befehden, diffidare, inimicitias denunciare publicè, quod vel ſcripto vel verbis factum, idque more ac jure veteri Germanorum, & Gallorum, quâ de re elegans diſſertatio XXIX. habetur du Freſne ad Joinvillam pag. 330. H. Bignon. ad Marculph. c. 18. Vocatur etiam *Widerſagen*, Aur. Bull. tit. XVII. Hoc jus, des befehdens, oder Widerſagungsrecht, taxatur ab autore hiſtoriæ belli Armenyaci an. 1439. *Obſerv. XVII. ad Chron. Königsh.* Atque laudatus du Freſne ait in fine diſſertationis adhuc hodie Status Imperii in Germania hâc prærogativâ gaudere: ſed vide ſis *Inſtit. J. P. IV.* 12, 3.

Todgefehede, inimicitiæ capitales, vindicta privata, Contentio cum armis. Jus Argent. L. 2. cap. CXXXII. an. 1317. *Wer in diſe Stat kumet nach Appeloſs zv den vier Hochgeziten unſer Frouwen, das der Fride binne haben ſol one dot gefehede.* ubi quidem alii Codd. MSS. legunt: *Dotgevehte.* Sicuti etiam cap. CXXVIII. *Unſer Herrn ſint uberinkomen, Wen ſie tröſtent, den tröſtent ſů one geverde von ſinre heimunte zv Strasb. in die Stat, und do zwuſchent und wider heim vor mengelichen unſern burgern, one tot geuehte.* Vocatur in Kapitularibus *Contentio cum armis*, lancea & ſcuto, Kapitul. Caroli M. I. an. 809. *Si aliquis ipſum Sacramentum falſum dicere voluerit, cum armis contendat.* Vid. Comm. ad Chron. Königsh. p. 459.

Urfihte, urfehde, urphede, urpheda. Obſ. XV. pag. 865. ad Chron. Königshov. *Darum wir ouh zv inen tun griffen und die ſtellig geton, und doch ir etlich uf urfihten loſſen ryten.* Eſt cautio jurata de pace tenenda, de non vindicando carcere. Origo rei hodieque uſitatæ ex temporibus diffidationum & bellorum privatorum arceſſenda. Finem docet Carolus V. Imp. Conſtit. Crim. Art. 157. *Umb erhaltung willen des gemeinen friedens, ewige urphede ſweren.* Kilianus: *Belgis oorvrede q. d. ouer-vrede, pax primaria: Pax & ſecuritas à Magiſtratu conſtituta. Transactio pacis jurata: cautio juratoria pacis. Jusjurandum ſuper transactione pacis initum. Paix jurée.* In Kapitulari Ludovici Pii I. an. 819. c. 13. dicitur *faidam per ſacramentum pacificare.*

Faidam jurare, Hincmar. Epiſt. ad Carol. R. Eodem autem recidit, *urfaide* & *urvrede*, prius eſt faidam & vindictam abjurare, poſterius pacem juratò confirmare.

FEHTA, pugna, prælium, *gefechte. Ze einluzlibbern febtim*, ad ſingularem pugnam. *Kilerete febtan*, docti pugnare. Kero. c. 1. Otfrid. I. 20, 8. de infanticidio Herodis:

Job datun ſie ana febta
mihila ſlahta.
Et faciebant ſine prælio
magnas occiſiones.

Febtannes, pugnandi, fechtens. Otfrid. I. 10, 10.

Zi uns rihtet er hora heiles,
nales febtannes.
Ad nos erexit cornu ſalutis,
non pugnæ.

Chifehte, bellum. Dan. IX. *after dhes chifehtes ende*, poſt finem belli. *Iſid. c. 5, 6.*

V. & *Fihtit.*

FEIGI, mollis, delicatulus. Otfr. I. 24, 9.

Ni ſi man nihein ſo feigi,
ther zunei giſang eigi.
Nullus ſit tam mollis,
qui duas tunicas habeat.

[Vocabulum *Feig* derivandum à Gothico *Fa*, Su. *Fe*. Inf. Sax. *Fœge*, paucus, exiguus, vilis. ASax. *Fea*, pauci. In inferiori Saxonia vox *Veyg* etiam eos qui morti appropinquant, notat, de quibus communiter dicitur: *Si ſind feeg geweſen.* Alias ap. Veteres Gothos uſitatum fuit, ut voce *Feigur* morti proximos aut ad mortem condemnatos notarent. *Feigd*, *Fegheet*, mortalitas. *Fea* ſpectra vocabantur. vid. Staden. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 195.]

FEISFECHO, Lex Sal. Tit. III. 3. *Si tres aut amplius verveces fuerint, qui furati ſunt*, *MALB. Feisfecho*, & *Fetſchefo*. Facilè ex altero alterum emendatur & explicatur. *Fetſchefo* enim eſt *pinguis* ovis: ſic ejus Synonymum *Feiſtſchefo*. ita enim legendum. Codex MS. Reg. habet: *Fretuſcateo*, quod etiam convenit, emendatum prius: *Fretu ſcafeo*. Frettſchaffe, fretten eſt avidè vorare, *Fretter*, helluo, Kilianus. *Frezzen*, *auffrezzen.*

Feiztas, craſſum: Kero. [In Kerone legitur *Feiſtas.* c. 27.]

Feizzit, pinguis. Otfrid. I. 1, 133. de terra Francorum Orientalium:

Iz iſt ſilu feizzit
Illa eſt multum pinguis.

[*Feiztero*, corporatorum. Gloſſ. Monſ. p. 377.

Veisti, craſſitudo. p. 347.

Veiztorum, corpulentiores. p. 341.

Feiztit, pingueſcit. Gloſſ. Rhab. Maur. ap. Staden. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 201.]

FEL, atrox, crudelis, immiſericors, truculentus. Gall. Felon. Ital. Fello. Angl. Fell. *Kilianus.*

Felheyd, atrocitas, crudelitas, idem.

Fellick, atrociter, idem.

Fellon ſkal, deſtruat: Gl. Lipſii.

Hinc *Felonia*, atrox injuria, delictum vaſalli, dolo aut culpa latâ commiſſum: non verò ùt vulgò à *Fehlen*, errare.

FELD, campus, ager.

[*Feldpuuaro*, campeſtrium. Gloſſ. Monſeenſ. p. 407.

Veldkanga, latrinas. p. 329.]

Feldgeben, formula militaris, mallum ſeu locum pugnæ decernere. Königshov. Chron. c. V. §. 192. *Ob ſie mit in woltent ſtriten, ſů woltent*

in veld geben. Sine herren woltent velt geben zv ſtrite zwiſchent dem galgen und Husbergen an dem Sunnentage ze neheſt.

Feldteuffel, V. Kobold.

Gefilde, ager, campi, campeſtria, feld. Notk. Pſalm. XCV, fi. gaudebunt campi : ita paraphrazi : *Lintmuotige, mammende, die Gotis kefildir ſint.* &c. Hinc

In genere opponitur montanis. Notker. in Pſalm. XXXV, 7. *An die berga ſcinet diu ſumna ze eriſt, aba in chumet ſi nider an daz kefilde.*

Fragment. de Bell. Hiſp. ℣. 2089.

Michel wart der ber ſcal,
Sie fulten berh unde tal
unde al thaz geuilde.

Magnus erat copiarum clamor,
Implebant montes & valles,
Et omnia campeſtria.

Item ℣. 3206.

Sie beuielen thaz geuilde,
unde fluhen an die perge.

Obruebant campeſtria,
& fugiebant ad montana.

Sumitur etiam pro agris incultis :

Deut. I, 1. 7. c. II, 8. Eſa. XL. 3. LI. 3. Pſalm. LXVIII, 5.

Veld, menſura certa viæ, *einis veldis lanc*, R. de S. Annon. §. XLVI.

Rotfeld, campus rubeus. Annales Bertiniani de bello Ludovici Pii & ejus filiorum, & congreſſu ipſorum inter Argentoratum & Baſileam propè Columb. in loco qui dicitur *Rothfelth*, i. e. rubeus campus, qui deinceps *Campus-mentitus* vocatus. *Lugenfeld*, & *Lügner*. Theganus vocat campum magnum ; de Geſtis Ludovici Imp. *Perrexit obviam eis usque in campum magnum, qui eſt inter Argentariam & Baſileam, qui usque hodie nominatur campus mendacii, eò quod ibi plurimorum fidelitas extincta ſit.* Infra Mulhuſium in Sundgavia ad opidum Sennenheim extat locus qui in antiquis documentis & chartis vocatur *der Lugner*, mendax campus, juxta Ochſenfeld. Propè Colmariam duabus horis à Briſaco reperitur locus *Rotleube*, i. e. rubeum lobium, i. umbraculum in Foreſto, qui locus à ſuperiori Sennenheim diſtat vix ſeptem horis, atque his finibus campus ille magnus vel rubeus conſtitit, arbitror, qui hodieque cernitur magnarum copiarum fuiſſe capax. In iſto circuitu etiam eſt *Hirzfeld* & *Bladolzheim*, ubi itidem magnum prælium confectum 1228. ut eſt apud Königshov. Chron. pag. 314.

Aus folgendem Extract iſt zv erſehen, daſs das ſo genandte Rothefeld, das Rothleiblin, der Rotheweg und die Rotheburſt alles an einander ſtoſſe ; es iſt gedachte Gegend von allhieſiger Statt Colmar nicht über anderthalb Stunden gelegen, ſo aber nicht mehr unter dem hieſigen Burgfrieden, ſondern gehöret in den Bann und Zwing des Dorffs Hauſſen, welches Rappolſteiniſcher Herrſchafft, und in der Land-Carten zwiſchen Colmar und Gemar zu finden : Es ſeind zwar bey allhieſigem Hoſpital-Archiv noch viele ältere Urbaria vorhanden, welche aber nicht wohl zu leſen, jedoch iſt das erneuerte Urbar de An. 1533. aus denſelben meiſtens gezogen.

Extractus *Vrbarii des Hoſpithals zu Collmar, über die in* An. 1533. *erneuerte Feldtacker, ſo in des Dorffs Hauſſen Bann gelegen, und beſagtem Hoſpithal zugehœren, fol. 10.*

Sub Rubrica, *das Rothfeldt.*

Item zwo Jüchartten, ziehen uff und ab, uff das ROTHLEIBLIN, zu beyden Seithen neben dem Spitthal, und ziehen die von Rueſt darauff.

Item ein halb Jüchartt hienauff bas, zeücht uff den ROTHWEEG, und uff des Spitthals langen Anwander, neben Hanſs Serrer von Colmar.

Item aber ein Jüchartt an derſelbigen lengen, uff den ROTHWEEG, und uff des Spitthals langen Anwander, zur einen Seith neben dem Spitthal, zur andern Seith neben Hanſs Serrer von Colmar.

Item zween Acker oben am ROTHLEIBLIN ziehen auff und ab, ein Seith neben den zween oben gerührten Jüchartten.

Item ein halb Jüchartt hienab baſs, an der ROTHEN HURST, zeucht uff den Reythweeg, mit dem nidern Endt uff die von Marbach.

Item fol. 32.

Item ein halb Jüchart unter dem Dorff hienab im kleinen ROTHVELDLIN, den mann ſpricht das Kauffgut, *ein Seith neben den von Andlaw, ander Seith neben dem Wydumb guth zu Huſen, ziehen uff das Kilchwart Bletz, mit dem obern Endt.*

Daſs gegenwärttiger Extractus *aus dem* in originali producirten *Spitthals* Vrbario *getrewlichen* extrahiret, *undt demſelben* Collationando *gantz* conform *befundten worden ſeye, Zeugt Colmar den* 11. *Maji*, 1700.

(L.S.) *Cantzley der Statt Colmar.*

FELEVVA, ſalices, Notk. Pſal. CXXXVI, 2.

FELGEN, vindicare, appropriare, *anmaſſen.* Otfrid. IV. 20, 40.

In thie heldida gigange
then namon imo folge.

Digitized by Google

Eò audaciæ progreſſus,
ut nomen illud ſibi vindicarit.

Nomen Filii DEI intelligunt Sacerdotes accuſantes.

[*Nomen ſibi immutet*, falſo tribuat. Ita verſum poſteriorem vertendum cenſet Scherz. in Not. ad h. l.]

Idem I. 27, 68. de S. Joh. Bapt.

Noh then namon, in min uuar,
then ni felgu ih mir far.

Nec nomen illud (Meſſiæ) per meam fidem,
non vindico mihi ſanè.

Kilianus: *Velgben, vetus, Verſare.*
Velgbe i. rad-velgbe, modiolus rotæ.

[In Gloſſis Florentinis legitur *Felgh*, flexura, & hodienum in rota id, quod Latini *curvaturam rotæ* nominant, *felg*, appellamus, unde conjicio *felgen*, eſſe idem ac flectere, mutare. Scherz. Not. ad Otfrid. I. 27, 68.]

Fealga, occas: Gl. vet. MSS. ASax.

FELIS, rupem, Gl. Lipſii, Felz. ibi Somnerus: *Saxonibus olim & nobis hodieque ſtints. V. Kilian. in velt.* Inde Flinte, Flintenſtein.

Feliſa, lapis.

Otfrid. III. 24, 129. de ſepulchro Lazari:

Thar lag oba feliſa,
ſo nob uu in lant iſt uniſa,
Ibi jacebat deſuper lapis, (Saxum)
ſicut adhuc in regione eſt mos.

[*Feliſon*, Saxis. Gloſſ. Monſ. p. 408. *Sounepaui feliſono*, aſperata ſcopulis. p. 406.]

[FELLINAN *bruob hâb*, zonan pelliceam. Tatian. XIII. 11. Subſtantivum adhuc in uſu Germanis eſt *ein fell*. Gothice *fill*, unde eſt noſtrum *fillen*, deglubere, cutem detrahere. AS. *felle* dicitur, eodem ſenſu. Unde & adjectivum eſt *fellen*, pelliceus, apud Somner. Palthen. Not. ad Tat. p. 328.

Vel, membranam. Gloſſ. Monſ. p. 358.]

Conf. inf. Fil.

FELOFEARTH, torax. Gl. vet. MSS. AS.

[FENDEO, Falanx, multitudo. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 118. qui & Stadenii & ſuam de hoc vocabulo ſententiam ſequentibus verbis profert:

„ Vox *Fendeo* nunquam hactenus mihi lecta „ eſt, opinor autem eſſe formatam à *Faute* & „ *Fauter*, quæ notat ſatellites, famulos, (vid. „ Loccen. *Lexic. Jur. Sueo-Goth.* p. 48. Rudbeck. „ *Atlant. II.* 61. Hickes. *Theſ. ling. Vet. Sept. II. p.* „ 94. *b.*) hodie *Trabanten* vel *Drabanten*, pro „ *Dragfauter*; (quod tamen ad Chald. דרבנאי „ Otrokoſt. *Orig. Hung. I.* 297. refert.) Inde „ Italorum *Fante*, ſervus, ſerva, Germ. *Vente*; „ nec, ut Ferrarius *Orig. L. Ital. p.* 137. *a.* vult, „ ab *infante*, deſcendit. Inde quoque Ital. *Fan-* „ *teria* & *Infanteria*, Gall. item *infanterie* (quas „ voces Menag. in utriusque linguæ Origini- „ bus plane præteriit) copiæ pedeſtres, V.

Stiernhielm apud Verel. *ad Hervara Saga. p.* „ 117. *b.* ipſum Verel. *I. p.* 63. *b.* Keder. *Numm.* „ *diverſ. arg. Suec. p.* 34. Cujus originis igna- „ rus Kœrbagh in *Blœmbof p.* 267. male hoc „ nomen exoticis (*baſtard unorden*) annumera- „ vit. Nec aliam originem, quam Gothicam, „ licet vulgo in Latio quæratur, illuſtre no- „ men *Infante* ſapere videtur, Regiis in Hiſpania „ liberis jam ante Maurorum in Hiſpaniam ad- „ ventum, atque adeo à Gothorum tempori- „ bus, cum in ea regnabant, impoſitum, de „ Dominis etiam terrarum, licet non ampla- „ rum, generis ſplendore & ſanguinibus au- „ ctoritate florentibus uſurpari ſolitum: Unde „ & *infancio* vel *infanzo*, & *infantaſium* dicta ſunt, „ Selden. *de tit. hon. II.* 295. Dufr. *Gl. I.* 56. „ *ſſ.* Becman. *Synt. dign. Diſſ.* 4. *p.* 205. *ſſ.* & „ *Diſſ. II. p.* 1074. „

FENICH, fœnicium. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

FENN, Venn, palus.

Fenniſtat, locus paluſtris Alemannis: Fr. Jun. in Gloſſ. Goth. p. 155. *Fani* Gothis lutum, Joh. IX, 6.

FEOR, quatuor. vide mox *Fiar*, & *Fior*.

FEORHHYRDE, vid. *Hirde*.

FEORMOT, fovit. Gl. vet. ASax. MS.

FER, FERR, FERRON, procul, *fern*, latè. Kero: *Fer ſii, abſit. c.* 2. *daz fer ſi*, quod abſit. c. 4.

Otfrid. IV. 7, 72.

Joh fallont oub thie ſterron
in erdu ſilu ferron.
Et cadunt quoque ſtellæ
in terram latiſſimè. *weit und breit.*

Idem IV. 18, 2.

Petrus folgeto imo tho
rumena iob ferro.
Petrus ſecutus eum tunc
è longinquo & procul.

[*Verno uuas*, aberat. Gloſſ. Monſ. p. 383. *Verri*, ſpatia. p. 341.]

Tatian. 53, 9. *Was thar nalles fer*, erat non longe. Id. l. c. §. 6. *Giſebenti tho ther heilant ferranu*: videns autem Jeſum à longe. c. 236. 7. *Ni uuarun ſie ferro fon erdu*: non longe erant à terra. Hodie dicimus *fon ferne*.

Ferrenan, idem. Notk. Pſalm. XIII, 2. *Trubten uuarteta ferrenan aba himele.* Dominus proſpexit procul de cœlo. Idem in Symb. S. Athanaſ. ℣. 4.

Ferred, proſcribit, Gl. MSS. ASax.

Ferror, ultra, Notk. Pſalm. XLIV, 8.

Irferreton ſie, alienati ſunt, Notk. Pſalm. LVII, 4. CXVIII, 43.

Gothis: *Faira im*, longe ab illis, Matth. VIII, 30.

Fairngi wein, vetus vinum, Firnwein. Luc. V. 39.

Ruodepertus Magiſter S. Galli Epiſt. VII. *In Paſca annotino i. e. Paſchali feſto prioris anni, id eſt, ter fernerigo Oſtertag.*

Infirneton minin bein, inveteraverunt oſſa mea. Notk. Pſ. XXXI, 3. Pſ. XVII, 46. & CI, 25.

FE.

Kefirret, elongatus, Notk. Pſalm. LXX, 12. CXIX, pr.

Den mere ferren, mare deſcendere. Notk. Pſ. CVI, 23.

Hinc FER in compoſitione cum Verbis habet ſignificationem privativam & intenſivam, ut:

Ferbildondo, præfigurans. v. ſupra Bilide.
Ferbluoten, v. *Bluot.*
Ferboſet, v. *Bos.*
Ferechten, v. in *Abton.* ſignif. VI.
Ferbrüchen, v. *Bruch.*
Ferbrunnen, opber, v. *Brinnen.*
Ferchenifien, v. *Chnuſſan.*
Fercholen, v. *Chala.*
Ferchoren, v. *Choren.*
Ferchoſen, v. *Choſen.*
Ferchunſt. *Ferchunnen.* } vid. *Chunnen.*
Ferdenken, vid. *Denken.*
Ferduen, vid. *Duen.*
Ferendon, exterminare, Notk. Pſal. XLI, 2.
Ferhaben, vid. *Haben.*
Ferhane, dolo, Tatian. c. CLIII, 3. [Mirum eſt vocabulum hoc fraudis inter rei ipſius amantiſſimos periiſſe. Affine illi videtur Gothicum *fergans*, inſidiatores: quod vid. in Gloſſar. Jun. Eſt & AS. *fered*, deluſus, in Diction. Somner. Palthen. Not. ad Tatian. p. 384.]
Ferheiet, vid. *Heien.*
Ferheiltiu, vid. *Heil.*
Ferhergend, graſſator: Gl. MS. ASax.
Ferliuuuen, vid. *Loube.*
Ferlüren, diſperdere. Notk. Pſalm. CV, 23.
Ferliuſen, perdere, Notk. Pſ. V, 7. XVII, 41. Pſalm. LXXVII, 47. *Ferlius ſie*, diſperde illos, Notk. Pſalm. LIII, 7. conf. *Firliuſan.*
Fermanen, contemnere, vid. *Man.*
Fermülen, vid. *Mule.*
Ferniuzen, vid. *Niazan.*
Ferrecchen, vid. *Recchen.*
Ferſculden, vid. *Scula.*
Ferſtän, præcludere. Notk. Pſalm. XVII, 30. *dia mura dero ſundon diu uns den himel ferſtänt*, murus peccatorum, qui nobis cœlum præcludit.
Ze ferſihte, in contemtum, Notk. Pſal. LXV, 3. Pſalm. CXXII, 3. 4.
[*Ferſtoze*, impingat, Gloſſ. Monſ. p. 412.]
Ferterron ſcal, perdes, Gloſſ. Lipſii.
[*Fertreip.*, abegerat, inquiſierat. Gloſſ. Monſ. p. 413.
Fertriban wirdit, repudietur. p. 412.]
Ferwænid, inſolens: Gl. MS. ASax.
Feruuit, curioſitas, Gl. MS. ASax. nobis hodie *Vorwiz.*
Feruuerthan ſal, *peribit.* *Feruuerthet* pereatis: Gloſſ. Lipſii. Vide & *Fir* & *Ver.* & Kilian. late in Dict. Teut. *Ver.*
Ferzoren, vid. *Zoren.*
Firne tun, veteres ponere.
Firnen, veteraſcere. Notk. Pſalm. XXXVIII, 6. XLII, 4.
FERAH, anima, vita.

FE.

[Tatian. VII. 8. *Thin ſelbes ferah thuruhferit ſuert*: tuam ipſius animam pertranſibit gladius.
Congruit hæc vox cum AS. *feorh*, *ferhth*, anima, vita, ſpiritus, de quo vid. Somner. in Diction. Sunt inde compoſita ap. eundem *feorhbana*, carnifex, *feorh-cuuealm*, interfectio, *feorhnere*, refugium, *feorh-generede*, à morte ereptus, *feorh-byrde*, vitæ ſervator vel protector. Palthen. Not. ad Tatian. p. 315.]
Otfr. I. 15, 89. S. Simeon ad S. Mariam:

Joh uuuntont ferah thinaz
uuaffan filu uuaſſaz.
Et vulnerabit animam tuam
enſis multùm acutus.

Et I. 20, 37. de matribus infantum innocentium:

Ira ferah bot thaz uuib,
thaz iz muaſi haben lib.
Suam vitam offerebat mulier,
ut is (infans) poſſit habere vitam.

Idem IV. 5, 100. *Thaz ferah*, vitam. V. ult. 182.

In thaz ferah ſinaz.
In vitam illius.

Zi ferehe, ad vivum.
Otfrid. IV. 33, 54. de milite latus Salvatoris lanceâ aperiente:

Ein thero Knechto thiz giſah,
joh zi ferehé er'nan ſtah.
Unus militum hoc vidit,
& ad vivum ipſum fodit.

i. e. ad vivum fodicavit, ad tentandum, an anima, vita, ac ſenſus adhuc ineſſet.
[*Zi ferehe*, (quod etiam V. XI. 51. occurrit) eſt: *ad mortem* i. e. ut mortem acceleraret. In Cod. Ev. Cotton. eſt; *Feſebes ſcolo*, mortis reus. vid. Hikeſ. Theſ. Ling. Sept. in Gramat. Theot. p. 21. Scherz. Not. ad h. l.]
Ferah, *ferachar*, Adjectivum, Vividus, vivacior, animoſior. ita legendum videtur apud Otfrid. pro *Erachar*, de quo ſuprà in E. & ibi annotata.
[Strickeir de Caroli M. Exped. Hiſp. c. 7. S. 7. p. 71.

Wan ſi zu verich (fere) *giengen.*
Cum ad mortem irent.

In Hiſt. MSC. de Triſtan. f. 66. a. vulnera lethalia appellantur *ferchewunden.* *Fergveind*, hoſtis capitalis, ein todfeind. Keyſersperg im Paradis der Seelen. fol. 226. b. 2. *Het ich einen fergveind ich uuolts ihm nit wünſchen.* Scherz. Not. ad l. cit. Strikeri.]
Verhplöt, ſanguis in quo anima vel vita. Fragment. Belli Saracen. v. 2532.

Alrih ſtah Cicerone
thaz ime tha zoi then oren
thaz uerhplot ueſprang.
Alricus confodit Ciceronem
ut ei per aures
ſanguis vividus exſiliret.

Et

Et ℣. 3406.

Er stab in thurh then geren
er warf then uerh seren,
toten non theme orte.

Perfodit eum per sinum
Projecit animam dolorosæ
mortis de loco.

[*Then verh seren*, *lethaliter vulneratum* vertit Scherz. Not. ad h. l.]

Verhlos, exanimis, idem ℣. 2654.

Verhpan, via sanguinis. Idem ℣. 3050.

Swelher in then scilt engegen bot,
then was geraite ther dot.
Noh thie ringe noh ther hot,
thaz wafen ie durh wot.
Uaste thuruh then uerhpan.

Quisquis eis scutum objiceret,
ei parata erat mors.
Nec armillæ nec galea:
gladius tamen penitravit,
penitus per sanguinis viam.

[Scherz. not. ad h. l. *Verhpan* est à *verh*, *ferh*, *ferah*, *fereh*, quod animam, vitam, spiritum denotat, & à *pan*, *ban*, *bane*, quod cædem, exitium significat, unde ultima hujus loci verba ita vertit Scherz. not. ad h. l.

Arma (Christianorum) *illa semper rumpebant furibundi instar.*
Valde exitii (parandi) *causa.*]

Hinc reliquum *Frech*, in deterius, ferox, animosus.

[FERAUVANTE, arescentes. Gloss. Mons. p. 359.]

FERENNU, navigiolum, Tatian. c. 236. 7.

FERGEN, Precari, ambire, commendare. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 62.

Thes manniglich nu gerno
ginada sina fergo.

Ut quilibet nunc lubens
Gratiam ipsius ambiat.

Idem ad Salomon. Episc. ℣. 33. & 67. Lib. I. 7, 49. Lib. ult. c. 24, 45. 72. Lib. III. c. 1, 17. c. 24, 36. Lib. V. c. 23, 99. & 145. c. ult. ℣. 298. Notk. Psal. LX, 9. *Kiezzent inuueriu herzen uz fore imo fergendo*, *iehendo*, *uueinondo*, effundite vestra corda coram ipso deprecantes, confitentes, plorantes.

[*Vergont* vel *nottet*, exigitis. Gloss. Mons. p. 358.]

Ungifergot, gratis, Tatian. c. 170, fi. *Sie in hazze mih habetun ungifergot.* Odio habuerunt me gratis.

[Simplex est *fergon* quod passim in Otfrido occurrit, & poscendi significatum habet. *Ungifergot* ergo est, quod quis nullo suo jure aut merito postulat. Atque talia sunt quæ gratis in aliquem conferuntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 388.]

FERGEN, nautæ, Ez. XXVII, 27. *Vörgen*, Geyler. Keysersh. in ove errante: *Nach gemeinem Sprichwort:*

Roller: Zoller: Schörgen: Vörgen
Erzet, Poëten und Juristen
sind siben böser Christen.

i. e.

Aurigæ: publicani:
Lictores atque Nautæ: Medici; Juristæ & Poëtæ,
sunt septem mali Christiani.

Nauclerus, Informator Eberhardi Ducis Wurtenb. Germanico cognomine *Fergen* vocatus.

[*Ferid*, navigium. Gloss. Mons. p. 413.

In demo veride, in remigando. p. 396.

Ferio, nauclerus. p. 413.

Vero, remex. p. 400. *Verigen*, remiges. p. 340.

Feriunenti Sceffman, nautæ atque vectores. p. 411.

Feriscas, naulum. p. 413. *Verscas*, naulum. p. 344.]

Ferjen, navigare.

Otfrid. V. 13, 54.

Thie anthere zi lante
quamun feriente.

Cæteri qui in terra fuerant,
venerunt navigantes.

Idem V. 25, 8. de concludendo volumine scripto:

Joh uuilles duan nu enti,
mit thiu ih fuar ferienti.
Nu uuillih thes giflizan,
then segal nithar lazan.

Et volo facere nunc finem,
postquam vectus sum navigio,
Volo nunc hoc agere,
Velum deorsum mittere.

Ferit, navigat.

Otfrid. V. 14, 20.

Ther Sé bizeinot dati,
Joh uuorolt unstati,
Thiu sih io zinoti
hiar ferit stozenti.

Mare significat facta,
& mundi instabile,
qui se subinde
hîc navigat impellens.

Idem III. 8, 23.

Joh feritun sie giuuaro
in then undon filu suaro.

Et navigarunt certè
in undis multùm periculosè.

[Tatian. c. 54. §. 1. *Steig tho in Shiflin inti ferita*, *inti quam in sina burg.* Ascendit tunc in naviculam, & transfretavit, & venit in civitatem suam.

Feren proprie est transfretare, aut exiguam fluminis partem trajicere, uti ex hoc loco Tat. & Otfrid. III. 8, 23. patet, differtque in eo à *faran*, quod est in mari vel flumine navigare.

FE.

Germani adhuc trajectum, itemque pontonem quo trajicitur, *eine fehre*, sed navem aliam quamcunque *ein fahrzeug* vocant. Hæc quidem Palthen. Not. ad Tat. p. 373. At exempla producta facile evincent, quod *feren* & *ferien* etiam navigare in mari significet.]

Huc etiam referri possit ejusdem III. 16, 43.

Ther auur thara iz uuentit,
Suachit thes 'nan sentit,
Ther ferit io gilicho
in thio giuuaralicho.

Qui verò id invertit,
Quærit ejus qui eum misit,
Is navigat certè rectà
in portum.

i. e. securè agit: ut alludat ad proverbium: *In portu navigare.* Quanquam ad Verbum *faren* etiam referri possit, *Is vadit rectà in securitatem.*

Quemadmodum idem I. 27, 89. de S. Joanne Bapt.

Zui ferist thu, inti dousist,
nu thu ther Heilant ni bist.

Quomodo procedis tu, & baptizas?
quum Messias non sis.

Ferige, videtur idem quod *Ferger.* Charta MS. de Origine Monasterii Honow ad Rhenum: an. 1468. *Schulteis, Förster, Ferige.*

Vergben, Flandr. Holl. Sicambris, *Proponere, offerre, objicere, exhibere.* Et: *Exigere, poscere, petere*, Et: *Exequi:* Kilianus. Quò refertur ab H. Junio in Batav. c. XXIII. p. 669.

Vergobretum, quomodo Hedui Galli suum Summum Magistratum nominarunt, teste J. Cæsare. Quam vocem utique planè Germanicam cum Paradino & Glareano Piccardus de Celtopædia pag. 163. existimat; Junius porrò putat dictum *quasi Vergobreſt* sive *Oberſt Vergger i. e. supremus executor, à Vergen quod est Exequi.* Ita Francofurti ad Mœnum *der Oberſte Richter*, vocatur primarius Apparitorum seu Executorum. Reform. Francof. Sed magis est ut compositum ex *Vergo*, & *bret* sive *brecht*, dicamus. *Brecht* autem illustrem significat: *Vergo* autem si metaphoram admiserimus hîc, quasi is qui ad gubernacula Reip. ut nauclerus illustris sederet, dictus sit, potius quam Executor. At potius ad *Wergo* referendum arbitror, ab operis & actu Reip. ut *Vergobretus* Latinè dici possit Princeps Agentium in rebus, qui militant in actu & statu Reip. Conf. tit. utroque Cod. *de Agentibus in rebus* & *Præposito* eorum. Vide & infra *Werac.*

At *Verjer*, apud translatorem Alphonsinæ versionis libelli R. Samuelis Afri, contra Judæos, huc non pertinet, sed ad *Verjen, verjehen*, confiteri, profiteri. Ita enim appellatur ibi Hugo Magister Prædicatorum Ordinis, *S. Paginæ Professor*, i. e. *der Heiligen Schrifft ein Verjer.*

Vide infra *Gehan.*

FERLIN, porcelli, V. *Varh.*

FERNUMEFT, vid. *Farnem* & *Numeft.*

FER.

FERQUIDVM, Vergeltung, LL. Longob. V. Comm. ad π. Exerc. XV. §. 5.

FERREPIEGA, v. *Biegen.*

FERS, versus, textus S. Scripturæ.

Otfrid. II. 4, 126.

In themo ferse ist iz lut
In textu ipso est id clarum.

Et I. 12, 53. de cantico Angelico:

In herzen hugi thu imne
uuas thaz fers singe.
In corde considera penitus
quid hic versus cantet.

[FERSAN, *mit fersano spurutot*, calce abjecisti. Gloss. Mons. p. 325.

FERSACHIN, renunciare, Notker. Psalm. LXXXVIII, 33.

FERSAH, contemsit, Notk. Psalm. CX, 3.

FERSEZZE, ærugo, rubigo, Notk. Psalm. LXXVII, 45.

FERSINAHEDA, contemtio, Notk. Psalm. CVI, 40.

FERTHEBERO, L. Salic. tit. XXXVII, 4. fur qui rem furtivam in alterius possessionem ignorantis immisit. Compositum ex *Fert*, & *Heben*, vide supra in *Fara.*

FERTI, iter, vide supra *Faran.*

FERTREIT sin zorn, vincit iram *suam.* Notk. Psalm. CXI, 5.

FERWAZZENI, anathema, Notk. Psalm. LXXXVIII, 13. Conf. *Frauuaz* & *Virwazzani.*

FERWENDEN, perflectere. *Feruuundeni*, perplexitas, Notk. Psalm. XXIV, 20. quod mox ibidem *Ferflochteni.*

FERZORN, *eigen*, ferzern, ferzerret, dissipare, Notk. Psalm. LXXIX, 16.

[FESUN, pfitanas, Gloss. Mons. p. 327.]

FEST, FESTI, firmum, *Festinon*, confirmare, testari. Isidor. contra Judæos c. 2. §. 2. *Isaias so festinoda:* Esaiâ testante.

[*Festinon*, proprie est firmare, confirmare aliquid. Veritas autem in dubium vocata vacillansque, nulla re magis, quam testium fide confirmatur. Ita Palthen. ad hunc Isid. locum. p. 399.]

Kero: *Festinon, firmare.* c. 61.

Otfrid. III. 25, 74.

Fon thesses dages fristi
So uuas in thaz sid festi.
Ab hujus diei termino
Sic erat istis hoc hucusque firmum.

Otfrid. V. 14, 14. *Thes sines libes festi*, vitæ suæ firmitatem. Idem ad Salomon. v. 70. Et IV. 31, 69.

[*Fastor, hartor, krimmor*, arcius. (legendum haud dubie *acrius.*) Gloss. Mons. p. 406.

Fasto, solide. p. 391.

Fasto, tenaciter. p. 382. *vastun*, parsimoniæ. p. 386.

Festi, starchi, robur. p. 402.

Festi, fixum. p. 408.

Festero, mansura. p. 382.

Festin,

Digitized by Google

Feſtin, menſura. p. 381.

Feſtinungo, confirmatione. p. 348.

Feſtinotun thas grabbun; (Principes Sacerdotum & Phariſæi) muniere ſepulchrum (Chriſti.) Tatian. c. 215. §. 4.]

Faſtor giſtatta, firmius reſtauravit, Otfrid. II. 11, 102.

Faſto, firmiter, Otfrid. I. 9, 76. c. 28, 35. IV. 8, 49.

Faſtina, præſidia: Gloſſæ vet.

Faſtota, confortabatur, Otfrid. I. 10. pen.

Feſtinantia, *Hantfeſte*, firmitas: Anton. Mincuccius de Prato Veteri Rubr. 8. c. 6. ſive 2. F. 12. *Feſtinantia quæ ſit ante tres liberos homines, ſervari debet, niſi juri vel naturæ contraria ſit.* Jus Provinc. Alemann. cap. XLVIII. §. 5. *Wir ſprechen das Brief beſſer ſein, als gezeugen. Wann die gezeugen ſterben, ſo bleiben die briefe immer ſtet, das heiſſent Hantfeſten.* Lex vetus Alemann. c. 1. *per chartam de rebus ſuis firmitatem faciat.*

Feſtenunga, firmamentum allero ſcrifto, omnium ſcripturarum, Notk. Pſal. LXXI. 16.

Feſti, idem. Otfrid. I. 11, 44. de Cenſu Auguſti:

Zi noti thar man uueſti
thero fordorono feſti.
Accuratè hîc ſciebantur
majorum tabulæ.

[*Feſti*, chirographo, Gloſſ. Monſ. p. 358. adſtipulatione. p. 376. Chaos. p. 397. In hoc ultimo loco forſan mendum latet, & legend *woſti*.

Veſti, conſcriptionem. p. 358.]

Feſti, maceria, Notk. Pſal. LXXIX. 13.

Faſtlibbo, ſolidè. Gl. vet.

Gifaſta, ſervabat, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 127. [*Job gifaſta ſinu ting*, ubi Schilterus in verſione, melius quam hoc loco, verbum *gifaſta* reddit, nempe hoc. m. Atque *ſtabiliebat* ſua judicia.]

Geueſtanote, confirmabat, Fragm. de B. Sarac. ℣. 1035.

Notk. Pſal. LXI. 4. muniti, *ſo geveſtenote*.

Infeſti, firmiter, Otfr. V. 3, 18. & III. 13, 107. *infeſte koſen*, concludere. *Infeſtiz datun*, confirmabant, demonſtrabant, Otfrid. I. 17, 74. & 79. c. XIX. 54.

Rechtfeſtin, juſtificationes Domini: Tatian. c. 2, 2. hodie *rechtfertigen*.

[Verba Tatiani de Zacharia & Eliſabetha loquentis hæc ſunt. *Siu uuarun rehtiu beidu fora Gote, gangente in allen bibotun inti in Gotes rehtfeſtin unzan laſtar.* Erant juſti ambo apud DEum, incedentes in omnibus mandatis, & in juſtificationibus DEI, ſine querela. Ad quem locum hæc notat Palthenius. Eadem eſt ratio compoſitionis in *Rehtfeſt*, qua vulgo nunc utimur in *Ehrenfeſt*, honeſtus, aut qua uſi ſunt ASaxones, *Domfaeſt* juſtus: Niſi utrumque hoc adjective illud ſubſtantive uſurpetur. Quod cum inſolentius ſit, in mentem aliquando venit ſuſpicari, ne legentium vitium hic ſubeſſet, ut adeo legendum *rehtfertin*. Dicimus enim adhuc *rechtfertigen* juſtificare, *Rechtfertigung*, juſtificatio.

Tum & terminationem ſubſtantivam *ung* vel *ing*, abjecta litera g. interdum exprimi, exempla probant. Sic in Iſidoro *aloſnin* pro *aloſning* liberatio dicitur, nec JCtorum *Feudum*, *Fodrum*, aliud quicquam ſunt, quam quod Germani *Födung*, *Fodrung* dicunt. Et quanquam ſubſtantive etiam dicatur *Feſti*, German. *die Feſte*, quod præſens uſus, & de priori ævo Otfr. probat. I. 13, 33. *Thiu muater barg mit feſti thiu uuort in ira bruſti*, mater ſervabat firmiter hæc verba in ſuo pectore. c. 17, 79. *That er ſar in feſti*, ſtatuebat mox firmiter: de eo tamen dubito, utrum ratio compoſitionis ex *reht* & *feſti*, eo, ut juſtificationem, & plurali quidem numero, denotet, valere poſſit. Hæc ille Not. ad Tat. p. 279.]

Faſtmuoto, firmi animi, Otfrid. IV. 29, 9.

Faſtmuot, conſtantia: Gl. vet.

Feſti, arx, munimentum. Otfrid. ad Salomon. v. 36. *Paradiſes feſti*, arx Paradiſi. Idem IV. 5, 75. c. VII. 110. Vid. *Baſel*.

[*Feſti*, præſidium. Gloſſ. Monſ. p. 339. *Veſti*, arce. p. 361. *Gimara veſti*, munitum præſidium. p. 364. *Veſti dino*, muri tui. p. 336. *in dero veſti*, in præſidio p. 326.]

Faſtira, munita: Gloſſæ Lipſii.

Hinc Baſtia, Baſtey, Baſtiniaco, de quo Gl. du Fresne. St. Baluz ad Regin. pag. 588.

Feſten, proſcribere, *Wehn. b.* v. ſupra in *Aecht*.

Veſtrolt, *veſtroilt*, *veſtrol*, cognomen Burgundicum Roberti I. de Sablolio, filii Roberti Burgundi qui ob. 1055. Henrici I. R. Franc. ex ſorore nepotis, Ducis Burgundiæ, de quo Menag. l. 6. c. 1. *hiſtoriæ Domus Sablulienſis*. Regiſtrum Feudorum Caſtri Ledi: *Hominia quæ in iſto ſcripto nominamus, tenendo habuerunt & exinde in pace tenuerunt Herbertus de Suſa, & Herſendis ejus filia: Vir quoque ejusdem Herſendis, Robertus Veſtroilt, & Liſierdus eorum filius.* In Chartulario S. Albini: *Venienti Domno Roberto Burgundo & filio ejus Roberto Veſtrol.* & mox: *Hanc recognitionem Domni Roberti Senioris, de eleemoſyna, quam dederat Monachis, DEO & S. Michaëli, famulantibus in Podio de Brione, viderunt & audiverunt Rotbertus Veſtrol, filius ejus &c.* Quid vocabuli eſſet Veſtrol. Æg. Menagius ex me quæſivit. Reſpondi: videri cognomen idiomatis Burgundici, quemadmodum apud Goldaſt. Tom. II. Rer. Alam. inter Nomina Propria Maſculina in Alamannia Curienſi & Burgundienſi plura inveniuntur, ut Gundoldus, Beroldus, Helidoldus, Heroldus, Hrotholdus, Hupoldus, Liutoldus, Meroltus, Pernoltus, Ragenholdus, Rumoldus. Compoſitum videri ex *Veſt*, *veſter*, caſtrum, pyrgus, & *holt*, q. d. πυργόφιλος, nomen proprium Burgundionibus priſcis, juxta communem opinionem. Sic Weſt, & Weſter, promiſcuè, Weſtergothia, Adam. Brem. de Situ Dan. Sic & Oſt, Oſtorgothia, ib. *Feſtira*, munita. Gl. Lipſ.

Veſte zu Nurnberg à Ruperto civitati cuſtodienda data. *Das unſere und des Richs Veſten obe der Stad zu Nurmberg gelegen, von derſelben Stat in debeinen weg nicht geſundert noch entfremdet ſol werden,*

Und

FET.

Und wan das ist, das wir selber oder unsere nachkommen nicht liplichen zu N. seyn oder wonen, so sollen wir dieselben Vesten nyemand eingeben noch emphelhen, dann dem Rate der Stad zu N. die uns und unser nachkommen dann getruwelichen damit sollen gewarten. one geuerde. Geben zu Collen 1401. *Epiphan.*

Veste quæ dicta, explicandum ex Jus Prov. Alem. c. 169. & c. 219, 5. & 249. Conf. Besold. & Consil. Marp.

Vestin, adipem, Versio A. Psal. XVI. 10. hodie *feist.*

FETER, *feder*, penna. Notk. Psal. LXVII. 14. *Federa dero gesilbertun tuban*, pennæ columbæ deargentatæ.

Fetheraco, alarum: Glossæ Lipsii.

Vederich, alæ. Rhyth. de S. Annon. ℣. 207. conf. supra *Federa.*

FETHDHAHHA, ala, Isidor. c. IV. 7. Hodie *Fittich.*

Fettacho, Notk. Psal. XXXV. 8. & Ps. LXVII. 14. *Fettaga, mit zuein gebotisi, minnon Gotes unde mannis.* Pennæ seu alæ cum geminis præceptis, caritatis DEI & hominis.

[FETIRO, patruus. Gloss. Monf. pag. 337. Fratruelis p. 411. hodie *Vetter.*

Fetirinsun, patruelis, p. 337. *Fetirinsune*, patrueli. p. 333.]

FETTISCHEFO, verveces, Lex Sal. IV. 3. *Fette Schaffe*, pingues oves. Vid. supra *Feisfecho.*

[FHACHALA, flamma. Gloss. Monf. p. 412.

FIADONTA, imitantes. Gl. Monf. p. 357.]

FIAL, cecidit: Kero. Prol. p. 18. *Fiali*, cadere fecit, *hat gefellet*, Otfrid. II. 5, 53. de Satana seductore hominum:

In themo pade oub fiali.
In via etiam cadere fecit.

FIANG, vide *Fangen.*

FIANTA, inimicis: Kero. c. 4. *Fiant minnon*, inimicos diligere. c. 4. *uppigi fiantin ist der selu*, otiositas inimica est animæ. cap. 48.

Fianton, idem.

Otfrid. I. 1, 150. de Francis:

Si sint filu redie
sih fianton zirrettine.
Sunt multum promti
se ab hostibus defendere.

Fiantskeffi, dissensiones: Kero. c. 65.

Vianti, Rhyth. de S. Annon. vers. 247. de quarta bestia Danielis:

Der ebir cin horn trug
mit den her sini vianti nidir slug.
Aper decem cornua gerebat,
quibus hostes suos projiciebat.

[*Viantlibo*, impie. Gloss. Monf. p. 396.]

Vide mox *Fien*, & inf. *Liugan.*

FIAR, FIARI, quatuor, *Vier* hodie. Otfrid. III. 14, 6.

Thaz duent lutmari
thie scriptora fiari,

FIA.

Thie scribant Euangelion,
Lis selbo theih thir redion.
Hoc faciunt manifestum
scriptores quatuor,
Qui scripserunt Evangelium.
lege ipse quod tibi dixi.

Id. L. IV. 28, 4. 5. V. 1, 63. IV. 27, 42. de quatuor partibus crucis secundum quatuor partes mundi:

Tho zeintun uuorolt enti
fines selben henti.
Thaz houbit himilisgan munt,
thie fuazi ouh thesan erdgrunt.
Thaz uuas sin al in uuara,
umbikirg in fiara.
Hic designarunt mundi fines
ejusdem manus.
Caput, cœleste os,
pedes etiam hanc tetram.
Hoc erat ipsius omne revera
circumcirca per quadras.

Conf. Glossar. du Fresne in Quadra.

[*In quatuor*, scil. mundi partibus. Ita *in fiari*, mallet redditum Scherz. Not. ad h. l.]

Hinc *Gifiarun*, quadrare, facere, adaptare, præparare. *Gevieren, ins gevierte, geschike bringen.* Otfr. III. 14, 45.

Joh iz zithiu gifiarta,
thes giuuates tradon ruarta.
Atque rem adeò aptavit, (*also gefügt*)
ut vestimenti fimbriam tangeret.

Idem V. 19, 67.

Thanne er iz zi thiu gifiarit
thaz sih ther himil ruarit.

Quorum verborum sensus est:

Quod DEUS præparavit cœlum,
ut transiturum sit.

Idem V. 13, 25.

Si sih gifiartin,
Ut se præpararent.

Lib. III. c. 21, 9. 38. IV. 29, 79. V. ult. 45.

Quaternionis usus apud Germanos veteres varius.

Vierlerer. Chron. Königsh. c. 2. §. 86. de S. Ambrosio: *Sant Ambrosie Byschof zu Megelon, der vier lerer einre.* reliqui S. Gregorius M. S. Augustinus. S. Hieronymus, quibus & Festum destinatum, V. Missale Roman.

Idem cap. III. 33. de S. Gregorio, Papa, *der vier Lerer einer.*

Quaternio: *ein schöner Tractat, in welchem* 125. *stück, von vier dingen, aus Thoma von Aquin gezogen.* 1558. 8.

Quaternarius significat omnium creaturarum perfectionem, &c. Alcuin. p. 45.

Vier Closter oder Gottesheuser. Cæsar. Heisterbac. L. I. Memorab. c. 32. *Factus est Abbas in Munde*, in una de quatuor primis domibus.

Vierlande. J. Alem. Prov.

De IV. Monarchiis R. de S. Annon. ℣. 245.

Daz did riche ci Rome sal viri sin.

Quod

Digitized by Google

FIA.

Quod hoc imperium Romæ debet quatuor (quartum) eſſe.

Vide & *Fior.*

FIAR, FIARA, Adjectivum, *Frier* hodie, tranquillum, otioſum, ſemotum.

Otfr. IV. 6, 4.

Thar uuas er tho thia fiar naht.
Ibi morabatur tranquillâ nocte.

Sic hodie dicimus *Feyerabent*, veſpera quâ ab operis diurnis ceſſatur.

Fiara, Subſtantivum, locus tranquillus. Otfrid. I. 22, 44. de Joſepho Nazaretham veniente:

Kert er tho in fiara,
in eina burg ziara.
Divertit tunc in locum tranquillum,
in opidum decorum.

Idem III. 4. 82.

Drubtin ſelbo in uuara
giang ſar in eina fiara.
Dominus ipſe revera
iverat ſtatim in locum aliquem tranquillum.

Securitas animi: Otfr. IV. 13, 28.

Job harto thenki tharazua,
thaz muat in fiara ni dua.
Et valdè recogita ad hoc,
animum in ſecuritatem ne facias.

[Staden. in Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 203. hos verſus ita vertit. *Auch gedenke fleiſſig daran, laſs dein gemüth nicht feyren.* Mihi videtur: *in fiara* hic idem eſſe ac *in die ferne.* vid. Otfr. III. 4, 81. (At hoc loco *in fiara*, *ſeorſim* notat) & V. 7, 123. (qui locus mox adducetur) Suecis *fiärran*, procul, longe: Gothis, *fiarr*, procul, remote. *fiarska*, remota manſio. Anglis *far*, longinquus, it. peregre, procul. Mens Chriſti eſt, quod Petrus animum advertere debeat ad ea de quibus monetur, nec eundem removere ad alia. Hæc Scherz. Not. ad h. l. Mihi vero Schilteri & Stadenii interpretatio videtur ſimplicior & textui congruentior.]

In fiara lazen, in ceſſatione relinquere, i. e. ceſſare facere. Otfrid. V. 7, 128.

Thaz lazen ſie in uuara
thia ungilouba in fiara.
Ut faciant revera
incredulitatem ceſſare.

[*In fiara*, procul, redditum mallet Scherz. Not. ad h. l.]

Gothis *Fera* partes, termini. Marc. VIII. 10. *quam ana fera*, venit in partes.

Fiarten, ſecedere, Otfr. III. 27, 87. *ſih uz fiartun*, ſe ſubducebant.

Fira, ceſſatio ab operis ob cultum divinum, feria, feſtum. Otfrid. V. 4, 14.

In morgan uuas in uuara
thero oſtoron fira.
Manè erat revera
Paſchatos feſtum.

FIC.

Firtage Sabbatum, Notk. Pſ. XXXVII. 5. ſqq. ubi & *viro*, & *uuirro* ſcriptum.

Firra, *firrotak*, Sabbatum, Notk. Pſal. XCI. 1.

Vorfirobend, vigiliæ. Königsh. Chron. c. III. 200.

[*Virron*, otiari Gloſſ. Monſ. p. 375. *Virrot.* vacate. p. 349. hodie *feyren.*

Virra, otium. p. 339. ſabbatum. p. 397. *Virro*, ſabbati. p. 345.

Firrouten, feriatis. p. 363. *Firrota*, ſabbatizavit. p. 321.

Herthaſte in themo temple Sambaztag ni viront. Sacerdotes in templo Sabbathum violant (ſ. non feriantur, Tatian. c. LXVIII. 4.]

Firron, ceſſare, vacare. *Firront*, vacate & videte, Notk. Pſal. XLV. 11. LXXXVIII. 40. feriari, ſamizdag firron, *ſabbatizare.*

[FICHPOUMAHI, ficeta. Gloſſ. Monſ. pag. 344.

Irvuortanen ficpoumun, fatuis ficariis. p. 338.

Uuildero vicpoumo, ſicomorum. p. 399.

Figono, caricarum. p. 326.

FICHOUFFIT *uuerd*, veneunt. Gloſſ. Monſ. p. 396. forſan legendum *Firchouffit*, quod in his Gloſſis extat p. 400. hodie *verkauffet.*]

FICISE, doloſi. Notker. Pſal. XXXIV. 19.

[*Vicislibget*, fraudulenter incedet. Gl. Monſ. p. 336.]

FIDULA, Fidel, Viola, Vitula, inſtrumentum muſicum. Otfr. V. 23, 395. de Muſica cœleſti:

Sih ouh al tha ruarit
thaz organa ruarit.
Lira ioh fidula. &c.
Se quoque omne ibi movet
quodcunque organa tangit.
Lyra atque Viola.

Alemannicum *Fidel.* H. Junii Nomenclator. c. 49. Panduram interpretatur, inſtrumentum trichordum, triplicibus fidibus tenſum.

Vitula, Vidula, Viella, Viola, apud Scriptores Latinæ infimæ Latinitatis, vide du Fresn. Gloſſar. v. *Vitula.*

[FIELUN, Phialæ. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

FIEN, odire. c. 4. *Fietos egii*, odiſti diſciplinam. c. 2. Kero.

Fient, exoſor, Gloſſæ Vet.

Inde *Fianta*, quod vide.

FIERST, laquear: Gl. vet. AS. MS.

[FIGIDOS, Zelaveris. Gloſſ. Monſ. p. 349. *Vigidunta*, æmulantes. p. 365.

FIHHARA, alieni. Gloſſ. Monſ. p. 324.]

FIHTIT, pugnat, Otfrid. V. 4, 99. Vide *Febta.*

FEHU pecus. *Fehu uuiari*, Pecorum lacus. Otfr. III. 4, 5. conf. ſupra *Febe.*

[FILA, lima. Gloſſ. Monſ. p. 335. 394.

FILAZARA, deſertores. Gloſſ. Monſ. p. 361.]

FILU, multum. Kero *fila ezzaleer*, multum edax. c. 31. conf. c. 4. *in fila ſprahhu ni erſliubis ſunta*, in multiloquio non effugis peccatum. c.

6. conf. c. 7. *Filu ſprebban*, multum loqui. c. 4. p. 23. & 24.

So filu ſo, quantum: c. 2. 42. *So filu*, tantum. c. 46. in tantum. c. 27. Kero.

[*Filo iſt*, ut multum. Gl. Monſ. p. 355. *Nob filo no luzit*, neque ad dextram, neque ad ſiniſtram. p. 327. proprie neque multum neque parum.

Vilo, longe, p. 389. magis. p. 390.

Filo horſco, quantocyus. p. 391.

Filoſprahhala, magniloquam. p. 348. magniloquus. p. 345.

Filoſprahaler, vir linguoſus. p. 350. *Filoſprahhaler*, verboſus. p. 351. *Viloſprahhaler*, linguoſus. p. 387.

Filoſprabeg, verboſus. p. 355.

Filoſprahhiliu, immoderata. p. 351.

Filoſprahhalemo, linguoſo. p. 355.

Vil giſprahhaz, multum diſertus. p. 338.

Filoſtiurra, permagnificum. p. 360.

Filo vordarora, longe melior. p. 392. Hodie *der es einem andern vil bevor thut.*

Filourezun, commeſſatores. p. 352.

Filiurezo, ganeo. p. 400.]

Conf. inf. *Vil.*

Filuru maz. vid. *Mez.*

Filoberth, præclara. *Filuberthon*, præclaris. v. ſupra *Beracht.*

Filoſcire, præclarus. *Filohardo*, vehementer. Gl. Lipſ. V. *Scieri.*

FIL, FILL, pellis, fell, cutis. v. ſupra *Fell.*

[*Filen.* in Vet. Jure Friſ. eſt excoriare, h. e. cædere & flagello corium tergoris rumpere. Sibr. Siccama JC. ad LL. Friſ. Reinec. Vocab. Theot. MSC.

Villan, percutere, Gloſſ. Monſ. p. 385.

Villon, flagris. p. 363.]

Kilianus: *Villen*, *excoriare*, *deglubere.*

Die wolle villen, lanam diſcutere, extricare, purgare.

Viller, Sax. Sicambr. cloacarius, carnifex. Racker.

Gefiller, Caviller, carnifex, *abdecker.*

Fillen, crebro flagrorum ictu decoriare, flagellare, haut abslahen, *haut und haar abslahen*, J. Sax. *Scheren und villen*, J. Argent. L. I. c. IV. Tatian. XLIV. 12. *Sie ſelent iuuuich in iro thingen inti in iro ſamanungon fillent ſie iuuuich.* tradent vos in conciliis & in ſynagogis ſuis. Flagellabunt vos.

Notk. Pſ. CXIX. pr. *diu ougen ab imo fillintin.*

Kero: *Fillo*, *verbera. Fillono kertu*, *verberum virga.* c. 28. *Farſeem filloom*, *caris verberibus.*

[Legend. *ſarfeem filloom.* acris verberibus. c. 30. vid. ſupra *Farſeem.*]

Filloom raffungu. verberum caſtigatione. c. 2.

Paſſivè: *ih filla*, flagellatus ſum.

Fillunga, flagellum. Gloſſæ Lipſii, qui addit: *an quia cutem radit*, *quaſi Villen.*

Filla, verberatio, Notker. Pſal. XXII. 4.

Otfrid. I. 20, 11. *uuurton filloti*, verberabantur. conf. Not. ad h. l.

Idem III. 1, 65. & 74. *ſero fille*, vehementer verberat.

Idem V. 23, 131. *liuto fillenes*, homines verberantes.

Idem III. 13, 11. *biſiltan*, flagellare. IV. 19, 33. verberabant.

Fillorane, Otfrid. I. 23, 73. vitioſa lectio pro *Firlorane*, perditi.

Fillo, *Fillones*, verberones, Ekkeh. jun. de Caſib. S. Galli c. V. *Ecce Vngri*, *fillones illi fugitivi*, *nunciis me fatigant.* ubi Goldaſt. p. 120.

[Pertinet huc ASax. *filiende*, fricans, quod eſt ap. Somner. in Diction. itemque *fylled*, excoriatus, apud Benſon. in Vocab. Palthen. Not. ad Tat. p. 367. conf. ſupra *Fellinan.*]

FILELICHEN. vid. *Licon.*

FILIMER. vid. *Mari.*

FILTORTA, res intertiatæ, Gloſſæ Pithœi. L. Salic. cap. XLIX. *de Filtortis*, *h. e. qualiter homo furatus res intertiare debet.* Wendelinus *fugitivos* interpretatur, & per metatheſin legendum putat *Flitorti*, Flih-art, à fugiendo. Sed contorta eſt expoſitio, ut conferenti eam cum textu per ſe patet. Verius eſt, componi ex *Fil* & *terte*, Verbum ſimplex *filen* eſt commendare, reliquum in compoſito *befilt*, commendat: *terte* & tertius.

FILZ, filtrum, feltrum, filtrum. Balbus in Catholico: *Filtrum*, *filum dicitur*, *quia ex pilis animalium fiat*, *unde filtratus.* Ekkehard. de Caſibus S. Galli cap. V. *Fabricantur ſpicula*, *filtris lorica fiunt.* ubi Goldaſtus teſtatur ſe adhuc vidiſſe loricas tales ex funiculis orbiculatim contextas, quas lineas vocarint.

Kilianus: *Vilt*, *pannus coactilis*, *Coactilia Vlpiano l. 25. de aur. & arg. leg. Lanæ coactæ*, *Plin. Lib. VIII. c. 48. Tegmen ſtricturis compactum ex villis groſſioribus: vulgò Feltrum*, *Germ. Filtz.* Jus vetus Auguſtanum: *das ſie chainen filtz wircken ſullen*, *wan der recht wullin ſy.*

Vilzhus. Willeramus in Cant. Cant. c. 1, 5. *Iſmahlitæ die der huſere* [huſer] *ne habent*, *ſunder ekkerent* [ſunter okkeret] *vilzhus und andere unwatliche herebirga.* [here berga.] i. Iſmaelitæ qui ædes non habent, ſed tantum domos filtreas & alia vilia tentoria. *Wildeshuda* legit Merula. p. 10. & reddit *wilde hutten.* Cæterum de tentoriis & domibus filtreis orientalium du Freſne in Gloſſar. v. *Feltrum.*

[*Vilzhus* eſt à voce *fell*, pellis (quo facit quod poſtea Willeramus ad hunc ipſum verſum dicit. *Tabernacula die werden ex pellibus mortuorum animalium*) vel à vocabulo *vilz* vel *filz*, quod lanam compactam denotat adhuc hodie. Gloſſ. Flor. *Vilz*, vietrum, *Filz*, ſagum, ut adeo *Vilzhus*, ſit tentorium ex pellibus aut ex lana craſſiori compacta compoſitum. Scherz. Not. ad h. l.

In vilze, in ſago. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

Filzaliidigunt: matta: Kero. c. 55. Matta alias pſiathium, ſtorea, vide du Freſn. Gloſſ. in *Matta.* Et ſine dubio Kero ita emaculandus: *Filza*, *pſiathium*, *matta.* [*Filz alii digunt* (pro dicunt) *recinum*, *matta ſagum.* ita perquam commode lectionem veram reſtituit Scherzius in Not. ad h. l. qui conferendus.]

Filzſchuh, vid. *Scuah.*

FIMAIN, Fimain culter, culcita puncta expoſui

Digitized by Google

posui supra in C. an melius squammosa? Kilianus: *Vimme, vimme, pimma, squamma*, die wie schupen genehet.

FIMMIHA quinque, L. Sal. tit. II. §. 11. vide *Chunna*.

FIMFCHVSTIM, pentecosten: Kero. c. 41. [*Vunfarigaz spil*, quinquennalis. Gloss. Mons. p. 363.]

FINA, picus, vel higrae. Gl. MS. ASax.

[FINACHAL, fœniculum. Gloss. Mons. p. 414. hodie *Finchel.*]

FINC, fringella: Gl. MS. ASax.

[FINFTO, quintus. Kero. c. 7. *finfto drizugosto*. trigesimo quinto. c. 13.

Finfzugosto, quinquagesimus: Idem c. 12. *Za finfzugostin*, ad quinquagesimum. c. 13. *finfzugosto sexto*, quinquagesimo sexto. c. 13.

Finevi, quinque. Tatian. c. 44. §. 23. contracte. *finf*, hodie *fünfe.*]

FINGER, vid. in V.

FINTEN, invenire. Otfrid. I. 20, 39. IV. 19, 146.

Findan megi, inveniri. Kero. c. 1. *finde*, invenerit. c. 2. *finde zuntrun*, inveniat fomitem. c. 43.

Findungu lirnetomes, experimento didicimus. Id. c. 59.

Si fundan, inveniatur. c. 2. 48. *pirum funtan*, inveniamur. c. 2. *sunt funtan*, inveniantur. c. 18.

Funtaner, inventus. c. 61. *ibu fundaner ist*, si inventus fuerit. c. 42. *solihcher soso fundaner si*, talis si repertus fuerit. c. 48.

Funtan, inventum. c. 55.

Finden, quærere.

Otfrid. IV. 18, 16. ancilla ad Petrum:

Thes sines gesindes,
thaz, uuan ih, thu nu findes.

De ejus comitatu,
quem, arbitror, tu nunc quæris.

Probare: Isidor. c. V. fi. *uuir findemes mit urchundin dher heilegin cbiscribes*, approbavimus testimoniis sacrarum Scripturarum.

[Notari meretur singularis hujus verbi significatus, quod idem sit ac probare. Est adhuc in usu Germanorum substantivum *eine findung* probatio rei controversæ judicialis, s. potius in promissam rei dubiæ probationem inquisitio ab arbitris facta, & pronunciata ab iisdem sententia, ipsique hi arbitri *findere* vocantur. Vid. Schottel. Teutsch. Sprach-Kunst. p. 563. conf. Jun. Gloss. Goth. voc. finthan. Palthen. Not. ad hunc Isid. loc. p. 412.]

Gothis *Finthan*, scire, cognoscere. Marc. XV, 45. & passim.

Finden, jus dicere, Notk. Psalm. XXXIV, 23. *Recht finden*, judicare, Notk. Psalm. XCVII, alt. Psalm. CXVIII, 23.

[*Vindis*, statueris. Gloss. Mons. p. 379.

Findent, definiant. p. 376.]

Infindida, compassio, Notk. Psalm. XXXIII, 20. Et Psalm. LV, 4. *Die iro niebt ne irfindet, unde*

verloren habent sensum doloris, i. qui sibi non amplius compatiuntur & perdiderunt &c.

FINSTRI, tenebræ. *Finstrii des todes*, tenebræ mortis. Kero. Prol. p. 17. a. Notk. Psal. XI, 1. *difiu leita uuerlt finstri*, hujus seductoris mundi tenebræ. Otfr. I. 18, 43. ubi malè *Frinstri* Flacii editio.

Sunnun beuinstirta, sol obscuratus, Eclipsis, Notk. Psalm. XXXIV, 16.

Finistre, tenebræ, Gloss. Lipsi.

[*Finstar*, opacum. Gloss. Mons. p. 407.]

Tatian. IV. 18. *In finstarnessiu*, in tenebris. c. 207. §. 1. *Funstarnessu uuarun giuuorten*, tenebræ factæ sunt.

[Stadenius vocem *finstar*, à *thimster*, obscurus, derivatam esse voluit, dissentiente Diecmanno Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 76.]

FIO, pecora. FIV, pecuniam: Glossæ Lipsii, qui ibi annotat: *Nota sic à pecude ut Latinis.* ibi Somnerus: *Saxonibus pecunia, bona, substantia, feoh: pecus autem iis yrfe & nyden.*

V. yrfe.

Fiuuiari, lacus pecoris, vieteich, schaffswemme. Otfrid. III. 4, 6.

Faderfio, vide supra *Fater.*

Gothis *Faihu* opes, possessiones, Marc. X, 22. pecunia. Luc. XVIII, 24. *Faihufrikai*, avari, Luc. XVI, 14.

Faihuthraihna, Mammona, Luc. XVI, 19.

ASax. *Feoh*, pecus & pecunia. æs, Matth. X, 9.

FIOR, feor, quatuor, vide supra *Fiar.*

Kero: *Fioreo, quatuor, c. 1. Fiordo, quartus. c. 7. Feorstunt, quater. c. 65. Feoriskeem tagum, quaternis diebus. c. 1. Feorfuazzeo, quadrupedium. c. 39. Fiorda chunni*, quartum genus. c. 1. *feordun indi sehtun tac*, quarta aut sexta feria. c. 41.

[*Feorekker*, quadrangulus. Gloss. Mons. pag. 411.

Feor flinsteina kaeinot, quatuor silices adunavit. p. 404. *feor bredtro reitun*, quadrigæ. pag. 405.

Fiorscozaz, quadrangulum. p. 340.

Feorzehininga, Tessere ce decades (leg. Tessera decades.) p. 408.]

Feorzuc, quadraginta, Isid. c. V. §. 6.

[*Feordateil.* Tetarcha. Rhaban. Maur. Gloss. ap. Diecmann, qui hæc addit. Ita vitiose pro *Tetrarcha.* Rhabanus hoc nomen à Vulgato accepit, qui illud in vertendo Matthæo & Luca, ubi quater Herodes τετράρχης dicitur, retinuit, sed in ejus explicatione Theotisca *Tetrarcham* cum *Tetrarchia* confudit. Neque enim *feordateil, der vierte Theil, Tetrarcham*, sed *Tetrarchiam*, id est quartam partem regni significat. Hæc ille Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 166.

Fiorteit, paximatia. Gloss. Mons. p. 399.]

Fiordung, Ferthing, Ferto, Vierding, quarta pars cujusque quantitatis. Ut Monetæ, pecuniæ. Notk. Psalm. CVI, 31. *die fierdun bechorunga*, quartam tentationem.

Charta Thuringica an. 1346. *Vierding zalgroschin.*

Digitized by Google

FIO.

Firdo Marcæ.

Aurea Bulla cap. XXX. *LXIII. Margk und einen vierdung Silbers.* Sexaginta tres marcas argenti cum uno fertone. Et mox: *Dem Insigler umb das wachs und Permynt einen vierdung.* Sigillatori pro cera & pergameno unum fertonem. ubi *Vierdung* est quarta pars Marcæ argenti, de qua infra. Innocentius IV. *c. 2. de Sent. & re jud. 6.* ait: *Posset etiam meritò reprehendi, quod mille quidem Fartorum annuam pensionem in qua pro eodem Regno ipsi Ecclesiæ Romanæ tenetur, per novem annos & amplius solvere prætermisit.*

Jagello R. Poloniæ in Constit. Perricorienſi an. 1451. *Nisi fortè aliquis de jure pro censibus & decimis fertonalibus debeat exigere latos grossos monetæ Pragensis.* Statut. fol. 290.

Gunther. Parisiensis in Hist. occupatæ à Balduino Constantinopolis: *Habebant MDC piscatorias naves quarum quælibet per totum annum ad quatuordecim dies Fisco Regio persolvebat nummum aureum, qui perperam vocari solet Ferdoni.* i. e. quartæ parti marcæ unius æquivalens.

Firdo publici ponderis.

Privilegium Ludovici Pii pro Monasterio Ebersheim. ann. 824. *Sex firdones publici ponderis sive XXX. Siclos Argentinensis monetæ.* Et mox: *Unum firdonem sive tres uncias Argent. monetæ.* Siclos hodie vocamus Schillingos, quorum XXX. conficiunt tres florenos, est itaque firdo publici ponderis libra Gallica, semiflorenus, Franc, quarta pars libræ Argentoratensis.

Ferto auri.

Arnoldus continuator Chron. Slav. Lib. VII. c. 2. de Conrado Episc. Herb. *Dicunt quidam eum in pauperum eleemosyna fertonem auri omni septimana expendisse.* ubi H. Bangertus annotat: *Si marca puri auri conficit ex vulgata computatione LXXII. Rhenanos seu LXXXVI. Joachimicos, Ferto continebit XXIV. Joachimicos. Et quando Marca argenti puri octo unciis æstimata est, Verto confecit duas uncias, seu duos nummos unciales, qui hodie duo Joachimici.*

Ferto Ceræ.

Anniversarii Alemannicæ Ecclesiæ in fi. ap. Goldast. T. 2. Rer. Alem. p. 151. *Ad memoriam hujus sancti singulis annis tenentur dare unum fertonem Ceræ in festo B. Galli.*

Ferto argenti.

Ephem. Monast. S. Galli ap. Gold. T. I. R. Alem. p. 93. *Iste dedit curiam Zingeron, quam habet Hospitale infirmorum locatam pro tribus fertonibus argenti annuatim.*

Ferto denarii.

Codex Evangel. ASax. MS. Cottonianus dictus Marc. XII, 42. *Stycas twoege* vel *stycge twa. the is feorthung peninges.* i. Minuta duo, quod est quadrans. Conf. Gloss. du Fresn. in F. Matth. V, 26. *ær thu agylde thone ytemertan feorthling.* Gothus: *unte usgibis thana minnistan kintu*, donec solveris ultimum quadrantem.

FERTON, concessio, perdon, *Webn. h.* sed fallit si à Gallico perdon derivare velit. Dicitur autem concessio talis quia pro fertone impetrata, ut ex sequentibus patet.

FIO.

Ferto ex hereditatibus Clericorum Episcopo debitus quis sit?

Utrum ipsius hereditatis quarta pars, an quarta Marcæ argenti? aff. posterius.

Decretum Episcopi Arg. an. 1366. Johannis:

Ut nobis Fertone nostro legato vel aliàs jure in eis non (nobis) quæsito, illis (heredibus) ipsas res & bona relicta reddat & tradat.

CONfraternitas Cleri Argent. an. 1415. 22. Decembr. Cum Dom. Wilhelmum Electum Arg. Ecclesiæ reperimus tam contra juris communis dispositionem & præsertim contra mentem Decretalis: Præsentis. §. porro. de offic. Ordin. in 6. quàm etiam contra statuta Arg. Ecclesiæ & antiquissimam consuetudinem atque juramenta propria, Bona decedentium Clericorum & Ecclesiast. personarum Argent. Civitatis & Diœcesis. sæpius inhumaniter post mortem eorum rapta distracta & usibus ipsius tunc temporibus existentis Antistibus seu Electis & suorum familiarium applicata, non obstante Fertone, *qui est* quarta pars marcæ argenti, dicto Præsuli per decedentem dudum legata, defuncti heredibus bonis & peculio tam profectitiis quam adventitiis, ac etiam ipsa Ecclesiastica, cui præerat decedens, bonis ejus intuitu acquisitis per defunctum, spoliatis — statuimus & ordinamus, quod si de cætero, evenire contigerit quod antistites nostræ Arg. Ecclesiæ vel Electus ejusdem quicunque, non obstante Fertone, id est quarta pars Marcæ argenti, per decedentem sibi, ut ordinario legata, bona decedentis Clerici vel Ecclesiasticæ personæ, post mortem sibi per se vel suos officiales attrahere vel usibus suis applicare conaretur, heredes defuncti bonis sic derelictis indebitè spoliando, quod tunc nos capitulariter & conjunctim, requisiti assistere debemus & defendere, ut suo fertone contentus remaneat, &c.

Exacti-

Digitized by Google

Exactionibus pecuniarum quas *Propinas* nominare ſolent, annuatim gravitent &c.

Confirmata an. 1418. à Martino Papa, Conſtantiæ.

Confirmatio Confraternitatis Majoris Cleri Arg. 1419. Wilhelmi Epiſc.

Item quod Epiſcopus — fertone id eſt quarte parte Marcæ argenti, per Clericum decedentem ſibi ùt ordinario loci legato contentus, bona defuncti vel Eccleſiæ, ſi intuitu ejus acquiſita ſunt, vel haeredibus proximioribus ipſius defuncti cedere permittat &c.

Formula Juramenti Epiſcopalis:

§. 26. *Ouch ſoll er alle teſtament, da er den fertonem genommen hait, laiſſen by krefften verliben &c.*

Speyeriſche Rachtung an. 1422. *Archiv. Civ. Arg.*

1. *Stirbt ein Prieſter in der Stadt Straſsburg oder ihrer Oberkeit, der von einem Biſchoff einen Ferton hat, der ſin Freund oder Schuldforderer von einem Biſchoff erlöſent, daſs dann deſſelben nechſten Sipps Verwanten Freund oder wo die nicht ſind, ſein Schuldforderer zu deſſelben Erb v. gut unverhindert männiglichs zugelaſſen, verfolgt und die ingeſetzt werden ſollen.*

2. *Wo aber ein Prieſter ſich eines ſolchen Fertons verziehet, oder begiebt, v. von eim Biſchoff ein Indult oder Verwilligung ſein gut weiters zu verordnen, erlangt, v. macht nachfolgend darauff ſeinen lezten willen — daſs es dann dabey auch blieben — ſolle.*

3. *Wo aber weder Ferton noch Indult von eim Biſchoff erlangt oder vorhanden oder ein Prieſter ſich mit Verordnen des Seinen, eines erlangten Indults nicht gebraucht hatt, daſs dann ein Biſchoff alten Herkommen nach, by ſolchem Erbgut blieben, und daſs ein Biſchoff die Prieſterſchafft an ſolchen Fer-*

tonen oder Indulten unverbindert laſſen, auch die erlangte ferton oder indult nit gevordert nit hinterhalten oder untergedruckt werden ſoll.

Thädigung Hertzog Reinhards Pfaltzgrafen, Dom-Probſten mit Biſchoff Eraſmo, über Jacob Schmiedheuſers Probſten zum jungen S. Peter, Verlaſſenſchafft, An. 1554.

Es were jederzeit zwiſchen einem regierenden Biſchoff v. der Prieſterſchafft des Biſtthumbs Straſsburg, wegen derſelben ſo im Biſtbumb wohnhafft, ihrer verlaſſenden Erbſchafft v. Succeſſion, dieſer gebrauch von unerdechtlicher zeit her geweſen v. noch, So ein Prieſter ihme ſeine BlutsVerwante ab inteſtato zu erben erwehlet, So möcht er eim Biſchoff legiren fertonem, den von einem Notario des Geiſtlichen Gerichts nehmen, v. unter ihme behalten, wann dann nach ſeinem abſterben ſeine nechſte erben ab inteſtato ſolche urkund dem Biſchoff oder ſeinem Verambteten des Geiſtl. Gerichts fürbrechten, den legirten ferton mit ſiebenzehen Schilling vier pfennig redimirten, So würden dieſelben Erben ohne fernere erforderung eins Biſchoffs bey der Erbſchafft gelaſſen, Wo aber ein Prieſter ſolchen ferton nicht legirt, oder keine teſtament macht, ſo were der Biſchoff deſſelben in aller ſeiner Verlaſſenſchafft eintzer v. unwiderſprechlicher erbe. Wann aber ein Prieſter ſeine nechſte Verwanten nicht zu ſeinen Erben erwehlet, ſondern ſeines gefallens zu teſtiren begehrt, es hette ein ſolcher ein ferton legirt oder nicht, So mag er darauff verzeihen v. ein indult zu teſtiren, von Biſchoff nehmen v. in crafft deſſelben das ſeine verſchaffen wem er will. Wer auch alſo ein indult begehrt, der hat ſich damit der Gewohnheit und Gerechtigkeit des Fertons verziegen v. den Biſchoff vor ſein eintzigen erben erkannt &c.

Reſponſ. Deputatorum Chori Argent. 1617.

Daſs vor unerdencklichen jahren einem Ordinario von jeder Geiſtlichen Perſon, welche indultum teſtandi geſucht, eine ferto, biſsweilen zwey oder mehr Goldgülden, v. dieſelben allein in tuitionem teſtamenti, oder

auch wol gar nichts legirt v. gegeben, die übrige ganze Verlaſſenſchafft aber den Erben ohn allen eintrag v. beſchwerden gelaſſen worden.

Conſiſtorialia & Synodalia Statuta.

Jus & conſuetudinem Eccleſiæ noſtræ Arg. ab antiquo ſervatam ſcil. quod & qualiter decedentes Clerici ſaltem fertonem legare Epiſcopo teneantur, inviolabiliter præcipimus obſervari.

Formula:

Coram nobis Judice Curiæ Arg. conſtitutus N.N. Canonicus N. legavit Reverendo in Chriſto patri & Domino noſtro, Domino Epiſcopo Arg. qui pro tempore fuerit unum Fertonem argenti puri, ſecundum laudabilem conſuetudinem inter eund. Dom. Epiſcopum ac Clerum ſub ſua jurisdictione in civitate & Diœceſi Arg. exiſtentem hactenus obſervatam. Actum 1513.

Bald nach abrogirten Catholiſchen Gottes dienſt v. ſonderlich zu Biſchoff Johanns zeiten ſind die indulta eingeführt v. zwar ungleich theils liberè theils pro devotione & conſcientia propria etwas, endlich auch ex bonis ab Eccleſia vel ejus intuitu proventibus quarta pars ad pias cauſas zu legiren mitgetheilt worden, Jedoch nach abſterben der Clericorum die Indulta an gebührenden Ort überſchickt, v. ſo teſtamenta auffgericht v. approbirt, den heredibus die gantze Erbſchafft mit oder ohne inventation anzutreten vergönnt v. zugelaſſen. Die Conſignationes vnd Inventationes aber ſeind nach Gewohnheit v. Löblichem Brauch deren Herrſchafften Städten v. örter darunter der abgelebte Prieſter geſeſſen, underſchiedlich gehalten, v. mehrer theils durch derſelben Secretarien, Stadtſchreiber vnd Verordneten, theils in Beyſeyn Archi-Presbyterorum, Camerariorum oder eines aus den Capitulen verrichtet worden.

FIRA, vide *Fiara.*

FIR, in Compoſitis idem quod Fer, Ver. Per Lat. particula ϛερητικὴ. Ut in ſequentibus: Conferenda ergo ſunt quoque quæ ſupra & infra, ad *Fer*, *Ver*, & *Vir* relata ſunt.

FIRBIUDEN. v. *Biten*, jubere.

FIRBAREN, abſcondere, evitare, declinare. Otfrid. I. 20, 63. II. 9, 107. c. V. 34. IV. 6. 11. 83, 90. c. XIII. 90. vid. ſupra voc. *Baren.*

FIRBRECHEN, *firbrah*, *firbrahti*, tollere, ſolvere, q. d. confringere. Otfrid. II. 18, 4. III. 7, 64. v. ſupra *Bricben* & *Briken.*

FIRCHNUSSU. v. *Chnuſſan.*

[Adde *Firchnuſſitos*, abſtuliſtis. Gloſſ. Monſ. p. 336. *Firchnuſſent*, allident. p. 336.]

FIRCHUSTA. v. *Chuſti.*

[FIRCHOUFTIN, diſtraherent. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

FIRDAMNOT, condemnatus. Otfr. II. 5, 48. IV. 23, 18. vid. ſupr. *Doam.*

[*Firdamnont*, condemnabunt. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

FIRDAN, perdere, diſſipare, *Verthun.* Iſid. c. V. 6. *dhea burc iob ghelſtar firodhanet*, civitatem & ſacrificium diſſipabit, *Dan.* 9.

Firdanes kuninges, perditi regis, Herodis, Otfrid. I. 4, 2. c. 7. pen. c. 23, 14. II. 1, 87. reus, condemnandus. Otfrid. IV. 22, 12. Pilatus de Chriſto:

Ni findu ih, quad er, theſan man
in nibeinan ſachon firdan.
Non invenio, dixit, hunc virum
in ulla cauſa reum.

[Id. Otfr. I. 2, 23. ubi:

Uuio firdan er unſih fand.

Quæ verba ita vertit Schilter. *Quomodo periens nos invenit.* Scherzius autem in Not. ait. *Firdan* idem eſt ac *nocens*, *reus criminis.* Hinc ſequentia quoque loca Otfridi eodem modo exponit.

Nempe quum de Herode dicitur I. 4, 2. quod fuerit *Harto firdan*, valde nocens. (h. e. perquam improbus) cap. VII. 55.

Thaz er uns firdanen
giuuerdo ginaden.
Quod ille nos perditos (Scherz. nocentes, peccatores)
dignetur miſericordia.

Cap. XXIII. 14.

Ni finde ſo firdane.
Ne inveniat perditos. (Scherz. nocentes, reos, pravos.)

II. 1, 95.

Sint thie man al firdan
ni mugan iz bifaban.
Sunt homines omnes perditi,
non poſſunt eam amplecti.
Scherz. Siquidem homines omnino mali,
non poterant id (lucem) amplecti.

III. 20, 215.

Ullir uuizun ſinan dato
firdanan filu drato.
Nos novimus ejus facinora
perdita nimis.
Scherz. Nos novimus illam ex factis ſuis
quod ſit valde ſceleratus. (reus criminis)

IV.

Digitized by Google

IV. 23, 39.

Ni mag ih in imo irfindan
oba er firdan fi fo fram.

Non poſſum ego in ipſo invenire
quod reus, maleficus, ſit eousque.

Scherzius. Num ſit nocens adeo. (ſcil. uti vos dicitis.)

Cap. XXXVI, 11.

Thaz ther firdano io ſageta.
Quod perditus iſte dixit.

Scherz. Quod reus iſte ſemper dixit. (Mallem ego. *Quod ſceleratus iſte dixit*; referuntur enim verba Matth. XXVII. 63. *Quia ſeductor ille dixit.*)

V. ult. 22.

Firdanan uneizu filu mih.
Perditum ſcio ego multum me.

Scherz. Rectius, reum, peccatorem.

Verſ. 241.

Alle thie firdanun.
Omnes perditos.

Scherz. Reos criminum, nocentes, pravos.]

FIRDILON, exſcindere, vertilgen. Otfrid. V. 24, 124. Lib. II. 16, 19. & 23. III. 14, 135. vide *Dilen.*

FIRDRAGAN, (vertragen) *unir unſih firdragan biar*, ut nos invicem comportemus hſc, Otfrid. III. 5, 42.

{Id. III. 19, 10. *Firdragon zorn uibeinaz*, cohibere iram ullo modo; ita Schilter: ſed Scherz. Patienter ferre iram ullam, ſcil. alterius. Not. ad h. l.]

FIRDVESBEN, perdere, abolere. Otfrid. IV. 1, 7. *firduesben thaz guat*, ſalutem perdere. Idem V. 7, 67. *Uuio man 'nan firduasbti*, quomodo ipſum perire fecerint. Conf. II. 12, 154. ubi *firthuarbti*, legitur. Eſt autem à *Thuesben* occidere. quod vide ſuo loco.

FIRFAHIT, perſequi. Otfrid. V. 23, 243. v. ſupra *Faben.*

FIRGAB, dedit, tradidit. Otfr. V. 11, 29. [*Virgap*, obtulit. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

FIRGEIT, præterit. hodie, *ubergeben.* Otfr. III. 24, 47. Verbum Marthæ referens Joh. XI, 24.

Giloubu ih thaz giuuiſſo,
Thé' iz oub imm ni firgeit,
Thanne ellu uuorolt ufſteit.

Credo ego hoc certo,
Quod nec eum præteribit,
Quum omnis mundus reſurget.

[FIRGELTET, ſolutis. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

FIRGINGAET, ibices: Gl. Vet. MSS. Anglo-Sax.

[FIRGIUZIT, confundit. Gloſſ. Monſ. p. 385.]

FIRINA, ſcelus: Gloſſæ vet. Alem.

Firintat, crimen, Gl. Alem. *Firndato*, ſcelerata facta, Otfrid. V. 21, 6.

Firnfolliu man, publicanus, Tatian. c. 13, 17. [Vox compoſita ex *firina*, ſcelus & *fol* plenus, ut hominem ſceleſtiſſimum ſignificet. Palthen. Not. ad Tat. p. 331.]

Firan uuachorun, uſuris. Gl. Alem. ſcil. illicitis, pravis, prohibitis. unde *Firinari*, zollanari, publicanus: exd. Gloſſæ. Vide ſupra *Archiuiz.*

ASax. *Firen*, crimen, peccatum, cauſa reatus.

Goth. *Fairino ainthann ni bigita in thamma*, reatum nullum invenio in ipſo, Joh. XVIII, 38. Marci XV, 26. *was ufarmeli fairinos is ufakmelith*, erat titulus cauſæ ejus inſcriptus.

Matth. V, 3. *inuh fairina kalkinaſſaus*, exceptâ causâ fornicationis.

[Inde eſt *firne*-ſive *firen*-*ful*, flagitioſus, perverſus, ingratus, & *firenluſt*, luxuria, inceſtus, ap. Somn. in Dict. Interpretationem inde capiunt voces Sueciæ *firnes*-ſive *fyrnar*-*uärk*, & *firnärod*, in LL. Weſtro-Gothorum *Giptarbolker.* c. VII. §. 4. & *Rättlöſabolker.* c. 10. occurrentes, quarum illa inceſtum, hæc opprobrium inceſtus denotat. v. Stiernhielm. in Gloſſar. p. 40. Conf. Loccen. Lex. Jur. Sueo-Gothic. edit. noviſ. voc. *fifara* & *firnenuärk.* Palth. Not. ad Tat. p. 331.]

FIRKOS, à Kiuſen, quod vide.

FIRLATI, proderet, Otfrid. IV. 8, 38. vide & *Gilati.*

FIRLAZAN, relinquere, uberlaſſen, negligere. Otfrid. ad Salom. ℣. 65. II. 22, 51. IV. 1, 47. c. 20, 48.

[*Zi firlaszane*, ad dimittendum, Kero. c. 56. *Firlazo*, deſtituam. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

FIRLEIBEN, negligere, *Firleipti*, Otfrid. II. 6, 59. c. ult. 63. Vide *Leiben.*

FIRLETTI, deducas, verleiten, Orat. Dom. Alem.

[*Firleitido*, abductione. Gloſſ. Monſ. p. 357.]

FIRLIAF, vid. inf. *Liafen.*

FIRLIACHE, vid. *Gimuati.*

FIRLIAZZI, dimitteret, Otfrid. IV. 24, 1. Rejicere, perdere, idem I. 25, 38. II. 6, 65. IV. 1, 6. V. ult. 63. V. & Farleos.

[*Firliazi*, ap. Otfrid. II. 6, 65. Scherzius vertit omiſiſſet.

FIRLIUSAN, *firlioſan*, ſignificat perdere, occidere. Otfrid. II. 21, 40.

Ni firliaſeſt thie arabeiti.
Ne perdas laborem.

Id. III. 13, 66.

Firliuſit ſina ſela.
Perdit animam ſuam.

Id. IV. 1, 6.

Uuie ſie 'nan firlieſen.
Quomodo ipſum (Chriſtum) perdant (occidant.)

Cap. 26. 43.

Nu ſculun 'nan ſuntiloſan
ingimeitun ſus firliaſan.
An debent hunc innocentem
temere ita occidere.

Ap.

Ap. Tatian. c. 44. §. 20. & paſſim idem verbum hoc in ſignificatu occurrit. v. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 667. & Scherz. Not. ad Otfrid. p. 148. 294.

Conf. *Ferliuſen.*]

FIRLOVGNEN, detrectare, denegare, Otfrid. V. 24, 25.

Firlougner filu follon. Abneget multum plene. Id. III. 13, 55. conf. III. 14, 74. & Scherz. not.

[FIRLOGANER, levis. Gloſſ. Monſ. p. 393. 394.

FIRMANOT, calcat. Gloſſ. Monſ. p. 392. *firmanont*, conculcant. p. 384. *Virmanot uuerden*, calcari. p. 390. *Virmano uuard*, calcabatur. p. 363. *virmanota*, calcatos. p. 378.]

FIRMENIT, firmeinit, manifeſtat, à *mein* gemein, publicum. Otfr. I. 1, 163. IV. 27, 11.

[*Firmeine*, perjurem. Gloſſ. Monſ. p. 352.]

Firmeinſamen, excommunicare, Otfrid. III. 20, 334. *firmeinſamot uuari*, excommunicaretur.

FIRMISTA, vid. Mis.

FIRMONAN, contemnere, Otfrid. I. 4, 130. condemnare, id. III. 17, 105. Vide *Farmon.*

[Willeram. *Mih nieman ne vermane*, quod in Metrica paraphraſi reddit, *Nemoque me ſpernat.* c. VIII. 1.

FIRMONNE, regimine. Gloſſ. Monſeenſ. p. 392.]

[FIRMULITER, laceratus. Gloſſ. Monſ. p. 321. a Mulen quod v. ſuo loco.]

[FIRMUSCET, attritis. Gloſſ. Monſ. p. 323.]

FIRN, vetus, Vide *Fer.*

FIRNE, vide ſupra *Fer.*

FIRNEMEN, vernemen, percipere, intelligere, attendere.

Otfrid. II. 9, 34. III. 3, 2. & 27. [At verſu 27. legendum eſſe *firmonames*, ſpernamus, è MSC. Codic. oſtendit Scherz. in not. ad h. l.] c. 14, 175. vid. inf. *Nemen.*

[*Firnam*, animadvertit. Gloſſ. Monſ. p. 325. *firnimo*, animadverto. p. 329. *firnemet*, attendite. p. 334. *firnemames*, colligimus. p. 390. *firnement*, capiunt. p. 388. *Virnami*, caperet. p. 359. *virnemet*, percipite. p. 364. *virnoman uuirdit*, accipitur. p. 359. *virnoman*, collectum, *virnomani*, captus. p. 378.]

FIRNOMAN, vernommen, non — percipiens, *inſenſatus*, *demens*, Otfrid. III. 14, 212.

[FIRNSNIRFIT, obcœcabit. Gloſſ. Monſ. p. 356.

FIRNUNSTI, capacitas. Gloſſ. Monſ. p. 348. *Virnunſtigaz*, ingenioſus. p. 353.

FIRIPRINGIT, parturiet. Gl. Monſ. p. 351.

FIRPAR, continuit. Gloſſ. Monſ. p. 330. *firpiris*, continebit. p. 336.

FIRPENTIU, attrita. Gloſſ. Monſ. p. 340.

FIRPERITA, detriti. Gloſſ. Monſ. p. 346.

FIRPILIDOTER, transfiguratus. Gloſſ. Monſ. p. 397.

FIRPIOTEMES, denunciamus. Gloſſ. Monſ. p. 399. *firpiutit*, interdicit. p. 400. *Virpiotemes*, inhibemus. p. 378. *Virpot*, interdixit. p. 373. *virputon*, denunciaverunt. p. 365. *Virpotaniu*, interdicta. p. 378. hodie *Verbieten.*

FIRPRAC, comminuet. Gloſſ. Monſ. p. 342. *Firprehhan*, infirmare. p. 334. hodie *verbrechen.*

FIRPRAHHUN, prætergreſſi ſunt. Gloſſ. Monſ. p. 330. *firpribbit*, præterit. p. 355. ſolverit. p. 398.

[FIRPRENNIT, devoravit. Gl. Monſ. p. 347. 357. *Virprinnan*, uri. p. 388. *Virprennit*, devoravit. p. 347. hodie *verbrennen*, comburere notat.]

FIRQUISTI, perdidiſſet. Otfrid. V. 7, 66. vid. *Quiſt.*

FIRRONT, Notk. Pſalm. CXIX. pr.

[FIRRACTIU, porrecta. Gloſſ. Monſ. p. 354. *virrechit*, exerit. p. 387. *Herfürrecken.*]

FIRSAGEN, denegare, abnuere, Otfrid. IV. 11, 57.

Firſagenti, incredulus, Otfr. I. 4, 135. [*Ferſagenti*, habet. Cod. Vind. quod eſt denegans. Scherz. not. ad h. l.]

Ferſachini uuerlte, renunciatio ſeculi, Notker. Pſalm. XXIII, 7.

FIRSALTUN, vid. *Salo.*

[FIRSAZTOS, defixeris. Gloſſ. Monſ. p. 351. *Virſaztos*, defixiſti. p. 386. expoſuiſti. p. 339. *Firſaztun*, ſe locaverunt. p. 321. *Firſezido*, proſtitutionis. p. 339.]

[FIRSCUNTIT *uuerde*, illiciar. Gloſſ. Monſ. p. 352. *virſcunter*, illectus. p. 368. *à ſcunden*, quod vide ſuo loco.]

FIRSEHIT, verſicht, negligit, Otfrid. II. 13, 25. hodie *es verſehen*, *etwas verſehen.*

Firſah ſih, ſich verſehen zu einem, confidere cui. Otfr. IV, 30. 61. V, 23. 300.

[*Firſehent*, reſpiciunt. Gloſſ. Monſ. p. 328.] Conf. infr. *Sehi.*

FIRSENKEN, demergere, *verſenken.* Otfrid. I. 3. 132.

FIRSLAGEN, diſſipare.

Unfirslagan heri, denſiſſimus exercitus, Otfr. IV. 16, 34.

FIRSLEIZ, ſcinderet, ſecaret. Otfrid. III. 7, 62. *Firslizan*, ſcinderetur. Idem IV. 29, 40. [*Virslizzan uuirdit*, diſſolvitur. Gloſſ. Monſ. p. 365. *Virslizzanemo*, reſciſſo. p. 374.]

FIRSLIHEN, ſurripere. Otfrid. IV. 36, 20.

[*Firslichen* eſt *ſubrepere.* nobis ſimplex *ſchleichen*, cum quibusdam compoſitis (ut *erſchleichen* &c.) adhuc ſupereſt. Scherz. Not. ad h. l.]

[FIRSLINTE, glutiam. Gloſſ. Monſ. p. 347. *firslintemes*, deglutiamus. p. 350.]

[FIRSOTANIU, diſcocta. Gloſſ. Monſ. p. 340. *verſotten*, Suevi dicunt.]

FIRSPREHEN, prohibere, Otfrid. II. 6, 8. interdicere.

Firſprechen, defendere. *Firſprechan mag ſih ſelbon, ther thaz altar habet*, majorennis poteſt ſeſe defendere ipſe, Otfr. III. 20, 188. IV. 24. 38.

Furſprechen, advocati, J. Sax. & Alem. paſſim.

[*Firſprah*, abnui. Gloſſ. Monſ. p. 329. *virſprah ſih*, renunciavit. p. 353.]

FIRSPVRNON, aberrare, verirren, die *ſpur verlieren:* impingere. Otfr. IV. 4, 40. I. 23, 60.

Digitized by Google

60. I. 2, 30. II. 4, 120. III. 23, 70. Notk. Pſal. CIX. 5.

FIRSTANTNISSE, intelligentia, Otfrid. I. 1, 79. Idem IV. 31, 10. *ther firſtuant ſich filu mer.* quod Belgicè Fr. Junius interpretatus: *die verſtond ſich veel beter.* ad Willeram. p. 162.

[Scherz. in Not. ad hunc Otfr. loc. *Qui plus intelligentiæ habebat.*]

Idem IV. 12, 89.

Ni uuas thar ther firſtuanti.

Non erat hic qui intellexiſſet.

[FIRSTOZAMES, impingimus. Gl. Monſ. p. 390.]

FIRSTULTI, ſiſteretur, *firſtellen*, Otfrid. III. 14, 42.

Thaz bluat iru firſtulti.

Ut ſanguis ei (hæmorrhouſæ) ſiſteretur.

Hodie *das blut beſtellen.* vid. inf. *Stillen.*

FIRSUACHUN. vid. inf. *Suabchan.*

FIRSUERIN, pejerare. Otfrid. II. 19, 13.

Thaz man ſie nit firſuuerie,
Thaz uuan ih uuizzod uuerie.

Ne quis pejeret,
id opinor lex prohibet.

[FIRSUANT, abſorptus eſt. Gloſſ. Monſ. p. 322. *Verſchwand* hodie, diſparuit.]

FIRSVOLGEN, abſumere, Otfrid. V. 23, 532.

Then tod then habet funtan,
thiu bella iob firſluntan,
Dioſo firſuolgan,
iob elichor giborgan.

Mortem Dominus prehendit
infernum abſorpſit,
Profunde abjecit
& totaliter operuit, (obruit.)

[Tres priores verſus ita vertit Stadenius Exp. Voc. Germ. Bibl. p. 573.

Infernus mortem invenit
etiam deglutivit
Et profunde eingeſchuuolgen, ſeu, deglutivit.

Approbat hanc verſ. Scherzius in Not. idque jure meritoque.

FIRSUVIGE, ſupprimat. Gl. Monſ. p. 385.

FIRTANEN, ſacrilegis. Gloſſ. Monſ. p. 383. v. *Firdan.*

FIRTILGON, eradicare. Gloſſ. Monſ. p. 389.

FIRTRAGES, feras Gl. Monſ. p. 354. *firtrage*, feram. p. 335. p. 359. ferat. p. 390.

Firtragantiu, conferens. p. 395. *firtragentiu*, ſubportantia. p. 359.

Virtragan, ferre. p. 377. *Virtragan uuerdan*, perpeti. p. 386. *virtruogi*, ſuſtinerem. p. 366.

Virtraganta, ſubinferentes. p. 368.

FIRTRIPI, excuteret, Gloſſ. Monſ. p. 388. excuſſiſti. p. 347. *firtripit*, eraſerit. p. 394. *In ellenti virtreip.* captivaverunt. p. 363.]

FIRWENDENT, pereunt, Otfrid. III. 22. 49.

[Non *firwendent*, ſed *firwerdent* legendum, quod ſignificat *peribunt.* vid. Otfrid. II. 17, 14. III. 8, 83. III. 6, 93. Scherz. Not. ad h. l.]

FIRUUERFI, demittere, Otfr. III. 4, 48. II. 14, 170.

[*Firwerfent*, ejecerint. Gloſſ. Monſ. p. 396. *Virwerfan*, refutare. p. 380.]

FIRWESEN, defendere, proſpicere, providere. Otfr. I. 1, 19. II. 6, 108. III. 6, 91. V. 20, 108.

[FIRUUESTI, effuſionis. Gloſſ. Monſ. pag. 389.]

FIRIUUIZZI, *firuuizzi*, curioſitas, Otfrid. III. 20, 82. & 252. V. 18, 8. hodienum *firwiz.* vid. inf. *Wis.*

[FIRUUORRE, transferam. Gloſſ. Monſ. p. 396.

Firuuorabti, peccando produxerit. Scherz. Not. ad Otfr. p. 205. Hodie diceremus *verwirket.* Ita ſane Reineſius in Vocab. Theot. MSC. verba Otfridi III. 17, 26.

Meiſtar uuiziſt thaz thiz uuib
firuuorabt habet ira lib.

Magiſter ſcito quod hæc mulier
rea eſt ſuæ vitæ.

quoad poſteriorem verſum ita vertit. *Hat ihr leben verwirket.*]

FIRUUURT, interit, Otfr. I. 11, 118. c. 17, 14. III. 10, 49. V. & *Faruuurti.*

[FIRZANONTEN, laciniosis. Gloſſ. Monſ. p. 360.]

FIRZARI, dirumperet, *Verzerren*, Otfr. IV. 29, 36.

[*Sih firzirbent*, abnegant. Gl. Monſ. p. 391.]

FISGARA, piſcatores, Otfr. V. 13, 68.

Fiſgizze, piſcatio, Otfr. II. 7, ult. V. 13, 2.

Fiſg, piſcis. Otfr. V. 13. 11, 31. Tatian. cap. 236. §. 4, 7. c. 237. §. 1, 2, 3, 5.

Fiſgon, piſcari. Otfr. V. 13. 5, 16. Tatian. c. 235. 5.

FISON, inſtrumentum Muſicum, Notk. Pſ. XCIV. 3. *Orginon, ſeiton, fiſon, cymbon*, Fiſicolus, inſtrumentum muſicum, vide du Fresn. Gloſſ. h.

FITH, legitur in Lege Salica tit. II. §. 5. *ymmis fith ſive therthesun.* Sed ſine dubio eſt idem quod *Fib*, ſed tale quod ſine matre viuere poſſit, id enim denotat *ymmis*, vel potius ymmis, imbis, quod paſcere hic denotat, & ſugenti opponitur.

Quod verò mox §. XI. *Zymisit* legitur, eò non facit: ſed ita conſtituenda lectio & interpretatio: *Tva zymis ſimicha chunna*, id quod mox Latinè redditur *MMD.* duo millia & quingenti denarii. vide ſupra *Chunna.* Ubi etiam de *Fiterno* in fine Legis Salicæ: à qua tamen lectione multum recedit Codex MS. Regius.

FIVR, ignis. hodie *Feuer.*

[*Prennantaz fiur*, vorans ignis. Gloſſ. Monſ. p. 321. *Er ſi in daz viur gilegit uuerd*, ante ignem. p. 393.

Fiurinem ſtralom, igniferis. p. 406.

Fiurchellun, receptacula ignium. p. 321.

FIV.

Fiurarun, focarias. p. 326.]

Blichfiur, fulmen, Notk. Pſal. LXXVII, 48. Pſ. CIV. 32.

Gl. ASax. *Fyrpannae vel Herth*, *arula*. Conf. Gloſſar. Du Fresn. v. *Arula*.

FIVRCHTIH, timeo. Symb. Apoſt. Alem.

[FLADO, lagano, Gloſſ. Monſ. p. 321. *Fladun* vel *preitinga*, placentas. p. 321.

FLAHT, intexuit. Gloſſ. Monſ. p. 351.]

FLANNEN, *Flannendo*, ora contorquendo, de hiſtrionibus, Notk. in Symb. Athan. ℣. 4. Hodie *Flennen*, das maul fletzſchen.

FLANZEN, plantare. Notk. Pſal. XLIII, 3. *Flanza*, propago, vetulæ vitis humi depreſſa, quò ex una plures emergant, ein alter Rebſtok wider eingelegt, *H. Jun. Nomencl. c.* 77. Notker. Pſal. LXXIX. 12. *So man alte reba uinget, unde man ſie biegendo in dia erda bechrebet, ſo heizzent ſie propagines, ferrepiega*, &c.

FLASCHE, flaſco, philaſca, pilaſca: ampulla ſcortea. Iſidorus: *Philaſca, vas vinarium, ex corio.* Balbus in Catholico: *Pilaſca, vas vinarium corio piloſo opertum, & derivatur à pilus.* Goldaſt. T. I. Rer. Alem. p. 252. Vorburg. Vol. V. p. 573.

[*Vlaſcun*, aſcopatu. Gl. Monſ. p. 359. Legend. *aſcopam*. vid. Judith. X. 5.]

FLAVGEN, FLEVGEN.

Pſal. $\frac{17}{18}$, 6. *Des todes ſtrike fleugent mih*, mortis laquei præoccupaverunt me.

Arflaugidem, effugatis. Iſidor. c. VI. *Allum berum ubilero angilo arflaugidem.* Omnibus exercitibus malorum angelorum effugatis.

Kero: Prol. p. 16. *Erflaucter*, *pavore*. Ita apud Goldaſtum. ſed locus mendoſus videtur, [Non eſſe mendoſum probatum eſt ſupra lit. E.] Vide & mox *Fleoban*.

Flach, infeſtus Gl. MSS. vet. ASax.

[FLAZARI, deſertor. Gloſſ. Monſ. p. 381.

Flazzanen, prætermiſſis. Gl. Monſ. p. 408.]

FLECH, macula. hodie *Fleck*.

Ungeflechotomo uuege, via immaculata, Notk. Pſal. C. 2.

[FLEDARMUS, veſpertilionem. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

FLEGEN, præeſſe, *pflegen*.

Flegero, præpoſito: Kero.

[FLEGILA, vel *driſchilun*, tribula. Gloſſ. Monſ. p. 331. hodienum *flegel*.]

FLEHEN, adulari. Kero. c. 65. *ſint keflehit*, adulantur.

Fleha, deprecatio, Notk. Pſal. LXV. fi.

Flehonde umbe unſih. Interpellans pro nobis, ſcil. Chriſtus ad dextram Patris. Id. Pſ. XIX. 7.

[*Flego*, aſſentatione. Gloſſ. Monſ. p. 376.

Flehara, adulatores. p. 410.

Flehunga, adulatione. p. 411.]

FLEISK, caro. Kero. *des fleiskes*, carnis. c. 1. *Kirida fleiskes*, deſideria carnis. c. 4. *fleisko ezzan*, carnium eſus. c. 36. *fleiſcco feorfuazeo*, carnium quadrupedum. c. 39. *fona fleiskum kehabeen*, à carnibus abſtineant. c. 36.

[*Fleiſch*, caro. Gloſſ. Monſ. p. 339. *fleiſce*, carni. p. 395.]

FLE.

FLEMO, nomen proprium Teut. unde à conditore nomen obtinuit *Flemsburg*, Flensburg in Holſatia.

Flemingen, terra Flemonis. *Fleminger*, Flemonis poſteri.

Flemingiſch Erbe, hæreditas ſive ſucceſſio Flaminingicalis, quâ conjuges invicem certo modo ſuccedunt, de quo *Wehner. h.*

Huc referendum videtur vetus Francicum, *Flemere*, L. Salic. Tit. XXIV. §. 1. 2. tranſitio fluminis nave furtivâ, compoſitum ex *Fleob*, fugere, & *mere*, flumen, vide *Mer*.

FLEOHAN, fugere: Kero. c. 4. *fleohes*, fugias. Prol. p. 16. *fliohente dera bella uuizzi*, fugientes gehennæ pœnas. Prol. p. 15.

Fliahen, Otfrid. II. ult. 73.

Fliahanne, fuga, *id. V. ult.* 164.

Flüben, *fluht*, Fragm. de B. Sarrac. ℣. 2989.

Fluhun, fugiebant, vitabant, Otfrid. V. 11, 13.

Fluhta, fugit, *idem II.* 15, 22.

[Fugavit, juxta Scherz. Not.]

In *Fluhti*, clam, Otfr. I. 8, 7.

Fliehen, fugere. III. 3, 43.

Tatian. c. 44. §. 15. *Mit thiu ſie juuer abtent in thero burgi, fluhtet in andera.* Cum autem perſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam.

Fluhtſal, fraus. Jus Feud. Alem. c. 107. *Wer gut libet dem Herrn zv fluchtzall.* qui ſubinfeudat in fraudem domini. Ubi vide Commentar. Jus Argent. L. II. c. 99. fi. de alienatione in fraudem creditorum: *Wenne uns duncket das ſolliche gyfte mit geferden ſint und durch fluchtſal geſchehen.* i. e. videtur enim nobis, talem donationem cum præjudicio fieri & in fraudem.

Jus Auguſtan. MS. f. 70. *Iſt daz ain man in gult gevallet ainem mann oder mer leuten, git der ieman ſin gut neher denn es wert ſi, und daz die gelter usligent, daz haizzet ain* Fluchtſal. *Svenn er denn gelten ſol, mugen die das gute denn höher verkauffen denn es geben iſt, will es derſelb darumb han, der es davor verkauffet het, dem ſol man es wol gönnen, alſo daz er das ubrich gut den geltern geb dem der ie erſt clager was. Wil ers aber nit darumb, ſo ſol man es verkauffen aun geverd, ſo ſol man im ſin hauptgut des erſten wider geben und mit dem andern gelten.*

Fluhtig, vanus. Otfrid. III. 26, 90. & 92.

[Verſ. 90. *fluhtig*, fugientes, fugam capeſſentes vertit Scherz. verſ. autem. 92. *fluhtigero githanko* fugam meditantes. Not. ad h. l.]

Unfluhtig, imperteritus, impavidus, Otfr. IV. 1, 19.

[*Ullas unfluhtig drato*
thero Judeono dato

Quæ verba Scherz. in Not. ita vertit.

Minime fugiens erat. i. e. fugiebat
Judæorum facta, ſeu inſidias.]

Flukke, fugiens Cant. Cant. VI. 4. *Hine flukke gemacht*, avolare fecit, Cant. Moſis: *Alſo der aro lucchet uzer neſto ſine jungon, ſo er ſi flukken wile.* Deut. XXXII. 11.

Flichen, fugere, Notk. Pſal. LXXXV. 5.

Fluoche,

Digitized by Google

Fluoche, fugeret, Notk. Pſal. LVI. 1.

Erdfluhti, terræ motus. Otfrid. IV. 7, 24.

[At in Codicibus Vindob. & Vatic. æqueunt in Flaciana editione non legitur *erdfluhti* ſed *uuenegeru fluhti*, quam lectionem retinendam ſtatuit Scherz. in Not. & reddend. in miſera fuga.]

Fluckfüre, incendium fortuitum vel clandeſtinum, *Acta ad Chron. Konigsh. Obſ. XV. p.* 865.

FLEAH, pulex, Gl. vet. ASax. MSS.

FLEOT, *fluat*, fluit.

FLEOZAN, *fliezen*, *vlizin*, *vluzzin*, fluere. Rhythm. de S. Annon. ℣. 222.

Fluſc, fluxus, Gl. vet.

Præmfluske, profluvio. Gl. vet.

Ubarfleozanter, ſuperfluus: Kero. c. 61.

Ubarfleozzida abaſnidan. quod ſuperfluum eſt amputari. c. 55.

Ubarfluatida, ſuperfluitate: Kero. c. 36.

Ubarflezida, ſuperfluitate. c. 61.

Flozen, lavare, abluere. Willeram. ad Cant. Cant. pag. 70. *Ib hano thaz ſtubbe thes ertheſcon gethancon af mir mith trahene geflozet*. Puluerem terrenæ cogitationis à me lacrymis ablui.

Uzflozzin, ejicere, Notk. Pſal. LXXVII. 55.

FLEUUIN, lavare, abluere. Tatianus. c. 19. §. 4. *ſie fleuuitin iro nezzi*, lavarent retia ſua.

[Fr. Junius in Not. MSC. ad Tat. ſe ignorare dicit, quid voce *fleuuitin* ſignificetur, putat ergo eandem eſſe corruptam & legendum *forleuuitin*, quod deducit à *louuina* ſeu *louuin* torrens, quod in Gloſſario Iſaaci Voſſii hactenus inedito extet. Sed nobis mutatione illa opus non videtur, cum inferioris Germaniæ incolæ hodienum dicant *flöten*, *afflöten*, i. e. aquis aliquid leniter immerſum agitare, in ſuperficie aquæ aliquid natans colligere. Prior ſane ſignificatus ad præſentem caſum, quo de eluendis retibus agitur, exacte quadrat. Quod ni eſſet, trahendum huc cenſerem, verbum *flieben*, quod Otfrid. habet III. 3, 43, Germani *fleyen* dicunt ornare, mundare, & *ausfleyen* apte aliquid collocare ornateque diſponere. Palthen. Not. ad Tat. p. 343.]

Kilianus: *Fleeuwen*, *vetus Flandricum*, *blandiri*.

[Hæc ex Kiliano hic annotata, ad voc. *Flebeu* referenda fuiſſent.]

FLEZZI, ſtratum. Confeſſ. Vet. apud Lambec. L. II. Cap. V. p. 319. *Nob denin az nob dranc gap*, *nob flezzi nob betdi*. i. neque cibum neque potum præbui, neque ſtratum neque lectum.

Gotho-Suec. *Flet*, ſtratum, ſcamnum. *Setti han à flet*, collocavit in ſcamnum. *Ol. Ver. Ind. Goth.*

FLICN, penna: Gloſſ. MSS. ASax.

FLIDESMAN, dives vir. Otfrid. IV. 35, 1. de Joſepho. ſed *Elides* ex MS. emendat Freherus, nec tamen exponit.

[Legend. *ediles man*, vir nobilis, ut ex MSC. Cæſ. notavit Scherz. ad h. l.]

Sueco-Gothis *Fliod* vocantur mulieres ſuperbe & eleganter ornatæ. *Verel. Ind.*

[FLIED, Bdelium. Gloſſ. Monſ. p. 319.]

FLIHT, *Pflicht*, homagium. *Flihtland*, pro-

vincia tributaria, Notk. Pſal. XLIX. 8. vide *Burglos*.

Flihte, mandata, Notk. Pſal. CII. 18.

[FLINSSTEINA, *Feor flinſteina Kaeinot*, quatuor ſilices adunavit. Gloſſ. Monſ. p. 404.]

FLINT, petra focaria: Gl. ASax. MSS. hodie *flintenſtein*, *feuerſtein*.

FLIO, albugo: Gl. ASax. MS.

FLITERE *inebhatis*, rabulus: Gloſſ. ASax. MS. i. rabioſus. Du Fresn. Gl.

FLIZZAN, contendere. c. 3. *Flyz*, contentio. c. 4. Kero. ſtudere, præparare, operam dare. Otfrid. I. 16, 43. *Flizzun thes ſindes*, operam dare itineri. Idem I. 16, 26. *Fleiz ſi thar thes rehtes*, ſtuduit ibi juſtitiæ. *Fleiz in gegini*, contendebant in concurſum, Otfr. IV. 4, 33. Idem II. 14, 23. III. 16, 63. IV. 28, 27.

Fliz, zelus, Reg. S. Bened. c. 72.

Der Uuiderfliez, *ſine dienſtman*: diabolus & miniſtri ejus. Notk. Pſal. LVIII. 4. *Von Chuninge uuiderfluzze*, Notk. Pſalm. LIX. 2. i. à rege diabolo.

[FLOCHO, lanugo. Gloſſ. Monſ. p. 353.]

FLODAE, lacunar: Gl. vet. ASax. MSS.

[FLOGORAZZANTES. volitantem. Gloſſ. Monſ. p. 409.

FLOH, pulex. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

FLOIGAN,

Erfloigan, turbare. Cant. Cant. VI. 8. *min gedank hat mih erfloiget*, cogitatio mea me conturbavit. Ubi Fr. Junius notat: *Neſcio quid ſit verbum Erfloiget iſthoc*. Sveo-Gothis *Fleyga*, incitare. Ol. Verel.

[*Erfloigan*, *erflaugan*, idem eſſe ac pavorem incutere; inde & *erflaucter*. (de quo ſuo loco lit. E.) ſtatuit Staden. Præf. ad Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 35.

FLORANUSSI, exterminia. Gloſſ. Monſ. p. 363.]

FLORIMII, perditionem: Kero. c. 65. [legitur autem in Kerone *Florinii*] Notker. Pſal. XV. 5. *Du erſezzeſt mir daz erbe. Nals daz ih flure*, *nube die*, *an dien ih pin*, *die ih florenne loſen uuile*, Tu reſtituis mihi hereditatem. non quam perdo, ſed hos, in quibus ego ſum, quos ego perditos redimere volo.

[FLOZUN, pennulas, Gloſſ. Monſ. p. 321. 394.]

FLVCH, petra, Notk. Pſal. CXIII. 8.

FLVOCH, Maledictio. Confeſſ. vet. Formula: *ubelero fluocho*. V. & *Farfluabb*.

[*Fluabbonte ſih nalles uuidarfluabban*, maledicentes ſe non remaledicere. Kero c. IV.

Fluob, imprecatio. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

FLVK. vide *Fleoh*.

FLVON, Solari, verbum radicale Celticum, ùt Latin. Flo.

FLVOBER, *Fluobre*, conſolatio. *Fluobiren* conſolari. *Fluobareri*, *fluobreri*, *fluobargeiſt*, paracletus: Tatian. c. 164, 2. c. ſq. §. 4.

Fluobra, conſolatio Tatianus, c. 7, 4. c. 23, 1.

Fluobiren, conſolari, Tat. c. X. fi.

Giſluobrit, conſolabuntur. Tat. 22, 10.

Digitized by Google

[Fortaſſe non abſurde ſtatui, cenſet Junius in Append. Gl. p. 429. *Frofre*, (qua voce uſi ſunt ASax. Joh. XIV. 16. *Se halige fofre Gaſt*) vitiata pronunciantium conſuetudine, deſciviſſe in *Fluobre*. Sed ſi quid ego video, potius dicam, vocem *fluobra*, conſolatio quæ legitur apud Tatian. VII. 4. & CLXIV. 2. *anderan fluobreri gibit er ju;* alium paracletum dabit vobis. Item CLXV. 4. *Ther fluobareri heilac Geiſt*. Paracletus Spiritus S. nec non CLXXI. 1. *Ther fluobar Geiſt*. Paracletus: compoſitam eſſe ex *Vleyden*, *Vleyen*, adulari, blandiri, Kil. *Fliod*, ornatus, comtus. Ver. I. p. 73. & *Beran*, afferre, apportare, gignere, ut & plenius *fluobara*, conſolatio & *fluobiren* in eod. Tatian. occurrunt, quod blande cum fidelibus agat Spiritus Sanctus, eosque leniter tractet & abundanter conſoletur. Hæc Stadenius apud Diecman. in Spec. Gloſſ. Lat. Theotiſc. p. 155.]

FLVOCH, fuga, vide *Fleohan*.

[FNEHENTO, flatando. Gl. Monſ. p. 413.]

FOCICHALTA, fochichelta, fokich. Lex Sal. T. II. §. 7. furtum ſcrofæ cum porcellis. v. ſupra *Chalta*.

Kilianus: *Focken*, *fuycken*, convaſare, furtim colligere.

FOCLA, vid. *Fugila*.

FODEN, paſcere, nutrire. *Foder*, fodrum, futter, hodie. Kilianus: *Voeden*, *vueden*, alere, nutrire, fovere, educare. *Voeder*, alimentum. *Voeder der beeſten*, pabulum, paſtus. vulgò *Fodrum*. Germ. *Futter*. Sax. *Voder*, *foder*. Gall. *fourage*. Goth. *Fodan*, Matth. VI, 26. Fr. Jun. Gl. Goth. [*Fotar*, alimentum. Rhaban. Maur. in Gloſſar. apud Diecmannum, qui ſequentia addit.

„ *Foter*, *futter*, pabulum, Sax. *foder*, a *foeden*, „ alere, vnde Sax. *fedd*, Germ. *fett*, nutritus, „ & inde pinguis. G. *fodan*, de quo multis „ Stiernh. *Gl. V. G. p.* 46. *ſſ.* In Dania *foder*, pa„ bulum, & *forr*, pellem hirſutam, confundi, „ Sperling. *ad teſtam. Abſol. p.* 111. 112. obſer„ uat. Nobis in Germania eadem vox & pa„ bulum & id, quod interiori parti veſtium „ (vnde & *Unterfutter* dici ſolet) aſſuitur, & „ capſam ſiue thecam ſignificat. Etiam A. S. „ *fodre*, eſt pabulum, ſagina, theca, Benſ. Pri„ ma nunc tantum pabuli notio nos occupat. „ Inde L. B. *foderum* vel *fodrum*, item *foderare*, „ V. Voſſ. 2. *de vit. ſerm. p.* 67. *b.* & 5. *p.* 275. „ Spelmann. *Gl. p.* 235. 236. Dufr. *Gl. F.* 472. „ 473. De Caſeneuve & Menag. *in Orig. L. Gall.* „ ille *p.* 51. *b.* iſte *p.* 325. *ſſ.* qui vterque hinc „ Gall. *fourrage*, *fourrer*, & *furrier*, deducit; „ quae mihi tamen propius ad obſoletam vo„ cem Germ. *füre*, ex *Futter* vel *fodrum*, vt Schil„ ter. *Prax. iur. Rom. in for. Germ. II.* 17. *b.* notat, „ contractam, revocari poſſe videntur. A *fo„ dan*, *foeden*, Stiernh. aliique *feudum* dictum pu„ tant. Quod etymum licet Loccenius *Lex.* „ *iur. Sueo G. p.* 201. non improbet, aliud tamen, „ iam dudum Grotio *Proleg. in Hiſt. Goth. p.* 23. „ probatum, affert, nempe *Feudi* vocem com„ poni ex *fe*, quod non modo pecus, ſed alia quoque bona, mobilia & immobilia, docente „ Stiernh. *l. c. p.* 38. 39. notat, & *Ode*, poſſeſ„ ſio, de quo n. 892. Cui notationi etiam prae „ altera illa Schilteri, qui *l. c. I.* 55 *a.* prio„ rem vocis *feudi* partem, verbum *faben*, ca„ pere, conſtituit, eo libentius adſtipulor, quia „ illam antiqua ſcribendi ratio confirmat, quae „ non *feudum*, ſed *feodum*, vel *pheodum*, vt in „ veteri membrana legi, fuit, V. Goldaſt. *Rer.* „ *Alam. I.* 134. 135. Vt enim non ſit Caroli „ Craſſi, quam eius nomine Freherus, Golda„ ſtus, & alii vulgarunt, Conſtitutio, omnium „ primam *feodi* mentionem iniecciſſe credita: & „ recte Schurzfleiſchius *Diſſ. de Conrado Imp.* „ (quae ab illius *operibus Hiſtor. Polit. Berol.* 1699. „ 4. iunctim excuſis, cum pluribus aliis abeſt) „ §. 2. vocem *feodi* recentiorem eſſe, nec in vl„ lo rerum Carolinarum monumento exſtare „ ſentiat, §. 13. *quauis* etiam *ſponſione contendere* „ paratus, illam, vti non in antiquiorum Ca„ rolingorum, ita nec Caroli Craſſi Imp. monu„ mentis reperiri; eam tamen, quacunque de„ mum aetate audiri legique coeperit, *feodum*, „ non *feudum*, ſonuiſſe, pro certo habeo. Alia „ voce Theot. in Gl. K. alimenta, *libleiton* di„ cuntur: quae ipſa illa vox *lidolaip*, ſed trans„ poſita eſſe videtur, de qua ex Legibus Lan„ gobard. Schilter. *l. c. II.* 76. *b.* Gl. B. 2. *Ali„ monia*, *muas*, *lipnara*, hodie *mues*, *Leibesnahrung*, „ corporis nutrimentum. „ Hæc Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 48. ſq.]

FOD, FUD, FOT, *Futt*, matrix, vulva, Celtis. Lex. Runic. Ol. Wormii pag. 37. Belgis *Fotte*.

Danis, *Foderfeyl*, abortus. *Fodeſtet*, natale ſolum. Fr. Jur. Gloſſ. Goth. p. 164.

Fudburger Argentorati vocantur cives, qui jus civitatis per nuptias acquirunt, Cod. Statut. MS. Chart. J. a. f. 3. b.

Hundsfut, vulva canina, pro re viliſſima, turpiſſima, propudium hominis, quaſi dicas Hominem ſpurciſſimo canis fœminæ pudendo fœdiorem, *Fr. Jun. Gloſſ. Goth. v. Hundos. pag.* 205. Per jocum inde derivari poſſint *Caninefates*, quaſi vox hybrida.

FOGEL, V. *Fugel*.

FOH, vulpes, *fuchs*. Cant. Cant. II. 15. *Fahent uns die luzzelen vohun*, capite nobis parvas vulpes.

Tatian. LI. 2. *Fohun habent loh*, vulpes foveas habent.

Goth. *Fauhous*, Matth. VIII. 20.

[FOHHENZUN, collyridas. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

FOIV, paucus. *Foiu uuort*, pauca verba. c. 7. *Foer*, [*foera* legitur in Kerone] paucorum. c. 49. *Fouuem*, c. 58. *foem*, c. 7. paucis: Kero.

Fohe, pauci. Tatian. c. XL. fi. *Fohe ſint thie then findent*. Pauci ſunt qui inveniunt illam, ſcil. anguſtam viam.

Gothis *Fauai*, pauci. Matth. VII. 14. IX, 37.

ASax. *Fea*, *feawa*, pauci. [unde compoſitum *Fea-tid*. modicum temporis. Vid. Somner. & Ben-

Digitized by Google

Benſon. conf. Jun. & Stiernhelm. in Gl. Goth. voc. *famai*. Angli hodienum *feum* dicunt.]

Danis *Fæl*, *ſie*.

FOL, VOL, VOLLIN. plenus. Plenè. *Folla*, plenam. Kero. c. 48.

Otfrid. I. 25, 7. *Al fol ſprah er uuorto*, pleniſſimè dixit verba, *ausführlich*.

Rhythm. de S. Annone ℣. 290. de Suevis:

Ein liut ci radi vollin gut,
Rediſpen genug.
Populus ad conſilia optimus,
providus ſatis.

Follo, Otfr. II. 14, 201.

Min muas iſt follo
mines Fater uuillo.
Cibus meus eſt plenariè
Patris mei voluntas.

Follon, idem IV. 1, 80. V. 25, 125. [II. 9, 109. ubi Scherzius vertit *ſatis*.]

Notk. Pſal. XXX. pen. *die follun ubermuotechlicho tuont*, qui abundanter ſuperbiam faciunt.

[*Follichlibo*, late. Gloſſ. Monſ. p. 381.]

Fullen adimplere, *erfüllen*, Otfr. I. 14, 28.

Zua erfultù, adimpleta: Kero. c. IV.

Erfullen. v. ſupra lit. E.

Iruolleien, adimplere, Notk. Pſal. XIX. 7.

Folle chumen, pervenire. Notk. Pſ. XIII. pr. & ſi. & Pſ. XVI. 5.

Vollequamen, Capitul. Franc. IV. 19.

Folle haben. Notk. Pſal. XXV. 6. plenè habere, perficere ſuam converſationem, Idem Pſal. XCIII. pr.

Follerehton, *folletuon*, plenè ſatisfacere, Notk. Pſ. CXVIII. pr.

Folleſtuonden in iro ubeli, perſiſtentes in perverſitate ſuâ. Notk. Pſal. LXXVI. 11.

Folletreffen, pertingere, Notk. Pſ. XXXV. 9.

Folle uuerent, permanere, Notk. Pſalm. V. 6. XV. 8.

[*Folavuorabta*, conſummavit. Gloſſ. Monſ. p. 328. *Volavurchan*, conſummare. p. 362. hodie *vollführet*.]

Fulletbon, abundantia: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Nobis hoc Fulneſſe*, *à Sax. Fullneſſe*, plenitudo, copia, abundantia Notk. Pſ. LXXIX. 15. *Folletuo in*, perfice eam: Pro quo mox habet: *Gefolleclicho in*.

Fulteam, emolumentum: Gl. vet. MS. ASax.

Folli, plenitudo, *Fülle*. Otfrid. IV. 29, 96. *Folli thes lichamen*, plenitudo corporis, totum corpus.

Mite folle gan, cum abundantia & ſecuritate ambulare, Notk. Pſal. XXX. pen. Imò connivere, indulgere, Idem Pſal. XCIV. 10. de DEO tolerante Judæos per XL. annos in deſerto: *Folle gieng ih in ſo lango*, &c.

Fullida, ſupplementum: Tatian. LVI. 7.

Folniſſi, completorius: Kero. c. 17. completorii. c. 16.

Za folniſſe, ad completorium. c. 18. *after folniſſu*, poſt expletionem. c. 17. *fona folniſſu*, à completoriis. c. 42.

[Tatian. c. 13. §. 9. *Fon ſinero folneſſi uuir alle intphahemes inti geba furi geba*. De plenitudine ejus nos omnes accipimus & gratiam pro gratia.

A *foll*, plenus, nunc ſubſtantivum formatur *die fülle*. Aſt cum Francica illa terminatione congruit ASax. *gefyllednesſe*, eodem ſenſu. Palthen. Not. ad Tat. p. 327.]

Fulluſt, adjutorium: Gloſſæ Lipſ.

Folleiſten, opitulentur, Gl. Lipſ.

Formula jurisjurandi in fœdere Ludovici & Caroli fratrum an. 842. ap. Nithard. L. III. *Imo ce folluſti ne uuirdhit*. ipſi in adjutorium ne fiat. Ubi Freherus: *Ubiis & Belgis hodie magis, quàm nobis in uſu, zu folleſt und ſteuer. i. ad opem, juvamen, ſupplementum*.

Otfrid. IV. 14, 28. Petrus ad Chriſtum.

Drubtin quadun ſe ſar,
uuir eigun zuei ſuert hiar,
Nu zi therera friſti,
in thina folluſti.
Domine dixerunt illi,
habemus duos gladios hîc
in præſenti
ad tuum juvamen.

Follazubt idem. Gloſſæ veteres Petavii: *Solamen*, *ſubſidia*, *Follazubt*. Suffragia, *Follazuchida*, Patrocinia ſive auxilia, *Helpha*.

Folleiſt, auxilium, Notk. Pſal. LIX. 12. Gloſſæ Lipſii: *Folleiſten*, *opitulentur*. ibi Somnerus: *adjuvare*, *opem ferre*, *Sax. Fylſtian*, *unde Fultum pro adjutorium*. conf. inf. *Leiſt*.

[*Folleiſt*, benedictionem. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Folleiſtenta, providentes. p. 331.

Folleiſtantero, obſtetricante. p. 347.

Folleiſtarun, aſſiſtricem. p. 353.

Volleiſt, manum. p. 380.

Volleiſta, adſidebat. p. 362.

Volleſti, beneficii. p. 363.]

Follemunt, fundamentum, columnæ: Pſalm. XVIII. *der erden follemunt ſint geöffnet*. revelata ſunt fundamenta terræ. Pſ. LXXIV. 4. *ih hân beſtettiget ir folmunt*, confirmavi columnas ejus.

[*Vollolidi*, plena brachia. Gloſſ. Monſ. p. 390.

Folapetanni uuirdit, non rogabitur. p. 357.]

Folwazzan mano, luna plena. vid. *Mano*.

FOL, FOLN, pullus, *füllen*.

[In Suevia nomen *foblen* adhucdum uſurpatur, de pullis equorum adultioribus.]

Goth. *Fulan*, Luc. XIX. 30. ASax. Fola.

De equo militari Anſegiſi ducis, Fragm. Bell. Sarac. ℣. 2732.

Mit grimme hiw er then uolen,
Furioſè incitavit equum.

vide & ℣. 3601. adde Notas Scherzii.

[Longe aliter vocabulum *Volen* exponit Scherzius, qui in Not. ad hunc l. c. ait, notari eo hominem *vanum*, *ſuperbia inflatum*. Hiſt. de Triſtan. f. 48. b. 2.

Der feige folan
Der ſluge ſo krefteklich uf in,

FOL.

Folandes man idem est. Hist. de Tristan. fol. 43. b. 2.

Wir sint an mannig gespreche komen
Und kunden doch keinen nie
Under uns finden er uuolt ye
Sin kind für eigen gerne geben
Danne er verliere sin selbes leben
Wyder diesen Folandesman.

Vers. 3242. hujus Fragm. occurrit *Valantesman.* conf. du Fresne in voc. *Follitia*, ubi simul observat, *Follentiam* denotare *vanitatem*, *superbiam*, *stultitiam.* Conf. tamen Goldast. ad Paræn. Tyrol. §. 18. Nota 25. Hæc Scherzius.]

Urfol, legitur in quibusd. MS. Juris Alem. c. 211. pro quo aliàs habetur *Urgoul*, verres, vide supra *Ber.*

FOLLEGAN, sequi, *folgen.*

Kero: *Folgen*, sequi. Prol. p. 17. *fona folgentem citim*, de sequentibus horis. c. 17.

Notker. Psal. XXII. 6. *Din gnada follegat mir alle taga mines libes.* Misericordia tua subsequetur me omnibus diebus vitæ meæ. Cant. Cant. 8, 2. *Ih gegrifon dih unte uolle uolegon dir unzen in miner muater hus.* apprehendam te & ducam te in domum matris meæ.

Folegon, Chron. Königsh.

[*Volglibo*, subsequenter. Gloss. Mons. p. 384. hodie *folglich.*]

Folgen, assequi. Tatian. c. 1, 3. *Gifolgentemo allem*, assecuto omnia.

[Hic aliquid latinismi latet. Non enim, quemadmodum Latini à *sequi* compositum formant *assequi*, ita & *folgen*, quod sequi significat, pro assequi Germanice recte usurpatur. Deinde & participialis illa locutio præteriti temporis, non addito verbo auxiliari (quo Belgæ uterentur, v. g. *in gefolget hebbende* vel *zynde*) à genio linguæ Teutonicæ modernæ plane aliena est. Palthen. Not. ad h. l. p. 276.]

Folgerra, sequaces: Notk. Psal. IX. 4.

Folgunga, secta. Notk. Psal. XXXI. 6. *Manige folgunga kloubirrato alde Wisilingo ne bringent sie niebt ze Gote, nube sie sceident sie fone imo.* Multæ sectæ hæreticorum aut philosophorum non ducunt eos ad DEVM, sed separant eos ab illo.

Slahta selbfongon, genera sectarum, Notk. Ps. LXVII. 32.

Folgenkin, satellites. Notk. Psalm. IX. 4. vid. *Chind.*

Filaga, *filaka*, Runicum, huc refero, quod Comitem significat, ut ex monumentis priscis docet post Wormium Stephanius *ad Sax. Gramm. pag.* 5. Danis enim *fylger* comitari significat.

Folgen, verbum Juris Feudalis. *Dem lehn volgen*, investituram petere, renovare, vulgare est: sed significat etiam persecutionem rei feudalis, *volgen mit rechter clage*, *nach lehnsrecht nachfolgen*, Jus Feud. Alem. c. XVI. & CXXI. ib. Comm.

FOLK, VOLK, multitudo. Otfr. V. 6, 8.

Thie Judeon giuuaro
Job folk oub heidinero.

FOL.

Judæi certè
& multitudo gentilium.

[*Folche*, aciem. Gloss. Mons. p. 406. agmine. p. 407.

Volch, cohortes. p. 364.]

Folch liuto, Notk. Psal. CIII. 16. *Dero gratie (gebo) idem panis, vini & olei (folch liuto) daz sint mezige.* Ita exponit verba Psalmi cit. *Saturabuntur ligna campi.*

Volkuuig, exercitus. Fragm. de B. Sarac. ℣. 1127. *in volkwigen herten*, in præliorum adversitatibus.

Idem ℣. 2587.

Wir hauen hi ein sconez uolkwic,
Habemus hîc pulcherrimum exercitum.

Idem ℣. 2829.

Du scolt in disem volcwige
Di tugent hiute erzaigen.

FOLMO, palmus. Esa. XL, 12. *huuer uuac himila sineru folmo?* quis ponderavit cœlos palmo suo? Isidor. adv. Jud. c. 4. §. 6.

[Palthenius legit *folmu*, qui de hac voce hæc annotat. Vocem hanc Francicam hucusque incognitam explicat Dialectus ASax. ubi *folmas* membra sunt, præcipue tamen manus atque pedes, id quod locus ostendit, quem Somnerus in Diction. undecunque citat. *Tha naegles the adrifen uuäron thurh Christes folman.* Clavi adacti per Christi manus & pedes. Pro manibus solis voce hac Gothos esse usos, verbum indicat *falman*, palpare, quod occurrit in Histor. Goth. & Rolf. pag. 181. Sueci per transpositionem literarum *famla* dicunt, teste Verel. in translat. Ut parum absit, quin putem, *folma illud* sive *falma* corruptum esse ex *palma* Latinorum. Palthen. Not. ad Isidor. p. 406.]

FOLVHIN, conderent. *Kifolahan uuerde*, condatur: Gloss. vet.

Gothis *Fulgin* occultum: Matth. X. 26.

Bifolahan sinen seganon, commendatus benedictionibus ejus per signum Crucis, Otfrid. V. 3, 35. Hodie *Befehlen.* vid. supra lit. B.

FONA, à, ab. *Fona diem*, de quibus. cap. 2. *Fona diu*, deinde. c. 9, 44. *Fona einigeru*, à quoquam. c. 3. *Fona folgentem citim*, de sequentibus horis. c. 17. *Fona kisibti*, ab aspectu. c. 7. *Fona meririn*, à majore. c. 5. *Fon obana*, desuper. c. 58. Kero. [*Fona sineru statigi*, ab statu suo. Gloss. Mons. p. 404. *Fona formuntscafi*, advocati, à defensione. p. 405. *Vonna io*, ab initio. p. 367. *Vonna mere*, à mari. p. 356.]

Fona, ex. *Fona antreitidu*, ex ordine. cap. 11. *Fona uuizgom* ex Prophetis. c. 13. Kero.

[*Fonna giuuonabeitin*, ex consperionibus. Gl. Mons. p. 386. *Vonna alten ziten*, ex antiquis. p. 351. *Vonna upiligi uuilligi*, ex maligno. p. 369.]

Fon mezze des libes, pro modo conversationis Kero. c. 22.

[*Vonna in selpen*, pro semetipsis. Gloss. Mons. p. 387.]

Fon fastun: in quadragesima. c. 41. 62.

Fona

Digitized by Google

Fona ſolibbern ſprabbu, ad talia eloquia. c. 6.

[*Fon* non raro uſurpatur pro *propter*. vid. Scherz. Not. ad Otfr. p. 111. & 114.

FONAHTIGI, fronte. Gloſſ. Monſ. p. 378.]

FORA, ante: pro. *Fora diem*, pro ipſis. c. 10. *Fora cinera citi des imbizzes*, ante unam horam refectionis. c. 31. [In Teutonico textu *fora* omiſſum eſt.] *fora alin*, ante omnia. c. 2.

Fora ſolichem tati, pro tali facto. *Fora meze*, pro modo: Kero.

[Hæc duo loca aliter in Kerone noſtro leguntur, nempe, *fona ſolibberi tati*, pro tali facto. c. 5. *Fon meze*, pro modo. c. 22. Interim notandum de hoc ultimo loco, quod in MSC. tantum abbreviatura *fo* extet à Scherzio vero *fon* ſit ſuppletum.]

Fora beiteo, ex perſona. c. 7.

[*Vora minero unchrefti*, præ validitudine. Gloſſ. Monſ. p. 350.]

Foraerunechan, promovere. Kero. c. 62.

Fora botun. v. *Bot*.

[*Forapoto*, Præcurſor. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

Forman, primus, ASax.

Vorare, ductor, Willer. p. 50.

Bifora, Vide in B.

[*Foraſerio*, proreta. Gl. Monſ. p. 413.]

Fora ſi kedewit, protendatur: Kero. c. 20. Notk. Pſal. XXXV. 11. *Fora dene dina gnada*, prætende miſericordiam tuam.

Fora kibiaz, promiſit: Kero. c. 4. V. *Heizzan*.

Fora ſi kekaumit, procurentur, Kero. c. 35.

Forakichundit, pronuntiat. c. 45.

Forakechundu, pronunciabo. c. 7.

Forakichunde, pronuntiet. c. 7. Kero.

Foraitniuuiu, præparatione: Kero. an legend. *Forairniuuu*. Erneuen, verneuern? [In noſtro Kerone legitur *fora itniuuiu*. c. 36.]

Foranidarer, condemnare, Tatian. cap. 39, 2. [Simplex *Nidarre mer*. vid. inf. ſuo loco.]

Forakiſiit, perſpexerit. c. 61. *Forakiſehaner*, providus. c. 64. Kero. *Forakiſehe*, provideat. Idem. c. 55. *Solichan forakiſiit lib*, talem proſpexerit vitam. c. 61.

Forakeſehantlibbo, provide. Idem. c. 3.

Forakiſestan kiſezze, ordinet Præpoſitum. Kero. c. 65. *Des forakiſastin*, Præpoſiti. c. eod. *fon forakiſastan*, à Præpoſitis. c. 62. Hodie *Vorgeſetzter*.

Fora ſi kiſtrebchit, proſternatur. c. 58. *Fora turim der chiribchun fora kiſtrahter licke*, ante fores Oratorii proſtratus jaceat. c. 44. Kero.

Foraperabtida, præclara: Kero. Prol. p. 16.

Forakeqhuuetaniu, prædicta: Kero, c. 5.

Forakipreitter iſt, prælatus eſt: Kero. c. 65.

Forakimorſani, projiciatur. Kero. c. 58.

Fora ſi keſephan, propitiatur: Kero. c. 37. lego: *keſeghan*.

[Legendum *Forakiſeban* uti habet noſtra editio, & loco *propitiatur*, *proſpiciat*, ut ex Holſten. edit. in Var. Lect. notatum.]

Foreleiſon, duces, leg. *Foreleiton*, Notk. Pſalm. LXV. 15.

Foræpivalde ſih, provolvat ſe. Kero. cap. 44.

Chneem fora ſi pfaldan, genibus provolvatur. c. 35.

[*Forapigoumanta*, providentes. Gloſſ. Monſ. p. 395. *forapigoumtamm*, providimus. p. 324. legend. *forapigoumtames*. *voripigoumptin*, providerent. p. 323.

Forapimeinido, propoſitione. p. 348. *vorapimeinent*. præfigant, p. 381. *vorapimeinta*, præfixos. p. 375. *Vorapimentin*, præfixa. p. 381.]

Foraſakun, propheta: Kero. Prol. p. 17.

Foraſegin, Propheta. Prol. p. 18.

Foraſago, propheta, Otfrid. II. 14. 110.

[*Forauuihactuome*, præſagio vel præſcientia. Gloſſ. Monſ. p. 319. Legendum arbitror *forauuiſagtuome*.] Fragm. Samarit.

Foraſagun ſungun von thir ſeligun,

vates canebant de te beata. Mariam intelligit.

Otfridus I. 5, 37. Sic & Latinis *Vaticinari*.

Foraſagon luggen, falſi Prophetæ. vid. *Liugan*.

Andreem foraſagent farchoraner ſi fundan. Aliis prædicans reprobus inveniatur. Kero. c. 2.

Foraſagan, in anteceſſum dicere: Otfr. IV. 35, 84.

Foreſcrift, prophetia, Notk. Pſal. LVI. 1.

Foraſpel, prophetia, Iſidor. 5, 5. Vide *Spel*.

[*Foramundum mornun ganeiszte*, Advocati mœrore interfecti. Gloſſ. Monſ. p. 405. *Fona formunſcaſi*, Advocati, à defenſione. p. 405.

Voragiſcripanni uuirdit, non præfertur. Gloſſ. Monſ. p. 343.

Foraſcauunga, prudentia, aut potius providentia. Kero c. 44. conf. Var. lect.

Foraſprah, præmiſit. Gloſſ. Monſ. p. 390. *Foraſprachomes*, præmiſimus. p. 382. *Voraſprahhames*, præmiſimus. p. 378. *Voraſprahha*, prælocutio. p. 360.]

Foraſuanne, præjudicet. c. 63. *Forakiſuannemes*, præjudicamus. c. 65. Kero.

[Scherzius quidem poſterius verbum vitioſum eſſe, & legendum *forakiſehames* judicat, in Not. ad eundem. At prior locus c. 63. oſtendit, hac correctione opus non eſſe.]

Foraeuuallum, Roſtris: Gl. MSS. ASax.

Forauuerfe, projiciat. Kero. c. 44.

Forauueſan, præeſſe: Kero. c. 2, 5.

Foregegaruneda, præparatio. vid. *Garauua*.

Voregehaueten in, prævenirent, Fragm. B. Sarac. ℣. 2482.

Foreſibt, providentia divina, Notk. Pſal. IX.

Foreſiſtigemo. vid. *Siſtig*.

Forewiſſa. vid. *Wiſen*.

Forezeichenunga, typus, opponitur *der warheit*, antitypo, Notk. Pſal. XXXIX. 7.

Vorlofte tiure, Fragm. B. Sarac. ℣. 1563. dromedarii.

Forlioſan, amittere. *Verlieſung*. Frid. III. Imp. Executoriales 1475. Königsh. Chron. p. 771.

[*Zi forlioſene* (Futurum eſt ut Herodes quærat puerum) ad perdendum. Tatian. c. IX. §. 2. Apud Keronem eſt *farleoſant* perdant. (de quo vid. ſupra) Dicunt adhuc Belgæ *verlieſen*, Germani mutato *s* in *r verlieren*. Ubique autem amit-

amittendi, non deſtruendi, actum verbum hoc exprimit. Ut adeo Tatiano ambiguitas verbi, *perdere*, quod utrumque ſignificat, videatur impoſuiſſe. Palthen. Not. ad Tat. p. 319.]

Forlazze zeohan, permittat nutriri. Kero. c. 64.

[*In forlazneſſi ſuntono*, in remiſſionem peccatorum. Tatian. c. 13, 2. Subſtantivum hoc originem ducit à verbo *forlazzan*, derelinquere, apud Keron. quod ipſum & remittendi ſignificatum habet, uti patet ex Boxhorn. Gloſſ. in *farlazaniu*, remiſſa. Inde adeo noſtrum eſt *forlazneſſi* remiſſio, quod Sueci hodienum *forla(o)telſe* appellant. Palthen. Not. ad Tat. pag. 325. At in Kerone *farlazzan* hunc ſignificatum habet, *forlazzan* autem permittere, uti ex adductis liquet. In Tatiano vero *forlazen*, ſignificat dimittere ſeu remittere. c. 202. §. 4. ut & *furlazen*. c. 34. §. 6. 7. At *forlieza thu mih*, dereliquiſti me. c. 207. §. 2.

Forslizzan, laceretur. Gl. Monſ. p. 408. conf. *firslizzan*.]

Forna, antea, ſupra. Otfrid. I. 17, 6. V. pen. 8. III. 7, 51. c. 18, 144. IV. 17, 50. *Forn*, olim. Tatian. c. 65, 2.

[FORAHA, Picea. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

FORAHTVN, revera: Kero. c. 30.

FORAHT, FORAHTA, FORHTA, VORHTA, metus, ſtupor.

Forabtan, *forhtan*, *furibtan*, trepidare. Otfrid. IV. 5, 84. *Forabtenes*, Idem V. 23, 276.

Forabtal, *forhtal*, timidus. Otfrid. I. 13, 31. III. 14, 79.

Forabtun, perterritus: Kero. Prol. p. 16.

Forabtun Trubtines, timorem Domini. Prol. p. 17. *mit forabtun Cotes*, cum timore DEI. c. 4. *nalles ano forabtun*, non ſine formidine. c. 7. *forabtanti cotan*, timens DEum. c. 31. conf. c. 2. *forabtanter trubtin*, metuendus Dominus. Prol. p. 17. *forabtero*, timentium. c. 65. *forabtentes Cotan*, timentibus DEum. c. 7. *duruh forabtun dera hella*, propter metum gehennæ. c. 5.

[*Forhta*, trepidatio. Gloſſ. Monſ. p. 404. verebatur. p. 411. *voratomm*, reverebatur. p. 387.

Forhta bifieng inan. Stupor circumdederat eum. Tatian. XIX. 8. conf. c. 4, 13. Eſt *forhta* proprie timor, metus, ſed qui ſi nimius ſit, facile in ſtuporem deſinit. Palthen. Not. ad Tat. p. 345.]

Forabtlicho. Kero: *Dero forabtlihun ſuano*, tremendo judicio. c. 7. conf. 2. Otfrid. I. 15, 48. *filu forabtlicho*, multum obſtupeſcendo. V. 20, 40. *forabtlicho*, reverenter.

[*Forabtliber*, metuendus. Gl. Monſ. p. 354.]

Biforabtin, providè curare. Otfrid. IV. 7, 145.

[*Giforhtan ſie in mibbilero forhtu*, timuerunt ſibi timore magno: ſcil. Paſtores Bethlehemitici, in apparitione angelorum. Latiniſmus hic eſt, *timebant ſibi*. Dicunt vero Germani: *Sie furchten ſich*, non *ſie furchten ihnen*. Palthen. Not. ad Tat. p. 312.]

Irforabta, Otfrid. IV. 33, 28.

Job harto thaz irforabta.

Et valde de hoc obſtupuit.

Vorhtſam, terribilis. Reg. S. Bened. §. 4. Rhythm. de S. Annon. ℣. 248.

Vorhlih, terribilis. Fragm. de B. Sarac. ℣. 1240. *Vorhſam*, ℣. 1718. Chron. Königsh. c. 2, 195.

Frochten, pro *Furchten*, Chron. Sax. vet. fol. 927. b. & 968. b.

Vorton, timore: Gl. Lipſ. lege *Vorhton*.

FORUNSERGIBORANA, Majores noſtri, *Altvorfahren*, Fragm. colloq. Samarit. ℣. 57.

Ze FORANNE *ſint*, tranſigenda: Kero. c. 57. In noſtro vero Kerone legitur. *Zefaramt*.

FORBATUDUS. v. *Battin*.

[FORDILI, furſures. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

FORDRORON, anteriores: Kero. c. 11.

Forderoſto geiſt, Spiritus principalis. Notk. Pſal. L. 14.

Fordorono, parentes. Otfr. I. 11, 44. III. 20, 20. patres, majores. Otfr. I. 4, 82. I. 5, 15.

[*Fordaroſto*, primus. Gloſſ. Monſ. p. 395. *Zi vordaroſt*, in capite. p. 344. *zi vordoroſt*, in principio. p. 319.

Fordrun, anteceſſores. p. 393. *Fordroro*, Prior. p. 395. *Fordrono*, ſeniorum. p. 393. *Vordrin*, prædeceſſores. pag. 384. *Vordarun*, majoribus. p. 330.

Fordaron, anteriorare. p. 412.

Fordrora, præſtantius. pag. 387. *Vordarorun*, præeminenti. 388. *filo vordarora*, longe melior. p. 392.]

FORDERON, *Vorderon*, quærere, inquirere, Cant. Cant. III. 1. Willeram. p. 42. n. 18. 92. n. 40. 128. n. 54.

FORTHORA, dextra. *Fortheron*, dextris: Gloſſæ Lipſ.

FORHFUOR, prodiit: Gloſſ. Lipſii.

FOR, falſum, *Forſwerige*, perjurus. *Foregewitnis*, falſum teſtimonium. *Forligen*, adulter, Gloſſæ Freheri.

[FORMURDRIT, *gamarrit*, territus. Gloſſ. Monſ. p. 412.

FORNANTIGI, capita. Gloſſ. Monſ. p. 331. *Fornintigin*, ſummitatibus. p. 324.

Vornentigi, in faciem. p. 361. capite. p. 345. ſummitate. p. 339. *in vornentigi*, in fronte. p. 324. *zi dero vornentigi*, ad caput. p. 339.

Vorntiga vingara, ſummas manus. p. 329.

Vornentigo, ſummas. p. 363.

Forſanta, vel *kaurumita*, relegavit. Gl. Monſ. p. 408.]

FORSCON, *forſchen*, quærere.

Daz iſt in forſco, hoc eſt in quæſtione, Notk. Pſal. LXXVII. 49.

[*Forſcota*, exquiſierat. Gloſſ. Monſ. pag. 395. *Vorſcun*, percontari. p. 394.

Forſcotun, anhelabant. p. 365.]

Forſcutun, perſcrutabantur. Otfrid. IV. 12, 31.

[At Cod. Vien. & Vatic. habent *forſpotun*, quod tamen verbum ſe ullibi legiſſe non recordatur Scherz. in Not.]

FORSOC, detractavit: Gloſſ. Monſ. Angl. Sax.

FOR-

Digitized by Google

FOR.

FORSTUONTON, divulgabant, Tatian. c. 6, 5.

[Cognoverunt h. l. notat uti & Prol. §. 4. *forstantes*, cognoscas.

FORSTOZZAN, elisa. Gloss. Monf. p. 411.]

VORTRAGER, substitutus vasallus, vel emphyteuta pluriùm coheredum, *Lehnträger*, Rotul. Curiæ Dom. Ekbolzh.

FORZIGA, porticus. Notk. Pf. CII. 7.

FOSA. L. Sal. t. XXXV. fi. Malb. *mithe fossaditve*. Sed *fosa* est vox nihili. Tit. XL. habetur: *Mittinio frastatitio*. ubi Heroldus notat aliàs legi *Frastathinto*. Cod. Reg. MS. *mithio frasto*. Ex his quid eligendum: *Mithio frastingo*. cum violentia. *Frais*, terror, infra.

FOTHR, emblemma: Gloss. Monf. ASax.

[FOUTER, pabulum. Gloss. Monf. p. 320. v. *Futar*.]

FRADIHE, proficiat: Kero. c. 62.

[FRADI, efficacia. Gloss. Monf. p. 386.

Fraden, strenuus. p. 3218.

Vradi, strenuitate. p. 381.]

FRAEHRAEDVE, præpropera: Gloss. vet. AS. MSS.

FRAFAL, *frefel*, vide infra *Fravili*.

Frafallibbo, protervi: Kero. c. 4.

Frafali, præsumtio, Notk. Psal. CVI. 17.

FRAHAN, interrogare, *fragen*.

Frahida, interrogatio: Kero. *Frahemees*, interrogemus. Prol. p. 17.

Fragelicho, interrogativè: Notk. Pf. LXXXIX. 13.

[*Fragon*, inquisitionibus. Gloss. Monf. p. 385.

Fraga, quæstionem. p. 321.

Fragono, quæstionum. p. 380.

Fragun, percontationibus. p. 386.

Fraget gernilicho fon themo kinde, interrogate diligenter de puero. Tatian. c. VIII. §. 4.]

Gothis *Fraihnan*, interrogare, Marc. XII. 34. Luc. IX. 18.

Gefregoft, celeberrimus, Cædmon.

Gafrehun, audiverunt, famâ acceperant, Marc. II. 1. Fr. Jun. Gloss. Goth. p. 107.

FRAIS, *Freis*, periculum. Kero: *Kefreisot uuesan*, periclitari. c. 65.

ASax. *Frasigan*, interrogare, scisscitari. Gothis.

Fraisan, tentare, Luc. IV. 12. Marc. XII. 15.

Islandis, *Freisting*, tentatio.

[*Freisun*, odo *chualm* perniciem. Gl. Monf. p. 403. *chuali*, *beillu*, *freisun*, pernicie. p. 407. *chaltem freosantem*, algidis. p. ead. *Frieislibiu*, odo *hellabastiu*, pernitiosa. p. 403. *Freissamoti*, periclitaret. p. 364. *freissmot uuard*, periclitabitur. p. 344.]

Glossæ Lipsii: *Freison*, interitu. interitionibus. alibi *Froison*. Somnerus ad *Fressen*, vorare refert.

Otfrid. II. 12, 50. *binide thin freisun*, evitet periculum. Conf. I. 3, 24. Id. III. 4, 43.

Tho kumpt er sina freisun.

Tunc recenset suos dolores (miserias.)

Conf. c. VIII. 98. Id. II. 6, 32.

FRA.

Ni freisa nihtha.

Eis nocebit nec unicum.

[Scherzius in Not vertit:

In periculum ullum.]

Notk. Psal. XLIX. 7. *Dir se freison ne bin ih din Got.*

Freisigen rat, periculosum consilium, Notk. Psal. VII. 1. *Freisa*, itidem.

Unfreisigera, minus periculosa, id. Notk. Psal. LXXVI. 7.

Freisamen spiz, terribilis hasta, Fragm. Carm. de Bell. Sarac. §. 1728. 1733. 2422. 1446.

Ereislichc thurhfart, ib. §. 3084.

Vreissam, terror. Rhe de S. Annon. §. 225.

Half visc, half man,
dad ziubt un vili harte vreissam.

Semipiscis & semivir,
hoc incussit ei maximum terrorem,

[V. Scherz. in not. ibid.]

Vreese, timor, Belgis, Kilian.

Fraiste ir uon so uil luten, Fragm. de B. Sarac. §. 3163.

Frais, jus terrendi, torquendi, jurisdictio criminalis major, quæ pœnam corpori infligit, grand criminel: quomodo differt à *Frevel*, de quo infra. *Vrkn.* Transactio Episc. Bamberg. & Marchionis Onolsbac. *Ist bereit und bewilliget, das dis der Unterscheid zwischen Fraislich, Malefizsachen und Frevelsachen sein solle, nemlich das hinfuro Schelten, schmehen, injuriren, rauffen, werffen, schlagen, hauen, stechen, verwunden, lähmen und dergl. gemeiniglich alle stechen, darum einer an seinem Leib, Leben oder Gliedern mit Billigkeit und ordentlichen Rechten nicht gestrafft werden möge, für Frevel und nicht für fraisfall geachtet und gehalten*, &c. Meichsner. T. IV. Dec. X.

Frastatitio, L. Sal. t. XL. Vide supra *Fosa*.

FRAKVTHA, abominabilis: Gloss. Lipsii. ASax. *Fracoth*, *fracud*, contemnendus, abominab. Goth. *Frakunnan*, contemnere. q. d. *verkennen*, nolle agnoscere.

FRAM, Præpositio, idem denotans quod à, ab, *von*. *Fram ybele*, à malo, Orat. Domin. Sax. Sic & Gothis *Fram urrunsa*, ab oriente, Matth. VIII. 11. *Fram winda*, à vento, Luc. VII. 24. *Fram mannam*, ab hominibus, Matth. VI. 2. *Fram thus*, de te, Luc. XVI. 2. Iisdem Gothis etiam Apud significat, *Fram mannam*, apud homines, Marc. X. 27. *Fram Attin*, apud patrem, Matth. VI. 1. Itemque pro, *Fram thaim anamahtgandam*, pro calumniantibus, Luc. VI. 28. alias *Faura*, *vor*, Matth. VII. 15. Item *à*, *ex*, *post*, *Fram thannei*, ἀφ' ὅτε, ex quo ingressus sum, Luc. VII. 45. Eædem significationes apparent in compositis sequentibus Alamannicis.

FRAMSAZZEN, proponere, Tatian. c. 73, 1.

Fram, adverbium, *fern*, foras. Otfrid. IV. 24, 21.

Giang Pilatus zi in tho fram.

Ivit Pilatus ad eos tunc foras.

Eatenus, adeo. Otfr. II. 10, 13.

FRA.

Tho uus uuard thiu ſalida ſo fram
er ſelbe in theſu uuroltſ quam.
Quum nobis fieret ſalus tam prope (ut) ipſe in hunc mundum veniret.

Valde. Notk. Pſ. I. 3. *Fram diehent alliu.* valde proſperabitur.

So fram, in quantum, *ſo fern.* Confeſſ. Vet. Eatenus. Otfr. IV. 20, 7.

Sie ni muaſun gan ſo fram.
Non oportebat eos ire eatenus.

Id. l. c. c. 23, 40.

Oba er firdan ſi ſo fram.
Quod reus (maleficus) ſit eo uſque.

Id. I. 15, 18. procul.

In ſinen dagon was iz fram.
Factum eſt in ſumma ejus ſenectute. (*Es geſchach fern in ſeinen tagen.*)

Sic pariter Tatianus. c. 2. §. 2. *Beidu fram gigiengun in iro dagun*, ambo proceſſiſſent in diebus ſuis.

[Legendum putarem *framgiengun*, ni locus c. VII. §. 9. *Gigieng fram in managa taga*, proceſſerat in diebus multis, cum præſenti conſentiens, obſtaret. Præpoſitio hæc Germanis excidit, qui loco ejus præfixo *fort* utuntur, ſed Sueci eam in vocibus latina præpoſitione *pro* ſignatis conſtanter retinent, dicuntque *framgång*, progreſſus, *framkomma*, provenire, &c. Gothica eſt eadem, uti patet ex Cod. Ulphil. Luc. I. 7. & 18. itemque Jun. in Gloſſ. v. *framaldra*, ut & ASaxonica, quod exempla probant, *frambugan*, declinare, *framfleon*, aufugere. Angl. *to bow from*, *to fly from*, in Diction. Somner. Hæc Palthen. ad locum Tatiani allegatum. p. 280.]

So fram, adeo, tam valde. Otfr. V. 13, 56.

Want er'nan minnota ſo fram.
Nam ipſum amabat tam valde.

Id. III. 13, 62.

Ther hiar giberet ſo fram.
Qui hic honoratus adeo.

Conf. eund. III. 20, 11. 142.

So fram ſo, quamdiu ac. Otfr. ad Ludov. v. 130.

Ni quam min zit noh ſo fram:
Hora mea nondum venit. Adde II. 8, 35.

Filu fram, diu, longe, prolixe. Otfrid. III. 16, 23.

Trougt er in thar filu fram.
Aperuit eis tunc prolixius.

Satis, affatim. Otfr. IV. 23, 18.

Firdanmot iſt er filu fram.
Caſtigatus eſt hic ſatis. (Mallet Scherzius in Not. redditum *admodum.*)

Maxime, potiſſimum. Otfr. I. 20, 65.

Er giſcein thaz filu fram.
Oſtendit hoc maxime.

Conf. Eund. V. 25, 63. II. 7. 15, 64. III. 16, 125. IV. 9, 27.

FRA.

Tandem. Otfr. II. 7, 54.

Studioſe. Otfr. V. 11, 33.

Thaz ſie es uualtin filu fram.
Ut adminiſtrarent ſtudioſiſſime.

Eigentlich. Otfrid. III. 12, 14. II. 14, 137.

Solum. Otfr. III. 20, 213.

Thank es Got filu fram.
Da gloriam DEO ſolum.

Intente. Otfr. III. 24. 179.

Zi fram, nimis, *zu groſs:* Otfrid. IV. 8. 28. longius. Otfr. IV. 18, 10.

Ih uuanu er giangi zi fram.
Opinor, (quod iverit) longius.

Uuio harto fram, quam immenſum. Otfr. V. 23, 49.

Frammor. Otfr. III. 22, 72.

[Cod. Vindob. & quidem rectiſſime, habet *frammort*, ulterius. Scherz. Not. ad h. l.]

Fram bringet iz, progrediuntur in eo, promovent id. Otfr. V. 25, 168.

Framchunft, genus, progenies. Iſidor. cap. 7. & 9.

Framquamen, exire. Tatian. c. V. §. 11.

[*Framdeshmo*, profectus. Gloſſ. Monſ. p. 355. *ſpot framdibt*, provectus. p. 405.

Frumgareihta, odo *gadenit*, porrectam. p. 406.

Framſcorrenta, prominentes. p. 334.]

Framen, *fernen*, *fremden*, *verfremden*, alienare. Hinc *Adframire*, alienare. L. Salic. tit. XLIX. ubi fons de ſucceſſione conventionali & hereditate viventis.

Framadoenne, remota: Gloſſ. MSS. ASax.

Fremideru, alieno. c. 5. *Fremideem*, c. 2. alienis: Kero. Notk. Pſal. LXXXII. 7, 8.

Fremidt giduan, alienum facere, excludere, Otfrid. I. 5, 111. Lib. III. 18, 28.

Fremitborona, alienigenæ: Gloſſ. Lipſii.

Gothis *Framadgana*, alienum, Joh. X. 5. V. *Vromede.*

Gifraemith, provehit: Gloſſ. MSS. ASax.

Frammert, de cætero, reliquo, reliqua: Kero. c. 4. 10. 43. Confeſſio Vetus: *Inti gerro huozzin frammert*, & cupio emendare in poſterum. Formula fœderis inter Ludovicum & Carolum Reges an. 842. *Fon theſemo dage frammordes ſo fram ſo mir Got geuuizzi indi mahd fargibit.* Ab hoc die in poſterum, in quantum mihi DEus intelligentiam & facultatem dederit.

[*Frammert* vel *elibor*, cæterum. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

Otfrid. IV. 1, 9. c. 4, 146. c. 8, 54. *Gank frammert*, abi procul, Idem III. 17, 110.

Frammortes iz keren. in poſterum hoc advertere. [Scherz. ulterius id volvamus.]

Id. III. 26, 51.

Iz frammort zeigot, Id deinceps oſtendite. [Id ulterius oſtendatis. Scherz.]

Id. IV. 11, 104.

Hinan frammert, deinceps: Iſidor. contra Jud. c. V. 1.

Fra-

Digitized by Google

Framerblot, propagavit: Kero. Prol. Vide *Hlot*.

Frambari, altitudo, Notk. Pſal. XXXVII. 9.

[Ap. Otfr. V. 12, 175. vocem *frambari* Schilterus vertit *fructiferacitatem*. At Scherzius in Not. *eminentiam*: provocans ad citatum Notkeri locum, & Boxhorn. Gloſſ. in quibus *Frambares*, magnates. *frambariro*, eminentior. Gothis *frambär*, excellens, alios longe antecedens ſignificat.]

Framforithu, receſſiſti: Gl. Lipſii.

Framfworrende, captivans, Notk. Pſal. LXVII. 20.

Framgaſegit, *framkachundit*, promulgata, Gl. vet.

Framgeleidon, abduxerunt: Gloſſ. Lipſii.

Framgeneian, declinare: Gloſſ. Lipſii.

Frambalde, pronus: Kero. c. 44. Otfrid. I. 17, 121. de Magis adorantibus JESVM:

Fialun ſie tho frambald.
Procidebant tunc proni.

Idem I. 16, 8. de S. Anna:

Uuitua gimuati
gibialt ſi fram thio guati.
Vidua ſedata
prona erat ad bonum.

Idem III. 20, 359. de Cœco:

Frambald fial tho tharaſun
joh betota then Gotes Sun.
Pronus (ſupplex) procidebat tum deorſum
& adorabat DEI Filium.

Framkangen, [In Kerone legitur *Frankangen*,] procedat. c. 28. *Frankange*, proceſſerit. Prol. *Frankane*, proceſſu. Prol. Kero.

Framkiuuiſen, provocent: Kero. c. 27.

Framliezen, emittere. Otfrid. IV. 30, 47.

Thaz ſceltan liezun ſe allez fram.
Calumnias emiſerunt omnes.

Frampringant, chinint, promunt. Gl. Alem. vet.

Otfr. IV. 30, 43. de Judæis tortoribus JESV,

Siéz allaz frambrahtun,
ſo uuas ſies tho gidahtun.
Iſti omnia conſummarunt,
quæcunque cogitarunt.

Kero: *Frampringe*, proferat. c. 64. *Franpringen*, proferre. c. 4.

Otfrid. II. 14, 174. *brahta fram*, aperuit, protulit.

[*Frampringan*, procreare. Gloſſ. Monſ. p. 408. *diu urteilida vramprungan iſt*, definitio prolata eſt. p. 401.]

Framrecchen, advenæ, Agareni, Notk. Pſalm. LXXXII. 7, 8.

Framſpuotig, proſper, Notk. Pſal. LXVII. 20. Pſal. XCIII. 13.

Frammuertig, proſper, Notk. Pſ. LXVII. 20.

FRAME, *framea*,

Framea, *Frame*, haſta anguſto & brevi ferro,

ſed ita acri & ad uſum habili, ut eodem telo prout ratio poſcit, vel cominus vel eminus pugnent, & eques quidem ſcuto & framea contentus eſt, Tacit. de M. G. Eandem facit cum *Franceſca* Pontan. Orig. Franc. III. 1. pag. 184. ſed conjectura minus probabili. Putat enim Tacitum ſonum fortaſſe magis, quàm rem vocemque ipſam auditione adſecutum, quum vox ipſa non tam framea quàm *franga* aut *franca* fortean fuerit.

Notkerus Pſal. IX. 7. frameam reddit *ſuert*, ut & Pſal. XVI. 13. ut & Iſidorus, H. Jun. Nomencl. p. 601. Et S. Hieron. ad d. Pſal. XVI. & frameam & gladium agnoſcit, ut ſynoyma. Iſidorum erroris accuſat Cluv. G. A. I. 44. Gl. Lipſii: *Staffſuuert*, *framea*. Jac. Twing. Vocabular.

Framea, vindicta, rogus, enſis, lancea dicta.
Framea mors animæ DEVS hinc defendat ab hac nos.

Notk. in Pſ. XXI. 21. *framea*, *waffene*, lancea, ſpere.

Bruno Epiſc. Herbipol. in Pſal. XXI. *Framea* ſignificat haſtam ſive gladium ſeu quælibet arma.

Videtur à *Fram*, procul, ſcilicet teli genus, quo primò cominus, mox eminus pugnare ſoliti, *Wurfeiſen*, *wurfſpies*: quod patrum & noſtra memoriâ obtinuit.

FRAN idem quod *Fram*. Sed & ſpeciatim audaciam, fiduciamque denotat, in bonam & malam partem. Otfrid. II. 5, 3. de Adamo:

Mit uuiu ther diufal ſo fran
biſuab then eriſtan man.
Quomodo diabolus tam audacter
decepit primum hominem.

[In noſtra edit. legitur *ſo fram.*]

Idem II. 14, 135.

Thaz betont uuare betoman
then Fader geiſtlicho fran.
Uuant er ſuachit filufram
thrato rehte betoman.
Ut adoraverint veri adoratores
Patrem ſpirituali fiduciâ.
Nam is quærit undique
valdè rectos adoratores.

[Cod. Vindob. legit *geiſtlicho fram.* i. e. valde ſpiritualiter. Scherz. in Not.]

Rhythm. de Ludovico R. *Frano ſang*, ℣. 92. præcinebat confidenter. Sed magis eſt, ut ad *Lioth* referatur, & intelligatur Litania, vide ibi notas, & infra *Frono*.

Franſpuoto, proſpera, Notk. Pſal. XXXVII. 21. Pſal. LXII. 7.

Vide *Spuodi*, ſubſtantia.

FRANGON. Otfr. IV. 19, 126. vitioſè, legendum *Fangon*, *fangen*, captare.

[*Friſtfrangon* hoc loco indigitare *incitationem*, *eine anfriſchung*, ex textus circumſtantiis apparet, ſed quid vocabuli id ſit me ignorare lubens fateor. Scherz. Not. ad h. l.]

Digitized by Google

FRA.

FRANK, Celticum, Liber.

Cluver. III. Germ. Ant. 20. Petav. P. I. Ration. Temp. L. VI. c. 13. Conf. Pontan. L. II. de Orig. Franc. VII. p. 149. & L. III. c. 1.

Scrieckium L. XIII. Orig. Celt.

FRANK, FRANKEN, FRANCI, populus, cujus regio FRANCIA. *Thiote Frankono*, populus Francorum, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 180. Prima mentio Francorum in Seculo III. poſt N. C. à Trebellio & Vopiſco: Cl. Mamertino. Quod enim Fredegarius *Scholaſt. c. 2. Excerpt.* Ado Vienn. Aimoinus aliique ferunt de Valentiniano Imp. quod ille Francos linguâ Attica â ferocitate, duritia atque audacia vocari voluerit; rectè exagitat H. Jun. in Batav. c. 9. pag. 134. Pontan. de O. Fr. II. 5, 7. & III. 1. ſqq. Velſer. Rer. Vindel. c. 4. Wendelin. Gloſſ. Sal. v. Francus.

Francorum nomen apud Ciceronem *L. XIV. ad Att.* 10. (quod urget Molinæus *de Orig. & Progreſſ. Monarch. Francorum. n.* 65.) ſpurium eſt. B. Rhenanus reponit: *Vangiones.* meliùs Jo. Iſac. Pontan. 2. *Orig. Franc.* 4. emendat: *Fangones*, qui ſunt Punicæ proſapiæ. Sic apud *Oroſium* pro Franco Marſorum imperatore, ex Appiano corrigendum *Afranius*, eodem obſervante. Neque Strabo eorum mentionem facit, ſed pro Βρέγκων καὶ Τερούνων, Lib. IV. quos vicinos Noricis Alpibus locat, legendum Βερούνων καὶ Γερούνων, Idem II. 7, 25. V. Obſ. ad Chron. Königsh. Vorburg. Vol. III. p. 304.

Franciæ nomen primò hodie legitur in Eumenii Panegyrico. *Quid loquar intimas Franciæ nationes non jam his locis, quæ olim Romanis invaſerant, ſed à propriis ex origine ſuis ſedibus, atque ab ultimis Barbariæ littoribus avulſas, ut in deſertis Galliæ regionibus collocatæ, etiam pacem Romani Imperii cultu juvarent, & arma dilectu?* Et poſt: *Affeciſti pœna temeritatis reges ipſos Franciæ, qui per abſentiam patris tui pacem violaverant.*

Conſpiciturque in nummo Trevirenſi Conſtantini M. in cujus averſa parte legitur: FRANC. ET ALAM. i. e. Francia & Alemannia ſcil. victa. *Du Fresn. Diſſ. de Numism. §. LV. adjecta Gloſſ. Lat.* & Morell. *Specim. p.* 82. Spanhem. *in Julian. Orat. I. p.* 225. Itemque in Tabula Peutingeriana, quæ ſub Theodoſiis depicta, ex una parte inter Chamavos ultimos Rheni accolas, ad Oceanum, (qui poſtea etiam ſub Francorum & Fœderis Francici nomine venerunt, ùt & alii vicini populi trans Rhenum) ex altera parte inter Bructeros è regione Agrippinæ: poſt quos Suevi & Alemanni, à Mœno usque ad Merid. Quos Chamavos Tubula vocat, eos S. Hieronymus Saxones appellat in vita Hilarionis: *Inter Saxonas & Alamannos gens non tam lata, quàm valida apud hiſtoricos Germania, nunc verò FRANCIA vocatur.* Trebellius Pollio Francicorum auxiliorum, quæ Romanis militarant, meminit: *Contra Poſthumum Gallienus bellum incepit: & cum multis auxiliis Poſthumus juvaretur, Celticis ac Francicis in bellum cum Victorino proceſſit.* Jam tum

FRA.

Franci populus fuit confœderatus ex Chamavis, Sicambris, Bructeris, Chaucis, Cheruſcis, Chattis, &c. quod rectè obſervavit *Cluver. de G. A. l. III. c.* 20. & Aut. *Monum. Paderb. p.* 85. Hinc Francorum alii Salii, qui in Romano ſolo cis Rhenum apud Toxiandriam locum ad Iſalam habitacula fixerant, quos Julianus ſub imperium redegit. *Amm. Marc. l.* 17. Poſtea Honorio & Theodoſio jun. imperantibus Romani præſidia ſua Rheno abduxerunt, teſte Zoſimo, tunc Salii ſeu transrhenani Franci firmiora habitacula fixerunt. *Alting. P. II. Germ. Inf. Notit. v. Campinia.* Alii.

Athuarii, trans Rhenum è regione Agrippinæ, de quibus Amm. Marcell. Lib. XX. §. 10. refert, quod regio Francorum, quos Atthuarios vocant, inquietorum hominum, licentius etiam tum percurſantium extima Galliarum, trans Rhenum fuerit, ſecura, ſcrupoſa viarum difficultate arcente: nullum ad ſuos pagos introiiſſe meminerant Principem, quos tamen Julianus ſuperaverit negotio levi. Vid. Valeſ. in Marcell. In tabula *Bructeri* dicuntur, quos cum *Franconibus* malè confundit *Chiflet. Vindic. Hiſp. c. IX.* v. M. Freher. *P. I. Orig. Pal. de pago Hattuaria. c. V. p.* 40. P. II. p. 11. H. Jun. c. 9. Batav. p. 153. Pontan. Orig. Fr. II. 7. Tennevr. contra *Chifflet.* p. 4.

Procopius Cæſarienſis Lib. I. de Bell. Goth. refert Germanorum populum circa exitum Rheni antequam ſe in Oceanum occidentalem effundat, *ſuâ ætate Francos* nuncupatos.

Agathias: Francos veteribus ſeculis Germanos dictos ad Rhenum habitaſſe, & ſuâ ætate majorem Galliarum partem occupaſſe, Italiæ finitimos. quod Volaterranus perperam de Franconia intelligit, H. Jun. Batav. p. 155.

Jornandes: Germanos ſuo ſeculo Francos vocatos.

Mamertinus: Francos bellis piraticis infeſtos à Diocletiano ſubactos.

Auſonius, *quâ Francia mixta Suevis.* de victoria ad Lupodunum, ad Nicrum. Freh. Orig. Pal. p. 32.

Vopiſcus in Proculo: Francis familiare eſt, ridendo fidem frangere.

Franci non Gallorum poſteri, V. Vorpurg. Tom. II. pag. 631.

Ripuarii, Lex Ripuar. t. LX. & XXXIII. §. 3. qui in pago Meginenſi (ad Mœnum) nomine Ripuaria non longè ab Andirnachin caſtello habitarunt. *Marian. Scot. p.* 443.

Franci Ripuarii, Ripuariorum nomen, poſt tranſitum ſuper Rhenum, Vorburg. Vol. III. p. 294. à ripis Rheni Moſæ & Moſellæ, Iſac. Pontan. Orig. Fr. Lib. II. fi. Du Fresn. ad Joinvill. p. 183. diſſert, VII. de par les Rives, Ripuarii.

Ripa, trans eam Franci Salii apud Toxandriam-locum habitantes, dedentes ſe cum opibus liberisque ſuſcepit Julianus. Amm. Marcell. Lib. XVII. an. 358. cap. 8. ubi etiam de Tungris Romanorum. de Tungricanis. Lib. XXVII. 1.

Pro-

Digitized by Google

FRA.

Provincia ripuaria, Capitul. Dagob. 630. p. 52.

Pagus Ripuarius. p. 34. Regino Chr.

Lex Ripuaria primò ſingularis contradiſtincta veteri Salicæ. Deinde Jus commune Francorum cis Rhenum. v. Capitul. Lud. Pii. p. 578.

Comitatus quinque in Ribuariis ad Ruram fl. Megenſium. Diviſ. Franc. J. J. P. T. II. p. 66.

Extenderunt enim ſe Ripuarii usque ad Moſellam, ubi Meyenfeld. V. Brouwer. Annal. Trev. T. I.

Etiam ultra Moſellam & inter Saram Ripuarios locat Theodor. de Bry, Leodius, in Charta Rheni.

Franci non iidem qui *Sicambri*. Claudianus:

Ante ducem noſtrum flavam ſparſere Sicambri
Cæſariem, pavidoque orantes murmure
Franci.

Idem: *Qui mihi Germanos ſolus Francosque ſubegit.* Sicambri nempe à Francis ſuppreſſi, *H. Jun. Batav. p.* 168. atque poſtmodum factum ut victor populus victi nomine cognominatus. Venantius Fortunatus Charibertum Francorum R. Sicambrum appellavit.

Remigius Epiſc. baptizans Clodovæum R. Francorum affatus: Mitis depone colla Sicamber. *Gr. Turon.*

Francia prima itaque trans Rhenum fuit. ubi natale ſolum verum & genuinum Legis Salicæ, de qua poſtea. Secunda cis Rhenum, poſtquam primò Franci Salii ad Moſam, Caſtellum oppidum & duo munimenta occuparant, *Ammian. L. XVII. §.* 2. Et apud Toxandriam-locum ſedes fixerant. Etſi verò Julianus Cæſar eos deditos ſuſcepit, an. 358. *Ammian. Lib. XVII. §.* 8. poſtea tamen jugum Romanorum excuſſerunt, ſaltem ſub Clodio R. ante quem nulla ſedes regia Francorum cis Rhenum fuiſſe comprobatum. Poſt Franci & Romani in unum corpus Reip. redacti.

V. Vorburg Vol. V. p. 438. & 467. Hinc in L. Salica Romanorum mentio.

Francorum migratio à mari ad mare, Vorb. Vol. VI. p. 294.

Sigebertus Gemblacenſis, quem ſatis accuratum chronographum æſtimat Conringius, docet ann. 445. demum Clodium R. Francorum ex Diſpargo ſede regia trans Rhenum, tranſiiſſe usque ad Cameracum. Ann. 476. Treverim cepiſſe. An. 489. usque ad an. 497. Galliam totam. Ann. 499. Alemanniam, ann. 501. Burgundiam, rege tandem tributario relicto an. 509. Sic Gallia & Francorum provinciæ præter eam diſtinguuntur in Præfat. Lib. V. Capitular. Franc. Locus Greg. Tur. Infr.

Bedæ continuator ſub imperio Henrici IV. Imp. L. I. c. 10. *Franci parva gens prius & exilis, incredibile quantum brevi adolevit. - Primò maximam partem Germaniæ, procedente tempore totas Gallias occupantes, ſigna ſua comitari coëgere. Unde Lotharingi & Alemanni & cæteri transrhenani populi, qui*

FRA.

Imperatori Teutonicorum ſubjecti ſunt, magis propriè, ſe Francos appellari jubent: & eos quos nos vacamus Galwalas, antiquo vocabulo quaſi Gallos nuncupant. Quibus & ego aſſenſum commodo. Similia verè & Chronic. Königshov. cap. IV. §. 4.

Scriptores qui Francicè vel Alamannicè ſcripſerunt, voce FRANKEN utuntur. *Frankon*, Franci, Otfr. I. 1, 65. 113. 206, 248. Rhythm. de Ludov. R. ℣. 11. 93, 23. Et tam Francos quàm Franciam denotat. *In Vrankon*, in Francia, Rh. de Lud. R. ℣. 55. Jus Aleman. Prov. MS. c. *Von vier Landen.* 144. *In Deutſchen Landen hat ieglich Land ſeinen Pfalzgrafen. Sachſen, Swaben, Paiern, Franken. Dieſe vier Lande waren hievor Königreiche.* Sic & Jus Sax. Prov. L. III. c. LIII. Sed his *Franconia* potius intelligitur, quam vetus Francia Teutonica ad Rhenum. Sic & Franciæ voce uſus *Ekkehard. jun. de Caſ. S. Galli cap.* 1. *pag.* 15.

Franzen, Franci, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3977. 4329.

Francia diviſa in Orientalem & Occidentalem, quibus tertiam ſpeciem addit Chifflet. Vindic. Hiſp. c. 9. ſed ἀμεθόδως, quum ſit ſubdiviſio. *Goth. Viterbe P.* 17. *p.* 473. *an.* 913. Chron. *Königsh. p.* 428. Dividitur enim Francia tota in transrhenanam & cisrhenanam, atque illa Orientalis, hæc Occidentalis hactenus eſt: ſed cum per diverſas diviſiones Regum & Fratrum Francorum Francia occidentalis fuerit partita, itaque & occidentalis in occidentalem propriam & orientalem eatenus diviſa cernitur, quæ ad Rhenum pertingit. Hanc *Orientalem cisrhenanam* vocant Scriptores Latini AVSTRASIAM ſive & Auſtriam, quæ etiam Francia *Teutonica*, Luitprand. L. I. c. 6. Lambert. Schaffn. p. 242. quam Franconiam interpretatus *Du Fresn. h.* ſed minùs rectè, intelligi enim ex contextu venit Germania ad Rhenum & ejus Principes Eccleſiaſtici & Seculares. *Oſtenrich & Oſterland*, Annal. Metenſ. an. 688. Gregor. Turon. V. 14, 18. Pontan. L. V. Orig. Franc. c. 7. Naucler. 27. Verùm cum grano ſalis hæc capienda, ipſa enim Auſtraſia extenſa poſtea etiam trans Rhenum per totam Germaniam. Otfridus de Ludovico I. Rege Germaniæ ℣. 25, 34.

Er Oſtarrichi ribtit al,
So Frankono Kuning ſcal. ubi vide Notas.

Confundit Chifflet. *in Vindic. Hiſp. c. IX.* hæc nomina & rerum tempora.

Teutonici ſcriptores vocant. *Nider Franckenrich*, Chron. Königshov. d. l. *Die Keyſer warent von Dutſchem geſlehte und allermeiſt geſeſſen zv Oche, Worms, Menz und by dem Rine, das dozvmole hieſs Nyder Frankenrich und zv Latin, Orientalis Francia: und das Land hieſs Ober Franckenrich, und zv Latin Occidentalis Francia, do ignote ein Kunig von Franckenrich iſt geſeſſen. Und alſo gehöret Ober Franckenrich, das iſt Welſchen-Franckenrich zv diſem Dutſchem Lande, und nit Dutſchland gein Franckenrich. Wan ſie iren Künigen her zv Dutſchen landen zv den ziten muſtent dienen, wnz das das Dutſch*

Franckrich und Welſch Franckrich von einander wurden geteilt. Francia occidua κατ' ἐξοχήν Francia vocata jam tum ante Sigebertum an. 844.

Chifflet. *Vindic. p.* 84. Aliàs & WEVSTRIAM ſive VESTRASIAM, vocarunt, *Weſtrich*, quæ & Francia Romana, & Latina, *Wippo de Cunrad. Sal. pag.* 437. H. Valeſ. *in Valeſian. p.* 220.

Franci Salici, conjuratores. Marculph. Formul. append. p. 458.

Legis Francorum ſive Salicæ origo.

Vulgaris opinio in Germania. Sed in Francia, quod hæc eſſet Francia primæva.

Contra hanc Wendelinus, in Brabantia.

Vapulat à Conringio.

Hic novam tentavit ſententiam ad St. Baluz. ſed tunc temporis Romanis iſta loca ſubjecta. Verior ſententia communis quod in Germania, ſed in prima ſede Francorum, quæ cognita ex ſcriptoribus, ad Rhenum, Diſpargum, h. e. in Batavia, trans Rhenum, ad Amaſin, &c. Fundamentum ex prologo Legis Salicæ priſco & ex genuina ſcriptione locorum natalium ſ. mallorum, quæ ex Cod. MSS. Baluz. & Regin. Sed de hoc plura in Præfat. ad L. Salicam.

Reges.

Horum Catalogum Pontanus Lib. III. Orig. Fr. c. VI. remotis Hunibaldi fabulis, recitat, quorum tamen priores Regulos potius & Summos Duces bellicos fuiſſe autumo. V. & Vorburg Vol. III. p. 271. ſq. Vol. V. p. 249. & 468. Vol. VI. p. 294. 285-290.

Reges Francorum ex probatæ fidei Scriptoribus à Jo. If. Pontano Lib. III. Orig. Francic. c. VI. & L. 4. c. 3. ſq. collecti, repudiatis Hunibaldi fabulis.

A. C. 288.	Impp. Dioclet. & Maxim.	Genebondis & Eſatet.
292.	Conſtantio.	Aſcarius. Radagiſus.
342.		Malarichus.
	Valentiniano.	Mallobaudus. *Marc. l. 31.*
400.		Richomerus.
		Theodomeres R. Fr. *Greg. Tur. II. 9.*
		Marcomirus & Sunno.
		Priamus i. Priarius. *Proſper. p. 49.*
		Pharamundus.
		Chlodio ſ. Hludwing.
448.		Meroveus.
		Childericus. Egidius.
		Chlodoveus.

Zidibertus Fr. R. *Euſebii contin. Victor, p. 8.* ſub Coſſ. Lampadii & Oreſtis.

Euſebius in Chronico non meminit Regum Francorum, ſed ejus Continuator Proſper, ab initio ſub Gratiano Imp. IIII. Incurſantes Pictos & Scotos Maximus ſtrenuè ſuperavit. *PRIAMVS quidam regnat in Francia, quantum altius colligere potuimus.*

Pro Priamo ſubſtituit Pontanus Priarium quendam. Sed Priamus utique eſt vox antiqua Francica, quæ hodieque perdurat, ſed ut appellativum, *Prim, Pfrim;* inſtrumentum ferreum. Sed & cognomentum aliquod etiam eſſe memini. Quicquid ſit ex lectione iſta PRIAMI ſive vera, ſive falſa, vetuſta ſaltem, nata videtur fabula ab poſteris, quibus ex Bello Trojano Priami & Hectoris atque Antenoris nomina innotuerant, & occaſio fingendi Priami Francici originem, ad quam tamen Proſper ipſe altius penetrare non potuerat. Porrò quum Euſebius quoque ante Proſperum omnium annalium fidem excutiens, primo Chronicorum libro (de quo vid. Joſ. Scalig. animadv. pr. p. 5.) omnium Regum tempora prænotaverit, nec dum reperti ab ipſo monumentis deſignati Reges Francorum aut Celtarum, unde quæſo poſteri id hauſerunt? Hinc & Fabulæ de Trevirorum imperio, de Trebeta, quæ ap. Albert. Stadenſem, Annium Viterb. Hunibald. Chron. Ebersmonaſt. & recentiores: inter quos antiquiſſimus Hunibaldus: ſed quem credo nemo viderit præter Jo. Trithemium, qui Compendium aliquod iſtorum librorum reliquit: quem fictum eruditi hodie plerique omnes reputant. Et credo ego Turpinum, Hunibaldum, Walhadum, nec non Beroſum, Metaſthenem & iſtos Annianos veteratores à tempore iſto, quo Caroli M. ἀποθέωσις, aut Sanctificatio fuit facta, cœpiſſe effingi à ſemidoctis monachis, qui in honorem Caroli M. Francicæ gentis & antiquitatis cujusque patriæ ejusmodi figmenta orbi obtrudere licitum ſibi putarunt. Certè coætaneus fertur Hunibaldus Gregorio Turon. & hîc omnes origines Francorum dicit ſe diligenter conquiſiiſſe: nec tamen quicquam harum fabularum. Similem anſam fingendi Francorum nomen *Anchis* dediſſe videtur. Paul. Warnefridi F. L. VI. de G. Longob. c. 23. *Hoc tempore apud Gallias in Francorum regnum, Anchis Arnulphi filius, qui de nomine Anchiſæ quondam Trojani creditur appellatus, ſub nomine Majoris Domus gerebat principatum.* Aventinus in Nomencl. appellativum etiam facit: *Angis, qui inſtituit: Angiſus eſt. Hic Chronicariis genuit Anchiſem Trojanum.*

Beroſus Annianus, Lib. XVII. f. 151. b. *Anno VII.* (poſt Trojam everſam) *Aſcanius Latinis imperat: anno verò ſequente Teuteus Aſſyriis. & poſt Francus Celtis ex Hectoris filiis.* Ad quod annotat Annius: Porrò quis Francus ille Hectoreus, aut quo pacto rex à Celtis ſuſceptus fuerit, neminem legi. Vincentius tamen diligentiſſimus Hiſtoriar. ſcriptor, illum commigraſſe in Franciam aſſerit eversâ Troja: & ob ingentem animi virtutem percharum Celtis & regi

Digitized by Google

regi acceptum: etiam Regis filiæ matrimonio junctum fuisse, ac post eum regnum in Gallia suscepisse. Par Æneæ suo concivi fuit: qui pari modo regi Latino & affinitate & successione regni Latini junctus fuit. Asserunt eum esse à quo primo Franciæ nomen.

V. Vorpurg. T. I. p. 479.

P. Bertius in Tab. Peuting. Segment. VII. & VIII. pag. 7. de Francis: Ac cum (Holland.) lacunosum sive paludosum illum Rheni alveum utrinque attingerent, non mirum, si paludes nominentur fere semper, ubicunque Francorum mentio incidit. — Hinc denique fabella nata de antiquissimis Francorum sedibus ad Mœotidem paludem.

Francorum Duces.

Francorum Duces veteres ficti ab Hunibaldo, quem secutus Trithemius: Pontanus IL Orig. VII. p. 169. Quos defendere voluit Jo. Dillen de Orig. Francor. allegans quoque in eam rem Hieron. Gebuiler. de Princip. Austriæ, & dicit se vidisse rhythmos veteres Francorum lingua annotatos à Domino in Scaloun juxta Trajectum Mosæ in Lib. de Orig. Nobilium insign. non edito, de Somnio Marcomiri I. Pergit: Reges Fr. post C. N. binomines fuisse, & unum singulorum in Hunibaldo, alium apud alios extare. Germanos fatetur indigenas, sed Francos advenas Trojanos. Gerræ!

Lingua Francica.

Frenkisg. Otfrid. I. 3, 93.

So mir nu hiar beginnen
uuorten Frenkisgen.

Quod nunc hîc ordimur
verbis Francicis.

In præfatione Latina ad Liutbertum AEpisc. Mogunt. modò vocat *Francisce*, modò *Theotisce* compositum, ut & cap. I. lib. I.

In Frenkisgon beginnen, Otfr. I. 1, 67. 228. 244. ult.

Sus frenkisgero uuorto, Otfr. V. 14, 6.

Galilea theist in Frenkisgon Rad, Otfr. III. 7, 26.

Francicam esse Theodiscæ linguæ dialectum ait Lambecius lib. II. Bibl. Vind. p. 427. idem asserit Morhov. P. III. de Ling. Germ. cap. I. p. 454. Nimirum Francica est dialectus Theodiscæ linguæ.

Genius & Mores.

Salvian. Lib. IV. de Gub. DEI. p. 86. *Gens Francorum infidelis est. Si pejeret Francus, quid novi faciet, qui perjurium ipsum sermonis genus putat esse, non criminis?* Et Lib. VII. p. 169. Franci mendaces, sed hospitales.

Vestitus. V. Vorburg. Vol. V. p. 618.

FRANCONIA est pars Franciæ orientalis transrhenanæ, non verò Germaniæ ipsa, ut *Du Fresnio in Gloss. b.* visum sed nec Francia antiqua appellata *Franconia*, ut idem habet. Qua in re & Erasmus fallit *ad Epist. LI. S. Hieron. de vita Hilarionis. n. 50. Frankenland*, Jac. Twinger. Vocabul. MS. *Francia provincia Europæ, sc. Franckenrich oder Franckenland. Herbipolis est Metropolis.* Frankenrich dicitur sicut Ackenrich &c. Vide *Rich.* Hodie certum Imperii Circulum constituens, *den Frænkischen Kreiss*, de cujus membris & Comitiis *Gockelius.* Latior atque antiquior est hæc terra, quam Ducatus Franconiæ, *Herzogthum in Franken*, de quo Lehman. *L. II. Chron. c. 16.* Sed dubiæ fidei autoribus asserit sub Carolo M. jam & antea Ducatum fuisse, sed extensum ultra Rhenum. De fide Marcellini in vita Suiberti vide G. Cave *de Script. Eccl. an. 755.* Sita est ad meridiem juxta Sueviam: ad Orientem ad Bavariam: Ad Occidentem ad Mœnum, ad Septentrionem juxta Hassiam & Thuringiam. Aborigines sunt Suevorum portio, qui postea Alemanni dicti. Chronic. Belg. Magn. παχυλῶς describens: *Franconia pars Alemanniæ intra Rhenum & Danubium in qua Bamberg.* Et Chron. Königsh. c. IV. §. IV. *In Frankenlande, do inne Wurzburg ist die houbetstat, die heissent Francken.* Sub speciali nomine Franciæ Orientalis, fit ejus mentio apud Wipponem in vita Conradi Imp. pag. 430. *E Saxonia Boiariam & Orientalem Franciam pertransiens, ad Alemanniam pervenit.* Etiam simpliciter *Francia* dicitur, Ekkehard. jun. de Cas. S. Galli c. 1. p. 15. *Nondum Suevia in Ducatum erat redacta, sed Fisco Regio peculiariter parebat, sicut hodie & Francia. Procurabant ambas Cameræ, quos sic vocabant nuncii: Franciam ad Alpes tum Werinbere.* Certè Gothofredus Viterbiensis ad A. C. 881. quum regnum Arnulphi Imp. describit, nullam hujus facit terræ mentionem, quam tamen sine ullo dubio tenuit tunc Imperator; *Arnulphus totam Franciam Orientalem, quæ hodie Teutonicum Regnum vocatur, i. e. Bavariam, Sueviam, Saxoniam, Thuringiam, Frisiam & Lotharingiam rexit: occidentalem vero Franciam Odo tenuit.* Continetur hactenus sub Suevia, aut & Thuringia. Porrò hæc ἀνώτερος Suevorum, Alemanni, quum eo tempore, quo Romani Francis Galliam cedere coacti, cis & ultra Rhenum latè dominarentur, socii adhuc Francorum, tandem societate solutâ, internecino prælio Tulpiacensi suppressi fuerunt, cis Rhenum quidem omnes: sed ultra Rhenum quædam portio vicinis Thuringis, quædam Rhetis & Helvetiis cessit: hæc de qua agimus intra Mœnum & Danubium, Francorum imperio permansit: & primò, Francia orientalis in specie dicta, Alemannique incolæ Franci, vel Francones h. e. Alemanni Francis subjecti. Urget hanc originem Vir Eruditissimus M. Velserus, in Schohis ad Vit. S. Severini cap. XIX. Idem Lib. VIII. Rer. Aug. Vind. ad An. 499. ait: *Clodoveus Francus, Alemannorum Rege cæso, gentem difficili & cruentâ pugna vicit. Neque tamen victoriæ Alemanni omnes cessere, Theodorico paruere, qui Rhætiam incolebant, Clodoveo, tum ii qui cis Rhenum in Gallia Argentoratensem tractum occupaverant, tum siquid conjecturæ in rebus dubiis licet, qui proximam Thuringis oram tenebant, quam FRANCONIÆ eò nomen accepisse credimus, quum antiquæ Suevie & Alemanniæ*

pars

pars fuerit, &c. addit: *non neſcii, quos nugator Hunibaldus hujus vocabuli occaſione fabulas obtrudat.* Scilicet de Francone, Duce Francorum, quam fabulam etiam Jacob. de Königsh. *Chron. cap. IV. §. IV.* & Fran. Irenicus *Lib. III. Exegeſ. Germ. c. 76.* ſecuti. Sanìora quoque M. Freherus amplexus *P. II. Orig.* Palatin. c. III. p. 13. *Franciæ nomen poſterioribus temporibus adhuc reſtrictius aſſimptum, de illa ſola ejus parte quæ ad Mœnum & Salam Fuldamque amnes ſita, modò Franconia, & ab ea ſignanter Francicus Circulus dicitur: de qua in Gallo-Francia noſtra fuſius agemus.*

Eadem ſecutus Wendelinus *in Nat. Sol. LL. Salic. c. 2.* Atque autor *Monum. Paderborn. pag.* 84.

At Gilb. Genebrardus Chronograph. general. p. 173. ait: *A Francis Franconia in Germania nomen accepiſſe videtur; quod à Francis ſcilicet olim armis occupata fuerit, ut nunc tota Gallia, unde & veteres Franciæ ſive Galliæ reges iidem erant & Germaniæ, usque ad Carolum Craſſum ann. DCCCLXXXVIII. quo defuncto non ſolùm Francorum regnum, ſed & imperium ſciſſum eſt.* Quod Franconia à Francis nomen acceperit verum eſt, ſed quod ſequitur, quod olim atque priùs à Francis occupata fuerit, quàm Gallia, falſum videri poterit. Sicut & quod porrò ait: Reges Franciæ & Germaniæ eosdem fuiſſe usque ad Carolum Craſſum. Certè primus Rex Germaniæ Ludovicus, non fuit Rex Galliæ, nec Carolus Calvus Rex Germaniæ. Verum dividiæ haud erit integrum Genebrardi locum cum aliquibus annotatiunculis noſtris inſerere. Ita ergo Gilbert. Genebrard. Chronograph. General. p. 173.

Galliæ ſtatus hoc tempore is (Anno urb. cond. 700. ante Chriſt. nat. 49.) erat. Capiebat gentes 315. Agrippa rex apud Ioſ. lib. 2. belli cap. 17. *Germanos potentia & imperio premebant & feræ genti jura dabant, virtute perpetuo ſuperiores.* Cæſar lib. 6. de B. Gall. *Facundia Græci, gloria belli Galli ante Romanos fuerunt.* Salluſtius. *virtute belli omnibus gentibus præferebantur.* Cæſar ibid. lib. 5.

Vrbes primariæ *ſui iuris erant, nullius addictæ imperio, quæ populi & gentis totius nomine vocabantur. Plurimos etiam habebant regulos, quorum Clientes* Ambactos *Cæſar vocat.*

Miniſteriales, Schaffner.

Solebant quoties de totius gentis commodis agebatur, conventus indicere, in quibus in tres dividebantur ordines. Primus eorum qui ſacra tractabant Druydæ. *Secundus nobilium, regulorum &* principum *civitatis ac Rerumpub. Tertius* populi.

Druydæ præter cognitionem rerum naturalium moralem exercebant diſciplinam, animarum immortalitatem docebant, juſtiſſimi

erant omnium opinione. Sine his nihil ſive in bello ſive in pace gerebatur. Ideò & publica & privata judicia penes eos erant. Cæſar, Mela, Strabo Lib. 4.

Semnotheis & Druydis ſacrorum miniſtris colebant Teutatem, Heſum ſive Heum Taranim, Ogmium, eiſque humanas hoſtias litabant. Qui ritus tamen ab Auguſto Tiberio, Claudio & ſeqq. imperatoribus ſenſim ſublatus eſt. Plin. lib. 30. c. 1.

Contra Germani neque Druydes Germani. *habent neque ſacrificiis ſtudent. De deorum numero eos ſolos ducunt quos cernunt, & quorum aperte operibus juvantur, Solem, Vulcanum & Lunam. Reliquos nec fama acceperunt, &c.* Cæſar lib. 6. *Latrocinari virtuti ducunt, &c.* Mela, Tacitus.

Nulla pars Galliæ inculta jacet, excepto duntaxat, quod paludes & Sylvæ coli prohibent. Magis hominum frequentia, quam diligentia incolitur. Mulieres fœcunditate & educandi ſtudio optimæ, viri bellorum magis, quàm agriculturæ *ſtudioſi.* Strabo lib. 4.

Lingua ejus non multum ab hodierna differebat ejusdem ſignificationis & prolationis etſi fortaſſe rudior. Primo quia nomina nationum, provinciarum, civitatum, urbium, montium, ſylvarum, fluviorum, etiam hodie retinent antiquum nomen.

Lingua Gallica non diff. ab hod. Ratio I.

℣. non V. C. à part. ad univ.

Secundo, quia apud antiquos ſcriptores multa extant vocabula, quibus item hodie Galli, & nulli alii utimur, ut leuca, Beco, Crupellarius, Carra, Bracca, Bacchinum, Solturius, &c. apud Cæſ. Ammian. Marcellinum. Sueţonium, Tacitum, Gregorium Turonenſem, Sidonium Apollin. II.

℣. retenta ſunt hæc vocabula, ſed non ſequitur idem de tota lingua. Imò ſunt & Germanis quædam communia.

Tertio quia linguæ nullis viciſſitudinibus & confuſionibus ita ſolent mutari, niſi vetuſti indigenæ penitus deleantur, quin radices & fundamenta permaneant, ut appareat ex Italicis & Græcis vulgaribus, quæ magis corruptæ ſunt, quam mutatæ. Hinc migrantes in alienas ſedes alterum idioma potius imbibunt. Nam ut Livius in bello Aſiatico de Gallogræcis ait: Planta facile vertitur in id ſolum in quo ſeritur. III.

℣. Neg. Maj. & Minor. Poſſunt ita vetuſti incolæ ſupprimi, ut & novam linguam addiſcere teneantur. Et veteres Galli videntur extincti, ſaltem in quibusdam provinciis.

Ger-

Digitized by Google

IV. Germanicè *non locutos apparet è sexto belli Cæsaris, ubi Arioviſtus Germanorum princeps multa consuetudine Gallicam linguam didiciſſe dicitur. Non* Græcè, *è quinto, ubi Cæsar ſe ad T. Ciceronem epiſtolam miſiſſe Græcis literis, ne intercepta à Gallis consilia ſua cognoſcerentur; & è Philoſopho Arelatenſi Phavorino, qui apud Gellium, ſe Gallum Græcas literas didiciſſe profitetur.*

℣. distingue tempora.

Non Britonicè, *ut Rhenanus ridicule cenſet. Nam Britones aliunde in Galliam venerunt, nempe ex Anglia, è qua Britannicam linguam poſt ſexcenteſimum Chriſti annum detulerunt.*

℣. Nec hic consequentia.

Franci natio Gallica & indigena,

℣. est indigena, sed Germanici soli.

non Germanica, non Trojana, non Scandica, non Sicambrica, ex Ammian. Marcell. *multo ante declinationem imperii. Nam de rebus Juliani imp. eos cis Rhenum locat juxta Chamauos (qui hodie Geldrenſes)* lib. 21. & 17.

℣. postquam transierant Rhenum de Germ.

ubi & eos Salios *vocat, unde* lex Salica.

Negat & Tencurius.

Apud quem etiam lib. 15. *Romani quo tempore ſigna trans rhenum inferebant inter palatinos & prætorianos milites habebant Francos. Et Juſtinianus Imp. epiſtola quam ad ipſos ſcripſit* apud Procop. lib. 1. *ita eos alloquitur, ac ſi provinciam Romanam minime cepiſſent, ſed jure eam velut patriam tenerent eosque opponit Gothis, qui imperatoriæ ditionis Italiam per vim ceperant nec reſtituere decernebant.*

℣. Datam à Romanis, sed non primævam.

Denique Agathias lib. 1. diſerte eos germanos non eſſe aſſerit.

℣. Rectè, quat. Germani Gallis jam tum oppositi, Celtæ tamen utrique sunt.

Rectè igitur eos indigenas docet Conanus lib. 2. commentar. juris civil. c. 9. *idque è* Cæſ. lib. 6. *Livii* libr. 5. *& Rhenani annot. ad Tacitum.*

Franconia. *Ab iis* Franconia *in Germania nomen accepiſſe videtur, quod à Francis ſcilicet olim armis occupata fuerit, ut nunc tota Gallia. Vnde & veteres Franciæ ſive* Galliæ *reges iidem erant &* Germaniæ *uſque ad Carolum Craſſum an. 888. quo defuncto non ſolum Francorum regnum ſed & imperium ſciſſum eſt.*

℣. Imò Ludovicus I. Rex Germaniæ diversus à Carolo Rege Galliæ.

Nunc de eo, quando Franconia à Francis nomen ceperit, videamus.

Equidem *Franconolant*, Otfrido dicitur Francia tota Orientalis ſive Germania minor & major, Præf. ad Ludov. R. Germ. ℣. 4. 5. *uber Frankonolant.* Sed hoc jam tum Imperio Francorum diu constituto ac diviſo. [In Gloſſis Monſeenſ. extat, *Franchono*, Galliarum. p. 408. *Franchonolant*, Germania. p. 417.] Vetuſtius eſt, quod ex Edda ſeu Carmine vetuſtiſſimo refert Stephanius ad Saxon. Grammat. Lib. VI. pag. 136. Odinum ſive Wodanum ex Aſia in Germaniam progreſſum & Saxoniam atque Franckland occupaſſe, antequam in Sueciam penitraverit. Sed fabula eſt, quam *Romaine* vocamus.

Verum enim verò hactenus nondum mihi ſatisfit circa *Franconiam* ita dictam. Si enim ſecundum prælaudatum Velſerum Franconia nomen demum retulit ex victoria Tulpiacenſi, ſequitur, quod omnis tractus Alemanniæ Francis eò ipſo ſubjectus, continens terras Badenſes, Palatinas, Wurtenbergicas, & partem Sueviæ, usque ad Franconiam, dictus tunc fuerit *Franconia:* id quod falſum, nec ullo modo probari poteſt. Francia quidem orientalis & Otfrido *Franconolant*, fuit dictus ille tractus, etiam cis Rhenum, ſed nullibi *Franconia* in ſpecie, nec *Francones* unquam dicti, qui hodie Badenſes, Palatini, Wurtenbergici &c. ſpeciatim. Monumentum: *Clodius hoc fecit uxori ſuæ*, quod in agro Wurtenb. inventum Coccius de Dagob. p. 35. exhibet, non Clodii ſive Clodovei R. fuit, ſed obſcuri Romani alicujus. Quare alia ratio denominationis erit exquirenda, cur illa demum portio Franciæ orientalis, & quando nomen *Franconiæ* acceperit, ſive *Francono lants*, Franconum terræ propriè. Atque videtur mihi omnino origo hujus rei longè antiquior eſſe, quàm victoria Tulpiaca. Sed fortè coæva Urbi, quæ ex eadem occaſione *Franconofurtum* fuit appellata, h. e. Trajectum Franconum ad Mœnum. Ex auctoritate hiſtorica quidem ob defectum documentorum iſtius temporis, demonſtrari hoc difficile eſt, ſed tamen conjecturæ noſtræ locum competentem facit ratio prædicta. Itaque ſic habeto: Sicuti ſupra de Franciæ cisrhenanæ conſtitutione vidimus, quomodo per gradus ea conſtiterit: ſimiliter etiam trans rhenum antea jam Franci protenderant limites ſuos, primò quidem ſub ſpecie confœderationis, deinde confœderatis populis unum Regem dando, Pharamundum, ann. 419. trans Rhenum adhuc conſiſtentes: ſed mox Thuringiam ſibi ſubjicientes & in Diſpargo Thuringorum caſtello ſedem regiam collocantes, teſte Sigeberto. Eò usque enim tunc Thuringiæ fines. Inde limitem ſuum protulerunt ſubjectis vel pulſis Alemannis usque ad Mœnum fluvium, & trajectum ibi condiderunt, Franconofurtum dictum, quo in Alemanniam ulterius progreſſi, atque jam tum tractum illum occuparunt, qui *Franconia* propriè fuit appellata, & nomen atque

imperium usque ad Clodovei tempora retinuit, & ultra, pars Franciæ orientalis postea facta & appellata, & ut ex Wippone adduxi, etiam κατ' ἐξοχήν Francia orientalis dicta. Quæ Chiffletius, Wendelinus, Pontanus, alii, de transitu Francorum trans Rhenum, de Tungris pro Thuringis, & natali solo Legis Salicæ cis Rhenum speciosè disputarunt, nihil curo. De Legis Salicæ origine & interpretatione contra Wendelinum Vide Præfat. ad L. Sal. Lehman: Chron. Spir. L. I. c. 1. in hac eadem quidem est sententia, sed eam non probat ex allegato Gregor. Turon. L. II. c. 9. quod enim dicitur: *Franci in Germaniam prorupere limite irrupto*, &c. sine omni dubio intelligendum est de limite Romano, & de Germania minore & secunda, quod porrò confirmant sequentia de Colonia & Treveris, quæ omnia sunt facta cis rhenum. His obstat I°. quod Thuringia non à Regibus crinitis Francorum gubernata. II. Quod Clodovæi victoriæ non trans Rhenum, sed cis Rhenum. *Greg. Turon.* L. II. cap. 9. III. Thuringia non fuit Francis subjecta, cùm Childericus eò fugeret: sed demum Chlodovæus X. anno regni, A. C. 491. vicit & tributarios fecit. Conf. *Turon.* Lib. III. cap. 4. & 7. post A. C. 524. vid. *Præfat. ad L. Salic.*

FRANCHESENDE. vid. inf. *Sent.*

[FRANCNEHTA, Caculæ. Rhaban. Maur. Gloss. ap. Diecmann. qui compluscula ad hanc vocem annotavit, quæ non omittemus, ita autem se habent.

„ *Francnebta* elisо uno *c* scribitur pro *Franc-*
„ *cnebta*, *Franckenknechte*. Componitur enim hæc
„ vox ex duabus, *Franc*, & *cnebta*: quarum prior
„ illustre *Francorum* nomen praefert, tot Ger-
„ manorum maxime & Gallorum scriptis cele-
„ bratum, ex quibus horum nonnulli istud
„ quidem nobis eripere, & Francos non pro
„ Germanis, sed Gallis venditare student: quod
„ inter illos leuissima quoque ratione, quia
„ Francorum nec Ptolemaeus, nec Tacitus me-
„ minerint, Turnebum 24. *Adu.* 37. *p.* 830. con-
„ tendisse miror. Ex isto enim vtriusque
„ silentio nihil amplius inferas, quam Franco-
„ rum nomen illis incognitum fuisse. Nam
„ post vtriusque tempora ortum esse, aut Ro-
„ manis saltem innotuisse videtur. Ad anti-
„ quiorem illorum in nummis (de scriptoribus
„ non loquor) memoriam omnino pertinet
„ nummus insignis Crispi, qui Constantini M.
„ filius fuit, aureus longe rariſſimus, nulli,
„ quod sciam, eorum, qui de nummis vnquam
„ scripserunt, laudatus, in nummophylacio
„ Eggelingiano ante complures annos mihi vi-
„ sus, cuius adhuc ectypum seruo. Huius an-
„ tica Crispi facies cernitur, cum hac epigra-
„ phe: FL. IVL. CRISPVS NOB. CAES:
„ postica exhibet iuuenem, cum galea cristata,
„ in terra sedentem, a cuius tergo erectum est
„ tropaeum, arcus vero & clypeus, in terra
„ iacent. Inscriptio superior est: GAVDIVM
„ ROMANORVM, inferior: FRANCIA.
„ Quem ego Crispi nummum ad victoriam
„ eius à Francis reportatam pertinere nullus
„ dubito, de qua Nazarius in *Panegyr.* expres-
„ sam Francorum mentionem faciens, apud
„ Brower. *Annal. Treuir. L. 3. p. 311. b.* Ali-
„ quot Crispi nummos quidem Mediobarbus
„ *Numism. Imp. Rom. p. 470. ſſ.* collegit, sed hic
„ eius, vt aliorum quoque, notitiam fugit.
„ Quae ceterum vetustae Francorum historiae
„ cognoscendae inseruiunt, eleganti compen-
„ dio digessit Hertius in *Notitia vet. Francorum*
„ *regni*, Giesse 1710. 4. prodita, cuius appara-
„ tui scriptorum de rebus Francicis, in *Prole-*
„ *gom.* exhibito non parum commodabunt
„ Schonhou. *de orig. & sed. Francor.* Goropii
„ *Francia*, in eius *Operibus posthumis*, Pontani *Ori-*
„ *gines Francicae*, Chiflet. *Vindic. Hisp. C. 9. p. 80.*
„ *ſſ.* Hachenberg. *Germ. med. p. 15. ſſ.* Schurtz-
„ fleisch. *Lemm. antiq. Franc. Oper. Hist.* Pol. pag.
„ 115. *ſſ.* Audigier *l'origine des Francois & de leur*
„ *Empire*, *II. Tom. à Paris*, 1676. 12. Hamberger.
„ *Diss. de Francis antiq. Jen.* 1686. *ed.* Leibnitius
„ *Praef. in Cod. Jur. gent. diplom.* & sing. *Disquis.*
„ *de Orig. Francor. Hanouerae* 1715. *ed.* & auctius
„ cum *Annot.* recusa a CL. Eccardo in noua *Leg.*
„ *Franc. Salic. & Ripuar.* editione *p.* 247. *ſſ.* Schil-
„ ter. *Annot. ad Königshou. Chron. p.* 466. *ſſ.* Ob-
„ seru. Hall. *VI.* 63. *ſſ.* Alting. *Notit. Batau. &*
„ *Fris. ant. I.* 68. *ſſ.* Richard. *Diss. de Francor. Sa-*
„ *lior. & Orig. & differ. Jen.* 1713. Ludou. Fri-
„ saei, cuius symbolas de Herbipolensi Episco-
„ patu sibi collatas Munster. *Cosmogr. p.* 949.
„ gratus praedicat, *Commentariorum de Francicis*
„ *rebus*, sed *latitantium*, iam ante sesquisaeculum
„ Curio, & ipse non pauca de Germano-Fran-
„ cis, quos appellat, commentatus, *Rer. Chronol.*
„ *p.* 175. cum auctoris elogio, meminit. Quo
„ vero iure Francos Sheringham. *de Angl. gent.*
„ *Orig. c. 5. p.* 141. Gothicam gentem consti-
„ tuat, ipse viderit. Sed nec Graecos *moror*,
„ qui Longobardos & Nortmannos, in Italia
„ dominantes, *Francos* passim appellant, V. Lu-
„ pum *ad Can. & Decr. Synod. III.* 668. nec Gre-
„ gor. Abul-Pharaium, cui in *Hist. Dynastiar.*
„ *p.* 69. adhuc insulsius ipsi Romani *Franci* au-
„ diunt. Quod ad *Francorum* etymologiam, il-
„ lam quidem, quam Goropius *Francicor. p.* 2.
„ primum excluſit, a *verranc*, id est, palmites
„ longe porrigo & extendo, paucis se commen-
„ dasse constat. Cui sane istam Becmanni *Orig.*
„ *LL. p.* 239. & aliorum ex *Fry* & *ank* antepo-
„ nas. Sed & illam, *a ferocia*, iam dudum ve-
„ tustis Franciae scriptoribus probatam, eidem
„ Goropio, Barthio *ad Gul. Brit. p.* 28. Besselio
„ *ad Eginhart. p.* 83. *b.* Hambergero, aliisque
„ parum sapere probe noui; qui si eam, prout
„ ab Hertio *l. c. p.* 14. post Godefr. Wendelin.
„ instructa est, animo a praeconceptis opinioni-
„ bus libero degustassent, forsitan magis ad pala-
„ tum suum esse deprehendissent. *Vranghe* enim
„ Atuaticorum lingua acerbum, asperum, trux,
„ ferox est: qua notione adhuc hodie Hassi,
„ Francorum non postremi, detrita prima lite-
„ ra,

Digitized by Google

„ ra, *range* dicunt. Hinc Francorum nomen „ citra immodeſtiam, quam hic Wendelino „ Werthouius apud Spener. *Notit. Germ. ant. l.* „ 336. *a.* exprobrandam duxit, arceſſo, nec in„ de, quae ibidem obuertitur, Schateniana „ quaeſtione, cur non idem nomen ceteris „ Germanis, aeque feris, commune fuerit? di„ moueor. Illud tamen poſtea Germanis *libe„ rum* notaſſe concedo, quia Franci libertate & „ immunitate a tributis gaudebant: *Vt adeo,* „ do verba Hertii *p.* 15. Francorum *appellatio* „ voci Franc, *vt* liberum *ſignet, originem dediſſe* „ *videatur.* Nullum certe adhuc ex veteri lin„ gua Francica locum videre mihi contigit, vbi „ *franc* ſignificationem *liberi* habeat: Nec aliter „ ea voce A. S. vſi ſunt, quam vt Francorum „ gentem notaret, V. Benſ. apud quem tamen „ exſtat *wrange, iniuria,* quod huc omnino fa„ cit: Angl. eſt *wrong.* Quam antiquum au„ tem iſtud Francorum a feritate & ferocia pe„ titum etymum ſit, & quam vere illis com„ petat, plurimi ſcriptores, quorum verba „ Dufr. *Gl. F.* 377. congeſſit, docent: Nouam „ plane Francorum, quos olim ſine *n Fracos* di„ ctos exiſtimat, notationem a *frace,* quod va„ gum, exulem, & piratam & latronem ſigni„ ficet, plane nuper CL. Eccard. *ad leg. Fr. Sal.* „ & *Rip.* 254. ſuppeditauit: Quibuscum con„ tende, quae de *Phracis* vel *Fracis* Hebraeis, vn„ de Francorum nomen nonnulli forment, ex „ Lazio de Waldenſels 12. *ſelect. antiq.* 1. *p.* 379. „ 380. attulit.

„ *Cnebta, Knecht,* ex hac & *franc* iuncta „ vox *Francnebta,* vel Francorum procerum „ & nobilium ſeruos notat, vel etiam fran„ cos, qui ipſi ſerui ſunt. Hos enim diſer„ te his verbis notatos legas in *Capitul. Reg.* „ *Franc. II.* 192. *Quidam comites noſtri nos conſulue„ runt de illis* Francis Hominibus, *qui cenſum Re„ gium de ſuo capite, & de ſuis reſcellis debebant, qui* „ *tempore famis, neceſſitate cogente, ſe ipſos ad* ſervi„ tium *vendiderunt.* Hæc Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 81. ſq.]

Franceſca, bipennis, jungitur Lanceæ ap. Greg. Turon. de Clodoveo I^mo. Iſidorus Hiſpalenſ. ſecures COSS. vocat: *Secures ſigna ſunt, quae ante Conſules ferebantur, — quas & Hiſpani ab uſu Francorum per derivationem Franceſcas vocant.*

FRANSPUOTO. vid. *Spuodi.*

[FRAPALDI, temeritate. Gl. Monſ. p. 327. 384.

Vrapalder, procax. ibid. p. 384.]

FRASEZZE, rubigo. Notker. Pſ. LXXVII. ℣. 45. & 48.

FRASITTO. L. Salic. Tit. XXXII. 13. naſi abſciſſio. emendandum videtur *Nasitto,* ex *Nas,* & *Snitt, ſneiden.* Idem tamen legitur in Cod. Reg. MS. Tit. LXI. de veſtig. min. & violentiam ſignificat.

FRAVILI, malitia, improbitas, *Vrevel, frevel.* V. ſupra *Frafal.*

Zi fravili ſin, improbum eſſe. Otfrid. IV. c. 11, 87.

Thaz ir ni ſit zi fravili.

Ut vos ne ſitis improbi.

Niſi legendum *ſo fravili,* ut hoc ſit Adjectivum, improbus: ſicut idem Lib. ult. c. 24, 62.

Thaz ih io uuerd ſo fravili.

Quod fuerim ita improbus, temerarius.

[Vox *Fravili,* in genere quidem *improbitatem,* malitiam denotat, ſed ſignificat in ſpecie *praeſumtionem,* arrogantiam, faſtum. Ita Notk. Pſ. CVI. 17. Vocem præſumtionis vertit *per frafali.* Et hæc ultima ſignificatio contextui ap. Otfrid. IV. 11, 87. omnino quadrat. Scherz. Not. ad Otfr. p. 261.]

Jus Argent. L. I. c. VIII. *Ein iecblich uuette das unbe vrevel geſchicht. das gezuchet ſich an drifig ſchillinge.* i. omnis compoſitio quae pro frevela ſit, adſcendit ad XXX ſolidos.

Idem L. I. c. 1. *Sol in nieman vrevellichc anegrifen,* nullus in eum violenter manum mittat.

Liber MS. Redituum de an. 1300. *Habet etiam dictus Epiſcopus in utraque curia, in S. videlicet & in V. merum imperium, h. e. ſicut vulgariter dicitur, Düb und Frevele.*

Freuelich, temerariè, violenter. Jus Argent. pr. *Vrevellichene grifen,* violenter manum mittere in aliquem. *Vreveliche,* temariè invadere, *ib. c. X. Mit frevel und mit unrechte,* Königsh. Chron. c. 2, 190.

Frevel, mulcta. Liber Salic. MS. Monaſt. Ebersh. *Unde ſint die Wette der Schultheiſſen. unde die zwettil de freuele: unde das dritteil des Vogetes.*

Freuelen, mulctari. Lib. Sal. idem c. de Cur. Dom. in Gruſſenheim: *Der freuelt XXX. Schilling.* quanquam recentior codex legit: *der verfelt.* vetuſtior tamen mox iterum: *der freuelt* 30. *ſchilling.* pro quo recentior: *der beſſert.*

Vadianus L. I. de Colleg. p. 27. putat hanc vocem corruptam ex *Fredel.* i. Fredum. *Er muſs den Frevel, das iſt die buſs oder die ſtraf oder den Friden zalen.* Vide & v. *Frid.*

Vrebebelin ſchelte, petulans accuſatio. Gloſſ. Vulcanii. p. 67.

Freuel, differt à *Frais,* quod vide.

FRAVV, *Frou,* hilaris.

Otfrid. V. 23, 363. de vita æterna:

Mit thiu ſe druta ſine
duent iamer filu blide
Jamer filu frauua muate;
Quo ſe fideles ejus
reddunt perpetuo multum lætos
Perpetuò multùm hilari animo.

℣. 508.

Ruere mo thaz blida muat
Leid odo ſmerza
thaz ſinaz frauua herza.
(Ne) tangat ei lætum animum
Paſſio aut dolor,
hilare ejus cor.

Frauuen, exhilarare. Otfr. ad Ludov. ℣. 152.

Got frouue ſela ſina.
DEVS exhilaret animam ejus.

Digitized by Google

FRA.

Idem ℣. 12.

Job freuuemo emizen thaz muat.

Atque exhilaret ei jugiter animum.

Frouui keiſtlichemo, lætitia ſpiritualis, Notk. Pſal. XXXV. 9.

Otfrid. de Adamo, II. 6, 45. *Er uuart thes aphules frou.* Fiebat pomi particeps.

Frouuelungo, exultatio. Notk. Pſ. LXXXVIII. 21. *Olee frouuelungo*, oleo exultationis.

Unfrauuer, triſtis. Otfrid. V. 23, 502.

Qviſtu bi thio ſiuchi
odo er ſar unfrauuer ſi.

Conturbatus per ægritudines
aut alioquin contriſtatus ſit.

[*Unfreuuida*, mœſtitia. Otfr. V. 9, 26. ubi Schilterus vertit querimonia; ſed vel contextus oſtendit, per mœſtitiam eſſe vertendum.]

Kero: *Keunfrauue*, contriſtet. c. 31. *Keunfreuuit uueſan*, contriſtari. [*ueuran* non *ueuſan* legitur in noſtro Kerone. Prol. p. 16.] v. K.

Apud Notk. paſſim.

Frauualicho, lætè. Otfrid. I. 17, 111. de Magis:

Job ſilu frauualicho
ſin uuartetun gilicho.

Et valdè lætabundi
eam (ſtellam) obſervabant ſimul.

Conf. Eund. II. 13. 28.

Frauuoluſti, lætitia. Otfrid. V. 7, 71.

Freuui, gaudium. Otfrid. V. 23, 491.

Thiu freuui iſt in gimeino.

Hoc gaudium eſt eis commune.

Cant. Cant. 3, 11. *in dem* [*demo*] *tage ſiner freuui.* [*frejuve* ita noſtra edit.] In die lætitiæ ſuæ.

Freuuida zi libe, læti per vitam. Otfrid. V. 8, 115.

[*Freuuida* eſt gaudium, lætitia. Otfrid. II. 6, 114.

In zuiualteru freuuida.

In duplici gaudio.

Idem II. 13, 30.

The'iſt thaz mina heila muat,
job oub min freuuida ſo guat,
In imo ſint mir follo
thia mina freuuida allo.

Hoc eſt, quod mea læta mens (eſt)
atque gaudium meum tam bonum,
In ipſo ſunt mihi plena
mea gaudia omnia.

Verba igitur *Freuuida ze libe*, reddenda ſunt. *Gaudium ad vitam.* vid. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 338.]

Froſang, Pſalmus lætitiæ, Notk. Pſ. XXIX. 1.

Unfrouui, triſtitia, Notk. Pſ. XXXVII. 17.

Frothe, gaudium, v. infra.

Celtis ſpeciatim eum, eamve quæ ſui juris eſt & Paterfam. vel Materfam. herum & heram denotavit. Gothis *Frauga*, dominus, ASax. *Frea*. Vide Speelmanni & Fr. Junii Gloſſaria.

FRA.

Unde reliquum *Fraw*, *Vrouue*, Materfam. & generalius Mulier: Spècialiſſimè Mulier impudica, impudicitiam profeſſa. Chron. Königsh. c. 2, 190. *In dem Her worent uf achte hundert frouuen do iegliche alle uuuche gap* 1. *phen. eine ambahtman der darüber geſezt was das er ſie beſchirmen ſolte fur gewalte.*

Frauenhaus opponitur dem Cloſter. Jo. Keiſerberg, Broſaml. fol. 10. b. *Ich weis nicht, welches ſchier das beſte wer, ein tochter in ein ſemlich Cloſter tun, oder in ein Frauenhaus. Wann warumb in Cloſter, iſt ſie ein hur, ſo iſt ſie dennoch ein gnad. Frauu darzv- aber wer ſie in dem Frauuenhaus, ſo ſlug man ſie umb den grind und müſte ubel eſſen und trinken. man würf ſie ein ſtege auf, die ander ab, denn ſo gedechte ſie wer ſie wer, und ſlug in ſich ſelber, das ſie in dem Cloſter nit tut.* Fol. 58. *Solt ich nit am Feiertag gon mit den geſellen in das Frauuenhaus? Man ſprech, ich wer ein Kapp.*

In Jure veteri MS. Auguſtano Tit. de Carnifice: *Er ſol auch aller varenden Frælin pflegen*, &c. Et mox: *Er ſol auch alle alliu varndiu Frælin uz der Stat triben*, &c.

Unſer Frowe, *Unſer Vrowe*, S. Maria, Mater Domini. *Domna noſtra*, Cæſar. Heiſterb. L. VII. c. 23. J. Argent. L. II. c. 156. *In welichem Kehr in der Stat zv Strasb. unſer Vrowe oder ir Werg* (Fabrica, Frauenhaus) *win veil hant, der dem werke gewachſen iſt, oder ime durch Got gegeben iſt, das men von dem wine kein ungelt geben ſol.* Eſt enim *Frauenhaus* vel *Frauenwerk* Fabrica & Corpus reddituum, Eccleſiæ Cathedralis, cujus adminiſtratio Magiſtratui Urbano competit.

Vrowen Ritter, *Vrowen Knechte*, Miniſteriales nobiles Eccleſiæ Cathedralis S. Mariæ dicatæ. J. Argent. L. II. c. 155. *Welch unſer ingeſeſſen burger mit eine andern unſerme ingeſeſſen burgere ſtichet, ane mit eime VrowenRitter oder mit eime VrowenKnechte, der beſſert ieglicher zweni pfunt, die ſollent vallent dem Rate, und vier wochen von der Stat.* Civibus hîc duella prohibita, excepto cum Miniſterialibus Eccleſiæ Cathedralis.

Unſer Vrowen vier Hochgeziten, IV. Feſta S. Mariæ Virginis, *J. Argent. L. II. c. 133.*

Die Hochgezit der Liehtmeſſe, Purificationis Feſtum. Königsh. Chron. c. 2. §. 114. aliàs etiam zu unſer Frauentag *Kerzmeſſe*, v. *Meſſe*.

S. Marien in der Vaſtentag, Annunciat. Kalend. vet. Teut. *Fruwentag der Kundung in der Vaſten.* J. Argent. L. III. c. 486.

S. Marien der errentag, Aſſumtionis, Kal. vet. Königsh. Chron. c. 2. §. 190. c. 5. 137.

Schidung unſer liben Vrowen, Ludov. Imp. an. 1345.

S. Marien der jüngern tag, Nativit. J. Argent. L. II. c. 289. *Frowentag der bindern*, J. Argent. L. III. c. 486.

His acceſſit quintum Feſtum, Viſitationis, an. 1395. vide Chron. Königsh. c. 3. §. 217. & Obſ. 3. §. 5. ſq.

Denique & ſextum *Marie opferung*, die 21. Nov. & Conceptionis Mariæ, ſeptimum, 8. Decemb.

Vrowen-

Digitized by Google

FRA.

Frowentag der verbolnen, an. 1318. J. Argent. L. II. c. 145.

Unſer Frauw zu den dreyen ähren.

Jo. Keiſersb. Brösl. fol. 56. b. *Er leſt dich fart tun und von zu den dreyen ähern.*

FRAVVAZ, anathema, excommunicatio. Belgis *Verwaet*. Gloſſæ vet. Fr. Jun. Gloſſar. Goth. v. *Fravithan*. p. 171.

Conf. *Ferunaseni* & *Virunasani*.

FRAZVN, comederunt, de hominibus in bonam partem. Otfrid. III. 6. pen.

Ni frasun ſie iz allaz,
ſibun korbi ubarlaz.

Nec comederunt id omne,
ſeptem corbes reliquæ.

[*Frazares*, procax. Gloſſ. Monſ. p. 356. *frazares* vel *huorlinin*, procacis. p. 339.

Frazariſtun, procaciſſimam & immaniſſimam. p. 323.

Frastut, depaſti eſtis. p. 332.]

FRECAIS, glus: Gl. vet. MS. ASax.

FRECHI, avaritia, Gloſſæ Alem.

Notk. Pſal. LXX. 7. *In frechi*, in avaritia. Pſal. CVIII. 6. *Judas iruueleta avaritiam (frecchi)* Pſal. CXVIII. 36. *Helde min herza ze dinen urchunden nals ze frechi.* Inclina cor meum in teſtimonia tua & non in avaritiam. Gothis *Fricai*, avari. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth.*

FREDIG; Kero: *Tuat fredige, apoſtatare facit virum.* [*Freidige tuat*, legitur in Kerone c. 40. Ad quem locum hæc notat Scherzius. Huc pertinent *Freidaken*, apoſtaticum. *Freidon*, apoſtatare. Anglo Sax. *Fretgenga*, profugus, apoſtata, *fratgengan*, apoſtaſia. vid. Somner. in Voc. Anglo-Sax.

Freidara, apoſtatrices. Gloſſ. Monſ. p. 338.

FREFRIGEND, FREFRIEND, ASax. Paracletus. Ita in eorum verſione Joh. XV. 26. *Thonne ſe frefrigend cymth*, cum Paracletus venerit. Joh. XIV. 16. *And ic bidde Foeder, and het fylth eou otherne Frefriend.* Et ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabit vobis. Uſi quoque ſunt voce *Frofre Gaſt*, quæ occurit ibid. v. 16. *Se halige Frofre Gaſt*, Paracletus Spiritus Sanctus: cujus vocis etymologiam Junius in Append. Gl. p. 429. explicat. Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 155.]

FREHTE. v. AHTON. ſignif. VI.

FREHTIN, opera, induſtria, meritum.

Otfrid. I. 1, 136. de fertilitate ſoli Germanici:

Mit manigfaltan ehtin,
Niſt iz bi unſen frehtin.

Multiplici proventu,
nec eſt id per noſtras operas.

[In Hymno nocturno, quem in fine Grammaticæ Francico-Theotiſcæ exhibet Hikeſius. p. 111. legitur:

Euuigem daz Kofrehtobem
Dih lobun ſaman ſingan.

Æternis ut mereamur
Te laudibus concinere.

FRE.

Boxhorn. Gloſſ. *Gifrektotin*, mererentur. Kero: *Keuurahti*, merita. *after keuurahti*, ſecundum merita. (c. 2.) Scherz. Not. ad Otfr. p. 23.

Frehti, merito. Gloſſ. Monſ. p. 370.]

Notk. in Pſal. VIII. 5. *Uuanan mag Adames kelicho dina huldi gefrehton?* Unde poteſt Adami ſimilis tuam gratiam conſequi? mereri. Idem Pſal. XXIV. 7. *Nals nah dero abolgi die ih kefrehtot habo.* Non ſecundum iram, quam ego merui. Et mox: *uuanda ih kuote frehte ne habo*, quandoquidem ego bona merita non habeo. Idem Pſal. XXX. 17. *Mir briſtet an minen frehten*, careo propriis meritis. Idem IX. 9. XXXVII. 4. XLVI. 4. LV. 9. LXIV. 12. LXVIII. 29. LXXII. 24. LXXXVIII. 6. CVIII. 18.

Hinc hodiernum *Fracht*, merces vecturæ.

FREIS, v. *Frais*.

FREMIT, *fremd*. *Fremitborone*, alienigenæ. Gloſſ. Lipſ. Conf. ſupra *Fram*.

FREMEN, præſtare, dare, exercere, facere. Confeſſ. Vet. *Thinan uuillon zi giuuircanne inti zi gifremenne.* Tuam voluntatem faciendi & exercendi. Malè Flacius & Goldaſtus interpretantur *zv vernehmen*, de intellectu.

Capitular. Franc. Lib. IV. c. 19. *Nio themo geanerven thegein urſach beliue thia ſâla ce bekerine, ſundar mera not analige thia thuruch ce gefremine.* i. ne heredi ulla occaſio remaneat, hanc traditionem immutandi; ſed potius neceſſitas incumbat, illam perficiendi, exſequendi. Willeram. in Cant. c. IV. *Samo zirent thich guode werchо an minero anſiune, ſo wether ſo ſie gefremet werthent per prælatos other per ſubditos.* i. ſive exerceantur per prælatos ſive &c.

Gifremitu, implebitur, perficietur. Tatian. c. 4, 4.

[Verbum ipſum *Fremian* efficere, formare, in lingua Anglo-Saxonica ſupereſt, vide id cum derivatis apud Benſon. qui diſcrimen quod inter *fremiam* & *fremman*, Somnerus conſtituit, non agnoſcit. Dicunt adhuc Angli *to frame*, formare, *a frame*, forma. Iſidorus c. 2. §. 1. *al dhiz frumment*, cuncta componens. Palthen. Not. ad Tatian. p. 300.]

Ungefremit, imperfectum. Gloſſæ Lipſii.

Fremu, beneficium: Gloſſ. vet. MSS. ASax.

Fromen, *frommen*, *frumen*, idem.

Kero: *Sin kefrumit*, exerceantur. c. 66.

Iſidor. c. 3, 4. *Got chiſcuof mannan ana chilichhan endi chilichhan Gote chifrumida dhen.* Creavit DEVS hominem ad imaginem, & ſimilitudinem DEI creavit illum. Idem c. 2, 1.

Otfrid. III. 10, 37. de muliere Chananæa:

Frumi Druhtin thaz uuib,
thaz ſi unſih laze haben lib.

Satisfac Domine mulieri,
ut nos ſinat habere quietem.

Fragm. de Bell. Sarac. v. 978.

Sie riten mit Genelune
Then allerwirſeſten rat
ther under thiſſeme himile ie gefrumit wart.

Conſulebant cum Geneluno
Peſſimum omnium conſilium
quod ſub hoc cœlo unquam datum fuit.

Otfrid. IV. 8, 52. c. 3, 26. c. 20, 64. V. ult. 205.

Idem Fragm. ℣. 1133. 1466. 2376. 3137. 2599. 4097. 4142. 4172. captivos ducere.

Notk. Pſal. XX. 8. *Du gefrumeſt in in euuigen ſegen.* tu dabis eum in benedictionem æternam. Idem Pſal. XXVII. 6. Pſal. XXXIV. 13. Pſ. V. 3. Pſ. L. 2. CIV. 17.

Jus Argent. de an. 1270. §. 12. *claget einre von dem andern, das er in gewundet habe und frommet den geleit ins geribte.* i. ſi quis alterum accuſat, quod ipſum vulneraverit, & dat ei ſalvum conductum ad judicium. Idem Lib. I. c. 2. *Susliche rache ſol ein Geiſtlich perſone weder han noch fromen.* i. vindictam ſanguinis perſona Eccleſiaſtica nec habere nec dare debet.

Frumen, ducere. Otfr. I. 22, 12. de parentibus Jeſu:

Thaz kind mit in frumitun.
Puerum ſecum ducebant.

[*Frumit*, ap. Otfr. III. 24, 38. Schilterus reddit *conducit.* At Scherz. in Not. *perficit, efficit.*]

Frumen de cauſa morali, *Mord frumen*, de aſſaſſinio. Jus Auguſtan. tit. *Von mord das gefrumet wirt. Umb daz grozz mord das Laurenz der Eglinger gekauffet und gefrummet hat, das er ſin gunſt und ſin pfennig geben hat, das man Lupolden den Sahaber ermordet hat aun ſchuld*, &c. ubi pœna aſſaſſinii eſt *ſchlaiffen & radbrechen.* utriusque & moralis & phyſicæ cauſæ.

[*Frumi*, tolle. Gloſſ. Monſ. p. 398.

Frumit, ſupplantat, p. 351. mittit. pag. 387. *Vrumit*, mittet. p. 335. *daz frumitin*, urgerent. p. 359.

Frumme, ſolvat. p. 346. Conf. inf. *Givrumida.* & *Giuurumman.*]

Frumara, miniſtri, Notk. Pſal. LXXVII. 49.

Frumereht, vel *Uuerchbreht.* Notk. Pſ. CXVIII. 5, 8. V. Auguſt. in h. l.

Fruma, *Fruama*, καὶ ἐξοχὴν factum bonum, utile, præſtans; fructus.

Otfrid. V. 25, 49.

Si fruma in theſen uuerken,
thaz ſie es Gote thanken.
Si quid boni in his operibus,
ut de eo DEO gratias agant.

Ibid. ℣. 88. & Lib. I. 17, 104. c. 16, 34. L. II. 22, 70. c. 7, 54. V. 6, 38. & 49. III. 10, 65. IV. 4, 91. [In hoc loco *fruma* Scherz. vertit *beatitudinem.*] c. 6, 27. Ad Salom. Ep. ℣. 11.

Königsh. Chron. c. I, 75. fi. de Hectore: *Er was der frumeſte und küneſte Heilt der ie geboren war.*

Verum. Otfrid. IV. 15, 78.

Ni heinemo ni bruſti
ni er alla fruma uueſti.
Ut ne ulli deficeret,
quin is omnem veritatem noſſet.

[*Fruma* h. l. non notat veritatem, ſed utilitatem, felicitatem, beatitudinem. Scherz. in Not.]

Idem IV. 26, 23.

Ther fruma iu io gimeinta.

[Hunc verſum cum in MSC. Cod. Cæſ. legatur *in*, ita vertit Scherz. in Not.

Hic eſt (ille) qui felicitatem ipſis indicavit.]

Fructus. Otfrid. I. 23, 106.

Niſt boum nihein in uuorolti
niſt ther fruma beranti.
Non eſt arbor, nec unica, in mundo,
quæ ſi fructus ferat, &c.

Idem II. 14. 215.

Thaz fruma thie gebura
fuaren in thia ſciura.
Ut fructus agricolæ
ducant in horreum.

Medulla. Otfr. III. 7, 63. de Salvatore panem frangente:

Tho er thia kruſtun firſleiz.
Thaz man thia fruma thar giſah,
tho er thia rintun firbrah.
Cum cruſtam ſcinderet,
ut medulla ibi conſpiceretur,
cum corticem frangeret.

Frumich, Notk. Pſal. C. 1. *Diu ougent uns uuieo ungeſcheideno er iſt kenadich und rehtfrumich.* i. Hæc oſtendunt nobis, quomodo inſeparabilis eſt pius & juſtus.

Frumono, pii. Otfrid. II. 7, 52. *heilo thero frumono*, ſalus piorum.

[*Frumono*, non denotat piorum, ſed felicitatis, utilitatis, ut & ap. eund. III. 22, 60.

N'iſt thaz ſib io giebono
thera ſinera giſti frumono.
Nihil eſt quod ſe æquet, (i. e. æquale ſit.)
Hujus ſui doni utilitati. Scherz. Not.]

From, ſtrenuus, fortis. Königsh. Chron. c. 4, 53. *Der Biſchof ſtreit uf denſelben tag alſo ein frommer Ritter, und zwei ros wurden under ime erſtochen.*

Fromelichen, fortiter, id. ib. §. 52. fi.

Framlicae, ſtrenuè: Gl. vet. MSS. Angl. Sax. *Fraam*, acris. ib.

Fromekeit, fortitudo. Id. c. 1, 65. *Es werent rittere und iunge lute, die durch fromekeit und aventure furent in frömede lant.* Idem c. 4, 5. *Die Römere mit ſtriten und frumekeit erwurbent, das ſie einen Keiſer machtent.*

Fromin, mi optime. ita S. Maria ad Archangelum apud Otfrid. I. 5, 69. II. 14, 53. 177. V. 7, 69. 97. Rhyth. de Ludov. R. ℣. 58.

[Scherzius vertit Dominus. Not. ad Otfrid. II. 14, 53. & 177. conf. Stad. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 220.]

Unfroma, detrimentum, Kero. c. 2.

Ort-

Digitized by Google

Ortfrumin, auctores, Notk. Pſal. LXXI. 16. V. Ort.

Usfromen, emittere, Notk. Pſalm. XXI. 15. XXIX. 10. LXVII. 9.

Gothis: *Framban*, præſtare, Luc. VII. 4. ASax. *Fremian, freman.* Fr. Jun. Gl. Goth. p. 168.

FRENEN, areſtare. Wencesl. Brack in Terminis Juriſtarum:

Arreſtare, frenen. die Inpbeodare belehnen.

Strasburg. Gant-Ord. 1618. præf. *Die areſt- und fröhnungs proceſs und derſelben austagungen in fallimentſachen, &c.*

In aliis quoque civitatibus Alſatiæ adhuc frequentatur vox *offentliche Fröhnung*, pro concurſu creditorum ad quem edictaliter illi citantur; à ſignificatione Publici.

XV. Buch: H. 15. *Als bisher ettliche irrung geweſen iſt, ſollicher frönung halb, ſo die Statt und die burgere oder andere geton hant, das die Statt vorgangen iſt, ſie habe vor oder hernach gefrönet: Als haben unſere Herren Meiſter und Rat Schöffele und Amman mit urteil erkant: das die Statt hinanfurder an allen dingen vorgon ſol, one alleine umb beſſerung, und freuel, da ſol die Statt umb dieſelben zwey ſtücke nit vorgon, ſie hette dann vor gefrönet on geuerde. Actum quinta poſt Egidii Anno &c. XLV.*

Fronen, acquirere. Rupert. Imp. in pactis cum B. de Lutzelſtein ſuper Caſtro Einartzhuſen an. 1403. *Das Slos E. mit aller zugehorunge das der obgen. B. mit rechte erwonnen und gefronet hat.* Idque jure Fiſci, Notk. Pſ. CXVIII. 161. proſcribere. Ita enim ille. *Proſcribo (iro guot frono ih.)*

[*Hiviuſcigi vronit werdent*, domus publicabuntur. Gloſſ. Monſ. p. 342.]

FRENKEN, componere. Notk. Pſ. CXLIII. 12. *Iro tobtera gant kefrenchet*, filiæ eorum compoſitæ, &c.

FREODO, vitulus lactens. L. Salic. c. 3, 1. *Si quis vitulum lactantem furaverit. Malb. Pedero aut freodo. CXX. den*, &c. MS. Regium habet: *Podor aut frico.* A ſaliendo, gaudendo, *Freud*, ſupra.

FRESSA, preſſuræ, Notk. Pſalm. LXXX. 1. fortè à *Fraiſc.* Pſal. LXXXIII. 1. Niſi legendum ſit, *breſſa.* V. in B. Sed habetur etiam in Pſalm. LXXXV. 3.

FREYTHINGEN, vid. *Ding.*

FRI, *Frey*, liber, ſui juris.

Frio, qui ſui juris, Notk. Pſ. CXVIII. 125.

Frier, liber. Kero. c. 2, 58.

[*Fria*, liberi. Gloſſ. Monſ. p. 355.]

Friger, ingenuus: Kero. c. 2.

Frilibba, liberam: Kero. c. 63.

[*Frilaza*, liberti. Gloſſ. Monſ. p. 377.

Frilasun, manumiſſionibus. p. 377.]

Vria, libertas, Rythm. de S. Annon. ℣. 71.

Gothis: *Frigai*, liberi, Joh. VIII. 36.

ASax. *Frie*, herus. *Aganfrie*, paterfam. *Gloſſar. Speelm.*

Fribalſe, liberatione: Kero. Libertas. Notk. Pſal. LXXVI. 11.

[In Kerone c. 58. *fon fribalſe*, voce *deliberatione* reddita eſt. Bene autem notat Scherzius,

Keronem vocem *deliberatione* in duo vocabula diſcerpſiſſe, (forſan etiam in ſuo codice ita ſcriptum reperit) *de liberatione*, atque ſic vertiſſe *fon fribalſe.*]

Fribof, atrium. *Frithovo*, atria: Gloſſ. Lipſ. V. Kilian v. *Vrydhof.* Speelm. in v. *Fridſtoll.*

Frioblitto, L. Sal. vid. ſup. *Bluat*, ſanguis.

Friofaltbio, L. Salic. vide ſupra *Faltbio.*

Friolaſia, ſpontanea voluntate, *durch freye zulaſſung.* L. Salica tit. XVI. 3. *Siquis cum ingenua puella & ſpontaneâ voluntate ambarum partium coiverit, MALB. Friolaſia*, ſed in MS. Regio pro *ſpontanea voluntate* habetur *ſponſata ambo partes convenerint.* Et ſic *Friolaſia* fuerit deſponſata, *die einer gefreyet hat.* At pro *Friolaſia* legitur *Fiala ſina.* quod ab Amanuenſi corruptum cenſeo ex *Friolaſia.*

Friomoſido, L. Sal. tit. XXXVIII. 5. *Vermauſen*, exſpoliatio.

Frye lüte, homines liberi, etiam dicuntur homines ſervilis conditionis, benignioris tamen, aliàs Liberti, quibus adhuc meliores Libertini, *Gekoſte dien luyden*, Fr. Sande. Tr. Prælim. ad Conſuet. Feud. c. 2.

Frye gut, terra Salica, agri Salici, *Joach. Vadianus apud Goldaſt. T. II. Rer. Alem. pag. 59. & T. III. p. 57.* ubi etiam *Fryge Lehngut* vocari vulgò ait: quod tamen de locationis contractu, non de feudali intelligendum reor. Terra enim Salica à Feudo etiam franco differt, hoc enim immune eſt à ſervitiis militaribus, iſta libera eſt à collectis, & ab Alode tamen etiam differt Lege Salicâ quoad ſucceſſionem fœminarum. Libertatem horum fundorum & quod non omnes capaces fuerint eos acquirendi, docet Rupertus Imp. in Diplomate, quo Secretario ſuo Jo. Wynheimenſi ob ſervitia palatina præſtita jus hoc conceſſit hâc formulâ: *Ob er deheim frye güter zu Winheim odir anderswo in Unſerm Lande veile findet, die vormals unſern Altfurdern und uns nit betebafftig noch Stuerber geweſt ſint, das er yme und ſinen erben dieſelben fryen güter kauffen und zu iren handen bringen möge, und furbas ewenclich inne haben, beſitzen und der genieſſen möge, hoe und nyeder, ſo ſie beſte mögen, alſo das ſie uns oder unſern erben keine bete, ſtüre, atzunge, fronedienſte oder ander beſwerniſſe, wie man denn die genennen mag, davon geben odir tun, ſunder dieſelben güter frye innen haben beſitzen und der genieſſen ſollen und mögen hoe und nyeder. In allermaſſe und wyſe als ſie die, die ſie vor yme gehabt haben, inne gehabt und beſeſſen han.* Ann. 1403. Norimb. ☿ poſt Epiphan.

Vide ſupra *Allod.*

FRICTRVNG, ariolatus. Gloſſ. MS. ASax.

FRIDV, pax: FRED aliàs, & VRIDE. FRIDVS, FREDVS, L. Salicâ.

Kero. *Des cuatchundin fridoo.* Evangelii pacis. Prol. p. 17. *fridu*, pacem. ibid. *fridu lukan*, pacem falſam: *in fridu*, in pacem. c. 4. *Ze fridiu*, ad pacem. c. 63. *in fridiu*, in pace. c. 34.

Charta MS. *Frid macht man mit dem Handſchlag, da einer dem andern die hand darreichet und frid verheiſſet. II. Daſs man ein zeichen aufrichtet, was es*

dann

Digitized by Google

dann iſt, als wir leſen Joſue von Rahab. III. So ſchüttet man waſſer us, als die alten theten, als wolten ſie ſprechen: Wer den friden bricht und in nicht baltet, des blut ſol alſo vergoſſen werden, wie das waſſer, das weder geſchmak noch zeichen nit blieben iſt.

Frid, dilatio, quaſi pax temporaria, qualis erat olim ante Pacem Publicam Perpetuam uſque ad Maximilianum I. qui per Receſſ. Imperii de Pace Publica perpetua an. 1495. jus diffidationis vetus ſuſtulit, qua de re aliàs.

Jus Alem. Feud. c. 46, 3. *Frid und friſt unz an den driten tag.*

Frid, quieta poſſeſſio rei. *Fride beren und beſchirmen*, in poſſeſſionem mittere & in ea tueri, vide ſupra *Aſeze.*

[*Vrido*, tranquillam. Gloſſ. Monſ. p. 358.

Frida, dexteras. p. 362. *Fridum*, dexteris. p. 363.

Fridudink, pactum. p. 409.]

Frid, de jure perſonæ non apprehendendæ, Jus aſyli. Chron. Königsh. c. 1, 19. de origine idololatriæ à Nino effigiem patris Beli venerante: *Und hette daſſelbe bilde in ſo groſſen eren, das alle die liute Friden hettent, die zv demſelben bilde koment, was ſü noch verſchuldet oder miſſeton hettent*, &c. Jus Argentorat. Lib. I. c. 1. *Zu glicher wis als ander Stettun recht ufgeleit ſint, ſo ſint dirre Stette von Strasburg recht ufgeſezzet alſo, das ſi vri ſi, und ein iechlich menſche es ſi vromede oder won in der Stat, ze allen ziten vride habe. Swer uzwendig dirre Stat bet miſſetan, und von der vorchte ſinre ſchulde vlucht hat her ze dirre Stat, der ſol ſicher bie inne beliben, unt en ſol in nieman vrevelliche anegrifen: doch ſol er bereit unt rechtes geborſam ſin.* i. Ad formam aliarum Civitatum in eo honore condita eſt hæc Civitas & ut libera ſit, ita quod omnis homo tam extraneus quam indigena pacem in ea omni tempore habeat. Si quis foris peccaverit & ob culpæ metum in eam fugerit, ſecurus in ea maneat, nullus in eum violenter manum mittat: obediens tamen & paratus ad judicium exiſtat.

Jus Auguſtanum MS. tit.

Welich Recht das Cloſter von S. Ulrich hant ze behalten einen ieglichen ſchaedlichen man.

Das Cloſter ze S. Ulrich hat das recht, ſwaz ain man tut, der dar geflohen kumpt, als er uf die gred chumt, ſo ſol er fride haben, und hat das Cloſter in gewalt ze behalten try tag. Und ſwenn man hintz demſelben manne gerichtet mit der Aechte umb ſwelhi ſach daz iſt und daz dem Abt kunt getan wirt oder der Samunge, ſo ſullen ſi in nicht furbaz behalten, behaltent ſi in daruber lenger denn als davor geſchriben ſtat, ſo brichet nieman kain recht an in.

Item: Welch Recht unſer Herren von dem Chor haund auch ſchædlich laeut ze behalten.

Swer in ain ieglich kirchen geflohen kumpt, umb ſwelhi ſchuld daz iſt, der hat Frid darinne. Ez hat auch nieman chainen gewalt furbas den andern ze behalten der den Todſchlag oder die wunden getan hat, wann als davor geſchriben ſtat. Ein ieglich biderb man hat das recht hie ze A. es ſien Chorherren, Dienſtman oder Burger, ſwelh man in ir hus geflohen kuent, daz ſi dem rauten und helfen, und in ſchirmen und im hinbelfen ſullen untz an den Vogt daz derſelb kumpt, der hat den gewalt daz er in ſuchet und ſol im der Wirt tür und tor ufftun und ſol im daz nicht wern. Koment aber des Vogtes Knechte und Waibel dar, die habent des gewaltes nicht daz man in tvr und tor uf tun ſulle. Confer ſupra *Burgfrid III.* & *Camer.*

Fridhof, palatium. Otfrid. III. 25, 12. de Caiphæ palatio.

In Kaiphaſes frithof.
In Caiphæ Palatio.

Et L. ult. c. ult. §. 12.

In Himilriches frithof.
In cœleſti aſylo.

Notk. Pſal. LXXXIII. 3. *In atria Domini. (in Gotes frithova.)*

Tatian. *Frithove*, cap. 188, 1. *Was tho Simon Petrus uzze in themo frithove ſtantenti, inti ſih uuermenti.* Erat Simon Petrus foris in atrio ſtans, & calefaciens ſe. cap. 192. §. 3. *Inti leittun inan gibuntanan in frithoff.* Et abduxerunt eum (Jeſum) vinctum in prætorium.

[Compoſitum eſt hoc vocabulum à *frithe*, pax, & *hof*, quod hodienum aulam, atrium, Germanis notat. Non incommode autem prætorio à pace nomen tribuitur, quod non ſolum in eo quæcunque ad publicam tranquillitatem ſpectant pertractentur, ſed & ipſe locus à privata quacunque vi & injuria tutus ſit. Angl. Saxones aſylum non diſpari ratione *frithſtouu* dicunt, teſte Benſonio in Vocab. Add. Kilian. in *vrydhof*, quod eadem ratione, qua Germanice *freyſtadt* dicitur. Palthen. Not. ad Tat. pag. 390. Conf. ſupra *Fri.*

Vrithova, Cimiteria. Gloſſ. Monſ. p. 378.]

Frid, *fredum*, banni h. e. ſententiæ condemnatoriæ ſpecies, pro pace publica fracta recuperanda. Carolus M. de Partibus Saxoniæ c. 15. *Undecunque cenſus aliquis ad fiſcum pervenerit, ſive in frido ſive in qualicunque banno.* Papias: *Fredum i. e. bannum.* Lex Alamann. c. 1. §. 2. *In fiſco ſolvat LX. Solidos pro fredo.* quod Gloſſa in MS. interpretatur *freuele.* Coccius in Dagoberto pag. 179. improbat eos qui fredum cum banno confundunt. Sed Caroli M. & Papiæ auctoritatibus merito inhæremus, largientes hoc, quod & ſententia & mulcta in ea dictata pro delicto ſeu freuela fiat. L. Salica tit. LIII. 3. *Tertiam partem* (debiti) *Gravio in Frido ad ſe recolligat, ſi tamen fridus jam de ipſa cauſa non fuit ſolutus.*

Gre-

Digitized by Google

FRI.

Gregor. Turon. de Virt. S. Martini Lib. IV. c. 26.

Vadianus T. II. Rer. Alem. p. 61. & T. III. p. 27.

Frid, turris, locus securitatis.

[*Fridaria*, murium. Gloss. Monst. p. 400.]

Balfrid, vide in B.

Chorfrid, vid. Ch.

Frid, termini, territorium, bannus.

Notk. Psal. CXLVII. *der den Frido dir ze marcho setzet.*

Fridsteul, terminus bannalis, jurisdictionis & territorii, *Acta Lindav. pag.* 369. Dn. Datt de Pace Publ. I. c. 16, 43. sqq. ubi etiam de *Fridbag*, *Fridbor*. De columnis his, signis banni urbalis, requisitus, hæc respondi:

Stehet vor iedem thor der Reichs-Stadt Kauffbeyern etwa ¼. Stunde weit, nahe an der Straß, eine alte steinerne Seule in manns grösse, viereckt, ohne schrifft, jahrzahl und wappen, welche iederzeit nicht anders als der Stadt Fried-Säulen *pflegen genennt zu werden: Von denen benachbarten beeden Stifftern aber Augspurg und Kempten, vor* territorial limites *und Marcken, dahingegen die Stadt auch ausser solchen Fried-Seulen ihre Güter hat, und auf denselben von unfürdencklichen jahren iederzeit Steuer, Briefvertigung und Sieglung auch die hohe* Malefizische *Obrigkeit* possedirt, *hergebracht, genossen und* exercirt, *Dahero dann ferner die frage entstehet; vor was man sothane Fried-Säulen* positivè *eigentlich und* specificè ratione primitus intenti finis & usus *halten,* determiniren *und angeben könne?*

Hierauff nun kürtz- doch gründlich zu antworten, So ist zu wissen, daß eine Stadt oder Burg, wie das wort vor alters gebraucht worden, dreyerley Marckungen pflegt zu haben, die erste wird Zwing genannt, binnen den thoren und Stadtgraben, dahero der Zwinger sein nahmen, das in Villis und dörffern Ettern heisset. Uber dieses hat eine Stadt extra pomœria *den Bann oder Burgbann, in Sachsen Weichbild genannt, dieses Burg-Bannes* insignia *und Zeichen sind diese Fried Seulen, dieweil so weit der Burgfrieden oder Banne, Zeune geben, allermassen der Kayser* Rupertus in confirmatione privilegii *des Keßler Handwercks* de an. 1405. *also redet:*

> *Doch daß sie die Burgfrieden und Banne Züne an den Stedten und enden da sie wohnen -- helffen weren,* &c.

Item idem Imp. in confirmatione privilegiorum civitatis Colonienſis an. 1401. *sagt Er:*

FRI.

> Cum banno urbis & bannileuca quæ vulgariter Burchban & Bannmile nuncupantur.

In villis & pagis Flur dicitur, sed & Bann, *unde die Bannerneuerungen.* Hinc fluxit solennis formula instrumentorum:

> *Es sey innwendig der Statt N. oder ussserhalb im Burgbann gelegen.*

Hæc species banni urbalis, ut vocatur ab Ottone II. Imp. apud Meibom. T. 2. p. 496. *hat vor alters uff eine Meilweges sich erstrecket, dahero der nahme* Banmile & Bannileuca. *Als aber die Fürsten v. Herren bey dem Keyser* Frid. II. *sich darüber beschwerten, hat Er* an. 1232. *unter andern* constituirt:

> Item in civitatibus nostris novis Bannitum miliare deponatur.

Dahin gehet nun der 6. v. 7. Artickel der Kauffbeyerischen Gerichts-Ordnung, darinn der Stadt v. Fried Seulen gedacht wird, dergestallt, daß wann einer der Stadt verwiesen wird, er sich bey den Fried Seulen nicht auffhalten, sondern von dem Stadt-Büttel gefenglich mag angenommen werden.

Drittens ausser dem Burgbanne oder den Fried-Seulen, haben die Städte ihre Güter, Aembter, und Gebiete, so in ihre Botmessigkeit und Territorial-*Gerechtigkeit gehörig, da aber besondere Pfleger und Beambten pflegen gehalten zu werden, durch welche die Städte ihre* Jurisdiction *und* regalia exerciren: *auch von den benachbarten durch die Land-Gränzen v.* terminos Territoriales *absonderlich entschieden werden. Wer nun nur auss einer Stadt und deren Burgbann oder Fried Seulen verwiesen ist, der kan sich wol in dergleichen der Stadt zu gehörigen Orten uffhalten, wenn er nicht zugleich aus der Stadt dero Burgbann v. aller* territorial-*Gerechtigkeit v. Bottmässigkeit derselben* excludirt *worden.*

In diese der Stadt Kauffbeyern zustehende Bottmässigkeit tertii generis, *gehören nun alle die güter v. gerechtsame die sie ausser den Fried-Seulen* possediren. *Und gleichwie die Stadt* in possessorio propter possessionem momentaneam *gnugsam* fundirt *v. sich daraus nicht setzen lassen wird: also können sie auch* in petitorio per præscriptionem saltem immemorialem *leichtlich* obtiniren, *und wird alsdann von denen Fried Seulen ein bodenloses* argument *herstiessen, indem sie nicht Gränzscheidungen sind, sondern nur wie weit der*

Burgbann, *v.* bannus urbalis *gebet, bezeichnen, nicht aber die* in rure *v. uff dem Lande ieder Stadt zugehörige* territorial-*Gerechtigkeit*, cujus partes ſunt *die hohe* Malefiz-*Obrigkeit vnd Steuer-Gerechtigkeit.*

Wann aber eine Stadt nichts auſſer denen FriedSeulen beſizet jure territorii, *ſo geſchichts* per accidens, *daſs die FriedSeulen auch zugleich die Gränze entſcheiden, wie zu Iſsni ſeyn mag, Hingegen zu Kauffbeyern werden die güter der Stadt auſſer den FriedSeulen gelegen, laut der Beylage* D. *genennet, in der Stadt Burglehn und Steuer.* Item *in unſer Stadt oder Burg-Gedinge gelegene Güter,*

allwo Burgleben, Steuer, Burggedinge nihil aliud ſignificat, quàm hanc ultimam Juris Civitatenſis ſpeciem, quam poſteri ſuperioritatis territorialis vocabulo inſigniverunt. Quemadmodum verò certum eſt, quod Jus Superioritatis territorialis recentius ſit, quàm Jura Civitatum quoad bannum urbalem, *den Burgbann*, qui per Fridſeulen determinatur: ita abſonum eſt, argumentari à jure veteri ad abrogationem juris recentioris. *Daſs nun ſolches denen Allgemeinen Teutſchen Rechten gemæs ſey, thue hiermit eigenhendig bekennen*, ſalvo aliorum judicio. Datum *Strasburg den* 10. Jan. 1701.

Fredeloſs, pacis exſors, Chron. Oldenb. cap. XIV. *apud Meibom. T. II. p.* 173.

Fredleſs, communis pacis expers, *Sueno lib. VII. LL. Scanic. c.* 6.

Fretterey, vexatio, Frehero dicta videtur à Fredo, quod non arridet.

Hantfrid, den ain man in des andern mannes hant geben hat, der im den frid kunt tet. Wer den bricht, dem ſol man die hant abslahen, *J. Auguſtan. tit. Von hantfrid.*

Weichfrid, pax vici, villæ, opidi. Jus Municip. Sax. Art. IX. Vide *Fromrecht.*

S. *PetersFrid*, per crucem, idem quod Weichfrid. Jus Mun. d. l.

FRIFRASIGENA, L. Sal. tit. LXX. §. 1. MS. Reg. legit: *Frifaſtina*, ſignificat Repudium puellæ deſponſatæ.

[FRIGIUZIT, confundit. Gl. Monſ. p. 385.]

FRISCHING, victima, Gloſſæ vet. Alem. Notk. Pſal. XV. 4. *daz ſi mir kein opfer ſone dien Friſchingen bringen, nube min ſelbes lichamin unde pluot.* Pſal. XXVI. 6. *opferon ih imo den friuſcing dero freuui.* victimam gratulationis. Pſalm. XXXIII. 1. *opferon friſcinga*, ſacrificare victimas. Idem Pſal. XXXIX. 8. *das ih ſelbo chäme unde opher frunſcing uuürde.* Ita & Pſal. XLI. 10. ſcribitur. *Friuſcinga*, Pſal. XLIII. 12. *Frunſcinga*, Pſ. XLIII. 22. ~~Pſal. L. 21. Pſ. CXV. 17.~~

Brennefruſcinga, holocauſtum. *50, 21. ff.*

Lobofriſcing, hoſtia laudis. *115, 17. ff.*

Agnus paſchalis. Notk. Pſal. XX. 3. *ih kereta harto mit iu ezzen Oſteirfriskinch:* Deſideravi valdè vobiscum manducare Paſcha.

Index Schadæi MS. *Friskingus, ein braten, oder quallen. Friskingus* vituli, *Kalbsbraten.*

V. Du Fresn. Gloſſ. h.

FRISCHLING, Helvetiis quibusdam vervex, aliis porcellus ſylveſter: *Gesner. Hiſt. Quadrup. L. I. p.* 815. *& pag.* 926.

FRISII, populus Germ. V. Vorpurg. T. VII. p. 20.

[FRISLUNTI, deglutiret. Gloſſ. Monſ. pag. 344. ſed legendum haud dubie *firslunti*, quod vide ſupra.]

FRIST, *meare*, intercapedo: Gl. vet. MSS. ASax.

FRIST, tempus, Otfrid. III. 14, 177. *zi themo friſte*, hoc tempore. Idem I. 10, 35. *alle tagа friſti*, alle tagzeiten, omnibus diebus.

Zitfriſtigiu dinch, temporalia, Notk. Pſ. XIII. 5.

Friſt, καιρὸς, Kero: *Friſt*, occaſio. c. 38. 43. 54. 59.

Otfr. IV. 19, 126. *zi einen friſt fangon*, ad occaſionem captandam. [vide de hoc Otfridi loco notata ſupra ad *Frangon.*

Friſt, occaſio. Gloſſ. Monſ. p. 369. 390.

Vriſti, obtentu. p. 367.]

Dilatio, Notk. Pſal. X. 4. de Antichriſto: *Fone ſinero michelun irbolgeni, ne ſuochet thia friſt*, præ ſua magna indignatione non quærit dilationem.

[*Friſt*, ſpatium. Gloſſ. Monſ. p. 324.]

FRISTEO, ſcrupuloſitas: Kero.

Friſten, interpretari. Notk. Pſ. XXXIII. 1. Pſal. CV. 39. CXVIII. 1. Vide ſupra *Antfriſton.*

Danis: *Friſte*, tentare.

Anafriſten dicitur calumniator innocentes, Notk. Pſal. LXXI. 4. & Pſal. CVIII. 23. *Pſal.* CXVIII. 121.

FRISTKEZIMVS, materia: Kero. [Goldaſtus hanc vocem hoc modo exhibet. *Materia, kezimbri, friſtkezimus.* At vitioſe uterque, in Kerone enim ita legitur, *kezimbrifriſt keziuc iſt kekeban ze ubarmuatonne*, materia datur ſuperbiendi. c. 65.]

FRITAG. vid. *Dag.*

[FRIVDILA, amatorees. Gl. Monſ. p. 394. *friudilun*, amatoribus. p. 336. 388.

Friudilinna, concubinam. p. 378.]

FRIVNT, amice: Kero. c. 60.

Friuntlich giloube, bonâ fide credere, Otfr. V. 1, 34. & paſſim.

[*Friuntholder*, amicabilis. Gl. Monſ. p. 352.]

Euer Freundſchafft, ita Sigmundus Archidux Auſtriæ Epiſcopum Argentin. compellat in literis MSS. pro quo hodie *Euer Liebden.*

Gothis: *Frigon*, amare, Marc. XII. 33.

ASax. *Freond*, amicus.

[FRIZIT, depaſcet. Gloſſ. Monſ. pag. 349. demolitur. p. 396.

FROAZ, renitens. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

FRO-

Digitized by Google

FRO.

FROMEN. vid. *Fromen.*

FRON, VRON, FRAN, dictum Celtis quodcunque privato opponitur: ſicut Juſtinianus Imp. Jus omne diſpeſcit in Privatum & Publicum, hoc poſterius latè ſumens, ut & in Sacrum & Publicum ſpeciatim ſubdividatur, de quo aliàs. *Fron* itaque utrumque denotat & Sacrum & Publicum.

Fron, ſacrum, ſanctum. Otfrid. I. 5, 66. de S. Maria Virgine ad Angelum Gabrielem:

Sprah si boton frono.
Reſpondit Nuncio ſancto.

Idem I. 17, 114. de puero Jeſu recens nato: *thaz kint frono*, puer ſanctus. Idem III. 16, 6. de Chriſto prædicante, *ther Gotes frono*, Sanctus DEI.

[Id. II. 4, 112. Verba tentatoris ad Chriſtum in deſerto referens:

Oba thu ſis, quad, Gotes Sun,
laz thih nidar bera sin
In lufte filu ſcono,
ſo ſcal sin frono.
Si tu es, dicens, DEI Filius,
mitte te deſuper horſum
In aëre multum decore,
ut debet filius illuſtris.

Aptius verte *Filius Sanctus*, κατ' ἐξοχὴν ſcilicet, i. e. DEI. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem IV. 2, 35. de lotrice pedum Salvatoris:

Mit iru faſe ſie giſuarb
Thieſelbon fuazi frono
mit lokon iro ſcono.
Capillis ſuis terſit
Illos pedes ſanctos,
cæſarie ſuâ pulchrâ.

Rh. de S. Annon. ℣. 536.

Senti Petir dir boto vrone.
S. Petrus Apoſtolus ille ſacer. (primarius.)

Giſcrip frono, Scriptura Sacra, Otfrid. II. 11, 114.

[*Dati frono*, facta incluta. Otfr. III. 1, 24. Scherz. cum Stadenio: *facta Dominica.*

Karitas in frono, charitas eis ſancta. Id. IV. 29. 46. Scherzius mallet redditum, *in ſanctitate.*]

Vrone blot, SS. ſanguis Euchariſticus, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1994.

Fronlichan, SS. corpus Chriſti. Königshov. Chron. c. 111. §. 4.

Urbanus der Vierte ſatte uf das hochgezit unſers Herrn Fronlichames Dag. nach Gots geburte MCCLII. i. Urbanus IV. inſtituit Feſtum Domini Noſtri S. Corporis diem. poſt N. C. 1252. Hiſtoria Lombardica: *Unſers Herrn Lichentage. Es bet der Bobeſt Vrbanus der Fierde ufgeſetzet, das man dieſe Hochgezit ſol began an dem erſten Dunrestage noch der Pfingeſten achteſte, durch das wir das Sacrament das gantze jor nutzent, ſunderlich uf die, die es erent.* Notk. Pſ. LXXX. 1. *Frono ſamenungo*, Dominicæ congregationi.

FRO.

Frontag, dies Dominicus. Notk. Pſ. XXIII. 1. *Prima Sabbati, der êriſto unechetag der dies Dominicus, Frontag heizzet.*

Fronisgu, myſticum, ſacra. *Fronisgun lera*, myſtica doctrina, Otfrid. III. 17, 135. [c. 20, 318. *Fronisgun lera* Schilterus vertit publica doctrina. At Scherz. in not. *egregiam doctrinam.*] V. 12, 102. [Hic quoque Scherz. in not. non vult cum Schiltero *myſticæ*, ſed *eximiæ, pulchræ doctrinæ*, hanc phraſin redditam.]

Frano, idem. *Lioth frano*, Litania, Rhythm. ad Ludov. R. ℣. 92.

Fron, publicum. *In frono*, in publico, Otfrid. ad Ludov. ℣. 118. Lib. I. 5. pen. IV. 29, 46.

In geſiht frono, in conſpectu publico, Otfrid. I. 12. pen.

[*Vrono fuago*, pondere publico. Gloſſ. Monſ. p. 327.]

Fron, opus vel opera publica præſtanda ab omnibus o publicum intereſſe, dictum etiam *Opus Sacrale*, M. Velſer. pag. 669. Vadian. L. II. de Monaſt. p. 48. Nec tantùm ſervorum ea ſunt, ſed & hominum liberorum, ruſticorum, emphyteutarum, colonorum. Suntque duplicis generis, *Fronfuren*, der Anſpenner, *Verte* dicitur: & Hantfronen, der Hinterſedler, *Tagewan.*

Fronambacht, officium, munus publicum.

Jus Argent. c. 1. L. I. *Der Biſchof ſol niemanne das Vronambacht bevelhen. ern ſi denne des geſindes ſines Gotzhus.* Latinus textus: *Nulli Epiſcopus officium publicum committere debet, niſi qui ſit de familia Eccleſiæ ſuæ.*

Froncreuz, crux publica, Pacis publicæ ſignum. Jus Muncip. Sax. Art. IX. *Das iſt noch das urkund, wo man neue Stät bauet oder Merckt machet, das man da ein Creuz ſetzet auf den Marckt, durch das man ſehe das Weich-Fride da ſey.*

Fronfaſt, jejunium publicum.

Frongart.

Fronenezze, rete publicum, communitatis. *Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Judicium piſcandi.*

Fronhof, curia publica. Liber redituum Epiſcopi A. *Item habet ibidem curiam publicam, quæ dicitur Fronhof, ſolventem ſingulis annis XXXVI. quartalia ſiliginis. Item homines jure proprietatis eidem curiæ attinentes, qui vulgariter dicuntur Hovelute, tenentur ad annuam contributionem duabus vicibus in anno, videl. in Febr. & Autumno.*

Fronomen: publicæ menſuræ ſpecies, Acta Murenſis Monaſterii pag. 38. *Hombarius verò qui plenum habet manſum, debet ſingulis annis dare IV. maltra de Spelta, & ſex de avena, talis menſuræ, quæ ad hoc conſtituta eſt, quæ vocatur Fronomen.* Ome, ame, non ſolùm liquidorum ſed & aridorum menſura fuit. v. *Ame.*

Fronochuſte, Fronewerung, Acta Murenſis Monaſterii pag. 38. *In Feſtivitate S. Andreæ dabit etiam duos porcos, qui tres ſolidos fronochuſte appendant, qui ſolidi novem ſolidos monetæ de Thurego habent.* Comparantur *die Webrunge* de Zurig, quæ vulgaris erat, & *Fronchuſte*, quæ in Curiis Dominicalibus uſitata fuit.

FRO.

Fronrecht, Jus Municip. Gloss. *Weichbild.* Art. IX. 7. *Das Buch hat dreyerley namen, Es heißt Weichbild-Recht*, &c. *Auch heißt diß Recht Fronrecht.* h. e. Jus commune civitatis. alias allusiones Glossator subjicit: *Das bedeut als vil als heilig recht, denn Fron heißt nach dem Sächßischen als vil als heilig, und heißt so vil als Gottes recht*, &c. *Fronrecht ist auch darumb aufgesetzt, das darinn keiner sein eigen* Fromen *sol suchen, sonder das Recht sol seyn allen* gemein, *einem als dem andern*, &c. *Auch ist es Stattrecht genannt*, &c.

Gebe vrono, munera, donaria publica, solennia, Fragm. de B. Hisp. ℣. 1776. eximia.

Fronisg, idem quod Fron, *Fronisgeru eru*, publicum honorem, Otfrid. IV. 4, 42. [Aptius *eximium singularem honorem.* Scherz. in Not.]

Froniſc githigini, comitatus publicus vasallorum atque militum, Rhythm. de Lud. R. ℣. 10.

Fronisg arunti, illustris nuncius, Otfr. I. 12, 20. IV. 11, 4. V. 7, 27. & 123.

Fronisgen biloden, illustres parabolæ, Otfr. IV. 1, 30.

[Mallet Scherzius *pulchris*, *eximiis parabolis*, redditum: in Not.]

Fronisgon bloumen, flores superbi, *prächtige blumen.* Otfrid. II. 22, 22.

Fronisgan uuin, vinum generosum, Otfrid. II. 8, 88. & c. 9. 188.

[*Froniſci*, splendore, Gloss. Monse. pag. 378. *Vroniſci*, decor, p. 368.

Froniſcemo, nitente. p. 385. *Froniſciu*, munda. p. 342.

Froniſcorun, nitidiores. p. 338. meliores. p. 341.

Froniſcoſtun, mundissima. p. 331. Conf. Staden. Explic. Voc. Bibl. Germ. p. 219. sqq.

FROLIOHAR, ludibundus. Gloss. Monse. p. 400.

Vrouui, jucunditatem. p. 352. 354.

Vrouido, oblectatione. p. 354.

Vrouita, delectabar. p. 351. Conf. supra *Frauu.*

FROSK, ranunculus. Gl. Monse. p. 412.

FROST, gelu. Gloss. Monse. p. 338.]

FRONTEN, vide *Fruati.*

FROTHE, gaudium. Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 2936. vid. *Frauu.*

FRVA, manè, tempestivè, maturè, früh. Otfrid. I. 12, 50. II. 4, 107. IV. ult. 58. V. 25, 169. I. 13, 15.

[*Vruo in moragan*, primo diluculo. Gl. Monse. p. 342. hodie *früh morgens.*

Vruo in morgan, primo mane. p. 396.

Früſteuer, Collecta verna. *Webner.*

FRVANTI, Otfrid. III. 21, 58. de Salvatore Mundi:

Ther Fater 'nan ni ſanti
job hera in uuorolt fruanti.
Pater Ipsum nisi misisset
hunc in mundum —

Videtur scribendum: *Fruati*, de quo mox.

[Imo legendum *uuanti.* *Huc in mundum vertisset*, i. e. ablegasset. Ita Scherz. ex utroque Cod. Vindob. & Vatic. observat.]

FRV.

FRVATI, gravitas. Kero: *Fruati*, gravitatem. c. 6. *Mit fruati*, cum gravitate. c. 7. *Mit dera furiſtun fruati*, cum summa gravitate. c. 42.

Fruoti, sapientia, Notk. Psal. LXVIII. 6.

Fruateren, prudentem facere, id. Ps. CXVIII. 98.

Fruater, gravis, grandis, grandævus. Otfr. II. 12, 1. De Nicodemo.

Thar uuas ein man fruater
job edil thegan guater.
Erat vir prudens (gravis)
& Nobilis, primarius, bonus.

Vers. 45. verba Nicodemi referuntur.

Ullio mag ther man, quad, thurub not
quuman afur uuidorot,
Alter inti fruater,
in uuamba theru muater.
Quomodo potest homo, dicebat, ullo modo
venire retro,
Senex & grandis,
in uterum matris.

Fruater in ſitun, moribus gravis, Otfr. I. 8, 18.

De Josepho.

Er uuas in ſitun fruater.
Erat in moribus justus (gravis)

Cap. 22, 21.

Joſeph uuanta fruater.
Joseph putabat bonus.

Fruten, graviter, strenue. Fragm. de B. Hisp. ℣. 2664.

Frouten, prudentes. *Fruoton*, prudentiam docere, Notk. Psal. XVIII. 8. Ita enim legendum pro *Fronten.* Gothis *Fraihgan*, sapere, scire, Marc. VIII. 33. *Frodaba* sapienter, Marc. XII. 24. *Unfrodein*, insipientia, Luc. VI. 11. *Idem* Notk. Psal. XLVIII. 4. *Mines herzen abta ſpricbet fruotheit*, meditatio cordis mei loquitur prudentiam. *Fone herzen choment miniu uuort, mit diên ih iuh fruoto.* De corde veniunt verba mea, quibus vos prudentiam doceo. Ps. CIV. 22. *Fruoten*, erudire, Notk. Psal. LXXIX. 6.

Unfruater, stultus: Kero. Notk. Ps. LXXIII. 16.

Unfruati, vecordia. Otfrid. III. 22. 91. Notker. Psal. LXVIII. 6.

Unfruotheit, insipientia, Notk. Ps. LXVIII. 6.

FRVMEN, longinquis: Kero. à *Fram*, quod videas.

FRVMEN, vid. *Fremen.*

FRVMTLICH, amicabilis. Chron. Königsh. pag. 815. si. *zv frumtlichen tagen komen*, ad amicabilem compositionem venire. An à *frum*, *from*, utilis? an leg. *fruntliche?*

FRVMIKIST, *Frumi uuaſt*, primitiæ: Glossæ vet.

[*Frumirifaz*, præcox. Gloss. Monse. p. 357.

Frumirifiu, præcocæ. p. 322. præcoces. pag. 344.]

Frumi-

Digitized by Google

Frumirîſi, præcocia.

Frumikidi, primitiæ. Otfrid. IV. 34, 24. de Chriſto reſurgente, *Er uuas thaz frumikidi.*

Gothis: *Fruma*, principium, primum. Joh. X. 31. c. 15, 27.

ASax. *Frum*, initium. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 173.

[FRVORVN *giparida.* lætiores habitu. Gl. Monſ. p. 402.]

FVAGEN, hodie *fügen*, jungere. Otfr. II. 12, 187.

Thaz er iz z'imo fuage,
Ut id ad ſe trahat, ſibi jungat.

Idem III. 8, 73.

Er eriſt uuola ſih gifuag,
Ille (Petrus in undis ambulans) primò bene ſe accommodabat.

Conſ. idem V. 12, 136. & c. 25, 180.

FVALEN, ſentire, *fülen*. Otfr. III. 17, 52.

Fualen uuir es harto.
Sentimus id vehementer.

FVATEN, paſcere. Gloſſæ Alemannicæ Fr. Junii.

Fuaten, *fuotiren*, *fuotren*. hodie *Füttern*.

Gothis *Fodan*, Matth. VI. 26.

ASax. *Fœdan.*

Belgis *Voeden.* Unde nonnulli *Feudum* trahunt, ſed vide ſupra *Fe.* Fortaſſe inde *Weyde*, paſcuum. V. in *W.*

FVAZ, FVSS, pes, fundamentum.

Kero. *Nabemu fuazze*, vicino pede. cap. 5. *fuazzio*, pedum. c. 7. *Kauuati fuazzeo*, indumenta pedum. c. 55. *fuazzum*, pedibus, Prol. pag. 17. c. 44.

[*Fuozi*, veſtigia. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

Otfrid. IV. 5, 114. *Fuaz zi thero githanko.* fundamentum meditationum ex Lectione Sacræ Scripturæ.

Notk. Pſal. XXXV. 12. *Fuoz dero ubermuoti ne chome mir.* Pes ſuperbiæ non veniat mihi.

Fuoz trubi, compedes, Tatian. c. 53, 4.

[Compoſita eſt hæc vox à *fuoz*, pes, & ignoti hactenus ſignificatus vocabulo *trube*, quod originarie rem qualemcunque clauſam videtur denotaſſe. Eſt enim in Diction. ASax. Somneri *thruh* ſarcophagus, diciturque adhuc Germanis *trube* theca, ciſta. Ut adeo *fuoztrubin*, vi vocis, cippi ſint ſoleæque ligneæ, quas Cicero vocat, quibus pedes captivorum inſerti conſtringuntur. Germani *einen ſtok* vocant, itemque moleſtias carceris deſignantes, *einen ſtöcken und blöcken* dicunt. Conjecturam noſtram firmant verba textus ſequentia, ubi furioſus catenas quidem ferreas rupiſſe, ſed impedimenta hæc pedum comminuiſſe dicitur. Palthen. Not. ad Tat. p. 371.

Fuozdruba, compedes. Gloſſ. Monſ. p. 355.

Fuozſuht, podagra. Gloſſ. Monſ. p. 383. *fuozſuhti*, podagræ. p. 394.]

Fuazi, pedes carminum. Otfrid. I. 1, 42. de Poëſi Græcorum & Romanorum: *Jo mezent ſie thie fuazi.* & metiuntur pedes. & *ibid.* 48. *niſo thie fuazi ſuachent.* niſi pedes quærant.

Fuſs, menſuræ genus.

Jus Argentor. c. 37. Lib. I. *Der Stette grabe der ſol haben al umbe ſich uzwendig vor der muren LX. füſſe. inwendig drizig.* vallis civitatis debet in circuitu habere extra à muro LX. pedes, intus XXX.

Einfuozin, unipes. Notk. Pſal. XXXV. 12. *Ubermuoti iſt alſo einfuozin, uuanda ſie ieo ſar fallet.* ſuperbia eſt ſicut unipes, nam perpetuò facilè cadit.

FVD, v. ſup. *Fod.*

FVGELI, paſſer, Notk. Pſal. XI. 1. *fliug hara uf in berg alſo fugeli.* transmigra in montem ſicut paſſer. *Paſſeres beizent allin fugeliu, dero uuonent ſumelichiu in gebirge.* Idem Pſal. XLIX. 11.

[*Vogalares*, aucupis. Gloſſ. Monſ. p. 351.

Vogalode, aucupio. p. 322.]

Gefugele dero lufte, volatilia cœli.

Smaliu gefugele, paſſeres, Notk. Pſ. CIII. 17.

Focla, L. Salica tit. VII. avis, *Vogel.*

Ortfocla, accipiter, d. t. §. 1. ubi MS. Reg. habet *Hocticla.* §. 2. *Ortofugia.* §. 7. *Hora fuda.* Vera lectio fuerit *Hortfocla*, vel *Chortfocla*, avis domeſtica, ſicut §. 7. cygnus aut grus domeſticus vocetur, Hof- oder Hausvogel, der uf dem hofe gehet. Sic *Chortboum*, Hofbaum, tit. XXVII. 24.

Herfogilin, herodius, V. *Her*, poteſtas.

[FVHTI, bdorem. Gloſſ. Monſ. p. 347.

Fubtaz, libamina. p. 407.]

FVIR, ignis. Kero. *Fuire unſih erſuahtos*, igne nos examinaſti. c. 7. v. *Fuir.*

FVL, *fuler*, *fules*, putris. *Fulitha*, putredo: Gl. Lipſ. *Fuler lichamo*, putre cadaver, Otfr. III. 24, 166. de Lazaro ſepulto dicit ejus ſoror:

Ther lichamo iſt nu fuler.
Corpus jam eſt putridum.

Idem V. 20, 49. de Sepulchro:

Thieſelben irſtantent alle
fon thes lichamen falle
Fon themo fulen legere.
Illi reſurgent omnes
a corporis caſu,
Ab illo putri lecto.

Cap. 24, 23.

Thaz unſer ſtubbi fulaz
uuerde auur ſulih ſo ſo iz uuas.
Quod noſter pulvis putris
fiat iterum quod erat.

[*Fulaz*, putridum. Gloſſ. Monſ. p. 348.

Fulidom, putoribus. p. 405.

Fulnuſſi, corruptionem. p. 348.]

Fulithon, ſordibus. Gl. Lipſ.

Fulteres, ſordidum, Otfr. IV. 29, 78. de tunica Chriſti.

Uuiht fultures ni uuari.
Nec quicquam ſordidi ineſſet.

Irfulen, putreſcere, *verfaulen*, Otfrid. II. 18, 7.

[Nequaquam h. l. *Irfulen*, putreſcere, ſed implere, *erfüllen* notat, uti ipſe quoque auctor in

FVL.

verſione transtulit. Referuntur enim verba Chriſti. Non veni legem & Prophetas ſolvere:

Suntar ih mit thulti
ſiu bediu uuola irfulti.
Verum (ut) in patientia
ambo bene (perfecte) impleam.]

FVLL, plenus, Voll.

Fullii, ſatietas. Kero. c. 44.

Fullent, implent, Otfr. II. 19, 53.

Fulta daga, pleni dies. Otfr. I. 21, 3. de Herode:

Tho erſtarp ther Kuning Herod,
ioh hina fuarta 'nan (fuarta inan) *tod.*
Mit totu er daga fulta,
ther io in abuh uuolta.
Tunc moriebatur Rex Herodes
Et ducebatur funus: [Et auferebat eum mors]
Morte ille dies adimplebat, (claudebat)
qui utique in interitum volebat.

Fullboran ſun, filius legitimus. LL. Longobard. Lib. II. tit. XIV. 2. *Siquis dereliquerit filium unum, quod eſt Forboram, & filios naturales, filius legitimus tollat duas portiones de patris ſubſtantia: naturales verò tertiam.* ubi alii leg. *Furboram.* al. *Furbor.* At Lindenbrogius *Fulboran.* Heroldus: *Fulbor.* Hodie *Vollburtig*, magis opponitur fratri uterino, *halbburtig:* quàm naturali.

FVNDAMENTEN, fundare. Notker. Pſal. XLVII. 9. *Got fundamentota ſia in euua.* DEVS fundavit eam in æternum. V. Notk. Pſ. LXXXVI. 2. Pſ. LXXXVIII. 12. 194.

FVNSER, promtus: Kero. c. 7. *Funs*, idoneus: miſſus.

Otfrid. II. 2, 61. de Verbo DEI incarnato:

Iz nuard hera in uuorolt funs,
Id erat huc in mundum miſſum.

[*Funs* non denotat h. l. miſſum, ſed promtum, paratum. *Fyſan*, vel *gefyſan* (pro quo Cimbrice dicitur *at fyſa*) Anglo-Saxonibus eſt inſtigare, calcar addere, incitare, feſtinare, quid promte aggredi, expedire. Sic in Calendario *fus ont forthweg*, promtus ad moriendum. In Fragm. Judic. *fyſo to gefeohte*, promti ad prælium. In Harmonia Evangel. Cottoniana: *fus te feranne*, promtus ad patiendum. Hikeſ. in Theſ. LL. Septentr. in Gramm. Anglo-Sax. p. 121. Scherzius Not. ad hunc Otfr. locum.]

Idem V. 12, 153. de Charitate:

Bithiu ſimes io zi Gote funs
mit then minnon untar uns.
Ideò ſumus ad DEVM promtiores
amando nos invicem.

Idem V. ult. ℣. 113. de mundi interitu per diluvium:

Hina uuard thiu uuorolt funs.

[Hunc verſum verterem. *Periit mundus expedite*, ſeu celeriter, ſubito.

Tatian. c. 181. fi. *Ther geiſt ginueſſo funs iſt, thas fleiſc iſt abur unmahtic.* Spiritus quidem promtus eſt, caro autem infirma.

FVN.

Anglo-Saxonice eliſa litera *n. fus* expeditus, *ſwithefus* perexpeditus dicitur. vid. Somn. in Diction. Islandis *funs* libens, *fum* feſtinatio eſt. Danis *fuſen* verbum eſt vehementiam, Germaniæ inferioris incolis celeritatem in currendo denotans. Hinc phraſis Cimbrica, quam Junius citat, *fuſant rann* anhelans cucurrit. Quorſum etiam referendum puto, quod eſt in Gloſſar. Boxhorn. *fuaſtot*, leg. *fuaſot*, vel *funſot*, anhelat. Palthen. Not. ad Tat. p. 389.]

FVNT, *forte* fortunâ, *ohngefer*, vid. Append. ad Königsh. pag. 1145.

FVNT, libra, *pfund*, Kero. c. 39. *libra, funt.* Confeſſio vetus: *Mine funt di villola ſo ne lerta, ſo ſe ih indâr antheizo uuard.* talentum meum multoties non ita didici, uti tamen mandatum erat. Gloſſæ vet. *Pondus, funt.* Gloſſæ Anglo-Sax. *Pondus vel pondo, gewyht vel pund.* Libra, pondo, phund, marca, talentum, ut ſynonyma promiſcuè uſurpata. Libra *phund* ſecundùm vetuſtas chartas continuit XII uncias; una uncia XX phenningos, denarios, qui tum ponderati, præſertim bracteales, vid. inf. *Unze.* Continuit libra viginti ſchillingos, unus ſchillingus XII. denarios: deterioratis denariis etiam ſchillingi deteriorati, denique & libra. Marca retinuit puritatem usque dum Lotiges Silber & Gold etiam marcam variavit. Jus Argent. *L. I.* c. 18. & 22. *Sol die münſe ſin in der ſweri, das zwenzig ſchillinge tunt ein Mark, und ſpricht man den phenigen phundig phenninge.* interpres: *debet moneta eſſe in eo pondere, quod XX ſolidi faciant marcam, qui denarii dicuntur phundig.* Et cap. 28. *Sint die pfenninge phundig, ſo gat von einer Mark zweier pfenningen minder denne zwencig ſchillinge. Iſt es aber das ſie in eime lichtern gewége geslagen werdent, ſo ſullent allewege zweier phenningen minre von der mark gan.* interpres: *Si denarii ſunt phundig, reddat de marca XX ſolidos minus duobus denariis. Si autem in quocunque pondere leviori percuſſi fuerint, ſemper duobus denariis minus reddatur de Marca.* Videntur etiam dicti *ſwere phenninge.* Cap. 31. *Quicunque jus monetarium (der münſer recht) habere deſiderat, dimideam marcam auri dabit Epiſcopo, magiſtro monetæ quinque denarios auri (guldin pfennige) monetariis XX ſolidos gravis monetæ. ceben ſchillinge der ſweren pfennige.*

FVOR, contigit, vid. *Fara.*

FVOREN, FVAREN, ducere, *führen.*

Notker. Pſal. XVI. 14. contra Judæos: *Heiz ſie Titum und Veſpaſianum zefuoren after allero uuerlte.* Jube Titum & Veſpaſianum eos deducere, diſpergere per totum orbem.

Idem Pſal. LXXXVIII. 42. *Framfuorrende*, captivans, Notk. Pſal. LXIX. 20.

Otfrid. II. 1, 61. *So uuaz ſo himil fuarit*, quicquid cœlum trahit.

Idem III. 35, 50. *Oba ſie'nan thana fuartin*, an ipſum abinde ducerent, portarent.

[*Fuorta*, aſſumſit. Gloſſ. Monſ. p. 392.

Fuorret, tuleritis. p. 396.]

Burgetore, der die liute in unde uz fuoren: Notk. Pſal. LXVIII. 13.

Fuaren,

Digitized by Google

FVR.

Fuaren, teſtimonium dicere, deponere, *zeugenfuhrung*, Otfrid. IV. 19, 60. [Scherzius in Notis *Fuaren* h. l. agere ſignificare contendit.]

Intfuaren, *entfuhren*, educere, Otfrid. II. 3, 95.

Fon herzen iz io intfuarti,
thiu unſar ubarmuati.
De cordibus id eduxit
noſtram ferocitatem. (incredulitatem)

Hinafuaren, deducere funus, Otfrid. I. 21, 2. [Scherzius *auferre* vertit in Not. ad h. l.]

Furt, vadum. Beda Lib. IV. c. 28. *In loco qui vocatur Atwi-forda, quod ſignificat Ad duplex vadum. Francfurtum*, vadum, quo Francorum tranſitus fuit in Sueviam ad Coloniam Francorum, quæ Franconia inde dicta, vide ſupra.

Conf. ſupra *Fara*.

FVRE, FVARE, FVORA, FVRE, Cibus, nutrimentum. Notk. Pſal. XXI. 27. *Die ezzent arme, unde uuerdent fro ſat, uuanda ſie himeliſca fuora darana niezzent, din emiga ſeti gibet.* i. Edent pauperes & ſaturabuntur, quoniam cœleſti alimoniâ eo fruuntur, quæ æternam ſatietatem ſuppeditat. Idem Pſal. IV. 8. *Iro fuora habent ſie diu ſie fuochent, mit dero ſie den lichamen nerent.* Alimenta ſua habent quæ quærunt, quibus corpus nutriunt. Idem Pſal. XLI. 4. de lacrymis ſuis: *dia fura gab ih minero ſelo.*

Jus Alem. Prov. cap. LIX. de pecore furtivo: *Man ſoll es im wider geben, als es des tages was, da er es verlos und allen den nutz der davon kommen iſt uber die Fure.* i. reſtituatur in eo ſtatu quo fuit eo die quo amiſſum, & omnem utilitatem inde perceptam præter cibum.

Jus Feud. Alem. c. 116. §. 2. & ibi Comment. conf. c. 227. fi. Jus Argent. L. II. c. 89. *Sol er des jors ſine fur verlorn han.* ſed rectiùs legitur in aliis *ſine kur*, jus eligendi.

Huc verò pertinet vox *Forus* & *Forum* pro cibariis ipſis, de quo ex Chronico Reicherſpergenſi Du Fresne *Gloſſ. v. Forum*, quod poſteriores *Fodrum* dixerunt, de quo mox.

Fuoren, cibare, alimoniam præſtare; Notk. Pſal. XXXVI. 3. *Uuis in ſinero eccleſia, ſo fuorot er dih in himile mit ſines ſelbes anaſihte.* eſto in ejus eccleſia, tunc paſcet te in cœlo ſuamet facie. *Pue an dero erdo, unde ſo uuirdeſt du gefuorot in ſinen otmualon.* Inhabita terram, & paſceris in divitiis ejus.

Pſal. LXXX. 17. *Unde daz ſint die er fuorata, mit demo ſpinde dero chorneuuiſte.* Et cibavit illos ex adipe frumenti.

Cant. Cant. c. VIII. 5. *Zartlicho gefuoretin*, deliciis affluens vel enutrita.

Tatian. c. 38, 2. *fuotiren*, alere, paſcere. & paſſim.

[*Vuorot*, paſcit. Gloſſ. Monſ. p. 352.

Vuora, paſtum. p. 321.

Vuor, commeavit. p. 378.

In Suevia hodienum *fuoren* notat ſaturare, *fuor* ſaturatio.]

FVR.

Hinc *Forrare*, & *Foderare*. Matth. Pariſ. anno 1242. *Quidam de Francis diſcurrebant, emolumentis victualium intendentes, quod vulgaliter Forrari dicitur.* Du Fresn. Fodr. Hinc *Fourrier*, fodrarius. item *Fourrager*, prædari, *uf fourage geben.*

Libfuare, v. *Lib.*

Gefuore, *Gefüre*, utile, commodum, *nutz*. Willeramus in Cant. Cant. c. 6. p. 114. *wanda ſie alla hero werch duont thurgh wereldlichon ruom unde thurgh ertheſco gefuore.* i. namque omnia opera ſua faciunt ob mundanam gloriam & terrena commoda. Ubi interpres Belga reddit *voere*, i. *voeger*, *voeder*, pabulum.

Otfrid. II. 14, 31. & 87. IV. 19, 54. Aliud vide in *Fara.*

Gifuero, ſumtus, Tatian. c. 67, 12. conf. inf. *Givuore.*

[In edit. Palthen. legitur: *Zele thiu gifuoru*, computat ſumtus, ad quem locum ſequentia notat Palthen. Vox *Gifuoru* uſitata Otfrido atque Willeramo, teſte Jun. in Not. ad Willer. p. 160. Idem quoque in not. ad h. l. MSC. Gloſſarium aliquod ineditum citat, quo idem vocabulum contineatur, deducendum, ni fallor à voce AS. *gife* donum, cujus compoſitum *Jurgift* deditio ap. Keronem extat, unde verbum *gifan* dare, tribuere, impertiri, ut adeo legendum hic ſit *gifroru* ſive *gifforu*, dona, impenſæ. Dicunt adhuc Germani impenſas atque ſumptus à verbo *geben*, dare, *eine ausgabe.* Hæc Palthen. Not. ad Tat. p. 380.]

Gefüre, utilitas. J. Argent. L. II. c. 39. *des Spitals nutz und gefüre zu ſchaffende.*

[*Givuori*, commoda. Gloſſ. Monſ. p. 375.]

Gifuare, domus. Otfrid. I. 4, 164. de Zacharia ab Angelo domum abeunte:

Fuar er oub tho ſare
zi ſinemo gifuare.
Abibat & ipſe tunc illico
in ſuam domum.

Uberfuoro, luxus. Notk. Pſal. LXXII. 21. *fone uberfuoro ze huorluſte.* à luxu ad luxuriam.

Unfur, prodigalitas, profuſio annonæ, bonorum. Jus Alem. Prov. *Ob ein ſun ſeinem vater ſein gut mit groſſer unfur mehr denn halbes vertut.* Keiſersp. Narrenſchiff fol. 30. b. *Der alter iſt ein ſtörver und ſtiller der unfür, wann wenn alt leut bi den jungen ſeint, ſo bören ſie uff von iren narrenwerck.*

Ungifuaro, incommodum, infortunium, Otfrid. V. 7, 39.

Gloſſæ veteres: *ana ungifuari*, ſine impedimento. *Unkifuare*, improbitate. *Unkifuari*, *obex.* i. impedimentum.

Folle fuormite, rerum abundantia, Notk. Pſal. LI. 9.

FVRBEN, purgare, Notk. Pſalm. XLIX. 3. *furbit er ſine tenne*, mundabit aream ſuam. *Die Leublin furben*, cloacas purgare, J. Auguſtan. v. *Leubl.*

[*Furbta*, curavit altare. Gloſſ. Monſ. pag. 330. *furpti*, purgaret. p. 324.]

Tyfurben, expolire, Otfrid. I. 1, 53.

Tr-

Yrfurbent ſie iz reino.
Expoliunt id pure.

Id. II, 11, 39.

Yrfurbta thiu ſin guati.
Expolivit hæc ejus bonitas.

[Scherzius ad h. l. dicit: verterem *purgavit*. At quum in immediate præcedente verſu verbum *reinota*, purgavit, præcedat, mallem Schiltero ſubſcribere.

Notker. Pſalm. LXV. 10. ad verba. Quoniam probaſti nos DEus, igniſti nos ſicut ignitum ferrum. *Dar uuurden uuir irfurbet, nals ferſmelzet.*

Tatian. LVII. 7. de diabolo redeunte & domum inveniente, *Mit beſemen gifurbit*, ſcopis mundatam.

Franci transrhenani hodienum dicunt *furbir*, detergere, polire, in ſplendorem dare, id quod Angli *to furbish* vocant. Hinc & Gallicum *forbiſſeur*, politor armorum, *forbiſſure*, politura dicitur. Reſpondent Anglicanæ voces *â furbisher, â furbishing*. Palthen. Not. ad Tat. p. 376.]

FVRHE, *furche*, *aker*, ſulci agrorum. Fragm. de B. Hiſp. Carol. ℣. 2990.

Sie ſtuben uber furhe.

Et ℣. 3438.

Fr ſülte allenthalben
die furhe mit den toten.

Furhum, ſcrobibus: Gloſſ. vet. MSS. ASax.

FVRI, *fir*, pro, præ, ante: porrò, iterum.

Furi caſt, pro hoſpite, Kero. c. 61.

[*Furi ſih giſprebbe*, pro ſe ſatisfaciat. Gl. Monſ. p. 375.]

Fure is, abiit, receſſit, Cant. Cant. II. 11. *der regan is fure.* [in noſtre edit. *der regan iſt uvre.*]

Furder ſint, Notk. Pſ. XXXVI. 29.

Fureburtig. v. *Burt.*

Furichuueman, prævenient: Kero. c. 37. *Eru untar iu furiqhuuemante*, honore invicem prævenientes. c. 63.

[*Furideman*, defendere. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

Furiduen die hant, manum projicere, Otfrid. III. 1, 69.

Furefaben, prævenire, Notk. Pſal. XVI. 13.

Furevangeien, præoccupemus, Notk. Pſalm. XCIV. 2.

Furifare, transeat: Kero. c 13. pertranſeat. c. 53.

Furifarantemu, transeunte. Kero. c. 25.

[*Ni furiferit fon thero euu*, non præteribit â lege. Tatian. c. 25. §. 5. hodie *fürüber fahret.*

Furhouwan excindere. *Jogiuuelih buom thie thar ni tuot guotan uuahsmon, uuirdit furhouwan.* Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum excidetur. Tatian. 13, 15. Vox *verhawen* hodie non tam arborem cædere, quam concædibus ducentes per ſylvam vias impedire atque obſtruere ſignificat. Palthen. Not. ad Tat. p. 330.

Furihtan, timere. Kero. c. 4. *andre furihten*, ceteri timeant. c. 48.

Furahtante, timentes. Prol. *neouueht uuaniſt fu-*

rahtanteem inan, nihil deeſt timentibus eum. c. 2. conf. *Foraht.*

Furiburti, cœlibatus. Gloſſ. Monſ. p. 388.

Furikangantemu merorin minniro erſtante, transeunte majore, minor ſurgat. Kero. c. 63.]

Furihertan, obdurare: Kero. Prol. p. 17.

Furimagan, prævalere. c. 28. 64. *Furimakanti*, prævalens. c. 2. *furimegi*, prævalet. c. 2. Kero. V. *Magan.*

Furipringit, prætulerit: Kero. c. 63.

[*Furiprehta*, dejecit. Gloſſ. Monſ. p. 357.]

Furipurt, abſtinentia. c. 49. *Furiburti*, abſtinentiæ. c. 40. 49. Kero.

Si farporan, abſtineatur. c. 39. Kero. *Scono furiburti*, pulchra abſtinentia, Otfr. I. 18, 103. Notker. Pſal. XXXII. 16. *Fureburtig man iſt chuning, wanda er rihtet ſinen lichamen.* Vir continens eſt rex, nam regit corpus ſuum. Idem Pſal. XLV. 10. videtur propriè ſignificare Regenitum, ex *Fur* & *boran*, vid. ſupr. B.

[*Furipurtigo*, parce. Gloſſ. Monſ. p. 355.

Furiſezzan, præponere. Kero. c. 4. *furikiſezzan*, proponere. c. 2. p. 20. *furikiſezzit*, præponatur. c. 2. p. 21. c. 43.

Furikiſazter. Præpoſitus. Id. p. 65. hodie *Fürgeſezter.*

Furiſazti, profeciſſet. Gloſſ. Monſ. p. 338. *Furiſezis*, exponis. p. 367.

Furiſprabban, deliberatum. Gl. Monſ. p. 392.

Furiſprechun, defendere. pag. 411. conf. inf. *Sprahha.*]

Furitekin, prodigium: Gloſſæ Lipſii, qui addit: *nos Voorteecken.* Somnerus: Hoc Sax. *Foretacn*, & *forebeanc.* A priori noſtrum *Foretoken*, voce compoſita à *fore*, præ, & *tacn*, nobis *token*, ſignum.

[*Furiuvor*, effluxerat. Gloſſ. Monſ. p. 394.

Furiziobemes, proferamus. p. 387.

Furizugi, præferet. p. 391.]

Furbrantiu uuirdun, æſtuaverunt. Tatian. LXXI. 3.

Furlaz uns, dimitte nobis: Kero:

Furkauff vid. *Kauff.*

FVRLEGAN, adultera, Tatian. cap. 57, 2.

Ni furligi thih, non mœchaberis. c. 28, 1.

[Notandum hic eſt, quod Gothis *liugan* ſit uxorem ducere, proprie cum uxore concumbere, prout exempla adducta à Junio in Gloſſ. Goth. teſtantur. Præſens ergo compoſitum docet, idem etiam in uſu fuiſſe Francorum, unde particula *fur* præfixa verbo *ligan* ceſſationem concubitus matrimonialis, adeoque ipſius conjugii, Germanis adhuc *beylager* dicti, diſſolutionem, quæ per adulterium naturaliter fit, deſignat. Palthen. Not. ad Tatian. p. 356.

Furmalen, demoliri. Tatian. c. 36. §. 1. *Miliuua furmalent*, tinea demolitur. *miluua ni furmelit*, neque tinea demolitur.

Uti ex hac voce patet, interpreti Francico ſimilitudo verborum *moliri* atque *molere* impoſuit. *Furmalen* enim proprie eſt id, quod Columella dicit commolere, à ſimplici *malen*, molere, unde noſtrum *mæhl* vel *mehl*, farina. Cæterum

in

Digitized by Google

in ſenſu ipſo nihil erroris eſt, cum metaphorice hoc verbum idem ſit quod comminuere, ſic ap. Keronem eſt *farmulita* (legendum forte *furmalita*) conterendum, utunturque Germani adhuc frequentativo *malmen*, *zermalmen*, pro actu conſtringendi, comminuendi. Palthen. Not. ad Tatian. p. 362.

Furſagen, renunciare. Tatian. c. 51. §. 4. *furſebbit*. c. 67. 15. *forſebis*, negabis. 161. 4. hodie *verſagen*, *abſagen*.

Furſtelen, furari. Tatian. c. 36. §. 1.

Furſtuont, ſenſit. *Furſtantanti*, cognoſcens. Tatian. 60. §. 4. 5.

Furſuob, negavit. Tatian. c. 13. §. 19.

Quanquam ſi ſignificatum vocis hujus inſpicias, pertinere huc videatur, quod apud Keronem eſt *farſaben* (de quo ſupra) cum quo conſentit AS. *forſecgan*, negare, recuſare. v. Somn. Diction. & Belgicũ *verſaeken*, inficiari, quod ipſum originis Gothicæ eſt, à primitivo *ſakan*, arguere, increpare. vid. Jun. in Gloſſar. Quanquam porro, ſi literarum convenientiam ſectere, compoſitum hoc videri poſſit à verbo *ſuoban*, quærere, inquirere, quo ſenſu idem in ſqq. Tatiani occurrit, ſatius tamen eſt, ut his omnibus neglectis, originem ejus repetamus à verbo *ſiuigen*, ſilere, hodie *ſchweigen*, unde compoſitum *furſiuigen*, hodie *verſchweigen*, tacendo diſſimulare, in impenfecto *furſiuob*, hodie *verſchwieg*. *U* autem idem ſæpe eſſe quod *au* & *b* quod *ch*. porro *ch* cum *g*. frequenter permutari, notiſſimum eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 334. At mihi hæc videntur nimis longe petita.]

Furſteinet. vid. *Stein*.

Furnomes, in finem, in perpetuum. Notk. Pſ. IX. 19. *Uuanda ſo furnomes ne uuirt fergezen dero armen*. Quoniam non in finem erit oblivio pauperum. Idem Pſal. LXXXIII. 10. conf. inf. *Nam*.

Furordet. vid. *Ordet*.

Furemnabſte, præputium, Notk. Pſ. XLVII. 14. [*Vurivnabſt*, præputio. Gl. Monſ. p. 395.]

Furthamſtun. leg. *furthamſtun*. ſuffocaverunt. Tatian. 71. 4.

Furtborretun, aruerunt. (hodie *verdorreten*) Tatian. 71. 3.

Furuuerdan, perire: *Faruuerde*, periret: Kero.

Furuuurdun, perditi, Tatian. 44. 3. v. ſupr. *Farw*. & *Verw*.

Furcuuarnon. vid. *Warn*.

Furuuart. vid. *Wart*.

Fureskiezzen, *fureſezzen*, præponere, præferre, Notk. Pſal. XCVII. 6.

Furuuin, vectigal de vino quod venditur, *Omgeld*. Origenes Monaſterii Hanovienſis. XVII. Antiqua *Ungelte* ſez *Furwin* impoſitio & receptio. *Und bett ouch die Stifft ime zugeloſſen, das dritten teil des Furwins umb ſolchen dienſt*. Chron. Königsh. append. pag. 1147. 1156.

Fürwort, conditio. Obſ. ad Königsh. XIII. pag. 755. *ermante ſie der fürwort die ſie im usgedinget bettent, do ſie in zv burger empfingent*.

Furira, anterior, Otfr. IV. 15, 52. *ther fater uuari furira*, patrem eſſe anteriorem.

Major, præpollens, Otfr. III. 18, 66.

Furira Abrahame.
Major Abrahamo.

Cap. 19. 61.

Furira iſt in uuara
thiu Drubtines lera
So ih bie forna giuuag.
Præſtantior eſt profecto
hæc Domini doctrina,
Quam hic antea expoſui.

[*Furiro*, melior. Gloſſ. Monſ. p. 395. 396. plusquam. p. 397. major. p. ead.

Febra furira thanne thas muos, anima plus eſt quam eſca. Tatian. 38, 1. Poſitivus eſt *furi*, ante, unde comparativus *furir*, anterior, Germanis *vorder*, qui & ſuperlativum retinent *vorderſt*. Francice *Furiſt*, unde nomen Principis eſt *der Fürſt*. v. Gloſſ. Boxhorn. & Lipſii. Palthen. Not. ad Tat. p. 362.]

Furiſta, primus, ſupremus, ſummus. Kero: *uuit dera furiſtun fruati*, cum ſumma gravitate. c. 42.

Furiſtun ilungu, ſummâ feſtinatione, c. 43, 48.

Furiſtun deobeiti, ſummæ humilitatis. c. 7. *furiſta ſuuikilii*, ſummum ſilentium. c. 38.

Notk. Pſ. LIII. 9. *das furſta guot*, ſummum bonum.

Otfrid. L. ult. c. 24, 31. *Karitas iſt furiſta innan huſes ſinas thionoſtes*. Idem de S. Petro III. 12, 48. *ther furiſto Drubtines drut*, primus fidelium Domini. Idem de omnibus Apoſtolis IV. 9, 54.

Sint ſie untar menniſgon
aftergote furiſton.
Sunt hi inter homines
dii ſecundarii primores.

[Vide de hoc loco notata ſupra ad *Aftergote*.

Furiſtun primi. Gloſſ. Monſ. p. 350. primis. p. 353. præcipuum. p. 339. primarium. p. 345. eminentiſſimas. p. 377.

Furiſtuom, principium. p. 350. Archivum. p. 377. *Vuriſtuom*, initium. p. 368.

Furiſtun, ariolos. p. 341.

Furiſtun ſin, præcellere. p. 402.

Furiſtun auk ſiuniſtun, providentiſſima. p. 411.

Vuriſto dero pridigo, Dux verbi. p. 365.

Furiſtalit, principale. p. 392.

Furiſto, architectus. p. 322.]

Otfr. IV. 19, 86. *der furiſto euuarto*, princeps ſacerdotum.

Idem II. 8, 20. de Chriſto: *ther alles blides furiſta iſt*, qui omnis lætitiæ princeps eſt.

Idem IV. 4, 141. *die furiſton*, primores, *hobenprieſter*.

Frides Furiſta, princeps pacis, Otfrid. IV. 5, 78.

Gloſſæ Lipſii: *Furiſt*, *princeps*. *Furiſtingo*, *præpoſitione*. *nos Vorſt*.

Somnerus: *Ab eadem origine noſtratium firſt*, *adjectivum*, *primus*, & *Adverb. firſt*, *primùm vel imprimis*. *Plura vide apud Cl. Selden. noſtrum Tit. Honor. P. II. c. 1. §. 53. & Verſteg. c. 10.*

So furiſtmoge, prævaleat: Kero.

Romo Sunderfurſto, Romanus Princeps, Notk. Pſal. LXXIX. 14.

Sin Furſtlicheit, literæ Baſileenſes. vid. Obſerv. XVII. ad Königsh. p. 979.

Furiſtſizzenten, architriclino. Tatian. c. 45, 6.

[*Demo variſtin ſtuolſazin*, architriclino. Gloſſ. Monſ. p. 395.]

Furſtpoten. v. *Bot*.

Furſtuoma. v. *Bot*.

Jus Alem. Prov. cap. CLVII. *So man ſpricht Princeps, das haiſt zv Deutſch ain Fürſt, Princeps iſt als vil geſprochen der Vorderſt emphaher. Wenn ain man dann ain Lehn enphahet von ainem, der es vor yme enpfangen hat, der haiſt nicht der Vordereſt an dem leben. Er haiſt der ander an dem Leben, und mag auch nicht haiſſen Princeps, ain Fürſte.* Conf. c. CXLVII. de *Furſtenambacht*, & ſupra *Ambacht*.

Fürſten Recht, Judicium de Principum Imperii Honore, Vita & Bonis ſ. Principatu. origo ex Pace Confluentana, prima Capitulatione.

Jus Sax. Prov. III. 55.

Capitulat. Leop. Art. XXXIX. ſi. Inſt. Pac. Art. V. §. 20. *v.* quoad.

Vid. inf. *Reht*.

An abrogatum, Nego. Quoad Feuda Regalia conſtat ab Aulico Senatu ea cognoſci. De Honore & Vita non Senatus ille, ſed vetus Judicium Principum obtinet, quia nullibi abrogatum.

Conf. Limn. II. 9, 32. Strauch. Diſſ. Exot. III. 9. Struv. J. Feud. c. 16. §. 5. Burgold. ad J. P. P. II. D. 20, 3. Sueder. J. P. P. Spec. S. 1. c. 9. 11. ſqq. Teſtes El. Sax. & Brandeb. ap. Limn. J. P. IV. 8, 99.

Diſſ. J. Publ. Germ. Sekend. p. 252. Slut. de Subjecto S. Pot. in Imp. pag. 148.

Princeps accuſatus rectè petit Judicium Principum formatum, rejecto Senatu Aulico. Limn. J. P. IV. 8, 87. 99.

Fürſt, quamprimum, contractùm ex Furderſt, ſo bald, *Furſt das er in die acht kumt*: Stat. Auguſt. Vind.

FVT. V. Fod.

FVT, locus, Tatian. c. 180, 2. *Weiſta Judas, ther inan ſalta, thia fut.* Sciebat Judas qui tradebat eum, locum.

[Ignorat hanc vocem Junius, legendumque putat *ſtat*, ſed qua mutatione nondum opus eſt. Expeditius eſt ut legatur *fat*, quod in Gloſſ. Boxhornii pro tramite, & inter Germanos adhuc, pro ſemita vel calle uſurpatur, *ein pfad*. In Diction. Gaſſari eſt *pade*, idem ſignificans. Palthen. Not. ad Tatian. p. 389.]

FVTHON, auſtro: Gl. Lipſii, ſed rectè ibi advertit Somnerus Suthon eſſe legendum. V. *Sud*.

[FYRODHANEN, vaſtare. *Dhea burc iob ghelſtar fyrodhanet liudi mit dhemu zuohaldin herizohin.* Civitatem & ſacrificium diſſipabit populus cum Duce venturo. Iſidorus. adv. *Jud. c. 5. §. 6.* Hodie *verödet*, proprie evaſtatus. Primitivum eſt *odhin* vaſtitas, quod Germani *einöde* vocant. Gothice *landeida* terræ deſolatio dicitur. Vid. Verel. Ind. ad Hiſtor. Hevar. Palthenius Not. ad Iſid. p. 409.]

Digitized by Google

G.

G & C & Ch, commutantur in veterum ſcriptura, vide ſupra C.

G & J ſimiliter ùt Gehan, Jehan, confiteri.

G & K itidem, ùt Guallichi, Kuallich. Got, gut, kot, kuat. apud Notk. paſſim.

Gg, pro ng: ſpruggen pro ſprungen. Fragm. de Bell. Hiſpan. v. 2834.

Ad inſtar Gothorum ГГ, aivaggelgo, evangelium, Marc. I. 1. Aggilus, angelus, Luc. I. 11. Aggun, anguſta, Matth. VII. 14. Igguis vobis, Matth. IX. 29.

G, Gv, W, promiſcuè uſurpata & pronunciata, ùt Gallen, Gvallen, Wallen. Gaſcon, Gvaſcon, Waſcon. Gerra, Werra, gverra. *Boxborn. Orig. Gall. cap. IV. p.* 78. qui tamen quoad *Getas* fallit.

[GAAUCHOT. *Zeſamane gaauchot*, coaugmentari. Gloſſ. Monſ. p. 410. conf. ſupra *Auchon.*]

GABA, GEBA, donum, munus, Kero: *Kaba*, donum. *Kap*, erogavit. c. 64. *Kebe* erogat. c. 58. conf. inſ. *Keban*. Tatianus cap. 3, 2. Angelus ad S. Mariam.

Heil wis thu gebono follu.

Salve gratiarum (donorum) plena.

[Nunc mutato vocalium ordine pro *geba, gabe* dicimus. Latini dona vocant, quæ cum gratiæ ineundæ cauſa dentur, facile pro gratia ipſa, quod dona notat, vocabulum uſurpatur. Habemus hic quoque conſentientem interpretem Anglo-Saxonicum *mit gyfe gefylled. Gyfe* enim proprie donum notat, pro quo nunc *gift: gift und gaben* dicimus. Palthen. Not. ad h. l. Tatian. p. 297.]

Morgengaba, donum matutinale, quod Longobardici juris interpp. in Morganaticum converterunt, 2. F. 29. quod Ziegler. ad Grot. de J. B. & P. compoſitum arbitratur ex *Morgen* & *Guade*. Et eſt donum quod alterâ die poſt nuptias datur, definiente Luitprando Rege Longob. Lib. II. tit. 4. c. 1. *Siquis Longobardus Morgincap conjugi ſuæ dare voluerit, quando ſibi eam in conjugio ſociaverit: ita decernimus, ut aliâ* (i. alterâ) *die ante parentes & amicos ſuos oſtendat per ſcriptum à teſtibus roboratum, & dicat: Quia ecce quod conjugi meæ Morgincap dedi, ut in futuro pro hac cauſa perjurium non incurrat. Tamen ipſum Morgincap nolumus, ut non ſit amplius niſi quarta pars de ejus ſubſtantia, qui ipſum Morgincap dedit: qui minus dare voluerit, habeat licentiam* &c. A Morgengaba differt *Meta* h. e. Miete, largitio, dos, *Mithium*, pro quo corrupte *mitphium* legitur lege 3. & 4. quam idem Rex ſequenti lege d. t. definivit, ut Judex dare debeat Solidos CCCC. reliqui nobiles homines CCC. Et ſi quicunque alter homo minus dare voluerit, det quomodo convenit. Conf. St. Baluz. ad Kapitul. T. I. p. 992. & pag. 1550. Præterea & dimidium uſumfructum judicare ſeu relinquere vir poterat, L. IV.

GA.

d. t. V. quod Dotalitium & Leibgeding vocamus, itemque *Widum*. Pactio apud Andelaum an. 587. inter Guntramnum & Childebertum Reges Francorum: *De civitatibus Burdegala, Lemovica, Cadurco, Benarno & Begorra, quas Gailesuuindam germanam Dominæ Brunichildis tam in dote, quàm in morganegiba h. e. matutinali dono, in Franciam venientem certum eſt, adquiſiviſſe.* Lex Ripuariorum tit. 37. *Si per ſeriem ſcripturarum mulieri nihil contulerit vir, ſi virum ſupervixerit, quinquaginta ſolidos in dotem recipiat — vel quicquid ei in Morgangeba traditum fuerat.* L. Alemannorum t. LVI. & vide quæ ibi annotavi apud Königsh. Chron. pag. 678.

Gebanne, dare, Tatian. c. 4, 17. *Zi gebanne uuistuom heili ſinemo folke.* Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus.

[*Gapun uuetti*, dederunt manus ſuas. Gloſſ. Monſ. p. 360. *Gab*, vel *ribta*, miniſtravit. p. 391.]

Gabel, donarium, vectigal, gabella Longobardis.

Gabelcorn, Corngabel, vectigalis ſpecies ASax. vide Du Fresn. Gloſſ. lit. *Corng.*

Gabel, onus, paſſio. Gl. MSS. ASax. *Gidæfin gaebli*, debita paſſio.

Beregafol, tributum hordei, Anglo-Saxon. Du Fresn. Gloſſ. B.

Gaeflacsmonung, exactio: Gl. MSS. ASax.

GABAR, caſones. militum. Gl. MS. ASax.

GABELREND, circinno. Gl. MS. ASax.

GABISSA, vermis, *Kornwurm*. Otfr. I. 27, 132.

Thaz thaz korn ſcine
int iz gabiſſa ni rine.

Ut frumentum niteat
& id vermis ne rodat.

GADAVRSTI, audebat. vid. *Durren.*

GADENIT *odo Framgareibta*, porrectam, Gl. Monſ. p. 406.

Za garneteru, odo ze gadeonoteru antreiti, ad emeritum. p. 404.

Si GADUUNGAN, coërceatur. p. 402. v. *Dwingen.*]

GADVN, *Gaden*, camera, cœnaculum, horreum. Rom. XIII. 13. non in Cameris, &c. in gaden. MS. Cod. Evangel. Dominic. Argentoratenſis.

Otfrid. I. 27, 134.

In ſinu gadun ſamano.

In horreum ſuum colligat.

Idem IV. 9, 24.

Job leb thaz gadun garauuaz.

Et commodavit cœnaculum præparatum.

Gegadame, taberna, cellaria, Cant. Cant. c. 1, 4. ubi vitioſè *Genathema* vulgò.

[Noſtra editio habet *In ſine gegademe.* MSC. Ambraſianum & Freheri ut & P. Scriverii, habent quoque *gegadema.* Scherz. Not. ad h. l. Conf. Willer. in Cant. III. 2.]

Gader, gatter, concameratio.

Vergaderung, congregatio, collectio.

GA.

Gadern, colligere. ASax. Matth. VII. 16. *gaderath* man winberian of thornum. & c. 22, 10.

Gegaderung, Eccleſia. Gloſſæ Freheri, *Eccleſia*, *Cyrce*, *vel Geleaffful gegaderung*, *i. Fidelium congregatio.*

Gadderzins, collectæ ſpecies, ſuperimpoſitio ſuper canonem, qui vocatur *Eigenzins*: Wehner. Obſ. Pr. *Gattergelt*. Idem *in voc. Goldgülden*, ex Meichsnero T. II. Dec. fol. 452. *Gaddergulden* & *Herrengulden* pro iisdem habet. Verius pro ſpecie.

GAESI, Gallis Fortes.

Gæſi, Gallis viri fortes, Serv. in Æn. 8, 560. Speelm. Gloſſ. Voſſ. de Vit. Serm. I. 1. Kilian. in *Gheus*.

Gwâs, Brittonibus adoleſcens, *Gwâs gwych*, vir fortis, *gwasgwychder*, ſtrenuitas,

At Cambro Britannis *Gwâs*, ſervus, famulus. Fr. Jun. in Willer. p. 277.

Γαισάτας, *Gæſatos* Polybius L. II. populum Celtarum appellat, qui inter Alpes & Rhodanum habitarunt, è re ita dictos, διὰ τὸ μισθῷ στρατεύειν, quod mercede militarent, id enim vocem hanc propriè ſignificare. Oroſ. L. IV, c. 13.

Viridomarus Gallorum gæſatorum dux filius Rheni. Propertius:

Virdomari genus hic Rheno jactabat ab ipſo:
Nobilis erectis fundere gæſa rotis.
Freh. Org. Pal. P. 2. p. 8.

V. Canterell. Fabr. de Feud. c. 2. ſi.

Cujac. 1. F. pr. ad Vaſſos & Vaſallos refert. Et certè Gæſus, Gallorum, & Brittonum Gwâs, & Vaſſus vel Baſſus in Kapit. Francorum ſunt una & eadem vox, Militem ſignificans.

Hinc Anſegiſus. vid. *Anſa*.

V. Brower. Annal. Trev. Proparaſc. c. 7, 12. Boxh. Orig. Gall. p. 20.

Gloſſ. MSS. ASax. *Geſa* haſta Gallorum.

Geſſatos & Gallos & Germanos dictos, Vorburg. T. I. pag. 39.

GAFFEN, KAPFEN, circumſpectare.

Otfrid. V. 17, 73. de diſcipulis Salvatorem adſcendentem oculis perſequentibus:

Kapfetun ſe langa.
Was uuuntar ſie thero thingo.
Inſpexerunt diu.
Quid miri eſſet de his rebus.

Eſa. VIII. 21. ſuſpicient ſurſum, *werden uber ſich gaffen.*

Kaffen und Wachen, eſt onus perſonale, ad quod tenentur ſubditi, à quo immunes Clerici, *Lib. I. Inſtit. Jur. Eccl. I.* 18, 10. Ludovicus Pius Chartâ privilegiorum Hiſpanis conceſſorum T. II. Hiſtoric. Franc. p. 321. *Exploratores & excubias, quod uſitato vocabula Wactas dicunt, facere non negligant.* Caroli Calvi charta pro Barcinonenſibus: *Exploratores & excubias, quas uſitato vocabulo Guaytas dicunt, facere non negligant.* ubi *Explorare* kapfen notat ſpeciatim. V. *Chapfen.*

GAGAN, KAGAN, *gegen*, ob. Kero: *Kagan ero*, ob honorem. c. 9.

GAG.

[*In gagan dero halpo*, ê regione. Gloſſ. Monſ. p. 322.

In gagan ein andremo, altrinſecus. p. 322. 328. ê regione. p. 331.

In gagan uns iſt, ex adverſo. p. 362.

In gagan ſeze, contra conſiſtat. p. 355.]

Kaganhoridu, *obaudita*, i. obedita. Kero.

[*Kaganhoridu des oorin kaganhoorta mir.* Obauditu auris obedivit mihi. ita habet Kero. c. 5.]

Gagantun, obviarunt. Otfrid. I. 15, 23.

Thar gaganta in gimuato
Symeon ther guato.
Hic obviabat ipſis gratioſe
Simeon ille bonus.

Id. III. 2, 51.

Gagantun imo blide
thie holdun ſcalka ſine.
Obviarunt ei læti
fideles ſervi ejus.

Id. III. 24, 84.

Er nob ſib thar inthabeta
thar imo Martha gaganta.
Adhuc ſe iſthic cohibuit (moratus)
ubi ei Martha obviaverat.

Conf. ad Ludov. p. 143. I. 23, 26.

Kagannanant, obviant: Kero. c. 63.

[Adde ex eodem: *Kaganne*, obviaverit. c. 53.]

Auurkakannuuarti, repræſentati. Kero. c. 7.

Kakanlauffen, occurrant: Kero. c. 13. *In ein kakanblauffantem*, in unum concurrentibus. c. 42. *kakanlaufit*, occurrit. c. 43.

Gagennemmeda, relatio: Notk. Symb. Athan. p. 3.

Gegagenwerta ſih, præſentavit ſe: Notk. Pſal. XXXV. 5. & LIII. 5.

[*Gaganuuorti.* ad manum. Gloſſ. Monſ. p. 331. medium. p. 341. conſpectu. p. 365.]

Gainuuerda, conſpectu. *Gaienuueierde*: Genuuert. Gloſſæ Lipſii. In præſentia, *in gegenwart.*

In gagenti, Otfrid. I. 25, 3. [*Begegnete*, *aufwartete.* v. Scherz. not. in h. l.]

In gagen des er uuile, prout vult, Notk. Pſal. LXXVII. 55.

Gagan, ſecundùm, juxta. Notk. Pſ. XXVIII. 9. *gagan ſinemo mezze*, ſecundùm menſuram ſuam.

Gagennemmeda. vid. *Nemman.*

Gaganen, accidere, *begegnen.* Otfr. IV. 5, 36.

Bigan unz iz barto gaganon.
Cœpit nobis id duriter accidere.

Notk. Pſal. LXXIII. 4. *daz pegagenda.*

V. & GEN.

GAH, *Kah*, *geh*, præceps, properans. *Gaben*, properare, Otfrid. I. 23, 15.

Job mannilich thes gahe
zi huazu gifahe.
Et quilibet feſtinanter
ad pœnitentiam ſe recipiat.

Gaben ſih, ſich eilen, Notk. Pſal. VII. 12.

(Got iſt) *langmuotig*, *uuanda er ne gahot ſih zerrechen-*

Digitized by Google

rechenne. Pſal. IX. 13. *Er ne fergiset dero armon gebetes ſo ſameliche unanent, unanda er ne gabot.*

Gabun, properanter. Otfrid. I. 17, 109.

Sie bliditun ſih es gabun
ſar ſi'nan giſabun.

Gaudebant confeſtim (Magi)
ſimul ac illam (ſtellam) videbant.

Conf. Lib. III. 13, 109. c. 14, 121. V. 4, 37. c. 5. 30. c. 16, 27.

In gabun, Otfr. I. 12, 9.

Forabtun ſi in gabun.

Expaverunt ſubito.

Conf. III. 13, 93. V. 10, 51.

In Gabi, in eil, Otfr. I. 8, 24.

Er thata imo oub in gabi.

Cogitabat ſecum derepente.

Conf. V. 4, 49. & paſſim.

[*Gabi*, præcipitationis. Gloſſ. Monſ. p. 349. *Gabin*, abrupta. p. 387.]

In thes thotes gabi, in mortis præcipitium, Otfrid. II. 12, 131.

[Scherzius vertit, *in mortis acceleratione*, ſeu *fervore*. in Not. ad h. l.]

Gabas arnuti, nuncium properum, improviſum, Otfrid. I. 5, 83.

Kabes, repente, ex improviſo, Notk. Pſalm. LXIII. 5. LXXII. 4. *alles kabes*, id. Pſ. CXXXIV. 7.

Gabti, properaret, Otfrid. IV. 22, 5.

Unanc oub bithin ſo gabti.

Credo etiam propterea tam properavit.

(Pilatus Barrabam proponendo ut Chriſtum liberaret.)

Gabero unorto, urgentibus verbis. Otfrid. I. 27, 71.

In ala gabun, in aller eil, Otfrid. III. 24, 143.

Thо ſie in ala gabun
thie zahari giſabun.

Cum iſti in continenti
lacrymas viderent.

(à Chriſto ad ſepulchrum Lazari fuſas) Conf. V. 10. 37. c. 20. 167.

Gabun, nuper, Otfrid. IV. 16, 57.

[*Gabun* per *forte* h. l. exponendum judicat Scherz. in Not. Conf. Gloſſ. Boxhorn.]

Gabun, improviſo, Otfrid. III. 14, 121.

[*Gabunto*, feſtinando. Gloſſ. Monſ. p. 387.]

Galico, ſubito: Gloſſæ Lipſii. quaſi Gahalig, hodie *jäbling*.

Plura vide in *Garo*, alacer. & *Ingabi*.

GAKROTVDA. vid. *Krot*.

GAL, GALL, GALEN, cantare.

Galenderi, incantantis, Gloſſæ Lipſiii, ubi Somnerus: *Talis*, *Sax. galend*, & *ongalend*. compoſitum ex Gal & derien, carmen nocivum.

Nachtigal, quæ noctu canit.

GALBA, pinguis, obeſus, vetus Gallicum, Suet. c. 3. in Galba. Strabo Lib. IV.

GALGA. v. *Cruz*.

GALGO, putiatorium, puteus ſalinarum,

Salzbrunn. Freherus ad Conſtit. de Exped. Rom. ex Annotatione Arnonis Epiſcopi tempore Karoli M. h. e. Indice quæ quis Epiſcopatui Salisburgenſi tradidit: *In loco nuncupato HAL, unum putiatorium integrum, quod vulgariter dicitur GALGO, cum manſis XXX. &c.*

GAIL, pinguis. *Gail ertreich*, terra pinguis. Abr. Mylius de Ling. Belg. add. ad c. 21. putat à Kalb vitulo ita dici.

Geili, ſuperbia, Iſid. 5, 7.

[*Geili*, proprie libidinem denotat, atque illam animi impotentiam, qua in id, quod nobis arridet, continuo involamus, aut ſaltem ardentius vetita atque negata expetimus. Unde & pro improbis precibus hac voce uſus eſt Lutherus in verſ. Luc. XI. 8. Germani nunc ad illud genus libidinis, quod in venerem ruit, ſolum reſtringunt, dicuntque *geil*, ſalax, *geilheit*, ſalacitas, quin alicubi ipſos virilis libidinis teſtes, *geilen*, dici, autor eſt Spieſer. in Lexic. Univ. Ad ſuperbiæ autem vitium denotandum vocem hanc præcipue olim adhibitam fuiſſe, præter hunc Iſidori locum, Kero probat cui *Keilo*, elatus, *keilii*, elatio eſt. Palthen. Not. ad Iſid. p. 410.

GALIMPHAN, competunt, pertinent. Gloſſ. Monſ. p. 401. vid. *Chalimfan*.]

GALINE, *Galeen*, triremes. Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. v. 1699. de copiis auxiliaribus:

Von Thebe ſe line
thie komen uffe thie galine.

Ex Thebis eos conduxit,
hic veniebant in galeis, triremibus,

ultra mare mediterraneum.

Eſt genus navigii velociſſimi: *Vide Du Freſne Gloſſar. h. v.* Et *Kilian. h. v.*

[Mihi *Thebeſeline* videtur unum vocabulum, & quidem proprium, eſſe, ac regionem aliquam denotare. Scherzius, qui dubitat num Schilteri explicatio quadret. Not. ad h. l.]

GALL, vitium equi, *Fluſs*, *Steingall*. L. Alem.

GALLVN, bilis. Otfrid. I. 25, 53. de natura columbina:

Thar iſt gallun anauuiht,
oub bitteres niauuiht.

Ibi eſt bilis nullatenus,
& amari nihil quicquam.

Gellunburg, Samaria, Notk. Pſal. LXXIII. 18. *dirro iſt uzerro Gellunburg ſlahto*, hic eſt Samaritanus. S. Hieronymus de Nomin. Hebraic. in Joſua: *Semron*, *maron*, *cuſtos amari mœroris*.

GALLEN, *Guallen*, *Wallen*, migrare. conf. quæ ab initio hujus Literæ G dicta.

Gallen, *Wallen*, coloni Celtarum migrantes trans Rhenum, nomen hoc acceperunt: Galli Romanis.

Hodieque populi Belgii Gallici, qui ſermone Gallico utuntur, non Belgico, à Belgis appellantur *Wali*, *Walli*, Boxhorn. *Orig. Gall. c. 4. p. 78.* Ita Johannes, Comes Lynienſis, cognomento

Digitized by Google

GAL.

Gallus vel Gallicus, Episcopus Argentorat. an. 1366. à Königshovio in Chron. IV. 75. sq. vocatur *ein Walch*, & *Walich*.

Sic porrò Galli sese multiplicantes in insulam Britanniam transmigrarunt, condito regno Britannico, C. Tacit. in Agric. c. 11. *Britanniam qui mortales initio coluerint, indigenæ an advecti, ùt inter Barbaros, parum compertum. — In universum tamen æstimanti, Gallos vicinum solum occupasse, credibile est. Sermo haud multum diversus.* Inde dicti *Wales*, & *Gales* ùt ex antiquis Glossis firmat Boxhornius d. l. & Galliæ & Walliæ vocabula diversarum quidem regionum, sed non diversa esse, nisi solâ pronunciandi & scribendi dialecto. Britanniâ à Saxonibus occupatâ, una provincia, quæ Cambria olim, nunc Wallia dicitur, priscum Gallorum & Britannorum sermonem retinuit, *idem Boxh. c. 4. p. 53.* qui tamen *pag. 61.* fallit, dicens: *Saxones occupato regno Britannico, quoniam lingua sua extraneum quemlibet Wallum vocant, & gentes has sibi extraneas Wallenses vocant.* Satis certum tunc erat, Britannos esse indigenas, & Saxones extraneos, itaque non inverso ordine ita nuncupati, sed quod Cambri & Brittones origine essent Galli seu Walli.

Galaten, γαλάται, eundem repetit originem, dicti enim ita Galli Coloni in Italia & Oriente sedes quærentes. *Die Galaten, die gelassenen.* Emissi in alias provincias, qua de re aliàs, V. inf. *Kalid.*

Vide inf. *W.*

GALM, sonus, clangor, echo. Otfr. V. 19, 50. de extremo die:

Thaz ist vuh dag hornes.
Joh engelliches galmes.
Hic est dies tubæ.
Et angelici sonitus.

Kilianus: *Galm, echo, sonitus resultans.*

[GALSTRVN, veneficiis. Gl. Monf. p. 370.

Galstrontes, incantantis. p. 349. conf. inf. *Ghelstar* in *Gelten.*

GALTRO, collectaneus. Gl. Monf. p. 363. 365.]

GALZ, porca castrata.

Gesner. de Hist. Quadrup. pag. 873. 885.

GAMAGAE. vid. *Magen.*

GAMANE, gaudium. Otfrid. ad Salom. ℣. 61.

Obana son himile
sent iu io zi gamane
Salida &c.
Desuper de cœlo
mittat vobis in gaudium
Salutem &c.

Idem II. 9, 18.

Thier in himil kamaru
irfullit io mit gamanu.
Quos in cœlorum cameris
replet lætitiis.

Conf. V. ult. ℣. 42. & 333.

GAM.

Idem IV. 22, 39.

Sie fluhtun in zi gamane
thorna thar zisamane.
Plectebant sibi (milites) ad delectationem
istam spineam coronam. (quam Christo deinceps imposuerunt.)

[GAMARRIT, *formurdrit*, territus. Gloss. Monf. p. 411.]

GAMARDE, vid. inf. Maara.

GAMMEL, penis. Keisersp. fol. XI. Brosl. *Ein wagenros dem geligt der gammel. aber die müssiggenger hengst die smeken ein mehren über ein halb meil wegs.*

GAN, KAN, GANNE, ire, ambulare. Kero. *Kant*, eunt. c. 65. *Kangees*, eas. c. 7. *Kanganti*, ambulans. *Kangante*, ambulantes. c. 5. *Sint ufkekangan*, oriantur. c. 65.

Adde ex eodem. *Kenoottanteru millu kangant zuuo*, angariati miliario vadunt duo. c. 7. *kanti*, ambulans. c. 7.

[*Vicislibo get*, fraudulenter incedet. Gloss. Monf. p. 337.]

Notk. Psal. XLI. 5. *Uzerunbalb dero Ecclesie ne darf man Got suochen, — in dero ist ze ganne, uz man folle chome dara, dar Gotes hus ist*, Extra Ecclesiam non debemus DEUM quærere, — in hanc est eundum, usque dum perveniamus eò, ubi DEI domus est. Otfrid. V. 6, 105. de conversione Judæorum. *Thara in ze ganganne*, ad ingrediendum eò. [*Gengit*, geht. Otfr. ad Ludov. Reg. ℣. 5.

Ubar Francono lant
So gengit ellu sin geuualt.

[Conf. Not. ad h. l.] & passim.

Gente, euntes. Otfrid. I. 11, 41. [In hoc Otfridi loco hæc vox non occurrit.] *Gante*, ambulantes. Notk. Psal. LXVI. 5. *Die chrumbelingun ganten*, tortuose ambulantes.

[*Ganch*, ingressus. Gloss. Monf. p. 356.

Ganga, processiones. p. 374.

Gangarun, degere. p. 400.]

Gange, processio, introitus solennis. Otfrid. IV. 5, 3. de introitu Salvatoris Hierosolymitano:

In ferti inti gange.
In itinere & processione.

Idem IV. 36, 37. introitus seu ingressus ad sepulchrum.

Jo far then gangon
mit giuuafniten mannon.
Sed & introitum (ad sepulchrum Christi) armatis viris (custodiebant.)

Gangon, idem. Otfrid. IV. 22, 61. de percussoribus Salvatoris:

Sie sluagun far den gangon
thiu heilegun uuangun
i. e.
Percutiebant statim pro introitu
Sanctas genas.

Genge, Vide infra *Gen.*

Gan-

Digitized by Google

Gangarero, [*Gangarum*] peregrinorum. Kero. c. 53. *Kankararum*, peregrinis. Kero. cap. 56. Inde fortè Comitis Rheni CANCORIS nomen, peregrinator.

Gangdage, dies processionum: speciatim dies rogationum. Vide Thom. Mareschall. Observ. Anglo-Sax. p. 525. & supra *Cruzewoche*.

Irgangelicho, præteritum. Notk. Ps. LXXXIV. 1.

Zegengeda, vergenglich. Notk. Ps. XXXVIII. 7.

Zegantes henne. Idem Ps. CI. 11.

Ingan, *intgan*, entgehen. Notk. Ps. CXVIII. 116. *Ne la mir ingan des ih pito.*

GANAENDAE, Oscitantes. Gl. MSS. Anglo-Sax. jähnen.

GANERBEN, *Geanervun*, *Chanerben*, coheredes. Notk. Psal. XXXVI. 22. *Unde unerdent sine coheredes*, *Chanerben.* Capitul. Franc. Lib. IV. cap. 19. *Inde avo noch thanne sachun sinu bit Geanervun sinen gesundaruth ne hauoda*, Et si nondum res suas cum coheredibus suis diviserit. Et mox: *der Geanervo siner*, coheres ejus. Paulò pòst: *Ganervo siner*, coheres ejus.

II. Significat coheredes, qui in communione permanere obligati sunt veluti per sententiam ultimæ voluntatis. Ejusmodi Communionem Feudi fœminei constituit in feudo suo der Vesten *Guntheim* Fridrich von Meckenheim der alte cum consensu Imp. Ruperti Anno 1406. *umb die Burg Guntheim, die mir myn Herre der Rom. Kunge Albrecht selige und mynen Kinden beide Sonen und dochtern leih zu eyme rechten leben, das wir und unsere nachkomelinge sie ummerme zu eyme rechten lehn haben von dem Riche, umbe dieselbe burge han ich einen beschcit gemacht, als hienach geschrieben stet: Myne kint, myne dochtermene und myne Enckeln, die sollent nach myme tode die Burg Guntheim mit einander besetzen, also das sie keinen unrechten kriege immer davon sollent gehalten, do irkeins one erben abgienge, des teil sal vollen zu den andern gemeynen geteilten. — Wo Sone sint, da sol kein Dochter zu teil gen. Gewinnent sie aber Dochter oder hant Dochter ane Sone, die Dochter sollent zu teile gen, also das die, die manne sint, denselben Dochtern yre lehn tragen an allen schaden der Dochter, also lange so sie es bedurffent. — Queme es auch also, das der Gemeiner einer sin teil verkeufende wurde an der Burge, das sal er mymanne anders zu kauff geben denn den andern Gemeinern miteinander, und sol es yn auch nit durer geben denn umbe zeben pfunt heller. Wurde yn ein* Burglehen *ledig (subfeudum ad hoc castrum pertinens) das sollen sie miteinander liben oder aber miteinander halten: wollen sie es aber miteinander liben, so sol es der dann der alter ist, von ir allerwegen liben. — Keine mynes Sones wib sol noch ires mannes tode kein rechte zu der Burge han, sie en wolle dann dauffe sitzen, dieweile sie unverendert ist. Wurde auch keinerslacht zweyunge under yn, darzu sollen sie nemen funff Ritter, die myner kint gemeinmage sint, und die sollent macht haben ire zweyunge zu verrichtene. Wolte aber sich der gemeiner keiner dawider setzen, den sollent die andern usser syme teyle werffen, also lange biss er sins unrechten widerkommt.*

V. supra *Burgfrid.*

III. Quilibet possessores rerum communium, socii & consortes; Reformat. Francofurt. ad Moen. P. II. t. V. *Von verkauff der liegenden güter, so vielen als Ganerben gemein seynd*, i. e. de venditione bonorum immobilium pluribus communium.

Ganerben, socii feudi alicujus inferioris, das kein Furstenlehen ist. *Schopp. Thes. Feud. p.* 17.

Dicuntur etiam *die Gemeinere und buysgenossen zu S.* ita in exspectativâ dominii directi super Castro Schonenburg, concessa Cunono Archi-Episc. Trevirensi à Carolo IV. an. 1374.

Burggreven und Gemeinere zu Hammerstein in ejusdem eidem datâ similis tenoris Exspectativâ eodem anno.

Die Lute und Gemeinere zu Schönek uff dem Hundsruk, in simili Exspectativâ Caroli IV. an. 1356. Vide & *Mitnzer.* & Husgenossen.

Vid. Dissert. meam de Condominio circa Sacra.

GANGE. vid. *Change.*

[GANAVENZOTA, cavillabatur. Gloss. Mons. p. 341.

Foramundum mornm GANEIZZTE, advocati mœrore interfecti. Gloss. Mons. p. 405.]

GANSER, nomen morbi. Chron. Königsh. V. 86.

V. supr. *Burzel.*

GANTA, Venant. Fortun.

Aut Mosa dulcisonans, quo grus, ganta, anser, olorque.

GANTRAITET. v. *Antreitii.*

GANVOT, *genug*, satis.

Kero: *za ganuotsameru tati*, ad satisfactionem. c. 24, 27. [legitur vero *genutsameru tati* in Kerone nostro. conf. supra *Canubtsam*, & inf. *kanubtsam.*]

[GANUUISON. visitare. *unmahtigan ganuuison*, infirmum visitare. Kero. c. 4.]

GANZER, integer, opponitur claudo. [imo & in genere ægro.] Otfr. III. 2, 44.

Quad, sunti ganzan sinan sun.
Dixit (Dominus ad regulum) *inventurum integrum suum filium.*

[Ita Schilterus, sed Scherzius in Not. observat, clarius exponi per *sanum.* Et sane in hoc ipso cap. Schilter. voc. *Ganzer*, ita vertit *p.* 64.

Gestern

GAP.

Geſtern ſo ſie ſahun
tho uuard er ganzer gahun.
Heri cum viſerent,
tunc fiebat ſanus ſubito.]

Idem III. 4, 27. De eo qui primus in piſcinam Bethesdæ poſt aquæ commotionem deſcendit.

So uuard er ſar jo ganzer
fon uuiu ſo er er uuas balzer.
Tunc fiebat illico ſanus
à quocunque malo quo ante erat æger
(mancus)

Fragm. de Bell. Carol. ℣. 3108. 3111.

Min ſcilt iſt ganz erkomen.
Ih bin ein vil ganzer man.

Ganzida, ſanitas, Otfrid. III. 2, 72. *Thieſelbun ganzida gibiaz.* ipſam ſanitatem pollicitus.

Unganzi, clauditas, Otfrid. III. 4, 67. Notk. Pſal. CXLVI. 3.

[Neque in Otfridiano neque in Notkeri loco *unganzi*, clauditatem, ſed imbecillitatem, ægritudinem corporis & animi notat. Otfrid. de ſanato ad piſcinam Betheſdæ ita loquitur:

Tho Druhtin thio unganzi nam,
fon themo kumigen man.
Quum Dominus imbecillitatem tolleret
ab iſto ægroto homine.

Notk. vero ita loquitur. *Demo ferbindet er hier die unganzi Sacramentis Eccleſiæ.*]

Engenzen, zerbrechen, disrumpere, *Stat. Auguſtan.*

[GAPALONO vel *bouvono*, tridentium. Gl. Monſ. p. 326.

GAPETERCEMO, conrogatam, congregatam. Gloſſ. Monſ. p. 404.

GAPIRGI, vel *liutſtam*, montanus. Gloſſæ Monſ. p. 410.

GAPITALOT *werdun*, titulantur. Gl. Monſ. p. 376.

GAPOGANER, vel *nidarginibter*, contractus. Gloſſ. Monſ. p. 408.

GAPRANTE, aduſti. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

GAR, GARO, *Karo*, *Kearo*, præparatus. Kero: *Karata, præparavit.* c. 4. *Ze karáuuende* [leg. *karauuenne*] *ſint*, præparanda ſunt. Prol. *kekarater iſt*, præparata eſt. c. 7. *karauue ſih*, paret (præparet) ſe. c. 2. *Caruue*, parati. c. 48. *Si kikaruuit*, induatur. c. 58. *kecaruuue* exhibeat. c. 63. Hæc Kero. conf. inf. *K.*

Garen, præparare. Otfrid. IV. 2, 14.

Tho z'emo abende ſar
garetun ſie ſin mus thar.
Veſpere illico
parabant ei cœnam.

Gloſſæ Lipſii: *Garo*, *garu*, paratus. Somnerus: *Hoc Saxon. gearwe, & gearu, à gearwian, parare, ornare, præparare. Gearaung, præparatio. Teuton. etiam præparare, gaerwen; apparare gaer-maecken.*

Otfrid. IV. 9, 25. De cœnaculo in quo ultimum Paſcha Chriſtus comedit.

GAR.

Is uuas garo zioro
giſtreuuitero ſtuolo.
Id erat paratum ornate
ſtratis ſedilibus.

[Tatian. verba Petri ad Chriſtum hæc refert. *Mit thir garo bin oda in carkeri oda in tot zi farenne.* Tecum paratus ſum & in carcerem & in mortem ire. c. 161. §. 3.]

Hinc verbum linguæ provincialis *Garnire*, garnitus, præparare, præparatus, *Conſtit. de Pace Confluent.* §. 17. vide inf. v. *Zigar.*

[Tatian. verba Zachariæ de filio ſuo Johanne referens. *Garuuen Truhtine thuruhtigan folc:* parare Domino plebem perfectam. c. 2, 7. conf. c. 4, 15. Belgis & inferioris Saxoniæ incolis *gaeruuen*, ſuperioris Germaniæ populis *gerben*, de labore coriariorum quo pelles ſubigunt & officinæ ſutoriæ præparant, uſurpatur. Conclavia plerisque templis adjecta, quæ *Garve-Cammern* vocamus, non aliunde nomen habent, quam quod in ea olim ſacra publice facturi veſtes ſolenniores induerent, pompæque ſe pararent. Eſt enim & apud Keronem *kikaruuit* induatur. Nec proprie coctum aſſumve, ſed paratum cibum Germani *Gabr* appellant. Palthen. Not. ad Tatian. p. 290.]

Gareuuem bilidum, adhibitis exemplis, Iſid. III. 1.

Gero, promtus, paratus, Otfrid. IV. 28, 39.

Gerete, parati, Fragm. Bell. Hiſp. ℣. 892.

Karo, idem. Notk. Pſal. X. 17. *Præparationem cordis eorum audivit auris tua. Iro herze gareuui habeſt geboret din ora. Iz iſt karo gagen dir.* Eſt illud præparatum erga te. [Id. Pſ. XXXVII. 19. *Daz ih karo bin cheſtiga ze lidenne.* Quoniam ego in flagella paratus. Id. Pſal. CVII. 1. *Herza iſt karo, karo iſt min herza.* Cor meum paratum eſt, paratum eſt cor meum.]

Kearauuet, paratum. Notk. Pſal. L. 10. *Chomet ir geuuiehten mines fater, inphahent daz riche daz iu fore kearuuet iſt fone anagenne uuerlte.* Venite benedicti Patris mei percipite regnum, quod vobis paratum eſt ab origine mundi.

Gearwe, parata, ASax. Matth. XXII. 4. *Gegearkungdæg*, Paraſceve.

[*Garotag*, Paraſceve. Tatian. 198, 3. *Was tho garotag fora Oſtrun.* Erat autem Paraſceve Paſchæ. *Der Ryſttag*, quo ſe præparabant ad Feſtum Paſchatos: unde liquet, ab hoc *Garo* etiam eſſe noſtrum *Karfreytag*, adeoque aliorum ſententias de origine diverſa hujus vocis eſſe rejiciendas. Nec obſtat quod *Karfreytag* per *K* ſcribatur, *garo* autem per *g*: nam nihil frequentius eſt quam ut hæ literæ promiſcue ponantur — In antiquiſſima quadam verſione Germ. Bibl. impreſſa in illis locis, ubi recentior verſio habet Rufttag ſemper occurrit *Kartag*. Scherz. Not. ad Otfr. IV. 22, 55. p. 287.]

Garauuo, parati, Otfr. I. 18, 71.

Arabeiti manago
ſint uns hiar garauuo.
Labores varii
ſunt nobis hic parati.

Gara-

Digitized by Google

I. 2, 6. *Mit mafanon garauue*, armis paratos. *Garatos*, præparasti, Otfrid. I. 15, 35.

Thia beili thia thu mis garotos,
er thin uuorolt uuorahtos.
Salutem quam nobis præparasti,
antequam mundum creasti.

Garamida, preparatione, Kero. Prol. p. 17. *Garauui*, præparatio. Notk. Pſ. X. 17. *Garauuas*, quod in promtu eſt, Otfrid. IV. 5, 128. c. 9, 24. *Gadun garauuas*, vocatur cœnaculum præparatum in quo Chriſtus ultimum Paſcha celebravit.

Gigarauui, veſtimentum. Otfrid. V. 4, 64. De Angelo in ſepulchro Chriſti mulieribus apparente:

In uuizzes fneuuen farauui
So uuas al fin gigarauui.
In candidæ nivis colore,
Sic erat omne ejus veſtimentum. (apparatus)

Kero: *Si kikarauit*, induatur. c. 58. *Garauua*, Adverb. promte, Willeram. in Cant. p. 147. [in noſtra Edit. p. 62. legitur *gariuvo.*] *Garo*, Adv. penitus. Otfrid. V. 24, 98.

Uuant er thaz ubila firmeid
ioh iz garo thana ſneid.
Namque is malum evitat
imo id penitus abſcindit.

Garalicho, penitus, prorſus, Otfr. II. 21, 52.

Firſahent io gilicho
thia iz allaz garalicho.
Percipite pariter
hoc omne penitus: (perfecte)

Conf. IV. 24, 61. *Gerunon*, parare. *thu gerunidos*, paraſti. *gerunon ſal*, parabo. *Gerunindi*, præparans. *Gegerunot*, præparabitur: Gloſſæ Lipſii. Gloſſæ MSS. AS. *Gigerunid*, præextatus.

[*Garavua*, expediti. Gloſſ. Monſ. p. 334. *Garavui*, cultu. p. 329. cultui. p. 380. *Garavvi*, Ephot. p. 324. *garavuit*, Ephoth. p. 343. *hinter dero garavui*, poſt Ephot. p. 330. *pein garavui*, Saraballa. p. 342. *Garavvi*, habitu. p. 398. *Garavvi*, ſtolam. p. 397. ſtolas. p. 363. *Garavvi*, podere. p. 370. *das garavvi*, pudorem. (forſan legendum poderem) p. 356. *Garauin*, Infulis. p. 381. *Garavuiro*, proclivior. p. 352. *No iser ni lirnetun, in ſih darazoni garotun, nob es kerounti, ni luſtenti, ni uuarun.* Nec ante parantes & affectantes. p. 401.]

Gerave, antea, albereit, J. Argent. L. II. c. 122, 3. *Foregegaruueda*, præparatio, Notk. Pſ. LXIV. 10. *Keiſtlicha fuora garetoſt du in, uuanda ſo iſt din foregegaruueda.* Paraſti cibum illorum, quoniam ita eſt præparatio tua.

[Willeram. III. 10. *Der hat vorgegareuuet.* præparavit. conf. Not. ad h. l.] *Mittingar*, *mittingari*, *mittingardi*, medii præparatio, Iſid. c. 5, 7. Vid. inf. *Mit.*

Garathinx, pactum reale coram teſtibus. V. ſupra *Ding.* *Garagithingi*, Judicium ordinarium. Vid. ſupr. *Ding.* *Geltgarwen*, deauratus. Fragm. Bell. Hiſp. ℣. 2634.

Er furte einen goltgarwen ſpiez.
Gerebat deauratam haſtam.

Vide mox Gare.

[*Za garuetenu, ode ze gadeonoteru antreiti*, ad emeritum. Gloſſ. Monſ. p. 404. *Garabaſtaz*, deſiderabile. Gloſſ. Monſ. pag. 340. *Garabotemo*, vel *plumlibemo*, plumario opere. Gloſſ. Monſ. p. 321. *Garalibo*, in toto, Gloſſ. Monſ. p. 346. in ore gladii. p. 326. *Garſſenteru*, competente. Gloſſ. Monſ. pag. 403.]

GARNO, filetum, *geſponnen zeug*. Otfrid. I. 5, 23. de S. Virgine:

Uuachero duabo
uuerk unirkendo,
Diurero garno.
Tenuiorum linteaminum
operi intenta,
Subtilium filorum.

Idem de tunica Salvatoris inconſutili IV. 29, 64.

GARE, armorum genus, bene & ex arte Barbaricaria ſeu Fabricarum præparatum, qualis fuit olim Fabrica Argentoratenſis armorum omnium, *Notitia Imp. Occid. & ibi Panciroll. cap. XXXIII. p. 139.* Obſerv. *ad Königsh. XI. §. 14.* Fragm. Bell. Hiſp. ℣. 1676.

Vierzehen thuſent an ſiner ſcare,
Thie furten born unde gare.
Quatuordecim millia in exercitu ſuo
hi gerebant cornua atque arma
(certa.)

Ategar, telum Saxonicum, item *Hategar*. Du Freſne ex Florentio Wigornio: *In manu ſiniſtra clypeum, cum umbonibus aureis & clavis deauratis, in dextra lanceam auream, quæ lingua Anglorum Hategar nuncupatur.* Somnerus ex *Ateon* mittere, & *Gar* telum. Noſtris fortè *ein Wurfeiſen, Wurfſpies*, quo eminus & cominus pugnatur. conf. ſupr. *Ethgere.*

GARDA, *Gardea*, *Garde*, hodie *Gerte*, virga, virgultum. Vetuſtiſſima verſio Eſa. XI. apud Iſidor. translatum c. X. §. 3. *Arliudit uph gardea ſona Jeſſes uurzom.* egredietur virga de radice Jeſſe. Notk. Pſ. LVII. 8. *Dir iſt berte uuider garte ze ſpornonne.* i. durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare. *Κέντρα* alii calcaria intelligunt, Germanus translator videtur Virgas uncatas intendere. Idem Pſal. LXXXIX. 10. *Gerten*, caſtigare, exercere, Notk. Pſal. LIV. 3. *Rinchgerda*, virgula fumi, Cant. Cantic. cap. 3.

Gerden, Celtis, ſepire; Ol. Wormius: *Ekgerdi*, Cimbris ego ſepimento cinxi. Danis *Gierde*, ſepimentum. ASaxonibus *Geard*, heage, ſepimentum, Matth. XXI. 33.

Gardo, hortus. *gardo sloßhaſt*, hortus concluſus, Cant. Cant. c. 4. & ibi Willeram. & ad eum F. Junius.

Gartari, hortulanus, Otfr. V. 7, 96. ſupr. C.

[*Gartinare*, hortulanus. Gloſſ. Monſ. pag. 394.]

Zartkartin, paradiſus, Notk. Pſalm. XCV. 10.

Gard, domus. Danis *gaard*. Gothis: *us garda in gard*, de domo in domum. Luc. X. 8. *Gardavaldans*, paterfamilias, Luc. XIV. 21.

Gard, arx, caſtrum. *Stargarde*, Vandalicè Oldenborch, *Chron. Sax. an.* 944.

Gard, terra, regio. *Oſtragard*, Ruſſia, i. terra orientalis, *Worm.* Add. ad Monum. Dan. p. 8.

Gardi, regnum, Gothis. *Orat. Dom. Unte theina iſt thiu alngardi* (al. *Daugardi*) regnum.

Umbihringa mittungardes erdha, cardines orbis terræ, Iſid. contr. Jud. c. 2. §. 1. Nos inverſo ordine dicimus *das Erdreich*. V. *Mittingard*.

Gartenknechte, latrunculi. Chron. Argent. MS. fol. 443. *In diſem handel* (in bello civili inter Epiſcopum Argent. & ſocios atque inter Remp. Arg. an. 1392.) *lieffen arme Landsknechte, die hieſs man damals Blutzapffen, dann ehe und zevor Grafen und Herren auch Ritter ſich unter ſie begaben, haben ſie keinen andern namen gehabt: Nachmals hat man Landsknechte genennt, da man ſie itzt die Gartenknechte nennt. Hat ſeinen namen dahero bekommen, das ſie weder Kraut, Ruben, Zwyblen in den Garten gelaſſen. Seithero ſint ſie Hunerfenger daraus worden. Und da die Obrigkeit in vielen Landen, wie ſie zu thun ſchuldig, auch darumb Schatzung, Rent, Steuer, von den armen Unterthanen nehmen, nicht geburlich einſehen werden haben, ſo werden die armen Leuthe letzlich vor dieſen böſen Buben kaum in iren heuſern mögen bleiben.* V. & ſupra *Blutz*.

In Rec. Imp. 1551. §. 100. vocantur, *Herrenloſe Knechte, die ſich uf das garden legen, die armen unterthanen unträglicher weiſe beſweren.* Item Rec. Imp. 1555. §. 35. ſq. *umblauffende gardende Knechte, die auf der garde betreten werden*, tanquam in delicto, *was ſie an einem orte von den armen unterthanen abſchäzen, und fur ſich ſelbſt nemen, an einem andern orte verzeren*, à quibus §. 39. *die Herrenloſe Knechte* ſeparantur.

GARIVVON, manipulos. Gl. Lipſ. *Garben*. Somnerus: *Hoc Teutonicè Gaerwe, garbe, Gallis Gerbe, Latino-Barbaris Garba: nec longè abit Sax. gripe, unde noſtrum gripe, eadem notione.* Sed magis eſt ut *gripe* à *gripen*, greiffen deſcendat, i. manipulus, quantum manu capimus. Conf. *Du Freſne Gloſſ. Garba.*

GARLEC, alium: Gl. MS. ASax.

[GARMINARE, incantatori. Gloſſ. Monſ. p. 355. *Garminaro*, maleficorum, incantatorum. p. 335. incantatorum, p. 342. *garminantes*, incantantis. p. 349. conf. inf. *Germenon.*]

GARNO, v. ſupr. *Gar.*

[GARRIN, carri Gloſſ. Monſ. p. 357. *Garrun*, carrucis. p. 336.]

GARTARI, vid. *Cart.*

Gard des lichamin. vid. inf. *Libbe.*

[*Gart*, ſtimulus. Gloſſ. Monſ. pag. 326. 396. *garta*, ſtimulo. p. 364. *garte*, ſtimulo. p. 387.

Garte, choro. p. 337.

GARUUA, milleſolium. Gl. Monſ. p. 414.]

GASACHIO, cauſator, cum quo quis cauſam ſive litem habet, L. Salic. t. LIII. §. 2. & t. ſq. V. inf. *Sach.*

[*Uuela* GASEZZANIU, idonea. Gl. Monſ. p. 403.

Gaſopha vel *treſtir*, quisquilia. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

GAST, *Kaſt*, hoſpes, v. K. & C. Kilianus. *Gaſt, conviva, hoſpes, qui convivio excipitur, diverſor. Germ. Gaſt. Angl. Geſt, Gaſt. vetus Sax. Sicamb. Holl. Friſ. Extraneus, peregrinus: qui longius decem milliaribus extra ditionem habitat. Et Habitator oppidi, qui civis non eſt. WILDGAST, qui quotidie, quavis ſeptimana de urbe in urbem, de regione in regionem proficiſcitur: neque in ulla civitate annum & diem habitat. Quæſt. Magdeb.*

At ſicut Romanis hoſpes & is qui excipitur & is qui excipit, appellatur: ita & Germanis ac Francis ſed & Longobardis *Gaſtaldi* vocati, vide mox. Obſervare enim eſt, tum *in nominibus* quatuor Rectorum ſeu Præfectorum Francicorum, qui Leges Salicas congeſſerunt, tum in aliorum nominibus propriis, activam ſignificationem, qua quis curam & cuſtodiam alicujus gerit. Sic *Arbogaſt* dictus quaſi hereditatis curator atque cuſtos. Illi porrò quatuorviri Francorum, fuerunt quatuor pagorum ſive provinciarum earumque Mallorum Rectores atque Præſides, *Bodogaſt*, Bodonum, i. e. Batavorum, *Salegaſt*, Saliorum Francorum, Iſalæ accolarum, *Widogaſt*, Widonum ad Widrum, & *Wiſogaſt*, Viſonum ad Viſurgin. Secus ac Wendelinus in Nat. Sol. LL. Sal. c. 15. putat, cujus ſententiam H. Conring. probè examinavit & cum plurimorum Eruditorum ſuffragiis rejecit, de qua re in Præfatione noſtra ad LL. Salicas. Vide etiam inf. *Hagen.* & v. *Mall.* De jure hoſpitii Germanorum & Hoſpitalitate vide Tacit. *de M. G. c. XXI. ſq.*

[*Gaſtvuiſſot*, diverſorium. Gloſſ. Monſ. p 337. *Gaſtvuiſſodo*, diverſorio. p. 395.] conf. inf. *Wiſen.*

GAST, GWAST, WAST, *Vaſtinæ*, *Vaſtum*, *Wiſtung*, *Wiſte*, *Waldung*, *Forſt*. Pactum Ducis Brabantiæ & Capituli Montenſis, apud Miræum: *Omnes Vaſtinæ, quæ Terræ ſylveſtres appellantur.* Item alibi: *Et in omni terra, quæ vulgariter Vaſtina dicitur.*

V. inf. *Waſti.*

His Waſtinis qui præpoſiti erant, *Gaſtaldi* nuncupati, preſſè *Forſtknechte*, *Forſtbedienten*: *Gaſt* enim ſylvam & *alde* ſervum vel miniſtrum notat, *vid. ſupr. in A.* Sic Brabantia à Regum Francorum Foreſtariis regebatur ante Carolum Calvum, teſte M. Polono, Chron. Königsh. c. 2. §. 149.

Poſtea

Digitized by Google

GAS.

Poſtea *Gaſtaldus* generalius pro Præfecto uſurpatum. L. Longob. II. 17, 1. de quo egi *Comm. ad J. Feud. Alem. c.* 112, 2.

GAT, porta, eaque anguſta. *In gat stin*, in arcto verſari, Kilian. ASax. *Gat*, porta, Luc. VII. 12.

GATEN.

Pegaten, accidere, *begegnen*. Notk. Pſ. LXII. 10. *Des der argo furchtet, daz pegatot in.* quod impius timet, veniet ſuper eum.

GAT. GATIL.

Gatilsdag, *Gatlich.* } vid. inf. Til.

Gatilingon, cognatos. Otfrid. I. 22, 42. de Parentibus Jeſu:

Sie ſuachtun untar kundon,
jo untar Gatilingon.

Quærebant (puerum) inter notos, & inter cognatos.

Conf. ſupra *Catalingun.*

Inde hodienum *Götel* reliquum, reſtrictum ad cognationem ſpiritualem, Patrina.

Gataloc, titule: Gl. MSS. ASax.

GAUCH. v. *Chaucken.* & *Goub.*

GAVCKELN, incantare. *Gauckler*, incantator. Vetus verſio MS. Pſ. LVII. 6. *Der enhöret nit die ſtimme der Zöverer und dez Gögelers der vil wislich gögelet.* qui non exaudit vocem incantantium & incantatoris, qui multum ſapienter incantat. Unde hodie *Einen begauckeln*, i. *bezaubern*, effaſcinare, & *Geukler*, effaſcinator, *Kauckelſpiel*, effaſcinatio. Vide ſupra *Caukeler.* Du Fresne Gloſſ. v. *Cauc.*

[*Gouccaltuomun*, magicis. Gloſſ. Monſ. p. 365.]

GAUGROT. v. in C.

GAVIALTO, legitur in L. Sal. Tit. LXXVI. §. 1. Edit. Heroldi. ubi agitur de foro Amtruſtionis: *Teſtes dicant: quod ille nullatenus de Antruſtione gavialto eſtre legibus, dixiſſet.* Quod Wendelinus Germanicum *Gewilt*, volens, lubens, exponit: atque exinde vult conficere, hæc non alibi fuiſſe acta, dicta, ſcripta, quàm in Taxandria vel Hasbania. Optimè Du Fresne de hoc judicat: *Fides ſit penes ſcriptorem, quem conſule, ſi lubet.* Ego malim eſſe Francicum *Gewalt*, poteſtas, jurisdictio. Cæterum adjecta vox linguæ provincialis, *eſtre*, itemque quod hic titulus non extat in MSC. Regio, utpote recentior, demonſtrat, hoc quidem Capitulum cum aliis paucis cis Rhenum fuiſſe additum, ſed ad totam Legem Salicam inde concludere eſt ἀπολογία.

GAVL, vide mox *Gavl.*

[GAVISSA, quisquilias. Gl. Monſ. p. 344.

Uuintolono GAVOGIDA. Butruonum ſertas. Gloſſ. Monſ. p. 407.

GAUMA, convivium. *Teta imo gauma mibbila Levi in ſinemo hus.* Fecit ei convivium magnum Levi in domo ſua. Tatian. c. 56. §. 1. conf. ſupra *Cauma.*

GAUMANIM, nota. Gl. Monſ. p. 325.

Ni GAURUMMEN *odo nigatou.* non exhibeant. p. 403.]

GAW.

GAW, GEW, GOW, *Gobia; Go*, Stainhow. f. 63. regio, pagus, diſtrictus. *In gauga Gairgaiſaine*, in regionem Gergeſenorum.

Otfrid. II. 14, 3. *In ſelbas gemi ſinas*, in patriam ſuam, i. Galilæam.

Suevorum vox propria, ſecundum Irenicum Lib. IX. Exegeſ. c. 16. ait: *Centum pagi Suevorum referuntur, ex quibus multa millia militum quotannis bello partim, partim agriculturæ dedunturi, referente Julio in Comm. Lib. IV. Eutropius Lib. VI. Oroſ. Lib. VI. aliique plura de illis retulerunt. Itinerarium etiam nuper Auguſtæ repertum decem pagorum meminit. Horum autem pagorum finalis terminatio in γῆ græcam dictionem exibat, quam Germani in Geu veterunt. Extant adhuc Suevorum pagorum illorum nomina penes nos, ut ſunt Algau, quaſi Alpium γῆ geu. Brisgau, laudis γῆ vel pagus. Suntgau quaſi Solis pagus ob amœnitatem. Ergau honoris pagus. Heugau, quaſi fœni pagus. Nortgau Noricorum pagus, & hi pagi Suevorum dicebantur, cuſtodito adhuc nomine eorum Geu.* De pago *Algeu* conf. Zeiler. de Circul. pag. 667. De *Brisgau* veriſimilius eſt nomen habere à metropoli *Briſach*, quaſi Briſachgaw. *Briſach* autem à defectu aquæ, quia unicum habet puteum & aqua emenda eſt, *Merian. Topogr. Alſatiæ.* Ach enim aqua eſt, & *briſen* vel *briſten* deficere, s. In diplomate Lotharii Imp. de an. 845. vocatur *pagus Prisgaudi.* Chron. Königsh. p. 528. De *Suntgaw* erroneum, quod de Sole ait, ſed à meridie, quod *Sud* & *Sunt* dictum, vide inf. *Sund.* De *Ergau*, ſolidiora habet Hepidanus in vita Wibradæ. Lib. II. c. 9. *In pago qui Erigowe nuncupatur, quem Araris fl. ex uno latere præterfluit & altero Rhenus.* Contractum ergo eſt ex Arargaw. *Arar* enim & contractè *Aer* fluvius Helvetiæ eſt, Arola, *Goldaſt. T. I. Rer. Alem. p.* 111. A quibus differt Araris fl. Alſatiæ, *Ergers*, & *Ergovia*, i. e. augia ad Ararin, *V. Obſ. X. §. IV. ad Chron. Königsh.* quemadmodum etiam ad Ararim Helvetiæ *Arau* urbs appellata. Porrò *Hewgaw* nomen ſine dubio habet à ſuo opido *Hewen.* Denique *Nortgaw* non à Noricis nomen habet, ſed à plaga ſeptentrionali, ad quam ſita, reſpectu Sundgoviæ, Charta Liutfridi Ducis Alſatiæ, *apud Obrecht. in Prodr. Alſat. p.* 268. Cæterum bene Irenicus de Vangionibus Lib. II. Exegeſ. cap. XXXII. *Vormacienſes dicimus Vangiones. Omnes mirantur, unde nomen illud fuerit profectum? Litteris Græcis non opus eſt, Germanicus fons ſpectetur. Vrbs hæc ſita eſt in territorio teutonicè VUNGGAU dicto, Cerere & Baccho opulentiſſimo, Græci paululum variantes literas Vangiones illos proferebant quaſi Vungaugiones.* Niſi quod vox *Van* non tam *Uuune*, appellativum, quàm Nomen Proprium fluvii vicini fuerit. Neque cum Lehmanno facere poſſum, qui negat Vangionum nomen Germanicum & Germanis uſitatum fuiſſe, *Lib. I. Chron. c. VII.* Conf. Zeiler. in Topograph. Palatinat. Rheni.

Geuuimez, diſtrictus ſeu territorii limes. Otfrid. I. 20, 15. de occiſione infantum.

GAW.

So uuit thaz geuuimez uuas,
ni firliazun fie nih einaz.
Quàm latè territorii illius limes erat, non reliquebant nec unum.

Gloſſæ Theotiſcæ Fr. Junii: *Pagus, gauuimez.* Gloſſar. Goth. v. *Gauge*, ingens alicujus regionis tractus.

De Pagis Saxonum, Meibomius ſcripſit. De Alemannorum Freherus in Orig. Palat. Conf. Cluver. I. Germ. Antiq. 13.

Kilianus: *Gouw. vetus. Regio, ager, rus, terra, pagus. hinc multa regionum urbiumque nomina. Bonnegouw, ager Bolonienſis. Henegouw, ager Haniæ, Hannonienſis, Hannonia. Haſpengouw, Hasbania. Ooſter-goe ſive Oſtergouw & Weſtergoe ſive Weſtergouw, Terra Orientalis & Occidentalis.* Conf. inf. *Gouuon.*

GAW, GOW, idem quod *Gab*, alacer, *hurtig*, de quo ſupra. Otfrid. I. 13, 7. de paſtoribus properantibus Bethlehemum.

Thaz uuir oub mit den gouuon
thaz Gotes uuort ſcouuon.
Ut & nos cum alacribus verbum DEI (incarnatum) videamus.

[Scherzius vocem *gouuon* ad præced. *Gaw.* regio, pagus, refert, inde hos verſus ita transfert in Not. ad h. l.

Ut nos etiam cum pagis (i. e. incolis pagorum hujus territorii)
DEI verbum (impletum) *videamus.*]

Sollers, qui ſtudioſe agit. Idem Otfrid. III. 14, 148.

Thaz uuaz in inonon,
joh uz in then gouuon.
Hoc erat in illis (Evangeliſtis) & ex illis ſollertibus, a me extractum.)

[Hunc quoque locum ad præcedent. vocis *Gaw* ſignificationem Scherzius in Not. ad eund. refert. obſervans. E MSC. Cod. pro *inonon* legend. *in ouuon.* & pro *Joh uz in then gouuon. Joh uze in then gouuen.* Gothis *Gauga* (ita pergit) eſt tractus ingens regionis alicujus. Theotiſcum Gloſſ. pagum exponit, *gauuimez.* Belgis: *gauu, gäuu, goy, goo, gouue* eſt pagus, i. e. certum ac definitum regionis alicujus ſpatium. Friſiis *Gæ*, eſt pagus, vicus ruſticus; *gæ-man*, incola ejusdem pagi: *gæ-feynt*, adoleſcens eundem pagum inhabitans. vid. omnino Jun. Gloſſar. Goth. in Voc. *Gauge.* Huic loco maxime quadrat ſignificatio illa, qua *Gouu* ſumitur pro agro, quod vox *uze*, quæ reſpectu oppidorum & urbium poſita eſt, oſtendit, ut & vox *ouuon*, quæ in priori verſu occurrit. Unde hi duo verſus ita transferendi.

Quicquid (hominum morbo quodam laborantium) *erat in pratis*
Et extra (ſc. urbes) *in agris.*

F. Jun. ad Willeram. p. 186. Kilianus: *Gaw, cautus, catus, ſollers, acutus, agilis, alacer, acer, attentus ad rem. Gall. Gay.*

Hinc *Gougrave*, Comes ad cauſas quæ moram non patiuntur. Fuit extra ordinem electus à

GAW.

trium villarum incolis, quoties in rapinis & furtis copia Comitis aut Judicis Provincialis, ùt ordinarii haberi non poterat. *Jus Sax. L. I. Art. LV. ſqq.* Ubi Gloſſa: *Ein Gograff heiſt darum ein Gograff, das er gehe not oder tat richten mag, oder das er geblichen oder ſnelliglichen und gleich als gehende, richten ſol.* i. quod flagrans delictum debeat illico punire, ùt interpretatur ibi Zobelius, adjiciens: *Vidi ſic obſervari, quod uterque tam occiſus quàm homicida eodem ſepulcro ſint tumulati.* Quando cauſa finita erat, & munus Gogravii finitum: ſi tamen incolæ Gogravium elegiſſent ad longius tempus, opus erat conſenſu & inveſtiturâ feudali Comitis aut Marchionis, *d. l. A. 58.* Præſente porrò Comite vel Marchione ceſſabat jurisdictio Gogravii, *ibid.* Hodie planè abolita, quum ad quos Jurisdictio ordinaria ſpectat, id non concedant.

Kilianus: *Goo-grave, gograef. vet. Sax. Judex pedaneus ſive pedarius, judex qui plano pede judicat neque tribunal habet: eligebatur autem apud veteres Saxones ad vim illatam illico judicandam, eodem nempe die quo violentia facta erat. Go-graeve, feſtinus judex, qui in neceſſitate celeriter judicat. à Goh i. celer. And. Altham. vulgò Gogravius.*

Eſt adhuc hodie Gogravius Osnabrugenſis, contra quem reſtituenda fuit urbs Osnabrugum ut præſtanda ei præſtet: ut eſt in *Deſignatione* Reſtituendorum. Theat. Pac. p. 335.

GAWL, in genere pecus. *Urgawl*, verres, Jus Alemann. Prov. c. 211. *Urgawl haiſt ain Perſchwin dem ſol man järlichen die zend auslaben oder abſegen.* i. *Urgawl* dicitur verres, cui quotannis dentes excutendi aut reſecandi ſunt.

Hodie Equus, caballus. *Caballus ſpathus, Chengiſto*, L. Sal. c. XLI. §. 2. V. Ch.

[*Untarſenti* GAUUALTIDA, intermitti profectionem. Gloſſ. Monſ. p. 405.

Kerne enti GAUUARE, intentos. Gl. Monſ. p. 403.

Thibbero Lachano GAUUATTO, pannoſi. Gl. Monſ. p. 405.

GAUVICCONT, exorbitaverint, i. e. declinaverint. Gloſſ. Monſ. p. 376.

In ſtrite, in GAUUINNE, in conflictu. Gloſſ. Monſ. p. 406. *urdigit* odo *gauuinnit*, obtinuerit. p. 401.

GAYHUNT. vid. *Hund.*

[*Cazinſit*, i. e. GAZOGAN, cenſetur. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

GAZZON, plateæ. Cant. Cant. c. 3, 1.

[*Gazun*, vicis. Gloſſ. Monſ. 355.]

GEA, *ja*, etiam, Beda. L. 5. c. 2.

GEAC, cuculus, Gl. MS. AS. V. *Chauken.*

GEALTNISSI, ſalus, ſalvamentum. Formula fœderis inter Ludovicum Germanicum & Carolum Calvum in conventu apud Argentoratum an. 847. 16. Kal. Martii: *In Godes minna ind durch thes Criſtianes folches ind unſer bedhero gealtniſſi.* i. pro DEI amore & Chriſtiani populi atque utriusque noſtrum ſalutem. Scribendum *gehaltniſſi*, ab Halten, ſervare. vide inf. H.

GEANDOT, annunciatus. Symb. Apoſtol. Vide *Anden.*

GEAN-

Digitized by Google

GE.

GEANSEIDOT. vid. *Antſeida.*

GEANTREITET. v. *Antreitii.*

GEBA, gratia, *Gnade*, Tatian. c. XIII. §. 8. *Unir giſahumes ſina diurida, ſolicha ſo thiu diurida iſt einiges ſon fater, fol geba inti uuares.* Vidimus gloriam ejus, gloriam quaſi unigeniti à patre plenum gratiæ & veritatis. §. 9. *Fon ſinero folneſſi uuir alle intpahumes inti geba furi geba.* De plenitudine ejus nos omnes accepimus & gratiam pro gratia. *Wanta euua thuruh Moyſen gigeban iſt, geba inti uuâr thuruh Heilant Chriſt gitan iſt.* Quia lex per Moſen eſt data, gratia & veritas per J. Chriſtum facta eſt. conf. ſupr. *Gabe.*

GEBALTHON, irritaverunt. Gl. Lipſii. Vide *Balgen.*

GEBANNE, V. *Gabe.*

GEBANNANE *Tage.* v. *Bann.*

GEBAREN GEBÆRE. v. *Baren*, ferre.

GEBERGE, cubilibus: Gl. Lipſ. V. *Bergen.*

GEBETAN
GEBETED BEON } vid. *Bat.*
GEBOTAN.

GEBILDEN. v. *Bilde.*

GEBIURDA, regio, v. *Buen:*

GEBLACHMALOT. v. *Blach.*

GEBREDUUERTH IST, fundatur, Gl. Lipſii.

GEPRESTEN. } v. *Briſten.*
GEBROSTEN. }

GEBROIHTA. v. *Brechen* & *Broiben.*

GEBÜBE. v. *Baba.*

GEBUR. v. *Buen.*

GEBÜREN. v. *Buren.*

GEBURESCH. v. *Burſe.*

GEBURTI. vid. *Burt.*

GECHATTOST. v. *Cheden.*

GECKEN. *Geckenkrieg.* v. *Armenjaken.*

GECORANNISSÆ. v. *Choron.*

GECYNDILICAN. v. *Chind.*

GEDANG. vid. *Ding.*

GEDANCHHAFT. } vid. *Denken.*
GEDENCHET. }

GEDDI, elogio: Gl. MSS. AS.

GEDERAN. v. *Derien.*

GEDEHTIGI. vid. *Dahta.*

GEDIGEN, populus, plebs. v. ſupr. *Diuben.*

GEDINGEN. vid. *Ding.*

GEDRVFT, turbata: Gloſſæ Lipſii.

GEDRUOHTEN v. *Druuben.*

GEDVCHTAN, Cant. Cant. c. VIII. 2. ſed rectius legitur *gedruchtan*, expreſſus. [*Gedubtan* legitur in noſtra edit. & quidem recte. vid. notata ſupra ad voc. *Duab.*

Suaſſo mir GEDUNCHET, quodcunque videro. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

GEDUNSUM, Notk. Pſal. X. 2. *Sie uuerdent mit in gedunſum se forlorinisse*, rediguntur cum ipſis ad interitum.

GEEBEN-MAZZOT. vid. inf. *Mazze.*

GEFILDE. vid. ſupra *Feld.*

[GEFOLGET. *Dero meiſtrun ſin gefolgeet rehtaron*, magiſtram ſequantur regulam. Kero. c. 3.]

GEFUGELE. vid. *Fugeli.*

GEFURE. vid. *Fure.*

GE.

GEFUOGAN, adjicies, Gloſſæ Lipſii. Somnerus: *Sax. Fog & Gefog*, item *fooging*, *junctura*, *conjunctio.* Germ. *Fügen.*

GEFUORE. vid. *Fure.*

GEFYRDRO, ditor. Gl. MSS. AS.

GEGEN, vide *Gen.*

GEHAN, GIHAN, JEHEN, confiteri. Kero: *Gehan*, *confiteri.* c. 4. *Gehat*, *confitemini.* c. 7. *Kegehane ſint*, *profeſſi ſunt.* c. 5. *Gihit dir*, *confitebitur* tibi. c. 7.

Confeſſio vetus: *unrehtes gihaneti*, falſum confeſſus.

Notker. Pſal. L. 8. *jehendo minero ſundon*, contendo peccata mea.

Form. Confeſſ. & Otfr. II. 13, 9. *Ih gihu*, confiteor. *Bigihdic*, confitens. *Lambec. L. II. Bibl. c. 5. p. 319.*

Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 2060.

Thaz wir vore ware mogen geben.
Quod nos pro vero poſſumus aſſerere.

℣. 2380.

Sie ne wolden an Mahmet jeben.
Niſi vellent Mahometum profiteri.

Jah, confitebatur, Otfr. I. 27, 33. de Johanne Baptiſta.

Jah er tho ſo' s'iz uuas.
Confitebatur tunc ſicut id erat.

Id. III. 20, 353.

Jahi ſo s'er dati,
Confiteretur ſtatim cum feciſſet.

[Hæc verba in citato loco non occurrunt, at verſu 357. verba coeci à Chriſto ſanati refert.

Jah ih, quad er, Drubtin, duan.
Confiteor ego, dixit, Domine, facere.

Ita Schilterus hæc verba vertit, at Scherzius in Not. hoc modo reddenda cenſet.

Aſſero, *dicebat*, *Domine*, *facere* ſcil. illud, i. e. aſſevero me credere.]

Conf. Notk. Pſ. LXXVII. 5.

Jehare teſtes, Notk. Pſal. XXXIV. 11. *unrehte jehare ſtuonden uf*, iniqui teſtes exſurgebant. Pſal. XXVI. 12. *Uuanda mir analigent unrehte jehara.* Quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui.

Jihtungo, *martyrio.* Notk. Pſal. XLIII. 12.

Glich jeben, de duobus idem feudum petentibus, contravindicare, J. Alem. Feud. c. 2.

Jiho, confiteor, Notk. Pſal. XVII. 50. *Fone diu trubten iiho ih dir.* Propterea confitebor tibi Domine. conf. inf. *Jah.*

Pigihtaro, confeſſores, Notk. Pſal. LIX. 2.

Vergicht, idem quod *Gicht*, *Jicht*, confitetur, J. F. Alem. 12. 3.

Pihte, confeſſor, Notk. Pſalm. XLVII. 12. *Freuuen ſih tohtera pihte*, exultent filiæ Judæ. i. confeſſoris. Unde emendanda lectio. Pſalm. LXXVII. 67. Judam *betehiutiu.*

Pihte, confeſſio. Notk. Pſal. XCV. 6.

Kejihtare, confeſſores, martyres, *Notk. Pſalm. XLIII.* 10. *Dine martyres Keihtare.* ℣. 13. *Du gabe dine martyres (keihterra) ze slahto.*

GEH.

Kejiht, confeſſio, Notk. Pſal. XCV. 6. *Kejiht unde ſconi ſint fore imo.* Confeſſio & pulchritudo in conſpectu ejus.

Gihan, permittere, Otfr. ad Ludov. R. ỿ. 82.

Manag leid er tulta
umb thaz to Got gihanta.
Multum doloris toleravit,
eo quod DEVS permiſit.

[Pro *umb thaz to Got gihanta.* Cod. Vind. habet: *Unz thar tho Got gihangta.* v. Scherz. Not.]

Conf. inf. *Jah.*

GEHALSLAGET. vid. *Hals.*

GEHAVE *thich ad hæreticos*, [in noſtra edit. legitur. *Gehabe dih* ad hæreticos] apage ad hæreticos. Willeram. ad Cant. Cant. p. 14. n. ed. 6. Noſtrates Alemanni *Geheu dich.*

GEHEBE, anſatum. Chron. Königsh. c. 1. §. 115. de Alexandro M. *Det er machen eine gleſine ſtube die umb und umb gehebe was. und lies ſich an des meeres grunt.*

GEHEILIGEN. vid. *Heilac.*

GEHEVIGEN. vid. *Hebig.*

GEHEIZEN. vid. inf. *Heizen.*

GEHERIDES, vid. *Era.*

GEHIETIN, irritâti, Rhythm. de S. Annon. ỿ. 360. [Scherzius in Notis *gehietin* ab *Hiban* derivat.] V. *Heyen.*

GEHIHTON. vid. *Hihan.*

GEHILEICHE, generatio, Notk. Pſ. LIX. 10. vid. inf. *Hileihhe.*

[GEHIMILOTAZ, Stratum. Gloſſ. Monſ. p. 360.]

GEHIRMON, quieſcere. *Gehirme*, quieſcam. *Gehirmeda*, quievit. *Ungehirmelik*, inceſſabilis: Gloſſæ Lipſii.

GEHOVRDA, fornicati, Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Meretrix Sax. Hore. nobis (w uoci perperam præponentibus) whore: perperam dico; nam ab hyran venit, i. e. pretio conducere, quod vox etiam Latina ſat planè confirmat.* v. *Hiiren.*

GEHUGNISSE. } vid. *Hugen.*
GEHUGTIG. }

GEHULTER. vid. *Huld.*

[GEIGIT, æquavit. Gloſſ. Monſ. p. 334.

GEIL vid. *Gail.*

GEINOTA, oſcitavit. Gloſſ. Monſ. p. 398.]

GE-INOTEN *Uuorten*, teſſera militaris, *das heimliche, die loſung.* Notker. in Symb. Apoſt. *Alſo ouh in prælio in prælio Symbolum beizet das zeichen, daz an Scilten alde an geinoten uuorten iſt, dannan iegliche iro ſocios irchennent.* i. Sicut in prælio Symbolum dicitur ſignum (ſive teſſera vel nota,) quod in ſcutis, aut (vocalis teſſera) in verbis conventis, unde quilibet ſuos ſocios cognoſcunt. σύνθημα, Appiano. V. *Einon.*

GEINTI, moriebatur, Rhythm. de S. Annon. ỿ. 543. vid. ſupr. *Ent.*

[GEIRITIU *tranch*, ſicera. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

GEISLVM, flagellum. Otfrid. II. 11, 18. de Salvatore:

GEI.

Eina geislum er thar giſlaht.
Flagellum confecit.

GEIST. Spiritus.

Geiſtlichaz, geiſtlicho, ſpirituale. Otfr. I. 18, 4.

Theis geiſtlichaz uuari.
Quod (ut) myſticum (ſpirituale) eſſet.

Id. V. 23, 406. de Muſica cœleſti.

Thaz niuziſt thu io gilicho
thar ſcono geiſtlicho.
Eaque frueris pariter
ibi eleganti ſpirituali.

Geiſtlichiu natura, Spiritus, Notk. Pſal. ult. fi. *Alliu geiſtlichiu natura loboe unſeren trubtenen.* Omnis Spiritus laudet Dominum.

GEIT, vadit, *gebt.* Otfr. II. 7, 22.

Sehet, quad er, heraſun,
uuar geit ther Drubtines Sun.
Videte, dixit, huc ad nos
unde vadet Domini Filius.

[Scherz. *uuar geit*, vertit *ubi eat.*]

Gigeit, id. III. 24, 47.

[In hoc Otfridi loco non *Gigeit* ſed *firgeit* occurrit.

The'iz ouh inan ni firgeit,
thanne ellu uuorolt ufſteit.
Quod nec eum præteribit,
quum omnis mundus reſurget.]

Bigé, Gigé, Otfr. V. 23, 525. ſq. de Statu alterius vitæ beato.

Giuuiſſo ſagen ih thir ein,
thar ni irſtirbit man nihein.
Bithiu ni uuirdit ouh in uuar,
thaz man nan bigrabe thar.
Odo ia uuiht thes man thar bige,
thes zi tode gige.
Certe dico tibi ſemel,
ibi nec ullus moritur.
Propterea nec contingit revera,
ut quis ſepeliatur ibi.
Aut quicquam ibi agatur,
quod ad mortem accedat.

GEITEN, petere, V. *Giten.*

[GEIZU *uuerden.*, mordeantur. Gl. Monſ. p. 385.]

GEIZZIN, hœdi, Notk. Pſalm. XLVII. 12. *Uuando du geſcidoſt oves ab hœdis (Schaf ſone geizzin.)* [Hodie in Suevia *geiſſen* capræ vocantur.]

GEKNISEDON. vid. *Chnuſſan.*

GEKNUSSE. vid. *Knuſſe.*

[GEKUALTIN. Otfrid. III. 18, 141.

Thaz ſie gekualtin in thaz muat.
Ut vindictam ſumerent.

Ita quidem Schilterus vertit, aſt Scherzius in Notis. *Ut recrearent ſibi animum*, ſcil. vindicta. vid. inf. *Kualen.*]

GEKUNNI. v. *Chunn.*

GELAEZZE. vid. *Laſſen.*

GELANGEN, *mir gelang übelo*, Notk. Pſalm. CXVIII. 125. *gelungete, gelingen.*

GELAS-

Digitized by Google

GELASSENHEIT. vid. *Laſſen.*

[GELASUHTI. *Mit gelaſubti*, Elephantico morbo. Gl. Monſ. p. 384.]

GELATHINGE. vid. *Laden.*

GELBO, mentior, vexo, defraudo, Otfr. I. 23. pen.

Ni maane the ih thir gelbo,
Drubtin iſt iz ſelbo.

Ne credas quod ego tibi mentiar,
Dominus eſt ipſe.

Conf. IV. 29, 53.

GELEGERE, proximus. Notk. Pſal. XXIII. 4. *Nob in andrimmon ne ſuuor ſinemo gelegeren*, nec juravit in dolo proximo ſuo. Idem Pſ. XXVII. 3. *Die mit iro gelegeren minnechlicho choſont*, qui loquuntur pacem cum proximo ſuo. Pſalm. XXXVII. 12. *Mine friunt unde mine gelegeren nahton ſih uuider mir.* Amici mei & proximi mei adverſum me appropinquarunt. [In omnibus his locis non *Gelegere*, ſed *gelegene* in Notkero noſtro extat, neque id vitio typographi, ſed in ipſo quoque Schilteriano avtographo.]

GELENDE, accola, Gloſſæ Lipſii. *Gelandun*, pagenſes, Kapitul. Franc. IV. c. 19.

Gelende, terræ, agri, Notk. Pſ. LXXXIV. 13. *Unde dannan berent iro unuochar unſeriu gelende*, & terra noſtra dabit fructum ſuum. *Landerey*, hodie.

V. *Lant.*

GELEPFEN. vid. infr. *Gileppher.*

GELF, obliquum, fraus, Fragm. de B. Sarac. ℣. 3262.

Ire gelf iſt inoch ſo groz:
Genelun hat uns in Sarragus
alle verraten.

Dolus iſtorum eſt adeo magnus:
Genelun nos Saraguſæ
omnes prodidit.

Idem ℣. 3721.

Thaz wir thie geſellen
ire gelphes widerbringen.

Ut iſtis ſociis
fraudes eorum compenſemus.

Gelpfheit, pravitas, Otfr. III. 19. 19.

Mihilu gelpfheit,
iob unſer herza gimeit.

Magna pravitas
atque noſtri cordis averſio.

vid. *Abelepte.*

Kilianus: *Ghelfs*, obliquus.

GELIBEDELIC, deprecabilis, Gloſſ. Lipſ. ubi Somner. *Saxon. biddan eſt orare, rogare, precari, cujus ni fallor in hac voce quale quale veſtigium.*

GELICODA, complacuit: Gloſſæ Lipſii. V. *Licon.*

GELIUORE, libera, Gloſſæ Lipſ. ubi Somn. *Hoc, ut & noſtrum deliver, latinizant.*

GELLEN. Stainhöw. f. 103. *Du haſt gedultiglich mit ſenftem gemut dines mannes verſchulden getragen, und darüber dyn Gellen uſs eigenſchafft freygelaſſen.*

[*Gellent*, tinnient. Gloſſ. Monſ. p. 325. 337. Goth. *Gala*, carmen canere, it. *Gelld*, vociferatio intempeſtas Ver. Ind. Bibl. Antiq. Judith. XI. 15. *Und joch einer, der ergilt nit wider dich.* & non latrabit vel unus contra te. Unde & *Nachtgal* luſcinia. item *Galm*, ſonitus. (quod vid. ſupra) Saxon. inf. *Jölen*, cantillare. Hinc eſt *die obren gellen.* 1. Sam. III. 11. vid. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 248.]

[GELOIBAN. *Uuie ſcal ih nu mih geloiban dinero contemplationis.* Willeram. in Cant. Cant. V. 3. Ubi quidem Junius fatetur, ſe non aſſequi quid Willeramus verbo *geloiban* voluerit ſignificare. Scherzius vero in Not. ad h. l. hæc habet. *Sih geloiban* eſt nihil aliud, quam *ſe ſeparare, ſich von einem beurlauben.* Apud Notker. Pſal. XXXIV. 22. verba *Ne diſcedas â me*, redduntur: *Ne geloube dih min.* Apud eundem Pſ. XXXIII. 9. *Ube ſie das ne tuont, ſo uuehſelot er fore in ſin anaſiune unde geloubet ſih iro:* quod vertendum eſt. Si hoc non faciunt, tunc erga ipſos faciem mutat, & ſe ſeparat ab illis. Adde ap. eund. Pſ. XLIII. 12.

Geloubon. Willeram. in Cant. Cant. I. 6. velare ſignificat & *Louba*, umbraculum. vid. Scherz. Not. ad h. l.]

GELOUBIRREN. vid. *Irrigiangin.*

GELOS, Ungelos, V. *Los.*

[GELICHNISSES. Willeram. in Cant. Cant. I. 15. (noſtra edit. habet *glihniſſes*) ſimulationes. *Kilihniſſa*, Scena. Gloſſ. c. 17. *Kilihhiſſon*, ſimilabo. Kero. *lichizeta ſih rumer faran.* finxit ſe longius ire. Tatian. 228. 1. vid. Jun in Not. ad h. l.]

GELOBIGE. vid. *Loube.*

GELTEN, KELTEN, præſtare, dare, ſolvere, compenſare. Primò de Sacris, *Ghelden*, colere, ſacrificare. Iſidor. contra Judæos c. 3. §. 3. *dher heidheno abgudion gheldendo.* qui gentilium deaſtros colit. [Quaſi dicas idola gentilium æſtimans, in pretio habens. Palthen. Not. ad h. l.]

Ghelſtar, ſacrificium. Idem Iſid. c. V. §. 6. *Ghelſtar iob ſalbunga bilunnan uurdun.* Sacrificium & unctio ceſſarunt. *Offerunc ghelſtar*, ſacrificium, *Idem cap. VIII.* Concil. Liptinenſe de formula profeſſionis Fidei; *Forſachiſtu allum diabol gelde. Reſp. ende ec forſacho allum diabolgelde.* Monum. Paderborn. fi.

[In mentem venit, cum terminatione inter ſe conveniant *blauſtar* atque *ghelſtar*, utrumne exiſtimandum ſit, compoſita illa vocabula eſſe, prius quidem ex *blot* poſterius ex *ghelt:* Anglis hodie *gult* culpa, debitum, quod Germani aſpiratione addita *ſchult*, dicunt, & ignota hactenus voce *ſtar*, ſacrificium, ut adeo *bloſtar*, id ſit, quod Germani *ein brandopfer*, *ghelſtar*, quod *ein ſchuldopfer* vocant. Sed liquidiorem hujus conjecturæ lucem dies affundet. Palthen. Not. ad cit. Iſid. loc. p. 409. conf. ſupra *Blouſtar.*]

Secundo de Secularibus.

Otfrid. L. ult. c. 24, 95.

Gelt ſiu follon
Recompenſatio multùm plena.

[Adde

[Adde Eund. Præfat. ad Salom. ubi ℣. 43. in MSCtis de quibus in Notis, ita legitur.

Mit geldes ginuhti
Thaz ir mir datun zubti.
Cum retributionis ſufficientia
quod me educaveritis.

Tatian. c. 30. 1. *Thu geltis Gote thina meineida.* Reddes Domino juramenta tua. Id. c. 27. §. 3. *War ſagen ih thir. Ni ges thu thannan uz, ér thanne thu giltis den jungiſton ſcaz.* Amen dico vobis. Non exies inde, donec reddas noviſſimum quadrantem.

ASax. *Gild* eſt ſolutio, præſtatio, *Gildan*, ſolvere, præſtare. Germanis nummus, quod omnium rerum vicem reddit, *geld*, dicitur, & *gelten* eſt pecunia æſtimari, itemque *vergelten*, quacunque ratione aliquid penſare ac remunerari. Palthen. ad Tat. p. 355.

Gelt, penſio. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

Notk. Pſal. LXVIII. 5. *Ih kalt, daz ih ne ſubta:* exſolvi, quæ non rapui. Retribuere, Notk. Pſ. CXVIII. 17. ad verba. *Retribue ſervo tuo vivam (vivifica me) & cuſtodiam ſermones tuos.* Ita commentatur. *Kilt dinemo ſcalche. Du gibeſt dar du uuile per indebitam gratiam bona pro malis, ſo ne fundiſt du die, dien du gabeſt bona pro bonis: kilt ouh mir nah dien genadon ſo lebo ih, unde behuoto diniu uuort, unde dannan chumo ad aliam retributionem, an dero du gilteſt bona pro bonis, das aber gratia folliu iſt. Uuanda diſiu fone enero chumet.*

Gelter, & eum, qui præſtat, i. debitorem, & eum cui præſtatur creditorem ſignificat.

Jus Auguſtanum MS. fol. 65. b. *Git aber der gelter an dem achtunden tage pfant oder pfennig.* i. ſi debitor in die VIII. ùt termino prorogato, pignus aut pecuniam dat.

Idem fol. 67. *Beclagt ain man ſin burgen, ir ſi ainer oder mer, und mag der ſelbſchol nit vergelten mit varndem gut, ſo ſullen im die burgen gelten mit varndem gut ob ſies hant. Beredent ſi aber das ſi nit varendes gut habent, hat der ſelbſchol dem aigen, da ſol man den gelter* (creditorem) *hinwiſen daz man im davon gelte nach recht.*

Ingeltare, vergelter, vindex. Notk. Pſal. L. 6. *Du eino biſt rehter ingeltare, uuanda du eino unſundig piſt.* i. tu ſolus es verus vindex (peccati) quia ſolus inpeccaminoſus es.

In gelde han, in præſtatione, perceptione habere, *in bau, und beſſerung*, J. Sax. Feud. MS. c. 13.

Widergelt, retributio. Pſal. LXVIII. 23.

Wingelt, præſtatio vini. Charta Wiſſenburg. de an. 1404. *Wingelts ein fuder*, præſtatio vini annua: vehes.

Wärgelt, wergilt, werigeldun, pretii præſtatio pro re. Notk. Pſ. XCIII. de Fidelibus converſis: *Sie guzzen uz das iro heiliga uuerigelt.* Fuderunt pretium ſuum. *Uuas gelazzeſt du in dara in gagene durh ablaz? Sie trinchen iro uuerigelt*, bibant pretium ſuum?

Gült, præſtatio annua. Gloſſa Germ. Juris Feud. Sax. cap. LX. *Des wiſſet, alle Gulte iſt dreierley: Entweder ſie iſt eigen, oder lehn oder gemiet gut, das iſt bauergut oder zinsgut.*

Gylter, debita, *agyltath*, debent, Orat. Dom. ASax.

Gild, tributum, cenſus, Gothis. Luc. XX. 22. Marc. XII. 14. *Gils trameleins*, deſcriptio, indictio, ἀπογραφὴ Luc. II. 2.

Kilianus: *Gulde, guldte, Vet. Germ. Sax. tributum, vectigal, contributio, Symbolum.* Idem: *Gulde, vetus. Epulum, populare convivium.*

Lindenbrogius in Gloſſar. *Vicani atque agricolæ in Germania GILDE vocant convivia publica, quæ collatitiâ ſtipe quotannis ſemel iterumque celebrare ſolent.*

Gelda, collecta. Karlomanni Capit. an. 882. c. ult. *Volumus ut Presbyteri & miniſtri Comitis villanis præcipiant, ne collectam faciant, quam vulgò GELDAM vocant, contra illos qui aliquid rapuerint.*

Hinc *Gülden, Gildonia*, conventus, collegia in quibus arca communis, in quam Symbola ſeu collectæ colliguntur. Quæ per conjurationem fieri prohibitæ à Carolo M. Kapitul. an. 779. c. 16. *De Sacramentis per Gildonia invicem conjurantibus, ut nemo facere præſumat. Alio verò modo de eorum eleemoſynis (alimoniis) aut de incendio, aut de naufragio quamvis convenientiam faciant, nemo in hoc jurare præſumat.* Idem habetur Kapitul. Lib. IV. Add. 134. & 1. LL. Longob. t. 17. c. 7. Perperam V. Amerpach. ad hanc conſtitutionem emendat *Guildionia*, quaſi *factum à willen, voluntate & thon, facere.* Kilianus: *Gulde, Ghilde, Societas contributionum, contubernium*, curia, collegium, ſyſcenium, συσκήνιον, *contubernium in publico convivantium*, συσσιτία, *fratria, ſodalitas*, corpus. *Angl. Gylde, Gulde der ambachten, collegium opificum.* Zunft.

Zinsgultin, Otfrid. I. 11, 42.

Ouh uuidorort ni uuantin
er ſino [legend. *ſiro*] *Zins gultin.*
Nec revertebantur domum
antequam ſuum cenſum præſtitiſſent.

Verliben umb gülte opponitur *umbe das halbe*, Jus Argent. t. Von Widem. c. 14.

Güldhalla, Ghildhalla, ædes *Güldæ*, impr. mercatoriæ, vide Gloſſar. du Fresne v. *Gildum.* ubi plura.

Widergült, præſtatio annua de alia & majori annua præſtatione: ut qui duodecim ut annuam præſtationem recipit, obligatur ut ex his ſex reddat tertio. Sicut Jure Hebræorum de decimis Sacerdotes iterum decimas Levitis præſtabant. Differt à *Wiederzins*, quod Wiedergült in fructibus, Wiederzins in cenſu pecuniario protiſſimum conſiſtit.

Gelte, interjectio vulgaris. Chron. Königsh. c. 1. §. 35.

GELVVI, conſenſu. Gloſſæ Lipſii, *Geloben*, paciſci, vid. *Loube.*

GEMACH, commoda. Aurea Bulla Caroli IV. Imp. c. 3. §. 1. de Electoribus: *So ſie mer ſäliglicher ausgieſſen gemach fruchtpärs frids und rin aller Criſtenhait.* tantò felicius effundunt commoda uberioris pacis & tranquillitatis omni Chriſtianitati.

Mit

Digitized by Google

GEM.

Mit gemache, vid. *Macon.*

GEMACODA, vid. *Macon.*

GEMAL, vid. *Mal.*

GEMAN, gemein, gimein, communis, vide *Mein.*

Gemeinſamnuſſe der heiligen, communio Sanctorum: Symb. Apoſt.

Gemeini, communicabo, Gl. Lipſ.

Gemeinſchafft, communitas, Gemeinde. J. Argent. L. I. c. 9. *unt ſol imo die gemeinſchafft darumſ anteil laſen ſprechen.* Lat. Judex illud determinabit ſecundum judicium & dictum populi.

Gemeine geloube, vid. inf. *Mein.*

Gothis *Gamanum*, Sociis. Luc. V. 7.

Ingemini, in communi, regulariter, Carm. de S. Annon. ℣. 307.

GEMECHEDE, conjux, Ehegemächt. Jus Argent. de Viduis c. 1.

GEMEDE, mitis. Chron. Königsh. c. 1. §. 98.

Gemedekliche, id. c. 2, 77.

GEMEITVN, v. *Gimeitun.*

GEMESSE, ramus, Tatian. c. 182. fi.

[Non *ramus*, ſed *eamus* notat hæc vox: verba enim ita ſonant. *Erſtet inti gemeſſe, ſenn nu nahlihhot ther the mih ſelit.* Surgite, eamus, ecce appropinquabit qui me tradet.]

GEMISCELOT. vid. inf. *Mis.*

GEMUGEN. vid. *Magen.*

GEMÜLBE. vid. *Melm.*

[GEMUOZEGET. *Ih habo mich gemuozeget unerlichero ſorgon*: expedivi me à terrenis ſollicitudinibus. Willeram. in Cant. Cant. V. 3.]

GEMVTOS, mutabis, Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus dormitat. v. Farmeid.

GEN, contracte pro *Gegen*, vide ſupra *Gagan.*

Genaw, gegenaw. Ita ſcribitur majoribus JENÆ nomen, *Gena*: contra-augia, oppoſita der Lobedaw, augiæ benedictæ. Huc referendum videtur & nomen GENAVNORVM, populi in Alpibus Noricis, de quo Horatius L. IV. Od. XIV.

Milite nam tuo
Druſus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloces, & arces
Alpibus impoſitos tremendis
Dejecit.

GENAREN. vidi *Neren.*

GENECIUM. vid. *Nez.*

GENEMEN, *Genemnidiu.* vid. *Neuman.*

GENER, iſte, hodie jener. Otfr. Præf. ad Ludov. R. ℣. 117.

Ribta gener ſcono.
Gubernabat ille pulchre.

Id. III. 18. 72. *gene al*, iſti omnes.

V. 9. 32. de Cleopha.

Gab einer antwurti
ſelb ſo er iz zuruti.

GEN.

Thaz leid thaz inan ruarta,
thaz gener es ni ſualta.
Dedit unus reſponſum,
qui ipſe iraſcebatur.
Malum quod ipſos tetigiſſet,
quod ille id non ſentiret.

Genin, iſta. Otfr. III. 14, 31.

Bigonda genin thabton
Cœpit illa cogitare.

[Codex Vindob. habet *genu.*]

Genas, illud. Otfr. V. 23. 133.

In muate muar in genas mer.
In animo erat eis illud magis.

[Conf. verſ. 204. *genas al*, illud omne. add. Not. Scherz.]

Belgis: *Gender*: illic. *gender-waerts*, illorſum.

Gothis *Gainer*, ibi. Matth. V. 23.

GENGE, frequentatum. Chron. Konigsh. c. V. 68. *genge herberge*, gemeine herberge, commune diverſorium.

à *Gen*, *geben*, frequentare. V. Gan.

Hodie de moneta, *Genge und gebe*, quæ in uſu.

Zegengen, diſperdere, Notker. Pſ. CXLII. fi. *In dinen genadon zegengeſt du mina fienda.* In miſericordia tua diſperdes inimicos meos.

GENELUN, proditor Caroli M. apud Regem Saracenorum, Marſilium, in Hiſpania, de quo in Fragm. & pleno hiſtorico carmine de Bello Caroli M. & in libro Turpini Epiſcopi. Atque videri poſſit, ab eo jam tum eveniſſe, quod Genulones ſeu Ganelones idem quod proditores ſignificent. Sed quia illa poëmata ex Turpini Epiſcopi libello hauſta, libellus verò iſte non ſit Turpini, ſed ſuppoſititius, uti inter Eruditos conſtat, igitur verior videtur ſententia Papinii Maſſoni *lib. 2. Annal. Franc.* & St. Baluzii *ad Epiſt. Lupi XXIX. p. 369.* quod iſta denominatio demum à Genulone ſeu Guenilone Epiſc. Senonenſe, proditionis reo contra Carolum Calvum, orta.

GENESAN, GNISAN, chiniſan, liberari, conſervari, ſanari. Willeram. in Cant. Cant. c. II. 18. de columba: *Thiu* [*diu* noſtra edit.] *mag geneſan uore themo haueko* [demo habeche] hæc poteſt ſervari præ accipitre. Fr. Junius ait ſe prorſus ignorare quid iſtud *geneſan* ſit aut unde. Notkerus in Pſal. XXXVI. 33. *ſo die ſele gniſet, ſo erſtat der lichamo.* Cum anima ſalvatur, tum reſurgit corpus.

Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 3119.

Man gelouet thir nu baz,
Aines ſturzes er genas.
Venia datur tibi nunc faciſe.
Uno impetu liberatus eſt. ironicè.

Chiniſti, venia. Iſidor. contra Jud. c. V. ℣. fi. de primi hominis reſtauratione: *Dhazs ir ſih anur dhurah breuun mahti chigarauuan zi chiniſti.* i. ut per pœnitentiam reparari poſſit ad veniam. vid. ſupra *Ch.*

Salus: Notk. Pſal. CIII. 26. *ze ſtade geniſte*, ad portum ſalutis.

Gothis *Nasgan*, ſalvare, ſervare, Matth. XXVII. 49. *Ganiſan*, Marc. X. 26. Luc. IV. 18.

GENEZ, Gynecæum, V. Toda & ad L. Alem. c. 80. ap. Königsh. p. 690.

GENIHTE *ſih*, delectabat ſe. Rhythm. de S. Annon. ℣. 675. v. *Niden.*

GENIHEN. vid. *Nicht.*

[GENOSSEN. *Ein eigen man mit ſeinen genoſſen. Ein buwer mit ſynen genoſſen*, i. e. æqualis, paris conditionis, ſtatus. Goldaſt. Reichs-Sazung c. 1. §. 6. Reinec. Vocab. Theot. MSC.]

GENVEN uuerden, Notk. Pſal. CIX. 5.

GENYET. vid. *Nieden.*

GEOCODON, abdiderunt, Gloſſæ Lipſii. Somnerus: *Rectius forſan Addiderunt. Addere autem Saxon. zeiccan, alias zeeacan, unde noſtrum eeked, additus, adjectus, uti & Eke, pro Etiam.*

GEOFFEN *thih*, v. *Ofan.*

GEORNLICE, obnixe: Gl. MSS. AS. Germ. Gern.

GEORNNIS, curioſitas. Gl. MS. Anglo-Saxon.

GEORWIERDIT. vid. infr. *Orw.*

GEPANTA, tardus. Ita Jornandes de reb. Geticis c. XVII. *Lingua Gothorum Gepanta pigrum aliquid tardumque ſignat, inde GEPIDARUM nomen, qui tardius ex Scandia adventi.* Sed ut hæc denominatio per ſe ridicula eſt, ita *Gepanta* eſt Celticum aut Teutonicum *Gebunden*, ligatum. Gepidas autem ad Scythas, non Gothos referendos, Salvianus innuit Lib. IV. de Gub. DEI. pag. 91. *Numquid Scytharum aut Gepidarum inhumaniſſimi ritus in maledictum &c.* Paulus Warnefrid. L. I. de Geſt. Longob. c. XXVII. *Gepidorum genus ita eſt deminutum* (per Longobardos) *ut ex illo tempore* (Juſtiniani Imp.) *ultra non habuerint Regem, ſed univerſi qui ſupereſſe bello poterant, aut Longobardis ſubjecti ſunt, aut usque hodie Hunnis eorum patriam poſſidentibus, duro imperio ſubjecti gemunt.* At Paulus idem in continuatione Eutropii poſtquam *Lib. XII.* retulit, ut Gothi ex Scanzia olim progreſſi trans Iſtrum conſtituti ab antiquis ſedibus ab Hunnis pulſi à Valente Imp. terras Thraciarum ad habitandum acceperint, *Lib. XIV.* refert *Gothos, Hypogothos, Gepides & Vandalos, nomen tantum & nihil aliud mutantes, unaque lingua utentes, omnes fidei Arrianæ, ſub Arcadio & Honorio Danubium tranſeuntes, locatos fuiſſe in terra Romanorum: & Gepides quidem, ex quibus poſtmodum diviſi fuiſſent Longobardi & Avares, villas quæ ſunt circa Singidonem & Sirmium, habitaſſe.* Sirmium ipſum etiam Avares ſubegiſſe, idem ſub Imp. Mauritio an. 577. refert.

Conf. Cluver. L. 3. Germ. Antiq. c. 34. p. 632. Item M. Prætor. in orbe Goth. lib. 3. c. 2. Gepidas & Longobardos promiſcue aliquando dictos, ait Vorburg. Vol. 3. p. 121. vid. & Vol. VII. pag. 2. & 209.

[GEPAN, infundere. Gloſſ. Monſ. p. 385. 388.

GEPATIOTO, Stratæ. p. 386.

GEPET, miniſtrate. p. 388.

GEPOLSCEINI, calvariam. p. 329.

GEPONOTAZ, ſtratum. p. 340.

Unter dero GEPRIEVIDO, ſub cenſu. p. 325. v. ſupra *Briaf.*]

GEQVALHIT, coagulatus, Gloſſæ Lipſii.

GEQUICCO, vid. QUEK.

GER. gladius. Fragm. de Bell. Sarac. verſ. 2494.

Ther ſite unas under goten knehten:
Sie kunden wole uehten
Mit ſpieze und mit geren.
thez ulizen ſih thie herren.
Hic mos erat inter bonos milites:
Sciebant bene pugnare,
Haſtis atque gladiis.
His ſtudebant domini.

Et verſ. 2525.

Mit ſineme ſcarfen gere
ramete er ſin zo then bruſten.
Acuto gladio ſuo
petebat pectus ejus.

℣. 4062.

Ogier ther wigant
ther forte an ſinere hant
ainen ſpannebraiten ger.
tha gefrumete er
manegen zo there helle.
Ogier bellator
ducebat in manu ſua
Spithamâ latum enſem.
Quo promovebat
Multos ad infernum.

Inde & *Germanorum* nomen videri poſſit ortum, q. d. die *Swertmänner*, von den alten groſſen Schlachtſchwerten.

GERAD. vid. *Rad.*

GERAHTEN, ductus, Notk. Pſal. XCVII, 6. [Verba Pſaltis *in tubis ductilibus.* ita reddit Notker. *An erinin blaſon mit hamere gerahten.*] vid. *Reccben.*

GERAST. *vid. Raſt.*

GERBEN, GÆRBEN, opp. ſwingen. Jus Auguſtan. tit. de Molendinis: *Man ſol ainem bandknecht von einem ſchöffel roggen den man ſwinget, ainen helbling geben. Iſt aber daz man in gaerbet, ſo ſol man im vom gærben und von ſwingen ainen pfennig geben.*

GERE, arma. vid. *Were.*

GERERE, rudera. J. Argent. L. 2. c. 132. *Gerorach.* Steinhöw. fol. 38. *daſs ſie ſich by einem gemös, in ain wildes gerorach verborgen het.* [*Gerorach* idem videtur, quod hodiernum *geröricht*, *arundinetum.*]

GEREGEZE, GEREZE, zu einem hauffen oder uf ein geregeze riten, Chron. Konigsh. pag. 892. hodie uf partie gehen. A *Regen*, movere.

GER.

Digitized by Google

GER.

GER, cupidus, begierig, Rhyth. de S. Annone ℣. 127. de Nino : *des lobis was ber uili ger.* gloriæ erat valde cupidus.

Notk. Pſal. LXXXIX. 3. *des nideren gerſin*, humilioris cupidus.

[Otfr. de negatione Petri IV. 18, 29.

Er ſuar tho ſin gerno.

Ille juravit tunc multum cupide.

Mallet autem Scherzius *gerno* per vehementer redditum.]

GERON, KERON, hodie begehren, cupere, deſiderare.

Confeſſio vetus : *Inti gerro huozun framort.* & cupio emendare in poſterum. Kero: *Keros*, cupis. Prol. p. 16. *Keroot*, cupit. Prol. p. 17. *Kerot*, cupit. c. 61. 65. *citi deru Kerot*, hora qua deſideraverit. c. 43. *ni Keroes*, non concupiſcere, c. 4. *Keroon*, deſiderare, c. 4. *Keroont*, deſiderant, c. 5.

Kerida, deſiderium, c. 7. *Kiridu*, deſiderii. *Kiridono*, deſideriorum, Prol. p. 19. *Kiridoom*, deſideriis. *Kirida*, concupiſcentia, c. 4. *Kirida fleiskes*, deſideria carnis, c. 4. *deruſelbun Kirida*, eodem deſiderio, c. 60. *after Kiridoom dineem zi Kangees*, poſt concupiſcentias tuas non eas. c. 7. Hæc Kero, qui ipſe nomen hinc ſortitus. quaſi *Deſiderius*.

Rhythm. de Ludov. R. ℣. 90. *her gereda*, deſiderabat.

Notk. Pſal. LXVII. 11. *Kirigin uuillen*, promtam voluntatem.

Kereg, deſiderans. Notk. Pſal. XLI. 3. *Mina ſela iſt durſteg, daz chit, ſi iſt Kereg ze demo lebenden Gote.* Anima mea eſt ſitiens h. e. cupida ad DEUM viventem.

Gerih, concupiſcentia. Notker. Pſal. LVII. 11. *den gerih dero eriſton ſundo*, concupiſcentiam primi peccati.

Kirege, deſiderium, Notk. Pſal. XXIII. 2. ad verba Pſaltis. *Et ſuper flumina præparavit eum*, ita commentatur. *Uuara fliezzent die aba, ane in den mere? Uuara habent oub Kirege, ſin ane ze dero uuerlte. Joh die uberuuindet ſin Eccleſia, uuanda ſie ne gerot anderer ane immortalitatis.*

Kerih, appetitus iraſcibilis, vindicta. Notk. Pſal. II. ſi. *Kerich chumet in ſlago dero brauuo.* vindicta venit in ictu oculi.

Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2605. *tha viel ther Gotes gerih uber thie wötgrimmen*, tunc cecidit DEI vindicta ſuper ſævos ipſos.

Idem Notk. Pſal. LXVIII. 25, 26. *Offener gerich*, & *tougener gerich*, vindicta publica, manifeſta, nec publica, ſed arcana. Idem Pſal. LXXIII. 1.

Jegeroda, gegeroda, deſideravi, Cant. Cant. II. 3. it. Fr. Jun. [*Ib ſaz unter ſinemo ſcate, der ih ie gerota.* ita legit noſtra editio. Sub umbra illius quam deſideraveram ſedi. Pulchre noſtra verſio: *Ich ſize unter dem ſchatten des ich begebre.*]

Gothis *Gairnan*, deſiderare. Matth. XI. 3.

GER.

Hodiernum *Gair*, pecax, cupedioſus. conf. infr. *Gerulicho*.

[Tatian 28. 1. *Jogiuuelih thie thar giſehet uuib ſie zi gerenne.* Omnis qui viderit mulierem ad concupiſcendam eam.

Geri, aviditate. Gloſſ. Monſeenſ. p. 366.

Gerno, deſiderabiliter, p. 390. delectabiliter. p. ead.

Geromes, captamus. p. 393.

Geron, appetunt. p. 386.

Geront, affectant. p. 373.

Geror, ardentius. p. 388.

GERBILINON. Faſciculus. *Then beresboton gibintet in gerbilinon.* Zizania alligate in faſciculos. Tatian. c. 72. §. 6. Eſt autem diminutivum à *garbe* manipulus, *ein gärblein*. Palthen. Not. ad h. l. p. 382.

GERECHTHAFTON. vid. *Haft* & *Rebt.*]

GEREGNODAE, mendacio compoſito. Gl. MSS. Anglo-Sax.

GEREICH. vid. *Reuben.*

GERICA, vindicta, vide *Raban.*

GERICHET. vid. *Ric.*

GERIHTE. vid. *Ric.*

GERITHENN IS. vid. *Ric.*

GERIHTNVSSES, vid. *Ribti.*

GERING. vid. *Ing.*

GERICHT, ſuppellex. Annal. Argent. MSS. pag. 864. de Ruperto Epiſc. Arg. an. 1448. *Er hat zu der eintretung ſeiner regierung kein Silbergericht zu dem Biſtum gefunden, dann ſeine vorfahren es alles vertan : ſein Vater Herz. Stephan ein dutzet ſilberne platten, deller und Becher. Das Hofgeſinde auch die von Adel muſten aus bultzern ſchüſſeln eſſen. Hernach lieſs er alles von Silber machen, das wurd im mehrentheils geſchenkt von Siegmunden von Oeſterreich, bey welchem er zu Insbrück geweſen.*

GERICHTSFAN, v. *Ban.*

GERLICAE, annua, Gloſſ. MS. Anglo-Sax. järlich.

GERMANIA.

Germaniæ nomen tempore Taciti recens, & poſt tranſitum Tungrorum expiſſe; nec contrariatur Cæſar, & quod Germania I. & II. Galliæ partes. Nam poſterius factum poſt tempora Cæſaris, quod autem Cæſar Belgas à Germania ortos, ait, verum eſt eos ex illa terra tranſiiſſe Rhenum, quæ Cæſaris tempore Germania vocata. Sed de Germanici nominis ætate, & quod ante & circa Polybii tempora adhuc incognitum, V. Vorburgii Hiſtoria T. I. pag. 29. 37. 44. de Finibus Germ. id Vorb. T. I. p. 216. & 358.

Germania cis Rhen. ſive minor tempore Taciti nondum in formam provinciæ redacta, nec in primam & ſecundam diviſa, ſed tamen ante Conſt. M. *l. 2. de off. aſſeſſ.* ut mox.

Germans. Gl. ASax. Boxh. Orig. Gall. p. 78.

Tacitus de M. G. explicatur à Vorburg. T. I. p. 358. &c. & Vol. 3. p. 283. &c.

Belgarum nomen eſt Germanicum. V. Cluv. Germ. Antiq. quia

Belgæ, Germanicæ originis, Rhenum tranſierunt & Gallos ſuppreſſerunt, J. Cæſ. L. 2.

Quando iſtud factum? non liquet.

Germani qui primi Rhenum transgreſſi vocati, & Gallos expulerunt, tempore Taciti Tungri appellati, antea Germani, nomine ſingulari, quod poſtea nationis nomen evaluit, Tacit. c. 2.

Quando hoc factum? an eod. tempore, & idem populus Germanorum? R. 1. non eodem tempore, ſed antiquiori Belgæ, de quibus Cæſar, hos demum Gallis incorporatos expulerunt Tungri ſ. Germani. E. falſus Tacitus? quod qui primi Rhenum transgreſſi, Germani i. Tungri appellati. Tu diſtingue tempora, Tacitus: qui primi Rhenum transgreſſi, utique Germani fuerunt, ſed primi fuerunt non ſimpliciter noſtrum antiquioribus ſeculis cum Belgæ trangreſſi. Sed patrum tum memoria.

Tacitus de Morib. Germ. c. 2.

Germaniæ vocabulum recens & nuper (reſpectu originis Celticæ gentis & antiquiorum nominum, Sveuorum, Marſorum &c. non reſpectu ſui ſeculi, quo ſcripſit Tacitus, nam & ante Cæſaris ætatem Germanorum jam cognitum.) *additum: quoniam qui primi Rhenum transgreſſi Gallos expulerint* (Belgæ quos à Germania ortos Cæſar ait, jam tum diu repreſſerant Gallos, ſed hi cum Gallis ita coaluerant, ut Gallia Belgica pars Galliæ eſſet. Hos Gallobelgas poſtea Germani expulerunt, Quinquepagani, Condruſii, Eburones, Cæreſi, Pæmani, Segni, Cæſ.) *ac nunc Tungri, tunc* (Lipſ. pro *tunc* legit *nunc*, quem ſequitur Coccej. Proleg. Jur. Publ. §. 7.) *Germani vocati ſunt, ita nationis* (particularis Tungrorum,) *nomen, non gentis* (totius Teutonicæ, Celticæ) *evaluiſſe paulatim* (non ſimul ac ſemel) *ut omnes* (tota gens) *primum* (pridem) *à victore* (populo, invento nomine hoc) *ob metum* (victis & vincendis Gallis majorem incutiendum, quaſi omnis gens eſſet bellicoſa, bellatoribus conſtans, *Gerrmanne*, aut à gladiorum ſpecie, *Gere*, ſupr.) *mox à ſeipſis* (J. Lipſii conjectura, *à re ipſa*, fidei codicum haud præferenda) *invento* (adſcito & latiori ſenſu receptо) *nomine GERMANI* (Guerrmanne, vel Germanne, Swertmanne, Kriegsmänner, Wærman Gothis Vir, Matth. XIX. 4.) *vocantur*. Vid. omnino Dn. Alting. Notit. Germ. Inf. p. 77. Prima ſcilicet Germanorum, ut populi particularis Celtici, ſedes fuit ad Rhenum & ejus exitum. Procopius lib. I. Bell. Goth. *Rhenus in Oceanum immittitur, Paludes hisce in locis non paucæ, ubi primitus Germani, gens barbara habitabant, nec magni tunc primum momenti viri, qui Franci nunc vocitantur*. conf. Agath. & Nicephor. §. Hieronymus in vita Hilarionis: *Inter Saxones & Alemannos gens non tam lata, quam valida apud Hiſtoricos GERMANIA, nunc FRANCIA vocatur*. Perſio dicuntur *Rheni*, Satyr. VI.

Miſſa eſt à Cæſare laurus.
Inſignem ob cladem Germanæ pubis, & aris

Frigidus excutitur cinis: & jam poſtibus arma,
Jam chlamydes Regum, jam lutea gauſapa captis
Eſſedaque, ingentesque locat Cæſonia RHENOS. I.

Francos Rhenenſes, qui *Rhyn Francken*, in Chronico metrico Hollandiæ, quod laudat Jo. If. Pontan. *L. I. Orig. Franc. c. ult.* vocantur. Stephan. de Urbib. Ῥῆνοι, ἔθνος παροικῶν τῷ Ῥήνῳ τῷ ποταμῷ, καὶ ἀπ' αὐτὸ καλούμενοι, ubi annotavit Holſtenius: *Rheni pro Rhenani, à flumine quod accolunt, dicti, ut Iſtri & Iberi*. Sed vid. Rheno.

Germanorum nomen Latinum eſſe Jo. If. Pontanus *L. 2. Orig. Franc. c. 1.* auctoritate Strabonis niſus, qui Lib. VII. hoc nomen à Romanis impoſitum, quod eſſent γνήσιοι γαλάται germani & genuini Galli. Nec niſi à Romanis ſcriptoribus & Græcis, nunquam à Germanis ipſis nomen uſurpatum eſſe. Sed ob defectum Scriptorum Germanicorum, probari quidem id non poteſt, præſumi tamen poteſt ex Scriptoribus Latinis. Chron. Sax. à Gibſonio editum pag. 12. *Of drim megdum Germanie, of Eald Seaxum, of Anglum of Jotum*. ex trib. Germaniæ provinciis. AltSaxonia, Anglia & Jutia. Gloſſæ Anglicæ à Boxhornio cap. IV. Orig. Gall. allegatæ: *Marches, from the Germans word March*. Marcæ à vocabulo Germanico March. Et ſi id conceſſerim forte de ſignificatione poſteriori & omnes Teutonicas nationes complectente, hæc tamen poſterior inquam fuit, de qua Strabonis alluſio intelligenda. Sed prior & genuina notatio particularis fuit provinciæ, cujus incolæ ſibi, ut alii populi, hoc nomen peculiare impoſuerunt, proprio ſuo idiomate. Goldalſtus præf. der Reichs-Sazungen. Hermanos ſeu Chermanos, à deaſtro Hermin, Marte vocatos autumat. Sed conjectura eſt, quæ propior *Hermionum* nomini. Non diſſimilis Spangenb. & Calviſius ad A. M. 2124. Hermaſius filius Ingevonis, nepos Manni, pronepos Aſcanis, filii Gommeri, nepotis Japheti, qui A. M. 1970. In Germaniam interiorem tranſiiſſe ſcribitur. Illuſtris Leibnizius ab *Herminonibus* nomen Germanorum deducit. Ol. Verelius à Carpis, ad Carpatum montem & Iſtrum, *in Notis* ad *Hervarar Saga c. X. p.* 120. quam tamen ipſe novam & non ſatis forte probabilem conjecturam vocat. Quod nomen cum poſtea de omni Teutonia uſurpatum, aliud ſibi impoſuerunt nomen FRANCORUM. Nec tamen hoc intelligendum, quaſi ab initio Germani & Franci iidem fuerint, ſed fuit media natio inter Sicambros & Francos Germania. Claud. de laud. Stillic.

Qui mihi Germanos ſolus Francosque ſubegit.

Apollinaris:

Francorum & penitiſſimas paludes
Intrares, venerantibus Sicambris.

Claud.

Digitized by Google

Claud. de Bello Gildonico:

——— *Germania tota feratur*
Navibus, & ſocià comitentur claſſe Sicambri.

Auſonius in Moſella:

Accedent vires, quas Francia, quasve Chamavus,
Germanique tremant, tum verus habebere limes.

Sicambri ſcilicet à Francis ſuppreſſi fuerunt. vid. H. Jun. Batav. pag. 168.

Germanie nomen in deſuetudinem abiit paulatim, ſubſtituto Franciæ & Alamanniæ nominibus, *Procop. I. Bell. Goth. XI. Spanhem. in Julian. Orat. I. pag. 225.* Poſtea reductum. Acta Comitiorum Vienn. MSS. an. 1460. *Germaniſch geſange*, germanicæ linguæ: Vide Tom. poſter. Inſtit. J. Publ. p. 133. 121. & 128.

Germanie primitiva diviſio tripartita. Tacit. de M. G. c. 2. *Manno tres filios aſſignant è quorum nominibus proximi Oceano INGÆVONES, medii HERMINONES, cæteri ISTÆVONES vocentur.* Plinius Lib. IV. c. 14. adjicit duo genera, Vindilos: & Peucinos cum Baſternis, ubi vide Harduin.

Ingævones poſtea SAXONES dicti, ſive mutato nomine, ſive hi iſtorum ſucceſſores fuerint.

Herminones, poſtea SVEVI, Hermunduri, Germani, & tandem Franci.

S. Hieron. in vita Hilarionis: *Inter Saxones & Alemannos gens non tam lata, quàm valida, apud Hiſtoricos Germania, nunc verò Francia vocatur.* Id. in Chron. Euſeb. A. C. 373. *Saxones Deuſone cæſos in regione Francorum.* Caſſiodor. Ammian. Marcell. Lib. XXVIII. Oroſ.

Iſtævones, fuerunt Celtæ meridionales ad Danubium, ubi poſtea Alemanni.

Sunt qui hæc nomina compoſita æſtimant ex *Inge, enge, iſt, Weſt*, & *Wonen* i. habitare. Sed veteres Celtæ & Franci atque Germani uſi voce *Buen* in iſta ſignificatione, *Wonen* verò ſignificavit tunc Manere, perſeverare. Itaque rectius pro nominibus propriis habentur cum Majoribus & Tacito, filiorum Manni: quem tamen nolim Noam cum Voſſio intelligere, ſed aliquem ex Gomori poſteris, unde Celtæ orti, Joſepho teſte. Terminatio porrò non eſt *wonen*, ſed *onen*, ut patet ex medio *Hermin-onis.* Itaque & *Iſtæv-onen*, & *Ingæv-onen.* vid. infr. *Ing.*

Tempore Taciti Germania cis Rhenana nondum in formam provinciæ redacta videtur, multo minus in primam & ſecundam. Ante Conſtantinum tamen Romani diviſerunt Germaniam cisrhenanam a ſe occupatam in primam & ſecundam. Macer. JC. *L. 3. π. de off. adſeſſ.*

Germaniam primam Salvianus *L. VII. de G. D. p. 165.* appellat, nomine barbarum, ditione Romanam.

Oroſius Lib. I. Hiſtor. Europa à montibus Riphæis ac flumine Tanni Mœotidisque paludibus, quæ ſunt ad orientem per littus ſeptentrionalis Oceani usque ad Galliam Belgicam & flumen Rhenum, quod eſt ab occaſu, deinde uſque ad Danubium, quem & Iſtrum vocant, qui eſt à meridie & ad orientem directus, Ponto accipitur: ab oriente Alania eſt, in media Dacia, ubi & Gothia: deinde Germania eſt, ubi plurimam partem Suevi tenent, quorum omnium gentes ſunt LIV. — Pannonia, Noricus, & Rhætia habent ab oriente Mœſiam, à meridie Iſtriam, ab africo Alpes Pœninas, ab occaſu Galliam Belgicam, à circio Danubii fontem, & limitem qui Germaniam à Gallia inter Danubium Galliamque ſecernit, à ſeptentrione Danubium & Germaniam. " Eidem Germani & Alemanni differunt, L. VII. c. 22. Germani „ Alpibus, Rhætia, totâque Italia penetratâ, „ Ravennam uſque perveniunt. Alemanni Gal- „ lias pervagantes, etiam in Italiam transeunt. „

GERMENON, incantare, carminare. Notk. Pſ. LVII. 5. ubi quidem hæc vox bis habetur, ſed ſemel legitur *Gesmenon*, quod vitioſum arbitror. *Germenon* autem habetur etiam Pſalm. XIII. 3. ubi *Kerminot* ſcriptum eſt. Convenit ex parte cum Sueo-Gothico *Gerningamadur*, veneficus, ubi *madur* hominem notat, Gerninga, *Geringa*, deſideratorem, vide infra v. *Ingen.* quaſi dicas, hominem qui omnium deſideriis ſatisfacere ſcit, qui Lunam poſſit deducere cœlo. Eſt autem *Germenon* vox compoſita ex *Ger*, *Geren*, deſideria, & *Menon*, ducere, minare, proferre. Kilianus: *Mennen, ducere, agere, vehere, minare. Gall. mener. Ital. Menare.* Notkerus ait de aſpide: *Et machet ſih touben das er incantantem, den germenonten ne gehore, der in uzer ſinemo lochewile ferlucchin. Das tuot er ein ora dringende an dia erda, das ander ferſciubente mit demo zagele.* i. Facit ſe ſurdam ut incantantem non audiat, qui eam ex ſuo foramine vult elicere. Hoc facit, unam aurem premendo ad terram, alteram obturando caudâ. Confer & ea quæ dixi ad d. Pſal. XIII. 3. Convenit *Germenon*, *Kerminon* cum Latino *carminare*, incantare, de quo Du Freſne in Gloſſar. ut alterum ab altero deductum etiam videri poſſit. Conf. ſupra *Garutinare.*

[GERNDE, ſupplices. Tyrol. Parænet. ad Fil. §. 38.

Wanne dir der gerne kumber clagt,
Wird im die felſe danne verſagt.

Heinr. von Oftertingen. *Nu ſchaffe das der gerunden diet erlöſet ſin du pfant.* Cancell. Imp. anonymus: *Ein gerner man der trüget.* Reineſ. Voeab. Theot. MSC.]

GERNLICHO, diligenter, Tatian. Prol. §. 3. verba Lucæ I. 3. referens: *Gifolgetemo fon anaginne allem gernlihho;* aſſecuto à principio omnibus diligenter.

Id. c. 8. §. 4. Verba Herodis ad Magos refert. *Faret inti fraget gernlicho fon themo kinde.* Ite & interrogate diligenter de puero.

[*Gernlihho* proprie idem quod cupide eſt, hîc quod diligenter, quoniam quod miſere cupimus, ſtrenue agimus.

In Gl. Keronis eſt *Kernlihho*, diligenter (vid. inf.

inf. lit. *K.*) Et in AS. *geornlice*, ſtudioſe, Germanice hodienum *gern*, libenter. Eſt autem adverbium hoc Francicum, à verbo *geran*, cupere ſeu *keroon*, deſiderare. Unde apud nos compoſita *begehren*, *begierde*, *begierig*. Ipſam primitivam vocem Seculi XII. ſcriptor Ecko Repkovienſis in Præfatione Rhythmica Speculo Saxonico præmiſſa nobis ſervavit, ubi hæc habet:

Da er aber vernam
So gros des Herren gere,
Da hat (leg. *that*) *er kleine wehre.*
Cum autem perciperet
Tantum Domini deſiderium,
Parum repugnavit.

Palthen. Not. ad Tatian. p. 276.]

GERSTE, hordeum. Otfrid. III. 7, 50.

Hert iſt Gerſten kornes hut.
Dura eſt hordeacei grani cutis (folliculus.)

[*Gerſta*, hordeum. Gloſſ. Monſ. p. 334.

GERTA, virga, *eine gerte*. Tatian. c. 44. §. 6. Otfrid. III. 14. 185.

Mit gertun in henti
harto ilenti.
Virgis in manibus
vehementer feſtinantes.

Aſperius eandem Kero effert in *Kertu* virgæ, & ni fallor in *fillonokertu*, qua voce per metonymiam verbera deſignantur. In Iſidoro c. 9. §. 3. Et *gardea*, virga. Palthen. Not. ad Tatian. p. 366.

GERUI, calida. Gloſſ. Monſ. p. 356.]

GERUSTE. vid. *Ruſten.*

GERWE, *gar*, Chron. Königsh. I. 4. paſſ. Vid. ſupr. *Gar.*

GESAMENUNGA. vid. *Samanon.*

GESAN, animadvertit. Rhythm. de S. Annon. ℣. 399.

GESAZE. vid. *Sizen.*

GESCAPHE. vid. *Scaphon.*

GESCATHOT. vid. *Scatben.*

GESCENDIDI, confuſi, Gl. Lipſ. vid. *Scant.*

GESCHELLE, ſeditio, tumultus, *auflauff*. Jus Argent. paſſim. Königshov. Chron. II. 20. [Heldenb. P. I. p. 100. b. *Mit viel groſſen geſchellen lief er gen ihm binder.* P. II. p. 153. *Mit eim groſſen geſchelle ſchlug er da auf den Wurm.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

GESCHERREN. vid. *Skerran.*

GESCHLECHT, genus. *Der Kouflüte geſchlecht*, genus mercatorum, J. Argent. L. I. c. 41.

GESCHOLLE, reus, debitor, Jus Auguſtan. paſſim.

GESCVZZE, armatura. Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 1011.

GESEERED. vid. *Seer.*

GESELLION, commilitones, Rhythm. de Lud. R. ℣. 62.

Geſellen, de Electoribus Imperii: Jus Alem. Wendelin. Gloſſ. Sal. p. 177. à *Sal*, atrio deducit, & p. 178.

GESENDE, *moſt*, muſtum bulliens, fervens, *brauſender*. Willeram. in Cant. Cant. c. 8. p. 147.

Samo ther wole geſende moſt nieth unreines ni tholet under himo belivan. Sicut bene fervens muſtum nihil impuri tolerat in ſe manere. Paraphraſis ejus metrica:

Excoquit ut ſordes muſtum cum bulliet omnes.

Fr. Junius annotat: Oboritur ſuſpicio, quondam *Geſiethende* ſcriptum fuiſſe, ſed per abbreviationes corruptum. Sed nihil mutandum. Hodie inde reliquum *giſchen*, *geſcht*, de fermentatione. vid. inf. *Jeſen.*

GESERIGET. vid. *Seer.*

GESERWE, conf. inf. *Serauuen.* Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 2513.

[*Geſerwe* habitus, armatura. Anglis *ſerved*, ſervitus, cultus, habitus. Scherz. Not. ad h. l.]

GESEUUEROT. vid. *Seuue.*

GESIBENOTEN. v. *Beſibenen.*

GESIDALT, *Geſidili*. vid. *Sedal.*

GESIK, lacus in torcularí, Notk. Pſalm. LXXXIII. 3. V. *Sigen.*

GESIFTE, viſione: Gloſſæ J. Lipſ. pro *Geſichte*, vidè ſupra C. Somnerus annotat: *Hoc Sax. geſythe, ab eorum geſeon fluens, quod videre ſonat. Viſio autem & Viſus nobis hodie ſight.*

GESIGENERO. vid. *Sigen.*

GESIND, GISINDO, famulus, miniſter. Otfrid. IV. 12, 84. de Juda Iſcariote:

Uzgiang ſar tho lindo
ther diufeles giſindo.
Exibat ſtatim tunc leniter
diaboli miniſter.

Geſinde, familia. Jus Argent. L. I. *Des geſindes ſines Gotzhus.* de familia Eccleſiæ ſuæ, Epiſcopi. Charta vetus Epiſcopi Virdunenſis ann. 1334. *durch die elteſten perſonen von dem Geſinde und Räde.*

Hofgeſinde, familia palatina, aulica, domeſtici & familiares Principis Frider. III. Imp. an. 1467. G. Beckium Argentoratenſem recepit *zu unſern diener und hofgeſind.* Rupertus Imp. Magiſtro Friderico Schaward Licent. in Decretalibus, Præpoſito Eccleſiæ S. Paulini extra muros Trevirenſes an. 1401. *Te Protbonotariorum Secretariorum & familiarium domeſticorum & commenſalium* (Hominis Romani convivæ Regis, mentio fit in L. Salicâ tit. XLIII. §. 6.) *cottidianorum & continuorum aulæ noſtræ Regiæ cœtui & numero præſentibus aggregamus, decernentes — quod ex nunc in antea univerſis & ſingulis privilegiis, honoribus, gratiis — ubique locorum uti frui — debeas, quibus cæteri. — abſque theloneí, Dacii, Pontenagii, Pedagii, Cuſtume, & Gabellæ vel alterius ſolutionis onere.* Idem Imp. in primo & duobus ſeqq. imperii ſui annis aſſumſit novem perſonas in Capellanos & Familiares ſuos, datis literis Capellanatus & Salvi Conductûs, ejusdem tenoris. Facit huc Kapitulare Caroli M. de Miniſterialibus Palatinis an. 800. Cent. Gravam. Nat. Germ. §. XVII. Edictum Maximil. Imp. 1510. ibi: *qui non ſit de numero deſcriptorum Familiarium, juxta Concordata Principum & pacta nationis Germanicæ.* Caſſiodorus X. Variar. V. ibi: Homo eſt præfectus diſciplinæ domeſticæ. Gloſſar. Du Fresn. voc. Capellanus & Familiaris.

Reit-

Digitized by Google

Reitgeſinde, equitatus, comitatus equeſtris. Cant. Cant. c. 1, 9. *Ih habo dih geebenmazzot minemo reitgeſinde an dem reitwagenon Pharaonis.* i. æquiparavi te comitatui equeſtri meo in curribus Pharaonis.

Vide & infr. *Sinda*, iter.

Geſinde etiam militem & copias militares denotat. Chron. Königsh. c. IV. §. 53. *Sus wurdent die ros erſtochen und des Biſchoves geſinde kam alles zv fuſſe.* Sic equi confoſſi, & Epiſcopi miles omnis ad pedes redactus.

Conf. Meibom. Tom. II. pag. 174.

GESKIEDE, idem quod *Geſcagh*, hodie *Geſchach*, contingebat. Willeram. ad Cant. Cant. pag. 55. [n. 25. Legitur autem in noſtra editione *geſcah.*]

GESMAG. vid. *Smac.*

GESMITHE, Metallum. Junius Not. ad Willer. p. n. 8. conf. inf. *Smithan.*

GFSPULG, *Geſpulk*, Conſuetudo, Obſervantia. Jus Argent. Lib. 3. Art. 307. Vid. infr. *Spulgen.*

GESPUREDOS. vid. *Spur.*

GESSEN, vide Compoſ. *Irgeſs.*

GESTALT; *dien geſtalten*, hac ratione, Notk. Pſal. XXIII. 7. hodie *ſolcher geſtalt.*

GESTRÖPEL. ſtrepitus. Stainh. f. 97. *Hielt hochzyt enmitten unter dem geſtröpel und ungeſtümy der waffen.*

GESTUNGEDA. vid. *Stunkniſſi.*

GESUOCH. vid. *Suabchan.*

GESUUASAN, domeſticis: Kero. cap. 53. niſi legendum *Geſindan.* [In noſtro Kerone *geſuuaſan* legitur.] An verò huc *Geſuasheite* des herzen, penetralia cordis? Notk. Pſal. LXV. 17. an dulcedo? conf. inf. *Suazzi.*

GESCHWIHTEN. vid. *Schuihen.*

[GETARAN, nocere. vid. Willeram. in Cant. Cant. IV. 16. conf. Scherz. Not.]

GETÆTE. vid. *Duan.*

GETEILEN. vid. *Deil.*

GETELINGE. Fragm. de Bell. Sarac. vel Hiſp. ℣. 3734. Rex Saracenus de Chriſtianis:

Rechet mine grimme
thaz thieſelven getelinge
Sih niemer ne geröinen,
thaz ſie then ſige fören.

Vocabulum ignominioſum, contemtum denotans.

Vide mox *Getouurthun.*

[*Getelinge*, ſocii, proprie cognati; ſed ponit hic auctor ſpeciem pro genere. ap. Otfrid. I. 22, 41. *Gatilingon* ponitur pro cognatis. Gl. Keronis *Catalingun*, Parentibus. Scherzius in Not. ad h. l.]

GETHIGAN. vid. ſupr. *Diuhen.*

GETHINGE. vid. *Ding.*

GETHVGEL, linguoſus: Gloſſ. Lipſii. ubi Somnerus annotat: *Talis Sax. getinge & tungfull. quibus Eloquentia getingneſſe: Lingua Tonga. Tungel autem iis aſtrum, planeta, ſydus: tungelcræft, Aſtronomia.* hæc Somnerus. Facile autem patet, quod lectio Lipſiana ſit vitioſa & *Gethingel* legendum, quod Alemannis *Gezingel*, à Zung, lingua.

[GETILOSEN, laſcivientibus. Gloſſ. Monſ. p. 377.]

GETOUURTHVN, obriguerunt, Gloſſæ Lipſ. ibi Somnerus: priori vocis parti affine noſtratium *tough*, Sax. *tob.* i. e. tenax, lentus, quibus lentum vimen *tohgærd.* hæc ille. nobis eſt *zeh*, *zach.* Verum duæ ſunt voces *Geto-uuorthun*, non ergo à *tob*, ſed vox *Geto*, quid ſit, indagandum, patet autem rigidum ſignificare. Unde fortè *Getel*, rigidulus, contumax, rebellis, unde *Getelinge*, ſupra.

GETRAHETER. vid. *Napf.*

GETRUWEN, fiduciam. vid. *Drimon.*

GETVBELEN, convalles, Notk. Pſ. CIII. 10. *Du die brunnen uzlazziſt in getubelen.* Qui emittis fontes in convallibus.

GETVNFT, pactum, Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Conditio, Saxon. Gedincge, & Getbing; paciſci, getbingian.* Scilicet F & CH etiam hîc commutantur.

GETUUUING, diſciplina: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus annotat: *Mos, ritus, Sax. getheawe, aliàs getbywe.* Sed longè aliter mihi videtur, idque ex idiomate Saxonico, *Getwing*, quod hodie Alemanni *gezwing* efferunt. *Zwingen* autem eſt cogere, diſciplina autem cogendi & caſtigandi facultatem continet, *l. 5. ſi.* & *l. 6. π. de L. Aquil.*

Otfrid. V. 14, 21. de diſciplina Salvatoris:

Thar uuarun mit githuinge
thie Jungoron noh tho inne.

Idem cap. 20, 195.

Mit ſeremo githuinge.
Cum doloroſa coactione.

Thuangta, cogebat, Otfrid. III. 7, 48.

Conf. ſupra *Dwingen.*

GETVRRE, liceat. J. Argent. L. II. cap. 98. *Die rehten geturre und kunnen*, qui jus dicere poſſint & debeant. Vid. ſupra *Dürren.*

GEUELLE, caſus. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2603. Vide infra *Potike.*

GEVERDA. vid. ſupra *Faran.*

GEVESTANOTE. vid. *Feſt.*

GEVIE, fecit. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3083. de gladio Rolandi:

Tho geuie Durendart
eine wreisliche thurhtuart
von helme unz an thie erthe.

Tunc perpetravit Durendart
terribilem tranſitum
à galea usque ad terram.

GEUNMUOSHAFTON. vid. *Muos.*

GEVNOTOT, conquaſſat, Notk. Pſ. CIX. 6. *Geunotot er manigero houbet*, conquaſſet multorum caput.

GEWÆR. vid. *Wære.* & *War.*

GE-

Digitized by Google

GEW.

GEWAHT. vid. *Waben.*

GEWAST, ſtatura. Cant. Cant. 7, 7. vid. *Waſt.*

GEWAZZEN. vid. *Was.*

GEWEDE, veſtimenta: Gloſſæ Lipſii. vid. *Wat.*

GEWEGEN. vid. *Wegen.*

GEWEICHEN. vid. *Weibe.*

GEWEIGIT. vid. *Weigoden.*

GEWEN, *gieben, gehnen,* oſcitare. Hiſtoria Lombard. tit. von der Kruzwoche.

GEWERDET. vid. *Wirdit.*

GEWERTET. vid. *Warten.*

GEWESANVSSE, ſubſtantia: Gloſſæ Lipſii. à *Weſen* eſſe.

GEWIGET. vid. *Wibo.*

GEWIN, GEWVNST, poſſeſſio: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: Sax. *Gewinn*, ab eorum *gewinnan* fluens. Teuton. *gbewinnen*, nanciſci, acquirere, obtinere, &c. Unde noſtrum *to winne*, (verbum,) item *winning*, (nomen.)

GEWIRKE, ſimetum. J. Argent. L. II. c. 35. & 42.

[GEWISE, informatio. *Mit iro gewiſe.* hodie *mit ihrer anweiſung.* Willeram. Cant. III. 2.]

GEWISSO, enim; Gloſſæ Lipſii; ubi Somnerus: *Certus, Sax. gewis:* porrò, *gewislice.* vid. *Kewiſſo.*

GEWISEN. vid. *Wiſen.*

GEWISHEIT. }
GEWISSEDO. } vid. *Wiſi.*
GEWIZNESSI }

GEWORHT. vid. *Werah.*

[GEUVOTA. Oſcitavit. Gl. Monſ. p. 329.]

GEWITSCOPI, teſtimonia: Gloſſ. Lipſii: Ubi Somnerus: Hoc Sax. *Gewitneſſa*, unde noſtrum *witneſſe* pro teſtimonio. Sax. etiam, teſtium ſtipatio, *gewitſcype.*

GEWITTI, Scientia: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Hoc Saxon. WIT & gewit, quorum prius nobis manſit.*

GEZECHEN. vid. *Zeche.*

GEZEWG, non tantùm teſtem, ſed & auctorem ſæpe denotat in Jure Feudali Alem.

GHELSTAR. vid. *Gelten.*

GHIDANC. vid. *Denken.*

GIAFOLON, Otfr. IV. 7, 85. attendere. V. *Afolon.*

GIAFORAN. vid. *Afaron.*

GIAGALEIZON, anniti. Dictionar. Flac. *beſleiſs, bemühe.*

Otfr. IV. 24, 17.

Ther man thaz giagaleizit
thaz ſih Kuning heizit.
Ther uuidorot in ala uuar,
themo Keiſoro ſar.
Quicunque hoc contendit
ut ſe Regem nominet,
Iſte adverſatur revera
Cæſari certe.

Id. V. 7, 101.

Ih giagaleizon thaz iſt uuar.
Annitar profecto.

GIA.

Id. V. 23, 335.

Then thaz hiar giagaleizent.
Qui eo hic annituntur.

Vid. *Agaleiza.*

[GIAHARTERO, Spicati. Gl. Monſ. p. 389. *Ni* GIALODE. non concidat. p. 326.

GIALTISOT. ſuſpendatur. p. 388.]

GIANABRECHON, Otfr. IV. 19, 128. diruere. V. *Anabrechon* & *Bricben.*

[GIANAZTER, Stimulatus. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

GIANE, Otfrid. II. 8; 21. leg. *gianc:* zigianc. i. zerging. V. *Ingiangi.*

[In Codic. Vindob. legitur *Zigiang.* ut obſervat Scherz. in Not.]

GIANAROT, multiplicati, Otfrid. *I. 3*, 20. Vid. Anon. [In Cod. MSC. eſt *Gavarot.* vid. Scherz. Not.]

GIANGTI, Otfrid. III. 15, 102. cap. 24, 28. anguſtari. v. *Ango.*

[GIANTVURTA, aſſignavit. Gloſſ. Monſ. p. 365.

GIANTWURTEN. [Hodie Germani compoſitis utuntur *iberantworten*, ſive *ausantworten.* pro ſiſtere, tradere. Palthen. Not. ad Tat. p. 313.] v. *Antwarta.*

[GIAPANONTER, ſternenſ. Gl. Monſ. p. 385.

GIARIHOTAZ, ſtragulatam (veſtem) p. 352.

GIARTOTIU, exarata. p. 388.]

GIBAD, Otfrid. II. 3, 114. V. *Bad.*

[In Codic. MSC. legitur *gibadoſt.* vid. Scherz. in Not.

GIBAR, genuit. Tat. c. 5. Sæpiſſime. Qui ſignificatus vocis eſt latior, quam qui *nunc* obtinet, hodie enim non gignere, ſed parere notat. Palthen. Not. ad Tatian. p. 308. v. *Baren.* num. 3.]

GIBARI. Otfrid. I. 18, 3.

Thiz uuas ſus gibari.
Hoc erat ſic oblatum, apertum, geſtum.

Otfr. II. 21, 36. vid. ſupra *Baren.* num. 11. [Ubi quid de hoc ultimo loco obſervandum ſit notatum eſt.]

GIBEITIN *mit bredigu*, præcipere, ſuadere prædicando, Otfrid. IV. 5, 55. Vid. *Biten.*

Ap. eund. Otfr. II. 7, 61. Andreas ad Petrum.

Thaz ih thih thez gibeitti
thara ze'imo leitti.
Ut tibi perſuaderem,
eo ad ipſum ducerem.

¥. 131. Chriſtus ad Nathanaelem:

Irkanta ih thino guati
in manageru ziti,
Er er thih thes gibeitti
thaz er thih hera leitti.
Cognovi ego tuam bonitatem
per varia tempora
Antequam te vocabat
ut te huc duceret.

Adde

Digitized by Google

Adde II. 4, 23.

Accedere. Otfr. III. 15, 89. IV. 15, 43.

[Scherzius autem Not. ad Otfrid. II. 4, 23. IV. 15, 43. ſtatuit, in his quoque locis *perſuadere* hanc vocem notare.]

GIBEL, faſtigium ædium.

Gothis *Gibal*, pinna templi, Luc. IV. 9. Danis *Gafl*, terminus.

Bajuariis, *Gebul*, teſta, calvaria, *Gebulskini*, quum teſta apparet ex vulnere, L. Baiw. t. III. c. 1, 4. & t. IV. §. 3.

[GIBELGIT, iraſcitur. Tatian. c. 26. §. 2. *Ther ſih gibelgit zi ſinemo bruoder.* Qui iraſcitur fratri ſuo.

Eſt à verbo *balgen*, *belgon*, ſ. *belgan*, iraſci. Anglo-Saxones dicunt belgan, indignari. Dicunt adhuc Belgæ eodem fere ſenſu *belghen*, Germani *balgen*, & inf. Saxoniæ incolæ in participio *verbolgen*, pro homine in iracundiam & furorem prono. Palthen. Not. ad Tat. p. 320. vid. *Abulkii* & *Belgen*.]

GIBENTI, vinculum, Otfr. I. 9, 60. I. 10, 44. I. 11, 121. IV. 16. ult. v. *Band*.

[*Johannes uuarlihho mitthiu her giborta in gibentin Chriſtes uuerc.* Johannes autem cum audiſſet in vinculis opera Chriſti. Tatian. c. 64, 1. Differunt *bande* & *gibentin*, quemadmodum *ueg* & *gimigi*, *berg* & *gebürge*. Palthen. Not. ad Tat. p. 378.]

Gibint, fige, liga. Otfr. V. 21, 3.

Nim gomma harto
thero Druhtines uuorto,
In herzen harto thir gibint.
Animadverte diligenter
ad Domini verba,
in animo firmiter tibi fige.

[*Gibuntanan*, vinctum. Tatian. 192, 3. *Gibunta inan*, ligatum. Idem c. 187, 6. Sed monet Palthen. in Not. p. 390. legendum *gibuntanan*.]

GIBEREHTOT, clarificatus. Tatian. c. 159. §. 8. vid. ſupra *Beracht*.

GIBERITEN. vid. *Breit*.

GIBERGAN, operire, abſcondere, tollere, cavere. Otfr. I. 23, 79. *Er uuerg in ſih giberge fon ſinemo abulge.* Is opera in ſe tollat de ſua iracundia. Hodie: *übernemen*, verbergen, entgelten.

Otfrid. II. 18, 29.

Thaz mannilih giborge
ſih zia manna ni belge.
Ut quilibet caveat,
cuiquam homini ne iraſcatur.

Idem V. 23, 533.

Then tod then habet funtan,
thiu hella iob firſuntan,
Diofo firfuolgan,
iob elichor giborgan.
Mortem prehendit,
infernum abſorpſit,
Profundè abjecit,
& totaliter obruit.

Giborgen ih es reino, Otfr. III. 18, 30. Caveo, proteſtor, declino, evito, abnuo, recuſo. Otfrid. II. 22, 61. Vide *Borg*.

Giberg, abſcondita, Otfr. V. 12, 10.

Thesa ſelba redina,
thia uuir hiar ſcribun obana,
Eigun uns thiu Gotes uuerk,
harto mihilaz giberg.
Hæc ipſa geſta,
quæ ſupra deſcripſimus,
Continent nobis DEI opera,
quam maxime abſcondita.

[Scherzius in Not. hunc locum ita vertit.

Hac ratione,
quam hic deſcripſimus ſupra,
habent nobis (intuitu noſtrûm) DEI opera
admodum multum occulti.]

Giborgauero uuerko, occultis operibus. Otfrid. II. 20, 11.

[Codex Vindob. & Vatic. habent: *Giborgenero*, notante Scherzio.]

Conf. *Bergan*.

GIBISMEROTER. vid. *Biſmer*.

GIBOSOTES, aſſutum. Otfrid. de Tunica Chriſti. IV. 28, 13.

Uuas thar uuiht ginates,
nob giboſotes.
Erat ibi nihil conſuti,
nec aſſuti.

Conf. ſupra *Bos*.

GIBOT, *Kibot*, *gebot*, mandatum, Otfrid. I. 11, 3. & 38. paſſim. vid. *Biten*, jubere, & *Kipot*.

Gibiotes mir, poſcis à me, jubes, Otfr. II. 14, 36.

Gibutun, Otfr. IV. 3, 18. pro *giboton*, præceperunt.

GIBREC, pituita. Gloſſ. MSC. ASax.

GIBRESTI, deſit. Gl. Lipſ. vid. ſupr. *Briſten*.

GIBRIAFTE. vid. *Brief*.

GIBVLIHTI, ira, Tatian. c. XIII. 1. *Fliohenne fon thero zuouuartun gibulihti*, fugere à ventura ira. Idem c. 21. §. 8. *Gotes gibouliht uuonet ubar inan.* Ira DEI manet ſuper eum. [In Gloſſario Boxhorn. adjectivum huc pertinens eſt *ghibulahtiger*, ferus, iracundus. Nec abludit quod eſt apud Otfrid. *abulge*. Palthen. ad Tat. p. 330.]

GIBURON *eigene*, cives, ſubditi proprii, Otfrid. IV. 5, 74.

Gibura eigene, Otfrid. V. 4, 80. *Zugehörige*, aſſignati, miniſtri. Otfrid. II. 14, 215. [Scherzius voces *Gibura eigene*, ap. Otfr. V. 4, 80. reddit, *vicinos proprios*. L. II. c. 14, 215. vero vocem *thie gebura* Schilterus vertit *agricolæ*.]

Giburi, colonus. Gl. MSS. ASax.

Er GIBURITA *thar*, Otfrid. IV. 32, 11. *Er erhube ſich*, advenit.

[*Thiu thar giburitun.* (Loquebantur diſcipuli Emauntici de his omnibus) quæ acciderant. Tatian. 224, 2.]

Giburiti. Confeſſ. Vet. *So mir is ſlaffenti giburiti*,

GIB.

quæ mihi dormienti acciderunt. Otfrid. ad Hartmut. ℣. 165.

Thaz Joſepe oub giburita
tho er thia drouma ſageta.
Idem Joſepho contigit,
cum ſomnia enarraret.

So giburit manne, ſic accidit homini, Otfr. V. 11, 57.

Gibourtha ſih thes, extollebat ſe eo. Rhythm. de Lud. II. 36.

Vid. ſupra *Bitren.*

GIBURTI, nativitas. Otfrid. II. 3, 17. 22. V. *Beran.*

[Lib. II. c. 1, 183. *Giburti* in Cod. MSC. occurrit, & notat elevationem ad honorem vel gloriam, à *Bitren.* vid. Not. Scherz. in h. l.]

GICLEIPTIN, Otfr. I. 1, 3.

Uuas liuto filu in flize
in manegemo agaleize
Sie thaz in ſcrip gicleiptin,
thaz ſie iro namon breittin.
Quod homines multi in ſtudio
in vario fatigio
In ſcriptis *compilant*,
ut ſua nomina amplificent.

Idem I. 9, 75.

Si gikleiptun ſar thaz guat
filu faſto in iro muat.
Congeſſerunt ſtatim hoc bonum
valdè firmè in animum ſuum.

Bicleibit, firmavi. Otfr. I. 5, 78.

Haben ih gimenit,
in muate bicleibit.
Habeo propoſitum,
in animo firmatum.

Simplex verbum *Kleipen*, *kleiben*, eſt firmare, vid. K.

[GICHALAUVIT, decalvavit. Gloſſ. Monſ. p. 332. vid. ſupra *Chalauui.*

GICHALTIU *mura*, paries dealbata. Gloſſ. Monſ. p. 336.

GICHASTOTA, incluſos. Gloſſ. Monſ. pag. 321.

GICHERRENT, inclinent. Gl. Monſ. p. 388.

GICHESTIGOTAN, crucifixerunt. Gloſſ. Monſ. p. 399.

Gicheſtigot uuerde, coërceatur. p. 374. v. *Keſtig.*

GICHIUS, provide. p. 321.

GICHNET, maſſas. p. 326. 343. *Gichnetaniu*, conſperſa. p. 321., vid. *Knebt.*

GICHORAN *uuerden*, comprobari. p. 375.

Gichoron, prælibare. p. 384.

Gichoranen, approbatum. p. 365. vid. *Choron.*

GICHOSAN, librare. Gloſſ. Monſ. p. 381.

Gichoſim, deliberare. p. 376.

Gichoſe, tractatu. p. 375. 377.

Gichoſi, tractus. p. 381.

Gichoſes, corrogationis. p. 357. v. *Choſen.*

Tatian. 63, 4. *Maria gicos thas beziſta teil.* Maria optimam partem elegit.

GIC.

Cap. 168, 4. *Ih gicos juuih*, Ego elegi vos. Gaſſar. in Diction. *Cos.* eligebat, à verbo *Kys* vid. Hikeſ. Diction. Island. conf. Verel. Ind. ad Hervar. Sag. Germani nunc compoſito utuntur, *erkieſen*, (quod & ſupra vid. lit. E.) Palthen. Not. ad Tat. p. 378.]

GICHT, gang, iter, à gehen, ire. *Kirchgicht*, Kirchgang, jus utendi cultus divini in alia eccleſia.

Vid. *Sinjicht.*

GICHOUFFIT. vid. *Chouf.*

GICHUNDIT. vid. *Chund.*

GICHUOLE. vid. *Chuli.*

GICURRIT, *Gicorot*. vid. *Choron.*

GIDAGO, Otfrid. IV. 1, 22.

Jo gidago fora thiu,
thaz ſie irkantin thoh bithiu,
Thaz er uuas Drubtin Heilant.

videtur mendum & legendum *gidato*, h. e.

Et fecit coram eis
ut agnoſcerent tandem ex his,
Quod eſſet Dominus Salvator.

[Vide tamen quæ de h. l. ſupra in voce *Dag* ſunt annotata. conf. & inf. *Gitato.*]

GIDAHTA. } vid. *Denken.*
GIDANCH. }

GIDANCHO. vid. *Dank.*

GIDANSOT. vid. *Danſos.*

GIDAR *ih*, auſim, *darff ich*, Otfr. I. 8, 16. ad Salom. ℣. 64. ni *Gidorſta*, non auſa, non eguit, Otfr. III. 14, 90.

Ni gidorſta es ruaren mera.
Nec auſa eum tangere amplius.

[Tatian. c. 237, 4. *Nioman ni gidorſta*, Nemo audebat. Legendum videtur *gidorfta*, quod in præſenti habet *githarf.* v. Tat. 227. c. 2. 232, 2. *hodie darf*, *dorfte.* Eſt tamen & in Rhythm. de S. Annon. §. 9. *gidorſtin.* Palthen. Not. ad h. l. pag. 398. conf. ſupra *Darren*]

[GIDARTEMO, paſſa. Gloſſ. Monſ. p. 322.
Gidartes, paſſæ. p. 326.
Gidartiu, ſiccas. p. 322.
Giderrite, ſiccentur. p. 347.]

GIDEL. *Gidelinga.*

Ana Gidelinga, Notker. in Cant. Moſ. ℣. 15.

[*Anaſidelinga Chanaan*, habitatores Chanaan. legitur in Notkero loco cit.

GIDENHERIPERGON vel *Giſourain*, ſarcinas. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

GIDIGINI, Otfrid. *thaz thanke oub ſin gidigini*, ad Ludovic. Reg. Germ. ℣. 51. h. e. famulitium palatinum, *Hofgeſind.* V. *Thegan* in *Diuhen.*

GIDEH, *gidigi*, *gidiganer*. vid. *Diuhen.*

GIDINGUN. vid. *Ding.*

[GIDIOTA, confracti. Gloſſ. Monſ. p. 336. 397.

GIDIURTO. Otfr. II. 12, 3. de Nicodemo:

Uuas

Digitized by Google

GID.

Unar ouh ther gidiurto.
Erat quoque præcellens.

Juxta Scherzium in Not. *Erat ille celebratus.* ſeu æſtimatus.]

GIDOUGNO, res occulta, myſteria, Otfr. V. 6, 11.

Gidougno ſo ih thir redion
in theſen Evangelion.
Myſteria quæ tibi eloquar
[Aptius *Myſtice* ſcil. depictum eſt, *eas tibi dicam*, ſecundum Scherz. in Not.]
in hoc Evangelio.

Occulte, clandeſtine. Otfrid. III. 15, 69.

Er after thiu gidougno
nales offono tho.
Iſte poſtea occulte,
nequaquam publice.

Id. I. 8, 35. de Joſepho.

Thabta er bithia guati
er ſih ſon iru dati;
Joh theis gidougno uuurti
er ſih ſon iru irfirti.
Cogitabat per bonitatem (bona gratia)
ſe ab ipſa (Maria) ſeparare,
Atque ut id occulte fieret,
cum ſe ab ea abſtraheret.

Conf. L. II. c. 21, 7. It. L. I. 5, 86. ubi legitur:

Racha ſila dougna.
Rem multum arcanam.

Id. II. 14, 181.

Gidougnen ſeginin.
Arcanas benedictiones.

Vid. ſupra *Doycbne* in *Dougen.*

GIDUOGNO. vid. ibid.

GIDRAGOTIN *ſih*, ſe exhiberent, ſuſtentarent, Otfr. IV. 12, 100.

GIDRAHTI, meditationes, Otfr. ult. 24. 54.

Allaz thaz gidrahti.
Omnem hanc meditationem.

Gidrahte, meditetur. Id. I. 1, 169. à *Drahten*, quod vide.

GIDRATI, tornaturas. vid. *Drahſel.*

GIDRANGOT. vid. *Drangan.*

GIDRESCH. vid. *Draſcan.*

GIDRIUUEN *ſinen allen*, fidelibus ejus omnibus, Otfrid. I. 3, 91. [vid. ſupra *Drihvon.*]

GIDROG, ſpectrum, Otfr. III. 8, 48.

[Proprie *fictionem*, *fraudem*, conſequenter etiam *ſpectrum* denotat. In Gloſſis Boxhornii eſt *Kitroc*, fictio. *Katroc*, fantaſia. vide Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 126. Scherz. Not. ad h. l. Conf. ſupra *Driagen.*

GIDROZE. protraham. Gloſſ. Monſ. p. 366. *Gidrozes*, protrahas. p. 347. 354. *Gidrozta*, protraxit. p. 351.]

GIDROSTA. vid. *Droſt.*

GIDRUABIT, turbaret. Otfr. II. 3, 70. vid. *Druaben.*

GID.

[GIDUAMTIN. Otfr. V. 10, 63. Schilterus vertit *conſultarent.* Scherzius vero in Not. *expedirent.*

GIDUAHIT, Otfr. IV. 29. 16, 20. [vid. notata de hoc loco ad *Duaben*]

GIDUE, faciat, fiat, contingat, Otfrid. ad Salomon. Epiſc. ℣. 4.

Allo guati gidue thio ſin,
thio biſcof erbabent in.
Omne bonum contingat Suis (Capitulo)
qui epiſcopum evexerunt eum.

Idem I. 17, 13.

Thaz ouch gidan uuurti,
ſi in euuon ni firuuurti.
Ut etiam (ſatis) factum foret,
ille (mundus) in ævum ne periret.

Ibid. ℣. 89.

Giduet mih anauuart.
Faciatis me attendentem.

Idem I. 27, 39.

Ni giduant iz man alle,
Non permitterent id homines omnes.

Gidon, gemacht. Dict. Flac. Simplex *Duen*, *tuan*, facere. vid. T. ſupra lit. D.

Otfrid. I. 3. 13. de Adamo:

Altfater maer
ſon Drubtine gidaner.
Avus inclutus
à Domino creatus.

Conf. Otfr. I. 8, 11. I. 1, 96. II. 9, 78.

Gidatun was, factum fuit, vel fecerunt, Otfrid. II. 1, 31. paſſim.

Ingidat, v. J.

Gidruemes, faciamus, Otfr. IV. ult. 61.

Themo thih ſulichan giduat, Otfrid. II. 22, 46. [Hæc verba Scherz. in Not. ita vertenda monet. *Illi qui te talem creavit.*]

GIDWINCH. vid. ſupr. *Dwingen.*

GIDULT. vid. *Dolen.*

GIDURRUN. *Dürffen*, Otfrid. I. 1, 151. de Francis hoſtium victoribus.

Ni gidurrun ſies beginnan,
ſie eigun ſe ubar uuunnan.
Nicht durffen ſie es anfangen,
ſie haben ſie überwunden.
Vix aggreſſi ſunt, & vicerunt.

Vid. *Durren.*

GIEBONO. Otfrid. III. 22, 59.

N'iſt thaz ſih to giebono.
Non eſt quod ſe adæquet.

[*Giepanota*, exæquavit. Gloſſ. Monſ. p. 345. *Giepanot*, complanat. p. 357. Stratum. p. 360. *giepanotin*, complanata. p. 356.

Giepannezon, temperare. p. 385. *giepannezota*, coæquavit. p. 356.

Vid. *Eban.*

GIEITTA. vid. *Eid.*

GIEITES ZIEGLES, cocti lateres. Gl. Monſ. p. 334.]

GIE.

GIENDU. audeo. Otfr. III. 22, 115.

Thaz ih thes giendu,
mih Gotes Sun nennu.

Quod hoc attentem,
me DEI Filium nominem.

[Cod. Vindob. & Vatic. habent *ginendu*, quod idem eſt ac fruar. Scherz. Not. ad h. l.]

GIERETI. Otfr. IV. 4, 50.

Then io liuto dati,
ſo ſcono giereti.

Quem populum faceret,
tam glorioſe honoret.

[Cod. Cæſ. habet *gihéreti*, ita ergo hos verſus transfert Scherz.

Quem unquam populus factis,
tam pulchre honoraverit.]

[*Gieret iſt*, magnificata eſt. Gl. Monſ. p. 359.] vid. *Ero.*

GIERUUN SAL, hereditabit. Gl. Lipſ.

GIET, confitetur. Gloſſ. Lipſ. vid. *Gehan.*

GIEZZEN. *Waſſergiezzen*, cataractæ. Notk. Pſal. XLI. 8.

GIFAHE, capiat, occupet. Otfr. I. 18, 89. c. 23, 16. vid. *Fahen.*

[GIFALSCOT *nuirdis*, confutaberis. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

GIFANGE, tunica, veſtimentum. Otfr. IV. 23, 10.

Giang Chriſtus tho in themo gange
mit rotemo gifange.

Ivit Chriſtus tunc in hac proceſſione
rubro pallio.

Adde IV. 29, 74. vid. ſupra *Fangan.*

Gifank. Idem. Otfrid. IV. 5, 86. *Ono gifank*, ſine veſtimento.

GIFARE, *ni gifare*, ne noceat. Otfrid. V. 3, 8. v. *Faren.*

GIFASTA. vid. *Feſt.*

GIFEHO, gaudium. Tatian. 2, 6. de Johanne Bapt. *Her iſt thir gifeho*, ipſe erit gaudium tibi. c. 6, 2. Verba Angeli ad paſtores Bethlehemiticos. *Ih ſagen ju mihhelan gifehon*, annuncio vobis gaudium magnum. Idem 4, 4. de Johanne in utero. *Gifah in gifehan kind in minemo reve*, exultavit in gaudio infans in utero meo. Otfr. IV. 20, 12. de Judæis prætorium non ingredientibus:

Mit reinidu giſamotin
thio Oſtaron gifehotin.

In puritate conjunctim
Paſcha feriarentur.

Gifehan in gifehen. in gaudio. Gl. Pontani, vide *Fagon.*

[*Gifeho* eſt à verbo *gifehan*, gaudere, quo utroque nunc Germani carent. Primitivum Gothicum eſt *fabeds*, gaudium, unde *fagan*, gaudio afficere, & *faginon*, gaudere, quæ omnia diligentiſſime perſequitur Junius in Gloſſar. Derivativi noſtri uſus fuit quoque inter Angl. Saxones. v. Somner. in *gefea*, gaudium, *gefehan*, gaudere. Conf. Benſon. in Vocabul. voc. *faegan*, *faegen*, *faegenian*, *faegnunge*, *gefea*, *gefeaga*, *gefean*, ubi impotens illud effuſum gaudii genus, quod exultando, tripudiando, gloriando exprimitur, voce iſthac denotari, ut ſolet, accurate obſervat. Quod apud Otfridum eſt IV. 20, 12. Cum munditie decenter agebant ut Paſcha rite exciperent; id neſcio an huc pertineat, cum potius videatur referendum ad noſtrum *faben* & *fa(o)*, Suecorum capere, accipere. Quanquam enim res gratas cum gaudio excipiamus, multa tamen & inviti accipimus, nec activum verbi hujus uſum (*gifehan thie Oſtoron*) linguæ Teutonicæ genius videtur admittere. Palthen. Not. ad Tat. p. 283.

Origo vocis eſt Suecica *fa(e)*, *fa(e)nga.* ut docet Stiernhielm in Gloſſ. Ulphila Gothico in *faginon* gaudere. Unde Goth. *Fabeds*, gaudium. Tatian. *gifeho*, *gifehan*, quæ vox & eidem ſcribitur per *U* cap. 75, 2. *Inti sliumo mit giuehen intphahit*, & continuo cum gaudio accipit illud. Otfr. IV. 20, 11. Cum gaudio Paſcha exciperent, vel ſolenniter celebrarent. Stadenius Spec. Lection. Antiq. Francic. p. 24.]

GIFENGNIS, exilium. vid. *Fangan.*

GIFIANG. vid. *Fangan.*

GIFIARUN. vid. *Fiar.*

GIFLAHT, concinnavit, *geflochten.* Otfr. II. 11, 18.

So thiu ſelben Chriſtus craft
eina geislum thar giflaht.

Tunc ipſa Chriſti virtus
flagellum confecit.

GIFLAZAN. Otfr. V. 25, 9.

Nu uuil ih thes giflazan
then ſegal nitharlazan.

Nunc volo re confecta,
velum deorſum mittere.

[Scherz. Nunc volo id agere,
ut velum demittam.]

GEFLIZAN. Otfr. IV. 29, 39.

Thes uuarti oub thar giflizan.

Hujus erat quoque hic ſtudium.

[Scherz. Huc etiam allaboraretur.]

[GIFLEGOTUN, delinitus. Gloſſ. Monſ. p. 331. vid. *Fleben.*]

GIFNAH. Otfr. V. 5, 19. de duobus Diſcipulis ad ſepulchrum Chriſti properantibus:

Sih ther ander tho gifnah,
iob gieng them ginoz nah.

Tunc alter ille etiam appropinquavit,
& ſecutus comitem.

Videtur legend. *ginah.* vid. *Nah.*

[Legendum *gifuah*, quod idem eſt ac *gifuag*, conjungebat, *er fügte ſich darzu. Gifuoblich* aptus, occurrit apud Tatianum. (de quo mox) Scherz. Not. ad h. l.]

GIFT. donum. Otfr. V. 24, 52. *Gotes gift iſt*, DEI donum eſt. conf. I. 18, 8.

[*Gipht*, gratia. Gl. Monſ. p. 365. gratiam. p. 369.]

Zuagift.

Digitized by Google

GIF.

Zugift, vide lit. Z.

Zurgift, deditio. Kero.

Gyfta, ASax. nuptiæ. Matth. XXII. 2.

Nobis hodie *Hingeben*, *Hingebte* alicubi desponsatio.

GIFOLGENTEMO. vide *Folegan*.

GIFORDOROT, promovet. Otfr. III. 18, 82. sq.

Mein fater ist ther thaz giduat,
ther mir gifordorot thaz guat.
Gifordorot er follon
then minan muatmillon.

Pater meus est qui hoc fecit,
qui mihi promovet hoc bonum.
Promovet hic plene
animi mei sententiam.

GIFORHTAN. *vid. Forabt.*

GIFREMITU perficientur. Tatian. IV. 4. vide *Fremen*.

[*Gifriusit*, gelaverit. Gloss. Monf. p. 357.]

GIFUAR, progressus, negotium, vornehmen. Otfr. I. 25, 41. *Uuio uuola iz then gifuar*, quam bene iis cesserit. Otfr. IV. 7, 133. *Das ih gifurti.* Ut progressum habeam. Rh. de Lud. II. 7. 64.

Giufaro, commode. Otfrid. IV. 35, 45. *Gifuaro stuantun*, commode steterunt. vers. 52. *gifuaro gilegitin*, commode sepelierunt. II. 14. 31. *Uuird mir zi gifuare.* Erit mihi commodum.

Gifuaro, dictum. II. 19, 3. *Giuuisso thar gifuaro*, Equidem ibi dictum.

[Scherz. certe tunc convenienter.]

Gifuari, commode Otfr. III. 6, 66. Statum. V. 23, 254. *Thes gifuares*, hoc negotium. Id. IV. 8. 53.

[Institutum, propositum. Scherz.]

Ungifuari, malum. Otfr. V. 20, 230. *Zuiualt ungifuari*, duplicem calamitatem.

Conf. *Fure*.

GIFULTA, completa sunt, contigerunt. Tatian. Pr. §. 1. *Saga, thio in uns gifulta sint rachono*, narrationem quæ in nobis completæ sunt rerum.

[Hodie composito utimur *erfüllen*, Belgæ *vervullen* dicunt. Palth. Not. p. 274.]

GIFUOHLIH, aptus. Tatian. 51. 4. *Niomanuuidarscouuenti ist gifuoblih Gotes ribbe.* Nemo respiciens retro aptus est regno DEI.

[Dicunt adhuc Germani adverbialiter *füglich* apte. Primitivam quoque vocem servant *fueg* concinnitas, aptitudo. Palthen. Not. ad Tat. p. 370.]

GIFURBIT. vid. *Furben*.

GIGAHE *ilit er*, Otfr. I. 1, 63. festinat propere. Vid. *Gahan*.

Gigabent, perveniunt, Otfr. II. 13, 53. Id. II. 16, 45.

Ir sculut io thes gigaben.
Debetis eo pervenire.

Conf. Eund. IV. 7, 171. c. 37. 5.
[Id. V. 16, 61.

GIG.

Oba si thes gigabent
zi giloubu sih gifabent.
Si hoc confessi fuerint
ad fidem se captivaverint.

Ita quidem Schilterus vertit, sed Scherzius in Notis h. m. *Si ad id (eo) properant: ut ad fidem se accommodent.*]

Uuilit thes gigaben, Otfr. III. 16, 39.

[*Vult istud festinare*, (promovere, prosequi) ita vertit hæc verba Schilter. At Scherzius in Not. contendit reddenda esse. *Vult eo properare.*]

GIGANDI, *Gigantes*, R. de S. Annon. vers. 155. V. Alcuin. in Gen. p. 12. & 19. ubi conf. cum vulg. vers.

GIGANGE *in muat*, veniret in mentem, Otfr. I. 18, 56.

Then muat gigange, animum inducere. Otfr. II. 16, 35.

Gigé, Otfr. V. 23, 526.

Thes zi tode gige,
ad mortem accedat.

[*Gigen*, cadere. Gloss. Monf. p. 362. *Giget* cedet. p. 321. cedit. p. 362.

Gigat, Otfr. IV. 11. 86.

Thaz si in imih gigat.
quod in vos pervenit.

Hoc quidem modo Schilterus vertit, Scherzius vero in Notis sequenten in modum: *Quod vos tangit*, ad vos spectat.]

Gigeit, vadit, procedit, Otfr. I. 2, 37. III, 3, 24. c. 7. 97. 105. IV. 9, 62.

[In penultimo loco c. 7. 97. non *Gigeit*, sed *Gigat* occurrit, quod Schilterus vertit, *penetrarit*, at Scherzius in Not. *itur* i. e. *contingit.*]

Gigiangi, Otfr. II. 2, 48.

Sie tho uuuntar gisiang,
So iz zitbiu tho gigiang.
Mirum eis visum,
quomodo hoc procedat, *wie es darmit zugienge.*

[In hoc loco Lib. 2. c. 2. 48. hæc verba non reperiuntur, sed vers. seq. *In gilouba gigiangi*, quæ Schilterus reddit. *In fide procederet*, sed Scherzius in Not. *Ad fidem irent*, id est, fidem amplecterentur.

Id. I. 23, 21.

Zi geloubu gisiangin,
in riuua gigiangin.
Ad fidem conversi,
in pœnitentia progressi.

Ita Schilterus, sed Scherzius in Not. h. m. vertit.

Fidem suspicere
(Et) *ad pœnitentiam ire deberent.*]

[GIGANVURTI, ora. Gloss. Monf. pag. 383.]

GIGERODA, paravit. Gl. Lipf. vide *Garen*.

[*Gigarotin*, præpararent. Otfr. I. 23, 25.

GIG.

Gigeritiu, confecta vel mixta. Gloss. Mons. p. 373.]

[GIGIFTA, deditos. Gloss. Mons. p. 375. a *Gift*.

GIGIPREHT, venundatus, Gloss. Mons. p. 329.

GIGLEIFTIU. obliquas. Gloss. Mons. pag. 328. 340.

GIGOZAN *vurti*, confletur. Gloss. Mons. p. 330. hodie *gegossen wurde*. *Gigozaniu*, fusilia. pag. 328. *Gigazanen* (forsan legend. *gigozanen*) fusili. p. ead. *Gigiozent*, conflabunt. pag. 332. *gigozanemo*, conflatili. p. 335. *gigozanaz*, conflatilem. p. 397.

GIGRAPARA, pollinctores. Gloss. Mons. p. 340.

Gigrapanen, sculptis. p. 357.

Gigrapotun, oppilaverunt, p. 361. conf. inf. *Graben*.

GIGROZAN, incessere. Gloss. Mons. p. 379. *Gigruozan*, excitant. p. 388. movere. p. 390. pulsantis. p. 388. *Zi gigruoz*, irritandum. p. 337. *gigruozit*, movet. p. 376. suscitat p. 389. *gigruozit vuirdo* moveor. p. 341. *Gigruozta*, commoti, p. 363. permoti. p. 392. *gigruozter*, commotus. p. 355. *gigruozti*, motionis. p. 386. concuteret. p. cit. *gigruoztiu*, exagitata. pag. 393. *giguozzis*, forsan leg. *gigruozzis*, concuties. p. 347. conf. inf. *Gruazen*.]

GIGUATA *sih*, Otfr. I. 3, 26. bonum se praestitit, de Abrahamo.

[Codices MSC. legunt *Giguatta* notante Scherzio.]

GIHABET *iuih tharazun*, haltet euch darzu, Otfr. II. 3, 80.

[*Gihabet*, agebat. Gloss. Mons. pag. 330. *Gihapeta*, agebat. p. 326. *Gihapeti*, ageret. p. 327. *Gihapetun*, continuerunt. p. 365. *Sih gihabitun*, agebant. p. 364. conf. inf. *Haben*.

GIHACTER, percussus. Gloss. Mons. pag. 323. *Gihactemo*, percusso, p. 355.

GIHALOTI, cognosceret. Gloss. Mons. p. 359. vid. inf. *Halon*.

GIHALSLEGILOTA, colaphizati. Gl. Mons. p. 368.]

GIHALTAN, *sin gewisse*, conservamus id certò, Otfr. I. 1, 80.

Idem ad Ludov. R. v. 54. *Kunich uns gihalt*. ita emend.

[Et sic quoque in MSC. Vindob. legitur. Non incommode autem *gihalt* per *servavit* exponi potest, monente Scherz. in Not.]

Conf. Id. IV. 4, 101. III. 7, 108. 110. vid. inf. *Halten*.

Gihaltenera thiarnun, Salvatæ, benedictæ Virginis, Otfr. V. 12, 57.

[Scherzius in Not. vertit *conservatæ* illæsæ virginitatis.

GIHALTIGI, parcitas. Gloss. Mons. pag. 389.]

GIHANTA *Got*, permisit DEUS, Otf. ad Lud. v. 82.

GIHARAMSCAROT. vid. inf. *Har*.

GIHARTIS. vid. *Hart*.

GIH.

[GIHASNETI, Linitionem. Gloss. Mons. p. 357.]

GIHEAENDAE. vid. *Heandhara*.

GIHEIZAN, promittere, etiam jurato. Otfr. I. 10, 25. vid. *Heizen*.

Sos er gihiaz, sicut promisit, jurejurando, Luc. I. 73.

[GIHEIZIT *vuirdi*, succenderentur. Gloss. Mons. p. 343. vid. *Heiz*. ardens.]

GIHEITA; *giheta*, vota. Gloss. Lips.

[GIHEL, consonans. Gloss. Mons. p. 346. *Gihellani*, responsione, p. 388. *Ni gihellanten*, non concurrentibus, p. 368. *Gihellent*, commearunt, p. 378. congruunt, p. 386. *Gihellester*, concinens, p. 381.

GIHELFENT, concurrunt, p. 385.]

GIHELZIT, v. *Halzer*.

GIHENGIG. vid. *Hengen*.

GIHERETE, honoratos. Otfr. IV. 5. 104. *Giheret*, honoratus. Otf. III. 13, 62. vid. *Ero*. *Her*.

GIHIALT *sih fram*, tenax erat maxime. Otf. I. 16, 8. IV. 1. 38. *Thaz gihialt er*, Hoc existimabat.

[GIHILEIH, copulam. Gloss. Mons. p. 378. conf. *Gebileiche* & *Hileibbe*.

GIHILLIT, resultat. Gl. Mons. p. 379.

GIHIMILITON, laqueatis. Gloss. Mons. p. 345.]

GIHIT, confitebitur, Kero. c. 7. vid. *Gehan*.

Thiu zisamano gihitiu, qui unum conveniunt de nuptiis, Otfr. II. 8, 10. vid. inf. *Heizen*.

[GIHIVE, nubat. Gloss. Mons. pag. 389. vid. *Hibun*.]

GIHOHE, *thaz sinaz*, ut suum exaltet, Otfr. I. 1, 64.

[*Gihobti*, exaltaret. Gloss. Mons. pag. 331. *Gihohenter*, exaltaris. p. 348. *Gihchan* (legendum haud dubie *Gihohan*) exaltare, p. 389.

GIHOLFAN, subventum Gl. Mons. p. 377. v. inf. *Helfa*.

GIHONNET, humiliatis. Gloss. Mons. pag. 325. *Gihontos*, humiliasti eam, p. 323. *Gihontost*, illusisti. p. 323. *Gihonne*, elidet, p. 354. vid. inf. *Hon*.

Zi den GIHORIDUN, ad aures. Gl. Mons. p. 365. conf. Otfr. II. 21. 36. Scherzii Notam.

GIHORSAMOT, obtemperat. Gl. Mons. p. 351.

GIHUCCE, retineat. Gloss. Mons. p. 382. *Gihuccent*, retinent, p. 396. *Gihuccames*, tenemus, p. 325.

Daz sie uzane gihuccan, ut memoriter teneant. p. 323.

Gihucht, vena, p. 350.

Gihuctin, in stabulis, p. 350.]

GIHUET *duent*, memorant, Otfr. II. 8, 66.

[In Codic. Cæsar. pro *gihuet* legitur *gihugt*, quod idem est ac *mentio*, *memoria* apud Otfr. Scherz. Not. h. l. conf. inf. *Hugen*.

GIHUFFOS, congeres, Gloss. Mons. pag. 395. *Gihuffotero* congestorum. pag. 363. hodie *Heuffen*, *Gehenffet*. conf. inf. *Huf*.]

GIK-

Digitized by Google

GIH.

GIHUGE, memini. Confeſſ. vet. *So ih es gihuge, ſo ni gehuge*, quæ recordor, quæ minus. vid. *Hugen.*

Gihogetin, memores eſſent, Otfr. I. 2. 73. conſ. eund. I. 22, 11. V. 8, 49.

Gihoglichen ſorgon, ſollicitis curis, Otfr. V. 23, 146.

[*Gihuggen*, apud Otfr. II. 23, 16. Schilterus vertit *cavere*, Scherzius autem in Notis ait, melius reddi per *recordari*. Id. III. 1, 71.

Gihugit ſar thes ſtatbes.

Attendit ſtatim viam.

Ita Schilterus, ſed Stadenius judice Scherzio in Notis ad h. l. optime:

Recordatur continuo illa vice.

Gihugit uuerd, memoretur. Gl. Monſ. p. 387. *Gihugenne*, memorari, Tatian. 4. 15.

GIHULDIT *uuird*, placare. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

GIHULFIN, adjuvarent. Otfr. III. 18, 139. Conſ. inf. *Helfa.*

[GIHULLUN, convenerunt. Gloſſ. Monſ. p. 377. vid. *Gibel.*]

GIHURSGTE, aclares, Otfr. II. 6, 109. v. *Horski.*

[GIHOUUOT *uuerdent*, ſarrientur. Gloſſ. Monſ. p. 333. *Gihouvotni uuirdit*, fodiatur. p. 333.

GIJARO, Tatianus 12. 1. *Fuorun ſine eldiron gijaro in Jeruſalem.* Ibant parentes ejus per omnes annos in Hieruſalem. Contractum *gijaro* videtur ex *jogiuuelih jaro*, quovis anno. Niſi malis primam ſyllabam hujus vocis accipere pro particula, cui moderna Germanica *je* reſpondeat, dum dicimus *je zuuene jaro*, bini. Cl. Stadenius parum abeſt quin legendum putet *bijaro*, veretur tamen auctoritatem lectionis Junianæ. Palthen. Not. ad Tatian. pag. 322.]

GIKERIT. vid. inf. *Keren.*

GIKNEUUE. vid. *Kneu.*

GIKRUMPTI. vid. *Krumbero.*

GIKNIHTI. ſervitium, famulitium, Otfrid. IV. 8, 44. vide inf. *Kneht.*

GIKNUSITA, vid. *Chnuſſan.*

GIL.

Urgilo, v. U.

[GILADOTER, vocatus. Gloſſ. Monſ. p. 395. vid. *Laden.*

Giladanen, plenum. p. 326. onuſtum. p. 344.

GILAGI, ſuppetat. Gl. Monſ. p. 389.]

GILANGER, propinquus. Otfr. II. 7, 46. III. 6, 50.

[GILANCTA, protraxit. Gloſſ. Monſ. p. 366.

GILANTEN, ſubductis. Gl. Monſ. p. 398.

GILAPOT *uuirdet*, reparetur. Gl. Monſ. p. 392. *Gilapota*, repauſavit, p. 400. *gilapotun*, refecerunt. p. 359.]

Gilare, Otfr. I. 11. 22. de cenſu ſub Auguſto:

Heime quam zi uuare
Zi ſinemo alt gilare.

Patriam accedat verè
ad ſuam veterem originem.

Gilari, domicilium, Otfr. IV. 9, 19. lares. Manſio, IV. 15, 14. V. 23, 3.

[Quia Cod. Vind. Vatic. & Flac. apud Otfr. I. 11, 22. pro *quam* habet *quad*, & *Gilari* in locis ab ipſo Schiltero notatis manſionem, domicilium notat, Scherzius in Not. ad h. l. verſ. 22. & 23. ita vertit:

Domi dicebat (ſcil. Imperator) *revera in ſua vetere manſione.*

Idem *Gilari* ap. Otfr. IV. 15, 14. *habitationem*, & V. 23, 3. *manſiones* reddit.]

GILATI, ſpopondit, Otf. IV. 8, 48. vid. ſupr. *Firlati.*

GILECHONT, lambunt. Otf. III. 10. 73.

Gilechont thoh thie uuelfa.

Attamen lambunt catuli.

Vid. *Lechen.*

[GILEGANONO, natalium. Gloſſ. Monſ. pag. 380.

Gileganoro, propior. p. 327.]

GILEGGENT *ubari*, ſuperimponunt, Otfr. IV. 5, 66. Otfr. III. 23, 98.

binan gilegan unas thas uuar.

ut ſe haberet de eo veritas.

Conf. Fr. Jun. ad Willeram. pag. 300. Otf. IV. 7, 30.

Manno haz oub managan
ubar ſie gelegenan.

Hominumque odium multorum (multiplex)
Super eos impoſitum.

[*Er ſi in daz viur gilegit uuerd*, ante ignem. Gl. Monſ. p. 393.

Conf. *Leccan.*

GILEID, declinavit. Gloſſ. Monſ. p. 397. evanuit. p. 398.

GILEIHTER, matrix. Gloſſ. Monſ. p. 400.

GILENDIGO, affinitates. Gloſſ. Monſ. pag. 328.

GILENGIT *vuerdent*, protelentur. Gloſſ. Monſ. p. 323. *gilengitni vuerdent*, non elongabuntur, p. 333.]

GILEPPHES, Otf. II. 14, 55. portandi ſignificationem habere videtur.

[Verba verſus ſunt:

Thu herzua gilepphes.

(Quod) huc portares.

Scherzius autem in Notis hæc addit. Nullibi quantum recordor, vocem *gelepffen*, pro portare ſumtum fuiſſe reperi. Forte rectius hunc verſum ita reddideris:

Ut huc (cum eo vaſe) *accurreres.*

Suecis *löpa* eſt currere. Islandis *ad hleypa.* Danis *lobe.* Belgis: *loopen*, idem ſignificat Anglo-Sax. *hleapan* eſt ſaltare, quod Gothi *blaupan* reddunt. vid. Jun. Gloſſ. Goth. vid. *blaupan.* Scherz. Not. ad. h. l. Suevis *etwas lupfen*, eſt elevare aliquid.]

Gilia-

Digitized by Google

GIL.

Giliaſi, Otfr. III. 14, 165. occurreret.

[GILERANIU, recitata. Gl. Monſ. p. 390. vid. *Keleran.*

Ziſamana gileran vuirdis, non colligeris, p. 340.

GILICCANSCOLENTER, habitaturus, Gl. Monſ. p. 362. forſan. legend. *Giliccan ſcolenter.*

Giliccenten, coeuntem. p. 388.]

GILIH, æqualis, Otfr. I. 18, 35.

Gilicho, ſimilis, ſimiliter, æqualiter, ſimul, *zugleich.* Otfr. V. 25, 111.

Uuio a fur io gilicho
duit ther min gilicho.

Meus ſodalis, conſocius.

[Hodie dicimus, *der meines gleichens iſt.* Scherz. Not. ad h. l.]

Conf. II. 4, 191. c. 5. 8. III. 16, 43. c. 20. 71. IV. 7. 83. V. 20. 23.

Otfr. I. 17, 93. & 112. *Gilicha thegan*, commilitones. Id. ad Ludov. ℣. 90.

Vid. inf. *Lih.*

Guati giliches, Otf. II. 7, 95. V. 20, 78.

[*Guati giliches* Schilterus vertit: *bonum complacens.* Scherzius autem in notis: *bono ſimile*, qui addit. Videtur Schilterus derivaſſe *giliches* à *lichen*, placere, ſed quid opus ut eo procedamus, *giliches* eſt noſtrum *gleiches.* Hæc ille. Videtur autem Schilterus ipſemet huc inclinaſſe hoc in loco, cum addiderit alterum locum V. 20, 78. ibi enim hæc verba extant.

Thie uuarun biar giliche
Qui fuerunt hic æquales.]

Ungilih, diſſimilis Otf. V. 12, 83. 85.

Ungilichaz, diſſimile. Otf. V. 20, 30.

GILAZ, remitte, Otf. V. 23, 328. conf. infra *Laſſen.*

GILIAZ, Otf. III. 2, 71. mit im verlies, abgeredet, verſprochen, dixit, promiſit.

GILIEZIN, Otfr. I. 11, 15.

In thiu ſi thaz giliezen,
thaz ſe erdriches niezen.

Dum hæc præſtabunt,
ut terra fruantur.

Vid. inf. *Laſſen* & *leiſten.*

[*Giliez*, confeſſus eſt. Gloſſ. Monſ. p. 365.

Giliezi; largiretur. p. 388.]

[GILIDAN, peregrinari. Gloſſ. Monſ. pag. 368.

Gilidumes zi Gote, excedimus DEO, p. 385.

Gilidoten, ſeparatum. p. 385.

Gilidotaz, conciſam. p. 321.]

GILIGGE *iz*, Otfr. III. 23, 111. res ſe habeat, à *ligen*, jacere, ſitum eſſe.

[*Giligido* vel *giſezido*, ſitu. Gloſſ. Monſ. pag. 393.

GILIHHIU, vicina. Gl. Monſ. p. 358.]

GILIMPHIT. vid. *Chalimſan.*

[GILIMIT, conglutinatus eſt Gloſſ. Monſ. p. 349. hodie *geleimet.*]

GIL.

GILININ, recumbere, Tatian. c. 156. v. *Linen.*

[*Gilineta*, recubuit. Gloſſ. Monſ. p. 395.]

GILITHA *imo ellu ſinu jar*, Otfr. ad Ludov. ℣. 107. v. *Lithan.*

[Pro *Gilitha* Cod. Vindob. habet *Gilihta*, quod idem eſt ac hodiernum *geleichtert*, *leicht gemachet*, inde hæc verba ita reddenda. *Leves efficiebat illi omnes ſuos annos.* Scherz. Not. ad h. l.

GILIPHASTOT, vivificabit. Gloſſ. Monſ. p. 397.

GILIRE, ex adinventione. Gl. Monſ. p. 374.

GILITEN, deſciſcerent. Gloſſ. Monſ. p. 379. idem quod poſtea *gleiten.*]

GILIUBTHA *thir*, Otf. III. 20, 142. placet.

[Verſ. 291.

Ther mir ſo fram giliubta.
Qui mihi adeo placet.

Sive ut Scherzius vertit in Not. ad h. l.

Qui mihi rem adeo gratam præſtitit.

Id. IV. 36, 24.

Then liuten ſi giliuben
Hominibus abblandiantur.

Quæ verba Scherzius mallet ita expreſſa:

Hominibus ſe acceptos reddant: favori hominum ſe inſinuent. conf. inf. *Liben.*

Giliupen, probare. Gloſſ. Monſ. pag. 380. *giliupe*, commendet. p. 384. *giliupit*, commendat. p. 396. *giliupter*, commendatus. p. 363.

GILIUTMARAN, publicare. Gloſſ. Monſ. p. 381. à *liut*, populus & *maren* vulgare.

GILIVUI, aurugine. Gloſſ. Monſ. pag. 337. aurugo. p. 328.]

[GILLENT, convolarunt Gloſſ. Monſ. p. 357.

Gillentes, occurrens. p. 375.]

GILOCHO *unſih*, Otfrid. IV. ult. 36. V. *Lok.*

Giloko mir thaz muat, blandè conſolare, conforta animum mihi, Otfr. III. 1, 63.

V. 20, 152.

Siuchi in mir gilochot.
Morbos in me curaſtis.

[Lib. IV. ult. 36. *gilocho unſih*, Schilterus vertit: *Allicuit nos.* At Scherzius in Notis dicit. *Gilocho* non eſt allicuit, ſed *ſanet*, *medeatur*, recreet. Idem ad Lib. III. 1, 63. hæc annotat. Rectiſſime Stadenius hunc verſum ita exponit: *Sana mihi mentem meam.* conf. infra *Loken.*

GILOOWYRT, *eptasyllon.* 1111. *folia.* Gl. MSS. AS.

GILOSSIN, Otfr. I. 18, 54.

Ni uuoltun uuir giloſſin.
non volebamus obedire.

[*Giloſſin*, *giloſan* idem eſt ac audire. vid. Staden. in Spec. Antiq. Franc. p. 23. n. 3. Scherz. Not. ad h. l.]

Giloſ thir Got alles, Otfrid III. 24, 35.

[*DEUS eſt in omnibus te exaudiens:* ita Scherzius in Notis h. l. vertit.]

Vid.

Digitized by Google

Vid. inf. *Loſen.*

[*Giloſan*, attendant. Gloſſ. Monſ. p. 354.]

Giloubo, credens. Otfr. I. 18, 38.

Ni biſt es io giloubo,
Selbo thu iz ni ſcouuo.
Non es tu id credens,
ipſe id ni videris.

Aſſevero, Otfr. IV. 13, 56.

Thes duan ih thih giloubo.
Hoc tibi aſſevero.

Giloubit, promiſſum. Otfr. I. 15, 64.

Thia fruma iſt hiar irougit,
So uuemo iz ni giloubit.
Hoc Bonum hic apparuit,
cui id non promiſſum.

Giloubur, credens. Otfr. I. 4, 167.

[Cod. Vindob. & Vatic. habent *Giloubt er.* ut Scherz. in Not. obſervat.]

Vid. *Loube.*

[GILOUPAZ, lignum nemoroſum. Gloſſ. Monſ. p. 330.

GILOUPTA *fibes*, deficiebat. Gloſſ. Monſ. p. 361.

GILOVUA, gnarras. Gl. Monſ. p. 323.

GILOVUEN, inſtructum. Gl. Monſ. p. 376.

GILOUVI, aſtutia. Gl. Monſ. p. 350.]

GILTIN *zen boben gizitin*, i. *gi-ilten*, eileten, properabant. Otfr. I. 22, 3. officium facerent diebus feſtivis, Paſchalibus. [Optime Schilterum obſervaſſe *gilten* eſſe quaſi *gi-ilten*. Codex Vindob. probat, in quo notante Scherzio legitur *gi ilten*.]

GILUMFLIH, Otfrid. I. 16, 50.

Thaz uuas gilumflih in uuar.
Hoc erat congruum profectò.

Idem II. 14, 120.

Stat ſilu richu,
zi thiu gilumpflichu.
Urbe multum divite,
& præterea decora.

Conſ. IV. 15, 8.

Gilumfida, opportunitas, Gl. Vulcanii. vid. ſup. *Chalimſan.*

GILUNGUN in ſalida, felicitas ipſis obtigit, Otfr. I. 2, 71. Ita emend. Otfr. ad Salom. ℣. 27.

[In MSC. Codicib. legitur *gilangon*, quod *impetrare* vertit Scherz. in Not. ad h. l.

GILUPIT, commendatur. Gloſſ. Monſ. p. 391. Legendum autem haud dubie *giliupit*.]

GILUSTI, voluptatem. Otfrid. ad Salom. ℣. 37. II. 14, 184. perpetravi.

Er al iz untar uueſta,
thes mih nob io giluſta.
Is (Chriſtus) omnia cognovit,
quæcunque adhuc appetivi (patravi.)

[*Giluſti*, voluntate. Gloſſ. Monſ. p. 395. *Giluſtin*, motibus. p. 388.]

GIMACHO, adverbium cum *wizzen*, certo. Otfr. III. 20, 269. cap. 23, 57.

[In priori loco verba ita habent. *Unir uuizun alle thaz gimah*, quæ Schilterus ita vertit. *Nos ſcimus omne id optime.* Scherzius vero in Notis addit. *Alle thaz gimah*, redde. *Omnem rem*, omne id.

In altero loco ita legitur. *Giuriſſo uuizit thaz gimah:* quæ hoc modo Schilterus vertit: Certe ſciatis hoc conſultum. Ubi Scherz. in Not. *thaz gimach*, mallet redditum *hanc rem*, hoc.]

Optime, *gar wohl.* I. 14, ult.

[Verba hæc ſunt: *Zua dubono gimachon*, à Schiltero ita converſa. *Duas columbas apte.* Scherzius autem hæc annotat. Hic verſus ita reddendus. *Duas columbas conjunges*, ſeu par columbarum. In Tatiano VII. 3. *Inti thaz ſie gabirobphar, after thiu giquetan iſt in euuû Truhtines. Zua gimachun turtiltubun, edo zuei tubielin.* Et ut darent hoſtiam, ſecundum quod dictum eſt in lege Domini par turturum, aut duos pullos columbarum. Apud eundem c. 5. §. 8. occurrit. *Mariun thina gimahhun.* Mariam conjugem tuam. Et §. 15. *Gimahaltero gimahhun*, deſponſata uxore: ad quem locum hæc notat Palthenius. p. 309. Apud Keronem eſt *kimahchot*, conjungatur, eſtque adeo *kimacha* ſ. *gimahha*, conjux. Id quod clarius patet è Gloſſ. Boxhorn. ubi *kimah*, aptum, *kimachot*, concinnatum, *kimachida*, contubernium, *kimahhidom*, connubia, *kimahida*, copula eſt. Simili ratione Anglo-Saxones dixere *gemaecca* vel *gemaecea*, conjux, *gemaeclic*, conjugalis, vid. Benſon. Vocab. Pertinet huc & oppoſitum, quod Kero c. 48. habet *in mahchoen*, id eſt, *intmachon*, diſjungant.]

Commode Otfrid. V. 23, 265. Hic locus ita ſe habet: *Ni mabt afur thaz gimachon.* Non potes autem hoc commode.]

Notker. Pſ. LXXII. 3. *In fridu unde iro gemachen lib.*

Caute. Otfr. IV. 8, 41.

Gimachon, quad, in uuara.
Caute, dicebat, revera.

[Scherzius *Gimachon*, hic verbum eſſe notat, ut in mox citando loco IV. 9, 16. hinc reddit hunc locum:

Facere (ſcil. ſe velle) *dicebat circumſpecte.*]

Gimachon, modice. Otfr. II. 8, 104.

Ni drenk ih thes gimachon.
Haud bibero hoc modice.

[Aliter hic locus verti debet, nempe hunc in modum. *Nunquam bibi ſimile*, præſtantia huic æquale vinum. Scherz. in Not. ad h. l. Stadenius in Explic. Voc. Bibl. Germ. p. 251. Ita vertit: *Ich habe dergleichen nie getrunken.*]

Gimachon, verbum, faciamus. Otfr. IV. 9, 16.

Thaz uuir iz gimachon ſcono.
Ut id faciamus pulchre.

Gimach, idoneum, commodum, aptum. Otfrid. II. 9, 118.

Ein ſcaf er ſtantan giſah,
thaz uuas zem opphere gimah.
Ovem hic ſtantem vidit,
quæ erat ad ſacrificium apta.

Digitized by Google

GIL.

Fronisg gimah, illustre factum. Otfr. V. 12, 91.

Gimach, opus factum. Otfr. I. 9, 63. III. 20, 55. 293. c. 23, 105. IV. 30, 11.

[Scherzius ad III. 20. 55. hæc notat: *Guat gimah*, bonum commodum. *Gimah*, creberrime pro commodo, utilitate occurrit, & hodie adhuc dicimus *gemächlichkeit*, simili sensu.

Ad III. 23, 105. Idem notat. *Gimacha*, hic mallem exponere, *conditionem suæ rei*. i. e. morbi.

Ad IV. 30, 11. *Zurntun thia gimacha*. Verte: *Ira fervebant* (contra ipsum) *ob conditionem*. Eodem sensu dicitur III. 23, 110. *thia gimacha sines selbes sacha*.]

Ungimah, facinus. Otfrid. IV. 26, 67.

Thuruh sulih ungimah.
Propter hoc facinus.

Scherzius vertit. *Propter talem calamitatem.*

Missilih gimah, diversas opiniones. Otfr. III. 12, 19.

[*Gimah*, nullibi opinionem denotat, sed interdum *rem*. vid. Otfr. V. 6, 37. Ubi de uno angelorum sepulchro Christi insidentium dicitur:

Then man zun fuazon gisah
ther zeinot ander gimah.
Qui ad pedes (sedens) *videbatur*
ille significat aliam rem, aliud quid.

Hæc autem acceptio vocis *gemah* huc omnino quadrat. *Zaltun missilih gimah*, idem est ac, *narrabant diversas res*, seu diversa, scil. de effatis populi circa personam Christi prolatis. Hæc Scherz. notat. ad l. c.]

Gimacha himilis, opus cœleste. Otfr. I. 1, 111. vid. inf. *Machon.*

Gimach, improbus. Gl. MSS.

Imo gimachaz, ipsi concinnatum. Otfr. IV. 4, 83.

[*Gimachaz*, redde convenientem, congruum. Scherz. Not. ad h. l.

Thera minna gimah. Hujus amoris opus: ita vertit Schilter. Otfr. II. 6, 98. Scherzius autem in Notis subjungit. Rostgardius ad hunc versum hæc notat. *Gimah*, *similis, compar, plane ut Danis*, *mage*. *Gimah* non male hic reddi posse videtur *imaginem*.

Gimacher, idoneus. Gloss. Monf. 391. *Gimabher*, idoneus. p. 385. *gimabbor*, commodius. p. 329. compendiosus. p. 386. *gimabbo*, idoneæ. p. 390.

Gimacho, communiter. Gloss. Monf. pag. 364. *gimabben*, communem. p. 363. idoneum. p. 380.

Gimahidi, par. Gl. Monf. p. 395. *demo gimahide*, conjugi. p. 388.]

GIMAENGDAE. vid. inf. *Mengen.*

[GIMAGETA, convaluit. Gloss. Monf. p. 342. v. *Magen.*

Gimagetun, invalescebunt. Tatian. 196, 2. A *megin*, virtus. Hoc itaque verbum frequentativum est quod idem significat ac invalescere, majori potestate esse. Palthen. Not. ad Tat. p. 392.

GIMAGARTIU, attenuati. Gloss. Monf. p. 335. 350.

Gimagarte, attenuati. p. 337. *gimagirit*, tabefaciet, p. 357. miscereturr. p. 385.]

GIM.

GIMAHALTERO, desponsatam. Gloss. Is. Pontan. vid. *Mal.*

[GIMAIT *uuerde*, evellatur. Gl. Monf. p. 350.

GIMALAR, tincta. Gloss. Monf. p. 337.]

GIMEIHT. vid. *Meiben.*

GIMALON. Otfr. IV. ult. 79.

[Verba Otfridi hæc sunt:

Job dankon io gimalon.

Freherus legendum statuit. *Job dankon io*, pro *ib*. Freheri lectionem firmat utrumque MSC. Vindob. & Vat. *iogimalon*, arbitror esse ab *io*, semper & *mal*, vice, quod adhuc supereft *in einmal*, *zweymal*, *mehrmal*, unde verto:

Et gratias agant perpetuo.

Scherzius in Not. ad h. l.]

GIMAN. vid. *Manan.*

GIMANA. Otfr. ad Salom. ℣. 61. *Sent iu*, *io zi gimana*. Mittat vobis & Conventui, Capitulo Episcopi.

Gimainan, communem, similem, socium, Otfrid. II. 2, 3.

GIMARIT, vulgabantur. Gl. Is. Pont. v. *Mar.*

GIMARSADA, mirificavit. Gloss. Lipf. ubi Somnerus notat: *Magnificare* Saxonibus *Merfian.*

[GIMARTORUM, impeditioris linguæ. Gl. Monf. p. 320.

GIMASTA, impinguati. Gloss. *Monf. p. 336.*

Gimaster, impinguatus. p. 323. 350. hodie *gemesteter.*]

GIMAZEN, Otfr. V. 10, 48.

Irquamen ungimezen
thes liaben gimazen.
Stupuerunt Immensè
de charo commensali.

Videbatur legendum: *ginozen*, comite: de Christo comite discipulorum Emauntem euntium. Sed est à *Maz*, cibus, *Gimaza*, socius mensæ, comestor. v. Gloss. du Fresne. Triclinus, conviva. Hinc intelligitur quid sit,

Ther thero thriosezzo
was furista gimazzo.

Otfr. II. 8, 76. h. e. qui tricliniorum erat princeps Hospes: i. Architriclinus.

Conf. inf. *Mazze.*

GIMEIN, à *min*, meus, i. communis. Otfr. V. ult. 331.

Mit in si ouh mir gimeini
thiu euuiniga heili.
Cum iis sit & mihi communis
æterna salus.

Gimeini salida, publica salus. Otfr. ad Ludov. 10. II. 3, 78. IV. 4. 90. [Scherzius *salida gimeini* in hoc ultimo loco vertit *beatitudo communicata.*

Gimeini, illuminationem vertit Schilt. Otfr. III. 20, 343.

Ther sela det er gimeini,
thes lichamen heili.
Animæ fecit illuminationem,
corporis integritatem.

Scher-

Digitized by Google

Scherzius autem ita exponit.
Animæ dedit communionem
corporis ſalutis.]

Gimein muato, uno animo. Otfr. IV. 4, 106.

Gimeino, ſocius. Otfrid. III. 18, 32.

Giborgen ih es reino,
thaz er n'iſt min gimeino.
Conteſtor ego pure,
[Scherz. reddit: Caveo id caſte]
quod iſte non eſt meus ſocius.

[In Suevia adhucdum is qui in alterius ſocietate vivit *gemeinder* vocatur.]

Gimeinida, communionem. Otfr. IV. 11, 64.

[*Gimeinlibo*, generaliter. Gl. Monſ. p. 394.]

Gimeinit, à *meinen*, ſentire, ſtatuere, velle.

Gimeinit, communicatum. Otfr. V. 1, 54.

Imo iſt al gimeinit.
Ipſi omnia ſunt communicata.

Conf. IV. 28, 7. [V. 8, 1. Schilterus etiam per *communicare* vertit, ſed Scherzius in not. per *indicare*.]

Gimeinta, voluit, juſſit. Otfrid. III. 4, 74.

Ther mih, quad er, heilta,
er ſus is al gimeinta.
Qui me, dixit iſte, ſanavit,
ille ſic id omne juſſit.

Fecit. Otfr. III. 6, 81. de Chriſto.

Er ſelbo ouh tho gimeinta,
thie fisga in thar gideilta.
Idem etiam tunc porro fecit,
Piſces iis ibi diſtribuit.

Conf. c. 11, 11.

Decidit. Otfr. IV. 6, 66.

Uuio ſcono er thaz gimeinta.
Quomodo pulchre ipſe hoc deciderit.

Dixit. Otfr. III. 17, 78.

So sliumo er thaz gimeinta.
Quam primum id dixiſſet.

Adde IV 7. 14. 141. V. 20, 127.

Docuit. Otfr. III. 20, 369.

Mit uuorton is gimeinta.
Verbis id docuit.

[*Gimeinit*. Schilterus Otfrid. I. 14, 13. vertit *Significatum*, Scherzius in not. *nominatus*.

Gimeinta, Schilter. Otfr. V. 16, 15. reddit, *ſignificaverat*. Scherzius autem in Not. *indigitaverat*.

Gimeinti. Schilter vertit Otfr. III. 2, 11. *ageret*. Scherzius in Notis *indigitabat*.]

Vid. ſupra *Geman*. & infra *Meinen*, ac *Mein*.

GIMEITI, averſio, declinatio. Otfr. V. 25, 59.

Zellet thie gimeiti
minera dumpheiti.
Referatis averſionem, (declinationem)
meæ ſtupiditatis.

[Scherzius ad h. l. dicit, *gimeiti* eſt *vanitas*, & hic *vanus labor*.]

Gimeit, averſio. Otfr. III. 19, 20.

[*Gimeit*, hic videtur idem eſſe ac *ambitio*: ita Scherz. ad h. l.]

In gimeitun, Otfr. V. 6, 32.

Er ſtuant ſid themo ſtize
in gimeitun thoh thar uze.
Stabat poſt hanc induſtriam
in abſconſo tamen foras.

V. 13, 10. in vanum, fruſtra, ſine cauſa, temere. IV. 26, 44.

In gemeitun. Notk. Pſ. LXII. 10. Pſ. LXXII. 13. Vid. *Midanti*.

Gimeitheit, Otfr. IV. 6, 71. Idem quod *Gimeit*, averſio, apoſtaſia.

[*Gimeitheit*, denotat *vanitatem*, *ambitionem*, *arrogantiam*, quæ ſignificatio etiam contextui optime convenit. conf. notata ad verb. *gimeit*. Apud Notker. in Pſalterio crebro occurrit *ingemeitun*, *ingimeitun*, ita ut denotet *in vanum*. vid. Pſal. VIII. 4. & CXVIII. 166. & LXXII. 13. Scherz. Not. ad Otfrid. l. c.

GIMEITISOTUN. increverunt. Gl. Monſ. p. 326.]

GIMELDET. vid. *Melden*.

GIMENSODA, diminuit. Gl. Lipſ. ubi Somnerus: Diminutio Saxonibus *Minſung*, nobis *Mincing*: ut cibus fruſtatim & minutim conciſus, nobis *minced-meat*, aliàs *mincemeat*.

[GIMERON, augmentaſſe. Gl. Monſ. p. 360. lucrique facere. p. 361. ædificare. p. 366.

Gimerot uuard, ædificabatur, p. 365. *gimerot uuirdis*, ædificaveris. p. 347. *gimerot uuirdit*, ædificabitur. p. 354.

Gimerota, exaggerabat. p. 394.

Gimeroter, amplificatus. p. 357.

Gimerr, exaggerare. p. 381.

Gimerrido, præjudicio, p. 378.]

Gimerre. ouh uuiht mih ni gimerre. Nec quicquam me capiat, liget, vinciat, Otfr. I. 2, 60. III. 7, 144. c. 26, 82.

[*Gimerre* rectius vertitur *impediat*. Boxh. Gloſſ.

Ni martin, ne impedirent. Otfr. III. 7, 141.

Firdrit, ſo ih quad, thio ſuazi
al untar thino fuazi,
Thaz ſiu thir uuiht ni derre,
thera gouma ni gimerre.
Calca, uti dixi, dulcedinem, (ſcil. voluptatem mundi)
omnino ſubter tuos pedes,
Ut tibi non noceant,
nec convivium cœleſte impediant.

Apud eundem Otfr. III. 26, 82. *thes uniges gimerrit*, ſunt prælio inferiores, victi. Gloſſ. Boxh. *kimerrit*, irritum. Scherz. Not. ad Otfr. I. 2, 60. III. 26, 82.]

Ungimerrit, haud impeditus, inprohibitus; Otfr. V. 12, 51.

V. & *Merren*.

[GIMEZHAFTOT, moderatur. Gl. Monſ. p. 351.]

GIMIERIT *si ſtade*, appulſus ad portum, Otfrid. V. 25, 4.

Hodieque nautis Argentoratenſibus uſitatum, *floſs anmeren*, ligna alligare ad littus.

Digitized by Google

GIM.

GIMIKILADA. vid. *Mibil.*

[GIMINNIROT, attenuabit. Gloss. Monf. p. 345. *giminnirit uuirdit*, attenuabitur. p. 334. *Giminniront*, annullabuntur. p. 356.

GIMIRROTEN, Myrrhatum. Gloss. Monf. p. 398.]

GIMIS, mixtura, gemiſche. Tatian. 212, 6. *Gimis mirrum inti aloes.* Mixtura myrrhæ & aloes.

[*Gimiſcido*, confuſionis. Gloss. Monf. p. 343. *Gimiſtiu*, confuſa. p. 331.]

Conf. inf. Miſcen.

[GIMITTIVERIHIT *vuird*, dimidietur. Gl. Monf. p. 347.

Gimittivueribent, dimidiabunt. p. 347.]

GIMMA. Otfr. I. 5, 41.

Gimma thiu uuiza
Magad ſcinenta.

de Virgine S. Maria. Virago, mulier. V. *Comman.* Carmen de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 927. *Ein pöh uzer golde unde uzer gimme.* à gemmis & auro contextum vinculum, boja.

[GIMMAMONTIS, lenis. Gl. Monf. p. 357. *Gimmamontot uuirdit*, lenietur. p. 352.

GIMPITAT, conſtituit. Gl. Monf. p. 360.]

GIMUATI, benignus, gratioſa. Otfr. Præf. ad Salom. Epiſc. pr. & ℣. 62.

Si ſalida gimuati,
Salomones guati.

Sit ſalus benigna,
Salomonis bonitati.

Ubi Flacius interpr. *Sei heil gemüte.* i. e. *mit freuden.* Hodie dicimus *gemutt*, behertzt, wol zv muth, freudig: itaque *ſalida gimuati*, hodie diceretur *Freuden-heyl.* Vel ſubſtantivè: beata gratia. V. *Salida.* Otfr. V, 23. 428.

Niuzit thar in uuara
ſalida thin ſela,
Famer mammunti
ioh euuinig gimuati.

Fruitur ibi revera
bona tua anima,
Semper deliciis,
& æternis lætitiis.

Otfrid. I. 16, 7. *Iluitua gimuati*, de S. Anna, Vidua modeſta, tranquilli, ſedati animi.

Due uns thaz gimuati, faciat nobis hanc gratiam. Otfrid. ad Salom. ℣. 82. III. 10, 63. V. 12, 171. II. 16, 55.

Gimuati then iſt, cordi eis eſt, Otfr. III. 15, 31.

Firliache uns gimuato, largiatur nobis gratiam. Otfr. ad Salom. antep. Ad Ludov. ℣. 13. 161.

Druhtines gimuates. Domini gratioſitate. Otfr. II. 2, 76.

Uuehſal gimuati, cambium gratioſum. Otfrid. II. 9, 123.

Gimuato, bono animo vivere, Otfrid. ad Ludov. antep.

Allo ziti guato
leben thar gimuato.
Omnibus temporibus bonis
vivere ibi lætabundum.

GIM.

Gimuato, gratioſus. Otfr. IV. 4, 95.

Iſt Kuning uns gimuato
ſelbo Chriſtus ther guato.
Eſt Rex nobis gratioſus
ipſe Chriſtus ille bonus.

Animitus. Otfr. II. 2, 31.

Joh zellu iz hiar gimuato,
iſt Druhtin Chriſtus ther guato.
Et referas hic animitus,
eſt Dominus Chriſtus ille bonus.

[Scherzius h. l. ita in Notis vertit.

Et expono id hic lubens,
(Scilicet) eſt (illa lux) Chriſtus ille bonus.]

Ingenioſe. Otfrid. V. 14, 50.

Gregorius ther guato
er ſpunota iz gimuato.
Gregorius ille bonus
interpretatus hoc ingenioſe.

Gimuater. bonæ mentis. Otfr. II. 7, 47.

[Cod. Vatic. habet *gimyater*, quod idem hic ac *dilectus.* Scherz. Not. ad h. l.]

Gimuati, communiter, concorditer, ſimul. Otfrid. II. 14, 42.

Ni eigun muas gimuati.
Non habent cibum communem.

[*Gimuati*, juxta Scherz. in Not. hic exprimi debet per *volentes*, *lubentes*, unde hic verſus ita transferendus:

Non habent cibum lubentes.]

Gimyato, animoſe, fortiter. Otfr. II. 5, 12.

Girah inan gimyato.
Vindicavit iſtum animoſe.

[Cod. Vindob. habet *gimuato*, notante Scherzio.]

Gimuato, conſtanter. Otfrid. III. 23, 86. IV. 35, 34.

[Scherz. *gimuato* in priori loco *placide*, in poſteriore *benigne*, reddere mallet.]

Pro certo. Otfr. V. 8, 31.

UUizziſt thaz gimuato.
Sciatis hoc pro certo.

[*Gimuato* non eſt, pro certo, ſed læte, cum lætitia. vertend. Conf. Otfrid. III. 24, 69. ubi Martha ſoror Lazari dicit.

Giloub ih thaz gimuato.
Credo hoc læto animo.

Scherz. Not. ad h. l.]

Thaz eina uuas gimuati.
Hoc unum fuit electum, acceptum, gratum, placuit.

Otfrid. V. 1, 10. Idem III. 6, 51.

Bruader ſin gimuato.
Frater ejus dilectus.

Mit gimuati, conſtanter. Otfrid. II. 16, 4.

Gimuati, commodum, aptum. Otfrid. II. 17, 19.

Ungi-

Digitized by Google

GIM.

Ungimmati, unmuth, moleſtia. Otfrid. III. 14, 217.

Al thiz ungimmati.

Omnem hanc moleſtiam.

Conf. inf. *muat.*

Zi GIMUNTIGONNE, ad commemorationem. Gloſſ. Iſ. Pontani. Otfr. I. 5, 102.

[*In* hoc Otfridi loco legitur: *Thrato gimunton.* Sed legendum *gimuntun*, uti habent Cod. Vindob. Vatic. & Flacii. Ut *gimuntun* idem ſit ac *protegere*, *defendere*, à *munt*, *mund*, protectio, defenſio, de quo vid. inf. Scherz. Not. ad h. l.

Zi gimuntigonne ſinero miltida, memorari miſericordiæ ſuæ. Tatian. IV. 8.

Cognationem Francica hæc vox *gimuntigonne* habet cum Gothica *Gamunan*, meminiſſe, de qua prolixe agunt Jun. in Gloſſar. ac in illuſtratione ejus Stiernhielm: ut & ASaxonica *gemunan* & *gemundian*, reminiſci, *gemynde*, mens, memoria. Unde eſt quod Angli moderni dicunt *mind*, *mindfull*, *mindfulneſs*. Palthen. Not. ad Tat. p. 303. conf. inf. *Minden.*

GIMUOTT *werden*, agi. Gloſſ. Monſ. p. 364. quod aliquatenus convenit cum hodierno *bemühen.*]

GINADE, *ginadon.* Otfr. I. 7, ult.

Thaz er uns firdanen
ginuerdo ginaden.
ut nos perditos
dignetur gratiâ.

Idem V. 24, 30.

Ginado bi unſih, ſo thu biſt.
Miſerere noſtri, prout tu ſoles.

Idem ad Ludov. R. ℣. 53.

Er uns ginado ſine uualt.
DEUS nobis gratioſe ſervet ejus imperium.

[Vertend. *Ille* (DEUS) *gratia ſua nobis conſuluit.* vid. Scherz. Not.]

Idem I. 2, 50.

Druhtin Ginado follicho min,
Domine, miſerere plene mei.

Idem ad Salom. Epiſc. ℣. 67.

ginada ſina fergo:
gratiam ejus peto.

Ginadon ſinan ſcalkon, propitiari ſuis ſervis, Otfr. IV. 5, 38.

Ginadano, Otfr. II. ult. 43. *gratiæ.*

[*Mit ginadono ginuhti*, legunt Codices Vindob. Vatic. & Flac. h. e. *per gratiæ abundantiam.*]

Ginadaz, gratia. Otfr. III. 24, 27.

Ginadaz thin ni bangti,
thaz tod uns ſo giangti.
Gratia tua non conceſſit
ut mors nobis ſic anxia eſſet.
[adveniſſet]

GIN.

Cl. *hat des Herrn gnade verloren*, in Jur. Feud. Alem. privatio feudi, Zaſ. de Feud. P. X. n. 41.

Genathen in gratiam receptos. Fragm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 3650.

Genadig, Pl. gratiæ, miſericordiæ, Notker. LXXXV. 5.

[*Ginadigi*, humanitatem. Gloſſ. Monſ. pag. 367.

Ginadigorr, humaniorem. p. 373.

Ginado, humanitate, p. 374. humanitatis. p. 362.

GINAGALTEN *ſcuobun*, clavatis caligis. Gl. Monſ. p. 383.]

GINAH, vid. inf. *Nah.*

GINAMDO. vid. inf. *Nam.*

GINAMI. vid. *Nemen.*

GINANTE *zi theru bruti*, deſtinavit ſponſæ, Otfr. II. 9, 16,

I. 11, 46.

Thar uuarun io ginante.
ibi erant deſtinati.

Otfr. III, 18, 6.

Uuer iſt, quad, hiar untar in,
Thaz mih gineune zithiu.
Quis eſt, inquit inter vos,
qui me arguat ideo?

[GINARI, convaluiſſet. Gloſſ. Monſ. p. 335. forſan legendum *ginaſi.*]

GINATES, conſutum, Otfr. IV. 28, 13.

Ginait, ib. c. 29. 18. netum, (hodie genähtes, à neen, nere.)

GINAZTA, mundabat. Gl. Monſ. pag. 383. infudit. p. 329.

GINEIGEN, vid. inf. *Hneigen.*

GINEN, os aperire. Notk. Pſalm. XXL 14. oſcitare, *Jehnen.*

[GINEIZIT, infectum. Gl. Monſ. p. 342.]

GINENDES, Otfr. III. 4, 55.

Thes ſar nu du ginendes
Hoc ſtatim nunc tu fruere.

c. 26. 133.

Suntar thes ginenden.
Sed hoc fruamur.

[*Ginenden* eſt guſtare, frui, ita Otfr. I. 2, 24.

Tho er ſelbo dothes ginand.
Cum ipſe (Chriſtus) mortem guſtaret.

Id. II. 12, 71.

In thiu ſiu thes ginenden
Sih biuilriches menden.
Ut ipſi hoc fruantur
& cœlo gaudeant.

Adde IV. 37, 69. Scherz. Not. ad Otfrid. pag. 27. conf. & III. 22, 115. vid. inf. *Nenden.*]

GINERIEN *ſih*, ſe liberare, confugere. Otfr. I. 5, 108.

Nob uuinkil untar bimile
thar er ſih ginerie.

Digitized by Google

GIN.

Nec angulus ſub cœlo
ubi ſe ſuſtineat.

Ginerti, liberem, Rh. de Ludov. II. ℣. 65. Otfr. II. 14, ult. IV. 18, 58.

Idem II. 22, 19. V. 19, 28. & ult. Suſtinere, ſuſtentare. [II. 22, 19. *ginerien* Scherzius vertit *nutrire*] v. *nerien*.

Gineran, Otfr. III. 2, 56. Servorum Reguli relatio de reſtituto filio his inter alia verbis refertur.

Thaz rehto in ala uuari
ſin ſun gineran uuari.

Quod recte in omni veritate
ejus filius reſtitutus eſſet.

niſi leg. *gineſan*.

Genora, Salvator, Notk. Pſalm. IX. 8. *Uuaz magttu genora ſin.* Quid? anne potes tu Salvator eſſe?

[GINERIT, ſuſcitabit. Gloſſ. Monſ. p. 378. regitur. p. 391. recuperavit. p. 354. allevavit. p. 368. *Ginerita* reparat. p. 391. *Ginerit uuerden*, contineri, pag. 388. *ginerit uuirdit*, atteritur. p. 392.

GINESAN, vivere. Gloſſ. Monſ. pag. 329. *giniſit*, convaluerit, p. 374. *ni giniſis*, non reſpirabis. p. 359.

GINEZIT, infundit. Gl. Monſ. p. 397.

Ginezzo, confundam. p. 395.

Ginezit uuirdit, atteritur. pag. 385. *Ginezit uuerde*, tingatur. p. 342. *Ginezit uuirdis*, infunderis, p. 342.]

GINGET, deſiderat, Otfrid. V. 11, 58.

So giburit manne
thara er ſo ginget thanne.

Sicut contingit homini
qui adeo deſiderat aliquid.

[Annon legendum *giniget*, inclinat? quod extat apud Otfr. III. 3, 56. Quod ſi ita legendum, verterem. *Quando ille aliquo valde inclinat.* Poſſet tamen *gingit* explicari per *iverit, er gienge*, & tunc ita verſio haberet.

Quando ille aliquo iverit.

Scherz. Not. ad h. l. *Gingon*. iter, via, *ein gang* hodie. Id. Scherz. not. ad Otfr. p. 372.] *thes rehtes gingent*, Otfr. II. 16, 17.

[Hunc locum Schilterus in verſione reddit. ſecundum juſtitiam ambulant.]

[GINICHET, affectus. Gloſſ. Monſ. p. 341. *giniche*, conterat, pag. 386. *ginichit*, atteritur, p. 392.

Giniſta, attriverat, p. 330. *giniſtin*, afficerent. p. 365.

GINIDARTE, attriti. Gloſſ. Monſ. p. 390. *giniderés*, conteres. pag. 352. *ginidirim*, abjicimur. p. 393. *ginidirit*, dejicitur, p. 351. dejicimur. p. 396. *ginidirit vuerden*, dejicimur. p. 399. *ginidirit uuerde*, elidatur, p. 354. *Ginidoter*, adpetitus. p. 377.]

GINIGEN *imo diofo*, humiliter ſe inclinando reverentiam exhibere, Otfr. III. 3, ult.

GIN.

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2706. *ſi genigen ime alle vil tiefe.*

[GINIVZIT, expendet. Gloſſ. Monſ. pag. 359.]

GINNEN, *beginnen*. Aggreſſionem alicujus laboris in genere denotat.

[GINOMAN *uurti*, diſcerperetur. Gloſſ. Monſ. p. 366. vid. inf. *Nemen*.]

GINOZ. v. *Noz*.

GINOTO, Noto, *Gnoto*, (v. Zeinergnote) ſtudioſe, ſollicite. Otf. V. 7, 3. de Maria ad ſepulchrum Chriſti ſtante:

Zi ſteti thar ginoto,
ſi minnota inan thrato.

In loco ibi anxie
amabat eum vehementer.

[*Ginoto*, melius vehementer, valde, verteretur ut apud Otfr. III. 6, 74. Scherz. in Not.]

V. 19, 57.

Hermido ginoto.

Calamitas vehemens,

[*Ginoto* eſt adverbium, nec neceſſitatem ſignificat, ſed *valde*. Unde ita verto:

Luctu valde.

Scherz. Not. ad h. l.]

V. 13 33. *zugun ginoto*, vehementer traxerunt.

III. 6, 74.

Sih merota iz ginoto
zi ſeti thero liuto.

Se augmentabat valde
ad ſatiandum populum.

Conf. IV. 24, 7.

IV. 7, 55.

Giuuag in oub ginoto
thes Antichriſten zito.

Expoſuit eis & ſufficienter
AntiChriſti tempora.

Ginoti, neceſſitet, Otf. IV. 13, 95.

Thaz mih io ginoti,
the'ih thiu firlougneti.

Qui me ergo neceſſitet
ut ego te abnegem.

Ginoton, volentes nolentes, Otfr. III. 26, 85.

Joh fallent ſie ginoton
foro iro fianton.

Atque cadunt iſti neceſſario
coram ſuis hoſtibus.

Genote, Fragm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 3326.

[*Genote*, pro nunc ſæpe legitur. Scherz. Not. ad h. l.]

Filo ginotor, multum ſtudioſius diſcere, Notk. Pſalm. CXVIII. 71.

[*Ginotun*, angariaverant. Gloſſ. Monſ. pag. 398.

Ginotta, diſtricti. p. 384.

Za ungariſtliben ,! enti ze bellabaftem opfordon ſie ginottun; ad nefanda & mortalia ſacrificia eos impellebant. p. 401.

Gino-

GIN.

Ginotzogata, devirginavit. p. 356.]

GINRÔDA, genuit. Gloss. Lipsii.

GINUHT, satietas, sufficientia. Otfrid. III. 9, 27.

Alles guates io ginuht.
Omnis boni satis.

Ginuhtin uuorton, sufficientibus verbis, Otfr. V. 16, 55.

Ginuhtit thes herzen, abundantia cordis, Tatian. 41. 6. *Fon thero ginuhtbit thes herzen sprihhet ther mund.* Ex abundantia cordis os loquitur. [Id. c. 62, 10. *Fon ginuhtsami thes herzen sprehhit ther mund.* Ex abundantia cordis os loquitur. Id. c. 19, 7. *Bifiengun fisco ginuhtsama menigi.* concluserunt piscium copiosam multitudinem. c. 22, 17. *Iuuar mieta ist ginuhtsam in himilon*, merces vestra copiosa est in cœlis. c. 25, 7. *Ni si thaz ginuhtsame iuuar ribt*, nisi abundaverit justitia vestra.]

Ginuhti satietas, abundantia, Otfr. ad Salom. 42. II. 4, 95. II. ult. 43.

[*Ginuhti* apud Otfr. II. 4, 95. Scherz. reddit sufficientia.]

Genuhte, abundantia. *Genuhtsamori*, uberi. Gl. Lipsii. ubi Somnerus observat: Vber Sax. *genihtsum.* casu ablat. *genihtsumre.*

Genuhtegod, abundavit. Gloss. Lipsii.

Ginuagi, satis, sufficienter. Otfr. V. 9, 109.

Zalt in thes ginuagi,
Exposuit ipsis sufficienter.

Adde Otfr. II. 11, 45. c. 16, 47. v. *Nuht.*

Mit ginuagen, Otfr. III. 7, 15.

Mit minnon io ginuagen
Zisamane unsih fuagen.
Cum amore & sufficienter
Simul nos conjungens.

[Otfr. V. 12, 135.

Thaz minna si ginuage
ioh karitas gifuage.
Quod dilectio sit sufficiens
et charitas congruens.

Ginuage hic est verbum, hodie adhuc dicimus *vergnügen*, *das vergnügt mich*, ita ergo redde:

Quod dilectio ipsos (homines) contentos,
felices, reddat,
et charitas jungat.

Scherz. in Not. ad h. l.

Tatian. 13, 18. *Sit ginuago iuuara libnara*, contenti estote stipendiis vestris.

Adverbialem hujus vocis significatum retinuerunt Germani, dicuntque contracte *gnug.* Sed adjectivum ita formant *vergnügt*, *vergnüglich*, & substantivum *ein gnügen.* Palthen. Not. ad Tat. p. 333.

Ginuhtsamostin, largissime. Gl. Monss. p. 397.

Ginuhtsamunt, suppeteret. p. 384.

Ginuoch ziero, satis decore. p. 399.

Ginuogit, suppetit, p. 391.

Conf. *Canuht* & *Nuht.*

GINUZUN, consumpserunt. Gloss. Monss. p. 361.

GIO.

GIOFFONOMES, promamus. Gl. Monss. p. 380.

Giossanot, denudatum. p. 361. *giossanota*, retexit. p. 357. vid. *inf. Ossan.*]

GIOTI, Gothi, Jutæ, Vorpurg. Vol. VII. p. 13.

GIONSTA, dedit, Otfr. III. 22, 57. V. 25. 202. *gönnen.* [Prior locus ita habet:

Ther fater min mir gionsta,
the, ist alles guates furista.
Quod Pater meus mihi dedit,
illud est omnium bonorum optimum.

Schilterus quidem in Notis statuit, pro *gionsta* legendum *gibusta.* Scherzius autem observat, hac correctione non esse opus, significare namque *gionsta* dedit, concessit. ASaxonibus *geunnen* esse dare, concedere. *Unna* ex gratia dare, donare. Hikes. Thes. LL. Sept. T. I. p. 74. & 90. Alter locus hic est:

Si guallichi thera ensti
thin mir thes io gionsti.
Sit honor gratiæ
quæ mihi id largita.

GIOUGI *thih themo biscofe*, ostende te sacerdoti. Tatian. 46, 4. ab *ougen* ostendere, vid. Aug.

GIOPHOROTEN *abgotires*, idolothytis. Gloss. Monss. p. 380. vid. inf. *Opboron.*]

GIOZON, τὰ πέραν, ulterior ripa, Tatian. 50, 3. c. 53, 1.

[Paululum immutata hæc vox occurrit in Not. Jun. ad Willer, p. 117. Originem ejus idem petit à verbo *giessen*, hodie *giessen*, sed qua ratione illa freti à fundendo desumta appellatio nitatur, fateor me non videre. Palthen. Not. ad Tat. p. 370.]

[GIPARIDA, speciem, v. *Bareu.*

GIPARIDU, occursu. Gloss. Monss. p. 356. *Giparidun*, motibus, p. 393. *Giparota*, detecti, p. 378.

GIPAZIRR, justificabo. Gloss. Monss. pag. 344.

GIPENCHOTEN, stratum. Gloss. Monss. p. 398.

GIPENTI, alligatura. p. 354. vid. *Band.*

GIPERAHTANAH, Theophania. vid. *Beracht.*

GIPERCH, nidus, Gloss. Monss. p. 345.

GIPERITERO *trito*, dissipatum, raptum. Gloss. Monss. 337.

GIPET, vota. Gloss. Monss. p. 379.

Gipetan uuard, agebatur. 383.

GIPEZIROT, reformat. Gloss. Monss. p. 387. *gipezirot uuerden*, instruatur, p. 392. *gipeziroti*, ædificationem, p. 350. *gipezirotos*, lucratus. p. 397. *sih gipeziron*, lucrificant. p. 368. *gipezirontero*, ædificante. p. 377.

GIPILI, frontem. Gloss. Monss. p. 331. *in gipile*, in fronte, p. 321.

GIPIRNTEN, erectis, Gloss. Monss. p. 364. *Gipirnti*, animaret, p. 391.

GIPIUT, dic. Gloss. Monss. p. 395.

GIPLO-

GIP.

GIPLODIT, dissolutæ. Gl. Monf. p. 336. *giploddum*, dissolverunt. p. 324. *giplodit vuard*, dissolutum est. p. 324. 331.]

GIPLUOTAGEN, sanguinare. Gloss. Monf. p. 357. vid. *Bluat.*]

GIPONDI, patens. Gloss. Lipf. qui addit: Nos *Gapende* fortè. Somnerus annotat: Anglis *gaping*, à Saxon. *geopnian*, aperire. Patens etiam eis *opniende*, & *opnigende*, unde noftratium *open*, & *opening*, illo fenfu. hæc Somnerus. Si adjeciffet Nomen Lipfius, facilius judicatu effet. Mihi *gipondi* videtur effe, quod Belgæ dicunt *ghebaende*, v. g. *ghebaende wegh*, callis, via trita: Kilian. via patens, Alemannis *gebahnt*. Planè alienum ab eo *open*, *offen*, apertum.

GIPORAN, vid. *Baren.*

[GIPOSI, nugas. Gloss. Monf. p. 245. (hodie *poffen.*) nugaces. p. 398.

GIPOSTES, propofitiones. Gl. Monf. p. 355.

GIPOT, dixit. Gloss. Monf. p. 395.]

GIPREITAN, vid. *Breit.*

GIPRIEVIDA, indictio vid. *Briaf.*

[GIPROCHOSOTA, fractas. Gl. Monf. p. 374. vid. *Brichen.*

GIPRUGILOTON, contutati funt. Gloss. Monf. p. 362.

GIPUNTAN. vid. *Band.*

GIPUOZAN, expiare. Gloss. Monf. p. 335. *gipuozent*, componunt, pag. 335. refarciant. p. 388. *gipuozit uuerde*, expietur, p. 325. 331. *gipuozti*, emendatione, p. 390. *gipuoztin*, abluerent, p. 389. *gipuoztiu*, farta tecta. p. 329.

Tatian. 197. 3. *Gibuoztan forlazzu*, emendatum dimittam. Ubi intelligitur tale emendationis genus, quod per modum pœnæ levioris ob qualemcunque culpam irrogatum fit. Phryx plagis emendatur. Germani nunc neutrali fignificatione *büffen* itemque *buffe* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 393. vid. *Buaz.*

GIPURA. vid. *Bur.*

GIPURTI. vid. *Baren.*

GIQUAD, dixerat. Otfr. IV. 4, 26.

Funtun alfo fer giquad.
reperiebant ita, ut is dixerat.

Giquift, Otfr. III. 24, 40.
jo fo thu felbo giquift.
Et ficut tu ipfe dixifti.

Vid. inf. *Quift.*

Giquattin, adblandiri. Otfr. I. 9, 15. de cognatis Elifabeth.

Si quamun alzifamane
thaz kindilin zi fehanne
Thaz fie iz oub giquattin
iob imo namon fcaptin.
Congregati in unum
ad videndum infantem
Ut ipfi quoque abblandirentur
et ei nomen facerent.

• Vid. *Quedan Cheden* & *Quaden.*

GIRADO, ecce, Tatian. c. V. 8. *Girado Thrutines Engil in troume araugta fih imo.* Ecce angelus Domini apparuit ei.

GIR.

[Dicimus adhuc rei præter expectationem ingruentis atque cum alia concurrentis facturi mentionem *gerade damals.* Palthen. Not. ad h. l. p. 309.]

GIRAH, vindicavit, Otfr. II. 5, 12.

Ther jungo, io ther guato
girah inan gimyato.
Novus & bonus ille (Adamus)
vindicavit illum animofe.

III. 18, 143.

In thiu girachin iro zorn.
dum vindicarent iram fuam.

Adde IV. 17, 38. conf. inf. *Rahhan.*

[GIRANTA, conflavit. Gl. Monf. p. 337. *girantos*, coagulafti, p. 347.

GIRATI, *girates*, confilium, Confeff. vet. Alam. Otfr. I. 1, 212.

Otfr. IV. 1, 82.

Thinas girati
thaz thu ubar unfih dati.
Tuum confilium (redemtionis)
quod fuper nos feciffi.

Idem V. 8, 28.

Thie uns fcribent fino dati.
job felbaz fin girati.
Qui nobis fcribunt ejus res geftas
& ipfius confilia.

Id. IV. 12, 15. V. 12, 88. III. 20. 181.

Girati radtfam, radtlich, Dict. Flac. confultum, Otfr. III. 25, 56.

Thaz thunkit mih girati.
Hoc videtur mihi confultum.

Ungirati, mala confilia, infidiæ, *fcelera.* Otfr. V. 4, 9. de confiliis & factis Judæorum in paffione Salvatoris.

al thiz ungirati
job thie egislichun dati,
Omnia illa fcelera
et abominabilia facinora,

[Id. Otfr. II. 17, 3.

Ir birut mihil uuerda
falz therera erda.
Jueraz girati
fcal falzan uuorolt dati.
Vos eftis digniffimum
Sal terræ,
Veftra fuafio
debet condire mundi facta.

Scherzius ad hunc locum notat: *girati* rectius exprimitur, per *auxilium, miniferium.*

IV. 36, 31.

Quad fi in thaz girati
furdir uuiht ni dati.
Dicens, fe in hoc confilium
deinceps nihil quicquam immifturum.

Girati, ita Scherz. in Not. rem, factum, interdum fignificat. vid. Otfrid. III. 20, 181. (ubi ipfe Schilterus verba. *N'ift kund ans thaz*

Digitized by Google

thaz giruti, vertit. Non eſt notum nobis hoc negotium.) quod optime huic loco quadrat, quem itaque verto:

Dicebat quod in hanc rem
ulterius nequaquam ipſe ſe ſit immixturus.

Ita quoque Scherz. Otfrid. IV. 37. 7. *Mit anderen giratin*, vertit, aliis factis, ſeu alia ratione. & V. 8, 28. eundem ſignificatum obtinere ſtatuit.

Giratan, conſulere. Gloſſ. Monſ. p. 373. proſpectum. p. 377.]

Conf. infra. *Rat*.

[GIRASTETI, reſpiraſſet. Gl. Monſ. p. 364. vid. *Raſte*.

GIRAUOTI, contignationem. Gl. Monſ. p. 332.

GIRDINEN, cupere, frequentativum eſt à *geron*, quod vide ſupra, quaſi dicas, tota cupidine in aliquid inclinare atque ferri. Tatian. 74. 8. *Wizagon inti rehte girdinotun giſeban*, *thiu ir giſehut*. Prophetæ & juſti cupierunt videre, quæ videtis. v. Palthen. Not. ad h. l. p. 383.]

GIREDINOT. vid. *Reda*.

[GIREHHANOTER, directus. Gloſſ. Monſ. p. 361.]

GIREIM, obvenit, contigit. Otfr. IV. 2, 26.

Lazarus er uuas iro ein
then thiu ſalida gireim.
Lazarus erat illorum unus
cui hæc felicitas contigit.

[Staden. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 498. hoc diſtichon ita reddit. *Lazarus der uuar einer derſelben, der ſich zu dem heil ſchikte*. Antea notaverat, *reimen*, idem eſſe ac, *ſich worzu ſchiken*. Cui in eo quidem aſſentior, quod *reimen* idem ſit ac convenire. Sic enim & hodie dicimus, *das reimt ſich zuſammen*. Belgis etiam *rymen* eſt convenire, quadrare, conſonare, conſonum eſſe, apte cadere, congruere, ceu obſervat Kilian in Etymolog. ling. Teut. Sed in eo conſentire non poſſum, quod ille *rò then* ſingularis numeri hoc loco eſſe arbitretur, cum ſit Dativus pluralis, contractus ex *thenen*, denen, & reſpectum habens ad *rò iro*, qui optime huc quadrat. Sic enim commode hunc verſum interpretari poſſumus. *Quibus hæc felicitas conveniebat*, i. e. illorum unus, quos Chriſtus hac felicitate dignos judicabat. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem Otfr. emendandus inde I. 3, 34.

Thae uuas Dauid thero gomono ein,
ther zi Kuninge girein. leg. *gireim.*
Hic erat David mortalium unus,
qui in Regem evaſit.

[ſ. *der ſich zum König ſchikte*. ita bene Staden. vertit Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 498.]

V. ſimplex *Rimen*.

GIRIMIT, ſuppetit. Otfr. I. 18, 33.

Ni girimit mih thero uuorto.
Non ſufficient mihi verba.

[Cod. Vindob. & Vatic habet *Girinnit*. Eſt autem *girinnen*, fluere. Scilicet Otfridus velle videtur, quod, quamvis gaudia paradiſi laudibus admodum extollat, tamen verba non fluant ſufficienter, & ita, ut rem ſatis exprimant. Scherz. in Not. ad h. l.]

GIREINO, purga. Otfr. II. 24, 41.

Gireino uns thir zi thanka.
Purga nos tibi ad gloriam.

[In Cod. Vindob. & Vatic. legitur *thia githanka*, unde patet, hunc verſum ita eſſe exponendum. Purga nobis cogitationes. Scherz. in h. l.

GIRENNIT *uerdent*, conflentur. Gl. Monſ. p. 342.

Girennenter, conflans. l. c. p. 346.]

GIRESTIT, *gerubet*, *geraſtet*. Otfr. V. *Raſt*.

GIRIATUN, ſuſcipere, ſubire. Otfr. I. 27, 25.

Si thaz arunti giriatun,
job iro ferti iltun.
Illi hanc legationem ſubibant,
& iter ſuum feſtinabant.

Siez alles unió giriatin, qui in alia omnia ibant. Otfrid. IV. 22, 10.

Vid. *Riaten*, *Intriatin*.

GIRI, aviditas, avaritia, Otfr. II. 5, 15.

Zi giri iob zi ruame.
Ad avaritiam & honorem.

[*Sineru giri*, ambitione ſua, Gloſſ. Monſ. p. 405.]

Girida, cupiditas, *geitz*, Confeſſ. vet.

Kiri, idem, *werltkiri*, cupiditates mundanæ, Notk. Pſal. LXIV. 6. conf. ſupra *Geron*.

Giregi, aviditas, Notk. Pſal. XXI. 14.

Gritig, avarus, avidus, Königsh. c. 1. §. 8. Hinc *Gritlich* nobis, dem man nichts recht kan machen, der alles beſſer begert, offt ſelbſt nicht weiſt was er haben wil. Vulgus Argent. *Gritig eſſen*. *Gridig*, *grædig* Sax. Königsh. c. 2, 33. *Auguſtus* (Imperator) *was uſſer moſſen gritig noch gute und herſchefte*. §. 35. *Pilatus were ein unrebt rihter, und mite neme und wie er die Juden und das volg zuvil beſchetzete und beröbete von grites wegen nach gute*.

Gritekelt, avaritia, Hiſt. Lomb. de S. Ambr. fi. Chr. Frib. p. 38. de Otocaro Rege Bohemiæ. *Do* (mortuo Henrico Imperatoris Friderici Filio) *unterſtund ſich König Otacker zu Behem umb daſſelbig alt weib* (conjugem dicti Henrici indigitat) *zu werben, aus begird der gritigkeitt*.

Kreutiger man, tenax. Chron. Königsh. c. 2. §. 242. *König Friderich do er hinweg* (von Strasburg) *wolte da bat er die Statt um* 4000. *fl. zu leihen, da liben ſie ihm* 3000. *fl. die er nit widergab, dann er ein kreuttiger man was*.

Gailer. Irr. Schaf. *durch die dornheken des Greites, durch roub* &c.

Idem Gailer. ib. *Solche ungeruwige grüdlechte menſchen*. i. ſcrupuloſi.

[Idem in Poſtill. Dom. XV. Trinit. f. 142. b. *Die Wurtzel aller laſter iſt der greit*.

Girido, ambitu. Gloſſ. Monſ. p. 392.

Giridolota, diſcriminavit. p. 359.]

Kirida. vide ſupra in *Geron*.

GIR.

[GIRIFFETA, aruit. Gloss. Monſ. p. 370.]

GIRIHTI, *Bericht, unterweis.* Otfr. I. 18, 7. de muneribus Magorum.

Gilouba in giribti,
in theru uuuntarlichun gifti.
Crede per anagogen, manuductionem,
per ſymbola,
in hac mirabili donatione.

[*In giribti* ſæpius occurrit pro in rectitudine, recte. vid. Otfr. I. 23, 51. II. 2, 33. & III. 7, 151. Scherz. in Not. ad h. l.]

Thaz er urmari
uns Euuarto uuari. Thus.
Oub Kuning in giburti. Aurum.
io bunſih dot uuurti. Myrrha.

In giribti uuerden, de obliquo quod fiat directum. Otfr. I. 23, 51.

Iſt thar uuiht ſo ſarpes,
odo iauuiht ouh ſo gelpes:
Iz uuirdi in giribti
zi ſconeru slibti.
Quicquid hîc eſt aſperum,
aut quicquam obliqui,
Id evadet per per directionem
in pulchram æqualitatem.

[*In giribti* mallem reddere in rectitudine, recte. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem II. 2, 33. ſq. IV. 8, 43. [In hoc loco *in giribti præciſe*, hodie *gerad* vertend. Scherz. in Not. ſtatuit.] IV. 15, 33. III. 20, 348. III. 21, 65.

Vide ſimplex *Ribti* & *Keribti*.

R. Samuel Epiſt. ad R. Iſaacum, Rubr. *Hie vahet an daz geribte Meyſter Samuel eins Juden, durch den bewert würt, das die zukunft Criſti oder Meſſye nu lange vergangen ſi.*

[*Girib.* Spiritum. Gloss. Monſ. p. 350. judicium. p. 327. defenſionem. p. 387.

Giribbe, defenſione. p. 359.

Giribta, diſtribuit. p. 331. *giribte*, ædificem. p. 337.

Giribtis, ordinat. p. 386. *giribtet*, ordinatis. p. 364. *giribtit*, collocat. p. 321.

Giribtida, ordinationem. p. 379. inſtrumentum. p. 340.]

GIRINGO, Otfrid. II. 14, 155. ſubtilia, ut *cleino* ſupra. V. *Ring*.

[Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 258. *Giringo* exponit per *facile*. Ita enim & apud Otfrid. III. 18, 23. *uuorton ungiringon*, verbis non levibus, ſignificat.

Girinctum, congiraverunt. Gl. Monſ. p. 359.]

GIRINNEN. vid. *Girimit*.

[GIRISIRONT, deficiunt. Gl. Monſ. p. 386.

GIRITH, equitatus. Gl. Monſ. p. 326. *Daz ander girit*, reſiduum equitatum. p. 361.

GIRIUNO, vociferari.

Otfrid. I. 27, 70.

Sprahun ſie auur sliumo,
joh thrato in giriuno. de legatis ad Johann.

GIR.

Et I. 19, 18. de Herode:

Ther Kuning uuilit sliumo
inan ſuachen in giriuno.

Videtur idem eſſe ac *in furore*, excandeſcentia, *im grim*.

Cognatum eſt ſupra *Crimmiu*. itemque *Hrainan*, caſtigare.

[Conſpirat cum hac Schilteri ſententia Anon. conjectura in Notis ad Otfridi I. 19, 18. qui pro in *giriuno*, legendum putat *in grimmo*. Conf. tamen etiam quæ ſit Scherzii mens ibidem.

GIRIZAN, exaratum eſt. Gl. Monſ. p. 342.]

GIROCHAN, defenſi, Otfrid. V. 2, 25. de cruce.

Mit thiu uuurtun uuir girochan,
iob kraft ſin thuruhſtochan
Per hanc defendimur,
& vis ejus perforatur.

[GIROUBI, manubiæ. Gloss. Monſ. p. 400. *Girouui*, manubias. p. 340.

Giroupit uuerdan, torreri. p. 363. *giroupit uuirdit*, fricatur. p. 321.

Giroupta chibburium, frixum cicer. pag. 327. *girouptam*, frixam. p. 327. *giroupti*, frixura. p. 386.

Girouphtiu vel *piſcoraniu*, depilatus. p. 340.]

GIRREN, *Geirren*, errare, vid. inf. *Irrigian-gin*.

Girrit al das Rihi, Rhyth. de Lud. II. ℣. 38. *irre werden*, perplexum. Regnum totum perplexum.

Otfr. IV. 15, 40. III. 26, 81.

So find ſe alle girrit
thes uuiges gimerrit.
Sic ſunt illi omnes perplexi
prælio illigati.

Idem IV. 15, 40.

Bin ouh lib inti uuar
bithiu ni girrot ir thar.
Ego ſum vita & veritas
Propterea non aberratis hic in me.

Sic hodieque dicimus de perplexo & conſternato. *Er iſt ganz irre worden.*

[GIRRAN, diſſolvere. Gloss. Monſ. p. 374. ſollicitare. p. 375. *girrant*, conturbant. p. 366. *girre*, diſſolvat. p. 374. conturbet. p. 335. *girret*, ſollicitis. p. 320. *girrent*, peſſimant. p. 375. *girrenta*, avertentes. p. 366. *girris*, conturbas. p. 329. ventilabrum. p. ead. *girrit*, diſſipatur. p. 386. deſtruit. p. 384. ſupplantat. p. 385. depraventur. p. 360. *girrit uuard*, confuſus eſt. p. 336. *girrit uuirdit*, ſcandalizatur. p. 396. *girrim*, deſtruamus. p. 350. *girta*, turbavit. p. 326.

Girtaz, nævus. i. e. macula. p. 379.

Girtemo, ſcandalizati. p. 379.

Girti, everſionem. p. 380. ſubverſionem. pag. 374.

Girtiu, depravata. p. 346. violata. p. 330.

Girtot, f. *giriot*. ſcandalizaſtis. p. 346.

Girto, convulſa. p. 363.]

GIRSTINI *brot*, hordeacei panes. Otfr. III. 6, 56. *Gerſtenbrodt*.

[GIRU-

Digitized by Google

[GIRUHIT, exasperat. Gl. Monf. p. 385.]
GIRUNNEN. vid. *Runnen.*
[GIRUORIGAZ, floridam. Gloff. Monf. p. 351. *girworigiu*, viridis. p. 390. *girworiga*, florentem. p. 394.]
GIRUORNESSI. vid. *Ruoren.*
GIRUSTI *diufeles*, Otfrid. III. 12, 67. armatura diaboli, *des teuffels rüſtung.*
GIRUZI, lamentetur, ſeu fleret. Otfrid. III. 24, 92. vid. *Riazan. Ruzi.*
GISAGETI, diceret, prædicaret. Otfrid. II. 2, 24. de Johanne Baptiſta.

Ni was er thaz liobt, ih ſagen thir ein,
thaz thaz then liutin irſcein,
Suntar quam ſie mawonti,
iob thanana in giſageti.

Non erat iſte ita lux, dico tibi ſemel,
ut populis luceret,
Sed venit eos adhortans,
atque inde iis prædicaret.

[*Giſagatemo*, memorato. Gloff. Monf. p. 393. *Giſageta*, expoſui. p. 390.
Giſaget, condixerit. p. 338.
GISAHI, excoleret. Gloff. Monf. p. 360.]
GISALOTA. vid. inf. *Salo.*
[GISALPOT, foveantur. Gloff. Monf. p. 385. *Giſalpota*, delibuti. p. 344. *giſalpotin*, fota. p. 332. Hoc ultimum vocabulum, quum in Gloſſis ſuper Jeſajam extet, haud dubie reſpicit Eſ. 3, 6. *neque fota oleo.* Conf. inf. *Salbon.*
GISALZANI, condimentum. Gloff. Monf. p. 392.
Giſalzanin, ſalita. p. 339. vid. *Salz.*
GISAMANON, contrahere. Gloff. Monf. p. 375. *Giſamanonnut*, colligent. p. 392. vid. inf. *Samanon.*]
GISAN, meditatus. Otfr. V. 8, 43. de Johanne Evang.

Thô er ſo bobo giſan,
thes Euangelion bigan.

Cum tam altè meditatus,
Evangelium orſus.

Conf. inf. *Sin.*
[GISARE, ſator. Gloff. Monf. p. 335.]
GISAZI, conſedere, convenire, Otfrid. II. 6, 14. de arbore vetita DEus.

Quad: ob er iz azi
imo ubilo iz giſazi.

Dixit, ſi id comederet
ipſi male cederet.
Würd ihm übel bekommen.

Idem IV. 9, 3.

Job man si thin giſazi,
thaz lamp thes nahtes azi.

Et ad hoc conveniretur,
agnus de noctu (ut) comederetur.
Giſaze, ſedem, Otfr. II. 14, 12.
De Chriſto.

Fuar er thuruh Samariam,
si einera burg er thar tho quam,

In themo ogalcize
si einemo giſaze.
Tho giſas er muader.

Ivit per Samariam,
ad opidum ibi venit,
In hac moleſtia (itineris)
ad aliquam ſedem.
Tunc conſedit fatigatus.

[*Giſasto*, affixæ. Gloff. Monf. p. 390. conf. inf. *keſeszan.*
Giſcapaner, corroſus. Gloff. Monf. p. 346.]
GISCEFT. vid. *Staphan.*
GISCEID, *Scheidung*, terminus, finis. Otfr. IV. 20, 53. Chriſtus accuſatus coram Pilato:

N'iſt thes giſceid nob giuuant,
uuio er girwet thaz lant.

Quod non ſit ejus finis nec terminus,
quomodo iſte conturbaret hanc regionem.

Idem V. 22, 16.

Ana tod inti ana leid
ni mag ih giſagen thes giſceid.

Absque morte & absque dolore
non poſſum dicere de termino.

[*Giſceiden*, diſtinguere, ſeparare. vid. *Kiſcheiden.* Scherz. not. ad Otfr. I. 1, 184.
Giſceid, judica. Gloff. Monf. p. 349. *Giſcheidaner*, ſegregatus. p. 395. hodie *geſchidener*, ſeparatus. vid. *Sceiden* & *Scheiden.*
GISCHENTI. *Schenden*, proprie eſt fœdare, deformare, unde dicterium Germanorum. *Wer ſeint naſe abſchneidet, der ſchendet ſein angeſicht.* Quoniam vero deformitatem plerumque ignominia conſequitur, hinc contumeliam Germani *Schande*, rem turpem *ſchändlich*, vocant. Palthen. Not. ad Tat. p. 372. Obſervandum autem, in loco Tatiani c. 53. §. 6. ad quem hæc Palthenius annotat, non extare *Giſchenti*, ſed de obſeſſo in monumentis verſato ſermo eſt, atque de eo dicitur: *Giſchenti tho ther Heilant ferrana*, Videns autem JEſum à longe, conf. inf. *Seha.*]
GISCEINTI, oſtenderet, Otfrid. III. 15, 37. vid. inf. *Scin.*
GISCIARIZ, expedias, facias, Otfrid. IV. 12, 88. Chriſtus ad Judam dixit:

Thas thu in muate fuaris
sliumo ſo giſciaris.

Quod tu in mente agitas
ocyus expedias.
vide inf. *Scioro.*
[Cod. Cæſar. habet: *giſciar is.* Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 120. hos verſus ita exponit. *Das du im ſinn führeſt, das mache nur bald klar und richtig.*
Giſcoran nuerdent, reſecantur. Gl. Monf. p. 385.
GISCOUUOTHI. vid. inf. *Scauuont.*
GISCOZ, romphæas. Gl. Monf. p. 357.]
GISCRIB *beilag*, Scriptura Sacra, Otfr. IV. 5, 109.
Giſcrib, ſcriptura. Tatian. XVIII. 4.

GIS.

[*Giſcrip*, forma. Gloſſ. Monſ. p. 382. formam. p. 376.

Giſcripano, edito. p. 390.]

Vid. inf. *Scribara.*

GISCUAHI *mmagfalt*, calciamenta varia, Otfr. III. 14, 190. *Thes ni bin uuirdig giſcuohu zitraganne.* Cujus non ſum dignus calceamenta portare. Tatian. 12. 23. [Anglo-Sax. *geſcy.* Germani abjecto augmento *Schuh.* Palthen. Not. ad h. l. p. 334. v. inf. *Scuahh.*

GISCULDONT, exigunt. Gl. Monſ. p. 387. *giſculdontero*, exigente. p. 384. *giſculdonten*, exigentibus. p. 394.

GISCULTA, commerui. Gl. Monſ. p. 324. *giſcultos*, commeruiſti. p. 323. hodie *verſchulden.* conf. inf. *Sculd.*]

Giſcurgidi, expulſti. Gl. Lipſ. v. *Scurgit.*

[GISEGITIU, tradita. Gl. Monſ. p. 393.

GISEICTIU, conciſus. p. 322.]

GISEL, obſes, Fr. de B. Hiſp. v. 4612.

Thie giſele biez er uzfuoren
Thie houuete ſie in abſluogen.

Obſtagiatus, in negotiis privatis. Gemma Gemmarum: *Obſes, eyn Geſſelonge, off dat is eyn mynſche ſtaende vor eyn pant.* i. e. obſes eſt homo, qui ſtat loco pignoris. *Einreiten und Leiſten in den Herbergen.*, Equitatura, J. Sax. Prov. II. c. 11. V. *Tr. noſtr. de J. Obſid. c. ult.* Et infra *Giſſelmal.*

Giſil, teſtis, arbiter. L. Longob. L. II. Tit. 15. c. 1. *Qui thingat & qui Giſiles fuerint liberi ſint. Giſiles* vocantur coram quibus *garathinx* fieri debet.

GISELIDON. vid. *Selidun.*

[GISELLO, Collega. Gloſſ. Monſ. p. 342.]

GISEMOTIN, Otfr. IV. 20, 11. conjunctim. vid. inf. *Samanon.*

[GISERAGOTA, amaricati, Gloſſ. Monſ. p. 389.

Giſeragot uuerden, macerari. p. 379.

Giſeragemo, contriti. p. 342.

Giſerogot uurtun, diſſecabantur. Gloſſ. Monſ. p. 395. *giſerogot uuard*, vulnerabatur. p. 362.]

GISEZZO, ſedens, Otfr. IV. 12, 62. De Johanne Apoſtolo:

Uuas nahiſto giſezzo.
Erat proxime adſidens.

[*Giſez*, præſidia. Gloſſ. Monſ. p. 331. *Giſese*, præſidio. p. 364.

Giſezida, diſpoſitio. p. 370. Decreta. p. 366. hodie *Geſeze*, Leges, Statuta.

Giſezido, vel *giligido*, ſitu. p. 393.

Giſezit, creabit. Gloſſ. Monſ. p. 333.

Giſezit ſint, diſpoſiti ſunt. p. 343.

GISICH. ſtagnum. Gloſſ. Monſ. p. 370.]

GISIDALEN, *ſetzen*, vid. *Sedal.*

[Otfr. IV. 9, 38.

Uuola thaz githigini
thaz noz tho thaz giſidili.
Beati hi miniſtri,
qui fruuntur hic his ſedilibus.

Aptius, *qui fruebantur hac ſeſſione.* h. e. quibus licuit his epulis intereſſe Scherz. Not. ad h. l.

Giſidili, ſeſſionem. Gloſſ. Monſ. p. 338.

GIS.

GISIEZIDO, tentorio. Gloſſ. Monſ. p. 379. conditionis. p. 386.]

GISIGE, legendum videtur *giſihe.*

Otfr. I. 11, 23.

So uuito ſo giſige, giſihe
ther himil innan then ſe.
Tam latè quàm proſpicit,
cœlum in Oceanum.

[Codices MSC. clare habent *giſige*, & hæc vox commodam habet explicationem. Scilicet *Sigen*, Germanis idem eſt ac *cadere*, *ſubſidere*, & Metaphorice ponitur, pro *ſubmergi.* Hodie *ſincken* dicimus. (vid. inf. ſuo loco). Wolfram ab Eſchenbach. P. II. des Heldenbuchs.

Man ſah ſih nider ſigen
Tot fallen uf das lant.

Adde Gold. in Not. ad Winsb. Paræn. p. m. 412. Gothis *ſiga* eſt ſeorſim ſubſidere, vid. Verel. Indic. Ling. Goth. adde Junii Gl. Ulphil. Goth. in voc. *Sigan.* ubi in ſpecie ab Ulphila de occaſu ſolis id uſurpari notat. Uti itaque LL. Friſicæ. I. 28, 2. per verba, *als dyœ ſonne ſigbende is*, exprimunt phraſin; *cum ſol occidet*; ita Otfr. de cœlo dicit, quod ſubſidat in Oceanum, hinc ita h. l. reddo:

Quam profunde ſubſidit
Cœlum intra mare.

Stadenius eodem modo Germanice reddit, in Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 589. *So weit der Himmel in den ſee hinein fält.* Senſus Otfridi eſt. Cenſui huic omnem, quam late terra & mare patent, ſubjectum eſſe orbem. Scherz. Not. ad h. l.

GISIHHIROT, purgari. Gloſſ. Monſ. p. 376. purgetur. ibid.

Giſihhirot uurti, purgaretur. p. 379.

Sih giſihhirota, populus exivit. p. 326. v. 1. Sam. 14, 41.

Giſihhiroter, integer. p. 379.]

GISIHT, conſpectus. Otfr. I. 12. pen. *in giſiht frono*, in conſpectu publico. Idem V. 7. 122. *in ſines ſelb giſihti*, in ipſius conſpectu. v. *Keſiht.*

Otfrid. IV. 5, 78.

Thaz ander al the iſt ni uuiht,
the iſt frides furiſta geſiht.
Alia omnia ſunt nihil quicquam,
hic eſt pacis princeps adſpiciendus.

[*Luſtlibe Giſihti.* venuſto aſpectu. Gl. *Monſ.* p. 319.]

GISINDO, famulus, miniſter, ſervus. Otfr. IV. 12, 84. de Juda:

Uz giang ſar tho lindo
ther diufeles geſindo.
Egreſſus illico humiliter
diaboli miniſter.

[*Giſinde*, comitatu. Gloſſ. Monſ. p. 395.]

GISINGES. vid. inf. *Singen.*

GISITNO, *Gewone*, Dict. Flac. V. *Sito.*

Giſitotun, inſtituebant, Otfr. IV. 11, 7.

Thes nahtes er giſitoti,
er Drubtinen firſeliti.
Noctu inſtituit,
ut Dominum traderet.

[Aptius

Digitized by Google

[Aptius prior verſus ob connexionem cum præcedenti ſic redditur:

Ut noctu is (Judas) hoc ageret.

Scherz. Not. ad h. l.]

Idem V. 16, 19.

Thia ſart ſie alſo giſitotun.

Iter ſic inſtituebant.

Giſito thaz, inſtituam hoc, Otfrid. I. 2, 97. IV. 8, 33. c. 17, 7.

[*Giſito thaz*, agam hoc, agere ſolebam hoc. *Sito* eſt agere ſolere. vid. Otfrid. III. 4, 24. c. 14, 38. IV. 11, 7. V. 7, 21. Scherz. Not. ad Otfrid. I. 2, 97.]

Giſiuni, *Giſiunes*, geſicht, geſtalt, angeſicht, Dict. Flac. [Aſpectus, conſpectus, viſio, ſpecies, viſus, a voce *ſien*, *ſehen*. Scherz. Not. ad Otfr. I. 10, 27.

Tatian. 14, 4. *Giſah Gotes Geiſt nidarſtigantan lichamlichero giſiuni*: vidit Spiritum DEI deſcendentem corporali ſpecie. Idem 234. 1. *Manigiu gimueſſo iuti anderiu Zeichan theta der Heilant in thio giſiuni ſinero jungerono.* Multa quidem & alia ſigna fecit Jeſus in conſpectu diſcipulorum ſuorum.

Originem vocis *giſiuni* oſtendit AS. *geſion.* videre, vid. Somn. Diction. ut & Gothicum *ſiun* viſio, viſus. vid. Jun. in Gloſſar. Palthen. Not. ad Tat. p. 336.]

Otfrid. I. 12, 65.

Ther iſt ouh uuirdig ſcones
Engilo giſiunes.

Is eſt dignus pulchrâ
Angelorum viſione.

Idem V. 4, 59.

Giſiuni ſara imi ergab
in thaz tiala grab.
Giſiuni ſin uuas uuunna,
ſo ſconas io ſo Sunna.

Inſpicere ſtatim eis dabat
in vacuum ſepulchrum.
Aſpectus Ejus erat gaudium,
ſic pulcher uti Sol.

[vid. ad h. l. notas Scherzii.]

Idem V. 7, 123.

Joh theib faru in ribti
in ſines ſelb giſihti,
In fronisgi giſiunes
thes Drubtines mines.

Et quod adſcendo rectâ
in Ipſius conſpectum,
In ſanctum aſpectum
Domini mei.

[*In pulchram viſionem.* ita Scherz. verſum penult. vertit.]

Idem V. 10, 35.

Thiu giſiuni in ſih indatun.
Oculi eis aperiebantur.

Viſio angelica, Otfr. II. 3, 31.

Conf. Otfr. III. 20, 99. IV. 24, 31. [Conf. Notas Scherzii ad h. l.] V. 18, 24.

GISKRENKE, clathrare.

Otfr. I. 27, 120.

Zithin thas ih inklenke
thio riomon, thi er giskrenke.

Vt ego ipſi dirigam
corrigias, quas ille clathrat.

Corrigias clathratas videas in imaginibus veterum Francorum. v. *Skrenken.*

GISLAHTAZ, ſui generis, Otfr. II. 23, 30.

Ubilboum birit thaz,
thaz imo iſt io gislahtaz.

Mala arbor gignit id,
quod ſui eſt generis.

Vid. inf. *Slachta.*

Ziſammana GISLAGANEN, complosis. Gloſſ. Monſ. p. 320.

Gislahe, perducat. p. 323.

GISLAN *uuerde*, figatur. p. 356.

GISLIHTIT, demulcet. p. 392.]

GISLIMIT, v. inf. *Sliumo.*

GISLIZ, ſchiſma, Otfr. III. 20, 134.

Thar uuar ſtrit umbi thaz,
iob gisliz begibaz.

Tunc erat lis ſuper hoc,
& ſchisma grave.

[GISMAHHAN, ſapere. p. 392. *Gismahe*, infirmet. p. 376.

Gismahit uuerde, lævigatur. pag. 385. conf. inf. *Smahi.*

GISNITAN *uuerdent*, diſcindantur. p. 343. *gisnitanni uuirdit*, non putabitur. p. 333.

Gisnitanero, politorum. pag. 328. conf. inf. *Snide.*

GISOLOTIU, lota. p. 389.

GISOZAZ, conditum. p. 346.

GISPARE, reponat. p. 340. *gisparet uuerden*, reſervari. p. 368.

Gisparatos, ſervaſti. p. 395.

GISPENTOTA, expendi. p. 323. Tatian. 60. 3. erogaverat. vid. inf. *Spentan.*

GISPEROTA, lancearios. p. 366. a *Sper*, quod vid. inf.

GISPILDIT *iſt*, effuſum eſt. p. 339. conf. inf. *Spilten.*]

GISPRAHHAN, detrahere. Gloſſ. Monſ. p. 368. *giſprahhan uuard*, offertur, pag. 392. *giſprahhana*, ductam. p. 379. *giſprahhanemo*, emiſſa. p. 382. *giſprahhaniu*, illata. p. 393. promulgata. p. 376.

Giſprahha, querelam, p. 355. crimine. pag. 364.

Giſprahhala, bilingue. pag. 531. lege *biſprahhala.*

Giſprahhara, obtrectatores. p. 346.

Giſprah, depreſſit. p. 377. proſecutus eſt. p. 376.

Giſprahher, diſertus. p. 332. *vil giſprahhaz*, ſatis diſertus. p. 338.

Giſprahhent, protulerint. p. 386. *giſprahomes*, deprompſimus. p. 376. *giſprahun*, pertulerunt. (forſan *protulerunt* legendum) p. 359.

GIS.

Giſprabbotaz, ſciſſum. p. 348.

Giſprabi, venam. p. 346.

Giſprabbi, facetiæ. p. 400. labium. pag. 347. *unſemphtaz giſprabbi*, Græcam eloquentiam. p. 350.

Giſprabilin, aſſidua. p. 357.

Giſprebban, ferre, p. 373. *uuri mi giſpribbo*, pro me ſatisfaciam. p. 367. *furi ſi giſprebbe*, pro ſe ſatisfaciat. p. 375.

Giſprebbet, intercedite. p. 319.

Giſprebbent, detraherent. p. 323.

GISPRIUZZIT, fulcietur. p. 347. hodie *geſprieſſen* à *ſpreuſſen*.]

GISPUNOT *iſt therna*, mammoſa facta eſt virgo poſt conceptionem, Otfr. I. 14, 16. V. *Spunne*, ubera.

GISPUONI, *Giſpenſti*, ſuggeſtio. V. *Spanan*.

GISSELMAL, epulæ opimæ. Keiſersſp. f. 13. b. *Einer iſſet giſſelmal oder ſeiffer und iſſet koſtlich, der ander iſſet ſchlechtemal, der drit iſſet das pfennigwert.*

Giſſelſupp, Argentoratenſibus *köſtlich ſupp*, Idem fol. 16. de Epiſcopis malè adminiſtrantibus: *Darumb ſo muſſen ſie den Giſſel eſſen, dem hie ein metzen lon und geſtatten, dem andern dort.*

Ratio denominationis ab Obſtagio, *Giſelunge*, ubi magis ſumtibus debitoris creditor cum comitatu in certum diverſorium morabatur usque ad ſatisfactionem. *Vide Tr. noſtr. de J. Obſid. c.* 11.

GIESSEN, *Giſen*, flumen, vulgo, V. *Aba*.

[GISTATON, configere. Gloſſ. Monſ. pag. 330. *giſtatemes*, figimus. p. 392. *giſtatimes*, figimus. p. 390. *giſtatit*, conſtituet. p. 357. ſolidabit. p. 368.

Giſtatun compoſuerunt. p. 363.

Giſtatota, ſedit. p. 364. vid. *Stat.*]

GISTATODUN, locaverunt. Gl. Lipſ.

Somnerus: *Locus, ſedes Sax. Stede & Sted. quod nobis manet, cum in villarum quamplurium denominationibus ita terminantibus: cujusmodi in agro Cantiano Betſted, &c.*

Otfr. II. 11, 102. v. *Stat.*

[GISTEIGI, aſcenſus. Gloſſ. Monſ. p. 359. *giſtege* aſcenſum. pag. 334. *giſteiger*, aſcenſus p. 324.

GISTENNI, monilia. p. 332.]

GISTILLEN, Otfr. III. 19, 40.

Er uuolta in io mit vuillen
mammonto giſtillen.

Ipſe volebat eos cupide
manſueteque ſedare.

Sedare. IV. 23, 44.

Ni mohtun ſie in giſtillen.

Non valebant eam tranquillare.

[*Giſtilleta*, ſiluit. Gloſſ. Monſ. p. 361. *giſtillit*, comprimit. p. 352. mitigabit. p. 357. ſopiatur. p. 392. *giſtilleta*, ſtetit. p. 344.]

Giſtultun ſie thar, ſiſtebant ſe illuc, Otfr. I. 11, 57. III. 14, 114. c. 16, 134. vid. *Stullu* & *Stillen*.

GIS.

In giſtultin, Otfr. III. 24, 7.

Batun ſie in giſtultin.

Rogantes eos in tranquillitatem.

[Rogabant eos, ut ſe in tranquillitatem darent. ita Scherz. h. l. in notis vertit.]

Hinc *Giſtelli* rectius legitur in diplomatibus Conradi & Henrici Impp. *Stationibus* i. e. *giſtellis piſcium*. conf. Gloſſ. du Fresn. in v. *Giſcellus*.

[GISTIOZAMES, impegimus. p. 336. *giſtozan uuirdit*, impingetur. p. 352. *giſtozit*, impinget. p. 350. conf. inf. *Stozzun*.

GISTIRNI, militiam. pag. 323. 330. 334. 345.

GISTIURIT, ſuſtentamur. p. 385. *ſublevat.* p. 386. *giſtiurit uuirdit*, ſublevetur. p. 382. *giſtiurita*, ſufficit. p. 357.

GISTOUPIT *uuerd*, turbabuntur. Gl. Monſ. p. 344.

GISTREITH, obtinuit. p. 332. *giſtrite*, obtineat. p. 373. 375.]

GISTREUUITA *mit ſuertu*, diſſipavit gladio, Otfr. I. 1, 178. de Alex. M.

Giſtreuuitero ſtuolo, ſtratis ſedilibus. Otfr. IV. 9, 26. Conf. inf. Streuuit.

[Tatian. 157. 4. *Her giougit ju mihhilan ſoleri giſtreuuitan*, Ipſe demonſtrabit vobis cœnaculum grande ſtratum.

Giſtreuuita eſt à verbo *ſtreuuan*, ſternere, hodie *ſtrewen*, quod idem Germanis ac ſpargere eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 385.]

GISTUANTUM *thiu Kind*, inſtabant pueros confodere.

Otfr. I. 20, 9. I. 9, 45. II. 6. 69. IV. 9, 1. III. 20, 60. IV. 18. 47. vid. *Stand*.

GISTUNCTAZ, impulſus. Gloſſ. Monſ. p. 386. *giſtungido*, impulſu. p. 386.

GISUARETIU. vid. inf. *Suar*.

GISUASO, aſſopitus, dulcis amicus.

Otfr. V. 8, 59.

Giſuaſo iob thin kundo iſt,
theu thu bi namen nennift.

Lectio ſi vera eſt, videtur nomen JESUS ita ab Otfrido expreſſum:

Dulcis etiam tuus amicus (notus) eſt,
quem nominetenus compellas.

V. Jheſus. Sed rectius ad *ſuaz* refertur, quod vide. *Giſuaz uuas*, dulce fuit, Otfrid. II. 5, 18.

So giſuaſo inan gilati, Otfr. IV. 8, 48. Hinc emend. Otfrid. III. 12. 2. ubi *Giſuuaſo* legitur.

Adde Otfrid. II. 15. 33. & I. 3, 22. pen.

[*Giſuaſo*, denotat familiarem, domeſticum. Scherz. Not. ad Otfr. V. 8, 59.

Giſuaſe, domeſticos. Gloſſ. Monſ. pag. 396. *giſuaſen*, domeſticum. p. 332.

Giſua-

Digitized by Google

Gisuasi, è latere. Gloss. Monsp. p. 376. gremio. p. 348.

Gisuasi, arcana. p. 335.

Gisuasirr, remotioribus. p. 380.

Gisuasa, turbabuntur, p. 344.]

Gisuasta. vid. *Suassi*.

GISUBIRIT. vid. *Suber*.

[GISEUGAN, concludere. Gloss. Monf. p. 399.

GISUEIGENT, premunt, p. 390.

GISEURTERO, ſicariorum. p. 366.

GISUIGAN, obmuteſcere. p. 368.]

GISUIHAN, deceptus. Otfr. IV. 12, 116. v. *Suih*.

Giſuichi, erretis. Otfr. III. 15, 87.

[Conjicio legendum eſſe *giſuachi*, aut ſaltem vertendum per quærat. Scherz. Not. ad h. l.

Giſuvibbani, ſcandalum. Gloss. Monf. pag. 398.]

GISUIUNDON, acceleraverunt. Gloss. Lipſ. hodie reliquum, *geſchwind*, cito, celeriter.

GISUNI, filius. Otfr. I. 10, 27.

Thaz er uns ſin giſuni
in lichamen gabi,
Ut nobis ſuum filium
in corpore daret.

[Codd. Vindob. & Vatic. habent *giſumi*, de quo vid. ſupra. ita ergo hic loc. vertendus.

Ut nobis aſpectum ejus (ſcil. illius Meſſiæ patribus promiſſi) *in corpore daret*.

Scherz. Not. h. l.]

GISUNNI, *geſinnt*. Otfr. IV. 12, 97.

Odo er thaz giſunni.
Aut hoc intenderit.

Idem V. ult. 138.

Zi himile giſunnun.
Ad cœlum contenderent.

Hodie dicimus *geſinnet ſeyn*.

GISUNT, ſalvus, incolumis, Otfrid. III. 25, 53.

Thaz ſi giſunt therſelbo folk
thurah thes einen mannes dolk.
Ut ſit ſalvus ille populus
per unius hominis paſſionem.

Giſunten uns, ſanis nobis. Otfrid. IV. 13, pen.

[*Giſunte*, incolumitate. Gloss. Monf. p. 375.

Giſunti, in pace. 368. *Iſt giſunti?* eſtne pax Abſolon? p. 327. *iſt ir giſunti?* recte ne? p. 329.

Giſunti piroines, bene valemus. p. 363.

GISUOHHANT, exigant. Gloss. Monf. p. 390.

Giſuobit uuerden, deriventur. p. 388.]

GISUONTA, reconciliavi. Confeſſ. Vet. Alem. v. *Suona*.

[GISUORANEN *eid*, præſtitum ſacramentum. Gloss. Monf. p. 382.]

GISUARB, deterſit. Otfr. IV. 3, 22.

mit iru faſe ſi giſuarb.
cum ſua comâ ea deterſit.

V. *Suerben*.

[GISUOZIT, indulcat. Gloss. Monf. pag. 355. conditur. p. 392. dulcoratur. pag. 352. mollit p. 350. obdulcati ſunt. pag. 359. *giſuozit uuerden*, condiantur. p. 391. *giſuozit werdit*, ſanabuntur. p. 341. *giſuozit uuirdit*, condulcabitur. p. 357. *giſuozit uurtun*, ſanabuntur. pag. 360.

Giſuozta, ſanavi aquas. p. 324.

Giſuozto, condimentum. p. 392.

GISUPRATI, tergeret. Gloss. Monf. p. 389. *ſ. Suber*, *geſeubert*.

GISUULST, livor. p. 332. 352. *giſuulſti*, livore, vulnere, p. 365.

GITANEZ *tranch*, ſiceram. Gloss. Monf. p. 398. *Meiſterlibbo gitanaz*, fabrefactum. pag. 340.

Gitanun, experta. p. 394.]

GITATI, Otfr. IV. 8, 37. v. *Giduan*. Videtur leg. *girati*, de quo ſupra.

[*Girati* omnio legendum eſſe MSS. docent, vide Scherzii Notas.]

GITATO, quotidie, Tatian. 185. c. 8. forſan legendum *Gitago*. [Rectiſſime Junius pariter *gitago* vel *gitaco* legendum exiſtimat, quemadmodum *gijaro* quotannis. Palthen. Not. ad Tat. p. 390.]

GITEN, GEITEN, vetus vox Celtica, quærere, appetere.

Gloss. Monf. ASax.

Gitſung, *appetitus*.

Gothis *Bigitan*, acquirere, invenire, Joh. XVIII, 38.

Gytsian ASax. concupiſcere.

Geitig, petax, avarus, Konigsh. Chron. c. 1. §. 8.

Hodie *Geiz*, *Geizig*. V. Fr. Jun. Gloss. Goth. v. *Bigitan*.

Notk. Pſ. CXXXVI. 2. *Kitige menniſcen unde freche die unbirige bouma ſint*.

[*Gitbig*, geizig, avarus, *Gytwurm*, ein Geizhals. Frank. Proverb. I. fol. 90. b. Tyrol. Paren. ad fil. §. 11.

Thie Prieſter ſoldent vor mir gan
Die wirde hat in Got gegeben
Nu ſuacchent ſi ir ſelbes leben
Mit gitekeit und mit unrechtem ſitte.

Otfr. V. 23, 107.

Thiz ſcal ſin io thes githig
ther unilit uuerdan ſalig.
Hujus debet ſemper eſſe cupidus (avarus.)
qui vult fieri beatus.

Gloss. Boxhorn. *Kitiki* aviditas. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 245.

Gitigi, voracitas. Gloss. Monf. p. 385.

Geiler Keyſersberg. Poſtill. fol. 142. b. 15. Trin. *Das er fuglich geantwurt hat, und geitikeit genant*.

Brand

Brand im NarSch, f. 5. a. *Von gytikeit.* h. e. de avaritia. Schwaben - Spiegel apud Goldaſt. Reichs-Saz. P. I. p. 43. *Das kommet von groſſer gytigkeit die die leut haben nach gut.*]

GITHAGETA, convocavit, Otfr. II. 3, 67. (V. thag.) III. 11. pen. IV. 23, 66. V. Dag. & ibidem de his Otfridi locis annotata.

Githabti, meditatio. Otfr. I. 13, 35.

Thiu muater barg mit feſti
thiu uuort in iru bruſti:
In herzen mit githabti
thiz ebeno abtonti.

Mater abſcondebat firmiter
hæc verba in ſuo pectore.
In corde cum meditatione
hæc accurate penſitans.

Otfr. V. 3, 28.

Fon ubilen githabtin.

A malis cogitationibus.

Conf. cap. 25, 195.

GITHANG, Cogitatio, Gedanken, a *Dencken* quod vid. ſupra. Otfr. V. 23, 298.

Hiar ſnidit manne ana uuang
io ther ubilo githang.

Hic affligit homines absque ceſſatione mala cogitatio.

Githane, opus. ſed falſa lectio, eſt ipſum *Githanc*, Gedancken.

Otfr. I. 16, 17. de Anna prophetiſſa:

Deda ſi tho then githane
zi Gotes thionoſte ana uuanc.
Faciebat ea hic cogitationes
ad DEI ſervitium ſine ceſſatione.

GITTHEUUANNE, *etwann*, interdum, Willeram. p. 40. [in noſtra edit. pag. 19. legitur *etesuuanne.*]

Gitthesuilcharo, etwelcher, aliquis, id ibid. [in noſtra edit. habetur *etislichemo.*]

GITHRENGI, condenſatio. hodie *gedreng.* Otfrid. IV. 17, 19.

In githrengi ſo ginoto
ſinero fianto.

In condenſatione tam periculoſa
ſuorum hoſtium.

GITHIGINI, gutigkeit. Diction. Flacian. Sed verius, ſatellitium, famulitium, Otfr. ad Ludov. v. 51.

Thez thancke oub ſin githigini,

De hoc etiam gratias agat ejus comitatus.

I. 2, 78.

Sar thu uzar theru menigi
ſceithiſt thin githigini.

Plane tu ex illa multitudine
Separaſti tuos famulos.

II. 9, 23.

Herza iz ſint githigano
thero Gotes drut thegano.

Corda id ſunt ſervientia
DEI fidelium miniſtrorum.

[Melius hunc verſum transfert Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 238. *Das ſind ſtarke wolgedigene herzen.* conf. Otfr. II. 4, 44. *thaz was al githiganaz.* Id eſſe omne perfectum. Scherz. ad h. l.]

Githig thero uuerko, bonitas operum. Otfrid. V. ult. 72.

V. *Diuben.*

GITHINGEN, *richten, vertragen.*

Githingi, anſchlag, gedinge. Dict. Flac. Otfrid. I. 16, 38.

In thiu er tharzua githinge.
Dum is ad hoc invitat (citat.)

[*Githingen* eſt contendere, laborare, *collimare* aliquo, ita II. 16, 28. IV. 37, 65.

Otfr. IV. 26, 79. *So jamarlih githingi*, tam lamentabilis dies, ſeu tam miſeræ res, caſus. vid. Scherz. Not.]

In proprium domicilium, forum.

In eiginaz githingi. Otfr. III. 26, 103.

Firlih mir githinges, judicium. Otfr. III. 1, 85. V. ſupra *Ding.*

Githiunge, Otfr. IV. 7, 77. apparatus, pompa, gloria. [In Cod. Vindob. & Vatic. legitur *githuinge* notante Scherz. v. ſupra Deonon.]

GITIUNGI, *apparatione.* Gloſſæ MS. ASax.

GITHIONON. vid. ſupr. *Deonon.*

GITHIS, *gethon, tuchtig.* Dict. Flac.

GITHIUTI, popularis. } vid. *Deota.*
GITHIUTO, inclytus. }

GITHREUUITA *ſo uuorolti*, minitatus adeò mundo, de Alex. M. Otfr. I. 1, 177. Vid. *Drauuen.*

GITHUUE, diſciplina. Gl. Lipſ. v. *Getuuing.*

Githuing, Otfr. V. 14, 21. c. 7, 57. c. 20, 195. Vid. ſupra *Dwingen & Getuuuing.*

GITHUAR, *Githue er*, fecit, Otfr. III. 20, 95.

[GITEILUN, conſortem. Gl. Monſ. p. 360. à *Deil*, quod vid. ſupra.

GITEMPEROTEMO, condito. p. 353.

GITERCHINETIU, palliata. p. 377.

GITHIUBEN. vid. *Thiob.*

GITICTOTIU, dictata. Gl. Monſ. p. 390.]

GITOUGANI. vid. *Dougen.*

GITRAGANLIHHER *iſt theru erdu Sodomorum.* Tolerabilius erit terræ Sodomorum. Tatian. 44. 10. Hodie *ertræglicher.* à *Dragan*, quod vide.

GITRAHTI. vid. *Drado.*

GITREGIT. vid. *Tragen.*

GITRIUUIDA. vid. *Driwon.*

[GITROG *thero uuolone bitemphit thas uuort.* Fallacia divitiarum ſuffocat verbum. Tatian. 75, 3. Hodie *bedrog* vel *betrug.* Quæ vox ſeculo hoc fraudum atque fallaciarum pleno, explicatione haud indiget. Palthen. Not. p. 384.]

Gitrugida. à *Drug.* vid. *Driagen.*

GITROSTA. vid. *Droſt.*

[GITRUCHINIT, ex ſiccetur. Gloſſ. Monſ. p. 389.

GI-

Digitized by Google

GIT.

GITRUES, inniteris. Gloſſ. Monſ. p. 350. *Gitruet*, innitatur. p. 398, *gitruetin*, credidiſſent. p. 362. *gitruetot*, innixi eſtis. p. 334. *gitruenta*, inniti. p. 333. v. *Drivon*.

GITRUOBIT *uuard Zacharias*, turbatus eſt Zacharias. Tatian. 2,4. Vox primitiva Germanis adhuc uſitata eſt *trüb*, turbidus, hinc proverbiales locutiones: *im trüben waſſer fiſchen*, in turbido piſcari, *er hat kein Waſſer betrübet*, innocentiſſimus eſt, mortalium ſcilicet. Facere autem ut quis perturbato ſit animo, id quod præcipue per mœrorem fit, Germanis eſt *betrüben*, hinc *betrübt* triſtis, *betrübnis* triſtitia. Palthen. Not. ad Tat. p. 282. *Gitroubit unas in ſinemo geiſte*, turbatus eſt Spiritu. Tatian. 158. 3. vid. *Druaben*.

GITRUOPIDA, ſuffuſio. Gl. Monſ. p. 352. *Gitruopidun*, fluctibus. p. 393.

Gitruoptin, corruptis. p. 384.]

GITTOLOT, *gudolot*, ſuperbit. Gl. Lipſ.

GITUALIT. vid. *Dualen*.

GITULDIT. vid. *Dulten*.

[GITUNIHHOT *vuerdan*, liniri. Gl. Monſ. p. 322.

Gituuihhotin, lita. pag. 322. hodie *getünchet*.

GITUUERCH, pygmæi. vid. *Duerg*.]

GIU, jam. Kero. Prol. c. 1. &c.

[*Giu'ſt acus giſezzit si uuorzulum thero huomo.* Jam ſecuris poſita eſt ad radicem arborum. Tatian. 13, 15. *Giu'ſt* pro *giu iſt*, jam eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 330.

GIVAHET, colligite. Gloſſ. Monſ. p. 338.

GIVALACH, compoſuit. p. 319.

GIVALGAN, attrectare. Gl. Monſ. p. 378. temerari. p. 384. arrogant. p. 388. *givalge*, defendat. p. 379. *givalgit*, temerat. p. 374.

GIVALLENT, contingunt. p. 362.

GIVARAN *uuerdan*, confici. p. 322. v. *Faran*.

GIVASCOTIN, cataplasmarent. p. 335. à *Faſcum*, quod vide.

GIVATARUN, commatrem ſpiritualem. p. 382. hodie *Gevatter*, compater.

GIVEHEN, odioſum. p. 315.

GIVEIHHE, frangat. p. 327.

GIVEILOTER, appretiatus eſt. p. 345.

GIVERTUN, comitibus. p. 366. hodie *Gefehrten*.

GIVESAHI, migma. p. 334.

GIVESTINOTUN, ſuperſcripſerunt. p. 374. vid. *Feſti*.

GIVIEL, obvenerat. p. 384. obtigit. p. 331. à *Fallen*.

GIVINZIN *wirdit*, imputabitur, i. computabitur. p. 322.

GIVIRNOTUN, conſumam. p. 379.

GIVIRSIROT *vuirdis*, perverteris. p. 348. à *Wirs*, quod vide.

GIUMMAGETA, dejecit. p. 324.]

GIUMO, palatus. Raban. de part. corp. hodie *Gaume*.

Notk. Pſal. LXVIII. 4. *uuurden beis mine giumen*, factæ ſunt raucæ meæ fauces. Pſ. XLIX. 6.

GIU.

[GIUNNUROVUIT, conteret. Gl. Monſ. p. 399. *giunnurovuit iſt*, contracta eſt. pag. 345. *giunnurovuit uuirdis*, contraheris. p. 344. *giunnurovuit wirdit*, conteretur. pag. 333. *giunnurovuit uuurtun*, conſternabuntur. p. 336.

GIVOLAHANO, vermiculatas. p. 353.

GIVORDAROTA, promovit. p. 343. hodie *Gefördert*, *befördert*.

GIVORIN, commodis. p. 392.

GIVORSCOT *vurti*, perſcrutabatur. p. 361. vid. *Forſcon*.

GIUREMIDIT, abalienabit. p. 355. *Giuremidit vurtun*, abalienati ſunt. p. 332. à *Fremd*.

GIVROUVET, exhilarare. p. 390. hodie *erfreuen*. vid. *Frauu*.

Givrovuit, paſcitur. p. 389. *giurovuit vuirdet*, paſceris. p. 391.

GIURUMIDA, exitus. p. 380.

Giurumis, exequeris. p. 380. *giurumit*, præmittit. p. 363.

Givrumenter, explicans. p. 336. conf. *Givrumman* & *Fremen*.

GIUTH, ſatisfactionem. p. 382.

GIVUADA, ſpiritum. p. 390. *givuado*, afflatu. p. 387. flatum. p. 367.

GIVUAFFANE, armatura. p. 340. à *Wafan*, quod vid. inf.]

GIUUAG, expoſuit, Otfr. IV. 7, 55.

GIUUAGER, interpres, Otfr. V. 25, 139.

Giuuager uuortes ſines.
Interpres verbi ſui.

[Expono. *Mentionem facit verbis ſuis.* Scherz. in Not.]

Giuuagon, *giuuagun*, *giuuagi*. Hodie *Erwegen*. Perpendere, exponere.

Otfr. I. 3, 74. de S. Maria Virg.

Iro dago uuard giuuagon
fon alton uuizagon.
Illius dies fuit perpenſa
ab antiquis prophetis.

[Mallem ita vertere. *Ejus dies fuit prædicta, indicata.* *Giuuag* pro dicebat, narrabat, eſt ap. Otfr. II. 3. 52. III. 14, 165. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem II. 18, 21. dictum eſt: Ne occides.

Sie quedent er giuuagi,
thaz man man ni ſlagi.
Dicunt (Majores) memento,
ut homo hominem ne occidat.

Idem V. 6, 44.

Thio buah ouh thar giuuagun,
uuio ſie 'nan bigruabun.
Biblia quoque exponunt,
quomodo Ipſum ſepelierint.

[Mallem *giuuagun*, narraverunt, dixerunt, vertere. Scherz. Not. ad h. l.]

Vereri, *ſich etwas verſehen*, *befahren*, Otfr. V. 23, 302.

Thes giuuagun uuir es.
Hoc veremur magis.

Digitized by Google

GIW.

Giuuagi, Otfr. V. 9, 110.

Zalt in thes ginuagi,
uuelibes io giuuuagi.

Exposuit iis sufficienter,
quodlibet expetibile.

[Narravit iis de illo satis abunde,
aliqua etiam explicavit.

Ita hunc locum vertit Scherz. in Not.]

Idem IV. 15, 55. III. 14, 164. c. 19, 63. IV. 26, 52. c. 28, 34. sed emend.

[Scherzius vocem *giuuuag* ap. Otfr. II. 3, 53. non per vocem *perpendit*, sed per *narravit*, *exposuit*, redditam vellet, ceu sæpius. v. g. III. 20, 53. c. 22, 66. occurrat. in Not. ad loc. cit. In Not. ad III. 7, 74. exponit eandem per *indicat*, *declarat*. In Not. ad III. 20, 53. 98. per *indicavit*, *dixit*. Ad IV. 15, 55. *giuuuag*, reddit, *mentionem fecit*. Ad IV. 26, 52. vertit *indicavit*. Et ad V. 23, 460. *indicavi*. conf. *Giuuuag* inf.]

[GIUUAGI, Staterem. Gloss. Monf. p. 399. *Giuvach*, appendi. p. 337.]

GIUUAHT, Otfrid. I. 23, 35. De Johanne Baptista:

Lis forasagon altan,
thar findist inan gizaltan,
Thar uuard sus er sin giuuabt,
so thiu thir thar lesan mabt.

Lege Prophetam veterem:
ibi invenies ipsum recensitum,
Ibique fuit sic ante ipsius mentio facta,
prout tu ibi legere poteris.

Idem IV. 7. ult. de Christo.

Uuas io thar ubar nabt,
so hiar fora uuard giuuabt.

Erat ibi (in oliveto) per noctem,
sicut antea fuit dictum.

[*Giuuaht*, mentio. Gloss. Monf. p. 376.

Givuahinit, memoretur. p. 387.

GIVUAHSANIU, nata. p. 399.

Zi finero giuuasthi, ad staturam suam. (Hodie *Geuuächs.*) Tatian. 38. 3.

GIUUALT, majestas. Gloss. Monf. p. 366. brachium. p. 335.

Giuualt, cornibus. p. 393.]

GIUUAN, adepta. Otfr. III. 11, 57.

Giuuan mit agaleize
Mit mihilemo flize.

Adepta cum perseverantia
cum magna industria.

[*Giuuan*, præbuit. Gloss. Monf. p. 331. accepit. p. 327. cepit. p. 330. consecutus sum. p. 366. prævidit. p. 378. obtinuit. p. 359. 361. occupaverat. p. 359. præstabat. p. 366.]

GIUUUNNI. vid. *Winen.*

GIUUANT, Adverb. actutum.

Thes namen uuestun se ouh giuuant,
hiazun in Heilant.

Otfr. I. 14, 7. III. 20, 89.

[In versione Otfridi Schilterus I. 14, 7. ita vertit.

GIW.

Nominis erant isti etiam memores,
Nominabant eum Salvatorem.

Legitur autem in Theotisco non *giuuant* sed *gimant*. Interim *giuuant* legendum e Cod. Vind. & Flac. probat Scherz. qui versum 7. ita vertit. *Nominis etiam sciebant spem.* Alter vero locus, qui priori parallelus est. III. 20, 89. ita se habet & à Schiltero vertitur:

Thez zelli ih iu, quad er, giuuant,
then uuir thar heizen Heilant.

Hoc dicam vobis, dixit actutum,
quem nos jam vocamus JEsum.

Ubi Scherzius notat. Verto *giuuant* per *conditionem.*]

Adjectivum. Otfr. IV. 12, 81. *giuuant*, divertens, ingrediens.

[Scherzius verba hujus versus:

So er zi thiu tho giuuant.

mallet ita reddita.

Cum ille (Judas) *eo se vertisset.*]

Substantiv. *gisceid nob giwant*, mas noch ziel, Otfr. IV. 20, 53.

Giuuanta sin ni uuizut, Otfr. III. 16, 128. vias domini, wie er sich wendet.

[*Giuuanta* Scherz. hic quoque reddit per *conditionem*, *wie es mit ihm bewant ist.*]

Giuuant in, divertit in. Rhythm. de S. Annon. ℣. 99.

Vid. inf. *Wenden.*

GIUUAR, verè. Otfr. I. 4, 11. de Parentibus S. Johannis:

Uuarun siu bediu
Gote filu drudiu:
Joh io giuuar sinaz
Gibott fullenthaz.

Erant hi ambo
DEO multum fideles:
Atque imò reverà ejus
Mandata implentes.

Giuuaro. Idem I. 22, 70. de Christo duodecenni in templo:

Er losota iro uuorto,
ioh giuuaro harto.

Auscultabat ipsorum verba,
idque reverà accuratè.

Idem V. 6, 7.

Thie Judeon giuuaro.

Judæos omnino.

Certus verborum, idem I. 2, 15. III. 13, 101. II. 4, 117.

Giuuaran, Otfr. II. 2, 1. Certum.

Giuuar uuarin, obsecuti, Otfr. III. 8, 15.

Giuuaro, gewehren, Verb. Otfr. V. ult. 29.

[Otfr. II. 11, 103. *Giuuaro ist thaz bithenkit.* vertit Schilt. Certum hoc est, cogitate.

Scherzius vero in Not. ait. *Giuuara est à uuara*, custodia, non à *uuar*, verum, hinc ita transfer.

Accurate hoc est excogitatum, provisum. II. 14, 7. *Thaz ist giuuara*, Scherz. vertit. *Hoc est observ-*

Digitized by Google

observatio: addens. *Giuuar* pro observatione sæpe sumitur, ut ap. Otfr. I. 2, 15. At IV. 15, 69. *giuuaro* reddit *accurate*, *solide*.

Giuuara vesti, munitum præsidium. Gl. Mons. p. 364.

Giuuaraz, providum. p. 380.

Giuuaren, industrium. p. 320. *giuuarer*, diligens. p. 380.

Giuuari, circumspectionis. p. 386. vigilantia, p. 387.

Giuuaro, curiosus. p. 342.

Giuuarido, adstipulatione. p. 376.

Giuuariro, attentiore. p. 354.

Giuuariu, subtilis. p. 393.

Giuuaron, decentius. p. 373.]

Giuuaralicho, circumspectè, prudenter, accuratè.

Otfr. I. 17, 94. de Herode ad Magos:

Siu eiskot io gilicho,
jo filu giuuaralicho.

Ipsum inquirite simul,
& multùm circumspectè.

Id II. 5, 7. III. 16, 44. c. 20, 162.

[Otfr. III. 16, 44. Schilterus in versione reddidit *portum*, mirante Scherzio in Notis, qui ait. *Giuuaralicho* est adverbium, ortum à *uuara*, (de quo infra suo loco) & significat *circumspecte*, *prudenter*, *caute*.

III. 20, 162. *Giuuarlichen ougon* idem vertit: intentis, accurate videntibus oculis.

IV. 29, 71. *Giuuarlicho* reddit, prudenter, circumspecte admodum.]

Ungiuuare uuarun, fatuæ erant, Otfr. IV. 7, 130.

[*Ungiuuare* est proprie negligentes, non observantes, à *uuara* custodia. Scherz. not. ad h. l. conf. inf. lit. U.]

GIUUARNON, præservabo, instruam, Otfr. IV. 7, 46. 51.

[*Giuuarnot werdet*, armamini. Gloss. Mons. p. 368.]

GIUUARTO *uuartan*, Otfr. II. 4, 117. c. 5, 6. vid. *Warten*.

[Id. II. 4, 117. legitur *Giuuaro uuarten*. At cap. 5. 6.

Thaz uuir giuuarten uns thiu baz.

Ut custodiamus nos eo melius.

Giuuarti, suscitaret. Gl. Mons. p. 328.

Giuuartero, vigilanti. p. 386.]

GIUUATI. Otfr. IV. 6. 78. *Sin giuuati*, suum pallium.

[Melius vertitur *suas vestes*. Scherz. Not. in h. l. Tatian. 13. 11. *Johannes habeta giuuati fon hariron olbento*. Johannes habebat vestimentum de pilis camelorum. Vid. Jun. in Willer. p. 9. 10. & in Glossar. Goth. Voc. *uuatgan*, vestire, ut & *gauuasiths*, vestitus. Dicunt adhuc Germani. *Er uuar in seinen besten gewate*. Palthen. Not. ad Tat. p. 327. Vox *gewandt* in superiori Germania vestitum notat hodienum.

In giuuattun zi phanta ginomann, vestimentis pignoratis. Gloss. Mons. p. 344.]

[GIUUEGAN. Tatian. 39, 4. *Guot mes*, *gifultaz*, *inti giuuegan*, *inti ubarfluzentaz gebent in juueran buosam*. Mensuram bonam, confertam & coagitatam, & supereffluentem dabunt in sinum vestrum.

Legendum Junius putat *giuuegitan*, quam suspicionem Tatian. 64. 4. *rora fon uuinte giuuegita*, arundo vento agitata, firmat. conf. inf. *Wegen*. Germani adhuc eodem sensu dicunt *bewegen*. Palthen. Not. ad h. l. p. 363.

Givueganes, appensum. Gloss. Mons. p. 320.

Givuegonne, intercedendum. p. 385.]

GIWEIGITE. vid. inf. *Uueigoden*.

[GIVUEHHAN, frangere. Gl. Mons. p. 390.

Givuebbi, curva. p. 355.

Givuebita, dissolvit. p. 393.

GIUUEICHIT, cessit. p. 413. *giweib*, curvat. p. 357. *givueibbit*, flectetur. p. 395. *givueibta*, confregit. p. 326. *givueibter*, fractus. p. 350. conf. inf. *Weibe*.]

GIUUEIZZIT, cognitum, comprobatum, *erwiesen*. Certum facere, assecurare, Otfr. I. 1, 134. II. 7, 74. c. 23, 39. III. 7, 113. IV. 13, 51. V. 20, 92. vid. *Uueiz*.

[*Giuueizit* idem est ac probat, approbat. Otfr. I. 1. 134. *ist giweizzit*, probatum est. II. 16, 51. *giuueizent*, probant. & II. 7. 74. *giweizzen*, probare. Scherz. Not. ad Otfr. p. 9.

GIUUELUN, exciderunt. Gloss. Mons. p. 357.]

GIUUELTIG, potens. Otfr. IV. 34, 34. de Centurione sub cruce.

After thesen uuerkon
gistuant er Gote thankon:
Quad: uuari er ana zuiual
thes giuueltig ubaral.

Super his factis,
cœpit DEum laudare:
Dixit: Fuit hic sine dubio
omnipotentis.

Idem V. 20, 36.

Giuueltig filu drato.

Potentia multum nimis.

Idem IV. 17. 31.

Ih mag geuuinnan herischaf
Engilo giuuelti.

Ego possum obtinere exercitum
Angelorum potentium.

[Ubi Scherzius in Not. addit, *Giuuelti* est accusativus singularis; unde redde *potentiam*, *opem validam*.]

IV. 4, 104. Verba populi Osianna Christo acclamantis Otfridus circumscribens inter alia hæc habet:

Thaz thu unsih hiar gihaltes,
iob Engilo oub giualtes,
Joh selben Paradises
mit giuuelti thar irscines.

Ut tu nos hic salves
& angelis quoque domineris.

Digitized by Google

Atque ipſo (in) Paradiſo
cum gloria appareas.

[Cum potentia, *mit gewalt*, verius exprimitur juxta Scherzii ſententiam.

Vid. ſupra *Giuualt*. & inf. *Walten*.

GIUUEPAN, ordirer. Gloſſ. Monſ. pag. 335. 350.

GIWEPENE. vid. *Wafan*.

GIUUER, ſtimuli. Gloſſ. Monſ. p. 387.

GIUVERAN, facere. p. 354. juro facere. p. 323. *giuuerata*, fecit. p. 392.

Giuueri, diligentiam. p. 354. circumſpectione. p. 385.

GIUUERIDA, efficacia. p. 399.]

GIWERBEN, convertere, Tatian. c. 2, 6. de Johanne Bapt. *Manage Iſrabeles barno giuuerbit zi Trubtine Gote iro*. Multos filiorum Iſrael convertet ad Dominum DEum ipſorum.]

[Apud Keronem eſt *kebuueraban*, *kibuuerban*, *buuerbente*, (quæ inf. ſuo loco vide) Tatian. 4, 9. *Warb zi ira hus*, reverſa eſt in domum ſuam. Somnerus habet ASax. *buueorfian*, eodem ſenſu, quem in uſu amplius, quantum ſcio, gens nulla habet. Quæ enim inter Germanos ſupereſt vox *uuerben*, diverſiſſimi ab illo ſignificatus eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 289.] Vid. *Werben*.

GIUUERDO. dignari, hodie *würdigen*. Otfr. I. 7, ult.

Thaz er uns firdanen
giuuerdo ginaden.
Ut nos perditos
dignetur gratiâ.

Idem V. 24, 1,

Giuuerdo uns geban.
Dignare nobis dare.

Idem III. 5, 37. II. 8, 18. IV. 9, 40.

Giuuerde iz ni Got. DEus non permittat. Otfr. III. 13, 35.

GIUUURT, *giuuurti*, dignitas, decor, decus, *würde*. Otfr. V. 8, 39. De natura Chriſti humana:

Ther zeinot ſcona giuuurt,
therſelbun lichi giburt.
Is ſignificat pulchrum decus,
ipſius corporis nativitatem.

Ob inan giuuurti, an ei placeret, Otfrid. III. 4, 39.

[*Giuuurti*, hic videtur idem eſſe ac *concedere deberet*, hodie diceremus *gewæhren ſolte*. Scherz. Not. ad h. l.]

Id. III. 18, 123.

[*Giuurti* hoc loco idem eſt ac *eſſentia*, *das weſen*, à *uuerdan* fieri. Scherz. not. ad h. l.]

Id. IV. 15, 116. c. 3, 15.

[*Giuuurti*, in his duobus locis *promtitudinem*, *alacritatem* notat. vid. Scherz. notas.]

Idem I. 18, 102. c. 19, 26. V. 24. antep. I. 5, 68. I. 27, 63.

Solennitas, Otfr. II. 3, 23.

Thaz engil mit giuuurtin
iz kunta ſar then hirtin.

Quod angelus cum ſolennitatibus
id nunciavit illico paſtoribus.

[*Mit giuuurtin* non idem eſt ac cum ſolennitatibus, ſed *cum promtitudine*, *promte*, *ſine mora*, ita Otfr. I. 19, 26. de Joſepho dicit:

Fuar ſar thera ferti
nahtes mit giuuurti.

Adde III. 14, 40. ubi mulier Cananæa à Chriſto petiiſſe refertur.

Thaz ſar jo mit giuuurti
ſie uuola ganz uuurti.
Ut mox ac cum promtitudine, (ſ. promte)
illa filia (ejus) bene ſana fieret.

Dicitur & *Giuuirti*, unde *giuuirtig*. Scherz. Not. ad h. l.]

Accuratione. Otfr. III. 1, 59. de Regulo quærente.

Thia ſtunta ouh mit giuuurti,
uuanne imo baz uuurti.
Horam quoque cum accuratione
quando ei melius fuiſſet.

[*Mit giuuurti* verte cum promtitudine, promte, Scherz. Not. ad h. l. Ita quoque Idem hoc vocabulum vertendum monet ap. Otfr. III. 20, 218. II. 12, 79. V. 15, 30.]

Ungiuuurt. Otfr. III. 19, 44.

Thaz uuas in allen ungiuuurt.
Hoc erat per omnia indignum.

[Verte ita: *Hoc erat ipſis ingratum*, exoſum. Scherz. Not. ad h. l.]

Ungiuuurti, defectus. Otfr. III. 20, 4. de cœco nato.

Uuas er ſon giburti
in theraſelbun ungiuuurti.

Indignatio. Id. III. 18, 50.

Sie gabunt antuuurti
mit grozeru ungiuuurti.
Dederunt reſponſum
cum maxima indignatione.

[*Ungivurti*, tædio. Gloſſ. Monſ. p. 341. 358.]

Unuuirdin, levitas. Otfr. IV. 12, 47. de Juda proditore.

Er ſprah mit unuuirdin,
Meiſtar, ja ih iz ni bin?
Dixit cum levitate:
Magiſter, egone is ſum?

[*Luzzil pidabtin*, vel *unuuirdtin*, parvi penderint. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

Giuuertheda her bruothera ande ſueſtera hauan, dignatus eſt fratres & ſorores habere. Willeram. Cant. pag. 100.

[Edit. n. 43. in qua legitur. *Giuuerdaret er bruoder unte ſueſter*.]

Vid. inf. *Kauuerd*. *Keuuerd*.

in *Giuuer liaſon*, ad arma currere, Otfrid. IV. 17, 18.

Giuuereti, obſervet. Otfr. II. 4, 151.

GIUUERIEN *ſih ſcono*. Otfrid. II. 22, 20. ſe pulchre procurare. [Scherz. pulchre ſuſtentare.]

GI-

Digitized by Google

GIUUERF. Vid. *Guuerf.*

GIUERI. libera. Gl. Lipſ. *Geuereda*, liberavi. *Geueran ſal*, liberabo. Eæd. ubi Somnerus notat: *Hoc Sax. gefreo, ab eorum gefreon, Belg. vryen. Teut. frejen, liberare. quo ſenſu noſtrum to free vel let free.* At veriſimilius ſine literarum transpoſitione ad *Weren, geweren*, refertur, expromittendo liberare.

GIUERSUNTHEDION, opportunitatibus. Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus tacet.

[GIUVET, jugales. Gl. Monſ. p. 318. *Giuvetum, bar giuvet*, jugis boum. p. 329.]

GIUUEZZEN *uuir then bugu*, Otfrid. IV. 5, 115. ſed leg. *Giuuizzen.*

[*Giuuezit uuirdit*, fœderabitur. Gloſſ. Monſ. p. 337.]

Giuuideron, æquivalere. Otfrid. I. 1, 120. de Francis:

Sie ſint ſoſama chuani,
ſelb ſo thie Romani.
Ni tharf man thaz oub redinon,
thaz kriachi ines giuuideron.
Illi ſunt æquè fortes
ac ipſi Romani.
Nec licet iſtud dicere,
quòd Græci illis æquivaleant.

[*Giuuidaron* eſt renuere, denegare. Kero: *uuidarob*, renuit, *ſi kiuuidarot*, renuatur, *uuidarota*, recuſavit. Scherz. Not. ad h. l.]

in GIWIGGIN *ſtrazono ſtantante beton*, in angulis platearum ſtantes orare. Tatian. c. 34, 1.

[Compoſitum eſt à *uueg*, via & particula *ge* vel *gi*, quæ nominibus præfixa, numeri augmentum denotat. Unde *giuuiggi* vel, quod è Gloſſario inedito Junius citat, *giuuicki*, in Gl. Boxhorn. *kiuuicki*, bivium eſt, aut locus in quem plures viæ concurrunt. Simili ratione Germani *ein berg*, mons, *ein gebirge*, montana dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 360.

Giuuiccin, in compitis. Gloſſ. Monſ. p. 327.

GIUVIHAN, conficere. p. 378. *givuihhes*, deficias. p. 350. *givuihta*, provecti. p. 374.]

GIUUILITTE, abundantia. Gloſſ. Lipſ.

[GIUUILLIGO, intente. Gl. Monſ. p. 396.

GIVUILOTIU, velata. p. 377.

GIVUINNE, provideat. p. 320. *Giuvinnemes*, vendicemus. p. 391.

Giuvinnes, rapacitatis. p. 391.

GIVUINTON, ventilavit. p. 334.

GIVUIRDET, juſtificatis. p. 333.

GIUVIRSIROT, ſauciat. p. 385. *Givuirſirota*, depravavit. p. 333. depravati. p. 376. *giuvirſirotaz*, vulneratum. p. 379. vid. *Givirſirot.* & *Wirs.*]

GIUUIRTIG, promtè, Otfr. II. 8, 71.

Thaz datun ſie giuuirtig.
Hoc fecerunt promti.

Vid. *Givuurt.*

GIUUIS, certum. Otfr. V. 12, 65.

Ihe iſt giuuis io ſo dag.

V. Fr. Jun. ad Willer. p. 162.

Dit is ſo ſeker als den dag.

Giuuiſe, edoctus, inſtructus. Otfr. V. 19, 115.

Thaz iaman thes geuuiſe,
Mit uuihtu ſih irloſe.
Ut quis id edoctus
cum aliqua re ſe liberet.
[Ut quis eo eat, i. e. procedere poſſit
ut ſe aliqua re redimat.
Ita vertit h. l. Scherz. in Not.]

Vid. infr. *uuiſen.*

Giuuiſſi, *in giuuiſſi*, in veritate, certè. Otfr. V. 6, 21.

Thie zi libe ſint giuuiſſe.
Qui ad vitam ſunt electi, deſtinati.

Otfr. I. 15, 60.

Thaz mannilih giuuiſſi. Otfr. V. 1, 35.

[*Giuuis ſi.* h. l. duæ ſunt voces, notante Scherzio.]

Ih habet iz giuuiſſaz, habeo hoc pro certo. Otfrid. III. 24, 185.

[*Giuuiſſo lugi*, recte mentitus. Gloſſ. Monſ. p. 343. *Giuuiſſo*, recte. p. 397.]

Giuuiſſo, certe. Otfr. ad Ludov. 93. v. *Kewiſſo.*

Giuuiſſo ſo. vide *So.*

[*Giuueſſo Truhtin*, utique Domine. Tatian. 61, 2. hodie *gewiſs*, *gewiſslich.* Palthen. Not. ad Tat. p. 377.

Giuuizzent, Otfr. II. 10, 25. teſtantes.

[*Giwizzi*, intellectum denotat, ceu apparet ex formula Confeſſionis, quam Flacius Otfrido præmiſit. Scherz. Not. ad h. l.]

Id. III. 7, 140. agnoſcentes.

[Verba hujus verſus:

Uuir ſelbon ni giuuizzen.

Ita vertenda cenſet Scherz. in Not. *Id ipſum niſi intelligamus.*]

Giuuizneſſi, διαθήκη, teſtamentum: pactum, Geneſ. XVII. 7.

Tatian. IV. 15. verba Zachariæ, Patris Joh. Bapt. referuntur. *Zi gibugenne ſinero heilagun giuuizneſſi*, memorari teſtamenti ſancti ſui. Idem c. 160, 2. verba Chriſti S. Cœnam inſtituentis. *Trinket von thiſu alle, this iſt min bluot niuues giuuizneſſe.* Bibite ex hoc omnes hic eſt ſanguis meus Novi Teſtamenti.

[Cum voce hac teſtamentum ſignificante congruit, quæ apud Keronem eſt, *Kiuuiszida*, teſtimonium denotans. Utraque haud dubie eſt à *uuizzen* ſcire, aut *kiuuiſſe*, certus, cum certæ rei ſcientiam teſtes profiteantur, certamque animi ſententiam teſtamenta exprimant. Ceterum terminationem præſentem *neſſi*, contractius hodie Germani efferunt *niſs*, e. g. *gezeugniſs*, *betrübniſs.* Angli adhuc *uuitneſſe*, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 306. Notat *giuuizneſſe* etiam teſtimonium. ap. Tatian. 44, 9. & 12.

Giuuizſcaf. Teſtimonium. Tatian. 32, 4. conf. inf. *Wiz.*

Giuuiſcida, intellectus. Gl. Monſ. p. 391.

Givuizan uuerdant, imputabuntur. Gloſſ. Monſ. p. 340. *Giwizan werde*, adſcribatur. p. 377.

Givuizantemo, multato. p. 352.

GIW.

Giuuizido, induſtria. p. 338.
Giurvizida, ſecretum. p. 352. veſtigia. p. 348.
GIUUISIT, reſtat. Gloſſ. Monſ. p. 392.]
GIUUITTENON, afflictus. Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: Pœna, tortura, mulcta, Saxon. *wite*; Tortores *witeneres*; punire *witnian*.
[*Giuuitta*, dilatavit. Gloſſ. Monſ. p. 333.
Giuuittota, diſcriminavit. p. 359.
GIVUIZTIU, dealbata. Gl. Monſ. p. 389. hodie *geweiſſet*.]
GIUUON, conſuetus, *gewont*. Otfr. I. 22, 10. & I. 1, 129.
[*Givuonabeit*, uſum. Gloſſ. Monſ. 391. *fonna giuuonabeitin*, ex conſperſionibus. p. 386. *giuuonabetti*, uſum. p. 390. *giuuonabeti*, conſparſionis. p. 389.
After giuuonu thes biſcofheites, ſecundum conſuetudinem Sacerdotii. Tatian. 2. 3. Nos addita terminatione perſonali dicimus *geuuonheit*. Palthen. Not. ad Tat. p. 280.
GIUUORFAN *uuard*, impetitus. Gl. Monſ. p. 394.]
GIUUUAG, conſiderat, Otfr. II. 3, 53. c. 6, 6. V. 14, 59. IV. ult. 54. Otfr. II. 18, 21. IV. 9, 110. hinc emend. II. 16, 47. III. 7, 74. cap. 20, 53.
Diſpoſuit, ordinavit, Otfr. III. 16, 80. juſſit, III. 20, 98. III. 14, 113.
Propoſuit, effatus, Otfr. III. 22, 66. c. 25, 75. emend. IV. 18, 41. c. 37, 54.
Excogitavit, Otfr. V. 23, 399.
V. ſupra *Giuuag*. & infra *Wagen*.
GIUUUNNI, Otfr. II. 4, 47. comparare, emere.

Uuar uuorolt io giuuunni
ſulih adal kunni.
Unde mundus acquiſiviſſet
talem generoſum filium.

Id. IV. 12, 98.
Z'en oſtoron uuaz giuuunni.
Ad Paſcha quid compararet.

[*Giuuunnun*, obtinuerunt. Gl. Monſ. p. 361. *Giuuunnanero*, apprehenſa. p. 362.
GIVUORI, commoda. Gloſſ. Monſ. p. 379. *Giuuorit uuerdan*. comitari. pag. 362. vid. ſupra *Fuor*.
GIVUNTENAN *ſtiegun*, coclea. Gl. Monſ. p. 328.]
GIUUUNXSTI *man*, wuntſchte man, optaretur, Otfr. II. 2, 74 de Chriſto:

Follan Gotes enſti,
ſelb ſo iz man giuuunxſti.
Plenum DEI gratia,
ut maxime optaretur.

[GIUURUMMAN, admiſiſſe. Gloſſ. Monſ. p. 363. 379. *Giurumnan* (haud dubie & hic legendum *Giuurumman*) admittere. p. 363. *givurumita*, miſit. p. 323. *givurumiti*, explicaverit. p. 334. *Givurumitemo*, explicita. p. 366. vid. ſupra *Givrumida* & *Frumen* in *Fremen*.]
GIUUURTI, V. *Giuuerdo*.

GIZ.

GIUUUS *zaharin*, Otfr. III. 24, 17. [Legendum *giuuiſſo*, ut Scherz. in not. obſervat.]
GIZAL, numerus, celebritas, fama. Otfr. I. 1, 197.

Er iſt gizal ubar al.
Is eſt æſtimatus ſuper omnes.

Id. ad Ludov. v. 5. [Vide tamen de h. l. Notas Scherzii] vid. *Zelen*.
[*Gizaler*, levis. Gloſſ. Monſ. p. 336.
Gizelirun, leviores. p. 345.
Gizalo, curſim. p. 333. 348.
Gizaltiu, ductus. p. 392. recitata. p. 355.]
GIZAMI, Verb. convenire, paciſci. *thaz ſie thes gizami*, quod in eo convenirent, Otfr. IV. 29, 37.
[Redde: illos deceret, i. e. illis *placeret*. Scherz. Not. ad h. l. Mihi vero Schilteri verſio magis placet, quæ & contextui convenit, & quam Gloſſæ Monſ. firmant, in quibus occurrit. *Gizam*, convenit. p. 366. *Gizeme*, convenerit. p. 344.]
Gizami, decus, decorum, congruentia, gloria. Conceſſio, licentia. V. Simplex *Zimit*.
Otfr. I. 8, 44. Angelus ad Joſeph.

Quad: allaz thaz gizami,
fon ſelben Gote quami.
Dixit: quod omnis hæc contingentia,
(*Fügung*) fatum.
ab ipſo DEO veniret.

Otfr. III. 21, 32. IV. 23, 83. V. 23, 68. IV. 15, 19.
Zeihan gizami, ſignum condecens, Otfr. I. 12. 35. III. 16, 143. III. 24, 71.
Mit gizami, cum gloria, Otfr. I. 13, 39.
Idem II. 12, 15.

Uuir uuizun thaz gizami,
thaz thu fon Gote quami.
Scimus optimè,
quod à DEO veneris.

[Mallem hos verſus ita redditos.
Scimus quod decuerit, (ſeu debuerit
id fieri)
ut tu à DEO venires.
Scherz. Not. ad h. l.]
Idem V. 23, 579.

Allaz ſin gizami.
Omnem ejus gloriam.

Thaz fronisga gizami, ſanctam congruentiam, fatum, beneplacitum, inſtitutum, *Fugung*.
Id. V. 8, 95.
[Redde inſignem rem. Scherz. Not. ad h. l.]
Conf. V. 11. antep. III. 21, 32. c. 11, 27. c. 14, 97. III. 15, 35, 53. III. 16, 119.
Ein gizami, quid deceat, regula, Otfrid. II. 20, 19.
Ungizami iſt uns thiz, Otfr. III. 3, 1. 18. inconſuetum, ingratum.
[Hoc nos non decet. Ita Scherz. in Not.]
Infortunium. Otfr. IV. 7, 111.

Al thaz ungizami.
Omne infortunium.

Giza-

Digitized by Google

Gizamun, apparere. Otfr. V. 8, 6. de Angelis ad ſepulcrum:

Thie thar in reſte frono
Gizamun ſo ſcono.
Qui ibi in requie ſancta
comparebant tam ſplendide.

[*Gizamun*, decebant, vertit Scherz. in Not.]

Thaz ſi mit thiu gizami, ut eo explorarent, Otfrid. IV. 28, 19.

[Non congruere hanc verſionem textui hujus loci Scherzius obſervat, qui in Not. eum vertit. *ut illa hac ratione debita.*

Idem Scherz. *Gizami* reddit clarum, acceptum. Otfr. II. 4, 167. Ratio agendi. III. 11, 27. *Kunnes gizami*, generis conditionem. III. 16, 119. adde IV. 15, 19. c. 23, 83. congruam. IV. 7, 128. conveniens, decens. V. 15, 78.

Gizamonen, ſubigamus. Gloſſ. Monſ. p. 387.]

GIZAUUAMO *firliche*, aptitudinem largire. Otfr. I. 2, 55. vid. infr. *Zauuan.*

GIZANGO, v. *Gizengi.*

[GIZEICHONOTA. *Uuer gizeichonota in zi fliobenne fon thero zuonuartun gibulihti.* Quis demonſtravit vobis fugere à ventura ira.

Germanis adhuc *beseichnen* eſt demonſtrare aliquid. Palthen. Not. ad Tat. p. 329.]

• GIZEINO, *anzeig*, *bedeut.* Dict. Flac. v. *zeinot.*

Mit unafanon giseinit, armis inſignes, Otfr. I. 1, 164.

Idem II. 7, 65.

Er iz imo gizeinta.
Hic ei id indicaverat.

Scherz. *Antequam illi id oſtenderet.*]

Id. III. 7, 5.

Thaz ih hiar giseine,
uuaz thiu thin goima meine.
Ut hic ex ponam,
quid hæ tuæ epulæ velint.

[*Zuuiro* GIZEHHOTAZ *Gota vueppi*, Coccum bis tinctum. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

GIZELLE *in mih ſunta*, Otfr. III. 18, 8. peccatum mihi imputetur. vid. *Zellen.*

[GIZELI vel *churci*, compendii. Gl. Monſ. p. 327.

GIZELT, pelles. p. 350. *Gizetb*, pelles. p. 345. (legendum haud dubie *Giselt.*)

Giseltuvabto, ſcenopegiæ. p. 362.

GIZENGI, impetus. Otf. I. 20, 20. vid. *Singen.*

[Verba Otfridi de luctu matrum Bethlehemiticarum hæc ſunt.

Thaz uueinon uuas in lengi,
himilo gizengi.

Quæ Schilterus ita in verſione ſua transtulit.

Hic ploratus erat eis prolixus,
cœlum impetens.

Scherzius autem hæc annotat. Stadenius in Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 745. h. l. ita reddit. *Das weinen war weit herum, daſs es gen himmel erſchallete.* Qui etiam optime notat ap. Otfr. IV. 26, 53. eandem loquendi rationem occurrere;

ubi dicitur de fœminis Hieroſolymitanis Chriſtum ad crucem duci videntibus:

Uueineton ſe lango
Himile gi zango.

Junius in Addendis ad Gloſſar. Gothic. p. 425. hunc loquendi modum illuſtrat illo Poetæ. *It cœlo clamor.* It. *Reſonat clamoribus æther.*]

GIZIARTUN, exornare. Otfr. I. 1, 107.

Mit Gote is allaz riatun,
in uuerkon ouh giziartun.
Cum DEO id omne ſuſceperunt,
opere ipſo exornarunt.

[*Gizierta*, depinxit. Gloſſ. Monſ. p. 329. *Gizierit vuerdes*, pinxeris. p. 336.]

GIZILOTIN, intendere, obſervare, *wol in acht nemen.* Otfr. IV. 4, 11.

Thaz ſie thes gizilotin
imo einen eſil boletin.
Ut hoc intenderent,
ipſi aſinum accerſerent.

Idem IV. 6, 45.

Gibot thaz ſi es gizilotin.
Juſſit ut hoc obſervarent.

[IV. 14, 18. *Giziloti*, compararet, Schilterus vertit, ſed Scherzius, ageret.]

Vid. inf. *Zilon.*

GIZIMBRI *thes huſes.* Ædificationes templi. Otfr. IV. 7, 4.

[Mallem reddere *ædificium*, *ſtructuram*, templi. Scherz. in Not. conf. inf. *Zimbirono.*

GIZINSTA, condemnavit. Gl. Monſ. p. 332.]

GIZITIN, tempeſtates, Otfr. IV. 26, 92.

Joh bittet ouh thie buhila,
thaz ſie iuih theken obana,
Biſcirmen in then notin
ſon ſulichen gizitin.
Et rogabitis etiam colles,
ut vos tegant deſuper,
Defendantque in iſtis anxietatibus
à talibus tempeſtatibus.

GIZIUGON, Otfrid. I. 1, 129. de Francis Orientalibus:

Si buent mit giziugon,
joh uuarun io thes giuuon.
Habitant cum manu militari, copiis, armis,
fuerunt ad id adſueti.

J. Cæſ. l. VI. *Vita omnis in venationibus atque in ſtudiis rei militaris.* Hodie: *Zeug*, *Kriegszeug*, *Jagtzeug*, *Fahrzeug.*

Ita viſum aliquando: ſed quum conferrem Lib. V. c. 3, 241. ibi:

Karitas thia diura
thiu buit thar in uuara
Mit allen giziugon,
thes iſt ſi harto giuuon.

non potui non animum mutare: necdum tamen quid certi decernere potui, quid utrobique ſignificet; tandem ſic reputo: *Giziug*, hodie

Digitized by Google

die Gezeug, ùt *Siuchi*, Seuche. Porrò *gezeug* eſt apparatus, inſtructus, inſtrumenta, ſupellex, &c. *Vorrath*, *Notturft*. De Francis igitur ait, Eos incolere terram cum apparatu & neceſſariis ac Sufficientia rerum inſtructam. Karitas ſimiliter dicitur habitare cum omni apparatu & inſtructu, *mit allerhant Vorrath*, mit aller notturft, cum maxima rerum ſuarum ſubſtantia, *mit ſeiner beſten Hausehre*, ut Argentorati loquuntur. Quo ipſo innuitur Karitatis Chriſtianæ propenſa voluntas omnibus opitulandi de ſuis bonis. Charta vetuſta: *Zwing und bann in dem dorf R. mit gezogenen und rechten.* i. cum pertinentiis & juribus.

[*Giziuc*, expenſa, Gloſſ. Monſ. p. 382.

Giziuch, armamenta. p. 387. inſtrumenta. p. 378. Vaſa. p. 337. 348. 361. impenſas. p. 321. 343.

Giziuge, expenſa. p. 394. *giziugin*, impendiis, p. 356. vaſis. p. 349. *Giziugo*, ſumtuum. p. 350. *Gizugo*, vaſorum. p. 331.

Satal giziugi, jumentorum cingula. p. 399.

Giziuchapten, pretioſis. p. 327.

GIZOGAN, nutritus. Tatian. 18, 1. de Chriſto. *Zi Nazareth her uuas gizogan.* Nazareth erat nutritus. Proprie duplex hujus vocis ſignificatus videtur, ut vel idem ſit quod ſuſcipere prolem, vel educare. Prius Germaniæ inferioris incolæ hodienum ita efferunt, *jungen theen*, poſterius ſuperior Germania in compoſito *erziehen*, vocat. Uterque ſignificatus latet in ſubſtantivo *zucht*, quod phraſes uſitatiſſimæ oſtendunt, *gut zur zucht*, aptus ad procreandam ſobolem, *das kind iſt in guter zucht*, ſollicita eſt pueri ejus educatio, &c. Ad poſteriorem verbi ſupradicti ſignificatum proprium acceſſorius eſt, qui hic occurrit, ut pro nutritione idem accipiatur, quoniam ſcilicet in hominibus ut plurimum educatio præbitionem alimentorum complectitur, quem ſenſum unice exprimunt interpres Gothicus atque Anglo-Saxonicus, voce *foditha* & *afed*, de quibus vid. Jun. Gloſſar. & Somner in Dictionar. Germaniæ inferioris incolæ nunc *foeden*, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 341.

Gizuohtot, nutriebantur. Gl. Monſ. p. 338.

Gizoganer, eruditus. p. 356.

Gizuhit uuerdent, protrahantur. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Gizuhitin, abſtraherent. p. 325.

Gizzuhhotiu, contracta. p. 347.

GIZUIRNETEMO, retorta (byſſus) Gloſſ. Monſ. p. 321. torta. p. 385. Hodienum: *Gezuuirnt.*

GIZUMPHT, pactum. Gloſſ. Monſ. p. 339.

Gizumphti, dexteras. p. 361. manus. p. 379.

Tatianus 189. 2. de teſtibus contra Chriſtum productis. *Gizumſtigu iro giuuizſcefi ni uuarun*, convenientia illorum teſtimonia non erant.

Lege *gizumſtigo*, eſtque eadem haud dubie, à primitivo *zumſt*, conventus, (de quo vid. inf.) quod non ſolum Kero habet, ſed & de tribu & ſodalitio legitimo inter cives conſtituto Germani uſurpant. Atque ita à *zumſt*, conventus, eſt *zumſtig*, conveniens, cui vocabulo & congrediendi, & conſentiendi ſignificatus ineſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 391.

Gizunſt, benedictionem. Gloſſ. Monſ. p. 335.]

GIZUNGILO. Otfr. I. 2, 65. *Al gizungilo thaz iſt:* omnium linguarum, nationum hoc eſt votum. v. *Zung.*

GLÆS, ea pars bonorum, quæ ex hæreditate hominis proprii ad dominum jure ſucceſſionis ab inteſtato pertinet, aliàs & *Fall*, *Hauptfall*, pecus optimum: *Gwantfall*, veſtimentum: *Vadian. L. II. de Monaſter. pag.* 57. conf. ſupra *Dinghof*, mortuarium. Wehn. *Obſ. v. Weidmal*, ubi perperam cum Sichardo *in C. de oper. libert.* ex principiis Juris Rom. arguamus contra jus & morem Germanorum. Dictum *Glæs* à *gelaſſen*, relicta domini portio in bonis hominis proprii; jure enim dominii & caducitatis (unde *fall* quoque dicitur,) non ſucceſſionis capitur, nec demum ære alieno detracto, ut in ſucceſſione hereditaria fit; ſed ante omnia jure ut dixi dominii. Vid. Reſponſum noſtrum *in Comm. ad J. Feud. Alem. pag.* 609. *ſq.*

Geläzze, Notk. Pſ. CXVIII, 111. ad verba. *Hæreditate acquiſivi teſtimonia tua in æternum. Daz ih iemer din iehe unde din ne ferlougenne, daz uile ih haben ze erbe. Daz kelab mir fone dinemo gelazze mugen ſiu mir erbe ſin in euua.* conf. inf. *Laſſen.*

GLAMM, foſſa terminalis, inter agros vicinos. *Reformat. Wormat. V.* 4, 24. Wehner. *Obſ. Pr. Glamm.*

[GLANZARA, nitidus. Gl. Monſ. p. 350.]

GLARREN, oculos hinc inde apertiores emittere, quos oculos *emiſſitios* Plautus vocat. Keiſersperg. *in Bröslein* fol. 41. b. *mit den augen in alle winkel glarren.*

Aliter Kilianus: *Glaerende ooghen, oculi cæſii, glauci. Glaeroogigh, Cæſius ſive glaucus oculus.*

GLAS, ſuccinum, *agtſtein.* Kilianus: *Glas, vitrum. Angl. Glaſſe. Gleſſe vet. Germ. Succinum, electrum, Guil. Camden.* C. Tacitus de M. G. c. pen. de Aeſtyorum gentibus ad dextrum Suevici maris littus; ubi hodie Pruſſi & Livones: *Sed & mare ſcrutantur, ac ſoli omnium SVCCINVM, quod ipſi GLESVM vocant, inter vada atque in ipſo littore legunt. Nec quæ natura, quæve ratio gignat, ùt barbaris, quæſitum compertumve diu; quin etiam inter cætera ejectamenta maris jacebat, donec luxuria noſtra dedit nomen. ipſis in nullo uſu, rude legitur, informe perfertur, pretiumque mirantes accipiunt.* Nominis Latini rationem explicat idem: *SVCCVM tamen arborum eſſe intelligas, quia terrena quædam atque etiam volucria animalia plerumque interlucent, quæ implicita humore, mox dureſcente materiâ, cluduntur. Fecundiora igitur nemora lucosque, ſicut Orientis ſecretis ubi thura balſamaque ſudantur, ita occidentis inſulis terrisque ineſſe crediderim, quæ vicini ſolis radiis expreſſa atque liquentia in proximum mare labuntur, ac vi tempeſtatum in adverſa litora exundant.* *Bornſtein* vocari etiam apud Junium legitur, ſed rectius *Bernſtein*, i. e. Brennſtein, bernen ſeu brennen, ardere. Rationem idem Tacitus porrò

porrò exponit: *Si naturam ſuccini admoto igne tentes, in modum tædæ accenditur, alitque flammam pinguem & olentem; mox ut in picem reſinamve lenteſcit.* Conf. & Plinii Hiſt. Natur. L. 37. c. 2. ubi poſt multas Græcorum fabulas de ortu ſuccini ait: *Certum eſt gigni in inſulis ſeptentrionalis Oceani & à Germanis appellari GLESSVM, itaque & à noſtris unam inſularum ob id Gleſſariam appellatam, Germanico Cæſare ibi claſſibus rem gerente, Auſtraviam à barbaris dictam*, &c. Conf. *Cluver. 3. Antiq. Germ. 44.* Du Fresn. *Gloſſ.* v. *Gleſſ.* Hodie *Agtſtein* vocatur corruptè ex *Hakſtein*, à veteri *Haken*, prehendere, captare. Kilianus: *Haeckſteen, Succinum*, &c.

Cuneglaſus, lanio fulvus, Britannicâ veteri linguâ: Gildas de Excid. Britann. inter Scriptores Rer. Britann.

Glaſt, Splendor. Chron. Königsh. c. 3, 5. de deſcenſu ad inferos: *Under diſen dingen kam vorgonde ein ſchöne liebt und glaſt in die vorhelle. Adam ſprach: Dis iſt der glaſt deſſes der alle liebt bet geſchaffen.*

Glaſter, Kilianus in v. Gleye pot: *Gleſtum atque Glaſter omnem materiam, quæ igne colliquata nitorem levoremque fictilibus ſuperinducit, Germani appellant, quomodo ein glaſterten topf oder hafen, ein gleſteren krug dicunt*, i. e. *ollam aut amphoram in hunc modum figulinâ arte coctam.*

[Heldenb. P. I. p. 53. a. *Die knöpf* (am gezelte) *gaben gleſte.* P. II. p. 138. a. *Krone war ergleſtet von mancher hand. Viel Türckel und Jochante ſach man ergleſten gar.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Gleſten, ſplendere. Keiſersperg. Brösl. fol. 33. *machte dich brennen und gleſten in Gott.* fol. 74. *die ſelikeit der ſeelen wurt gleſten und ſcheinen durch iren leib, und durch dieſelbe ergleſtung der ſeele wirt der leib alſo erclert*, &c.

Gleſtig, pellucidum. Keiſersp. fol. 54. Brösl. *öl iſt fein gleſtig.*

Durchgläſten. Taulerus: *deſſen vernunft mit ſolchem Göttlichen lichte durchgläſtet iſt.*

Glat, ſplendidus. Otfr. II. 1, 26. de Sole:

Er mano ribti die naht,
joh uuurti ouh Sunna ſo glat.

Antequam luna regeret noctem,
& fieret Sol tam ſplendidus.

Gliz, ſplendor, *glizzen*, *clizzen*, hodie *gleiſſen*, coruſcare, micare. Loosbuch. p. 114.

Er hat verſtandis gnug und witz,
aber der zungen und redens glitz
Hond ſy an jm vergeſſen gar,
er kan zv wort nit bringen dar,
Was er verſteht und wol bedenkt,
das hat er an den rauch gehenkt.

Glizemen, oleum, Notk. Pſal. CIII. 15. Ut exhilaret faciem in oleo, i. e. in nitore. *Daz imo diu ſeti ſin anaſiune gebugelichoe in glizemen.*

Glizza, ſpecies lintei ſplendidi, *gleiſſent tuch, wie carnier atlas, Schätter.* B. Lupus Epiſt. LXVIII. *mihi per præſentes nuncios duo ſaga veneti coloris & totidem lintea, quæ Germanicè glizza vocantur, diri-*

gatis, quæ illi (Pontifici Rom.) *comperi eſſe cariſſima atque gratiſſima.* conf. Du Fresne Gloſſar.

Glismet cleid, das kein nat hat, veſtis inconſutilis. Keiſersp. Brösl. fol. 46. *Glismetten rock*, inconſutulis tunica, idem in Narrenſchiff fol. 33. b.

Gothis *Glitmungande*, ſplendentia facta veſtimenta, Marc. IX. 3.

Anglo-Sax. *Glitinian*, ſplendere. *Glitenung*, coruſcatio.

[*Glyslegr*, ſplendidus. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 270.]

GLAUUE, prudens. Otfr. IV. 7, 18.

Goumet, quad er, thero dato,
joh uueſet glauue drato.

Attendite, dixit, hæc facta,
& eſtote prudentes valdè.

Idem V. 23, 30.

Thaz uuil ih hiar gizellen
Glauen mannon allen.

Id volo hîc referre
ſapientibus hominibus omnibus.

Gloſſæ Lipſii: *Glauuon, prudentem.* ubi Somnerus: *Prudens Sax. gleaw. Legum etiam periti eis Ægleawan dicti, ab eorum Æe, Lex, & eodem gleaw, peritus.*

Verglafern, dementare. Königsh. Chron. 3. 35. *Mahomet und Sergius noment ſich an groſſer heiligkeit und bredigetent dem volke, das vil lüte an ſü verglafert wurdent.* i. Mahomet & Sergius ſimularunt magnam ſanctitatem & prædicabant populo, ut multi homines circa ipſos dementarentur.

GLEBEN, *geleben*, vivere certo modo. Notker. Pſal. XVII. 46. de Judæis: *Sie glebent in dero altun eo, dera niuuun ne ruochent ſie.* vivunt ſecundum vetus teſtamentum, novum non curant.

GLEBRA, *arator linguâ Gallicâ:* Gloſſ. MSS. ASax. intelligo linguam provincialem, à *gleba.*

GLEFE, GLEVE, quiris, lancea. *Sper*, Chron. Königsh. c. IV. 53. *Ein edelknecht der reit gegen den vienden mit einer gleuen: do rante einre us des Biſchoves here gegen ime und ſtochent uf einander, das die ſpere beden ſiten zerbrochen und ros und man bede darnieder vielent.* Non repeto hîc quæ hac de voce egi in Præfat. ad dictum Chron. §. XIX. adde & pag. 787. n. 34. Cap. V. §. 178. opponuntur *Glefen* & *Fusgonder*, equites & pedites: ſicut §. 142. *glefen* & *gewefnete*, ab utroque differunt *die Schützen*, ſagittarii, *d. cap. IV.* §. 51. 52. qui quidem pedites, ſed cum baliſtis, Armbruſten: Fusgonde verò cum enſibus, Schlachtſwerten, pugnarunt.

Ufgonder gleven idem Königsh. meminit c. V. §. 185. de exercitu Gallicano contra Juliacenſem Ducem an. 1388. *Me denne mit hundert werbe tuſend pferden, under den worent wol XIIII. tuſend ufgonder gleven uf die zwene Hertzoge von Gulich und von Gelre.*

Kilianus: *Glavie, lancea, haſta. Gallis gladius dicitur.*

GLE.

Du Fresne in Gloſſario: Gervaſius Doroberneníis an. 1144. *Telo gracili quod Glavea dicitur. qua voce expreſſit noſtrum Glaive, ſeu Anglicum, à Glaive, ſpiculum, framea, vel lancea. Cambrobritannis Glaif eſt falx, Anglis Gleave.*

GLEFFEN, labia, Vet. Verſ. Pſal. XVI. 4.

GLEICH, articulus. H. Jun. Nomencl. p. 491.

Die Gleiche, gutta arthritica, podagra, chiragra. Laur. Phryſ. in Specul. Medicin. f. 126.

GLENGA, ornamentum. Formula Confeſſionis: *On mænigfealdre glængge ic glængde mine lichamen. ind mid ſveartum ſynnum mine ſawle awlætte.* multiplici ornamento exornavi corpus meum, & fœdis criminibus animam meam deturpavi.

GLICH, V. *Lich.*

GLIDERI, lapſu. *Glidir*, lubricum: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Lubricum Sax. Glid, unde noſtratium to glide & gliding eo ſenſu. Hinc fortè Milvus Sax. glida dictus.* Nobis hodie *glatt*, lubricum.

[GLIEN. Anon. Rhythm. de S. Annone. ℣. 455. *Di belli ingegene gliunte.* Infernus contra ardebat. Ita Schilterus. Stadenius vero: *Die helle gegeneinander kloneten*, i. e. *klungen; à gliunen* enim eſt *klang*, *klingen.* in infer. Sax. *klank.* Lat. *clango*, *clangor.* At Scherzio videtur *glien* idem eſſe ac *ſplendere*, *micare*, *zwizern.* Belgis *glicken*, *gliſteren*, *glinſen*, eſt nitere. ASax. *gleuu*, Splendidus, *gleouulice*, clare, hinc noſtrum *gliend*: Unde hæc verba ita reddo. *Cum clari* (enſes politi) *micarent.* Hæc ille Not. ad h. l.

GLILOUPAZ. nemoroſum. Gloſſ. Monſ. p. 339. vid. ſupra *Giloupaz.*]

GLIU, facitiæ: Gl. MSS. ASax.

[GLIUPEN. probare. Gloſſ. Monſ. p. 380.]

GLIZZA, vide *Glas.*

GLOOB, manica: Gl. MSS. AS.

GLÖT. Jus Auguſtan. *Recht glöt in der Müntze.*

Gloſſæ MS. AS. *Gloed, cataſta.* i. genus tormenti.

Eædem Gloſſæ: *Gloed, carbo.* Eædem: *Glutto, adoleo.*

GLOVBIRREN, hæretici: Notk. Pſalm. XLVII. 13. Qui errant in fide. conf. *Loube. Giloubo. Werrun.*

[GLUONTERO, æſtuantis. Gloſſ. Monſ. p. 341.

Gluotphanna, arulam. p. 337. *Gluotphannum*, arulam. p. 321.

Stuntun ſcalca inti thie ambahta zi ther gluoti. Stabant ſervi & miniſtri ad prunas. Tatian. 186. 5. Hodie *gluth*, quod proprie vivum candentemque carbonem notat. Palthen. Not. ad Tat. p. 390.

Conf. ſupra *Cluot.*]

Glüent eiſen. vid. *Iſan.*

GLUST. vid. *Luſt.*

GLYCHSNETEN. vid. *Lich.*

GMIMEN, connivere. Königsh. Chron. p. 856. *Wanne ſie gedienet hettent nach der Stette buchs beſage, hette man inen gerne gnimet.* ſi ſerviiſſent (militaſſent) ſecundum tenorem libri Statutorum Civitatis, lubenter conniviſſemus.

GNA.

GNACK, nummi Teutonici ſpecies, vid. Cruſii L. IX. Annal. Suev. P. III. p. 524. Heniſch. de Aſſe. p. 198.

GNADE,

Dera gnada, pietate. Kero Prol. p. 17.

De Sole prædicatur in Jure Feud. Alem. cap. CXVI. in Colbertino quidem Cod. MS. ubi enim aliàs legitur §. 10. *unz die Sunne undergange*, aut *zv reſt gée*, ibi legitur: *zv Gnaden gang.* Id quod non ad *Genade*, i. gratia, referendum; ſed ad *genieden*, *nieden*, inferius, de Solis occaſu.

Gnade ſcheinen. vid. *Scin.*

GNAGO, *Angergnago.* L. Baiwar. Tit. XIII. c. 10. §. 3. de equis: *Et ſi deterior fuerit, quem angargnaco dicimus, qui in hoſte utilis non eſt, cum tremiſſe componat.* Ubi Gloſſarium Lindenbrogii: *Nacke collum Germ. ſed quid Angar disquirendum.* Verum non eſt compoſitum ex Nak, ſed ex *Angar* & *Gnag.* Angar autem vehiculi genus eſt, *ein Enger*, de quo in A. Gnago autem laborandi aut ſerviendi habet ſignificationem, ex quo fonte & *knecht* originem ducere videtur.

[GNEISTO, igniculus. Gloſſ. Monſ. p. 384.

GNICTA, attrivit. p. 328.

GNIOZE, pulſet. p. 385.

GNOMANA, viros. p. 360. forſan legend. *Gomana.*]

GNIVZ. Notk. Pſal. LV. 3. *Sie eidont danne, daz ſie nu in gniuz tuont.* de infidelibus; Ardebunt tunc, eò quod nunc ſibi (tantum) commoda quærunt. Hoc dicimus *Genuz*, fructuum perceptio. V. *Nieſſen.*

GNOTE, accuratè, ſtudioſe. Chron. Königsh. c. 1. §. 94. *Was gedenckeſtu, das du mih ſo gnote beſchouet haſt?*

Notker. Pſal. II. 8. de fidelibus: *Chriſtus pat iro gnoto, do er ſih ſelben umbe ſie Patri opherota.* Vid. *Noti* & *Ginoti.*

Cnodo unde gerno betoen, Notk. Pſ. XCVIII. 6.

GO. V. *Gaw.*

GOB, piſcium genus. gobius, V. Freher. in Auſon. Moſell. p. 41.

GODAN, V. inf. *Guat.*

GODOCON, adjiciam: Gloſſæ Lipſii. Somnerus habet *Getocon* & *Geocodon*, *abdiderunt.* Sed hæc notat: *Rectius forſan Addiderunt. Addere autem Saxon. geiccan*, *aliàs geeacan*, *unde noſtrum eeked*, *additus*, *adjectus*, *uti & eke pro etiam.*

[GOFFANOT, declarat. Gloſſ. Monſ. pag. 368.

Goffanota, expandat. p. 387. vid. *Ofan.*]

GOFFEN, de equis, calyptrum, tegumentum capitis. Fragm. de B. Hiſpan. ℣. 2567.

Ja warf in ther ethele wigant
Theme roſſe uber thie goffen.

Et ℣. 3534.

Er warf in unwerthe
Theme roſſe uber thie goffe.

Caleptrum,

Digitized by Google

GOI.

Caleptrum, Cuphia, *vide Du Fresn. Gloſſar. v. Cuphia.*

[*Goſſe* denotat poſteriora. Gloſſæ MSC. Anonymi: *goſſa*, clunis. Vocabularium alterius Anonymi, quod ſubjunctum Twingeri Vocabulario Lat. Germ. MSC. poſſideo: Clunis *Goſſe*. Scherz. Not. ad Fragm. cit. p. 29.]

GOIMA, *Gouma*, epulæ, Otfrid. III. 7, 6.

[Petit à DEO intellectum:

Thaz ih biar gizeine,
uuaz thiu thin goima meine.

Ut hic exponam,
quid hæ tuæ epulæ velint.

Notat vero Scherz. Codic. Vind. & Vatic. legere *gouma.*]

V. ſup. *Cauma.*

[GOLDSMID, artifex. Gloſſ. Monſ. p. 335. Legendum *aurifex*, & ita quoque in iisdem Gloſſis p. 337. redditur. It. *Goldſmidun*, aurificibus. p. 353.

Irſotanemo golde, obrizæ. p. 347. Conf. ſupra *Cold.*]

GOLDSTEINA, lapides pretioſi, *Edelgeſteine*, Notk. Pſalm. LXXX. 16. Rh. de S. Annon. ℣. 658.

Lötig Gold, V. *Marck.*

GOLDVAS, lampas, Frag. de B. Hiſp. ℣. 2032. & paſſim.

GOLLER, Collare, *halsmantel*, quo collum tegitur. Hodie quo & humeri & pectus ac dorſum. *Goldaſt. I. Rer. Alem.* p. 119. *Nachtmantel.*

GOLTMALE, vid. *Mal.*

GOMARDA, mirificavit, Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: à *Mar*, Fama. *Gimarſada*, mirificavit. Magnificare Saxonibus *Mærſian.* vid. *Maara.*

GOMMILOSAN, vid. *Goumen.*

GOMO, *Gomman*, *gommanbarn*, *gomabeiti.* v. in *Comman.*

[Adde *Gommanchint*, maſculinum. Gl. Monſ. p. 395.

GONDA. Tatian. 155. 2. de Chriſto. *Gonda thuuahan fuozzi*, cœpit lavare pedes. Ubi *gonda* eſt pro *bigonda.* Germanis *begunte.* Palthen. Not. ad h. l. p. 385.

GOOS, anſer, Gl. MSS. ASax.

GOR, ſimum. Gl. Monſ. p. 328. 339. ſimum boum. p. 400.]

GOREGEN, pauperes. Notk. Pſ. XXXIV. 10. *Turftigen unde goregen ſone dien die in chripſent.* egenum & pauperem à diripientibus eum. Otfridus I. 10, 15. de Salvatore promiſſo:

Thero goregun uuorolti
uuas io gibeizenti.
Miſero mundo
promiſerat.

Et II. 9, 52.

Luzil ih es mohta
job gorages giſmakta.
Parum id deſideravi,
miſeri ſaporis.

GOR.

Goriglicha iamar, miſerabilis compaſſio, idem IV. 26, 16.

[Horrenda miſeria, ſecundum Scherz. in Not.]

GORINGI, tentatio, Otfr. I. 20, 30. v. *Choron.*

[In verſione Schilterus reddit *tribulatio:* atque ita Scherzius vertend. monet in Not. ad Otfr. II. 6, 68. & IV. 26, 80. ubi hæc vox denuo occurrit.]

GOT, DEUS, & inde derivata, vide in *Cot.*

[Adde Tatian. II. 6. de Johanne Bapt. *Giuuerbit zi Trubtine Gote iro.* Convertet (multos filiorum Iſrael) ad Dominum DEum ipſorum.

Obſerva hic, nequaquam repugnante linguæ Teutonicæ veteris genio, pronomen nomini poſtponi, ut inepte accurati ſint, qui in verbis initialibus orationis Dominicæ à Luthero Germanice verſæ, aliquid emendandum cenſent. Palthen. Not. ad Tat. p. 289.

Gotforbt, timoratus. Tatianus de Simeone. 7. 4. *Ther man uuas reht inti Gotforbt.* Iſte homo erat juſtus & timoratus.

Hæc vox nunc Subſtantive Germanis uſurpatur & pietatem notat, adjectivum autem eſt *gottsfürchtig*, pius. Firmat veterem uſum Otfrid. I. 15, 5. de eodem dicens.

Er uuas goteforabt al.
Erat DEum timens omnino.

Palthen. Not. ad Tat. p. 313.

Gotavorabtaler, timoratus. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Demo Gotchunlihin, divinum eſſe ſimile. p. 366.

Goteslop, Alleluja. p. 358.]

Gotesbiete. vid. *Biete.*

Gotſcelta. vid. *Scelten.*

Got, bonus, v. inf. *Guat.*

§. I.

GOTHE, GOTE, Gothus. Repkovius in Chron. MS. A. C. 378. de Valente Imp. *To deme ſanden de Goten, dat nu ſin Burgundere. dat he en prodigere ſende, ſe wolden Chriſten werden. he ſande in einre van Arrianen de verkarten mit ire ſecten. Alſo wart unlouich mit der Chriſtenheit al de det. In denſelven tiden quamen de Hunen und verdreuen de Goten van irme lande. dat weren vererlei lude: Godi* (ſupra ſcriptum Gotti) *ypogothi, giopides und wandali, unde haden eine ſprake ouer de Dunowe. dat clagheden ſi dem Keiſer Valente, de gaf in dat lant dat ſi beten Tracia twiſchen Vngeren und Meren.* Nomen gentis proprium, Teutonicæ originis. Sunt qui contendunt primam aut antiquiſſimam hujus populi mentionem fieri ab Herodoto: ſed hi ſunt illi, qui Getas & Gothos confundunt. De *Getis* quidem Herodotus Lib. IV. agit, earumque ſedem trans Iſtrum locat, fortiſſimosque Thracum vocat, & ſeparatos à Scythis: ſubactos à Dario R. Perſarum refert & in ſervitutem redactos. Longo tempore poſt colonia Gothica per Sarmatiam & Scythiam Thraciam petiit, & Getis ſeſe commiſcuit, ita tamen ut & linguam & mores ſuos ſibi & imperium re-

tinuerint, ut postea patebit. Plinius quidem Lib. IV. Sect. 24. inter Scytharum gentes Getas, Dacos Romanis dictos, refert. quem propterea alii erroris insimulant: excusat Harduinus: & defendit sese Plinius ipse ibidem: *Scytharum* inquit, *nomen usque quaque transit in Sarmatas atque Germanos. Nec aliis prisca illa duravit appellatio, quam qui extremi gentium harum ignoti prope cæteris mortalibus degunt.* Ita latissimè Scytharum abusi, Græci imprimis scriptores, quod & ipsum agnoscit *Matth. Prætor. in Orbe Goth. c. VII. pr.* Prima itaque mentio, quantum nunc quidem succurrit est, quam Pytheas Massilienses facit, quem circa Ptolomæi Philadelphi tempora vixisse Vossius evincit, is, referente Plinio Lib. XXXVII. Sect. XI. Guttones Germaniæ gentem, dixit, Oceani æstuarium accolere, ubi Succinum colligatur. Idem & Timæum Siculum, coævum, scripsisse, ex eodem Plinio constat. Post hos Græcos veteres, sequitur C. Tacitus fidissimus rerum Germanicarum scriptor, cap. XLIII. in quo quidem primò *Gothinorum* facit mentionem, quasi dicas *die Gothinger:* sed hi non pertinent ad nos; nam ùt ipse ait: *Gothinos Gallica lingua coarguit non esse Germanos, & quod tributa patiuntur: partem tributorum Sarmatæ, partem Quadi ùt alienigenis imponunt.* Fuerint itaque colonia Gallorum, qui olim in Germaniam transgressi, ùt Cap. XXVIII. Tacitus ex Julio Cæsare arbitratur. Cæteroquin paulò post *d. c.* 43. refert Gothos sive Gothones, *die Gothen.* Ait: *Trans Lygios* (Silesios) *Gothones regnantur, paulò jam adductius quàm cæteræ Germanorum gentes, nondum tamen supra libertatem.* Fuit inter hos *Gotones nobilis juvenis*, nomine Catualda, profugus vi Marobodui, validâ manu fines Marcomannorum ingressus, ùt idem 2. Annal. c. 26. refert. Succedit Taciti coævus jam laudatus Plinius, qui L. IV. Sect. XXVIII. *Germanorum genera quinque: Vindili: quorum pars Burgundiones, Varini, Carini, Guttones.* Sub M. Aurelio Imp. succurrit Cl. Ptolomæus Lib. II. Geogr. c. XI. de insula Scandia agens: Καλεῖται δὲ ἰδίως ἡ αὐτὴ, Σκάνδεια, ἡ κατέχουσιν αὐτῆς τὰ μὲν δυτικὰ, χαιδεινοὶ. Τὰ δ' ἀνατολικὰ, Φαυωνάι καὶ Φιρεάσοι· Τὰ δὲ μεσυμβρινὰ, γῦται καὶ δαυκίωνες. Τὰ δὲ μέσα Λευωνοι, i. *Vocatur autem & hæc propriè Scandia, & tenent ipsius Occidentalia Chædini: Orientalia verò Phauonæ & Phiræsi. Meridionalia Gutæ & Dauciones. Media autem tenent Levoni.* Petrus Montanus hîc annotat: Occidentales Scandiæ hodie esse Norwegios: Orientales Suedios. Gutas esse Gothos, tametsi eorum originem Ptolomæo ignotam plerique affirment. Ab his Guttis seu Gothis diversos facit Ptolomæus *Gythones*, Lib. III. c. 5. παρὰ μὲν τὸν ὀυιξέλαν ποταμὸν ὑπὸ τὰς οὐενέδας, γυθωνες. εἶτα Φίννοι. i. *Penes Vistulam fluv. sub Venedis Gythones sunt, post Phinni.* Gythones igitur & Guttæ non fuerunt confundendi. Atque isti sunt, arbitror, quos Ammian. Marcell. L. XXXI. §. 3. *Geuthingos* vocat: *Hunnorum gens ultra paludes Mœotidas ad Oceanum glacialem. Alani Hunnis per omnia*

suppares. Geuthingi confines Alanis. Prima igitur Gothorum sedes fuit, quantum scitur, ad mare Suevicum in Germania tempore Taciti h. e. seculo primo Christianorum: & speciatim in iis locis maritimis, ubi Succinum legitur, h. e. Prussia hodierna, atque hoc jam tum aliquot secula ante natum Christum: postea transmigravit magna pars in Scandiam, quam Svionum civitates ipso in Oceano vocat Tacitus, ibi enim Ptolomæi tempore subsititerunt: pars autem alia in Orientalem plagam migravit, in Scythicas terras & Sarmatiam: usque dum ab Hunnis pulsi ab Imp. Valente Thracia ipsis concederetur: ubi cum Getarum gentibus mixta, ipsas sub imperium suum misit. Qua de re Jornandes ipse Gothus, audiendus & opinio de Gothorum Scythica origine explodenda. Conf. Vorb. T. I. p. 449. & 436.

§. II.

JORNANDES, qui & Jordanus posteris dictus, homo Gothus, & Episcopus Ravennæ sub Justiniani imperio, ut Trithem. & Vossius L. II. de Hist. Lat. c. XX. habent. At ipse Lib. I. de reb. Getic. c. XI. ait: *Gajus Tiberius jam tertius regnat Romanis.* Tiberius verò Anicius imperator à Justino jun. anno 578. cooptatus. Tiberius III. imperium invasit an. 730. Igitur post Justinianum vixerit oportet. Is itaque ad desiderium fratris Castalii, *de origine actuque Getarum, ab olim usque nunc per generationes regesque descendente, duodecim SENATORIS volumina*, in epitomen redegit, cui titulus: *de Getarum sive Gothorum origine & rebus gestis.* Senatorem vocat tunc ni fallor superstitem & omnibus cognitum, *Cassiodorum*, Senatorem & Exconsulem ordinarium. Huic Jornandi etsi non immeritò id imputatur à doctis, quod omnia Scytharum, ac Thracum & Getarum, gesta suis tribuerit Gothis; (Bonfin. L. I. Rer. Hung. p. 38.) id tamen maximè ad rem præsentem facit, quòd is, utpote & suæ gentis & Scythicæ nationis origines probè callens, non ejusdem originis linguæve sed diversæ faciat. CAP. III. de Scanzia insula vel peninsula, h. e. Svecia ait: *Hæc à fronte posita est Vistulæ fluvii, qui Sarmaticis montibus ortus, in conspectu Scanziæ septentrionali oceano trisulcus illabitur, Germaniam Scythiamque disterminans.* Cap. IV. refert migrationes Gothorum è Scanzia, & Gothiscanzia (fortè Gothlandia insula) & sedibus Ulmerugorum sive Balthici maris ripis & Vandalorum subjugatorum terra, magna populi numerositate crescente, ac perveniisse eos ad *Scythiæ terras, quæ linguâ eorum OVIM vocabantur*, ait: illico quoque gentem *Spalorum* vicisse: exindeque ad extremam Scythiæ partem, quæ Pontico mari vicina, properasse: idque & *in priscis eorum carminibus pene historico ritu in commune recoli.* Quibus carminibus, ùt unico apud Germanos omnes olim annalium genere, plus fidei tribuendum optime judicat H. Conring. *de antiq. stat. Helmst.* pag. 65. quàm Cluverio sine argumento dissentienti.

Digitized by Google

tienti. In quo eruditiſſimo libello hoc quoque idem arguit, Gothos primam ſedem habuiſſe in Germania CisBelthica, & poſtea à Chaucis demum ultra mare repulſos. Tandem Joſephum notat, qui etſi Annalium relator veriſſimus utique veritatis conſeruerit regulam, & origines cauſarum à principio revolverit: hæc tamen de gente Gothorum principia omiſiſſe & ab iſto loco eorum ſtirpem commemoraſſe, atque Scythas & natione & vocabulo appellatos aſſerere. Verùm hinc potius colligo, emigrationem Gothorum in Scythiam non eſſe tam antiquam, quàm putatum, & Getarum gentem tunc nondum cum Gothis commixtam fuiſſe, de quo mox plura. Atque ex his porrò pateſcit fons erroris vulgaris ac ſatis vetuſti, quo & Gothorum & Francorum origines ex paludibus Mœoticis finguntur, quum transmigrationes duntaxat fuerint, ſicut & per alias nationes idem iidem fecerunt. Atque Teutonicæ fuiſſe originis & linguæ Gothos illos in Scythiam emigrantes & patria comprobat, & nomina Regum illorum, quorum quinque idem Cap. IV. refert, *Berig*, h. e. Genitalis. *Filimer*, perilluſtris, *Gandarici* Magni filius, cap. XXIV. *Filogud*, Perbonus. *Arigis*, Ignavus, inutilis. *Baltb*, audax, Socr. L. IV. c. 33. ſq. Paul. Diac. 12. c. 12. vid. *H. Conring.* d. l.

§. III.

Porrò ex hoc ſcriptore Gothico patet etiam fabuloſa eſſe, quæ referunt de Gothorum ex Scandia emigratione an. Mundi 2200. & de Zamolxis reditu in Sueciam, de qua re & ſupra diximus. Certè meminit hîc & Jornandes illius Zamolxis, hominis Gothici, & coævi Filimeri Regis, qui alter fuit poſt Berig Regem, qui Gothicæ in Scythiam migrationis autor fuit. Vixit autem Zamolxis ſecundum quosdam Græcos Pythagoræ ætate, teſte Herodoto, (qui tamen falſum putat & longè ante Pythagoram Zamolxin vixiſſe aut proprium Getarum fuiſſe dæmonem, Lib. IV. c. 93. ſq.) cujus & diſcipulus fertur. At Pythagoras ſedem fixit ac ſcholam in Italia aperuit poſt quinquageſimam Olympiadem, anno Mundi 3370. Igitur migratio prima Gothorum è Scandia in Scythiam vix ſemiſeculo antea contingere potuit, ſi ponamus Berigem XXX. annos regnaſſe, & Filimerem XX. hoc eſt circa annum mundi 3320. quo referente Herodoto Scythæ in Aegyptum receſſerunt. Sed potuit & recentior decem vel viginti annis iſta emigratio Gothica facta fuiſſe. Quod perveriſimile reddit & H. Conring. loco laudato. p. 65. Et ſub periodo illa univerſali omnium Regnorum & Rerump. orbis terrarum, de qua vaticinatus S. Jeremias tum inſtante, ſub Nebucadnezare, cap. XXV. 26. ſqq. Imo quum Herodoti ætate nulla adhuc Colonia Gothorum in Scythiam veniſſet, opido patet, Zamolxem Geticum quidem fuiſſe, non Gothum, & longè poſtea emigrationem Gothorum contigiſſe. Calviſius quidem

ad A. M. 2978. ex Euſebio refert, Thraces & Gethas & Bebryces & Myſos vetuſtiores ſedes ad Strymonem fluvium colonias miſiſſe in Aſiam, & antequam Scythæ ex Aſia pulſi Cimmeriorum terram quæ inde Scythiæ nomen obtinuit, occupaſſe circa, ann. Mundi 3315. Sed Euſebius & Hieron. pag. 104. & p. 125. ne quidem Getarum, multò minus Gothorum ibi faciunt mentionem, ſed Thracum duntaxat: *Thraces*, inquiunt, *Bebryciam, quæ nunc Bithynia vocatur à Strymone transeuntes occupaverunt.* Temporibus Taciti jam tum Gothones regnum habuerunt in Germania trans Lygios, h. e. Sileſios, & partem adeò Poloniæ, poſt quos ad Oceanum Rugii & Lemovii, de M. G. c. 43. Atque hoc tempore Gothi ſeu Gothones cum Getis nondum coaluerunt. Gothones iſti Plinio Guttones, Pomeraniæ ulterioris Caſſubiæ & Marchionatus novi terras tempore Taciti tenuiſſe, explicat Conring. d. l. p. 64. Quò referenda Inſcriptio apud Wormium in Faſtis Dan. L. III. c. 3. *Anno 2500. exivit Helgo cum Guttis ſuis, med Guttanum ſinum.* Cæterum Gothotum eruptionis Euſebius demum ſub Valeriano & Gallieno meminit Olymp. 260. ſq. *Alamanni vaſtatis Galliis in Italiam tranſiere. Græcia, Macedonia, Pontus, Aſiæ depopulatæ per Gothos.* Item Iſidor. Chron. Goth. Quos mox Claudius, Illyricum & Macedoniam vaſtantes, ſuperare ibidem refertur. Atque continuator Euſebii Marcellinus Comes in principio, *Theodoſius*, ait, *Alanos, Hunnos, Gothos, Getas, Scythas, magnis multisque præliis vicit.* Jornandes ipſe cap. XIII. Gothos ſub Domitiano Imp. Danubium primùm tranſiiſſe Rege Dorpaneo in Illyrico victis Romanis fatetur. Tacitus qui tum vixit, nihil hac de re, Gothones tamen ut populum Germaniæ proximis Rugiis ab Oceano locat, *de M. G.* c. 43, 7. Ex quibus conſtat jam, Getas atque Gothos non eandem fuiſſe gentem, neque ejuſdem originis neque linguæ: ſed poſtquam Gothi & Scythis & Getis tanquam victores intermixti fuerunt, mixtio populi utriusque & promiſcuum nominis uſum poſt ſe traxit, ut Jornandis & Procopii Lib. IV. Bell. Goth. Oroſii L. I. c. 16. ætate pro Synonymis habita: quanquam non Gothi Arctoi, ſed Coloni qui Scythiam & Thraciam ſubjugarunt, Getarum nomen aſſumſerint. Diſſentit equidem Er. Caſaub. *de Lingu. Sax. pag.* 385. ſed Cluverio non ſatisfacit, itemque Joſ. Scaliger, & Getas Gothosque eosdem judicat, docente Jornande, in Animadv. Euſeb. pag. 175. Sed verum id quidem Jornandis tempore: nequaquam ab origine utriusque gentis. Atque confirmat hanc noſtram ſententiam Oroſius L. I. c. 16. qui Getas quidem & Gothos etiam promiſcuè accipit, ſed tempora accuratè diſtinguit: inquiens: *Modò autem Getæ illi qui & NVNC Gothi, quos Alexander evitandos pronunciavit, Pyrrhus exhorruit, Cæſar declinavit*, &c. quæ verba ſua fecit Iſidor. in Chron. Gothor. pr. Igitur Getarum gens vetuſta Alexan-

dro M. non incognita, nomen post aliquot secula Gothorum quoque assumsit, ob horum commixtionem atque imperium. Quo facere videtur Ammian. Marcell. Lib. XXXI. §. 3. *Gothorum inusitatum antehac hominum genus, modò ruens, ùt turbo montibus celsis, ex abdito sinu coortum, opposita quæque convellit, corrumpit*, &c. Ea ipsa tamen emigratio Gothorum in Scythiam tempore Herodoti inter ipsos Scythas adhuc ignorata fuit, igitur posterior Dario fuerit necesse est. Atque hinc perperam posteriorum seculorum scriptores ea attribuunt Gothis, quæ ante horum emigrationem Getis fuerunt propria, ut ea quæ de his Herodotus Lib. IV. narrat. Atque hæc causa est, ùt dixi, quod nec Josephus mentionem faciat Gothorum & horum emigrationis, quod frustra Jornandes vel miratus est vel arguit.

§. IV.

Ex hac confusione Getarum atque Gothorum enatæ istæ narrationes cap. VI. & sequentibus rebus gestis Gothorum cum Vesosi Aegyptiorum Rege, cum Amazonibus, & de Telepho Gothorum Rege, de Gothorum bellis contra Persas, & Macedonas, de Sitalco sive Sitalce Rege contra Perdiccam pugnante; quæ omnia non de Gothis, sed de Getis atque Thracibus admitti possunt. In cap. XI. eundem Sitalcum facit coætaneum Syllæ Romanorum principi, atque Boroistam Diceneum Consiliarium Gothorum, susceptorem Syllæ, eique penè regiam potestatem dedisse. Cujus Dicenei consilio Gothos Germanorum terras, quas nunc, tempore Jornandis, Franci obtinuerint, depopulatos. *Gajus Tiberius*, pergit Jornandes, *jam tertius regnat Romanis, Gothi tamen suo regno incolumes perseverant*. Eundem Diceneum Gothis Physicam tradidisse, eoque naturaliter propriis legibus vivere fecisse, quas usque nunc conscriptas BELLAGINES nuncuparent. Has leges demum in Hispania conditas à Gothis, annotavit ibi Bon. Vulcanius, easque ab Isidoro Latinè redditas fuisse. Quantum ergò hîc anachronismum commisit Jornandes: qui etiam in eo auctus cernitur, quod Syllam & Sitalcem Regem Thraciæ coætaneos facit, quorum hîc teste Thucydide, obiit anno octavo belli Peloponnesiaci, V. C. 329. adeoque ultra tria secula ante Syllam. Atque quum aliàs ubique gentis suæ gloriam invidiosè persequatur, hîc tamen cadit à scopo, quod demum à Diceneo leges proprias habere cœperint: quasi antea alienis vixerint. Alia etiam in Jornande notavit Blondellus in Geneal. Franc. plen. Assert. pag. 391. Vorburg. Vol. 6. p. 574. Cæterum illud *c. XXIII.* bene, ab una Scythica stirpe exortos, Venetos, Antes & Sclavos. Et quod Gothos ab Hunnis & totius Scythiæ gentibus discriminat & jam tum Honorii temporibus & Attilæ, cap. XXXIV. Atque quod de Vulfila cap. LI. refert; *Erant siquidem & alii Gothi;*

(præter Ostrogothos & Vesogothos,) *qui dicuntur Minores, populus immensus, cum suo Pontifice, ipsoque Primate Ulfila, qui eos dicitur & literis instituisse, hodieque sunt in Mœsia regione incolentes Eucopolitanam.* De quo Isidor. in Chron. Gothor. *Era CCCCXV. anno Valentis Imp. Gothi adversum se in Athanarico & Fridigerno divisi sunt, alternis se cædibus alternantes: sed Fridigernum Athanaricus Valentis Imp. auxilio superans, hujus rei gratia cum omni gente Gothorum in Arianam hæresin devolutus est. Tunc Galsilas eorum Episcopus Gothicas literas adinvenit, & scripturas sacras in eandem linguam convertit.* Conf. Socrat. H. E. IV. 33. Sozom. VI. 37. Niceph. XI. 48. Philostorg. II. 5. qui popularis & coætaneus Vlphilæ natus, sub Valente A. C. 368. Th. Mareschall. ad Version. Goth. Obs. I. §. 2. Ex hac adinventione literarum Gothicarum manifestum est, ante eas Gothos hos, Suionum coloniam, literis propriis caruisse, aliàs harum adinventione opus non fuisset, sed leviori operâ veteribus & jam notis characteribus & in causis civilibus & in sacris scribi potuisset. Igitur porrò patet, literas Runicas tempore emigrationis Gothorum Coloniæ nondum fuisse inventas, alioquin earum usum retinuissent coloni. Conf. Conring. de O. J. G. p. 14. Quæ etsi probabiliter ita dici possint, potuit tamen fieri, ut Gothi Getis intermixti, per tempus longum dedicerint literas Runicas, quæ aliàs quoque præsertim tempore emigrationis adhuc inter secreta sacerdotum fuerunt. Hinc Sacerdotio gentili abrogato, & novus character adinventus & communis factus. Hinc nova characterum inventio necessaria fuit Vlphilæ. Præsertim quam Runicis characteres ut Magici à Christianis rejecti, ut tandem & in ipsa Suecia an. 1050. Loccen. Antiq. c. 14. Shering. de Orig. Anglor. p. 293. Porrò extat & *aliud Alphabetum Gothicum* à Runico & illo Vlphilæ discrepans, quod exhibet autor Anonymus à Vulcanio adjectus Paulo de Gestis Longobard. p. 16. qui & ait: *Videtur litera esse Gothorum nativa. Nam eam quâ argenteus codex pictus magis est quam scriptus, intra Italiam commenti sunt. Præsens litera partim ebraissat, partim græcissat, interdum latinissat, quædam peculiaria habet.* Ovidius Lib. IV. de Ponto.

Et scripsi Getico sermone libellum,
Strictaque sunt nostris barbara verba modis.

Id. in Tristib.

Mœsia vocis habet quid barbara lingua Latina
Græcaque cum Getico mixta loquela sono est.

Cæterum Alphabetum ipsum in tabula æri incisum cum aliis §. VIII. exhibemus. Sed videtur hoc Alphabetum recentius Vlphilano, quippe quod simplicius, & non ex Ebraicis, Græcis & Latinis itemque propriis mixtum. Veteres enim Gothos atque Suiones illam triplicem Characterum differentiam intellexisse & inde atque ex propriis, quæ antea extitissent, novum genus voluisse fingere, nemo mihi persuadeat.

§. V.

Digitized by Google

§. V.

Rob. Sheringam diſcept. de Anglorum gentis origine cap. XI. contra Cluverium aliosque diſputat & oſtendere conatur Getas Gothosque unam fuiſſe gentem & Scythas quoque dictos. Contrà Cluverius & Pontanus Getas à Gothis & utrosque à Scythis diverſam eſſe gentem aſſerunt. Sheringam pro ſe adducit Oroſium, Hieron. Aug. &c. Sed ſtatum quæſtionis non rectè format Anglus: verùm quidem eſt Getas Gothosque unam conſtituiſſe aliquando, ſicut & Galli Francique, atque hac de ſcriptores allegati: ſed controverſia eſt, An Gothi origine ſua ſunt ipſi Getæ, id quod negamus, nec Sheringam probare poteſt: contrà verò ex ipſis ab eo adductis Scriptoribus liquet, quod Getarum nomen eſt antiquum, Gothorum verò novum, Ratio autem novitatis inquirenda fuerat. Sed id omiſſum, cæteroquin valdè argutè concludit ille: *Certè*, inquit, *Getæ nunquam commiſſuri erant, ut virtus eorum rebusque geſtis debita laudes, Gothicis gentibus tribuerentur, niſi Getarum & Gothorum eadem gens reipſa extitiſſet.* Quaſi verò in Getarum à Gothis regnatorum facultate ſtetiſſet, Gothorum ſcriptoribus iſtam rerum geſtarum translationem inhibere. Quicquid igitur ſit de Getarum origine, an Scythicæ ſint, nec ne, parum ad rem, quia & Getæ & tandem cum his Gothi Scythis mixti fuerunt, ab externis ſcriptoribus facilè utrique Scythis accenſeri potuerunt.

In Cap. X. laborat oſtendere Getas & Gothos eandem fuiſſe gentem, è locis quibus Gothi exierint ſcilicet Romanum Imperium. Sed quæ vis argumenti, hoc enim inde ſequitur, Getas à Gothis fuiſſe ſubactos in ſuis ſedibus, ùt Gallos à Francis, Britannos à Saxonibus & Anglis. In Cap. XI. ex identitate linguæ idem vult probare: Sed rectè fatetur, Scythiam à Germanico vocabulo nomen non habuiſſe, ſed Germanos h. e. Gothos, non verò Getas, à Scythia & Getarum terra ſubacta, Scythas vocatos. Cæterum quod vocem Scythicam *Temerinda* ad linguam Germanicam vel Gothicam non poteſt applicare, manifeſtum eſt, linguas fuiſſe planè diverſas. Nec Luciani autoritas quicquam huc facit, quia falſâ nititur autor hypotheſi, quaſi Alani eſſent Gothi origine, ſed imò Getæ, & Gothis tandem intermixti. Sed quid inde conficitur: quod adhuc Gothica lingua ſuperſtes ſit apud Gothorum reliquias ad Pontum Euxinum? Ergone eadem cum Scythica?

Mox Pontanum arguit: Si Gothorum nomen Conſtantini ætate notum eſſe cœpit Græcis & Romanis, Gothicas gentes jam olim alio nomine appellari oportuit, quo autem niſi Getarum? quæ, qualis, quanta. Gothi ſemper retinuerunt ſuum nomen, ante & poſtquam in Thraciam progreſſi. Denique haud puerile eſt, quod Cluverius urget Getas Thracicam gentem fuiſſe, auctore Herodoto, Strab. &c. non

Germanicam, ut Gothi. Sed ipſe petit τὸ ἀρχῇ, quod id nolit intelligi origine ſuâ, ſed occupatione.

In Cap. XV. vult demonſtrare Gothos non ex Germania in Scandiam migraſſe, contra Verſtegaum Cluver. & alios, qui ipſi futilib. conjecturis nituntur. Ipſe pro fundamento ponit Scandiam priusquam Germaniam incolis repletam fuiſſe. Repletam autem ex vicina Scythia. Sed neutrum probat. Ponit tertio, Scandiæ primos incolas Germanis ſubditos non fuiſſe ſed nec hoc probat. Et poſito, quid inde? ſufficit quod fuerint Germani ſive potius Celtæ, etſi aliis Celtis aut Germanis non ſubjecti, alii populi liberi.

§. VI.

Noviſſimè Matthæus Prætorius Hiſtoriographus Johannis III. R. Polon. edidit Orbem Gothicum, in quo & ipſe nomina Gothorum & Getarum miſcet, ſed cum veritas non admitteret diverſarum planè gentium res confundere, duplicem facit Gothiam, unam Sueticam, alteram Sarmaticam, illam Germanicæ linguæ & originis confitetur, hanc verò Scythicæ. At verò unam fuiſſe Gothorum gentem, quam Sueticam ille vocat, & diverſam à Getarum gente, cujus Herodotus Lib. IV. meminit, non Gothorum, ſupra evictum eſt: ſed & Gothorum horum coloniam per Poloniam in Thracia ſedes poſuiſſe & Getas ſubjugaſſe, ita ut & nomen ipſis à Scriptoribus poſtea impoſitum, & Gothi illi atque Getæ promiſcuè dicti: manſit tamen etiam tum Gothorum colonia linguâ moribus & imperio à Getis diverſa, & latius poſtea egreſſa. Tractatis poſtea ad calcem libri primi hanc controverſiam ſeorſim, & inter duas contrarias ſententias mediam proponit, & tandem tamen concludit: *Gothos ſuos unam cum Getis fuiſſe gentem, nec fuiſſe Sueco Gothos, ſed Sarmatas.* Sed neſcio an hæc ſententia media dici poſſit, certè ſatis eſt ambigua & parum vel nihil docet. Illud optimè monuit Prætorius *pag.* 118. Nomen Geticum latius ſe *olim* effudiſſe, quàm ad populos Gothicos noſtros, Græcosque Thraces & Dacos ac cæteros Scythas ac barbaros cis & trans Tanaim hoc nomine veniſſe; ſed τὸ *olim* erat diſtinguendum per intervalla temporum. Herodoti certè ætate tam latè non patuit, ubi tamen propria hujus gentis ſignificatio viguit, à Scythis diſtincta, & ad Thraces recenſita, ut præcipua. Rectè itaque porrò ait: Uſum tamen ſucceſſu temporis obtinuiſſe, ut nomen Geticum Gothis noſtris datum ſit. Igitur poſt aliquod tempus demum Gothi Getarum nomine venerunt, unde patet non fuiſſe utriusque eandem originem, ſed & commixtione & commigratione iſtud fuiſſe ortum. Cæteroquin & iſtud optimè contra Loccenium dictum, quod vocabula Getica ex Gothica ſeu Suecica lingua perperam deriventur. Omnium rectiſſimè veriſſimeque judicavit Cl. Schurzfleiſch. Diſſert.

Digitized by Google

XXIII. quæ est de Reb. SveoGoth. §. VI. Eos qui Gothos numerant in Slavis, neque origines neque migrationes gentium rectè scire, & si sciant, haud verè interpretari.

§. VII.

Fr. Junii Epist. Dedic. ad Cancell. de la Garde in Quatuor Evangelia Gothica.

1. *Hypothesis: Gothicam linguam solâ dialecto differre à Græca vetere.*
2. *Francicam & Anglo-Sax. ex vetere Gothica promanasse.*

Prima hypothesis μέγα λίαν αἴτημα. nec credo unquam probabitur. Etsi enim quædam vocabula his sint communia, tamen id rem non conficit, nisi unicam linguam universalem statuere velimus contra communem & in SS. literis fundatam sententiam. Contra verò Celticam linguam atque nationem tam vetustam, vel etiam vetustiorem esse, quam Græcanicam, ex Scymno Chio & aliis vetustis autoribus constat.

Altera hypothesis æquè dubia: nam quum Gothi & eorum Vlphilas cogniti in Europa atque clari fuerunt, Franci atque Saxones jam tum sua veteri lingua Celticâ usi, ut liquet ex Jornande & aliis priscis autoribus.

Enimverò Walafr. Strab. de Reb. Eccl. c. VII. tradit „Theotiscos multa, quæ prius non „noverant, utilia didicisse à Gothis, qui & „Getæ, cum eo tempore, quo ad fidem Chri„sti, licet non recto itinere, perducti sunt, in „Græcorum provinciis commorantes, no„strum, i.e. Theotiscum sermonem habuerint. „Et, ut historiæ testantur, postmodum studioli „illius gentis, divinos libros in suæ locutio„nis proprietatem transtulerint, quorum ad„huc monumenta apud nonnullos habentur. „Et fidelium fratrum relatione didicimus, apud „quasdam Scytharum gentes, maximè Tomi„tanos, eadem locutione, divina hactenus ce„lebrari officia." Igitur Gothorum lingua fuit Theotisca, adeoque communis reliquis Celtis, quum & ipsi Celtæ sint.

§. IX.

Mores Gothorum.

Esse inter Gothos non licet scortatorem Gothum; soli inter eos præjudicio nationis ac nominis permittantur impuri esse Romani, Salvian. L. VII. de G. P. p. 156.

Gothorum gens perfida, sed pudica est, Idem p. 169.

Religiosi, ib. p. 160.

De religione Ariana recepta vid. Vorburg. Vol. III. pag. 70.

Vorburg. Vol. III. pag. 16. Scytharum genus triplex asserit, Hunnicum, Sarmaticum, & Germanicum. Gothos tamen non ex Scythia originem traxisse, contra Bonfinium defendit.

De Gothorum Christianismo, idem Vol. VII. p. 449.

Gothi Hispani. Bedæ Continuat. Lib. II. c. 13. Hispania olim multis annis à Romanis possessa, tempore Honorii Imp. in jus Gothorum concesserat. Gothi usque ad tempora B. Gregorii Arriani: tunc per Leoandrum episcopum Hispalis, & per Richaredum R. fratrem Herminigildi, quem pater nocte Paschali pro fidei confessione interfecerat, catholico choro uniti sunt. — Sarraceni qui Gothos subjugarant, ipsi quoque à Karolo M. victi, Galliciam & Lusitaniam, maximas Hispaniæ provincias amiserunt. Possident usque hodie superiores regiones & sicut Christiani Toletum, ita ipsi Hispalim, quam Sibiliam vulgariter vocant, caput regni habent; divinationibus & invocationibus more gentis familiari, studentes.

GOTHEHTEN, cogitationibus: Gl. Lipsii. Somnerus: Nos geduchten. Cogitatio Sax. *gethoht*. Vid. supra *Dahta*,

GOTELEIDON, abominatio divina. Otfr. IV. 7, 67.

Thaz kurzit Druhtin sare
thurub thie druta sine,
Thurub den Goteleidon,
mit sinen ginadon.
Quod abbreviat Dominus sanè
propter fideles suos,
Propter abominationem divinam,
per ejus gratiam.

Vide infr. *Leid*, abominatio. Et ita intelligenda & emendanda quæ dicta sunt Observ. ad Chron. Königsh. VIII. §. 7.

Unde *Guteleute*, hodie speciatim Leprosi, tanquam maximè abominabiles.

[Stadenius Explic. Voc. Bibl. Germ. p. 397. hunc Otfridi locum ita transferendum censet. *Das verkürzet der Herr bald wegen des ihm leidigen*, nempe de AntiChristo magno Otfridum loqui, quem veteres Matth. XXIV. 22. prædictum putarint. Scherzio autem in Not. neque Schilteri neque Stadenii interpretatio satisfacit. Facile enim (inquit) videre est, hunc versum loqui de subjecto, in cujus favorem DEus ante diem novissimum, dies mundi abbreviabit, ergo nec per Dei abominationem, nec per DEI passionem, nec per AntiChristum verbum *Goteleidon* est exponendum. Mihi *Goteleidon* videtur significare eos, qui ad DEum vel ad bonum ducunt. *Leitan*, *leidan* idem esse ac ducere, notissimum est. (vid. inf. suo loco) Hinc *Goteleito*, *Goteleido*, Dux ad DEum vel ad bonum. Hæc ille. Quidsi vero, quum *Leid*, angorem, *leidon*, angere, contristare, secundum ea quæ Schilterus infra notat, significet, *Goteleidon* explicetur, *der um Gottes willen leidet?* ut sensus sit. DEum abbreviare dies tribulationis propter illum populum qui ob nomen ipsius contristetur, angatur, & tamen gratia

apud

Digitized by Google

§. VIII.

ALPHABETUM GOTHICUM

I. Ex Codice Argenteo.

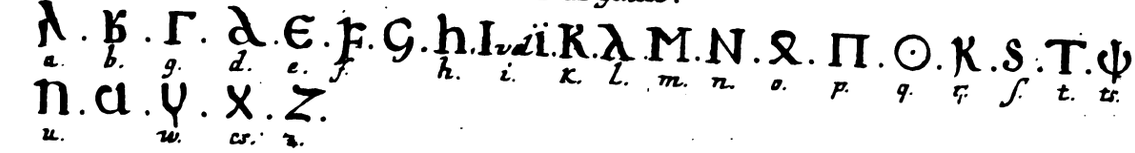

II. Ex Ioh. Olai Histor. Goth. et Suecor. L. I. c. 7.

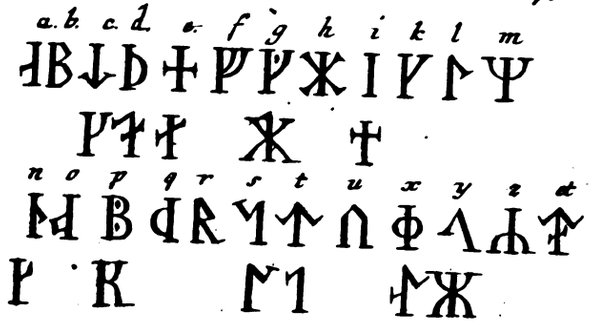

III. Ex Dureto vid. Bibl. Polyglott. Anglic.

IV. Ex Vulcanio de Lit. et Ling. Goth. p. 20. 24.

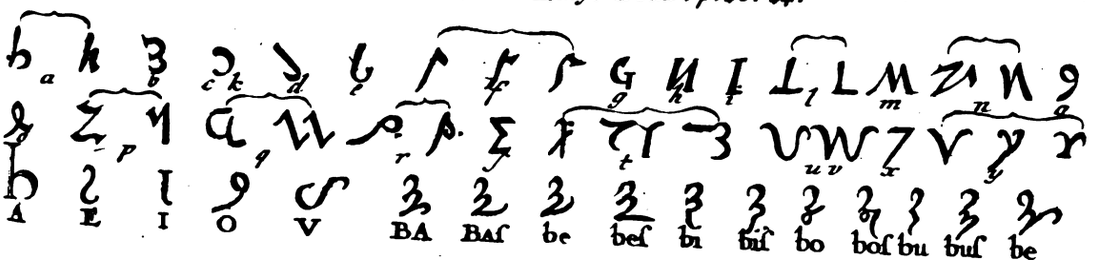

V. Dan. Rogersii. apud Vulcan. l. c. p. 43.

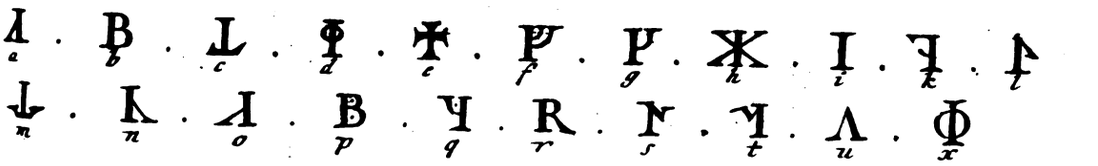

VI. Ejusdem Rogersii ibid. p. 44.

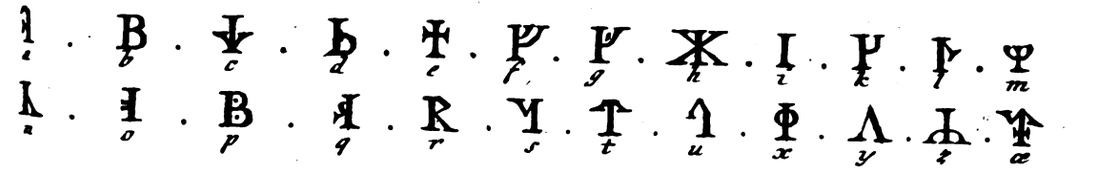

VII. Ios. Scaligeri apud Vulcan. p. 46.

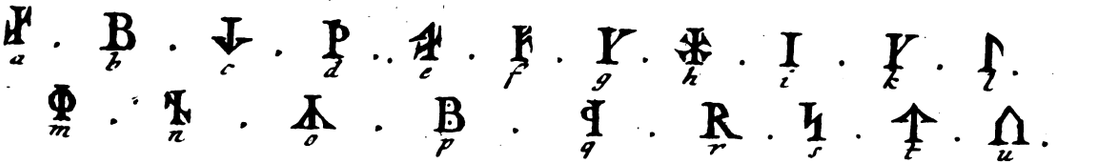

Digitized by Google

Digitized by Google

apud illum polleat., quippe gratioſe electus. Sane manifeſtum eſt, verba Chriſti *Propter electos abbreviabuntur dies*, ab Otfr. hic transferri.]

GOTEWAIZ, adverbium affirmandi vel jurandi. [Hodie: *Got weis es.*]

Fragm. B. Hiſp. ℣. 4184.

Sie hiwen in ainen witen kraiz:
tha frumeten o(v)h, Gotewaiz,
Thie wotigen haithen
manegen Kriſtenen uaigen.

Et ℣. 4409. ubi formula provocationis ad Campum:

Mit kampe berethe ih in, Gote waiz.

Duello convinco illum, DEus eſto teſtis.

GOTOUUEBBI, Otfrid. V. 19, 91. ſed aliis videtur legendum GOLDWEBBI, texturæ aureæ: At habetur etiam apud Tatian. c. 200, 1. *Gotouuchbineru* tunichun, de Salvatoris chlamide coccinea ſive purpurea, & ℣. 4. *Gotowebbes*, Conf. Ant. Ruben. de re veſtiar. 2, 14.

[Vox *Gotouuchbineru* miſere Franc. Junium torſit, nullo tamen fructu veritatis. Nobis idem mendoſus videtur, ſequentem in modum reſtituendus, ut legatur *gotouuebbineru*, à ſubſtantivo, quod mox §. 4. occurrit, *gotouuebbe*, quaſi Germanice dicas *gut gewebe*, ad excellentiam texturæ, qua pannus purpureus conficitur, ſignificandam. Firmat hanc conjecturam vox Angl. Sax. *godeuuæbbe*, *godeuuebbe*, quæ, quanquam vulgo pro purpura coccinoque accipiatur, proprie tamen omne genus byſſini ſericique tenuioris atque delicatioris notat, interprete Somnero in Diction. Componitur ea ex *god*, bonus, & *uæbbe* vel *uuebbe*, quod hodienum Anglis Belgisque telam ſeu texturam notat, & ſolere ASaxones, ad denotandam eximiæ bonitatis opinionem, tali compoſitione uti, exemplum docet *godæppel* cydonium, quod in Somn. l. c. extat, quæ omnia & in Francicam hanc vocem *guoto*, vel *gotouuebbe* competunt. Aut ſi cui forte magis arrideat ASaxonicæ vocis etymon peti ex *God*, DEus, is nos non habebit ſuæ ſententiæ refragantes, nam & quicquid præſtantiſſimum eſt, divinum dici, ſatis conſtat, & in Gloſſ. Boxhorn. eſt *cota uuabbes*, *cot* autem Keroni DEus, ſed *cuat*, bonum eſt. Quicquid ejus ſit. Obſervari hic meretur: Verba illa Gloſſar. Boxhorn. *uuizez cotauuabbes*, proprie ita reddenda, *alba byſſina*. Palthen. Not. ad Tat. p. 394.

Cotauuepi huizaz. Byſſum. Rhaban. Maur. Gloſſar. ap. quem & *Coto* divum. *Kauuepan*, contextum, *cotauueppi*, polita, occurrunt. v. Diecman. Spec. Gloſſar. Lat. Theot. p. 56.

Gotauueppinero, Jacynthina. Gloſſ. Monſ. p. 321. *des chunnes gotauueppe*, Jacyntho. pag. 321. 339.

Gotauueppinin, in coccineis. p. 345. *Rotas gota uueppi*, coccinum. p. 332.

Zuiro giseboteno gota uueppe, bis tincto cocco. p. 385.

Scipobtiu gotauueppi, ſcutulata. p. 340.

Kotauueppi, ſericum. p. 409. conf. inf. *Webbe*.]

GOVGRAVE, vid. ſupra *Gauv*.

GOVGVLAR, vid. ſupra *Gaukelet* & *Caukeler*.

GOVH, inſipiens, ſtultus: Notk. Pſalm. XLVIII. 11. *Der unuiſo unde der gouh uuerdent ſament ferloren*, ſimul inſipiens & ſtultus peribunt. Et Pſ. XCIII. 8. *Fernement unuiſige under liuten, unde ir goucha ferſtant iuh eteuuenne*. Intelligite inſipientes in populo, & ſtulti aliquando ſapite.

[Winsbeck. Paræn. ad Fil. §. 2.

Nu ſich der werlte go(v)chet an,
Wie ſi ire volger triegen kan.

Lutherus utitur voce *Gauch*, *geucherey*, eodem ſignificatu.] conf. ſup. *Chaucken*.

GOVMA, GOVMON, epulæ, vid. *Cauma*. & *Goima*.

GOVMA, obſervatio, attentio, memoria, recordatio.

Otfrid. II. 3, 43. de ſtella Magorum:

Er kundta uns thaz in ala not,
thaz ander uns ne zeinot.
Thaz gouma mannes nami.
bithiu uuas er ſeltſami.

Indicavit nobis omnimodo
quod alia nobis nos ſignificet
Ut obſervatio hominis (id) caperet.
propterea erat rara.

[Scherzius in Not. duos poſteriores verſus ita vertit.

Ut homo eo attenderet,
Ideo extitit hoc miraculum.

Idem Scherzius hanc vocem alibi quoque aliter quam Schilterus transfert, ut è ſequentibus locis patet.

Otfr. I. 1. 40.

Thc iſt gouma filu reini.

Schilt. Hic eſt attentio multum pura.

Scherz. *gouma* per delectationem vellet redditam.

Id. III. 18, 106.

Thes lichamen gouma.

Schilt. Corporis habitum.

Scherz. Corporis obſervationem.]

Idem. V. 8, 93. c. 25, 64. c. 6, 49. III. 7, 83. 87.

Gloſſæ Alem. *Kaumun nam*, animadvertit.

Goumen, obſervare, attendere, *in ächt nemen*.

Otfrid. I. 21, 8. de Joſepho:

Quamun bot imo in droume,
er thes kindes uuola goume.

Venit Angelus ipſi in ſomnio,
ut puerum bene obſervaret.

[Scherz. in Not. verſum poſteriorem vertit:

Ut ipſe curam pueri gereret.

Gouma eſt cura, cuſtodia. vid. Otfr. I. 8, 40.

Er thes uuibes uuola goume.

Schilt. Ut mulierem bene obſervaret.

Scherz. Ut mulieris bene curam gereret.

GOV.

Otfr. III. 17, 111.

Thaz thu bigoumes janer thir.

Schilt. Ut tu ſis memor perpetuo tibi.

Scherz. *Thu bigoumes* mallem redditum, *ut cures, ut caveas. gouma*, curam, attentionem ſignificare ex innumeris locis patet.]

Idem V. 25, 26. I. 13, 28. *goumptun thes febes*, attendebant gregi. conf. I. 23, 117.

Kumen ſih, recordari, Otfrid. V. 6, 65.

Kumen, conqueri, Otfr. IV. 26, 59. I. 22, 51. III. 10, 10. III. 24, 14. & 21. & 99. v. inf. Lit. K.

[*Goumaneme*, attendat. Gloſſ. Monſ. p. 385. *goumanemet*, videritis. p. 366. videte. p. 397. *goumanimit*, adtendit. p. 355. *goumanim*, adtende. p. 354. vide. p. 391.]

Goumiloſan, oblitus. Otfrid. I. 22, 20. de Parentibus JEſu:

Joh then einegon ſun
: goumiloſan liazun.
Et unicum filium
oblitum reliquerunt.

[Forſan *Goumiloſan* idem eſt ac *ſorglos*, absque debita cura ac ſollicitudine relinquebant.]

Gothis, *Gaumgan*, videre. ASax. *Gyman, begyman*, obſervare, cuſtodire. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 127.

[GOUUON. Otfr. I. 13, 7.

Thaz uuir oub mit then gouuon.
Ut & nos cum alacribus.

Scherz. Ut & nos cum pagis.
(i. e. incolis pagorum hujus territorii.)

Eadem vox recurrit ap. Otfr. III. 14, 148. ad quem Scherz. ſeqq. annotat. *Gouuon* eſt à *gouu*; quod regionem, ut & pagum, agrum notat. Hodie *gauu, gäuu, gouu*, dicimus. Gothis. *Gauga* eſt tractus ingens regionis alicujus. Theothiſcum Gloſſar. pagum exponit *gauuimez*. Belgis *gauu, geuu, goy, goo, gouue* eſt pagus; i. e. certum ac definitum alicujus regionis ſpatium. Friſiis *gæ* eſt pagus, vicus ruſticus, *gæ-man*, incola ejusdem pagi: *gæ-feynt*, adoleſcens eundem pagum inhabitans. vid. omnino Junii Gloſſar. Goth. voc. *Gauge*. Hæc Scherz. conf. ſupra *Gav*.

GOVUIPRIESTIRA, plebejani Presbyteri. Gloſſ. Monſ. p. 382.

GOZ, probabat. Gloſſ. Monſ. p. 338. à *Giezen*.

GOZOPHER, libamen. Gloſſ. Monſ. pag. 396. (Hodie *Gözenopffer.*) *Gozaphar*, libamenta p. 322. (leg. *gozopher.*) *Gozapharo*, libaminum. p. 350.]

GRABEN, ſculpere.

[*In gagrapanem katum*, in ſculptilibus. Gl. Monſ. p. 404.

In grapanaro erdo, foſſa humo. Gloſſ. Monſ. p. 332.

Grapo, agger. p. 334. (hodie *ein graben.*) *Grapono*, aggerum. p. 334.]

Graftpilide, ſculptilia, abkot. Notk. Pſ. XCVI. 7. conf. ſupra *Gigrap*.

GRA.

GRADEN, conſternere. *Gegradet*, conſtravit. Cant. Cantic. III. 9. conf. Not. Scherzii ad h. l.

Athargrati, Siſtentia venæ fluentis. Lex Baiwar. III. 1, 4. Vide ſupra *Athar*.

GRAENNVNG, rictus. Gloſſæ MSS. Angl. Sax.

GRAL, mons Veneris in Italia. Theodoric. à Niem. Lib. II. de Schism. c. XX. *Deinde cernitur mons S. Barbaræ in plano campo, eminens & rotundus, quem deluſi multi Alemanni in vulgari appellant der Gral, aſſerentes, prout etiam in illis regionibus plerique autumant, quod in illo multi ſunt homines vivi & victuri usque ad diem iudicii, qui tripudiis & deliciis ſint dediti, & ludibriis diabolicis perpetuò irretiti.*

GRAM. *Gremo*, irrito. Notk. Cant. Deut. 32, 21. *Sie gramdon mih in uppecheite, unde in unrehtemo Gote.* Ipſi me provocaverunt in eo quod non erat DEus, & irritaverunt me in vanitatibus ſuis.

Gramden, exacerbare. Notk. Pſal. LXXVII. 40. *Uuie diccho ſie in gramdon in dero uuuoſti.* Quoties exacerbarunt eum in deſerto. conf. Pſal. CV. 7.

Graemid, laceſſit. *Gegraemid*, laceſſitur. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax.

GRAMMATICHE, Grammatica. Notk. in Pſalm. LXXVII. 12. *In campo Taneos:*] *in Ægypto dar Tanis die burg iſt, dero Genitivus Græcè iſt Taneos, i. Sinic uuebſil in Grammatiche in Chriechiſcun chit.*

Aurea Bulla Caroli IV. cap. fin.

Etymologiæ aut Orationis partes octo. Ruodeperti Epiſtola apud Goldaſt. Rer. Aleman. T. II. P. I. pag. 63.

Nomen, *namo.*
Pronomen, *fure daz nomen.*
Verbum, *wort.*
Adverbium, *zuoze demo verbo.*
Participium, *teilnemunga.*
Conjunctio, *gevügeda.*
Propoſitio, *fureſezeda.*
Interjectio, *underwerf.*

Ibidem.

Nomini quot accidunt?

Wie manegin volgent temo nomini? Sex. Quæ? Qualitas, the wilichi. quæ? ſubauditur, ubiz eigin ſi, alde gemeine ter ſubſtantiæ, alde des accidentis.

Comparatio, de widermezunga. Cujus? tis comparativi, alde dis ſuperlativi zuo demo Poſitivo. Genus, tis chunne. Cujus? ſin alde - - - - -

Namo uncherlich, nomen indeclinabile. Notk. Pſal. LXXVII. 43.

Subſtantiva, non Verba ſunt Radices linguæ Germanicæ: quia breviores ſunt radices, quàm verba ut derivativa.

v. gr.

Digitized by Google

v. gr. *Wage*, *wegen*, *wiegen*.
Slag, *Slege*, *slagen*.
Mal, *mel*, *mile*.
Kal, *kelen*, *kiel*, penna denutato ab ave.
Zal, *zelen*, *ziel*.
Wal, *welen*, *wile*.
Rach, *rechen*.
Strak, *ſtrecken*, *ſtrick*.
Talg, *telg*, *tilgen*.
Stark, *ſterken*.
Dank, *denken*, *dinc*.
Zwang, *zwingen*.
Stank, *ſtinken*.
Hang, *hengen*, *hinken*.

Nominativus, *ſelb namin*. Notk. Pſ. LXXVII. 43.

Genitivus, *dannen burgti inſin*. Notk. d. Pſal. LXXVII. 43. lego : *burtigin*. vid. ſupra.

Hyperbole, *uberſtepheda*, Notk. Pſ. CXVIII. 136.

GRANG, Grengel, Grendel, Grangia, In clauſtris vel Grangiis.

Grania. L. Alem. c. 81. §. 2. idem quod horreum, Gloſſa MS. Vid. Du Fresne Gloſſar. voc. *Granea*.

Hinc fortè vocabulum ruſticum *Grengel*, *grendel*, *damit die weg oder einfart der dörffer verſperret werden*. Index MS.

Grangia & Curia promiſcuè ſumuntur in Diplom. vet. ùt Lucellenſi. p. 48. & 259.

[GRANT, collectaculum. Gl. Monſ. p. 400. *Granter*, coagulatus. p. 353.]

GRAP, ſepulcrum. Otfrid. ad Salom. ℣. 58. *Grebir*, ſepulcra. Otfrid. IV. 34, 5. & 10. *Græpum*, *ſcrobibus*. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax.

GRAPHANS, L. Longob. II. 21, 3. *Nulli liceat alium pro alio pignorare, excepto illo, qui Graphans eſſe invenitur*, i. e. *cohæres ejus proximior, qui ad illius hæreditatem, ſi caſus evenerit, venturus eſt*. ita legitur vulgò, ſed verior lectio MSS. eſt GAFRAND, quod corruptum tamen eſt, ex *Gafreund*, cognatus.

[GRAST, fœnum. Tatian. 38, 5. *Oba thas graſt thes accares, thas hiutu iſt, inti morgana in ovan uuirdit giſentit*. Si fœnum agri, quod hodie eſt, & cras in clibanum mittitur. Islandi adhuc *graſed*, Sueci *græſet*, Germani abrupte *gras*, dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 363.

Gras, fœnum. Gloſſ. Monſ. p. 391. 397. Rabacaulis. p. 414.]

GRAVE, *Grefe*, *Gerefe*, *Reve*. Capitul. Franc. MS. 4, 19. *Grauun*, comitem. *Graſceſſi*, comitatus.

Tatian. c. V. 11. de Cyrenio. *Fon themo Grave Cyrine*, à Præſide Cyrino. it. c. 44, 12. Chriſti prædictio refertur. *Zi Gravon, inti zi Cuningon uuerdet ir gileitte thuruh mih* : Ad Præſides & ad Reges ducemini propter me. C. 192, 3. de Pilato. *Saltun themo Pontiſgen Pilato Graven*: tradiderunt (JEſum) Pontio Pilato Præſidi.

[*Krauo*, *odo Scultheizzo*. Procurator, proviſor ſecularis honoris. Gloſſ. Monſ. p. 403.]

Ita vocati à Germanis, qui juri dicundo per pagos & vicos præerant, quorum Aſſeſſores *Scheffen* ſeu Scabini dicti. Tacitus de M. G. c. 12. illos vocat *Principes*, hos verò eorum *comites*. ait : *Eliguntur in iisdem conciliis & Principes, qui jura per pagos vicosque reddunt : centeni ſingulis ex plebe comites, conſilium ſimul & auctoritas, adſunt*. Sed à Germanis Latinè ſcribentibus non Principes, ſed Comites appellati, eò quod Regum comites eſſent. Paulus Diacon. Lib. V. Hiſt. Longob. cap. 36. *Hic dum Dux eſſet in Tridentina civitate, cum Comite Boiariorum, quem illi Gravionem dicunt, qui Buzam & reliqua caſtella regebat, conflixit*. Statuta Wilhelmi Regis Scotorum Cap. 3. *Statutum fuit apud Montroſe, quod cùm Rex in aliquam Provinciam venerit, judices primâ nocte ad eum venire debent. Nec liceat eis à Curiâ Regis recedere, antequam Rex exeat ab illâ Provinciâ, niſi per licentiam Regis. Et ſi quis ſine licentia diſcedat, dabit Domino Regi octo vaccas ad forisfactum*. Dicti enim etiam καϑ' ἐξοχὴν *Judices*. Gregor. Turon. Lib. VII. c. 42. & paſſim, poſtea etiam *Judices Provinciales*, *Lantrichter*. Jus Alem. Feud. & Sax. eò quod ordinarii judices erant Comites, etiamſi ad marcam aut maritimam cuſtodiendam deputati, Kapitul. Franc. Lib. IV. cap. 5. Lib. II. c. VI. Præterea & Tributa ac ærarium curarunt, *Gregor. Turon. Lib. VI. c. XXII. Lib. VII. c. XXIII*. Marculph. 1. *Formul.* 8. Unde & Judices Fiſcales dicti. Lex Ripuar. c. 35. *Judicem Fiſcalem, quem Comitem vocant*. Vetus Diploma ab H. Spelmanno laudatum : *Judicem Fiſcalem, quem Graſionem appellant*. confer. Lud. Cantarell. Fabr. Lib. I. de Feud. c. 7. Vicarius ejus Centenarius dictus : Lex Aleman. c. 36. pr. *Conventus ſecundum antiquam conſuetudinem fiat in omni Centena coram Comite, aut ſuo Miſſo & coram Centenario*. Hinkmarus Epiſt. pro Epiſcopis c. 3. *Reges in regnis & Palatiis ſuis, & Regum Comites in civitatibus ſuis, & Comitum Vicarii in plebibus*. H. Spelmann. in Gloſſario ; *Sed videant Eruditi, ne malè decernant de Comite & Graſione : nam licet confundantur ſæpiſſimè, revera tamen diverſi ſunt. Propriè enim COMES eſt, qui gladio Comitatûs cingitur. GRAFIO is, qui ejusmodi Comiti eſt à vice & à juribus Comitatûs exigendis. Sæpè igitur in Conciliis & antiquis Legibus, ſemper in Wiſigothorum, VICARIUS dicitur : in Normannorum utique VICECOMES*, &c. De Etymo ſollicitus Jo. Iſac. Pontan. Lib. VI. Orig. Franc. c. XIV. tentat, *an à foſſis fortè, quia limitibus præerant, Graven & Markgraven i. e. limitanei dicti ? an aliunde potius, alii videant. Veram & certam qui dederit, vir eſto*. Idem de Foſſis opinatur *Heigius P. I. qu.* 2. Verum officium Gravionis proprium & ordinarium non fuit Limitaneum, ſed ſpecies Comitum peculiaris eaque ſuperioris clypei erat & adhuc eſt, qui Marchiones dicuntur. Ne quid aliud de hâc alluſione addam. Gloſſarium à Guil. Lamberto Anglorum Legibus adjectum : *Præfectus vel Præpoſitus Saxonicè Gerefa & Scyrgerefa, & Hihgerefa. Vocabulum (ùt ego conjecturâ auguror) à gereccan, quod regere ſonat, ductum : ut ſit Gerefa quaſi Gercefa, facilis eſt enim lapſus. Legum Alemannorum & Boiariorum, quisquis is fuerit,*

rit, Interpres **Gerefa** *hunc noſtrum* **Grafionem** *vertit; neque interim me latet longè diverſam reperiri in Legibus Guilielmi* (fortè μνημονικὸν ἀμάρτημα, & Edoardi Confeſſ. dicere in animo habuit Lambardus.) *hujus vocis derivationem. Utcunque ſit, de hoc mihi dubium non eſt, eundem eſſe* **Gerefa**, *qui hâc noſtrâ memoriâ vulgò* **Reve**, *abjectô* **Ge**, *quod apud Saxones ſemper ferè ſuperfluum eſt, dicitur. Atque ita* **Scyrgereve** *is eſt, quem Nos hodie* **Shyrife**, *vel potius* **Shyre Reve** *appellamus.* Rex Anglo-Saxonum Edoardus qui regnare deſiit An. Chriſti 924.

Eadweard Cyning byt them Gerefum eallum. i. e. Edowardus Rex mando Grafionibus omnibus, &c.

Ex ejusdem Edoardi Confeſſoris legum cap. XXXV. hæc refert H. Spelmannus: *Greve quoque nomen eſt poteſtatis. Latinorum linguâ nihil expreſſius ſonat quàm Præfectura, quoniam hoc vocabulum adeò multipliciter diſtenditur, quod de Scyra, de Wapentachiis; quemadmodum etiam eſt Leth, de Hundredis & Burgis, etiam de Villis, Greve vocetur. In quô idem ſonare videtur & ſignificare, quod Dominus. Videtur etiam quibusdam* **Greve** *vocabulum eſſe nomen compoſitum ex Anglico* **Grith** *& Væ Latino.* **Grith** *enim Pax eſt, Væ, miſeria. —* **Greve** *igitur dicitur, quod jure debeat* **Grith**, *i. e. pacem ex illis facere, qui patriæ inferunt Væ, i. e. miſeriam & malum. Teutonici etiam & Friſones & Flandrenſes, Conſules ſuos* **Mergreve**, *quaſi Majores dominos & bonos pacificos vocare ſolent. Et ſicut modò vocantur* **Greve**, *qui ſuper alios Præfecturas habent, ita apud Anglos antiquitus vocabantur* **Ealderman**, *quaſi Seniores, non propter Senectutem, quam quidam adoleſcentes eſſent, ſed propter ſapientiam.* Idem H. Spelmannus: **Ge** *in* **Gerefa** *tantùm eſt particula verbis & verbalibus adjecta. Simplex igitur vox eſt* **Refa**, *& pro hâc Nos hodie* **Reve**, *utimur. Nominis ratio inde videtur proveniſſe, quod hic Magiſtratus ad jura fiſcalia exigenda datus eſſet: nam* **gerefen** *&* **reafen**, (Germanis *Greiffen* & *Raffen*) *eſt tollere, rapere, exigere. Inde in L. Salica. Tit. XXXIII. & Ripuar. Tit. LXXXIV.* **Si quis Grafionem ad res alienas injuſtè tollendas invitaverit**, &c. *Ex hoc apud Authores medii ſeculi* **Exactor** *ſæpiſſimè nuncupatur.* Suggerius de poſſeſſ. B. Dionyſii: *ab oppreſſione* **Exactorum regiorum, quos dicunt Grafiones, multo labore multisque placitis emancipaveram.** *Et Gloſſarium quoddam Saxonicum:* **Gerefan, Cenſores, Exactores.** *Hæc noſtra ſententia.* Sic & Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. *Giroefan, Cenſores*, & *Giroefa, Commentarienſis.* Atque pro Spelmanno facere videtur, quod Jus Feudale Alemannicum inter clypeos militares non Gravionum ullam facit mentionem, ſed ſub nomine *der Fryen Herren* complectitur illam dignitatem. *Vid. Commentar. noſtr. ad cap. I. §. 13.* Et confer. *Pithœi Gloſſar. in Leg. Salicam.* Attamen certum eſt, jamtum in Lege Ripuariorum, Comitem, Grafionem & Judicem Fiſcalem promiſcuè ſumi, & Tungino atque Centenario opponi, Vid. Tit. L. LI. LIII. Et L. Salic. Tit. XLVII. Atque ejusdem dignitatis nomina eſſe, jam ab aliis obſervatum fuiſſe, Steph. Baluzius ibidem annotavit. Hoc tamen utique verum, Grafiones diverſi eſſe generis, utpote analogi, ut Dialectici loquuntur: hinc *Dinkgrafen*, Tungini, *Centgraven*, Centenarii, *Gograven*, *Salzgrafen*, *Holzgrafen*, &c. qui neutiquam Gravionum Dignitatis καθ' ἐξοχὴν participes, ſed Magiſtratus ſunt meri atque judices inferiores in ſuo genere, atque ab ipſo Tacito *Comites Principum* vocantur. Itaque hoc potius videant Eruditi: An *Grafio* propriè & primariò ſit Germanis, qui gladiô Comitatus cingitur, ùt loquitur Spelmannus, h. e. Comes? quod etſi ille negat, tamen eô ipſô αἰτεῖ τὸ ἐν ἀρχῇ. affirmativam autem & Lex Salica, & Ripuariorum, & Paulus Diaconus confirmant. Cui accedit Fredegarius in Chron. quod deſinit A. C. 739. cap. 74. *Scaram de electis viris fortibus — cum Ducibus & Grafionibus ſecum habens.* Confer nobiscum ſentientem Du Fresne in *Gloſſar. voc. Grafio.*

[Vocem *Grave* rectiſſime uſurpat Interpres Tatiani pro judice atque Præſide Provinciæ, cujus poteſtas omnis ab eo, qui ſummum habet imperium, pendet. Sed quod officii olim, id hodie hæreditariæ dignitatis vocabulum eſt, Germanis, Suecis, Danisque uſitatiſſimum. AS. eſt *gereve*, ex quo pronunciatio Normannica moderna Anglorum vocem *Sherif* videtur effeciſſe. Palthen. Not. ad Tat. p. 311.]

Titulus Graviorum vel Comitum temporibus Fridericorum ferè omiſſus, & Dominorum prælatus, aut & hic omiſſus; Ita Comites de Limpurg, Pincernæ Imperii, illis temporibus, tantum ſubſcripſerunt neque Comitum neque Dominorum titulo, ſed tantùm Pincernæ de Limpurg. Item Comites de Hohenloe tantum titulo familiæ uſi, v. g. Gotofredus de Hohenloe. Item Conradus de Durn, &c.

Conf. Diſſert. de Landgr. Alſat.

[GRAUVINUN, ad canos. Gloſſ. Monſ. p. 335.]

GRAZZO, valdè. Otfrid. II. 19. 21. & 31.

GREHT, *Gerecht*, rectus, directus. Notk. Pſ. XXV. fi. *Min fuoz folleſtuont in grebti*, i. e. pes meus ſtetit in directo, rectitudine. Idem Pſal. XCIII. 15.

Crehtô uuerden, acquiri, *zu recht werden*, jus quæſitum fieri. Notk. Pſ. XV. 6. *Mir iſt crehto uuorden zorfteȝ erbe*, i. e. Mihi eſt acquiſita præclara hereditas.

[*Grehta*, emendatos. Gloſſ. Monſ. p. 346. *Grehtiu*, pura. p. 330.]

Eregrehti, Majeſtas, gloria. Otfrid. I. 4, 33. de populo adorante:

Sinero eregrehti
uuarun thiggenti.

i. e.

Digitized by Google

i. e.
Suam Majeſtatem
erant adorantes.

Marq. Freherus ibi notat: *lege diviſim.* Sed videtur utique compoſitum ex *ere*, honor, & *grebti*, acquæſtus q. d. acquæſtus honoris, gloriæ, quæſita & jure competens poteſtas, Majeſtas. Idem Otfr. III. 20, 236. de cœco nato:

Nam mih von ummahtin
bi ſinen eregrebtin.
Liberavit me ab imbecillitate
per ſuam potentiam.

Et cap. ſeq. ℣. 66.

Petlin in giribti
zi ſineru eregrebti.
Mendicare rectà
ad ejus glorificationem.

Idem IV. 5, 44.

Thaz oli ouh thia ſlihti
thera ſinera eregrebti,
Oleum etiam (deſignat) æquanimitatem
ſuæ Majeſtatis.

Et cap. XXXI. 37. Latro ad Salvatorem:

Gihugi mit eragrebtin
thines ſcalkes, Drubtin.
Memento cum gratia
Servi tui, Domine.

[Scherzius h. l. in Not. vertit: *Memento cum majeſtate ſervi tui*, i. e. in Majeſtate, in regno tuo. At cum Otfridus non dicat, *in eragrebti*, ſed *mit eragrebtin*, mallem vertere: *Memento cum gloria ſervi tui.* qſ. dic. *Nimm mich mit ehren an.*]

Potentes enim ſunt Gratioſi, Clementes, Εὐεργέται, *Gnädige Herren.* Idem Otfrid. d. l. c. ult. ℣. 81.

Joh dankon io gimalon
then ſinen ginadon,
Siuera eregrebti,
ioh ſinera mahti.
Et gratias agamus publicas
ipſius Clementiæ,
Suæ Majeſtatis
& ſuæ Potentiæ.

Confer eundem Otfr. Lib. IV. c. 1. fin. Lib. V. c. 23. ℣. 581. Et Carm. Ludovic. in fin.

Significat etiam idem quod Juſtitia, ſed ſpeciatim Eleemoſynam, Otfr. II. 20, 2. vide ibi.

[Ad hunc locum Scherzius notat, vocem *Eregrebti* non ſignificare *juſtitiam*, ſed *majeſtatem, decorem:* verba igitur loci hujus

Oba thu armen uuihtin
dueſt droſt mit eregrebtin.

rectius ita explicari. *Facies*, ſeu facere vis, *aliquid ad ſolamen cum decore.*]

Vide & ſupra *Ero.* & infra *Kerebti.*

Krehte, potentia. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2798.

Wither ſusgetaner krehte
ia fiire ih̄ guoter knehte.

Contra talem qualem potentiam
duco ego ſtrenuos milites.

GREITAN. vid. *Cruzen.*

GREM *dier*, Bellua. Gl. Vet. Vid. *Crim, Grim.*

Gremen, irritare. Notk. Pſ. LXXIII. 10. Paſſivè Kilianus: *Gremen, dolere, mœrere, contriſtari, Sax. Friſ.*

[*Gremizaz*, triſtis. Gloſſ. Monſ. p. 352.
Gremize, triſte. p. 356.
Gremiziu, perturbata. p. 392.

GREPHTI, ſcalpturæ. pag. 340. vid. ſupra *Graben*]

GRIEBEN, cremium. Vetus verſio Pſalm. CI. 4.

GRIEN. Vide *Albergrin.*

GRIEZ. vide *Kriez.*

GRIFEN, apprehendere, tangere. hodie *greiffen. Griſin ciſamine*, ſimul comprehendere. Rhyth. de S. Annon. ℣. 201. Vide ſupra *Chraph*, ungula.

GRIFF, *gryphes*, animal alatum quadrupes. Sunt enim, inquit *Joh. de Janua*, Griphes alites ferè, & ſunt in omnibus leonibus ſimiles præter alas & facies, quibus aquilis conveniunt, & multum equos infeſtant & eis inimicantur, adeò quod equitem armatum cum equo in ſublime rapiant, ut dicit Hugo. Vel dic ſecundum Remigium, quod Griphes ſunt animalia terribilia & fortia, quæ corpus habent leoninum, pedes autem & alas & roſtrum ut aquila. Ideoque per terram currunt ut leones, per aëra volant ut aves. Königshov. Chron. c. 1. ſ. 115. de Alexandro M. & Hiſtoria Alexandri M. Teuton. Olaus Magnus *Lib. XIX. Hiſtor. gent. Septentr.* c. 27. " Neque Plinio neque Alberto Phyſicâ ratione aliqui videntur Gryphi eſſe in rerum natura, niſi ſecundum traditiones hiſtoriarum. Dicunt enim eos antrorſum aquilæ formam effigurare in capite, roſtro, alis ac anterioribus pedibus, licet multò majori quantitate: in poſteriori verò parte caudâ, cruribus imitari leonem: & in Aquilinis unguibus longos habere ungues, in leoninis verò breves & magnos; è quibus Scyphi fiunt, uti ex ovis Struthionum, ad bibendum, & ideò quosdam longos, quosdam breves Gryphorum ungues invenire. Habitant in Hyperboreis montibus, infeſti maximè equis & hominibus; tantâque fortitudine prædíti, ut equum & armatum ſeſſorem rapiant. Iſidorus tamen dicit, eos Gryphos eâ ratione vocari, quaſi animalia quadrupedia ac pennata, vivereque in montibus prædictis, equis infeſtos, etiam ut hominem decerpant. In Aſiatica Scythia terræ ſunt locupletes, ſed inhabitabiles, referente Solino; nam cùm auro & gemmis affluant, Gryphes univerſa tenent, alites ferociſſimæ, & ultra omnem rabiem ſævientes: quarum immanitate obſiſtente, advenis rarus acceſſus eſt. Viſos quippe decerpunt, velut geniti ad plectendam avaritiæ temeritatem. Arimaſpi cum his pugnant, ut lapides, qui ibi

„ ibi ſunt, intercipiant: ex quibus ſunt Sma„ ragdus, cyaneus & cryſtallus. Dicitur etiam „ libro de natura rerum, gryphes eſſe quadru„ pedes, capite & alis aquilæ ſimiles, ſed mul„ tò majores. In nido ſuo lapidem Agathen „ ponunt, nec dubium, quin ad aliquid utilem. „ Hi equis & hominibus maximè inveſti ſunt, „ ita ut homines armatos præliando ſuperent, „ & occidant. Dicuntur aurum effodere, & „ in effoſſi inſpectione gaudere. Gryphem in „ India, teſte Volaterano, quadrupedem eſſe „ aligerum tradunt, viribus potentem, leonis „ more recurvis unguibus, nigrum, priori par„ te purpureum, alis albicantibus, ore aquili„ no, igneis oculis, captu haud facilem, niſi „ pullum. Præterea nidificare in altis monti„ bus, & illi congredi nullum niſi leonem & „ Elephantem audere. Aurum inſuper in de„ ſertis fodere, & accedentes arcere, ex eoque „ nidos texere ferunt: ad quod ſurripiendum „ ſæpè venit mille aut duum millium hominum „ exercitus magno cùm periculo, tùm etiam „ quæſtu. Tertiò deinde aut quarto redeunt „ anno. ex Æliano. Philoſtratus verò in vitâ „ Apollonii libro III. ſcribit, hanc avem ſimul, „ & Phœnicem ſacram eſſe Soli, currumque So„ lis hiſce Gryphibus jungi: ſuperare inſuper „ Elephantes, & Dracones, omnia denique ani„ malia, præter Tigridem, quæ ob velocitatem „ ab eo aufugit: vultu quoque non multum ab „ humano differre. de animalibus autem bige„ neribus Vincent. in Spec. Nat. Lib. XXII. „ plura dicit. Etiam Plinius Lib. VIII. c. 21. „ ubi de equo pennato & ſimilibus multa di„ cuntur. Porphyrio eſt avis, contra modum „ aliarum unum pedem habens latum ad natan„ dum, alium verò fiſſum ad ambulandum: & „ id genus eſt in Balearibus Inſulis. Pegaſus „ (de quo Plinius) eſt equus pennatus, cor„ nutus & armatus, quem Æthiopia gignit, „ habet & alas ut aquila, valde monſtroſus.„

[*Grif.* Gryphem. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Hinc *Agriphare*, ungues protendere. Gloſſar. Du Freſne.

Lucidarius: *In der andern India ſeind leut, die heiſſent Macroben, die ſeind zwelff ellen lang, die fechten wider die Greiffen, die ſeind vornen geſchaffen, als der Leo, und habent federn und klawen als der Are.*

Confer. Olaus Wormius, Monum. Dan. Lib. V. p. 394. & Obſervat. noſtr. ad Königsh. pag. 568. §. 29.

[GRIHTET, ordinatus. Gl. Monſ. p. 361.]

GRIM. *Grim und ſtark*, Chron. Königshov. c. IV. 2.

Grima, maſcus. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. i. e. Striga. Vid. Du Freſne. *Gloſſar. voc. Maſca.*

[Tatianus de dæmoniacis in ſepulchris habitantibus & inde exeuntibus. *Thrato grimme*, ſævi nimis. Hodie *grimmig*, à *grimm*, furor. Palthen. Not. ad h. l. p. 371.

Grimmaz, effera. Gloſſ. Monſ. p. 356.

Grimmes, acharis. pag. 356. auſteris. pag. 399.

Piloh teoro grimmero, clauſtros caveæ. p. 407.]

Grimmen ſam die hunde, frendere. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2858.

[In typis expreſſa noſtra editione legitur: *Si grinen ſam die hunde.*]

Grimmin, pervicacia, de Judæis Iſidor. cap. 8. *Dhurah iro grimmin*, pervicaciâ.

GRINDEL, peſſulum. Iſidor. contra Judæos, c. 3, 3. *isrnine grindila ſirbribbu*, vectes ferreos confringam.

[Primitivum Gothicum eſt *grind*, fores clathratæ. vid. Gothric. ſag. p. 24. Hinc diminutiva ſunt. Francicum hoc *grindila*, quod vectem, & Anglo-Saxonicum *grindle*, quod obicem notat. vid. Benſon. in Vocab. Belgæ hodienum & Helvetii repagulum ſeu peſſulum *grendel* vocant. Palthen. Not. ad h. l. p. 400.]

Grintel, Cant. Cantic. V. 6. *Den grintel miner ture nam ih aba.* Peſſulum oſtii mei aperui.

Faſto fergrindelot habet dine porta: confortavit vectes portarum tuarum. Notk. Pſ. CXLVII. 2.

Iſena grindela, Pſ. CVII. *Iſenina gerindela*, vectes ferreos. Notk. Pſalm. CVI. 16. Vide ſupra *Grang.*

[GRINI, ganniret. Gloſſ. Monſ. p. 333.]

GRISCRAMEN, fremere. Notk. Pſal. II. 1. *Ziu griſcramoton*, quare fremuerunt.

[In editione Biblior. Germ. quæ Argentorati an. 1485. in f. prodierunt, hic locus ſimiliter ita vertitur. *Warumb Griſgrameten die heyden.* Ib. Pſ. XXXVI. 12. *Der ſunder wirt vermercken den gerechten, und griſgramt mit den zenen über in.* Obſervabit peccator juſtum & ſtridebit ſuper eum dentibus ſuis.]

Fragment. de Bell. Hiſpan. ℣. 3300.

Thie haithene plieſen ire horn.
Michel grisgramen unde zorn
was under in erplot.

Gentiles intonabant ſua cornua.
Magnus fermitus & iracundia
erat inter ipſos excandeſcens.

[*Cruſcrimmuat*, ſtrident. Gl. Monſ. p. 333.
Griſcrimmon, ſtridebo. p. 343.
Gruſcrimmotun, ſtridebant. p. 395.]

Gothis *Kruſts*, ſtridor. Matth. VIII. 12.

Anglo-Sax. *Griſtbitian*, frendere.

GRITIG, vide ſupra *Girida.* Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. *Gredig, inhians.*

[GRITMALI. paſſus. Gloſſ. Monſ. p. 399.]

GRIUSIGEMO *einote*, in loco terroris. Notker. Cant. Deut. XXXII. 10.

GRIZWARTEL, Fragment. de Bell. Hiſpan. ℣. 4514. ubi judicium campi deſcribitur:

Thie kemphen waren wol gare,
Uermezzenlike komen ſie thare
Uffe zwain ziren marhen.
Tho uuiſte man ſie gezamene.
Thie grizwartelo ſie maneten.

Campiones erant benè parati,
ferociter adveniebant

In

Digitized by Google

GRI.

In duobus phaleratis equis.
tunc alter ad alterum ducebatur.

Confer. Goldaſt. Reichsſatz. P.II. pag. 89. Limn. J. P. VI. 5, 118.

Eorundem uſus in Torneamentis. Rixnerus MS. *Es ward auch zuvor und ehe aller Thurniergezeug und notturft beſichtiget*, &c. *Zum erſten Thurnier erwehlten ſie zu Grieswerteln vom Rheinſtrom, Graff Ellingern von Witgenſtein, von Schwaben Graff Georgen von Leiphein. Von Payern Graff Heinrichen von Fornbach. Von Franken Graff Ernſten von Caſtell*, &c. Conf. idem Limn. d. l. Wehnerus *Diſtributorem* reddit; quod non eſt, diſtribuebantur præmia à fœminis Illuſtribus. Vid. Knipſchild de Nobilit. Lib. II. c. 5.

[GROCCEZAN, crocitare. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

GROETU, convenio, vel adjuro. Gloſſæ MSS. Anglo-Saxon.

[GRONISAL, *chimo*, germen. Gloſſ. Monſ. p. 408.

GROVUILA, fuſcinulas. Gl. Monſ. p. 322.]

GROZZII, groſſitudine. Kero. c. 55.

Grozer, magnus. Gl. vet. Otfrid. III. V, 40.

Unſer thurfti grozo.
Noſtras neceſſitates magnas.

[*Grozi*, graſſitudo. Gloſſ. Monſ. p. 338.]

Groſch, groſſus, vid. mox in voc. *Gülden.*

Groſs, de graviditate. Chron. Königshov. c. 1, 95. *Kunigin gerieth groſſen von der emphengniſſe.*

Gruoz, magnus. Willeram. in Cant. Cantic. pag. 133.

[*Grosdedige*, magnificus. *Der grosdedige kontenick Conrat.* ap. Goldaſt. Reichsſaz. P. I. f. 21. Reineſ. Vocab. MSC.]

GRUAZEN, *Gruozen*, alloqui, compellere, vocare.

Notk. Pſalm. XXVIII. fin. *Alluſiones ſint, die dingolib ſpilelicho des cruozent.* Alluſiones ſunt, quæ realiter ludendo, id nominant.

Er thanne thih Philippus gruazti, priusquam te Philippus vocaret, Tatian. XVII. 5.

[Hodie non tam pro alloquio, quam pro ſigno honoris, quod ſibi amici mutuo exhibent, itemque pro ſalute cuiquam per internuncium dicta Germani *grüſſen*, accipiunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 339.]

So ſiu hirorades [*hirates*] *ſcal gegruozet uuerthan*, [*uuerdan*] quando compellenda eſt de Matrimonio. Cant. Cantic. VIII. 8. Willeram. pag. 157. n. 66.

Cruazenti, provocans, kempfflich grüſſen, Notk. Pſal. XLII. 2.

Cruazit unſih, provocat nos. Hymn. XII. 1.

Cacruaze uuan, provocet ſpes, Hymn. V. 5.

Ni kacruazze ſiant, ne incitet hoſtis. Hymn. XV. 3.

Cakruazte, concitati.

Kikruazzet, inritetis.

Kicruozon, provocent, Gloſſ. vet.

[*Gruozan*, provocare. Gloſſ. Monſ. pag. 336.

GRU.

Gruoztun, concitaverunt. p. 365.

Gruozora, irritatores. p. 339.]

Otfrid. IV. 1, 47.

Nub ih es uuaz gigruaze,
Nub ih es thoh bigiune.

Si quid aggredior,
Quod ſi incipio.

[Scherz. Quin id aliquo modo eloquar,
(eloquendo tangam)
Quin tamen ſuſcipiam.]

Idem Otfr. II. 4, 208. & II. 12, 56. III. 13, 98. V. 12, 2.

Inquirere, prædicere, meditari, Otfrid. V. 14, 57.

Sie thiz beede gruazent,
ioh uns iz harto ſuazent.

Hi ambo id prædicant,
& nobis valde edulcant.

Id. V. ult. 194.

Bithia iſt nu baz zi uuaro
thaz uuir gigruazen hiare.

Propterea eſt nunc melius profecto
ut prædicemus Salvatorem.

[Scherz. Ideo nunc melius eſt certe
ut dicamus hic.]

Rhythm. de S. Annone v. 231.

Daz ſcarphe mere gruozte.
Rigidum mare ſalutaret.

Ze zorne Gruazen, in irâ concitare, Notk. Pſal. LXXVII. 40. conf. ſupra *Gigruoz.*

[*Cruoziſal*, *odo urdreoz*, moleſtiam. Gl. Monſ. p. 402.]

Kruzman, Hercules Argentoratenſis, Hercules Provocator. Vid. Obſerv. noſtr. ad Chron. Königshov. pag. 550.

[Ubi non ſolum effigies ſtatuæ *Kruzmanne* è metallo confecta, & Argentorati in templo ſummo ad annum usque 1525. aſſervata, nunc Pariſios translata, ſiſtitur, ſed & notatur: nomen *Kruzmann* idem eſſe ac *Gruosmann*, h. e. uti hodie pronunciamus, *Groſmann. Grozzi* (ita pergit) Keroni notat groſſitudinem; apud Willeram. in C. Cant. *Gruoz unde ſcone*, notat *Gros und ſchöne.* Vel à provocatione gladiatorum ita vocatus eſt. *Kruazen* enim *cruozon* provocare ad certamen notavit. *Kruzmann* igitur idem eſt ac Hercules provocator.]

GRUBILO, Otfrid. V. 25, 127.

Suntar er thaz grubilo,
ſinthit er tha ubilo.

Quo magis id inveſtigat, (penetrat)
(eo magis) inveniet ibi malum.

[*Grupilet*, fodit. Gloſſ. Monſ. p. 351.]

GRVDLECHT. vide *Girida.*

GRUND, Fundamentum, Radix. Notk. in Pſal. LXVII. 14. *Rukke, dar die federa crunt eigin*, ubi pennæ radicem habent.

In grundo, funditùs, Notk. in Pſ. V. 3. *Mine beteſtimmo frummo ze dir in grundo*, vocem meam pre-

precantem dirigo ad te cordicitus. Idem Pſal. XXI. 28. in conſpectu DEI orare, *daz chit, in grundo.*

Cruntlaccha uuazzero, ſcaturigines aquarum. Notk. Pſal. LXXVII. 44.

Cruntſoufi, naufragium, Notk. Pſal. CIII. 17.

Kegrundſellot, fundata, Notk. Pſal. LXXVII, 69.

GRUNNI, ploratus, lamentationes, Otfr. I. 20, 31.

Odo merun grunni
mit kindu io giuuunni.
Aut majora lamenta
de liberis ducta.

Grun, lamentum, adverſitas lamentabilis, Otfrid. I. 22, 51. de S. Maria puerum JESVM quærente:

Kunta ſero then grun.
Duxit vehementer lamentationem.

[Deplorabat ſuam infelicitatem.

Grunni eſt calamitas, infortunium. Cap. 23, 83. æterna damnatio appellatur, *egiſclichun grunni*: & III. 21, 14.

Thaz thulta grozo grunni.
Quod tolerabat magnam calamitatem.

Scherz. Not. ad Otfr. p. 74.]

Conf. Otfrid. I. 23, 83. I. 28, 27. I. 23, 59. V. ult. 130.

Grunzen, deplorare, Otfrid. V. 25, 170.

Thie andere alle filu frua
ſero grunzent tharzua.
Alteri (mali) omnes multum cito
dolorem deplorant præterea.

[Cum *grunzen* ſit *grunnire*, verſum 170. ſic expono. *Valde grunniunt ad illud.* i. e. contradicunt, repugnant ei rei. Scherz. Not. ad h. l.]

Id. cap. 23, 504.

Thaz ereſt ob gigrunze.
Quod demum deploret.

[Pro *ereſt*, *er es thoh* habent Codices Vindob. & Vatic. unde verſum ita reddo. Quod prius tamen deploraverat: i. e. mala quæ nos mortales in mundo ſentimus, & quæ nos ad ploratum, *imo grunnitum*, invitaverant. Scherz. Not. ad h. l.]

Kilianus: *Grunnen, Flandr. Grunnire. Gall. Groigner. Angl. Grunte.* Hodiernum *Greinen*, plorare.

GRUON, *Cruoni*, viror. Notk. Pſal. LXVII. 14. *Pleich cruoni goldis*, virorem auri.

[*Gruoni*, gramina. Gloſſ. Monſ. p. 323. *Gruoti*, viror. p. 334. legendum arbitror *gruoni*.]

GRUOVA, Lacus: Gloſſæ Lipſii. addit: *quaſi groeve, nobis foſſa.* Somnerus: *Ejusdem fortè originis ac noſtrum Grave, Belg. Graf & Grave, ſepulchrum. Lucus etiam nobis Grove, de quo Spelmannus noſter in voce Grava.* Nobis *Grube*, fovea. *Grab*, ſepulcrum, utrumque à *Graben*, fodere.

GRUSEL, *den Gruſel hurnen, Gruſelhorn*, Argentoratenſe cornu, æreum, quod bis de nocte canitur in memoriam proditionis Judæorum apertæ. Vid. Append. ad Chron. Königsh. p. 1114.

GRUSSEN, laudare. Luc. VII. 16. MS. *und gruſſent GOT*, & glorificabant DEVM, ἐδόξαζον. conf. ſupra *Gruazen.*

[GSCEPHENTER, creans. Gloſſ. Monſ. p. 335. à *Scapban.* quod vide.

GSOUMI, apparatum. Gl. Monſ. p. 364.]

GUALAPUZ. v. *Balepauz.*

GVAT, GVT, GVD, *Kuot*, bonus, probus. v. ſupra *Cuat.* Otfrid. ad Salomon. ℣. 91. ſq. & paſſim.

Guat, bonum, donum, quod DEVS cuilibet impertit, Otfrid. II. 13, 6. de CHRISTO:

Ni mizit er imo ſinaz guat,
So er uns ſuntigon duat.
Non admetitur (Pater cœleſtis) Ipſi ſua dona,
ſicut nobis peccaminoſis facit.

[*Guati* Scherz. vertit præſtantiam, virtutem. Otfr. I. 1, 155. *Bi iro guati.* ob ipſorum præſtantiam virtutem.

Otfr. I. 23, 91.

Odo fordorono guati.
Aut majorum virtutes.

Probitatem. Otfr. II. 16, 59.

Then man b'iro guati.
Quibus propter ipſorum probitatem.

Id. III. 10, 84. *thio guati*, probitatem, præſtantiam & conſtantiam in fide.

Guate, pii. Otfr. I. 28, 4.

Fon then guaten ni giſceide.
A piis ne ſeparet.]

Ze guate, in bonam partem. *Zeguate chatten*, benedicere, Pſal. LXXXV. *ze guote gechattoſt tu dina erda.* Benedixiſti terram tuam. Otfr. I. 4, 4. de S. Zacharia:

Zi guate ſi er ginanto,
In benedictione ſit nomen ejus.

Zi guate gruazen, ſalutare, benedicere, Otfr. II. 15. pen.

Idem c. ſq. ℣. 17.

Salig ſint zi guate,
thie rozegemo muate.
Beati ſunt in benedictione,
lugentes animi.

Notkerus Pſal. XVII. 47. *Der ze guote genando min Got*, benedictus DEVS meus.

Otfrid. III. 24, 20. de Martha:

Seragema muate
irgiang ir uz zi guat.
Triſtitia animi
exilt in benedictionem.

[*Noh*

[*Nob guot chnebt*, non vir. Gloſſ. Monſ. pag. 326.

Guoti, probatione. p. 358.

Guoten liumunt, teſtimonium. p. 366.

Guoteſpetot, benedicat. p. 395. *Guoteſpetota*, benedixit. p. 325.

Guotſprabiu, eucharis. p. 354.]

Zi guate bören, auſcultare attentè, Otfrid. II. 19, 26.

[Rectius vertitur *ad bonum, ad commodum, euch zu gut.* Scherz. in Not. ad h. l.]

Guataliches wualtent, benedictione fruantur, beati, Otfrid. II. 16, 25.

Guatlich, benedictio. Otfrid. V. 3. fi.

Joh mir hiar zi libe
Guatlich io klibe.
Et mihi hîc in vita
benedictio adhæreat.

Guatalih, etiam juſtitiam ſignificat. Otfrid. I. 25, 24. Chriſtus ad Johannem Bapt.

Uns limphit hiar mit uuillen
guatalih irfullen.
Nobis decet hîc ſponte
juſtitiam adimplere.

[*Guotlübbin*, gloriam. Iſidor. III. 6. *Got ſendida mih after guotlübin zi dheodem.* DEus poſt gloriam miſit me ad Gentes. Vox illa paſſim in ſqq. apud Iſidor. occurrit, gloriæque illud optimum atque præſtantiſſimum genus, quod ex opinione eximiæ bonitatis oritur, videtur deſignare, aut id ſaltem, quod bonis placet, exprimit. Conf. Gloſſ. Lipſ. in *guolikan ſal* glorificabunt. Legitur & ap. Iſidor. IV. 6. *gotlübbin*, quæ vox tamen interdum etiam adjective uſurpatur pro divinus. Palthen. Not. ad Iſid. p. 403. In noſtra editione legitur pro *guotlübbin*, *guollübbin*. conf. inf. *Guuallichi*.]

Guodlichan. vid. *Licon*.

Guati, juſtitia, Otfrid. II. 18, 11.

Ni eigut ir merun guati.
Niſi abundaverit juſtitia veſtra.

Gratia, gratioſitas, Otfrid. ad Salom. pr. clementia. Id. ad Ludovic. R. ℣. 89. IV. 36, 25. & paſſim.

Gut, bonum, fundus, allodialis vel feudalis. Itemque ejus æſtimatio, pretium, & quod intereſt. Jus Feud. Alem. c. 21. in fi. *Gebe ime denn anders guts alſo vil, als das gut wert iſt*, i. e. æſtimationem ejus.

Gudeman, Nobilis, homo equeſtris ordinis, Saxonibus. *V. Meibom. Not. ad North. Orig. Marchan. pag.* 419. Rhythm. Ludov. ℣. 32. & ib. notat. mea. Vetus translatio epiſtolæ Samuelis Afri ex Latino in Germanicum ab Alphonſo Hiſpano: *Ich bruder Alfonſus ein gutmenſche von Spangen.*

[*Thu guotman*, optime vir. Fragm. Colloq. Chriſti cum Samarit. ℣. 13. *Guotman* proprie bone vir. Saxones nobiles appellant *Gutman*, nobilitas enim debet ſtudere virtuti, & prodeſſe ſuis. Palthen. Not. ad h. l.]

Gute knebte, ſtrenui milites, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2494. 2799. 3147. Chron. Sax. Vet. f. 1350. b. Chron. Königsh. V. 81.

Kuotman, formula vulgaris, pro qua hodie: *Mein guter freund, guter menſch;* Petrus negans ſe diſcipulum Chriſti Luc. XXII. 58. *Kuotman, ih ne bin*, O homo, non ſum. Notk. Pſalm. LXVIII. 20.

Notk. Pſ. CXXVII. fi. *über ieglichen guoten man:* ſuper Iſraël.

Gothis, *Gods*, *goda*, bonus. *Guds*, decorus, honeſtus, nobilis, Marc. XV. 43.

Godakunds, Gothis Nobilis, εὐγενὴς, Luc. IX. 12.

Goteuuuto, nobilis tyrannus, de Herode. Otfrid. III. 19, 36.

Gotfæder, ASax. Patrinus. Sermo Cath. in Not. ad Bedæ Hiſt. Eccl. L. III. c. 7. *Se mæſſe preoſtaxath the cild. Withſæcſt thu deoſle. Thonne andwyrt ſe Godfæder: thæs cildes wordum. andcweth. Ic withſace deoſle.* i. Sacerdos interrogat infantem: Renuncias diabolo? tunc reſpondet Patrinus infantis verbis & dicit: Ego renuncio diabolo.

Gotſpel, Evangelium, *gotſpellon* evangelizare, Tatian. XIII. fi. XXII. 1, 4. v. *Spillon*.

Godwett, paſces: Gl. MSS. ASax.

GODAN, *Wodan*, Longobardis DEVS, quaſi bonum faciens, & latinè *Stilbon*, quaſi ſtillans bona, Mercurius: *Gobel. Perſ. Cosmodr. et. 6. c.* 38. Gloſſæ MSS. ASax. *Woot, eloquentia, facundia.*

GUDA, *Gudga*, *Gudgi*, *Gudbus*. v. *Cot*.

Gute lüte, leproſi. Chron. Königsh. pag. 915. Kilian. p. 154. *Godeman & per Syncopen Gosman, mendicus, coactor ſtipis. Gall. Caiman, caymand, mendicus. & caimander, mendicare, cogere ſtipem. Gode lieden, goylieden, mendici. Godewyf, goywyf, mendica.*

Guoteloſi, impietas, Notk. Pſ. LXXII. 6. Pſ. LXXVIII. 8.

Gutthügig, benignitas. Jo. Keiſersp. Brosl. f. 38. *Der ander bach oder flus der flüſt von dem brunnen (Göttlicher liebe) iſt Benignitas, Gutthügig. Wer Got lieb hat, der hat ſein nechſten auch lieb — er thut auch guts dem den er lieb hat, darum ſo kan ich es nit bas tutſchen denn gutthügig. Laurentius Valla undere Lateiniſchen die verſpotten die Theologen mit iren tutſchen, iſt nit vil daran gelegen.*

[GUOTTAT, lux. Gloſſ. Monſ. p. 351.

Guottati, profectu. p. 380. divitiæ. p. 351.

Guottaz, confricatus. p. 392.

GUAZAN, aſſentire. p. 364. cohibere. pag. 379.

Guazta, conſenſi. p. 377.

Guazter, admiſſus. p. 382.

Guazenter, conſentiens. p. 365.

Guacenta, cohibentes. p. 376.

GUINURUOTI, infatua. p. 327.]

GUERE. vid. *Were*.

GVLTE, v. *Gelten*. *Gülten*, *Gylten*, efficere, præſtare operâ, Otfrid. V. 4, 53. de angelo lapidem de ſepulcro Chriſti volvente:

Digitized by Google

GVL.

Ni thaz er thara gulti,
thaz er then uueg girunti.

Non ut exinde efficeret,
quò viam aperiret. egrediendi è ſepulcro.

[*Giilti*, pro *gulti*, MSCta legendum eſſe docent. Ita igitur priorem verſum redderem. *Non ideo huc properavit*, ſeu acceſſit, angelus ſcil. ille. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem V. 16, 13.

Gibot in, thaz ſi gültin.

Mandavit eis, ut præſtarent, exhiberent.

[*Giilten* Codex Vindob. & Vatic. habet, unde verte. *Mandavit iis ut properarent.* Scherz. Not. ad h. l.]

Güldi, opera, efficacia, Otfrid. ad Salom. ℣. 27.

Odo in then thingon
thio guldi ſo gilungon.

Aut (quod) in his rebus
opera (mea) ſic profecerit.

[*Guldi* eſt vere idem, quod *gedebti*, virtus, prævalentia, à *gelten*. Scherz. Not. ad h. l.]

GVLDEN, *Goldgülden*, Solidus, aureus.

§. I.

SOLIDVS, moneta aurea, à Romanis Impp. Aureo ſubſtituta, qua de re Plin. *Jo. Fr. Gronov. de Pecun. Vet.* Sed cum aurum Gallicum à Romano differret æſtimatione intrinſecâ, uti hodieque auri Rhenani & Ungarici eſt differentia: itaque jam tum ſub Romanorum imperio Solidus Gallicus vilioris fuit pretii, quàm Romanus. Exponit hoc anonymus Auctor Romanus de Limitibus agrorum: *Juxta Gallos viceſima pars unciæ Denarius eſt: & XII denarii ſolidum reddunt: ideoque juxta numerum denariorum tres unciæ quinque ſolidos complent. Sic & quinque ſolidi in tres uncias redeunt: nam duodecim unciæ Libram viginti ſolidos continentem efficiunt.* (Videatur totus contextus.) Item Imp. Majoranus Novell. Lib. IV. T. I. *Nullus ſolidum integri ponderis calumnioſæ adprobationis obtentu recuſet exactor, excepto eo GALLICO, cujus aurum minore taxatione æſtimatur.* Unde diſcimus non omnem ſolidum Galliæ minus pratioſum fuiſſe, ſed eum tantùm qui aurum tale continebat, quod vilioris æſtimationis. Neque enim hîc privatam Gronovii ſententiam *Lib. III. de. Pec. Vet. c. 6. in add.* admittere poſſumus, quaſi ſolidus Gallicus minus auri habuiſſet. Certè Imperator non de quantitate & pondere ſolidi loquitur, ſed de ipſius auri, ex quo ille conflatus, bonitate & ſubſtantia viliori & inde dependente æſtimatione. Igitur ex his apparet, & Solidum & Denarium Gallicum à Romano etiam ſub Romanis differre.

§. II.

Franci cum potiti Galliâ imprimis Treviri, & auro Gallico uſi, & Solido Gallico, & Denario argenteo, reſpectu Solidi Gallici ſeu Francici jam: etſi propterea nec Solidi Romani & denariorum Romanorum uſus nullus, præſertim denariorum *Serratorum* & *Bigatorum*, quorum jam tum antea proximis Germanis major uſus, unde & *Sagiæ* nomen in Lege Alemannorum & Baiwariorum reliqua eſt. Certè tales aureos primorum Francorum Regum extare, interque eos unum aliquem cum epigraphe THEVDEMER REX, cuſum circa annum CCCCXV. paulò ante Pharamundum, teſtis eſt *Wendelin. in Gloſſar. Salic. v. Solid.* Argenteos verò ſolidos ævo demum ſequiori & quidem ſubæratos cudi cœpiſſe, & ſolido tali perinde XII. ac aureo, ſed æreos minutulos aſſignatos, obſervavit du Fresne *Gloſſ. h. voc.* Rectiſſimè itaque idem Wendelinus ibidem ſcripſiſſe videtur: *Solidus ergo Salicus ejusdem fuit valoris cum Floreno Rhenenſi, ut videri poſſit iſtiusmodi nummi uſus jam inde ad hoc ævum perſtitiſſe.*

§. III.

Solidus tempore Dagoberti Regis aureus fuit. Quod & nomen Germanicum *Gülden* innuit. Plane 1. Quod ſi in argentea moneta ſolutio facta, regulariter XII. denarii ſoluti. Lex Ripuar. Tit. XXXVI. ſi. *Quod ſi cum argento ſolvere contigerit, pro ſolido XII. denarios, ſicut antiquitus eſt conſtitutum.* Edict. Caroloman. an. 745. Quandoque autem non licuit niſi in auro ſolvere. Lex Baiwar. Tit. III. c. 14. §. 3. *Si* (peregrinum) *occiderit, centum ſolidos auro adpretiatos cogatur ſolvere.* 2. Fuit quoque, ubi Solidus per XL. denarios ſolvendus. Lex Longob. Caroli M. L. II. t. 22. c. 1. *De omnibus debitis ſolvendis, ſicut antiquitus fuit conſuetudo, per XII. denarios ſolidi ſolvantur per totam Salicam legem. Excepto ſi leudes, id eſt, ſi Saxo aut Friſo Salicum occiderit, per quadraginta denarios ſolidus ſolvatur. Inter Salicos verò ex utraque parte de omnibus debitis, ſicut diximus, per XII. denarios ſolidi ſolvantur, ſive de homicidiis, ſive de omnibus rebus.* Ejusdem Caroli M. Capitulare II. an. 803. c. 9. *Omnia debita quæ ad partem Regis ſolvere debent, ſolidis XII. denariorum ſolvant, excepto freda quæ in Lege Salica conſcripta ſunt. Illa ejusdem Solidis quibus cæteræ compoſitiones ſolvi debent, componantur.* Lex Alemann. cap. 1. §. 2. in MS. vetuſto nondum edito: *LX. Solidos pro fredo.* Ubi vetus Gloſſa ſupraſcripta: *b. e. freuele.* Vide meam ad Chron. Königsh. Obſ. XII. 3. Etſi verò mos invaluit aliquando, ut Solidus quadraginta denariis in mulctis ſolvendus eſſet, Pipinus tamen & Carolus M. ſuſtulit, & ad querelam Synodi Rhemenſis c. 41. ad antiquum revocatum: *Ut Dominus Imperator, ſecundùm ſtatutum bonæ memoriæ Pipini, miſericordiam faciat, ne Solidi, qui in lege habentur, per quadraginta denarios diſcurrant, quoniam propter eos multa perjuria multaque falſa teſtimonia reperiuntur.* Unde capitula Carolina autem allegata.

Carolus M. *novos denarios* cudi fecit, nomen ejus referentes, & mero argento pleniter pulſantes, *Syn. Francf. c. 5.* Se-

Digitized by Google

Sequioribus temporibus ſolidus decem denarios ſeu ſchillingos minores æquavit. J. Prov. Alem. c. 298. J. Sax. Prov. Tales ſchillingi majores ſive ſolidi intelliguntur in articulis priſcis Civitatis Argentoratenſis cap. 5. §. 4.

Solidi ærei, non argentei, etiam ſub Henricis Impp. teſte Cæſar. Heiſterb. 9, 64.

Solds Tournois, Turonenſes ſolidi, quia primò Turoni cuſi, hodie diverſis locis, etiam extra Galliam, Ge. Heniſch. de Aſſ. p. 208. diſt. inter communes & Turonenſes, ſed hodie non obſervari dicitur. 1. Sous 3. pf.

20. Solidi 1. ℔. *oder Pfund*, Annal. Fuld. an. 882.

V. *Turnos.*

§. IV.

Aurei nummi originem ex Italia repetunt, *Florenorum* nomine, à civitate Florentia. Beſ. Theſ. Pr. voc. Gülden. Unde & Germanis cum re nomen aſſumtum, *Floren* & ſignum fl. Ejusd. valoris initio quoque fuerunt Aurei Ungarici, ſ. Ducati, ante 200. 300. annos, in antiquis ſcil. monumentis comparantur ſibi invicem *Ungariſche, Böhmiſche, und Florenzer Gülden.* Freh. Beſ. voc. *Gulden.* & voc. *Ducaten*, ubi etiam habet, vetuſtiſſimos eſſe Venetorum Secchinos, A. C. 1280. cuſos.

Kleine gewogene Gülden von Florenz dicuntur in Documento Caroli IV. apud Lehman. Chron. Spir. 7. 50. Et cum Florentini bonitate intrinſeca degenerarent, & 96. demum 1. ℔. conficerent, Wehner. d. l. p. 240. tum Rhenenſium nomen invaluit, & quidem in antiquo valore. Vocabulum *Gülden* deſcendit *von gold*, ut aureus ab auro, à quo differt vox *Gülten*, h. e. *Zins*, intereſſe, cenſus, præſtatio, à *gelten*, præſtare, ita dicitur. 1000. fl. *uf eine Zeit ohne gülten darleiben.* vid. Lehman. Chr. Spir. 7. 103. p. 932. b.

Aureus Rhenanus.

Electores Rheni conjunctim aureos hoſce nummos cudi curarunt, unde *Reiniſche Goldgulden der Chur-Fürſten beym Rhein* vocati. Exinde vero de conſuetudine cœperunt aurei Rhenenſes appellari, & Uſuales. v. poſt Mynſing. 5. O. 83. Wehner. O. Lit. *Goldguld.* p. 253.

Quia ſcilicet circa an. 1460. aureus Rhenanus tantundem quantum uſualis poſtea, h. e. 15. *Pazen* vel 21. gr. valuit. Wehn. d. l. p. 258. ſq. Imprimis Conſtit. Elect. Sax. 29. P. II. ibi: *Dieweil vor alters der Goldgülden uf* 1. fl. *Münze geſchlagen.* Frideric. III. in Reform. Francofurt. A. C. 1442. Tit. *von der Gülden Münz.* Aureo Rhenenſi certum pondus & materia aſſignata fuit, ut in eo pondere & menſura pro communi uſuali & currente valore exponatur. Wehner. d. l. p. 254.

Poſteaquam vero propter deteriorationem minutæ monetæ argenteæ nummi ipſi in valore augerentur, retenta nihilominus vox Floreni ſ. *Gülden*, h. e. imaginarii, ut veteres Romani Aſſe & Solido. Gronov. L. IV. de Pec. Vet. c. 17. p. 843. veteres Germani vocabulo *Pfund* uſi ſunt. Hoc in ſignificatu venit in Ord. Prov. Erneſti Elect. Sax. ubi ſolidus computatur 20. *groſſ.* arg. & 40. *gr.* novis *oder Sechſter.*

Valor deinceps Aurei Rhen. veri varius fuit.

18. *Paz.* teſte Receſs. Imperii 1551.

In Fürſt Georg Ernſts zu Henneberg Eheſtifftung mit Frl. Eliſabethen Herzogin zu Braunſchweig de A. 1543. ſub dato *Münden* ⊙ *nach Fab. u. Sebaſt. iſt der Sponſæ Heyrathguth* 20000. fl. *an tüglicher grober Silber Münz Gold oder* ℔. *den fl. zu* 15. *Pazen, und ſoll* 1. *wichtiger Goldfl. und* ℔. *ein jedes gleich und vor* 18. *Pazen genommen werden.*

18. *Paz.* 3. *Kreuz.* Rec. Imp. 1559.

26. *Paz.* 1. *Kr. oder* 7. *Ortsfl.* Wehner. p. 254.

27. ggr. *CburF. Sachſ. Münz-Mandat* An. 1623.

5. *Ortsfl.* in Camer. Beſ. d. l. 27. ggr.

Valor Ungarici Aurei.

104. *Kr.* Ord. Imp. 1559. & 1570.

36. ggr. *CburS. Münz-Mand.* 1623.

Vetuſtiſſimus aureus Rhenanus

à Dn. Superintend. Gen. M. T. Colero communicatus.

FRIDICVS ARPVS COL
Fridericus Archiepiſc. Colon.

Sanctus Joh. Bapt. cum ſceptro cruciato.

PER ITAL ARCAN MONETA BVN †
Per Italiam Archicancellarius Moneta Bonnuſis.

Fridericus Archi-Epiſc. ille electus A. C. 1370. ob. 9. Apr. 1414.

Gulden. Rupertus in diplomate an. 1402. Norimb. ⊙ poſt S. Cath. Francofurtenſibus dato: *Nach rade unſer Kurfurſten, Furſten und getruwen — die gulden muntze beſatzten und verkunten furbas geslagen zu werden, alſo das iglicher Gulden halten ſolte drittehalben und zwentzig grade an dem Striche, und an der Offzale ſechs und ſechtzig gulden off die Marcke*, quum anteriores leviores fuerint.

A. 1442. 19. Carath, Reform. Frid. III.

Goldfl. ſolidus, 1. ℔.
1. fl. pf.

Quando differentia cœpit inter *Gülden oder Reichsfl.* & inter *Goldfl.* & quæ fuerit ab initio & ſucceſſu temporis per ſecula & annos, vix liquet.

Digitized by Google

GVL.

Goldfl. meminit Sigism. in literis ad Francf. de 1428. ut de veteri moneta. Reiner, *fl. in Gold.*

Charta pergam. de an. 1393. d. Lucæ, in Archivo Arg.

Es ſoll auch kein Munſzer oder Wechſeler noch niemand anders dheinen **MetzerGulden Lucelburger Gulden** *unter andern Gülden für gute fl. hinweg geben, wenne ein iglich menſch ſol ieden fl. für ſeinen werth hinweg geben, v. wer das verbricht der beſſert* 10. ℔. *pf.* ß.

Solidi groſſorum aureorum, Königsh. Chron. p. 1043. & 1046.

Reichsthaler.

Florenis ſ. aureis pretio jam prævalentibus ſubrogati Floreni argentei ab Electore Erneſto & Fr. Alberto, circa An. 1484. Sneebergæ cuſi, Germanicè quoque *Floren* dicti, it. *Güldengroſchen, weil ſie ſo viel als ein Gülden*, h. e. 21. gr. *gegolten*, & hodieque in officinis Metallicis *vnd bey den Bergaustheilungen* voce *Floren* utuntur pro *Rthaler*. Continuarunt hanc Monetam Frid. El. & Albertus, it. Joh. & Georg. *Seind aber bald geſtiegen uf 23. 24. biſs 25. gr. da man gebieten müſſen, keinen böher zu nehmen noch auszugeben als* pro. 24. gr. quod denuo ſancitum An. 1623. in Mand. Elect. Jo. Georg. An. 1532. *hat H. Georg ufs neue nach demſelben alten Schrot v. Korn zu ſchlagen angefangen, aber ſich bald mit ſeinen Vettern einerley Müntz wieder verglichen*, teſte Albin. *M. B. Chr.* t. 5.

Nachdem das Bergwerk in Joachimsthal An. 1516. *wieder angangen, iſt dieſe Müntze von ſelbem orte Joachimsthaler v. Thaler, oder Reichsthaler genennet worden*, al. *Schlikenthaler, weil die Herrn von Schlick dieſelbe pregen laſſen.* V. Alb. t. 8.

Calviſ. An. 1519. *Joachimsthaler* primum hoc anno cuduntur, cum effigie ex altera parte Joachimi in altera Stephani Schliki, poſtea tamen nomen Ludovici R. ſubſtitutum eſt.

Reichs Gülden Thaler.

21. ggr. *Chur-S. Müntz-Mand.* 1623.

Groſſus.

Groſch, generaliter pro moneta groſſa, *Güldengroſchen, Thalergroſchen, Goldgroſchen*, ad differentiam veterum nummorum bracteatorum.

Chron. Belg. Magn. p. 282. A. 1315. Modius ſiliginis pro quinque Groſſis Turonenſibus emeretur, qui paulo pridem pro quinque ſolidis Turonenſibus emebatur.

Rupertus Imp. an. 1401. Auguſtæ Vindelicorum, oppignoravit Civitati *Dinckelſpohel das Ampt daſelbs vor hundert Schocke Groſſer.*

Alte groſchen, Matheſ. *Berg Poſt.* p. 770. Aleman. p. 583.

SOLIDVS SAXONICVS. Lex Saxon. cap. ult. *Solidus eſt duplex, unus habet duos tremiſſes, qui eſt bos anniculus XII. menſium, vel ovis cum agno: alter ſolidus tres tremiſſes, id eſt bos XVI. menſium.*

GVM.

Majori ſolido aliæ compoſitiones, minori homicidia componuntur. Weſtfalaiorum & Angrariorum & Oſtfalaiorum ſolidus eſt, ſecalis ſceffila XXX. Ordei XL. avenæ LX. Apud utrosque duo ſi de mallis ſol. quadrimis bos duo ſolidi: duo boves quibus arari poteſt, quinque ſol. bos bonus tres ſolidi. Vacca cum vitulo, ſolidi duo & ſemis.

[GVMAGET, langui. Gloſſ. Monſ. p. 342.]

GVMISGI, genealogia, Vide *Como, coman.*

GVMPH, ſtagnum, Notk. Pſal. LIV. 24. Kilianus: *Gumpe, Ger. Sax. gurges.*

GVNDE, vide *Change*, Gunde, plenitudo, Vet. verſ. Pſal. XLIX. 12.

[GVND. pus. Gloſſ. Monſ. p. 400.

GUNDEREBA, acer. p. 414.]

GVNDFANON, vide in *Ban, fan.*

GVNNEN, favere. Otfr. V. 15, 28. *mir gunnis alles guates.*

[Legendum ex Codic. Vind. & Vatic. *mir unnis*, i. e. mihi optes benevole, *mir gönneſt.* vid. Otfr. III. 22, 57. Scherz. in Not.]

Vergunnen an einen, i. *einem nicht geſtatten, nicht gunnen, nicht zulaſſen.* Sigism. Archidux Auſtr. ad Albert. Epiſc. Argent. *Wo Ir aber vermeint, Er ſolte die ſachen mit dem ſo in die Phrund geſetzt iſt zv Rom austragen, mugt Ir verſten das ſolchs nicht in, ſunder die K. Maj. und das Heylich Reich berurt, die an Seiner Kaiſ. Gnaden vergunnen daſs zu Rom rechtuertigen zv lazzen.* Dat. Inſprugkh 1480. Obſ. XIV. §. 14. ad Chron. Königsh.

[GVNREINTEN, profanatum. Gloſſ. Monſ. p. 361. â *Rein.* hodie *verunreinigt*, dicimus.

GVNVROVUIT, conterit. p. 351.

Gunvurouvitot mih, turbaſtis me. p. 319.]

GVNZO, Dux Svevorum, Uberlinga reſedit, tempore S. Galli. Cudit monetam, dictam *Gunzenpfennig*, nummos Gonzonios, Walafr. Strab. Vorpurg. T. VIII. pag. 219. conf. infra *Pfant.*

[GVOPIDO', incolatus. Gloſſ. Monſ. p. 368. *Guopida*, Coloniam. p. 320.

GVRTENTA, accingentes. p. 367. hodie *gürtende.*

GUSU, flumina. Tatian. XLIII. 1. *Nidarſteic regan, inti quamun guſu*, deſcendit pluvia, & venerunt flumina. Dicunt adhuc Germani *ein guſs*, fluentum, imber. Iidem & compoſito utuntur *Waſſergüſſe.* Pſal. XVIII. 18. Palthen. Not. ad h. l. p. 365.

GUSTRA, æditui. Gloſſ. Monſ. pag. 341. *Guſtro*, ædituorum. p. 345. hodie *Küſter.*]

GVTTE, *Gutta.* Notk. Pſal. XLIV. 9. *Myrrum unde guttæ, diu ammoniaca heizet, unde caſſia diu fiſtula heizet.*

GVVMAVVIRKENT, epulentur, Gloſſ. Lipſ. V. *Cauma.*

GVVAIRE, verus, *war.* Symb. Apoſt. Angl. Sax. *ich geloub das die drie benemde ain guuaire Got iſt. Credo hos tres nominatos unum verum eſſe DEVM.*

GVVALLICHI, *Guallichi, Kuollichi, Guolike, guilike*, potentia, *gewalt*, gloria. Iſidor. III. 6. *after dheru ſineru gotniſſa guollibbin.* poſt ſuæ divinitatis gloriam.

[Pal-

Digitized by Google

GVV.

[Palthen. legit *guotliibin.* vid. ſupra ſuo loco.]

Otfrid. I. 12, 46. *Gloria in excelſis DEO.* ita transfert.

In himilriches hohi
Si Got guallichi.

II. 2,66. I. 15, 39. V. 4, 105. IV. 4, 91. V. 18, 15.

Id. IV. 21, 53. Verba Pilati ad Chriſtum. *Ergo Rex es tu?* ita effert.

So uuar ſo ſi thin richi
ioh thin guallichi.

Notk. in Symb. Athan. ℣. 54 in Pſ. XXXVI. 6. Pſ. III. 4. Pſ. VIII. 7 *mit cuolichi unde mit eron.* Pſ. XXIV? Freher. ad Willer. p. 18.

Guallichо, potens, Otfrid. I. 13. fi. V. 20, 26. [In verſione ſua Schilterus vertit *glorioſe* & *glorioſus.*]

Guuallichon, glorificare, Otfr. III. 18, 78.

Oba ih mit ruachon
biginnu eino guallichon.

Si ego me cum ſollicitudinibus
conarer ſolus glorificare.

Unnallicha, inglorioſa, Notk. Pſalm. XLIV. 11.

Gloſſæ Lipſii: *Guolike*, *guilike*, *guolicheide*, gloria. *Guolican ſal*, glorificabo. *Guolican ſulini*, glorificabunt. Somnerus: *Sax. wuldor & wuldre*, gloria. *wuldorlic*, glorioſus.

GVVERF, Symbolum, conjectio. Notker. ad Symb. Apoſtol. *Daz Græci chedent Symbolum, Latini collationem, daz cheden wir Gewerf, wanda iz iz Apoſtoli geſamenoton unde zeſamene gewurfen, daz iz zeichen ſi* Chriſtianæ fidei. *Alſo ouh in* prælio Symbolum *heizet daz zeichen, daz an Scilten alde an geiwoton worten iſt, dannan iegliche iro ſocios*

GWI.

irchennent. Lambec. Bibl. Cæſ. L. II. p. 760. Geiler. Præf. das irrig Schaf. *Roub, unbillich ſtür, gewerff, frundliche hilff, Ungelt*, &c.

V. & *Hwarabas.* & *Werf.* & *Stiura.*

[*Giuverf*, ſymbola. Gloſſ. Monſ. p. 352. *Giuverfe*, collatione. p. 364. 399. *Givuerfun*, extollatis. p. 375.]

GVVINET, *Gewinnet*, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 175.

Odo er thaz guuinet ſcit,
thaz er ſa lezan heizit.

Aut (ſi) nactus fuerit tempus,
ut illa legi jubeat.

Vidi ibi notas.

[Provocat hic Schilterus ad ſuas in h. l. notas, ſed & Scherzii Notæ ſunt evolvendæ, qui obſervat, in Codic. Vindob. & Vatic. pro *guuinet* legi *giweizit*, de cujus verbi ſignificatione ſupra ſuo loco actum eſt.]

[GUVLCTA, conſtipati. Gl. Monſ. p. 361.]

GVISCART, vagabundus Normannis. Otto Friſing. L. 1. de Geſt. Frid. I. c. 3. *Rogerius Guiſcardus ex mediocri ſtirpe in Nortmannia ab oberrandi circuitu patria lingua Guiſcardus, tanquam oberrator vel gyrator appellatus eſt.* Conf. Spiegel. in Ligur. L. I. p. 296.

[GWIURTERO, ignitorum. Gloſſ. Monſ. p. 340.

GUZVAZ, infuſoria. Gloſſ. Monſ. p. 345. hodie *Gieſsfaſs* adhuc in Suevia in uſu eſt.]

GY, vos, Chron. Sax. vet. Vid. *Ju.*

GYBYNDD, clabatum: Gl. MS. ASax. i. rivus. hinc non opus emendatione du Fresnii.

GYLER, mendicus. Chron. Königsh. p. 394.

GYRDILS, *Lumbare vel Broee. Gyrdils thingee*, ligula.

Digitized by Google

HA.

H Præponitur priſcis ſæpe ante Conſonantes L. R. W. ut *Hludovic. Hranne. hwer. hweo.*

Interdum omittitur, ùt *of* pro *Hof.* vid. in *O.*

[Diecmannus hic quoque meretur audiri, ita autem ille, occaſione nominis Rhabani, è cujus Gloſſ. Specimen vulgavit, diſſerit. " *Hrabani* „ vox ob praefixam adſpirationem luſtranda eſt, „ quam illi frequentius in MSS. opponi conſtat: „ nec illi tantum, ſed aliis quoque nominibus „ propriis hominum ab R incipientibus. Hinc in „ tribus *Antiq. Fuldenſium* libris, quos Piſtorius cum „ ſex veterum rerum German. ſcriptoribus emi„ ſit, p. 446. *Hruardrich, Hharuardhard, Hruard„ gart, Hramuolf, Hruodolf, p.* 449. *Hreitolf*, &c. „ offendas: vbi etiam ſaepius *Hrabanus* legitur. „ Iſtud H itidem nominibus locorum Franci „ veteres præponebant, vt: *Hrutilingen*, hodie „ *Reutlingen*, &c. Cujusmodi exempla plu„ ra ibidem, & alia, etiam nominum „ appellatiuorum, in hoc quoque Gloſſario „ proſtant. *Haec ſcribendi ratio nata e barbara illa,* „ *& imis de faucibus ducta pronunciatione, qua hodie„ que Heluetii non parciter laboramus*, ait Goldaſt. „ *Collectan. in S. Valerian. de bono diſciplin. pag.* 83. „ Menſo Alting. *Notit. Batau. & Friſ. antiq. P. I.* „ *p.* 28. *Antiquiſſimus*, inquit, *gentium Germanica„ rum mos eſt, qui apud Rhaetos & Noricos, aliosque „ ſuperioris Danubii accolas, nondum deſueuit, aſpira„ tionibus frequentiſſime vti, atque vtplurimum gemi„ natis* (quarum exemplis hoc ipſum Gloſſ. vbi„ que refertum eſt) *& duris adeo, quae Romano „ ori ineffabiles olim erant, & nobis etiam hodie ſunt. „ Mire autem vocabula aſpirationum augmento varia„ runt. Inſtar omnium ſint* Ludouicus & Lotha„ rius, Hlodouicus, Hlotharius, Chlodouicus, „ Chlodarius, Clodouicus, Clotharius. Haec „ ille. Nam etiam conſonae L, praeter R, ad„ ſpirationem maxime addebant, quam ſonum „ literarum CH retuliſſe, adducta modo nomi„ na Hlodouicus & Hlotarius oſtendunt, Chlo„ douicus & Chlotarius pronunciata, & aliquo„ ties ita ſcripta. Qua de veterum in adſpira„ tionem propenſione lege etiam Auentin. *An„ nal. Boic. L.* 1. *p.* 9. Tollium *in Auſon. p.* 245. & „ inprimis Heinecc. *I. de ſigill. vet.* 9. *p.* 85. Il„ lam vero ſcripturam, *Hrabanus*, Baluzius alii„ que ſuam fecere; quamvis etiam poſtpoſita „ H, *Rhabanus* non raro nobis exhibeant: Quod „ illi auctoritate Manuſcriptorum, an ex ſuo ar„ bitrio, faciant, ipſi nouerint. Non raro quo„ que *Rabanus*, ſine adſpiratione, occurrit: cu„ iusmodi Manuſcriptum, optimae ſane notae, „ membranaceum, in forma maiori, quam „ quartam vocant, ex ſaeculo, vt arbitror, X. „ inſignis Bibl. Maſtricht. Bremae ſuppeditauit, „ cuius fronti nomen ſanctorum Chryſanti & „ Dariae recentior manus adſcripſerat. Conti„ net iſtud ipſius, de quo agimus, Rabani li„ brum *de ſacramentis diuinis, ac ſacris ordinibus, &* „ *de veſtibus ſacerdotalibus, operum* eius *Tomo VI. p.* 50. *ſſ.* inſertum. Huius Manuſcripti prima „ verba ſunt iſta: *Prologus* Rabani *Epiſcopi.* Ra„ banus *ſeruus Chriſti Jeſu Thietmaro fratri ſalutem.* „ Hucusque Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 13. ſq.]

HA, tolle, vide mox *Haban.*

HABEN, *Heben*, habere, poſſidere. Iſidor. c. 2, 3. *hebit begin*, habeat ortum. Kero. c. 53. *Habet, poſſidet.*

[Adde ex eod. Ker. *Haben*, habere. Prol. p. 17. *habeen ruaua*, habere numerum. c. 2. *eikaniu habeen mez*, proprias habere menſuras. c. 30. *habee*, habeat. c. 31. *hebit*, habet. Prol. pag. 15. *uuillo hebit uuizzi*, voluntas habet pœnam. c. 7. *eocuuelicher eikana hebit keba fone Cote*, unusquisque proprium habet donum à DEO. c. 40. *Haben*, tenere. c. 6. *Seer in herzin ni habeen*, dolum (dolorem) in corde non tenere. c. 4. *Habet*, poſſidet. Prol. p. 15. *friſt zahabenne*, occaſionem habendi. c. 59. Tatian. 184. 6. de iis qui Chriſtum comprehenderunt: *Legitun iro hant in then Heilantana, inti habetun inan:* injecerunt manus ſuas in JEſum, & tenuerunt eum.]

Otfrid. IV. 26, 49. *habeta*, ſedit.

In imo habeta harto
fruma manigfalto.
In ipſo ſedit firmè
bonitas multiplex.

Id. III. 26, 98.

Joh thurub ſina ſmerza
uuir habetin baldaz herza.
Et per ſuos (Chriſti) dolores
nos haberemus confidens cor.

[*Habetin* redde *acquiſivimus.* Scherz. in Not.]

Kehabenter, contentus: Kero. c. 7. *kihebita*, tenuit: Kero. Prol. p. 18. Notk. Pſal. LXXX. 16. *darazua gehabe dih.* Willeram. in C. Cant. pag. 14. n. 6. *Gehaue thich* [*Gehabe dih.*] *ad hæreticos.* halt dich an die deine.

Zi habanne, ad habendum, exhibendum. Otfrid. III. 7, 108.

Inne ze habenne, Notk. Pſal. LXXVII. 18.

Habe, haue, poſſeſſio, bona quæ quis habet. Notk. Pſalm. LXXVII. 49. *Jobis habit*, Jobi ſubſtantia.

Zeitlichon habido, temporalium bonorum, Notk. Pſal. LXXII. 1.

Habelos, inops, Notk. Pſal. XXXIV. 10. *Den habeloſen erzucchendo uzar ſinero ſtarcheron handen:* Eripiens inopem de manu fortiorum ejus. Pſ. XXXVI. 14. *Daz ſie niderwuerfen armen unde habeloſen:* ut dejiciant pauperem & inopem. Id. Pſ. XL. 11. *Fone demo pilde des habeloſiſi unde des turftigen:* Ex forma inopis & pauperis.

Averia, Haverie, mobilia, merces in navi, opponitur Bodmerie, fundus navis. V. Exerc. ad π. de jact. mar. Gloſſar. du Fresn. v. *Aver.*

Batons Haue, Batavia, quaſi Batonis peculium, Ducis Chattorum in Bataviam migrantium, *Fr. Jun. in Batav.* c. 1. p. 27.

An

Digitized by Google

HAB.

An huc *Affri*, averi, equi, jumenta, in quibus fundamentum rei familiaris, Heſiodus: βοῦν' ἀροτῆρα. Tacit. de M. G. c. XVIII. Gloſſ. Speelm. & du Fresnii.

Ferhaben, obdere, obſtipare. Notk. Pſ. LVII, 6. *die horen verhaben*, obſtipare aures.

Ufhaben einem, daz er &c. reprehendere, *verheben*. Verſ. vet. Pſal. L.

Zeſamenebabiga erda, terra continens. Notk. Pſal. XCVI. 1. *zaſamine habiglant uzzerunbalb meres, heizzet Continens. Dana geſceidenez in mari alde in ſtaguis ſeuuin, heizzet Inſula, iſila.*

HABEIEST, miſereris. Notk. Pſal. XII. ult. *ih habe gedingi an dih, daz du mih habeieſt*, ego ſperabo in tua miſericordia.

HABENT, pro *Abent*, veſpera, Notk. Pſal. LIV. 18.

HABERN, cancer. Gl. MS. ASax.

HABIT, caput, *haupt*, Kero: *Habit dr faſtun, caput quadrageſimæ.* c. 15. conf. *Haubit.*

HACA, peſſul. Gl. MS. ASax.

[*Hacco*, vel *ſtil*, uncinus. Gloſſ. Monſ. p. 344. *haccun*, vel *ſtil*, uncinum. p. 343.

Hacco, raſter. p. 400.]

HACHVSTIM, V. *Chuſti.*

HAECID, lucius: Gl. MS. ASax. hod. *Hecht.* Eædem: *Haegtis*, *ſtrigia.* hodie, *Hex*, *Hecate*, *ſtriga.*

HAEDHED, eviſcerata: Gl. MS. ASax.

HAECILAE vel *Lotha*, lacerna: Gloſſ. MS. ASax.

HAEMIL, curculio: Gl. MS. ASax.

HAET, calomacus: Gl. MS. ASax. an *Calliomarchus?* V. Du Fresn. Gl. h. v.

HAFFE, ſterilitas. Vet. verſ. Pſal. XXXIV. 12. *Haffen minẽr Sele*, ſterilitatem animæ meæ.

HAFT, occupatio, à *haben*, poſſidere. Otfr. ad Ludov. R. ỳ. 129.

In thes emo iſt oub ſin hafft.
In hoc eodem eſt ejus occupatio.

[*Sin hafft* vitioſum eſt, lege ex Cod. Vind. *ſinhaft* manifeſtum. Scherz. Not. ad h. l.]

Kero: *Pehafter*, occupatus. [In Kerone ita legitur: *Siuchi pihafter*, ægritudine occupatus. c. 35. *in kezeihhantemu imu pifolahanemu pihafter*, in adſignato ſibi commiſſo occupatus. cap. 42. Hæc ſunt Keronis.] *Sin pehaftim*, occupatur.

[*Za uuacharum zaſamanonne ſin peheftit*, ad fruges colligendas occupentur: ita legitur in Kerone. c. 48. *pihafteem hantum*, occupatis manibus. c. 5.]

Notk. Pſal. CVI. 23. *ſih pehefteude*, facientes operationem.

Haften, devinci, devotum eſſe, adhærere. Notk. Pſal. XXX. 17. *Laz mih keuuar uuerden, daz du mih obeſeheſt*, *unde ih dir hafteie.* Sine me certiorem fieri, quod tu me attendas, & ego tibi obliger. Id. Pſ. XXXVII. 18. *Die mir haftent*, qui mihi obligati ſunt. Pſal. XLIII. 25. *Unſer buh nidero ligendo haftet zuo dero erdo:* adhæſit in terra venter noſter. conf. Pſal. LXXVI. 16. [Hinc hodie *einem verhaft ſeyn*, imprimis de debitoribus dicitur, h. e. in ære alicujus eſſe.] Gl. vet. *Haftentan*, hærentem.

HAF.

[*Kahoupit haftot*, recapitulentur. Gl. Monſ. p. 409.]

Haften, vincire. Otfrid. II. 9, 165. *haftetun die armon*, conſtringebant brachia.

[*Haphta*, cuſtodes. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

Haften, apprehendere, Otfrid. IV. 22, 33.

Tho haft er 'nan ſo er uuolta,
ioh er'nan ſelbo filta.
Tunc apprehendit (Pilatus) ipſum (JEſum) ſicut volebat,
& eum ipſe flagellabat.

Haft, captivus, vinctus, Otfr. IV. 22, 20.

Ju einan haft firlaze.
Vobis unum vinculis liberem.

Gl. vet. *vincti*, *hafta.* [*Hapht*, vinctum. Gloſſ. Monſ. p. 396. 398.]

Hafta, captivitas. Gloſſæ Lipſii. Somnerus: *Sax. captivitas, heftnunge & hæftnyde. Captivus heaftling. Haft etiam Teut. vinculum. haften, tenere. Kilian.*

Haftesman, captivus, Otfr. V. 21, 22.

Ther hafftesmán ni uuiſot.
Qui captivum non viſitavit.

Enthaften, liberum agere, Fragm. de Bell. Carol. M. ỳ. 1154.

Gerechthafton, juſtificare, Notk. Pſ. XXV. 2. *Dero iſt diſiu uuideruuartig, diu den man gerechthaftot.* Huic (tentationi de qua ſexta petitio agit) eſt contraria quæ hominem juſtificat. Conf. inf. *Reht.*

Kindeshaft werden, concipere: Otfrid. I. 14, 12.

Hafta, prægnans. Otfrid. I. 8, 4.

Tho er ſia hafta giſah.
Quum (Joſeph) eam (Mariam) prægnantem obſervaret.

Conf. Fr. Jun. in Willeram. pag. 116. [qui ſequentia ibi è Gloſſis refert. *Samahafti*, compago. Gloſſ. Boxh. *Samahaftaz feſti*, ſolidum. Gloſſ. B. *Inkihafta*, inſeruit. App. Gloſſarii. *Zuahaftenti*, addite (potius Addenti) addens. App. Gloſſ.]

[*Ehaftida*, religio. Rhaban. Maur. Gloſſ. Stadenio vox compoſita eſt ex *ee* lex & *haften*, tenere, detinere, quod ab *haben*, firmum habere, deducit. Omnium itaque adjectivorum in *haft* deſinentium terminatio huic origini debebitur, & commode ad eam quoque referri poteſt. Illa enim, ut Schottelius obſervat, qualitatem, proprietatem, aut copiam ſignificat: hæc autem omnia ab eo, cui inſunt, haberi, quis negaverit. Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 159. ſq.]

HAG, *Hagen*, *Hahn*, *Hayn*, ſepes, *zaun*, *gebege*, *hecke*, Kilianus: *Haegbe. i. tuyn. Seps*, *ſepes*, *ſepimentum*, *ſeptum. Germ. Hag*, *Gall. Haye*, *Angl. Hedge.* Idem: *Haegbe vetus Saxo-Anglicum*, *domus.* Vocabularium Theutonicum MS. *Hag prope caſtrum*, *Indago.* Item aliud: *Indago*, *eyn Haken vel bage ſcil. foſſa circumdans civitatem.*

De re foreſtali & venatoria. Hagen, Hayn. lucus,

lucus, ſaltus indagine cinctus, ſtallung *in* quam feræ *aguntur*, Gehege.

Inde nomen civitatis Miſnenſis, *Groſſen Hahn*, trans Albim, *Indago* appellatur in privilegio Epiſcopi Numburgenſis, *apud Hortleder. de C. B. G. Lib. V. c.* 16, 48. Unde *Johannes de Indagine*, von Hahn, de quo Voſſ. de Hiſt. Lat. Lib. III. c. 7. p. 555.

Hagen, de re judiciaria, & loco imprimis, ubi *ding geheget wird*, placitum habetur, aliàs *Mallus*, *Malberg*: Inde nomen *GravenHag*, ubi Comitis Hollandiæ placitum fuit. Et nomina Mallorum natalium Legis Salicæ, vid. voc. *Chagen*.

Hageſtelz, Hagenſtolte, cœlebs. Chron. Sax. an. DCCCLIX. *Hertoghe Ludeleff de leyt na dre ſone, Bruno, Dankwart, de leven hagenſtolte, ſunder Otto de was de jungheſt, de nam eyn wiff.* i. Dux Ludolphus reliquit tres filios, Brunonem, Dankwartum, qui manſerunt cœlibes, ſed Otto qui minimus natu erat, accepit uxorem.

Anglo Sax. *Hebſtald*, virgo; *hebſtaldhad*, virginitas. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. pag. 241. Schottel. Lib. II. de Ling. Germ. c. 12. pap. 466. *alte junge die unverheyrathet bleiben, deren verlaſſenſchafft nicht den nechſten freunden, ſondern der Oberkeit heimfellt. an etlichen orten werden ſie Hageſtolten nach* 50. *an etlichen nach* 60. *jaren genennet*, qui vocem hanc ex *ſtolz*, ſuperbus, compoſitum putat.

Conf. Wehner. obſ. Pr. H. Schottel. de Jur. Sing. cap. 1.

[*Haguſtult*, celeps. Rhaban. Maur. in Gloſſ. Ad quam vocem Diecmannus in Spec. Gloſſ. Lat. Theot. poſtquam eam p. 59. exhibuiſſet, Stadenii & ſuas animadverſiones ſequentes p. 60. ſq. addit. „ Stad. *Haguſtult*, *Hagenſtolt*, tam „ in his, Bremenſi & Verdenſi praecipue, quam „ in vicinis, Luneburgenſi & Brunsvicenſi, Du„ catibus dicitur, qui, licet per aetatem po„ tuerit, nunquam uxorem duxit, cujus here„ ditatem poſt eius mortem fiſcus capit: quod „ ius introductum praecipue ad compellendum „ iuuenes viros, ad matrimonium ineundum, „ & rempublicam liberis adiuuandam; cum „ paſtores ouium, *die Schäffer, oder Schaafbirten*, „ & Apiarii, *die Immenwarter, Zeidler und Juncker*, „ vti dictis locis vocantur, ob ſuum vitae ge„ nus & quotidianam curam in locis ſolitariis „ alieni ſoleant a matrimonio. Vocis *Hageſtult* „ eruditiſſimi viri varias adduxerunt origines, „ & interdum ſatis ineptas, quas hic iam tan„ gere nolumus, qui breuitati ſtudemus & prae„ cipue veritati originum. *Hage* eſt ſepes, ſe„ ptus locus, ſeptum. ASax. *Hage*, ſeptum, *Ha„ ga*, agellus, manſio. *Stalt*, *ſtult*, eſt a *ſtal*, „ ſtabulum & hoc a *ſtellen*, ponere, collocare; „ hinc *ſtalt*, *geſtellet*, poſitus, collocatus, *der bey „ einem andern am Zaun und in beſchloſſenem Hofe „ wohnet*. Colono enim obeunte, qui plures „ filios heredes relinquit, vnus eorum tantum „ praedii poſſeſſor exiſtere poteſt, quia praedia „ ruſtica non facile diuiſionem admittunt. Re„ liquis igitur fratribus is, qui in praedio ma„ net, quod ius praecipue minimo aetate, ex conſuetudine locorum, competit, aliis mo„ dis ſatisfacere debet, & ideo quandoque vni „ fratri domunculam intra ſepem praedii exſtru„ ere permittit, in qua ſeorſum degat, oues „ aut apes tractans & alens, quo victum quae„ rat, aut pro mercede operam ſuam aliis col„ locans. Is qui ita ſeparatim habitat, ſi non „ vxorem ducit, alicubi poſt quinquaginta, alibi „ poſt ſexaginta aetatis annos, vocatur *Hageſtolt*, „ docente Schottel. *de ling. Germ. p.* 467. *a.* Haec „ vera origo vocis *Hageſtolt*, quae tamen poſtea „ temporis tractu tam late vſurpari coepit, „ vt coelibes omnes, qui per aetatem & vale„ tudinem poterant, nec tamen vxorem duce„ bant, *Hageſtolten* dicti ſint. Chron. Sax. an„ tiq. A. 859. *Hertog Ludeleff de leyt na dre ſone*, „ *Bruno, Danckwart, de bleven Hagenſtolte, ſunder* „ *Otte, de was de jüngeſte, de nam eyn Wiff.* Quae „ Bothonis verba ſunt in *Chron. pict. p.* 299. (Hæc „ Stadenius, pergit Diecmannus.) Ce„ terum in hoc ipſo de Hageſtolziis argumento „ data opera Schottelius *de ſing. quib. & antiq. in* „ *Germ. iur. C.* 1. toto verſatus eſt, quod *das* „ *Hageſtoltzen Recht* inſcripſit. Adde Beyer. 2. „ *Specim. Jur. Germ.* 12. *p.* 221. *ſſ.* Schottelius „ *l. c. p.* 7. *Hageſtolt* inter nomina veterum Ala„ mannorum propria fuiſſe ex Goldaſt. *Rer.* „ *Alam. II.* 96. recte obſeruat, cuius ſimile, in „ *ſtolt* deſinens, ampliſſima illa eorundem con„ geries nullum, quantum deprehendere potui, „ exhibet. Apud A. S. quoque *Haguſtald* no„ men vrbis in provincia Northymbrenſi fuiſſe, „ quae hodie *Hexham* dicitur, ex Chron. Sax. „ Gibſon in adiecta illi *nomin. locor. explic. p.* 30. „ *b.* notat. In Germania vero quondam non „ maribus tantum, ſed & feminis caelibibus, „ nomen *Haverſtolt* & *Haverſtoltinn* (quod ex *Ha„ geſtolt* & *Hageſtoltinn* corruptum ſuſpicor) da„ tum eſſe ex veteri relatione iudiciali Ducat. „ Brunſ. & Lüneb. Schottel. *l. c. p.* 9. 10. docet: „ quomodo etiam alicubi in Ducatu Würtemb. „ vtrumque ſexum, marium quidem & virginum „ usque ad 50. viduorum autem & viduarum „ ad 30. aetatis annos, *ἄγαμον*, adhuc *Hagſtält„ tzen* appellari, Beſold. *Theſaur. pract. p.* 352. *a.* „ refert. In Ducatu Cellenſi Hageſtoltios ex „ aetate 50. annorum, trium menſium, & tri„ dui, tales cenſeri, refert *Continuatio des zur* „ *Celliſchen Kantzley- und Policey-Ordnung gehörigen* „ *Supplementi p.* 222. Quod ad Schottelianum „ vocis etymum pro vero a Gerikenio adiecti „ *ſpicileg. p.* 2. laudatum, *Hageſtolten* dici, *dem* „ *der Stoltz behaget*, quod ſibi ſoli prae aliis in „ ſua obſtinatione & ſuperba ſeparatione pla„ ceat; quamuis ab ipſa voce (modo altera „ eius pars *ſtolt*, pro ſuperbia, Rabanum aeta„ te ſuperet) non recedat, cum cauillatione ta„ men & iniuria coniunctum eſt. Omni enim „ tempore fuiſſe, qui ſuis ducti rationibus, „ citra faſtum & faſtidium ſexus muliebris, a „ coniugio ſibi temperaverunt, quis negauerit? „ Nec certe Chriſtiani ante Rabanum tam pro„ broſae notionis nomen *ἀγάμους* vnquam im„ poſu-

Digitized by Google

„ posuissent, disciplina quippe Ecclesiae Rom. „ imbuti, cui iam tum caelibatus in summo „ pretio erat. Quod si a Germanis adhuc „ Ethnicis istud nomen profectum credas, ab „ illis amorem caelibatus pro argumento super- „ bae ἀνθρωπείας habitum esse, ante omnia osten- „ dendum erat. Minus concinnum pariter at- „ que honorificum quoque duplex etymum est, „ quod modo laudatus Beyerus, praeter Schot- „ telianum, adduxit: quorum alterum *palos an- „ trum suffulcientes*, alterum *rem generi humano in- „ utilem*, exprimit. Honestiores omnino & „ verisimiliores natales huic voci dandos cen- „ seo, quos vtique iam iam allata Stadeniana „ notatio, aliquot etiam abhinc annis in CL. „ Virorum epistolis ad Kirchmayerum. *p.* 85. „ prodita, quaesiuit; in cuius tamen interpre- „ tatione istud a me desiderari libere profiteor, „ quod ex recentiori ruricolarum, tenuisque „ sortis hominum, ad sepes haerentium, & alie- „ no fruentium domicilio, consuetudine deri- „ uata sit, quam Rabani aetate iam in Germa- „ nia viguisse, & vile potius istud glebae addi- „ ctorum hominum genus, quam alios lautiori „ fortuna vsos, & splendidiorum aedium inco- „ las, quibus ista vocis origo minime conue- „ nit, occasionem imponendi primum nomi- „ nis *Hageſtolt* dedisse, probari nequit. Ipsam „ interim Stadenianam etymologiam pro omni- „ um, quas adhuc vidi, maxime genuina habeo; „ quamuis ab eius accommodatione ad prae- „ sens negotium mihi discedendum esse putem. „ Nempe vox *baguſtult*, vel, vt hodie in Sax. „ scribimus, *Hageſtolt*, ex duabus coaluit, qua- „ rum prior est A. S. *haegh* vel *hagh*, domus, „ descendens ab *hag*, sepes, quia olim domus „ ex complicatis viminibus, instar sepis, ex- „ struebatur, Spelmann. *Gl. p.* 272. *a.* Hinc L. „ B. *haga*, non de agresti tantum, sed & vrbica „ domo, Dufr. *Gl. H.* 691. Conuenit G. *hagur*, „ statum rei domesticae significans, & in com- „ positione terminationem *ur* abiiciens. Ver. *I.* „ *p.* 104. 105. Altera *ſtult* est supinum verbi „ *ſtellan*, *ſtellen*, Su. *ſtaela*, statuere, collocare. „ vnde G. *ſtol* & *ſtols*, sella, sedes, thronus, „ Stiernh. *Gl. II. G. p.* 133. *a.* A. S. *ſteal*, *ſtealle*, „ locus, status, subsellium, Bens. item Germ. „ *ſtelle*, *ſtall*, *ſtuhl*, *geſtalt*. Ex hac vtraque vo- „ ce non Franci solum *baguſtult*, sed & ASax. „ *baeg-ſteald* formarunt, quod a Bens. vertitur „ *coelebs*, *virgo*, *tyro*, *Princeps*: quae nomina vi „ vocis Theot. & A. S. eum indicant, *qui do- „ mi sedet*. Primum enim *coelibis*, quod etiam „ Rabini nostri est, illum designat, qui domi „ sine socia tori, in quam rei familiaris curam „ deuoluat, degit. Alterum *virginis*, si specia- „ tim de illa, quae nunquam nubit, accipitur, „ itidem illam notat, quae ex aedibus suis in „ alias, matrimonii causa, non migrat; quod „ si vero generatim virginem adhuc innuptam, „ nupturam tamen, intelligas, illam quoque „ recte *domisedam* dixeris, quod non minus in- „ ter virginum, (vt ex earum appellatione He- braica עלמה quam maxime apparet) quam „ mulierum virtutes numerandum est, de qui- „ bus istud in vett. inscriptionibus legitur, V. „ Bibl. Hist. Ph. Theol. Brem. *I.* 320. Tertium „ *tyronis* illi iure competere, qui laribus patriis „ adhuc affixus, nondum rerum in orbe gesta- „ rum gnarus est, nemo dubitauerit. De ex- „ tremo vero *Principis*, nisi prior, quae vocem „ Theot. componit, pars, *bagh*, pro domo il- „ lustri, vel Palatio, Principis domicilio, καθ' „ ἐξοχὴν sumatur, (sicut in Belgio adhuc *Haga* „ Comitum, *Grafenhage*, illustris est) quod di- „ cam, non habeo. Huc etiam *Haistaldi* vel „ *Haistoldi* pertinent, de quibus Dufr. *l. c.* illos, „ plane ad meam sententiam, ab *hai*, domus, & „ *ſtal*, sedes, appellatos esse coniiciens. Leib- „ nitius *Collect. etymol. II.* 420. eos Germ. *haus- „ geſeſſene*, *eingeſeſſene*, Lat. *incolas* interpretatur. „ Ex quibus hactenus dictis apparet, vocabu- „ lum *hageſtolt*, origine sua & vsu antiquiori „ etiam bona notione gauisum esse, quia non „ omnis ὀνειδία reprehensionem incurrit.„]

Haeguthorn, alba spina: Gl. ASax. MS.

[HAGAN, paliurus. Gloss. Monse. p. 414.

Haganpuocha, carpinus. p. ead.]

HAHAN, tollere, suspendere. Otfr. III. 13, 10.

Ufan cruzi haban.

In crucem suspendere.

Id. IV. 24, 36.

Ih iuuan Kuning habe?

Ego vestrum Regem suspendam?

Tatian. 197. 4, 5, 8. *Nim theſan, hab, hab.* Tolle hunc, crucifige, crucifige. *Intfabet in, inti habet inan*, accipite eum vos, & crucifigite. *Ih haben giuualt thih erhabanne*, potestatem habeo crucifigere te. Idem 198. 3, 4. *Sie tho riofun: Nim, nim, inti hab inan! Tho quad Pilatus: Iurveran Cuning habu?* Illi autem clamabant. Tolle, tolle, crucifige eum! Dicit eis Pilatus. Regem vestrum crucifigam? Id. c. 199. 9. *Quadun alle: Hab, habe man inan.* Dicunt omnes, crucifigatur.

Ha, hain, crucifige eum, Notk. Ps. XXI. 14. *Ha in, ha in*, crucifige, crucifige eum. *Habint in in ſelbo*. crucifigite vos ipsi eum. Ps. XXXIV. 21. *Ha in, ha in*, crucifige, crucifige. conf. Ps. XLVI. 1. [Non *hain, hain*, ut in utroque loco nostræ edit. legitur, sed *ha in* legendum esse hinc patet.]

Han, suspendi. Fragm. de B. Hisp. ℣. 2443.

Thienen ſun heizet er han.

Filium tuum jubet suspendi.

Hech, exaltat, Rex Tyrol. 1, 7.

Haber, carnifex. Jus Augustan. MS. tit. *Von des Habers recht. Der Hurrenſun der Hencher hat das recht das er ſol richten uber alles das, das an den lip gat.*

Irhaben, idem, Otfrid. II. 12, 134.

So limphit thaz man ſabe,
io hobo nan irhabe.

HAI.

Ita congruit ut capiatur,
& alte ſuſpendatur.

Arbahum, tribunal, thronus, vox Ripuaria, vid. ſupra *Arahum*.

Habgete ſpize, haſtæ rectæ. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1724. de Saracenis:

Habgete ſpize
vorten ſie an then handen.
Haſtas rectas
ferebant in manibus.

[Haſtas uncis inſtructas, vertit Scherz. Not. ad h. l.]

Ariſtoteles de Poët. c. VIII.

Haſtam rectam ferre ne alieno non licet ei, qui ſervitutem actus habet, ne fructus eo modo lædantur, tradente Paulo l. 7. de S. P. V.

Gothis *Haug*, altus. *Haubita*, glória, Luc. XIV. 10. *Hobeit*. V. Fr. Junii Gl. Goth. p. 190.

[*Peinperga*, HAHLA, ocreas. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

HAILANCHA, occipitium, Rhaban. de part. corp.

HAKET, *Hecht*, ap. Mabill. act. Bened. Sec. V. p. 729.

HAL, *balus*, Gallica vox. vid. *Heil*.

HALB, latus. Iſidor. contra Jud. c. 3, 6. *Zeſuua halp*, dextrum latus.

[*Halp*, proprie dimidia rei diviſæ pars eſt, adeoque & pro alterutro ejusdem latere accipitur. vid. Stiernh. Gl. Goth. v. *balb*. & Somn. Diction. ASax. v. *healf*. ubi ipſa hæc phraſis extat *on ſuvythran healf*, dextrorſum, à dextro latere. In Gloſſar. Boxhorn. eſt *nordhalba* & *ſundhalba*, aquilonem ſ. ſeptentrionem, auſtrum ſive meridiem, quibus omnibus præfigenda eſt particula *ad* vel *verſus*. In Rhythm. de S. Ann. §. 34. eſt *beidenthalb*, utrinque. Dicimus adhuc *allenthalben*, ubique, i. e. ex omni parte, *meinethalben*, ex mea parte. Palthen. Not. ad h. l. p. 401.]

Chron. Sax. vet. *Uf der luchteren halbe*, ad ſiniſtrum latus.

Otfrid. V. 20, 62. *Jagiweder halb ſin*, quemlibet lateri ſuo. Idem V. 1, 63. *fiar halbun*, quatuor latera.

[*Halpo*, latere. Gloſſ. Monſeenſ. pag. 385. *Halp*, manubrium. p. 386. lateris. pag. 389. *halpun*, latere. p. 350. lateribus. p. 379. *pihalpo*. (rectius forſan *pi halpo*) in parte, i. in ſecreto. p. 358. *Ingagan dero halpo*, e regione. pag. 321. 322. *Haupit kelt, enti halp*, ſummam capitis & dimidium. p. 401.

Halfta not, dimidium. p. 335. hodie *die helfte*.
Halpſchild, pelta. p. 328.]

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2933. ſq. *eine half, ander half*, ad unum latus, ad alterum.

Idem ℣. 1898. & ℣. 2499.

Er valte in allen halven ſin.
Cecidit in utroque latere ſuo.

Notk. Pſal. LXXIX. 10. Initium vineæ, *anigenne des uuingarten, gieng* ad mare & ad flumen, *ze ſeuue, anderhalp ze dero abo*.

HAL.

Menniſchon halb, de Chriſto, ex parte humanæ naturæ, Notk. Pſal. XX. 8. Pſal. XXI. 7.

Unſerhalb, uf unſer ſeit, pro nobis. Notk. Pſal. LXXVII. 53.

Min halb, Id. Pſal. CXLI. 4. *Darumbe ſah ih mih uuer min halb uuare*; conſiderabam ad dexteram & videbam.

Otfr. V. 11, 24. *Minan halbun*, meo nomine.

[Ex meo latere, ſ. ex mea parte. Scherz. in Not.]

Behalben, circumdare, Notk. Pſal. XVII. 6. XVI. 9. concludere, id. Pſal. LXXVII. 62.

Umbehalben, circumdare, Notk. Pſ. VII. 8. XXI. 13.

in Ala halba, ubicunque, ubique, *allenthalben*, Otfrid. IV. 2, 38. III. 14, 50. *In ala halbon*. [quod eſt, in omnibus partibus, ſcil. mundi. Scherz. in Not.]

Anahalbon, undiquaque, Otfr. V. 3, 6.

[*Das in halven*, an derenthaben. Rhythm. de S. Annon. §. 20. Reineſ. Vocab. MSC. Theot.]

Halpemni. v. *Pfant*.

HALDAZ. } vid. *Halodan*.
HALDETA. }

[HALFTRO, capiſtro. Gloſſ. Monſ. p. 383.

HALI, lubricum. p. 337. hodie *Hæl*.]

HALL, Gloſſæ Fr. Pithœi: *Hallis, ficcis ramis*. Legitur bis in Lege Salica Tit. de homicidiis ingenuorum, qui eſt in editione Baluziana XLIII. §. V. *Si quis hominem in puteum aut ſub aquam miſerit, aut de hallis vel de ramis eum cooperuerit*, &c. In Heroldina antiqua editione eſt Tit. XLIIII. §. V. & ita legitur: *Si eum de hallis aut de rama (aut de qualibet re) ſuperoperuerit, Malb. math leudmuſter. aut* &c. In MS. Regio eſt Tit. LXVIII. & ita legitur: *Si eum de hallis, aut de ramis ſuper cooperuerit aut*, &c. Et poſtea: *Si verò eum in aqua aut in puteum miſerit, aut de albis* (leg. *hallis*) *vel de ramis ſeu quislibet rebus velaverit, Malb. Molcherter*, &c. Certè Halli & rama vel rami, ſicut & aliæ res hîc diſcernuntur, etſi ad eundem ſcopum abſcondendi homicidii contendant. Unde Gloſſæ Pithœanæ, quas pro more inſeruit ſuo Gloſſario Lindenbrogius, videri poſſunt ſubleſtæ eſſe fidei, & deceptæ ex lectione vitioſa *de ramis* pro *de rama*, quod intellexit quaſi interpretationis gratia hæc vox Latina adjecta eſſet, quum itidem ſit Francica, aut Gallica à Latino fortè deſcendens. Kilianus: *Ramagie, ramaedſie, Ramalia, faſces ex virgultis & minutis ramis*. nobis hodie *Wellen, Reisbund*.

Hall verò ſignificat tabulam, aſſerem, *bret*. Unde *Halle* tabularium, tabernam propriè denotat. Kilianus: *Halle, taberna, domus mercium. Forum rerum venalium. Gall. Hale. Angl. Halle*. Item: *Macellum, macellaria taberna*. Fleiſchbenke, Metzig. Generatim domum, ædesque notat, imprimis publicas, vendendis mercibus deſtinatas. Rigordus vel Rigoldus, Gallus in Annal. Philippi Auguſti Regis 1183. *Duas magnas domos, quas vulgò Halas vocant, ædificari fecit, in quibus tempore pluviali omnes mercatores mundiſſimè*

Digitized by Google

nè venderent. Qualis est Argentorati *die grosse Metzig.*

Speciatim palatium, aulam Principis. Oda Islandica ap. Worm. in Literat. Runic. f. 182.

Fra Herians hollu.

Ex Heriani aula.

Verelius: *Hall, haull, holl, ubivis in scriptis pro palatio & principum ædificiis magnificentissimis. Kongars och Förstars Palas. Unde Halla, heal, Anglo-Sax. aula. Spelman.* Et: *Hal Gudz, aula DEI, Gudz Frögdesal.* conf. *Du Fresn. Glossar.* v. *Halla.*

Kilianus: *Hall, aula, atrium. Gall. Sale. Angl. Halle. ita Lovanii celebre gymnasium Halle. i. phala vocatur, Phala sive fala, turris lignea veteribus dicta fuit.* Conf. Fr. Jun. Gloss. Goth. p. 49.

Speciatim verò *Halle* salinam denotat, *Salzkote.* Kilianus: *Halle, vetus German. Salina, locus in quo Sal coquitur. Hinc urbes eas ubi Sal conficitur Germani Halas communiter appellant. Hinc Hala in Suevia, in Norico ad Oenum, in Saxonia,* &c. Conf. Wehner. hac voc. ubi ex Lipsio Becanizat.

Sed nec Vox *Hasla* in Lege Ripuaria cum Halla est confundenda, sed potius idem est quod *Rama*; Verelius: *Hasla, Fasciculus, cumulus, merges, Knippa, Hoop.* nobis *ein Hauffe, Reisband,* &c.

Haller, Heller, Hallensis, Holbling. Charta Feudalis de ann. 1335. apud Fr. Sande ad Consuet. Feud. p. 22. *centum marcas Brabantinorum denariorum, tribus halleris pro denario computatis.* Et alia ibidem: *Twee hondert Marck payements, drie haller voor eenen denier gherecken.*

H. Rebdorff. ad an. 1348. *Legavit pro constructione chori novi ejusdem Ecclesiæ quadringentas libras Hallenses.*

Carolus IV. Imp. in Diplomate an. 1350. dato Zeidlariis in sylva Norica: *ein schilling haller der kurzen.*

Vocabularium MS. Latino Germ. *Hallensis ein Heller.*

Vocatur etiam in chartis antiquis *Helbling*, i. *ein halber pfennig.* Jus Arg. Lib. I. c. XXX. *So git er uf zwei der pfennigmal und zwei der helblingmale.* i. reddet ei duo in forma nummorum, & duo in forma obulorum. Idem vocabulum in Jure veteri Augustano reperitur.

Ea ratione Anglo-Saxones dixerunt *Halpenni, Bordhalpenni,* seminummus, qui pro mensis aut tabernis erigendis in foro datur, *Standtgeld, Du Fresn. Glossar. in B.*

Nomen *Haller* ab Hala urbe Sueviæ venisse, existimavit M. Freherus, quia ibi primo signatus fuerit. A quo dissentit Goldastus T. I. Rer. Alam. pag. 254. qui à Latino *Obolus* quasi Hoboler deducit, sed & libram Hallensem & Hallerorum differre putat: Sed defendit Freherum Wehnerus *Obs. Pr. voc. Goldgulden.* & ex antiquis literis producit Formulam consuetam, *So viel pfund Heller der Wehrung die zu Halle geng und gebe ist,* de an. 1370. 1379.

Rupertus Imp. confirmavit jus hoc an. 1401. *Als der Burgermeister Rat und Burger gemeinlich der Stat zu Swebischen Hall unser und des Richs liben getrewen, als von alter herkomen sint, das sie eyn Müntz gehebt haben und noch haben das sie beller geslagen haben und slahen mogen, als sie auch ir besunder slahezeichen haben, das ist eyn hant und Crutze, das wir yn darzu die besunder gnade getan haben und tun yn die in krafft dises briefes und Rom. Königl. macht, das sie soliche andere Muntze uff korn und uff zale die geng und gebe sin, auch slahen mögen, ob sie wollen und wann sie wollen, die man in zwelff mylen weges umb sie slebt ungeverlich von allermenlich ungebindert, Und dise unser gnade die wir yn an diesen brieffe getan haben, solle weren bis an unser und unser nachkomen an dem Riche wiederruffen. Mit urkunde,* &c. *Trient.*

Idem Rupertus Imp. concessit an. 1404. civitati Imp. Wympfen, *das sie die Heller muntze die In vormals von unsern Furfarn an dem Riche erleubt, in der Stad zu W. zu slahen, und die ein zyte darnieder gelegen und nit geslahen worden ist, wieder uffrucken und slahen sollen off solche korne uffzale und gebrechc als dann die briefe die yn vormals von unsern Furfarn — gegeben,* &c.

Idem Rupertus dedit privilegium civitati Vlmensi an. 1401. ad decennium: *Wir Ruprecht,* &c. *Wan unsere* &c. *zu Vlme von alter also herkomen und begnadet und befryet sint, das sie haller mit crutze und mit benden slahen mögen, dieselben muntze sie nach der friheiten ander unser Vorfarn an dem Riche — also nit mer erzugen noch geslagen mögen; umb das, und auch das lande und lute mit einer redelichen guten Hellermuntze deste bass versorget und besachet werden, so haben wir — das sie haller slagen mögen nach ir bekentniss ires Rats, wie die sich danne uf ire ere und eyde erkennen das sie an korn und an offzale allerbesten bestan mügen — Und dieselbe ire Munze sol auch dan furbass in U: und des H. Richs Landen und Stetten in Swaben und anderswo werunge sin und gang haben one allermenn. widersprechen. Dorzu dun wir In die sunder gnade das sie sich mit andern U: und des H. R. Fursten Herrn und Stetten in Swaben die In dann darzu allerbaste gesessen — umb dieselbe Muntze zu slagen wol vereynen mögen. — — So ergeben wir In und ir Stat ytzunt den Slagschatz derselben Muntze zehen gantze jare die nechsten, und darnach bis an unser widerruffen,* &c.

Pfundheller, libra Hallenſis vel Hallerorum, Talentum Hallerorum, adæquavit Florenum vel Solidum Rhenenſem, *Reiniſchen Gulden*: quanquam, ùt fieri ſolet in re nummaria, variavit valor pro temporum & locorum diverſitate, ùt oſtendit idem Wehner. d. l.

Aſthelbling. vid. *Aſt*.

HALM, culmus, ſtipula. Symbolum traditionis. Charta refutationis Dotalitii feudalis Monaſterio Wiſſenburgenſi an. 1357. facta: *Gegeben und ufgegeben mit hande und mit halme, als recht und gewonlich iſt.*

Ord. Henneberg. Prov. II. 10, 1. §. 3. *Alle verzig, vermächtnis und ubergab an unſerm Landgericht mit mund und halm ubergeben.* Idem Argentorati uſus fuit, culmi, *des halms*, id quod poſtea mutatum in Calamum, *mit der Feder geben.* Conf. Bignon. *ad Marculph. L. I. c. 3.* Speelm. *Gloſſar. v. Culmus.* Du Fresne *Gloſſar. v. Feſtuca* Wendelin. *Gloſſ. v. Feſtuca.* Zimmerman. *Analect. Menſ. X. 4.* Lehman. *Chron. II. 30.*

[*In pruader dines augin halm keſahi*, in fratris tui oculo feſtucam videbas. Kero. c. 2.

Halm, feſtucam, Gloſſ. Monſ. p. 398. culmus. p. 411.]

HALOON, caſtrare, Kero.

HALON, domum ducere, in uxorem recipere, Tatian. c. 29. §. 2.

[Verba Tatiani hæc ſunt: *Thie thar thie farlazanun halot, huoret.* Qui dimiſſam duxerit, adulterat. Idem c. 8. §. 4. *Gihaloten Magin*, vocatis Magis. Ad quem locum ſq. notat Palthen. p. 318. Nota, duos ablativos conſequentiam latino more deſignantes. Verbum eſt *Halon*, cujus loco in inferiori Germania *halen*, in ſuperiori *holen* dicitur, pro accerſere, advocare, adducere ſecum aliquem. Atque iſti (ita idem Palthen. p. 358.) uſui vocis generaliori, ſpecialis ſubſtat, cujus exemplum eſt ap. Tat. c. 29. §. 2. ut advocare, ſive ducere in ædes ſignificet. Hæc ille. Mihi vero videtur in Tatiani loco poſteriori pro *gihaloten* legendum *giholeten*. *Holen* enim arceſſere notat, de quo infra ſuo loco. *Halon* vero de actu conjugali *cognoſcere* uſurpatur in Gloſſ. Monſ. vide ſupra *Gihaloten.*]

HALODAN, *Haldan*, *Halten*, ſalvare, conſervare, cuſtodire. Iſidor. contra Judæos c. IX. 5. *Dhaz uuir dhea Chriſt chihaloda dhera alosnin.* Ut Chriſto Salvatori redemtionis. §. 3. *dhen haldendan Druhtin*, Dominum Salvatorem.

[Ab *haltan*, ſervare, eſt *haltend* vel *haldend*, Servans, Servator, qui in Formula Symboli Apoſt. quam exhibet Goldaſt Rer. Aleman. T. III. p. 34. *baltar*, dicitur. Germanice diceres *ein erhalter.* Quod autem ſimplex *halten*, Germanis nunc tenere ſignificet, id apud veteres Francos ſecus erat, qui ejus loco dicebant *haben.* Palthen. Not. ad Iſid. p. 414.]

Kero: *Haltan*, Prol. & c. 4. *rehtlichun ekii zehaltanne*, regulæ diſciplinam ſervaturum. c. 60. *Kehaltan.* c. 7. *ſervare, obſervare, cuſtodire. Kehalte, cuſtodiam.* c. 6. *cuſtodit. Kihaltida, cuſtodiat. Kihaltan ſin, ſalventur.* c. 41. *Kihaltaneer, ſalvus.* vid. lit. K.

Notk. Pſalm. XVII. 20. *Teta mih gehaltenen*, fecit me ſalvum, *nals kehaltena*, non ſalvam. Idem Pſ. CX. 3. *joh an gehaltenen, joh an ungehaltenen.*

Haltare, ſalvator. Homilia de Domin. Nativ. à Vadiano excerpta *Lib. II. de Monaſter. Germ. Tom. III. Rer. Alem. p. 34.* Goldaſti: *Uns iſt erſchinen der guote uuille, unde die mennisheit unſeres Haltares, des almachtigen GOttes Shunen, nih von deheinen rehten werchten, die wir ſelbe han gethan, wan nach ſiner michelun erbarmede hat er unſih gehalten.* i. Nobis apparuit bona voluntas, & humanitas noſtri Salvatoris, filii omnipotentis DEI, non de ullis juſtis operibus, quæ nos ipſi fecerimus, ſed ſecundùm ſuam magnam miſericordiam nos ſalvavit. Symbolum Apoſtolicum: *Unde an ſinen Sun den gewihten haltare.*

Haltin timo Gote, Salvatori tuo Domino, Notk. Pſal. XVII. fi.

Haltento, JESVS. Notk. Pſ. XLVI. 6. *dirro Haltento*, hic JESVS. Pſ. LXXIX. 15.

Gotis haltandis, JEſu Chriſti, Notk. Pſ. C. 6.

Behalter, Salvator, Chron. Königsh. c. 1, 63. *Bi diſſes Herodes ziten wart Chriſtus unſer behalter geboren.* c. 3, 6. *Do ſprach her Symeon. Ich ſehe den behalter, den ich in dem tempel enpfing in mine arme.* Gloſſ. vet. Oſanna, heili, kehalt. Hymnus vetus VII. 9.

Oſanna, fili Davidis.
Kahalt, ſun Davides.

Behaltener, ſalvatus. Geiler. Broſaml. fol. 74. *Die ſeelen der behaltenen werden ſelig werden.* i. animæ ſalvatorum beatæ erunt.

Behaltnis, ſalvatio, ſalus humani generis. Geiler. Broſ. fol. 73. b. *Das verdienen des Herren iſt nit die ganze urſach unſerer behaltnis, du muſt dein ſtür und hilff auch darzu thun.* i. Meritum Domini non eſt tota cauſa ſalutis noſtræ, te oportet tuam operam etiam conferre, per fidem ſcilicet vivam, ùt poſtea explicat. Conf. Otfr. I. 2, 54. [Hoc loco *haltan*, conſervare notat, judice Scherzio in Not. ubi & Tatiani locum producit: è c. 56. §. 9. *Ouh niuuan vuin in niuua belgi zi ſententne iſt, inti uuerdent beidu gibaltan.* Sed vinum novum in utres novos mittendum eſt, & utraque conſervantur.] Id. I. 19, 44. I. 28, 18. V. 20, 63.

Ein halb haldare, acceptor perſonarum, Notk. Pſal. XCVI. 8.

Halten, cuſtodire. *Hirta haltente*, paſtores cuſtodientes. Otfr. I. 12, 2. c. 28, 18.

Halt mih, thaz chit, nere mih, Notk. Pſ. VII. 2.

Halten hic exponitur per *neren, nerien* liberare, defendere. vid. inf. N.

Vide & ſupra *Alde.*

Halten, uf den halt reiten, vias cuſtodire, Ordinat. Elect. Sax.

Haltſtat, Chron. Königsh. Obſ. XVII. pag. 932. fi. *die ritten in eine Haltſtat.*

In malam partem de inſidiis illicitis Berlich. 4. Concl. 20, 4.

Ufn

Digitized by Google

Uſu recht halten, ad juſtitiam conſervare, h. e. reos cuſtodire. Jus Argent. L. I. pr.

Helde diemuotigo din ora, inclina aurem tuam, Notk. Pſal. XLIV. 11. vide infra *Helden*.

Haldaz, teneat, Otfr. V. 1, 61. [Redde pronum, præceps. Gloſſ. Boxhorn. *Haldo*, præceps. *Haldentes*, vergentes. Scherz. Not. ad h. l.

Haldeta, vergebat. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

Umbeheltiu mit febi, circumamicta varietate, Notk. Pſal. XLIV. 10.

In thiu *halt*, propterea, ex hac cauſa. Otfr. III. 22, 37. & 87. Lib. V. 23, 307. c. 5, 13.

[*Thiu halt*, quæ voces in duobus locis allegatis Libri V. occurrunt, Scherz. in Not. vertit *eo magis*.

Eodem modo loca è Libro III. adducta exponit. Ita enim id. Scherz. ad Otfr. II. 12, 112. ubi etiam *thiu halt* occurrit, diſſerit. *Halt* Francis idem eſt ac *magis*, *potius*. Tatianus 28. 2. *Bitherbe iſt thaz firnuerde ein thinero lido halt, thanne al thin lichamo ſi giſentit in hella fuir*, expedit ut pereat unum membrorum tuorum potius, quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Pleonaſtice etiam junguntur *halt* & *mer* ap. eund. c. 44. §. 3. *Ouh halt mer faret zi then ſcafon thia thar furuurdun fon Iſrahelo huſe*, ſed potius ite ad oves, quæ perierunt domus Iſrael. *Thiu halt*, eſt eo magis, *deſto mehr*, ita ap. Otfr. III. 22, 37. & 87.

Ex *Halt* mutato *t* in *s*, & abjecta, uti fieri ſolet, adſpiratione, fit noſtrum *als*, quæ particula præſenti quoque ſenſu comparationis aptiſſime reſpondet. Palthen. Not. ad Tat. 28. 2. pag. 357.

Id. ad c. 44. §. 3. Alterutra harum vocum abundare videtur, *halt* enim nunc Germanis *mer* vel *mehr* ſignificat. Prior vox Auſtriis Helvetiisque [& in Suevia Auguſtanis] pro interjectione valet (*halt*, *halter*) ſed quod idem eſt ac puto, reor. p. 366.]

Halto, adverb. fortè, aliquando, *etwan*. Notk. Pſal. LXX. 7. *wir ſulen halto irſterben*. Id. Pſalm. CXXII. 2.

Deſte halt, Chron. Königsh. c. 1, 28. *Die ackere bereiten, das ſie deſte halt korn geben*. al. legitur: *deſter gerner*.

Tatian. c. 67. §. 14. *halt imo noh thanne ferro farentemo*, adhuc illo longe agente.

Zuohaldun, futurum, Iſidor. c. V. §. 2, 3. [Vox nova, cujus loco alia eſt *Zuouuart*, futurus. Palthen. Not. ad h. l. p. 407.]

HALS, collum. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 924.

Umbe ſine hals lah
ein bob uile waehe.
Circa collum ejus jacebat
torques valde pretioſus.

Farriſch hals, toroſa cervix, Gl. vet. à Farr, bove. Tales enim boves novellos, cervice longa & toroſa, pavandos eſſe, Columella conſulit.

Halſen, amplecti. Kero: *Halſa unterleccan*, colla ſubmittere. Prol. *Kihalſit uueſan*, amplecti. c. 4. Otfr. I. 11, 92. *Helſenti*, amplectens.

[*Helſen*, eſt noſtrum *umbhalſen*. Scherz. Not. ad h. l.

Id. IV. 19, 144.

Sines hals ſlagonnes.
Ipſius collum pulſantes.

Verte, *colapborum in os ejus datione*. Adhuc hodie dicimus *einen in den hals ſchlagen*, alicui colaphos dare. Scherz.]

Gehalslaget uuerden, colaphizari, Notk. Pſalm. LXXXIX. 10.

[*Halſſlegilo*, colaphizet. Gloſſ. Monſ. p. 396. *Gihalslegilota*, colaphizati. Gl. Monſ. p. 368.]

Inthalſen, decollare, Notk. Pſal. XLI. 1.

Pihalſen. vid. inf. in P.

Halsbant, columbar, Gl. vet.

[*Halsphuluui*, cervicalia, Gloſſ. Monſ. p. 339. *halsphuliu*, cervicalia. p. 385.]

Halsbein, torus. Gl. vet. Malè, Torus enim eſt ſine oſſibus. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2932. de duellantibus:

Erraibte ime thie halsueſte,
er zebiwe ime thie neſtel,
Er ſlob ime aue thaz halspain,
thaz habet uiel eine half uffe then ſtain.
ther potih uiel ander half ze tale.

i. Infeſtabat ei collare,
incidebat ligulas,
Abſcindebat ei collum,
caput cadebat in uno latere in ſaxum,
Truncus cadebat in altero latere humum.

Halscare, Loricatorum exercitus. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1525.

Scaffe thine halscare,
ſo geligent ſie alle gare.
Coge tuos exercitus loricatos,
tunc cadent iſti totaliter.

q. d. *Halsperger ſcare*.

Halsgericht, jurisdictio criminalis, imperium merum.

Extenditur quoque ad Jus territoriale, ut è ſequenti patet documento.

Extract Vergleichs zwiſchen Chur-Beyern v. Brandenburg Culmbach de dato *München den* 12. Aug. 1665.

2.

Soll zum Haupt-Fundament *dieſes Vergleichs die in den ann. 1536-41. jahr gemachten Verträgen aufgezeichnete Gräntz vor die rechte Landgräntze des Herzogthumbs der Ober-Pfaltz v. Fürſtenthumbs Nürnberg gehalten, v. dadurch beederſeits* territoria *unterſchieden, alſo die daſelbſten gebrauchten* termini *(der Halſsgerichtlichen Obrigkeit) nicht*

Digitized by Google

nur von der Halsgerichtlichen Obrigkeit, Forſt v. Jagens Gerechtigkeit ſondern zugleich von dem Jure Territ. *v. LandsFürſtl. Herrlichkeit verſtanden &c. werden.*

10.

Verbleiben die Jura Parochialia Realia, *als Wittumb, Zehend, Zinſs v. andere dergleichen gefell, iedem Pfarrer v. Kirchen, wie ſolche dabey herkommen, die* Perſonalia *oder* jura ſtolæ *aber gehören denjenigen, welche die* Actus *verrichten.*

11.

In Politicis *ſoll der LandsFürſtl. Obrigkeit zuſtendig ſeyn, neben dem* Malefiz *oder Halſsgerichte (darunter die Beſtraffung der* fornicationen & ſimplicium adulteriorum *zu verſtehen, ungeachtet an andern Orten ein anders herbracht; v.* practicirt *worden, auch neben der hohen Forſt v. Jagts-Gerechtigkeit, die Land v. HofGerichte, alle hohe* Regalien, *Lands Geboth v. Verbot, Land-Säſſerey, Lands v. Erbhuldigung, Lands Schutz v. Schirm,* Extraord. Contributiones, *Reichs-Creyſs-Kriegs-Türcken-v. dergleichen Steuern,* It. *Einquartirung, Muſterung, Reiſs, Folg, Umbgeld, Mühlbeſchafft, v. was ſonſten dem* Juri Territoriali *vermöge des R. Reichs kündlichen* obſervanz *anhengig.*

12.

Der Niedergerichtbarkeit aber ſind angehörig die Ordinar *Steuern, gewöhnliche gemeine Pflicht, gebot v. verbot, Stifft, Dienſt, Gült, Eron, Scharwerk v. andere dergleichen Niedergerichtliche* Jura, *ſo den Clöſtern, Adelichen* Vaſallen, *v. Grund- oder Eigenthumbs-Herren bey ihren Unterthanen, bey denen Sie* ex ſpeciali conceſſione *oder ſonſten* legitime *herbracht, verbleiben ſollen.*

Not. Voc. *Niedergerichtbarkeit*, hîc latius ſumitur quam in foro Sax. & comprehendit etiam jura, quæ à nobis ad Jurisdictionem altam referuntur, *v.* ord. *Steuern*, &c. ſumitur ergo pro Juridictione Landſaſſica.

Halsgolt, halspauch, torques, Gloſſ. vet. vid. *Boge.*

[*Halspouch*, torques. Gl. Monſ. p. 332.]

Halsberg, halsperg, halsveſti, collare ferreum,

Rhythm. de S. Annon. v. 128. vide ſupra in *Brunia.*

Fragm. de B. Hiſp. v. 3092.

Er zarte ime von theme thiehe
ain uah there halsberge.
Detraxit ei de femore
ſeriem annulorum loricæ.

Erat enim Lorica ſive thorax ex laminis compacta, vel ex annulis orbiculisque contexta. Freh. ad Conſtit. de Exped. Rom. Figuram utriusque exhibet ſubjecta effigies Ethiconis Comitis de Altdorf Gwelfi I. filii, itemque Ethiconis filii Heinrici, Comitis, & aliorum.

Halsungri, ſcapulare, Gl. vet.

HALVIN, ſummitates montium. unde fortè Alpes. Gloſſæ Vulcanii pag. 66. Carm. de S. Annon. v. 316.

HALZER, claudus. opponitur *Ganzer*, ſupra. Otfr. III. 4, 28. Id. III. 1, 25.

Er deta thaz halze liaſun.
Fecit ut claudi currerent.

Id. III. 14, 142.

Thara oub zua gifuagi,
blintero ginuagi,
Halzero menigi,
iob krumbero giſamani.
Huc etiam adjicio
cœcorum ſatis,
claudorum copiam,
& gibboſorum multitudinem.

Notk. Pſal. LVI. 9. claudi, *balzen.*

[Tatian. 64. 3. *Halze gangent*, claudi ambulant. AS. eſt *bealt*, claudus, *bealtan* claudicare. Angli adhuc *halt*, *to halt* dicunt. vid. Somn. in Diction. Stiernhielm in Gloſſar. v. *baltai*, itemque Hickeſ. Diction. Island. v. *balltur.* Palthen. Not. ad Tat. p. 378.

Henricus II. Imperator cognominatus fuit *Huffehalz.* Browerus Antiq. Fuldenſ. L. III. c. 15. ſcribit *Huffeholz*, ac vertit *grallator*, ſeu *ligno ſaliens*, utrumque male, cum *Huffenhalz* ab *huffen* ac *halzer* derivatum, idem ſit ac hodiernum *huffenlahm.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Gihelzit, debilitat. Otfrid. V. 23, 282.

Gothis *Haltai*, claudi, Matth. XI. 5.

ASax. *Healt*. claudus.

HAM, ſaltus, nemus. Suderham & Norderham in Ditmarſia. *Beſold. Theſ. Pr. h. v.* [De hac voce prolixe agitur infra voce *Hemel.*]

HAMAN, vid. *Hom.*

[HAMAR, malleus. Gl. Monſ. p. 328. 336. *hamere*, malleo. p. 335, *hamara*, mallei. p. 352. hodie *hammer.*]

HAMBVRG. vid. inf. *Hemel.*

HAMME, ſuffrago, poples, Gl. vet. Kilianus: *Hame, Hamme. Fland. poples. Angl. hamme.*

HAMALSTAT, interpretatur Golgatha, Calvaria. Tatian. 202. 2. [Affert ex Gloſſar. quodam inedito Junius locum parallelum *hamalunc-ſtat* locus calvariæ. Sed quid vocabulum iſtud

iſtud ſibi velit, non explicat. Conſultus à me CL. Stadenius *hamla* idem eſſe dicit, quod lædere, mutilare, truncare, ut adeo *hamalſtat*, locus ſit, ubi malefici obtruncantur. Sed nec idem, qua autoritate aſſertum hoc nitatur, addit. Putaverim ergo tutiſſime hic reſpici ad ſimilitudinem vocis Anglo-Saxonicæ *hamelan*, quod proprie quidem eſt poplites vel ſuffragines ſcindere, poplitibus & ſuffraginibus ſciſſis mutilare, ab *ham* poples, quem hodienum Angli *the ham of the leg* appellant. Vid. Somner. in Diction. ſed & teſte eodem in Chronico quodam Saxonico pro manuum pedumque amputatione accipitur. Chaucero *hameled* idem generatim eſt, quod præciſus, reſectus, ex quo ratio, quare Germani vervecem *einen hammel* vocent, ſatis patet. Eſt ergo *hamalung-ſtat* proprie locus, quo oſſa atque membra hominum atque brutorum animantium reſecta aut putredine reſoluta jacent. Palth. Not. ad Tat. p. 394.]

HAMMES, debiles, manci. Otfr. III. 4, 16.

Sieches inti hammes.
Ægroti & manci.

Kilianus: *Hamme, pars abſciſſa rei cibariæ. Fruſtum eſculentum.* Verelius Indic. Goth. *Hamla ad handum eda fotum, manibus pedibusque truncare.*

[Conf. omnino inf. voc. *Hemel.*]

Vide & *Herthamon.*

[HANCHRAT, pullorum cantum. Gl. Monſ. p. 358.]

HANGEN, pendere. Kero. c. 65. *hangeet ſelbſauna*, (leg. *ſelbſuana*) pendat arbitrio. c. 3. vid. inf. *Hengen.*]

HANSA, Cohors, Tatian. c. 200, 1.

[Loco hujus vocis Marq. Freherus legendum in Cod. Juniano cenſuit *haufa*, ſed qua emendatione opus nihil eſſe, cum Junio, exiſtimamus. Gothica enim vox eſt *Hanſa*, quæ univerſim, quamcunque hominum multitudinem, certo fœdere junctam, ſpeciatim vero cohortem denotat, docente Jun. itemque Stiernhielm. in Gloſſar. Germanis *Hanſa* ſocietas ſive fœdus eſt, unde nomen urbium *Hanſeaticarum*, contra quam Junius l. c. exiſtimat. vid. Schottel. Jur. ſingul. p. 498. ſqq. Palthen. Not. ad Tat. p. 393. conf. ſupra *Anſa.*]

Hanſeſtadt v. *Anſa.*

HANT, manus. Kero: *In hantum*, in manibus. cap. 43. *pihafteem hantum*, occupatis manibus. c. 5. *tod liib in hantum dera zungun*, mors & vita in manibus linguæ. c. 6. *einera henti*, ſola manu. c. 1. *henteo*, manuum. c. 7.

Hant einem verteilen, manu quem damnare. h. e. ad amputandam manum. Jus Argent. L. I. c. 4. *Sweme die hant vârteilet wirt. da ſol der Stokwerter die barten haben. unt der an des Vogtes ſtat da iſt, der hebt einen hülcin ſlegel uf unt ſlegt ime die hant abe.* i. *Siquis dampnatus fuerit manu, cypparius tenebit bartam. Vicarius Advocati librabit malleum ligneum & amputabit manum.* Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1277.

Mit umbeslozenen armen
Sie küſten ſih einander,
bi handen ſih viengen.
Circumdatis brachiis
oſculabantur ſe invicem,
manus conſerebant.

Idem ℣. 2331.

Ain belet zo thinen handen.
Heros per manus tuas.

[Conf. Scherz. Not.]

Hande plauzten die waſſer, flumina *plaudent manu*, Vet. Verſ. Pſal. XCVII. 8.

Hantſlagon, manibus plaudere, Notk. Pſalm. XLVI. 2.

[*Hantaslagot*, plaudebit. Gloſſ. Monſ. p. 355. *Hantslagodi*, plauſum. p. 410.]

Handful beouuas, *Manticum*: Gloſſ. MS. ASax. Papias: *Manticum*, *follis*, *vulgò Manticum fabri.*

Hantfrid. vid. *Frid.*

Handbüſſen. v. *Büſſe.*

Hantgriffa, pugillus, *eine fauſt.* Iſidor. contra Judæos. c. 4, 6. ex Eſa. XL. 12. *Huuer uues meſſendi in einemo hantgriffa unaſſar?* Quis menſus eſt pugillo aquas. Ubi S. Hieronymus: *Si contrahamus manum, pugillus efficitur.*

[*Hantabalun*, pugillarem. Gloſſ. Monſ. p. 398. *Hantuala*, pugillarem. p. 400.

Hantgiſcrip, chirographum. p. 394.

Hantdrubun, manicis. pag. 350. *gipuntana mit hantdrubun*, vincti manicas. p. 335.

Dritte banton, tertiare. p. 412.]

Handhabenda, ASax. qui ἐν αὐτοφόρῳ deprehenſus, *uf handhafter that, du Frem. Gloſſar. H.*

Hantveſt, chirographum, vid. ſupr. *Feſt.*

Hanttuele, manutergium. vid. *Dwahila.*

[*Hantvuanun*, mappulas. Gl. Monſ. p. 389.]

Hantunerch, opera manuum. Notk. Pſalm. LXXXIX. 17. & CI. 25. CX. 7.

Withende, ſpatioſum manibus, Notk. Pſalm. CIII. 25.

II.

Hant, poteſtas, jus, jurisdictio, forum. *zi minero henti*, ad meas manus, in meam poteſtatem: Otfr. I. 11, 30. 36.

Zi Gotes henti.
Ad DEI manus. Id. I. 4, 75.

Von der hant geleihen, alienare, ex poteſtate & dominio dimittere, J. Feud. Alam. c. 3. §. 2.

Blutig hant, jurisdictio criminalis, v. *Bluat.*

Heila hant, ſuæ poteſtatis, liber, v. inf. *Heil.*

Nuwe hant, nova poteſtas, novus dominus, Chron. Königsh. pag. 1146.

Jurisdictio feudalis, homagium. Aimoinus. L. IV. c. 64. *Illuc & Taſſilo Dux Baiwariorum cum primoribus gentis ſuæ venit, & more Francico in manus regis (Pipini) in vaſſaticum manibus ſuis ſemetipſum condemnavit.*

Hantgang, deditio: Gl. MS. ASax.

III.

Handen, tradere. *Gelovent zu handen*, promiſit tradere, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1039.

Hant

Hant, rei traditio tum inter vivos, tum per ſucceſſionem, illud *lebendi hant*, hoc *tote hant* dicitur. Rotulus Curiæ Dominicæ in Arlzhofen, Capituli Thomæ Argent. *Wer alſo ein gut emphahet noch toter hant, der gibt dem Meyer alſo vil Erſchaz alſo vil er von demſelben gut gibt dem Herrn pfennigzinſs: Emphahet er aber das gut noch veränderung von lebendiger hant, ſo gibt er nit mer dann halb alſo vil.*

Aliud ſignificat *Manus mortua*, quo de Du Fresn. Gloſſar.

Inbendes, oppignoratum, *verpfendet, einbendig unterpfant*, pignus propriè. Chron. Königsh. c. v. §. 184. *Mit des bende hilfet mir Got:* Cum hujus traditione auxiliatur mihi DEVS.

IV.

Hantmal, hantgemale, mallus jurisdictionalis, Scabinalis. Jus Sax. Prov. L. III. Art. XXIX. *Kein Schöppenfreyman bedarf ſein hantmal beweiſen, noch ſeine vier Anen benennen, er ſpreche dann einen ſeiner Genoſſen kempfflichen an. Der man mag ſich zv ſeinem hantgemahel wol mit ſeinem eid ziehen, allein habe er es under im nicht.* pro quibus poſtremis habet Zobelius: *ſo er an eim andern ort angeſprochen oder angeclagt wird, do ſein handmal nicht iſt.* Textus Latinus: *Liber ſeu idoneus Scabinis banuum ſui Scabinatus, id eſt, locum ubi natus eſt Scabino dignus, oſtendere aut ſuos progenitores quatuor nominare non indigebit, niſi ſuo æquali in generatione duellum propoſuerit injungendum. Licitè quis jurando banuum ſui ſcabiantus poterit demonſtrare, licet ſcabinatum non poſſideat.* Textus idiomatis Saxonici inferioris:

War eyn man ſine veir anen ſal betugen.

Nyn Schepenbarvrig man ne darff ſine handgemal bewiſen, noch ſine vier anen bynamen, he ne ſpreke ſinen genoten kempliken an: de man mot wol to ſinen hantgemale teyn mit ſime ede, allene ne hebbe he is under eme nicht. Ex his conficitur, *Handgemal & ſeine vier anen beweiſen*, coincidere, & unum per alterum exponi, & de ſolis Scabinalibus nobilibus, *Scheppenbare freyen*, loqui textum, non de omnibus hominibus, & eorum foro. V. ſupra *Anon.* Unde Vocabularium Teutonicum Juri Feudali Saxonico annexum perperam de foro competente in genere exponit: *Hantmal, nach alten Sächſiſchen Teutſchen iſt eigentlich nichts anders, denn eins iedermanns bequemliche und ordentliche richtsſtat, dahin er ſich eim ieden zv recht erbieten und beruffen mag, als an das ort da er ſein geburt und herkommen hat, zu Latein Forum genannt.* Sed & Zobelius in eodem vapulat: ùt & in Gloſſa Latina marginali ad L. I. art. 51. ejusdem Juris, qui ipſe ſeduxit quoque Schottelium *de Jur. Sing.* c. 4. p. 155. Rectiora docet Gloſſa Germanica dicti articuli: *Hantmal, iſt die Gerichtsſtat, da einer ein geborner Schöf zv iſt, und da er ſein Schild und Wappen her hat.* Et gloſſema eſt in ipſo textu articuli: *Seine vier anen und ſein hantmal, das iſt ſein ordentliche Gerichtsſtat.* Verba

enim *das iſt*, &c. in antiquis MSS. & textu Sax. Infer. non inveniuntur; intelligi tamen debent non de foro in communi, ſed de jure & ſede Scabinali, quod textus Latinus exprimit, *locum ſui banniti.* Nec aliter Gloſſa Weichbildi Art. 33. ad verba: *Eyn itzlich man mag ſich wol an ſin hantgemal ztien*, &c. *Dis iſt zv deme Scheppenſtule da er Scheppenbar von iſt, da mag er ſich wol ziehen mit ſinem eyde, al habe er ön under öm nicht. und ſo gloube man öme, wenne er das mit deme eyde beweret, wenn er ſpricht: Von der Stat bin ich von alle minen vier anen und habe mine friheit von dannen wen ich davon ein rechter Scheppinbarer bin. das mir Got ſo helffe und alle Heiligen.* Et mox: *Ir ſolt wiſſen, Hantgemale iſt anders nicht, wen das gerichte da er Scheppe zu iſt adir ſin ſolte ab da keiner mehr us ſinem geſchlechte were. Unt iſt darum ſin Hantgemale daz er odir ſine eldern mit der hant da uff den Heiligen zv rechte geſworen hobin, und das er noch wol habe daz zeichen an dem Scheppenſtule.* Hæc ex MS. vetuſto. Zobelius pro *Zeichen* habet *Handzeichen.* Sanè Manus ſymbolum eſt poteſtatis & jurisdictionis: unde *Hantmal*, malim referre ad hanc notationem, quàm ad juramentum. V. & *Mal, mallus.*

V.

Hant, pro juramento. J. Argent. Lib. I. c. XVIII. *So entredet er ſich mit ſine eines hant.* Se expurgabit ſimplici manu ſuâ. Et c. XXVI. Quod ſi noluerit illum convincere, *ſo gat er mit ſin eines hant darvon*, i. ipſe ſolâ manu ſuâ ſe expurgabit.

Jus Alemann. c. XXXI. *Behabt de herre das gut mit zweien gezugen zv im ſelber*, vel *mit im ſelber*, i. mettertius.

Tyrol. Rex Scot. Paræneſ. ad Fil. §. 22. de Judæis:

Daniel mit beiden hander ſwur
das ſi mit dem gelöben varn, als Adam umb de apfel vur.

J. Argent. L. I. d. c. 18, 26. *So ſwert er mit der ſibenden hant*, cum ſeptima manu jurabit.

Conf. Gloſſ. du Fresn. *voc. Jurament.*

VI.

Hant, deditio perſonæ. Notk. Pſal. LXVII. 32. *Ethiopia ile iro hende bieten Gote: ile ſih imo ergeben.*

VII.

Hant, conſenſus. J. Feud. Alem. c. XXVI. pr. *on des Herrn hant*, ſine conſenſu Domini feudum oppignorare.

VIII.

Hant, perſona. Rotulus Curiæ Dominicæ in *Haſelach*, an. 1336. *Das geribte ſol nieman beſizen dann ein friger hant von Ochſenſtein de elteſte.*

Strasb. Pfundzoll ordn. pag. 11. *fur beide hende*, pro emtore & venditore.

Hantolon, tractare. Otfrid. IV. 21, 41.

[*Hantalont*, contrectant. Gloſſ. Monſ. p. 376.

hanta-

Digitized by Google

hantalotun, tractaverunt. p. 357. tractabant. p. 362. 368.

Si hanta, liquantes. p. 389.]

Handteren, *handeln*, *hantieren*, Chron. Sax.

In ala hant, undiquaque, Otfr. II. 7, 7.

Zi henti, actutum, *zu hand*, hodie. Otfr. V. 13, 63. V. 1, 80.

Handeg, *behend*, impetuosus, Notk. Psalm. LIX. 6.

Handegosta abtunga, Notk. Psal. XC. 6. acerrima persecutio. Psal. CXVIII. 62.

Zitterbant, 2. F. 27. pr. absque percussione. vide Obs. XII. ad Chron. Königsh. p. 660.

Hentelen, *einzelen*, Chron. Sax. vet. fol. 807. b.

Hantschoch, chirotheca.

Hantschoch bieten, signum conferendæ Legationis Fragm. de B. Hisp. ℔. 755. Carolus M. ad Genelunem:

Geng here naher
mine botescaft intphahen, &c.
Genelun werte sih genoh.
Ther Kaiser bot ime ie then hantscoh, &c.
Then hantschuh er ime auer reihte.
Genelun erbleihte. &c.
Ther Kaiser beualh ime sinen stap,
Also er ime then hantscoh gaf.
Er lies in nitheruallen,
Thaz missevel in allen.

Conf. du Fresn. Glossar. *Chiroth.*

Hantslac, alapa, Tatian. c. 187, 4. [Utuntur quidem hac voce hodienum Germani, sed alio plane sensu. Est enim iis, *einen handslag geben*, *thun*, idem quod amice manus jungere, stipulataque manu aliquid promittere. Palthen. Not. ad Tat. p. 390.]

[HANDTZAICHEN. Monogramma, sive nomen compendio descriptum, ac certis literarum implexionibus concinnatum: erat nota & character, ut cum litera unica esse videretur, omnes tamen nominis literas exprimeret. Solebant illis Imperatores & Reges in Diplomatibus suis Subscriptionis loco uti. Primus perpetuum monogrammatis usum ac morem in regia diplomata induxit Carolus M., quem morem ceteri ad Philippum III. Francorum Reges retinuere, itidemque Imperatores Occidentis ad Carolum IV. Qui primus usum monogrammatis in diplomatibus invexit Carolus M. id ita concinnari curavit, ut signum Crucis, quo superiores Francorum reges in literis suis usi fuerant, repræsentaret. Id etiam exprimere studuerunt plerique ejus successores, quantum varia nominum ac literarum dispositio patiebatur. Alii quadratam figuram prætulerunt, ut Ludovici, Ottones, Henrici, aliique, præter Carolos Imperatores: quorum monogrammata & sigilla pleraque æri incisa exhibet Zyllesius in Defensione sancti Maximini. vid. Mabillon. de Re Diplomat. L. II. §. 10. sq. Specimini loco esse posset Monogramma Friderici I. Supra in voce *Churt*. p. 180. exhibitum, addemus tamen & hic quædam, una cum Diplomatibus ab Aventino publicata, in Epitome Annalium, quam Prodromi loco an. 1522. edidit, de qua in Schelhornii Amœnitatib. T. V. p. 81. sq. plura videri poterunt, quum enim Epitome laudata sit rarissime obvia, Lectori non ingratum fore speramus, si integra illa Diplomata, in Annalibus Aventini haud repetita, hic inseramus, non omisso primo, etiamsi illud subscripto monogrammate careat, quum & istud ad vocum & nominum aliquot vetustorum illustrationem faciat. Itaautem se habent.

Ain Brieff Künig Ludwigs in Bairn.

In dem Namen, vnnsers Herren JEsu Christi Got des almechtigen.

¶ HLudwig, auss milde Götlicher Gnade, Künig der Bairn, wan wir die gepet (so vnnser getrewen an vns legen) geren vnd williglich zw lassen, vnnd dieselbigen in GOttes namen volziehen, so erfullen wir angeporne, Königklicher sitten, gute, Machen auch damit, vnser lieb getrewen, in vnnserm dienst pas müttiger, des halben sol wissen, die schigklickait, vnd frumme, aller vnnser getrewen ytziger vnd kunfftiger, das erchanfrid diacon, vnser Caplan vnnd sein nechster freund, Bathrich, vnns furbracht haben, ein verleibtum brieffe, darin begriffen, wie inen ir leben lang, zw verdienter abnutzung Baturich bischoff zw Regenspurg auff leib verlihen habe, etliche gütter mit aigen leuten, mit Hütten, Scheyrn, Heusern, Gepeuen, Ackern, Velt, Wismatten, Waiden, Holtz, Wasser, Wasserleuff, so mit aigentomb sandt Haymeran münster zugehören, in den nachgeschriben Dörffern ligen, nemlich, zw Buchhusa (ytzt Buchhausen) Rhuochinga (ytzt Rocking) das sunst Folinchoua genant wirdt (ytzt Pfölkofen) auch zu Alinchoba (ytzt Alnkofen) ein hub vnd zu Cailonespach (ytzt Kolnbach) ain hub. Disser ytzerzelten stucke etliche synd voran des obgemelten stiffte gewesen, ain thail, hat der egenant Erchanfrid, vor etlichen iaren als sein aigen gutt darzw verschriben vnd vbergeben, welcher dan vnnser Konigliche wirde, vast gepeten hat Das wir im vber solich Bischoffliche Leibgeding vnnser bestetum gepott verschuffen, Dadurch er

Digitized by Google

vnnd ſein nächſter freundt Bathrich ir leben lang deſter ruebiger vnd ſicherlicher an meniglichs widerſprechen die obgemelten ſtucke inhaben nutzen vnd brauchen mochten, Solchs gepet haben wir angeſehen vnnd diſer vnnſer beſtetum Ernſtliche mainum in ſchrifft zu verfaſt werden verſchafft, Byeten hiemit vnnd ſchaffen, das die mer gemelten Erchanfrid vnnd Bathrich, obgenandt Stucke vnnd gutter, ir leben lanng, inhaben vnnd peſitzen, vnnd kainer was wirden er ſein Geiſtlich oder Weltlich die an ſolchem zw irren oder engen, ſich vermeſſen wölle, ſunder ſy macht haben, ir leben lang, ſolchs nytzen vnd brauchen nit anderſt dan wie obgeſchriben iſt vnnd nach ir Beider todt, ſollen obgeſchribne ſtuck mit aller zugehörum vollentlich in verwaltüm vnd herſchum dem obgenanten Gotzhauſs widet haimgen vnnd fallen.

Da mit aber dis geſchefft vnnſers Gepots vnd Beſtetum deſt veſter, gehalten, vnd demſelbigen deſterbas vonn vnnſern getrewen gelebt werde, haben wir ſolchs mit vnnſers Rings auffdruckum hie vnden zw beſigeln verſchafft

Ich Adalhold Diacon hab diſen Brieff an ſtat Gauzbold vberleſen vnnd verfertigt. Geben am 18. tag deſs Augſtmons, Im Achtzehenden (das Chriſtus bey vnſs ſey) Jar des Kayſertoms vnnſer lieben Vatters vnd Herren, Herren Hlüdwig, des aller Durchleuchtigiſten Römiſchen Kayſers, vnd vnnſers Reichs in Sechſten der Römiſchen ſteur Anlegum im Neundten Jare.

Geſchehen zw Regineſpurg in der ſtat, In vnſerm Palatio In dem namen Gots, mit Glück Amen. Nach Chriſti gepurt 831.

Ain ander Brief Kunig Ludwigs in Bairn.

In dem Namen vnnſers HErren JheſuChriſtiGot des Almechtigen.

HLudwig auſs Götlicher gnaden myltigkeit. Konig der Bairn, So wir, durch

vnſerer myltigkait gabe, von den guttern vnns von Got verlihen, den ſtetten der Heyligen, etwas vbergeben, Glauben wir gentzlich, ſolchs vnns on allen zweyfel, zw entpfahum deſs lons ewiger widergeltum nutz zu ſein, Darumb kund ſey gethan, allen der heiligen GOttes kirchen, vnnd vnnſern getrewen, das wir von vnnſers Lone merung wegen, Der heyligen Reginesburger kirchen (die in den Eren des Fürſten der zwelffpoten ſant Peter, vnd des ſelichiſten marterers Chriſti ſandt Haymeran, ſo alda, leibhefftig pegraben raſtet. gepawt dero in gegenwirtiger zeit der erwirdig man Biſchoff Bathurich, auſs Gottes wirckum, als geſehen wird, verwalter iſt) verlihen haben, etliche gütter vnſers aigenthombs mit andern rhingweis vmligenden Nemlich die gegent Do vor alter ein Veſt geweſen Herilungoburg gehaiſſen So in der abarn zu latein Auarorum genand vorzeitten landſchafft liget, vnnd mit ſeinen orten alſo wie hernach beſchriben wirdt, auſszaigt iſt Erſtlich do das waſſer erlafa in die Thonaw feldt, hebt ſich an ytz genanter krais vnd ziecht ſich auff wertz mit ſampt dem geſtaten egenants waſſer fluſs, biſs an das end Erdgaſtegi genand, weitter ſtreckt ſich ſolchs ſtuck, von dem egedachten fluſs erlafa auff der Oſter ſeyten, pis mitten auff den Perge, bey den Windenn, Colomezza genandt do dan in zwaien paumen, ſichperliche zaichen angezaigt werden, vnd von dan lendt ſich mer genanter fleckt auff der nord ſeiten biſs an die Thunaw Aber gegen ſuden vnd weſten, durch die höch des pergs als ſcheinperliche zaichenn der Baum auſszaygen biſs an das obgeſagt ort, ſo man nent Erdgaſtegi, Diſe alſo beſchribne, vnd angezaygte gegent mit den Sclauen ſo alda wonen mit Hewſern, gepeuen, grunden, gepauten vnd vngepauten, Wiſmaten, Wayden, Höltzern, Waſſern, Waſſerleuffen, mit anſtoſſenden trifften, auſsgengen vnnd eingengen, ſo vil innerhalb, vorgeſtimptes zirckels march beſchloſſen wirdt, haben wir gar vnd gentzlich der vorgeſagten kirchen ewiglich zw innhaben verlihen, vnd auſs vnnſer gewalt vnd rechten, in iren gewalt vnd herſchung, durch vnnſer myltigkait gutte, übergeben, nemlich in der geſtalt Das von dem heutigen tag vnd zeyte, nun hin-

hinfuran, mit den vorgeſagten Gutern vnd leuten, die regirer vnd diener des gemelten ſtuels, freien gewalt vnd macht, iren nutz vnd frümmen zu ſchaffen vnd fudern, wie ſy verlangt, haben, vnd damit dyſer wil vnſer myltigkait, zw ewiger zeyt vnuergeweltigt vnd vnzerprochen bey ſeinen krefften pleibe, haben wir ſolchs hye vnnden mit vnnſer hand beueſtigt vnd vnterſchriben, Auch mit vnnſers Rings auffdruckung zu ſygeln verſchafft

Handzaichen Herren Hludwigs

des hochberömteſten Kunig inn Bairn.

Ich Adalhold diacon, an ſtat Gauzbald hab diſen Brieff vberſchaut vnd verfertigt Geben am Sechſten tag des Weinmons im Neuntzehenden iar des Kaiſerthumbs vnnſers lieben Vatters vnd Herren, Herren Hludwig des Allerdurchleuchtigiſten geweichten Romiſchen Kaiſers

Vnnſers reichs im Sibenden, der Kaiſerlichen ſteur anlegum im xj iare Geſchehen zu Regineſpurg in der ſtat In Gottes namen Das wol gerad Amen. Nach Chriſti gepurt. 832.

Erlafa yetz *Erla*, *in Oſterreich* bey *Pechlarn Ips* vnd *Melk*.

Aber ain ander Brieff König Ludwigs in Bairn.

¶ In dem namen vnnſers Herren JEſu Chriſti Gott des almechtigen.

HLudwig von Götlicher gnade miltigkait, König der Bairn, wo wir die ſtette zü Götlichem dienſte gewydent, durch die lieb Gottes vnd dero, ſo jm in ſolchen ſtetten dienen, mit bequemlicher guthait, miltigklich begaben, verſehen wir vnns den lon bey dem Herren in ewiger ſäligkait zu entpfahen. Darumb kunth ſey allen vnſern getrewen, gegenwirtigen vnnd künfftigen, das wir, vmb vnnſers lons merung vnd ewiger wydergeltung wegen, zü ſand Haymeran des faſt vermerten Chriſti martrers munſter, do dann er leibhafftig rüwet, beſtet haben, ain kirchen mit leüten vnd gründen da zü gehörig, die dann ligt vor vnſerm palaſt vnd königklichen kamer, ſo genant wirdt Tinguluinga (yetz Dingelfing) welche geweſen iſt eines königklichen dieners Antkar gehaiſſen, vnd alſo dyſe kirchen (als wir oben gemelt haben) mit ſechs aygen leütten dahyn gehörig, vnd mitt heüſern gepewen, gründen, vnd allen ſo dyſer kirchen zü gehört, gar vnd genntzlich beſtetten wir dem vorgedachten ſand Haymeran mönſter ewigklich zü beſitzen, Nemlich diſer geſtalt, das von dem hewtigen tage vnd zeyte nun mer hynfuran, die regirer vnd diener des obgemelten mönſters, freyen vollen gewalt vnnd macht haben, in allen ſachen, wie ſie dann verluſt mit ſolcher kirchen jren nutz vnd frummen zü fudern, vnd da mit, dyſe vnnſerer myltigkait vnd beſtetnuſs ernſtliche mainung zü ewigen zeytten vnuergewaltigt vnd vnzerbrochen bey jren krefften beleybe. Haben wir mit vnnſer aygen handt, ſolchs hie vnnden beſtett, Auch mit vnnſers rings auffdruckung zü beſigeln verſchafft.

Handtzaichen. Herrn Hludwigs

des hochberömpteſten Königs in Bairn.

Ich Adelholdt diacon, an ſtat Gauzbold, hab dyſen Brieff vberleſen vnnd verfertigt. Geben am xxvjj. tag des Mayen, jm xx. Jar des Kayſertumbs vnnſers lieben Herrn vnd Vatters Herren Ludwigs des aller durchleuchtigiſten Römiſchen Kayſers.

Vnnſers reichs jm Achten, vnnd der Kayſerlichen ſtewr anlegung jm xj. Jare. Geſchehen zü Regineſpurg in der ſtatt. In Gottes namen das glücklich ge Amen. Nach Chriſti gepürdt. 833.

Herrn Carlmans Kunig in Bayern, ſo obgenants Kunig Ludwig von Bayrn Son geweſen Brieffe.

¶ In dem namen der heyligen vntaylpern Treyerainigkeit, Carlman mit hilff Götlicher gnaden Kunig.

Dieweil wir von den zeytlichen gütern vnns von Got verliben, vnnſern dienern zü helffen vnd ſye zü verſehen genaygt ſein. Darumb das ſye in weltlichen ſachen, vnns auch treulicher gewarten vnd dienen ſollen, vil mer iſt vns mit höchſtem fleiſs zu bedenken das wir auch von den zeytlichen güttern vmb die lieb Gottes, vnnd ewiger belonung willen, die gotzheuſer reichlich begaben, von des wegen ſey kundt gethan allen Chriſtglaubigen, gegenwirtigen vnd kunfftigen, das vns auſs Götlichem einfluſs geliebt vnnd gefallen hat zu geben, vmb merung ewiger belonung wegen. Die Abtey Matſe zü dem Munſter zu Otting neulich von vnns aus dem grund erpawt, welchs in den eren der aller heyligiſten gepererin Gottes der vnbefleckten junckfrawen Marie, auch des heyligen zwelffpoten ſant Philippen, vnd ander vil mer heiligen geziert geſeben wirdet, welcher Heiligen heiltumb wir aus beſondern gnaden Gottes, ſo vil müglich geweſt, hieher verſamlet haben mit dyſer beſcheidenheit, das von heutigen tag in ewig die gemelt Abtey Matſee, mit allen zugehören, es ſey von Künigen oder anndern menſchen darzu gegeben, on eins yeden vnſer nachkommen widerſprechen, bey yetzt gedachtem Munſter Otting von vns erpawt ſoll beleyben.

Kundt ſey auch allen gegenwertigen vnnd kunfftigen, das wir vnnſer lieben Frawen Capellen zu Otting, vnd den hoff zu Purg zv vorgemelten Munſter Otting haben geben, mit allen zügehörn, Erpautem, Vnerpautem, Ackern, Aigen leuten, Wiſsmadern, Wayden, Holtz, Waſſern, Waſſerleuffen, Beſucht vnnd vnbeſucht, vnd alle ding ſo wir vor genandt

haben die Abtey Matſee, die Capellen zu Otting vnd den hoff zu Purg haben wir gentzlich zu ewigen zeytten gedachtem Munſter zu beſitzen geben. Alſo das hinfur kainer vnſer Freundt, noch vnſer Süne, ſo ferr vns got die verleyhen wirdt, noch vnnſer Enickel vnd nachkommen dyſe gab, freuenlich ſchwechen, noch anfechten ſollen. Vnd ob ſich etwar, da got fur ſey, dyſes gepots vnnſer vbergab, zerprechen vndterſten oder ſchicken wurdt, das er zu Erſt in den zorn gottes vnd ſeiner heyligen falle, vnd von ditz freuels wegen an dem tag, des erpidmenden gerichts, rechnung vor got dem Herren gebe, vnd die diener Gotes da ſelbſt ſollen frei gewalt haben, alle vor geſchribene gütter, got zu lob, zu jrer enthaltung, in ewigen zeytten zu beſitzen, domit ſie ruelich leben, fur vns vnd gantze heilig Chriſtenlich Kirchen, Got deſter andechtiger bitten mügen. Vnd damit ditz gepot vnnſer vbergab bekrefftiger geacht, vnnd warhafftiger gelaubt, auch fleyſſiger gehalten werdt, haben wir hie vnden mit vnſer aigen handt das befeſtigt vnnd mit auffdruckung vnſers rings zu beſigeln verſchafft.

Handzaichen Karlmans

KOS
M
RNL

des vnüberwindlichiſten Königs.

Ich Madlwein Notarius, an ſtat des Cantzlers Baldo, hab dyſen brieff erſeben vnd verfertigt, der geben iſt am xxvj. tag des Monats Hornung, auſs Gottes verhengnuſs, jm erſten jar des Reichs, Herren Carlmans, des Durchleuchtigiſten Künig der Bayern, in dem neundten jar, der Römiſchen ſtewr anlegung. Geſchehen zu Mathekofen jn dem Künigklichen hoff. Im namen des Herren das glücklich gehe Amen. Der zal Chriſti. 876.

Digitized by Google

HAN.

Ain Ander briefe Carlmans Künig in Bayern.

¶ In dem namen der heyligen vntailpern Triainigkeit Carlman, aus gotlichen gnaden Künig.

WO wir durch die lieb Gottes vnd seiner heyligen ere willen, den gerweychten Gottes steten, mit vnser mühe vnd arbayt von grundt (auss zu geben Christi) gepaut, etwas zeytlicher gütter zu geben besleissen. Glauben wir das vns derhalben ewige belonung werdt. Darumb sey kund allen vnsern getreuen, gegenwirtigen vnnd kunfftigen, das wir, vmb erledigung vnnser selen, auch vnser haussfrawen, vnser vorfarn, etlich guter vnsers aygenthumbs, in Kerndten vnnd Windischer march ligendt, haben geben, zu dem heiligen sant Maximilian, darzu, zu sant Felicitas ain marterin vnd mutter siben sune, welcher Leib vnd Cörpel wir in vnser newe stiftung zu Otting, in der forcht vnd lieb Gotes, mit allem fleyss zu legen haben verorndt, welcher stifftung der erwirdig Abt Weruolt ain vorgang, als kundtlich ist, damit in beleuchtung derselben stifft, vnd in enthaltnuss der armen, auch der diener Gottes daselbst, ewigklich zu auffnemung, dienen sollen, Dan wir haben zu vorgemelten der heyligen Gottes heyltumb Auch zu obgenantem stifft geben den hoff zu Trebin, mit Hewsern vnd allen gepeuen, mit leuten man vnd weyben, in der zal xix. darin wonendt, auch mit. LXX. bueben, mit feldt vnnd ägkern, gepaut vnnd vngepaut, Wismedern, Wayden, Holtz, Wassern, Wasserleuffen, farent vnnd ligent mit allem zu geborn vnnd anhang. Die gelegenhayt diser vnser gab beschliessen sich also, sie strecken sich gegen dem nydergang auffwertz an dem wasser Dra vntz an das orth, so in der gemayn genant wirt zu der Püchen, gegen Mitternacht zwischen zwayer see da selbst peschlossen

HAN.

wirt, gegen dem aufgang neben dem see, vnd mit dem see, biss an die stat, do der rot fels gegen vber herfur reckt, gegen mitag biss an das pächl Dürrnpach genant, vnd also biss an die pruck Villach Auch an den perg Siccaw. Diss als haben wir zu obgemelter stifft geben, darmit dyse ding alle mit allen zugehörn, nichts hindan gesetzt zu den obgemelten heyligen Gotes, durch das gegenwirtig pot vnser ernreicher mildigkait in ewig, an alle schmelerum, anfechtung beleib. Der vorgemelt Abt vnnd sein nachkommen sollen gewalt haben, die selben gutter, ordnen, schicken in allen sachen als jnen vnd iren brudern gefelt. Vnd damit diser vnser vbergab ernstlich gepot in kunfftiger zeit krefftiger geacht, vnd warhafftiger gelaubt werdt, haben wir hie vnden mit vnser aygen handt das befestigt vnd mit vnserm ring zu sigeln verschafft.

Das Handtzaichen Karlmans

KOS
M
RN L

Des vnvberwindtlichisten Künigs.

Ich Madlwein Notari, an stat des Cantzlers Dietmar, hab disen brief verfertigt. Geben am Neundten tag des Herbstmonats, aus der begnadung Christi Im dritten jare, des Reichs herren Carlman des vast Christenlichen Künigs in Bayern vnd des ersten in Welschen lande, jn dem xj. jar, der Kayserlichen stewr anlegung. Geschehen zu Ranteinsdorff (jetz Ransbofen) in dem künigklichen hoff In dem namen Gottes das glucklich gehe. Amen. Der jarzal Christi 877.

Digitized by Google

HAN.

Kaiſer Friderichs des erſten brieff, ſo Oſterreich die marck von Bayern taylt vnd in ain Hertzogthumb erhebt.

¶ In dem namen der heiligen vnd vntailpern Dreyerainigkait Friderich, Auſs gunſt götlicher gnade, Romiſcher Kayſer.

DIeweil vbertreffenliche Kayſerliche hocheit ſchuldig iſt zu verhüten Damit das ihenig, ſo nach ſatzung vnd ordnung der rechten, Rechtlich gehandelt wirdt, an alles widerrüffen krefftig bleybe, vnd in vergeſſen nit kommen müge. Darumb kundt ſey allen vnſern getrewen gegenwirtigen vnd kunfftigen, das wir (durch wirckung der gnaden des, ſo den fryd von Hymel auffs Erdtrich den menſchen geſendt hat) auff dem gemainen Reichſtag zu Regenſpurg an der gepurt der heiligen junckfrawen Marie gehalten, in gegenwirtigkeit vil geiſtlicher vnd chriſtenlicher furſten, den langwerigen krieg irrung vnd widerwertigkayt, zwiſchen vnſerm freundtlichiſten vnſers vaters brüder Heinrichen Hertzog in Oſterreich, vnd vnſerm liebſten öheym Heinrichen Hertzogen zu ſachſen, vmb das Hertzogthumb Bayern, dyſer maſs geendt vnnd an eyn ort pracht haben, Der Hertzog von Oſterreich hat vnns vbergeben, das Hertzogthumb Baiern, welches wir von ſtund an verlihen haben, dem Hertzogen auſs ſachſen vnd alſo dyſer Hertzog in Baym, hat ſich verzigen, und vnns vbergeben die marck Oſterreich mit allem jrem rechten, vnd mit allen iren lehen, ſo weylent Margraff Leopold het von dem Hertzogtumb zu Bayrn, damit aber durch diſe tatht nit geſchmelert wurd, die eer vnd ſtand vnſers freundtlichiſten vorgeſagten vnſers vaters brüder, haben wir (durch rath vnd recht ſprechen der Furſten, ſo Lasla der durchleuchtig Hertzog in Behem, das vrtayl auſsſprach, vnd alle Furſten darein verwilligeten) die marck Oſterreich in eyn Hertzogthumb verwandelt, vnnd das ſelbig Hertzogthumb verlihen mit allem rechten, vorgeſagtem vnſers Vatters brüder, Heinrichen, vnd ſeiner gar edeliſten hawſsfrawen Theodore, Beſtetten hiemit in ewig, das ſie vnd ire kinder nach jnen, an vnterſchaidt, ſune oder töchter, das gemelt Hertzogthumb Oſterreich erblich von dem reich, inhaben vnd beſitzen ſollen. Vnd ſo der vorgenant Hertzog zu Oſterreich vnſers vaters brüder vnd ſein hawſsfraw an leibserben abgiengen, haben ſie macht das Hertzogthum zu verſchaffen wem ſie wöllen, Wir ſetzen auch vnd ordnen, das keyn perſon klain oder groſs in dem Hertzogthumb Oſterreich, ainicherley rechtfertigung oder gerichtzwang an des Hertzogen verwilligung vnd zulaſſung, zu vben oder treyben ſich vermeſſe vnd vnderſtee, Weytter iſt der Hertzog von Oſterreich, von ſeinem Hertzogthumb kain andern dinſt dem reich ſchuldig, dann das er auf die reichſtag in Bayern gehalten erfodert komme, er ſol auch in kainer rayſs hilfflich ſein, dann die eyn Kayſer in kunigreich vnd lender an Oſterreich ſtoſſent verordnet. Damit aber dyſe vnſer kayſerliche ſatzung, ewigklich bey wirn vnzerprochen beleib, haben wir dyſen gegenwertigen brieff, zu beſchreiben, vnd mit vnnſers ſigel aufdruckung zu bezaichen verſchafft, vnd darzu genommen teuglich zeugen, ſo mit namen ſindt Pilgreim Patriarch zu Agla, Eberhardt Ertzbiſchoff zu Saltzpurg, Otto Biſchoff zu Freiſing, Conrad Biſchoff zu Paſſaw, Eberhart Biſchoff zu Babenberg, Hartman Biſchoff zu Brixen, Hertwic Biſchoff zu Regenſpurg, vnd der Biſchoff zu Triend, Her Welffo Hertzog zu Spolet, Conrad des Kayſers bruder Fridrich kunig Conradts ſune, Heinrich Hertzog inn Kerndten, Marggraff Engelprecht von Iſterreich, Marggraff Diepolt vonn Vohburgk Herman Pfaltzgraff vom Rhein, Otto Pfaltzgraff von Witelſpach vnd ſein bruder Friderich, Gebhart Graff von Sultzpach, Engelprecht Graff von Hall, Gebhardt Graff zu Burghawſen, vnd vil ander mer.

Handtzaichen Herren Friderichs

des vnyberwintlichiſten Romiſchen Kayſers.

Ich

Digitized by Google

HAN.

Ich Reynlodt cantzler an ſtat Arnolds Ertzbiſchoff zu Maintz, vnd ertzcantzler, hab dyſen Brieff verfertigt. Do da regiret her Friderich Romiſcher kaiſer, alzeit merer des Reichs im 5. jar ſeines Reichs vnd anderm deſs kaiſerthumbs.

Geben zu Regenſpurg am xvij. tag des Herbſtmonats, in dem vierden jar, der kaiſerlichen ſteur anlegung im jar nach der menſchwerdung Chriſti. 1156. mit gluck. Amen.

¶ *Ain ander Brieff ſo zu Freyſing iſt des yetz gemeltten Kayſer Friderichs, von dem Zoll vnd Saltzſtraſs von Vering an der Iſer, am meyl vnderhalb Munchen, gen Munchen inn die ſtat gelegt.*

¶ In dem namen der heyligen vnd vntailparn Dreyerainigkeit. Friderich von gottes gnaden Romiſcher Kayſer, alzeit merer des Reichs.

WAs ſachen durch kayſerlich Majeſtat, geordnet werden gepürt ſich wol zu verbriffen, das weder durch verendrung vnd lauff der zeit kommen in vergeſſenhayt, vnd weder durch böſer leut truglich vben verkert werden, vmb welchs willen. Sollen wiſſen alle des Reychs getrewen gegenwirtig vnd kunfftig, das vnſer geliebſter Albrecht Biſchoff zu Freyſing vns klagendt hat furtragen, wie der Edel man Heinrich vonn Braunſchweig, etwo Hertzog in Bayern vnd Sachſen den marck zu Veringen mit ſambt der pruck, ſo ſein ſtifft von langen jaren her ruelich beſeſſen, zerprochen vnd in den flecken Munchen mit gewalt gelegt hab, wie wol wir diſer that wiſſen tragen. Dennoch hat er der Biſchoff ſolchs mit Siben glauwirdigen zeugen, in vnnſer verhor beybracht, vnnd ſinnd eben die, Connrad Ertzbiſchoff zu Salzburg, Chuno Biſchoff zu Regenſpurg, Bertholt Margraff zu Iſterreich, Gebhart Graff von Sultzpach, Otto der elter Pfaltzgraff zu Witelſpach, vnd Otto der junger ſein bruder, Friderich

HAN.

Burgraff zu Regenſpurg. Nachuolgent iſt durch die Furſten vnſers hoffs mit vmb gefragter vrtayl erkant worden, das kayſerlich Majeſtat vorgedachten Heinrichs handlung fur frauenlich vnd fur nichtig achten ſolle. Darumb nach inhaltung des rechten, widerruffen wir, die verendrung, vnd vmlegung des obgemelten marcks vnd ſetzen wider ein zu ſolchem marck vnd pruck, den gedachten vnſern getrewen Biſchoff zu Freyſing vnd ſein nachkommen, beſteten das hie mit diſem brieff, jnen vnd jrem ſtifft zu ewigen zeytten Weyter auf fleiſſig, des vorgenanten erwirdigen Biſchoffs anhalten, vnnd auſs kayſerlicher güttigkayt haben wir zu gelaſſen, vnd gnediger maynung befeſtigt das alle güter, ſo er der Biſchof durch ſein darlegen hat zampracht nach ſeinem gefallen, den kirchen oder andern geiſtlichen ſteten oder altern wie ſie genant ſind, vbergeben müge, vnd mit der ſelbigen guter, rendten vnd fendten, nach ſeinem gut beduncken handlen vnd verordnen, vnd damit dyſe vnſere ſatzung in ewig ſtet vnd vnzerprochen bleybe. Haben wir dyſen gegenwirtigen brief zu gedechtnüſs der ſachen ſchreiben, vnd mit vnſer Maieſtat Bullen verfeſtigen laſſen, zeügen dyſer ſach Conrad Ertzbiſchoff zu Saltzburgk, Chuno Biſchoff zu Regenſpurgk, Bertholt Marggraff zu Iſterreich, Otto der elter Pfaltzgraff zu Witelſpach, Otto der junger ſein brüder Gebhart Graff von Sultzbach, Friderich Burggraff zu Regenſpurg, Weyter ander zeugen, ſo bey dyſem handel geweſen ſein. Diethpolt Biſchoff zu Paſſaw Heinrich erwelter Biſchoff zu chur, Saffidamus Biſchoff zu Mantua, Gotfridt Cantzler, Rudolff Notari, Römer Probſt zu Halberſtat, Heinrich Burggraff zu Regenſpurg, Sigbot Graff von Neünburck, Heinrich von Altorff, Lienhart von Holenſtayn, Conrad Burggraff von Nurnberg Friderich von Truchding vnd ſein brüder Albrecht, Amelprecht von Lochhawſen, Heinrich Marſchalck von Pappenhaim, Burghard von Camer, Atzo von Camer, Regel von Camer, Rudolff von Waldeck, Heinrich das ſelig kindt, Adelholt von Dornpach, Engelman von Achdorff vnd ſein brüder Heinrich, Rudolff von Ried, Hartwit Marſchalk, Berthold von Reichartſhauſen

Sei-

HAP.

Seibolt von Holtzhawſen, Wolfher von Holtzhawſen.

¶ Ich Gotfridt Kayſerlichs Hoffs Cantzler, an ſtat herren Chriſtian, des Stuls zu Maintz Ertzbiſchoff, in Teutſchen landen Ertzcantzler, Habe dyſen brief verfertigt,

Handtzaichen Herren Friderichs

des vnyberwintlichiſten Römiſchen Kayſers.

Geſchehen nach der menſchwerdung des Herren Im 1180. jar vnd der Kayſerlichen ſtewr anlegung im xiij. Jar, do da Regieret her Friderich der aller berumbteſt Römiſcher Kayſer ſeins Reichs im 29. Des Kayſerthumbs im 26. Jare.

Geben zu Regenſpurgk auff dem groſſen Reichſtag, am xiij. tag Julij, Das glucklich gehe. Amen.]

[HAPOH, accipitrem. Gloſſ. Monſ. p. 321. hodie *habicht.*]

HAPICHHUNT. vid. *Hund.*

HAR, *Haar.*

Haarer, Plural. Notk. Pſ. LXVIII. 5. *Manigeren ſint danne mines houbetes harer, die mih hazzent tanches.* Multiplicati ſunt ſuper capillos capitis mei, qui oderunt me gratis.

[*Harir*, pilos. Gloſſ. Monſ. p. 333. *Scerrinten harir*, radentem pilos. p. 340.]

Veteres Celtæ capillos in nodum circa verticem ligarunt, Martial. 1. Epigr. 3.

Crinibus in nodum tortis venere Sicambri.

Tacit. de Mor. Germ. c. 31. Repræſentat Jo. Smetius *Antiq. Neomag. pag.* 70.

Mos Celtarum rutilandi capillos certo Saponis genere, docet Plin. Lib. XXVIII. Hiſtor. Natur. cap. 51. Vid. Cluver. Lib. I. Germ. Antiq. c. 16.

Fremd Har, peruque.

Joh. Geiler. Narr. Schiff. fol. 28. *ô Weib erſchrikeſtu nit, wan du fremd har zu nacht uff deinem kopff haſt, und etwan von einer todten frawen, zu Schaden deiner Seelen. Der dir es zu buſs gebe in der beicht fur deine ſind, du nemeſt die buſs nit an. —— Zu Paris was ein groſſe Proceſſion, da ward ein af ledig, der thet niemans nit, dan einer frawen ſprang er uff das haupt, und zoch ir den Schleyer ab und die huben, da ſahe yederman, das ſie kal was, und kein har uff dem haupt het, die het todten har uffgemacht, treib hoffart mit: das geſchach von rechtem urtheil Gottes.*

HAR.

Har abſlaben, tondere capillos, pœnæ genus, Aliàs etiam *Scheren und villen*, J. Argentorat. Lib. I. c. IV. itemque *Haranskara*, Rhythm. de Ludovico R. ℣. 27. vide ibi notas, ubi oſtenſum Haranskara generatim quandoque ſumi pro contumeliâ, injuriâ. Notk. Pſal. LXXII. 5. & 14. *Sament inne uuerden ſi geharinſcarot*, cum hominibus non flagellabantur. *Sar fruo cham min harinſcara*, Caſtigatio mea in matutino. Fridericus I. Imp. Conſtit. de Pace tenenda, 2. F. 27. §. ult. de pœnâ furti infra quinque ſolidos: *Scopis & forpice excorietur & tundatur*, ubi Mincuccius legit: *tondeatur*, pag. 289. conf. Gloſſar. Du Freſne voc. *Forfex.* atque hoc ipſum inſtrumentum vocatum, opinor, *Harraite*, Hariraida in L. Ripuarior. Tit. LXIV. conf. du Fresne ibid. Gregor. Turon. Lib. III. c. 18. *Tunc miſerunt ad Reginam cum forcipe atque evaginato gladio, —— utrum inciſis crinibus eos vivere jubeas, an utrumque jugulari?* Vid. Annot. ad Pauli Warnefridi de Geſtis Longobard. pag. 286. Coccius de Dagoberto, pag. 97. & 211.

[*Haramſcara* plaga, Gloſſ. Monſ. 358. plagam. p. 340. tortura. p. 357. percuſſio. p. 387. percuſſiones. p. 390. afflictio. p. 389.

Harmſcara, plaga. p. 334.

Haranſcara, plagas. p. 335.

Haramſcaras, plagas. p. 349.

Haramſcaro, dejectione. p. 374. contritione. p. 351. contritioni. p. 374.

Haramſcara, ſagittæ. p. 346. *haramſcana*, ſagitta. p. 347. legendum haud dubie & hic *haramſcara.*

Haramſcarot, percutit. p. 382.

Giharamſcarot, atteritur. Gloſſ. Monſ. p. 387. Contribulet. p. 357. attentis. (legendum fortaſſe *attritis*) p. 347. *Giharamſcarot vuirdit*, perforatur. p. 347. *giharamſcarot vuerden*, tundimur. p. 387. *Giharamſcarotiu.* percuſſa. p. 387.]

Capillum incidere, adoptionis ſpecies apud Francos & Longobardos. Regino Lib. I. An. 655. *Circa hæc tempora Carolus* (Mertellus) *Princeps Pipinum filium ſuum ad Luitprandum Regem direxit, ut ejus juxta morem, capillum incideret. Qui ejus Cæſariem incidens, ei pater effectus eſt, multisque eum ditavit regiis muneribus, & genitori remiſit.* Confer. Domn. Mabillon. Præf. I. Act. Ord. S. Benedicti Sec. III. pag. 7. & ſupra voc. *Bart.*

Harrun, ſaccus, cilicium. Notk. Pſ. XXIX. 12. *du zerbräche mina harrun*, concidiſti ſaccum meum. ubi S. Aug. in Enarr. II. notat: *Saccus de capris conficitur & de hædis.* Vid. Junii Nomenclat. c. 76. pag. 664. Kilianus: *Haere*, ſtamina, cilicium. id. Notk. Pſ. XXXIV. 26.

[*Harrun*, ſaccum. Gloſſ. Monſ. p. 356. 334.

Harrinemo, ſaccino. p. 345.

Harra, ſagma. p. 322.

Harrum, ſagum. p. 321.

Tatian. de Tyriis & Sidoniis c. 65. 2. *In haru inti in aſcun riuua tatin.* in cilicio & cinere pœnitentiam egiſſent.

Per metonymiam pili pro veſte ê pilis hircorũ confecta ponuntur. Palth. Not. ad Tat. p. 379.]

Hari-

Harinun unat, cilicium, saccus. Notk. Psalm. LXVIII. 12. Glossæ Lipsii: *Hera, cilicio: quasi haera, à pilis, & heren, cilicium.* ibi Somnerus: *Cilicium Sax. hæra, à pilis, ut Lipsius; nobis haircloth. Teut. haere, & haerenkleed. de quo apud Kilianum.*

In haren gehen, in capillis.

Hæraehtig, haerig, gehaert, capillatus, comatus, crinitus: Kilianus. Tales Reges Francorum. Gregor. Turon. Lib. II. c. 9. de Francis: *Primùm quidem littora Rheni incoluisse, debinc transacto Rheno, Tongriam transmeasse, ibique juxta pagos & civitates Reges crinitos super se creavisse.* Idem Lib. III. cap. 18. de filiis Chlodomeris, Regis Francorum: *Utrum incisâ cæsarie, ut reliqua plebs habeantur, an certè bis interfectis, regnum germani nostri inter nosmetipsos æqualitate habitâ dividatur.* Ubi vide notas Domn. Ruinarti. Hinc fabulas referre videtur Coccius *de Dagoberto pag.* 34.

Har, de foliis & floribus arborum, Otfr. II. 22, 43.

Har nih ein, hugu ouh thes,
thu iz alles uuio gifaranues?
Florem (floris folium) nec unicum, considera & hoc,
tu id omne quomodo colorabis?

Diploma Cunradi Lichtenbergi An. 1290. *item in silva Eckerene de Haro & de pascuis medietatem den.*

Kilianus: *Haer der boomen, comæ arborum; rami & frondes. Haerkens der Kruyden, fibræ, capillamenta herbarum.*

[*Haraposin*, stipula. Gloss. Monst. p. 324.

HARA, lepus: Glossæ MSS. Anglo-Sax. leg. *Hasa.*

HARANAH, *hernach*, in sequenti, Notk. Ps. CXVII. 27. & Ps. CXXXV. 8, 9.

[HARCI vel *Abshala*, scapulam. Gloss. Monst. p. 345.]

HAREM, camisia, Gloss. MSS. Anglo-Sax.

HAREN, clamare. Kero: *Haret*, clamat. Prol. pag. 17. *Hareet keschrift cotchundiu*, clamat Scriptura divina. c. 7. *Harenees*, clamamus. c. 2. *Hareta*, Otfrid. II. 9, 102.

Ther engil imo hareta.
Angelus ei clamavit.

Id. de Chananæa, III. 10, 26.

Thaz fuar si redinonti
after imo harenti.
Hæc eundo loquens,
post ipsum clamans.

Notk. Psal. III. 5. *Mit minero stimmo harreta*, voce mea clamavi. Id. Ps. XIX. 7. *Er geboret in sinero beto nicht ein sone erdo harenten.* Exaudiet eum precibus suis, non tantum a terra clamantem. Conf. Psal. XVII. 42.

[*Haret*, clamet. Gloss. Monst. p. 391.]

Conf. inf. Hera, huc.

[HARLUF, Licia. Gloss. Monst. p. 412.]

HARME, dolor, Otfrid. I. 20, 28.

Thera muater zi harme.
Matris ad dolorem.

Id. V. 19, 57.

Hermido ginoto.
Calamitosa necessitas.

[Verto: Miseria multum. *Hermida* est luctus. Gothis *harmur*, luctus, *harma*, lugere, ægre ferre. vid. Verel. in Ind. Ling. Goth. Hodie adhuc dicimus, *sich hærmen und græmen.* Scherz. Not. ad h. l.]

Harm tuon, calumniari, Tatian. c. XIII. 18.

[Vocem *Harm* itidem pro calumnia accipit auctor Glossarii Carolini, quod edidit Boxhorn. itemque in Gloss. Lipsius. Anglo-Saxonibus quidem simplex *hearm* s. *harm*, damnum denotat, unde est *hearman*, lædere, *hearming*, læsio, ap. Somner. in Diction. In compositis vero cum Francico idiomate plane consentiunt. e. g. *hearmcuædan* est calumniari, *hearm-cuithele* calumniosus, *hearm-spraek* calumnia, ap. eund. Germanis nunc *harm* idem est quod tristitia, *sich hærmen*, dolere, pœnitere, animo excruciari, puto quod nihil magis quam læsæ per calumniam existimationis sensus animum frangat exedatque. Palthen. Not. ad Tat. p. 333.]

Harman, calumniis, Gl. Lipsii. ubi Somnerus: *Quod Latin. Læsio, damnum, nobis harme, à Sax. Hearme: per translationem, fortè, Calumnia, quod ex ea fama læditur, & damnum datur. Sax. autem calumnia Hearmspræc.*

Kilianus: *Hermen, vetus. nocere, obesse. Angl. hærme.*

Idem: *Herm, Frisis. tristis, lugens, dolens.*

[*Harmisotun*, calumniabantur. Gloss. Monst. p. 339.

Hærmisota, si quempiam calumniatus sum. p. 330.]

HARMIN, *hermelin*, Fragm. de B. Hispan. a. 1555.

I nob biez er ime voretragen
thie tiuren mantel harmin,
So sie bezzer ne mobten sin.
Thie liste uon zobele.
thaz gestaine liubte tharouene.

Kilianus: *Armyne, armelyne, hermyne. mustela alba, Alpina: mus Alpinus, Ponticus, Armenius, vulgò armelina, harmela, mus armelinus. Armynen, pelles alpinæ, vulgò armelinæ & hermelinæ. Germ. hermele. Gall. hermine. Hisp. arminnos. Angl. hermin.*

V. Du Fresn. ad Joinvill. P. II. pag. 132. & supr. *Crusene.*

[Gloss. An. *Harmo*, Migale. Vocab. MSC. Anon. Migalus est parvum animal & nobile, *ein Hermlin.* Scherz. Not. ad citat. Fragmenti locum.

Haramo, migale, cameleon, genus bestiæ in Ægypto. Gloss. Monst. p. 322.

HARN, urina. Gloss. Monst. p. 330.]

HAROUUENO, vid. supr. Ch.

HARPHE, cithara. Otfrid. V. 23, 379.

Etiam pœnæ genus. Sententia Senatus Ar-

gentorat. an. 1344. *Heinze ziſebacken dem Streler iſt diſe Stat und der burgban jemerme ewiglich verteilt. Und wo man In in dirre Stat oder in dem burgban ergrifft, ſo ſol man In erdrenken, umbe ſine böſen ſwure, darumb er och an der Harphen geslagen wart.*

Item in ſimili cauſæ blasphemiæ, cum linguæ exciſione, an. 1350. Item: *an der harphen mit ruten geſtrichen.*

[Forſan idem hoc pœnæ genus eſt quod nunc in Suevia uſitatum vocatur: *In die geigen ſchlagen.*]

HARST, copiæ, milites. Chron. Konigsh. c. V. §. 189. *Do machte ſich des Biſchoves Harſt uf heimeliche, und ranten in noch unz gein Rotenburg.* & §. 193. *des Herzogen Harſt der zv Oppenheim lag, mit 11 hundert gleven.*

Ibid. Supplem. pag. 434. *Sante zv erſten ein michel groſſen harſt, die mit den Chriſten ſolten ſtriten.* pro quo pag. 147. habetur: *Sante zvm erſten zv den Chriſten ein groſſe Schar die mit inen ſolten ſtreiten.* Conf. pag. 430. & p. 760. *die Groſſen Herſte und Huffen des volks.* p. 915.

Bluthharſt, latrunculorum manipulus, V. ſupr. *Gartenknechte.*

Olaus Verelius: *Herſtiorn, ductus militum, ductus agminis militaris.* Herſtweiter, *Pſal. CIII. cohortes, turmæ.*

[*Harſtan*, Sarticoræ. Gloſſ. Monſ. p. 412. *Harſtium, fannun*, ſartaginem. p. 408.]

HART, theſaurus, vocabulum Poëticum & amatorium, unde *Adelhart, Alart*, nobilitatis theſaurus: ita Aventinus, ſed ſine autoritate. Ea potius ab *hart* durus, fortis. Secutus tamen videtur Ludolph. Potterus in Auctario Kiliani, de Nominibus Propriis Virorum: *Hard, non ſemper robur ſignificat, ſed & indolem, theſaurum, ac nobilitatis fontem. Erard, Erardus: indoles honeſtatis, aut honeſtatis amans. Livard, Livardus: amoris gaza.*

HART, ſylva.

Speciatim ſylva quæ per totam Germaniam à Rheno usque ad Viſtulam porrecta, Græcis Horcynius, Hercynius ſaltus, Orcynia ſylva. *J. Cæſ. L. VI. de B. G.* Plinius Hercynium ſaltum memorat *L. IV. S. 25. p. 466.* & Sect. 28. fi. *Hercynium jugum nullo inferius nobilitate.* Livius Lib. IX. *Germanicos ſaltus* appellat. P. Mela L. III. c. 3. *Hercynia ſylva dierum LX. iter occupans.* Obſervanda hîc eſt imprimis vetus Germanorum pronunciatio, quæ ipſa non ex vitioſa hodierna latinæ linguæ pronunciatione petenda, quaſi eſſet *Harzin*, quâ C ùt Z contra morem Romanorum, quo ut K tempore Julii Cæſaris pronunciatum fuiſſe conſtat: ſed ex Græca, quâ K venit, & demonſtrat quod à Germanis dicta non Harzin, ſed *Harkin, Horkün, Horchün*, unde Græcorum & Romanorum *Herkynia:* id quod compoſitum ni fallor, ex *Hart* & *Kün, Kyn*, quod ſemen & generationem ſignificat, (vide ſupra *Chunni*) q. d. Sylva ſeminaria, & matrix reliquarum particularium. Sic & particula Sylvæ Thuringiacæ verſus Franconiam in Hennebergia vocatur *der Semer*, pars ſylvæ Semanæ, quam cum Thuringica eandem facit Bilib. Pirkheim. p. 703. Iſta ſylva olim immanis, multis in locis partim hodie exciſa eſt, conditis ibi urbibus & villis: partim nomen mutavit, ùt *Böhmerwald*, ſylva Bohemica, *Thüringerwald*, ſylva Thuringica, Thuringiam à Franconia ſeparans: *Swarzwald*, ſylva nigra ad fontes Danubii. Tacitus de M. G. c. 28. *Inter Hercyniam ſilvam, Rhenumque & Mœnum amnes, Helvetii, Gallica gens.* Et c. 30. de Gallis qui decumates agros exercuerunt: *ultra hos Catti. initium ſedis ab Hercynio ſaltu inchoant, non ita effuſis & paluſtribus locis, ut cæteræ civitates, in quas Germania pateſcit; durant ſiquidem colles, paulatimque rareſcunt: & Cattos ſuos ſaltus Hercynius proſequitur ſimul atque deponit. Spechſart, Odenwald*, ſylva picearia ad Nicrum. Nec retinuit vetus nomen integrum in Saxonia inferiori, ſed *Hartes*, quaſi pars Hartis, dicta, *Harz, Harzwald*, Saxoniam à Thuringia hodie ſeparans, non à reſina dicta. *Montes Harticos* vocat Helmold. *L. I. Chron. Slav. c. 26.* in quos multas familias Holſaticas circa A. C. 1070. veniſſe & ibi in hodiernum diem usque manſiſſe memorat. De hac Hercyniæ parte canit Henricus Rosla *in Herlingsberga* p. 120.

Saxoniæ nemus eſt viginti millibus & ſex
Porrectum, dicit quod Teutona lingua vocans
HART.
Eſſe poteſt majus, ſed non præſtantius ullum,
Silvis ſive feris: hoc autem dives habetur,
Quod municipiis & pagis pullulet. HART eſt
Hinc ideo dictum, quia durius omne, quod
illud
Educat, eſt aliis. Genus hoc hominum neque
ferrum
Nec mortem metuit, conceperit ut modò bilem.

Conf. Willich. ad Tacit. de M. G. P. I. VIII. & P. II. 1. & Pirkheim. Deſcript. Germ. cum quibus & Kiliano in Nomenclatura Region. non per omnia convenire poſſum. Vide ſupra *Abnobæ.* & inf. *Heide.*

Ab iſta ſylva *Harz* Vir illuſtris, *Menſo Alting*, in deſcriptione Germaniæ inferioris Tab. I. Cheruſcos derivat intra Viſurgin & Albim, ait: *Ab Hartz montibus, Härzſchen vernaculæ, & geminatâ aſpiratione Cherzſchen, unde Romanorum Cheruſci.*

V. Conr. Celtes de Sylv. Hercyn.

HART, villæ nomen. Cæſar Heiſterbac. pag. 12. *Henricus magiſter in grangia, quæ vocatur Hart.* fortè quod olim ſylva ibi fuerit.

HART, *Herti*, durus: fortis. Otfr. III. 7, 50.

Hert iſt gerſtun kornes hut.
Dura eſt hordeacei grani cutis.

Se herti, mare magnum, Otfr. II. 1, 6.

[Vertend. *adeo dura*, notante Scherzio.]

Harta, durities, Otfrid. IV. 6, 9.

Herti, durities, Otfrid. V. 6, 93. III. 7, 150. IV, 13, 57.

[Ultimi loci verba hæc ſunt.

Tho zalta Chriſtus thia herti.

Tunc

Digitized by Google

Tunc enarravit Chriſtus hanc difficultatem.

Ita quidem Schilterus vertit: at Scherzius hanc notam ſubjungit. Cum *Hertom* in Gloſſ. Boxhorn. idem ſit, ac vicibus, & *Hertum* proviciſſim occurrat in Gloſſ. Keronis c. 9. *bi herton* etiam ap. Otfr. II. 9, 170. uſurpetur pro vicibus certis: adde I. 27, 27. & II. 12, 11. judicandum relinquo eruditis, annon contextui magis conveniat, ſi *thia herti* interpretatus fuero pro *hac vice:* adeoque ita verſus hic eſſet reddendus:

Tunc dixit Chriſtus hac vice.]

Hertiu, dura. c. 58. *Herteem, duros.* c. 2. *herteem rabbom*, duris rebus. c. 7. *herteem herzin*, duris corde. c. 2. p. 22. *hartor*, durius. cap. 2. p. 21. Kero.

[*Harti*. robur. Gloſſ. Monſ. p. 328. rigiditate. p. 389.

Harten geduinch, virga ferrea. p. 323.

Harto, acriter. p. 355. *harto ſih zurnan*, graviter ſe ferre. p. 364.

Hartira eih, quercus. p. 365. *in hartero cheſtigo*, in virga virorum. p. 327. virga ferrea. p. 348. *Faſtor, hartor, krimmor.* arcius, (leg. acrius.) p. 406.]

Heirtin, herten, Rhythm. de S. Annon. ℣. 130.

Die helmi ſtalin herti,

Galeas æreas fabricavit.

Harto, hardo, valde, nimis, Gloſſæ Lipſii; ubi Somnerus: *nobis eodem ſenſu hard, & hardly: valde enim laborare, to labour hard, dicimus: Seriò & ægrè contendere, ſive decertare, nobis hardly to ſtrive or contend. Eopſe ſenſu Belg. Hard, hard; Germ. hart.* Otfrid. I. 18, 75. *harto mihiles haz*, quàm optimè, accuratiſſimè: inſervit enim Superlativo. Notk. Pſal. XLIV. 6. *Dine ſtrala ſint uuaſſe, harto mahtige.* Sagittæ tuæ acutæ, potentiſſime.

Conf. Otfr. ad Lud. R. ℣. 40. & I. 18, 32. I. 18, 75. I. 19, 21.

Hartoſt, maximè. Notk. Pſal. LXXII. 15.

Harte zirlih, valde decorum, Fragm. B. Hiſp. ℣. 916. 1598.

Aimen helm harte luſſam.

Galeam valde pulchram.

Rhythm. de S. Annon. v. 632. *harto genedig.*

Hartò, propè, proximè, Otfr. I. 4, 45. *hart eneinander ſtoſſen.*

Beharto, Otfr. I. 4, 139.

[In Cod. Vindob. h. l. non legitur: *Unz thaz thar beharto*, quæ Schilterus ita transfert. *Uſque dum confirmatio fiat.* Sed: *Unz thaz tharbe harto*, quæ verba Scherz. vertit: *Uſque ad id* (tempus) *care admodum.* In Gloſſ. vero Monſeenſ. extant ſqq. *pibartis*, obfirmabis. p. 339. *pibartit*, obdurat. p. 352. *bibartit uuard*, obfirmatus eſt. p. 342. hodienum in uſu eſt *etwas behærten.*]

Gibartis tih, animo te obfirmes, Otfr. IV. 13, 36. 43.

Herton, propugnare, Otfrid. V. 19, 17. 18. Sed vid. Notk. Pſal. CXVIII. 24.

[Verba Otfridi hæc ſunt:

Ni ſie ſculin berton
thar iro dati rentun.

Non debent obfirmare
ibi eorum facta mala.

Scherzius vero ita vertit:

Qui non debeant certis vicibus
ibi ob facta (ſua) reſpondere.

Notkeri verba citata ita ſe habent: *Daz ih dar ana uuerde gebeizit unde gebertet umbe dinen namen.*]

Erberten, prævalere. Fragm. B. Hiſp. ℣. 1397.

Hartunga, exercitatio, Notk. Pſal. IX. 1.

[*Harttrugili*, ſanguinarius. Gl. Monſ. p. 414.]

Heardniſſae, rigore: Gl. MS. ASax.

[HARUGA, delubra, lucus, Rhaban. Maur. Gloſſ. ap. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 92. qui de hac voce ſequentia p. 93. annotat. Rabanus eandem vocem quoque *haruc* ſcribit, & per eam Latinorum *capitolium* n. 703. item *fanum*, n. 1298. interpretatur. A. Sax. *Hærg, lupercal, ſacellum: Hearge, fanum, lucus: Hearh, hearhge, fanum*, Benſ. G. *Haurgur*, idolum, fanum: *Haurge*, ara, lucus, Ver. *I. p. 112. a.* vbi & *borgum* de idolis habes. Omnia eo conſpirant, vt ſpeciatim loca Diis paganorum ſacra notentur. Iſta enim a Rabano etiam *Capitolii* nomine ſignificari, ad illa eius verba ex Turnebo & Phil. a Turre obſeruaui. Cum vero vocem *hare* generalem *congregationis* notionem quondam habuiſſe, ex A. S. *hereneſſe*, congregatio, appareat, hinc locum etiam publicum conuentuum, de rebus ciuilibus auctoritate magiſtratus inſtitui, ſolitorum, voce inde deflexa, *barabo*, quae in Leg. Ripuar. XXX. 2. exſtat, indicatum eſſe facile largior. *Baſilicam* vero *Eccleſiam quoque* haruc *olim vocatam*, quod *ad l. c. p. 213.* CL. Eccardus ſcribit, idoneo teſte doceri vellem. Ipſe certe vir doctiſſimus ibidem credere ſe negat, nomen fanis idolorum proprium, in Chriſti aedibus denominandis retentum. Qua igitur ratione *Baſilicae eccleſiae* Impoſitum dicere potuit?

Vindicat poſt haec prolixe ſententiam ſuam de voce *Kirch*, & p. 100. hæc ſubjungit. Iſtud adhuc dici meretur, *haruga* quoque Latinam vocem eſſe, & *hoſtiam* notare, vt dudum ex Don. & Feſto Stock. *de ſacrif. fol. 8. a.* advertit. Don. *ad Ter. p. 484.* quidem *haruga* ſcribit; ſed apud Feſt. *p. 166.* eſt *haruiga*, vbi Dacer. Ἀρίξ, inquit, *aries. Inſerto digamm. Aeol.* ϝἀρίξ, *aruix, inde* haruiga, *proprie* hoſtia, *cum aries ſcilicet mactabatur. Varro L. 4. de LL. p. 17. aruiga* legit, & de ariete, qui veteribus *ares* dictus, accipit. Varronis verba ex vetuſtiſſima editione Mediolanenſi allata, Rutgers. 3. *Var. lect. p. 228.* emendat, & veteres *arvex, arvigis, arvigem*, declinaſſe, immo inde quoque nominatiuum primae declinationis formaſſe contendit. Adde Martinium in *Haruga.*]

HAS.

[HARZOLE, pice. Gloſſ. Monſ. p. 342. *harzoler*, picis. p. 341.

HASAL, corylus. Gloſſ. Monſ. pag. 414. amygdalum. p. 353.

HASNETA, ſubnervavit. p. 327. In Gloſſis in Libros Regum hæc vox extat, dubium hinc nullum eſt, quin ê 2. Reg. VIII. 4. in quo loco ſolum vox *ſubnervavit* extat nec ullibi præterea in Libris Regum reperitur, deſumta ſit; ibi vero de Davide dicitur, *quod ſubnervarit omnes jugales curruum*, inde colligo, pro *Haſneta* legendum *abaſnita*, incidit, nervos ſcilicet, jugalium. Verum hoc doctioribus relinquo.]

HATEGON, æmulatione: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Aſſonat Sax. hatian, odio habere, quod Teut. haten, & haeten.* Germ. *haſſen.*

HATONGON, iracundiam: Gloſſæ Lipſii. Ibi Somnerus: *Quicquid fervens, quemadmodum iracundia, Sax. hat, nobis hot.* V. *Heiz.* & *Muat.*

HAVBIT, *haubite*, capita, capite. c. 7. Kero: *In haupit faſtun*, in caput Quadrageſimæ. Id. c. 48. *unzi in haubit dera faſtunge*, usque ad caput Quadrageſimæ. c. 41. conf. *Habit.*

Mana houbit, princeps. virorum caput. Otfr. V. 19, 93. de extremo Judicio.

Ni mag thar mana houbit
belfan bereren uuiht.
Nec poterit tunc virorum caput (Princeps)
juvare proceres (ſuos) quicquam.

[Scherzius in Not. hunc locum ita vertit.

Nec poterit ibi caput papaveris, (i. e. vilior homo)
juvare Dominum aliquo modo.

Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 292. *Es mag da einem herrlichen nichts ſo viel helfen als ein Mahn-Kamm oder Kopff.* Notat enim ibi, *Manohoubit* notare *ein Mahnkopff oder kamm, ein geringes ding.* Inde Scherzius ad Otfrid. II. 24, 77. ubi in MSSC. pro *inana houbit* legitur, *mana houbit*, hanc â Stadenio datam hujus vocis interpretationem & huic loco applicat. Ceterum ê mox ſequentibus â Schiltero productis locis patebit, in iſtis minimum interpretationem Schilteriana rectiſſime ſe habere.]

Id. II. 6, 103. de Deo dicitur quod Filium ſuum tradiderit pro nobis.

Thaz ſin lioba houbit,
bi unſih mana houbit.
Hoc ſuum dilectum caput,
pro nobis virorum Principem.

Id. L. I. 17, 61. de turbata Jeruſalem ad adventum Magorum:

Joh mannilicheſ houbit
uuard es thar gidruabit.
Et quodlibet caput (omnes Principes civitatis)
tunc turbabatur.

Houbit zuuiualta, mitra epiſcopalis: Otfrid. ad Salom. Epiſc. v. 7. ibi notas vide ſis noſtras.

HAV.

Houbit alles guates, caput omnis boni, ſummum bonum. Otfrid. III. 24, 58.

Haubit, apex S. Scripturæ, Tatian. c. 25, 5.

[Quemadmodum vox Latina *caput* pro cujusque rei ſummitate uſurpatur, ita vox quoque ei reſpondens eminentiam qualemcunque, hic quidem apicem literæ denotat, quæ ratio eſt quare & Promontorium Belgis Germaniæque inferioris incolis *hoofd* vel *hövet* appelletur. Palthen. Not. ad Tat. p. 353.

Ein houpit puohſtabes, Jota. Gl. Monſ. p. 409.

Houpidobbe, capitio. p. 347.

Houpitſteti, Toparchias. p. 362.

Houpitſuntun, criminibus. p. 373.

Houpitſcazes, capitis. p. 375.

Nob mera houpitkelt kahalot, ampliorem ſummam. p. 402.

Haupit pant, coronatus lauro. p. 404.

Mit lorpaumes pletirun, haupit pantu, Kachronot, laureatus. p. 406.

Haupit kelt, enti halp, ſummam capitis & dimidium. p. 401.

Huopitili, capitella. p. 328.

Huopitpurch, metropolin. p. 330. *Houpitpurgi*, metropoles. p. 379.]

Houbit, perſona. *Hobetſchaz*, perſona æquivalens.

Lex Alem. MS. c. 3. *alium ſervum in capite talem reſtituat. i. pro perſona ſervi. i. höbet ſchaz.*

Haubet pari, calvitium, Notk. Pſal. XLIII. 1. q. d. caput nudum; vid. *Bar.* & infr. *Kibilla.*

Houbtlöchen, J. Argent. L. II. c. 110. de vidua: *Vorus nemen ir gewant daz zv irem libe gehört und gehoubtlöchet iſt.* ejus perſonæ repoſita, appropriata. *Lachen, laccan*, reponere.

Hubetburge. v. *Burg.*

[HAVAN, olla. Gloſſ. Monſ. p. 349.

Havanares, figuli. p. 357. Hodienum in Germania ſuperiori *Haffen*, olla. *Haffner* figulus dicitur.

Havanari vel *pilidari*, plaſtes. p. 335.

Havanſcirpi. teſta. pag. 346. hodie *Hafenſcherbe.*]

HAVEN, *heben, heüen, erheben.* Willeram. Cant. Cant. pag. 31. *Gehaue thih ad hæreticos*, erhebe dich, packe dich, geheue dich, hodie.

Fragm. de B. Hiſpan. v. 1991. *ſih ze Gote haueten*, ſe ad DEum elevare.

Ze ringe gehauen, ad Circulum ſe conferre, zum ſchranken.

Irhauen von dero erdo, Notk. Pſalm. XLIII. ſi. *Gentibus (tietin) ketuo chunt dina reſurrectionem (urſtende) daz ioh die die nu haftent zuo dero erdo uſ irhaven uuerden ſone dero erdo.*

Vore gehauen ime, vorthun, aliquem ſuperare, Fragm. de B. Hiſpan. v. 4480.

Vide etiam *Heben.*

HAVERO, *Habicht*, accipiter. Willeram. in Cant. Cant. p. 35. [noſt. ed. p. 17. quæ legit *habeche.*]

HAVSERE. vid. *Ero.*

[HAUUIGRIMMILA, Ophiomachus, ſimilis Migali. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

HAZ,

Digitized by Google

HAZ.

HAZ, odium. Otfr. V. ult. 178. *has druagun*, odium portare, paſſivè.

Hazzon, odiſſe. Pſal. XVII, 18. *die mih hazzent loſta er mih.* Eripuit me ab his qui me oderunt. ℣. 41. *die mih hazeton, die ferlure du*, odio habentes me diſperdidiſti.

Goth. *Hatgan*, Matth. V, 44. Contra *Hazgan*, laudare eſt Luc. XIX, 37. c. 18, 43.

[*Hazon*, æmulari. Gloſſ. Monſ. p. 349.

Hazot, æmulatus. p. 396.

Hazos, zeles. p. 355.

HAZUS, ſtrio. p. 400.

Hazaſa, ſtrionibus. p. 377.]

HEAMOL, uncyſtig, frugur: Gl. MS. Anglo-Sax.

HEANDHARA, ceſalus. Gl. MS. ASax.

Gibeaendae, exauctoravit. Gl. MS. ASax.

[HEAR, *ſaar after nu.* Iſidor. III, 1. Tot verba nil niſi voculam *deinde* ſignificant. Latet ille ſignificatus proprie in *hear* & *after*, hiernach, hiernechſt, *ſaar* vel *ſar*, quidem ſignificat, teſte Gaſſaro in Diction. Nu particula eſt creberrime abundans. Palthen. Not. ad Iſid. p. 400. conf. *After*.

Id. mox in eod. cap. §. 2. dicit *ſee hear nu.* Ecce.]

HEARDHEV, ciſcillus: Gl. MS. ASax.

HEBEN, levare, offerre, renovare. J. Feud. Alem. c. 103, 3.

Hebe, oblatio, Königsh. Chron. p. 1150.

[*Hepinunter*, tractans. Gloſſ. Monſ. p. 367.

Mimihaſto hepinota, benigne exhibuit. p. ead.]

Uſhebea, verheben hodie, reprehendere, Vet. Verſ. Pſalm. L, 1.

Conf. *Haben. Hauen. Heffan. Höben.*

HEBIG, gravis, magnus. Otfrid. IV. 2, 57. de Juda Iſcariote:

Er uuas thiob hebiger,
joh ſekilari ſiner.
Erat fur magnus,
& ſaccularius ejus.

Idem I. 17, 31. c. 15. 61. II. 11, 10. I. 27, 9.

[*Hebigo* & *hebigaz* promiſcue uſurpantur pro vehemens. Scherz. Not. ad Otfrid. II. 11, 10. *Hebig* vehemens, potens, inſigne, notat. Apud Willeram. in Cant. Cant. II. 9. *Suo hebig er ſi*, idem eſt ac *inſignis*, *altus*, *ſublimis*, quo ſenſu in ſqq, ap. Willeramum aliquoties occurrit. Id. Scherz. Not. ad Willerami locum citatum. *Hevig*, ſæpe idem eſt ac *moleſtus*, it. *vehemens*, ap. Willeram. vero in Cant. Cant. V. 15. *magnum* denotat, quo ſenſu etiam occurrit apud Notk. Pſalm. XCVII, 7. ubi conſcientia ingentium delictorum redditur: *diu geuuizzeda hevigero ſundon.* conf. idem Pſalm. XL, 10. Pſalm. CIX, 5. Scherz. in Not. ad Willeram. p. 46.

Tatian. 40, 2. *Ni curi mir hevig uueſan.* Noli mihi moleſtus eſſe. ASax. *hefig*, gravis, moleſtus, interprete Somn. in Diction. Angl. *heavy*, unde *hefelice*, graviter, moleſte, Angl. *heavily*. *Hefigneſſe* moleſtia Angl. *heavineſſe* apud eundem; inde noſtrum *heftig*. Palthen. Not. ad Tatian. p. 364.]

HEB.

[*Heiggaz*, gravis. Gloſſ. Monſ. p. 342. Sed legendum *Hepigaz*. Ita enim *Hepigaz*, grave, in iisdem Gloſſ. occurrit. p. 390.

Hepiga, graves. p. 365.

Hevari, incluſorem. p. 330.]

Hebigi, gravitas, ſplendor, majeſtas, Otfrid. V. 20, 13.

Quimit therſelbo Gotes ſun
ſon himilriche herafun,
Mit mihileru krefti
joh Engilo giſcefti.
Mit mihileru hebigi
mit imo al ſin gidigini.
Veniet ille DEI filius
de cœlorum regno huc deorſum,
Cum maxima potentia,
& Angelicis creaturis.
Cum maxima majeſtate,
cum ipſo omne ſuum miniſterium.

Gehevigen, aggravare, Notk. Pſalm. XL, 10.

Unhevig kuot in der alten è geheizzen, Notk. Pſalm. LXXXIX, 12. umbra futurorum.

HEBILD, liciatorium: Gl. MS. ASax. de liciatorio V. Gl. du Freſne.

HECH, vid. Hahan.

[HECHE, mordeat. Gloſſ. Monſ. p. 344.]

HEERBANN. v. *Bann.*

HEFFAN *augun ze himile*, levare oculos ad cœlum. Kero. c. 7. *heffe*, ſuperexaltet. c. 64. *hevit*, exaltat. c. 7. Otfrid. I. 4, 32.

Si uuarun iro henti
zi Goti heffenti.
Erant ſuas manus
ad DEUM tollentes.

Id. I. 19, 6. Verba angeli ad Joſephum refert.

Thu ſcalt thih heffan filu frua.
Tu debes te levare, (ſurgere) multum mane.

Hof ſih, erhub ſih, ſurrexit, Fragment. de B. Hiſp. ℣. 2610.

Heu, hev, leva, Otfrid. I. 2, 7. Notk. Pſalm. II, 11. Pſalm. XV, 10. LXXII, 18.

[Verba Otfridi ſunt:

Heu oub hant thina.
Extende & manum tuam.

Scherzius vero in Notis monet, Cod. Vindob. habere pro *Heu*, *Theni*, Vatican. *Then*, Flacii corrupte *Teu*, pro *then* extende. Interim in Notkero locis citatis reperitur. Pſalm. II, 11. *Daz ne heue juuh.* Hoc ne extollat vos. Pſalm. XV, 10. *Uuanda du mih ufheueſt, unde in bello ne lazeſt.* Pſalm. LXXII, 18. *Selbin iro hevi uuas iro iruuelleda.*]

Heffen, altum, cœlum. ASax. *Heofenan*, Orat. & Symb. Apoſt.

Vide ſup. *Ban*, *Fan.*

Hepfendi angilo, cœleſtium angelorum, Iſid. cont. Jud. c. 2, 2.

Heffenfeld, cœleſtis campus, Beda.

Heftida dhaz zi Gote, refert hoc ad DEUM, Iſidor. 3, fi. [*Ih hepfu mina hant ubar ſie*, levabo manum meam ſuper eos. Id. 3, 6. *Hepfu*, eſt

HEB.

à verbo *heffan*. AS. *heafan*, levare, ap. Benſon. in Vocab. Palthen. Not. ad h. l. p. 403.

Heftida, proprie annexuit, à verbo hodienum Germanis uſitato *heften*. Palthen. Not. ad Iſidor. p. 405. v. ſupra *Haft*.]

Heffe, fex; fermentum, elevat maſſam, *erhafanaz*, Goth. Gloſſ. Fr. Junii. p. 180.

Heffan, imponere: *Andres uuas mer paldee heffan*, aliud quid non præſumat imponere. c. 44. *ni heffe*, non imponat. c. 24. *ze heffane*, imponend. Kero.

[HEGA *druoſi varrio*, inguina taurorum. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

HEGISLICHUN, abominabilis, Otfrid. IV. 4, 138.

V. *Ekiſo*.

HEGGEHOLERON, caverna maceriæ, Cant. Cant, II, 13. concavitates ſepimentorum, Belg. *beningholen*. *Heyning*, ſepimentum, hekke, vid. ſupra *Hag*.

HEHAN, Kero: *za hehan*, *ad conſitendum*. Legendum za jehan. Vid. ſupr. *Gehan*.

[HEHARA, atacus. Gloſſ. Monſ. p. 321. 412.]

HEIDE, nemus, ſylva. J. Sax. Prov. L. 2. Art. 61. *Drey Heiden ſint binnen Sachſen, do den wilden thieren fride gemacht iſt by Königsbann, ane den beeren, wolffen, füchſen. Die Heiden heiſſen Bannförſte. das eine iſt die Heide zv Koyne. der ander iſt der Harz. der dritte die Meideheide (oder Prettiniſche Heide)* i. tribus in Saxonia nemoribus & in eis beſtiis exiſtentibus, exceptis lupis, urſis & vulpibus, pax per bannum Imperii nunciatur. Primum eſt nemus Koyniſch, ſecundum Magetheyde, atque Hartus tertia. in Codd. vetuſtioribus Lectum: *Hæc loca vocantur Mericæ ſeu ſylvæ bamo regio interdictæ. Prima, Choyna: ſecunda, Merica virginum: tertia Jubarth. Chaine* hodie feudum eſt in Oſterlandia in qua ſita eſt die Heide, propè Neuſtat.

Brettin eſt hodie opidum Saxoniæ Superioris ad Albim, non procul inde Forgauiſche Heide. Hîc autem Magdeburgica ſylva innuitur in textu: quam *Mericam* vocat vetus textus. Plinius L. XXIV. H. N. Sect. 41. *Myricen, quam Ericen vocat Leneus, ſimilem ſcopis amerinis dicit. arbitrantur quidam hanc eſſe tamaricen.* & Sect. 39. *Ericen Græci vocant fruticem non multum à Myrice differentem, colorem rorismarini, & pæne folio.* Nobis *Heidekraut*, Ericetum, locus copioſus ericâ, hinc ipſe locus nomen *Merice* obtinuit.

Jubarth, verò corruptum ex *hart*, harz, de quo ſupra.

Olaus Verelius Indic. Goth. *Heide*, *Sylva*, *tesqua*.

Grave Kraft von Toggenburg:

Heide und anger und dü tal
dü hat der winter aber val
gemachet und die owe.

Gotfrit von Niſen:

Nu ſiht man aber die Heide val,
Nu ſiht man valwen grünen walt.

HEG.

Ap. Goldaſt. in Winsbek. p. 444.

Heide Gerichte, i. Hohe gericht uf der Heide der Herrn Wild- und Rheingraven. V. Diſſ. de Rheingraviis.

II.

Pars Sylvæ, ager, campus incultus, proprie Ericetum. Kilianus: *Heyde*, vetus, campus latus, vaſtus, incultus, ſterilis & aridus, campus horridus: inculta planities: ager ſolitarius, præſertim ericæ plenus. Vaſta ſolitudo, arboribus, ædificiis, frumento & gramine carens. Hæc Kilianus. meliùs quàm Fr. Junius in Gloſſ. Goth. p. 184. *Theotiſcis Heyd eſt campus gramine ac floribus nitens. ab heyder, clarus, coruſcus, reſplendens*, & malè Goldaſtum eò trahit.

III.

Sylva ſacra, lucus, ſuperſtitioni idololatricæ deſtinata, aliàs *Hayn*. H. Junius: *Lucus, denſa arboribus ſilva Numini conſecrata, ac propterea incidua, dicta quod non luceat, non autem quod ibi ſint lumina religionis ergo, quæ luceant, ut voluere quidam. Alam. Baumwald. Belg. Heylich boſch.* In ejusmodi ſylvis ac lucis etiam Germanos veteres cultum divinum ſuum ſuperſtitioſum exercuiſſe conſtat. Vide C. Tacitum paſſim.

Hinc fluxit denominatio *der Heyden*, Gentilium, paganorum, quod cultum ſuum exercerent in lucis & ſylvis.

Hic mos etiam poſtquam Germania & Francia, Chriſtianam Fidem amplexa fuit, usque ad tempora Caroli M. duravit, itaque adhuc tum compeſcendus.

Capitulare Caroli M. an. 789. c. 63. *Item de arboribus vel petris vel fontibus, ubi aliqui ſtulti luminaria vel alias obſervationes faciunt, omnino mandamus ut iſte peſſimus uſus & DEO execrabilis, ubicunque invenitur, tollatur & deſtruatur.* Et in Capitulari Francofordienſi an. 794. c. 41. *de arboribus & lucis deſtruendis canonica obſervetur auctoritas.*

Ex priori apparet, fuiſſe utique luminum uſum in his lucis, quod neſcio an H. Junius negaſſe videatur.

[Addimus quæ hac de re annotavit Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 113. Germanicam vocem *Heiden*, qua Ethnicos appellamus, à Græca voce ἔθνος eſſe, eosque Anglis propiore ſcriptura *heathen* dici Martinius exiſtimat, multo magis in hoc ſibi etymo, quod aliis quoque arriſit, placiturus, ſi A. S. *hethne* ſcribi ſciviſſet, quod ad ἔθνη Iun. *Gl.* p. 185. retulit. Atqui non Graecum hoc, ſed mere Germanicum nomen eſſe, certum eſt. Nam A. S. *heth*, eſt bruſcus, thymus. Hinc *hethen*, paganus, maſtruca: *Haethendom*, paganiſmus, & plura, quae Benſ. habet. In C. A. *haithio* eſt ager: *Hoitbivisk*, ſilueſtris: *Haitha*, ethnicus, V. Stiernh. *Gl. V. G. p.* 84. a. qui nomen *heide* non ut Goldaſtus, ad *heider*, nitens, clarus, ſed ad vetus Su. *had*, *hed*, *hed*, altitudo, refert, ut terra indicetur ſupereminens locis paluſtribus. Hinc apparet, vocem *heide*, quae nobis hodie ſpecia-

tim

„ agrum incultum & ericibus obſitum ſignifi-
„ cat, quondam generatim quemuis agrum no-
„ taſſe: quod adhuc, Pict. teſte, in Heluetia
„ fit, qui *beide* Germ. *groſs weit feld*, Lat. *cam-*
„ *pum*, reddit. Heid *vel* haid *Germanicis eſt, vt*
„ *Auentinus interpretatur, quae fouet, nutrit, colit,*
„ *alit: multa inde deriuata, ut* Adaleda, *Adelheit,*
„ Hedouuica, *Heiduuic. Heid quidem nobis etiam*
„ rus & agrum *ſignificat, vnde alimur: vt inde Hei-*
„ *den dicantur Gentiles, quaſi rurales & agreſtes, id*
„ *eſt, externi & alieni a republ. noſtrae religionis,*
„ *qua ratione* & Pagani *dicuntur:* Haec Gesner.
„ *Mithrid. p.* 32. Ego quidem appellationi
„ Germanicae *Heiden*, idololatris impoſitae,
„ Latinos Chriſtianos anſam dediſſe non dubi-
„ to, qui illos *paganos* a *pago*, id eſt, loco ru-
„ ricolis inhabitato, appellabant. Quam ſim-
„ pliciſſimam *pagi* notionem ideo primum ma-
„ iores noſtros Chriſtianos arripuiſſe, ſuaque
„ vernacula *Heiden* expreſſiſſe reor, tum, quod
„ per agros ſparſi homines ſerius, quam qui
„ vrbes incolebant, Chriſto nomen dederint;
„ tum vero etiam, quod qui auitae ſuperſtitioni
„ tenacius inhaerebant, in agros ſe receperint,
„ vt illic, a Chriſtianorum coetu remoti, tan-
„ to liberius ſua ſacra exercerent: vnde poſtea
„ nomen iſtud omnium idololatrarum, vbicun-
„ que locorum degerent, commune euaſerit.
„ Iunge Meibomii *Introduct. in Hiſtor. Saxon. in-*
„ *fer. p.* 65.

Heidabi, vel *niuuiht holz*, myricae. Gl. Monſ. p. 337. 397.]

Heideno, Gentilis. Iſidor. c. 3. §. 3. de Cyro: *dher heidheno abgudim gheldendo*, homo impius & idololatriae deditus.

Heithene, Gentiles, in Fragm. de B. Hiſp. paſſim. Notk. Pſalm. CIII, 6. *Manigi dero heidenen*, multitudo paganorum.

[*Heidauer*, incircumciſus. p. 336.

Heidanaro, incircumciſorum. Gloſſ. Monſ. p. 340.

Heidini, Ethnici. p. 397.

Heidner, Scytha. p. 411.]

Heidenero folk, multitudinem gentium, Otfr. V. 6, 8.

Heidlich, prophanum. Iſidor. c. 3, 3.

Heidiſcun, paganismus. Notk. Pſalm. XLIII, 12. *ze heideſcun iruuunden*, ad paganiſmum reverti.

Heidiniſci, ſuperſtitio, Notk. Pſalm. CIII, 6. *in Heidniſchin buchin*, Rhythm. de S. Annon. ℣. 303.

HEIEN.

Ferheiet, corrupti, Notk. Pſalm. CVI, 38.

[Vulgus Suevorum adhuc hodie verbo *verbejen* utitur, pro *corrumpere*, quanquam non de perſonis, uti Notkerus, ſed de rebus id uſurpet.] conf. inf. *Heyen*.

HEIGERO, Pellicano: Gloſſae Lipſii. Kiliani Additionator: *Lepeleer, Pelicanus, Platea: à cochleari, cujus ſimilitudinem quandam Pelicani habet roſtrum. Pulli Pelicanorum parentes ubi conſenuerint paſcunt, veluti Ciconiarum etiam & Herodiorum pulli,*

quod in ipſis nutriendis ſingulari benevolentia parentes utantur prius. Cum enim aliunde cibus non ſuppetit, eſculenta quae prius ederant, evomunt, & ad educandos pullos convertunt, & ad volandum imperitis ipſis duces ſunt. Aelian. Quae de Pelicano peregrinâ ave pictores finxerunt, & à quibusdam literis prodita, quòd mater roſtro pectus aperiat, ſanguinemque ſuper pullos ſuos mortuos effundat, ut eos vivificet, nullo affirmari experimento poſſint.

[*Heigro*, Coradrion. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

HEIGEN. vid. ſupra *Eigen*.

HEIKININ *libbamin*, proprii corporis: Kero. c. 58. Vid. ſupr. *Eigen*.

HEIL, ſalus, *Hil*, adjutorium, Notk. Pſalm. XXXIV. 2. *Heily*, ſalutis: Kero. *Uuec dera Heily*, viam Salutis. Kero. Prol. p. 16. *luzzilmezzinti helii*, parvipendens ſalutem, c. 2. Otfrid. I. 15, 35. verba Simeonis:

Thia heili thia thu uns garotos.
Salutem quam nobis praeparaſti.

Id. V. 23, 496.

Thera ſinera ſelbun heili.
Sua cujuslibet ſalus.

Id. II. 7, 51. de Andrea, fratri Simoni indicante quod Meſſiam invenerit, qui ideo feſtinanter hoc ei retulerit.

Thaz er ni uuarti heilo
thero frumono adeilo.
Ne fieret ſalutis
piorum expers.

[Scherzius equidem in Not. quia in Cod. Vind. *ér*, *ante*, legitur, aliter hunc locum exponit. Verum accentus ille, in unico tantum codice repertus, mihi non videtur tanti, ut à Schilteri verſione plana diſcedam.]

Heilina, ſalutes: Notk. Pſalm. XVII. fin.

Heil, ſalve, ave. Tatianus c. 32. *Heil uuis thu gebono follu.* Ave, gratiâ plena.

[Formula eſt ſalutandi, quae proprie ita reddi debet, *Salva ſis!* Nam non ſolum ſubſtantive, ſed & adjective vocabulum illud *heil* majoribus noſtris uſurpatum fuit. *Wis*, imperativus aut optativus eſt, verbi *uueſan*. (de quo vid. inf. *Wis*) Cum ipſa hac Salutationis Angelicae formula Alemannica accuratiſſime conſentit Anglo-Saxonica, quam Marſchalli codex habet Luc. I. 28. *Hal uuer thu*. Palthen. Not. ad h. l. Tat. p. 296.

Heil uuis, ſalveris. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Otfr. I. 6, 10. Eliſabeth ad Mariam:

Heil, uuib dohter.
Ave, benedicta filia.

Id. IV. 16, 101. Verba Judae proditoris ad Chriſtum refert.

Heil, quad er, Meiſtar.
Ave, dixit, Magiſter.

Id. IV. 22, 53.

Heil du Kriſt.
Ave Chriſte.

Gloſſae

Gloſſæ vet. *Oſanna, heili.*

[*Heil*, fauſta. Gloſſ. Monſ. p. 361.]

Heil, herro: heil, liebo. have, domine, have dilecte. Ekkard. jun. de Caſibus Mon. S. Galli c. 1. pag. 18. *Epiſcopo pro portis conſpecto, clamativo illum cantu ſalutant, HEIL HERRO, HEIL LIEBO, & cætera.*

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2283.

Heil fiſtu Kuning Marſilie.

Ave, ſalvus ſis, Rex Marſilie.

Notk. Pſal. XCII. 1. *Heil herro du Judon chuninc.* Ave Rex Judæorum.

Gothis *Hails*, ave, ſalve. Marc. XV. 18.

ASax. *Hal beo thu*, ſalus tibi, ſalve.

WACHT HEIL: TRINK HEIL: formulæ compotantium.

Galfredus Monumetenſis, Arturus, de Orig. & geſtis Regum Britanniæ.

Lib. VI. Cap. XII.

Interea verò reverſi ſunt nuncii ex Germaniâ, conduxeruntque decem & octo naves electis militibus plenas. Conduxerunt etiam Hengiſti filiam, nomine Rowen: cujus pulchritudo nulli ſecunda videbatur. Poſtquam autem venerunt, invitavit Hengiſtus Vortegirnum Regem in domum ſuam, ut & novum ædificium, & milites novos, qui applicuerant, videret. Venit illicò Rex privatim, & tantum opus laudavit, & milites invitatos retinuit. Ut verò regiis epulis refectus fuit, egreſſa eſt puella de thalamo, aureum Scyphum vino plenum ferens: accedens deinde propiùs Regi flexis genibus dixit: *La uerd King uuacht heil.*

LA, Las zu, permitte.

Verd, chariſſime.

King, König, Rex.

At ille viſâ facie puellæ, admiratus eſt tantum ejus decorem & incaluit. Deinde interpretem ſuum interrogavit, quid puella dixerit, & quid ei reſpondere debeat. Cui interpres dixit: Vocavit te Dominum Regem, & vocabulo Salutationis honoravit, quod autem reſpondere debes, eſt: *Drinc heil.* Reſpondens deinde Vortegirnus: *Drinc heil*, juſſit puellam potare: cepitque de manu ipſius ſcyphum, & oſculatus eſt eam, & potavit: ab illo die uſque in hodiernum diem manſit conſuetudo illa in Britannia, quod in Conviviis qui potat, ad alium dicit: *Wacht heil.* Qui verò poſt ipſum recipit potum, reſpondet: *Drinc heil.* Vortegirnus autem diverſo genere potûs inebriatus, intrante Satanâ in cor ejus, puellam amavit, eamque à Patre ejus poſtulavit. Intraverat, inquam, Satanas in cor ejus: quia cùm Chriſtianus eſſet, cum paganâ coire deſiderabat. Hengiſtus ilicò ut erat prudens, animi Regis levitate compertâ, fratrem ſuum Horſum, cæterosque Majores natu, qui ſecum aderant, conſuluit, quid de Regis petitione faceret. Sed

omnibus unum conſilium fuit, ut puella Regi daretur, & ut pro ea ab illo provinciam Candiæ peterent. Nec mora: Data fuit puella Vortegirno, & provincia Candiæ Hengiſto, neſciente Gorangano Comite, qui in eâdem regnabat. Nupſit itaque Rex in eâdem nocte paganæ, quæ ei ultra modum placuit. Unde in inimicitiam Procerum & filiorum ſuorum citiſſimè incidit. Generaverat namque filios primitùs, quibus erant nomina: Vortimer, Katigernus & Paſcentius.

[Palthenius eandem hanc hiſtoriam recenſet, ſed paulo aliter, his ſcil. verbis. Merlini Prophetia memorat p. m. 14. *Filia Hengiſti* (Ronix) *juſſu patris egreſſa de thalamo ſcyphum aureum plenam vino flexis genibus offert Regi* (Vortigerno) *dicens: Laved* (legendum videtur *Laverd* aut *Lared*) *King*, weſebais, weſſeil. *Qua viſa Rex ſtatim incaluit, interrogans interpretem ſuum, quid dixerit puella, & quid ipſe debeat reſpondere? Cui ille: Vocavit Te Dominum Regem ac ſalutavit, tu autem reſpondere debes:* Drincheil. *Reſpondens autem Rex* drincheil *juſſit eam bibere, cepitque ſcyphum de manu ejus, & oſculatus eſt eam ac bibit. Ab illo die uſque in hodiernum manſit ibi conſuetudo hæc in conviviis ut qui bibit dicat* weſſeil, *qui vero poſt illum recipit poculum reſpondet* drincheil. Sed & adventu Hengiſti antiquiorem hanc nuncupandi pro ſalute combibonum voti conſuetudinem eſſe, quæ nondum in Anglia deſiit, ſed in vigiliis novi anni circumlato inter vicinos atque amicos poculo convivali, *Wæſſaile-bowle* dicto, diligenter obſervatur, late probat Somner. in Dict. v. *uuaes-hale.* Conf. Jun. Gloſſar. Goth. v. *hails.* Hæc Palthenius Not. ad Tat. p. 296.]

Huc etiam referenda videtur vetus Celtica ſeu Gallica vox HAL, quæ ſalutarem herbam denotat. Plin. Lib. XXVI. Sect. 26. *Halus, quam Galli ſic vocant, Veneti cotoneam*, medetur lateri &c. Idem Lib. XXVII. S. 24.

Heiler ſi, ſalvus ſit. Kero. c. 25. Comparativus: *Heilihoor, ſalubrius.* c. 2. Kero.

Heilicorin kerate eruuelit, ſaniori conſilio elegerit: Idem c. 64.

Heilan, ſalvum, Otfrid. I. 1, 196.

Unz s'inan eigun heilan.

Donec ipſum habeant ſalvum.

Heila, ſalva, integra. *Heila hant*, integra manus ſeu poteſtas, h. e. libertas. Otfrid. IV. 24, 11. Judæi ad Pilatum:

Thih zihen unhuldi
bi miheleru ſculdi,
Thaz thu ſus laz in heila hant
Thes keiſores fiant.

Te arguent infidelitatis
ob maximam culpam,
Quod ita dimittis liberum
Cæſaris inimicum.

Heila muat, mens læta, Otfr. II. 13, 29.

The'iſt thaz mina heila muat
ioh oub min freuuida ſo guat.

Hoc

Digitized by Google

Hoc eſt, quod mea læta mens (eſt)
atque gaudium meum tam bonum.

Heilantii, ſalutare. *Uuarhafti dina inti heilantii diin quad.* Veritatem tuam & ſalutare tuum dixi. Kero c. 2.

Heiland, Salvator, JESVS.

[*Heilant*, Servator, eſt participium à verbo *heilen*, ab *heel*, integer, totus, ſalvus. Palthen. Not. ad Tat. p. 422. Parum ut puto recte, quum ab *Heili* ſalus optime derivetur.]

Otfrid. I. 14, 8.

Thes namun uueſtun ſie oub giuuant,
biazun 'nan Heiland.

Hujus nomen ſciebant quoque actutum,
nominabant eum, JESVM.

Helend Criſt, JEſus Chriſtus, Symb. Apoſt. ASax.

Heilari, Salvator Mundi, Meſſias. Otfrid. II. 14, 242.

Nu uuizun in ala uuari,
thaz er iſt Heilari.

Nunc ſcimus omni modo
quod ſit Salvator.

Idem III. 12, 35. de Sanatore miraculoſo:

Thu ſis geuuiſſe Heiler,
thero foraſageno einer.

Quod ſis certus ſalvator
Prophetarum unus.

Fragm. de B. Hiſp. verſ. 4008.

Apollo ther mare
unde andere Hailare.

Apollo ille nobilis
& alii Salvatores. (DII.)

Heilizita Heliſabeth, ſalutavit (*Maria*) Eliſabetham. Tat. IV. 1. *Heilizunga*, ſalutatio: *Stimma thines heilizunges in minero oran*, vox ſalutationis tuæ in auribus meis. Tat. c. 4. §. 9.

[Ab *heil*, eſt *heilizen*, ſalutare, quod Sueci Danique adhuc *helſa* ſ. *helſe* dicunt, & *heilizunga* Suec. *helsning*, ſalutatio. Legit non ſolum Pontanus *heilizinnes*, ſed & idem Codici Juniano recentiori manu adſcriptum cernitur. Eſt infinitivus ſubſtantive poſitus. Palthen. Not. ad Tat. p. 299. ſq.

Heilezta, valefecit. Gloſſ. Monſ. p. 358. *heilezinnes*, valefeciſſemus. p. 366. *heilezanter*, valefaciens. 366.]

Heilhafti, Salutare, Notk. Pſalm. XIX. 6. *Freuuen uuir unſih an dinero heilhafti.* Lætabimur in ſalutari tuo. Pſal. XXVII. 8. *Er iſt ſcirmare dero heilhafton ſines kewichten.* Protector ſalutarium Chriſti ſui eſt.

Heilhaftano, ſacerdotes, Gloſſæ Vulcanii. p. 66.

Heilſcafte, ſalutare, Notk. Pſal. XIII. ſi. *Uuer gibet thanne fone Syon daz heilſcafte ſi Iſraeli?* Quis dabit ex Syon ſalutare Iſrael.

[Ita legendum non *heilſrafte* ut vitio typographi expreſſum.]

Unheila, æger, Notk. Pſal. XXXVII. 4.

Goth. *unhailans*, ægroti, Luc. V. 31.

Uuanheil, ſaucius, *uuanheile liden*, ſaucia membra, Notk. Pſal. XXXIX. 12.

Ferheiltiu uuunda, cicatrix, Notk. Pſ. XXXVII. 6.

[*Heiliſon*, augurari. Gloſſ. Monſ. p. 320.

Heiliſodon, augurii. p. 330.

Heiliſara, aruſpices. p. 330. augures p. 332.]

HEILAC, *heilig*, ſanctus. Iſidor. c. 4, 7. *heilac, heilac, heilac Druhtin uuerotheoda Got:* Sanctus, ſanctus, ſanctus Dominus zebaoth DEVS.

Heiligi, ſanctitas, Notk. Pſal. XCV. 6.

Heilacniſſa, ſanctificatio, Iſid. c. 4, 7.

Heiligmachungo, ſanctificatio. Notk. Pſalm. XCV. 6.

Heiligmacha, idem, ib.

Symbolum Apoſtolic. ASax. *Se was geacnod of tham halgan Gaſte*, qui conceptus eſt de Spiritu S.

Cæſarius Heiſterb. L. VI. c. 5. p. 407. *Venerabilem illam incluſam ordinis noſtri, Dominam Heylekam, ſecundùm nomen ſuum, verè ſanctam.*

Suudor-halga, Phariſæus. Anglo-Saxon. Luc. XVIII. 10. [*Nivve Kirchelgung*, encænia, Gloſſ. ASax.

Heiligon, Sancti, Epinic. Ludovic. R. v. 111.

Helgan ſih, ſeipſum ſanctificare, juſtificare, Otfr. I. 23, 78.

[Non *helgan*, ſed *belgan* h. l. legendum eſſe, e MSCtis obſervat Scherz. in not.]

Geheiligen ſih, ſanctificare ſe per cultum divinum. Fragm. de B. Hiſp. v. 4003.

Geheiligeien ſie imo dia heiligunga lobes, ſacrificent ei ſacrificium laudis, Notk. Pſalm. CVI. 22.

Heiliger Chriſt, S. Chriſtus, Rh. de S. Ann. v. 676.

Heiliger Kaiſer, Fragm. idem v. 4606. *o wol thu heiliger Kaiſer.* ad Carolum Magnum. Herrman. de Lerbecke Chron. Comit. Schawenburg. *A. C.* 1165. *Sanctiſſimus Rex & Imperator Carolus M. Saxonum & Weſtphalorum apoſtolus canonizatur, & præſente Friderico I. Imp. Aquisgrani venerabiliter transfertur.* Meibom. T. I. p. 505.

Heilſtuom touſi, ſacramentum baptiſmi, Notk. Pſal. CIII. 3.

[*Heiligkeit*, Sacramentum. *Dis ſint die ſiben heiligkeit*, hæc ſunt ſeptem Sacramenta. Monum. Catech. T. I. P. II. Theſ. noſtri. p. 79.]

Heylech, nuptiæ. Jus Auguſtan. *Mit heylech ſich von der Mutter ſcheiden*, per nuptias à matre ſe ſeparare.

Kilianus: *Hielick, Hylick, Friſ. Holland. Sicamb. Zeland. Conjugium.*

Idem: *Houvelick, Houlick, conjugium. Houvelicken, maritare.*

Heiligmeyneda, Sacramenta. Notk Pſal. XXI. 19. vid. *Mein.*

Halagland, inſula Nordmanniæ, hæc in æſtate circa ſolſtitium per XIV. dies continuos ſolem videt ſuper terram, & in hyeme ſimiliter per totidem dies ſole caret. Stupenda res & incognita barbaris, qui neſciunt diſparem longitudinem dierum contingere propter Solis acceſ-

Digitized by Google

ſum & receſſum. — Hoc ignorantes pagani, terram illam vocant ſanctam & beatam, quæ tale miraculum præſtat mortalibus. *Adam. Brem. de Situ Daniæ* c. 245.

[HAILLU, *chualai*, *freiſun*. pernicie. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

HEIM, *Sepes*, *ſepimentum*, *ſeptum*: Kilianus.

Heimen, ſepire, obvallare, palare: Kilian.

Heim, Kilianus: *Germ. Sax. Friſ. Sicambr. Domus: & Patria, locus natalis. Angl. hom.* Veterum enim Celtarum ædes humiles, ligneæ, ſepimento vallatæ, ceſpitibus tectæ, in tectis non in pariete locatæ, V. Cluver. Antiq. Germ. L. I. c. 13. Loccen. 2. Antiq. Sueo Goth. c. 2. Et inf. *Rink*.

Ab hoc vocabulo plurima Nomina locorum, quæ in VM. terminantur, componuntur, ut Bedum, Bedeheim: Alting. P. II. Notit. G. inf. p. 20.

Etiam nomen integri populi, *Heſsheim*, *Suabenheim*: Freher. p. 46. de Orig. Pal. *Boiheim. Manheim*.

Heime quad, patriam indicet, Otfr. I. 11, 21. I. 1, 204. c. 18, 86.

Heimen oder Hauſen i. herbergen: Jus Auguſtan. paſſim.

Heimon, repatriare, Otfrid. I. 18, 48. II. 9, 55. [In utroque loco MSCta habent *inheimon*. notante Scherzio.]

Heimode, *heimat*, patria, Notk. Pſal. XL. 3.

Heim quamit, domum venerit, Otfr. II. 4, 26. Id. IV. 26, 81.

Sulih quement ſie iu nob heim,
thaz ir ſuuintet innan bein
Talia venient adhuc vobis domum,
ut extabeſcatis intra oſſa.

Conf. V. ult. 144. & 266.

[Tatian. de parentibus JEſu. c. 12. §. 2. *Gifultun tagen mit thiu ſie heim uuurben*: conſummatisque diebus cum redirent.

Hæc particula *heim* adhuc Germaniæ ſuperioris incolis, quando eundi atque proficiſcendi verbis præfigitur, converſionem itineris ad eum, à quo cœpit, locum, præſertim eunti proprium, ſignificat e. g. *heimkehren*, *heimgehen*. Namque *heim* nomen olim fuit domum laresque denotans, uti ex compoſito patet, quod eſt apud Otfrid. *heimuuiſti* epulæ domeſticæ ſ. familiares, interprete Junio in not. ad Willer. p. 158. Conf. id. ib. p. 124. Unde & in Germania ſuperiori dicitur *daheim* i. e. domi. Conſentit idioma Anglo-Saxonicum, in quo *ham* domum, monaſterium, prædium, villam, urbem & quemcunque locum, ad manſionem atque inhabitationem idoneum, deſignat, obſervante Somn. in Diction. Inde apud eundem eſt *hamora* domeſtici, *hamſittend* inhabitans, domi ſe tenens, *hamuueard* domum verſus. Hinc quoque interpretationem capit terminatio nominibus locorum Angliæ frequenter addita, *Buckingham*, *Nottingham*, *Durham*, &c. Eſt præterea Anglis in uſu *at home*, *homeuueard*, *one that keeps home*. De Belgis vid. Kilian. in *ham*, *hamme*. Palthen. Not. ad Tatian. p. 322.

Conf. inf. *Hemel*, & quæ ibi ê Diecmanno adducta ſunt.]

Heimſuari. Otfr. IV. 4, 48.

Thaz Kuning thih heimſuari
mit ſulicheru ziari.
Quod Rex inclytus domum introiret
cum tali decore.

[Scherz. notat in Cod. MSC. legi pro *thih*, *thihein*, unde verſum 48. ita vertit: *quod Rex ullus inceſſerit*.

Heim, in ſua. Gloſſ. Monſ. p. 359. 366. ad ſemetipſos. p. 394.

Heima, domicilium. p. 369.

Heimgarte, foro. p. 384. 396.

Heimiſca, idiotæ. p. 365.]

Heimlicho muate, civili animo: opponitur *Fremidemo*, alieno. Notk. Pſal. LXXXII. 7, 8.

Heimbracht, acquiſivit, Rhythm. de S. Annon. v. 119.

Heimenan, domeſtica, Notk. Pſ. CXXXVI, 3.

Heim wiſti, domeſticæ epulæ, Otfrid. I. 18, 113. II. 7, 43. IV. 5, 70.

[Secutus eſt hic Schilterus Junium, qui in Not. ad Willer. *heimuuiſti*, per familiares & domeſticas epulas interpretatur: at patriam, aut domicilium ordinarium, habitationem, conſortium domeſticum notat: ita *ſamuuiſt*, apud Iſidor. c. 9. §. 4. idem eſt ac cohabitatio. (vid. inf. ſuo loco) in Gloſſario Lazii legitur, *in der ſamauuiſte*, conſortio. *Nahuuiſt*, præſentiam, viciniam ſignificat ap. Otfr. IV. 5, 79. c. 11, 69. c. 15, 26. Gothis *Viſt*, unde *heimuuiſt* noſtrum originem trahit, commentum quidem ſignificat, ſed & manſionem, habitationem, vel præſentiam in hoc vel in illo loco. vid. Verelii Ind. Ling. Scytho-Scand. voce Viſt. Scherz. Not. ad Otfr. p. 67. 110. 245.]

Heiminge, ſeptum ſepimentum: Kilian. Patria, domicilium. Otfrid. I. 18, 79.

Thie heiminges tarbent.
Qui patriâ carent, extorres.

Idem I. 19, 12. c. XVI. 44.

Id. Lib. II. 7, 42.

So ſie tho thara quamun,
thaz heimingi giſahun.
Cum eo veniſſent
domicilium viderunt.

Cap. 14, 2.

Fuar Chriſtus z'en heimingon.
Chriſtus ivit domum.

Heimburgen.

Jus Argent. Lib. I. c. 1. *Ad Scultetum pertinet ſtatuere tres perſonas (precones) quos Heimburgenſes dicimus, unum in interiori ſcilicet veteri urbe, duos in exteriori.*

Heimchommeniu, patria, Notk. Pſ. LXXXVII. 16.

Heimortes, adverb. domum, ad locum domeſticum, Otfrid. I. 21, 11. Joſepho in ſomnio præceptum.

Thia

Digitized by Google

Tbia muater ouh bibringe
s'iro beiminge:
Jo uuiſon heimortes
eiganes lantes.
Matrem quoque reduceret
ad ejus patriam, (domicilium)
Et redeat domum
in propriam regionem.

Verſ. 17.

Fuar er ſar heimort.
Proficiſcebatur ſtatim domum.

Id. L. V. c. 25, 6.

Bin nu mines uuortes
gikerit heimortes.
Sum nunc meo cum ſermone
reverſus domum.

[Quaſi *heim an meinen ort*, hodiernum *heimath* cum hoc *heimort* conſpirare videtur.]

Heimortſun. vid. *Sun.*

Heimſuchen, Kilianus: *Heym-ſoecken, Germ. Sax. Sicamb. Viſere, invisere, viſitare: Et Invadere violenter alicujus domum, vi irrumpere in alterius ædes.* Fractio pacis domeſticæ. Jus Auguſtan. MS. *Iſt das ain man ſin haus binlat und ſelb darinne nit en iſt, ſwer das haus dann beſtanden hat, wirt der geheimſuchet, die heimſuch iſt des hofherrn halbw und des der das haus beſtanden hat, halbw.* Conf. Jus Argent. Lib. III. Art. 189.

Inheimon, tabernaculum, Notk. Pſal. XC. 10. *In dien inheimon inphentliches fleiſcis*, in tabernaculo paſſibilis carnis.

[*Inheimon*, ſignificat loca patria, *wo man anheimiſch iſt.* ap. Otfr. I. 18, 18. II. 9, 55. V. 9, 39. Scherz. in Not. ad loca priora.]

Heimwiſe, domicilium. Pacta inter Epiſc. & Civitatem Argent. An. 1374. *die ſesbafft ſind und ire heimwiſe da hant.* V. inf. *Wiſen*, eſſe, perſiſtere.

Heimwiſti. vid. *Wiſte.*

Heim, prædium. Gothis Haimo, κώμη, vicus, Luc. XVII. 12. ubi Anglo-Saxo habet *Caſtel.* Etiam ager Gothis *Heim* dicitur Marc. V. 14. ſeptus imprimis.

ASax. *Ham*, domus, prædium, villa, poſſeſſio quævis; patria. Apud Bedam L. III. c. 23. *Rendelsham*, i. e. *manſio Rendili.* Sic Francis quoque & Alamannis Prædia nobilium poſſeſſorum olim per nomina primorum poſſeſſorum diſtincta & denominata, ùt

Germersheim, Germari manſio.

Bœheim, Bohemia, V. in B.

Manheim, in veteri Sturleſonii Chron. Norweg. *Scandia* dicitur *Manheim* i. e. virorum ſedes: *Loccen. 1. Antiq. Sueo-Goth. c. 1. p. 11.* Quid ni *Manni manſio*, h. e. filii Tuiſconis, conditoris gentis noſtræ? *Tacit. M. G. II. 3.* Conf. Verel. in Hiſtor. Gotrici & Rolvonis p. 10. qui pro *Manheim* legendum putat *Vanheim*, h. e. Scythia, inhærens opinioni, aborigines Svecorum eſſe Scythas, de quo ſupra in *Gothen.*

Manheim in Palatinatu. Rupertus Imp. An. 1404. renovavit privilegium à Ruperto Seniore Elect. Palat. datum Eccleſiæ Neuſtatenſi, *den Necker abe tun furen zolle fry fur unſer zolle zu Manheim off Necker vnd off Rin ane geuerde*, an. 1375.

Idem Rupertus an. 1405. Epiſcopo Wormatienſi conceſſit *einen alten groſſen tornoſs an unſerm zolle zu Manheim ſine lebetage.* Atque in Diplomatibus Ruperti I. & II. Electorum ſæpe fit mentio *des zolls zu Manheim.*

Biſcophesheim, villa Epiſcopi. S. Remigii Teſtamentum: *Villas duas quas Clodoveus à me ſacro baptismatis fonte ſuſceptus, amore nominis mei Biſcophesheim ſuâ lingua vocatas, mihi tradidit.*

Saxheim, in Batavia colonia Saxonum, *Douſa in Annal. Holland. L. II. & L. VIII.*

Mulheim, in Comitatu Veldenz, Molendinum dicitur. alias *Mülhauſen*, molæ ſeu molitoris prædium.

HEIMODI, v. *Heizmuati*, in *Muat.*

HEIN, idem quod unus, ullus, *ein, einiger*, Vide *Debein & Nebein.*

So beiner than, ſothaner maſſen, ſolchergeſtalt, taliter, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2244.

[Scherzius in Not. rectius vertit, ſi unus, *ſo einer.*]

Thebeinaz, ullum. Otfrid.

Heili wiziſtu thaz
ane enti thebeinaz.

[*Heinig.* Tatian. 197. 2. *Ni fand ni beiniga ſahha;* nullam cauſam invenio. §. 5. *Ni fundi in imo ni beininga ſahha*, non invenio cauſam in eo. Lege *nih einiga.* ita Palthen. Not. ad Tat. p. 393. Correctione tamen hac opus non videtur, cum & in Otfrido occurrat *nibeinigemo.* vid. inf. *Nibein.*]

HEIER, ſpecies caſus fortuiti, vis majoris, in clauſula locationis: *ausgenommen Hagel, Wind, Heir, und Flugfeuer.* vel *Hagel, Heier oder Wetterſchad.* Wehner. *O. P. v. ausgenommen.* Kilianus: *Heer, i. her, heyr, exercitus.* Item: *Heyr, i. her, exercitus.*

HEIR, dominus, *herr.* Rhythm. de S. Annon. ℣. 233. *die heiren phyliſtim*, Summar. Pſalm. XXV. MS.

HEIS, raucus, hodie heiſch, Notker. Pſal. LXVIII. 4.

HEISTIGO, vehementer. Otfrid. III. 13, 12.

Kilianus: *Heyſigh, eyſigh, Horridus, abominabilis.* v. *Ekiſo.*

HEISTRAHANDI, fractio pacis domeſticæ, *Heimſuchen*, ſupra, L. Alemann. c. X. Vide Not. *meas Konigshovio adjectas pag. 660.* Bitſch. *ad Wehner. Obſ. Pr. v. Achtgericht. fi.*

Optima lectio videtur *Hauſteranni*, i. *Hausfrid ſtören*, turbare pacem domeſticam. vel *Heimſtören.*

HEIT, perſona. c. 2. p. 21. *Heiteo antfankidu*, perſonarum acceptio. c. 34. *Fora heitio*, ex perſona. c. 7. *Kebenkantan heit eruuellant*, conſentientem perſonam elegerit. c. 64. Kero. f. 28.

Iſidorus contra Judæos c. 3, 5. *dher ander heit, Got derſelbo Drubtin Chriſt.* i. altera perſona (Di-

vinitatis) DEVS ipſe Dominus Chriſtus. Et c. IV. §. 1. *Oh iſt in dheſem Dhrini heidem ein namo dher unchideiliden meghine.* Et eſt in his tribus perſonis unum nomen individuæ Majeſtatis. Et §. 5. *umbi dhen drittun heit*, de tertia perſona. Mox: *dhero heideo ſundric undarſcheit*, cujusque perſonæ propria diſtinctio. Et iterum: *See bearzuuene dhero heido, Got endi ſin gheiſt dhea ſendidon, endi dher dhritto heit iſt, ſelber Druhtines Chriſtes, dher chiſenditin*; i. Ecce duæ perſonæ Dominus & Spiritus ejus, qui mittunt, & tertia perſona ejusdem Domini, qui mittitur.

[*Heite*, perſonæ. Gloſſ. Monſ. p. 379.]

Conf. ſupra *Driunlicho* & ibidem ex Diecmanno notata.

Heithaſtono, Sacerdotes, Clerici, Tatian. c. 153, 3.

Tho wurdun giſamanote thie heroſton thero heithaſtono. Tunc congregati ſunt principes Sacerdotum. *In of thes heroſton thero heithaſtono*, in atrio Principis Sacerdotum. conf. eund. c. 191, 1.

[Legitur & apud eundem *herthaſton*, eodem ſenſu. c. 68, 3. Utri mendum ſubſit non ſatis ſcio. Mihi utraque ſuſpecta videtur, legendumque, *heithalgono*, quaſi perſonas ſacras dicas. *Heit* enim perſona eſt, & in Benſon. Vocab. AS. eſt *halga* ſanctus, unde locutiones uſitatiſſimæ *hælgedag* dies dominica, *ealra halgena mæſſan* feſtum omnium Sanctorum. Vid. Cod. Evangel. Marſchall. p. 522. ſq. Theodoricus Stadenius parum abeſt, quin *hertfaſtono* aut *heithattono* legendum putet, ſed quominus aut illam, cui ipſe Vir CL. diffidit, conjecturam amplectar, aut meæ tenacior ſim multitudo locorum, queis eodem quo hîc modo vox iſthæc expreſſa cernitur, obſtat. Ampliandum itaque cenſeo. Palthen. Not. ad Tatian. p. 384.]

Nibeinheit, perſona nulla, inutilis, ſtupida, Otfr. IV. 7, 151.

Idem I. 22, 111. *Zi nibeineruheiti*, usque ad ſtuporem, ſtupiditatem, ita enim emendandum videtur & pro *betti* legendum.

[Ad verba poſterioris loci ſequentia notat Scherzius. *Heit* denotat quidem perſonam, aſt *nibeinheit* hominem ſtupidum, & *nibeineraheiti* ſtupiditatem denotare, nondum liquet. Quid ſi dicerem, *heit* hic denotare *conditionem, ſtatum, modum*, uti in ſubſtantivis multis denotat, e. g. in *Weisheit, klugheit, narrheit, bosheit*, &c. quod etiam de ASax. *had*, vel *hade* obſervat Hikeſius in Theſ. Ling. Septent. Gram. ASax. p. 12. ubi *had, hade*, ſtatum, conditionem, & qualitatem *in compoſitis ſignificat, ut mægth-hade* vel *mædenhade, virginitas*, &c. *hinc noſtratium* (Anglorum) *terminatio in head & hood, ut in maidenhead, childehood, knihthood, virginitas, pueritia, dignitas equeſtris*, &c. Verterem itaque hunc verſum. *Nulla ratione ſeu modo.* Hæc Scherzius. Interim non video quomodo hæc ad priorem locum applicari queant, ubi de ſervo malo & pigro, Matth. 25, 26. memorato, ſermo eſt, atque de eo dicitur:

Ther thritto uuas nibeinheit.
Tertius erat inutilis.

Quid ſi verterem? *Tertius erat perſona nihili, nullius pretii?* Certe contextus hunc ſenſum requirit.]

ASax. *Had*, perſona, cujusque conditio: *Fr. Jun. in Willeram.* p. 240.

Heit in derivativis nota eſt abſtracti, ut pigritia *faulheit*. Virilitas, *Mannheit*, &c.

HEITI, hodie. Otfrid. IV. 7, 103. *Zi heiti*, hodie.

[*Zi heiti*, pro *hodie* apud antiquos Scriptores Theotiſcos non occurrit, ejus vero loco uſurpat *hiut, hiuto, hiutu*. *Heiti*, vero votum antiquis diſignat: Gothis *Heit*, votum. vid. Verel. Ind. Ling. Goth. Hodie Galli *ſoubhaiter* compoſite. Scherz. Not. ad h. l. conf. *Heizen* ſpondere.

HEITAR vel *uuetar*, ſerenum. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

HEIZ, ardens, *Heizzo*, ardor. Otfrid. V. 8, 63. 87.

In muate laz thir iz heiz.
In animum mitte tibi ardenter.

Idem V. 9, 35. IV. 34, 30. III. 3, 10. c. 15, 74. IV. 21. 50.

Heizzaz, penetrans. Otfrid. IV. 21, 50.

Uuanta imo uuas iz heizaz.
Namque ei hoc erat penetrans.

[Senſus eſt:

Die antwort Chriſti machte Pilato heiſs.
vel *Ihm ward über Chriſti antwort heiſs.*]

Heizmuati, furor, iracundia, Otfrid. IV. 30, 16.

[*Heismuoti*, ignem. Gloſſ. Monſ. p. 356. igne. p. 355.] vid. inf. *Muat.*

Gloſſæ Lipſii: *Heitmodi, Heimodi, furor.* ubi Somnerus: *Quod quis tanquam impos animi, furore actus facit, in the hot mood factum dicimus, uti etiam in the mad mood: hot autem à Sax. Hat veniens, ferventem ſignat. Moode Sax. Mode, Teut. moed, mentem, animum. Furor autem Sax. hatheortneſſe, quaſi cordis fervor: animoſitas, modmeſſe.*

V. ſupra *Hatongon.*

Gothis: *Haize*, faces, Joh. XVIII. 3. *Haito* febris, Matth. VIII. 15.

V. & *Hizen.*

[*Heizi*, fervore. Gloſſ. Monſ. p. 368. fornacem. p. 357. *beizi mimo*, igne charitatis. p. 391.

Heizo, amare. p. 394.

Heizemo, torrente p. 334.

Heizentaz, exæſtuans. p. 337.]

HEIZEN, ſpondere, promittere, polliceri, *verheiſſen.* Willeram. in Cant. Cant. 1. 1. *Thicco gehiezz er mir ſine coumſt*, [noſtr. edit. *Dieco giehiez er mir ſine cuonſt.*] ſæpius promiſit mihi advetum ſuum per prophetas. Idem: *thiu divina eloquia heizent thiuſelua uuumna*, promittunt illa gaudia æterna.

Kero: *Keheizze*, ſpondeat. c. 29. *Kiheizze*, promittat. c. 58. vid inf. K.

Otfrid. III. 12, 57. Salvator ad Petrum:

Nu uuillu ih thir giheizan,
Petrus ſcalt thu heizan.

Nunc

Digitized by Google

Nunc volo tibi polliceri,
Petrus debes nominari.

Id. V. 8, 19.

Thiaſelbun kraft ſina
thaz gibiaz er in io uuila.
So uuemo ir, quad, gibeizet
ir ſunta 'mo bilazet.

Eandem poteſtatem ſuam
ſpopondit eis hac hora.
Cuicunque vos, dixit, promittitis, (remiſſionem peccatorum)
ejusque peccata ei remittitis.

Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3173. *gebiez*, promiſit. V. ſupr. *Bibiaz.*

Heitinga, *Gibeita*, *gibeta*, vota, Gloſſ. Lipſii. ubi Somnerus: Hoc Sax. *gebat* & *behat*, *unde bebigt in Pſalterio noſtro metrico ut vocant*, *ſæpius obvium & ſenſu. Sax. bebeht.*

Gothis *Gehaitan*, ſpondere, Marc. XIV. 11. *Heiat* Cimbris vovere, *Heia* votum, Fr. Jun. Gloſſ. Goth. pag. 109. conf. *Heiti.*

Gibitin ziſamano, deſpondere ſeſe invicem, Otfrid. II. 8, 10. de nuptias celebrantibus in Cana Galileæ. Joh. II.

Ni uuard io in uuorolt zitin
thiu ziſamano gibitin,
Thaz ſie geſto guati
ſulihheru ruamti.

Non contigit in mundi ſeculis
his qui ſeſe ſibi deſponderunt,
Ut convivis bonis (illuſtribus)
talibus gloriarentur.

Thie bibun, Sponſus & Sponſa, Otfrid. ib. II. 8, 17. & I. 4, 5. V. inf.

Biheizen ſih, ſibi promittere, confiteri. Iſidor. c. 2. §. 2. *huuer ſih dher biheizſit ſia zi archennane.* quis confitebitur noſſe?

Otfrid. IV. 23, 56. *ſich anmaſſen*, *unternehmen.*

Ther uuizot lerit thare,
in cruce man then habe,
So uuer ſo in urheize,
Sih ſuliches biheize.

Lex docet autem
in crucem ut hic tollatur,
Quicunque per ſeditionem,
ſe ſic gerat.

[Id. II. 11, 77.

Biheiziſt thih ni uuihtes.

Aſſeris de te male.

Biheizen enim promittere, item aſſerere ſignificat: adſciſcere autem ſolet accuſativum perſonæ & genitivum rei, eodem modo occurrit apud eundem Otfrid. III. 25, 43. IV. 20, 33. Scherz. in Not. ad h. l.]

Intheiz, votum, Notk. Pſal. XXI. 26.

Antheizza, vota, Notk. Pſ. CXV. 18. vid. A.

Piheiz, conjuratio. v. inf. ſuo loco.

HELDEN, inclinare, Notk. Pſal. CXLIII. 5. *Helde trubten dina himela*, *unde fare hara nidar.* Inclina Domine cœlos tuos, & deſcende.

[Tatian. 51, 2. de mulieribus in ſepulchro Chriſti. *Mitthiu ſio tho forhtun*, *inti helditun iro annuzi in erda.* Cum timerent autem, & declinarent vultum in terram. Germani nunc *hellen* dicunt, de dolio minus pleno, adeoque inclinato, loquentes. In Gloſſar. Boxhorn. eſt *haldo* præceps, & *haldentes* vergentes. Eſt & ap. Tatian. 208. 6. compoſitum *nidargiheldi* inclinatus, incurvatus, itemque *helerung*, momentum, inclinatio trutinæ. Palthen. Not. ad Tat. p. 370. conf. inf. *inthalden.* Videtur ab hoc verbo *Helden* derivandum, quod vulgus Suevorum adhuc retinet, *Heldelen*, capite in latus inclinato incedere.]

HELEN, HALEN, HILEN, celare, velare.

Otfrid. I. 15, 98.

Thar ſprichit filu manno,
thaz ſe er in halun lango.

Tunc eloquentur multi homines,
quæ celarunt ante ſibi diu.

[Legend. *in halun*, ut MSC. teſtantur, adeoque vertendum: *Quod ante vos celarunt diu.* Scherz. in Not. Ita quoque II. 23. 55. *hal in lango*, occurrit.]

Id. ad Ludov. ℣. 93. & V. 19. 101.

Giuuiſſo thaz ni biluh thih.

Certe hoc non celabo te.

Adde V. 8. 74.

[*Heli*, perizomata. Gloſſ. Monſ. p. 319.]

Heli, velamentum, Notk. Pſal. LX. 5. amictus, Pſal. CIII. 6.

[*Helothelm*, latibulum. Rab. Maur. Gloſſ. ap. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 110.]

Halingon, diſſimulatio, inſidia, dolus. Otfr. I. 17, 84. De Herodis erga Magos ſimulatione:

Mit in iſt guater thingon,
io filu halingon.

Cum iis bono erat animo,
& multis cum inſidiis.

[In MSC. pro *guater*, legitur *giſtuat er*, hinc ita h. l. Scherzius vertit:

Cum illis ſuſcepit colloquium
certo multo occulte.]

Bihellent, celarent, bergen, teken, Otfrid. V. 25, 135.

Thaz ſiez jo bihellen
mit argemo uuillen.

Ut id ſupprimant
mala voluntate.

Behelete, indutus, Notk. Pſalm. CIII. 2.

[*Chibolan.* Iſid. II. 2. *Chibolan iſt ſona manna augom*, latet ab oculis hominum. Hodie, ut notat Palthen. p. 399. *Verbolen*, à verbo *helen*, abſcondere. AS. eſt *helan*, ſive *helian*, celare, in Diction. Somn. Angli *to heale.* Id. Iſid. IV. 5. *Uuas ih chibolono ſprehhendi*, in abſcondito locutus ſum; notat autem Palthen. p. 406. legendum eſſe *chibolono.*]

Farbele, celaverit: Kero. c. 7.

ASax. *Helan*, celare. Gothis *Hulgan*, tegere, celare.

Digitized by Google

Andhulgan, revelare. Islandis *Eg Hil*, tego. *hulde*, texi.

Hinc noſtrum, *büllen*, *verbüllen*. Inde *Hüll und Fülle*, abundantia amictûs & victûs.

HELEUVA, palea, opponitur grano, chorn, Notk. Pſalm. XXXIV. 18. de Eccleſia: *dar ſint inne ſament chorn unde beleuua. Heleuua farent dar bina, chorn uuirt zeleibo.* i. in ea ſunt ſimul grana & paleæ; paleæ diſſipantur, grana remanent. Idem Pſalm. XLIX. 3. de igne æterno: *daz prennet die paleas, beleuua, der ſih paleam bechenne der furhte daz fuir.* i. is comburit paleas, qui paleam ſe agnoſcit, metuat hunc ignem.

[*Helavun*, paleis. Gloſſ. Monſ. p. 392.]

HELFA, adjutorium: Prol. p. 15. conſolatio. c. 1. *Helfu*, ſolatio. Prol. c. 1. *Hulfi mih*, adjuvaſti me. c. 35. *duruftigoe helfa*, indiget ſolatio. e. 66. *helfa*, ſolatia. c. 31. *unchreftigem fora ſi kekaumit helfa*, imbecillibus procurentur ſolatia. c. 35. *helffa ſin kiambahtit*, ſolatia miniſtrentur. c. 53. *in arabeiti helfan*, in tribulatione ſubvenire. c. 4. *kebolfaneer*, adjutus. c. 31. *Cote helfantemu*, Deo auxiliante. c. 1. *zuabelfantemu trubtine*, adjuvante Domino: c. 1. Kero.

[*Helffan*, intervenire. Gloſſ. Monſ. p. 379. ſubpetere. p. 381.

Helfanter, medicatus. p. 410.

Hilf, obſta. p. 384.

Hilfa, præſidia. p. 410. *bilfa* vel *troſt*, ſolatium. p. 408.

Kadingi, *vel Hilfa*, patrocinium. p. 406.

Hilfa, *digi*, *uuegodi*, *untarvanc*, interceſſionem. p. 403.]

Gibulfin, adjuvarent, Otfrid. III. 18, 139. De Judæis lapidibus Jeſum obruere volentibus:

Thaz sliumo ſi es gibulfin
iob inan anauuurfin.

Ut confeſtim ſe invicem adjuvarent
& in ipſum jacerent.

HELGAN, vid. *Heilac*, & *Ahalki*.

HELGVNG. Stainhöw. f. 22. de captiva Yſiphile: *ward ſie von den Merröbern gefangen und in aigenſchafft verfuhret und nach vil und mancherley belgung dem Kunig zv ſchanckung gegeben.*

HELLEN, ſonare. Otfrid. I. 1, 74.

Theiz ſcono tho gilute,
Joh Gotes uuizzod thanne
tharana ſcono belle.

Uti eleganter reſonet,
Ut verbum DEI inde
in eo pulchre clangat.

Notk. Pſalm. XLI. 5. fi. *ſie hellent mir ſo ſuozzo*, dulce ſonant.

Gehellent, Idem Pſalm. CXVIII. 3. *Unio gehellent diu.*

HELLA, gehenna: Kero. *Hella uuizzi*, gehennæ pœnas. Prol. *ze abcrunte dera bella*, ad profundum inferni. c. 7. *bella erforabtan*, gehennam expaveſcere. c. 4.

Zer bello fuor, Symb. Apoſtol. Alam. *Nytheraſtag de belle*, Symb. ASax.

Notk. Pſalm. L. & XXXIII, 22. *euuiga bella.*

Rhythm. de S. Annon. ℣. 62. de Satana:

So vurt er cir hellin
die viinf werlt alle,
unze Got geſante ſinin ſun,
der irloſte uns von den ſunden.

Sic duxit ad infernum
quinque ætates mundi omnes,
donec DEVS miſerit ſuum Filium,
qui redemit nos à peccatis.

Fuit enim ſententia Eccleſiæ orientalis, occidentalisque, ante adventum Salvatoris omnes pariter animas à corpore ſeparatas, infernalibus tenebris incluſas fuiſſe. S. Hieron. *Epiſt. XXV. & Epiſt. ad Algaſium Tom. III. p.* 105. Alcuin. *Comm. ſuper Eccleſiaſt. c.* 3. Ego *de Paction. Jur. Div.* cap. VII. §. XII. Hinc Otfridus III. 24, 199. ait Lazarum à Salvatore reſuſcitatum

Fon helleno thiote.
Ab infernali populo.

Ober helle, *Nider Helle*, Notk. Pſal. LXXXV. 12. *Ube diu obera bella iſt, dar dero rehton ſela rauueton fore Chriſtis chunfte, ſo iſt diu nidera bella dar diu uuizze dero wirſiſton waren unde noh ſint.* Lucidarius: *Die wir heiſſen die innern oder die nidern helle, die iſt an einem ende der erden und an den ſteten das von nebel noch von vinſternüſſe nye kein lebendiger menſch dohin kam. Iſt oben eng und unden weit. niemant weſt wann Got allein. den grundt fand nye kein man. wann die bücher ſagent uns, das manige ſele ewyglich darein valle und findent doch nymmer keinen grundt. die Ober Helle iſt an maniger ſtat der erden. und auff den hohen bergen und in den inſelen by dem märe do brinnet ſchwebel und bech. do werdent die ſele inne gepeiniget die do behalten ſöllen werden.*

Vorbelle, deſcribit Königshov. Chron. c. 3, 6. Sinus Abrahæ.

Fragm. de Bell. Hiſpan. ℣. 2603. *Menege ſele zo there belle.*

Helleſele, manes: Vocabul. MS.

Hela, dea inferni Gothis, à Wodeno conſtituta, ut reciperet omnes qui bello non caderent, ſed mollem & feriatam vitam agentes morbo aut ſenectute conficerentur, ubi fame & perpetuo ſqualore contabeſcerent. Ex Edda Rob. Sheringham de Orig. Anglic. p. 323.

Hellhuſen, Helluſii. C. Tacitus de moribus Germanorum librum concludens ait: *Cetera jam fabuloſa: Helluſios & Oxionas ora hominum vultusque, corpora atque artus ferarum gerere. Quod ego ut incompertum, inmedium relinquam.* Hos à Græcis Hippopodes vocatos, quod equinis pedibus homines naſcantur in inſula immenſæ magnitudinis verſus Scythiam Plinius refert *Lib. IV. Sect. XXVII.* quam novam zemblam exiſtimat Cluver. L. 3. Germ. Antiq. c. XLV. qui etiam pro *Helluſios* legendum *Panotios* putat. Satis audenter. Huc facit Adami Bremenſis deſcriptio Daniæ. c. 266. de inſula Slavorum Ranorum: *Metuuntur propter familiaritatem Deorum vel potius Demonum quo majori cultu ceteris venerantur. Ambæ igitur hæ inſulæ piratis & cruentiſſimis latronibus plenæ ſunt, qui & ne-*

Digitized by Google

& nemini parcunt ex transeuntibus. cap. 228. de Terra fœminarum seu Amazonum: *Sunt qui ferant eas impregnari ab aliis monstris, quæ ibi non rara habentur. Et hoc etiam credibilius est. Cumque pervenerint ad partum, siquidem masculi generis fuerit, Cynocephali; siquid fœminini, specioſissimæ mulieris. Cynocephali sunt, qui caput in pectore habentes, in Russia sæpe videntur captivi, cum verbis latrant in voce. Postremo illi qui dicuntur antropophagi & humanis vescuntur carnibus. Ibi sunt alia monstra plurima, quæ recitantur à navigantibus, sæpe inspecta, quamvis hoc nostris vix credibile videatur.* Cap. 246. *Ultra Thulen tentavit nuper experientissimus Nordmannorum Princeps Haroldus, latitudinem septentrionalis Oceani perscrutari navibus, tandem caligantibus ante ora deficientis mundi finibus, immane abyssi barathrum retroactis vestigiis vix salvus evasit.* Confer & cap. seq. Huc faciunt, quæ in Fragm. de Bell. Hisp. seu Saracenico referuntur de Rege Cenubile, auxiliario Regis Saracenici vers. 2421.

Er was swarz unde ubele getan.
Sin lant was freisam.
Thaz liut thaz ist grimme
Ther suune ne scain nie tha inne.
Thie tiufele puwent an then werthe.
Iz ist thiu verflochete erthe.
Thie Got selue verflochet hat.
Thes liutes ne wirt niemer nehainen rat.

Helleloch, hiatus terræ, Chron. Königshov. c. 2, 13. specus vastus Romæ, quo se M. Curtius immisit, Liv. L. VII, 6.

Helleborton, portæ mortis, Notk. Psalm. CVI. 18.

Hellagruoba, lacus infernus, Notk. Psalm. CXLII. 7.

Helloureisun irfuoren mih, pericula inferni invenerunt me. Notk. Psalm. CXVI. 3.

[*Hellagrunt*, tartarum. Gloss. Monse. p. 408.

Za ungaristliben, enti ze hellahaftem opfrodon sie giuottun, ad nefanda & mortalia sacrificia eos impellebant. p. 401.

Hellahaftiu, pernitiosa, p. 403. lege *hellahaftiu.*

Hellauuizi, gehennam. Tatian. 44. 20.]

HELM, galea, cassis, vide Cluver. Lib. 1. G. A. c. 44.

[*Helm*, AS. etiam coronam significat, ut Benes. notat. Radix est *Helen*, celare, tegere. Ab *helm* est B. L. *helmus*, Ital. *elmo*. Gall. *heaume*. Diecm. Spec. Gloss. p. 110.]

Helmbrinne, vid. *Brunia.*

Helm des Rolands hiez *Venerat*: Fragm. de B. Hisp. ℣. 1847.

Ther helm hiez Venerat,
then ther helet uf bant,
Mit golde gewrbten.
Mit guldinen bohstaumen
was an there listen ergrauen:
Alle werlt wafen
thie mozen mih maget lazen.
Wil thu mih gewinnen,
thu forest scathen binnen.

Galea cognominata Venerat,
quam heros imposuit,
Auro contectam,
Aureis literis
erat margini insculptum:
Omnis mundi arma
oportet me virginem relinquere.
Si me tentas vincere,
habebis damnum inde.

Helmthikke, solidum galeæ. Idem Fragm. ℣. 3130.

Thо kerte ther ware wigand
uaste in thie helmthikke
fine ortpike.

Tunc convertit verus ille bellator
firmiter in galeæ soliditatem
hastam suam acutam.

Helmbarte, gesum: Vocabular. MS. Vide supra *Gæsi.* Kilianus: *Helmbarde, Quiris, bipennis, securis Romana, securis Amazonia. Barde i. dolabra, quod scilicet cassidem dolare, & galeam asciare possit aciei duritiâ.* De Gæsis Cluver. 1. G. A. 44. Corruptè hodie *Helleparte.*

Cynchelm, galea regia i. e. corona. ASaxonica versio Joh. 19, 2. *thyrnenne cync-helm*, spinea corona. Du Fresne ad Joinvillam Dissert. XXIV. 5. inter varias formas & figuras coronarum etiam hanc exhibet & describit, quod speciem galeæ habeat, Constantino seniore auctore. vid. supra *Chuning.*

HELOR, trutina, statera: Gl. MS. ASax.

HELPHANT, elephas, Vide in E.

HELSEN, vid. *Hals.*

HELVETEN, Helvetii. Hos olim longiùs extensos, quàm hodie, & quàm Marlianus putavit. Existimat C. Peutingerus in literis ad Fr. Irenicum, quas hic exhibet. *Lib. IX. Exeges. German. c. VIII.* in hunc modum: *Helvetios simul Basileensi, Constantiensi, Gebennensi, ac Sedunensi termino circumscribit* (Marlianus) *quos longius extensos Cæsar ipse innuit:* (sed quibus quæso verbis?) *manet adhuc vestigium in Alsatia, inter Argentariam & Argentoracum, quod Helvetum* (si vera esset lectio) *ab Ant. Pio dictum est. Unde adducti recentiores*, (recentiores destituti auctoritate Veterum, fidem non merentur. Cæterum nuda nominis convenientia, siqua est, non rem conficit) *pene omnes Alsates ac Suitenses Helvetos dixerunt.* Id. fecit & Wimphelingus *de Episc. Argent. c. VII.* Kirchheim sive Troviam penes Marlegium in Helvetia collocans. Vid. id. Irenicus *L. XI. f.* 202. *b. & f.* 213. *b.* ubi urbem *Helvetum* in Itinerario Antonini arbitratur esse *Seleſtadium*, quia Helvetum distavit ab Argentorato sex milliaribus, à Columbaria tribus. Si itaque ab hac urbe tota natio nomen accepit, maximo id honori ei cesserit. Videri porrò possit nomen esse compositum ex *Hel, heil*, salus, & *wett*, pactio, fœdus, quasi dicas, fœdus salutare, quo istæ nationes Suizenſium & Alsatorum ab antiquissimis temporibus videantur fuisse confœderatæ. Atque tem-

tempore Julii Cæsaris Helvetii omnes cis Rhenum degerunt, incolæ Galliæ Celticæ, quæ media inter Belgium & Aquitaniam, initium capiens à Rhodano, contineturque Garumna flumine Oceano & finibus Belgarum: attigit etiam à Sequanis & Helvetiis flumen Rhenum, vergens ad septemtriones. *Hæc Julius lib. I. B. G.* Igitur nulli tum Helvetii trans Rhenum. Helvetiorum porro civitas loci natura continebatur, eodem pergente, una ex parte flumine Rheno latissimo atque altissimo, qui agrum Helvetium à Germanis dividit: alterâ ex parte monte Jurâ altissimo, qui est inter Sequanos & Helvetios; tertiâ Lacu Lemano & flumine Rhodano, qui Provinciam, inquit, nostram ab Helvetiis dividit. Fines eorum in longitudinem millia passuum CCXL. in latitudinem CLXXX. patebant. Helvetia in pagos tum divisa, horum mentionem facit Cæsar: Helvetiorum, unde gentis nomen, Rauracorum, Tulingorum, Latobrigorum, Verbigenorum, rectius, Urbigenorum, ab Urba fl. *Urbegaw*, Vrbegawen, Vrbegauer. Recentioribus plures enumerantur. Tauracus corruptè dictum ex Turgouicus, Turgau.

Tulingos Cluverius trans Rhenum statuit, contra fidem Julii. *Stullingos* interpretatur Versio Gallica qui etiam trans Rhenum.

Tempora Julii excipiunt tempora Taciti. Hic *de M. G. cap. XXVIII.* testatur, Helvetios interea Rhenum etiam transgressos, & fines suos protendisse *inter Hercyniam sylvam, Rhenumque & Mœnum amnes: ulteriora* versus orientem scilicet, *Bojos, Gallicam*, sive Celticam *utramque gentem, tenuisse.*

Si itaque quæritur de sententia prius proposita, An Helvetii originem suam habeant & denominationem ab opido *Helveto*, inter Argentoratum & Argentariam in Alsatia sitas? Certum est, tempore Julii Helvetiorum fines fuisse angustos, & versùs occidentem & septentriones cum Jura monte desiisse: eum excipit Vogasus mons, & Alsatiæ promontorium. Nec Taciti tempore Helvetii Gallica gens, etsi Rhenum transgressa, finibus tamen suis Triboccos aut Alsatiam non incluserant. Ait Tacitus de M. G. c. XXVIII. 7. *Ipsam Rheni ripam haud dubiè Germanorum populi colunt, Vangiones, Triboci, Nemetes.* Nullum in hos Helvetiorum jus. Consentit Ph. Cluver. *L. 2. Germ. Ant. c. IV.* qui etiam angustiores fines Helvetiorum tum arguit, & erroris quoque Cæsarem. Denique nulla urbs Helvetum in Alsatia, sed *Helellum*, fluvius & opidum, *Itinerar. Antonin.* Cluver. *G. A. 2. 4. p. 353.* Et forte rectius legitur *Elkebum*, vid. supra *Alse*. Helvetiæ autem civitatis fit mentio in Libello Provinciarum ac Civitatum Galliæ:

Provincia Lugdunensis

Metropolis civitas Sequanorum, h. e. Vesontione.

Civitas Equestrium, h. e. Novioduno.

Civitas ELVETIORVM, hoc est, Aventico,

Civitas Basilienſium, &c.

Helellus fluvius hodie brevius pronunciatur *Ill*, vel *Ell*, quondam & *Alse*. Sed hic nihildum ad Elvetiam civitatem, quæ nomen potiùs à fluvio *Halen* accepisse videri poterat, qui ad Bruntrutum oritur: sed quia in Helvetiam sed extra eam fluit, provinciæ vix dederit nomen.

Primi Helvetiæ possessores Tauriſci: pulsi à Romanis: hi iterum à Germanis, V. Vorburg. Vol. 4. p. 283.

HEMEL, HIMIL, HIMOL, cœlum. Gloss. Alem.

Ze himile, ad çœlum. Kero c. 7. *fona himilum*, de cœlis. c. 7.

Ze deru erhabanii dia himiliſcum, ad exaltationem illam cœlestem. c. 7.

Eribum himilrihhes, heredes regni cœlorum. Prol. p. 18.

Gothis *Himins*, Matth. V. 18. Islandis *Himenn.* V. supra *Baldachino*, & infr. *Himelz.*

Himila naiſtin dero erdo, cœli inferiores: *Obirin himila*, superiores, *himila himilo*, cœli cœlorum, Vid. Notk. ad Psalm. CI. 26.

[*Hera nider in erda, iob in himil uf*, in profundum inferni sive in excelsum supra. Gl. Monſ. p. 333.

Himil lip, contemplativa vita. p. 407.

Der uuagan in himle, Arctus, legend. Arctos. Rhaban. Maur. in Gloss. ap. Diecman. Spec. Gl. Lat. Theot. p. 28. Prolixe Diecmannus. p. 29. sqq. ad hanc vocem comentatur, cujus verba merentur hic inseri, ita autem ille.

Himle, Himmel, cœlum. Scribitur etiam „ *Himil* in Rhabani Gloss. n. 2419. Gl. B. *Hi-* „ *mila, laquearia:* quam vocis notionem, no- „ bis adhuc receptam, priorem altera illa *coeli* „ esse, quis suspicari queat, ad quam illa ob „ exteriorem laquearis in coelo stellato for- „ mam, translata sit: quomodo Statio *IV. Silu.* „ 2. 31. *aurati* laquearia *coeli* dicuntur. Hinc „ *himiliſcliihho*, coelestе, n. 537. Deriuatio- „ nem huius vocis Goropianam *Hierogl. L.* 10. „ *p.* 141. ab *het mel*, id est, capitis reuelatio, „ missam facio, varias quoque a CL. Eccardo „ *ad Cat. Thet. p.* 100. *ſſ.* allatas non ignoro. „ Mihi iam dudum illa se probauit, quam „ Stiernh. in *Gloss. V. G. p.* 88. monstrat, esse „ scilicet R. huius vocis Suec. *Hæmma*, Belg. „ *Heymen*, tegere, abscondere, sepire, obualla- „ re, palare, Kil. cum coelum tegat omnia „ mundi. *Hemel* quasi *Heymel*, q. d. locus ab- „ sconditus, vel potest etiam dici, quod alia „ tegit. *Hemel des mondes*, coelum oris vel pa- „ latum. Idem Stiernh. *p.* 82. plura significa- „ ta vocis *Hæmma* adducit, scilicet, non solum „ tegere, sed & claudere, protegere, inhibe- „ re, obsistere, celare, sepire, arcere; vnde „ & *hemel*, Germ. *Himmel*, cadurcum, vmbella, „ tegmen, quod in pompa solenni velat, & „ ab aëris iniuria defendit Monarchas, & alios „ „ prin-

Digitized by Google

„ principes viros, quod vulgo *Baldachinum* di-
„ cunt Kil. Eſt haec voce *Hæmmen*, eadem
„ cum Germ. *Hemmen*, impedire: Sic enim *Ca-*
„ *tech. p.* 63. legitur: Ni letit Got eo man-
„ nan in ubilo tho *bemaz*; ubi *bemaz* contra-
„ ctum eſt ex *bema iz*: *Non ducit Deus quenquam*
„ *in malum*, *cum* impediat *illud*. Inde eſt &
„ *Hæmm*, mancus, claudus, impeditus. Otfr.
„ III. 4. 14. Porzicha finſi thie langun fol al
„ mannes, ſiaches inti *hammes*: *Quinque porti-*
„ *cus*, *qui iacebant pleni hominum aegrotantium &*
„ claudorum: *Hembd*, induſium, quod tegit
„ & protegit hominem. A. S. *hamod*, *indutus*,
„ Benſ. item A. S. *Ham*, *pratum*, quatenus no-
„ tat ſepire, obuallare; [quod tamen ad *ham*,
„ poples, (de quo poſtea) referre conatur Spel-
„ mann. *Gl. p.* 273. *b.* quod *genu vel poplitis præ-*
„ *ferat ſimilitudinem.*] Sic paſcua & prata pin-
„ guia Oſterſtadienſibus noſtris dicuntur *Hamm*,
„ & plur. *Hæmme*, quia cuiusque prata, licet
„ pluribus iugeribus conſtent, in extremis la-
„ teribus foſſis ſunt maioribus ſepta & muni-
„ ta, ne boues tranſilire in vicina poſſint.
„ Item *Hamm* non ſolum notat pratum vel pa-
„ ſcuum, foſſis cinctum, ſed etiam ſyluam mu-
„ nitam ſepibus, V. ex Goropio De Caſeneuue
„ *Orig. L. Gall. p.* 62. *b.* Beſold. *Theſ. pract. p.*
„ 356. *b.* Ab hac vtraque notione vocis *Hamm*,
„ nomen *Hamburg* deduci ſolet. Priorem re-
„ ſpexiſſe videtur Schottel. *de L. Germ. p.* 520.
„ *b.* Hamburgum interpretans vrbem inter pa-
„ ſcua & ſaliceta, quanquam in terris Ducatus
„ Bremenſis *Hamm* non notet locum, ubi pa-
„ ſcua inter arbores & ſaliceta ſunt, vt Schot-
„ tel. ibi vult, ſed ἁπλῶς laeta paſcua, nullis
„ etiam ſalicibus vel arboribus conſita, foſſis
„ tamen, unde & origo vocis, clauſa, ut modo
„ dictum. Inde L. B. *hamma* vel *hamarium* pro
„ portione & modo agri, Dufr. *Gl. H.* 696.
„ quem vtique ab aliis ſeparatum, ſuisque li-
„ mitibus circumſcriptum eſſe oportuit. Po-
„ ſterior arriſit Chriſtoph. Syluio apud Ange-
„ lum *Chron. Holſat. II.* 12. vt ex hoc illius ver-
„ ſu conſtat: *Hamburgum*, *ſylua cui notum nomen*
„ *ab* Hama. Ita & Schildius *de Caucis p.* 116.
„ Ham, inquit, *Germano lucum nemusque denota-*
„ *bat*: *Vnde trans Albim oppoſita Caucis urbs* Ham-
„ burgi *coepta eſt appellatione donari*: *& in ipſa*
„ *Chaucide* Stolham, Eſensham, Hamhuſen, *pe-*
„ *rituraе veſtigia vocis odoranti repraeſentant.* Nec
„ aliter Schedius *de DIs Germ. p.* 495. Omnivm
„ vero maxime pro hoc etymo Lambec. *Orig.*
„ *Hamb. I.* 4. pugnavit. Immo quoque flumi-
„ na nonnulla, ideo quod muniunt & diſtin-
„ guunt terram, vocantur *Hamme*. Tale eſt
„ nomen fluvii Ducatus Bremenſis, *Hamme*, ſe
„ in Wummam & poſtea in Viſurgim exone-
„ rantis. *Hammey*, fluuius in Marchia, cujus
„ mentio in Meibom. *Rer. Germ. III.* 108. Ab
„ eadem voce modius dicitur *Himpte*, quod
„ Helmold. *I. Chron. Slau.* 92. (93.) *p.* 208. ſcri-
„ bit *hemmethe*, menſurae frumentariae ſpecies,
„ non apud Holſatos tantum, quos ſolos, quia
de illis Helmoldus loquebatur, Dufr. *l. c. p.* „
716. nominat, ſed & Saxones. Hinc porro, „
quatenus *claudere* notat, eſt *Hame*, Lat. *hamus*, „
quo concluduntur & capiuntur piſces; *Hæ-* „
men, *Hemmen*, hamo capere, Luther. *Kirch-* „
Poſt. III. 302. *b. ed. Witteb.* 1575. *fol.* [nam „
in prima, alibi a nobis ſemper adhibita: ni- „
hil huius extat] *das heiſst recht*, *einem andern* „
eine Grube gegraben, *und ſelbſt darein gefallen*, *und* „
ein Netz geleget, *und ſich ſelbſt gebembt.* Nic. „
Falkner in *Verſione Germ. Chronici Gall. Nic. Gil-* „
les II. 437. *ed. Baſ.* 1572. *fol.* *Der König lies* „
die Luteriſchen bebemmen, *und in die* Baſtille *fü-* „
ren. *Hame*, Su. portus, Germ. *Hafen*; quod „
in eo naues tectae ſint a procellis. Ab *Hæm-* „
ma, claudere, tandem eſt *Hæmbla*, mutilare, „
impedire, membri alicuius laeſione vel mu- „
tilatione, quo minus quis facultatem habeat, „
quod velit, efficiendi. *Hamla ad handum eda* „
fotum, manibus pedibuſue truncare. Ver. „
J. p. 106. *fin.* A. S. *Gamelan*, ſuffragines ſcin- „
dere. Hinc etiam *Hamel*, aries caſtratus, „
veruex. Tat. CCII. 2. Golgatha, thaz iſt „
errekit *Hamelſtat*: *hoc eſt interpretatum*, *locus* „
ubi malefici obtruncantur. qui alias dicitur Cal- „
uaria. Vide hic Palth. *p.* 394. *Hamme*, Bel- „
gis pars abſciſſa rei cibariae, fruſtum eſculen- „
tum; item *Hamme*, *Hamn*, *Hame*, *Ham*, po- „
ples, Kil. *Hammen von einer Sau*, perna, Pict. „
V. n. 2223. *Hamma*, *poplites.* [G. *Heim*, mun- „
dus, item domus, villa, praedium, patria, „
ager, fundus: quae vox mater plurium com- „
poſitorum eſt, longa ſerie exhibitorum in „
Ver. *J. p.* 113. *ſſ.* Adde Gudm. Andreae „
Lex. Iſl. p. 108. 109.] *Haim*, domus, ager, „
vicus, caſtellum, ciuitas, Gall. *Hameau*, vil- „
laris vel viculus, decem aut duodecim do- „
morum vel familiarum, V. Spelmann. *l. c.* „
& Dufr. *Gl. H.* 695. vbi ait: Ham *ſignificat* „
vicum, *villam*: *vnde apud Germanos & Anglos* „
villae & urbes ſua nomina in ham *deſinentia paſſim* „
habent. Adde Gibſon *Regul. general. &c. an-* „
nexas Chronico Saxon. p. 5. *b.* Menag. *Or. L.* „
Gall. p. 388. *a.* Alamann. *Heim*, Belg. *Heym*, „
domus, manſio, patria, locus natalis. No- „
bis adhuc *heim* vel *daheim ſeyn*, eſt domi eſſe: „
Hinc *Heimat*, patria. Heem, Heym, Hem, „
is een oudt Duytſchwoordt, *en is ſo vele als een Huys* „
of Woonſtede. *Daerom vindt men in alle Landen* „
ontalliicke Steden, *Dorpen en Geſtichten*, *die wyt-* „
gaen op hem, heym, heem, haim: Haec Pi- „
cardt in *Antiquit van't Oude Vrieslandt. p.* 117. „
Immo pro varietate dialectorum per omnes „
vocales, *haim*, *ham*, *heim*, *heem*, *hiem*, *hoom*, „
hom, *hum*, prolatum. Cluver. *I. Germ. ant.* 13. „
p. 85. obſeruat. Plura de compoſitis ex *heim* „
Schottel. *de L. Germ. p.* 636. 637. Adde „
Schild. *de Caucis*, *p.* 60. Helu. *Geheim*, do- „
meſticus, familiaris, Pict. *Heimlichen*, do- „
meſtici, in Bibl. Germ. ant. Matth. X. 25. „
36. & alibi. Ex hoc *heim* nouum etymon „
voci *Himmel* natum eſt Rudbeckio *Atlant II.* „
63. quod eius verbis exhibeo: *Lingua Go-* „
thica

„ *thica ſuppeditat nobis*, Ella, *ignem accendere, ar-*
„ *dere ;* Ell, *ignis, aut aliud qnodcumque lucidum ſi-*
„ *mul atque urens. Himm el coelum, luce corruſcans*
„ *ignibusque ſuis. Som eſt i Himblon, ſiue Him-*
„ *mellen, qui es in coelis, id eſt, in aeterna & lucida*
„ *beatorum ſede : namque Himin, Heman, Haimm &*
„ *Hamala, ſedem, manſionem, locum notat. Vnde*
„ *Aſsheim, Deorum ſedes ; Man-heim, Sueonum ter-*
„ *ra, Sueonia ; Niplelheim, Kiendeheim, damnato-*
„ *rum locus.* Idem *p.* 153. *Heman, Haim, Himen,*
„ *nomina ſunt ſedis vrbis, loci, cum in aethere, tum*
„ *in his terris.* Ex eodem fonte ſed alia ratione
„ *Himmel* arceſſit ſumme Reuer. D. Gebhard.
„ *Diſcurs. de primaeu. Ling. Hebr. p.* 36. quod
„ *domum patriam* notet, & *forte ita ab antiquis Ger-*
„ *manis dictum* coniicit, *quod coelum veram patriam*
„ *eſſe crederent.* Sed quam hoc eſt inexplora-
„ tum, tam certum eſt, ex *heim* a Mareſchallo
„ de Baſſompiere nouam vocem Gallicam *em-*
„ *meué* fabrefactam eſſe, quam ob raritatem rei,
„ ipſis Menagiis verbis explicabo. Sic autem
„ ille *Orig. L. Gall. p.* 275. *a.* Emmeué. *Les*
„ *Allemands appellent* heimwehe, *ou* heim-
„ kranckeit, *la rage du retour dans la patrie : qui*
„ *eſt telle parmi eux, que ceux, qui l'ont, deviennent*
„ *languiſſans, & ſont en danger de mourir, ſi ne re-*
„ *tournent dans leur payis. Les Suiſſes ſont partic-*
„ *lierement ſuiets â cette maladie.* Germani ſupe-
„ riorum temporum etiam vim aedium januis,
„ parietibus & feneſtris illatam, *Heimſuche* vo-
„ cabant, V. Lehmann. 4. *Chron. Spir.* 16. *pag.*
„ 328. *a.* In Speculo Sueuico *C.* 226. 2. *Heim-*
„ *ſuchung* eſt, cum quis armata manu, animo
„ laedendi, in alienas aedes irruit : L. B. eſt
„ *hamſoca, hamſocna*, V. Dufr. *l. c. p.* 696. 697.
„ Inde & *Oheim*, cognatus, quaſi *Naheim*, ex do-
„ mo vicina ſeu familia cognata, Speidel. *Spe-*
„ *cul. Obſ. & notabil. p.* 920. *a* format, ſed infe-
„ lici, vt apparet, conatu. Neque enim priori
„ vocis *Oheim* ſyllabae cum *nah* quicquam con-
„ venit ; poſterior autem, quamuis ſono no-
„ ſtrum *heim* referat, ipſum tamen non eſt.
„ Eſt vero vox vetus Alamannica *Oben*, cogna-
„ tus, conſanguineus, quae aliquoties in Char-
„ ta Rudolphi, Comitis Habspurg. A. 1272.
„ ſcripta apud Wurſtiſ. *Chron. Baſil. p.* 133. le-
„ gitur, & teſte Pict. adhuc Heluetiis vſitata
„ eſt. Hanc ſua dialecto ſuperior Germania
„ *Oheim*, noſtra Saxonia *Ohm*, effert. Janus
„ Douſa *L.* 2. *Annal. Holl.* ex Archiuis probat,
„ *Heym* olim quoque certum territorium no-
„ taſſe, ſic *Heimradios* interpretatur conſiliarios
„ in certo territorio, inquit Schoock. *Diſp. de*
„ *Inundat. §.* 45. Porro quoniam domi quieti
„ & tranquilli eſſe poſſumus, hinc dicitur *heim-*
„ *lich*, arcanus, clandeſtinus : ſed *unheimlich*,
„ ubi quiete & tranquille habitare non poſſu-
„ ſumus, ob ſpectra eorumque turbas, ut do-
„ cet Eraſm. Franciſci. A. S. *Hamſinthian*, re-
„ patriare, compoſita vox ex *Ham*, domus, &
„ *ſinthian*, iter facere. Gl. K. *ſintha, itinera, ſinde*
„ *itinere*, Stiernh. *Gl. V. G. p.* 82. *Hameye, hamey-*
„ *de, hamey-boom*, repagulum, obex, vectis, ſe-
ra, lignum transuerſum, quod oſtiis opponi- „
tur, in poſtem utrinque immiſſum, roborea „
ſepes, clathrum, Kil. *Hamelwœrden* vocatur „
Parochia in Ducatus Bremenſis terra Kedin- „
genſi, vicina Friburgo, ab *Hamel, Hamleta*, „
Hampſell, quae diminutiua ab *Hamo* pro villa, „
Spelm. l. c. p. 274. *a* & *Wœbrden*, quod alias „
eſt *Webrd* & *Werder*, locus elevatus, altior „
aqua, vbi domus figi poteſt. „ Hæc Diec-
mannus.]

HEMIDA, tunica, veſtimentum. Notk. Pſ. XXI. 19. de tunica Salvatoris inconſutili.

Hemidzorun, induſium, tunicam elevare fœminæ. L. Baivarior. Tit. VII. 4. *Si indumenta ſuper genucula elevaverit, quod Himitzorun vocant, cum XII. Solidis componat.* ubi perperam legitur *Hiwilzorun.*

HENGEN, pendere, aliàs *hiangan*, Notk. Pſ. I. *wanda er hangta ſinero geluſte : hengendo ſtuont er* i. namque indulgebat ſuis voluptatibus : pronus (in infernum) ſtabat. Unde videtur altera ſignificatio deſcendere *Hengen.* i. annuere prono aut inclinato capite. Inf. *Hiang.*

HENGEN, permittere, conſentire, Otfr. II. 23, 38.

Iz Got ni hengit.
DEVS id non concedit.

Idem III. 25, 20.

Alle theſe liuti
giloubent io zi noti.
Ni ſi oba uuir biginnen,
thaz ſuslih uuir ni hengen.
Omnes iſti homines
credent omnino.
Niſi nos agamus,
ut tale non permittamus.

Id. IV. 4, 22.

Ob jaman thes bigunne
thaz er iz iu ni henge.
Si quis id audeat
ut id vobis non concedat.

Willeram. in Cant. Cant. c. IV. fi. pag. 80. Notk. Pſ. II. 2. *Herodes uuolta in ſlahen, anderer hangta iz.* Herodes volebat eum (Chriſtum) interficere ; alter (Pilatus) conceſſit id.

Hangta, conſentiebat, Otfr. II. 11, 32. III. 24, 27. IV. 13, 101.

Gihengit, Otfr. IV. 4, 150.

Oba man thiz gihengit.
Si hoc permittitur.

Conf. IV. 11, 60.

Gihengig, gihengic, conſentiens, Notk. Pſalm. LXVIII. 11. Tatian. XXVII. 2. benevolus. *Wis gihengig thinemo widarwortin.* Eſto benevolus adverſario tuo.

[Proprie *inclinans, propenſus.* In Willeramo ſimplex eſt *Hengon*, [loco citato] permittere, indulgere, concedere. vid. Jun. Not. p. 140. Kero compoſitum habet *kihenkit*, conſenſerit, *kehenkames*, conſentiamus, *kehenkantan*, conſenti-

entem.

Digitized by Google

entem. *Kibengida*, ita legendum videtur pro *kibendida*. [imo legendum *kibenkida*,] conſenſu [vid. inf. lit. K.] Germanis adhuc *verhängen*, permittere eſt, & *verhängniſs*, permiſſio divina. Ceterum iisdem & verbum *hængen*, inclinandi, demittendi actum notat. Emphaſin ergo vocis ſi reſpicias, *gibengen*, idem eſt ac inclinare, aures ad mentem loquentis tanto accuratius intelligendam, moremque ei, ſimulac intellexeris, gerendum. Palthen. Not. ad Tat. p. 355.]

Hengnis, conceſſio, *mit gauten willen, gunſt und hengnis*, charta refutationis feudi Monaſterii Wiſſenburg. an. 1357. die S. Gregor.

V. *Kebenkantan.*

HENGIST, V. *Meyden.*

HEOFANON, cœlum, vid. *Ban.*

[HEPINUNTER, tractans. Gloſſ. Monſ. p. 367. *Hepino*, tracta. p. 357. *Minnibaſto hepinota*, benigne exhibuit. p. 367.]

I. Ordinis.

HER, ER, prius, Kero: *Herero* Prior. c. 38. *Heririn*, ſeniori. c. 4. *Herorin*, altiori. c. 63. *Heroſto*, Senior. c. 58.

In heriſt, c. 18. *iz eriſt*, c. 12. *az eriſt*. Prol. imprimis, hæc Kero.

[Adde ex eodem. *Jungero ſona herorim uuibi dicke*, junior a Priore benedictionem petat. c. 63. *Herorin*, Seniores. c. 56. *atumlihchem herorom oſſan*, ſpiritualibus Senioribus patefaciat. c. 46. *In ſelbſuano des heroſtin*, in arbitrio Prioris. c. 40. *Einer edo zuene heroſton*, unus aut duo Seniores. c. 48. *heroſtone kerattes*, ſeniorum conſilio. c. 3. *Heriro ſines*, Senior ſuus. c. 63. *Fona heririn*, a Priore. c. 6.

Tatian. VIII. 3. de Bethlehem. *Nio in altere biſt thin minniſta in then heriſton Judeno*, nequaquam minima es in Principibus Juda. Ad quem locum notat Palthenius. Dicimus nunc abjecta aſpiratione & contractius *die erſten*. Comparativus *heroro*, *heririn* eſt ap. Keronem v. *prior*, *priore*, pro quo nunc conciſe dicimus *eher*. Hæc quidem ille Not. ad Tat. p. 317. Seductus æque ac Schilterus, quum Keronis Regula nondum extaret, hinc uterque vocem *prior* pro comparativo habuit, & Schilterus ad I^mam ſignificationem retulit, quum ad II^dam ſignificationem ſit referenda, loca enim apud Keronem de Priore in Cœnobio agunt. Nos vero, ut, quæ in Kerone huc pertinentia extant, una exhiberemus, cuncta, Schilterum ſecuti, huc retulimus. In loco autem Tatiani manifeſtum eſt, *Heriſton* dignitatem indicare, quæ vox apud eundem c. 13. 1. recurrit.]

Zi heroſt ſizzent, qui primi ſedent, Epiſcopi, Otfrid. II. 20, 26. Id. II. 15, 44. *zi heroſt*, præprimis.

Heregeborn, altè genitus. Fragm. de B. Sarac. ℣. 939. de Gladio Caroli M.

Iz ne wart me Keiſer ſo here
geborn an ther ertbe,
Er ne zeme ime wol ze tragene.

Non fuit Cæſar tam altè
natus ſuper terra,
qui ipſum deceat hunc gerere.

Conf. id. ℣. 2615. generoſus. idem ℣. 3064. Illuſtris, Rhythm. de S. Annon. ℣. 104. *Manige biſchof alſo herin.* & ℣. 114. 117.

Herteſte, Sacerdotes, Tatian. c. 68, 4. [Palthenius legit *Herthaſte.*

Heroſtun, præſentes. Gloſſ. Monſ. p. 375.]

II. Dignitatis.

Her, *Here*, *Hero*, honor, *ebre*. V. ſupra *Ero*. Kero: *Heru*, honore.

Hera, honor, reverentia, Otfr. IV. 12, 64. *Potin hera*, Apoſtolatus, Notk. Pſ. CVIII. 8.

Heri, primores, nobiles, Otfr. IV. 4, 75.

Heri oub redihafter.
Proceres & ſapientes.

V. 19, 94. *Hereren*, proceres.

Idem I. 27, 112. Johannes Bapt. de Salvatore:

So uuer ſo iſt in lante furiſto,
thé iſt er bereſto.

Quicunque ſit in terra princeps,
hic eo eſt anterior. ſuperior.

Herin ſtedi, urbs imperialis, Colonia ita vocatur in Rhythm. de S. Annon. ℣. 117. & mox: *Koln iſt der heriſtin burge ein*, una civitatum primariarum.

[*Heriſt*, *herrlichſt*, reddit Reineſ. Vocab. MSC. Theot.]

Herizit, feſtivitas, vetus Verſio Pſal. CXII. Summar.

Heriſton, junguntur Furiſton, Otfrid. II. 8, 74. de architriclino III. 20, 113. V. 9, 59. Tatian. c. 8, 3.

Frido *heroſto*, princeps pacis, Iſid. c. V. 2.

Heroſto, de ſummo Sacerdote, Otfr. IV. 19, 31. *Heriſto ther geſamanunga*, princeps ſynagogæ, Tatian. Notk. Pſalm. LXIII. 10. Otfrid. III. 14, 12. IV. 12, 68.

Hereſten ſalbon, optimis unguentis, Willer. in Cant. Cant. p. 74. n. 35.

[*Heriſto*, tribunus. Tatian. 185, 10. *Thie heroſton thero biſgoffo.* Principes Sacerdotum. Id. 189, 1. *Ther heroſto thero Heithaſtono.* Princeps Sacerdotum. Id. c. 91, 1. *Untar then heriſtun biſcofun*, ſub Principibus Sacerdotum. 13, 1.

Heriſten in lantſcheffen. Heriſtero in lantſcheffin. Tetrarcha. Tatian. 13, 1.]

Herfogelin, herodius, iſt major omnium volatilium, *mera allen fogilin, der uberwindet den aren unde izet in:* Notk. Pſal. CIII. 17.

III. Poteſtatis.

Her, *here*, *herero*, herus, dominus, herre. Iſid. c. 8, 1. Otfrid. IV. 7, 160. c. 17, 14. III. 10, 77. II. 22, 2. V. 19, 94. IV. 11, 44. I. 3. ult. III. 10, 77. IV. 6, 17. & 123. II. 15. 35.

Heirr, dominus, Rhythm. de S. Annon. verſ. 73.

Heren, dominari, *Herit*, dominatur, Notk.

Digitized by Google

Pſal. LXXI. 5. Rhythm. de S. Annon. v. 176.

Herreſot, dominabitur, Notk. Pſ. LXXI. 8.

[*Herrin*, Magnato. Gloſſ. Monſ. p. 354.

Herra, Domina. p. 337.

Herron, Magnatis. p. 356. *Herrono*, Magnatorum. p. 352. 356. magnorum. p. 357. tyrannorum. p. 341.

Herrun, Magnates. p. 359. tyrannis. p. 360.

Herrun vel cumiſci, ſenatores. p. 342.

Heroſtin richiſodes, archityrannice. p. 395.]

Hera, Juno, domina æeris, Gobel. Perſon. æt. VI. c. 38.

Altheirrin, Senatores Romani, Rhythm. de S. Annon. v. 266.

Scalclicho herrin, *nobherrin*, *ſarherrin*, *nachherren*, mediati domini & à Superiore dependentes, Notk. Pſal. LXXXII. fi. V. ſup. Druhtin. fi.

Herr, verbum honoris, ſine ſuperioritate. Fragm. de Bell. Sarac. v. 1390. compellat Rex Sarracenorum Legatum Caroli Imp. *Herre Genelune.*

Seculis ſequioribus, ut XIII. Patriarchæ & Reges veteres allegantur cum præfamine *Herr*, Idem Fragm. ℣. 3003. *uon ime wiſſagete ther herre David.* Præf. Germ. MS. in Durandi Ration. de Div. Off. ad Albertum III. Duc. Auſtr. *apud Lambec. Bibl. Cæſ. L. II. c. 8 p. 779.* Cod. MS. Argent. Juris Provincialis, cui præfixus liber von den Königen: *Herr Abraham*, &c. Hiſtor. Lomb. MS. pr. *unze uff die zit Heren Moſis.* Chron. Königsh. c. 3, 6. 11.

Herr, etiam in partem ſiniſtram & contemtum accipitur. Notk. Pſal. XCIII. 16. *Hoi herro*, mi domine, *Ey mein herr*, ſcopticè.

Heri, imperium, dominatus. Otfrid. IV. 4, 42. de Salvatore:

Zi fromisgeru eru,
zi ſineru heri.
Ad publicum honorem,
ad ſuum imperium.

Heroti, Dominatus, Magiſtratus, Doctores, Superiores. Otfrid. IV. 11. 45. II. 18, 12. I. 3, 82. I. 22, 68. V. ult. 188. IV. 36, 10. III. 15, 97. Synedrium, III. 16, 109.

[Scherz. *Heroti* apud Otfrid. I. 22, 68. III. 16, 8. IV. 19, 42. Proceres. III. 25, 28. principatum. & IV. 24, 40. Summi Sacerdotes vertit. in Notis ad hæc loca.]

Herliche, regalia, Fragm. de B. Hiſp. v. 1226. *Gif im herliche*, da ipſi regalia.

Herlicho, ſplendidè, Otfrid. I. 19, 16. Notk. Pſal. LVII. 10.

Herr, Dominus, *Herrenſtard*, ſtatus perſonarum illuſtrium. inter clypeos militares.

V. inf. *Wapen.*

IV.

Her, *Heri*, *Herie*, *Herige*, dominicus populus, exercitus, expeditio bellica.

[*Heri*, apparatum. Gloſſ. Monſ. p. 362. acies. p. 390.

Folche, *Herie*, agmine. p. 407.

Heriganozſcaf, cuneos. p. 406.]

Rhythm. de S. Annon. ℣. 101. *Van Senti Mauritien Herige*, de S. Mauritii exercitu.

[Tatian. 196. 7. *Vozzirnita inan Herodes mit ſinemo herige.* Sprevit illum (JEſum) Herodes cum exercitu ſuo. Nunc abjecta terminatione Germani *ein heer* dicunt: Palthen. Not. ad h. l. p. 393.]

Otfrid. IV. 12, 118.

Ni ſtuant thiu maht thes uuiges
in menigi thes heries.
Non ſtetit vis pugnæ
in multitudine exercitus.

Idem IV. 17, 13. de S. Petro auriculam abſcindente:

Niſt ther uuidar herie
ſo hereron ſinan uuerie.
Non eſt qui contra exercitum
adeò herum ſuum defenderit.

Rhythm. de S. Annon. ℣. 209. de Alexandro M.

Der mit vier herin vur aftir landin.
Qui quatuor exercitibus expeditionem fecit.

Iſid. c. VI. *allum herrum ubilero angilo arflaugidem*, omnibus malorum angelorum hoſtibus effugatis. ubi *Hoſtis* exercitum ſignificat, idiomate linguæ provincialis.

Herduom, cohors, *Schaar*, Tatian. cap. 8, 2.

[Hic locus huc non pertinere videtur, Tatianus enim de Herode dicit, quod congregarit *Then herduom thero biſcofo*, Principes Sacerdotum.]

Clauſula contractuum, ausgenommen *Hagel und her.* Charta Donat. Curiæ Argentin. An. 1304. VI. Id. Martii: *Ex ſterilitate anni vel ex expeditione publicâ, vel ex alia Aura, quod vulgariter dicitur, Hagel und Heer.* Conf. Wehner. *Obſ. v. ausgenommen.*

Heri, multitudo, Otfrid. III. 6, 17. & IV. 16, 34.

Unfirslagen heri in uuar.
Denſiſſimæ copiæ revera.

Heren, perdere, *verheren*, ùt ſolent exercitus militares, Fragm. de B. Sarac. ℣. 1575.

Herren, vaſtare, Notk. Cant. Deut. 32, 25.

[*Heriunga*, direptio. Gloſſ. Monſ. p. 335. *in heriunga*, in direptionem. p. 333.

Heriungo, in devoratione. p. 323.

Heriuntero, diripientium. p. 330.]

Herſam, terribilis, Fragm. de B. Sarac. v. 1238. [Scherz. in Notis reddit venerabilis.]

Herisgaf, *heerſchaar*, exercitus. Otfr. I. 12, 42. IV. 17, 30. c. 24, 26.

Herisgaf engilo.
Exercitus angelici.

Idem II. 3, 26. IV. 4, 112. & cap. 21, 48.

Heriſcaf thes liuti.
Multitudo populi.

Idem

Idem I. 4, 29.

Hereſchefte in himile.

Exercitus in cœlo.

Notk. Pſal. XIV. 1.

Heriſceſi engilo, legiones angelorum, Tatian. c. 185, 5.

[*Heriſcaf*, hodie *herrſchafft*, obſervante Gaſſaro in Diction. quanquam diverſo ſenſu. Nunc enim dominatum, olim multitudinem, præſertim militarem aut uſum militiæ præſtantem, qualem Germani hodie *ein heer* appellant, denotavit. vide locum parallelum Otfr. IV. 17, 30. Palthen. Not. ad Tat. p. 390. conf. ſupra *Bot.*]

Herſcaf, ſceptrum regium videtur denotare in Fragm. de B. Sarac. v. 1248.

Ther Kuning in wol untphing,
ſine herſcaf er wehete,
Sine hant er ime rehte.

Rex eum benevolè excepit,
Sceptrum inclinavit,
Manum ſuam porrexit.

[Quum *heriſcaf* quoque dominationem, imperium, majeſtatem denotet, verſum 1248. ita redde: *ſuam majeſtatem ille molliebat*, i. e. demittebat. Apud Notk. Pſal. LXX. 19. Dominationes per *Herſceffe* redditur. Scherz. Not. ad h. l.

Herſcephti, Serenitatis. Gloſſ. Monſ. p. 379.

Herſchephi, idem. p. 381.]

Herebirga, caſtra exercitûs, *ubi das Heer ſich verbirget, verſchanzet.* Cant. Cant. c. 1, 5. *ih bin ſalo, ſam die herobirga Cedar.* nigra ſum ſicut tabernacula Kedar. Vide ſupra Filz-*Filzbus.*

Gloſſæ Lipſii: *Heribergo*, caſtrorum. *Heriberga*, caſtra. addit Lipſius: *Nos latius pro omni diverſorio: ſed illud propriè & primò.* ubi Somnerus: *Quatenus univerſe Diverſorium ſignificat, vocem paululum immutatam habemus: nobis enim eodem ſenſu Harbour, de quo in Gloſſar. Spelmannus noſter in voce Heribergare.* Notk. Pſalm. XXVI. 3. *ſin iob hereberga geſtellet uuider mir:* Sint vel caſtra conſtituta adverſus me, &c. Idem Pſ. LXXVII. 28. *Diu fielen in die herebirga, unde umbe die herebirga.* Ceciderunt in medio caſtrorum, circa tabernacula eorum.

[*Heripergont*, metabuntur. Gloſſ. Monſ. p. 322.]

Inde mutato R in L Heleberga & inde *Alberga*, Albergaria, Gall. Auberge, jus metatorum, *Einquartirung*, & Generatim Jus hoſpitandi, Jus Giſti, *Gaſtung*, *Ausloſung*, procuratio. V. Du Fresn. Gloſſ. itemque Menagii & Caſſanei.

Generaliſſimè hoſpitium & domicilium, *herberge.*

Imò & mobilia, ſarcinas hoſpitum notavit. Gloſſæ Junianæ: *Heribergo, ſarcinas.* Fr. Jun. ad Willer.

[*In dero heripergo*, in diverſorio. Gloſſ. Monſ. p. 320.]

Herebaecon, *ſimbulum*, Gl. MS. ASax.

Heriberga, tabernacula paſtorum, *bi then heribergon dhero herdon*, Cant. Cant. I. 8. Notk. Pſal. LIX. 8. *Ketubele dero herebirgon*, convallem tabernaculorum. Pſal. CVII. 7.

[*Die ſolich ſin, daz du in iro herzen dir hereberga macheſt.* Qui tales ſunt ut in eorum cordibus manſionem tibi facias. Willer. in Cant. Cant. 1, 7.]

Heriberga des Hobeſten, Tabernaculum Altiſſimi Moſaicum, Notk. Pſal. XLV. 5.

Vita cœleſtis, Notk. Pſal. LXXXIII. 2. *Uuieo uuunneſam dine herebirga ſint truhten dero chreſte.* Quam amabilia ſunt tabernacula tua Domine virtutum.

Herebrand, depopulatio, vaſtatio, Rhythm. de S. Annon. §. 25. v. 436. Belli flamma.

[Reineſius vertit *Dux exercitus.* Vocab. Theot. MSC.]

Heriſanon. v. *Ban.*

Heriborn, cornu bellicum, tuba. [Opitius arcus ex nervis, ego æra, ſeu tuba bellica. Reineſ. Vocab. MSC. Theot.] Id. Rhythm. de S. Annon. §. 27.

Heribunta, præda, *eriſta heribundono*, initia prædarum. Gloſſ. vet. Junius in Willer. p. 34. n. 52.

Herikirit, equites, equitatus, Gl. vet. Junian.

Herrenot. vid. *Not.*

HERALD, Heroldus, Caduceator, Fecialis. Ex *Her*, exercitus, & *Ald*, aldio, miniſter, de quo ſupra A. Beſold. Theſ. Pr. in H. V. Diatriben noſtram de Comit. Imp. §. 18. ſqq. ubi Epiſtola Æneæ Sylvii hac de re exhibetur & prolixe refellitur.

[Adde Speelmannum, qui Diatriben de Heraldis, imprimis Anglicanis, Gloſſario ſuo inſeruit. p. 278. ſq.]

Herſchild, clypeus militaris, cingulum militare. J. Alem. & Sax. V. Comm. ad Jus Feud. Alem. cap. 1. §. 4. & cap. 2. §. 3. 4.

Transact. inter Ludov. Imp. & ejus Agnatos, de tutela, *mit unſern Vettern, mit iren Landherrn, Dienſtleuten, Mitterleuten, Burgern und allen Städten*, &c.

Pfälz. Stammfolge p. 76.

Idem Ludov. Imp. in Statutis Bavariæ inferioris: *Grafen, Dienſtmann, Freyen, Ritter, Knecht, Edel, Unedel, Städte, Marck und gemeinlich alle Leuth in Nider-Beyern*, &c. ibid. p. 111.

Heripauchan, chundfano, vexilla victoria, Gloſſæ Fr. Junii in Willeram. p. 34.

[*Heripoubhan*, ſignificationibus, vel vexillis. Gloſſ. Monſ. p. 361.]

Herechnecht. vid. inf. *Knecht.*

Herſcal, *feldgeſchrey*, clamor exercitus, Fragm. de B. Sarac. v. 2089.

[*Heriſtiura*, ſtipendia, Gloſſ. Monſ. p. 361.

Heriſtraza, via publica. p. 323.]

Heriuerti, expeditiones, *heerfarten*, Rhythm. de S. Annon. §. 8. & 40.

[*Heriuart*, expeditionem. Gloſſ. Monſ. p. 359.

Dandra beriuart, ſecundam profectionem. p. 363.]

Heriuuahta, liutſtal, Strationes Gl. vet. Jun.

Herizobin, Dux. Iſid. c. V. §. 6. *Liudi mit dhemu zuobal-*

Digitized by Google

zuobaldin herizobin, populus cum duce venturo. Idem c. VIII. 1. *Ni zirinne herrin fona Juda, nob herizobin fona finem theodum.* Non deficiet Princeps ex Juda, nec dux de femoribus ejus. Otfrid. IV. 35, 10. *zi themo Herizoben*, ad Præsidem, Pilatum intelligit. & Cap. 20, 4. & c. 7, 34. *zi herizobon ziahan*, ad Principes ducere. Rhythm. de S. Annon. v. 270.

Herizog, Imperator, Notk. Pſal. LXX. 17. de DEO O. M.

Herduom, Princeps. Cant. Cant. c. VII. 1. *Hertuomes dohter.* Filia Principis.

Iſid. c. 5, 2. *Siin herduom oba ſinem ſculdrom*, principatus ejus ſuper humerum ejus. S. Hieron. etiam crucem poſſe intelligi obſervat.

Otfrid. II. 5, 43.

Quad, herduomes irfulti,
in thiu er'nan beton uuolti.
Dixerat (Satanas ad JEſum) Principatu adimpletum iri,
dum iſtum (modo ſe) adorare vellet.

Hertuom, principatus, Tatian XIII. 1. *Hertuom habentemo Herode in Galilea.* Tetrarcha Galilææ Herode.

[Compoſitum eſt *Herduom* ex *heru* honore, & terminatione *duom*, quæ ad certum rei alicujus ſtatum denotandum adhibetur, qui ſenſus eſt vocabuli moderni *reichthum.* Quod autem apud Willeram. VII. 1. & Tatian. VIII. 2. ut & XIII. 1. vox illa non pro ſtatu, ſed pro perſona Principis uſurpatur, id metonymicum eſt. Ac mirum eſt Tatiani interpretem in poſteriori loco à præſcripto Latini textus diſceſſiſſe. Vox enim *hertuom* non accurate Tetrachiam, ſed qualemcunque poteſtatem denotat. Palthen. Not. ad Tatian. p. 316. & 325. Mihi mirum non videtur, commodiori enim vocabulo tum deſtituta fuit lingua Theotiſca.]

Herdum, princeps, Rhythm. de S. Annon. v. 115.

[*Hertuom*, magiſtratus, Gloſſ. Monſ. p. 365. primatum. p. 356. 369. præfectura. pag. 380. dignitas. p. 360. caput. p. 343. culmen. p. 384.

Hertuoma, magiſtratus. p. 335. 342.

Hertuome, apice. pag. 379. dignitati. p. 386. ſublimitate. p. 399.

Pi demo hertuome, conſulatu. p. 373.

Hertuomes, Prioratus. p. 385. Caput Principatus. p. 395.]

Herduom, autoritas, Iſid. c. 2. c. 5, 1.

[*Hertuomes*, auctoritatis. Gl. Monſ. p. 329.

Hertuomlihha ſturri, magnificentiam Principalem. p. 360.

Heriſont. Principantur. p. 394.]

Heriſtal, Herſtelle, caſtra, Metata. Regino A. D. 797. de Carolo M. *Ipſe Novembri menſe mediante, ad hyemandum cum exercitu Saxoniam intravit, poſitisque caſtris juxta Viſaram fluv. locum Caſtrorum Heriſtellium vocari juſſit.* Annales Francorum Pithœani: *A.* 798. *Carlus cum exercitu hyemavit Hariſtallio Saxonico.* Et auctor Vitæ Caroli M. *Novembrio menſe mediante, ad hybernandum cum exercitu Saxoniam intravit, poſitisque caſtris apud Viſoram fluvium, locum caſtrorum Heriſtelli vocari juſſit.* Gobelin. Perſona Cosmod. æt. VI. cap. 38. A. D. 795. *Carolus reverſus caſtra poſuit in M. Nov. circa Weſeram fluv. Et inde locus ille à caſtris metatis ibidem Herſtelle usque in hodiernum diem nuncupatur.* à quo quidem diſſentit Meibomius in Notis, *Ego*, inquit, *non tam de caſtris ibi locatis, quàm de Palatio quodam Francico denominatum puto, cui fortaſſis ſitu loci & amoenitate ſimile fuit.* Rectè omnino; duo ſcilicet ſunt Heriſtallia, Francicum & Saxonicum. Heriſtallium Francicum ad Moſam prope Leodicum ſitum fuit Palatium Regium, patria Pippini Majoris domus Franciæ, unde Heriſtallius cognominatus. Plura ibi Diplomata ſcripta recenſentur Lib. IV. Jo. Mabilloni de Re Diplomat. c. 66. Ad hujus quaſi æmulationem Hariſtallium Saxonicum nomen accepit à Carolo M. nec abnuo tamen, quia Francicum illud à caſtris metatis ab initio denominatum: Niſi malis abinde dictum utrumque, quod ſit Domini hoſpitium, ſeu Regium, *Heriſtall, des Herrns oder Königs abtritt*, & palatium. De Saxonico Heriſtallo ejusque delineatione vid. Monumenta Paderborn. pag. 213. ibi enim prima Epiſcopatus illius ſedes fuit.

Cæterum Heriſtalli ſive caſtrorum metatorum rationem Carolinam ita deſcribit Fragm. de Bell. Saracen. v. 1343.

Sin huten zwenzig tuſent man;
There ſite iſt ſo getan,
Thaz ſie ſih niemer ne ſceithent;
Sie haven ſih in viere geteilet.
Unde haven ſih geveſtet.
Oſtert und werſtert
Sundert unde northert.
Sie haven ſih ſo geordinet
Mit then allerbeſten waffen,
Ther Keiſer ſlafe other wahche.
Sie hotene (lege *huotent*) *al umbe.*
Iz ne wirt niemer thiu ſtunde,
Sie ne haven warnunge.
So welhe tharunde thrungen,
Then were reite ther dot;
Wande ſie thurh nebeine werltliche not
Theme Keiſere untwichen.

Herſtuol, thronus. Willeram. in Cant. Cant. cap. IV. pag. 70. *Thie Keyſere, ande thie Cuninga, ande andero wereltfureſton thie nu ſizzent in themo herſtuole.* [Noſt. ed. p. 30. *Die Keiſere, unte die Cuninga, unte andere uuerltuurſton die nu ſizzent in demo herſtuole.*] vid. Fr. Jun. ib.

Notk. Pſal. CVI. 32. *Die ſizzenten an demo herſtuole loben in.* In cathedra ſeniorum laudant eum.

Herrnwerte güter, opp. *herrenloſen*, caducis. Vetus Bannregiſtrum: *Die vorgeſchriben güter ſint in yedem Banne inſunderheit hernnwert worden* ſub anno Dom. MCCCCLX.

HERA, cilicium, Gl. Lipſ. Vide ſupr. *Haar.*

HERA, huc, *her.* Otfrid. IV. 26, 57. *Hera böret*, Huc audite: *böret her*, hodie. Sic & Notk.

Notk. Pſal. LXXX. 11. *Hare boren alle zuo.* Hinc Normannicum *Haro*, inclamatio concivium ad capiendum facinoroſum, q. d. *Herbey, heran, allon.* & *jus de Haro*, jurisdictio criminalis, V. Du Fresn. Gloſſ. in *Haro.* & ſupra *Haren.*

Nubera, hucusque, Otfrid. XII. 12, 107.

Hugi thoh nu bera meiſt.

[Scherzius vertit. Licet cogites, (mentem intendas) maxime.]

Herafart, acceſſus, *berkunft*, Otfrid. V. 4, 81. Angelus ad mulieres.

Ih uueiz iua herafart,
ir ſuechet unſan heilant.
Novi veſtrum acceſſum,
quæritis noſtrum Salvatorem.

Heraſun, huc. Otfrid. I. 19, 41. II. 12, 124.

Ni ſi ther mennisgen Sun,
ther thanana quam oub heraſun.
Niſi ſit filius hominis,
qui inde venit hucce.

Verſ. 143.

Bi thiu ſo ſant er heraſun
then ſinan einigon Sun.
Ut ideo miſerit hucce
ſuum unicum filium.

conf. I. 19, 41. & paſſim.

Hic. Otfrid. V. 23, 92.

Thaz muat iſt in io tharaſun
ni mugun ſib freuuen heraſun.
Animus eſt illis iſthic
non volunt gaudere hic.

Heraſus, ulterius. Otfrid. III. 10, 39. de Chananæa.

Sie heraſus ni louſe,
ioh after uns ni ruaſe.
Ne horſum (ulterius) currat,
& poſt nos ne clamet.

Hera uz, huc foras, hodie *heraus.* Otfrid. IV. 23, 5.

Heraf, deſuper, Otfrid. V. 8, 55.

Uuio er uuard ob heraf uns,
ioh nu buit in uns.
Quomodo factus eſt deſuper nobis,
& nunc manet in nobis.

[In MSC. legitur: *Uuio er uuard oub hera funs.* vertendum igitur: *Quomodo fuerit huc promtus.* Scherz. Not. ad h. l.]

Hera in, hinnein, *thun hera in*, infundere, Otfrid. II. 14, 54. Samaritana ad Chriſtum:

Ni habes, quad ſi, fromin
fazzes uuiht zi thiu hera in.
Non habes, dixit illa, mi optime (Domine)
vaſis quicquam ad infundendum.

Herot inti tharaſun, huc illuc, Otfr. II. 7, 37.

[*Hera unta dara*, alio. Gloſſ. Monſ. p. 364.

HERAPAZER, mediocris. p. 355.

Herapazari, mediocritatis, parvitatis. p. 377.

Herapazri, mediocritate. p. 380.

Herapaziro, mediocriter. p. 385.]

HERBIST, autumnus. *Herbiſt manod*, September. Notk. in Pſ. LXXX. 4. de ſolennitate neomeniæ: *Daz uobent nob uuertlicho Judei: Sie habent ana an dero eriſtun luna herbiſtmanodis, der zeichenhaft tulttago iſt, ſament in, unde blaſent ſiben taga.* i. hoc exercent adhuc carnaliter Judæi, incipiunt in prima luna Septembris menſis, qui inſignis dies ſolennitatis eſt, inter ipſos, & tubâ canunt ſeptem dies. Eginhardus: *Herbiſtimonat*, november. Lambec. L. II. Bibl. Cæſ. c. 5. p. 264. Lex Baiwar. T. VII. c. 19, 4. de eo qui abortum fecerit mulieri: *Deinde ipſe & poſteri ſui, per ſingulos annos, id eſt, autumnos ſingulos, ſolidum ſolvant uſque in ſeptimam propinquitatem, de patre in filios:* At nondum ita Taciti ævo, qui cap. XXVI. de M. G. ait: *Annum quoque ipſum non in totidem digerunt ſpecies: hiems & ver & æſtas, intellectum ac vocabula habent: autumni perinde nomen ac bona ignorantur.* V. Manodo.

HERBURGIUM. V. *Chereb.*

HERD, HERDE, grex. *Herdniſſe* idem.

Herdan, paſcere, *weiden*, Willeram.

Herdu, vellus, Notk. Pſal. LXXI. 6.

HERDV, *Erde*, terra, Tatian. c. 65, 5.

[*Herde*, vel *molto*, ſolo. Gloſſ. Monſ. p. 357.

HERTHVS, & *Hertus.* Suevorum & Borealium Germanorum Dea, perinde & eorum Anglorum, qui cum Saxonibus Britanniam noſtram applicantes nomen noſtratibus reliquerunt. Cultum & immanitatem refert Tacitus in Germ. Morib. *Reudigni deinde & Aviones, & Angli, & Varini — in commune Hertum* i. e. *terram matrem colunt, eamque intervenire rebus hominum, invehi populis arbitrantur. Eſt in inſula Oceani Caſtum nemus, dicatum in eo vehiculum, veſte contectum, attingere uni ſacerdoti conceſſum. Is adeſſe penetrali Deam intelligit, vectamque bobus fœminis, multa cum veneratione proſequitur. Læti tunc dies, feſta loca, quæcunque adventu hoſpitio dignantur. Non bella ineunt, non arma ſumunt, clauſum omne ferrum, pax & quies tunc tantum nota, tunc tantum amata, donec idem ſacerdos ſatiatam converſatione mortalium Deam templo reddat, mox vehiculum & veſtes, & ſi credere velis, numen ipſum, ſecreto lacu abluitur. Servi miniſtrant, quos ſtatim idem lacus haurit. Arcanus hinc terror, ſanctaque ignorantia, quid ſit illud, quod tantum perituri vident.* Porrigitur Germania, Taciti ævo, ad mare Balticum; ipſumque hoc mare Oceanus videtur, inſulam exhibens, *Caſto* luco & penetrali *Herti* Deæ inſignem. Mallem vero Deæ nomen *Hertham* ſcribi, quam *Herthum*, etiam ſine aſpiratione incœptiva. Nam Saxones noſtri, & nos hodie *Earth*, pro terra à Græco ἔρα: *hearth*, dicimus pro focali.

De *Hertho* Dea in noſtrarum antiquitatum latibulis nihil reperio, ni ingentia illa ſaxa, quæ in planicie Salisburienſi conſpiciuntur, *Herthi* templum indicare arbitremur. Cum enim terra orbis ſit, & in aëre pendens; hæc ipſa rudera orbicularis templi veſtigium referunt, ſaxis aliis ita aliis impoſitis, ut pendere quædam magis videantur, quam ſuffulciri: atque inde *Stoneheng*,

Digitized by Google

heng, i. e. Saxa penſilia appellari. Hac templi ſpecie Terram coluere veteres: Magnam eam matrem nominantes, quod ut cœlum DEOS, ſic ipſa DEOS pariter & homines, & cætera animalia procreaſſet, rerumque omnium cuſtos eſſet & origo, ut Lucretius Lib. 2.

Quare magna Deum mater, materque ferarum,
Et noſtri genitrix hæc dicta eſt corporis una.

E plurimis enim terræ facultatibus, plurium ſibi effinxit Ethnica ſtultitia numinum appellationes; quibus interdum illas facultates, interdum terram ipſam adumbrabant. Cybelis, Ideæ, Opis, Rheæ, Maiæ, Cereris, Iſidis, Heræ, Hecatis, Proſerpinæ, aliorumque infernalium, quæ unâ (licet ignotis nobis vocabulis) populi Boreales ante alia coluere. Ea enim terræ fructibus præeſſe opinati ſunt, virtutemque vegetativam, hyeme in latibula terræ receptam, conſervare, vere & æſtate in mortalium uſque reddere fœcundiſſimam. Vim etiam gignendi & procreandi penes illa eſſe: largitaque hanc ex abundanti aquilonem incolentibus, cultum viciſſim abundantius vendicare. Hinc in infernalium honorem temporis ſpatia, non per dies & annos (ut cæteræ gentes) ſed per noctes & hyemes, boreales populi numerabant; juxta illud Taciti, *Nox diem ducit*. Et hinc nocturna illa ſacrificia, calentesque humano ſanguine hecatombes; Inferis gratæ ob ſævitiam, terræ propter effuſi cruoris fœcunditatem; unde Ovidius:

Luxuriat Phrygio ſanguine pinguis humus.

Cum autem omnia iſta numina in terræ penetralibus, tanquam in utero ſuæ matris foverentur; honores Terræ impenſi ad ſingula pertinebant; ideoque una in Terræ ſimulachro, velut in Pantheone, venerabantur. Simulachrum non deſcribit Tacitus; quod in vehiculo tectum (ut in terra ſunt omnia) ſoli innotuerit Sacerdoti. Intro tamen fuiſſe prodit, nam *Deam* ait, *templo reddi*, & *numen ablui*. Quale apud Barbaros habebatur (variatur enim pro arbitrio gentis, cultus numinum & ſimulachra) nuſquam forte conſtiterit. Sed ut in aureis nummis M. Figuli, & antiquis aliis Romanorum deprehenditur ſub effigie Cybelis: matrona erat turrigero capite: cui Servius Æneid. 10. clavem addit, quod tempore verno aperitur, hyemali clauditur. Lucretius, loco hîc ſupra citato, Terram Deam plurimis deſcripſit, & ſic inter alia.

Hanc veteres Grajum docti cecinere Poëtæ
Sublimem in curru bijugos agitare leones
Aeris in ſpatio magnam pendere docentes
Tellurem, neque poſſe in terra ſiſtere terram.
Adjunxere feras, quia quamvis effera proles
Officiis debet molliri victa parentum.
Muralique caput ſummum cinxere corona,
Eximiis munita locis, quia ſuſtinet urbes:
Quo nunc inſigni per magnas prædita terras
Horrifice fertur divinæ matris imago. &c.

Virgilius hæc multo ſuccinctius. Æn. 10.

Alme parens Idæa DEUM, cui Dyndima cordi.
Turrigeræque urbes, bijugique ad frena leones.

Hi, leones in curru jungunt ratione à Lucretio reddita. Tacitus vero boves fœmineas, agriculturam & ubertatem ſignificaturas. Ideo autem iſta commemoro, quod ad antiquitates noſtras rimandas in aliquibus conducant: nam in hunc uſque diem, priſcæ quædam manent inſaniæ veſtigia. Non ſolum enim ſeptimanas per noctes edicimus (ut *Senights*, *Fortnights*) ſed & fluvios plures habemus Iſidis nomine inſignes. Spelman. Gloſſar. p. 290.]

HERINGAS, Sandinas: Gl. MS. ASax.

HERIUNGA. } vid. *Her.* num. III.
HERIUNTERO. }

HERMIDA. vid. *Harme.*

HERO, HORO, lutum, *Herde*, idem. Gloſſæ Lipſii: *Hero*, lutum. *Horo*, ſtercus, & *horowe*, ſtercore, & *Horwe*, lutum: ibi Somnerus: *Sordidus Sax. borig. unde fortè panis vel caſeus ex ætate mucidus, nobis hodie Hoary dictus.*

Horo, lutum, Notk. Pſalm. XVII, 43. *Alſo daz boro an dero ſtrazo fertiligon ih ſie.* Ut lutum platearum delabo eos. Pſalm. XCIII. 3. Pſalm. LXXII. 9.

Otfr. III. 20, 45. de Chriſto cœcum curante:

Ullorabt er tho ein boro in uuar.
Fecit tum lutum revera.

Verſ. 54.

Joh thaz boro thana thuag.
Atque lutum inde lavit.

Conf. Verſ. 97.

Verſ. 313.

Er oub mit boro uueiz biklan.
Ut etiam luto ſciret illinere.

Horeuue, Notk. Pſalm. CII. 14.

Herde, Otfrid. V. 20, 56.

Fon themo irdisgen herde.
A terreſtri luto.

Hort, ſtercus. Vetus verſio Pſalmi LXXXII. 11. *als der hort der erden*, ſicut ſtercus terræ.

Horgeien, ſordidum reddere. Notk. Pſal. VII. 10. *der unreino horgeie ſih noh*, ſordidus ſordeſcat adhuc.

Horofaro, fuſcata, Notk. Pſalm. XCII. 5.

HERT, arula, V. *Fiur.*

HERT, HERTE, Herze, Cor. Kero: *Herza ſinaz*, cor ejus. c. 5. *herzin uuilliu*, cordis voluntatem. c. 3. *oora des herzin dines*, aurem cordis tui. Prol. p. 16. *Keſihtim herzin ſines*, conſpectibus cordis ſui. Prol. p. 18. *herzin*, corde. Prol. p. 16. *herteem herzin*, duris corde. c. 2. *er herzin*, ex corde. c. 4. *furihertan herza iuueriu*, obdurare corda veſtra. Prol. p. 17. *herzun unſeriu*, corda noſtra. Prol. p. 15. *Lecza herzlichcho ze redinone*, lectio ex corde recitanda. c. 9.

Digitized by Google

Herthamon, præcordia. LL. Friſionum Tit. XXII. 28. *Si præcordia, id eſt, herthamon, gladio tetigerit, XVIII. Solid. componat.* Lindenbrogius in Gloſſario emendare conatur, ait: *Vera videtur lectio: Præcordia, id eſt Hertawond, gladio tet. German. Herte, cor, wund, vulnus.* conf. Spelmanni Gloſſar. *Sed*, judicante Fr. Junio Gloſſ. Goth. p. 183. *nihil hic mutandum juxtà mecum judicabit, quisquis conſideratione ſeriâ pertractabit ſequentia verba Anglo-Saxonica Gloſſarii R. p. 75. Cor, heorte. Bucleamen, heorthama. item pag. 76. Fearh hama, cauliculus. Cwith vel cildhama, Matrix, uterus. Cildhama, Folliculus. Plura vide in annotatis ad Tatiani XXVIII. 2. ubi fusè agimus de Theotiſco Lichamo, corpus.* Igitur *Heorthama* ſeu *Herthamon* in lingua provinciali vocatur *Bucleamen* de quo du Fresne in Gloſſario: *Bucleamen Saxonicè Heorthama, in Gloſſ. Ælfrici; id eſt, cordis tegmen, vel cutis, clypeus fortè ſeu Buccula, de qua egimus, qua pectus tegitur.*

Herzigen, geherzigen, ſtabilire, confirmare, ſteiffen. Stainhöw. f. 19. *Hat er ſine töchter in totlichen has irer mann geherziget.*

Herz lias, expectorabat ſe, cor aperiebat. Otfrid. I. 10, 23. [Cod. Vindob. pro *herz lias* habet *heriz liaz*. Vatic. *her iz liaz*. vide Scherz. Not. ad h. l.]

Rechtherze, rectus corde. Notker. Pſalm. CXI. 4.

Herzribti, directio cordis. Notker. Pſalm. CXVIII. 7.

Herznavel, Herzgrube. Fragm. de Bell. Sarac. ℣. 2651.

Sampſon ſih mit liſten
Gegen den herzenauelen er in erkos:
Tha viel uerblos
ther mortgire man.
Samſon ſibi callidè
Verſus præcordiam iſtum eligebat:

[*Verſus medium cordis: navel* enim eſt noſtrum *nabel*, quod *umbilicum* denotat.]

Tunc cadebat exanimis
vir iſte mortis cupidus.

Vide infr. *Navel.*

HERTEN, viciſſitudinare, abwechslen, Notk. Pſalm. LXXXIII. 11.

HERTVM, viciſſim: Kero. c. 9.

Biherton, invicem. Otfrid. I. 27, 27. II. 9, 171. c. 12, 11.

Hertontin uuunna, mutua jucundatio. Notk. Pſalm. CIII. 34.

[Otfrid. III. 15, 79.

Sprahun thar tho herton.
Dixerunt hic duriter.

Ita quidem Schilterus vertit: ſed Scherzius in not. ait. *Tho herton* redde *vice mutua, invicem.* Gl. Boxhornii *herton*, vicibus. Ita quoque idem Scherzius *thia herti.* ap. Otfrid. IV. 13, 57. *hac vice* redditum mallet. It. ap. eund. IV. 22. 63.

Joh herton in then faron.

quæ verba Schilterus vertit. *Et duriter in tali proceſſu.* Scherz. transfert: *Et interdum in his vexationibus.* IV. 30. 5. Schilterus *herton* vertit *valde*, ſed & hic *viciſſim* notare Scherzius annotat. De loco ejusd. Otfrid. V. 19, 17. vide ſupra notata in v. *Hart.*

Hertont, alternent. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

HERVLI, pop. German. V. Vorburg. Vol. 6. p. 20.

HERWEDE, Chron. Sax. vet. fol. 927. Nomen alicujus privilegii.

HERZOGENBUSCH. v. *Buſch.*

HESTAFELE, locuſtæ: Notk. Pſal. LXXVII. 46.

HETTI, vide *Heit.*

HEVE, V. *Heffan.*

HEVVISKREKIO, locuſta. Heuſchrecke. Tatian. c. XIII. 11. de Johanne Baptiſta. *Sin muos uuas, heuuiskrekio inti uuildi honug.* Eſca ejus erat, locuſtæ & mel ſylveſtre.

HEVODE, poſſeſſio: Gl. Lipſii: ubi Somnerus: *Habere Sax. hæbban. unde ni fallor, vox iſta hevode, poſſeſſio: ſic dicta ab habendo; hinc inops Sax. hafenleas.*

HEVORA, excluſores. Notk. Pſal. LXVII. 31. *die hevora dero ſilberfazzo excluſores heizzent.* S. Auguſtin. in Pſalm. dictum: *In arte argentaria Excluſores vocantur, qui de confuſione maſſæ noverunt formam vaſis exprimere.* Conf. Fresn. Gloſſ. Excluſor. Referendum ad *Heve, Heffan*, ſupra.

HEUUI, vel GREI, glaucum: Gl. MS. AS. hodie *Grau* ùt fœnum. vid. *How.*

HEYHEN, protegere. hodie Hegen. Charta Ruperti Palatini an. 1361. *Wand wir ſy darane ſchirmen und beyhen ſollen.* Vetus Herbarium in præfatione: *Nit nützers oder heyigens.*

HEYEN, ùt vulgus loquitur in partibus Rhenanis, geheyen, ungeheyet laſſen. Hollandis & Sicambris vexare, moleſtare ſignificat: teſte Kiliano. V. Rhythm. de S. Annon. ℣. 360. conf. ſupr. *Hejen.*

HIAFON, tribuli. Otfrid. II. 23, 27. *Ir hiafon figun thanne*, de tribulis ficus. ubi vide notas.

HIANGFN, pendere, hengen. *Irhiangi*, Otfrid. V. 15, 51.

Thaz man 'nan giſiangi,
in Kruz inan irhiangi.
Ut ipſe captivaretur,
& in crucem affigeretur.

Vid. ſupra *Hengen.*

HIAR, hîc, Kero. Prol. p. 16. c. 6. Gothis *Her.* Marc. IX. 5.

HIAZ. V. *Bihiaz* & *Heizen.*

HIDDVN, *zuo hiddun.* Iſidor. V. 2. ſed legendum fortè *zuo haldun*, [Ita ſane legit Palthenius] futurum, ut mox ℣. ſq.

HIERONIMVS *ther maro*, Hieronymus ille celebris. Otfrid. V. 25, 138.

HIGRAE, picus: Gl. MS. ASax.

HIHVN, deſponſati. Otfrid. I. 4, 5. de Zacharia:

Zi hibun er'mo quenun las,
ſo thar in lante ſitu uuas.
In matrimonium ſibi mulierem elegerat,
ut iſthac in regione moris erat.

Id. II. 8, 17.

Thiu hibun uuarun filu fro
giuuerdun mobta ſiu es tho.
Sponſus & ſponſa fuerunt valde læti (quod) adeo dignati fuerint.

V. ſupr. *Heizen*, ſpondere.

Notk. Pſalm. CV. 35. *Gehibton ze iro tohteron*, duxerunt filias eorum.

Kilianus: *Hye, heie, fiſtuca. Hyen, heien, fiſtucare.* Videri poteſt, Feſtucationem Germanis uſurpatam etiam in nuptiali conventione, ſicut Romanis ſtipulationem. V. *Hion*, & *Hiuuiske.*

[Huc Scherz. etiam refert Rhythm. de S. Ann. ℣. 360. in Not. ibid.]

[HILEIHHE, matrimonio. Gloſſ. Monſ. p. 396. vid. *Gehileiche* & *Gibileich.*]

HILDEBRAND. v. *Brinnen.* it. *Huldi.*

HILV, celo. Otfrid. V. *Helen.*

HILLEN, ſonare, reſonare. Otfrid. V. 23, 373.

Ther altar ſcono billit,
thaz Muſica giſingit.
Altare pulchre reſonat,
quod Muſica decantat.

R. Salomonis epiſtola de Fide Chriſtiana. c. 3, 1. *als man ſcribet von Ebraico in Latine als es billet:* &c. ſicut ſcribitur de Ebraico in Lanium, uti ſonat: &c.

Correſpondere, referri: Notker. Pſalm. LXXXIV. 11. Pſalm. CXIX. pr.

HILLE, collis, tumulus, Kilian. Videtur contractum ex *Hügel*, collis.

Hille-billen, cymbachum agere, ludus puerorum, de quo Kilian. *Ein burzelbaum machen.*

HILLVNC, Nom. Propr. Principis Chriſtiani, Fragment. de Bell. Sarac. ℣. 2950.

HILOTHV, præda: Gloſſ. Lipſii. Sed legendum *Hlothu.* & adjicit Lipſius: *an Lot noſtrum, quia ſæpe ſorte.* Somnerus annotat: *Præda Sax. Hloth, quod etiam eis turmam & cohortem ſignabat, de quo plura apud Spelmannum noſtrum in voce, quam ductam puto à gelathian, convenire, congregare, quod Turmæ proprium: unde aliàs Sax. dictio Flocrad, à Flok, grex, & rad, conſilium.* Verelius Ind. Goth. *Hlada, conſtruere, aggerare, ſamla, ladda.* Celticum *Laden*, hodieque Germanis retentum. Inde *Hlothu* videtur denotare, quæ in bello neceſſaria militi convehuntur, Bagage: quæ capta, ſpecialiter Hlotu vocata.

HIMMELZ, Capella. Gloſſar. vetus: *Capella, ſub qua defertur Euchariſtiæ Sacramentum in proceſſionibus fieri ſolitis: & dicitur ſic, quod olim fiebat de pellibus caprarum. Himmelz* Alemannis. *Goldaſt. Rer. Alam. T. I. P. 1. pag.* 110. Vid. ſupr. *Hemel.* & *Baldachin.* Wehn. v. *Capell.*

[*Himileziu*, laquearibus. Gloſſ. Monſeenſ. p. 328.]

Himelhort. vid. *Hort.*

[*Himilisgan munt*, os cœleſte. Otfrid. IV. 37, 39. At hanc interpretationem contextus non permittit, ſignificat vero *cœleſtem protectionem.* Scherz. in Not. ad h. l. conf. inf. *Munt.*]

HIN, *Hina, hine, hinen*, Formulæ inſervierunt aggredientium aliquid, Rhythm. de triumpho Ludovici R. ℣. 59. & quæ ibi notavi.

Hinabaz, infra: Notk. Pſalm. LXXXI. 1.

[*Hinafeich*, declinavit. Gloſſ. Monſ. p. 337. *Hinafigo*, delibor. p. 399.]

Hinauuerden, extingui, perire, mori. Otfrid. V. ult. 113. de diluvio:

Hinauuard thiu uuorolt funs
the'iſt allen kund hiar untar uns.
Periit mundus
quod eſt omnibus notum hic inter nos.

Notk. Pſalm. LXXXVII. 14. *Hinauuordenen dien finſtrinon ungeloubigi*, remotis tenebris infidelitatis.

Hinauuurti, ecſtaſis, qua quis pro mortuo habetur. Notk. Pſalm. XXX. 1. *in hinauuorteni des muotes*, in exceſſu mentis. *Diu hinauuortini geſciehet fone Gotes offeno, alde fone forhto*, ecſtaſis fit à revelatione divina, aut à pavore.

[*Hinaverti*, deſcenſionis. Gloſſ. Monſ. p. 391.

Hinafart, obitus. Tatian. 9. 3. *Unzan hinafart Herodes*, uſque ad obitum Herodis. Hodie *hinfarth*, abitus. In Gloſſar. Carolino Boxhorn. verbum eſt *hinafare*, abeam. Abitum vero pro obitu inter Germanos accipi tralatitium eſt. Palthen. Not. ad Tatian. p. 320.]

Hinauerte. Notk. Pſalm. XXXVIII. 4. *gelüſte dero hinaverte*, cupiditates interitum adferentes. conf. ſupra *Faran.*

Hina, foris. Otfrid. I. 21, 5.

Thar Joſeph uuas in lante
hina in elilente.
Cum Joſeph eſſet in regione foris in exilio.

Hina, poſtea. Notk. Pſalm. IX. 10.

[*Fon hinan ju fahiſtu man*, ex hoc jam capies homines. Tatian. 19. 9. Gothice *fram himma*, Germanice *von hinnen*, ſed quod temporis olim, id nunc loci adverbium eſt. Ad temporis autem rationem ſignificandam alia voce utimur *hinfort*, quæ convenit cum AS. *heonenforth.* Palthen. Not. ad Tat. p. 345.]

Hinanfig nih, Notk. Pſalm. XXIV. pen. recepi me. vid. *Fangen.*

Hinafuaren. vid. *Fuoren.*

Hinagelitini. vid. *Litan.*

[*Hinazoh*, trahebatur. Gloſſ. Monſ. p. 392.

Hinazioban, mori. p. 398.]

HINACHT, hâc nocte. V. *Nacht.*

[HINCHET, vel *uuanchot*, claudicatis. Gloſſ. Monſ. p. 329. hodie *hinket.* *Hinchenten*, claudicantem. p. 344.]

HIN-

Digitized by Google

HINDER, posterior. Notk. Psal. III. 8. *iro bindero sprachon ferzare du*, posteriora eorum conventicula, colloquia, dissipa. Idem Psal. XV. 7. *min bindero teil*, corpus, caro, cupiditas carnalis, sequior pars hominis.

Zv binderst, ultimò, Chron. Königsh. c. 1, 3.

Hinderchosan. v. *Chosen.*

Hinterort. vide *Ort.*

Hinderreder. vide *Reda.*

[*Hinterrucce*, post tergum. Gloss. Monse. pag. 335.

Hinter sih pichertiu, conversa retrorsum. Gloss. Monse. p. 394. *Hinteret picherter*, conversus. pag. 393. *Hintergicherrent*, depravant. p. 369.]

Hinter sih bringen, ad referendum accipere. Acta Comitior. veterum passim.

[*Hinterscrenchiger*, versutus. Gloss. Monse. pag. 351.

Hinterscrenchich, versipellis. p. ead.

Hinterscrenhigi, tergiversationes. pag. 378.

Hinterscrenchigi, tergiversatione. p. 387.

Hintarscrenchigi, cavillatio. p. 379. tortitudo. p. 383.

Hintarscranch, calcaneum. p. 398. conf. infra *Skrenkit.*

Hindersprachon. vide *Sprahha.*

Hintarsten, subire. Gloss. Monse. p. 319.

Hintersten, insumant. p. 374.

Hinterstuontemes, suscepimus. p. 362.

Hintarquamen, obsequi. Otfrid. de pastoribus Bethlehemit. I. 12, 11.

Job hinterquamun harto,
thes Gotes boton uuorto.
Tamen obsequebantur studiose,
Divini nuncii verbis.

[Ita hic locus secundum Scherz. in Not. vertendus:

Et obstupescebant valde
ad nuncii divini verba.]

Observare, idem I. 17, 59. de Herode:

Hinterquam er harto
thero selbo uuorto.
Observabat hic accurate
ipsa illorum (nempe Magorum) verba.

[Scherz. in Not.

Terrebatur valde
illis verbis.]

Passim. V. 4, 65. I. 4, 45. V. 23, 165.

[Scherzius in omnibus locis Otfridi, in quibus verbum *hinterquamen* occurrit, aliter quam Schilterus reddit, nempe per obstupescere. I. 4, 150. c. 25, 5. III. 20, 57. IV. 33, 5. V. 17, 45.

Stupere. I. 8, 31.

Terreri. I. 21, 24. c. 22, 45. III. 13, 10.

Metuere. I. 22, 99.

Mirari. I. 27, 7. II. 12. 7. 41. III. 16, 15.]

Hindarstan, irruere, Notk. Psal. LVIII. 14.

Hintertrabtendo, cavillantes, Notk. Ps. CXVIII. 122.

HINDBERIE, æmum: Gl. MS. ASax. Kilianus: *Hinnenbesie*, morum rubi Idæi. *Himenbraeme*, Rubus Idæus. Gallis *Framboise.* Dioscorides L. IV. c. 38. Idæus appellatus est, quod in eo monte copiosius nascitur. Plin. L. XXIV. Sect. 65. *Idæus rubus appellatus est, quoniam in Ida non alius nascitur.* Ida mons in Troade ad Hellespontum. Idem Plin. V. 32.

Hindbrerae, erimio. Gl. MS. ASax.

HINDE, cerva.

Hindcalv, hinnulus cervorum. Cant. Cant. II. 9.

[Nostra editio habet *hintcalbe.* Glossæ Florentinæ *Hintchalb*, dama, damula, Scherz. in Not.

Hintchalp, hinnulus. Gloss. Monse. p. 351.

In HINTRI, in Cadavere. Gl. Monse. p. 323.

HINTRINC, impostor. p. 407.

HINTRORA, inferior. p. 370.

Hintrosta, minima. p. 395.]

HINNVOVILI, viscera: Raban. de part. corp.

HINTAE CLABRAE calcesta. Gloss. MS. ASax.

HIO, hîc. Rhythm. de Ludov. R. v. 108.

[Tatianus de obsesso in sepulchris commorato. *Hio sih mit steinon giscbenti*, concidebat se lapidibus. Putat quidem Junius *hio* imperfectum esse verbi *houuan* percutere, vulnerare. Germ. *hieb*, quemadmodum Tatian. c. 185, 2. in composito dicit *ababio sin ora*, amputavit ejus auriculam, sed huic sententiæ contextus verborum manifeste repugnat. Probabilius ergo est, additam hic esse aspirationem voci *io* semper, quæ apud Keronem extat, quo posito, probe omnia cohærent. Aut si utique *hio* pro actu cædendi atque vulnerandi accipiendum est, legendum pro verbo *giscenti* erit *zischenti*, dicunt enim adhuc Germani, *einen zu schanden hawen*, vulneribus aliquem fœdare. Palthen. Not. ad Tatian. 37.]

HION, vide *Hibun.* Conjuges, Otfr. III. 14, 14.

HIRE Majoribus nostris idem quod sacrum, dubio an à Græco ἱερός. In epitaphio Henrici ultimi Comitis Wernigerodensis:

Do was de Hire Sünte Erasmi vire.
Erant tunc Sacræ S. Erasmi feriæ.

Item vetus Cantilena:

Nezen mit blute die hire wende.
Humectare sanguine sacros parietes.

Meibom. Irminsula, c. *IV.* p. 10. Hodie *Heilig und her*, conjunguntur. *Her einen halten*, i. *werth.*

HIRAT, nuptiæ, sponsalia. Cant. Cant. VIII. 8. *hirates gruozzen*, de nuptiis compellare. Hodieque *Heirat.*

HIRDE, *Hirte*, custos. Tatian. c. 217. *Erbruogite uuarun thie hirta*, exterriti sunt custodes. *Hyrdan* ASax. curare, custodire. *Cwenhyrde*, eunuchus, mulierum custos.

Cyldahyrde, pædagogus. *Feorhhyrde*, vitæ custos. Glossæ Ælfrici: *Hyrde*, Custos vel Pastor. Fr. Jun. Gloss. Goth. voc. *Hairda.*

[*Hirti*, pastor. Kero. c. 2. *Sunta hirtes anahlinenti*,

nenti, culpæ paſtoris incumbere. ibid. *ano hirti*, ſine paſtore. c. 1.

In hirtlihen ſtetin, in paſtoralibus. Gl. Monſ. p. 343.]

Otfrid. I. 28, 17.

Thaz hirta ſine uns uuarten,
inti unſih io gihalten.
Ut paſtores ejus pro nobis curent,
& nos cuſtodiant.

Hirtenſtab, pars jurisdictionis inferioris, *Hirten Gerichte*, *Hirtengerichtsſtab; Auſſchlag des Viehes zu ordnen, ſchadhafft Vieh zu pfenden, geſchehenen ſchaden zu ſtraffen, wege zu bauen, ſo für und durch die kelln-und Hofgüter gehen.* Beſold. Th. H. Meichsn. T. II. Deciſ. 8. a. 25. Acta Lindav. pag. 276. V. Diſp. Inaug. de J. Paſcendi.

HIRET, cervus: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Sax. Heort. nobis Hart. Belg. Hert, & Hirt: Teut. Hirſch, Hirtz.*

Herut-eu, cervorum inſula, Beda, quaſi Hert-au. nam *Au* regio vel inſula, *Lipſ. Cent. 3. Ep. 44.* Sed aliud eſt *Au*, aliud *Ei*, vide ſupra *Aha.*

HIRLICHO, vehementer, Notk. Pſalm. CXVIII. 167.

HIRMEN, obedire, Notk. Pſalm. LVII. 8. *Er tuot daz ſi gehirment*, ut convertantur, obediant. Idem Pſal. LXXV. 9. *Der ſundigo gehirmeda imo, der er gehirmen ne uuolta*, peccator obediebat ei, qui antè obedire nolebat.

Ungehirme ſlage, Frag. de Bell. Sarac. ℣. 4320. de Paligano R. cum Carolo pugnante:

Sine ſlage waren ungehirme.

hodie *Ungeheuer.* [conf. Scherzii Not. ad h. l.]

[HIRNE, cerebrum. Gloſſ. Monſ. pag. 412. hodie *gehirn.*

Hirniuuoto, cerebro. p. 409.

Hirnrebe, vide inf. *Rebe.*

HIRSI, milium. Gloſſ. Monſ. p. 334.]

HITEMON, tandem, Notk. Pſal. CV. 12.

HIV, *iu*, Vos, *euch*, Rhythm. de Lud. R. ℣. 62. &c. Vobis, Otfrid. II. 14, 96.

Bibiu, idem quod *bithiu*, propterea, Otfr. III. 14, 85. & 224. IV. 6, 98.

[In duobus prioribus locis legitur *bi hiu*, in poſtremo *bithiu.*]

HIVFILON, genæ, inferiores partes oculorum, inquit Raban. de part. corp.

Hufilon, genæ, Gl. vet.

Huffelon, id. Cant. Cant. c. I. 16. c. IV. c. V. Vid. inf. *Huf.*

HIUFFO, tribulus. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

HIVT, *haut*, corium, Notk. Pſal. LXXX. 3.

HIVTV, hodie: Kero. Prol. p. 17. Orat. Dom. Otfrid. IV. 23, 75. V. ult. 219. Notk. Pſal. II. 7.

Noh hiude, adhuc hodie. Rhythm. de S. Annon. ℣. 273.

[*So iz hiuto ſcinit*, ſicut & hodie. Gloſſ. Monſ. p. 328. ſicut eſt dies. p. 337.]

Gothis, *Hita*, Marc. XIII. 19. Joh. XVI. 24. *Hinadag, himmadag*, Matth. XI. 32. XXVII. 8. conf. *Heiti.*

HIVWELVN, noctua, Notk. Pſal. CI. 6.

HIVVILONNE, Otfr. V. 23, 44. jubilum, jubilando.

HIVVISKE, Familia. Kero: *Hiuuiskes, familias. Hiuuiſce*, familiæ: Gl. Lipſii, qui addit: *quaſi Huiſſche, à domo. Hiuuiſcis*, familias. Nec aliter Somnerus: *Saxon. eodem ſenſu hiwiſce, ab eorum, ut opinor, hus, Belg. huys. Teut. hauſs. nobis houſe, domus.*

[*Hiviuſcigi vronit vuerdent*, domus publicabuntur. Gloſſ. Monſ. p. 342. forſan legend. *Hiviuſci givronit.*]

Hiuuiskesfater, paterfamilias, Tatian. c. 77. 4. Angl. *hiwisc-fæder*, Gothis, *Heiwa frauga*, Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 192.

[Palthen. ad locum Tatiani allegatum ſequentia annotat. p. 511. ASax. vox *Hiuuiske* eodem ſenſu uſurpatur, uti videre eſt apud Somn. & Benſon. v. *hiuu, hiuue, hiuuiſce, hiuuiſclice.* Conf. & Somner. in *ſam-hiuuan* quo nomine conjuges appellat. In Diction. Island. R. Jon. eſt *hiuu* famulitium, Goth. *heiva* familia. Ut adeo nobis veriſimile non fiat, *hiuuiſce* idem eſſe quod *huyſſche* domuncula, uti in Gloſſ. Lipſius & in not. ad eas Somnerus cenſet. Crediderim potius ex *hiuuiske* corruptam eſſe vocem nunc itidem obſoletam *hitzke*, qua pro familia ſeu potius ſede familiæ utitur ſive Klempzenius ſive Canzovius in Chron. Pomer. MSS. c. II. de moribus veterum Rugianorum & Sedinenſium: *Wo ſie geuuonet, da hat eine jedwede Freundſchaft und Geſchlecht bey einander geuuonet, welches eine Hitzke auf Sächſiſch heiſt, das iſt auf Lateiniſch familia.* Et paulo poſt: *Wer einen erwürgt, der hat etzliche Ochſen zur buſſe gegeben, und ſolche ſöhne hat nicht das negſte blut ſondern die gantze Hitzſche oder Freundſchaft genommen, dan was einem aus der Hitzſche überging, das nam ſich die gantze Hitzſche an.*] 237.

Ungehiuuit, cœlebs, Gl. Junianæ. Vide *Hibum.*

HIZ, hoc, es. Willeram. ad Cant. Cant. p. 2. *alſo hiz quiit*, ut dicitur. [*alſo iz quiit*, habet noſtra edit. p. 3.]

HIZENT, ardens, micans. *Hizenten ſuerton*, gladiis ſtrictis, Otfrid. I. 19, 19.

Hizza, æſtus, ardor, Otfrid. V. 23, 271.

Hizza ginoto,
ſuarlichero dato.
Æſtum anxium,
graviorum factorum.

vid. & *Heiz.*

[*Hizo*, caumate. Gloſſ. Monſ. p. 347. ardoris. p. 357. ignis. p. 394.

Hizonter, æſtuatus. p. 357.

Hizota, æſtuabat. p. 344.

Hiezmoto, animoſe. p. 407.]

HLAF, HLAP, LAIF, panis, *Leib brot.* Orat. Domin. Goth. & ASax. Luc. IV. 3. hinc Gothis *Gablaibai*, coalumni, commenſales, ſodales, condiſcipuli, Joh. XI. 16. Gloſſæ Junianæ Alamannicæ: *Kaleibon, Sodalibus.* Non verò à *Lib, lieb*, dilectus, ut putat Fr. Jun. Gl. Goth. p. 109.

Otfr. III. 7, 52.

Sines leibes kruſta.
Ejus panum cortex.

Verſ.

Digitized by Google

HLA.

Verſ. 56.

Thes ſenſes leib indue ih thar.

Myſticum panem aperio ego hic.

Deſcendit à *Laban*, reficere, recreare, panis eſt ſtabilimentum ſtomachi.

HLAHTER, riſus: Kero. *Uuort hlahtre kimahhiu*, verba riſui apta. c. 4. *uuort hlahtar vuekentiu*, verba riſum moventia. c. 6. *hlahtar filu*, riſum multum. c. 4. *ano hlahter.* ſine riſu. c. 7. conf. inf. *Labhan.*

Gothis *Hlahgan*, ridere.

HLAITER, ſcala: Kero. *Hleitar*, ſcala. c. 27. *hleitar rehto*, ſcala erecta. c. 7. *hleitar ſelbiu*, ſcala illa. cap. eod.

HLAITERAPAVM, latera: *In diem* [*In diemee.*] *hleiterpaumum miſſilihhe ſtiagila*, in qua laterâ [in quibus lateribus] diverſos gradus: *Hleiterpaum deraſelbun hleitra*, latera ejusdem ſcalæ. Kero. c. 7.

Unde conſpicitur, quod vox Celtica ſit recepta in linguam provincialem, *Hlaiter*, latera, æ, ſcala, quod non obſervatum Gloſſariorum ſcriptoribus recentibus.

HLAVFFAT, currite: Prol. p. 17. *Si keblaufan*, curritur. Prol. p. 16. *Keblauffit*, occurrerit. c. 43. *Kilaufan*, curratur. c. 48. *Si keblafſan*, curratur. Prol. p. 17. c. 43. *ze blauffanne*, ad currendum: Prol. p. 15. Kero. Vid. *Loufen.*

HLEOR, frons: Gl. MS. ASax. item eædem: *Hleor*, *genas.*

HLAEODRINDI, increpitans: Gloſſ. MS. ASax.

HLID, operculum, Pſal. CI. 28. ASax. *Hlide*, oſtium monumenti, Matth. XXVII. 60. Hodieque uſurpatur *das Lith an einer kanne.*

HLOCHAN, vocare, *locken.* Hymn. Junian. l. 9. *Hlochonte*, *pulſantes.* Scilicet pulſando vocantes, ut ante campanarum inventum fuit uſitatum. V. *Loken.*

[HLOHUNGA, mugitum. Gl. Monſ. p. 407.]

HLOSE, auſculta: Kero. Prol. p. 16. Vid. *Loſen*, auſcultare, hodie *lauſchen*, *lauſtern.* ASax. *Hlyſtan*, auſcultare.

[Ap. Iſid. 9, 4. eſt *chibloſe*, auditur. Obſervat Palthen. ASax. *blyſt.* notare auditum. Eſt &, ita pergit, *blyſe* fama, puto, quod audientium malignitas narrantium futilitatem nutriat ac ſuſtentet. Belgis *luyſtern* eſt furtim admotis auribus ſecreti ſermonis verba colligere. Germanis nunc audire *bören*, dicitur, quod veteribus idem erat, quod *obedire.* Palthen. Not. ad Iſid. p. 415.]

Hinc & *Giloſen*, quod vide ſupra lit. G. conf. & inf. *Loſen.*

HLOT, propago, ſurculus, palmes plantationi idoneus. V. ſup. *Framerhlot*, Kilianus: *Loote Holland. i. fluyte. Malleolus*, *malleolaris virga*, *talea: ſurculus utrinque reſectus, ut inſeratur.*

Hloten, *laſſen*, *auslaſſen* de plantis. Hinc *Hlotuuic*, nomen proprium boni augurii gratiâ, quod ſit palmes civitatis, Reip.

HLVTER, *lauter*, purus, clarus. Iſidorus cap. III. ℣. 5. ſi.

HLV.

Hluttros leobte iſt araugit, cuce clarius demonſtratur. Kero: *Hluteremu*, puro. *Lutri*, puritas. *Luttres*, pura. Gloſſ. MS. ASax. *Hlutrae*, liquentes. conf. inf. *Luter.*

[In noſtro Kerone legitur quidem *hlurremu.* c. 63. ſed vitio typographi.

Luttri Kerniſſu, puritatis devotione. cap. 20. *alleru lutri*, omni pietate. c. 49. *Luttras*, pura. c. 20.]

HLVTREISTER *in ſtimmu*, clamoſus in voce. Kero. c. 7.

[*Sie chiborden Gotes ſtimma hluda in ſina berge quhedhenda.* audierunt in monte Sina vocem Domini intonantis. Iſidor. IV. 1. Hodie *laut*, clara voce alias *lutmarero ſtimmi.* vid. Jun. ad Willer. p. 155. In Gloſſ. Lipſ. *ludon ſal*, tonabit, quod de ſonitu æris campani rectè Lipſius explicat, quem Germani adhuc *das geläute*, ipſumque ſonandi actum, *läuten*, vocant. Eſt & AS. *blud*, ſonorus, *bludneſſe*, ſonoritas. v. Benſon. Vocab. Palthen. Not. ad Iſid. p. 405. conf. inf. *Lut.*]

HNEIGEN, ſubmittere, inclinare, Negare, Necare. Iſid. c. 3, 3. *Dhazs ih fora ſinemu anthlutte hneige imu dheodun.* ut ante faciem ejus ſubjiciam ei gentes. Gloſſæ Alem. Junianæ: *Hneigit*, vergit, inclinat. *Kinikan werden*, incurventur. *Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p.* 109. & 199.

Kero: *Kebneigi*, inclina. Prol. p. 16. *Kebneigtemu*, inclinato. c. 7. *Si kebneigit*, declinetur. c. 3. *Kebneikente*, declinantes.

Gloſſæ vett. Alem. Junianæ: *Kineigit*, *proclivum.* *Kinigene*, *proni.* *Geneigich*, *proclivis.* Beda L. IV. Hiſt. Eccl. c. 15. *Gebnægde tha mægthe mit befrigan theowdome: ſubegit provinciam graviore ſervitio.*

Vox Celtica hæc in Linguam Romanam ruſticam ſeu provincialem recepta fuit, *Negare* & *Necare*, i. e. ſubmergere. Lex Alamann. Tit. 83. vel 84. de clauſura in aqua: *Siquis aliquam clauſuram in aqua fecerit*, *quicquid ibi negaverit*, *ſimile reſtituat.* Sic & L. Burgund. t. 34, 1. *Siqua mulier maritum ſuum*, *cui legitimè juncta eſt*, *dimiſerit*, *necetur in luto.* Sic & Tacitus de M. G. c. 12. *Ignavos*, & *imbelles*, & *corpore infames*, *cœno ac palude*, *injectâ inſuper crate*, *mergunt.*

Neigi, vilis, humilis. Otfrid. I. 11, 19. de Edicto cenſorio Auguſti Imp.

Ni ſi man nihein ſo neigi,
ni ſinan zins eigi.

Non ſit quisquam adeò vilis, pauper, quin cenſum ſuum habeat.

[Pro *neigi* Codex Vindob. habet *Veigi*, ut & Flac. edit. quæ vox, ſed per *f.* ſcripta, etiam occurrit apud Otfrid. I. 24, 9. ubi integer hic verſus ita legitur. *Ni ſi man nihein ſo feigi.* Scherz. Not. ad Otfrid. p. 49. conf. ſupra *Feigi.*]

Gineigen, inclinare corpus erga aliquem, quod indicium reverentiæ & ſubmiſſionis. Otfrid. I. 15, 25. de S. Simeone:

Gineig er imo filu fram,
ioh huab inan in ſinan arm.

HOB.

Inclinavit erga ipsum è longinquo,
& susceptit eum in brachium suum.

[Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. pag. 455. reddit versum priorem commodius. *Er neiget sich tief vor ihm.*

Neich, adoravit. Gloss. Monf. p. 327.]

Fragm. de B. Sarac. ℣. 961. *Er neig ime an then Sattelbogen*, inclinabat corpus erga eum usque ad ephippium.

Fr. Junius Gloss. Goth. p. 110. *Fœminæ quoque Belgis dicuntur nygen quum moderatâ genuum flexurâ honoris ergo salutant alios.*

HNUTBEAM, nux. Gl. MS. ASax. *Nusbaum.*

[HOBOR, *Hofa*, curtis, pars fundi in qua casa, *Zinshoff*, censualis tributaria.

Hoba coloni servilis, Kœlnhof, Colonarius, Keller, potius Kölner, qui reditus â Colonis exigit.

Hiuba, i. e. pignus, huft, inde haft, *verhaften.*

Huobmeister, hobarum magister. Reines. Vocab. Theot. MSC. vide inf. *Hub.*]

HOBEN, levare. Fragm. de B. Hisp. ℣. 1144.

Ware komen thie eithe,
thie sie mir sworen,
tho wir uns uzhoben.

Quorsum juramenta,
quæ mihi jurarunt,
Quum recessissemus, suboleam, ℣. 975.

Et ℣. 2087.

Uzhouen sih thie vaigen.
Recesserunt ignavi.

Hodie *Sich beyseit erheben.* V. supra *Heben.*

HODON, testiculi, qui semen vecti infundunt: Raban. de part. corp. Vide infra *Hoodan*, custodire. Peculiarem custodiendi rationem Teutones observarunt, præsertim in Torneamentis, ut ex picturis veterum apparet.

Castrationis pœna in L. Salica tit. de adulteriis ancillarum, 27. vel 29. dictata servo: *Si servus cum ancilla mœchatus fuerit, & de ipso crimine ancilla mortua fuerit, servus ipse aut castretur, aut CCXL. den. qui faciunt Sol. VI. culpabilis judicetur.* Et tit. de servo qui de furto. 43. §. 2. ex editione Heroldi: *Si infra priora supplicia, i. e. CXXI. colaphis*, (MS. Regium: *CXX. ictos.*) *fuerit confessus, aut castretur, aut CCXL. denarios, qui faciunt Solidos VI. reddat.* Et §. VIII. *Si verò ancilla in tale crimen inculpetur, unde servus castrari debeat, aut CCXL. ictus accipere flagellorum, ipse totidem ictus accipiat, aut CCXL. denarios qui faciunt Sol. VI. componat.*

Item Sodomitis L. Wisigoth. Lib. III. t. V. c. V. de masculorum stupris: *utrosque continuo castrare procuret.* Et c. VII. *castrationem virilium perferat.*

Jus Argent. L. I. c. IV. §. fi. *Der an des Vogtes stat da ist, der stichet die ögen uz, die hoden snidet er us, das hobet sleht er abe.* i. Idem Advocati vicarius eruet oculos, truncabit testiculos: decollabit.

Furibus servis, L. Sal. t. de furt. serv. 13. §. 2.

HOF.

HOF, *Hove*, propriè proaulium, *Vorhoff*, Notk. Psal. XCV. 7. *Houa die ze sinemo hus leitent.* & ℣. 9. *Betont trubtenen in heiligemo hofe sinemo:* adorate Dominum in atrio sancto ejus. Deinde pro Toto: curtis, curia, prædium, sive allodiale, sive Emphyteuticum, cujus dominus directus *Hofherr* dicitur, & ejus Curia dominica *Dinghof*, de quo supra in *Churt.* & *Ding.*

Hofpachtgut, bonum emphyteut. ad Curiam Dominicam pertinens, *Erbpachtgut*, simplex emphyteusis. Wehner. h. v.

Hovelüte, homines proprii. Liber Redituum Episcopalis: *Item homines jure proprietatis eidem Curiæ attinentes, qui vulgariter dicuntur Hovelüte, tenentur ad annuam contributionem duabus vicibus in anno videl. in Februario & Autumno.*

Hinc *Hovescher*, Chron. Sax. vet. fol. 1361. de rusticanis moribus, *beurischer.*

Item Aula Principis sive secularis sive Ecclesiastici. passim.

[*Hovamanno*, Tyronum. Gloss. Monf. p. 377.

Hovagelt, vectigalia. p. 404.

Hofasteti, areas. p. 326. 331.

Houare, cippo. p. 394.

Ze uronohoue, Fiscalia. p. 405.]

Hofen, vocare in Curiam. Fragm. de B. Hisp. ℣. 1158.

Thu heize ime houfeten sine man.
Tu jubeas ipsum convocare suos vasallos. Etiam reali citatione seu captura, id vers. 2028. *daz si Rolanden gehofeten.* [*enthaupteten* juxta Scherz. in Not.]

Hoven & *hafen*, recipere domo, passim.

Hofgesinde. vid. *Gesind.*

Hofieren, solennia. Chron. Königsh. Cap. 2. §. 61. de Philippo Imp. *Dasselbe jorgezit begingent die Römer drige dag und drige naht mit groseme hofieren und fröden.* i. Festivitatem hanc celebrabant Romani per tres dies & tres noctes cum magnis solennitatibus & lætitiis.

Idem de curia Metensi Caroli IV. *und vil ander hofieren und erbieten geschah do.* cap. 2. §. 215.

Kilianus. *Hoven, hoveren, hofhouden, epulari, comessari, agitare convivia, splendidè & lautè vivere aulico more.*

Hoftun, Stainhöw. f. 64. *Hochzyten, Hoftun oder tenclun wissen.*

Hovebar, aulâ dignum, *hoffmässig*, Fragm. de B. Hisp. vers. 3106.

[Scherz. in Not. civilia, grata.]

Hovauuarth. vid. *Hund.*

Hofmark, curtimarchia, jurisdictio inferior, opp. *Landgerichte.* in Bavaria usitata vox, Vid. Wehner. Besold. & Speidel. h. v.

Hoveriss, Curtis ruptura, h. e. irruptio in domum alienam, *in des andern haus einreissen, hausfridbruch*, fractura pacis domesticæ. Corruptè in LL. Longobardorum legitur *Obe ros:* Lib. I. tit. XXIV. c. pen. *Mulier curtis rupturam facere non potest, quod est oberos: quia absurdum esse videtur, ut mulier libera vel ancilla, quasi vir cum armis vim facere possit.* Et c. seq. *Siquis peculium suum*

de

Digitized by Google

HOF.

de clauſura aliena tulerit occultè, & non rogaverit, componat curtis rupturam, id eſt, oberos, Sol. XX. Et tit. XXXVI. c. 4. *Si ſervus Regis oberos fecerit.* ubi perperam gloſſa marginalis hoc verbi cum ſequentibus pro verbis injurioſis habet, quum ſint injuriæ reales.

Cangius in Gloſſ. v. oberos, *Hobam* ſive *Hubam* confundit cum *Hove* ſeu *Hofe*, curtis. rectè autem Lindenbrogius non ab illo, ſed ab hoc compoſitum tradit.

In Heroldi editione vox Teutonica hæc non habetur, ſed res tantum Latinis verbis exprimitur, curtis ruptura, neque enim quod ſequitur apud Heroldum: *vel Weguorf*, de curtis ruptura intelligitur, ſed de ſimili delicto, quod explicatur ibi *Tit. de Weguuorfin i. e. Corbitaria*, h. e. in via ſe anteponere, anteſtare, armis putâ, *verwegelagern* nobis. Cæterum quod vocem Corbitariam attinet, ea non habetur in MS. Bibliothecæ Thuaneæ, quod nunc in Colbertina cernitur: ſed in proximè ibi præcedente textu, qui in vulgata editione eſt *Lex 4. tit. XV. Lib. I.* in fine legitur: *cauſâ manente id eſt Urbitaria.* pro quo fortè ſcribendum *Arbitraria.* Sed porrò hoc in *Corbitariam* mutatum & in ſequentem Rubricam repoſitum videtur.

Hovereite, Curtis, Vocabular. MS. Append. ad Chron. Königsh. p. 1147. *wurt ein ein halbacker grundis geliihen von der Allmende, daruff zv burven hus, hoff, ſchüre, oder ander gebüwe umb das daz es ein hoffgereit wurt beſtümet, ſo mus es geben* 2. *Pf.* & p. 1146. *der merer theil der huſer, Hoffreiten, eckere, und andere beſize.* Idem quod *Hofeſtat*, ibid. pag. 1146. & ſq. §. 23. 24. 25.

Hofeſtat, area vel curtis. Id. MS. Gloſſ. ad J. Sax. Feud. c. 13. *Hofſtat iſt eine wohne die ungebauet iſt.*

Stadelhov, Epiſcopi, curtis dominica, ſtabulum dominicum. *Des Hoves meiſter*, magiſter curtis, equitabit & ſemina ducet ad agros, J. Argent. L. I. c. 44. Vide omnino infra poſt voc. *Stadel.*

Hoveſcare, cohors prætoriana. Fragm. de B. Hiſp. verſ. 3655.

Er war ain Furſte mare,
al zog er ain houeſcare.
Erat Dux celebris,
ducebat perpetuo cohortem prætorianam.

[*Hoveſcare*, eine hauptſchar. *Hovet* pro *haupt* non raro reperitur. Scherz. Not. ad h. l.]

HOFR, gibbus: Gl. MS. Anglo-Sax. hodie *Hocker.*

[*Hover*, gibbum. Gloſſ. Monſ. p. 334.]

HOGEN, V. *Hugen.*

HOH.

HOH, HOCH, altus. Vide *Hahan.*

Hohen, exaltare. Otfrid. V. ult. 317. *Hohi er*, exaltet ille nos in cœlum. *Hohemo*, exaltet ei, idem ad Ludov. R. verſ. 13.

Hoho irhurten uueg, ſupereminentem viam, Notk. Pſal. LXXI. 16.

Hohfater, patriarcha, Notk. Pſal. LXXI. 16. vid. *Fater.*

[*Stemma in hohi geborit uuard:* vox in Rama audita eſt. Tatian. 10, 2. *Hohi* nunc Germani *höhe* dicunt. Explicat hoc ipſo interpres Francicus vocem Hebraicam *Ramæ*, quæ altitudinem ſignificat, id quod & ASaxonicus facit per *behnyſſe*, celſitudinem, Angli hodie *hyighneſſe* dicunt, vid. Somn. Diction. in *heah* & *heahneſſe*, *heachnyſſe*. Palthen. Not. ad Tatian. p. 320.

Hoiſteri ſun, filius altiſſimi. Tatian. 3, 5. Parum à voce *hoiſteri* noſtrum differt *höchſter*, quod elogium frequentiſſime adhuc DEO tribuimus. Palthen. Not. ad h. l. p. 297

Hohi, proceritas. Gloſſ. Monſ. p. 342. Rama. p. 395. præcipitio. p. 359. faſtigio. p. 406.

Hohen, ſupinis. p. 335. Addendum collibus, in Gloſſ. enim in Jeſ. cum extet, intenditur Jeſ. 41, 18.

Hohgerin, altitudo. pag. 332. altitudinis. p. 392.

Hohgerner, altipetax. p. 392.

Hochſangen. vide *Singen.*

Meiſtar dero hohſpaheo, architectus. Gl. Monſ. p. 410.

Hohſtuol, triclinio. p. 329.

Hohſedal vel *ſtuoal*, triclinium, i. e. in tribus gradibus ſedes. p. 325.

Hohogizimpri, Pergama. p. 400.]

Homberg, Libanus, Notk. Pſalm. LXXI. 16. mons Phœniciæ altiſſimus dicitur S. Hieronymo, de Loc. Hebr.

Hohſetli, thronus. Iſidor. IX. 1. vide inf. *Sedal.*

Hochzit, *Hohegezit*, *Hochgezit*, feſtivitas. Otfrid. I. 22, 4. de paſchate, *z'en hohin gezitin.* ad ſummas feſtivitates. Idem IV. 8, 2.

Nahtun ſih ginoti
thio hohun giziti.
Appropinquabant valde
feſtiva tempora.

Jus Argent. L. I. c. 41. de Epiſcopo & ejus XXIV. nunciis: *Das ſi in ſinen hochziten ſo er ſine lute geladet, zv tiſche ſullent erſam ſtule haben.* i. quod in ſummis feſtivitatibus, quando homines ſuos invitaverit, debeant honeſtas ſedes habere. Lib. II. c. 133. *zv den vier hochgeziten unſer Frawen*, in quatuor feſtivitatibus S. Virginis Mariæ. vid. ſupra *Frauu.*

Epulæ Regiæ, Chron. Königsh. c. 1, 30. de Pharaone: *wart der Kunig Hochzit habend.*

Memoriæ mortuorum. Chron. Königsh. c. 2. §. 163. de Henrico II. S. Imp. *Und leget men ouch deſſelben Keyſers Sant Heinrich und ſinre Frowen Sant Kunigunt hochgezit an vil enden in der Criſtenheit herlichen und löbelich.* conf. c. 4, 36.

Idem c. 2. §. 145. de Caroli M. anniverſariis: *Wart in dem Munſter zv Oche begraben: do begot men ouch ſin hochezit noch alle jor alſo groſſen Heiligen.* conf. c. 2. §. 151.

Jus Feud. Alem. c. CXIII. §. 3. *So der Herr Hoff oder Hochgezit het.* Aur. Bulla Caroli IV. cap.

Feſtivitatum Imperialium ſolennia ac propria inter alia fuerunt, per Epiſcopum loci manu ad Eccleſiam duci, campanas pulſari, luminaria & coro-

Digitized by Google

coronas (*bechcrenze*) accendi. Quod verò Vicario Regis ſine hujus offenſa licitum non fuit, ut diſcitur exemplo Ottonis Imp. adverſus Hermannum Ducem & Vicarium in Saxonia, vide Chron. Magdeb. ap. Meibom. T. II. p. 275.

HOHTVODI, captivitas: Gloſſæ Lipſii. Sed innuente Somnero legendum *HAFTVODI*, vide ſupra *Hafta*.

HOI, interjectio, *hui*, *obe*, Notk. Pſ. XCIII. 16. V. *Herr*.

HOI, fœnum, V. *How*.

HOKE, V. *Huk*.

HOL, cavum, vacuum. Otfrid. II. 9, 25. de cordibus miniſtrorum DEI.

Siu ſint inana hol,
heiliges giſcribes fol.
Sunt intus cava,
Sacrâ Scripturâ plena.

Notk. in Symb. S. Athanaſ. ℣. 4.

[*Hol* vel *lob*, foramine. Gloſſ. Monſ. p. 410.

Holi, vacuitatem. p. 353. tegumento. p. 362.

Holen, cavam. p. 384.

Holir, fauces. p. 343. caveas. p. 405. *Holir*, *kruopa*, caveas ibid.]

Höler, ſpeluncæ, Cant. Cant. 4, 8. *Pardon holer*.

Hool, vorago: Gl. MS. ASax. *Hol*, Stainhöw. f. 45. *ires ſuns kind uſs ainem hol gezogen, mit ainen ſtain zerkniſten*.

Holing, cavum, vacuum, aër, Notk. Pſalm. XXXIV. 6. Pſal. XXXVI. 20.

[*Holot*, fodit. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

Holtibte, calumnia, ASax. vanum figmentum.

HOLD, fernium; G. ASax. MS.

HOLDON, fideles. vid. *Huldi*.

HOLEN, arceſſere. *Holeta*, arceſſit. Otfr. I. 1, 235.

Ther ſie z'imo boleta,
zi gilouben ſinen ladota.
Qui eos ad ſe arceſſit,
ad fidem ſuam vocavit.

Rhythm. de Ludov. R. ℣. 7. Otfr. IV. 12, 126.

Then furiſton therera uuorolti
notagan giboloti.
Principem hujus mundi
captivum duxit.

Id. III. 11, 53. de Chananæa muliere:

Bithiu giholota ſiu thar
thera dobter thaz guat.
Propterea adepta eſt hic
filiæ hoc bonum.

Vocare, Otfrid. V. 20, 140.

Er anagengi uuorolti.
er iui thara boloti.
Ante initium mundi
ipſe vos eo vocavit.

Holon, in partem deteriorem, eripere, defraudare. Goth. Luc. 3, 14. c. 19, 8.

Sih erholen, ſeſe recolligere, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2958.

[HOLANTAR, Sambucus. Gl. Monſ. p. 414.

HOLOHTER, hernioſus. p. 322.]

HOLZ, lignum.

Smale holz, arbuſta, Notk. Pſal. LXXIX. 11.

[*Holzmeiſter*, artifex lignarius. Gloſſ. Monſ. p. 335.

Holzmeiſtrun, lignariis. p. 330.

Holzuuanga, campis nemoreis. p. 407.]

Holtſaſſen. vide *Sez*.

HONEC, mella. Kero. Prol. p. 16.

HONO, miſeria, contemtus, de cœcis, Otfrid. III. 20, 231.

Blintlingon hono.
Cœcorum contemtum, (miſeriam)

Honida, contemtibile, turpe, Otfrid. III. 19, 12. & 14.

[*Honlicha*, infamis, Otfrid. IV. 1, 85.

Uuio thu thultos uuizzi,
thaz honlicha kruzi.
Quomodo toleraſti pœnam,
infamem crucem.]

Honlicheru zalu, in numero contemtorum, damnatorum, Otfrid. V. ult. 148.

[*Honida*, maculam. Gloſſ. Monſ. p. 351. crimen. p. 361. humilitatem. p. 388.

Honido, decoloratione. p. 381.

Honlihha, infames. p. 350.

Honlihemo, infami. p. 351.]

Alhoner, calumniator, veterator, Otfrid. III. 20, 321.

[Vid. quæ ſupra in lit. A. ad hanc vocem ſunt notata.]

Gihonnet, vide ſupra lit. G.

Ratthoni, malum conſilium, calumnia, Otfr. III. 21, 31.

[Legendum h. l. pro *Ratthoni uuas*. *Rat tho ni uuas*, auxilium nullum adfuiſſet. vid. Scherz. Not. ad h. l.]

Unhono, honoratus, æſtimatus, Otfr. V. ult. 118. de Noacho.

Uuas er eino ſcono
in liutin unhono.
Erat hïc ſolus pulcher
inter homines æſtimatus.

[Vocem *unhono* apud Otfrid. II. 4, 41. Schilterus vertit *irreprehenſibilis*, qui ſignificatus ad h. l. ubi de Noacho ſermo eſt, vel maxime quadraret. Erat ſolus inter homines, ſui temporis, irreprehenſibilis.]

Mit Honewis, illuſionibus: vetus verſio Pſal. XXXVII. 8.

Verhundeta, deſpecta, Cant. Cant. 6, 12. *verhönt* hodie. V. & *Hunt*.

Honemo, *bonomo*, matrimonium turpe, ex *Hon* & *Namo*, acceptio in uxorem. Lex Salica t. XIV. 11. *Siquis ingenuus ancillam alienam ſibi in conjugium ſociaverit, Malberg. Honomo (bonimo) ipſe cum ea in ſervitium inclinetur.*

HOODAN, HVODAN, HVATAN, HVDAN, HOTEN, cuſtodire, attendere, obſervare, cavere: hodie *Hüten*, *behüten*, *verhüten*.

Hoodere, cuſtos, Francice, *Huotare*, Alem. Cant. Cant. 1, 6. ubi Fr. Jun. [in noſtra edit. legitur. *Sie ſazton mih ze huotare in den uueingarton.*]

Otfrid.

Digitized by Google

HOO.

Otfrid. I. 19, 2. de Joſepho:

Er huatta thes kindes.
Cuſtodiebat puerum, JESVM.

Idem c. 16. 24. de Anna Prophetiſſa.

Gotes uuillon huatta,
iob dionoſt ſinaz uuahta.
DEI voluntatem cuſtodiebat,
& cultui ſuo invigilabat.

Behoodan, Francicè.

Behuotan, Alemannicè, Cant. Cant. 1, 6. cap. ult. 12.

[In ultimo hoc loco ſimplex *huoten* non compoſitum occurrit.]

Pehuota, cuſtodi, Notk. Pſal. LXXXV. 2.

Huoden, cavere, impedire ne quid fiat, *verbüten*, Willeram. in Cant. Cant. pag. 162. [noſt. 68. in qua *huoten* legitur.]

Impedire, *verbindern*. Idem p. 21. *the thorna ne mugan thie lilian behudan, ſiu ne waſſen.* Spinæ non poſſunt impedire ne roſæ creſcant. [v. quæ ſupra de h. l. notata ſunt ad voc. *Behudan.*]

Höten, obſervare. Fragm. de B. Sarac. ℣. 1029.

So wer auer there truwen geſmehchet,
ther hotet ire iemer gerne
Qui verò fidelitatem ſapit,
is obſervat eam perpetuò lubens.

Idem de milite Prætoriano Caroli M. ℣. 1343.

Sin ho(v)ten zwenzig tuſent man.

Huter, cuſtodes & obſervatores Statutorum, Ruger.

Jus Argent. Lib. II. c. 97. §. 3. *Die hüter von Zimberlaten und von Murern, die daruber geſworen hant, ſullent alle jor einem nuwen Rat ſweren, das ſu hutent und furbringent und rügent, ob ieman die gebot uberginge.*

Hüte, cuſtodia, carcer. Jus Arg. L. I. c. 8. de contumace reo: ſervandus eſt *in der offene hüte*, in publicâ cuſtodia.

Murhuotela, murorum cuſtodes, Cant. Cant. 5, 7.

Schaffhütten, grex ovium. Notk. Pſ. LXXVII. 71. *Er nam in fone dien Scafchutten.* ſed legendum: *Scafchurten.* V. Churt.

HOORRAN, audire. *Hoorit*, audit, *Horramur*, audimus, *Hoorremees*, audiamus. *Hoorre*, audiat. *Hoorrat*, audite. *Hoorta*, audite. *Hoorres*, audiens. *Hoorentir*, audientis. *Horren*, obedire. *Kaganhoorta*, obedivit. *Kehortomees*, audivimus. *Hoorſamanti*, obediens. *Hoorſamen*, obedientes. *Hoorſamii*, obedientia: Kero.

[In ipſo Kerone ſequentia reperi. *Horran Kernlihho*, audire libenter. c. 4. *Suigin indi horran diskin kilimfit*, tacere & audire diſcipulo convenit. c. 3. *in alleen horran*, in omnibus obedire. c. 4. *hooreen demu meiſtre*, obedire magiſtro. c. 3. *alle hooreen*, omnes obediant. ibid. *horren rehtungu*, obedire regulæ. c. 62. *Diſco hoorit*, diſcipulus obedit. c. 5. *der iuih horit mih horit*, qui vos audit me audit. c. 5. *hoorit uuort*, audit verba. Prol. p. 18. *nob oora hoorta*, nec auris audivit.

HOR.

c. 4. *hoorrat mih*, audite me. Prol. p. 17. *hiutu ibu ſtimma ſina hooret*, hodie ſi vocem ejus audieritis. Prol. p. 17. *hoore*, audiat. c. 64. *oorom horrames*, auribus audiamus. Prol. p. 17. *hoorremees trubtinan*, audiamus Dominum. *Suni hoorrat mih*, filii audite me. *du hoorres*, tu audiens. p. ead. *hoorrent kirati*, audiens conſilium. c. 3. *andraz daz zimbroe horrente*, aliud quam ædificat audientes. c. 42. *der eigi oorum horendo hoorre*, qui habet aures audiendi audiat. Prol. pag. 17. *Kagan horidu des oorin kaganhoorta mir*, ob auditu auris obedivit mihi. c. 5. (una vox eſt *kaganhoridu*, ut & *obauditu*) *kehoortamees*, audivimus. Prol. p. 18. conf inf. lit. K.

Horſamii, obedientiâ. c. 2. *hoorſamii meriroom iſt kekeban*, obedientia majoribus præbetur. c. 5. *horſamii*, obedientiæ. Prol. p. 15. 16. c. 2.

Horſamen, obedientes. c. 2. p. 21. *horſamoen*, obediant. c. 53. *uuortaner horſamoonti unzi zetode*, factus obediens uſque ad mortem. c. 7. *uuilloom hoorſamonte*, voluntatibus obedientes. c. 5.]

Horſam begingen, obſequium præſtabant, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3822.

Horen, *horti*, auſcultavit, cum effectu, obſecutus eſt, Otfrid. IV. 11, 84.

Theſſelben uuerkes guati
thoh Judas es ni horti.
Hujus operis (ſcil. pedilavii Chriſti) bonitatem
Judas tamen non auſcultabat.

Conf. c. 13, 103. c. 16, 57. c. 24, 33.

Notk. Pſal. XVII. 45. *Mit oren geborendo geborta er mir*, auditu auris obaudivit mihi.

Horen, aures, Notk. Pſal. LVII. 6.

Keboreta, auditus, Notk. Pſal. L. 10.

Chihoric, obediens, Iſid. c. 3, 6. *Gehörig*, Notk. 39, 5.

Horinon, pertinentiæ, zugehörung. V. *Burghorina.*

Widerhörig, inobediens, Notk. Pſ. LXXXIV. 2.

Unhort, inerti: Kero. c. 18. Vid. *Hort.*

Horde, *gebiet*, obedientia, territorium, Chron. Sax. vet. fol. 1393.

HOPPE, vide mox *Huppe.*

HORA, hora, donatum jus civitatis Germanicæ huic voci, *ne Horalang*, ſtatim, uf der ſtund, hodie effamur, Otfr. II. 3, 25. momentum temporis.

[In Codicib. MSC. legitur *bora lang*, vide Notas Scherzii.]

HORB. vide *Horo.*

HORN, tuba, cornu. Otfrid. IV. 7, 82.

Sine engila oub ala uuar
ſie blaſent iro born thar.
Ejus angelos quoque per omnem veritatem
hi canent ſuis tubis tunc.

Id. V. 19, 49. de extremo die.

Thaz iſt oub dag hornes
ioh engilliches galmes.

Hic eſt quoque dies tubæ
& angelici clangoris.

Notk. Pſal. LXXX. 4. *Plaſent mit horne*, canite tuba.

[*Hornes*, tubæ, Gloſſ. Monſ. p. 342. *Horne*, tubæ. p. 348.]

Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3107. & ℣. 2476.

Siven tuſent horn tha vore clungen.

Hornen, *Hurnen*, *blaſen*, cornu canere.

Den Juden hurnen, cornu Judaicum, in contumelioſam Judæorum proditorum memoriam, canere. Mos civitatis Argentoratenſis, de quo Königsh. Chron. cap. 5. §. 195. p. 359. & pag. 1113. ſq.

Cornu civitatis ad convocandos cives, Jure Svecico. Vid. Olai Verelii *Indic. h. v.*

Des kruzis horne, cornu Crucis, Otfr. IV. 26, 4. V. 1, 37.

Horn, angulus. *Pallshorn*, ſcamni angulus. Morhov. de Ling. Germ. c. 2. p. 31. Verel. Indic. h. t.

Horngibruadere, leproſi. Otfrid. IV. 26, 29.

Er horngibruader heilta.

Leproſos ſanavit.

Conf. V. 16, 73.

Hornbogen, arcus. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1665, 1679.

Et ſimpliciter *Horn*, ib. ℣. 1660. & 1674.

Gothis, *Hornbogar*, *Skythbogar*, arcus cornei: *Verel. Ind.*

HORO, lutum. V. *Hero.*

[*Horb*, i. e. lutum. Pſ. XXXIX. *Von dem horb der befen*, al. Von dem koth der heffen. Neheim. 11, 13. *Thor des horbs*, porta ſtercoris, *miſtthor*. Reineſ. Vocabular. Theot. MSC. *Horgotemo*, luteo. Gloſſ. Monſ. p. 356.]

HOROTVMBEL, onocrotalus, Notk. Pſal. CI. 6. Pellicans Gallis, Harduin. ad Plin. X. 66. pag. 439. T. II.

[*Horatupil*, onocrotalus. Gloſſ. Monſ. p. 321. 335. 345. *Huf*, *horotuchil*, bubonem. p. 412.]

HORSKI, induſtria: Kero. c. 27. *Furimagan horskii*, prævalere induſtriam. c. 28.

Hurſchen, urgere, accelerare. Notk. Pſal. IX. 20. *Keburſche dina chumft*, accelera adventum tuum.

Otfrid. I. 1, 36.

Nim gouma thera dihta,
thaz bursgit thina drahta.

Attende ad hæc geſta,
quæ excitant tuas meditationes.

Gibursgte, induſtria. Otfrid. II. 6, 109.

Nu bitun uuir gebursgte,

Nunc offerimus induſtriam.

Horſco, cito. Notk. Pſ. XXXVI. 2. *ſâmo horſco ſo chrûter befallent ſie.* tam citò quàm herbæ decident. Idem Pſal. CVIII. 23.

Ruodepertus Mag. S. Galli Epiſt. VII. *Quem DEVS diligit, hunc exaudit. Cui DEVS placabilis, huic exorabilis: Temo die Heiligen holt ſint, der mag horsko gebeton.* Goldaſt. T. II. Rer. Alem. 63.

Horſglich, celer, *geſwind*. Otfrid. V. 8, 19. *in horsglicha friſt*, in celeri ſpatio, *in geſwinder eil.*

[Promte Scherz. in Not. Id. Otfr. V. 15, 16. *mit horsglichemo uuillen*, promto alacri animo. juxta Scherz. in Not. V. 23. 336. legitur *mit ursgidu*, ſed legendum *mit hursgidu*, quod idem eſt ac *ſtudioſe*, *alacriter*, ut ibidem Scherz. in Not. obſervat.

Daz ſo vilo horſco, utque celeriter. p. 366.

Horſcor, maturius. Gloſſ. Monſ. p. 363.

Horiſcor, maturius. p. 367.

Kaberu, *horskeru*, præpropero. p. 410.]

Horſcomo, vehementi, Gloſſ. Lipſii.

Hurſchi, hodie eſt terminus equeſtris, quo equus excitatur. Hinc videtur & hodiernum *Hurtig.*

HORSTHEGN, mulio: Gl. MS. ASax.

HORT, theſaurus. Iſidor. contra Judæos. cap. 3, 3. *ih dhiu chiborgonun hort dhir ghibu*, dabo tibi theſauros abſconditos, Eſa. XLV. de Cyro.

[*Hort* conſentit cum dialecto Francicâ ASax. in *hord* theſaurus, unde *hordan* theſaurizare, *hordere* theſaurarius. Vid. Benſon. in Vocab. Angli hodienum *a hord*, *to hoard*, *a hoarder* dicunt, teſte Somn. in Diction. Conf. Stiernhielm. in Gloſſar. Goth. v. *haurda.* Proprie autem voce hac non id, quod pro theſauro habetur, ſed locus, qui rem pretioſam continet, denotatur. Inde compoſita AS. *boc-hord* bibliotheca, *hordcleofe* ciſta, ſcrinium &c. Unde facile patet, conſtare Luthero rationem, quare in verſione Bibliorum Teutonica Deum, quando Græce ἀντιλήπτωρ, φύλαξ &c. dicitur, *hort*, appellet, ut valde inepti ſint interpretes, qui id vocabulum idem eſſe dicunt, quod *ein bober ort.* Palthen. Not. ad h. l. p. 401.]

Liber MS. de Patriarchis & Regibus cap. de Alex. M. *Er betwang unter ſih vil Kunigriche und ſamlete damitte einen groſſen hort.*

Himmelhort, theſaurus cœleſtis, Tyrolis R. Scot. Paræn. ad filium §. 12. de Sacerdote bono:

Dis tunt aber alle prieſter niht,
Swa man der einen reinen ſiht,
Des ſtimme kunt uns Gotes wort,
Er iſt ein ganzer himelhort.

Id. l. c. §. 45.

Niht entvelſche Gotes wort
Got ſchreib dieſelben ebermde vur ſinen hohſten himelhort.

[Goldaſt. in Replicatione pro imperio. pag. 284. *Sin kemerere ſtilt im ſinen himel hort.* Camerarius ipſius (DEI) furatur ipſi theſaurum cœleſtem. Gothi gentiles in antiquis inſcriptionibus ſepulchralibus hac quondam formula uſi ſunt. *Hirdi Guden trygg*, *hirdi Guden Thegn*, *hirdi Guden kan*, DEUS cuſtodiat fidelem, DEus cuſtodiat gladium vel equitem, DEus cuſtodiat ſibi notum. Ubi per *Guden* Deaſtrum *Odin* intellexerant. Staden. Explic. voc. Bibl. Germ. p. 320.]

Unhort, inerti: Kero. *Drato unhort dera kerniſſa ſinera deonoſtes*, nimis inerti devotionis ſuæ ſervitio. c. 18.

Hor-

Digitized by Google

HOR.

Horden, cuſtodire. ASax. *Hord*, *Horder*, *hortreden*, cuſtodia, gazophylacium. Gothis *Haurda* oſtium, Vid. Fr. Junii Gloſſ. Goth. pag. 191.

Bohort, munimentum, vid. ſupra in B.

Hort, rupes in verſione Lutheri Pſal. XVIII. 2. Eſ. XXX. 29.

Hort, Belgis, pulſus, pulſatio, offenſa, Vid. *Kilian. h.*

[*Hurt*, clypeus. Tyrol. Paræner. ad fil. §. 30. *Da hurt gegen hurte dringet*, ubi clypeus cum clypeo colliditur. Significat & pulſus, ut apud Goldaſt. in Paræner. p. 378. *Von hurt die Schilt gaben ſchal*, ex alliſione clypei tinniebant. Derivatur *hurt* ab *hurten*, quod Galli retinuerunt. Vet. Gl. Franco-Lat. *Hurter*, allidere, impingere, congredi cum impetu. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 321.

Horta, *hurta*, alliſionem, colliſionem antiquis ſignificare certum eſt. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 272.]

HOSC, HOSCZ, ſubſannatio. *Hoſcovi*, illuſiones. *Beboſcodon*, ſubſannaverunt: Gloſſæ Lipſ. ubi Somnerus: *Huic affine noſtrum Hiſſe & Hiſſing; ſed & Hiſſing ſtock, quod Lat. ludibrium, à Sax. abiſcean, ſubſannare.*

HOSE, *Hoſen*, *Haſen*, Braccæ.

Geiler. Narr. Sch. fol. 28. b. *Die VI. Schell iſt zieren die Füſs und Schenkel. Sich die Hoſen an, wie ſie geteilt ſeint, wie ein Schachbret, wie von kleinen blezlin ſie zuſammen geſtucket ſeint, alſo das ſie me koſten zu machen, denn das tuch wert iſt. Das kumpt alles us Welſchen land und Franckreich.*

HOSE, HOSEN, caligæ.

[*Hoſun*, caligas. Gloſſ. Monſ. p. 365.

Hoſaneſtila, corrigia, caligæ. p. 319.]

Fragm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 1875. de Rolando ad expeditionem ſeſe præparante:

Zwo boſen er aneleite,
thie waren gantraitet
Von golde unde von perlen,
thie liubten ſam thie ſterne.
Thaz ethele geſtainene
untvorbte wafen nehaine.

Duas caligas induebat,
quæ erant totæ præparatæ
De auro & margaritis
quæ lucebant ſicut ſtellæ.
Precioſi lapides
exhorreſcebant arma nec ulla.

[Striker. de Expedit. Caroli Hiſp. c. 5. Sect. 4. p. 44. rem eandem his verbis refert.

Czwo boſen lait er an di bain
Da was vil mannig edelſtain, &c.

Notat autem ad eundem locum ſequentia Scherzius.

Hoſen, tegumentum tibiarum fuiſſe tum hic locus probat, tum aliunde manifeſtum eſt; denotat igitur *tibialia*, item *ocreas*. Monach. S. Galli de Geſtis Caroli M. Lib. II. Cumque ad obſequium Domini cuncti *boſas* ſuas vellent extrahere, ille prohibuit, advocataque Regina oſtendit *ocreas* diſruptas. Twinger. in Vocab. Latino-

HOS.

Germ. MSC. Ocrea, *lederboſe*, oder *Stifel*, oder *Kniuueling*. Gloſſ. Anglo-Sax. Bed. Caliga vel ocrea, *Hoſe*. Hinc Gallorum *bouſeau*, *beuſe*. Matth. Paris ad an. 1247. Calceamentis militaribus, quæ vulgariter *beuſes* dicuntur, ſeculariter, imo potius prodigaliter calceati & calcarati. Conf. Du Freſne in Gloſſar. voc. *Oſa*, ubi notat, etiam dici *Hoſſa*, *Hoſa*, *Oſſa*, *Houcia*, pro tibiali, crurali, caliga. Vox hæc pro tibiali ſupereſt apud nos in compoſito *Hoſenſtriker*, pro quo alii *Strumpfſtriker* dicunt. Ocreæ hæ ex varia erant compoſitæ materia; etiam ferro. Quod ultimum liquet ex iis quæ infra in Strikero occurrunt ubi dicitur:

Des uuart er auf dem baine
Geſtochen durch den halsperch
Do beſchermte in ein ander uuerch
Sin iſen hoſe diu drunter uuas.

Hæc Scherzius.]

Regula S. Benedicti c. 55. *Das Baingewand*, *Hoſen und Socken*, *indumenta pedum*, *pedules & calligas*. Et mox: *Et pedules &c. hokan und &c.*

Hoſengeſchuch, MS. Collectanea è Vadiano: *XX. Ritter in Hoſengeſchuch* i. mit xx. ſweren pferden, oder die zv ſollen harniſch reiten. Acta Lindav. pag. 488.

Quibus illuſtratur quod Du Freſne habet: *Calcia*, *tibiale crurum tegimen ita dictum*, *quod interdum calceis conjungeretur*, *& unà calcearetur & indueretur. noſtris Chauce vel chauſſe*, &c.

Cluver. L. I. G. A. c. 16. & ſupra *Briken*, *Bruche*.

Hoſen, tibialia & braccæ connexæ, more veteri, quem retinuerunt in Turingia & Miſnia [& Suevia] ruſtica gens: imprimis in Ducatu Altenburgico.

Ad Rhenum ſimiliter dicuntur *Hoſenſtricker*, non qui braccas, ſed tibialia cum calceamentis conficiunt, aliàs *Strumpfſtriker*.

HOT, *Hut*, galea. Fragm. B. Hiſp. ℣. 3052.

Noh thie ringe nob ther hot,
thez wafen ie thurh wot.

Nec thorax nec galea!
arma hæc undique prævalebant. penitrabant.

[*Hout*, cydarim. Gloſſ. Monſ. p. 321.

Houte, cydari. p. 321.

Houti, mitras. p. ead.]

Conf. inf. *Huot*.

HOVBIT, V. *Haubit*.

HOVCH, houg, hoer, V. *Hob*.

HOUUARTO, ſpecula alta, ita *Sion* exponitur à Notkero Pſal. LXIV. 2. LXXVII. 54.

HOVPH, *Houf*, acervus. Otfrid. II. 1, 43. v. inf. *Huf*.

HOUPTEN, adhærere. Chron. Königsh. c. V. 109. *So houpte men gleih an ſie*, man hielte ſich gleich an ſie: ab *Heben*.

HOW, *Heu*, fœnum. V. *Heuti*.

[*Houvi ſeganſa*, falcem fœnariam. Gl. Monſ. p. 383.]

Haman, cicada: Gl. MS. ASax. i. *Heuman*.

Hoiſtalfel, locuſta, Notk. Pſal. CIV. 35.

HOU.

[*Hoviſtafto*, locuſta. Gloſſ. Monſ. p. 335.]

HOUUAN, concidere. Gl. Monſ. p. 331.

Houua, ſarculum. p. 331.

Houvn, raſtrum. p. 384. *Houvn*, vel *iſarngrapun*, ſarculum. p. 326.

Houvono, vel *gapalono*, tridentium. p. 326.

Hovuiſal, albuginem. p. 385.]

HRAEBN, corax: Gl. MS. ASax.

Hraebnes foot, quinquifolium: Gl. MS. ASax. Hiſp. Cingo de Rama.

HRACHO, ſublingium. Raban. de part. corp.

HRAECLI, amiculo: Gloſſ. MS. ASax. h. e. *Röcklin.*

HRAEN, undae, fluſtra: Gl. MS. ASax.

HRAMSA, *Aſtula*: Gloſſ. MS. ASax. i. littus, ora.

Hramſa crop acitelum, Gl. MS. ASax.

HRANNE, vox Salica. Lex Salica tit. II. 1. *porcellus de branne prima aut mediana.* i. de fœtura, *wurff.* vide ſupra v. *Chala.* Wendelinus *Gloſſ. Sal. h. v.* exponit *Gregem* proprie porcorum: & quidem à *Rennen*, currere. eoque trahit Gall. *Ran*, & *Ranger.* Quaſi verò porci ita ordine & gregatim paſcantur, ùt cæteræ pecudes, *vide §.* 1. *Inſt. de L. Aquil.* ubi ratio dubitandi de ſuibus fuit, an inter pecudes veniant. Deinde *Rang* & *ranger* à currendo & diſcurrendo more ſuum plurimum differt. Denique gregis ſignificatio huc planè non quadrat; quo enim quæſo judicio dixeris, lactantes porcellos conſtituere peculiarem gregem. Voſſius de V. Serm. Lat. II. 9. interpretatur coloſtrum, i. lac primum poſt partum. Sed quomodo colaſtrum medianum & tertium dici poſſet. Conf. ſupra voc. *Chala.*

HRAGRA, ardea, Gl. MS. ASax. i. *Reiger.*

HREIN, mundus, purus. *Hreinan*, mundum, caſtum. c. 7, 64. *Hreino*, caſtè. c. 64. *Hreinida*, munditias. c. 35. *Hreinnan*, caſtigare. cap. 4. *Hreinii minnoon*, caſtitatem amare. c. 4. *Hreiniu*, munda. c. 35. *Hreiniſto lib*, caſtiſſimam vitam. Prol. p. 16. Kero.

Reinen ſi, purgent ſe. Idem c. 13,

Reynen, mundare, Willeram. in Cant. Cant. paſſim. Tatian. c. 167, 2. *Ir birut nu reine thurub thas uuort*, jam vos mundi eſtis propter ſermonem.

Otfrid. I. 1, 12,

Ougtun iro kleini
in thes tibtonnes reini.
Oſtenderunt ſuas ſubtilitates
in meditationis puritate.

Id. IV. 9, 27. de cœnaculo in quo Chriſtus ultimum Paſcha celebravit.

Mit reinidu alſo ſin fram
ſo geſtin ſulichen gisam.
Munditiis tam maxime (multis)
quam hoſpitibus talibus decebat.

Hinc *Rheni* nomen videtur Fr. Junio ad Willeram. p. 17. & in Gloſſ. Goth. p. 200. quod Germani puritatem thori Rheno explorarint, unde ἀλεγχίγαμος dictus.

HRE.

[HRECHIVM, exules. Gloſſ. Monſ. p. 409. *Hrechouuas*, *iuuora*, exulaverit. p. 406.

HREDIRO. *Feor brediro reitun*, quadrigæ. p. 405.

HREO, funeri. p. 405. *hreuue*, funeri. pag. 406.]

HREOD, carectum: Gl. MS. ASax. *Riet.* V. in R.

HREVE, venter. Iſidor. cont. Jud. 5, 3. *Fona hreue aer Lucifere ih dhih chibar*, ex utero ante luciferum genui te.

Otfrid. I. 4, 71. de Johanne Baptiſta:

Fon reue thera muater
ſo iſt er io giuuihter.
Ab utero matris
erit jam conſecratus.

Adde c. 5, 118. c. 6, 16.

[Tatian. 2, 6. *Fon reva ſinero muoter*, ex utero matris ſuæ. Vox hæc, quæ primo uterum ſolum denotavit, nunc Suecis Danisque partem corporis averſam, utero ventrique oppoſitam ſignificat. Palthen. Not. ad Tat. p. 288.]

Glòſſæ Lipſii, *Ref*, venter: & *Revis*, ventris: & *Reve*, ventre. ibi Somnerus: Alvus & Vterus Sax. *bryſe*, aliàs *Hrif.* Hinc Diaphragma, quod dividit & ſeparat ventrem & inteſtina à pulmone & corde, nobis *Midriffe*, Belgis *Middel ryffe.* hæc Somn.

Reueuunt, ventre læſus. L. Alem. c. 65, 25. *Si in interiora membra transpunctus fuerit, quod reuvunt dicunt, cum XII. ſolidis componat.* hodie *Weidewunt.* Weide, ingeweide.

[HRIM, ſeries Gloſſ. Monſ. p. 408.

HRINGA, Proceres. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecmannum Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 157. qui ſequentia addit:

„ *Ring* proprie eſt annulus, corona, circulus. Gloſſ. Boxhorn. *Hringa*, fibula. Rhaban. noſter. *Entibringa*, *ſertaque.* Cum Proceres ad „ conſilium congregati non raro ſoleant in cir- „ culo vel corona ſedere, hinc vſurpatur *Hrin-* „ *ga* pro conſeſſu & concilio Procerum. Otfr. „ III. 17, 5. Thar mitten in then *ring*: ibi in „ mediam *coronam.* Lambec. *Bibl. Caeſ. Vindob. II.* „ 379. vbi dicitur: *Tranſito Danouio*, (Danu- „ bio) *cum exercitu ſuo peruenit ad locum, vbi Re-* „ *ges Auarorum cum Principibus ſuis ſedere conſueti* „ *erant, quem noſtra lingua* Hringe *nominant*, haec „ addit: Hringe *ſiue* Ring *vocabulum eſt mere Ger-* „ *manicum*, & *ſignificat hic locum rotundum ſiue or-* „ *biculatum in meditullio caſtrorum, vel munimenti*, „ *vel conſeſſus alicuius ſitum, quem bonoris & ſecuri-* „ *tatis cauſa Rex cum Optimatibus ſuis obtinet.* V. „ Spelmann. *Gl. p.* 301. 302. 487. *ſin.* Dufr. *Gl.* „ *H.* 801. 802. Schminck. *ad Eginhart. p.* 67. *b.* „ Eadem notione Sax. locus iſte conuentus Pro- „ cerum *Ring* dictus eſt in Chron. Brunſ. XLIX. „ 44. LII. 117. LVII. 21. LVIII. 21. Hinc „ phraſis Germ. *in den Ring bringen*, apud Mer- „ ckel. in *Relat. Germ. de obſid. Magdeb.* ed. 1596. „ *lit. R. 2. b.* Nec aliter vox *Ring*, *Actor. Lin-* „ *dau. p.* 122. 123. apud Dietherr. *Contin. Theſ.* „

„ Pract.

Digitized by Google

„ *Prall. Beſold. p.* 519. *a.* accipienda eſt, quod „ vtique illic monendum fuerat, ne quis de „ *annulo*, quem Dietherrus ibi tractat, inepte „ interpretaretur. Gothice quoque *Ring* eſt „ circulus, iudicium, Ver. *I. p.* 207. *b.* Ab „ hac ipſa voce, praepoſito *ka*, ſed eliſa, vt „ in pluribus aliis, vocali, eſt Sax. *Kring*, or„ bis, circulus, *Kringel*, ſpira. Inde quoque „ Gall. *rang*, Hunger. *Vind. ling. Germ. lit. Q.* 8. „ quod itidem placet Menagio *Or. L. Gall. p.* „ 614. nec non *barangue*, ſi Ottium audimus „ *Franco-Gall. p.* 151. Latinis etiam *circulus* eſt „ coetus hominum, V. Giphan. *Obſ. L. L. p.* „ 31. Conf. inf. *Ring*.

HRINGANTEN, *uuidar uuirmanten*, conluctantem. Gloſſ. Monſ. p. 407. Hodie *ringen* luctari notat.

HRIPUN, proſtituam. p. 410.]

HRISIL, radius: Gl. MS. ASax.

HRIVVVN, pœnitentia. hodie *rewe*. *Hriboes*, pœnitebis. *Hriboes*, pœniteat: Kero.

[In Kerone hæc reperio: *ze riuuun dih zualeitit*, ad pœnitentiam te adducit. Prol. p. 18. *offanlibbera dera kenubtſamuntati briuuee*, publica ſatisfactione pœniteat. c. 43. *after tatim ni hrivoer* (Goldaſt. legit *brivoes*) poſt factum non pœnitebis. c. 3.

Tatian. XIII. 2. de Johanne Baptiſta. *Predigonti toufi inti riuua*, prædicans baptiſmum & pœnitentiam.]

Riuon, pœnitere. Otfrid. ult. 24, 119.

Riunta, pœnitens. Otfrid. I. 16, 15. [Legendum hoc loco *kumta*, ut è MSC. docet Scherz. in Not.] Lamentans, III. 10, 13.

Mit mihilon riuuuon.
Cum multis lamentationibus.

Rauuon, Notk. Pſalm. III. 6. *Ih ſchlief, unde ſchlaf rauuota mir dar ana.* Ego dormivi & ſoporatus ſum. Id. Pſalm. IV. 9. *Daz ih ſchlafe unde rauuee in fride.* In pace in idipſum dormiam & requieſcam. [Hodie *ruben*.]

Ruun, Otfrid. IV. 34, 41. [Scherz. vertit *dolebant*, in Not.]

Ruuue, iſt nach der ſchulde gut, pœnitentia poſt culpam bona, Winsbek. ad fil. §. 43.

Riuuetin, Otfrid. IV. 30, 5.

Ni uuarun in then liutin
thie ſulih riuuetin.
Nec fuerunt inter homines hos
qui de hoc condolerent.

Mit ruouuon trahene, pœnitentiæ lacrymis, Willeram. p. 90. [n. e. p. 39. *mit ruiuuon zaheren*.]

Biriuuetut, commiſerati, Otfrid. V. 20, 154.

Oba ih in Karkare uuas
ir biriuuetut thaz.
Cum in carcere eſſem
vos commiſerati eſtis.

Riuuui, moleſtia, adverſitas. Otfrid. III. 10, 59.

Ginado in therera riuuui
thinera muadun thiuuui.

Miſerere in hac calamitate
tuæ fatigatæ ancillæ.

Id. IV. 18. 7.

UUolt er in then riuun
thaz enti biſcouuon.
Volebat in hac adverſitate
finem conſpicere.

Vorreuuet, compungimini, quaſi berouwet: Gl. Lipſii, ubi Somnerus: *Pœnitere, deplorare, Belgis berouwen. Sax. reowrian & bereowrian.*

Ruberin, i. pœnitentes appellatæ Beguinæ, Chron. Senon. ita legendum pro Kuherin, apud du Fresn. in *Gloſſar. v. Begbinæ.*

ASax. *Hreowan*, pœnitere, dolere, triſtari.

Goth. *Hraiwa dubono faguk*, turturum par, Luc. II. 24. q. d. gementes columbæ.

[*Hriuun*, ſera. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

HROOC, grallus: Gl. MS. ASax.

HROP, lacuna: Gl. MS. ASax.

HRVKI, dorſo: Kero. c. 7. Iſidor. contra Jud. c. 3. §. 3. *Ih uuendu imu chuningo brucca*, vertam ipſi regum dorſa.

[HRUMO, *uneſanti*, diſtincte. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

HRUNGIAE, fibula: Gl. MS. ASax.

[HRUOFTE. Iſidor. c. 6. *In bruofte ſingbemes*, jubilamus.

Hruofte eſt *ruofan*, clamare, exclamare. Eſt ergo *in bruofte ſingben*, exclamando cantare, ſeu potius cantando exclamare, id quod apte ſatis in jubila competit, quæ velut continua rudique vocalium *io* vel *iu* inclamatione conſtant. Palthen. Not. ad h. l. p. 413.]

HRVOM, gloria, *rubm*.

Hruomege, aerdbriches, glorioſi terræ, Iſidor. contr. Judæ. c. 3. 3.

[HRUOZZUN, ſambucis. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

HSNIUUITH, ningvit: Gl. MS. ASax. hod. *ſchneyet*.

HUAEG, ſeru: Gl. MS. ASax.

HVAHE, HVHE, HVOH, ludibrium, hohn, ſpott. Otfrid. IV. 30, 6.

Habetun nan zi huabe.
Habuerunt eum pro ludibrio.

Notk. in Orat. Domin. Petit. VI. *der uuirt ze huohe ſinen ſunden*, fit ludibrium peccatis ſuis. Id. Pſalm. II. 4. *Huob tue*, ludibrium faciat.

Huoben, ludibrio habere, Notk. Pſal. XXIV. 3. *Noh mine fienda huoen min.* Neque irrideant me inimici mei. Pſalm. XXXVII. 18. *Nie ne huoen min mine fienda.* ne quando inſultent in me inimici mei. Pſalm. LXXIX. 7. *Unſere fienda huonon unſer.* Inimici noſtri ſubſannaverunt nobis. Adde Pſal. XLVI. 1. 2. 3. Pſal. LXXXIV. 1. [Inde fortaſſe hodiernum *Höhnen*, ſubſannare.] *Kebühot eigen*, ſubſannarunt. id. Pſalm. XX. 14. & XXXIV. 15.

HVHONDO, inſultare, hohn ſprechen. Notk. Pſalm. XII. 5. *Nie der tiefel hubondo ne chede.* Ne quando dicat inimicus meus.

Digitized by Google

HVA.

HVALB, convexum: Gl. M. ASax. hwalb, gewölbt, hod.

HVAN, huhn, de gallo gallinaceo. Otfrid. IV. 18, 66.

Uuarun tho thie ziti
thaz ther hano krati.
Erant tunc tempora
quod Gallus cantet.

[*Huoniriner*, gallicinus. Gloſſ. Monſ. p. 334.]

HVARRVN, HVARLVST, ſtuprum, adulterium. Otfrid. II. 19, 4. 9.

Thaz man nihein ni huoro.
Ut ne quis adulteret.
Er huorot ſie giuuaro.
Adulterat eam vere.

Id. III. 17. 5.

Eina huarrun brahtun,
ſo ſio in abuh thahtun.
Adulteram adduxerunt,
quo tamen in perverſum cogitarunt.

Huaron, adulterare, Kero. c. 4.

[*Huor*, ſcortum. Gloſſ. Monſ. p. 322. 347. proſtibulum. p. 322. 339. 343.

Huoro, commiſcere. p. 397.

Huorta, concubuit. p. ead.

Huore, inceſtu. p. 380.

Huorara, effœminati. p. 332. effœminatos. p. 347.

Huoraro, effœminatorum. p. 329.

Huorares, ſtupratores. p. 407.

Huorarun, fornicariis. p. 355.

Huoronter, moechatus. p. 409.

Huoriſt, incæſtus. p. 322.

Huorlinc, ſpurius. p. 379.

Huorlincb, mancer. p. 323.

Huorlinn vel *frazares*, procacis. p. 339.

Huoronta, effœminavit. p. 328.

Huorlinaz, adultera. p. 397.

Huorlines, adulterine. p. 385.

Huorluſt, laſciviam. p. 378.

Huorbus, lupanar. p. 339. Gymnaſium. p. 361. theatrum. p. 366.

Huorbuſun, lupanaribus. p. 362.

Spilebus, vel *huorbus*, amphitheatrum. p. 413.]

Huc pertinet Bavaricum *Hurcriff*, pro quo malè legitur *Horcriſt*, Leg. Baiwar. Tit. VII. 3. *Siquis propter libidinem liberæ manum injecerit, aut virgini ſeu uxori alterius, quod Bajuvarii Horcriff vocant, cum ſex ſolidis componant.* Heroldus *Hortchrift* habet. id quod præfert du Freſne *Gloſſar. h. v.* quod hîc non de meretrice, agatur, & *Horten* ſit pulſare. Sed de virgine quidem hîc agitur aut aliena uxore, at cui infertur tactus meretricius, nec violentus, tamen injurioſus & puniendus. Eſt enim compoſitum ex *Hur*, meretrix, & *Griff*, contactus, ſcil. meretricius & injurioſus.

Huarilinaz barto, libidinoſus valdè, de aſino, Otfrid. IV. 5, 16.

Huoruuiniſcefte, ſcortationes. Notker. Pſalm. LXX. 7.

HVA.

Huorluſte, libidines. Notk. Pſalm. XVII. 43. LXXII. 21. *Huarluſt*, libido. Otfrid. III. 17. 124.

Legirhuor, adulterium. Notk. Pſalm. L. 12. *Pihuoren.* vid. inf. Lit. P.

Hurnen, condemnare de crimine ſtupri. Sigismund. Imp. in Lege Caſtrenſi anno 1431. *Hurnen ſol man den, der eine gemeine fraw in dem bere hat.*

HVATEN, vid. ſuprà *Hoodan.*

HVBA, HOVBA, HIVFA, GIVFA, HVFA, HVBE, HOBA, HOBVNNA, modus agri cum ædibus ruſticis. Chron. Sax. vernaculâ linguâ deſcriptum *manſum* interpretatur ipſam agri menſuram quæ mediæ ætatis ſcriptoribus Huba, Hoba ſive Huoba, nobis ein Hufelandes: *Meibom. Vindic. Billing. p.* 38. V. inf. *Manſ.* & ſupr. *Chormede.*

Coccius in Dagob. p. 177. *Ego ſic obſervabam: Hubam non certæ menſuræ terram eſſe, ſed indefinitæ, pro cujuslibet loci commodo aut opportunitate, tantumque ferè agri comprehendere, quantum ruſtico ad rem familiarem tuendam ſatis eſt.*

Speelman: Gloſſ. *Hube, villa Romanis, Manſus Teutonibus, Manerium Francis & Anglis, Manoir à mannor, i. prædium unius alicujus in rure cum idoneis ædibus ad reponendos ejusdem fructus.*

Aventinus Lib. VII. p. 453. *Claſſes ruſticorum prædiorum apud Bojos duæ ſunt. In prima tantum agri, quod quadrigis, in ſecunda quod bigis arari ſolet. Hanc HVBAM atque manſum, illam Curtim, Hofam, priſci Bojorum Jurisperiti vocant, illi à Rudolfo LX. aſſes, alteri XXX. impoſiti ſunt.*

Rotulus Curiæ Dominicalis Wrazhoven Eccleſiæ S. Thomæ Argentor. *Eine Hube das iſt XLII. Acker.* In curia Dominic. Niderhausbergen S. Thomæ Argent. XXX. acker. In curia Dom. Eckboltzheim XL. Acker. ibidem eine Jagehube XI. Acker.

Vorburg. Vol. VIII. p. 243. Ego ſic obſervabam; Hubam non certæ menſuræ terram eſſe; ſed indefinitæ, pro cujusque loci commodo aut opportunitate, tantumque ferè agri comprehendere, quantum ruſtico ad rem familiarem tuendam ſatis eſt. V. ib. plura. [Deſcripſit hæc, ut videtur Vorburg ex Coccio.]

Hubæ Dominicales, Herrnhöfe: villæ quas domini ſibi retinent, dicuntur & Terræ dominicales: Manſi indominicati, quæ colonis ſuis elocarunt, cenſus vel ſervitii gratia. Terræ tenementales, Manſa ſervilia Saxonibus & Normannis: *Speelman. Gloſſ.* Hodie huc referri poſſunt *Dinghöfe*, de quibus ſuprà D. quæ ab aliis malè ad *Hubas ſerviles* referuntur; etſi enim Hubariorum ſingulorum curiæ & hubæ, ſerviles dici poſſint, ſuo modo; tamen Dominicales h. e. quas Domini ſibi retinent, dici nequeunt; quanquam & hubariorum villæ & hubæ, *emphyteuticæ* propriè dicendæ, qua de re in *Diſſert. de Curiis Dominicalibus, §. VI.* quibus contradiſtinguuntur *Kölnhöfe*, h. e. colonorum prædia, *ib. §. XXVII.*

Haupt-

Digitized by Google

HVB.

Haupthube & Stukhube, i. huba dominicalis, & hubæ particulares hubariorum. conf. *Webner. b. v.*

Huber, hubarius, poſſeſſor hubæ, emphyteuta.

Hochhuber, hubarius primarius, *Diſſert. de Cur. Domin. §. XIX.*

Hochhuber in Curia Dominicali Capituli S. Thomæ conſtituitur W. à Magiſtratu Argentor. propter prædia ſita in bannis Schiltigheim & Arlshoven, & præſentatur Capitulo ùt domino directo & cæteris hubariis, ut in omnibus caſibus apud ipſum ſich rats und beſcheids zu erholen haben.

Hubener ùt membra Imperii Communitatibus præponuntur à Ruperto Imp. in confirmatione privilegiorum Landaviæ: *So gebieten wir allen Furſten Geiſtlichen und Weruntlichen, Grauen, Fryen, Herren, Dienſtluten, Lantvogten, Amptluten, Hubenern, Gemeynſchaffden der Stete, Merckte, und Dörffer.* &c.

Hub- vel *Huppfennig*, denarius ſive cenſus de huba, quem poſſeſſor annuatim præſtat domino. Liber Redituum vetus Epiſcopi N. *Item jura ſive cenſus denar. qui dicuntur Huppfennige, ſpectantes ad Curiam in V. ſunt hi: &c. Item notandum eſt, quod ſolventes Huppfennige non tenentur ad mortuaria: alii autem curiæ attinentes vel bona eidem cenſualia poſſidentes tenentur ad mortuaria. Nec licet alicui Curiæ prædictæ vel Curia in S. adſcripto, ad ulterioris conditionis homines cum filio vel filia ſuis, ſine licentia Dom. Epiſcopi per nuptias convolare.* Conf. Diſſert. *de Cur. Dominic. §. XXIV.*

Vide & ſupra *Hobor.*

HVBRECHT, i. erſchatz, laudemium: Rotul. Cur. Domin. Eckbolzheim.

[HUBENBURGI, metropolis: Gloſſæ ex libro veteri à W. Lazio de Migrat. Gent. L. 3. adductæ. Forſan tamen legendum *Haubitburge.* Reineſ. Vocab. MSC. Theot.]

HVBILAN, ubele, malum: Kero. c. 7.

HVBSCHERIN, meritrix: Jus Auguſtan. MS. fol. 60. *Sol keine die heiligen XIV. tage* (vor Oſtern) *in der Stat gan, fürſt man complet gelautet, oder ſol ir die naſe aus dem kopfe geſnitten werden. nun: ſo Herren hie ſint.*

HVE, quis. HVO, quanta, Gl. Lipſii. ubi Somnerus: *Quis, Sax. Hwa, nobis Who: Quanta autem, ùt quanta fecit, Sax. Hu manega, aliàs Hufela.*

Zi hui, quorſum, quò, Otfrid. III. 13, 89. IV. 22, 50. Notk. Eſa. XXXVIII. 12.

HVET, licidus: Gl. MS. ASax.

HVF, acervus. *Huffo crap*, tumulus. *Hufun*, aggeres: Gl. vet.

Huffon, accumulare. *Ghibufotin*, coacervaſſent, Gl. V. Notk. Pſalm. LX. 7. *gebuffoſt imo ſine jar.* conf. ſupra *Gibuffon.*

Huffon, acervatim. Gl. V. v. ſupra *Houph.*

[*Huffun*, aggeſtorium. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

Hufphi, clunes vel coxæ, Raban. de part. corp.

Huffo, femur. Gl. V.

HVF.

Gothis *Hup* lumbi, ilia. Marc. I. 6.

[*Unter dero hupfi*, ſub fœmore. Gloſſ. Monſ. p. 340.

Zi den huffin, ad femina. p. 321.]

Hufelon, genæ, wangen, Cant. Cant. I. 10. paſſim. Vid. ſupr. *Hiufilon.*

Huuela, colles, Cant. Cant. c. II, 10. & c. IV, 7.

HVGEN, HOGEN, HVGGEN, HVCTEN, cogitare, recordari, conſiderare, curare: bedencken. Otfrid. de Salvatore ad Nicodemum II. 12, 107.

Hugi thoh nu bera meiſt,
thu theſſes uuiht ſar ni uueiſt.
Recogita modò potiſſimùm,
(quod) de hoc nihil quicquam noveris.

Idem IV. 3, 25.

Bithiu ſe thes ni hogetin.
Quia non curabant.

[Quare id nunc non cogitarunt. ita vertit Scherz. in Not. ad h. l.

Id. Otfrid. I. 7, 2.

Tho ſprach Sancta Maria
thaz ſin zi huge habeta.
Tunc ait Sancta Maria
quod ea ipſius recordaretur.

Cum pro *ſin*, *ſiu* legendum, ut MSSCta habent, alter verſus ita reddendus. Id quod ipſa in mente habebat. Scherz. in Not.

Id. IV. 16. 8.

Feſtes huges follon.
Firmæ recogitationis pleni.

Conſtantia animi, pleni. Scherz. in Not.]

Adde IV. 2, 47. c. 9, 32. V. 4, 78. V. 8, 49. V. 5. antep. II. 13, 27. IV. 8, 51. II. 21, 15. [Verba ultimi loci *then hugu*, proprie & aptiſſime per *mentem* reddi, Scherz. in Not. judicat.]

Kero: *Kehucti*, commemoratio. c. 67. *Kihuctlibbo*, ſollicite. c. 65. *Pihuctida*, ſollicitudinem. c. 21. *Pihuctigeer*, ſollicitus. c. 2. *Inhucti*, conſcientia. c. 7. *Kihucti*, memoria. *Kehuckit*, memor. c. 7. Kero. conf. lit. K. & P.

Notkerus Pſalm. XVIII. 6. *Alſo riſo hugeta er ze ſinero ferte*: Exultavit ùt gigas ad currendam viam ſuam.

In hugte haben, recordari. Notker. Pſalm. XXIV. 7.

Hugu, fides. Otfrid. III. 8, 78. de Petro in mari ambulante:

So imo ther hugu uuankta.
Quum ei fides vacillaret.

Idem IV. 5, 116.

Then hugu uuir giuuizzen
thar baldo anaſizen.
Fidem nos certam
ibi fiducialiter adhibemus.

Intellectus, Otfrid. ad Salom. ℣. 14.

Gihuge, recordor. Conf. Vet.

Hogezo

Hogezo ih, meditabor. Notk. Pſalm. CXVIII. 16.

Hogezunga, meditationes. Notker. Pſalm. CXVIII. 24. 99.

Gihugti, memoria. Otfrid. V. 25, 178. c. 19, 63. vide ſupra lit. G.

Er hugu ſinan, inopinato, ehe er ſichs verſieht. Otfrid. II. 13, 72. [Aliter plane Scherzio viſum, cujus Notas vide.]

Gebugtig tuen, memorem facere. Notk. Pſal. XIX. 14.

Bebugnis, memoria. Aurea Bulla Caroli IV. Imp. c. 3. pr. *zv ewiger bebugnus der ding*, ad perpetuam rei memoriam.

Gebugniſſe, memoria. Charta feudalis Monaſterii Wiſſenburgenſis. an. 1316. *Apt Egidius guter gebugniſſe*, bonæ memoriæ.

Irbogtun, recordati ſunt. Otfrid. II. 11, 109.

Irbugedo, recordatio. Notk. Pſ. XXXVII. 4.

Ubarbugen, negligere. Tatian. c. 37.

Ungebuhte, irrecordabilis. Notker. Pſalm. CI. 12.

Huguluſti, cogitationes jucundæ, gaudia in ſinu. Otfrid. II. 11, 127. IV. 37, 17. IV. ult. 75.

Kibiginnis luſt in lanchon, delectatio carnis in renibus: Notk. Pſalm. VII. 10. Idem Pſalm. CIII. 15. *daz ſin anaſiune gebugelichoe in glizemen*, ut exhilaret faciem in oleo.

Hugeſcrei, exclamatio. Notk. Pſalm. XXX. 20.

Hugeſangon, jubilare. Notk. Pſalm. XCIV. 3.

Dir hugeſangon ih, tibi pſallam. Notk. Pſalm. CVII. 1.

Gothis: *Gabuga*, cogitatio. Luc. I. 51. *Huggan*, cogitare, putare, arbitrari. Matth. V. 17. Joh. XI. 13. Luc. II. 44.

ASax. *Hyge*, mens. *Gehygd*, cogitatio. *Gehygan*, meminiſſe.

Islandis: *Hugur*, animus.

HVICTHE ſoniſta, de furto admiſſarii cum grege h. e. cum VII. aut XII. equabus, L. Sal. t. XLI. 5.

[HUIZAZ. *Cotauueppi huizaz*, byſſum. Rhaban. Gloſſ. *Gut gewebe das weiſs iſt*. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 56.]

HVKER, höck. Jus Auguſtan. propola.

Gloſſ. MS. ASax. *Hoecæ*, *aeſculus*. Aeſculator, nummularius. Gloſſ. du Freſne. Kilianus: *Hoeker*, *Hucker*, *Sicambr. caupo*, *propola*. *Angl. Houkeſter*. Item: *Hoecker*, *vetus. i. oeker*, *foenus*. V. infr. *Ulloker*.

HULDA, *bulta*, fides, gratia, favor. Otfr. ad Salom. ℣. 69. & L. I. c. 2, 95. ad DEVM:

Dua huldi thino ubar mih.
Fac gratiam tuam ſuper me.

L. II. c. 7, 5.

Mit zubtin ſiermo hulta.
Diſciplinâ ſuæ gratiæ.

[*Hulta*, non eſt ſubſtantivum, ſed verbum imperfecti temporis. Scherz. Not. ad h. l.]

L. I. c. 17, 124. de Magis:

Thaz kind ſie thar betotun,
Job huldi ſino thigitun.
Puerum adorarunt,
Et gratiam ejus ambierunt.

[*Huldi*, gratia. Gloſſ. Monſ. p. 388. 391. favor. 391.

So eſe mir din huldi, per ſalutem tuam. p. 327.

Slemmirdes Chuninges huldi, per ſalutem Pharaonis. p. 320.]

Hulde, gratiam, reconciliationem. Willer. p. 159. n. 67.

Huldi, placarem. Gl. vet.

Kihuldu, placabo. Gl. vet.

Notk. Pſalm. CV. 30. *Unde Finees ſtuont uuider demo unrehte*, *mit diu gehulta er Got*. Et ſtetit Phinees & placavit DEUM.

Biſchoffs huldgewinnen noch ſinen gnaden, de pœna arbitraria. J. Auguſtan.

Thu fundi huldi mit Gote, inveniſti gratiam apud DEUM. Tatian. 3, 4.

Huldigaro, placabilis. Notk. Pſal. LXXXIX. 13.

Gehulter, propitiatus. Notk. Pſalm. XXIV. 18.

Holdemo Gote, DEO propitio, oppon. *unholden herren*. Notk. Pſalm. CV. 42.

Huldi, fidelitas. Otfrid. IV. 12, 18. ad diſcipulos:

Thaz ir mir leiſtit huldi.
Ut mihi fidem præſtaretis.

Unhuldi, infidelitas. Otfrid. IV. 24, 9. Populus ad Pilatum:

Thih ziben unhuldi.
Te arguit infidelitatis:

[Te arguimus infidelitatis: ita vertit Scherz. in Not.]

Unoholdi liute. Notk. Pſalm. LIX. 2.

Holdon, fideles. Otfrid. V. 23, 541.

Thie holdun ſcalka thine.
Fideles ſervos tuos.

Rythm. de Lud. II. ℣. 72. Otfrid. V. 12, 94. III. 20, 145.

Er iſt, *quad*, *Gotes holdo.*
Ipſe eſt, dixit, DEI fidelis.

Holdaz herza, cor fidele. Otfrid. V. 15, 56.

Holdin, adjutores. Gl. Vulcanii. p. 66.

[*Holder*, placatus. Gloſſ. Monſ. p. 340.

Holden, devotum. p. 388.

Holde, amaſia. *Holden*, amicus. Goldaſt. ad Winsb. *Holtin*, amicis. Rhythm. de S. An. §. 49. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Anglo-Sax. *Hold*, amicus. *Unbold*, inimicus.

Islandis *Hille*, gratia.

Gothis *Hulths*, propitius. Luc. XVIII. 13.

Unhulthon, diabolum. Joh. VIII. 48.

Dingen, *richten bey ſein ſelbſt Hulde*, dicitur de Marchione Saxon. J. Saxon. Prov. 3. a. 65:

cujus

Digitized by Google

cujus formulæ Gloſſator Teutonicus recenſet quatuor interpretationes. Prima eſt Buchardi Epiſc. Magd. qui interfectus an. 1325. & Ottonis Comitis de Falkenſtein: In Judicio Marchionis ſententias dici *bey dem eyde, den ſie dem Marggrafen zv huld geſworen*, i. juxta juramentum fidelitatis, quod Scabini Marchioni fecerunt. Sed quia hic mos dicendi ſententias per juramentum non in judiciis provincialibus, ſed feudalibus locum habeat, *J. Feud. Sax. c. 3.* & 4. ideò rejicit eam. Altera eſt Volradi de Dunleben & Conradi de Roslaw: *Juxta* juramentum & homagium Marchionis, quod ipſe Regi præſtitit. Sed quia hoc eſſet commune etiam cæteris judicibus, ideò & hanc rejicit. Tertia Henrici de Betesleben & N. de Lenwenden: *bey ſein ſelbſt gewalt*, non regio nomine, ſed jure proprio jurisdictionem exercere. Sed hanc etiam rejicit per Lib. III, J. Prov. 26. & 33. quòd omnes judices, etiam Marchio, judicet *von des Reichs wegen*, nomine Regio. Tandem ipſe ita explicat: Marchio i. e. ejus judex, *dinget bey ſeines Marggrafen hulden, den der Marggraf ſwöret dem Konige fur ſeine Richter, do die andern Richter alle dem Könige ſweren.* Jus Prov. III. 54. Atque ſic erat formula *des Lehnrichters* à Domino in ſua cauſa conſtituti: *Ich bege meines Gnædigen Herren des Marggrafens Mannlehngericht, gebiete recht und verbiete unrecht*, &c. B. Reinhard. *in Bedencken vom Mannlehensgericht.*

Hildebrand, amor ardens.

Paulus Beonridenſis in vita Gregorii VII. *Hiltebrandus enim Teutonicæ vernacula nuncupatione peruſtionem ſignificat cupiditatis terrenæ.*

Menag. v. *Brandon.*

HVLLENT *in ein*, conſpirant, concordant, Chron. Königsh. c. 3, 88.

[*Hulta ſib.* Operuit ſe. Gloſſ. Monſ. p. 319. *verhülte ſich.*

Hullituoh, linteamenta. p. 333.

Hulia, volutabris. p. 409.

Sin huli lachan, chlamydem. p. 406.

HVMILRINNVN, cataractas. Gloſſ. Monſ. p. 346. forſan legendum *himilrinnun.*

HVNAEGSVGAE, liguſtrum: Gloſſ. MS. ASax. *Mundholz.* Italis olivetta. de Liguſtro vid. Plin.

HVND. Notk. Pſal. XXI. 17. *Hunda manige umbehalboton mih.* Canes multi circumdederunt me.

Leutihund, canis ſeucis, ſeuſius, primus curſalis: opponitur Seuci docto, *Tripbunt*, Treibhund: & Seuci qui in ligamine veſtigium tenet, *Spurihunt*, Lex Baiw. t. XIX. §. 1. ſqq. Lex Alem. t. LXXXII. §. 1. Lex Sal. t. VI. §. 1. ubi Seuſius magiſter opponitur Seuſio reliquo aut Veltri porcario. Aliter etiam *Laitihunt*, canis hominem ducens, L. Alam. t. LXXXII. §. 2. *Veltraum*, Lex. Burg. add. 1. c. 10. q. d. der das velt raumt. Veltris, lingua Gallica, canicula agilitate ſua vulpes & cæteras minores beſtiolas facilimè capiens, Monach. Sangall. L. I. c. 22. Du Fresne Gloſſ. Canis Veltris. vocatur

Anglo-Sax. *Langeran* vel *lang-legerean*, LL. Canuti R. de Foreſt. c. 32. it. iisdem *Greihund*, c. 31. *Rambunt*, LL. Kanuti R. de Foreſtis §. 30. V. *Ramen.*

Seuſium, i. *beſſehunt.* Gloſſ. MS. L. Alam. c. 82. Hodie *Hezhunt.* L. Sal. t. VI.

Gaybunt, junior canis, qui nondum cepit leporem, Anglo-Sax. Gloſſ.

Honawarth, canis cuſtos curtis, L. Baiwar. t. XIX. §. 9.

Bibarhunt, L. Baiwar. t. XIX. §. 4. qui ſub terra venatur.

Hapichhunt, accipitrarius, L. Baiwar. t. XIX. §. 6.

Wint, i. veltris leporalis, Gl. MS. L. Alam. c. 82.

Hund tragen, canem portare, Cranz. L. III. Saxon. c. 15. de Ottone M. & rebelle Everhardo: *Auxiliarios quoque illius quodam dedecore notabat, ut in urbem Magdeburgam, poſtea ab Ottone inſignitam, canes deducerent: quod probri genus illâ ætate habebatur.* Otto Friſing. de Geſt. Frid. L. II. c. 28. Vetus conſuetudo pro lege apud Francos & Svevos inolevit, ut ſi quis nobilis, miniſterialis, vel colonus pro hujusmodi exceſſibus (prædæ aut incendii) reus inventus fuerit, antequam morte puniatur, ad confuſionis ſuæ ignominiam, nobilis canem, Miniſterialis Sellam, ruſticus aratri rotam de Comitatu in proximum Comitatum geſtare cogatur. Et addit: Hermannum Palatinum Comitem cum X. complicibus ſuis canes per Teutonicum milliare portaſſe. Conf. Gunther. in Ligurino Lib. V. qui totam rem hiſce verſibus eſt complexus:

Quippe vetus mos eſt, uti ſi quis rege remoto,
Sanguine, vel flamma, vel ſeditionis aperta
Turbine, ſeu crebris regnum vexare rapinis
Audeat: ante gravem quam fuſo ſanguine pœnam
Excipiat, ſi liber erit, de more vetuſto
Impoſitum ſcapulis ad contigui comitatus
Cogatur per rura canem confinia ferre:
Sin alius, ſellam. Cujus diſpendia pœnæ
Ille Palatinæ cuſtos celeberrimus aulæ
Non potuit vitare Comes, cunctisque videndus
Portavit ſcapulis paſſus plus mille latrantem:
Hanc quoque tunc alij ſimili pro crimine pœnam
Suſtinuere decem Comites, totidemque coacti
Fœda tulere canes, generoſo pondera collo.

vid. Dodechin, Trithem. Chron. Hirſaug. an. 1155. Arnold. Chron. Slav. L. VII. c. 1. & ib. Bangert. Goldaſt. de Regn. Bohem. 4. 10. p. 504. & Cruſii peculiarem libellum de hoc argumento. Ratio autem hujus ignominiæ reddi poteſt hæc, quod per canem nobiles neglecti officii ſui admoneantur, quod erat excubare in aula, & regem cuſtodire ac defendere: ni malis, contumaciam aut impudentiam eorum fuiſſe notatam; uti per ſellam, quam plebeji geſtabant, ipſorum ignaviam & vilitatem, tanquam hominum ad ſellularias artes natorum. Addit Pezelius I. 3. Mellif. Hiſtorici p. m. 249. cum Epiſcopus quoque Moguntinus eodem crimine teneretur, ne aut religio violata videretur, aut ipſi impune abiret flagitium, alium pro ipſo canem geſtare coactum.

Quod si vero conjecturis uti licet, derivare ab isthoc more ausim Germanicam illam locutionem, quam adhibere sueverunt, ubi res sinistrum est habitura eventum: *das Ding wirdt den Hund haben.* quod Latine sic poterit reddi: res ad canem redibit, quemadmodum dico: res ad restim redit. Cæterum adnotat Cujacius ad L. 7. ff. ad legem Juliani de vi publica, genus quoddam vinculi, quod collis facinorosorum fuit injectum, dictum fuisse canem, idque quod caninum esset, circa collum vincula gestare. Meminit & Plautus Casina: *DEos quæso, tu ut hodie canem & furcam feras.* it. in Curculione: *Cum catello ut accubes ferreo, ego dico.* Græce etiam dicitur σκύλαξ, juxta Pollucem. Huc facit illud Lucilii:

Cum manicis, catulo, collarique ut fugitivum
Deportem.

Canum custodiâ vallavit salutem suam Masanissa Rex Numidarum, Val. M. L. IX. c. 14. p. 519.

De *Britannicis canibus*, vid. Lansium. Consult. Orat. 2. pro Britannia. p. 666.

Antiqui ob corporis custodiam canes habebant comites: ut *Vulcanus* Æn. 8, 462.

Nec non & gemini custodes limine ab alto
Procedunt, gressumque canes comitantur herilem.

Hom. L. II. v. 11. Odys. duobus albis canibus comitatus *Telemachus:*

Οὐκ οἶος, ἅμα τῷγε δύω κύνες ἀργοὶ ἕποντο.

Vid. Lipsi. Cent. 1. Belg. ep. 44. p. 565. unde Pont. sua A. B. p. 28.

Plauti, canes aurib. flaccidis, V. Taubm. Pl. p. 2.

Canes venatici, Psal. XXII. 17, 21.

Xanthi Samii Philosophi Canis nomen habuit Λύκαινα, i. e. lupa: Planud. V. Æsopi, p. 48.

Romani Regum nomina canibus imponebant, ut nos hodie Turcorum nomina: Glareanus ad Val. M. n. 30. p. 23. ubi Persa nomen Canis. V. Eras. Chil. p. 579. 750.

Canis catenarius. Hes. Erg. 602. Καὶ κύνα καχχαρόδοντα κεμεῖν. μὴ φείδεο σίτου. Μή ποτέσ' ἐμεροόκοιλες ἀνὴρ ἀπὸ-χρήματ' ἔληαι.

Molossus, fulvus Lacon, ab Horatio Epod. VII. pastorib. vindicantur.

Canis precium, Deut. XXIII, 18. ubi Hebræi כלב proprie accipiunt, alii pro cynædo. V. Glass. Rhet. p. 327.

Hunt, nomen probrosum, Fr. de B. Hisp. vers. 2811.

Huntfliega, scinifes. Notk. Ps. LXXVII. 48.

Hunde fliga, cynomyia. Gl. Lipsi. ubi Somnerus: *Hoc Saxonicum Hundesfleog, aliàs Hundlicfleog, i. e. musca canina: ab hund, nobis hound, canis (propriè venaticus à Sax. Huntan, nobis to hunt, venari) & fleog, nobis fly, musca.*

Hundsfut. vid. *Fod.*

[*Hunthoubto*, Cynocephali. Gl. Mons. p. 414.

Hunteſatul, Eruca. pag. ead.]

Verhundeta, Sunamitis, Sulamitis, interpretatur seducta, captiva, Cant. Cant. 6. fi. mortificata, S. Hieron. T. III. p. 205. hodie *Verhunzt*, corruptum.

Canib. projicere, eis assimilare.

[Huc pertinet nota Stiernhilmii in Glossar. Ulphila-Goth. ubi dicit. *Frahunthanais meri an fralet*, captivis prædicare remissionem. Ulphil. Ev. Luc. I. 9. Angl. *to hunt*, venari & captare feras. conf. Hikes. Thes. LL. Septentr. Gramm. Franc. Theot. p. 18. Scherzius Not. ad Willeram. loc. cit.]

Heribunta, præda, Gloss. Junii ad Willer. p. 161.

HUND, centum. Tatian. c. 236. *zuue hunt elinono*, cubitis ducentis.

[Gothice atque AS. *Hund*, centum. Germani nunc *hundert* dicunt. Quemadmodum autem iidem ad centenarium numerum computando ascendentes *achzig*, *neunzig*, dicunt, ita veteres Franci quoque *zehenzug* vel *zehanzo* dixerunt. ut cernere est apud Tatian. 212, 6. & Isidor. 5, 6. Palthen. Not. ad Tat. p. 395.]

Hundafaths, centurio. vid. supra *Faden.*

Notk. Psal. CV. 18. *zweihunt funffzig*, ducentos quinquaginta.

Gothis *Hund*, centum, *fimfhunda*, Luc. VII. 41. *Twaym hundam*, Joh. VI. 7. *thrigahunda*, Marc. XIV. 5.

Item *Taihuntaihund*, centum, Luc. XVI. 6, 7. *Taihuntehund*, Luc. XV. 4. *Tai*, est decem, q. d. decem decies.

Zihenzug, centum, Tatian. c. 212, 6. ASax. *Teontig*, dena decies, centum. *Hundteontig*, centum, ut abundet *hund*. Fr. Jun. Gloss. Goth. p. 205. & 329.

V. Somneri Lex. Saxon. Latin. & supra voc. *Chunna.*

Hunteri, Centurio, Tatian. c. 210.

Hinc videri possit, *Tausent*, mille. Goth. *thusund*. ASax. *thusend*. *Taihun*, decem Goth. Marc. X. 41. ASax. *Tyn*. Sed vide supra *Dusent*. & *Chunna.*

HVNDEN, infra, ultimò, Chron. Königsh. c. 2, 7 *der hunderſte Kunig*, rex ultimus. *Johannes der hunderſte*, Johannes Evangelista. Kœnigsh. Chron. Supplem. p. 430. quia posteriori loco post Joh. Baptistam in Kalendario memoria ejus reperitur.

HVNE, *Hunni*, populus Scythicæ originis. Finibus suis egressi in Illyricum irruerunt sub regibus Attila & Bleda fratribus, unà cum Persis, Saracenis, Isauris: Marcellin. Comes in Chron. contin. Euseb. A. C. 441. Indict. IX. Cyro Cos. pag. 438.

Mart. Polonus: Sub Carolo Crasso Avares suppresserunt, & HVNGARORVM nomen sortiti.

Chron. Königsh. c. 2, 65. sub Gallieno: *Zu diſen ziten was gros unfride in der welte. Von den Tutſchen, Vngern, Engellendern unde allerhande volke, ſtunde eine groſſe geſellſchafft uf, die verbergent und verbrantent Tutſche und Welſche Lande unz gein Rome. Men nennte dieſelbe geſellſchafft die HVNEN. alſo ignote die geburen nennent ein iegliche groſſe geſellſchafft ENGELLENDER.*

[HUNNILIHHERO, tribunali. Gl. Mons. p. 379.]

HVN-

Digitized by Google

HVO.

HVNNO, centurio. v. *Chunna.*

[HVOF, ungula. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

HVOH, vid. *Huab.*

[HVOHILI vel *ſuoilimn*, aratiunculas. Gloſſ. Monſ. p. 329.

HVOLIDA. *Drubtin ſuuor Davite in uuarniſſu. endi ni huolida imu.* Juravit Dominus David in veritate, & non fruſtrabitur eum. Iſidor. IX. 1. Verbi hujus originem CL. Stadenius petit à Gothico *bolon* aufferre, eripere, à quo Germani ſuum *überbolen* circumvenire aliquem accepiſſe Stiernhielmio videntur, aut quod commodius eſt, à Francico verbo *belan* occultare, quod communem cum priori radicem habeat *hol* antrum, ſpelunca, quibus locis res furto ablatæ abſcondi ſolent. Conf. Gloſſar. Boxhorn. itemque Jun. in Gloſſar. Goth. v. *bolon.* Ex quibus ſatis commodus hujus loci ſenſus enaſcitur, non impoſuiſſe DEum Davidi occultando id ipſi, quod ſe eidem promiſerat manifeſtaturum. Neſcio tamen utrumne ſatius ſit pro *huolida* legere *budolida.* Dicunt enim adhuc Germani *einen hudeln*, illudere alicui, fruſtrari & exagitare aliquem. Palthen. Not. ad h. l. p. 414.

HVOMHALDI vel *Sleffar*, proclivius. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

HVOPIT. vid. *Haubit.*

HVOT, mitra: Kero. *Hut, Kugelhut*, Königsh. Chron. c. 5. 152. V. *Kogel.*

Hood, capitium: Gl. MS. ASax.

Huet ſtan, cox: Gl. MS. ASax. *Cozzo*, veſtis ſpecies, Du Fresn.

[*Huotb*, mitra. Gloſſ. Monſ. p. 322. cidarim. p. 329.

Huot, cidarim. p. 345.

Huotin, tiaris. p. 342.]

v. ſupra *Hot.*

HVPPHENNIG, v. *Hube.*

HVR, *heuer*, hujus anni, *heurig*, hornotinum.

Hürendbeis, primitiæ frugum, Keiſerp. Broſ. fol. 76, 6.

HVRE, locatio. *Hueren*, conducere, Angl. *hyre:* Kilian: *Hurlinge, Hurmanner*, coloni, Jus Ditmarſic. t. LXXVIII. Grot. Manud. in Jus Holland. III. 19. Tabor de Jur. Colonar. T. I. p. 941. V. *Geburda.*

Erhürnen, ein ochſende gewetten, Jus Auguſtan.

HVRNEN, V. *Horn.*

HVRSCHEN, V. *Horski.*

HVRST, ſylva, Forſt, Buſch. Vita S. Arbogaſti MS: *Do ſin Ros den Eber horte durch die Hurſten ruſchen.*

Königsh. Chron. IV. 12. *dalp die boume und die Hurſte us, macht ein nuwe lende und ein kornvelt.*

Kilianus: *Horſcht, horſt, virgultum e ſylva humiles tantum frutices proferens, frutetum, frutectum, ſenticetum.*

V. Gloſſ. Speelm. & Du Fresn. v. *Hurſta.*

HVRVUVA, giumo, palatus: Raban. de part. corp.

HVRWE, Königsh. Chron. Obſ. XV. pag. 792. *in der Hurwe ſizen.*

HVS.

HVSE, tabernaculum: Kero. Prol. p. 18. *deſſelbin huſes*, ejus tabernaculi, *in hus daz*, in domum illam, ibid. *Kezimbrota hus ſinaz*, ædificat domum ſuam, ibid. *in des ribbes huſe*, in cujus regni tabernaculo. Prol. p. 17. *in huſe Cotes*, in domo DEI. c. 31.

[*Kazimpri huſes*, ædem templi. Gloſſ. Monſ. p. 405.

Ze Apkutio hus, ad fanum. p. 405.

In pluoſtar huſe, in idolio. p. 402.

Spilehus, huorhus. vid. *Huar.*]

Nach huſe, ad caſam: Kapitul. Carol. T. I. pag. 485.

Hus, domus, familia. Notk. Pſal. XL. 4. *Er ilta geuuunon hus unde huſce, chenun unde eigen unde ander geuuöre*, properabat pervenire domum & domicilium, uxorem & propriam familiam, &c. vide hîc S. Auguſtinum.

Idem Notk. Pſal. XCVII. 3. *Iſraëlis huske*, domui Iſrael. Pſ. CXIII. 19.

Rhyth. de S. Annone ℣. 203.

Bi den cidin dii Cirus unti Darius
geuuunnin Chaldeiſchi Hus.
Temporibus quum Cyrus & Darius
occupabant Chaldaicam domum.

i. e. Domum illuſtrem, Principatum, Monarchiam Babylonicam.

Zv huſe und zu hofe den tag kunden, citationem ad domum inſinuare, Jus Feud. Alem. c. XVI. 2.

Husgenoſſen, domeſtici: conſiliarii: pares curiæ, vaſalli. Fragm. de Bell. Hiſpan. ℣. 999.

An theme rate ſazen
ungetruwe huzgenozen.
In ſenatu ſedebant
infideles conſiliarii.

Jus Feud. Alemann. cap. XX. 6. *Bitt ouch ein Man ſinen Huzgenoſſen an ſin geſpreche zv gon, das ſol der Herre Ime erlouben*, quodſi vaſallus Parem ſuum ad colloquium poſtulat, dominus non prohibeat.

Jus Feud. Sax. c. 7. & 39.

R. de S. Ann. ℣. 689.

Wider nevin unte huſgenoze.
Contra nepotes & domeſticos.

Socii, V. ſupra *Ganerben.* 3. & inf. *Münzer.* Lehman. Chron. Spir. IV. 14.

Jus Auguſtan. MS. *Ain Munzmeiſter ſol XII. Husgenoſſen haben, die richtent* &c.

Hausgenoſſen, Heusler, inquilini, phalburgeri in ſuburbiis, qui non habent ædes proprias, Reſolut. Gravam. Provinc. Elect. Sax. an. 1662. P. II. §. 97. p. 118.

Huslada, tributum, cenſus fundi, vectigal. Otto III. Imp. in Diplomate an. 985. *beneficium cum omni utilitate, excepto quod vulgari lingua vocatur Huslada.* Miræus in Notit. Eccleſ. Belg. c. 72. Aliàs *Huslatum, Huslotum.* Conf. Du Fresn. Gloſſar. h. v.

Huskefelle, ruinæ, rudera ædium collapſarum, parietinæ, Notk. Pſal. CI. 6.

HVT.

Huſwybe, vide *Wibbe.*

HVT, vid. *Huot.*

HVT, folliculus, cutis, haut, Otfr. III. 7, 50.

Hert iſt gerſten kornes hut.

Dura eſt hordeacei grani cutis (folliculus.)

[HVTTA *in churpizgartin*, tugurium in cucumerario. Gloſſ. Monſ. p. 332.

Hutta, mappalia. p. 400.]

HVWEN, bubo, Notk. Pſal. CI. 6. Gallis *Hybou*, Alem. *Groshubu*, H. Jun. Nomencl. c. 9. p. 55.

[*Hvun*, bubonem. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

HVZ, foras. Vita Ludovici Pii, §. 19. apud Freher. Tom. I. *Converſâ facie in ſiniſtram partem, indignando quodammodo virtute quantâ potuit dixit bis: Huz, huz, quod ſignificat foràs, foràs.* hodie *uz, aus.*

HVZEN, expoſtulare. Chron. Königsh. c. 5, 75. *ein gros huzen und ſchrigen.*

HWABBAN, redire: Kero c. 4. Goldaſti. ſed legendum *Huuarban.* V. infr.

HWAMBA, venter. Raban. de part. corp. V. W.

HWANNAN, unde: Kero. c. 3.

HWANTA, quare: Kero. c. 2.

HWAR. *So huuarſo*, ubicunque: Kero. c. 7. 63.

HWARABES, redeas: Kero. Prol. p. 16.

Idem: *Huuerbente huuerbant*, revertentes redeunt. c. 67. *Kihuuorban uueſan*, reverti. [*Kiuuerbit uueſan*, converti, habet Kero c. 13.] *Uuarbentom*, revertentibus. [*Uuarbente*, revertentes, legitur in Kerone. c. 55.]

Warb, uuarph, conventus. Adam. Bremenſis c. 229. Commune populorum Concilium à Sueonibus *Warph* à nobis *Thinc* vocatur. Leges Friſonum I. 29. *dis tredda deys aeghſe di Frana oen den werf to bringhen*; tertio die debet eam Judex ſiſtere coram judicio. Et IV. 21. *an da lyoda warue*, in populi conventu.

Hinc *werben, bewerben*, ambire, congregare, ſpeciatim militem. colligere vota.

Werbe, via publica. V. *Guuerf.* & *Werbe.*

HWA.

Tatian. IV. 9. *Maria warb zi irę hus.* Maria reverſa eſt in domum ſuam.

Gothis *Wairban*, ire, Marc. I. 16.

HWAZ, quid: Kero. Prol. p. 15. [ubi vitio typographi extat *huuz.*] p. 17. c. 48.

So hwaz ſo, quidquid: Kero Prol. c. 1. 2.

Min huuazzummez, nequid nimis: Kero. i. e. *Min huuaz ummez.* [Ita in noſtro Kerone legitur. c. 64.] V. *Mez.*

Huuazzi, ſagacitas: [*Huuaſſi*, ſagacitate. Kero. c. 27.] vide *Was.*

Huuazliche, efficaciter: Kero. [*Huuaslichо* legitur in Kerone. Prol. p. 16.]

HVVEIZO, triticum: Kero. [*Kap huueizzi*, erogavit triticum. c. 64. extat in Kerone.]

Weiſte, Gl. vet.

Goth. *Weiteis kaurno*, frumenti granum, Joh. X. 24.

HUUELIH, quis. Kero. c. 4, 7. *So huueliher ſo des alters*, cujuslibet ætatis. c. 63. *huuelihha purdi*, quale onus. c. 54. *huuelihhu*, quæ. c. 6. *huuelihhiu*, qua. c. 3.

[HUUELLI, pertinacia. Gl. Monſ. p. 404.]

HUUEMV, cui, Kero. Prol. p. 17.

HUUENNE. *Min huuenne*, ne quando: Kero. c. 2. p. 20.

HVVEO, quàm, c. 2. p. 21. qualiter. c. 7. *Huueo mer*, quam [quanto] magis. c. 6. Kero. *Huuialihhу*, qualitatem. c. 2. Kero.

HUUEOLRAD, orbita: ASax.

HUUER, quis. Kero Prol. p. 17.

So huuer ſo, quisquis: Kero. Prol. p. 16.

HUUER, lebes: Gl. MS. ASax.

[HUUIL, *Aer huuil uurdi, ih uuas dhar:* antequam tempus fieret, ibi eram. Iſidor. IV. 5. Hodie *Weile*, tempus, temporis ſpatium. Kero horam *uuila* vocat. c. 17. Palthen. in Not. ad h. l. p. 406.]

HYDNAE, de confugione ſtatione: Gl. MS. ASax.

HYEGENT, cæderunt, Chron. Königsh. c. 3. App. §. 22. leg. fortè *Hiebent.*

HYNNILAEC, *aſcolonium*: Gloſſ. MS. ASax. h. e. cepe, allium, ſchalott, V. Gloſſar. Du Fresn. v. *Aſcalonium.*

Digitized by Google

IA.

IG, Y, Germanis ſunt literæ μεταβολαὶ & invicem commutantur.

Itemque V, Runer, Ryner, Ol. Worm. de Lit. Run. p. 2. ſed & E, ir, er.

I, Y, augmentum inceptivum, quo veteres uſi pro quo poſteri *Ge*. Cant. Cant. Francicum cap. V. 2. *Min hoiuet is i fol douves*, caput meum plenum eſt rore. H. Speelm. Gl. in Byrthinſak.

I nob, adhuc, præterea. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1554.

I nob blez er ime uore tragen
thie tiurin mantel harmin.

& ℣. 1560.

Ie nob gaf er ime baz.

I thob, etiamſi, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1664. 1690.

IA, aſſerit, confirmat, extendit. Otfr. III. 23, 65.

Ia ſint, quad er, binoti
zwelif dago ziti?

Nonne ſunt, dixit, certe
duodecim diei horæ?

IV. 23, 5. Pilatus de Chriſto:

Ia hera uz, quad, leitu ih inan iu,
thaz ir irkennet in diu.

Ecce huc foras, dixit, duco eum vobis, ut agnoſcatis in eo, &c.

V. 9, 89. *Ia lampf*, imò agnus DEI, &c.

[Non rectè hunc locum vertit Schilterus, qui potius reddendus *Sane oportebat*. Scherz. in Not. vid. inf. *Lamph.*]

V. 4, 79. 96.

Ja birun uuir in uuara
iu eigene gibura.

Imo ſumus nos revera
veſtri proprii miniſtri.

V. 19. 97.

Odo iauuiht helphan thanne
themo filu reichen manne.

Aut quicquam juverit tunc
multum diviti illi viro.

[*Ia*, etiam. Gloſſ. Monſ. p. 397.

Ia ni, nunquid. Tatian. 40, 6. *Ia ni gibit*, nunquid porrigit.

Ia ſie ni leſent ſon thornun uuinberu. Nunquid colligunt de ſpinis uvas. Id. Tatian. 41. 3.]

Notk. Pſalm. IX. 8. *Ia iſt er iemer.* Dominus in æternum permanet.

IABE *Gote*, formula dubitantis & diffidentis, *Iabe Gote, uuir bringen iu nu ſar uzzir diſmo ſteine uuazzir?* Nunquid de petra hac poſſumus producere aquam? Notk. Pſal. CV. 33. de Moſe percuſſuro petram.

IAH, *man iach*, dicitur, fertur, Tyrol. Scot. pr. V. *Gehan*, fateri.

Iahi, fateatur, Otfr. V. 15, 79. de Petro:

Ther thria ſtunton iahi,
ſo thiko inſtoban uuari.

IAC.

Trina vice fateatur,
quoties inficiatus fuerat.

[*Thaz her jahi ſaman mit Marium.* Ut profiteretur cum Maria. Tatian. 5, 12. de Joſepho Bethlehem cum Maria profecto.]

IACAESSURAE, calciculium, Gloſſ. MS. ASax.

IACH, O, Interjectio, *Iah herro*, ô Domine, Notk. Pſal. CXV. 16.

IACHANT, achates, Fragm. de B. Hiſpan. ℣. 900.

[Hyacinthus juxta Scherz. in Not.]

IAGERE, fœnerator, Gloſſ. Lipſ. tacet hîc Somner. illuſtrat. Notk. Pſal. C. 5. *jagen*, perſequi.

[Hodie mercatoribus *Nachjagende Herren* dicuntur creditores debiti ſolutionem urgentes. *Jagot*, venatur. Gloſſ. Monſ. p. 344.]

JAGILICH, quilibet, Otfrid. II. 23, 49. & paſſim.

[Verba Otfridi loc. cit. ſunt:

Quit jagilih in thrati,
thaz er zeichan dati
In mines namen namati.

Dicet quilibet anxie,
quod ſigna (miracula) fecerit
In mei nominis invocatione.

[Notat autem Scherz. Codices MSCtos non *iagilih*, ſed *io gilih* habere, quod in unam vocem compactum, idem eſt ac *jeglicher.*]

IV. 26, 70. [Pro *jagilih.* h. l. Codices MSC. habent *Uuibilih.* vid. Scherz. Not.]

Jagiuueder, iedweder, Otfr. IV. 9, 21.

Sin jagiuuedar zilota,
joh ſuntun al ſo er ſageta.

Hoc quilibet eorum attendebat,
& invenerunt omne quod dixerat.
Conf. V. 20, 62.

JAMAN, aliquis, *Jemand. Jemene*, aliqui, Notk. Pſal. XXXII. 8.

[Otfr. II. 18, 30.

Thaz mannilih giborge,
ſih zia manne ni belge.

Ut quilibet caveat,
cuiquam homini ne iraſcatur.

Pro *zia manne* Codices MSC. Vind. & Vat. habent *zi iamanne*, quod eſt, *zu jemand*, *gegen jemand.* Scherz. Not. ad h. l.]

IAMAR, *Jamer*, miſeria. Otfr. paſſim.

Jamaragaz. v. *Agaz.*

Jamarageno muate, miſerabili mente, Otfrid. IV. 34. 47.

Stuantun thar tho ferron
alle ſine kundon
Jamarageno muate.

Steterunt ibi procul
omnes ejus (JEſu) amici
Moeſto animo.

So jamarlich githingi, Otfrid. IV. 26, 79.

So jamarlib githingi.
thera goringi.

JAM.

Tam lamentabilis dies
tentationum.

[Scherz. in Not. vertit:

Tam miseræ res (casus)
tribulationum.]

Id. V. 20. 197.

Jamarlicho er zi in quit,
firuuazan ir fon Gote sit.

Tristis (torve) ad eos dicet (Christus in extremo die)
reprobati estis à DEO.

Id. IV. 7, 21.

Iruuehsit jamarlichaz thing
ubar thesan uuorolt ring.

Exurget deploranda res
super hunc mundi orbem.

JAMER, *Jammer, jemer*, semper, *immer.* Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 9.

Themo si jammer heili.

Huic sit semper salus.

Id. L. I. 18, 98. c 4, 14. & ad Salom. ℣. 92.

Jemer, æternum, Gloss. Lipsi.

Jamjam, Fragm. de B. Hisp. ℣. 2328. *Rolant ist iemer erslagen.* à thrasone, sed vivebat tamen.

Chron. Königsh. c. 4, 64. *Jemer er satte den Canzeler an das bistum zu Strosburg.*

Jamer, unquam, Otfrid. V. 7, 56. Maria ad sepulchrum Domini stans & plorans:

Ni uuanes umtar manne
jamer drost geuuinne.

Ne credas inter homines
unquam solatium capere (me.)

Niamer, nunquam, Otfr. IV. 15, 114.

Quad after thera fristi
in niamer sin ni brusti.

Dixit post hoc tempus
eos nunquam se ipso carituros.

Id. alibi passim.

JAPPE, Tyrol. Scot. ad fil. §. IX. de Sacerdote improbo:

Er trittet selbe in Jappes stift,
Swenne er den suzen Got empfat, erslindet
vipper natern gift.

Et §. 43.

Swer strafet frunt vor luten vil,
Und sich damit beschönen wil,
Die strafe ist viper natern gift,
Und snidet, als das Jappe stift.

Goldastus annotat: *An proverbio locum dedit stultissimus Japygum interitus? an item Stift sunt triboli, b. e. machinulæ ferreæ, formâ trigonâ aut quadragonâ, quæ in quamcunque incubuerint partem, aculeos infestos protendunt? Vegetio Murices, Gallis Chaussetrapes, Budæo Calciatrappæ, Helvetiis priscæ loquelæ retinentissimis Steften.* At non satis. *Jappe* videtur utique nomen hominis proprium, & Stift ejus quædam fabrica nociva, quæ tandem ipsi plurimum nocuerit.

IAR.

IAR, annum. Kero. c. 53. tempus. Otfrid. IV. 11, 89. de tempore quo discipuli Christi cum eo conversati:

Ir heizet allaz thaz jar,
mih Drubtin und Meistar.

Vos vocatis omni hoc tempore,
me Dominum & magistrum.

Idem V. 23, 337. *al thaz jar*, perpetuo.

[Id. II. 4, 86. *bi jaron jo ginuagi*, per annos jam multos.]

Jaracht. v. in *Abton.* signif. V.

[*Jarmarchatu*, nundinas. Gloss. Mons. p. 350. 392. Hodie *Jahrmarkt.*

Jarpuobbe. fasti. p. 331. Jahrbuch.]

Jarunt, annos, Capitul. Franc. Lib. IV. c. 19. Initium anni à festo Nativitatis veteres cœperunt. Vide Indicem Evangeliorum Dominicalium, & ibi notata.

Et infrà in voc. Manodo excerpta Scaligeri.

[*Ubar jar*, per annos, Otfr. ad Ludov. Reg. 119. Stadenius vertit *quotannis.*

II. 12, 109. & III. 20, 62. *ubar jar* Schilterus vertit *ultra annum*; at Scherzius in Not. non *ultra annum*, sed *per multos annos* vertendum notat.]

Jar und dag, v. supra *Dag.*

Gijaro, quotannis. Tatian. c. XII. 1. vid. supra lit. G.

Ochsajora, bos anniculus, L. Sal. t. III. c. 2. MSC. Regium legit: *Siquis anniculum usque ad bimatum furaverit, Malb. thinzimspodæ sunt Den. DC. qui faciunt Sol. XV.* &c. V. *Inzymis.*

IBEG, edera, Gl. MS. ASax.

IBIDEMBRUCHE, de mamillæ capulatione. L. Sal. t. XXIII. c. fi.

IBV, si. Kero: Prol. p. 15. *Ibu kelidet, kelide*, si discedit, discedat. c. 28.

Isidor. contr. Jud. c. 3, 2. *Ibu Christes auur Got ni uuari*, si Christus DEVS non esset, cui &c.

Hinc intelligitur, quod Glossæ Lipsii habent, *ibeuuanda, suspicatus.* quasi dicas, qui opinatur, si fortè non sic sed aliter esset: Si-opinator.

[IDA, vena. Gloss. Mons. p. 350.]

IDAL, ITAL, ITEL, hodie *eitel*, vanum, remotum ab eo quod convenit.

Kero: *Italiu uuort*, verba vana. c. 4. *Ital ruam*, vana gloria. c. 49.

[Otfr. III. 26, 130.

Thaz sin tod ubaral
ni uuese in uns so idal.

Ut ejus mors ubique
ne sit in nobis vana.

Ne mors ejus nequaquam
in nobis sit inutilis.

Ita Scherz. h. l. vertit. in Not.]

Idleneſſe, vanitas, Decal. ASax.

Idalnisse, desolatio. Isidor. cont. Judæ. c. V. 6. ex Dan. IX. *after dhes chisehtes ende uuirdhit dhar chisetzit Idalnissa*, post prælii finem ponetur ibi desolatio.

Italaz, vacua, deserta, Otfr. III. 25, 32.

So quement Romani oub ubar thaz
nement thaz lant allaz,

Job

IDE.

Joh oub thes giſitzent,
is italaz lazent.
Tunc venient Romani etiam præterea,
& occupabunt regionem univerſam,
Atque etiam hoc ſtudebunt,
ut eam vacuam linquant.

Adde IV. 19, 88. 91.

Italo, Racha, convitium, Tatian. c. 26, 3.

[Id. 4. 7. *Otage forliez itale*, divites dimiſit inanes. Eodem modo hac voce & phraſi uſus eſt Otfrid. I. 7, 35.

Thie odegun alle
firliaze er itale.
Divites omnes
dimiſit inanes.

Gaſſaro in Diction. *itali* eſt *leer*, & ASax. *idel* vacuus, teſte Somnero in Diction. Non poterat certe quicquam hac æquivocatione aptius divitibus tribui, quam quod vacui ſimul & vani appellentur. Cum enim plerique omnes divites avari ſint, nec adeo divitiis utantur, inopes eos copia facit, & vanum eſt ſane poſſeſſione rerum, queis frui neſcias, delectari. Palthen. Not. ad Tat. p. 302.]

IDERZON. vid. ſupra *Etherin.*

IDIS. vid. inf. *Witins.*

IE, adverb. *etwan*, Cant. Cant. c. 2, 3. *Scate des ih ie gerota*, umbra quam aliquando deſideravi. Ita Alemannica verſio: ſed Francica facit unum Verbum *jegerota*, & annotat Fr. Junius: *Ponitur pro Gegeroda, augmento ſyllabico ge tranſeunte in je: prorſus ut werthet jegivan poſitum eſt pro uuerthet gegivan*, datur, p. 50.

JECKEN. v. *Armenyaken.*

JEFFNIT *eed.* vid. *Eid.*

JEHAN. vid. *G.*

IEMER, vid. *Jamer.*

IENE, *Jena*, hodie *irgent*, fortè. Chron. Königsh. c. 1. *ſ.* 14.

IEO, ſemper, perpetuò. Notk. Pſ. IV. 9. de Deo: *Er iſt io einer, iſt ieo dazſelba.* Ipſe eſt ſanè ſolus, unicus, eſt perpetuò idem. Idem Pſ. CXXI. 3. *Iro theilhabunga iſt an demo idipſum. an Gote. Er iſt ieo ane uuehſel, unde ieo ein. Pediu heizzet er Idipſum, unde bediu heizzet er EST.* Idem Pſal. XXI. 21. Pſal. XXIV. 6. 15. Pſ. XXXV. 12. Pſ. LXXV. 3. Pſ. CIII. 3.

Jeo unde io, etiam atque etiam, Pſal. L. 5.

Jeo iegeliches, ſingulorum, *eines ieglichen*, Notk. Pſal. XXXII. 15.

Sinnéo. Noct. Pſal. CXXXVI. 1.

IEFTHES, Willer. Cant. Cant. p. 75. *iefthes war alſo — iefthes war is ſiu alſo*, &c. Belga reddit: *op ſomme plaetſen*, &c. V. *Eſt.*

JEUUESEON, æternus, Gl. Lipſ. Ab *ieo* & *ueſan.*

IERGEN, fortè, *irgent*, Cant. Cant. III. 3.

IERONYMVS, Notk. Pſal. CV. 23.

[IESEN, Willeram. Cant. Cant. VIII. 2. *Jeſemte moſt.* Eſt *Jeſen* idem quod hodie *jæhren* appellamus, in phraſi, qua dicimus. *Der wein jährt*, quod Latini exprimunt per vinum *bullit*, vel *bullat.* Suecis *jääſa* ſignificat *fermenteſco.* Anglis

IGI.

Teſt, Suevis *jæſt*, cereviſiæ fermentum. Nos hodie plerumque *jaſt* metaphorice uſurpamus, pro fervore animi. Gothis *Geyſa* idem eſt ac *concitari.* Verel. Ind. Ling. Goth. Scherz. Not. ad Willerami loc. cit. vid. ſupra *Geſende.*]

IGIL, Ericius, [Gloſſ. Monſ. p. 334. 414.] Notk. Pſal. CIII. 18.

Erinatius, Murmenti, iſt animal magnitudine ericii, ein tier alſo michel ſo der igil, daz chit, des igilis ſimilitudine urſi & muris in gelichenneſſe perin unde Muſe. Daz heizzen uuir MUREM MONTIS, Muspergis, uuanda iz in foraminibus Alpium in dien locben dero Alpon ſina feſti habet.

Quid *Ericius* tunc temporis ſignificarit, Papias docet: *Icinus* (Echinus) *marinum animal, à terreſtri Icino nomen traxit, quem vulgus Ericium vocat.* Quod *Muspergis* vocatur à Notkero, h. e. *Bergmaus*, Inſigne Alpium incolarum illuſtriſſimorum.

IGNOTE, vid. *Innoti.*

IHESVS, ΙΗΣΟΥΣ. Otfrid. II. 3, 83. quum Salvator ſederet inter Doctores in templo:

Ni uuard io ubar uuorolt ring,
uns giuuiſſara thing,
Thaz Iheſus uuari
in erdu ſo mari.
Non fuit ſuper mundi orbem
nobis certior res,
Quod JESVS eſſet
in terra tam illuſtris.

Königsh. Chron. c. 2, 32. *Alſo unſer Herre Iheſus Criſtus geborn wart.* Sic etiam ſcriptum hoc illuſtriſſimum nomen in MS. Colbert. Jur. Alem. Ihs Xps. Ihu Xpo. Nimirum poſteri in ſeculis iſtis Græcæ linguæ ignari, & literis Longobardicis tentes, τὸ Græcum H habuerunt pro Latino H, quæ in figura quidem conveniunt, prætereaque nihil. Sed extra literaturam vulgarem rectè ſcribitur IHSVS.

Gothis ſcriptum: IAISVS. conf. ſupra *Giſuaſo.*

[*Ihs.* Salvator. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. pag. 135. qui ſequentia addit. „Nomen *Ieſus* iſtis „ temporibus compendio per *Ihs* ſcribebatur, „ modo cum ſuperius impoſita literae mediae „ lineola, (nam circumflexus, quem noſtra hic „ apographa habent mihi in illis, quae inſpexi, „ MSS. ſe non obtulit) modo ſine illa. Alte-„ rum in MSS. Bibliis, alterum in Reginonis „ epiſtola MS. obſeruaui. Hic tamen, quando „ omnibus literis ſacroſanctum iſtud nomen ex-„ hibet, quod non raro fit, ſemper *Ieſus*, „ ſine adſpiratione ſcribit. Quomodo nomen „ Saluatoris noſtri nummis ſuis Conſtantinus „ M. aliique poſt eum Imperatores inſculptum „ voluerint, lege apud Dufr. *Diſſ. de Imp. CP.* „ *nummis*, annexa *Gl. Lat. p.* 20. *ſſ.* vbi in Iuſti-„ niani Rhinotmeti nummo *Ihs*, in aliis IC eſſe „ refert. Nec dubitandum, Graecos etiam „ ſcripſiſſe IHC, vnde Coptitae idem accepe-„ runt, V. Mareſchall. *Obſeru. in Verſ. Goth.* „ *Euang. p.* 405. Irrepſit vero idem ſcribendi „

„ modus

IHE. ILE.

„ modus apud Latinos Monachos ex ignoran-
„ tia linguae Graecae, cuius literis vncialibus
„ cum Saluatoris noſtri nomen breuiatum IHΣ
„ ſcriptum viderent, Latinas eſſe rati, adeo-
„ que illarum mediam pro adſpirata habentes,
„ *Ihs* ſcripſerunt. Quod ſignum fronti libro-
„ rum rudi adhuc typographia, impreſſum ſae-
„ pe apparet: Ex quibus nunc tantum Her-
„ manni Torrentini & Bartholomaei Coloni-
„ enſis libellos Grammaticos, Dauentr. 1504.
„ 4. excuſos nomino. Tortellius tamen, iam
„ plusquam dimidio ante expurgatam à Luthe-
„ ro religionem ſaeculo *nomen Ieſus absque aſpi-*
„ *ratione* ſcribi voluit. Idem eodem tempore
„ Decembrius *de polit. lit. p.* 660 fecit, & ad-
„ ſpiratione hic vtentes *Graecae rationis imperitos*
„ vocauit. Adde Pfeiffer. *Decadem. ſelect. Exerc.*
„ *ſacr.* annexam *Dubiis Vex. Scr. S. p.* 195. Ve-
„ teres etiam in libris Theotiſcis nomen Ieſu
„ Chriſti ſcripſiſſe IHC XPC diſcimus er frag-
„ mento Homiliae Otfridi apud Lambec. *Bibl.*
„ *Vindob. II.* 759. De lite, quam Presbyteriani
„ Epiſcopalibus in Anglia ſuper hac ſcribendi
„ ratione mouerunt, V. ſumme Reu. Benthe-
„ mium Libr. Germ. *de ſtatu Eccl. & ſchol. Angl.*
„ *p.* 391. Fuiſſe quondam, qui *Zeſus*, pro *Ieſus*,
„ pingerent, ex Buonarota Supplementa Act.
„ Erud. VII. 148. 149. referunt: Quod ipſum
„ quoque in Gruter. *Inſcr. p. MLVIII.* 6. offen-
„ das. In Caroli M. *Homiliario* promiſcue *bieſus*
„ & *ibeſus* excuſum eſt: Ex quo *bieſus* monſtrum
„ illud vocis *Zeſus* natum coniicio, ut *bi* hinc
„ non aliter in Z migrauerit, quam *di* in *diae-*
„ *ta*, *diabolus*, quae in *Zeta* & *Zabolus* transfor-
„ marunt. Hæc ille.]

IIHO, confiteor, Notk. Pſalm. XXXIV. 18.

Iihtungo, Martyrium. *Kejihtere*, Martyres. Notk. Pſal. XLIII. 10-12. vid. *Geban.*

ILEN, Feſtinare, *eilen*. Otfrid. I. 17, 106. c. 21, 15. de Magis:

Thaz imbot ſie gihortun
ioh iro fertin iltun.
Hoc mandatum (Herodis) audiverant,
& ſuum iter feſtinabant.

Idem I. 13, 5. Paſtorum Bethlehemiticorum verba refert:

Ilemus nu alle,
zi themo kaſtelle.
Feſtinemus nunc omnes
ad caſtellum.

Id. V. 25, 163.

Thie andere mit ilon
iz uuollent ſar firdilon.
Alteri cum feſtinatione
id volunt peſſundare.

Kero: *Ilungu*, feſtinatione. c. 43. *Ilantlihho*, feſtinanter. c. 66. *Furiſtun ilungu*, ſumma feſtinatione. c. 48.

[*Ili*, proſpera. Gloſſ. Monſ. p. 329. (legendum *propera.*)

Ilis, properas. p. 392.

Ilit, conetur. p. 389. fervet. p. 352. innititur. p. 385.

Iltun, operam dabant. p. 364.

Ilta, flagrabat. p. 383.

Illan, tendere. p. 383. ſatis agere. p. 399.

Illent, anhelant. p. 385. ferveant. p. ead. fluent. p. 332.

Illo auur, dabo autem operam. p. 368.

Ilidu zit, feſtina tempus. p. 397.

Illanteru farti, curſu rapido. p. 406.

Illenten, anhelantem. p. 394.]

Notker. Pſal. XXVII. 4. *ilungo*, ſtudia, in ſiniſtram partem. *Lono in na iro uuerchen, unde nah dero argtahtetigi iro ilungo.* Da illis ſecundum opera ipſorum, & ſecundum nequitiam ſtudiorum ipſorum.

[*Ilunga*, opera. Gloſſ. Monſ. p. 355.

Ilungo, ſtudio. p. 358.

Iliga, ſtudioſus. p. 359. deditus. p. 362.

Tatian. *Arſtantenti Maria in then tagon gieng in gibirgu, mit ilungu.* Exurgens Maria in Diebus illis abiit in montana cum feſtinatione. Supereſt hæc vox Germanis in compoſito *übereilung*. Simplex iisdem ſatis notum eſt *il* vel *eil*, feſtinatio. Otfrid. I. 6, 3. *mit ilu*, cum feſtinatione: unde verbum *ilten*, feſtinabant, quod eſt in Rhythm. de S. Annon. §. 26. Palthen. Not. ad Tat. p. 299.]

Ilego, citò, Cant. Cant. c. 2, 13. edit. Francic. in Alemannica omiſſum.

[In Suevia hodienum *eilig*, pro cito dicitur.

Iligo, proſpere. Gloſſ. Monſ. p. 342. (leg. *propere*) certatim. p. 383. inſtanter. p. 392.]

Iliumo, feſtinans, Tatian. c. XIV.

[In hoc Tatiani loco fruſtra hanc vocem quæres.]

ILLATIONES. v. ſupra *Alde.*

ILLYRIC, Illyricum, antiquiſſima Celtarum & fortè prima in Europa ſedes, ut veterum in Pannonia urbium nomina evincunt, aliisque argumentis ſatis demonſtravit Cluver. Lib. I. Antiq. Germ. per diverſa capita. Conf. Obſ. ad Chron. Königsh. V. §. 15. Poſtea à Germania avulſa & à Romanis in provinciæ formam redacta. Herodianus Lib. VI. 7, 9. Ἰλλυριὰ ἔθνη, ϛενὰ ὄνλα καὶ ἐ πολλὴν ἔχονλα τὴ ὑπὸ Ρωμαίοις γῆν, παρὰ τοιῶτον ὁμόρες καὶ γείλονας ποιεῖ Γέρμανες Ἰταλιώταις. Illyricæ gentes, anguſtæ exiſtentes & non multum Romanis ſubjecti agri habentes, confines & vicinos faciunt Germanos Italis.

IM, ſibi. Kero. c. 5. eis. c. 1.

Im untar im, ſibi invicem, Kero. c. 54.

Immu, ſibi. Prol. p. 18. ei. p. 16. *fona imu*, ab eo. p. 16. ab ipſo. c. 43.

[*Imon*, ipſi. Fragment. Colloq. cum Samarit. §. 39. Contractum ex *imo in.* Palthen. in Not.]

IMBILINNALIHHAR, inceſſabiliter. Kero.

IMBIZ, refectio. Kero. c. 39. *Za imbizze*, ad refectionem. c. 39. *des imbizzes*, refectionis. c. 35. 41. *imbiz des muaſes*, refectionem cibi. c. 24. *after imbizze*, poſt refectionem. c. 48.

Imbizzen, reficiant. c. 41 *er anderemu imbizzan*, ex alio reficiatur. c. 39. *imbizzante*, reficientes. c. 41.

Pran-

Digitized by Google

IMB.

Prandium in ſpecie, Otfrid. II. 14, 24.

Thaz ſie thes giſtizzin
mit ſelbes Chriſtus imbizzin.
Ut eum pararent
ad Chriſti prandium.

[In Cod. Vindob. & Vatic. legitur *Mit ſelben Chriſt inbizzen:* itaque verſus hi ſic ſunt Latio donandi:

Ut id diligenter curarent
& Chriſtum illis (ſc. cibis) refice-
rent.

Scherz. in Not. ad h. l.]

Cœna, idem IV. 6, 52.

[Seculo adhuc XVI°. in uſu hæc vox fuit. In deſcriptione namque concordiæ inter Lutherum & Theologos Superioris Germaniæ an. 1536. initæ in Rabi Martyrol. P. II. p. 184. b. legitur. *Welches ſich bis auff den Mittag ymbiſs verzogen.*]

Umbiten, Chron. MS. ſub Imp. Lud. III. de Adelberto Bambergenſi & Hattone Epiſcopis: *Der Here bat den Biſchof umbiten.* Et mox: *Und umbiten beide.*

IMBOT, mandatum, [*entbieten.* Scherz. Not. ad Otfrid. p. 52.] Otfrid. I. 13, 3.

Si abtotun thaz imbot
thiuſelbun engiles uuort.
Attendentes hoc mandatum,
& illa angeli verba.

Conf. ejusd. Libri. c. 12, 17. & c. 17, 105. qui locus ſupra voc. *Ilen*, productus fuit.

[*Impotan uuard*, ſignificabatur. Gloſſ. Monſ. p. 362. conf. *Inpiotan.*

IMEN, *Jemand.* Tatian. 156, 7. *Ther the intphahit ob in imen ſentu, ther intfahit mih.* Qui accipit ſi quem miſero, me accipit.]

IMMATVR, ſemper, *immerdar.* Symb. Apoſt. vet. [Vulgus ſuevorum hodienum *immater.*]

[IMMINE, Hymnus. *Immine giquetanemo uzgiengun.* Hymno dicto exierunt. Tatian. 166. 5. Vox hæc peregrina eſt corrupta ex Græco ὕμνος. Palthen. Not. ad Tat. p. 387.]

IMMI, octava pars Seſtri. V. Du Fresn. Gl.

IMPIN, *impfen*, inoculare, inſerere. Notk. Pſal. 95, 5. *Geimpitote uffen oleboume.*

Keiſersperg. Brösl. fol. 32. *Ein öpffel, ein ympffer oder erdbertotling iſt wol alles gut, als hundert holzöpfel: Es ſint doch alles öpffel. Es iſt war, aber dieſe wachſen an einem edlern baum und ſind in einem beſſern grund.* Fr. Jun. ad Willer. p. 279.

IN, in compoſit. 1.) In, intra.
2.) à, ab, ent, Intuen.
3.) in στερητικόν, un.
4.) auget. Inedile. Infiulen.
Sæpius etiam. Kero *In* pro *ad* utitur.
[*Untar in*, à ſe mutuo. Gloſſ. Monſ. p. 360. *Vonna in ſelpen*, pro ſemetipſis. p. 387.]

INACHTELICHES. vid. *Nabt.*

INADERE, viſcere, Rhythm. de S. Annon. ℣. 691. V. *Innethron* & *Ader.*

INAN, eum. Kero. Prol. *inana*, ei. Notk. Pſal. XL. 9.

INA.

INANA, intro. Kero. Vid. *Innana.*

[*Ina*, intro legitur apud Keronem. c. 43.]

INANNO. Otfr. I. 24, 33.

[Non *inanno*, ſed *manno* legitur in hoc Otfridi loco.

INANTRAF *mit ſtralu*, appetiit. Gloſſ. Monſ. p. 406.

INARNEN, metere: hodie *einernden.* Tatian. de volatilibus cœli. *Sie ni ſauuent, noh inarnont.* Non ſerunt neque metunt. Simplex eſt *Arnon*, quod vid. ſupra.]

INBERAN *Sin*, parere. Otfrid. I. 8, 6.

[*Inberan* eſt carere, hodie dicimus *entbehren*, à *Bar* nudus. Scherz. Not. ad h. l.]

INBEREN, *entberen*, carere. Notk. Pſalm. LXXVIII. 9.

[INBINTAN. ſolvere, *entbinden.* Otfrid. I. 27, 116. In Codicibus MSC. legitur *z'inbintanne*, ad ſolvendum. vid. Scherz. Not. ad h. l.]

INBLANDEN. v. *Blanten.*

INBRUNSTUN *ſie*, ex canduerunt. Otfrid. III. 20, 257. v. ſupra *Brinnen.*

[In MSC. Vind. & Vatic. legitur *inbruſtun*, quod idem eſt ac rumpebantur, ſcil. ira. Scherz. Not. ad h. l. v. ſupra *Briſt.*]

INCHAN, arguere. Notk. Pſal. XLI. 5. Pſ. XLIX. 22. Pſal. L. 2.

Inchunnen idem Notk. Pſalm. XXXVII. 2. v. *Chunnen.*

INCHIT. v. *Cheden.*

[INCHENTA, *aravueiz* vel *girouptachibburium*, frixum cicer. Gloſſ. Monſ. p. 327.

INCHNEHTA, apparitores. Gloſſ. Monſ. p. 326.

Inchneta, aulæces. Rhaban. Maur. Gloſſ. lege *aulares.* Compoſitum eſt ex ASax. *Inn*, vel *inne*, cubiculum, diverſorium, domus. Benſ. Matth. XIII. 36. *He fortet tha menegee and cum to his inne.* Tunc dimiſſis turbis venit in domum. Rhaban. in Gloſſ. n. 2570. 2571. *Innapuria, innapurio.* Sic Saxones hodie *He is inne*, eſt domi. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 25.]

INCHNUPHEN. v. *Chnuphen.*

INCLANINA. L. Sal. de dentis excuſſione, tit. XXXII. c. 16. MS. Reg. habet: *Inchavina.*

INCLOUB. v. *Cloben.*

INCRIBON, increpare, Tatian. c. 205, 5.

[Vox haud dubie peregrina, & in ſimilitudinem latinæ, cui reſpondet, corrupta. Palthen. Not. ad h. l. p. 395.

INCRAPANI, indefoſſum. Gloſſ. Monſ. p. 370.]

INDAN. apertum ab *Induen* aperire: vide ſupra *Duen.* Otfrid. II. 7, 143.

Himil ſehet ir indan
thie Engila oub hernidar gan.
Cœlum videbitis apertum
angelosque deſcendere.

Id. III. 7, 56.

Thes ſenſes leib indue ih thar.
Myſticum panem aperio ego hic.

Digitized by Google

IND.

Idem II. 6, 37.

Quad, thanne uuurtin in danin [*daniu*] *thiu ougun iro ſconiu.*

Dixit, inde eis apertos fore oculos ſuæ pulchredinis.

Conf. V. 4, 40.

Indet, aperuit. Otfrid. II. 15, 37.

Indet er tho then ſinan mund, the'iſt jamer ubar uuorolt kund.

Aperuit tunc os ſuum, quod eſt perpetuo per orbem notum.

Notk. Pſalm. VII. 16. *Si indeta die gruoba*, aperuit lacum. Pſal. X. 4. [In hoc loco non *induen*, ſed *ándtuen* occurrit.]

Uſinduen. Notk. Pſal. LXV. 17, aperire.

Indatun ſih in thiu giſiuni, aperiebant ſe illis oculi. Otfrid. V. 10, 35.

Id. IV. 33, 56.

Mit ſperu er thar zua giilta, indeta imo thia ſita.

Lancea eo feſtinabat, aperuit ipſi latus.

Id. III. 20, 182.

N'iſt kund uns thas girati, uuer thiu ougun imo indati.

Non eſt notum nobis hoc negotium, quis oculos ei aperuerit.

Id. III. 21, 69.

Indanemo anuzze.

Aperta facie.

[Tatian. VII. 2. *Thas uuamba eriſt inttuot*, quæ vulvam primum aperit. Id. XVIII. 2. *So ber then buoh inteta*, cum revolvit librum: opponitur §. 3. *then buoh biteta*, plicuiſſet Librum. *Inttuot* eſt quaſi *entthut*, hodie *aufthut*. Particula hæc *int* vel *ent* eam vim habet, ut activo verbo præfixa, remotionem qualiscunque tegumenti, operculi, aut obſtaculi, quod agentem moratur, denotet. Palthen. Not. ad Tat. p. 313.]

INDATI, *Unthaten*. Otfr. I. 4, 16. IV. 6, 21.

[In utroque loco legendum *meindati*, ut ex MSC. Codicibus annotat Scherz.

INDAZINI, effrenatio. Gloſſ. Monſ. p. 387.]

INDI, *enti*, *job*, et. Kero. ſæpiſſime. *Indi job*, Prol. *inti nob*. leg. *job*, atque.

Indi ni, neque. c. 2. *Indi nob*, neque. c. 3. nec. ibid.

Indi deſu, hæcque. *Indi den*, hocque Prol.

Ind er, & is. Rhythm. de Lud. II. 30.

[INDEHUNLIHHAZ, mutuum, i. e. ex meo tuum. Gloſſ. Monſ. p. 334.

Intebanlih, mutuum. p. 352.

INDIHENTER, ſuſpiciens. p. 399.

INDISCEMO. *Vonna Indiſcemo ephove*, ex Indico ebore. p. 340.]

INDRAHTON, comprehendere. vid. ſupra *Drabten*.

INDRASCANTIN, trituranti. vid. *Draſcan*.

[INDUERH, intraverſum. Gl. Monſ. p. 383.]

INE.

INE *thes geſchihe*, usque dum fiat. Willer. p. 113. in Cant. Cant. c. VI. 5. [Noſtra edit. p. 48. habet *Innedes geſchehe*.

Ze Inemo ſtuche, ad tempus. Gl. Monſ. p. 366.]

INEDILE *Kind*, prænobilis puer. Otfrid. I. 10, 53. ſed vide ibi Notas.

INFAHIT, *empheht*, accipit. Capitul. Fr. IV. 19. Notk. Pſal. XVIII. 12. *So er bona (kuot) infahet ſone ſinen judiciis. (urteildon)* Si is bona accipit ab ejus judiciis.

INFALLEN, Otfrid. II. 4, 177. lego *intfallen*.

INFARUN, aggredi. Otfr. III. 17, 13. *Infara*. Otfr. IV. 7, 19. Vid. *Fara*.

INFESTI, *in feſtiz*, firme. Otfrid. I. 17, 74. 79. c. 19, 54. vide ſupra *Feſt*.

INFIANG, excepit. Otfrid. IV. 16, 103.

Infiang er 'nan mit thulti thurub ſina milti.

Excepit iſte ipſum cum patientia propter ſuam clementiam.

[Cod. Vindob. & Vatic. pro *infiang*, habet *intfiang*. Scherz. in Not.]

Suſcepit, Notk. Pſal. III. 4. *Aber du Got piſt min infangare*. Tu autem DEus ſuſceptor meus es.

Conf. ſupra *Fangan* & infra *Intfahen*.

INFINDIDA. vid. *Finten*.

INFIRNETON. vid. *Fer*.

INFLEN, involare. L. Alem. i. e. rapere, furari. Goldaſt. I. Rer. Alam. p. 126. & ex eo Wehner. Obſ. Pr. h. v.

INFLOHAN *wari*, inficiatus erat, abnegârat. Otfrid. V. 15, 50. de Petro:

Ther thria ſtunton jabi, ſo thiko infloban uuari.

Trina vice fateatur, quoties inficiatus fuerat.

INFUALTA, perſentivi, Otfrid. III. 14, 67. Chriſtus de hæmorrhouſæ tactu.

Ih, quad er, infualta, thaz etthesuuer mih ruarta.

Equidem, dixit, perſentivi, quod aliquis me tetigit.

ING, *Ingeu*, *Ingav*. Vetus vox Celtica, reliqua adhuc in compoſitis, & denotat aliquam dependentiam ab eo, cum quo componitur, vel inter vivos, vel quoad ſucceſſionem poſterorum. Simplex vocabulum nomen fuit proprium inter Aborigines Celtarum & Germanorum. Manni enim filius ſenior *Ingen* vel *Ingav* dictus, quemadmodum alter *Herman*, & tertius *Iſtav*, docet hoc Tacitus *de Mor. Germ.* c. 2. & quod ex horum nominibus poſteri dicti ſint, ait: *Tuiſtonem (Tuiſconem) deum terrâ editum, & filium Mannum, originem gentis conditoresque. Manno tres filios aſſignant, è quorum nominibus proximi Oceano INGÆVONES, medii Herminones, cæteri Iſtævones vocentur.* Vide ſupra voc. Germania. Cæterum in compoſitione *Ingen* habet notationem dependentiæ, ut dictum.

Ingoberga, nom. Reginæ uxor. Chariberti. Greg. Turon. 9, 26.

Merou-

Digitized by Google

Meron-ingen, Merovingi, Merwigi Regis Francorum posteri.

Corol-ingi, Caroli M. posteri.

Edel-ingi, Nobiles nati.

Thor-ingi, Thori Regis subditi, vel ut mihi videtur Hermundurorum-ingi sive posteri.

Gering, desiderator.

Simile quid *Ling*, ut fryling, dryling, &c. Vid. L.

[INGAGAN *demo teile*, è regione. Gl. Monf. p. 341. *Ingagan sprechan*, obtendere. pag. 320. *ingagan sprohhan vuirdet*, obtenditur. p. 378.

Ingagan stet, obstrepit. p. 393. vide supra *Gagan*.

INGAGENTI. Otfrid. I. 25, 3. Vid. *Gagan*.

INGAHE. Otfrid. I. 18, 88.

Zi demo lante ingabe,
In terram illam ingredi.

III. 20, 35.

Thaz man n'ist ther ingabe
zi uuerke gisahe.
Ut nemo sit qui audeat
ad opus aggrediendum.

[Hodie diceremus *Das niemand das uuerk angehe.*]

V. 7, 47.

Ni uueiz ih les in gabe
uuar ih iz anasahe.
Nescio ego in festinatione
quorsum ego respiciam.

[Pro *anasahe*. MSCta habent *anafahe*, incipiam. Scherz. in Not.] conf. *Gahe*.

INGAHI, ausus. Otfrid. I. 20, 23.

N'ist ther io ingahi
then jamar gisahi.
Non est, qui auderet
hanc miseriam adspicere.

Id. IV. 18, 43.

Quad er'nan in ther gahi
in themo garten gisahi.
Dixit, (quod) eum in transitu
in horto vidisset.

[INGALIHNISSE, Allobroges. Rhaban. Maur. in Gloss. apud Diecmann. in Spec. Gloss. Lat. Theot. qui hæc subjungit:

„ Extat quidem *Allobrogum* nomen in aliis „ etiam Gloss. vt Isid. & Pyth. sed vtrobique „ cum interpretatione *Galli Rufi*, quam ex Scho- „ liaste Horatii Reinesius 2. *Var. lect.* 14. *p.* 240. „ illustrat, ante quem iam Pontan. *Glossar. Pri-* „ *sco-Gall. p.* 195. idem obseruauit. Adi im- „ primis Menag. *Orig. L. Gall. p.* 24. *a.* ubi *Ru-* „ *fum* Celebrem Rhetorem Romanum, ideo „ quod Viennae Allobrogum natus esset, hoc „ nomen consecutum, & a Iuuenali *Sat.* 7. *Ci-* „ *ceronem Allobroga* dictum, *Quintum Curtium Ru-* „ *fum*, de cuius vera aetate adeo controuerti- „ tur, esse sentit. Ast ab hac Theot. *ingalih-* „ *nisse (in Gleichnis)* nimium quantum discedit;

quae certe pro Latina voce sibi respondente „ non *Allobroges*, sed *Allegoriam* requirit. Con- „ iicio itaque, in hoc Glossario, vtramque vo- „ cem, *Allobroges*, & *Allegoria*, proxime fuisse „ coniunctam, sed descriptorem, cum ad *Allo-* „ *broges* addere debuisset, *Gallus rufus*, haec „ verba non minus, quam ex sequenti versu „ primam vocem, *Allegoria*, affinitate quadam „ literarum, quae inter hanc & *Allobroges* est, „ ex oscitantia seductum, transsiliisse, & huic „ versionem adiecisse, quae ad illam pertine- „ bat. Cuiusmodi confusio in Glossariis non „ insolens est, eiusque geminum in nostro „ exemplum n. 1870. dabit. Hic igitur distin- „ ctis numeris legendum censeo: *Allobroges*, „ *Gallus rufus*: *In allegoria*, *In galihnisse*. De Al- „ lobrogum etymo ita Ottius *Franco-Gall. p.* 37. „ *Allobroges*, *Allobriges*, *Allbrigger*. *Bocharto ex* „ *Britannico*, bro, *regio*, *ager*, *vt syris* bra, *quia* „ *montana Sabaudiae regio*. De *allegoria* v. n. 349. „ *In galihnisse*, *in Gleichnis*, in similitudine. *Gili-* „ *cho*, similis, Otfr. I. 1. 2. Sie thes in io *gili-* „ *cho* flizun guallicho: *studebant* similiter *ei rei* „ *vehementer*. *Ungalih*, dispar. V. n. 264. „ Hæc ille l. c. p. 33. sq.]

INGALTNISSE, supplicia. Notk. Psalm. LXXVIII. 9. hodiè *Entgeltnis*.

Ingelten, *entgelten*, retribui. Notk. Psalm. XXXIV. 15. Otfr. II. 11, 48. Vid. *Intgelt*.

Unde in Rhythmo de Ludovico Rege ℣. 40. legendum *Ingaldniz*.

Was ebrbolgan krist
Leid her thes ingaldniz.
Fuit iratus Christ supplicium (pœnam)
permittens hanc tyrannidem.

INGAN, *Intgan*. vid. *Gan*.

INGANC, ingressus. Kero. c. 58, *Inganga-temu*, intranti. c. 30. *Inganganer ist*, ingressus est. c. 60.

Otfrid. I. 25, 3. Vid. *Ink*.

[*Ingangenti ther Engil zu tru.* Ingressus Angelus ad eam, Mariam. Tatian. 3. 2.]

INGEGENI, ex adverso, hingegen, entgegen, zugegen. Otfrid. I. 9, 54.

Ingegin racbon, vide *Racha*.

Ingegin uuidaruuerton, contra adversarios, *entgegen*. Otfr. I. 23, 40. *Ingegin garota*, inante præpararet, *vorher*. Otfrid. I. 3, 98.

[*Ingegen* non significat *inante*, sed *obviam*, *entgegen*. Scherz. Not. ad h. l.]

Ingegini, præsens, *zugegen*. Otfrid. III. 16, 53. c. 20, 126. IV. 26, 5.

[IV. 18, 18. *Ingegini*. Schilterus itidem reddidit, *in præsentia*. Scherzius vero mallet redditum *ex adverso*, dargegen.

Dara ingegin, è regione. Gloss. Monf. pag. 341.

Al thiu burg gieng ingeging themo Heilante. tota civitas exiit obviam JEsu. Tatin. c. 53, 12. Legendum *ingegin*, hodie *entgegen*, observat Palthen. uti & apud Tatian. cap. 53, 6. occurrit.

Digitized by Google

ING.

Scalca liofun ingegin imo, ſervi occurrerunt ei; ſcil. Regulo.

INGELTE, feriat. Gloſſ. Monſ. pag. 391. *Inkelte*, feriat. p. 389.]

INGELTERE. vid. *Gelten.*

INGEMEITON, ſupervacuè. Notk. Pſalm. XXX. 7. *Die uppigheit forderont ingemeiton, die hazzeſt du.* Odiſti obſervantes vanitates ſupervacue. Pſal. XXXVIII. 7. *Er uuird ingemeiton getroubet.* Vane (fruſtra) conturbatur. conf. Pſ. LVIII. 11.

INGEMINI. vid. *Geman.*

INGESIGILE, Sigillum. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1166. vide *Inſigili.*

INGIANGI, *Entgehen, entgehen machen*, privare.

Otfrid, I. 19, 29. de Joſepho noctu ſurgente & cum puero JEſu fugiente.

Er oub thaz intgiangi,
ſiu uuafan ni bifiangi.
Is etiam id evitaret.
(ut) eos lamentatio non obrueret.

[Cod. Vind. legit *ingiangi. Uuafan* mallem reddere per *arma.* Scherz. Not.]

II. 5, 54. de Diabolo:

In themo pade oub fiali,
iob ſalidon ingiangi.
In via quoque cadere (nos) fecerat,
& ſalute privaverat.

[Hos verſus ſic reddi oportet, inquit Scherz. in Not. ad h. l.

In hac via etiam cadebat,
& felicitate (quam ſeducendo Chriſtum ſperabat) excidebat.]

Notk. Pſal. LXXIII. 20. *Daz erbe ne laz uns ingan.* Pſal. CVI. 27. *Ingieng in iro uuiſtuom*, ſapientia eorum devorata eſt.

Vid. *Gianc*, quod hodie *Gieng*, ibat.

INGIBENTI. Otfrid. IV. 16, ult.

Datun thio iro henti
Drubtin in gibenti.
Injecerunt ſuas manus
Domino in vincula.

[Clarius ſic vertit Scherzius in Notis.

Fecerunt (dederunt) ipſorum manus
Dominum in vincula.]

Vide *Gibent.*

INGIDAT, in facto, actutum. Otfrid. IV. 4, 30.

[INGIHAFTAZ, inſitum. Gl. Monſ. p. 368.

INGINOMANEMO *Sceffe*, ſummiſſo vaſe. p. 367.

INGISLEIHTAZ, ſtulingun, ſubintroductum. p. 375.

INGISTACTER, fixa. p. 367.

INGITASCH, paſſim. p. 378.]

INGONNENTI, ingreſſus. Tatian. c. XIV. 1.

[*Ther Heilant uuas ingonnenti ſama ſo thrizug jaro.* JEſus erat incipiens quaſi annorum triginta. Reſpondet voci huic Francicæ *ingonnenti* Germanica *begonte*, incipiebat, à verbo *beginnen.* Palthen. Not. ad Tatian. p. 335. Mihi potius videtur phraſis hodienum uſitata ei reſpondere. *Er gieng in das dreiſſigſte jar.*

INHROZZE, in reuma, Gl. Monſ. p. 407. videtur legendum *in hrozze.*]

INHUCTI, conſcientia. Kero. c. 7. Vid. *Huckti.*

ININ, intra. Otfrid. III. 3, 29. [Legendum, ut MSCta docent, *In in*, in illis. Scherz. Not.]

Ininbalb, intra. Notk. Pſal. XXXI 7. *Siuftogen tiofo ininbalb muotis unſeris.* in nobismetipſis ingemiſcimus.

ININDES, idem. Notk. Pſal. CV. 28.

[Verba Notkeri hæc ſunt: *Inindes uuurden ſie Priapo gebeiligot.* Et initiati ſunt Balphegor.]

ININDIU, interea, *indeſſen.* Notk. Pſ. LXXII. fin.

[INIZ. *Upi iniz piuuerit uuard*, ſi vero prohibiti ſunt. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

INKANGUM, ad Kalendas. Kero. cap. 48.

Ingang, initium menſis. *Inkanc*, ingreditur. *Inkekanganer*, intraturus. Kero.

[In Kerone hæc ego reperio. *Der inkant*, qui ingreditur Prol. p. 18. *ſtat zuauuartee daz inkagankaner*, locum adtentat, quo ingreſſus eſt. c. 62. *inkekangane inna*, ingrediantur intro. cap. 43. *tod pii inkange dera luſtida keſazter iſt*, mors ſecus introitum delectationis poſita eſt. cap. 7. *nob inkeanc ib*, neque ambulavi. c. 7.]

Er ingang therera uuorolti, ingreſſum, oſtium mundi. Otfrid. II. 4, 15.

[INKELTAN, reddere. *Ubil fora ubile inkeltan*, malum pro malo reddere. Kero. c. 4.]

INKIMEITI. Notk. Pſal. VI. 10. Vid. *Ingem.* & *Aruun.*

INKINNEN, inponant. Kero. c. 47.

[*Inkinnames*, aperiamus. Gloſſ. Monſ. p. 344. forſan legendum *Induames.*

INKIRIHTI, indirectum. Kero. c. 12.]

INKUNNUN, deſpicere, carpere. Otfrid. III. 15, 64.

Ne inchunniſt du mih.
Ne arguas me. *N. pſ. VI. 2.*

~~Notk. Pſalm. VI. 2.~~ Pſalm. XV. 7. *Inchondon mih mine lancha:* increpuerunt me renes mei.

INLIUHTA *thie ougun*, illumina. Otfrid. III. 20, 292.

[*Inliubte giuuiſſe.* Ita legendum ap. Otfrid. III. 21, 45. notante Scherzio, *illuminati certe.*

Inliuht unſih, vide infr. *Leobt.*

Inliuhtigen then, thie thar in finſtarneſſin ſizzent: illuminare hos, qui in tenebris ſedent. Tat. 4, 18. Primitivum eſt *liobt*, unde verbum *liuthen* lucere. Hinc adeo compoſitum *irliuhtigen*, pro quo Germani hodie *erleuchten*, dicunt. Ni fallor, referri huc debet quod eſt in Gloſſ. Lipſ. *albuti*, legendumque, *alubti*, illumina. Cui ſententiæ mire favent Somneri ad eas Notæ AS. *leoht*, *leohtan* vel *libtan*, eodem ſenſu dicitur. Palthen. Not. ad Tatian. p. 307.]

INMAH-

Digitized by Google

INMAHCHOEN, disjungant. Kero. c. 48. [*Vonna* INMAN, puros homines. Gl. Monſ. p. 393.]

INMASTHLAE, Incuria. Gloſſ. MSS. Anglo-Sax.

[INMITTIVERHI, in dimidio. Gloſſ. Monſ. p. 335. lege *in mittiverbi.*]

INMUODODENDE, vide infr. *Muad.*

INNAHTEN, vid. mox infr. ℣. *Innethron.*

[INNAMIN, abſtuliſſent. Gloſſ. Monſ. p. 367. hodie *binnahmen, binwegnahmen.*]

INNANA, infra. c. 3. *Innarorun*, inferiorem. c. 7. Kero. Legendum: *Interiorem.* Vid. mox *Innero.* [Contextus Keronis hanc emendationem non admittit. Sed omnino retinendum eſt inferiorem.]

Innan huſes, intra domum. Otfrid. ult. 24, 31. V. 1, 50.

Innan then ſe, Otfrid. I. 11, 24. In Oceanum. [Scherzius in Not. intra mare.]

Innana biſt, noſti. Otfrid. II. 8, 95. [*Interne* tò *innana* hic vertendum eſſe cenſet Scherz. in Not.]

Innana biſcouon, penitius inſpicere. Otfrid. V. 23, 102. Vid. *Inana.*

[*Innana daz iſt diu ſabba*, nonne hoc eſt verbum? Gloſſ. Monſ. p. 344.

Innanu, verene? p. 342.

Innandes untierdaz tuot, uſque adhuc. p. 369.

Innandes, quoaduſque. p. 365.

Innan thes, infra. Tatian. de Herode, quod occiderit infantes Bethlehemiticos, *Zuuijarigen inti innan thes*, à bimatu & infra. cap. 10. §. 1. Ubi quidem Palthenius in Not. p. 320. dicit. Non tam *infra* quod in textu latino eſt, quam *intra* ſignificat, quod hoc quidem loco unum idemque eſt, Pari modo & interpres ASaxonicus habet *binnan tham.* At quum apud Keronem, ut jam notatum, *Innana* infra notet, nullus dubito, quin hic itidem eodem in ſignificatu rectè à Tatiano ſit uſurpatum.

INNEIGI, incurva. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

INNEINIT, conjungit. Otfrid. V. 20, 75.

[Videtur idem eſſe ac *denegabit*, recuſabit facere, *wird verneinen.* Scherz. Not. ad h. l.]

INNELUNGE, cultura. Notk. Pſ. LXVI. 2. *Regin ſinero innelungo*, pluviam eruditionis ſuæ.

INNERO *thingon*, inferioribus. Gloſſ. Lipſ. Notat Somnerus: *Fortè Interioribus. Sax. Inran. (al. inneran) thingum. nobis hodiè innerthings. Inferior autem Sax. nyther, nobis hodie nether & neder: ſimiliter Teutonicis, dialectô paululum variatâ.*

INNETHRON, viſceribus. Gloſſ. Lipſ. Somnerus: *Viſcera Sax. innothe, nobis Inward.* V. Inadere.

Innäbten, viſcera. Noth. Pſalm. L. 12. & reſcribendum videtur: *Innäthen.*

Notk. Cant. Zach. ℣. 78. *Fonne innabtigen genadon unſeres Gotes*; per viſcera miſericordiæ DEI noſtri. conf. *Innodilu.*

INNIFLI, interamen. Gl. MS. Anglo-Sax.

INNICOUMA, animadverte. Gl. vet. *So er thes innena uuerthet*, [*So er des innena wirdit*, ita habet noſtra editio.] ſi reſciverit hoc. Willeram. p. 24. n. 13.

INNIGEN, frommen. Chron. vet. Sax. fol. 1012. b. & alibi.

INNIGLICHE, *zarte Königin.* Chron. Königsh. c. 2. 243.

[INNINOH, etiamne. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

INNODILV, viſcera. Tatian. cap. IV. 18. [Hanc vocem idioma AS. retinuit, ubi *innod* ſ. *innoth* eſt inteſtinum, *innothas* ilia, viſcera, uti prolixe memorant Somner. & Benſon. In Gloſſis Walafridi Franc. vox iſthæc non deprehenditur, ſed loco ejus *binnouili* viſcera, *tharma* inteſtina dicuntur. Niſi forte legendum eſt *binnuodili*, quod mihi non improbabile videtur. In Gloſſ. Boxhorn. *innuadri*, in Rhythm. S. Annon. *inadere* inteſtina ſunt, in Gloſſ. Lipſ. *innethron* viſcera. Palthen. Not. ad Tat. p. 306.]

INNOT, amplectitur. Otfrid. II. 2, 71.

Then fater einnigan innot
drutlicho minnot.

Patrem unicum amplectitur
fideliter amat.

[Auguror *innot* hic idem eſſe ac *innoti*, valde, intime, itaque, hos verſus ſic exprimo.

Quem pater unicum valde,
Tenere amat. Scherz. Not. ad h. l.]

Notk. Pſalm. CI. 9. *Innonto die ubilis irmarto*, ſuſcipiendo publicanos.

INNOTON *mih*, uniebant me. Notk. Pſal. XLII. 3.

[*Geinnoton mih*, hoc loco legitur.] Pſalm. XCV. 7. *Innont iuh se Apoſtolis.*

INO, ecce, ie nu. Notk. Pſalm. CVIII. 17. [*Ino* numquid ab ipſo Notkero verſum eſt.]

In INONON, in ipſis, inen, vel eorum libris. Otfr. III. 14, 147. [Legendum *inin ouuon.* vid. Scherz. ad h. l.

INPEINTA, exoſſavit. Gloſſ. Monſ. p. 338.

INPHAHIT, colliget. Gloſſ. Monſ. p. 397.

INPHALLIT, intercidit. p. 390.

INPHANGAN, excepta, ſcripta. p. 390.]

INPHARN, entfaren, entfallen. Notk. Pſ. XXI. 28.

[*Inphuor*, evanuit. Gloſſ. Monſ. p. 324. dilapſus eſt. p. 326. *nio inpharen*, ne effluant. p. 350.

INPHRAGETA, requirit. p. 391.

INPIOTAN, reſcribere. p. 363. ſignificare. p. 367. 376. hodie *entbieten.*

Inpotenter, denuncians. p. 366.

Inpiutis, ſignificaveris. p. 330.

Inpot, commonitorium. p. 384. *inpote*, commonitorio. p. 379.

INPIMOUPOTI, expoliatione. p. 395.

INPOVHNETA, ſignificavit. p. 368.

INPOTRO, *cherno in drupin*, granum. p. 336.

INPRAHHUN, irruerunt. p. 343. 397. hodie *einbrechen.*

INPROTTANER, vel *irſprunganer*, expergefactus.

Digitized by Google

INP.

factus. p. 320. *pidiu dero improtamono ebto urgift*, quia rerum diſtractorum reditus. p. 402.]

INPUNTANEER, abſolutus. Kero. cap. 2. hodiè *Entbundener.*

Durub inpintames, perſolvamus. Kero. c. 16. vid. *Anpintames.*

[*Inpintan*, enodare. Gloſſ. Monſ. p. 386. *Inpuntana*, diſſolutam. p. 399.]

INQUAD, vid. *Quad.*

INQUAMI, vid. *Qhueman.*

[INRIHTI, *Salmun inribti*, Pſalmi directanei. Kero. c. 17.]

INRIGANESSE, *Liobt zi inriganeſſe thiotono*, Lumen ad illuminationem gentium. Tatian. c. 7. 6. [*Intriganeſſe*, legitur in edit. Palthenii, qui in Notis p. 314. hæc addit. Apud Keronem *intrib*, revela, *intribbit*, revelat. In Tatiano hoc ipſo cap. §. 8. *thaz uuerden intrigane*, ut revelentur. Lingua AS. ſimplex habet *uurygan*, velare, à quo compoſitum, *auurigan*, revelare, *auurygen*, revelatus, *auurygenes* ſ. *auurygenyſſe*, revelatio v. Somner. & Benſon.

Sih INSAGANTER, ſatisfaciens. Gl. Monſ. p. 383.]

INSAZUN, indignari. Otfrid. I. 27, 88.

Entſoſſen ſich, entſetzent ſich. Königsh. Chron. c. 5, 139.

[*Inſahzta*, depoſuit. Gloſſ. Monſ. p. 333.

Mit inſaz, cum damnato. p. 401.

Inſaz, vide inf. *Sez.*

Inſize, vide *Sizen.*

INSCUOHUN, denudare. Gloſſ. Monſ. p. 391.

INSEDALGET, occidit. p. 337. occidet. p. 344.]

INSELZIT, vid. *Salz.*

[INSIGILI, ſignaculum. Gloſſ. Monſ. p. 409. (hodie *Inſigel.*) *Inſigile*, annulo. p. 342. vide inf. *Sigil.*]

INSIL, axungia. Gloſſ. Anglo-Sax. MS. *Insil*, unſchlit, ſebum, ex quo candelæ.

INSKIERE *thie heriſtraza.* Otfrid. I. 23, 43. Vid. *Scioro.*

[INSKIUPIT vel *anarerit*, ſuppedit. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

INSLAPHAN, vid. *Sleif.*

INSLEIH, vide *Sleiben.*

INSLIAZES, aperias. Otfrid. III. 12, 75. i. e. entſchlieſs es.

INSLIFANNE, vide *Sleif.*

INSLUPHAN, effugere. Willeram. Cant. Cant. p. 149. hodiè *entſchlupfen.* [In noſtra edit. p. 63. legitur *inslafan*, dormire.]

[INSPENNAN, ſollicitare. Gloſſ. Monſ. p. 376. conf. *intſpenne.*

INSPERREN, aperire, quaſi *entſperren.* Otfrid. præf. ad Lud. R. ℣. 145. & I. 5, 63. conf. Not. Scherz. ad locum utrumque & infr. *ſparren.*

Inſparrit, damnat. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

INSTARCHO, imbellicitas. Otfrid. V. 20, 44.

INS.

INSTUAN, intelligere, percipere. Otfrid. II. 2, 19. III. 17, 89.

Uuanta jagilih tho thar in ſtuant,
thaz ther man ſcolta uueſan guat.
Nam quilibet tunc intellexerat,
quod iſte homo deberet eſſe bonus.

Conf. c. 15, 41. V. 12, 90. IV. 15, 46.

Inſtantan, intendere. Otfrid. I. 1, 238. III. 5, 1.

Hiar mugun uuir inſtantan.
Hic debemus nos percipere.

Vid. infr. St.

[INSTENGRÆBER. Sigismund. Imp. in Decreto de moneta ad Senatum Francoford. an. 1429. *Muntzer*, *wardeiner*, *Inſtengræber*. Reineſ. Vocab. Theot. MSC. Explicationem vocis non addit. Mihi videtur legendum *In ſteen græber*, uti enim *ſigilgræber* vocantur, qui ſigilla conficiunt, ita forſan *Inſtengræber*, dicebantur, quos nunc appellamus, *Steinſchneider.*]

INSTRICHE, vide inf. *Strichus.*

INSUAB *thie uuorte*, percepit. Otfrid. III. 4, 57. IV. 24, 5. Vid. *Suab.*

[INSUERIAN, dejerare, i. e. jurare. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

INSUL, Carm. de Bell. Hiſpan. ℣. 1688.

Ther Künig von Marſilien
ther vörte uz ſiner Inſulen,
neugen thuſent buchalare.

INSUS. Art. Argentorat. Vett. §. XVI. *die doch geſchehent insús*, quæ tamen fuerint diverſo modo.

INT, *unt*, particula in compoſitis, pro qua hodiè *ent*, ex, à, &c. Item *ant*, ſupra. *Int*, Alem. *Unt*, Francicè. Conf. Cant. Cantic. cap. V, 5.

INTDUAT, aperiat. Otfrid. III. 18, 11.

Bithiu n'intduat ſih iuer muat,
thar ih iu zellu thaz guat.
Quare non aperit ſe veſter animus,
quum ego vobis annuncio bonum,
(ſalutem.)

Vide ſupra, *Indan.* & Cant. Cant. V, 2.

[In noſtra edit. legitur *Intuo mir min ſueſter*, aperi mihi ſoror mea. & ℣. 5. *Ich ſtuont uf, daz ih minemo uuine intate*, ſurrexi, ut aperirem dilecto meo.

[INTECHENTIU, diſco operiens. Gloſſ. Monſ. p. 327.

INTDECCHAN, detegere. *Andremo tolc intdecchan*, aliorum vulnera detegere. Kero. cap. 46.]

INTERET *mih*, dehoneſtatis me. Otfrid. III. 18, 36. [hodie dicimus *unebret.*

INTERPEDEN, medie. Gloſſ. Monſ. p. 346. *Unter beiden.*

INTERSCEITOT, dijudicat. p. 352. hodie *underſcheidet.*

Interſceita, commata. p. 332.]

INTFAH, excipe. Kero. Prol. p. 16. *Intfangan*, ſuſcipi. c. 60. *Intfanganeru*, accepta. c. 35. Kero.

[Adde

Digitized by Google

[Adde ex eodem Kerone. *Intfabit namun*, ſuſcepit nomen. c. 2. *intfaben alle*, accipiant omnes. c. 48. *intfangan uueſan*, ſuſcipi. c. 60. *iſt intfankan*, ſuſcipitur. c. 53. *ſi intfankan*, ſuſcipiatur. c. 61. *ſelo intfianc*, animus ſuſcepit. c. 2. *intfabant niuuiu*, accipientes nova. c. 55. *intfankaner*, ſuſcipiendus. c. 58. *intfabente*, recepturos. c. 64.]

Intpheing, accepi. Confeſſ. Vet.

Intfabent, accipiunt. Otfrid. V. 8. 113. *Intfiang*, aggreſſus eſt, excepit. Otfrid. II. 11, 10. III. 11, 51. conf. voc. *Antfangan*.

INTFALLEN, entberen, carere, deficere. Otfrid. II. 4, 177.

Then ſalidon ſie intfallent,
thie in anbeton uuollent.
Beatitudine hi excidunt,
qui iſtum (diabolum) adorare volunt.

Notk. Pſalm. CIX. 3. *inphallet*. vid. *Inpb.*

INTFRAHETOMES, interrogâſſemus. Kero. Prol. p. 18. Vid. ſupra *Fraban*.

INTFUERTA, eripuit, entfüret. Otfrid. IV. 31, 67. conf. ſupra *Faran*, & *Fuoren*.

INTGULTI. Otfrid. II. 11, 48. entgelten. [Satisfaciat, i. e. puniatur: ita vertit Scherz. in Not.] Vid. *Ingelt*.

INTHABEE, ſuſtine. Kero. c. 7. *inthabeen*, ſuſtineant. cap. 35. *Haben*, *beben*, *Heffan*, vid. ſupra.

[*Inthapen*, ſuffulcire. Gloſſ. Monſ. p. 404.

Inthapet, ſuſtentat. p. 352.

Inthepita, ſtetit. p. 327.]

Inthabanii, adſumtione. Kero. c. 63. *Inthoub man mit den ſuuerton thaz kind in then hanton*, Otfrid. I. 20, 33. ita emend. ſubſtinebatur affixus infans enſi in manibus. *Spieſſen*. Sed rectius refertur ad Hauwen, *inthoub*, i. e. diſſecuit miles infantes &c. entzweihauuet.

[Pro *inthuob*, legitur in MSC. Vindob. & Vatic. *incloub man*, quod reddendum *diſcindebatur*, *diffindebatur*. v. Scherz. Not.]

INTHABEN, includere, comprehendere. Notk. Pſalm. CXIII. 11. *Aber ſo ne iſt er* (Deus) *dar*, *daz in ſiniu uuercb bimil alde erde inthabeen*, *nube ſin eternitat inthabet in*. conf. Pſ. CXLVIII. 5.

Inthabe thih, cohibe te, enthalte dich. Otfrid. V. 7, 113.

Id II. 7, 58.

Ni moht ih mih inthaben ſar.
Ni bera giilti zi thir.
Non potui me cohibere,
Quin huc properarem ad te.

C. 8. 9. Verba Architriclini refert:

Sage mir nu friunt min,
uuio dati ſo bi then uuin?
Thih ſus es nu inthabetos,
ſo langa 'nan giſparatos.
Dic mihi, amice mi,
quid feciſti de vino?

Te ita hactenus cohibeas,
& tam diu reſervaſti.

Sich uuo ufhalten. Otfrid. III. 24, 83.

Er nob ſih thar inthabeta,
thar imo Martha gagnata.
Adhuc ſe iſthic cohibuit (moratus.)
ubi ei Martha obviaverat.

Vide & ℣. 105. [Sed Notas quoque conſule.]

Inthabet er ſih, commoratus, cunctatus. Otfr. III. 23, 51. [Scherzius quidem in Notis ad h. l. verba Otfridi vertenda cenſet, *abſtinebat* ſe, *er hielt ſich zurük*, ſed contextus oſtendit, Schilteri verſionem eſſe præferendam.]

INTHALSEN, vid. *Hals*.

INTHEIZA, vota. Notk. Pſalm. XXI. 26. *Ih mina intheiza ſpendon*, vota mea reddam. vid. *Heizen*.

INTHEKEN, aperire, manifeſtare, propalare, prætendere, *entdecken*. Otfrid. IV. 36, 21. Petunt Judæi ut cuſtodiatur ſepulchrum Chriſti:

Thaz ſie thaz n'intheken,
mit ſtalu'nan n'irzuchen.
Ut illud ne manifeſtent, (prætendant)
furto (autem) ipſum ne auferant.

[Aptius verſus prior redditur. *Ne illud* (ſepulchrum) *aperiant*. Ita optime Scherz. in Not. Probat hanc verſionem locus Keronis quem vide ſuperius v. *Intdecchan*.

INTHELDAN, reclinare. Tatian. 51. *Mannes ſun ni habet uuar her ſin huobit inthelde*; filius hominis non habet ubi caput reclinet. vid. ſupra *Helden*.]

INTHIE, quibus. Otfrid. V. 19, 25.

INTHIHIT, vid. *Bidiban*, & *Diuben*.

[*Tho giſah Pilatus thaz er niouuibt inthoh*. Videns Pilatus quia nihil proficeret. Tatian. 199. 11. Simplex eſt *thiban*. Palthen. Not. p. 393.]

INTHIU, in hoc, in dem. Otfrid. I. 1, 170. I. 11, 14. 15. 16, 38. dummodo, ut. Otfrid. IV. 8, 47.

[INTIDEA, quique. Kero. c. 21.

INTIPIDIU, ideoque. Kero. c. 30.]

INTISO, ac ſi. Kero. [*Indiſo*, etſi, legitur apud Keronem. Prol. p. 15.]

INTLIHEN, commodare, entlehnen. [*entlehnen* hodie *mutuo petere* notat, *lehnen* vero & *leiben* commodare.] Notk. Pſ. CXI. 5. *Uuunneſam menniſco der andermo genadet unde entliebet*. Jocundus homo qui miſeretur & commodat.

[*Intlehnota*, fœneravi. Gloſſ. Monſ. p. 337. *intlehenont*, fœnerantur. p. 396.

Intlehenâri, fœnerator. p. 349.

Intlehenliha, mutuo. p. 396.

INTLIHHISOTA, diſſimulat. p. 390. conf. inf. *Libhiſode*.]

INTLOHHAN, aperire. c. 7. *Intlobbaneem*, apertis. Kero. quaſi dicas hodiè *Entlochen*, h. e. foramen aperire, das loch öffnen.

[In Rhythm. de S. Ann. §. 32. ℣. 552. eſt *intloich*. excuſſus.]

Intlouc,

Intlouc, aperuit. Gloſſ. Lipſii. conf. voc. *Antloc.*

[*Intlauh*, *urrachota*, explicavit, explevit. Gl. Monſ. p. 407.

Intlochanaſſi, reſeratione. p. 408.]

INTNAGELN, refigere. Otfrid. IV. 30, 59. Judæi Chriſtum in cruce ſubſannantes dixerunt.

Intnagili thih thanana,
uuir uuerthen thine thegana.

Refige te abinde,
fiamus tui diſcipuli.

[INTORCALUN, prælo. Gloſſ. Monſeenſ. p. 383. Forſan hæc vox è Latino *in torculari* confiƈta fuit.

INTPRENNEN, accendere. *Nob intprennent liobt far*, neque accendunt lucernam. Tat. 25. 2. Vox Germanis ſatis nota, ſed qua neutraliter nunc, non active utuntur. Palthen. Not. ad h. l. p. 352. Hodie dicimus *anbrennen.*]

INTRAHHOC, excuſet. Vid. *Antrahcha.*

[INTRAN, lapſa eſt. Gloſſ. Monſ. p. 382.

Intranteru, reſciſſo. p. 402.

Intriunit, lapſus fuit. p. 329.

Intranitaz, diſſuta. p. 322.]

INTRATENT. Otfr. I. 1, 195. c. 18, 117. recedere, abtretten. vel: *entraten*, prodere.

[*Intraten*, eſt aliquid timere, horrere. Scherz. in Not. ad Otfrid. I. 1, 195. ubi ſimul ad voces. Gloſſ. Lipſii ſupra voc. *Andredi* productas provocat.]

INTREDINON, ingredi, *eintretten.* Otfr. III. 12, 80.

[Quum *intredinon* ſit â *redina*, quod *cauſam*, item *ſermonem* denotat, facile patet vertendum eſſe, *â cauſa liberare.* Scherz. Not. ad h. l.]

INTRERTEDA, intemperies. Ruodepert. Mag. S. Gall. Epiſt. VII.

INTRESTENT, Notk. Pſal. C. 3. ſecedit. ſi lectio vera. [*Intrertet* legitur in noſtro Notkero.]

INTRIATIN, oppoſitum *tr̃ Riatin* & *Giriatin.* Vid. ſupra G. & infra R. reprobare, reſpuere. Otfr. I. 27, 21. II. 6, 33. Idem IV. 1, 31.

Thaz ſie iz mer intrietin,
zi imo ſih gikertin.

Ut eò magis id evitarent,
ad ipſum ſe converterent.

[*Intriatin*, eſt imperfectum ſubjunctivi, verbi *intraten*, quod ſignificat timere, metuere. Scherz. Not. ad Otfr. I. 27, 21. & II. 6, 33. In ultimo tamen loco IV. 1, 31. Schilteri verſionem admittit.]

INTRIETUN, mirati ſunt. Otfrid. I. 13, 30.

Alle thie iz gihortun,
barto ſi iz intrietun.

Omnes qui id audierunt,
valde mirati ſunt de eo.

INTRIH, revela. c. 7. *Intribbit*, revelat. c. 3. Kero.

Intriganeſſe, revelatio, Apocalipſis. Tat. c. 7, 3. & 8. vide ſupra. *Inriganeſſe.*

INTSAGEN, excuſare. Notk. Pſal CXVIII. 39. *Intſaget ſin conſcientia.*

[*Intſagan*, defendere. Gloſſ. Monſ. p. 386.

Intſagan, deteſtari. p. 398. anathematizare. p. 398.

Intſaget, renunciaverit. p. 375.

Arlougnaant vel *intſagent*, denegant. p. 408.

Intſegido, ſatisfactione. p. 366.]

INTSAZIN, revereri. Otfr. II. 6, 27. vide ibidem Notas. Notk. Pſalm. XLIV. 17. Pſalm. LXXII. 19.

Intſezzit, degradaverit. Kero. c. 63.

[*Intſazun*, metuebant. Gloſſ. Monſ. p. 342.

Intſizan, metuere. p. 338.

Intſezo, deponam. p. 334.]

INTSLUPTA, vide *Sleif.*

[INTSPENNE, ſollicitet. Gloſſ. Monſ. p. 380. conf. *Inſpennan.*]

INTSPRENITAZ, ablactatum. Kero. Fortè legendum *intſpunitaz.* [Ita quoque legendum cenſet. Scherz. in Not. ad h. l.] Vid. *Spun.*

[INTSTAZTA, deſtituit. Gloſſ. Monſeenſ. p. 391.]

INTSUAB, percipio. Otfrid. III. 24, 105. *Inſuab*, Idem III. 4, 57. Vid. *Suab*, *Sueben.*

[INTSUFPHIT, elabitur. Gl. Monſ. p. 346.]

INTWATOT, exuatur. c. 58. *Intwatoter*, exutus. c. 58. *Intuuatotan ſona keuualtidu*, exutum à poteſtate. c. 65. Kero.

[INTUUERDUNT, ſpernunt. Gloſſ. Monſ. p. 376. abhorrent. p. 377.

Intuerdot, abhorrebit. p. 357.

Intuirdit, tædet. p. 319.]

INTWEREN, irritum facere, revocare. Notk. Pſalm. LXXXVIII. 35. *Diu ih keſpricho, diu ne intuueren ih*: quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita.

INTWERIEN, vide *Were.*

INTWIRKIT, vide *Werah.*

INTWORAHTEN, vide *Werah.*

INU, Ecce. Kero. Otfrid. V. 14, 48. Iſid. 3, 4. item §. 6.

INUNU, igitur. c. 63. itaque. c. 4. Kero.

INUPPE *tenchende*, inania meditantes. Notk. Pſalm. II. 4.

INVALDE, volvat. Kero. [*Muate ſinemu ſimblun invalde*, animo ſuo ſemper revolvat. ita Kero. c. 7.]

Ingiuuelti, involutum. Otfr. V. 6, 120. [*In giuuelti*, in potentia, legitur. h. l.] Vid. *UUillin.*

INVERTE, vid. *Faran.*

[*Invart*, oſtium. Gloſſ. Monſ. p. 366.

Invuortun, induxerunt. p. 365.

INVINSTRI, intempeſte. p. 397.

INURLOSIDO *unſrero*, Sacramento. p. 392. Legendum videtur. *In vinſtri*, *In urloſido.*]

INWARTUN, intimo. Kero. [*Drinuuartun* legitur in Kerone noſtro. c. 7.]

[*Inuuartigi*, viſcera. Gloſſ. Monſ. p. 369. medullam. p. 388.

Inuuartigo, medullitus. p. 388.

Inuuerti, intime. p. 387.

INVUITI, ſupervacuum. p. 347.

INUUA-

Digitized by Google

INU.

INUUATEN, indui. *Ni ſit ſuorg ſolle mit thiu ir inuuatet:* ne ſitis ſolliciti, quid induamini. Tatian. 38, 1.

INUUERIEN, quod quidem apud Otfr. IV. 13, 108. *in uuerien* ſcribitur, ſed unum Scherzio in Not. videtur eſſe vocabulum, *entwebren*, defendere, ſignificans.

INUUIZZEDA. vide *Wis.*

INZECHINIT. *Suht diu inzechinit ungaloupa jaub andar upil in Criſtani*, peſtem. Gl. Monſ. p. 403.]

INZELLEN. Vid. Lit. Z.

INZICHT. Ord. Prov. Henneb. Lib. II. tit. IX. c. 1. *die unzucht, inzicht und andere frevel.*

[*Inzibti*, zelotypia. Gloſſ. Monſ. p. 322.

Inzibtin, criminibus. p. 361.

Inzibtigaz, zelotypia. p. 356.

Inzibtotun, criminabantur. p. 410.

INZIOHAN, extendere. p. 367.

Inziobe, indicat. p. 392.

Inzogana, detractos. p. 368.

Inzugin, detraxerint. p. 350.]

INZIT. Otfr. II. 6, 64. delictum, vel *in zeiten*, mature.

INZYMIS, L. Sal. paſſim. Vid. *Zymis.* Tit. 2, 10. *Inzymis ſexa chalt*, porcorum ſex furtum.

INZITHIU, Otfr. II. 12, 125. [Cod. Vind. & Vatic. habent *iu zitbiu.* notante Scherzio ad h. l.

INZUNTIDA, inflammatio. Gloſſ. Monſ. p. 356. hodie *Entzündung.*

Inzuntunga vel *ſbuntunga*, incentiva. p. 409.]

JO, particula affirmationi inſerviens, imò, ita, quæſo: *afur io*, ſed imò. Otfr. paſſim, Lib. ult. c. 24, 111. V. 6, 33. Notk. Pſal. IV. 2. *Drubtin io miu*, Otfr. III. 17, 127. *Jo bin*, ſum. Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Sax. ic eom, quibus bin, ut & nobis, verbum præteriti temporis.*

[*Jo* multoties notat *ſemper.* vid. Scherz. Not. ad Otfr. p. 36. 65. 124.]

Jo giuuanan, undique. Tatian. c. 46. fi.

[Eadem eſt loquendi ratio quæ in *jogiuuelih.* Palthen. Not. ad h. l. p. 368.

Jogiuuar, quolibet. Gloſſ. Monſ. p. 352.

Jogiuuedar, hodie *jedweder. Lazet iogiwedar unabſan*, ſinite utraque creſcere. Tatian. LXXII. 6.

Jogiuuelih. Niſt unodi mit Gote jogiuuelih uuort. Non eſt impoſſibile apud DEum omne verbum. Tat. 3. 8. Pro *jogiuuelih*, Otfridus paſſim habet *jagilih*, nos idem contractius nunc efferimus *jeglich.* Notandus hic porro barbariſmus utriusque textus, cujus hic eſt ſenſus. Impoſſibile DEO nullum verbum eſt. Refragantibus Logicis, quibus non omnis idem eſt quod quidam. Palthen. Not. ad Tat. p. 299.

Jo in altere. Got nioman ni giſah io in altere, DEum nemo vidit unquam. Tatian. 13, 10. Pro *jo* Germani nunc dicunt *je*, *hat man auch je gehöret*, an unquam fando auditum fuit? *In altere*, ætatem ſignificat, quam locutionem Germani retinent, dicuntque *mein tage nicht.* Præfixo *ni*, vel ſola potius litera vocali *i* eliſa fit, *nio in altere.* (de quo ſupra in *Alter.*) Palth. Not. ad Tat. p. 327.

JO.

Jonoltres, aliquando. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Jovuedarahalpun, utrobique. p. 384.

Jovuedarero, diverſo. p. 389.

Jogimalon, perpetuo. Otfrid. IV. 37, 79. Ab *io* & *mal*, quod adhuc ſupereſt in *einmal, zweymal, mehrmal.* v. Scherz. Not. ad l. c.

Jouuanne, aliquando, interdum. v. Otfrid. I. 2, 35. c. 10, 25. II. 8, 55. Scherz. in Not. ad Otfrid. p. 114.]

JO, ſemper. Gloſſ. Lipſ. Somnerus: *Non multum abludit noſtratium Ay, eo ſenſu.* Vid. ſupra *Jeo.*

[*Vonna io*, ab initio. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

Gothis: *Gab, ga, gai*, ſic, ſanè.

JOF, *ibu*, ſi. Kero. [*Job auh ibu*, etſi. extat apud Ker. Prol. p. 15.

JOGOTUN, ventilabant. Gl. Monſ. p. 361.]

JOH, ac, etiam. *Joh imu*, & ipſum. Kero. paſſim. Otfrid. paſſim. I. 14, 16. & ad Salom. *p.* 35.

[*Job auh*, ſed &, Kero c. 7. ſed etiam. c. 48. nullus. c. 25. *Job*, vel. c. 43. *Job pedero*, utroque. Prol. p. 16.]

Job, utinam. Otfrid. III. 19, 20.

Job, nonne, nunquid. Gloſſ. Lipſ.

[*Job in himil uf*, ſive in excelſum ſupra. Gl. Monſ. p. 333.

JOHH, jugum, *joch. Jobbe Criſtes balſa untarleccan.* Jugo Chriſti colla ſubmittere. Kero. Prol. p. 16.

Job, jugum. Gloſſ. Monſ. p. 357.

Jobbalmin, loro. p. 347.

Jobbalmo, lorum. p. 357.

Jobbalmun, loris. p. 366.

JOMER, ter. p. 382.

IR, vos. *Uuaz chunnot ir*, quod eſt opus veſtrum. Gloſſ. Monſ. p. 320. hodie *Was könnet ihr.*]

IR, ex, de. *Ir himile*, de cœlo. Otfrid. I. 5, 4. & c. 20, 34. II. 23, 26. III. 24, 196. IV. 24, 4. & c. 34, 10. *Ir* in compoſitione etiam pro hodierno *Ver* ſερηλωῶ.

Ir, pro *er*, Iſid. paſſim.

Ir, wider, Re, contra, *Irſtandini*, reſiſtentes. Notk. Pſal. XXXI. 9.

IRAHTON, comprehendere. v. ſupra *Abton.*

[IRARANIU, exarata. Gloſſ. Monſ. p. 392.

IRARGENT, obſtupeſcent. p. 356.]

IRBALDEN, irpalden. Vid. *Balden. Irbelgedon*, exacerbarunt. Gl. Lipſ. Vid. ſupra *Abulk.* & *Belgen.*

IRBAN, excludit. Otfrid. V. 21, 14. Vid. *Bann.*

IRAREN. v. *Bar.*

IRBEIT *kumo*, duxit luctum. Otfr. III. 24, 99. de Martha:

Irbeit ſi theſer kumo,
iob ſprah zi Druhtine tho.

Duxit hanc lamentationem,
& dixit ad Dominum tunc.

[In Cod. Vindob. legitur *thes kumo.* Ita igitur hos verſus redde:

IRB.

Expectabat illa ideo ægre,
& dicebat ad Dominum tunc.
Scherz. Not. ad h. l.]

IRBEIZEN. v. *Baizen.*

IRBIATEN, offerre, exhibere, *erbieten.* Otfrid. I. 3, 68.

So uuer ſo in erdriche
ouch ſalida ſuache,
Irbiatet iro guati,
mihilo otmuati.

Quicunque in terrâ
etiam ſalutem quærit,
Offert ſuam bonitatem
magna humilitate.

conf. ſupra. voc. *Biten*, expectare.

Irbot. Otfrid. II. 6, 99.

Thero uuerko er uns irbot,
tho uns uuas harto not.

Cujus (amoris ſui) opus nobis obtulit
(DEus in miſſione Filii ſui in carnem.)
cum nobis id maxime neceſſarium eſſet.

Irbietet otmuati.
Exhibeatis humilitatem.
Otfrid. IV. 11, 102.

Irbidin. Rhythm. de S. Annone ℣. 141.

Daz ſi vreiſin
gidorſtin irbidin.
Ut pericula
auderent adire.

[*Irbiden* hic non eſt adire, offerre, ſed expectare, ut apud Otfrid. III. 24, 99. Ita igitur hic locus transferendus. *Ut pericula auderent expectare*, ſuſtinere. Scherz. Not. ad h. l.]

IRBIBENOTON. v. *Bibun.*

IRBILIDE, ſimilis eſt. Otfrid. II. 3, 20. de Maria:

Ni uuard ſie io in giburti,
thiu io ſulih uurti.
In erdu noh in himile,
thiu jamer ſia irbilide.

Non fuit unquam in puerperio,
quæ talis fuiſſet.
In terra nec in cœlo,
quæ unquam iſti ſimilis eſſet.

IRBLENDEN. v. *Blint.*

IRBOLGAN, *iratus.* v. *Abulkii.*

[*Irpolgani*, commotio. Gloſſ. Monſ. p. 380.
Irpalgida, offenſionem. p. 397.
Irpalgit uuerd, adverſetur. p. 392.]

IRBOLGONO, *verberge*, *verhalte.* Otfr. I. 4, 114. *Irbalg*, *verbarg.* Otfr. IV. 33, 1. ſed vide *Balgan.*

IRBONDUN *ſelidono*, tabernacula denegarent. Otfrid. IV. 4, 140. *thes ſindes*, Otfr. II. 5, 19. excludere, privare. Notk. Pſal. LXXII. 3. Vid. *Bann*, *Irbannen* & *Bondun.*

IRBOREN. v. *Baren.*

IRBRUTTEN. v. *Brutten.*

IRBURAN, Vid. *Buren.*

IRCHOMEN, Vid. *Chumo.*

IRD.

IRCHORIMIN. vid. *Choron.*

[IRDARTA, arefecit. Gloſſ. Monſ. p. 368.
IRDORRENT, arefiunt. p. 388.]

IRDEILEN, condemnare. [In genere quidem ſignificat judicare, ſed in ſpecie junctum cum dativo, condemnare. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 40.]

Otfrid. II. 12, 156. Non DEus filium miſit in mundum:

Thaz kraft ſin thaz gimeinti,
thaz er in ſar irdeilti.

Quaſi potentia ejus intenderet,
ut (mundum) ſtatim condemnaret.

Id. V. ult. 88.

Lis uuio er then quenon zeinti,
iob ſelberno imo irdeilti.

Lege quomodo uxoribus illis expoſuit,
& ipſe ſibi ſententiam dixerit.

Judicare, II. 4, 187.

In buachon iſt irdeilit
iob alles uuio gimeinit.

In Bibliis eſt judicatum,
& quodlibet deſignatum.

Adde I. 5, 113. II. 12, 18. Conf. *Deil*, *Irteil.*

[IRDICCAN, obtinere. Gloſſ. Monſ. p. 385.
Irdigita, expetivit. p. 360. obtinuit. p. 389.
Irdigis, impetrabis. p. 327.
IRDICHET, ingruerit. p. 350.
Irdichet, incraſſatum. p. 367.]

IRDISGO, terrenus, *irdiſch.* Otfr. III. 2, 74.

Giloubta ſar tho ſelbo,
ther Kuning irdisgo tho.

Credidit ſtatim tunc ipſe
Regulus terrenus hic.

IRDRENKEN, ſuffocare. vid. *Drenken.*

IRDRIBAN, Otfrid. V. 21, 15. ejectus, *vertriben.*

Iſt ferro irdriaban fon himile uz,
ther anderemo ninit ſinaz hus.

Sit procul eliminatus ê cœlo,
qui alteri rapit ſuam domum.

IRDRIEZEN. Vid. *Irthr.*

IRDUALTA. Vid. *Dual.*

IREISCOTI. v. *Eiſcoten.*

IRFALTOS. Vid. *Fal.*

IRFANGON *ſal*, increpabit. *Irfienge*, increpaſti. Gloſſ. Lipſ.

IRFARE *thih ſo*, tractarit ſic te. Otfrid. IV. 13, 106. Vid. *Fara.*

IRFELLEN, ſuperare, vincere, *umbfellen.* Notk. Pſal. XXIII. 2. *Tuniſte ne irfellent ſie*, attamen non ſuperarunt eam. Pſal. LXXII. 18. ad verba Pſaltis. Dejeciſti eos dum allevarentur: ita commentatur. *Selbiu iro bevi uuas iro iruuelleda.* (*irfelleda*)

Irualti, proſterneret. Notk. Pſal. CV. 26.

[Hoc loco non *irvalti*, ſed *iruueleta*, elegit, occurrit. Ita namque verba habent: *Aaron den er dara zuo iruueleta.* Aaron quem elegit. Quod eſt à verbo *Iruuelen*, eligere, *erweblen*, non ab *irfel-*

Digitized by Google

IRF.

irfellen. Illo utitur etiam Pſal. LXXII. 18. *dero erdo guot ze iruuelinne ſin*, terrena bona eligenda eſſe.]

Idem ad Cant. Mariæ ℣. 52. *Mahtige irualta er*, potentes depoſuit de ſede.

IRFERRON *ſal*, Obſtupefacies. Gloſſ. Lipſ. *Irfirrit uuerde balo ſin*, perdatur malitia ejus. Otfrid. I. 2, 63. [Significationi vocabuli propius accedit qui reddit, *auferatur*, *removeatur*. Scherz. Not. ad h. l.]

Diſpergere, Notk. Pſalm. LXXXVIII. 34. *Mina ginada ne irfirro ih fone imo*, miſericordiam meam non diſpergam ab eo: à *Ferron*.

Ebruirrit, Rhythm. de Ludov. II. ℣. 37. Vid. *Erfirt*.

Irfirti, Otfrid. I. 8, 35.

Job tbeis gidougno uuurti,
er ſib ſon iru irfirti.
Atque ut id occultè fieret,
cum ſe ab eâ *abſtraheret.*

Seducere, Otfrid. II. 6, 79.

Tho irfirta uns mer oub thaz guat,
thaz er lougnen giſtuat.
Hic abduxit nobis magis quoque bonum iſtud,
quod in negando perſiſteret.

Irferreton. vid. *Fer.*

IRFLORENNISSIDO, perditio, *inferloren*, Notk. Pſal. CVI. 20. *Loſta ſie fone iro inflorenniſſido*, eripuit eos de interitionibus eorum.

IRFREUUI *ſib*, Otfrid. ad Salom. ℣. 91. [*Nir freuui ſib:* nunc lætetur, legitur h. l. in Otfrido.]

IRFULLUN, computreſcere. Otfr. II. 18, 6. *verfaulen.* Vid. *Ful.*

[Imo non putreſcere, ſed adimplere ſignificat, vide annotata ſupra ad *Ful.*]

IRGABIN, tradebant. Otfrid. I. 11, 12.

In briaf iz al ginamin,
int imo es zali irgabin.
Inbreviabant omne,
& ei numerum exhibebant.

Idem V. 7, 13.

Si thia ſtat nob tho n'irgab,
iob luagata auur in thaz grab.
Illa hanc ſtationem nondum relinquebat,
ſed inſpiciebat denuò in ſepulcrum.

Idem I. 11, 121.

Uuir uuarun irgibentin
in uuidaruuertin bentin.
Eramus dediti
in adverſarias manus.

Sic enim emendanda lectio Flaciana *ingibentin.*

Idem V. 20, 52.

Iro uuerk zi irgebanne.
Sua opera ad exhibenda.

IRGANGENLICHO. vid. ſupra *Gan.*

[IRGAHUN, derepente. Gloſſ. Monſ. pag. 331.]

IRG.

IRGAZIN *ſiu thionoſt*, obliti miniſterii ſui, Otfrid. V. 21, 7. Vid. *Biges.* *Irgizeſt du*, obliviſceris. Notk. Pſal. XII, 2. Pſ. VI. 6. *Diu blindi irgezzet in Gotes.* Cœcitas obliviſci eum facit DEI. hodie *vergeſſen.*

IRGE *zi guate*, cedat in bonum, *ergebe.* Otfrid. II. ult. 68.

II. 19, 12.

Nirgeet imo iz ze guate.
Nec cedit ei in bonum.

III. 21, 72. IV. ult. 12.

N'irgangen uz, ne exeant inde. Otfr. III. 12, 64.

[*Irganganen*, evolutis. Gloſſ. Monſ. pag. 320.
Irganganemo, peracto. p. 367.
Irget, evolvitur. p. 393.
Irgiengun, volverentur. p. 331. conſumati ſunt. p. 395.
Irgiench, vertebatur. p. 360.]

IRGEHENT, profitentur, teſtantur, *verjähen*, Otfr. III. 22, 35.

Thiu uuerk thiu ih uuirku inan thes
in namen fater mines,
Irgehent io gilicho,
mih ſilu follicho.
Opera quæ ego operor interea
in nomine Patris mei,
Profitentur utique pariter,
me multum plene.

[IRGELISOGE, inſoleſcat. Gl. Monſ. p. 360.

IRGEPAN, ponere. p. 391.

IRGEZZIN, *ergezen*, reficere. Rhythm. de S. Annon. ſ. 24.

IRGIOZENTER, abundas. Gl. Monſ. p. 356.
Irgiozantiu, redundans. p. 352.
Irgoz, impleverat. p. 324. redundabat. p. 360.
Irguizit, redundat. p. 353.
Irgozanen, deſtrictis. p. 363.

IRGRAPANA, expreſſam. p. 340.
Irgrapana palmpouma, cælatæ palmæ. p. 340.

IRGREMME, exaſperet. p. 385.
Irgremit, exacerbavit. p. 348.
Irgremmenter, exaſperans. p. 366.
Irgremiter, effrenatus. p. 364.
Irgremitni uuirdit, irritatur. p. 396. v. *Grim.*

IRGRUISON, abhorreſcant. p. 363.

IRGRUSCRIMMOTA, infremuit. p. 398. vid. *Griſcramen.*

IRHAHIT, inaltabit. p. 355. v. *Haban.*

IRHAPAN, elevatum. p. 361.

IRHALPANLIHO, de latere. p. 395.
Irhalpunlihhun, ex latere. p. 350.

IRHAVEN. v. *Haven.*

IRHEIZE, igneſcat. Gl. Monſ. p. 398. v. *Heiz.*

IRHERIONT, devorant. p. 332.

IRHIANGI. vid. *Hiangen.*

IRHIRNET, excerberet. Gl. Monſ. p. 326. lege excerebret. vid. *Hirn.*]

IRHOLON, accerſere. hodie *berholen.* Otfr. IV. 6, 46.

IRH.

Gibot thaz ſi es giſilotin,
ioh armuwiht irbolotin.
Juſſit ut hoc obſervarent,
atque pauperes accerſerent.

[IRHOLUNT, excavant. Gloſſ. Monſ. p. 374. hodie *Aushölen.*]

IRHUGG *ih muates*, perpendo mente, verſor animo. Otfr. ad Salom. ỳ. 20. Id. ad Ludov. II. ỳ. 73. conf. ſupra *Hugen.*

[*Irbugita*, recoluit. Gloſſ. Monſ. p. 385.]

IRKIASET, *erkennet*, dijudicet, Otfrid. ad Salom. ỳ. 10.

IRKNATUN, agnoverunt, *erkanten. Irknaent*, agnoſcerent, Otfrid. IV. 5, 31. conf. c. 8. 62, 86. Conf. inf *Knat.*

IRKOBORON, *erobern*, *bekommen.*

Otfrid. V. 7. 70. *Ni meg ih thaz irkoboron*, non poſſum hoc impetrare. cap. 23, 2. V. 2, 28.

Erkoboron, Otfrid. V. 12, 68. *Uuertiſal erkoboron*, corruptionem adipiſci. [Codices Vatic. & Vindob. habent *irkoboron*, notante Scherzio ad h. l.]

Jus Arg. Vet. 1249. ſ. 10. *er erkobert ſinen ſchaden.*

Ubarkoboron, occupare. ibid. ỳ. 80. [IV. 31, 60. *Suntono ubarkoborot*, Schilterus vertit, peccata cumulavi. At Scherzius in Not. peccatis obtinui.]

IRLAREN. vide *Lar.*

[IRLEID, tranſierat. Gloſſ. Monſ. p. 393.

Irleitan, facere. p. 376. agere. p. 354.

Irleitte, faciam. p. 383. *Den uuinter irleitta*, hyemaverat. p. 367.

Irleittimes, faciemus. p. 368.

Irleiter, acta. p. 381.

Irleitenter, agens. p. 364.

Irleittero, facto. p. 366.

Irleitti, feciſſem. p. 354. conf. inf. *Leitan.*]

IRLEGEN, deficere. Notk. Pſal. LXXXIX. 7. *Uuir irlegen ſin in dinemo zorne*, defecimus in ira tua. Id. Cant. Deut. 32, 11. *Alſo der aro tuot irlegenen jungon.*

[*Irliccan*, defeciſſe. Gloſſ. Monſ. p. 380. *irliccent*, deficient. p. 398. Conf. infra *Licke.*]

IRLESGEN, extinguere, *erleſchen.* Otfr. I. 17, 104. IV. 26, 46.

Zui [lege *Ziu*] *ſie 'nan ſus nu thuesben,*
thia fruma in imo irlesgen.
Cur ipſum ſic jam occidunt,
hoc bonum in eo extinguunt.

In ze irloſchenne, ad extinguendum ipſum, Notk. Pſal. II. 1.

IRLICHT. vide *Leobt.*

[IRLIDEN, tolerare, *erleiden.* Notk. Pſ. XXX. 4. *Du biſt min ſtarchi ze irlidenne perſecutionem.* Tu es fortitudo mea ad tolerandam perſecutionem.

IRLIUGIT, fruſtraverit. Gloſſ. Monſ. pag. 356.]

IRLIUHTI, illuminet, illuceſcat, Otfrid. ad Ludov. pen.

[Pro *irliuhti* in MSCtis Vind. & Vatic. legitur *inliuhte.* Scherz. in Not.]

IRL.

Id. II. 2, 26.

Thaz lioht iſt filu uuar thing,
irliuchtit theſan uuorolt ring.
Hæc lux eſt multum vera res,
illuminat hunc mundi orbem.

Vid. *Leobt.*

IRLOSCHENNE, Vid. *Irlesgen.*

[IRLOSTE, liberet. Otfr. IV. 37, 33. Non *liberet*, ſed *liberatos*, redemtos, *irloſte*, notat. Scherz. Not. ad h. l. Hodie *erlöſte.*

Irloſta, abſolvit. Gloſſ. Monſ. p. 363. erutos. 369.

IRLOUPI, permitte. p. 366. hodie *erlaube.*]

IRLUEGETUN *binoti.* Inquiſiverant accurate, Otfr. V. 6, 15.

[*Irluegetun* idem eſt ac aſpexerunt, viderunt, conſpexerunt. Ita apud Otfrid. II. 12, 63. *ther ſconi ſina irluage*, qui pulchritudinem ejus aſpiciat. V. 17, 77. *Sie irluagetun 'nan kumo*, conſpexerunt illum vix. IV. 37, 48. *irluegeti*, videret, conſpiceret. Scherz. in Not. ad h. l. vide infra *Luegen.*]

IRLUGEN. vide *Liugan.*

IRMANSULI, Pyramidas. Gloſſ. Monſ. p. 362.]

IRMARTO, Vi. *Maro.*

[*Irmarit uurti*, percrebuiſſet. Gloſſ. Monſ. p. 360.

IRMUNTRETA, expavit. p. 325.

IRNAMOTA, nominatos. p. 339.

Irnamoten, nominatim. p. 340.

Irnamot uuard, nominatus. p. 361. v. *Nam.*

IRNARRES, obſtupeſcas. p. 353.

Irnarrenter, deſipiens. p. 376.

IROLOSTOREN, expeditiores. p. 388.

IRNESAN, reſipiſcant. p. 399.]

IROUGIT, apparuit, Otfrid. I. 15, 63. de Salvatore nato:

Thiu fruma iſt hiar irougit,
ſo uuemo iz ni giloubit.
Hoc bonum hîc apparuit
cui non promiſſum fuit.

Idem III. 15, 56. IV. 26, 75. conf. ſupra *Aug.*

IROZILOTUN, Otfrid. II. 14, 21.

Thie jungiron irozilotun.
Diſcipuli intenti erant.

[IRPARMUNGO, condeſcenſionis. Gloſſ. Monſ. p. 385.

Irparmunga, condeſcenſionem. p. 394.

Irparment, condeſcendunt. p. 394. *mir irparmet*, miſereor ſuper turbam. p. 398. hodie *erbarmen.*

IRPEIZTA, deſcendit. p. 319. 326. diffiluit. p. 362.

IRPHLUHIT, contaminatum efflоruerit. p. 322.

IRPIOTAN, deferri. p. 387. *Irpiotes*, offeres. p. 323. *Irpiotet*, inſinuate. p. 368. miniſtrate. p. ead. notate. p. 388.

Irpiotanta, adminiſtrantes. p. 368.

Irpiotenter, exporrigens. p. 355.

Era

Digitized by Google

IRP.

Era irpioten, deferant. Gl. Monſ. p. 360.
Irpiotelones, exhibeat. p. 392. leg. *irpiotemes.*
Irpotani, exhibitio. p. 394.
IRPITEMO, aſſumta. p. 323.
IRPIZAN *iſt*, captum eſt. p. 321.
Irpizit, percutiet. p. 329.
IRPLEIHHETA, concidit. p. 383. *erbleichen*, hodie eſt *erblaſſen*, expalleſcere.
IRPLODETA, expavit. p. 326 *irplodetun*, elanguerunt. p. 324.
IRPROITANER, experrectus. p. 334. *Irprottanni uuirdit*, expergiſcentur. p. 338.
IRPURIGE, *inflet*. p. 390.
Irpuriti, tumor. p. 384.
Irpurit uuirdit, inflatur. p. 396.
Irpurita, magnificavit. p. 331.
Irpuritero, ſumto. p. 360.
Irpurit, egerit. p. 377.
Irpurienter, efferens. p. 373.
Irpuran, inflare. p. 377. forte legendum *Irpuran.*]
IRQUALTIN. vide *Qualen.*
IRQUAMEN, *erſchrakent*. Otfrid. II. 3, 65.

Thie liute irquamun harto,
Johannis ſelbes uuorto.
Homines perterrefacti vehementer,
ob Johannis verba.

III. 26, 91. IV. 12, 27. IV. 13, 77.
[*Irquemaner*, tremefactus. Gloſſ. Monſ. p. 367.
Irquemani, ſtupore. pag. 365. vide *Arquamen. Hinterquammen. Queman.*
IRQUEPANAZ, emortuum. Gloſſ. Monſ. p. 326.]
IRQUIKTA, redivivum. Otfr. IV. 2, 12.

Thar er fon tode iruuagta,
Lazarun irquickta.
Ubi à morte reſuſcitarat,
Lazarum redivivum.

[Mallem redditum, *Lazarum vivum reddiderat.* Scherz. in Not. vid. inf. *Quik.*
IRRAHI, defenderet. Gloſſ. Monſ. p. 359. *Irrehanta*, defendentes. p. 395.
Irrachen. vide *Racha.*
IRRAN. vide *Rennen,*
IRRATET, ſolveritis. Gloſſ. Monſ. pag. 324. E Gloſſis in Judicum hæc vox cum ſit deprompta. cap. 14, 12. haud dubie indigitatur, ubi de ænigmate Simſonis ſermo eſt: *quod ſi ſolveritis. Wann ihr den rætzel errathet.* vide *Raten.*]
IRRECHEN. vide *Recchen.*
IRREDEN, Scandala, Schismata. Notk. Pſ. XLI. 6. Pſal. XLVIII. 14. Pſal. LIX. 12. Pſal. LXVIII. 23. Pſ. CXLIII. 12.
[*Irradun*, ſcandalum. Gloſſ. Monſ. p. 361.]
IRREFSIT, vide infra *Rafsen.*
IRREINON, explanare, Otfrid. I. 1, 58. de Scriptoribus Eccleſiaſticis:

Oub ſelbun buab frono
irreinont ſie ſo ſcono.
Atque ipſa Biblia Sacra
explanant admodum pulchrè.

Idem II. 9, 147.

IRR.

IRREKEN, vide *Recchen.*
[IRRENTON. Ita legendum apud Otfrid. II. 9, 147. ſignificat dicere, exponere, dilucidare. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 120.]
IRRETIT, *errettet*, liberat, Otfr. II. 7, 27.

Irretit thiz mit uuorton
thia uuorolt fon then ſunton.
Liberat hic verbo Evangelii
mundum à peccatis.

[*Irretit*, liberet. Gloſſ. Monſ. p. 361.
Irreto, excutiam. p. 324.]
IRRETINE, vide *Ratten.*
IRRICHEN, vide *Raban.*
IRRIGIANGIN, errarent. Otfr. II. 1, 92.

Thaz lib uuaz liobt gerno
ſuntigero manno,
Zi thiu thaz ſie is intfiangin,
int irri ni giangin.
Vita erat lux libenter
peccaminoſis hominibus,
Ad hoc ut eam ſuſciperent,
& erronei ne vagarentur.

Vide ſupra *Erren.*
Emendandum II. 17, 24. *irri uige.* [legendum pro *irri uige*, *irri ni ge*, in via aberret, vide Notas Scherzii.]
[*Irrifuarun* Id. III. 26, 71.

Uuir io irri fuarun,
ziſpreitite uuarun.
Nos certe errantes ivimus,
diſperſi fuimus.]

Girren, geirren, turbare, perplexum reddere, Notk. Pſal. XXIX. 7. [Verba hujus loci hæc ſunt: *Ib niehtes ne irrota*, nihil deficeret.] 1. Sam. XIV, 29. Vide *Girren.*
Geloubirron, hæreſes. Notk. Pſal. XXIV. 16. & ſimpliciter *Irrare*, hæretici. Pſalm. LXXIII. 15.
Irredo, error, peccatum, Notk. Pſ. LXIV. 4. Tatian. c. 215, 3. *Ther jungiſto irrido*, error noviſſimus.
[*Irrituom*, venena. Gloſſ. Monſ. p. 379. Sectatio. p. 351.]
Irtoſt du, Scandaliſaſti, Notk. Pſal. XLIX, 20.
IHRRIHTENT *ſih*, inſurgunt. Notk. Pſ. III. 2. & Pſ. CXXXVI. 7. vide infra *Ric*, *Rihten.*
IRRIMEN, aſſequi. Otfrid. I. 11, 104. de S. Maria Virgine:

Iſt ira lob ioh giuuaht,
thaz thiu irrimen ni maht.
Eſt ejus laus tam benedicta,
ut eam aſſequi non poſſim.

Idem Otfrid. II. 14, 239. *Irreimta uns thiu fruma*, obtigit nobis hoc bonum. conf. infra *Rimen.*
IRRINEN, illuminare. Otfrid. II. 17, 24. [vide de hoc loco notata ad voc. *Irrigiangin.*] Notk. Pſal. LXXIX. 2. *Irrin uns niuuuiu ſunna.*
Irran, Idem Notk. Pſal. CIII. 22. *Irran diu ſunna*, ortus eſt ſol.

IRR.

[*Irrinnit*, generatus. Gloſſ. Monſ. pag. 391. *Irrunnan iſt*, natum eſt. p. 395.

IRROSTAGETA, *eruginavit*. p. 368.]

IRRUEN, rugire, irrugire. Notk. Pſalm. XXXVII. 9. *Irruota fore demo ſuftode mines herzen:* rugiebam â gemitu cordis mei.

[IRRUOFFIT, appellat. Gloſſ. Monſ. p. 379. *Irruoffent*, queſti fuerint. p. 376. *Irruofta*, interpellavit. 367. *Irruofenta*, interpellantes. p. 362. *Irruophtun*, proclamaverunt. p. 374. *Irruoffe*, interpellet. p. 376. *Irruophent*, interpellaverint. p. 323.]

IRRUORT *uuerthe*, commovear. Gloſſæ Lipſii.

[IRRVUERANEMO, provecto. Gl. Monſ. p. 363. *Irvuerana*, antiqui. p. 347.]

IRSAGETI, enarret. Otfrid. V. 23, 38.

N'iſt man nihein in uuorolti,
ther al thio thaz irſageti.

Non eſt homo ullus in mundo,
qui omnia illa enarret.

IRSCABARON, illicite acquirere, hodie: *Erſchaben.*

Otfrid. IV. 2, 59. de Juda Iſcariote:

Uuolt er thar uuaz irſcaboron.

Volebat aliquid hic conquirere.

Conf. infra *Scaboron.*

IRSCAL, increpuit. Gloſſæ Lipſ. Fortè *Irſcalt. Scelten*, ſchelten, increpare. Somnerus hîc: *Ira* Sax. *yrre.* iraſci, *yrrian.* vide inf. *Scall.*

IRSCASSEN. vide *Scaſſen.*

[IRSCEINIT, declarabit. Gl. Monſ. p. 363. *Irſceini dina heiligi*, da ſanctitatem. p. 326.

IRSCIEDI, diſſolviſſet. p. 320.

IRSCINNUN, floruerunt. p. 381. *Irſcinis*, parareris. p. 360. *Irſcinit*, coruſcat. p. 391. *Irſcinimes*, paruiſſemus. p. 366. conf. inf. *Scin.*]

IRSCOZZEN, retributum. Notk. Pſ. CI. 4.

IRSCRITTEN, prætergreſſus, elapſus, *verſchritten.* Otfr. I. 5, 1. *Irſcritan uuard*, elapſum.

Vide *Scrikken.*

[IRSCRUDILON, diſcutere. Gloſſ. Monſ. p. 392.

IRSEIGRETA, elanguit. p. 343. conf. infra *Seiger.*

IRSEZIT *uuerden*, reparantur. p. 393. hodie *erſezen.*]

IRSIECHEN, ægrotare. Otfr. V. 23, 274.

N'iſt oub in erdriche,
nub er biar erſieche.

Non eſt etiam in terrarum regione,
qui non hîc ægrotet.

vid. *Siech* & *Siuchi.*

IRSINGIT. vide *Singen.*

[IRSIUUANIU, vacuefactus. Gl. Monſ p. 347.

IRSLAUVET *iſt*, obſcuratum eſt. Gl. Monſ. p. 338.

IRSLUOCH, jugulavit. p. 388. *gimabbota irſlagana*, fecerat. p. 362. *Irſlaganer libamo*, exanime corpus. p. 383.]

IRS.

IRSMAHEN, contemnere, *verſchmæhen.* Otfrid. I. 1, 18.

Sie aub in thiu giſagetin,
thaz then thiu buab nir ſmahetin.

Hic quoque inibi dixerunt,
quod ob illas Biblia non contemnant.

conf. *Smahi.*

[IRSOTANES, Obrizi. Gloſſ. Monſ. p. 331. *Irſotanaz*, obrizum. p. 347. *Irſotanemo golde*, obrizæ. p. ead.

IRSPRUNGAN, expergefactus. p. 366.]

IRSPUAN. vide *Spanan.*

IRSPUOLEST. vide *Spuolen.*

IRSTABEN. Notk. Cant. Moſ. ℣. 15. *Fore forhton irſtabeton alle anaſidelinga Chanaan*, obriguerunt omnes habitatores Canaan.

IRSTANTNISSI, reſurrectio. Otfr. V. 24, 22.

Iſt uns in thir giuuiſſi,
oub thaz irſtantniſſi.

Eſt nobis in Te certa
etiam reſurrectio.

Conf. IV. 36, 15. 44. c. 37, 46. 56.

IRSTERBEN. vide

[IRSTICTA, expiravit. Gloſſ. Monſ. p. 365.

IRSTOUUITA, repulit. p. 365.

IRSTUOTUN, dederunt. p. 363.

IRSUAHEN. vid. *Suabchan.*

IRSUANTA, arefecit. Gloſſ. Monſ. p. 355.]

IRSUECHEN. v. *Biſuiebi.*

[IRSUOCHIT, ſcrutabitur. Gl. Monſ. p. 352. Hodie *verſuchen*, *unterſuchen.* *Irſuobit*, probat. p. 357. *Irſuochit uuerden*, ventilentur. p. 380. *Irſuohtot*, comprobaſtis. p. 360. *Irſuohter*, probatus. p. 357. *Irſuohtiu*, ventilata. p. 323. *Irſuohta*, diſcuſſas. p. 381.

IRSURRENT, coacuerint. p. 350.]

IRSUUINTEN, tabeſcere. Otfrid. IV. 26, 82.

Sulih quement ſie iu nob heim,
thaz ir ſuintet innan bein.

Talia venient adhuc vobis domum,
ut tabeſcatis intra oſſa.

[*Irſuini*, inaneſceret. Gloſſ. Monſ. p. 383.

IRTEIL, Vide *Deil*, *Irdeil*, *Urteil.*

[*Irteile mir ein lantrecht*, reſponde mihi judicium. Gloſſ. Monſ. p. 327. *Irteiltun*, examinaverunt. p. 376. condemnaverunt. p. 343.]

IRTHARTA, arefecit. Otfrid. IV. 6, 10.

Zi bilide iro harta
then figbom irtharta.

Ad exemplum iſtorum duritiæ
ficum arefecit.

IRTHENKEN, recogitare. Otfrid. II. 9, 45.

Tharana mahtu irthenken
mit brunnen thih gidrenken.

Hæc poteris recogitare
fonte te potari.

IRTHIONOTUN, promeruerunt. *verdienten.* Otfrid. IV. 9, 57.

Irthio-

Digitized by Google

IRT.

Irthionotun ſe barto
fruma managfalto.
Promerentur hi ſtudioſe
bonum multiplex.

conf. ſupra *Dionon.*

IRTHRUZZI, pigeat. Otfr. I. 27, 87. & IV. 5, 88.

Thes ganges thih n'irthruzzi.
Hujus vitæ te ne pigeat.

Irdriezen, verdrüslichkeiten, Notk. Pſal. XII. Vide ſupra *Driuzzan* & *Farthroz.*

IRTHVESBEN, occidere. Otfr. I. 17, 103.

Er uuolta 'nan irthuesben,
ioh uns thia fruma irlesgen.
Volebat (Herodes) ipſum (Chriſtum) occidere,
& nobis hoc bonum extinguere.

[IRTRANCTI, ſuffocati. Gl. Monſ. p. 398.]

IRV, vos, Otfr. I. 9, 30.

Iruz, i. e. *iru iz.* Otfrid. III. 11, 51. & c. 14, 103.

IRVALLEN.
Irvaltoſta. } vid. *Vallen.*

IRVANGIDA, repetitio. Capitul. Franc. IV. 19.

[IRVARAN *uuirdit*, captus eſt. Gloſſ. Monſ. p. 373. *Irvaran uuerdan*, deprehendi. p. 386.

Irvarit, infeſtat. p. ead.

Irvaranen, emenſis. p. 378.

Irvaraner, compreſſus. p. 364. deprehenſus. p. 351.

Irvarana, deprehenſus. p. 341.

Irvirri, remove. p. 350.

Irvirritni uuirtit, non elongabitur. p. 335.

Irvor, pervagatus eſt. p. 330.

Irvurtun, caſtra verterunt. p. 373.

Irvurit uuirdit, defectus eſt. p. ead.

IRVEIZTETER, incraſſatus. p. 350.

IRUNGAZETA, emarcui. p. 342.]

IRVOLLEIEN, adimplere. vid. ſupra *Fol.*

Irvollat uuirdit, inſtauratur. Gloſſ. Monſ. p. 396.

[IRVULET, emortuus fuerit. Gloſſ. Monſ. p. 347. *Irvulent*, inferveſcunt. p. 386. hodie: *verfaulen*, putreſcere notat.

Irvuorit, araſſetis. p. 324.

Nob zi drato iruriter, qui accinctus eſt gladio, nondum eſt victor. Gloſſ. Monſ. p. 329. Forſan legendum *iru riter.*]

IRWAGEN, errovagus, erro. Sunt enim hæc & alia id genus verba Romanorum in Alemannia reliquiæ, aut certè à Rhætis illata, tradit Goldaſt. *T. I. Rer. Alem. pag.* 121. At ſi origines proprias habemus, non opus eſt, ad peregrinas vagari. Eſt autem *Ir-wagen*, qui perpetuò ſe commovet, Vide infra *Wegen.*

IRUUAGTUN, expergifecerunt, ſuſcitarunt, *erweckten* hodie. Otfrid. III. 14, 117. de diſcipulis naufragium metuentibus:

Iruuagtun thurub forabta,
tho er thaz zeichan uuorabta.

IRW.

Suſcitarunt ob metum,
ubi hoc ſignum operatus.

IRUUALLO, dijudicet. Otfr. ad Salom. v. 15.

Iz iuer hugu iruuallo,
uuisduames follo.
Id veſter intellectus judicet,
Sapientia plenus.

Notk. Pſal. LXXXVIII. 17.

[IRUUANNON. Apud Otfrid. I. 28, 19. in Cod. Vind. & Vatic. pro *ni uuannon* legitur.

Job unſih ouh n'iruuannon.
Ac nos quoque ventilando non ejiciant.

Vid. Scherz. Not.

IRUUARD, elanguit. Gloſſ. Monſ. p. 324. *Iruuerdent*, torpeſcunt. p. 387.

IRUUARF, abortit. Gloſſ. Monſ. p. 347. *Iruuerve*, reſipiſcat. p. 392.

Iruuorfaniu, repudiata. p. 322, genita. p. ead.

IRUUARTAN, violare. p. 360.

IRUUEGITAZ, quaſſata. p. 391. *Iruuiganer*, confectus. p. 323.]

IRUUELLEDA, Vide *Irfellen.*

[*Iruueliti* apud Otfrid. III. 11, 45. Schilterus vertit, *aggrederetur*: at Scherzius in Not. eligeret. Sed V. ult. 191. *Thoh uuir thaz iruuellen.* Schilterus vertit: *Tamen hoc eligamus.* Scherzius vero: *Licet hoc velimus*, ſcil. facere.]

IRUUENTEN, avertere, declinare, evitare, hodie: *verwenden.* Otfrid. II. 3, 126.

Er unſe uuega iruuente
fon themo fiante.
Is noſtras vias avertat
ab adverſario.

[Clarius exprimi poteſt per τὸ *liberet*, hoc ſenſu occurrit *iruuintan* II. 9, 102. ubi de Angelo Abrahamum ab occiſione Iſaaci dehortante, dicitur: *Er biaz inan iruuintan;* Juſſit eum liberari, à vinculis quibus erat conſtrictus. Scherz. Not. ad h. l. At melius longe mihi videtur Schilterus hunc locum reddidiſſe. ita enim ſe habet:

So er thaz ſuert thenita,
ther engil imo hareta.
Er biaz inan iruuintan.
Cum gladium extendit,
Angelus ei clamavit.
Juſſit eum deſiſtere.]

Id. II. 6, 55.

Iz uuidorort n'iruuanta,
inti unſih ſo firſankta,
Inti er er iz firſlunti,
theiz uuidorort iruuunti.
Et retro non traxerit,
& nos adeo demerſerit.
Atque antequam deglutierit,
id potius retraxerit.

[Scherzius hæc verba ita in Not. vertit:
(Quod) illud (pomum) retrorſum non verterit (Adam,)
& nos adeo demerſerit.

Et

Et (ſi) ille potius quam id pomum deglutiviſſet,
id retrorſum jeciſſet.

I. 22, 87.

Thaz thu biar iruumti
mir untar theru henti.

Quod tu hic averteris
mihi ſub manibus.]

Conf. II. 5, ult.

Religare, Otfrid. IV. 17, 60.

Ni gidorftun [MSC. habent *gidorſtun*] *zi imo iruuintan.*

Nec licebat eis (diſcipulis) ipſum (JEſum) religare.

[Ex vocibus *zi imo* patet, aliam hic verbum *iruuintan* habere ſignificationem, nempe *redire, reverti. Zi imo iruuintan, ad illum redire*, Scherz. Not. ad h. l.]

Reverti, Notk. Pſal. XVII. 38. *Ih jagon mine fienda, unde gefahe ſie, unde ne iruuindo, er ſie irlegen ſint.* Perſequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar donec deficiunt. Pſal. XXX. 4. *ze dir iruuendo*, ad te revertor. Adde Pſal. LXXII. 10, 11.

Niruuant, non ceſſavit, quievit donec. Otfrid. IV. 20, 49. Notk. in Symb. S. Athan. ℣. 39.

Iruuinden, entwinden, vertrehen. Notk. Pſ. XXI. 28.

[In hoc loco Notkeri *iruuinden* notat converti. Ita enim verba ſe habent. *Iruuindent ze imo fon allen enden dero erdo.* Convertentur ad Dominum univerſi fines terræ.]

Jus Alem. Provinc. procem. Vid. Comment. noſtr. ad J. Feud. Alem. cap. VI. fin. Freher. ad Form. Frid. Ludovici & Caroli. conf. infra *Wint.*

Iruuinden, de limite, Notk. Pſal. LXXIII. 17. *Dero marcha ſint Apoſtoli. Sie ſagent in, unz uuara ſie recchen ſuln, unde uuar ſie iruuinden ſuln.* & Pſal. CII. 16. *Sin geiſt der in imo iſt ferferet, unde hier ne beſtat er, nob furder bara ne iruuindet er.* Spiritus pertranſibit in illo, & non ſubſiſtet, & non cognoſcet amplius locum ſuum.

[*Iruuentan*, avertere. Gloſſ. Monſ. p. 347.
Iruuanta, reductam. p. 379.
Iruuente, revolvam. p. 379.
Iruuentit uuerdan, convelli. p. 380.
Iruuentit, retunditur. p. 394.

IRUUERANIU, confectæ. p. 320. *mit unvruuuido iruuerania*, mœrore confecta. p. 338.

IRUUERSET *iſt*, confuſum eſt. p. 343.]

IRUUIEGEDA *trozta mih*, tædium detinuit me. Notk. Pſal. XXX. 11.

IRWINEN *ſich*, inebriari. Otfr. II. 8, 97.

So thie man ſih thanne iruuinent,
ioh drunkenen biginnent.

Poſtquam viri ſe deinceps inebriarunt & ut ebrii agunt.

[Hodie dicimus *überweinen.*]

IRWIZZEN, dememini ſſe, *verwiſſen, nicht mehr wiſſen.* Otfr. III. 1, 45. & c. 22, 24. Conf. Notas ad locum priorem.

IRUUURTIN, periremus. Otfr. III. 26, 67. de Chriſto pro nobis mortuo:

Thaz uuir n' iruurtin furdir al
thurub then ſinan einan fal.

Ut ne interiremus deinceps omnes per ſuam unius mortem.

Conf. III. 10, 49.

Id. IV. 17, 4. de Petro:

Er herzen ſih gibarta,
inti einan ſar iruuarta.

Animo ſe obfirmavit,
& unum ſtatim obſervavit.

[*Iruuarant*, deprehendant. Gl. Monſ. p. 386.
Iruuor, didicerat. p. 362. repetebat. p. ead.]

Iruuartig, corruptibile. Notk. Pſ. LXXXIX. 10.

Iruuartniſſo, corruptio. Notk. Pſ. L. 16. & Pſ. LIII. 7. vid. infra *Warten.*

Iruuertida, corruptio. Notk. Pſalm. XV. 10. *Non mih dinen heiligen ne tuoſt du liden iruuertida;* non dabis ſanctum tuum videre corruptionem.

[*Iruuortan*, infatuatum. Gloſſ. Monſ. p. 393.
Iruuortani, fatuitate. p. ead.
Iruuortanen ſicpoumun, fatuis ficariis. p. 338.]

IRZIHEN, IRZES, Subducere. Otfrid. I. 27, 100. denegare, Otfrid. II. 8, 48. V. 23, 100.

[*Irziban*, negare. Gloſſ. Monſ. p. 324.
Irzuo, gentilibus. p. 332.
Irzoganemo, diſtricto. p. 380.]

IS, eſt. Lex. Salic. Tit. XI. fin.

ISAN, ferrum, *eiſen.*

Iſarn, ferreum.

Iſarne des abaſnidanes, ferro abſciſſionis. Kero. c. 28.

Iſarnaz zaſum, ferramentis. Kero. c. 23. vid. ſupra *Az.*

[*Iſarn*, chalybs. Gloſſ. Monſ. p. 400.
Mit Iſarna pilegiten, falcatis. p. 325. *mit iſarna pilegita vuagana*, ferrata carpenta. p. 327.
Mit prenni iſarnun, cum cauteribus. p. 407.
Chartom iſarninin, cardis ferreis. p. 404.
Iſarn graſtun vel *houon*, ſarculum. p. 326.
Iſarnſmid, faber ferrarius. p. 335.
Iſarnun, Porphyrionem. p. 321.]

Iſinet ſteina, eiſenſtein. Otfr. I. 1, 140. legendum *Iſiner.* [Pontanus *den iſnet ſteene.* Scherz. Not. ad h. l.]

Gluient eiſen, ferrum candens, ſpecies probationis apud Veteres Teutones, quâ ſi inculpatus ferrum candens manu illæſâ tenere poterat, innocens habitus & abſolutus. Antiquitatem ex Aſia Celtæ videntur attuliſſe. Sophocles in Oedipode:

Ἡμὴν δ' ἕτοιμοι χ' μύδρος αἴρειν χεροῖν,
Καὶ πῦρ διέρπειν χ' θεὸς ὀμνυμοῦσιν
Τὸ μήτε δρᾶσαι, μήτε τῷ ξυνειδέναι.

In hoc parati tangere ardentes ſumus
Maſſas, per ignes ire, jurare aut deos,
Nos hujus eſſe nec reos, nec conſcios.

Conf.

Digitized by Google

conf. Strabon. Lib. V. de Luco Feroniæ. H. Grotius de Verit. Relig. Chriſt. Lib. I. §. 17. De probatione per ignem apud Japanenſes Vid. Arnold. Montani, Legat. Soc. Ind. Orient. ad Imp. Japanenſem, p. 383. Hæc ſpecies ferri candentis κατ' ἐξοχὴν dicta *Ordalium*, das Urteil, Stiernhöök, *Lib. II. de Jur. Sueon. vet. cap.* 8. Improbavit hoc & ſimilia judicia S. Agobardus, Epiſc. Pariſ. T. I. pag. 301. ubi Baluz. Uſum ejus adhuc ſub Friderico II. Imp. in Germaniâ fuiſſe teſtatur Cæſar. Heiſterbachenſis Lib. X. Memorabil. c. 35.

Iſern, alchion. Gloſſæ MSS. Anglo-Sax. à χαλκὸς.

Iſernfetor, balus. Gl. MSS. Anglo-Sax.

ISDANNA, tunc, *alsdann*. Notk. Pſ. XCVII. 7.

ISILA, Inſula. Notk. Pſal. XCVI. 1. Lætentur inſulæ multæ. *Freuuen fih is ouh* terræ aquis interruptæ (*erda mit uuazzeren undirnomene*) *zeſamine habig land uzzerunhalb meres, heizzet* continens. *Dana geſceidenez in mari, alde in ſtagnis (ſeuuin) heizzet inſula (iſila.) Dien beiden ſi freuui* Regnum Chriſti (*daz Gotes riche.*)

[ISLICHEMO, glaciali. Gloſſ. Monſ. p. 410. hodie *eis*, glacies.]

IST, *eſt*, *erit*. Kero. paſſim.

IT, in compoſitione pro Re. Franc. Jun. ad Willeram. p. 167. Anglo-Sax. *ed.*

ITAL, Vide *Idal.*

ITEM, ex Latino in Germanicum ſermonem receptum in Rationibus ſcribendi & Poſtis aſſignandis, Romanis dicta Æra, de quâ Cangius *voc. Æra.*

ITENIUWES, de novo, iterum. Notk. Pſ. LXXVII. 56.

[*Itb niuues*, denuo, Iſidor. II. 2. hodie *auffs neue.*

ITERNONTIU, ſurrectura, vel creſcens. Gloſſ. Monſ. p. 386.]

ITINS *frono*, Otfrid. I. 5, 12. leg. *uuitins.* aut Præparata?

[Legendum *Itis*, ut habetur in Cod. MSC. Vindob. Notat autem *Ides*, *Idis*, omnis ſtatus & conditionis fœminam, mulierem, puellam, ut ex Hikeſio obſervat Scherz in Not. ad h. l.

Itislich, matronalis. Gloſſ. Monſ. p. 377. conf. *Itmalen.*]

Fora Itiuuiu, præparatione. Kero. [*pro reparatione* habet Kero. c. 36.]

ITIUUIZON, exprobrare. Tatian. c. LXV. 1. *Tho bigonda itiuuizon then burgin.* Tunc cœpit exprobrare civitatibus.

Ituuizzi, contumelia. Otfr. IV. 31. 4. de altero Latrone cum Chriſto cruci affixo:

Deta imo, ſo man uuizzi
thiaſelbun ituuizzi.
Affecit eum (ſcil. Chriſtum) ut hoc ſciatur,
iisdem contumeliis.

[Tatian. II. 11. *Arfirran minamo itiuuiz*, auferre opprobrium meum. AS. eſt *eduuit* vel *eduuit* probrum, *eduuitfullic* probroſus, *eduuitan* improperare, *eduuitod* irriſus. Vid. Somner. in Dictionar. & Benſon. in vocabul. Vox Francica compoſita eſt ex *ita* vel *it*, quæ particula idem valet in compoſitione, quod *re* Latinorum, uti obſervat & exemplis probat Jun. ad Willer. p. 167. & *uuiz* exprobratio, quod habet Otfrid. IV. XXX. 41. *thie armalichun uuizi imo datun io uuizi*, hæ indignæ exprobrationes ipſi ægre faciebant. Compoſitum eſt in Gloſſ. Boxhorn. *uuizuuerita* cum contumelia abigebat. Deſcendit à *uuiz* verbum *uuizan* criminari, quod adhuc Belgæ & inferioris Germaniæ incolæ in ſeqq. uſurpant, *enem uuat uuyten*, *uuat veruuyten.* Superiorem Germaniam incolentes *einem uuas veruueiſen*, *einem einen veruueis geben*, dicunt. Ut adeo *itiuuiz* vi vocis crebram rei minus decoræ exprobrationem denotet. Palthen. Not. ad Tat. p. 294.

Notandum tamen, Palthenium in hoc loco corruptum Otfridi textum ê Flaciana editione producere, legendum autem *datun ituuizi*, pro *datun jo uuizi*, atque vertendum, *fecerunt opprobria*, ſeu opprobriis ipſum onerarunt. vide Scherz. Not. ad Otfr. p. 320.

Itauuizo, inſultet. Gloſſ. Monſ. p. 352.

Itauuize, obfuſcatione. p. 357. vide ſupra *Eduuit.* & infra *Wiſen*, imputare.]

ITLOON, retributio. *Fona uuane des itloons*, de ſpe retributionis. c. 7. *Itloon*, retribues. c. 7. *Itlot*, retributionem. c. 55. Kero.

Tag Itlones, diem retributionis. Tatian. cap. XVIII. 2.

[Hinc fortaſſis hodiernum Germanicum *Lidlohn.*]

ITMALEN *tage*, die Feſto. Tatian. c. XII. 1. *In itmalemo tage Oſtrono*: in die ſolenni Paſchæ. Gloſſ. Vulcanii p. 66. *It*, vir, homo. *Itar*, viri, homines. *Suec. Itmal*, feſtum univerſale, conventus civium. Inde *Ider*, omnis, univerſus. conf. *Itins.*

[Junius in Not. MSC. ad Tatian. de vocis *Itmalemo* origine atque proprio ejus ſignificatu nihil certi fatetur ſe habere, putat tamen *itmalentag* idem eſſe quod *mabeldag* dies deſponſationis, quo nomine quilibet deinde ſolennis dies ſit appellatus. Nobis cum idiomate Francico conferendum videtur Anglo-Saxonicum, in quo eſt *edmelu*, quod Somnerus interpretatur per ſacra orgia, ſacrificia, ceremonias, ut adeo *edmelu dag*, dies eſſet ſacris illis atque ceremoniis dicatus. Compoſitionem arguit præfixum *ed*, quod idem ſignificat ac *it* Francorum, de quo vid. quæ ſupra diximus in *itiuuiz.* Quid vero *mel* vel *melu* ſit, nusquam Somnerus explicat. Inſpiciendum itaque porro idioma Gothicum eſt, ubi *mel* tempus notat, præſertim per vices recurrens. Vid. Stiernhielm. in Gloſſ. Goth. Hinc Germanorum particula frequentativa *mahl*, quando dicimus, *zuueymahl*, *dreymahl*, bis, ter, itemque *mittagsmahl*, *abendmahl* tempus prandio cœnæque deſtinatum. Ut adeo, ſi hæc omnia conjungantur, *itmalentag* vi vocis dies ſit anniverſarius, per vices recurrens, feſtus ſacrisque deſtinatus. Palthen. Not. ad Tat. p. 322.]

ITP.

ITPORAN *uuirdit*, renaſcitur. Hymn. 5, 2.

ITURUCHINT, ruminant. Gl. vet. *Iturachit*, ruminat. Gl. vet. *ze truchenne*, ad ruminandum. Cant. Cantic. VII. 9. quod Junius mavult *itruchenne* ſcribi, quaſi compoſitum ex *it*, & *ruachen*, q. d. recurare, i. e. ad animi ſui curam de integro quid revocare. Vid. Kilian. *Edericken* vel *ericken*, ruminare.

[*Iturucchant*, ruminant. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

JU, vos. c. 5. vobis, Prol. p. 17. c. 2. Kero. tibi Otfr. II. 14, 104. Sed fortè idem quod IO, Otfr. III. 3, 9. Notk. Pſal. XXIV. 10. Otfr. I. 15, 50.

Juer, vos. Otfr. II. 14, 95.

Juuues, euwers. Dict. Flac.

Jueraz, euweres. *Juuo*, euwer. Dict. Flac. *Juo*, Otfrid. V. 18, 7. I. 18, 56. II. 13, 9.

Juuih, vos. Kero Prol. p. 17.

Juih, vos, vobis. Otfrid. II. 18, 373. I. 24, 18.

Hiu, Rhythm. de Ludov. II. ℣. 62.

[*Juuo*, veſter, veſtri. Otfr. I. 17, 56. V. 18, 7. vid. Scherz. Not. ad Otfr. p. 78.

Juuereem kepetum, preces veſtras. Kero Prol. p. 17. *herza iuueriu*, corda veſtra. Prol. p. 17. c. 39.]

Mit iu uuemo, Otfr. III. 22. 80. [Legendum *Mit iuuuemo ſteinone*, veſtra lapidatione. vide Notas.]

Juz, vobis. Otfr. V. 9. 84. ſq.

[*Spratta iuueriu*, norma veſtra. Gloſſ. Monſ. p. 406.

Pigoumet iuuih, videte vos. p. 369.

Uuarnot iuvuih, attendite. p. 365.]

JUBER, ſupra. Kero. Prol. pag. 17. Vide *Ubar*.

[JUCHANTE *mit linden uuorton*, ſcalpentes. Gloſſ. Monſ. p. 404.

Juchalonta, ſcalpentes. p. 377.]

JUCHERT, jugerum, *Jouchart*, unum & dimidium morgum. Balbus Catholico: *Jugerum, ſecundum quod communiter accipitur, eſt ſpatium terræ, quod unum aratrum poteſt arare in die.* Et hanc apud Alamannos noſtros etiam hodiè comprehendit menſuram, retento antiquo nomine, ait Goldaſtus Tom. I. Rer. Alem. pag. 137.

Juchphennig, Rotul. Domin. Cur. Ekbolzheim. *Weller hat einen pflug zu ackergang, der gibt den Heron 3. §. 19. ß. das heiſſen Juchpfennig.*

JUDON,

Sceit Judon, Phariſæi. Notk. Pſal. XVIII. 9.

Judeoliuti, Judæi. Iſidor. IV. 1.

Dhea Judea, Judæi. Iſidor. c. VIII.

Judorslabta, tribu Juda. Notk. Pſal. LIII. 5. [forſan legendum *Judonslabta*.

Judantuome, Judaiſmo. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Judeonolant, Palæſtina. p. 417.]

JUER, Otfrid. III. 24, 3. lego *io er*.

[Codices MSC. Vindob. & Vatic. legunt *iu er*, notante Scherzio. Retineri tamen poteſt lectio *Juer*, nam *Juer* in Gloſſ. Monſ. ſignificat *olim*. p. 395. quæ ſignificatio huc optime quadrat, ita enim ſe habent verba Otfridi:

JUG.

Quam tho Drubtin Heilant
thara in Judeonlant,
Thar ther ſin friunt uuas iuer,
lag fiardon dag bigrabaner.

Venit ergo Dominus Salvator
eo in Judæorum terram,
Ubi ille ejus amicus (Lazarus) erat olim (antea)
jacebat quarta die ſepultus.]

JUGERINDER, jumenta. Notk. Pſal. CIII. 14.

JUNGEN, renovare. Willeram. in Cant. Cantic. c. 1. *Die der gejunget ſint in demo toufe*, animæ quas renovat lavacrum. ita ex MS. Ambraſ. emendanda vulgata lectio, *jugetbet*.

JUNGER, *thes mannes jungero*, alicujus diſcipulus, tyro. Otfrid. ad Salom. 53. *Junior*, L. Alem. *Cocus qui juniorem habet.* ubi Gl. MS. i. e. ſervum. Hodie *Lehrjungen*.

[*Jungero*, junior. Kero. c. 63. *Jungerin*, juniori. c. 3. *Jungiron*, juniores. c. 4. Juniorem. c. 63. *Jungerun*, juniores. c. 63. *Jungen ſi farkeban*, junioribus concedatur. c. 36.

Jungen, novellis. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Junger, pubis. p. 400.

Jungidi, pullos. p. 395.

Jungidun, fœtibus. p. 351.

Junginun, rudimenta. p. 382.]

Junker, Jungherr, Junior, futurus ſucceſſor, opponitur Seniori, dem regierenden herrn, hodie Erb-Prinz, in LL. Danicis: *Jeunker Chriſtoff, Junker Otto von Dennemark.* An. 1280. In Diplomatibus Brunswic. 1374. *We Junker Frederik, Berend, Henrich und Otto Broder von Gottes Gnaden Hertoge tho Brunswik und Lüneborg.* In Pactis hereditariis Comitum Schaumburgenſium, An. 1370. *Graff Henrich von Sternberg, Junker Simon von Sternberg, Junker Johan Graff zu Sternberg.* Goldaſtus de Majoratu, Lib. II. cap. 6. Jus Feud. Aleman. cap. 48. pr.

Jung Graffe von Zweibruken, Herr zu Bütſche, appellatur Simon Wecker, Comes Bipontinus in literis Inveſtituræ ſimultaneæ ſuper Lichtenberg, Georgii Epiſc. Metenſis, An. 1473. Literæ reverſales de feudo Wiſſenburgenſis abbatiæ de An. 1406. *Umb bete willen — des Edlen Juncher Friderichs, Grauen zu Veldentz.*

Jungherre Ger von Gerolzeke, An. 1354. Sentent. Arg. c. 1. Chron. Königshov. cap. 2, 235. *Junker Ludwig von Lichtenberg.* idem c. 2, 244. *Den allerdurchleuchtigſten Jungen*, König Ladislaum.

Joh. Keiſersb. Brösl. fol. 51. *Einiſt ſprach man einem, Herr; und ſeinen Sünen, Junkheren, wa iſt der Junckher. Jetzt ſo ſie alt und grau ſeind, ſo muſs man inen Juncker ſprechen, Wa iſt der Junckher? Du magſt wol ein alter Herr, ein alter narr ſein.*

Jungfrowe, ancilla, J. Argentorat. c. 161. aduleſcentula, virgo. Cant. Cantic. I. 3.

Jungi-

Digitized by Google

IU.

Jungiſto, ultimus. c. 43, 64. *az jungiſt*, ad ultimum. c. 28. demum. c. 2.

In jungaſtin, in ultimo. c. 13. *In dero jungiſtun ſteti*, in ultimo gradu. c. 29. *jungiſta teil*, ultima pars. c. 13. *Ze kepete jungiſtun*, ad orationem ultimam. c. 67. *in junkiſtun ſteti*, in ultimo loco. c. 43. Kero.

Poſterius, Notk. Pſ. LXXIX. 10. *Daz ende des jungeren ſone mere ze mere, unde ſone Indiæ abo unz an uueltrichis ende.*

Iz iſt thin jungeſter tag, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1134.

[*Zi jungiſt*, in fine. Gloſſ. Monſ. p. 325.

Then jungiſton ſcas, noviſſimum quadrantem. Tatian. XXVII. 3.

Jungiſton, proprie juniorem, ætate minorem, ſed & extremum ſive noviſſimum ſignificat. Sic & Germani dicunt *der jüngſte tag*, dies noviſſimus. Hæc Palthen. Not. ad Tat. p. 355. At hodie ſane *der jüngſte* nunquam aliter quam de natu minimo, ultimo, aut noviſſimo proprie uſurpatur, neque ullum à Palthenſo exemplum productum eſt è vetuſtioribus, in quo juniorem notet.]

IUU.

JVTÆ, VITÆ, Juthones, Jutlandi, Vorburg. Vol. III. p. 373.

IUUOLLICHE? quales? Notk. Pſ. LXVII. 19.

[IUUORA, *brechouuas*, exulaverit. Gloſſ. Monſ. p. 406.

IUUONADEMO, à nudius. p. 365.

IUUVIHT, quotlibet. p. 390.

IZ.

Sanaſo iz kachuetan ſi, verbi gratia, ut ſubauditur. Gloſſ. Monſ. p. 411.

Duruh merungaueri danne iz ſcolti, propter ampliorem cautelam. p. 402.

So iz biuto ſcinit, ſecundum diem hanc. p. 397.

After demo panne, daz er iz ſin lazze, poſt decretam ceſſationem. p. 401.

Daz iz pi ſineru ungamoti, ne puſillanimitate. p. 401.]

KA.

K. C. CH. G. Q. ſæpe permutantur apud ſcriptores antiquos Franciæ & Alemanniæ. Vid. C.

KAAUGE, appareat. Kero. c. 34. *Kaaugunt*, oſtendunt. cap. 18. vide *Auga*.

KABA, donum, Vid. *Gaba*. *Bitten*. *Bet*. & *Keban*.

KABET, oratio. Kero. c. 17. *Kapet ſuntriclichiu*, orationes peculiares. c. 49. hodie *ſonderliche*, *beſondere gebeth*.

KABLEAV, Bollick, aſellus piſcis, diverſi generis: molliſſimi eſt Wytinck, aſellus mollis. Kilian.

Ab hoc piſce factio quondam in Hollandia nomen ſumſit, quod cæteros piſces devoraret: cui oppoſita ab hamo denominata. Vide Gloſſar. Du Fresn. *Cabalgenſes*.

[KACHIZILOT, titillata. Gloſſ. Monſ. p. 409. hodie *gekützelt*.

KACHNET, conſperſionem. p. 411.

KACHRONOT. *Mit lorpaumes pletirun, haupit pant, kachronot*, laureatus. p. 406.]

KACHUETAMU *verſe*, dicto verſu: Kero. c. 9. *Kaghuetan*, dicatur. c. 13. *ſo kachuetan iſt*, ut dictum eſt. c. 11. *ſin kachuetan*, dicantur. c. 10. vide *Cheden*.

[*Sos zauurſtantanne*, vel *ſamaſo kachuetan ſi*, ſubaudiant. Gloſſ. Monſ. p. 408.

Samaſo iz kachuetan ſi, verbi gratia ut ſubauditur. p. 411.

KACHUNDIT, indicatum fuerit. Kero. c. 54.

Kachundida, judicium. Gloſſ. Monſ. pag. 409. vide *Chund*.

KACHORAN, probabilis. Gl. Monſ. p. 402. vide *Choron*.

KACHRIFTA, diripuit. p. 402.

KADAUPOT, digeſta. Gloſſ. Monſ. p. 411.

Kadoupote, vel *Katripane*, redacti, perducti. p. 406.]

KADENI, extendi: Kero. c. 24. hodie *gedehnt*.

[KADINGI vel *Hilfa*, patrocinium. Gloſſ. Monſ. p. 406.

Kadingun, patronum. p. 406. patronos. p. 404.

KADUHT. Pidiu *iſt Kadubt edesuuas ebanprinke*, eo quod videatur aliquid conferre. Kero. c. 57.

KADULTLICHO *traccan*, patienter ferre. c. 58. vide *Dolen*.

KADUORAN, confuſus. Gl. Monſ. p. 411.

KADUUNGAN *uuerde*, opprimatur. p. 402.

KAEINOT, adunavit. p. 404.

Odo KAFARATRO, factæ. p. 412.]

KAFFEN. vid. *Chapfen*.

Sin KAFOLGET ſequantur. Kero. c. 13.

KAFULLIT *ſin*, compleantur. c. 47.

KAGAN, V. *Gagan*.

[KAGANDIU, è contrario. Gloſſ. Monſ. p. 409.

KAGOZZANE, fuſiles. Gloſſ. Monſ. pag. 405.]

KAG.

KAGEOZZANTI, refundens, Hymn. vet. XX. 3. fortè legendum: *Kagenozz*. Gegennuzen.

[KAHALOTERU, *odo Kaeiſcoteru unprutti, des man chaufta odo pinam*, reſciſſo contractu. Gl. Monſ. p. 402.

Noh mera houpitkelt kahalot, ampliorem ſummam. p. ead.

KAHER, *odo Zapalder, odo piuuellanter*, temerarius. p. 403.

Kaheru, horskeru, præpropero. p. 410.]

KAHIRZE, concordat. c. 19. *Ebankeherzida*, concors. c. 64. Kero.

[KAHOLOT, præcavata. Gl. Monſ. p. 406.

KAHOUPIT *haftot*, recapitulentur. p. 409.]

KAHON, prævenire. Notk. Pſal. CXVIII. 147. *ih kahota*, præveni. *Kahes*, repente, V. in *Gah*.

[KAJAUCHIDA, jura. Gloſſ. Monſ. p. 410.

KAKANHLAUFFEN. vide *Gagan*.

KANKANNE. *Ibu chortar miniu in Kankanne tuam arabeitan, erſterbent alliu einemu tage*; ſi greges meas in ambulando fecero laborare, morientur cuncti una die. Kero. c. 64. vide ſupra *Gan*.

KAKEBANERU *uuibi*, data benedictione. Kero. c. 11.]

KAL, pulcher, *Kalaenſch*, elegans, ſcitus, lautus. Gall. *Galland*. Hiſp. *Galan*: Kilian. *Fr. Jun. in Willer. pag.* 194.

KALAND, *Probſt und Bruder des Kalands: Kalandbrüder*.

KALENDEN, *Kalender Bruderſchafft*, Societas Kalendarum, *Kalandsgüter*, ejusdem bona. *Groſſe Kalenden, kleine Kalenden*. Fuerunt per Germaniam & totam ferè Europam hæ Sodalitates inſtitutæ ex clericis & laicis conſtantes ad feſta & ſacra ſingulis menſibus ordinanda. Poſtea in luxum & luxuriam tranſierunt & penitus abolitæ. Regino L. I. de Diſcipl. Eccl. c. 216. & L. II. c. 432. Schottel. de Jur. ſing. p. 207. Felleri Diſſert. de Fratr. Kalendariis. Tentzelii Monatl. Unterred. 1698. M. Auguſt. p. 710. Du Fresne Gloſſar. v. *Kalendæ*. Differt tamen ab his menſtruis conventibus *Feſtum Stultorum* ſeu Fatuorum, quod ſemel in anno celebratum, de quo Inſt. Jur. Eccl. L. II. c. 17.

[KALANGERO. *Chuenun ſippia Kalangero*, affinium. Gloſſ. Monſ. p. 409.

KALAPOTA, refocillarit. Gloſſ. Monſ. p. 410. refovet. p. 413. hodie *gelabet*.

KALAUBAMES *pedo ziti antreitidom*, credimus utraque tempora ordinari. c. 48. Kero.]

KALE. v. *Cale*.

KALLEEN. Stainhow. f. 51. *All Koffiüt lernen Kalleen, vil ſchwatzen, und als die hund bellen, biſs daſs ſie iere war vertriben*.

[KALENGIT *uuerde*, proteletur. Gl. Monſ. p. 401.

KALEIBOM, vide *Leiben*.

KALERAN *ſin*, legantur. Kero. c. 9. legendum puto *kaleſan*. ita enim in eodem capite. *Puah ſint kaleſan*, codices legantur. conf. *Kel*.]

KALID,

Digitized by Google

KALID, discede. Kero. c. 58. *Kalide*, discedat. c. 61. *Kelide*, discedat. c. 7. *ibu kelidit kelide*, si discedit discedat. c. 28. *Keliti*, recesseras. Prol. p. 16.

Gothis *Galeithan*, ire, abire, ingredi, Matth. VIII. 21. & 31. Joh. VI. 67. Marc. X. 25. c. I. 21. Matth. VII. 13.

Hinc nomen *Galatarum*, γαλατῶν videtur, q. d. emigrantes Celtæ vel Galli. V. supr. *Gallen.*

KALIHCHERA, similis, Kero. c. 26. hodie: *Gleicher.*

KALUAFFA, v. *Seltkal.*

KALIMFAN, vid. *Chalimf.*

[*Kalimphenteru*, *odo garisenteru*, competente. Glossæ Mons. p. 403.]

KALIZIVM, caligas, indumenta pedum. V. C.

KALM. *Bekalmen*, bekalmet werden, wan das schiff das windlos, und stille ligen mus. Schottel. de Lingu. Germ. L. II. c. 16. p. 623.

KALP. vitulus. vide supra *Chalb.*

Kolpindach, Hybernis & Scotis *juvenca*, Gloss. Du Fresn. nobis *eine Kalben.*

[KALSTRARA, Incantatores. Gl. Mons. p. 405.

KALUPERU, toxicata. p. 406.]

KAMAHCHOE, injungat. c. 47. *Kamachon*, jungere. c. 26. *Kamachon libbamin*, sociari cordi. c. 61. *Ana ist kamabthot*, injungitur. *Anakimahchot*, injunguntur: Kero. conf. *Anak.*

[*Kamachiu*, idonea. Gloss. Mons. p. 403. *So man denne uuanit, daz sie pidem uuizzun, alleromeist kamah uuesan*, ut existimentur quidem tormentis aptari. p. 401.

KAMALI, pictura. p. 409. hodie *Gemählde.*]

KAMANSAMVN, communi, [*Kameinsanum*, communi, legitur apud Keronem. c. 7. Sed Scherz. in Not. observat: sine dubio legendum esse *Kameinsamun.*] *Cameinsamon*, communia. c. 33. *Kemeinsamii*, communionem, (scil. Corporis & Sanguinis Christi.) c. 38. 63. *Kimeinsamlibbo*, communiter. c. 5. Kero.

[*Kameinlichо*, generaliter. Gl. Mons. p. 409.]

KAMAR, v. in C.

[Adde quæ habet huc pertinentia Diecmannus, ad vocem Rhabani Gloss. *Carmera*, *zeta.* „ Pro *carmera*, nullus haereo legendum esse ca- „ mera: pro quo Burmanno quidem *in Petron.* p. „ 112. b. 176. *camara*, placet, vt alios quoque scri- „ psisse, & ita in vet. Gl. pro *amara* legendum esse „ Rittershus. *in Gunth. Ligur. p.* 150. notat. „ Broukhus. *in Propert. p.* 217. *a.* vtramque vo- „ cis scripturam admittit; illam per *e* tamen „ praefert Vrsin. *Append. Inst. L. L. p.* 32. Καμά- „ ρον Graecis idem est, quod τροχαλόν. *Inde* „ καμάρας & *Latinis* camerae, *arcuata tecta*, & *in* „ *morem rotarum rotundata*; *vnde* rotatio camera- „ rum *apud Cassiodorum*: Haec Salmas. *ad Scr.* „ *Hist. Aug. I.* 86. *b.* Hinc recte post Barbaran. „ *Officin. I.* 332. *camaras* Scaligerana *I.* 41. *forni-* „ *ces* interpretantur. Adde Scheffer. *Milit. nau.* „ *p.* 325. 326. Budae. *Annot. prior. in Pand. p.* „ 464. 465. vbi & Accursium *cameram* in Vlpia- „ ni verbis pro *cubiculo* intelligentem, notat: „ *quam*, inquiens, *significationem Vlpianus nunquam nouit.* Nam inferius demum aeuum, & cum „ illo Glossographus noster, *camarae* siue *camerae* „ generaliorem cubiculi, coenaculi & concla- „ uis notionem imposuit, vnde & Germ. *Kam-* „ *mer*, Sax. *Kamer*: ex quo cur Lat. *camera* na- „ tum esse Besold. *de nat. pop. p.* 140. dixerit, „ tanto minus peruidere queo, quia vocem „ ipsam *fornicis significatu*, *apud Graecos Latinosque* „ *iam diu in vsu fuisse* scribit, & Germani potius „ a L. B. quam hi ab illis, minus Latinum eius „ vsum acceperunt. V. Lindenbrog. *Gl. p.* 1367. „ Voss. *I. de vit. serm.* 30. *p.* 41. *b.* qui alias *ca-* „ *merae* significationes *L.* 6. *p.* 315. *a.* post Cha- „ bot. *ad Hor. p.* 649. adduxit, Vorst. *de Latin.* „ *mer. susp. p.* 120. Dufr. *Gl. C.* 690. 691. 700. „ Hic locus Latinis ex Gr. διαῖτα, *diaeta*, vel „ *dieta*, & per crasin *Zaeta*, *Zeta* (nam & hic „ Orthographia variat) vocatur, quos noster „ Glossographus secutus est. Glossae Juniani „ Maii apud Lydium *Gl. L. B. p.* 53. Diaeta, *lo-* „ *cus domi*, *vbi tantum versamur*, *nullo negotio vel* „ *vsu.* Nam διάτω (διαιτῶμαι dicere voluisse Ly- „ dius annotat) *significat versor.* Adisis Decembr. „ *de polit. lit. p.* 394. 395. Rhodigin. 12. *Ant.* „ *lect.* 18. *p.* 644. 645. Alciat. 12. *Parerg. iur.* 2. „ *p.* 183. 184. Brisson. 3. *Select. ant.* 13. *p.* 92. „ Pancirol. *I. Thesaur. var. lect.* 56. *p.* 101. 102. „ Velser. *Epist. de Zeta & Zetario*, annexa Pigno- „ rio *de seruis p.* 275. *ff.* & ipsum Pignor. *p.* 235. „ *ff.* Casaub. & Salmas. *ad Scr. Hist. Aug. I.* 869. „ Barth. 29. *Adu. I. p.* 1346. Wower. *ad Pe-* „ *tron. p.* 531. *b.* Dilherr. *Disp. Acad. I.* 709. *ff.* „ Voss. 3. *de vit. serm.* 56. *p.* 213. Thomas. *ad* „ *Plin. Epist. p.* 118. Dufr. *Gl. Z.* 1415. Ferrar. „ *Orig. Ling. Ital. p.* 129. *a.* Pitisc. *Lex A. R. II.* „ 1131. 1132. *Dia* autem in *Za* hic, & in aliis „ vocibus Graecis, *Zabolus*, *Zaconus*, &c. non ex „ Aeolica dialecto, vt Holdsworth *Praelect.* „ *Theol. p.* 577. aliique putant, sed posteriorum, „ duas syllabas in vnam contrahentium, cor- „ rupta pronunciatione, mutatum esse Grotius „ *in Euang. p.* 168. *a.* sentit. Adde Spanhem. „ *de praest. & vsu numism. ant. II.* 582. „ Haec Diecmannus Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 69.

KAMARCHUN, *Kapurun*, affines. Gl. Mons. p. 407.

Kamarchiun sint, conlimitant. p. 404.]

KAMBEN. Tyrol. pag. 278. sq. (n. p. 10.)

Das rat, das an der müle gat
Zwo und sibenzig kamben es hat.

Rota, quae hoc molendinum ambit,
Duos & LXX. hebdomadas continet.

Radios rotae appellat.

Kambrad.

[KAMEITHEFT, *uparkanbukt*, superstitio. Gloss. Mons. p. 411.

Kameitlibiu, vel *uppigu*, superstitiosa. p. 409.

KAMEIZAN, ære incisos, in ære. p. 407.]

KAMFRECHT, v. *Camfwig.*

KAMPF. v. *Camf.* & *Chamff.*

[*Zilee* KAMINNOT *uuesan*, studeat amari. Kero. c. 64.]

Digitized by Google

KAN.

KANAP, pecten. Kero. Vid. in lit. C.

[KANEIZZIT *uurtun*, conficiebantur. Gloss. Monf. p. 411.]

KANIDE. vide *Nide*.

KANGANTI, ambulans. Vide in *Gan*.

[KANIGANER, advolutus. Gloss. Monf. p. 405.]

KANKARARUM, Vide fupra in *Gan*.

[KANOTTER, invitus. Gloss. Monf. p. 408. *Kanotte*, invitos. p. 411.

KANOZSCAF, *Kafaz naffi*, ftationes. p. 411. *Kanozfcaf*, *famanunga*, collepio. p. 406. Legendum ut arbitror *collegio* vel *collegium*.

Menni unfupriſta kanoz fcaf, monilia. p. 405. Conf. *Ginoz*.

KANT, Vide *Gangan*.

KANT, margo, extremitas, angulus, Fr. Junius in Willeram. pag. 194. Gloffar. Du Fresne voc. *Cantus*, pag. 770. Jul. Cæfar. Lib. V. de B. G. c. 13. Britanniæ Triquetræ lateris contra Galliam angulus alter eft ad KANTIUM, quo ferè omnes ex Gallia naves appelluntur. Vide fupra voc. *Can*.

Uzkanten, evagantes. Notk. Pf. CI. 7.

KANUCTSAMUN, *Kanuackan*, &c. Vide *Canubt*.

[*Kanubtfamaz*, fuperfubftantialem. Gl. Monf. p. 409.]

KANZLIDI. vide *Lid*.

KAP, pileolus, capitium, capa, cappa. Franc. Junius in Willeram. p. 194. Speelman. in Gloffar. voc. *Capa*. Du Fresne Gloffar.

[KAPAROMES, detegimus. Gloss. Monf. p. 404.

Kauffruntin, *kaparoon*, detegerent. p. 404.]

KAPETATANER, rogatus. Kero. Leg. *Kapetaner*, gebetener. Vid. *Kaba*.

KAPFETUN, Vid. *Gaff*.

[KAPIRGI, montana. Gloss. Monf. p. 408.

KAPIZZES, *pitres zangares*, mordacitatis. p. 410. *gebeiffes*, *bitteres zankes*.]

KAPLATER, inflatus. c. 21. *Keplate*, inflati. c. 65. Kero. *Platen*, blafen nobis. [Hodie *fich blæhen*, *auffgeblæth feyn* eft, inflatum fe gerere, inflatum effe.]

SIN KAPLUAN, vapulent. c. 45. Kero. hodie *pleuen*.

KAPPE. v. *Cappe*.

KAPPOT, imperium. Hymn. XXI. 3. *Arratte fona ſtarkchiſtum Kappot Faraones*, erepti de duriffimo imperio Pharaonis, hodie *Gebot*.

[*Kapot*, conditio. Gloss. Monf. p. 410.

Kapeotantem horfamoen, imperanti obediant. Kero. c. 53. hodie *dem gebietenden*.

Kapotaner, juffus. c. 44. conf. *Kepote*, *Kipot*.

KAPRACHIT, *Suuichanodo kaprachit*, arctius impreffa. Gloss. Monf. p. 406.

KAPRATANT, injiciunt. p. 405.

KAPRATTUN, contexuerunt. p. 411.

KAPROCHAN *in ſtuchi*, in fruftra difcerpti. p. ead. hodie *in ſtücke gebrochen*.

KAPURT, naturam. p. 410.]

KAQHUIT, Sententia. c. 55. *Keqhuuit*, fententiam. c. 5. *Za obana kaqhuetamen*, ad fupra dictas. c. 8. Kero. Vide *Cheden*.

KAR.

KAR, Satisfactio. Vide *Char*.

Karfreitag, Sunetag, dies fatisfactionis Salvatoris pro genere humano. item *Witfrydagh*, it. *Gute-Frytag*. *Stillfreytag*. vid. fupra *Char*. & *Gar*.

KARAFSTER, deprehenfus, Kero. c. 34. legendum videtur *Reprehenfus*. [In Regula legitur deprehenfus, nec contextus aliter permittit.] Vide *Kereffit*.

[KARALISTI, *Libimis karaliſti*, Phyficæ difputationis. Gloss. Monf. p. 411.]

KARATA *Cot*, præparavit DEus. Kero. c. 4.

Karauue fib, præparet fe. c. 2. *Notduroft karauuit era*, neceffitas parit coronam. c. 7.

Ze karauuenne fint herzun, præparanda funt corda. Prol. p. 15. *fona cuatum finen in uns ze karauuenne iſt*, de bonis fuis in nobis parendum eft. (parandum eft, legendum effe ftatuit Scherz. in not.) Prol. p. 16. b.

Kekarater iſt, præparata eft. c. 7. v. *Carive* & *Gar*.

[*Karuue*, expeditos. Gloss. Monf. p. 410.]

KARBUNKEL, Poëm. de Bell. Hifp. v. 935.

[KARIFFETE, graves. Gloss. Monf. p. 404.]

KARIHTAN, dirigere. Kero. c. 26.

Karihter, correctus. Kero. c. 21. Vid. *Keribt* & *Ribt*.

[*Karihta*, Dominus appofuit. Gloss. Monf. p. 410.]

Karihtiu, contulimus. p. 405.

Karifan, vel *galimphan*, competunt, pertinent. p. 401.

KARISTLUH, congruum. p. 408. Lege *kariſtlich*. *Kariſtlichо*, decentius. p. 401.

KARITAS, Charitas. Otfrid. IV. 29, 46. de tunica Chriſti inconfutili.

Uuanta fia fpan fcono
Karitas in frono.
Namque eam nebat pulchre
charitas eis fancta.

Id. V. ult. 258.

Minna thiu diura,
the'iſt karitas in uuara.
Amor ille pretiofus,
qui eft charitas revera.

KARKARI, carcer, Otfrid. IV. 13, 47. Petrus ad Chriſtum:

Mit thir bin garo Drubtin,
mit muate ioh mit mahtin,
In karkari zi faranne.
Tecum fum paratus, Domine,
animo atque viribus,
In carcerem vadere.

Vide fupra *Carcar*.

KARLE, homo. *Karl*, *karlingi*. Vid. in *Carl*.

KARNEEM, mereamur. Kero Prol. p. 17.

KARO, Notk. Pf. XXXVII. 19. *Daz ih karo bin cheſtiga ze lidenne*, quoniam ego in flagella paratus. vide *Gar*.

[*Karo*, præruptum. Gloss. Monf. p. 411.

Karo, funditus. p. 401. 403. penitus. p. 409.]

KAR-

Digitized by Google

KAR.

KARSPELLEN, artolaganus, ſcriblita, Kilian. Keiſersberg. Broſaml. fol. 34. *Es ſint aber unſer vil, die dieſe wort heraus ſwaplen und gedenken wenig, was es ſey. gleich als ein hund, der Karſpellen in ſich ſwaplet, und iſt kein andacht da.*

KARUSTE. vide *Kuſt.*

[KASAGET, *piprungran*, delata. Gloſſ. Monſ. p. 412.

KASAMANUNGU, congregationem. Kero. c. 46.

KASCRIBAN, *obuna kaſcriban*, ſupra ſcripta. Kero. c. 9. *oba kaſcribanes*, ſupra ſcripti. c. 18. *fonobana kaſcribanem ſtiagalum*, deſuper ſcriptis gradibus. c. 61.

KASCERIT, *odo fargepan*, impenſum. Gloſſ. Monſ. p. 402.

KASCESSOTA, dolaverat. p. 405.

KASEHAMES, videamus. Kero. c. 17.]

KASEZTIDU, diſpoſitionem. Kero.

[*Kaſeztidu eines pilades*, diſpoſitionem uniformen, legitur apud Keronem. c. 18. *Kaſezanti nabt*, conſtituens noctem. c. 18. vide *Keſezzen.*

Kaſezzida, *lerunga*, inſtitutio. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

KASIHTIM, adſpectibus. *Keſtactem in erda kaſihtim*, defixis in terram aſpectibus. Kero. c. 7. Hodie *Geſicht.*

KASOTANER, coctus. *Kaſotania* [*Kaſotania*] *zuei muaz*, cocta duo pulmentaria, Kero. c. 39.

[*Kaſotan*, concocta. Gloſſ. Monſ. p. 411.

KASPAN, fibulatorium, ligatorium. p. 407.]

KASPROCHAN *weſan*, conloqui. cap. 53. *Abam ſi kiſprecham*, conloquatur. Kero. [*Aban ſi kiſprobchon*, neque conloquantur, ita habet Kero. c. 53.

KASPRIUZAN, ſuffulcire. Gl. Monſ. p. 404. hodie *Sprieſſen.*]

KASSEREN. v. *Chazzonſo.*

[KASTARCHIT, vegetata. Gloſſ. Monſ. p. 405. Hodie *Geſtærket.*]

KASTELLE, vicus. Otfrid. I. 13, 6. Paſtores Betlehemitici:

Ilemes nu alle
zi themo kaſtelle.
Feſtinemus nunc omnes
ad caſtellum.

Id. III. 24, 82.

Ni quam nob tho unſer Druhtin
in thaz kaſtellin.
Nec venerat dum noſter Dominus
in caſtellum (Bethaniam.)

IV. 5, 72.

Iob ribtit unſih alle
zi themo kaſtelle.
Atque dirigit nos omnes
ad illam civitatem. (Jeruſalem cœleſtem.)

KASTILLEE, quieſcat. Kero. c. 44.

[KASTIURTER, fultus. Gl. Monſ. p. 410.]

KASTREWI, ſtramenta, Kero. c. 55. *Kaſtrewitiu*, lectiſternia. c. 22.

KAS.

KASTU, hoſpite. c. 53. *Keſti*, hoſpites. c. 56. *Sint kecaſtluamit*, hoſpitantur. c. 1. Kero. Gloſſæ Freheri: *Hoſpitium Geſtibus.* Vid. *Keſteo*, *Caſt* & *Gaſt.*

[KASUANNAN. vide *Suanne.*

KASUOCTUN, expetiverunt. Gloſſ. Monſ. p. 403.

KASUUARIT. *Sehat min ſin kaſuuarit herzun*, videte ne graventur corda. Kero. c. 39.

KASUUOLLANE, corpulentos. Gl. Monſ. p. 411.

So ſi KATAN, ita agatur. Kero. c. 14. vide *Duen.*

Noot Kataniu, vis illata. Gloſſ. Monſ. p. 402.

In gegrapanem katum, in ſculptilibus. p. 404.

KATATRAHHA, hiſtoriam. p. 408.

Katatrachari, Hiſtoricus. p. 411.

Kataatrabbaſcripo, ſtoriographus. p. 405. Legendum haud dubie *Katatrabbaſcripo*, Hiſtoriographus. Conf. Lit. C.]

Si KATEMPROT, temperetur. Kero. c. 8.

Kademmare, temperare. Notk. Pſal. LXXVII. 60. Vid. *Ketemp.*

[KATETA, condidi. Gloſſ. Monſ. p. 406. vide *Duen.*

KATHEONOTER *uuirdit*, humiliatus fuerit. Kero. c. 45. vide *Deonon.*]

KATILINGA, Parentes. Vid. in C.

[KATRIPANE, redacti, perducti. Gl. Monſ. p. 406.

KATRIUU *minna*, fidus affectus. p. 410. hodie *getreuwe liebe.*

KATRUUENTE, inniti. p. 410.

KATUADTE, retardati. p. 411. Legendum cenſeo *Katualte.* vide ſupra *Dualen.*

Altinotun, *Katualotun*, remorati. p. 405.

KATURSTICK *ſint*, auſi fuerint. p. 402.

Katurſtlicho, temere, audacter. p. 401. v. *Durren.*]

KATZE, cattus, inſtrumentum bellicum. Mauerbrecher. Chron. Königshov. cap. 1, 67. Vid. Du Fresne Gloſſar. voc. *Cattus.*

[KAUATOTE, dediti. Gloſſ. Monſ. p. 411. *Kauatot*, paſta. ibid.]

KAVE, *Kafkoen*, caminus, Flandris. Junius in Willeram. p. 221.

KAUF, *Kouf*, emtio. vide *Chauffan* & *Chouf.*

Furkauff (1.) *vorkauff*, jus protimiſeos.

(2.) Monopolium, *Furkauffer und wucherer*, Synonyma in Conſtit. Argentorat. von Wuch. Contract. Monopol. und furkauffen. Vocatur etiam *Bletſchkauff*, pag. 22. ſeq. aliàs Mohatra. pag. 25.

Fora ſi KEKAUMIT, procurentur. Kero. c. 35. Vide *Goumen* vel *Cauma.*

[KAUFFRUNTIN, *Kaparoon*, detegerent. Gloſſ. Monſ. p. 404.

KAUAGUN, contenti. p. 402. Forſan legendum *Kanuagun.*

KAUNREINIT, commaculatus. p. 409. Hodie non amplius dicimus *geunreinigt*, ſed *verunreiniget.*

KAUORANT, *pipringant*, convectam. pag. 407.

KAU-

Digitized by Google

KAV.

KAUROS, congelaverat. p. 404.
KAURUMITA vel *forſanta*, relegavit. p. 408.
KAUUAHSAN, vegetata. p. 405.
KAUUAHSA, *aſcipba*, purgamenta. p. 405, 411.
KAUUAHSTI, pubertatis. p. 403.
KAUUALTIDU, poteſtate, Kero. c. 54. 56.]
KAWAR.
[*Kauuari*, probitas. Gloſſ. Monſ. p. 404.
Kauuar odo ungazumftida, ſeditiones. p. 401.]
Unkawarer, improbus. c. 23. *Unkiwareem*, improbi. c. 2. Kero.
Pruab KAUUASKANA, femoralia lota. Kero. c. 55. *Gewaſchen.*
KAWATI *fuazzeo*, indumenta pedum. Kero. c. 55. *Kauuati altiu*, veſtimenta vetera. c. 55. c. 54.
[*Ungariſtik kawati*, deformis habitus. Gloſſ. Monſ. p. 406.] Vide *Watten.*
[KAWEPAN, contextum. Rab. Maur. Gl. v. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 56.
KAUUERDONTI. *Abſalom ſinem Kauuerdonti analekan*, humeris ſuis dignaretur imponere. Kero. c. 27.
KAUUERI, caſu. Gloſſ. Monſ. p. 411.]
KAWISSAN, vocare. c. 56. *Wiſſan*, vocari. c. 3. Kero.
KAWISSEM *citem*, certis temporibus. Kero. c. 48.
KAWISSO, quippe. Kero. c. 33.
So Kawiſſo, ita ſane. cap. 18.
[*Kawiſſo*, inquiens. Gloſſ. Monſ. p. 408.
KAUUIZZUN, conſcios. p. 408.
KAUUNNIN, deſervirent. p. 411.
KAUURHTUN, edidimus. p. 408.
KAZAICHANTIU, adſignata. Kero. c. 32.
KAZIMPRI *huſes*, ædem templi. Gl. Monſ. p. 405.
KAZUECHOT *uurti*, carperetur. p. 404.]
KEACHUSTEOT. vide *Akuſt.*
KEANCH, ambulavi. Kero. Vid. *Kangan.*
KEARGEROEN, ſcandalizant. Notk. Pſal. XXII. 4.
Dáz ſi KEARNEET, quid mereatur. Kero. c. 31. *Kearneem uueſan ebanlozzon*, mereamur eſſe conſortes. Prol. p. 16. vide *Aran.*
KEAUCKAN, demonſtrare. Kero. c. 2. *Kewerdonter iſt kebaucken*, dignabitur demonſtrare. c. 7. *Keaugit*, oſtendit. c. 6. demonſtrat. Prol. p. 17. *Keaugit uurtun*, monſtrabantur. c. 7. *Keauckenti uns daz uuizzago*, demonſtrat nobis hoc Propheta. c. 7. *Keaucke*, oſtendat. c. 2. *Keauckenti kelaubigan*, oſtendens fidelem. c. 7. conf. ſupra *Aug.*
Keaubboti, addita. Kero. c. 2. vide *Auchon.*]
KEBAN, reddere, dare. Vide *Gab.*
Farkebaniu, conceſſus. c. 60. *Si farkeban*, concedatur, c. 60. i. e. condonetur. Kero.
Ze arkebanne, reddendam. [*Ze erkebanne*, reddenda, habet Kero. c. 39.] *Erkebanter iſt*, redditurus eſt. c. 2. vide Lit. E.
Kebeen, dent. c. 3. *Kekeban iſt*, datur. c. 43. præbetur. c. 5. *ſi kekeban*, præbeatur. c. 2.

KEB.

Zua ſi kikeban, addatur. c. 39. *Kib*, da. Prol. p. 16. 18. *Warun kikeban*, dabantur. *Kakebaneru*, data. c. 11.
[*Keba*, donum. *eocouuelicher eikana hebit keba ſona Cote*, unusquisque habet proprium donum à Deo. Kero. c. 40. *ubar keba pezziſtuun*, ſuper datum optimum. c. 31.
Keba, dare. c. 59. *Keban*, dare. c. 4. præbere. c. 5. *antuurti keban*, reſponſum reddere. c. 66. *nalles ſih kebant keile*, non ſe reddant elatos. Prol. p. 18.
Kebeen ioh andran, præbent & aliam. c. 7. *Kebe*, eroget. c. 58. *uuerah kebames*, operam damus. c. 49. *Kebe*, offerant. c. 59. *eht niſt daz kebe*, ſubſtantia non eſt quæ tribuatur. c. 31. *kebant in antuuarti*, reddant in præſenti. c. 55. *za kebanne ſint*, dandi ſunt. c. 48. *kekeban ſin dei ze kebanne ſint*, dentur quæ danda ſunt. c. 31. *rediun kebantan*, rationem redditurum. c. 3. *redium erkebaneer iſt*, rationem redditurus es. c. 31. *kap uueizzi*, erogavit triticum. c. 64.
Clatamuatan kebon minnot, hilarem datorem diligit. c. 5. *Selbo ſih kap*, ultroneus, ſponte. Gl. Monſ. p. 404. *der ſich ſelber gab, oder ergab, iſt freywillig.*]
KEBESEN, concubinæ, Cant. Cantic. VI. 5. *Sezzoch ſint der kuniginno, ahzoch ſint der kebeſe.* Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ. ℣. 8. *Kunniginno unte kebeſe lobeton ſie*, reginæ & concubinæ laudaverunt eam.
Kebeſen, mutare. Vid. Exercit. noſtr. ad π. XXXIV. §. 129. & Manud. Phil. Mor. ad JProd. cap. 4. §. 39.
[Vocem *Kebeſe*, *Kebsweib* Schottel. von der Teutſchen Sprache. p. 1341. derivat à *Kebs*, *Kæbs*, quod *illegitimum* notet, at non addidit unde hoc hauſerit. Spate im Teutſchen Sprach-Sch. col. 912. itidem dicit. *Keb*, *Kebe*, *Kæbe*, *Kebs*, *Kæbs* ſignificare *illegitimum*, *clandeſtinum*, *tectum*, derivatque à *Kawe*, *cavea*, ut *Kebsmænner* & *Kebsweiber* notent maritos, uxores clandeſtinas, quæ in cavernis lateant, ceu Romani *fornicarias*, à *fornice* denominarint. Sed hæc derivatio non eſt probabilis. Gothi utebantur vocabulo *Kiæpſir*, quo mancipium deſignabant; & tale quidem mancipium, quod cum ancilla itidem mancipata rem habebat, in ſpecie *Kiæpſir* vocabatur. Atque hinc videtur vox *Kebsweib* derivanda. Germani verbo *kepſen* utebantur pro *mutare*, quia concubinæ mutabantur, ejiciebantur, derelinquebantur, ut notum eſt. Matthesius in Poſtilla Noribergæ 1567. in fol. impreſſa P. III. f. 41. b. dicit. *Der Specht verkepſt ſein weib im winter, im ſommer rufft ers wider.* f. 101. b. *Es ſol auch die liebe obrigkeit --- die lehrer nicht leichtlich verkepſen oder verwechslen.* Dillherr in der Propheten Schul. p. 264. *Es iſt nicht gut den kirchen, wenn ſie ihre Lehrer verkepſen.* conf. Wolffg. Lazium de Migrat. Gent. L. XI. p. 748. Heldenb. p. 96.

Sy ſagten ſelbzen mere,
Do auf den werden mann,
Wie er ein kebskind were,
Und mocht kein erbe han.

Ibid.

Digitized by Google

Ibid. p. 97.

Do ſprach Waſmut geſchwinde,
Der ungetreue mann,
Du ſolt kein kebeskinde,
Mit recht nicht beygeſtan.

Staden. Explic. Voc. Bibl. German. p. 335.]

KEBETEN. v. *Beed.*

KEBRICHO. v. *Briken.*

KECARUUUE, ſe exhibeat. Kero. cap. 63. vide *Gar.*

KECAUGROT. v. *Caugrot.*

KECHENONT, iter facite, Notk. Pſ. LXVII. 5. vox ſuſpecta.

KECHOROTER. *Kechoreot.* vide *Choron.*

KECHRIFFE. vide *Chriffen.*

KECHUNDAN. vide *Chund.*

KECREMITER. v. *Crimmiu.*

KECPRUNNEN, fons vivus. vide *Quek.*

KEDANCHA *ubile*, cogitationes malas. Kero. c. 4.

Tribtin uueiz kedancha manno. Dominus novit cogitationes hominum. c. 7. *In kedanchum*, in cogitationibus. cap. eod. vide *Denken.*

KEDEOMUATIT *pim*, humiliatus ſum. Kero. c. 7.

KEDEONOTER. vid. *Deomut*, *Deobeit.*

KEDINGI. Spes. vid. *Ding.*

KEDOLEET *uneſan*, pati. Kero. c. 5. vid. *Dolen.*

KEDUHT, viſus. c. 58. *ſi keduht*, videatur. c. 6. Kero. Hodiè *gedeucht.* Vide in *Duhen.*

KEDWINC, Lex. Notk. Pſal. LXXXIV. 8. à ligando.

Kedwinge, corripiat. c. 2. *Sarfeem filloom ſiin keduungan*, acribus verberibus coerceantur. c. 30. *ſi kidwungan*, corripiatur. Kero. c. 32. .Hodie *gezwungen*, coactus. vide *Duuingen.*

KEENTOT. vide *Ent.*

KEFALDAN. vide *Faldan.*

[KEFEHT, luctamenta. Gloſſ. Monſ. p. 413. hodie *Gefechte.*]

KEFIRRIT. vid. *Fer.*

Sint KEFLEHIT, adulantur. Kero. c. 65. vide *Fleben.*

KEFOLGE, perſequere. Kero. Prol. p. 17. *Kefolget*, conſequitur. c. 5. *Kefolgeet*, ſequatur. c. 4. *ſi kefolgeet*, ſequatur. c. 3. *Kepiotantes ſtimma ſi kefolget*, jubentis vocem ſequuntur. c. 5. *Kefolgeet anſt*, conſequitur gratiam. c. 5. v. *Follegan.*

KEFREISOT *uueſan*, periclitari. Kero. c. 65. vide *Frais.*

KEFRUMIT *ſin*, exerceantur. Kero. c. 66. vide *Fremen.*

KEFULTEMO, completo. Kero. c. 43. vide *Foll.*

KEGEHANE *ſint*, profeſſi ſunt. Kero. c. 5. Hodie *Jehen*, fateri. Vide *Gehan.*

KEGRUNDSELOT. vide *Grund.*

KEHABEEN *fona fleiskum*, abſtineant à carnibus. Kero. c. 36. *Si kehabet*, teneatur. c. 10. *Kehabenter ſi*, contentus ſit. Kero. c. 7.

KEHALTANTI, reſervans. Kero. c. 58.

[Adde ex eodem *kehaltan*, cuſtodire. cap. 7. ſervare. c. 62. *kehalte uueka mine*, cuſtodiam vias

meas. c. 6. *antreitidu iru kehaltan*, ordines ſuos conſervent. c. 63. *dei kepotan ſin kehalte*, quæ jubentur cuſtodiat. c. 31. *antreitida iro kehalten*, ordines ſuos conſequantur. c. 63. *der duruh uniſit unzi in enti deſer kehalteneer iſt*, qui perſeveraverit uſque in finem ſalvus erit. c. 7. *eckii kehaltaniu*, diſciplina conſervata. c. 63. *in uuathuſe ze kehaltanne*, in veſtiario conſervanda. c. 58. *kehaltanti fona ſuntu*, cuſtodiens ſe à peccatis. c. 7.

Kehaltida, cuſtodia. c. 6. conf. *Kihaltan*, *Halodan.*]

KEHEIZE, ſpondeat. Kero. c. 29. vide *Heizen.*

KEHENKANTAN, conſentientem. c. 64. *Kehenkames*, conſentiamus. c. 40. *Kihenkit*, conſenſerit. c. 58. *Kehengida*, conſenſum. c. 64. *Kihenkida*, conſenſu. c. 61. Kero. Hodie *verhengen*, indulgere.

Confeſſ. vetus: *unrehtes gihaneti. odo andran giſpuoni*, illicitis conſenſi: aut aliis ſuggeſſi. Perperam Flacius & Goldaſtus cogitationes interpretantur, de quibus jam antea confitens dixerat. Vide *Hengen*, permittere.

KEHLAUFAN. vide *Hlauffat.*

KEHNEICKENTE, declinantes. c. 7. *Si kehneigit*, declinetur. c. 3. *Kehneiktemu*, inclinatio. c. 7. Kero. vide *Hneigen.*

KEHOLFANEER. vide *Helfa.*

KEHORETA, auditus. vid. *Hoorran.* Adde *Sar ſo kehorit uuirdit*, mox ut auditum fuerit. Kero. c. 48. *allem keborrantem*, omnibus audientibus. c. 13.

KEHUCKE, memor. Kero. c. 4. 31. *Kehukan ſcal*, meminere debet. c. 2. *kehucke*, meminerit. c. 2. *kehuctic ſii ſimblum*, memor ſit ſemper. c. eod. vide *Hugen.*

KEHWERABAN *in pezzira*, converti in melius. c. 7. *Kiwerbit weſan*, converti. c. 13. *Sin kehwerbit*, convertuntur. c. 63. *kehwarbantemu*, convertenti. c. 2. *dera kihworuaniſſa cit*, converſionis tempus. c. 63. *kihworban weſan*, reverti. c. 29. Kero.

[Adde ex eodem *kehuueraue*, convertatur. Prol. p. 18. convertenti. c. 2. *kihuuerebi fona ubile*, diverte à malo. Prol. p. 17.]

Vide *Huuerban.*

KEIB, ... Keiſerſp. fol. 16. *Seind wir Schelmen, ſo ſeid ir Keiben.*

KEIDAN, diſcernere. Goldaſtus legit *Keskeid.* [legendum *kiskeidan*] Vide infra.

KEIERN, *umbkeiern.* Obſerv. XV. ad Königshov. Chron.

KEJIHT, confeſſio. } vid. *Gehan.* & *Jiho.*
Kejihtare, martyres. }

KEILE, elatos. Prol. p. 18. *Keilii*, elatio. c. 62. *Keiliu ſint*, elati ſunt. c. 7. Kero. vide *Geil* in *Gail.* ſupra.

KEIMPHE, ſpecies præſtationis annuæ. Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. de Cur. Domin. in Sigolzheim: *Sullent diſe ſiben houe umbe den cins ſiben Keimphen geben.*

KEINAN. v. *Chinen.*

KEISLIH, pretioſus, *Köſtlich.* Notk. Pſalm.

Digitized by Google

KEI.

XXII. 2. *Keislicha fuora*, pretiosas dapes. Spiritualis, *geistlich* idem Ps. XLVI. 5. *keislichiu*, spiritalia: opponitur, *fleisclichiu*, carnalia. Ps. LXVIII. 32. *daz keislicha opfer*, sacrificium spirituale.

KEISORES *fiant*, Cæsaris hostis. Otfr. IV. 24, 12.

Thaz thu sus laz in heila bant
thes Keisores fiant.

Quod tu sic dimittis in integram manum
Cæsaris hostem.

[Scherzius notat pro *in integram manum*, vertendum esse, *in integro*, illæso statu: & in Codice Vindob. legi *Keiseres.*]

Rhythm. de S. Annon. v. 273. *Noh hiude Kuninge heizzint Keisere:* Adhuc hodie Reges vocantur Cæsares.

Keisersstross. vide *Strasse.*

KEIST, Spiritus. Kero. Prol. p. 17.

KEK, *Kec*, Vide *Quek.*

Sin KEKANGAN, ingrediuntur. Kero. c. 61. *der kekanganer*, qui intraturus est. c. 35.

KEKAKANAUUART, præsentem. Kero. c. 7. Vid. supra *Antuuarta.*

KEKAT, pertinet. Kero. c. 64. *Si Kekankan*, pertinentes. c. 14.

KELADENTER, invitantis. Kero. Prol. p. 17.

Keladora. vide *Laden.*

KELAUBPAM, credamus. [*Kelaubpamees* legitur in Kerone. c. 7.] *Ist kelaubit*, creditur. c. 2. *Kelaubu liugant Cote*, fidem mentiri Deo. c. 1. *Kelaubigan*, fidelem. c. 7. *dera kilauba.* fidei. Prol. p. 16. *Kilaubames*, credimus. [*Kalaubames* legitur in Kerone. c. 48.] Kero.

Giloubo, *kilauba*, *kilaupa*, fides. Gloss. vett.

Geleafa, *gelyfa*, fides, Anglo-Sax.

Galaubgan, credere. Goth.

Galaubeins, fides. Goth. Vid. *Gil.* & *Loube.*

KELAZZE. vide *Lassen.*

KELDER *Schöffel*, *Kelre Schöffele*, cellarius. Vid. Observ. XV. ad Chron. Königshov. pag. 841. & 847.

KELEGEN, proximus. Notk. Ps. XXXIV. 14. *Also des der uns kelegen ist, unde unser bruoder ist, so manta ih iro:* Quasi proximum, & quasi fratrem nostrum sic complacebam. vide *Lick.*

KELEIDEZET. vide *Leid.*

Keleidegot, læserunt. Notk. Psal. XXII. 4.

Sint KELEISINIT, imitantur. Kero. cap. 5. *si keleisinit*, imitetur. c. 7. *des cuatin erkaftaz keleisanit*, boni pium imitetur exemplum. c. 27.

KELEITTA, deduxit. Kero. Prol. p. 18.

Sin KELEKIT, erudiantur, Kero. c. 61. fortè legendum *kelebrit.* [*Kelerit* legendum esse statuit Scherz. in Not.]

Sint KELENGIT, relaxantur. Kero. Prol. p. 18. [Legitur autem in nostro Kerone *kelingit.*]

KELERAN, legantur. [*Sin kelesan* habet

KEL.

Kero. c. 10.] *Keleranem feorim edo fimfim pletirun*, lectis quatuor aut quinque foliis. Kero. c. 42. [*Kelesanem* esse legendum Scherzius in Notis recte monet.]

Kelertar, doctum. Kero. c. 64. *kileerte*, docti. *Uuela kileerte*, bene instituti. c. 1. (hodie *Gelehrte: Wohlgelehrte.*) *Pirum kelerit*, docemur. c. 7.

KELICHNISSO. vide *Lic.*

KELIHHISON, similabo. Kero. Prol. p. 18. Vide *Kalih.*

KELIMFIT, concedat. c. 3. *Suuigen indi horran diskin kelimfit:* tacere & audire discipulo convenit. c. 6. *Kilimfit*, concordet, Kero. v. supra *Chalimfan.*

KELITANIU *ubiliu*, præterita mala. Kero. c. 4.

KELITI, recesseras. Kero. *Ibu kelidet kelide*, si discedit discedat. Idem. vide *Kalid.*

KELIUBE. vide *Liab.*

KELLERA, promptuaria. Gl. Lipsii.

KELLER, Cella, locus administrationis rerum ad Monasterium, vel Præfecturam, aut Comitatum pertinentium, veluti redituum ex ovibus, lana, caseis; ex piscinis, ex apibus, ex hortis. Vid. S. Lupi Epist. 43. sqq. Coccii Dagobert. pag. 151. Du Fresne Glossar.

Keller, Cellerarius, Cellarius, proximus post Ministerialem, *den Ambtman*, Majorem Villicum, hodie *Ambtschreiber*, *Rentmeister*, alicubi adhuc *Keller.* Vid. Goldast. Tom. I. Rer. Alam. pag. 116. Rotulus Curiæ Domin. Haselah. an. 1336. *Sullent gon vor den Kelre, und sullent do vordern ein Malter brots*, &c.

KELNHOF, *Hofgut*, *Dinghoff*, bona Emphyteutica, Goldast. Tom. III. Rer. Alam. p. 107. non à Gula, ut alludit Vadian. Tom. II. rer. Alam. pag. 60. Sed à Colonis, qui Curiæ Dominicæ addicti sunt. Rupertus Imp. tradidit *Mercken von Schellenberg Rittern die Kelnhofe vor der Stat Lyndaw gelegen* pro 200. fl. rhenan. sub pacto redimendi An. 1402. Vide Dissert. nostr. de Curiis Dominical.

KELQUBTIN. vide *Loube.*

KELPFHEIT, Otfrid. III. 19, 19. [In hoc Otfridi loco legitur *Mihilu gelpfheit*, magna pravitas] Vide *Gelf.*

KELTAN, reddere. Kero. c. 4. Hodie *Gelten*, præstare.

KELTEN, Celtæ, Κέλται. De origine nominis Abr. Mylius de Ling. Belg. c. XXI. Celta vel Kelta quasi *Kilte*, id est vir robustus & validus, quo significatu vox Kilte adhuc in usu est Frisiis quibusdam & Saxonibus. Sed in Addit. affert Gesneri sententiam: qui dicit eos, Strabone teste, sic nominatos ab autoritate, διὰ τὴν ἐπιφάνειαν, quasi *Gelten*, quod multum valerent. Aliis *Helden*, *Chelden*, ut calamus, helm, *Monatl. Unterred.* 89. *pag.* 714. Sed obstat pronunciatio & scriptio.

Non tantum Gallos sed & Germanos Celtarum nomine venisse, & utrosque à Scythis diversos esse, in Præfatione evictum arbitror.

Appia-

Digitized by Google

Appiano Celtæ & Galli & Cimbri iidem. V. Vorpurg. T. VII. p. 149. ſq.

Dio Caſſius Lib. XXXIX. Rhenus ad ſiniſtram, Galliam ejusque incolas, ad dextram Celtas dividit, tandemque in Oceanum exit.

Celtæ à Viſtula uſque ad Oceanum noti Græcis Scriptoribus. teſtis Herodotus, Ariſtoteles, adeoque jam tum tempore Alexandri M. Igitur Celtarum origo non demum à Tyriis profugis tempore Alexandri M. ne quidem tempore Nebucadnezaris: quia Celtæ antiquiores coloniis Tyriis in Africa atque Pœnis. Sed illis temporibus ex Græcia cœperunt coloniæ duci Maſſiliam & ad littora maris Celtici ſeu Gallici. inde literæ & commercia in Galliam ſive Celticam maritimam tranſierunt: ſed & lingua cum moribus in Narbonenſi & Aquitanica Celtica corrumpi cœpit. Contra Celtæ transrhenani Græcis minus cogniti, tum ob defectum commerciorum, tum ob inſecuritatem itinerum & peregrinationum, linguæque ignorantiam. Hinc illud ſequutum, quod Celtæ Transrhenani à Græcis, Dione, &c. peculiari nomine Γαλάται, Galli dicti, quorum coloniæ Galatæ. Inſequutæ Migrationes ſpeciales, Bojorum, Helvetiorum, Belgarum &c. ultra Rhenum & viciſſim. Denique Celtæ Transrhenani nomen Germanorum obtinuerunt, Taciti tempore & antea: ſed & lingua horum à Gallicâ jam ita diſſonans facta fuerat, ut vulgò non amplius caperetur tempore Julii Cæſaris. Hinc obſervatio eſt, morum atque linguæ mutationem à ſeſe invicem dependere. Vid. Brower. *Annal. Trevir. Proparaſc. c.* 7. Celtas quaſi Cheldas ſive Helden dictos autumat Goldaſtus *Præf. ad Reichs-Satzungen.* Vid. Reineſ. *Var. Lect. III.* 1.

Lingua Celtica antiquior eſt Romanâ, quum & populus antiquior ſit. Neque ex vocabulis de antiquitate alicujus linguæ judicandum, nam frequentiſſimum ut per commercia vocabula hinc inde transmigrent ſicut nummi, ſed & civitate donentur: Verum ex radicibus, Radices ſi in utroque inveniuntur, non aliter judicari poterit, quàm quod lingua antiquior radicem ſibi vindicet, & juniori communicaverit. Sic Aha, aqua. Mit, mitis. &c. Praunius in Tract. de Orig. Celtar. Præſupponit ante Moſen non fuiſſe Hiſpaniam atque Celticam inhabitatam, unde colligit, Ergo à Phœnicibus Celtæ orti. Sed hypotheſis primò falſa eſt, & conſequentia quoque nulla. Contrarium enim verius eſt, ante Moſen jamtum fuiſſe Celticam inhabitatam. Probo: 1.) Geneſ. XI. 9. Moſes ipſe tradit, quod DEUS ex Babel diſperſerit Noæ poſteros ſuper faciem CUNCTARUM regionum, unde rectius colligas, Ergò etiam ſuper faciem nobiliſſimarum regionum Europæ ad occidentem, Hiſpaniam, Galliam, Britanniam, Germaniam & Norwegiam.

2.) Deut. XXXII. 8. jamtum refert Moſes, quod diviſerat DEUS gentes, quando ſeparaverat filios Adam, & conſtituerat terminos populorum, juxta tamen numerum filiorum

Iſraël, h. e. ut etſi impletæ jam tum fuiſſent regiones terrarum, tamen populus Iſraël etiam adhuc obtenturus ſit ſuos terminos. Aliàs facilius fuiſſet in vacuas regiones populum deducere.

3.) Tyrus, unde Phœnices oriundi, poſt Moſen demum condita, ut refert Joſephus Antiq. Judaic. Lib. VIII. cap. 2. Sect. 3. ſine dubio ex ipſis Annalibus Tyriis tum adhuc extantibus, A. M. 2693. tempore Gedeonis. Neque Tyri mentio in libro Joſuæ, contra quam Praunius pag. 116. 124.

4.) Intra Mille annos poſt diluvium uſque ad conditam Tyrum & poſtea ejus colonias, non credibile eſt iſtas regiones incultas manſiſſe.

5.) Ipſe Autor fatetur pag. 102. poſtquam Joſua Cananitas extinxit, Cilices demum colonias Phœnicias condidiſſe &c. Ergo Phœnices poſteriores Joſuâ, contrà quam pag. 115. & vulgò.

Rectius ergo Veterum ſententiam ſequimur, quam refert Joſephus Lib. I. Antiq. Judaic. c. 7. & de Bell. Jud. Lib. II. cap. 16. Celtas olim Γομαρεῖς dictos, Gomori poſteros, primogeniti Japheti, non quartogeniti Javanis, cujus filius Tharſis. Cum porro Gomor plures habuerit filios, quærendum à quô iſtorum Celtæ orti. Fuerunt: Aſcenaz, Riphat, Thorgarma, à quibus Joſephus Rhegines (quam vocem corruptam cenſet Heidegger. Ex. XXIII. Sect. I. §. 10. Fatetur tamen poſteriores Judæos unanimi conſenſu Aſcenaz facere populum Germaniæ vel Alemanniæ, quos verò in aperto errore verſari probari Ezech. LI. 27.) Paphlagones, & Phryges derivat.

Quibus donec luculentiora producantur, tutò poſſumus inhærere. Itaque ex iſtorum trium populorum uno Celtæ orti. Ex quô illorum ergò potiſſimum? ſine dubio ex eo, qui Celticæ regioni proximus fuit, at is non Phryges, non Paphlagones, ſed Rhegines, thie Rhekin. quorum alii in Bruttis collocantur, alii in Gallia Togata, de quibus Polybius, Stephan. de Urbibus & ibi Holſten.

Igitur ab Aſcenaz Rhegin, à Rhegin Celtes, à quo populus ſuus nomen obtinuit. Veteres Illyrii incolæ Celtarum aborigines, Marcellinus Comes nominat Illyriorum civitates, Naiſum, Singidunum, quæ Celticâ nomina. Polyb.

Hos vicit Alexander M. Olymp. CXI. cIↃ IↃc. LXXXIII. exſcidit Attila & Hunni A. C. 441.

[*Kelt* vel *Plooſtar*, cærimonia. Rhaban. Maur. in Gloſſar. apud Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 63. qui ita ad hanc vocem commentatur. p. 64.

Kelt. Hanc vocem ſimplicem pro *caerimonia*, Rabanus accepit. Sed in vtroque Gl. Boxh. ei „ compoſitae iſta ſignificatio imponitur: *Go-* „ *tekelt*, *cerimonia*: *Kotekelt ceremonia*: Prior „ pars, *Got* vel *Kot*, tum bonum, tum DEum „ ſignificat, V. n. 889. Poſterius hic imprimis „ locum habere putem, quia *ceremoniae* voca- „

„ bulum iſtorum temporum ſcriptores maxime „ de ritibus in cultu diuino dicebant. Praeter „ haec de *Kelt*, mihi nihil exploratum, adeo- „ que incertum eſt, ad noſtrum *gelten*, an alior- „ ſum, pertineat. Ab illa celebre *Celtarum* no- „ men, quod maiores quoque noſtros geſſiſſe „ conſtat, deflectebat nobiliſſimus Suecus, Rid- „ darſtierna, ὁ νῦν μακαρίτης, cum ante com- „ plures annos apud nos Stadae aliquamdiu „ commoraretur, vir certe magno ſuo merito „ a Salano *ad Hiſt Egil. & Asm. p.* 160. 161. lau- „ datus, quippe non literis minus quam armis „ deditus. Cauſam appellationis dabat, quod „ Celtae ceremoniarum admodum ſtudioſi fue- „ rint. Iſtud nouum Celtarum etymum tot „ aliorum numerum augebit, iam ante a viris „ doctis excogitatorum, quae apud Pontan. „ *Gl. priſco-Gall. p.* 216. 217. Mylium *Ling. Belg.* „ *p.* 93. 227. 228. Bochart. *Oper. I.* 1268. 1269. „ videas. Ex omnibus duo mihi quidem emi- „ nere videntur, alterum, quod Celtae, heroës, „ *Helden*, eſſent, Goldaſt. *ad Paraen. Vet. p.* 366. „ 380. Tenzel. *Dial. menſtr.* 1689. *p.* 714. & „ 1690. *p.* 69. 212. alterum, quod in tentoriis, „ *Zelten*, habitarent, Leibnit. *Miſc. p.* 431. In „ quam notationem dudum Caſp. Vogtium, „ Conſulem Wismarienſem, virum in hiſce li- „ teris verſatiſſimum, incidiſſe vidi, qui ſuo „ exemplari Beſoldiano *de nat. pop. p.* 119. haec „ alleuit: *Annon Celtae von der Kelte, quod in Se-* „ *ptentrionaliores plagas mundi conceſſerint, vel potius* „ *a tentoriis, von den Gezelten, ſub quibus vixerunt* „ *Hamaxobii?* Quae de Celtarum nomine ab Aſis „ ſeu Aſiaticis; iam ante Chriſtum natum in „ contumeliam verſo, & voce *Kelt* propterea „ adhuc hodie Septentrionalibus hominem vi- „ lem ſignificante, in Nou. Litt. mar. Balth. „ 1699. *p.* 177. 178. Sperlingius tradidit, me- „ ris coniecturis a Leibnitio ibidem *p.* 247. in „ dubium vocatis, nituntur, nec quicquam ad „ illuſtrandam noſtram vocem *Kelt* conducunt. Hæc ille.

Haupit Kelt, enti halp, ſummam capitis & dimidium. Gloſſ. Monſ. p. 401.

Noh mera houpit kelt kabalot, ampliorem ſummam. p. 402.]

KELUSTIDOOT, delectetur. c. 7. *Kiluſtidot*, delectari. c. 33. Kero. *Luſtida*, delectationis. Idem c. 7. vide *Luſt.*

KEMAHCHOT, ſociari. *ze kemahone*, ſociandus. Kero. c. 61. [In Kerone non, ut Goldaſtus refert, legitur, *kemahchot*, ſociari, & *ſi kemahchot*, ſocietur, ſed *kimahchon*, ſociari. c. 60. *ſih kimahchot*, jungatur. c. 48. conf. *Ki. Kemahhoe*, aptet. c. 2. conf. *Kamach.*

KEMANOT, admoneatur. Kero. c. 65. vide *Manan.*]

KEMEINSAMII, communio. Kero. c. 38. 63. ſcil. Corporis & Sanguinis Chriſti. Goldaſtus. Vide *Kamanſam.*

Vermeinſamen, excommunicare. Chron. Königshov. c. 3, 34.

KEMEZLIHHEE, temperet. Kero. c. 64.

KEMINATEN, caminata, cœnaculum, conclave, Vid. Gloſſar. Du Fresne *voc. Caminata.* Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Judicium Silvarum: *Unde ſol es ginre gebeſſern in mines herrn Keminaten.* Item c. Judic. Senatus: *Unde iſt das mines herren des Abbetes houegeſinde gezurnent, darumbe en ſullent ſi zi keiner notrede ſtan, wande in mines herren Kemenaten. und mag ers nut verſuenen, ſo ſol es der Voget rihten. Kemenaten*, Fragm. de Bell. Hiſpan. Caroli M. ℣. 1254.

Der kunig vortherte XII. herren
in ſine Kemenaten.

[Apud Stricker. de Expedit. Caroli M. Hiſp. c. X. Sect. X. p. 95. legitur *Chomenaten*, ſed Cod. MSC. habet *kemenaten*, exprimitur & *kemnot*, *kemnet.* Vocab. MSC. Anon. Caminata *eyn kemnot.* Id. Vocab. conclave, *kempnot.* Scherz. Not. ad Strickeri loc. cit.]

Vid. Monatl. Unterred. 89. pag. 752.

KEMINOTA, dilexit, Vide *Minon.*

KEMLAT, vide ſupra *Fridſeule.*

KEMPHON, milites. Tatian. c. 13, 18. *Fragetun in thie kemphon.* Interrogabant eum (Johannem Baptiſtam) milites. c. 47. 5. *Habenti untar mir kemphon.* Ita Centurio Capern. Habens ſub me milites. conf. c. 200. §. 1. 203. 5. 211. 2. *Einero giuuelihemo kempfen*, unicuique militi. Id. c. 203. 1. *Ein thero kemphano*, unus militum. Id. c. 211. 4.

[Ortum eſt hoc vocabulum à *chemfan*, (de quo vid. ſupra *chamff.*) Germanis quidem adhuc in uſu eſt *kampf*, certamen, pugna, *kämpfen*, certare, pugnare, ſed qui nunc milites ſunt, à ſtipendio, quam à pugna denominari malunt, (*Soldaten*) nec injuria, cum plures nunc lucri cupido, quam alacritas animi, ut nomen militiæ dent, permoveat. Palthen. Not. ad Tat. p. 332.]

KEMUOHET. vide *Muen.*

KENEIMIT. vide *Nemen.*

Sin KENEIZZIT, adfligantur. Kero. c. 30. conf. *Kaneizit*, & *Neiz.*

KENEMMEET, invocetis. Kero. Prol. p. 17. *Daz iſt kenemmin*, quod nominatur. c. 1. *er ſelbo iſt kenemmit pinemin*, ipſius vocatur pronomine. c. 2.

Kenomanemu teil, ſublata portione. c. 43. vide *Nemen.*

KENENTEMU, ſuadente. Kero.

KENGEL, Mucus. Joh. Keiſersp. Brosl. fol. 46. *Hangt dem kinde ein kengel zu der naſen us.*

[*Duruh* KENGIKSI, obtineat. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

KENIDE. vide *Nide.*

KENIETOT. vide *Nieden.*

[KENIGINER, decrepita. Gl. Monſ. p. 413.]

KENIST, Salus, *Geneſen*, Notk. Pſ. XXXVII. 22. vide *Niazan.*

KENNEN. noſcere.

Bekennen, cognoſcere, vernehmen, Rhythm. de S. Annon. ℣. 120. v. ſupra ſuo loco in B.

Cenninga, notitia, notificatio, denunciatio litis. ASax. Vid. Du Fresne Gloſſar. Lit. C.

Cenno,

Digitized by Google

KEN.

Cenno, ib. nicto, agnoſco nutum. Du Fresne. ibid.

KENOMENIU. vide *Nemen.*

KENOTHAFTOT. vide *Not.*

KENOOTTANTERU *millu kangant joh zuuo*, angarizati [apud Keronem angariati] miliario vadunt & duo. Kero. c. 7. fortè legendum *Kenootwank.* [Ego nihil mutandum cenſeo, hodienum dicimus *genötbet*, *genötbiget.*]

KENTILASTAB, candelabrum. Tatian. c. XXV. 2.

[In Gloſſar. Boxhorn. *Chandalſtap*, Angl. Sax. *Candelſtaef*, compoſita ſunt à *Kentil*, *Chandal* ſive *candel*, itemque lingua veteri Danica *Kindil.* Vid. Worm. Liter. Run. p. 164. Cambrobritannice *canuryl*, quæ omnia candelam detorto ex Latina lingua vocabulo deſignant, & *ſtab*, *ſtap*, *ſtaf*, vel *ſtaef* (Conf. Rhythm. S. Ann. p. 408.) ſcipio, baculus, bacillus, Anglice *a ſtaf*, Germanice *ein ſtab.* Eſt igitur *kentilaſtab* qualecunque inſtrumentum ligneum, quo candela ſuſtinetur & conſpectior redditur. Loco autem ligni deinde æs aliaque metalla adhibita, manente tamen, ut fit, avito nomine. Dicunt enim adhuc Germani *ein uuaxſtock*, *ein uuaxſtapel*, quanquam fulcris cereorum non ex ligno ſed ferro, chalybe, argentoque confectis utantur, eademque ratione *liuſaſtaka* Suecis dicitur. Palthen. Not. ad Tatian. p. 353.]

KENUHTSAMOEN, ſufficiant. cap. 39. *Kenubtſamera loon*, copioſior merces. c. 36. *offanlibbera dera kenubtſamuntati briuue*, publica ſatisfactione pœniteat. c. 43. *Kenubtſamont febtan*, ſufficiunt pugnare. c. 1. *mit kenubtſameru tati puazzit*, cum ſatisfactione emendaverit. cap. 5. Kero. *Ganah*, Goth. ſufficit. Matth. X. 25. Anglo-Sax. *Genob.* Alam. *Ginuob.* Cimbris: *Gnogat madur*, Vir omnium rerum copiâ abundans. Lex. Runic.

Kenuoge, ſatis ſunt. Notk. Pſal. XXXIV. 18. v. ſupra *Canubtſam.*

KEORL, *Keorlman*, *keorliſch.* v. *Carl.*

KEPET *trubtinlibbemu*, oratio Dominica. Kero. c. 13.

Kepete bifelahen, orationi commendent. c. 67. *Ze kepete*, ad orationem. cap. eod. *kepetum iuuereem*, preces veſtras. Prol. p. 17.

Kepetan dei ze pitanne ſint, petantur quæ petenda ſunt. c. 31. *kepetanera uuibi*, petita benedictione. c. 53.

KEPEZZIROTE, meliorati. Kero. cap. 36. vide *Bat.*

KEPILIDE, conformet. Kero. c. 2. Hodie *Gebild*, vide in *Bilide.*]

[KEPIM, opibus. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

KEPLATE, inflati, Kero. c. 65. Vide *Kaplat.*

KEPORAGANIU, abſconſe. cap. 7. [ita recte, in noſtra editione vitio typographi legitur *keporaganinu.*] *Kiparac*, abſcondi, cap. 2. Kero.

Si KEPORKAN, reſervetur. c. 58. *Keporkanemu nutziuuachar*, reſervato, ſibi uſufructuario. c. 59. Kero.

KEP.

[KEPOTE, imperio. Kero. c. 5. *Kepoto*, mandatorum. Prol. p. 16. *kepotaniu*, imperata. c. 58.

Kipiutit, præcipit. c. 7. *kepiote*, præcipiat. c. 63. *kepot*, mandavit. Prol. p. 16. *iſt kepotan*, jubetur. c. 5. *kepeotan*, jubere. c. 2. *uuemu daz kepeotan ſi kigeban*, cui illud jubent dari. c. 54. *kepiotantes*, jubentis. c. 5. *dei kepotan ſin*, quæ jubentur. c. 31.

KEPRAUHOTER. *Ze neouuichti kepraubotер pim*, ad nihilum redactus ſum. Kero. c. 7. Goldaſtus legit *gepranhoter.* Mihi legendum videtur *geprahhoter*, hodie dicimus *gebrachter.* Scherz. in Not. ad h. l. Cum quo conſentio, ita tamen ut *kebrahhoter* legere mallem.]

KEPREITTEMU, dilatato. Kero. [*Kepreittemumu herzin*, dilatato corde, legitur apud Keronem, Prol. p. 16. Sed videtur vitium ſubeſſe, quod tamen non eſt typographi, ſed in ipſo Apographo e Codice MSC. concinnato ita legitur.

Rotamen kepreitomo, rubore ſuffuſo. Gl. Monſ. p. 412.]

KEPRET, trabem, Kero. *In dinemu augin kepret ni kiſahi*, in tuo oculo trabem non vidiſti. c. 2. [Hodie *Bret* non trabem, ſed aſſerem notat.]

KEPROGANER *pim*, incurvatus ſum. Kero. c. 7. Hodie *Gebrochener.* [Ita non dicitur incurvatus, ſed fractus, ruptus: incurvatus autem *gebogener.*]

KEPROHHAN *faz*, frangatur vas. Kero. c. 64. Hodie *Gebrochen.*

Euuarttuam KEPRUHCHIT *uueſan*, ſacerdotio fungi, Kero. c. 62. Hodie *Gebraucht.*

KEPUAZTER, emendatur. Kero. c. 2. vide *Buaz.*

KEPURIT, contingit. c. 65. *Kiperit*, contigerit, [*Ibu kipurit*, ſi contigerit, habet, Kero c. 11.] Kero, Hodie *Gebürt.*

KEPURUM, vicinis, Kero. c. 64. Hodie *Gebauern.*

[Vicinus hodie *Nachbar*, Suevis *Nachbaur* dicitur.]

KEQHUETAN *iſt*, dictum eſt. c. 7. *Iſt keqhuetan*, dicitur, Kero. c. 2. Vide *Cheden.*

KERE. v. *Char.*

KERATE, conſilio. Kero. c. 64. *ze keratte*, ad conſilium. c. 3. *heroſtono pruhhe kerattes*, ſeniorum utatur conſilio. cap. eod.

[KERAUUIDO, apparatu. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

KERECCHA, proſperum. Notk. Pſ. LXVII. 21.

KEREFSIT, reprehendit. *Si kereffit*, corripiatur.

[*Si keroffit* legitur in Kerone noſtro. c. 43. Scherzius vero in Not. monet, legendum eſſe *kerafſit*, at c. 48. legitur *kereffit*, corripiatur.]

Karaffunt, correptus, c. 28.

[Scherzius in Not. putat, legendum eſſe *karafſter*, aut *kerafſter*: ita enim, pro *karaffter*, *keraffter*, fuiſſet imprimendum.]

KER.

Ibu einic kerafſter, ſi quisquam reprehenſus fuerit. c. 34. *fora uzlite ſinan kerafſter*, pro exceſſu ſuo caſtigatus. c. 45. Kero.

KEREHTI, *Kiribche*, vindicta, Kero. Vide *Ribti*, vel *Rebchan.*

[*Keribti*, vindicta, habetur in Kerone. c. 42. *Kiribche* vero aliam prorſus ſignificationem habet: *Ubar mez imu kiribche*, ſuper menſuram ſibi indictam. c. 49. Ubi Goldaſtus, quem ſequitur Schilterus, *indictam* male legit *vindictam*. Videtur Kero vocabulum, quod hodie *gereicht* pronunciamus, male applicaſſe.]

Si KEREHHIT, porrigatur, Kero. cap. 31. Hodiè *Gerekt*. [*Gereicht.*]

Ze keribtenne iſt, erigenda eſt. Kero. c. 7.

Iſt keribtit, dirigitus. Prol. p. 16. *Karibtan*, dirigere. c. 26.

Kiribti, directum. c. 17. Kero. conf. *kiribtan.*

Iſt keribtit, corregitur. [Male iterum Goldaſtus hæc exhibet, in Kerone enim legitur *unfruater uuortun niſt keribtit*, ſtultus verbis non corrigitur. c. 2.] *Karibter*, correctus. c. 21. *Kiribtida*, correctio, c. 28. Kero. [Adde. *keribtit*, correxerit. c. 65.]

Keribtane ſela, regere animas, Kero. c. 2.

KEREN, emendare, *beſſern*, Vid. *Kar.* *Char* & *Burgfrid.* Ruperti 1392.

Gikerit, reverſus, Otfrid. Lib. ult. c. XXV. 6. *iz Gikertin*, converterem. Idem III. 26, 20. *ni kertin uz*, ne egrederemur. Idem II. 11, 87.

Keremes in muate, volvamus in animo. Otfr. III. 26, 9. & 51.

Ouh heilemo muate
Joh frammortes iz keren.
Ac ſalutarem animum
Etiam in poſterum hoc advertere.

[Mallet Scherzius hunc locum ita redditum.
Ac ſano animo
Etiam ulterius id volvamus.]

KERESTIT, requieſcet. Kero. Prol. p. 17. vide *Raſte.*

KERICHE, vindicta, Notk. Pſal. XVI. 13. *à rache, rechen.* Vid. *Rebchan.* conf. ſupra *Geron.*

KERISIT, oportet, Kero. c. 5. 64.

Keriſit, convenit, Kero. c. 3. 5.

Keriſit, concedet, Kero. [*condecet* notat. *Keriſit meiſtre*, magiſtrum condecet. c. 6.]

KERL, Vide *Carl.*

KERLINGEN, Carinthia, Rhythm. de S. Annon. ℣. 685.

[Scherzio in Notis ad h. l. probabilius eſt Franciam voce *Kerlingen* intelligi.]

KERMINOT, vitioſum, [incantationem ipſe Notker. vertit] Notk. Pſal. XIII. 3. Vid. in G.

KERNII, diligentia. c. 2. *Kernlihho*, diligenter, c. 4. *Kernlihho horran*, libenter audire. c. 4. Kero.

Gernlihho, diligenter, Tatian. Harm. Prol. §. 3. vid. ſupra lit. G.

[*Kerni*, *muntri*, induſtria. Gloſſ. Monſ. pag. 407.

Kerne inti gauuare, intentos. p. 403.]

KER.

Kerno, diligens, Notk. Pſal. IX. 5. *Du recht kerno ſizzeſt an demo ſtuole.* Sedes ſuper thronum qui judicas æquitatem.

Keriniuuillige, Notk. Pſal. LXXXIII. 12. leg. *Kerniu.*

Dera KERNISSA, devotionis. c. 18. *Luttri kerniſſu*, puritatis devotione. c. 20. Kero. Hodie *Bekebren.* [*Bekebren* non devotionem, ſed convertere notat.]

KEROON, deſiderare. c. 4. *Keroont*, deſiderant. c. 5. *Keros*, cupis. Prol. Kero. Vid. in *Geron.*

[*Kerotun*, inhiabant. Gloſſ. Monſ. p. 360.

No izer ni lirnetun, noh ſih darazoni garotun, noh es keronti, ni luſtenti, ni uuarun, nec anteparantes nec affectantes. p. 401.

KEROSTET. *Miniu bein ſint keroſtet, ſamo ſo in phannun:* Oſſa mea ſicut in frixorio confrixa ſunt. Notker. Pſal. CI. 3. hodie *Geröſtet.*]

KEROTIGOT, ſcandalizatus, Notk. Pſ. CI. 3. *Uuer uuirt kerotigot ih ne brunne?* quis ſcandalizatur & ego non uror?

KERTU, virga, c. 2. virgas. c. 28. *fillono kertu*, verberum. cap. eod. [proprie *Schlæge mit dem ſtecken oder ruthen.* Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 344.] Kero. Hodie *Gerte.*

Sin KERUAHHALOSOOT, negligantur, Kero. c. 36. Vide *Ruaahhalos.*

KERUMDA, Vide *Rumen.*

KERVORIDON, de motibus, de operationibus. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

KERZISTAL, Otfrid. II. 17, 35.

Ni brennit man ouh thuruh thaz
giuuiſſo ſinaz liohtfaz,
Thaz er iz biuuelze,
mit muttu biſturze,
Suntar thes gihelfe,
thaz er iz irheffe,
Ufan hohaz kerziſtal
thaz iz liuhte uharal.
Non accenditur etiam ideo
certe lucerna,
Ut ea operiatur,
modio obtegatur.
Sed eo intenditur,
ut exaltetur,
In altum candelabrum,
ut luceat undiquaque.

Ceroſtatum, Gloſſar. Du Fresne. malè & apud Alcuinum pag. 1051. leg. *Cereoſtata.* *Kerzeſtelle*, candelabrum, Artic. Argentinenſ. vett. §. 50.

Standkerzen, *Windlichter.* Chron. Königshov. c. 2, 236.

KESAZTIU, deputata, Kero. c. 36.

Keſaztomes, digeſſimus, Kero.

[*Kiſaztomes*, digeſſimus extat in Kerone. c. 17.]

KESCANTER, confuſus, Kero. c. 7. Hodie *Geſchenter.* vide *Scant.*

KESCAUUOEN, conſiderent. Kero. c. 36. *Keſcauuuot*, conſideretur. c. 55. vide *Scauuont.*

KESCRIP, [*Keſcrib.*] ſcriptura, Kero. c. 7. *dera keſcrip*, hanc ſcripturam. c. 42. *keſcriffti*, ſcriptu-

Digitized by Google

ſcriptura. Prol. p. 17. c. 7. *keſcrifft cotchundin*, divina ſcriptura. c. 7. *uuihiu keſcrift*, ſacra ſcriptura cap. eod.

Keſcriban, ſcriptum. c. 2. *keſcriban iſt*, ſcriptum eſt. c. 6. *obana keſcribana mez*, ſupra ſcripta menſura. c. 40.

KESCUAHTE, calceatis. Kero. Prol. p. 17. vide *Scuah.*

KESCUTITAZ, excuſſum. Kero. c. 4. *Rorirun keſtutita*, calamum quaſſatum. c. 64.

KESEHE, adſpiciat, Kero. c. 7. *daz ſi kiſehan fona imu*, ut videatur ab ipſo. c. 43. *halm keſahi*, feſtucam videbas. c. 2. *keſahane fona allem*, viſi ab omnibus. c. 43.

KESEMINE, congregatio. Notk. Pſal. CV. 16. Vide *Samn.*

KESEZZAN, diſponere. c. 3. *Keſezzamees*, diſponendum. c. 1. *Kaſezamez*, diſpoſuimus. c. 11. *Kaſezeidu*, diſpoſitionem. c. 18. [vide *Kaſ.*] *Kiſastero*, diſpoſitæ. Kero. [*Kiſazte*, diſpoſitæ, habet Kero. c. 11.]

Keſezzan, conſtituere. c. 2. *Keſasta*, conſtituit. Prol. p. 16.

Ze keſezzane, conſtituenda, Kero.

[Adde ex eodem Kerone. *Edesmihil keſezen*, aliquantum conſtituere. c. 61. *keſezze*, diſponat. c. 41. conſtituerit. c. 63. *keſasta liibleita*, conſtitutam annonam. c. 31. 35. *keſezan*, ordinari. c. 62. *keſazter iſt*, poſita eſt. c. 7. *ze keſezzenne iſt*, conſtituenda eſt. Prol. p. 15. *ſi eruuelit ze keſezanne*, eligatur qui ordinandus eſt. c. 64. *furikiſaeter iſt keſezzit*, Præpoſitus ordinatur. cap. 65. *ſon forakiſastan ſih keſazta kehaltan*, (regulam) à Præpoſitis ſibi conſtitutam ſervare. c. 62. *Keſazter*, ordinatus. c. 64. *keſaztar*, idem. c. 65. *keſazteru*, ſtatutam. cap. 43. *keſazte*, poſiti. c. 42. *keſezzende*, conſtitutos. Prol. p. 15.

Keſezzida, ordinationis. c. 60. *in keſezzidu*, in ordinationis. c. 65. *durub keſezzida*, per ordinationem. c. 65. *keſezzidu*. inſtitutione. Prol. p. 15. *fona ſo uuelihher keſezzidu*, de cujuslibet ordine. c. 2. conf. *Kiſazt.*]

Giſaz, Otfrid. V. 18, 20.

Zi diuri thar ſin fater uuas,
zi ſin ſelbes zeſu er giſaz.
In gloria tunc pater ejus erat,
ad dexteram ſuam collocabat (JEſum.)

Conf. ſupra *Giſazi.*

Anakeſezzit, inſeruit. Kero. c. 7.

Eban keſizzen, conſedere, Kero. c. 63.

KESIHTIM, conſpectibus, Kero. Prol. p. 18. *In Giſihi frono*, in conſpectu publico, Otfrid. I. 12. pen.

[KESINDE, commeatu. Gloſſ. Monſ. p. 413. vide *Geſind.*]

KESKEIDIT, diſcernit. c. 63. *Keskeidan*, diſcernere, [diſcernat c. 63.] Kero. *keſceidaner*, ſequeſtratus. Idem c. 43. vide *Kisk.* & *Sceiden.*

KESLAGANE, percuſſi. Kero. c. 7. vide *Slagen.*

[KESMAH, ſalſamenta. Gl. Monſ. p. 413.]

KESPANST, Suaſione, [*Keſpanſt*, ſuadentem ſignificat apud Keronem. Prol. p. 18.] *Keſpenſtim*, ſuaſionibus. c. 2. *Kiſpanſteo*, adhortationum. c. 28. *Sint keſpanan*, cohortantur. c. 7. Kero. i. e. Suadent. *Iſt keſpanan*, ſuggeritur. Id. c. 65. *ſi keſpanan*, ſuadeatur. c. 61. Vide *Spanan.*

Si KESPRENGIT, conſpergatur. Kero. c. 2. *Zuuiror* KESPROHHAN *uueſan*, denuo loqui. Id. c. 42.

[KEST, *Keſtis*, i. e. articulus in Jure Friſ. Reineſ. Vocab. MSC. Theotiſc.]

KESTACTEM, defixis, Kero. c. 7. Hodie *Geſtekt.*

KESTANTE, conſiſtat. Kero. c. 40.

Si KESTARACHIT, confortetur, Kero. c. 7. vide *Stark.*

KESTATOT, collocet, [recollocet] Kero. c. 43. vide *Stat.*

KESTEGODA, auxit. Gloſſ. Lipſ. qui addit: an à caſtigando.

Keſtiga lindo, caſtigatio lenis, Otfrid. III. 1, 62. Notk. Pſ. XXII. 4. *dina filla und dina cheſtiga die habent mih ketroſtet*: verberatio tua & caſtigatio conſolata me ſunt. *Nah diem cheſtigon rihtoſt du mir tiſche*: poſt tuam caſtigationem paraſti mihi menſam. *Iro cheſtiga*, plaga eorum. Pſal. LXXII. 4. *Die mih hant gekeſtiget*, qui me afflixerunt, Idem Pſal. XVI. 9.

Die keſtiger, tortores, carnifices, Stainhöw. f. 87.

[*Do uuard her gekeiſtiget*, tunc caſtigabatur. Rhythm. de S. Annon. §. 44. Gen. XVI. *Do ſye Sarai keſtiget do flioh ſy.*

Cheſtiga, indignatio. Gloſſ. Monſeenſ. p. 329. *in hartero cheſtigo*, in virga virorum. p. 327. virga ferrea. p. 348.

Cheſtigg, inferos. p. 358.]

KESTEO, Hoſpites. *Dſelidun dero keſteo*, [*in ſelidun keſteo*, in cella hoſpitum, legitur apud Keronem. c. 53.] *Chamara diro keſteo*, cella Hoſpitum, *ſint kecaſtluami*, hoſpitantur. c. 1. Vide *Kaſtu* & *Caſt.*

[KESTIUURZ, abrotonum. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

KESTRAHTER, ſtratus, Kero. c. 44. Hodie *Geſträut.*

KESTREWITIU, [*Kaſtreuuitiu* legitur in Kerone. c. 22.] lectiſternia, Kero. Vide *Kiſtreu.*

KESTUDIT *uuas*, fundata erat, Kero. Prol. p. 18.

KESUAHIDDA, diſcuſſio. *In dera forahtlibbun ſuanu Cotes ze tuenne iſt keſuahhidda.* In tremendo judicio DEI facienda erit diſcuſſio. Kero. c. 2. p. 20. *forahtanti zuauuarta keſuahhida*, timens futuram diſcuſſionem. c. 2. p. 22.

Iſt keſuahhit, adquæritur. *Zua keſuahhit*, adquierit, Kero. Leg. adquirit. [imo legendum *acquiritur*. vide cap. 36. *Si keſuahhit*, repetatur. c. 35.] Hodie *Suchen*, quærere. *Geſucht*, quæſitum.

Keſuahtoos uuſih, probaſti nos. Kero. c. 7.

Sint KESUNGAN, pſallantur. Kero. c. 11.

KETÆT *ſcrifte*, Hiſtoria. vid. *Duen* & *Scribara.*

KETA-

KET.

KETANER, factus, Notk. in Symb. Athan. §. 19. *Ketaniu*, commissa, Kero. c. 7. v. *Duen.*

KETEMPROE, temperet. c. 41. *Pirumes kitemprot*, temperemus. c. 49. *so si ketemprot*, sic temperetur, c. eod. Kero.

Kademmare, temperare. Notk. Psal. LXXVII. 60. conf. supra *Katempr.*

KETHEOMUATEMU, humiliato. Kero. c. 57. vide *Deomut.*

KETRAGAN, sufferre. Kero. cap. 3. vide *Dragen.*

KETROSTAN, vide *Drost.*

KETRUABPE. vide *Druaben.*

KETSCHEN, trahere. Chron. Königshov. c. 3, 31. Keisersp. Brösl. fol. 37. *Unsere Doctores ketschen und ziehen das wort uf*, &c.

KETTI, vinculum. Otfrid. III. 24, 163.

Nemet thana sar then stein,
thoh sliumo duet inan in ein
Intbeket mir thaz ketti,
thes mines friuntes betti.

Tollite hinc actutum lapidem,
atque celeriter facite eum in unum (seorsim)
Aperite mihi vinculum (seram,)
mei amici lecti.

V. 4, 40.

In mihilan unuuan
thaz ketti fundun indan.

In magna consternatione
vinculum reperiebant apertum.

[Stadenius observat, vocem *Kette*, notare, vel torquem honoris causa appensum, vel sepimentum, custodiam; id quod colligi queat ex voce Gothica *Gorkietta*, quæ locum septum, cui includuntur pecora furto ablata, significat: inde quoque latinam vocem *catena* derivandam. Sensum igitur apud Otfridum esse: Sepimentum cui corpus Lazari (de quo prior locus agit) & Christi (de quo posterior locus) fuit inclusum, ut auferretur fuisse à Christo desideratum, & lapidem fuisse sublatum. Hinc quoque *Kettingenses*, seu *Kedingenses* nomen accepisse, quippe quorum regio aggere sit quasi concluса aut septa, ne fluctibus obruatur. Hæc ille Explic. Vocum German. Biblic. p. 345.]

Ist KETUAN, exhibetur, Kero. v. *Duen.*

Daz KETUBELE *dero Herebirgon*, convallis tabernaculorum, Notk. Psal. LIX. 8.

KEJIHTARE, confessores, Martyres. Notk. Psal. XLIII. 10, 13. Vid. *Gehan.*

KEUHTIGOTE, paralytici. Notk. Ps. LVI. 9.

KEUMMUAZON, occupari. Kero. cap. 48. hodienum *unmüssig*, est occupatus, vide *Muaze.*

KEUNFRAWE, contristet. c. 31. *Keunfrewit wesan*, contristari. Prol. Kero. Vide *Fr.*

[Adde, *Keunfreuue*, contristet. c. 31. *neoman (si) durubtriabit noh keunfreuuit*, nemo perturbetur, neque contristetur. c. eod. *ni sin keunfreuuit*, non contristentur. c. 48.]

KEWAHTELICH. vide *Waht.*

KEW.

KEWALTA. v. *Bot.*

Pruhbenti keuualtida, utens potestate. Kero. c. 63.

KEWARO, *Daz tuon ih Kewaro*, clausula adjecta Symb. Apost. contestans fidem. i. e. hoc spondeo. Vide *Were.*

IN KEWATIM, in vestibus. Kero. c. 32.

Keuuatoter, vestitus est. Kero. c. 58. vide *Kawati.*

KEUUERDEN *ist*, possidet, Notk. Ps. XXI. 26. Vide *Wer.*

KEWERDONTER, dignabitur, c. 7. *Kewerdonter ist*, dignatus est. Prol. p. 16. Kero. Hodie *gewürdiget.* Vide *Giwerdo.*

[KEWIDAROT, renuatur. Kero. cap. 61. Hodie *widerreden* est contradicere, contradicendo aliquid negare.]

KEWIHHETE, molliti, Kero. [*Keweihhete* in nostro Kerone legitur. c. 1.]

KEUUIHTER *Fater*, benedictus pater. Kero. Prol. p. 16.

Altarres faz keuuihtiu, altaris vasa sacrata. c. 31. hodie *Geweihet.*

KEWISO, quidem, Kero. c. 43. 64. Otfr. II. 19, 3.

Giuuisso thar gifuaro,
thaz man nihein ni huoro.
Equidem ibi dictum,
ut ne quis adulteret.

[Versus prior reddendus. *Certe tunc convenienter.* Scherz. in Not.]

KEWISSO, ergo, Prol. etiam. c. 2. *So kewisso*, enim. c. 2. Kero. *Kewisso*, autem. c. 2. *Kewisso*, nam. c. 7. 16. Certe. c. 9. vero. Prol. c. 6. namque. c. 2. plane. c. 13. sane. c. 17. Kero.

Sint KEWIZZAN, noscuntur, Kero. c. 1. *Bewust.*

Kewizzida, testimonia, Kero. c. 64. vide *Wis.*

Fona KEUUONAHEIT, ex consuetudine. Kero. c. 7. *Gewonheit.*

Sitiu keuuonamenu, more solito. c. 36.

[KEUUNTANEN, conglobatis. Gloss. Mons. p. 413.]

KEUURAHTI, merita. *After keuurahti*, secundum merita. c. 2. *Piuuruhti*, merito. c. 7. Kero.

KEZEIHHANNE, consignet. Kero. c. 35.

In kezeihhantem, in adsignato. c. 42. conf. *Kizeich.*

KEZELITA, imputavit. Kero.

[*Kizelita*, imputavit, habet Kero. Prol. p. 18.]

Kezelite sint, deputati sunt. c. 48. *Kezeliteem*, deputatis. c. 7. Kero.

Kezellan, computare. Prol. p. 16. *Kezelle*, reputet. c. 4. Kero. conf. *Kizel.*

KEZERY, Sodomia. Königshov. Chron. c. 2. §. 209. Joh. Keisersp. . . . . pag. 7. *Die Sund der Unkeuschheit: Bubenkezer, Kukezer, Frawenkezer.* &c. Item fol. 8. *Es ist der Tüffel, das ietz der Walen Ketzerey in dis Tutschland kummen ist.* Unde ad differentiam dictum *Ketzerey an dem glouben*, hæresis. Königshov. Chron. pag. 398.

[Quum

KEZ.

[Quum Rhabanus Maurus in Gloſſario ſuo *Secta*, *Cazami* vertat, & vero Diecmannus pro *Cazami*, *Cazari* legendum eſſe moneat, quod eſt noſtrum *Kezer*, *Kezerey*, hac occaſione in originem huſus vocis ſequentem in modum inquirit. „Si hæc emendatio (ut pro *Cazami*, *Cazari* legas) non diſpliceat, vtique memoria vocis „*Ketser*, ad recentiora tempora hactenus relata, multo erit antiquior: cuius varia vario„rum, in his Henſchenii, Vſſerii, Gretſeri, „& Serarii, etyma, addito novo, recens in„uento, Gundlingiana *II.* 158. ſſ. curioſe re„cenſent. Augent illorum numerum cum He„braica Affelmanni *Oper. I.* 650. vel a קצר *ſpina* „vel קצר *decurtauit*: tum Graecum Peiskeri „*Ind. p.* 115. a. a *καθίζειν*, quod haeretici ſeor„ſum ſedeant: tum vero lepidum Teutonicum „Tolneri *Orth. Germ. p.* 46. à *Katze*, quod haeretici „ſint *Haderkatzen*. Mihi, fateor, Serarianum „*Rer. Mogunt. p.* 21. 22. a *Ketzern*, diuidere, ipſa „ſui ſimplicitate prae reliquis arrideret, ſi iſte „verbi vſus auctoritate veteris Germaniae ni„teretur. Quo itidem defectu, vt alia mit„tam, notatio a verbo *Kätzen haerere*, vnde „*Latini Barbari* haereticos *conformarint*, laborat, „quam ex Anonymi nota, margini Thuani ad„ſcripta, Martinius in *Haereticus* retulit. Idem „ipſum de Koerbaghii notione ſentio, quam „in *Bloemhof. p.* 338. voci Belg. *Ketſery* dedit, „quaſi ſequelam *(volging of navolging)* ſignifi„cet. Quamdiu igitur congruens in noſtra „vernacula etymum nos deſtituit, tantiſper „mihi illud a *Catharis* praeferre liceat, quod „ſibi nomen Nouatiani primum, ob ſimulatam „ſanctitatem, vindicabant, V. Beuereg *ad Sy„nodicon p.* 67. *a.* Mayer. *de Pietiſt. vet. Eccl. p.* „99. ſſ. Maxime Reu. Wolf. *de Caten. PP. Gr.* „*p.* 38. Hoc Latini a Graecis acceptum, & „poſtea generatim ad alios ſiue haereticos, „ſive pro talibus habitos, quod pietatem vel „reapſe mentirentur, vel mentiri crederentur, „translatum, facile cum tot aliis Germaniae „iam ante aetatem Rabani intulerunt. Cau„ſam, quare *Gazarorum* adpellationem, vt & „*Catharorum*, *prorſus Germanicam eſſe*, *adfectam La„tino modulo*, Reineſ. *Epiſt. ad Daum. p.* 264. „ſcripſerit, nullam dixit. Bibl. Germ. ant. *ſe„ctae* vocem, a Vulg. adhibitam, plerumque „per *Irrthum*, ſed Act. XXVI. 5. per *Geſchlecht*, „XXVIII. 22. per *Orden*, vertunt.„ Hæc Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 132.]

Kezergrube, Schindgrube, cadaverum pecuinorum locus, Kero. Vid. Wehner. *Obſerv. pract. lit. K.* & Beſoldus *in Theſ. Pract.*

KEZIMBRI, materia, Kero.

[*Kezimbrifriſt keziuc iſt kekeban ze ubarmuatonne*, materia ei datur ſuperbiendi. Ita legitur in Kerone. c. 65.

Kezimbrota hus ſinaz, ædificat domum ſuam. Prol. p. 18. conf. *Kiz.*

Zeſtortoſt unſih daz uuir baz kezimberot uuurden, deſtruxiſti nos ut eo melius ædificaremur. Notk. Pſal. LIX. ℣. 3.]

KI.

KEZZILI, Cacabus, Gloſſ. Vet.

Goth. *Katile*, æramenta, Marc. VII. 4.

[KHEIURO, bruchus. Gloſſ. Monſ. p. 412. Forſan legendum *Kheuiro*. Hodie *Kæfer*.]

Obſervandum particula *Ki* & *Ke* ut & *Gi* & *Ge* ſæpe promiſcuè uſurpari, itaque ſi non in uno, in altero invenietur.

Sin KIAMBAHTIT, miniſtrentur. Kero. c. 53. vide *Ambacht.*

Si KIANTLENKIT, reſpondeatur. Kero. c. 13. vid. *Antlengan.*

So KIANTOT *fin*, ſic finiantur. Kero. c. 9. vid. *Ent.*

Si KIARNET, mereatur. Kero. c. 61. vide *Aran.*

KIB, da. Kero. Prol. p. 16. 18. vide *Keban.*

KIBILLUN, Notk. Pſal. XLI. 1. *Sunin chala Kibillun*, filiis Calvariæ. Pſalm. XLIII. 1. Ad verba tituli: In finem filiis Chore. *Chore* daz dir chit calvitium *(haubet pari)* alde calvaria *(houbet kibilla)* ℣. 18. Intellectum filiis Chore (fernumeſt houbet *Kibillun chinden*) — uns filiis Chore *(Kebel chinden.)*

Perich kibilla, calvaria, Notk. Pſal. CV. 19.

Sin KICHLAGOT, cauſentur. Kero. c. 55. vide *Clage.*

Iſt KICHEMFIT, militatur. Kero. c. 61. vide *Chamff.*

KICKEN, *erkicken*, reſuſcitare. Chron. Königshov. c. 3. 5. vid *Quek.*

KICHUETAN. v. *Cheden.*

KICHUNDIT. dignoſci. Kero. c. 61. vide *Chund.*

[KICORANA, probatas, ratas. Fragment. Colloq. Samarit. cum Chriſto ℣. 61. vide ſupra *Choron.*]

KICOZZENAZ *za ſamane*, conflatilem, Gl. vet. V. *Kigozz.*

KIDANCHA, cogitationes. Kero. cap. 1. *Luzzileer kidanc*, parvulos cogitatus. Prol. p. 18. *umbi kidancha ababe*, circa cogitationes perverſas. c. 7.

KIDEUUITE, digeſti. Kero. c. 8. hodie *Verdauet.*

KIDOLEET, patiatur. Kero. c. 2. vide *Dolen.*

KIDULT, patientia. Kero Prol. p. 18. v. *Dolen.*

KIDURUFTIGOT, indigetur. Kero. c. 55. vide *Durufen.*

[KIDUUANC, extorſi. Gloſſ. Monſ. p. 413. vide *Dwingen.*]

KIEL, navis, Schiff. Held. B. MS. Præf. MS. Fr. Jun. in Willer. p. 194.

KIENAST.

Burdelin Kienaſtes, faſciculus ligni de pinu, ad odoramentum in Alſatia. Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. de Cur. Domin. in Sigolzh.

KIFALLIT. vid. *Fall.*

Sin KIFANGAN, incipiatur. Kero. c. 18. vide *Fangan.*

Auur kifangan, repetantur. Kero. c. 18. vide A.

[KIFLECHT, plectam. Gloſſ. Monſ. pag. 413.]

KIF.

Si KIFOLGET, ſequatur. Kero. c. 9. *Si kifolget andree ſalmun*, ſequantur reliqui Pſalmi. c. 9. vide *Follegan.*

Kepotan ſi KIGEBAN, jubeat dari. Kero. c. 54.

KIGOTSCELTO. v. *Cot.*

KIGOZHENLIHEMU, fuſoria. Gloſſ. vet. V. *Kicozz.*

Si KIHABET, teneatur. Kero. c. 11. *Kihebita*, tenuit. Prol. p. 18. vide *Haben.*

KIHALSIT. vide *Hals.*

KIHALTIDA, cuſtodiam. Kero. c. 65. *Kihaltida eigin*, cuſtodiam habeant. c. 63.

Kihaltidu, obſervantia. Kero Prol. p. 17.

Fona cuateem Kihaltidom iru, de bona obſervantia ſua. Prol. p. 18.

Kihaltan, obſervare. c. 49. 58. 65. *uueo ſela kihaltan ſin*, qualiter animæ ſalventur. c. 41. conf. *Kehalt. Halodan.*

KIHEIZE, promittat. Kero. c. 58. *Kiheize*, promittant. c. 59. *Kiheizant*, promittunt. c. 60. vide *Keheize. Heizen.*

Zua KIHENKIT, adſentiatur. Kero. c. 60.

Kihenkit, conſenſerint. c. 58.

Kihenkida, conſenſu. c. 61. vide *Kenkenk.*

So KIHORTAZ *uuirdit zeihhan*, ut auditum fuerit ſignum. Kero. c. 43.

KIHUCTLIHHO *Kihaltan*, ſollicite obſervare. Kero. c. 65.

Kihuctlihho ſi kaleran, memoriter dicatur. c. 10. 12. vide *Hugen.*

KIHUUORBAN *weſan*, reverti. Kero. c. 29. *Kihwerebi*, diverte. Kero. Prol. pag. 17. vid. *Hwerb.* & *Kehwerab.*

KIKAGANMAZZEN. vide *Mazze.*

KIKANGAN, itur. Kero. c. 58.

Si KIKARWIT, induatur. Kero. c. 58.

Si KIKCHOROT, probetur. c. 58. vide *Choron.*

KIKRUAZZET. vid. *Gruazen.*

[KILAPOT, fovetur, Gloſſ. Monſ. p. 413. vide *Laban.*]

Dera KILAUBA, fidei. Kero. Prol. p. 16. vid. *Kalaub. Kelaub.*

KILCH, *Kilchhof*, *Kilchtach*, pro *Kirch.* apud Keiſersp. paſſim. *Kilchheim*, in Diplom. Dagoberti & alibi.

Kauuati ſin KILEGIT, veſtimenta reponantur. Kero. c. 58.

KILEERTE *febtan*, docti pugnare. Id. c. 1.

Si KILERAN, recitetur. Id. c. 17.

Si KILESAN, legatur. Id. c. 58.

KILIH, vid. *Lib.*

KILIMFIT, concordet. Kero. Vid. *Chalimf.*

KILEZ, *Degengefäſs.* Stainhöw. fol. 17. *und zoch das ſchwert by dem Kilez uſs ſiner wonden.*

Deſemu achuſti KILUSTIDOT. Huic vitio delectari. Kero. c. 33.

KIMAHCHER, aptus. c. 58. *Kimahhiu*, apta. c. 4. *Kemahhoe*, aptet. c. 2. Kero.

Si Kimahchor, [in noſtro Ker. *Kimahchot* legitur] conjungatur. Kero. c. 18. *Si kimahchot*, jungatur. c. 48. *Kiridu kimachon*, deſiderio ſociari. c. 6. vide *Kamach. Kemach. Gimach.*

KIM.

[KIMAHT, virilia. Gloſſ. Monſ. p. 401. hodie *Gemæchte.*]

KIMANOTER, admonitus. Kero. c. 62.

Sin KIMARCHOT, terminentur. Kero. c. 17. V. *Kamarch. Mark.*

KIMEINSAMLIHHO, communiter. Kero. c. 5.

KIMO, germen. Gl. Lipſ.

Truhtin KINADE *uns*, Kyrie eleiſon. Kero. c. 9.

Fona KINAMTEM, à nominatis. Kero. c. 9.

Fater ſi kinemit, pater vocetur. c. 63.

KIND, v. *Chind.*

Kinderbanden. v. *Band.*

Kindeshaft. vid. *Haft.*

KINDIG. vid. *Chindig.*

[*Kindigkeit*, Witz, aſtutia. Prov. I. 4. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Keskeidaner fona KINOZSKAFFI, ſequeſtratus à conſortio. Kero. c. 43. *Kinozſceſſi* (lege *Kinozſceſti*) conſortio. c. 24. conf. *Kanozſc.*

Ginoza, conſortes itineris, Otfrid. I. 18, 21. vide *Noz.*

KINUHTSAME *tue Cote*, digna ſatis faciat Deo. Kero. c. 11.

Kinubtſamun tati, ſatisfactioni. c. 45. *Kinubtlicho.* ſufficienter. c. 53. vid. *Ginubt.*

Kioſim ſeuues, freta maris, Hymn. 25, 4. hodie *Küſten.*

Reht dinaz ni KIPARAC *in herzin minemo*, juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo. Kero. c. 2. *Geborgen. Alles ſi kiportet* (legendum *kiporket* monente Scherzio in Notis) omnino caveatur. c. 11.

KIPETI *ofto anahlineen*, orationi frequenter incumbere. Kero. c. 4. conf. *Kepet.*

KIPOT *finaz*, juſſio ejus. Kero. c. 2. *in kipotum forakiſehaner skauuonter*, in imperiis ſit providus & conſideratus. c. 64.

After Kipote, ſecundum juſſionem. c. 31.

Si kipotan, imperatur. c. 50. præcipitur. c. 53. *uuemu iſt kipotan*, cui præcipitur. c. 53. *demu kipiutit*, cui juſſerit. c. 47. *kipotan fona meririn*, imperatum à majore. c. 5.

Conf. *Kappot. Kepot. Bieten*, jubere.

KIPPELN, jurgia. Stainh. f. 31.

KIPPON, compedibus. Gl. Lipſ. qui addit: à Latino *Cippo.*

Ibu KIPURIT, ſi contigerit. Kero. c. 11.

[*Durub kipurita nootdurft*, inſtantem neceſſitatem. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

KIQHETAN. *Kiqhuit.* v. *Cheden.*

[KIR, vulturem. Gl. Monſ. p. 412. hodie *Geier.*]

KIRATIDA, conſilio. c. 3. *Kirati*, conſilium. c. 3. Kero.

KIRECHIDA, expoſitiones. Kero. c. 9.

KIRCHE. v. *Chiric.*

KIRCHHALGUNG. vid. *Heilac.*

KIRIDA, deſiderium. v. in *Geron.*

KIRG, *umbikirg*, Otfr. IV. 27, 42. circumcirca.

KIRCHTAGSCHUZ, protectionis jus in Eccleſiam, vox in Ducatu Bavariæ uſitata.

KI-

Digitized by Google

KIR.

KIREFSIT, reprehendit. Kero. c. 61.
KIRESTIT *ſi*, pauſentur. Kero. c. 8.
KIRIHCHE. vide *Kerehti.*
Niſt KIRIHTIT, non dirigitur. Kero. c. 7.
Kiribtida, direxit. c. 61. *Kiribtit*, correxerit. c. 62. *Kiribtaz iſt*, directum fuerit. c. 54.
In kiribti, in directum. Kero. c. 17.
Merum kiribti untarlicke, majori vindictæ ſubjaceat. Kero. c. 45. *der kiribti*, correctioni. c. 48.
Kiribtida, correctio. Kero. c. 28.
KIRISIT, decet. Kero. c. 11. Vid. *Kerifit.*
KIRTZSTAL, candelabrum. A. B. in pr. Vid. *Kerziſtal.*
KIRUSTI, vide *Ruſten.*
KIRWART, *Kircherre.* Lib. Sal. Mon. Ebersh. de Cur. Dom. in Gruſſenheim.
KIES, faſtidioſus, Fr. Jun. in Willer. p. 194.
Herza ſinaz KISIHIT, cor ejus reſpicit. c. 5.
fona kiſihti, ab aſpectu. c. 7.
Si KISACHAN, objurgetur. Kero. cap. 23.
Ni kiſabi, non vidiſti. Kero. c. 2.
[KISCAFF. In Symbolo Apoſtolico, cujus formulam adducit Lehman. Chron. Spir. p. 197. *creator* eſt, ſed qui in alia formula, quæ in Goldaſt. Rer. Alem. Tom. III. p. 34. eſt, *Skeffe*, dicitur. hodie *Schöpfer.* Palthen. Not. ad Iſid. p. 399.
KISCIRRES, vas, inſtrumentum, Fragment. Colloq. Samarit. cum Chriſto ℣. 25. *Geſchirr.* Radix eſt ex Goth. *Scauron*, mundare. Belgis, ita & Germanis *Schuren*, *Scheuren*, fricando mundare, quod ſine inſtrumento fieri nequit, hinc vox generalis *Geſchirr*, quæ quodvis inſtrumentum, vel vas denotat, nata eſt. Palthen. Not. ad l. c. p. 424.]
Fona KISEZZIDU, de ordine. Kero. c. 65.
Kiſaste, diſpoſite. c. 11. *kiſazter*, ordinatus. c. 65. *kiſaztomes*, digeſſimus. c. 17. *kiſazteru*, digeſto. c. 18. *kiſaztero*, diſpoſito. cap. eod. *kiſezze*, ordinet. c. 65. *deu kiſezit*, quas inſtituerit. c. 11. *der ſi kiſezit*, hic conſtituatur. c. 64. vide *Keſ.*
KISHIHTII, ſtoria. Kero. [Hanc vocem in Kerone non reperi, haud dubie vero eſſet legendum *Hiſtoria:* hodie *Geſchichte.*
KISKEIDE, diſcernat. Kero. c. 64. *ſi kiskeidan*, diſcernatur. c. 2. *mit imu pirumes kiskeidan*, apud ipſum diſcernimur. c. 2. vide *Kesk.*]
KISPENTOTEMU, expenſo. Kero. c. 18. *ſi kiſpentot*, ſuſpendatur. c. 25.
Salbun KISPANSTEO, unguenta adhortationum. Kero. c. 28. Vid. *Keſp.*
KISPILDIT. vide *Spilten.*
KISPROHHAN, loqui. c. 1. *aban ſi kiſprobbon*, neque conloquantur. c. 53. Kero.
KISTANTEM, fixis. Kero. [*Kiſtactem* habet Kero. c. 7. conf. *Keſtact.*]
Sin KISTATOT, conlocentur. Kero. c. 60.
KISTREWITIU, ſtrati lecti. Kero. c. 53. vid. *Streu.* & *Keſtrew.*
KISUANIDA, vide *Suona.*
Si KISUANIT, judicetur. Kero. c. 62.

KIS.

Si KISUNGAN, canatur. Kero. c. 18.
Sint KISUNTUT (legendum *Kiſuntrunt*) ſequeſtrantur. Kero. c. 18. hodie *Geſondert.*
KITAAT, actus. Kero. c. 4. *Getban.* [Imo *that* hodie.]
Zua kitan, exhibita. K.
Si kitan, terminetur. K. V. *Duan*, facere.
[KITAZO, guloſi. Gloſſ. Monſ. p. 409.]
KITEMPROT. vide *Ketemproe.*
KITHEONOT, vid. *Deonen.*
KITIG, *und frech*, Notk. Pſalm. CXXXVI. 2.
Si KITIURIT, glorificetur. Kero. 57. vid. ſupra *Diuren.*
KITRUABIT, perturbet. Kero. c. 61. vide *Druaben.*
KITTEL, *Kutt*, tunica. V. mox *Kutt.*
ASax. *Gegyrlum*, & *Kertlam*, veſtimentis, Matth. VII. 15. Islandi *kyrtla*, & Dani *kiortle*, tunica, χιτῶν Matth. X. 10.
[KITRET, *uuaſo*, gleba, Gl. Monſ. p. 413.]
Si KITULDIT, celebretur. Kero. c. 17.
KIVALLIT. vid. *Fall.*
KIULLA, pera, Tatian. c. 44, 6.
Ni KIUNSTILLE, non inquietet. Kero. c. 48. *Kiunſtillen*, inquietent. c. 53.
KIUSEN, *Kuzen*, eligere, *Kieſen.*
Verkuzen, ſpernere, *Nieman verkuze* [*vermane* habet noſtro editio. conf. Notas] *mich*, nemo ſpernat me, Willer. p. 146. n. 61.
Thu verkiuſeſt, tu ſpernis. Willer. p. 146.
Firkos, Otfrid. I. 25, 37. Pſal. XXXII. 10. MS. *und verkuſet der Furſten rede*, & reprobat conſilia Principum. vide lit. F.
KIWALTIDU, dominatione, Kero. [*Ketaniu tultlibchiu kiuualtidu*, facta ſolenniter donatione, habet Kero. c. 58. *in kiuualtidu*. in poteſtate. c. 39.] Symbol. Alam. Freheri: *In kiuualti Pilates*, ſub Pilato præſide.
[*Sin* KIUUANGON, repetantur. Kero. c. 18.
KIUUATI, veſtimenta. Kero. c. 55.
Kiuuatote, veſtiti. c. 22.]
KIUUELLANT, elegerint. Kero. c. 1.
KIHWERBIT, vide *Kehwerbit.*
Sibunfalta KIUUIHTIU, ſeptenarius ſacratus. Kero. c. 16.
KIWERNOTE, vide *Wara.*
KIWISSO, ſcilicet, Kero. c. 18. item, planè, Kero. Vide *Kewiſs.*
Er kiuuiſſem racham, certis ex cauſis. Kero. c. 63.
Dera cuatun KEUUISZIDA, boni teſtimonii. Kero. c. 21. vide *Wis.*
Fora KIWIZIDU *deru liſti*, pro ſcientia artis. Kero. c. 57.
After KIWONAHEITE, ſecundum conſuetudinem. Kero. c. 13. *Kiwonaheitim*, conſuetudinariis. c. 18. *Aufqhueman kiuuonent*, oriri ſolent. Kero. c. 13. *fona demu kiuuonin*, à ſolito. c. 55. *demu kiuuonin*, ſolito penſo. c. 49. vide *Keuuon.* & *Wonen.*
[*Pirum* KIUURCHIT, operemur. Kero. c. 4. *ſin kiuurchit*, operentur. c. 48.

KIZ.

KIZEICHANNE, consignet. Kero. c. 32. vide *Kezeich.*

Eddesuuaz KIZELITA, aliquid imputavit. Kero Prol. p. 18. *ist kizelit*, deputabitur. c. 49. *sin kizelit*, deputentur. c. 48. *si kizelit*, deputetur. c. 58. vide *Kezel.*

Daz sin KIZIMBRIT, ut ædificentur. Kero. c. 47. vide *Kezimbri.*]

KIZZIN, hoedi. Cant. Cantic. I. 8. hinnuli, ibid. c. IV. 5. [Nostra editio in priori loco habet *Zikkin*, in posteriori vero utramque vocem *Kizzon* & *Zikkin.*]

KLAFFEN, de otiosis. Stainhöw. f. 128. b. *nit tund, wann klaffen, uppikait usrichten.*

Idem fol. 27. de Meduſa: *das alle mann, die sie guteglich ansahe, an ir zeglafen, so gestunden, als ob sie unbeweglich weren.*

KLAFFTER, Reep. Scheffer. de Archi-Episc. Upsal. p. 232.

KLAGSCHAZ. vid. *Clage.*

KLAN, *Giklan*, illinere. Otfrid. III. 21. 8.

Horo in thiu ougun giklan.
Lutum oculis illevit.

Biklan, Idem III. 20, 313.

Mit horo uueiz biklan.
Luto sciret illinere.

Vide *Glenga.*

KLAPPER-NARREN, susurrones. *sich verklappern*, Keisersp. Narr. Schiff. fol. 33.

[*Dera* KLAUBA, fide. Kero. Prol. p. 17.

KLAUU *moto*, suspecto animo. Gloss. Mons. p. 404.

Klauuer, perspectus. p. ead.

Klauulicho, diligentissime. p. 401.

Klauuirum, diligentiori. p. 402. conf. *Clau.*

KLEIBT, illevit, Otfrid. III. 20, 47.

Thaz kleibt er imo, so er es ni bat,
in thero ougono stat.
Hoc illevit (Christus) ei (cœco) etsi non peteret,
in oculorum locum.

Kleiber schütten, mit geschuz, kleiber schütten, und mit ander notwer. Chron. Königsh. p. 917.

KLEID, Liberey, Chron. Königsh. c. 2, 190.

KLEIN. v. *Clein.*

KLEINOD. v. *Clein.*

[*Kleinot reken*, subtilius exprimere Otfrid. II. 9, 137: perpendere accuratius, subtilius. Scherz. in Not.]

KLEIPEN, tractare, docere, enucleare. Otfrid. ad Salom. ℣. 39.

Ungelonet ni bileip
ther Gotes uuizzode kleip.
Non-donatus non manet,
qui DEI legem tractat.

Idem Otfrid. II. 6, 60. de pomo arboris vetitæ ab Adamo deglutito. Si illud:

Iz auur thara kleipti,
In then boum thar si iz nam,
ni missigiangin uuir so fram.

KLE.

Et iterum affixerit,
Arbori isti unde sumsit,
ne offendissemus nos adeo.

[Scherzius hunc locum ita vertit:

Illudque iterum tunc adjunxisset, seu appendisset,
Arbori unde illa (vipera) id desumsit,
tum sane non adeo aberrassemus,
scil. à via salutis.]

Id. III. 7. 103.

Thero brosmono kleini
ioh thes brotes reini
Lesent zua thia redina,
thie hohun Gotes thegana,
In giscrib iz kleibent,
thaz mine gilichen leibent.
Fragmentorum minutias
& panis extremitates, (cortices)
Colligunt ad computationem
magni DEI ministri.
In scripturam id redigunt,
ut mei sodales id nunc intelligant.

Id. IV. 12, 78. de Juda proditore:

After demo muase,
so kleib er Satanase.
Post hunc cibum,
firmiter adhæsit Satanæ.

Conf. V. 15, 75. V. ult. 59, 195. Freherus: *adhæret, inhæret mandato Divino. anhengt, ankleibt.* Vide *Gicleipt.*

KLEKEN, rumpere, Otfr. V. 7, 103.

Ni klekent mih zi heiti
thio liebun arabeiti.
Ne dirumpent me hodie
hi amiei labores.

[*Kleken* significat quidem rumpere, dirumpere. Hic tamen locus hoc modo erit vertendus:

Nec sufficiunt mihi juxta votum
grati hi labores.

Kleken pro sufficere adhuc hodie usurpatur, e. g. in formula *es klekt nicht*, non sufficit, hinc *erkleklich*, sufficiens. Scherz. Not. ad h. l. conf. supra *Heiti.*]

Zikleken, dirumpere, Idem IV. 33, 73.

INKLENCKE, Otfrid. I. 27, 119. fortè *Kilenke*, dirigo.

KLIBI, Hodie *Kleben*, inhærere, Otfrid. I. 2, 102.

Joh mir io hiar zi libe
uuiht alles io nit klibe.
Et mihi hic in vita
nihil quicquam (alias) adhæreat.

Conf. II. 6, 71. IV. ult. 42. III. 17, 124. V. 1, 28. V. 3, 4. & III. 16, 19. V. 23, 153. Belgis, *Klijven*, glutinari. gluer, kley, lutum, argilla. Nobis *Kleiben.*

KLINCKEN, *Schlagbäume*, Königsh. Chron. pag. 935. *Velleten die Klincken nyder.* Verelius: *Klunginv*, vepres, Torne.

KLIN-

Digitized by Google

KLINGON, torrentem, Otfrid. IV. 16, 3.

Er after theſen uuorton
Giang in einan garton
Ubar einan klingon.

Ipſe poſt hæc verba
ivit in aliquem hortum
Trans aliquem torrentem.

Klingelbrunn, fons ad torrentem, Jenæ.

KLÖVE, *Kloven.* v. *Cloben.*

KLOMEN, Königshov. Chron. p. 1000. de Armeniacis copiis: *legten ſich bey S. Gallen in die Klomen.*

KLOPFEN,

KLOSTER, Stok, Clauſtra carceris. Vid. l. 2. 3. Cod. Theod. de cuſt. reor. l. 23. de pœn.

KLOUBIRATO. vide *Laub.*

KLÜSLEN, Joh. Keiſersp..... fol. 8. *Er klüslet ym, er wolt yn gros machen*, pollicitus ipſi, ſe eum velle extollere.

KNAPPEN, molare. Kilianus: *Knappen het vlas*, confringere linum. *Knappen*, mandere, dentibus pinſere.

Mulknappen, qui molam exercent.

Knappenpeld, hodie *Mahlgeld.*

Copia Diplomatis Wenceslai Rom. Regis Johanni Comiti Sponhemico An. 1386. conceſſi.

Wir Wentzlaw von Gotes gnade Romiſcher Kunyg zu allen zeiten merer des Reichs, und Kunig zu Beheim bekennen und tun kunt offenlichen mit dieſem briſe allen den die in ſehen oder horen leſen, wyewol daz ſie daz ſeliger gedechtnuſs der Allerdurchleuchtigiſte Furſte unszer lieber Here und Vatter Her Karle, Romiſcher Keyſer und Kunig zu Beheim dieweylen er lebte etwenn dem Edeln Ulriche von Vinſtunge und ſeinen Lehenserben die Burge zu Sels mit ſampt zwein Turnoſſen an dem czolle zu Sels ufzuheben und ufzunemen von yedem fuder weyns und ander Kaufmanſchaft noch Martzale als gewonliche iſt, und ouch daz Knappengeld zu einem burgleben verſchriben und verliehen hatte, daz wir yme ouch, als ein Romiſcher Kunig dornoch vernewet und beſtediget haben, ydoch wann der egenante Ulrich an rechte Lehenserben verſchieden und tod iſt, davon ouch dieſelbe Burge mit den zweyen Turnoſſen, und dem Knappengelde, und aller andern Zugehorungen an uns, und das Reiche lediclichen gefallen iſt, dorum ſo haben wir angeſehen nutze und getrewe dinſte, die uns und dem Reyche der Edel Johan Graf von Spanheim

unſer Rate diener und lieber getrewer ofte willeclichen getan hat, teglichen tut und furbas tun ſol und mag in kunftige zeiten, und haben mit wolbedachtem mute, gutem rate und rechtem wiſzen demſelben Johan und ſeinen Lehenserben die egenante Burge zu Sels mit ſampt den zweyen Turnoſſen, dem Knappengeld und allen andern iren zugehorungen zu eime Burgleben gnedicliche verſchriben, verlieben und geben, verſchreiben, verleihen und geben In die in kraft diz briſs und Romiſcher Kunclicher mechte, alſo daz derſelbe von Sponheim und ſeine Lehenserben die egenante Burg zu Sels mit den zweyen Turnoſſen, dem Knappengeld und allen andern Zugehorungen von uns und dem Reyche zu rechtem Leben haben, halden und beſizen ſollen in aller maſze, als das der egenante Ulrich von Vinſtunge von unſerm Vater, von uns und dem Reiche, dieweilen er lebte, gehabt und beſeſſen hat, und dorumb ſo gebieten wir allen Furſten Geiſtlichen und Wertlichen, Grafen, Freyen, Dinſtluten, Rittern, Knechten, gemeinſcheften der Stete, Merkte, und Dorffer, und allen andern unſern und des Reichs getrewen, daz ſi den egenanten Johan von Spanheim und ſeine Lehenserben an der Burg zu Sels, den zweyen Turnoſſen, dem Knappengeld, und andern iren Zugehorungen, nicht hindern noch irren in dheine wis, ſunder Sie dobey von unſzern und des Reichs wegen getrewlichen hanthaben, ſchutzen und ſchirmen, als ſie unſzere und des Reychs swere ungnade vermeyden wollen, mit urkunt diz briſs verſiegelt mit unzer Kiniclichen Majeſtat Inſigel, geben zu Prage noch Criſtes geburt Dreyzehenhundert Jare und dornach in dem Sechs und Achtzigiſten Jaren an Sand Andres tage, unſzerer Reiche des Beheimſchen in dem vier und Zweintzigiſten, und des Romiſchen in dem eynleften Jaren.

KNAT,

Irknat, irkant. Otfrid. V. 5, 33. de Apoſtolis quibus Chriſti reſurrectionem mulieres indicabant:

Sie n'irknatun nob thos thaz
the'iz er ſus al giſcriban uuas.
Nec recordabantur tunc id
quod prius ita omnino ſcriptum erat.

V. 8, 62. 86.
Irknan 'nan binoti.
Agnovit (Maria Magdal.) eum (Jeſum) accurate.

[MSCta in utroque loco legunt: *Irknai mih binoti*, quod verto, *Noſti me admodum.* Scherz. Not. ad h. l.]

KNA.

Conf. V. 9, 37. V. 10, 36. vide Lit. I.

Biknati, Biknat, Otfrid. II. 6, 85. 93. III. 20, 212. Vide ſupra in B,

KNAZ, ejus. Kero.

KNEHT, De Johanne Bapt. infante Tatian. IV. 13. *Was uuanis theſe knebt ſi?* quid putas puer iſte erit? De infante JEſu, *thie knebt*, puer. Id. c. 8. 5. *Herodes ſuochit then knebt.* Herodes quærit puerum. c. 9. §. 2. *Herodes arsluog alle thie knebta*, Herodes occidit omnes pueros (in Betlehem.) c. 10. 1.

[Locutio inſolentior videtur, qua vox *knebt* maſculum ſignificat. Eſt tamen adhuc alicubi inter blanditias muliebres Germanorum, ut puerulus *ein knechtchen* vocitetur. AS. *cnygt* eodem modo uſurpatur, teſte Somner. in hac v. item v. *mœden*. Palthen. Not. ad Tat. p. 305.

Otfrid. III. 2, 53. voce *knebt* puerum notat. Diſcipulum quoque Chriſti eodem deſcribit, ut III. 23, 113. *Thomas ein thero knebto* IV. 7, 181.

Fuar thanne mit then knebton,
in then oliberg ze nahton.
Ibat dehinc cum diſcipulis,
in olivetum de nocte.

V. 14, 48.

Mit knebton ſibinin.
Cum miniſtris (melius diſcipulis) ſeptem.]

Miles, Otfrid. IV. 33, 53.

Ein thero knechto thiz giſah,
ioh ziferehe er'nan ſtab.
Unus militum hoc videbat,
& ad vivum ipſum pupugit (fodit.)

IV. ult. 50.

Ni duemes ſo thie rietun
thie thie knechte miatun.
Ne faciamus quod conſuluerunt,
qui milites conduxerunt.

Rhythm. de S. Annone §. 302.

[*Cnebta*, ſervus. Raban. Maur. Gloſſ. ASax. *Cneobt* etiam eſt diſcipulus. v. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 25. 83.

Chnechta, ſervos. Gloſſ. Monſ. p. 326.

Chenebta, ſatellites. p. 410. militiones. pag. 406.

In chenebto eide uuard pivangan, ſacramentis militaribus eſt implicatus. p. 406.

Nob guot chnebt, non vir. p. 326.

Chnez vel *chemfo*, athletas. p. 413.

Chneblihemo, feroci. p. 363.]

Giknihti, famulitium, Otfrid. IV. 8, 44.

Herechnecht, Notk. Pſal. L. II. *Daz er* (David) *mit Berſabee slief ſines herechnechtes chenun Uriæ.*

Thie goten Knechte, Pares, Status, Vaſalli. Carm. de Bell. Hiſpan. §. 1492. *Biderba knebta*, ſtrenui milites, Satellites Cant. Cantic. III. 7. Pſalm. XLIII. 4. Nec in gladio ſuo poſſederunt terram, & brachium eorum non ſalvavit eos. Notkerus: *Si ne beſizzent niht iro lant mit iro knehtheit, no iro ſtarchi ne gebieht ſi.* Id. Notk. in Pſal. LXII. 4. *Choufennis*, mercatores. *Puennis*, coloni.

KNE.

Chnet uueſennis, milites.

[CHNET, maſſam. Gloſſ. Monſ. p. 335. conf. *Gichnet*. Hodie *Knethen* eſt pinſere.]

KNEU, genu. Tatian. de Petro. 19. 8. *Fielzi thes Heilantes kneuun*, procidit ad genua JEſu. hodie *Knie*.

Gikneuue, adgeniculo. Otfrid. I. 27, 117.

Odo ih gikneuue ſuazo,
fora ſinen fuazon.
Sed ego adgeniculo dulciter
coram ejus pedibus.

KNIDEN, Vide *Chniſten*, allidere.

KNIEST. vide *Niazan*.

KNISEN, quatere, *Kuetſchen*.

Gekniſedon, concuſſa. Willer. in Cant. Cantic. pag. 75. 80. Tatian. c. 69. 9.

Zerknuſten, conterere. Notk. Pſal. X. 15.

Kniſt, contritio. Notk. Pſal. X. 2. *Des einen val iſt des andern kniſt*, unius lapſus eſt alterius contritio. vide *Chnuſſan*.

KNOTO, *Gnoto*, *genoto*, à *geno*, *genau*, accurate, ſtricte, rigoroſe. Notk. Pſalm. XVI. 3. *Knoto choretoſt du min*, & mox §. 4. *gnoto choretoſt du min*: rigoroſe probaſti me. Pſ. XXXVII. 22. *Ih knoto reht forderota*, perſecutus ſum juſtitiam.

Otfrid. ad Ludov. §. 137. [In hoc loco legitur *nan konti* ſed MSC. Vindob. legit *wankonti*. notante Scherzio.]

KNOUEL, articulus. Gloſſ. vet.

KNUSSE.

Geknuſſe, *Thas geknuſſe thinero thiebo*, juncturæ feminum tuorum. Willeram. pap. 127.

[Merula legit *daz Geknuſſe*: Vœgelin *das gechnupfe*: Scriverius *die gefuogede*: noſtra vero editio *daz gecnupfe*. p. 53.]

KOBERN. Vide *Irkob. Ubarkoboren.*

KOBOLD, Verſio Germ. B. Lutheri Eſajæ XXXIV. 14. de locis dirutis & devaſtatis: *Ein Feldteuffel wird dem andern begegnen, der Kobold wird auch daſelbſt herbergen.* Kobold, Hebr. Lilith, noctua, à לַיִל nox: *Strix, avis noctu volans, ſcribit AbenEsra: Lamia juxta quosdam:* Buxtorff. Lex. Emer. Caſaub. de Lingua Anglica veteri. pag. 281. Κόβαλος, πανοῦργος, κακοῦργος, *quaſi* Κακόβαλος *ut quidam volunt: maleficus, vafer*, &c. *Anglis, Goblins, mormolucii neſcio cujus nomen, quo infantes terrere ſolent: ex Græcâ haud dubiè origine. Antiquitas hujus notionis & uſus, futilem eorum conjecturam arguit, qui ex Itala Guibellinorum factione ortum crediderunt. Joannes Meletius in Epiſt. ad Georg. Sabinum, de Religione & Sacrificiis Veterum Boruſſorum: Eædem gentes, inquit, colunt Spiritus quosdam viſibiles, qui lingua Rutenica COLTKY, Græca COBOLI, Germanica COBOLDI vocantur. Hos Spiritus credunt habitare in occultis ædium locis, vel in congerie lignorum: nutriuntque eos lautè omni ciborum genere, eò quod afferre ſoleant nutritoribus ſuis frumentum ex alienis horreis furto ablatum.* Tales forent *Hausteuffel*. Similiter dicuntur *Feldteuffel*, etiam in ædibus dirutis & deſolatis. Verſio M. Lutheri Eſa. XIII. 21. *Zihim werden ſich da lagern, und ihre heuſer voll Ohim ſeyn, und Strauſſen werden da*

Digitized by Google

KOD.

da wohnen, und Feldgeiſter werden da hupffen, &c. S. Hieronymus: *Erunt ibi beſtiæ, & replebuntur domus eorum draconibus, & habitabunt ibi Struthiones, & Piloſi ſaltabunt ibi.* Comment. *Zibim ſoli LXX.* θηρία *i. e. beſtias transtulerunt. Alii ipſo nomine, quod apud Hebræos ſcriptum eſt, volentes genera dæmonum intelligi, vel phantaſmata. Et replebuntur, inquit, domus, ut nos diximus draconibus: ut Aquila transtulit Typhonibus: ut Symmachus: Obim, ipſum verbum Hebraicum exprimens. LXX. verò & Theodotio* ὄχθους, *i. e. clamores vel ſonitus interpretati ſunt. Quodque ſequitur: Piloſi ſaltabunt ibi: vel incubones vel ſatyros, ſylveſtres quosdam homines, quos nonnulli Faunos ficarios vocant: aut dæmonum genera intelligunt.* ——— *Didicimus à quodam fratre Elamita, qui de illis finibus egrediens, nunc Hieroſolymis vitam exigit Monachorum, Venationes Regias eſſe in Babylone, & omnis generis beſtias murorum ejus tantùm ambitu coërceri.* שָׂעִיר *Sahir*, ἀνοπλίτης, LXX. Vulgata: *piloſus.* Seb. Schmidius: *Satyrus.* Buxtorff. Lex. *Sahyr, dæmon ſylveſtris. Eſa.* 34, 14. (Waldteuffel) *ſic dicitur, quod formâ Hirci in ſylvis & deſertis locis appareret, & videntibus horrorem incutiat. Quidam: Scops, avis horrenda, AbenEſra ad Eſa. XIII.* 21. *notat, præſtare, ut intelligantur aves horrendæ deſertorum locorum, quàm Hirci, ſylveſtres Dæmones, Fauni aut ſimilia monſtra.* Levit. XVII. לִשְׂעִירִם Laſſehirim, LXX. τοῖς μαλαίοις. Schmidius: Dæmonibus. Lutherus: Feldteuffeln.

KOD, coleus, teſticulus. Franc. Junius in Willer. p. 195.

KOFFE *wolgeſteinte*, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1548.

[*Koffe* pocula. Twinger. in Vocab. Germ. Lat. *Kopf* oder *napf*, ſcyphus. Scherz. Not. ad h. l. Stadenius quoque dicit *Kop*, ſcyphus, crater dicitur. Huc referenda vox Saxon. inf. *Koope*, vas magnum in quo aqua advehitur. Mr. Albrecht fol. 124. b. 1. *Als aber der Rys von ihm wolt, zukt er ein ſcheren Kopf von gold:* h. e. Als der Rieſe weggehen wolt, faſſete er ein trinkgeſchirr von klarem golde. Hæc ille Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 367. Referrem huc etiam quod hodienum *Eine Kuffe*, vas magnum notet.] conf. mox ſequens *Kop*.

KOFSCHAZ. vide *Schaz*.

KOGEL, *Kugelhute, an den Munchskutten.* Chron. Königshov. c. III. 36. c. V. 150, 153. 203. Jus Feud. Alem. c. CXVII. fin. Tiara, Ez. XXIII. 15. Clero. . . . Cucullus, cappa à tunica ſeparata, ut non ſeparata dicitur Caputium. Goldaſt. de Reb. Alem. Tom. I.

KOGGE, Vide *Coggo*.

KOLBON, clavas. Otfrid. IV. 16, 43. de iis qui JEſum in horto comprehenderant.

Sume ouh thie ginoza
druagun ſtangun grozza,
Kolbon ouh in henti,
thaz ſie es gidatin enti.

Quidam etiam conſortes
portarunt perticas magnas,

KOL.

Clavas quoque in manibus
ut conficerent finem.

[Hodienum in Helvetia *Kolben, Streitkolben*, noti ſunt.

KOLDSCHMID, aurificium, officinas. Gl. Monſ. p. 405.]

KOLLER. v. *Culter*.

KOLP, ſinus Maris, Κόλπος. Franc. Junius in Willeram. pag. 195.

KOMMER. v. *Chomber*.

KON, Otfrid. II. 6, 46.

[Non *Kon*, ſed *Kou* hoc loco legitur, ita enim totus locus ſe habet:

Er uuas thes aphules frou,
iob uns zi leide er nan kou.
Iſte (Adamus) pomo delectatus,
& nobis in perniciem id guſtavit.

Eſt plane hinc noſtrum *Kewen.*]

KONIGSBANN. v. *Bann*.

KONNE. v. *Chunn*.

KONSTI, *Könte*. Otfrid. III. 16, 13. de iis qui JEſum duodecennem in templo audiverant, ac obſervarunt

Job ſineru kunſti
uuio er thio buab konſti.
Et ejus eruditionem
quomodo Biblia cognoſceret.

vide *Kunni*.

KONTI, Otfrid. ad Ludov. ℣. 137. [Supra jam ad vocem *Knoto* notatum eſt, in MSC. Vindob. pro *nan konti*, legi *Wankonti.*]

KOP, *Kopf*, coppa, cantharus, figuræ rotundæ urna, vel poculum. Ekkehard. Jun. de Caſ. S. Galli, Goldaſt. Tom. I. Rer. Alem. pag. 111. Franc. Junius in Willer. pag. 196. Du Fresne Gloſſar. voc. *Cupa*.

KORATA, Vide *Ch*.

KOREN. v. *Choron*.

[Adde ibidem notatis. Otfr. II. 10, 9.

Thaz wan thes io koroti
thie ſebs ziti uuorolti.
Ut eo examinemus
ſex ætates mundi.

Scherz. in Not. ita h. l. transfert.

Ut homo ideo conſideraret
ſex ætates mundi.

Id. IV. 13, 48. verba Petri ad Chriſtum refert, quod paratus ſit cum Chriſto

In karkari zi faramme
iob tothes ouh zi koromme.
In carcerem vadere
atque mortem quoque eligere.

Scherzius mallet in Notis ultimum verſum reddere.

Atque mortem quoque guſtare.]

KORN, Vide *Chorn*.

KORP, *Korbi*, Corbis. Otfrid. III. 6, 96.

Thar laſun ſie tho alle
zuelif korbi folle.
Tunc collegerunt omnes
duodecim corbes plenos.

Id.

Digitized by Google

KOS.

Id. III. 7, 112. Fragmenta panum in corbes collecta myſtice exponens de doctrina ſacra in ſcripturas relata, ita inter alia loquitur:

Thaz ſie uns ſcono zelitun,
inti in thie korbi legitun.
Sie eigun thaz giuueizit,
bithiu man ſie korbi heizit.
Uuanta thia iro guati
hiar thultit aramuati.
Korp theiſt ſcalklichaz faz.
Quod illi nobis belle numerarunt,
& in corbes poſuerunt.
Hi iſtud demonſtrarunt
quare corbes nominentur.
Namque ipſorum bonitas
hic patitur paupertatem.
Corbis eſt ſervile vas.

KOSON, de Chriſto diſputante, Otfrid. II. 3, 58.

Mabt leſan oub hiar forna,
uuio er koſon bigonda.
Legatis quoque ſupra,
quomodo diſputare cœperit.

[Tatian. 69. 9. *Senu min kneht, then ih kos.* Ecce puer meus quem elegi.
Vide ſupra *Choſen* & *Gichoſan.* conf. etiam Notas ad Willeram. p. 27.]

KOSTEN, guſtare, explorare, tentare.
Koſtnunge, tentatio. Orat. Dom. Sax. & Goth. v. *Coſten.*

KOT. DEus. *Kotchund, Kotſcelto.* v. *Cot.*

KOT, latibulum, κοίτη. Franc. Junius in Willeram. pag. 196. Vide *Basgaud.*

Kot, cota, caſa, tuguriolum. Voſſius de Vit. Serm. Lat. pag. m. 197. *Von iglicher Koden 2. Alb. 2. Hllr. des jahrs.* Sponheim Regiſtr. Conf. Du Freſne Gloſſar. voc. *Cota.*

KOTAUUEPPI, vide *Gottouueppi.*

KRAHEN, vox hodienum uſitata *kraben, krata, irkrata*, gallicinium. Otfrid. IV. 18, 65, 68.

Uuarun tho thie ziti
thaz ther hano krati.
Erant tunc tempora (intervalla)
quod Gallus cantet.

verſ. 68.

So eriſt tho irkrata,
ſih Petrus ſar biknata.
Quamprimum is cantavit,
ſe Petrus ſtatim agnovit.

KRANE, epiſtomium, à forma gruis. Vid. Franc. Junius in Willer. p. 196.

KRANK *duan*, prævaricari facere. Otfr. II. 5, 26.

[*Samilichan skrank duan* (non *krank*) h. l. legitur. Codex Vindob. habet *ſamulichan*, ut notat Scherz. qui *ſamulichan skrank* vertit, ſimilem captionem, vel fraudem.]

Krankoloti, de equo vel aſino vacillante, ſtolpern. Otfrid. IV. 4, 39.

KRA.

Thaz datun ſie binoti,
thaz ros ni krankoloti.
Hoc faciebant ſtudioſe,
ut animal vehens ne ceſpitaret.

Kranck werden, de Aulâ Romanâ, Königshov. Chron. c. III. 212. i. e. pauper, debilitata, Idem in Chron. Lat.

KRANUZ, Dietmar. Gezzer, Eques, Philippi Imp. Palatinus in Carmine: *Die die Lute da gruſſen in der maſſen, als der uns Chriſt verribt, Ihr herzen muſſen kranuz nagen.* Goldaſt. Tom. I. Rer. Alam. pag. 125.

KRAVO, vide *Grave.*

KREFTIN, potentiis. Otfr. V. 12, 158.

[Scherzius in Not. reddit virtutibus. At III. 21, 37. *Mit allen ſinen kreftin*, cum omnibus ſuis viribus, notat. conf. *Chrafft* & *Craft.*]

KREHTE, Vide *Gr.*

KREIDEN, teſſera, Symbolum. Vid. *Webner.*

KREPINDA, reptilia. Gloſſ. Lipſii, qui addit: quaſi *Cruypende.*

KRETZE, menſuræ genus, Jus Auguſtan. *Wie man Sand geben ſol. by dem rechten Kretzen, und ſol ie in ainen Kretzen gan vier und zwantzig metzen.*

[*Kretze* haud dubiè eſt corbis, ut hodienum in Suevia.

KRETZMER. i. e. caupo. Kretſchmar. *Ein Kretzmer der ein fas bier, auf der tafel nicht ſchreibt zwier.* Hering. è communi diverbio demolend. qu. 46. n. ult. Reineſ. Vocab. MSC. Theotiſc.]

KREY, *die Krey des heres*, ſupplem. Chron. Königshov. p. 424. de prœlio Friderici I. Imp. & Guelphonis, & Origine Welphorum, h. e. Pontificiorum, & Gibellinorum, h. e. Cæſareanorum: *Und ward Welpho flüchtig an dem ſlagen, doch ward er in nechſten Strit darnoch vor Winſper erſtochen, und was die KREY des heres, die dem Babſt bygeſtunden:* Hie Welff. *Aber des heres Fridrichs KREY was in dem ſtriten:* Hier Gibling. *und wart die KREY genommen von einem Wiler, darinn die Seigam Fridrichs was. und wolt domit bezügen, das er durch ſin ſterck, die er durch die Burmilch entpfangen het, die Welffen, die dem Bobſt anhingent, wolt überwinden. darvon iſt entſprungen, das ſie noch in Welſchen landen partiſch ſint. Welich dem Babſt anhangent noch Welphin heiſſent. Und welche dem Keyſer anhangent Gibilin̄y werdent genant.* Eſt autem *Krey* vox Gallica civitate Teutonicâ olim donata, Crie, Cria, clamor bellicus, de quo Cangius ad Joinvillam. Porrò villa *Wibling* ſedes Ducum Sueviæ fuit. Gotfrid. Viterb. de Conrado II. Imp. An. 1020.

Dux erat ex villa quam ritè vocant Guebelingam,
Inclyta nobilitas Regum generatur ab illa.

Idem de Henrico IV. Imp.

Henricus quartus Guebelingo ſemine ſurgens.

KRIEGEBAR. v. *Bar.*

KRIEGSBANN. v. *Bann.*

KRIEZ, *Kreiſt*, regio, tractus, circulus, Carm. de Bell. Hiſp. v. 1383.

[*Kriez*

Digitized by Google

KRI.

[*Kriez* eſt *juxta arenam*, ſcil. maris, prope littus maris. Gl. Fl. *Griez*, glarea, apud Notk. Pſalm. CXXXVIII. 18. arenæ maris, redditur *mere griezes*, hodie *gries* pro arena uſurpatur. Scherz. Not. ad h. l.

KRIFFI, *odo miſtomes*, Gravitatis. Gl. Monſ. p. 404.

KRILLOSI vel *mol*, ſtellio, papilio. p. 412.]

KRIMMIT, ſævit, Otfrid. I. 25, 56.

Oub fuazin ni krimmit.
Nec pedibus ſævit.

[Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 266. reddit. *Krazet nicht mit den füſſen.*] Vide *Crimmin.*

[*Faſtor, hartor, krimmor*, arcius, (lege acrius.) Gloſſ. Monſ. p. 406.

Krimmera ſtimma, diræ vocis. p. 406.]

KRIST, Chriſtus. & inde derivata. Vide *Criſt.*

Si KRISTATOT, conlocetur. Kero. *Geruſtet.*

KROME, *ſchowe Krome*, Jus Argentorat. lib. III. tit. *von eigen.* c. XI.

Krome mittwoch, *krumbe mittwoche* zu Strasburg, Chron. Königshov. c. III. 65. i. e. poſt Paſcha: quum enim olim à die Cinerum, Aſchermitwoch, uſque in vigilias Paſchales incluſivè mercatus poſt Monaſterium uf dem Fronhofe celebraretur, propter abuſus An. 1603. translatus eſt in hebdomadem Paſchalem diem ☿.

KROT, ... Aur. Bulla Caroli IV. c. VII. i. *Verborgen krot iſt abgeſtryden*, ſimultates.

Gakrotuda, conquaſſabitur, Goth. Luc. XX. 18. Gloſſ. Vet. perculſus, *thurubcruzit.*

[KRUKE, al. *Grükke*, à cruce: ſemper enim C. extulerunt veteres ſono K. Amerbach. Not. ad Conſt. Carol. M. p. 294. edit. Mogunt. Buſcernæ. Reineſ. Vocab. MSC. Theotiſc.]

KRUMBERO, gibboſorum. [incurvorum. Scherz. in Not.] Otfrid. III. 14, 142.

Claudus. Idem IV. 26, 34. *Krumbe gangente*, claudos euntes.

Gikrumpti, detorquere. Otfrid. V. ult. 3.

Oba ih thero buacbo guati
hiar iauuiht miſſikerti,
Gikrumpti thero redino.
Si ego Bibliorum bonitatem
hic forte depravavi,
Detorſi ſenſum.

Krumbe ſtebe, peda Epiſcopalia. Tyrol. I. 13. conf. ſupra *Chrump.*

[KRUONERA *epani*, virente planitie. Gl. Monſ. p. 406.

KRUOPIN, ſculperent. p. 404.

Kruopa, holir, caveas. p. 405.

KRUOZZIT, provocet. p. 411. vide *Gruazen.*]

KRUSTA *leibes*, cortex panis, *Brotrinde*, Otfrid. III. 7, 52.

Gidar ih zellen ubarlut,
bert iſt gerſtun kornes but.

KRU.

Iſt oub ſo ih forn iu uueſta,
ſines leibes kruſta.
(Si) licet referre palam
dura eſt hordeacei grani cutis (folliculus,)
Eſt etiam (talis) quos ego ante vobis retuli,
ejus panum (Legis) cortex.

KRUSTS. v. *Griſcramen.*

KRUZ. v. *Cruz.*

KRUZMANN, Hercules. Vide *Gruazen.*

KUALEN, refocillare, recreare. Otfrid. II. 9, 183.

Thaz giſcrip in ribti
irfulli thu io mit mahti.
So kualiſt thu thih offto
mit brunnen rediaſto.
Scripturam (Sacram) in rectitudine adimple tu quantum poteris.
Sic recreaveris te ſæpius
fonte rationabiliter.

[Id. IV. 23, 28.

Lazet kuelen iu thaz muat.
Sinite remitti vobis animum.

Scherz. in Not. vertit. *ſinite refrigerari veſtram iram.* conf. ſupra *Chuli.*]

Gekualtin. vid. lit. G.

KUAN, *Kuanheiti*, fortitudo. Otfrid. IV. 13, 80, 100. cap. XXI. 39.

[Hodie *Kühn* audax, *Künheit* audaciam notat.

KUBISI, tugurium. Gloſſ. Monſ. p. 413. *ſelida, kubiſi*, tugurio. p. ead.]

KUFFEN, *Schlagen.*

Goth. *Kaupatgan*, colaphiſare. Marc. XIV. 65. Danis *kiep*, fuſtis.

KUGELHUT. v. *Cucalum.*

KUKUK, cuculus.

Augurium & omen ex cuculi cantantis vicibus interruptis de annis vitæ ſuperſtitis, antiquum, ſed vanum. Cæſarius Heiſterbachenſis Lib. V. cap. XVII.

KUME *beitet*, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1323.

Er beitet vile kume, vix expectare poterat. Scherz. in Not. ad h. l.

[Huc refert Stadenius in Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 379. verba Otfridi III. 24, 99. *Irbeit ſi theſer kumo*, quæ vertit: *Kaum konte ſie* (Maria) *des erwarten:* conſentit Stadenio Scherzius in Notis. At contextus Schilteri verſionem probat, qui reddidit: *Duxit hanc lamentationem.*]

KUMIGAN, ægrotum. Otfr. III. 4, 31. *Kumigen man*, ægroto homine. Idem Otfrid. III. 4, 68. *Kumig.* ægrotus. Id. III. 23, 10. conf. ſupra *Chumig.*

Erkumen, defatigati. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 2202. [Scherz. in Notis vertit *territi.*]

KUMEN, recordari. Otfr. V. 6, 65.

Joh jagilih ſih kumit,
ſar ſih thaz herza rumit.
Ac quilibet recordatur
ſtatimque cor purgat.

KUM.

Id. III. 4, 43. de ægroto Bethesdano.

Tho kumpt er sina freisun
sus in thesa uuisun.
Tunc recensèt suos dolores (miserias)
sic in hunc modum.

Conqueri. Otfrid. I. 22, 51. de Maria JEsum perdente.

Kumta sero then grun
iz uuas ira einego Sun.
Conquesta vehementer angorem,
erat ejus unicus filius.

Id. III. 10, 10. de muliere Chananæa.

Si quam ruasenti,
kumpta thio iro thurfti.
Venit clamans,
conquesta hunc suum defectum.

Id. III. 24, 14. 21. de Maria & Martha sororibus Lazari.

Heima saz thiu suester
inti kumta thaz ser.
Martha sih tho kumta,
so si zi Christus gülta.
Domi sedit soror
& duxit luctum.
Martha tunc conquesta,
quum ad Christum properasset.

Id. IV. 26, 59. Christus ad mulieres ipsum deplorantes.

Ni kumet tod minan,
ni scal inan midan.
Ne conqueramini mortem meam,
non debeo eam vitare.

Conf. cap. ejusd. vers. 19. cum Notis.

[*Kumen* est *gemere, queri* & *plorare*. Otfrid. V. 7, 10.

Uuib ziu kumistu thar?
Fœmina quare ploras hic?

Gloss. Rhabani Mauri *Chumunga* querimonia. *Kuymen*, Belgis gemere, conqueri. Scherz. Not. ad Otfr. p. 74. Stadenius recte hodiernum *kummer*, animi mœstitiam, mœrorem, hinc derivat. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 379.]

Vide *Goumen*.

KUMPFFEN *bantoften*, Geiler. Narr. Schiff. fol. 28. b. Vide supra *Bantofel*.

KUMPPE, Lacus. Histor. Alexandri M. *Alexander eilet zu dem Wasser, und als er daran kam, do rait er in einen Kumppen der was gefroren do viel er und das pferd in das wasser, und kam in grosse not.*

[Hodienum Suevis vox *Gump* in usu est atque voraginem aquarum notat.]

KUMT, pro *Kunfft*, reditus. Jus Feud. Sax. c. 69.

KUND, Vide *Chund*.

KUNFTI, futura. Otfrid. IV. 18, 67.

Uuarun tho thio ziti
thaz ther hano krati.
Thaz ouh thaz huon gikundti
thesselben dages kunfti.

KUN.

Erant tunc (quum Petrus Christum negaret) tempora (intervalla)
quod Gallus cantet.
Ut etiam avis hoc manifestaret,
istius diei futura.

[Scherzius in Notis ultima verba reddit *diei adventum*. *Kunft* enim adventum notat. apud eundem III. 24. 10, 34.]

KUNI, semini. Gloss. Lipsii. Vide *Chunn. Kunni*. vid. ibid.

KUNING, V. in *Chuning*.

KUNNI, possumus. Otfr. I. 1, 240. I. 2, 84.

Firneman iz ni kunni.
Intelligere id non possit.

Id. I. 2, 84.

Ouh in all gizungi
in thiu thaz ih iz kunni.
Ac in omni lingua
in qua id potero.

KUOCHA, stulta. Notk. Carm. Deut. XXXII. 21.

KUOLLICHI, gloria. Notk. in S. Athan. ℣. 5. Vide *Gual*.

KUOSMER, butyrum. Gloss. Lipsii. quasi unguen vaccinum, Somnerus hîc.

KUOTE, boni. Notk. Psal. VIII. Vide *Guat*.

KUOTLOSEN. vid. *Cot*.

KUOTMAN. vid. *Guat*.

KUPHAR, *Kupfer*, Cuprum. Otfrid. I. 1, 138.

Zi nuzze grebit man ouh thar,
er inti kuphar.
Ad utilitatem foditur quoque hic,
æs atque cuprum.

KUR, suffragium, votum. *Kur verkauffen*, Jus Argentorat. c. 98. conf. c. 105.

KURDEWEREN, Sutores. Jus Argent. vet. §. 50. qui etiam *Suter*, §. 43. à voce Cordiarii.

[*Pirglicho* KURISEZZIDA, civiles dispositiones. Gloss. Monf. p. 403.]

KURSSEN, Keisersp. Narr. Schiff. fol. 30. *Ein kurssen einer frawen.*

KURT, brevis. *Kurz*, Otfrid. II. 3, 55.

Ther Evangelio ouh giuuuag,
uuio man thiu kindlin irsluag.
Uuio kurt in uuas thes libes frist,
tho siu irsturbun thurub Christ.
Idem Evangelium etiam perpendit [vertè narravit, exposuit.]
quomodo infantes interfecti.
Quam brevis illis fuerit vitæ terminus,
quum morerentur propter Christum.

KUSGII, Vide *Chusti*.

KÜSSEN, osculari. Otfrid. I. 11, 78.

Uuolo uuard thio brusti,
thio Krist io gikusti.
Beata illa ubera,
quæ Christus deosculatus.

KUSSEN, culcitra, Cottum, Du Fresne Gl. voc. *Cussinus*.

KUST,

Digitized by Google

KUS.

KUST, Scrinium. *Herzen kuſt*, ſcrinium cordis. [hodie *eine Küſte.*] Otfrid. I. 18, 106.

Inan thines herzens kuſt
Ni laz thir theſa uuorolt luſt.
Intra tui cordis ſcrinium,
ne ſinas tibi hujus ſeculi voluptatem.

[Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 370. vocem *kuſt* per *guſtum* exponit, hinc verba Otfridi vertit. *Laſs dir in deines herzens geſchmak, diſer welt luſt nicht kommen.* Quæ tamen interpretatio perquam coacta mihi videtur.]

In rehten kuſti, Idem IV. 37, 18.

Thaz ſin bugoluſti
in rehteru kuſti.
Hæ ſunt jucundæ meditationes
in vera virtute.

[Itidem & hoc loco vocem *kuſti* Stadenius l. c. per *guſtum* exponit, & eundem ita vertit. *Das ſind gemüthsbeluſtigungen mit rechtem geſchmak.* Conſentit cum Stadenio Scherz. in Not. ad h. l.]

Seeküſten, Coſtæ, litora maris. Vide Gloſſar. Du Fresne voc. *Coſta.*

KUS.

KUSTI. v. *Chuſti.*

Unkuſti, Vide ſupra *Akuſt.*

KÜSTRIGE, Küſterie, munus & ſtatio cuſtodis Eccleſiæ. Charta Vetus Alſat.

KUTSCH, currus. Vide Menagii Etymol. voc. *Coche.*

KUTT, cotta, cottus, tunica. Chron. Königshov. c. 1. §. 56. c. 3. §. 36. Baluzius ad Reginon. p. 572. Conf. Gloſſar. Du Fresne voc. *Cota.*

KÜTT, grex. Joh. Keiſersp. Brösl. fol. 89. *In eim kütt flugen*, gregatim.

KUTZHUT, ... Keiſersp. Narr. Schiff. fol. 30. *Eines Pfaffen Kutzhut.*

KUYL, fovea, antrum. Franc. Junius in Willer. p. 197. Morhof. de Ling. Germ. c. 2. pag. 38.

KUYT, ova piſcium. Franc. Junius in Willeram. p. 197.

KYFE, *Kyve*, ſtreit. Chron. Sax. hodiè *Keiffen*, ſtreiten.

Digitized by Google

LA.

LA Pro R, ut in Balfred, Ceria & Celia, *Kilch* pro *Kirch*, quæ vide.

LA, pro *Laſs*, permitte, ſinas, Fragment. de B. Hiſp. ℣. 1164. *La thiz ungemote ſtillen.*

La werth kunig, patere Rex cariſſime, V. ſup. *Heil.* Notk. Pſal. VII. 7. *La dir Zorn ſin ze demo tiefele*, ſit tibi ira ſuper diabolum.

Kelah, Notk. Pſ. CXVIII. 111. *Daz kelah mir.*

LABAN, reficere, recreare. Hodie *Laben.*

LABA, LABO, refectio, hodie *Labung.* Notk. Pſal. XXII. 2. *Wazzere dero labo*, aquæ refectionis. Pſal. XXXVII. 7. Pſ. LXVIII. 30.

Laba, ſalus, in genere, Otfrid. V. 19, 29. de extremo judicio.

Uuanta es n'iſt laba furdir,
thaz giloubi thu mir.
Neque enim eſt ſalus ulterius,
hoc tu mihi crede.

[Scherz. in Notis verſum priorem ita vertit. Siquidem contra id non eſt remedium ulterius.] III. 21, 32.

Uuaut es ratthoni uuas,
Laba noh gizami
fon imo uns iz ni quami.
Namque hoc calumnia eſſet,
(Quod) ſalus nec gloria
ab iſto (DEO) nobis haud veniret.

Notk. Pſal. XXXVI. 5. *Er tuot dir is laba.*

De canum refocillatione, Otfr. III. 10, 74.

Gilechont thoh thie uuelfa,
the'iſt laba in ioh ouh helfa.
Attamen lambunt catelli,
idque eſt refocillatio iis & auxilium.

Salus æterna, Otfrid. V. 16, 64.

Gidoufit uuerden alle,
ſo iſt iro laba thanne.
Baptizati fuerint omnes,
tunc eſt ipſorum ſalus exinde.

LABAL, pelvis, Gl. Vulcanii p. 66.

[*Santa uuazzar in labal*, mittit aquam in pelvim. Tatian. 105. 2. Vocem *Labal* corruptam arbitror, ex latino *Labrum*, cujus præcipuus in balneis uſus quondam erat. Palthen. Not. ad Tat. p. 385. conf. inf. *Label.*]

LABBAM, pallium, Gl. Vulcan. p. 66. ſed fortè leg. *Labban.*

LACH, LAHHI, LACHI, medicus.

Lachida cotchundiu, medicamina divina, Kero. c. 28.

Lachin, remedium, Notk. Pſal. LXX. 1. fi. Tatian. c. 56. 1. *Ni habent notthurfti thie heilon Laches ouh thie ubil habent*, non neceſſe habent ſani medicum ſed qui male habent. c. 60. 3. *Fon uuola mangen Lachin*, à compluribus medicis.

[Conſentit per omnia idioma AS. ubi *laece* eſt medicus, *laccedome* medicamentum, *laecnian* mederi, *laececraft* medicina cum compoſitis aliis, quæ vid. in Benſ. Vocab. Angli hodienum Medicum ſ. Chirurgum *a leech*, Flandri *laecke* dicunt teſte Somner. in Diction. Quod autem Junius nomen Medici A-Saxonicum à voce *lac* munus, donum derivat, ideo quod munerum donorumque inſatiabile hoc hominum genus ſit, id joculare eſt. Confer. Stiernh. in Gloſſar. Goth. v. *leik* vel *lek*. Palthen. Not. ad Tat. p. 374.]

LAC.

Lachenunge, medicina, Notk. Pſal. L. 3.

Goth. *Leik*, *Lek*, medicus, Luc. IV. 23.

ASax. *Læc*, medicus. Islandis *Læknare.*

LACHBVCHE, V. mox in *Lac*, *Lag.*

LACK, Flandris, Libidinoſus, Venereus, Scortator. Anglis *Lecherous.* F. Jun. in Willer. p. 179. Reliquum nobis: *Lecker.* v. *Lachan.*

LACHIZEN, ſimulare, Tatian. c. 228, 1. *Inti her lichizeta ſih rumor faran*, & ipſe finxit longius ire. V. *Lich.*

[LADANTARI, fullo, Gloſſ. Monſ. p. 333. *Ladantaro*, fullonum. p. 330. *Ladantero*, fullonum. p. 396.

LADDUCH, lactuca. Gl. Monſ. p. 414.]

LADEN, onerare, Otfrid. V. 23, 276. *ſih lade forahtones*, metu ſe onerare.

Huslade, onus ædium, V. *Hus.*

LADEN, vocare. Kero: *Ladoot*, vocavit. Prol. p. 17. *Ladungu*, evocatio. c. 7.

Diu *Keladota*, Synagoga, Notk. Pſal. XLIX. 1.

Gelathinge, Eccleſia, Symb. Apoſt.

Luad, vocavit, invitavit, Otfr. V. 12, 179.

Joh luad ſia harto guates,
ioh ſuazliches muates,
Theiſt es alleromeiſt,
uuies Druhtin quit, ſo thu uueiſt,
Bi thiaſelbun minna,
thi er lerta uuorolt alla.
Atque vocavit (adhortatus eſt) ipſum valde bono,
& dulci animo.
Hoc eſt plurimum (potiſſimum)
prout Dominus dixit, ut noſti,
Per eundem amorem,
quem docuit mundum univerſum.

[Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 381. *Luad* explicat per *onerabat*, dicens: Otfrido hoc ſolenne eſſe, ut *luad* uſurpetur ab ipſo pro *onerabat*, *ladota* vero pro *vocabat*, *invitabat.* Sed bene obſervat Scherz. in Notis, contextum hujus loci Stadenii interpretationem non admittere; totum vero locum ita eſſe reddendum.

Et invitavit illos (homines) bono
& dulci animo.
(Hoc eſt præcipuum
ceu Dominus dixit, ut noſti)
Ad amorem,
quem docuit ille mundum omnem.]

LADEHOF, Lib. Salic. Ebersheim. cap. Judic. Senat. fi.

LADE, vas de corio nigro, ut Bulga, ad iter aptum, *Satteltaſchen*, *Felleiſen.* J. Argent. Lib. I. §. 50. ubi in textu Latino Legitur: *in briariis.*

Jus

Digitized by Google

LAE.

Jus Arg. L. III. c. *Von eigen.* XI.

LAE, LAG, LAGS, LAX, *Leges.*

Denelae, LL. Danorum.

Merchene Lae, Leges Merciorum. *Weſt Sexene Lae*, LL. Saxonum occidentalium. LL. Guilelm. Reg. ASax. c. 25.

Leag, Lexiva: Gl. MSS. ASax. Laxa, Lexia. donatio, privilegium, Gl. Du Fresn.

Laxlüte, Scabini, Gerichtsleute, ib. c. 41.

Urlaughe, exlex, V. Du Fresn. Gloſſ. couthutlaugh.

LACHBVCHE, fagus terminalis: Charta vet. apud Freher. Orig. Pal. P. I. App. p. 43. quaſi quæ legem dat vicinis de confinibus. Idem: *Lachen*, inciſio arborum, diviſio. p. 172. 186.

LAEC, ambila, Gl. MSS. ASax. An Ambulus, Curſor. unde *Lacey.*

LAEVVE, *laulig*, tepidus. *Mit kaltem herzen und lawen Geiſt:* Geiler. Irr. Schaf.

LAFTER, hexapus, ſex pedes, vel quatuor cubiti. Rhythm. de S. Annon. ℣. 171. de Turre Babylonica: *Vieriduſent lafterin hoch.*

LAGOT, inſidiatur, lauret, [hodie apud Suevos *lugen* eſt *luagen*, idem ac lauren] Notk. Pſ. XVI. 12. Sicut catulus leonis, *der ferborgen liget, unde lagot.* Pſ. LXX. 11. *Lagent imo, unde gefabent in*, perſequimini & comprehendite eum. Pſal. XC. 13. Draconem occulte inſidiantem, (*tougeno lagontin.*)

Laegbe, Laqueus, & Inſidiæ. *Laegben, Leggben*, inſidiari: Kilian.

[*Laga*, tendiculis. Gloſſ. Monſ. p. 350.

Lagun, cuniculis. p. 360.

Lagaro, factioſorum. p. 377.]

Lachan, gelacht, Chron. Sax. fol. 1040. 1170. pro *gelegt*, poſitum. V. *Lekan.*

Lab, jacebat, Tatian. c. 60, 14. *Gieng in thar thas magatin lab*, ingrediebatur (JEſus) ubi erat puella (Jairi filia) jacens.

[LAGELLA, laguncula. Gl. Monſ. p. 333.

LAGIRIDUN, cunabulis. p. 346.]

LAHHAN, pallium. Kero. c. 7. Cant. Cant. V. 7. *Huotela namon mir min lachan*, cuſtodes tulerunt mihi pallium meum. Notk. Pſ. CIII. 6. *Uuazzer micheli iſt iro beti ſamoſo lachen*, abiſſus ſicut pallium amictus ejus.

[Tatian. 31. 4. *furlaz imo thas labhan*, dimitte ei & pallium. *Labhan* ſ. *lachan* proprie pannus eſt, Germanis hodienum *lacken*, ſed metonymice pro pallio accipitur ê panno confecto. Palthen. Not. ad Tatian. p. 359.

Sin buli lachan, chlamydem. Gl. Monſ. p. 406.]

Labhan, lintea, Kero. c. 35. *Lacken* Hod. Faſciæ, *Mit lachonon*, Otfr. I. 11, 70.

Biuuant s'inan thoh thure
mit lachanon ſare.
Involvebat eum (JEſum) tamen ibi
faſciis illico.

Id. III. 24, 203. de Lazaro ê ſepulchro prodeunte.

Mit lachanon biuuuntan,
iob fanon ſo gibuntan.

LAH.

Linteis involutus,
& faſciis ſic ligatus.

[*Thibbero, lachamo, gauuatto*, pannoſi. Gl. Monſ. p. 405.

Lachan, velum templi. Otfr. IV. 33, 66.

Tho uuard ſar firbrochan,
thaz Gotes huſes lachan.
Tunc fuit illico diruptum,
DEI domus (templi) velum.

Streuilachan, ſtratoria, Gl. vet.

Panchlabhan, ſagma, Gl. vet. *Pulſter, Stulknſſen.*

Inlachanes verbolan, Cant. Cant. IV. 1. Alam. ſed Francica: *inliche*, inlichenes, intrinſecus latet.

Elterlakan, Altartuch.

Nuskilabhan, Langerrok.

Wintlachan, Reitrok.

[LAHHAN, ridere. *Erine manahun labhan*, ſtatuas æneas ridere. Gloſſ. Monſ. p. 404.

Funſer in labtere, promtus in riſu. Kero. c. 7. conf. ſupra *Hlabter.*

Labit, vituperat. Gl. Monſ. p. 402.

Labbinonto, temperando. p. 393.

Labbituomlibbero, temperative. p. 393.

LAHUL vel *narto*. pelvem. p. 413. fortaſſe legendum *Labal.*]

LAICHEN, decipere. Stainhöw. fol. 22. *Die weyber wirden dadurch erkennen, das ſie iren vater behalten, und ſie gelaichet waren.* Fol. 42. b. *in den gewalt der verſpotten und gelaichten.*

Laichey, fraus, dolus, id. fol. 19. *böſs liſt und Laichey.*

LAIP, panis, V. *Hlaf.*

LAITIHUND. vid. *Hund.*

LAM, mutilus.

Leme, leme, læſio, mutilatio. Charta Bavarica Henrici Ducis an. 1276. *quæ perpetuam leſionem, quæ vulgò LEM dicitur, non inferunt.* Hund. Metrop. Salisb. Tom. II. p. 339.

Lamer, paralyticus. Tatian. cap. 47, 2. *Trubtin, min kneht ligit in huſe lamer*, Domine, puer meus jacet in domo paralyticus. c. 54, 2. *Fior gomman, tragente in bette man, thie thar uuas lam:* quatuor viri portantes in lecto hominem, qui erat paralyticus.

Bilemit ther ſprache, mutus, Otfrid. I. 4, 151. de Zacharia:

Theru ſpracha er bilemit uuas,
uuant er giloubig ni uuas.
Loquela is privatus erat,
quod incredulus fuerat.

Lame, ſtupidi, Notk. Pſal. LV. 4. privati ſenſu doloris.

Laempibalt, Lurdus: Gl. MSS. ASax. Lurdus i. ſtultus, V. Gloſſar. Du Fresne Addit. ubi proverbium: ſtulto populo, Epiſcopus lurdus.

LAMA, piſcina, unde quidam *Lamiſſio* dictus, quia infans de piſcina extractus, P. Diac. de geſt. Longob. L. I. c. 15. B. Rhenanus vult legi *Qualamam* à quellen, ſcaturire: ſed quid fiet Lamiſſioni?

LAM.

[*Lama*, aritiam. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

LAMPH, LAMPF, agnus, Otfr. V. 9, 89.

Ja lampf ſo ſie ſagetun
fon Kriſte ſulih zelitun.

Imo agnum, quem illi dixerunt, de Chriſto tale retulerunt.

[In Cod. Cæſar. legitur *lamf*, quod non eſt ſubſtantivum, nec agnum notat, ſed explicandum per *oportebat*, *decebat*, uti & contextus requirit. Eſt ergo *lamf* imperfectum activum, à *limphit*, oportet, convenit, decet. (vide infra ſuo loco) Ita ſimiliter addito *ja* occurrit I. 22. 107.

Ja limphit mir the'ih uuerbe
in mines vaters erbe.

Imo oportet ut ego negotier in Patris mei proprio (heredio.)

Suecis *lämpelig*, accommodatus, *lämpeliga*, accommodate. Scherz. in Not. ad Otfrid. l. c.

Apud Iſidorum autem *lamb* agnum notat. *Ardot uuolf mit lambu*, lupus cum agno habitat. c. 9, 4. It. apud Tatianum 16, 1. *Senu Gotes lamp*: ecce agnus DEI. Apud Notk. Pſ. LXIII. 4. *ungeſlecchot lamp*, agnum immaculatum.]

Lem, agnus lactans, L. Sal. t. IV. 1.

Lamphebros, de furtis caprarum L. Sal. t. V. 1. quanquam valdè hîc variant Codices MSS.

LAMPRETE, murena. *Lampreye*, *Pricke*, Muſtela, Lampreta, murena fluviatilis, Gall. Lamproye. Angl. Lamprey. Hæc Kilianus. Communis ſcil. ſententia eſt, Lampretam eſſe Murenam, à qua tamen diſſentit Menagius *in Orig. L. Franc. v. L.* At Germanis pro eodem habitum teſtis eſt Vetus Verſio Cantici Cantic. c. 1, 11. *Wabe goltchetenon in lampreythe wiſe gebreyde*, [*In lantfride wis gebroihta*, habet noſtra editio.] Murenulas aureas. i. catenas aureas ad modum murenæ. Conf. Eſa. III. 19. Num. XXXI. 50. Lex Angliorum, t. VII. 6. Iſidor. L. XIX. Orig. c. 31. Du Fresne Gloſſ. v. Murena. Haymo ad Cant. Cant. Jo. Smetius Antiq. Neomag. p. 74. Freher. ad Moſell. Auſonii pag. 35. conf. ſupra voc. *Broiben*.

[*Lantfrigun*, murænulam. Gl. Monſ. p. 346.]

LANCHA, ilia: Raban. de part. corp. Notk. Pſal. VII. 10.

Renes, Notk. Pſal. XXV. 2. *Premne mine lancha*, *unde min herza*, ure renes meos & cor meum. adde Pſ. LXXII. 21.

Lanchom, lumbis: Kero. Prol. p. 17.

[*Lancha*, lumbus. Gloſſ. Monſ. p. 337.]

LANCSAMERV, diuturna: Kero. c. 1.

[*Lanchſemi*, proceſſu. Gloſſ. Monſ. p. 373.

In ſo lancſamemo, quanto. p. 395.

LANCLIPER, longævus. p. 397.

LANCPEINNA *mukka*, conſequentia. pag. 409.]

LANDES. *ze hand landes*, mox. Reg. S. Bened. c. VIII.

LANG, magnus: altus. *In lengi himilo*, in alto cœlo, Otfrid. I. 20, 19.

[*Langara*, deambulatio. Gloſſ. Monſ. p. 340.

LAN.

Langen, ductilibus. p. 357.]

Langafrigedæg, μεγάλη παρασκευὴ. Gall. le grand Vendredi. Germ. Carfreytag. ASax. Joh. XVIII. 1.

Lango, adverb. per omnem: tam diu quàm: *So lango*, tam diu. Kero. c. 44.

Otfrid. ad Ludov. R. p. 148. *Lango unſer libes*, unſer lebens lang, Otfr. II. 23, 55. *So lango*, Otfr. I. 20, 62.

LANGOBARDI, gens Germaniæ, & ſpeciatim Sueviæ, C. Tacit. de M. G. 40, 1. & Ann. II. 45, 1. Strab. L. IV. quæ ampliſſima natio tum etiam Sviones complexa, id. de M. G. c. 45. fi.

Paulus Warnefridus, de Geſtis Longobardorum, ſex libros ſcripſit, ipſe Longobardus, ſub Luitprando Rege. Is Lib. I. c. 1. gentem Longobardorum Germanos agnoſcit, ex Scandia oriundos: *Univerſa illa regio* (ſeptentrionalis plagæ) *Tanaitenus usque ad occiduum (licet & propriis loca in ea ſingula nuncupentur nominibus,) generali tamen vocabulo GERMANIA vocitetur; quamvis & duas ultra Rhenum provincias Romani, cum ea loca occupaſſent, ſuperiorem inferioremque Germaniam dixerint. — Gothi, Wandalique, Rugi, Heroli atque Turcilingi, nec non etiam aliæ feroces & barbaræ nationes è Germania prodierunt.* Cap. II. *Pari etiam modo & Winilorum hoc eſt Langobardorum gens à Germanorum populis originem ducens, ab inſula quæ Scandinavia dicitur adventavit.* Cap. III. *cum Ibor & Ayone ducibus in regionem quæ appellatur Scoringa, illo tempore quo Ambri & Aſſi, Wandalorum Duces, vicinas quasque provincias bello premebant.*

[Poſt Gothor. emigrationem Langobardorum contigiſſe veriſimile eſt. Satis tamen etiam vetuſta, quum jam Taciti ævo inter gentes Suevas juxta Semnones numerati. II. Annal. 45, 1. *Sveve gentes*, *Semnones* & Langobardi. de M. G. c. 40, 1. nec mirum, quum & ipſi Gothones & Sviones intra Sveviæ fines tum relati Tacito c. 45. fi. de M. G.]

Cap. IX. *Certum eſt, Langobardos ab intactæ ferro barbæ longitudine, cum primitus Winili dicti fuerint, ita poſtmodum appellatos.*

[Gunther. Lib. II. *Dicitur à Longis ea Longobardia barbis.*

Diſſentit Autor Panegyrici ſcripti Henrico Julio, Reineccius ut arbitror: *Nomen eſt non à barbis, aut haſtis longis, ſed à loco, quem incoluere, ac ſi dicas, die langen börder, uti nunc vocamus, die Magdeburgiſche und Halberſtetiſche Börde. Nam hunc tractum cum parte veteris Marchiæ initio tenuerunt. Inde progreſſi, &, ſi Euſebii Chronologiæ & P. Diacono credimus, ad Oceanum & Scandinaviam delati, tandem in Pannonia ſedes ceperunt*, &c.]

Nam juxta illorum linguam lang longam, Baert, barbam ſignificat. Wodan ſanè quem adjecta litera Godam (Gvodan) *dixerunt, ipſe eſt, qui apud Romanos Mercurius dicitur, & ab univerſis Germaniæ gentibus ut DEVS adoratur, qui non circa hæc tempora, ſed longè anterius, nec in Germania, ſed in Græcia fuiſſe perhibetur.* Cap. XI. *De Scoringa egredientes dum in Mauringam tranſire diſponerent, Aſſipitti eorum iter impediunt.*

Saxo

Digitized by Google

Cap. XIII. *Egressi de Mauringa applicuerunt in Golanda,*

[Saxo Gramm. *Primum Blekingam advecti, ac deinde Moringam præternavigantes, ad Gutlandiam se appulerunt.*]

Posthæc Anthabet, Bathaib, & Vurgundaib per annos aliquot possedisse dicuntur, quæ nos arbitrari possumus esse vocabula pagorum seu quorumcunque locorum.

Cap. XVI. *Cum ad ulteriores terras pervenissent,* C. XVII. *in Bulgares arma converterunt.* C. XIX. *His temporibus inter Odoacher, qui in Italia per aliquot jam annos regnabat, & Feletheum, qui & Feua, Rugorum Regem, qui ulteriorem Danubii ripam incolebat, quam à Norici finibus idem Danubius separat, bellum exarsit. Odoacher adunatis gentibus quæ ejus ditioni parebant, id est Turcilingis & Herulis, Rugorumque parte, quos jamdudum possederat, venit in Rugiland, pugnavitque cum Rugis, ultimaque eos clade afficiens, Feletheum R. extinxit, vastataque omni provincia, Italiam repetiit. Tunc Langobardi de suis regionibus egressi venerunt in Rugiland, quæ Latino eloquio Rugorum patria dicitur, atque in ea, quia erat solo fertilis, aliquantis commorati sunt annis.* C. XX. *Egressi de Rugiland habitaverunt in Campis patentibus, qui sermone barbarico Feld appellantur.* ubi superant Herulos. Lib. II. c. 7. *Alboin sedes proprias h. e. Pannoniam, amicis suis Hunnis contribuit, eo scil. ordine, ut si quo tempore Langobardis necesse esset reverti, sua rursus arva repeterent. Igitur Longobardi relictâ Pannonia, cum uxoribus & natis omnique supellectili Italiam properant possessuri.*

Lib. IV. c. XXIII. de Vestitu Langobardorum tempore sub Regina Theudelinda & Gregorii M. ait: *Langobardi eo tempore comam capitis tondebant, siquidem cervicem usque ad occipitium radentes nudabant, capillos à facie usque ad os dimissos habentes, quos in utramque partem in frontis discrimine dividebant. Vestimenta verò eis erant laxa & maximè linea, qualia Angli-Saxones habere solent, ornata instilis latioribus, vario colore contextis. Calcei verò eis erant usque ad summum pollicem pene aperti, & alternatim laqueis corrigiarum retenti. Postea verò cœperunt Hosis uti, super quas equitantes Tubrugo birreos mittebant. Sed hoc de Romanorum consuetudine traxerunt.*

Idem L. IV. c. 44. de LL. Longobardorum: *Hic Rotharis Rex, Langobardorum leges, quas sola memoria & usu retinebant, scriptorum serie composuit, codicemque ipsum Edictum appellari præcepit. Erat autem jam ex quo Langobardi in Italiam venerant, annus LXXVII. sicut idem Rex in sui Edicti testatus est prologo.* Vocabantur hæ LL. Auricabeones. Glossæ Isidori: *Ancl'abeo vel auricabeo, lex Langobardorum.*

Longobardon-heim, ubi Ludvicus R. Germ. contra Patrem conspirationem fecit Ludovicum Pium an. 832. Chron. Hildesheim. pag. 510. Hodie *Lampertsheim.*

Annales Bertin. p. 188. *Langbardheim, Langardhim.* Non quod Longobardica gens huc penetraverit, sed quod sedes haim, hæc fuerit alicujus Domini, qui dictus Longobardus.

Catalogus Regum Lombardorum.

Ex Chronici chartacei MSti Jac. de Königshoven inserta membrana vetusta.

*Lombardi olim in patria sua à qua prius venerunt vocati sunt Winuli in parte Australi in provincia Scatanania, unde venientes à principio * id est Vngariam. In principio duos Duces habuerunt Inor & Agyon, quibus mortuis creant sibi Lombardi hos reges:*

* hiatus hic est in MS. supplendus fortè: *in Illyricum.* vel *in Pannoniâ.*

Agilmondus filius Agionis prædicti, regnavit annis XXXIIII.

Lamyssio ejusdem filius regn. annis Gildeoth. Dein Classo filius ejus. Letha regnat annis XL. Gnado Classonis filius.

Gualta Gnadonis filius, regnavit annis

Gualterus octavus rex Lombardorum regnavit annis VIII.

Albonius iste primus perduxit Lombardos in Italiam seu Lombardiam ubi jam sunt de Pannonia anno Domini DLXVIII. Et tunc primo vocati sunt Lombardi à longis barbis quas portabant. Hic Veronæ obiit.

Albonius filius illius. iste interfecit regem Gepidorum, & filiam ejus Rosemundam duxit in uxorem, & de capite regis Gepidorum interfecti fecit cyphum ad bibendum parari, dicens ad Rosemundam: Bibe cum patre tuo. illa autem ulciscens injuriam suam & patris, procuravit hunc occidi.

Luprandus.

Agistulfus.

Desiderius. Iste Ecclesiam multum infestabat. Quare Carolus M. ad preces Adriani Papæ eundem Desiderium Regem Lombardorum in civitate Papia capiens cum uxore Filiis & Principibus in exilium misit: Et omnia jura Ecclesiæ quæ Lombardi abstulerant Ecclesiæ restituit. Et sic terminatum est Regnum Lombardorum anno. Domini DCCLXX. Et devolutum est ad Reges Francorum & Imperatores Romanorum usque ad tempora Friderici I. Imperatoris, qui anno Domini MCLXII. Mediolanum & cæteras civitates Lombardiæ sibi rebellantes destruxit, & sibi ac Romano imperio subegit.

Tamen

Digitized by Google

Tamen medio tempore ſcil. an. Dom. DCCCCX. Lombardia & Italia transferuntur a regibus Francorum de juſſu Romanorum eo quod Franci Romanis non ſubveniebant contra Lombardos. Et Imperium dividitur ita quod quidam regnant tantum in Italia ut Beringarius &c. Et quidem tantum in Alemannia uſque ad Ottonem I. qui utrobique regnavit, & Fridericum I. ut ſupra dictum eſt.

Hiſtoriam Principum Longobardorum: quæ continet antiqua aliqua opuſcula de rebus Longobardorum Benevantanæ olim provinciæ, quæ modò Regnum ferè eſt Neapolitanum, Camillus Peregrinus, Neapoli 1634. 4°. edidit.

Gepidas & Langobardos promiſcuè aliquando ſumtos, aſſerit Vorburg. Vol. III. p. 121.

De Pauli Diac. erroribus circa Longobardos Vorburg. Vol. III. p. 118.

Longobardi alii Cathol. alii Ariani, Vorb. T. VI. p. 457.

[*Lancpartolant*, Italia. Gloſſ. Monſ. pag. 417. Auſonia. ibid.]

LANGWIT. Vid. *Witac.*

Lanzlicha friſt, longum intervallum, Otfr. IV. 15, 47.

LANGEN, deſiderare, Otfr. I. 18, 87.

Ob uns in muat gigiange,
thaz unſih beim lange.

Utinam nobis in mentem veniret,
ut nos domum deſideremus.

[Scherzius h. l. ita vertit:

Si nobis in mentem venerit,
quod in patriam (venire) deſideremus.]

Notk. Pſal. V. 2. *Chit diu dia des erbes langet*, dicit illa quæ hæreditatem deſiderat. confer. Pſal. LXXIX. 2. Pſal. CXVIII. 19.

Belangen. eodem ſenſu. v. ſupra ſuo loco.

Erlangen, idem. Fragm. de B. Hiſp. v. 1892.

Nè lant iuh niet erlangen.

i. Laſſet euch nicht verlangen, die Zeit nicht lang ſeyn.

Pelangen, idem: *Ne lazent iuh pelangen*, ne ſinatis vos deſiderare. Notk. Pſal. XXX. ſi. & Pſal. XXXIV. 17.

LANT, Rus, ager, opp. *Stadt*, opidum.

Lantlüte, ruſtici, homines de rure venientes, Jus Argent. paſſim.

Lenderey, idem, V. *Gelenge.*

Gothis idem Luc. XV. 25. XIV. 18.

Lant, regio, provincia, territorium. paſſim.

Lanteuuas, Lex provincialis, V. *Euua.*

Landgeding. vid. ſupra *Ding.*

Landgrafen, vid. ſupra *Alſaz.*

Lantherrn, *Herrn*, *Lantman*, Jus Argent. appellat Dominos jurisdictionales in provincia, paſſim.

[*In lante*, rure, Gloſſ. Monſ. p. 383.]

Lantliuto, homines de provincia. Otfrid. I. 15, 40. Simeon de Chriſto Jeſu.

Lioht thaz thar ſcinit
inti alla uuorolt rinit,
Joh guallichi githiuto
therero lant liuto.

Lumen quod lucet
& omnem mundum illuminat,
Et gloriam illuſtrem
hujus Provinciæ populi.

Id. IV. 3, 39.

Fuar thar al ingegini,
thes lantliutes menigi.

Ivit omnis ei Jeſu obviam
provincialium multitudo.

Adde c. 4. 88. conf. inf. *Liuteo.*

Lantthiot, populares. v. *Deota.*

Lantſcaffim, regionibus. Kero. c. 55. *Lantſcaffi*, provincia. c. 1. *Lantſceffi deiu puant*, provincia qua degunt. cap. 55. *Fona rumen lantſcaffem*, de longinquis provinciis. c. 61. [Tatian. 6. 1. *Uuarun tho hirta in thero lantsheffi*, erant tunc paſtores in illa regione.] patria, Iſidor. c. 9, 3. de Bethlehem.

Lantſcaft, provincia, ſicut Alemannia; *Gebiurda*, regio, ſicut *Tiuregouue*, *manige regiones mugen ſin in einero provincia.* Notk. Pſ. CVI. 2.

Lantrichter, Comes, V. Comm. ad Jus Feud. Alem. c. 18. & 24.

Lantrecht & cognata vide *Reht.*

[*Irteile mir ein* LANTREHT, reſponde mihi judicium. Gloſſ. Monſ. p. 327.

Lantmarcha, funiculum. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 119. ubi ſequentia addit:

Lantmarcha, *Landmarck*, terrae limes. Vox „ comp. ex *Lant*, terra, V. n. 2359. & *marcha*, „ limes, n. 1813. G. *markun*, *mercken*, deſignare „ V. Loccen. & Rudbeck. a me *Script. Germ. I.* „ 262. laudatos, Stiernhök *de iure Sueon. vet. p.* „ 133. Stiernhielm *Gl. p.* 112. *a.* qui hinc quo- „ que Gall. *marquer* deducit; cui Ital. *marcare*, „ & Hiſp. *marcar*, Menag. *Or. L. Gall. p.* 483. *b.* „ iungit. V. V. L. *Gemerke*, *terminos.* Cambris, „ *Mars*, limites regionis: *marsdit*, terra limi- „ tanea, Boxhorn. *Lex. Brit. p.* 44. *b. c.* Specia- „ tim vero *mark* ſignum maxime conſpicuum „ limitum, immo limites ipſos, notat, vnde „ tot regionibus *Marcarum*, vel *Marchiarum*, no- „ men, V. Hunger. *Vind. Ling. Germ. lit. E.* 2. *ſſ.* „ Meibom. *Rer. Germ. I.* 525. Lindenbrog. *Gl.* „ *p.* 1434. Selden. *Tit. bonor. II.* 1. *p.* 149. *ſſ.* „ Menag. *l. c. p.* 477. *b.* Ottium *Franco-Gall. p.* „ 168. 169. Becman. *Acceſſ. Hiſt. ad Iobſt. deſcr.* „ *vrbis Francof. ad Od. p.* 20. *b.* Quas inter Mar- „ cas, extra Germaniam, imprimis Hiſpanica „ quondam celebris fuit, ſingulari, eoque grandi, opere, Paris. 1688. fol. excuſo, & in plu- „ ribus eruditorum ephemeridibus excepto, a „ Petro de Marca tractata, ad cuius *L.* 6. *de Conc.* „ *Sac. & Imp. C.* 25. *p.* 927. 928. Baluzius etiam „

„ de

Digitized by Google

„ de *Marca Hiſpanica* nonnulla dixit. Hinc Go-
„ ropius *Orig. Antw. pag.* 152. & *Gallic. p.* 81.
„ *Marcgravii*, ſiue *Marchionis & Marcomannorum*
„ nomina recte repetit. Nec aliunde *Marquar-*
„ *di* nomen nonnulli deflectunt, quod ex *Mark-*
„ *rat*, conſulem limitis ſignificante, formant,
„ Becman. *Or. L. Lat. p.* 236. G. *Markſteinar*, la-
„ pides limitanei, Ver. *I. p.* 170. *a* Gl. K. *Sin*
„ *kimarchot*, *terminentur*. Gl. B. *Untermarclibbo*, *di-*
„ *ſtincte*. Theot. *marktzal*, *margzal*, *marzal*. de-
„ terminata & limitata portio, Schilter. *ad Cod.*
„ *iur. Alemann. feud. p.* 632. Plura dabunt Gol-
„ daſt. *Rer. Alamann. I.* 253. 254. & *ad Einhard. p.*
„ 191. *a*. Beſold. *Theſ. Pract. p.* 622. & *de nat. pop.*
„ *p.* 103. & *Diſc. polit. de Monarch.* &c. *p.* 90. 91.
„ Meibom. *Rer. German. III.* 194. Voſſ. 2. *de vit.*
„ *ſerm. p.* 80. 81. Dufr. *Gl. M.* 446. 447. Riſum
„ itaque Germanis Ferrarius *Orig. L. Ital. p.* 197.
„ ciet, cum vocem nobis propriam a Lat. *mar-*
„ *go* eſſe vult, ſaniora a Menag. *Or. L. Ital. p.*
„ 312. *a*. docendus. Adde n. 1395. 2523. Hæc
Diecmannus.]

Lantſidelon, provinciales, ſubditi, Otfrid. II. 2, 45.

Thie ſine lantſidelon
ſie datun ſo ib thir redinon.
Hi ejus ſui Provinciales
fecerunt quod tibi dicam.

Notk. Pſal. CIV. 25. *Die alten Lantſidelinga die eigenes lantes ſint, die beizent indigenæ, die endeske ſint, daz cbit, andereswannan chomene, die beizzent alienigenæ, advenæ, accolæ, incolæ.* V. *Sedal.*

Landſaſſen. vide *Sez.*

Lantſchran. vide *Scranon.*

Landwalton. vide *Walt.*

Lantwerk. v. *Bann.*

LANT, pro *laſſet*, ſinatis. Fragm. de B. H. ℣. 1892.

LANTDERI, latro, Tatian. c. 199, 8.

[Compoſitum ex *lant*, regio, & *derien*, nocere. Palthen. Not. ad h. l. p. 393.

LANTFRIGUN, murænulam. Gloſſ. Monſ. p. 346. vide *Lampreite.*]

LANTHAMO, L. Sal. t. XVI. 1. al. velenthemo.

[LANZE, judicio. Gloſſ. Monſ. p. 381.]

LAP, ora veſtis, Gl. Lipſii. ubi Somnerus: *Hoc nobis hodie Lap, à Sax. Læp, ſic dictum forte à Lat. Labium, quaſi veſtis labium.* Quaſi verò noſtra lingua non vetuſtior eſſet Latinâ.

[*Lappa*, lacinia. Gloſſ. Monſ. p. 412.

LAPEL, labrum. p. 392. concham. p. 324. mare. p. 328.

Lapelle, mare. p. 337.

Lapelles, luteris. p. 328. maris. p. 339.

Uniti lapelles, alvum maris. p. 331.]

LAR, *Lær*, vacuus. Notk. Pſal. VII. 5. *Lare dero guoti.* Pſ. CVI. 9. *Lara ſela unde hungerga kuotes keſateta*, inanem & eſurientem animam ſatiavit bonis ſuis.

Lere, fœtura, evacuatio uteri, de brutis, *ein wurff*, L. Sal. t. II. 1. *Lere chala*, der erſte wurff der Sveine, V. *Chala.*

Irlæren thes uneuuen, evacuare malis, Otfr. V. 9, 64.

LASSEN, LAZEN, linquere, relinquere, dimittere. concedere, Otfr. ad Ludov. R. ℣. 130. conf. Notas ibidem. Lib. IV. 2, 61. de muliere Chriſtum ungente.

Laz ſia, quad ther meiſtar, duan
ſbiu uuerk thiu ſi bigan.
Mitte eam, dixit Magiſter, facere
hoc opus quod ea cœpit.

Kero, *ni lazze*, non ſinet. c. 22. *ni lazzit*, non ſinat. c. 66.

[*Uuabſan lazant*, nutrient. Gloſſ. Monſ. p. 341. *Uuabſanni lazent*, nutrient. p. 385.

Uuabſan lazit vabs, laxaverit comam. p. 382.

Lazuzan, ejice foras. p. 370. Legendum, ut puto, *laz uzan.*]

V. & *Loſſen.*

Hinc *Farlazzen*, *Firlazan*, quæ vid. ſupra ſuo loco.

Kelazze, donum, Notk. Pſ. XCI. 5. *Der unar ſprichit, ſone Gotis kelazze ſprichit*, qui loquitur veritatem, de Dei dono loquitur. *Kelazzis*, charismatis, Idem Pſ. CIII. 15.

Geläzze, Notk. Pſal. CXVIII. 111. vid. ſupra *Glæs.*

Gelaſſenheit, Tauler. paſſim. Notk. Pſal. LXI. 6. *Fone imo iſt mir gelazzen ſolih gedult*, ab ipſo patientia mea. Quaſi deditio ſui. At pro Simulatione uſurpatur in Verſione Belgica Cant. Cant. pag. 18. Kilianus *Ghe laeten*, ſimulare.

Laz, *Lazzi*, ſervi, homines proprii, liti. V. *Adelingi.* & Sande ad Conſu. Feud. Tr. prælim. c. 1, 31. Speelm. Gloſſ. in Litus.

Laſina, ſerva, V. *Ani.*

Friolaſia, ſpontanea voluntas, L. Sal. t. XVI. 3. & ſeq. 17. 4. vid. ſupra *Fri.*

Bilazen, *Blazzin*, remittere, condonare, Notk. Pſal. CV. 23. *Uuelleſt du in blazzin, daz tuo, ne ſi daz, tiligo mih aba dinemo lib puoche.* Si dimittis peccatum illis, dimitte, ſin autem, dele me de libro tuo.

[*Gilazet iuuuaru nezziu*, laxate retia veſtra. Tatian. 19, 6. *Gilazet* eſt à verbo *lazan*, hodie Germanis *laſſen*, à quo compoſitum eſt quod mox apud Tatianum ſequitur, *intlazan. In thinemo uuorte intlazu ih thas nezzi*, in verbo tuo laxabo rete: hodie *entlaſſen*, quod idem eſt ac laxare, pandere, explicare. Eodem ſenſu interpres AS. dicit *laetan*, quod mittere, linquere, juxta Benſon. & *utlaetan*, quod laxare, ſolvere vinctum, ſignificat, juxta Somner. pro quo Germani *los laten*, *los laſſen* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 344.

Gilazit, admittit, Gloſſ. Monſ. p. 381. dictaverit. p. 361.

Gilaz, veniam. p. 356. conf. ſupra lit. *G.*]

Giliezin ſi, præſtabant, Otfr. I. 11, 15.

[Mallet Scherzius in Notis vertere *ſinerent.*]

Cap. 10, 23. [Verba hujus loci hæc ſunt:

Gihugit thaz er herz liaz,
thaz er in ofto gihiaz.

LAS.

Recordatur quod cor(voluntatem ſuam) relinquebat,(ut præſtaret, exhiberet,) quod ipſis ſæpe promiſerat.

Cum vero Cod. Vindob. legat *beriz liaz*, Vatic. *ber iz liaz*. Scherzius hoc modo vertendum cenſet.

Cogitat ut huc (in mundum) id dimittat ſcil. nunc, quod ipſis ſæpe promiſerat.]

Verleſſenlich, negligenter, Chron. Königsh. c. 2. in Gallieno.

Uzlaz, finis, Notk. Pſalm. XLIV. 14.

LASS, LAZ, tardus, ſegnis. *Lazzan*, tardare, morari, *thas her lazzeta*, quod is tardaret: Tatian. c. 2, 10. *Unontorotun thaz her lazzeta in temple*, mirabantur quod (Zacharias) tardabat in templo.

[Origo verbi eſt â voce Alemannica *laz*, quæ occurrit apud Tatian. c. 227. 1. *lazze in herzen*, tardi corde. Germani eandem adhuc uſurpant in phraſi *laſs werden*, quam & Lutherus adhibuit Luc. XVIII. 1. Quem loquendi modum Angli in *late*, Belgæ in *laet*. Saxoniæ inferioris incolæ in *laat*, tardus, ſerus ſequuntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 291.

Lazo, tarde. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

Goth. *Latgan*, morari, Luc. 1, 21.

Notker. Pſal. CVI. 38. *Sin haſte joh lazze*, capaces & tardos.

LAST, Laſtaſia. V. Ahelepte & Thoaiaſti.

LAZVN, legerunt, V. *Leſan*.

LASTAR, injuria. *Laſtar wandeln*, pro injuria ſatisfacere, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1265.

[*Laſter*, reprehenſio. Gloſſ. Monſ. pag. 359. *Laſter* vel *ſceltun*, vituperationem. p. 348.

Daz meiſta laſt, prima reprehenſio. pag. 375. forſan legendum *daz eriſta laſter*.

Laſtron, infamare. p. 408.

Laſtrot, reprehenderit. p. 369.

Laſtros, reprehendis. p. 384.

Laſtront, calumniantur. p. 411.

Laſterparer, damnabilis. p. 388.

Laſterpariro, damnabiliores. p. ead.

Laſtarlibber, reprehenſibilis. Kero. c. 21.

Hodie *Laſter*, eſt crimen, ſcœlus, *leſteren*, calumniari.

Apud Otfrid. IV. 30, 46. *Laſtar* Schilterus vertit crimen:

In gegin imo uuas thar
filu manag laſtar.
Adverſus ipſum fuit hic
multum varium crimen.

Sed Scherzius reddit: *admodum multæ calumniæ*, obſervans: *Laſtar* & maleficium, & objectionem maleficii notare.

Hinc *laſterara*, calumniatores apud Notker. Pſal. XXXVIII. 2. appellantur.

Laſtront apud Iſidor. V. 7. calumniantur.]

Laſtarbarig, reprehenſibilis, culpabilis. *Unlaſtarbarig*, irreprehenſibilis, Otfrid. III. 17, 132. v. ſupra *Bar*.

LAT.

LATH, ingratus: Gl. MSS. ASax.

LAATH, inviſus: ib.

LATRAN, Lateranum pro Roma, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3232.

Pulle unde Latran.
Apuliam & Lateranum, de Carolo M.

[LATONO, aſſerum. Gloſſ. Monſ. p. 356.]

LAVAL, pelvis, Tatian. c. 155. 2.

[In Paltheniana editione legitur *Labal.*]

LAVBE, Lobium, obumbraculum in foreſtis, *Rotleube* propè Colmariam, V. *Felt*, *Rotfelt*. & *Du Fresn. Lobium*.

LAVB, venia, indultum, Aur. Bull. cap. 1. §. 24.

Verlouvan, permittere, Willer. in C. Cant. pag. 82. [noſt. ed. p. 36. quæ habet *erloiban*, hodie *erlauben*.]

Ubarblaupniſſi, prævaricatio: Iſid. c. 5, 5.

[Germani nunc, velut minus præcipites in vetita ruunt, transgreſſionem legis *eine übertretung* vocant, dicunt tamen & *verlauffen*, *ſich verlauffen*, per errorem atque præcipitantiam peccare, impingere. Palthen. Not. ad Tat. p. 408.]

LAVB, *Glaube*, fides.

Unchilaubendun, infideles, judæi, Iſidor.

[*Dher unchilaubo*, incredulus. Iſidor. 5, 7. *Unchilaubendi*, incredulus. Iſid. l. c.]

Kloubirrato, hæreſis, Notk. Pſal. XXXI. 6.

[LAVCGAL. Iſidor. c. 2, 2. *Nu ſo iſt in dheru fineru heiligun chiburdi ſo laucgal Fater chirunni.* Locum hunc ſatis obſcurum ſequenti modo illuſtrat Stadenius. *Itaque in hac ſancta ejus nativitate adeo occultum eſt paternitatis myſterium*, quaſi inter duo poſteriora verba lineola combinatoria, qua frequenter Germani utimur, intercedat. Vocem autem *laucgal* ad eandem refert originem, â qua Gothicum *analaugn* fluere dicit Junius in Gloſſar. Mihi parum abeſt quin legendum videatur *taucgal*. Palthen. Not. ad Iſidor. p. 398. In noſtra editione Iſidori legitur *laucg al.*]

LAVGA, flamma: Kero. c. 65.

Laucſpiantaz, flammivoma, Gl. vet. item *Laucmedili*, fulgur, fulmina.

Radun laubmoni, Rotis flammeis, Hymn. vet. Cant. Cant. c. 8, 6. *ther minnon libtfaz brinnent ande loghent.* [*Der minnon lichuatz brinnent unte lohezent*, ita noſtra edit.] Lampades amoris, lampades ignis atque flammarum. Alem. *lohezent*. Hod. *Lichterlob*.

Daniel. III. *Der Engel ſtiez die loh vom feuer.*

Loug, Notk. Pſal. CV. 17. *Fiur gieng iro manigi ana*, *loug pranda die ſundigen*. Exarſit ignis in Synagoga eorum, flamma combuſſit peccatores.

LAVCH, *Look*, ASax. Leah, leac, olus in genere, quaſi à λάχανον abſciſſum: deinde ad *Allium* reſtrinxerunt, qui id inter reliqua olera familiam ducere judicabant, ait Fr. Jun. ad Willer. p. 198.

[LAVUER, tepidus. Gloſſ. Monſ. pag. 389. Vox hodienum uſitata.

Lauvi, tepore. p. 389.

LAZTA, irretivit. Gloſſ. Monſ. p. 351.]

LAZZ,

Digitized by Google

LAZ.

LAZZ, tegumentum pectoris & sinus, *Brustlaz.* Burgundis *un Lais.* L. Salic. c. 49. festucam *in Laisum* jactare, *Laisowerpire.*

Saxonibus Scotatio, h. e. positio modici terræ in pallium vel *laisum* emtoris extentum, Sueno Lib. IV. LL. Scanic. c. 13.

Armellais, laz mit ermeln, V. supra *Aranne*, brachium.

[ZA LAZZOST, tandem. Gl. Monf. p. 406. Hodie *Zulezt.*]

LEAFE, vid. *Aleiuon.*

LEBARTE, Leopardus, Hymn. de S. Anon. ℣. 206.

LEBEE, vivat: Kero. Prol. p. 18. *lebente*, viventes. c. 5.

Otfrid. I. 6, 11.

Uuola uuard thih lebenti
joh giloubenti.
Bene sit tibi viventi
& credenti.

[Scherz. in Not. addit, i. e. *per omnem vitam tuam.*]

Id. IV. 26[illegible].

Uuola uuard thia lebenta
thiu kinde nio ni fageta.
Bene sit viventi
quam liberi nunquam exhilararunt.

Status vitæ felix, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 159.

Thaz leben auur, so ih meinu
mit freuui ioh mit heilu.
Statum nempe, quem designo,
cum lætitiis & salute.

[Cum in Codic. Vindob. & Vatic. pro *auur*, legatur *uuir*, Scherzius in Notis cum Stadenio h. l. ita vertit:

Quod vivamus ut statuo (vel ut dixi)
cum gaudio & salute.

Lebentero richi, regnum viventium, Otfr. V. 23, 172.

Uuanta himilrichi
theist lebentero richi.
Namque cœlorum regnum
est viventium regnum.

[*Lepente*, victuros. Gloss. Monf. p. 408.

Lepanniliez, non vivificavit. p. 326. forsan legendum *Lepan ni liez.*

Lepes, degis. p. 383.

Lepenth, agent. p. 339.

Lepetun, versati sunt. p. 374.

Lepitimes, agamus. p. 366.]

Missileben, malè vivere, Rhythm. de Lud. R. ℣. 28.

LECCAN, ponere. *Lecce*, ponat. Kero. c. 58. *Unterleccan*, submittere. Prol. p. 16. vide inf. Lit. U. *Ze keleokanne*, reponenda: c. 55.

[*Zisamana leccan*, componere. Gloss. Monf. p. 393. Hodie *Zusammen legen.*

Leccimes, mittimus. p. 368.]

Lecta, posuit, collocavit, Notk. Ps. CVI. 7.

LEC.

Houbtlöcher, v. H.

LECHAN, Lambere. V. *Gilechont.*

Leker, Leccator, scurra, vaniloquus, qui curiam sequitur cibi gratiâ, *Tellerlecker.* v. *Lack.*

LECZA, lectio. c. 9. 17. *Leczo*, Lectiones: Kero. fortè leg. *Leczino.*

[*Lectium* c. 4. & *leczeom.* c. 10. apud Keronem lectiones notat.]

Idem Kero: *Leczun*, *Leczium*, capitula.

[*Leczium*, capitula, bis, *Leczun* vero, eodem significatu, semel occurrit in Kerone. c. 18.

Adde ex eodem. *Lectza einiu*, lectio una. c. 13. *Leccium uuerah kebames*, lectioni operam damus. c. 49. *Lese leczun*, legat lectionem. c. 11. *drio leczun*, tres lectiones. c. 9. *leczono*, lectionum. c. 8. *fona lectiom*, de lectionibus. c. 11. *drim leczeon*, tribus lectionibus. c. 10.]

Otfrid. ad Salom. Episc. ℣. 8. *Lekza ih therero buachi ju sentu.* Capitula horum librorum vobis mitto. perperam Flacius: *Lis ich deren buche die da sint.*

LECTVRE, analogium: Kero. c. 9.

[LEDARGARAUUM, coriarium. Gl. Monf. p. 365. Hodie *Ledergerber.*

LEDET, onerat, Notk. Psal. XXXVIII. 9. [Non *ledet*, sed *leret* in hoc loco occurrit.] V. *Laden.*

LEDIGER *fall.* vid. *Fall.*

LEEN, scropha sylvestris, bach, Gesner. Hist. Quadrup. p. 926.

LEERA *dera listi*, instrumenta artis. Kero. c. 4.

LEFSA, labia: Kero. Prol. p. 17.

[*Truge lefsa*, labia dolosa. Notk. Psal. XXX. 19. conf. Psal. XI. 3, 4, 5.]

Lepera, Labia, Gl. Lipf. ubi Somnerus: Nobis hodie cum Belgis lipps, à Latino Labium, ni fallor, voce ductâ: Sax. enim Labia *wæleras.*

LEGARE, cubile, hodie *Lager*, de sepulcro. Otfrid. III. 24, 196. Verba Christi ad Lazarum referens:

Erstuant ir themo legare.
Resurge ex hoc cubili.

[*Legar*, cubile. Gloss. Monf. p. 335. concubitus. p. 356.]

Legirhuor, adulterium, Notk. Ps. L. 12.

Furlegan, adultera, Tatian. c. 57, 2. vide Lit. F.

Legerstede, cubilibus, Gl. Lipf. ubi Somnerus: *Vox est pura puta Saxonica, sed vix hâc notione eis usurpata, cum propriè apud eos (posteriores saltem Saxones) ut lectum, pro Cœmeterio accepta fuerit. Composita interim ab eorum liggan, jacere, & stede locus, quasi jacendi locus, ideoque satis accommodè ad cubilia extensa, cum recubandi loca sint; quæ Monachis Dormitoria dicta, Anglicè Dortors.*

LEGEND, historia, etiam vera, non fabulosa, Chron. Königsh. c. 3. §. 230.

[LEGITA, misit, Gloss. Monf. p. 337. decidit. p. 361.

Legentes, ædificantes. p. 349.

Legitun iro hant in then Heilantana, injecerunt

manus ſuas in Jeſum. Tatian. 184, 6. Germani hodienum phraſi hac, *hand anlegen*, utuntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 390.]

LEHN, v. *Liben.*

[*Leban*, beneficio. Gloſſ. Monſ. p. 363.]

LEHENER, ſpecies ſaccullariorum, Sekelſnyder, Jus Argent. L. II. c. 102.

[LEHTRO, ſecundarum. Gl. Monſ. p. 323.]

LEIBEN, relinquere, *ubrig laſſen*, Otfrid. III. 7. 104.

Thaz mine gilichen leibent.
Quod mei ſodales relinquunt.

Id. V. 11. 85.

Tho nam er thaz er leibta,
mit thiu er in oub tho liubta
Gab in thaz zi ſuazi,
thaz jagilih thes azi.
Tunc accepit id quod reliquerat,
eoque ipſo eis quoque hic favebat.
Dabat eis illud ad dulcedinem,
ut quilibet de eo comederet.

[Eodem modo Tatian. 231. 2. dicit. *Mit thiu ber tho az fora in, nam tho thia leibba, inti gab in:* cum manducaſſet coram eis, ſumens reliquias dedit illis.

Hinc eſt Germanica vox *bliven* ſive *bleiben*, manere, ſupereſſe. In Gloſſar. Boxhorn. diminutivum eſt *leippizzo*, buccella. Pathen. Not. ad Tat. p. 397.]

Conf. Königsh. Chron. c. 2. §. 94.

[Hodienum apud Suevos eodem ſenſu dicitur, *eine Speiſe leiben*, it. *eine geleibte Speiſe.*]

Leibos gabruko, reliquiæ fragmentorum, Gothis, Marc. 8, 8. quibus *Lafa* reliquiæ Marc. 6, 43. & *laf* vel *oferlibbende*, ſuperſtes, vidua, relicta. ita Herodias Philippi vocatur Marc. 6, 17.

Aleiba, reſidua, Aleibon, reliquiæ. Gothis: *Aſtifaan*, relinqui.

Conf. ſupra *Aleivon.*

Farleipter, reliquum. Otfrid. II. 6, 59.

[In hoc Otfridi loco non *farleipter*, ſed *firleipti* extat, quod Schilterus in verſione vertit *rejecerit.*]

Kaleibom, Sodales, Gl. Alam. q. d. commanentes.

Pilíben, remaneant, c. 43. *Pilibe*, remaneat, c. 59. Kero. *Beliuen*, Fragment. de B. H. verſ. 3622. de occiſis.

Unterliben, intermittere, Königsh. Chron. c. 1, 72.

Zaleibu, reſiduæ. *Zaleibu iſt*, reſtat: *Za leibu ſint*, reſidua ſunt. c. 18. Kero.

Zeleibo. Notk. Pſal. XXXIV. 18. Pſ. LXXX. 11. Pſal. CI. 7. Pſal. CV. 27.

Ruodepertus Mag. S. Galli, Epiſt. VII. *In humilitate judicium ejus ſublatum eſt*, *Taz in nioman ze rehte ne liez*, *taz wart zeleibe umbe ſina deuuuoti.*

Notk. Cant. Deut. c. 32, 8. *ſo dar ze leibo ward angelorum*, quantum angelorum tunc deficiebat, mangelte.

Ze leibo, intermitti. Notk. Pſal. CV. 23. de

interceſſione Moſis pro populo: *So ward zeleibo iro ferlorniſſida.* i. e. ſic intermiſſa eſt eorum perditio.

LEIB. vid. Lib, corpus.

[LEICHLIHHIU, vel *liutproth*, laicos panes. Gloſſ. Monſ. p. 330.]

LEID, angor, Otfrid. III. 18. 135.

Ruarta tho thiz ſelba leid
thaz emizigen fruma meid.
Commovit angor iſte
qui æternam ſalutem evitat.

Id. III. 24, 224.

Thir zell ih hiar nu ſuntar,
uuas harto in leid thaz uuuntar.
Tibi jam dicam ſeorſim
(quam) nimium doluerint ob hoc miraculum.

Cap. I. 34.

Leides filu ſeres,
Ægritudinis multi doloris.

II. 6. 72.

Leidor nu bilibit;
pœna nunc manet.

Verſ. 92.

Got ginadoti ſin,
leidor thaz ni ſcolta ſin.
Deus condonaſſet ejus
pœnam ut non debuerit eſſe.

[Scherz. reddit:

Deus condonaſſet ipſi hoc,
Sed, proh dolor! hoc non debebat eſſe.

Item Scherz. *leidor* in verſu 72. per *prob dolor*, vertendum cenſet. At IV. 31. 22. per *hem! infeliciter*, vertit. Vocem *leid.* V. ult. 78. reddit *abominabilis.* verſ. 271. autem verba. *Ther ſi uns leid in uuara.* Illud nobis ſit abominationi revera.

Leides, triſte. Gloſſ. Monſ. p. 354.

Vora leide giporan vurtun, venerunt filii Iſrael usque ad partum, p. 330.]

Leidon, angere, contriſtare, *daz leidot mih.* Notk. Pſalm. L. 6. CXVIII. 39. Otfrid. V. 23. 285.

Leident imo in bruſti
thio ererun giluſti.
Angunt eum in pectore
priores voluptates.

Leideg, conturbatus; Notkerus Pſalm. LXXVI. 5.

Leidiger, id. Pſal. XXXVII. 7. 11.

Ungeleidigete, tranquilli, pacifici, Ryth. de S. Annon. p. 133.

Leidluſti, dolor, triſtitia, Otfr. I. 20. 35. V. 7, 68. vid. inf. *Luſt.*

Leidlihono, anxie, duriter, Otfr. III. 17, 104. 116. II. 23, 48.

Leidenhafte menſchen, malè affecti, ægri, *Geiler. irr. Schaff.*

Leiden tiefele, maligni, abominabiles dæmones, Notk. Pſ. LXXVII. 55.

Leidon,

Digitized by Google

Leidon, verleiden, abominabile fieri, Otfr. IV. 7, 67.

Dagleidan, vide *Dag*.

Frag. de B. H. ℣. 3411. Notk. Pſ. XI. pr. *diſiu leita werlt finſtri*, hujus abominabilis mundi tenebræ.

Ne man leidut, ne quis abominetur, Otfrid. IV. 24, 52.

[Legendum *Neman ir thera leidunt*, eximere ab abominatione. vid. Scherz. in Not.]

Leidet ſih Gote, abominabilis fit Deo, Otfr. V. 12, 151.

Thuruh then Goteleidon: propter Dei abominationem: vide omnino ſupra *Goteleidon*, & ibidem annotata.

Es erleidet im die welt, Geiler. *Bros. f.* 19.

Thaz lib leitendi, vitæ hujus pertæſi, Otfr. I. 4, 20.

[*Leid*. i. *ſtal*, vicem. Gloſſ. Monſ. p. 326.

Leida, informes. p. 379.

Leider, odioſus. p. 351. execrabilis. p. 352.

Leidon, accuſent. p. 366.

Leidoges, accuſes. p. 352.]

Leidſame uuortane ſint abhominabiles facti ſunt. Kero, c. 7.

Leidſame getane, obominabiles facti. Notk. Pſ. XIII. 1.

Leidſami, abominatio, Notk. Pſ. LXXVIII. 1. *die leitſami abkoto*, abominationem idolorum. Id. Pſal. LXXXVII. 9. *Si leidſamotun mih*, poſuerunt me abominationem ſibi.

Leidizzin iro uuerch, condemnare ſua facta, Notk. Pſalm. XCI. 12. *Leidezet*, id. Pſalm. V. 7. *Truginare leidezet unſer trubten*, doloſum abominatur Dominus. Adde Pſal. XCIII. 16.

[*Leidezta*, exſorbuit. Gloſſ. Monſ. pag. 347. *leideztun*, aſpernabantur, p. 399.

Leidezara, oſores. p. 369.]

Leidaz Gote, abominabile DEO, Otfrid. II. 18. ult. Notk. Pſal. CIV. 28.

Leidezen, ſpeciatim Anathematizare, *Leitſami*, anathema. Notk. Pſalm. XLI. 7. *Sih ſelben leidezen, daz chit anathematizare*. Id. ibid. *Allen dag uurden geleidezet*, tota die execrabantur. Idem Pſalm. LV. 6.

Keleidezet piren, anathematizati ſumus, Pſal. XLIII. 10. Pſ. CI. 9.

[*Leideſmi*, execratione. Gloſſ. Monſ. p. 322. exacramentum. p. 355.

Tatianus de Petro Chriſtum abnegante. *Bigonda tho leidezen*, tunc cœpit deteſtari. c. 188, 5.]

Leidferwizza, vide *Wiſen* imputare.

Mazleid iſt, der ungeluſtig iſt, Notk. Pſalm. CXVIII. 20.

[LEIGE via, iter. Anon. Rhyth. de S. Ann. ℣. 543. *Ley*, viam exponit & Corn. Kilianus in Etymol. Teuton. Ling. Inde forte *Leuga* vetus, pro milliari. Ammian. L. 15. de Gallis. *Non millenis paſſibus, ſed leugis itinera metiuntur*. v. Not. ad l. c.]

LEIGEN, laicæ mulieres, Tyrol. ap. Gold. pag. 356. Hodie *Lajen*.

LEIMBERIN bellez der Vrowen, der ir recht ufiren fuſs ſtoſſe, *Lib. Sal. Ebersheim. in Curia Domin. Sigelzheim*. A *Lamb*, pellis agnina.

LEIM, limus. Notk. Pſ. XXXIX. 3. de luto limi, *uzzer demo horreuue des leimes*. Gl. Anglo-Sax. MSS. *Laam, argella*. item, *Lim, bitumen*.

Leimuurbton, figulus, Tatian. c. 143. fin.

[*Leimina*, fictiles. Gloſſ. Monſ. p. 329.

Leimigiu, argilloſa p. 328.

Leiminero, fictiles, p. 328.

Daba vonna leimun, teſta de ſamiis. pag. 335.]

LEIMPFAT, ripa. Sigism. Imp. in privileg. Spirenſi de ann. 1437. *Strom und Leimpfat*, flumen & ripa. *ap. Limn. I.* P. L. 7. c. 46, 9.

LEINTAN, appellere, lenden, anlenden, Rh. de S. Annon. ℣. 772. [*Wa wir ſulin leintin*, hinaus lenden, quorſum tendere debeamus. Ita Reineſ. Vocab. Theot. MSC. hunc locum exponit: unde non opus eſſe arbitror, ut cum Scherzio in Notis, pro *leintin*, ſubſtituamus *lenkin*.]

LEIS, und geſang. Chron. Königsh. c. V. 73, 76. videtur abſcisſun à Kyrieleis.

LEISANONTI, imitans c. 7. *Keleiſanit*; imitatur. c. 27. Kero. vide Lit. K.

Goth. *Laiſtgan*, ſequi, Joh. XIII. 36.

LEIST, Kalepodia, Gloſſ. vet. Alem. Anglo-Sax. *Læſte*, Calopodium, muſticula. *Fotlæſt*, veſtigium.

Leiſten, adimplere, præſtare, ſequi promiſſa. Fœdus Ludovici R. Germ. in Sacramento Populi: *Oba Karl then eid then er ſinemo bruodher Ludhuwige geſuuor, geleiſtet*. Willeram. in Cant. Cant. pag. 70. n. 31. *Leiſtes tu mir thie truwa*, [n. e. Leiſt des du mir die truiuva] præſtes mihi fidem. v. ibi Fr. Jun.

[*Laiſtung*, obſtagiatus. A. 1375. *haben Grav. Ludwig und Gr. Conrad zu Helffenſtein Gebrüder, gegen dem Gottshauſs N. bey Verkauffung des Dorffs N. ſich obligirt, inner den nechſten 2. Monaten &c. von ihren noch minderjährigen Brüdern, wann ſie zu geſtandenen Jahren kommen ſind, Fertigungs-Brief uszubringen, oder in Verbleibung inner den nechſten 8. Tagen, mit ihrem leib und bürgen, gen Ulm, Giengen, oder Ebingen in die* Laiſtung *zu geben, und daſelbſt zu offener herberg nach* Laiſtungs Recht *als Giſell, ſo lang zu verharren, und ohne urlaubnus des Gottshaus nit eher von dannen zu ſchaiden, ſie hætten denn die Fertigungs-Brief von ihren Gebrüdern eingeantwortet*. v. Beſold. Wehner. h. v. Schilter. de Jure obſtagii. conf. ſupra *Giſel*.]

Folleiſten, *Folleiſtida cuotis uuerchis*, perſeverantia boni operis, Notk. Pſal. CIV. Gloſſæ Lipſ. *Fulluſt, adjutorium. Folleiſten*, opitulentur. ubi Somnerus: *Adjuvare, opem ferre, Sax. fúlſtian, unde fultum, adjutorium*.

Conf. ſupra *Fol*.

LEITAN, ducere. *Zualeitit*, adducit: Kero Prol. p. 18. *Enger uuec iſt des leitet ze libe*, anguſta via eſt quæ ducit ad vitam. c. 5. *leitet farſuummando*, ducat negligendum. c. 31.

Digitized by Google

LEI.

Otfrid. V. 23, 7.

Er thara oub thie fine leitta,
Ipſe eo quoque ſuos ducit. ad vitam æternam.

Et ℣. 53.

Thara leiti Druhtin.
Eo duc Domine. & paſſim.

[*Leitta*, conduxit. Gloſſ. Monſ. p. 396. *Leitron*, gradibus. p. 383.]

Franci veteres *Leoden*, Angli *Leade*, Belgæ *Leyden*, ducere. *Lidan* Rhythm. Ludov. ℣. 22. ubi vid. Comm. Sveones *Leyda*, ducere, *Ol. Verel. Ind. Ling. Vet.*

Leodaſti, Seguſius, L. Sal. t. VI. §. 1. *Si quis canem Seguſium* (non-magiſtrum) *furaverit, Malbergis Leodaſti* (dictus.) compoſita vox ex *Leod*, leithunt, ſeguſius canis, Seucis, *L. Baiwar. t.* 19. §. 1. & *Haſtig*, feſtinus, Anglis *Haſty*, Gallis *haſtif.* ein haſtiger Leithund. Aliud eſt ab eo *Leodardi*, *in* §. *ult. d. t. VI.* Convenit Belgicum *Haſewind*, canis venaticus.

Leito, Dux, Notk. Pſal. LX. 4. *Du biſt min Dux (leito) du leitoſt mih.* Pſ. LXIV. ult. *Danne ſint fro, die leiten dero ſcaffo*, induti ſunt exaltatione arietes ovium.

Leitida, dux, duces, *Wigesleitida*, belli duces, *Hymn.* 22.

Iſidor. cont. Jud. c. VI. *uns zu ouuert leididh uuardh unſer Druhtin Jeſus*, nobis ſupremus Dux factus noſter Dom. JEſus. & mox: *unſih dhurableidit in dhea chibeizſenun Lantſcaft.* nos perduceret in terram promiſſam.

Leidigh uuardhafter Moyſiſes ablibe. (Joſua) Dux effectus eſt poſt obitum Moſis. Id. Iſidor. eod. cap.

Leididh, Dux, Iſid. c. 8.

Leididhduom, principatus, ib.

Irleitan, ducere, Pſal. LX. 5. Pſal. LXV. 15. vide ſupra lit. I.

LENGAN, v. *Antlengan.*

[*Lenget*, trahitis. Gloſſ. Monſ. p. 333. *Lengirun*, prolixiores. Kero c. 18.]

LENNICI, L. Salic. t. 45. §. 3. *Druche Lennici.*

LENTI, renes: Kero. c. 8. *Lendin*, lumbi. *Lendibraton*, renes, *Raban. de part. corp. hum.*

[*Sinero lendino gurdil*, cinctorium renum ejus. Iſid. c. 9. 4. In Vocab. AS. Benſonii clunis *lend*, lumbulus vero *lendebraed*, & renes *lendena* vocantur. Mox vero in compoſito *lenden-ecc* lumborum dolor dicitur. Palthen. Not. ad Iſid. p. 415.]

LENZ, ver. Anglo-Sax. Lenctentid, æquinoctium vernale, item Quadrageſimale in illud incidens: Th. Marſchall. Obſ. 2. in Verſion. Evang. Goth. & Sax. pag. 527. V. & *Manoth.*

[LEO, leo, hodie *Löwe*. *Dar leoſi odo perun inne liccant*, cavea theatri, Gloſſ. Monſ. pag. 407. Haud dubie pro *Leoſi* legendum *leo ſi*, ut notatum ſupra ad vocem *Ber.*]

LEO.

LEODARDI, Leydart, compoſitum ex *Leoden*, ſive leudan, leiten, ducere. ſcil. teſtes & *ardi*, art, genus, ſpecies. Nimirum duo genera vel ſpecies ſunt condemnandi reum, aut per modum confeſſionis, aut per modum convictionis per teſtes &c. in quo poſteriori genere locum habet pœna inficiationis, utroque & Romano & Germanico Jure uſitata. Luculentus textus Juris Francici eſt in L. Salicæ tit. X. §. 1. *Si quis animal, aut caballum, vel quodlibet pecus in meſſe ſua invenerit, penitus eum vaſtare non debet, quod ſi fecerit, & CONFESSUS fuerit, capitale loco reſtituat*, (i. pretium loco rei ſolvat) *ipſe vero debilem ad ſe recipiat. Si vero CONFESSUS NON fuerit, & ei fuerit ADPROBATUM, MALB. LEODARDI. DC. denar. qui faciunt ſol. XV. excepto capitale & delatura.* Leodardi itaque eſt altera ſpecies condemnationis ad mulctam, ſi quis non confeſſus, ſed inficiatus factum, deſuper convictus fuerit. Similiter in ſequenti §. IV. ſancita eadem mulcta, *ſi negaverit & tamen convictus fuerit*, MALB. LEODARDI, ut & ſeq. §. V. & ult. ibi: *teſtibus eum convincat.* Et tit. XX. §. 3. ibi: *& ei fuerit approbatum. Malb. LEODARDI.* Tit. XXVII. §. 2. ibi: *& ei fuerit approbatum. Malb. Leudardi.* Tit. XXXIII. §. VI. Tit. LXVIII. *Si negat & convictus fuerit, Malberg. LEVDARDI. ſolidos XV. componat.* Atque ſecundum hæc loca manifeſta, cætera veniunt interpretanda, generalius & ἁπλῶς conſignata, ut *tit. XI.* 3. *XII.* 1. *Leudardi trespellia*, L. Sal. t. 66.

Leitwende, calumnia. Jus Argentorat. Vet. cap. 182. *Wer ruget oder ſchuldiget umb wunden &c. und das tut durih Leitwende, der ſol beſſern die beſſerunge, die der geton ſolte haben, der geruget worden iſt.* Dictum *à Zeugen leiten & wenden*, i. e. *wan*, falſum, quando teſtes falſum deponunt, quos accuſator produxit. Jus talionis. Vide *Palmenden. Balmunden.*

[LEOD, canticum, hodie *lied. Uiuni leod, odo ſcoſteod*, plebejos, pſalmos, cantica ruſtica & inepta. Gloſſ. Monſ. pag. 402. *Scoſlied*, hodie *Schæfferlied.*

Leodarſezzun, arioli. p. 405.]

LEODINIA, L. Sal. tit. 28. & 38.

LEOHT, lux, lumen. Prol. p. 17. *Leohte*, luce. c. 8. *Daz leoht des Leohtes*, lumen lucernæ: c. 41. Kero.

Adde ex eodem: *durub deſan leoht lib*, per hanc lucis vitam. Prol. pag. 15. *mit leoht*, cum luce. cap. 41. *leoht munoh des tages*, luce adhuc diei. c. 41. *leohete*, lumen. Prol. pag. 17. *Leoht*, candela. c. 22.

Lioht, id. *Liohtfaz ufan Kerziſtal*, candela ſuper candelabro, Otfrid. II. XVIII. 30. Cant. Cantic. 8, 6. *Der minnon liehtuaz. Die michelen liechtfaz*, Sonn und Mond, Vet. Verſ. Pſalmi CXXXVI. & Pſal. CXIX. *Din uuort iſt lichtfaz meinen fuezen, und lioht minen faden.*

Tatian. c. XXV. 2. *Nob intprennent liobtfar*, neque accendunt lucernam. [Legendum eſſe *liobtfaz*, monet Palthen. addens: In Anglo-Sax. eſt

est *leobtfaet* eodem sensu apud Somner. Not. ad Tat. 352. •

So liubte juuar liobt fora mannen, sic luceat lux vestra coram hominibus. Id. l. c. §. 3.

Quam, inti mit imo mihil menigi mit liobt fazzon inti mit faccalon. Venit (Judas) & cum eo turba multa cum laternis & facibus. Id. c. 183. 1.]

Liobti ziti, tempora lucis, Otfrid. V. 22, 10.

Leobtramo, dilucidè, Isid. 3, 3.

[In editione Palthenii legitur *leobtsamo.*]

Inliubt unsih, illuminat nos, Otfrid. III. 21, 59.

Irlicht. Psalm. LXXX. 4. *an dem irlichten tage unser hochzit*, in illustri die Solennitatis nostræ. Conf. Lit. I.

De more moribundis candelam ardentem dandi Cæsarius Heisterbachcensis Lib. VII. c. 23. *Febre invalescente desperatus & depositus, candelâ, more secularium, manui ejus impressâ, omnibus, qui aderant, visus est expirasse.*

LEOKANNE, vide *Leccan.*

LEOMA, globus. Gloss. MS. Anglo. Sax.

JUUAR, *Leoma, vel Carendil.* ibid.

[LEOPARTUN *crimmistun*, tigridi ferocissimæ. Gloss. Monse. p. 405.]

LEOSDEBA, L. Salic. tit. 19, 8.

LEOTANTER, pullulans, Gloss. vet. Gothis *Liuditb*, increscit, Marc. XIV. 27.

LER, Terminatio adjectiva, Vide in *Zwinerelo.*

LER, vacuus, Vid. *Lar.*

LERAN, vide *Keleran.*

LEERRAN, c. 6. LERRAN c. 2. docere. *Pirumes Kelerit*, [*Pirum Kelerit*, in nostro Kerone legitur c. 7.] docemur. *Leru*, docebo. Prol. p. 17. c. 64. *Lerit*, docuerit c. 2. *Kileerte*, docti. c. 1.

Lerarum, doctorum. c. 9.

Lera, Prol. p. 16. c. 2. *Leru*, c. 64. doctrina. Kero.

[Adde ex eodem: *dera sineru lera*, doctrinæ suæ, c. 2. *in leru*, in doctrina, c. 2. *Qhuidit lerarum*, dicit doctoribus, c. 5.

Lera, fontes. Gloss. Monse. p. 350. via. p. 331. vias. p. 366. Secta. p. 367. traditionem. p. 397. rudimenta. p. 379. instrumentum. p. 384. exhortatio. p. 386.

Leran, instruere, p. 389.

Lerari, lator. p. 368. latorem. p. 348.

Zi lero, informationem. p. 395.

Lerono, traditionum. p. 398.

Lerunga, Zimprunga, materia. p. 410. *Lerunga, Kasezzida, marchunga*, institutio. p. 406.]

Leera, instrumenta, Kero, c. 4. documenta.

Lerda, docui. Confess. Vet. apud Lambec. 2, 5. Biblioth. Vindob. Cæsar. p. 319. *Thaz ir mih lertut*, quod me docueritis, Otfrid. ad Salom. ℣. 22. *Unz er nan gilereta*, usque dum ipsum docuerat. Otfrid. ad Ludov. 109.

[Codex Vindob. habet *gileitta*, quod verti debet per *duceret.* Scherz. Not. ad h. l.]

Lerza, Otfrid. V. 12, 1.

Lerza therero uuorto,
thiu gruazit zeichan harto.
Docuit illis verbis,
compellavit signis valde.

[Corrigendus est hic locus ex utroque MSS. Vindob. & Vatic. atque legendum *Lekza*, quod *lectionem* notat, hinc ita vertendus.

Lectio his verbis,
indicat miracula insignia.]

Leren & *Lernen* differunt. Notk. Ps. CXVIII. 13. *Die ih Kelirneta fone dinemo munde, die lerta ih.*

Lerneta, didicit, Otfrid. III. 16, 16. *Lerti*, docuit. Idem III. 16, 20. Utroque loco de iis qui Jesum duodecennem in templo audiverant.

Hintarquamun thes oub mer,
uuanta er mi lerneta fio er.
Ni sahun sie nan sizen
untar scualarinen,
Nob kliban themo manne,
ther sia inan lerti uuanne.

Observarunt id eo magis,
namque ipse non didicerat ea antea.
Nec viderunt ipsum sedere
inter auscultantes,
Nec adhærere viro
qui ea ipsum doceret aliquando.

Leren, discere, *lernen*, Joh. Keiserspb. passim. hodieque Argentoratenses.

Lerig, docibilis, Notk. Psalm. CXIII. 26.

Leru Moyses, libri Mosis. Otfrid. V. ult. 176.

Thaz sagent buab ziuuaru
in sines selbes leru.
Hoc dicunt Biblia profecto
in ipsius (Mosis) doctrina (libris.)

Conf. *Lirnen.*

[LERAHHUN, charadrionem. Gl. Monse. p. 321.]

LES, Notk. Psal. LXVIII. 14. & Ps. CI. 7. *Sie ne uuizzin les, uuaz sie tuont*, non sciunt quid faciunt. Et Ps. XCIX. 3. *Ube sie les in uuissin*, si cognovissent eum. Est, ut videtur, particula suppletiva, sicut etiam *en*, & *so &c.* Vid. Otfrid. II. 11, 93. III. 24, 152. IV. 7, 58. IV. 16, 15. c. 19, 143. c. 26, 35. V. 1, 85. c. 7, 41. 47.

[*Les* vertendum esse per *omnino, prorsus, in totum*, Scherzius in Notis ad omnia hæc loca monet.]

LESAN, legere, hodienum *lesen.* Anglo-Sax. *Lesan*, legere, colligere, legere libros, meditari. Gothis *Laisgan*, docere, Marc. IV. 1. VIII. 31. *Lisit*, legit, Otfrid. ult. 25, 82. *Las ih*, Idem I. 1, 73. *Lèsanes*, Idem ad Salom. ℣. 13. *Lazun*, Idem II. 10, 17. *Lasum*, legimus.

Digitized by Google

LES.

gimus. Idem IV. 25, 12. *Auur zi Kileſanne*, recolligenda. Kero. c. 32.

[Adde ex eodem Kerone: *Leſan*, legere, c. 38. 48. *leſe leczun*, legat lectionem, c. 11. *leſames*, legamus, c. 18, 40. *leſanter*, lecturus. c. 38.

Suecis *Läſa* eſt legere & orare. Palthen. Not. ad Tat. p. 421.]

Leſo, lector. Notk. Pſ. XCIII. 20.

Lesaribti, conſtructio. Notk. Pſ. LXIV. 1.

LESGEN, Vide *Irlesg.*

LESIA, paradiſum. Gloſſ. MSS. Anglo-Sax. à Lat. Elyſii campi.

LESTARLIHHER, reprehenſibilis, Kero.

[*Laſtarlibber* habet Kero. c. 21. vide ſupra *Laſtar.*]

LETANIE, Vetus translator anonymus Pſalmorum Pſal. XXV. MSS. in Summaria: *Der Pſalme waz Davides letanie, ſo er facht wieder die heiren Phyliſtim und ir folk.* De Veteri more Francorum & Germanorum ante prœlia Litaniam canentium vide Epinik. Ludovico R. dictum §. XLVII.

LETE, pretium. Jus Argentorat. L. 1. c. 16. §. 3.

LETHA, Nomen proprium Regis Longobardorum, vide *Longob.* Item filiæ Lupoldi Marchionis Auſtriæ. Chron. Freiburg. p. 8.

LETHIG, ledig, vacuus, in Latinum receptum, Ligius, *Ledigman*, homo ligius, qui uni ſoli homagio obligatus. Vide *Comment. noſtr. ad Jus Feud. Alem.*

Lethegen, deſerere, evacuare, exulare. *Fragm. de Bell. Hiſp.* ℣. 2364. Solvere, liberare, *ibid.* ℣. 3075.

LETIGANDO, mentientes. Iſid. c. 8.

LETISTON, noviſſima. Gloſſ. Lipſii, ubi Somnerus, *Hinc forte ultimus nobis laſt, & lateſt.*

Zi leziſt, tandem, noviſſime, Otfrid. IV. 13, 65.

LEUCA, vide *Raſta.* Rythm. de S. Annon. ℣. 543.

LEUDI, LEODE, uuergeldum. L. Salic. tit. 19. c. 3. §. 9. Tit. XXVI. 1. Tit. XXVIII. 9. Tit. XXXVIII. 14. Vide Comment. noſtr. ad Jus Feud. Alem. p. 6.

LEIDMUSTER, L. Salic, Tit. XLIV. 5.

LEUDSAMIUM. vide *Samanunga.*

LEUTHUND. vide *Hund.*

LEUUEN, vivere. Otfrid. III. 20, 183.

[In verſione Otfridi reddit Schilterus *inficiari.* Scherzius autem in Notis obſervat, non eſſe verbum, ſed genitivum ſubſtantivi *Leuue*, quod calamitatem, miſeriam notet, vide mox dicenda ad *Leuues.*]

Leuende, vivus, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 846. 1976. 1995. 3617.

LEUUEN, de Rolandi adverſario Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3079.

Mit theme ſuerte bieb er uffe then Leuuen.

LEUUES, mala, variæ malorum ſpecies. I. 18, 62. II. 6, 78. III. 1, 33. IV. 26, 12, & c. 35, 32. V. 9, 70.

LEU.

(Primus locus ita ſe habet:

Tharben uuir nu leuues,
libes filu maneges.
Caremus nunc malis,
bono (imo) multiplici.

Ad quem Scherz notat. *Leuues* eſt à *Leuue*, quæ vox calamitatem, miſeriam denotat. (provocat ad loca à Schiltero hic quoque producta atque addit) in Gloſſis Rhabani Mauri eſt *Leue*, peſtis. Reddo itaque h. l. ſq. in modum:

Caremus nunc infeliciter,
bono admodum multiplici.

Ceterum II. 6. 18. Schilterus *leves* vertit *miſeriam.*

III. 1. 33. *Jrbuggu ih leuues*, recordor mali.

IV. 26. 12. *Uuaz ſie imo leuues uuizin*, quod iſti (Judæi) ipſum malis afficerent.

IV. 35. 32. *Sie ſo datun leuues*, illi (Judæi) fecerunt (ei) ægre (male.)

V. 9. 70. *Uuir nu thulten leuues*, nos jam paſſi ſumus mala. Scherzius: toleramus infeliciter.

V. 19. 54. *Uuintesbruti leuues*, venti turbinoſi. Scherz. turbinis noxii.]

Ziu leuues, propter quid? Notk. Pſalm. X. 12.

[LEVUINCHLI, leunculus. Gloſſ. Monſ. p. 345.

Levuinchilino, leunculorum, p. 339.]

LEX fidei, Lex factorum. Notk. Pſalm. CXVIII. 29.

LEY, petra. Maſen. in Dedic. Annal. Trevir.

LEYTH, Vide *Leid. Theſthe leyther*, eo acerbiores. Willer. in Cant. pag. 9. [in noſtra ed. p. 5. *Daz leit.*]

LEZ, latus. Adverb. ad latus. *beyſeit*, juxta. Vide Gloſſarium Du Fresne voc. Latus. *Unrecht*, ex. gr. gehen, uſitatum Argentorati.

Lezze, latus, ſeite, ort, ende. *Alle lezzen mit volcke ſezzen.* Chron. Königsh. c. 5, 151. & pag. 916. pag. 1001.

Lezzi, perverſi. Notk. Pſalm. XVII. 27. *Mit demo Lezzen uuirdeſtu gezigen lezzi*, cum perverſis perverſus eris. ℣. 28. perverſis (*leizzen.*)

Lezzi diſes libes, perverſitas hujus vitæ. Notk. Pſ. CXIV. 3.

Lezzen, perverse agere, lædere, frevelen. Otfrid. V. 23, 494.

Analeze, anelacius, cultellus non ad lædendum, ſed defendendum portatus. Vid. ſupra in A. Jus Argentorat. *Lange meſſer* appellat, aliàs *Dolche*, qui tamen ob abuſum poſtea prohibiti.

LIAB, LIEB, LIOB, LIOBO, LIUBER, LIOF, Gloſſ. Vet. charus, amicus. Otfr. I. 15, 93.

Thu ſibis ſun liaban
zi martolonne ziaban.
Videbis filium dilectum
ad martyrium trahi.

III. 13, 98.

Ther fater iz giſuazta,
then ſinan lioban gruaza,

Pater

Digitized by Google

Pater id dulcoravit
ſuum dilectum compellavit.

V. 20, 89.

Giſibbon ſilu liebe.

Cognati multum dilecti.

Adde V. 25, 48.

Libra, charior, Notk. Pſ. XVI. 14.

Liba filaga ſin, caro comiti ſuo, Monum. Runicum, Stephanius in Notis ad Præfat. Saxonis Grammat. pag. 5.

Thie Gotes liobon, dilecti DEI, Otfrid. V. 22. 26. 28. c. 23, 558.

Liobome man, dilectum virum, Id. Otfrid. V. 4, 27.

Miner moter lieuen, dilectæ matri meæ, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 824.

Heil herro, heil liebo, formula publicæ acclamationis, Salve Domine, ſalve acceptiſſime. Vide ſupr. in *Heil*.

Liobe, liebe, favor, affectio. *Unz zi liobe*, nobis in favorem, Otfrid. ad Ludovic. R. ℣. 57. Idem I. 16, 40.

[In priori loco legitur: *Uns zi liab.* in poſteriori vero: *euuiniges liobes*, æternâ gratiâ.]

Liebe tun, blandiri, Jus Feud. Alem. c. XXI.

Sine ſela uuonet in liebe, anima ejus in bonis demorabitur, Notk. Pſal. XXIV. 13.

Liubi, amor, Otfrid. V. 20, 87.

Fon alteru liubi.

A priſtino amore.

c. 4, 101.

Ih zellu iu oub ſcono liubi.

Enarro vobis etiam pulchrum amorem.

[Aptius forte ita transferres. Dico vobis etiam pulchre charæ (ſcil. fœminæ.) Scherz. in Not.]

Liepſam, amabilis, Notk. Pſal. LXXXV. 7. & Pſ. CV. 4. *Irbuge unſer Trubten an dero liebſami dines liutes.* Memento noſtri Domine in beneplacito populi tui

Liebſaminon, affectionibus, Notk. Pſalm. CV. 39.

Liebtat, benefacta, Notk. Pſal. LXXVII. 11. *Irgazzen ſinero liebtate*, obliti ſunt benefactorum ejus.

Liben, amare, Otfrid. IV. 1, 66.

Thaz deta ih bi einen ruachon
the'ih libi in theſan buachon.

Hoc feci ob cauſam,
quam amo in hoc libro.

Propitiari, Notk. Pſal. XXIV. 11. *Umbe dinen namen libeſt du Trubten minen ſundon.* Propter nomen tuum Domine, propitiaberis peccato meo.

Liubta, dilexit, Otfrid. V. 11, 86.

Giliubta, dilectus, Otfrid. I. 3, 27.

Sih giliuben, ſich beliebt machen, acceptum ſe reddere, Otfrid. IV. 36, 24.

[*Sie liubet zi guate*, eos diligitis ad bonum. Id. II. 17, 12.

Scherz. in Not. Eos facitis acceptos ad bonum.

Id. III. 20, 291.

Ther mir ſo fram giliubta.

Qui mihi adeo placet.

Redde: Qui mihi rem adeo gratam præſtitit. Scherz. in Not.]

Keliube, commenda, Notk. Pſal. LXVII. 29.

Sines liubes luſti, amoris ſui delectatio.

Liub, bonum, Notk. Pſalm. XXX. 20. *Das chunftiga liub*, futura bona.

[*Liupi*, gratia. Gloſſ. Monſ. p. 368.

Liuper, acceptus. p. 365. probatus. p. 380.

Liupen, cupitis. p. 351.

Liupora, deſiderabilius. p. 388.

Liupemo, deſiderabilis. pag. 334. placabili. p. 336.

Liupes, gratum. p. 341.

Liupiu, gratuita. p. 328.

Liupoſtun, acceptiſſimas. p. 376.

Liupliba in vuatlibi, decoras forma. p. 341.

Liuplibi, florem. p. 332.

Liuplibo, perfloride. p. 346. gratifice. p. 399.

Liuplibes, venuſti. p. 383.

Liuplibero, urbanæ eloquentiæ, elegantiæ. p. 302.]

Libratz, amaſius, Morhof. de Ling. Germ. 2, 7. pag. 353.

Lieuen, placere, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1280. *Thiu Sine begonde then heythenen lieuen*, hodiè: *belieben.*

LIAFEN, currere, lauffen. *Liefun*, currebant.

Loufa, Otfrid. V, 5, 5.

Tho liefun ſar ſo thu uueiſt,
thia inan minnotun meiſt.

Tunc currebant illico, prout ſcias,
qui ipſum diligebant maxime.

c. VI. 3.

Joh iro zueio loufa
dat filu diafa.

Atque eorum duorum (Johannis & Petri) curſus (ad ſepulchrum Chriſti,)
factum multo profundum.

Firliaf, Otfrid. V. 5, 11.

Then ginoz firliaf er fram
iob er zi themo grabe quam.

Comitem (Johannem) præcurrebat procul
& prius ad ſepulchrum veniebat (Petrus.)

Vide ſupra *Hliauffat.* & infra *Loufen.*

LIAZ, Vide *Laſſen, Biliaz.* &c.

LIBBE, parcat. *Libanto*, parcendo, Kero. ita enim Goldaſtina editio emendanda. ut alibi Kero.

[Minus recte hic emendatur Goldaſtus. in Kerone enim c. 21. legitur *libbe*, partiat, & ſic in aliis quoque editionibus Regulæ Benedicti. Holſteniana vero emendavit lectionem, quæ exhibet *partiatur. Libanto* partiendo, c. 18. reperitur, ubi ſermo eſt de Pſalmis prolixioribus partiendis. At c. 39. alius ſignificatus ob-

tinet: *kehaltan in allem libanti*, ſervata in omnibus parcitate.]

Lippanti, *parcendo*. Kero. c. 7.

Otfrid. II. 9, 155. *Liep*, pepercit.

Nob themo einigon ni liep
io ſo Paulus giſcreip.
Nec unico huic pepercit
ſicut Paulus ſcripſit.

[In utroque Codice Vindob. & Vatic. legitur *Leip*, notante Scherzio, & ita quidem terminatio rhythmica requirere videtur; interim, quum manifeſte ad Rom. VIII. 32. Otfrid. provocet, mallem lectioni Flacianæ inhærere, nec enim raro Otfrid. rhythmicam terminationem haud ſollicite obſervat.]

Notk. *Libe*, parce. Pſal. XVIII. 14. *Libe dinemo ſcalche fore anderro ſchuldin*, ab alienis peccatis parce ſervo tuo. Pſalm. LXXI. 13. Verba Pſalmi: Parcit inopi & pauperi: ita exponit Notker. *Er libet imo, dia ſunda fergebendo.* Pſ. LXXVII. 50. *Iro libo ne libta er ſone demo tode*, non pepercit à morte animabus eorum. conf. eund. Pſ. LXXXV. 14.

LIB, LYB, LIP, vita, [Kero. *Lib*, vita. Prol. p. 16. c. 7. *des libes*, vitæ Prol. p. 17. c. 63. *pi libes arnungu*, pro vitæ merito. c. 62. *duruh deſan leoht lib*, per hanc lucis vitam. Prol. p. 15. 17. c. 61. *ze libe*, ad vitam. c. 5.

Tod liib in hantum dera zungun, mors & vita in manibus linguæ. c. 6. *ewigan liib*, æternam vitam. Prol. p. 17.

Alleru lutri lip ſinan kihaltan, omni puritate vitam ſuam cuſtodire. c. 49.

Tatian. I. 3. *Thas lib uuas in imo, inti thas lib uuas lioht manno*, vita erat in ipſo, (Verbo) & vita erat lux hominum. Hodie *leben*, dicimus, propius autem ad antiquitatem accedit Anglorum *life*. Palthen. Not. ad h. l. p. 278.

Lip, ſpiraculum. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Arpeitſamo lip, activa vita. p. 407,

Himil lip, contemplativa (adde vita) ibid.

Slemmir din lip. per ſalutem animæ tuæ. p. 327.]

Des ewigen libes, vitæ æternæ. Symb. Apoſt. Alem. *Geloubo ewigen lib*. Item *Ich geloub nach diſem lib den euuigen lib*. Anglo Sax. edente Frehero: *int lup euui*, & vitam æternam.

Des libes urſprung, fons vitæ, Notk. Pſ. XXVI.

Libas abter dotha, vita poſt mortem, Rituale vetus.

Notk. Pſal. LIV. 5. *Minneſami der lib iſt*, dilectio eſt vita. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1306.

Otfrid. I. 18, 42.

Thar iſt lib ana tod,
lioht ana finſtri.
Ibi eſt vita ſine morte,
lux ſine tenebris.

V. 8, 92.

Allereriſt tho thaz uuib
in giſageta thaz lib.
Prima omnium hæc mulier
illis referebat vitam.

Conf. I. 11, 14. c. 20, 38.

Jus Feud. Alem. c. XXXVI.

Gloſſæ Lipſii: *Liba*, vita. *Libes*, vitæ. *Lif*, vitam. & Lipſius addit: *Nos leve, tamen & vulgo, By lyue, illo ſenſu.* Sic noſtra formula gravioris inhibitionis, *bey leibe nicht*, per vitam.

Liph, vitam. Rh. de S. Annon. ℣. 675.

Lipding, uſusfructus, quia ad dies vitæ. Uſurpatum tamen etiam de Emphyteuſi & contractu libellario. Jus Auguſtan. MS. fol. 50. *Die Rautgeben habent geſetzt von unſers erbarn Herrn Biſchof Wolfhartz gebot der do Biſchof waz und mit unſers Herren Tegans und mit unſer Herren von dem Chorbet, und mit richer und mit armer raut und willen fur mængen chrieg der geweſen iſt umb LIPDING von der Pfaffhait und auch von den Layen daz von himan uff Sant —— tak der nu ſchierſt chumt, alle leut die LIPDING habent von Phaffen und von Layen von ir Hofherren brief nemen ſullen. in dem recht als ſie irw LIPDING gewunnen habent, und ſullen in auch ir Hofherrn brief daruber geben ann widerrede. Swelh Hofherre dez widerwære, dez undertan ſol ſinen herren rechtvertigen umb ſinen brief in ainem manod und ſullen im die Pfleger und die Rautgeben helffen mit dem Vogt, daz im ſin brief gevertigt werd. Swelh Hofherren auch nit Inſigel habent, die ſol man alle under der Stet Inſigel verſchriben. Swer auch ſines briefes nit genommen hat in dem vorgenanten zil, der hat ſin recht an dem vorgenanten LIPDING verlorn. Es wær denn ieman uzzer landes der dez geſetzes nit weſte, ſwenn der wider chumt, der ſol abetun was reht iſt.*

Liphaftes, vivens, vividum, hodie *lebhafft*. Otfrid. I. 5, 48. Chriſtum deſcribit:

Ala uualtentan
Erdun ioh himiles
int alles liphaftes
Scepheri uuorolti.
Omnipotentem
Terræ & cœli
& omnis viventis
creatorem mundi.

Id. II. 1, 86.

Iz uuas in imo quegkaz
ioh filu liphafftaz.
Erant in ipſo (Verbo) vivificans
& multum vividi.

Notk. Pſal. XL. 3. *Got kehalte in in allen uuerlt freiſon, unde gelibhaftoe in*, Dominus conſervet eum in omnibus mundi periculis & vivificet eum. Adde Pſal. XXXVI. 38.

Kuetuuerch lib, vita activa. *Ufſcouuo lib*, vita contemplativa, Notk. Pſal. XXXII. 2.

Libleit, victus. c. 40. *Lybleita*, annonam. c. 31. *In libleitom*, in alimentis. c. 37. Kero. *Lipleita*, cibos, Fragm. de colloq. Samarit. ℣. 10.

[A *Lip* & *Leiton*, ex quo vita agitur. Palthen. Not. ad h. l. p. 423.]

Lifuara, cibaria, Gloſſa Lipſii, non quaſi *Lifware*, ut Lipſius, ſed ex *Lib*, & *fuara*, cibus, Vide in F.

Lipnus, victualia, miet, gaben, oder lipnüs, nit zu nemen, Receſſ. Imp. 1467. Norimb.

Lipnar,

Digitized by Google

Lipnar, *das ſin bitner*, *aier*, *chaes*, *milchſmalz*, *ruben*, *obs*, *öl*, *das unausgeslagen iſt*, *alles wiltpret.* Jus Auguſtan.

[Tatianus verba Johannis ad milites ita refert 13. 18. *Sit ginuago juvara lipnara*, contenti eſtote ſtipendiis veſtris. Ad quæ verba hæc commentatur Palthenius. Vocem hanc probæ notæ eſſe Gloſſarium Boxhorn. probat, quo idem pro ſtipendiis atque alimonia accipitur, nec minus in Gloſſis Florentinis *lipneri* ſtipendium eſt. Sed in Gloſſ. Lipſ. eſt *lifuara* cibaria, quod idem eſſe ac *lyfuuaere*, vitæ defenſio, Lipſius exiſtimat. Utra lectio præferenda ſit dubium eſt, nobis prior placet, quia non tam commode per cibaria vita defendi, quam per nutrimenta (Germanis *narung*) ſervari dicitur, utunturque adhuc Germani compoſito *leibs narung*, *lyfs naring*, quamvis mutato circa ſyllabam priorem ſenſu, ut corpus non vitam ſignificet. Nec tamen de nihilo eſt quod Somner. in not. ad Gloſſ. Lipſ. pro poſteriori pronuncians monet, cibum adhuc Anglis *fare*, & animalia tenella domi à ruſticis enutrita *lyuuare* dici. Nec abludere videtur vox AS. *fearmian* victum præbere, quam idem adducit in Diction. Hæc ille Not. ad Tat. p. 333.

Lipnara, alimenta. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

Liblos, exanimis. Sent. Senat. Argentorat. de An. 1366. *Umbe das ſie einen Prieſter in unſer Stat mit ufsaze und mit geraten rate LIBELOZ tatent*, *und hant es oub Meiſter und Rat erkant fur eynen mort.* Sic & alibi.

Libpuoch, liber vitæ, Notk. Pſ. CVI.

Libſcriben Criſtes, Evangeliſtæ, Scriptores vitæ Chriſti, Notk. Pſal. LXVII. 16.

Libtodis, vita mortis, Notk. Pſ. LXX. 1. *Uuer löſit mih ſone demo lichamen diſſes LIBTODIS*, Quis me liberabit de corpore hujus vitæ mortis.

LIB, corpus. Symb. Apoſtol. *Ich gelob urſtendt mines libes*, credo reſurrectionem corporis mei. alias carnis, *fleiſches*. Otfrid. V. 23, 561. c. 8, 82. IV. 29, 80.

[In duobus prioribus Otfridi locis *lib* vitam notat, ut etiam Schilterus vertit, in ultimo vero, corpus.]

Fragm. de Bell. Hiſpan. ℣. 2773. Tyrol. p. 280. *Libe und ſele*, idem Fragm. ℣. 2726.

Otfrid. IV. 31, 39. de latrone converſo:

Laz thaz lib minaz
in ſconi richi thinaz.
Admitte me, (animam ſaltem meam)
ad præcellens regnum tuum.

Liplich, corporalis. Charta refutationis feudi in dotalitium dati Monaſterii Wiſſenburg. an. 1357. *Darzu ſo hat dieſelbe N. gelobt mit ire truwe, die ſii daruber liplich gab an eynes rechten eydes ſtat.* Vid. Notas noſtras ad *Kellenbenz. de Renunc. Qu.* 3. 657. *ſq.*

Lipeigen, homo proprius.

Leibbet, cenſus hominis proprii. Liber Rationum Sponhem. an. 1571. *Ein Gülden 5. Alb. in geld, abkauft von N. N. empfangen. Hat ſich in ſeiner Leibeigenſchafft albie abkauft, und anderswohin begeben.*

Lipſil, exequiæ, ſepultura. Jus Argentorat. Lib. III. Tit. de teſtam. & exheredat. c. 2. fi. i. e. corporis commendatio terræ. Chron. Königshov. c. 2. §. 10. *Domit men ſine lipbe vilhe möbte begon.* *Leibfall*, Idem Königshov. cap. 3. §. 221. *Begingen die Cardinäle ſeinen leibfall IX. tage nacheinander.*

Libbevilbede. v. *Bifallen.*

Lipſelrecht, portio Canonica. Vid. Chronic. Königshov. Append. p. 1131. Vide *Falaben. Bifellen.*

Librlaeppan, fibræ. Gloſſ. MSS. Anglo-Saxon.

Lib, *Lip*, perſona, aliàs etiam *Hant*, *ſuprà in H.* Jus Feud. Alem. c. XV. *Mit ſines eines lip beweiſen.*

LIBE, converſatione. c. 1. *Des libes*, converſationis, Prol. p. 16. c. 1. 21. Kero. [Adde ex eodem, *ſon mezze des libbes*, pro modo converſationis. cap. 22. *der libes*, converſationem. Prol. p. 16. *za libe*, ad converſationem. c. 58.] *Bi einen libon*, Otfrid. V. 4, 71.

Ther engil bi einen libon
ſprah tho ſar zen uuibon.
Angelus per colloquium
dixit ſtatim ad mulieres.

[Scherzio in Notis videtur τὸ *libon* idem eſſe ac remanens, à verbo *liben*, manere, reliquum, ſuperſtitem eſſe, ita ergo verſum priorem transfert: Angelus cum ſolis apud ſolas (fœminas illas) remanens.]

Drie liba dero Heiligon, tres congregationes ſanctorum, Notk. Pſal. CI. 7. quas deſcribit.

[*Libe ſiteo*, converſione morum. Kero. c. 58. *In ſuvelibbemo lipe*, in quolibet modulo. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

Lipwandil. vide *Wandel.*

LIBEN, BILIBEN, manere. Otfr. I. 27, 10. de Johanne Baptiſta.

Uuanta er ni uuas ſo bebiger,
thaz er'mo libi thes thiu mer
In uuisduame ſo uuabi
ther imo iz unterſabi.
Namque ante non fuit tam gravis,
qui ei maneret (polleret, duraret) eo magis
Inde ſapientia tam commemoratus,
qui ei id interdiceret.

[*Libi*, videtur eſſe à *liben*, reliquum manere. *Libit* hoc ſenſu occurrit Otfrid. II. 6, 72. (quem locum ipſe mox producit Schilt.) *leibta* etiam eidem pro *reliquum erat*, eſt. (vide ſupra *Leiben*) *uuabi* vero eſt *præſtantia.* (vide infra ſuo loco) *unterſabi*, hodie *unterfangen*, unde h. l. ita verto:

Siquidem antea non erat vir tam inſignis,
cui prius reliquum manſerit hoc plus,
In ſapientia tam præſtanti:
qui ſibi id (quod Johannes fecit) agendum ſumſerit.

Scherz. Not. ad h. l.]

Digitized by Google

LIB.

Otfrid. II. 6, 72.

Balo ther uns klibit
joh leidor nu bilibit.
Malum quod nobis inhæret,
& pœna nunc manet:

[Pro *nu bilibit* ex Codic. Vindob. & Vatic. legendum *nu ni libit*. videtur autem *libit* idem esse ac *liubit* (de quo vide supra) adeoque hic locus ita transferendus.

Malitiam quæ nobis inhæret,
Et, proh dolor! nunc nos acceptos
(Deo) non reddit. i. e. exosos
Deo reddit.
Scherz. in Not. ad h. l.]

LIBI, Vide *Liubi*.

LIBITI, Fragm. colloq. Samarit. ℣. 47. Lambec. Lib. II. Bibliothec. Cæsar. Vindob. c. V. pag. 384. ait esse formulam jurandi: *So war ich lebe.*

LIC, LICH, LIH, KILICH, similis, Gl. vet. Kero: Prol. p. 18. *Kelihhison*, similabo. Notk. Psal. VII. 1. *Kelichnisso*, similitudine. Otfrid. I. 2, 86.

Famer liche thir.
Semper tibi similer.

[Reddendum est: semper placeat tibi. *Liche* enim est placere. Scherz. Not. ad h. l.]

Kelichnisso, *Mit kelichenisse*, specietenus, opp. *mit uuarheite*, veritate, Notk. Psal. CVI. 39.

Gilicho, *Min gilicho*, Otfr. V. 25, 111. sq. vide supra *Gilih*.

Id. II. 14, 180. de Johanne Baptista:

Thaz selba sprich ih bitbiu
iz ist gilih filu thiu.
Hoc ipsum dico propterea
est similis multum hic.

[Versum posteriorem ita reddo. Id (quod nempe Messiam, Christum dicimus) est valde simile huic. Scherz. Not. ad h. l. Ego vertere mallem. Est valde similis huic Christo. h. e. Videtur omnino esse Christus, nam similis est ei, quatenus nobis Christus ê Scriptura notus est.]

In ala lichi, in universali imagine, Otfrid. II. 4, 163.

Vide supra *Al*.

Id. IV. 29, 89.

Teiz uuari in ala lichi
thera finera lichi.
Ut esset undiquaque congruum
suo corpori.

Manlich, statua: Gloss. vet. Goth. *Manleik*, imago: Marc. 12, 16.

[*Manalihun*, statua. Gloss. Monf. p. 413. *Manalibo*, statua. p. 342. *Manalibbemo*, opere statuario. p. 331.

Erine manalihun labban, statuas æreas ridere. p. 404.]

Lichte, similiter, aliàs; fortè, Jus Argent. L. I. c. 12. L. II. §. 14. & 28.

LIC.

Lichtesam, pariter, Fragm. de B. Hisp. ℣. 2811.

Kilihnissa, scema, Gloss. vet.

Gelichnisse, [*Glihnisse* habet. n. ed.] simulatio, Willeram. in Cant. Cant. pag. 18. n. 10.

Tatian. c. 228, 1. *lichizeta sih rumer faran*, simulavit se longius ire.

Chilichhan, imago, similitudo. Isid. III. 4. Idem Isidor. c. 8. *chilihsamono*, simulatio. Stainhöw. fol. 2. b. de Semiramide sexum dissimulante: *Und wie solliches durch wyplichen list geglichsnet hette.*

[*Lichiso*, finge. Gloss. Monf. p. 410.

Lichisot, comparat. p. 408.

Lichisota, *altinota*, dissimulatur. p. 411.

Lihhisot, dissimulaverit. p. 356.

Lihhisota vel *tarchneta*, dissimulabat. p. 326.

Lihhissari, impostor. p. 400.]

Lichisare, hypocritæ, Notk. Ps. XXXIV. 19.

Kelichscara, idem Ps. XLVIII. 14.

Lichicera, hypocritæ, Otfr. II. 20, 21.

Lihhizaru, hypocritæ, Tatian. c. 33, 2. c. sq. 1.

Kero: *Lihhisarro*, Sarabaitarum. c. 1. *Lihhisarum*, Sarabaitis. c. eod. Erant autem Sarabaitæ genus Monachorum cœnobialem disciplinam relinquentes, de his Du Fresne Glossar. v. *Sarab*.

[Ipse Kero eos ita describit, ut pessimum hypocritarum genus fuisse agnoscas, ita enim loquitur c. 1. *Dritta municho uuirsista chunni ist Lihhisarro, die noh dera rehtungu cechorote pisindungu des meistres soso cold des ovanes uzzan in pliuues chnuati keuueihhete nu noh uuerhum deononte uueralati kelaubu liugant Cote durub scurt sint keuuizzan die zuuiske edo driske, edo keuuisso einluzze ano birti nalles truhtinlihem uzzan iro pilohhaneem euuistun fora euu im ist kiridono uunilust denne so huuazzo uuannant edo kiuuellant daz qhuedant uuihaz indi daz niuuellant daz uuanant nalles erlaubpan.* Tertium vero Monachorum deterrimum genus est Sarabaitarum, qui nulla regula adprobati, experientia Magistri, sicut aurum fornacis, sed in plumbi natura molliti, adhuc operibus servientes seculo, fidem mentiri Deo per tonsuram noscuntur, qui bini, aut terni, aut certe singuli, sine pastore, non dominicis, sed suis inclusi ovilibus. Pro lege eis est desideriorum voluptas; cum quicquid putaverint vel elegerint, hoc dicunt sanctum, & quod noluerint, hoc putant non licere.

Vuizactuom libatam, Pythonicus spiritus. Gloss. Monf. p. 322.]

Glychsneten, simulare. Stainhöw. f. 72. *Glychsnete sie ain flucht.* f. 50. *den abschid von denen belegern der Stadt glychsneten.*

LICH, LIH, placens, Notk. Psal. VIII. 2.

LICON, *Lichan*, *gelichon*, placere, Gl. vet. quia simile simili placet.

Glossæ Lipsii: *Licont*, *placent*. *Gelicoda*, *complacui*. ubi Somnerus: *Complacere*, *Sax. gelicean*; nobis hodie *to like*: complacui autem eis, *ic gelicode*; nobis hodie *I liked*.

[Tatian. XIV. 5. *Thu bist min liobo Sun*, *in thir gilicheta mir*. Tu es Filius meus dilectus, in te complacuit mihi.

Gili-

Digitized by Google

Gilicheta eſt à verbo *lichan*, quod vid. apud Jun. in Not. ad Willer. p. 35. ſive *lichen*, quod Vulcanius habet de lit. & ling. Goth. p. 66. unde & Ker. *pilibbet* diſplicuerit (c. 18.) AS. *licean* vel *gelican* placere ſignificat. Angli adhuc pro re grata atque placente *that liketh*, *uuel liked*, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 336.]

Licon ſal, placebit. Gloſſ. Lipſ.

Otfrid. III. 3, 25.

Uuir lazemes uns lichan.

Nos ſinamus nobis placere.

[Id. III. 26, 124.

Thaz imo io liche
z'emo hohen himilriche.

Quod ipſi placeat
in alto cœlorum regno.

Conf. Præf. ad Salom. ℣. 48. & Notas Scherzii ad h. l.]

Adde Otfr. IV. 1, 76. c. 10, 15. paſſim. Notk. Pſ. XXV. 3, 4. Willer. p. 67. Fragm. de B. H. ℣. 1610.

Iſidor. cap. IV. 6. *Chilihheda iru*, complacuit ſibi.

Goudlichan [*guollichent*. n. e.] placere, Willeram. p. 67. n. 27. Notk. Pſ. XV. ult.

Mislichan, [*Miſſeliche*, n. e.] diſplicere, Willeram. p. 14. n. 7. & 64. n. 25. conf. inf. *Miſ.*

Filelichen, beneplacitum, Notk. Pſ. LXXXVIII. 18.

Libtida, de refocillatione, Otfrid. III. 23, 91.

[*Libtida*, proprie notat ſublevationem, *erleichterung*. *Libti*, leve. Tatian. 67, 9. *Min burdin iſt libti*, onus meum eſt leve. Scherz. Not. ad h. l. conf. inf. *Libt.*]

Ungilihhan tuont ira anuzi, obſcurant facies, Tatian. c. 35, 1. [Proprie diſplicere. Palthen. Not. ad h. l. p. 361.]

Marleich, Marilegium, villa regia Alſatiæ, Marca placens, V. *Mark.*

Ratleich, Ratlegius, conſilium placens, St. Baluz. ad Lup. pag. 398.

Sangleiche, chorea, chorus, cantorey, Cant. Cant. c. 6. fi.

[*Sangleich*, ſignificat *canticum*, *chorum*. Sic apud Notker. Pſ. LXXVI. 18. verba *in omnis & canticis & orationibus*, redduntur. *In lobin*, *unde in ſancleichen*, *unde in kebetin*. Scherz. Not. ad l. c. conf. infra *Singen.*]

LICH, Terminatio Adjectivorum.

Wiolih, qualiter, Otfrid. IV. 16, 59.

Uuiolih er ſih farota
in themo berge ſih gebildota.

Qualiter ſe mutaverit
in monte (Tabor) ſe transfiguraverit.

Conf. inf. *Wio.*

Inlich, innerlich, Willeram. p. 64. n. 25. [noſtra editio legit *inlachenes*]

Mannelichemo, viriliter, Notk. Pſal. VII. 12.

[*Mannelichemo* hic non *viriliter* ſignificat, ſed potius idem eſt quod hodienum *männiglich*. Ita enim verba Notkeri ſonant. *Uuanda er mannelichemo nah ſinen uuerchen lonot*: quæ ipſe Schilterus in Notis ita vertit: Namque is hominibus omnibus ſecundum opera eorum retribuit.]

Susliche, taliter, Iſid. c. 9, 2. [Proprie *hujusmodi*, nunc *ſolche*, *dergleichen*. Palthen. Not. ad Iſid. p. 414.]

So LICH HABEN, Chron. Königsh. Obſ. XIII. p. 754. & p. 899. Etſi in MSS. disjunctim ſcribitur, videtur tamen una vox eſſe, *ſolich*, i. e. taliter habere, tenere, adigere.

LICKE, jaceat. Kero. c. 44. [*Liccet*, cubare. Gl. Monſ. p. 343.] *Beliget*, moritur, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3841.

Kelegen, adjacens, Proximus, V. K.

Liggen, jacere, Otfrid. I. 18, 58.

Nu ligit uns umbitherbi,
thaz unſer adalerbi.

Nunc jacet nobis improbis,
illud noſtrum nobile (alode) nobilis
hæreditas.

Id. III. 23, 112.

Thoh er nu biliban ſi,
farames thoh thar er ſi,
Zi thiu'z nu ſar giligge,
thoh er bigraban ligge.

Etſi vero is (Lazarus) jam mortuus eſt,
eamus tamen ubi is ſit.
Quomodo id jam ſe habeat, (quo in
ſtatu ſint res ejus)
etiamſi jam ſepultus jaceat.

Zi thiuz nu ſar giligge, quomodo ſe res habeat, in quo ſtatu poſitum, hodie *ſtandi* verbo utimur: *wie es ſtehe*, *zuſtehe.*

Irlikken, deficere, *erliegen*. Notk. Pſal. LXX. 13. *keſchendet werden*, *unde irlikken mir urg choſonte*, confundantur & deficiant detrahentes animæ meæ. vide ſupra *Irlegen.*

Giligge. vid. ſupra lit. G.

LICLAMINA, L. Sal. t. XXXII. 12. MS. Reg. *Liahahauma.*

LID, liquor, Notk. Pſal. X. 6. *ſone uuarmemo lide*, à calido liquore. Pſal. CXLIII. 13. *Iro chellera ſint folle muzonde daz lid ſone einemo ze andermo*: promtuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud. Speciatim

Lid, ſicera, Otfrid. I. 4, 70. de Johanne:

Ni fullet er ſih uuines,
oub lides nihteines.

Non implebit ſe vino
nec ſicera quavis.

ubi Luc. I. 15. Gothica verſio textus ſacri: *Gah wein*, *gah leithu ni drigkin.* ubi ASax. habet *beor.*

Conf. Otfrid. II. 8, 21. de nuptiis in Cana Galilææ:

Tho zigianc thes lides
ioh braſt in thar des uuines.

Mox defecit ſicera
& vinum.

verſ. 50.

Gibot ſi then ſar gahun
thiu thes lides ſahun.

Mandavit illa illico his
qui potum obſervabant.

Id. IV. 33, 39.

Sie'nan oub tho qualtun
mit ezzichu drangtun
Mit bitteremo lide
thaz datun se al bi nide.

Isti ipsum (JEsum) quoque tormentarunt
aceto potantes
(Et) amaro potu:
id fecerunt omne ex invidia.

Kapitular. de Villis Karoli M. §. 45. *Siceratores* exponuntur qui cervisiam vel pomatium sive piratium vel aliud quodcunque liquamen ad bibendum aptum fuerit, facere sciant.

In versione Tatiani legitur pro hac voce, *Cidiri*, quæ cum alias non occurrat, videtur lectio corrupta & emendanda, *Lidi ni.* Vid. & *Cidiri.*

Lithaus, caupona, da man trinken inne gibt oder spilt, J. August.

Litgebe, cauponarii, id. Siceratores.

LID, membrum, hodie *Gelied*, Kero. c. 34. *Lidi*, membra.

Lidiu, membris. Otfr. I. 26, 4.

Sid Drubtin Christus quam uns heim,
inti iz mit sinen lidiu rein.

Postquam Dominus Christus venit nobis domum,
eamque suis membris mundavit.

[Pro *lidiu* legendum *lidin*, ita enim Cod. MSC. Vindob. & Vatic. habent. atque ita extat apud Otfrid. I. 7, 7.

Mit lidin lichamen
Drubtinan diuren.
Cum membris corporis
Dominum magnificare.
Scherz. in Not.]

II. 9, 11.

Thaz frouuon lidi thine
fon themo heilegen uuine.
Ut exhilarentur membra tua
à sancto hoc vino.

Id. V. 12, 43.

Bar si fruma managen
mit iro lidin alangen.
Peperit fructum varium
membris suis integris.

[*Lidagilaza*, junctura. Gloss. Mons. p. 353. *Lidagalazzom*, compaginibus. p. 410. *Lidigadaz*, artus. p. 411. *Lidascarta*, murcos. p. 378.

Ein thinero lido, unum membrorum tuorum. Tatian. 28, 3.

ASax. *lith* est articulus, nervus, teste Somnero. Belgæ reliquique inferioris Germaniæ incolæ *lid*, Sueci, *led*, hodienum dicunt. Ex quibus omnibus patet, recentiorem atque compositam esse vocem, quæ per Germaniam superiorem in usu nunc est, *gelied* vel *glied*. Palthen. Not. ad Tatian. p. 357.]

Leyt, membrum catenæ, Chron. Sax.

Liduwagi, Gliedwasser. Lex Frisionum Tit. XXII. §. 35. Ita percussus ut humor ex vulnere decurrat, quod Liduwagi dicunt. *Wagi, woge*, infra. nec enim necesse videtur, ut lectionem cum Sciama corrigamus. Conf. Du Fresn. h. v. Ol. Verelius Ind. *Liduvagi*, *Leg. Fris. T. 22. Ledewatn. à vag, wäga, unda, aqua.*

Jus Argent. L. I. c. 2. *zv der stummelunge und ander lide, nach der missetat.* ubi stummelung speciatim est manus amputatio, unde sequitur vel aliorum membrorum.

Kanzlidi, præputium. *Scartlidi*, circumcisio, Notk. Psal. XCIV. 4.

Lidolib, articulatim, Otfrid. I. 18, 34.

Tho mir megi lidolib
sprechan uuorto gilib.
Etsi mihi possibile articulatim
eloqui verba æqualia.

Droclidio, plagæ, ita enim pro vulgato *Druchhlidio*, ex MS. Regio legendum, L. Sal. t. 46, 3.

[Forsan hæc vox derivanda à verbo *lidon*, quod in Glossis Monseensibus reperitur, ubi *Lidos*, secabis, p. 321. *Lidonta*, cedentes, (lege cædentes) p. 329. extat.]

Gothis: *Litha*, membra, artus. *Uslitha*, paralyticus, Matth. VIII. 6.

LIDA, tranquillum, ASax. Speciatim nomen mensium æstivorum, Junii & Julii, V. inf. *Manoth.*

LIDIG, vacuus. *Lidigman*, vasallus lidgius, ligius, qui ab aliis dominis liber est. V. Comm. ad J. F. Alem. *Lidigman* opponitur etiam ei, der keines Goteshuses leibeigen ist: Lib. Salic. Monast. Ebersheim. cap. Judicium mortuorum. V. Instit. J. Feud. c. 23.

LID, porticus. Salfeldiæ in foro: unter den Liden, sub porticu. Verel. Jud. *Lider, porticus, tectum columnis solum impositum.*

[LIDIRIUNU, pellicea. Gloss. Mons. p. 408. hodie *Ledern.*]

LIDOLAIP. vide *Liben.*

LIEBESBANDEN. v. *Band.*

LIECHT, V. *Leobt.*

Liehsenez, lucidum, Notk. Psalm. XVIII. 9. *Trubtenes kebot ist liehsenez*, Præceptum Domini lucidum.

Liehtfaz. vid. *Faz.*

LIESCHE, V. *Sebeden.*

LIED, LIOTH, cantus, canticum, Otfr. IV. 4, 107. de iis qui Christum in solenni introitu in Jerusalem exceperant:

Ther selbo liut guoto
sank gimein muato
Thesses liedes uuunna
al einera stimna.
Hic populus bonus
cantabat uno animo,
Hujus cantici (osianna) gaudium
omnes una voce.

Fragm. de B. Hisp. ℣. ult. *Thamite sih thaz liet verendet.* h. e. Darmit hat das lied ein ende. vide & *Ludi.*

Digitized by Google

Liothfrono, Litania, ejus uſus in præliis ineundis, Rhythm. de Lud. R. ℣. 92.

Ther kunig reit kuono,
ſang lioth frano.
Joh alle ſaman ſungun,
Kyrie eleiſon.

Rex currit audacter
præcinit Litaniam.
Atque omnes conjunctim cantabant,
Kyrie eleiſon.

Conf. Notas ad h. l.

Wiblieth, Litania. Fragm. de B. H. ℣. 2477. de cantico ſacro Saracenorum, in prælium euntium.

Siven thuſent born tha uore clungun
ire wibliet ſie ſungun.

Septem mille buccinæ hic præcinebant
cantica ſua ſacra cantabant.

LIGIN, LIGGEN, jacere, V. *Licken.*

LIHEN, dare, concedere, largiri. Otfrid. I. 10, 36. de diebus vitæ à DEO conceſſis:

Alle daga friſti
thie er uns iſt libenti.

Omnibus dierum ſpatiis
quæ ipſe nobis eſt largiens.

Idem III. 1, 58. *uuizzi lib,*

Ni rib ſunta, Drubtin mino, in thiu,
ſuntar mir uuizzi lib zi thiu.

Ne regat peccatum, Domine mi in hoc,
ſed mihi intellectum da, ad hoc.

Hodie voce *verleiben* in hac notione utimur.

Liben, mutuum dare, hodieque *leihen.* Gothis *leiqan.* Matth. V. 42.

Anlen, mutuum, Notk. Pſal. CVIII. 11.

Liben, commodare, Otfrid. IV. 9, 20.

Faret in thie burg in,
Uns duat ein man gilari,
libit ſinan ſolari.

Ite in civitatem.
Nobis dabit vir quidam domicilium
commodabit ſuum ſolarium (cœnaculum.)

verſ. 24.

Ther man biſuorgeta thaz,
iob leb thaz gadun garauuaz.

Vir iſte procuravit hoc,
& commodavit cœnaculum præparatum.

Idem II. 15, 23.

[*Leb in lib inti guat.*

Largiretur eis vitam & bonum.

Ita quum hic locus ſe habeat, patet, eum ad *Liben*, dare, concedere, pertinere.]

Liben, locare pro mercede, hodie *lehnung*, inde, *verlehnen.* V. *Geding* in D. pro canone, ibid. pro ſervitiis, unde

Len, lehn, feodum, *Lenman* Feodalis. *Leenrecht*, jus feodi: GL. vet. Fragm. B. Hiſp. ℣. 2211.

Lie mir thaz ze lene,
thaz ih Rolanten erslahe.

Ubi obſerves, etiam factum ſingulare poſſe eſſe materiam feudi.

Lidolaip, Lih to leib, concede ad vitam, vitalitium, uſusfructus. L. Longobard. L. II. t. XV. c. 2. V. Comm. ad π. Exerc. XVII. §. 4. Ol. Verel. Ind. *Lidulaib. Leg. Longob. L. II. t. XV. Framliden dag, dies obitus. Laib vita, ſed quid ſit Lidu, ſibi non liquere ait Lindenbrogius Gloſſ. Lida, Feſtinare, tranſire, præterire. Framlidia, mortuus, & ſimpliciter lidin, Aſtidia, mortuus.* Sed non videtur textui congruere.

Lannechildum, launechild. *Lehngelt*, LL. Longob. V. Comm. ad π. Exerc. XVII. §. 5. poteſt etiam ad Lan, Lon, præmium, merces, referri.

De ſpeciebus feudorum vid. Inſtit. Jur. Feud. C. 9.

Rechtlehn, feudum rectum, §. 1. ſq.
Ritterlehn, feudum nobile, §. 4.
Burger: Bauerlehn, ibid. & §. 7.
Scepter, & *Fahnenlehn*, §. 6.
Krumbſtabslehn, Stifftslehn, §. 9.
Stammlehn, §. 13.
Reichslehn, *Afterlehn*, *Cantzleylehn*, *Ambtſaſſiglehn*, §. 15.
Frank und Freylehn, §. 16.
Erblehn, §. 17.
Mannlehn, *Kunkellehn*, §. 18.
Fuldiſchlehn, §. 19.
Vormundſchafftslehn, §. 20. V. *Angefell.*
Kindlehn, ib.
Lehnſtamm, §. 21.
Lediglehn, §. 23.
Erkaufftlehn, §. 24.
Pfandlehn, §. 25.
Zinslehn, §. 27.
Hoflehn, §. 29. *Burglehn*, ib.
Vogteylehn, *Zehendlehn*, ib.
Gerichtslehn, *Burgermeiſterlehn*, §. 29.
Seſslehn, §. 29.
Kuch: Kellerlehn, §. 30.
Schiltlehn, ib.
Schupfflehn, ib.
Sadellehn, §. 31,
Lehntax, ib,
Samtlehn, opp. *Sonderlehn*, in Sax. infer. in illo agnati ob inveſtituram ſimultaneam ſuccedunt, in hoc non item. V. Comm. ad J. Feud. Alem. c. 68.

[*Brodleben* in Laupheim prope Biberacum in uſu quondam fuerat; quod erat jus exercendi furnariam (*die ehehafftin des brodbachens oder Bekerhandwerks*) ut e MSC. documentis patet.]

Reitlehn, An. 1296. Johannes von Werde, Landgrav. Alſatiæ conceſſit, ut vaſallus ejus Wilhelmus Eques de Schafftoltzheim feudum ſuum in reditib. annuis conſiſtens ex Monaſterii S. Marci, extra mœnia Argentor. fundis in banno Schafft. ſitis, quos reditus ſ. cenſibus eques jure feudi habuit à Landgravio, *dieſelben Zinſe derſelbe Ritter von Uns hette zu einem REITLEHN und auch darumbe unſer MARSTALLER was.* Hos cenſus redemerunt Moniales ab Equite & ejus

ejus *Uxore* & omnibus eorum heredibus, itemque fundos quibus inhærent cenſus, & Eques hat dieſelben guter in unſere hande und das *recht der Eigenſchaft* derſelben guter uns ufgegeben mit eim *halmen*, als das gewönlihen iſt.

Ex his conſtat *Reitlehn*, eſſe ſpeciem feudi Palatii vel Curiæ *Hoffrechtlehn*, quod imprimis officium Mareſcalli continet, de qua ſpecie Jus Alem. Feud. c. 113, ita enim *Marſtaller* intelligo. h. e. præfectus Mareſtalli, *Reit- oder Marſtall*, qui gerit curam totius rei equeſtris dominicæ. Notandum enim quod hoc diploma vel Charta Latinè videtur concepta, atque an. 1438. translata & in librum copialem redacta. Deinde nota hinc quod *Reitlehns* etiam fœminæ capaces ſunt, hoc enim feudum Eques ille & Margarita ejus uxor habuerunt *mit ſamten banden*, & ita vendiderunt.

Conf. Wehner. v. *Reitlehn*, & examina. J. F. Alem. cap. 100. ſi. & 151, 3. v. *Lehn*. Ceterum ipſum Diploma ita ſe habet.

Schafftoltzheim gekoufte güter.

Wir Johans von Gottz gnaden Lantgraue zu Elſas kundent aller mengliche mit diſer gegenwertigen Geſchriffte. Als uns lieber getruwer Wilhelm der Ritter von Schafftolzheim von vns in lehens wiſe gehebt hat, drutzehen ſeſter Rocken und drutzehen ſeſter Gerſten und drie ſeſter Habern und ſehs Straſsburger Pfenninge geltz die Ime jährlichen gefielent zu zinſse von der Priorin und dem Convente des Cloſters zu Sant Marx uſswendig den muren ze Straſsburg von allen Iren ligenden gutern die ſy habende ſigent in dem Banne und Dorffe zu Schafftoltzheim, dieſelben zinſse alſs da vorgeſchriben ſtont. Derſelbe Ritter von vns hette zu eim Reitlehen *und ouch darumbe vns* Marſtaller *was. Alſso woltent die egenanten Priorin und Convente dieſelben Ire guter gelegen in dem Banne und Dorffe zu Schafftolzheim entledien von ſollichen zinſsen. Alſso haben ſy dem vorgenanten Herren Willhelmen dem Ritter mit vnſerm willen und gehelle, geben Sehtzehen Pfunde Straſsburger Pfenninge und habent auch ſolliche obgerurte zinſse von Ime, Margreden ſiner elichen Huſsfrowen und allen Iren erben gantz und gar abekoufft. Vnd habent ouch dieſelben frowen gekoufft umb den egenanten Ritter dieſse noch geſchribenen güter. Alſso daſs man die egenanten zinſse hinnanfur me nemmen und emphohen ſol in lehenswiſse von vns als da vor geſchriben ſtot*

von und uff dieſsen nochgeſchribenen gütern die do die egenanten Priorin und Convente alſso in obgerurte maſſe gekoufft habent umb den egenanten Ritter und ſine erben. Vnd het ouch der egenante Herr Wilhelm der Ritter dieſelben güter hie nochgeſchrieben in vnſser hant und das Recht der eygenſchafft derſelben güter vns uffgegeben mit eim halmen, als das gewonlichen iſt, und het ouch dieſelben güter von vns widerumbe empfangen zu eim lehen, dieſelben güter zebeſitzende und ze habende in lehenswiſse. Wir wellent ouch den obgenanten kouff und die uffgobunge ſtete und veſte halten und quittieren und zalen ouch ledig die Priorin und den Convente des vorgenanten Cloſters von der Bezalunge der obgeſchribenen zinſse von allen Iren ligenden gütern die ſy denn habende ſigent in dem Banne und dorffe zu Schafftoltzheim, und habent ouch diſse nochgeſchribenen güter geſetzet an ſtat der güter von denen do die egenanten zinſse vntze har bezalt worden ſigent. Wir wellent ouch daſs dieſelben hie nochgeſchribenen güter komment und geſetzet werdent an die ſtat der ligenden gütere von denen do die egenanten Priorin und Convente die obgeſchribenen zinſse vntze har bezalt habent, doch von Bette wegen des egenanten Herrn Wilhelms des Ritters. Und ſagent ouch baruff die egenanten Priorin und Convente und alle Ire ligenden güter von der bezalunge der egeſchribenen zinſse quit ledig und losh mit diſser gegenwertigen geſchriffte, und habent ouch diſse nochgeſchribenen güter empfangen fur der egenanten Priorin und Conventz ligenden güter von denen do die egenanten zinſse vntzehar Jerlichen bezalt worden ſigent, und gebent ouch zu allen obegeſchribenen dingen vnſser willen und gehelle mit diſser gegenwertigen geſchriffte, vnd gelobent ouch für vnſs alle vnſser erben vnd nochkommen alle obegeſchribenen dinge ſtete und veſte zehaltende und zehabende. Vnd ſin diſs die güter von den davor geſeit iſt, und ſint gelegen in dem Banne des dorffes zu Schafftoltzheim. Item zwen acker an einre furche an der weſtermatten by den frowen von ſant Marx. Item ein acker uff den nidern garten, und iſt ein anewender. Item ein halb acker by dem vorgenanten acker und nebent der Erbin von Straſsburg ein ſite und ander ſite nebent den herren von ſant Gergen. Item ein zweyteil gelegen by dem dieffen wege. Item ein acker obewendig den Reben nebent herrn Fritſch-

mann

Digitized by Google

mann dem Ritter von Schafftolzheim. Item ein halb acker ſtoſſet uff Achenheim velt, lit nebent wigandes vierdegezal und ſtoſſet uff ſant Johans anevande. Vnd der vorgeſchribenen dinge zu Vrkunde, ſo hant wir vnſs Ingeſigel geton hencken an diſsen Brieff, diſs geſchach alſs man zalte von Gottzgeburte Tuſent zweyhundert Nuntzig und ſechſs Jare.

SonnenLehn, feudum Solare, h. e. res cujus dominium poſſeſſor dominus à nemine recognoſcere habet. Ita vocabulo hoc uti quasdam conſuetudines Belgicas, teſtatur Sandæus *de Feud. pr.* quanquam, ut ait, inepte & barbarè, quod defendere conatur Dn. de Eyben Select. Feud. ſed præſupponit, etiam Allodia poſſe Feudi nomine venire. Quod non conceſſerim, certè Feudi nomine nusquam veniunt. Vox quidem Germanica *Lehn*, aliquantum latius patet, quàm Feudum, quum etiam bona cenſitica & emphyteutica comprehendat, ſed de Allodialibus non uſurpatur, niſi perperam: Origo iſtius denominationis non eſt vetuſta, multò minus ex Gentiliſimo, quò Solem ut Deum adorarunt, arceſſenda, quia origo feudorum vix tam vetuſta eſt, neque verò vox antiquior poteſt eſſe quàm res ipſa, quam deſignare debet. Prima mentio illuſtrior fit de Comitatu Hannoniæ & Oldenburgico, qui *Sonnenlehn* appellati referuntur. Inſtrumentorum copia mihi nondum cognita. Certum eſt, *Lehn* & *Eigen*, ſemper fuiſſe contradiſtincta, ad *Eigen* relatum quoque *Erbe*, & τῷ *Lehn* æquè oppoſitum. Non potuit itaque non perperam aliud cum alio confundi, licet cum adjectione *Sonnenlehn*, neque enim à Sole inveſtitura, nec à Natura, ſed à nullo, igitur nulla ſpecies eſt *des Lehns*. Ex eo tamen arbitror ortam fuiſſe hanc denominationem, quod Comitatus ac fundi iſti antea fuerunt revera feuda, *Lehn*, ſed poſtea facta fuerunt Allodia, conſolidato utroque dominio, quovis modo, unde in memoriam priſtinæ conditionis retinuerunt nomen feudi, ſed cum adjectione Solis. Eſt enim conditio feudalis apud veteres non modò oneris, ſed etiam honoris. J. S. F. c. XXV. Du Fresn. Gloſſ. quem honorem exemtus & ſolutus olim - vaſallus hac denominatione retinere voluiſſe mihi videtur. Denique poſtquam noviori more ferè omnia titulo feudi vel potius *Lehn* cœperunt conferri, hinc quaſi præſumtio orta, quod omnia deberent eſſe feuda, unde etiam apud Germanos vulgaris formula eſt, *das gut lehnt ſich ſelbeſt*, i. e. eſt res allodialis. Et poteſt fieri, ut priùs dictum & ſcriptum ſit, *Sin* vel *Sünlehn*, feudum ſui ipſius, ex quo ab imperitis *Sunnlehn* factum, qualis vetus error etiam in Saxonico *Irrlehn* contigit. Sic etiam in veteri Cod. MS. J. Sax. perpetuo ſcribitur *Sun man*, ſuus vaſallus, *ſun len*, ſuum feud. *zu ſun libe*, ad dies vitæ.

Freyes handlehn. Erblehn, dreybazenlehn: feudum merè hereditarium.

Charta Emt. Feudi & Caſtri Gwiggen Abbatiæ Lindavienſis, de 20. Martii 1649. *Ein freyes Händlehn, welches manns und frauenperſonen und geſchlecht fähig, und das manns den Manns- und Frauenperſonen zugleich zu verleihen ſchuldig.* Wird renovirt *mit erlegung XII. Kreuzer oder 3½ ß ſ landswehrung wegen des einſchreibens.* 1. ſl. pro *lehnbrief*.

LIHHE, corpus, vivum & mortuum. *Libbi*, corpora. Kero: *Libbamun breinan*, corpus caſtigare. c. 4. *Libchamlibera*, corporali. cap. 23. [Adde ex eodem. *Der libbamin*, corporis c. 2. 58. *untraat ſeb libbamin*, ſubtrahat corpori. cap. 49. *Kamachon libbamin*, ſociari corpori. c. 61. *demuſelbin libamin*, ipſo corpore. c. 7. *in libbamin*, in corpore. Prol. p. 15. c. 57. *libbamun*, corpora. Prol. p. 15.

Gotes ſunu uuard in liibbe chiberan, filium Dei natum in carne. Iſidor. c. 5. §. 1. *In fleiſches liibbem man uuard uuordan*. Id. l. c.

Giſah Gotes Geiſt nidarſtigantan in lichamlichero giſtuni. Vidit (Johannes) Spiritum Dei deſcendentem corporali ſpecie. Tatian. XIV. 4.

Voci *Libbamun* corpus, è qua hæc deſcendit, reſpondet AS. *lichama*, quam vocem compoſitam Somnerus putat ex *lice* corpus. (Germani corpus hominis mortui *ene lyke*, *eine leiche* hodienum vocant) & *hama*, cutis, tegmen, quaſi proprie ſpeciem corporis externam dicas, unde eſt *lichamlic*, corporeus, ſpecie corporea præditus, apud Benſon. in Vocab. Germani nunc *leichnam* dicunt, frequentius tamen *leib*, unde & à poſteriori præſens eſt adjectivum *leiblich*. Palthen. Not. ad Tat. p. 335.

Zi Libbi, ad carnem. Gloſſ. Monſ. p. 329.
Irslagener libamo, exanime corpus. p. 383.
Libmo, corpuſculum. p. 408.
Libimis karaliſti, Phyſicæ diſputationis. p. 411.]

Otfrid. IV. 34, 8.
Thie ſaligun lichi.
Beata corpora.

Idem c. 27, 25.
Mit theru diurun lichi
ſo loſt er uuorolt richi.
Suo pretioſo corpore
ſalvavit mundi regna.

Adde c. 29, 90. V. 12, 90. c. 20, 77.

Id. I. 10, 28.
Thaz er uns ſin giſtuni
in lichamen gabi.
Quod nobis ſuum filium
in corpore daret.

Id. V. 12, 20.
Joh uuir gilouben thaz uuh fram
er uuaran lichamon nam.
Atque credimus omnino
quod verum corpus aſſumſerit.

Adde III. 18, 106. IV. 29, 58. V. 11, 80.

Willeram. in Cant. pag. 67. n. 28. *Alſe der hals zeſamene voiget das hoibet unte den lichamen*, ſicut collum conjungit caput & corpus.

Lichaft, corporalis. Notk. Pſal. XXXVI. 36.
Lichaften kedang, corporalem cogitationem.

LIH.

Lichi giburt, corporalis nativitas. Otfrid. V. 8,40.

Gard des lichamin, ſtimulus carnis. Notk. Pſ. LXXXIX. 10.

Lichambafti, incarnationis. Notk. Pſ. XVIII. 1. & Pſ. XXXIX. 7. *Habeſt mich ſelben gilichambaftot*: meipſum incarnaſti.

[*Libbambaphtigen*, germanum. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

Lichamuuordeni, incarnatio. Notk. Pſ. LXVII. 25.

Leichhof, cœmeterium. Chron. Königshov. c. V. §. 91.

Einlichamigo, incorporatus. Notk. Pſ. LXVIII. 36.

Gothis *Leik*, caro, corpus, cadaver. Marc. X. 8. Matth. V. 29. Marc. VI. 29.

Sæmundi Carmen Solis XLIII. *Lik bamms their drou*, cadaver ejus traxerunt.

Ælfricus: *Lic*, *Lichama*, corpus, cadaver. quæ poſterior ſignificatio hodieque retinetur, *Leiche*, defunctus, &c.

Fronlichan, S. Corpus Salvatoris. Vide in F.

LIHHISODE, tyfo. Kero. *Ana einikema lihhiſode edo tuuala, ſine aliquo tyfo vel morâ*, Idem. in poſteriori loco legitur: *Libbitode*. ſed perperam, ut arbitror. Typhus, Superbia, mentis elatio, *Gloſſar. Du Fresne.* item febris, *ibidem. Sott*, morbus, *Verel. Ind. Ling. Goth.* Hic apud Keronem contumaciam potiſſimum ſignificare videtur. O ſi Goldaſtus integrum textum ediditſet Keronis! [In Kerone nunc integre edito c. 39. legitur. *Ana einikemu libiſode edo tuuala*, ſine aliquo typho vel mora.]

Conf. ſupra *Intlihiſota*.

[LIHTES *uuintes*, lenis auræ. Gloſſ. Monſ. p. 346. hodie *leicht*, levis.

Libtiſta, leviſſimus. p. 390.

Libtmuoti, levitatis. p. 387. hodie *leichtſinnig*, *leichtmüthig*.]

Conf. ſupra *Libtida* in *Licon*.

LILIA *under then thornon*, roſæ inter ſpinas, Cant. Cantic. c. 2, 2. [*Lilia unter den dornon*, habet noſtra editio.

Lilia therro dala, lilium convallium. Cant. Cantic. c. 2, 1.

[*Lilia dero telero*, legit noſtra editio.

LIMO, luto. Gloſſ. Monſ. p. 359. hodie *Leim*.

Mit lime, glutino. p. 335.

Limit, conglutinat. p. 356. hodie *leimen*.]

LIMPHIT, congruit, oportet, condecet, unde hodie reliquum *Glimpf*. Vide ſupra *Chalimfan*.

Otfr. I. 22, 107. verba JEſu refert Luc. II. 49.

Ja limphit mir th'ih uuerbe
in mines fater erbe.
Imo oportet, ut ego negotier
in mei Patris proprio (heredio.)

Cap. 25, 23. verba JEſu ad Johannem Matth. III. 15. ita exhibet:

Uns limphit hiar mit uuillen
guatalih irfullen.
Nobis congruit hic ſponte
juſtitiam adimplere.

II. 12, 133.

So limphit thaz man fahe,
joh bobo nan irbahe.
Zi ſulichera uuiſun,
thenſelbon mennisgen Sun.
Ita congruit, ut capiatur
& alte ſuſpendatur
Ad eundem modum (quo ſcil. ſerpens
à Moſe eſt ſuſpenſus)
ille Filius hominis.

LIN.

Adde c. 23, 32. III. 20, 25. IV. 29, 4. Notk. Pſ. LXIV. 11. ad verba. In ſtillicidiis ejus lætabitur. *So limphent imo quædam ſtillicidia de Sacramentis (ſumeliche tropfen Gotes tougeni) quia non poteſt capere plenitudinem veritatis (uuanda er ne mak fernemin die follun dero uuarheite.*]

LIN, Linum. Tatian. c. 69, 9. *Lin riobbonti ni leikit*, linum fumigans non extinguet. Idem cap. 220, 3. *Giſah thiu lininun lachan gilegitin*, vidit (Petrus in ſepulchro Chriſti) poſita linteamenta.

Linuuat labban, linteamina. *Lininemo duache*, linteo panno, Sabano. Otfrid. IV. 35, 63, 65.

Biuuuntun ſie tho ſcono
thiaſelbun lib frono
Mit lininemo duache
iob ſorglichemo ruache
Mit lininemo ſabane
thar tho zi bigrabanne.
Illi involverunt pulchre
hoc corpus ſanctum,
Linteo panno,
cum ſollicita cura,
Cum linteo ſabano,
Iſthic ad ſepeliendum.

[*Linpruoh*, feminalia linea. Gloſſ. Monſ. p. 321. 341.

Linpruobbun, feminalibus. p. 321.]

Linaſtingae, candelis: Gloſſ. MSS. Anglo-Saxon. Vide *Rheno*.

Britann. *LLin*, Linum.

Goth. *Leina*, ſindon. Marc. XIV. 51.

Anglo-Sax. *Linwæda*, linteamina.

LIN, reclinatorium, *Lehn*.

Linen, recumbere, *lehnen*, *anlenen*. Tatian. c. 156, 1. *Was tho linenti ein in barme thes Heilantes.* Erat autem recumbens unus in ſinu JeſU. §. 2. *Giuueſſo mit thiu er lineta obar bruſt thes Heilantes.* Itaque cum recubuiſſet ſupra pectus JeſU.

[Pro *linen* Germani nunc *lehnen* dicunt, fulcire corpus & ad aliquem vel aliquid acclinare. Id quod facere ſolent feſſi, nec tamen ſomnum proſtrato corpore capturi. Palthen. Not. ad Tat. p. 385.]

Analinantemo. vide ſupra lit. A.

Gilinin. vide ſupra lit. G.

[*Lineth*, innitetur. Gloſſ. Monſ. p. 347.

Lineta, tranſibat. p. 329.

(Fortaſſe legendum *litheta*, nam *Lithan*, tranſire ſignificat. vide infra ſuo loco.)

Linum

Digitized by Google

Linun vel *ſtiegun*, cancellos. pag. 329.

Linun, cancellos. pag. 351.

Linun, reclinatorium, pag. 353.]

Lineberga, Cant. Cantic. c. 3, 9. *Thiu lineberga thiu was guldin.* ſcil. *thes diskes.* Freherus ad Willeramum pag. 14. hæc annotat: *Linebergon* hic cancellos ſignificat, *διερυα*, quæ Gallis *Trailles:* infra pag. 50. Reclinatoria, nobis *Lênen*, Belgis *Leeninge*, nimirum à Leynen, incumbere, reclinare. Kero: *Incumbere, anlineen.* Nam & hic de cancellis dicit: *Et velut acclinis noſci dignatur ab imis.* Et infra v. 10. de reclinatoriis: *Ther muode is, leynet* [n. ed. leinet] *ſih gerno an die lineberga.* „ Eſt ſcamnum Majoribus & patribus noſtris adhuc uſitatum, quod vocamus *eine Siedel.* Willeram. in Cant. pag. 52. n. 23. *Thaz wir werth ſii thes diſche ſitheles.* [noſtra edit. daz wir uuert ſin des diske ſideles] Voegelinus: *Von leben und bergen, binder die man ſich lehnet.*

[LINCHA, linces. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

LIND, lenis.

[*Lindi*, lenitate, Gloſſ. Monſ. pag. 357. *Juchante mit linden uuorton*, ſcalpentes (adde: verbis lenibus) pag. 402.]

Lindo, humane. manſuete, Otfrid. I. 25, 17.

Zi imo ſprah tho lindo
ther Gotes Sun ſelbo.

Ad ipſum (Johannem) locutus tunc comiter
ipſe Dei Filius.

Id. IV, 12, 83. de Juda proditore.

Uz giang ſar tho lindo
ther diufeles giſindo.

Egreſſus illico humiliter
diaboli miniſter. — *1. 20, 59.*

[Mallem *lindo* vertere, *ſine ſtrepitu.* Scherz. Not. ad h. l.]

LINGEN, Lingones, Lini, Popul. Slavon. Helm. I. 38. inde reliquum Lune, *Luneburgum.* Vorpurg. T. VIII. p. 345.

LINGEN, proſperari.

Notk. Pſal. LXXXIX, 11. *der lingiſo dero tumbon*, proſperitas ſtultorum.

[LINNOL, Alphabetum. Gloſſ. Monſ. p. 360.

Linnola, lineas. pag. 341.

Linnolo, vel *puobſtape*, alphabeto. p. 336.

LINSI, lens, lentis. Gloſſ. Monſ. p. 400. hodienum *linſe.*]

LINT, LIND. Gloſſæ veteres *Lint, baſiliſcus.*

Linne, Cimbris ſerpens, Ol. Worm. de Lit. Run.

Lindys, Cambro Brit. Involvulus, vermis.

LLyngyr, lumbrici, Fr. Iun. *ad Willer. pag.* 141. Boxhorn. *de Orig. Gall. pag.* 43.

Kilianus, *Lindworm, Jaculus, crocodilus Niliacus, ſuchus: vermis Niloticus, animal Nili accolis præcipuè cognitum. Abr. Ortelius Limworm, quaſi Nilworm, per metathefin, à Nilo Aegypti flumine dici conjicit.*

De Vermis hujusmodi & S. Georgii fabula,

ex eaque prognatum Vexillum Imperii, V. Dn. Datt. de Pac. Imp. publ. L. II. c. 3, 62. ſeqq.

Lintburg in Voſago ſitum, hod. *Limburg*, ap. Mabill. Act. S. Bened. Sec. VI. P. I. pag. 584.

[LINTA, tila. (lege tilia) Gloſs. Monſ. p. 414. hodie *Linde.*]

LINZ, Curia Lenticoſium, Graupüntner, Griſones. Cruſius in Suev. I. 6, 4. Vorburg T. II. p. 447.

[LIOHITERO, lucidus. Gloſs. Monſ. p. 355.]

LIOZEMES, ſortiamur, losen. Tatian. c. 20, 33. *Liozemes ſon iru.* dicunt milites, ſortiamur de illa, (tunica Chriſti) & mox §. 4. *Ubar min giuuati ſantun loz*, ſuper veſtem meam miſerunt ſortem. vide inf. Loz.

LIRNEN, meditari. c. 48. *Ze lirnene anadeonoen, meditationi inſerviunt.* Kero [inſerviatur legit Kero c. 8.

Adde ex eodem: *dar lirnee*, ubi meditetur. c. 58. *za lirnem*, ut diſcam. c. 7.

Lirnente, diſcentes. Prol. p. 16. *Lirnetomes*, didicimus. c. 59.

Lirneton, didicerunt. c. 1. Kero.

Notk. Pſ. LX, 8. verba Pſalmi Miſericordiam & veritatem quis requiret ei? ita transfert. *Uuer lirnet imo gnade unde uuarheit.* Atque porro ita commentatur. *Kenuoge lirnent ſie an dien buochen, unde ne ſceinent ſie niebt tuondo nube lerendo. Die lirnent ſie in ſelben nals Gote.*

[*Lirnungo.* lectionem. Gloſs. Monſ. pag. 341.]

Lirnunga, Kiruſti, inſtrumenta, Gl. vet. conf. ſupra Leran.

LISNO, lenis, leiſe, Willer. in C. Cant. c. V. ſi.

Liſe, leniter, Notk. Pſal. LXXI, 6. Hodie *leiſe.*

[LISPENTIU, vel *Ziſpilontiu* anhelantia, Gloſs. Monſ. pag. 341.]

LIST, ars. c. 48. *Liſti*, artes. c. 57. *Liſtara*, [Liſtarra habet Kero] artifices. c. 57. *Liſtaro*, artificum. c. eod. *Kiuuizidu deru liſti*, ſcientia artis, c. 57. Kero. Adde ex eodem Kerone: *Leera dera liſti*, inſtrumenta artis, c. 4. *in liſti*, in arte. c. 46. *liſti miſſilibbo*, artes diverſæ. c. 66.

Otfr. I. 17, 20. de Magis.

Sterrono giruſti
thaz uuarun iro liſti.

Stellarum poſitus
hæc erant ipſorum artes.

Liſti, peritiæ, Gl. vet.

Liſti, argumentum, *Liſtfanc*, idem. Gl. vet.

[*Liſt*, argumentum, Gloſſ. Monſſ. p. 320. 392.]

Liſtlibbiu, ſophiſtica, Gl. vet.

[*Liſtigemo*, artificioſo. Gloſſ. Monſ. pag. 389.]

Liſtmeiſter, artifex, C. Cant. e. 7, 1. *mit geleredes Liſtmeyſteres hand*, [mit geleretes liſtmeſteres hant. ita noſt. ed.] cum docti artificis manu.

Dei uuiſe *Gotes liſt*, Sapiens Dei ars. Rhyth. de S. Annon. ℣. 28.

Zoubirliſte, magicæ artes. Notk. Pſalm. X, 6. ſecundum Hebr.

LIN.

Mit Liſte, cum fraude, Willer. pag. 70. nov. 30.

Liſtelich, doloſus, Willer. pag. 155. n. 66. [noſtra editio legit *liſteklich*. hodie dicimus *liſtiglich*.]

Liſtich, aſtutus, Gl. vet.

[*Liſti*, blandire. Gloſſ. Monſ. pag. 324. *Liſtent*, blandientur. pag. 336. blandiuntur. pag. 389. *liſtit*, blanditur. pag. 351.]

LISTE, ora, extremitas, hodie *Leiſte*. Kilianus, *Lyſt*, Limbus, fimbria, ora, labrum, margo. Fragm. de B. H. 1557.

Thie tiuren mentel harmin,
thie liſte von Zobele.

℣. 1599.

Aiuen helm harte luſſam,
thiu liſte was rot guldin.

℣. 1852. de Galea Rolandi.

Mit guldinen bohſtauen
Was an there liſten ergrauen.

LITO, libertus, miniſterialis plebejus. V. ſup. Dienſtman. du Fresn. Gloſſar. Litus.

Lidlohn, merces miniſterialis, hodie.

LITHAN, tranſire, diſcedere, præterire: Gl. Vet.

Rhythm. de Ludov. R. ℣. 22. de Chriſto.

Lieſs der Heidine mann
obar ſie lidan.

Permiſit gentilium militem
Super eos tranſire. V. ibi notas.

Lite, tranſitus, ein Paſs. Fragm. de B. Hip. ℣. 1890.

tho kerte er an aine liten.

Et ℣. 3585.

Sporen ſezt er ze ſiten,
Er kerte an aine liten.

Gilitha, tranſire fecit, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 107.

Gilitha imo ellu ſinu jar,
thiu nan thubtun filu ſuar.

Traduxit ipſi omnes ſuos annos,
qui ipſi videbantur multum graves.

[Scherzius notat in Cod. Vindob. legi *gilihta*, quod eſt *geleichteret*, *leicht gemachet*. inde ita vertit verſum priorem: Leves efficiebat illi omnes ſuos annos.]

Hinagelitini muates, ecſtaſis, Notk. Pſalm. LXVII, 28.

LITHAN, pati, leyden, Willer. in C. Cant. pag. 17. n. 9. & 86. n. 37. [In priori loco noſtra editio habet *lidan*, in poſteriori *lidon*.]

Lidan, idem, Otfrid. IV. 5, 19.

Mag ſcadon harto lidan
ni kan ni 'nan bimidan.

(Aſinus) poteſt verbera dura pati,
nec poteſt ea evitare.

Notk. Pſalm. XIX, 4. *die du umbe ſih lite.*

LIN.

Lidin, Rhyth. de S. Annon. §. 9.

Ninus leirti ſini man aribeiti lidin.

Ninus docebat ſuos homines labores tolerare.

Lytisna, concedam. Gl. MSS. ASax.

LITHOSTRATUS, Tatian. c. 198, 2. *Pilatus ſaz in ſinemo duomſedali, in theru ſteti, thiu thar iſt giquetan Lithoſtrotus.*

LIVGAN, mentiri. Kero. c. 1.

Luginari, mendax. Rhyth. ad Lud. R. ℣. 33.

Lugine, mendacium. Otfrid. III. 18, 91.

Bin ih thanne in luginon
gilicher iuen redinon.

Eſſem tum in mendacio
Simili veſtris ſermonibus.

[Hodie *lügen*, *lügner*.]

Liukanter, fallitur, Kero. [In ipſo Kerone *Liukanter iſt*, fallitus fuerit, legitur. c. 45.]

Fiant luccer, hoſtis fallax, Hymn. XV. 3.

Lucki urchundi, falſum teſtimonium. Kero. c. 4.

[*Fridu luckan ni keban*, pacem falſam non dare. Id. c. 4. *lucke pruader*, falſos fratres. c. 7. Hodienum ein *lucker mann*, vir nullius fidei vocatur.]

Foraſagon luggen, falſi prophetæ, Otfrid. II. 23, 15.

Uuartet iu io harto
fon driagero uuorto
Fon foraſagon luggen.

Attendite vos valde
à fraudulentis verbis
A Prophetis falſis.

[*Liuchſcripo*. Pſeudographus. Gloſſ. Monſ. pag. 350.

Giwiſſo luge, recte mentitus eſt. p. 343.

Luginari, falſarium. pag. 367.]

Lughin, mendax, Iſid. c. 8.

Notk. Pſalm. XXXVII, 14. *Lukkiu urchunde*, falſa teſtimonia. Id. Pſ. XXXIX, 5. *Er an uppigheite ne ſah, unde an lukke ſinneloſina*, non reſpexit in vanitates & falſas inſanias.

Lugilicho, falsò Otfrid. II. 4, 124. de diabolo Chriſtum tentante & Scripturam pervertente:

Er kerta iz io gilicho
zi Chriſtus lugilicho.

Pervertit eam recta
ad Chriſtum falſo.

Notker Pſal. X, 3. perverſionem Scripturæ ita enunciat: *Sie habent dine Scrifte mit lukken antfriſtungon fermeret.* Corruperunt Scripturas tuas falſis interpretationibus.

Eriliugan, mentiri. vid. ſupra lit. E.

Irlugen, deſerre, verleugnen, Notk. LXXVII, 9.

Lugenfeld, vide ſup. Felt. Rotfelt.

Conf. inf. *Loug*.

LIVOL, LIVOLA, LIVOLI, Liber, libellus, Otfrid. I. 20, 45.

Digitized by Google

LIV.

Is ni habent liuola,
noh iz ni leſent ſcribara.
Nec habent id libri
nec legunt Scriptores,(Hiſtorici.)

Id. V. 19, 72.

Thanne er mit giuuelti
iſt inan faltonti,
Queman mag uns thar in muat
ſo man ſinan livol duat.
Tunc ille cum violentia
eſt illud (cœlum) plicaturus.
Veniet nobis tunc in mentem,
ſicut quis ſuo libro facit.

Cap. ult. 190.

Ni mag ih thoh ih uuolle,
thieſelbun liuoli alle.
Non poſſum etſi velim,
illa exempla omnia (enarrare.)

Cap. eod. verſ. 249.

Lis thir in then livolon.
Lege tibi in libris.

[*Livolpuobbes*, volumen libri. Gloſſæ Monſ. pag. 337.

LIUP, lux. Gloſſ. Monſ. pag. 351. *liupi*, lucis. pag. 379.

Liupliben, ſplendidum. pag. 358. conf. ſupra *Liup.* in LIAB.]

LIVTEN, ſonare, lauten, leuten. Notk. Pſal. XVII, 17. *Unz bara liutet diu Prophetia.* Huccuſque ſonat Prophetia. Pſ. XXXII, 3. *Uuola ſingent imo liudondo.* Bene pſallite ei in jubilatione. *Daz iſt keliudot.* Pſ. XLVI, 2. 6. *Liutont Gote in frolichero ſtimmo.* Jubilate Deo in voce exultationis. *Got fuor ze himele in liudungo unde in hornſcalle.* Aſcendit Dominus in jubilatione & voce tubæ. *Apoſtoli liudoton fore mendi.* Pſalm. XCIV. 3. *liudon*, jubilare.

LIVTEO, *in managii liuteo*, in multitudine populi: Kero Prol. pag. 17.

der Liut, populus, Otfrid. IV. 3, 1.

Giborta tho ther liut thaz,
thaz Drubtin Chriſtus thara queman uuas.
Audiverat tunc populus hoc,
quod Dominus Chriſtus eo veniſſet.

Idem I. 19, 44. & paſſim.

[*Liut*, terram, Gloſſ. Monſ. pag. 326. pro *liut*, *lant* legendum eſſe puto.

Liut ſuarze, Æthiopes. Gloſſ. Monſ. pag. 405. nempe nigri homines hodienum *Schwarze leute* vocantur,& Æthiopes communiter *die Schwarze.*

Liuti, Argivi, i. e. Græci. Rhaban. Maur. Gl. apud Diecmannum Spec. Gloſſ. Latino-Theot. qui prolixam commentationem addit, quam inſerere placet.

„ Liuti, *Leute*, homines, de qua voce Jun. „ *ad Will. p.* 60. 61. Loccen. *Lex. Jur. Sueo-G. p.* „ 204. Cl. Eccard. *ad Leg. Salic. p.* 43. V. n. 1279. „ *Pure liut, urbanus* n. 1473. *Liuti Graii*, ut ibi le- „ gendum puto, (in utroque MS. enim perperam „ *Gage* extat) n. 2550. *Liuti, Tyrii.* Hinc Lat. „ Barb. dicti ſunt *Luiti, Liti, Littones, Lidones*, de „ quibus Dufr. *Gl. L.* 314. 315. Nec aliunde *Laetos* ſive *Letos*, quorum apud Eumenium, Ammianum, Zoſimum, aliosque mentio, deſcendiſſe arbitror, V. Gothofr. *ad Cod. Theod. II.* 394. *b.* 435. 436. *V.* 132. *Dufr. l. c. p.* 253. 254. Reineſ. *de Deo Endouellico p.* 105. G. *Lydur* (cui accedit Sax. *Liide*) populus, quod a *lyda*, obedire, deriuat Rudbeck. *Atlant. I.* 352. Hinc vox Lat. Barb. *Leudes*, de qua Goldaſt. *rer. Alam. I.* 132. Spelmann. *Gl. p.* 356. 357. Dufr. *Gl. L.* 257. Adde Miſc. Leibnit. *p.* 425. Atque hæc vox *Liuti* ipſa illa eſt, cui Megalandri *Lutheri* nomen, tot ſcurrilibus convitiis & infamibus alluſionibus paſſim in Eccleſia Rom. laceratum, cunabula ſua accepta refert. Dudum iſtud in libello *de nomin. propr. Germ.* obſervatum eſt, qui cuidam antiquitatis ſtudioſo tributus, vivo adhuc Luthero Witteb. 1537. prodiit, quo beate defuncto, ipſius Lutheri, ut auctoris, nomen præferre cœpit, V. Wegner. *Not. ad eund. lib. tit. D. Mart. Luthers Namen Büchlein*, Lipſ. 1674. 8. *Germ. ed. p.* 33. ſſ. quamvis illum Lutheri eſſe, ſint, qui dubitent, teſte Tenzel. *Dial. menſtr.* 1698. *p.* 110. Nec Luthero quoque certo aſſerere voluerint Saubert. *de Sacrif. pag.* 548. & CL. Eccard. *Hiſt. Stad. etymol. ling. Germ. pag.* 43. cum quibus itidem ἐπέχω, licet non ignarus Separentur hac voces quam fidenter illum Luthero nuper, Egenolfus *Hiſt. der teutſch. Spr. II.* 112. iuerit aſſertum. Hujus, quem dixi, libelli *pag.* 32. *ed. Witteb.* 1611. 8. hæc extant: Lotharius. *Cæſar hunc* Lutherium, *ſeu* Lutherum *vocat. Eſt* Luther *frequens adhuc hodie nomen in Germania, præſertim in Saxonia. Significat autem herum ſeu dominatorem hominum. Liide enim, ut dixi, Saxonice* homines *ſignificat, Herr* herum *ſeu* dominum. Quæ ipſa verba, non minus atque integer libellus, auctori ſuo, illaudabili plane facinore, quod Thomaſius *de plag. liter.* §. 449. detexit, ſubducta ſunt a Goclen. *Lexic. Philoſoph. p.* 188. Cæterum haud fruſtra libelli auctor Julium Cæſarem appellat. Qui enim huic L. 7. *de bell. Gall. Lucterius* audit, is, notante ibi Arn. Montano *p.* 271. *b.* L. 8. ſemper eſt *Luterius*, & apud Livium *Lutarius.* Adde Voſſium filium *ad Jul. Cæſ. p.* 259. Plane concinunt iſta Voſſii patris *ſ. de vit. ſerm. pag.* 301. *b.* Luther *quando proprium eſt hominis, eſt a Germ.* Lud-heer, *populi Dominus. Idem eſt ac* Lotharius, *quod nomen filio Cæſaris Ludovici Pii. Nempe veteres Germani dixere* Leode, *unde noſtrum* Luyden. *Inde eſt, quod dicitur* Lothar & Luther, Lodovicus & Ludovicus. *Eſt hoc ex* Leode-wijk, *vel* Ludewijk, *hoc eſt, refugium populi.* Conf. Gryphiandr. *de Weichbild. Sax. p.* 3. Idem ipſum etymon ex Pontificiis dudum dedit Adr. Strieckius *Orig. rerumque Celt. & Belg. L.* 6. *p.* 197. ac in annexo *Indice* 2. repetit. Nomen vero ipſum *Lutheri*, variamque illius ſcribendi rationem, quam itidem cavillari ſolent adverſarii, a majoribus noſtris Chriſtianis accepimus, quibus admodum illuſtre fuit. Non enim tantum cujusdam Magiſtri *Lutheri*, Nuenburgenſis Eccleſiæ Canonici, Auctor *Chronici*

„ *nici Montis sereni p.* 141. meminit; sed etiam „ duos abauos suos (quorum alterum paternum, Walbecensem, alterum maternum „ Stadensem Comites fuisse, Maderus *ad Ditmar. p.* 6. notat) uno nomine, quod *Luther* „ sonat, signatos, Ditmarus Mersb. Episcopus „ *L. I. Chron. p.* 326. scribit. Comiti quoque „ Suppelingburgensi ex Saxonia, non virtute „ minus quam genere nobili, nomen *Luther* „ fuisse Chron. Brunsv. XXIII. 17. tradit: quod „ ipsum ibidem v. 36. 58. & 122. German. interpres etiam Duci imponit, qui ceteroquin „ a Chronographo Brunsv. *Luder* & *Lüder* appellatur. Unde *Luther* & *Lüder* permutari constat. Ita Gallos & Italos *Lotharii* „ Imp. nomen ex illo Germ. *Luderi* feciſſe Krantzius *5. Saxon. 25. p.* 122. obseruat. Lotharingia, cui Lotharius nomen dederat, Gunthero 1. *Ligurini* 205. *a magno tellus signata Luthero* vocatur, qui denuo *Lutherum VI.* 288. *Lotherum* vero *VII.* 207. appellat. Similiter „ Henrici Ducis Brunsv. filiorum ex Mechtilde „ Regis Angl. sorore susceptorum quartus in „ eod. Chr. Brunsv. XXXVIII. 57. *Luther* vocatur, qui Arnoldo Lubecensi in *Supplem. Helmoldi p.* 630. est *Luderus.* Plane affinis est alia „ hujus nominis scriptio *Luter*, unde Chron. „ Brunsv. XXIV. 82. Luder inquit, *unde* Luter *is vil na eyn.* Adde Tenzel. *vom Anfang* „ *und ersten Fortgang der Reformation pag.* 144. Sin „ autem *Luter* vel *Lutter* a *liuti* descendere neges, „ & alterius originis esse contendas, non minus honorificum quoque Luthero nostro etymon illud fuerit. Istam quippe vocem Sax. „ & Belg. sincerum, purum, putumque significare, ex Rom. communione Goropius *Orig. Antw. L. 6. p.* 631. & *Francic. l. 3. p.* 68. agnoscit. „ Adde omnino de diversa nominis Lutheri „ scriptura Mollerum sing. *Diss. de nom. Lutheri,* „ *in Acad. Grypbica* 1693. *ed. p.* 8. *ss.* Non igitur „ est, quod nominis Lutheri nos pudeat: nec „ ejus arrosores praeter anilem animi in nos efferati impotentiam, & puerilem vernaculae „ nostrae insciticm, quidquam produnt. Hucusque Diecm. l. c. pag. 38. seqq.]

Lantlüte, homines provinciales, Otfrid. J. Argent. passim. Chron. Königsh. pag. 870. opponuntur civibus, sive nobiles sive ignobiles. conf. supra *Lant.*

Liumunt, fama, Willeram. in C. Cant. pag. 34. n. 16. 73. n. 33.

[Legitur in utroque loco nostrae editionis *luimunt.*]

Liument, Notk. Psalm. 32, 15. *Er ne uueiz uueder umbe rebt, alde umbe liument.*

[*Liumunt*, nomen. Gloss. Mons. pag. 342. 361. 397.

Liumunt, testimonium. p. 365. *guoten liumunt.* testimonium. p. 366.

Liumunt, existimatio p. 404. praeconium. p. 408.

Liumuntes, existimatio *p.* 380. testimonii. p. 365.

Liumunt uzgieng, fama exiit. Tatian. 17. 8.

Prolixam de etymologia hujus vocis commentationem in Notis ad h. l. exhibet Palthenius. p. 339. seq. quam, licet coactior mihi videatur, lectori tamen judicium relinquens, hic inferam: ita autem ille:

Liumunt. Communiter quidem vox illa pro „ fama qualicunque, sed & speciatim pro illius „ praeconio, pro laude atque favore hominum „ accipitur, uti exemplum est praeter hunc locum „ in Gloss. Boxhorn. Putat Junius compositam „ eam esse ex *liut* & *mund* quasi populi os dicas, „ cum quo non solum consentit vox Germanica „ *leumund*; sed & ipsam hanc illius etymologiam „ continere videtur phrasis *jemand in der leute mund* „ *bringen.* Et sunt sane ingeniosissima, quae eam „ in rem confert Vir doctissimus in not. ad Willer. pag. 77. mihi tamen fateor non fiunt verosimilia. Primum mihi dubium è composito nascitur, quod adducit Junius, *liumhaftig* quod „ abjectis tribus literis ex *liumundhaftig* contractum esse ob tantam veteris linguae simplicitatem aegre mihi persuadeo. Deinde & suppositа etymologia Juniana, valde inconcinna „ phrasis foret, quae hujus loci est, *liumund uzgieng*, cum non os populi sed ex ore populi „ fama exeat. Nec ita exploratae veritatis est „ quod l. c. pag. 5. Junius supponit, non nisi „ duplicem significatum esse voculae *mund*, ut „ aut os aut tutelam denotet. Si vel maxime „ enim, quae ibi pro exemplo adducit, propria „ Veterum Germanorum nomina alterutrum „ sensum admittant, sunt tamen alia à Junio omissa, quae nulla ratione idem patiuntur. Dicam ergo quid mihi forte in mentem venerit. Putaverim diligentius inquirendum in „ vocem Francicam hactenus non apparentem „ *liu*, cui respondere videtur AS. *ley*, quod dicterium, carmen, s. cantilenam significat, „ Angli hodie *a lay* dicunt, unde composita „ *Roundelay*, *Virelay* sunt in Diction. Cotgrav. „ Cumque in carminibus atque cantilenis pleraque sint conficta & à veritate aliena, hinc „ Anglis mendacium nunc *a leye* seu, ut pronunciationis ratio habeatur, *a leye* dicitur. Quemadmodum & ad Francicum illud *liu* non incommode referri potest, quod apud Ker. est, „ *liugan* mentiri, & *liukanter* mendacio fallens, „ cum quo & Gothicum consentit *liugn* & AS. „ *lige* mendacium, *leogan* mentiri, nec absimilia sunt vocabula Suecis, Danis, Germanis, „ Belgis, aliisque eandem rem denotantia. „ Haec omnia quin à communi quodam quale „ diximus principio profluxerint, mihi quidem dubium non est. A voce itaqe *liu*, quod „ famae atque rumoris aliquid videtur denotasse, verbum est *liuman*, *liumen*, *liumon*, *liumun*, „ (quatuor enim hae terminationes promiscue „ in usu Francorum sunt, id quod de tribus „ prioribus dubio vacat, quartae autem exemplum est in Dict. Gassar. *bitun* expectare, apud „ Ker. *bibun* tremere in Glossar. Boxhorn. *gauuegun.* compingere) famam conciliare, quod „ in composito *verliumen*, *verliumden*, *verleumden*, „ Germanis hodienum restat. A *liumun* porro „ par- „

Digitized by Google

LIV.

„ participium est præsens *liumunde*, seu, quod „ frequenter fit, abjecta vocali, *liumund*, quod „ substantive usurpatum vim habet significatus „ frequentativi, uti idem in AS. lingua obtinere „ testis est celeberrimus Hickesius in Grammat. „ AS. & Moeso-Goth. p. 53. Belgarum consue„ tudo etiamnum fert ut dicant *bet ruyment, bet „ verjuyment*, pro actione cedendi atque negli„ gendi frequentiori, quanquam qui accura„ tiores videri volunt magis nunc utantur in„ finitivo quam participio, quo è contra fre„ quentius quam infinitivo Germaniæ inferio„ ris incolæ utuntur. Hac itaque ratione *thaz „ liumunt*, idem est ac τὸ diffamare, concitare „ rumorem atque augere memorando. Sed „ mera hæc est conjectura quam pro eo ac vi„ sum fuerit aut confirmandam aut confutan„ dam peritioribus permittimus. Hæc ille.]

Leunden, *liunden*, idem, J. Augusti. MS.

Liumhaftig, famosus, celebris, Willer. pag. 73. n. 33. [legitur autem in nostra edit. *luimhaftig*.]

Unliumenden, calumniæ, Notk. Psal. CXVIII. 134.

Idem Psal. XXXII. 22. *Ih forderota iro salutem (Keniſt) darumbe unliumendoton ſie mih.* Ps. LXXI. 4. *Er genideret den unliumendare.* humiliabit calumniatorem.

Liutchilchun. v. *Chiric.*

Liutskar, multitudo populi, Otfrid. IV, 4, 125. [In Otfrido *liut ſar* hoc loco legitur, & Junius quidem *liutskar* legit, quem Schilterus hic sequitur, at Codices MSti constanter legunt *liut ſar*. vide Scherz. Not. ad h. l.]

Liutſtam, homines. Otfrid. III. 12, 13. IV. 8, 27.

[*Liutſtam*, vel *gapirgi*, montanus. Gloss. Monſ. pag. 410.]

Liutkiſemene, cætus, Gl. Vet.

Liutpaga, heimstrit, seditio, Gl. Vet.

Liutſtal, heriuuahta, stationes, Gl. Vet.

Liutzorahto, publicè, Gl. Vet.

Liutriſte, ex omni conditione homines, Notk. Psalm. LXIV. 3. *Ex omni natione (ſone al slahto liute) ex omni conditione (ſone allemo liutriſte.)*

[*Liutpari*, in oculis hujus solis. Gloss. Monſ. p. 327.

Liutparlichero ſpilo, publicis spectaculis. pag. 401.

Liutprotb, vel *leiclibbu*, laicos panes. pag. 330.

Liutmari, abruptum. pag. 378. vide *Mara*.

LIUTANA, Lugdunum. p. 408.

Liutona, Luctuna. p. 417. (lectio haud dubiè corrupta è priori loco corrigenda.)

LIUUET, placere, approbari, hodie *belieben*. Otfrid. ad Salom. ℣. 55. vide Scherz. Notas.]

LIUUUN, vid. inf. *Loube*.

LIUZEN, mittere, *laſſen*. *Sih thara liuzent*, se eò demittunt, Otfrid. V. 22, 24. c. 23, 15. [In utroque loco nostri Otfridi pro *liuzent*, legitur *liezent*.]

LO.

Liuzit iz uz, emittit, Otfrid. IV. 29, 109.

Si liuzit iz al thanana uz,
zi themo Druthines hus.

Ea (Charitas) emittit omne exinde
ad Domini domum.

[Scherz. in Not. putat *liuzit* hic idem esse ac *loszet*, forte dividit, quod suo loco relinquo.]

LO, locus, è lingua provinciali in Francicam & Belgicam in nominibus propriis locorum receptam.

Taſſander-lo, Taxandri locus, Ammian. Marcellin. Wendelin. Gloss. Salic.

Druſilo, Drusi locus, penes Moguntiam, prope Eichelstein.

Elſelo, villa Leodiensis, Cæsar. Heisterb. X. 2.

Caroli-locus, c. 3. X. de emt. vendit.

Kilianus ex Becano: *Lo*, *locus altus adjacens ſtagnis, torrentibus aut paludibus. Hinc Borkelo. Benerlo. Eecklo. Kallo. Ooſterlo. Tongerlo. Teſſanderlo, Venlo, Weſterlo.*

LOBON, laudare. *Loboſam*, Otfrid. I. 18, 32.

Ih mag es lobon harto
ni girimit mih thero uuorto.

Ego quam potero laudare diligentissime,
nec suppetent mihi (tamen) verba.

[Scherz. monet, pro *girimit* in MSC. legi *girinnit*, quod jam supra notatum lit. G.]

Idem IV. 1, 78.

Thaz ih giſcribez hiar ſofram
the'iz thir io uneſe loboſam.

Utinam ego scribam hic eatenus (saltem)
ut id tibi sit laudabile.

III. 26, 26.

Job quedemes in tibti
thaz iz lobaſamaz ſi
Allo ſino dati.

Et dicamus directe
quod id laudabile sit
Omne ipsius factum.

Notk. Psalm. XXXIII. 3. Verba Psalmi: in Domino laudabitur anima mea: ita transfert. *An Gote uuirt kelobet min ſela.* addens. *Sin bin ih lobeſam unde guollich nals min ſelbes.*

[*Lop.* magnificentiam. Gloss. Monſ. p. 323.

Lop, magnalia. p. 364.

Lop, confessionem. p. 355.

Lop, præconia. p. 386.

Lopot, probat. p. 357.

Lopot, benedicit. p. 388.

Lopota, magnificabat. p. 365. confitebatur. p. 395.

Lopotun, glorificabant. p. 365.

Loponta, admirari. p. 355. (forsan legendum *admirati*.)

Lopes, favores. p. 391.

Lopara, adulatores. p. 392.

Lopſingigiu, Hymnidici. p. 392.

Lob, hymnum. Kero. c. 11. *lob deruſelbun citi*, hymnum ejusdem horæ. c. 17.

Lob,

LOB.

Lob, laudes. Id. c. 12. *dih kerift lob*, te decet laus. c. 11. *Sin kafolget lob*, ſequuntur laudes. c. 13.]

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1154. Tyrol. I, 1.

Lobogerni, jactantia, Notk. Pſalm. XLIII, 22.

Lobofriſcung. vid. *Friſching*.

LOBE, fides, V. inf. *louban*.

LOBELIN, cloaca. J. Argent. L. 1. c. 56. Cauponum jus eſt, ſingulis diebus lunæ purgare neceſſarium Epiſcopi. Des Biſc. Löbelin. Jus Auguſtan. MS. t. de Carnifice. *Swenn der richter diu Laeublin fürten ſol. Das er das nuur by der nacht tun ſol und in dem Winter.* Keiſers. Broſl. f. 80. *Uf das Leublin*, uf das heimlich gemach.

[LOCHE, concinno. Gloſſ. Monſ. p. 339.

Lochot, favet. p. 385. permulcet. p. ead.

Lobontiu, mulcentia. p. 405.

vide *Locken. Lucchen.*]

LOCKIS capilli. *Locka*, capillis: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Hæc nobis cum Germanis & ſuperioribus & inferioribus Locks: eodem ſenſu Sax. Loccas.* Gl. Monſ. ASax. *Loccas, Artiue.* i. harlocken arte factæ. v. *Morloken.*

LOFFTOTINGH, Chron. Vet. Sax. 1260. de feſto aliquo. V. *Louban.*

LOFFUN, hiſtrionibus. Gloſſ. Monſ. p. 377. conf. *Loufen.*]

LOG, inſidiæ militares, Chron. Konigsh. c. 90. de Tamari, contra Cyrum: *Leite im loge heimelichen zwiſchen zweien bergen.* Juſtin. L. I. c. 8, 11. ibi: *compoſitis in montibus inſidiis.*

Logerdag. vid. *Dag.*

Orlog, bellum indictum, prælium conditum.

Orlog, Sueco-Gothis adverſitates, fata dura, *Ol. Verel. Ind.* conf. inf. lit. O.

LOH, flamma. v. *Laug.*

[*LOH*, fovea, Tatian. 51. 1. *Fohun habent lob*, vulpes foveas habent.

Lob, vel *bol.* foramine. Gloſſ. Monſ. p. 410.

LOH, os. Gloſſ. Monſ. p. 333.

Lobbe, ore. p. 347.

Lobe, percuſſum. p. 356. h. e. *ein loch das einem geſchlagen wird.*]

LOKEN, vocare, allicere, blandiri, ſolari, Otfrid. V. 11, 69.

Sus lokota er mit minnon.
thie drut menniſcon.
Sic (Chriſtus) blande invitabat cum charitate
fideles homines.

[*Lochon* eſt mederi, ſanare apud Otfr. IV. 37, 36. V. 20, 151. (ita corrigendum vitium typographicum.) Rhabani Mauri Gloſſ. *Lobot*, fovet, fovit. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 7. Idem tamen non repugnat, quo minus quis ſtatuat, recte Schilterum locum productum ex Otfrid. V. 11. vertiſſe in Notis ad eundem.]

Vet. Verſ. Pſalm. XCIII. 4. *Si lokent unrecht*, loquuntur injuſtitiam. v. *Giloch. Loche*, & mox *Lucchen.*

[*LONCHA*, ilia. Gloſſ. Monſ. p. 327. hodie *lunge*, pulmo.]

LOO.

LOON, looth, merces: Kero. [c. 36. *loot* autem legitur c. 4. Scherzius vero in Not. mallet & ibi legere *loon*. *Loon*, mercis, Id. Prol. pag. 16. E nota autem (o) patet legendum *merces*. *Fora lone*, pro mercede. c. 59. *oiganas ſih habenti lon*, propriam habituros mercedem. c. 40.

Lon, fructus. Gloſſ. Monſ. p. 352.

Lon, bravium. p. 396.

Lon, vicem. p. 393.

Lon, redditio. p. 354. 355.

Lones, muneris. p. 382.

Lone, viciſſitudine. p. 327. 352.

Lonon, mercimoniis. p. 413.

Lonun, ſtipendiis. p. 379.

Longelt. media. p. 410.]

Otfrid. V. 23, 5.

Mit thiu Druhtin lonot
themo thimo thionot.
Quibus Dominus præmiis afficit,
eum, qui ipſi ſervit.

Rhyth. ad Ludov. R. pr.

Einen Kuning weis ich,
heiſſet herr Ludwig.
Der gerne Got dienet,
weil er ihms lohnet.
Regem novi,
vocatur Dominus Ludovicus,
Qui lubens Deo ſervit,
quippe qui eum præmiis afficit.

Lon, pretium, Notk. Pſalm. XLIII. 13. *Nebein manigi lones ne uuas an demo choufe*, non fuit multitudo in commutationibus eorum.

Widerlon, retributio, Vet. Verſ. Pſal. XC. 8.

LOOS, ſcropha, ſus fœta. Geſner. Hiſt. Quadrup. pag. 873.

LOR, lorum, faſcia, Schiltlör, Helmlör, Brinnlör, Goldaſt. T. I. Rer. Alem. p. 119.

[LORPAUMES *baupit pant*, coronatus lauro. Gloſſ. Monſ. p. 404. *Mit Lorpaumes pletirum, baupit pantu, kachronot*, laureatus. p. 406.]

LOS, laus, conſenſus. v. *Burglos. Wegelos.*

Los, liber. *Löſen*, liberare, ſolvere, Willeram. in C. Cant. p. 14. n. 7. & ibi Fr. Jun.

Loſi unſih fon deme ubile, libera nos à malo. Kero. c. 13.

[Notk. Pſalm. LXX. 2. *In dinemo rehte loſe mih*, in tua juſtitia erue me.

Tatian. 5. 14. *Teta loſunga ſinemo folke.* Fecit (Deus) redemtionem plebis ſuæ. Hæc vox *loſunga* plane alio nunc ſenſu à Germanis uſurpatur, ut ſignum, Symbolum, teſſeram militarem denotet, *eine loſung*. Sed liberationem aut redemtionem, addito præfixo, ſonoque ſyllabæ mediæ attenuato, *eine erlöſung* dicimus. Palthen. Not. ad Tatian. p. 305. Derivantur hinc etiam *Alooſin*, & *Arloſneſſe*, quæ vide ſupra lit. A.]

Losgehn, vagari, liberè, vadere, ut piſces in undis, Otfrid. III. 7, 67.

Thiu guoma los get thare,
So fiſg in themo uuage.

Medi-

Digitized by Google

LOS.

Meditatio libere vadit hic,
ſicut piſcis in unda.

Notk. Pſal. LXVII. 32. de his qui deditione liberantur: *Alſo in uuige ſi gelöſe tuont.*

Urloſi, redemtio, liberatio, Notk. Pſ. XLIV. 3.

Ziloſtin, diſſolvere, Otfr. IV. 19, 67. Falſi teſtes adverſus Chriſtum:

Er quad, ziloſtin ſie iz in uuar,
thaz erquiſt iz auur ſar.
Dixerat, diſſolverent iſti illud (templum) revera,
idem reſtauraturum ſe ſtatim eſſe.

[Scherzius in Notis h. l. ita vertit:

Dixerat, quod ſi deſtructuri id ſint revera,
illud reſtaurare velit ſtatim.]

LOSEN, auſcultare, obedire. Otfr. I. 22, 69. de Chriſto duodecenni in templo.

Er loſota iro uuorto,
iob giuuaro harto.
Auſcultabat illorum verbis,
idque accuratiſſime.

Verſ. 75. de auditoribus ibi præſentibus.

Joh loſetun mit giuuurti
thero finero antuuurti.
Atque auſcultabant cum veneratione
iſtis ejus reſponſionibus.

Notk. Pſ. LXV. 16. *Choment hara alle Got furbtende loſent, unde ih zelo iu, uuaz Got habet ketan minero ſelo.* Venite, audite, & narrabo omnes qui timetis Dominum, quanta fecit animæ meæ. Adde verſum 18.

Otfrid. II. c. 13, 22. Reg. S. Benedicti, pr. *lb.*

[*Loſiti* attendiſſet. Gloſſ. Monſ. p. 329.

Hodienum compoſitum *aufloſen*, in Suevia eſt uſitatum, notatque auſcultare cum attentione, nonnunquam cum applauſu. *Loſen* vero iisdem eſt, furtim admotis auribus ſecretiora audire velle.]

Loſſere, auditores, Notk. Pſal. XLV. 5. Pſal. LXXVII. 9. Pſ. XCIV. 5. Pſ. CV. 42.

[In primo ſaltem loco Notkeri nomen *Loſſere* occurrit, in reliquis autem verbum. Pſalm. LXXVII. 9. *daz loſeen iſt*, hoc nunc audimus. Pſ. XCIV. 5. *die loſent imo.* Pſ. CV. 42. *Holdemo Gote ne uuolton loſen.*]

Gilos, auſcultator, obediens, Otfr. I. 18, 54. Notk. Pſ. XXVIII. 4. *die iro gilos ſint*, qui eam auſcultant. vide *Gilos.*

Ungelos, inobediens, Notk. Pſ. LXX. 2.

Uberloſarra, auditores, Notk. Pſal. CIII. 4. Conf. ſupra *Hloſe.*

Los, dolus. Gloſſ. Lipſii: *Loſen*, doloſum. *Loſin*, doloſo. *Loſonga*, dolos. ibi Somnerus: *His affine Saxon. Læſunge, unde noſtrum Leaſing, mendacium.*

Freheri Gloſſæ Belgicæ: *Fraudulentus, Loes.* dolus, *Losheit.* doloſè, *Losleke.* Anglo-Saxonicæ: *Falſus vel mendax, Leas.* Decalogus ASax. *Ne ſege thu leaſſe gewitneſſe.*

LOS.

Urloſi, Otfrid. V. 20, 107.

[In hoc Otfridi loco vox *urloſi* non occurrit, ſed II. 6, 107. ubi verba ita ſonant:

Thaz ſulih urloſi
fora Gote umſib firuuaſi.
Ut talis redemtor
coram DEO nos defenderet.

Quæ verba Scherzius quidem vertit:
Ut hæc redemtio (ſcil. Chriſti)
apud DEum nos defenderet.

Verum mallem Schiltero ſubſcribere, quum de ipſo redemtore JEſu verba præcedentia loquantur, ni locus Notkeri Pſ. XLIV. 3. paulo ante allegatus obſtaret, in quo *urloſi*, redemtionem iſte vertit. conf. inf. lit. U.]

Die *loſen* cur Alemanni alicubi dicantur, vid. ſupr. Alemann. §. VII.

[*Loſer*, levis. Gloſſ. Monſ. p. 395. Hodienum *ein loſer mann*, dicitur, vir improbus, homo nequam.]

LOSCHEN, latere, *Lauſchen*, clam obſervare. Notk. Pſal. XVII. 12. *Tougena gedingi ſazta er in herzin gloubigero dar er loſchet*, ſecretas ſpes poſuit in corde credentium, ubi latet.

[*Loſcento*, deliteſcendo. Gloſſ. Monſ. p. 384.

LOSCESHUTI, janthino. Gl. Monſ. p. 339.]

LOSEN, extinguere, *Leſchen*, Notk. Pſal. XLIX. 3. *die beleuua die brennit er in unirloſemimo fiure*, paleas comburet igne inextinguibili. [Hodie *unverlöſchlich.*]

LOSSEN, mittere ſanguinem, de morte Senecæ. Königsh. Chron. c. 2. §. 38.

LOT, *Gelöte, Glöt*, pondus, *Gewichte.* Jus Argent. L. I. §. 19. *Als ouch ieklichem burger uuol muzslich und müglich iſt, in ſineme huſe die gelöte der wagen ze habenne.* Latinus textus: *pondera librarum.* Jure Auguſt. MS. *Glöt* vocatur.

Lötig gold. V. *Mark.*

LOTER, vanum: Notk. Pſal. XI. 3. *Loter choſont ſie alle ze ein anderen*, vana locuti ſunt unusquisque ad proximum ſuum. Pſalm. XVII. 31. *Dar iſt nit nebein loter ana*, ibi non ineſt vanitas. Pſal. XXXV. 4. *Sines mundes uuort ſint unreht unde loter*, verba oris ejus iniquitas. adde Pſ. CXVIII. 39. Kilianus: *Loterer.* fallax.

Hodie *Luder, lüderlich. Loterbube.*

LOVBE, locus ubi cives conſultant, Chron. Königsh. V. 132. *Lobium*, porticus, Du Fresn. Gloſſar. Judic. III. 20, 24.

V. ſupra *Felt.* & *Löbelin.*

[In Gloſſis Florentinis eſt *Louba*, umbraculum. In Gl. Anonym. *Louba*, Hutta. Hodie ſimili ſenſu vox *Laube* in uſu eſt. Scherz. Not. ad Willeram. p. 5.

Loupa, umbraculum. Gloſſ. Monſ. p. 332.

Loupun, idem. p. 344.]

LOVBE, LOBE, fides, *glaube.* Fragm. de B. Hiſp. ✝. 1808. De ducibus Caroli M.

Si geraiten ſih in allen zit
thurh then heiligen loben erſterben.
Præparabant ſe omni tempore
pro ſancta fide emori.

Et ℣. 2015. de iisdem:

Ain zouerſiht unde ain minne
ein lobe unde ein getbinge.
Una fiducia, & una charitas,
Una fides & una ſpes.

Willeram. in Cant. Cant. p. 43. n. 19. *Nu ich ze ſinemo louuan bim kuman*, [*Nu ih ze ſinemo geloubon bin kuman*, ita noſtra editio.] poſtquam ad fidem ejus perveni.

Louben, *gelouben*, credere. Notk. Pſ. XIV. 3. *Er ze gabes arg ne geloubta ſone anderen*, qui opprobrium non accepit adverſus proximos ſuos.

Louen, *an einen Got louen*, in unum DEVM credere, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1083.

Loub-irren hæretici, Notk. Pſ. XXV. 5. *Unrebtero geloubo*, hæreticus. Idem Pſ. LIV. 22.

Giloubur, credens, Otfrid. I. 4, 167. [vide ſupra lit. G.] *Gelobige*, fideles. Notk. Pſ. X. 1.

Geluvi, conſenſu. Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Sax. conſenſus geleafe, & leafnis. unde noſtrum eodem ſenſu Leaue i. e. licentia, quod Belg. Oorlof, verlof. Germ. Urlaub, Erlaubnis.*

Notk. Pſ. LXXIII. 5. *urlub.* Willeram. in C. Cant. p. 82. [n. 36. *daz min ſponſus erloibet habet ſinen unte minen vienton.*]

Keloubtin, conſpirarunt, Notk. Pſal. XX. 12. *An dih keloubtin*, in te conſpirarunt.

Liuuun, concedere, tradere, *liefern*. Otfrid. IV. 16, 26.

Joh thie Euuarton rebto
liuuun filu knehto.
Et ſacerdotes recta (promte)
conceſſerunt plures milites (ad capiendum JEſum.)

Id. l. c. ℣. 36.

Sie uuarun einon zue livi.
Hi erant uniti ad tradendum.

[In Codic. Vindob. legitur *zueliſi* pro *zue livi:* in Vatic. vero & Flaciano *zuelivi*, utrumque eſt noſtrum *zwölffe*, duodecim. Itaque hic verſus eſt reddendus. *Illi* (Chriſtus & Apoſtoli, excluſo Juda,) *erant tantummodo duodecim.* Scherz. Not. ad h. l.]

Farliuuaner, accommodatus. Gl. vet.

Ferliuuuen, commodare, mutuum dare. Notk. Pſal. CVIII. 11

Belouuan ſich des, *ſich beurlauben eins dings*, deſerere, renunciare. Willer. in C. Cant. p. 90. [n. ed. 39. in qua legitur, *uuie ſcal ih nu mih geloiban dinero contemplationis.*]

Notk. Pſ. XXX. 11. *Iruuiegeda trozta mih aba ſundigen ſih keloubinten dinero eo:* tædium detinuit me à peccatoribus relinquentibus legem tuam. Verſ. 25. *Uuele ſint daz? ane die ſih iro ne geloubent.* Qui ſunt iſti, niſi qui ſibi non renunciant. Pſ. XXXIII. 9. *Ube ſie daz ne tuont, ſo uuehſelot er fore in ſin anaſiune, unde geloubet ſih iro.* Si hoc non faciunt, tunc erga ipſos faciem mutat, & deſerit eos. Pſal. LXXXIV. 4. *Habeſt dih keloubet dero abolgi dines zornes*, avertiſti ab ira indignationis tuæ. Pſ. XCVI. 5. *Alle geloubton ſie ſih iro duritiæ (herti) unde uuurden Chriſtiani.* Pſ. XXXIV. 22. *Ne geloube du min*, ne diſcedas à me. Pſ. XLIII. 12. *Die ſih in martyrio (iihtungo) geloubton, unde ad paganiſmum (ze heideſcun) iruuuanden.* Pſ. LXXII. 27. *Ferloren habeſt du alle, die ſih din geloubent*, perdidiſti omnes qui fornicantur abs te.

[LOUCH, cepe. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

LOVFEN, v. *Hlauff.* & *Liafen. Loufig noch der welte*, Politicus, Chron. Königsh. c. V. §. 109. Goth. *Hlaupan*, ſaltare.

[*Louf*, diſcurre. Gloſſ. Monſ. p. 351.

Loupho, curſor. p. 336. 352.

Loupho, hiſtrio. p. 400.

Louphono, hiſtrionum. p. 386. conf. *Loffun.*]

LOVG, mendacium. vide *Liugan.*

Lougen, mentiri: negare, abnegare, *verleugnen.* Notk. Pſ. III. 8. *So chunt uuard in min urſtendida, daz ſie iro nebeinen lougen getorſton haben.* Sic notoria eis facta eſt mea reſurrectio, ut eam nullatenus inficiari potuerint.

Otfrid. I. 17, 101. de Herode:

Loug ther uueniga man,
er uuankota filu thar fram.
Mentiebatur vilis homo,
recedebat abinde valde procul.

Id. II. 3, 2,

Thes n'iſt lougna nibein.
Hoc non eſt negans unus.

[*Lougna* non eſt participium, ſed ſubſtantivum, ut I. 27, 35. ubi de Johanne Baptiſta dicitur:

Jah er tho ſo s'iz uuas,
ni giang in ſtrit umbi thaz
In lougna noh in baga
ſulicha fraga.
Confitebatur tunc ſicut id erat,
non ibat in litem deſuper
In inficiationem, nec in ambiguitates
hæc interrogatio.

Vertendus igitur & hic locus: *Hoc non eſt mendacium.* Scherz. Not.]

Id. III. 20, 178. Ubi iterum *Thes n'iſt lougna nibein.* Nec eſt quicquam hujus falſum.

Lugenfeld, campus mendacii, V. ſup. *Felt.*

Luggenwizagon, pſeudoprophetæ, Tatian. c. XXIII.

LOZ, *ſors.* Gloſſæ Lipſii: *Los*, *ſortem.* ubi Somnerus: *Hoc nobis cum Belgis Lot, à Sax. Hlot & hlyt, ſors. Æfenhlytta, conſors.*

Tatian. c. 2, 3. *In lozze framgiang thaz:* ſorte exiit, ut &c.

Vid. *Ebanlozzon.* & *Chilozz.* & *Liozemes.*

[Notker. Pſal. XXX. 16. *Min Got piſt du, chad ih, min loz iſt in dinen handen.* Dixi DEus meus es tu, in manibus tuis ſortes meæ, *hoc eſt hæreditas. Sid daz erbe mit loze iu geteilet uuard, ſo ſol man hier loz fure erbe fernemen.* Poſtquam hereditas ſorte dividitur, debet hic ſors pro hereditate accipi.

Loze, ſorte. Gloſſ. Monſ. p. 364.

Lozun, cleros. p. 349.

LOZUNGA, coruſcatio. p. 357.]

LV, olim. Notk. Pſal. XLIX. 8. *Lu uuas ſito*, olim erat moris.

Digitized by Google

LVA.

LVAD, V. *Laden.*

LVAGE, ſpelunca, *ſcabero*, latronum. Otfr. II. 11,46.

Is ſcolta uueſan betobus.
Doh man Drubtin thanne,
ioh loboti tharinne.
Nu duent iz man ginuage,
zi ſcabero luage.
Hæc debet eſſe orationis domus.
Ubi Domino gratiæ agantur,
& laudes dicantur inibi.
At feciſtis eam abunde
Sicariorum (latronum) ſpeluncam.

[*Luag* videtur idem eſſe ac *lob*, fovea, apud Tatian. 51, 2. v. Jun. Gloſſ. Goth. voc. *lukan.* verſus autem hi, poſt primum, ita debent reddi:

Ut DEus tunc
ſemper laudaretur inibi.
Nunc faciunt id (i. e. transmutant hoc templum) homines ſatis multi
in latronum ſpeluncam.
Scherz. Not. ad h. l.]

V. *Lob.* & *Luog.*

[LUBISTECHAL, libuſticum. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

LVCCHEN, allicere, *locken*, Notk. Pſ. XI. Pſ. CIII. 17.

Lucchedon, illecebræ, Notk. Pſ. XC. 3.

V. *Loken.*

[LUCHA, cicatrix. Gloſſ. Monſ. p. 331.

Lucbun, aperturas. p. 343. hodie *Lucken.*

Otfr. II. 4, 27. de diabolo Chriſtum tentante.

Thia Lukun uuolt er findan,
ioh gerno 'nan giuuinnan.
Foramen volebat iſte adinvenire
& libenter ipſum capere.]

LUCKI. vide *Liugan.*

LVCHTER *hant*, ſiniſtra, Chron. Sax. vet. Aliàs *lufter*, *lefterband*, Notæ ad Willeramum in Cant. Cant. pag. 26.

LVCIFERE, Iſid. V. 3. *Fona breue aer Lucifere ih dhih chibar:* Ex utero ante Luciferum genui te.

LVCTIKA, puſilla: Gl. Lipſii.

LVCZIL, parvus. Kero: *Luczil muate*, puſillanimis. [*Lutcilmuate* in noſtro Kerone legitur. c. 48.] V. *Luzzil.*

LVCVCVMIN, paulò minus: Gloſſ. Lipſii, qui addit: *Nos Luttelkemin.* à *Luzzil.*

LVDI, cantica, *lieder*, Otfrid. V. 23, 351.

Thar iſt ſang ſconaz,
Scona liudi da ubar dag,
thaz ih irzellin ni mag.
Ibi (in cœlo) eſt cantus pulcher,
Pulchra cantica tota die (quotidie.]
quod ego referre non poſſum.

[MSC. Vatic. legit *ludida*, Cæſar. *lutida*, quod eſt à *ludon*, *luton*, ſonare, ſonum edere. Scherz. Not. ad h. l. Ego legere mallem *liedi.* ita enim voce *liedes*, cantici, Otfr. IV. 4, 107. uſus eſt.]

LVE.

V. ſup. *Lied.* & Du Fresn. Gloſſ. *Leudus.* pag. 259.

LVEGEN, videre, perſpicere.

Lugunth, perſpexi, Otfrid. V. 25, 66.

Ni lugunth Evangelion.
Non perſpexerim Evangelium.

[Codex Cæſarienſ. habet *Ni lugi in thevangelion*, quod reddo: *non inſpexerim Evangelia.* Scherz. Not. ad h. l.]

Irluegetun, inſpexerunt, Otfrid. V. 6, 15. 49. II. 12, 63. conf. ſupra lit. I.

Lugina, viſio, fabula, ſpeculatio cerebrina. Otfrid. V. 25, 85. [*Errorem* reddit hanc vocem Scherz. in Not. Suevis hodienum in uſu eſt verbum *luegen*, & compoſitum *auffluegen.*]

Lugdun, ſpecula in colle, V. ſupr. in Dun. An huc: *Londnum, clivus:* Gl. MSS. ASax. Item: *Logdon*, *lacunicanus.*

LVFT, aër. Kero: *dero lufteo mezzlichi*, aërum temperiem.

[*Lufteo der mezlihchii*, habet noſter Kero. cap. 55.

Luft, æthereum. Gloſſ. Monſ. p. 411.

Luftliben, aërinis. p. 360.

LVHS, linx. p. 414. hodie *Luchs.*]

LVLLEN: *ſaugen.* Keiſersp. Brosl. fol. 33. b. *Wir alten menſchen ſugen noch diitlin, und liegen daran zu lullen, der lult an der fleſchen. der lult an unkeuſchheit*, &c.

[LUMBLO, lumbi. *Rehtunga iſt bruohha ſinero lumblo*, juſtitia cingulum eſt lumborum ejus. Iſidor. c. 9, 4.]

LVMET, rumor, Vet. Verſ. Evangel. & Epiſt. Matth. IX. 26. *Leumunt.* V. ſupr. *Liut.*

LVML, mollis. *Lümlen und weich*, Keiſerp. Brösl. f. 42. b.

LVND, nemus. Iſac. Pontan. L. I. Orig. Franc. pag. 43. Caſtum nemus, Tacit. hodie *Heiligland*, corruptè pro *Heilig Lund*, Vorburg. Vol. III. p. 281.

Lundinium, vetus opidum Britanniæ, Amm. Marcell. Lib. XXVII. §. 7.

LVNNEN. *Bilunnan uurdi*, ceſſavit, Iſid. V. 6. vide ſupra *Bilinnen.*

Lunolaga, ranunculus, Gl. MSS. ASax.

LVOG, ſpelunca, v. *Luage*, ſuprà. Rudolphus von Anſe: de Samſone: *Ein luog uuas genant Ethan.*

Vet. Verſ. Pſal. XII. *alſo tougeno faret er, ſo der Lewo in finero luogo.* Idem de ſepulcro Sarræ: *in der zwifaltem Luoge. hol.* Cant. Cant. IV. 8. *der ſint Lewon luoger.*

LVOGINDA, rugiens. *Luonde*, rugientes: Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Ejusdem originis ac noſtrum Low, aliàs Bellow. Vox fictitia à ſono bovis mugientis, cujus mugitus Sax. Geblow. Mugire autem Belgis Loien. Ger. Luyen.* Kilianus: *Luyen, loien, mugire.*

LUPP. *Geluppeten pfil*, venenata ſagitta: *Königsb.* c. 1. §. 79.

[LURA, muſtacea. Gloſſ. Monſ. p. 400.

LUS, pediculus. p. 414. hohie *laus.* vide *Luus.*

LUSNUNGO, ſenſu. p. 359.]

LUST, videtur majoribus generatim notaſſe appetitum, deſiderium, indifferenter ad bonum & malum.

Frauuonluſti, freudenluſt, *Leidluſti*, dolor, triſtitia, quod vide ſupr. Notk. Pſal. CXVIII. 20. *Geluſt und Gireda ein ſint.*

Luſtim, libet: Kero. [*Diem luſtim*, quibuslibet, habet Kero. c. 7. *Dera luſtida*, delectationis. Id. c. 7. *der luſtida chrefteo*, delectatione virtutum. cap. eod.

Luſt vel *uuillo*, affectum. Gloſſ. Monſ. p. 409.

Luſtoges, delecteris. p. 350.

Luſtiſos, luxuriabitur. p. 355.

Luſtenta, prurientes. p. 399.

Luſtrante vel *tole*, prurientes. p. 412.

Luſtlihe giſihti, venuſto aſpectu. p. 319.

Luſtont, appetunt. p. 409.

Luſtungen, illecebris. p. 351.

Luſtunga vel *uvipzierida*, muliebria, ſeu fluxus ſanguinis. p. 319.

No izer ni lirnetun, ni ſih darazoni garotun, noh es keronti, ni luſtenti, ni uuarun, nec ante parantes, nec affectantes. p. 401.]

Luſti, convenienter, congruè, Otfrid. V. 14, 13.

Ther ſtad bizeinot luſti,
thes ſines libes feſti.
Littus ſignificat convenienter
vitæ ipſius firmitatem.

Zi analuſti, ad beneplacitum. Otfr. I. 4, 84. de Johanne Baptiſta:

Gikerit er ſcono
thaz berza fordrono
In kindan bruſti,
zi Gotes analuſti.
Convertet is optime
cor patrum
In filiorum pectora,
ad DEI beneplacitum.

Luſta, Notk. Pſ. XXXIII. 5. *ſin ſelbes luſta mih, nals goldes alde rihtuomes*, Ipſius (DEI) deſiderio flagravi, non auri nec divitiarum.

Luſtin, deliciæ, Otfr. V. 2, 20.

Drag thu, giloubi thu mir,
then Gundfanon anan thir.
In houbite inti in bruſtin,
thines herzen luſtin.
Portato, crede mihi,
hoc vexillum (crucis) in te.
In capite & in pectore,
tui cordis delitias.

Luſtida, delectantur, Iſidor. 9, 4.

Luſtſam, *luſſam ganga ſin*, pulchri ſunt greſſus ſui, Cant. Cant. VII. 1. Willer. p. 127. n. 53. *Luſſam dine genge ſint.* -- *Luſſam iſt mir diu mobilitas prædicationis.* Et 132. n. 57. *Scone biſtu in fide, ziere in operatione, luſſam in deliciis.*

Helet luſſam, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 717. 1016. 1567. 1598. 2383.

[*Luſſam*, delectabilis, quo quis jure delectatur, pulcher. Notker. Pſ. LXVII. 4. *Sie uuerden geluſſamot*, delectentur. Scherz. Not. ad Fragm. cit. p. 10.]

Gluſt, delectatio, Keiſersp. Br. f. 84.

Keluſt, Notker. Pſal. LXXIX. 17. *Keluſt unde Forhta diu zuei ſone dien alle ſunda choment, in zuntiu ding ſone fiure ſint keluſte, cupiditates undergrabeniu ſint forhtun, timores*, vid. ibi plura. *Gail*, voluptas, appetitus concupiſcibilis: *Galle*, appetitus iraſcibilis. vide lit. G.

Ungeluſtig, demo mazleid iſt, Notk. Pſ. CXVIII. 20. [quem totum confer, quippe in quo *geluſte, geluſt, geluſtet, ungeluſte, luſti.* occurrunt.]

Zua LVVSTRENTEEM, adtonitis: Kero Prol. p. 17. V. *Lutriat.*

LVT, luta vox, *laut*, Notk. Pſ. C. 1.

Ubarlut, clare. Otfr. I. 20, 51.

Notk. Pſ. XXXVII. 9. *Solih diu luta des lichamin iſt, ſolicha chit diſer uueſen dia lutun ſines herzen. Ena lutun geboret memniſco, diſa geboret Got.* Qualis ſonitus corporis eſt, talis dicit hic eſſe cordis ſui ſonitum. Ille ſonitus pertinet ad hominem, hic pertinet ad DEum.

Lutenthaz, ſonans, Otfr. I. 2, 10.

Thaz ich lob thinaz
ſi ludenthaz.
Ut ego laudem tuam
ſim ſonans.

[Cod. Vatic. habet *ludentaz*. Vatic. *luden daz* rectè hodie dicimus *lautendes*. Scherz. Not. ad h. l.]

Ludan ſol, tonabit, Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *nos de ere Campano. Sonorus nobis loud.* Sax. *hlude.* Belg. *luyd.* Teut. *laut.*

Vet. Verſ. Pſal. XXVIII. 3. *Got hat geludet*, DEus intonuit.

Lutmari, manifeſtum: Otfr. IV. ult. 61. vide infra *Mara.*

[*Luto*, fortiter. Gl. Monſ. p. 336. 342. vehementer. p. 342.

Lutirer, majore voce. p. 330.

Luthnuſſi, clangore. p. 327.

Lutan, mugire. p. 410.]

Conf. *Hlut.*

LVTICON, V. *Luzzil.*

LVTTRES, pura, *Lutri*, puritas: Kero. [*Luttras*, pura. *Luttri*, puritatis. apud Keronem legitur. c. 20.]

V. & *Hluter.*

LVTER, purus, Notk. Pſ. XVI. 3. *Uzer dero ih luter cham*; poſt quam (paſſionem) purus veni. Verſ. 4. *So gnoto choretoſt du min, unde ſo luter uuard ih funden:* tam rigoroſè probaſti me, & tam purus inventus ſui.

Lutire, ἀκέραιοι, ſimplices, Tatian. c. 44, 11. *Ueueſet lutire ſoſo tubun*; eſtote ſimplices ſicut columbæ.

[Idem c. 36, 3. *Oba thin ouga uuirdit luttar*, ſi fuerit oculus tuus ſimplex. Hodie *lauter*, quod proprie eſt purus, ſincerus. In Gloſſ. Boxhorn. *littarniſſa* extat, ſed legendum *lutarniſſa*, ſinceritas.

LVT.

tas. Inde nomina propria, *Lotharius*, *Lutherus*, *Luderus*. Palthen. Not. ad Tat. p. 362. Conf. tamen de hiſce nominibus propriis quæ ſupra voce *Liuti* è Diecmanno adducta ſunt.]

Lutir, R. de S. Annon. ℣. 746. *Wi lutir*, quam pure.

[*Luteremo*, mundo. Gloſſ. Monſ. p. 333.]

LVTZER, purior, Willer. in Cant. Cant. p. 51. n. 22. p. 68. n. 29. p. 101. n. 43.

[In primo loco noſtra editio habet *luter*, in ſecundo *luteron*, in tertio *in den luteren wazzeron*.]

Lutzeligiſte, puriſſimus, Chron. Königshov. c. 1, 63.

LUTREIST, *Lutreiſtere ſtimm*, perſonans vox. Notk. Pſalm. XLVI. 6. *Angeli ſcalton daz lutreiſta born*. Pſ. LXVII. 35. *So uuirt lutreiſte der in er uuolta tueſen ſtille*. Pſal. XCII. 4. *So Spiritus S. cham, ſo wurden lutreiſte Apoſtoli in iro prædicationibus (predigon.)* In Symb. Athan. ℣. 4. *Lutreiſteren ſtimma*. conf. ſupra *Hlutreiſter*,

LUTRIAT *er thaz giſiuni*, attonitus factus adſpectu Angeli. Otfr. I. 4, 47. Vide *Luuſtrent*.

[Codex Vindob. pro *Lutriat*, habet *intriader*, Vatic. autem & Flacii *intriat er*, obſtupeſcebat. Scherz. Not. ad h. l.]

LUUS, pediculum, *laus*. Gloſſ. MSS. Angl. Saxon. *Peducla*, *luus*. Vide Gloſſar. Du Fresne. v. Puduclare. conf. *Lus*.

LUUUETHU, præſtitiſti. Gloſſ. Lipſii.

LUZZIL, parvus. *Luzzileru untarſtuntu*, parvo intervallo. c. 42. *Luzic*, c. 13. *Luzilo*, c. 8. modicè. *Luzilemu pezzirun*, modicè meliores. c. 55. hæc Kero.

[Adde ex eodem. *Luzziles keduunganor*, paululum reſtrictius. Prol. p. 15. *Luziler iſt*, parvus eſt. c. 18. *teil dob dob luzzilaz*, pars quamvis parva. c. 64. *Luzzileer kidanc*, parvulos cogitatus. Prol. pag. 18. *Luzzilmezzinti belii ſelono* parvipendens ſalutem animarum. c. 2.]

Gloſſæ Lipſii: *Luzzilon*, *parvulis*, & *Lutlcon*, *idem*. ibi Somnerus: *Parvuli Sax. Littlingas*, *nobis Little anes*, *quod Germani Superiores Z. pro T. amantes*, *habet Luzzilon*.

[*Luzil*, parum. Gloſſ. Monſ. p. 370. parce. p. 388. leviter. p. 393. tenuiter. p. 394.

Nob filo nob luzil, neque ad dextram neque ad ſiniſtram. p. 327.

Dero luzil iſt, quæ minus ſufficiunt. p. 393.

Luzili, diminutione. p. 357.

Luzzilo turili, poſterulæ. p. 406.

Luzzilem, parvulis. p. 409.

Luzzil pidahtun, parvi duxerint. p. 410.

LVZ.

Luzzil pidahtin, parvi penderint. p. 411.

Luzila chrovuila, tridentes. p. 322.]

Otfrid. II. 9, 50. ſq.

Luzil drank ih es thar
Luzil ih es mohta.
Parum bibi equidem
Parumper deſideravi.

conf. Notas ad Willer. Cant. Cantic. p. 38.

Luzilingi, pauci. Otfrid. V. 14, 10.

Tho uuil ih es mit uuillen
hiar luzilingi zellen.
Volo tamen id libenter
hic paucis referre.

[Ultimæ duæ voces ita ex MSC. ſunt diſtinguendæ *luzilin gizellen*, obſervante Scherzio in Not.]

Goth. *Leitil*, parvus, modicus. Luc. XIX. 3. Joh. VII. 33.

[Tatian. XIX. 5. *Arleitti ein luzzel fon erdu*; reduceret (Petrus navim) à terra paululum.

In Gloſſar. Boxhorn. eſt *luzzilen*, paulatim. Atque à voce *Luzzel* derivanda ſunt nomina urbium Germanicarum *Lutzelburg*, quod nunc vulgo nulla de cauſa *Luxenburgum* dicitur, nomenque à *Luco*, *luce*, *luxuve* habere ineptiſſime, Guicciardinus, Bertelius aliique opinantur. *Lutzelſtein*, quod *Petite Pierre* Gallis recte dicitur, &c. Germaniæ ſuperioris incolis nondum vocem hanc periiſſe ex ſqq. verbis carminis videre eſt, quod producit Morhof. in Inſtit. Ling. atque Poëſ. German. p. 356. *Das man nicht thu den ſachen zu lützel noch zu viel*. Germania inferior adhuc *lut* vel *lutke* eodem ſenſu dicit. Palthen. Not. ad Tat. p. 343.]

Luzzen, detrahere, imminuere, *verkleineren*, Notk. Pſ. CVIII. 20. *Die mih luzzent uuidir Got*, qui detrahunt mihi apud Dominum.

Stainhöw. f. 63. de Tarquinio: *iecz den Kunig luczend*, *iecz die Jüngling mietend*.

LUZZER, Vide *Luttres*.

LUZTEN, irritarunt. Notk. Pſ. CV. 16. an à *Lezzen*?

LYBBCORN, chantamo. Gloſſæ MSS. Angl. Sax.

LYTA, recedebat. Otfr. I. 8, 22. Vide *Lithan*.

[Codices MSCti. non habent *Lyta*, ſed pro *tha lyta*, exhibent *thabta*, ut Scherz. in Notis obſervat.]

LYTLAE, cocleae. *Sneglas*. Gloſſæ MSS. Anglo-Saxon. cochlea, *Snecke*.

Digitized by Google

MAC.

MEt W interdum literæ μεταβολαί, ut Machandel Sax. Wachouter, Wachholder, Iuniperus. Kil. vid. *Mangon.*

M. vulgi præpropera pronunciandi consuetudine interdum præfigitur sequenti à vocali incipienti vocabulo, ut *Malbers* pro zum Albrechts. V. & N. conf. Person. Cosmodrom.

MACHALUM, J. Sal. tit. 19. §. 7. edit. Herold. *Siquis Spicari aut machalum* &c. Pithœus ex IV. MSS. legit: *Mabolum.* allegans Glossas: *Horreum sine tecto*, addens: *Nostris Machau.* MS. Reg. legit: *Mastacum.* Germanis: *ein Banſen.*

MACON, MACHON, MACHAZ, facere. Otfrid. I. 9, 62.

Then Drubtin uuas er lobenti
ther thaz uuas machonti.
Dominum erat laudans
Qui hoc fecisset

Id. V. 12, 31.

These mogi machaz
thaz uuir firstanten thiz thiu baz.
Quod poterit efficere
ut intelligamus hoc eo melius.

[Pro *These mogi machaz*, legendum est ex utroque MSCto Vindob. & Vatic. *thesemo gimachaz.* quod est, *huic simile.* Scherz. Not. in h. l.

Machot, statuat. Gloss. Mons. p. 356. *Mab*, statuit. pag. ead.

Machota, ministravit. p. 320. concinnavit. p. 334.

Mabbot, concinnatis. p. 347.

Mabbota, concinnabat. p. 349.

Mabo, pariat. p. 355.

Machont, concinnant. p. 349.

Machonta, concinnantes. p. 377.

Machunga, machinationes. p. 360.

Mabbota, temperavit. p. 340.

Mabbontero, lenocinate. p. 385.]

Machara, auctores, Notk. Psal. 77, 55. *Die leiden tiefela, die dero heidenon irridin machara sint:* malignos spiritus, qui gentilium errorum auctores sunt.

Gemacoda, concinnabat. Gl. Lipsi. ubi Somnerus: *Affine nostratium to macke, à Sax. gemacian, facere.*

De puerpera, J. Alem. Feud. c. 39. *machet si einen sun.*

Gimachon, facere, præparare, Otfrid. IV. 9, 16. V. in G.

Gimah, opus, factum, that, Otfrid. I. 9, 63. V. in G.

Gimah, natura, *Ander gimah*, altera natura, Otfrid. V. 8, 38.

[*Gimah*, in genere notat rem, conditionem, statum. Hæc ad h. l. Scherz. notat. conf. supra lit. G.

Gimachot, conficit, Gloss. Mons. p. 387. *gimachot uuerde*, procuretur. p. 376.

Gimachont, temperent. p. 388. *gimachonto*, agendo. p. 359.

MAC.

Gimabbon, componere. p. 362. *Gimabbota*, transposuit. p. 367. *gimabbota irslagana.* fecerat. pag. 362.

Gimabota, fabricatus est. p. 320.

Gimabbot, generetur. p. 386.

Gimabti, verecundiora. p. 377. pudenda. pag. 345.

Gimabtin, testiculis. p. 322. Hodienum in superiori Germania in usu est vox *gemæchte* in hoc significatu.]

Gimachon, sacrificare, Otfrid. I. 14, ult.

[Supra lit. G. Schilt. vocem *Gimachon* hujus loci vertit, *gar wohl.* Sed vide, quid ibidem e Scherzio sit annotatum.]

Mit gemache, quietè, tranquillè, J. Feud. Alem. c. 74. fi.

Ungimah, ineptus, inidoneus. Otfrid. I. 1, 114.

Ziu sculun Francon, so ih quad
zi thiu einen uuesin ungimah.
Cur debeant Franci quæ dixi
ad ea soli esse inidonei?

Ungimacho, anxiè, Otfrid. V. 7, 40.

Uuaz ungisuaro thinaz ist
so ungimacho riuzist?
Quod infortunium tuum est
quod (tam) anxiè lamentaris?

Unmachta, defectus animi, Notk. Psalm. CVI. 5. sed potius ad *Magen*, referendum, posse, vermögen, vide mox.

[MADO, vermis, *eine made. Aber ih pin ein halb mado.* Ego autem sum ex parte vermis. Notk. Psalm. XXI. 7.]

MÆRE, v. inf. post *Mare.*

[MAGAPIZADO, syncopen. Gloss. Mons. p. 384.

Magapizadun, tortiones. p. 333.

Magapizido, tortura. p. 357.

MAGARI, tenuitas. p. 394.

Magirirorun, macilentiores. p. 341.]

MAGEN, mahen, mogen, velle. Notk. Psal. VI. 8. *ih mahta baldo weinon*, vellem vehementer plorare.

MAGEN, MAHEN, Mogen, Mügen, Vermögen, posse, valere. Kero. *Magan*, posse, Prol. p. 18. *Mac*, potest: c. 2. *mac kihaltan*, potes observare. c. 58. *Megi*, poterit. c. 2. *Ni mac*, non potest. c. 40. *daz ni mac lesan*, ut non possit legere. c. 48.

So ir baldo mugent, Notk. Deut. XXXII. 4.

Gamagae, prævalet. Notk. Psalm. IX. 20.

Gemugen, id. Psalm. XXXIV. 2.

Furimagan, prævalere: Kero. c. 28. 64. *So furistmege*, prævalet. c. 2.

Furimakanti, prævalens. Id. Kero. c. 2.

Magethun, prævalebant, Tatian. c. 196, 2. [*Gimagethun*, invalescebant, legitur in hoc Tatiani loco.]

Maht lesan, potestis legere, Otfrid. IV. 5, 119. add. II. 6, 98. V. 23, 265.

[Tatian. 30, 6. *Thu ni maht ein har thes fahses uuizaz gituon.* non potes unum capillum album facere. Id. XLVI. 2. *Thruhtin, oba thu uuoli, thu maht*

mabt mih giſubiran. Domine, ſi vis potes me mundare.

Ih mahta ſin, prævalebam iis, Notk. Pſalm. LXXVI. 5.

Maht, potentia. *Mahton*, potentiæ mundi, Otfrid. II. 1, 3.

[Pro *mahton* h. l. legendum eſt *in ahton*, in cogitationibus; ita enim Codices Vindob. & Vatic. legunt, notante Scherz. Not. ad h. l.]

Due ubar maht, ultra poſſe, Otfrid. IV. 7, 118.

Mit mahtin ſines ſelbes, per ſui ipſius vim (fiduciam) Otfrid. III. 18, 3.

Moge, plenipotentia. Rupertus Imp. in Fundatione XII. Scabinorum Goslariæ Civitatis an. 1410. *Das die Scheffen von unſer und des Heiligen Reichs wegen volle gewalt, und auch gantze moge und macht haben ſollen.* Et mox: *Dieſelben dann auch mit den andern moge und macht haben ſollen.*

[*Magan.* vim. Gloſſ. Monſ. 411.

Maht, facultatem. p. 388.

Mahti, virtute. p. 368. robore. p. 384. 347.

Mahtic, Cærae. Rhaban. Gloſſar. Ad quam vocem perquam corruptam Diecmannus in Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 78. hæc notat.

„ Meras hic tenebras noſter loquitur, in quibus illi per nos quidem hærendum fuiſſet, niſi „ ad eas illuſtrandas Gl. Iſid. aliquid facis prætuliſſent, quæ hæc, quanquam ſatis mendoſa, „ exhibent: *Kaere, Cæſar, amicos.* Extremæ vocis vitium Cerda *Adv. S. C.* 141. *p.* 332. *fin.* ita „ ſuſtulit, ut pro ea, *Ave Cæſar* ſubſtituat: quæ „ jam ante illum Martini in *Kære* emendatio fuit. „ Nempe *Kaere* hic eſt tritiſſimum illud Græcorum χαῖρε, (Græco X. ab ignaris linguæ Græcæ pro Latino K. habito) cui reſpondet Latinorum *ave*. Gl. Gr. L. Labb. *p.* 201. *fin.* χαῖρε, „ *ave, ſalve, gaude.* Etiam Cath. Chere *interpretatur ave, ſalve, vel gaude, & producit* Che, *unde* „ *Perſius*, Quis docuit pſittacum ſuum dicere chere. Quam perulgatam Græcorum formulam „ pluribus tractat Claudius *de ſalutat. vet. C.* 2. *p.* „ 7. ſſ. & *C.* 3. *p.* 18. ſſ. Ab hoc χαῖρε Theſſaliæ „ urbs Agylle. a Lydis capta, nomen accepit, „ quod ore Latino ſonabat *Caere*, V. Dausq. „ *ad Sil. Ital. p.* 361. Quod ipſum de Agella Tuſciæ civitate, a Romanis, ex ignorata ſalutandi formula χαῖρε, detracta adſpiratione, *Cære* „ nominata, refert Higinus apud Serv. *p.* 1343. „ Adhuc gravius in ſcriptura Latina vocis Græcæ Fulgentius 1. *Mythol.* 9. *p.* 41. lapſus eſt, qui „ *Ceres*, inquit, *Græce gaudium dicitur.* Itaque „ χαῖρε noſter, etiam fine vocis male diphthongum pingens, per *Caere* expreſſit, forſan etiam altera voce *Cæſar*, ſed quæ culpa Librarii „ exciderit, uſus. Eo enim videtur pertinere „ Theot. *mahtic*, potens. *Potentem* autem ſequioris maxime ætatis auctores *pro Rege, Principe,* „ *vel Magiſtratu, & ſuperiore quovis dixiſſe*, Reineſ. „ *Epiſt. ad Daum. p.* 158. obſervat. Quidni igitur „ etiam pro *Cæſare?* de quo ad verba Perſii in *Prolog. Satyr.* a Cath. minus recte recitata (nam „ ita ſe habent: *Quis expedivit pſittaco ſuum χαῖρε*) „ vetus Scholiaſtes, ex MS. a Barth. 56. *Adv.* 2. *p.* „ 2627. editus, hæc tradit: *Cornutus ſcribit Cæſarem* „ *habuiſſe pſittacum, ipſi crebro hoc* (χαῖρε) *iterantem;* „ Quod tamen in ſcholiis, Cornuti nomine vulgatis, non exſtare Barthius addit. Junge Martial. 14. *Epigr.* 72. Hujus autem χαῖρε interpretationem Latinam verba continent, quæ ad „ numerum ſequentem relata ſunt: *Vale, ſalve,* „ *ſive valeas. Salve* enim eſt imprimis illa vox, „ qua Latini Gr. χαῖρε exponunt, ut recte contra „ Doſitheum magiſtrum, qui per *gaude* tranſtulerat, Goldaſt. *ad ejus l.* 3. *p.* 57. notat.

„ *Mahtic, mæchtig, a magan*, poſſe. In C. A. „ Luc. XVI. 3. Graban ni *mag: fodere non* valeo, V. n. 2163. *Mac, valet*: n. 1681. *Unmachtic,* „ *imbecillis*: n. 2708. *Mago, ſtomachus. Magande,* „ *madr.* adultus & viribus pollens, Ver. *I. pag.* „ 165. *a Magnaſt*, invaleſcere, incrementa capere. Germ. *mœgen, vermœgen*, poſſe, potentiam habere: *Ich mag*, poſſum. Unde *mihhil*, „ magnus, Gr. μέγας, μεγαλὸς, & *man, ma, der*, „ vir: a Su. *mâ*, poſſe, ut Lat. *vir a viribus.* Hucusque Diecmannus.]

Ebemaht, æqualitas potentiæ filii Dei, Notk. Pſalm. CVIII. 20.

Unmahten, impotentia. Notk. in Symb. Athan. ℣. 12.

Ubermogeton unſih, prævalebant, Notk. Pſalm. LXIV.

Mahtigen uuole, valdè bene, mächtig wol, Cant. C. III. 8.

Mahtig, opp. *ubele*, Notk. Pſalm. LXI. fi.

Mahheite, Majeſtas, Notk. Pſalm. LXXXI. 5.

Magencrefte, Majeſtas, Notk. Pſalm. XXVIII. 3. & in Symb. Athan. ℣. 5. Pſalm. LXIV. 7. Pſ. LXVII. 5. Pſalm. LXVIII. 6.

Magenwerk, magnificentia, Notk. Pſalm. CXLIV. 5.

Meghine, Majeſtas, Iſidor. 4, 1. & 5. 7. conf. inf. *Megi.*

Meginu, vis, Otfrid. IV. 36, 40. Sepulchro Chriſti cuſtodes ſunt additi.

Thaz man 'nan ni firſtali,
mit meginu oub ni nami.

Ut ipſum nemo ſuffuraretur,
vi quoque ne raperet.

Megin virtutes, Tatian. c. 42, 2. *In thinemo namen managiu megin tiatumes:* in tuo nomine virtutes multas fecimus.

[Hinc hodiernum *vermögen*, potentia, & *hochmögend*, præpotens. In Gloſſario Boxhornii, adverbium extat *meghinigo*, valenter. Ap. Somner. in Diction. *mægen*, virtus, poteſtas, cum compoſitis. Angli mutato pro ſua conſuetudine g. in y. *to may*, poſſe, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 289.]

Mag, maht, poteſtas domeſtica, imprimis Patria. Unde ASax. *Magas*, parentes, pater & mater, Luc. 2, 43.

Mag, familia, gens, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3763. de copiis Saracenorum. *So getan magen*, tanta gens. & de iisdem ℣. 3830. & 2804. *Nefurhteht nehain ire grozen magen.*

[Scher-

[Scherzius in Notis reddit, *potentiam.*]

Meeg, contribulus, Gl. MSS. ASax.

Hinc multa nomina propria, ut Rotonis magus, Rotomagus, Rouan. Niemonis magus, Neomagus. V. Vorburg. Vol. 3. p. 405.

De Celtarum Rege fabula est, quam tamen amplexus Munster. L. 3. c. 28.

Mægdum, provincia. Chron. Sax. p. 12.

[*Martradolen magan*, passibilem. Gloss. Mons. pag. 403.]

Altmaga, Majores. Otfrid. I. 3, 4.

Thie Christus altmaga.

Christi majores.

[Fragmentum colloquii Christi cum Samaritana. vers. 59.

Unser altmaga,
suchton hia genada.

Nostri antiqui cognati
petebant hic gratiam.

Mage, cognatus. Goth. *Magus*, puer. *Magath.* virgo. Vox pluribus linguis usitata. Palthen. Not. ad Tat. p. 426.]

Mage, sunt tam paterni, quàm materni generis, illi ad differentiam *Swertmagen*, hi *Spilmagen* dicuntur. *Swertmagen* agnati, à militia cui omnes olim adsueti. *Spilmagen* cognati, à *Spill* vel Spindel, fuso, cui sexus fœmininus deditus: aliàs etiam *Nagilmage*. Henricus VI. Imp. in Constit. de hominibus propriis an. 1190. *Vid. Instit. nostras Jur. Publ. T. I. l.* 1. *t.* 7, 5. Jus August. MS. *Mit sinen nagelmagen, die von der Mutter und nit von dem Vater sin.* Soliti majores secundum membra corporis humani gradus cognationis numerare, quo de Jus Alem. Prov. c. IV. Jus Saxon. Prov. L. I. a. 3. Nagelmage itaque fuit ultimus & extremus gradus in ungue medii digiti constitutus. Rupertus Imp. in concessione insignium *Jobst Lauwer von Memmingen* anno 1401. *Sine nechste mage von siner Mutter her.*

[*Muttermegen. Dass sie der person rechte muttermegen heissen und seien.* Sigism. in Bulla Nurenb. c. 5. ap. Goldast. P. I. f. 107. Conr. V. in Rescr. ad Proceres Imp. ib. f. 22. *Kegen unser Landschafft vry modelich zu deylen under syn maege und syn neven.*

Mageschafft. Stat. Alberti c. 3. *Last er es aber durch mageschafft oder durch liebe.* Reines. Vocab. Theot. MSC.]

Meg Sibbi, affectui, vel dilectione. Glossæ MSS. Anglo-Saxon.

Magslaht, parricidium. Notk. Psalm. CV. 37.

Magazogo, educator, pædagogus, tutor. Vid. Rhyth. ad Ludov. R. ℣. 8.

[*Magazohun*, nutritios. Gloss. Mons. p. 330. Actoribus. p. 395. (Forsan legendum *tutoribus.*)

Magazuo, nutritius. p. 408.]

Maginnu, cognata. Otfrid. I. 6, 4.

De Maria ad Elisabetham properante:

Mit ilu ih mit minnu
zi ther iru maginnu.

Cum festinatione atque cum amore
ad suam illam cognatam (abiit.)

Elisabeth thin magin, Tatian. c. 3. 8.

[Pro *magin, maginnu* habet Otfrid. studio haud dubie rhythmi. AS. est *maga*, vel *mæg.* cujus vocabuli sensus ita late patet, ut non solum cognatos & propinquos, quibus vulgo tribuitur, sed & conjuges, liberos, amicosque complectatur, notante Bens. in Vocabul. Palthen. Not. ad Tat. p. 298.]

Jus Argentorat. de An. 1249. §. 10. *Und sint dis die Mage. Bruder und bruder Kint und Swester Kint. Eheims Kint. Muemen Kint. Vettern Kint. Basen Kint. und alle die naher sint, denn die.*

Magt, Teutonibus Virginem significat, & contradistinguitur elocatæ, die gefreyet, ausgestattet. Est tamen, ubi etiam de elocata, imò & de maritata usurpatum. Chron. Königshov. c. 2. §. 162. de Henrico II. Imp. & Conjuge Kunigunda: *Er hette eine Frowe genant S. Kunigunt, und bleip er dieselbe frowe reine maget unz an ir beder tod.* Idem cap. eod. §. 151. & c. 3. §. 1. Originem dicit à *Mage*, familia, cognatio, quæ adhuc est in familia paterna, & parentibus defunctis apud consanguineos, bey den Schwert - oder Spülmagen. Porrò quùm moribus Teutonicis virgines operas domesticas tam Parentibus quàm consanguineis, apud quos morabantur, obirent, inde altera significatio orta, ut ancillam, Dienstmagd, notet, quæ extranea pro mercede servit, unde Mägdelohn, Liedlohn: non extranea sine mercede, als eine Jungfraw.

[Otfrid. I. 17, 33.

Thaz io fon magad burti
man giboran uuurti.

Ut ita à virginis partu
homo natus esset.

Magatin, puella, *thes Magatines*, puellæ. Tatian. c. 60 §. 13. 14. 15. Hodie inserto *l. magatlin, mägdlein*, dicimus. Palthen. Not. ad Tat. p. 377.

Id. Tatian. c. 7. 9. de Anna Prophetissa. *Lebeta mit ira gommanne sibun jar fon ira magadheiti.* Vixerat cum viro suo septem annis à virginitate sua.

Germani hodienum *magd* dicunt, sed servam innuentes, nec vero novum est, ut quæ olim in honore fuerunt vocabula ad ignominiam pertineant. Ex Francico illo *magd*, mollita vocali & elisa sequenti consona factum est AS. *maeden* quod Somnerus habet, itemque retenta vocali, sed liquescente g in y fit inde Anglorum *mayd* hodie *maid, maiden*, Germani in diminutivo *mädchen* dicunt, quod mutato iterum significatu non tam servilis conditionis, quam virginei status, fœminam designat. A primitivo addita terminatione notissima fit derivativum *magadheit* status virgineus, virginitas, cujus loco Belgæ *maegdum* dicunt. Eadem vox in usu est Germano-

Digitized by Google

manorum, vid. Num. XXX. 4. verſ. Luther. ſed dubio, ut videtur, ſenſu, qui & virgineum & ſervilem ſtatum denotet. Palthen. Not. ad Tat. p. 315.

Magetlibbent tatin, virginalibus. Gloſſ. Monſ. p. 380.]

MAGI, Sapientes ab Oriente, Otfrid. II. 3, 33.

Thie Magi quamun gahun,
thaz Kindilin ſie ſahun.
Magi venerunt ſubito
puerum viderant.

Tatian. c. 8, 1. *Magi oſtana quamun.* Magi ab Oriente venerunt. *Magin.* Magis. Id. l. c. §. 4.

[MAGO, papaver. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

MAINTAG. v. *Dag.*

MAL, ſignum, nota. *Malen*, ſignare, de ſigno Crucis, Otfrid. V. 2, 6.

Thaz ſculun uuir zi unaron
in unſen endin malon.
Hoc debemus revera
in noſtris progreſſibus ſignare.

Thes Himiles gimali, ſigna Zodiaci, cœli imagines, ſidera. Id. Otfrid. V. 17, 68.

Goltmale, militum in proelio. *Zebiewen in die Goltmal.* Fragm. de Bello Hiſp. ℣. 2950.

[*Goltmal*, thoraces & arma auro ornata, vertit Scherz. in Not. ad h. l.] conf. infra *Mal*, ſcriptura.

Hodieque *Merkmal*, *Werfmal*, *Sichermal*. Genus ludi *Mal oder Unmal*. *Malbaum*, ſignum terminalis arboris. Malſtein, Brandmal.

MAL, ſignum animi, Vox, articulata præſertim. *Malon*, alloqui. Notk. Pſalm. XLIX. 8. cauſam agere. Vid. mox *Mallus*. Hinc *melden* narrare reliquum eſt.

Mal, lingua, idioma. Spaaniſch maal, Danskmaal, Thuscmaal, Pontan. L. 3. Orig. Franc. 7.

Mal, colloquium, conventus ad colloquendum: item convivium, *Gaſtmal*. Nam Germani, ut ait *Tacitus de Mor. Germ. c.* 22. 4. de reconciliandis invicem inimicis, & jungendis affinitatibus, & adſciſcendis Principibus, de Pace denique ac bello plerumque in conviviis conſultant: tanquam nullo magis tempore aut ad ſimplices cogitationes pateat animus, aut ad magnas incaleſcat. Gens non aſtuta nec callida, aperit adhuc ſecreta pectoris licentia loci. Ergo detecta & nuda omnium mens, poſtera die retractatur: & ſalva utriusque temporis ratio eſt. Deliberant dum fingere neſciunt: conſtituunt, dum errare non poſſunt. Exemplum in Claudio Civili idem exhibet *Hiſtor. L.* 4. *cap.* 14, 4. Conf. *Iſaac. Pontan. L.* 3. *Orig. Franc. c.* 7. & *Comment. noſtr. ad Jus Feud. Alem. p.* 564.

Mal, vox ſcripta, ſcriptura.

Gothis: *Melgan*, *Gamelgan*, ſcribere. *Gameleins*, ſcriptura. Vid. Franc. Junii Gloſſar. Goth. pag. 252. & 428. Huc facit *Goltmal*, ſupra ex Fragmento relatum, i. e. ſcripturæ in galeis aureæ, & clypeis, &c.

MAL, Mallus, Mallum, Placitum, conventus judicialis. Th. Reineſ. de Palatio Lateran.

pag. 41. ſeq. Mallus ſive tribunal à Mahl h. e. ſigno. Ut enim ſcirent ſubditi, ubi ſibi comparendum ſit coram judice, in loco judicii ſignum quoddam, ut lapis, arbor, pertica, vel etiam crux lignea cum gladio & aliis inſignibus adpenſis erigebatur, ad quam Judex & Scabini de juſtitia æqualiter adminiſtranda, nemini deneganda, jurare ſolebant. Alicubi manus & gladius cruci imponebatur, in ſignum der Gericht uber Hals und Hand. Idem ſignificabant coloſſi & ſtatuæ in urbibus, præcipuè Saxoniæ, poſtea erigi conſuetæ, etiamnum Magdeburgi, Halæ, Brandenburgi, Northuſæ, alibi conſpiciendæ. hæc Reineſius. Goldaſtus T. I. Rer. Alem. P. I. p. 106. durant adhuc nomina Mallorum in Alemanniæ locis illis, ubi olim uſus fuit celebrandi, Landgericht in Turgow, by Rafenſpurg, by Ranckwyl der Grafen von Montfort. —— Interdum Mallus ſignificat conventum Procerum alicujus regionis, Kreistag, Landtag. Noſunquam etiam ſed minus frequenter, Comitia Imperii. Hactenus Goldaſtus. Huc & *Malberg*, præfectura Badenſis. Conf. Fr. Jun. Gloſſar. Goth. Mathls, Forum, Marc. VII. 4. *Mæthlan* Cædmoni ſermocinari, cauſam agere, unde & ratio nominis *Parlamenti*. Vulcanius Gothorum *Maltgan*, vult emendare *malthan*, melden. Sed præter autoritatem Codicum non opus.

Malſtat, locus conventus publici, Concilii, Hortled. de cauſ. B. G. L. I. c. 10, 4. c. 18, 15. c. 26, 8.

Hantmal, J. Sax. Prov. 3. a. 29. mallus jurisdictionalis, jus & poteſtas malli Nobilium. vide *Hant*.

MAL, ſolennitas. Gloſſæ veteres: *Gimali*, *tult*, *ſolemnitas*. V. ſupra. *Dultetag*. Otfrid. IV. ult. ℣. 79.

Joh dankon io gimalon
then ſinen ginadon.
Et gratias agant ſolennes
ipſius Clementiæ.

Rhythm. MS. de peregrinatione Leopoldi Archi-Ducis Auſtriæ ad S. Johannem Bapt. pro maſcula ſobole impetranda:

Ein Hertzog uuas in Oſterich,
LUPOLT der Hertzog hieſs.
An ſant Johanſen one twal
Er ging do er in vant gemal.
Dux erat in Auſtria
Lupolt ille Dux nominabatur.
Ad S. Johannem ſine mora
Ibat, quum eum invenit ſolenniter
&c.

Mal, deſponſatio. *Mabeldag*, dies deſponſationis, Cant. Cant. 3, 11. p. 55. n. 24. 25. Namque deſponſationes atque nuptiæ debebant fieri publicè, in conventu Epiſcopi, Presbyteri cum Senioribus populi, Caroli M. Capitulare I. an. 802. c. 35. & Capitular. VII. c. 179. Porrò pacta & inſtrumenta dotalia aut tabulæ nuptiales

Digitized by Google

in mallo fiebant, aut saltem à judice chartulario, vide Formulas Marculphi.

Gemal, conjux, *gemahela* sponsa, & Mahela, Cant. C. & ibi Willeram. p. 34. n. 16. p. 69. n. 30. 50. n. 21. & passim.

Mahalen, desponsare, Otfrid. I. 8, 2.

Ther man the ih no ni sageta
ther thaz wib mahalta.

Vir quem nondum nominavi,
qui mulierem desponsaverat sibi.

Gimahalit, desponsata. Tatian. 5. 7.

Gimahaltero gommanene, desponsatam viro, *Tat.* c. 3. 1. *Gimahaltero gimahhun*, desponsata uxore. Id. c. 5. §. 12. conf. supra lit. G. Gesponsiert und gemahlet, *Chron. Konigsh.* c. 2, 243.

Malegano, digitus quartus qui annulum sponsalitium gestat, L. Sal. T. 32. §. 7. *Si quartum digitum excusserit, Malb. Malegano.* Digitus annularis, Kirchman. de Annul. p. 24. *Malfingerlin*, J. Argentor.

Malberg, Mallobergium, ubi plebs ad unum certum mallum convenire solet, L. Salic. T. XIX. 1. XX. 1. XXI. 1. LXXVI. t. 56. §. fi. Eligebantur loca editiora. Vocatur etiam ipsum Jus & Lex Salica Malberg, v. supra *Euua, Lanthu. Bergan.*

Malman, homo ad certum mallum pertinens, subditus, V. mox *Mal*, census.

Iudices seu assessores mallorum, ut Saxonibus Scabini Schöffen dicti, ita Francis SAGIBARONES, *Sagebaï*, ut Schöppenbar, Sage, causa, lis, infrà, Sagobar, aptus & constitutus ad causas decidendas, habebant enim autoritatem suffragii decisorii, ut Comes non potuerit decisum mutare. L. Sal. T. LVI. §. fi. *Sagibarones in singulis mallobergiis, i. e. ubi plebs quæ ad unum mallum convenire solet, plus quam tres esse non debent. Et si causa aliqua ante illos secundum legem fuerit definita, ante Grafionem removere eam non licet.* Ubi vide H. Bignonium.

[*Mahal*, curia. Rhaban. Maur. Gl. apud Diecmann. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 71. Juvat addere quæ Idem Diecmannus l. c. p. 72. seq. ad hanc vocem annotat.

„ *Mahal*, Su. *mal*, Belg. *mael*, Germ. *Mahl*, „ cujus significationes Peiskerus *Ind. p.* 110. 111. „ plurimas adducit; quales etiam vocis Suecicæ „ Loccen. *Lex. Jur. Sueo-G. p.* 113. *ff.* dedit. Eas in „ pauciores Goropius *Francicor. L.* 2. *p.* 57. ita „ contraxit. Mal *conuiuium significat; & quia Ger-* „ *manorum mos fuit, de omnibus & pacis & belli nego-* „ *tiis in conviviis consultare, quod Tacitus testificatione* „ *sua confirmat, factum est, ut vox illa pro* conventi- „ culo judicum, *& inde etiam pro* tempore *sive* vice „ *ponatur. Hinc apud nos* emal, twemal, drimal, *pro,* „ *una, duabus, tribus vicibus, dicitur. Ex hac voce* „ *Germanica* mallus *dicitur conventus, juri dicundo de-* „ *putatus:* Hæc ille, quem conf. *Vertumn. p.* 76. „ *G. maal* Resen. *Præf. in Eddam lit. h.* 4. duo sig- „ nificare docet, loquelam & mensuram, & po- „ steriori sensu quantitatibus adjici. Gronovio „ *ad Liv. I.* 760. *b.* nostrum *mahl*, quo in numeris „ utimur, signum notare videtur, ut *einmahl*, semel, sit, quasi uno signo, & sic deinceps: „ quod etiam Italos imitari, dicentes *un segno*, „ ex Arioste probat. Palth. *in Tat. p.* 322. hoc „ *mahl* cum tempus notat, ad G. *mel*, tempus, de „ quo Stiernh. *Gl. V. p.* 113. *a.* refert, eoque non „ in numeris tantum, sed etiam cum *Mittagsmahl*, „ *Abendmahl*, dicimus, tempus prandio coenaeque „ destinatum, in aliis quoque anniuersarium di- „ em solennem, per vices recurrentem, indicari „ putat. Sed cur ob diuersos significatus diversa „ vocis origo hic constituenda sit, nullam equi- „ dem causam video. Et illa quoque *temporis* „ notio hic vlterius, quam par erat, extenditur. „ Simplex *mahl* nobis conuiuium notare certissi- „ mum est, eaque ratione toties in Luth. Bibliis „ legitur. Itaque non in illo, sed priori compo- „ siti parte voces *Mittagsmahl*, *Abendmahl*, notam „ temporis exhibent. Sic apud Will. *p.* 55. dies „ nuptiarum *mahel daga* vocatur, ubi *mahel* non „ tempus, (id enim voce *daga* exprimitur) sed „ metonymice desponsationem & nuptias de- „ notat, quae solennibus verbis & conuiuiis „ celebrari solent, & sanctum maxime foedus „ quod contrahentes jungit, continent; A. S. „ enim *mala*, pactum, fœdus, significat, „ Benss. Unde ibidem *pag.* 34. 69. *gemahela*, „ *Gemahl*, desponsata est. Hinc etiam *maelen*, con- „ jungere, nostrum *vermählen*, quod cum *Gemahl*, „ ut ostendi, nobis domi natum est, non a Go- „ this acceptum, vti quidem post Stiernh. Loc- „ cenio *Antiq. Sueo-G. p.* 106. videtur. Ex hacte- „ nus dictis apparebit, opinor, voci *mahal* vel „ *mahl* generalem congregationis & qualiscun- „ que multitudinis notionem competere, pro- „ pter quam de conuiuiis, conuentibus, collo- „ quiis, foederibus, desponsationibus, nuptiis, „ mensuris, numeris, (unitas enim, de qua etiam „ dicitur, non tam pro numero, quam numeri „ principio, haberi solet) & similibus effertur. „ Confirmat istud Spelm. *Gl.* 385. *a.* vbi efficta „ inde L. B. vox *mallum*, vel *mallus*, tractatur, „ quam dicit notare placitum maius, in quo ma- „ iora Comitatus negotia, quae in villis Centu- „ riisque terminari non poterant, a Comite fi- „ niebantur. *Vox* (ita pergit) *Saxonicæ Originis,* „ *sed fontis dubii.* Mael *congregationem significat,* „ *a* maelen, *coniungere, ut supra videas in* Gama- „ lis. Pontanus quidem *Gl. Prisco-Gall. p.* 249. „ *mallum* a *mael*, sermo, deriuare mauult, quia „ mallus nihil aliud sit, quam parlamentum seu „ colloquium. Adi omnino de *mallo*, & deri- „ vatis inde vocibus, praeter Pontanum & Spel- „ mannum, Lindenbrog. *Gl. p.* 1429. *b.* Goldast. „ *Rer. Alam. I.* 106. & *ad Einhard. p.* 172. 173. Voss. „ 2. *de vit. serm.* 12. *p.* 80. Schottel. *de sing. quib.* „ *& ant. in Germ. iur. p.* 111. 112. & ibi Gerick. *Spi-* „ *cileg. p.* 20. *ff.* Monum. Paderborn. *p.* 45. 46. „ Dufr. *Gl. M.* 368. *ff.* Meinders *de iudic. Centen. p.* „ 88. *ff.* 246. 247. CL. Eccard. *ad Leg. Salic. p.* 11. „ Ludit potius, quam serio agit Casaubonus *de* „ *Ling. Sax. p.* 311. *mahl* & *mallus* ad Gr. ὁμιλία re- „ ferens. Ex *mahal* in hoc Gl. composita sunt „ *huufmalum* n. 586. *stapfmalum* n. 1447. & *scrita mali* „ n. 2461. Hæc ille.„

Mā-

Digitized by Google

MAH.

Mahalesi, causam. Gloss. Monf. p. 366.

Mahaleze, causas. p. 373.

Mahelot, postulaverit. p. 378.]

Mal, census, signum jurisdictionis. Otto I. in Diplom. Magdeburgi dato an. 958. ubi donavit *omnem justitiam ac censum qui Saxonicè MAL vocatur.*

Meibom. in Scriptor. Germ. T. I. p. 745. Idem in Privilegio Mindensi an. 961. *Hominibus quoque famulatum ejusdem Monasterii facientibus, qui Saxonicè MALMAN dicuntur, prædictum mundiburdium & tuitionem nostram constituimus.* Vide & Diploma Caroli M. pro Ecclesia Osnabrugensi apud Mabillon. de re diplom. L. V. tab. 25. & in monumentis Paderb. p. 325.

[*Malmanande*, i. e. liberi homines Ecclesiæ collati. Vita S. Meinwerti. §. 78. Reinel. Vocab. Theot. MSC.]

Blakmal, tributum de non agendo rapinas, quas vocamus *blakereyen.*

MAL, signum & forma monetæ. J. Argent. L. I. c. 29. *Quando Episcopus novam monetam percuti jubet, à principio quinque solidi fiunt* mit dem male, *in ea forma & pondere quo moneta cursura est.* Et mox: *In demselben male und sweri*, in ea formâ & pondere. Item: *die ysen der pfennigmale*, serramenta in quibus denarii formantur.

MAL, MEILA, macula, Cant. Cant. IV. 7. Willer. p. 69. n. 30. *Nechein meila ist an dir*, macula non est in te.

[Anglo-Saxonice *mal* est macula, sed Franci plerumque commutant Angl. Saxonicum *a*, in *ei*. vid. Junius Not. ad h. l.]

Unmelich, unbefleckt.

Maltau, ros maculatus, Vœgelin.

Vermalgen, maculare, apud Stainhöw. passim.

MALA, in L. Salic. habetur Tit. III. 5. Tit. XI. 5. Tit. XXVIII. 5. In MS. veteri non habetur.

MALIA, bis occurrit in L. Salica, Tit. III. §. 3. & 4. in MS. R. non extat. Fortè idem quod *mal*, vice, *zymis pedero malia*, Tausent vier hundert mal.

MAL, MALAHA, pera, sarcina, Otfrid. III. 14, 179.

Gibot thaz sie firnamin
oub uuibt mit in ni namin,
Sechil noh thia malaha.
Mandavit quæ aggrederentur
[Scherzius mallet redditum. Mandavit iis ut hoc observarent.]
Et ne quid secum sumerent,
Saccum neque peram.

Conf. Du Fresn. Glossar. M.

MALEN, conterere, *gemalanez*, pulverisatum, Notk. Psal. LXXIII. 14.

MALATSCH, lepra, J. Alem. Prov. c. 86.

Molotz, Chron. Königsh. c. 2, 70. & p. 915.

Maltz, Geiler. Narr. Schiff fol. 27. b. *Also ist ein Frau gesin in diser Stat zu unseren zeiten die die gerunzelt haut in dem antlit liess abetzen das sie hubsch wirde, aber sie ward wie ein Maltz, wie ein ussetziger.* V. *Misel.*

MAL.

MALTER, Maltra, Maldrum, *continet Modios quatuor: Modius, Mut, continet quatuor Quartales, Viertel, Mezas, Simmeras*, Goldast. I. Rer. Alem. P. I. p. 109. Sed Modius & Maldius promiscuè sumuntur 2. F. 27. §. 4.

Rotulus Curiæ Dom. Haseluh. an. 1336. *ein Malter brots, zwei malter futers.*

Cæsar. Heisterb. L. X. c. 17. & 47.

MALT, bratium: Gl. MSS. AS. polenta, *Maltz.*

MALTHO, L. Sal. t. de libertis dimissis. 30. *Siquis lidum alienum extra consilium domini sui ante Regem per denarium, ingenuum dimiserit. MALB. maltho theato meolito.* MS. Reg. *Malcho lito frio blito.* §. seq. *Siquis servum alienum ante Regem per denar. ingenuum dimiserit, MALB. Maltho theata meotheos.* MS. Reg. *Malcho Siacho meocho.* Putarim *Maltho* rectius legi, à Mal, mallus, suprà. *Theata*, populum denotat in mallo præsentem: pro quo in editione repetitæ prælectionis Latinæ Regis suffectum vocabulum, Pharamundo interea Rege electo. *Meo*, nescio an mein, meus, quando alienum pro meo venditio. *Theos, theus, then*, servus, supra *deob.*

MALZ, Germani vocant hordeum madefactum, non tostum tamen, ad præparandam cerevisiam. *Gesner. Histor. Quadrup.* p. 911.

MAMMEN, placere, in deliciis esse & habere. Notk. Psal. XXXIV. 14. *ih mamta*, complacebam, Idem. Psal. XXIV. 9. *die mammenden*, mites, placidi, complacentes.

Mammendi, deliciæ, zärtlichkeit. Confessio Vetus: *daz ih mine Chirichun so ne suahda durub mammendi mines lichamen*: V. Otfrid. ad Ludov. R. v. 163.

Niazer ob mammunte
ni breiste [lege *breste*] *in euuon imo thes.*
Fruatur is quoque deliciis
nec deficiant in æternum ipsi hæ.

Id. II. 16, 10.

Salige thie milte
iob muates mammunte.
Beati mites
& animo dulces.

Id. III. 19, 40.

Er uuolta in io mit uuillen
mammonto gistillen.
Ipse volebat eos cupide
mansueteque sedare.

Cap. XI. 52.

Intsiang iru'z ziguate
mammuntemo muate.
Exciperet (respondendo) sibi id in bonum
[Scherz. Excepit id ei ad bonum]
mansueto animo.

Id. IV. 4, 31. de discipulis Christi.

Namun sie tho iro uuat,
legitun tharuf ingidat,
In mammunti int in suazi
thaz er tharoba sazi.

Capiebant tunc ſua veſtimenta,
imponebant deſuper (aſinum) actutum,
In ſuavitate & dulcedine
ut ipſe deſuper ſederet.

Cap. 23, 66.

Er ſtuant, ſuigeta,
iob mammonto githageta.
Ipſe (JEſus) ſtetit, tacuit
& manſuete cogitavit (meditatus)

[Et placide ſiluit. Scherz. in Not.]

Mammendi, mummonti, manſuetudo, dulcedo, *thaz mammunti in thineru munti*, ut illis deliciis in tua cuſtodia. Otfrid. V. 23, 542.

I. 25, 52.

Thuruh thia ira guati,
iob thaz mammunti.
Ob ejus bonitatem
& manſuetudinem.

Id. III. 14, 220.

Thurub ſino milti
uuas er in mammunti.
Per ſuam clementiam
erat ipſe iis benignus.

Id. V. 20, 216.

In bus mih oub ni leittut,
iob mammuntes ni beittut.
Domum quoque me non duxiſtis,
& recreamentum non obtuliſtis.

[Nec blando (hoſpitali) animo expectaſtis, ita Scherz. in Notis reddit.]

V. ult. 192.

Thob uuir thaz iruuellen
ſo mammonto gizellen.
Tamen hoc eligamus,
quod afficit, referamus.
[Licet hoc velimus ſc. facere,
tam pulchre narrare.
Scherz. in Not.]

Notk. Pſal. XLIV. 5. *Umbe uuarheit unde mammendi:* propter veritatem & manſuetudinem.

In mammonto ſazi. In tranquilla quiete. Otfr. III. 26, 59.

[*Mammonti*, blandimentum. Gloſſ. Monſ. p. 393. lenitatis. p. 387.

Mammonti, ſinum. p. 394.

Mammonti, placor. p. 357. placorem. p. 354.

Mammontiu, placabilis. p. 351.]

Mammenteru milti, manſuetiſſima gratia. Otfrid. IV. 11, 50. Notk. Pſal. XCIII. 13. *Daz du in gemammendeſt unde geſueigeſt ubelero tago:* ut mitiges eum à diebus malis.

[MAMMONA, obvolvitur. Gl. Monſ. p. 409.]

MAN, homo. Kero. Prol. p. 17. c. 7.

Mannus, filius Tuiſtonis Dei, origo gentis Germanicæ, Tacit. de M. G. c. 2. h. e. Adam, cum Noa confuſus, Dn. Alting. Notit. Batav. v. Germ. Inf. p. 76.

Parn manno, filii hominum: Kero.

[*Sibit ubar parnmanno.* (Dominus) reſpicit ſuper filios hominis, ita habet Kero. c. 7. *Kedancha manno*, cogitationes hominis c. eod. *ituuiz manna*, opprobrium hominũ. c. eod. *ſuazzi mannum*, dulcis hominibus, c. 5. *ſona mannum*, ab hominibus. c. 7.]

Mannes ſuna, filius hominis, Angl. Sax. Matth. XXIV. 22, 27.

Mannis uueichi, humana infirmitas, Notk. Pſ. XXXIV. 17.

Febes inti mañes, beſtiæ & homines, Otf. V. 24, 11.

Man, de puero Chriſto in templo reperto. Otfr. I. 22, 81. 86.

So ſiu (Maria) *giſah then liobon man*
int iru thaz herza biquam,
Thob ſprah ſi zi themo kinde,
mit gidroſtemo ſinne:
UUio uuard, thaz ih ni uueſta,
manno lioboſta,
Thaz thu hiar iruuunti
mir untar theru henti.
Simulatque illa vidit carum illum virum,
& ipſi cor rediit:
Tunc dixit ad puerum
confidenti animo,
Quomodo factũ, quod ego non ſciverim
Fili (Vir) cariſſime,
Quod tu hic avertereris
mihi ſub manibus.

[Ita quoque idem hoc vocabulum uſurpat de Rege qui nuptias fecit filio ſuo. IV. 6, 35.

Sinemo lieben manne,
themo einigen kinde.]

Zi manne uuerden, hominem fieri, Otfr. I. 23. 61. naſci, id. IV. 12, 56. V. 12, 53.

Manuuerdeni, incarnatio, Notk. LXXVI. 10.

Irzellen iomañe, referre mortalibus. Otf. I. 18, 40.

[Tatian. c. 1. §. 3. *Thas lib uuas liobt manno.* Vita erat lux hominum.

Vocis hujus uſum generaliorem, qua promiſcue hominem ſignificat, amiſimus, utimurque nunc eadem pro præſtantiſſima humani generis parte, virili ſexu. Niſi quod aliquæ veteris uſus reliquiæ ſuperſunt in compoſitis *jemand* homo quidam, *niemand* nemo hominum, itemque *menſch*, quod nil aliud eſt quam hoc ipſum vocabulum adjectiva terminatione productum, Vid. Jun. in not. ad Willeram. p. 169. Fluit hinc quoque impersonalis locutio Germanis uſitatiſſima e. g. *man ſaget*, *man thut*, dicit agitque aliquis, qui qualis ſit non exprimitur. Palthen. Not. ad Tatian. p. 278.

Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 425. notat. Otfridum quoque voce *man* impersonaliter uti III. 8, 13. *UUanta er man ſulih ni giſah.* Dann ſolches hat man zuvor nie geſehen. II. 11, 11. *Joh man Druhtin thanne io loboti tharinne.* Das man je GOtt darinne loben ſolte. Sed vitium typographicum in numeris latet, & in priori loco verſus 52. in poſteriori verſus 43. evolvendus.

Ex ejusdem Stadenii Collectan. Grammat. Otfr. alia quoque loca producit Diecmannus, ſed itidem vitioſe allegata. Ceterum quum in præcedentibus idem plura afferat, quæ ad confirmationem & illuſtrationem eorum, quæ Schilterus obſervavit, apprime conducunt, integrum

Digitized by Google

negrum locum excerpemus, & locorum ex Otfrido allegatorum numerum, excepto uno quem nondum reperimus, reſtituemus. Ita autem ille Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 85.

„ Vox *Man* non veterum modo Germa-
„ norum, quibus generatim *hominem* ſignifi-
„ cabat, ſed aliarum quoque gentium fuit, V.
„ Cluuer. *l. c. p.* 67. Vnde noſtrum *Menſch*, &
„ Lat. *homo* formatum eſſe n. 2639. notamus.
„ A. S. *man* vtrumque ſexum complectitur, Spel-
„ mann. *Gl. p.* 386. Germanis & dignitatis &
„ ſubiectionis nomen fuit. *Dignitatis* quidem,
„ vt hoc loco in compoſitione, (quam huic
„ voci in plerisque linguis Septentrionalibus
„ frequentiſſimam eſſe Mareſchall. *ad verſ. A. S.*
„ *Euangel. p.* 548. notat) vbi Ducem, Praefe-
„ ctum ſignificat. Hanc eius poteſtatem mul-
„ tis exemplis per omnes linguas probari poſſe,
„ Morhof. *de ling. & poëſ. Germ. p.* 126. ſcribit.
„ Adde Beſold. *Diſc. polit. de Monarch. &c. p.* 95.
„ 96. Schottel. *de ſing. quib. & ant. in Germ. iur.*
„ *p.* 109. 110. qui de compoſitis ex *Mann de L.*
„ *Germ. p.* 286. *ſſ.* diligenter agit. Immo etiam
„ extra compoſitionem per excellentiam hac
„ voce ordinis equeſtris viri deſignati ſunt,
„ Becm. *Notit. Dign. Diſſ.* 14. *p.* 1174. 1175.
„ Quod ad *ſubiectionis* notionem, voce *Mann in*
„ *genere vaſallum cuiuscunque ſexus denotari*, ait
„ Böhmer. *de feud. Eccl. p.* 98. Inde Sax. *Man-*
„ *heit* pro homagio dictum, Leibnit. *Scr. Brunſ.*
„ *III.* 47. Ingenioſos voci *man* natales Rudbeck.
„ *Atlant. I.* 539. a G. *ma* valere, poſſe, dedit,
„ longiſſime praeferendos Anniani Pſeudo-Be-
„ roſi de *Manno*, ſecundo Germanorum Rege,
„ fabulae, a Willichio *ad Taciti Germ. p.* 424.
„ aliisque auide exceptae. Noſtrum *man*, ho-
„ mo, Francis etiam pro particula, verba, quae
„ vulgo vocant, impersonali formante, inſer-
„ viit, & nobis adhuc inſeruit, e. g. *man ſagt.*
„ Iſtud pluribus ex Otfr. exemplis in *Collectan.*
„ *Gramm. Otfr.* Stadenius illuſtrauit, vnde non-
„ nulla adducam. I. 1. 137. Zi nuzze grebit *man*
„ thar: *Ad vtilitatem foditur illic.* I. 11. 20. *man*
„ legita, *reponebatur.* II. 115. Ni duit *man*, *non*
„ *fit*: vbi ſignificationem *hominis* in voce *man*
„ latere quiuis videt. Quomodo & interdum
„ illud *man*, cum verbo plur. conſtructum, ver-
„ tendum eſſe, idem obſeruat, vt II. 14. 112.
„ Thaz *man* thir er ni ſagetun: *quod* homines
„ *tibi antea non dicebant.* V. 12. 134. Thaz *man*
„ firnemen thaz: *vt* homines *percipiant hoc.*]

Wærman, maſculus, *Wifman*, fœmina, *Wimman*. id. *Mœdeman*, virgo, ASax. Marc. X. 6. Matth. XIX. 4.

De voce *Man*, vid. Morhov. P. I. de Ling. Germ. c. ult.

Manaskio chnuat, humana natura: Kero. [*Chnuat mannaskiu* habet. Kero. c. 37.] id quod *Manheite* vocat Notk. in Symb. S. Athan. ℣. 31.

Bi manne, viritim, ſingulatim: Otfr. I. 9, 42. c. 7, 16. III. 26. 127. *Man bi manne*, id. Otfr. III. 14, 63.

Jagilih bi manne, Id. III. 22, 79. [Occurrit etiam II. 14, 185. c. 15, 13. atque ſæpius notat *ſinguli*, uti ab ipſo Schiltero in aliquot horum locorum redditum, & â Scherzio notatum Not. ad Otfrid. p. 42.]

Manchunnis, genus humanum, Notk. Pſalm. XXXIV. 23. LXX. 14. v. *Chunn.*

Mannihein, nemo, Otfrid. II. 12, 121.

Menniſco, homo, *menſch*. Notk. in Symb. Athan. ℣. 30. Willer. in C. Cant. p. 139. n. 59.

Mennisgon, Otfr. I. 3, 89. paſſim.

Manne, maritus, Otfrid. III. 10, 24.

Mann, vaſallus.

Manſchafft, vaſallagium *militare*, propriè, Jus Feud. Alem. c. 113. pr. homagium, hominium, fidelitas, Lehnspflicht. J. Feud. Alem. c. V. c. 96. c. 98. 153. §. 4.

Manſchafft verſprechen, receptionem in vaſallum denegare, J. Feud. Alem. c. 41. pr. vide infra *Sprabba.*

Manſchafft bütten, mit geſamnotten henden, J. Feud. Alem. c. 43. ubi & formula.

Der manſchafft den lehnman enpfelen, J. F. Alem. c. 90. pr.

Manſchafft lougnen, inficiari homagium dicitur dominus, J. Feud. Alem. c. 114. pr.

Seinen ſchild nidern mit Manſchaft, clypeum deteriorare vaſallagio praeſtito pari vel inferiori, J. Al. Feud. c. 96. J. Sax. F. c. 54.

Mancrefte, Majeſtas: Gloſſae Lipſii. ubi Somnerus: *ipſa vox tamen viri robur magis ſignificat, manscracht. Sed alibi megincraft, majeſtas: & megincrefti, Majeſtatis. Hoc Sax. mægenbrymnes, & mægentrimmes, quaſi magnum firmamentum, à Mægen, magnum, & thrymnes, aliàs trumnes, firmamentum, à getrymman, ſtabilire: & propriè, utpote de DEO dictum.* At *Mancrefte*, contractum hîc cernitur ex *Megincrefte*, de quo ſupra, & notat Majeſtatem. V. *Magen.*

Manskeite, reſpectus perſonarum, proſopolepſia, Notk. in Symb. Athan. ℣. 4.

Mannboubit. vid. *Haubit.*

Mannolich, männiglich, quilibet, Otfrid. III. 20, 77. c. 25, 47. Notk. Pſ. LXXVII. 55. *Der ieo ſelb ſelbo geiſt mannilichemo ſine genada teilende in gagen des er uuile.* Unus & idem Spiritus dividens ſingulis prout vult.

Mannelichemo, id. Pſal. LXX. 19.

Mannalibiz, Otfr. V. 7, 108. [Pro *Thaz mannalibiz uueſti*, legendum eſſe. *Thaz mannalib iz uueſti*, quod quilibet id ſciret, ê Codic. MSC. probat Scherz. in Not.]

Manlich & *Manalibo*. vide *Licon.*

Manabeiti, munuſcula: Kero. c. 54. quippe quae viritim *bi manne* & ultrò ex humanitate offerrentur Principibus. Tacitus de M. G. 15, 3. *Mos eſt civitatibus ultrò ac viritim conferre Principibus vel armentorum vel frugum, quod pro honore acceptum*, &c.

[*Manabeitigi*, liberalitati. Gloſſ. Monſ. pag. 382. liberaliter. p. 388.

Manabeitiga, munifici. p. 388.

Manabeitiger, multus. p. 397.

Manabeitigoſtun, liberaliſſimi. p. 363.

Manabettigemo, liberari. p. 352.]

MANAG, MENIGI, multitudo, Otfrid. I.

17, 3. Kero: Prol. p. 17. [*Managero*, multorum. Id. c. 1. *manakero ſitim*, multorum moribus. c. 2. *managem iſt piſolaban*, pluribus committitur. c. 65. *So manakera citi kerot*, quanto tempore cupit. c. 61.

Tatian. II. 3. *al thiu menigi thes folkes*, omnis multitudo populi.

Menigi, numero. Gloſſ. Monſ. p. 362. congregationem. p. 361.

In ſtarchero menigi, in gravi manu. p. 335.]

In managii, in multitudine. In ſpecie Synagoga. Notk. Pſal. CV. 18. *Fiur gieng iro manigi ana*: exarſit ignis in Synagoga eorum.

[*Menigi*, legio. Tatian. 53. 7. Diabolus in obſeſſo de nomine ſuo interrogatus. *Her quad menigi: uuanta manage diuuala giengun in inan:* ille dixit: Legio, quia intraverunt multa dæmonia in eum.

Managoron, plures. Tatian. 21. 9.

In manageru citi. Otfr. II. 8, 130. quod Schilterus vertit, *per varia tempora.* Scherzius autem in Not. *à multis temporibus.*

Managaz leid, calamitas varia. Otfr. V. 23, 165.]

Manegeren, plures. Notk. Pſal. XXXIX. 13, LXVIII. 5.

Manigoſton, plurimi, Notk. Pſ. LXXXIX. 6.

Unmanig, pauci, Notk. Pſ. XVI. 13. LXV. 7.

[*Managfalt*, multiplicia. Otfrid. III. 23, 3. Scherzius autem in Not. pro ſubſtantivo habet, *multiplicitas.* Id. Otfrid. V. 9, 105. *Er zalt in managfalto*, narravit ipſis varia. Scherz. in Not. *manag falto* per *varia ratione* explicandum cenſet.

Notk. Pſ. XI. 9 *Rehte menniſchen habeſt du gemanig faltot nah dinero hobi.* Secundum altitudinem tuam multiplicaſti filios hominum.

Manakſamiu, numeroſas. Gloſſ. Monſ. p. 409.

Manacfalti, ſeges. p. 388. uſura. p. 381.

Manachfalti, denſitas. p. 383.

Manahfalti, numeroſitas. p. 391.

Manakfalto, pluraliter. p. 408.

Manacfaltliho, multifariam. p. 395.

Manachfaltigoſt, latiſſime. p. 347.

Manig faltigen, i. e. *mehren*, augere, multiplicare. Gen. I. 22. *wachſt und werdet gemannigfaltiget.* ℣. 28. *Ich mannigfaltig dein jammerkeit.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Manigzalo, Numerus Pluralis, Grammaticis, Notk. Pſal. XXII. fi. & Pſ. XXXIX. 6.

Man, Pronomen Quis, Iſidor. V. 3. *Umbi man*, de quo.

[MANAGOTI, manus. Gl. Monſ. p. 343.

MANDAGER, alacer. p. 360.]

MANDAWARI, mitis, Tatian. c. 67, 9.

[Idem Tatian. c. 22. §. 9. *Munduuare* ſcribit, de quo vide inf. voc. *Munt.*]

MANE, L. Sal. t. 29. *chamnin mane charde*, ſtrictura ſupra cubitum, V. ſupra in Ch.

MANK, *unter.* Chron. Sax. vet. 1160. 1309.

MANSLAHTI, homicidia, Confeſſ. vet. Jus Feud. Alem. c. 41, 2.

Manſlaht, homicidium, *Magſlaht*, parricidium. Notk. Pſ. CV. 37.

Manſlekken, Vir ſanguinum. Notk. Pſ. V, 7. Pſal. XXV. 9. Pſal. LXXI. 14. Pſ. CXXXVIII. 20.

[*Manſlecco*, vir ſanguinum. Gloſſ. Monſ. p. 327. homo ſanguinis. p. 357.

Manſlahtin, ſanguinibus. p. 349.

Manſlahti, vulneris. p. 384. crudelitate. pag. 393.

Plotager manſlago, cruentus carnifex. p. 407.

Ni uuis manſlago, non occides. Tatian. 26, 1.

Manſlago. Compoſitum à *man* homo & *ſlahan* occidere, uti verba ſqq. teſtantur, *thie thar ſlehit* qui occiderit, proprieque adeo homicidium eſt aſſentiente Gaſſaro in Diction. Eſt & apud Ker. *ſlahon* occidere, *ſlahta* occiſio ſ. uti in Gloſſ. Boxhorn. eſt, pernicies. Germani ſubſtantivum illud adhuc pro prælio accipiunt, pro *ſlaban* autem compoſito utuntur *erſchlagen* ſimplex enim *ſchlagen* non niſi verberandi actum notat, quo ſenſu & Keroni dicitur *ſlab* percute, & de Willeramo conferri meretur Jun. in not. p. 150. Conf. quoque Noſter ſq. c. XXXI. 3. Conſentiunt cum Francis A-Saxones, dicuntque *manſlaga* homicida & *manſlæge* vel *manſliht* homicidium. Anglis hodie *manſlaughter* cædes eſt fortuita, differtque à cæde deſtinato conſilio & ex inſidiis patrata, quam *murder* (Germ. *mord*) LL. vocant. Palthen. Not. ad Tatian. p. 353.

Mit dem Kirchenguet ſoll kein ehprecher zu thun haben, noch offener wucherer, noch manſchlechtig. Reform. Imp. Sigism. c. 35. §. 5. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

MANSMAT, *Maſmat*, *Mezmat*, pratum manſuale, quod ad Manſum colonarium pertinet, non ad Manſum dominicum, quem dominus ipſe colit: ut ager manſualis, à manſo dependens, *vid. Du Fresn. Gloſſ. v. Manſus.*

Eſt autem *Manſus* à manendo dictus, manſio ſive domus cum certis agris. *Kölnhof*, *Hofgut*, *Hube*, *Bauergut.* Barth. Schobinger. apud Goldaſt. Tom. III. Rer. Alem. pag. 97. *Manſus Kelnhof. Manſus dicitur quantum quis cum uno pari boum laborare poteſt in anno. ut not. in c. 1. X. de de cenſib. & in Vſib. feudor. Si de inveſtitura feud. f. controv. c. 1. §. pen. Bartol. ad l. ſi ita. π. de aur. & arg. leg.* Eſt manſus Germanis *Hube*, de quo ſupra.

Sumitur etiam pro ipſis agris. Goldaſt. T. I. P. I. Rer. Alemann. p. 133. *Papias Gloſſator: Manſus dictus à manendo, quod integrum ſit XII. jugeribus. Vocabularius Juris Sigismundo Imperatore ſcriptus: Manſus ſecundum vulgare Italorum dicitur quantitas terræ, quæ duobus bobus ſufficit in anno ad laborandum. Fabarienſis c. 8. Comiti de Dilingen ducentas marcas pro reſignatione manſuum XX in manus Abbatis, quas ab ipſo jure recepit feodi. Alamannis in pratis Mansmat. in vineis Mangrab. in agris manwerch. in Alpibus, manſtofel.*

Liber Salicus Wiſſenburg. *II Mansmat prati inferius Spirdor.* Manſus integer habuit duodecim *jugera*, ſive *bunnvaria*, V. St. Baluz. ad Regin. pag. 536. Du Fresn. Gloſſ. v. Baccalariæ. Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. de Curia Dominica in Kogenheim: *Eine hube ſol geben einen wagen.*

Digitized by Google

gen. eine halbe hube einen halben wagen. ein mendag ein rat. De *Mendag* ſupra *Dag*, tectum, priores ſunt *pferde fröner*: poſteriores *handfroner*.

V. *Mezmat.* Alting. P. II. Notit. Germ. inf. v. Buſchuſa: *utplurimum per manſos ſignificantur Hoven, i. e, Ruricolarum manſiones, etiam inſigniores, quibus Villicus præeſt, uti diſertim in Diplomate Theodorici VII. MCXCIX. Stokius tamen hoſce Manſus interpretatur Morgen, quod agri menſura eſt his locis cognitiſſima. — In diplomate ſub finem extenditur Manſuum longitudo ad M. P. V. — Quo ipſo pene ſubvertitur Stokii interpretatio.*

MANSURNARIUS, *Mans-burnar. Manſuarius, Manſoarius*, & *Manſarius*, qui manſum *ingenuilem* aut *ſervilem* excolebat, & certum cenſum aut annuam penſionem Domino prædii ac fundi præſtabat, quod ſecus erat in Dominicis & indominicatis manſis, qui ſine manſario erant, propterea quod non elocarentur, ſed ab ipſis Dominis colerentur.

Capitulare de Villis, c. 39. Volumus, ut pullos & ova, quos *Servientes vel Manſuarii* reddunt per ſingulos annos recipere debeant, & quando non ſervierint, ipſos venundare faciant. Baluz. T. I. pag. 337.

Sirmondus in Notis ad Capitularia p. 780. Manſuarios interpretatur Manſorum colonos, qui Manſos ad colendum in habitant.

Manſurnarius nomen repertum in ſubſcriptione documenti veteris.

Compoſitum ex *Mans*, Manſus: & Urnarius, ſ. Hürnarius, Heuerer, h. e. manſorum elocatorum. V. *Hüern.*

MANAN, monere. Otfrid. I. 18, 26.

Manot unſih thiſu fart,
thaz uuir es uueſen anauuart.
Monet nos hoc iter,
ut nos ad id ſimus intenti.

Id. II. 2, 23. de Johanne Bapt.

Suntar quam ſie manonti,
ioh thanana in giſageti.
Sed venit eos adhortans,
atque inde iis prædicaret.

Gimanonte, admonebantur. Otfrid. I. 18, 14.

Kero: *Kemanot*, admoneatur. c. 65. *Zuamanomees*, admonemus. c. 2. *Zuamanonte*, admonentes. c. 40. *Zuamanungu*, admonitione. c. 2. *Zemanungu*, admonitionem. Prol. p. 16. *Zuakimanoter*, admonitus. c. 62.

[Adde ex eodem *Manonte*, commonentes. c. 18. *Zuamanoot*, ammonet. Prol. p. 17. *Manungum*, monitis. Prol. p. 18. *Manungoom ſineem*, monitionibus ſuis. c. 2.

Gimanot in troume. (Joſephus) admonitus in ſomnis. Tatian. 11, 4.

Hodie Germani compoſito utuntur *ermahnet.* Simplex *manon* nunc non niſi de compellatione mali nominis à creditore facta uſurpatur. Palthen. Not. ad Tat. p. 321.]

Manen, poſtulare, petere, etiam extrajudicialiter, Notk. Pſal. XXXVII. 18.

Manen, agere in judicio, Jus Argent. L. II. t. von Widem. c. 1.

Manunga, admonitio, Notk. Pſ. LXX. 20.

[*Manungo*, exhortatione. Gloſſ. Monſ. p. 392.

Manoge, conveniat. p. 393.

Manot, expectat. p. 382.]

Vermanen, deſpicere, Cant. Cant. 8, 1. *Fermanunga*, contemtus, Notk. Pſ. XXXVII. 18.

Gimant, memor, admonitus, Otfrid. I. 14, 7. ita pro vulgari *Giuuant*, legendum. *V. Gloſſar. Goth. Fr. Junii.* p. 115.

[*Giuuant* eſſe legendum, uti Cod. Vindob. & Flacii habet, ſtatuit Scherz. in Not.

MANCHUSA, aureos. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

MAND, cofinus, qualus, *corben*, Gloſſ. MSS. ASax.

MANDARE, meſſor, Notk. Pſ. CXXVIII. 7. unde *Mandlen.*

MANDELCHOSON. vide *Choſon* & *Wandel.*

MANDOADO, locus honoris, quo homo mortuus ſervatur, L. Sal. tit. de corpor. expol. 58. §. 4. V. Gloſſ. Du Fresn. v. *Manduales.*

V. *Chreo.*

MANE, Jus Sax. Feud. ex editione Zobelii. cap. XIII. ſi. *Eine Hoffſtat, oder ein Acker, oder eine Mane, mag ein man wol behalten gegen ſeinem herrn mit ſeinem eyde.* Zobelius ad marginem notat, addi in Antiquo: *Mane das iſt ein Zinsgut.* & in gloſſa ſua Latina ait: *Dum textus dicit eine mane intelligitur hoc verbum de Manſu.* Gloſſator Teutonicus in fine: *Eine Hoffſtat iſt eine wohne, die ungebauet iſt. Ein Morgen iſt ein ackerleng, eine Mane das iſt Zinſsgelt.* Quot verba, tot ferè errores. Quod ex antiquo allegat Mane i. Zinsgut, ſatius fuiſſet, ſi inſpexiſſet antiquiorem ſine dubio Codicem MSS. Bibliothecæ Lipſienſis Paulinæ, prout edidi cum Jure Feud. Alemannico; in iſto enim §. *XII.* p. 10. legitur: *Eine wint oder einen morgen oder einen Man muz der man wol behalten*, &c.

Cum quo convenit textus Latinus in Statutis Regni Poloniæ impreſſis an. 1505. Cracoviæ, inſertus à Goldaſto *Collectioni Conſuetudinum & LL. Imperialium Cap. XIII. §. 1. pag. 195.* ibi: *Ortum, aut jugerum terræ aut hominem poteſt vaſallus per ſacramentum contra dominum obtinere*, &c.

At primæva & genuina lectio hoc verbi planè non habet. Sic enim in veteſtiſſimo MS. quod M. Freherus laudavit, & cujus copiam illuſtris Dom. de Eyben mihi communicavit legitur: *Unam cortem vel jugerum unum homo ſolus obtineat per juramentum, ſi in eo ſibi ſit poſſeſſio, tunc non eget teſtimonio.* Eſt igitur *Mane* vox nihili, ab interprete ficta cum aliis, qualis eſt *Irrlehn, Sonnenlehn.*

MANGON, maxillas: Gl. Lipſii, qui notat: *ſi recta ſcriptura, nos Wangen.* Et ibi Somnerus: *ſimiliter & Saxones, uti & nos, ſaltem olim. Majoribus enim noſtris maxilla ſive dentes maxillares Wang. teeth dicti, à Wang gena, maxilla; unde rhythmus ille vetus:*

And in witneſſe that this is ſooth;
I bitethe war with my wang tooth.
In teſtimonium veritatis;
hanc ceram mordeo dente meo maxillari.

de

de quo fuſius alibi, in Gloſſario noſtro. Cæterum quam literæ M & W ut ſupra dictum ſint μεταβολαὶ Germanis veteribus, non neceſſe eſt ut cum Lipſio emendemus.

MANO, luna, mond. Otfrid. II. 1, 25. *Er mano ribti thiu nabt*, antequam luna rexit noctem. & I. 11, 32. *Sterron odo manon.* Stellæ & luna. conf. IV. 7, 69.

Niuuuer mano, novilunium, Neomenia, Notk. Pſalm. LXXX. 4.

Folvazzan mano, luna perfecta, plena, Iſid. c. 9, 1.

Gothis *Mana*, Marc. 13, 23.

[*Manili*, lunula, quam mulieres portant in pectore. Gloſſ. Monſ. p. 332.]

Germanis Luna decreſcente nefas pugnare. J. Cæſar L. I. de B. G. c. 50. *quod apud Germanos ea conſuetudo eſſet, ut matresfam. eorum ſortibus & vaticinationibus declararent, utrum prælium committi ex uſu eſſet, nec ne. eas itaque dicere: Non eſſe fas, Germanos ſuperare, ſi ante novam lunam prælio contendiſſent.* Tacitus: *Coëunt certis diebus, quum aut inchoatur luna, aut impletur. Nam agendis rebus hoc auſpicatiſſimum initium credunt.* Celtarum ſcilicet annus fuit Lunaris, ut mox videbimus.

Manodſiobbe, morbus lunaticus, Tatian. c. XXII. 2.

[Non morbum lunaticum, ſed lunaticos hæc vox apud Tatianum notat. Compoſita eſt a *manod*, Germanis hodie *mana* vel mond Luna, unde *manod*, hodie *monath* menſis, Conf. Jun. in Gloſſ. Goth. v. *mena*, & *ſioh*, *ſieh*, *ſiuch* æger, languidus. Vid. Jun. in not. ad Willer. p. 64. Cui id addimus, quod Germanis adhuc *ſiech* morbidus ſit, *ſiechbet* lectulus cui æger eſt affixus, *ſiechen* langueſcere, ipſam autem languoris cauſam morbique præſertim contagium *eine ſeuche* vocamus. Palthenius Not. ad Tat. p. 349.

Manod fallonte, Lunaticos. Gloſſ. Monſ. p. 407.]

MANODO, MANOTH. menſis. Otfrid. I. 5, 3.

Manodo after rime.
thria ſtunta zuene.
Menſes poſt idem factum
ter duo.

[Id. I. 7, 46.

Uuas ſie after thiu mit iru ſar,
thri monodo thar.
Erat (Maria) poſtea cum ea (Eliſabetha) tres menſes ibi.

Scherz. Notat in MSC. Vindob. legi *manodo*, in Vaticano *monotbo.*

In regan manode, in menſe defluo, Gloſſ. Monſ. p. 356.

Manotfendiga, Kalendæ. p. 322.

Manotfendige, Neomenia. p. 349.

Manothphendiga, Neomenia. p. 332.

Manotſubtigero, menſtruæ. p. 322.

Tuoh manotſubtigero, pannus menſtruatæ. pag. 336.]

Eginhartus de vita Caroli M. *Inchoavit & Grammaticam patrii ſermonis. Menſibus etiam juxta patriam linguam nomina impoſuit, cum ante id tempus apud Francos partim Latinis, partim barbaris nominibus appellarentur. Menſium quidem Januarium appellavit WINTERMONET. (Windermanoth.) Februarium HORNUNG. (Hornug) Martium LENZMONET, (Lenzinmanoth) Aprilem OSTERMONET (Oſtermanoth) Majum, WUNNEMONET (Winnemanoth) Junium, BRACHMONET, Julium HEUMONET (Hewinmanoth) Auguſtum, ARNMONET (Aranmanoth) Septembrem HERBSTMONET (Witumanoth) Octobrem, WEINMONETH (Windrumanoth al. Windumemanoth) Novembrem, WINDMONAT. (Herbiſtimanoth) Decembrem, HEILIGMONET, appellavit.* al. *Heilagmanoth.*

Conf. Walafrid. Strab. *apud Goldaſt. T. II. P. I. Rer. Alem. pag. 65.*

Martius, *Lengizin* vel Lenzinmanoth. Antea barbaro vocabulo, Thormaanet, Thoronis menſis, *v. ſupr. in Dag, Donnerſtag.* September, Uuitumanoth, ita Strabus ex ore Rabani Mauri. Freherus in Willer. Cant. C. c. 8, 11. p. ult. vox: *Vindemodas.* addit: *in aliis Vintemodes i. vindemiæ, fructus vineæ. Compoſitum apparet à Win & Moden, quod quid ſit, conjicere licebit e nomine, quod Septembri menſi indidiſſe ſuo ſermone Carolum M. ſcribit Einhardus, MUTUMANOT, quod habent MSS. (pro quo à non intelligentibus vulgo eſt repoſitum Herbſtmonat) ut Octobri Wynmanot.* Vœgelinus in Cant. Cant. 8, 11. *Mutumanot à veteri noſtro moden, unde procul dubio admodiare. v. Herbſt.* Eſt igitur *Mutumonat*, menſis fructuum, *Frucht*, vel Obſtmonat. November, Strabus Herbſtmonat. Saxonibus: *Blotmonat.* quod V. in *Bluat.*

De Cyclo Lunari veterum Germanorum meretur audiri Vir illuſtris Joſ. Scaliger. de Emend. Temp. L. II. p. 111.

Veterum Gallorum, & Germanorum annum Lunarem fuiſſe ex Cæſare & Cor. Tacito cognoſcimus. Sane de Germanis ita ſcripſit Tacitus: *Coëunt niſi quid fortuitum & ſubitum inciderit certis diebus cum aut inchoatur Luna aut impletur. Nam agendis rebus hoc auſpicatiſſimum initium credunt.* At veterum Saxonum & Danorum mira anni ordinatio fuit ex affectibus Oceani, cujus littora accolebant illi. Notiſſimum ad ejus ſideris incrementa & decrementa, Oceani quoque vices recurrere. Sed in pleniluniis amborum æquinoctiorum duæ fiunt ingentes πλημμύραι, ad quarum obſervationem annum ſuum digeſſerunt. Eas πλημμύρας Malinas: ἀμπώτεις autem Ledunas vel Lidunas vocabant. Nulla eſt natio, quæ, quamvis anno Lunari uteretur, tamen & ſolaris anni progreſſus interea non obſervaret. Hoc illi facientes principium anni civile ſemper a. XXV. Decembris capiebant idque nocte quæ ſequitur XXIV. in qua antiquitus Chriſtiani hodieque pervigilia natalitia faciebant. Eam noctem *Modranect* vocabant quaſi illa eſſet parens & princeps omnium reliquarum noctium: utpote a qua caput anni civilis ſumeretur.

„retur. Principium vero naturale cyclia Malina „ Autumni & plenilunio. Annum enim in duas „ Malinas dividebant, Autumnalem & verna„ lem. & quintus menſis hujus alterius ſemicir„ culi erat cognominis antecedenti ita ut quar„ tus & quintus Malinæ autumnalis unum no„ men & commune haberent, Giuli. Eo„ dem modo quartus & quintus cognomines „ eſſent vocarenturque Lida, & quia is erat exi„ tus anni Lunaris, annis embolimæis tertius „ Lida penultimo loco intercalabatur. Unde „ annum embolimæum hoc nomine Trilida vo„ cabant. Significat autem *Lida* tranquillum „ ut Beda docet. Proprie, quod Græci πλώϊμον „ dicunt. Eſt enim proprie de mari dictum „ cum ridet blandi pellacia Ponti, ut loquitur „ Lucretius. Inde etiam τὰς ἀμπώτεις *Lidunas* „ vocabant, quod tunc æſtus & fluctus recede„ rent. Nomina menſium Saxonicorum Bedæ „ accepta referimus, qui ut Saxo genere de illis „ ſatis multa & cognitu digna retulit. Reliqua „ inde haurias licet.

Menſes Veterum Saxonum.	
September.	Halegmonath.
October.	Wintyrfüllit.
November.	Blothmonath.
December.	Giuli prior.
Januarius.	Giuli poſterior.
Februarius.	Solmonath.
Martius.	Rethmonath.
Aprilis.	Choſturmonath.
Majus.	Trimilchi.
Junius.	Lida prior.
Julius.	Lida poſterior.
o	Lida embolimus.
Auguſtus.	Wendenmonath.

„ Videtur hæc anni ordinatio pulcherrima fu„ iſſe quæ non ad ſolarium & Heliotropion Me„ tonis umbras Gnomonis ſequeretur, ſed ipſas „ admirabiles Oceani ἀυξομειώσεις. Sane mirum „ quod Beda tradit alibi, de æſtu Oceani loquens, „ periodum ἐννεαδεκαετηρικὴν in illis ab accolis „ Oceani obſervari. Nam id quidem potius ab „ illis hominibus obſervatum miror, quam ita „ accidere. Nam ſi Oceani mutationes ſecun„ dum Lunam: Lunæ autem progreſſus ſecun„ dum ἐννεαδεκαετηρίδα: procul dubio & Oceani „ mutationes ſequuntur ἐννεαδεκαετηρίδα ipſam. „ Diodorus Siculus de Enneadecaeteride illa„ rum nationum ita ſcribit libro ſecundo: Ἐκα„ ταῖος καί τινες ἕτεροι φασὶν, ἐν τοῖς ἀντιπέραν τῆς „ Κελτικῆς τόποις κατὰ τὸν ὠκεανὸν εἶναι νῆσον ἐκ „ ἐλάττω τῆς Σικελίας. &c. Aliquanto poſt: „ Φασὶ δὲ καὶ τὴν σελήνην ἐκ ταύτης τῆς νήσου φαίνεσθαι „ παντελῶς ὀλίγον ἀπέχουσαν τῆς γῆς, καί τινας ἐξο„ χὰς γεώδεις ἔχουσαν φανερὰς. λέγεται δὲ καὶ τὸν „ Θεὸν δι' ἐτῶν ἐννεακαίδεκα καθαντὰν εἰς τὴν νῆσον. „ ἐν οἷς καὶ αἱ τῶν ἄστρων ἀποκαταστάσεις ἐπὶ τέλος „ ἄγονται. καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἐννεακαιδεκαετῆ χρόνον

ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μέγαν ἐνιαυτὸν ὀνομάζεσθαι. κατὰ δὲ τὴν „ ἐπιφάνειαν ταύτην τὸν Θεὸν καθαρίζειν τὰ καὶ χο„ ρεύειν συνεχῶς τὰς νύκτας, ἀπὸ ἰσημερίας ἐαρινῆς „ ἕως πλειάδος ἀνατολῆς, ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἐνημερήμασι „ τερπόμενον. Hæc ultima declarant tempus ſe„ micirculi a menſe Rethmonath uſque ad „ menſem Halegmonath. Non miraris, gen„ tem Romanam, orbis victricem & dominam „ ineptiſſima anni forma ad tempora uſque Julii „ Cæſariis uſam: eam vero quæ Romanis vide„ batur barbara, non ſolum annum Lunæ ad „ naturæ regulam, Oecanum dico, direxiſſe, „ ſed etiam anni ſolaris curſum tenuiſſe. „ Quomodo enim Capricorni initia, & „ XXV noctem Decembris tam exacte notaſ„ ſent, niſi quadrante diei 365 diebus Solis op„ poſito? Nam quod ab autumno incipiebant, „ ſciebant arcum illum a principio Libræ ad „ principium Arietis, reſpondere ſemiſſi anni „ Lunaris, ut in chaldaico anno diximus. Quare „ non omnis ſapientia penes Chaldæos & Ori„ entem fuit. Etiam Occidentis aut Septen„ trionis homines fuerunt λογικὰ ζῶα. In veteri„ bus Codicibus Bedæ menſium appellationes „ leviter immutatæ leguntur. Giuli, Solmo„ nath, Hredmonath, Eſturmonath, Drimilchi, „ Lida, Lida, Veodmonath, Halegmonath, „ Vintirfillit, Blotmonath, Giuli. „

[MANGIZO, *piroman*, Ambro. Gl. Monſ. pag. 412.]

MANTEL harmin, v. *Harmin.*

MANZON, ubera. Tatianus: *thie manzon, thie thu ſugi.* Ubera quæ ſuxiſti. c. 58, 2.

An inde *manzares*, Ammen Kinder?

[*Manzon*, vox hactenus ignota, corrupta forte ex Mamma Latinorum, per modum diminutivi, quaſi *mamzon*, mamilla dicas. Palthen. Not. ad Tat. p. 376.]

MAARA, *mara*, *marida*, *mari*, fama, rumor. Willeram. p. 71. n. 31. 99. n. 42. 101. n. 44. Otfr. I. 21, 21. de Joſepho.

Tho gihorit er mari,
thaz ander Kuning uuari.
Tunc audivit rumorem
quod alius Rex eſſet.

Id. IV. 34, 13.

Thaz oub ſulih mari
unfarbolan uuari.
Ut etiam hæc fama
manifeſta fuerit.

In Rhythm. de S. Annone legitur *mere* eodem ſenſu §. 6. 37.

Maru uuort, fama, Otfrid. II. 15, 5.

Es maru uuort tho quamun,
ſo uuit ſo Syri uuarun.
Fama tunc exiit,
quam late Syria fuit.

Kundtun mari, edebant in vulgus, Otfrid. I. 17, 23. de Magis.

Digitized by Google

Jo kundtun ouh tho mari,
thaz er ther Kuning uuari.
Edebant quoque in vulgus,
quod hic Rex ille eſſet.

Goth. *Mergan*, prædicare. Marc. V. 20.

ASax. *mære*, celeber, Ælfr. *Mæreman*, vir illuſtris.

Mere uueard, percrebuit, Gloſſ. MSS. AS.

Mari duen, publicum facere, vulgare, rumorem ſpargere, *datun mari*, Otfrid. I. 27, 1.

Thie liuti datun mari
thaz Joannes Chriſtus uuari.
Homines ſpargebant rumorem
quod Joannes Chriſtus eſſet.

Docere. Otfrid. III. 20, 109.

Thie buah duent thar mari,
the'iz Sambazdag tho uuari.
Biblia docent
quod Sabbathum tunc fuerit.

Cap. 22, 11. de porticu Salomonis.

Ther namo detaz mari
er Salomones uuari.
Nomen docuit
quod Salomonis fuerit.

Ze mare ſcriuen, Frag. de B. Hiſp. 3029. ſagen, ℣. 3102.

Maren, vulgare, Tatian. 46, 5.

Marti, Otfrid. IV. 27, 56. verba Judæorum ad Pilatum de crucis titulo referens:

Scrib thaz er iz quati,
iob ſulih ſelbo marti.
Scribe quod is hoc dixerit,
& talia ipſe divulgaverit.

[Hodienum in uſu eſt apud Suevos hoc verbum in hoc ſignificatu, quum dicunt: *Ich wil dich nicht meren*, non ſpargam in vulgus abs te audita. De canibus quoque dicimus, *der hund mert*, h. e. latratu indicat & quaſi vulgat adeſſe aliquem præ foribus.]

Diffamare, *gimartun in*, diffamarunt eum, Tatian. 61, 5.

Mari, celebrat, Otfr. V. 12, 169.

Thober ſi So mari
iob ouh ſo uuis uuari.
Etſi ille eam adeo celebret,
atque etiam ejus ſciens eſſet.

[Scherz. in Not. vertit.

Licet ille eſſet tam præclarus,
ac etiam tam ſapiens.]

Martun, Otfrid. IV. 36, 45. de Judæis ſepulchrum Chriſti cuſtodientibus.

Uuanta tho iz martun,
thie then balo datun.
Namque eo ipſo hoc (reſurrectionem Chriſti) divulgarunt
qui hoc malum fecerunt.

[*Martun*, prædicaverunt. Gloſſ. Monſ. pag. 332.

Martum, clarificabant. p. 365.

Marta, declarabat. p. 361.

Mari uuard, percrebuit. p. 384.

Mari vurti, percrebuiſſet. p. 324.

Uparlot marta, faſcinavit. p. 410.]

Gimarit was thas uuort, divulgatum erat verbum. Tatian. 222, 4.

Gimartun inan in allero lantſchef. Diffamaverunt illum in univerſa terra illa. Id. 61, 4.

[Hinc eſt Germanorum illud in Cantico natalitio. *Ich bring euch gute neue mæhr*: hinc & fabella imperitorum credulitate pervulgata *ein mæhrlein* dicitur. Palthen. Not. ad Tat. pag. 305.

Gimarit, divulgetur. Gloſſ. Monſ. p. 365. *gimarit ward.* & miſſa eſt vox. p. 360.]

conf. ſupra lit. G.

Marre, famoſi. Gl. Vet.

[*Marriu*, opinata. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

Marida, fama. Gl. Vet.

Gamarde, famoſi, fama nominati, Gl. Vet.

Gomarda, mirificavit. Gloſſ. Lipſ. à *Mar*, fama. Magnificare Saxonibus Mærian. Somnerus.

Marthe, bona diffamatio, Willer. p. 137. [Noſt. ed. p. 58. in qua legitur. *Diu mareda dinero prædicationis.*]

Argogimarta, diffamavit. Gl. Vet.

Maro, celebris. *Maro Kuning*, Otfr. V. 20, 181. de Judice in extremo die:

Quid ther Kuning maro,
ib ſagen iu giuuaro.
Dicet Rex inclutus,
dico vobis vere.

Maro bredigari, id. V. 12, 166.

Lobot ſia giuuaro
ther Bredigari maro.
Commendat eam (charitatem) digne
prædicator celebris.

Abraham ther maro, id. ad Hartmuth. 149.

Abraham ther maro,
uuas Gotes drut giuuaro.
Abraham ille inclytus
erat Dei fidelis profecto.

Maru muater, Otfrid. I. 11, 105. de Maria virgine.

Muater iſt ſiu maru,
iob thiarna thohziuuaru.
Mater eſt ipſa inclyta
& virgo etiam revera.

[*Marra* celebrem. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

Mara geba, eximia munera, Otfrid. I. 17, 31.

Mara lera, idem IV. 1, 63.

Lera filu uuara,
in allu uuorolt mara.
Doctrinam multo veram
in omnem mundum evulgatam.

Erda, Otfrid. II. 16, 14.

Buent ſi in uuara
erda filu mara.
Habitabunt illi revera
terram multum inclutam.

Mare

Digitized by Google

Mare fivert, Carm. de B. Hiſp. ℣. 1584.

Mari diuri, celebris ſolennitas, Otfrid. V. 4, 16.

Ullas oub thes dages diuri
thar harto filu mari.
Eratque illius diei ſolennitas
tunc valde celebris.

Maraz uuuntar, celebre miraculum, Otfrid. I. 11, 1.

Mari, Majores urbis, Th. Crag. lib. III. Feudor. pag. 378.

Inde Meyer hodieque pro præfecto, rectore villæ, Villicus, *Hofmeiſter*.

Aventinus *Maroſalicum* habet, i. Majorem Domus, quaſi inde Mareſcallus.

Filimer, Rex Gothorum ita nominatus, emigrantium in Scythiam, Jornand. de reb. Get. c. 4. h. e. multum inclutus, perilluſtris.

Marcomir, *Ingomir*, *Chlodomir*, Francis Princeps marcæ, &c.

Ballomer, falſus Princeps, Greg. Turon. VII. 14. & IX. 28. Gloſſ. Du Fresn.

Lutmari giduanes, manifeſtum faciamus, Otfr. IV. ult. 61.

Id. IV. 34, 35. de centurione ſub cruce.

Joh deta lutmari;
er Gotes ſun uuari.
Imo proclamavit palam:
hic Dei filius fuit.

Id. III. 14, 5.

Thaz duent lutmari,
thie ſcriptora fiari.
Hoc faciunt manifeſtum,
ſcriptores quatuor.

Lutmarvero ſtimmi, publicâ voce, Hymn. 19, 10.

Zi lutmari, in publico, Otfr. II. 20, 20.

Liutmari, Otfr. II. 13, 55. pro vulg. *liut uuari*. [Codex uterque MSC. Vindob. & Vatic. habent *liut mari*, notante Scherzio.]

Irmarien, clarificare, Notk. Pſ. LXXXVIII. 14. [In noſtro Notkero legitur: *zer irmanninne die diemuotin:* ad clarificandum humiles: ſed vitio typographi, pro *irmarinne*.]

Die ubilis *irmarto*, publicani, Notk. Pſal. CI. 9. de malo famoſi. conf. Lit. I.

Vermeren, *verrathen*, manifeſtare, prodere. Geiler. Narr. Schif. f. 33. de calumniatore: *das du mich nicht vermereſt.* & mox ſimiliter: *das man ſie nit wöl vermeren.*

Unmaren ſcal, infamis, abominandus ſonus, clamor horrendus, Fr. de B. Hiſp. ℣. 2094.

Urmarer, egregius, Gl. vet.

Urmarem, inſignem. Gl. vet. Otfr. IV. 27, 6.

Leittun ſie oub tho thare
ſcachara urmare.
Duxerunt etiam huc
ſicarios inſignes.

[Stadenius in explic. Voc. Germ. Bibl. pag. 419. vertit *berüchtigte*. p. 605. *berühmte*.

Id. Otfrid. I. 18, 19. oblationem thuris JEſu à Magis factam notaſſe:

Thaz er urmari
uns euuarto uuari.
Quod is ſummus (opt. max.)
nobis ſacerdos eſſet.]

Fr. B. Hiſp. ℣. 3833. *Got gibet uns urmare kraft.* [*Urmari*, egregium. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

MÆRE *werden*, moveri. Notk. Pſalm. X. 6. [In noſtra Editione legitur: *Ne uuirdo ih mare*, non movebor, corrigenda igitur vox *mare* & legendum *mære*.]

Fermeren, corrumpere, Notk. Pſ. X. 3.

Merren, turbare, Otfr. ad Ludov. R. ℣. 146. IV. 20, 56.

[*Merren*, impedire ſignificat apud Otfrid. I. 27, 32. III. 7, 144. II. 4, 130. atque ſic vertendum ad Ludov. R. ℣. 146.

Unginerrit, non impeditus. V. 12, 51. Scherz. Not. ad Otfr. p. 7. conf. inf. *Merren*.]

Viſumar, trifolium, Gallica vox vetus, Marcell. Empiric. c. 3. i. e. prati gloria, *Wieſenpreis*.

MAR, equus. *Marpahis*, Strator, Longobardis, P. Warnefr. de geſt. eorum. L. II. c. 9. Vulcanius veriorem lectionem ex Cod. MS. prodit, *Marhais*, qui juſſionem & imperium in equos haberet, ut *Schulthais* in legum transgreſſores.

Marh beuollen ziere, Carm. de B. Hiſp. ℣. 1562. 1886. 3322.

Lex. Baiwar. t. XIII. c. 10. *Si equus* (primarius) *quem Marach dicimus*, cum ſolido componat. Si mediocris, quod *vols* vocant, cum medio ſolido. Si deterior, qui in hoſte utilis non eſt, quod *Angargnago* dicimus, cum tremiſſe.

Conſtitutio de Exped. Rom. Mareſcalco quatuor equos tribuit, unum ad præcurrendum, alterum ad pugnandum, tertium ad ſpatiandum, quartum ad loricam portandam.

Vitæ Abbatum S. Albani: Centum equos, quorum alii erunt manni, alii verò runcini, alii ſummarii, alii veredarii, alii vero averii. Du Fresn. Gloſſ. in Averius.

L. Alem. c. 69. V. not. ib. in Chron. Königshov. pag. 686. Gloſſar. Lindenb.

Merworpbin, de equo dejectio, L. Boiar. t. 3, 3.

Marciſia, Celtis equitum ala, Pauſanias. V. Gloſſ. Du Fresn. v. *Marach*.

MARCHOLFVS, literæ ſeculares, *ſih ellenon uuider* proverbiis Salomonis, Notk. Pſ. CXVIII. 85.

[MARCHUNGA, *lerunga*, *kaſezzida*, inſtitutio. Gloſſ. Monſ. p. 406.

Marchotun, notabant. p. ead.

MARIUU *uugilili*, teneros fœtus. p. 411.

Sporiu vel *mariuu*, rudia. p. 408.

MARATU vel *ozibiu*, altilia. p. 412.]

MARK, margus, margo, marcha, limes, terminus diviſorius, *Markung*, Regino L. V. Chron. *Carolus Ratisbonam venit, ibique marchas & fines Boiariorum diſpoſuit.* Ermenricus Supplem. Theodori Eremitæ c. 14. *ſpoliantibus omnia, quæ*

MAR.

in marchis duorum regnorum consistebant. Sugerius Abb. in vita Ludovici Grossi R. Francor. c. 1. *Sicut ejusdem Normanniæ Ducatus se porrigit margus regni allimitans quibuscunque poterat modis*, &c.

Notk. Psal. LXXIII. 17. *Du habest kedurnobtet alle marcha dero erdo?* Tu perfeciſti omnes terminos terræ. Pſ. CIII. 9.

[Tatian. 10. 1. *Herodes arsluog alle thie knehta thie thar uuarun in Betleem, inti in allen ira marcon.* Herodes occidit omnes pueros, qui erant in Betleem & in omnibus finibus ejus. Hinc eſt Germanorum illud *Marckgrave*, proprie judex limitaneus. Quod autem eadem vox & ſignum & fines territorii exprimat, inde haud dubie eſt, quod diſtinctio finium certis plerumque ſignis poſitis inſtituatur. Palthen. Not. ad Tat. p. 320. conf. ê Diecmanno producta voc. *Lantmarcha. Marſchalk.*]

Undirmarch, finis, Notk. Pſ. VIII. pr. Pſ. VII. 7. *Nim in iro marcha*, occupa iſtis limites ſuos.

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2690. *Margrave zv Tortuloſe.*

Rudolph. von Ems in paraphr. V. T.

Des Landmarche vahit an
Ze dem gebirge Caucaſas:
Diu ander ſunder marche was
Das rote meer, dar gat ſin ſtrich
Und ſcheidet in der Marke ſich.

Alamannis hodie *Landweren*, Gold. Tom. I. R. Alam. p. 254.

Gothis: *Markos*, limites. Math. VIII. 34. Marc. V. 17. VII. 24, 31. X. 1. *Markan, usmarkan*, deſignare, Luc. X. 1.

ASax. *Mearc*, ſignum. limes.

Jus Marchæ, Droit de Marque, jus repreſſaliarum aut pignorationum, *V. Limnæ. I. P. IV.* 8, 319. Inſtrum. Pac. Ryswic. inter R. Galliæ & Britanniæ §. 9. Tom. III. Actor. p. 181.

Alb. Cranz. L. III. Saxon. c. 9. de Henrico I. Imp. Marcam Brandeb. erigente: *Inoleverat tum primum Marchionum nomen ante inauditum: & ut arbitror, ex Saxonica lingua ductum: nam VELTMARCK vocat quodque villagium ſuum agrum.*

II. Itaque Marca notat terminum & limitem villæ, loci, *Felt-Dorff-Statmarck.* Rupertus II. Elect. Palat. in Diplom. de urbe Heidelb. dilatanda an. 1392. ♀. *nach dem wiſſen Sontag* Invocavit: *Und daroff ſetzen und machen wir, das die Marck zu Bergheim mit Welden, Felden, Wingarten, Eckern, Wiſen, Weiden und mit allem andern begriff und zugehorung furbas ewicligh zu der Marck zu Heidelberg geboren ſol, alſo das die zwo Marck von H. und von B. furbaz mee ein Marck ſin ſol und die furbas geboren ſol zu der alten Stat und Nuwenſtat Heydelberg.*

III. *Marka*, Marcha, territorium, diſtrictus, *Gegene*, pagus.

Theodor. Erem. de vita S. Magni c. X. *ipſum ſaltum cum marcha.* quam paulo prius pagum dixerat. Goldaſt. T. I. R. Alam. c. 253. Charta Ottonis Epiſc. Arg. *Quicquid B. Florentius ad Haſelacha in marchia Lampertheimenſi habet.* Totum meretur adſcribi:

MAR.

In nomine ſanctæ & individuæ Trinitatis.

Otto DEI gratia Argentinenſis Epiſcopus.

QUanto juniores tempore. tanto negligentiores major pars quia exiſtimus in opere. ævique prolixitas per plura quia ſolet ex animo tollere. quæ literarum non obtinemus teſtificatione. Curioſa quæque paginarum memoriis tradere ſolemus. ne quaſi glacie ſcripta ad ſolem ponamus. Notum igitur eſſe cupimus Chriſti noſtrique fidelibus. tam futuris quam preſentibus qualiter quidam Counradus nomine noſter fidelis. homo ſcilicet Eccleſiæ argentinenſis. quicquid beatus Florentius ad Haſelaha in Marchia Lampertheimenſi habet. in beneficium accepit. me volente. præpoſito Wernhero præſtante. Advocato Hezelino manu ſua confirmante. prænominati loci caterva fratrum rogante & conlaudante. ut idem Cuonradus ejusque hereditarii ſucceſſores liberam poteſtatem inde habeant. ſibi retinendi. alii ſuæ comparitatis dandi. precariandi. vel quicquid ſuæ & eccleſiæ cui idem attitulatus eſt ſibi utilitatis placuerit inde faciendi. Idem vero Cuonradus predicti loci canonicis de eodem beneficio in eodem beneficii loco. & ejus hereditarii ſucceſſores. talentum debent annuatim perſolvere. in nat. sci. Johannis Baptiſtæ. Ad hujus traditionis memoriam. delictorumque ſuorum abſolutionem perpetuam. idem Cuonradus duo candelabra dedit eccleſiæ. S. Florentio ad Haſelaha attitulatæ. Et ut hujus donationis noſtra auctoritas ſtabilis & inconvulſa omni permaneat ævo. hanc chartam inde conſcribi. teſtesque ſubſcribi. & ſigilli noſtri impreſſione fecimus inſigniri. Hii ſunt teſtes. quorum predictæ rei præpollebat auctoritas. T. Otto epiſcopus. Burchardus major præpoſitus. Wernhere Camerarius. & ejusdem loci præpoſitus. Hezelinus ædituus. Beringarius decanus. Woluerat. Herolt. Gerhart. Manno S. Thomæ. præpoſitus. & canonicus. T. Hezil ejusdem loci advocatus. Anshelm. Cuonrat. Heſſo. Diebbolt. Mereboto. T. Sigefrit. Beringer. Manno. Ezzelo. Burchart. Manno. Odalrich.

Marchia per vico, pago. *comparitas* *attitulatus* *talentum* 1. ℔. Pf. 2. Rſl.

Digitized by Google

rich. Wolfram. Wanhart. Wignant. Erbo. Bebeno. Berhtolt. Ortolf. Wezel. Walthere. Otto. Heinrich. Friderich. Roho. Berbolt. Regenhart. Burchart. Heinrich. Adelhart. Heinrich. Odalrich. Hartger. T. Adabero ejusdem loci Decanus. Cuono ædituus. Buggo. Suigger. Lenzelin. Liuthart. cæterique canonici & laici. quos enumerare singillatim perlongum est. Acta sunt hæc anno Mill. XCVI. Indict. IIII. Regnante Heinrico imperatore. IIIIto

Marcare, marschiren, in vetustis MSS. nonnullis de equitatu per territoria (marcas) proficiscente. Coccius observat in Dagob. p. 105. Petav. Ration. ex Polybio, p. 169.

Marchfall, depositio de equo, *Marhworffin*, dejectio de equo, Besol. Th.

Marilegium, *Marley*, *Marleich*, *Markleich*, pagus complacens. Villæ regiæ nomen, pertinet hodie ad Remp. Argent. Coccius de Dagob. p. 65. Mabill. Re Diplom.

Vel à *Marla*, merges, ob pinguedinem terræ; Gloss. Du Fresn. Marla. Greg. Tur. 9, 38. ib. Not.

Marliken, Chron. vet. Sax. f. 1181.

Lea, Leah, ASax. campus, Chron. Sax. Gibsoni. V. supra L.

Mark im Osterland. Annal. Fuld. an. 893. *Ante quadragesimam Rex per totam occidentalium Francorum provinciam monasteria, Episcopatus, causa orationis obibat. Engilscalcus, juvenili audaciâ vir, qui post raptâ de concubinâ Regis filiâ, ad tempus se Moravos exul contulit. Posthæc ad gratiam Regis non longum veniens, Marchensis in oriente effectus est.*

Marca Francorum & Alemannorum, in Diplom. Frid. I. in Ann. Fuldens. f. 623. & inde Lehman. Spir. Chron. IV. 9. p. 298.

Marchio Saxonicus contra Sclavos, Kero, vir religiosus, A. D. 950. quem familiæ Marchionum Brandenburgensium fuisse Vadianus *l. II. de Colleg. p.* 66. scribit.

IV. *Markt*, Mercatus, nundinæ.

Marckfleck, vicus qui jus habet nundinarum. Pagus amplior quo populus ad mercatum solet convenire. Inde multa nomina locorum propria. Thuan. Tom. I. Lib. XIII. Tom. V. pag. 236.

Jus nundinarum annuarum & hebdomadalium impetravit ab Imp. Ruperto Albertus Episc. Bamberg. vico suo *Neunkirch uf dem prande.*

ALle jar jerlich vier jaremerkte uf den Sontag &c. — und dazu einen wochenmarkt, mit gewonlichen frieden, rechten und guten gewonheiten, als zu jaremerckten und wochenmerckten geböret, und sal die frybeit der Jarem. angeen alle jar vor iglichen der vorgedachten Sontage zween tage, und weren zween tage darnach, mit namen funff ganze tage nach einander volgende. Und die frybeit des wochenmarckts sol angeen alle dienstage zu vesperzyt und weren den mitwoch ganze uss, und sollent auch alle und iglichе sie sin arme oder ryche die dieselben jarmerkte und wochenmerkte suchen werdent, alzyt so sie die suchent in unserm vnd des Heil. Richs schirme und geleite sin, Usgenommen diebe morder notzoger felscher und die by geverlicher mase oder unrechtem gewichte funden worden oder die jemand an sinem libe oder gute freuenlich beschedigten. ane alle geuerde. Geben Nurnb. an. 1410.

Marchio Rudolffus de Hochperg *genannt von Roteln und von Susenberg*, impetravit à Ruperto Imp. *einen jaremarkt und jaretag jerlichen uf den nechsten mittwochen vor S. Mich. tag, und darzu einen wochenmarckt allen mitwochen zu Lorrach, an.* 1403.

Ludov. Imp. declarationem dedit Reip. Francofurt. concessiones Nundinarum esse intelligendas de hebdomadalibus. V. Limn. VII. 16, 26.

Rupertus Imp. ad preces Vlrici Comitis de Hanau concessit jus nundinarum hebdomadalium opido Hanauensi Omstet, an. 1401.

Einen freyen Marck verkunden lassen zu des Koniges zuge gegen Lamparten, moris fuit Regibus Germaniæ. Ita Rupertus Imp. ad expeditionem in Italiam contra Galeazum tale diploma publicavit datum Inspruck die S. Mich. 1401. *das alle die die uns und allen denen die in diesem unserm zuge uns zu dienste sin, koste zu furend sin, friede trostung und geleite zu uns und denselben unserme volke, und wieder von dannen haben sollen. — Were aber das — uberfure ein Ritter oder Edelman, der solte bengste und harneschе — ein arme knechte die rechte hant verloren han.*

V. *Mark*, marca, portio argenti, auri, XVI. loth. Libra.

Marca octo sunt unciæ, Avent. L. VI. p. 403.

Marka & talentum eadem, Cæsar. Histerb. L. II. c. 7.

Mark lauter opponitur *Mark lötiges Goldes oder Silbers.* i. *vermischt.*

Ein Mark lautern doch gearbeiteten Silbers vor 7. *gulden angeschlagen* an. 1526. in Electoratu Sax. *Vergült vor* 8. *fl.*

Mark lötiges silbers Erff. zeichens, wise, were und gewichts, charta de an. 1456.

Sexaginta Marcis argenti Fribergensis & ponderis Jenensis, Charta an. 1307.

Mark 2. ℔. it. 3. ℔. Pactio Alsatiæ ad decennium an. 1392. V. Acta Lindavien. pag. 486.

Marca argenti legalis *ist zv Strasburg* juxta taxam Episcopalem *iederzeit gewesen* 2. ℔. ß. *oder* 4. *fl. gelts.* MS.

Marca Colonien sium, Cæs. Heisterb. L. X. c. 47. est norma reliquorum per Ferdin. I. *Munz-Ordn.* 1599. *ist umb den* 20. *theil leichter als die Franz. Niderland*, &c.

Digitized by Google

MAR.

Marca minor, *marke 6-ein Goldſt.* Chron. Aquisgr. p. 152.

Marca dimidium Libræ, *ein gulden:* Du Fresn. Gloſſ. Marca Germ.

Marck lötiges Goldes, werden keine auslendiſche Goldſorten gemeint, auch keine Ducaten, ſondern Goldſt. und zwar 72. gute gerechte, Suanem. Proc. Cam. L. II. c. 1, 3. Jac. Alem. Palæſtr. Conſult. p. 446.

1. *Lötig* i. e. *fein*, Beſold. Th. v. *Mark* & v. *Lötig G.* At qui 72. *ſt. ſind keine feine mark, ſondern vermiſchte,* 12½. *löthige marck, ſonſten müſten es* 94. *Gſt. ſeyn.* eundem errorem errat Arum, vel quis autor Tr. de Monetis apud Arumæ.

2. Rever. Budelius Tr. de Nummis L. I. c. 23, 13. *Lötig von Glöden* i. *glüen, weil der halt Goldes v. Silbers durch den ſtrich v. glühen erforſcht wird,* e. g. 13. *Löthigs,* 14. *Loth.* &c. *Schlechthin Löthig* per excellentiam *von feinem Gold,* idemque amplexus Gail. II. PP. 6. & 9. 1.) Bz. *Glüen v. Löthen* diverſiſſima. 2.) *müſſen nicht die Goldſt. ſondern Ducaten verſtanden werden, als welche dem feinen am nechſten und die Gſt. die allergeringſte Goldmünze iſt.*

3. Alius *Lötig Gold v. LötGold* pro eodem habet, *von löten,* ſolidare.

Bz. *LotGold, ſo zum löthen gebraucht wird, iſt gar gering, dann die arbeiter nemen Gold von ungefehr* 12. *Lothen in feinen, v. ſchneiden von einem gemünzten pfennig oder heller ein wenig darzu, damit es noch geringer werde, das ſchmeltzen ſie zuſammen v. löthen darmit.*

4. B. Brakenhof. *Lötig Gold,* i. *vermiſcht mit etlich Lot Silbers,* ut *Lötig Silber, mit etlich Loth Kupffer.* opp. *Fein Mark.* Tilem. Friſ. *Munzſp.* p. 143.

In vetuſtioribus diplomatibus habetur *libras auri REGII componat, mediam partem ei reddat, cui rem abſtulit, dimidiam alteram in Fiſcum Regis.* Diploma Conradi II. Imp. an. 1139. Argent. Monaſterio Lucellenſidali.

In aliis: *Auri optimi.*

Mark, ut pondus. Nam primò Germanis cuſi nummi bracteales, ponderati per marcas & lotas.

Marca ergò tum fuit *gewogene Markpfennige, eine Mark feines Silbers.*

Poſtea quum ceſſerunt bracteales & craſſiores nummi cuſi, retenta tamen fuit vox Marcæ *Markgewehr* vel *Wehrung, an ſtat des gewichts hat man ſo vil werths an guten phennigen gezahlt, vnd gewehrt:* itaque hodie Marca & moneta imaginaria: *Geltmark, wird abgetheilt in Halbemark und Ferton, Vierdung,* V. in F.

MarkFein, Mark witte vel *weiſs, das feine, der halt,* Liga, Anglis Standarto.

Gemeine Marck, opp. Specialmark, ut *Lötige markphennige nach Hildesheimiſchen Korn.* V. Chron. Aquisgran. L. III. p. 107.

Mark ſpecies Monetæ, *MarkLübiſch, MarkDaniſch.*

Marca argenti puri & legalis ponderis Argentinenſis, *Mark ewiges Silbergelts,* citatur an 1300. 3. tb. 2. §. ex documentis veteribus.

Mark, medulla, *mergel.*

MAR.

Margaſtin, medullata. Notk. Pſal. LXV. 15. *Margbaſtiu opber bringo ib dir.* Holocauſta medullata offeram tibi.

[*Mark*, medullas. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

Mark, Tröſter, vinacea, vini feces, quæ poſt unam atque alteram torturam remanent. Acina.

MARNER, nauta, *Mariner.* Stainhöw. fol. 99.

[MARRIFAL, obſtaculo. Gl. Monſ. p. 413. læſio. p. 401.]

MARSCH, ager editior fertilis, inde Marſi, Alting. p. 90. de Marſatiis. V. & *Routafel.*

[MARSCHALK. Juvat hic inſerere quæ de hujus vocis origine habet Bohorizh, in *Articar. horular. ſuccifiuar.* ipſi Lambecio *Bibliothec. Caeſ. Vindob. I.* 92. laudatarum, *Praefat. fol. 5. a.* quia liber, ob raritatem, de qua etiam Frencel *Praef. Orig. ling. Sorab.* conqueſtus eſt, in paucorum manibus verſatur: Sic aurem ille: *Diuinare multi cupiunt, quid Germanis recte ſignificet dignitatis illud & celebre nomen* Marchſchalch. *Qua in re mihi peroptime placet doctiſſimi viri Doctoris Ieremiae Hornbergeri non fallens coniectura, qui dicit, veteribus Germanis vocem* ſchalch *ſignificaſſe* miniſtrum. *Quod cum ita ſit, quis igitur dubitabit,* Marchſchalch *idem eſſe, quod* adminiſtratorem finium? *Nam ex hiſtoriis ſcimus,* Marchias *fuiſſe magno conſilio præfinitas, ad compeſcendos cohibendosque in Germania etiam noſtros homines,* (Sclauos) *tum adhuc ethnicos. Vt itaque finibus continerentur certis,* Marchiae *ſeu praefidia conſtituta: hinc* Marchia *in Dania, Brandenburgi, Misniae & Thuringiae* &c. *Ex vnica itaque vocula* ſchalch, *quale fuerit officium, & qualis dignitas* Marchſchalchorum, *apparet, idem nimirum, quod* adminiſtratorem finium. *Hinc etiam ſumma illa dignitas inter Principes Imperii,* Archimarſchalchi, *quod ipſum inſignia, quibus ornatur, gladiis nimirum decuſſatim poſitis, eum Principem eſſe primarium inter eos, qui* finibus *ſiue praefidiis praeſunt, oſtendunt:* Haec ille. Quae *Marſchallos* denominandi ratio ſi locum habere debet, duplex certe vocis huius non ſignificatio, vt Beſold. *Theſ. Pract. p. 626. a* & Lydius *Gloſſ. L. B. p. 67. a.* volunt, ſed ἔτυμον conſtituendum erit, alterum ignobilius, a *Mare,* equus, Sax. *Märe,* & ſic equiſonem vel equorum praefectum olim Francis notabat: Hinc Gl. Flor. MSS. *Marſchal, cahalarius;* & paullo poſt: *Mariſchal, cauallarius;* adde Spelmann. *Gl. p. 399. ſſ.* Dufr. *Gl. Monſ. 453. ſſ.* Menag. *Or. L. Gall. p. 478. 479.* alterum nobilius a *Marca,* vel *Marcha,* limes, cum pro dignitate & imperio illius ſumebatur, qui militibus, fines Regni contra hoſtes tuentibus, praerat: quod forſan initio *Marcſchalc* (vti & *Marcgrauios* habebant) ſcriptum, ſed poſtea, euphoniae gratia, extruſa media litera C vel K, *Marſchalc* pronunciatum, adeoque cum altero illo, *Mareſchalc* confuſum fuerit. Cujusmodi confuſionem inter has ipſas voces dudum apud Pauſaniam factam obſeruat Pontan. *Gl. Priſco-Gall. p. 252. 253.* Ita etiam veteres Poëtae Germani *mark*, quod certe

„ *limi-*

Digitized by Google

„ *limitem* notabat, de *equo* dixerunt, V. Goldast. „ *ad Paraen. vet. p.* 408. 409. Quomodo pariter „ Alciatus, aliique *Marchionem*, *Marckgrafen*, „ *praefectum equitum* male interpretati sunt, qui „ limitibus praeerat, V. Menag. *l. c. p.* 478. *init.* Hæc Diecmannus Spec. Gloss. Lat. Theot. pag. 120. sq.]

MARSCHLAND. vide *Moraz.*

MARZAL, rata portio. Rupert. Imp. in Traditione Judæorum Landavienſium Epiſcopo Spirenſi an. 1410. *daſſelbe gelt eins ieglichen jars unter die burgmanne nach Marzale geteilet ſol werden.* Vid. Diſſ. de Bon. Laudemial.

Secundum proportionem. Idem Rupert. confirm. privilegii Argentor. de telonio in Rheno: *Den zolle mit namen die vier tornoſe die ſie by yn haben off dem Rine von yedem fuder wyns und ander kaufmanſchafft nach Martzal.* Karolus IV. Imp. in Diplomate Archi-Epiſc. Trevir. an. 1357. dato: *den ſchaden ſollent die Manne nach Martzall der Leben tragen und lyden.*

MARZOLF, Marcolphus. *Sie were von S. Marzolf beladen*, ad Chron. Königsh. p. 1089.

S. Marculphus curator ſtrumarum. Sed hîc videtur innui Epilepſia.

MATZEN, mattæ, ſtoreæ, Chron. Königsh. c. 2, 2.

MARTERRA, martyres, Otfr. V. 23, 123. *there Martere gerete er*, Fr. de B. H. 3188. *Martiro*, paſſio, Notk. Pſ. XXVII. pr. *Martierero*, martyrum. Notk. Pſ. XLIII. 12. [*Martra*, necem. Gloss. Monſ. p. 408. *Martrara*, *manslagun*, carnifices. p. 407. *Martradolen magan*, paſſibilem. p. 403.] *Martolonne*, Martyrium, mors crucis. Otfr. I. 15, 94.

Thu ſibis ſun liaban,
zi martolonne ziaban.

Videbis filium dilectum
ad martyrium trahi.

[*UUelchaz*, MARUUAZ, marcidum. Gloss. Monſ. p. 410.

MASAR vel *Sprid*, rupem ex lignis. p. 412.

MASCUN, maculis. p. 347.]

MASELSUCHT, V. *Mislas.*

MASIA, *die axes und maſia*, ſecuris & aſcia. Pſal. LXXIII. 6.

Kilian. Maſſe, maſſue. Vetus Fland. Clava. Gall. maſſue.

MAS, emina, Reg. S. Bened. c. 40.

MASTON *ſich*, Notk. Pſ. XVI. 10. ſatiant ſe.

Maſta, pingues. Notk. Pſ. LXXVII. 31.

[*Maſtfogala*, altilia. Gloss. Monſ. p. 394.

MASTPOUM, vel *Segalpoum*, malum, quia in cacumine rotundum eſt ſicut malum. p. 340.]

Mater, matarus, genus teli, miſſile, *Wurfeiſen*, Baluz. ad Agob. p. 107.

MATE, *maet*, ſocius, ſodalis, Jun. in Willer. p. 199.

Kilianus: *Maet, medmaet, maetken, ſocius, collega, æqualis, compar. Angl. Matche. hinc Zelandi MATIACI Tacito dicti, à ſociali concordia. Lev. Lemn.*

quod tamen explodit *Jac. Eynd. Chron. Zeland. L. I. c. VII.*

Matten, *Wieſen*, prata.

Hinc *campus Madius* propè Palatia Francorum in quibus Placita Regum habita, *Mabill. de re diplom. pag.* 244.

Matoſcregh, locuſta, Notk. Pſ. CIV. 34.

MATH LEVDMVSTER, L. Sal. tit. 44. §. 5. *ſi quis eum* (de Truſte dominica) *de hallis aut de rama ſuperoperuerit*, *MALB. Math leud Muſter.* §. 12. *Si in puteo mortuus fuerit*, *MALB. Muſtheſt.* MS. Regium neutrum agnoſcit, ſed habet: MALB. *Molcherter*, *LXXII. den.* conf. Gloss. Du Fresn. v. Truſtis.

[*Rechte in de ewigen mat.* Striker. de Caroli Exped. Hiſp. c. 2. ſ. 5. p. 12. *Mat* hic idem eſt ac *exitium*, *pernicies*. Islandis *maat*, exitium, exitus. vid. Dict. Island. Hikeſ. T. I. ſubjunctum. Belgis veteribus *mat*, *mate*, pauper, miſer. vid. Kilian. Etymol. Scherz. Not. ad h. l.]

MAVT, telonium.

Goth. *Mota*, *Motaſtad*, telonium, Luc. V, 27. *Motareis*, publicanus, Luc. XVIII. 10. ubi Angl. Saxo: *Manfull.*

Mutter, telonarius, *Mutterampt*, *Mutterfrevel*, *Kaſtelbuner Schultzenampts Rechnungen*, ſeculo 16.

In einer alten Caſtelbuner Rechnung deſs Schultheiſſen Amtes findet ſich das wort: ***Mutteramt:*** in verbis. *Item V. Gulden dis Jar vom Mutterampt gefallen zu miner gnedigen Herrn theil.*

Item in Caſtelbuner Schultheiſsen Rechnung de 1528. *It. 4. Gulden VI. Alb. vom* ***Mutteramt***, *zu meiner Gnedigen Herrn theil, gehet uff und abe diſs Jar gefallen.*

Item de an. 1568. It. 1½. *Gulden vom Mutteramt zu meiner Gned. Herrn halben theil gefallen, geet uf und ab, iſt dis Jars ſterbens halb hieher nit zu bringen geweſen.*

Item de an. 1577. occurrit vocab. ***Mutterfrevel:*** Ibi pag. 46. a. *It. 1. Gulden Philippſen Johann hat eyer, huner und hanen uſserhalb des Kaſtelluner wochenmarcks feil getragen:*

Item ibi: 1½. *Gulden Conrat und Mauſsen Anchis von Michelbach haben gleichfals eyer hüner und hanen uf unſsere wochenmarck feil getragen.*

Daran gebührt beyden minen Gned. Fürſten und Herrn zweytheil, das vbrige dritteil dem Buttel und Muttern.

Muttergeld, *in einer alten Caſtelbuner Rechnung* de anno 1464. *findet ſich dieſes wort:* ibi: *Item 3. ſt. zu miner Herren halben teile, das ander teile iſt der Buger.*

An â ***matre***, ***Mutter***, an verò à τὸ ***maut***, ***mut***, ***telonium***, ***vectigal***, derivetur, non certo conſtat. Hoc tamen certum, *daſs dieſes wort in dem Ampt Birckenfeld* ex obſervantia *davor genommen wird, und nichts anders bedeuten ſolle, alſs daſs es das Jenige ſeye, wann ein Landskind und Junger Handwercks-Purſch ſich in der fremde niemahlen verſuchet und gereiſet, ſich dannoch verburgern und zünfftig machen will, er eine gewiſſe anlage erlegen muſs, ſo Muttergeld genennet wird, weilen Er allezeit*

zu

MAZ.

zu hauſs die ſtuben gebütet, und ſich einkauffen müſſen.

Mutterfrevel, ex ipſis forſan verbis derivatur, ibi: *Item 1. ſt. N. zu N. hat Eyer, Hüner und Habnen uſserhalb des N. wochenmarcks an fremde örter feil getragen, woran der Herrſchafft 2. theil gebühren, der vbrige drittheil aber dem Büttel oder Mutter.* Ex quo ultimo vocabulo genuinus ni fallor hauriri textus poteſt, *Muter* enim ſignificat telonarium. Unde & *Mutterampt. Muttergeld. Mutterfrevel.*

[MAZIANTE, *Mazianiſcemo*, ſcil. mulierum. Gloſſ. Monſ. p. 388.

MAZZALTRA. . . . ib. p. 414.]

MAZZE, eſca, Notk. Pſ. LXX. 7. Otfrid. III. 10, 66.

Niſt, quad er, tho fruma thaz,
thaz man zukke thaz maz,
Then kindon ir then hanton.

Non eſt, dixit, bonum hoc,
ut retrahamus cibum,
Pueris ê manibus.

Conf. II. 14, 43.

Gimazze, commenſalis. Otfr. V. 10, 48.

V. Morhov. de L. Germ. c. 6. & ſupra lit. G.

Jus Argent. L. I. c. 39. *Nieman ſol dekein zol geben von Matzen, von hünern*, &c.

ASax. *Met*, *met.* cibus. Fr. Jun. in Willer. p. 243. v. Maz.

MAZUN, *Koufmazun*, pondera & menſuras mercatorum, Otfrid. II. 11, 28.

Ebenmaze coæquales. Notk. in Symb. Athan. ℣. 24.

Unmäzig, immenſus. Notk. in Symb. Athan. ℣. 8.

Unmazen Kraft, Fr. de B. H. ℣. 3164.

Guotis unmezze, luxuria, Notk. Pſalm. LXX. 7.

Kikagenmazzen, conferre ex parallelo. Otfrid. Homil. ad Evang. Matth. XX.

Widirmazzon, parabolæ, Notk. Pſal. LXXVII. 67. Pſalm. LXXX. fi.

Geebenmazzot, adæquatus. Notk. Pſ. LXXXVIII. 7. Cant. Cant. 1, 9.

Mazſeile, funiculus. Notk. Pſalm. LXXVII. 55. *Nah keuuorfenemo lozze, teilte er daz lant mit mazſeile.* Sorte diviſit eis terram in funiculo diſtributionis. Id. Pſal. CIV. 11. *Ze mazſeile iuuueres erbes*, funiculum hæreditatis veſtræ. vide infr. *Mez.*

MAZLEIDI, faſtidium, Notk. Pſalm. CVI. 18.

Mazleidig, der ungeluſtig iſt, Id. Pſalm. CXVIII. 20. vide *Leid.*

ME, mais, ſed, Chron. Königsh. c. I. §. 26. c. 2. §. 209.

MEARISERIT, cauterium, Gl. MSS. AS.

MEASUM, menſis. Kero. c. 39.

MEDA, meth, mulſum, hydromel, cui adjungitur cereviſia mellita in Concil. Wormat. anno 868. c. 30. in MS. Cod. Arg. c. 13. Vet. Verſio Pſalm. LXXIV. 9. *ein Kelch von wyne, von mede, wol gemiſcht*, calix vini meri plenus miſto.

[*Medo*, mel. Gloſſ. Monſ. p. 373.

Meto, mulſum. p. 400.]

MEE.

MEER, magis: Kero. c. 6. amplius. c. 2. *demu meer iſt piſolaban, meer ſona imu uuirdit erſuahbit*, cui plus committitur, plus ab eo exigitur. c. 2. p. 21.

Mera, major. c. 31. 39. *Meririn, meriroom, majoribus:* c. 5. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *Mer*, amplius. c. 8. 40. *uueo mer*, quanto magis. c. 6. *mer inti mer*, magis ac magis. c. 62.

Nemin meririn, nomen majoris. c. 2. p. 20.

Merun Kiribti, majori vindictæ. c. 45. *merun puazzu*, majori emendationi. c. 46. *in merun*, in majori. c. 61.

Kipotan ſona meririn, imperatum à majore. c. 5.

Furikangantemu merorin minniro erſtante, tranſeunte majore minor ſurgat, c. 63.

Merorono, majorum. c. 7.

Minnira denne meroom, minor quam majoribus. c. 39. *Meroom piderboom*, majoribus utilitatibus. c. 35.

Meravunter, plus ergo. Gloſſ. Monſ. pag. 393. *Etheſuuaz merun ſpoti piſcauuan*, aliquid profectus proficere. p. 401.]

Mera, meron, Otfrid. II. 6, 69.

Er giſtuant uns meron
then manag faltan uueuuon.

Ac ille perſtitit nobis augere
multiplices calamitates.

Id. IV. 15, 75. de Spiritu Sancto.

Thie uuizzi in ſcolta meron,
mit ſines ſelbes leron.

Scientiam eis debet augere
ſua ipſius doctrina.

Id. V. 23, 287.

Iſt mera imo in theru bruſti
thes huaſten anguſti.

Eſt magna ei in pectore
tuſſis anguſtia.

[Adde his Otfridi locis ſequentes, in quibus vox *mera* alium ſignificatum obtinet.

II. 14, 230.

Giloubta iro oub tho in uuara
filu harto mera.
Uuanta ſin ſelbes lera
thiu uuas in harto mera.

Crediderunt eorum etiam tunc revera
multum valde plures.
Namque ipſiusmet doctrina
hæc erat eis longe pluris.

Ubi Scherzius in Notis priores verſus ita reddendos cenſet. Crediderunt illi (ſcil. fœminæ Samaritanæ) tunc revera multo admodum plures. Verum contextus hanc interpretationem vix admittit, ſermo enim non eſt de Samaritana, ſed verba Johannis IV. 41. Otfridus hic refert. *Et multo plures crediderunt propter ſermonem ejus.* Altera vero Scherzii obſervatio ad hunc locum optime ſe habet. Scilicet vocem *mera* in ultimo verſu notare *grata, accepta.* Argentinenſes hodienum dicere, *eben ſo mer*, pro *eben ſo gern.*

Digitized by Google

gern. Unmer (ita pergit) eſt ingratus, non acceptus, unangenehm. Gnomologus meus MSC.

Maniger iſt unmere
da er gern liep were.

II. 22, 42.

Giduan ni mahtu in uuara
thih minnoren noh mera.
Facere non potes profecto,
te minuere, nec augere.

Scherz. ad h. l. bene notat. *Mera* hic non eſſe verbum, ſed nomen adjectivum, idem ac *major*, ut *minnoren*, minor. Sic ap. Tatian. 56, 7. *mera gisliz* eſt, major ſciſſura. Itaque hos verſus ita vertendos judicat uti & contextus requirit:

Facere non potes revera
te minorem nec majorem.

V. 19, 104.

N'iſt uuiht in thanne mera.
Nec eſt quicquam ei tunc reliquum.

Scherz. in Not. Nec eſt aliquid iis tunc majoris.]

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 931. 1303.

Merrora, Notk. Pſalm. XLV. 2. major.

Meren unde minneren, puſillis cum majoribus, Notk. Pſalm. CXIII. 22.

Mer, quàm, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3170. [Scherzius in Notis vertit *tantummodo*.

Mer, extra. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

Niet ze mer ne, thanne: non magis quam. *Willeram. in C. Cant. p.* 51. [n. 22. legitur autem in noſtra edit. *diu der ietemer zeget, danne.* Id. p. ead. edit. Merulæ, noſtræ p. 23. *Uuie mag ze meron ruouuon cuman*, quomodo poteſt ad majorem requiem pervenire. *Duruh merun gaueri danne iz ſcolti*, propter ampliorem cautelam. Gloſſ. Monſ. pag. 402.]

Merer Stifft, Eccleſia cathedralis. Rupert. Imp. in literis inveſtituræ de caſtro Luzelſtein anno 1403. *Tumprobſt der merern Stifft zu Strasburg.*

Merre, augeſcat, creſcat, Otfrid. V. 25, 76.

Job er iz thana ſcerre,
thaz iz hiar ni merre.
Imo is (favor Dei) illud eradicat,
ut (malum) illud hîc non creſcat.

Merkauf, in Berkactis, jus protimiſeos domini.

Merſchaz, J. Argent. Dardanariatus, uf merſchaz kauffen.

MECK, vox injurioſa, Lib. Fabul. moral. Fab. XIII. caper, capra fortè. mek, zik, bock.

MEGI, poterit: Kero. v. ſupr. *mag.* Otfr. I. 1, 82.

[In hoc quidem loco legitur: *So megent iz thie fuazi.* At quum Schilterus verba hæc ſic vertat: *Si metiuntur hoc pedes*, colligitur inde, quod Freheri lectionem probarit, qui pro *megent*, legit *mezent*; & ita quoque legendum eſſe Codices Vindob. & Vatic. docent, obſervante Scherzio in Not.]

Id. I. 18, 33.

Tho mir megi lidolih
ſprechan uuorto gilih.
Etſi mihi poſſibile
eloqui verba æqualia.

[*Upi er edikken megi*, perſuadens. Gloſſ. Monſ. pag. 402.]

In megine Eliaſes, in virtute Eliæ, Tatian. c. 2, 7. vide ſupra *Magen.*

[MEH, larum. Larum, *meh* in Diutiſco dicitur. Gloſſ. Monſ. pag. 412.]

MEIDEN, miden, *er meid ſih*, ſubtrahit ſe, renuit, celavit, entzeicht ſich. Otfrid. I. 11, 75. de Maria.

Ni meid ſie ſuntar ſih ougti,
then Gotes Sun ſougti.
Non ſubtrahebat ſe, ſed exhibebat,
Dei filium lactabat.

[Scherz. in Not. ita h. l. vertendum cenſet: Non evitabat (ſcil. lactationem more multarum) ſed oſtendebat (ſcil. publice) quod Dei Filium lactaret.]

Id. III. 11, 16.

Thaz ira managfalta leid,
iob ſih es uuiht thar ni meid.
Suam variam calamitatem
necquicquam ibi celavit.

[Scherz. in Not. monet, poſteriorem verſum aptius reddi: Nec quicquam ibi evitabat.]

Cap. 19, 49.

Tho meid er ſie mit thulti
the'iz uns zi frumu uuurti.
Tunc evitavit eos cum patientia,
ut id nobis in commodum cederet.

IV. 6, 71. [vide de h. l. ſupra lit. G.]

Notk. Pſalm. LXVIII. 8. *Des ne meid ih mih.* hoc non renuo.

Ungimeit immodeſtia. v. *Midan.*

MEIGENT, nullum, Chron. Königsh. pag. 853.

[MEIHEN.

Gimeiht, memor, admonitus. Rhythm. de S. Ann. ℣. 730. 813.

MEJOR, majorem. Gloſſ. Monſ. p. 384.

Mejor, villicus. p. 398. hodie *Majer.*

Mejora, conductores. p. 376.

Mejore, procuratori. pag. 396. conf. inf. *Meyer.*

MEIL, querela. Gloſſ. Monſ. p. 398.]

MEIN, malus, pravus. Otfrid. III. c. 19, 46. de Judæis:

Si liafun zi iro ſteinon,
ſar io then meinon.
Currebant ad ſuos lapides
ſtatim iſtos improbos.

Id. IV. 17, 55. de diſcipulis Chriſti:

Then meiſtar io meino,
liazun ſie thar eino.

Magiſtrum peſſime
reliquerunt ibi ſolum.

conf. I. 20. 365.

Mit themo meine, in malo, in malitia, Otfr. II. 17, 7

Bi themo meine. Otfr. II. 21, 13. propter malitiam, naturæ pravitatem.

Thia meina, mali, nebulones. Otfr. I. 20, 39.

[Hoc loco *thia meina* aliam prorſus ſignificationem habet; ſermo enim eſt de mulieribus Bethlehemiticis, quæ nullam poterant invenire gratiam apud truculentos infanticidas: recte igitur ibi Schilterus vertit per *multitudo*.

Ni funtun thia meina
ginada nibeima.
Non invenit iſta multitudo,
gratiam, ne una quidem.]

III. 10, 79.

[Nec hic locus huc pertinet, qui ita ſe habet:

Giſmekent thoh thia meina,
thera ſelbun aleiba.
Guſtant imo & ſervi (famulitium)
eorundem (Dominorum ſuorum) reliquias.]

III. 18, 105. de Judæis:

Si namun thia meina
thes lichamen gouma.
Attenderunt hi nequam
corporis (Chriſti) habitum.

¥. 137.

Namun ſie tho ſteina,
ſar io thia meina.
Apprehenderunt lapides,
ſubito hi nebulones.

II. 22, 63.

Bitit er thih ſiſges,
Ni biutiſt thia meina
natarun niheina.
(Si) petit a te piſcem,
Non porrigis malum
ſerpentem aliquem.

Meina, malitia, Otfrid. IV. 34, 3.

Job in thia meina,
ſo ſpialtun ſih thie ſteina.
Imo ob hanc malitiam, hoc facinus,
ſciſſæ ſunt rupes.

[Schottelius von der Deutſch. Spr. p. 271. dicit. *Mein* notare *falſitatem, perfidiam* atque eam in rem producit locum ex antiqua fundatione Monaſterii Weingartenſis. *Denſelben Gotes feind und ſeines theuren bluts, laden wir im daſſelbe Mein vor Gotes richterſtul am jungſten tag zu antworten.* Et ex alio Documento Tyrol. 1349. dato. *Da ſollen ſechs dargehen, und ſollen ihre hand legen auf des erſten arm, und die ſollen Biderleute ſeyn, und die ſollen ſchweren, das der ayd ſey rein und nicht Main.* Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 431.]

Meiner eid, perjurium, meineid. Formula Confeſſionis vetus: *Meinero eido*, perjuria. ubi perperam Flacius & Goldaſtus interpretatur *mea juramenta.*

Fragm. de Bell. Hiſp. ¥. 4441.

Thaz er mit lugene unde mit mainen aithen, thie untriwe hat begangen.

[Tatian. 30, 1. *Thu geltis Gote thina meineida;* reddes Domino juramenta tua.

ASaxonibus *man* idem eſt quod Francis *mein*, unde & ipſis perjurium *man-ath* dicitur, teſte Somnero. Germanis *meineyd*. Palthen. Not. ad Tat. p. 358.]

Meinis uberteilida, nefanda judicia, Notk. Pſal. LIV. 11.

Jus Municip. Reip. Auguſtanæ: *Wer ainen mainen aid ſweret.*

Meindate, maleficia, Notk. Pſalm. XLIII. 22. Sacrilegium. Pſalm. CV. 37. Aur. Bull. Caroli IV. t. 24.

[*Meindati* occurrit etiam ap. Otfrid. I. 4, 16. & IV. 6, 21. ſed in MSC. Codicib. Scherzio ad utrumque locum id notante, atque itidem *maleficia* ſignificat.]

Angloſax. *Man*, malus. Fr. Jun. in Willer. p. 69. & 124. Cum quo convenit hodiernum Alemannicum. *Wan, Wanſinnig, Wanſauer &c.*

MEINSTREINGE man, vocantur Germani, Rhyth. de S. Annon. ¥. 278. perſtrenui.

MEINEN, intendere: quærere. Otfrid. II. 12, 103. de Nicodemo & Salvatore:

Job thaz er tho meinta
er ſcono imo iz gizeinta.
Et id quo ille intendebat, quærebat;
ipſe pulchrè ei exponebat.

Otfrid. ad Ludov. R. ¥. 159.

Thaz leben ſo ih meinu.
Vitam quam intendo, intelligo.

Idem IV. 5, 5.

Uuaz thaz ſihu meine,
Quid jumentum intendat, ſignificet.

Idem II. 1, 67.

Sin uuort iz al gimeinta.
Verbum ſuum (DEI Patris) id omne intendit.

Idem II. 11, 111. V. 14, 38. III. 4, 41.

Meinon, intentio, Otfrid. IV. 3, 5. de Judæis:

Nales then meinon,
bi Druhtin einon.
Non hac intentione,
ob Dominum ſolum. Sed & ob Lazarum.

Meinta, idem. Fragm. de Bell. Hiſp. ¥. 984. de Juda proditore:

In then truwen er in verriet,
wider thie meinta tegen thiet.
In iſta confidentia ipſum prodidit
contra intentionem fidelis populi, diſcipulorum.

Meinon vocare, Iſid. 4, 6.

[*Meinit*, agit. Gloſſ. Monſ. p. 346.]

Meinitiz, cauſa. Notk. Pſalm. LXVIII. 10. *Daz iſt diu* cauſa, *daz meinitiz.*

Gimeinen, intentionem & ſignificationem exponere, publicare. Otfrid. I. 27, 103. de Chriſto & Baptiſmo Johannis:

Thaz

Digitized by Google

Thaz ſinu uuort gimeinent,
uuaz thiſu uuerk zeinent.
Ut ejus verba exponant,
quid hoc opus ſignificet. Baptiſmus Johannis.

Commodius ad *Gimeinen*, refertur, à *Meina*, commune, publicum.

[Id ipſius verba docent,
quid hæc (mea) facta deſignent.
Ita debere hunc locum transferre ſtatuit Scherz. in Not.]

MEIN, MEINA, Commune, publicum, gemein. *Dat meine volck*, Chron. Sax. 1350.

Bithia meina, in copia, cum multitudine, Otfrid. I. 1, 139. De Francia Orient. quod in ea è terra effodiantur æs & cuprum:

Joh bi thia meina,
iſine ſteina.
Atque cum multitudine
ferrum.

Id. V. 23, 129.
Ni namun thia meina
uuafanes gouma.
Non cœperunt (Martyrum) conſortia armorum curam.

Id. II. 6, 31. III. 14, 35. IV. 11, 63. V. 25, 143.

[Hæc loca huc non pertinere videntur. Scherzius certe aliter ea vertenda judicat, ut ordine recenſebimus:

II. 6, 31. de ſerpente protoplaſtis comeſtionem fructus vetiti ſuadente ſermo eſt:

In tod, quad, ni gigiangin
thoh ſiu thara zuaſiangin
Nob biter ia meina
ni freiſa nibeina.
In mortem, dixit, haud ituros,
etſi apprehenderent (decerperent)
Neque ex iſta copia
eis nocebit nec unicum.

Scherzius in Not. ultimos verſus ita reddendos cenſet:

Nec propter pravitatem (ſc. quam vos ex errore ſubeſſe arbitramini)
in periculum ullum.

III. 14, 35. de muliere Chananæa.

Bigonda geniu thahton,
in ira muate ouh ahton,
Si ſib zi thiu gifiarti,
thaz ſiu inan biruarti,
Thoh bi thia meina,
thia dradun ekord eina.
Cœpit illa cogitare,
in ſuo animo penſitare,
Ut ſe ad ipſum approximaret,
ut eum attingeret.
Tamen propter illam multitudinem
fimbriam ſaltem unam.

Ultimos tres verſus Scherz in Not. ad Otfrid. p. 106. ita vertit:

Ut ipſa illum tangeret,
ſed ob pravitatem (ſc. ſuam, cujus conſcia erat)
fimbriam tantummodo ſolam.

Mallem tamen Schilteri verſionem penultimi verſus amplecti, multitudinem enim præſentem, cujus Otfrid. ℣. 23. meminit, reveritam eſſe innuere videtur.

IV. 11, 63. Chriſtus ad Petrum dicit:

Ni uuasgu ib ſe, quad er, thir,
ni habeſt thu deiles uuiht mit mir.
Ouh bi thia meina
gimeinda nibeina.
Niſi lavero eos, dixit, tibi,
non habes tu partis quicquam mecum.
Nec apud hanc ſocietatem (conſortium diſcipulorum)
communionem ullam.

Scherzius poſtremos verſus ita reddit, Not. ad Otfrid. p. 106.

Nec ob pravitatem
communionem ullam.

V. 25, 143.
Er quit ſin ſumiliche,
thoh in thaz uuerk liche,
Sie thoh bi thie meina
thes argen nemen gouma.
Ait, ſunt quidam,
etſi iis opus (bonum) placet,
Tamen propter multitudinem (peccantium)
ad malum attendunt animum.

Penultimum verſum reddit Scherz. in Not. ad eundem.

Illi tamen propter malitiam.]

Meinge, multitudo, Chron. Königsh. cap. 1, 106. hodie *menge*.

Meinheit, die gemeinde, communitas, Chron. Sax. p. 1294.

Bimeinen, conſociare, Fragm. B. Hiſp. ℣. 1452. [Scherz. in not. ad h. l. aſſignare, adjudicare, *bimeinen* transfert.]

Menunga, gemeine. *Pruta menunga*, Eccleſia ſponſa Chriſti, Notk. XXI. 21.

Heiligmeynda, Sacramentum. v. *Heilac*. i. ſacra communio. Notk. Pſalm. XXI. 19.

Unmeinon, ungemein, incomparabilis, Iſid. c. 9, 3. *Dhiu unmeina magat Maria.* [Palthenius *unmeina* reddit *non mala*, & id honoris cauſa factum putat, quod ab omni labe ſit immunis. Not. ad h. l. p. 415.]

Gimeinen, publicare, communicare, etiam pro indiviſo. Otfrid. II. 13, 63. de DEO Patre:

Ni mizit er imo ſinaz guat,
ſo er uns ſuntigon duat.
Er imo thaz gimeine,
then ſinan Geiſt deile.

Digitized by Google

Non admenſurat ipſi ſua dona,
ſicut nobis peccatoribus facit:
ſed ipſi hæc communicat,
Spiritum ſuum partitur.

Idem III. 13, 45. Chriſtus de Deo Patre:

Habet er gimeinit
mit mir thia uuorolt theilit.
Communem ipſe habet
meum mundum dividens.

Conf. Idem II. 4, 188. III. 18, 39. IV. 26, 23. II. 2, 36. III. 20, 369. V. 19, 2. I. 5, 77.

[In omnibus quidem his locis verbum *gimeinen* occurrit, ſed non in omnibus hunc ſignificatum obtinet, ad quem ea Schilterus hic refert.]

Judicare. I. 5, 114. de Chriſto:

Thob habet er imo irdeilit,
jo ſelbo gimeinit.
Sed ei (diabolo) jus dixit,
& ipſe judicavit.

[Scherz. in Not. vertit.
Sed ipſum condemnavit
& ipſe judicavit.]

III. 12, 82.

So uuas ſo thu es bizeines,
in erdu biar gimeines,
So uues ez al in himile,
thir niaman thes inuuidire.
Quicquid tu deſignaveris,
in terra hic decreveris,
Sic ſit omne in cœlis,
tibi nemo hic obſtiterit.

V. 8, 1. 21. V. 16, 15.

[Hæc loca ad hanc ſignificationem non pertinent. Nam V. 8, 1. legitur:

Ib uuil iu biar gimeinen,
uuas thie engila bizeinen.
Volo vobis hic communicare,
quid angeli ſignificent.

Verſ. 21.

Sie meinent biar thie zuene
thie Engila ſine.
Significant hi duo
angeli ejus.

V. 16, 15.

Thara er tho gimeinta.
De quibus ſententiam ſuam expoſuerat.

Scherz. in Not. Eum in locum, quem indigitaverat.]

Velle, videri. V. 16, 74.

Horngibruader heilet
ſo sliumo ir iz gimeinet.
Leproſos mundate,
quamprimum id volueritis.

[Scherz. in Notis: quamprimum id dixeritis.]

II. 12, 155. 167.

Vide ſupra *Gimein.*

Gemeine geloube, catholica fides, Notk. in Symb. S. Athan.

Gimeine, communitas.

Firmeinſamen, V. in F.

Ingemeinun, promiſcuè. Notk. Pſalm. XXXV. 6. hodie *insgemein.*

Gimeinit, partes communitatis, claſſes, ordines. Otfrid. II. 9, 40. de mundi ſex ætatibus:

Thaz uuorolt iſt gideilit
in ſehſu gimeinit.
Mundus eſt diviſus
in ſex claſſes.

MEISSEN, Miſnia, Myſia.

Miſnianos Thuringorum poſteros, Vorpurg. T. I. p. 483. V. & T. VII. p. 147. &c.

MEIST, maximus.

[*Meiſtun*, maximam. Kero. c. 36. *diu meiſtun*, præcipua. c. 3.

Das meiſta laſtt (lege laſtar) prima reprehenſio, Gloſſ. Monſ. p. 375.]

Notk. Pſalm. XVIII. 14. *So wirdo ih kereinet dero meiſtun ſculde. das iſt ubermuot: ſone iro choment alle ſculde.* Gl. Lipſii: *Meiſtero maximo*, & addit: *Nos meeſte.* ubi Somnerus: *Nos Angli moſt. Sax. mæſta.*

Meiſt, adv. omnino, potiſſimum, Otfrid. I. 25. antepen.

So iſt ther heilego Geiſt,
thiu ſconi iſt al in imo meiſt.
Sic eſt Spiritus Sanctus,
Pulchritudo eſt omnis in ipſo omnino.

Id. II. 12, 68. 70. Quod natum eſt carne &c.

Theiz allaz fleiſc, ſo thu uueiſt,
betharf dera reinida meiſt.
Uuazar iob ther Gotes Geiſt,
ſcal iu irberan meiſt.
Id omne caro eſt, quod noſti,
opus habens purgatione omnino.
Aqua & DEI Spiritus
debet eos regenerare omnino.

Verſ. 107.

Hugi thob nu bera meiſt.
Cogita modo, hactenus omnino.

[Licet cogites (mentem intendas) huc maxime. Scherz. in Not.] Adde III. 13, 44.

[*Soſo ih meiſt uuanniu*, utpote Gl. Monſ. p. 407. *Daz allara meiſt*, principaliter. p. 389.]

MEISTER *vom Lant-Recht*, dicitur Marcellus Juris Civilis conſultus in *J. Prov. Alem. c.* 102.

Meiſtera, Magiſtros. Otfrid. II. 7, 3.

[*Piſindungu des Meiſtres*, experientia magiſtri. Kero. c. 1. *Pibot des Meiſtres*, præcepta magiſtri. Prol. p. 16. *dero meiſtrun ſin gefolgeet rehtungu*, magiſtrum ſequantur regulam. c. 3. *leeran meiſtre keriſit*, docere magiſtrum condecet. c. 7. *boorem demu meiſtre*, obedire magiſtro. c. 3.

Meiſter, paſtor. Gloſſ. Monſ. p. 389.

Meiſtra, fabricatores. p. 347.

Meiſtar dero bohſpabeo, architectus. pag. 410. *Meiſter*, inſpector. p. 332.]

der Meiſter von hoben ſinnen, vocatur Magiſter ſen-

Digitized by Google

ſententiarum Petr. Lombardus, à Geilero *in Irrend. Schaff.*

Meiſterſenger. v. *Bardus.*

Meiſtartuames, miniſterii: Kero.

[In Kerone extat Prol. p. 16. *des meiſtartuames*, magiſtri: *meiſtartuam*, magiſterio. p. ead.]

Ein ieklich Meiſtertum, dicuntur communes magiſtratus civitatis Argentor. *L. I. J. Arg. Pr.*

Tatian. c. 44, 13. *Meiſtartuomon*, magiſtratus.

[*Meiſtarlbo*, fabre. Gloſſ. Monſ. p. 327. Legend. *Meiſtarlibo*, legitur enim in iisdem Gloſſis: *Maſtarlibbo*, fabre. p. 340. *Maiſtarlibo*, fabrefactus. p. 328.]

Meiſteronne, ſcientia. Notk. Pſal. CIV. 22.

Meiſteron, conficere, Notk. Pſalm. VIII, 4. *Die ſcripturas die du meiſtrotoſt*; ſcripturas quas tu concinnaſti. Regere, Id. Pſal. LXVII, 13.

[*Meiſtront*, præeſt, Gloſſ. Monſ. pag. 395. leg. *Meiſtrot.*]

Meiſtrinna aliarum Eccleſiarum vocatur Eccleſia primitiva, à Willeramo in C. Cant. pag. 10. n. 5.

MEIZZAT, ſnidat, incidatis: Gl. Vet.

[MELAVUES vel *ſemalun*, polenta. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

MELDEN, *meldet*, prodiderit: Kero. c. 46. Tatian. c. V. 7. de Joſepho: *Ni uuolta ſie meldan*, non volebat eam (Mariam) traducere. cap. 22, 6. Judas Iſcharioth *ther uuas meldari*, qui fuit proditor.

[Ad hanc vocem ſequentia. Notat Palthenius. *Meldari*, à verbo *meldan*, hodie *melden*, quod proprie dictitare, denunciare, ſignificat, utpote frequentativum à *maelan*, quod idem eſt ac loqui, uti patet ex loco paraphr. Cædmon. *Adam gemaelde and to Evan ſpraec*, Adam loquebatur & dicebat Evæ. Hoc ipſum vero verbum non incongrue deducitur à ſubſtantivo *mael* vel *maeld*, quorum illud Islandis, hoc Danis, orationem ſive loquelam denotat. Gothice quoque dicitur *melida* ſcripſit, *gamelido* ſcriptum. Vid. Jun. in Gloſſar. v. *melgan*. Sed in ſenſu famoſiori *meldan* idem eſt ac traducere ſive prodere, ſaltem temere atque alterius damno aliquid enunciare. Sic de Joſepho Noſter in ſuperioribus: *Ni uuolta ſie (Mariun) meldan* nolebat eam traducere, quod interpreti AS. eſt *geuuidmaerſian* diffamare. In Gloſſ. Boxhorn. *melda* delatura, à quo hic eſt *meldar* delator, proditor. Idem inter AS. obtinet, quibus *meldian* eſt prodere, *meldod* proditus, *meldung* proditio, *melda* proditor. Vid. Benſon. in Vocab. Belgæ hodienum dicto ſenſu *melden* dicunt. Hæc ille Not. ad Tat. p. 350.]

Otfrid. II. 12, 186.

Bitbiu thaz ſiner ſcino
ni meldon dati ſino.
Propterea quod ſplendore ejus
non aperiant facta ſua.

Vid. *Mal.*

[Id. IV. 18. 56. Ad Petrum dixerunt:

Thinu uuort nuuua
thiu meldont thih in driua.

Tua verba ſaltem
demonſtrant te in fiducia.

Melius poſterior verſus redditur. *Produnt te certe.* Scherz. in Not.

Meldan, traducere. Gloſſ. Monſ. p. 395. deferre. p. 378.

Melden, proderem. p. 413.

Melden vel *arleoten*, prodant. p. 408.

Meldeta, prodebat. p. 383.

Meldentemo, deferente. p. 381.

Meldunga, delaturam. p. 356.

Gimeldato, delatæ. p. 362.

Gimeldeta, detulerat. p. 362.

Gimeldetemo, delatæ. p. 363.

Gimeldetero, dato. p. 362.]

Meldadun, vel *unroegdun*, deferuntur. Gloſſ. MSS. ASax.

MELM, pulvis. Gl. Lipſii, qui addit: *Nos mulm & Gemül.* ubi Somnerus: *Hoc Sax. myl.* Tatian. 44, 9. *das gemülbe*, pulvis, Chron. Königsh. c. 1. §. 37.

Chenete meleuue, gekneteter ſtaub, erde, koot, lutum figuli, Notk. Pſal. LXXXI. 1.

Gothis *Malm* arena, Matth. VII. 26.

[Tatian. 44, 7. *Arſcutet then melin fon juuaren fuozin*: excutite pulverem de pedibus veſtris.

Amplectimur conjecturam Junii, qui legendum putat *melm*, quod in Gloſſ. Lipſ. eſt, pulveremque ſignificat. Forte tamen etiam vox *mel* non ſimpliciter olim farinam (vid. ſupra dicta v. *furmalent*) ſed rem quamcunque tritam comminutamque, ipſumque adeo pulverem, denotavit. Hodienum enim Germani cariem librorum, ſeu id potius quod tineæ blattæque, poſtquam rodere chartas deſiere, poſt ſe relinquunt, *wurmmehl* vocant. Palthen. Not. ad Tat. p. 367.]

MELO, farina, Otfrid. III. 7, 53,

Thoh findu ih melo tharinne.
Attamen invenio farinam intus.

MEN, quidem. Chron. Sax. vet. 1162.

MENDAG, v. *Dag.*

MENDEN. Kero: *Mendii*, gaudio. c. 49. *mit mendi*, cum gaudio. c. eod. *Mendente*, gaudentes. c. 7. *mende*, gaudeat. c. 2.

Notk. Pſal. XXIX. 12. *Du bechertoſt minen uueinod in mendi*, convertiſti planctum meum in gaudium.

Willeram. p. 115. *thie munderot ande mendet ſih.* [noſtra edit. p. 50. legit, *diu uuunterot unte mendet ſich.*] p. 165. n. 69. *thie mendent ſih thinero prædicationis.* [n. e. *die mendent ſich dinero.*]

Tatian. c. 2. 6. *in ſineto giburti mendent*, in nativitate ejus gaudebunt. [Videtur hac voce illud gaudii genus, quod admiratione rei inſolitæ nobis gratæ conſtat, denotari. Quod luculentius exprimit Willeram. (locis modo productis.) Mihi aliquid obſoleti hujus vocabuli latere videtur in Anglico *minden*, quaſi dicas *menden*, gaudere mente ipſoque ingenii acumine in rem aliquam defixo. Eſt in Gloſſ. Boxh. *mendi*, tripudium, quibus ut & in Gloſſis Lipſii

(mox producendis) omnibus, à proprio vocis significatu, mirum quantum deflectitur. Palth. Not. ad Tat. p. 284.]

Otfrid. II. 12, 72. 76.

Sih himilriches menden,
Thaz ſih es uuorolt mende.
Regno cœlorum gaudent.
Ut mundus de hoc gaudeat.

Id. IV. 37, 70.

Thaz ſie ouh thes ginenden,
mit uns ſih ſaman menden.
Ut eo quoque perveniant
nobiſcum ſimul gaudeant.

[Palthen. in Not. ad Tat. p. 284. h. l. ita vertit:

Ut illi etiam de prædicto
nobiſcum conjunctim gaudeant.

Sed Scherz. notat, male priorem verſum à Palthenio fuiſſe translatum.]

Adde V. 2, 10.

Gloſſæ Lipſii: *Mendian ſal*, exſultabo. *Mendida* exultabit. *Meudit*, exultate. *Mendodun*, exultaverunt. *Mendon ſulun*, exultabunt. *Mendiſſe*, lætitia. *Menthenti mir.* Otfrid. V. 25, 199.

Bin mir menthenti.
Sum mihi gaudens.

Anamendinte, Notk. Pſ. LXVII. 5. gaudentes.

MENGEN, miſcere. *Chimengide*, permixtim, Iſidor. 9, 4. *Rote menge faben under ougen*, rubore ſuffunduntur in facie, Notk. Pſ. LXX. 13.

Gimaengdae, infici. Gl. MS. ASax.

MENCKELER, propola, *ufkeuffer*, *vorkeuffer*; *Höck*, J. Argent. L. II. c. 103. 128. & 138.

MENGEN, vagabundi: mangones. Kapitul. I. an. 789. Caroli M. c. 77. *ut iſti mangones & cottiones qui ſine omni lege vagabundi vadunt, per iſtam terram non ſinantur vagari & deceptiones hominum agere.* B. Rhenanus Lib. II. *Mangonum adhuc nomen & res apud Germanos manet, die Mengen.* Wehner. h. v. Conf. *St. Baluz. ad Capitular. p.* 1198.

MENIGI. vide *Manag.*

[MENIHHA vel *riſtellum*, dextrariola. Gl. Monſ. p. 359.

MENNI *unſupriſta kanozſcaf.* monilia. p. 405.

MENNISCUN, animæ. p. 320.

Menniſcun, animabus. p. 362.

Menniſciu ſtarchi, brachium carneum. p. 331.]

Mennisken bilde. v. *Bilide.*

MENON, ducere. V. *Germenon.*

MEO, menſis Majus. Mey. L. Sal. t. II. §. 18. V. ſup. *Barco.* Sed aliud in t. de libert. dim. 30. *meolito.* & *meotheus.*

MER, magis, & hinc derivata vide ſupra *Meer.*

MER, *der Mere*, mare, Notk. Pſ. LXXVII. 53. *Fone mittelangemo mere unz ze endil mere*, à mediterraneo mari usque ad Oceanum. Notk. Pſ. LXXI. 8. Idem Pſ. LXXIX. 10. *Fone Jordane unz an mare magnum, michelin Seb, ih meino den mitemere.*

[*Vonna mere*, à mari. Gloſſ. Monſ. p. 356.

In demo mere, in Adria, hoc nunc Adriaticum mare. p. 367.

Scabbun meres, linguam maris. p. 333.

Meriratich, raphannum. p. 414. hodie *Meerrettich.*

Merſnecco, murex. p. 400. hodie *meerſnek.*

Meriminni, Syrenæ. p. 333. *Meriminnono*, Syrenarum, i. e. infidelium. p. 324. conf. inf. *Minna.*

MERCHENE, Mercii vocantur, populus Anglo-Saxonicus, in LL. Wilhelmi I. Regis. *Merchene lae*, Merciorum leges.

Myrcna, Mercia, regio Merciorum in Anglia.

Offam, *Myrcna cynninges*, Offa Merciæ Regis, Alvredus Rex in præf. LL. ſi. Ad Offam ſcripſit Carolus M. in Capitularibus. Merciorum regnum deſiit per miſeram ſemiviri Regis ignaviam an. 805. ut habet continuator Bedæ L. I. c. ult.

MERCHENSVN, convicii ſpecies quoad orthodoxiam fidei. Vide ſupra *Criſtenheit.*

MERE, hodie de ſexu fœminino in deteriorem ferè partem. Olim *Mær*, *Mör*, virgo, Worm. Lex. Runic. Aliud eſt *Mar*, equus, *mere*, equa, contrà quàm Morhof. de Ling. Germ. c. 2. pag. 35.

[*Meribunſun*, vel *Zagunſun*, fili mulieris, virum ultro rapientis. Gloſſ. Monſ. p. 330.

Meribunſun, Fili mulieris. i. e. meretricis. p. 326.]

MERIGROZZA, *Margarita*, Tatian. c. 39, 8.

[Cum Francica hac voce conſentit AS. *meregrot* quæ occurrit in Cod. Evangel. Marſchall. Matth. XIII, 45. & *meregrota*, in Diction. Somn. Putat Junius compoſitum ex *mere* mare & *gerod* vel *geroded* erutus, prout Pſ. LXXXV. 12. legitur: *thu gerodeſt ſauule mine of helle* eruiſti animam meam ex inferno. Sed mihi fateor non fit veriſimile, cum & alia multa præter margaritas originem mari debeant, & eruendi hoc vocabulum (Germani *raden*, *ausraden*, *ausrotten*, vocant) minime omnium piſcatui concharum congruat. Putaverim ergo vocem Anglo-Saxonicam *merigrota* corruptam eſſe ex *margarita*, quam cum ſibilo uti ſolent Franci efferentes *merigrots*, *merigrotſa*, *merigrozza* fecere. Francica autem vox *groz* idem eſt quod magnus & *grozzii* groſſitudo vid. Jun. in not. ad Willer. pag. 166. quæ omnia in præſens compoſitum remque ipſam quæ eo denotatur male quadrant. Nec tamen propterea alienus ſum à ſententia CL. Stadenii, qui vocem hanc compoſitam putat à *mer*, mare, & veteri voce *gro* Angl. *grow* creſcere, quaſi dicas aliquid in mari creſcens. Idem quoque obſervat in Gloſſ. Florent. eſſe *merigries* unio, à *gries* ſabulum, quoniam forte ſimplicior antiquitas margaritas in mari velut ſabulum naſci credidit, à qua voce, cum porro ſit verbum *grüſen*, quod Suecis *Kroſſa* vel *Kroſta* comminuere eſt, nova inde ſuſpicio enaſcitur, numne inde origo vocabuli *merigroſſa*, *meri-*

Digitized by Google

merigroſta, merigrozza peti debeat. Palthen. Not. ad Tat. p. 364.]

MEROD, mixtum. ſc. poculum: Kero. c. 38.

MERREN, V. Mære poſt *Mara*. *Merren* tardare, *uſhalten*. Otfrid. I. 27, 32.

Thaz arunti ni merren.

Nuncium ne tardemus.

V. *Gimerre*.

MERTHE, cœna, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 981. de Juda proditore:

Tho unſer Herre ze merthe geſaz,
unde er mit ime trank und az.

Quum Dominus noſter cœnæ accumberet,
& iſte cum ipſo biberet ac ederet.

[*Merthe*, ſine dubio, *merenda*. Scherz. Not. ad h. l.]

J. Sax. Prov. L. II. a. 66. *des Donnerstags merte Got unſer Herr mit ſeinen Jüngern in dem kelch. Da ſing an unſer ee.* ita MS. meum vetus. quod Zobelius effert: *D. Donn. aſs und tranck auch* u. H. m. ſ. J. *aus dem Kelch.*

[MERUGI, frutex. Gloſſ. Monſ. p. 354.]

MERVET, ita legitur in Symboli Apoſtol. vetuſta verſione Alamannica à Frehero cum notis edita, ſed rectè mendum advertit Vir ſummus, duo enim ſunt vocabula, RVET eſt rota, crux, furca. ME autem mutandum cenſet in AN. Fortè INE, *ine*.

MES, Terminatio Verborum Nominativi Pluralis, reſpondens Latino Mus, i. nos. *Keremes, Fahames*, Duames, Flihemes, Thenkemes. Otfrid. III. 25, 22. c. ſeq. 5. ſqq. V. ult. 229. V. *Furnomes*.

[Primus locus Otfridi hic allegatus ita ſonat:

Oba mes duen thie friſti.

Si nos concedimus tempus.

Sed Scherz. hæc in Not. obſervat: *Mes* idem eſt ac *imo es*, illi ea in re, ad hanc rem. Uterque Codex Vatic. & Vind. legunt: *oba uuir mes duen*. ita igitur h. l. verto. *Si illi ea in re concedimus tempus*. In reliquis a Schiltero allegatis locis *mes* terminatio verborum eſt. *duemes, giloubemes, keremes, thenkemes*.]

MESSE, Miſſe, Latinæ originis Miſſa, Alemannicè SANTA, Kero: *Miſſas, ſanta*, c. 17. quia mittitur populus. *Miſſarum, Santom*. [*Santom*, miſſas: habet Kero. c. 38.] *Miſit, ſanta*. Nimirum quum peracta liturgia erat, dimittebatur populus reliquus & catechumeni, retentis Communicantibus, formula: ITE MISSA EST. ſcilicet concio. Miſſa igitur primò celebratio S. Euchariſtiæ. *Meſſe halten*.

Kurze Meſſe, Chron. Königshov. c. 3, 12. *Sant Peter der zwelfbote, Johanneſes ſun, und S. Andres bruder beſas den prieſterlichen ſtul in den Oſterlanden, das iſt zu Jeruſalem, und do umb vier jor. und ſprach do ſin erſte MESSE. Dozemale was die Meſſe nüt anders denne das PATER NOSTER und die funff wort*

die zu dem Sacrament gehörent. Martinus Polonus adhuc brevior: *Poſt paſſionem Domini anno ſequente B. Petrus Apoſtolus, filius Johannis provinciæ Galileæ de vico Bethſaida, frater Andreæ tenuit Sacerdotalem cathedram annis quatuor, ubi primam Miſſam celebravit, dicendo ſolummodo PATER NOSTER*. Confer Autorem *Les anciennes Liturgies* pag. 53. Scilicet *Miſſa D. Petri* nomine inſcripta, quæ hodie extat in Tomis Bibl. Patrum recentioris ævi opus eſt. *Guil. Cave Hiſtor. Script. Eccl. pag. 5*.

Miſsopher, ſacrificia, Notk. in Pſ. LXXXIII. 4. i. e. oblationes ad altaria ad S. Euchariſtiam, &c.

Deinde Miſſæ vox uſurpata de tota Liturgia & cultu divino, generatim incluſâ S. S. Euchariſtiæ incluſione. Speciatim quoque excluſâ illâ. Th. Mareſchall. Obſ. ad Verſion. Anglo-Sax. p. 516. *Certè eruditi non dubitant affirmare Latinum Miſſa interdum uſurpatum fuiſſe pro divino Officio Lectionum, Precum, aliorumque id genus, in Eccleſia celebrato: quamvis nulla eo tempore eſſet Euchariſtiæ adminiſtratio. Sic Miſſa & Euchariſtia tanquam diſtincta leguntur in regula* S. Benedicti cap. 38. *Poſt Miſſas & Communionem: ubi verſio quædam Saxonica MS. habet: Aefter mæſſan and hyſelgenge. alia verò interlinearis itidem MS. Aefter mæſſan and gemænſumunge othbe huſelgange*. [Adde Keronis: *Santom, kemeinſamii*.] *Eſt autem Huſelgang Euchariſtiæ perceptio; & Gemænſumunge Communio, κοινωνία*. Formula Confeſſ. Vet. Eccleſiæ: *Heilega miſſa ni erita*.

Meſſe, die hohe Meſſe, das hohe Ambt halten: die Feſto.

Metten, matutina, & in vigiliis Veſpertina. Chron. Magdeb. apud Meibom. T. II. p. 275. de Ottone III. *Ipſe quippe tenax divinæ religionis in diebus feſtis, ad Veſperas, ad Matutinas, atque ad Miſſam cum honorabili Epiſcoporum & totius Cleri proceſſione ad Eccleſiam duci ſolebat*.

Kerzmeſſe, Liechtmeſſe, *zv unſer Frauen Kerzmeſſe*, Diplom. Joh. Comitis Sponheim. 1331.

Wedemeſſe, dotalis Miſſa, V. infra *Withem*.

Nach rechter Wedemeſſe fribet, Miſſæ ſeu Liturgiæ alicujus Eccleſiæ aliquid donare. Diploma Johannis Comitis Sponheim.

Wir Johann Grave zu Spanheim bekennen uffinbar mit dieſem briefe vor Uns und unſzer Erben oder wer das Sloſz Winterberg inhaben und beſitzen wirt, das wir umb Vnſer ſelen heile Unſzern altfurdern und allen unſzern nachkommenden gefribet han und fryben in krafft dieſes briefes zu ewigen dagen nach rechter Wedemeſſe *fribet der Parkirchen Nunkirchen gelegen by Wintherberg. Solich hoffeſtat zu Aldenfelt gelegen, zuſchen Heime Lulckin die vor zyden geweſt iſt Clauſz von Aldenfelt, und dry morgen ackers gelegen auch zu Aldenfelt off eiche die vor zyden geweſt ſint Peter Hoffemans uſzgeſcheiden alle argeliſte und geverde, und des zu urkunde*

kunde ſo han Wir unſer Ingeſigel an diſen brieff dun hencken. Datum Dominica die poſt Feſtum aſſumptionis glorioſe virginis Marie anno Domini Milleſimo quadringenteſimo ſexto, &c.

Wedemeſſe, i. miſſa dotalis, & ejus jus atque libertas. Miſſa, liturgiam & cultum divinum generatim ſignificat. Miſſam conſecrare legitur in Gregor. Turon. de Vit. Patr. c. VI. §. 5. *Wedemeſſe*, eſt miſſa dotata, certis bonis addictis & immunitate ab oneribus civilibus per amortizamentum donatis: jure Miſſæ publicæ, Loca enim Sacra erant duplicis generis, alia cum, alia ſine jure miſſarum publicarum habendarum, V. Du Fresn. Gloſſ. v. *Miſſa publ.*

Meſſe, nundinæ. Miſſæ nomen nundinis publicis, quæ ad alicujus Sancti Feſtum vel Eccleſiam celebrari ſolent, à Germanis inditum, v. g. *Francfurter Meſſe*, *Strasburger Meſſe*, idem valet ac Francofordienſes & Argentoratenſes nundinæ, ait Cangius in Gloſſario. Miſſæ enim ſeu Liturgia nundinis ſemper præmiſſa. Cæſarius Heiſterb. L. VII. c. 39. de Waltero de Birbach: *Cum nundinas illas execrabiles quæreret, & inter multos ſtans Miſſam audiret.*

MESSE, *mas*, menſura. V. *Mez.*

Wynmeſſe, menſura vini, *winmes.* Jus Argent. L. II. c. 123.

MESSE, *meſſer*, pugio. Chron. Sax. vet. f. 1231. *Meſſer* opponitur *dem Suert*, in Cod. MS. de arte pugnæ equ. & ped.

Lange meſſer, prohibentur J. Argent. [& Ulm.]

MESSEN, *miſſen*, *ſchelten*, injuriare. Jus Auguſtanum. *Swer dem andern mizzet ainen Hurnſun, der iſt dem Vogt ains phunts pfennig ſchuldig. Schilt er in aber von* &c.

[MESTOHSUN, pingues bovum. Gl. Monſ. p. 328. hodie *Maſtochſen.*

Meſticheit, Geluckligkeit verendert die gemeider der menſchen vnd treckt die tzo meſticheit. apud Gold. P. I. R. f. 22. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

MET, medius, mediocris. Kero: *Metamunſcheſſi*, mediocri ſcil. loc. c. 60. *metamun ſcaftin.* mediocribus. c. 55.

Notker. Pſ. I. 5. *Tie irteilent tien metemen:* hi judicant eos, qui in medio.

Metemen, dividere. Notk. Pſ. LIV. fi. *Ne metement iro taga*, non dimidiabunt dies ſuos.

Metpoten, angeli medii ordinis, V. *Bot.*

METRES, *Metar*, metrum, carmen. Otfrid. I. 1, 39.

Iſt iz proſun ſlihti,
thaz drenkit thih in rihti.
Odo metres kleini,
the iſt gouma ſilu reini.
Sive eſt proſa ſimplex
hoc refocillat te in rectum. (recta)
Sive metrum ſubtile,
hîc eſt attentio multum pura.

¥. 86.

UUil thu thes uuola drahton
thu metar uuolles ahton.

Si vis bene conſiderare,
metrum velis attendere.

Notk. Pſal. XXVIII. fi. *ze metre*, metrice.

MEYDEN, equus. Jus Argent. L. II. c. 99. *Wer in den Rot gekoſen wirt, der ein Roſs habe, oder einen guten meyden von zehen marcken wert ſtuf den eit.* ib. c. 139. In Cod. Arg. MS. ſub Lit. L. de ann. 1399. *Meyden* & *Hengeſte* promiſcuè ſumuntur, iisque opponuntur *Pferde* & *halbe pferde.* Sic & in Ordinat. de Equis, *Obſ. XX. ad Chron. Königsh. pag.* 1080. Speidel. voc. *Maiden.* equus maſculus. V. *Marh.* & *Ros.*

MEYER, *Hofmayer*, eſt vox linguæ provincialis, *Major*, major villæ, colonus: *Erbmeyer*, colonus hereditarius, emphyteuta. Relatus olim inter Mancipia & homines proprios. Lex Salica. *t. de ſervis mancipiis furatis.* XI. §. 6. *Siquis majorem, infeſtorem, ſcantionem, mariſcalcum, ſtratorem, fabrum ferrarium, aurificem, ſive carpentarium, vinitorem vel porcarium vel miniſterialem furaverit, aut occiderit, vel vendiderit*, &c. Major itaque dictus non immeritò, qui ſub ſe haberet omnes iſtos miniſtros villæ deſtinatos. *Majoriſſa*, uxor majoris, *L. Sal. ib. c. ſq.* Atque hæc ſecundum primævam Legis Salicæ editionem ab Heroldo editam: Cæterum in Carolina repetitione hæc de Majore & Majoriſſa omiſſa ſunt, *V. Baluz. Capitul. T. I. p.* 290. §. *XV.* 5. ita ut majores villici tum temporis inter mancipia non amplius recenſiti fuiſſe videantur. Quod & ipſum conſtat ex Capitulari de Villis Caroli M. T. I. p. 331. §. XI. *Majores noſtri & foreſtarii, decani*, &c. — *Qualiscunque major habuerit beneficium, ſuum vicarium mittere faciat, qualiter & manu opera & cæterum ſervitium pro eo adimplere debeat.* §. XXVI. *Majores amplius in miniſterio non habeant niſi quantum in una die circumire aut providere potuerint.* §. LX. *Nequaquam de potentioribus hominibus Majores fiant, ſed de mediocribus qui fideles ſunt.* Cæterum potiſſima villarum cura *Judicum* erat, quos *Vogte* vernaculo dicimus: utrumque presbyteris prohibitum. Lib. V. Capitular. Cap. CLXXIV. *ut presbyteri curas ſeculares nullatenus exerceant, i. e. ut neque judices neque majores villarum fiant.* De majoribus in Alemannia Goldaſtus T. I. Rer. Alem. pag. 115. *Major, procurator villæ & poſſeſſionis ruſticæ, Hoffmeiſter; plebei primo, qui cum jure feudi prædia obtinerent, nobilitatem ſibi vindicare cœperunt, quo ex fonte infinitam Nobilium multitudinem proſuxiſſe retento etiam nomine Meyer de Glarus, de Windek, von S. Gallen* &c. V. Comm. ad J. F. Alem. c. 1.

Conf. Capitula Epiſcoporum ad Ludovicum R. an. 858. §. 14. T. II. p. 115. & ſupra voc. *Major.*

Jus vetus Auguſtan. MS. *Hofmair uf des Biſchofs hofe ſetzt den Hirten mit des Vogts raut und der Burger.*

Erb- vel *Meyerding*, in Saxon. infer. Judicium emphyteuticum, Hahn. de Jur. Colon. n. 545. Alemannis *Dinghof*, quod vide.

[MEZ, paſſeres. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

MEZ, modus, maſſe. c. 14. *Mezziu*, modus; Kero.

Digitized by Google

Kero. *Fora meze*, pro modo. c. 22. Kero. Isid. c. 9, 1. *after fleiſches mezſe*, ſecundum carnem. *Noh heinu mezzu*, nullatenus. c. 53. 54. 60. Kero.

[Adde ex Kerone: *Mezze deraſamanungu*, modum congregationis. c. 35. *deſu mezzo*, iſto modo. c. 28. *eocouuelichu mezzu*, omnimodis. c. 18. omnimodo. c. 27. *ſo uuelichu mezu*, quolibet modo. c. 26.]

In themo mezze, hoc modo. Otfrid. V. 18, 13. de Chriſto ad cœlos adſcendente:

Er fuar in themo mezze
zi ſines ſelbes ſezze.
Abiit hoc modo
ad propriam ſedem.

Filuru maz, multis modis, Otfr. III. 18, 128.

Unmez, nimium. Otfrid. V. 23, 217.

UUir birun zi unmezze,
hiar emmizen mit hazze.
Nos ſumus immodice,
hic perpetim cum odio.

V. *Huuazunmez.*

Ze immezze fol, unmäſſig voll. Notk. Pſalm. CXXII. 4.

Mezige, opp. potentibus, *mittelmeſſig*, Notk. Pſ. CIII. 16.

Mezhaftiu, moderatè. item menſurata: Kero.

[Apud Keronem ſqq. extant: *Mezhaftiu*, modeſtia. c. 22. *mit mezhaftii ſi*, cum moderatione fiat. c. 42. *kauuati mezhaftiu*, veſtimenta menſurata. c. 55. *mezhaftiu tue*, menſurate faciat. c. 31. *doh duuidaro mezhaftiu ſin*, omnia tamen menſurate fiant. c. 48.]

Otfrid. II. 4, 184.

Filu mezhafto.
Valde moderate.

Id. IV. 19, 29.

Sprih, quad, mez uuorte.
Loquere, dixit, moderata verba.

[*Mezhafti*, moderatione. Gl. Monſ. p. 403.]

Mezzen, mitigare, Notk. Pſ. LXXXVIII. 10.

[*Mezent*, metiantur. Gloſſ. Monſ. p. 341.]

Mez, hemina. menſura. Kero. c. 40.

[*Mez*, menſura. Idem. c. 24. *ſi kebabet mez*, teneatur menſura. c. 11. *ubar mez*, ſuper menſuram. c. 49. *obana keſcribana mez*, ſupra ſcripta menſura. c. 40. *eikaniu habeen mez*, proprias habere menſuras. c. 30.

Mez, coros. Gloſſ. Monſ. p. 330.

Ni gibit imo zi mezze GOt Geiſt: neque ei (Chriſto) ad menſuram dat Deus Spiritum. Tatian. 21, 7. *In themo mezzi, thie ir mezzet iſt iu gimezzan:* in qua menſura menſi fueritis, remetietur vobis. Id. 39, 5.

Ad priorem Tat. locum notat Palthenius. *Mezze* eſt â nominativo *Mez*, quod Keroni denotat & menſuram univerſim, & certum menſuræ genus, heminam, modiumque, ita enim pro modo legendum putaverim. (Male Palthenius hic correctionem addit; ex adductis certe locis patet, *Mez* Keroni & modum, & menſuram notare.) Hinc & *mezzenti* ſive *mezend*, quod in Gaſſari Diction. extat, pendens ſ. menſurans.

Hinc & in Gloſſ. Boxhorn. eſt *mezaftota*, temperavit, cujus metaphoræ eſt ratio, quod in menſuris temperamento cumprimis opus ſit, ut præciſe ea, quæ requiritur, quantitas conficiatur. Germani hodienum *meſſen*, menſurare dicunt, ſed ſubſtantivum habent *maſſe*, menſura, nec tamen in quibusdam Germaniæ partibus infrequens eſt, ut certum menſuræ genus *eine metze* appelletur; e. g. *eine metze habern.* Hæc Palthen. Not. ad Tat. p. 346.

Mez, chorus. *ſoslibes mezes*, hujusmodi, *Unmez*, apuſtia. *Ungamezhaft*, immoderatus. Rhabanus Maur. in Gloſſar. apud Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 90.

Mezih, Syricum. Rhab. Maur. in Gl. Legendum *ſericum. Mezih*, mäſſig interpretari licet, moderatus & temperatus. Sericum enim magis temperatum & mollius eſt, quam linum aut lana. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 56. ſq.

Mezeimpri, congium. Gloſſ. Monſ. p. 408.

Mezeimpres, urna, vel *andres halpes*, diurna. Gloſſ. Monſ. p. 412.

IV. ſecel, urna, alias, *mezeimpres*, vel diurna, *andres halpes.* p. 408.]

Mez, portio menſurata, *beſcheiden theil.* Notk. Pſal. X. 6.

Mezzenti, pendenti: Kero. i. menſuranti.

Mezon, menſuratores, ædificatores turris Babylon, Otfrid. V. ult. 135.

[Verius mihi videtur *Mezon* idem eſſe ac *Steinmezzen*, lapicidæ. Scherz. Not. ad h. l. Ego Menſuratores notare arbitror, qui ædificium in animo ſuo menſurabant cœlum attingens.

Mezaro, menſorum. Gloſſ. Monſ. p. 345.]

V. *Mizen.*

Lufteo der mezlihchii, aerum temperiem. Kero. c. 55.

Kemezlihhee, temperet. c. 64.

Iſt uuidarmezzan, recompenſabitur: Kero. c. 4.

UUidarmezzomes, conferemus, Tatian. c. 73. 1. *UUelihhero ratiſſu uuidarmezomes iz?* cui parabolæ comparabimus id? [Proprie commenſuramus. Palthen. Not. ad h. l.]

Mez, finis, terminus. *Geutmez*, pagi terminus, fines. Otfr. I. 20, 15. vide ſupra *Gav.*

Meziban, latro forbannitus, Carol. M. Kapitul. an. 809. I. c. XI. v. ſupra *Bann.*

Mezmat, *mansmat*, manſus. Charta venditionis inter Jo. de Bentenheim & Decanum Capitulumque Argentor. an. 1353. *Primò videlicet uno prato, unde iſt eine Mezmatten widerbolz. Item uno prato unde iſt auch eine Mezmatten.* V. *Mansmat.*

MEZALARE, laniones, vendentes boves & oves, hodie *Mezger.* Otfrid. II. 11, 14. De iis quos Chriſtus in templo invenit:

Ih ſagen thir in uuara,
er fand thar mezalara.
Dico tibi revera,
invenit iſthic laniones.

Adde ℣. 49.

Mezgerbank. v. *Banc.*

MIAS, menſa: Kero. c. 38. *ſona miaſe*, â menſa. c. 48.

Digitized by Google

MID.

ASax. *Myſe*, *meſe*, menſa.

Goth. *Meſa*, menſa, *Meſa ſcatgane*, menſas nummulariorum, Marc. XI. 15.

V. *Muaſe*.

MIDAN, vitare, latere, cavere.

[*Mitan*, eſt vitare, & ſpeciatim conſpectum hominum vitare, i. e. latere. Prioris ſignificatus exemplum eſt in Gloſſ. Boxhorn. v. *mitumer* (leg. *mitumes*) vitavimus. Germaniæ ſuperioris incolæ hodienum *meiden*, vitare, inferioris *midern* pro homine latitante, conſpectumque aliorum fugiente, meticuloſo, verecundo, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 376.]

Midanti, latens: Kero. Prol. p. 16. *ibu iſt midanti*, ſi fuerit latens. c. 46.

Otfrid. V. 25, 73.

Ther holdo thin ni mide.
Favorem tuum non vito.

Ÿ. 83.

Thaz arga hiar ouh midit.
Malum hîc etiam vitat.

Ÿ. 97.

UUant er thaz ubila firmeid.
Namque is malum evitat.

Miti, vitet. Otfrid. I. 10, 18.

Thaz unſih miti fiant.
Ut nos evitet inimicus.

[Cod. Vindob. pro *miti* habet *midi.* notante Scherz.]

Cap. 20, 62.

Ther iro kuning jungo
ni mit iz io ſo langо.
Quorum Rex puer
haud evitabat idem aliquando (diu poſt.)

[Cod. Vindob. pro *ni mit*, legit *ni mid.* Scherz. in Not.]

Conf. IV. 5, 15. & ibidem Notas Scherzii.

Bimide, caveat, Otfrid. I. 23, 116. c. 2, 43. IV. 5, 20. V. 23, 28.

Luat, Otfr. V. ult. 6.

[Mallet Scherzius in Not. ad h. l. *evitet*, quam *luat* redditum; ut in priore ſignificatu ipſe Schilterus hoc verbum reddidit, in omnibus reliquis locis à ſe hic allegatis; Eodem modo V. 23, 196. *bimide* vertendum eſſe monet idem Scherz. in Not. At II. 12, 77. ubi Schilterus vertit *caveat*. Scherz. *defugiat*, ſeu *omittat* reddendum ſtatuit.

Tatian. c. 60, 8. *Giſah thas uuib thas iz bimitan ni uuas.* Videns mulier (hæmorrhouſa) quia non latuit.

Pimidan, declinare. Gloſſ. Monſ. p. 384. 388. *pimident*, declinant. p. 344. effugiunt. pag. 369. *pimitun*, declinaverunt. p. 377. *pimidento*, delitescendo. p. 384.]

Midunga, verecundia, pudor, Notk. Pſalm. XXXIV. 26. Pſ. LXVIII. 20. Pſ. LXX. 13.

Miden ſih die mir ubelo uuellent: erubeſcant qui cogitant mihi male. Notk. Pſ. LXIX. 5.

V. *Meid.* & *Gimeiti.*

MIE.

MIER, formica. Fr. Jun. ad Willer. p. 200.

MIERIN, V. *Gimierit.*

MIETANT, conducunt. *Farmietant*, locant: Kero.

[*Mietan*, redemiſſe. Gloſſ. Monſ. p. 346.
Mietente, conducentes. p. 335.
Mietetun, conduxerunt. p. 343.
Mieto, præmio. p. 376.
Mietun, conductile. p. 412.
Miettun, vel *lonon*, mercimoniis. p. 413.
Gimietata, conduxit. p. 329.
Gimietetoz, conductitius. p. 361.
Gimietido, conductu. p. 367.]

Miedon, mercis: Gloſſæ Lipſii. ubi Somnerus: *Merces Sax. mede. nobis meed. Eis etiam munera (bribes) meadſceattas.*

Mietſcaz, (ἀργύρια ἰκανά. Matth. XXVIII. 12.) Tatian. 222, 2. *Ginuhtſaman mietſcaz gabun then kemfon.* (Sacerdotes Judæorum) pecuniam copioſam dederunt militibus (ſepulchri Chriſti cuſtodibus.) [*Mietſcaz* proprie eſt pecunia pro mercede data. Palthen. Not. ad Tat. p. 397. *Mieta juuar iſt ginuhtſam in himilon*; merces veſtra copioſa eſt in cœlis. Tatian. 22, 17. Germanis vox *mieta* non amplius mercedem ſive præmium generatim, ſed penſionem quæ ex conductione ædium provenit, deſignat. Eſt & iisdem *mieten* mercede ſervum conducere. Quorſum etiam pertinet, quod eſt in Gloſſ. Boxhorn. *Kimieta*, conduxit, quanquam abundante *c.* Palthen. Not. ad Tat. p. 351.]

Miet, munus, J. Argent. L. II. c. 95. merces.

Ungemiete, gratis. Notk. Pſ. XLIII. 18.

Mietono, Otfrid. V. 19, 113. de die Judicii:

Thar n'iſt miotono uuiht,
ouh uuehſales niauuiht.
Ibi non eſt donare quicquam,
etiam permutare nihil quicquam.
[Ibi nihil eſt doni,
nec permutationis.
Ita Scherz. in Not. h. l. vertit.]

Curmede, V. ſupra in C.

Bauermiete, J. Sax. Prov.

Fuormite, alimoniæ largitas, Notk. Pſal. LI. 9.

MIHA CHUNNA legitur L. Salic. t. II. §. XI. edit. Herold. verba hæc ſunt: *Siquis XXV. porcos furaverit, ubi amplius in grege illo non fuerint. Malb. Sonischalt, tuazymis ſit miha chunna, MMD. denar.* &c. Wendelinus hîc tacet. Sed videtur lectio ita ordinanda: *Malb. Sonischalt.* i. e. rubrica Malbergica, quæ notat furtum totius gregis. Sequitur mulcta hujus furti, quæ & Salicè & latine exponitur, Salicè ita legenda: *Tva zymis ſimmicha chunna.* idem quod Latinè: *MMD. den.* i. duo mille & quingentos denarios ſolvat. *Tva* eſt duo, zwo. *zymis* mille. *ſimmiha* quinque, fünff. *chunna* centum. V. *Chunna.*

MIHIL, magnus. *Mihilun.* Otfr. IV. 6, 71.

Gloſſæ Lipſii: *Mikel*, *magnus*, *multa*, *copioſa*: & *mikilon*, *magnis*: & *mikilo magnificè*: & *oimikilit*, *magnificate*. *Et mikile*, *magnificentia.* ubi Somnerus: *Multus Sax. mycel*, *hactenus in partibus*

Angliæ

Digitized by Google

Angliæ Borealibus retentum. Multitudo, mycelneſſe: magnificare autem, gemyclian; magnificentia, myclung, & mycelnys.

[Vitium in his Gloſſ. Lipſ. reperiundum emendavit Diecmannus, vide mox ſequentem ejus annotationem ad voc. *Mihilſinſtar.*

Tatian. 2, 6. *Her iſt uuarlicho mihbil fora Trubtine:* erit (Johannes Bapt.) enim magnus coram Deo.

Gothi hanc vocem paulo aſperius pronunciarunt, uti patet ê Cod. Ulphil. Luc. I. 15. *Wirtith auk mikils*, erit enim magnus. & ℣. 32. *Sa weirthits mikils*, hic erit magnus. Quo ipſo probabile evadit, modernum Suecorum *mycket*, *mycken*, multus, multum, origine hac cenſeri oportere. Exemplum Gothorum ſecutos quandoque eſſe Francos Lipſ. teſtatur in Gloſſ. Palthen. Not. ad Tat. p. 284.

Michil, multum, valde. *Mikil*, magnus, multa copioſa, *Mikilen*, magnus &c. v. ex Opitio Worm. L. 2. Mon. Dan. f. 133. *Michel*, i. e. groſs. Jon. 1. *Der Herr ſant einen micheln wind auf das meer, und ein michel ungewitter ward gemacht uf den meer.* Ib. *Die man forchten ſich mit micheler vorchte.* Nehem. I. 3. *ſind in micheler quelung.* i. e. in afflictione magna. v. 5. *Got des himmels michler ſtercke.* Deus cœli fortis. Gott von himmel groſſer Gott. v. 10. *In deiner michelen ſtercke;* durch deine groſſe Krafft. Nehem. III. 1. *Der michelpfaf Eliaſib:* der Hoheprieſter. Eſth. XVI. *Der Michel Koenig Artaxerxes von India.* al. Der groſſe König. Pſal. XIX. *Wir werden gemichelicht in den nahmen uſeres Gottes.* al. gegröſſet. Pſalm. VIII. *Dein michelich iſt erhaben über die himmel.* al. Deine groſmachtigkeit. Gen. XVII. *Ich mach ihn wachſam in michil Volck.* Heldenbuch P. I. p. 64. a. *Sein Klagen das war grimme michel, und auch ſehr groſs.* Reines. Vocab. Theot. MSC.

Nim ſin mihila uuara, pone ſuper illum oculos tuos. Gloſſ. Monſ. p. 338.]

Mihilloſo, magnificat, Tatian. c. 4, 5. *Mihiloſo min ſela Trubtin:* magnificat anima mea Dominum.

Gimikilada, magnificabimur, Gl. Lipſii. Notk. Pſalm. CIII. 24.

Harto mihiles baz, multò melius, Otfrid. IV. 1, 40.

Harto mihilaz, quam maxime, Otfrid. V. 12, 10.

Mihilo, maxime. Otfrid. I. 3, 7.

Mihbilu min, multo minus: c. 40. *mihbilont*, magnificant, Prol. p. 16. *in mihbilii*, in magnis. c. 7. *michilu mer*, multo magis. c. 62. Kero. *Diuſelba mihbilii*, eadem quantitas. id. c. 39.

Mihila, magnale, miraculum. Otfrid. IV. 3, 15.

Kemichellichonda, magnificans. Notk. Pſalm. XVII. ñ. Pſalm XIX. 6. 8. Pſalm. XXXIII. 4.

[Notandum hic, Schilterum emendare quam optime lectionem Notkeri Pſalm. XVII. 51. ubi legitur: *Got iſt Kemi chelli chonde die heilina ſines chuniges.* Deus eſt magnificans ſalutes Regis ſui. Legendum ergo *Kemichellichonde.* Ita enim Pſal.

XIX. 6. legitur: *In unſeres Kotes namen uuerden uuir gemichellichot:* in nomine Dei noſtri magnificabimur. Et verſ. 8. *Uuir uuerden aber danne gemichellichot*, nos autem magnificabimur, Pſalm. XXXIII. 4. *Michellichon Got ſament mir:* magnificate Dominum mecum.]

Michellichi, magnificentia, Notk. Pſ. LXVII. 35.

Michelmurkti, idem. v. inf. *Werah.*

Mihbil, talis, tantus, Iſid. c. 2.

[*Mihbilſinſtar.* Chaos. Rhaban. Maur. Gloſſ. Ad utramque hanc vocem tam latinam quam Theotiſcam, prolixe & erudite Diecmannus commentatur, hic verbis:

Duplex in primis *chaos* eſt, quod hic in oculis gerere Rabanus potuit, Paganum alterum, alterum, quod ita vocare liceat, Chriſtianum. Iſtud inde ab Heſiodi & Homeri temporibus, Graecis maxime & Latinis Poëtis atque Philoſophis innotuit, Virgilio etiam 4. *Aen.* 510. & 6. 265. cantatum, vbi Seru. *D. II.* 990. *b.* illud *elementorum confuſionem* interpretatur: quod etiam Iſo *p.* 786. *a.* habet, cum προσθήκην, *quæ fuit in primordio.* De eo Barth. 40. *Adu.* 3. *p.* 1793. & *ad Claudian. p.* 1271. Petit. 1. *Miſc. Obſ.* 18. *p.* 50. *ſſ.* Pfanner. *Syſtem. Theol. gentil. pur. p.* 162. 163. Spanhem. *ad Ariſtophan. p.* 283. 284. Bornmeiſter. *de error. biſt. gent. in reb. ſacr. p.* 17. Gudius *init. Epiſtolar* **** 2. & 3. (quae etiam apud Menag. *ad Laërt. p.* 143. *ſſ.* leguntur) & qui prae ceteris hoc in argumento erudite curioſus ac induſtrius fuit, Poſnerus quatuor *Diſſert. Philologico-Philoſophicis*, quas *mundum ante mundum, ſiue de* Chao, *orbis primordio*, inſcripſit, Jenæ 1698. 4. editis. Huic Paganorum Chao Mauri Theot. verſio congruens eſt, quod illi nobis vt valde tenebricoſum pingunt. Alterum *Chaos* Chriſtianum vulgatus interpres (vt locum IV. Esdr. V. 8. tranſeam) infelici partu Luc. XVI. 26. excluſit: *Inter nos & vos magnum* chaos *formatum eſt.* Nam χάσμα ibi non *chaos*, ſed *ſecretionem hiatumque* eſſe dudum Rhodigin. 25. *lect. ant.* 16. *p.* 1400. obſeruauit. Certe hic vocis *chaos*, ab Ambroſio licet & Auguſtino retentae, Budaeum vsque adeo puduit, vt corruptam, & pro ea *chasma* legendum eſſe cenſuerit, qui propterea Heinſii ferulam *Exerc. ſacr. p.* 203. *init.* meruit. Duacenſes vero Theologi *Biblior. Gloſſator. V.* 914. illud *chaos* in margine per *hiatus, vorago*, emendare non dubitarunt. Reuius quidem *in Vallam ad h. l. p.* 1393. Vulgatum hic erroris ideo abſoluit, quia Joſ. Scaliger *chaos* ex Graecis Poëtis, Euripidi Ariſtophani & Theocrito, *aërem*, ex Latinis autem Corn. Seuero *chasma* ſignificare refert; ſed eſt, quod verear, vt ordo literatorum ſuos calculos huic abſolutoriae ſit adjecturus. Adde omnio Teelmanni *Comm. in Luc. XVI. p.* 494. *ſſ.* Si itaque Rabanus hoc Vulgati *chaos*, vti ſuſpicor, Theot. reddidit, tanto magis illi in verſione Theot. ſpiſſas tenebras inducere debuit, quod jam ejus aetate *infernus* ipſe, ex

MIH.

„ κακοζηλίᾳ gentilium, quos omnem inferorum „ regionem ſic appellaſſe Barth. *ad Stat. II.* 1133. „ notat, in Eccleſia Rom. *chaos* audiret. Docet „ hoc formula anathematis Pontificii in Diur- „ no Rom. Pontif. pag. 139. quae transgreſſori „ *Apoſtolicae praeceptionis* imponit, *vt in* chaos „ *immerſus cum impiis deficiat.* Idem docent verba „ veteris hymni de Chriſto, Breuiar. Rom. *p.* „ 449. *a.* 456. a. *Perrumpis infernum* chaos. Cete- „ rum Iſo etiam *p.* 777. 778. *chaos* per *confuſionem* „ *noctis*, *profunditatem tenebrarum*, & *p.* 783. *a. per* „ *tenebras* explicat. Quare Hieron. *Oper. III.* „ 308. *Ain*, quod Lat. *fontem* vel *oculum* ſonat „ per *chaos* bis interpretetur, dicere nequeo. „ Etymum vocis *chaos* Hebraicum primus, quod „ ſciam, Steuchus *in Pentateuch. Oper. I.* 99. in „ תהו *inane*, Gen. I. 2. quaeſiuit, operoſe ſimul „ de *chao* ipſo diſſerens. Rittershuſio *ad Gunth.* „ *Ligur. p.* 90. aliud a. כהה *caligauit*, placuit. De „ etymo Graeco, ejusque ſignificatione & con- „ uenientia cum Germ. *Gau*, Friſchius in *Unter-* „ *ſuchung des Grundes und Uhrſachen der Buchſtab-* „ *Verenderungen etl. deutſch. Wörter* (ed. Berol. ſine „ anni mentione, quem tamen eſſe puto 1716.) „ *p.* 44. 45. *agit.*

„ *Mihil*, magnus, in femin. *mihila*, magna. „ Comp. *mihilamot*, magnanimus, eſt n. 308. „ Hæc vox etiam Alem. & Franc. per duplex *h*, „ *mihhil*, aliis vero gentibus, quibus vſitatiſſi- „ ma eſt, per *k*, vel *c*, vel *ch*, ſcribitur. Nam „ G. eſt *mikil*, Isl. *mikle*, magnus, ſcilicet viri- „ bus, ita enim plerumque homines robuſtos „ appellitabant, Arngrim. Jonas *ſpecim. Isl. Hiſt.* „ *p.* 19. A. S. *micel*, *mycel*, *mucel*, Germ. *michel*, V. „ Goldaſt. *ad Paraen. vet. p.* 373. 374. Opit. *ad* „ *Rhythm. de S. A. p.* 19. 20. cujus verba integra „ Wormius *Monum. Dan. L.* 2. *p.* 133. adduxit, „ vel ideo obſervatione digna, quod ex anti- „ quiſſimo Cant. Dan. Conſtantinopolin Septen- „ trionalibus *Mycklegard*, quod eſt ipſum no- „ ſtrum *Mecklenburg*, *Megalopolis*, appellatam nos „ doceant. Jun. *Gl. p.* 255. Stiernh. *Gl. V. G. p.* „ 114. ex quo Opitii poſt Vulcanium error, in „ C. A. verbis commiſſus, emendandus eſt, Rei- „ neſ. *Defenſ. Var. lect. p.* 67. qui ex Bibliis Germ. „ 1476. excuſis aliquot exempla promit, vbi „ magnus per *michel* redditur, quorum extre- „ mum eſt Nehem. III. 1. *der michel Pfaff*, ma- „ gnus ſacerdos. In Chron. Brunſ. idem quo- „ que ſæpius offendas, ut VIII. 70. *ein michel Her*, „ magnus Dominus, *ib.* V. 87. *eyn michel deil*, „ magna pars: XVIII. 28. *eyn michel ſtrit*, ma- „ gna pugna, &c. Aſperiorem illam Goth. per „ *k* pronuntiationem Francis etiam aliquando „ receptam fuiſſe, V. V. L. monſtrant, in qui- „ bus eſt *mikil*, *mikilon*, *mikilo*, *gimikilit* (ita enim, „ & non *oimikilit*, quod Lipſii vitium Somnerus „ *p.* 45. retinuit, legendum eſſe, ſequens vox „ *gimiciloda* oſtendit) *mikile*. Adde Palth. *in Tat.* „ *p.* 284. Quod vero Graecis nos hanc vocem „ debere, & ἀπὸ τῆς μεγάλης traxiſſe, praeter „ Opitium atque Junium Caſaubonus *de ling.* „ *Sax. p.* 194. ſentit, illorum hypotheſi dome-

MIL.

ſticae, paucis hodie in tanta linguarum Se- „ ptentr. luce arridenti, relinquo. Multo pro- „ pius veritati CL. Eccardi *ad Cat. Theot. p.* 168. „ etymum eſt, a *mögen*, valere, potentem aut „ magnum eſſe. „ De altera vocis Theotiſcæ parte *finſtar* vide quæ ſupra lit. F. notata ſunt, ex eod. Diecmanno, cujus verba hactenus retuli- mus è Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 74. ſq.

MILITOU, rubigo. Gl. Monſ. p. 328. *Militouwe*, idem. p. 343. *Militouue*, aerugini. p. 349.]

MILIVVA, tinea, Tatian. c. 36, 1. [In ead. ſ. [ſcribitur quoque *Miluua*. Germanis hodienum acarus, eine *milbe*, ſive *mulbe* dicitur. Palth. Not. ad Tat. p. 361.

MILLU. *Kenoottanteru millu kangant zuuo*; angariati miliario vadant duo. Kero. c. 7.

Millun, millibus. Gloſſ. Monſ. pag. 336. 383.

Milla, angariam. p. 394.]

MILTI, benignitas, humanitas. Otfr. I. 3, 38.

Thaz lerta n'an ſin milti
thaz er ſulih uuurti.

Hoc docuit ipſum ſua benignitas
ut talis fieret.

Id. III. 10, 29.

Thiu Drubtines milti,
Domini clementia.

Miltniſſo, Iſid. c. 9, 4.

Miltidun, miſericordia, Tatian. c. XXII, 12. [Verba Tatiani hæc ſunt: *Salige ſint thie thar ſint miltherze*, *uuanta ſie folgent miltidun.* Beati, qui ſunt miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Id. c. 4. 6. *Sin miltida in cunnu inti cunnu:* miſericordia ejus in progenies & pro- genies.

Vocem *miltida* facile Germani intelligunt, qui- bus *milde* mitis, benignus, & *mildigkeit* benigni- tas eſt. Compoſitum eſt *miltherze*, pro quo AS. dicunt *mild-heort* miſericors, *mildheortneſſe*, mi- ſericordia, *miltſunge*, miſeratio. Palthen. Not. ad Tat. p. 301.]

MIN, ne, nec: minus. hodie hinc *minder*. Ke- ro. Prol. p. 17. c. 10. *Mindenne*, nedum: c. 64. *mihhilu min*, multo minus. cap. 40. *Minnira*, minor. cap. 39. *Minirun*, minora: cap. 3. *Chindun minnirin altere*, minore ætate: c. 39. *Min- ſim*, minime. [*Minſim* corrupte à Goldaſto ſiſtitur, in Kerone enim legitur: *Min ſin keleſan*, minime legantur. c. 10. Ceterum ex eodem Kerone ſe- quentia adde. *Min megi*, minus potuerit. c. 2. conf. Prol. p. 15. c. 18. *Min*, minime. Prol. pag. 17. *Fona minnirin*, de minore. c. 2. *Merorin minniro erſtante*, majori minor ſurgat. c. 63.]

Min, quo minus. Tatian. c. 74, 6.

Otfrid. V. 7, 59. *Nie uuibtes min*, nec minus. & ℣. 23. *ni thes thiu min*, nihilo minus. IV. 2, 63.

Min eowebt, nequicquam: [*Min eouuit*, nec quisquam. c. 33.] *Min huuenne*, ne quando: c. 2. *Min huuaz unmez*, ne quid nimis: c. 64. Kero. Otfrid. V. 4, 122. *due min.*

[Verba

Digitized by Google

[Verba Otfridi ita cum verſione Schilteri ſonant:

Ni due ouh Petrus nu thaz min,
ni er ſih fuage thara zin.
Nec faciat etiam Petrus nunc
quo minus ſe conjungat eo ad illos.

Scherz. vero in Notis hæc addit. *Min* hic idem eſt ac *minus*. Gloſſ. Lipſii: *luccuo min* (lege *luculo min*,) paulo minus: nos *Luttelkemin*. Quæ poſteriora verba cum ſint Lipſii, Belgæ, apparet Belgis etiam eſſe: minus: quod & firmat Kilian. in Etymol. Suecis: *mindre*: minus. Gothis: *minniſt*, minimus, pro quo Sueci *Minſt*. Nos etiam adhuc dicimus *der mindere*, minor, *im minſten nicht*, ne minimum quidem. Unde hos verſus ita reddo:

Nec faciat Petrus nunc minus,
quam ut ſe adjungat illis (diſcipulis.)]

Cap. XI. 9. *ni min*, nec minùs.

Min gelicho, diſſimilis, V. 25, 112.

[Scherz. quidem in Not. *Min gilicho* reddit *mihi ſimilis*. At contextus Schilteri interpretationem probat.]

Uuio min, quanto minus. II. 12, 117.

[*Nio in altere biſt thiu minniſta*, nequaquam minima es. Tatian. 8. 3. Germanice nunc *mindeſte*. Poſitivus eſt *min*, quem hodienum Belgæ & Germani retinent, comparativus *minnira*. Palthen. Not. ad Tat. p. 317.

Minnironne, minui. Tatian. verba Johannis Baptiſtæ ita transfert: *In gilimphit uuahſen, mih zi minnironne;* illum (Jeſum) oportet creſcere, me autem minui. c. 21, 6. Hodie Germanis *mindern* & *vermindern* in ſenſu activo non neutrali, qui eſt hujus loci. Eſt autem verbale hoc à comparativo *minnira*. Palthen. Not. ad Tat. p. 346.]

Min odo wan, vox dubitantis, Numquid. Tatian. c. XIII. 19. Ne forte, c. 27, 2. c. 39. 8. alioquin, c. 33, 1.

Urminnu Kindes, effœta, Otfrid. I. 4, 100. Zacharias de uxore ſua Eliſabeth: *Iſt Kindes urminnu*: eſt effoeta.

[*Urminnes*, extra memoriam, cujus rei memoria non extat. ab *ur* & *minna*, recordatio, memoria. *Urminnes hæfd*, immemorabilis poſſeſſio. Loccen. Lex. J. S. G. Staden. Expl. Voc. Germ. Bibl. p. 830. Inde Scherz. in Not. ad Otfrid. l. c. ita vertit: Non cogitat amplius de liberis ſuſcipiendis.]

MIN, meus. Kero: *Miniu*, mei.

[*Euua mina*, teſtamentum meum. Kero. c. 2. *miniu*, mea. Prol. p. 18. *munde minemu*, ori meo. c. 6. *in zungun mineru*, in lingua mea. c. eod. *Vora minero unchrefti*, præ valetudine. Gloſſ. Monſ. p. 350.]

Otfrid. V. 3, 2. & 4.

In lichamon minan.
In corpus meum.
Minera ſela klibe.
Meæ animæ inhæreat.

Adde c. 25, 60. & 69.

MINECHLENO, digitus minimus, L. Sal. t. de Debilitatib. 32. edit. Herold. MS. Reg. legit: *Meledeno.*

MINNA, caritas, amor, affectus dilectionis. *Minoon*, diligere: *Ze minone*, diligere: *Minnoot* diligit: *Keminnota*, dilexit. c. 28. *Minnon* amare: *Si keminoot*, ametur. c. 2. *minun*, amori: *minnu*, zelo: c. 64. Kero.

[In Kerone hæc inveni: *Minna*, charitas. c. 2. charitatis. Prol. p. 16. dilectionis. p. ead. *minna ni fœrlazzan*, caritatem non derelinquere. c. 4. *fateres keaucke minna*, oſtendat affectum patris. c. 2. *minnu furiſezzan*, amori præponere. c. 4. *eru minnu*, honore & amore. c. 63. *Faſtun minnoon*, jejunium amare. c. 4. *Hreinii minnoon*, caſtitatem amare. c. 4. *fiant minnoon*, inimicos diligere, c. eod. *Cote minnoot*, Deus diligit. c. 5. *minnoont*, diligunt. c. 4. *minnoot*, amans. c. 7. *Ze minnonne nabiſtum*, diligere proximum. c. 4.

Otfrid. I. 4, 15.

Joh reht minnonti,
Iuſtum amantes.

Id. II. 13, 19.

Joh beltit er thia minna
bi ſina drutinna.
Atque ſervat amorem
ſuæ dilectæ.

V. 5, 14.

Ni half ther oder thiu ſin min.
Nec juvabat alterum hic ejus amor.

[*Thiu ſin* in unam vocem ſunt compingenda, & ita locus vertendus: Nec juvabat alter hunc eo minus.

Conf. V. 12. 155. c. 13. 51. c. 20. 99. & Notas ad h. l.]

Notk. Pſal. II. 8. *an diu min minneto biſt.* [Hic locus huc non pertinet, ita autem ſe habet: *an diu min minero biſt*: eatenus me minor es. Sic ipſe Schilter. in Notis eum vertit.]

Idem Pſalm. LXXIX, 17. *Amor (minna luſt) zundot iob bonos (kuote) iob malos (ubele) Du biſt amans (minnehaft) umbe daz, daz dir uuola ſi, daz ne gibet dir niebt amor malus (ubil minna) nube amor bonus (kuot minna.)*

Idem Pſalm. CXIX. *Nob tia minna ne irret caſtus timor.* So ſuln chint iro parentes furhten unde minnon. So ſol chena iro charal furhten unde minnon.

Hinc Francicum *mignons*, *mignards*. Pſal. LXXXVI. *minnare Cotis* amator Dei. Pſ. LXXVII. unde in dinen minneſaminon mandelchoſon ih. und uber deinen liebsluſten treib ihm ein geſpräch.

[Loca ex Notk. Pſ. CXIX. LXXXVI. & LXXVII. minus recte allegantur. Primus Pſalm. CXVIII. 163. ultimus. Pſalm. LXXVI. 13. extat, medius vero à me nondum eſt repertus.]

Unminne, Zwietracht.

Minne, die abgöttin Venus.

der Minne buch, das hohe lied Salomonis. Vogelin. in Cant. Cant. I. 3.

Minlicho, ſuaviſſimè, Cant. Cant. III. 10.

Minneclichо, charitative, Notk. Pſal. XXI. 23.

Digitized by Google

MIN.

Minneſam, affectioſus.

Minneſam, amandus, Hiſt. Lomb. MS. de S. Amando.

Minneſami, dilectio, Notk. Pſalm. LIV. 5.

Minnare erdo, amator terræ Notk. Pſalm. CIII. 27.

Minner, amaſius, Königsh. Chron. c. 3, 96.

[*Minna*, affectionem. Gloſſ. Monſ. p. 376. 403. viſcera. p. 379.

Heizi minno, igne charitatis. p. 391.

Katriuu minna, fidus affectus. p. 410.

Minnibafti, humanitatis. p. 393.

Minnahaften, affabilem. p. 354.

Minnibafto bepinota, benigne exhibuit. pag. 367.

Minnibaftaz, diligens. p. 351.

Minna thinan nabiſtun. Dilige proximum tuum. *Minnot juuara fianta.* Diligite inimicos veſtros. Tatian. c. 32. 1, 2. conf. c. 159. 1. 236. 5.

Neſcio qua de cauſa verbum *minnon* Germanis excidit. Subſtantivum *minna* amorem non ſolum, ſed & ipſam Venerem ſignificat. Palthen. Not. ad Tat. p. 359.]

Meerminne, Siren, Freher. q. d. marina amaſia. vide ſupr. *Mer*, mare.

De *Meluſina*, vide ſupra catalogum Scriptorum German.

[MINNIRGA, detrimentum. Gloſſ. Monſ. p. 356.

MIRANGET, coartor. Gl. Monſ. p. 326.]

MIRAT, Admiratus, Ammiral. *Mirat* von Palvir, Fragm. de B. H. 2321. V. *Du Fresn. Gloſſ. Amiral.*

[MIRTALAHI, *mirteta*. Gloſſ. Monſ. p. 345.

MIRZUOGITETA, ſuperpoſuit. p. 356.]

MIS, MISSI, defectum vel errorem in Compoſitione ſignificat, *Fr. Jun. in Willeram. pag.* 35.

Mislichan, diſplicere, *Willeram. p.* 14. [n. ed. p. 7. quæ legit *Miſſelichen.*]

Goudlichan, placere. *id. p.* 67. [noſt. ed. p. 27. quæ habet *guollichent.*]

Mis, malè, perperam, ùt

Miſſiburi, caſus tragicus, V. Büren. *Misbyrd*, abortus, Gl. MS. AS.

Miſſiduen einen, Otfrid. II. 6, 106.

[*Tho Adam oub binoti*
zi thiu einen miſſidati.
Atque Adam quoque
ad hoc ſolus peccavit.

Scherzius in Not. ita vertit:

Cum itaque Adamus valde
ad id ſolum peccaverit.

Miſſidat, peccatum, paſſim.

Miſſituantero, delinquentium: Kero. c. 2.

[*Miſſitaat*, delictum. Id. c. 7. (Goldaſtus legit *miſſituat*) *Miſſitue*, delinquam. c. 6. *Miſſituat*, deliquerit. c. 46. *miſſitetu*, (Goldaſtus legit *miſſiteta*) deliquit. c. 45.

Miſſitatun, peccaverunt. Gl. Monſ. p. 373.

MIS.

Miſſituot, offendit. p. 368. erraverit. ibid. labitur. p. 386.

Miſſitanen, erratis. p. 377.

Miſſitat, commiſſio. p. 355. offenſio. pag. 359.

Miſſitati, errata. p. 385. admiſſa. p. 389.

Miſſituon, culpam. p. 378.]

J. Arg. L. I. c. 8. *das wette das geſchicht umbe geltſchulde. das iſt des miſſetat der da biclaget wirt. und das dritteil iſt des chlegers. und das ander iſt des richters.* textus Latinus: *Compoſitio quæ fit pro geltſchulda pulſatori eſt illius miſſetat qui pulſatus eſt, judici vero eſt tertia pars illius miſſetat.* Emendatius ita verti poteſt: Compoſitio ſive mulcta fit ob debita. Hæc eſt ob culpam (moram) ejus qui convenitur, cujus tertia pars eſt actoris, reliquum eſt judicis.

Miſſeleben, Rhyth. de Lud. R. ℣. 28. vide *Lebee.*

Miſſifiangen, errare in eligendo, judicando, Otfrid. II. 3, 74.

Thaz ſie zi imo oub giangin
s'in ni miſſifiangin.
Ut & ipſi ad eum (Jeſum) venirent
eum ne amplexuri errent.

Cap. 11, 81.

Thaz uuir ni miſſifiangin.
Ne nos male caperemus.

Miſſifaben, Otfrid. III. 7, 20. vid. ſupra *Faben.*

Miſſifanc, exceſſus. Gl. Jun. *Pi miſſifanc ſin*, propter exceſſum ejus: Fr. Jun. ad Will. p. 36.

Misfadian. vid. ſupra *Fadian.*

Mis einizzen, Otfrid. III. 22, 23. [Legendum: *nimis einnizzen* vide locum ipſum & Notas.]

Miſſigiangen, à recta via aberrare, Otfrid. II. 6, 62.

Ni miſſigiangin uuir ſo fram.
Ne offendiſſemus nos adeo.

Cap. 11, 82.

Thaz uuir ſo ni miſſigiangin.
Ne ita male procederemus.

Cap. 21, 75.

Thaz uuir ni miſſigangen.
Ut nos ne aberremus.

Miſſilutit, diſcrepat, Gl. Jun.

Miſſihabenti ſih ſelbo, Otfrid. III. 7, 30.

Ther ſo iſt zeſſonti
ſih ſelbon misſihabenti.
Qui ſic eſt fluctuans
ſeipſum non cohibens.

[Pro *ther ſo*, legendum, *ther ſé*, atque ita vertend. monente Scherzio in Not.

Lacus eſt fluctibus turbidus,
ſeipſum male habens.]

Misſi hellen, diſcrepare, diſſonare, Otfrid. III. 12, 40.

Nu ſie bi mih ſo zellent,
ſo harto misſihellent.
Cum iſti de me ſic narrent,
ſic vehementer diſſentiant.

Miſ-

Digitized by Google

[*Miſſibellan*, diſſidere. Gloſſ. Monſ. pag. 375. *Miſſibellent*, diſſiliant. p. ead. forte legend. diſſideant.]

Miſſibulli, Otfrid. IV. 29, 91. [Verba Otfrid. ſunt:

Uuiht ni miſi hulli.

Quæ Schilterus vertit:

Ne quid minus retectum.

Verbum in Notis ab *Hülle*, *Hüllen*, derivans. At Scherz. à *miſſibellen*, derivat, ac vertit: *Ut nihil diſcreparet.* Obſervans, hodienum *misbelligkeit*, diſſidium notare.

Miſſimuote, puſillanimitas. Gl. Monſ. p. 373.

Miſſiniozan, abutamur. p. 325.

Miſſiniozet, abutimini. p. 319.

Miſſinioze, abutatur. p. 356.]

Miſſiquedan, perperam dicere, Otfr. III. 18, 25.

Ullas, quadun, miſſiquedan uuir,
oba ther diufal iſt in thir.

Quid? dixerunt, male dicimus nos,
quod diabolus ſit in te.

Miſſeſcaba in, geſchach im übel, Fr. de B. H. ℣. 1690.

[*Miſſiſaxtes*, præpoſterum. Gl. Monſ. p. 380.

Miſſiſpribbit, labitur. p. 355.]

Miſſitruwin, diffidere. Rhythm. de S. Anon. ℣. 794.

[*Miſſitriuvida*, diffidentia. Gloſſ. Monſ. p. 377. hodie *Mistrauen.*]

Miſſiuuentit, obliquus. Gl. vet. Jun. *Miſſewende*, vitia, Tyrol. p. 281.

Notk. Pſ. XXXVIII. 2. *Manige miſſewendara, unde manige laſterara.* conf. inf. *Wenden.*

Miſſiuueiz, deſipit, Gl. Jun.

Miſſiuueruuidu, everſio, Gl. Jun.

Miſſiuuorachta uuorolt, peccaverat mundus. Otfr. I. 3, 98.

[*Miſſazumfton*, diſſonent. Gl. Monſ. p. 409.]

Miſſen, carere, carentiam alicujus rei deprehendere, vox hodienum uſitata.

Miſtun thes kindes, deprehendebant abeſſe puerum, Otfr. I. 22, 40. & 97. Idem II. 5, 36. diabolus ad protoplaſtos:

Quad, guat iob ubil uueſſin,
thes guates thob ni miſſin.

Dixit, bonum & malum ſcituros,
nec tamen bono privatum iri.

Id. V. 7, 19. Fragm. de B. H. ℣. 2537.

Farmiſſit, carebit, Gl. Jun. *Firmiſta*, Otfr. I. 22, 96.

So gahun thin firmiſta.

Quam cum ſubito te non ſenſerim. *So bald ich dich vermiſte.*

Vermiſte, Fragm. de B. H. ℣. 2650. Notk. Pſ. CVIII. 24. *So min die fermiſſon.*

MIS, diverſum, varium.

Miſſilichers, diverſorum: *miſſilichem*, diverſis: Kero.

Miſſalibchem, variis, idem.

[In Kerone ita legitur: *Duruh miſſilibbo cello*, per diverſorum cellas. c. 1. *Miſſilibbe*, diverſos. c. 7. *miſſilicheru unmahtim*, diverſorum infirmitates. c. 39. *liſti miſſilibbo*, artes diverſæ. cap. 66. *duruh miſſilibbo lantſcaffi*, per diverſas provincias. c. 1. *miſſilichhem tum*, in diverſis horis. cap. 18. *miſſalibchem ambahtim kezelite*, variis officiis deputati. c. 48.]

V. Otfrid. III. 12, 19. *Miſſilih gimah*, diverſas opiniones. II. 15, 20. *miſſilichen ſubtin*, variis morbis. c. 19, 46. *liuti miſſilih*, homines varii. III. 15, 80. *miſſilichen uuorton*, variis verbis. V. 25, 159. *miſſemo muate*, diverſæ mentis. c. ult. 115. *In ſunton miſſilih*, in peccatis variis.

Notk. Pſ. XXVIII. fi. Pſ. LIX. 8. Rhythm. de S. Annon. ℣. 286. Notk. ad Symb. S. Athanaſ. ℣. 4.

[*Miſſilichent*, diſcrepant. Gloſſ. Monſ. p. 411.

Mit miſſalibben ſubtin, variis languoribus. Tatian. 22, 2. ASax. *mislic*, vel *miſſenlic*, varius, *mislicneſſe*, vel *miſſenlicneſſe* varietas, apud Somner. Gothice *miſſaleics*, diverſus. Supereſt quidem adhuc Germanis Belgisque eadem vox *miſslich*, ſed alio ſenſu, ut ſcilicet rem, periculoſæ plenam aleæ dubiique eventus denotet. Palthen. Not. ad Tat. p. 348.]

Miſſluaro, auaro, decoloratus, Gloſſ. Jun. *abfärbig.*

Miſuare duch, diſcolor, vermiculatus pannus: Gl. Jun.

Miſcen, *miſcelen*, Notk. Pſ. CI. 9. *Min trincben mit uueinode miſceloda*, potum meum cum fletu miſcebam. Id. Pſ. LXXIV. 9. *Chelih lutteres uuines doh foller miſcellatun*: calix vini meri plenus mixto.

Miskenti, miſcens. Kero. c. 2. p. 21.

Gemiſcelot, miſcellatum. Notk. Pſ. LXXIV. 9.

Miskelunga, confuſio. *ungemiskeloten*, inconfuſæ. Notk. in Symb. Athan. ℣. 34.

Conf. ſupra *Gimis.*

MISOLEN, leproſi, Notk. Pſal. L. 9.

Miſulſucht, lepra. Gloſſ. Vulcan. p. 66.

[*Maſelſucht*, i. e. lepra al. malzer. Weichb. art. 43. Gloſſ. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Miſolobtiu, leproſa. Notk. Pſ. LXXIII. 11.

Miſelſuchtig, id. J. F. Alem. c. 63. J. Sax. Prov. L. I. art. 4. & L. III. a. 54. item in Præf. Carminic. J. Prov. Alem. c. 146. Weichbild in fi. habet formulam juramenti Judæorum fol. 108. b. *die Maſelſucht, die Naaman verlies und Jezi ankam*: pro quo in formula juris Prov. Alem. c. 86. habetur: *oder Malatſch muſſeſt werden, als tet Naaman und Jezi.*

V. *Malatſch.*

[*Miſalſubti*, propter duritiem. Gloſſ. Monſ. p. 384.

MISTINUM, ſterquilinium. Gloſſ. Monſ. p. 346.

Miſit rindiro, ſimum boum. p. 400. legendum puto *miſt*, quæ vox hodienum in uſu eſt.]

MIT, cum, ſæpiſſime, item apud: Kero. c. 3. *Mit minnan*, præ amore. Otfr. V. 7, 74.

Per, id. V. 17, 19. *mit mir*, per me.

Mitho, L. Sal. t. 35. vid. ſupra *Foſa Mittinio.* ib.

Mit

Digitized by Google

Mit thiu, eo ipso, *darmit*. Otfrid. IV. 8, 37.

Mit uuiu, quomodo, Otfr. II. 5, 3. III. 22, 64.

Mitun redinu, hoc modo, Otfr. I. 22, 33.

Miti ſtillo, cum ſilentio, ib. ℣. 31.

Miteslöf. vide *Slaffu*.

MITHONT, modò, vix: nihili. hodie *mithin*, Otfrid. I, 20, 12. III. 18, 48. c. 1, 74. c. 14, 122. V. 7, 19. c. 10, 52.

Mithontes, modo. Otfrid. II. ult. 24. V. 13, ult. Notk. Pſal. LXXX. 9.

Mithub, Otfrid. III. 22, 63. [*Mithub*, arbitror idem eſſe ac, vobiſcum, *mit euch*. Plebs Alſatica pro *mit euch*, adhuc hodie dicit *mit uch*. Scherz. Not. ad h. l.]

Mithot, Otfr. II. 22, 30. ubi Freherus emendat *Mithont*, *mox*, *jam*, *modo*. Otfr. III. 14, 77. c. 24, 169. antè.

Notk. Pſal. LIV. 20. *Mittunt*, modò, nuper, Notk. Pſal. CXVIII. 25.

[*Mitdigin*, obſecrationibus. Gl. Monſ. p. 352.

Mitleide, cum execratione. p. 331.

Mitpuozo, ſatisfactione. p. 383.

Mitallo, perfectæ. 391. probatum. 320.

Mitnoti, violenter. p. 344.

Mitvuete, ſtipulatione. p. 337.

Legendum videtur. *Mit digin. Mit leide. Mit puozo. Mit allo.* & ſic porro.]

MITTE medius, *Mitti lodi nabt*, mediâ nocte: c. 8. *Mittilodontera abtodun citi*, mediante octavâ hora. c. 48. Kero.

Mittelode des Diskes, medium lecticæ, Cant. C. 3, 10.

Mittero, medium, Notk. Pſal. XLIV. 13. *In mittero brutt ſamenungo loben ih dih*; in medio Eccleſiæ laudabo te.

Mittemo, in medio, id. Pſ. XLV. 3. *Diu erda iſt mittemo mere.*

Mittelandig mer, mare mediterraneum. Notk. Pſ. LXXI. 8.

[*Mittiverihi*, dimidio. Gloſſ. Monſ. p. 350.

Mitipin, interſum. p. 351.]

Miteuuizin, conſcientia, al. *geuuiſſedo*, quod vide.

Das miteuuizin, conſcientia, conjungitur religioni. Notk. Pſalm. XXXII. 2. Cum quo non confundenda vox *Mitheuuiſte*, Willeram. in C. Cant. pag. 109. *So leiſtet her iu thie genatha ſinero mitheuuiſte.* [p. n. e. 47. *So leiſtet er iu die gnada ſinero miteuiuſte.*] Quod aliàs per *Conſcientiam*, aliàs per *communes epulas*: aliàs per *Præſentiam* explicatur. Fr. Jun. h. Sed verior interpretatio ultima. Freherus ibi: *Mitheuiſte*, conſortium, præſentia, à *mitweſen*, adeſſe. Notk. Pſ. C. 6. *Iro conſortii miteuuiſte.* Pſ. CXVIII. 53. *Mih irdroz dero miteuuiſte*, Conf. inf. *Wiſte.*

Mite, V. *miete.*

Mittingart, mundus. *Chidhinſit zi imo allen mittengart*, ad ſe omnem contrahat mundum, *Iſid.* c. 9. fi. Et c. 5. circa fin. *Dhazs mittingari firleiſſi diubilo drugidha*, ut mundus deſereret malas fraudes dæmonum. Et porrò: *bi mittingardes nara*, propter mundi liberationem. V. *Garde.*

Mittiligartes, mundus. Tatian. c. 16. 1. *Senu Gotes lamp! ſenu ther nimit ſunta mittiligartes*: Ecce agnus Dei! ecce, qui tollit peccata mundi.

[Vox *mitteligartes* eſt compoſita ex *mittili* medium, Vid. Jun. in not. ad Willer. p. 96. & *gart*, quod quem ſignificatum proprie quondam habuerit, nondum liquet. Gothis vox illa domum, hortum (hunc Germani adhuc *einen garten* dicunt) ſepimentum, itemque regionem, teſte Junio in Gloſſar. Vandalis caſtellum, ſive urbem muris circumdatam aut alia ratione munitam denotavit, id quod nomina locorum *Belgard*, *Stargard*, aliaque indubii ſignificatus vocabula teſtantur, de quibus in Gloſſario noſtro Vandalico B. c. D. uberius agemus. Vid. interea doctiſſimi Stiernhielm. Gloſſar. Ulphila-Goth. v. *gard*. A-Saxonibus *geard* aream, terram, quin mundum univerſum ſignificat, quem tamen & *middan-earth* ſ. *middan-geard*, non ſecus ac Gothi *midgungard*, Francique *mittiligard*, aut quod in ſqq. occurrit, *middangard* appellant. Compoſitio autem harum vocum quid ſibi velit difficile eſt ediſſerere, niſi dicas veteres Germanos hoc ipſo ſuam de ſyſtemate hujus univerſi ſententiam, quod nimirum in centro ejusdem terra, quam habitamus, colimus, in regiones deſcribimus, caſtellisque communimus, poſita ſit, declarare voluiſſe, cujus deinde veritatem Copernicus homo Germanus in dubium vocare aggreſſus eſt. Favet conjecturæ noſtræ quod & Romani vocabulo Orbis, & ipſi Franci noſtri *umbiuuerft*, A-Saxones *ymbhurygft* ambitus, circuitus, univerſum hoc appellarunt, quæ omnia poſitum terræ inter tot alia corpora medium ſubinnuere videntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 337.]

MIT, mitis, comis, manſuetus.

Kero: *Mitiuuarii*, manſuetudine. c. 66. *Mitiuuareem*, mites. c. 2.

Miedeuuere, manſvetus. Gl. Jun.

Mituuaron, manſvetos. Iſid. c. 6. fi.

Mitheuuare, ſvavis, C. Cant. VI. 3. ubi de ſcriptione annotat Freherus: *Ita interlinearis illa verſio Pſalmorum habet perpetuò.*

Mitſemes naigen, charitativa inclinatio, Aur. Bull. Caroli IV. Imp. c. 23. fi. Reverenz, compliment.

Annotator anonymus ad Willeram. d. l. p. 116. compoſitum putat ex *mit*, cum, & *waren*, ire, ambulare, q. d. commeans, comes h. e. comis. Sed aliud eſt *waren*, aliud *faren*, ire. Fr. Jun. in Willer. p. 112. à *mithan* vel *miden*, vitare, & *uuare*, cautus, prudens: atque ita *mitheuuara* propriè erit *Vitandi prudens*: nihil enim æquè detegit animum lenem ac manſuetum, quàm ſtudium declinandi vitandique offenſas. hæc Junius. Kilianus: *Medwaerigh*, Holl. comis, familiaris. *Medwerdigh*, vet. comis. *Medſaem*, comis.

[*Miterheitemo vuinte*, vento urente. Gl. Monſ. p. 320.

Mitz, i. e. medium. *In mitz der waſſer.* Gen. I. 6.

Digitized by Google

L. 6. zwiſchen den waſſern. Gen. III. 3. *In mitz der Paradiſen.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

MITTAG. vid. *Dag.*

[*Mittagigi*, meridiani. Gloſſ. Monſ. p. 357.

Mittitagilihemo, meridiano. p. 349.

Durah mittazlant, per mediterranea. p. 363.

MITTULLI, licitatorium. p. 326.

MITUNTERGRAPANI, ſuffoſſione. p. 338.

MIUZSUHTI, dyſſenteria. p. 391.]

MIZEN, *mezzen*, menſurare, Otfrid. I. 1, 51.

Iz mizit ana baga.

Menſurat ſine hæſitatione.

II. 13, 61.

Ni mizit er imo ſinaz guat,
ſo er uns ſuntigon duat.

Non menſurat illi (Chriſto) dona ſua,
ſicut nobis peccatoribus facit.

vid. *Mez.*

[MIZZUN, culicem. Gloſſ. Monſ. p. 409.

MODELICH, i. e. meiſterlich. *Ind began unſer Landſchaft vry modelich zo deilen unter ſyn maege ind ſyn neven.* apud Gold. Reichs S. P. I. f. 22.]

MODER, *muader*, mater.

Modrenect, mater noctium, nox quæ ſequitur diem XXIV. Decembris, Vigiliæ Natalis Domini, *Vide ſupra in voc. Monod. excerpta Scaligeri.*

[MODO, tarnus, tarmes. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

MOGEN, mogi, Otfrid. V. 12, 31.

Theſe mogi machaz. Quod poterit efficere.

[Legendum eſt ex utroque MSCto Vindob. & Vatic. *Theſemo ginachaz.* ut Scherz. in Not. obſervat.]

V. *Mag.*

MOGG, longas tibias habens, culux: Gloſſ. MSS. AS.

MOIE; *moja*, *moye*, virgo, puella, vetus Celticum. Ol. Worm. L. III. Faſt. Run. c. 6. Goth. Verſ. Matth. IX. 24. Islandis *Mey*: Danis *Moe*. Morhov. P. I. de L. Germ. c. ult. p. 137.

MOINA, nequaquam, Gl. Vulcanii. p. 66.

[MOL, ſtelio. Gloſſ. Monſ. p. 322. 352. ſtellio, papilio. p. 412.]

MOLT, pulvis. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1899. *thie molten ufſtieuen*, pulverem excitari.

Rhythm. de S. Annon. ℣. 552.

Dů intloich ſich diu molta.

Tunc excutiebat ſe pulvis (ſepulcralis.)

[Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. pag. 751. hæc Rhythmi verba ita vertit: *Da that ſich die erde auf.* Anglis *Mold*, *mould*, terra. Gothis, *mold*, *mulda*, pulvis. Scherz. Not. ad h. l.

Molto vel *berde*, ſolo. Gloſſ. Monſ. p. 357.]

MOLZER, MVLZER, MOLTA, MVLTVRA, penſitatio domino Molæ debita de frumento, *Mahlgelt*. V. Gloſſar. Du Fresn. v. *Molta.*

Moltzer, mixtura frumenti & tritici. Rotulus Curiæ Dominicæ Wratzhoven Eccleſiæ S. Thomæ Argent. ita: *XI. firtel Multzerkorns, das*

iſt das zweitel Weiſſen und das drittel Rocken. Rotulus Curiæ Domin. in Adrazhofen Capituli Thomani itidem Argent. an. 1544. *Virtel Multzer Korns, das iſt, das zweitel Weiſſens und das drittel Rocken.*

Montelkorn, idem. Liber MS. redituum Argent. *Montelkorn, das ſint zweiteil Weiſſen und das driteil Rocken.*

At Argentorati an. 1676. 14. Junii in Senatu Majori cauſa inter viduam ſutoris ejusque heredem ex una, & inter Eccleſiam S. Thomæ ex altera parte hæc agitata: *Weil das verbum* Moltzerkorn *in dem Beſcheid von den partheien variè verſtanden wird, und der Schaffner zweidrittel Weitzen und ein dritteil Rocken haben will, welches ſo wol den alten documentis, als dem gemeinem verſtande, MOLTZER, zuwider iſt, ſo bitt er* (reus) *zu der parteien entſcheid declarationem ſententiæ. R. bitt zeit.* Erkant: *Soln citati halb Weitzen und halb Rocken anzunehmen ſchuldig ſein.* Liber Salicus Ebersheim. Cap. Judicium Silvarum. *Und ſol man in geben ſehs viertel Kornes. halb ein. halb ander.* Item cap. Curia Domin. in Sigolzheim.

MOMPER, *Monpar*, i. e. *Mundbar*, ut *Semper* i. *Sendbar*: ſignificat propriè oratorem, *Redner*, Procuratorem. Reformatio vetus Civitatis Francofurt. ad Mœnum tit. de Procurat. von Montparn, Anwelden und Furſprechen.

Als aber Montparn und Furſprechen bisher zwey amt geweſt — ſo wollen wir das hinfur die Furſprechen auch montpar mögen ſein. Nempe *Furſprechen* dicti Cauſidici, Advocati, *Montpar*, procuratores, *Redener*, *Anwelde*. Ibidem: *Es mag ein jeglicher burger — oder ein fremder einen fremden furſprechen ſtellen, doch das die rechtſetze durch die geſchwornen redner geſchehen.* Atque in tit. von Montparn eydt fol. 45. idem eſt ac procuratorum juramentum.

Mundbar, advocatus, protector. *Wehner.*

Mundgelt, annua præſtatio debita protectori, Idem voc. *Mundbar.* Qui antea voc. *Monpar*, perperam diverſa hæc facit, & à Gallico *mon pere* ridiculè deducit.

Mundherr, defenſor vel ordinarius, Princeps vel Magiſtratus, vel adſcititius, Protector.

Mundman, *Mundliite*, ſubditi, clientes.

Malman, Scabinus. Carol. M. in Diplomate pro Eccleſia Osnabrugenſi: *Omne regale ſeculare judicium ſuper ſuos ſervos & liddones & liberos Malman & Mundman.* Monum. Paderb. p. 325. In bulla Sigismundi Imp. an. 1431. c. 3. 4. 5. junguntur *Mundlute* Phalburgeris, *Goldaſt. R. Sax. fol.* 106. *ſq.*

Mundbarer fleck, ſo keinen vogt gehabt, ſondern immediatè unter K. Maj. geweſen. i. e. qui in mundiburdium ſpeciale Imperatoris receptus. Quod non intelligens, carpit tamen *Schottel. L. II. de L. Germ.* c. 11. p. 327.

Monpar, actor, exactor cenſuum, debitorum, *Zinſshebere*, ſchultforderer jährlicher Monpar gulden: Jus Francof. ad Mœn. P. I. t. 6. §. fi.

Momper, *Mundbar*, ſpeciatim tutor, curator, qui defendit pupillum & minorem, *unmundigen*,

Digitized by Google

qui per ætatem & judicium ſeſe defendere & pro ſe loqui nequit.

Mundeburd, officium *mundbari*. V. Gl. Dufr. M.

Mundualti, Anwalt, Longob.

Plura vid. in *Munt*.

MONDOH, ſo, tantum. Kero.

MONON, *manen*.

Firmonanti, rejiciens: Otfrid. I. 4, 130. vide Lit. F.

MONSOY, acclamatio militaris, è lingua provinciali. Gall. *Mont-joye*, mons gaudii. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2574.

Thiu ſcare rief: Monsoy, Monsoy.

℣. 2593. *Sie riefen andere warf: Monsoy, Monsoy.*

℣. 2937. *Thiu Criſtene ſcare uberal*
Mit michelere frothe hoben ſi:
Monſoy, Monſoy.

It. ℣. 3343. & 4033.

V. Du Fresn. ad Joinvill. Diſſ. XI. p. 208. & in Gloſſ. v. *Monsgaudii*.

[Strickerus de Expedit. Car. Hiſp. c. 6. Sect. II. p. 55. hoc vocabulum ita profert:

Munſgoy! rieffens überal.

Hæc vox erat olim ſymbolum bellicum, nationis Gallicæ, imo & aliarum, ſed additis verbis quibusdam, per quæ diſtinguebantur inter ſe invicem nationes diverſæ. Galli clamare ſolebant. *Mont-joye S. Denis.* Burgundi, *Montjoye S. André.* Angli, *Montjoye noſtre Dame S. George.* Scherz. Not. ad h. l.]

MONTELKORN, v. ſupra *Molzer*.

MOR, porca, ſcropha, Jo. Geiler. Keiſersp. Brösl. f. 28. *Ein mor macht ferlin.* Alias, *Loos*, ſcropha. i. e. fœta, *Gesner. Hiſt. Quadrup. p.* 873. & 907.

MÖREN, diaboli, Hiſt. Lomb. f. m. 41. de publicano quodam immiſericordè: *Do ſah er ſich vor Gerichte ſton und ſah wie das die Mören ſin ſünde ein ſite uf ein woge leitent.*

MOR, *Moer*, *Moor*, cœnum paluſtre, limus, *Moraſt*, lutum, Kilian. it. Palus, *mœren*, paludes, *Morinorum* inde nomen, i. Galli qui ad inferiorem Scaldim ſederunt. *Mœrgraf*, qui paludibus præeſt, *Alting. Infer. Germ. Notit.* V. & *Maorra*.

[*Moraz*, murina. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecmannum, qui Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 144. utrumque hoc vocabulum latinum & Theotiſcum ſequenti erudita commentatione illuſtrat:

„ *Moraz* Gr. ἀερωματεῖον & ἅλμη redditur in Gl. „ L. Gr. Labb. *p.* 117. *d.* Sed prior vox Graeca „ ad *murrinam*, genus factitiae potionis dulcis, „ pertinere videtur, de qua Brodae. 4. *Miſc.* 20. „ *p.* 521. Iun. 6. *Animadv.* 19. *p.* 451. Kipping. 4. „ *Antiq. Rom.* 3. *p.* 604. 605. Poſterior autem hu„ ius loci eſſe poſſet, modo ea non aquam mu„ riaticam, ſed ipſum mare denotari conſtaret, „ vti apud Homerum a quibusdam explicari „ Stephanus *Theſ. Gr. L. I.* 373. refert. Certe in „ Gl. Gr. L. Labb. *p.* 9. *c.* ἅλμη *muria*, *muries*, *mu*„ *rina*, *ſalſedo*, *ſalſilago eſt.* Cum itaque neutra

vox Graeca illam ſignificationem attingat, „ quam Maurus in lingua Theot. *murinae* impo„ ſuit, pro ea *marina* legendum exiſtimauerim, „ vt *terra* ſubaudiatur. Nam *moraz*, nobis ad„ huc *Moraſt*, terra paludoſa eſt, mari vt plu„ rimum finitima, a quo etiam nomen habet. „ Goth. *Mar*, mare; *Myra*, palus, Ver. *I. p.* „ 169. *b.* A. S. *Mere*, mare: *Merſo*, locus palu„ ſtris, *Moor*, vligo, Benſ. Cambrice *Mor*, ma„ re: *Morſa*, palus: *Tramor*, transmarinus, „ Boxhorn. *Lex. Britann. p.* 46. *c.* 58. *a.* Su. & „ Moſcou. *mior*, *moer*, & *mar*, mare notat, Rud„ beck *Atlant. I.* 351. Sax. *Moor*, terra aquoſa, „ vnde ceſpites bituminoſi effodiuntur, qui „ exſiccati lignorum loco nobis in culinis & „ fornacibus ſunt, V. Schook. *de turffis p.* 16. 17. „ Lat. Barb. inde eadem notione *moram*, *morum*, „ *meram*, facientes etiam *moroſum* pro paludoſo „ dixerunt, Dufr. *Gl. Monſ.* 674. Hinc quoque „ cauſam diſcas, cur famoſo ex Britannia hae„ retico, *Pelagio*, nomen *a pelago* haeſerit. Pa„ trium enim illi nomen *Morgan* erat, quod „ Britannis marigenam, ſiue pelago ortum ſigni„ ficat, Vſſer. *Britann. Eccl. antiq. p.* 207. Adde „ Colomeſ. *Oper. p.* 302. 303. qui promiſſas ibi „ de hoc argumento amoebaeas Carletoni & „ Voſſii epiſtolas *ad Gyrald. Oper.* II. 300. *ſſ.* luci „ dedit. Ab eadem voce eſt Sax. *Marſch*, *Marſch„ land*, maritima regio, iuxta mare, vel flumen „ in Oceanum ſe exonerans, ſita, quae aqua„ rum inundationi, obiectis aggeribus, ſub„ ducta, inſigni fertilitate gaudet. Krantzio II. „ *Saxon. 6. p.* 288. *mers* dicitur: *Paluſtria*, inquit, „ *& aquoſa loca Saxones* mers *appellamus.* Scribit „ itaque *Wilſtermers*, *Crempermers*, *Thietmers*: Quae „ nobiles Holſatiae regiones hodie *Wilſtermarſch*, „ *Crempermarſch*, *Ditmarſchen*, vocantur. Quod „ tamen a mari petitum etymum deſerit, no„ ſtrumque *Moor* a Sax. *moer*, & Germ. *mürbe*, „ quod eſt fractus, ex fractione mollis, contu„ ſus, deſcendere vult CL. Eccardus, V. Mi„ ſcell. Lipſ. VIII. 268. Ab hac ipſa voce Bel„ garum extremi *Morinorum* nomen acceperunt, „ V. Buchanan. *L. I. rer. Scot. p.* 10. Nicolaium „ 6. *Miſc.* 21. *p.* 517. 518. Cluver. 2. *Germ. ant.* „ 28. *p.* 439. *ſſ.* quorum hiſtoriam grandi trium „ Tomorum opere, Tornaci 1639. 1647. & „ 1654. 4. impreſſo, Malbrancquius Ieſuita „ texuit, exorſus illam ab anno ante Chriſtum „ natum 309. & ad ſaeculum XIII Chriſtianum „ proſecutus. Fallit enim Tomi III. titulus, qui „ ad A. 1553. productum ſignificat. Inde quo„ que *Armoricae* vrbes Gallis dictae ſunt, quod „ ad *mor*, id eſt, mare ſitae eſſent. V. Alteſer„ ra 3. *Rer. Aquitan.* 7. *p.* 133. 134. Barth. *ad Guil.* „ *Brit. p.* 78. Bochart. *Oper.* I. 1293. Menag. „ *Orig. L. Gall. p.* 48. *b.* 478. *b.* CL. Eccard. *ad* „ *Leg. Salic. p.* 84. „ Hæc Diecmannus.]

Morloken, capilli lutoſi, cœnoſi. Stainhöw. f. 29. *darnach lieſs ſie im ſein ruches houbt von Morloken zerſtrobelt, burſten*, &c.

[MORACH, ſcarauuda, vel cariota. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

MOR-

Digitized by Google

MORGEN, *ein ackerlenge*, Gl. J. Feud. Sax. c. XIII. fi. Portio agri continens perticas quadratas centum quinquaginta. V. *Achre.*

MORGEN, MORKEN, mane: Kero. [*morkane*, mane. habet Kero. c. 48.

Notk. Pſ. LVIII. 17. *in morgo freuue ih mih dinero gnado*, exultabo mane miſericordiam tuam.

[*Vruo in moragen*, primo diluculo. Gl. Monſ. p. 342.

Vruoin morgan, primo mane. pag. 396. hodie *früh morgens.*

Morganes, diluculi. p. 344. 348.

Morganliobt, mane. p. 344.

In morgan tho. apud Otfrid. IV. 3, 33. Schilterus vertit. *In craſtinum.* Sed Scherz. in Not. *Poſtridie tum.*

Id. V. 4, 13.

In morgan uuas in uuara
thero Oſtoron fiara.

Mane erat vere
Paſchatis feſtum.

Scherzius *In morgan* reddendum in Notis monet: *Altero die.*]

MORGENGABE, donum matutinale, 2. F. 29. V. Inſtit. Jur. Publ. I. 9, 7. Cujac. 2. F. 9. Vid. ſupra *Gaba.*

[*Morganlob*, matutini. Kero. c. 8. *morganlobo tult*, matutinorum ſolennitas. cap. 13. *pikinnen morkanlob*, incipiant matutinos. c. 11. *in morkanlobun*, in matutinis. c. 12.]

Morgenrede, ſprache, colloquium, conventus matutinus, extra ordinem, ad Königsh. Chron. p. 813. & 869.

Gothis *Maurgins.* Joh. XVIII. 28.

Morgen, cras.

Mornigen, procraſtinare. Keiſersp. Brösl. f. 75. b. *ſtraff der mornigen*, punibilitas procraſtinandi.

Morgenſtern, genus armorum, inventum an. 1547. Hortled. L. III. de B. G. c. 57, 20.

MORNEN, *Murnen*, lugere, dolere. *Morneute*, lugentes. Otfrid. I. 18, 65.

Nu birun uuir mornente,
mit ſeru biar in lante.

Nunc ſumus nos lugentes
cum dolore hic in terra.

Id. I. 4, 165. de Zacharia Sacerdote:

Thera ſprach mornenti,
thes uuanes uuas ſih freuuenti.

Ob loquelam (perditam) dolens,
ob ſpem erat lætans.

Adde III. 14, 120. c. 20, 230.

[*Foramundun mornun ganeizzte*, advocati mœrore interfecti. Gloſſ. Monſ. p. 405.

Tatian. de Chriſto in horto oliveti. c. 180, 4. *Bigonda ſih truoben, inti mornenti uueſan:* cœpit contriſtari & mœſtum eſſe.

In Gloſſar. Boxhorn. eſt primitivum *morna*, mœſtitia. A. Sax. *murnan* eſt lugere, *murnunge*, luctus. apud Benſon. in Vocab. Angli hodienum *to mourn* lugere, *mourning* luctus, *mournfull* lugubris dicunt. Eodem forte pertinet Germanorum *murren*, fremere, ægritudinem animi muſſitando declarare. Palthen. Not. ad Tat. p. 389.]

Jus Argent. tit. von der E. *Wer ſih morne aztut*, qui conqueſtus fuerit.

Hinc MURBACH, monaſterium Alſatiæ, in Chron. Ebersheim. M. interpretatur *Peregrinantium vivarium.* i. rivus refocillans lugentes & pœnitentes. *Obrecht. Prodrom. pag.* 217.

Copia Dotationis Eberhardi Ducis & Lutphridi pro Monaſterio Maurobacci hodie Murbach.

Ex Copia ad originale facta ſed non adeo correcta.

QUantum intellectus ſenſusque humanus mente poteſt ſagaci penſare atque ſolerti indagatione perpendere, nihil amplius videlicet in hujus ſeculi luce de gaudiis fugitivis lucrare, quam quæ de rebus ſuis, locis venerabilibus in alimoniis pauperum curet impendere, quatenus frigiditatem noſtram, quam omnes generaliter patiantur priusquam ſubitanea transpoſitio eveniat, oportet pro ſalute anime cogitare, ut non inveniat quemquam imparatum, & ſine aliquo reſpectu diſcedat à ſeculo, quia potius dum proprio libertatis jure conſiſtit ex caducis ſubſtantiis in eterna Tabernacula, Vitam querat intrare eternam, ut inter juſtorum conſortium deſiderabilem valeat adipiſci locum, & retributorem ſibi preparet Dominum, ac de fructu Paradiſi mereatur indeficiente foveri, cujus de vivo fonte perfecta fide poſcenti, nec ſubtrahetur poculum, nec minuetur alveus, ſed potius quisquis hauſerit irrigatur dulcedine celitus, atque ſuauis ei flagrat odor Balſami Paradiſi.

Ergo ego in Dei nomine Eberhardus filius Adalberti

quondam Ducis, etſi Viliſſimus Chriſti famulus, dum nemo habetur incognitum, qualiter ante hos annos una cum conſenſu Pontificum ſacerdotum & Germano meo Leutofreudo Duce & Conjuge mea Emeltrude in *re mea propria* in loco qui dicitur *Maurobaccus*, qui nunc vocatur *Viuarius Peregrinorum* in Pago Alſaſenſi in honore Sancti Petri Principis Apoſtolorum, &

Digitized by Google

ſanctæ Dei genitricis Mariæ cæterorumque ſanctorum a novo meo opere igitur mihi vires Deus dedit edificavi, & illis diebus, juxta quod in illo priore teſtamento continetur, de rebus meis aliquid ditavi, nunc autem ſalvator & Redemptor humani generis qui omnes vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, non meis meritis exigentibus, ſed pro clementia ſua me in corpore viſitare dignatus eſt, & fallax temporaleque Lumen ſubtraxit ut ad verum, quod ipſe eſt, me etſi indignum perduceret lumen, etiam ſua providentia quamvis me optante in proprio corpore legitimum heredem, qui mihi ſucceſſor exiſteret ſimiliter ſubtraxit. Propterea conſiderans, qua gravor ſarcina peccatorum & reminiſcens bonitatis Dei dicentis: Date eleemoſynam & omnia munda ſunt vobis. De tanta igitur miſeratione & pietate Domini Confiſus, nullum meliorem heredem, quam Eccleſiam Chriſti, & qui propter nomen ipſius militant, vel pauperes fieri decreverunt habere me judicavi. Idcirco ad Monaſterium ſupra memoratum Maurobaccus ſive *Vivarius Peregrinorum*, ubi Venerabilis Vir Romanus Abbas cum *peregrinis Monachis ſuis* in ſervitio DEI conſiſtere videtur Donamus a die preſente donatumque in perpetuum eſſe volumus in *Ducatu Alſacenſi* ſeu in *Pago Troningorum* & in *Pago Alſegangenſi* loca indominicata nuncupantes Heimmone veiller, Chinzicha, Gildoulffo viller, Chütilingas, Deo-Selheim ſeu ad Strazburgam illam viam Hyppenerheim, Hitterheim, Sclatſtat, Perehheim, Wuhereswiller, Otaleswiler, Loffschia, Varanangus, qui dicitur Vilare, Eberharde Lilenſelida Hirzfeld, Flabotesheim, Leimone, Datira cum Baſilica, ubi S. Deſiderius in corpore quieſcit vel quod ad ipſam Eccleſiam adſpicere videtur ſeu quidquid in ipſo fine Dadarinſe & infra preceptum Walaho continetur quem nos de animo, ſeu conſortes ipſius vel de quibuscunque hominibus per venditionis titulum dato pretio comparavimus, vel ad ipſam villam adſpicere videntur, nec non & pereprangiis Baltowiler Wattonewiler cum Baſilicis ad ipſa loca adſpicientibus, vel quicquid ad ipſas Baſilicas adſpicere videtur, iſta omnia cum ceteris domibus edificiis mancipiis, Miniſterialibus, libertis ac atolabis fatinariis, vineis, ſilvis, campis, pratis, paſcuis, aquis aquarumque curſibus adjunctis adjacentiis, appendiciis, peculium utriusque ſexus mobilibus & immobilibus quicquid in jam dicta loca ex ſucceſſione parentum meorum mihi legibus obuenit, vel in parte contra Germanum meum Leudofrendum recepi, vel poſtea per quodlibet attractum Deo auxiliante augmentaui, ut dixi, quantum in ipſa loca vel appenditiis ad preſens poſſideo, totum & ad integrum ad jam dictum Monaſterium in alimoniis vel ſubſtantiam Monachorum ibidem habitantium, ſeu ſucceſſorum eorum vel ſuſceptione pauperum Chriſto auxiliante a Die preſenti dono atque transfundo & de jure meo in jure & Dominium commune ipſius Monaſterii vel Rectorum ipſius trado perpetualiter ad poſſidendum, ſimiliter infra ipſum Ducatum vel ſupra memoratos pagos excepto quod ad alias Caſas Dei cum Subſcriptione manu propria per donationes noſtros delegavimus, & quod adhuc ad ipſam vel ad alios Caſas Dei, vel quod Deo ſacrate relicte noſtre Hemeltrude per donationem firmamus vel in quatuor loca his nominibus Maurowiler cum appenditiis ſuis in Luterbach, quod a Malo in beneficiatum habuimus ſeu quod ſervus noſter Bertoinus per beneficium noſtrum viſus eſt habere, hoc eſt in figo Delomonte & in Althaim, ſeu quod Haimerico in Hilonewiler beneficiatum habui, vel de Mancipio noſtro Scopulicolas, quos ingenitio noſtro habuimus plus minus numero 40. In reliquo vero quod ſupereſt ubicunque intra ipſos pagos noſtra eſt poſſeſſio, vel ad Vaſſos noſtros beneficiatum habuimus, ſicut illa loca ſuperius nominata a die preſente cum ceteris Domibus edificiis, Mancipiis, Miniſterialibus, libertis, atolabis, vineis ſylvis, Campis pratis paſcuis, aquis aquarumque decurſibus adjunctis adjacentiis, appendentiis, peculium utriusque ſexus mobilibus & immobilibus, ut diximus, quidquid ex ſucceſſione parentum meorum legibus mihi obvenit, vel in parte contra germanum meum Leutfredum recepi & ex quolibet attractu Deo auxiliante adquiſivi principaliter de jure meo in jure & Dominium Commune jam dicti Monaſterii vel Rectores ipſius omnia & in omnibus, niſi quod ſuperius exceptavimus totum & ad integrum trado atque transfundo ad poſſidendum, ut ab hac die ſupra memorata

Digitized by Google

pars Monaſterii vel Rectores ipſius ſeu ſucceſſores eorum habendi, tenendi, poſſidendi, vel quicquid de predictis rebus pro opportunitate ipſius Monaſterii facere decreverint, liberum in omnibus patiantur arbitrium. Preſentem vero donationem nequaquam vilite geſtis municipalibus alligare curavimus, & omnino decernimus, ne alioquin in eam ob hunc caſum quisquam valeat repetere. Quod ſi aliqua inſtrumenta de ipſis villis vel etiam alias res de nomine noſtro in adverſitatem predicti Monaſterii quolibet ordine comprehenſas aut anterius poſteriusve pronotatas, excepto quod ſeperius exeptatum eſſe diximus vel per ſubſcriptionem manus mee proprie ad Caſas Dei ante delegavi forte & ſive vel L. ad preſens ſimiliter facio, quod nos extra jam dictas nec fecimus, nec facere rogavimus à quocunque preter iſtum, quem firmiſſimum volumus eſſe, quolibet tempore fuerint oſtenſa nullum ſortiantur effectum, ac vacua & inanes apareant, auctorem vero criminis atque folſarium nec inultum ſuo tempore patiatur judiciaria ſevera poteſtas. Si quis vero, quod futurum eſſe non credimus, ſi ergo ipſe, aut aliquis heredum aut proheredum meorum, aut ulla oppoſita perſona, vel etiam quis libet homo preſentem paginam, vel que acta mea, que Ego devoto animo pro eterna retributione feci & firmare rogaſt infligere conaverit vel tentare aut minuere preſumpſerit, is primitus iram omnipotentis Dei & omnium ſanctorum vel angelorum ejus offenſionem ſed & cuncte Eccleſie Catholice excommunicationem & ab omni populo Chriſtiano ſe extraneum & penam illam quam Dathan & Abiron aperta terra deglutivit viventesque eos infernus abſorbuit vel damnationem, quam Judas Iſcariothis, qui Xpm tradidit, & ſuſpenſus crepuit medius, ſic diffiſa viſcera ejus igne eterno perennitus intereant, vel ſodomorum interitu, qui ſolphureo igne flammante conſumpti ſunt, & diem judicii experiendum, damnandorum que omnium iniquorum conſummandum ſe exhorreſcat. Et itaque ſi Deum timere noluerint judicantes Principibus, cum..... auri .... libras Centum, argenti talentas centum ſimiliter coactos exolvat, & quod repetit non vindicet, & hec facta mea omni tempore firma & inviolata permaneant cum

ſtipulatione ſubnixa. Actum Habendo Caſtro ſive Romascomonte Monoſterio publice Anno octavo Regnante Domino noſtro Theorico Rege.

Annus octavus Regni Theodorici eſt. an. C. 727.

In nomine DEI ſummi & Salvatoris N. J. C.

LVDOVICUS divinâ repropitiante clementia Imp. Aug. Quia noſtrum eſt cuncta loca regni noſtri ad laudem & ad gloriam DEI conſtructa defendere, & ſtabilire, & in tranquilitatem pacis reſtituere, Præcipimus, ut Abbatiam in parte Voſagi à quondam Principe nobili Viro Maſone, unde etiam nomen traxit, quæ vocatur Vallis Maſonis, fratre videlicet Ducis Ludfridi Adelberti & Eberhardi, qui Morbach conſtruxit in honore pretioſi Martiris atque pontificis Leudegarii fundatam nulla deinceps hominum perſona preſumat deſtruere, vel inquietare neque ulla freda haribanna opera reviſoria, ſtipendia, ſive aliquas exactiones de familia, vel de poſſeſſionibus ejusdem Eccleſiæ indeficientis requirat, vel extorqueat, neque aliquid ex omnibus illis, quæ prefato loco donata ſunt, vel donanda erant, audeat aufferre vel diminuere, ſed omnia libere & inconcuſſè ibidem DEO famulantibus in perpetuum deſerviant: ſiquis autem de bonis Eccleſiæ ejusdem ſibi quicquam velit attrahere, falſa cauſarum affirmatione omnino non liceat, niſi in preſentia Primatum Regni, ne locus falſâ occaſione deprimatur, advocatus verò, quos neſcimus, quales futuri ſint, ex parte DEI & noſtra imperamus, & nullos ſubadvocatos, Exactores, nullosque legatos in eodem loco, vel in cunctis appenditiis ejus ponant, vel habeant, ſed ipſe advocatus, cui nos vel ſucceſſores noſtri bannum ſuper Abbatiam eandem dabimus, illius Eccleſiæ locis benignè provideat, & ſemel in anno puplicum placitum apud villam quæ vocatur Gowenheim ubi ſedes eſt judiciaria totius Abbatiæ, teneat, cum illis tamen, qui quod juſtum eſt, ſervant & diligant, Et ibi omnibus injuriam paſſis ſecundum idoneos ejusdem populi judices cæterorumque conſenſum juſtitiam faciat, nec aliquis de tota familia dives ſeu pau-

Digitized by Google

per terra ſua & jure ſuo privetur, niſi in prædicto loco communi cunctorum ſapientum judicio. Et in ipſa die puplici placiti Abbatiſſa, Advocato & ſuis ſervitium honeſtè exhibeat, & det: ad ipſum quidem locum, ubi congregatio eſt propter inquietationem devitandam cauſa placitandi non veniat, niſi per Abbatiſſam vocetur, & quidquid vel ubicunque ipſe advocatus in Abbatia placitando acquiſierit, abbatiſſa duas partes accipiat, ille tertiam. Clerici verò & illi laici, qui genere & morum honeſtate familiæ præſunt, & Eccleſiæ præſunt ad nullum ſervitium ſervile cogantur, vel in corpore vel in rebus eorum, ſed abbatiſſæ fideliter ac devotè famulentur quos & ipſa non ut ſervos, ſed ut mater filios tractare debet, ut autem ſucceſſores noſtri Reges vel Imperatores curam ejusdem Eccleſiæ habeant conſtituimus, ut quotiescunque Rex vel Imp. Romanus Baſileam veniat, quælibet Hoba vel Manſus ad ſervitium ejus duodecim nummos perſolvat; quæcunque ergo potens perſona, advocatus, ſive alius quisque hæc decreta noſtra infregerit, ira DEI, & omnium Sanctorum & tremendi judicii, & noſtra contremiſcat, Et aut fines regni exeat, aut XXX. libras auri optimi ad fiſcum Regis, reſtituto prius Eccleſiæ damno, perſolvat: hæc autem ſunt nomina villarum & locorum, in quibus præfata Eccleſia habet proprietates, & poſſeſſiones extra vallem, quæ vallis tenens bannum & munia protenditur à Gouuenheim usque ad ſummitatem montis Grazonis, Brunnhobetum, Giletuillre, domna Maria, Suerza, Benſingum Rotbach Balderichesdorff, Spechbach, Rollingum Morſchuillere, Zullenesheim, Vrſpach, Stennenbrunnum, Bouchbach, Richenesheim, Mulenhuſum, Eniſigesheim, Vffholz, Herlichesheim, Ongresheim, Sigoltzheim, Lagenheim, Sigenesheim. Symeon Diaconus ad vicem Frideguſi Archicancellarii recognovi data XI. Kal. Julias anno Chriſto propotio X. Imperii Domini Ludovici piiſſimi Auguſti, Indictione I. actum Franconofurt palatio fœliciter Amen.

LUtholdus DEI gratia Epiſcopus Baſeelenſis vniuerſis Chriſti fidelibus preſentes litteras intuentibus notitiam rei geſtæ litigantibus coram nobis iudicio preſidentibus venerabili Dominâ Mechtilde abbatiſſa Maſonis vallis ex parte una & nobili Viro Alberto de phereto eiusdem loci advocato ex altera ſuper diverſis damnis & iniuriis ipſi abbatiſſæ & Eccleſiæ ſuæ ab eodem illatis. abbatiſſa quoddam in medium protulit inſtrumentum cujus tenor talis eſt: *Lutoldus Dei gratia* Baſileenſis Epiſcopus Vniverſis Chriſti fidelibus preſens ſcriptum inſpecturis notitiam Subſcriptorum Cum inter uenerabilem Dominam Mechtildem Abbatiſſam Vallis Maſſonis & Eccleſiam ſuam ex parte una & nobilem Virum Albertum pheretenſem aduocatum ibidem ex altera diſſenſio uerteretur partibus coram nobis conſtitutis recognouit idem Albertus duas partes omnium emendarum & vtilitatum ex iudicio & iuſtitia in eiusdem loci diſtrictu prouenientium ad ipſam abbatiſſam & Eccleſiam ſuam ſaluâ ſibi tantum tertiâ libere pertinere Recognouit etiam quod omnes officiales ipſius Eccleſie debent eſſe immunes à qualibet exactione & ſeruitio aduocato aut Epiſcopo exhibendis & quod nulla exactio debet fieri ab Epiſcopo & aduocato in eodem loco niſi prius ab abbatiſſâ petita licentia quam ipſa nec debebit nec poterit denegare & cuiuslibet exactionis decima pars de Jure ſpectat ad abbatiſſam & eam percipere debet antequam inter Epiſcopum & aduocatum reſiduum diuidatur Recognouit etiam quod Abbatiſſa in homines qui dicuntur hubary Eccleſiæ liberam habet poteſtatem faciendi exactiones tamen competenter moderandas & quod ipſe ſingulis annis ſemel in villa gewenheim generale placitum debet celebrare ut ibidem tam jura Eccleſie quam Epiſcopi & aduocati coram eo publice ab hominibus recitentur & hæc omnia promiſit bonnâ fide abbatiſſæ & Eccleſiæ donec aduocati fungetur officio ibidem ſe inuiolabiliter ſeruaturum & in premiſſorum memoriam preſentem paginam ad petitionem partis vtriusque conſcriptam tam meo quam Domini Bertholdi Pheretenſis Canonici noſtri ſigillis fecimus communiri. teſtes huius rei ſunt henricus Prepoſitus, Wilhelmus Decanus Hugo Cantor Conradus Camerarius Henricus ſecundus Camerarius Joannes de Batolstorff Lutoldus Vlricus de Baden Canonicus Baſileenſis Magiſter Conradus Scholaſticus Argentinenſis Burckardus Capellanus Arnoldus plebanus de Blezheim, Hugo monachus Petrus

Digitized by Google

trus aduocatus, Otto Scalcitus. frater ſuus, Petrus Marſchalius Albertus de Argantina Henricus Pincerna Chraſto Joannes der Chindoy, Rudolphus de Rheno milites & alii quam plures Clerici & Laici, actum Baſilee Anno Domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo primo octauo Kalend. Septembris prolato vero inſtrumento publice perlecto & expoſito tandem poſt multas altercationes Albertus iuramento corporaliter preſtito promitit quod abbatiſſe deinceps omnia Jura ſeu conſuetudines in eodem inſtrumento contentas inuiolabiliter obſeruabit & ſi caſu ſcienter uel ignoranter contra aliquem uel aliquos de articulis in eodem contentis uenire preſumpſerit ſi communitus infra quatuor ſeptimanas poſt commonitionem proximas Abbatiſſæ non ſatisfecerit à nobis uel ſucceſſoribus ſeu Judicibus noſtris nulla alia admonitione uel citatione premiſſa ex tunc præter perjurii reatum excommunicabitur Et omnis diſtrictus ejus Eccleſiaſtico ſupponetur interdicto & ad quemcunque locum declinauerit ſeu uenerit ea die ſiue diebus quibus ibi fuerit ceſſabitur a diuinis preſertim cum Idem ſeipſum obligauerit ad has pœnas, preſentes autem litteras de Conſenſu partium conſcriptas, pro eo quod ipſe Albertus confeſſus eſt in Jure ſigillum proprium ſe non habere nos ad robur & memoriam promiſſorum & ad petitionem ipſius noſtro Capituli noſtri nec non Bertholdi grand Wallenſii Eccle propoſiti ſigillii fecimus communiri, teſtes hujus rei ſunt Henricus Propoſitus Wilhelmus Decanus Hugo Cantor Bertoldus grand Wallenſis Eccleſie Canonicus Prepoſitus Lotholdus Joannes de Ratoltstorff Canonici Baſilienſis Magiſter Exkirfridus Henricii plebanus de Mulhuſen Henricus plebanus de Gowenheim Arnoldus plebanus de Blozheim Conradus de Rottelen Petrus aduocatus Baſileenſis dictus Scalarius Hugo monachus Henricus de Valle Mazonis Albertus de Argentina Henricus Pincerna Petrus Marſchalcus Joannes der Chindoy Hugo de Ildetha Chraſto de Guebweiller & alii quam plures Clerici & Milites Actum Baſileæ Anno Domini Milleſimo ducentiſſimo quadragaſimo quarto decimo tertio Kalend. Maji Signé Et ſellé.

Collationné ſur ſon original eſtant en parchemin & fait rendu par le Notaire Royale au Conſ. ſouuerain d'Alſace ſoubſigné le quinze Septembr. mil ſix cens quatreuingt Vn.

Rogier Notaire Royal avec un Cachet en cire Rouge.

[MORPELI, moros. Gloſſ. Monſ. p. 343.
MORSALI, mortariolum. p. 321.
Morſara, mortariola. p. 338. hodie *Mörſer.*]

MORD, MORT, MORDRUM, cædes, Otfrid. I. 20, 48. de infanticidio Bethlehemitico:

Iz ni habent livola,
nob iz ni leſent ſcribara;
Thaz jungera uuorolti
ſulih mord uuurti.

Nec habent id libri,
nec legunt ſcriptores (Hiſtorici)
Quod juvenis orbis
talem necem expertus.

[Scherz. in Not. duos poſteriores verſus ita vertit:

Quod junioribus (i.e. hanc cædem ſequentibus) ſeculis
ſimilis cædes contigerit.]

Regino de Diſcipl. Eccl. II. c. 5. §. 6. unde ejiciendæ & emendandæ voces *Mortridum, Morchidum*, V. St. Baluz. ad Regin. p. 586.

Lex Lomb. Lib. I. t. 9, 15. t. 36. c. 1. Lex Aleman. c. 49. & c. 76. *Siquis fecerit morttotun.* ubi Gl. i. *mort.* Hodie *Mordthat.*

Murdrum, Regiam Majeſt. Lib. IV. c. 5, 3. quod nullo vidente vel ſciente clàm perpetratur. Sic & *Murtre* in teſtamento Philippi Auguſti R. Franciæ an. 1190. differt à ſimplici homicidio, apud Dn. Leibniz. J. G. Diplom. p. 3. *meuchelmord.* V. & Königsh. Chron. cap. 5. §. 111.

[Hinc *farmurdren*, quod vide ſupra lit. F.]
Gothis *Maurthr*, Marc. XV. 7.
ASax. *Morthor.*

MOSEN, maculæ, *Flecken*, *Maſern.* Geiler. Narrenſchif. fol. 10. & paſſim.

MOSEN, *mauſen*, *rauben.*

Moſedo, *Mosdo*, exſpoliatio, L. Salic. t. 17. c. 1. ſqq. XX. ſi. XXXVIII. 5, 6. LVIII.

MOSER, *möchten, muſten, betten mögen.* Fragm. de B. H. ℣. 2093.

Thie uogele under theme himele
Moſer tot nither uallen
von theme unmaren ſcalle.

MOT, proſtibulum, *Motkaſſe*, lupanar, Kilianus. Fr. Jun. ad Willeram. p. 202. Chron. Sax. vet. f. 1008.

MOT, animus. vide *Muat.*

[*Mot*, i. e. ſermo, proverbium, colloquium. *Folkmot*, populi conventus ſ. placitum. LL. Alvredi R. c. 42. *Mot* Gallis, Hiſpan. Diction. *palabro vocablo*, à Græco μῦθος quod etiam ſignificat ſeditionem. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

MOUR-

MOURPAUM, caprificus. Gloss. Monf. p. 319.

MOULO, viſcerum, carnium, internorum. p. 363.]

MOYE, v. moie.

MUAD, laſſitudo.

Muad, quies, tranquillitas, quam laſſi deſiderant. Otfrid. I. 20, 57. de matribus infantum ab Herode interfectorum: *Muad ſie thar nie woltun.* i. e. ſie wolten ſich nicht zu frieden geben, noch tröſten laſſen.

[*Muad* in nullo Codice MSCto h. l. reperitur, ſed ejus loco *Quad*, ut Scherz. in Notis obſervat.]

MUADER, MUADE, müde, laſſus, Otfrid. II. 14, 13.

de Chriſto:

Tho giſaz er muader.
Tunc conſedit fatigatus.

Muadee, laſſeſcat: Kero. c. 7. *Ih muota mih ruofendo*, laboravi clamans. Notk. Pſalm. LXVIII. 4. *Harte mote in ther ſweiz*, Fragm. de B. H. ℣. 1111. & 1638. [*Muot*, cruciat, *macht mir vil müde, verdruſs.* Scherz. Not. ad h. l.]

Muotbe, fatigatus, Willeram. in C. Cant. p. 51. 132. 103. [In noſt. ed. p. 22. legitur *muode.* p. 57. *muodeſt.* p. 45. *muodeta.*]

Muadax muat pibebit ſlaf: feſſam mentem detinet ſopor, Hymn. XV. Fr. Jun.

Möbten quieſcere, Fragm. de B. H. ℣. 1294. *mobte möten von grozen arbeiten.* 2773. *Begonde muobten.*

Immuodende, infatigabiliter, Notk. Pſalm. XVII. 35. [hodie *unermüdet.*]

Ze MUASE, ad menſas: Kero. c. 63. *Zi muaſe giſaz*, accubuit, zu tiſche ſaz, Otfrid. IV. 9, 34. V. *Mias.* & mox *Muaſes.*

MUAS, MUAZ, MUOS, cibus, eſca. Kero: *Muaz*, pulmentarium, c. 39. *muaſo*, ciborum. c. 49. *muaſes* cibi, c. 24. *fona muaſe*, de cibo. cap. 49. Otfrid. I. 24, 13.

So uuer ſo oub muas eigi,
gebe themo ni eigi.
Quicunque etiam eſcas habet,
det ei qui non habet.

Id. IV. 2, 14. de diſcipulis ultimam cœnam juſſu Chriſti parantibus:

Tho z'emo abande ſar
garetun ſie ſin muas thar.
Tunc ad veſperam illico
paraverunt ejus cœnam ibi.

Cap. 10, 5.

Thes muaſes gerota ih bithiu,
thaz ih iz azi mit iu.
Hunc cibum deſideravi propterea,
ut comederem eum vobiſcum.

Cap. 11, 21.

Er ſtuant ir themo muaſe
tho zi themo abande.

Surgebat à cœna
tunc veſperi.

Muos, eſca, cibi, Gl. Lipſ. qui adjicit: *Nos pro olere.* Somnerus: *Huic, ſono ſaltem, affine, Sax. myſe, & meſe, pro menſa: üs etiam mete pro cibo: nobis hodie meſſe pro ferculo.* Sic nos hodie *Tiſch & Koſt* communtantur, *bey einem in die koſt oder zu tiſch geben.*

[Tatian. c. 13, 11. de Johanne Bapt. *Sin muos uuas heuuiskrekio*, eſca ejus erat locuſtæ.

In Gloſſis Boxh. occurrit, *muas*, alimonia. Germani in ſenſu ſpeciali eam vocem retinent, pro legumine, aut pulmento, ciboque adeo ſecundario quocunque, ein *mues, ein gemüſe, zugemüſe.* Palthen. Not. ad Tat. p. 329.]

Abantmuaſe. vide *Abant.*

Dagamuaſe, prandium, Otfrid. II. 14, 192.

Iman thes bathun thar,
thie jungoron then meiſtar,
Thaz er thar giſazi
zi dagamuaſe, inti azi.

Interea rogabant tunc
diſcipuli magiſtrum,
Ut iſthuc ſederet
ad prandium & ederet.

Adde. V. 13, 66. conf. *Imbis.*

Mustheil, penus, cibaria domeſtica, J. Sax. ad viduam nobilem pertinentia.

MUAT, mens. *Muatu*, animos: Kero. c. 2. [*Muat*, mentem. Idem Kero. Prol. pag. 16. *muate ſinemu*, animo ſuo. c. 7. *ebanemu muate*, æquo animo. c. 31. *in muatum*, in mentibus, c. 2. *mit cuatu muatu*, bono animo: *mit ubilo muatu*, malo animo. c. 5.] Generis neutr. *thaz muat*, Otfrid. III. 20, 147. III. 1, 63.

Gloſſ. Lipſ. *muodis, mentis:* qui addit. *nos Moet.*

[*Muoth*, anima. Gloſſ. Monſ. p. 329.

Muota, animas. p. 365.

Klauu moto, ſuſpecto animo. p. 404.

Moto varfallanemo, mente conſternata. Rhaban. Maur Gloſſar. *der muth verfallen. Mot*, Sax. *Moot*, Germ. *Muth*, animus. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 87. ſeq.]

Muat, voluntas. Otfrid. II. 2, 58.

Verba Joh. I. 13. ita transfert:

Ni quamun ſie fon bluate
noh fon fleiſclichemo muate
Non venerunt ex ſanguine
nec ex carnali voluntate.

Adde IV. 4, 106.

Spiritus, Otfrid. II. 16, 2.

Salig birut ir arme
in thiu iu thaz muat iz uuolle.
Beati eſtis vos pauperes
quatenus vobis ſpiritus hoc vult.

[*Mu-*

Digitized by Google

MUA.

[*Muoth*, ſpiritum. Gloſſ. Monſ. p. 351. *Muotes*, ſpiritus. p. 339. 353.]
Conſcientia, Otfrid. III. 20, 147.

Gibeizit mir thaz minaz muat,
thaz er iſt foraſago guat.
Jubet me hoc mea conſcientia,
quod ipſe eſt Propheta bonus.

Muat, mens, differt ab anima: Notk. Pſal. XLII. 5. ad animam ſuam loquitur David: quare triſtis es, *ſid Gotes pilde dir ana iſt, ih meino uuisse unde fermuneſt, diu oub muot, mens, gebeizzen ſint*, i. e. poſtquam Dei imago in te eſt, intelligo rationem & intellectum, quæ etiam mens appellantur.

Intduat ſih ther muat, aperit ſe animus, Otfrid. III. 18, 11.

Muotfich. vide *Siech.*

Muat, Adj. mutig, alacris, animoſus. Otfrid. I. 1, 145. de Francis:

Si ſint faſt muate,
zi managemo guate.
Sunt valde alacres,
ad bonum varii generis.

Conf. eund. ad Ludov. R. v. 91. & L. II. 10. ult.

Faſtmuate, firmi animi vir, Otfrid. IV. 29, 9. de vere credentibus.

Sie ſint alang io zi guate,
iob harto faſtmuate.
Sie ſint al einmuate
zi allemo anaguate.
Hi ſunt integri ad bonum,
& valde firmi animi.
Sunt omnes unanimes
ad quævis optima.

Ungimuati, Otfrid. I. 8, 21.

Jo uuas imo ungimuati
thuruh ſino guati.
Eratque ipſi (Joſepho) moleſtia
propter ejus bonitatem.

[Quid ſi redderem. *Joſeph war unmuthig*, h. e. triſtis.]

Muatdati, animoſum facinus, Otfrid. IV. 12, 91. de Juda Iſcariota:

Ni uuas thar, ther firſtuanti
uuaz er mit thiu meinti,
Oub thia muatdati,
thebeino mezzo irknati.
Non erat hic qui intellexiſſet,
quid ipſe per hoc ſignificaret,
Aut qui hoc animoſum facinus
ullo modo percepiſſet.

Muatuuillon, voluntas, in bonam partem. Otfrid. IV. 1, 80. ad Chriſtum:

Ih biar giſcribe follon,
then thinan muatuuillon.
Hic ſcribo ego plenarie
animi tui voluntatem.

MUA.

Idem I. 22, 32. II. 12, 82. III. 13, 5. cap. 18, 84.
In malam partem, Otfrid. V. 19, 12. de judicio extremo:

Quement thara oub thanne
thie uuenegun alle,
Thie biar gidatun follon
then iro muatuuillon.
Venient eo etiam tunc
miſeri omnes,
Qui hic fecerunt plene,
ſui animi libidinem.

Gimuato, bene animatus, gratioſus, clemens. Otfrid. ad Salomon. Epiſc. pr. I. 25, 31. & ult. c. 15, 23. V. 24, 103.
Animoſus, Otfrid. I. 11, 95.

Nob man io ſo gimuati,
ther erzelle ira guati.
Nec quisquam eſt tam animoſus,
qui enarret ejus (Mariæ) gratiam.

Gimuato, conſtanter, animoſe, Otfrid. V. 8, 31. III. 24, 69.
N'iſt mir iz gimuati, non eſt mihi in animo, Otfrid. IV. 11, 46. vide ſupra lit. G.
Zimuate, Otfrid. IV. 5, 117.

Thar duent ſe uns io zi muate
ſitu filu guate.
Hic revocant nobis etiam in mentem
mores multum bonos.

Mammunti gimuati, humanitas gratioſa, Otfr. I. 25. fi.
In muat lazen, Otfrid. II. 19. pen.

Sie lazent in io then in muat
ſo uuer ſo in liobes filu duat.
Sinunt ſibi hunc in animum,
quicunque iis cari multum facit.

In muat quam, Otfrid. III. 24, 85. in mentem venit.
Aramuati, V. A.
Heizmuati, iracundia, Otfrid. I. 20, 4. Gloſſæ Lipſii: *Heimodi, & heitmodi, furor.* ubi Somnerus: *Quod quis, tanquam impos animi, furore actus, facit, in the hotmood factum dicimus, uti etiam in the mad mood: hot autem, ut ſupra in batongon, à Sax. Hat veniens, ferventem ſignat; moode, Sax. mode, Teut. moed, mentem, animum. Fuor autem Sax. Hat. heortnyſſe, quaſi cordis fervor: animoſitas, modmeſſe.* v. *Hatongon.* & *Heiz.*
Mezmuati, humilis. Notk. Pſalm. XXIX. 9.
Otmuati, humilitas. Otfrid. IV. 11, 36.

Thiu ſin boha guati
lerte ſie otmuati.
Hæc ejus ſumma bonitas
docebat eos humilitatem.

vide inf. *Od.*
Ubarmuati, Otfrid. II. 3, 96.

Fon herzen iz io intfuarti,
thiu unſer ubarmuati.

Digitized by Google

MUA.

De cordibus id eduxit
noſtram ferocitatem. (incredulitatem.)

Ubermuatoſen, Notk. Pſalm. X. 2. *Unz der argo ſo ubermuoteſot* : dum ſuperbit impius. Pſal. LIV. 13. *Der mih bazzet ſprache der fone mir ubermuetelicho*: is qui oderat, ſuper me magna locutus fuiſſet. conf. inf. Lit. U.

Widermuati, adverſitas, injuriæ, Otfrid. II. 16, 60.

Salig thie in noti
thultent arabeiti,
Then man b'iro guati,
duit ofto uuidarmuati.

Beati qui ſollicite
tolerant perſecutionem,
Quibus pro ipſorum beneficiis
fiunt ſæpe moleſtiæ.

Adde V. 7, 52. c. 23, 283.

Notk. Pſalm. XIX. 4. *Gehubtig tue es unſih allero uuidermuote;* memores faciat nos omnium injuriarum. Pſal. LIV. 17. *Uzzer dien uuidermuoten.* vide inf. Lit. W.

MUATER, mater: *dera muater chrefteo*, matris virtutum. Kero. c. 64.

MUAZ. vide inf. *Muſs.*

MUAZE, vacantia, ſpatium, *Friſt*, *Muſſe*, hodie: otium. Otfrid. III. 25, 23. Pontifices & Phariſæi de Chriſto:

Irgeit iz zi anguſti
oba mes duen thie friſti,
Thaz er in themo muaze,
then liutin ſih giſuaze.
Progredietur res ad anguſtias (incitas)
ſi nos concedimus tempus,
Ut in tali ſpatio,
hominibus ſe inſinuet.

Muazzo, *Muazzot*, vacat. Prol. p. 15. *Muazzoen*, vacent: c. 48. vacant. c. eod. Kero. Gl. Fr. Jun.

Muazzotirot, vacat, eædem.

[*Muozu*, otii. Gloſſ. Monſ. p. 341.

Muoza, licentiam. p. 360.

Muozigi, vacuitatis. p. 357.

Muozigero ſlaffi, lenti torporis. p. 385.]

Ih hauo mih gemuozegat uuereldlichero ſorgan, [n. ed. *Ih habo mich gemuozeget.*] cœpi vacare à terreris curis, Willeram. ad C. Cant. p. 90. n. 38. ubi malè Annotator dubitat: *An à verbo mæzzigen, moderari; an verò hinc verbum mœtſen abſcindere, amputare, ſecare, quod Ital. mozzare, dicitur?* Eſt enim verbum radicale, *muozen*, vacare. Idem Willeram. p. 166. [n. 69. *Darzuo ne mag ich mich gemuozegan*,] *harzuo ne magh ich mich gemuozegan:* non poſſum huic rei vacare, nolo hoc aggredi.

Unmuazza, occupatio: *Unmuazhaft*, profanum: Gl. Jun.

Keunmuazon, occupari, Kero. [*Keummuazon* habet Kero. c. 48. vide ſupra Lit. K.]

Unmuozzecheit, occupatio, operatio. Notk. Pſalm. LXX. 15. *Die in iro unmuozzecheit uuerbinte*, qui in ſuis operibus verſantur, non-otia ſectantes.

MUC.

Conf. *Muos.*

Caſſeneuve in Originib. linguæ Francicæ τὸ *Amuſer*, ab hac voce Alemannica aut Francica deducit, & exponit, *occuper à une action oiſeuſe & de peu d'importance.* Sed quod hanc noſtram à Græca, Muſa & Muſica vult derivare, longius petitum, nam eadem ratione talem barbariem & Romanis poſſim imputare, qui liberalium artium ſedes *ludos* vocarunt. Conf. & Menag. *Etymol. Gallic. v. Muſer.*

[MUCCA, culex. Gloſſ. Monſ. p. 400. hodie mücke.

Muccun, culicem. p. 389.

Muccaneze, conopeo. p. 359.

Lancpeinna mukka, conſequentia. p. 409.]

MUEN, vexare, quaſſare. Notk. Pſalm. XCIII. 5. *Muobton mite dine erbe*, vexaverunt hæreditatem tuam. Idem Pſalm. CV. 30. *ſtillota die muobi* de Phineas: ceſſavit vexatio. & ℣. 32. *dar uuard Moyſes kemuohet*, vexatus eſt Moſes.

Muen, Otfrid. V. 23, 305. de miſeria hominum hujus vitæ:

Ni ſie ſih io muen,
mit managemo uueuuen.
Quin ſe angant,
variis tormentis.

℣. 334. de beatis in vita æterna:

Thio fruma then thar bluent,
thie ſih zi thiu biar muent.
Bona eis ibi florent,
qui eo hîc laborant.

vide & *Muohen.* & *Muven.*

MUGELAR, thaz mere ſahs, enſis Genulini, ut videtur, Fragm. de B. H. ℣. 931. V. inf. v. *Namen.*

MUGUN, valent, Otfrid. II. 1, 96.

Sint thie man al firdan
ni mugun iz bifaban.
Sunt homines omnes perditi
non poſſunt eam amplecti.

[Scherzius ita h. l. transfert:
Siquidem homines omnimodo mali
non poterant id (lucem) amplecti.]

Adde III. 5. 1. [ubi *Mugun*, debemus, Schilterus transfert: Scherzius vero in Notis *poſſumus.*] IV. 5. 113. [Hic Schilterus *mugun* reddit *poſſumus:* Scherzius in Notis, *debemus.*] vid. *Magen.*

[MULA, vel *Snabul*, roſtrum. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

MULE, mola. Vide ænigma de mola h. e. de Eccleſia V. & N. T. Tyrolis Regis Paræneticum. p. 277.

Zumüller, in Stat. Auguſtan. MSS. *den zumüller iſt niemand nichts ſchuldig, der ſol der muller ſelb beſtiften.* Ad Rhenum vocant den *Mularzt.* [In Suevia hodienum *Zumüller* vocatur ille ſervorum in molendino, cujus in opere primæ partes ſunt.]

MULEN, conterere. Notk. Pſal. XLIV. 8. *mulinde fleisliche*, conterens carnales.

Ih gemulet uuerde, tribulor: Notk. Pſalm. LXIII. 2.

Fer-

Fermület herza, contritum cor, Notk. Pſalm. XXXIX. 8.

Dero ſundigon zene fermuletoſt tu. Dentes peccatorum contriviſti. Id. Pſalm. III. 8.

conf. ſupra *Farmulita.*

[*Multit*, ſarriet, Gloſſ. Monſ. p. 334.]

MULFIHE.

Lib. MS. chartae. Ordinationum Argentin. Lit. L. pr. *Item von eim Mulfibe das do ſtirbet in der ſtat zu Stroſsburg, one libes erben, lot das vſs wert, oder der under das gebört dem Schultheiſen zu Stroſsburg in ſinen Seckel &c.* & poſtea in eodem: *Item wann ein perſone in der Stat geſtirbet, und etwas gutes binder ime laſſet, es ſi luſel oder vile, weiſs das keinen Erben, ſo ſol ein Schultheiſs ſich des gutes unterziben und verſchriben &c.*

MULTI, *lien*, mülz, Gl. MSS. AS.

MUMMART, Mummel, quo pueri terrentur. Cæſar. Heiſterb. L. 7. c. 46. de puella triennali à lupo rapta: *Mummart momordit me.*

MUMMONTI, V. *Mammen.*

MUNCH, Geſchlechte der Munche virerley, 1. Cloſter-lüte. 2. Einſidel. 3. Sabaraitæ. 4. Umloffer. Vid. Reg. S. Benedict. c. 1.

[*Municho fioreo uueſan chunni chund iſt.* Monachorum quatuor eſſe genera manifeſtum eſt. *Eriſta ſamanungono daz iſt muniſtrilib.* Primum cœnobitarum, hoc eſt Monaſteriale. —— *Andraz chunni iſt einchoranero, daz iſt ualdlichero.* Secundum genus eſt Anachoritarum, id eſt, Heremitarum: —— *Dritta Kewiſſo municho uuirſiſta chunni iſt libbiſarro.* Tertium vero monachorum deterrimum genus eſt Sarabaitarum. —— *Fiorda kewiſſo chunni iſt municho daz iſt kenemmin ſuuiharro.* Quartum vero genus eſt monachorum, quod nominatur gyrovagum. Kero. cap. 1.]

MUND, os. Kero. c. 2. 3. 6. *munde minemo*, ori meo. c. 6. *er herzin indi munde*, ex corde & ore. c. 4. vide inf. *Munt.*

MUNDAT, MUNITAT, MUNITATE, immunitas, locus vel diſtrictus exemtus à jurisdictione civili ordinaria, *die Freyheit, in Stifftern* &c. Unde opponitur Comitatui: Chron. Lauresham. p. 65. in deſcriptione limitum Michlenſtetenſium, in fine: *Ex qua ad quercum inter Graſchaphf & Munital.* leg. *Munitat.* Freherus in Gloſſar. allegat Rudolphi Regis arbitramentum inter Abbatem & Conſulatum Wiſſenburgenſem: *Queſtiones etiam, quas ab his, qui extra civitatem, in locis tamen ad Emunitatem, quæ vulgò dicitur Munitate, ſpectantibus habitant, ante Cameram prænotati Abbatis deduci contigerit.* De qua immunitate Wiſſenburgenſi vide Wehner. *Obſ. v. Mundaten.* ubi etiam de Bambergenſi & Ruffacenſi. hanc poſteriorem cum diſtrictu ſuo vulgò *Mundat*, dici, ipſe vero quaſi *Munus datum* interpretatur. Magis adhuc abludit B. Rhenanus Lib. 3. Rer. Germ. pag. 286. tradens *Mandat* dictum quaſi *nobilium clientum* (Manne) *locum*; nam *Tadt* Alemannis Francisque tractum ſive territorium vocatum. Atque ſi hoc poſterius probatum eſſet, inde origo nominis *Cadet* derivari poſſit, quaſi *capdat* i. caput ſeu dominus territorii ſeparatus à Regimine univerſali Pro-

vinciæ. Codex MS. Ruffacenſis: *Hic notantur redditus & poſſeſſiones Epiſcopi A. in diſtrictu Rubiacenſi qui vulgariter dicitur die Mundat.* Mundatum Epiſcopatus Arg. eſt vel Superius vel Inferius, *Obrecht. Pr. Alſat.* c. 12. p. 291. Conf. Wimpheling. de Epiſc. Arg. pag. 10. Guilmann. de Epiſc. Arg. p. 89. Vorburg. Vol. 8. p. 230.

MUNIG, munus, ſpeciatim Panis benedictus in SS. Cœna. Vid. du Fresn. Gloſſar. v. Don. & Munus.

Kilianus: *Murnighen, monighen, communicare, participare, conferre. Et: Sacra adminiſtrare. Et Communionem ſacram tradere.*

Bimunigen, adjurare per ſacra. *Sis bimunigot, biſuoram*, ſis adjuratus, obſecratus, Otfrid. IV. 19, 93. [Scherzius in not. reddit: *Sis admonitus.* Hodie dicimus: *ermahnt.* Anglo-Sax. *Munegunge*, admonitio. *Munigend*, monens. v. Benſon. Vocab. Anglo-Sax.]

MUNISTRES, Monaſterii. Kero. c. 1. *uuirdiger iſt muniſtres*, dignus eſt monaſterio. c. 2. p. 20. *in muniſtre*, in monaſterio. Prol. p. 16. c. 2. p. 20. 21. *Muniſtrilib*, monaſtetiale. c. 1.

Carolus Calv. Imp. Kapitulari an. 876. §. 8. *Ut Epiſcopi in civitatibus ſuis proximum Eccleſiæ clauſtrum inſtituant, in quo ipſi cum clero ſecundum canonicam regulam DEO militent. Muniſter*, monaſteria, Rhyth. de S. Annon. ℣. 621. Itaque Monaſteria fuerunt habitacula & reſidentia Epiſcopi & Cleri ſui, h. e. ad Eccleſiam Cathedralem pertinuerunt. Crantzius 3. Metropol. 32. de Eccleſia Mindenſi ait: *Vocat Annalis eccleſiam ſuam Monaſterium. Unde ſatis apparet, primodia hujus ſicut & cæterarum Eccleſiarum, fuiſſe regularia ſub ordine divorum vel Benedicti vel Auguſtini.* Atque hactenus differunt Monaſteria & Clauſtra. Monaſterium, Munſter, Domkirche: Clauſtrum, Collegiatkirche. Chron. Königsh. c. 1. §. 49. *einen Tempel, das iſt eine Kirche oder ein Münſter.* quo in ſignificatu idem c. 2. §. 140. *Vom Munſter Achen.* Sic & in primævis articulis Civitatis Argentoratenſis præter Monaſterium ſive Eccleſiam Cathedralem, reliquæ Eccleſiæ vocantur, Clauſtra, Stifft.

Conf. Barth. Schobing. ad Vadian. L. 1. de Colleg. p. 90.

[MUNIHLIHEN, ſingularem. Gl. Monſ. p. 375. *Munihtuomes*, ſingulariter.]

MUNK, munaf, holzbok. Jo. Keiſersp. Brosl. fol. 49.

MUNT, os, vide ſupra *Mund.* Deinde eloquium, eloquentia civilis, unde *Mundbar*, orator, *monoper*, de quo ſupra.

Tertio notat defenſionem, protectionem. Otfrid. ad R. Ludov. ℣. 63.

Von Gott er muazi haben munt,
iob uueſan lange giſunt.
A Deo obtineat protectionem,
& ſit diu incolumis.

Munto imo, defendit eum, Otfrid. III. 1, 67. de affectu matris erga filium:

Suntar ſi imo munto,
the'iz jaman thoh ni uuunto.

Digitized by Google

Imo ea ipsum defendit,
ut ne quis eum lædat.

V. 23, 58.

Thaz uuir thaz mammunti
in thinera munti
Niazen uns in muate.

Ut his deliciis
in tua protectione
Fruamur ex animo.

Repetuntur hæc verba ℣. 262. & 346.

Muntman, defensor. Notk. Ps. XL. 10. homo pacis meæ in quo sperabam, reddit: *Judas min muntmann, ze demo ih mih ferfab.* V. Du Fresn. Gl. in Oscul. pacis.

Muntman haben, civibus Augustanis olim prohibitum. J. Aug. MS..

Mundbora, suffragator. *Mundbyrd*, suffragium: Gl. MSS. ASax.

[*Mundportun*, patroni. Gloss. Mons. p. 394.]

Amunt, liber à tutela, Gloss. Du Fr. h. voc.

Muntigan, eloqui, prædicare, memorare. Tatian. c. 4, 8. *zi gimuntigonne sinero miltida*, ad memorandam ejus clementiam.

Mundware, mitis. Tatian. c. 22, 9. *Salige sint mundware*, beati sunt mites.

[*Munduuare*, proprie veraces, s. oris veridici, si à *mund* & *uuar* vox composita existimetur. Putat autem in not. MSS. Junius non à *war* quod verum notat, sed *uuare*, quod idem sit ac cautus, prudens, originem ejus petendam, ut adeo homo oris sui curam agens i. e. ex eo prodeuntia verba prudenter temperans eadem significetur. Ceterum amplectenda nobis videtur emendatio hujus loci in Cod. Jun. manu recentiori facta, *mitiuuare* cum vox ea Keroni mitem & Interpreti Isidori nostri mansuetum denotet. Vid. Jun. ipsum in not. ad Willer. p. 158. An autem composita illa sit à *mithan* vitare, & *uuare* prudens, ut idem sit ac vitandi prudens, id, præterquam quod de eo vocabuli *uuare* significatu dubium supereſt, longius nobis videtur petitum. Putaverim compositionem factam à *mit* cum, & *war* quod hominem olim denotavit, uti probat compositum *warwolf* λυκάνθρωπος, itemque ASax. *wer* quod virum, *uuara* quod communiter incolas & cohabitantes denotat, teste Somnero, ut adeo *mituuare* idem sit quod humanus, *der mit den leuten ist*, uti adhuc loquuntur Germani, quando hominem cum omnibus comiter atque benigne conversantem exprimunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 350.

Juvabit hic inserere epistolam Christ. Arnoldi ad Ge. Richterum, quantumvis prolixam, quippe quæ tum vocabulum *Mund*, tum alias antiquitates huc pertinentes egregie illustrat. Reperitur ea in Epistolis Richterianis p. 496. sqq. & post quædam, ita se habet:

„ Quia studio doctrinæ ac literarum, in ipsâ senectute (quam Tibi placidam ac lenem precor) pariter atque insimul delectaris; ea Tecum communicare sustineo, quæ mihi, commentariolum in *Valerii Catonis Diras* tandem aliquando typis paranti, in mentum novissime venerunt, de FREA, & LIBERA PUELLA, cujus haud infrequens in *Legibus Longobardicis* mentio occurrit, quas *Nic. Boherius* J. U. Interpres, *Capitulare Divi ac Sacratissimi Caroli Magni, Imperatoris & Franciæ Regis*, A. C. 1512. inscripserat. Quare nugarum mearum aliquid accipe, qui amici intemperiem ferre jam didicisti.

Rex Limprandus Legem hanc Longobardicam, *Lib. II. tit.* 46. tulit de *frea*, his verbis: *Si quis* fream *alienam, sine voluntate mundoaldi ejus, movere de casa, ubi ipsa habitat, præsumserit, &c.* Idem & *tit.* 52. hunc in modum infit: *Continet autem anterius edictum de* frea *sua, qui eam male tractaverit, amittat mundium ipsius &c.* In legum veterum Glossario *Lindenbrogius* hæc habet: *Frea, id est, mundo.* Vel, prout est in Glossis Papiæ: *Frea est mundo.* Sed quid hoc? quærit *Henr. Spelmannus in Archæologo:* Opinro, inquit, pupilla; utpote quæ in mundio est, seu tutela, & sub alterius potestate. Videtur sane, illud *mundo* esse Germanicum nostrum *mündig*; hinc etiam tutor à nobis vocatur *Vormund*, qui *præest* personæ, quæ *mundo* sive *mündig* appellatur. Verum id discriminis Te non celabo, quod *Bignonius in Not. ad Marculfi Formulas* profert: *Longobardicis Legibus feminarum tutor Mundoaldus & Mundius dicitur.* Hic diserte, Bignonius vocat feminarum tutorem; ita ut *Mundoaldus* vel *Mundius*, de utriusque sexus (ceu voces illæ, *Vormund*, & *mündig* apud nos hodie in usu sunt) tutore accipi fortasse non queat? De *Legibus Longobardicis* verum id quidem esse largiar; ita tamen, ut veteri linguæ Teutonicæ observatio illa, de latiore significatu vocis *Mund*, & quæ inde formatur, *mündig*, nihil deroget: Nam *Mund* sive *Mundius* in genere, ut ajunt, *tutorem* sonat; & *Mundium* nihil aliud est, quam *tutela.* Sic apud Longobardos mulieres etiam nuptæ *erant in mundio* alicujus, ut Romæ *in* perpetua *tutela;* ceu Vir ille celeberrimus, *Jo. de Laët*, sua manu ad Capitulare, à Boherio editum, id annotavit. *Richardus Verstegan* in eleganti libello suo, cui titulus est, *a Restitution of decayed intelligence in Antiquities*, Saxonicum nomen *Edmund c. VIII.* hoc quidem exposuit modo, cujus hæc sunt verba, ex Anglico translata idiomate: Ab *Ed, rectius Ead* (i. e. Juramentum) & *Mund; quod in vetere linguâ nostra est Muth* (i. e. Os) *sed antecessores nostros usurpasse reperio Muth pro Mouth. Sic igitur usurpabant Mund, ceu id in Belgio adhuc ubique locorum receptum atque usitatum est.* At vero totius antiquitatis peritissimus *Jo. de Laët*, in margine illius libri Anglicani (quem ego ex Ejusdem Bibliotheca haud ingratus possideo) ad verba ista: *Mund, quod in vetere linguâ nostra est Muth*, hanc notam appinxit: *Muth quidem inveni, sed Mund nequaquam; Mund veteribus est patronus, & tutor.* Hæc ille. Nimirum *Edmundus* significat *juramenti tutorem*, sive custodem; neque *os juramenti.* Quapropter *Mundius*, itemque *Mund*, aut *Vormund* in genere tutorem denotat. *Marculfus lib. II. Form. tit.* 24. Hæc duo concinnavit: *Sub mundeburde, vel defensione.* Nam

mun-

Digitized by Google

mundeburdium ipſi *tutela*, ſive *tuitio & defenſio*, ut loquitur Greg. Turonenſis, aut *munimen* eſt. Nunc porro LIBERAM PUELLAM videamus; de hâc præclarè, ut ſolet, *Voſſius lib. II. de Vitiis Sermonis, cap.* 7. inter alia: *Frea* in legibus Longobardis dicitur *puella* ingenua, vel *libera* in *mundio*, ſive ſub *tutela*. Ac *mulier* quoque Saxonibus *freo*; nempe non quælibet nupta, ſed *libera*. A *freo* autem Saxon. *libera*, Germanis *Frau*. Itaque proprie *dominam* notat. *Jo. Loccenius in Lexico Juris Sueo-Gothici* commemorat Suecicum, *Husfroea*, Weſt-Gothicum *Husfrea* & Islandicum *Husfreji*, quæ & *uxorem* ſignificat. Cæterum *Fulfrea* vel *Fulfreal*, in Gloſſis exponitur, *ſive ingenua, ſive libera*. Nempe ſic dicitur (ait ibidem Voſſius) qui, quæve, *plena* fruitur *libertate*; ex eo, quod *plenus* Saxonibus *foll*, uti Anglis *full*: & *liber* Germanis *frey*, Anglis *free*. Vox illa, *Fulfreal* extat in Legg. Longobardicis *lib. I. tit.* 25. *l.* 6. quæ Rhotaris eſt: *Si mulier libera fulfreal ſupra furtum comprehenſa fuerit*. Sententia eſt, ſi furata ſit *mulier plenæ libertatis*, qualem dicimus *Fulfrealem*. Item *lib. II. tit.* 12. *l.* 1. legere eſt: *Liberam uxorem, id eſt, fulfreal*. Etiam *tit.* 14. *l.* 17. hæc habentur de liberto: *Libertus homo, qui fulfreal factus eſt*. Hæc, ante Voſſium, obſervarunt *Jo. Martinus Lydius in Gloſſis Latino-Barbaris p.* 58. ſub finem Operum Nicolai de Clemangiis; & *Henr. Spelmannus in Archæologo*, ſive *Gloſſario*, *fol.* 301. Expreſſe autem, *libera puella*, vocatur *lib. I. tit.* 45. ubi de nuptiis: *Si quis ſponſaverit liberam puellam* &c. Item tit. ſequente: *Si quis liberam puellam abſque conſilio, vel voluntate parentum adduxerit ad uxorem*, &c. Super hæc puellæ *liberæ*, perinde ac (alio nomine) *freæ*, competebat *mundium*, ſive tutela, *lib. I. tit.* 2. ex hac lege: *Omnes vero regales cauſæ, quæ ad manum Regis pertinent, unde compoſitio expectatur, aut culpa quæritur, dupliciter ſecundum antiquam conſuetudinem componantur; excepto* mundio *de* libera, *aut morte, aut aliis, quæ ſimiles ſunt*. Nec vero quicquam *freæ*, ſive *liberæ* puellæ de libertate ſua decedebat, licet in mundio eſſe, hoc eſt, ſub tutela prudentum, & conſilio vivere juberetur; quæ ſumma bonarum libertas erat. Ideo & nulli Longobardæ mulieri, ſine mundio vivere, concedebatur, ut ê *lib. I. tit.* 51. apparet; ubi non prout Lindenbrogius edidit, *Lotharius*, qui præcedentis tituli legem ultimam ſanxit; ſed, (ut habet vetus Boherii codex) Rex Rotharis: *Nulli mulieri liberæ ſub regni noſtri ditione, lege Longobardorum viventi, licet in ſuæ poteſtatis arbitrio, i. ſine mundio vivere*, &c. Hac ipſa etiam de cauſa puellarum *monaſteria* quaſi *in mundio* eſſe cenſebantur; cum regulariter viverent: *Monaſteria virorum* (inquit Pipinus) & *puellarum, tanquam in mundio eſſe noſcuntur; vel in mundio Epiſcopi ſui, ſeu reliquorum hominum. Et diſtringat unusquisque, in cujus mundio ſunt, ut regulariter vivant*. Adde, quod puella, in jure Longobardico, interdum dicebatur *libera* vel *â marito*; & ſic viduæ *Lib. I. tit.* 45. jungebatur: *Si quis puellam liberam, aut viduam ſponſatam habuerit*, &c. Nec non titulo ſequente: *Si puella libera, aut vidua, ſine voluntate parentum, ad maritum ambulaverit*, &c. Vel quoque *â ſervitute libera* cenſebatur; *& ſic lib. II. tit.* 51. â ſervo diſcernebatur: *Si puella libera ſervum alienum foris provinciam ſecuta fuerit*, &c. Simile huic Legi ſtatutum Danicum, de nobilibus puellis, in *Receſſu Regis Chriſtiani III. Art.* 36. nuper inveni, cujus rubrica, ſive lemma eſt: *Om fry Quinde tager wfry Mand*. Id eſt: *De liberâ muliere, quæ in conjugio acceperit ſervum*. Idem titulus, ſed inverſus, *num.* 51. legitur de ſervo Longobardico: *Si Servus liberam puellam, vel mulierem in conjugio acceperit*. Sed hîc obiter monemus, in jure Danico *wfry Mand ignobilem* potius, quam *ſervum*, denotare; nam *Chriſtianus Oſterſoen in Gloſſario Juridico Danico Frymand, liberum hominem* exponit per *Adelsmand, Nobilem*; & *fry Quinde, liberam puellam* pluribus deſcribit in *Adelige Fruer*. In eodem Articulo de tali conjugio Rex diſtincte loquitur, quod quidem cum ignobili, ſed vel ſuorum conſenſu, vel ſine eo contractum fuerit: Si prius evenerit, amiſſa liberæ mulieris hæreditas ad cognatos tranſit; ſin poſterius, ita Rex ſtatuit: *End skeer det met moeſter Venners Raad, da skal hun hauffe mact, at ſelge det inden Aaar oc Dag, til fryt Folck*. Id eſt: *Etſi cum conſilio maxime cognatorum fiat, poteſtatem habeat vendendi eam* (hæreditatem) *intra anni dierumque ſpatium* (liberæ, i. e.) *nobili cuidam familiæ. Fryt Folck*, alio nomine appellatur *Adels Folck*, in *Receſſ. Frid. II. Art.* 12. Sic Belgæ ferè *liberum*, aut *nobile* quidpiam vocant, quod præſtans, quod eximium, & bonum eſt: *Een vry Man*, item, *een nobel Man*, vir bonus, & eximius. Ita Poetis dicitur *nobile vinum*, nec non Germanis *Edelgeſtein*, gemma, q. d. *lapis nobilis*, i. e. pretioſus & inſignis. Quid, quod in Danico jure, velut in Longobardico, libera, ſive nobilis puella ſuum *Voerge*, id eſt, Mundoaldum, tutoremve, habere dicitur? *de ere under Voergemaal, quæ eſt in mundio*; ceu nos docet *Oſterſ. in Gloſſario*.

Hinc ducor ad ſuſpicandum, atque ex eâ puellarum, mulierumve, libertate conjecto libertatem ſexus melioris: Ut hic ſimilis & compar illarum fieret, *liber* etiam *adoleſcens*, aut *liber homo* nominabatur. Ita non ſolùm Chremes, adoleſcens Terentianus, in *Eun. a. IV. ſ.* 7. Pamphilam ne tangat, his prohibet verbis: *Scibis: principio eam eſſe dico liberam*. Verum & Parmeno Eunuchum cum *libero adoleſcente* comparat *a. III. ſ.* 2. in literis, in palæſtra, in muſicis: *Quæ liberum ſcire æquum eſt adoleſcentem*. Similiter Belgis liber atque ingenuus adoleſcens â libertate dicitur, *Vryder*, vel *Vryer*; ceu veteribus Germanis *Frank*, hoc eſt, *fry Ank*, adoleſcens, vel juvenis liber. Et libera puella illis vocatur *Vrydſter, Fryſter*, vel etiam antiquitus *Vryerſſe*, Convenit omnino cum voce Perſarum, *Friſtar, Virgo*; prout *Phil. Marnixius Sant. Aldegondius* ê Raphalengii Lexico, quod ex ipſo Pentateucho collegerat, jamdudum commonſtravit. Non poſſum, quin ex eruditiſſimo *Loccenii Lexico Jur. Sueo-Goth.* hic nonnulla inſeram de illis, qui in Suecia *Fryborne men*, in Germania *Freygeborne*

Leute audiunt. *Libertini*, ſunt, ait, vel *Ingenui*; illos *Livius Lib. X.* ita deſcribit: *Ingenui, qui ipſi majoresve ipſorum ſervitutem non ſervierant; majores autem usque ab avo repetebant.* Temporibus Appii, & deinceps aliquandiu, apud Romanos *Libertini* dicti, non niſi, qui manumitterentur; ſed *Ingenui*; ex his procreati; ut notat *Suetonius in Claud. c. 24.* Quidam *Fryborne* in Suecico jure (ceu antea in Danico) *liberæ conditionis* homines, quos hodie *Nobiles*, *Frelſe*, aut *Frælſismæn* interpretantur. *Ericus Upſal.* eo reſpexit *lib. VI. Hiſt. Suet.* cui nimirum *Liberti* ſunt *Fryborne*, aut *Frælſismæn*, in his verbis: *Tempore igitur præfato accedunt ad locum Epiſcopi, prælati, milites, liberti,* &c. De Engelberto quodam, in Dalecarlorum regione *Jo. Magnus Lib. XXII. cap. 5.* narrat, quod fuerit *mediocri nobilitate conſpicuus, utpote libertino patre natus.* Idem eſt, ac ſi diceret, *Fryboren.* In Legibus Regis Canuti Anglo-Saxonicis *Freoman* hoc nomine eſt, qui dignus habebatur, ut in centuriam reciperetur. Initium illius *Legis XIX.* ſic interpretatus eſt *Guil. Lambardus*, in Ἀρχαιονομία, ſive de Priſcis Anglorum Legibus: *Præterea autem præcipimus* [thatæle freoman beo on hundrede] *ut liberæ conditionis quisque in centuriam, ac decem virale aliquod collegium ſe conjiciat; ſi modò qui ſe purget, atque ab alio capitis æſtimationem petat, ſe dignum habere cupiverit. Neque enim aliter, annum ætate duodenum progreſſus (ſi forte injuria afficiatur) pari cum* ingenuo *jure fruatur.* In Anglo-Saxonica lingua, in qua legem Rex ille rogavit, longe ſignificantius illud *ingenui jus* exprimitur: *Oththe he ne beo æniges freorihtes wyrthe.* Hoc eſt: *Aut non erit ullo libero jure (Freyrechts) dignus.* Scilicet hac ipſe Lege Rex Canutus Potentiorum famulos coercuit, quos aliàs *liberos* eſſe affirmantes per Leges poterant protegere, quoties injurias & iniquitatem petulantes exercuiſſent. Inde & Anglis hodienum *Freeman* civis eſt, & municeps, ac *liber homo.* Nunc tandem ad jus Longobardicum revertor, ubi *libero* quoque *homini* liberrimæ voluntatis puella in matrimonium dabatur; ſic enim Rex Limprandus *Lib. II. tit. 52.* de frea, à Mundoaldo ſuo male habita ſtatuit: *Inſuper addimus, ut nec ad* liberum hominem *eam ad maritum dare præſumat, absque ejus voluntate; quia pejus tractata eſſe non poteſt, quam ſi illum* virum tollat, *quam ipſa non vult.*

Videtur hæc quidem locutio, *virum tollere*, Latinis auribus idem ſignificare, quod *auferre, removere, repellere*, & matrimonium cum tali vel tali viro *impedire*; ita ut fortaſſe legendum ſit: *Quem ipſe* (mundoaldus ſcilicet, ſive tutor) *non vult.* Vel tali etiam modo: *Quem ipſa* (ſcil. puella libera) *vult*; ita ut redundet negatio? Sed fruſtra: *Tollat* (quod me, fateor, illuſtris Salmaſius docuit) idem eſt, ac ſi ſcriptum pro eo foret: *Sumat.* Sic enim dicimus: *Tolle* librum, pro *ſume*, vel *accipe.* Atque hunc verum Legis illius ſenſum eſſe, poſtea demum variis didici exemplis, quæ cum à Lindenbrogio in veterum Legg. Gloſſario miſſa ſint omnia, velut in digreſſu (quem mihi concedas, oro) libens his inſeram. *Tit. 53. lib. cit.* Legis primæ initium tale eſt: *Si aldius* (i. e. qui antea ſervus, ſic libertatem conſecutus, interprete *Voſſio lib. II. de Vit. Serm. c. 2.* Ut interim veteri domino foret obnoxius) *cujuscunque liberam uxorem tulerit.* Et ſequente *tit. 54. l. 2.* hæc ipſa leguntur: *Si mulier aut puella notum habuerit, quemcunque hominem uxorem habere; & ſuper ipſam introierit, & tulerit maritum non ſuum, ſancimus* &c. Verbum illud *tollere* per *accipere* exponitur, *l. III. t. eod.* qua prohibetur, *ut nec uxor â viro dimiſſa alium accipiat* (i. e. tollat) *virum, vivente viro.* Præterea *lib. I. tit. 40.* ita incipit: *Si vir mulieri violentiam fecerit, & invitam eam tulerit ad uxorem* &c. Et poſt nonnulla, ſub initium Leg. ſecundæ: *Si quis violento nomine tulerit uxorem* &c. Succedit Lex tertia: *Si quis puellam, aut viduam, alteri ſponſatam (illa tamen conſentiente) tulerit* &c. Ubi Gloſſa Nic. Boherii: *Alias deeſt* [*illa tamen conſentiente.*] *Et loco verbi tulerit, eſt, rapuerit.* Id verbi, *rapuerit*, pro, *tulerit* cum ex aliis ejusdem tituli Legibus patet, tum vero ex undecima: *Si quis rapuerit qualemcunque feminam liberam ſecularem,* &c. Denique ne ſcrupulus vel tenuiſſimus reſidere aliquis videatur, locutio iſtæc Longobardica modo ſeſe prodit infinito: *Si quis ſponſaverit puellam liberam, aut mulierem, & poſt ſponſalia facta, & fabulam firmatam, per duos annos ſponſus neglexerit eam tollere* &c. Lib. II. tit. 1. *Et ſi, poſtquam purificata fuerit, eam tollere uxorem neglexerit* &c. *Ibid.* Leg 2. *Et non compellatur ipſe invitus eam tollere.* Leg. 3. *Secundus autem maritus, qui eam tollere diſponit* &c. Leg. 4. Ex his igitur conſtat primò, verbum *tollere* idem eſſe, quod *accipere*, & aliquando *rapere*: Dein id uſurpari tam de viro ducente, quam de nubente femina: Poſtremò dici, *tollere virum*, aut *maritum* nec non, *ad maritum tollere* lib. II. tit. 53. *Si aldia, aut libera, in caſa aliena ad maritum intraverit, & ſervum ad maritum tulerit* &c. Hoc etiam modo, *tollere uxorem*, ut ſuprà; *tollere ad uxorem* Leg. III. *tollere in uxorem.* Leg. 10. tit. eod.

Perlibenter hîc modum aliquem, & finem huic epiſtolæ facerem, niſi ex priſca eruditione nobilis & clarus *Olaus* ille *Wormius Lib. I. Faſt. Danic. cap. 15.* me nunc ad *Fream* iſtam Septentrionalem pertraheret; quæ uxor *Othini*: ſive *Wodani*, hoc eſt, *Martis* credita, inſtar *Veneris* Deæ colebatur: *FRIGA pacem voluptatemque moderabatur; cujus etiam ſimulachrum turpidinem ſexus præ ſe ferebat: Et ob id tantum apud Gothos, quantum VENUS apud Romanos venerabatur: Diemque VENERIS, usque ad noſtra tempora, ſibi retinet conſecratum;* ut ſcribit Archiepiſcopus Upſalienſis, *Olaus Magnus lib. III. Epit. Hiſt. Gent. Septentr. c. 3.* Hæc ipſa igitur Gothorum Venus, *Friga*, *Frigga*, *Frigo*, *Fricco*, vel *Frea*, item *Frea*, aliàs *Fria*, noſtratibus (ſcribit *Wormius* de Danis ſuis loc. cit.) *Freya* dicta eſt: Quod *proprium* jam in *appellativum* degeneravit, *qualibet matre familias hunc ſibi vendicantis honoris titulum*; ut Islandis *Husfreya* ſalutetur, nobis Danis *Husfrue.*

Anti-

Digitized by Google

Antequam verò de his Gothorum ſuperſtitionibus plura ſcribere, & gentilium iſtorum impietates de *Frea* ac *Wodano* explicare inſtituam, hoc breve dicam; non ſolum Græcos, vel Romanos (quod multis probatum ivi exemplis ad *Val. Catonis Diras v. XX.*) verùm & Germanos quoque amaſias, interdum & conjuges ſuas, *Veneres* appellaſſe. Laudaturus Laidem ſuam *Ariſtænetus Epiſt. I.* haud veritus eſt ſcribere: *Διὰ πάντων ἔμψυχος τῆς Ἀφροδίτης εἰκών. Tun' meam Venerem vituperas?* quærit homo Plautinus, *Curc. a. 1. ſ. 3.* De vocabulo *Veneria*, quod eſt à *Venere*, non minus accurate, quam rectè *J. Seldenus Synt. II. de Diis Syris, cap. 7.* cujus verba hic enotabo: *VENERIAM vocabulum eſſe, à VENERE petendum, nemo eſt, qui neget. Inde enim* non infrequens eſt apud priſcos Romanos nomen fœmineum. *Veteribus, quæ excuſæ prodiere, inſcriptionibus non ſemel obvium fit. Et in Arundellianis, ad Thameſis ripam, ædibus viſitur cippus ſepulchralis, ita dicatus:*

D. M.
CLAVDIÆ VENERI
AE. CONJVGI. SANCTISS
IMAE. Q. JVSTEIVS
PROBATVS. SIBI SVIS
QVE. POSTERISQVE
EORVM.

Goldaſtus, ad Winsbekiæ Paræneſin, (quæ inter veteres illius Paræneticos habetur) ſub finem hæc obſervavit: Amicæ ab amantibus *Veneres* dictæ, non *Latinis* modo, ſed *Germanis*. Herzoge Heinrich von Preſſa: *Ich klage dir* Venus *ſendu leit*. Her Rudolff von Rotenburg: *Wolde geluke ſin Der* Vente *min*. Her Heinrich von Morunge: *Ich wene, ſie iſt ein* Venus *here, die ich da minne*. Wolfaram von Eſchilbach: Venus *du Göttinne, lebt ſie noch, ſi muſte bi ir verblichen ſin*. Meiſter Chunrat von Wurzburg: Venus *dú feine dú iſt entſchlaffen, Dú wilent hober minne wielt*. Sic igitur & *Frea*, & *Fru*, ſive *Frau*, ab iſta Gothorum Venere, *Frea*, nomen accepiſſe, omnino credibile eſt; neque hæc inter ſe pugnant, utramque *Fream*, hoc eſt, & Deam & puellam à *freo*, ſive *Frey*, hoc eſt, à *libertate* primam cœpiſſe originem.

Sed dicis forte? Incerta adhuc iſta, & ſcrutanda ſunt, an *Frea* ſive *Freja*, fuerit *Venus*? Pro hac ipſa ſententia (quam non titubanter Olai teſtimonio jam aſſerui) documenta hæc habeo: I. Venus *Martis*, Frea *Wodanis* conjux erat; ſic enim Longobardi filius, P. *Warnefridus lib. I. de Geſt. Longob. cap. 8.* eam vocat: *Fream, uxorem Wodan*. Ab hoc ipſo Wandali, quaſi à Marte, victoriam de Winilis, ibidem poſtularunt. *Gotfridus Viterbienſis in Pantheo*, ſive Chronico univerſali, transpoſitis literis *Feriam*, & Wodanem *Godam* nominans, eandemque Wandalorum fabulam recenſens, hos, ait, *ad Deam, nomine* Feriam, *uxorem* ſcilicet Godam, *tunc acceſſiſſe*. Friggam, *Othini* modo *uxorem*, modo *conjugem*, deſcribit *Saxo Grammaticus, lib. I. Hiſt. Dan. fol. 13.* Idem & ex veteribus annotavit *Henr. Spelmannus in Archæologo, fol. 296.* Fream, alias *Friam*, Saxonum Deam fuiſſe, *uxorem Wodeni*, al. *Goddani*. De hac uberius *Rich. Verſtegan in Reſtit. of dec. intell. chap. III. pagg. 77. 80. & Jo. Loccen. lib. I. Antiq. Sueo-Goth. cap. 3.* II. Dies Veneris Sueo-Gothis, Danis, & Germanis *Fredagh*, *Fridag*, item *Freitag*, ceu Saxonibus *Frige dæg*, ab eadem *Frea*, *Freja*, ſive *Friga* dicitur. Sic Olaus ille: *Friga*, inquit, *diem Veneris usque ad noſtra tempora ſibi retinet conſecratum.* III. Adulterio ſcortationibusque celebris erat, more ipſius Veneris; teſtor Saxononem loco citato, de aureo Othini ſimulacro: *Cujus Conjux Frigga, quo cultior progredi poſſet, aſcitis fabris, aurum ſtatuæ detrahendum curavit. Quibus Othinus ſuſpendio conſumtis, ſtatuam in crepidine collocavit; quam etiam mira artis induſtria ad humanos tactus vocalem reddidit. At nihilominus Frigga cultus ſui nitorem divinis mariti honoribus anteponens*, uni familiarium ſe ſtupro ſubjecit; *cujus ingenio ſimulacrum demolita, aurum publicæ ſuperſtitioni conſecratum, ad privati luxus inſtrumentum convertit. Nec penſi duxit*, impudicitiam ſectari, *quo promtiùs avaritia frueretur. Indigna fœmina, quæ numinis conjugio potiretur.* Hactenus Saxo. IV. Colebatur, ut præſes voluptatum, libidinumque, ſi Olao Magno credimus: *Pacem*, ait, *voluptatemque moderabatur; cujus etiam ſimulachrum turpitudinem ſexus præ ſe ferebat.* Idem innuit *M. Adamus*, in Septentrionalium populorum Hiſtoria, ex Henr. Ranzovii Bibliothecâ olim editâ: *Fricco, pacem voluptatemque largiens mortalibus; cujus etiam ſimulachrum fingunt ingenti Priapo.* Talis fortaſſe pax fuit, qualem Terentianus Thraſo Thaidi conceſſerat. Ab hoc ſpurciſſimo nomine *Frig, Friga, Frigga*, vel *Fricco* deductum iſtud Germanorum vocabulum videtur, *Frech*, petulans, *libidinoſus*; Frecheit, *libido*, petulantia. Quin etiam *Fryd*, *voluptas* indidem venerit, à *Freya* nimirum, nullus dubitavit *M. Brynolphus Suenonius* in Conjectaneis ſuis; ex quibus *Stephanus Jo. Stephanius in lib. I. Hiſt. Dan. Saxonis, fol. 43.* ad iſta petulantiſſima Hartegrepæ, Hadingum juvenem ad Venereas voluptates provocantis, verba [*Dum* Venerem coluiſſe *piget*] de libidinoſo Freyæ, hoc eſt, Veneris cultu, eruditam hanc notam attulit: *Ut libidini ſuæ frontem prætexeret - - ſuaſit illud ſuum πρόσχημα ex intima hominum illorum religione; quibus Divarum haud poſtrema fuit FREYA, Amatorum προξενῆτις*, & illarum voluptatum promaconda: *Quam violare, aut contemnere Skapto, vel Thorballus Sidenſis (nunc enim, uter eſſet, non exactè memini) parum aberat, quin capitali diſcrimine didicit, ut erat periculoſum; qui ad Chriſtianam fidem converſus, parum honorificè de Freya, in carmine hoc ſuo, erat locutus:*

Vil eg um God geya,
Grey thikier mier Freya.

Hoc eſt: De Diis latraturus (vel locuturus) Freyam inſtar caniculæ, vel vulpeculæ judico. *Quæ res continuo ut increbuit, ἀποσυνάγωγος factus*

in

in capitis periculum inciderat: Nisi divinitus accidisset, ut illo ipso anno, quo in eum maximi quique viri conjurarant, Christiana fides in foro universali recepta fuisset. Tanti scilicet Venereas fecére voluptates, ut ipsam quasi Libidinem, prisca formidine sacram, perversa & impia religione colerent. V. Uti veteres de sexu Veneris dubitarunt; sic enim *Macrobii lib. III. Saturn. cap.* 8. locus notatu dignus se habet: *Apud Calvum Aeterianus affirmat legendum,*

Pollentemque Deum Venerem,

non Deam. *Signum etiam ejus est Cypri, barbatum corpore, sed veste* muliebri, *cum sceptro ac statura* virili; *& putant eandem* marem *&* fœminam *esse. Aristophanes eam* Ἀφρόδυλον *appellat. Levinus etiam sic ait*: Venerem igitur almam adorans, sive fœmina sive mas est. Prorsus ita incertum Gothis erat, num Fricco, vel Freya masculini aut fœminini extiterit sexus; licet fœmineo choro (ut verba Ol. *Wormii lib. I. Monum. Dan. cap.* 4. mea faciam) plures illud adscripserint. Hinc *Olaus Magnus*, ex antecessoris sui Jo. Magni, Archiepiscopi Upsal. Historiis asserit, apud veteres Gothos paganos, *tres Deos, prima veneratione observatos* fuisse; quorum *primus* erat potentissimus Thor, *alter* Odhen, *tertius* Friga. Præterea *habitum* hujus *virilem* his excusat verbis. *Pingebatur gladio & arcu cum armis, quod in illis terris uterque sexus semper ad arma promtissimus esset.* Idoli hujus formam expressit *Verstegaus, lib. cit. pag.* 76. hanc insuper expositionem ei subjungens, quam ex Anglico verti: *Hoc idolum repræsentat utrumque sexum, tam viri quam fœminæ, velut Hermaphroditus habuisse dicitur &c. Dextra strictum tenet gladium, & arcum sinistra, bis significans, fœminas, æque ac viros, tempore necessitatis ad pugnandum paratas esse debere.* VI. Vocum aliquot Teutonicarum origines probabilitati non sunt contrariæ: *Freya ergi*, i.e. poesis, quæ Amores ut plurimum tractat; de hac *Wormius in Fastis. Freitag*, aut *Fridag* (de qua voce supra) & *Fryd*, voluptas, & *frien*. Sic enim *Goldastus* ad carmen Winsbekiæ: *Minne*, Dea amoris, Latinis *Venus*, Aboriginibus Germanis *Fria*; cujus nomen remansit in eidem illi sacrata die, *Fritag*, in verboque *Frien*, nubere. Referuntur huc à Bruynolpho & Loccenio, *Froe, semen*, & *Friv, genetrix*. Quibus addatur Germ. *Frucht*, Belg. *Fruyt*, item *Vroed*, frugi; *Vroedwijf*, & *Vroedmoeder*, obstetrix. Hæc itaque *Frea* omnino *Venus* censenda est, de qua Olaus: *Tantum apud Gothos, quantum Venus apud Romanos venerabatur.* Illius vero maritum & *Martem* fuisse, dixi quidem; sed nondum probavi satis. *Odhen, hoc est, fortior* (ait idem Olaus) *bellis præsidet, hominibus in hostes auxilia subministrans.* Et post nonnulla caput integrum, de tribus Diis majoribus Gothorum, his concludit verbis: *Odhen vero armatus sculpitur, uti Mars, simili gentilium superstitione apud Romanos; diemque obtinuit æterna memoria suo nomini consecratum. Et quia vivus tota Europa divinitatis titulum, quod nulli in arte militari cederet, assecutus fuisset; hinc evenisse creditur, ut Gothi (sicut Dio Græcus, Ablabius, & Jornandes testantur) Martem, quem Deum belli putavit antiquitas, apud se dicerent progenitum, prout etiam asserit Poëta:*

Gradivumque patrem, Geticis qui præsidet armis.

Quem Gothi semper asperrima placavere cultura, morte scilicet *captivorum, opinantes, bellorum præsidem aptius humano cruore placari. A quo vicissim omnem belligerandi industriam adeo perfecte didicerunt, ut devictis Europæ & Asiæ potentissimis imperiis, summum fortitudinis gradum reportarint.* Confer *Jornand. de Reb. Get. cap.* 5. Haud aliter de Wodane *M. Adamus*, in Septentrionalium populorum Historia: *Alter Wodan, id est, fortior, bella regit, hominumque ministrat virtutem contra inimicos.* Postea, de simulachro istius, hæc subjungit: *Wodanem vero sculpunt armatum, sicut nostri Martem sculpere solent.* Quare etiam Wandalos, *ad Wodan accedentes, victoriam de Winilis postulasse*, & istum respondisse, se illis *victoriam daturum*, perhibet *P. Warnefridus.* Ethelverdus, citante Camdeno: *Wodan barbari, ut Deum, honorarunt; sacrificiumque obtulerunt pagani, victoriæ causa, sive virtutis.* Idolum Martis Gothici *Ol. Wormius lib. I. Monum. Dan. c.* 4. hunc in modum delineavit: *Hic armatus pingebatur, quippe qui bellis præerat, & cui victorias attribuebant; ac victos & occisos in bello sacrificabant. Columnæ insistens coronam capite gestabat, dextra sacam, seu ensem Saxonicum, sinistra clypeum, pedibus calceatis.* Ita & à *Verstegano, p.* 72. expictus est. Quantum conjectura assequi possum, ducor ad suspicandum, Septentrionis invasorem istum volitantem, Odinum nempe, audaciæ promtæ Gigantem fuisse; quia *Arngrimmus Jonas* hunc ipsum *Asiaticæ immigrationis*, in orbem Arctoum Anno XXIV. ante natum Christum factæ, *antesignanum*, nec non *Asianorum invasionis ducem*, commemorat *lib. I. Crymogææ Rerum Island, cap.* 4. & 5. Certe in Septentrionem is venit, *non secus ac olim Cadmus in Boeotiam*, ut Jonas monuit ibidem. Postea vero quam erro iste in possessionem regionis Sueticæ pedem posuerat, magia diabolica, velut specie quadam divinæ aut cœlestis sapientiæ, apud superstitiosum & credulum populum, admirationem sibi auctoritatemque paraverat; ne ex possessione, in quam tum temporis vacuam involavit, facile dejiceretur. Is enim raptorum pariter ac tyrannorum mos est, ut fictam exambientes divinitatem, Dii suis videri cupiant. *Odinus*, inquit Jonas in Crym. c. 6. *ob insignem magiæ diabolicæ peritiam, qua divinitatem, ut Machomet alter, adfectabat, post obitum in Deorum numerum relatus est.* En Martis rapacis scilicet numen, quod clarius idem indicat Jonas cap. 4. *Odinus iste, omnes veteres incolas magiæ excellentia in sui admirationem rapiens, post fata cœpit in Deorum numero coli; cum prius adhuc superstes, inter alias terras Septentrionaliores etiam Norwegiam, inter Nori posteros, sublata Monarchia, distributam, subegisset; eamque filio Sæmingoo, seu Hemingo addixisset.* Tangit hanc fraudem Saxo. *Cum Othinus quidam*, ait lib. cit.

Eu-

Digitized by Google

Europa tota falso divinitatis titulo censeretur &c. Idem de eodem lib. 6. *Olim enim quidam magicæ artis imbuti, Thor videlicet & Othinus, aliique complures.* Quid, quod præstigiator hicce & Magus, illa tempestate nulli secundus (sic eum appellat *Stephanius in Notis fol.* 50.) vel ad certos siderum positus, vel etiam per Dæmonum προσαγγίσεις, qui à Magis invocati simulachra ingrediebantur, eo quoque fine statuam suam, *mira artis industria* (verba hæc sunt Grammatici) *ad humanos tactus vocalem effecit;* nempe ut futura prædiceret, oracula depromeret, fidemque divinitatis sibi apud imperitum vulgus adstrueret. Nec *statua* tantum, sed & *lacus*, & medius septimanæ *dies*, impia hac religione colebantur: *Odenslund, lacus* prope Upsaliam *Odino* sacer, in singulari apud gentiles istos veneratione fuit, uti referunt *Adamus Bremensis in descriptione Scandinaviæ*, & *Ericus Upsalienſis lib. I. Histor. Sueogoth.* De die, quem Romani alias Mercurio dicarunt, iterum Olaus: *Diem obtinuit, æterna memoria suo nomini consecratum.* A nomine *Wodani*, vel *Vodani*, hodienum dies Mercurii Danis *Vodensdag* dicitur, Anglis à *Wodeno* (inquit Spelmannus) *Wedensday*, Scotis (prout *Jo. Skene* in suo *De verb. signif.* juris nimirum Scotici, *pag.* 74. innuit) *Odenisday*, vel etiam *Wednisday*. Belgæ corrupte (vel contractè potius) *Wœnsdag* dicunt, pro *Wodensdag*; ceu *Bon. Vulcanius* dudum monuit, *Annot. in P. Warnefrid. lib.* I. *pag.* 14. Haud male nomen istud interpretatus est *Bureus*, diem hunc martis, *Oedensdag*, quasi *vastatoris diem* appellatum fuisse, autumans. Similiter *œde* Germanis idem est, quod destructum, vastum, vastatumve; & desertum *Einœde*. Verbo, si possum, edisseram: *Odinus* iste invasor, raptor, & *vastator* erat terrarum Septentrionalium. Hinc in quorundam ex vulgo animis, (teste *Loccenio*, qui de hodiernis Suecorum moribus ibi loquitur) illud adhuc ex veterum superstitione reliquum est, ut, si aliquod *spectrum* forte, cum magno strepitu & susurro, circa vesperam aut noctu *adequitans*, vel *armatum* appareat, *Oden* istac transire dicant. Est præterea ab hoc vastatore Vodano, id est, Marte, vox *Vode*, vel *Voden*, quæ *periculum & perniciem* indicat; quin etiam Islandis *Oden* pro *Diabolo* ipso capitur, ut in imprecandi formulis: *Oden eige dig, Odinus te possideat!* Item, *Far du til Odens, Vade ad Odinum*, sive, in malam rem. Item, *Huada Odens latum? Quid hoc mali est?* Contuli hac de re *Ol. Wormium lib.* 1. *Monum. Dan. cap.* 4. *& lib.* 1. *Fast. Dan. cap.* 15. Germanie vastator, *Drusus*, pene alter Odinus fuit, qui, simili quadam imprecandi formula Holsatis, in memoriam hodieque revocatur; *Dat dy de Drus slag! Drusus te perdat!* Qui nempe gentem Holsatorum fortissimam, frenumque Romanorum diu mordentem, ex omnibus novissimam subegerat. Hactenus de Sueogothorum Marte, Wodano; cujus numen pariter ac nomen *Eliam Schedium Syngram. I. De DIs Germ. cap.* 4. 5. vel 6. ne leviter quidem attigisse, ne dicam ignorasse, mihi maximam admirationem movit. Facerem his literis finem, Eruditissimorum Nobilissime Domine, & clausulam longioribus imponerem; nisi varia vocis istius Gothicæ scriptio Te nonnullam in dubitationem forte videretur adducere. Tot ista pingitur modis: *Oden, Odhen, Odinus, Othinus, Hoden, Woden, Wodan, Voden, Vodan, Godan, Ghodan, Guodan, Guoden, Guode.* Quidni fidem habeamus *Warnefrido lib. I. cap.* 9. ita scribendi: *Wodan sane, quem adjecta litera Godam dixerunt, &c.* Magnus ille literarum heros, *Vossius lib. I. de Idol. cap.* 7. idem affirmat: *Vodan*, inquit, *sive Voden, est idem ac Guoden, sive Guode, pro quo Gode vel God nunc dicimus; & Vodan, Guodan, Godan*, &c. Alio vocatur nomine *Vodanus*, quod ê *Baronii Tom. VIII. Annal. Eccles. ad Ann. Dom.* 612. haud perplexe indicavit *Ant. Dauroultius in Floribus Exempl. cap. I. tit.* 5. *ex.* 3. ibi: *Apud Moguntiam sunt nationes Suevorum, qui Deo suo, VADONO nomine, libabant.* Non mirum, Suevos apud Moguntiam ei libasse; *nec enim subito, sed pedetentim has terras* (Septentrionales scilicet) *intravit Odinus, in Germania prius, & vicinis terris subsistens.* Uti nos docet *Arngr. Jonas in Crymog. cap.* 5. Ad hoc tanta superstitionis diabolicæ vis erat, ut longe lateque diffunderetur; *Ea tempestate*, inquit Saxo, *cum Othinus quidam* Europa tota, falso divinitatis titulo censeretur, *apud Upsalam tamen crebriorem diversandi usum habebat; eamque sive ob incolarum inertiam, sive locorum amœnitatem, singulari quadam habitationis consuetudine dignabatur.* Ab isto igitur *Wodano*, sive *Wadono*, aut *Vadono* vox Germanorum *Wadlich, fortis, sich Wadlich wehren, pugnare fortiter*, deducta mihi videtur; quoniam Olaus pariter Magnus, ac Adamus ille Bremensis, nomen *fortitudinis* esse, Clocis jam sæpe citatis) asserunt. Ille quidem: *Alter* Odhen, *hoc est*, fortior, *bellis præsidet; hominibus in hostes auxilia subministrans.* Hic vero: *Alter* Wodan, *id est*, fortior, *bella regit; hominumque ministrat virtutem, contra inimicos.* Immo saca, vel ensis Saxonicus, *Wadner* (nam placet aliquando in his etiam ludere, si fortè conjector falsus verborum sim) ab isto armorum præside, ac bellorum Deo, *Wadon*, tam congrue & convenienter derivatur; quam vetus illud vocabulum *Degin*, quod majoribus nostris significabat *proprie hominem nobilem, fortitudine ac virtute præstantem, humani generis officio belli domique paratum.* In summa, *hominem bellicosum & heroicum.* Ita gladius *Degen* nuncupatus, quod ejus ministerio in defensione utimur. Plura de hac ipsa voce *Thegan*, seu *Degin*, congessit *Goldastus in Animadv. in Tyrolis, Scotorum Regis, Paræn. ad Fridebrandum Fil.* §. 18.

At vero diversa nominis scriptio admiratione nos afficit? *Hodan, Wodan, Godan, Guodan*, eandem sustinet mutationem, quam alia in aliis patiuntur linguis vocabula: Ebræi dicunt fere וּוֹ, Græci ὃς Angli *Vubo*, Belgæ *vvie*, Germani *Wer*, Latini *qui*, vel *quis*. Notum utique est, VV. sæpius transire in *Gu.* ut *Guilelmus, Guolfgangus, Guido, Gualterius, guardia, guastare*, Ital. pro *vastare*. Quid, quod *Varinus* Veronensis (ait *Jovianus lib.* I.

de Aſpiratione) doctus vir, tamen in hoc â multitudine non diſſentiens nomini ſuo, quod Romanum eſt (â *Varo* enim, ſeu malis *Varrio*, ſit *Varinus*) G præponebat ſemper, & *Guarinum* ſcribebat. Vel tranſit illud VV. in *Qu.* ut Belg. *wie*, Lat. *qui.* Nos Germani uſurpamus, *welcher;* Belgæ, *welck;* Galli, *quelque;* Scoti, *qubilk.*

Cæterum, ne quid diſſimulatione transmittam, accuratiſſime monent Runicæ, Islandicæ, Suecicæ, Finnonicæ, Scandicæ, Danicæ, Anglicæ, Scoticæ, Cambricæ, Belgicæ, aliarumque linguarum, (quas vetus Germanica filias ſuas vocat) *certas* quasdam *literas*, quæ quaſi, *ab initio, cum aſpiratione aliqua* efferuntur, ex conſuetudine illarum gentium, ſigno H. vel VV. in fronte ſtatim notari: Nonnunquam & veteres HVV. ceu geminam aſpirationis notam, in monumentis ſuis junctim poſuiſſe; at per metatheſin hodie VVH. non rectè ſcribi: Quæ nota poſterior H. indicium lectori faciat, ipſum VV. (cumprimis ante vocales poſitum) non noſtro, hoc eſt, Germanorum more, ſed plane ſingulari, & populis illis proprio ſuavius pronunciandum eſſe; ac ſi vel ſola aſpirationis nota ſubaudiretur: Idque ſubtilius, quam vulgo etiam Germani ſolent; *quorum validiora labia voces ipſas, velut ab imo ſtomacho ductas, in aërem excutiunt;* cenſore *Carolo Bovillo Samarobrino*, qui hanc ſibi liberius de nobis judicandi libertatem ſumſit in libello ſuo, *De differentia*, ſive, *vitiis vulgarium linguarum, cap.* 32.

Age vero, poſterioris (quæ ad nomen *Odan*, vel *Vodan*, aut *Wodan* maximè facit) obſervationis regulam primò, & exempla ejus accipe. *Alexander Gill in Logonomia Anglica cap.* 4. hoc me tirocinio imbuit: *W. aſpiratum conſona eſt, quam ſcribunt per* WH. & *tamen aſpiratio præcedit. Illæ namque voces, quæ per* WH. *ſcribuntur, poſſunt, atque etiam, ad exempla majorum, ſcribi debent per* HW. *aut* HU. *Ita enim nihil aliud inde colligi queat, quam quod ex ipſo* WH. *intelligimus, ut* Wil *ſive* Uil, *naſſa;* hwil, *ſive* huil, *rota. Tamen quia noſtra experientia docet,* W. & WH. *veras eſſe, ſimplicesque conſonas, in quarum elatione* U. *ſuggrunnit tantum, non clara vocalis auditur; ideo illud* W. *ante vocales aut diphtongos jus aſſignatum obtinebit; at* WH. *mala tantum conſuetudine valebit in* What, *quid;* Whether, *uter*, & ſimilibus. Quicquid vero ſit, conſuetudo hæc ex antiquiſſimis Anglorum vatis, *Spenceri*, nec non *Fajeri*, *Goldingi*, *Sidneji*, *Tuſſeri*, *Johnſoni*, *Jo. Daviſii Hereffenſis*, *Haringtoni*, aliorumque Poëmatibus ſatis apparet; in quibus ſæpe legitur *vvhii & which*, qui; *vvhat*, quid; *vvhöm*, quem; *vvher*, ubi. Hoc etiamnum ſcribuntur modo, *vvhit*, albus; melius Dani, *huid;* Islandi, *hvytur;* & Anglo-Sax. *hvvite.* Inſignis ille JCt. *Jo. Covvell*, in *Interprete* verborum juris Anglicani, *vvhite bart ſilver*, q. d. *weiſs-birſchen-ſilber*, *candidi-cervi-argentum*, dicit eſſe tributum, vel mulctam ſolutam in abaco aut tabula Foreſtorum albi cervi. Hoc verò argentum â temporibus *Henrici II.* cœpit, quod ipſe Rex impoſuit *Thomæ Della-linde*, quod præclarum telo occupaſſet cervum (ceu puer Hermolaus aprum, de quo *Curtius lib. VIII. cap.* 6.) quem Rex ferire deſtinaverat; teſte *Camdeno in Britannia*, *pag.* 150. *A vvhore*, meretrix, Germ. *Hur. Vvhole* totus, Græc. ὅλος. Belg. *heel.* Island. *Heill.* Græcum quoque eſt εἰλέω, verto, volvo; â quo *Mer. Caſaubonus* Anglicum *a vvheele*, rotam deducit in *Part. I. Commentat. de Quat. Ling. pag.* 265. In Lexico Juris Anglicani *vvharfa*, *vvharfe*, locus eſt (eodem *Covvello* interprete) amplus, latus, planus, ac ſpatioſus, in angulo vel cornu maris, aut fluvii, in quem deponuntur merces, ut exinde in alia loca transportentur. Ad exempla vero majorum (ut loquitur *Gillius)* in Anglo-Saxonica quadam epiſtola Ælfridi Regis Angliæ, ad Wülfſigeum Epiſcopum, unâ cum Gothicis ac Longobardicis Vulcanii Scriptoribus edita, legitur particula, *hwylce*, quomodo. Et in *Lambardi Gloſſario*, de Legibus Regum Angliæ excerpto, exſtat vox illa *Hweige*, ſed ſine Latino (ut in cæteris) gloſſemate; quæ, ni fallor, eadem eſt, quam *Covvell* habet: *Weigh* (*vvaga*) certum pondus eſt caſei, vel lanæ, continens 256. libras. *Jo. Davies in Rudiment. Linguæ Cambro-Britannicæ pag.* 3. obſervat, Demetas (qui ſunt Auſtralis Walliæ, ſive Cambriæ habitatores, ut eos *Lelandus*, atque alii feré omnes appellant; & ipſe *Sylveſter Giraldus*, in ſua Walliæ Topographia, Auſtralem Cambriæ regionem *Demetiam* nuncupat: Quamvis non deſint, ut innuit *Gloſſarium Legum Henrici I.* ex antiquo codice MS. olim S. Auguſtini Dorobornenſis, qui Auſtrales Wallos in *Cornubia* locant; atque ingenti illo maris brachio, quod ab Occidente terram intrans, ad dextram *Cornubiam*, ad lævam *Walliam* abluit, â Borealibus Wallis disjunctos exiſtimant) illos, inquam, Demetas, Anglorum æmulos CH. leviusculè, quaſi tantum VVH. eſſet, ita proferre, ut *whaer* pro *chwaer* dicant; & *wharae*, pro *chwarae*: Cum alias Cambro Britannis revera duplicem ſonet aſpirationem denſam. Quid Anglo Saxones commemorem? Et Pſalterium & Evangelia, hoc ipſo excuſa idiomate ſi inſpiciam, vel ſexcenta inibi occurrunt: *Hwomme*, angulus Pſalm. CXVII. 21. *Hwelp leona*, catulus leonis, Pſalm. XVI. 13. & catellus, Matth. XV. 27. *Hwettan*, exacuere, *wetzen*, Pſalm. LXIII. 3. *Hwy*, quare, Matth. IX. 9. 11. *Hwylc*, quis, Pſalm. CXXXVIII. 5. *Hwon*, paululum, puſillum, ut: *Tha he wes* lytwhon *thanon agan*, hoc eſt, *cum eſſet paululum progreſſus*, Marc. XIV. 35. & I. 19. *Hwenelaſſan*, paulo minus. Pſ. CXVIII. 87. *Hwilwendlic*, Temporarius, Matth. XIII. 21. Vir ille integerrimus, *Fr. Junius*, Lexicon Anglo-Saxonicum, quod ex Bibl. Seldeni manu ſua deſcripſerat, dono mihi dedit; in quo reperi, *hwitha*, *hwiotha*, aura, inde noſtrum, *Wetter*; *hwet*, virtus, valor: *Of thæm hwæteſtan mannan Germaniæ*, de nobiliſſimis totius Germaniæ viris; unde potius vox illa, *wadlich.* Hos imitantur Sueci, dicentes: *Hwarfoere*, quare; *hwart man wil*, qualibet; *hwarigenom*, quaqua; *hwilken thera*, quisnam. Quæ didici ex *Jo. Wo-*

limbus

Digitized by Google

limbus Syllabo Linguæ Latino-Suecicæ. Hwan, & *hwarh*, quodlibet; *hwarken dera*, neutrum horum, *Loccenius in Lexico Sueogoth.* Quid de Cambro-Britannis dicam? *Jo. Davies in Dictionario* hæc ſuppeditat: *Hwy*, illi, *hwynt*, illæ; *hwyedig*, prolongatus; *hwyad*, anas; *hwyl*; velum & valetudo, & iter; *hwylus*, proſper; *hwyllhwynt*, ventus proſper; *hwylio*, dirigere; *hwyr*, ſerus, veſpertinus, tardus; *hwyrfrydig*, tardanimis; *hwynyn*, (nota) idem quod *boenyn*, pilus majuſculus, ſeta. In aliis Septentrionalibus linguis pro HVV. uſurpatur etiam HV. vel HU. Sic Islandi ajunt: *Hvort*, quo; *hvadan*, unde; *hvor*, quis; *hvoer*, thermæ; *hvernen*, quomodo; *hvar*, ubi; *hvaſs*, auctus; quæ equidem doctiſſimo Juveni, *Thorchillo Jonæ*, Arngr. F. amico meo ſingulari me debere, libenter fateor. Compoſita *hver er*, quisquis; *hver ed*, quicquid; *huor ſem helſt*, quicunque, *hvereyrn*, unusquisque; & *hvor tueggie*, uterque &c. exhibet *Runolphus Jonas in Rudim. Grammat. Island. cap.* 7. Prædii *Hwammar* meminit *Arngr. Jonas in Specim. Hiſtor. Islandiæ. Sect.* 54. Et inter Norwegiæ nobiles haud ultimi, Thorſteni candidi, *Hinn Hwitte*, in ſinu Wodna fiord; *in Spec. Chorogr. Isl. Sect.* 7. In lingua Danica, & Cimbrica præſertim, *hvevs*, crabronem, *Webs*, ſcribendum cenſuit *Jac. Matthiæ Arhuſienſis, lib.* 1. *de Literis p.* 103. Ubi de vocum ſimilitudine agit. Hanc vero ſcriptionem æque ac pronuntiationem procul dubio Runis aceeptam ferant, neceſſum eſt; nec fallor, ſi *Runicum* admirandi illius *Wormii Lexicon* evolvo: *Huimleidur*, inviſus, quem omnes faſtidiunt: *Huit menne*, vir candidus. *Huitakriſtur*, ſic appellarunt veteres Chriſtum â probitate & candore, quaſi candidum Chriſtum. *Ad huorla beyed*, fœnum dejicere & diſpergere. *Ericus Schroderus in Lexico Latino-Scandico* ad oculum oſtendit, Venedicæ ſeu Finnonicæ linguæ has voces eſſe: *Huone*, domus, ab habitando, *wobnen*, ſic dicta, *eine Wohnung: Huonen laino*, diverſorium: *Hariotus huone*, auditorium, ſchola; *Huuli*, labrum: *Huora*, adultera: *Huoruus*, adulterium: *Huorintheda*, adulterium committere: *Huicandelemus*, inconſtantia: *Huuta*, clamare: *Stephanus Johannis Stephanius in Nomenclatore Latino-Danico* recenſet ſequentia: *Huiler*, acquieſco; *hueder* & *hueſſer*, acuo, *hueller*, concamero, *gewelben; huinner*, huinnio; *huisker* muſſo; *huiſter ben*, jacto &c. Item, *huis*, cujus, weſſen; *huilck*, quis, *huor*, ubi, Belg. *waer*, Germ. *wo*. Galli ſimillime: *Huile*, oleum; *huiſſier*, ſatelles; *huit*, octo.

Immò vel ſola conſona W. inſtar adſpirationis erit, ſi uſum ſpectes: Græcum eſt ὡς, Belg. *hoe*, Angl. *how*, Dan. *huorleddis*, Germ. *wie*. Ita ὕλη, Sax. *Holt* (more Ebræorum, quorum Tau nomina in fine format.) Belg. *Hout* (nam *l.* ante *t.* more Gallico quaſi eliſum, in *u.* mutatur) Angl. *Wood*, lignum; Germ. *Wald*, ſylva. A Græcis Ἰλιεμος, ſcribitur, pro, *Wilhelmus*; atque ἕνετος, pro, *venetus*; ἑσθίω, unde *veſcor*; ἕσθης unde veſtis; ἦρ, unde, *ver*. Manilius *Heſperum* mutavit in *Veſperem*, hoc verſu: *Accenſo cum ducit Veſpere noctem. Lib. I.* Nam Æoles, denſum ſpiritum non habentes, digamma ſuum adhibuerunt in his vocibus: Fεσπέρα, Fύδωρ, pro, ἑσπέρα, ὕδωρ; Quid, quod Latini retinuerunt digamma Æolicum in medio vocis, ut *ſerFus*, *oFum*, *æFum*, &c. De hoc digamma, præter *Priſcianum ac Feſtum*, & *Maurum Terentianum*, *Quintilianus lib. I. c.* 5. *Adol. Mekerchus lib. de Ling. Græc. vet. pronunt. c.* 33. *Jul. Scaliger lib. I. de Cauſ. Ling. Lat. cap.* 15. *Voſſius lib. I. de Arte Gramm. cap.* 16. Fundum ſuum *Formianum* vocat *Cicero ad Atticum lib. IX.* Digamma, quod nomen ejus ab F. litera initium ſumeret, cujus figuram & ſonum repræſentabat. Hæc quoque cauſa eſt, cur idem Cicero (ſicut annotat Fabius) pro *Fundanio* teſtem Græcum irriſerit, qui primam ejus literam, quod eſſet digamma, â ſolis ſcilicet Æolibus inter Græcos uſurpatum, pronuntiare non poſſet: Nam ex eadem figura F. (Terentiano teſte) qua utebantur Græci pro ſpiritu aſpero, fecerunt Latini V. conſonans, dicentes (ut antea oſtendi) *Venetus*, *Veſcor*, *Veſtis*, *Ver*, *Veſper*. Certum id eſſe, quod ſcilicet F. digamma Æolicum ſonarit olim, ut V. conſonans, probat *Agellius lib. XIV. cap.* 5. Hanc ipſius F. & in vetere Britannorum lingua poteſtatem non ſatis advertens Hiſtoriæ Britannicæ Anglicus interpres, *Ephraimum* quendam, manifeſto errore, ſedi Aſaphenſi præfecit Epiſcopum; quem ſedes illa nunquam vidit. Errori anſam præbuit, quod in Hiſtoriæ Britannicæ MSS. codicibus *Efream*, more Britannico dictus ſit *Abraham* Epiſcopus; ceu & in eadem Hiſtoria appellatur *Abraham* Patriarcha. Quam vocem cum *Evream* legi debere non attenderit, *Effraem* mendosè legit: Cambro-Britanni enim ſimplici litera F. utuntur, ad ſonum V. exprimendum; gemina vero FF. quæ per F. Latinum ſcribuntur, pronuntianturque; ut *ffyd*, fides; *ffynnon*, fons; *ffurf*, forma; *ffenſter*, feneſtra; *perffaith*, perfectus. Hæc â Latinis vocabulis per F. ſcriptis, deducta quis non intelligit? Sic ſcribunt & merè Britannica, ut *ffonn*, baculus; *ffaig*, vice; *ffordd*, via; *ffelaig*, dux, princeps. Quare & nomen illud Epiſcopi, *Efream* (qui anno ſalutis 1232. ut habent Archiva Aſaphenſia, & Hiſtoria Britannica, fatis ceſſit) legi debebat *Ebream*, non *Effream*, & exinde *Effraem*; ut ſic *Ephraimus fingeretur*. In eodem MS. codice Hiſt. Brit. habetur *Eferwic*, pro *Eboraco*; *Efrai*, pro ſermone *Ebræo*; *Elfod*, pro *Elbodio*. Iidem Britanni *Cufydd* dicunt, â Latino, *Cubitus*. Hæc omnia *Jo. Davies in Rudim. Ling. Cambro-Britt. p.* 3. & 5. quæ merito ei accepta refero. Quocunque calamum verto, rurſus digamma eum implicat; dum & *Faliſci* in memoriam veniunt, ab *Haleſo* ita appellati, de quibus *Naſo lib. IV. Faſt.* canit:

Venerat Atridæ fatis agitatus Haleſus,
â quo ſe dictam terra Faliſca *putat.*

Id, quod dicit Ovidius, ex Servianis ſcholiis ad *lib. Æn. VII. v.* 695. adminiculari poteſt: *Hi autem*

autem immutato H. in F. *Faliſci dicti ſunt; ſicut* febris *dicitur, quæ ante* hebris *dicebatur*: Formiæ, *quæ* Hormiæ *fuerunt*; ἀπὸ τῆς ὁρμῆς. *Nam poſteritas in multis nominibus* F. *pro* H. *poſuit*. Hæc Servius. Ita *hariolus*, quaſi *fariolus*, à fando; quæ conjectura *Turnebi* eſt, *lib. XXIV. Adverſ. cap.* 17. Apud Hiſpanos (obſervante *Freinshemio ad Flori lib. I. cap.* 12.) uſitata harum literarum invicem mutatio. Nimirum priſca Luſitanorum (quod is forte ſibi volebat) vocabula, ab F. incipientia, hoc omiſſo, cum adſpiratione ſcribuntur: ut ſi Luſitani dicant, *forno*, *falo*, *ferro*, *fumo*, *fillo* &c. Hiſpani pro his uſurpant, *horno*, *habla*, *hierro*, *humo*, & *hijo*. Addatur illis, quæ antea de ſigno Æolum notavi, *Voſſius lib. I. Gramm. cap.* 29. Calame, πᾶ προφύσις; Usque adhuc de aſpiratione, quam litera VV. & V. maxime æmulantur.

Sed nunc illud in mentem eſt, quod *Fabius lib. I. Inſtit. cap.* 5. de veteribus tradit; hos rariſſimè vocibus, à vocali incipientibus, adſpirationem præmiſiſſe; *Parciſſime ea veteres uſi, etiam in vocalibus; cum* ædos ircosque; *dicebant*. Haud aliter profecto Germani, qui non ſolum H. verum etiam VV. in multis vocabulis omittebant; addebantque poſtea, ut, *Anno*, *Hanno*; *Ulderich*, *Hulderich*; *Ammon*, *Hammon*; *Eul*, ululа; *heulen*, ululare; *Obr*, auris; *hœren*, audire; *Ubr*, Græci Latinique, *Hora*: *Erb*, Romani, *hœres*. *Es*, Dan. & Angl. *it*, Belg. *het*, AngloS. *hit*. *Arm*, brachium, Nubiani errones apud Vulcanium, *Harni*, thorax; Tauricæ Cherſoneſi incolæ, *Jel*, vita, ſanitas; Saxones inferiores, *Hiel*; nos Germani ſuperiores *Heil*; Cambro-Britanni, *Hwyl*. Sic inquam, Islandi, *Olf*; Germani, *Wolf*; Dani, *Ord*; Belgæ, *Woord*; Germ. *Wort*. Et, ut eo redeam, unde in hoc diverticulum exceſſi, ſic Gothi dixerunt *Oden* & *Woden*; hinc legitur *Onsdag* & *Wonsdag* in *Wormii Faſtis*, *lib. I. cap.* 15. Idem & apud Scotos obtinet, ut quartus ſeptimanæ dies, *Odeinsday*, ſive *Wednisday* vocetur.

Poſterioris & regulam & exempla obſervationis nunc habes; ſed nec prior de adſpiratione conſonarum initialium planè prætermittenda eſt, quæ idem commonſtrat, VV. uti H. certas quasdam literas ab initio adſpiratas reddere. *Arngr. Jonas lib. I. Crymog. c.* 3. de Islandorum conſuetudine ſcribendi monet, L. N. R. interduam *adſpiratione* modernos; *veteres rarius*, aut *fortè* nunquam. Bene profecto fecit, quod particula *fortè* uſus, judicium ſuum lenivit; in lingua enim Runica & Anglo-Saxonica, vetuſtiſſimi codices adſpiratas oſtendunt. *Wormius in Lexico Runico* hæc recenſet vocabula, quorum initium eſt L. N. aut R., & quidem adſpirata: *Hlita*, obtemperare. *Hlydne*, obedientia; *Hlyfar*, arma munitiva. *Hlyre*, frater. *At Huifa*, ſtrenuè ſcyphos exhaurire; inde noſtrum *Napf*, & *nüpfen*. *Hnieſig*, *Hnieſigur*, lapſus, genulabatio, item diminutio, exinanitio. *Hnuskan*, agitatio, concuſſio. *Hræ*, cadaver. *Hrak*, res abjecta. *Hreinn*, purus, ſincerus; inde fluv. *Rhein*, adſpiratione transpoſita. *Hröp*, clamor & probrum. *Hryd*, notabilis tempeſtas cum nive, grandine, aut inſigni pluvia; & alia quam plurima. Anglo-Saxonica in Lexico MS. Bibliothecæ Seldeni extant vel ſexcenta: *Hlædre*, ſcala. *Hleda*, ſedile. *Hleowith*, apricitas. *Hleowſtede*, locus apricus. *Hlithe*, quietus, leis. *Hlud*, ſonorus, laut. *Hnæp*, ſcyphus, *ein Napf*. *Hnol*, vertex capitis. *Hnon*, tonſus. *Hræman*, *Hryman*, clamare, flere. *Hreg*, inundatio, Regen. *Hrinan*, ornare. In libello quodam MS. Bibliothecæ Cottoninnæ, qui agit *de ſomniorum diverſitate, ſecundum ordinem Abcharii Danielis Prophetæ*, inter alia obſervavi, *blihtan*, ridere, *bnyte*, nuces. Item in nobili illo Anglorum Grammatico, *Ælfrico*, qui nongentis ab hinc annis Priſcianum ac Donatum inter ſe contulit, adjecta verſione Anglo-Saxonica, has reperi voces: *Hlehter*, riſus; *blænnys*, macies: *blyſt*, auditus; *hors hnægth*, equus hinnit; *oxa blewth*, bos mugit; *blaford*, dominus, herus; *blæfdige*, domina. Evolvi præterea Hymnos & precationes MSS. in eadem Bibliotheca, cum verſione interlineari; ex quibus tum temporis enotavi, de SS. Trinitate, hanc precationis clauſulam: *Thæs wuldor* hlynth *on eallum middaneárthe*. Id eſt: *Cujus gloria reboat in omni mundo*; ad verbum, *in omni media terra*. Evangeliorum interpretatio Gothica orationis Dominicæ *blaif unſarana*, pro pane quotidiano habet. In brevi Gloſſario, de Legibus Regum Angliæ *blothe*, cohors, & *bluctres* annotatur à *Lombardo*. Igitur Islandi, quorum idioma cum Runico Anglo-Saxonicoque cognatione conjunctum eſt, veteres in hoc ſequuntur; dum ſcilicet moderni præterea conſonis L. N. R. (teſtem *Runolfum Jonam in Rudim. Gramm. Island. pag.* 2. & 3. cito.) præponunt H. ut in his vocibus: *Hlaatar*, riſus; *blutur*, res; *blaanar ade*, nix reſolvitur; *eg bloe*, rideo; *bnaus*, ceſpes; *bneppe*, quantum brachiorum amplexu includi poteſt; *bnoettur*, globus; *brooſun*, commendatio; *brutur*, aries. *Arngr. Jonas in Crymog. Lib. I. cap.* 6. & 7. de Islandorum Ariſtocratia perhibet, eos *breppar* appellaſſe provincias, quarum quælibet regulariter ad minimum XX. (nam ſæpe plures) colonos continebat, certo rei familiaris augmento definitos; earundemque magiſtros, ſive præfectos, *Hreppſtiorar* dictos fuiſſe. Idem ille in *Specim. Island. Hiſtor.* Borealis Islandiæ chorographiam exhibens, *Sect.* 6. Thosderum adducit, cognomine *Hræda*, quaſi timorem, vel terrorem; eò quod hunc fortibus auſis aliis incuteret. *Hrolleifus*, homo nequiſſimus, flagitioſus, & tandem ſicarius (à cujus nomine vallis intermontana, in tractu *Slieta-bliid*, poſtmodum *Hrolleiffs-dal* appellata) inſeritur *Sect.* 13. Islandis *blauſt* eſt cavum auris; *ad blauſta til*, aurem adhibere; ut in MSto Cottoniano, de Somniis, *rædende lyſtan*, legentem audire. Belgæ pro eo, *luyſteren*, auſcultare. Quapropter & in nominibus Germanicis, tribus mutis ac liquidæ R. apponitur ſpiritus denſus; ceu indicant nomina illa, in Legibus Longobardicis, *Hlotharius*, *Hlimprandus*, *Hludovicus*,

Digitized by Google

vicus, *Hrotaris*. De his bene monet *Voſſius lib. I. Grammm. c.* 11. plerosque proelo excuſas corrupte edere pro eo *H. Ludovicus*, & *H. Lutharius*; ut aliquoties factum ab editore ſynhodi Pariſienſis de imaginibus. At rectè, inquit, *Hludin* perſcriptum eſt in Capitularibus Caroli M. idemque denotat, quod *Hludovicus*, ſive *Clodovicus*, aut *Clodovæus*; quomodo & *Hlutharius* idem eſt, quod *Lutherus*, ſive *Lotharius*. De hac ipſa veterum adſpiratione agens *Wormius lib. V. Monum. Dan. mon.* 7. duo protulit numismata, in Dania prope Lethram (quam arcem primum à Skjoldo Rege Daniæ exſtructam, poſt à Rolvone Krage ornatam, antiquitates Islandicæ *Hledro* vocant, monente *Stephanio in Notis ad Suenonis*, primi Danicæ gentis hiſtorici, *Opuſcula*, *pag.* 16.) effoſſa; in quorum altero crux viſitur, quam ambit hæc inſcriptio: HLUDWICUS IMP. parte averſa figura templi, circa quam XPISTIANA RELIGIO. Nummus alter pariter in ambitu crucis, HLUDWICUS IMP. ab altera parte majoribus, non ambientibus imaginem aliquam characteribus, VENECIAS. Cambro-Britanni L. & R. adſpiratum, ætate ſuperiore ſcripſerunt; & illud hodieque ſcribunt literis geminatis *Ll.* velut *Rr.* Nos radicalem R. ſemper adſpiramus, ait *Jo. Davies in Rudim. Ling. Cambro-Brit. pag.* 7. Et cum tradat Jo. Aventinus, veteres Germanos L. cum adſpiratione uſurpaſſe; Cambros ſuos excuſat, nullamque Ll. pronunciandi difficultatem eſſe diſputat; cum Hiſpanis inſuper eadem ſit ſcriptura, & ſonus non multum abſimilis, in his, quæ à Latinis *Cl.* vel *Pl.* incipientibus, mutuantur; ut, *llamar*, clamare, Cambr. *llafaru*; item *llorar*, plorare. Idem repetiit de L. *adſpirato*, in figura & poteſtate literarum Britannicarum, quam Dictionario ſuo præfixit.

Haud aliter Anglo-Saxones olim (ut Angli hodie, ac Belgæ,) pro H. uſurparunt VV. in literarum L. & R. adſpiratione. Eques ille Wilburghamenſis *William L'isle*, diverſa linguæ Anglo-Saxonicæ Monumenta, cum verſione Anglica, annis abhinc ſeptingentis ſcripta, in lucem emiſit; ubi in primo monumento, quod *de vet. Teſt.* inſcribitur, ſtatim ſub initium hæc leguntur: *Tha gimeleaſan men, the beora lif adrugon on ealre idelniſſe, and ſiwa geendodon, beora gemynd is forgiten on halgum gewritum.* Id eſt: *Homo ſalutis negligens, qui vitam tranſigit in omnibus vanitatibus, ejus memoria oblivione deleta eſt in Sacra Scriptura.* Illis uſitatum erat *gewrit*, pro quo Angli *writ* dicunt. Et poſt nonnulla, creaturas pulcherrimas à Deo conditas affirmat auctor illius monumenti, ut eſſent viventes in perfectione, *libbende ſiwa wlitiges*. Regis Edelfridi filii (de quibus *Beda lib. III. Hiſt. Eccleſ. cap.* 1.) cum magna nobilium juventute (juxta verſionem Regis Anglo-Saxonum Alfredi) *gemid Scottum*, *gemid Pehtum wracode*, id eſt: *apud Scotos*, *ſive Pictos exulabant*. In Codice Cotton. de Somniis, occurrit *wrohte*, accuſatio. In eodem volumine, *fol. XXXV.* Tonitrua, pro varia temporum ratione, exponuntur; ibi: *Gif hit thundrath on tide feoftan midre nihte, hit getacnath ſumne ſiweg utgangende of wurulde, otbthe* wrace *on middam earthe.* Id eſt: *Si tonitruaverit hora quinta mediæ noctis, id ſignificat aliquem ſonum egredientem de ſeculo, vel* vindicta *in mundo.* In Nov. Teſt. invenio *wrecan*, vindicare: *Wræc me with minne witherwinnan*, Vindica me de adverſario meo. Luc. XVIII. 3. & 5. In Pſalterio Anglo-Saxonico (quod *Jo. Spelmannus*, *Henr. F.* cum quatuor vetuſtiſſimis exemplaribus MSS. contulit, ediditque;) Lego *writhan*, conſtringere, Pſal. XXX. 12. *Se gewrith forgniſeddniſſa beora*, qui alligat contritiones eorum. Pſ. CXLVI. 3. *To gewrithenne cyningas beora*, ad alligandos Reges eorum. Pſ. CXLIX. 8. *He wrath his wunda*, alligavit vulnera ejus. Luc. X. 34. Notandus hic venit interpres vetus Pſalmorum, qui *Excuſſorum filios* reddidit, *wregundra bearn*. Pſ. CXXVI. 5. Legiſſe is autem videtur, *Excuſatorum*, aut, *Excuſantium filii*; quoniam vox, *wregan*, excuſare ſignificat. Pſ. CXL, 4. Anglis adhuc in uſu ſunt ſequentia: *Wracke*, violentia; *wrangling*, litigatio; *wrap*, intrico; *to wraſtle*, luctari; *wrath*, indignatio; *to wreath*, *wreſt*, & *wrinch*, contorquere; *wreake*, vindicta; *wretch*, miſer; *wrie*, limus; *wright*, faber; *to wrinckle*, corrugare; *to wring*, adſtringere; *wrought*, factum, effectum, &c. Poſtremo Belgæ his quotidie utuntur vocabulis: *Wraeke*, vindicta, *Rach*; *wreken*, vindicare, *raecben*; *wryven*, terere, *reiben*; *writſelen*, commovere, *rittelen*; *wroegben*, urgere, *regen*, *rükken*; *wronk*, flexus, ſimultas, dolus. *Rank*; *wroeten*, runcare, *reuten*. Tantum de FREA ſcilicet, & WODANO.

Quid aliud de hoc literarum faſciculo (nam ſuo rem appellabo nomine) judicabis, VIR EXCELLENTISSIME, niſi ut de hac ipſa epiſtola uſurpes, quod alii de re longa, & inexplicabili: Sardi venales! Sed eo nunc tabellario utor, qui bajulo munus ſurripiens, Hamburgum dum proficiſcitur, has ſecum afferre haud recuſat: Quare libertatem ſcribendi (dum charta & tempus ſuperſit) calamo libenter indulgeo. Tradam apicum gerulo, ut amicus amici onus porro perferre diſcat. Limprandus *tit. de Ariolis* 73. hanc tulit Legem: *Simili modo, & qui arborem, quam ruſtici SANCTUM vocant, atque ad fontanas adoraverit* &c. Lindenbrogius in vett. Legg. Codice legit, *ruſtici SANGUINUM vocant*: Sed in lectionibus variis, ac notis, addit: *Ita MS. melioris notæ. In alio ſcripto eodem: ruſtici SANGUINEM vocant. Editio Baſiliens. SANCTIVUM.* Tandem in Gloſſario legendum putat, *quam ruſtici SACRIVUM vocant*; velut *arbores ſacrivas*, in Concil. Antiſſiod. *cap.* 3. *SANCTIVAM* retinet *Schedius Syngr. II. de Diis Germ. cap.* 24. Gloſſa *Boberii* in vetere libro aliam lectionem notat: *Aliàs eſt*, *SCRINIUM vocant*. Quam igitur nunc viam ingrediar? aut quid potius ſequar? Pro SANGUINUM, legere quidem animus erat, SAGMINUM, ex occaſione Ejusdem gloſſæ: *Vid. tex.*

in l. SANCTVM, ff. de rer. divis. Nam ſtatim in *pr. Leg.* 8. *d. tit.* dicitur: *SANCTUM eſt, quod ab injuria hominum defenſum atque munitum eſt.* Dein §. 1. id ipſum exponitur: *SANCTUM autem dicitur â SAGMINIBUS; ſunt autem SAGMINA quædam herbæ, quas legati populi Rom. ferre ſolent, ne quis eos violaret.* Verùm, lectionem hanc doctam magis, quam veram *Cl. Gronovius*, cujus accurato judicio uſus ſum, haud probavit; cum non veriſimile ſit, hunc ritum Romanorum ita Longobardis, doctrinæ politioris expertibus, innotuiſſe, ut *arborem ſagminum* nominarint. Tantum vero abeſt, ut Gloſſa iſta â vetere me abſterreat lectione, ut potius confirmet, SANCTUM omnino legendum eſſe; ceu legit editio Baſilienſis SANCTIVUM, quæ me non parum juvat. *Max. Tyrius* memorat *Diſſert. XXXVIII.* Celtas excelſam quercum coluiſſe, & *Jovis nomine* ſolemniter appellaſſe. Hi nimirum lucos eligebant, in quibus maxima robora, & vetuſtiſſimæ quercus eſſent; *nihil enim Druydæ habebant robore ſacratiùs*, auctore *Plinio Lib. XVI. cap.* 44. Certe ab arboribus, aut ſylvis iſtæ videntur dictæ; quoniam *Prudentius lib. I. adverſus Symm.* eas appellat *ſylvas Dryadas.* Vetus Germanorum vocabulum *Trö*, Danis pariter ac Norwegis uſitatum, velut Anglorum *Tree*, id eſt, arbor, & Anglo-Saxonum *Afel-tre*, arbor pomifera (hinc noſtri hortulani non niſi pomiferas *Alfalter*, corruptè vocant) non leve teſtimonium præbent; quamvis poſtea Græcis ſpecies arborum, *quercus* δρῦς dicta fuerit. In ſuperiore Germania non paucæ oſtenduntur arbores, quas ſuperſtitioſa ruſticorum ſimplicitas vulgò *Druden-bäume*, q. d. *Druidum arbores*, vel lamiarum potius, ac veneficarum eſſe credit: Infelices ac tortuoſæ iſtarum frondes *Druden-büſche* nominat; quæ inveteratam gentilium redolent impietatem. Rurſus mihi *Plinius* eſt repetendus, qui *lib. XII. c.* 1. de vetuſtiſſima ſylvarum, arborumque ſuperſtitione: *Hæc fuere numinum templa, priſcoque ritu ſimplicia rura etiam nunc Deo præcellentem arborem dicant.* Verbo, ſi potis ſum, dicam; Arbores erant SANCTI ruſticorum, quos Rex Carnutus alio nomine *gentium Divos, cujusque generis arbores*, notavit in *Legg. Polit. cap.* 5. Apertè *Concilium Namnetenſe*, *cap.* 20. arbores *Dæmonibus conſecratas* damnat, hoc ritu verborum: *Summo decertare debent ſtudio Epiſcopi, & eorum miniſtri, ut arbores Dæmonibus conſecratæ, quas vulgus colit, & in tanta veneratione habet, ut nec ramum vel ſurculum inde audeat amputare, radicitùs exſcindantur, atque comburantur.* Stolidam iſtanc ſuperſtitionem prodit *Lucanus lib. III.* quæ iſti haud abſimilis:

> - - *Fortes tremuere manus, motique verenda*
> *majeſtate loci, ſi robora ſacra ferirent,*
> *in ſua credebant redituras membra ſecures.*

En, inanis arborum, velut Deorum, timor! *Curtius lib. VIII. cap.* 9. de priſcis Indiæ incolis: *Deos putant, quicquid colere cœperunt; arbores maximè, quas violare capitale eſt.* Mercator quidam Beroviceníis, Vir integerrimus, in India ſimul ac Perſia, per annos ſeptendecim, bene verſatus, ac nuper ex itinere longiſſimo in patriam ſuam reverſus, familiariter mihi narravit, per omnem Indiam, usque ad regnum Chinenſe, prælatas arbores, ſi vaſtis diſponſæ ſint ramis, facile cultorem ſacrificulum invenire; qui in ædicula, cominus exſtructa, degens, arborem multo inungat oleo: Hanc viatores (propter umbras fortaſſe) venerari, ad inſtar Dei; genua huic ponere, & ſacrificulo largiorem ſtipem offerre: Noctu candelas accendi ad arborem, ut peregrinantes hoc viarum ſolatio fruantur: De cætero tantum ſanctis arboribus honorem haberi affirmabat, ut non, niſi vento, folia iſtarum ſtringere fas ſit. Amicus meus ſingularis, *Georg. Gentius*, nuperrimè etiam ex itinere CPtano redux factus, de Perſis retulit, hos in arboribus publicas preces figere, ubi ſterilis & arida tempeſtas fuerit; uti viatores, huc transeuntes, pluvium exorent Jovem: Sacra ſub illis fieri memoravit, æſtivo imprimis tempore; quo nocturna, ob æſtus vehementiam, itinera, usque ad menſem Septembr. inſtituuntur. Inter Amſtelodamum (ceu ferunt) & Ultrajectum integras ſæpe arbores effodiunt agricolæ, diluvio quodam abſorptas; quas hujuscemodi Sanctos gentilium fuiſſe, non levis conjectura eſt; ſi Willebrodi, Ultrajectenſis Epiſcopi, precibus fides habenda ſit: *Is enim* Hollandiæ Apoſtolus â Deo impetravit diluvium, quo omnes iſtæ arbores ſic perirent. *J. Parival*, in Deliciis Hollandiæ, recenter editis, *cap. 3. part. I.* Gallico verborum ſtalagmate fabulam hanc (neſcio an veram) depinxit: *Quelques autres ſoutiennent, que ce deluge arriva du vivant de ſaint Villebrode, Evesque d'Utrecht, le quel ne pouvant retirer par ſes predications, les habitans de l'idolatrie, qui adoroient les dieux payens, auxquels ils avoient dedié & conſacré les dites forests; obtint par ſes prieres de ce grand Dieu jaloux, que ces arbres fuſſent mis par terre, afin qu'ils ne ſerviſſent plus de retraite, & de cachette a ces idolatres nocturnes.* Talis profecto lucus iſte fuit, prope Upſaliam, *Odenslund*, Odino ſacer; atque iſtorum Deorum cenſu *Tanfana* fuiſſe creditur, apud *Tacit. lib. I. Ann. cap.* 51. §. 2. cujus nomen verè derivatur â *Tan*, vel, *Than*, abies, & *Fahna*, vel *Fan*, quæ eſt vox Gotho-Teutonica, *dominum* aut *numen* ſignans. Iſidorus in Gloſſis: *Fones, Dii ſylvatici.* Templum *Tanfanæ* (quod nomen *luci patronum*, vel *dominum* ſonat) fuit in luco inter Amiſiam & Luppiam, in Weſtphalia; ut ejus ſitum deſcribit *Cluverius lib. I. Germ. Antiq. cap.* 11. & 47. Sed nolo falcem immittere in meſſem uberrimam *Loccenii lib. I. Antiq. Sueo-Goth. cap.* 3. Vive & vale, VIR SUMME,

Deus immortalis Te ſervet! „

Lugd. Bat. a. d. XVI. m. Decembr.
A. S. cIↃ IↃC LI.

Hæc Arnoldus.

MUNT,

Digitized by Google

MUNT, palmus. Gloſſ. Monſ. p. 341. *munte*, palmo. p. 335.]

MÜNZE, moneta. Notat & Jus ac locum monetandi, & Nummos. Jus feudale Alamannicum cap. 23. *der us Munzen gut libet.*

Vetus Cod. MS. redituum: *das ſint die leben die da gant von der Munſſen.*

[*Munizon*, cudo. Gloſſ. Monſ. p. 319.
Munizota, cudebat. p. 335.
Munizara, trapezitas. p. 392.
Munizſcrannun, menſas. p. 397.]

Conſtat, rei monetariæ & nummariæ notitiam & uſum ſerius ad Celtas & Germanos perveniſſe. Luculentus teſtis Tacitus de M. G. c. V. diſtinguens inter Germanos proximos Romanis & Interiores ac remotiores, de illis ait: *Proximi ob uſum commerciorum aurum & argentum in pretio habent, formasque quasdam noſtræ pecuniæ agnoſcunt atque eligunt. Pecuniam probant veterem & diu notam, Serratos Bigatosque*, denarios. De his pergit: *Interiores ſimplicius & antiquius permutatione mercium utuntur.*

Prima monetarum materia ærea vel cuprea videtur. Jul. Cæſ. de B. G. Lib. V. de Belgiorum & Britannorum moneta: *Utuntur aut nummo æreo aut annulis ferreis ad certum pondus examinatis, pro nummo.* Claude Bouterove en Recherches de Monoyes de France pag. 70. *Premiere monoye fut fabriquée de cuivre, en ſuite d'or & d'argent: les noms & la taille ſont inconnus. Il eſt à preſumer, qu'elle eſtois reglée ſur le poids de la livre, & qu'elle portoit les mesmes noms que le Romains*, (vel Græci) *qui les ont imitez, ont donné à leur monoye.*

Celtas Gallos uſos coriaceis, ait idem p. 39. Iſidorus: *Pecunia prius de pecudibus & proprietatem habebat & nomen. De corio enim pecudum nummi incidebantur & ſignabantur.* Idem Bouterove p. 72. ſq. *Comme la plus grande richeſſe conſiſtoit en Beſtiaux qui eſtoient echangez contre d'autres marchandiſes, la monoye ayant eſté ſubſtituée en leur place pour ſervir de prix, chaque piece fut marquée de la figure d'un animal comme d'un bœuf, d'une brebis & d'un verrat; & pour eſpargner la peine de peſer qui apportoiet incommodité, on adjouſta des points ou des lettres, qui en monſtroient le poids.* Anno V. C. CCCLXVI. Roma capta à Gallis, hi uſi auro in liberando Capitolio. Livius Lib. V. c. 48. *Inter P. Sulpicium Tribunum militum & Brennum regulum Gallorum colloquio transacta res eſt, & mille pondo auri, pretium Populi Gentibus mox imperaturi, factum. Rei fœdiſſimæ per ſe, adjecta indignitas eſt, pondera ab Gallis allata iniqua.* quæ idem Bouterove d. p. de gravioribus interpretatur: *Cette ſtipulation d'or, & ces poids qui eſtoient dans l'armée, qui ſont appellez faux, à cauſe que la livre Galoiſe eſtoit plus peſante que celle dont les Romains ſe ſervoient alors, font preſumer, que les Gaulois avoient quitté leur monoye de cuir, & eſtabli celle d'or, qu'ils la donnoient & recevoint aus poids, & qu'ils en ont eu l'uſage long-temps avant les Romains.* Conf. ib. p. 155.

Cæterum Gallorum iſtorum priſcorum monetas idem ibidem affert & interpretatur. De quibus ante Pharamundum, Collectio MS. à Peireskio in Bibliotheca Hautina Pariſiis extare dicitur.

De Saxonibus Methodius qui circa A. C. 255. floruit, ſcribit: Saxones ſuo tempore Leonem in numismatibus circumtuliſſe.

Francos, Celtarum transrhenanorum, antequam Galliam ſubegiſſent, & Trevericam monetam ſuæ ditionis feciſſent, credibile non eſſe, rebus etiam tum omnibus inconditis, ait *Joh. Frid. Gronovius de Pecun. Vet. in Add. p. 904.*

Francorum autem veterum Galliæ dominorum Monetas exhibet laudatus Boutrové *d. l. à p.* 172. *ſqq.* Franci Salici, inferioris Germaniæ incolæ, antequam Rhenum tranſirent, conditâ Lege Salicâ, mulctas expreſſerunt per nomina Romana, Solidorum, Denariorum, V. inf. *Thoalaſti.* Sed ut nomine proprio cuderunt monetam ſuam, ita etiam proprio pondere, diverſo à Romanorum, id quod demonſtrat laudatus *Gronov. Lib. III. c. 6.*

Notanda eſt conjectura multum laudati Bouterové pag. 375. *Je croy que les Roys de la premiere Race imiterent cette Politique, que pour le meſme ſujet ils exigeoient leurs tributs en eſpeces d'or qui eſtoient en plus grande abondance, que ne pouvant pas d'abord décrier abſolument les monoyes des Romains qui eſtoient quaſi les ſeules qui avoient cours dans la Gaule, ils les faiſoient fondre pour faire perdre inſenſiblement aux Gaulois la memoire de la domination Romaine, & que pour tenir les Francois dans une plus grande obeiſſance ils les faiſoient convertir en Sols, Demi-Sols, & Tiers de Sols d'or avec leurs effigies. D'ou vient qu'il ſe trouve ſi peu d'eſpeces d'argent de la premiere Race, & que l'evaluation des amandes & autres compoſitions contenuës dans la Loy Salique & autres Loix eſt faite à eſpeces d'or.* DC. Denar. qui faciunt Solidos XV.)

Atque cum duplex ſit ratio erogandæ monetæ, una pondere vel appenſione, altera numeratione, *an der zal*, quorum illud Romanorum *Pondo, nach dem gewicht*, exprimit, de quo ſolidiora protulit idem Gronov. *cap. 6. lib. I.* Germani utraque uſi, magis tamen pondere, unde adhuc vox *Pfund* in re monetaria etiam quando fit annumeratione ſolemus uti; *Pfund Phennig, Pfund Heller, Pfund Sterling, Pfündige Phennige*, &c.

Porrò cum *Pondus* genus ſit, cujus ſpecies *Libra*: itaque & Germani *Pfund* & *Marck* diſtinxerunt. *Gronov. d. Lib. III. c. 6.* Wehn. *O. Pr. v. Goldgülden.* de Marca vide in M. cujus Synonymum Germanis Latinè ſcribentibus, *Talentum.* Hiſtoria Viperti Pegavienſis ann. 1072. *Et ille 4000. talentorum gazis regiis appenderet.* Et mox: *utque 4000. marcarum argenti transmitteret Imperatori.* Sed & Spangenbergius *Geneal. Henneberg. II. 26. p.* 108. refert ex transactione Epiſcopi Herbipolenſis & Popponis Comit. Henneb. de 14. Maji 1240. *Albrecht von Hergults vier talent: und Heinrich genannt Sturmer auch vier talent halben, Lehngut belangend.* Itemque aliud Synonymum *Gewicht*, Gl. Germ. Jur. Prov. Sax. Lib. III. Art. 45. *Ein gewicht goldes*, libra auri. Retinetur hic mos *nach pfunden* numerandi in diverſis Provinciis Germaniæ.

Digitized by Google

Pfund, duplex eſt, *Pfund Heller*, & *Pfund phennig:* Pondus hallerorum nomen ſortitum ex civitate Halla Sueviæ, *Webn. O. Pr. v. Goldgülden.* Spangenb. V. ſ. p. 186. 171. vid. ſupr. H. Hodièque valet unum ſolidum, *ein Gülden.* vel 10. *ſchilling.*

Pfund Pfennige, vel *pfund ſchillingphennige*, pondus denariorum: Ein pfund oder mark XX. ſchilling phennig, *J. Sax. Prov. L. III. Art.* 45. Saxonibus *ein alt Schock*, Sexagena vetus. Gl. G. *ad d. L. III. A.* 40. diſtinguit inter *phundige phennig* & *Gemeine phennig*, quorum ſex groſſum faciunt. Recentior Additio innuit, ſequente tempore valorem nummi minorem redditum.

Schilling, ſolidus. Gronovius d. l. p. 345. recenſens origines illius, quæ nunc quoque in Gallia & Anglia verſatur, monetæ ait: *Hinc hodieque Galli Libram vocant XX. ſolidos, licet tantò minores, & ſolidum in duodecim denariolos dividunt: hinc Britanni viginti Solidos ſive ſchellingos tertiâ parte quàm fuerant, reciſiores, libram Eſterlingorum vel ſterlingorum appellant.* Colerus Deciſ. 144. n. 14. *Solidus in Jure Sax. regulariter & ubique accipitur pro* 12. *nummis antiquis vel* 16. *novis hodiernis, quorum* 12. *groſſum argenteum & XXI. argentei Florenum communem conſtituunt.* Conf. Wehner. & Beſold. *v. Schilling.* & *inf. in S.* Pet. Albini *BergChron. T.* 5. *p.* 45.

Schillingi etiam dicti *Gültenphennig*, non Guldenpf. ut legitur *in Gl. Germ. Jur. Sax. Prov. L. III. A.* 45. non ab auro, ſed à præſtando & numerando *damit die gülten abgerichtet werden.*

Ge. Fabricius L. II. Rer. memor. Sax. p. 287. *A. C.* 1440. ſub Frider. III. Imp. *Res nummaria renovatur & percuſſi nummi cum capite Judei pileati, quorum XX. aureo valent Rhenano. Item Nummuli dicti Lansbergenſes, quorum LX. eundem aureum pretio æquarent.* Vocati vulgò *Judengroſchen.* Groſſi pileati inſcriptio hæc eſt:

W. DEI. GRATIA. TVRINGE. LANG.

ex altera parte ſcriptum: GROSSVS. MARCH. MISNENSIS. & cernitur Effigies viri barbati & pileati ſicut aliàs in inſignibus Saxonicis. In medio Crux eſt continens Leonem, inſigne Marchionatus Misniæ, & ſupra crucem Trabes in clypeo. Autor hujus nummi eſt Wilhelmus III. Dux Sax. Landgr. Thur. & Marchio Misniæ. Frater Friderici Placidi Electoris, qui an. 1445. usque ad ann. 1450. bellum ob diviſionem Provinciarum inter ſe geſſerunt, quo ipſo tempore ſeparatim monetam cudi feciſſe Wilhelmus hic videri poteſt: niſi & alii antea & poſtea aliàs conjunctim, aliàs ſeorſim cudi fecerant. Inde etiam nomen horum *der Wilhelmsgroſchen* ortum. Sanè poſt pacificationem utraque domus conjunctim fieri fecerunt, Erneſti & Fratris Alberti in una, Wilhelmi in altera facie, nominibus expreſſis.

Atque hos eosdem eſſe Groſſos argenteos, *Silbergroſchen*, & fundamentales, quos Erneſtus Elector *in Ord. Prov. an.* 1482. laudat, *als die in beederſeits, auch Herzog Wilhelms Lande vor eine rechte ganze Hauptwerſchafft von alten Herkommen ausgeſetzt*, arbitror. Etſi autem *Electoris* titulum nondum frequentarunt, contenti titulis Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, ArchiMarſchalli, Marchionis, ArchiCamerarii: vid. Decret. Electionis Ludovici Cæſaris de ann. 1314. *apud Gewoldum de Septemvir. pag.* 666. Matricul. Imperii de ann. 1471. *apud Lehman. Chr. Spir. VII.* 112. Pet. Albin. *Chron. Misn. t.* 16. *p.* 217. Tumbam Friderici I. Elect. Sax. *apud Ge. Fabric. Annal. urb. Miſnæ A. C.* 1428. Electorem tamen Fridericus *in ord. Prov.* laudata Wilhelmo Ducis titulum honorificè tribuit, ipſe Electoris uſus. Porrò Marchiæ Miſnenſis (quæ vox potius quàm Marchionatus tunc in uſu fuit, *Pet. de Andlo L. II. cap.* 12. *p.* 92. *& ib. Freher.*) Groſſus hic inſcribitur, non Landgraviæ Thuringiæ, fortè quia Officina Monetaria non ad Thuringiam, ubi non frequentes Argentifodinæ, ſed Miſniam ſpectabat, ubi celebris tunc officina Schneebergica & Annæbergica, ubi iſti groſſi quoque plerique cuſi. *P. Albin. BergChron. t. V.*

Trabium inſigne Lansbergiæ eſt, primævæ hujus domus provinciæ, Id. *P. Albin. LandChron. t.* 15. *p.* 187. & 423. Et apparet in nummis Landsbergicis.

Pileatum caput hîc an ſit Judæi? dubitatur, tum propter autoritatem deficientem; neque enim Autores qui de hoc argumento ſcripſerunt, id ſtatuunt, vid. illuſtrem virum Phil. Jac. Spener. *de Inſign. Famil. Sax. c.* 2. *§.* 6. *p.* 44. Sed & aliis Familiis ejusmodi Hermæ non tantùm viriles, ſed & fœmineæ apparent, ut in Hennebergicis. Præterea vetuſtiora ſunt hæc inſignia, quàm Judæorum expulſio ex Miſnia, præſertim ſi ut Dn. Spenerus conjicit, Wethinenſi Comitatui propria eſt hæc Herma: cum expulſio cœperit demum A. C. 1411. triginta ferè annis ante hos cuſos nummos. *Ge. Fabric. Memor. Sax.* Nec eſt veriſimile Judæum & quidem Pileatum, quum pileus libertatis ſignum ſit, inter inſignia Ducalia receptum fuiſſe, quum Judæorum natio jam olim tam exoſa & vilis, ut non tantùm Imperialis Cameræ, ſed & nonnullorum Statuum Servi facti. Vid. Ruperti Imp. Conſtit. *apud Freher. ad P. de Andlo p.* 191. & 200. Sigismundi, *apud Goldaſt. T. II. Conſtit.* Lehm. *Chr. Spir. VII.* 42. Denique Judæorum habitus diverſus fuit à Chriſtianorum, & imprimis *ein gelber Rinck uf der kappen, Gelbe Hutſchnur.* Buxtorf. *ad A. B. c.* 9. *th.* 100. Limnæ *J. P. III.* 2, 33.

Igitur potius videtur eſſe caput pileatum, in Symbolum Principatus atque Status. An huc referendum, quod Imperatoribus *bey iren einzügen in die Reichsſtädte verguldete Köpffe præſentirt worden?* Lehm. Chr. Spir. VII. 84. & 98. niſi fortè ſignificat Pocula aurea, *V. ſupra K.*

Quodſi tamen Judæi caput eſſet, videretur ideò receptum inter inſignia, quia ex ſpeciali privilegio olim tam recipiendi Judæos, quàm receptos Expellendi jus, obtineri neceſſe erat, *Buxtorff.* ad A. B. c. 9. Sed & apud Romanos damnatorum capita nummis inciſa, exhibet tale capiſtratum Schott. ad Zenobian. & ex eo Zimmerman. Menſ. 9, 4.

Juvat

Digitized by Google

MUN.

Juvat ad illuſtrationem dictorum inſerere Diploma Georgii Ducis Saxoniæ.

Georg von Gotts gnaden Hertzog zu Sachſsen Kö. Rö. Ma. und des Heiligen Reichs Erblicher Gubernator in Frieslanden.

Lieben getrewen. Alſs die Hochgebohrnen Fürſten unſer lieben Vettern, Herr Friederich des Heiligen Röm. Reichs Ertzmarſchalck Churfürſt, und Herr Johanns Gebrudere, Herzogen zu Sachſsen, Landgrafen in Doringen, v. Marggrafen zu Meiſsen. Vnd Wier, vorgangner zeit Ordnung der Müntz geſtellt, und durch aller irer liebden und unſer Lande ernſtlich geboten; Die Bemiſch und Merkiſch münz auch nicht anders, dann nach Anzeigung berürter ordnung zu nehmen, zugelaſsen iſt: in zuvorſicht, ihr und alle ander unſer unterthanen, wurden in anſehung ſchuldiger pflicht und eigenes nutzs ſich ſolcher unſer lieben Vettern, und unſer ordenung, und dishalben gethanen Befehls, gehorſamlich erzeiigt haben. So aber vielgemelt unſer lieben Vettern vnd wir ſolchs übergangen befunden, indem, das vil auslendiſcher Münz unſern Vettern vnd unſs und gemeinen Landen, zu mercklichen ſchaden gebraucht. Auch Bemiſch und merckiſch müntz, nit nach unſer ſatzung genommen wird. Welches unſern lieben Vettern, und vnſs, in keinem wege leidlich. Dorümb wier euch, noch hiermit in Crafft ditze unſers briefs ernſtlich bevelhen und gebieten. Ihr wollet nun hinfürter alle ausländiſche Münz nicht nemen. oder auſsgeben. vnd gar keiner Münz. dann unſer lieben Vettern. und unſer münz, oder Bemiſche *münz,* einen groſchen, *vor* zehen unſer pfennige. *Die* merckiſchen, *einen vor* ſieben neue pfennig *mit Kerpffen vorkerpffen, und aller andern Handlung, gebrauchen, ſolchs auch andern ewer Statt inwonern und allen, ſo dorein kommen und enthalden nicht anders geſtatten. Sundern vleiſig auffſehen, domit angezeiigt unſer geboth, unabbruchlich gehalten. Vnd wo es übergangen, mit ernſt geſtraft werde. Indem Wier unſs ewers ſchuldigen gehorſams, wollen verlaſſen. So wier aber in den, ewer nachleſsigkeit, wie biſsher geſchehen befinden. Alsdann ſollet yr ſelber unſer ſweren und ernſten ſtrafe, darumb gewarten, daſs irs dohin nit gelangen laſset,*

MUN.

doran erzeigt yr unſs tzu ſamt der Billigkeit guts gefallen. Geben zu Liptzk, Mitwochen nach Andree Apoſtoli. Anno &c. ſeptimo.

Unſern lieben Getrewen

Den Burgern zu Dornburg.

MÜNZER, *Munizara*, monetarii, nummularii, Otfr. II. 11, 15.

Muntzer zu Worms, V. ſupra. Herzog Chron. Alſat. p. 205. lib. X.

Die Muntzer der Stat zu Worms die man Huſsgenoſſen nennet, impetrarunt ab Imp. Friderico privilegium monetandi argentum, *auch geben wir den Munzern von irem alten recht und von machte Ir freyheit und beſunder rechts wegen, obe ein Keyſer oder ein Konig mit groſſem volk zu Worms ankeme und ein Biſchoff zu W. nicht diener gnug hette eyme Keyſer oder eyme Konig zu dienen, ſo ſollent die Muntzer von de Montze die da iſt eins Keyſers Camer, der diener gebreſten und ſtat erfullen, alſo das man ſie an eins Marſchalcks oder Truchſeſſen oder eins Schenken oder eyns Kamers Ampt neme, und man ſol ſie zu keinem niedern ampte in deheine wiſe twingen, und wan man der nimmer bedarff, ſo ſollen ſie wider gen an ir erſt ampt. Auch wer zu irer geſellſchafft genommen würde, der ſol geben ein halb untz golds die ſunderlich gehöret zu vergulten eyns Biſchoffs ſtabe, und ſol geben zwey gulden Pfennig, den einen den Müntzmeiſter, den andern dem Camerer: Were aber das er der pfennig nicht gehaben möchte, ſo mag er ſie beide bezalen mit funff ſchillingen, Auch ſol man keynen Muntzer zu keinen andern Stetdeampte oder Meiſter Scheffen der Stetde erwelen, er wolle es dann mit ſinem willen*, &c. An. 1165. an. regni XIII. Imperii XI. Confirmavit Carolus IV. & Rupertus Imp. an. 1401.

Rupertus Palat. Imp. *das unſer liebe getriwe unſer und des Richs Burgmanne zu Geylnhuſen*, elegerint *mit namen unſern liben getruwen Quidbaum Burgman zu Geylnhuſen, zu unſern und des Richs burgraven doſelbſt*, quem confirmavit idem an. 1402.

De Domeſticorum denominatione ita Cl. Bouterové de Monet. Francic. pag. 377. *Les ouvriers & officiers de cette monoye* (moneta Palatina) *eſtoient reputez Commenſaux de la Maiſon Royale.*

Digitized by Google

MUN.

De monetis Augustanis, relatio Amici.

Die Statt Augspurg hat anfangs, so vil aus dem Welsero *und andern* Historicis *zu ersehen, keine andere als Römische, und nachgehends der teutschen Kaiser Münzen gebraucht, wie dann auch dergleichen noch öffters hin u. wider bey uns vilfältig ausgegraben werden. Jedoch was Ihre eigne Münzen anbetrifft, muss dieselbe schon vor etlich hundert Jahren gemünzt haben, alldieweilen in dem An. 1276.* Auctoritate Rudolphi I. Imperat. *aufgerichten Stattbuch vil von des Münzmeisters, u. dessen Haussgenossen Recht enthalten, aber von keiner andern Münz, als Pfennigen darinn meldung geschicht. Ich habe bisshero, so vil ich mich auch darum bemüth, kein einige dergleichen gar alte Augspurgische Münz zu gesicht bekommen können, und seyn die älteste von An. 1519. welche ich bey handen habe, bazen, auf deren einer seiten stehet ein einfacher Reichs Adler, u. under demselben, der Statt Wappen, mit der umschrifft,* Cæs. Maximilianus; Urbis Augustæ Defensor, *auf der anderen aber stehet das Gräffliche Königsteinische Wappen in zwey Schilden u. under denselben der Buchstab A. mit der umschrifft:* Eberhardus Comes in Künigstein. *Diese Graffen aber haben die Münz-*Inspection *in dem Reich von Kaiser* Maximiliano I. *zu Leben bekommen, als die Herren von Weinsperg, welche selbige zuvor gehabt, abgestorben, u. hat auch Graff Eberhard einen absonderlichen vergleich mit der Statt Augspurg getroffen, wie selbige Gold u. Silber münzen solle. Als aber nach absterben der Herren Gr. von Königstein die Herren Graffen von Stollberg, sich auch von Königstein geschrieben, haben selbige zugleich sich des besagten Vergleichs bedient, wie man dann noch Thaler, halbe Thaler, ganz u. halbe Gulden Thaler, auch Kopffstuck, u. Groschen hat, welche um das Jahr 1560. und selbiger zeit von den Herren Graffen von Stollberg gemünzt seyn, u. under dem Reichsadler die Statt Pinen haben. Bisshero aber habe ich nicht finden können,* ex quo capite & fundamento *solches geschehen, sonderbar weil die Statt das Münz-*Regale *in* An. 1521. *von* Carolo V. Imperat. *selber* in extensissima forma *bekommen, u. auch von selbiger zeit an, von Gold u. Silber allerhand Sorten gemünzt hat,*

MUN.

obneracbtet der Bischoff solch Privilegium *aus dem* fundament *angefochten; als wann solches zu seinem Nachtheil ertheilt wäre. In den Augspurgischen Chronicken, so ich bey handen habe, wird zwar offt der Augspurgischen Münzen gedacht, es muss aber nur ein geringe schiedmünz gewesen seyn, weil vor* An. 1500. *von Silber nicht so vil als von Gold gemünzt worden.*

Münsser zu Strasb. Chr. Königsh. p. 348. 842. V. supra *Husgenoss.*

Jus monetandi in *Monasteriis Alemannorum* exercitum, quod earum rerum, quæ singularem fidem & sinceritatem requirunt, cura tuto illis delegari videbatur, quibus summa ipsa pietatis & integritatis omnium consensu & opinione concredita fuisset, ait Jo. Vadian. *l. I. de Colleg. & Monast. in fi.* Hinc hodieque maximè per Helvetiam, antiqui nummi cernuntur Præsulum & Abbatum & Abbatissarum imaginem præferentes, quos AVGVSTOS vocavere majores, quia Augustorum nomine, indepta inde facultate, signarentur, & nomina etiam veteri more altrinsecus existantibus literis multi nummi indicant. ANGVSTI postea vocati à nostris, vulgo *Angster*, qui rectius *Augster*. Et vidimus nummos argenteos facie muliebri non ita pridem proximè Salodurum repertos, duabusque literis altrinsecus & ex adverso quidem notatis B. & H. quæ Bertradam Augustam nisi fallor innuebant, Caroli M. matrem. Vide de Augusteriis nummis Du Fresn. Gloss. A. ubi Fridericianum repræsentat.

Ac nummi quidem per Alemanniam excusi, alterâ tantum parte monetam præferebant, alterâ vacui; id quod hodie in illis fit, quos vulgo Denarios, Helvetii alicubi *Angustos* litera inversa, ut dixi, cognominant.

Qui in Curia signabantur, effigiem Principis gerebant, nonnulli imagine *olivæ* ramusculis altrinsecus surgentibus ornati: quod & in Sigillo Caroli Crassi observatum.

Aquila insigniti, maximè à Collegiis & Monasteriis. S. Leodegarii Monasterium apud Lucernam vetustissimum id genus officinas monetales primum habuit.

Monasterium S. Galli, cujus nummi *agnum vexilliferum* h. e. Paschalem præferebant. Agno postea successit *ursus*. Episcopi cernuntur *mitra bicorni* & pedo. Abbates infernè barbati, supernè rasi, nullæ tum Abbatum mitræ Abbatissæ velatæ. Hæc Vadianus. Apud Francos promissam barbam intonsumque capillum Regiæ Nobilitatis insigne habitum fuisse, quod *capillitii Regii jus* vocabant, ut qui Reges à populo creati aut Regio genere prognati essent, comam alerent, eamque à fronte discriminatim unguentisque delibutam decus atque insigne regium regiæque stirpis haberent, Aimoin. L. I. c. 4. L. III. c. 61. Schobing. ad Vadian. L. I. de Monaster. p. 101.

Ex

Digitized by Google

Ex his intelligitur nummus vetus cum his literis:

V. . DVICV. VI✠IE CHO.

h. e. Ludvicus victore JEſu Chriſto.

Inſignia Crux atque Pedum, Monaſterium & locum ubi excuſus referunt: Ludovici g. fuerit Germanici.

Ottonis I. Imp. nummus ita inſcriptus:

ALHETA OTTO LEVAMEN - -

Ottonis levamen regni in honorem Alheidis, uxoris Ottonis, Reginæ Italiæ cum qua Otto regnum Italiæ acquiſivit circa A. C. 951.

OTTO IM REKS ROM. - -

Jus monetandi adhuc ſub imperio Ruperti Palatini non niſi ex ſpeciali conceſſione Epiſcopis & Dominis ſecularibus competiit, ut Archi-Epiſcop. Colon. aliisque, V. Comm. ad Jus Feud. Alem. De novo conceſſit is jus cudendi monetam auream & argent. Thomæ Domino *zu Dyeſte und zu Siechgen, mit gebrechе und zeichen ſiner wapen, off ſoliche Korne, aſſiſe, grad und offzale als ein Hertzog von Holland, ein H. von Brabant, ein Graue von Flandern oder ein Biſchoff von Lutiche, und in dem beſtande, oder beſſer, und nit loſer.* an. 1405.

Ejusdem Ruperti Munz Edict dat. Moguntiæ vigil. S. Joh. Bapt. 1402. *das iglicher gulden habe dritthalbe und zwentzig grade an dem ſtriche, und an der uffzale ſebs und ſebzig gulden uf die marcke,* &c.

Aliud ejusdem cum conſilio Electorum an. 1404. ☿ ante Lætare: *Gulden ſollen halten off die Aſſaie und Loye zwentzig und dritthalb grait fines goldes und nit darunter, und der gulden ſollen gan 66. uf die Marck gewegen und nit me, unde die gulden ſollen geliche geſchroden und gewigen werden ee ſie uſs der Muntze komen. —— Und ſollen — Muntzmeiſter einen ſilbern Wiſſenphennig und einen Engelſchen ſlaben, die halten ſollen Nün phennige Syns nachgebure. und der Wyſsphennige ſollent geen hundert und vier off ein Marcke ſilbers gewegen und nit mee, und ſie ſollent gliche geſchroden werden, und drylinge und heller. Und der Wyſsphennig ſol von nyden beruff biſs gen Bacharach XII. heller gelten, und zu Bingen eilffe.*

Floren. V. Freher. de Re monet. Tilem. Friſ. Spec. Monet. L. IV. c. 15.

In diplomatis Caroli IV. nominantur *Guldin von Florenz guter und geber.*

Rupertus Imp. an. 1401. oppignoravit præfecturam Nordlingenſem Civitati Nordlingæ *fur* 2000. *guter cleyner guldin florentzer gewichte.* Similiter in confirmatione thelonei Baſileæ dati eod. anno.

Kleine gulden. *Ie ein kleinen gulden vor ein pfunt heller.* Philippus de Yſenburg in oblatione feudi facta Ruperto Sen. Palat. an. 1344. itemque Reinhardus Dom. de Weſterburg in ſimili oblatione eodem anno eidem facta.

Birmandus, ſpecies minutioris Monetæ Leodienſis, Du Fresn. Gloſſ. puto Petermännichen eſſe.

Meitlein, mite, myten, ex minutlin, nummus minimus cupreus vel plumbeus. Meteran. L. I. p. 11. Matheſ. Berg-Poſtill. f. 792. 811. Ge. Heniſch. de Aſſe. p. 211.

Mulſtein, Engelgroſchen, Schreckenberger, weil ſie zv Anneberg neben der neuen Mühl anfenglich gemunzt worden.

MVOHEN, vexare. *Muohton mite dine erbe*, vexarunt hereditatem tuam. Notk. Pſ. XCIII. 5.

Muoche, afflicti, debiles, Notk. Pſ. XXXI. 7. Pſal. XLII. 2. *damme mih der tiefel muoche*, dum affligit me inimicus. Pſ. LXX. 19. Miſer. *Ja muodinch Adam, du uuoltoſt imo* (Got) *gelih ſin.*

[*Muota*, exagitabat. Gloſſ. Monſ. p. 326.

Muotos, inquietaſti. p. 326.

Muotpreſti, corruptela. p. 403.

Muotſceltun, Racha. p. 398.]

Kilianus: *Muyck, mollis, lenis, debilis.*

V. & *Muen. Murven.*

[MUOLTRO, alveolo, Gloſſ. Monſ. p. 398.

MUOMUN, materteræ. p. 322. hodie *Muhme.*

Muomunſuni, conſobrinos. p. 401. *der muhmen ſöhne.*]

MVORRA, humor. SALZMVORRA, ſalſugo, ſalſus humor, Notk. Pſalm. CVI. 34. *Iro uuuocharhaftun erda biez er uuerden ſalzmuorra*, poſuit terram fructiferam in ſalſuginem. conf. *Mor.*

MVOS, otium. vide *Muaze.*

Unmuos, negotium.

Unmuozzigi, negotium, Notk. Pſ. XC. 6.

Geunmuoshafton, negotium faceſſere, Notk. Pſal. LXXXVIII. 40.

MVR, murus. *Muron*, muri. Otfrid. IV. 5, 73.

Job ribtit unſih alle
zi themo kaſtelle
Zi ſilu hohen muron.

Atque dirigit nos omnes
ad illam civitatem
Ad multum alta mœnia.

[*Murari*, commentarius. Gloſſ. Monſ. p. 410. lege cæmentarius. hodie *Maurer.*

Murara, cæmentarii. p. 328.

Murares, cæmentarii. p. 344.

Murarun, cæmentariis. p. 330.

Ufanden murr, pro muris. p. 364.

Gichaltiu mura, paries dealbata. p. 366.]

Murhuetela, murorum cuſtodes, C. Cant. 5, 7. vid. *Hoodan.*

MVRBACH. vide *Mornen.*

MVRBOVM, morus, Notk. Pſal. LXXVII. 46.

MVRGFAREN, vita præſens, opponitur Vitæ æternæ. Notk. Pſal. XCIII. 22. *Er gibet mir euuigen lib, fure diſen murgfaren.* Pſ. CII. 15. *Alſo der bluomo dar in felde, alſo ferbluot er, alſo murgfare iſt er.* Tranſitorium.

MVRMENTI, Erinaceus. Notk. Pſal. CIII. 18.

MVRMVR, militaris, Fragm. de B. Hiſp. 3353.

Digitized by Google

MVR.

- - - Kuning uon Kapadocia
Sin marh kerte er ſa
An Gerniſes uan.
uf murmur rante er in an.

Murmeront, murmurant, Notk. Pſal. LVIII. 16.

Kero: *Ano murmulodin*, absque murmurationibus, c. 40. *ano murmulodii*, absque murmuratione. c. 41. 35. *mit murmulode*, cum murmurio. c. 5.

Murmolontaz, murmurantem. c. 5.

Murmolonteru, murmurantium. cap. eod.

Murmulontan, murmuroſum. c. 4.

Ibu murmuloot, ſi murmuraverit. c. 5.

Murmulunga, murmur. Otfrid. III. 15, 78.

Thar uuar tho, ih ſagen thir,
murmulunga mihil.
Hîc erat, dico tibi,
murmur magnum.

Id. V. 20, 70.

Murmulo thie menigi.
Murmurabit multitudo.

Murmelmey, Chron. Sax. vet. 1383.

[MURUVI, teneritudine. Gloſſ. Monſ. pag. 360.

MURVUAGA, perpendiculum. p. 335.

MURZLINGUN, abſolutæ. p. 375.

MUUUERF, talpa. p. 414. forſan legendum *Mulwerf*. hodie *Maulwurf* dicitur.

MUZGIVUATI, mutatoria. p. 397.

Muzguivati (leg. *Muzgivuati*) mutatoria, hoc ſunt veſtimenta, quorum unumquodque altero melius eſt. p. 333.]

MVS, *Maus*, Notk. Pſal. CIII. 18. *Mus pergis*, mus alpinus.

[*Mus*, murem. Gloſſ. Monſ. p. 336.

MUSARI, larum. p. 321.]

MUSCA, paſſer. Gloſſ. Lipſii. Somnerus tacet hîc.

MVSI, lacerti: Raban. de part. corp.

MVSS, MVAS, non eſt neceſſitatis, ſed libertalis & licentiæ. Otfrid. in Cant. Ezechiæ Regis Eſa. XXXVIII. *Ih ſuohta das zeleibu uuas, ſuohta uollunga minero taga, ze diu daz ih Abrame geliche irſterben muoſi.*

Willeram. in C. Cant. p. 146. n. 61. *thaz ih thih cuſſan muoze.* [*daz ih dih kuſſan muoze*; ita n. e.] ut te deoſculari liceret. Otfrid. ad Ludov. R. 63.

Von Got er muazi haben munt.
à DEO is habeat tutamen.

Idem IV. 2. fi. Lib. V. c. ult. ℣. 3. paſſim.

[*Muaz*, ſæpiſſime apud Otfrid. uſurpatur pro poteſt. vide III. 1, 38. c. 20, 283. c. 21, 65. IV. 4, 145. c. 35, 13. & Notas Scherzii in h. l.]

J. Feud. Alem. c. 2. fi. *er mus es von im zv leben emphoben.*

Ube iz muoza iſt, ſi licitum eſt, Notk. in Sym. Athan. ℣. 4.

Muislich, licitum, J. Argent. L. I. c. 19, 4. *als ouch eim ieklichem burger wol muzslich unt muglich iſt in ſime huſe die gelöte der wagen ze habenne.* Latin. *licet unicui burgenſium pondere librarum in domo ſua habere.*

Similiter verbum *Soll*, quod vide.

MVSSENSVN, ſpecies convitii. V. ſupra *Criſtenheit.*

MVTEN, petere, poſtulare.

Lehn muten.

Mutzettel.

Muten, commovere, irritare, Chron. Königsh. c. 2, 148. poſtulare judicialiter, litigare. Scotis *Mut*, placitum judicium, *V. Du Fresne v. Capilmut.*

MVT, GEMVTE, indultum, diſpenſatio, J. Argent. c. 134. & 145.

MVTSCHVRVNG, mutuum vel alternativum regimen. Kilianus: *Muyten, ſchiren, dividere.* V. Reineſiana h. & Diſſert. de Paragio. §. 32.

Inf. *Schüren.*

[*Mutſchierung.* (מקסם mücaſſim, מקסר mücaſſir, Arab. i. e. menſor, finitor, geometra. מקסרין mücaſſirin, finitores. v. Schik. f. 1634.) *Sie weren bewegt worden eine gründliche theilung, mutſchierung und vereinigung ihrer vaterlichen verlaſſenen erbſchafft halber zwiſchen ihnen zu betheidingen furzunehmen und zu machen.* Acta Iſenburg. f. 94. Ib. *Darumb wir ſie und ihre Vetterliche Graffſchafft und erbſchafft gegen und miteinander güetlich gemutſchieret, vereiniget und gründlich vertragen haben.* Ib. *Das dis obgemelte muttſchierung u. vertragnis mit unſer aller guten wiſſen u. willen abgeredet, beſchehen u. aufgerichtet iſt.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

MVTTER, pro *Maut*, quod vide.

MVTTER, morbus colicus. Jo. Keiſersp. f. 28. *Sie ſprechen: Dem man dem tut die mutter. Nun muſs man im doch ziegelſtein wörmen und tücher, es iſt das krimmen und ſein bos bläſt.*

MVTTV, modius, Otfrid. II. 17, 32.

Ni brennit man oub thuruh thaz
giuuiſſo ſinaz liohtfaz,
Thaz er iz biuuelze,
mit muttu biſturze.
Non accenditur ideo
certe lucerna,
Ut ea operiatur,
modio obtegatur.

Tatian. c. 25, 2. *Noh intprennent lioht-far inti ſezzent iz untar mutti.* Neque accendunt lucernam, & ponunt eam ſub modio.

Quarta pars Maltræ, & quarta Modii, *Viertel*, quartalis. V. Wehn. *v. Müt.* & ſupra *Maltra.*

[*Mutti, mudde*, modius eſt citante ex Gloſſ. ined. Junio. ASax. *Midd*, vel *mitta*, quod corum, batum, modium, & aliud quoque menſuræ genus denotat, teſte Somnero in Diction. Germaniæ infer. incolæ diminutivo adhuc utuntur *muddel* pro menſura exigua, qua arborum fructus admetiri moris eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 352. Hinc forſan Suevorum *mittle*, quod modii genus eſt, derivandum.

Mutteo,

Digitized by Google

MVT.

Mutteo à *mutte*, metreta, Rhaban. Gl. ASax. *metan*, metiri; Sax. *meten*; unde Lat. *metior*. Morhof. de Ling. & Poëſ. Germ. p. 103. deducit Theot. *Meszan*, *meſſen*, metiri. Sax. *Mate*. Germ. *Maſſe*, menſura eſt. Hinc etiam *matte*, menſura, quæ frumento molendo in molendino demitur. Diecman. Spec. Gl. Lat. Theot. p. 92.]

Modii, *III. Artaba*. Gloſſ. MSS. Anglo-Sax. *Medimnum*, Modios III. *Chorus XXX modios habet*, eæd.

Modios Sextari. XIII. eæd.

Tres antabæ X. modios faciunt. Eædem.

MVWEN, vexare. Vetus verſio. Pſalm. XXVII. 2. *die mich muvent*, qui tribulant me. V. *Muen*.

MVZEN, tegere, ornare. Notk. Pſal. XIII. 3. *Mit iro gechoſe muzton ſie*, linguis ſuis doloſe agebant. Pſ. XLIV. 1. *Umbe die gemuozten ſine chore*. Pſalm. CIII. 30. *So gemuzzoſt du mennisken bilde*.

Müze, tegumentum capitis, Canonicorum, Corcappe.

MVZ.

Almuzium, tegumentum & capitis & membrorum, *V. Gloſſ. Du Fr. v. Alm.*

Menag. Etym. Gall. *aumuſſe*, amicia.

Caſſanev. in *Aumuſſe*.

Belgis, *Almutſe*, *amutſe*, *mutſe*. Hiſp. *Muceta*.

Muznarren, Jo. Geiler. Narr. Sch. f. 29. *Es ſeind etliche die haben ſo vil kleider das ſie die ganze wochen allen tag 2. cleider hont, eins vor mittag, und eins nach mittag, wa man zv dem dantz gat, oder zv ein andern ſpiel, ſo haben ſie andere kleider, und wellen liber das die milwen ſie freſſen, wan das ſie es armen leuten geben, ſie zv becleyden.*

MVZEN, eructare, Notk. Pſal. CXLIII. 13. *Iro chellera ſint folle muzonde daz lid ſone einemo ze andermo*: promtuaria eorum plena eructantia ex hoc in illud.

MVZZVNGV, immunitatem, Capitul. Franc. Lib. IV. tit. 19. fi.

MVZERE, *der göte*, dux bellicus in B. Hiſp. ℣. 960. & 1779. an ex *Moſorabes* factum, de quo Gloſſ. Du Fresn.

MYRCNA, V. *Merchene*.

Digitized by Google

NAB.

N Litera quandoque indita per epenthesin, ut *Mutb* os, *Munt*. *Cutb*, *Kunt*, notus. *Toth*, *tand*, dens. *Cuith*, *Kutt*, Kunt, observante Fr. Junio Gloss. Goth. v. With. pag. 383. *Eltnon*, pro Elten, Aldinæ, opidum, v. Alting. P. 2. Inf. Germ. p. 7. *Tabur*, tambur. V. in T. Conf. Principes de l'art des Etymol. apud Menag. in Etym. Franc. lit. N. Ubi etiam observatur *N mutatum in B*. Francis dicentibus pro Nanus, nanottus, *Nabot*. Sic videtur Germanis N in W mutatum, in Verbis *Nenden*, quod hodie vi Verbi wenden comprehenditur. Et *Neren*, sub hodieque usitato *weren*. Vide singula.

N quandoque præfigitur vocabulo à vocali incipienti decerptum ab præcedente voce, ut *Nork* ex een ork, bellua, V. Fr. Jun. in Willeram. C. Cant. p. 206. sq.

NA, Notk. Psal. LXIII. 6. an pro Nam?

NAAMIM, auferunt. Gloss. ASax. MS.

NAB, Otfrid. V. ult. 106. vox nihili. Legendum VOBIZ, si exerces id, V. *Voben*.

Otfrid. I. 12, 58. *Naban thaz sang*, M. Freherus notat, legend. *Vaban, uben*. Similiter II. 13, 51. Rectè vero III. 20, 306. *ther sinan uuillon uabit*, qui voluntatem ejus exercet.

[NABELO. Din nabelo, umbilicus tuus. Cant. Cant. VII. 2. hodie nabel. Conf. inf. *Napalo*.]

NACHSELLE, vide *Selle*.

NACHSEL, species eines azgeldes, nachtrag, vid. supra *Az*.

NACHTIGAL. vid sup. *Gal*.

NAERGRISTLAE, cartilago: Gloss. AS. MS.

[NAFFEZUNGA, dormitationem. Gloss. Mons. p. 352. vide inf. *Napbzen*.]

NAGEL, clavus.

[*Nagal*, clavum. Gl. Mons. p. 324. 335. conf. inf. *Negilin*.]

Binagelit fasto thiz, clavis figit, circumvallat, Otfrid. ad Ludov. ℣. 144.

NAGIL, unguis.

Extremitas corporis. Familiæ finis.

Nagilmage, propinquus ex parte matris. J. Sax. Prov. L. I. art. 3. Constit. Henrici VI. Imp. Vid. *Instit. Jur. Publ. L. I. t. de homin. propr.* conf. supra *Altmaga*, in *Magen*.

[NAH, post. *Nah uns*, post nos. Gloss. Mons. p. 397. hodie *nach uns*.

Nahirro, post tergum. p. 397.]

NAH, propè. Otfrid. III. 24, 30. ASax. *neah*, *neb*, *nib*.

Fon eristun citi unzi nah feordun, à prima hora usque pene quartam. Kero. c. 48.

[Tatian. c. 4. 9. *Wonata Maria mit siu nah thri manoda*. Mansit Maria cum illa (Elisabetha) quasi tribus mensibus. Hodie *bey nahe*.]

Nabor, propius. Otfrid. I. 27, 42.

NAH.

Job nabor oub gigiangin.
Sed imo propius accedebant.

Id. II. 15, 34.

Tho giangun thie gisuason,
nabor, so sie muasun.
Tunc accesserunt dulces (amici illi) propius ut oportuit.

Adde V. 16, 21.

Nabist, ultimo, Otfrid. V. 17. ult.

Thar uuolkono oban entig ist,
thar sahun sie'nan nabist.
Ubi nubium superius finis est ibi videbant ipsum ultimo.

[*Nabist* non significat *ultimo*, sed *proxime*, itaque hi versus ita reddendi:

Ubi nubium culmen (summum) est
ei loco viderunt ipsum proximum sc. esse.

Scherzius in Not. conf. de priori versu infra *oban*.]

Nabemu, vicino: Kero. c. 5.

Nabi, vicinia, Otfrid. IV. 29, 87.

Nablibboto, *thaz er binan custi*, appropinguavit (Judas) ut oscularetur eum. Tatian. cap. 183, 3.

Ginah, propius accessit. Otfrid. V. 5, 19. Flaciana: *Gifnah*. [Legendum *Gifuah*. vide Notas.]

Nabta imo, appropinquavit ei, Otfrid. I. 8, 37.

Unz er thara thabta,
ther engil imo nabta.
Dum is (Josephus) hæc cogitaret, Angelus ipsi appropinquabat.

Id. IV. 29, 17.

Oub sih tharazua ni nabit.
Et se ad hoc (huic) non approximat.

Nabistin, proximo. Kero Prol. p. 18. *Ze minnonne nabistun*, diligere proximum. c. 4. hodie *neobster*.

Nabistono, proximiores, cognati. Otfrid. III. 15, 32.

Tho batun sine sibbon,
so offto maga sint giuuon,
Then ist io gimuati,
thero nabistano guati.
Tunc rogarunt ejus consanguinei sicut interdum cognati sunt consueti,
Quibus est certe cordi proximorum commodum.

Nahsippa. vide *Sibbon*.

Nahuuist, vicinia, præsentia. Otfrid. IV. 5, 79.

Selben Gotes nahuuist.
Ipsius Dei præsentia.

Cap. XI. 68.

Thin nauuist ist mir suazi.
Tua præsentia est mihi dulcis.

Cap.

Digitized by Google

Cap. XV. 26.

Thaz thar min geginuuerti iſt,
ſi jamer iuer nahuuiſt.

Ut ubi mea præſentia eſt,
ſit perpetua veſtra vicinitas.

[*Nabaz*, conjuncta. Gloſſ. Monſ. p. 366.
Nabiro, ſuper ſe. p. 397.
Nabiſtum, natales. p. 364.
Nabit, *ſiuuit*, vel *chliubit*, finderit. p. 412.
Nabun, protinus. p. 403.
Nahfolgan, ſubſequenter. p. 393.
Nahgipura, finitimi. p. 340.]

Nebinam, habet Flaciana Otfrid. ad Ludov. R. p. 166. quod *Erbnam* explicabam, der nechſte nimt das erbe. Sed Freherus monet: *Pro nebinam* lege *richduam*. v. inf. *Nebin*. [Et ita quoque legitur in Cod. Vatic. in Vindob. vero *Richiduame*: ut Scherz. in Notis obſervat.]

NAHT, NOHT,

Durchnahtiga, perfecta. Cant. Cant. 6, 8. [*durchnatiga* legitur in noſtra edit. At cap. 4. 8. *durnahtig*.]

Turhnothe, perfectio: *unturhnohte*, imperfectio. Notker. Pſalm. CXXXVIII. 16. *Turhnohten*, perfecti. Cant. Moſis: *Siniu uuerch turnohte ſint*, opera ejus perfecta ſunt. Freher. ad C. Cant. *Non eſt begadigt, ut interpreti viſum, ſed perfectum.* Voegelinus ibi: *Kombt vielleicht vom wort Note, nöth, ungern, das gleichſamb durchnötet iſt.*

vide ſupra *Durub*.

NAHHUTAN *uuattan*, nudum veſtire. Kero. c. 4.

Nakotdag, Otfrid. V. 20, 170. *Nakotdag thih ruarti*, nuditatis dies te tetigerit.

[Codex Vindob. legit: *Nakot dag thir.* ut Scherz. in Not. obſervat.]

Goth. *Nacaths*. ASax. *Nacod*.

NAHT, NACHT, NOHT, NIHT, nox. J. Cæſ. L. VI. de B. G. c. 18. *Galli ſe omnes â Dite patre prognatos prædicant: idque â Druidibus proditum dicunt, ob eam cauſam ſpatia omnis temporis, non numero dierum, ſed noctium, ſiniunt; & dies natales, & menſium, & annorum initia ſic obſervant, ut noctem dies ſubſequatur.* Communis Celtarum mos, nam & Germanis idem placuit, v. ſupr. *Dag*. ASaxones: *On Sunnendeg feowertyne nyht uppan Eaſtron*, Dominica quatuor noctium poſt Paſcha, Joh. X. 11.

[*Einen tach*, *unta eina nabt*, nocte ac die. Gloſſ. Monſ. p. 396.

Kaſezanti nabt, conſtituens noctem. Kero. c. 18. *nabtes*, noctu. c. 4. *tages iob nabtes*, die noctuque. c. 47. *fona mittilode nabt*, de media nocte. c. 8. *durub skemmi nabto*, propter brevitatem noctium. c. 10.

Ze nabtaband muaſen, (legerem *nabt abendmuaſen*, ad ſeram cœnent. c. 41.

Nabtlibbem citi, nocturnis horis. c. 42.

Fona Nabtlobun, de nocturnis. c. 16. & 17.]

Nihti, noctes, Otfrid. II. 4, 7. [In noſtra edit. legitur:

Sebszug ouh thar miti in uuar,
ſo ruarta 'nan tho hungar.

Et ſexaginta etiam noctes,
tunc tangebat ipſum fames.

Sed vitium typographi eſt corrigendum & pro *miti*, *nihti*, legendum.]

Vriſtmal einer nabt, induciæ unius noctis. J. Arg. L. 1. v. inf. *Ruff*.

Nebtig, uf nehtig ſpet, Chron. Königh. pag. 981.

Nachtſelden. vide *Selidon*.

Inachteliches, ſingulis noctibus. Notk. Pſalm. VI. 7.

Hinaht, hac nocte. Otrif. IV. 12, 22.

Thoh habet ſumilih thaz muat,
mir hinaht anarati duat.

Et tamen habet unus hunc animum,
(ut) mihi hac nocte perditionem faciat.

Cap. XIII. 64, 70. Chriſtus ad Petrum:

Thaz thu gilougnis harto,
nob hinaht thero uuorto.
Thu lougnis min zi uuare,
er hinaht hano krabe.

Ut tu negaveris vehementer,
adhuc hac nocte his verbis.
Tu negabis me revera
antequam hac nocte gallus canet.

Conf. V. 10. 11.

Hinc noſtrum Hodie, *Hinte*, *heunte*, *heute*.

Conf. Aeg. Menag. Etym. Franc. v. *Anuit*.

Pinahten. v. inf. in P.

Nahtram, nycticorax. Notk. Pſalm. CI. 6. v. *Rammo*.

[*Nahtram*, noctuam. Gloſſ. Monſ. p. 412.

Nahtram, nycticorax, i. e. quaſi nocti corax, à nocte & corvo. p. 349.]

Nahtuuahta, vigilia in nocte. Notk. Pſalm. LXXXIX. 5. *alſo churz ſo ein uuahta dero niebt. Mer ne iſt nah Rom liuten ane tres horæ i. quarta pars noctis, drie ſtunda, daz iſt daz fierda teil dero nabt.* Cenſorinus de die natali cap. X. *Antiquitus tum noctem in quatuor vigilias dividebant, tum etiam plura noctis tempora propriis diſcernebant nominibus. Puta poſt crepuſculum ſequitur tempus, quod dicebant* Luminibus accenſis, *ſive antiquius* Prima face: *Deinde* Concubium, *cum itum eſt cubitum: Exinde* Intempeſta *i. e. multa nox: tum ad mediam noctem;* media nox: *de Media nocte ſequitur* gallicinium, *cum galli canere incipiunt: deinde* conticinium, *cum conticuere. Tunc ante lucem: Et ſic diluculum.*

[*Nahtvuahun*, lucubratiunculam. Gloſſ. Monſ. p. 358.

Uuahta der nabt, vigiliæ nocturnæ. Kero. cap. 9.

Zi nahtuuahchom, ad vigilias. c. 18. *Sibun nahtuuahtono*, ſeptem noctium vigilias. c. eod.]

NACKET, nudus. vide *Nahhutan*.

De

Digitized by Google

NAH.

De Nuditate Veterum Germanorum.

Von dem bloſsgehen der alten Celten und Teutſchen quæritur.

I. An fuerit verum, quod veteres Germani utriusque Celtici nudi inceſſerint?

Aff. Cluver. l. 1. c. 16. Germ. Antiq. ex J. Cæſ. C. Tac. &c.

[Julius enim Cæſar L. VI. de Bello Gall. cap. 21. ita de Germanis. *Intra annum XX. fœminæ notitiam habuiſſe, in turpiſſimis habent rebus. Cujus nulla eſt occultatio; quod & promiſcue in fluminibus perluuntur, & pellibus, aut parvis rhenonum tegumentis utuntur, magna corporis parte nuda.* Tacitus vero de Mor. Germ. c. 6. *Nudi aut ſagulo leves.* Cap. 17. *Tegumen omnibus ſagum, fibula, aut ſi deſit, ſpina conſertum, cetera intecti. — Locupletiſſimi veſte diſtinguuntur, non fluitante ſicut Sarmathæ ac Parthi, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente. Gerunt & ferarum pelles, proximi ripæ negligenter, ulteriores exquiſitius ut quibus nullus per commercia cultus.* (Hæc verba Cluverius ita tranſponit. *Gerunt & ferarum pelles, ulteriores negligenter; ut quibus nullus per commercia cultus: proximi ripæ exquiſitius.* Verum vulgata lectio liquidiſſime claret, & hoc ſibi vult. Proximi ripæ Romanæ (Rheno Danubioque) negligenter pellibus ſe tegunt: quare? quia cultum & meliores jam veſtes habent à Romanis aut provincialibus, commerciorum beneficio. Ulteriores autem ſive interiores ac Septentrionales Germani, majore in pretio pelliceas veſtes habent, iisque veſtiuntur exquiſitius & elegantius, quare? cauſa ſimili, quia carent aliis veſtimentorum generibus, nec ea importantur aliunde, nullo cum exteris intercedente commerciorum uſu. vide Notas edit. recentiſſimæ Jac. Gronovii ad h. l.) Pergit Tacitus paulo poſt. *Nec alius feminis quam viris habitus, niſi quod feminæ ſæpius lineis amictibus velantur, eosque purpura variant, partemque veſtitus ſuperioris in manicas non extendunt, nudæ brachia & lacertos; ſed & proxima pars pectoris patet.*]

Paulus Diac. c. 20. Heruli bellorum uſibus exercitati, multorumque jam ſtrage notiſſimi: ſive ut expeditius bella gererent, ſive ut inlatum ab hoſte vulnus contemnerent, nudi pugnabant, operientes ſolummodo corporis verecunda.

Conf. Fr. Irenic. 2, 51. Conring. de Hab. corp. Germ. Hachenb.

Brittones à Celtis orti, nudi, Herodian. L. III. c. 14. p. 169. *Per paludes natant excurſantque ad ilia usque demerſi, ac pleraque corporis nudi cœnum contemnunt. Neque enim veſtis uſum cognorunt, ſed ventrem atque cervicem ferro incingunt: ornamentum id eſſe, ac divitiarum argumentum exiſtimantes, perinde ut aurum cæteri barbari.*

NAH.

Contra Germani veſtiti ea ætate, teſte eodem L. IV. c. 7. p. 192.

II. Quæ ratio & modus? Nuditas videtur duplex, prior & totalis, ſicut protoplaſti ante lapſum, altera ut tamen tegantur quæ Natura poſt corruptionem vult tegi, ut Mauri & Indiani. Prior etiam poſt lapſum in pœnam, Eſa. XX. 4. Ezech. XXIII. 29. De poſteriore 2. Sam. VI. 14. & 20. Germanos poſteriori uſos credibilius.

III. Quis finis? Generatim hiſtoria juris de Nuditate, ex Sacris & Moral. Philoſ. ac Naturali. Excitatio libidinis, non Extinctio. Vid. Manud. Phil. ad JPr. c. V. 7. Reverentia. Pudor.

IV. Quis effectus?

Caſtitas & abſtinentia à coitu usque ad XX. annum. Cluver. l. c.

V. Duratio. Gæſatæ in prælio cum Romanis braccis ſagisque abjectis nudi cum ſolis armis primos ordines occuparunt teſte Polybio. L. 2. Cæterum abrogavit hanc nuditatem Chriſtianiſmi ſuſceptio. Romanorum converſatio.

NAJO, *pæne*, Gl. Lipſii. ubi Somnerus: *Pæne nobis nigh, & well-nigh: g in utraque voce ſuperfluo vel otioſo, & inter pronunciandum neglecto, quin & inter ſcribendum perperam uſurpato: à Sax. enim vocem accepimus, quibus nih & ful-nieh ſcripta.*

[*Von najo*, ex nunc. Gloſſ. Monſ. p. 334.]

NAIMAS, Naymus, Naaman, Dux Bavarorum. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 943. de gladio Rulandi:

Naimes there Beiere wigant,
uorte is uone Beieren.
Tho ſin Naimes der Herzoge pblab,
waz there heithene tha uore ſtarf!

Vincentius in Spec. Hiſt. & ex eo Presbyter Ratisp. p. 13.

NAL, L. Sal. 44, 10.

NALICHIZ, vicinus. Otfrid. V. 7, 108. à *Nah* ſuprà. [Supra voce *Man* Schilterus hanc vocem cum præcedenti conjunxit atque *mannalibiz* exhibuit. Notatum eſt autem ibidem, legendum eſſe *mannalib iz.*]

NALLES, non. *Nalles eonaldere*, non aliquando: Prol. p. 17. *nalles giu*, non jam. *Nallas einiu*, non ſolum: c. 48. Kero.

[*Nalles fon bluote*, non ex ſanguinibus. Tatian. 13. 6. Vox hæc uſitatiſſima eſt Keroni in ſenſu ſimplicis negationis: quod ſi autem verum eſt, quod in Diction. Gaſſarus affirmat, *nalle* per ſyncopen idem eſſe quod *nicht alle*, *nalles* quoque nihil aliud erit, quam *nio in alles*, plane non, particula fortius negans. Palthen. Not. ad Tat. p. 326.

Nalas uolibiu Zeibban, virtutesque non quaslibet. Gloſſ. Monſ. p. 366.

Nalas Zigitatigi ſprehhanto, non præferendo. p. 383.

Nalasmitholden. non rectis. p. 326. forte legendum *nalas mit holden.*

Nalasgiſcaphanen. non creatum. p. 373.]

Otfrid. I. 1, 166.

Sie

Digitized by Google

Sie lertun ſie iz mit ſuerton,
N'ales mit den uuorton.
Docuerunt id eos gladiis,
non verbis.

Id. II. 6, 42.

Gilich, quad, uuirt iu thanne,
Goton, nales manne.
Similes, dixit, eritis vos inde,
Deo, non homines (amplius.)

Adde V. 8, 77.

Nalas thaz, niſi quod. præterquam. Otfrid. II. 12, 25.

Nals thaz, non quaſi. Notk. Pſalm. II. 4.

Nol, non. Fragm. de B. H. ℣. 2761.

Sie nol uorhten liues nob gotes.
Non metuebant neque de vita neque de bonis.

[NAM i. e. dann. Gravenberg in Wigolais ap. Goldaſt. Paræn. p. 425.

Nam der Schilt iſt im ze glauz,
unverhöwen und gænz.

Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

NAM, capio. Otfrid. II. 8, 36. *namſon thir*, percipio ex te. conf. inf. *Nemen.*

Namer, aeceptior, *angenehmer*, Notk. Pſalm. LXXXIX. 1.

Nam, raub und nam, occupatio licita vel illicita, ut rapina.

[*Piteilida odo nama*, privatione. Gloſſ. Monſ. p. 402.

Nama ardbinſan, rapere prædam. Iſidor. c. 9. §. 4. Germani compoſito *abnahme*, non diſpari ſenſu utuntur, à *neman*, hodie *nehmen* ſumere,, rapere. AS. *naeme*, captio & *nyd-name* raptus, *nyman*, capere, rapere eſt. Conf. Jun. Gloſſar. Goth. voc. *niman.* ut & Gloſſar. AS. Lambardi. p. 221. Palthen. Not. ad Iſid. p. 416.]

Fürnomes, aufers. *Fernomen*, percipitur, intelligitur.

Furenomes, proponis, furnemen: Notk. Pſal. CXVIII. 43.

Beneimdon, proponere, ſtatuere, *ſich vornehmen.* Notk. Pſalm. XVI. 11. vide ſupra lit. B.

Beneimdon, diſponere. Notk. Pſalm. LXIII. 6. *Sie beneimdon, daz ſie iro ſtricche ferburgin*, diſpoſuerunt ut abſconderent laqueos.

Dero altun unde niuuuun beneimedo: Veteris & Novi Teſtamenti. Id. Pſalm. LXVII. 14.

NAMUN, nomen. c. 2. *Nemin*, nomini. Prol. p. 18. *Iſt kenemmin*, nominatur: c. 1. *Namahaftii namono*, appellatione nominum. c. 63. Kero.

[Adde ex eodem, *Nemin tatim erfullan*, nomen factis implere. c. 2. *Za nemin uuiheru*, ad nomen Sanctorum. c. 58. *blutremu nemin nemman*, puro nomine appellare. c. 63.

Welih namo ther is? (lege *thir iſt*) quod eſt tibi nomen? Tat. c. 53. 7. *Namtun inan ſines fater namen Zachariam*, vocabant eum nomine patris ſui Zachariam. Id. c. 4. 11. Latiniſmus latet in hac vocum conſtructione, pro *mit ſines* &c. Palthen. Not. ad Tat. p.

303. *Nennis thu ſinun namon Johannem*, vocabis nomen ejus Johannis. Id. c. 2. 5. *Nennis* à verbo *nemman*, quod eſt ap. Keronem appellare, itemque *nennen* vocent (vide inf.) Dicimus nunc mutato utroque *m*, in *n*, *nennen*, quod, uti præſens locus docet, paulatim facta unius *m* in *n*, mutatione effectum fuit. Supereſt nobis prioris ſcripturæ monumentum in voce *name*, nomen, *nemlich* nominetenus. Aliquando tamen & veteres noſtra conſuetudine leguntur locuti. Sic Orfrid. II. 8, 63.

Thaz mez uuir ofto zellen,
iob ſextari nennen.
Menſuram eam ſæpe nominamus,
dicimusque ſextarium.

Et in Gloſſ. Boxhorn. eſt *Niltinenin*, cognomento. Palthen. Not. ad Tat. p. 283.]

Namiti, nominatio, Otfrid. I. 9, 27. de Johanne Zachariæ filio:

Quadun, is ſo zami,
er ſinan namon nami.
Thaz man in ther namiti,
thes alton io gihogeti.
Dicebant, id decere,
ut ejus nomen ſumeret,
Ut in ipſa nominatione,
ſenis recordatio eſſet.

Keneimit, nominavit. Notk. Pſalm. VIII. 1.

Genamdo ze gute, benedictus, *ze ubele genamdo*, maledictus. Notk. Pſalm. CXVII. 26. Otfr. II. 23, 51.

In mines namen namati,
In mei nominis invocatione.

Sie mugent benimen tres gutes, das ſie des vorus nement. J. Arg. L. II. c. 109.

Franci nomina infantibus impoſuere nono die, L. Sal. c. 26. §. 5. Quo alii, itemque de duplicis nominis impoſitione vid. du Fresn. Gl. *v. Binomius.*

Cbinamno, cognominis, Iſidor. 3. 4. [Rectius forſan *ejusdem nominis.*]

Name, perſona. *Mansnam* (mansperſon) *ſol kein weibsnam* (weibsperſon) anſprechen &c. J. Argent. L. II. c. 367. v. Nemmen. Hiſt. Lombard. t. von der Cruzewoche. V. ſup. in iſta voce.

Namo, Nomen, pars Orationis, V. ſupr. *Grammaticbe.*

NAMEN: Nomina Propria Armorum.

Durendart, gladii. V. *Dur.*

Roſſe, gladius Elberichi, Heldenb. P. I. p. 8. b.

Mugelar, Genulini, Fragm. de B. H. ℣. 931.

Olivant, tuba Rolandi, V. in O.

Galea Rolandi hies *Venerat*, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1847. [Stricker galeam hanc appellat *Venerant*, obſervante Scherzio in Not.]

Priwen, clypei Arturi R. Britanniæ. Galfr. L. IX. Hiſt. Brit. c. 4. *Arturus lorica tanto rege digna indutus, auream galeam ſimulacro draconis inſculptam capiti adaptat. Humeris quoque ſuis clypeum vocabulo PRIWEN, in quo imago S. Mariæ Dei Genitricis impicta. Accinctus etiam Caliburno gladio optimo & in in-*

NAN.

ſula Auallonis fabricato: lancea dexteram ſuam decorat, quæ nomine RON vocabatur: hæc erat ardua lataque lancea, cladibus apta. Huc etiam fabula Pontici Verunnii L. IV. Hiſt. Britann. de gladio Julii Cæſaris, quem Nennius Britto ceperat: *Exequias regias facientes, poſuerunt cum eo gladium Cæſaris in ſarcophago quem in clypeum ſuum pugnans retinuerat. erat nomen gladii CROCEA MORS, quia nullus evadebat, qui vix illo ledereţur.*

Pridwen, Vorburg. V. l. 7. p. 38.

NAN, pro inan, illum, illos. Otfrid. ad Ludov. ℣. 130. paſſim.

NANNON, Otfrid. V. 23, 350. de cœleſti muſica:

Thar iſt ſang ſconaz,
iob nannon ſeltſanaz:
Sconu liudi da ubardag.

Ibi eſt cantus pulcher,
& carmina rara:
Pulchra cantica tota die.

Convenit noſtrum: *Sauſe ninne:*

[Pro *nannon* uterque Codex Vindob. & Vatic. habet *mannon*, ut Scherz. in Notis obſervat, qui verſum medium ita eapropter transfert:

Et hominibus admirabile.

UUeracman NANT, operarium ſuum. Kero. c. 63. Pro nant legendum *Sinan* vid. Prol. p. 17.]

NANTA, v. *Nenden.*

NANTI, vocaſſet. Gloſſ. Monſ. p. 365.]

[NAPA, modioli. Gloſſ. Monſ. p. 328. Nempe modiolus in rota, hodienum *die nab* dicitur.

NAPALO, umbilicus. Gloſſ. Monſ. p. 339. 353. hodie *nabel.*]

NAPF, cyphus, J. Arg. L. I. c. 50.

Getbrabeter, [n. e. gedrater] *napb*, tornatilis crater, C. Cant. 7, 2. [Gloſſ. Florent. *Napf*, cratera. Gloſſ. Anonymi *Napf*, patera. Scherz. Not. ad h. l.

Napb, crater. Gloſſ. Monſ. 353. *Napbo*, craterarum. p. 334.]

NAPHZEN, dormitare, Notk. Pſal. CXX. 3. *Nob der ne naphze, der din buohtet Iſrabel:* neque dormitet qui te cuſtodit Iſrael. ℣. 4. *Er ne naphezit, nob ſlaffet, der Iſrahelem behuotet.* Non dormitat (dormitabit) neque dormiet qui cuſtodit Iſrael. [Hinc *Naffezunga.* quod vide ſupra.]

NAPODERO, L. Sal. 41, 9. *Siquis pulcbrum anniculum ſive bimulum furaverit, Malb. Napodero.*

[NARA, ſtipendia. Gloſſ. Monſ. p. 392.

Naro, ſuſtentationis. pag. ead. vide *Nerien. Dbazs is bi mittingardes nara cbiriſta cbimartirot uuerdban.* Iſidor. c. 5. §. 7. Ad hæc verba quid notarit Palthenius ſupra voc. *Chiriſta* relatum eſt. Lucem vero aliquam fortaſſe ex iis, quæ modo e Gloſſis Monſeenſibus prolata ſunt, capient.]

NARE, L. Sal. d. t. 41, 10. Si vero ſequentem puletrum furaerit, Malb. Nare.

NARRA, frivola: Gl. MSS. ASax.

NAR.

NARTEN, Viſchnarten. Chron. Königsh. p. 822.

[*Narto* vel *labul*, pelvem. Gloſſ. Monſ. pag. 413.]

NASCHE, L. Sal. 27, 15.

NASE, naſus.

[*Naſa*, naſum. Gloſſ. Monſ. p. 339.]

Naſeſnüden, ſubſannare. Notk. Pſalm. II. 4. *Ther in himele buet, ther ſpottet iro, unde naſeſnüdet an ſio.* Qui habitat in cœlis, irridebit eos, & Dominus Subſannabit eos. Id. Pſalm LXXVIII. 4. *Uuir ſin uuorten iteuuiz unſeren geburen, naſeſnuda unde huoh dien die umbe unſih ſint:* Facti ſumus opprobrium vicinis noſtris, ſubſannatio & irriſio his qui in circuitu noſtro ſunt.

NASGAN, vid. *Geneſan.*

NASTAHIT, L. Alem. c. 56. Heroldus. c. 57. §. ſi. *Hoc dicunt Alemanni Naſthait.* & annotat aliam lectionem: *Nachſchait*, quæ utique verior, & tum verbis tum praxi forenſi convenientior; ſignificat enim donationem propter nuptias poſt pacta dotalia, durante matrimonio factam. Vide quæ notavi ad Chron. Königsh. obſ. XII. pag. 678.

NASTHUS, L. Sal. 27, 14. ſtatua ad flumen.

NATHA, gratia, genade, Willer. in C. Cant. pag. 52. [in noſt. ed. p. 23. in qua *gnada* legitur.]

Harte genedig ſeyn, Rythm. de S. Annon. ℣. 632.

NATER, vipera, ſerpens, draco. Steinhöw. f. 9. de Pallade: *ain criſtallynin Schilt, darin ein traken-Kopff - - Ze bedüten - - und doch mit näterſchen liſten bewaret.*

[*Cunni natrono*, progenies viperarum. Tatian. c. 13. 13. Dicunt adhuc Germaniæ ſuperioris populi viperam *eine natter*, & inferioris per aphæreſin *ene adder*, quorum utrumque cum ſignificatu præſentis loci exacte convenit. Gothis *nadr* & viperam & hydram. ASaxonibus *naedre* præterea aſpidem, anguem, baſiliſcum, draconem, colubrum, adeoque quodvis ſerpentum genus denotat. Vid. Benſon. Vocab. Palthen. Not. ad Tat. p. 329.]

NATURU, natura. Otfrid. V. 12, 97.

Thaz er in naturu,
uuas ſelbo ther zi uuaru.

Quod ipſe in natura,
erat hic ipſe in veritate.

Fragm. de B. H. ℣. 1015.

Er möſe ſine natura began.
Oportuit eum naturam ſuam ſequi.

Naturoſagin, Phyſiologi. Notk. Pſalm. CI. 6.

NAVEL,

Herzenavelen, herzgrube, Fragm. B. H. ℣. 2652. [*Medium cordis* vertit Scherz. in Not. *Navel* eſt noſtrum *nabel.* quod vide ſupra.]

NAUFF, Sarcophagus. L. Sal. t. 17, 8. *Siquis mortuum hominem aut in oſſo, aut in petra, quæ vaſa ex uſu ſarcophagi dicuntur &c.* ita habet Heroldus, annotans variantem lectionem *aufa.* MS. Regium: t. 18. *Siquis hominem mortuum ſuper alterum*

in

Digitized by Google

in naufum aut in petra miſerit: MALB. HIdulgus. Sunt Den. IID qui faciunt Sol. LXII. Sem. culp. jud. Cum quo convenit fere Heroldi editio, ubi altera vice hic textus tit. 58, 2. repetitur: *Siquis hominem mortuum, ſuper alterum in petra, aut in naufo miſerit, MALB. Idvlgus. Sol. XXXV. culp. j.* Confirmat hanc lectionem pluribus du Fresn. *Gloſſ. Noſſus.* Gregor. Tur. de Glor. confeſſ. c. 20. *cumque ſacroſancta pignora palliis ac naſis exornata.* ib. Th. Ruinart.

NAVO, ſed, Gloſſ. Lipſ. v. *Nouan. & Najo.*

NAVVIT, ſuit, *nebet*, Tatian. cap. 56,7. *Nioman blezza niuues duoches nauuit altemo giuuate:* nemo aſſumentum panni rudis aſſuit veteri veſtimento. v. *Blezza.*

Goth. *Naat*, aſſumentum, Luc. V. 36.

Nethas, acus, Marc. X. 25. ASax. *nædl.* Alam. *Nalde*, *Nolde.* nadel.

[NAZTA, infuderat. Gloſſ. Monſ. p. 389. *Nazzo*, humidas. p. 413.]

NE, quandoque vacat. v. Notk. Pſalm. III. 3, 7. XXX. 23. LIX. 10. *Untarneuuizun*, Fragm. Samarit. ℣. 3. V. inf. *uuizun.*

Erne, pro Er. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2618.

NE, interrogativum. Notk. Pſalm. LXVII. 18. *ziu ne ſulna*, warumb ſolten ſie nicht. Idem Pſalm. LI, 3. Pſalm. LXXXIX. 13.

Ne-ne, non niſi, Notk. Pſalm. LVIII. 10.

[NECHALA, vel *vuipoboſun*, periſcelidas. Gl. Monſ. p. 332.]

NEFKIRII, avaritiæ: Kero. c. 57.

[NEGILIN, ungulis. Gloſſ. Monſ. p. 334. clavis. p. 337. vide ſupra *Nagel.*]

NEHINAM, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 166.

Allen finen Kindon,
ſi nehinam mit minnon.

Nehinam putavi eſſe idem quod *Erbnam*, *der nechſte* (Nehi) *nimt das erbe*, eſt regula juris Teutonici. Ita ſenſus ſit, ut & liberis & poſteris ſucceſſio contingat pacifica & amicabilis, ſine turbis domeſticis. Freherus notat hic: *Pro nebinam lege richduam.* An fortè hæc poſterior lectio ſuperioris gloſſa eſt?

[v. Sup. *Nah.* ubi jam notatum eſt, legendum *richduam.* Duos igitur hos verſus Scherz. in Notis ita vertit:

Omnibus ejus liberis
ſit imperium cum amore, i. e. pacificum, ſine lite.]

NEIGEN, v. *Hneigen.*

NEIN, nullus, ni ein, Chron. Sax. *Nibein*, Otfrid. paſſim.

Neeinir, non, Notk. Pſalm. XCII. 1.

Neiſt, negativa, Notk. Pſalm. XLIV. 13.

NEIZ, afflictio.

Neizzeſelig, plenus afflictionum, Notk. Pſalm. XLIII. 20. arbeitſelig.

Nezen, odio habere. Fragm. Samarit. ℣. 15.

Nezant thie Judon unſera waſt.
odio habent Judæi noſtram converſationem.

[In hoc Fragmenti loco legitur. *Ne nezant thie Judon unſera waſt.* Minime igitur hic ſenſus, quem Schilterus verbo *nezant* tribuit, locum habet. Ita enim loqueretur Samaritana. Judæi non habent odio noſtram converſationem; quum plane contrarium dicere velit. Præferenda igitur verſio. *Non fruuntur Judæi noſtris cibis*, & *uuiſt* pro *waſt* legendum: *Nezant* vero à *niazen* derivandum, ut Palthenius monet, Not. p. 423.]

Sin Keneizzit, adfligantur, Kero. c. 30.

Notk. Pſalm. XLIII. 3. *Neiztoſt umbe ſie andere liute*, afflixiſti propter illos alios homines. Verſ. 9. *Uuanda du ſone dien neizzenten unſih loſtoſt*, quia ex affligentibus nos eruiſti.

[*Prinnan*, *neizzan*, torrendos. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

Ita emendandus Otfrid. I. 20, 61. pro *ni nit iz: ni nizit.* Aluredi in Lege: *Aſs-naſare.* pro quo Lex Henrici R. habet *occidere.* As, cadaver: naſen, naiſen, nöſen, V. inf. Nöſcha. Hodiernum *Nauſſen*, plagen, moleſtare.

NEMEN, capere. Kero: *Nemes, capias.* Prol. p. 16. conf. ſupra *Nam.* & infra *Nimit.*

[*Abanemendo dia uuiga unz ze ende dero erdo:* auferens bella uſque ad fines terræ. Notk. Pſalm. XLIV. 10. hodie *abnehmen.*]

Ginami, cepiſſet, rapuiſſet, Otfrid. I. 11, 119.

Sia ſatanas ginami,
ob er thoni quami.

Hunc ſatanas rapuiſſet,
ſi ille non veniſſet.

Ginuuton, captis, Otfrid. I. 5, 102.

[Legendum *ginuuton:* vide notata ſuperius ad voc. *Ginuntigonne.*]

Ginumni, adepto: Gloſſ. ASax. MSC. Ablata. ib.

Keneimit, intelligitur, capitur, Notk. Pſalm. VIII. V. *Beneim.*

Neimo, intelligo, Notk. Pſalm. CXXI. 3.

Jungiu uuib kenomeniu, virgines raptæ, Notk. Pſalm. LXXVII. 63.

Nemare, ablator, Notk. Pſ. XIII, 3. *Der aba nemare iſt dero arbeite:* qui veroſublator eſt laborum.

Nemen, velle, Notk. Pſalm. XL. 12. *Nement ſie daz min name fertilgot ſi.* vellent ut nomen meum ſit extinctum.

[*Nement*, contingunt. Gloſſ. Monſ. p. 374.]

Firnemen, hodie *vernehmen*, percipere. Otfrid. II. 9, 34.

Thie man firnement alle.
Homines percipiunt omnes.

Notk. Pſalm. CXVIII. 144. *Duo mih fernemen.* ℣. 164. *ſepties uuird fernomen ſemper*, ℣. 165. *Der ne ferninet.* Vide ſupra lit. F.

Dancknem, acceptum. Rupertus Imp. in diplomate Schellenbergiis an. 1402. dato: *die getruwen und dancknemen dienſte.*

Zeſihnemo, ſuſceptor, Notk. Pſalm. XLV. 10. *Min helfare unde zeſihnemo iſt Got:* adjutor & ſuſceptor meus eſt Deus. Hodie *zu ſich nehmen*, eſt ſuſcipere, ad ſe recipere.

Digitized by Google

NEM.

NEMETES, v. *Nimide.*

NEMMAN, appellare: Kero. c. 63.

Nemmen, vocent. c. eod. *Ist kenemmit*, vocatur. c. 2. *Kenemmeet*, invocetis. Prol. pag. 17. vide Lit. K.

Nemine. Notk. Pſal. CXIX. pr.

[*Nemanti*, ſumens. Kero. c. 64. à *nemen*, hodie *nehmen.*]

Jus Argent. L. I. c. 5. *Sol nemen den kleger*, nominabit actorem. Königsh. Chron. c. 2. §. 1.

Genemen, incuſare, Notk. Pſ. CXVIII. 144.

Gagennemmeda, relatio prædicamentalis, Notk. in Symb. Athan. ℣. 3.

Genemmidiu, nomina, perſonæ, Iſid. cap. 4, 4. V. ſupra *Namun.*

NENDEN, adſcendere, anniti, inſurgere contra quem: in malam partem. Notk. Pſalm. XLIII. 6. *die an unſih nendent*, inſurgentes in nos. Idem Pſal. LVIII. 2. *Fone mih ana nendenten genere mih*, ab inſurgentibus in me libera me. Pſalm. CVI. 26. *Sie bevent ſih bobo nendendo*, aſcendunt usque ad cœlos. Pſal. CXXIII. 1. *Do unſih die menniſcen anananton*, dum ſuper nos inſurgerent homines.

Nendigi, audacia, Notk. Pſal. XXXIV. 26.

In bonam partem. Otfrid. II. 12, 71. de Regeneratione:

Inthiu ſiu thes ginenden,
ſih himelriches menden.
Dum illi (regenerati) eò adſcendunt,
cœlorum regno fruuntur.

Sic & idem IV. 37, 69. III. 14, 154. *zimo nanta*, ad ipſum acceſſit.

[Scherz. in Not. *Nandta*, (ita enim in MSC. legitur) forte h. l. reddendum eſſe dicit *clamabat, nennte.*]

IV. 26, 28.

Er fro fon imo gengit
ſo uuer ſo zi imo nendit.
Lætus ab ipſo (Chriſto) abit,
quicunque ſic ad ipſum venit.

Ginenden thes, fruere eo, Otfr. III. 4, 55. cap. 26, 133. vid. ſupra lit. G.

Nenden, niti. Willeram. in C. Cant. p. 150. n. 63. ita enim ipſe Willeramus in paraphraſi Latina exponit:

Viribus haud propriis fidit, ſed nititur *omnis illius in noſtro ſpes & fiducia ſponſo.*

Belga reddit: *ſtelt.* reponit. Annotator anonymus emendat *lendet*, i. reclinat, à *lenen*, inniti. Fr. Junius fatetur: ſe vim vocis ignorare.

[*Nenna* eſt animum inducere, à ſe impetrare. Suec. *Jag näns*, audeo, confido. Verel. Ind. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 218.]

NENNENDE, Notk. Pſ. LXVII. 8. Educens compeditos in fortitudine, ſimiliter amaricantes, qui habitant in ſepulchris (*zi uzzer hafte ſundon ſie nennende* [*nerrende*] *mit ſtarchi, ſamo uuola die Got reizzara, die in iro ſundon begrabin ſint.*)

[NENNENT, memorare. Gl. Monſ. p. 358.]

NENWIHT, nequam: Gl. Lipſii, addentis: *Quaſi dicas, nullius pretii aut ponderis.* Sed *Wiht* hîc non ſignificat pondus, verùm hominem, ut aliàs quodlibet Ens. V. inf. *Wiht.* Somnerus hîc prolixè: *Nequitia, uti & malitia, Sax. nywe & niwe: Man etiam illo ſenſu uſurparunt: Unde nequam, malus, eis Manfulle; ab hominis naturali nequitia. A niwe autem, Nequam vocarunt niwing; unde illud apud Matth. Pariſ. & alios: Rex, inquit, milites Anglos, ut ad obſidionem veniant, jubet: niſi velint ſub nomine NITHING, quod Latinè Nequam ſonat, recenſeri, &c. Vocabulum hoc Nithing à nocte venire conjecit Gloſſographus ibidem; quæ, inquit, olim Nith, non ut nunc night ſcripta reperitur: ita ut Nithing ſit Lucifuga &c. „ Fugit interim doctum virum vera vocis ſcriptura. Nox enim perperam apud Anglos ſcribitur ſive Nith ſive Night; rectè autem & ſecundùm Sax. ſcribendi modum nibt. Utut ſit, luce clarius eſt, Nithing, cum Nequam notet, à Sax. Niwe nequitia, malitia, dimanaſſe.* Hæc Somnerus.

NEO.

At mihi ſimpliciter videtur eſſe aut erratum amanuenſis, aut ſphalma typographi apprehendentis proximam literam pro ſequente & ſcriptum fuiſſe: *Neowiht*, nequam.

NEOK, *nec*: Gl. Lipſ. Somnerus: *Sax. nic.*

NEOMAN, nemo. Kero. c. 31.

Neomannan, nullum. Kero. c. 4.

NEONALDRE, nunquam: Kero. c. 1. 4. 10. 15. *Neonaltre.* idem c. 64. conf. ſupra *Alt.*

NEOWEHT, nihil. Prol. p. 15. c. 2. 43.

Neouuiht min, nihilo minus. c. 18.

Neowiht, nullam. c. 33.

Ze neouuiehti, ad nihilum. c. 7.

Ze neowehti, ad nihilum. Prol. p. 18. Kero. Gothis: *Niwaibt*, nihil. Luc. III. 13.

V. *Wiht*, & ſupra *Neww.* & mox *Niawiht.*

NEREN, NERIEN, ſalvare, ſanare, defendere, liberare. Iſidor. c. 3, 6. *Dher nerrendhin Drubtines*, Salvatoris Domini.

[In ſqq. eſt *nerrendeo, nerrendo.* Forte etiam in Gloſſ. Lipſ. pro *giuueri* libera, *giuuereda* liberavi &c. legendum eſt *gineri*, *ginerida.* Explicat Francicam hanc vocem dialectus AS. ubi *neriian* eſt ſolvere, ſervare, unde participium *nerigend* ſive *nergend* ſervator, redemptor, liberator, aut quocunque modo ſaluti alienæ conſulens, teſte Somn. in Diction. Quin huc etiam aliqua ſaltem ratione pertineat Francica vox *neran* alere, quæ in Gloſſar. Boxhorn. eſt, non dubito, Germani *nehren* dicunt. Conf. ſupra dicta in *libnara.* Palthen. Not. ad h. Iſid. locum. p. 404.]

Nerita, liberavit; Otfrid. IV. 25, 4.

Tho man 'nan biſmerota,
uuio er unſih mit thiu nerita.
Cum ipſum (Chriſtum) opprobriis afficerent,
quomodo ille nos per hoc liberaverit.

II. 7, 25.

Oba thaz thiu liuti nerita
ioh hungeres biuuerita,
Irretit thiz mit uuorton
thia uuorolt fon then ſunton.

Utpote

Utpote qui homines ſalvaret
& famem arceret,
Liberat hic verbo (Evangelii)
mundum â peccatis.

[Antitheſis in his verſibus Scherzio in Not. videtur contineri, inter agnum Vet. & Novi Teſtamenti, unde eos ita transferendos cenſet:

Quod ſi ille (agnus Vet. Teſt.) homines
aluit
& contra famem defendit:
Hic (agnus Novi Teſtam.) liberat verbis
(Evangelii)
mundum â peccatis.

Sed locus â Schiltero mox producendus, huic parallelus, videtur omnino Schilteri verſionem verbi *nerita* probare, ita autem ille ſonat:]

III. 7. ult.

Er uuerdo unſih gibliden,
jo z'en goumon ſinen,
Hungere biuuerien,
ioh ouh ſon tode nerien.

Is (Chriſtus) velit nos exhilarare
cum epulis ſuis,
Famem arcere,
& â morte liberare.

IV. 14, 35.

Ni bi unſih uuaſan nerien,
giſten uuir unſih uuerien.

Non per noſtra arma liberari,
ſi annitimur nos defendere.

[Scherz. in Notis vertit:

Niſi nos armis (mediantibus) ſervari
cum ſuſcipimus defenſionem noſtrûm.]

Cap. 31, 33.

Nert er tho, ſo er mohta
ſines ſelbes trahta.

Emiſit hic ut potuit,
ſuas cogitationes.

[Cod. Vatic. habet: *kerter tho.* Cæſar. *kerter do*, unde priorem verſum ita transfert Scherz. in Not:

Vertit hic quantum potuit.]

Notk. Pſal. VII. 2. Salvum me fac ex omnibus perſequentibus me: *Jeo halt mih, daz chit, nere mih fone minen fienden.* Pſ. CII. 7. *nals kenerit uuurdin*, non ſanarentur: *ne uuurden ſie ſanati, (generit)*: unus ſanatus, *einer generit.* conf. Pſ. LVIII. 2.

Nara, liberatio, Iſid. c. 5. ult. vide ſupra *Nara.*

Hiſt. Alex. M. *Darius gedacht, wie er ſich vor Alexandro erneren möchte.*

Rhythm. de S. Annon. ℣. 227.

Dii gedachti der liſtige, mann
wi ber ſich mohte generian.

Tunc cogitabat callidus vir
quomodo ſe poſſet liberare.

Königshov. Chron. c. 5, 15. *Maternus und ſine geſellen erlidigent beſeſſen lüte, und ernertent menigen menſchen von ſine ſiechtagen.*

Notk. Pſ. LXVIII. 20. *Andere teta er geneſen, ſih ne mag er ſelben generien:* alios ſalvos fecit, ſeipſum non poteſt ſalvum facere.

Conf. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2702. 3129.

Genaren, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3209.

Thie aver genaren.
Qui vero ſalvi evadebant.

Neiren, id. ℣. 2554.

Thie ne neirten ſie niht mere.
Illi non ſervabantur.

Neriando, ſalutare: & *Neriando*, liberator: Gl. Lipſ. ubi Somn. *Refugium, Sax. Genér, quod ab eorum generian fluens, eruere, eripere, ſignat: hinc Dominus & Redemtor noſter* nergend uſſer *Sax. dictus.* Ita apud Iſidor. c. 5, 6. nomen JESVS redditum: *Drubtin Nerrendeo Chriſt*, Dominus JEſus Chriſtus.

[*Nerie*, paſcat. Gloſſ. Monſ. p. 329.

Nerige, paſcat. p. 397.

Neriet, ſuſtentate. p. 329. ſuſtentatis. p. 350.]

Subtneri, curatio, liberatio à morbo, Notk. Pſ. CIII. 15.

Conf. ſupra *Ginerien.*

Gineord, contentus: Gl. ASax. MSS.

NERVKIAO, *Nerutkit*, nolite. *Neruocki*, Noli; Gloſſ. Lipſii. Somnerus hîc ſilet. Eſt autem Verbum ſaltem compoſitum ex *Ne* & *ruach*, hodie *geruben*, velle, V. in R. & mox *Nicburit.*

NES, vid. *Nis.*

NESEN, Vid. *Geneſen*, GNISET, Notk. Pſ. XXXVI. 33. *So diu ſela gniſet, ſoerſtat der lichamo.* Pſal. LXX. 15. *Diu geniſt Gotis iſt nals menniſcin:* Domini eſt ſalus & non hominis.

NESTEL, vincula, lora. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2930.

Erraihte ime thie halsueſte,
Er zebiwe ime thie neſtel.

[*Neſtilun*, anſulas. Gloſſ. Monſ. p. 321. funiculos. p. 323. funiculi. p. 335.]

NESTEN, nidiculari. Notk. Pſal. XXXVI. 10.

Neſt, epemenia. Gl. MSS. ASax.

NESTIGANTIO, L. Sal. t. LIII. Wendelinus putat Nomen proprium Epidicticum eſſe in Jure Salico, ſicut in J. Rom. Titius & Sempronius. Sed conjectura minus probabilis, ſic enim ſæpius occurreret, præſertim in Formulis Francorum. In Baluziana editione, planè ejectum hoc vocabulum.

NEUBRUCH. v. *Bruch.*

NEVIN, nepotes, R. de S. Ann. ℣. 483. de Auguſto:

Dû Ceſar ſin einti genam,
unte der ſin neve güt die richi gewan.

Cum Cæſar vitam ſuam finiret
& nepos ejus bonus Imperium acciperet.

[Wernigerodæ in templo SS. Silveſtri & Gregorii hæc extat inſcriptio:

Starf Heinrich Greve der von Stolberg leve neve.

Digitized by Google

NEW.

v. Not. ad h. l.
In eod. Rhythm. ỳ. 686.

Diz ſtiftin heriverte groze
wider nevin unti huſgenoze.
Id efficiebant expeditiones magnæ
contra nepotes & domeſticos.]

NEVSEN, ERNEVSEN, inquirere, *ſuchen.* Keiſersp. Br. f. 26.

NEVVARE, *Ne-neware*, non-niſi, Willer. in C. Cant. p. 35. n. 17. p. 92. n. 40.

[*Ne uuare* idem eſt ac niſi. Scherz. Not. ad Willer. p. 17.]

Newere, tantùm, Rhythm. de S. Annon. ỳ. 56. v. *Niiwant.*

NEWEDER. vide *Niuuedar.*

NEZ, filum, à *neben.*

An inde *Genecium*, Näterey. L. Alem. c. 80. *Puella de priore genecio.* MS. Arg. legit: *Giinitio.* & ibi gloſſa: i. textrinum, teaminata.

Sed magis fortè eſt à Gynecæo.

NEZEN, mingere, Chron. Königsh. c. 5, 62.

NEZEN, odio habere. vide ſupra *Neiz.*

[NEZI, reticula. Gloſſ. Monſ. p. 328. hodie *Neze*, rete.

NEZILA, urtica. p. 343. hodie *Neſſel.*

Nezila, urtica. p. 414.

Nezilun, urticæ. p. 352.]

NI, non, ſæpiſſime. *Daz ni mac*, ut non poſſit. c. 48. Kero. *Nob ni*, neque. idem c. 7.

[*Ni tualos*, ne pigriteris. Gl. Monſ. p. 365. *ni darniſiſit*, non defluet. p. 348.]

Niaman ni, nemo non. Otfrid. IV. 3, 19. de Lazaro:

Es niaman ni giuuagi
er man nan irsluagi.
Ut nemo non audeat
illum hominem interficere.

[Scherz. in Not. h. l. ita vertit:
Id (ſcil. quod Lazarus fuerit à Chriſto reſuſcitatus) nemo diceret,
potius hominem (Lazarum) occideret.

Nioman niſt in thinemo cunne, nemo eſt in cognatione tua. Tatian. 4, 11. *Got nioman ni giab io in altere:* Deum nemo vidit unquam. c. 13, 10.

Nioman niſt, nemo non eſt. Nota duplicem negationem apud Germanos negantem, contra quam fit apud Latinos. Conf. de eodem loquendi genere, ASaxonibus uſitato, Hickeſii Inſtit. Grammat. ASax. & Moeſo-Goth. p. 73. Sæpe duplex negatio Germanis nondum ſufficere viſa, quapropter tertiam adjecerunt. e. gr. Numer. XVI. 15. *Ich habe ihrer keinem nie kein leid gethan*, quaſi dicas, nemini nunquam nihil mali feci. Palthen. Not. ad Tat. p. 304.]

Niauuiht, nil quicquam. Ofr. II. 5, 24.

Er bifand theiz uuas niuuiht,
ni zauueta imo es niauuiht.
Invenit, quod eſſet nec quicquam.
non proceſſit iſti nihil quicquam.

[Scherz. in Not. poſteriorem verſum reddit: *Non conveniebat ei ulla ratione*]

NI.

Id. III. 13, 69.

Ni mag er, thaz iſt al niauuiht
findan uuehſeles uuiht.
Non poteſt is (hoc enim omne eſt nil quicquam)
invenire cambii quicquam.

Adde V. 19, 114.

[Id. V. 25, 280.

Thiu boſa iſt ellu niuuiht.
Iracundia eſt omnino nihil.

Cum *niuuieht*, *nenuuiht*, pravum quoque denotet, ceu ex Gloſſis Lipſii apparet, aptius vertes. Iracundia omnis eſt mala. Scherz. Not. ad h. l.

Niwihtthes antwurti, nullum reſponſum. *Niwiht*, *ne wiht*, non aliquid, nihil. *Ni*, *ne*, non: *nibt* ex *ni* & *iht*, *nihil* ex *ni* & *hilum*. *Hilum iht.* Nihil *neoweht.* Otfrido *niwiht*, *nenuuiht* ex *ne* & *en*, quæ fortius negant: corruperunt in *neinuuiht* & *einwiht*. *Niewiht* pravus; *newiht*, nequam, q. d. nullius rei aut precii. *Beſuuiht* alibi *beſuuiete*, ſupplantat, *beſuikit*, decipit, *beſuuis heide*, ſcandalum: *biſuuiches* Otfrido eſt Satanas. *Wiht* extra compoſitionem ſignificat perverſum, nequam. *Du arger loſer wibt.* Heldenb. P. I. & P. II. *Ihr ſint zween valſche wibt.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

Uzzan ſiu ni uuas uuiht gitanes, thas thar gitan uuas: ſine ipſo (Verbo) factum eſt nihil quod factum eſt. Tatian. c. 1. 2.

Proprius verborum *ni uuas uuiht gitanes*, is poſitus eſt, *niuuiht uuas gitanes. Niuuiht* autem nihil ſignificat, & ex *ni* non, & *uuiht* aliquid, compoſitum eſt. vid. Gaſſari Lexic. unde contractum eſt noſtrum *nicht*, *nichts.* Ut vero divulſis ita vocabulis verbum ſubſtantivum interſeretur, frequens majoribus noſtris fuit, vide exempla apud Keron. in *ana ſi kimachot*, injungitur, pro *anakimachot ſi*; *foraſi kekaumit*, pro *forakekaumit ſi*, procuretur. Primam vocis ipſius originem Codex Argenteus Ulphilæ præbet, ut videre eſt in Jun. Gloſſar. Goth. v. *uuaiht.* Palthen. Not. ad Tat. p. 278.

Niuuihtholz vel *heidani*, myricæ. Gloſſ. Monſ. p. 337. Conf. ſupra *Nemwiht* & *Neoweht.*]

Ni moht ih, *ni:* non potui quin, Otfrid. II. 7, 58. ſq. V. 20, 97.

Ni-ni, niſi, non, Otfrid. I. 23, 61.

Ni uuard er io zi manne
ni er giſehe uuanne.
Nec ullus homo naſcetur
quin videat.

II. 4, 20.

Then ingang ouh ni rine,
ni ſi ekordi thie ſine.
Introitum quoque nunquam aperiret,
niſi duntaxat ſuis.

Conf. III. 7, 137-140. IV. 11, 61. c. 15, 44.

Niſt ni, idem. Otfrid. III. 1, 66.

N'iſt ni ſi afur uuolle
Non eſt tamen quin iterum bene velit.

Niſi,

Digitized by Google

NI.

Niſi, Otfrid. V. ult. 79. V. 20, 95.

[*Niſt*, non *niſi* his in locis ſignificat, ita enim ſe habent: V. ult. 79.

Niſt ther ſin habe ruachon.
Nec eſt qui ejus curam haberet.

V. 20, 95.

N'iſt in themo thinge.
Nec erit in hoc judicio.

Sines ribbes niſt enti; regni ejus non erit finis. Tatian. 3, 5. *Niſt* per craſin, pro *ni iſt*. Palthen. in Not. p. 297. Conf. inf. *Niſt*.]

NIAMER, v. *Jamer*.

NIAZAN, NIEZAN, frui, *genieſſen*. Otfrid. I. 28, 32.

Job muazen mit then druton
thes himilriches nioton;
Then ſpibiri jamer ſuazan
mit ſalidon niazan.
Et licere cum fidelibus
in cœlorum regno oblectari;
Spicario ſemper dulci
cum beatis frui.

Id. II. 5, 17.

Niezan ſah er inan thaz,
thaz imo io giſuas uuas.
Veſci videbat iſte eum illo, (pomo)
quod ei quidem dulce erat.

[Obſervat autem Scherz. in Not. Cod. Vindob. & Vatic. habere *niazan*.] Adde V. 20, 103. Conf. ſupra *Nezen* in *Neiz*. & infra *Noz*.

Ferniuzzen, corrumpere, Notk. Pſ. CII. 5.

Knieſt, commodum, Notk. Pſ. X. 2. *des einen vall iſt des anderen kniſt*, unius lapſus eſt alterius commodum.

Keniſte, ſalus, Notk. Pſ. XLV. 10.

NIBV, non niſi, Iſid. c. 2.

Nibi, ſed. Tatian. c. XXI. 9

NIBVLNISSI, nebula. Otfr. V. 19, 53.

Thé'iſt dag oub nibulniſſes,
joh uuintesbrutti leuues.
Hic eſt dies quoque nebulæ,
& venti turbinoſi.

[NICHAN, ſufficio. Gl. Monſ. p. 391. hodie compoſitum in uſu eſt *genügen*, ſufficere.

Niche, addicat. p. 392.]

NICHVRIT, nolite: Kero. Vid. ſupra *Ne rukino*. [*Ni curi*, noli. Tatian. c. 5, 8. *ni curet*, ne velitis. Id. c. 13, 14. *Ni curet thir forbten*, noli timere. Id. c. 60, 11. Legendum haud dubie *ni curi thir*. Palthen. Not. ad h. l. p. 377.]

NIDANA, inferiora. Otfr. IV. 27, 43.

Obana io nidana.
Superiora & inferiora.

[*Nidane*, ſupter. Gloſſ. Monſ. p. 344.

Nidanentigin, radices. p. 323.

Nidanentigi, fundamenta. p. 331.

Niderimo, infra ipſum. p. 394.

Nidarotes, deorſum. p. 397.]

Niderfall, V. *Fall*.

NID.

[*Ni farfallen*, incidant. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

Nidiri kraft, debilis vis, Otfrid. V. 4, 35. de mulieribus lapidem à ſepulchro Chriſti devolvere haud valentibus:

UUas iro kraft zi nidiri,
ingegin thes ſteines bebigi.
Erat ipſarum robur debilius,
contra lapidis pondus grave.

So det er filu nidiri. Proſtravit humi. Id. Otfr. II. 11, 36.

Nidiru mih, ſubmitto me. Otfr. IV. 11, 96.

Mit ſuslicheru redinu,
then minen mih ſus nidiru.
Dulcibus ſermonibus
meis me ſic demitto.

[*Nidarungu*, damnatione. Tatian. 205, 5. *Thu in theru ſelbun nidarungu biſt*: in eadem damnatione es.]

Nidarremees, damnamus. c. 6. *Kanidartan*, damnandum. c. 58. Kero.

[*Fornidaren*, condemnare. Tatian. 39. 2. *Ni curet fornidaren thaz ir ni ſit fornidarite*: nolite condemnare ne condemnemini. Id. cap. 193. 1. *Thaz her fornidirit uuas*, quod damnatus eſſet.

Anglo-Sax. eſt *nitherian* condemnare apud Benſon. in Vocab. & *nitherung* damnatio apud Somner. in Diction. Proprius vocis ſignificatus is videtur ut idem ſit, ac deprimere, ſubmittere, humiliare, Germanis *erniedrigen* à præpoſitione ſatis ubique nota *nidar*, *nither*, *nieder*, infra, deorſum. Palthen. Not. ad Tatian. pag. 363.]

Nidarſtic, deſcenſus: Kero. c. 7.

[*Erbabanii nidarſtigan*, exaltatione deſcendere. Id. Kero. c. 7. *nidarſtigante*, deſcendentes. c. eod.

Nidarginihter, vel *gapoganer*, contractus. Gloſſ. Monſ. p. 408.

Nidarlazant, ſubmittunt. p. 386.

Niderliezun, ſubmittebant. p. 339.

Nidargibeldi themo houbite ſanta then geiſt. Inclinato capite emiſit Spiritum (JEſus.) Tatian. c. 208. 6, 8. à *nidar* & *helden*, quod v. ſupra.

Niderlegita, projecit. Gl. Monſ. p. 325.

Nidarlegiten ſih, jactaverunt. c. 362.

Niderlegiti ſih, jactaſſet. p. 358.

Nidirriſe. vide *Riſi*.

Niderſcreuben. vide *Screuben*.

Nidarſinchantem, criptam, vergentibus. Gl. Monſ. p. 406.

Niderslebit, elidet. p. 355.

Nidersluoc, concidit. p. 356.

Nidarvielin, effluerent. p. 363.

Nidervurſi, eliſiſti. p. 347.

Nidargivuorfan uuerdant, ſubvertentur. p. 333.

Nidervirvuorfana, eruta. p. 390.

NILOUGNETI, impugnaret. p. 367.]

NIDE, invidia, hodie *Neid*. Otfr. III. 18, 51. de Judæis:

Sie gabun antuuurti
mit grozeru ungiuuurti
Mit mihilemo nide.

De-

Dederunt reſponſum
cum maxima indignatione
cum ſumma invidia.

II. 18, 32.

Job ouh thaz bimide
er inan nihein ni nide.

Sed & hoc evitet
ut ipſorum cuiquam ne invideat.

II. 3, 124. de Diabolo:

Uliant er hiar in libe
thin abtit io zi nide.

Namque idem hic in vita (per omnem vitam)
te obſervat utique invidioſiſſime.

[Scherz. in Not. poſteriorem verſum ita vertit:

Te perſequitur ubique ex odio ſeu invidia.]

I. 2, 44.

Job ih iz ouh bimide,
bi nih einigemo nide.

Atque ego id quoque evitabo,
(ne) ex ulla invidia.

[Huc refer Otfr. V. 21, 32. *Nithigun*, invidi, ita enim pro *ni thigun* legendum. vide Notas Scherzii.]

Nidhigun, ſubdoli, Iſid. c. 9, 4. [Primitivum eſt *nith* æmulatio, rancor, invidia, quod vid. in not. Jun. ad Willer. p. 173. ut & Gl. Goth. v. *neith*. Conf. doctiſſimi nobisque amiciſſimi Chriſtiani Wormii not. ad Sched. Aræ multiſc. de Island. p. 51. ASax. *nith* nequitia, aſtutia eſt, teſte Benſon. in Vocabul. qui ſignificatus cum ſenſu præſentis loci accurate conſentit. Ubi & illud notandum, opponi hic ſibi invicem *nidhigun* & *ſuntigun*, quoniam ſcil. hi externis actionibus, illi pravis cupidinibus delinquunt. In primo enim proprioque ſignificatu *nith* pro cupiditate qualicunque videtur valuiſſe, cujus rei veſtigium eſt in phraſi, qua inferioris Saxoniæ populi utuntur, *nidiſch eten* cupide comedere. Palthen. Not. ad h. l. p. 417.]

Nidigo, invidioſe, Notk. Pſal. LXVIII. 27.

Kenide, Notk. Pſ. LI. 2. invidia.

NIECHT, v. ſupra *nabt*.

NIEDEN, NIOTON, oblectare, Cant. Cant. c. 2, 3. *niedet mih ſines obezes*, oblectat me fructibus ſuis. Fragm. de B. H. ℣. 1365.

Kenietot werden, oblectari, Notk. Pſ. LIV. 4.

Niet deſiderium, Notk. Pſ. CXXXIX. 8. *Fore niete ne gebeſt du mih Truhten demo tiefele:* ne tradas me Domine à deſiderio meo peccatori.

Genieten adimplere, Notk. Pſ. XV. ult. *Mih genietoſt du freuui;* adimplebis me lætitia.

Niot delectatio, Otfrid. V. 22, 14.

In ſilu ſcinantaz liobt
thes iſt ſie iamer ſilu niot.

In multum ſplendente lumine
hujus eſt iis (beatis) perpetuo multa oblectatio.

Niut, gratum. *Niedſam* delectabilis, ſuavis, C. Cant. V. 16. Willeram. p. 95. [n. e. 42. in qua pro *the niudſamere*, ut Merulæ editio habet, legitur *des denieter ſi.*] & 121. [n. e. p. 52. quæ pro *niud* legit *niet.*] Fr. Jun. ib.

Otfrid. hinc emendandus I. 16, 39. Conf. II. 12, 139. & I. 28, 30.

[Emendandam verſionem ſuam locorum allegatorum innuit Schilterus; primum enim locum I. 16, 39. ita verterat:

Niotot er ſih libes
job euuiniges liobes.

Fruatur vita
& æterna gratia.

Alterum locum II. 12, 139. hoc modo.

Sih nioto frauues muates,
iob euuiniges guates.

Fruatur læta conſcientia,
& æterno bono.

Tertium vero locum I. 28, 30. recte omnino jam tum transtulit, productus is eſt paulo ante ad verbum *Niazen.*]

Genyet, acceptus, *anſtendig*, Acta Comit. Noric. an. 1470. *Solche rathſchlagung durch die Haubter und Botſchafft gelerte und genyete perſonen in mercklicher zal beſchehen ſey.*

Nieten. Cantic. Moſis: *Dar genieton ih pluotes mine ſtrala*, ich wil meine pfeile mit blut truncken machen oder füllen.

[In Notkeri hujus Cantici translatione verſus 23. ita ſe habet: Congregabo ſuper eos mala & ſagittas meas complebo in eis. *Poenas kehufon ih uber ſie, unde vindictæ genieton ih mih an in.*]

Notk. Pſ. XC. fi. *Langero tago genieton ih in, dar euuiga taga ſint.* Ich wil in ſättigen mit langem leben, da es ewige tage gibt. Longitudine dierum adimplebo eum, ubi æternæ dies ſunt.

Heldenbuch: *Wer ſih kamfs wil nieten.*

Acta MSS. Comitior. Vienn. an. 1460. f. 4. *Die ſolicher dinge verſtendig, genietet und geübet ſint.* Fol. 6. b. *die der ſachen genyet und geübet ſin.*

Otfr. V. 6, 27. de Verbo DEI:

Thes thih mag uueſan uuola niot,
Quo te debes bene exercere.

[*De quo debet eſſe gaudium.* Ita hunc verſum reddendum eſſe monet Scherz. in Not.]

Notk. Pſ. XXVI. 4. Ut contempler delectationem Domini. *Daz ih in ſelben ſehe, unde mih ſin nieton muozze, unde die luſſami unirdrozzeno habe, darum langet mih tara.*

Id. Pſ. LXXXVI. 4. *Dero luſſami nietota ih mih.*

Pſ. CXVIII. 27. *So nieton ih mih dinero uuundero:* excercebor in mirabilibus tuis.

Pſ. CXXII. 4. *Unſer ſela iſt kenietot*, repleta eſt anima noſtra.

Rhythm. de S. Annon. ℣. 671. *Genihte ſich der heirro giit.* Oblectabat ſe Dominus ille bonus.

NIEO, ne quando. Notk. Pſ. VII. 3.

NIESSEN, ſternutare. Sternutantibus *ſalvere* dictum antiquior mos quàm putatur, vide H. Va-

Digitized by Google

NIE.

Valeſ. in Valeſian. p. 68. Sup. in v. *Cruzvoche.* vid. inf. *Nioſunga*, *Niuſit.*

NIET, *niet ne*, *ne niet*, non, Willeram. in C. Cant. p. 33. n. 15. 34. n. 16. 152. n. 64.

NIET, poſſide. *Nieton ſal*, poſſidebit. *Nutun*, poſſidere: Gl. Lipſii. Somnerus: *Omnia à Sax. notian*, *uti*, *poſſidere*, *occupare.*

NIEWERGIN, *niergin*, usquequaque: Gl. Lipſ.

NIFT, *niftele*, neptis, Gl. Jun. Beda 3, 9.

Niſt, privigna, Gl. Jun.

[*Niphtilun*, neptem. Gloſſ. Monſ. p. 382.]

Goth. *Nithgis*, cognatus, Joh. XVIII. 26.

NIGIN, v. *Ginig.*

NIHEIN, nullus. Otfr. I. 12, 16.

Nalles forahta nihein.
Non timete quicquam.

c. 17, 1.

N'iſt man nihein in uuorolti.
Non eſt quisquam in mundo.

II. 4, 17.

Niheina ſtigilla.
Nullum gradum.

Inde emendand. I. 9, 63. II. 18, 32.

Niheiner, nullus: Kero. c. 3.

Bi niheineru faru, ad nullam fraudem, Otfrid. II. 12, 150.

Niheinemo, nulli, Otfrid. IV. 15, 77.

Niheinemo ni bruſti.
Ut nulli deficeret.

Niheinigemo, Otfrid. I. 2, 44.

Bi niheinigemo nide.
Ex nulla invidia.

Niheinaz, Otfrid. III. 19, 10.

Ni uuollon oub ubar thaz
firdragon zorn niheinaz.
Nec volumus etiam præterea
cohibere iram ullam.

[Poſteriorem verſum Scherzius in Notis ita vertit:

Patienter ferre iram ullam.]

vid. ſupra *Hein.*

Niheinheit, inutilis, Otfrid. IV. 7, 151. vide ſupra *Heit.*

zi Niheineru heiti, Otfrid. I. 22, 111. V. ſupra *Heit.*

[NIHHUS, crocodilus. Gloſſ. Monſ. p. 322. 412.]

NIKEN, KENIKEN, incurvare, declinare, Notk. Pſal. XXXVII. 9. *Kenichet unde genideret pin ih harto*, incurvatus & humiliatus ſum nimis. Pſ. LXXII. 4. *UUanda ſie gabes der tod ne niechet.* Quoniam non eſt declinatio mortis eorum.

NIMIT, eripit, Otfr. III. 22, 53. de ovibus Chriſti:

Sint faſto ana enti
in mines ſelbes henti.
Ni nimit ſe mennisgen haz,
giwiſſo uuizzit ir thaz.

NIM.

Sunt firmi (tuti) absque ceſſatione
in meis propriis manibus.
Non eripit eos humanum odium,
certo ſciatis hoc.

[Conf. caput idem ℣. 23. & Notas Scherzii, qui obſervat: *Nimis*, ſignificare *tollis*, *aufers*, rapis, *du nimmſt.* vide quoque ſupra *Nam*, *Nemen.*

Nim ſin mihila vuara, ponè ſuper illum oculos tuos. Gloſſ. Monſ. p. 338.]

NIMIDÆ, ſacra ſilvarum. Indiculus Superſtitionum in Concilio Liptinenſi prohibitarum.

Nemetes à ſolitudine & montibus dicti, Fr. Irenicus II. 32. & 9, 17. populus Germaniæ minoris: quem tamen non eò collocandum tempore Cæſaris cenſet Vorpurgius, ubi Spira hodie eſt, T. I. p. 215. auctoritate Cæſaris L. VI. de B. G. *Hercyniam Sylvam ab Helvetiorum*, & *Nemetum* & *Rauracorum finibus oriri.* Fortè Swarzwald. Poſtea tranſierunt Rhenum. V. id. Vorp. pag. 360.

NININ, nequaquam, Notk. Pſ. LXXII. 14.

Ninnebt, non.

Ninemant, nequaquam, Iſid. c. 8.

[NINPHALLIT, excidet. Gl. Monſ. p. 396.

NIO IN ALTERE. vide ſupra *Alt.*]

NIONI, nunquam, *nie nicht.* Otfrid. IV. 26, 72.

[*Nio inpharen*, ne effluant. Gl. Monſ. p. 350.

Niomer, in æternum. p. 355.

NIOSUNGA, ſternutatio. p. 348. conf. *Nieſen. Niuſit.*

NIOZANTA, accipientes. p. 367.]

NIOTEN, vide *Nieden.*

NIREGISOTA, non commovit, Otfr. IV. 6, 24.

Thes hereren forahta
ſie uuiht n'irregiſota.
Domini timor
eos nequaquam commovit.

[Cod. Vindob. habet *nir egiſota.* Vaticanus *ni regiſota*, quæ poſterior lectio præ altera placet; eſt autem *regiſota* à *regiſon*, quod & *ribbiſon* legitur, ac *richeſon*, ut & *richiſon*, ac imperare, dominari, ſignificat: hinc verte:

Domini timor ſ. reverentia Domino debita
ipſis nequaquam dominabatur.

Scherz. in Not. ad h. l.

NIRUORTIN, amoverent. Gloſſ. Monſ. p. 362.

NIRVUENTIT, non retundit. p. 393. non immutat. p. 392.]

NIS, *ni es*, non, Otfrid. III. 16, 76.

[In hoc loco *Nis* non occurrit, ita namque ſe habet:

Thaz ſin gibot ni slizen.
Ut ipſius præceptum ne omitterent.]

NES, idem, Notk. Pſ. LXIII. 5.

NI SI, vix fuerit, Otfrid. I. 1, 169. & 188.

NIS.

Ni ſi thiot thaz thes gidahte.
Vix fuerit populus qui id cogitet.
Ni ſi thie ſie zugun heime.
Vix fuerit qui eos invaſiſſet.
Conf. c. 2, 103.
Idem quod Latinum niſi, *es ſey dann, ohne* &c. Otfr. II. 4, 20. 196.
Ni ſi ekordi thie ſine
Niſi duntaxat ſuis
Ni ſi ſelbon Druhtin einan.
Præter hunc DEum ſolum.
c. 7, 119.
Ni ſi nu in thereru gahi
mih er io ni giſahi.
Nec niſi in hoc momento
me antea unquam vidiſti.
Conf. III. 10, 47. c. 25, 19. IV. 9, 44. c. 12, 114. Sed, Otfrid. IV. 30, 66.
N'iſt thiz alles uuanana,
ni ſi ſines ſelbes redina.
Nec eſt hoc omne fictum,
ſed ſui ipſius verba.
[*Daz iz pi ſineru ungamuoti niſt*, ne puſillanimitate. Gloſſ. Monſ. p. 401.
NISEGITUN, miniſtrabant. p. 368.]
NIST, non eſt: Kero. Prol. p. 16. non. c. 2. 7. *niſt piderbit*, non erit utile. c. 42.
[*Niſt noh einik zuival*, haud dubium, minimum dubium. Gloſſ. Monſ. p. 408.]
Otfrid. V. 25, 35.
Niſt es wiht in thanke.
Nihil quicquam ipſi gratum eſt.
Tatian. 30, 7. *Si juuar uuort iſt iſt, niſt niſt.* Sit ſermo veſter eſt eſt, non non. Adde c. 44, 16. vide ſupra *Ni.*
[*Odo* NITERIÆ, miſi. Gloſſ. Monſ. p. 403.]
NITHANA, ſubtus, Willer. ad C. Cant. p. 129. [noſtra edit. 54. quæ legit *Nidana.*]
NITHOH, non quidem, vel non niſi, Otfr. III. 14, 169.
So ſant er zuelif thegana,
Ni thoh zi uuorolt ruame.
Emiſit duodecim diſcipulos,
Non niſi ad mundi ſolatium.
NIVN, novem. c. 18. *Niunto*, nonus. c. 18. *niunta zehantin*, nonum decimum. c. eod. *citi niuntun.* horæ nonæ. c. 48. *Niunzegoſtin*, nonageſimus. c. 30. *andres niunzogo.* XCI. cap. 13. Kero. *Niun hunt zito*, Otfrid. II. 4, 6. novies centum horas.
Novigeldis, i. novies tantum quantum res valuit, Gloſſa MS. Legis Alem. c. 7. *Neunfach gelten.*
[NIUSIT, ſternutare. Gloſſ. Monſ. p. 413. conf. *Nieſen*, *Nioſunga.*]
NIVT, non, Otfrid. III. 20, 297.
Niut heizit mir iz muat min,
ni ther ſon Gote ſculi ſin.
Non dictitat mihi hoc conſcientia mea,
(quod) non hic â Deo eſſe debeat.

NIU.

[Scherz. in Not. obſervat, in utroque MSC. Vindob. & Vatic. legi *nintheizit*, quapropter hos verſus ita vertit:
Non diſſuadet animus meus, (conſcientia mea)
quin hic ſit â Deo.]
NIUT, gratum, vide *Nieden.*
[NIUUANNE, nunquam. v. Willeram. in Cant. Cant. VII. 2. & Scherzii Notas.
NIUUEDAR eſt neuter, pro quo Notker. crebro uſurpat *Neweder.* ita Pſ. LXX. 4. *Neuuederen laz mih kelih ſin noh malis (ubelen) Chriſtianis mit eo, noh paganis (heidenen) ana ea:* i. e. Neutris ſine me ſimilem eſſe, nec malis Chriſtianis cum lege, nec Gentilibus ſine lege. Scherz. Not. ad Otfr. V. 6, 123.]
NIVVVIV, nova. cap. 53, 64 *Niuun*, novi. Prol. p. 16. *Niuui*, noviter. c. 58. *Niuuichuemaner*, *Niuuchuemo*, novitius. c. 58.
[In noſtro Kerone vitio deſcriptoris *niuuehuemo* legitur. In avtographo autem Frankiano recte exprimitur.]
Dera Niuuuii, Novitiæ, Prol. p. 19.
Niuuiquemaners, [*Niuuiquemanteru* habet Kero. c. 58.] novitiorum. Kero.
Er Niuuan Kuning, honorem novo Regi. Otfrid. I. 17, 52.
Niuuuaz, novum, Otfr. IV. 10, 15. Chriſtus dicit, quod non ſit amplius bibiturus de genimine vitis:
Er ih iz ſo bithenku
mit iu ſaman auur drinku
Niuuuaz, thaz iu iz liche
in mines fater riche.
Usque dum id recogitans
cum vobis conjunctim iterum bibam
Novum, ut vobis placet,
in mei Patris regno.
Conf. c. 13, 14. Notk. Pſ. LXX. 14. *Niuuuez lob.*
Niuuuonne, renovare, Notk. Pſal. CIII. 9. *ze niuuuonne iro ſunda.*
Niuenes, nuperè, Otfr. V. 9, 38.
Ouh uuiht thu thes n'irknaiſt,
thaz niuenes gidan iſt.
Nec quidquam ejus reſciviſti,
quod nupere factum eſt.
Nuuuiu, noviter, Otfr. I. 12, 25.
Niuuiu (Freherus legit *nuuuiu*) *boran habet*
thiz lant
then bimilisgon heilant.
Noviter natum habet hæc regio
cœleſtem Salvatorem.
Ther Nieuuot, innovatio. Notk. Pſ. XXIX. 1.
Niuuungo, dedicatione. Notk. Pſ. XXIX. 3.
Niuskibte, prodigia, *die ér ne geſcahen*, Notk. Pſ. CIV. 5.
[*Niuuui*, recentia. Gloſſ. Monſ. p. 384.
Niuven vatarun, modernos Patres. p. 384.
Nivuilenti, novale. p. 343.
Niuvilenti, novalia. p. 336. novellæ p. 350.

Digitized by Google

Niuquemalinga, advenas. pag. 368. à *niuui* & *quemen*.

Niuuiſota, obrizo. p. 333.

Niuuiſotaneuo, obrizo. p. 342.

Farniskit, *unte enfallen niuuuerden*, intercidant. p. 401.]

Niurat, hurenbeis, primitiæ. Keiſersp.

NIUMONT, canite, Notk. Pſalm. LXXX. 2.

Niumon, canticum, Notk. Pſalm. XCI. 4. *Niumejen Gote unſeremo haltare*. Jubilemus Deo Salvatori noſtro. Notk. Pſalm. XCIV. 1. *Niumoen imo an dien Salmon*: Jubilemus ei in Pſalmis. Id. Pſal. eod. ℣. 2.

NIWANNE, nunquam, Willer. in C. Cant. p. 128. n. 53. [In noſtra. edit. legitur *nieuwanne*.]

Niſi, Otfrid. I. 23, 62.

Ni uuard er io zi manne,
ni er giſehe uuanne.
Nec ullus homo naſcatur
quin videat.

Adde III. 7, 119. c. 20, 152.

NIUUAS, nequaquam, Rhyth. de Ludov. R. ℣. 11. 87.

NIVVIHT, nequicquam, Otfrid. II. 5, 23. vide *Niauuith*.

NIVVILLIU, nolo. *Niuuili*, non velit: Kero. *Niuuillu tod des ſuntigin*. Nolo mortem peccatoris. Kero Prol. p. 18.

[NIZ, lens, lendis. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

NIZEMO, non, Otfrid. V. 11, 9. *Nizemo abt tagen min*, poſt dies octo.

[NLOZSEPHE, ſcaphæ. Gloſſ. Monſ. p. 367. vox haud dubie corrupta. Forſan legend. *Flozſephe*.

NNGIRISTIGER, impar. p. 384. vox itidem corrupta, legendum ut puto *ungiriſtiger*.]

NO, nunc, nun, *ſih no*, ecce nunc, Notk. Pſalm. CI. 2. & 23.

[NOBA, niſi. *Ni mag ther man jouuiht intphahen, noba imo iz gegeban uuerde fon himile*: Non poteſt homo accipere quidquam, niſi fuerit ei datum è cœlo. Tat. 21. 5. Compoſitum eſt *noba* ex *ni*, non, & *oba*, ſi, quemadmodum c. 15. 3. Tat. dicit. *oba thu Gotes ſun ſis*, ſi Filius Dei es. Gothice *niba*, cujus eandem compoſitionis rationem oſtendit Junius in Gloſſ. Palthen. Not. ad Tat. p. 346.]

NODE, v. *Not*.

NOFF, v. *Nauf*.

[*In phapho* NOGISEMINI, in cleris. Gl. Monſ. p. 368.]

NOCHEBUREN, vicini, J. Arg. L. II. c. 129.

NOH, i. ni oh. negativa, nec, ſed quæ intermedia etiam antecedens afficit. Otfr. II. 23, 39.

Iz uuirdit noch giuueisit,
non attenditur.

Tatian. c. 2. 6. *Inti uuin nob cidiri trinbit*. & vinum nec ſiceram bibet.

[*Nob* particula eſt negativa, quem ſenſum adhuc quidem inter Germanos habet, ſed ad aliam particulam negantem *weder* continuo relata, e. g.

weder wein noch ſtark getränke wird er trinken. Palthen. Not. ad Tat. 286.

Nob, nec. Kero. Prol. p. 18. & ſæpius. neque. c. 31. *nob ni*, neque. c. 7. *die nob dera rebtungu cechorote*, qui nulla regula adprobati. Prol. p. 16. *ne nob*. adhuc. p. ead.

Nob filo no luzil, neque ad dexteram, neque ad ſiniſtram. Gloſſ. Monſ. p. 327. proprie neque multum, neque parum.

Nob guot chnebt, non vir. p. 326.

Nob zidrato iruriter. qui accinctus eſt gladio, nondum eſt victor. p. 329.

Nobſar, ſaltim. p. 390.]

Nob, *nobbeinas*, c. 42. *nobbeiniu*, c. 5. nulla: Kero.

[*Nobbeiner*, nullius. Id. c. 38. *nobbeinemu*, nulli. c. 63. *nobbeineru*, nullam. c. 5.]

Nobbeinu mezzu, nullatenus: Kero. c. 60. 53. 54. nullo modo.

Nob io, unquam, Otfrid. V. 23, 399.

Thes mannes muat nob io giuuag.
Hominisque animus unquam excogitavit.

Nob ieo, ſemper, Notk. Pſalm. XXI. 7.

Nob ne, nunquam, Notk. Pſalm. XXV. 5.

Nob thanne, noch dennoch, Otfrid. I. 18, 40. Cant. Cant. 7, 5.

NOHTUN, matutina, Notk. Pſalm. XXI. 1. Kilianus: *Nuchte, nuchten, nuchtens*. *Holl. Sicamb. Fland. Mave*, *matutino tempore*, *tempore antemeridiano*. *Morgen nuchten*, *Fland. cras mane*. *Nuchtenſtand*, *nuchter ſtond*, *vetus Fland. Matuta*, *hora matutina*, *tempus antemeridianum*.

NOHTURNA, nocturnæ, antelucanæ horæ. Notk. Pſalm. LXXVI. 5. *Die wachun heizzen uuir nu nocturnas*, *nobturna*, *darumbe tuoen uuir antelucanos conventus*, *foretagige ſametchumfte*.

vide ſupra *Nabt*.

NOHVVENNO, futurum, Notk. Pſalm. XXIV. ſi.

NOL, v. Nalles.

NOLDEN, Chron. Königsh. c. V. 82. idem in Lat. MS. f. 212. reddit: *Flagellis*, *habentibus nodos cum quatuor aculeis ferreis*.

NOLLO, collis, Tatian. c. XIII. 3. *Togiuuelih berg inti nollo uuerde giodmuotigot*, omnis mons & collis humiliabitur. c. 201, 4. *Thanne beginnent ſie quedan bergon*. *Fallet ubar unſih! Inti nollen*. *Bithekit unſih*. Tunc incipient dicere montibus: cadite ſuper nos! & collibus: Operite nos!

[*Nollo*, eſt & apud Otfr. *ther nol* eodem ſenſu. Lucem utrique loco fœneratur Dialectus AS. in qua *hnol* proprie verticem capitis ſignificat, *the crouun or top of the head*, *the noddle* uti Somnerus interpretatur. Quorſum haud dubie etiam referenda eſt vox Francica *nuilla* idem ſignificans in Gloſſ. Rhab. Maur. Quemadmodum autem Latini verticem quoque montis dicunt, ita idem etiam in Teutonica Lingua obtinere præſens locus docet. Palthen. Not. ad Tat. 325. Loca. Otfridi à Palthenio allegata hæc ſunt: Primus. I. 23, 46. qui Tatiani priori plane parallelus eſt:

Berga ſculun ſuinan,
ther nol then dal rinan.

NOR.

Alter. II. 17, 27.
In hohemo nolle.]
In ſummo vertice.

NOLHARTPRUDER, fratres Nolhardi. Junguntur Beguinis & Beghardis. Sigismund. Imp. in Reformatione anno 1497. impreſſa Auguſtæ Vind. *Tit. von den Begein und Nolharten. von den Nolhartprüdern.*

Item desgeleichen iſt auch um die Nolhart, die man offt und vil in den Concilien verdampt hat mit den Begeinen und gebannen. und die mitt in die in irem Schein raten und helffent. Noch enthalt man ſy zu gleicher weiſs als man gern wider Gott tun wölle. Man vindet ſtarek Nolhart, die ſunſt um keiner ſach willen Nolhart werdent, dann das ſie müſſiggänger werden. Ir gebet, ir ſchein iſt vor allen weiſen für nicht zu halten. wan ir almuſen zv nemen vnd zu geben iſt nit bewert noch beſtetiget.

NOLLE, v. *Nollo* & *Nuille.*

NONSANG, cantus ad horam nonam diei. Aelfrici Canones §. 19. Lambert. Archæonom. p. 131. Nona hora quæ? media inter meridiem & veſperam: ib.

NONTAG, v. *Dag.*

NORT, NORD, aquilo.

Northert, verſus aquilonem, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1349.

Nortalbon, aquilonis: Gloſſ. Lipſ. Somnerus: *à North, & halfe, eapſe apud Sax. ſignificatione.* Halfe, halbe, latus.

Noricon regnum in Germania magna Romanorum indultu erectum.

Noriſci, Nariſci, Nortiſchen.

Tempore Valentiniani Imp. Auſtria pars Norici, ita capiendus Cuſpinianus in Caſſidor. pag. 449. Item Terra Advocatorum.

Nortmannen, Normannen, Normanni, Rythm. de Ludovico R. ℣. 56.

Reit her thara in Vrankon,
ingagan Nortmannon.

Fragm. hiſtoriæ Aquitanicæ à Frehero editum: *Infinita multitudo Normannorum ex Dannemarcha & Treſcha regione appulerunt portum Aquitanicum.* ubi pro *Treſcha* illuſtris Leibnizius in literis emendat: *Freſia.* Vide notas ad d. Rhythm. §. 21. p. 41. n. ed. p. 11.

Normandie, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2970.

Alrin uon Normandie
unde andere geſellen ſine.

Normanniæ tractum Carolus Calvus Normannis dedit ad habitandum, Helmold. Chron. Sclav. L. I. c. 7, 2.

Norwegia etiam Alberto Stadenſi ſemel atque iterum Nortmanniæ nomine venit &c.

Nortgaw, Noricum. Ludov. Pius Capitul. diviſ. ann. 817. p. 575. *Item Hludouuicus volumus ut habeat Bojariam — & inſuper duas villas dominicales ad ſuum ſervitium in pago Nortgaoe Luttraof & Ingoldeſtat.*

Fr. Irenic. II. 32. *Norici, qui hodie ſunt in loco Norkeu dicto.*

NOSDO, L. Sal. 38, 2. ſed leg. Mosdo.

NOS.

NOSODA, impedivit. Gl. Lipſ.

Nooſen, Fland. nocere: Kilian.

[NOT. non. Tatian. cap. 7. 9. de Hanna. *Thiu not fuor fon themo temple;* quæ non diſcedebat de templo. *Not* particula eſt negativa, Anglis nunc uſitata. Palthen. Not. ad Tat. pag. 315.]

NOT, NOTI, Alemannis Francis NODE. Anglo-Sax. *Nyd.* olim generis maſculini vox, *ther not*, hodie *die noth.* Otfrid. III. 11, 46.

Then not imo gizeliti.
Calamitatem ipſi enarraret.

Lib. IV. 21, 24.

Thines ſelbes lant thiot
gab thih mir in theſan not.
Tuus proprius populus provincialis
tradidit te mihi in hunc ſtatum.

[In hanc infelicem conditionem, vertit Scherz. in Not. Quid vero ſi eo ſenſu acciperetur? quo hodienum dicimus: *Haben dich in diſe noth* (h. e. *notſtand*, ſtatum calamitoſum) *gebracht.*]

Significat idem quod Græcis ἀνάγκη, neceſſitas, h. e. quicquid animum ſuæ ſpontis eſſe non patitur: eaque vel cauſa externa vel *interna*, qua quis ſibi ipſe neceſſitatem imponit, libertatem ſuam reſtringit, h. e.

I. *Obligationem.* Quam JCti CAVSAM vocant, i. finalem & effectum: Otfrid. III. 10, 51.

Ih quam bi theru noti,
theih thie giſamanoti.
Veni ob hanc cauſam.
ut eos (Judæos) congregem.

Idem III. 26, 93.

Starb auur therer noti,
er unſih geſamanoti.
Mortuus contrà is hac ex cauſa,
(ut) nos congregaret.

[Scherzius equidem in Not. h. l. ita vertit:
Aſt cum moreretur (Chriſtus) tunc
ille nos congregavit.
Sed Schilteri verſio mihi videtur melior.]

Id. I. 11, 72.

Bi note thih nu ſageta.
Ex cauſa (neceſſitate) quam modo dixi.

Id. IV. 12, 73.

Thaz ſitot, quad er, ana not,
themo ih biutu thiz brot.
Hoc inſtituit, dixit, ſine cauſa,
cui porrigo hunc panem. (buccellam)

Et quia obligatio curam, ſtudium & *ſollicitudinem* requirit, itaque

II. NOT etiam hanc ſignificat, *ſorge, fleiſs, ernſt.* Otfrid. Præf. ad Ludov. Regem ℣. 125.

Gibialt David thurub not,
thas imo Drubtin gibot.
Obſervavit David cum cura
quod ipſi Dominus præceperat.

Et ℣. 141.

Tho habet therer thurub not,
ſo Trubtin ſelbo gibot.

Nunc

Digitized by Google

NOT.

Nunc tenet illa (Regna) cum ſollicitudine,
ut Dominus ipſe præcepit.

Idem II. 3, 41.
Er kundta uns thaz in ala not,
thaz ander uns ni zeinot.
Nunciavit (ſtella Magorum) nobis hoc cum omni ſtudio,
quod alius nobis non indicet.

Id. III. 13, 114.
Er in ſelbo gibot,
thaz ſie iz halin thurub not.
Ipſe illis præcepit,
ut hoc celarent ſtudiosè.

Id. III. 15, 3.
Uuanta ſie uuarun thurub not
ſines todes gieinot.
Namque erant Judæi cum ſollicitudine de morte ejus uniti.

Et IV. 9, 31.
Thaz zilotun ſe iob thurub not.
Id obſervarunt ſtudiosè.

Et III. 4, 77.
Fragetun ſe thurub not.
Percontati illi ſollicitè, curiosè.

Id. III. 24, 196.
Erſtuant ir themo legare:
Joh eruuirbi thurub not
ſon bechе hera uuidorort.
Surge ex hoc cubili:
Et revertere cum cura (confeſtim)
à tenebris huc retrorſum.

Id. I. 25, 27.
Tho douſta er inan thurub not,
ſo er 'mo ſelbo gibot.
Tunc baptiſabat ipſum ſollicitè,
ſicut is ei ipſe præceperat.

Id. I. 27, 43.
Fragetun ſie auur thurub not,
ſo inan in heime gibot.
Interrogarunt iterum ſtudiosè,
ſicut eis domi mandatum fuerat.

Idem V. 19, 33. I. 1, 13. 55. II. 12, 45.
Genote, Huotet uile genote thaz &c. adhibete multum induſtriæ &c. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3872.

Notk. Pſalm. CXVIII. 4. *Du biezze diniu gebot kenoto behuoten:* tu præcepiſti mandata tua cuſtodire nimis.

Otfrid. IV. 18, 51.
Abtos unſer thurub not,
Ni ſcaltu quemon uuidorort.
Perſecutus es nos ſtudiosè. obſervas nos ut explorator.
Non debes ire retrorſum.

NOT.

Idem III. 20, 224.
Mit mihilemo note.
Cum maximo ſtudio & accuratione.

Id. I. 22, 57.
Theru muater uuas es ſilu not.
Matris erat multa ſollicitudo.

Idem I. 17, 27.
Joh batun ió zi noti.
Petebant ſtudiosè.

Id. IV. 18, 39.
Sie quadun ſum zi noti.
Horum quidam dixerunt ſevere.
ernſtlich.

NOTI, adverb. ſtudioſe, accurate, omnimodo.

Otfrid. IV. 5, 1.
Thiar ſcal man zellen noti
thia geiſtlichun dati.
Hic debemus referre diligenter ſpiritualia facta.

Et ℣. 12.
So birun uuir iz noti.
Sumus id omnimodo.

Idem I. 23, 99.
Joh beziron zi noti,
Imo meliores utique.

Hodieque dicimus; *Zur noth noch beſſer*, h. e. ſi accuratius perpenditur.

Idem IV. 36, 9.
Ni belun uuir, quadun, noti.
Non celamus, dixerunt, ſtudio.
Wir können mit fleiß nicht verhalten.

[*Non celamus, dicebant, nunc.* Ita mallet Scherz. in Not. h. l. translatum.]

Idem I. 3, 44.
Thoh ſint theſe noti
Furiſta thero guati.
Tamen ſunt illi omnino
Principes hujus Bonitatis.

[Scherz. in Not. h. l. vertit:
Sunt tamen hi nunc,
Primarii in præſtantia. h. e. præſtantiſſimi.

Addens. *Noti* crebro pro *nunc*, *eo tempore*, *hoc tempore*, uſurpari. Verum vide quæ mox Schilterus ad voc. *Innoti* obſervat.]

Id. I. 18, 50.
Uuir fuaren thanana noti,
thurub ubarmuati.
Exivimus inde (e Paradiſo) omnino (*allerdings.*)
ob ſuperbiam.

[Huc referendus quoque eſt locus Otfridi V. 16, 67.
Ther auur thes ni giilit,
mit doufu ſib ni uuibit.
Ni giloubit thanne oub thurub not,
ſo iſt er iu ſirdamnot.
Quem Schilterus quidem ita vertit:

NOT.

Qui vero hoc non confitetur,
baptiſmate ſe non conſecrat,
Nec credit inde ob neceſſitatem
utique eſt ille vobis damnatus.

At Scherzius in Not. rectius ita transfert.

Qui vero ad hoc non feſtinat,
baptiſmate ſe non conſecrat,
Nec credit poſtea omnino,
tum ille jam condemnatus eſt.]

Idem & *Binoti*, Otfrid. II. 14, 124. vid. B.

NOTO, adverb. ſtudiosè. Otfrid. I. 14, 18.

Uuizod thero liuto,
gibot in filu noto.
Lex horum hominum (Judæorum)
præcepit eis graviter? multo cum
ſtudio.

Id. I. 4, 168.

Bithiu bettota er ſo noto.
Propterea orabat eò ſtudioſius.

Id. V, 6, 102.

Sar ſo noto.
Quamprimum.

Vid. Ginoto.

Innoti. Id. I. 10, 47. *in noti*, cum ſollicitudine, ſtudioſe. Et III. 15, 61. & III. 7, 47. c. 17, 121. II. 16, 57. c. 11, 79. Dictionarium Flacianum Otfrido præfixum habet: *In noti, ginoto, innote, jezt.* Sed Otfrido & iſti tempori hæc ſignificatio haud competit. Hauſit verò hanc explicationem Flacius vel magis Gaſſarus ex idiomate Helvetico & Alſatico, quo vox IGNOTE denotat tempus præſens. Atque ita occurrit in Chron. Königsh. c. 1. §. 20. *Wiewol nu dieſe Statt Babilonie was die gröſte und ſterckeſte Stat, die in der welte ie gemacht wart. und Ninive die witeſte. So ſint ſie doch bede von irer hochfart wegen gerwe zerbrochen und zerſtöret, und iſt ignote nüt anders do, denne groſſe wiltnyſſe und waſſer. zv eime zeichen das irdenſch gewalt und krafft gegen Gotte nut verfobet.* & alibi paſſim.

III. Periculum, ſtatus periculoſus. Cauſa externa, quæ obligat, eſt coactiva, vim adhibens, eamque vel licitam vel illicitam, vel mediam, quæ ſimpliciter dicitur *not, noti*, h. e. periculum, *Gefahr, Kriegs-todes-und ander gefæhrlichkeit.* Porrò quoniam neceſſe eſt, ad pericula avertenda media quærere, itaque ex hinc altera fluit ſignificatio Neceſſarii, quod propterea hodie vocatur *Notwendig*, h. e. quod periculum avertit, de qua ſignificatione poſtea. Sed & cum quodlibet periculum ſuam habeat difficultatem, unde ulterius *Not* etiam difficultatem denotat. Quo de mox. Otfrid. IV. 9, 51. de diſcipulis Chriſti:

Joh thie mit imo in note,
uuarun uuallonte.
Et qui cum Ipſo in periculis,
fuerunt verſantes.

& c. 7, 42.

Ni ſorget fora themo liute,
thar ir ſtet in note.

NOT.

Ne præcogitetis coram hominibus,
ſi ſteteritis in periculo.

Id. III. 19, 51.

Thaz emmizen in notin,
uuir ſo ſama datin.
Ut aſſidue in periculis
nos ſimiliter facerent.

Otfrid. II, 5, 13.

Spuan io er zi noti.
Perſuaſit iſte ſtudioſè, anxie.

Id. III. 19, 29.

Sie quatun io zi noti.
dixerunt utique ſtudio, *one ſcheu.*

Id. III. 3, 27. & c. 16, 110. certò, reverà.

Königshov. Suppl. p. 426.

Was im ſchier zv not geſchcen.

Benoten, protegere, Jus advocatiæ.

In dem von Weyl. Kayſer Friderico III. der Statt Kauffbeuren in Anno 1491. ertheiltem Privilegio ſtehet. *Daſs Burgermeiſter und Rath, der Statt Kauffbeuren und ihre vorfordern des Heil. Geiſts Gottshauſs und Spital in der Statt daſelbſt gelegen, mit ſeinen Leuthen, gütern und Zugehörungen, von Unſer und des Reichs wegen biſshero* benöthet, *nutzlich und wol geregiert haben &c. item: daſs ſie hinfüro darbey bleiben, und Sie und ihre Nachkommen daſſelb Gottshauſs und Spital mit allen ſeinen Leuthen, güthern, Zehenden, geiſt- und weltlichen Lehenſchafften &c. biſs auf Unſer oder Unſer Nachkommen am Reich widerruffen,* benöthen, *und durch Sich ſelbſt, und ihr Amtleuth in allen ſeinen NOTHDURFFTEN, mit beſetzen, entſetzen, und in andere Weg &c. regieren, und bey ſeinen gerechtigkeiten und alten herkomen handhaben, ſchützen und ſchirmen ſollen &c.*

Benöfen, accuſare, convenire, benöten mit rechten, Jus Bavar. Municip. tit. de Vendit. Exerc. ad π. I. §. 18. fi. b.

Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 979.

Genelun geriet michele not.
Genelunus incidebat in magnum periculum.

Et ℣. 1697.

Uvnfzehen thuſent guoter knehte,
zu aller note gerehte.
Quindecim mille bonos milites,
ad omnia pericula promtos.

Otfrid. I. 11. ult.

Bithiu uns helpha Druhtin dáti
zi theru oberoſtun noti.
Propterea nobis opem Dominus tulit
in ſummo periculo.

Id. III. 17, 121.

Hilf Druhtin mir in noti,
ſo thu hiar nu dati.
Auxiliare, Domine, mihi ſollicite,
ſicut tu ibi jam feceras.

Ita

Digitized by Google

Ita quidem vertit Schilterus, sed Scherzius in Not. recte observat, *in noti*, melius verti, *in necessitate, in angustiis.*]

Idem V. 1, 11.

In sulicheru noti
er uns gïnadoti.
In tanto periculo
nos aggratiaret.

Id. V. 11, 13.

Sie sluhun ouh thenselben not.
Vitabant idem periculum.

Nothaffte, parturiens: Notk. Psal. LII. 1.

[Verba Notkeri hæc sunt: *Daz ist, Ecclesia, si ist parturiens (perinte) si liget in chindebette, si ist nothafte, si habet hier pressuram (noth.)*]

IV. NOT, Necessarium, Adverb. necessariò.

Otfrid. II. 4, 66.

Nu scepse er imo hiar brot,
ther hungar duat imo es not.
Jam faciat sibi hîc panem,
fames eum eò necessitat.

Idem III. 6, 55.

Ther tregit hiar in sinan not
sinf girstinu brot.
Qui gerit hîc ad suam necessitatem
zv seiner notdurft
quinque hordeaceos panes.

Idem IV. 8, 31.

Bithiu scal iz uuesan noti
in andero giziti.
Quare debet id fieri necessariò
alio tempore.

Et III. 20, 75.

Ih io mit stabu noti
giang uueges greifonti.
Ego verò baculo necessariò
ambulavi viam palpando.

Id. III. 16, 110.

Thaz er si Christus zi noti.
Quod is sit Christus necessariò. (certò, verè.)

Note si, necesse sit, Notk. Psal. LXVIII. 17.

[*Mit noti*, necessario. Gloss. Mons. p. 366.

Notsriunt, necessarii. p. 347. necessarios. p. 362.

Notvuege, in canali. p. 376.]

Unnotag, sine necessitate. hodie *unnötig*, *ohne noth.* Otfrid. III. 4, 71.

Thaz er unnotag
intereta then diuren dag.
Quod is (Christus) sine necessitate
prophanaret solennem diem. (Sabbatum.)

Notduruft, necessitas, c. 7. 40. 42. Kero. Quod autem Goldastus habet: *Fraudem, noturuff.* suspectum est.

[Locus hic extat apud Keronem c. 57. *einiga notduruft*, aliquam fraudem. Ad quem Scherz. in Not. fatetur. Latere hic vitium, cui tollendo nec Goldastus nec ipse par sit. Mihi vero videtur, vitiosam hanc lectionem ita corrigi debere, ut pro *notduruft*, legatur *notnunft*, quæ vox raptum, inter alia, significat. Sane contextus apud Keronem docet, de tali fraude sermonem esse, ubi aliquid fraudulenter surripitur.

Notdurfti, necessaria. Kero. c. 38. *za notdurfti*, ad necessaria. c. 8. *alliu notdurfti*, omnia necessaria. c. 33. *dei sint notduruft*, quæ sunt necessaria. c. 55.

Duruh kipurita nootdurft, instantem necessitatem. Gloss. Mons. p. 401.]

Nothurfti heizo, necessitas urgens, Otfrid. III. 3, 10.

Notdurft, sublevatio. Königsh. Chron. c. 5, 192. *das was dem lande ein grosse notdurft:* hoc erat provinciæ magnum levamen.

V. NOT, difficultas. Vehementia.

Otfr. I. 24, 37.

Int thanne irfullit ana not,
thaz Got hiar obana gibot.
Et inde implevit absque difficultate,
quod DEVS hîc supra præcepit.

c. 20, 3.

Inbran er sar zi noti
in mihil beizmuati.
Excanduit statim vehementer
in magnam iracundiam.

c. 15, 87.

Firsprechent io zinoti
thie uuundarlichon dati.
Contradicent imò vehementer
miraculosis factis.

[Huc pertinet quoque Otfridi locus IV. 17, 23. ubi de Petro refertur, quod Christum gladio defendere sit ausus:

Unz imo Druhtin thuruh not
thaz uuig selbo firbot.

Quæ quidem verba Schilterus ita transtulit:
Usque dum ei Dominus per præceptum
pugnam ipse inhibuit.

Scherzius autem in Notis bene addit, *Thuruh not* redde: cum vehementia, valde.]

Id. V. 6, 139.

Klagont thanne noti
thio ererun ziti.
Conqueruntur hinc vehementer
priora tempora.

Aegritudo animi. Fragm. de Bell. Hisp. 4388.

Thes gat uns michel not.
Das geht uns sehr zv herzen.

VI. NOT, metus.

Otfrid. V. 4, 65. 70.

Tho hintarquamun noti
thar in ala thrati.

Sie

Sie uuartun ſelb ſo dote
in themo ſelbon note.
Tunc ſupervenit metus
ibi in omnes vehemens.
Fiebant ipſi ut mortui
in hoc tali metu.

[Ultimum verſum Scherzius in Notis mallet reddere. In his anguſtiis.]

Id. I. 21, 13.

Ni ſi thir es not.
Ne ſit tibi metus, ne metuas.

Id. V. 11, 3.

Thurub mihila not.
Ob magnum metum.

VII. NOT, coactio, eaque licita & judicialis, atque vel civilis vel criminalis. Citatio. Mandatum.

Otfrid. III. 20, 338.

Thruhtin tho giborta,
uuio er thar uuer nota.
Dominus tunc audivit,
quod is eò fuerit citatus.

[*uuer nota*, in noſtro Otfrido conjungitur *uuernota*, & Scherzius in Notis hoc verbum reddit *pugnaverit*, *contenderit*.]

Notbentigon, vincti, Tatian. c. 199, 1.

[Verba Tatiani hæc ſunt. *Ullas giuuon ther Gravo zi forlazzanne einan themo folke fon then notbentigon, ſo uuenun ſie batin. Habeta tho einano notbaft uuitmaran, ther the uuas ginennut Barrabas.* Conſueverat Præſes dimittere populo unum ex vinctis, quemcunque petiiſſent. Habebat autem tunc vinctum inſignem qui dicebatur Barrabas.

Notbentigon, compoſitum eſt ex *not* miſeria, & *bentin*, vel *gibentin*, quaſi miſere vinctos, miſere vitam in vinculis trahentes dicas. Eadem loquendi ratio eſt in voce *notbaft*, *baft* enim cuſtodiam ſignificat. Palthen. Not. ad Tat. p. 393.]

Notlibemo thinge, criminale judicium. Otfrid. IV. 13, 71. Quod Belgis hodieque *Notgericht* dicitur. vid. ſupra *Ding*.

[*In noot farslagane*, in cuſtodiam truſi. Gloſſ. Monſ. p. 401.]

Notlichen, erbärmlich, Chron. Sax. vet. f. 1350.

Notbafften, condemnare per ſententiam.

Notrede, Actio, litis conteſtatio. Liber Salicus Monaſterii Ebersheimenſis: *Di kein dis Gotesbuz man ſol ze keiner notrede ſtan, wande in diſeme offene Ding.*

VIII. NOT, Impedimentum, coactio extrajudicialis, eaque licita: juſſus Domini extrajud.

Herrennot, *Eheftige not*, J. Arg. L. II. c. 84. J. S. F. c. 24. *Echt not*, impedimentum legitimum, hodie *Herrengebot*. Ita vaſallus à judice citatus, & emanens ob ſervitia Domino præſtanda, excuſatur *wegen herrennot*. Sententia Ruperti Imp. in cauſa Abbatis Campidun. contra Schellenberg. Item Charta Monaſt. Wiſſenburg. MS.

Batinot, bathinodium, precaria coacta, *betfrone*, Acta S. Forannani apud Du Fresn. Gloſſ. B. *Sine exactione contraria & bathinodii quæſtu.* Papebrochius expoſuit *Bettnot*, lecti neceſſitas, i. e. jus cunnagii. conf. ſupra *Batin.*

Nöten, cogere civiliter, *nötigen*, inſtanter invitare. Otfrid. V. 10, 7.

Tho nottun ſie nan ginuagi,
thaz er mit in giangi.
Tunc coëgerunt ipſum,
ut cum iis introiret.

Belgis hodieque: *nooden*, invitare, vocare. Idem IV. 34, 2.

Erda bibinota,
thie Gotes kraft ſi es notta.
Terra commota eſt,
DEI virtus eam impulit.

Fragm. Carm. de B. Hiſp. ℣. 955.

Notte ſih an there ſtunt.
Attentavit actutum.

Otfrid. III. 25, 27. *Noti haben zimo*, attentare quid contra aliquem. *Sich zunötigen.*

Otfrid. III. 7, 45.

Thes ſarphen wizodes not.
Rigidæ legis præceptum.

Idem III. 21, 30.

Nothe iz ih hiar thaz.
Inculco hoc ego hîc ipſum
[*Not heiz ih hiar thaz.*

Ita legitur hic verſus in Cod. Vatic. & Vind. notante Scherzio, qui proin eum ita vertit:

Neceſſitatem appello hic id.]

Vel illicita coactio:

Not tuen, tribulare, Notker. Pſ. XXVI. 2.

Nothaft, tribulatio: *Nothafte bin*, tribulor, Notk. Pſal. XXX. 10.

Kenothaftot uuard pi Pontio Pilato, paſſus ſub P. P. *Notker. in Symb. Apoſt.*

[*Noth*, violentiam. Gloſſ. Monſ. p. 352.
Noot kataniu, vis illata. p. 402.
Nottet, exigitis. p. 358.
Notrantemo, exigente. p. 390.
In notslaban, retrudi. p. 406.
Notſuoh, exactionem. p. 384.
Notſuoches, exactionis. p. 358.
Notſuobe, exactioni. p. ead.
Notſuobbare, exactori. p. 394.
Notmejor, exactor. p. 333.]

Notagan, captum. Otfrid. IV. 12, 126.

Then furiſton therera uuorolti
Notagan giholoti.
Principem hujus mundi
captivum duxit.

Notegon, vim facere, Notker. Pſ. XXXVII. 13. *Mih notegoton die mina ſela ſuohton:* vim faciebant, qui quærebant animam meam. conf. Pſalm. CXXXVII. 3.

Notan-

Digitized by Google

NOT.

Notanne, etiam nunc, *annoch*. V. Obſ. XVI. ad Chron. Königsh. p. 901. fi.

Nöte, coactè, *ungern*, Chron. Königsh. c. 2. §. 100. *und lies in gar unnöte von ime.* §. 103. *wie nöte das der Keiſer det.*

Unnoto, voluntariè. Otfr. II. 4, 5.

Er faſteta unnoto.

Jejunavit incoactus.

Notnamo, rapina, Notk. Pſal. LXVIII. 5. *Adam nuolta per rapinam divinitatem (mit notnamo Goteheit) keuuinnin.*

Notnunft, vis, raptus, violenta ablatio, compoſitum ex *not*, coactio, & *nunft*, à *nemen*, ablatio, rapina.

Tatian. 64, 10. *Notnumftige nement iz:* violenti rapiunt illud, ſcil. regnum cœlorum.

[De prima compoſiti hujus vocabuli parte dubium non eſt. De poſteriori quid dicendum ſit non ſatis liquet. Putaverim originem ejus petendam ab AS. Gothicoque *niman* ſive *nyman*, Francis *neman*, Germanis *nehmen* capere, ut *notnymſtig* vel *notnimſtig* ſit vi capiens, quemadmodum à compoſito illius verbi *vernehmen* percipere, *vernünftig* percipiens, intelligens, dicimus. Pertinet ad iſtum loquendi modum quod eſt in Gloſſ. Boxhorn. *ſiginumfti* vexilla, & in Rhythm. S. Annon. *ſiginuftlicher* Leg. *ſiginumftlicher ceſuue* vitrix dextra. Conf. Schilt. in explic. voc. ſubjuncta Chron. Königsh. v. *ſygenünftig*. Palthen. Not. ad Tat. p. 379.

Ano notnumft, absque vi. Gloſſ. Monſ. p. 403.]

Speciatim raptus mulierum, vel ſtuprum violentum J. Alem. Prov. c. 250. & 300.

Notnunftige klage, actio de vi & vi armata. V. & *Nunft*.

Saxnote, in vetuſtiſſima formula abrenunciationis catecheticæ: *Ec forſacho Saxnote.* Quid ſit, quæritur. Illud eſt in aprico, quod ſignificet inſignem aliquam ſuperſtitionem gentilitiam, non generatim Saxonum mores, *der Sachſen art.* Qualis autem ſuperſtitionis ſpecies ſit intelligenda, valdè dubium eſt. Si vox SAX, de ſaxo Latino vocabulo, recepta probetur à Celtis aut Saxonibus, dicerem, ſignificare illam ſuperſtitionis ſpeciem, quam Concilium Liptinenſe innuit in indiculo ſuperſtitionum: *De his quæ faciunt ſuper petras.* de qua Du Fresne Gloſſ. *voc. Petra*, & *Saxorum veneratio.* Sed hybridam vocem eſſe nec præſumendum. Magis itaque eſt, ut dicamus eſſe compoſitam vocem ex nomine Saxonum & Teutonico *Not*, *Nyd*, quod neceſſitatem in genere denotat: hîc autem ſpeciatim, neceſſitatem devovendo & imprecando diris conquiſitam: qualem Moabitarum Rex à Balaamo requiſivit. Nec Celtis ea atque Saxonibus ignota fuit. Formulam ejusmodi refert Olaus Wormius Lex. Runic. v. *Nijd*, *dira imprecatio.* Tales fuerunt Preces diræ Druidum, quas circum acies, ſublatis ad cœlum manibus, fudiſſe refert Tacitus Ann. XIV. 30.

NOTFYR, *Notfeur*, coactus ignis fricando. Karlomannus Capitul. I. an. 742. in Concilio c.

NOT.

V. *Decrevimus ut ſecundum canones unusquisque Epiſcopus in ſua parochia ſollicitudinem gerat, adjuvante Graphione, qui defenſor Eccleſiæ ejus eſt, ut populus DEI paganias non faciat, —— ſive illos SACRILEGOS IGNES, quos NOTFYRES vocant.* Ubi perperam legitur *Nedfratres.* Rectius in ejusdem Principis Kapitul. II. in Concilio Liptinenſi c. 4. *Decrevimus quoque quod & pater meus ante præcipiebat, ut qui paganas obſervationes in aliqua re fecerit, multetur & damnetur quindecim ſolidis.* Sequitur *Indiculus ſuperſtitionum & paganiarum.*

XV. De igne fricato de ligno, id eſt, Nodfyr.

Conf. Capitul. Lib. V. c. 2. ubi *Nedfres*, & *Nedfri*, lectiones variantes P. Pithœus obſervavit. Reliquias hujus ſuperſtitionis & totum ritum exponit Lindenbrogius in Gloſſario: *Ruſticani homines in multis Germaniæ locis, feſto S. Johannis, palo ex ſepe extracto funem circumligant, illumque hac illac ducunt, donec ignem concipiat; quem ſtipula aliisque aridioribus lignis aggeſtis curare fovent, ac cineres collectos ſuper olera ſpargunt, hoc medio erucas abigi poſſe, inani ſuperſtitione credentes. Eum ergo ignem NODFEVR, quaſi neceſſarium ignem, vocant.* Rectius, quaſi coactum ignem ex ligno ſive fricatum de ligno, ut habet laudatus indiculus. A quo longè diverſus eſt rogus in Concilio CPolit. in Trullo c. 69. damnatus: *Qui in noviluniis à quibusdam ante ſuas officinas accenduntur rogi, ſuper quos etiam antiquâ quadam conſuetudine, ſalire ineptè & delirare ſolent, jubemus deinceps ceſſare.* quem ibi Ehingerus, eumque ſecutus Speelmannus in Gloſſario confundit cum noſtro ex ligno vel palo excitato, nec in obſequium numinum ethnicorum edito, ut credit Speelmannus. Utraque autem ſuperſtitio in Feſto S. Johannis alicubi concurriſſe videtur, quod hodieque dicimus, *ein Johannesfeuer.* de quo idem Ehingerus: *Hanc impiam conſuetudinem hodie in Germania, in Feſto S. Johannis Baptiſtæ obſervant quidam, ut in plateis excitato igne, ſuper ipſum ſaliant. Sed pii Evangelici magiſtratus per miniſtros urbis, tales ignes diſſipant, & delirantes de plateis abigunt.* H. Valeſius *ad Lib. IV. Euſeb. de Vita Conſtant. c.* 10. refert de ignibus, quos Sacerdotes gentiles in myſteriis ſuis arte vel magicâ vel præſtigiis quibusdam excitarunt, ad conciliandam auctoritatem & reverentiam ſacris ſuis: ſed an iſti fuerint hi ſacrilegi ignes, valdè incertum eſſe ait Du Fresne *Gloſſ. Nedfri.* Huc etiam facit *Oſterfiur*, de quo Sagittar. Antiq. Thur. L. III. c. 10, 5.

Notſamenungo, Synagoga, Notk. Pſ. LXVIII. 9. vide inf. *Sammung.*

NOTSTALLON, ſtabularii neceſſarii vel cogibiles, h. e. milites qui cogi poſſunt ad ſervitia militaria, vaſalli. Vid. infra *Stall.* Carmen in Ludov. II. R. Germ. V. 64.

Troſtet biu geſellion,
mine notſtallon.

Bono eſtote animo, Commilitones,
Conſtabularii vel Vaſalli mei.

Vide Notas ad h. l.

Digitized by Google

NOT.

Fragm. Carm. de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 2659.

Tho uobten wole thie criſtenen.
alſo ſie Got wolde friſten.
Thie waren Godes ſtrangen.
thie lieuen notgeſtallen.
Tunc præliabantur bene Chriſtiani.
prout eos DEVS volebat defendere.
Veri illi DEI heroës.
dilecti vaſalli.

Idem ℣. 2762. de militibus Saracenis:

Sie waren rehte notgeſtallen.
thurh not möſen uallen
There baithene groz ubermo(v)t.
Erant veri milites neceſſarii.
ex neceſſitate oportebat cadere
Gentilium magnam ſuperbiam.

Idem. ℣. 2880.

Er laitte unter ſinem uan
ainlif hundert man.
There rehten notgeſtallen.
Ducebant ſub ſuo vexillo
undecies centum milites,
Veros vaſallos. ligios.

[Mihi *notgiſtallon* eſſe videntur, qui alicui opem ferunt in anguſtiis: iidem *notſtreben* ℣. 3290. appellantur. Scherz. Not. ad Fragm. cit. p. 30. Apud Otfrid. IV. 16, 8. in MSC. legitur etiam *noti giſtallon*. vide ibidem Notas Scherzii.]

Conf. infra *Stallon*.

NOTWERK, angaria, Gloſſæ veteres. q. d. opera ad quam cogi quis poteſt.

Genotzogitum, Synagoga. Notk. Pſ. LXXIX. 16.

IX. NOT, NODE, modus.

Willeramus in Cant. Cant. pag. 43. n. e. 19. *Niet zi einero node* [*note*] — *nouen jogb.* [*nobe ioh.*] non ſolummodo — ſed etiam. pag. 69. n. 30. *Thu ne biſt nicht ze einer genodo ſcona.* [*Du ne biſt nieth zeiner gnote ſcone.*] Tu non ſolummodo pulchra es.

Hinc vulgò reliquum, *einiger nöte*, quovis modo, veluti: *Er wil das einiger nöte haben.* vult hoc quovis modo.

X. *Note*, nota Muſicalis.

Jac. à Königsh. Chron. MS. Lat. f. 136. b. *Conradi I. Imp. tempore Gwido Aretinus in Italia Magnus Muſicus, ſex notas in cantu invenit, & docuit Muſicam per manuum juncturas, & in libris per notas & per lineas.*

[NOTARA, Notarios. Gloſſ. Monſ. p. 350.]

NOUEN, Sed, verùm. Willeram. in Cant. Cant. p. 55. n. 25. p. 116. n. 50. [in utroque autem loco noſtræ editionis legitur *nobe*.

Nouen job, verùm etiam, id. p. 43. n. ed. 19. quæ habet *nobe ioh.*

Nauan thog, veruntamen, Gloſſ. Lipſ. V. ſupra *Najo* & *Nub.*

NOZ, jumentum: Kero. *Chriſti noz*, Otfrid. I. 12, 63.

NOZ.

[In Otfrido non legitur h. l. *Chriſti noz*, ſed *Chriſtinaz*, ita enim ſe habet:

Biſcof ther ſih uuachorot,
ubar Chriſtinaz thiot.
Epiſcopus (Paſtor) qui vigilat
ſuper Chriſtianum populum.]

Freherus ad Decal. Sax. *Nyten, pecus vel jumentum, Gl. ASax. Angli hodieque magna animalia & armentaria vocant Nete, Scoti Noute; ut etiam per convitium ſtupidis ingerant, ze ar à nout, quod Galli, Vous eſtes une beſte.* à *Niazan*, quod vide.

NOZ, à *niezen*, genieſſen, uti frui ſimul. [*Noz*, capiebat. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

GINOZ, ſocius, comes, Otfr. V. 5, 11.

Then ginoz firliaf er fram.
Comitem præcurrebat procul.

Verſ. 20.

Job giang themo ginoz nah.
Et ibat poſt comitem.

Conf. IV. 28, 17.

Ginozzen, Pares, Otfrid. IV. 11, 98.

Ullio harto mer zimit iu,
ir ginozon birut untar iu,
Thaz ein andremo
fuazi uuasge gerno.
Quanto magis decet vos,
qui ſocii (pares) eſtis invicem,
Ut alter alterius
pedes lavet lubens.

Ejusdem clypei militaris, J. Feud. Alem. paſſim.

Notker. in Symbol. S. Athanaſ. ℣. 31. *Des Fater genoz after Goteheite: Sin ungenoz after manheite.* i. æqualis Patri ſecundùm divinitatem, minor Patre ſecundum humanitatem.

[Tatian. 19, 7. *Boubnitun iro ginozzon*, annuerunt ſociis. §. 8. *Zebedeoni ſuni uuarun Simonis ginoza.* Filii Zebedei erant Simonis ſocii.

Ginoz, Gaſſaro in Diction. eſt cognatus, ſodalis, & in Gloſſar. Boxhorn. *ganozom* ſodales ſunt. Germani adhuc ſocios *genoſſen*, fœderatos *bundsgenoſſen* vocant. conf. Schottel. de Jur. ſingul. Germ. p. 351. ſqq. Palthen. Not. ad Tat. p. 345.

Ginoz, æmula. Gloſſ. Monſ. p. 325. collegam. p. 344.

Ginoz, conlibente. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

Kinozskaffi, conſortio. Kero. c. 43. v. ſupra lit. K.

Ginouſſen, dicti etiam Subditi, Lib. Salic. MS. Monaſterii Ebersheim.

Husgenoſſen, V. *Hus.*

Ungenuſſin nemen, uxorem inferioris conditionis ducere, ſervilis &c. Lib. Salic. Mon. Ebersh. de Cur. Domin. in Gruſſenh.

Etiam inter ipſos homines proprios differentia habetur, quod alii dicantur *gnoſſame* i. ejusdem territorii, & alii *ungnoſſen*, diverſi. *Vid. Wehner. O. Pr. voc. Ungnoſſame.*

Ubergnoſſen, ſuperioris clypei vel conditionis homo, Zaſ. L. I. Conſil. 12.

Ungnoſſene Briefe, inutiles literæ. Wehner. d. l. der man nicht mehr genieſſen kan.

Noz,

Digitized by Google

NVA.

Nox, excrementa, Chron. Königsh. c. 5. §. 48.

NVA, vid. *Nuvan.*

NV, nunc, Kero. Prol. p. 16. *N'*. *N'irfreue ſih*, nunc lætetur, Otfr. ad Salom. ℣. 90. quod Flacius *non* interpretatur.

Nu, modo, Kero. Prol. p. 15.

Nu non, adhuc: Kero. [*Nu nob*, adhuc, habet Kero Prol. p. 15.]

Nu ſumaz, quædam ſaltem. Otfrid. I. 17, 8.

Scal ih iz mit uuillen,
nu ſumaz biar irzellen.
Debeo ego libenter,
nunc aliqua hic enarrare.

Nu uuiu, quia. Otfrid. I. 12, 25.

[Hunc ipſum locum Schilterus ſupra v. *Niuuiu* jam allegavit & *noviter* vertit.

Nu eſt particula creberrime abundans. Palthen. Not. ad Tat. p. 400.]

NVB, *Nubar*, nu-ob: ſi. Otfr. IV. 1, 48. ſq.

Job biar oub ni firlaze,
nub ih es uuaz gigruaze,
Nub ih es thob biginne
es ethesuuaz gizelle.
Neque etiam hic deſero,
ſi quid aggredior,
Quod ſi incipio,
(ſaltem) aliquatenus enarro.

[Scherzius in Notis *nub* per *quin* exponit h. l. ita transferens:

Et (tamen) hic non omitto,
quin id aliquo modo eloquar, eloquendo tangam.
Quin tamen ſuſcipiam
(ut) id aliqua ratione enarrem.]

Id. V. 16, 84.

Nub ir ſia heilet ſare.
Siquidem vos illos ſanaveritis illico.

c. 19, 16.

N'ubar thar ſculi ſin.
Ne qua id deberem eſſe.

[Scherz. in Not. vertit: Qui non ibi debeat eſſe, ſe ſiſtere.]

verſ. 33.

N'uber ſculi thurub not
uuerd er thar biredinot.
Cum in examine neceſſario
fuerit convictus.

[Scherz. in Not. ita vertit:
Quin cogatur neceſſario
quodſi ibi convincitur.]

Interrogat: An, nunquid, Otfrid. IV. 13, 50. Petrus dicit:

Giſuichen ſie thir alle,
n'ub ih io thiz uuolle?
Etſi defecerint tibi omnes,
num & ego id voluero?

Quin: Otfrid. V. 2, 22.

N'iſt ſiant biar in riche
n'ub er biarfora intuuiche.

NUB.

Non eſt hoſtis hic in terra
quin huic cedat.

Conf. c. 20, 48. c. 23, 274. ſqq. II. 7, 83. c. 14, 211. III. 15, 88. IV. 13, 51.

Quum, Otfrid. V. 9, 72.

Theiz alles uuio ni uuurti
nub er es duan ſcolti enti.
Ut hæc omnia annihilarentur
dum ipſe facere debebat finem.

[Scherzius h. l. ita vertit:
Quod aliter non futurum ſit
quam ut ille ei rei (miſeriæ) facturus ſit finem.]

Verùm, ſed: Notk. Pſal. I. 4. Pſ. II. 2. Pſ. LXXII. 15. paſſim.

Nube mer, imò magis. Notk. Pſ. LXX. 7.

[*Nubi*, niſi. *Zi nio uuihtu magi zelihor, nubi thaz man iz uzuuerphe.* Ad nihilum valet ultra, (ſal inſipidum) niſi ut projiciatur foras. Tatian. 24, 3.

Nupi uuidarſtonti, non obſtitiſſet. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

NVCHALA, L. Sal. 44, 14.

Nubt, V. *Ginubt. Genüge*, ſatietas.

Geniben, ſatiare. Rhythm. de S. Annon. 236.

Manigis wunderis genibte ſich derſelbe.
Multis mirabilibus ſatiebat ſe ille.

Chron. Königsh. c. 2, 33. *das ertrich do genubtig und fruchtbar iſt.*

[Huc refer Otfrid. III. 6, 36.

UUar mugun uuir nu biginnan
mit koufu brot giuuinnan,
Thaz ther liut giſazi,
unz er biar nu gazi.
Unde poſſumus nunc aggredi
emendo panem ut acquiramus,
Ut populus conſideat,
uſque dum hîc jam comederit.

Pro *nu gazi* Cod. Vindob. habet *nug ázi*, quod vertendum: *ad ſatietatem uſque edat. Nug* enim eſt noſtrum *genug*. Scherz. Not. ad h. l.]

NVILLA, vertex, *ſcheitila*, Raban. Maur. de part. corp. Otfrid. II. 17, 27. *in hohemo nolle*, in ſummo vertice. vide ſupra *Nollo.*

NVMARE. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3105. Olivirius ad barbarum Margariz in duello:

Thine numare
ne ſint nibt bouebare.

Vox obſcura, eſt hoſtis hoſtem contemnentis, ob mores ut mihi videtur barbaros & minimè aulâ Regis dignos.

[*Numare* videtur eſſe contractum ex *nuve mare*, newe zeitungen. conf. ℣. 3102. ubi:

Thaz ſcol man von mir ze mare ſagen.

Verto itaque hunc locum:

Tua nova
Non ſunt civilia, ſeu grata.

Scherz. Not. ad h. l.]

NVMEFT, *Numft*, *Nunft*, in Compoſitis à *Nemen*, capere, intelligere.

Digitized by Google

NUO.

Chron. Königsh. c. 1. §. 94. *Sy genunftig und nimant unterthenig.*

Fernuneft, intellectus, Notk. Pſal. LI. 1. Pſ. LXXIII. 1. Pſ. LXXX. 8. & paſſim.

Fernuneftig, intelligens, Notk. Pſal. XIII. 2. conf. ſupra *Farnemanter.*

Notnunft, *notnuft*, violentum ſtuprum. Jus Alem. Prov. c. 250. & 300. Jus Auguſtan. MS. *Swer die notnunft begat an mægden an wiben oder an varenden wiben, wirt der gevangen an der hantgetaut, So iſt diu recht urteile, das man in lebendig begraben ſol.* conf. ſupra *Not.* num. VIII.

[NVOIL, runcina. Gloſſ. Monſ. p. 335.

NVOSCI, fiſtulas. p. 327. forſan *fibula* legendum.

Eine Nuſchin, poculum, reddidit Schilt. Rhythm. de S. Ann. ℣. 651. At Scherz. in Not. *Nüſchin* eſt fibula, Spinter. Gloſſ. Florent. *Nuſca*, fibula. *Nuſculi*, lunula. In Vocabul. meo MSC. Lat. Germ. legitur: Spinter, *Nüſchel. Vectoris eſt proprie ſpinter, parvumque monile.* In Civit. Argent. Allmendbuch de an. 1422. fol. 113. 140. extat. *Item Hans Bume der Nuſchenmacher beſſert 30. ſs.*

NVP.

NVPARNACHTET, non pernoctabit. Gloſſ. Monſ. p. 323.]

NVSKILAHHAN. vide *Labhan.*

NVTVN, poſſidere. V. *Niet.*

NVUIIAN, *nur*, tantùm. Jus Argent. L. I. c. 2. *unt der gewalt deren hort nüwan derzu da man das blut gieſen ſol.*

[*Nuuua.* Schilterus apud Otfrid. IV. 18, 55. vertit *ſemper.* Sed Scherz. in Not. ait *Nua, Nuuua, Nuuue* eſt idem ac *nunc, nun, nu.* apud Tatian. c. 160, 5. c. 173, 1. c. 185, 5.]

NVVIHT, non. Gloſſ. Lipſ.

[NVTZIUUACHAR *keporkanemu*, uſufructuario reſervato. Kero. c. 59.]

NVZZO, NVZZI, frui, prodeſſe, Otfrid. II. 6, 23. I. 5, 80. à *Niazan*, ſupr.

[*Nuzum*, tractabant. Gloſſ. Monſ. p. 362. paſcebantur. p. 384.

NUZUHTI, ineruditionis. p. 354.

NUZPOUM..... p. 414. hodie *Nuſsbaum.*]

NYET, V. *Nieden.*

NYNICH, *einiger*, Chron. Sax. Vet. p. 1371. b.

NYPEN, vellicare. fodicare: Kilian. *Kneipen.*

O, Com-

Digitized by Google

OAC.

O, Commutatur cum A.

[O additur in fine, *Hero* pro Herr; *Salichero dato*, ſolcher that. *In eimo glaſo. Fetheracco.* i. e. alarum. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

O, ſed. Iſid. 9, 4. *O rebtunga iſt bruobha ſinero lendeno:* ſed juſtitia eſt cingulum lumborum ejus.

O, quum, als, do, Rhyth. de Ludov. R. ℣. 17.

Owie, væ, owe, Fragm. de B. H. ℣. 1570. vide infr. *owi.*

OACHSA, aſcilla: Raban. de part. corp. Papias: Aſcella, locus ſub brachio. Hepidanus de Wiborada L. I. c. 25. *Hujus inceſſus ita laborioſus fuit, quod duobus baculis inter aſcellas illum ſuſtentantibus* &c.

OB, an, Otfrid.

Ob, ſi, Otfrid. ad Salom. ℣. 52.

[*Oba thu Gotes ſun ſis:* ſi filius Dei es. Tatian. c. 15. 3. Hodie *ob*, ſed quo non utuntur amplius Germani, niſi verbo quærendi, vel dubitandi præmiſſo. Palthen. Not. ad Tat. p. 336.]

Ob, ut, Rythm. de Lud. R. ℣. 67.

Ob biu rat thuti,
Ut vos conſilium detis.

Ob, etſi, *obgleich*, Otfrid. V. 7, 76. [In verſione ſua Schilterus h. l. *ob* vertit *numquid*: & ita quoque contextus requirit.]

Oba, utpote, Otfrid. II. 7, 25. [Scherz. in Not. h. l. *oba* vertit *Quod ſi.*] cap. 6. 85. [Hoc loco *oba*, Schilterus in verſione reddidit *utinam.*] III. 7, 97. [h. l. Scherzius in Not. *ob* vertit. *ſi quando.*]

Oba, utinam, Otfrid. V. 7, 77.

Oba iaman thoh giquati,
Utinam aliquis diceret.

Id. I. 18, 86.

Ob uns in muat gigiange.
Utinam nobis in mentem veniret.

[Scherz. in Not. *Si nobis in mentem venerit.*] Adde ad Ludov. R. ℣. 174.

Oba, pro, Otfrid. ad Salom. ℣. 52. *Oba guate*, pro bono. [Ita in verſione ſua h. l. etiam reddidit Schilterus; aſt paulo ante h. l. allegavit ad ſignificationem voc. *ob. ſi.*]

Oba, quod, Otfrid. III. 18, 26. Judæi ad Chriſtum:

Uuas, quadun, miſſiquedan uuir,
oba ther diufal iſt in thir.
Quid? dixerunt, male dicimus nos,
quod diabolus ſit in te?

OBA, ſuper, Kero. Prol. p. 18.

Oba Kaſcribanes, ſupra ſcripti. c. 18.

Obe erdo, ſuper terram, Notk. Pſalm. LXXII. 25.

Obert, immobilia, *v. Reichendes in Recchen.*

[*Obana*, ſupra. Kero. c. 14. 43. *So obana*, ut ſupra. c. 10. *fon obana*, deſuper. c. 61. *ſo obona*, ut ſupra. c. 11. *obuna*, ſupra. c. 9. *ſo obuna*, ut ſupra. c. 11.]

OBA.

Obana, ſuperiora. Otfrid. IV. 27, 43.

Obana io nidana.
Superiora & inferiora.

[*Opana*, deſuper. Gloſſ. Monſ. p. 344.
Opanana ſehanter, deſpiciens. p. 366.
In opanenti, in cacumine. p. 406.]

Obanenti, pinnaculum. vid. ſupra *Ent.*

[Adde ibidem dictis. ê Tatian. c. 15. 4. *Giſazta inan ubar obanentiga thekki thes tempales.* Statuit (diabolus) eum (Chriſtum) ſupra pinnaculum templi. Ad quæ verba hæc Palthenius in Not. p. 336. obſervat: *Obanentiga thekki*, proprie ſummitas ſive extremitas tecti. Vox enim prima com ex *obana* ſupra, & *enti* finis, quorum utrumque poſita eſt ſigillatim extat in Kerone, & conjunctim in illo Otfr. II. 4, 105. *Er inan in thie uuenti ſazta in obanenti* poſuit ipſum in pariete in ſumma extremitate. Nec diſſimili ratione Germani hodienum *überende* dicunt. *Thekki* autem, Germanis hodie *eine decke*, pro laqueari tectoque accipitur. Fallor aut tres illæ voces conjunctæ corruptæque extant in illo Keronis *obonoon tikii* culmen. Nec minus in Gloſſar. Boxhorn. eſt *ubanantiki* ſuperficietenus.

Conf. Tatian. 209. 1. Otfrid. V. 17, 79.]

Oboro, ſuperior, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 44.

So uuas er io thero redino,
mit Gotes kreftin oboro.
Tamen is (R. Ludov.) erat ea in cauſa,
per Dei potentiam ſuperior.

In oparorum, in ſuperiori. Kero. c. 61.

Oberoſtun noti, in ſumma neceſſitate, Otfrid. I. 11. ult.

Oberroro, ſuperior, Notk. Pſalm. XII. 5. *Ih pin imo oberroro uuorten*, prævalui adverſus eum.

Oberon, ſuperare, occupare, Notk. Pſalm. LIV. 4. Pſalm. CXXXV. 6. [In priore loco *voberot* non *oberot* legitur. In altero vero: *Da ſi* (dia erda) *bar iſt, dar iſt ſi oberora demo uuazzere.*]

Obirſten, Magi, Tres Reges, Ludov. Imp. dipl. ann. 1345. *biz uf den Obirſten*, usque ad trium Regum. *Pfalziſch. Stam- und Erbfolge.* p. 33.

Oberhelle, vide *Hella.*

[*Obman*, i. e. adminiſtrator maximus in familia. Hering. Mantiſſ. de Jure Burg. n. 132. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Obonoontikii, culmen: Kero. *Der aſtriſtun deoheiti obonoontikii zuakereihhan:* ſummæ humilitatis gradum attingere. c. 7. Vide quæ è Palthen. ad vocem *obanentiga* ſunt notata.

Obenachtigen, ſummum. Notk. Pſalm. XVIII. 7. Pſalm. XLV. 3. *Der dir iſt in obenehtigen perge*, qui eſt in vertice montium. conf. ſupra *Ahton.* ſignif. 1.

Obenannider, deſuper, *von oben biſs unten aus*, Notk. Pſalm. XXI. 19. Pſalm. LXX. 22.

Oberſtaelid, convicta, Gloſſ. ASax. MSS.

OBDON, L. Sal. 27, 16.

OB.

OBDOPUS, L. Sal. 27, 13.

OBE, antequam, eher, Cant. Cant. II. 15. *obe ſi mere werdent.* ubi Francica: *er ſie merre w.*

OBFLUZZEKEIT, abundantia, Verſ. Vet. Pſalm XXIX. 7.

OBISKRUG, abyſſe Kroeg, nomine mutuato ex Abyſſus, V. Fr. Jun. in Willer. p. 207. Kilian: *Nobis Kroech, Holl. Sept. Orcus, antrum Plutonicum.*

OBITRITTEN, Slavorum genus ad mare Balthicum, Thurnierbuch: Der XIII. Thurnier *zv Wormbs*, ſub Philippo Imp. *Heinrich Bürwein der älter verlieſs den königlichen Tittel zu Obitriten, und ſchreib ſich allein, Furſt und Herr der Wenden.* Item Torneam. XIV. Wurzburg. *Johan Herzog zv Mecklenburg ein ſon des jüngern Herrn Bewerwein.* Item: *Niclas Herzog zv Warle und Wenden, ein ſon des jungen Herrn Bewerweins.* conf. ſupra *Abotriti.*

v. Vorburg. Vol. VIII. p. 345.

OBLEY, Oſlaten, oblationes, oblatæ, tam Eccleſiaſticæ, quàm ſeculares & feudales, *v. Wehner. b.* Rythm. de S. Annon. ℣. 622.

[*Oblei*, benedictionem. Gloſſ. Monſ. pag. 326. 329.

Oblei, Xenia. p. 356. 362. 384.

Obleio, Eulogiarum. p. 375.]

OBREPUS, L. Sal. t. 27, 19. t. 35, 1. v. *Andrepus.*

OBSAN, vide *San.*

OBSER, qui vendit poma, J. Argent. L. I. cap. XV. ab obes, ouezes, poma, C. Cant. cap. 2.

Ouita, pomorum: Gloſſ. Lipſ. Nos ooſt. Somnerus ibi: *Sax. oſæt, aliàs oſet. eodem ſenſu, ſcil. pro frugibus, &c.* v. Wehn. & Beſold. h. v.

OBTT, fraga, Gloſſ. Monſ. ASax.

[OD. Otfrid. V. 6, 19.

Thes thie liuti uuas filu od.

Qua homines multum prævaluerunt.

Reddendus eſt hic verſus: Id quod hominibus erat valde utile. Gothis ſane vox *aud*, in compoſitis imprimis, *facilitatem, commoditatem* deſignat. Scherz. Not. ad h. l.]

OD, *oede*, terra inculta, qualis omnis erat, qvum â Celtis primò occuparetur. Gloſſæ Lipſii: *Einodis, ſolitudinis: & Einodi, ſolitudine.* Somnerus: *Compoſitum reor à præcedenti Eino, & adjectitia particuli hod, ut olim ſcriptum, poſtea heyd, heit, hat; Sax. hade, nobis hood, i. e. genus, conditio, qualitas, ſtatus, ut pluribus à me alibi oſtenſum in Tractatu de Gavelkind, nondum edito c. 4. Einod itaque ſtatum ſolitarium ſignat.* Gothis *authid*, ſolitudo, eremus. Cimbris *Eidæ.*

Non confundendum cum OT, de quo mox.

Odhin, vaſtitas, Iſidor. c. 5, 6.

Odhil, patria, Iſidor. c. 5. fi.

Chichundemes aub nu dhes aedhili endi odhil: demonſtretur & genus & patria.

[*Odhil*, nusquam hactenus occurrit. Videtur tamen valde ei affinis Suecica vox *odal* vel *odul*, quæ proprietatem & hæreditariam bonorum poſſeſſionem, quæ ſuam cuique patriam magis quàm nativitas facit, ſignificat. Vid. Loccen.

OD.

Lex. Sueo-Goth. utraque hæc vox *aedhil*, atque *odhil* in appellatione Nobilitatis Germanicæ moderna mihi quidem concurrere videtur, quod qua ratione nitatur, peculiari diſſertatione de diſcrimine Nobilitatis Romanæ atque Germanicæ oſtendi. Palthen. Not. ad Iſid. p. 412.]

Otmuati, humilitas, Otfrid. I. 18, 99.

Thu ſcalt haben guati,
joh mihilo otmuati.

Tu debes habere bonitatem,
& maxime humilitatem.

Conf. c. 3, 68. c. 5, 133. c. 7, 14.

Id. I. 7, 32.

Thie othmuatige.

Humiles.

Carolus IV. in Diplom. Priori & Conventui Carthuſiano ad Moguntiam. ann. 1361. Norimbergæ dato: *des Priors und Convents otmittige einfeltikeit und abeziehen liplicher wolluſt.* Rupertus Imp. ann. 1400. ♂ *nach Michaël off dem Felde vor Francfurt:* de Civitatibus Imperii: *Sich mit otmutigen willen ergeben und erboten.*

Otmodicheit, Chron. Sax. Vet. f. 921.

[Tatian. c. 4. 5. *Her giſcouuota odmuoti ſinero thiuvi:* reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ. §. 7. *Arhuob odmuothige.* exaltavit humiles.

Germani nunc inverſis prioribus literis *domuth* vel *demuth* dicunt. Obtinent hic tamen antiquum Belgæ *Oodmoed oedmoedig* humilitas, humilisque dicentes. Anglo-Sax. olim dixere *eadmod* humilis, *eadmodneſſe* humilitas, ab *ead* facilis, lenis, & *mod* mens uti interpretatur Somnerus. Ex quo ſimul Francici noſtri vocabuli origo patet, ducenda nimirum ab *odi* facilis, (de quo vide *unodi in Ot*) & *muat* animus. Sunt enim facili ingenio quicunque humilitati, quod ea virtutis Chriſtianæ nomen eſt, ſtudent. Palthen. Not. ad Tat. p. 301.]

ODAGAN, vide OT.

ODAR *abur*, at verò. Rhythm. de Ludov. R. ℣. 113.

ODEGUN. vide *Ot.*

ODIRO, facilius, Tatian. c. 54, 6. vide infr. *Unodi* in *Ot.*

ODI, poſſibile, Tatian. c. 181, 2. *Fater, ob iz odi iſt. Fater, Fater, allo ſint thir odu, min fater, ob iz odi ſi, erfuri theſan kelih fon mir.* Pater, ſi poſſibile eſt. Abba pater, omnia tibi poſſibilia ſunt, mi Pater, ſi poſſibile eſt, transfer calicem hunc à me.

ODO, aut oder. Otfrid. IV. 26, 21.

Bigondun odo zellen.

Cœperunt autem dicere.

[*Odo*, hic eſt *forte*. Scherz. Not. ad h. l.]

Cap. 16, 57.

Odo er horta gahun.

Porro audiverat nuper.

[Cod.

Digitized by Google

ODO.

[Cod. Vindob. & Vatic. habent *oda*, quod mihi videtur idem esse ac *possibile*. Scherz. Not. ad h. l. Interim sæpius *odo*, *vel* notat, pro quo Kero *edo* habet. v. Otfrid. II.4,42.132.211. &c.]

Nec, Otfrid. II. 11, 66. [Hoc loco *odo* non extat.]

Fortè, Otfrid. II. 4, 55.

Bithiu mobt er odo drahton.

Propterea poterat forte cogitare.

Cap. 14, 199.

Unz se odo uuarun zi theru burg.

Dum forte fuerint in Castello.

[*Odo*, saltim. Gloss. Mons. p. 402.]

Odeuuano, forsitan, Notk. Psalm. CXXIII. 1.

Odowan, olim. Tatian. c. 65, 4. [Non *olim* sed *forte*, *odowan* in hoc Tatiani loco notat, ad quem Palthen. in Not. p. 333. ait. Dicunt nunc Germani *etwan*, quo ipso probabile evadit, conjungendas esse has voces, quæ in Cod. Juniano separatæ extant. Hæc ille. Conf. Otfrid. II. 11, 57. & ibidem Notas Scherzii.]

Odowila, c. 11. *odhuuila*, c. 4. forte.

Oduuila unkiuuaru, fortuito casu: Kero.

[*Odhuuila unkiuuaru* habet Kero. c. 38. *odhuuile* forte. c. 2.]

Otfrid. II. 4, 13.

Er thahta odouuila thaz
thaz er ther duriuuart uuas.

Cogitavit forte hoc
quod esset portæ custos.

OESTE, ortus, Chron. Frib. p. 38. v. Ost.

OEGE, jumentum. Danis convitium de vetulo probroso, *Thet gammel oegh.* i. istud vetulum jumentum. Hinc intelligitur convitium Berchtoldi Saxonis in Lotharium, Dagoberti patrem, R. Francorum: *ô vetulum & canum jumentum adesne hîc?* Vid. Dagob.

OF, aula, *hof*, Tatian. c. 153, 3. *In of thes heroston thero heithastono*; in atrio Principis Sacerdotum.

OF, si, ob, Fragm. de B. Hisp. ℣. 2767. Sic &

OFENE, pro Obene, Idem Fr. ℣. 922.

OFAN, OFFEN, apertum. *Ofan dun*, indicare, *offenbaren*, Otfrid. III. 23, 98.

Det er ofan in tho sar
uuio bi'nan gilegan uuas thaz uuar

Fecit palam eis illico,
ut de illo se haberet veritas.

[*Offanon*, publicare. Kero. c. 46. *atumlihchera herorom offan*, spiritualibus servioribus patefaciat. c. eod. *Offanlihcho*, publice. c. 23. *Offanlihhera dera kenubtsamuntati briuue*, publica satisfactione pœniteat. c. 43.

Offantuan, patefacere. c. 4.

Offanont, elucidant. Gloss. Mons. p. 356. 396.

Offanemo, luculento. p. 383.

Offaner, planus. p. 343.

Offanlicho, ad liquidum. p. 410.

Offanparo, solemniter. p. 379.

OFA.

Offanparen, evidentibus. p. 364.

Offanussi, vestigium. p. 388. significatio. pag. 354.

Offanussin, illuminationibus. p. 362.

Offanussida, vestigium. p. 356.

Offanussida, indago, scientia. p. 348.

Offanuuisit, claret. p. 373.

Thaz sie sich offonon mannen fastente: ut appareant hominibus jejunantes. Tatian. 35. 1. *Offonon* proprie est patefacere. *Offonota sina diurida.* (Christus) manifestavit gloriam suam. Tatian. 45. 9. Kero tamen discriminis aliquid inter *offantuan*, patefacere, & *offanon*, publicare, constituere videtur. Quicquid sit, *sih offonon*, est in loco patente atque publico se ostentare, aut quod clam fit, indicio quodam externo prodere. Ita Tatian. 188. 2. *Thin spraba offanot thih*, loquela tua te manifestum facit. Palthen. Not. ad Tat. p. 361. Quod de Kerone notat Palthenius, dubito num se ita habeat, evolventi namque loca allegata, patebit, de rebus iisdem utrumque *offanon* & *offantuan* ibidem usurpari.]

Offeno, clarifica, Notk. Psalm. XIX. 2. Psalm. XX. 5. *Frater offeno dinen sun.* Pater clarifica filium tuum.

Geoffen thih, aperi animum, Fragm. de B. H. ℣. 1515. V. sup. *Euua.*

Ofenero uuorto, verba aperta, opp. bilidon. parabolis. Otfrid. IV. 1, 34.

Er salt iz in ouh barto
ofonoro uuorto.

Exposuit idem eis vehementer
apertis verbis.

Ofono, coram, Otfrid. IV. 7, 178. V. ult. 301. [Prior locus ita habet:

Lert er dages ubarlut
ofono allan then liut.

Docebat (Christus) interdiu palam
coram omni populo.

In posteriori v. loco *ofono* verbialiter usurpatur: ita n. verba Otfridi sonant:

Ofono thio guati
iob duet mir thaz ginuati.

Aperite hanc bonitatem
& facite mihi hanc gratiam.

Ubi pro *ofono*, *ofonot* legendum ipse Schilterus in Not. conjicit. Ap. eund. V. 23, 125. legitur:

Job offono thaz iro muat.

Atque apertus eorum animus.

Scherzius in Not. observat: in MSCtis pro *offono thaz*, legi *offonotaz*, pet *manifestavit* reddendum.]

OFR, tuber, Gloss. ASax. MS.

OFFERSTEN, surgere, oriri, Rupert. El. Pal. Diplom. de Univ. Heidelb. v. Comm. J. F. Alem. p. 527.

OFFTO, sæpe. Kero in locis quam plurimis. interdum: Id. c. 5. frequenter. c. 4. *So offto so*, quotiens. Idem c. 3, 56.

Ofto

Digitized by Google

OFT.

Ofto manegaz, perquam varium, Otfrid. I. 20, 41.

[*Ofto ſuochet*, frequentate. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

Oftana, v. *Oſt*.

[OGRE vel *rothſteine*, ſinopide. Gloſſ. Monſ. p. 337.

Uuar enti uuar in deru OHALDI, paſſim perdivexi. p. 406.

OHEIM, vide *Hemel*, & quæ ibi e Diecmanno inſerta ſunt.]

OHEIN, oberman Kunigs von Marſilien, patruelis, agnatus, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1187.

Oban, *drittgeſchwiſter kind*. Jus Auguſtan. MS. tit.

Wer die frunt ſien die einen zer echt bringen mugen.

Das ſullen ſin de mannes vater und ſin mutter, wip und kint, bruder und ſweſter, bruder kinde und ſweſter chinde, vettern und vettern chinde, öhan und öhans kint, Waſen und mumen und iro chinde. und anders chain ſin frunde mugen in nit ze acht bringen, wann die davor geſchriben ſtant, und ſwaz ander frunt da iſt die mugen ſin vinde wol geſin, ſi mugen in aber nit achten. Daſſelbe recht iſt umb die wunden als umb den totslag.

[OHR, ſed, Iſidor. c. 3. Forte legendum *oh*, alias *auh* ſed. Angli tamen hodienum *or* dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 402.]

[OHRBEDE, in Marchia dicitur ſubſidium, quod Nobiles ex conventione cum ſubditis petere poſſunt tempore neceſſitatis. Wincelerus Conhag. de Collectis. Reineſ. Vocab. Theot. MSC. add. Beſold. & Wehner. h. v.]

OHSENO, bovem. L. Sal. t. 3, 2. & 11.

Ochaſajora, anniculus, L. Sal. ib. vide *Jar*.

OIGANES *habenti lon*, propriam habituros mercedem. Kero. c. 40.

OKKERET, v. *Echert*.

OLANG, v. *Alang*.

OLBENT, *oluund*, camelus. Tatian. cap. 13, 11. *Johannes habeta giuuati fon hariron olbentono*. Johannes habebat veſtimentum de pilis Camelorum.

[Habemus hic iterum conſentientem cum Francica dialectum A-Saxones, ubi *olfend*, *olfende*, *olvynde* Camelum, ſimulque & verius quidem elephantem denotat, ſi Somneri atque Benſoni autoritatem ſequimur, cui Germanica, Belgicaque eboris appellatio *ölfenbein*, *elfenbein*, *belfenbein*, *elpenbein* ſuffragatur. Contrariam tamen ſententiam prolixe defendit Jun. in Gloſſ. Goth. v. *ulband*, quæ eandem rem inter Gothos exprimit, & totus in eo eſt, ut Ulphilam à ſuſpicione erroris liberet, pilos elephanti, quibus omnino deſtituitur, tribuentem. Si tamen tanti id eſt, cum facilius ſit nihil, quam ut in rebus, ſolo nomine cognitis ſummi etiam viri miſere hallucinentur. Ego quidem & Ulphilæ & interpreti Francico id quicquid eſt nævi condonare malo, quam in vero vocum ſignificatu temere aliquid mutare. Palthen. Not. ad Tat. p. 327.

Olpentara, Dromedarii. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

OLE.

Fragm. de B. H. ℣. 1564.

Unde uorlofte tiure,
Oluente unde mule.
Et curſoria animalia,
Cameli & muli.

ASax. *Olfend*, camelus. Matth. III. 4.

Goth. *Ulband*, camelus, Marc. I. 6.

[*Uninarepono aſneita*, *odo OLEOPAUMES*, *aſtcruoner*, ſurculum. Gloſſ. Monſ. p. 405.]

OLETHARDIS, apis. L. Sal. IX. 1. Alethardis, §. 3. MS. Reg. *Elecharde*.

OLEYEN, ungere, Chron. Konigsh. c. 3, 27. & pag. 402.

OLIVANT, Nomen propr. Tubæ Rolandinæ. V. Ol. Worm. Monum. Dan. pag. 382.

OLTER, Schlacken, metalli, Notk. Pſalm. XI. 7. *Silber dar nebein olter inne ne iſt*. Argentum in quo nulla ſcoria ineſt.

OM, v. *Ame*.

OMAT, fenum ſecundarium, grummet, J. Argent. L. 2. de Widemen. c. 15. Lib. Sal. Ebersheim. *So ſol och hie nieman dekein amat bannun. wande min herre der abbet die werdu oder das inner Stokebe*.

ONDER, under, under eſſen. V. *Under*.

Ondern, *ongheren*, *eronderen*, prandere, meridiari, inonderen, inongheren, capere ſomnum meridianum, Sicambris, Juliacenſibus, Colonienſibus.

ASax. *undern*, *underntyde*, hora tertia, Goth. *untaurnimat* prandium, Luc. XIV. 12. v. Junii Gloſſ.

ONDON, indulgere, permittere, Notk. Pſ. CIV. 25.

Unſte, indulgent. *vergünſtigung*, Notk. Pſ. CIV. 25

Ununſte, denegatio permiſſionis, Notk. ib.

Otfrid. II. 7, 3. c. 11, 58. IV. 4, 139. [Primus locus ita ſe habet:

Joh meiſtera ther uns onda.
Et magiſtros qui nobis indulgerent.

In altero loco hæc vox plane non reperitur: tertius v. ita ſonat:

Sie'mo uuoni ni ondun.
Iſti ei manſionem non indulgerent.

Veroſimile eſt *Onda* idem eſſe ac favebat, indulgebat, forte eſt ab *ond*, quod Poetis Anglo-Saxonicis & Cimbris denotat animam, ſpiritum, ceu Hikeſius in Theſ. Lingg. Septentr. in Grammat. Anglo-Sax. p. 118. docet. Islandis, *ond*, *ande*, ſpiritum quoque & animam ſignificat, pro quo Angli Boreales uſurpant *the eande*. vid. Diction. Islandicum, ab Hikeſio ſubjunctum Rudolphi Jonæ Rudimentis Grammaticæ Islandicæ. Non incommode autem noſtrum *onda* hinc derivatur, quia is, qui alicui favet, gratiam indulget, animo fertur ad illum. Scherz. Not. ad Otfrid. II. 7, 3.]

Hinc videtur apud Argentoratenſes Eccleſia S. Johannis vel S. Nicolai *in Undis*, h. e. ad indulgentias.

ONE, v. *Ana*.

ONICH,

Digitized by Google

ONI.

ONICH, v. *Anich.*

[OORA, auris. Kero. c. 4. *Kaganhoridu des oorin kaganhorta mir*, obauditu auris obedivit mihi. c. 5. *Keneigi oora*, inclina aurem. Prol. p. 16.

Ooron miniu, aures meæ. Prol. p. 17.

Oorun, aures, ibid. *Oorom*, auribus. ibid.

OPASUN, domatis. Gloſſ. Monſ. p. 352.

Opaſono, vel *umpihuſo*, domatum. p. 327.

OPAZHASTE *dorna*, ſpinoſa ſurcula. pag. 407.

OPDAHI, domatibus. p. 327.

OPISALE, cultui. p. 409.

OPHANI, ſale. p. 348.

OPOROTUN, dilati ſumus. p. 404.]

OPPHORON, ſacrificare, offerre, Otfrid. I. 14, 45.

Thaz ſiu oub furi thaz Kind ſar,
oppborotun Gote thar.
Ut ipſi (Parentes Jeſu) pro puero ſimul offerrent Deo hîc.

Id. IV. 9. 2. de agno paſchali:

Giſtuant thera ziti guati,
thaz man oppboroti.
Inſtabat tempus illud bonum,
quo offerretur.

[*Ze ungariſtlichen enti ze hellahaftem opfrodon ſie ginottun;* ad nefanda & mortalia ſacrificia eos impellebant. Gloſſ. Monſ. p. 401.

Opharr, de donariis. p. 362. Donariis. pag. 364.

Opharvaz, libatoria. p. 361.

Fubtaz oprod, libamina. p. 407.

Pobatong, *opherlib*, vel *vebelib*, probatica. p. 397.

Tatianus. c. 7. 3. *Thaz ſie gabin obphar*, ut darent hoſtiam.]

Offeruncghelſter, ſacrificium, Iſid. c. 8. [Proprie oblatio holocauſti. Palthen. ad h. l. pag. 414.]

Oppir, und *abir oppir*, oblationes & holocauſta, Verſio vetus Pſalm. 50. ſi.

Opheruuiedon, Sacramenta, Notk. Pſal. LXXIII. 3. vide *Wiho.*

Opferbar, minor, quatuordecim annorum. Hodie fortè: *ausgefürt.* Ordin. Argent. Civ. *des Helbling Zolles.* 1489. *Das ein jeder Burger der Win uf merſchaz koufft, und verkoufft furter nit anders dann die Ordnung geben ſol fur ſo vil opfferbar perſonen als ir eintre ſtetes by Im in ſiner coſte hat fur iede perſon IIII. ß ϑ. Und das ein perſone die XIIII. jor alt iſt es ſyent knaben oder dochter fur opfferbar gerechent und fur ſie die ordnung geben werden ſol. Es were dann das ein perſone von Naturen kein win trüncke und darumb den glouben täte, die ſol des entladen ſin.* Glauben tun, fidem dare, handtreu thun.

Oppher und zehenden geben, Konigsh. Chron. c. 3, 69.

Opherphennig uf weichenechten 1. Pf. ϑ. Auguſtan. vet.

Prantopher, holocauſtum, Notk. Pſal. XXXIX. 8. *Joh daz prantopher bide ſunda ne forderoſt du:* ho-

OPP.

locauſtum etiam pro peccato non poſtulas: *Al brandopher*, totum incenſum. Id. Pſ. LXIV. 2. *al ferbrennopher*, holocauſtum. Id. l. c. ℣. 3. vide ſupra *Brinnen.*

Abintopher, ſacrificium veſpertinum. Notk. Pſalm. LXIV. 4.

Lebenda opher, hoſtia viva. Idem Pſalm. eod. ℣. 2.

Opffern, offerre, in civilibus. Acta Comit. Vican. anno 1460. *So opfferen und erbieten ſich die Ambaſiatores und Sendeboten* &c. v. J. Publ. Tom. II. pag. 134.

ORA, aures, Otfrid. III. 17. ſi.

Thera froniſgun lera,
ni giang in uuiht in ora.
De ſancta doctrina,
nil quicquam penetravit eis in aures.

vide ſupra *Oor.*

[*Orinch*, in aurem. Gloſſ. Monſ. p. 348.

Orinch ſuper *anaſiuni*, in aurem ſuper oculos.

Oringa, in aures. p. 332.

Orrunun, auricularium. p. 328.

Orslak, alapa. pag. 409. Hodienum dicitur: *Einen fürs obr ſchlagen, obrfeige geben.*]

ORDEL.

Ordel, *urtel. Urteilida*, diſcretionem, Kero. Conf. Celeberrimus Hickeſius, in Diſſert. Epiſtolar. (Vol. 2do incomparabilis Theſauri Ling. Vett. Septentrional. præfixâ) p. 149. ubi ſolidè, quid proprie *Ordal ſ. Urdel* Veteribus dictum, demonſtrat. Itaque *ordelen*, vel *urtelen* eſt I. generale, diſcernere & dijudicare rem quamvis, etiam extra judicium.

II. Judicium & dijudicatio judicis inter partes litigantes.

Otfrid. V. 20, 3.

Thaz ſelba urdeili
thaz uuorolti iſt gimeini.
Illud Judicium
quod mundo eſt univerſale.

Verteilen, abjudicare, J. F. Alem. c. XVI. 3.

III. Probatio, ex qua dijudicandum & verum à falſo, juſtum ab injuſto diſcernendum: aliàs Purgatio, quæ duplex: vulgaris & canonica.

Vulgaris probatio: V. Jo. Iſac. Pont. l. 6. Orig. Franc. c. 17.

WaſſerOrdel, Aquæ frigidæ judicium. *V. Gl. du Fresn. Aqua.* ubi etiam de altera ſpecie Judicii Aquæ ferventis.

Für-ordel, Judicium candentis ferri: vel per vomeres ignitos, V. And. Suenon. Lib. V. & VII. LL. Scanicar. c. XV. Du Fresne Gloſſar. v. Ferr. ignit. Vomeres. Chr. Konigsh. c. 2. §. 150. de Richardi Auguſta Caroli Craſſi Imp. *des entſchuldigete ſü ſich — und das ſie noch eine reine magd were. das bewærete ſü domitte das ſü ein gewihſſet hemede anedet und domit in ein für ging und bleip unverſert von dem füre.*

ORD.

Confer. Manuduct. noſtr. Philoſophiæ Moral. ad JPrud. cap. 8. §. 2. ſeqq.

De probatione Canonica, vid. Exercit. noſtr. ad π. XXIII. §. 32.

Conf. ſupra *Gluend eiſen* in *Iſan.*

Ordeliche eigenſchafft, herrſchafft, dominium directum feudi. Carolus IV. Imp. Cunoni AEpiſc. Trevir. concedens ſub conditione dominium directum Caſtri Hammerſtein anno 1374. *So haben wir alsdann — die ordeliche eigenſchafft und herrſchafft und was rechts wir und das H. R. Riche an der Veſten Hammerſtein — haben — ewicklich vererbet und vergifftiget. — und die vorgeſagte Lehnſchafft, ordelich herrſchafft und eigenſchafft — ſollen wir — nimmer iemand anders verlehnen, verſetzen, verpenden oder anders veruſſern oder verbinden.* Eodem tenore & verbis idem Imp. eidem Cunoni conceſſit dominium directum ſuper Caſtrum Schonenburg, quod ab Imperio tenebant *die Gemeinere und Huysgenoſſen zu Schonenburg.* eodem quoque die & anno. Itemque in Limpurg: *alle lehenſchafft, achterlehenſchafft, ordeliche herrſchafft und eigenſchafft der Herrſchafft Burge und Stede Limpurg uf der Lane:* eodem anno & die.

ORDO, ordo, ſeries, Otfrid. III. 1, 14.

Ni ſcribu ih in ala uuar,
ſo ſih ther ordo dregit thar.

Nec ſcribo nunc certe
ſicut ſe ordo fert hic.

Ordinon ſaga, ordinare vel contexere narrationem, Tatian. pr. §. 1. & c. 2. §. 3. *Her in Biſcofheiti giordinot uuas*, is in ſacerdotio fungebatur.

ORDON, habitabat, Gl. Lipſ. qui addit: *Horda Tartarorum.* Somnerus: *Habitare Sax. eardian & oneardian. Habitatio hinc eis eardung ſtow; ſtow autem locus: alteram compoſiti partem mitto, ut omnibus, ex præmiſſis, ſatis obviam.*

ORGINON, organa, Notk. Pſalm. XCIV. 3.

Orginſangis, organum. Notk. Pſ. XCI. 2.

Organa, inſtrumenta muſica, Lira, fidala, harpa, Otfrid. V. 23, 394.

Sih thar ouh al ruarit
thaz organa fuarit,
Lira ioh fidula,
ioh managfaltu ſuegala.

Se ibi quoque omne movet,
quod organa fert.
Lyra atque violæ
& multiplex ſonitus.

[Magis probanda duorum priorum verſuum Stadenii verſio, qui in Explic. Vocab. Germ. p. 472. reddit. *Es rühret ſich auch da alles das die orgel in ſich hat.* Poſteriores autem duo verſus ita ſunt reddendi:

Lyra atque fides, ſeu pandura,
ac multiplices fiſtulæ.

Scherz. Not. ad h. l.]

ORIX, Gallica vox, in Nomin. Propr. ut Dumnorix, Orgetorix, Ambiorix. Conf. Cluver. de Germ. Antiq. 2. 4. pag. 346. An potius ſic ſe habent: Dumno-rix, Ambiorix, &c. ut hodieque compoſita cum Rich, ut Huldrich &c. V. Ric, rix.

ORL.

ORLOG, bellum.

Kilianus: *Oor-loghe, bellum, militia: q. d. ouerloghe. i. e. diſſenſio magna, à lieghen i. differre, diſſidere.* Schottel. *L. 2. de Ling. Germ. c. VI.* Laz. *L. 3. de Cimmer.* Uhrlag, Uhrlager, Haubtlager.

Conf. ſupra *Log.*

Gothis *Aurlog*, fatum, Verel. Hiſt. Goth.

ORT, ora, extremitas: Kilian.

[*Orte*, ora. Gloſſ. Monſ. p. 345. *Zi demo orte*, ad oram. p. 331.

Orth, angulos. p. 322.

In ortun, in marginibus. p. 321.]

Ortbüſer, i. Eckheuſer, Chron. Konigsh. cap. V. 69.

Ortſtein, lapis angularis, Notk. Pſal. XCIV. 4.

Ort, origo, initium. Cædmon. in V. T. Adamum vocat *ort mon.* Cypnes, originem humani generis.

[*Ortun*, ordinibus. Gloſſ. Monſ. p. 354.

Ortun, initiis. p. 365.]

Ortfromon, auctores. c. 65. *Ortfroma*, auctoritas. c. 37. *Ortfrumu*, auctoritatis. c. 9. Kero.

Notk. Pſalm. LXXI. 16. *Die oberoſten ort frummin heiligero ſcrifto:* ſummi auctores ſacrarum Scripturarum. conf. ſupra *Fremen.*

[*Ortfruma*, vel *heertaom* vel *piladi*, auctoritas. Rhaban. Maur. Gloſſar. ap. Diecman; qui hoc vocabulum derivat ab *ord* initium & *fruma, frommen*, fructus. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 42.]

ORT, quadrans, quarta pars. Moneta *ort eines gülden*, &c.

Oertlein, quadrans, quarta pars nummi minuti, Stübers, Meteran. L. I. f. I. L. 12. fi. Argentor. quatuor *einen Pfennig*, Keiſersp. Poſtill. p. 101. XXII. Dom. Trin. [Hodienum quarta pars floreni vocatur *ein ortsgülden*, & contractius *ein ort:* uti & *ein ortsthaler* quarta pars eſt thaleri.]

ORT, hortus, Ortobaum, Ortopodun, L. Sal. 27, 22. 24.

Ort, mucro, cuſpis: *oort-yſer van de ſcheede*, ora ferrea vagina: Kilian.

Ortpike, lancea cuſpide ferreâ munita, Fragm. de B. H. ℣. 3132.

[*Ortpike*, ictus: eſt â *pikken*, quod pungere, lancinare ſignificat, & *ort*, quod idem eſt ac acies, cuſpis. Scherz. not. ad h. l.

AS. *Ord*, acies, acumen, cuſpis, initium, ferrum. Benſon. Belg. *Oort, oord*, locus, mucro, cuſpis. Huc refer è Collectaneis Leibnit. P. II. p. 224. *Ort Kind*, i. e. filius degener. *Ein Kind das auf der ſpize ſteht und bald herunter ſtürzen und zu nichte werden wird. Oortſcheef iſt, das eine gekrümte ſpize hat, und alſo nicht mehr ſtechen kan, und daher untüchtig iſt.* Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 463.]

Ort, locus.

Framort, v. *Fram.*

Heimortes, v. *Heim.*

Hinter-

Digitized by Google

Hinterort, *Widerort*, retrorsum, Otfrid. I. 11, 41. c. 22, 58. V. 7, 86.

Tharort, eò, Rythm. de Ludov. R. ℣. 44.

Ortfocla, domestica avis, L. Sal. t. 7. v. *Fugelin.*

ORWEGSTIG, devia callus, Gloss. ASax. MS.

GEORWIERDIT, traductus, Gloss. ASax. MS.

ÖSEN, verösen, devorare, Königsh. Chron. c. I. §. 31.

[*Osi*, vastitas. Gloss. Mons. p. 333.

Osta, devastabat. p. 365. diripuit. p. 329.]

OSETZE, vacans, *ausgesetzt*. *V. Rotul. Cur. Dom. Hasal. supra in verbo Dingh.*

OSO, sicut. Otfrid. III. 12, 60. Christus ad Petrum:

Thaz thu in giloubu, ih sagen thir ein,
sis so festu o so stein.

Ut in fide, ego dico tibi hoc semel
sis sic firmus sicut petra.

[Pro *festu oso*, Codices Vatic. & Vindob. legunt *festi io so.* ut Scherz. in Notis observat.]

OST, nodus. Gloss. ASax. MS. nobis Ast.

OST, oriens. Notk. Psalm. CII. 12. *So ferro daz osten ist fone demo uuestene*: quantum distat ortus ab occidente.

Ostana, Orientales, Magi, Otfrid. I. 17, 17.

Tho quam ostana in thaz lant,
thie irkantun sunnun fart.

Tunc veniebant Magi,
qui recognoscebant solis ortum.

[Schiltero in Not. ad h. l. *Ostana* non videtur esse nomen, sed adverbium *von osten*: ita namque apud Tatianum legi c. 8. 1. *Tho Magi ostana quamun*, Magi ab oriente venerunt. Confirmat Scherz. in Not. hanc Schilteri sententiam alio insuper Tatiani loco. c. 47. 7. *Manage ostana inti uuestana quement*; multi ab oriente & occidente venient: addens: in Gloss. Florent. MSC. legi *ostan*, oriens. In MSC. vero Otfridi Vindob. & Vatic. h. l. legi *quamun ostana*. Palthenius autem hæc ad Tat. p. 316. annotat.

Ostana. Vox est Germanis usitatissima *Ost* vel *Osten* oriens, unde compositum *Ost-See* Mare ad Orientem vergens, quod Balticum vulgo dicimus. In adjectivo litera o. mollius effertur, dicturque *östlich*, Orientalis, quod lenius adhuc pronunciarunt A-Saxones, uti sequentia exempla probant, *eſtdael* plaga orientalis, *eſtlant* terra orientalis (hinc adeo nomen est Esthoniæ modernæ) aliaque in Somner. obvia. Nec alia origo est vocabuli *Eſt-Sex* nunc *Eſſex*, quam ut Saxoniam in Anglia Orientalem denotet, uti partes eidem oppositæ testantur *Suſſex* (*Südsax*) *Weſtſex* (*Weſt-Sax*) Saxonia Meridionalis & Occidentalis. Conf. Somn. in *Eaſt-Seaxe*. A Francico *Ostana* adjectivum est *Ostanare* contracte *Ostare*, unde composita *Ostarlant* terra Orientalis, quod in sequentibus occurrit, *Ostarrik* hodie *Oesterreich* Austria, quasi imperium dicas Orientale. Pertinent huc itidem nomina ventorum, quæ apud Hrabanum extant, *Ostroniuuint*, Subsolanus, *Ostsundroni* Eurus, *Sundostroni* Euroauster, *Nordostroni* aquilo. Hæc Palthenius.]

Ostert, versus orientem, Fragm. de B. H. ℣. 1348.

[*Ostert* est ab *ostern*, quod orientem denotat. *ostroniuuint* subsolanus, in nominibus mensium & ventorum ap. Goldast. T. II. Rer. Alem. Gothis *Austr*, oriens. vid. Verel. Ind. Ling. Goth. Scherz. Not. ad h. l.]

In oostarrûbbes endum, in partibus regni orientalis, Isidor. c. 8.

Osterlanda, Palæstina, Natolia, Chron. Königsh. c. 3, 12.

Notk. Psalm. LXVII. 34. *In Osterlandin*, in Orientis partibus. Tatianus. c. 8, 1. *Wir gisahumes sinan sterron in Ostarlante*, vidimus stellam ejus in Oriente.

Austria, Galliæ pars orientalis, cui opp. *Neustria*, sub primo imprimis stemmate Regio. Ivo Carnot. Chron. *Tres Galliæ provincias dum Franci occupavissent, illam regionem, quæ Septentrionem versus inter Mosam & Rhenum porrigitur, Austriam vocaverunt: illam quæ à Mosa usque ad Ligerim protenditur, Neustriam nuncupaverunt. Quædam tamen pars Galliæ, quam Burgundiones intra Lugdunensem occupavere provinciam, nunc Burgundia vocitatur.* Descripsit eadem Aimoin. L. I. c. 5. conf. Pontan. *L. V. orig. Franc. c. 7.* P. Bert. *L. I. Rer. Germ. c. 22. p. 163.* Glossar. du Fresne *v. Austr.*

Austrasia, eadem, H. Jun. in Batav. c. 9. pag. 133.

Pro Neustria, Westriam potius vocatam credit Peuting. de Inclinat. Imperii Rom. Sed magis est, ut compositum dicatur ex *Ne-austria*. Cæterum quum Austria ab osten seu orientali plaga nomen acceperit, quare Ivo adversus Septentrionem locat? Respectu, arbitror, Belgii, quod magnam partem Austriæ fecit, quanquam versus ortum longius extensa Austrasia fuit, *Vid. L. Chant. le Febure, Considerations-Historiq. sur la Genealogie de la Maison de Lorraine, pag.* 94.

Ostarriche, regna orientalia versus Orientem trans Rhenum, Ludovici Germanici, initia Imperii Germanici.

Otfrid. ad Ludov. ℣. 3.

Ludouuic ther snello,
thes uuisduames follo,
Er Ostarriche ribtit all,
so Francono Kûning scal.

Ludovicus alacer,
sapientia plenus,
Is Orientale regnum (Franciæ) regit omne,
ut Francorum Regem decet.

Osterreich, austria, pars Pannoniæ superioris. Gothofred. Viterbiensis an. 901. pag. 471. *Marchiam Orientalem, i. e. vulgariter dictam Osterich, quam alii dicunt Pannoniam superiorem, ab Ungaris ereptam,*

Digitized by Google

ORD.

Confer. Manuduct. noſtr. Philoſophiæ Moral. ad JPrud. cap. 8. §. 2. ſeqq.

De probatione Canonica, vid. Exercit. noſtr. ad π. XXIII. §. 32.

Conf. ſupra *Gluend eiſen* in *Iſan.*

Ordeliche eigenſchafft, herrſchafft, dominium directum feudi. Carolus IV. Imp. Cunoni AEpiſc. Trevir. concedens ſub conditione dominium directum Caſtri Hammerſtein anno 1374. *So haben wir alsdann — die ordeliche eigenſchafft und herrſchafft und was rechts wir und das H. R. Riche an der Veſten Hammerſtein — haben — ewicklich vererbet und vergifftiget. — und die vorgeſagte Lehnſchafft, ordelich herrſchafft und eigenſchafft — ſollen wir — nimmer iemand anders verlehnen, verſetzen, verpenden oder anders veruſſern oder verbinden.* Eodem tenore & verbis idem Imp. eidem Cunoni conceſſit dominium directum ſuper Caſtrum Schonenburg, quod ab Imperio tenebant *die Gemeinere und Huysgenoſſen zu Schonenburg.* eodem quoque die & anno. Itemque in Limpurg: *alle lehenſchafft, achterlehenſchafft, ordeliche herrſchafft und eigenſchafft der Herrſchafft Burge und Stede Limpurg uf der Lane:* eodem anno & die.

ORDO, ordo, ſeries, Otfrid. III. 1, 14.

Ni ſcribu ih in ala uuar,
ſo ſih ther ordo dregit thar.

Nec ſcribo nunc certe
ſicut ſe ordo fert hic.

Ordinon ſaga, ordinare vel contexere narrationem, Tatian. pr. §. 1. & c. 2. §. 3. *Her in Biſcofbeiti giordinot uuas*, is in ſacerdotio fungebatur.

ORDON, habitabat, Gl. Lipſ. qui addit: *Horda Tartarorum.* Somnerus: *Habitare Sax. eardian & oneardian. Habitatio hinc eis eardung ſtow; ſtow autem locus: alteram compoſiti partem mitto, ut omnibus, ex præmiſſis, ſatis obviam.*

ORGINON, organa, Notk. Pſalm. XCIV. 3.

Orginſangis, organum. Notk. Pſ. XCI. 2.

Organa, inſtrumenta muſica, Lira, fidala, harpa, Otfrid. V. 23, 394.

Sih thar ouh al ruarit
thaz organa fuarit,
Lira ioh fidula,
ioh managfaltu ſuegala.

Se ibi quoque omne movet,
quod organa fert.
Lyra atque violæ
& multiplex ſonitus.

[Magis probanda duorum priorum verſuum Stadenii verſio, qui in Explic. Vocab. Germ. p. 472. reddit. *Es rühret ſich auch da alles das die orgel in ſich hat.* Poſteriores autem duo verſus ita ſunt reddendi:

Lyra atque fides, ſeu pandura,
ac multiplices fiſtulæ.

Scherz. Not. ad h. l.]

ORIX, Gallica vox, in Nomin. Propr. ut Dumnorix, Orgetorix, Ambiorix. Conf. Cluver. de Germ. Antiq. 2. 4. pag. 346. An potius ſic ſe habent: Dumno-rix, Ambiorix, &c. ut hodieque compoſita cum Rich, ut Huldrich &c. V. Ric, rix.

ORL.

ORLOG, bellum.

Kilianus: *Oor-loghe, bellum, militia: q. d. ouerloghe. i. e. diſſenſio magna, à liegheu i. differre, diſſidere.* Schottel. *L. 2. de Ling. Germ. c. VI.* Laz. *L. 3. de Cimmer.* Uhrlag, Uhrlager, Haubtlager.

Conf. ſupra *Log.*

Gothis *Aurlog*, fatum, Verel. Hiſt. Goth.

ORT, ora, extremitas: Kilian.

[*Orte*, ora. Gloſſ. Monſ. p. 345. *Zi demo orte*, ad oram. p. 331.

Orth, angulos. p. 322.

In ortun, in marginibus. p. 321.]

Orthüſer, i. Eckheuſer, Chron. Konigsh. cap. V. 69.

Ortſtein, lapis angularis, Notk. Pſal. XCIV. 4.

Ort, origo, initium. Cædmon. in V. T. Adamum vocat *ort mon.* Cypnes, originem humani generis.

[*Ortun*, ordinibus. Gloſſ. Monſ. p. 354.

Ortun, initiis. p. 365.]

Ortfromon, auctores. c. 65. *Ortfroma*, auctoritas. c. 37. *Ortfrumu*, auctoritatis. c. 9. Kero.

Notk. Pſalm. LXXI. 16. *Die oberoſten ort frummin heiligero ſcrifto:* ſummi auctores ſacrarum Scripturarum. conf. ſupra *Fremen.*

[*Ortfruma*, vel *heertaom* vel *piladi*, auctoritas. Rhaban. Maur. Gloſſar. ap. Diecman; qui hoc vocabulum derivat ab *ord* initium & *fruma, frommen*, fructus. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 42.]

ORT, quadrans, quarta pars. Moneta *ort eines gülden*, &c.

Oertlein, quadrans, quarta pars nummi minuti, Stübers, Meteran. L. I. f. I. L. 12. fi. Argentor. quatuor *einen Pfennig*, Keiſersp. Poſtill. p. 101. XXII. Dom. Trin. [Hodienum quarta pars floreni vocatur *ein ortsgülden*, & contractius *ein ort:* uti & *ein ortsthaler* quarta pars eſt thaleri.]

ORT, hortus, Ortobaum, Ortopodun, L. Sal. 27, 22. 24.

Ort, mucro, cuſpis: *oort-yſer van de ſcheede*, ora ferrea vagina: Kilian.

Ortpike, lancea cuſpide ferreâ munita, Fragm. de B. H. ℣. 3132.

[*Ortpike*, ictus: eſt â *pikken*, quod pungere, lancinare ſignificat, & *ort*, quod idem eſt ac acies, cuſpis. Scherz. not. ad h. l.

AS. *Ord*, acies, acumen, cuſpis, initium, ferrum. Benſon. Belg. *Oort, oord*, locus, mucro, cuſpis. Huc refer ê Collectaneis Leibnit. P. II. p. 224. *Ort Kind*, i. e. filius degener. *Ein Kind das auf der ſpize ſteht und bald herunter ſtürzen und zu nichte werden wird. Oortſcheef iſt, das eine gekrümte ſpize hat, und alſo nicht mehr ſtechen kan, und daher untüchtig iſt.* Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 463.]

Ort, locus.

Framort, v. *Fram.*

Heimortes, v. *Heim.*

Hinter-

Digitized by Google

Hinterort, *Widerort*, retrorsum, Otfrid. I. 11, 41. c. 22, 58. V. 7, 86.

Tharort, eò, Rythm. de Ludov. R. ℣. 44.

Ortfocla, domestica avis, L. Sal. t. 7. v. *Fugelin.*

ORWEGSTIG, devia callus, Gloss. ASax. MS.

GEORWIERDIT, traductus, Gloss. ASax. MS.

ÖSEN, verösen, devorare, Königsh. Chron. c. I. §. 31.

[*Osi*, vastitas. Gloss. Mons. p. 333.

Osta, devastabat. p. 365. diripuit. p. 329.]

OSETZE, vacans, *ausgesetzt*. *V. Rotul. Cur. Dom. Hasal. supra in verbo Dingh.*

OSO, sicut. Otfrid. III. 12, 60. Christus ad Petrum:

Thaz thu in giloubu, ih sagen thir ein,
sis so festu o so stein.

Ut in fide, ego dico tibi hoc semel
sis sic firmus sicut petra.

[Pro *festu oso*, Codices Vatic. & Vindob. legunt *festi io so.* ut Scherz. in Notis observat.]

OST, nodus. Gloss. ASax. MS. nobis Ast.

OST, oriens. Notk. Psalm. CII. 12. *So ferro daz osten ist fone demo uuestene*: quantum distat ortus ab occidente.

Ostana, Orientales, Magi, Otfrid. I. 17, 17.

Tho quam ostana in thaz lant,
thie irkantun sunnun fart.

Tunc veniebant Magi,
qui recognoscebant solis ortum.

[Schiltero in Not. ad h. l. *Ostana* non videtur esse nomen, sed adverbium *von osten*: ita namque apud Tatianum legi c. 8. 1. *Tho Magi ostana quamun*, Magi ab oriente venerunt. Confirmat Scherz. in Not. hanc Schilteri sententiam alio insuper Tatiani loco. c. 47. 7. *Manage ostana inti uuestana quement*; multi ab oriente & occidente venient: addens: in Gloss. Florent. MSC. legi *ostan*, oriens. In MSC. vero Otfridi Vindob. & Vatic. h. l. legi *quamun ostana*. Palthenius autem hæc ad Tat. p. 316. annotat.

Ostana. Vox est Germanis usitatissima *Ost* vel *Osten* oriens, unde compositum *Ost-See* Mare ad Orientem vergens, quod Balticum vulgo dicimus. In adjectivo litera o. mollius effertur, dicturque *östlich*, Orientalis, quod lenius adhuc pronunciarunt A-Saxones, uti sequentia exempla probant, *estdael* plaga orientalis, *estlant* terra orientalis (hinc adeo nomen est Esthoniæ modernæ) aliaque in Somner. obvia. Nec alia origo est vocabuli *Est-Sex* nunc *Essex*, quam ut Saxoniam in Anglia Orientalem denotet, uti partes eidem oppositæ testantur *Süssex* (*Südsax*) *Westsex* (*West-Sax*) Saxonia Meridionalis & Occidentalis. Conf. Somn. in *East-Seaxe*. A Francico *Ostana* adjectivum est *Ostanare* contracte *Ostare*, unde composita *Ostarlant* terra Orientalis, quod in sequentibus occurrit, *Ostarrik* hodie *Oesterreich* Austria, quasi imperium dicas Orientale. Pertinent huc itidem nomina ventorum, quæ apud Hrabanum extant, *Ostroniuuint*, Subsolanus, *Ostsundroni* Eurus, *Sundostroni* Euroauster, *Nordostroni* aquilo. Hæc Palthenius.]

Ostert, versus orientem, Fragm. de B. H. ℣. 1348.

[*Ostert* est ab *ostern*, quod orientem denotat. *ostroniuuint* subsolanus, in nominibus mensium & ventorum ap. Goldast. T. II. Rer. Alem. Gothis *Austr*, oriens. vid. Verel. Ind. Ling. Goth. Scherz. Not. ad h. l.]

In oostarrûbhes endum, in partibus regni orientalis, Isidor. c. 8.

Osterlanda, Palæstina, Natolia, Chron. Königsh. c. 3, 12.

Notk. Psalm. LXVII. 34. *In Osterlandin*, in Orientis partibus. Tatianus. c. 8, 1. *Wir gisahumes finan sterron in Ostarlante*, vidimus stellam ejus in Oriente.

Austria, Galliæ pars orientalis, cui opp. *Neustria*, sub primo imprimis stemmate Regio. Ivo Carnot. Chron. *Tres Galliæ provincias dum Franci occupavissent, illam regionem, quæ Septentrionem versus inter Mosam & Rhenum porrigitur, Austriam vocaverunt: illam quæ à Mosa usque ad Ligerim protenditur, Neustriam nuncupaverunt. Quædam tamen pars Galliæ, quam Burgundiones intra Lugdunensem occupavere provinciam, nunc Burgundia vocitatur.* Descripsit eadem Aimoin. L. I. c. 5. conf. Pontan. *L. V. orig. Franc. c. 7.* P. Bert. *L. I. Rer. Germ. c. 22. p. 163.* Glossar. du Fresne *v. Austr.*

Austrasia, eadem, H. Jun. in Batav. c. 9. pag. 133.

Pro Neustria, Westriam potius vocatam credit Peuting. de Inclinat. Imperii Rom. Sed magis est, ut compositum dicatur ex *Ne-austria*. Cæterum quum Austria ab osten seu orientali plaga nomen acceperit, quare Ivo adversus Septentrionem locat? Respectu, arbitror, Belgii, quod magnam partem Austriæ fecit, quanquam versus ortum longius extensa Austrasia fuit, *Vid. L. Chant. le Febure, Considerations-Historiq. sur la Genealogie de la Maison de Lorraine, pag.* 94.

Ostarriche, regna orientalia versus Orientem trans Rhenum, Ludovici Germanici, initia Imperii Germanici.

Otfrid. ad Ludov. ℣. 3.

Ludouuic ther snello,
thes uuisduames follo,
Er Ostarriche ribtit all,
so Francono Küning scal.

Ludovicus alacer,
sapientia plenus,
Is Orientale regnum (Franciæ) regit omne,
ut Francorum Regem decet.

Osterreich, austria, pars Pannoniæ superioris. Gothofred. Viterbiensis an. 901. pag. 471. *Marchiam Orientalem, i. e. vulgariter dictam Osterich, quam alii dicunt Pannoniam superiorem, ab Ungaris ereptam,*

Digitized by Google

OST.

ptam, Romano Imperio adjecit. Albertus ſcil. Marchio.

Gobel. Perſona Æt. VI. Cosmodrom. c. 38. an. 790. *Carolus Auſtriam à Pannonia ſeparavit, & adjecit eam regno Bavariæ, & deinde Oſtericke quaſi orientalis pars regni dicta eſt.* Scil. reſpectu regni veteris Bojariæ: non reſpectu Pannoniæ, cui eſt occidentalis.

OSTERREICH, Steinweg, Pflaſter, Strasb. Pol. ord. append. p. 7. XXII. Aliàs *Eſterrich*, Pflaſter. *Eſterricher*, Pflaſterer; Viæ eſtreciatæ, Steinwege, Roger. Hoved. Gallis: *chemins eſtreites*, V. Gloſſ. du Fresn. v. *Eſtree*.

OSTORON, Paſcha, Otfrid. I. 22, 5.

Thie ziti ſint ſo heilag,
thaz man irzellen ni mag.
Uuir forahtlicho iz uueizen,
joh oſtoron heizen.

Hæ feſtivitates ſunt tam ſacræ,
ut enarrari non poſſit:
Nos cum reverentia id indicamus,
& Paſcha dicimus.

Id. IV. 9, 8.

Gibot thaz ſi es gizilotin,
thie Oſtoron in gigarotin.

Mandavit, ut attenderent,
Paſcha eis præpararent.

[Tatian. c. 153. 2. *Weizzet thas after zuein tagen Oſtrun uuerdet:* ſcitis quia poſt biduum Paſcha fiet. Idem c. 155. *Fora themo itmalentage Oſtrunu;* ante diem feſtum Paſchæ. Id. c. 157, 1. *In themo eriſton tage thero Oſtruno*, prima die azymorum. Conf. §. 3. 4. c. 192. 3.]

Oſtrum, paſcha: Kero. c. 15. *Fona uuiberu Ooſtrun*, à ſancto Paſcha. c. 41.

Oſtirtag, reſurrectio. Notk. Pſalm. III. 4.

Oſteirfriſking, paſcha, Notk. Pſalm. XX. 3.

[*Oſtfriſcinch*, phaſe. Gloſſ. Monſ. p. 331. lege *Oſterfriſcinch. Oſterfriſcinch*, paſcha. p. 398.]

Etſi verò vox *Oſtern* ex veteri *Urſten*, *urſtendida*, Notk. Pſ. XXVII. ult. ufferſtehn, reſurgere derivatum videtur, Beda tamen aliam originem, de tempor. ratione cap. 3. adfert: Eaſturmonath, qui nunc paſchalis menſis interpretatur, *quondam à dea illorum* (veterum Anglorum) *quæ Eoſtre vocabatur, & cui in illo feſta celebrabant, nomen habuit: à cujus nomine nunc Paſchale tempus cognominant, conſuetæ antiquæ obſervationis vocabulo, gaudia novæ ſolennitatis vocantes.* [Conf. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 464. ſeq.]

Gothis *Pasxa*, *Paska*, Marc. XIV. 12. & 14. Joh. VI. 4. c. XVIII. 28.

OT, OD, OTH, Celtis, Gallis, Britannis eſt Excellens, præſtans, egregius, *Boxhorn. Lex. Brit.* Potens, validus, ſalvus, prævalens, dives.

[Loccenio Lex. Jur. Sueo-G. p. 198. 199. vox *odhe* vel *ödhe* Gotho-Saxonica audit, poſſeſſionem vel proprietatem ſignificans. *Aod*, & *ode* à voce quam Stiernhelm refert, *aud*, eſſentia, ſubſtantia derivanda. Diecmann. Spec. Gloſſ.

OTH.

Lat. Theot. p. 89.]

Oth, facile, poſſibile, Otfrid. IV. 19, 69.

Er zeinta, thes ſie uuas ouh oth,
ſines lichamen tod.

Deſignabat (quod iis etiam erat facile,)
ſui corporis mortem.

Unodi, impotens, impoſſibilis. Otfrid. V. 14, 5.

Unodi iſt iz barto,
ſus frenkisgero uuorto,
Thia kleini al zi ſagenne.

Difficile eſt hoc valde,
ſic Francicis verbis,
Has ſubtilitates omnes efferre.

Conf. inf. lit. U.

Odagan, præditus, v. g. ſumma beatitudine, Iſidor. c. V. 7.

[*Otagiu*, idonea. Gloſſ. Monſ. p. 403.]

Divitiis præditi, Tatian. c. 4, 7. *Otage forliez itale*, divites dimiſit inanes. [Origo vocis petenda videtur, ut à ſubſtantivo *od*, quod facultates notat, fiat adjectivum *odig*, *odag*, facultatibus inſtructus, uti à *froſt*, algor, eſt *froſtage*, algentes, in Gloſſ. Boxhorn. Germanice *froſtig*. Palthen. Not. ad Tat. p. 302.]

Odegun, divites, Otfrid. I. 7, 35.

Thie odegun alle,
ſirliaze er itale.

Divites omnes
dimiſit inanes.

Otakeru, divitum: Kero. c. 53. Conf. Fr. Junii Gloſſ. Goth. p. 73. & ſup. *Akara*.

Odoaker, Nom. Propr. Regis Gothorum, qui occupavit Romam. An. C. 414. [Derivari ab *odegon* videtur poſſe nomen *Odoacri* Ducis Heruſorum, qui florentiſſimum olim Romanorum imperium e Germaniæ oris veniens evertit, cui modicæ facultates in egena gente, divitis nomen facile conciliarunt. Palthen. Not. ad Tat. pag. 302.]

Item Regis Boëmorum, non ab agris vaſtatis, ut habet Speelm. *Gloſſ. v. Acra.*

Otgar, N. Propr. Cancellarii Regis Germ. Ludovici I.

[Huc pertinet quod eſt in Gloſſar. Boxhorn. *gabotagoter*, locupletatus, & *Kiotakota*, præditus. Palthen. Not. ad Tat. p. 302.]

Otmuati, vide *Od.* & *Muat.*

Otwalon, divitiæ, Notk. Pſalm. XXXVI. 3. *Pue an dero erdo, unde ſo uuirdeſt du gefuorot in ſinen otuualon*, inhabita terram, & paſceris in divitiis ejus.

[Supra Lit. A. vox *Aotmali*, opes, divitiæ, è Rhabani Gloſſario eſt relata, atque unde Diecmannus eam derivet additum: nunc vero parum abeſt quin corruptam putem, & *otwali* vel *otwalon* legendum cenſeam, eruditis tamen quid de eo judicent relinquo.]

OTHONIA, amba othonia, L. Sal. T. XI. fi. ſpecies furti vel plagii. Wendelinus p. 109. nomina Malbergiorum & hic fingit. In Baluziana Edit. planè rejecta cernitur. Etiam in MS.

Digitized by Google

OTR.

MS. Reg. non extat. Notanda enim ſunt verba initialia: *In alio pacto*, h. e. in alio Codice MS.

[OTTAR, luſtrus. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

OTR, lutrus, Gl. ASax. MS.

OVANES, fornacis: Kero. c. 1.

Ouenhaus, J. Auguſtan. MS. *Backofen.*

OUGTI, oſtendebat, Jt. *Ougen*, *ougon.* &c. *Ougſiune*, *Ougſiunigo.* v. *Aug.*

Ougazorben, manifeſtare. Tatian. c. 46. 5. *Ni mohta giu ougazorhto gan in thie burg*, non poſſet manifeſte in civitatem introire. Id. c. 69. 8. *Thas ſie inan ougazorahtan ni tatin*, ut manifeſtum eum non facerent. Id. c. 164. 6. *Ougozorhton imo mih ſelbon*, manifeſtabo ei meipſum. [Compoſitum eſt ex *ouga* vel *auga* oculus, & *zorahto*, evidenter, quod ex Gloſſ. ined. citat Junius in Not. MSC. ad h. l. ſive *zuorabt*, oblatus, exhibitus, quod in Willer. extat. Germani nunc dicunt *augenſcheinlich*. Palthen. Not. ad Tat. p. 869.

Oucſiunigaz, evidens. Gloſſ. Monſ. pag. 364.

Ouchſcalpun, ſtibio. p. 329. leg. *Oucſalpun.*

Oucſalpun, collyrio. p. 370. hodie *Augenſalbe.*]

OUE.

OVER.

Ouuerleidig, Dux, Iſid. c. 6. [*Ouuert leididh* in noſtro Iſidoro legitur.]

Overdreffen, ſuperare. vid. *Drephan.*

OVERMITZ, *vermittelſt.* Rupert. Imp. in literis inveſtituræ de Comitatu Limburg ann. 1403. *Bekennen offentlich ouermitz dieſen Brieff.*

Ouirannungiſcobt, ſupervacuè: Gloſſ. Lipſ. ibi Somnerus: *Ab over, Teuton. Sax. Anglis, ſuper; un, particula negativa, ſive privativa; & geſcobt, proventus: ungiſcobt itaque q. d. ſine fructu, fruſtra. Sax. oferunnyt.* überunnüz.

Ouirboriga, prævaricantes, vel potius mandatum ſpernentes: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Conjectura placet; cum inde ſit, quòd contemtus, deſpectio, contumacia Saxonib. Oferbyrneſſe dicta. Mulctam etiam, qua talis contemtus luebatur, comprehendit, quæ Forenſibus noſtris Forisfactura dicta. Uberhören, Verhören*, inobedire.

Ouri, ô wi, auwé, Cæſarius Heiſterb. XI. 41.

[*Marata*, vel OZIHIU, altilia. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Digitized by Google

PAC.

P & B commutantur, unde quod in uno non reperitur, in altero quærendum.

PACE, *thaz* pace *einander geuen*, Fragm. de B. H. ℣. 3804. h. e. benedictionem. Vid. Du Fresn. Gloſſar. v. *Pac. dar.*

[Scherzius in Not. *oſculum pacis* reddit.]

PACHO, BAH, tergum. *indi bah, hint pacho*, poſt tergum: Gloſſ. Theotiſc. Fr. Jun. ad Gl. Goth. p. 57.

[*Pacho*, perna. Gloſſ. Monſ. p. 400. *Pachvueiga*, diſco. p. 399.]

PAD, balneum, V. in *Bad.*

PAD, *fad*, via, *pfat*. Otfrid. I. 18, 94.

Thesſelben pades ſuazi
ſuachit reine fuazi.
Illius viæ dulcedo
poſtulat puros pedes.

verſ. 110.

Thiz iſt ther ander pad.
Hæc eſt altera via.

Id. ad Salom. ℣. 77.

Richte iue pedi thara frua.
Dirigat (DEus) veſtras vias eo mature.

Paſſim quoque alibi in Otfrido occurit.

Notk. Pſ. XXIV. 4. *Dine uuega die grehten zeige mir, unde diniu ſmalen phad kelere mih kan:* vias tuas demonſtra mihi, & ſemitas tuas doce me.

[Inf. Sax. *Pat.* via. *Pad, Patte*, planta pedis. *Pote*, beſtiæ pes. (in German. Super. *Pfote* dicitur) *Pedden*, calcare pedibus. *Padde*, bufo, rubeta major. Anglo-Sax. *Paad, paat*, callis, trames. Stadenius Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 471.]

PADUS, fluvius unde ita vocetur? v. *Boden.*

[*Kachundida* vel PAHNUNGA, indicium. Gl. Monſ. p. 409.]

PAINES, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3619.

Iz wart Gotes hailes.
Iz ne leuete niht uier paines.

Paines an ſpannen, V. Du Fresn. Gloſſar. v. *Panaleta.*

[Schiltero in Not. ad loc. cit. *vier paines* idem eſt ac, quadrupes, *das vier bein hat.* Firmat id Scherz. loco Strikeri, qui ita de hac re loquitur:

Eſn wart vier bains geſehen,
ne niht ſo ſnel ſo valentich.]

PAL, pala, *pfal.* Synod. Francof. an. 794. adjecta Alcuini operibus. pag. 1891. *ad palam nudus fuſtigetur.* V. *Pfälen*, mox. Chron. Königsh. p. 837. 856. Jus Argent. L. III. c. 180. Tengler Spec. Laic. fol.

Pali quibus urbium & caſtrorum ingreſſus muniuntur & ſepiuntur; Du Fresne in verbo: Paletare. Inde *Paliſaden.*

Quibus continentur aquæ in molendinis, unde *Palaticum* pro tributo quod penditur pro jure figendi ejusmodi palos, Du Fresn. Palos dare, ſervitium ruſticorum, ib.

Palas, Capellatium, regio ubi terminales lapides Alamannorum & Burgundionum confinia

PAL.

diſtinguebant. Amm. Marc. L. 18. *Halmſtet*, hodie. V. *Halm.*

Palata, Paliſſade, palorum ſeries. Palitium, Palliciatum, Pallatium, contextus ac ſeries palorum, Wilh. Britt. Philipp. L. VII. V. Du Fr. Gloſſ.

Paletare, ad palum dimicare, Du Fresn. ibid. V. ſupra *Balletiren.*

V. Schubart. de Comit. Palat. pag. 165. P. Bert. *L. II. Rer. Germ. c.* 10.

Phala, caſtellum ligneum. Liber MS. Redituum Eccleſiæ N. Seculi XIV. *Notandum eſt etiam quod in dicta villa B. eſt quædam Phala ſive Caſtellum ligneum & fundi circumpoſiti redacti de pratis in agros frugiferos.*

Phalz, locus judicii. Lib. Salic. Monaſterii Ebersheim. Cap. Judicium Senatus. *Wi man ſol ſizzen uff der phalzen.* Item: *Swas ſachen oder urteile men nüt en kan vinden in den Dinchouen die an das Cloſter hörent, das ſol man zieben her wider uf die phalze zv Ebersheimmunſter vur den Abbet und vur den Voget unde vur die Meigere die an das Gotshus horent.* Chron. Königsh. c. 2, 6. *Capitolium zu Rome das iſt ir pfalze oder Rothus.*

Julii Cæſaris Palatiolum, *Pfälzlin* propè Treveros, Kyriand.

Palburger, pfalburger, usburger, Art. Argent. h. e. cives ad palos, vel extra muros, mœnia, portas: ſuburbicarii, vel extranei. Origo ab hominibus propriis videtur orta, qui rebelles dominis ſuis à civitatibus recepti, Vid. Lehm. Chron. IV. 14. Schopp. Theſ. Feud. p. 50. Niſi à Balo, q. d. ſtreitburger, litigioſi cives, V. ſupra *Balo.* vel à malitia, quod in fraudem præjudiciumque Domini jurisdictionalis aliam civitatem ſuperinducant. *A. B. c.* 16. §. 1. Sed prior originatio verior & ſcripturæ ac pronunciationi conſentanea videtur. Domini ſcilicet perſequentes ſuos ſubditos vocantur Pfalburger, quod ſe ex villis & pagis intra palos urbium recipi paſſi ſint. Viciſſim recipientes urbani vocarunt *Usburger*, i. cives extranei. Attamen quoniam Pfalburgerorum vox ſemper & ubique in deteriorem partem accipitur, itaque veram nominis rationem judico eſſe, quæ à *Balo* & malitia ac fraude arceſſitur, cujus etiam in A. B. expreſſa fit mentio d. Tit. 16. Nec obſtat ſcriptio, quæ priſcis promiſcua. Sic weſtvalen, oſtvalen, & weſtphalen ac oſtphalen. Sed hoc tamen obſtat, quod Comites & Nobiles Imperii in Comitiis Wormatienſibus an. 1521, in ſupplicatione ſuâ rationem denominationem à recipientibus Civitatibus fuiſſe inventam queruntur: *So ein Baur binder eim Grafen, Herrn oder Edelman ſitzet oder güter binder im hat, Und dann derſelbig Bauer in ein Statt zeucht und das Burgerrecht kaufft, der wirt bey den Städten ein Pfalburger genannt und (umb) das er dann ſeine guter an dem end da ſie liegen bauen* (unter ſeiner Schauffel haben) *möge, und von ſolchen gutern kein Steuer oder Gewerf dem Herrn oder Edelman darunter die güter liegen, geben darff.* Pal ſive Pfal igitur etiam Germani vocarunt, quod Romani

Palam,

Digitized by Google

Palam, inſtrumentum ruſticum quo terra colitur, q. d. *Schauffelbürger* vel *Bauerburger*. Eadem vox & à Francis uſurpata *Paele*, ligo ligneus. Lex Salic. t. LXI. L. Alem. 99, 24. Du Fresn. Gloſſar. Pala & Palus. Quod denique confirmant Tabulæ publicæ Pacis provincialis quæ eosdem vocant *Pflog*. h. e. *Pflugbürger*. Udalr. Tengler im Leyenſpiegel fol. 22. alio juramento cives, alio Phalburgeros obſtringi, docet, eo ſcilicet quo Schirmsverwante; Eehalten und hausgenoſſen. ait: *desgleichen ſollen auch die pfalburger und die mitgeding eingenommen, verpflichtet werden. Vnde* Phalburger *ſunt bauren die ire güter unter einem andern Herren gelegen, unter irem pfal, pflug oder ſchauffel behalten, und dem Herrn worunter ſie liegen nichts geben durffen.* Similis abuſus aliquando per Ægyptum & alibi obtinuit, & ruſtici aut coloni ad patrocinia Potentiorum etiam Curialium ſe conferebant, fraudandorum tributorum cauſa, neque muneribus publicis ſatisfecerunt, de quo *t. t. C. Th. de patrociniis vicorum.* XI. 24.

Pflug, ex Pala compoſitum fortè.

PALÆFRIDUS. v. *Balfred.*

PALDEN, v. in B. *Andres uuas mer paldee*, aliud quid non præſumat. Kero. c. 44.

Palinza, palatium, ædes S. Mariæ, Otfr. I. 5, 17. Palatia pro cellis & ædibus monaſticis uſurpatum tunc docet pluribus Du Fresn. Gl. Palatium.

Palinzhus, Prætorium Pilati, Otfr. IV. 20, 6.

Palice, palatium regium, Capitul. Franc. IV. 19.

Palmunden, pro falſo tutore declarare, J. Prov. Alem. cap. XCVI. *Und wirt er überredt, das er In übel getan hab an irem gut, Man ſol In PALMUNDEN, das er nymmermer pfleger noch nyemants Vogt mög geſein.* Vid. ſupra *Balmunden.*

Palswenden, ita vocat contemtim Rolandum Dux Saracenorum in Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 2354.

Rolandus Comes S. Palatii appellatus: convitii loco ſaracenus ipſum vocat Servum ſeu Sclavum Palatii, *Wende* enim nationis Slavicæ nomen à Germanis pro ſervo uſurpatum.

PALESTER, coſpis: Gloſſ. ASax. MS.

[PALMPOUMA, palmas. Gloſſ. Monſ. p. 328. 331. 340.]

PALSTER, pugio, *Dolch.* v. Fr. Jun. ad Willeram. p. 183.

[PALUN, offa. Gloſſ. Monſ. p. 341.

PALZ, pæan. p. 362. 364,

PAN & inde derivata. v. *Ban.*

PANCHLAHHAN. vide *Labhan.*

PANCIER, panzer, J. Argent. c. 110. §. 2.

PANIER, vexillum, V. *Ban.*

Ein furnemen des Reichs Panyr, haubtmanſchaft und mandat uben, auffheben, eſt in Actis Noricis Imp. an. 1470. bellum indicere, gerere.

PANTOFFEL, ſandalium. vide ſupra *Bain.*

[Adde vero ibidem dictis, quæ habet Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 123. ſq. Ita „autem ille. „Lubet hic de dubia adhuc ori„gine vocis *Pantoffeln*, qua crepidas deſignamus, quaedam apponere. Itali *Pantufole*, „Galli *pantouſles* nominant. Pro exotica eam „in Germania habet Hunger. *Vind. ling. Germ.* „*lit. Q.* 7. *a.* Tria eius etyma Menag. *Or. L.* „*Ital. p.* 355. *a.* & *Gall. p.* 551. b. annotauit. „Latinum vnum Turnebi, dici quaſi *pedum in*„*fulas:* alterum Graecum Laſcaris, & Budaei, „apud Picard. *priſc. Celtopaed. p.* 149. plurium„que, quibus Chabot. *in Hor. p.* 285. *b.* iungo, „Gallorum, deflectentium illam ex παντοφελὸς, „*tota ſuber*, vel, quod eorum quibusdam vide„tur, ex παττὸν φελὸν, *calcare ſuberem*, quod „haec prima crepidarum materia fuerit: Ter„tium Germanicum Schilteri, ex eius Gl. Ala„mannico, nondum edito, Menagius adducit. „(videri hoc, quippe nunc editum, ſupra po„teſt. p. 73.) Accedat quartum Italicum Sper„lingii in *Diatr. de crepidis veterum*, Hafn. 1698. „8. ed. & a Gronou. *Theſ. Gr. antiq. IX.* 961.- „976. inſerta, qui a Gothis in Italia hanc vo„cem ex *pan* (prima ſyllaba vocis *bannus*) & *tu*„*fola*, quod Italis res leuiſſima eſt, compactam „ſentit, *p.* 22. Adde Noua lit. mar. Balth. 1699. „*p.* 46. Verum ſtet hic quoque ſuus honos no„ſtrae vernaculae, quae hanc vocem Italis at„que Gallis dedit. Poſterior itaque vocis pars „*tufeln* eſt, *qua Germani aſſeres, e quibus vietores* „*dolia conficiunt, vocant*, teſte Hungero in *Vind.* „*ling. Germ. lit. M.* 5. *b.* Vnde ab hac materia „crepidae ἁπλῶς Su. *töffeln*, Sax. *tüffeln* dicun„tur. Quae vero de priori Schilterus, cuius „etymum, vt omnium lepidiſſimum, Sperling. „*l. c. p.* 19. immerito tractat, adducit, parum „quadrare videntur. Multo propius & ſimpli„cius eſt *Pant*, vinculum, quod Rabanus hic „habet. Itaque *Panttoffeln*, vel vno t, eupho„niae gratia, eliſo, *Pantoffeln*, ſunt tabulae li„gneae, plantis pedum alligatae, quas Latini „*ſoleas*, & Gr. voce *ſandalia* vocabant, *ſimpliciſ*„*ſimum* certe & *antiquiſſimum calceamenti genus*, „ceu merito Bynaeus *de calc. Hebr.* appellat, apud „quem formae caligarum militarium, *p.* 83. 84. „delineatarum planiſſime tabulas iſtas ligneas „ſub pedibus, cum ſuis vinculis, atque adeo „figuram, quas ſic vocare liceat, *pantoflarum*, „qualis initio fuit, exprimunt. Refer huc „ὑποδήματα à Lydio *Syntagm. ſacr. de re milit. L.* „3. *p.* 45. deſcripta & depicta. Calceos autem „cauos dudum a maioribus noſtris peculiari „voce *giſcuobu*, *Schube*, dictos eſſe, ex Tat. „XIII. 23. ſcimus. Iam iſta ſcripſeram, cum „in Leibnit. *Collectan. etymol.* incidens, non „etymum tantum nouum Teutonicum Meie„rianum *P.* 2. *p.* 286. *pantoflas* a *Wandſtaufel* di„ctas (quod tamen longius quaeſitum videtur) „offendi, ſed quoque CL. Eccardum *Praef. p.* „53. plane idem mecum ſentire animaduerti. „Hæc Diecmannus.]

PAND, talpa. Gl. ASax. *it uuandae uuiorpae.*

[PANT vel *Zubil.* Habenæ. Rabani Mauri Gloſſ. n. 1497. unde & *pantot*, in eodem Gloſſ. n. 1857. Diecman. Spec. Gloſſ. p. 123.

PA-

Digitized by Google

PAR.

PANUS, macula â nativitate. *Muttermal.* Rul. in Lex. Chym. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

PAPULLA, malva. Gloſſ. Monſ. p. 414.

PAR, vid. *Bar*, art.

Pærlyſucht, paralyſis. Gold. Tom. I. Rer. Alem. p. 134.

[PARA, nudam. Gloſſ. Monſ. p. 364.

Parer, nudis. p. 358. vide ſupra *Bar.* p. 86.

PARA, feretrum. Gloſſ. Monſ. p. 406.

Paro vel *tragaſtuole* geſtatorio. p. 363. vide ſupra *Baren.* p. 84.]

PARADISI, terra viventium, Notk. Pſal. CVIII. 15. Conf. Otfrid. IV. 31, 52.

Mines ſelben uuiſi
in thaz ſcona Paradiſi.
Meomet modo
in pulchrum Paradiſum.

[Scherz. in Not. transfert:
Meipſum inviſes
in pulchro Paradiſo.]

Id. II. 1, 50. Verbum cum Patre fecit:
Oub himilrichi hohaz
joh paradys ſo ſconaz.
Etiam cœlorum regnum altum
& paradiſum pulchrum.

Paradiſum, Leſia. Gl. ASax. MS. i. Elyſia.

Paradiſus & Cœlum comparantur Tabernaculo & Templo. Notk. Cant. Moſ. ℣. 13.

[PAREMO, erecto. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

PARG. vide *Barrig.*

PARN, filii. Kero. c. 7. *Ubar parn manno*, ſuper filios hominum. *Barn*, infantes. Otfrid. I. 11, 26. XIII. 20. *Mannolih bibarne*, hominum filii. Otfr. I. 6, 30. *Thie fordoron bibarne*, majores progeniti, i. progenitores, Otfrid. I. 5, 15. conf. ſupra *Baren.*

Weſteparn, Fragm. de H. Bell. 3289. v. ſupra *Burt* in *Baren* & infra *Wis*, ſapiens.

[PARRANTO, rigide. Gloſſ. Monſ. p. 352.]

PARTHOT, ſuperbus, *hoffertig*, V. Morhov. de Ling. Germ. II. 7. p. 353.

[PASUN, amitæ. Gloſſ. Monſ. p. 322. hodie *Baſe.*

PAZ, melius. Kero. c. 18. vide *Bat* & *Pezzirun.*

PAZAUUA, Betfagia. Gloſſ. Monſ. p. 417.

PECCHUN, panificus. Gloſſ. Monſ. p. 326. hodie *Bek.*]

PECHERT, vide *Cheren.*

[PEDARSIL, petroſelinum. Gloſſ. Monſ. p. 414. hodie *Peterſilgen.*

PEDENCHAN, metiri. p. 381.]

PEDEKO, vitulus. L. Sal. t. 3, 1. ſqq.

PEDIGE HVI, ſuccidit, Notk. Eſa. XXXVIII. 12. *Uz ih noh lebennes, pedige hui mih Got nider:* dum adhuc ordirer, ſuccidit me DEus.

PEDO, ambæ. Kero. c. 5. *pedo ziti*, utraque tempora. c. 48. *indi peidero rachono*, utrarumque rerum. c. 2.

PEDRIEZZEN, tædium capere. v. *Driuzzan.*

PEGAN, obligare, V. ſupra *Bogen.*

PEGATEN. vid. ſupra *Gaten.*

PEG.

PEHUCTIGEER, ſollicitus. Kero. c. 7. vide *Hugen.*

PEHUOTA. vid. *Hooden.*

[PEIGIRA, Iſtria. Gloſſ. Monſ. p. 417.

PEIGIROLANT, Arnoricus. p. ead.

PEIN *garavui*, ſarabella. p. 342. vide *Bain.*

PEISE, in Bibl. Germ. antiq. byſſus eſt. Prov. XXXI. 22. Luc. XVI. 19.

Peiſim gewand, byſſina ſtola. Gen. XLI. 42. quæ vox ex byſſus detorta videtur, Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 56.

PEISKRES, mordax. p. 410. hodie *beiſſig, biſſig.*]

PEITIT, expoſcit, popoſcit, c. 40. *Peitoot*, exſpectat, Prol. p. 18. c. 7. Kero. V. in *Beiten* & *Biten.*

PEIZEN. vide *Bizzen.*

[PEIZZISTEIN, alumen. Gl. Monſ. p. 413.]

PELANGEN. vide *Langen.*

PELICAN, V. *Scarba.*

PELLELE, pelliculæ, *fellichen.* Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1550. V. *Phellele.*

[Texta pretioſa, vertit Scherz. Not. ad h. l. Eſt enim *Pellele* â *pell*, quod Gothis textum pretioſum notat. Provocat ad Notas ſuas in Rhythm. de S. Ann. ubi ℣. 479.

Her gébite ſinen boldin
mit pellin ioch mit golte.
Donabat amicis ſuis
margaritas & aurum.

Ita vero in Notis iſtis lopuitur: *Pellin* non denotat *gemmas* ſed *purpuram.* Gothis *pell*, textum pretioſum: alii *byſſum* interpretantur, ceu loquitur Verel. Ind. Ling. Goth. Dicitur & *pfeler, pfeller.* Hiſt. MSC. de Tviſtan. p. 145. b.

Da brachte man im getragen
einen mantel gut als ich wil ſagen,
das tuch war ein pfeler gut,
von ſiden rot als ſam ein blut.

Tuuingeri Vocab. Germ. Lat. MSC. *pfeller*, purpura. Id. in Voc. Lat. Germ. coccinus, *rot pfellor.* Hæc Scherzius. Interim Reineſius quoque in Vocab. MSC. Theot. *Pellin* hujus loci vertit. i. e. *perlen.* At in Gloſſ. Monſ. p. 412. extat *Pelliz, robe*, melotem.]

PELLIA, L. Sal. t. 66.

PEN, Britannicâ linguâ Caput. *Pendragon*, caput draconis. Galfr. L. VIII. Rer. Britan. c. 17.

Penemida, prædeſtinatio divina. Notk. Pſ. II. 4. *Daz ſie ſina prædeſtinationem (penemida) dahton ze irwendenne*, quod Ipſius prædeſtinationem meditarentur avertere.

[PENENT, conſummabunt. Gl. Monſ. p. 357.

PEORFAZ. vide *Bier.*

PEPANUM, vel *erdephili*, pepones. Gloſſ. Monſ. p. 322. *pepanno*, peponus. p. 414.

PERALA, unio. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

In PEREGE, in monte. Kero. Prol. pag. 17. V. in B.

PERICH. PERICHKIBILLA. v. *Bar.*

[PERIGE, exterat. Gloſſ. Monſ. p. 354.]

PER-

Digitized by Google

PER.

PERLIN, *Perli*, paralyſis, apoplexia. Keiſersp. Brösl. fol. 41. b. *Si prachten im einen für, den bet das perlin geſchlagen*, offerebant ei paralyticum. aliàs *der tropff* vel *Den die hant GOttes gerürt bet.* item : *S. Valentins ſiechtag*, id. fol. 42. b.

PERSON, perſona. Notk. in Symb. S. Athanaſ. ℣. 4. *Unſemfte iſt ze diutenne perſonam, wanda der namo ferrenan genommen iſt. Do Veteres iu in ſkena ze ſpile ſazen, do uuas uuilon iro delectatio ze fernemenne luctuoſa carmina diu tragœdiæ heizent, An dien uuurden geantrot fletus miſerorum, nab demo underskeite ſexus & ætatis, daz man fictis vocibus getate repræſentationem Priami, alde Hectoris, alde Eccubæ, alde Andromachæ, alde eteliches ſone des Miſſeburi diu fabula ſageta. Wanda die antrunga biſtriones taten ora contorquendo, daz chit, flammendo, unde daz iro Spectatoribus unzimig tuohta, dannan begondon ſie iro anaſiune ferlegen cavatis lignis, diu Latini nu Larvas heizent. Uzer dien ſcullen ſar durh die holi lutreiſtereu ſtimma, unde ſone dieu hiez man ſiu à perſonando, perſonas*, &c.

PERSERO *Chuninge Cyre*, Perſarum R. Iſid. c. 3, 3.

PERT, *Pertir*, vide *Berabt.*

[*In* PESAMIN *cherienter*, in ſcopa terens. Gloſſ. Monſ. p. 334. hodie *mit beſamen kehrend.*

PESUAREN. vide *Suar.*

PESTINAHE, paſtinacum. Gl. Monſ. p. 414.

PETAPVS, vel *chappella*, martyria. p. 375.

S. PETERSFRID. vid. *Frid.*

PETLIN, mendicare, Otfrid. III. 21, 65.

Petlin in giribti
zi fineru eregrebti.
Mendicare recta
ad ejus glorificationem.

[Lege ex MSC. *Pedin*, viarum. Ita Id. Otfr. V. ult. 13.

Ribti pedi mine.
Dirige vias meas.

Verto igitur ℣. 65. *Viarum in rectitudine.* Scherz. Not. ad h. l.]

PETI, *Petilinum*, vide *Bett.*

PETIU. v. *Bet.*

PETOON, orare. Kero. c. 4.

Duruh petes pigihti, pro orationis ſponſione. c. 13. vide *Bete.*

PETTVM, lectulis. Kero. c. 48. V. *Bet.*

PEWARUNGA. vide *Wara.*

PEWENDET. vide *Wenden.*

In PEZZIRA, in melius. Kero. c. 7. *Pezzirum*, meliorem. c. 2. *Pezzirun*, meliores. c. eod. *Luzilemu pezzirun*, paulo meliores. c. 55. *Pezzira*, melius. cap. 1. 2. *Pezziſtun*, optimum. c. 31.

[*Peziro*, magis bonus. Gloſſ. Monſ. p. 353. *Peziro vriunt*, magis amicus. p. 352.

Peziringa, lucrum. p. 351.

Pezirunga, emolumentum. p. 353.

Pezirungo, lucri. p. 373. provectu. pag. 386. melioratione. p. ead.

Peziron, ædificare. p. 392.

Pezirunga, ædificium. p. 386.

Pezirungo, ædificationis. p. 389.

PFA.

Pezirunvuerdes, melioris. p. 396. hodie *beſſeren werthes.*

Pezirun, furia. p. 391.

vide ſupra *Bat.*]

PFAFF, Papa, ſacerdos, clericus. *Pfaffheit*, clericatus. J. Alem. & Sax. paſſim. Hortl. de C. B. G. V. 4, 29.

[*In phapho*, *nogiſeminin*, in cleris. Gl. Monſ. p. 368.]

PFÆLEN, pœna ſtupri violenti, J. Argent. L. III. art. 180.

Kapitul. Francor. L. IV. c. 30. de deſpectu literarum Dominicarum, & ejus pœna : Si ſervus fuerit, nudus ad palum vapulet, & caput ejus tondeatur. L. Longob. III. 7, 1. V. ſupra *Pal.*

[*Phale*, palum. Gloſſ. Monſ. p. 356.]

PFANT, pignus : arrha.

[*In giuuattun zi phantaginomann*, veſtimentis pignoratis. Gloſſ. Monſ. p. 344. Lege *phanta ginomann.* h. e. ut hodie loquimur, *zu pfand genommen.*]

Arrharum nomine certæ pecuniæ datæ, *l. fi. ff. de Leg. Commiſſ.* hinc à Pfant, Pfantius, Pantingus, *Pfännig*, nummus. *Pfening.* Otfrid. III. 14, 182.

Noh oub ni fuartin in thiu thing
mit in nihеinan pfening.
Nec etiam ferrent in forum
ſecum ullum nummum.

Gloſſar. vet. Freheri, quod laudat Goldaſt. *T. I. Rer. Alem.* P. II. p. 254. *Nummi percuſſi, Silibha duruchslagem, das iſt Pfantius*, quaſi dicas, ait Goldaſtus, manualis, ob ejus commoditatem, & neceſſarium & quotidianum uſum. Addo, & propter vetus inſigne manûs ſive palmæ. B. Brakenhofer de Monetis libro nondum edito, à *pfannen*, das ſie hol oder phannenweiſe geſchlagen worden, *Schüſſelphennige.* In Lib. I. Jur. Argent. modo Nummus, modo Denarius redditur *Pfennig.*

Chart. pergam. data Lucæ An. 1393. in Archivo Argent. *Wer ouch derſelben pfennige deheiner ein wenig obngefehrliche geſpalten, alſo das der Spalt nit in die Münſze gieng, den oder die pfennige ſoll man ouch nehmen vor gut und gebe, welche pfennige aber in die Münſze geſpalten ſint, die ſoll man nit nehmen in deheinen wege.*

Denarii novi mentio in Syn. Francof. an. 794. V. & *Gülden.*

J. Alem. Prov. c. 299. *Ein gulden pfennig fur x gros ſilbern pfennig.* i. e. aureus Rhenanus, qui valuit x Schillingos.

[*Phennigo*, ſtateres. Gloſſ. Monſ. p. 339.

Widareinemo phennige, uno ſtatere. p. 329.

Widereinemo phenninge, aſſe. p. 396.

Vonna demo taga phenninge, ex diario diurno. p. 396.

Pfentinc, denarius. Rhaban. Maur. Gloſſ. A. S. *pæning*, denarius. Benſ. G. *Pœnings nomine pecunia tantum numerata ſignificat, â* pœna, *quod eſt cudere, ſignare.* Lundius init. Not. in Verel. Ind.

Digitized by Google

quod omnino genuinum vocis *pfenning* etymum esse censeo, quamvis non ignarus, Goldasto Rer. Alem. I. 254. *Pfænning*, uti scribit, à *behanden*, dictum videri, quod ob commoditatem & necessarium ac quotidianum usum, manualis sit. Lutherus quoque denarii nomen per *pfenning*. Marc. VI. 37. Joh. VI. 7. expressit, certis locis per *groschen* reddens. Diecman. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 111.]

Pfennige erlesen, prohibitum in Ordin. Monet. Argentor. c. 161.

Pfennige geben, tributa dare. J. Argent. c. 94. *der sol XX. jor von der Stat sin eine mile. Und git mit pfennige, er gange mit lichte oder on licht.*

Der pfennig schaden mag, Chron. Königsh. p. 1076.

Engelspfennige, offenburgici, Wimpheling. de Episc. Arg. pag. 8.

Güntzen pfennig, nummus Gunzonis Ducis Sveviæ, hodieque ita à Suevis vocatur. *Goldast. T. I. Rer. Alem. pag. 250.*

Halpenni, dimidius nummus, obolus. V. sup. *Heller.*

Wehrpfennige, *pfundige pfennige deren* I. ℔. *ist* I. *Marck fein:* Aleman. in Consultat. pag. 597.

Böse pfennig, tributum illicitum. Chron. Königsh. c. V. p. 371. de Petro de Hagenbach, Advocato provinciali Austriaco: *Der Peter von Hagenbach der Landvogt gebot in allem lande und steten in sinem gebiete von ieder mos wynes ein rappen zv geben. derselbe rapp ward genannt der böse pfennig, das was ein gros schazung.* Hinc videtur proverbium reliquum: *Er komt wider wie der böse pfennig.*

PFERD. V. *Ros.*

PFERRIG. Bucefalus *in einen yssern pferrig geleit.* Chron. Königsh. c. 1. §. 98.

PFLEGE, cultura. *Pflegbaft*, emphyteuta, adscriptitius, *der der pflege verbafft ist.* J. Sax. passim.

PFVL, *Pfulben*, *Pfulwen*, pulvinus: *hauptküssen*, Goldast. I. Rer. Alem. p. 118.

PFVND, V. *Funt.*

[PHALANZA, Basilica. Gloss. Monst. p. 382. Basilicam. p. 331. Prætorio. p. 398.

PHANNA, patella. Gloss. Monst. p. 322.

Phannum, sartaginem. p. 339.]

PHAR, taurus, Notk. Psal. XXI. 13. *Feizte pharre habent mih umbesezzen*, tauri pingues obsederunt me. Ps. XLIX. 8. *Feiztin phar*, taurum pinguem.

PHASELRINT, *Vasalrint*, taurus. Lib. Sal. Monast. Ebersh. de Curia Dominic. in Grussenheim. fi.

Mit PHELLELE, pellibus ornatus. Fragm. de B. Hisp. ℣. 896. Pellitos Francos vocat Fortunatus vel pelligeros. Lib. IX. 5. Pelligeri veniens Chlodovæi gente potenti. V. Cluver. de Germ. antiq. l. 16. Savaron. & Sirmond. ad Sidon. Apollin. Sup. *Pellele.*

[PHELLOL, pallium. Gl. Monst. p. 333.

Phelloles, pallii. 374.

PHERITAC, Parasceve. i. præparatio. p. 398.

PHERSIBOUM, persicus. p. 414.

PHETTARARA, arietes. p. 340.

PHIGIDO, periculo. p. 386.

PHINOT, attritus. Rhaban. Maur. in Gloss. Est à *phinon*, cruciare. ap. eund. Rhaban. Sax. *Piin*, dolor, *piinigen*, cruciare. Otfr. scribit *Pinon.* III. 19, 48. *UUoltun sie 'nan pinon*, volebant eum affligere, vel cruciare. Diecman. Spec. Gloss. Lat. Theot. p. 38.]

PHLANZA. VZPHLANZA, [*uzflanza* habet nostra editio] plantationes, *gewächs auspflanzen*, Cant. C. 4, 13.

[*Phlanzungo*, plantario. Gloss. Monst. p. 342.

Ubaruuahsana phlanzun, spuria vitulamina. p. 353.

Phlanza, rusticatio. p. 356.

Phlanzun, novellæ. p. 350.

PHLASTRE, luto. p. 322.

PHLIEDES, Bdelii. p. 322.]

PHLIHTER, phlichter. Lib. Sal. Mon. Ebersh. c. de judicio piscandi: *Swenne der Apt varen wil zv houe, so sol er nemen zv W. einen stierman. zv Ranerwiler gescelle einen* PHLIHTERE.

Inphlibt, possessio. Notk. Psal. CXXXIV. 4. *Andere gentes pefalch er Angelis, Israbelem nam er in sin selbes inphlibt.*

[PHLUMARI, vel *arabari*, polymetarius. Gloss. Monst. p. 327.

PHORCIH, peribolus. p. 341.

Phorzib, vestibulum. p. 337.

Phorzibha, pastophoria. p. 361.

Phorzibhe, peribulo. p. 362.

PHORRE, porrus. p. 414.]

Houbit PHVLVINI, cervical, Tatian. c. 52, 3.

[Germanis hodie *ein pfül.* AS. *pyle*, culcitra, cadurcum, pulvinar, cervical. Palthen. Not. ad Tat. p. 371.

Phulavui, pulvillos. Gloss. Monst. p. 339.

Phuliu, pulvillos. p. 385.]

PI, pro. *Pi imu*, pro eo. c. 27. *Pidas*, pro hoc. Kero. 1. ad hoc. Gold. *Pi libes arnungu*, pro vitæ merito. c. 62. Id. Otfr. IV. 4, 4. passim.

Pi, sub, Symbol. Apost. Vet. *Kenothaffat ward pi Pontio Pilato: unde bi imo an crucem gestabter.* V. Fr. Jun. Gloss. Goth. *Bi.*

Pi, Per, V. *Bi.*

[*Pi mir*, circa me. Gloss. Monst. p. 358.]

PIAHSTABA, [*Puahstaba* habet Kero. c. 58.] litteras. Kero. V. *Buab.*

PIBOT, præceptum. c. 4. mandata. c. 2. præcepta. cap. eod. Prol. p. 16. *Piboto*, præceptorum. Prol. p. 15. Kero.

[PICHENNENT, resipiscunt. Gl. Monst. p. 381.

Pichennit, resipiscit. p. 388.

Pichennenta, resipiscentes. p. 378.

Hinteret PICHERTES, conversus. pag. 393. adde *retrorsum.*

Hinter sich pichertiu, conversa retrorsum. p. 394.

PICHLEIP, convaluit. p. 393. vide *Gicleiptin.*

PICHNAT, satisfactionem. p. 378.

PICHOROT, probetis. p. 395. probate. p. 397. vide *Choron.*]

PICHUEME, proveniat. Kero.

[*Pervenit* notat apud Keron. c. 7.]

Picheme, perveniat. Kero.

[*Piuche-*

Digitized by Google

PIC.

[*Piucheme*, perveniat. habet Kero. c. 11.]

PICHIN, *Piken*, Ekkeh. Jun. de Caſ. S. Galli. c. 5. *Hominem dicto citius corripiunt, cultellos, ut ludicrum, quod Teutones Pichin vocant, in coronam ejus facerent, antequam capite eum plecterent, exigunt.* Gloſſarium Freheri: *Picken, ſcabere, pungere.* Non ludi ſpecies, ut hîc vult Goldaſtus, ſed illuſionis fuit, in Clerici tonſuram. Belgis Pickeln aſtragali, tali luſorii.

Pike, ortpike, Fr. de B. H. 3132. V. v. *Ort.*

PICRABAN, ſepelire. Kero. c. 4.

PICURTE, cincti, Kero. c. 22. (hodie *begürtet*) ſuccinctis. Prol. p. 17.

PIDACHTA. v. *Dag. Dak.*

[PIDEMO *bertuome*, conſulatu. Gloſſ. Monſ. p. 373.]

PIDENCHEN. vide *Bithenken.*

PIDERBIT, expedit. c. 6. *Piderban*, expedire. c. 64. 65. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *Piderbit*, expediet. Prol. p. 15. *Dera piderbun ſuanit*, utile judicaverit. c. 32. *niſt piderbi*, non erit utile. c. 42. *Piderbi*, utilitas. c. 65. *pado piderbi*, balneorum uſus. c. 36. *piderbii*, utilitatis. c. 2. *Piderbidoom*, utilitatibus. c. 3.]

vid. ſupra *Biderbi.*

PIDEROLIUPI, gratia. Gloſſ. Monſ. p. 363.

PIDEROGIUUERIDO, procacitate. p. 384.

PIDIRPI, compenſatio. p. 377. fructus, pag. 378. muneris. p. 387.]

PIDIU, ideo. Prol. p. 18. c. 7. quoniam. c. 7. eo quod. c. 57. *Enti pidiu*, ideoque. c. 2. Kero. *Bithiu*, ideoque. Otfr. ad Ludov. ℣. 32. *bithiutbaz*, ideoque. Otfr. I. 17, 5. *In zithiu*, ſane. Otfrid. II. 12, 125. vide ſupra *Bithiu.*

PIDRUCHIT *uuerdan*, oppreſſum iri. Gloſſ. Monſ. p. 347. vid. *Drug.*]

PIDUINC, *Piduingen.* vid. *Dwingen.*

PIERWIRDY, reverentia. Kero. v. ſup. *Erw.*

PIEUIN, V. *Bibun.*

[PIEZA, peta. Gloſſ. Monſ. p. 414.

PIFAHE, comprehendant. Kero Prol. p. 17. *pifabit*, occupatiorem habet. c. 53.

Fora ſi PIFALDAN, provolvantur. Kero. c. 35.

PIFOLAHANEEM, creditis. Kero. c. 22.

Pifelaban, committere. c. 4. *Pifolachanes*, commiſſi. *Pifalabanemu*, commiſſo. c. 42. *Pifolabanaz*, commiſſum. c. 31. 63. *Pifolabanero*, commiſſarum. c. 2. *Pifalaban*, commendent. Kero. [*Pifelaben* habet Kero. c. 67.] Conf. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. in voc. *Anaſilban.* pag. 51.

[Adde ex eodem Kerone: *Iſt pifolaban*, committitur. c. 2. 65. *des chortres imu pifolahnes*, gregis ipſi commiſſi. c. 2. *pifolabenem*, creditis. c. 27. hodie *befeblen.*]

Pifolabanlicho puah, literis commendatitiis. c. 61. vide ſupra *Bifolaban.*

PIFINDUNGU *des meiſtres*, experientia magiſtri. Kero. c. 1.

PIGIHTI, ſponſione, c. 13. promiſſione. c. 58. Kero. *deomuat libba pigiht*, humilis confeſſio. Id. c. 7.

Pigihtaro. vid. ſupra *Geban.*

Pihte, confeſſio, *beichte*, Fr. de B. Hiſp. ℣. 1963.

PIG.

[PIGO, acerbus. Gloſſ. Monſ. p. 346.

Ulfint uuara PIGMAN. Ventoſus homo. p. 413.

Ni PIGIPIT. non dimittet. p. 323.

PIGRAPANER, humatum. p. 383. defoſſus. p. 347.

PIHALSIDU, amplexum. p. 370. *Pihalſit*, amplexibus. p. 351. vide *Hals.*

Ibu PIHALTE *mih*, ſi obſervavero me. Ker. c. 7.

Pihaltida haben, obſervationem habere. c. 49.

Pihaltidu, obſervatione. c. 3. 60.

Pibeialt, obſervabat. c. 7. forſan legendum *pibialt.*

Sin PIHEFTIM, occupantur. Kero. c. 35. vide *Haft.*

PIHEIZ, conjuratio. Gloſſ. Boxhorn. id eſt promiſſum mutuo juratò datum. Palthen. Not. ad Iſid. p. 399.

Piheiz, conjuratio. Gloſſ. Monſ. p. 333. 337.

Pihezes, conjurationis. p. 375. lege *Pibeises.*

Pibeize, devotione. p. 366.

Pibeizotot, conjuraſtis. p. 326. vide *Heizen.*

PIHUCTIGER, ſollicitus. Kero. c. 58. *Pibuchikemu kepruader*, ſollicito fratri. c. 47. vide *Hugen.*

Daz er PIHWARBE, ut avertat. Kero. c. 38.

PIHULITEMO *tranche*, amicto poculo. Gloſſ. Monſ. p. 405.

PIHUOROTI, violaſſet. p. 327. *Pihuorot uuerdent.* violabuntur. p. 333. vid. *Huarren.*]

PII, ſecus. Kero. c. 7.

PIKINNES, inchoas. Prol. p. 16. *Pikinnit*, incipit. c. 9. *Si pigunnan*, incipiatur. c. 18. Kero.

Pikinneen, cœperint. c. 2. Kero. Leg. *Pikinneen. Si pigunnan*, incipiatur. c. 18.

[Adde ex eodem Kerone. *Pikinne*, incipit. c. 11. incipiat. c. 7, *pikinnen*, incipiant. c. 11. *pikinnantemu*, incipiente. c. 8. 38. *ze pikinnanne*, incipienda. Prol. p. 16. vide ſupra *Bigan.*]

PILAD *qbuedan*, verbi gratia. Kero. cap. 24.

So piladi qbuueden, ut verbi gratia. c. 63.

Pilidi, formam. c. 2. *Kepilide*, conformet. c. eod.

Piledi, exempla. c. 7. 60. [Auctoritas. Rab. Mauri Gloſſ. v. Diecman. Spec. Gloſſar. pag. 42.]

Pilade, exemplo. Kero. c. 61.

Pilidonte, imitantes. Gloſſ. vett.

[*Pilidari* vel *bavanari.* plaſtes. Gl. Monſ. p. 335.

Pilidi, plaga. p. 322. judicium. p. 321.

Vide ſupra *Bilidi.*

PILAK *ſib*, adcubanti. Gloſſ. Monſ. p. 411.

Pilegara, concubitores. p. 388.

PILANGANEMO, perpetim, cottidie. pag. 411. deorſum. p. 359.

PILARNA, tres ordines. p. 342.

PILEGIT, obdurat. p. 334.

Mit ſeganſun pilegita, cum falcibus. p. 364.

Mit iſarna pilegita vuagana, ferrata carpenta. p. 327. *Mit iſarna pilegitin*, falcatis. p. 324.

PILICCAN, opprimere, p. 360.

Piliccenter, opprimens. p. 319. 360.

Piliccemes, cognoſcamus. p. 319.

PILIHVUEPP, textrinum. p. 358.]

PILINNAN, ceſſari. c. 6. Kero. v. *Bilinnan.*

PILOH, clauſura. c. 6. *Pilobbir*, clauſtra. c. 4.

Digitized by Google

PIL.

[*Piloh teoro grimmero*, clauſtros caveæ. Gloſſ. Monſ. p. 407.

Pilobbaneem, incluſi. c. 1. Kero.

PILOSIT *vuerdan*, ſpoliari. p. 362. forſan: ſpoliari veſtibus, *blöſſet*, *entblöſſet werden*, hodie dicimus nudari, denudari.]

PILIBEN, remanere. *Pilibe*, manet. Kero. V. *Leiben.* & *Biliben.*

PILIGRIM, peregrinus. Kero. [*Pilgrim* legitur in noſtro Kerone. c. 61.]

PILIHCHET, diſplicuerit. Kero. cap. 18. [Scherzio in Not. videtur legendum: *ni pilihchet*, vel *miſpilichet.*]

PILLEN, *bellen*, latrare, Notk. Pſal. XXI. 21.

PIM, ſum. cap. 6. 7. *ſe az pim*, ecce adſum. Prol. p. 17.

Pirumes, ſumus. Prol. p. 15. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *Pirum kilerit*, docemur. c. 7. *pirum kiuurchit*, operemur. c. 4. *pirum kitemprot*, temperemus. c. 49. *pirum piuuerit*, prohibemur. c. 7. *pirumes*, erimus. Prol. p. 18. *ein pirumes*, unum ſumus. c. 2.]

Vide *Bim* & *Birum.*

PIMENTON, aromatibus, C. Cant. 3, 6. *Gepimentadon uuin*, vinum conditum, idem p. 147. n. 62.

Kunſtige pimentaren, Apotheker, Vœgel. Cant. Cant. 5, 13.

V. Gloſſar. Du Fresne *Pigment.*

[*Pimmtono*, odoramentum. Gloſſ. Monſ. p. 335. legendum haud dubie *pimentono.*

PIMEINTA, propoſuit. p. 341. judicavit. p. 396. præordinavit. p. 366.

Pimenta, propoſuit. p. 366.

Pimeinta, conſecravi. p. 350.

Pimeinta, præordinati. p. 365.

Pimeinent, conferant. p. 376.

Pimeinido, proſecutione. p. 382.

Cheiſarlibha pimeinida, decretum Imperatorium. p. 342.]

PINA. vide lit. B.

[PINAHTET, obſcuraverit. Gl. Monſ. p. 357.

PINAZAHE vel *ſabarabe*, in papyrione. p. 320.

Ni PINIMIT, non præjudicat. p. 374.]

PINEMIN, Pronomen. c. 2. Kero. V. *Namum.*

[*Pinemin*, nominatim. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

PINNUZUN, aromata, *binnuzſalbon*, unguenta aromatica. Tatian. c. 214. & 216. v. *Salbon.*

PINEBOM, Pinrat, Fragm. de B. Hiſp. v. 1465.

Thiz heizzet ther Pinrat,
wand iz alles gevrumet ward
Under eineme Pine böme.

[*Pinus*, arbor. Belgæ dicunt, *Pijnboom*, *pijn-appelboom.* Angli *a pine-tree.* Anglo-Sax. *pinn-treowe.* Scherz. Not. ad h. l.

Pinpoum, tinum. Gloſſ. Monſ. p. 370.

PINOMAN, *derogatum.* Gloſſ. Monſ. p. 378. *In pinomani*, in condemnatione. p. 359. *ni pinimit*, non præjudicat. p. 374.

PINOZ, papyrum. p. 383.

PIN.

Pinozinen, papyrus. p. 334.

PINOZ, juncus. p. 335.

Pinuz, de junco. p. 412. Male ſupra p. 106. dictum, forſan legendum eſſe *Pi nuz.*

PINTAN, laqueare. p. 384.

PINTARA, ſtratores. p. 328.

PINUISTI, reſciſſet. p. 326.]

PIOMARINA, dejectio in mare, L. Sal. t. 44, 13.

[PIOST, coloſtrum. Gloſſ. Monſ. p. 413.

PIPAR, Caſtor. p. 414.

PIPERGENT, celaverunt. p. 344.

PIPIRNET, erigite. p. 359.]

PIPORAKEMEES, pavemus. Kero.

[In ipſo Kerone *Piporakemes* & *piporakemees*, cavemus notat. c. 7. it. *piporageen*, cavere. c. eod. *Piporgee*, caveat. c. 61. *zi porgemme*, cavendum eſt. c. 7.

Kaſaget, PIPRUNGRAN, delata. Gl. Monſ. p. 412.

PIPUNTANER, illaqueatus. p. 351.

PIPURGE, eveniat. p. 338.

PIQUAM, refloruit. p. 348.

Piquamot, refloruiſtis. p. 386.

PIQHUUEMEN, perveniat. Kero. c. 63.]

PIR, *pier*, lumbricus: Kilian.

[PIRATIDA, conſpirationes. Gloſſ. Monſ. p. 403. conſpiratio. p. 404.

PIRAPHTO, clauſa. p. 387.

PIREGANET, compluta. p. 344. hodie *beregnet.*

PIREHTE, bene iraſcor. p. 344. probabiliter. p. 374.]

PIRIG, *Berig*, V. *Baren.*

[PIRIGI, frumentum. Gloſſ. Monſ. p. 391.

PIRIBOUM, pirus. p. 414. *birnbaum.*

PIRGLICHO *kuriſezzida*, civiles diſpoſitiones. p. 403.

PIROMAN, Ambro. p. 412.

PIRTUNNA, eulogiæ. p. 402.]

PIRUM vide lit. B.

[PISARGIDU, proviſione. Gl. Monſ. p. 392.]

PISAUFIT SI, abſorbeatur. Kero. c. 27. *Erſteuffen. Piſuuffit*, demergit. c. 7. vide *Biſoufit.*

PISCAUUUOHE, conſideret. Kero. c. 55. *zi piſcauuuonne iſt*, conſideranda eſt. c. 48.

[*Ethesuuaz merun ſpoti piſcauuan*, aliquid profectus proſpicere. Gloſſ. Monſ. p. 401. vide ſupra *Biſcouuon.*

PISCERITE, deditos. Gloſſ. Monſ. p. 393.

PISCERMARUN, ſub tutoribus. p. 395. *beſchirmen*, hodie tueri.

PISCINIT, percutiet. p. 398.

PISCINTA, decorticavit. p. 343.

PISCIRMTA, zelatus ſum. p. 345. zelatus eſt. p. 343.

Piſcrinta vel *anadota*, zelatus eſt. p. 361.

PISCOLTAN, confunditur. p. 393. *piſcoltan uuerdan*, notari. p. 380.

Piſcoltan vuirdit, denotabitur. p. 354.

Piſcoltaman, confutemur. p. 381.

PISCORANIU vel *girouphtiu*, depilatus. p. 340]

PISEHE, conſpiciat. Kero. c. 31.

[PI-

Digitized by Google

[PISIGALTA, obſignavit. Gl. Monſ. p. 342. *Piſiglit*, ſignatum. p. 337.
PISIHANIU, ſiccus. p. 362.
PISIMUAZ, olfactoria. p. 322.]
PISLAHT, dragma, Gl. vet. quantum quis manu complecti poteſt, Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 424.
[PISLUCH *in ſtoche*. ſtinxit in ligno. Gloſſ. Monſ. p. 366. hodie *In ſtock ſchlagen*.
PISLEHIT, oppilabit. p. 349.
PISLIFTEN. vide *Sleif*.
PISMAHETOMM, ſorduimus. p. 347.]
BISMAIT, unxit. Goth. Joh. IX. 11.
PISMEROT, inridet. Kero. c. 58. conf. *Biſmer*.
PISMIZ, macula. Prol. p. 18. *Piſmizze*, contagiet. c. 28. Kero.
[*Piſmizi*, circumleviſti. Gloſſ. Monſ. p. 340. hodienum in uſu eſt *beſchmizen*, maculare.
Piſmizani, tinctione. Gl. Monſ. p. 380.
PISONTIU, laſciviens. p. 343.
PISORGIDA, circumſpectionem. p. 355.
PISPEHON, conſiderare. p. 324.]
PISPRAHHO, detractiones. c. 65. *Piſprehhon*, detractorem. c. 4. Kero. *BiRodgan* Goth. obtrectare, murmurare, obloqui, *Rodgan*, loqui. Belgis, *Unbeſproken menſch*, homo inculpatæ vitæ, integer.
[*Piſprabban*, derogare. Gloſſ. Monſ. p. 389. *piſprabbot*, derogaſtis. p. 340. detraxiſtis. p. 347. *piſprabbent*, obloquuntur. p. 379.
Piſprabbara, canes. p. 346. quæruloſi. p. 370.
Piſprabbo, detrectatione. p. 364. obtrectatione. p. 332. laceratione. p. 386. *piſprabbun*, maledictas, p. 346. *Piſprabba*, derogatio. pag. 376. offenſionem. p. 379. detrectationem. p. 357.
Piſprabbæro, obtrectatorum. p. 319. *piſprabbarun*, obtrectatoribus. p. 331.
Piſprabbaler, bilinguis. p. 356. *Piſprabler*, bilinguis. p. 352. *piſprabalen*, bilinguem. p. 354.
Piſprabaliu, lingua tertia. p. 356.
Piſprehhan, detrahere. p. 322. lacerare. p. 324. *piſprehhent*, detrahant. p. 325. *piſprehhanten*, detrahentem. p. 349. *Piſpribbit*, obtrectat. pag. 351. *Piſprechant*, detractant. p. 398. *piſprehhe*, mordeat. p. 387.
Piſrabbun, morſibus. p. 332. forſan legendum *piſprabbun*.
Piſprobban uuirdit, cæditur. p. 351.
Conſ. ſupra *Biſprach*.
PISPURNIDA, occaſionem. Gloſſ. Monſ. p. 389. vide *Spurnedo*.]
PISSE, byſſus. Fragm. de Bell. Hiſp. ✠. 1551.
[PISTANTE, remaneat. Gl. Monſ. p. 358.
PISTICHI *uuard*, condita eſt. p. 320.
PISTUMPLAN, detruncaſſe. p. 341. *piſtumplit*, abſcidit. pag. 373. *piſtumpliter*, abſciſſus. p. 373. *piſtumplit vuerdan*, præcidi. p. 363. hodie apud Suevos *verſtümplen*.
PISUALTA, obturavit. p. 359.
PISUCTER, adductus. p. 342.
PISUONIDA, regreſſus. p. 356.
PISUERIO, teſtificor. p. 399.]

PISWERI, obſecra. Kero. c. 2. *Piſuuerran*, obſecrare. c. eod.
Biſwara Goth. adjuro. Marc. V. 7.
PISWICH. vide *Swich*.
PISWICHANER, deceptus. Kero. c. 59.
[PITAN *vuerde*, obſtruatur. Gl. Monſ. p. 378.
Pitat, ambitum. p. 362.
Pitati, recluſiſſem. p. 341.
PITE, expectet. Kero. c. 49. vide *Biten*.
PITEILTE, privati. c. 24. *Piteilit ſi*, privetur. cap. eod. Kero.
[*Piteiles*, defraudes. Gl. Monſ. p. 355. *Piteilit*, fraudari. p. 356. defrauderis. p. 355. *piteilit uuerden*, proſcribantur. p. 373. *Piteilit vuirdit*, defraudabitur. p. 357.
Piteilida, *odo nama*, privatione. p. 402.
PITRAHTARI, ponderator. Gl. Monſ. p. 351.
Pitrahtido, circumſpectionis. p. 386. *pitrahtida*, ponderatio. p. 356.
Pitrahtos, ponderaris. p. 380. *pitrahton*, circumſpicere. p. 394. hodie *betrachten*.
Kapizzes PITRES *zangares*, mordacitatis. p. 410. *Gebeiſs bitteres zanckes*.
PITRUGI, impoſuiſti. p. 326. dementaſſet. p. 365.
Zi pitruganne, imponendum. p. 380. *Zi pitrugidu?* quare impoſuiſti nos? p. 319.
Pitrogana, fruſtrati. p. 383.
Pitrukida, deliramenta. p. 413. vide *Driagen*.
PITTAN, agere. p. 383.]
PITTES, depoſcas. Kero. Prol. p. 16. *Pittan*, petere. c. 38. *pittames*, rogemus. Prol. pag. 15. *pittantemu*, petenti. c. 31.
PITTEPEST, opprimas. Notk. Pſal. LXXIX. 6.
[PITUMPTA, contenebrati. Gl. Monſ. p. 322.
PITUNCLENT, reverberant. p. 390.
PITUONTES, obturantis. p. 349.
PITURNA, confuſi. p. 363.
PIVAND, involvit. p. 395.
PIVAHENT, concludent. p. 337. *pivahenter*, perſtringens. p. 342. *Pivangan vuirdit*, amicietur. p. 338. *Pivangana*, accincti. p. 342. involuti. p. 345. perfuſam. p. 322. obſtiti. p. 384. *Pivench*, illaqueavi. p. 338. vide ſupra *Bifangan*.
PIVALA, delegavit. p. 328.
PIUGIN, ſinu. p. 383. 388.]
PIUHT. vid. *Gehan*.
[PIVILTUN, excoriaverunt. Gloſſ. Monſ. p. 344.
PIVINDO, didicero. p. 358.
PIVINSTRIT, obtenebratæ ſunt. p. 343.
PIUNREHTE, perperam. p. 377.
PIUNSCULDI, indebite. p. 391.
PIVORA, nudius tertius. p. 325. *Pivore*, retro. p. 381.
PIVULLUN, conſtupraverunt. p. 336.
PIVURI, in poſterum. p. 352. cras. p. 320. retro. p. 321. in longinquum. p. 327.
PIVURIFLIOZENTEN, juxta præterfluentes. p. 335.]
Fora PIWALDE, provolvatur. Kero. *vorwalzen*.

Digitized by Google

PIW.

[*Bifaldan*, provolvatur, legitur apud Keronem. c. 44.

PIUUALGOTEN, volutatum. Gloss. Monf. p. 359.

PIUUALZAN, plecti. p. 410.

PIUUAN, æstimationem. Gl. Monf. p. 404. suspicio. p. 408. *upilen piuuanim*, suspiciones. p. 401.

PIVUARRAN, probare. p. 367. hodie *bewähren*.

PIUUARTE, revera. p. 409.

PIUUELLANTER, temerarius. p. 403.

PIVUERFAN, obruere. p. 404.

Pivurffin, obdurent. p. 331.

Piuvrfin, replerent. p. 358.

Pivurfun, oppreſſerunt. p. 322.]

PIWERI, prohibe. Kero. Prol. pag. 17. *Piuuerte*, prohibeat. c. 7. *Piwergem*, prohibeant, c. 64. *Piwerit*, prohibuerit. cap. 31. *tuan pirum piuuerit*, facere prohibemur. cap. 7. hodie *verwehren*.

[*Upi iniz piuuerit uuard*, ſi vero prohibiti ſunt. Gloss. Monf. p. 402.

Piuverido, velatione. p. 378.

PIUUINTE, involvat. Kero. cap. 59. vide inf. *Wint*.

PIUUOLLANA. vide *Wollon*.

PIUURUHTI, merito. Kero. c. 7. vide *Werab*.

PIUUNTANEMO *anaſiune*, conſtricto vultu. Gloss. Monf. p. 399.

PIUUNTER MIHHILERO, præ miro. pag. 393.

PIZALAN, relaxare. p. 393.

Pizalter, connumeratus. p. 364.

Pizalten, computatis. p. 366.

PIZEILIT, adſcribit. p. 356.

PIZELLAN, ſubrogare. p. 379.

Pizelit, tribuit. p. 385. 391.

Pizelle, tribuat. p. 394.

Pizellent, tribuant. p. 388.

PIZIGANER, inſimulatus. p. 380.

Pizigan vurdit, ſimulatur. p. 400.

PIZOUPROTA, faſcinavit. p. 386.

Pizugun, retraxerunt. p. 343.

PIZUNNO, ſepiam. p. 394.

PLAGENT, ululabunt. Gloss. Monf. p. 322.]

PLANARAT: Plin. L. 18. c. 18. aratra rotulis inſtructa, inventum Gallicum, dicta ab ipſis *Planarat*. al. *Plummarat*. emendat Abr. Mylius de Ling. Belg. add. ad c. 21. *Pflugrat*. v. Rad.

[PLANCHAZ, equus pallidus. Gloss. Monf. p. 370. hodie *blank*.]

PLANDEN, v. *Blanden*.

PLANTZEN, v. *Blanden*.

[*Planzun*, plantaria. Gloss. Monf. p. 388.]

PLAPHART, *Plaphardus*. v. Blappert.

PLARREN, Notk. Pſalm. LXVII. 31. *alſo die chuoe, die dien plarren folgent*.

PLASEN, vide *Blaſon*.

Anaplaſannes, inſpirationis. Kero. c. 20. *Fubtem plaſtim*, humectis flatibus, Hymn. 2, 2.

Platoon, flaverunt. Kero Prol. p. 18. leg. fortè *plaſoon*.

PLA.

PLATONIS mentio ap. Notk. Pſalm. CIII. 12. Pſ. CVI. 4. CXL. 6.

PLAUTE. Diplom. Joh. Com. Sponh. 1331. *Wer nit en hat ein panzer und ein pferd ſol geben* 5. §. *Müntzen*. *Wer nit enbat ein Plaute zv einem Hengſt, der ſol geben* 10. §. *Muntz*.

[PLAVUAZ, lividum. Gloss. Monf. p. 383. *Plauuaz*, *falauuaz*. flauidum. p. 410.]

PLAZ *in*, ignoſce illis, Notk. Pſalm. XXVII. 2. conf. ſupra *Biliazen*.

PLECCHIZINTE, coruſcans, Notk. Pſal. CI. 26. v. *Blechen*.

[PLECHIR, phylacteria. Gloss. Monf. pag. 397.

Pleb, idem. p. 375.

Pleb, laminis. p. 328.]

PLEGAN, hegen, fovere. Orfrid. IV. 24, 56. *Falſes an theme herzen pleget*. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1025. *Thaz ih ungetruwe plege*. id. ℣. 1416.

Plah, Pflag, pflegete, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2699.

Plegi, exercet, Otfrid. V. 19, 78.

Giborganero dato,
ni pligit man biar nu drato.
Occulta facta,
non exercentur hic ullo modo.

Præeſſe, regere, Rhyth. de S. Annon. ℣. 117.

Daz her einir ſo herin ſtedi plegi.
Quod uni tam præcellentium urbium præeſſet.

[PLETACHA, Runicis & lappa. Gl. Monf. p. 412.

PLETIR, elatæ. p. 353.

PLETIR, ſpatulas. p. 322. 411.

Puob pletir, ſcedulis. p. 407.

Mit Lorpaumes pletirum, *haupit pantu kachronot*, laureatus. p. 406.]

Pletirun, foliis. Kero. c. 48. Notk. Pſalm. I. 3. *Pleter*, folia.

[PLETUCHA, labacium. Gloss. Monf. p. 414.

Plidon, Antron. p. 413.

Plintislich, cæcuba. p. 414.]

PLIWES, plumbi: Kero. c. 1.

[*Pliinen cholpon pivillan*, plumbatis tundi. Gl. Monf. p. 407.

PLODES, paveas. p. 323. *Ploden*, paveſcant. p. 342. Hodie *bloede*, timidus, pavoris plenus.

Ploden, ſolutis. p. 327.

Plodi, diſſolutionem. p. 362.

PLOHAN *vurtun*, plicabantur. p. 340.

PLOMA, roſa, violæ. p. 409.

Plomun, floribus. p. ead. hodie *blumen*.

Plumlihemo, vel *garabotemo*, plumario (opere.) p. 321.

PLUGENIU, florentia. p. 331.]

PLUAGI.

Pluchheit. } v. Bluagi.

Plug. }

Sin Kapluan, vapulent. Kero. c. 45. V. *Bloven*.

PLUASTAR, ſacrificium, v. *Bloußtar*.

PLUSLAIP, v. Blot.

PLU-

Digitized by Google

POD.

PLUMAE, prunus, Gloss. ASax. MS. pflaume.

[PODAME, fundum. Gloss. Monf. p. 336.]

POEDIBERGAE, elleborus, Gl. ASax. MS.

POETA, pro Philosopho κατ' ἐξοχήν, Geil. Narrensch. f. 10.b *Er sei ein Theologus, oder ein Juriſt, oder Arzet oder Poëta.*

PÖH, *wolgeslagen*, Carm. de B. Hisp. ℣. 1546. v. *Boge.*

PÖL, lutum. Vetus Versio Psalm. XVII. 43. *und ih mynre sie als den staup vor dem winde. und die liegen als ein pol der geplanzet ist.* Lat. ut lutum platearum delebo eos. & Gr. & Hebr. Unde hæc diversitas? vitium est veteris versoris Germanici qui pro *platearum*, legit plantarum. Et pro *die liegen* legendum *tilige.* Notkerus ita reddit: *also thaz horo an dero Strazo fertiligon ih sie.*

POLL, amasius, concubinus. Kilian. Fr. Jun. in Willer. p. 209. v. *Bul*, procus.

POLONORUM prima mentio, Vorb. T. 6. p. 471. Plura de iis T. 8. p. 337. p. 345. p. 363. p. 531.

POLANAN *then stetigon*, stellam polarem, Otfrid. V. 17, 62. & leg. *Polaran.* [*Polaran* legitur in nostra editione.]

POLDER, paludosus locus, Gibson. ad Chron. p. 12. v. Kilian.

POLSTAR, capitale. Kero. c. 55. V. sup. *Bolstar.*

[*Polstron*, capitibus. Gloss. Monf. p. 321.

Polstarli, epistilla. p. 328.

POLZI, pultes. p. 322.]

POMPE, organum pnevmaticum, quo aqua hauritur, *pompen*, tentinare.

POPAEG, cucumis: Gl. ASax. MS.

[PORATIURIN *ist*, minus est. Gloss. Monf. p. 392.

Poravilo, non magnopere. p. 327.]

PORAKEE, cavet. c. 2. *ze porgeene ist*, c. 7. *ze piporgenne ist*, c. eod. cavendum est. *Piporgee*, caveat. c. 61. *Piporageem*, cavere. c. 7. *Si kiporket*, conventuri. c. 53. *Porgon iro selbero*, observationes propriæ, Notk. Psalm. CV. 39. v. sup. *Borg.*

PORÉBALDON, audacter, Notk. Psalm. CXXXIX. 6. vide *Bald.*

[PORSTIROM, jaculis. Gloss. Monf. p. 410.]

PORTASPERE, Nom. Propr. Fr. de B. Hisp. ℣. 2265.

Thurh thie porte, Fr. de B. Hisp. ℣. 2816. pars galeæ.

[*Porte*, margo, extremitas: hodie *bord* dicimus. Pro hac voce Stricker juxta MSC. Argentin. habet, *des Schiltes uuand:* juxta Lizel. autem MSC. *des Schiltes rant.* Scherz. Not. ad h. l.]

Porzicha, porticus, Otfrid. III. 4, 14.

Then bisiangun umbi,
porzicha finfi.
Hunc (lacum) continebant circum,
porticus quinque.

Conf. c. 22, 10.

Port. Geiler. Jrr. Schaf. *also gnaw mit Got rechnen und bloss wellen auf dem port gon, und nit me gerad wellen tun weder was dir Got geboten hat.*

POR.

[PORTIN, ligatura. Gloss. Monf. p. 357.

Sisuva, *Spanisciugi POSI*, Iberias nenias. pag. 319.]

POSTUL, nuncius, Apostolus, Tat. c. 156, 4.

POSTUCZLER, nomen opprobriosum, uxoris de marito. Steinhöw. fol. 67. b. *Sie hette ainen postuczler der nit mannes wert were, waichs gemüts.*

POTO, apostolus. Prol. p. 18. *Potin*, apostolo. Prol. p. cit. c. 2. *des Potin*, Apostoli. c. 9. *Potalibba*, apostolicam. c. 2. *Potoliba*, apostolicum. c. 31. Kero. v. *Bot.*

Potb, nuncius, Chr. Hungar. Gloss. du Fr. p.

[*Poto*, angelus. Gloss. Monf. p. 396. 385.

Poto, præco. p. 379. interventor. p. 377. executor. p. 383.

Potun, præcones. p. 389.

Potun, portitorem. p. 390. veredariis. p. 360.

Potascapbt, nuncium. p. 327.

Potascepph, delegata. p. 376.

Potascephti, indicio. p. 381.

Potasceftin, nunciis. p. 360.

Arvultera potascaffi, ministerii adimplens. pag. 404.]

POTIKE *gevelle*, Fragm. de B. Hisp. ℣. 2603. Truncorum casus.

[Scherzius in not. vertit: corporum casus. conf. supra *Botecha.*

Potabba, corpora. Gloss. Monf. p. 398.]

POTINHERA, vid. *Her.* n. 11.

[POUCHANE, nutu. Gl. Monf. p. 363.

Poubban, significationem. p. 349.

POUMA, arbusta. p. 390. 394.

Poum uuerahmeisters, abietarii. p. 321. v. *Boum.*

Upi er dia POZZA uuelle, odo sculi intsaban, odo ni sculi, odo ni uuelle, si pretium debet recipi nec ne. p. 402.

Deru pozu argepeneru, pretio dato. p. ead.

Pozuuirdigor, emendatiora. p. 319.

Fona PRÆDIGII sineru, de prædicatione sua. Kero. Prol. p. 18.

PRAHHOT, proscindet. Gloss. Monf. pag. 334.

PRAHTUN, tulerunt. p. 393. *daz prahtin*, ut adducerent. p. 359.]

ANAPRANGANEEM, inrogatis. Kero. c. 7.

[PRART, ora. Gloss. Monf. p. 383.

Prarta, labia. p. 340.

Prarte, labio. p. 328.

Prart, prora. p. 367.

PRASTOTON, concreparent, resonarent. p. 413.

Unchipachaniu PRATH, crudi panes. p. 383. Forsan legendum *proth*, hodie *ungebachen brodt.*]

PREHT, clarus. *Winipreht* amicis clarus. Fr. Jun. ad Willer. p. 21. V. sup. *Beracht.*

PREHENDE *vvnden*, Fr. de B. Hisp. ℣. 2986. [splendida vulnera: de voce *prehende* vide Goldasti Notam 20. ad Winsbekiæ Paræn. §. 11. Scherz. Not. ad h. l.]

PREITEER, elatus. Kero. c. 31.

Preitii, elationis. c. 38. *Preitida*, elationem. c. 4. vide *Beracht*, & *Breiter.*

[PREI-

PIW.

[*Bifaldan*, provolvatur, legitur apud Keronem. c. 44.

PIUUALGOTEN, volutatum. Gloſſ. Monſ. p. 359.

PIUUALZAN, plecti. p. 410.

PIUUAN, æſtimationem. Gl. Monſ. p. 404. ſuſpicio. p. 408. *upilen piuuanim*, ſuſpiciones. p. 401.

PIVUARRAN, probare. p. 367. hodie *bewähren*.

PIUUARTE, revera. p. 409.

PIUUELLANTER, temerarius. p. 403.

PIVUERFAN, obruere. p. 404.

Pivurffin, obdurent. p. 331.

Piuvrfin, replerent. p. 358.

Pivurfun, oppreſſerunt. p. 322.]

PIWERI, prohibe. Kero. Prol. pag. 17. *Piuuerte*, prohibeat. c. 7. *Pivergem*, prohibeant, c. 64. *Piverit*, prohibuerit. cap. 31. *tuan pirum piuuerit*, facere prohibemur. cap. 7. hodie *verwehren*.

[*Upi iniz piuuerit uuard*, ſi vero prohibiti ſunt. Gloſſ. Monſ. p. 402.

Piuverido, velatione. p. 378.

PIUUINTE, involvat. Kero. cap. 59. vide inf. *Wint*.

PIUUOLLANA. vide *Wollon*.

PIUURUHTI, merito. Kero. c. 7. vide *Werah*.

PIUUNTANEMO *anaſiume*, conſtricto vultu. Gloſſ. Monſ. p. 399.

PIUUNTER MIHHILERO, præ miro. pag. 393.

PIZALAN, relaxare. p. 393.

Pizalter, connumeratus. p. 364.

Pizalten, computatis. p. 366.

PIZEILIT, adſcribit. p. 356.

PIZELLAN, ſubrogare. p. 379.

Pizelit, tribuit. p. 385. 391.

Pizelle, tribuat. p. 394.

Pizellent, tribuant. p. 388.

PIZIGANER, inſimulatus. p. 380.

Pizigan vurdit, ſimulatur. p. 400.

PIZOUPROTA, faſcinavit. p. 386.

Pizugun, retraxerunt. p. 343.

PIZUNNO, ſepiam. p. 394.

PLAGENT, ululabunt. Gloſſ. Monſ. p. 322.]

PLANARAT: Plin. L. 18. c. 18. aratra rotulis inſtructa, inventum Gallicum, dicta ab ipſis *Planarat*. al. *Plummarat*. emendat Abr. Mylius de Ling. Belg. add. ad c. 21. *Pflugrat*. v. Rad.

[PLANCHAZ, equus pallidus. Gloſſ. Monſ. p. 370. hodie *blank*.]

PLANDEN, v. *Blanden*.

PLANTZEN, v. *Blanden*.

[*Planzun*, plantaria. Gloſſ. Monſ. p. 388.]

PLAPHART, *Plaphardus*. v. Blappert.

PLARREN, Notk. Pſalm. LXVII. 31. *alſo die chuoe, die dien plarren folgent*.

PLASEN, vide *Blaſon*.

Anaplaſannes, inſpirationis. Kero. c. 20. *Fubtem plaſtim*, humectis flatibus, Hymn. 2, 2.

Platoon, flaverunt. Kero Prol. p. 18. leg. fortè *plaſoon*.

PLA.

PLATONIS mentio ap. Notk. Pſalm. CIII. 12. Pſ. CVI. 4. CXL. 6.

PLAUTE. Diplom. Joh. Com. Sponh. 1331. *Wer nit en hat ein panzer und ein pferd ſol geben* 5. §. *Müntzen. Wer nit enbat ein Plaute zv einem Hengſt, der ſol geben* 10. §. *Muntz*.

[PLAVUAZ, lividum. Gloſſ. Monſ. p. 383. *Plauuaz*, *falauuaz*. flauidum. p. 410.]

PLAZ *in*, ignoſce illis, Notk. Pſalm. XXVII. 2. conf. ſupra *Biliazen*.

PLECCHIZINTE, coruſcans, Notk. Pſal. CI. 26. v. *Blecken*.

[PLECHIR, phylacteria. Gloſſ. Monſ. pag. 397.

Pleb, idem. p. 375.

Pleb, laminis. p. 328.]

PLEGAN, hegen, fovere. Orfrid. IV. 24, 56. *Falſes an theme herzen pleget*. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1025. *Thaz ih ungetruive plege*. id. ℣. 1416.

Plah, Pflag, pflegete, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2699.

Plegi, exercet, Otfrid. V. 19, 78.

Giborganero dato,
ni pligit man biar nu drato.
Occulta facta,
non exercentur hic ullo modo.

Præeſſe, regere, Rhyth. de S. Annon. ℣. 117.

Daz her einir ſo herin ſtedi plegi.
Quod uni tam præcellentium urbium præeſſet.

[PLETACHA, Runicis & lappa. Gl. Monſ. p. 412.

PLETIR, elatæ. p. 353.

PLETIR, ſpatulas. p. 322. 411.

Puob pletir, ſcedulis. p. 407.

Mit Lorpaumes pletirum, *haupit pantu kachronot*, laureatus. p. 406.]

Pletirun, foliis. Kero. c. 48. Notk. Pſalm. I. 3. *Pleter*, folia.

[PLETUCHA, labacium. Gloſſ. Monſ. p. 414.

Plidon, Antron. p. 413.

Plintislich, cæcuba. p. 414.]

PLIWES, plumbi: Kero. c. 1.

[*Pliinen cholpon pivillan*, plumbatis tundi. Gl. Monſ. p. 407.

PLODES, paveas. p. 323. *Ploden*, paveſcant. p. 342. Hodie *bloede*, timidus, pavoris plenus.

Ploden, ſolutis. p. 327.

Plodi, diſſolutionem. p. 362.

PLOHAN *vurtun*, plicabantur. p. 340.

PLOMA, roſa, violæ. p. 409.

Plomun, floribus. p. ead. hodie *blumen*.

Plumlibemo, vel *garabotemo*, plumario (opere.) p. 321.

PLUGENIU, florentia. p. 331.]

PLUAGI.

Plucheit. } v. Bluagi.

Plug. }

Sin Kapluan, vapulent. Kero. c. 45. V. *Bloven*.

PLUASTAR, ſacrificium, v. *Blouſtar*.

PLUSLAIP, v. Blot.

PLU-

Digitized by Google

POD.

PLUMAE, prunus, Gloss. ASax. MS. pflaume.

[PODAME, fundum. Gloss. Monf. p. 336.]

POEDIBERGAE, elleborus, Gl. ASax. MS.

POETA, pro Philosopho καὶ' ἐξοχήν, Geil. Narrensch. f. 10.b *Er sei ein Theologus, oder ein Jurist, oder Arzet oder Poëta.*

PÖH, *wolgeslagen*, Carm. de B. Hisp. ℣. 1546. v. *Boge.*

PÖL, lutum. Vetus Versio Psalm. XVII. 43. *und ih mynre sie als den staup vor dem winde. und die liegen als ein pol der geplanzet ist.* Lat. ut lutum platearum delebo eos. & Gr. & Hebr. Unde hæc diversitas? vitium est veteris versoris Germanici qui pro *platearum*, legit plantarum. Et pro *die liegen* legendum *tilige.* Notkerus ita reddit: *also thaz boro an dero Strazo fertiligon ih sie.*

POLL, amasius, concubinus. Kilian. Fr. Jun. in Willer. p. 209. v. *Bul*, procus.

POLONORUM prima mentio, Vorb. T. 6. p. 471. Plura de iis T. 8. p. 337. p. 345. p. 363. p. 531.

POLANAN *then stetigon*, stellam polarem, Otfrid. V. 17, 62. & leg. *Polaran.* [*Polaran* legitur in nostra editione.]

POLDER, paludosus locus, Gibson. ad Chron. p. 12. v. Kilian.

POLSTAR, capitale. Kero. c. 55. V. sup. *Bolstar.*

[*Polstron*, capitibus. Gloss. Monf. p. 321.

Polstarli, epistilla. p. 328.

POLZI, pultes. p. 322.]

POMPE, organum pnevmaticum, quo aqua hauritur, *pompen*, tentinare.

POPAEG, cucumis: Gl. ASax. MS.

[PORATIURIN *ist*, minus est. Gloss. Monf. p. 392.

Poravilo, non magnopere. p. 327.]

PORAKEE, cavet. c. 2. *ze porgeene ist*, c. 7. *ze piporgenne ist*, c. eod. cavendum est. *Piporgee*, caveat. c. 61. *Piporageem*, cavere. c. 7. *Si kiporket*, conventuri. c. 53. *Porgon iro selbero*, observationes propriæ, Notk. Psalm. CV. 39. v. sup. *Borg.*

PORÊBALDON, audacter, Notk. Psalm. CXXXIX. 6. vide *Bald.*

[PORSTIROM, jaculis. Gloss. Monf. p. 410.]

PORTASPERE, Nom. Propr. Fr. de B. Hisp. ℣. 2265.

Thurh thie porte, Fr. de B. Hisp. ℣. 2816. pars galeæ.

[*Porte*, margo, extremitas: hodie *bord* dicimus. Pro hac voce Stricker juxta MSC. Argentin. habet, *des Schiltes uuand:* juxta Lizel. autem MSC. *des Schiltes rant.* Scherz. Not. ad h. l.]

Porzicha, porticus, Otfrid. III. 4, 14.

Then bisiangun umbi,
porzicha finfi.
Hunc (lacum) continebant circum,
porticus quinque.

Conf. c. 22, 10.

Port. Geiler. Jrr. Schaf. *also gnaw mit Got rechnen und bloss wellen auf dem port gon, und nit me gerad wellen tun weder was dir Got geboten hat.*

POR.

[PORTIN, ligatura. Gloss. Monf. p. 357.

Sisirva, *Spanisciugi POSI*, Iberias nenias. pag. 319.]

POSTUL, nuncius, Apostolus, Tat. c. 156, 4.

POSTUCZLER, nomen opprobriosum, uxoris de marito. Steinhöw. fol. 67. b. *Sie hette ainen postuczler der nit mannes wert were, waichs gemüts.*

POTO, apostolus. Prol. p. 18. *Potin*, apostolo. Prol. p. cit. c. 2. *des Potin*, Apostoli. c. 9. *Potalibba*, apostolicam. c. 2. *Potoliba*, apostolicum. c. 31. Kero. v. *Bot.*

Potb, nuncius, Chr. Hungar. Gloss. du Fr. P.

[*Poto*, angelus. Gloss. Monf. p. 396. 385.

Poto, præco. p. 379. interventor. p. 377. executor. p. 383.

Potun, præcones. p. 389.

Potun, portitorem. p. 390. veredariis. p. 360.

Potascapbt, nuncium. p. 327.

Potascepph, delegata. p. 376.

Potascephti, indicio. p. 381.

Potasceftin, nunciis. p. 360.

Arvultera potascaffi, ministerii adimplens. pag. 404.]

POTIKE *gevelle*, Fragm. de B. Hisp. ℣. 2603. Truncorum casus.

[Scherzius in not. vertit: corporum casus. conf. supra *Botecha.*

Potabba, corpora. Gloss. Monf. p. 398.]

POTINHERA, vid. *Her.* n. 11.

[POUCHANE, nutu. Gl. Monf. p. 363.

Poubban, significationem. p. 349.

POUMA, arbusta. p. 390. 394.

Poum uuerabmeisters, abietarii. p. 321. v. *Boum.*

Upi er dia POZZA uuelle, odo sculi intfaban, odo ni sculi, odo ni uuelle, si pretium debet recipi nec ne. p. 402.

Deru pozu argepeneru, pretio dato. p. ead.

Pozuuirdigor, emendatiora. p. 319.

Fona PRÆDIGII sineru, de prædicatione sua. Kero. Prol. p. 18.

PRAHHOT, proscindet. Gloss. Monf. pag. 334.

PRAHTUN, tulerunt. p. 393. *daz prahtin*, ut adducerent. p. 359.]

ANAPRANGANEEM, inrogatis. Kero. c. 7.

[PRART, ora. Gloss. Monf. p. 383.

Prarta, labia. p. 340.

Prarte, labio. p. 328.

Prart, prora. p. 367.

PRASTOTON, concreparent, resonarent. p. 413.

Unchipachaniu PRATH, crudi panes. p. 383. Forsan legendum *proth*, hodie *ungebachen brodt.*]

PREHT, clarus. *Winipreht* amicis clarus. Fr. Jun. ad Willer. p. 21. V. sup. *Beracht.*

PREHENDE *vvnden*, Fr. de B. Hisp. ℣. 2986. [splendida vulnera: de voce *prehende* vide Goldasti Notam 20. ad Winsbekiæ Paræn. §. 11. Scherz. Not. ad h. l.]

PREITEER, elatus. Kero. c. 31.

Preitii, elationis. c. 38. *Preitida*, elationem. c. 4. vide *Beracht*, & *Breiter.*

[PREI-

Digitized by Google

PRE.

[PREITAN, seminare. Gloss. Monf. pag. 389. *Preitent*, diſſeminabunt, p. 399. *Preitanta*, ſeminantes. p. 388.

Preitit uuard, diſſeminabitur. p. 365.

Preitit, redolet. p. 350.

PREITINGA, vel *fladun*, placentas. pag. 336.]

PREMEN, fremere, de leone, Notk. Pſalm. LVII. 7. *des louuen premen.* fremitus leonis.

[PRENNE, urat. Kero. c. 65. vide ſupra *Brinnen.*

PRETE, tabula. Gloſſ. Monf. p. 389. hodie *bret.*

PRETTONOLAND, Domnoniam. pag. 407.]

PREUSSOR, emiſſarius, Gl. ASax. MS.

[PREZZUN, Bruteri. Gloſſ. Monf. p. 407.]

PRIAPVS, Notk. Pſal. CV. 28. Beelphegor.

PRIADRA, fratres, Prol. p. 17. *Pruadron*, fratribus. *Pruaderlihhera*, fraterno. c. 1. Kero. V. ſup. *Bruader.*

[Adde ex eodem Kerone. *In pruader dines augin*, in fratris tui oculo. c. 2. *Puadra*, fratres. Prol. p. 17. *Pruadero*, fratrum. c. 3. *lucke pruader*, falſos fratres. c. 7. *Pruadrum*, fratribus. c. 56. *fona priadrum*, à fratribus. c. 8. *Pruadero*, fratribus. c. 3.

Pruodarlihhu, germana. Gloſſ. Monf. p. 333.

Araker pruoder, parvis frater. p. 413.]

PRIAFO, breves. Kero. i. catalogus, deſcriptio, v. Gloſſ. du Fresne. Brev. ſupr. *Briaf.*

PRIESTER, ex Latino Presbyter.

Von dem orden der Prieſter, de ordine Sacerdotum, i. Canonicorum. Reg. S. Benedicti. c. LX. & LXII.

PRINGAN, offerre c. 59. *Iſt prungan*, offeratur. [offertur, legitur ap. Ker. c. 43.] *Si prubgan*, offeratur. Kero.

[Adde ex Kerone. *Prinkit*, offert. c. 49. 59. *Pringe*, offerat. c. 31. *Prinke*, offerat. c. 49.

Pringe, deponam. Gloſſ. Monf. p. 358.]

Bibringen, perficere. Otfrid. I. 11, 99.

Ther iz io bibringe.

Qui iſtud & perficiat.

Conf. ſupra Lit. B.

PRISNA, uſura, Gl. Lipſ.

[PRISTENTER, dilatatus. Gloſſ. Monf. pag. 350. hodienum in uſu eſt *ſich brüſten.*]

PRIWEN, vide *Namen.*

[PROBASTVN, præſentes. Gloſſ. Monf. pag. 375.

PROBATONG, *opherlih*, vel *vehelih*, probatica. p. 397.]

PROBISTA, præpoſiti, Notk. Pſalm. LXVII. 26. hodie *Probſt.*

[*Probeſt*, præpoſitus. Gloſſ. Monf. p. 396.

PROD, jus. Gloſſ. Monf. p. 324.

Prod unreinaz, jus profanum. p. 336.]

PRODII, fragilitate: Kero. c. 64. vide *Brod.*

PROFEY, privée, privata ſc. ſedes, h. e. latrina. Gloſſ. du Fr. Priv.

PRO.

[*Ze* PROHHAN *ſint*, corrupti ſunt. Kero. c. 7.

PROHT, coronam. Gloſſ. Monf. p. 321.

PRORTH, labium. p. 321.

Prort, vel *ramft*, labra. vide *Prart.*

Des PROTES. Panis. Kero. c. 39.]

PROSUN, Otfrid. I. 1, 37. proſa.

Iſt iz proſun ſlihti,
thaz drenkit thih in rihti,
Odo metres kleini,
the iſt gouma filu reini.

Sive eſt proſa ſimplex,
hæc refocillat te in rectum (recta.)
ſive metrum ſubtile,
hic eſt attentio multum pura.

[*Proſli reda*, proſa oratio. Gloſſ. Monf. pag. 346.

PROZ, groſſos. p. 353. 370.

Prozun, groſſis. p. 345.]

PRVAH, femoralia. c. 55. *Pruahhac*, bracile. c. 55. Kero. V. B.

PRUH, unde *graven*, Fr. de B. Hiſp. v. 2084. v. B.

PRUANTA, pfronden, profant, *naruug*, Dict. Flac. Otfrid. II. 4, 64. & 97.

[PRUHCHAN, uti, Kero. c. 27. hodie *brauchen.* *Si prubbanti*, utatur. c. 28. *prubbe*, utatur. c. 3. *pruhbinti*, utens. c. 63.]

ANAPRUNKANO *widarmuati*, illatas injurias. Kero. c. 58. v. *Pringen.*

[*Prunganiu*, deducta. Gloſſ. Monf. p. 375.

Prungan, applicitum. p. 354.

Prunganen, devolutus. p. 363.

PRÜNIU, furvas. p. 319.

PRUNNI, thorace. p. 353.

PRUNST *des ſumares*, ardor æſtatis. Kero. c. 40.

PRUSTUOLO, thoro maritali. Gloſſ. Monf. p. 361.

PRUSTUOH, pectoralis faſcia. p. 333.

Pruſttuoches, pectorales faſciæ. p. 336.]

PRUT, ſponſa & inde derivata, ut *Prutſamina*, *Prutſamenunga* &c. v. in *Brut.*

PRUTEN, v. in *Brutten.*

PRYT, v. *Breit.*

PSALMEN Quinque vult, i. e. Symbolum Athanaſii, Chron. Königsh. c. 3, 25.

Pſalteru. Pſalterio. Otfrid. I. 5, 19.

Pſaltazeret yme uf der harpen, Pſalm. XXXII. 3. pſallite ei in vociferatione.

Pſalterium, Rota, Notk. Pſalm. XCI. 2. V. in R.

[PSUIHHANA, captivam. Gloſſ. Monf. pag. 359.

PSTUMPLETER, decurtatus. p. 346. lege *Piſtumpleter.*]

PUAH, v. ſupra lit. B. Adde

[*Puab*, volumen. Kero. Prol. p. 16. codicem, codices. c. 9. 38. 48. *in puache* in codice. cap. 9. 10. *Puabſtaba*, literas. c. 58.]

PU-

Digitized by Google

PUA.

PUAN, v. *Buen.*

[*Fona puarre*, de habitatione. Kero. Prol. p. 18.

PUAZZA, vide *Buaz*, adde ſqq.

Ze puazzu, ad emendationem. Kero. cap. 43. *durub puazza*, propter emendationem. Prol. pag. 18.

Puazzen, emendentur. c. 43. *puazzit*, emendaverit. c. 5. 43.

Puozo, ſatisfactione. Gloſſ. Monſ. p. 375. ſatisfactionis. p. 388. *mit puozo*, ſatisfactione. pag. 383.

Puoza, ſatisfactionem. p. 321. piaculum. pag. 337.

Puozenter, moriens. p. 385.

PUBLICHI, claritas. Notk. Pſalm. LIII. fi. niſi leg. *guallichi*, Gloria.

PUHSA, buxus. p. 353.]

PUHTE, Judas, confeſſor, Notk. Pſalm. XLVII. 12. à be-jichten. v. *Geban.*

PÜLE, beule, tumor cutis.

Puleslac, L. Alem. c. 59. Gloſſ. du Fresne P.

PULLE, Apulia, Fr. de B. H. 3232. Sic paſſim ap. Königsh.

PUNCTEN.

Contrapunct.

Rupert. Imp. in diplomate oppignoratitio Oppenheim &c. filio Ludovico an. 1402. *von anligender und ſichtiglicher gebrechen, und noturfft wegen des Heil. Richs, umb des willen das wir die gerne zu iren rechten punckten und ſtat bringen wolten.*

PUPIRTIL, lactuca. Gl. MS. AS.

PUPPE, v. *Baba.*

PURDI, onus. Kero. c. 64. vide *Burde.*

PUR.

PUREN, *Purlich, Purligota, Purlichoſten.* v. Buren.

PURGEN, v. *Bergan.*

PURPURIN *filu rotaz.* Otfrid. IV. 22, 47. purpuram valdè rubram. Notk. Pſalm. LXXII. 10. *der gepurpuroto richo.* purpuratus dives.

PUTEN *ze eren*, Fr. de B. Hiſp. ℣. 2054. offerre. V. in B.

[PUTILUN, emiſſariis. Gloſſ. Monſ. pag. 326.

PUTRIHHUN, utribus. p. 327.

PUTTUSTER, uter. p. 349.]

PUZZA, PUZZI, puteus, brunnen, Otfr. II. 14, 16. 58. 68. ubi *puzzi* & *buzz* occurrit. [In Gloſſis Florentinis legitur *buzza*, puteus. In Fragm. Colloquii Chriſti cum Samarit. ℣. 23. itidem. Ap. Willeram. IV. 15. pag. 34. 35. *putza*, conf. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 135. & Palthen. ad Tat. p. 424.]

Putiatorium, & *Galgo* etiam vocatur, & quidem ſpeciatim Salzbrunnen: Annotatio Araonis Epiſcopi tempore Karoli M. h. e. index quæ quis Epiſcopatui Salisburgenſi tradidit: *In loco nuncupato Hal, unum putiatorium integrum, quod vulgariter dicitur Galgo, cum manſis XXX. &c.* refert Freher. ad Conſtit. Imp. de Expedit. Roman.

ASax. *pyt.* Galli *Puis.* Hinc hodiernum *Pfütz, Pful oder Lachen, wie die Pfutz zu Torgau, item ſo das meer oder andere groſſe Fluſſe wenn ſie ſich ergieſſen, zur ſeiten ausmachen.* Vœgelin. in C. C.

In putzendes ewigen todes, Pſal. LIV. ult. puteum &c. V. Th. Rhay Anim. illuſtr. p. 14.

PYR, inſigne Vindeliciarum, dicitur contract. ex Pyramus, Velſer. Rer. Vind. p. 76.

QUA.

QV & K, & Ch, commutantur.

QUALE, quaele, vet. Flandr. malitia, nequitia: Kil.

Qual. Otfrid. V. ult. 49. [Verba ap. Otfr. ita ſe habent: *Alla uuorolt zeli dual.* Ubi Schilterus *qual* legendum eſſe ſtatuit. *Omne ſeculum refert tormentum.* At Scherz. in Notis monet, in MSC. legi *du al*, quod vertit *omnino.*]

Qualen ſih, lamentari, Otfrid. I. 20, 58.

[Verba Otfridi hæc ſunt:

Suntar ſiu ſih qualtin.

Sed ſe ipſæ (mulieres Bethlehemiticæ) torquebant.

Scherz. in Not. vertit: Inſigni ratione ſe cruciarent.]

Quellen, Otfrid. IV. 26, 22.

Bigondun odo zellen,
ziu then ſie ſcoltin quellen.

Cœperunt autem dicere,
his qui debebant tormentare.

Qualen, ſupplicio ultimo afficere, Otfrid. IV. 25, 2.

Er ſie'nan ſus nu quellen.

Antequam ipſum (Jeſum) ita nunc ſupplicio afficient.

Irqualtin, interficere, Otfrid. V. 1, 22.

Mit uuazaru ouh irqualtin.

Aquis etiam interfeciſſent.

[*Irqualtin* proprie *gequælet hætten*, ſupplicium exercuiſſent. Scherz. Not. ad h. l.]

Widerquale, reſiſtentia, rebellio, *Abab des Stiffts zv Hanouwe*, ap. Konigsh. pag.

Qualm, excidium, Iſid. 5, 5. [Ita legitur in noſtra editione, ſed in editione Palthenii *Quhaim*, unde Palthenius ſequentia annotat:

Parum abeſt, quin legendum putem *quhalim*, *qualu* enim ſive *cuuaele* Benſono in Vocab. AS. pernicies, internecio eſt, quæ cum raro ſimpliciter ingruat, pro cruciatu atque dolore vocem eam Germani adhibent. Vid. Jun. in not. ad Willer. p. 15. Poteſt tamen & præſens lectio retineri, modo obſervetur frequens eſſe Noſtro, ut literas *m.* & *n.* inter ſe permutet. Id enim ſi hic quoque factum putetur, habebimus Gothicum *quain*, à quo *quainon* eſt lugere, plangere. Vid. Jun. & Stiernh. in Gloſſar. Hæc ille Notis ad l. c. p. 408.]

QUAST, AST, OEST, Sicamb. Friſ. Holl. nodus arboris, tuber, centrum; Kilian. Fr. Jun. in Willer. p. 210.

QUAD, QUOT, KOT, ſtercus. Kilianus: *Quaed*, *quat*, *Kat*, *Germ. Sax. Sicamb. vetus. Fland. i. Kaet. ſtercus, oletum.*

Quad, *quat*, *quot*, malus. Kilianus: *Quaed*, *malum*, *res mala*, *infortunium.* *Quaed daed*, malefactum.

Quot, crimen, maleficium. Aur. Bull. Caroli IV. c. 1. *in quot maynaides*, MS. reatum perjurii incurrere. *die miſſetat des meyneyds.*

QUE.

Quat, malus: iratus. Fr. Jun. in Willer. pag. 210.

Chron. Sax. vet. f. 1260. 1350. 1008.

Quotwerk, machina bellica, quâ malefici explodebantur, Chron. Königsh. c. V. 132. a.

QUADEN, *quedan*, dicere, v. *Cheden.*

Giquad. vid. G.

[QUAR, ingemuit. Gloſſ. Monſ. p. 343.

QUAZA, didragma. p. 363.

Quazun, minutis. p. 391.]

QUEK, QUICC, KEC, vivus, *Quecchaz*, idem, Otfrid. IV. 26, 36.

Ja uuurtun dode man ouh les,
queke ſines uuortes.

Imo fiebant mortui homines etiam ipſi viventes de ſuo verbo.

Id. II. 1, 85.

Iz uuas in imo io quegkaz.

Erat in ipſo vivificans.

[Scherz. in Not. vertit. *Id erat in ipſo vivum.*

Id. III. 24, 201. de Lazaro:

Quek uuard ſar imo thaz muat,
iob ſon themo grab erſtuant.

Vivus factus ſtatim ei animus,
& de ſepulchro reſurrexit.

Symb. Alem.

Quiquae, gramen, Gl. ASax. MS.

Quecſelver, humectum, quod vulgò vocant Argentum vivum: Gl. vet.

[*Quehſilipar*, in Gl. R. M. electrum. Palthen. Not. ad Tat. p. 424.]

Kecprunnen, aqua viva, Fragm. Samarit. ℣. 22.

[Fontem vivum notat. Verſ. 28. ſcribitur *quecprunnan.* Ab hoc *quec* ſive *Kek*, eſt *Kücken*, *Küchlein*, pullus avis vel gallinæ. Palthen. Not. ad l. c. p. 424.]

Quecholz, *quekholder*, Juniperus, *Wachholder*, ab odoris ſalubritate, recreante.

Quekken uuazzaro puzza, viventium aquarum puteus, C. Cant. IV. 15. [*Du biſt putza der quekkon uuazzero*, legitur in noſtra editione.]

Quekkent an thir dugetha, Willeram. in C. Cant. p. 72. n. 32.

Dodon erquekken, mortuos excitare, Willer. pag. 103. [n. ed. pag. 45. quæ habet, *toton erquikta.*]

Erquibto vivificavi, Willer. ib. p. 151. [n. ed. p. 64. quæ habet *ir quichta.*

Diu geiſtſcrift diu irchicchit; Spiritus vivificat. Notk. Pſalm. LXX. 15. *Toten irchicchen*, Mortuos ſuſcitare. Idem. Pſalm. eod. ℣. 17.] *Bechihtoſt du mih*, vivificaſti me. Notk. Pſal. LXX. 20.

[*Chiquihhida*, vivificavit. Iſid. III. 7. *Adum dhes almahtighin chiquihhida mih.* Spiraculum omnipotentis vivificavit me, Ad quem locum ſeqq. notat

notat Palthen. Primitiva vox eſt *quic*, vivus, quam vid. apud Jun. in Not. ad Willer. pag. 133. [noſtræ edit. pag. 32.] Confert. Stiernh. Gloſſ. Goth. voc. *Quivaize*: nec aliorſum referendum, quod eſt in Ind. Verel. ad Hiſt. Goth. *Kueikia*, excitare, & *Kuikindi*, animal. In Vocab. AS. Benſon. eſt *cuuic* vivens *cuuican* & *quiccan* vivificare. Germanis adhuc in uſu eſt compoſitum verbi *erquicken*, reficere & velut in vitam revocare, itemque nominis adjectivi *quicſilber*, argentum vivum, pertinetque huc etiam nomen caricis ſ. graminis hortorum malo vigentis *queeck*. Conf. Loccen. Lex. Sueo-Goth. v. *quuik*. Obiter quoque illud notari meretur, in Formula Symboli Apoſt. quæ extat ap. Lehman. Chron. Spir. p. 197. Pro *thana chunftig iſt ſonen gluckhe enti tote*, mutatione affinium literarum facta, pro *gluckhe*, legendum *quekhe*. Hæc Palthen. Not. ad Iſid. p. 404.]

Gequicco, *vivifica*: Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Vivus, Sax. Cuc, unde noſtrum quick, eopſe ſenſu: Samcucene, eis Semimortuus. Viuificare autem nobis hodie to quicken. Hinc autem verbum hîc ſequens Gequicceda, vivificet.*

Quicca ſe, animalia: Gloſſ. Lipſii, addentis: *quaſi quicvee, vivæ pecudes.*

Sæmundri Solis Carmen, pr.

Nætbi eingiun kvikur komaſt.

Non potuit quisquam vivens venire.

Quekoſten mirron, myrrha probatiſſima, C. Cant. V. 5. [*Quekkeſton mirron* habet noſtra editio.

Quecbaz fleiſch, caro viva. Gloſſ. Monſ. pag. 322.]

Quickmecber ſines criſtes, vetus verſio Pſal. XXVII. ult. ubi Notk. *Scirmare der heilbaſton ſines kewiehten.* Protector ſalutarium Chriſti ſui.

QHUEMAN, venire, *qhuemant*, veniunt. c. 18. *qhuememees*, veniamus. c. 1. *qhuam*, veni. c. 5. *qhuamun* venerunt. Prol. p. 18. *qhuemat*, venite. Prol. p. 17. *qhuemanemu*, veniens. cap. 58. Kero.

Queman, Otfrid. paſſim.

Zua qhuememente, advenientes: Kero. Sed leg. *qhuemente.*

[*Zuaqhuemente*, in Kerone noſtro legitur. c. 4. & *Zuaqhuemante*. c. 7.

Thio heilago Geiſt quimit ubar thih: Spiritus S. ſuperveniet in te. Tatian. cap. 3. 7. Verbum eſt *queman*, venire. In Codice Argenteo *quiman* dicitur eodem ſenſu. Vid. Jun. in Gloſſar. Goth. Sonum vocis aſperiorem averſati ſunt primum Anglo-Saxones, & *cuman* dixere. Vid. Somner. atque Benſon. Hinc poſtea enatum Anglorum *come*, Germanorum *kommen*, Belgarum *kamen*, qui tamen in inflexione illius verbi aliquid priſtini uſus retinent dicuntque *ick quam, ſy quamen*, quod & Germaniæ inferioris incolæ inſuavius ſonantes faciunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 298.

Quemana, allatam. Gloſſ. Monſ. p. 368.

Quimit, redundat. p. 360.]

Wola quimit mannon, Otfrid. V. 12, 156. Bene cedit hominibus.

Inquami, obvenire, Otfrid. II. 6, 35.

Quad, thanana inquami uuizi.

Dixit: Inde iſtis obventuram ſcientiam.

Ducere. Otfrid. V. 12, 174.

Odo er ira dobti,
zi ente queman mobti.

Nec illius utilitates,
ad finem ducere poterat.

Arquam, *Erquam*, *Irquam*, obſtupuit. Tatian. 12. 5. vide lit. A.

Willeram. in Cant. p. 90. n. 39. *Daz ih mih erquam in minen gedankon.* Obſtupui in cogitationibus meis. Otfrid. III. 23, 59. IV. 13, 77. conf. *Irquam.*

Biquam, congruit, convenit, Otfrid. IV. 29, 62. *So ſiu beziſt biquam*, ut quam optime congrueret. vide lit. B.

Venire, redire. Otfrid. I. 13, 40.

Joh thiz al mit gizami,
joh thara zua biquami.

Atque hæc omnia cum decore,
etiam nunc advenerunt.

Cap. 22, 82. de Maria cum Jeſum in templo invenit:

So ſiu giſab then liobon man,
int iru thaz herza biquam.

Simul atque vidit carum illum virum,
& ipſi cor rediit.

Biqueme uns thinaz richi, adveniat regnum tuum, Otfrid. II. 21, 57. conf. IV. 16, 86. Hodie reliquum, *Bequem*, conveniens, & *ſich bequemen*, convenire, accommodare.

Unbequama, tardè, Willer. p. 126. [n. ed. p. 52. quæ habet *unbequamo.*]

Hinterquam. V. in H.

Vollequamen, pervenire, Capitular. Franc. IV. 19.

QUENA, v. *Chenun.*

[*Quenun*, mulieribus. Gloſſ. Monſ. p. 375.

QUENULA, ſatureia. p. 414.]

QUERCA, chela, gurgulio, à gutture nomen traxit, cujus meatus ad os & nares contenditur: Rabanus de part. corp.

[QUERDER, eſca. Gloſſ. Monſ. p. 394.]

QUESTEN, *und matzen*, Chron. Königsh. c. 2, 2. perizomata ex foliis arborum, ut Geneſ. III. 7. de incolis Italiæ ſub adventu Saturni.

QUÆTZER, J. Auguſtan. MS. *Die quætzer und ir geſinde gebören zv der Müntze.*

QUEZZODOS, alliſiſti. Gloſſ. Lipſ. qui addit: *nos quetſen.*

[QUICHILUNGA, fomitem. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

Digitized by Google

QUI.

QUINTUO, L. Sal. t. 33. convitii ſpecies, Cinitus. MS. Reg. *Quinte.* Wendelinus iterum hîc fingit Nomen Proprium alicujus Malbergi, non perſpiciens, *Cinitum* eſſe eandem vocem, Kinit.

[QUIRN, molam. Gloſſ. Monſ. p. 335. *Qurnſtein*, fragmentum molæ. p. 327. lege *Quirnſtein.*]

QUIST, turbatio, afflictio: Otfrid. III. 24, 102.

Uuariſt thu hiar Drubtin Chriſt,
ni thultin uuir nu theſa quiſt.
Si fuiſſes hic Domine,
non ſuſtineremus hanc afflictionem.

IV. 7, 73.
Sih uueinot thanne thurub thia quiſt.
Lamentatur tunc ob has afflictiones.

V. 23, 501.
Quiſtu bi thio fiuchi.
Conturbatus per ægritudines.

IV. 32, 3.
Theſo ſelbun quiſti.
Hi ipſi dolores.

V. 23, 136.
Thes lichamen quiſti.
Corporis afflictio.

Conf. V. 19, 47.
Firquiſti, perdidiſſent, perturbaſſent, Otfrid. V. 7, 66.

Thaz friunt nihein ni uueſti,
uuio man'nan firquiſti.
Quo amicus nec unicus ſciret,
quomodo ipſum (corpus Chriſti) perdidiſſent.

QUI.

Giquiſt, deſideras, Otfrid. III. 24, 40.

Allaz ſo thir liob iſt,
iob ſo thu ſelbo giquiſt.
Omne quod tibi libitum eſt,
& ſicut tu ipſe deſideras.

Quiſten, Belgis atterere, diſſipare, prodigere.

Quiſt, perditio, profuſio: Kilian.

QUITI, muater, vulva, Gl. vet.
Quidan, matrix, Gl. ASax. MS.
ASax. *cwith*, matrix.
Goth. *Qith*, uterus. Luc. II. 23.
Dan. *Quidur.*

Belg. *Kutte*, cunnus: Kilian. Hinc hodiernum *Kuttentoll*, quando furor eſt immanis equarum.

Inde *Aquitania*, v. ſup. *Aba.*

[QUITTI, teſtimonium. Tatian. 187. 5. *Sage thanne quitti fon ubile.* Teſtimonium perhibe de malo. Pertinere huc videtur Gallica vox *quite*, Anglica *quit* quæ non tam hominem debito liberum, quam ipſa Creditoris confeſſione liberatum denotat. Hinc & Germani apocham *eine quitung*, *eine quitantz* vocant. Ut adeo à ſoluti debiti teſtificatione ad qualiscunque teſtimonii ſignificatum præſens vox traducta exiſtimari poſſit. Quanquam etiam affirmari queat, à verbo *quedan* dicere eſſe *quit* hoc, quod teſtimonii dictionem ſ. teſtimonium ore prolatum notet, quemadmodum in Gloſſar. Boxhorn. eſt *ſamanquit* conductum. Palthen. Not. ad h. l. p. 390.

QUIZILUNGO, titillamento. Gloſſ. Monſ. p. 379.]

QUOTGAN, v. *Cheden.*

QUUNNEN. v. *Chunnen.*

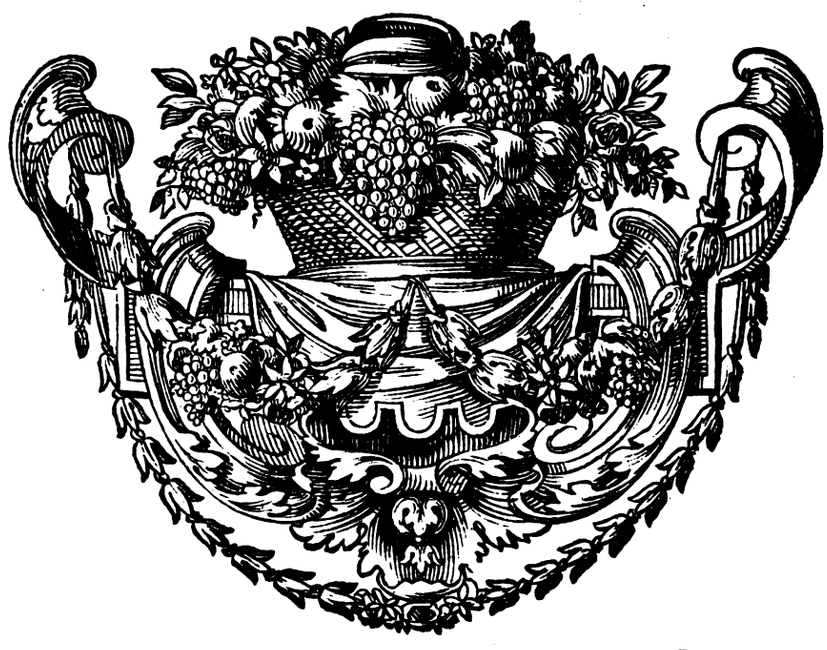

Digitized by Google

RA.

R & S literæ quandoque videntur μεταβολῇ, pro dialectorum diversitate, Chron. Friburg. *verweren* pro *verwesen*.

RAAD, *Rat*, consilium. Willeram. in Cant. Cant. p. 66. [n. ed. p. 26. quæ habet *Rate*] V. *Rat*.

RAB, corvus, avis vorax.

Raban, rapere, *rauben*. *Rabanal*, Lex Sal. Tit. 44. 10.

RACH, aranea, ἀράχνη. Kilian. Fr. Jun. in Willer. p. 210.

RACHO, V. *HRacho*.

RACHA, res. c. 5. rem. c. 2, 33. *Rachono*, rerum. c. 2. *fona rahhoom*, de rebus. c. 2. *Rabhom*. idem. c. 7. 32. c. 46. *Rahha*, idem. c. 2. *Racha* idem. c. 34. 60.

Rahcha, causa. *Rahchu*, causæ. *rahhan*, causam. *Er kiwissem rachom*, ex certis causis. cap. 63.

Rahe, opera. c. 48. *Rachu uuareru*, revera. c. 58. *Er rachom*, ex rebus. *Fona deseru rachu*, de hac re. c. 7. *Rahhomes*, referamus. cap. 16. *Rahhom*, fabulis. c. 43. hæc omnia Kero.

Conf. Otfrid. I. 5, 86.

Ih scal thir sagan, thiarna
racha filu dougna.
Ego debeo tibi dicere, Virgo,
rem multum arcanam.

II. 8, 43.

Mit Got kundlichen rachon
scal man sulih machon.
Per Deo cognita media
debet hoc fieri.

c. 18, 3.

Ih iuih in thiu rachi
then uuizzod firbrachi.
Ut vobis hac occasione.
legem tollam (solvam.)

I. 1, 112.

Bi thiu ist thaz ander racha.
Ideoque est hoc alia res.

Rechit, refert, Otfrid. V. 14, 53.

Iz Augustinus rechit.
Idem Augustinus refert.

Rachon scal, dicam, Otfrid. II. 8, 103. Potest narrare. c. 13, 39.

c. 14, 214.

S'os ih iu hiar nu rachon.
Sicut ego vobis hic jam refero.

Conf. IV. 19, 127. c. 21, 35. V. 14, 51.

Isidor. c. 2, 2. *chirahhoda*, enarret. *Arrhabhon*. ibid. vid. supra lit. C. & A.

Errabhos, enarras. vid. supra Lit. E.

In racho, in re, opp. *in gedingi*, in spe, Notk. Ps. LXXII. fi.

Irracben, causari, excitare, Notk. Ps. XXXVII. 4.

Racben, interpretari, Notk. Ps. LXXXVI. pen. *Unde ir anafabene ze Moyse unde ze allen uuissagon rahta er in scrifte fone allen diu fon imo uuaren*: &

RAC.

incipiens à Moyse & omnibus Prophetis, interpretabatur illis Scripturas de omnibus, quæ de ipso erant.

[*Rachono*, rerum. Tatian. Prol. §. 1. Ad hunc locum Palthenius prolixam Notam subjungit, quæ ad verbum ita sonat. Nominativus est Racha causa. Ita quidem in Evang. Otfridi passim, & in Ker. *raccha* causa, *racchu* causæ, *racchan* causam, *rahcha* res, *rachono* regum legitur. Valde autem vereor ne hæc omnia ex communi legentium vitio profluxerint, qui similitudine primo literarum Anglo-Saxonicarum ꝛ, & ꝛ, deinde convenientia τῆ ꝛ Anglo-Saxonici cum r Latinorum decepti, ex *sacha* nobis *racha* fecere. Dixerunt enim AS. *sac* vel *sace*, quemadmodum hodienum Angli *sake* dicunt. Nec est quod putes inter Anglos solos signatam hîc dictarum literarum formam obtinuisse, sed & aliis Saxoniæ populis eadem in usu fuit, quod mihi quidem probare in promtu est variis Diplomatum ineuntis seculi XV. in Archivo Academiæ nostræ Gryphicæ extantium exemplis, ubi ꝛ*atihabitione* pro ratihabitione, ꝛ*elevatione* pro relevatione, itemque ꝛ*int* pro sint, ꝛ*inen* pro sinen, *lo*ꝛ*inghe* pro losinghe legitur. Quod ipsum probabile est in vicina quoque Francicâ dialecto obtinuisse, qua qui olim utebantur, rem vel causam *saca* dixerunt, Vid. Gloss. Lips. qui nunc utuntur, *sache* dicunt. Eodem pertinet quod apud Ker. est *sakee* suggerat i. e. causas rei suppeditet, quod hodienum decomposita voce Germani *verubrsachen* vocant. Verum est quidem facile inter se literas ipso loquentium atque scribentium usu permutari, sed id non nisi de affinibus valet, nec satis scio utrum mutationis literæ s. in r. hoc modo factæ exemplum extet. Cum præsertim quod ex ista mutatione hic enascitur vocabulum *racha* longe alium sensum habeat, vindictamque (*Rache*) notet, qua voce probabile vix est majores nostros rei ipsius amantissimos caruisse. Conjecturæ nostræ pondus addit, quod, qui Otfridum Francicum in lucem primus protulit, Matthias Flacius, natione non solum Illyricus fuerit, Germanicæ linguæ, id quod frequentibus indiciis prodit, non satis gnarus, sed & in isto Codice edendo negligentius versatus sit, quo non tam ut linguæ Teutonicæ veteris genium exprimeret, quam ut antiquissimis temporibus vernaculæ in sacris usum fuisse contra Pontificios ostenderet, dedit operam. Qui consilio hac in re Flacio adfuit Gassarus, vocem hanc in Dictionariolo non attingit. Goldastum autem Keronis editorem exempli Flaciani præjudicio peccare potuisse, mirum vix cuiquam, vim autoritatis, uti aliis in rebus, ita in legendis veterum scriptis cogitanti, videbitur. Mihi certe rei illius fidem facit experientia, nil tamen hîc definio, sed accuratiori inspectioni MSS. Codd. qui supersunt omnia integra relin-

quo. Hæc Palthenius Not. ad Tat. p. 274. quæ tamen parum probabilia ſunt, vix enim credibile eſt, tot loca tot auctorum eodem modo corrupta eſſe. In MSCtis certe Codicibus non aliter reperitur quam expreſſum eſt, alias in Notis fuiſſet à Scherzio notatum. Noſtra quoque Keronis editio Goldaſti fidem liberat.

Racharec, exercuere. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

Racben, rationes facere, *Ingegin rachon*, Gegenrechnung, Otfrid. V. 23, 266.

Rahtunge, compoſitio litis, per transactionem, vel arbitrium viri boni. Charta Wiſſenburgenſis an. 1363. qua conſentiunt vaſalli *in die rahtung*, quam fecerat Abbas Weiſſ. de ipſorum feudo. Alia de eod. anno: *Wir der Sachen und Scheidunge, tedingen und rahtunge* &c. Inſtrumentum transactionis inter Ordin. Teutonic. & Civit. Argent. Conſtantiæ an. 1416. factum ita concluditur: *Und iſt diſe heredunge, rachtung und teding beſcheen zv Coſtenz*, &c.

[*Rachtung*. i. e. concordata, vergleich. *Das wir dieſelbe ſtine uud rachtung gantz ſtet halten wollen.* It. *Mit dem biſchoff in eine gantze ſtine und rachtung getreten ſind.* Lit. Argentin. de an. 1399. apud Herzogen. L. IV. Elſ. Chron. f. 104. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Rachimburgii, aſſeſſores Comitis, judices, L. Sal. t. 53, 3.

Rachinburgii apud Vett. Germanos iidem cum Scabinis, qui nimirum comitibus planè aſſeſſores, & in dicundo jure Adjutores & ſocii tribunalis erant. Apud Anglo-Saxones *Thani* vel *Thayni*, ita in LL. Ethelredi, Anglo-Saxonum Regis legitur: pa yldeycan XII. *peznar*, tha yldeſtan XII. thegnas, XII. Seniores *Thani*, ſ. aſſeſſores. Vid. Spelmannus in Gloſſar. voce *Jurata*. pag. m. 328. & infr. *in voce Rachinburgi*. pag. 478. *Hickeſ.* in Diſſertat. Epiſtolari. pag. 34. (præmiſſa hæc eſt Vol. 2. Theſauri Linguarum Vett. Septentrional.)

V. Wendelin. Gl. Sal.

RAHHAN, RACHEN, RECHAN, *recken*, porrigere. Cant. Cant. c. 5. 4. *Min wine rachta ſine hant*. Dilectus meus miſit manum ſuam.

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3810. *Rahten ſie uf ire hende*. Reckten auff ihre hænde.

Conf. Notk. Pſal. XLI. 5. Pſal. LXXIX. 12. V. *Recchen*.

RAHAN, reprehendere; Otfrid. III. 5, 15.

Jo jagilib in imo rab.
thaz er then ſambazdag firbrab.
Et quilibet in ipſo reprehendit,
quod ſabbathi diem prophanarit.

[Scherz. in Not. *in imo rab*, vertit, intra ſe, in corde ſuo, dicebat. Verum mallem Schiltero ſubſcribere.]

Vindicare, idem IV. 6, 42.

Tho man z'imo thaz tho ſprah
er sluag ſie ſar ioh ſie rab.
Cum ad ipſum hoc referretur,
interfecit iſtos ſtatim & vindictam ſumſit.

c. 28, 25.

In thiu unſih ouh ni rechen
thaz uuir ſa ni brechen.
In hoc nos quoque non vindictam exercemus,
dum eam (tunicam Chriſti) non ſcindimus.

[Bene Scherz. in Not. obſervat, *rechen* hic non per *vindicare*, ſed per *extendere* ita vertendum:

Ad hoc nos non extendamus, ſcil. manus,
ut illam nunc rumpamus.]

Girab, id. II. 5, 12. vide ſupra lit. G.

Raht, vindicabat, Rhythm. de Ludov. R. ℣. 80. & 94.

Roch, vindicta: *Richen ſich: Rychlicher* gedank, cogitatio vindictæ: Geiler. irr. Schaff. præf.

Riche, vindicta, Otfr. V. 24, 15.

[Non ſane h. l. *Riche*, vindictam notat, uti nec in verſione à Schiltero ita redditum eſt. ita enim ſe habet:

Ni laz queman thaz io in muat min
The'ih biar gidue in riche
uuiht thes thir ni licke.
Ne permittas venire hoc quæſo in mentem meam,
Ut ego hic committam in terra
aliquid quod tibi non placet.]

Gerichc, vindicta, Notk. Pſalm. XXXVII. 4. *Fone gerichc*, ex vindicta. Pſal. LXXVIII. 5. *ze gericche*, ad vindictam. Pſ. XCVIII. 8. *uuare rechare*, erat vindicans. *Recchinde*, vindicans. *UUaz habeta er an in ze rechenne?*

Irrichen, vindicare, Notk. Pſ. CII. 6. *Spare mir den gerich, ih irriche dih:* mihi vindictam, ego retribuam.

Ribti, vindicta. Kero. c. 26. *Kerehti*, vindictæ. *Kiribche*, vindictam.

[Vide Notata ſupra ad vocem *Kerehti*.]

Rehchan, ultor. Kero.

[Male prorſus hæc vox à Goldaſto eſt exhibita, ita enim Kero. c. 46. *Erſelbo rehchan kanuhtſam tuat*, ipſe ultro ſatisfecerit.

Rehhari, æmulator. Gloſſ. Monſ. p. 345.]

Notk. Pſ. XVII. 48. *Du biſt Got, du mih ribeſt.* DEus qui das vindictas mihi. Pſ. XCIII. 1. *Got iſt Herro des gerichcs*, DEus eſt Dominus ultionum, (*uuanda er niht ungerochenes ne lazzet*) *Got des kerichcs teta baldo:* DEus ultionum libere egit. *Got kericchis.* DEus ultionum, *kricchis*, ultionis.

Conf. Chron. Königsh. c. 1. ſ. 111.

Richelig, vindictæ cupidus. Pſal. VIII. 3.

Fragm. de B. H. ℣. 4032.

RAD, rota. Ita verterunt Veteres *Galilæam* dictam à volubilitate & celeritate. Otfrid. III. 7, 26.

Galilea, thaz ih quad,
theiſt in Frenkiſgon rad.
Galilæa, quam dixi,
eſt in Francico (ſermone) rota.

Notk.

Digitized by Google

RAD.

Notk. Pſ. LXXXII. 14. *Got miner macho ſie unſtate alſo rad.* DEus meus pone illos ut rotam.

[RADASPONSA. Alloſia. Gloſſ. Monſ. p. 418.

RAD, celer, rapidus, velox, Cimbris *Hradur*, acer. ASax. *Hrade.*

Radi, conſilium ex arena, rapidum. Rhythm. de S. Annone ℣. 290. de Svevis:

Ein liut ci radi vollin gut,
rediſpen genug.
Populus ad conſilium promtiſſimus,
providus ſatis.

V. Fr. Jun. in Willeram. p. 211.

Radalihcho, ſtrenue; Kero. c. 18.

Radu, radi, reite, rite, vectura, ſive equis, ſ. rotis, bigis, vel quadrigis. quarum poſterior Gallis PETORRITUM dictum, Gell. XV. 30. *Pedwar*, quatuor notat Cambro-Britannis. *Rhedeg*, currere. *Blaenrhed*, præcurſor: Boxhorn. Orig. Gall. Feſtus: *Petoritum, & Gallicum vehiculum eſſe, & nomen ejus dictum exiſtimant à numero quatuor rotarum. Alii Oſcè, quod ii quoque Petora quatuor vocent. Alii Græcè, ſed αἰολικῶς dictum.* Sic Opitius ab ἅγαννα, præfixo digammate Aeolico. Conf. Fr. Jun. in Willeram. Hinc *Reitan*, *Ritan*, vehi ſignificat, non tantum equo vel alio jumento, ſed & curru.

Reita Pharaonis, currus ejus, Notk. in Cantico Moſis.

Cant. Cant. c. 1, 9. *Reydewaganon Pharaonis*, curribus, & c. 6, 11. *thaz gereide Aminadab*, quadrigæ Aminadab.

Cotes reita, currus DEI. Vet. Verſio Pſalm. LXVII. 9. Notk. Pſ. LXVII. 18. Notk. Pſal. XIX. 8. *Diſe ufen iro reiton, unde ufen iro roſſen:* hi in curribus & hi in equis.

[*Reiti*, bigæ, quas duo equi ducunt. Gloſſ. Monſ. p. 334. quadrigæ. p. 345. *Reito*, rhedarum. p. 370.

Reitom, vehiculis. p. 411.

Feor rhediro reitun, quadrigæ. p. 405.

Reitmann, equeſter. p. 363. 364.

Reitroſſo, curilium (lege curulium) equorum. p. 330.

Reitribtila, agitatores. p. 345.]

Reitan, ritan, equitare, Otfrid. IV. 4, 10. & 77.

UUant er thar uuolta ritan,
Er reit in mitte ſo gizam.
Namque inde volebat equitare,
Ipſe equitabat in medio, ut decebat.

Ritin in geweſinin, in armis equitare, Rhythm. de S. Annon. §. 9.

V. Fr. Jun. in Willer. p. 14.

Chron. Königsh. c. 5, 105. *uf wegenen riten.* Idem in Latin. MS. fol. 171. *MCCCXXXIV. ſtarp ber Rulman Swarber der Meiſter — Under dem kam die gewonheit us, das die antwerkelüte uf wegenen rittent, ſo man uszogent in reyſen. Wann vormals gingent ſie zv fus.*

Gloſſæ Lipſii: *Radiwagon, currus:* qui addit: *quaſi Radtwagen, à celeritate: an & Riedwaegen,*

RAE.

ab uſu? iſtbinc Rheda. Somnerus: *Ejusmodi vehiculum à currendo Currum Latini; ryne Sax. vocabant. Hîc autem Radiwagon dicitur, eadem de cauſa ac noſtrum Rodewagon à via publica ſcil. (ubi præcipuus curruum uſus.) nobis Rode dicta, Majoribus noſtris Rade, à Saxon. Rade equitatio: viâ publicâ ſic dictâ, quia equitationibus & equis iter facientibus quaſi propria.*

V. & *Reite.* & annotata ad Rhythm. de Ludov. R. §. 34.

RAEDGAESNÄ, hyadas: Gl. ASax. MS.

REFFAN, *Reffare*, meſſem alienam, L. Sal. t. 29, 6. furti ſpecies; Gloſſæ Pithœo laudatæ: *Raptor, reofere.* rouber.

Kilianus: *Raepen, colligere, levare, auferre.*

ASax. *Raefan*, rapina: *Reafienda* wulfas, rapaces lupi. Matth. VII, 15. Non autem confundenda ſunt *Rauben, reffare*, rapere. *Rauffen, ruppen*, vellicare: Goth. *Raupgan*, vellere. Marc. II. 23. & *Raffen*, corradere.

V. infra *Raub.*

Urrefti, reſuſcitatio, reſurrectio: Tatian. c. 72, 8.

[Videtur vox illa latere in moderno loquendi genere ſuperiori Saxoniæ uſitato *ſich ufraffen* id eſt confeſtim ſurgere, ſurrectionem moliri. Nec infrequens eſt, ut in compoſitione duarum vocum litera ultima prioris ad primam poſterioris conformetur. Junius in not. MSS. legendum putat *urreiſti*, ad imitationem vocis A-Saxonicæ *aeriſt* reſurrectio, quæ deſcendit ab *ariſan* ſurgere, Angl. *to riſe.* Vid. Somner. in Diction. Et habet utique interpres Islandicus *upriſu* reſurrectio. Adſtipulatur Junio CL. Stadenius compoſitam vocem Francicam putans à particula *ur* & *riſan*, quæ vox utrumque motum & ſurſum & deorſum tendentis denotet. Unde origo plurimarum vocum *rieſe* gigas, *reis* ſurculus, & contra apud Keron. *riſenteem* caducis, apud Otfrid. III. XIV. 134. *bettrieſe*, lecto affixus, proprie in lectum decidens. Quæ omnia in medio relinquimus. Palthen. Not. ad Tat. p. 314.]

RAFSEN, reprehendere, caſtigare. Otfr. I. 23, 67.

Job raſſta ſie io gilicho,
ſilu kraftlicho.
Et increpavit omnes æqualiter
multum potenter.

II. 2, 8.

Job ſineru uuorto
ſi raffta thar ſo harto.
Atque verbis ſuis
iſtos reprehendit tam duriter.

[*Sie raffſta* legunt MSC. Cod. conf. III. 8, 87. c. 13, 22. Scherz. Not. ad h. l.]

Raffunga, caſtigatione. c. 2. *Kerafter*, caſtigatus. c. 45. vide lit. K. Kero.

Reffi, increpa. c. 2. *Refſe*, increpet. c. 2. *Raſſangoom*, increpationibus. c. 2. Idem Kero.

[*Raffunga*, virga. Gloſſ. Monſ. p. 333. calumniam. p. 411.

Raffungo, virga. p. 385. invectionis. p. 392.

Raphſun-

RAF.

Raphſungo, animadverſione. p. 382. percuſſione. p. 387.

Reffit, percutit. p. 410.]

Irreffit, Notk. Pſ. VI. 2. *Noh in dinemo zorne ne irreffeſt du mih:* Neque in ira tua corripias me. *Got irreffet*, DEus corripiet.

[*Irrephſe*, corripiat. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

Raeffed, interpellari, Gloſſ. ASax. MSS.

RAIGERBAIZ. v. *Baiz.*

RAIZEN, irritare, *geraizet*, animatus, *angefriſcht*, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 4120.

Got Reizzara, irritatores DEI, Notk. Pſalm. LXVII. 8.

Reiſſinge, reizung, hader. MS. Arg. Evang. & Ep. Dom. I. Advent.

RAM, aries: Kilian. Fr. Jun. in Willer. p. 211.

[*Ram* vervex. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

Ramchen, aries Helvetis: nobis *Wider*. Gesner. Hiſtor. Quadrup. pag. 804.

Chron. Sax. vet. f. 1325.

RAMMO, corvus, Notk. Pſalm. CXLVI. 9. *Die junginen dero rammo*, pulli corvorum.

Nachtram, V. *Nacht.*

RAMA, ramalia, L. Sal. t. 44, 5. V. ſupra *Hall.*

RAMEN, collimare; icere, *zilen*. Otfr. IV. 17, 6.

Ramta thez houbites.
Intendit ictum capitis.

Idem III. 1, 70.

Ob jaman rametes thar.
Si quis tendat eo.

Notk. in Symb. Athan. *dara ramet*, eò collimat. Idem Pſal. XXI. 1. Pſ. XXXIII. 1. Pſ. LXVI. 8. Pſ. LXXVI. 2. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2526. 3082. 4105.

[*Raman*, intendere. Gloſſ. Monſ. p. 376.]

176. Jus Alem. Prov. c. 190. *Ramet ein man eines vogels — und trifft er einen menſchen.* Conf. Kilian.

[Spat im Teutſchen Sprach-Schaz lit. R. *Rahm, rahmet, gerahmet*, ſcribitur etiam ſine *h. ramen*, collimare, collineare, petere, it. compaginare, coagmentare, coadunare, conjungere. Kilian. in Etymol. *Raemen*, Vet. Holl. Sicambr. collimare, deſignare oculis, conſiderare. Rooſtgardius in Emend. Otfrid. ſcribit. *Ramta* vox pure Danica. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 274.]

Rambunt, LL. Canuti de Foreſtis §. 30. vide *Hund.*

Adbramire, litem pendentem facere, *anbengig machen.* Capitul. Franc. Lib. III. c. 58. *ut ſacramenta quæ ad Palatium fuerint arramita, in Palatio finiantur.*

Verramen: Acta Comitial. Norimb. 1470. *Auf dem tage von der Keyſerl. Maj. auff Nativ. Mar. anno 70. her gen Nurnberg des Turcken halb verramet, ſint erſchienen*, &c.

[Hinc forſan hodiernum: *Einen tag anberaumen.*]

RAM.

Gloſſ. MS. Capitul. Caroli M. cap. 20. *Ubi antiqua conſuetudo fuit, de libertate Sacramenta adramire. i. ſtabon.* quod hodie dicimus, *Eid vorſtaben.*

[RAMFT vel *prort*, labra. Gloſſ. Monſ. pag. 412.

RANEN, ſævire: Notk. Pſal. XC. 13. *offino ranintin*, manifeſte ſævientem.

[*Rane*, intentione. Gloſſ. Monſ. p. 384.]

RANKEN, Stainhöw. f. 47. de Agamemn. *dieweil er aber alſo hin und wider ranket, das hauptloch ſuchend.*

RAPPE, ſpecies monetæ Alſaticæ & Tributi, Chron. Königsh. V. ſupra *Pfennig.*

[RASCO, vivaciter. Gloſſ. Monſ. pag. 382.

Raſcor, ardentius. p. 389. conf. *Reſci.*]

RASPE, V. Reſpias.

RASTE, RESTE, quies, otium. Kero: *Reſti, requies.* [requieſcet notat apud Keronem. c. 64.] *Kereſtit*, requieſcet. Prol. p. 17. *Reſten*, pauſent. c. 22. 48. Otfrid. V. 4, 58.

Chriſtus ſtuant ir then reſtin,
Chriſtus ſurrexerat à requie.

Idem I. 28, 36.

Freuuen thero reſto.
Gaudeamus de requie.

[*Thar ſie reſtent:* ubi (volucres cœli) requieſcunt. Tatian. c. 51, 2. Germani adhuc *raſten*, Belgæ *ruſten*, dicunt, quieſcere. Palthen. Not. ad h. l. p. 370.]

Reſtedag, Sabbatum. Decal. ASax. qui Eadgardo Regi c. V. dicitur *Sæternesdæg.* hodieque multis in locis vulgo *Satirstag*, Freher. ad d. Decalog.

Gireſtes, quieſcas, Otfr. I. 1, 99.

Thaz thu thih ſo giruſtes
in theru ſibuntum gireſtes.
Ut tu te ſic præpares,
ut in ſeptima quieſcas.

Conf. lit. G.

Geraſt und gerulich beſitzen, Rupert. Imp. in Diplom. filiab. Bernhardi March. Badenſis dato de ſucceſſione feudali an. 1403.

Reſtaendum, quietis: Gl. ASax. MS.

RASTE, ROST: milliare. Lex Runicum: *Roſt, menſura viæ, ut milliare, leuca* &c. S. Hieron. in Joël. *Unaquæque gens certa viarum ſpatia ſuis appellat nominibus. Nam & Latini mille paſſus vocant, & Galli leucas, Perſæ Paraſangas, & Raſtas univerſa Germania.* Gothis *Raſta* milliare, Matth. V. 41. Auctor de Menſuris: *Milliarius & dimidius apud Gallos leuccam facit, habentem paſſus mille quingentos. Duæ leuccæ ſive milliarii tres apud Germanos unam raſtam efficiunt.*

Ludovicus Pius in Diplom. Laurisham. p. 63. *pertinent ad eundem locum inter campum & ſylvam leugæ duæ, i. e. raſta una.* Heldenbuch: *Wol einer raſte breit.*

RATEN,

Digitized by Google

RAT.

RAT, RATI, KIRATI, consilium. Notk. Psalm XXI. 25. Psalm. C. fi. Tatian. c. 193, 5. conf. supra *Girati*.

[*Ratante*, consulentes. Gloss. Monf. p. 410. *Rati*, fecerit, p. 396.]

Reitun, [Legendum *rietun* ut è MS. docet Scherz. in Not.] consultarunt, Otfrid. IV. 28, 17. *Riten*. Fragm. de B. H. ℣. 976.

Gerad, cautio, pactum, condito, lex, ASax. *on the gerad*, eâ lege, V. Fr. Jun. Gl. Goth. p. 117.

Raedimae, conditiones, Gloss. ASax. MS. taxationes, ib.

RATEN, conjicere, mente prehendere.

[*Ratb*, prospice. Gloss. Monf. p. 364.

Ratb, sermo. p. 328. propositio. p. 329.

Rates, vel *unterzelles*, suggeras. p. 320.

Ratissari, conjectorem. p. 325.

Ratussa, problema. p. 324. paradigma. p. 394. propositionem. p. ead. & 342. conjecturam. p. 339.

Saga ratussa, propone ænigma. p. ead.

Ratusso, ænigmatum. p. 345.]

Ratisca, ænigma, propositio figurata, parabola. Notk. Psalm. LXXVII. 2. quæstio, idem Psalm XLI. 5. de vita æterna: *Dar daz uuunderon aba ist, uuanda prunno fernumeste dar ist, unde alle quæstiones (reatisca) dar in chniphet uuerden.* leg. ratisca. Tatian. c. 70, 2. *in ratissun*, in parabolis. [Quod hic parabolam Tatiani interpres vocat, id in Gloss. Boxhorn. problema atque ænigma dicitur, à verbo *raten*, in composito *erraten*, divinare, hariolari, conjecturam facere, hodienum Germanis usitato. Hinc & ex veterum *Ratissa*, vel in diminutivo *Ratissal*, nostrum *rætzel*. AS. *Raedels*. Palthen. Not. ad Tat. p. 382.]

Irraten, comprehendere. vide supra Lit. I.

Unirraten, Incomprehensibilis. Notk. Psalm. XVII. 11.

Irratini, idem quod Ratisca, Notk. ib.

Rat, concilium, Senatus, Notk. Psalm. I. 1. *Der man ist salig der in dero argon rat ne gegieng*: beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. *Dero chenun rates*, mulieris consilii.

Raten, in parte sinistra, insidiari, Rhyth. de S. Annon. ℣. 360.

Ratleicb. vide *Licon*.

Rateswider ziben, calumniari, prodere, Notk. Psalm. XXVI. 12.

Ratthoni, calumnia. temeritas. one Rat, Otfrid. III. 21, 31. vel irritatio, vide mox. [Vide quæ de hac voce supra notata sunt voc. *Hono*.]

RAD, Danis ordo, series. V. sup. *Antreit*.

Gerad, ASax. ratio, computatio.

Garathena, numerati, Goth. Matth. X. 30.

Rathsplappert. v. *Blappert*.

RATVOT, irritat. *Ratodon*, irritaverunt. *Gerafot ist*, concitatus est. *Ratunussi*, irritatione: Gl. Lipf. ubi Somn. *Huic affine nostrum wrath, iram, iracundiam signans. Nussi autem hîc, ut & in pluribus aliis vocibus tum præcedentibus, tum subsequentibus, adjectitia est particula, idem valens ac apud nos & Sax. nesse, & nysse, Teut. heit & heyd, in Nominum substantivorum terminatione.*

RATTEN, *retten*, eripere, Otfrid. IV. 25, 7.

RAT.

Ginadlicho unsib retita,
tho thiz man imo sitota.
Gratiosè nos liberavit (Christus,)
cum hoc ipse faceret, (ut scil. opprobriis afficeretur.)

Arratten, *erretten*, v. *Kapot*.

Irrettine, defendere, Otfrid. I. 1, 150.

[In hoc Otfridi loco *zi rettine* occurrit, uti ipse Schilterus p. sq. agnoscit ita autem se habet:

Sie sint filu redie,
sib sianton zi rettine.
Sunt admodum promti (Franci)
se ab hostibus defendere.

Scherz. in Notis observat, in Cod. MSC. Vindob. & Vatic. extare *zirretine*, *zu erretten*.]

Prohibere, Rhythm. de Ludov. R. ℣. 51. ib. Not.

RAT, *vorrat*, cibaria &c. V. Chron. Königsh. p. 918.

Gerathe, supellex, instrumenta.

[RATICH, radix. Gloss. Monf. p. 414.]

RAVA, quies, *ruhe*. Notk. Psalm. XXXVII. 1. passim.

[*Rauuo*, requietionis. Gloss. Monf. p. 365. refectione. p. 392.]

RAUB, rapina. Jus Augustan. MS. *Ubelstrazzraub*, rapina quæ fit in via regia, *uf des Riches Strazze an gewibeten pfaffen, bilgrin, kaufman, Walfarter*. Rapina quoad cæteros in via regia dicitur *Lantraub*. In fundo proprio simpliciter *Raub*. conf. *Rab*.

Rhai Raub, spoliatio hominis mortui in flumine reperti, LL. Longob. edit. Herold. tit. VII. vulgò L. I. t. 12. c. 1.

Rap, *Sagræp nemen*, spoliare, prædam agere, *Sakman machen*, Chron. Königsh. Obs. XX. p. 1076.

Raebsiduuaes, interceptus: Gloss. ASax. MS. v. *Roub*.

[RAUO, tigna. Gloss. Monf. p. 353.]

RAUTEN, *Rutæ*, *wecken*, *Rautensteine diamanten*, rhombi, Freher. Orig. Pal. P. I. c. 13. fi. du Fresn. Gloss. v. Ruta.

RATZEN, strepitum excitare, rasseln, Lib. Fabul. Mor. Fab. 14, 26.

RAUUON, vid. *Hriuuun*.

[RAZA, scylleos canes. Gloss. Monf. p. 413. RAZAN, zizania. p. ead.]

RAZE *uuolva*, rapaces lupi, Tatian. c. 41, 1. [*Raze* proprie est rabiosus, furiosus. Dicunt adhuc Germani *rasen*, furere, *raserey*, furor. Palthen. Not. ad Tat. p. 365.]

Rebe, *reue*, vitis. *reuon*, vites, Willer. in Cant. p. 17. ubi Fr. Jun. pag. 49.

Rebekunne, genimen vitis, Otfrid. IV. 10, 9.

Ni drinku ib, rebto in uuara,
thes rebekunnes mera.
Non bibam (dico) recte in veritate,
de genimine vitis amplius.

Hirnrebe, *birnschedel*, Fragm. de B. Hisp. ℣. 2752.

Digitized by Google

REC.

RECCHEN, ducere, perducere, Notk. Pſ. XCVII. 6. de ductilibus tubis: *Kehamirslagot, mit hamere gerecchit.* percuſſus & perductus.

[Præſtat ipſum Notkerum audire. Allegat verba Pſaltis. In tubis ductilibus: quæ ita vertit. *An erinen blaſon mit hamere gerahten.* Expoſitionis loco deinde addit. *Pezzeront iub fone Gotes hamerslegen, ſo recchent ir iu, alſo Job uuard percuſſus & perductus. (Kehamirslagot unde gerecchit.)*

Sih Ferrechen an in, porrigere ſe ad illum. Notk. Pſalm. LXXVI. 11.

conf. Notk. Pſalm. LXXIX. 12. Pſal. XVII. 11. Pſalm. LV. 12. Pſalm. LIX. 10.

Reben ſine hant, manum porrigere, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1249. *Reichen* hodie.

Irriehen, attingere, *erreichen*. Notk. Pſ. XLI. 5. *Si ne rahti ſih uber ſih ſelbun, uuieo irreihta ſih danne den der obe iro ſo hoho iſt.*

Gereich, prævaluit, Notk. Pſalm. LI. 9. vulgò: *er hat im eins gereicht.*

Irreechen, excitare, Notk. Pſalm. LXXI. 7. Otfrid. III. 23, 88.

Uuir ſculun'nan iruueken,
ſon themo ſlafe irreken.
Nos debemus eum (Lazarum) expergefacere,
à ſomno excitare.

II. 4, 157. Chriſtus dicit ad tentatorem; nolle ſe Deum tentare:

Thaz ih mih hiar irreke,
inti hina nidar ſcrikke.
Ut me hic extollam,
& hinc deſiliam.

Cap. 14, 153.

Irrekit uns ſin guati,
allo theſo dati.
Exponet nobis ejus bonitas,
omnia illa negotia.

III. 6. 47.

Then mund zithiu irreken,
thes brotes uuiht giſmeken.
Os ad hoc admoveant,
(ut) panis modicum guſtent.

[Staden. Explic. voc. Bibl. p. 497. h. l. ita vertit. *Den mund darzu hinreichen, und etwas des brodtes ſchmeken oder koſten.*]

Conf. IV. 6, 24.

[*Irracta* expoſui. Gloſſ. Monſ. p. 358. 390. expreſſi. p. 360.

Irracti, digererem. p. 331.

Irractun, expoſuerunt. p. 366. 373.

Irrecbit, explanantur, ſcribuntur. pag. 346.

Irrechit uuirdit, exponitur. p. 370.

Irrechi, ediſſere. p. 397.

Irrechanta, differentes. p. 324.]

Reccheda, expoſitio, à Recchen & Cheda, (v. ſupra *Cheden.*) i. ſermonem ducere, dirigere intellectum. Notk. Pſalm. LXXIV. 4.

Tiuſſi reccheda, profunditatis ſolutio, Notk.

REC.

Pſalm. LXXX. ſi. i. e. profundi ſermonis, ænigmatis.

Sih rechent, ſe movent, tumultuantur, *ſich regen, empören.*

Reichendes ſo obert, mobilia & immobilia bona: Teſtamentum Nobilis Helvetii: *Reſponſ. Fac. Jur. Argent. ann.* 1644. 20. *Julii.*

Otfrid. IV. 25, 10.

Thio ſunta thio unſih ſtechent,
ioh ſih in uns rechent.
Peccata, quæ nos pungunt,
& ſe in nobis movent.

V. 25, 131.

Biginnent fram thaz rechen,
thaz ſie thaz guata theken.
Aggrediuntur porro hoc movere,
ut bonum tegant.

[*Rechen*, pro dicere, exponere accipit Scherz. in Not. inde verſum priorem ita vertit: *Suſtinent hoc late divulgare.*]

Notk. Pſalm. XXXII. 8. *Die in rechen*, qui eum commovent.

[*Rekit* pro cogitat, ratiocinatur, legitur apud Odfrid. II. 11, 134.

Uuanta imo iſt al inthekit,
thaz mannes hugu rekit.
Namque ipſi (Chriſto) eſt omne apertum,
quod hominis cor cogitat.

Atque ita *kleinor reken*, apud eundem II. 9, 137. Scherz. in Not. vertit, *accuratius perpendere.*]

Ungerechen, perturbatio, Notk. Pſal. VI. 3.

Unreckeniſſe, perduellio, Charta Keſtelun.

[RECHO, pubis. Gloſſ. Monſ. p. 400.

RECHUN, proſelyti. p. 364. 398.]

RECINUM, ſagum: Kero. c. 55. *Rökin.*

Hraecli, amiculo: Gl. ASax. MS.

RECHT, v. *Reht.*

REDBANNA, v. *Bann.*

REDBORAN, Jurisperiti: Gloſſ. Anglo-Sax. MS.

REDU, promptus, Otfrid. III. 19, 7.

The'iſt ſar filu redu,
thaz uuir thar ſprechen uuidiu.
Tunc eſt illico multum promtus,
ut tunc retorqueatur.

[Quum in Cod. Vindob. legatur *redi*, & in Vindob. ac Vatic. *widari* Scherz. h. l. ita vertit:

Sunt ſtatim multa (nobis) verba
quæ tum dicimus contra.]

Redie, Otfrid. I. 1, 149. Flacianum dictionarium reddit, *redlich.* perperam. promtum notat. de Francis:

Sie ſint filu redie,
ſih fianton z'irrettine.
Sunt admodum promti,
ſe ab hoſtibus defendere.

Rede, jam tum, *allbereit*, Chron. Sax. vet.

REDAN,

Digitized by Google

REDAN, cribrare, *reutern.* [In Suevia *räden.*] Otfrid. IV. 13, 31.

Thaz muaſi er redan iu thaz muat,
ſo man korn in ſibe duat.
Ut liceret ei cribrare vobis mentem,
ſicut triticum in cribrum ponitur.

Redha, ratio: Iſidor. II. 2.

REDA, *Rede*, loquela, colloquium, Otfrid. V. 18, 32. *Reda duat*, eloquitur.

J. Feud. Alem. c. 41.

Kero: *Redina*, ratio: c. 24. *Redium*, rationem (forte *redinu.*) c. 4. 31.

Redinoom, ratiociniis. c. 2. *Redihaftiu rahha*, rationabilis cauſa. c. 2.

Redohaftiu wort, rationabilia verba. c. 7. *Redinoe*, recitet. c. 24. *za redinone iſt*, recitanda eſt. c. 17. conf. c. 9.

[Adde ex Kerone: *der redina*, rationis. c. 8. *Redihaftlichho*, rationabiliter. c. 31. 65. *redihaftlicho*, idem. c. 61.

Reda, oraculum. Gloſſ. Monſ. p. 332.

Proſli reda, proſa oratio. p. 346.

Reda, ſermonem. p. 376. ſententia. p. 352. thema. p. 379. proſecutio. p. 376. altercatio. p. 403.

Redo, ſententia. p. 351. in ore. p. 327. *Redon*, ſententias. p. 368.

Redun, allegationibus. p. 384.

Redinonten, allegatis. p. 354.

Redehaftiu, intemerata. p. 373.

Geldent reda, reddent rationem. Tatian. 62. 12. Vox *reda* & rationem olim & orationem Germanis denotavit. Prius Kero docet (vide loca modo allegata) habetque Somner. in Dict. AS. compoſita eodem pertinentia *redelaes*, præceps, *redeleaſnes*, præcipitantia, *redlic*, conſultus. Ad poſteriorem ſignificationem pertinent ex Kerone *redinoe*, *redinone*. Utriusque exemplum in Iſid. occurrit. Priorem ſignificatum Belgæ, poſteriorem Islandi Germanique conſtantius retinent. Dicimus tamen adhuc *rede und antwort geben*, ad interrogata reſpondere factorumque rationem reddere. Palthen. Not. ad Tat. p. 377.]

Otfrid. V. 24, 37. *Ih redinon*, recito. conf. III. 11, 42.

[Verba hujus loci de muliere Chananæa cum Schilteri verſione hæc ſunt:

Sih uuiht ouh es ni ſcameta,
thaz es thaz redinota.
Nec quicquam etiam ea pudefacta,
quod ipſe ſic argueret.

Scherzius v. in Notis mallet poſteriorem verſum redditum: *Quod hoc locutus fuerit.*]

Cap. 12, 7.

Uuaz ſie ſon imo redotin.
Quod de ipſo loquerentur.

Verſ. 17.

Sie imo redinotun.
Illi ipſi dixerunt.

Conf. IV. 10, 1. paſſim.

Scilicet ut Græcis λόγος & ratio & oratio eſt: Sic & Germanis.

Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 27.

Wiſera redinu.
Sapientum ſermonum.

℣. 43.

So uuas er io thero redino.
Tamen erat is ea in cauſa.

II. 7, 94.

Thaz ſi thebeinig redina.
Quod ſit aliquid rationabile.

V. 23, 564.

Job ſie in theſa redina,
niazent jamer freuuida.
Atque iſta ratione,
fruuntur perpetuis gaudiis.

Conf. V. 25, 101. c. 8, 26. [Adde II. 12, 120. c. 8, 63. IV. 12, 113. c. 29, 5. c. 19, 111. V. 20, 224. & Notas Scherzii ad hæc loca.

Theſe uuidar thir redinont: iſti adverſus te teſtificantur. Tatian. 189. 4. Proprie ratiocinantur atque ediſſerunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 391.]

Biredinot, Otfrid. V. 19, 34.

Uuerd er thar biredinot.
Fuerit convictus.

[Scherz. in Not. Quodſi ibi convincitur.]

c. 2, 27.

Mit thiu uuard er al biredinot.
Per hanc iſte omnino convincitur.

[Hodie *bereden*, ſignificat perſuadere alicui.]

Giredinot, Otfrid. II. 3, 113.

Thaz iſt uns hiar gibilidot,
in Chriſtus giredinot.
Hoc nobis hic præfiguratum eſt,
in Chriſto relatum.

In recht redina, vero modo, Otfrid. II. 20, 17.

Redihafter, Otfrid. IV. 4, 75.

Heri ouh redihafter.
Proceres & ſapientes.

℣. 84.

Filu redihaftaz.
Multum rationabilem.

II. 9, 184. *Rediafto.* [Legend. *redihafto*] rationabiliter. III. 11, 6. *Redihaftor*, rationabilius.

IV. 15, 38.

Ih bin uueg rehtes,
ioh alles redihaftes.
Ego ſum via recta. [via Juſtitiæ.]
atque omnis rationabilitatis.

Cap. 29, 105.

Niſt uuiht ſo redihaftes.
Nihil quicquam tam eſt rationabile.

Redeafti, ratio. Notk. Pſalm. CI. 10. *Mit redeafti unde mit ſelbwalte:* per rationem & liberum arbitrium.

Digitized by Google

RED.

Redelich, rationabilis, Ord. Crim. Caroli V. de legit. judiciis. V. Tabor. pag. 470.

Redinu, mit redinu, artificiosè, Otfrid. IV. 28, 15. rationabiliter, Idem V. ult. 39.

Mit unginatha redinu, inconsutili arte: Otfrid. IV. 29, 64.

Redinu, relatio, historia, Otfrid. I. 1, 181. [Hoc loco *redinu*, rationem significare Scherz. in Not. observat.]

IV. 19, 111. V. 23, 379.

Unredina, error, irrationabile, Otfrid. II. 4, 139.

Uuialicha unredina,
er zi imo sprah obana.

Quæ irrationabilia,
iste (Satanas) ad ipsum (Christum) locutus est supra.

I. 22, 33.

Sus mit unredinu,
so uuurtun siu bidroginu.

Itaque per errorem,
decipiebantur illi.

Conf. IV. 15, 51.

Unrehte sinn, Fragm. de B. H. ℣. 752.

Unredlicho, irrationabiliter, Notk. Ps. VII. pen.

Zua thia *redina*, ad computationem, Otfrid. III. 7, 101.

Allerredegebeste man, eloquentissimus, de Leone II. Papa, Chron. Königsh. c. 3, 41.

Rede, partes orationis, v. sup. *Grammatiche.*

Hinderreder, detractor, Reg. S. Bened. c. 4.

REDISPEN, providus. Rhyth. de S. Annon. ℣. 291.

[*Redispen* videtur esse adjectivum à *reda*, sermo, & *spenan*, quod idem est ac *spanan*, suggerere, suadere: (vide inf. lit. S.) ut itaque *redispen* sit is, cujus sermo suadendi facultate pollet. Scherz. Not. ad h. l.]

REFANGAN, arguam. & *Refagnussi*, redargutiones: Gloss. Lips. Gloss. ASax. MS. *Girafan*, censores.

[REFFIT, objurgat. Gloss. Mons. p. 369. sugillat. p. 409. vide *Rafsen.*]

REFORMIRTE Klöster: Geiler. in ove errante:

REGENFRID VON TAGESPURH, Fragm. de B. H. ℣. 2945.

[*Reganespuruc.* Norica. Gloss. Mons. p. 417.

Dicchi REGANES, pluviam imbri. p. 345.

In regan manode, in mense defluo. p. 356.

Reganhaftem, imbriferis. p. 407.]

REGINSBURCH, Ryth. de S. Annon. ℣. 297.

REGES, saccularii. J. Argent. c. 102.

REGULA, de Grammaticis. Otfrid. I. 1, 83. & 92.

[*Untar regulu*, sub regula (nempe monachali) Kero. c. 1.

Regulo, canonem. Gloss. Mons. p. 358.]

Rehlibbiu citi, canonicas horas: Kero. c. 37.

REHT, justitiam. Prol. p. 18. c. 1. justitias. c. 2. *Des rehtes redinu*, æquitatis ratione. Prol. p. 15. *Rehtteru eidswerdiu*, jurejurando. c. 59. *Rehtungu*, regula. c. 1. *Ubertuan dera giwikalii rehtungu*, prævaricare taciturnitatis regulam: c. 42. hæc Kero.

REH.

[Adde ex eodem Kerone: *mueka rehte*, viæ rectæ. c. 7. *deru rehtlibbun ekii*, regulari disciplinæ. c. 3. *rehtlichun ekii zehaltanne*, regulæ disciplinam servaturum. c. 60. *der rechtlichun eki*, regulari disciplinæ. c. 54. *der keribti rehtlibchun*, correctioni regulari. c. 48.

Rehto, juste. c. 3. *bleitar rehto*, scala erecta. c. 7.

Disiu rehtungu, hæc regula. c. 58. *noh dera rehtungu*, nullam regulam. c. 1. *pihaltidu rehtungu*, observatione regulæ. c. 3. *rihtungu ortfruma*, regulæ autoritas. c. 37. *rehtungu*, regulæ. c. 62. Prol. p. 16. *sin gefolgeet rehtungu*, sequantur regulam. c. 3.] Otfrid. I. 26, 27.

Thiu gilouba uns ouh rehte,
in thionost sinaz ribte.

Hæc fides nos quoque justos faciat
in servitium suum dirigat.

[*Rehte* non est verbum. Sed adverbium, *recte.* Scherz. Not.]

Id. IV. 15, 37.

Ih bin uueg rehtes.

Ego sum via recta.

[Redde. *Ego sum via justitiæ.* Scherz. in Not.

Reht, judicia. Gloss. Mons. pag. 323. 333.

Rehte, judicio. p. 332.

Rehtlicho urlouppoh. canonicas epistolas. pag. 402.

Rehtgerner, justus. p. 323.

Rehtkerni, justificationem. p. 347.

Aphterfronisceu rehtsprabinun. flores Rhetoricos. p. 341.]

Notk. Psalm. LXXXVIII. 17. *In dinemo rehte uuerdent sie irhobet*, in justitia tua exaltabuntur. Id. Psalm. LXX. 15. *Min munt sageta din reht;* os meum annunciavit justitiam tuam.

Rehtunga ist bruobha sinero lumblo, justitia est cingulum lumborum suorum: Isid. c. 9, 4.

Bi rehtemen, de jure, Otfrid. I. 1, 104.

Bifora lazu ih iz al;
so ih bi rehtemen scal.

Antepono id omne,
ut de jure debeo.

Rehte, justi, fide justificati vivâ, Otfrid. I. 24. pen. [calami vitio hic locus vitiose allegatur.]

Rehton, rectorum. Notk. Psalm. I. *in demo rate dero rehton*, in consilio rectorum. Sed mox scribitur: *rehton.*

Gerechthafftoton, justificata, Notk. Psalm. LXXII. 13. *In gemeitun gerehthaftota ih min herza.* Sine causa justificavi cor meum. Psalm. XVIII. 10. *Trubtines urteilda sint uuare kerehthaftote an in selben:* Judicia Domini vera justificata in semetipsa.

Rehtmachere, Justificator, Notk. Psalm. LXX. 16.

Rehtculichontem, orthodoxis. v. *Culich.*

Reht-

Digitized by Google

REH.

Rehtfolgero, Catholici, Notk. Pſal. LIV. 22.
Rehtfeſtin, vid. *Feſt.*
Rehtis ſceidungo, ſchisma: Notk. Pſal. LIV. 16.
Rehtſceidig, Schiſmaticus *iſt der geſceiden iſt fone corpore Chriſti.* Notk. Pſalm. LIV. 22.
Rehto in uuara, Otfr. IV. 10, 9.

Ni drinku ih, rehto in uuara,
thes rebekunnes mera.

Non bibam (dico) recte in veritate,
de vite hoc amplius.

Cap. 16, 25.

Joh thie Euuarton rehto,
liuuun filu knehto.

Et Sacerdotes recta, (promte)
commodarunt multos miniſtros.

Rehtor, rectius, Otfrid. V. ult. 133.

Rehtor er iz anafiang.

Rectius is hoc aggreſſus.

Rechtens bereit und geborſam ſin, obediens & paratus ad judicium exiſtat: redditurus rationem omni quærenti: Jus Argent. pr.

Reht, eleemoſyna. Tatian. c. 33, 1. [Locus hic ita ſe habet: *Wartet ju thaz ir juuar reht ni tuot fora mannon:* attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus.

Id. cap. 2, 2. *Sin uuarun rehtiu beidu fora Gote:* erant juſti ambo (Zacharias & Eliſabetha) apud DEum.

Conf. Willer. paraphr. p. 7. Nos illud adjectivum quando perſonæ tribuitur cum augmento hodie efferimus *gerecht.* Palthen. Not. ad Tat. p. 279. Verba Willerami à Palthenio citata in noſtra edit. p. 4. hæc ſunt: *Die rehton minnont dih. Dih ne minnot nieman, er ne ſi reht, unte nieman iſt reht, er ne minne dih.* Quæ verba in metrica paraphraſi ita cum præcedentibus Willeram transtulit:

Sevitiam legis quia mollit gratia lenis.
Non noſtris meritis, ſed ſolo munere dantis,
Hæc quia das gratis a rectis rectus amaris.
Non niſi te juſtus perfecte diligit ullus,
Nec tamen eſt juſtus niſi qui diligit ullus.]

REHT, *Recht*, Juſtitia. Otfr. V. 23, 251. *Reht inti Frido*, Juſtitia & Pax. Notk. Pſal. XXX. 2. *In dinemo rehte loſe mih, nals in minemo*, in juſtitia tua libera me, non in mea.

Recht nemen: recht geben.

J. F. Alam. c. 29. §. 2. *der Herr mus des mannes recht umbe nemen oder er mus Im bezeugen.*

Recht abgangen iſt, rechtes widerſtanden, rechtens widerweſen, juſtitiam denegare, Jus. Feud. Alem. c. 124.

Recht, rechtsſpruch, ſententia, urteil: *Do giengen die Manne uſs und kamen herwider in, und ſpracben ein recht ungezweiet.* Sententia Parium Curiæ Wiſſenburg. an. 1360.

Mit rechte, cauſâ cognitâ per decretum.

Reht ſprechen, dicuntur etiam advocati partium, J. Arg. c. 144.

Reht laſſen, Senatum, Judicium dimittere.

Rotul. Cur. Dom. in Gruſſenh. *E man das reht geliſs.*

REH.

Judicium, Judicii locus, J. F. Alem. c. 126. *im lehnrechte*, vor gerichte. c. 128, 1.

Gemein Recht, Jus commune, non Romanorum, ſed Germanorum. J. Sax. Feud. c. 36. §. 1. Quicquid ſuperius dictum eſt, totum ad Commune jus pertinet feudale. J. F. Alem. c. 132. Bulla Martini V. Pp. *c. 1. extrav. comm. de emt. vend.* an. 1420. declarat contractus emtionis annuorum redituum, eſſe juridicos, & juxta determinationem Dd. licitos, & JURI COMMUNI conformes. At Juri Romano iſte contractus eſt incognitus. *Tabor de Alt. Tant. P. 3. a. f.* Sigism. Imp. in Epiſt. ad Concil. Baſil. an. 1434. in cauſa Erici Lauenburgici: *Cum itaque Principatus officium ac jus ſupradicta à Nobis ac Imperio noſtro in FEVDVM immediatè deſcendent, ac ſecundum IVRIS COMMVNIS diſpoſitionem, nec non uſum, morem, ſtylum & conſuetudinem S. R. J. FEVDALIS CONTENTIO per Dominum Feudi ac Pares curiæ terminanda ſit; liquet hanc quæſtionem ſi qua prætendi poterit, ad noſtram & illuſtrium Archi-Principum noſtrorum S. R. J. Electorum pertinere notionem.* Formula Juramenti Judicis & Aſſeſſorum Cameræ Imperialis: Ord. Cam. P. 3. c. ult. §. 1. *PP. ſweren, dem K. C. Gericht getreulich und mit fleiſs obzuſein, und nach des Reichs GEMEINEN RECHTEN, Abſchieden, und dem ufgerichten Frieden — und nach redlichen, erbarn und Ländiſchen Ordnungen, Statuten und Gewonheiten.* Albertus II. Imp. Conſtitut. de P. P. *So wollen wir unſer Ober-Gerichte mit wiſen verſtendigen furſichtigen Rittern und Gelehrten beſtellen, gehalten, ieden recht geben, und zu tun noch gemeinem Rechten, guter gewonheit und anders.* electus is an. 1438. quum Jus Rom. nondum in foro receptum eſſet. Idem quod *Geſchrieben rechte.* Charta Weiſſenburgenſis Monaſterii an. 1357. renuncians exceptionibus, *Es ſy von geſchriben rechte, Landesrechte, oder gewonheit.*

Transactio inter Ordinem Teuton. & Civit. Argent. Conſtantiæ an. 1416. facta: *Sprechen aber der Lant Commenture der Commentur oder des Gotzhuſes bruder der Stat oder debeinen iren burger zv, das ſolten ſy vor dem weltlichem gerichte tun, da ſy dann inn geſeſſen weren, und da ſal man ſprechen unverzogenlichen, nach gemeinen geſchribenem recht, das recht iſt.*

Conf. Th. Crag. L. I. Feudor. p. 32.

Secundum Jus civile ad duellum citare, dicit Cæſar. Heiſterbac. L. III. c. 18. h. e. *gemein Teutſch Landrecht.*

V. mox *Ric*, *richen.*

Lantrechtiu, legibus in genere civilibus, Notk. Pſal. XCIII. 4. & XCIV. 4.

Lantrechtara, judices terræ, Notk. in Pſalm. II. 10.

Landrecht, Jus Provinciale, opponitur Juri Feudali, *Lehnrecht*, quod utrumque cuilibet Germaniæ Vicariatui & Ducatibus fuit proprium.

II. *Lantrecht* etiam ſpeciatim dicitur Jus Romanum, in Jure ipſo Provinciali Alamannico, ubi etiam Adrianus Imp. appellatur *Meiſter des Lantrechts.* Cap. 102.

Ita *Burcrecht*, dicitur Jus Civile in charta de

Digitized by Google

an. 1426. in Metropoli Salisb. apud Du Fresn. *Gloss. Purckrecht.* pro quo emendandum *Burgrecht.*

In hoc posteriori significatu etiam videtur accipiendus articulus Juris Argent. *Der Rat der en ribtet nicht nach deme Lantrebte: Wenn nuwer nach der warheite und der Stette rebte die hie geschrieben stant.* Sed vide except. supra *Gemein Recht,* transact. Arg. cum Ord. Teut.

Sequentibus temporibus Jus Romanum non amplium dictum fuit *Lantrebt,* sed *geschrieben Rebt.* V. *Gemin Rebt.*

FURSTEN RECHT. Fragm. de Bell. Hisp. Caroli M. ℣. 4374.

Sin rebt ware vile groz.
Er ware aller fursten genoz.

Vide ibi processum super Principem Genelunem.

REVTERRECHT, *Strassen zv bereuten,* jus peregrinantes justificandi, V. Hortled. de C. B. G. L. IV. c. 5, 19. V. Dissert. de Ambtsassiis. T. I. ad π.

Unverzogen recht. Acta Comitiorum Friderici III. Imp. Linzii an. 1467. celebratorum: Instructio Legatorum Argentor. Reip. *Uf den ersten artikel: das man in Dutschen landen soliche ordenunge setze und mache das einem ieglichen recht widerfaren moge. Darauff habent die Herren geratschlagt, das man darzu reden sol: Das diss Bistum in Lande und in Stat geistliche Gericht und Jurisdiction hett, dadurch ein ieglicher zu recht brecht wirt, So haben wir und haltent* unverzogen recht, *dadurch einen ieglichen er sy frömde oder heimisch rebt von unsern Burgern wol gediben und gelangen soll, derglich haltent die Richstette in Eilsas auch solche unverzogene rebt, als danne von alter harkommen ist.*

Unrecht. Ains unrechten schuldig wirt der debitor, qui die sequente, quàm quo stipulatus est solvere, solvit. J. Augustan. f. 65. b.

mit Uuuuendigemo rebte, inflexibili justitia, Notk. Psalm. II. 9.

REI, *reion,* caprea, capreæ, C. Cant. 2, 7.

REICHSFAHN. } vid. *Ban.*
REICHSPANYR. }

[REIDEMO crispanti. Gloss. Mons. p. 333.]

REIN. vide *Hrein.*

REINNO, admissarius. i. e. qui ad tempus inter equas dimittitur. Gloss. Mons. p. 357.

Reinnun, admissarii. p. 336.

Reinno, warannio. p. 414.

REIP, fricavit. p. 384.

REIPHARA vel UUIZINARA, tortoribus. p. 412.]

REIPVS, L. Sal. Tit. XLVII. species pœnæ privatæ quam solvit vir ducens viduam sine precio emtionis proximo cognato viduæ solvendo. Mirè sese hîc intricat Wendelinus, primò enim hanc vocem scribit Re — Ipus, Heroldum secutus, & exponit iteratum matrimonium, quasi sit vox hybrida, ex Latino RE, quod reiterationem denotat, & Ipus, Iphus, Esa, ewa, é, matrimonium. Deinde idque obiter, confundit ipsum emtionis pretium cum dono matutinali, *Morgengaba,* hæc enim post primam noctem solvitur: pretium quod vocatur, ante nuptias erat præstandum, ut patet ex hoc titulo, §. 2. Sed & Dotem cum Donatione propter nuptias confundit, & Jus Rom. cum jure Francorum. Denique Reipus non est ipsum pretium, sed mulcta non soluti pretii & tamen factis nuptiis, id quod pro specie raptus habitum: itaque alia summa fuit pretii emtionis, nempe in primo matrimonio solidus & denarius; in secundo, tres solidi & denarius. pœna verò LXII. solidi cum dimidio sive semisse. Unde igitur nomen acceperit, facilè patescit. Certè in MS. Regio in inscriptione & indice rubricarum expresse dicitur *Reipusse.* scilicet à *Reip* sive *Raub* & *Busse,* mulcta ob raptum vel quasi, quod Wendelinus de hodierno *Re — Ipbninck* sive *Reuwninck* addit, nihil ad mulctam illam pertinet, sed fortè ad pretium, & Belgicum *Reueninge,* revenu, quod est fisci vel arcæ.

[REISUNGA, machinas. Gloss. Mons. pag. 341. machinationes. p. 360. casus. p. 380.]

REIT, paratus.

Otfrid. V. 19, 99.

Eban reiti in therselbun arabeiti.
Sunt omnes æque parati ad eundem laborem.

Fragm. de B. H. ℣. 1357. *Reite were ther tot,* mors parata, imminens. Id. ℣. 1862.

Bereite man, in bereitschafft stehende, armati, J. Arg. c. 152.

Gereitschafft, armatura.

Ih selue bin thir gereite, paratus tibi sum ad obsequium, Fragm. de B. Hisp. ℣. 1273.

REITA, currus. *Reitan,* equitare. vide *Rad* celer.

REITE, expeditio militaris. J. Argent. L. I. c. 49. *Swen der bischov vert des Keisers reite.* quando Episcopus ierit in expeditionem Imperatoris. Opponitur mox: Si Episcopus ad curiam ierit, *zv hofe vert.* c. seqq. pro *Reite* dicitur *Herverte: Swenne der Bischof zv des Keisers hof vert oder herverte.*

Reiteborn. v. *Bara,* feretrum.

Reitgesinde. vid. *Gesinde.*

Wither riten, expeditionem finire, redire ex expeditione: Fragm. de B. H. ℣. 1514.

REIZ, pinxit literas, scripsit, screib, Otfrid. III. 17, 72.

In erdu tho, so man uueiz,
mit themo fingar reiz.
In terram ibi, prout cognitum
digito pinxit. (scripsit Christus.)

℣. 79.

Mit themo fingare auur reiz,
ioh jagilih sar uzsmeiz.
Ni hein thar inne bileip,
unz er thar nidare tho screib.

Di-

Digitized by Google

REI.

Digito denuo ſcripſit,
& ſingulos ſtatim ejecit.
Ne unicus tunc intus manſit,
dum ipſe tunc ſubtus ſcriberet.

[*Reiz*, ſcribebat. Gloſſ. Monſ. p. 397. *Reiza* vel *zila*, linea. p. 328. *Reizo*, linearum. p. 335.

Hinc hodiernum *reiſſen*, delineare, derivandum videtur.]

REK; heros, REKKIN, heroes. Rhythm. de S. Annon. ℣. 293. Tyrol. Paranet. p. 278. Gothis *Reiks*, Princeps, Matth. IX. 18.

RENO. Erhard. Gunther: *Reno*, *femorale*, *bruch*, *vel veſtis quæ ad renes tenditur*. Hæc fuerit una ſignificatio, quaſi à renibus dicta, Hoſen, ſed communior & ut videtur verior (niſi fortè ut eſt veriſimile braccæ junctæ fuerint *renoni*, ad femora contegenda) ſequitur: *Et Renones ſunt velamina humerorum & pectoris usque ad umbilicum, de quibus Saluſtius: Germani intecti renonibus corpus tegunt. Dicti autem Renones à Reno flumine Germaniæ ubi bis frequenter utuntur. W.ᵐ ein Ubermuider.* Hæc Guntherus. Etiam Savaro à Rheni accolis dictum putat. Iſidorus L. XIX. c. 23. Germanicum vocabulum, Varro L. IV. de L. L. Gallicum eſſe ait. Loccenius 2. Antiq. Sueon. c. 20. à *Reen*, animali, Rangiferum dicto, *Rennthier*. V. Du Fresn. Gloſſar. Fr. Junius ad Willeram. p. 137. voces Rheno & Rinde refert ad Græcum ῥινὸς, pellis, corium. Aimoinus L. I. de Geſt. Franc. c. 3. *parvis rhenonum, id eſt nomen animalis, tegumentis.* At Perſius Sat. VI.

—— *Jam poſtibus arma,*
Jam chlamydes Regum, jam lutea gauſapa captis.

Et mox:

Ingentesque locat Cæſonia rhenos.

Virgil. Georg. IV. 381.

Talis Hyperboreo ſeptem ſubjecta Trioni
Gens effrena virûm Riphæo tunditur Euro;
Et pecudum fulvis velantur corpora SETIS.

ubi Servius: *Pecudum fulvis ſetis i. Rhenonibus.*

Boxhornius in Orig. Gallic. *Rhawn*, *Seta*.

LL. Alvredi Regis: *under anre reon*, ſub uno ſtragulo. ASax. *Reon*, *ſtragulum*. Gloſſ. MSS. ASax. *Ryhae*, *villoſa*. *Linniu ryhae*, *villa*. Eſt itaque Reno veſtis pellicea uſque ad umbilicum, maſtruca, ſtragulum, Leibbelz. Et curta veſtimenta Gallis ſueta. Martialis:

Dimidiasque nates Gallica palla tegit.

Conf. Gesner. Hiſtor. Quadrup. Ovis. p. 800. H. Valeſii in Valeſianis. pag. 61. ſq. Cluver. de Germ. Antiq.

RENNEN, V. *Rinnan*.

Zerennen, liquefieri, C. Cant. V. 6.

Renſel, gerunnen Milch.

Rennen, läben: Vœgelin. d. l.

Irran, oriebatur, Notk. Pſ. CIII. 22. *Irran diu ſunna*: ortus eſt ſol.

Rennen, *ſtechen*, ludus equeſtris. V. Limn. Add. J. P. T. I. Lib. VI. 5, 125.

REN.

RENTON, *iro dati*, enarrarunt facta ſua, Otfrid. V. 19, 18.

[*Renton* per *reſpondere* h. l. vertendum judicat Scherz Not. ad h. l.]

Id. III. 20, 173. de parentibus cœci nati:

Bigondun ſie tho renton
forahtelen uuortun.
Cœperunt iſti enarrare
verbis timidis.

[Quum margo Cod. MSC. habeat. *Reſponderunt id. Renton* maluiſſet Scherzius in Not. & hic vertere per *reſpondere*. Uti & II. 9, 147. *irrenton*, quod in MSC. Cod. legitur, per dicere, exponere, dilucidare, recte exponi idem ſtatuit in Not. ad h. l.

REPATORSUN, Thyrſo. Gl. Monſ. p. 360.

REPHON, perdix. p. 337.

Rephuon, idem. p. 326. 336. hodie *Rebhun*.

Rephuon, orthigometra. p. 353.]

REPPOFANO, L. Sal. VI. 3. al. Theophano. *Siquis canem* qui ligamen noverit.

Reep, *roop*, reſtis, funis, Fr. Jun. ad Willer. p. 212.

RERTENT. Notk. Pſ. CXLVI. 7. fortè leg. *Kertont*.

[RERENTES, balantis. Gloſſ. Monſ. p. 358.

RESCI, fervorem. p. 388. alacritate. p. 357.

Reſcirin, ferventioris. p. 387. vide *Raſco*.]

RESPIAS, arguas: Gloſſ. Lipſ. qui addit: *Nos componimus: Beriſpen*. Somnerus hîc tacet. Vetus Verſio Pſal. VI. MS. *bereſpe mih nit in dyme zorn*. Pſ. LXXXIX. 10. *wir werden bereſpet*, corripiemur.

Kilianus: *Beriſper*, reprehenſor.

Neſcio an huc referendum *Raſpe*, cognomen Landgravii Thuringiæ? An RASPE, radula, tyrocneſtis; inſtrumentum quo res minutim atteruntur, & raduntur in ſcobem: Kilianus.

RESTAVER-ZINSEN, invenitur in Libris rationum Monaſteriorum & Eccleſiarum, è Latino *Reſtaura*. Litera concordiæ inter Chriſtian. de Wizleben, Plebanum Orlamundanum & Monaſterium ibidem Ordinis S. Wilhelmi de an. 1378. ita habet: *Ipſe quoque Prior, Fratres & Conventus in recompenſationem & RESTAVRAM dictarum oblationum, quæ dictæ parochiæ detrahuntur ipſi parochiæ & rectori pro tempore dederunt & aſſignaverunt duas libras denariorum ſingulis annis.* Sententia arbitri inter eosdem, Conradi nempe Krauſel, Prioris in Valle S. Mariæ & Vicarii Domini Wilhelmi Provincialis provinciæ Alemanniæ Ordinis B. Wilhelmi, an. 1401. ibi: *Quia Prior & Conventus in RESTAVRVM oblationum Eccleſiæ in perſonam prædeceſſoris ſatisfecerint* &c.

RESTI, RESTIN. vid. ſupra RASTE.

RESVNG, conjectura, Gloſſ. MS. ASax. *Raiſon*.

RETTEN, V. *Ratten*.

REVE. vid. HREVE.

REYSEN, expeditionem facere, in ſpecie contra raptores pro pace publica. Rupertus

Imp.

REY.

Imp. an. 1405. mandavit Fridbergenſibus *zv reiſen*, ut habet Rubrica. verba mandati ſunt: *Daz ir unverzogenlich unver fründe und die unweren ſchicket mit zv ziehen und zv reyſen, und darzv beholffen ſint von des Richs wegen, als ir uns des auch verbunden und ſchuldig ſint, und laſſent des nit, als lieb uch ſy unſer und des Heil. Richs ſwere ungnade zv vermiden.*

Conf. Chron. Königsh. c. 5. §. 104. 102. 113.

Hinc, *Reyſe und folge*, jus ſequelæ militaris, de quo Jus Publicum.

J. Argent. c. 152, 2. *Gereiſet laſſen iren armbruſt.* Francorum expeditiones non pedeſtres, ſed equeſtres magis, Annal. Fuld. an. 891. Not. ad Rhythm. de Ludov. R. pag. 52.

Reyſerbar. v. *Bar.*

Reiſu, introitus ſolennis, Otfr. IV. 4, 78. de Chriſti introitu in Jeroſolym.

Er reit in mitte ſo gizam,
ſo iz tho zi thero reiſu biquam.
Ipſe equitabat in medio, ut decebat,
ut tali introitui conveniebat.

Reiſen, venire. *Zit ward tho gireiſot*, tempus advenerat, Otfrid. I. 4, 21.

Id. IV. 29, 51. de charitate:

Si iz allaz Gote reiſot,
ioh ſinen io gizeigot.
Hæc id omne DEO adducit,
& ſuis exhibet.

[Scherz. in Not. putat: *reiſot*, lucem accipere ex Gloſſ. Boxhorn; ubi *reiſan* nodus, ut mens ſit: quod charitas ad firmitatem telæ nodis illam conſtringat, ubi neceſſitas id requirit. Verum quum *Gote reiſot* dicatur, duriuſcula mihi hæc interpretatio videtur, neque enim quomodo dici poſſit Deo id ita factum, ſatis comprehendo.]

RHEIZ, quicquam, Otfrid. I. 19, 51.

Ni ſcrib ih biari nu rheiz,
thaz ih giuuiſſo ni ueiz.
Nec ſcribo hic quicquam,
quod certo non ſciam.

[Pro *biari nu rheiz*, legendum ex utroque MSCto Vindob. & Vatic. *biar in urheiz*, adeoque reddendum. Nec ſcribo hic tumultuarie. Scherz. in Not. ad h. l.]

RIAFEN, Otfrid. IV. 29, 93. clamare. *ruffen.*

Thaz nieman thar ni riaſi.
Ut nemo poſtea clamaret.

RIATEN, deliberare, conſulere, *rathen*, Otfrid. I. 1, 107.

Mit Gote iz allez riatun
in uuerkon oub giziartun.
Cum DEO id omne ſuſceperant
in operibus quoque exornarunt.

II. 1, 32.

So uuas s'es io gidatun,
ſie iz allaz ſaman rietun.

RIA.

Quæcunque ita facta ſunt,
illi omnia ſimul conſultarunt.

[Hos verſus, qui aliquoties ab Otfrido repetuntur, mallet Scherz. in Notis ita reddere:

Si quid omnino faciebant
id omne ſimul curabant.]

IV. 8, 21.

Riatun thes ginuagi
uuio man 'nan irsluagi.
Conſultabant (Judæi) abunde
quomodo (Chriſtus) interficeretur.

c. 12, 45.

Quat tho Judas, ther iz riat,
ioh allan theſan ſcadon bliant.
Dixit Judas qui id conſuluerat,
& de omni hoc damno lætatus.

Conf. I. 27, 137. II. 1, 40, 48, 56, 64. IV. 20, 13. c. 36, 29.

V. *Giriatun*, & *Intriatin.*

[*Rietun*, conſolabantur. Gloſſ. Monſ. p. 345.]

RIAZAN, deplorare, pœnitere, mœrere, Otfrid. I. 18, 47.

Thaz mugun uuir io riazan.
Hoc oportet nos deplorare.

IV. 26, 58.

Hera boret, quad er, uuib,
ni riazet ir thaz minaz lib.
Hoc audite, dixit, mulieres,
ne deplorate meam vitam.

c. 15, 6.

Ni ſi iu'z, quad er, ſmerza,
ni riaze oub iuer herza.
Ne ſit vobis hoc, dixit, dolori,
ne turbet etiam veſtrum cor.

[Scherz. in Not. *riaze* dicit vertendum *ploret.* Sed quum verba Chriſti: *Ne turbetur cor veſtrum:* Otfridus hic transferat, Schilteri verſionem præferrem.]

III. 24, 126.

Quam tho Drubtin unſer
thara riazanter.
Venit Dominus noſter
eo contriſtatus.

[*Riazanter* Scherz. in Not. *plorans* vertit, & quidem optime, verba enim Johannis. XI. 35. Otfridus hic refert.]

Conf. V. 4, 95. vide inf. *Riuzit.*

RIBARIDOS, denudaſti, Gl. Lipſ. qui addit: *Sic nobis compoſitum: openbaeren. Rebarnuſſi, revelatione.* ubi Somnerus: *Nudus, nobis Anglis, bare; denudare, to make bare.* V. ſupra *Bar.*

RIBBAE, canis lingua cinogloſa. Gloſſ. MS. ASax.

RIC, RICH, RICE, certa regio, ῥῖχωρος. Land. ASax. Luc. VII. 17. *and erabe eall the rices,* ὁν πάσῃ τῇ ῥῖχώρῳ. territorium, terra.

Otfrid. III. 16, 98.

Fon themo ſelben riche,
De iſta regione. (Hieroſolymit.)

Idem

Digitized by Google

Idem II. 14, 211.

N'iſt akar biar in riche
n'ub er zitbin nu bleiche.
Eſtne ager hic in regione
qui non jam albeſcat.

Conf. III. c. 24, 146.

Sic & Latina vox, Regnum, pro provincia. V. St. Baluz. ad Capitular. p. 1013.

Regnum Angariæ de Oſten i. Orientalis, in cippi inſcriptione, quam ejusmodi Hamalæ ad Viſurgim extantem exhibet Reinecc. de Orig. Sax. pag. 27.

ANNO DOMINI DCCCXII. BERNHARDUS COMES. CHRISTINA COMITISSA REGNI ANGARIÆ DE OSTEN. FVNDARVNT HANC ECCLESIAM.

Sic *das Ryck van Aaken*, territorium Aquisgranenſe. *Oſterreich. Weſtrich.*

Rich, regnum, *Königreich.*

[*Ribbes ſine*, regni ejus. Kero Prol. pag. 16. *in des ribbes huſe*, in cujus regni tabernaculo. Prol. pag. 17. *azeriſt ſuabbat ribbi Cotes*, primum quærite regnum DEI. c. 2. *in ribbe ſinemu*, in regno ſuo. Prol. p. 17.

In himilo ribbi, in regno cœlorum. Tatian. c. 25. 6, 7.

Ribbes, imperii. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

Svauorichi, Svæviæ civitas, Caſſiodor. IV. 49. & 5, 15. regnum Ludovici Germanici, Alemannia, Otfrid. ad Salomon. ℣. 9. v. lit. S.

Erdriche, Notk. Pſ. LXXII. 1. vocat regnum Judaicum & Iſraeliticum. *Iro regnum (erdriche) zergieng.* vid. ſupra *Erd.*

Riche, orbis terrarum, Otfrid. III. 1, 6. ait quod dicere velit:

Fon themo uuuntarliche
thiu er deta biar in riche.
De admirandis
quæ fecit (Chriſtus) hîc in terra.

V. 2, 21.

Niſt fiant biar in riche,
n'ub er biarfora intuuiche.
Non eſt hoſtis hic in terra,
quin huic cedat.

c. 23, 499.

Thaz in themo riche
jaman ſar irſieche.
Ut in illa regione
aliquis ægrotet.

Conf. III. 12, 33.

Rich, dives. *Richiſti* ditiſſimus, Notk. Pſal. CXI. 5.

Richolf, dives, Notk. XLVIII. 12.

[*Rihhan*, ditescere. Gloſſ. Monſ. p. 380.

Ribba, opulentas. p. 345.

Zi demo ribbe, in excelſum. p. 331.]

Richi, opes, Otfr. II. 4, 165. de diabolo Chriſtum tentante:

Thar ougta in alalichi
imu ellu uuorolt richi,

Era iob thiu richi,
inti manag guallichi.
Ubi monſtravit undiquaque
ipſi omnia mundi regna,
Honores ac divitias
& multiplicem gloriam.

Riche, potentes. Otfrid. I. 7, 30.

Fona hoh ſedale
ziſtiaz er thie riche.
De alta ſede
depoſuit potentes.

c. 27, 18.

Thie richun lantualton.
Potentes proceres terræ.

Conf. II. 12, 121.

[*Ribber*, beatus. Gloſſ. Monſ. p. 376.

Riblibo, ſplendide. p. 356. 394. 397.]

Fortunatus explicans nomen Chilperici Regis:

Chilperice potens, ſi interpres Barbarus adſit,
Adjutor fortis hoc quoque nomen habet.

Hinc vocabulum veterum Gallorum RIX in compoſitis, vid. Cl. Bouterové *de Monet. Gall. pag.* 43. & 156. ſupr. Orix.

Ribiduam, divitiæ. vid. *Duam.*

[*Ribtuom*, abundantia. Gl. Monſ. p. 386.]

Kuning richo, Rex potens, Otfr. V. 20, 25.

Herzoge riche, Dux illuſtris, Fragm. de B. H. ℣. 1364.

Rhythm. de S. Annon. ℣. 204.

Kero: *Ribbidim*, *umrebt richiſo*, tyrannidis. *Ribchida*, tyrannidem.

[*Zuanemante in ribbidom umrebtrichi*, adſumentes tyrannidem: ita apud Keronem legitur. c. 65.]

Ribtuom, imperium Tiberii, Tatian. c. 13.

[Hæc vox inter Germanos ſignificatum plane mutavit, nec amplius regnum, ſed divitias qualescunque notat *reichthum.* Palthen. Not. ad h. l. p. 324. Conf. Otfrid. II. 4, 16. ubi *ſuaremo richduame*, quod Schilterus, *moleſtas divitias*, vertit, Scherz. in Not. reddit: *grave Imperium.* Nec non Præf. ad Ludov. Reg. ℣. 166. ubi, notante Scherzio, in MSC. vox *richduame* eodem ſignificatu legitur.

Ribtuom, ambitus. Gloſſ. Monſ. p. 380.

Ribtuome, ambitione. p. 361.]

Gerichet, dominatur, Notk. Pſ. LXXXIV. 2. Conf. Du Fresn. Gloſſ. v. *Ricus.*

Reichsſaſſen. vide *Sez.*

Richſen, *Richten*, regere, regnare, gubernare. Otfrid. III. 1, 57. [Verba hujus loci ſunt: *Ni rih ſunta*, ne regat peccatum. Stadenius hæc verba reddit: *non vindica peccatum:* approbante Scherzio in Not. vide ſupra *Raban.*] I. 5, 57.

Er richiſot gitbiuto,
Kuning therero liuto.
Regnabit inclusus,
Rex populos.

Digitized by Google

Id. ad Ludov. R. ỳ. 7. de Ludovico:

Thaz ribtit, ſo ih thir zellu,
thiu ſin giuualt ellu.
Hoc regit, quod ego tibi recenſeo,
omnis ſua poteſtas.

ỳ. 117.

Ribta gener ſcono.
Gubernabat ille pulchre.

Conf. ỳ. 130.

[*Regiſota* reperitur in MSC. Otfr. IV. 6, 24. Eſt autem â *regiſon*, quod &*richiſon*, *richeſon*, ac *ribbiſon* legitur, ac imperare, dominari, ſignificat. Scherz. Not. ad h. l.

Ribbiſot in huſe Jacobes zi euuidu: regnabit in domo Jacob in æternum. Tatian. c. 3, 5. Convenit cum eo, quod ASax. dicunt â *rice*, regnum, *ricſian*, regnare Palthen. Not. ad Tat. p. 297.

Heroſtin richiſodes, archityrannica. Gl. Monſ. p. 404.

Richiſonter vuotcrimmer, tyrannus. p. 401.

In Bibliis antiquis Germanicis ſequentia occurrunt 2. Paral. 36, 2. *Da er begunde zu reichſen.* v. 20. *Untz das der Künig der Perſaner reichſſendt.* Matth. II. *Archelaus reichſendt in Jude für Herodes ſeinen Vater.* 2. Par. 34, 1. *Und reichſendt* 31. *Jar zu Jeruſalem.* v. 3. *da er angebaben hatte zu reichſen.* Hæc refert Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Richeſondo, regens, Notk. Pſal. XXVIII. 10. Chron. Königsh. c. 1. §. 17. paſſim. Fragm. de B. H. ỳ. 3249. & 3329.

Beribtenge dirre ſtat, regimen, gubernatio hujus urbis, J. Argent. L. I. c. 1. §. 8.

Stätt Ribti, ordo, inſtructio, Notk. Pſ. XXIV. 9.

[*Ribtan*, ordinare. Gl. Monſ. p. 361.

Ribta, ordinavit. pag. 378. miniſtravit. pag. 391.

Ribte, diſpenſet. p. 375.]

Ribta, docet, inſtituit, Otfr. II. 11, 83.

Ribta uns then ſin hiar filu fram
therer Gotes drutman.
Docet nos intellectum hîc optime
DEI fidelis vir (Evangeliſta.)

III. 18. 75.

Ribta ſi es in uuar min,
thoh uuiht ſi es ni firnamin.
Docuit eos (Chriſtus) per meam fidem,
at nihil quicquam intellexerunt.

V. 9, 42.

Ullaz iſt thaz, quad er, ſuliches,
nu giribtet mih thes.
Quod eſt id, dixit is, tale,
agite, referte mihi iſtud.

[*Ribtun*, inſtruxerunt. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

Ribten, dirigere, Notk. Pſ. VII. 10. *Gerichteſt du den rechten*, diriges juſtum. *Du eino geribteſt in dar:* tu ſolus dirigis eum ibi. *So geribteſt du in:* ſic dirigis eum. Pſ. XXII. 1. *Trühten ſelbo ribtet mih.* Dominus ipſe regit me. conf. Pſalm. XXIV. 5, 9.

Otfr. V. 1, 79. de cruce.

Iz ribtit uuorolt enti
zi fines ſelbes henti.
Ea dirigit mundi fines
ad ſuasmet manus.

Geribtennis, directionis, Notk. Pſ. XLIV. 7.

Keribtida, correctio, Notk. Pſ. XCVI. 11.

Geribte, relatio, tractatus, Rabbi Samuel Epiſt.

Ribti, juſtitia, Otfr. I. 10, 33.

In uuihi inti in ribti.
In ſanctitate & in juſtitia.

I. 2, 87.

Jo jamer freuue in ribti
in thineru giſihti.
Et ſemper gaudeam in juſtitia
in tuo conſpectu.

[*Ni ſi thaz ginuhtſame juuar ribt mer thanne thero Scribara:* Niſi abundaverit juſtitia veſtra plus quam Scribarum. Primitiva vox eſt *ribti*, â qua derivativa fluunt. Hinc Germanica vocabula *gericht*, *richter*, judicium, judex. Kero habet *ribti*, vindictam, (c. 26.) puto quod antiquiſſimis temporibus, ante conſtituta judicia, privatæ ultioni locus eſſet, & velut judicii rigorem vindictæ ardor expleret. Palthen. Not. ad Tat. p. 353.

Ther ribtit min folc Iſrael; qui regat populum meum Iſrael. Tatian. 8, 3. Apud Keronem eſt *rithenne* regendas. (*zeribtenne* legitur apud Keronem vide infra lit. Z.) *Reribtanne*, regere, *keribtit*, directus, *keribtenne*, erigenda, *keribtit*, corregitur. (vide ſupra lit. K.) Ex quibus omnibus patet, verum vocis ſignificatum hunc eſſe, quem Tatiani interpres exprimit, regere imperio. Nos nunc eadem ſtrictiori ſignificatu pro ea imperii parte, quæ circa judicia exercenda occupatur, utimur. Palthen. Not. ad Tat. p. 318.

Ribtente iro nezzi, reficientes retia ſua. Tatian. 19. 3. Significatus hujus vocis ex eo patet, quod Kero habet *keribtit*, corrigitur, *karibter*, correctus, *kiribtida*, correctio. (vide ſupra lit. K.) Simili ratione Germani compoſitis *wider einrichten*, *anrichten* utuntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 342.]

Richtari, director, princeps Synagogæ, Tatian. c. 55.

[*Ribtari*, §. 1. & *rehtari* §. 4. ſcribitur, neque Principem Synagogæ ſed *Regulum* notat.]

Ribten, judicare, jus dicere, pronunciare. Conſtitutio Argent. de ann. 1270. §. 5. *der Meiſter ſol ribten: der rat ſol urteilen:* Magiſter pronunciat: Senatus fert ſuffragia.

Ribter, executor, conjungitur præconi *dem Büttel*, V. ſupra *Büttel in Bot*, nuncius.

Ausribter, executor teſtamenti, J. Norimb. tit. 32. c. 1.

Ausrichten, *ausgericht*, opponitur Litigioſo. Sententia Parium Wiſſenburgenſis Abbatiæ an. 1390. *Da ye kein Man von den gütern die er inne*

bette

Digitized by Google

bette von lebenswegen usgerichtet were, und dieſelben güter bizher alſo genoſſen hette ane alle rechtliche anſprache.

Errichten, vid. lit. E.

Statrichter, Executor ſententiarum, Jus Argent. I. 1, 9.

Oberſte richter, Jus Francofurt.

Ribten, exſequi. Otfrid. I. 2, 64. *ribti uuort min*, imple verba mea.

Geribten, expedire, Otfrid. IV. 9, 33.

So ſie geribtun allaz thaz.
Quum curaſſent omnia.

Ribten, tranſigere, Transact. Frider. Epiſc. Argent. cum Civitate ann. 1389. *Wir früntliche gerichtet und ubertragen ſint mit derſelben.*

Ribti, regula, Notk. Pſalm. CXVIII. 168. Kero: *Ribtungu*, regulare. c. 37. *Rebtlibbun*, regulari. c. 3.

[*Ribtunga*, gubernacula. Gloſſ. Monſ. p. 350. cauſam. p. 385. (hic forſan legendum *rahtunga*) reformationem. p. 378. diſpenſationes. p. 375. *Ribtungo*, moderatione. p. 381. emendatione. p. 390. diſpoſitione. p. 352. 384.]

Ribti, *in ribti*, opponitur: *filu reini*, Otfrid. I. 1, 38. de Proſa & ligata oratione:

Iſt iz Proſun ſlihti,
thaz drenkit thih in ribti.
Odo metres kleini,
the'iſt gouma filu reini.
Sive eſt Proſa ſimplex,
hoc refocillat te directo:
Sive metrum ſubtile,
hîc eſt attentio multum pura.

Greht, rectus. Notk. Pſalm. XXIV. 8.

Idem Otfrid. II. 9, 181. *irfulli in ribti*, rectè adimple. Idem IV. 12, 119.

Iz uuas al in ribti,
in ſines einen krefti.
Omne fuit directo
in ejus ſolius viribus.

V. 7, 121. de adſcenſu ſuo Chriſtus ita loquitur:

Joh theih faru in ribti,
in ſines ſelb giſihti.
Et quod adſcendo recta
in ipſius conſpectum.

c. 6, 75.

Joh ilent io in ribti,
zi Chriſtus bigihti.
Feſtinant quoque recta,
ad Chriſti confeſſionem.

Conf. V. 18, 29.

[*Ribti*, tramitem. Gloſſ. Monſ. p. 379.]

In giribti, adæquando, Otfrid. IV. 4, 67.

Thaz er in giribti,
then uueg mit den gislihti.
Ut rectificaret,
viam adæquando.

[Rectius ita vertes ſecundum Scherzium in Notis:

Ut in rectitudine, ſeu recte,
viam hiſce planam redderet.

conf. ſupra *Giribti.*]

Ribti, rectus, verus, Otfr. ad Ludov. R. ℣. 90.

[*Thegan ribti*, h. l. occurrit, quod Schilterus vertit: *Heroem rectum.* Sed Scherz. in Not. obſervat, in MS. Vind. legi: *theganheiti*, quod *virtutem* notat.]

Irribten ſih, ſe erigere, Otfrid. III. 7, 166. V. 4, 100.

[In priori loco *irribten* non occurrit, qui ita ſe habet:

Joh ſih thaz gras thar untar thir,
minir ribtit uuidar thir.
Atque ſe gramen hoc ſubter te,
minus eriget adverſus te.

Alter vero locus huc pertinet, qui hic eſt:

Mit imo er mer ni ſihtit,
ioh furdir ſih ni irribtit.
Cum ipſo (Chriſto) illa (mors) amplius
non pugnat,
& ulterius ſe non erigit.

Conf. ſupra lit. I.]

Geribtnüſſes, refectionis: Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Non multum abit à Saxon. gereordnyſſe, illo ſenſu accepto.*

Berichten, ſolvere, *abrichten*, *bezalen*, Caroli IV. Dipl. AEpiſc. Trevir. an. 1357.

Richten, J. Argent. t. de Viduo. c. 4.

[RICCULA, ligaturas. Gloſſ. Monſ. p. 326.

RIDILA, vel *unterpenti*, diſcriminalia. p. 332.]

RIDO, tremor, Notk. Cant. Moſ. ℣. 15. *Die ſtarcheſten Moabitas cham ana rido*: robuſtos Moabitas obtinuit tremor.

RIDONDO, trementes, Notk. Pſalm. II. 11. *ridondo ſint imo fro*: exultate ei cum tremore. V. mox *Ritton.*

RIECHEN, fumigare, *rauchen*, Notk. Pſal. CXLIII. 5. *Ruore die berga ſo riechen ſie*; tange montes & fumigabunt.

[*Lin riobbenti ni leskit*, linum fumigans non extinguet Tat. c. 69, 9. Legendum videtur *roubbenti* ut c. 2. 3. *ziti thes roubennes*, hora incenſi: ſed & præſens lectio defendi poteſt, per ea, quæ tradit Lipſius in Gl. Voc. *ruocent.* Palth. Not. ad Tat. p. 381. Mihi videretur, ſi corrigendus eſſet hic locus, legendum eſſe *riebbenti.* Conf. inf. *Roich.*]

RIED, RIET, arundo. ASax. *Reod.* Juncus. Beda L. IV. c. 16. *in loco qui vocatur Reodford, i.e. vadum arundinis.*

Rietdörffer, pagi juncoſi, arundineta, V. Wehner. v. *Ackerriet.* Et literas inveſtituræ Frid. III. Imp. in Diplomat. p. 56.

RIFFIAN, Stainhöw. f. 85. b. *Ir gemeine Wonung was under de fryen buben, riffian, Schalaaz-Knaben.*

[RIFFILUN, ſerris. Gloſſ. Monſ. p. 334. *Riffilun riffilonta*, roſtra ſerrantia. p. 335.

RIGILON, cuſtodire, præſervare, defendere, *verrigeln*, Otfrid. V. 2, 1.

RIM.

Nu ſculun uuir unſih rigilon
mit thes kruzes ſegonon.
Nunc debemus nos præſervare
crucis benedictione.

[RIHUNGA, anhelitus. Gloſſ. Monſ. p. 390.]

RIIHA, torrens: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: Hoc Saxon. *Riv Cambro-Britannis. Vadum Rhyd, & Rhydle. Vox autem reperitur in nonnullarum urbium ut & oppidorum noſtrorum Gallicorumque nominibus ad vada conſtructorum, ut apud Chorographum noſtrum, præſtantiſſ. Cambdenum videre licet.*

RIMEN, congruere, obvenire, contingere, *ſih ſchicken*, v. *Gireim.* Kilian. *Rymen.*

Girimiti, numerati, Tatian. c. 44, 21. *Iuuares houbites har alle girimitu ſint*, veſtri capilli capitis omnes numerati ſunt.

[Primitiva vox eſt *Rime*, numerus, quam Otfrid. habet. I. 5. 3. Anglo-Saxon. *rim* unde verbum *riman* numerare. Hinc porro compoſitum *rim-cræft* Arithmetica, Chronologia. vid. Somner. in Diction. Islandis *rym*, calendarium eſt vid. Hikeſ. Dictionariol. Facile hinc intelligitur, quid ſit Germanorum *reim*, id eſt ſonus in certum ſyllabarum numerum recidens. Palthen. Not. ad Tatian. p. 368.]

Componere in rhythmos, *irrimen*, Otfrid. I. 11, 104.

Conf. ſupra Lit. I.

After rime, poſtea, poſt factum iſtud, *nachgebends*, Otfrid. I. 5, 3.

[*After rime* verti debet *juxta numerum*, ſeu *numero*. Scherz. Not. ad h. l. conf. III. 14, 1. & Notas.

RINDRINES, carnis bubulæ. Gloſſ. Monſ. pag. 331.

Rindrunerinn, bubus æreis. p. 330.

Miſit rindiro, fimum boum. p. 400. lege *Miſt.*

Zweiga jochi rindiro, bigam boum. p. 405.]

RINEN, venire, accedere, attingere, Otfr. III. 20, 30. *nabt rinit*, nox ingruit.

Idem I. 11, 97.

Dag man ni rinit,
ouh ſunna ni biſcinit.
Dies ei non ſplendet,
& ſol non lucet.

[Scherz. in Not. vertit: *Dies illum non tangit.* i. e. talis non vivit. Ita namque I. 15. 38.

Lioht thaz thar ſcinit,
inti alla uuorolt rinit.
Lumen quod hic fulget,
& omnem mundum tangit, i. e. illuminat.]

I. 25, 12. Johannes Baptiſta ad Chriſtum:

Thaz thih henti mine,
zi doufenne birinne.
Zi thiu ſcalt thu mih rinan,
joh doufen ſcalc thinan.
Ut te manus meæ,
baptizando attingant.
Præterea tu debes me mundare,
& baptizare ſervum tuum.

RIN.

Cap. 27, 116.

The ih ſcuah riumon fine
ziu bintanne [leg. *z'inbintanne*] *birine.*
Ut ego calceorum corrigias ejus
ad ligandum [ad ſolvendum] veniam.

✱. 132.

Gabiſſa ni rine:
Vermes ne tangant.

II. 15, 14.

Si gerotun al bimanne,
inan zi rinanne.
Deſiderarunt omnes & ſinguli,
ipſum attingere.

Conf. I. 23, 104. III. 9, 17. V. 25, 150. & ſupra *Birinen.*

[*Rinnes*, venies. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

RINEN, pati, ferre, impleri, Otfrid. I. 23, 46.

Berga ſculun ſuinan,
ther nol then dal rinan.
Montes debent humiliari,
collis vallem implere.

IV. 7, 27.

Thie ſie ſcoltun rinan,
thuruh namon ſinan.
Quas deberent pati,
propter nomen ejus.

[Verbotenus priorem verſum reddo. *Quæ ipſos deberent tangere*, invadere. Scherz. in Not.]

RINEN, illuminare, Otfrid. I. 15, 38. II. 4. 19. c. 1. 99.

[Primum horum locorum jam produximus ad vocem *Rinen* venire. In ſecundo vocem *rine* Scherzius in Notis vertit *tangat*, id eſt, obtineat. In tertio verba: *So iz blintan man birinit*, quæ Schilterus vertit: Si ea (lux) cœcum hominem illuminat. Scherzius reddit: Quemadmodum id (lux) cœcum hominem attingit.]

Königsh. Chron. p. 822. *Als in derſelbe knehte (mit dem licht) zurinen wolte.*

[*Rinen*, *Birinen*, mundare vertit Schilter. ap. Otfrid. I. 25, 13. II. 12, 91. IV. 11, 48. Et de primo quidem loco, paulo ſuperius producto, dubitari nequit; in duobus vero poſterioribus, Scherzius in Not. *rinen* per *tangere* exponit. Mallem tamen ob contextum, Schilteri verſionem ſequi.]

RINEN, aperire, Otfrid. II. 4, 19. c. 17, 24.

[Priorem locum ad præcedentem ſignificationem Schilterus jam retulit, in verſione tamen ſua per *aperire* tranſtulit. Alter locus male ab eodem eſt emendatus, quum non *irrine*, ſed *irri ni ge* legendum. vide Scherzii Notas.]

RINEN, *irrinnen*, exoriri, Notk. Pſalm. LXIV. 11. Pſalm. CII. 12.

[Prior horum locorum huc non pertinet, ille enim ſic ſonat: *ſo er irrinnet, ſo freuuet er ſih:* In ſtillicidiis ejus lætabitur. Alter vero ita ſe habet: *Sin genada irrinnet.*

UFRUNS,

Digitized by Google

UFRUNS, ortus, Notk. Pſalm. CII. 12.
Urruns des tages, Notk. Cant. Zach. ℣. 78. *Fone innahtigen genadon unſeres Gotes, an dien unſer fone himele uuiſota der oſten des tages urruns:* per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitavit nos oriens ex alto.

RINEN, ſeparare. Otfrid. II. 8, 38.

Sar ſo thaz irſcinit,
uuaz mir ſon thir rinit.
Simulac hoc ſe exhibet,
quod me à te ſeparat.

[Scherz. in Not. hoc quoque loco *rinit* per *tangit* vertendum cenſet.]

Rin, terminus, limes, fines, hod. *Rein, Scheidung.* Otfrid. III. 14, 1.

[Non *rin*, ſed *rim*, h. l. legendum, quod *numerum* notat, ut ſupra notatum. Vid. Scherz. Not. ad h. l.]

An hinc *Reinſtrom?* terminus inter Gallos & Germanos. Wippo in Conrado Salico p. 424. *Qui Galliam à Germania dirimit.*

Ren, Celtis ductus aquarum, Worm. de Runic. p. 1.

RINNAN, fluere, Otfrid. III. 14, 52.

Sar abſtalt; thaz iſt uuar,
zi rinnane thar
Brunno thes bluates.
Statim ceſſavit, hoc eſt verum,
currere tunc
Fons ſanguinis (in hæmorrhouſa.)

c. 25, 71.

Job ſines bluotes rinnan
uns ſichurheit giuuinnan.
Et ejus (Chriſti) ſanguinis fluor
nobis ſecuritatem acquirere.

Cant. C. V. 12. *Biden rinnenten bachen*, juxta fluentes torrentes.

Notk. Pſalm. I. 3. *Bi demo rinnenten uuaszere;* ſecus decurſus aquarum.

[*Rinnun*, cataractas. Rhab. Maur. Gloſſ. *Himil rinnun*, cataracta cœli. Gloſſ. Boxhorn. Eſt à verbo *rinnan* fluere, unde *runſa* (de qua voce vide infra ſuo loco) Unde & German. vox *blutrünſtig*, cruentus, cum ex vulneribus emanat ſanguis. Belgæ hinc dicunt *Rinſel*, aut *Runſel*, *Melck-Rinſel*, unde conficitur caſeus. Rhythm. de S. Annon. ſ. 30.

Triere was en burg alt,
Si cierti Romere gewalt.
Dannin man unter der erdin,
Den win ſanti verri
Mit ſteinin rinnen.
Treviris (vel Auguſta Trevirorum) erat
civitas antiqua,
Eam ornabat Romanorum poteſtas,
Unde ſub terra
Vinum mittebatur procul
Per canales lapideos.

Aliud ibidem ſ. 48. verbum *Rennin* legitur, quod eſt currere:

Arnold his dradi rennin
Pfaffen imi dări giuuinnin.
Arnoldus jubebat ſtatim currere,
atque clericos urbanos ſibi adduci.

In Cod. Arg. quidem *rinnan* utrumque, fluere & currere ſignificat, ſed Sueci, monente Verel. I. p. 207. b. diſtinctius *rinna*, fluere, & *renna*, currere, exprimunt. Quod itidem hodie Germani diverſis verbis, *rinnen* & *rennen* accurate obſervant. *Caran*, coagulavit. *Antrunneo*, profugus. *Rimit*, licuntur. *Rinnit*, manat. itidem Rhabanus M. in Gloſſ. habet. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 77. ſq.]

Girinnit. v. lit. G.

RINGEN, pugnare. Otfrid. I. 1, 162.

N'iſt liut thaz es beginne,
thaz uuider in ringe.
Nec eſt populus qui audeat,
ut adverſus ipſum (Francorum populum) pugnet.

V. ult. 146.

Ther widar Gote ringit.
Qui adverſus Deum pugnat.

conf. V. 16. 88.

Notk. Pſalm. CVI. 12.

Ingegin ringa, contra niti, Otfrid. V. 20, 96.

RING, GERING, levis. Kero: *Pi rinkirom*, pro levibus. c. 44. *In ringirom*, in levioribus c. 24. *Unkiringon uuorton*, duris verbis, Otfrid. III. 18, 23.

Uuorton ungiringon
mit imo thar tho thingon.
Verbis non levibus
cum ipſo hîc litigare.

Ringfertiglich, unbedacht, Steinh. f. 116. vide *Giring.*

RING, circulus, orbis, corona. vide ſupra *Hring.*

[*Rinch*, cruſtulam. Gloſſ. Monſ. p. 321. 328. tortam. p. 325. 337. orbem. p. 346.

Ringe, coronæ. p. 349.

Chuniclibes ringes umpirinkter, regio ſeptus. pag. 407.

Ringilobtero, lorica hamata. p. 326.]

Suone ring, Notk. Pſalm. LXXIX. 14. de urſo, *Kette und Halspand da man den beeren mit führt.*

Ring thurnina, corona ſpinea, Otfrid. IV. 22, 42.

Job ſaztun ſie imo in houbit,
thenſelbon thurninan ring.
Et impoſuerunt ipſi (Chriſto) in caput,
iſtam ſpineam coronam.

Umbiringen, complecti, circumdare. Otfrid. V. 1, 63.

Fiar halbun umbiring
allan theſan uuorolt ring.
Quatuor plagæ complectuntur
totum hunc mundi orbem.

[Scherz. in Not. h. l. ita vertendum eſſe cenſet:

RIN.

Quatuor latera (plagas mundi) circumcirca,
(nempe) integrum hunc mundum.]

Ymbbringendum, ſtipatoribus, Gloſſ. AS. MS.

Umbiring, circumquaque, Otfrid. IV. 16, 9.

Bidrahto iz allaz umbiring,
thaz uuas nu jamarlichaz thing.

Conſidera hoc omne circumquaque,
hæc erat jam miſeranda res.

Umbiring, in circulo ſtare, Otfrid. I. 9, 17.

Stuant tho thar umbiring
filu manag ediling.

Stabant hic (in circumciſione Johannis) in circulo
plurimi nobiles.

Conf. IV. 12, 33.

Ring, conſeſſus, conſiſtorium, Otfrid. III. 20, 107.

Zi themo thinge,
zi ther Furiſton ringe.

Conf. Otfrid. III. 17, 18. c. 25, 5.

Zu ding und ring gehen, de ſubſtituto, Lehnträger, Rotul. Cur. Dom. Ekbolzh. Gl. J. Sax. Feud. c. 31, 8.

Sih ringot ſo Druhtin iz githingot, aggregant ſeſe, quum Dominus judicabit.

Umbiring, per orbem terræ, Otfrid. V. 19, 1. & 19.

[Unam eſſe vocem *umbiring*, & *circumcirca* notare tam ℣. 19. quam Præf. ad Ludov. Reg. ℣. 128. IV. 16, 9. c. 30, 70. Scherz. in Not. ſtatuit.]

Iſid. c. 2. 1. *Umbihringa mittan gardes*, cardines orbis terræ. [*Umbibringa* vi vocis, aliquid circumdans & velut annulo includens. Germanis adhuc *umbringen* circumdare, *ein ring* annulus dicitur. In Gloſſar. Boxhorn. *bringa*, fibula eſt, itemque *ringa* anos leg. anſa. Quemadmodum eo ſenſu AS. *bringe* dicitur. vid. Benſon. in Vocab. Palthen. Not. ad h. l. p. 398.]

Rink, ſeptum, J. Argent. L. I. c. 10. *Inwendig des ringes ſines huſes oder hofes*, infra ſepta domus ſuæ vel atrii ſui. v. *Heim.*

RINTSUTER, cerdo, gerber, J. Argent. v. *Suter.*

Rintſchuſter, J. Auguſtan. MS.

RINTUN, cruſta, cortex, *rinde*, *brotrinde*, Otfrid. III. 7, 64.

RIOBMAN, leproſus, Tatian. c. 46, 2. *Riobe ſuberet*, leproſos mundate. Id. c. 44, 5. *uuard giheilit ſin ruf*, mundata eſt lepra ejus. cap. 46. §. 3.

[Pertinent huc è dialecto AS. ſequentia *hreof*, calloſus, *hreoft*, *hreoſtic*, leproſus, *hreoſte*, *hreofnys*, lepra, ſcabies. Palthen. Not. ad Tat. p. 366. Diminutivo vocis *Ruf* adhuc utuntur inferioris Germaniæ populi, & ſcabritiem cutis, ſive reliquias ſcabiei, *rüfelchen* appellant. Id. Palthen. l. c. pag. 369.

RIOTACHA, ſaliunca. Gloſſ. Monſ. pag. 336.]

RIP.

RIPOTON, maturitate: Gl. Lipſ. qui addit; *Nobis riip manſit.* Somnerus: *Anglis etiam maturus, ripe, maturitas, ripeneſſe; Saxon. ripunga. Meſſis autem eis rip: metere, ripan: Meſſor, riftre. aliàs, ripere: falx, rifter; unde nobis ripping, reaping, pro meſſione: Ripper, Reaper, pro meſſore, & ſimil.*

RISEN, labi, decidere, defluere, Notk. Pſal. 1, 3. *nob ſin loub ne riſet:* & folium ejus non defluet. Pſal. XXIV. 7. *Gnada diu dir gereiſet*, gratia quæ te decet. Pſ. XLIV. 12. *Solichiu gereiſet imo*, talis eum decet. Pſalm. XCV. 7.

Bettiriſon. V. in B.

Blutriſen, v. *Blotarne* in *Bluat.*

RISI, Gigas, Otfrid. IV. 12, 121. de Salvatore:

Er quam ſo Riſi bera in lant,
joh kreftiger gigant.

Venit ut Gigas huc in terram,
imo potentior Gigas.

[Staden. in Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 504. h. l. ita vertit: *Er kam als ein Rieſe hieher ins lant, als ein ſtarcker held.* Goth. *breſe*, gigas. *Riſa*, ſurgere. Gigas enim vocatur, qui ad proceritatem eminentem, ultra menſuram ſuetam, excrevit. Inf. Sax. *Riſen* & *reiſen* eſt procerum, craſſum fieri, item ſe extollere, ſeditionem excitare. Evangel. Saxon. MSC. Luc. XXIII. 3. *He befft dat volk gereyſet mit ſiner lere.* AS. *Hreoſan*, ruere, *breoſend*, corruens. Benſon. *Ariſan*, ſurgere, *ariſend*, ſurgens. *Riſan* utrumque, & in altum exſurgere, & decidere notat. *Ryſende hayr*, capillus defluus. Kil. Hæc Stadenius.

Riſi, Cyclops. Gloſſ. Monſ. p. 400. *Riſo*, Titan. p. 359.]

Nidir riſe, diabolus, Notk. Pſalm. VII. 15.

RISTE, carpus, pars manus. J. Prov. Alem. c. 86. (noſtr. 259.) de juramento Judæorum: *Sol die rechte hand in dem puche ligen bis an die riſte.*

[*Riſtellun*, dextralia, Gl. Monſ. p. 321. dextrariola. p. 359.]

RITTER,

Ritter, Equites, contradiſtinguntur *Edelknaben*, *Edelknechten*, & ſimpliciter *Knechten*, *Wæpelingen*, Armigeris, Scutiferis, Aurea Bulla Caroli IV. paſſim. Vid. Comm. ad J. Feud. Alam. c. I. §. XXII. Omnes Nobiles nati primò erant tantùm *Edelknaben*, *Knechte*, poſtea bene in bello meriti ſolenni ritu Equites creabantur. De quo & Caſeneuv. Orig. Franc. Accolee. Quo ritu atque ordine cum etiam ſuperiorum clypeorum perſonæ illuſtres frui gauderent, duo genera Equitum orta ſunt, & prius genus Nobilium *ſchlechte Ritter* vocati, & contradiſtincti *den Graven und Frien.* Hinc cum Civitas Baſileenſis jure pignoris acquireret caſtrum Olten in Landgraviatu Brisgoviæ ab Epiſcopo Baſileenſi, atque ex conceſſione Ottonis Comitis de Drenſtein etiam merum imperium in illo, conſuetudinis autem fuerat, in cauſis criminalibus ut Comes vel Baro præſideret, *ſo ſolle ein Grave oder ein Frye zu gericht ſitzen*, ne nimis gravarentur ſubditi ſum-

Digitized by Google

ſumtibus, & ne delictorum pœnæ differentur, impetrarunt à Ruperto Imper. anno 1410. *das ſie di wile und zyt als ſie das Sloſſe Olten inhaben, das Gericht daſelbs wann uber das blut oder von ubeltatigen luten ſich geburet zu richtende mit eime erbern Ritter beſitzen mögent, und ob der nit ein Grave oder ein Frye iſt, das ſol dem Gericht die zyt kein binderunge bringen, ſunder das gericht ſol und mag mit dem ſchlechten Ritter fur ſich gen glicher wiſe als vormals mit eim Grafen oder Fryen.*

V. Königsh. Obſ. 17. p. 915. Diatrib. de Comitib. Imperii.

Ritterslaben, jus Imperatorum, Regum. etiam à Comite Hennebergico exercitum, ſi Spangenb. credimus, p. 177. pr. Chron. Henneb.

Ritter in genere Miles, Chron. Königsh. cap. 2, 6.

Conf. inf. *Rutte.*

Ritt, ritte, febris, Chron. Königsh. c. 2. §. 129. Keiſersp. fol. 16. *Got geb inen den ritten.* imprecationis formula. *Ridendo* ſive trementes, *zitternde.*

[*Ritun*, febribus. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

RITRO, cribrare, *reutern*, Tatian. c. 160, 4. *Thaz er juuih ritro ſama ſo uueizzi*, ut cribraret vos ſicut triticum. [In Benſon. Vocab. AS. eſt *bridrian*, cribrare, *bridrud*, cribratus. *briddel*, cribrum; cui voci affinis valde eſt Germanica noſtra *rütteln*, quatere, motitare, id quod fit cribrando. Palthen. Not. ad Tat. p. 386.

Ritrun, cribri. Gloſſ. Monſ. p. 356.]

RIUAG, *iſt thez herza*, Otfrid. II. 8, 40. *an rubig*, quietus, *ruwig?*

[*Riuag* non eſt tranquillum, *rubig*, ſed mœſtum, triſtem denotat; eſt enim à *riuun*, quod pœnitentiam, *die rewe*, utplurimum, ſæpe tamen etiam ejulationem, triſtitiam, lamentationem, quæ veræ pœnitentiæ ſigna eſſe ſolent, ſignificat. Ita mulier Chananæa querebatur de ſua filia, Otfr. III. 10. 13.

Mit mihilon riuuuon
Jo ſo uuib ſint giuuon.
Cum magnis ejulatibus
ita, ut fœminæ ſolent.

Scherz. Not. ad h. l.]

RIVOHIT, rugitus, Notk. Pſalm. XXI. 14. *Der leuuo ſo er zucchet unde fore gitegi rubet*, leo rapiens & rugiens. Id. l. c.

[RIUMIN, baltheo. Gloſſ. Monſ. p. 323.

Riumo, corrigia, p. 333. hodie *Riem.*

RIUMUN, pittacus. p. 324.]

RIUON, pœnitere, V. *Hriuuon. Riuuunge*, compuncti, pœnitentes, Notk. Pſ. XXXIV. 16. Otfr. IV. 33, 7. de ſolis obſcuratione tempore paſſionis Chriſti:

Ni uuolta ſun then riuuon
thara z'in biſcouuon.
Nolebat ſol hanc calamitatem
ibi apud iſtos inſpicere.

[Pro *ſun* Cod. Vindob. & Vatic. habent *Si in*, hinc Scherz. in Not. hunc locum ita vertit:

Non volebat ille in hoc luctu
ad hos ſceleratos reſpicere.

Rivun, pœnitudine. Gloſſ. Monſ. p. 326.

Riuvota, percuſſit. p. 327. 386. conf. *Hriuvun.*

RIUTI, ſuccide. Gloſſ. Monſ. p. 324.

RIUTISSEGANSA, falcaſtrum. p. 383.]

RIUTTO, V. *Urritto*, ausreuten.

RIVZIT *thaz herza*, rumpitur, frangitur, conteritur.

Reiſſet. Otfrid. I. 15, 95. III. 1, 35.

[*Riuzen* non rumpere notat juxta Scherz. Not. ad Otfrid. p. 58. ſed *riuzen, riazen, riozen*, tum apud alios, tum apud Otfridum, flere, plorare, notat: unde in utroque loco *thaz herza riuzit*, cor plorat, vertendum eſſe judicat. Interim non putandum, quod hanc ſignificationem ignorarit Schilterus, ita enim pergit.]

Lamentatur, deplorat. item I. 24, 34.

So uuer manno, ſo ſih buazit
jo ſunta ſino riuzit.
Quicunque ſic pœnituerit,
& peccata ſua deplorat.

V. 7, 40.

Uuaz ungifuaro thinaz iſt,
ſo ungimacho riuziſt?
Quod infortunium tuum eſt,
quod vehementer adeo lamenteris?

[Tatian. 23, 3. *Wê ju thie nu labbet, bithiu uuanta ir uuofet inti riozet.* Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Ad hæc verba ſequentia notat Palthen.

Riozet eſt a verbo *riazen*, quod quidem Junio eſt flere, ſed Gaſſaro in Diction. pœnitere, ut adeo origo vocis petenda videatur à *riu* pœnitentia. Nec vero inſolens eſt, ut ii, quos admiſſi facinoris ſerio pœnitet, animo angantur mœroremque illius lacrymis ſignificent. Ceterum ſi verborum præſentium contextum inſpicias: *bithiu uuanta ir uuofet inti riozet*, inverſo eorum ordine ita facienda eſt interpretatio, *quia flebitis & lugebitis. Wofen* enim haud dubie eſt flere, hinc adeo *riuzen* lugere erit. Firmant noſtram ſententiam verba Otfridi, ad quæ Junius provocat, III. I. 35. ubi idem non ad oculos, quibus fletus convenit, ſed ad ſedem mœroris cor verbum iſtud refert: *riuzit mir thaz herza* dolet mihi cor, toto pectore doleo. Hæc quidem Palthenius Not. ad Tat. p. 352. Scherzius autem Not. ad Otfr. p. 58. ait. In vanum hæc à Palthenio dicta eſſe. Conf. *Riazen, Roz, Ruzi.*

RIZ, vel *Stuph*, apex. Gloſſ. Monſ. p. 409.

RIZ, exara. p. 334.

RIZUN, circino. p. 335.]

In ROABU, in numero. Kero c. 18. vide *Ruava.*

ROCKE, dorſum. Vet. Verſio Pſal. LXVIII. 24. hodie *Rücke.*

ROD, crux vel ſtaurus. Gloſſ. Bedæ. *Ruid*, cruces, Scotis. Symbol. Saxon. *on rode ohangen*, in cruce ſuſpenſus.

Baſilii regulam monachicarum interpret. AS. c. 4. *ſe let hine abon on rode gealgan be his agenum willan.*

Digitized by Google

RIN.

Quatuor latera (plagas mundi) circumcirca,
(nempe) integrum hunc mundum.]

Ymbbringendum, ſtipatoribus, Gloſſ. AS. MS.

Umbi ring, circumquaque, Otfrid. IV. 16, 9.

Bidrahto iz allaz umbiring,
thaz uuas nu jamarlichaz thing.

Conſidera hoc omne circumquaque,
hæc erat jam miſeranda res.

Umbi ring, in circulo ſtare, Otfrid. I. 9, 17.

Stuant tho thar umbiring
filu manag ediling.

Stabant hic (in circumciſione Johannis) in circulo
plurimi nobiles.

Conſ. IV. 12, 33.

Ring, conſeſſus, conſiſtorium, Otfrid. III. 20, 107.

Zi themo thinge,
zi ther Furiſton ringe.

Conſ. Otfrid. III. 17, 18. c. 25, 5.

Zu ding und ring gehen, de ſubſtituto, Lehnträger, Rotul. Cur. Dom. Ekbolzh. Gl. J. Sax. Feud. c. 31, 8.

Sih ringot ſo Drubtin iz githingot, aggregant ſeſe, quum Dominus judicabit.

Umbi ring, per orbem terræ, Otfrid. V. 19, 1. & 19.

[Unam eſſe vocem *umbiring*, & *circumcirca* notare tam ℣. 19. quam Præf. ad Ludov. Reg. ℣. 128. IV. 16, 9. c. 30, 70. Scherz. in Not. ſtatuit.]

Iſid. c. 2. 1. *Umbihringa mittan gardes*, cardines orbis terræ. [*Umbihringa* vi vocis, aliquid circumdans & velut annulo includens. Germanis adhuc *umbringen* circumdare, *ein ring* annulus dicitur. In Gloſſar. Boxhorn. *bringa*, fibula eſt, itemque *ringa* anos leg. anſa. Quemadmodum eo ſenſu AS. *bringe* dicitur. vid. Benſon. in Vocab. Palthen. Not. ad h. l. p. 398.]

Rink, ſeptum, J. Argent. L. I. c. 10. *Inwendig des ringes ſines huſes oder hofes*, infra ſepta domus ſuæ vel atrii ſui. v. *Heim.*

RINTSUTER, cerdo, gerber, J. Argent. v. *Suter.*

Rintſchuſter, J. Auguſtan. MS.

RINTUN, cruſta, cortex, *rinde*, *brotrinde*, Otfrid. III. 7, 64.

RIOBMAN, leproſus, Tatian. c. 46, 2. *Riobe ſuberet*, leproſos mundate. Id. c. 44, 5. *uuard giheilit ſin ruf*, mundata eſt lepra ejus. cap. 46. §. 3.

[Pertinent huc è dialecto AS. ſequentia *hreof*, calloſus, *hreoft*, *hreoſtic*, leproſus, *hreoſte*, *hreofnys*, lepra, ſcabies. Palthen. Not. ad Tat. p. 366. Diminutivo vocis *Ruf* adhuc utuntur inferioris Germaniæ populi, & ſcabritiem cutis, ſive reliquias ſcabiei, *rüfelchen* appellant. Id. Palthen. l. c. pag. 369.

RIOTACHA, ſaliunca. Gloſſ. Monſ. pag. 336.]

RIP.

RIPOTON, maturitate: Gl. Lipſ. qui addit; *Nobis riip manſit.* Somnerus: *Anglis etiam maturus, ripe, maturitas, ripeneſſe; Saxon. ripunga. Meſſis autem eis rip: metere, ripan: Meſſor, riftre. alias, ripere: falx, rifter; unde nobis ripping, reaping, pro meſſione: Ripper, Reaper, pro meſſore, & ſimil.*

RISEN, labi, decidere, defluere, Notk. Pſal. 1, 3. *nob ſin loub ne riſet:* & folium ejus non defluet. Pſal. XXIV. 7. *Gnada diu dir gereiſet*, gratia quæ te decet. Pſ. XLIV. 12. *Solichiu gereiſet imo*, talis eum decet. Pſalm. XCV. 7.

Bettiriſon. V. in B.

Blutriſen, v. *Blotarne* in *Bluat.*

RISI, Gigas, Otfrid. IV. 12, 121. de Salvatore:

Er quam ſo Riſi hera in lant,
joh kreftiger gigant.

Venit ut Gigas huc in terram,
imo potentior Gigas.

[Staden. in Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 504. h. l. ita vertit: *Er kam als ein Rieſe hieher ins lant, als ein ſtarcker held.* Goth. *hreſe*, gigas. *Riſa*, ſurgere. Gigas enim vocatur, qui ad proceritatem eminentem, ultra menſuram ſuetam, excrevit. Inf. Sax. *Riſen* & *reiſen* eſt procerum, craſſum fieri, item ſe extollere, ſeditionem excitare. Evangel. Saxon. MSC. Luc. XXIII. 3. *He hefft dat volk gereyſet mit ſiner lere.* AS. *Hreoſan*, ruere, *hreoſend*, corruens. Benſon. *Ariſan*, ſurgere, *ariſend*, ſurgens. *Riſan* utrumque, & in altum exſurgere, & decidere notat. *Ryſende hayr*, capillus defluus. Kil. Hæc Stadenius.

Riſi, Cyclops. Gloſſ. Monſ. p. 400. *Riſo*, Titan. p. 359.]

Nidir riſe, diabolus, Notk. Pſalm. VII. 15.

RISTE, carpus, pars manus. J. Prov. Alem. c. 86. (noſtr. 259.) de juramento Judæorum: *Sol die rechte hand in dem puche ligen bis an die riſte.*

[*Riſtellun*, dextralia, Gl. Monſ. p. 321. dextrariola. p. 359.]

RITTER,

Ritter, Equites, contradiſtinguntur *Edelknaben*, *Edelknechten*, & ſimpliciter *Knechten*, *Wæpelingen*, Armigeris, Scutiferis, Aurea Bulla Caroli IV. paſſim. Vid. Comm. ad J. Feud. Alam. c. I. §. XXII. Omnes Nobiles nati primò erant tantùm *Edelknaben*, *Knechte*, poſtea bene in bello meriti ſolenni ritu Equites creabantur. De quo & Caſeneuv. Orig. Franc. Accolee. Quo ritu atque ordine cum etiam ſuperiorum clypeorum perſonæ illuſtres frui gauderent, duo genera Equitum orta ſunt, & prius genus Nobilium *ſchlechte Ritter* vocati, & contradiſtincti *den Graven und Frien.* Hinc cum Civitas Baſileenſis jure pignoris acquireret caſtrum Olten in Landgraviatu Brisgoviæ ab Epiſcopo Baſileenſi, atque ex conceſſione Ottonis Comitis de Drenſtein etiam merum imperium in illo, conſuetudinis autem fuerat, in cauſis criminalibus ut Comes vel Baro præſideret, *ſo ſolle ein Grave oder ein Frye zu gericht ſitzen*, ne nimis gravarentur ſubditi ſum-

Digitized by Google

sumtibus, & ne delictorum pœnæ differentur, impetrarunt à Ruperto Imper. anno 1410. *das sie di wile und zyt als sie das Slosse Olten inhaben, das Gericht daselbs wann uber das blut oder von ubeltatigen luten sich geburet zu richtende mit eime erbern Ritter besizen mögent, und ob der nit ein Grave oder ein Frye ist, das sol dem Gericht die zyt kein hinderunge bringen, sunder das gericht sol und mag mit dem schlechten Ritter fur sich gen glicher wise als vormals mit eim Grafen oder Fryen.*

V. Königsh. Obs. 17. p. 915. Diatrib. de Comitib. Imperii.

Ritterslaben, jus Imperatorum, Regum. etiam à Comite Hennebergico exercitum, si Spangenb. credimus, p. 177. pr. Chron. Henneb.

Ritter in genere Miles, Chron. Königsh. cap. 2, 6.

Conf. inf. *Rutte.*

Ritt, ritte, febris, Chron. Königsh. c. 2. f. 129. Keisersp. fol. 16. *Got geb inen den ritten.* imprecationis formula. *Ridendo* sive trementes, *zitternde.*

[*Ritun*, febribus. Gloss. Monf. p. 391.]

RITRO, cribrare, *reutern*, Tatian. c. 160, 4. *Thaz er juuih ritro sama so uueizzi*, ut cribraret vos sicut triticum. [In Benson. Vocab. AS. est *bridrian*, cribrare, *bridrud*, cribratus. *briddel*, cribrum; cui voci affinis valde est Germanica nostra *rütteln*, quatere, motitare, id quod fit cribrando. Palthen. Not. ad Tat. p. 386.

Ritrun, cribri. Gloss. Monf. p. 356.]

RIUAG, *ist thez herza*, Otfrid. II. 8, 40. *an rubig*, quietus, *ruwig?*

[*Riuag* non est tranquillum, *rubig*, sed mœstum, tristem denotat; est enim à *riuun*, quod pœnitentiam, *die rewe*, utplurimum, sæpe tamen etiam ejulationem, tristitiam, lamentationem, quæ veræ pœnitentiæ signa esse solent, significat. Ita mulier Chananæa querebatur de sua filia, Otfr. III. 10. 13.

Mit mibilon riuuuon
Jo so uuib sint giuuon.
Cum magnis ejulatibus
ita, ut fœminæ solent.

Scherz. Not. ad h. l.]

RIVOHIT, rugitus, Notk. Psalm. XXI. 14. *Der leuuo so er zucchet unde fore gitegi ruhet*, leo rapiens & rugiens. Id. l. c.

[RIUMIN, baltheo. Gloss. Monf. p. 323.

Riumo, corrigia, p. 333. hodie *Riem.*

RIUMUN, pittacus. p. 324.]

RIUON, pœnitere, V. *Hriuuon. Riuuunge*, compuncti, pœnitentes, Notk. Ps. XXXIV. 16. Otfr. IV. 33, 7. de solis obscuratione tempore passionis Christi:

Ni uuolta sin then riuuon
thara z'in biscouuon.
Nolebat sol hanc calamitatem
ibi apud istos inspicere.

[Pro *sin* Cod. Vindob. & Vatic. habent *Si in*, hinc Scherz. in Not. hunc locum ita vertit:

Non volebat ille in hoc luctu
ad hos sceleratos respicere.

Rivun, pœnitudine. Gloss. Monf. p. 326.

Riuvota, percussit. p. 327. 386. conf. *Hriuvun.*

RIUTI, succide. Gloss. Monf. p. 324.

RIUTISSEGANSA, falcastrum. p. 383.]

RIUTTO, V. *Urritto*, ausreuten.

RIVZIT *thaz herza*, rumpitur, frangitur, conteritur.

Reisset. Otfrid. I. 15, 95. III. 1, 35.

[*Riuzen* non rumpere notat juxta Scherz. Not. ad Otfrid. p. 58. sed *riuzen*, *riazen*, *riozen*, tum apud alios, tum apud Otfridum, flere, plorare, notat: unde in utroque loco *thaz herza riuzit*, cor plorat, vertendum esse judicat. Interim non putandum, quod hanc significationem ignorarit Schilterus, ita enim pergit.]

Lamentatur, deplorat. item I. 24, 34.

So uuer manno, so sih buazit
jo sunta sino riuzit.
Quicunque sic pœnituerit,
& peccata sua deplorat.

V. 7, 40.

Uuaz ungifuaro thinaz ist,
so ungimacho riuzist?
Quod infortunium tuum est,
quod vehementer adeo lamenteris?

[Tatian. 23, 3. *Wê ju thie nu labhet, bithiu uuanta ir uuofet inti riozet.* Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Ad hæc verba sequentia notat Palthen.

Riozet est a verbo *riazen*, quod quidem Junio est flere, sed Gassaro in Diction. pœnitere, ut adeo origo vocis petenda videatur à *riu* pœnitentia. Nec vero insolens est, ut ii, quos admissi facinoris serio pœnitet, animo angantur mœroremque illius lacrymis significent. Ceterum si verborum præsentium contextum inspicias: *bithiu uuanta ir uuofet inti riozet*, inverso eorum ordine ita facienda est interpretatio, *quia flebitis & lugebitis. Wofen* enim haud dubie est flere, hinc adeo *riuzen* lugere erit. Firmant nostram sententiam verba Otfridi, ad quæ Junius provocat, III. I. 35. ubi idem non ad oculos, quibus fletus convenit, sed ad sedem mœroris cor verbum istud refert: *riuzit mir thaz herza* dolet mihi cor, toto pectore doleo. Hæc quidem Palthenius Not. ad Tat. p. 352. Scherzius autem Not. ad Otfr. p. 58. ait. In vanum hæc à Palthenio dicta esse. Conf. *Riazen, Roz, Ruzi.*

RIZ, vel *Stuph*, apex. Gloss. Monf. p. 409.

RIZ, exara. p. 334.

RIZUN, circino. p. 335.]

In ROABU, in numero. Kero c. 18. vide *Ruava.*

ROCKE, dorsum. Vet. Versio Psal. LXVIII. 24. hodie *Rücke.*

ROD, crux vel staurus. Gloss. Bedæ. *Ruid*, cruces, Scotis. Symbol. Saxon. *on rode obangen*, in cruce suspensus.

Basilii regulam monachicarum interpret. AS. c. 4. *se let hine abon on rode gealgan be his agenum willan.*

willan. i. e. ſeipſum paſſus eſt ſuſpendi in cruce propriâ voluntate.

Rode tacn, crucis ſignum. Hodiernis Anglis *Holy roddag* eſt dies ſanctæ crucis, inventæ. v. ſupra *Cruz.*

RÖDEL, *des ſi kuntſchafft und Rödel*, de eo extare documenta & inſtrumenta. Obſ. 17. ad Königsh. p. 964.

Rödel, *DingRödel*, inſtrumenta curiarum dominicalium, *der Dinghöve.*

Rodel der Juden, Thora, Talmud, Obſerv. 18. ad Königsh. p. 1043. *by allen was in den fünf büchern Moſis und der Juden ihrem Rodel (Talmud) enthalten.* in Judæorum rodulo continetur.

RODUUARTHAN, movebitur. Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Hinc fortè Cœlum Rodere Sax. dictum, à movendo ſcil. quia ſemper movet: Warthan nihil aliud hîc, niſi Verbi Paſſivi futuri temporis nota.*

ROEDRA, remex, Gl. ASax. MS.

ROICH, fumus.

Roichgerta, virgula fumi, C. Cant. 3, 6. Merula: *Riuchgerda*, & pendulus an à *Rauch*, fumus, an à *Riechen*, *Geruch*, odore? ſed & textus Lat. & textus Alem. rem decidit.

Wiroch, ſacer fumus, Merula ib.

Ruecont, fumigabant. Gloſſ. Lipſii. qui addit: *quia Rooc fumus: ſed alio ſenſu, Riechon ſulun, fumigabunt, ab odore.* ibi Somnerus: *Fumus, Sax. Rec. fumare, reocan: unde noſtrum reeke, fumus: item to reeke, Belg. Rooken, fumare. Iſthinc etiam (fortè) nubium ex vento motum, nos racke dicimus.*

[*Rouhfaz*, thuribulum. Gloſſ. Monſ. p. 331.

Rouhhus, fumarium. p. 343.]

ROKKE *iſerine*, ferreæ tunicæ, Fr. de B. Hiſp. ℣. 3954.

ROLAND, Rolandus Caroli M. ex ſorore nepos, ſepultus Blauiæ in Xantonibus, ſuper ſepulcro ſcriptum: Primum Comitem Palatinum fuiſſe. i. primarium.

Hubert. Thomas Leodius Annal. de vita Friderici II. El. Palat. Lib. I.

„LOnga deinde ſerie translato in perſonam „Caroli Magni Imperio, Comitum Palati„norum dignitas & auctoritas non ſolum re„manſit, ſed etiam aucta eſt. Vnde apud Bla„viam in Xantonibus ſuper Rolandi ſepulchrum „ſcriptum eſt, Illum fuiſſe primum Comitem „Palatinum, (V. Gloſſar. Du Fresn. v. Cantilena Rollandi) quod forſan plures eſſent in „aula Imperatoris. Fuit autem is Rolandus „Caroli Magni ex ſorore nepos, dux quidem „magnanimus, qui cum ſocio Oliverio, aliis„que quamplurimis egregiis viris, contra Hi„ſpanos, tum infideles fortiter pugnando in „jugis Pirenæi montis, qua parte Roncivallis „appellatur, ſiti & vulneribus confectus occu„buit, ubi etiamnum hodie cornu illius ebur„neum & enſis oſtenditur. Quia vero noſtri „Comites Palatini, vera linea Carolum Magnum & hunc Rolandum attingere putantur: „haud tædioſum erit paucula de hoc ſcribere. „Fabulantur Francorum annales, eundem Carolum ejusque duodecim proceres, quos „Franciæ pares appellant, inaudita corporis „magnitudine fuiſſe. Quod reſcire cupiens „antiquitatis amantiſſimus Franciſcus Rex „Francorum, ex Hiſpaniæ captivitate in ſuum „Regnum rediens, poſtquam Blaviam pervenit in ſubterraneum illud ſpecus deſcendit. „Vbi dictus Rolandus & Oliverius, & medius „divus Romanus in marmoreis ſepulchris non „admodum magnis tumulati ſunt. Juſſit autem de Rolandi tumulo fruſtum marmoris „abrumpi, & illico poſtquam intus inſpexiſſet, „calce ſeu cæmento reliniri, de communi fama nihil detrahens, ne videretur fruſtra, ut „credo id tentaſſe. Poſt paucos vero dies, „ſalutato de itinere Rege, in oppido Cognaco „Fridericus Palatinus, qui tum Imperatorem „Carolum in Hiſpaniam adibat, Blaviam etiam „divertit, & eadem monumenta videre voluit. „Aderamus Ego & Doctor Joannes Langius „principis inſignis Medicus, qui de ſingulis diligentius ſcire volentes, perſcrutati ſumus à „Monacho, qui principi omnia indicabat, de „oſſibus Rolandi an adhuc integra, & ea, qua „fama diceret, longitudine in marmore con„cluderentur? Reſpondit illam famam nihil „eſſe mentitam, neque nos movere debere „marmoris brevitatem. Fuiſſe enim poſt mul„tos annos à ſtrage Roncivalle translata, pu„trefactis jam juncturis non cohærentia, ſed „ſimul veluti in faſcem colligata, ibi eſſe re„poſita, & marmor pro longitudine tibiarum, „quæ adhuc integræ forent excavatum fuiſſe. „Admirati ſumus vehementer ſi monachus ve„rum diceret, Rolandi magnitudinem, cujus „pro marmoris dimenſione tibia 3. pedes ad „minus longitudinis habuiſſet. Dum hæc no„biscum rationaremur, abiit princeps cum „monacho, nos duo remanſimus ſoli, inter „nos dicentes, Quid ſi fragmentum marmo„ris revelleremus, cum nondum coaluiſſe cæ„mentum videamus? Placuit conſilium & ad„movemus manus, quibus libenter ceſſit lapis, „totumque ſepulchrum intus inſpeximus. Vbi „prorſus nihil erat, niſi oſſiculorum cumulus, „vix duorum pugnorum craſſitudine, quo diſperſo, os vix ullum digiti longitudine inve„nimus. Quare repoſito ut ante fuerat „fragmento, riſimus inter nos, Monachi vel „inſcitiam vel imprudentem mentiendi audaciam.“

Rolandi arma certis Nominibus venerunt, *Helm hiez* Uenerat, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1847. *Swert, Durendart*, ℣. 1857.

Roland, vulgo homo procerus appellitatur.

ROMLIUTI, Romani Galli, provinciales, Notk. Pſ. LXXXIX. 5.

Romara, Romani, Notk. Pſ. XL. 11. Pſ. LXII. 10.

Romchuninga, Romani reges, Notk. Pſ. LXII. 11.

Rom-

Digitized by Google

ROM.

Romcheiſer, vide *Cheiſer*.

ROMETI, Otfr. IV. 29, 73. *mangeln, fehlen*, mancare.

Thaz thar uuiht ni rometi.

Quod tunc nihil quicquam deficeret.

Romet, rümet, Fr. de B. H. 3333. V. *Rumo*.

ROPFZEN, *Irropfzen*, eructare, Notk. Pſal. XVIII. 3. Pſ. XLV. 1. Pſ. CXLIV. 7.

Arrafozv, eructabar, Tatian. 74. 3. Hodie *Röpfen*. v. ſupra in A.

ROFFIZZIN, eructare, Notk. Pſ. LXXIV. 2.

RORRIUN, calamum. Kero c. 64.

[*Ror*, arundo. Gloſſ. Monſ. p. 414.

Rorra, calamus. p. 335. 340.]

ROS, de aſino, Otfr. IV. 4, 39.

Thaz datun ſie bi noti
thaz ros ni krankoloti.

Hoc faciebant ſtudioſe
ut animal vehens (aſinus) ne ceſpitaret.

[*Ros*, ſubjugale. Gloſſ. Monſ. p. 387. Jugales. p. 327.]

Vid. Merula ad Willer. p. 18.

Roſs, de equo diſtinguitur à Veredo ſive *Pferd*. J. Arg. V. *Marh*. *Scelo*, Springer, Beſcheler.

March, Mere.

Gaul, caballus.

Wilz.

Angergnago, L. Alem. c. 69. ſq. L. Baiw. 13, 10.

Meiden. Königsh. p. 1080. V. *Meyden*. Speidel. M.

Ros à *Ryſen*, *Reiſen* i. equitando dictum, ut Slos à slieſſen. Kos à kieſen. Soos à ſüſſen. Gros à grüſſen. Boſs à büſſen, mulctandus.

Roſs ergo eſt equus ad expeditionem & profectionem aptus, *Reyſepferd*, quo vel in expeditione bellica vel aulica vel aliàs utimur.

Pferd eſt quo vehiculum trahitur, *Zugpferd*. V. *Reyſen*.

Lib. Salic. Mon. Ebersheim. de Cur. Dom. in Sigolzh. *Der Voget ſol bringen ein Ros unde ein phert*.

Roſſolich, equo ſimilis, Notk. Pſ. XXXI. 9.

Verdahte roſs, beypherde mit tecken, Chr. Königsh. c. 2, 190. c. 4, 59.

Nomina propria equorum. *Gratamunt*, Fr. de B. Hiſp. ℣. 3307.

Nomina Germ. vitiorum & affectuum Equorum. Vid. apud Gesner. Hiſt. Animal. p. 457.

Roskamp v. Cam.

ROSCHE, velox, *riſch*. Notk. Pſ. XXVIII. 9.

ROSOMON, æruginem. Kero. c. 64. v. *Roſt*.

ROSSE, gladius. vide *Namen*.

[ROST, ærugo. Gloſſ. Monſ. p. 396.

Roſt, craticula. p. 321.

ROT, purpura. p. 409.

Rota ephili, mala punica. p. 385.

Rotes apholes, mali punici. p. 353.

Rotaz gotavueppi, coccinum. p. 332.

Rotaz cotavueppi, coccinum. p. 398.

Rotamen kepreitomo, rubore ſuffuſo. p. 412.

Rotaz, rutilus. p. 413.

Rotiu, rubricam. p. 353.

ROT.

Rotemo vueppe, coccino. p. 370.

Rothſteine vel *oyre*, ſinopide. p. 337.]

Rotaz, rubrum. Otfr. IV. 22. 47.

Sie namun in thera dati
kuminglib giuuati,
Filu rotaz purpurin,
inti datun 'nan in.

Acceperunt in hoc facinore
regiam veſtem,
Multum rubram purpuram,
& induerunt eum.

Read flavum vel fulvum. Gl. AS. MSC.

ROTFELD, campus rubeus. Vid. ſupra *Feld*.

ROTIGEN, ſcandalizari. Notk. Pſal. CI. 3. *Uller uuird kerotiget ih ne brunne?* Quis ſcandalizatur & ego non uror?

ROTRUDA, N. P. filiæ Caroli M. quam deperiit Conſtantinus Imp. CPolit. Εὐθρὼ Græcis, Spanh. Hiſt. Imag. p. 479.

Scribitur variè, *Hruothruda*, *Ruodrut*, *Roadrut*. V. & Lamb. L. II. Bibl. Cæſ. c. 5. p. 375. & Obſ. 8. ad Chron. Königsh. p. 527. & 529.

ROTTA, Inſtrumentum Muſicum. Otfrid. V. 23, 397. vid. Du Fresn. Gloſſ. voc. *Rotta*. conf. Notker. Symb. Athanaſ. fin. *Sciendum eſt inquit, quod antiquum Pſalterium inſtrumentum decachordum utique erat, in hac videlicet deltæ literæ figura multipliciter myſtica. Sed poſtquam illud Symphoniaci quidem & ludicratores ut quidam ait ad ſuum opus traxerant formam utique ejus & figuram commodati ſuæ habilem fecerant & plures chordas annectentes & nomine barbarico* Rottam *appellantes myſticam illam Trinitatis formam tranſmutando*. Id. Notker. Pſ. LVI. 9. LXVII. 1. LXX. 22. *In rottun*, in Pſalmis, *Rottun*, Pſalterio. *Rotta*, Pſalterium. Pſalm. LXXX. 3. *Daz Pſalterium, ſaltirſanch, heizet nu in diutſcun rotta*, à *ſono vocis*. Pſ. XCI. 2. *Gote roton*, pſallere Deo.

ROU, Otfr. IV. 12, 5.

Rou thio ſino guati,
thie uuenegun liuti.

Indignata illa ſua bonitas
miſeris hominibus.

[Scherz. in Not vertit: *Lugebat ejus clementia miſeros illos homines.*]

Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 954. pœnituit. v. *Riuon*.

ROUB, *Roubaere*, Poëtice, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 831. v. *Raub*.

Giroubi, ſpolia. Otfr. V. 4, 102.

Ih zellu iu oub ſcono liubi,
thar nam er ſin giroubi.

Enarro vobis etiam pulchrum amorem,
hîc auferebat is iſtius ſpolia.

ROUPTA, frixit. Gloſſ. Monſ. p. 337.

ROZ, mucus. p. 400.]

ROZ, Otfrid. V. 7, 2.

Mariun thes thoh io n'irthroz,
ſtuant uzana thes grabes, roz.

Maria tamen ob id non fiebat tædioſa,
ſtans extra ſepulcrum, plorans.

Hodie *Roz und waſſer weinen*. vide *Ruzzi*.

ROZ.

Rozagaz muat, deſiderantis animi; querulantis. I. 18, 83. Id. V. 5, 40. V. 6, 83. 100. *Mit rozagen gitrahton*, deſiderantibus cogitationibus.

[*Rozagemo*, non ſignificat deſiderante, ſed triſti, lugente, anxio. Scherz. Not. ad Otfrid. p. 330.]

Rozegemo muate, lugenti animo. Otfr. II. 16, 18. IV. 32, 5.

Rozagaz herza, lugens cor. Otfr. II. 16, 24.

ROZZEN, fœtere, de cadavere. Notk. Pſ. 15, 10.

RUACHA, cura. Kero. c. 36, 53. *Ruahcha*, cura. c. 2. *Ruahha*, cura. c. 2. *dera ruahcha*, curæ. c. 2. *ruachun*, curam. c. 27. *unmahtigero ruahha tue*, infirmorum curam gerat. c. 31. *untar ruahhon ſineru*, ſub cura ſua. c. 31.

Ruahlicho, curioſe. c. 58.

Ruachaloſi, negligentia. c. 11. 45. *UUelih daz ruachaloſonti iſt*, ſi quis negligens fuerit. cap. 48. *ruachaloſom*, negligant. c. 64. *Ruachaloſe*, negligentes. c. 2. *ruachaloſo*, idem. c. 32. *fona ruahhaloſonteem*, de negligentibus. c. 7. *ſolihhem ruahhaloſontem*, talibus negligentibus. c. 43.

Otfrid. I. 16, 16. de Anna prophetiſſa:

Ni ruahta gommannes mer.
Nec curabat virum ulterius.

IV. 1, 65.

Thaz deta bi einen ruachon.
Hoc feci ob cauſam.

[Redde: *ob ſolam hanc curam.* Scherz. in Not. ad h. l.]

V. 7, 16.

So harto ſiu ſin ruahta.
Tam anxie (JEſus) ipſius (Lazari) curam gerebat.

Conf. Præf. ad Salom. ℣. 46. IV. 24, 59.

Biruahtin, curioſe. Otfr. I. 17, 87.

Biruahen, curam adhibeamus. Otfr. I. 18, 27.

Biruachit, confecit. Otfr. IV. 29, 15.

Conf. Notker. Pſal. LXXXIX. 13. Merula ad Willer. p. 59.

Eruachtun, ita emendandum videtur apud Otfrid. I. 23, 69. pro *Eſruachtun*, & denotat Legisperitos, qui curam legis interpretandæ gerebant. v. *Euua*. [& ibidem de h. l. annotata.]

Unbiruah, incurioſe. Otfr. V. 4, 67. c. 6, 33. penult.

So liazun in io unbiruah
thie ſelbun Judeon Gotesbuah.
Ita relinquebant etiam incurioſe
Judæi iſti DEI librum.

[Scherz. in Not. ita vertit:
Ita ſinebant â ſe omnino neglectam
Judæi divinam Scripturam.]

℣. penult.

Job in liazun unbiruah.
Et ipſum reliquerint incurioſe.

[Scherz. in Notis. *Et ſinerint â ſe neglectum.*]

Röchet, curat. Fragm. de B. H. ℣. 1737.

RUA.

Entröh. id. ℣. 1906. [Scherz. in Notis vertit: auferebat, *enttrug.*]

Ruoche, ſtultus. Notk. Pſal. LVII. 11. *Ruoche ferlornemo uuizzet der uuiſo:* ſtulto pereunte ſapiens aſtutior fit. Id. Cant. Deut. 32, 21.

Hinc reliqua *verrucht*, *ruchlos*, qui nihil curat nec DEum nec homines.

RUAFEN, *ruofen*, clamare, vociferari. Gothis *Hropgan.* Marc. X. 37. Otfr. III. 10, 9. de muliere Chananæa:

Si quam ruafenti.
Venit clamans.

℣. 18.

Bithiu ruafu ih zu thir.
Propterea clamo ad te.

℣. 40.

After uns ni ruafe.
Poſt nos ne clamet.

Tatian. c. 69, 9. *ni ruofit*, non clamabit.

Vocare, invocare, orare. Otfr. IV. 18, 77. de Petro:

Tho bigan er uuafan,
zi Druhtine ruafan.
Tunc cœpit flere,
ad Dominum orare.

Conf. III. 11, 40. IV. 24, 58. & notas. It. inf. *Ruff*, *ruffen.*

RUAGSTAB, *anklag zum tod.* Dict. Flac. ſpecies criminis. Otfr. IV. 20. 19. verba Pilati ad Judæos:

UUelih ruagſtab ſo fram
zellet ir in theſen man.
Quam accuſationis ſpeciem hactenus
intenditis in hunc hominem.

c. 21, 26.

Ther liut ther thih mir irgab,
zalta in thih then ruagſtab.
Populus qui te mihi tradidit,
intendit in te hanc accuſationem.

Tatian. 194. 1. *Welihhan ruogſtab bringit ir uuidar theſan man?* quam accuſationem affertis adverſus hominem hunc?

[Quod ad terminationem attinet, eadem hic eſt ratio illius, quæ in voce Germanica *buchſtab.* AS. *ſtaef.* litera eſt, unde compoſita ſunt *ſtaefgefege* ſyllaba, *ſtaefuuryt* grammatica &c. quæ vid. in Dict. Somn. Eundem itaque ſignificatum habet Francica vox *ſtab* vel *ſtaf*, in dictis compoſitis. Facit autem ambiguitas Latinæ vocis litera, quæ plurali numero & elementa verborum & epiſtolam ſignificat, ut prior ſenſus in *buchſtab*, poſterior in *ruogſtab* ineſſe deprehendatur, proprieque adeo *ruogſtab* literas actoris ad judicem directas ſive libellum accuſatorium deſignet. Palthen. Not. ad Tat. p. 392.]

Ruagen, accuſare, *rügen.* Otfrid. IV. 20, 30.

UUorton tho ginuagen
bigondun ſie 'nan ruegen.
Verbis dehinc ſufficientibus
cœperunt eum accuſare.

[Id.

Digitized by Google

[Id. III. 17, 43.

Si uuoltun thar gifuagen
thaz ſie nan mohtin ruagen.
Volebant hic facere
ut ipſum poſſent accuſare.

℣. 104.

UUar ſint thie uuiderotun thir,
Thie ſih zi thiu hiar fuagtun,
ſo leidlichonu ruagtun.
Ubi ſunt accuſatores tibi,
Qui propterea huc venerant,
ſic acriter deferebant?]

Tatian. 69. 2. *Zi ruogenne*, ad accuſandum. [Dicunt adhuc Germani *rügen* accuſare. In Diction. Gaſſar. compoſitum eſt *ruagſtab* accuſatio capitalis. Talium autem accuſationum quatuor erant genera, veteribus Germanis *die vier haubtrugen* dicta ex capite ſcil. incendii, cædis, latrocinii, & furti. Vid. de his aliisque eodem pertinentibus Schottel. Jur. ſing. cap. 6. & 7. Inferioris Germaniæ populi pro *rügen* dicunt *uurogen*, cum quo conſentit AS. *uuregan*, *uuregean*, *uuregian* accuſare quod vid. cum compoſitis in Vocab. Benſon. Gothi *uurohgan* dixere. Vid. Jun. in Gloſſar. Pomeranis noſtris odium, quale in actoribus ineſſe ſolet, *een uuragen* dicitur. Palthenius Not. ad Tat. p. 380.

Ruogen, acuſent. Gloſſ. Monſ. p. 366.]

J. Argent. c. 94. *Und ſullen Meiſter und Rot daruf ſtellen rugen und furbringen by dem eyde und ſullent es ouch ribtent ungeclagt.* add. c. 106. §. fi.

Verrügen idem, Chron. Königsh. c. 2, 79.

Schatrüge. J. Feud. Sax. MS. c. 7. *Sechs wochen vor und ſechs wochen nach ſal her des Riches Vriede habin und Schatrüge, ſo daz in keiner ſin herre czu lehnrechte im geteidingen mag, noch des Reichs dienſt gebieten.*

RUAM, gloria. Kero. c. 49. ſolatium. Otfr. II. 9, 75. de Iſaaco:

UUard er'mo ouh zi ruame,
in ſinemo altuame.
Factus erat ei (Abrahamo) etiam in ſolatium,
in ſuo ſenio.

[*Ruame* non denotat ſolatium, ſed honorem, gloriam, it. arrogantiam, hic pro honore uſurpatur. Scherz. in Not. At Schilteri verſio mihi proba videtur; certe *ruame* ſolatium etiam denotare locus a Schiltero jamjam producendus evincit.]

III. 14, 169.

So ſant er zuelif thegana,
Ni thoh zi uuorolt ruame.
Emiſit (Chriſtus) duodecim diſcipulos,
Non niſi ad mundi ſolatium.

Einan ruam duan ſih ſelvon, eim andern. Willeram. in Cant. Cant. p. 55. n. 24. Otfr. II. 14, 85. III. 15, 33. V. 11, 29. &c. 10, 64. Fr. Junius interpretatur, gratiam, beneficium præſtare, quod nos diceremus. *Des rubms werth.*

Conf. Otfrid. ad Salom. ℣. 20. It. IV. 6, 70.

Thaz iro ruami ſal thar.
Quod iſtorum gloriam obfuſcabat.

[*Ruamiſal* eſt unica vox ut *trübſal*, *ſchikſal*, &c. Reddendus igitur hic verſus. *Ipſorum ambitionem ibi.* Scherz. in Not.

Ruom, clamor. Gloſſ. Monſ. p. 319. 344. 389.
Ruoman, oſtentare. p. 386. arrogare. p. 389.
Ruomit, gloriabitur. p. 352.
Ruomenter, arrogans. p. 351.
Ruomiliner, glorioſus. p. 352.
Ruomiler, arrogans. p. 332.
Ruomiſeli, oſtentationis. p. 360. oſtenſione. p. 389.
Romgerni, jactantia. p. 410.]

RUAREN. *Erruarti*, Otfr. II. 4, 75. excitavit. *Lib ruarit inan*, vivit, Otfr. V. 11, 79.

Ruarit, attingit, *rührte*, *anrührte*. Otfr. V. 23, 550. c. 12. 71, 73. II. 1, 8. III. 20, 220.

Ruartaz ſilu harto, attigit vehementer. Otfrid. III. 24, 24.

Conf. *Ruoren.*

Giruaren, attingere, Otfr. V. 12, 66.

Iruaren, invenire. Notk. Pſ. XX. 9.

RUATBALDA. v. *Bald.*

RUAUA, numerum. Kero. c. 2. *Chindo keuuerdonter iſt ruaua*, filiorum dignatus eſt numero. Prol. p. 16.

Ruabu, numerum. [*alonges robba*, integro numero, legitur in Kerone c. 18. Ubi Scherz. in Notis: *Roabbu* vel *Ruabu* legendum cenſet] *In Roabu*, in numero. c. 18.

RUBENER *Bazen.* v. *Baez.*

RUD, macula. Geiler. Narrenſchiff f. 11. b. *die moſen, und die rud*, ulcera, raude. Notk. Pſalm. LXXVII. 48. *rûda*, ulcera.

RUFF, *ruffen*, vocare pulſatos ſeu citatos. Art. vett. Arg. §. V. *Swer vur den ſchultheiſen oder vur den ribtere wirt geladen. dem ſol der ſtokwerter vur gerichte rufen. diſe rufunge iſt alſus geſchafen. Er ſol nemen den kleger und kunden ſineme widerſachen das er biklaget ſi. oder von munde ze munde iſt er gegenwertig. oder kundetz ime zv hus. oder ſwa er ime bekumet. zum erſten male. zum andern male. zum dritten male. nach den vriſtmal einer nacht.* Lat. text. Pulſatos etiam coram cauſitico vel judicibus vocare debet ad judicium. Eſt autem iſte modus vocationis. nominabit hominem pulſantem intimabitque adverſario ſuo quod pulſatus ſit, vel viva voce preſenti ubicunque ei occurrerit, vel ad domum ejus nunciabit primo ſecundo tertio. ad inducias noctis unius.

RUF, lepra, Tatian. c. 46, 3. V. *Riob.*

RÜFFER *ſitim*, maturis moribus. Kero. c. 31. *Riiſii*, maturitas. c. 66. hodie *Reiff*, maturus. v. *Ripoton.*

RUGGE, *zirugge*, Otfr. V. 25, 198. retrorſum.

Ruckiner, Rocken, Lib. Salic. Ebersheim. *Driſig garben Ruckiner: unde driſig garben girſtiner.*

[*Ruccipeini*, ſpina. Gl. Monſ. p. 349. *der ruckgrat.*

Digitized by Google

RUF.

Arkchuſtiger brukkichero tergiverſator. p. 408.]

RUGI, populi Germ. v. *Vorburg.* Vol. 6. p. 19.

RUHA *cucalun*, velloſam cucullam. Kero. c. 55. *Rauch.* V. *Reno.*

RUHERIN. vid. *Hriuuun.*

RUHIN *leuuin*, rugitus, Gl. vett.

Goth. *Imraubtiths*, fremens, Joh. XI. 38.

vide *Ruon.*

RÜLICHEIT, Geiler. Narr. Sch. f. 32. *Kinder ſtraffen uz libe, nut uz zorn oder uz rülicheit.* Id. Irr. Schaf. *Rylicheit und Barmherz.*

[RUM, ſpatium. Gloſſ. Monſ. p. 352. hodie *Raum.*

Stat rummten, locum dantibus. p. 364.]

Rumo, ſpatium. Otfrid. II. 1, 3.

So rumo oub ſo mahton
man ni mag gidrahton,
Tum ſpatium tum potentias
nemo poteſt concipere.

Rumana. Kero. *Farſtuanti fona kedancha minin rumana*, intellexiſti cogitationes meas à longe. c. 7. *Fona rumen*, de longinquis. c. 61.

Otfr. II. 4, 108.

Thar rief er imo filu frua
thrato rumana zua.
Clamavitque ad ipſum mane
valde e longinquo.

Conf. IV. 18, 2.

Rumin, longinquis, *Rumin uuitin*, capacitas. Gl. *Romiu ſtat*, ſpatioſus locus. Gl. Tatian. 228, 1. *Her lichizeta ſih rumor faran*, ipſe finxit longius ire.

[Quare in Gloſſ. Boxhorn. *rumor* idem eſſe dicatur, quod cominus, non video. Germani hodie *geraum*, *geraumer* dicunt. Primitiva vox itidem Germanis nota eſt *rum* vel *ratum*, ſpatium, diſtantia, intercapedo. Palthen. Not. ad Tat. p. 397.]

Kerumda, diſceſſit. Notk. Pſ. CXVIII. 83.

Rumo, procul, late, longe. Otfr. IV. 3, 43.

Si druagun in then banton
palmono gertun,
Ingegin imo rumo
zuig oub Oliboumo.
Potarunt in manibus
palmarum virgas,
In occurſum late, ample, longinque
ramos & oleas.

Conf. V. 6, 129. c. 12, 15. c. 17, 78. c. 20, 178.

Rumit ſih thaz herza: dilatat ſe cor, ſcil. purgando ſeſe. Otfr. V. 6, 67. hodie *ſich zum herzen raumen.*

Rumaz ér imo, longinquius, longævius ante ipſum. Otfr. III. 18, 128.

Rumo, averrunca. Otfr. I. 2, 61.

Unkuſt rumo ſinu
iob nab ginada thinu.
Inſidias averrunca ejus,
idque ſecundum gratiam tuam.

RUM.

Ferroumen, removere.

Unferruomet ih pin, inabruptus ſum. Notk. Pſ. XXIV. 18.

Ni rometi. deficeret, aut juſto laxius eſſet. Otfrid. III. 29, 73.

Ruman, de avibus hinc inde volantibus. Notk. Pſ. CI. 7. *Uuanda andere fogela rument, ſparo iſt heime.*

[RUMISKIU *ſamanunga*, Romana Eccleſia. Kero c. 13.]

RUMPEL, *Rumpeley*, *gerümpel*, ſcrutaria, *alte verlegene ſachen.* Hinc

Rumbula vetus, de imagine vetuſta viliore. Cæſar. Heiſterb. 7. c. 45. Du Freſne non habet autores idoneos ſuæ explicationis.

[RUN, meatus. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

RUNEN, ſuſurrare. Notk. Pſal. XL. 8. *Uuider mir fuoron runendo alle mine fienda*, adverſum me ſuſurrabant omnes inimici mei. J. Alem. F. c. 120. 4. Otfr. V. 15, 28. [Hic non *runnis* ſed *unnis* legendum è MS. docet Scherz. in Not.]

Birunan, Otfrid. I. 11, 84. [Hoc loco Cod. MSC. habet *bi iru nan.*] Cant. Cant. ult. 7. *berunent*, obruere.

Runazzari, ſuſurro.

[*Runezara*, muſſitatores. Gloſſ. Monſ. p. 334.

Runezari, ſuſurro. p. 354. 356.

Runezare, ſuſurrone. p. 352.

Runezanta, muſſitantes. p. 327. vide *Runzin.*]

Rundon, ſuſurrabunt. Gl. Lipſ. ubi Somner. ſuſurrare, muſſitare. Sax. *Runian.* Belg. *Runen, Roenen*, nobis hodie *rowne* & *round*, de quo plura per Spelmann. noſtrum in Wormii Literatura Runica. c. 1.

Goth. *Runa*, myſterium. Marc. IV. 11. Luc. VIII. 10. conſilium. Luc. VII. 30.

Cambrobritannis, *Rhin*, arcanum, ſecretum, myſterium.

ASax. *Geryne* myſteria. *Runian* ſuſurrare, incantare. vide Du Freſne Gloſſ. *Alyramnæ* & ſupra *Alruna*, *Arzatuiurz.*

[*Runa* myſterium. Rhaban. Mauri Gl. My-„ ſteria fidei *caruni* vocata ſunt, V. CL. Eccard.„ *Cat. Theot. p.* 75. A. S. *Run*, *rune*, myſterium,„ incantatio; Benſ. *Runar* in Voluſpa genera-„ tim etiam *ſermones* notare, & *runa* antiquis„ Scaldis tum de Conſiliariis, tum de vxoribus,„ quod illorum ſit cum Regibus, harum cum„ maritis, crebros miſcere ſermones, vſurpari,„ Bartholin. *Antiq. Dan. pag.* 643. 644. docet.„ Cambro-Britannis *Rhin*, arcanum, ſecretum,„ myſterium, Boxhorn. *Lex. Brit. p.* 53. a. Haut„ inconcinniter hinc Gesner. *Mithridat. fol.* 32.„ *b.* Saubert. *de ſacrif. p.* 181. 182. Eggelingius„ *Diſſ. I. de miſc. Germ. antiq. p.* 19. nomen *Auri-*„ *niae*, nobilis in Germania diuinatricis, Taci-„ to memoratae, deducunt. Sax. *runen*, Germ.„ *raunen*, inſuſurrare, adhuc vſitatum eſt, de quo„ Staden. *Expl. Serm. quar. voc. Bibl. Luth. p.* 121.„ V. n. 2444. *Runari ſuſurro.* Hinc *Alrunae* dictae,„ de cujus appellationis origine Stiernh. in„ *Praef. C. A. lit. F.* 2. a. *Literae*, ait, *maioribus no-*„ *ſtris* Runae *dictae ſunt* a *Rœna*, *diſcere*, *experiri*,„

„ eru-

Digitized by Google

„ *eruditi, qua notione dicitur mulier ſaga, ſeu fatidica,* „ Al-runa, *id eſt omniſcia:* Haec Stiernh. cuius „ etymum, me quidem iudice, alteri iſti Sche- „ dii praeualet, qui *de DIs Germ. p.* 431. *Aliro-* „ *nias*, quas vocat, ab Hebr. על (ita enim ibi, „ & non אל, legendum) excelſum & רנן *ceci-* „ *nit*, quaſi *excelſorum cantatrices*, dictas eſſe, in- „ genioſe ſatis, coniicit. Hoc *Alrunarum* no- „ men ſexto nos ſaeculo (nam quod iam Stra- „ bonem dudum ante *Alironias* nominaſſe ex „ Auentino Schedius refert, in Strabone fru- „ ſtra quaeras) Iornandes *de reb. Getic. p.* 103. „ docuit, vbi magas mulieres Gothico ſermo- „ ne *Alyrumnas* cognominatas ſcribit. Confir- „ mat iſtud Lindenbr. *ad h. l. p.* 155. ex Gloſſ. „ Flor. MSS. *Necromantia*, *Helliruna*, & nunc Ger- „ manis vocem *Alrunen*, remanſiſſe addit, de „ qua plura Wolf. *Scrutin. amulet. medic. p.* 457. „ 458. Arnkiel *Cimbr. Heiden religion I.* 260. ſſ. „ Friſchius, V. Miſc. Berol. *p.* 82. 83. Legeſis „ prae ceteris, quae de *runarum* etymis variis „ variaque ſignificatione, magna induſtria Wor- „ mius *Literaturae Runicae* tribus primis capitibus „ diſſeruit. Suam ſibi mentem ſeruent, qui „ apud Saubert. *de Sacrif. p.* 152. *Druïdas* hinc „ quaſi *d'runende* dictos arbitrantur. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 146.]

Runen, interrogare. Hiſt. Lombard. MSC. p. 41. b.

Gerunot, incantatio. Notk. Pſ. XIII. 3. [*Kerminot*, non *gerunot* in h. l. legitur.]

Irrunnin, derivatum. Notk. Pſ. XXXIV. 16.

Girunu, myſteria. Tat. 74, 4. *Girunu himilo rihes*, myſteria regni cœlorum.

[Primitiva vox eſt *runen*, ſuſurrare, in aurem aliquid alicui dicere, quod cum in rebus publicis notis locum non habeat, hic ſubſtantivum *chiruni* arcanum notat, quo ſenſu in Iſidoro noſtro paſſim occurrit. Quoniam porro inter res arcanas principem locum divina myſteria obtinent, hic quoque ſignificatus & frequentiſſime quidem vocabulo tribuitur. Vid. Jun. Gloſſar. Goth. v. *runa*. itemque Somn. in Diction. & Benſon. in Vocab. ASax. v. *run*, *rune*. Conf. Somner. in not. ad Gloſſ. Lipſ. Wormiumque & quotquot praeterea de literatura Runica ſcripſere. Palthen. Not. ad Tat. p. 383.]

Runar, characteres, literae vulgares. Worm. Monum. Dan. p. 514.

Wales-run, lingua Romana Provincialis ſ. Ruſtica. Notk. Pſal. LXXXIX. 5. [corrigendum hinc vitium noſtri Notkeri in quo legitur *uualeſcun.*]

Runſtaba, eulogias. Kero. c. 54.

[Ex Graeco εὐλογία poſteriorum temporum Latini Eulogiam formarunt, quod ipſis notabat epiſtolam miſſam ad aliquem vice muneris, quod Eulogia vulgo dicitur, ut ait Du Fresn. Gloſſ. E. 293. idque verbis Caroli M. ad Offam Regem Merciorum ſcriptis confirmat. Has Eulogias Kero Theot. *runſtaba* vertit. Nam *runa* myſterium, conſilium notat, *ſtab* vero literam. vid. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 114.]

Occulti characteres. Gl. ASax. *Runſtabas*, Magici characteres. *Runecræftige men.* Magi.

RUNGALLE, Roncaliæ, concilium, Curia Gallorum, Conſtit. de Exped. Rom. Fr. Jun. *Gl. Goth. Runa.*

Otto Friſing. & Scriptores vitae Frid. I.

Sitae ad Po fl. propè civitatem Placentiæ, Canterell. Faber de Feudis l. 1. c. 6.

Conf. Æneam Sylv. de Frid. III. & ibi Boecl. pag. 132.

RUNGEN debellabant. Notk. Pſal. CXIX. fin. vide *Ringen.*

RUNS, alveus, à *Rimen*, quod vide.

Runſa, fluenta. Iſid. c. 6. Notk. Pſ. CXVIII. 136.

[Helvetiis adhuc *runs* fluxionem, alveum, flumenque rivi eſt, teſte Spieſer. in Lexic. univ. Pertinent huc quoque ea, quae de Gothica voce *garunſa* Junius notat in Gloſſar. A primitivo *rin*, quod univerſim olim Francis fluvium, deinde κατ' ἐξοχήν Rhenum denotavit, noſtrum eſt *rinnen*, quod Helvetii *rhnnen* dicunt, fluere, unde AS. eſt *runnunge* curſus. Vid. Somn. in Diction. Angli *to run* currere dicunt. Palthen. Not. ad Iſid. p. 413.

Runs, alveus. Gloſſ. Monſ. p. 340.

Runs, trames. p. 356.]

RUNTOFEL, Martſche, Chr. Königsh. c. V. *MCCXXXII. vier Wochen nach Oſtern an der Mittewuchen do die Runtteuel oder die Marſche iſt zu Strasburg.* Similis conſuetudo Florentiæ fuit. Poggius in Dial. de Hypocriſi pag. 28. *Multos malos uſus ſuſtulit è civitate; quos inter ille erat improbus, ut Kalendis Majis tota urbe, menſis publicè poſitis, aleâ luderetur.*

De *Tabula Rotunda* V. Du Fresne ad Joinvill. pag. 178. ubi etiam hic ludus vocatur *Martius*, inde *Martſche*, ex Matth. Pariſ. 1252. Idem Du Fresne in Gloſſar. Campus Martius, mutata tempore, manſit nomen, V. ibi.

Balæus in ſuo Catalogo fabuloſorum et. de la Table ronde.

RVNZIN, murmurare, Notk. Pſal. CV. 25. *Bediu runezton ſie in iro herebergon*, murmuraverunt in tabernaculis ſuis. vide *Runen.*

[RUODER, remos. Gloſſ. Monſ. pag. 340. hodie *Ruder.*]

RUON, rugire, *irruota*, irrugui, *Ruode* rugitus, Notk. Pſ. XXXVII. 9. conf. *Ruhin.*

RUOTO, menſura, Notk. Pſ. LXXVII. 55. [*Ruoto* plane eſt noſtrum *ruthe* Geometrarum.]

RUOWON, quieſcere, *ruben.* Willeram. in Cant. Cant. p. 19. n. 11. p. 90. n. 39. [In priori loco *geruouuet*, ſed in altero *ruiuuon zaberen* legitur.]

Notk. Pſ. XVIII. 12. *An demo lone rauuet er;* in hac mercede quieſcit. Pſ. IV. 9. *euuige rauua*, æternam quietem. Pſ. LXII. 7. *irbugeta din in rauuon:* recordatus ſum tui ſuper ſtratum meum.

Vid. *Hriuuun. Riuon.*

RUR, *ruren*, renovare vineas. Liber redituum vetus: Item ſinguli prædictorum bonorum poſſeſſores, vecturas curruum non habentes,

Digitized by Google

tenentur ſingulis annis tres dies in vineis apud V. laborare, una dierum *infimando*, quod vulgariter dicitur *myſten*, alia *zappando*, quod dicitur *Hacken*, & tertia iterum cum ligone renovando, quod dicitur *rüren*.

Lib. Salic. Mon. Ebersh. de Cur. Dom. in Arbolzh. *Zv Vaſten ſo ſü die Jucharte dunt — zv brochacke — zv Ruracke — zv Herbeſte.*

Ruoren, movere. Tatian. 49, 3. de Chriſto. *Miltidu giruorit ubar ſia*, miſericordia motus ſuper eam. (viduam Nainiticam) [Dicunt adhuc Germani *rühren* movere, unde *auffruhr* motus in civitate concitatus, ſeditio. Palthen. Not. ad Tat. p. 370.

Ruorit, ferit. Gloſſ. Monſ. p. 390.

Ruortun, tentaverunt. p. 369.]

Giruorneſſi, motus v. g. maris, Tatian. c. 52, 2. *Mibbil giruorneſſi uuard tho in themo ſeuue;* motus magnus factus tunc eſt in mari.

[RUSSINER, equinus. Gloſſ. Monſ. p. 356. vid. *Ros.*]

RVST, erugo, Gl. ASax. MSS. *Roſt.*

[*Ruoſtet*, eruginat. Gloſſ. Monſ. p. 355.

Ruſtigi vel *ſamar*, barbariem. p. 331.

Ruſtigiu ſanch, plebejos Pſalmos. p. 375.]

RÜSTEN.

Ruſti, præparatio, Otfr. V. 2, 11.

Sulichera ruſti
ingegin akuſti.
De tali præparatione (præſervatione) adverſus peccata.

[*Ruſti* mallem reddere *armatura*, hodie *rüſtung*. Schenz. Not. ad h. l.]

Giruſti ſterrono, diſpoſitæ ſtellæ, Otfr. I. 17. 19.

Giruſti, armamentum, Otfrid. V. 1, 29.

Iſt uns thaz giruſti,
brunia ala feſti.
Eſt nobis hæc (crux) armamentarium, thorax perfirmus.

[*Giruſti* rectius *armatura*. Scherz. Not. ad h. l. conf. ſupra lit. G.]

al thas geruſte, omnia inſtrumenta, Willer. p. 68. n. 29.

Kiruſti, lirnunga, inſtrumenta, machinas, Gl. vet.

Kiruſte, kiuuernote, inſtructi, Gloſſ. vet.

Karuſte, zafeſte, expeditos, Gl. vet.

Fr. Jun. in Willer. d. p. 68. confundit *giruſte*, & *giraſten* quieſcere, quo uſus ſit Otfr. I. 1, 99. & à quo *giruſte* derivat. V. *Raſten*. Atque Otfr. d. l. utroque vocabulo utitur diverſiſſima notatione.

RUTTE, *rotte*, ruta, turma militaris.

J. Lipſ. 3. Epiſt. 44. ſcribit: *Rüter, eques, non hercules à Græco ῥύειν, quaſi ῥύτωρ, protector, ut ingenioſè excogitant: ſed à Ruta ſive turma militari. Guilielmus Neubrigenſis.* L. V. c. 13. Rex, *inquit*, per ſtipendiariam militiam, quam Rutas vocant, expugnato Iſonduro. *Nos Rottas etiamnum appellamus: & fuerunt propriè ſanè Brabantis. Idem Scriptor:* Rex ſtipendiarias Bribantionum copias, quas Rutas vocant, accerſivit.

V. C. Barth. ad Britt. p. 488. *Rupta*, turma, Gl. Du Fr. voc. *Rumpere. Brabanciones.*

Keiſersp. Narr. Schiff. f. 163. *Es ſint drierley Rüter. Etlich nemen es den lüten, heimlich in eim Walde, halten ſi uf, als die Schnaphen. Ander ſint Rüter die es offentlich nemen iren feinden allein nach dem abſagen. Die dritten Rütter nemen etwan gelt und erſtechen einen.*

Rutare, ruptarius, colonus, Fr. de B. Hiſp. ℣. 4080. V. Gl. Du Fresn. voc. *Rumpere* terram. à *reuten, roden*, terram rumpere. [conf. Scherzii Notas ad l. c.]

Rothor, tonſa, Gl. ASax. MS.

RUUN. vid *Riuon.*

[RUWAERT, i. e. gubernator, locum tenens, tutor. Albertus Palatin. Rheni in Diplomate dato Delfenſibus an. 1366. apud Zuerium Diſſ. de Trapezit. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

RUWEN, pœnitere. vide *Riuun.* Pſ. XXIX. fin. *Und ruwet mich nit*, non compungar.

RUZI, *rauſſebeule, traure*, Dict. Flac. Otfrid. I. 20, 17. de matribus Bethlehemiticis:

Thie muater thie ruzun
job zachari uz fliuzun.
Matres lamentabantur
& lacrymæ effluebant.

IV. 26, 11. de mulieribus quæ Chriſtum ſequebantur:

UUanna ſie oub thaz ruzin,
uuaz ſie imo leuues uuizin.
Namque & hoc deplorarunt,
quod iſti (Judæi) ipſum (JEſum) malis afficerent.

V. 7, 94.

Frageta er ſa ſare
zui ſi ruzi thare.
Interrogabat (Chriſtus) illam (Mariam Magdal.) ſtatim
cur ploraret ita?

[*UUir uuiofun, inti ir ni ruzut*, lamentavimus & non planxiſtis. Tatian. c. 64, 12.]

Giruzi, Otfr. III. 24, 92. de Maria Lazari ſorore:

Thaz ſi thes giſtizzi
ſih ſata thar giruzi.
Ut id ſtudeat
(ut) ſufficienter ibi lamentetur.

[Fleret. Scherz. Not. ad h. l.]

Notk. Pſ. CXVIII. 136. conf. *Riazen, Riuzen, Roz.*

Ruſch, aggreſſus, *angriff.* Stainhöw. f. 14. *im erſten ruſch triben ſie die fynd uſs irer gegend.*

[*Ruzi*, ſumeret. Gloſſ. Monſ. p. 360.]

RYFION, ſaccularius, leno. J. Argent. c. 102. V. Gloſſ. Du Fresne Ruff. V. *Riffian.*

RYGI, Sicalia: Gl. ASax. MS.

RYHAE, V. *Reno.*

Digitized by Google

SAA.

S. à Fran. & Alem. præfixum, *ſwelch*, pro *welch. ſpech*, pro *pech. ſwer*, pro *wer. ſwas*, pro *was. ſwenne*, pro *wen. ſwie* pro *wie*.

[S. pro R. ponitur, *was*, pro *war*, *virlos*, pro *virlor*.

S. interponitur *Geliſmer* Paul. Diac. Long. l. c. 25. pro *Gilimer*.

S. abundat in fine, *ſigis* pro *ſich*.

S. deeſt in medio. *Van ſenti Mauriciin herige*. Rythm. de S. Ann. §. 6. pro *von S. M. ſin herige*. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

SA, interjectio.

[SAAR, confeſtim. Iſidor. c. 3. 1. c. 44. v. *Sar*.]

SABAN, Linteum, ſindon. Otfr. IV. 11, 25. De Petro:

Nam er einan ſaban thar,
umbigurta ſih in uuar.
Accipiebat ſabanum (linteum,)
præcingebat ſe vere.

c. 35, 65.

Mit lininemo ſabane,
thar tho zi bigrabanne.
Cum linteo ſabano,
iſthic ad ſepeliendum.

Conf. V. 5, 21.

Saban, linteum. Tat. c. 155. 2. de Chriſto. *Mit thiu ber intſicnus ſaban, bigurta ſih*: cum accepiſſet linteum præcinxit ſe.

Giwatit mit Sabane ubar naccot, amictus ſindone ſuper nudo: *Tatian.* 185. 12. σαβανὸν, linteum. Goth. Saban, Sindon, *Matth.* 17, 59. *Fr. Jun. Gl.* Dict. Flac. *Saban*, Furtuch, Schurz.

[*Sapon*, Theriſtrum. Gl. Monſ. p. 320. theriſtrum magis tenue quam ſyndon. p. 333. *Sapona*, ſyndones. p. 333.]

Utitur Sabani vocabulo Marcellus, Medicus Gallicus Empyricus.

[Vox *Saban* videtur corrupta ê Græco σάβανον, quod proprie eſt genus panni aſperioris, defricandis è balneo corporibus accommodum. Sed & pro involucro lineo, quo è baptiſmo quondam ſuſceptus infans excipiebatur. Denique pro linteamine quocunque accipitur. Palthen. Not. ad Tat. p. 384.]

SACA, rem, Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Sax. Cauſa ſac & ſace. unde noſtrum ſake, ut Dei intuitu, vulgo dicimus, For Gods ſake. Proprie tamen Res, Sax. thing, quod nobis manſit.*

SACHA, idem — LL. Edoard. c. 22.

[*Innana daz iſt diu ſabbe*, nonne hoc eſt verbum. Gloſſ. Monſ. p. 344.]

v. ſupr. *Alſaccia*. item *Racha*.

[SACCARI, rogum. Gloſſ. Monſ. p. 384. piram ſeu pirum. p. 340.

SACH, ſaccum. p. 347.

„De *ſacco* ex antiquitate Hebraea Reinhardus „Witteb. 1698. eruditam *Diſſ.* edidit. Adde „Scherzer. *Exerc. ad Matth. XI.* 21. §. 39. 41. Gal„lorum *ſagum* paene idem fuiſſe quod *ſaccum* He„brærorum, Bochart. *Oper. I.* 673. ſentit. In vo„cis iſtius origine ex lingua Cimbrica eruenda, „quae ex *ſo bac ic* coaleſcens, inclinationem ad „aliquid, & apprehenſionem ejus notet, occupa-

SAC.

tiſſimus eſt Gorop. *Orig. Antwerp. L. 6. p. 577. ſſ.* „quae valde vereor, ne ad Becanum oniropoli„um ſpectent, ſicut ille *Viterbienſe oniropolium pag.* „575. Joh. Annio Viterbienſi occentat. Quin„immo etiam vigilans ſomniat *Hermath. L.* 8. „*p.* 200. 201. vbi *luculentiſſimum in hac voce* (ſac„cus) *argumentum eſſe* ait, *ceteras linguas a noſtra* „(Belgica) *originem traxiſſe, noſtram a nulla alia de„pendere.* De *ſacco* Patriarcharum & Metro„politanorum de Marca *de conc. ſac. & imp. 6. pag.* „808. & inprimis Dufr. *Gl. Gr. p.* 1323. 1324. vbi„quoque de *ſacco* Imperatorum. Tunicam Mo„nachorum Aegyptiorum *ſaccum* dictam, quod „ei ſimilis eſſet, vtpote quae manicas non ha„beret, Salmaſ. *de pallio. p.* 72. notat. A *ſacco* „eſt verbum *ſaccare*, vnde vinum *ſaccatum*, Keu„chen. *ad Sammonic. p.* 110. Inde quoque *ſacci*, „*ſaccini*, *ſaccitae*, *ſaccati*, Monachi dicti, Dufr. „Gl. *S.* 655. 656. Diecman. Spec. Gl. Lat. Theot. „pag. 161. „]

SACHS, gladius longus. Gl. Vulcanii. p. 66. V. Caſeneuv. in Aſſaſſin. V. mox *Sæbs*, *Sabs*. *Sechſelin*, diminutiv. Liber Salic. Monaſt. Ebersh. in Curia dominica Segolzheim: *Meiger ſol ze hofe bringen ein Sechſelin und eine barte*.

SAD, fovea, foſſa. Vett. Friſiis. Franc. Jun. in Willeram. p. 215.

SÆHS, Sæx, eax, ſax, ſex, culter, pugio, gladius. Galfr. Monumet. L. 6. De Reg. Briton. cap. XV. *Nemet oure Saxas*.

Hinc Saxones & Sacas Perſarum dictos putant. Atque Inſignia Electoratus Saxoniæ duorum enſium eò refert Abr. Mylius *de Lingua Belg. c. XXIV.* Cui congruum eſt, inquit, quod in ſcuto ſuo Saxonia pro Emblemate adhuc geſtat duos Saggares, in formam crucis transverſim conſtitutos: & num eò fortè reſpectum, quod Dux Saxoniæ, ex Imperatoria Conſtitutione & Bulla Aurea Dignitatem ſuſtinet Magiſtri Equitum in Romano Imperio? quaſi illi Principi populoque idoneum ſit id militare præ reliquis omnibus Electoribus, munus qui antiquitus egregiam Saggaris aliorumque armorum peritiam hæreditario velut ſibi vendicat? mihi ſanè aptiſſimè hæc cohærere videntur. Hæc Mylio. Mihi verò hæc longius multis paraſangis Perſicis petita.

SAGA, narratio, relatio. Tatian. Prol. 8. 1. unde *Sagibaro*, qui cauſas judiciales refert. V. Mal, mallus.

[*Saga* proprie dictum qualecunque notat, unde noſtrum eſt *ſagen* dicere. In ſenſu eminentiori apud Anglo-Saxones *ſaga* pro depoſitione teſtium accipitur. Vid. Cod. Marſchall. Matth. XXVI. 65. quam Germani in compoſito *auſſage* vocant. In ſcriptis Gothicis eadem vox, antequam ad eam gentem Græcum Hiſtoriæ vocabulum penetraret, pro narratione factorum memorabilium uſurpata legitur, uti exempla Heraudi, Boſcæ, Gothrici, Rolfonis, Hervarar &c. Sagarum à Verelio aliisque editarum demonſtrant. Conf. not. Verel. ad Gothr. Sag. p. 3. Sed cum Sagæ illæ, nulla olim idonea literarum

Digitized by Google

rum memoria extante, ſola tradentium fide niterentur, quæ cum tempore cœpit eſſe ſubleſtior, hinc paulatim vox illa fabulam ſignificare cœpit. Sic Sueci moderni vocabulo *ſagbe* utuntur. Vid. Jon. Petr. Dictionar. & Germanis hodienum frequens eſt, ut de incerto vagoque rumore dicant: *es iſt ſo eine ſage, eine gemeine ſage.* Palthen. Not. ad Tat. p. 274.

Saga, relatio. Gl. Monſ. p. 378. aſſertio. p. 387.

Saga ratuſſa, propone ænigma. p. 339.

Zi uuare ſaga, vere fatur. p. 341.

Saget, digerat. p. 353.

Saget, conteſtamini. p. 344. indicit. p. 345. adſeveret. p. 403.

Sageta, propoſuerat. p. 328. perſecutus eſt. p. 332. conteſtabatur. p. 345.

Sagetvuri, introducit. p. 395.

Sagen, ſuggerant. p. 375.

Die dar ſagent, daz in unrebt kitan ſi. qui ſe læſos adſerunt. p. 403.

Zi ſago, ad ſatisfactionem. p. 368.

Sagan, prædicare. p. 361.

Sagungo, relatione. p. 413.

Sagerun, tulerunt. p. 343.

Saghida, numeravit. *Druhtin ſaghida.* Dominus numeravit. Iſidor. c. 5. §. 4. Hæc vox ſignificatum habuiſſe videtur numerandi, quoad in uſu Francorum eſſet verbum *quedan* dicere, ſed poſtquam id ex uſu receſſit, illa ejus loco aut ſenſu ſaltem laxiori adhiberi cœpit pari ratione, qua verbum *zehlen* ſive *tellen* inter Germanos & pro numerandi & pro narrandi actu accipitur. Priorem ſignificatum ſimplicia, poſteriorem compoſita *erzehlen*, *vertellen* habent. Palthen. Not. ad h. l. p. 407.]

Giſageti, vide lit. G.

Unſagelich, ineffabilis.

Notk. Pſalm. III. 5. *Fone dero unſagelichune hobi dinero Gotheite*, ab ineffabili altitudine tuæ divinitatis. conf. Pſalm. LXXII. 24.

SAIGA, SAGIA, ſerra, hodieque *Sæge.*

[*Saga*, ſerra. Gloſſ. Monſ. p. 333.]

Saiga, *Sagia*, moneta, nummus vel denarius ſervatus Romanorum, Germanis cum Bigatis præprimis in uſu. C. Tacit. de M. G. c. V. *Proximi ob uſum commerciorum aurum & argentum in pretio habent, formasque quasdam noſtræ pecuniæ agnoſcunt atque eligunt: inferiores ſimplicius & antiquius permutatione mercium utuntur. Pecuniam probant veterem & diu notam, SERRATOS Bigatosque. Argentum quoque magis quam aurum ſequuntur, nullâ affectione animi, ſed quia numerus argenteorum facilior uſui eſt promiſcua ac vilia mercantibus.* Lex Aleman. c. 6. §. 3. *Saiga* (MS. Sagia) *eſt quarta pars trimiſſi, h. e. unus denarius. Duæ ſagiæ, duo denarii ſunt. Trimiſſus eſt tertia pars ſolidi, & ſunt quatuor denarii.* Sagia ſive denarius ſerratus eſt quartæ partis Vncialis pars dimidia. *Vid. Sciop. Tab. & Gronov. de Pec. Vet.* Lex Baiwar. Tit. 8. §. 3. contra ea: *Si unam Saigam i. e. tres denarios. Si duas ſaigas h. e. 6. denarios.*

Mutatio tamen ac variatio etiam in hoc monetæ genere obſervari poteſt: nec unius ejusdemque valoris fuit Saiga, ſive pretii, ut loquitur charta donationis ſub Carolo Pipini filio apud *du Fresn. v. Seiga.* Fuit pretium Friſchingæ, *Charta Alamann. Goldaſti LX.* Sed non in Saiga, ſed in *denariis* mutatio contigiſſe videtur. Unde in Lege Baiwar. Una ſaiga tres denarios valet, *Tit.* 8. 3. Denarius talis Baiwariorum & Francorum eſt tertia pars Romani, conveniens cum nummo, quem *groſſum* poſteri vocant. Vide & *Solidus.*

SAGRÆP, per rapinam. Königsh. p. 1076. Vid. *Raub.*

[SAHARAHE vel *pinazabe*, in papyrione. Gloſſ. Monſ. p. 320.

SAHARI, ſatorem. p. 338.]

SAHS, Culter.

Carmen de S. Ann. §. 21. ℣. 338.

Ziu Duringen du dir ſiddi was,
daz ſi mihhili mezzir hiezin Sahs, &c.
Duringis tum moris erat,
ut grandes cultros appellarent Sahs.

Gotfrid. Viterbienſis Parte XV.

Ipſe brevis gladius apud illos ſaxa vocatur.

Franc. Jun. in Willeram. p. 253.

Wittikind. L. I. Geſt. Sax.

Fragm. de B. H. ℣. 931.

Thaz mere ſahs,
ſo uber alle Frankenne was.

Scarſahs, Novacula.

Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Hoc Sax. Scerſæx. Vox eſt conflata ex Saxon. Scearan, Belg. Scheren, & ſchaeren, radere, tondere; (unde noſtratium Shears, forfex; ſhearing, tonſura; Sherman, pannitonſor,) & Sæx, quod præter novaculam, cultrum ſignat. De quo Galfrid. noſter Monemuthen. Lib. 4. c. 3. fuſius autem Verſtegan. Reſtitut. c. 1. & Voſſius in voce Saxa.*

[*Scaraſahs*, novacula. Gloſſ. Monſ. p. 349.

In uuolapizantemo ſcarſahſe, in novacula conducta. p. 333. A *Scaro* acie. quod vide ſuo loco, it. *ſachs.*]

Notk. Pſalm. LI. 4. *Du habeſt mit trugenheite getan, alſo daz ſcarſahs tuot*, ſicut novacula acuta feciſti dolum.

Scribſahſes, Pugillares, Tatian. 4, 12.

[Vox eſt compoſita à *ſcrib* ſcribere, & *ſahs* quod Somnero in *ſeax* gladiolum, Junio ad Willer. p. 253. cultellum ſignificat. Ut adeo *ſcribſahs* proprie nil aliud ſit, quam ſtylus ſcriptorius, quo in forma literarum pugillaribus imprimenda Veteres utebantur. Qui autem cognationem, quæ inter Latinas voces pugilis atque pugillarium eſt, cogitat, illi mirum haud videbitur, ſi Francicum quoque vocabulum pro inſtrumento non minus militari quam ſcriptorio accipiatur. Conf. Opit. in Not. ad S. Annon. p. 396. noſt. ed. p. 16. Palthen. Not. ad Tat. p. 304.]

SAHSI, dubiæ lectionis, vid. text.

Otfrid. IV. 29, 69.

[*Sazi* non *ſahſi*, h. l. legendum eſſe è MSC. probat Scherz. in Not.]

SAK, Fiſcus.

A. B.

Digitized by Google

A.B. c. 16. ſi.

Mit Sak v. mit Simmern dienen, ungemeſſen, V. *gemeſſen*. Lib. MS. Sponh. *Croverreichs Weiſtum. §. 8.*

Mit ſak, in folle, ungemeſſen.

SAKEE, ſuggerat. Kero. c. 49.

Si kiſabchan, objurgetur. Kero. c. 23.

Sabba ni fant ih, nullam cauſam inveni. Pilatus de Chriſto ap. Tatian. 196. 1.

Vid. *Secho*, *Widerſach.*

Gothis *Sakan*, objurgare, Marc. X. 13.

Sakman machen, Chron. Königsh. *plündern*, diripere, ſpoliare, c. 3. 225. Append. §. 22.

Sakplündern. p. 843.

SAL, ut *Ebton ſal*, perſequar, Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Sal hic & in pluribus verbis tam præcedentibus, quam ſequentibus, nota eſt Verbi futuri temporis, cui reſpondet & Sax. ſceal & noſtrum ſhall, de quo vide Gryphiand. de Weichb. Sax. c. 38. n. 17.*

SAL, I. Fluv. Sala, Iſala ad Mœnum. Alius ad Rhenum. unde *Salii*, Conring. ſed vid. Præf. ad L. Salic. In Thuringia, *Vorburg*. vol. 3. p. 286.

II. SAL, Palatium, Aula, Curia, Regia. L. Alem. tit. 81. quanquam ibi in MS. Arg. *Scala* legatur in LL. Longob. I. 11, 4. & 7. Freher. *Orig. Palat. p. 56.* V. Joinvill. Diſſ. XVII. p. 240. Atrium, *Tatian. 51. 2.* [In hoc Tatiani loco non occurrit vox *Sal*, ſed *ſelida. Himiles fugala habent ſelida:* volucres cœli nidos habent.] Inde Altkingio *Salii*, quaſi præcipui Francorum Cantones ubi Sal. Palatium & Comitia habita.

Sal, Curia Cœleſtis Regis, Beatitudo æterna.

Upſal, *Oberhof*., Curia ſuprema.

III. SALA, Judicium in aula, ſeu Curia, Codex Traditionum Fuldenſium. *Salbuch*, liber Salicus. Traditio: Capitul. Franc. 4, 19. Vid. infr. *Selle.*

Salman, *Salleute*, teſtes, ſcabini, aſſeſſores, advocati, procuratores, Gloſſ. du Freſn. per delegatorem, h. e. mandatarium exponit.

[In Documentis Friſingenſib. ſub prelo ſudantibus, ſæpius hæc vox occurrit. *Chunrad de Wazerburch fuit executor, quod vulgariter SALMAN dicitur.* p. 19. *Dederunt prædictas poſſeſſiones cum manibus SALAMANNORUM Walchuini de Riding, qui fuit SALMAN memoratæ Albaidis, & Dietericus de Wizhaim, qui fuit SALAMANNUS Utonis.* It. T. II. Hiſt. Friſ. Ep. 26. p. 13. *Per manum Legatoris, qui vulgo dicitur SALMAN, Hermannum de Pfetten.*]

Fide Salemannicâ promittit Albertus Dux Auſtr. Advocatiam pro feudo Advocatiæ Monaſterii Lucellenſis an. 1326.

Epitome

Faſtorum Lucellenſium

autore

R. D. BERNARDINO

Abb. Lucell. & Maulbrunn.

Bruntruti 1666.

Literæ inveſtituræ Advocatorum Lucellenſium.

NOs frater Haymo Abbas & Conventus Monaſterii Lucellenſis, omnibus Chriſti fidelibus per præſentes notum eſſe cupimus, quod illuſtri Principi noſtro Domino Alberto Duci Auſtriæ,

Styriæ, Carinthiæ & Landgrauio Alſatiæ, ea feuda, quæ ſui Prædeceſſores Landgravii Alſatiæ à Monaſterio noſtro hucuſque tenuerunt, unanimi conſenſu innovavimus & denuo conceſſimus; eâ interveniente conditione, quatenus nos & Monaſterium noſtrum in noſtris juribus & libertatibus, cum hominibus bonis ac rebus, pro DEO & Cæſare, nomine Advocati, ubique & quoties opus erit, fideliter defendat, & præterea nihil aliud à nobis exigat, quemadmodum ſui Prædeceſſores nos hactenus defenderunt, & nihil aliud exegerunt.

Quod ego Albertus Dux Auſtriæ me fideliter præſtiturum *fide Salemannica* promitto, atque in hujus promiſſionis teſtimonium, ſigillum meum cum ſigillis D. Haymonis Abbatis & Conventus Lucellenſis, præſenti chartæ appendi feci. Actum in municipio noſtro apud Altkilcham 6. Kal. Maji an. 1326.

Fides Salamannica, quam præſtant Salmanni, h. e. Curiales, Vaſalli miniſteriales juris curialis, J. F. Alem. c. 113. & Sax. c. 32. §. 2. Vid. Gloſſ. du Freſn. Curialis & Salman.

Fides Salmannica opp. homagio de ſervitiis militaribus. Etſi enim advocatia armata etiam militaria ſervilia obire quandoque debet, tamen magis defendendi tantum gratiâ, ut feudum caſtrenſe, Burglehn, etiam Advocatiæ feudum præſertim ab Eccleſiis & Monaſteriis conceſſum.

SALEN, tradere, enarrare, docere, Tat. Prol. §. 2. c. 18. *So uns ſalthun.* ſicut tradiderunt nobis.

[*Salthun* eſt à verbo *ſellan*, quod proprie vendendi actum notat. Angli *to ſell* & Sueci *ſälja* dicunt. Saxoniæ inferioris incolæ idem vocabulum retinent in compoſitis *Kleiderſeller*, Scrutarius, *utbſellen* minutatim vendere, ſimilibusque. Sed quia venditio naturaliter traditione mercis perficitur, hinc factum videtur, ut ad omne dandi, tribuendi, tradendique genus ſignificatus vocabuli proferretur. Conf. CL. Benſon. Vocab. Anglo-Sax. ut & notata Jun. in Gloſſar. Goth. voce *ſalgan*. Palthen. Not. ad Tat. p. 275.]

Thas Johannes giſelit uuas, quod Johannes traditus eſſet. Id. Tat. 21, 11. conf. infr. *Salo.*

SALBON, unguenta.

[*Salbun kiſpanſteo*, unguenta adhortationum. Kero. c. 28.

Salpa, malagma. Gloſſ. Monſ. p. 412.

Salpun, ſmigmata. p. 343. 397.

Salpari, pigmentarius. p. 384.

Salparun, unguentarias. p. 325.

Salpot, impinguat. p. 351.

Salvuaz, alabaſtrum. p. 398.]

Salva, unguentum. *Willeram. paſſim.*

Tho begunde min ſalfwurz meer and meer ze ſtinchene, mox mea majorem nardus ſpiravit odorem.

Willeram. p. 16. [n. ed. p. 9. quæ ita habet: *Do begonde min Salbuvurz mer unte mer zeſtinkenne.*]

Binnuz ſalbon, aromata. Tatian. c. 212. 7. & 216. 2. [Sermo eſt in priori loco de Joſepho & Nicodemo, qui corpus Chriſti ligaverunt cum linteis, & *mit binnuz ſalbun*, cum aromatibus. In poſteriori loco de mulieribus ſepulchrum Chriſti adeuntibus, quæ paraverant *binniz ſalbun*, aromata. Eſt autem Palthenio in not. p. 396. vox hæc, qua priorem partem, plane ignota. cap. 214. 2. *pinnuzun* Tat. aromata transfert. Ego, pergit Palthen. ſimilitudine vocum *nuz* & *nuſs* inductus, hic aliquid, neſcio quid, de nuce myriſtica ſubodorari mihi videor.]

Giſalpot. vid. ſupra lit. G.

SALBUCH, V. *Urbar.* item *Freygut.* Pontan. l. 6. Orig. Franc. c. 17.

SALDA, ſalutare. *Saldo*, id. Gloſſ. Lipſ. Fragm. de Bello Hiſp. paſſim.

Notk. Pſalm. CXI. ℣. 2. *Salda daz iſt benedictio. Salda gaben alte liute iro chindon, das biez benedicere. Sealde the*, benedicat te, *Decal. Anglo-Sax.*

Salde, ſalus, Gloſſæ Freheri. Notkerus ad Pſalm. IX. 3. *An uuerlt ſaldon*, in mundi felicitatibus.

Salde geben, Benedicere. Notk. Pſalm. CXI. 2.

Saldon. Notk. Pſalm. CVII. 11.

SALICA *Terra*, Terra Procerum, Miniſtrorum, libera præter miniſteria ſalica.

Saliga terra ſcribitur in L. Salica. Tit. LXII. in MS. vetuſtiſſimo S. Galli in Helvetia.

V. Wendelin. *Gloſſ. Salic.*

Conring. *de O. J. G. p.* 33. ubi quædam annotavi.

Tenneurium *in Verit. Vindic. P. I. c.* 2. 3.

Lotharii I. Imp. Diploma Monaſterio S. Stephani Argentorati datum anno Imperii in Italia XXVI. Dominica Curia, Capella & Decima *cum Salica Terra* & ſuis appenſibus. Translatio Vetus: *den Dingkhoff, Capell und Zehenden mit dem Wilge böſthen und aller irer Zugehör.* intellexit interpres terram Salicibus conſitum, *weydig*, ſed Vid. ad Königsh. p. 532.

Differentia denique eſt inter Terram Salicam & Feudum, quam explico Inſtit. Feud.

Salve Terre, Fr. de B. Hiſp. ℣. 2075. [Salvaterra nomen eſt urbis, videtur autem hic ludere auctor, & per *Salvaterram*, locum ſalutis intelligere. Scherz. Not. ad h. l.]

Selilant, opp. Allode, *L. Sal. c.* 62.

SALIDA, felicitas: Otfrid. ad Lud. Germ. v. 10.

Themo ſi jamner heili,
joh ſalida gimeini.
Huic ſit ſemper ſalus
& felicitas publica.

Et paſſim. I. 3, 67. I. 2, 71.

Selide, Rh. de S. Annon. ℣. 624.

Die dir ſelide niht hattin.
Qui nihil ſalutis habebant.

[Qui domicilium nullum habebant. ita Scherz. in Not. vertit.

Selida, Kubiſi, tugurio. Gl. Monſ. p. 413.]

Salida, ſalus, Salvator. Otfrid. II. 2, 16.

Joh gizalta in ſar thaz
thiu ſalida untar in uuas.
Atque retulit (Johannes) eis ſtatim, quod
ſalus inter ipſos eſſet.

c. 3, 78. III. 16, 78. II. 7, 87.

Then Moyſes, quad, io ſageta,
joh alt giſcribuns zelita,
Thiu ſalida iſt uns uuortan,
thaz uuir nan eigun funtan.
Quem Moſes dixit, expreſſit.
atque veteres ſcripturæ retulerunt,
Ille Salvator nobis ortus eſt,
ut ipſum invenerimus.

[Scherz. verſ. 87. aptius reddi exiſtimat: *Illa felicitas nobis obtigit.* At quum verba Joh. I. 45. Otfridus hic referat, Schilteri verſio omnino videtur præferenda.]

Salida ſela, Beata anima, Otfrid. V. 23, 426.

Niuzit thar in uuara
ſalida thin ſela
Jamer mammunti
joh euuinig gimuati.
Fruitur ibi revera
beata tua anima
Semper deliciis
& æternis lætitiis.

[*Salida* beatitudinem, felicitatem denotat, verte itaque ℣. 426. *Beatitudine tua anima.* Ita Scherz. in Not.]

Zi ſalidon, inter Beatos. Otfrid. I. 11, 56.

Fordoron alto,
zi ſalidon gizalto.
Majores vetuſti,
beatis accenſi.

c. 15, 2. de Simeone.

Thar uuas ein man alter
zi ſalidon gizalter.
Hic erat vir ſenex
inter beatos numeratus.

℣. 17.

Tho quam ther ſaligo man.
Tunc veniebat beatus vir.

Mit allen ſalidon, cum omni ſalute. Otfrid. I. 7, 48.

Notk. Pſalm. LXIV. 6. *Saldon uuirt der irfullet der ſib dir machot ſanctum templum.*

Selde, felicitas. Hiſt. Lomb. de S. Ambroſ.

Unſalda, infelicitas. Pſalm. XIII. 3. *Chriſti unde unſalda iſt in iro uuegen*, contritio & infelicitas in viis eorum.

SALIG, beatus. Otfrid. I. 11, 85. 89.

Salig thiu'nan uuatta.
Beata quæ ipſum veſtit.
Salig thiu'nan uuerita.
Beata quæ ipſum ſervavit.

c. 17.

Digitized by Google

c. 17, 12.

Thaz blidi uuorolt uuurti
theru ſaligun giburti.

Ut gaudens orbis fieret
de beata nativitate.

[I. 7, 15. Maria de ſeipſa.

Nu ſaligont mih alle,
uuorolt io bimanne.

Nunc benedicunt mihi omnes
mundus & ſinguli.

Scherzius ita h. l. transferendum eſſe in Notis judicat:

Nunc beatam me prædicabunt omnia
ſecula, imo ſinguli homines.

Saliga mih quedent alliu cunnu, beatam me dicent omnes generationes. Tatian. c. 4. 6.]

Notk. Pſ. I. 1. LXIV. 4. Willeram. *p.* 12. ib. *Jun.*

Beatificatus, *der ſälige Keyſer Karl*, *LehnR.* de Caroli M. beatificatione, V. Lambec. lib. 2. Biblioth. Cæſ. & du Fresne Gloſſar. Lat. v. Beatitudo.

Fragm. de B. Hiſp. Caroli. ℣. 1307. *Er iſt ther allerſelegiſten, er herre.*

Salig, plenum bonis, *Gottſelig*, *gluckſelig*, *Holdſelig*, *Hubſelig.*

Otfrid. I. 9, 3. de Eliſabetha pariente:

Thaz ſaliga thiu alta
thaz Kind tho beran ſcolta.

Ut beata ſenex
infantem pareret.

℣. 38.

Si ſprachun filu blidè,
zi themo ſaligen uuibe.

Illi dicebant multum hilares,
ad beatam mulierem.

In ſalicheru ziti, læto tempore. Otfrid. II. 8, 8.

Salig, *unſalig*, boni, mali. Notk. Pſalm. X. 6. *Alſo er ſendet den regen ſinero prædicatorum ſaligen ze libe, ſo ſendet er in unſaligen ze tode.* Sicut mittit pluviam ſuorum prædicatorum bonis ad vitam, ita mittit eam impiis ad mortem.

Säligo, Euge. Notk. Pſalm. XXXIX. 16. *Sar tragen die iro ſcanda, die mir cheden, ſaligo, ſaligo.* Ferant confeſtim confuſionem ſuam, qui dicunt mihi, euge, euge.

Trubſelig, *Trangſelig*, plenum malis.

Zwangſal, vis, violentia.

Fluchtſal, fugitivitas, v. *Fleoban.*

Wertiſal, Notk. Pſalm. XXXVII. 5. *Diz wartaſeliga legit ana unuuartaſeli:* corruptibile hoc induet corruptionem [lege incorruptionem] vide infra *warten.*

Neizzeſelig, Notk. Pſalm. XLIII. 20. *Uuanda du habeſt unſih kiediemuotet in dirro neizze ſeligun ſtete:* quoniam humiliaſti nos in loco afflictionis.

At hæc ſunt derivativa tantum à compoſitis, *Trubſal*, *Trangſal.* &c.

Quid ergo hîc ſal? an *zaala*, periculum? Imo à *Sala*, quod dationem, traditionem denotat. *Sal* & *ſelig* enim eſt, quod cuique in bonis vel malis datum & aſſignatum fuit.

Salichedi, ſalus. Lib. 4. Capitul. Francor. cap. 19.

Selig, ſecurus, in aſylo, in ſala Principis, Francus, immunis, ſalicus.

Sigismundus Imp. in Articulis militaribus belli contra Huſſitas indicti in Comitiis Noricis. 1431.

Auch ſol ein yeglicher, der in die here füret Spiſe, Trang, Kaufmanſchafft, welcherley das iſt, zu und ab von den heren ſicher und ſelig ſin von aller menglich niemand usgenommen &c.

Ohn furcht der Seligkeit, Privil. Auſtriac. *Vitriar. T. 2. p. 5.*

Nutz und Seligkeit, Synonym. *Chron. Königsh. c. 1. §. 34. c. 2. §. 94. glukig und ſelig.*

Volbracht iſt alſo Seligklichen dieſer new Layen-Spiegel. Seb. Brants. 1512.

Saliſuchen, *buſſuchen.* Decret. Thaſſilon.

Unſelig, Pauper. Notk. Pſalm. XLVIII. 17. 19. [Verba Notkeri hæc ſunt. *Ne furhte dir niht daz du unſalig ſiſt, ſo ein ander man riche worden ſi.* Ubi vox *unſälig* non videtur *pauperem* notare, ſed ita locus vertendus. Ne timueris quod ſis minime beatus, cum alius dives factus fuerit. ſequitur ℣. 19. *Uuanda er ſalig geheizzen wirt unz er lebet, quin anima ejus* (divitis) *in vita benedicetur: Pediu iſt er unſalig, ſo er irſtirbet.*]

SALMANDER *cleid.* Jo. Geiler Keiſersp. Brösl. f. 45. *Der Salmander iſt ein Schlang oder ein Wurm, der uſſwendig des feuers nit leben mag, der macht ein neſtlin umb ſich, oder ein ſeidin büslin, wie ein ſeidinwurm, den man in mulberlaub legt, ſo kumen dann die Junckfrawen von India, deren die würm ſeind, us dem frauwenzymmer, und nemen die woll, und machen dem Kunig ein rock daruſs.*

SALMIN, Pſalmus: Kero. c. 9. *Salmo.* c. 9. 18. *leczun des ſalmin*, capitula Pſalmi. c. 18. *ze ſalmin*, ad pſalmum. c. 63. *in ſalmin*, in pſalmo. c. 7. *andere ſalmun*, reliqui pſalmi. c. 8. *ſex ſalmon*, ſex pſalmi. c. eod. *after ſolniſſu drio ſalmono*, poſt expletionem triumpſalmorum. cap. 17. *fona ſalmono uueomichili*, à pſalmorum quantitate. c. 10. *aftrorum ſalmon*, poſterioribus pſalmis. cap. 15.

Salmſangum, Pſalmus: Kero. [*Salmſangum*, pſalmis notat ap. Kero. c. 48. Adde ex eodem: *des Salmſanges*, pſalmodiæ. c. 10. 17. 18. *Salmſanges*, pſalterii. c. 8.]

Salmun in ribti, Pſalmi directanei: Kero. cap. 17. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1986.

[*Salmharipba*, pſalteria. Gl. Monſ. p. 338.

Salmſcripun, pſalmographum. p. 348.]

Salter, Pſalterium. Chron. Königsh. c. 3, 26.

[*Saltari*, Pſalterium. Kero. c. 18. *fona ſaltare*, à pſalterio. cap. eod.] Vid. *Rottan.*

Notk. Pſalm. LXXX. 3. *Saltare*, pſalterium, *Saltirſanch*, pſalmus. *Salter ſanch*, pſalterium.

Digitized by Google

Salmon, Symbolum Apoſtol. Otfrid. in Interpret. illius.

[Id. Otfrid. IV. 28, 40.

Thes ſalteres zi eriſt.
A principio Pſalterii.

℣. 45.

Thu findeſt fol then Salmon
fon theſen ſelbon thingon.
Tu invenies plenum hunc Pſalmum
de his rebus.]

Conf. inf. *Selmi.*

SALO, fuſcus, niger. Cant. Cant. c. 1. *Ih bin ſalo ſamo die herebirga Cedar*, fuſca licet videar, ut caſtra nigrantia Cedar.

Giſalota, decoloravit. Gloſſ. Vett.

Hinc procul dubio traxerunt ortum Gallica, *ſale* & *ſouiller* nec non Anglica *ſoyled*, & *ſoyle*, notiſſimæ ſignificationis vocabula. Jun. Not. ad Willeram. l. c.

Salem, Otfrid. IV. 6, 70. obfuſcare.

[Hoc loco non verbum *Salen* occurrere, ſed legendum eſſe *ruamiſal*, ambitionem, ſupra voce *Ruam* jam notatum eſt.]

Salta ſine ſela. Otfrid. V. 1, 91. tradidit animam ſuam. V. *Sala*, traditio.

Firſaltun zi tode, Otfrid. V. 9, 58.

Joh uuio'nan oub irqualtun,
zi tode'nan firſaltun.
Et quomodo ipſum (Jeſum) contorſerunt (ſummi Sacerdotes.)
mortique tradiderunt.

Id. II. 9, 153.

Joh thaz kind eino
kriſtan bizeino,
Then er zi totbe ſalta
bi unſih ſo's er uuolta.
Atque filius ille unicus
Chriſtum deſignat,
Quem ille ad mortem tradidit
pro nobis ſicut vellet.

SALZ, ſal.

[*Salzſutino*, ſalinarum. Gl. Monſ. p. 327.
Salzuti, ſalinas. p. 341. Salſuginem. pag. 349.
Sazuti, ſalſuginis. p. 337. lege *Salzuti.*
Salziut, ſalſuginis. p. 397.
Salzſtein, petra ſalis. p. 392.
Salzpuruc, Valvicula. p. 417.]

Giſalzan. vid. ſupr. G.

Inſelzit, hodie *verſalzt*, corrumpit, perdit. Otfrid. V. 23, 281. de ſenectute:

Thiu'mo allaz liob inſelzit,
iob mabto'nan gibelzit.
Quæ ei omne amabile corrumpit,
& vires ei debilitat.

SALZON, ſaltare. Tatian. c. 64, 12. *Wir ſungun ju, inti ir ni ſalzotut*, cecinimus vobis & non ſaltaſtis.

[Hic ſane ridiculus eſt error Interpretis Francici. Diverſiſſimos verbi *Salire* ſignificatus, quando idem quod ſaltare, & quod ſale condire eſt, confundentis. Palthen. Not. ad Tat. p. 379.]

SAM, *gleichſam*, quaſi. Jul. *Pflug.* ap. Hortled. de C. B. G. 5. 16, 50. Fragm. de Bello Hiſp. ℣. 1878. paſſim.

SAMA, ſic, ſimiliter. Otfrid. V. 18, 10.

Er quimit auur ſama zi iu.
Ille veniet rurſus ſic ad vos.

I. 1, 124. de Francis:

So ſint ſie ſama balde.
Æque ſunt audaces.

[*Sama*, æque. Gloſſ. Monſ. p. 354.]

Sama, *ſama*, tam, quam: Kero. c. 11. *Sama des ſumares*, *ſama des uuintares*: tam æſtatis, quam hyemis tempore.

Sama, *Soſama*, tam. *So puah dr altun euua ſoſama dr niuun:* tam veteris teſtamenti quam novi. Kero. c. 9.

Samoſo, *ſo ſamoſo*, velut: Kero.

[*Samoſo touuante pichuamun*, moribunda ſubintrans. Gloſſ. Monſ. p. 406. *Sos zaurſtantanne*, vel *ſamoſo kachuetan ſi.* Subaudiatur. p. 408.]

Samoſo, ſimul. Notk. Pſalm. XIII. 3. *Dero uuas ſamo ſo nebein uuider dien anderen:* Iſtorum erat nullus contra alterum.

Soſama, veluti: Kero. c. 5. etiam. c. eod. 40. etiamſi. c. 4. & jam. c. 8. item & c. 53. ſed & c. 9. quaſi. c. 48. 63. *So ſama ſalmin*, *ſo ſama-ſum.* tam in pſalmis quam in reſponſoriis. c. 18.

Samaſo, ac ſi. Kero. c. 5.

So ſamalih, ſicut ego, æqualis mihi, Otfrid. IV. 15, 72. Chriſtus dicit:

Min fater iſt ſo ſamalih.
Pater meus eſt ſicut ego, æqualis mihi.

Id. I. 1, 122.

So ſamalicho uuizzi.
Æqualem ſcientiam.

Samanoti, *ſammenhafft*, *geſamlet.* Dict. Flac.

Samir, tanquam. Gloſſ. Vulcan. p. 66. Rythm. de S. Annon. ℣. 595.

Sammoliche, Vid. infr.

SAMAN, congregare, Notk. Pſal. XXIV. 18. *Die unzubtige ſament mir ſint*, indiſciplinati aggregati mihi ſunt. Pſalm. XV. 5. *diu in ſelben ſament mir beſizzet*, quam in illis mecum poſſidet.

[*Thaz her jabi ſaman mit Mariun*, ut profiteretur (Joſephus) cum Maria. Conf. Jun. in Gloſſ. Goth. voc. *Saman.* & Somner. in Diction. voc. *Same.* Conſentiunt cum veteribus Germanis Belgæ moderni in *ſaemen.* Palthen. Not. ad h. l. p. 311. conf. inf. *Ziſamane.*]

Keſemane, Concilium, Notk. Pſal. XXI. 17.

Samothrado, [*Samodrato* habet noſtra editio,] æque vehementer. Willer. p. 46. n. 20.

SAMANON, colligere. hodie *Samlen.*

[ASax. *Samman*, *ſamnian*, *geſamnian*, congregare dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 316.]

Otfr. II. 7, 4.

Samanon bigonda.
Colligere inciperet.

Sama-

Digitized by Google

Samanunga, Eccleſia: Kero. c. 13. *Samanungu*, Eccleſiis. Prol. p. 17.

[*In iro Samanungu*, in Synagogis eorum. Tatian. 17. 8. Quemadmodum in ſenſu ſtrictiori, ubi de Chriſtianis ſermo eſt, pro cœnobio hoc vocabulum uſurpatur, ita locus hic oſtendit, ubi de Judæis mentio facta fuerat, Synagogam idem notare. Palthen. Not. ad Tat. p. 341.]

Samanungu, Cœnobiis: Kero. [*Ze ſamanungu chunne*, ad cœnobitarum genus. Kero. c. 1.]

Alleru Samanungu, omni congregationi. Kero.

[*Samanunga mera*, congregatio major. Idem. c. 31. *dera Samanunga*, congregationis. c. 64. *deru ſamanungu*, congregationis. c. 35. *eocouueliberu ſamanungu*, omnem congregationem. Prol. p. 17. *Samanunc*, congregatio. c. 64. *in antreitidu ſamanunc*, in ordine congregationis. c. 64.

Kanozſcaf, *ſamanunga*, collepio. Gloſſ. Monſ. p. 406. lege collegio.

Samanunga, congregationes. Gl. Rhab. Mauri. ad quam vocem ita commentatur Diecmannus:

[„*Samanunga*, *ſammlung*, n. 1177. eſt *caſamanunga*. Tat. CLXXXV. 10. *Samanunga*, cohors, qui eadem voce etiam *Synagogam* paſſim appellat. Gl. K. *Samanunga, Eccleſia*, quae eſt congregatio vocatorum. Reliqua ex vett. Gl. lege apud CL. Eccard. *ad Cat. Theot. p.* 108. R. eſt *ſaman*, ſimul, unde duas voces, *ſamans prabha* & *ſamanhlauft*, compoſitas reperies n. 524. & 791. Etiam Isl. *ſaman*, *ſimul*, *una*, *collectio*, Gudm. Andreae *Lex. Isl. p.* 203. *a.* Adhuc conciſius maiores noſtri *ſam*, eadem notione, dixerunt, quod habet Chron. Brunſ. XLI. 197. Su. *ſamnad*, *ſampning*, *coetus*, a *ſampna*, *colligere*, Loccen. *Ant. Sueo-Goth. p.* 143. Rudbeckio *Atlant. I.* 599. radix eſt Su. *ſamna*, conuocare, quam ille plurima nomina propria, & in his *Semnonum* apud Tacitum, peritiſſe contendit. *Zama*, *adunatio*, *corrupte*, Zana, *aut* Zacia. *Gloſſae bene interpretantur* Rotte. *Hinc* Leudſamium, *ſubditorum congregatio*, *in formulis*: Haec Grotius *Expl. voc. Goth. Vand. & Longob. p.* 582. quem etiam *p.* 604. adiſis: ex quo certe Dufr. *Gl. Z.* 1413. in Zaua, & *L.* 257. 258. maiorem ſuis lucem addere poterat. Cl. Eccard. *ad Leg. Franc. Salic. p.* 16. *Zana*, *adunatio*, idem cum *ſon*, *congregatio*, *collectio*, eſſe ſentit, & vtrumque a *ſamen*, *colligere*, deflectit: vnde quoque *ſende*, *geſinde*, pro *familia dominica*, & *ſeniſcalcus*, pro *inſpectore familiae*, eſſe vult. Quin etiam *p.* 88. huc *Zent* refert, quod vocem *Zentgericht* componit. *Samen* & *ſamenen* pro colligere, Germ. vſurpatum ex Königshouii *Chron.* paſſim apparet, ad quod Schilterus *p.* 888. literas A. 1362. datas exhibet, in quibus *ſamenung* eſt congregatio. Sax. etiam *ſamenunge* vel *ſammenunge*, idem notauit, a *ſamen*, quod habet Vocabularius ſaeculo XV. excuſus, vel *ſammen*, congregare, V. Chron. Brunſ. XI. 66. & XXII. 85. quo poſteriori loco haec habes: *ſe* ſammeden *ok dar de* ſammenunge: Congregabant *etiam ibi* conuentum. Nomen verbo etiam iungunt Bibl. ant. Germ. reddentia illa Vulg. Pſalmi XV. 4. *Non congregabo conuenticula eorum*: *Ich ſamen nit iren ſamnung*. Ita & Mich. II. 12. Nobis hodie *ſamen* vel *ſammen*, praefixa praepoſitione *zu*, *ſimul* ſignificat; Verbum vero *ſamen*, vel *ſammen*, inſerto *l*, *ſamlen*, vel *ſammlen* eſt. Hinc nata eſt noſtra praepoſitio *ſamt*, *cum*, cujus varia compoſita Schottel. *Oper. de Ling. Germ. p.* 641. 642. exhibet: item vox *zumft* vel *zunft*, V. n. 220. *Cazunſient*, *concordant*.„ Hæc Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 19.]

Za uuaccharum za ſamanonne, ad fruges recolligendas. Kero. c. 48. [correctior editio legit *colligendas*, ut in Not. obſervatum.]

Samanungono, cœnobitarum. Kero. c. 1.

Symb. Apoſt. *Allichu geſamenunga*, Catholicam Eccleſiam. Notk. Pſ. XXX. 4. Capit. Francor. IV. 19.

[*Giſamane*, conjunctim. Otfr. V. ult. 334.

Themo beilegen giſamane.
Sanctis conjunctim.

Scherz. in Not. redde: *Sanctae congregationi* illorum.]

Giſammanota, congregabat. Otfr. I. 17, 66. de Herode:

Thie buachara ouh tho thare
giſamanota er ſare.
Scribas quoque ad ſe
congregabat is illico.

[Tatian. c. 8. de Herode: *Giſamanonti then herduom thero biſcofo*: congregans Principes Sacerdotum.

Giſamotin, conjunctim. Otfr. IV. 20, 11.

Mit reinidu giſamotin
thio oſtoron gifehotin.
In puritate conjunctim
Paſcha feriarentur.

Pro *Giſamotin* MSCta habent *giſemotin*, quod omnino poteſt retineri. Apud Notker. Pſalm. LXXXVIII. 6. legitur, *in dero beiligon giſemini*, in Eccleſia Sanctorum. Adde Pſalm. CV. 17. Scherz. Not. ad h. l.

Giſemini, factio. Gloſſ. Monſ. p. 344.

Giſemini, clerum. p. 368. conf. ſupra lit. G.]

Sammentia, unà cum ipſis. Notker. in Symb. Apoſt. fi. Pſ. XI. 2. *Sament dien luzzel uuarheite*; cum iſtis paucis veritatibus. conf. *Saman*.

[*Samant uuonent*, ſimul morantur. *Oxſſo auh endi leo dhar ezſſant ſamant ſpriu*: bos autem & leo ibi comedent paleas. Iſidor. 9, 4.]

Sammolich, ſimiliter. Otfr. ad Ludov. v. 94.

Thultate er ſammolib.
toleravit ſimiliter.

Id. II. 5, 26. de Diabolo.

Er uuolta in themo ana uuank
duan ſo ſamilichan skrank.
Voluit in illo ſine dubitatione
facere ſimiliter prævaricantem.

Scherz. qui in Not. obſervat, Codic. Vindob. habere *ſamulichan*, ita h. l. vertendum cenſet:

SAM.

Voluit in illo ſine dubio, ſeu certe, facere ſimilem fraudem ſeu captionem.]

Vide *Sam.*

[SAMAR, vel *ruſtigi*, barbariem. Gloſſ. Monſ. p. 331.

Samarartemo, barbaro. p. 349.]

SAMBAZDAG, Otfrid. III. 5, 16.

Thaz er then Sambazdag firbrah.

Quod Sabbathi diem profanarit.

Vide *Dag.*

SAMFTER, facilis: Kero. c. 7. 58.

[*Samto iſt farſtantan*, facile advertitur. Id. c. 65. Legendum haud dubie *ſanfto.*]

Samftes, poſſibile. Kero. Prol. p. 15. Willer. p. 102.

Unſemfte, difficulter. Notk. in Symb. Athanaſ. ℣. 4. Pſ. CIII. 5. Vid. Lit. U. & *Seniſſt.*

Samſto, Notk. Pſ. XXXIX. 5. *UUieo ſamſto er* (auriga) *fier ros ſament turnet.*

SAMMUNG, Synagoga, Gl. Lipſ. qui addit: Unde *Verſaemen*, & *Firmeinſamot*, excommunicatus. Otfr. III. 20, 330. de cœco à Chriſto ſanato:

Joh er bi thaz mari
firmeinſamot uuari.

Atque ut eo ipſo publice excommunicatus eſſet.

Notſamenunga, Synagoga. Notk. Pſ. LXVIII. 9.

Sammungun, Cleros, cauſa collectionis.

SAMUUIST, Converſatio. Iſidor. 9, 4.

[Verba Iſidori ſunt. *Mit dhem unbala uuigom iſt ſiin ſamuuiſt*, cum innocentibus commoratur.

Compoſitum *ſamwiſt* videtur ex *ſam* vel *ſamen* ſimul, & *wiſt* cibus, epulæ. vid. Jun. in Not. ad Willer. p. 158. proprieque adeo convictum notat. Gothi eadem ratione particula *ſam* utuntur, uti ab exemplis *ſamraedi* colloquium, *ſamtyda* coætaneus &c. patet, eſt & iis *wiſta* idem quod proviſio domicilii atque cibi, vid. Verel. Ind. ad hiſtor. Gothr. in *viſta.* Quæ omnia cum præcipue inter conjuges locum habeant, hinc A-Saxonibus *ſamwiſte* ipſum matrimonium deſignat, teſte Somn. in Diction. Proprie tamen apparet voce illa nil niſi commorationem & cohabitationem qualemcunque denotari, cum originem ducat à verbo Gothico *wiſan* eſſe, unde *ſaman wiſan* eſt unà eſſe. Vid. Jun. in Gloſſar. Goth. p. 405. Sueci *ſamwiſtelikt* ſociale dicunt, uti videre eſt in Inſtitut. Reg. ac Princip. quam Latine vertit Scheffer. p. 9. Palthen Not. ad Tat. p. 416.

Samanvuiſt, convictus. Gloſſ. Monſ. pag. 353. commercium. p. 378. conſortium. p. ead.

Samahafti, maſſa. p. 377.

Samahaphti, corpora. p. 348.

Samalaphtin, corporibus. p. 390. Vitium in uno horum vocabulorum ſubeſſe, vel me tacente, obſervabit lector; mallem vero priorem lectionem *ſamahaphti*, quam corpora, non phyſica, ſed moralia notare arbitror.

SAM.

SAMANTFERTI, vide *Faran.*

SAMANTHAPTA *mit Fater.* Habuit (Chriſtus gloriam) apud Patrem. Iſidor. c. 3. 6. Proprie *Samanthapta* notat una habuit, communem habuit. Palthen. Not. ad h. l. p. 404. In noſtra editione legitur *Samant hatta.*]

SAN, *thie helete ſan*, Fragm. B. Hiſp. ℣. 3776. J. Sax. Feud. MS. c. XII. fi. paſſim. Rhythm. de S. Annon. paſſim.

[Reineſ. in Vocab. Theot. MSC. *ſan* vertit *Schon.*]

Ob ſan, Obſchon, Obgleich.

San inman, dum. Iſidor. 9, 4.

SANC, *Sang.* vide *Singen.*

Sangleiche. vide *Licon.* & *Singen.*

SAND, miſſus, à ſenden, hod. *Geſand.* Otfr. II. 4, 31. de diabolo:

Thо ni uuard imo ther ſand,
oub uuiht thar ſines ni fand.

At (vero) non fuit ipſe ei (Chriſto) miſſus,
nec quicquam ſui in eo invenit.

[SANGAN, *ſankan*, eſt hodiernum *ſenken*, ſubmergere, deprimere, ab hoc derivatur *firſenken.* Otfr. II. 3, 107. in MSC. ita legitur:

Thaz unſih io ſangta,
er al iz thar irdrangta.

Id quod nos certe ſubmergebat,
omne ille ibi (in baptiſmo) ſubmerſit.

Scherz. Not. ad Otfr. p. 97.]

SANNUR, Verus, Islandis. Danis *Sand.* Gothis *Sunga*, veritas. Joh. XIV. 6. Sanctitas, Luc. I. 75.

SANTA, Miſſas. Kero. cap. 17. *Santom*, idem. c. 38. Vid. *Miſſa.*

[SANTE, ſabulo. Gl. Monſ. p. 320. hodie *Sand.*

SANTES, lea. p. 341.

Durah SANTUNGA, per manum. p. 326.

SAPH, ſuber. p. 400.]

SAR, illico, Kero Prol. p. 16. mox. c. 11. paſſim.

Saar, ſtatim. mox. Kero. c. 2. 4. 42.

[*Sar* Scherz. in Not. ad Otfr. vertit, certe, omnino. p. 136. 277. 279. 111. quamprimum. p. 304.

Sare, cito. p. 64.]

Sara, Otfrid. V. 4. 59. illico.

[Non *giſiuni ſara*, ut Flacii Codex habet, ſed *giſiunes ara* ut Vaticanus codex habet, hic legendum eſſe ſtatuit Scherz. in Not.]

Sareo, mox. Kero. c. 8. *Sario*, idem. c. 43. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 38. paſſim. I. 17, 22. 126. interdum idem quod *ſer*, valde.

Sarherrin, Domini immediati, reſpectu vaſallorum: ſubordinati. reſpectu Dom. Directorum ſuperiorum. Notk. Pſ. LXXXII. fi. Vid. *Druhtin.*

Sariaz, i. ſario iz. Otfr. III. 24, 106. quamprimum id.

[Codex Vindob. pro *Sariaz angiſah*, legit: *Sariazan giſah*, illam plorare videret. ut Scherz. in Not. obſervat.]

Sario,

Digitized by Google

Sario, extemplo. Kero.

Sarni, omninò non. Otfr. II. 19, 16.

Minu uuort thiu uuerrent
thaz ir far ni fuerent.
Mea verba prohibent,
ut vos omnino non juretis.

Sarſo, quamprimum. Otfrid. I. 15, 74.

Er quimit mit giuuelti,
far ſo iſt uuorolt enti.
Is veniet cum potentia,
quamprimum erit mundi finis.

I. 5. 1, 2.

UUard after thiu irſcritan far,
ſo moht es ſin ein halb jar.
Erat poſtea prætergreſſum (elapſum)
ſic oportebat eſſe dimidium anni.

Conf. V. 6, 102.

SARABAITÆ, Pſeudomonachi, Reg. S. Bened. c. 1. vide *Lichiſare* in *Lic.*

SAR, ſericum, Ekkeh. jun. de Caſ. S. Gall. c. 3. *Pro pannis laneis emendis, quos ſericales aut tunicas appellant.* ubi Goldaſtus: Forte: *Tunicos, Panni ſericales.* Francis *ſerge* vel *Sarge.* Alemannis etiam *Sarewat*, ut in veteribus poëtis advertere eſt. *Panni tunici*, aut ſubſtantivè, *tunicæ*, Alemannis Veteribus *Tunch*, noſtris N. ablato *Tuch*, à verbo *Tünchen*, quod eſt *tingere*, quaſi panni tincti.

SARGAHUN, *Schergen.* Freherus ad Otfrid. II. 8, 49.

SARPHI, opp. *Suazes.* Otfr. III. 17, 68.

Thaz ſuazes er gilerti,
zi ſarphidui iz bikerti.
Quod dulce (quidem) doceret,
in acre factum (vero) id converteret.

[*Sarphidu iz* habent Codic. Vindob. & Vatic. inde Scherzius locum ita vertit:

Illam dulcedinem quam docuit
in rigorem vertiſſet.]

SCARPHE, [*Scarfe* habet noſtra editio] auſteriores. Willer. pag. 33. n. 15.

Sceirphe, durus. Rhythm. de S. Annon. ℣. 606.

Sarfueſen, ſævire. Notk. Pſ. LXXXVIII. 12.

Sarfer, aſperum. Kero. Prol. p. 15. *Scharff.*

Sarfeem filloom, acribus verberibus. c. 30.

Otfr. I. 23, 49.

Iſt thar uuiht ſo ſarphes
odo ja uuiht oub ſo gelphes
Iz uuirdi in girihti
zi ſconeru ſlihti.
Eſt hic quid aſperius
aut quid obliqui
Id evadat in directionem (rectitudinem)
in pulchram planitiem.

III. 7, 15.

Thes ſarphen uuizodes not.
Rigidæ legis præceptum.

SARMATÆ, de his Vorburg T. VI. p. 301.

[SARRI, Arabes. Gloſſ. Monſ. p. 417.]

SASE, MS. Bibl. Germ. in Bibl. Cæſ. Prologus:

Allen Gottes kinden
Die ſich in trewen laſſent vinden
Und in gleicher Saſe
Barren des Himels Straſe.

Lambec. L. II. c. 8. p. 750. Vld. *Sazi.*

[SATALROSSO, equeſtrium equorum. Gloſſ. Monſ. p. 330. hodie *Sattelroſs* vel *Sattelpferd.*

Satalgiziugi, jumentorum cingula. p. 399.

Hunteſatul, eruca. p. 414.]

SATANASE, Satanas. Otfr. V. ult. 300. de charitate:

Thi unſih ſcono ſo giżam;
ſon ſelben ſatanaſe nam.
Quæ nos egregie ut decet
ab ipſo ſatana eripuit.

SATE, *Ziſate*, diſſipati, *zerſtreuet*, quaſi dicas *Zerſeet.* Otfrid. IV. 7, 8. de futura deſolatione templi Hieroſol. verba Chriſti.

Quad er: giuuiſſo ih ſagen iu
thie ſteina uuerdent nob zi thiu
Thaz ſie ſint ſo undrate
hiar liggent al zi ſate.
Dixit ipſe: certe (amen) dico vobis
hi lapides redigentur adhuc eo
Ut fuerint ſic deſtructi
hic jacentes omnes diſſipati.

[Verte ultimos verſus ita:
Ut ſint tam rejecti
ut jaceant omnes ad ſationem (quaſi)

Hodie diceremus. *Als wann ſie geſæet wæren*, *Sate* eſt noſtrum *Saat.* Scherz. Not. ad h. l.

Sati, ſationes. Gloſſ. Monſ. p. 357.]

SATEN, ſatiare. *Keſaton.* Notk. Pſ. XIII. 4. *Die ſih ilent keſaton iro ferlorniſſido:* qui ſe præpropere ſatiantur ſua perditione. Pſal. XVI. 14. *Sateton ſie ſih unſubri*, ſaturati ſunt porcina.

Beſatten, conſecrarunt, obtulerunt. Chron. Königsh. c. 4, 30.

SATERTAG. vide *Dag.*

SATIL, Sata, Tatian. 74. 1. *In meleuue thriu ſatil*; in farinæ ſatis tribus.

[Forte legendum *ſati.* Singularis *ſat* vel *ſaat.* Germanis adhuc in uſu eſt, quanquam non pro menſura, ſed pro frumento ipſo ad faciendam ſementem deſtinato accipiatur. Palthen. Not. ad Tat. p. 383. Imo *ſaat* hodie pro *ſemente*, *ſegete* accipitur.]

SAVCONNA, nomen Gallicum fluvii Araris, *Saonne*, *Seyne*, Amm. Marcell. L. XV.

SAUGEN, *chiſaughida*, ablactatus. Iſid. 9, 4.

[SAUM, ſagma. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

Von ainem *Saum* honiges, 2. ß. J. Auguſtan. de Teloniis.

Saum kupffers, zins, bleies. ꝛc.

Saun firrate raſt. Sabbatum. ASax. *Reſtedæg.* Franc. Jun. Gloſſ. Goth. p. 286.

SAUUEN, ſeminare, Tatian. c. 38, 2. de volatilibus cœli. *Sie ni ſauuent*, non ſerunt. [Pro *ſauuen* inferioris Germaniæ incolæ *ſayen*, ſuperioris *ſäen* dicunt. Conf. Jun. in Gloſſ. Goth. voc. *Sajan.* Palthen. Not. ad Tat. p. 363.]

SAXO-

SAX.

SAXONES

§. I.

SAXONVM gens Germaniæ C. Taciti tempore adhuc incognita hoc nomine. Sedes videtur fuiſſe verſus Septentrionem in Germania, inter Francos & Suevos. Pars olim Friſiorum, ut mihi videtur, & vid. Merulam ad Willeram. p. 3. Prima mentio Saxonum hodie in Ptolomæo 2. c. 11. ſed exiſtimat H. Conring. de Antiq. Stat. Helmſt. p. 80. mentionem quoque eorum apud Tacitum fuiſſe, ſed lacunam obſervari c. 37, 1. Eutropius in Dioclet: *Carauſius mare accepit, quod Franci & Saxones infeſtabant.* Prima ſedes eorum, antequam Britanniam occuparunt, in Germania fuit vicina Francis, Amm. Marcell. L. XXVII. §. 7. & Alemannis, etiam tempore S. Hieronymi in Vit. S. Hilar. Zoſim. L. III. de Saxonibus ait *Chaucos*, gentis ſuæ partem, in Romanorum ſolum emiſiſſe, & Batavorum inſulam, pulſis Francis Saliis, occupaſſe. Oroſ. L. VII. c. 3. *Saxones, gentem in Oceani littoribus & paludibus inviis ſitam.* Eſt præterea conſtans veterum fama, ex Batavorum & Chaucorum oris Saxones in Britanniam trajeciſſe. H. Conring. d. l. p. 84. V. Sidon. Apoll. L. VIII. Ep. ad Numant. Originem verò de Danis & Nortmannis Saxones duxiſſe, ſunt qui tradiderunt, apud Witik. Alii pulſos à Danis, v. Aventin. L. V. pr. Certè Colonia Danorum & Norwegorum. Maxima Saxonum multitudine in Britanniam translatâ, Friſii illorum terras, inſulam Batavorum, omnem Oceani oram ab Amaſo ad Viſurgim & Albim occuparunt: Exigua Saxonum manus tum remanſit in Germania, H. Conring. p. 98.

Greg. Turon. L. II. c. 19. Inſulæ Saxonum à Francis captæ atque ſubverſæ ſunt. al. ſubmerſæ. c. 27. ibi Ruinar.

Nomen à Sacis, *Sabs*, culter, gladius, Witek.

Schaken, municipium & ſedes Saxonum ad Rhenum, Wendelin. de LL. Salic. c. 11.

Reineccio à *Sach*, ob adminiſtrationem juſtitiæ: *de Orig. Saxon.*

Praunio in Amœn. Germ. p. 106. à *Saſſen, ſizen*, vel à *Chaucis, Schauſſis*, de quib. Tacit. quieti ſecretique, &c.

§. II.

An. 449. primo appulerunt in Angliam, in Cantia Hengiſtus & Horſus Saxonum Duces, cum Colonia, cauſam expoſuerunt Regi Vortegirno hinc, referente Galfred. Monumet. Lib. VI. Hiſt. Reg. Brit. c. 10. ut ipſi vel alteri Principi obſequium offerrent, fuiſſe enim expulſos ex patria, nec ob aliud, niſi quia regni conſuetudo expetebat. Conſuetudo namque in patria noſtra, inquiunt, eſt, ut cum hominum abundantia in eadem ſupervenerit, conveniant ex diverſis provinciis Principes, & totius regni juvenes coram ſe venire præcipiunt: deinde projecta ſorte potiores atque fortiores eligunt, qui extera regna petituri, victum ſibi perquirant, ut patria ex qua orti ſunt, à ſuperflua multitudiue liberetur, &c.

Verba Galfredi Monumet. L. VI. Hiſtor. Reg. Britann. Cap. XV. hæc ſunt:

POſt obitum vero filii reſtitutus eſt Vortegirnus in regnum, qui precibus conjugis ſuæ commotus miſit nuncios ſuos ad Hengiſtum in Germaniam, mandavitque ipſi ut iterum in Britanniam rediret, attamen privatim & cum paucis, quia timebat ne ſi aliter ſuperveniſſet, diſcordia inter Barbaros & cives oriretur. Hengiſtus ergo, audito obitu Vortimeri, trecenta milia armatorum ſibi aſſociavit: paratoque navigio in Britanniam reverſus eſt. Sed cum tantæ multitudinis adventus Vortegirno & regni principibus nunciatus eſſet, valde indignati ſunt: initoque conſilio conſtituerunt cum eis præliari atque ipſos ex littoribus expellere. Quod cum filia ſua Hengiſto per internuncios indicaſſet, confeſtim cogitavit quid potius contra id agendum eſſet. Diverſis igitur machinationibus peragratis unum ex omnibus elegit, ut gentem regni ſub ſpecie pacis adoriretur prodere. Miſit itaque legatos ſuos ad regem: juſſitque nunciare quod non conduxerat tantam multitudinem virorum, ut vel ſecum in regno remanerent, vel violentiam aliquam cum eis patriæ ingereret. Erat namque cauſa cur eam conduxiſſet: quia exiſtimabat Vortimerum adhuc vivere: cui per eos affectabat reſiſtere ſi illum expugnare incepiſſet. Quoniam autem non hæſitabat ipſum defunctum eſſe, committebat ſeſe & populum ſuum diſpoſitioni Vortegirni: ut quot optaret ex tanto numero in regno ſuo retinuiſſet: & quos refutandos cenſeret, concedebat ut in Germaniam ſine dilatione rediret. Et ſi id Vortegirno placuiſſet tunc petebat ipſe, ut diem & locum nominaret Vortegirnus quo pariter convenirent, & omnia ex voluntate ſua diſponerent. Talia namque ut regi nunciata fuerunt, ei vehementer placuerunt: quia invitus ſineret Hengiſtum abire. Poſtremo juſſit & cives & Saxones Majis Kalendis quæ jam inſtare incipiebant, juxta Ambrii cœnobium convenire ut ibidem prædicta ſtatuerentur. Quod cum in utraque parte ſta-

tutum

Digitized by Google

tutum esset: Hengistus nova proditione usus, commilitonibus suis præcepit ut unusquisque *longum cultrum* intra caligas absconditum haberent. Et cum colloquium securius tractarent Britones: ipse eis hoc daret signum, *Nemet oure Saxas:* unde quisquis paratus astantem Britonem audacter occuparet atque abstractis cultris ocyus ipsum jugularet. Nec mora, statuta die instante convenerunt omnes intra nominatam urbem, & de pace habenda colloquium inceperunt. Vt igitur horam proditioni suæ idoneam inspexisset Hengistus, vociferatus est, *Nemet oure saxas:* & ilico Vortegirnum accepit, & per pallium detinuit. Audito ocyus signo, abstraxerunt Saxones cultros suos, & astantes principes invaserunt, ipsosque nihil tale præmeditantes jugulaverunt circiter quadringentos sexaginta, inter barones & consules, (quorum corpora beatus Eldadus postmodum sepelivit, atque Christiano more humavit, haud longe à Kaercaradane, quæ nunc Salesberia dicitur, in cemiterio quod est juxta cœnobium Ambrü abbatis, qui olim fundator ipsius extiterat.) Omnes enim sine armis advenerant, nec aliud nisi de pace tractanda existimabant. Vnde ceteri qui propter proditionem accesserant, levius ipsos inermes interficere potuerunt. Non impune tamen hæc egerunt Pagani: quia multi eorum perempti fuerunt, dum neci ceterorum imminerent. Eripiebant enim Britones ex tellure Lapides & fustes, atque sese defendere volentes proditores illidebant.

§. III.

Beda L. I. Eccl. Hist. Gent. Anglor. c. XV. *Anno ab incarnat. Domini CCCCXLIX. Anglorum sive Saxonum gens, invitata à Rege Vortigerno, Britanniam tribus longis navibus advehitur. —— Advenerant autem de tribus Germaniæ populis fortioribus, id est, Saxonibus, Anglis, Vitis. De Vitarum origine sunt Cantuarii & Vectuarii, hoc est, ea gens, quæ Vectam tenet insulam, & ea quæ usque hodie in provincia occidentalium Saxonum, Vitarum natio nominatur: posita contra insulam Vectam. De Saxonibus i. e. eâ regione quæ nunc antiquorum Saxonum cognominatur, venere, orientales Saxones, meridiani Saxones, occidui Saxones. Porro de Anglis b. e. de illa patria, quæ Anglia dicitur, & ab eo tempore usque hodie manere desertus inter provincias Vitarum & Saxonum perhibetur, orientales Angli, mediterranei Angli, Merci, tota Nord Humbrorum progenies, i. e. illarum gentium, quæ ad Boream Humbri fluminis inhabitant, ceteriq; Anglorum populi sunt orti. Duces fuisse perhibentur eorum primi duo fratres, Hengist & Horsa.*

E quibus Horsa postea occisus in bello à Britonibus, bactenus in orientalibus Cantii partibus monumentum habet suo nomine insigne. Erant autem filii Wetgissi, cujus pater Vitta, cujus pater Vecta, cujus pater Voden. De cujus stirpe multarum provinciarum regium genus originem duxit.

Saxonia vetus. *Oltsaxen,* Suffridus Petrus Leovardiensis de orig. Frisior. L. II. c. 12. Hujus Holsatiæ partem extremam quæ Juthiæ proxima est, in antiquis MStis Chronicis Oltsaxen i. e. veterem Saxoniam dici animadverto, ut enim nec saxis, ita nec sylvis Holsatia ita insignis est, ut inde nomen sortita videri debuerit. Chron Sax. *Ealdsaxen.*

De Fabula, Saxones ex Asia oriundos esse, vid. Jus Sax. Prov. *L. III. a.* 33. *& ibi Gl. Germ.* P. Albini *Chron. Misn. p.* 392. & Meric. Casaub. *de Ling. Saxon. p.* 393. qui putat eos ex Chersoneso Pontica in Cimbrica appuliisse.

§. IV.

Paulus Warnefridi filius Longob. de Gest. Longob. L. II. c. 6. de antiqua Saxonum sede: *Alboin ad Italiam cum Langobardis profecturus* (ex Pannonia) *ab amicis suis vetulis Saxonibus auxilium petit, quatinus spatiosam Italiam cum pluribus possessurus intraret. Ad quem Saxones plus quam XX. millia virorum cum uxorib. simul & parvulis juxta ejus voluntatem venerunt. Hoc audientes Chlotarius & Sigisbertus Reges Francorum, Svavos aliasque gentes in locis, de quibus iidem Saxones exierant, posuerunt:* Lib. III. c. 6. 7. *ad Gallias deliberant venire, scilicet ut à Sigisberto R. susceptí, ejus possint adjutorio ad patriam remeare.* Inde bellum grave inter Suavos & Saxones, quorum isti à Saxonibus tandem *vehementer attriti*, & sic à bello quieverunt. Lib. IV. c. 32. bellum Francorum cum Saxonibus. cap. 33. Angli-Saxonum mentio. V. supr. *Langob.* A. C. 460. Saxones Britanniam occuparunt: Inde egressi iterum Germaniæ littoribus appulsi in loco qui vocatur *Hatheloe, Eginhard.* Witek. Conring. p. 88. eo tempore ubi ipsorum auxilio regnum Thuringorum eversum, seculo VI. V. Procop. L. VI. de Bell. Goth.

§. V.

Saxones in Germania divisi in Westphalos, Angarios & Ostphalos sive Osterlingos, sive Orientales. *Phalorum* vox, pro qua apud Ptolom. *chali* legitur, orta à pullo equino, antiquissimo insigni Saxonum. H. Conring. d. l. p. 91. ubi etiam docet *Angrivarios* apud Tacitum non esse Angarios, quippe istos in Francorum nomen venisse.

Ostphaliæ nomen obliteratum, & κατ' ἐξοχὴν Saxonia dicta, postquam Ducatus Saxoniæ ibi constitutus. H. Conring. p. 92. ubi & Cranzii commenta perstringit.

Regimen Saxonicum aristocraticum XII. virale. Chron. Sax. Theotisc. A. 810. apud Lindenbr. in Glossar. voc. Adalingus. Reinecc. de Orig. Saxon.

Quatuor hominum ordines. I. *Edelingi.* h. e.

Principes, Comites, Barones. Ex quibus reliqui Saxonici ſanguinis: Marchiones Miſniæ & Duces Sax. Principes Anhaltini; Comites Lippienſes, Benthemenſes & Ranzovii. Nam Brandenburgici ex Suevia: Brunſwicenſes ex Boiaria vel Italia. Holſatiæ Duces & Comites Oldenb. ex Friſia. Comites Werningerod. & Stolbergenſes ex Italia, Columnenſium familia. H. Conr. p. 101.

V. Chron. Sax. in Spec. Sax.

II. Ingenui Liberi, Miniſteriales, hodie Nobiles aut Equites.

III. Liberti, Libertini, Laſſi. Chaucici generis.

IV. Servi, itidem.

Saxoniam, tempore Caroli M. ſubactam, non ab Epiſcopis, ſed Principibus gubernatam, contra Cranzium aſſerit Conring. d. l. p. 110. Sed utrumque verum eſt, ſano ſenſu: Certum enim non Duci, ſed Epiſcopis commiſſam à Carolo M. adminiſtrationem Saxoniæ, ſed & illud non negandum, quod etiam Comitibus, & inter eos imprimis Trutmanno, qui & ipſi Principum nomine veniunt.

Saxones à Carolo M. jus civitatis Francorum & jus Statuum in Comitiis accepere, Conſtitutio Carolina de partib. Saxoniæ.

Hinc Aldricus Cenomanicæ urbis Epiſcopus dicitur *natione, patris ex parte, Francus ſive Saxo, matris quoque ex parte Alamannus atque Bajuvarius. Regia ex progenie ortus.* Geſta Aldrici, apud *St. Baluz. Miſcell. Lib. III. pr.*

Saxonia Inferior, comprehendit totam Belgiam, Chron. Belg. Rhythm. apud Rob. Sheringham. de Anglorum Origine. p. 26.

Oude bocken boor ick gewagen,
Dat al t'land beneden Nyemagen
Wilen NederSaſſen biet,
Alſoo als die ſtroom verſchiet,
Vander Maze ende van den Rhyn
Die Schelt was dat weſtende ſyn.

Antiquos libros audio ego mentionem facere,
Quod tota regio infra Neomagum
Olim inferior Saxonia dicta,
Ita ut fluvius ſeparavit,
A Moſa & à Rheno
Scaldis erat occidentalis finis ejus.

§. VI.

Lingua Saxonica pura ex monumentis Britannicis liquet, Friſicæ aut Danicæ vocabulis & pronunciatione affinior, quàm illi quæ hodie in Saxonia inferiori recepta, & quæ veriſimiliter *Chaucia* eſt, arguente H. Conring. d. l. p. 96. Unde confirmor, ſub Friſiis Saxones tempore Taciti veniſſe.

Mericus Caſaub. de Ling. Saxon. p. 132. *Linguam Saxonicam cum dico, Germanicam, ut nunc vocant, & Teutonicam ſive Belgicam intelligo, cum quibus eam per omnia ferè conveniſſe, vetuſtiſſima quæ ſuperſunt bodieque trium iſtarum linguarum monumenta*

fidem faciunt. quales ſc. erant in uſu ante 800. *vel M. annos.*

Mores. Salvian. L. IV. de Gub. DEI. p. 86. Gens Saxonum fera eſt. L. VII. p. 169. Saxones crudelitate efferi, ſed caſtitate mirandi. *thie kone Sabſen*, Fr. de B. Hiſp. ℣. 3236.

SAZI *in mammonto*, tranquilla quiete. Otfr. III. 26, 59. [Scherz. in Not. vertit: Ipſis ſuavius (melius) eſſet.]

Id. I. 8, 23. de Joſepho Mariæ marito:

Joh tha lyta iz imo ſazi
ob er ſia firliazi.

Atque tunc cogitatio ipſum ſubibat
ſi eam deſereret.

[Pro *tha lyta* Codices MSCti omnes habent *thata*, ut Scherzius in Not. obſervat, qui proin h. l. ita vertit:

Atque cogitabat annon ipſi conveniat, (utile ſit)
ut illam deſereret.

Pergit Scherz. in Not. *Sazi* idem eſt ac conveniat, utile ſit. Ita apud Otfrid. III. 26, 61.

Giuuiſſo uuizun uuir thaz,
thaz uns es harto uuola ſaz,
Joh uns es theb filu fram,
thaz Drubtin bera in uuorolt quam.

Certe ſcimus hoc,
quod nobis admodum utile ſit,
Et nobis proficiat valde,
quod Dominus in mundum hunc venerit.

Eadem ſignificatione legere eſt *ſizit* cap. eod. verſ. 8.

Giloubemes thero dato,
iz ſizit uns ſo drato.
Keremes in muate
uns ſelbon io zi guate.

Credamus hæc facta,
convenit (utile eſt) nobis valde.
Advertamus animum
nobis ipſis etiam ad bonum.

Hæc quidem Scherzius; interim non diffiteor, Schilteri verſionem verſus 8. loci poſterioris *Id ſedeat nobis penitus* (in animo) mihi non videri rejiciendam.

Sazta, fecit. Gloſſ. Monſ. p. 364.

Saztin, facerent. p. 384.

Sazta munde minimu kehaltida, poſui ori meo cuſtodiam. Kero. c. 6. *Saztoos arabeit in bruki unſeremu*, poſuiſti dolores in dorſo noſtro. c. 7.]

Vide *Sez* & *Sizen*.

Uſſaz, præpoſitum. Obſ. 17. ad Königsh. pag. 916. ſq.

SBEH. } v. *Beb.*
Sbebr. }
Sbebs-bart. }

SCABORON, Vid. *Irſcab.*

SCADA, Umbra. hodie *Schatte.*

Scato uuolchan, nubila. Gl. Vet. Notk. Pſalm. CVIII. 23. *Ib pin aba genomen, alſo ſcato, ſo er figet.* Sicut umbra cum declinat ablatus ſum.

Sce-

Digitized by Google

Scedeuuan ſal, obumbrabit. Gloſſ. Lipſ. Notk. Pſ. XC. 4. *Mit ſinen skerten ſcateuuet er dir*, ſcapulis ſuis obumbrabit tibi.

Beſcediuuit, obſcurabitur. Gl. Lipſ.

SCADE, Damnum. Otfr. II. 12, 188.

Thes ſcaden uuibt ni luage.
Damni quid ne fugiat.

[*Er ſanta ſie ana dia abologi ſines zornes, zorn unde bolgenſcaft unde arbeite unde ſcaden ſanta er in be dien tiefelen:* Miſit in eos iram indignationis ſuæ, indignationem & iram & tribulationem, immiſſiones per angelos malos. Notker. Pſ. LXXVII. 49.

Scbedin, damno. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

Schadeber kneht was, und doch ſinre miſſetat nit verjehen wolt uf dem Turne, apertè maleficus, ex contumacia crimen pernegans, qui propterea condemnatus ad perpetuam relegationem ex Epiſcopatu Argent. cum interminatione ſi rediret, ut ſuffocaretur, *ertrenket*. Chron. Königsh. c. 2, 13. *Schadbar*.

Geſceden ſib. Carm. de B. Hiſp. ℣. 1196. [*Tu ne ſcolt thih niemer ſo geſcenden*. Ita verba hujus loci ſe habent.]

Schebedig, Notk. Pſ. LXXVII. 49. leg. forte: *Schedebig*, noxium.

Scadal wort, verba noxia. Notk. Pſ. X. Hebr. XI. 3.

Scadele, nocentes. Notk. Pſ. XXVI. 2. *Er ſcirmet mih, ſo mih anauuellen ſcadele, daz ſie mih ezzen*. Protegit me dum appropinquant ſuper me nocentes, ut edant carnes meas.

Unſcadelen, innocentem. Notk. Pſ. X. 8. *Daz er unſcadelen erslahe*, ut interficiat innocentem. *Er slahet unſcadelen ſo er unſcadelen getuot:* interficit innocentem, quum eum nocentem facit.

Unſcadele, innocentes. Notk. Pſ. XXV. 6.

SCADON, Verbera. Otfrid. IV. 5, 19. de aſino.

Mag ſcadon harto lidan,
ni kan ni'nan himidan.
Poteſt verbera dura pati,
nec poteſt ea evitare.

[*Scadon* non in ſpecie *verbera*, ſed in genere, *mala*, *damna* denotat. Scherz. in Not. At omnino hic verbera notat, quod ipſa res de qua ſermo evincit, & ſane, non in genere ſolum mala & damnum hanc vocem denotare, ſed & ſpecies malorum, Gloſſæ Monſeenſes docent, in quibus ſequentia reperiuntur:

Scado, læſio. Gl. Monſ. p. 401.

Scadun, calumniam. p. 366.

SCAF *dera slahta*, oves occiſionis. Kero. c. 7. *in ſcaffum*, in ovibus c. 2. vide *Scaphon*.]

SCAFCHURTEN. v. *Churt*.

SCAH, præda. Gl. Vet. Vid. *Skachar*.

[*UUeridant zi ſcaahche*. erunt præda. Iſidor. c. 3. §. 6. (In noſtra editione *zi ſcaaliche*, ſed haud dubie vitioſe legitur.) Vox hæc Otfrido non ignota fuit, ut videre eſt II. 11, 46.

Nu duent iz man ginuage
zi ſcabero luage.

At feciſtis eam (domum meam) abunde ſicariorum (latronum) ſpeluncam.

It. IV. 27, 6.

Leittun ſie oub tho thare
Scachara urmare,
Zuuene zi themo uuizze.
Duxerunt etiam huc (Judæi cum Chriſto)
Sicarios inſignes
Duos ad ſupplicium.

Conſ. Jun. Not. ad Willeram. p. 161. A primitivo hoc derivanda non ſolum vox mediæ latinitatis *ſcachum*, quæ rapinam ſpoliumque, ſed & Germanica noſtra *ein Schächer*, quæ prædonem notat. Forte & *Scachorum* ludus originem huc refert. Nec fere dubito inde eſſe verbum *Schachern*, quo mercaturæ fraudes deſignantur, quæ à compendio latronum non re ipſa, ſed nocendi modo differunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 404.

SCAHHO, lingua. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Scahhun meres, linguam maris. p. 333.]

SCAL, *ſculi*, debet. Prol. p. 16. c. 2. c. 6. *Doh lib des muniches ſcal pihaltida haben*, licet vita monachi debeat obſervationem habere. c. 49. *Scalun*, debent. c. 48. *Scolan*, debere. Prol. p. 18. c. 7. 43. Kero.

Scolo thes libes, vitæ reus. hodie *ſchuldig*. Otfrid. IV. 22, 14. Pilatus de Chriſto:

Ni bin ih oub thes uuiſi,
ob er thes libes ſcolo ſi.
Neque ſum quoque hujus certus,
an vitæ reus ſit?

SCAL, poteſt. Otfr. ad Salom. ℣. 11.

Lekza ich therera buachi
ju ſentu in Suaborichi,
Thaz ir irkiaſet uberal,
oba iu fruma uuertan ſcal.
Volumen horum librorum
vobis mitto in Sueviæ Regnum,
Ut vos dijudicetis undique,
an illi utiles fieri poſſint.

SCALA, poculi genus. Vorburg. Tom. VII. p. 3. *Schale*.

SCAL, *Schal*, Cortex.

Schelfenden, cortices facile dimittentes. Geiler. Narr. Schiff. pag. 27. b. *Nuſs die balden Schelfenden laſſen, ſollen gemeinlich nüt, ſeint böſs.*

[De diſcipulis Chriſti ſpicas evellentibus Tatianus. c. 68, 1. dicit: *Schelente iz mit iro hanton*, confricantes manibus.

Germanis hodienum *ſchälen* eſt decorticare, deglubere, cruſtæ aliquid eximere, à primitivo *ſchale*, cruſta. Hic idem vocabulum de grano accipitur gluma liberato. Quod qua ratione ſit factum, id quod in textu Latino eſt vocabulum indicat. Palthen. Not. ad Tat. p. 380.

SCALCH, ſervus. Kero. c. 2. *Scalcha*, ſervos. Prol. p. 17.]

Scalka, ſervis. Otfr. V. 23, 541.

Thie boldon ſcalka thine.
Fideles ſervos tuos.

c. 19, 105.

Scalka ioh thie riche
thie gent thar al giliche.
Servi & divites
ambulabant iſthic pariter.

Id. I. 15, 28. de Simeone:

Tho ſprah ouh ſilu blider
ther alto ſcalc ſiner.
Nu laziſt thu mit fridu ſin
ſo gihiaz mir io thaz uuort thin.
Mit dagon ioh ginuhtin
thinan ſcalc Druhtin.
Tunc dicebat multum lætabundus
ſenex ſervus ejus.
Nunc dimittis in pace eſſe,
quod promiſit mihi verbum tuum,
Dierum jam ſaturum
tuum ſervum, Domine.

[Ita quoque Tatianus Simeonis verba refert: *Nu forlaz thu Truhtin thinan ſcalc.* Nunc dimittis ſervum tuum Domine. c. 7. §. 6.

Hoc vocabulum olim ſervum in honoratiori quoque miniſterio poſitum ſignificavit, uti compoſita *Gotſchalk*, *Marſchalk*, &c. teſtantur, hodie, ob ſerviles nequitias, pro homine vafro perditoque uſurpatur. vid. Gloſſ. Lipſ. Jun. in Gl. Goth. v. *Skalk*. Somner. Diction. voc. *ſcalc* & *cealc*. Palthen. Not. ad Tat. p. 314.]

Scalklichaz faz, vas ſervile. Otfr. III. 7, 117.

Scalches farauua, forma ſervi. Iſid. III. 6.

A. Sax. *Scealc*, ſervus.

Goth. *Skalks*, ſervus. Matth. X. 24.

SCALL, *Skal*, ſonus. Hodie *Schall.*

Scalſang, Pſalmus. Notk. Pſalm. LXX. 22. [Locus hic haud dubie corruptus mihi videtur, atque legendum *Salmſang*. vide ſupra *Salm.*]

Skella thin ſtemma, ſonet vox tua. Willer. p. 35. [n. ed. p. 17. quæ legit *Din ſtimma ſchelle in minen oron.*]

Skellilinum, Tintinnabulis. Gl. Vet.

Irſcal, inſonuit, inerepuit. Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Ira*, *Sax.* ɣrre; *iraſci*, ɣrrian.

Scullen ſtim. Notk. in S. Athan. ℣. 4. de hiſtrionibus larvis faciem obtegentibus. *Uzer dien ſcullun ſar durh die holi*, *lutreiſteren ſtimma.* Id. Pſ. LXXVI. 19. *In orbe terrarum (in uuerlt rinch) ſcullen diniu egelichen uuerch.*

Ubi *ſcullum* idem eſt quod hodiernum *erſchallen.*

[SCALT *thaz ſhef in tiuſi*: duc navem in altum. Tat. 19. 6. Fatetur ſe ignorare hanc vocem communis ſeptentrionalium populorum Præceptor Junius. Reſtat igitur ut de ea à tempore quoque Junii incognita conjecturam qualemcunque noſtram proponamus. Eſt inter Germanos uſitatum vocabulum *ſchalten*, de cujus proprio ſignificatu non ſatis quidem conſtat, quantum tamen ex addito *walten* patet (*ſchalten und walten*) laborem qualemcunque id denotat alieno labori juſſu noſtro ſuſcepto oppoſitum. *Walten* enim jubere, imperare ſignificat. Vid. ſupra *alwalten.* *Schalten* ergo eſt aut

facere imperata (forte inde eſt *ſchalk* ſervus) aut ſua ſponte aliquid agere, ducere, moliri, qui poſterior ſignificatus loco huic congruit. Simpliciter uſurpata eadem vox idem notat quod inſerere. Hinc diem intercalarem *einen ſchalttag*, annum biſſextilem *ein ſchaltjahr*, ipſumque intercalandi actum *einſchalten* dicimus. Non inepte autem à Petro ut naviculam alto inſereret poſtulari potuit. Deinde quoque A-Saxonibus in uſu olim fuerunt voces *ſcalfor* mergus, *ſcalfing* merſio, unde *ſcealfing-ſtole*, ſella eſt in qua rixoſæ mulieres ſedentes aquis demergebantur teſte Somner. in Diction. Hinc adeo colligas verbum quoque illis non inuſitatum fuiſſe *ſcealfon*, aut pronunciationis ratione habita *ſcalfon* mergere, aquis committere. Quidſi ergo dicamus mutato *t.* in *f.* quod quidem ob elementorum ſimilitudinem facillime fit, legendum hic eſſe *ſcalf*, ut ſenſus Chriſti loquentis ſit *ſcalf thaz ſhef in tiuſi*, immerge navem aquis altioribus. In ipſo enim littore ſteterat navicula, ex qua piſcatores in terram exſcenderant, in quam nullo negotio aſcenderat Chriſtus, quamque deinde à terra abduci petierat, hactenus ut nec à turba circumfuſa premeretur, nec minus tamen commode ab eadem audiri poſſet. Satis itaque recte hæc ſibi reſpondent, ut nunc miraculum in piſcando editurus Servator ducere navem in altum *vaſtoque immergere ponto* jubeat, quæ verba Poëtæ ſunt Æneid. III. Hæc Palth. Not. ad Tat. p. 343. quæ tamen, imprimis quoad mutationem literæ *t* in *f*, nimis longe petita ſunt, ſolidiora infra voce *Schalten* reperies.

Scalt, polluit. Gloſſ. Monſ. p. 361.]

SCAMA, reverentia. Gl. Lipſ. conf. Notk. Pſ. LXVIII. 20.

Scamelos, Notk. Pſ. LXVIII. 8. [Verba Notkeri hæc ſunt: *UUanda umbe dih leid ih iteuuiz*, *unde umbe dih pedahta ſcameloſt min anaſiune.* Quoniam propter te ſuſtinui exprobrationem, operuit irreverentia faciem meam. *Ube man ze mir chad: Chriſtianus es*, *cultor crucifixi (du biſt Chriſtane des kecriuzegotin uobare) des uuas ih ſcamelos*, *des ne meid ih mih.*]

Scameloſi, inverecundia. Notk. Pſ. XX. 13.

[*Scamalina*, verecundi. Gl. Monſ. p. 386.

Scamaliniu, pudorata. p. 356.

Scamaloſo, impudenter. p. 359.

Scamaloſer, impudens. p. 334.

Scamaloſero, infrunitæ. p. 356.

Scamaloſa, impudentes. p. 386.

Scamaloſemo, procaci. p. 351. Hodie *ein Schamloſer* eſt qui depuduit.]

SCAMU, Verecundiâ. Kero. c. 43.

Scames thich, pudet te. Willeram. p. 14. n. 7. Fr. Junius. p. 35.

Scameliche, *Schambafft.* Willer. p. 66. [n. ed. 27. quæ habet *Scamele.*]

Ther min ſcamenti uuirdit, Tatian. 44, 22. qui confuſus me fuerit. *Der ſich meiner ſchæmen wirde.*

[*In* SCAMELUM, in ſubſelliis, Kero. c. 11.

Scamalun, ſubſelliis. Gloſſ. Monſ. p. 375.

SCAMLIHCHO, breviter. Kero. c. 20.

SCAN-

Digitized by Google

SCA.

SCANCTA, propinavit. Gl. Monſ. p. 394. hodie *ſchencken*, *ausſchencken*, *einſchencken* in uſu eſt.

Scancta, miſcuit. p. 334. 351.

Uuaz SCANDANO *iſt*, quid impedit. pag. 327.]

De SCANDIA, SCANDINAVIA, Suecia, V. Vorpurg. T. 7. p. 5. & 16.

SCANGAMES, Pergamus. Kero. Prol. p. 17.

SCANT, hodie *ſchand*.

[Otfr. II. 2, 39.

Thaz uuas nu uuorolt ſcanta
thaz ſinan n'irkanta.

Hoc erat itaque mundo dedecus
quod ipſum (Chriſtum) non agnoverit.

Ita Scherz. in Not. ad h. l.

Scantlihſes, probroſæ. Gloſſ. Monſ. p. 384. hodie *ſchändlich*. *Scantlih*, *uuenaglichi*, lugubrem. pag. 409.]

Scantuuerron, ſcandala. Notk. Pſalm. LXVIII. 4. *UUe dirro uuerlte ſone ſcantuuerron:* væ mundo ab ſcandalis.

Keſcanter, confuſus. Kero. c. 7. Otfrid. I. 1, 132. de Francis Orientalibus:

Bithiu ſint ſe unſcante.

Propterea ſunt haud confuſi.

[Melius: non contemti, æſtimati, loco aliquo habiti. Scherz. in Not.]

Id. lib. V. ult. 144.

Si quamun filu ſcant heim.

Veniebant valde pudefacti domum.

Geſcendidi, confuſi, Gl. Lipſ. Somnerus: *Hoc Sax. Geſcynde, ut & dedecus eis ſconde. — propriè increpationem notat: ab increpatione autem oritur confuſio.*

Scantpurg, Babylonia. Notk. Pſal. XLIV. 11. Babel, confuſio. Hieron. vide ſupra *Burg*.

SCAPARE, vellus. Notk. Pſal. LXXI. 6. *Erferet alſo der regen an den ſcapare*, deſcendit ſicut pluvia in vellus.

SCAPH, Theca, armarium. Fr. Junius in Willer. p. 220. Hodie *Schafft*.

SCAPHON, ovili. Gl. Lipſ. Somnerus: *Septum, clauſtrum, quo ex cratibus facto, paſtores noctu includunt oves, tum ad ſtercorandum arua, tum ne in ſegetes ſpatientur.*

SCAPHAN, facere, formare. Otfrid. I. 9, 16.

Thaz ſie iz oub giquattin
iob imo namon ſcaptin.

Ut ipſi quoque abblandirentur
& ei nomen facerent.

[*Ihm* (dem kinde) *einen nahmen ſchöpfften.*]

Thie rodon ephela uuaran ingeſchapeda, [*die roton epfele uuaren in geſchaffede*, ita noſtra editio] ut obſervarem, an mala punicea germinaſſent. Willeram. C. Cant. 6, 10. Willer. p. 118. n. 51. *Thas uuocher ſich geſcaphe*, fructus ſe format.

Scaffanto, gravida, Tatian. de Maria. c. 5, 7. *uuas iu fundan ſcaffaniu*, inventa eſt in utero habens. Id. l. c. §. 12. *Gimahaltero gimahhun ſo ſcaffanerit*, deſponſata uxore prægnante.

[*Scaffan*, univerſim ſignificat creare, formare aliquid. Quod ut de rebus ſingulis diſtinctius exprimeretur, duplici compoſito uſi ſunt Germani *erſchaffen*, & *beſchaffen*, creationemque, *die Erſchaffung*, formam atque conſtitutionem rei *die Beſchaffenheit* dixere. Simplex autem, quod in uſu hodienum habemus, ſenſum fere mutavit, idemque eſt, quod curare ſ. procurare aliquid, *etwas ſchaffen* id eſt *anſchaffen*. Unde eſt *ein Schaffer* procurator, una cum phraſibus *gnug zu ſchaffen haben*, rerum ſuarum ſatagere, *ich habe damit nichts zu ſchaffen*, hanc rem in me non ſuſcipio curandam, itemque ſubſtantivum *gaſchaft* conditio in Gloſſ. Boxhorn. hodie *ein geſchäfte* negotium. Hic itaque quando Maria dicitur *ſcaffaniu*, formatio prolis in utero intelligitur, quaſi dicat interpres, inventa eſt formans prolem, quam ſuſceperat. Palthen. Not. ad Tat. p. 308.]

UUaren geſcaffen ze huten, commendirt zum ſuccurs: Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2975.

Sceffantin, Creatori, Kero. c. 16.

Skeffen, Creatorem. Symb. Alem.

Giſcaft, creatura. Otfrid. I. 12, 23. DEus dignatur Evangelio mundum:

Job al giſcaft thiu in uuorolti
theſa erdun iſt oub dretenti.

Et omnem creaturam, quæ in mundo hanc terram eſt quoque calcans.

Geſcaphe, Notk. Pſal. L. 12. & Pſ. LXXXIV. 2.

[In his locis non *geſcaphe*, ſed *skephe* reperitur, ita enim prior ſe habet: *Skephe in mir reine herza*, cor mundum crea in me. Alter autem: *Sinemo herren unde ſinemo ſcepfen.*]

Willer. vid. in *Wachar*.

Er engilo giſceftin. Otfrid. II. 1, 2.

Er allen uuorolt kreftin,
iob engilo giſceftin.

Ante omnes mundi vires
& angelos creatos.

Id. V. 20, 12.

Mit mibileru krefti
iob engilo giſcefti.

Cum maxima potentia
& angelicis creaturis.

Notk. Pſalm. LXXIII. 18. *Erbuge dirro dinero geſcefte:* memor eſto hujus creaturæ tuæ.

Scepheri, creatorem. Otfrid. I. 5, 49.

Scepheri uuorolti.

Creatorem mundi.

II. 4, 65.

Nu ſcepfe er imo hiar brot
ther hungar diut imo es not.

Nunc faciat ſibi hic panem
fames eum ad hoc neceſſitat.

[*Zi ſines ſceffidhes huldin*, conditoris gratiæ. Iſidor.

dor. c. 5. 7. Legendum puto *sceffires*. Palthen. in Not. p. 412.]

Scaffanera, prægnans. Gloss. Vuleanii. p. 66.

Metamun sceffi, mediocri sc. loco. Vid. *Unschafft*.

Scefsouffig, Notk. Psalm. XCI. 6. *die Gotes Kedanch ne chunnen bechennen, unde sie Got abtont wesen unrehtin.* i. qui Dei consilium (quod malis hîc bene, & bonis malè sit) non possunt cognoscere, & DEum æstimant injustum. q. d. creatorem suffocantes.

Bischopfeit, formatus. Jus Argent. L. I. cap. 19. *omnes mensuras à magistro cauponum formatas, bischopfeit sulnt sin.* & mox: *ita tamen, quod* (pondera librarum) *à monetario sint formata, bischopfet.*

Scheffen, creare, formare.

[SCAR, cohors, hodie *Schaar*. Rhythm. de S. Annon. ℣. 274. *Si gavin imi manige scar in hant.* Dederunt ipsi multas cohortes in potestatem.

Otfrid. IV. 16, 24. de Juda qui secum assumsit:

Skara filu breita,
iob sie thara leita.
Cohortem multo amplam
& eam eo duxit.

Hincmarus Remens. epist. 5. *Bellatorum acies, quas vulgi sermone scaras vocamus.* Fragmentum Annal. Francicor. ap. Canis. T. III. Antiq. Lect. *Et filium suum Dominum Carolum dimisisset una cum scara contra Westvalos.* v. Notas ad citat. locum Rhythmi.

[SCARR, ordinibus. Gloss. Mons. p. 361.

Staras, phalangas. p. 326. hodie *Schaar*.]

SCARWAFFEN, turba tumultuans: Matth. IX. 23. Cod. MS. Evang. & Epist. Dominic.

SCARA, vel cinsa, angaria, i. in equis vel aliis servitiis. Gloss. Mons. p. 383.

An inde derivanda vox *Scharwerck*, qua hodienum in Bavaria rusticorum operæ, alibi *Frohndienste* vocatæ, appellantur?

SCARALEGA, Sclaregia. Gl. Mons. p. 414.]

SCARBA, pellicanus. Notk. Psalm. CI. 6. Plin. 10. 56. & 66. Kilian. p. 201.

[SCARIBA, Ibin. Gl. Mons. p. 321.

SCARO, acie. Gloss. Mons. p. 363.

SCARSAHS, vide *Sahs*.]

SCARPH, vide *Sarf*.

[SCARPOTA, concidit. Gloss. Mons. pag. 329.]

SCASSEN, jaculari. Notk. Psal. LXXV. 9.

[*Scuzzen*, non *scassen* in hoc loco extat. *Du scuzze fone himele daz urteil.* De coelo jaculatus es judicium. Hodie *schiessen*.]

Irscassen, exinanitus, Notk. Psal. LXXIV. 9. *Aber doh ne uuard diu truosana irscassen.* Veruntamen fex ejus non est exinanita.

SCASTLEGI, armorum depositio. Capitul. Ludov. Pii. p. 668. Vid. Pontan. Lib. 6. Orig. Franc. 17. V. mox *Schatruge*. *Scat*, arma, quibus nocemus.

SCATHEN, condemnare.

SCATHAN SAL, damnabit, Gloss. Lips. ubi Somnerus: *damnum Sax. sceath: damnum faciens, sceathig. innocens, unsceathig. Hinc Grassator, eis sceatha: Piratici, Sæ-sceathas.*

Schatruge, quies ab armis. Vid. Comment. ad Jus Feud. Alem. pag. 89. idem quod *Scatslegi*, quod vide.

Gescatbot, condemnatus. Gl. Lips.

under sconeme scathe luzet, Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 1013.

SCAUUONT, speculantur. Kero.

Scauunka, consideratio. c. 34. *Scavunku*, considerationem. c. 8. *Skawonter*, consideratus. c. 64. *Kescawota*, considerent. [*Si kescauuot*, consideretur. c. 64.] *Piscauwobe*, consideret. cap. 55. *Zi piscauwone ist*, consideranda est. cap. 48. Kero.

Scawonti, scrutans. Kero. c. 7.

Scouon. Otfrid. ult. 25. 120. De peccatore:

Iz ruarit sino brusti
sar zi thera fristi,
Mit mihilon riuon,
so er iz biginnit scouon.
Tangit ejus pectus
valde hocce tempore,
Cum magna lamentatione,
cum incipit scrutari.

I. 9, 45.
Gistuantun si tho scouuon
in then fater stummon.
Persistebant tunc respicere
ad patrem illum mutum (Zachariam.)

C. 11, 115.
Uuant er uuilit unsih scouuon
zi then euuinigen goumon.
Namque vult nos videre
apud æternas epulas.

C. 18, 38.
Selbo thu iz ni scouuo.
Ipse tu eam ni videris.

Conf. III. 7, 17.

[*Scouuari*, prospectator. Gloss. Mons. pag. 355.]

Biscouuun. vide supra suo loco adde. Otfrid. I. 28, 8.

Uuir unsih in then riuuon
ni muazin io biscouuon.
Nos nosmet in pœnitendo
ne oporteat aspicere.

IV. 33, 8.
Ni uuolta sun then riuuon
thara z'in biscouuon.
Nolebat sol hanc calamitatem
ibi apud istos inspicere.

[Scherz. vertit *respicere*, ut notatum supra lit. B. ubi tamen vitiose cap. 23. pro 33. excusum.]

Giscouuoti. Otfrid. I. 4, 26.

Thaz er giscouuoti.
Ut adspiceret.

Schowe vingerlin, *Schowe Krome*. Jus Argentinens. lib. 3. Tit. *von eigen*. c. XI. Promercalia.

SCAZ,

Digitized by Google

SCAZ, Obolus, Tat. c. 27. 3. *then jungiſton ſcaz*, noviſſimum quadrantem.

[Uti ex hoc loco patet *ſcaz* proprie nummulum denotat, unde & in Gloſſ. Boxhorn. eſt *feriſcaz* naulum, quod plerumque exiguum eſt, & *ſcazſeckil* marſupium, quo nec grandiores nummi aſſervantur. Germani vocabulo huic *(ſchatz)* eam dignationem addiderunt, ut pro theſauro accipiant, forte quod exiguum olim eſſet quo opes atque divitiæ in ea gente cenſerentur. Cæterum ad antiquiorem vocis uſum ſpectare videtur quod iidem dicunt *ſchätzen* æſtimare, id eſt qualicunque pecunia taxare, itemque *eine Schatzung* indictio tributi, quod fere minutatim penditur. Conf. tamen cap. 154. 2. (qui locus mox producetur) Palthen. Not. ad h.l. Tat. p. 355.]

Id. Tatian. 44. 21. *Couſit man zuuene ſparon mit ſcazzu*, duo paſſeres aſſe veneunt.

Æs. Idem c. 44. 6. *Nob ſcaz in juuuaremo bruohabe*, neque pecuniam in zonis veſtris.

Argenteus. Id. c. 154. 2. *giſaztun imo thrizzuc ſcazo*, conſtituerunt ei 30. argenteos: quod ipſe Tatian. c. 193. 3. 4. *ſilbarlingon* reddit.

[*Scaz*, quæſtum. Gloſſ. Monſ. p. 366. ære. p. 411.

Varanter ſcaz, mobilia. p. 382.

Unvarenta ſcazu, immobiles. p. 383.

Scaza, ſubſtantias. p. 365. talenta. 391.

Scaze, ſumma. p. 331.

Imo untar ſcaz thaupot, enti cheerit, ſub pretio redegerit. p. 402.

Scazomes, lucrum faciemus. p. 368.

Scazvurfun, liberti. p. 377.

Scazvurpun, manumiſſionibus. p. 377.]

Denarius. Fr. Junius in Gloſſ. Goth. Otfrid. IV. 8, 46.

Sie imo ſar thurub thaz
gibiazun mihilan ſcaz.
Iſti (Judæi) ei (Judæ) ſtatim propterea promiſerunt multum denariorum.

c. 37, 51.

Thie thie Knechte miatun,
mit ſcazzu iob mit uuortun.
Qui milites conduxerunt pecunia & verbis.

V. 19, 120.

Ther ſcaz iſt ſines ſindes.
Denarius vadit viam ſuam.

Theſaurus. Otfrid. III. 3, 40.

Iſt uns ther ſcaz mera.
Eſt nobis theſaurus major.

c. 6, 43.

Er quad: Ni mobti uuerdan
mit koufu ſih biuuerban
Mit mihilemo ſcazze
ther liut zi thiu giſizze.
Iſte (Philippus) dixit: Non poterit fieri emendo cooperari,

Magno theſauro,
ut populus ad hoc accumbat.

IV. 35, 24.

So diuran ſcaz irbati.
Tam pretioſum theſaurum expoposcerit.

vide *Haubit.* & *Schaz.*

Kyric ſceattas, Kirchenſchaz. LL. Inæ Reg. AS. p. 2. Whelocus Lambardi interpretationem: *Primitiæ ſeminum.* reprehendit; ſed & ipſe confundit vocabula diverſa. Nam *ſceat, ſchat*, ſcendenne, *ſchaden*, h. e. *ſcheiden*, dividere, & dividendo damnum inferre. Item in bonam partem, in partes ſeparare, *theilen. Sceote*, portio. Aliud eſt *ſceattas, ſchaz*, in ſpecie oblationes & præſtationes Eccleſiis debitæ. V. & inf. poſt: Schappel. itemque Diſſ. de Bon. laudem. §. IX.

Scaz, divitiæ. Notk. Pſalm. XXX. 18. & Pſ. LI. 10.

Anglo-Sax. *Sceat.*

Goth. *Skatt.* Marc. XII. 15.

Eſcaëta, Eſcadentia, Eſcaſura, bona caduca, v. du Fresn. Gloſſ. v. Eſcaëta. & Excadentiæ. Itali *Excandentias* appellant, ſpeciatim ſubfeuda aperta, quæ aliis iterum ſubinfeudari ſolita, *Monut. de recta feud. interpr. c. 48. ſi.*

SCAZABEL, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. . . . Vid. ad Konigshov. Chron. c. I. 89. *Do mahte ein meiſter das Schoffzabelſpiel. (oder Schachſpiel.)*

[SCEF, navis. (Tatian. c. 19. 10. *Sbef.*) *Inginomanemo ſceffe* ſumiſſo vaſe. Gloſſ. Monſ. pag. 367.

Sceffeberin, nauclero. p. 367.

Ferun enti ſcefman, nautæ atqve vectores. pag. 411. Hodie *Schiff*, navis, *Schiffmann*, nauta.

Scephſanch, celeuma. p. 337.

SCEFTHIUPO, tironum. p. 404.

Scefdiuba, Pyramides, vel latrones. p. 413.

SCEIDEN, *Scheiden*, ſecedere.

Sceidmacharin, Schiſmatici. Notk. Pſalm. CVI. 39. *χισματοποιαί.*

[*Sceidunga*, diſcidium. Gloſſ. Monſ. p. 409.

Scitunga, diſceſſio. p. 399. diſceſſionem. pag. 366. Schiſma. p. 377.

Sceitungo, repudii. p. 336. 378.

Scheidhaftoror namun, differentius nomen. p. 395.

Scied, ſegregavit. p. 366.]

Keskeidara, vide lit. K.

SCELLING, ſolidus. Gloſſ. Vet. Jus Prov. Alem. c. 20, 5.

Schilling à Silibba, Gloſſ. Freher. de re numm. p. 47. eſt 1. As Teuton. *eine zahl von 12. Schilling. Pfennig. Zahl von 12. ß.*

- - *Eyer. Käſ. &c.*

Heniſch. de aſſe. p. 198.

2. Summa certa Nummorum, *Kaufſchilling, Pfandſchilling.*

3. Hodie moneta imaginaria, ùt aliæ.

A. 1396. *zu Straſsburg wurden die erſten Schillinge geſchlagen. Gemeiner Schilling. 12. ß. oder 6. Cr. oder 3. halbe*

SCA.

halbe Baz. oder 2. Plapart. 10. §. *ſind* 1. *ſt. à* 15. *Baz.* 20. §. 1. ℔ ß.

Rathſchilling, præſenz v. Sizgeld, 10. *derſelben thun* 12. §. *current geld.*

De N. Sæchſiſche Schilling. v. Alem. Conſult. p. 578.

„[Vocem *filiquæ* ad aliquod nummorum genus, „de quo Dufresn. *Gl. S.* 871. a L. B. translatam, „nomen monetae noſtrae, quae *Schilling* dicitur, „peperiſſe Schiltero *Prax. Jur. Rom. in foro Germ.* „*II.* 105. *a.* videtur; ſed, quod παρέργως appone- „re liceat, cur foris ex Italia, iam in barbariem „vergente, moleſte arceſſamus, cuius natales „longe faciliores apud nos ipſos oſtendere poſſu- „mus? Belg. *ſchillen, verſchillen*, quod Sax. *ſchælen, verſchælen*, pronunciamus, differentiam & diſtin- „ctionem vnius ab altero notat. G. *Skil*, diſtin- „ctio: *Skilia*, praefinire, determinare, diſtin- „guere: *Skilling*, mulcta, a iudice definita, Ver. „*l. p.* 226. 227. Hinc apud nos *Schilling*, id eſt, „vt hodie loquimur, *Scheidemüntze*: Quomodo „adhuc Dani minutiorem monetam *Skill. mynt.* „appellant, Sperling. *de numm. bract. & cauis pag.* „46. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. pag. „117.]

Rupertus Imp. anno 1404. ♂. poſt Judica conceſſit Ulmenſi civitati Schillingos cudere, præter Halleros: P.P. *Wie ſie beſorgen das zu vil koſte uber ſolche Haller zu ſlaben gande wurde, ob man der den Landen genug ſlaben ſolte, und das ſie fur ſich genommen haben, das ſie daby ein ſilberin pfennig Munſe ſlahen wolten, der einer der Haller zwolff det, und wollen die bezeichnen ein halb mit einem Adelar und anderhalb mit irer Stad Schilte, wann daruber mynder koſte gienge und arme und riche und gemeine Lande damit baſs verſorget weren, und hant uns demuticlich gebeten, das wir yn die günden* (concederemus) *zu ſlaben und den Slebeſchatze zeben Jare die nechſten auch ergeben, darumbe das ſie dieſelben pfennige deſte beſſer geſlaben mochten. Des haben wir &c. erleuben und geben &c. das ſie die pfennige die man nennen wirt die Schillinge, alſo ſlaben ſollen &c. ergeben yn auch den Slebeſchatze derſelben pfennige auf zeben jare. &c.*

Vid. *Gulden.*

[SCELUUURZ, chelidonia. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

SCELO, emiſſarius, *beſchéler*. Gl. Legis Alem. c. 69. *Emiſſarium i. e. equum, qui præeſt armento equarum. i. e. ſcelo.*

[*Scelo*, emiſſarius. Gloſſ. Monſ. p. 357.

SCELLINUN, tintinnabulis. p. 385. hodie *ſchellen.*]

SCELTEN, injuriare. Otfrid. III. 19, 6.

N'iſt untar uns theiz thulte
thaz unſih jaman ſcelte.
Non eſt inter nos qui patiatur
ut nos aliquis culpet. (injurietur.)

[*Scelta*, devoratio. Gloſſ. Monſ. p. 328. denotatio. p. 354. convitia. p. 412.

Sceltun, maledictione. p. 327. maculam. p. 355.

Sceltun, vetera. pag. 325. fortaſſe legendum *altun.*

SCE.

Sceltun, vel *laſter*, vituperationem. p. 348.

Sceltun, criminationi. p. 375.

Sceltant, laniant. p. 332.

Sciltit, convitiatur. p. 356.

Sceltenter, culpans. p. 362.

Sceltenta, laceſſentes. p. 364.

Sciltit vel *reffit*, ſugillat. p. 409.

Scildit, accuſat. p. 387.

Scultun, convitiabantur. p. 398.]

Gotſcelta, blaſphemia. Notk. Pſal. XXXIV. 11.

[SCENCHIT, ponit. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Scenchent, fundant. p. 389.

Schenches, propinabis. p. 337.

Scenchi, miſce. p. 343.]

SCENKE, pincerna. hodie *Schenke*, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3181.

[*Scenchivaz*, poculum. Gl. Monſ. p. 370.

Scenchivazo, pitionum. p. 383.

SCEPHAN *thaz wazzer*, haurire aquam. Fragm. Colloq. Samarit. cum Chriſto. ℣. 7. Hodie *Schöpffen.*

Kiſcephes, haurias. ibid. ℣. 26.

SCEPHMANNES, inſtitores. Gloſſ. Monſ. p. 334.

SCEPHSANCH, celevma. p. 337.

SCER, talpas. p. 332.

Scero, talpa. p. 322.

SCERILINH, cicuta. p. 414.]

SCERM, *Schirm*, ſcutum. Notk. Pſalm. V. fin. paſſim.

[*Scermunga*, alas. Gloſſ. Monſ. p. 325. vide *Scirme.*]

SCERNE. Vid. *Skerin.*

[SCEROT, laſciviatis. Gloſſ. Monſ. p. 344.

Sceritun, deputaverunt. p. 393.

Scerontun, meridiati ſunt. p. 347.

SCESSOTA, dolavi. p. 343. 398.]

SCETLON, *Sceithlon*, verticem. Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Scytebald. Sax. præceps, item obliquus.*

SCHACHT, puteus rei metallicæ. Fr. Jun. in Willer. p. 218.

SCHADEBER, vid. SCADE.

SCHAFFER, *Scheppben*, Legati, procuratores. A. B. c. 19.

UUaren geſcaffen ze huten, commendirt *zum* Succurs. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2975. Vid. ſupr. *Scapban.*

SCHAF, menſura, *damit man miſſet.* J. Auguſtan. *Chornſchaf, Weinſchaff, unrechte Schaff, Metzen. Vom Schaff Waizen, Roken &c. Pfälz. Stamfolge. p.* 67.

SCHAFFT, haſta. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 4117. [in noſtra editione legitur *Schabt.*]

Scheffte nider lazzen im ſtreit. Ibid. ℣. 2844.

SCHALTEN, ſeparare, removere. Konigshov. Chron. c. 1. §. 25. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3116.

[Extat quidem in hoc Fragm. loco verbum *ſcalte*, ſed merito judicat Scherzius in Not. lectionem eſſe corruptam, & *ſpalte* legendum, id quod contextus ipſe probat, ita namque ſe habet:

Mit

Digitized by Google

Mit michelem geuualte
Then helm er ime ſcalte
Thaz houuet thar under clof.

Et Scherzius ê Strikero comprobat, qui eandem rem ita effert:

Er ſpielt im houbet und helm
Gegen den oren baiden.]

Notk. Pſ. XX. 13. *Uuanda du ſcalteſt ſie ze rukke*, quoniam pones eos deorſum. Pſ. XXXVI. 33. de juſto dicitur. *Fone Got iſt er unſerſcalten.*

Tatian. c. 19. 6. *Scalt thaz ſhef in tiuſi.* Duc navem in altum.

Schalten, *Walten* hodie. Conf. ſupra *Scalt.*

SCHAPHEN, Moneta arg. in Provinciis Belg. & Leodii, Cataphractus eques. Danis *Skerw*, Stephani Nomenclat. Danic. pag. 255. minutum.

SCHAPPEL. J. Argentinenſ. Lib. III. tit. *von eigen.* c. 11.

[SCHÄRIGE. Ita vocabant ſuos ſacerdotes Germani, qui pœnas adulteris & aliis facinoroſis infligebant. Chron. Jul. c. 16. f. 33. Reineſ. Vocab. MSC. Theot.]

SCHAZ, menſura & pars vinearum, ut manſus agrorum. Regiſtrum vetus redituum Argent. Seculi XIV. *Item in banno R. ſiti ſunt ducenti quinquaginta ſcadi vinearum, qui vulgariter dicuntur* Schetze, *locati diverſis colonis pro media parte vini, quod excreſcit in eis.* & alibi: *Item XXXVI. Schatze reben in G. berge*, &c. & paſſim. Vid. Du Fresne Gloſſar. in v. *Mannwerk.*

Koſſchaz, mercaturæ. Argentin. Artic. Vett. §. XI. *an den ſachen die horent ze choſſchaze ob ſie choſiute wellent ſin.* i. e. in cauſis pertinentibus ad mercaturas, ſi volunt eſſe mercatores. Et §. XVII. Si quis de navi una in alteram mercaturas ſuas, *ſinen choſſchaz* transportaverit.

Slegeſchaz. Art. Argentinenſ. Vett. §. *Swelh münſer wonet uſſer der Stat. der ſol geben der Munſen recht dem man ſprichet SLEGESCHAZ.* Interpres plenius: Quicunque monetarius extra civitatem habitans, in civitate argentum emerit, juſtitiam monetæ, id eſt, *Slegeſchaz* perſolvat.

Schaz. Vid. *Scaz.*

SCHEDUNGA, Vid. *Scheiden.*

SCHEFFEN, *Skeffen*, Scabini. Vid. LL. Longob. L. II. Tit. de Scabinis & cancellariis. 40.

Scepeno, Judex. Gl. Lipſ.

H. Junius in Batav. c. 16. p. 391. Etymon habere videntur *à Schafhin*, à mera poteſtate illis tradita interficiendi atque è medio tollendi: id namque eſt *binſchaffen.* Bella alluſio? non omnes Scabini ſunt criminales.

Nicol. de Cuſa Card. de Concord. Cathol. Lib. III. c. 28. Multis ſimilibus ſacris ordinationibus circumſpectiſſimi Impp. pro conſervatione Reipubl. & Sacri Imperii uſi ſunt, tam in ordinandis judiciis Scabinorum, qui *Dictatores Sententiarum* exiſtunt. Et ad hoc ex popularibus cum juramento rectè ſecundum conſcientiam & rationem judicandi aſſumuntur, ne in

poteſtate Præſidentis eſſet, ad nutum ſubjectos punire juxta motum animi ſui.

Juramentum der Schöffelen zu Strasburg: *Gezuge und urkunde ze ſinne umbe die warheit erweliche (jewetlich) uber alle die dinge, die ſie geſehen und gehört hant (al. die ſie empfahent und derzu ſie gezogen werdent. Und ſol man ſie ze gezuge leiten an cöffene an vercöffene. an borgſcheffte und vergeltunge der Schulde. an jegelicher ſachen. Virbaſſer ſullent ſie niht ſwern uffe dukeiner ſache, want man ſol ſie nuwen fragen bi dem eide den ſie getan hant.* Jus Argent. c. 24. ſqq.

Fridericus III. Imp. in Comitiis Lincium indictis An. 1467. inter alia propoſuit: *Item von den weltlichen Geribten das man niht danne durch Schöffen zügen möge, darumb manige valtſcheit ungeuht blipt ze verſv. . .* Ad quod Reſp. Argent. Oratores ſuos ita inſtruxit: *Do iſt unſer gewonheit und harkomen, das man wol erzugen mag mit zweyn oder me gleublich perſonen. Do mag unſer Frunde mit der Stetten erbarn botten auch von reden.* Vid. & Jus Argent. c. 25. 144.

Kelder Schöffel abzuſchaffen. vide Königshov. Chronic. p. 841.

Schöffenfrey, *Schöffenbarefrey*, Scabini nati, Banniti. Erant Nobiles, ſed non ſoli, verùm etiam ingenui, Gloſſ. Jur. Prov. Sax. L. III. a. 29. & art. 42. *Schöppenbare dienen von irem gute erblichen.*

Schöffeltum, Jus Scabinatûs, *erbent nuvent vaterhalp.* Rotul. Cur. Dom. Haſel. ſupra in Dingh.

A *Scöffen* ortum SCHUFT, magis quàm ut multis paraſangis ex Africa & Pœnis arceatur, ſicut à *Graben*, *Grufft*, *à Laben Lufft*, *à Kleuben Klufft*: ita *à Scöffen Schufft*, Scabinalis homo.

Bedacht wegen der Schöffen Zeugen Eydes, &c.

PP. Als in ſachen R. wider G. Fr. W. v. E. dieſer *incident* punct von E. E. Gr. Rath zu bedacht genommen worden:

Ob der von Klägern producirte zeuge, *Qu. Herr Raths Herr Z. bey ſeinem Schöffen-Eyde zu laſſen, oder zu ablegung des cörperl. Zeugen-Eydes anzuhalten?*

So hat ſich befunden, daſs dieſer punct bereits A. 1613. von E. E. Kleinen Rath an E. Gnad. oder dieſes Hochl. *Conſilium* gebracht, *cognition* und erkanntnis zwar ergangen, Dieweil man aber wahrgenommen, daſs ſolch erkantnis aus einem irrigen wahn der damahligen *Advocatorum* erfolgt, *Deciſio aff.* Als hat E. E. Gr. Rath die Erörterung dieſes fürgefallenen zweiffels nicht vor ſich allein anmaſſen, ſondern die Sache E. Gnaden zu fernerer *deliberation* gründlich vorſtellen und dero Auſweiſung gewarten wollen,

len, damit auch künfftig in andern ſachen und auch bey anderen *Judiciis* gewiſſe gleichheit gehalten werden möge.

& ejus rationes Der itzangeregte *extract Memorials* der Herren Räthe v. XXI. vom 10. Martii 1613. lautet alſo: *Legatur.*

Hieraus erſcheinet nun, daſs denen Schöffen, ungeachtet ihres Schöffen-Eydes, den beſondern Zeugeneyd cörperlich abzuſchweren zuerkannt worden, und zwar aus nachfolgenden *ſuggerirten Fundamenten*, 1. weil kein gewiſſer artickel vorhanden, noch auch 2. gemacht werden könne, daſs ein Schöffel auff Begehren der Parten den ZeugenEyd nicht ſchweren ſolle, 3. weil ſolches vielfaltig geſchehen, auch 4. die ſachen und perſonen ungleich, darnach ſich der Richter zu richten hette.

Rationes contra deciſ. I. Was nun das erſte Fundament betrifft, daſs kein gewiſſer artickel vorhanden ſey geweſen, als domahls hierüber *deliberirt* worden, ſolches iſt allerdings irrig, Inmaſſen ein ſolcher artickel allerdings vorhanden, und ſo alt, als die wiedererworbene Freyheit und die *Fundation* des Schöffenambts ſelbſten iſt. E. Gnaden geruhe mir zu verſtatten, daſs ich die Ehre habe, die zeit und *occaſion* deſſen mit drey worten zu berühren, Denenſelben iſt vorhin bekannt und in denen *annalibus urbis* befindlich, wie und welchergeſtalt die uralte und angebohrne Freyheit dieſer Stadt die Biſchoffe von Straſsburg nach abgang des Caroliniſchen Stamms, nach und nach zu unterdrucken, und ſich Maiſter von der Stadt zu machen geſucht, biſs ins Jahr 1261. da Biſchoff Walther von Goroltzeck durch einen hefftigen blutigen krieg ſolchen zweck völlig zu erreichen vermeinte, nachdem aber durch tapfferen widerſtand der Bürgerſchafft der Sieg von GOtt dem Allerhöchſten der Stadt zugedacht vnd verliehen war, daſs der Biſchoff vor kummer ſein Leben An. 1263. endigte, darmit dann auch dieſer krieg ein ende nahm, und die alte Freyheit *recuperirt* ward, E. Gnaden geſtatte mir hievon nur annoch, daſs ich die worte, die die Stadt-*Königsh. p. 255.* Chronick hievon führt, anziehe:

Sus gewann dirre krieg und ſtritt ein ende. Damit die Bürgere erfochtent und erworbent der Stette nutz und andere ere und ire ſelbs und iren nachkommen groſſe Fribeit und Seligkeit. Wann hette der Biſchoff die recht und fribeit erkobert und erfochten, die er meinte zu Straſsburg zu habende, So were Straſsburg in ſiner gewalt geweſen alſo Zabern und Molſsheim.

Dieſe nicht ohn ſonderbare Blutvergieſſung wieder erworbene Freyheit zu *conſervi*ren, waren die hoch*meriti*rten Vorfahren ſorgſam, und befunden, daſs vornehmlich zwo mittel weren dieſen zweck zu erlangen, nehmlich Gute Geſetze und tüchtige perſonen die Geſetze und Gerechtigkeit zu handhaben. Dahero dann alsbald im Jahr 1270. nachdem die vorigen unter der Vertruckung der alten urſprunglichen Freyheit ergangenen artickel *abrogirt* vnd abgethan, der Stette Rechte zu Straſsburg von dem Rathe vnd geſambten Bürgerſchafft auffgeſezt vnd beſchworen worden, darunter der XXIV. Artikel dergeſtalt lautet:

Es ſint ouch mit gemeineme gebelle uzerwehlt und uffgeſezt Scheffeln, die ſullent ſin Liite erſames und bewebrtes lebens vnd gutes wortes. Und ſwenn man ſie erwelt an der gegenwerti des rats, So ſullnt ſie ſwerent, Gezüge und urkunde ze ſinne ümbe die wabrheit etweliche über alle dinge, die ſie empfabent und darzu ſie gezogen werdent. Wer ſich vermiſſet den andern ze bireden (überweiſen) mit Scheffeln mag er des niht getun, der ſoll tulten die beſſerung, die jenre ſollte tun, ob er biret were. Und ſol man ſie zu gezüge leiten an koffene, an vercoffere, an borg ſcheffte und vergeltunge der ſchulden, an ieglicher ſachen, Virbaſſer ſulnt ſie (die Scheffen) nicht ſweren uffe dekeiner ſachen: Wenn (dann) man ſol ſie nuen (nur) fragen bi dem eide den ſie getan hant.

Daraus auch dieſes zu *obſervi*ren, daſs ſolcher SchöffenEyd nicht allein uf die Sachen, die vor dem Schöffengerichte ergangen, *ratione officii*, zu *reſtringi*ren, ſondern vielmehr *extenſivè* zu verſtehen und nach dem Buchſtaben des *Statuti*, in allen ſachen auch *extrajudicialia*, kauffen, Zahlung, Bürgſchafften, &c.

Solcher unterſcheid wird auch in nachfolgenden articklen *obſervirt*, als im 135.

Iſt er ein Schöffel ſo ſoll man ihn fragen bi ſime eyde, iſt er aber nit ein Schöffel und ſint

Digitized by Google

ſint ſus biderbe Lüte, So ſullent ſie ſweren zu den Heiligen.

Wollte man etwann einſtreuen, Es weren dieſe alte artickel durch das an. 1322. erneuerte RechtsBuch abgethan, und domahls *decretirt* worden, der domahligen neuen *reformation* in *judicando* zu folgen, So iſt doch zu wiſſen, daſs auch in derſelben dieſer unterſcheid anzutreffen vnd behalten worden, als *Tit.* von Gezügen XLVIII.

Er ſpreche dann by ſim eide, iſt er ein Schöffel, Iſt er aber nit ein Schöffel, ſo ſoll er ſweren an den Heiligen, &c.

Item CCLVII. Von den niedern Gerichten, wahrheit zu ſagen:

Iſt daſs iemand zu Boten (i. zu Deputationen) *gezogen wird vor weltlichem Gerichte der nicht ein Schöffel iſt, wirt der eine wahrheit darum ſagen, der ſol ſweren zu den Heiligen &c. one die vor dem Rate alle jar ſwerent, die ſoll man frogen by irem eyde.*

Endlich ſo findet ſich auch dieſes in der an. 1653. M. Oct. *renovirten* Kleinen Raths-Ordn. c. 52. fol. 23.

Er ſpreche dann bey ſeinem Eyd, iſt er ein Schöffel, Iſt er aber nicht ein Schöffel, So ſoll er ſchweren zu GOtt, &c.

Gleichwie nun hieraus offenbar daſs ein ſolcher artickel allerdings vorhanden und in den *Fundamental* und GrundGeſetzen dieſer Stadt enthalten, welche leichtlich und ohn ſonderbare urſachen nicht zu endern oder abzuſchaffen ſeyn, Alſo iſt auch kein zweifel, daſs ein ſolcher nicht nur *de facto*, ſondern auch *de jure & cum effectu valoris* hat gemacht werden können. Es haben die lieben Alten damahls die Schöffen und dero ambt allhier zwar zuerſt eingeführt, allein ſie haben ſolchs nicht zu erſt erdacht, ſondern ſolches als ein beſonder *remedium adminiſtrandæ juſtitiæ* und der Bürgerſchafft deſto beſſeres recht v. Gerechtigkeit zu ſchaffen aus der vortrefflichen Regiments-Verfaſſung und *Capitularien* des *Caroli M.* hergenommen, (zwar hat man *veſtigia*, daſs auch ſchon unter der Römiſchen Monarchie in Franckreich die Schöppen in übung der Gerichte geweſen ſeyn, wie dann in den alten *Formulis forenſib. Lindebrogii Form. 88.* die *Charta Triſcabina referirt* wird, das iſt ein vor drey Schöffen uſsgerichtete Urthels-Brieff.) Dieſer hat uf dem tage den er an. 829. zu Worms gehalten gehabt, die Schöffenordnung, die an ſich ſelbſt bey den Francken, Sachſen, Alemanniern vnd gantz Teutſchland im uralten gebrauch damahls allbereit geweſen, uffs neue verbeſſert, gewiſſe *Viſitatores* beſtellt, denenſelben freye hand gelaſſen, die untüchtigen abzuſchaffen, und andere zu erwehlen, und in pflicht zu nehmen, die pflicht und Schöffeneyd hat er uff zwey ſtück eingerichtet, uf die wahrheit zu bezeugen und uff das recht und gerechtigkeit zu handhaben, So lauten die worte:

contra II.

Ut in omni Comitatu bi qui meliores & veraciores inveniri poſſunt eligantur à Miſſis noſtris ad inquiſitiones faciendas & rei veritatem dicendam, & ut adjutores Comitum ſint ad juſtitias faciendas.

Dieſe Satzung iſt auch einverleibt den *Legib. Longobardor. L. II. t. 40. c. 4.* Und iſt ferner merckwürdig, daſs dieſe Schöffen ſchon vor des *Caroli M.* Zeiten ohn cörperlichen eyd zeugnis zu geben zugelaſſen worden, wie ſolches aus des *Luitprandi R. Longob. L. II. LL. Longob. t. 28. c. 2.* erhellet: *Firment ipſi teſtes, per ſacramentum, excepto, ſi tales perſonæ fuerint, quibus Rex aut judex ſine ſacramento credere poſſit.* i. Die Zeugen ſollen ſolches mit cörperlichem eyd behaupten, ausgenommen wenn es ſolche perſonen ſeyn, denen der König oder der Richter ohn eyd glauben zuſtellen kan. Dieſes ſind die Schöffen, und werden deswegen auch *Homines Credentes* genennt, davon des Königs *Pipini, filii Caroli M. conſtitution* noch mehr liecht giebt, *Lib. II. LL. Longob. t. 53. c. 15.* und in *Capitular. Baluz. T. I.* da wird geordnet, daſs ein jede Obrigkeit in Stedten vnd uf dem Lande beſtellen ſoll und eydlich verpflichten beglaubte Leuthe, *faciat jurare ad DEI judicia homines credentes*, daſs ſie was an jedem ort vorleufft, die wahrheit darüber ſagen ſollen, und folgt hierauff deutlich dieſer unterſcheid unter gemeinen Zeugen, und dieſen Schöffen, ſo einmahl zur eröffnung der wahrheit vereydet ſeyn, von jenen ſagt der text: *Faciat jurare illos quilibet fuerint, Franci aut Longobardi*, von dieſen aber: *Si credentes homines fuerint, in manu Comitis ſui dextras dent.* i. wann es aber Schöf-

Digitized by Google

fen seynd, sollen sie dem Richter Handtreu geben, vnd also bey ihrem einmahl in *genere* gethanen Zeugeneyde gelassen werden.

Dergleichen ist auch durch gantz Teutschland von Kayser Fridrich I. *publicirt* worden, daß die Schöffen bey ihren eyden die sie denen Richtern einmahl geleistet, zu lassen: *Judex testimonium sub Imperii deponere tenetur fidelitate: postea Scabini hoc idem facient, negotium declarantes sub eadem fidelitate: cæteri verò ad judicium pertinentes sub suo deponant sacramento.* Wie solche *Constitution* dem Sächß. LandR. angehengt zu befinden *Lib. III. Art. 88. Goldast. Tom. 3. Constit. J.* und erläutert diese *praxin universalem* der *Glossator Sax.* mit diesen worten: „ Die Schöppen schweren „ dem Richter, nach ihrem besten Verstan„ de und wissenschafft recht zu finden. „ Und weil sie also zu der Banck geschwo„ ren haben, darumb wann sie darnach et„ was zeugen sollen, so thun sie dieselbe „ ihre aussage bey den eyden, welche sie „ dem Richter zuvor einst gethan haben. „ Desgleichen die *Glossa* des Weichbildes *ad Art. XI.* „ Die Schöppen dürffen zu dem „ Gezeugnis keinen höhern Eyd thun, „ denn sie Gott gethan haben und ihrem „ Herrn und der Banck. „ Dieses allgemeine recht vnd Gewohnheit durch Teutschland, Franckreich vnd Italien üblich, haben die Geehrtesten Vorfahren auch zu Strasburg bey *restabili*rung ihrer Freyen Regiments-Form *observirt* haben wollen, wer wollte nun sagen, dass dergleichen Sie nicht befugt gewesen, oder solch *Statut* zu recht von ihnen nicht eingeführt werden können? Es seind zwar etliche *Civilisten* und *Canonisten* die solches wollen behaupten, denen die Herren vormahlige *Consulenten* gefolgt werden haben, als *Cavalcan. de Testib. P. III. n. 44. Menoch. de Arbitrar. qu. 26. Didacus Sgroi à Messana in Luce Prælator. P. II. c. 5. pag. 132. Ruland. de Testib. exam. Lib. II. c. 11. 9.* vnd zwar aus doppelten Fundament, sowol, daß der eyd zur *essenz* und *subsistanz* des zeugnis gehörig, als auch weil es *juris divini* sey. welches letztere sie aus des Labans exempel *Genes. 31, 53.* erzwingen wollen. Es ist aber wol eine lächerliche Folgerey, Laban hat mit dem Jacob einen Bund gemacht, daß die nachkommen miteinander in beständigem vertrauen leben sollten, diesen Bund hat Jacob heschworen, und Laban hat zum zeugnis ein Steinern Denckmahl uffgerichtet, *Ergo* hat Jacob einen Zeugeneyd abgeschworen, *Ergo* ists Gottes unverenderlich Gebot. Ich will nicht sagen, wenn dem so were, so könnte weder der Richter noch der widerpart den eyd erlassen. Woraus auch zugleich der erst ungrund sich ereignet, denn was zu einer sachen *subsistanz* gehörig ist, das kan *salvâ subsistantiâ* von niemand *separirt* werden, gleichwie der Zeugeneyd vom part erlassen werden kan, wol aber *ad naturam & naturalia testimonii* gehört das *Jurament*, weil es *salvâ subsistantiâ testimonii à privato quoque* erlassen werden kan. Dannenhero auch andere bewährtere *Doctores* solches *assertum* mit seinem ungegründeten *principiis* nicht unbillich verwerffen, Insonderheit *Farinacius de Opposit. contra exam. test. Quæst. 74, 58.* Und ist in gantz Teutschland noch in übung, daß personen, nicht allein von hohem Stande, sondern auch andere, die sonsten *vitæ integritate conspicuæ*, das ist, wie die Schöffen in allhiesigen Stadtartickeln beschrieben werden, *Leuthe ersame und bescheidens Lebens*, mit dem Zeugeneyde verschonet werden, wie solche allgemeine Gewohnheit bezeugen *Ruland. de Test. exam. Lib. II. c. 11. n. 8. Gail. I. Obs. 101. & II. Obs. 59. Wehner. Obs. Pr. voc.* bey Glauben und Trauen, und mehr andere.

Allein es hat mit denen Schöffen weit andere Bewantnis, als mit andern hohen oder niederen Standes Personen, die auch ohne eyd pflegen zugelassen werden, und muß der *Status controversiæ* nicht *confundirt* noch geendert werden, denn man eigentlich nicht fragt: *Ob testi injurato sit credendum?* Ob ein zeugnis ohn eyd gültig sey? das ist freylich *regulariter* zu verneinen. Sondern man fragt: Ob der Schöffen Eyd, der einen *general* Zeugen-Eyd in sich enthält, gnugsam sey zum Zeugnis geben, oder ob jedesmahl ein Schöff den cörperlichen Eyd abzulegen schuldig? Daß das erste *juris communis* in Teutschland vnd benachbarten Reichen, und in gemeiner *praxi* ist oben dargethan, Inmassen ein Schöff in seinem Schöffen Eyde schwert: *Daß er wolle Gezüge sin und urkunde oder zeugnis geben, ümb die wahrheit ewick-*

Digitized by Google

ewicklich über alle die Dinge, die ſie emphabent und darzu ſie gezogen werden. Derowegen wenn ein Schöff gleich bey ſeinem Eyde gelaſſen wird, So iſt er dennoch *teſtis non injuratus*, ſondern er iſt einmahl zu allen Sachen und Zeugniſſen vereydet. Allermaßen auch von denen Geſchwornen Werckmeiſtern und andern *peritis artis ſuæ* nicht ein beſonder Eyd jedesmahl bey denen Beſichtigungen, augenſchein, und *relation*en erfordert wird, ſondern ſie werden bey dem Eyde den ſie einmahl *in genere* abgeſchworen gelaſſen. Alſo ſind die Schöffen Meiſter der Wahrheit, und iſt denſelben auch vermöge ihres einmahl zur Wahrheit geſchwornen Eydes zu glauben.

ad 3. & 4. Was die übrigen Scheingründe betrifft, leſſet ſichs aus obigem leichtlich erledigen, vnd mag wol ſeyn, daß exempel vorhanden, da die Schöffel den ZeugenEyd abgelegt, Es ſind aber dieſelben nicht allein nicht dargethan, als die zwey ſo in zweiffel gezogen worden, ſonſten aber keine, zumahlen daß *in judicio contradicto* ſie darzu *condemnirt* worden weren, denn ſonſten iſt kein zweifel, wenn Sie ſelbſten gutwillig den Eyd ablegen wollen, oder von parten es nicht *prætendirt* wird. Denn obwol die perſonen der Herren Schöffen in gewiſſen Stücken und euſſerlichen *qualiteten* ungleich, So iſt doch in obigen artickeln kein unterſcheid unter den perſonen der Schöffen gemacht, und auch ſolches *ad regulam prudentiæ civilis*, denn ſonſten ſo wol denen Schöffen unter ſich ſelbſt, als auch dem *Magiſtrat* der ſolche confirmirt, ein groß *præjudicium* es machen würde: Dahero es auch dem Richter keines weges zu recht zuſtehen wolle, ſolchen unterſcheid zwiſchen den perſonen zu machen.

Aus welchem allen dann zu ſchlieſſen, daſs das obige Erkanntnis von anno 1613. *ex fundamento erroneè ſuggeſto* hergefloſſen, und dasjenige *præſupponirt*, als obes nicht ſey, das doch wahrhafftig iſt. *Sententia porrò ad falſas allegationes lata eſt ipſo jure nulla*, Zaſius & alii quos allegat & ſequitur Coll. Arg. de re jud. n. 144.

Rat. Pro Deciſo de an. 1613. Hingegen und deſſen allen ungeachtet, ob ſchon ein *error* uff ſeiten der damahligen *Conſulenten* in ihrem Bedacht vorgangen, So iſt doch

das gemeine *Brocardicum* nicht unbekannt: *quod etiam error Jus faciat*, daß auch aus einem irrigen wahn ein recht entſtehen möge, dadurch man *obligirt* würde. Zumahlen wann einige *raiſon* und beſtändige *obſervanz* darzu kommt. Nun beziehet ſich erſtgemelter *Extract* von anno 1613. uff einige *obſervanz*, daraus dann zu *præſumiren* ſeyn möchte, daß ſchon vormahls dieſer artickel in *deſuetudinem* vnd Abgang kommen, daß entweder die Schöffen von ſelbſten durchgehends von ſolchem ihrem *jure quæſito* gewichen, oder durch *ſententze* darzu *obligirt* worden.

Es iſt auch leicht zu vermuthen, daß uf obbemeltes Erkentniſs von 1613. dergleichen *obſervanz* nachgehends wird ſeyn beobachtet worden. Worzu noch ferner kommt, daſs anno 1620. die Gr. Raths-Ordnung *reformirt*, und *tit.* von Verführung deſs Beweiſes *fol. 17. §. 13.* der Schöffen nicht gedacht, hingegen *in genere* und ohn unterſcheid dieſes geſetzet worden:

> *Es ſoll auch ein jeder Zeug ohn unterſcheid, ſofern er deſſen nicht gutwillig von den parteyen erlaſſen wird, den ZeugenEyd leiblich mit aufgehabenen Fingern ſchweren.*

Und obwol in vorhergehendem §. ein unterſchied der perſonen ſo *privilegirt* oder nicht ſeyn, gemacht, So wird doch jener ihre *prærogativ* nicht uf die Befreyung vom ZeugenEyde geſetzt, ſondern daſs ſie nur die Eydesleiſtung nicht zugleich mit den gemeinen Zeugen leiſten ſollten.

Wann nun ein ſolches, nehmlich daſs ſeithero nach obiger Erkantnis an. 1613. vnd der *Reformirten* Gr. R. Ord. *an.* 1620. in beſtendiger *obſervanz* were gehalten worden, *Rat. Decid. de præſenti & quæſtio.*

I. *Keine beſtändige obſervanz.*

Daſs die Herrn Schöffen jedesmahl zum cörperlichen Zeugen-Eyde *in contradictorio* auch wären angehalten worden, So wäre nicht unbillich darauff *reflexion* zu machen, und daſs auch ferner ohn unterſchied es alſo *obſervirt* werden ſollte, zu *decretiren*. Allein es will gleichwol keine beſtändige *obſervanz* befinden. Inmaſſen nicht allein nach der bemelten *reformation* der Gr. Raths-Ordn. der obbemelte alte Artikel, daſs die Schöffen bey ihren Schöffeneyde bey Zeugnisgebung zu laſſen, in der *anno 1653. renovirten* Kleinen Raths-Ordnung wie ob-

berührt, einverleibt, ſondern auch in *judicio contradictio obſervirt* worden, wie aus dem *Extract* beygefügt vom 10. *Apr.* 1683. zu erſehen, dergleichen *exempla* in fleiſſiger nachſuchung ſich ohn zweiffel mehr finden werden. In anſehung deſſen auch vermuthlich, daſs weil die *Procuratores* geſehen, daß uff das alte recht der Herren Schöffen dennoch geſprochen werden würde, Sie gutwillig in die Erlaſſung des cörperlichen eydes *conſentirt*, und nicht einmahl zum rechtlichen erkanntnis geſetzet.

II. *Keine expreſſe caſſation des alte artickels.* Ferner iſt wol zu *obſerviren*, daß in mehrgemelter *Reformation* der Gr. Raths-Ordnung der Schöffen *expreſſe* nicht gemeldet, vielweniger ihr altes recht und *privilegium caſſirt* worden, Wannenhero dieſelbe leichtlich und nach der regul einer rechtmäſſigen *interpretation*, dergeſtallt zu erklären were, daſs es bey berührter Gr. Raths Ordnung *de anno* 1620. allerdings ſein verbleiben hette *quoad regulam*, und daſs die Zeugen ohn unterſcheid den ZeugenEyd abzulegen ſchuldig, hingegen aber were der alte und *expreſſe* nicht abgeſchaffte, ſondern vielmehr nachgehends *an.* 1653. in der Neuen Kleinen Raths-Ordnung wieder von neuem *renovirte* Artickel von der Herren Schöffen *prærogativ* in Zeugniſsſachen, nochmahls in ſeinem unverænderten weſen zu laſſen, und in ſo weit das *anno* 1613. erfolgte Erkantnis zu *ſuſpendiren*, oder *ob allegatum errorem* zu *aboliren*. Eine *difficultet* aber ſcheint diſsfalls noch übrig zu ſeyn, Wann durch *appellationes* dergleichen Zeugen-Ausſage an höhere *Inſtanzen* in Zukunfft gedeyen ſollten, So were zu beſorgen, daſs der Herren Schöffen *Depoſitiones* als *injuratæ caſſirt* und verworffen werden dürffen, zu einigen nachtheil ſowol der partheyen, als hieſiger *Statuten*. Wann Euer Gnaden meine wenige Gedancken auch hierüber zu eröffnen gedult tragen wollen, So hette doch ohn maſsgebung dafür gehalten, daſs ſich deswegen kein beſonder *Præjudiz* zu beſorgen ſtünde,

1. Weil dergleichen *depoſitiones* nicht *à merè injuratis teſtibus* geſchehen, ſondern wie obbemelt, von *perſonis publicis ad teſtimonia ferenda expreſſè, generatim tamen*, durch ihren einmahl geleiſteten Eyd *obligatis*, Und weil 2. ſolches ein uralter und im Reich durchgehends gehaltener gebrauch iſt, auch 3. in der Königl. *Capitulation* wie die andern Ordnungen und *Statuta* von Königl. Maj. U. A. Herren *confirmirt* worden, Geſetzt auch 4. daſs wann bey vorfallenden *caſibus*, und uff *production* ſolchen artickels, dannoch nicht ſollte vom *judice ſuperiori reflectirt* werden, So würde doch dem heutigen *ſtylo* nach, die *depoſition* nicht gentzlich *caſſirt* und verworffen, ſondern es würde erkannt werden, daſs die Schöffen ihre ausſage nochmahls mit dem gewöhnlichen ZeugenEyde beſtercken ſollten, *H. Piſtor. P. I. qu. 43. & alii.*

Dieſem allen nach wird dann zu Euer Gnaden *deliberation* und *deciſion* geſtellt, Ob dieſelbe es lediglich bey dem *anno* 1613. ergangenen Erkantnis laſſen, und den alten Artickel wegen der Herren Schöffen *privilegii aboliren*, oder denſelben dergeſtalt *confirmiren* und die Gr. Raths Ordnung dahin *declariren* wollen, daſs es bey derſelben *quoad regulam* und was insgemein die Zeugen betrifft, ohn unterſcheid ſein Verbleiben hette, hingegen der alte Artickel wegen der Schöffen Zeugnis, dadurch keins weges uffgehoben zu verſtehen ſey, Uff welchen letztern fall dann auch noch dieſe erleuterung vielleicht mit anzufügen ſeyn mögt, Daſs zwar kein unterſcheid der perſonen unter denen Herren Schöffen vom *Judice* zu machen, Jedennoch demſelben in *cauſis gravioribus* und ſchweren fällen, als *criminal-* und dergleichen ſachen, die Schöffen mit einem cörperlichen Eyde zu belegen, nach befindung unbenommen ſeyn ſollte, oder ob noch ein ander *expediens* vnd ein mittelweg zu erfinden ſey. Welches aber alles ohn unziemende maſsgebung, zu Euer Gnaden Hochvernünfftiger entſchlieſſung überlaſſen wird, &c.

Digitized by Google

SCHE.

SCHEFFEL, Scaphula, ſemimodius. Goldaſt. p. 210.

SCHEFFTE. Vid. *Schafft.*

SCHEIDEN, Vid. *Sceiden.*

Scheiden und *Sprechen*, differunt in foro Germ. *Sprechen* eſt pronunciare quoad proceſſum: *Scheiden* quoad merita, Ludovici Imp. ſententia inter Rupertos Sen. & Jun. Comites Palat. Rheni, an. 1345.

Schedunga, disjunctio. Notk. Pſ. IV. 3. *Diapſalma heizzet disjunctio vocum, ſchedunga ſtimmon.*

Schidunge unſer Frawen, Migratio ſeu Aſſumtio B. Mariæ, Diplom. Ludovici Imp. 1345. V. ſupra *Frauentag.*

SCHEITEL, & *Schedel* differunt: antica & poſtica. Notk. Pſ. LXVIII. 22.

SCHELLEN, confricare, *zerreuben*, Tatian. c. 68. 1. vide *Scal.*

SCHELM, contagium. Art. Argent. Vett. §. 47. Si inter hos boves aliquis ſenio vel aliquo alio modo, præter morbum contagii, *ane den ſiechtagen des Schelmen.* Gesner. Hiſt. anim. quadrup. L. I. pag. 44.

Schelmen, cadaver. Chron. Königshov. c. 1. §. 14. c. 2, 41. c. 3, 32, 33. Vid. Not. ad Notk. Pſal. I. 1. ubi è Pſalterio MSC. Teutonico verba Pſ. I. 1. referuntur. *In dem ſeſſel der ſchelmen niit ſaz:* in cathedra peſtilentiæ non ſtetit.

SCHERFF, nummulus, decem conſtituunt cruciatum, i. *Kreuzer.* Matthes. Bergpoſt. pag. 811.

SCHERN, vett. Friſiis Fimus, Anglo-Sax. *Scern.* Franc. Jun. in Willer. p. 220.

SCHERTZEN. *Junge beumlein die man zu phälen braucht*, Lib. MS. Sponheim. *So mögen ſie dann kommen und Holz und Schertzen reffen und hauen.*

SCHIDUNGE, Vid. *Scheiden.*

SCHIELEN, Notk. Pſal. XX. 12. *Ullanda ſie uſen dib ſchielten*, cum ſuper te oblique reſpicerent. Vox hodienum uſitata.

[SCHIERE, mox, cito. Rhythm. de S. Ann. ℣. 157. *Daz her vieli ſchiere gerach:* ut ille cito vindicaret. Verſ. 555. *Schiere ilt er*, bald eilete er. *Solchs wart gethan viel ſchiere.* Heldb. P. 2. p. 105. a. i. e. *gar balde.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

SCHIEZIN, Vid. *Scirme.*

SCHILLET, inſonuit. Notk. Pſ. XXVIII. 3. *Sin ſtimma ſchillet uber die wazzer.* Ejus vox inſonuit ſuper aquas. Vide *Scall.*

SCHILT, *Heerſchilt*, Clypeus militaris, cui typus impreſſus cum certo metallorum, colorum vellerumque numero, olim perſonæ datus, non familiæ & hæredibus, usque ad profectiones militares in Terram Sanctam, obſervante Chiffletio in Lilio Franc. c. 6. 7. Conf. inf. *Wappen.*

[*Scilt unte uueri*, ſcutum & clypeum. Gloſſ. Monſ. p. 338.

Scilti, tegumenta. p. 361.]

Scilt vaſte, berte fine ringe. Fragm. de Bello Hiſp. ℣. 2527. *rant, buchelen*, ℣. 2747. Rhythm. de S. Annon. ℣. 422.

SCHI.

Ein Einſchiltiger Ritter. Chron. Königsh. c. 3, 202. c. 4, 78. Miles.

Scilpor, armiger, ſerviens. Paul. Warnefr. de Geſt. Longob. II. 28. *qui Regis Schilpor. h. e. armiger & collectaneus erat.* Compoſitum ex *Schilt*, & *baren*, ferre. Otto Friſing. II. de Frid. I. c. 18. Scutiferum etiam Stratorem vocat, eique tribuit clypeum, gladium & parvam ſecurim, quæ ſellæ alligatæ. conf. ſupra *Bara.*

Schilburtig, qui deſcendit ab armigero, opponitur mercatori & opifici. Sande ad Conſuet. Feud. Prælim. c. 3, 10.

Scutum Gallicum virum protegere non potuit, Polyb. Lib. II. c. 30. p. 164. Vid. omninò Cluver. Antiq. Germ.

Schilt nidern per Vaſallagium. J. Feud. Alem. c. 89. 96.

Was einer im ſchilde fürt, cujus factionis ſit, id in prœlio dignoſci per clypeum ſolitum. Vid. *Gwerf.* & Symbol. Apoſtolic. Otfridi & Notkeri.

SCHIMPF, Ludus. Chron. Königsh. c. 1, 105. Vid. infr. *Wappen.*

SCHINDER, latrunculi. Chron. Königsh. p. 911. ſq.

Schinderling, Moneta Bavarica. Aventin. L. VIII. an. 1453. *Schottel.* p. 372.

Schinbot. v. *Bot.*

SCHIRMIN. Vid. *Scirme.*

SCHLACHT, genus. Art. Argent. Vett. §. VI. *den ſol du kein ſiner burger umbe keiner ſlachte ſache oder klage irren:* nullus civium per cujuscunque generis querimoniam impedire debet. Charta Wiſſenburg. an. 1357. *Ana allerſchlachte geuerde.* Vid. *Slabta.*

SCHLEKMELVN, Stainhow. f. 92. b. *von Schlekmelin ſol ſich ain erbare fraw ziehen.* Id. f. 30. *kurtzweil, ſchlekmelin.*

SCHMIRBEN,

Verſchmirben die küſcheit mit böſen kunſten, Stainh. f. 41.

SCHMOLLEN. Stainhöw. f. 48. *wer wolt das lieplich angeſicht, ir gefällig ſchmollen bezaichnen?* V. *Smielen.*

SCHMVRREN. hod. *Schmörchen*, perire.

Verſchmorren in elend und hunger, Stainh. f. 110. b. & f. 34. b.

SCHNAPHAN, Latrunculus Romanis: cum quo non eſt juſtum bellum. Gallis *Loup de bois*, à rapacitate & latibulis. Itaque Alamannicum videri poſſit à Gallo nomen inditum h. e. à vigilantia. ſed magis eſt *von abſchnappen des feuerbahns:* ut *Schnaphan* ſit is, *der profeſſion macht und ſeine nahrung ſucht mit abſchnappen des hahns*, quemadmodum ſimiliter dicimus: *ſich aus dem ſtegreiff nehren*, i. e. latrocinando victum quærere, de equite: *Schnaphan*, magis de pedite.

Schnaphan eſt etiam monetæ genus Bononienſis, *Juliers*, quorum octo uncialem. An fortè inde, quod id genus hominum primùm hoc monetæ genus à mercatoribus Italis in confinibus Germaniæ raptum in uſum introduxerint?

Vargi,

Digitized by Google

SCHN.

Vargi, Arvernis. Boxhorn. Orig. Gall. p. 21.

Bagaudæ priſcis Gallis. Vid. Du Freſne Gloſſ. & ſupra *Bag.*

Ruptarii. Vid. Du Fresne Gloſſar. voc. *Rumpere.*

Keiſerſp. Broslam. fol. 12. *du darffſt dich nit förchten vor den Schnaphenen uff der gaſſen, die das har büffen, ſy thunt dir keinen ſchaden, man leſt ſie nicht darzu.* Vid. *Rütter.*

SCHNATTEN, Livor. *Von ſeinen ſchnatten ſind wir gebeilet*, cujus livore ſanati ſumus. Eſ. LIII. Keiſerſp. fol. 64.

SCHNEUDE, rugiens. Pſal. XXII. 14. *als der ſchneudè grimme lewe*, ut leo rugiens & rapiens.

SCHÖFFEN, Vid. *Scheffen.*

DER SCHON NONETAG, Dies Aſcenſionis Dominicæ. Kalend Vet. MS. Vid. *Dag.*

SCHOPPEN, *Scopoza*, genus menſuræ tritici, Guillim. Habſpurg. Lib. VI. pag. 256. Dn. Datt. de P. P. pag. 351. 353.

SCHOSS, Sagitta. Art. Vett. Argent. §. 49. Pſ. XC. 6. *Fligend Schoſs.* Notk. Pſ. LIV. 22. *Geſcoz.* hodie *Geſchoſs.*

SCHOW, *Schorn*, Caminus. Fr. Junius in Willer. pag. 221.

SCHRAIAT, Jus Auguſtan. Tit. de carnifice: — *Swem die Schraiat ertailt wirt oder durch die zen brennen oder diu orn abſniden oder die zungen uſſniden, oder hende abslaben oder augen uſſſtechen*, &c. Item Tit. umb valſch. *Sol man über in richten mit der Schraiat und durch die Zen brennen.* Item: *an der Schraiat ſchlahen und durch die zen brennen.*

SCHRANNEN, Scholæ. Morhof. de Ling. Germ. II. 8. pag. 403. Vid. infra *Scrannon.*

SCHREMMEN, ordinare. Joh. Keiſersp. fol. 65. b. *Gott hat uns geſchrempt und geordinet zu ewiger ſelikeit.*

SCHRULL, Span. Chron. Sax. Vet. fol. 940. b.

SCHUB, *ſchieben*, exhibere, denunciare generatim: Speciatim verò denunciare *crimen* contra reum. Conſtit. Maximil. Imp. de abrogando more des beſibnens in Limburg, an. 1498. Gold. RSatz. P. II. p. 179. *dáſs uff waren ſchueb, gichtichen mund oder Leumuth und ihr ſelbſt bekentnis richten &c.* Deinde in civilibus cauſis denunciare litem. Jus Auguſtan. MS. tit. von dem Lantraube. Swer den andern uff der Strauzz beraubet, wirt der an der hant getat begriffen, kumpt er gebunden und geuangen fur, ſo bedarff man kainen andern gezwges, wann des *Schubes* damit er in beraubet hat, und ſol man denn uber in richten mit blutiger hant. Swer den *Schub* gehaben mag damit man in beraubet hat, daz ſi lange oder kurtz geſtanden, das ſol als gut kraft haben als ob man in an der hant getat begriffen het. Swer den andern beraubet uf ſinem gut in dörffern oder uf dem walde, wirt der daran begriffen daz er es aun des gerichtsboten hat getan, uber den bedarff man kaines gezwges mer, wann des *Schubes*, und als der *geſchoben* wirt, ſo ſol man richten mit blutiger hant. Tit.

SCHU.

von Diuphait. Swer dem andern ſtilt ſin gut tages oder nachtes ſwelherhant das iſt, wirt er daran begriffen der bedarf kaines gezwges mer, wann des *Schubes* und ſol auch uf dem *Schube* bereden daz er imz verſtolen hab alſo daz ez türrer ſy denn ſechtzig pfennig ſol man uber in richten aun *blutig hant.* Item de effractoribus: uf die mag man wol *ſchieben* daz zerbrochen Schlozz oder die valſchen Schluzzel oder was in dem chelr oder in dem gaden iſt. Item de re furtiva inventa apud tertium: & quid ſit das geſtolene anvahen, vervahen, widervahen: Swa ain man ſin diupiges oder ſin raubiges vih vindet, es ſi ros oder rint oder ander vih das ſol er *anvahen* mit des richters boten. Mag er des richters boten nicht gehaben ſo ſol er es ſelb anvahen untz an den richter, und ſol man das vih antwurten in des richters gewalt und ſol es fur gerichte furen und ſol es *vervahen* als recht iſt. Dem recht iſt alſo: daz er im griffen ſol an das zeſin ore und ſol ze den Hailgen bereden daz es im diuplich verſtolen ſy oder geraubet. Darnach ſol er es *ſchieben* hintz dem in des gewalt er es funden hat. Der ſol es denn auch widervahen mit gelerten (i. e. ſolennibus) worten. diu wort ſprechent alſo: Ich widervah das ros oder &c. und tun es dahin dannan es mir komen iſt ob ich mak. Mag ich des nit getun ſo tun ich darum daz mir die burger erteilent. So ertailen die burger alſo: Stat der *Schub* ze gagen ſo ſol er es ſchieben hintz dem auch mit gelerten worten, als davor geſchriben ſtat. Und iſt das ſin ſchub nit da ze gagen iſt, und vermizzet er ſich ains Schubes ſo ſol man im wol tag geben, XIV. tag, das iſt recht. &c. Iſt aber daz ſin Schup iſt geſezzen in des richters gerichte, ſo ſol im der richter ſinen ſchub twingen. &c. Nennet er ainen Schup der in ainem andern gerichte ſizzet, und den im der richter nit geroten mag, den ſol er ſtellen ob er mag. Mak aber er dez nit getun ſo ſol er dem clager ſinen ſchaden abthun und dem richter buzzen nach gnaden.

Ex his apparet, Vocabulum *Schub* modò perſonam, cui lis denunciatur, denotare, modò rem ipſam furtivam evictam, veluti: *daz man den Schub ſchetzen ſol, was das gut wert ſi*, in ſqq. art. conf. Wehner.

[Conf. Scherz. Not. ad Jus Prov. p. 28.]

SCHUCHBUZE. Art. vett. Argent. §. 47. Boves ad aratrum Epiſcopi pertinentes non debet cauſidicus in alium uſum applicare niſi forte ad colendam ſuam *Schuchbuſſe, ze ernen* (ad metendam) *ſine Schuchbuze.* Locus, ager, nomen hodieque obtinens. *Jus buſcæ* eſt quod certis regiæ domus Officialibus datum, Droit de Buſche, *Du Fresne Gloſſar.*

Boscus, ſylva, foreſtum, Buſch, Buſchholz. Boſcalia jugera, conjunguntur ſylvis, paſcuis. Idem in voc. *Boſc.* conf. ſupra *Buſch.*

SCHUFT, vid. *Scheffen.*

SCHULD, fall, caſus. *Ob es zu ſolchen ſchulden queme,*

Digitized by Google

queme, das der N. alſo ſtarbe das er &c. In Diplomatibus Caroli IV. paſſim.

Bene mereri. Otfrid. V. 20, 141.

Ir eigent iz giſculdit,
uuillon min irfullit.

Vos bene meriti eſtis,
voluntatem meam impleſtis.

Benſculden, gratis, ſine cauſa, immeritò. Notk. Pſam. XXXIV. 7. *Uuanda ſie benſculden mir geburgen dia ferlorniſſida iro ſtriches:* quoniam gratis abſconderunt mihi interitum laquei ſui [Fortaſſe legendum *beunſculden.*]

Schuldaben, Scultetus, Lombardis. Paul. Diac. de geſt. eorum: *Rectorem provinciæ, Schuldaben ab iis lingua propria dici: qui eſt Schulteiz Germanorum.*

Unſchulde tun, juramento ſe purgare. Jus Argent. c. 135. §. 1. defenſio in Jure Feud. dicitur. conf. inf. *Scula.*

SCHULZ, *Schultheiſs.* v. *Amtman* in AM-

SCHUPFEN, mulctare.

BACHT, & infra *Sculd.*

Jus Argent. 1270. §. 33. *Swer ouch unrehte miſſet den uuin. den ſol man ſchupfen und der wirt des der win iſt der git ein pfund.*

Schupflehn, non-transmiſſibile feudum. V. Comm. ad J. F. Alem.

SCHUREN, *Schirmen*, defendere. Albert. II. de P.P. & Auſtregis. inde *Scheur*, horreum, vid. *Sciura.*

Schürtag, dies cinerum, caput Jejunii, dies abſolutionis. Konigshov. Chron. c. 4, 60. Vid. Du Fresne Gloſſar. voc. *Dies Cinerum.*

SCHURFFEN, excudere. Notk. Pſ. XXVIII. fin. *Virgilius Chad;*

Ignemque excudit Achates.
Daz fiur ſchurfta ſteinunch.

Wola chad er den ſchurfenden Stein, der ſinen namen habeta. Recte dicit excudentem lapidem, qui nomen proprium habebat.

SCHÜTZEN, Konigshov. Chron. c. 2. 198. & c. 4, 52. & pag. 914. Sagittarii, pedites imprimis, ſed & equites.

SCHWEIG, grex. Ding Rotul zu Leimersheim: *Ein jeglich Abtiſſin zu S. St. mag auch ein Schweig mit Schaffen han zu Leimersheim, ob ſie will.*

Geiler. Irr. Schaf: *Nit uuollent uch forchten ir kleine Schweig, wenn es hat gefallen meinem Vater uch zu geben das Reych.*

[*Sunt certa prædia, quæ maxima ex parte uſum paſtionis præbent, & apud nos* (in Bavaria) *DIE SCHWAICHEN oder SCHWEIGEN* vocantur. Manz. Comment. ad Inſt. L. II. T. 3. de Servitut. §. 2. n. 20. ſq. Vicus quondam exiguus proxime Ulmam ſitus fuit, qui *Schwaighofen* dicebatur, eandem forſan ob cauſam, quum prædium fortaſſe primum fuerit, quod uſum paſtionis præbuit, eſt enim locus paſcuis perquam accommodus.

Biblia antiqua Germ. Gen. XIII. *Loth dem warend herd der ſchaf, und ſchwaigen und tabernackel.*

Reineſ. Vocab. MSC. Theot. qui h. l. pèr *Schwaigen* boves intelligit.]

SCIARI, vid. *Giſc.*

SCIERI, lucidum. Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Limpidus, clarus, nobis Sheere & Shire, unde aqua ejusmodi, nobis Sheer vel Shire water. Hinc oppidi & caſtri apud Dorſetenſes noſtros, Shirborne dicti, nominis origo: quod ſcilicet ad fontem limpidum ſitum ſit. Cambden.*

SCIMO, Otfrid. II. 12, 185.

Bi thiu thaz ſiner ſcimo
ni meldon dati ſino.

Propterea qnod ſplendore ejus
non aperiant facta ſua.

Splendor, ſcimo: nos Shyne: Lipſ. Gl. ubi Somnerus: *Angli ſimiliter; voce ortâ à Sax. ſciman, ſplendere, fulgere.*

SCIN, ſplendor, indicium, exemplum. Otfr. IV. 1, 91.

Thar wir analagun,
job hartes ſcin wagun.

Quibus (peccatis) decumbebamus,
& durum exemplum dabamus.

[*Hartes ſcin*, videtur idem eſſe ac *hartes ci in*, valde ad illa, inde verto: Ac valde ad illa nos movebamus. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem I. 18, 55.

Harto wegen wir es ſcin.

Valde apparet iſtud (adhuc.)

[In Cod. Vindob. legitur:

Harto wegen wir es cin.

Arbitror autem *cin* eſſe idem ac *zin*, quod extat ap. Otfrid. I. 4, 159. c. 7, 42. & quia *wegen* ire denotat, verſum ſic reddo:

Duriter imus ad illas.

Scherz. Not. ad h. l.]

Id. II. 6, 63. [Quum h. l. eadem verba recurrant, Scherz. in Not. eandem obſervationem repetit atque ulterius confirmat.]

Otfrid. emend. IV. 31, 66. [Verba hujus loci hæc ſunt:

So ſib ofto ſcin uuag.

Quotieſcunque id contigerit.

Ubi Cod. Vindob. *So ſo ib*, legit. Scherzius igitur locum ita vertit:

Quamvis ſæpe ad illa me movebam.]

Id. V. 15, 71.

In thiu dua harto filu ſcin
uuio liob huldi mino ſin.

In hoc dabis validiſſimum indicium
quam carus amor meus ſit.

Notk. Pſalm. LXXIII. 2. 3. *Dar du ſelbo lichamhafto ſcine. ℣. 3. Wela ubeli der fient ſceinda an dien, die iu er* (diu er) *beilig uuaren:* quanta maligna operatus eſt inimicus in Sanctis tuis.

[*So iz biuto ſcinit*, ſecundum diem hanc. Gloſſ. Monſ. p. 397. Sicut & hodie. p. 328.

Plecchazit, vel *ſcinit*: rutilat. p. 411.

Scinanten, radiantibus. p. 407.

Scinit, cadet. p. 370.]

Digitized by Google

SCI.

Scindeta. Otfrid. IV. 2, 16.

Ther uuillo deta iz filu ſcin.

Voluntas (benevolentia) faciebat id multo manifeſtum.

UUard filu ſcin. Otfrid. ad Ludov. ℣. 78. manifeſtum fuit factum, in magnum exemplum evaſit.

Scheindoſt, manifeſtaſti. Notk. Pſal. XXIV. 6. *Du ſie ieo ſcheindoſt*, tu eas ſemper manifeſtaſti. Pſal. XXXII. 13. *er in gnada ſceinda.* Pſal. LIV. 16. *Dar ſceinent ſie iro argi.*

Gnade ſcheinen, gratiam facere. Notk. Pſalm. CII. 6. *Druhtin iſt der genada ſcheinet:* faciens miſericordias Dominus.

Ze ſcheyne, [n. ed. p. 35. *ze skeinene.*] ad comparendum. Willeram. p. 80.

Schin worden, comprobatum per exempla. Jus Feud. Alem. fi. p. 219.

Er giſcein thaz, manifeſtavit hoc. Otfrid. I. 20, 65.

Ward ſcin an aime, exemplo erat. Konigshov. Chron. c. 2, 10.

Scinaz, manifeſtum. Otfr. III. 20, 24.

Thaz uuurtun imo thuruh thaz
Gotes uuerk io ſcinaz.

Ut fieret ei per hoc
opus DEI manifeſtum.

Notk. Pſalm. CII. 7. *Daz ſie darſcinin*, ut proderentur. ℣. 8. *Trubten iſt kenadig unde ſcheinare genadon.* Miſericors & miſerator Dominus. ℣. 11. *Alſo darana ſchinet*, ut in eo apparet. Rhythm. de S. Annon. ℣. 263.

Son der engil vane himele geſcheit: lege *giſchint.* Sicut id angelus de cœlo revelavit.

[*Scinhaft*, ita legendum apud Otfrid. Præf. ad Ludov. ℣. 129. pro *ſin hafft* ê Cod. Vindob. obſervat Scherz. in not. notat autem *manifeſtum.*]

Magad ſcinenta, Virgo illuſtris, S. Maria. Otfr. I. 5, 42.

[*Schein werden.* i. e. *widerfahren.* Heldenb. P. II. p. 188. *a. Viel kummers iſt ſchein worden.* P. I. p. 55. *b. Da ward ihr hulfe ſchein.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Schinbotten. Jus Alem. hodie *Ehrenboten:* nuncii honoratiores, Legati.

Schinbaratun, illuſtrare, Notk. Pſalm. XVIII. 6. *Sina Eccleſiam (brut) teta er ſchinbara.* Eccleſiam ſuam fecit illuſtrem.

Vid. *Skin.*

SCINHIT *thin*, parcit tibi. Otfrid. V. 2. ult.

[SCHINCHUN, baſes. Gloſſ. Monſ. pag. 398.

Scinchun, tibiæ. p. 343. tibias. p. 352.

SCINTALUN, laterculis. p. 384. hodie *ſchindeln.*]

SCIORO, *ſchier*, commodè. Otfrid. IV. 2, 43.

Quad: man ſia mobti ſcioro
Firkoufen filu diuro.

SCI.

Dixit: potuiſſet illud commodè vendi multò carius.

Id. I. 21. antepen. de Jeſu:

Uuabs er filu zioro
in uuizin uuola skioro.

Creſcebat is multum decore, in intelligentia admodum commode.

Id. IV. 15, 95.

Gidroſtu ih iuih ſcioro,
mit freuuidu ala zioro.

Conſolabor vos commode (propediem) cum gaudiis perdecoris.

c. 19, 90.

Bizeinta thaz ſin uuirdi
zi ni uuibti ſcioro uuurdi.

Poteſtabatur, quod ſua dignitas ad nihilum fere redigeretur.

[Scherz. in Not. h. l. ita vertit:

Deſignavit quod ipſius dignitas in nihilum mox redigeretur.

Idem Scherzius vocem *ſcioro* alibi quoque *mox* ſignificare docet, ſcil. apud Otfrid. IV. 4, 57. de populo qui in adventu Chriſti in Jeruſalem:

Thagtun ſie imo ſcioro,
then uueg thar filu zioro.

Tegebant ipſi mox (cito) viam valde decore.

Item. II. 11, 65. Vide Scherz. Not. ad Otfr. p. 241.]

Conf. Id. Otfr. ad Ludov. Regem ℣. 11. 16. 37.

Gloſſ. Alam. *Filoſcire*, præclarus.

Anglo-Sax. *Scir win*, limpidum vinum. Gl. & Pſalm. LXXIV. 7. Sed id pertinet ad *Scieri*, ſupra; ſic & ſeqq.

Goth. *gaskeirit*, interpretatum, elucidatum. Marc. V. 41.

Hodiernum *Scheuren*, purum reddere, Fr. Junio idem cum zioro, *ad Willeram. pag.* 15. ubi *Smithe ſciretbe* eſt monile. Vid. *Scieri*, & *Zir, Zioro.* Atque eſſe diverſa vocabula patet ex Otfrid. I. 4, 37. ſq.

Ingiang er tho skioro,
goldo garo zioro.

Ingreſſus fuit ſplendidè auro præparato ornatus.

Id. ad Ludov. ℣. 39, 40. paſſim.

Inskiere thie beriſtraza, commodam, rectam facite viam regiam. Otfr. I. 23, 43.

[SCIOZANTO, jactando. Gloſſ. Monſ. pag. 357.

SCIPARES, vel *araberes*, polymetarii. pag. 321.

Scipbotemo, polymito. p. 339.

Scipothiu gotaveppi, ſcutulata. p. 340.

SCIPUM, ſphærulas. p. 321.

Scipun, globum. p. 383.]

SCIRME, defendat. Otfr. V. 3, 25.

Thaz ſcirme mih in bruſtin.
Hoc protegat me in pectore.

c. 23,

Digitized by Google

SCI.

c. 23, 21.

Biſcirmi uns Drubtin guato
theroſelbun arabeito.
Lichamon iob ſela.
Tuere nobis Domine bone
(ab) illis laboribus (miſeriis peccatorum)
Corpus atque animam.

[*Zi ſcirmun*, pro muro. Gloſſ. Monſ. p. 326. Notk. Pſ. XXVI. 3. *In ſelben dien freiſon ſcirmet er mih:* in ipſo illo periculo protegit me. ℣. 4. *Unde ih ſcerm habe fon finemo heiligun hus;* & protegar à templo ſancto ejus. ℣. 5. *Sied er mih hier ſcirmda, mer aber dar;* poſtquam me hic protexit, magis autem ibi. *Er ſcirmda mih*, protexit me. *An imo haben uuir ſcerm:* in ipſo habemus protectionem.]

Schirmin, pugnare defenſivè, *Schiezin*, offenſivè, de S. Annone §. 9.

Ninus leirti ſini man, &c.
Ninus docebat ſuos homines, &c.
Schiezin unti ſchirmin.
Offendere & defendere.

v. Fr. Jun. ad Willer. p. 25. ubi etiam *beſcrimen* legit.

Conf. ſupra *Scerm.*

[SCIRPI, teſta. Gloſſ. Monſ. p. 334. hodie *Scherbe.*]

SCIT. Otfr. ad Ludov. ℣. 175. Vid. *Cit, Zit.*

SCIUHEN, expaveſcere, *ſcheuen.* Otfr. I. 4, 52.

Ther engil imo zuaſprach,
tho er nan ſciuhen giſah.
Angelus ipſum (Zachariam) alloquutus,
quum ipſum expaveſcere videret.

Notk. Pſ. LXVIII. 25. *Ne laz ſie indrimen ſo ſie in ſciehte ſin.* Conf. *Skien.*

SCIUMO, citò. Gl. Lipſ. Somnerus: *Nobis to skime, eod. ſenſu: E. G. to skime over any thing, id eſt; expeditè tranſire, vel tranſilire.*

SCIURA, horreum. Otfr. II. 14, 216.

Thaz fruma thie gibura
fuaren in thia ſciura.
Ut fructus agricolæ
ducant in horreum.

Scitra, Kapitul. de villis. An. 800. §. 19. V. ſupra *Schiiren.*

[SCLEIZANTEN, vellicantem. Gloſſ. Monſ. p. 333.

SCLEVUETUN, extabuerunt. p. 338.]

SCLOT, Sera. Gl. Lipſ. Somnerus: *Sax. SCYTTELS.*

[*Ulimi leod, odo* SCOFLEOD, plebejos Pſalmos, cantica ruſtica, & inepta. Gloſſ. Monſ. p. 402. *Scoſleod* hodie *Schæfferlied.*]

SCOLE, Vid. *Scuala.*

SCOLLEN pro *ſollen.*

[*Ezan ſcoll*, guſtaturos. Gl. Monſ. p. 366. *Vuerfan ſcol*, miſſurus. p. 370.

SCO.

Durub merungaueri damne iz ſcolti, propter ampliorem cautelam. p. 402.]

Selbſcol, debitor principalis. Jus Auguſtan. paſſim.

SCOLLIKEIT *des gemüts*, imbecillitas mentis. *Geiler. Irr. Schaf.*

Scolo thes libes, vitæ reus. Otfrid. IV. 22, 14. Pilatus de Chriſto:

Ni bin ih oub thes uuiſi
ob er thes libes ſcolo ſi.
Nec ſum quoque hujus certus
an vitæ reus ſit.

Vide *Scal.*

SCONO, pulcher. hodie *ſchön.* Otfrid. I. 11, 83.

Scono 'nan inſuebita,
inti b'iru'nan gilegita.
Pulchre ipſum (Jeſulum Maria) agitabat,
& juxta ſeipſum ponebat.

de animo. V. ult. 117.

Ullas er eino ſcono
in liutin unbono.
Erat hic (Noachus) ſolus pulcher
inter homines æſtimatus.

[Id. V. 23, 124. ſq. de Martyribus:

Thaz thar in ana uuani
iſt harto manag ſconi.
Job offono thaz iro muat,
thaz thar iſt harto manag guat.
Tho ſie hiar thaz biuuurbun,
bi thia ſelbun ſcon irſturbun.

Quod ibi (in cœlo) iis ſine dubio
eſt valde varia pulchritudo. (amœnitas.)
Atque apertus eorum animus,
quod ibi eſt valde varium bonum.
Cum illi hic id promeruerunt,
propter id ipſum præclare mortui.

Duos ultimos verſus Scherzius in Notis ita vertit:

Cum hic hoc egerunt
(ut) propter illam (cœli) pulchritudinem morerentur.

V. 6, 60. *Scono* Schilterus vertit *jam*: hodie dicimus *ſchon.*

Thaz herza Judeono
giloubit Chriſtus ſcono.
Cor Judæorum
credit in Chriſtum jam.

Scherzius vero in Notis.

(Ut) cor Judæorum
credat in Chriſtum pulchre.

II. 6, 38.

Quad: thanne uuurtin in danin
thiu ougun iro ſconin.
Dixit: inde eis apertos fore
oculos ſuæ pulchritudinis.

Oculos ipſorum pulchros. Scherz. in Not.

Sconi, ſpecies. Gloſſ. Monſ. p. 392. ſpecie. pag. 357. nitor. p. 392.

Sconi ſmelzes, ſpecies electri. p. 339.

Mit ſcuonin, cum decore. Iſidor. c. 5. §. 7. Proprie pulchritudine, Germani nunc *die ſchöne* ſive *ſchönheit* dicunt. Palthen. Not. ad h. l. pag. 410.]

SCORDISCOS Germanos fuiſſe, Vorpurg. T. I. p. 46.

[SCORRETUN, naſcebantur. Gloſſ. Monſ. p. 322.]

SCOTI, HYBERNI.

Beda L. I. Hiſt. Eccleſ. Gent. Anglor. cap. 1. *Contigit gentem Pictorum de Scbythia, ut perbibent, longis navibus non multis Oceanum ingreſſam, circumagente flatu ventorum extra fines omnes Britanniæ, Hiberniam perveniſſe, ejusque Septentrionales oras intraſſe; atque inventâ ibi gente Scotorum, ſibi quoque in partibus illius ſedes petiſſe, nec impetrare potuiſſe. Eſt autem Hibernia inſula omnium poſt Britanniam maxima. — Itaque petentes Britanniam Picti, habitare per Septemtrionales inſulæ partes cœperunt. Nam Auſtrina Britones occupaverant. Cumque uxores Picti non habentes, peterent à Scotis, eâ ſolum conditione dare conſenſerunt, ut ubi res veniret in dubium, magis de fœminea regum proſapia, quam de maſculina regem ſibi eligerent: quod usque hodie apud Pictos conſtat eſſe ſervatum. Procedente autem tempore, Britannia poſt Britones & Pictos, tertiam Scotorum nationem in Pictorum parte recepit. Qui duce Reuda de Hibernia progreſſi, vel amicitia vel ferro ſibimet inter eos ſedes, quas hactenus habent, vindicarunt. A quo videlicet Duce usque hodie DALREUDINI vocantur: Nam lingua eorum DAAL (thail) partem ſignificat. Hibernia autem & latitudine ſui ſtatus & ſalubritate ac ſerenitate aërum multum Britanniæ præſtat, ita ut raro ibi nix plus quàm triduana remaneat: nemo propter hyemem aut fœna ſecet eſtate, aut ſtabula fabricet jumentis: Nullum ibi reptile videri ſoleat, nullus vivere ſerpens valeat. — Hæc autem propriè patria SCOTORUM eſt. Ab hac egreſſi, ut diximus, tertiam in Britannia, Britonibus & Pictis gentem addiderunt.*

Quod ait *Daal* partem Scotis ſive Hibernis notari, argumento eſt, eſſe eos Celticæ & Teutonicæ originis & Linguæ, *deil* enim pars eſt. Idem L. 4. c. 4. inſula parva, quæ ad occidentalem plagam ab Hibernia procul ſecreta, ſermone Scotico INHISBOVVIDE i. e. inſula vitulæ albæ nuncupatur.

Hibernos uti voce *Broges*, h. e. Bröcken, braccæ, tradit Ph. Cluver. *L. I. Germ. antiq. p. 56. & 116.*

Succeſſu temporis etiam Scotica ſive Hibernica lingua admiſit linguam provincialem. Vita S. Findani, *Vir quidam nomine Findan genere Scottus, civis provinciæ Laginenſis, Scotiæ inſulæ, quæ & Hibernia vocatur*, circa An. 800. ad eum vox divina delapſa dicitur c. 2. *Isket duit o dia ana theſet in dabdane.* quod ſcriptor vitæ interpretatus: *Licet tibi à DEO poſt alios remeare.* quæ verò Goldaſtus ad marginem perperam vertit: *Licet ſibi à Deo ire in abbatiam.* T. I. Rer. Alem. P. 2. p. 205.

Idem cap. 5. aliud refert oraculum Findano propria lingua (Hibernica) prolatum:

Ataich Criſt ocus Patrie Artmache, farna feiltâm nakiſel teilbruchir tart doit teilco, il farkyſel.

Cujus verba initialia marginale Goldaſti reddit: *Obſecra Chriſtum & Patricium Artmachenſem.* Sed quam feliciter videant alii doctiores. Mox cap. X. aliud refertur:

Aimme ilao ocus in naidchi ni longe colonge ce ledremut noferfas ſrui thiu.

Conf. Vorburg. Vol. 3. p. 382. & 392. Vol. 7. p. 16.

[*Scottonolant.* Hybernia. Gloſſ. Monſ. pag. 417.]

SCOUUON. Vid. *Scauuont.*

SCOZZON, Irscozzon. Notk. Pſal. CI. 4.

[SCOZZA, plaguncula. Gloſſ. Monſ. pag. 410.]

SCRANNOM, ſcamnis. Kero. c. 9. hodie *Schranden.* Otfr. II. 11, 33.

Ziſtiaz er thie Skrannon,
thenſelbon koufmannon.
Perfregit (Chriſtus) etiam menſas
iſtis mercatoribus.

Schrannen, ſcholæ. Morhof. de Ling. Germ. 2. 8. p. 403.

SCRANC, vide *Skrank.*

Screnchig, *hinderſcrennchige*, inſidioſa. Notk. Pſalm. XI. 3.

Conf. Pſalm. LXXXIII. 9. conf. ſupra *Hinder.*

Beskrenken, ſupplantare. Notk. Pſal. XVI. 13. *Stant uf truhten, furefah ſie, unde beskrenche ſie.* Exurge Domine, præveni eos, & ſubplanta eos. Pſal. XXXVI. 31. *Ne uuerdent peſcrenchet ſine genge:* non ſupplantabuntur greſſus ejus.

Lantſchran, territorium, jurisdictio, *allen ire gutern in der Lantſchran gelegen.* Sententia judicii provinc. Auerbacenſis in Bavaria an. 1406. quam annullavit Rupertus Imp. eodem anno 24. poſt S. Nicolai.

[SCRANCHONT, fluent. Gloſſ. Monſ. pag. 339.

SCRATUN, piloſi. p. 339.

SCRECCHEN.

Niderſcrecchen, præcipitare. Notk. Pſalm. LI. 6. *Alliu uuort niderſcrecchi mimotoſt du:* Dilexiſti omnia verba præcipitationis. Pſalm. CVIII. 23. *Bin irſcrecchet in mattoſcrecches uuis*, excuſſus ſum ſicut locuſta. Pſalm. CXVIII. 39. *diu framſcrecche ſint*, quæ temeraria ſunt.

SCREIE, ululatu. p. 359.

SCRENHENTER, commutans. p. 320.]

SCRIBARA, ſcriptores, hiſtorici. Otfrid. I. 20, 46.

Iz ni habent livola,
nob iz ni leſent ſcribara.
Nec habent id libri
nec legunt Scriptores (hiſtorici.)

Notarii munere apud Principem fungi, magna Dignitas apud Germanos in literis Alberti Lantgravii Thuring. 2. April. 1279. Notarius Curiæ Matthias omnibus aliis teſtibus anteponitur.

Item

Item in Documento Rutheri cujusdam Germanico: *Der wiſe mann Her Johanſs, Unſer Schriber.* Nobilibus præfertur. 1358. ut Cancellarius.

[*Scripun*, Notarios. Gloſſ. Monſ. p. 390.]

In thes giſcribes uuorto, Scripturæ verbis. Otfr. V. 6, 26.

Alt giſcribuns, Veteres Scripturæ. Otfr. II. 7, 86.

Then Moyſes, quad, io ſageta
joh alt giſcribuns zelita.
Quem Moſes, dixit, expreſſit,
atque veteres Scripturæ retulerunt.

Conf. ſupra *Giſcrib.*

Ketat ſcrifte, Hiſtoria. Notk. Pſ. LXXX. 8.

Scribſahſes, ſchreibtafel, pugillaria, Tatian. c. 4, 12. vide ſupra *Sahs.*

[*Scripmeſſe*, ſcalpello. Gloſſ. Monſ. p. 337. forſan legendum *ſcripmeſſere. Schreibmeſſer, Federmeſſer* hodie.]

SCRIEN, *verſcriet*, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2825. 4328. hodie *Schreien*, clamare.

[*Managu andariu ſcribenti*, multa quidem alia exhortans. Tatian. XIII. 25. Proprie exclamans. Germanice *ſchreyent*, ſolenne eſt enim, ſerio adhortantibus, ut pro affectu vocem intendant. Palthen. Not. ad h. l. p. 335.]

SCRIKKEN, ſalire. Otfrid. II. 4, 158.

Thaz ih mih hiar irreke
inti bina nidar ſcrikke.
Ut me hic extollam
& hinc deſiliam.

Id. IV. 19, 85.

Ufyrſcrikta barto
ther furiſto euuarto.
Subſiliit valde
Princeps ſacerdotum.

Hinc *Scrikkofinni*, Paul. Warnefr. de geſt. Longob. Lib. I. c. 5. Scrikkofinni (alii Legunt Scriftofinni, alii Scritobini) à Saliendo juxta linguam barbaram etymologiam ducunt. Saltibus enim utentes arte quadam ligno incurvo ad arcus ſimilitudinem feras aſſequuntur. Autor Notarum ad Paulum Warnefr. confundit Scrikken & Scriten, hodie Schreiten.

Scrigtin, proſilierunt. Otfr. IV. 26, 38.

Ja ſagte man thaz zi uuaru,
ſie ſcrigtin fon theru baru.
Imo ut relatum hoc vere,
proſilierunt (mortui) è feretro.

Irſcritan wart, prætergreſſum. Otfr. I. 5, 1.

Uuard after thiu irſcritan ſar,
ſo moht es ſin ein halb jar.
Erat poſtea prætergreſſum (elapſum)
ſic oportebat eſſe dimidium anni.

Ubar ſcrikken, transſilire. Notk. Pſ. XVII. 34. *Ze uberſcricchenne des tieveles ſtriccha.*

SCRIMEN, *biſcrimen*, defendere. Vid. *Scirme.* Otfr. I. 23, 92.

Biſcirmen thiuuo dati.
Defendant veſtra facinora.

Scrimbre, protector. Gl. Lipſ. Somnerus: *Nonne hinc noſtrum Skrine, Diatheyrum ſcil. item Vmbella? Saxonibus autem hoc ſenſu ſcimbre, ſcil. pro protectore.* V. ſupra *Scirme.*

[SCRITI, paſſus. Gloſſ. Monſ. p. 327. hodie *Schritte.*]

SCRODON, ſcrutari. Notk. Pſ. ~~LXX.~~ VII. 10. *Herzen unde lanch, ſcrodonde Got*; corda & renes ſcrutans DEus. Pſal. XXIV. 10. *uuart uuizigon ſcrondont*, verba Prophetarum ſcrutantur. Pſal. LXIII. 7. *Sie durchſcrodeton daz umreht, ſcrod ſcrodende irlagen ſie*: perſcrutati ſunt iniquitates, defecerunt ſcrutantes ſcrutinio. Pſal. LXXVI. 7. *Scrodota ih min muot*: ſcrutabar ſpiritum meum. Inde *Scrodiſii, Scrodiſchen*, populi ſcrutatores.

SCROT,

Verſcroten helm. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2865.

[SCROUZIT, garriens. Gloſſ. Monſ. p. 413.

SCRUNTUSSA, fiſſura. Gloſſ. Monſ. p. 332. ſentina. p. 389.

SCRUNTUSSUN, rimis. p. 384. verticibus. p. 353.]

SCUAFUN, Vide *Sceffan.*

Scuafun heili, adepti ſanitatem. Otfr. III. 9, 25.

Sie heili thar io ſcuafun,
thie mit giloubu riafun.
Sanitatem hîc impetrarunt,
qui fide invocarunt.

SCUAH, *Keſcuahte*, calceatis. Kero. Prol. p. 17. *Manag falt giſcuabi.* Otfr. III. 14, 190. vid. ſupra. Lit. G.

[*Scuoha*, ſandalia. Gloſſ. Monſ. p. 359.

Scuohtes, diſcalceati. p. 408.

Ginagalten ſcuohem, calvatis caligis. p. 383.]

Buntſchuch, ligatus calceus cum rubeis corrigiis, *Geiler. Irr. Schaf.* Man fengt die affen mit groſſen Bundſchuen. *Chron. Bavar. Andreæ Presbyt. pag.* 22. Königsh. *Chron. p.* 1009.

Filzſchuh. Hundii Metrop. Salisburg. p. 178.

Roſtrati calcei Francorum. H. Valeſ. in Valeſian. p. 5.

V. Gloſſar. Du Fresne. voc. Armiger.

Stricti calcei ſpecies ſuperbiæ. Cæſ. Heiſterbac. L. IV. c. 12. 13.

Joh. Geiler. Narr. Schiff. fol. 29. *Die Schuch waren etwan zu ſpitz, yetzund ſo ſeint ſie ſtumpfft wie Kalbsmüler. Etwan waren die Schuch zu eng, jetzt ſo ſeint ſie zu weit. Die Schuch ſeint ausgeſchnitten und zerhackt: weren doch beſſer gantz, dan zerſchnitten; ſo möchtent ſie das kate zerteilen, ſunſt ſo gat inen der Dreck in die Schuh, &c. Ein Man wenn es regenwetter was und wüſt, ſo gieng er uf holz Schuchen in die Kirch, und trug ein par Schuh unter dem Mantel, das legt er an in der kirchen, das er ſuberer erſchein dan andere.* An differunt à *Solen?* de his idem fol. eod. *Es geſchicht ouch durch die hohen ſolen, das ſie lenger ſcheinen dan ſie ſeint, und ſeint man von dreyen ſtucken zuſammen geſetzt, unden hultzen, und oben filtzin.*

Roſtra calceorum. Chron. Belg. Magn. pag. 319.

SCUALA, ſchola. Kero. Prol. p. 15. hodie *Schule.*

Digitized by Google

Scole, *Scolare*, discipulus, tiro. Fragm. de Bell. Hisp. v. 2729. 2733.

Sculi, schola, Examen judicii extremi. Otfr. V. 19, 16. sq. 33. I. 1, 113. [Hæc loca huc neutiquam pertinent. Prior ita habet:

N'ubar thar sculi sin.
Ni sie sculin herton.
Ne qua ibi deberem esse.
Non debent obfirmare.

Alter ita sonat:

Ziu sculun Frankon, so ih quad,
zi thiu einen uuesin unginah.
Quomodo debent Franci, ut ego dixi,
ad illa soli esse inepti.

Utrobique *sculi* & *sculun*, est hodiernum *sollen*.

SCUDSUOHHO, *fœnerator*. Gl. Monf. p. 349.]

SCUICHEN, decipere; fraus, dolus, *biscuiches*, *giscuibes*. Otfr. III. 13, 33. 34. [Locus hic in noftro Otfrido ita eft à Schiltero verfus:

Thu unsih so biscuiches
thaz thu uns io giscuibes.
Tu nos ita diffipes,
cum tu nos collegeris.

Obfervat autem Scherzius in Not. pro *biscuiches*. Cod. Vindob. habere *bisuiches*. Pro *giscuiches* in Cod. Vatic. legi *giscuiches*. & in Vind. *gisuiches*. *Bisuichen*, decipere, fupplantare, fcandalizare, fignificare. *Gisuiches* autem effe fupplantes, cadere facias: unde hunc locum ita vertit:

(Ut) nos ita fcandalizes,
ut nos femper (pro omni tempore)
fupplantes. (cadere facias)

Conf. fupra lit. B. & G.]

SCUCCA, ASax. dæmon, diabolus. Gothis *Skohfal*, dæmones. Matth. VIII. 31. Luc. VIII. 27. hodie *Scheuchen*, *Scheuhfal*, terriculamentum.

[SCUILLUN, calvariæ. Gl. Monf. p. 398.]

SCULA, Gothis reus. *Sculdiger*, Marc. XIV. 64.

Sculan uuifan dauthau, reum effe mortis.

Recht Sculdigofte erbo. Notk. Pf. LXXXVIII. 29. de Chrifto dicit: *Er ift der rehtfculdigofto erbo mines riches*: & verfu 30. *Semen ejus (fin famo) fint coberedes (eben erben.)*

Dera funta Sculdi, culpæ noxa. c. 25. *Scultikan*, reum. c. 7. Kero. Debitor, Orat. Dominic. Vid. *Stokwart*.

[*Sculd*, crimen. Gloff. Monf. p. 366.
Scult, caufa. p. 323.
Sculd, fanguinem. p. 365.
Sculdi, vitio. p. 375. opere. p. 397.
Ana sculd, gratis. p. 398.
Sculdic uuari, debebat. p. 391.
Sculdiga, notabiles. p. 374.
Sculdiger, obnoxius. p. 403.
Sculdigen, damnatum. p. 379.
Sculdfuochin, creditori. p. 397.]

Von Sculde, meritò. Tyrol. & ibi Goldaft. p. 356.

Ferfculden, verfcherzen. Notk. Pf. L. 13.

[*Zi fculdonne*, promerendæ. Gl. Monf. p. 387.]

Zu Schulden kommen, quoties casus contigit. Vid. fupra *Not*.

Gifculden vid. fupra lit. G.

Conf. fupra *Schuld*.

SCULDHEIZO, Centurio, de re militari. Otfr. IV. 34, 29. de Centurione ad crucem Chrifti excubias agente:

Therfelbo fculdheizo
irquam es filu heizo.
Iftę centurio
perterrefactus vehementiffime.

Idem III. 3, 9. 19. ubi Gothica habet: *Hundafaths*. Anglo-Sax. *an Hundredes ealdor*.

SCULDUN, increpuerunt. Gl. Lipf.

SCULI, Vid. *Scaal*.

SCULLEN, Vid. *Scal*.

SCULTEN, *Irfculten*, concutere. Notk. Pfal. XXVIII. 8. *Sin ftimma ift des irfcultenten daz einote*: vox ejus concutiens folitudinem.

SCULTHEIS, Commentarienfis. Notk. Pf. XCIII. 4.

[*Scultheizzo*, procurator, proviſor fecularis honoris, oder *Kravo*. Gloff. Monf. p. 403.]

SCUNAN, *Skinan*. Willeram. p. 19. [noftr. ed. p. 11. quæ habet *Sceinan*.]

SCUNDEN, advocare, incitare, accerfere. Willer. in Cantic. c. 1. p. 6. n. 4. *Hilf mir mit dinen genadon fo fcunde* [*Scunt* habet n. e.] *ih andera ze dinemo wega*. advoco quos poffum comitatum pergere noftrum. & p. 103. n. 45. *Alle fine werch fcundunt unfih*, [*ellin fine uuerch fcuntent unfih*: ita noftra edit.] *ad fpem & defiderium cœleftium*. Quod utrobique pro *Senden* accipit interpres, non rectè. Freher. in Willer. *Scunden* eft fuadere, invitare, allicere. Gloffæ vett. *Scuntari*, fuafor. Notk. Pf. CXXXVI. 8. *Scundent ze achuften*, invitant ad peccata.

[*Scuntin*, *anazan*, follicitare. Gl. Monf. p. 403.
Scuntenten, fuggerentibus. p. 365. 368
Unrehtes fcuntan, follicitare. p. 402.
Scuntent, lactaverint. p. 350.
SCUOLAHUS, proprium. p. 367.]

SCURCIU *kauuati*, curta veftimenta. Kero. c. 55.

[SCURFI, exentera. Gloff. Monf. p. 358.]

SCURGEN, impellere. Gloffæ veteres: *fcurgit*, *ftozzit*, impulerunt. Hymnus XVIII. 3. *Fiant widar fcurge*, Hoftem retrò pellat. Gloffæ Lipfii: *Befcurgi*, præcipita. *Befcorgingun*, præcipitationes. *Bifcurgidi*, expulifti. *Scurgi*, averte. ubi Somnerus annotavit: *Avertere Sax. acyrran, aliàs cyrran. averfio cyrrung: atque hinc à viarum fcil. & platearum diverticulis, ut in compitis, pluribus apud noftrates locis hoc nomen olim inditum, quod poftea in Cerring mutatum, tandem tranfiit, (ut nunc dicrum) in Charing; quomodo quadrivium five compitum illud nuncupatur in fuburbüs Londinenfibus, ab occidente prope Weftmonafterium, Charing-croffe vulgò dictum; Croffe addito, ob crucem ibidem, ut in compitis folitum, olim erectam. BESCYRIAN etiam, ut & afcyrian, Sax. feparare, item amputare, radere, refecare, &c. vulgo to sheare*. Verum enim verò

neque

neque ad *acyrran*, neque ad *beſcyrian* Verbum *Scurgen* referendum eſt, ſed eſt genuinum Germanicum, quod hodiè efferimus *Schergen* propellere.

[*Scurgenten*, propellentibus. Gl. Monſ. p. 364.]

SCURT, tonſuram. Kero. c. 1.

SCÜTTEN, movere. Otfr. V. 19, 64.

Thar duet er zi gihugte
er thanne himil ſcutte.
Ibi facit ad commonefactionem
antequam cœlum concutiat.

[Hos verſus ita interpretandos eſſe judicat Scherz. in Not.

Ibi facit mentionem
(quod) tunc cœlum concuſſurus ſit.]

Scutta, excuſſit. Gl. Lipſ. *Schoto*, Excuſſio. L. Sal. t. 6.

Scotatio, *Schottelgeld*. Sande ad Conſuet. Feud. Tr. prælim. c. 1, 33. & c. 2. pr. [Hinc Suevis hodie dicitur *Schotteln*, concutere.

SCUTISOD, trepidatio. Gloſſ. Monſ. pag. 404.]

SCUULA.

Wintſcuula, ventilabrum.

SCUUUAN, vitare, declinare, *Scheuen*. Willeram. p. 44. n. 20, 133. n. 57. [In utroque loco noſtra editio habet *Scuban*.]

Trſciubt, Otfr. IV. 11, 39.

Trſciubt er filu drato
ſulichero dato.
Declinabat is vehementer admodum
tale factum.

SCÜUUE, *Scatte*, umbra. *In Schuuen dodes*, in umbra mortis. Tatian. IV. 18.

[*Scuwen* à nominativo *ſcuuua* umbra, quam vocem A-Saxones in *ſcua*, Islandi in *skugga*, Sueci in *skugge*, Dani in *skygge* retinent, Dixerunt vero & Franci umbram *ſcada*. Vid. Jun. ad Willer. p. 62. cum quo conſentit Gothicum *skadau*, Anglorum *shadouu*, Belgarum *ſchaduwe*, Germanorum *ſchatten*. Palthen. Not. ad h. l. p. 307.

SCUZULUN, ſcutulas. Gl. Monſ. p. 328.]

SCUZZEN, *Schieſſen mit bogen*. Notk. Pſalm. LXXVII. 9. *Bogen ſpienin unde mitte ſcuzzin*, intendentes arcum & mittentes ſagittas.

SE, *Hobeſe*, Seno. *Erzbiſchof zu der Hobenſe*, Archi-Epiſcopus Senonenſis. Chron. Königsh. c. 4, 36. & c. 2, 11.

SE, mare. Tyrol. 1, 12. Vid. Notk. Pſ. CIII. 17. *Se fogil*, avis ſtagnenſis. Pſ. CVI. 35. *Er machota einote ze ſeuuenten wazzeren*, poſuit deſerta in ſtagna aquarum.

[In MSC. Otfrid. II. 1, 3. pro *ſo* legitur *ſe*, eodem ſignificatu. vide Notas. conf. inf. *Seuue*.]

Seuuazzerin, ſtagna. Notk. Pſ. CXIII. 8.

SE, & *See*, Ecce: Kero. Prol. p. 17. *Seegu*. Iſidor. IV. 5. Otfr. I. 11, 14. & 16. pro ſic. c. 12. ult.

Se, pro ſic paſſim.

SEBEDEN, Lib. Sal. Mon. Ebersh. de Cur. Dom. in Gruſſenheim: *Die Banwarte ſullent bringen ſebeden und lieſche das der Abbet und die Huber ſuſir geſizent*. Culcitra.

SEBUS, Sebuſium, Weiſſenburg, pervetus Romanorum Colonia, in Voſagi faucibus, ad Luterum amnem, V. Vorburg. Vol. VIII. p. 239.

[SECHIL, marſupium. Gloſſ. Monſ. p. 350. conf. inf. *Sekil*.]

SECHO, rixæ. Kero c. 65. Vid. *Sak*.

Beſagen, litem movere. Charta refutationis feudalis Wiſſenb. An. 1357. *die brieffe ſollen krefftelos und tod ſin, alſo das ſie die N. nymmerme beſagen ſollen in debeinerley wiſe*.

[IV. SECEL, urna, alias *mezeimpres* vel diurna, *andres halpes*. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

SECHER, litigans pars. Chron. Königshov. p. 987.

Stainhöwel f. 85. de judicibus corruptis: *Truken ſie das gold us den Sechern als den wyn us den truben*.

SEDAL, ſedes, quies. *Er dera ſunnun ſedalkange*, ante ſolis occaſum. Kero c. 4.

Tribunal. Otfrid. V. 20, 29.

Thaz ſelba ſedal ſinaz
iſt allen ungilichaz.
Illud tribunal ſuum (Chriſti)
eſt omnibus diſſimile.

[*Gibit imu Trubtin ſedal Davides ſines fater*: dat ei Dominus ſedem Davidis Patris ſui. Tatian. c. 3. 5. A-Saxonicum eſt *ſetl*, quod hodienum Angli *â ſetle* teſte Somnero, Germani noſtri *einen ſeſſel* dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 297.]

Fona Sedalum, de ſedilibus. Kero. c. 9.

Sedalkirch, Regino an. 883. Eccl. Cathedr.

Sedales Koſtinzero, Sedes Epiſcopalis Conſtantienſis. Otfr. ad Salom. Epiſc. Præf. pr.

ASax. *Hea Seth yldran*, Cathedra ſeniorum. Pſal. CVI. 32.

Anaſidale, habitatio. Notk. Pſ. LXVIII. 26. *Wuoſte uuerde iro anaſidale*, fiat habitatio eorum deſerta. Pſ. C. 6. *Miniu ougen ſint in dan ze getriuuen anaſidelingen dero erdo*: oculi mei ad fideles terræ, ut ſedeant mecum.

Geſidalt, collocavit. Otfrid. I. 7, 31.

Giſidalt er in himile
thie othmuatige.
Collocavit in cœlo
humiles.

Er ſih geſidolta, conſedit. Otfr. I. 25, 47.

In Chriſtus er ſih giſidolta,
ſo sliumo er'nan gibadota.
In Chriſto is (Spiritus S.) conſedit,
quamprimum is ipſum baptizavit.

Geſidili. Otfr. II. 11, 35.

Joh allaz thaz geſidili
ſo det er filu nidiri.
Atque omnia ſedilia
proſtravit humi.

Giſidili vid. ſupra lit. G.

Hohſettle, ſolium, thronus. Iſid. IV. 7, c. 9. 1.

Land-

SED.

Landſidilon, ſubditi. Otfr. II. 2, 45.

Thie ſine lantſidilon
ſie datun ſo ih thir redinon.
Hi ejus ſui Provinciales
fecerunt quod tibi dicam.

i. e. Sui eum (Chriſtum) non receperunt. Joh. I. 11.

Landſaſs, quod verbum tamen ſtrictius etiam ſumitur pro Colono, Conductore ſimplici. J. Sax. Prov. I. 2. J. Solm. & ibi Tabor p. 941. T. I. Vid. Notk. Pſ. CIV. 23. *Do fuor ſin fater dara, unde uuard dar lantſideling.* Et intravit Iſraël in Ægyptum, & Jacob accola fuit in terra Cham. *Die alten lantſidelinga die eigenes lantes ſint, die heizzent indigenæ.*

Sattelbogen, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 961. reliquum inde hodie *Sattel*, Ephippium.

Sadel lehn, feudum de quo laudemii nomine datur equus inſtructus. *Sand. de Conſuet. Feud.* p. 59. 172. Vid. Conſtit. Conradi Salici LL. Longob. III. 8, 4. Gylman. Symph. T. III. Voc. Nobilitas, ubi *Sattelgiter*, Bona Landſaſſiorum exempta.

Sedelhof, J. Prov. Alem. c. 35. §. 2. *Selehof.* Vid. *Dinghoff.*

[*Sedilhove*, aula. Rhythm. de S. Ann. ℣. 505. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Sella, i. e. prædium Emphyteuticum hubarii. Carol. Calv. Capitul. tit. XXXI. c. 30.

Sedelhaft, Seshafft. J. Auguſt.

Sedalkange, Sethelgangi, Occaſum. Gl. Lipſ. *Er dera ſunnuum Sedalkange*, ante ſolis occaſum. Somnerus in Nota.

SEELENBAD, v. *Bad.*

SEER. vide *Ser.*

SEGAL, velum. Otfr. L. ult. c. 25, 10.

Nu uuill ih thes giſlazan,
then ſegal nitharlazan.
Nunc volo re confecta,
velum deorſum mittere.

[*Segala*, vela. Gloſſ. Monſ. p. 384.

Segale, Artemone. p. 367.

Dei ſegal, diſcubitus. p. 374. legendum puto *dei ſedal.*

Segalpoum, malus. p. 334. velum p. 340. *Maſtpoum* vel *Segalpoum*, malum. p. 340.

SEGAN, i. e. ſiniſtram. Göli cit. Goldaſto. *Dint das Oſterſachs zer ſegen ſeiten.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

SEGENON, Benedictione. Otfr. III. 1, 1.

Mit ſelben Chriſtus ſegenon,
uuill ih biar nu redinon.
Per Chriſti ipſius gratiam,
volo hic jam dicere.

V. 25, 38.

Nu iſt iz, ſo ih redinon
mit ſelben Kriſtes ſegenon.
Sic eſt id quod recitavi
per Chriſti ipſius benedictionem.

Cap. I. 24.

Mit uuiu ſegenotis thu thih thanne.

SEG.

Quomodo benedixiſſes tibi inde.

c. 2, 2.

Nu ſculun uuir unſih rigilon
mit thes kruzes ſegenon.
Nunc debemus nos præſervare
crucis benedictione.

Segana, Otfr. IV. 15, 124.

Bifalah tho thie thegana
in ſines fater ſegana.
Commendans (Chriſtus) tunc diſcipulos
in ſui Patris benedictionem.

Seginin. Otfr. II. 14, 181.

Bi then gidougnen ſeginin,
ſo dunkit mih theiz megi ſin.
Ob arcanas benedictiones,
videtur mihi quod poſſit eſſe.

Adjuratio. Chron. Königsh. c. 1, 5. Carm. de B. Hiſp. ℣. 2963.

SEGESSEN, Senſe, Stailhöw. f. 7. *uſs den Segeſſen und Sicheln, die man mit arbeit zu dem korn ze ſchnyden gekrumet hat.*

[*Mit ſeganſun pilegita*, cum falcibus. Gl. Monſ. p. 364.

Houvi ſeganſa, falcem fœnariam. p. 383.

SEGIT, teſtatur. p. 387.

SEH, ligus. p. 400.]

SEHA, pupilla, medius punctus oculi. Rhaban. Maur. de part. corp.

[*Sehan*, videre. Kero. Prol. p. 17. *Sih ſehan*, ſe reſpicere. c. 4. *Fona kiſihti cotchundii ſehan:* ab aſpectu divinitatis videri. c. 7. *ſihit*, reſpicit. c. 7. 36. 65. *herza ſinaz kiſihit*, cor ejus reſpicit. c. 5. *ſehat*, videte. c. 39. *daz ſehe*, ut videat. c. 7. *theobeit ſehhantem ſih chundit*, humilitatem videntibus ſe indicet. c. 7.

Opanana ſehanter, deſpiciens. Gloſſ. Monſ. p. 366.]

SEHI, videt. Otfr. I. 11, 31. [legendum *Sehe*, ita enim locus in MSC.

So uuar man ſehe in uuaron
ſterron odo manon.
Si quo in loco aſpiciuntur certe
Stellæ & Luna.

vide Scherz. Not.]

Sehenti. Otfr. I. 3, 80.

So nu mannilih iſt ſehenti.
Quem nunc quilibet eſt videns. (videre poteſt.)

Ullas mir giſehan, viſum eſt mihi. Tat. Harm. pr.

[Merus hic eſt Latinismus, pro quo Germani dicunt. *Ich hab vor gut angeſehen.* Palthen. Not. ad Tat. p. 276.

Giſehanotes. Tatian. 190, 1. *Criſt, Gotes ſun giſehanotes.* Chriſtus, Filius DEI benedicti. Sed legendum *giſeganotes*, à primitivo *ſegen*, quod benedictionem hodienum Germanis notat. Palthen. Not. ad Tat. p. 391.]

Zuo ſehendo, à facie ad faciem. Notk. Pſalm. XCVII. 3.

Wille-

Digitized by Google

SEH.

Willeram. p. 52. fi. n. 24. *Ullanda ſie Gott thes the uerror minnont, ſo ſie ſich ze him ſeluon niet ne uerſehent.* [Noſtra editio ita h. l. exhibet. *Ullante ſie Got des de verror minnent, ſo ſie ſich ze in ſelbon nie ne verſehent.*] quæ Fr. Junius quanquam dubitabundus interpretatur: *Nam DEUM eo ulterius diligunt, ſi ſeipſos apud ſemet ipſos non ſuſcipiunt.* rectius: ſi ipſi de ſemet ipſis non confidunt.

Jus Argent. c. 113. *So verſehent wir uns, das es durch geuerde geſchehen ſi*, i. e. præſumimus, quod per fraudem factum ſit.

Verſehen an in, ſperamus in eo. Notk. Pſalm. XXVII. 7.

Firſahan, providere. Otfr. V. 9, 65.

Firſahan unſih ſcolti.

Providere nobis deberet.

[Scherzius in Notis vertit: Proſpectum ſit nobis.]

Deſpicere, Notk. Pſ. X. 1. *Ferfieſt unſih*, deſpicis nos. Pſ. XXVI. 9. *Du ne ferlazeſt mih, du ne ferſehebeſt mih Got min haltare:* ne derelinquas me, neque deſpicias me DEus ſalutaris meus. Pſ. XLIII. 6. *In dinemo namen ferſehen uuir die an unſih nendent:* in tuo nomine ſpernemus inſurgentes in nos. ℣. 7. *Ih ne ferſiehe mih ze minemo bogen nieht:* non in arcu meo ſperabo.

SEHSIM, ſex. c. 15. *Sehzugoſt*, ſexageſimus. c. 12. Kero. *Sehtin tages*, ſexta feria. Id. c. 13. *Sehtun tac*, ſexta feria. c. 41.

Otfr. II. 4, 7.

Er faſteta unnoto
thar niunhunt zito
Sehzug ouh thar miti in uuar,
ſo ruarta 'nan tho hungar.

Jejunabat (JEſus) incoactus
novies centum tempora (horas)
Et ſexaginta etiam noctes,
tunc tangebat ipſum fames.

SEID, laqueus. Kero. c. 7.

Antſeida. Vid. A.

Seitſpiel, Pſallere, muſica Inſtrum. Notk. Pſ. XX. fi.

SEIGER, de vino malo. *Suſs und ſeiger*, Chron. Königshov. c. 5, 156.

Irſeigreta. vid. lit. I.

SEIL, Charta Weiſenburgenſis Monaſterii circa an. 1400. *Zwo zale eins ſeils des groſſen Zehendes zu Lachen*, i. e. Duas partes unius ſelionis de Decima majori Lachanenſi. *Item IIII. Malter Korngeltes die mir fallende ſint von gemeinſchafft wegen von Zekels von Altdorff zwein Seiln.* Decimæ in ſeilas diviſæ, & ſeila iterum in ſuas partes. Conf. Du Fresne Gloſſar. voc. Selio & Sellus.

[*Seile*, reſti. Gloſſ. Monſ. p. 383.

Seilun, rudentibus. p. 368.]

SEIM, mel. Willer. p. 84. n. 37.

[SEITUNGA, gladium. Gl. Monſ. p. 388.]

SEKIL, *Sechil*, pera. Otfr. III. 14, 179. Chriſtus mandavit diſcipulis, ne ſecum ſumerent:

Sechil noh thia malaha,
thaz ſus ſie fuarin thanana.

SEK.

Saccum neque peram,
ut ſic irent abinde.

Conf. ſupra *Sechil.*

Sekilari, ſacculi geſtor. Otfrid. IV. 2, 58. de Juda Iſcar.

Joh ſekilari ſiner.
Et ſacculum ſibi geſtabat.

IV. 12, 94.

Sume firnamun iz in thaz,
uuant er ſekilari uuas.

Quidam reputabant hoc de eo,
quod iſte ſaccularius eſſet.

Saccularius aliter in l. 7. π. de extraord. crim.

SELA, anima. *der Selu*, animæ. c. 48. *Selono*, animarum. c. 2. *Selo*, animas. c. 2. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *Dera ſinera ſela*, animæ ſuæ. c. 2. *ſelom antlaz*, animæ veniam. c. 46. *erloofis ſela ſina*, liberabis animam ejus. c. 2. *uueo ſela kibaltan ſin*, qualiter animæ ſalventur. c. 41.]

Otfr. I. 15, 92.

Joh uuuntont ferah thinaz
uuaffan filu uuaſſaz.
Bitturu pina
thiaſelbun ſela thina.

Et vulnerabit animam tuam
enſis multum acutus.
Acre tormentum
eandem animam tuam.

c. 3, 79.

Ginadet er uns then ſelon.

Aggratiat nobis animas.

II. 9, 95. De Abrahamo Iſaacum immolare volente:

In then alteri er'nan legita
ſo Drubtin imo ſageta,
Thia liabun ſela ſina.

In altare eum poſuit
ut Dominus ei dixerat,
Dilectam animam ſuam.

Seulu, Iſidor. IV. 6. *Chiliibbeda iru in imu mineru ſeulu*, complacuit ſibi in illo anima mea.

ASax. *Sabel, Sabl, Saul.*

Goth. *Saibala.* Matth. VI. 25.

Sel, Gothis Bonus. *Unſel*, malus. Luc. VIII. 15. Matth. VI. 23.

ASax. Ælfr. Gramm. *God*, bonus. *Betere*, melior. *Seloſt*, optimus.

Siele, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1992.

Selding, judicium animæ. vid. ſupr. *Ding.*

Selgerete, Teſtament. Chron. Königsh. c. 1, 116. ubi vide Notas meas.

Sel loſunga, Eleemoſynæ. Notk. Pſ. LXXXIII. 4.

[SELBO *tod*, ipſa mors. Kero. c. 2. *in ſin ſelbes kauualtidu*, in ipſius ſit poteſtate. c. 56. *ſin ſelbes*, ipſius. Prol. p. 16.

So ſo ſih ſelban, tanquam ſeipſum. c. 4. *farſahhan ſih ſelban*, abnegare ſemetipſum. ibid.

Vonna in ſelpen, pro ſemetipſis. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Selpo ſib kap, ultroneus, ſponte. p. 404.

Selpſelpo, idem ipſe. p. 395.

Selbfolgon, ſectæ. vide ſupra *Folgen*; ubi tamen vitio typographi impreſſum *Selbfongon*.

Selplaz, deſine, tace. p. 412.

Selplaz, effrenatio. p. 389.

Selpliez, quievit. p. 363.

Selpſama, ſimiliter. Tatian. XIII. 16. Compoſitum ex *ſelp*, vel *ſelb*, quod apud Ker. eſt, hodie *ſelbſt* ipſe, & *ſamo*, quod eundem ſignificatum habet, teſte Junio in Gloſſar. Goth. Angli adhuc *ſame* & Sueci *ſamma* dicunt eodem ſenſu. Quando itaque voces illæ conjunguntur, res ita ſibi ſimiles ſignificant, ut plane eædem videantur. Germani ſignanter dicunt *gleichſam*, Gothi inverſo ſyllabarum ordine dixere *ſamaleiko*. Vid. Jun. in Gloſſar. Palthen. Not. ad Tat. p. 331.

In ſelbſuanu, in arbitrio. Kero. c. 39. 40.

Iro ſelbſuana lebente, ſuo arbitrio viventes. c. 5. conf. c. 3. *ſelpſuanu*, arbitrio. c. 65.

Selbwalt, liberum arbitrium. Notk. Pſ. CI. 10. conf. inf. *Walt*.

Selpwaltigi, emancipationem. Gloſſ. Monſ. p. 377.

Selpwillin, ſponte. Kero. Prol. p. 16.

Selpvueli, arbitrio. Gloſſ. Monſ. p. 348.

Selpvuillo, arbitrio. p. 409.]

SELDE, numquid. Pſ. XCIII. 20.

Seldena, raro, hodie *ſelten*. Notk. Pſ. XCIX. fi.

SELES, iſti, *ſelbe*. Otfr. II. 11, 93. IV. 28, 21.

[In utroque Otfridi loco duo vocabula ſunt, *ſe les*, vertenda, *iſti omnino*. vide ſupra *Les*.]

Notk. Pſ. XXVI. 12. [Hic Notkeri locus huc non pertinet, ita enim ſe habet: *In dero uuillen ne ſeleſt du mih, die mih trebenont*. Ne tradideris me in animas tribulantium me. Eſt enim *ſeleſt* à *ſellen*, tradere. vide ſupra *Salen*.]

Seledare, iſthic, *daſelbſt*. Notk. Pſalm. LX. 5.

[*Seledare* h. l. idem eſt ac *Seldare*, de quo mox. Ita enim Notkerus verba Davidis: *Inquilinus ero in tabernaculo tuo in ſecula*, exponit: *Seledare bin ih din liut in dinero Eccleſia, unz an ende dirro uuerlte*.]

In SELIDUN, in Tabernaculo. Prol. p. 17. in cella. c. 58. Kero.

Otfrid. II. 11, 95.

Mit uuafanu ana redina,
ziloſtun ſie thia ſelida.
Armis irrationabiliter,
diſſolverunt (Judæi) hoc tabernaculum (corporis Chriſti)

III. 15, 26. De Iſraelitis in deſerto:

UUio ſe in theſa redina
uuarun ana ſelida.
Quomodo ii hac occaſione
fuerint in tentoriis.

[Scherz. in Not. ad h. l. concedit quidem *ſelida* quandoque tentorium, *Zelt* notare, addit tamen: vocem eandem ſæpe pro habitatione ordinaria uſurpari, & *ana* plerumque idem eſſe ac *ſine*, inde poſteriorem verſum ita vertit: *Erant ſine manſione*, vel *domicilio ordinario*. Et ſane contextui hæc verſio eſt apprime congrua.]

IV. 6, 2.

Fuar tha Druhtin thanana
zi ſelidon in Bethania.
Ambulavit tunc Dominus inde
ad manſionem in Bethania.

Conf. IV. 9, 15. c. 15, 16. V. 5, 39. V. 10, 3. I. 7, 47. In quibus locis omnibus manſionem, habitaculum, hoſpitium, notat.

Dict. Flacii *Selidon*, Saal, lauben, hutten.

[*Himiles fugala habent ſelida*: volucres cœli habent nidos. Tatian. 51, 2. *In mines faters huſe manago ſelida ſint*: In Domo Patris mei manſiones multæ ſunt. Id. c. 162, 1.]

Seldon, Tabernaculum. Notk. Pſal. XXVI. 4. *Dar geron ih ſeldon*, ibi deſidero tabernaculum. Pſ. XXXII. 14. *Fon finero ſeledo*, de habitaculo ſuo.

Selitha, tabernaculum. *Selithon*, *Salethu*, Tabernacula. Gloſſ. Lipſ. Somnerus: *Hoc Sax. geſele. Belgis Sale, pro Aula, Atrium: olim autem pro univerſa domo ſumtum fuit. De quo inde variis Gloſſematis, Cl. Voſſius, in voce Sala.*

Goth. *Salgan*, hoſpitari, manſionem habere. *Salida*, manſit. *Salithwos*, manſiones.

[*Selidili*, caſulam. Gloſſæ Monſ. p. 355.]

Seldon, collocare. Notk. Pſal. LXXVII. 55. *Da ſeldot er ſinen liut*. & Pſal. CVIII. 6. conſtitue eum ſuper peccatorem. *Sezze uber in den ſundigen. Uber Judam der mih ſolichen ſelita*. [Hic locus itidem ad *ſellen*, tradere, pertinet, ſenſus enim eſt: *ſuper Judam, qui me iſtis tradidit*.]

Giſelidon. Otfr. III. 13, 96. de tribus Apoſtolis transfigurationi Chriſti in monte præſentibus:

UUio ſie oub mit in redinon,
in uuoltun thar giſelidon.
Sicut & cum ipſo loquebantur,
ipſi volentes ibi tabernacula facere.

Manſionem facere. Notk. Pſ. LXIV. 5. *Er iruuelita in, er ſeledot in, er heizet in uueſen dar er iſt.*

Selidono irbondun. Otfr. IV. 4, 140. [manſione prohiberent. vide Notas Scherzii.]

Nachtſelden, Excubiæ, *Schiltwache*. Charta libertatis Comitis Sponheim. datæ opido Caſtelun.

Seldare, Inquilinus, Conductor. Notk. Pſal. CXVIII. 19. *Inquilinus ego ſum in terra. Daz iſt der eigen hus ne habet, und er anders mannes ſeldare iſt*.

[SELIG, animatum. Bibl. antiq. Germ. Gen. I. 28. *Allen ſeligen der erden*. Lutherus: *allen thieren auff erden*. c. 2, 29. *Alle die ſelig ding der erden*. Luth. *alle thiere*. c. 3. ℣. 1. 14. *Fur allen ſeligen dingen*. Luth. *alles vieh*. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

SELISVCHEN, hodie *Hausſuchen*, Mabill. Acta S. B. P. II. Sec. III. p. 35.

SEL-

Digitized by Google

SEL.

SELLEN, *geſellen.* Fragm. Bell. Hiſp. ℣. 3696. *Selle*, Geſelle, ſocius, vetuſtum: Kilian. *Selſcaph*, ſocietas, id. fortè quaſi menſis ſocialis, convivalis. *Selle*, *Sulla*, *Selle maend.* vet. Holland. Februarius: id. Kil.

SELLE, tradat: Kero. Prol. p. 17. v. *Salen.* [Conf. ad Otfr. IV. 5, 100. Notas Scherzii.]

Sylle, *geſylle*, det, tradat. *Sealde*, traderet, LL. ASax. Frehero inde *Salman*, emancipator, traditor fiduciarius. Et *Salbuch*, liber traditionum: Not. ad Orat. Dom. Sax. V. ſup. *Sala.*

Verſellan, tradere, Capit. Franc. 4, 19. Notk. Pſalm. XLIII. 22. *Verſelo ih minen lichamin ſo ferro, daz ih iob ferbrinno.* Si tradidero corpus meum ita ut ardeam. Pſalm. CXVIII. 121. *Ne ſele mih minen anafriſtaren;* ne tradas me calumniantibus me.

Verſelare, Traditor, Judas. Notk. Pſalm. LXXXVIII. 23. Tatian. c. 183. 4. *mit cuſſu ſeliſt then mannes ſun*, oſculo tradis filium hominis. Otfr. IV. 11, 8.

Thes nahtes er giſitoti
er Druhtinan firſeliti.
Noctu is inſtituit
ut Dominum traderet.

Nachſelle, Nachtrag, additio, ſuperindictio. L. MS. Sponheim: de Pleitzenheuſer gericht: *Fallen* 1. *ſl.* 8. *Alb. Nachſel. Caſtelhun. Fallen* 1. *Malter haber und* 40. *Alb. Nachſel.*

SELMI, Pſalmi. Otfr. III. 7, 90.

Uuas foraſagon zellent
iob uns thie ſelmi ſingent.
Quæ Prophetæ referunt
& nobis Pſalmi canunt.

IV. 28, 37.

Zueinzug ſelmo zeli thir.
Viginti Pſalmos numera tibi.

℣. 45.

Thu findiſt fol then Salmon
fon theſen ſelben thingon.
Tu invenies plenum hunc Pſalmum
de his ipſis rebus.

Salter, Pſalterium. Otfr. IV. 28, 40.

Thes ſalteres zi eriſt.
A principio Pſalterii.

conf. ſupra *Salmin.*

[SELPPOUM, haſtile. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

SELTKALUAFFO, rara: Kero. c. 6.

SELTSANI. Otfrid. II. 3, 44. de ſtella Magorum:

Thaz gouma mannes nami
bi thiu uuas er ſeltſani.
Quod obſervatio hominis caperet
ideo fuit illa rara.
[Ut homo eo attenderet,
ideo extitit hoc miraculum (ſcil. ſtella illa.)
Ita Scherz. in Not. h. l. transfert.]

SEM.

Id. IV. 28, 30.

UUanta iz iſt ſo gizami,
iob harto ſeltſani.
Namque eſt adeo decorum,
& valde rarum.

[*Seltſanaz*, pretioſus. Gloſſ. Monſ. p. 325.
Seltſaniu, peregrina. pag. 388.
Hodie *ſelten*, raro. *Seltſam*, raro contigens, mirum, ſignificat.

SEMALMELO, farina polenta. Gloſſ. Monſ. p. 327.
Semalun, vel *melavues*, polentæ. p. 326.
Semaluobhenzun, ſimilaginem. p. 362.]

SEME *min zeswer hant.* Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1940.

[Striker habet: *So mir diſe rechte hant:* obſervante Scherzio in Not.

SEMIDAHI, carectum. Gloſſ. Monſ. pag. 320.

SEMPERMANNE. *Bezüget das ſyn Vater zu den Heligen für ſyne Richter mit zwejen Sempermannen, die niemandt mit rechte verwerffen mag.* Frid. II. Imp. Statut. c. 1. ap. Goldaſt. p. 2. Reichsſaz. f. 17. Ib. *Ein jeglicher Sempermann mag an allen Sachen die vorgeſchriben ſind, helffen bezeugen mit andern dienſtman.* Ib. c. 21. *Mag er aber ſich bereden* (al. *entreden.* i. e. excuſare) *mit ſieben Sempermannen, daſs er nicht gewüſt habe, das er ein unachter ſei geweſen.* c. 4. *Mag er ſich nicht entſchuldigen ſelb ſiebende Sempermann für dem Richter.* In Statutis Alberti fol. 24. vocantur: *Erbare manne.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC. vid. *Sent.*

SENAVUA, avena. p. 353.]

SENE, *ſune*, *ſine*, Congregatio, familia. Wendelin. p. 189. L. Alem. c. 79, 3.

SENESKALK, hoffmeiſter. Vid. Gloſſar. Du Fresne. Vox hybrida linguæ Provincialis ex *ſenu*, ſenex. *Siniſt*, Senior, Gothis; *Verel. ad hiſt. Gotrici p.* 61. & *Skalk*, ſervus, oberknecht.

SENEWEL, Vid. *Sinew.*

SENIFTE, mitis. *Senifti*, manſueti. *Seniihte*, manſuetudinis: Gloſſ. Lipſ. *Semfte*, mollis. Notk. Pſal. XXI. 15. Vid. Pſ. CXVIII. pr.

SENNE. *Senneuua*, nervus arcûs. Pſ. LIX. 6. *An demo bogen uuirt diu ſeneuua ſo filo mer zuogezogen, ſo filo man drator ſchiezen uuile.*

Sennen, Vaccacii. Geſner. hiſt. quadrup. p. 58.

Senuun, nervus arcûs. Notk. Pſalm. VII. 13. *Die herti Veteris Teſtamenti (dero altun eo) mit dero ſenuun Novi Teſtamenti (des Evangelii) geduungen habet.* Duritiem Veteris Teſtamenti (cornua arcus) nervo Novi Teſtamenti ſeu Evangelii coëgit.

SENONU *fon thiu ſaliga mih quedent alliu cunnu.* Ecce, ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Tatian. c. 4, 6.

SENS, ſenſus myſticus. Otfrid. II. 9, 10.

Thes uuazares giſmeken
iob uuir then ſens intheken.
Sed ut aquam guſtemus
& hunc ſenſum (myſticum) aperiamus.

SER.

Seravuenten, arescentibus. p. 390. 399.]

Geserwe. Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 2513. [Scherzio est habitus, armatura. vide supra lit. G.

SERIH, sericum. Gloss. Mons. p. 340.

SERMENZER, Nom. Propr. Chron. Friburg. p. 26. fi.

[SERR, barræ, barren, clathri, stakket, schlag. Herzog in Chron. Alsat. L. 5. f. 41. *Da sie an die eusserste serr des schlosses kamen.* Reines. Vocab. Theot. MSC.

SERZO, Arabs. Gloss. Mons. p. 333.

Serzi, Arabes. p. 398.

Serciscin, Arabico. p. 346.

Serzlant. Arabia. p. 397.]

SES, so es. Otfrid. II. 1, 47. 55.

[In his locis *Ses* non reperitur, sed ℣. 53. legitur:

So uuas es iob mit imo sas.
Erat cum ipso illico.

Et versu 55.

So uuas es io gidatun.
Quicquid sic fecerunt.]

So ses, Rythm. de Ludov. 11. fi.

SESSE der Burge, obsidio castrorum. Artt. Vett. Arg. §. 50.

SESTER, SEXTARI, sextarius.

SEXTARI, sester, mensura aridorum & liquidorum. Sexta pars congii, Jo. de Janua. Libellus de Mensuris in Analect. Græc. Benedictin. Paris. p. 394. Σέξτος, *Sextarius Italicus continet libram unam cum dimidio. Sextarius vini Italicus, libram unam, uncias octo.* Huntingdon Histor. lib. 6. *Circa hoc tempus* (Eduardi Confessoris) *tanta fames Angliam invasit, quod Sextarius frumenti, qui equo uni solet esse oneri, venundaretur quinque solidis, & etiam plus.* Eucharius Episc. Lugdun. Libro Instruction. c. XIV. *Metreta una, ut quidam dicunt, habet sextarios centum.* Otfrid. II. 8, 62. de liquidis:

Thaz mez uuir ofto zellen,
job sextari nennen.
Nam iagilih in redinu
thrizzug stunton zehinu,
odo zuiro zehanzug.

De hydriis sex:

Mensuram sæpe referimus,
& sextarium vocamus.
Capiebat quælibet (hydria) in computo
tricies decem,
aut bis centum, sc. sextarios.

Namque *thrizzug stunton zehinu* hodie dicimus dreissig malzehn, i. e. 300. stunt, stunton, pro vice, mal, usurpatum. Sic *zehanzug* hodie dicimus *zehnmalzehn*, i. e. 100. *zuiro zehanzug*, zweimal zehnmalzehn, 200. Cantic. Cantic. 8, 12. *Die dine dusunt phenninga sint dir gehalton, unte zuirenzehenzog sint den gehalten, die des uuingarton huoten.* i. Mille tui pantingi (vulgata: Pacifici) sunt tibi reservati: & ducenti his, qui vineam custodiunt.

SER.

Matth. Hostus Dissert. de his Hydriis, ait, Hydriam talem continuisse Metrecas Atticas, quarum una contineret Sextarios Atticos 72. Romanos 64. Sex itaque hydriæ metretas XII. amphoras Romanas XVI. Tonnas Francofurtenses ad Oderam cerevisiarias tres. Thesaurus Rob. Stephani Argentorati impressus: *Sextarius, sexta pars Congii, ein halb Strasburger Mas. Congius, drey Strassburger mas.* Igitur Hydria illa una continuit - - - - - 200. *Sext.*
100. *Str. M.*
4. *Ohm W.*

altera continuit 300. *Sext.*
150. *Str. M.*
6. *Ohm.*

Igitur collectim proportionaliter sex hydriæ fecerunt ad XXX. Ohmas, h. e. 1. Fuder 6. Ohm.

Sextarius oder Rheinisch Nössel,
100. *Sextarii* 2. *ome.*
50. *Sext.* 1. *ome.*
25. *S.* ½. *ome.*

Jus Argentorat. vetus c. XIX. *ad officium quoque thelonarii pertinet* alle die sestere und mase, *omnes mensuras minutas sive grandes — cauteriare.* c. XXVIII. *ad marcam dantur tria sextaria carbonum.* Sester Kolen.

Sicula per sextaria octo, Carol. M. de Villis.	c. 9. 15.
dimidius modius panum,	8.
frumenti, farinæ, L. Alem.	120. *Sext.*
t. 22. Modius 16. sextaria,	60. *m.* 20 *C.*
2. Modii 32. *Sext.*	

SETII, Satietas. *Ze setii*, ad satietatem. Kero. c. 40.

Seti. Otfrid. III. 6, 76. de pane à Christo inter populum distributo:

Sih merota iz ginoto
zi seti thero liuto.
Se augmentabat valde
ad satiandum populum.

Setoes. Otfrid. II. 16, 30.

Sie uuerdent ettesuuanne
mit seto es filu folle.
Erunt aliquando
satietatis multum pleni.

SEUEN, *virseueten myn sele*, exprobrarunt animam meam. Ps. MS. XXXIV. 7.

SEUUAR, Rythm. de Ludov. II. fi. [Non *seuuar*, sed *suuar* gravis, h. l. legitur.]

SEUUEN, videre. Notk. Psalm. LXVII. 25. *Dine ingenge Got uuurden geseuuen.* (gesehen) visi sunt ingressus tui Deus.

SEUUE, mare. Otfrid. II. 1, 71.

So uuasso himil fuarit
iob erdun oub biruarit
Job in seuue uberal
Got deta'z thuruh inan al.

Quic-

Digitized by Google

SEW.

Quicquid cœlum ducit,
& terram attingit
Atque in mari ubique
DEus fecit hoc per ipſum (Verbum)
omnia.

Id. IV. 35, 31.
Erdun iob the ſeuues.
Terræ atque mari.

[Legendum *thes ſeuues*, ut Scherz. e MSCtis docet.]

Notk. Pſ. CI. 6. *In diſen ſeuuen.*

[Tatian. XIX. 1. *Ganganti nah themo ſeuu Galilee:* ambulans (JEſus) juxta mare Galileæ. *Sentente iro nezzi in ſeo:* mittentes rete ſuum in mare.

Gothice *ſaiva*. ASax. *Sae*. Germ. *ſee*. Suec. *ſiö*. Palthen. Not. ad Tat. p. 324. Conf. *Se* & *Seo*.]

Seuuerp, Du Fresne Gloſſar. S. jactus marinus, *Seewurff*.

Geſeuuerot, geſeubert. Notk. Pſ. LXXX. 1.

SEXZUGOSTO, Sexageſimus. Kero. c. 12.

SEZ, ſedes. Otfr. I. 5, 56.

Got gibit imo uuiha,
job era filu hoba,
Drof nih zuuivolo thu thes,
Davides ſez thes Kuninges.
DEus dabit ipſi (JEſu) benedictionem,
& honorem multo altum.
De quo ne dubites tu,
Davidis ſedem Regis.

V. 18, 14. ſqq.

Er fuar in themo mezze,
zi ſines ſelbes ſezze.
Zi diuri thar ſin Fater uuas,
zi ſin ſelbes zeſu er giſaz.
Abiit hoc modo,
ad propriam ſedem.
In gloria tunc Pater ejus erat,
ad dextram ſuam collocabat.

Notk. Pſ. XXVIII. 3. *Manige ſint ſin ſez.*

Setti, ſedes, Gl. Lipſ. Somnerus: *Hoc nobis ſeate & ſettle*, Sax. *Setl:* utrumque ab eorum *ſittan*, *ſedere*.

Thrio ſezzo, Triclinium, Vid. *Thrio*.

Sezzan, Vid. *Keſezzan*.

Sezzant, ordinant. Kero c. 65.

Sezzenti, ponens. c. 7.

[*Sezzari*, conditor. Gloſſ. Monſ. p. 331.

Sezara, ordinatores. p. 338.

Ingagan ſeze, contra conſiſtat. p. 355.]

Keſezzidu, inſtitutione, ordine. *Kiſazter*, ordinatus. Kero. vide ſupra Lit. K.

Setzen, ſtatuere tres perſonas, quas Heimburgenſes dicimus. J. Argent. Vet. §. 1.

Mit ſiner hant ſetzet, manu ſua inveſtivit Burgravium. J. Argent. Vet. pr.

Sazi, poſitus. Otfr. IV. 5, 60.

Thaz Chriſtus iz uurti ſuazi
in herzen unſen ſazi.
Ut Chriſtus fieret ſuaviter
in cordibus noſtris poſitus.

SEZ.

[Scherzius in Notis ita vertenda eſſe hæc verba ſtatuit:

Ut Chriſto id eſſet gratum
in cordibus noſtris hæreret.]

¥. 96. de Martyrum morte cum gaudio ſubita:

Iz Chriſtus in deta ſuazi,
thaz in iz uuola ſazi.
Id Chriſtus iſtis fecerat dulciter,
ut iſtis bene collocatum eſſet.

[Poſteriorem verſum Scherz. in Notis vertit:
Ut ipſis bene conveniret.]

Conducit, expedit. Otfr. IV. 12, 55. de Juda proditore:

Thaz imo ſazi thanne,
ni uuurti er io zi manne.
Ut ei conduceret inde,
(ſi) non fuiſſet factus homo.

[Huc refert Scherz. Otfr. I. 8, 23. ubi de Joſepho dicitur:

Job tha lyta iz imo ſazi
ob er ſia firliazi.
Atque tunc cogitatio ipſum ſubibat
ſi eam (Mariam) deſereret.

Ubi Scherzius in Notis, quum pro *tha lyta* in MSC. Codd. legatur *thabta*, hunc locum ita vertit:

Atque cogitabat, annon ipſi conveniat,
(utile ſit)
ut illam deſereret?

It. II. 19, 27.

Harto ſizit iu iz baz.
Valde ſedeat vobis id melius.

Quæ verba Scherzius in notis transfert: Valde convenit id vobis melius.]

Benè collocatum, *wol angelegt*. Otfr. III. 26, 59.

In mammonto ſazi.
In tranquilla quiete.

Scherzius in Notis vertit: Ipſis ſuavius (melius) eſſet.]

IV. 29, 69. [In hoc loco *biſabi* legendum ipſe Schilterus in Notis conjicit, & è MSCtis Codicib. confirmat Scherz.]

Saz & *Gut*, Synonym. Chartæ emtionis *Guts Gwiggen* in Abbatia Lindav. Vid. Acta Lindav. p. 344.

Inde *Saſſen*, poſſeſſores. *Landſaſſen*, poſſeſſores feudorum vel aliorum fundorum provincialium, quibus adhæret jus ſuffragii in diætis provincialibus: qui ſunt vel *Cantzleyſaſſen*, *Schrifftſaſſen*, immediati, vel *Ambtſaſſen*, mediati. V. Diſſert. ad π. de Landſaſſiis. *Reichsſaſſen*, poſſeſſores immediati fundorum Imperii.

Hinc nomina propria populorum: *Elſaſſen*, poſſeſſores regionis ad Ellam. *Holtſaſſen*, poſſeſſores nemorum, Holſatii, quibus oppoſiti *Merslude*, paluſtres, & *Thietmarſi*. Cranz. 5. Sax. 27.

Inſaz, Inveſtitura & miſſio in poſſeſſionem, ſine

Digitized by Google

SEZ. SIB.

ſine perceptione. Literæ Inveſt. an. 1473. Vid. Comment. ad J. Feud. Alem. c. XX. §. 3.

Inſaz ex primo Decreto. Ord. Cam. Imp. Maximiliani I.

Alſaz, Alſatia, ſportulæ. LL. Ripuar. tit. 58. §. 19.

Keſazzen, tabernacula. Notk. Pſ. LXXVII. 51. *in Chamis keſazzen:* in tabernaculis Cham. ℣. 55. *Uffen himelo geſazze;* in cœleſti ſede.

Verſazung, oppignoratio. J. Feud. Alem. c. XXV. *Satzung*, ibidem.

[SHIURA, horreum. *Giſamanot ſinan uueizzi in ſina Shiura:* congregabit triticum ſuum in horreum ſuum. Tatian. c. 13, 24. vide *Sciura.*

SHUNTUNGA, vel *inzuntunga*, incentiva. Gloſſ. Monſ. p. 409.]

SI, exſiſtat, c. 2. fiat. c. 42. Kero. Otfr. paſſim.

SIA, ſua. Otfr. I. 11, 102.

UUanta iru Sun guato
diurit ſia gimuato.

Namque illius Filius bonus
magnificat ipſam benignam.

℣. 119.

Sia Satanas ginami
ob er tho ni quami.

Hunc (mundum) Satanas rapuiſſet,
ſi ille (Chriſtus) non veniſſet.

SIBBA, pax. Tatian. c. 4. 18. *Zi giribtenne unſera fuozza in uuog ſibba:* ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis. c. 6, 3. *Tiurida ſi in then hohiſton Gote, inti in erdu ſi ſibba mannon guotes uuillen.* Gloria ſit in altiſſimis DEO & in terra ſit pax hominibus bonæ voluntatis. c. 22, 14. *Salige ſint, thie thar ſint ſibbiſame;* beati pacifici.

Iſidor. 5. 2. *Sineru ſipbea ni uuirdit endi*, pacis ejus non erit finis.

ASax. *Sibb.* Goth. *Sib.*, *gaſibgon*, reconciliari, Matth. V. 24. *Unſibga*, improbus, Marc. XV. 28. ASax. *Unſibbe*, bellum.

[Gratiſſimum hoc pacis nomen, *Sibba*, neſcio qua ratione Germanis perierit. Habuit id quoque Dialectus A-Saxonica, uti apud Benſon. videre eſt in *ſibbe*, & apud Somner. in *ſyb* vel *ſybbe*, itemque *ſibbian*. Si conjecturæ locus conceditur, non tam ſimplicem amicitiam, quæ ex ceſſatione hoſtilitatis oritur, quam arctius illud benevolentiæ genus, quod ex ſanguinis conjunctione exſurgit, olim vox illa denotavit. Teſtatur enim non ſolum l. c. Somnerus, pro cognatione atque affinitate frequentius quam pro pace eandem uſurpari, ſed & Kilianus inde Belgarum *gheſibbe* derivat, cui noſtrum *ſipſchaft* reſpondet, pertinetque eodem ex Gloſſ. Boxhorn. *ſipper* affinis, & *ſippukilengidu* affinitas. Neque vero inſolens eſt, ut firmandæ pacis cauſa affinitates contrahantur. Palthen. Not. ad Tat. p. 307.]

SIBBON, *maga*, cognati. Otfr. III. 15, 29.

Tho batun ſine ſibbon
ſo offto maga ſint giuuon.

Tunc rogarunt ejus conſanguinei
ſicut interdum cognati ſunt conſueti.

[*Chuenun ſippia kalangero*, affinium. Gl. Monſ. p. 409.]

Min ſyppeblut, Königsh. Chron. 1, 68.

Nähſippa, proxima. Notk. Pſ. XLVII. 10. *Alſo der lilio iſt undir dornin, alſo iſt min nahſippa in mitten tohteron.* Sicut lilium inter ſpinas, ita proxima mea in medio filiarum.

SIBTO, *Sibunto*, ſeptimus. Kero. c. 7.

Sibun, ſeptem. Kero. c. 18.

Sibunfalta kiuuihtiu, ſeptenarius ſacratus. Kero, c. 16.

Sibine Engil. Otfr. I. 4, 117.

Ih bin ein thero ſibino
thero Gotes drut botono.

Ego ſum unus ex ſeptem
DEI fidelibus nunciis.

Sibunſtunt, ſepties. Kero. c. 16.

Sibunzogoſto, ſeptuageſimus. Id. c. 13.

SIHWANNE, ſiquando, Tatian. c. 160, 4. c. 74, 6. *Oba ſih wo min*, ſi ſecus eſſet. Tatian. c. 162, 1.

[*Sih uuas*, aliquid. Tatian. 17, 3. *Fon Nazareth mah ſih uuas guotes uueſan?* A Nazareth poteſt aliquid boni eſſe? c. 159, 5. *Thaz er ſih uuas gaba*, ut aliquid daret.

Sequimur hic quidem autoritatem Codicis Juniani diſtinctè verba hæc exprimentis. Ceterum conjungenda putamus ad eum plane modum quo ſcriptum ſupra offendimus *ſihuueliberi.* Extant enim c. XXVII. v. 1. ſequentia: *thaz thin bruoder habet ſihuuaz uuidar thir*, quia frater tuus habet aliquid adverſus te. Quaſi dicas juxta modernam Germanice loquentium conſuetudinem *ichtsuuas*, forte etiam *ichts* illud per metatheſin literarum factum eſt ex *ſih* vel *ſich* Francico quod hic comparet. Palthen. Not. ad Tat. p. 338.

Thin bruoder habet ſihwaz uuidar thir: frater tuus habet aliquid adverſum te. Tatian. c. 27, 1.

Sihweliber. Tho furliez in ther diuual zi ſihweliberi zite: tunc reliquit eum diabolus ad tempus. Tatian. c. 15, 6.

Deliteſcit hic pronomen *uuelih* quod occurrit ſupra p. 6. *uuelih uuari thas uuolaqueti* hodie *uuelch ein grues uuar thas.* Præfixere eidem Franci interdum literam *h.* uti exemplum luculentiſſimum eſt in Iſidoro noſtro p. 243. n. e. c. III. 4. *ſuohhen dhea nu auur, huuelih Got chiſcuoſi, odo in huuelihhes Gotmiſſu*, &c. Acceſſit deinde initio vocis neſcio qua de cauſa litera *ſ.* factumque adeo *ſuuelh* teſte Goldaſt. in ad not. Parænet. Veter. p. 355. cujus rei recentius quoque exemplum eſt in translatione V. T. Rudolphi ab Hohen Ems, qui de fide Gabeonitis ab Iſraelitis data ſic canit: *Suuelh man den ban Gots breche das man es an ihm räche*, teſte Bibliandr. de rat. commun. omn. linguar. p. 49. Poſtremo ad emolliendam pronunciationis aſperitatem literis *ſ.* & *h.* vocalis interjecta, hic quidem *i* in *ſihuuelihheri*, in Gloſſ. Lipſ. *o.* in *ſouuilican*, *ſouuelix* (legendum haud dubie *ſouuelihs*) quacunque. Pertinet huc quod & AS. dixere *huuilc* & cum præfixo *ſuylc* itemque plenius *ſuua huuilc.*

Digitized by Google

hmilc. Vid. Somner. in not. ad Gloſſ. Lipſ. & in Dict. v. *ſuuylc* & *ſuua.* Palthen. Not. ad h. l. p. 337.

Sibuuer. Tatian. 31, 3. *Oba thih ſibuuer ſlahe;* ſi quis te percuſſerit.]

SICAMBER, in Vetuſtiſſimis MSS. ſcribi *Sigamber, Sygamber,* σύγαμβροι, Strabo Lib. VII. H. Valeſ. in Valeſian. p. 91.

Ana Sigo fluv. quaſi Sigi accolæ, Sigamburi, Buen, habitare, Buri, incolæ.

V. Vorburg. Vol. III. p. 281. 289.

SICHOR, ſecurus, *Sicher.*

Sichor iro dato, ſecurus in factis ſuis. Otfr. V. 19, 24. & 40. &c. Ad Ludov. ℣. 147.

Sichor mugun ſin uuir thes.

Securi poſſumus eſſe de hoc.

[*Sihchurer,* ſecurus. Kero. c. 21. *Sihhuri,* ſecuri. c. 7. *Sihhure,* ſecuri. c. 1.

Sibberheit, libertas. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Sihharheiti, immunitatis. p. 362.

Sihhiriu vel *umpiuvollaniu,* immunis. p. 359.

Sihharer, immunis. p. 355. extraneus. p. 370.]

Erſikeren, ſecurum facere, defendere. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 4315.

SID, poſtquam, *ſeither.* Otfr. I. 16, 9.

Sid ſi tharben bigan
thes liobes z'iro gomman.

Poſtquam (Anna Prophetiſſa) carere cœperat
Dilecto honorato marito.

Conf. IV. 8, 54. & 15, 20. III. 25, 74. III. 26. 104. V. 4, 103. Poſtea, ad Ludov. ℣. 78.

Sidor. Otfr. IV. 5. ult.

So uuir ouh iz firnamun,
uuir thar ſidor quamun.

Quod ipſum & nos cognovimus,
qui poſtea venimus.

Carm. de B. Hiſp. ℣. 1787.

Sidero, poſterior. Notk. Pſ. XXIII. 6. *Er in geburte der ſidero uuare:* nativitate poſterior erat.

SIDAL, vid. *Sedal.*

SIDEN, *Sizen,* habitare: *Anaſiden.* Notk. Pſ. LXVII. 17. Ut quid ſuſpicamini montes uberes, montem in quo beneplacitum eſt DEO habitare in eo? *Ziu anauuanont ir ſin andere berga birige? Ziu uuanent ir iro doh einen ſo gelicheten berg Gote ze anaſidete?*

SIDIN, moris. Gl. Lipſ.

SIE, ipſi. Kero. c. 2.

SIECH, æger. vid. *Siuch.*

Irſiechen, ægrotare. Otfr. V. 23, 500.

Thaz in themo riche
iaman ſar irſieche.

Ut in illa regione
aliquis ægrotet.

Vid. Lit. I.

Muotſich, æger animo. Notk. Pſal. XXV. 1. *An dih kedingende ne uuirdo ih muotſich,* in te ſperans non infirmabor.

Siechon, ægrotare graviter. Cant. Cant. II. 5.

Ih mines uuines minnon ſiechon, amore amici mei langueo.

SIEGEN, mori, *Sterben.* Heldenbuch. V. *Sigen.*

SIEHO, *Keſiehe,* video. Notk. Pſ. LXXXIV. 2. [Id. Pſ. LXX. 7. *Daz ih daz geloubo, de ih niht ne ſieo,* quia credo quod non video.]

SIEMO, iſti. Otfr. IV. 4, 139.

SIENAN, illi ipſum. i. *Sie inan.* Otfr. I. 17, 110.

SIENOGUN, pupilla oculi. Gl. Lipſ. Somnerus: *Hoc Sax. ſeon-eagan, quaſi Viſus oculi, à ſeon, Sax. videre, & eag, oculus, aliàs æpl; unde noſtratium Apple of the Ey.*

SIERACH, Otfr. IV. 6, 42. [Locus hic ita ſe habet:

Tho man z'imo thaz tho ſprah,
er ſluag ſie ſar iob ſie rah.

Cum ad ipſum hoc referretur,
interfecit ipſos ſtatim, & vindictam ſumſit.]

SIERMO, Otfr. II. 7, 5.

Mit zuhtin ſiermo hulta.

Diſciplina ſuæ gratiæ.

[SIFA, Calamus. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

SIGEN, *Geſigen,* cadere. Winsbek. Paræn. §. 31. ubi vide Goldaſt. Not.

Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1913. [Verba hujus loci cum verſione Scherzii ita ſonant:

Sigen ſie zeſamene
mit theme allermeiſten magene.

Subſidunt una
cum maxima potentia ſive copiis.]

Geſigenero, inclinato. Gl. Lipſ. Notk. Pſalm. CVIII. 23. *Ih pin aba genomen, alſo ſcato ſo er ſiget;* Sicut umbra cum declinat ablatus ſum.

ASax. *Sigan, geſigan,* cadere.

Islandis *Syga.*

Goth. *Sigan, gaſigan,* occidere. Marc. I. 32.

Hodie *Sincken.*

Vid. ſupra *Giſige.*

SIGEN, colari. Notk. Pſ. LXXXIII. 3.

Geſick, lacus, Vid. G.

SIGER, Victor, Triumphator, κατ' ἐξοχήν Dominus, DEVS, Cædmon p. 72, 2. S. Auguſtin. Epiſt. 178. Barbaris linguâ ſuâ SIHORA ARMEN, interpretatur, *Domine miſerere.* Vid. Morhof. de L. Germ. pag. 347. & Du Fresne Gloſſar. voc. *Sib.* Heſychius Σίος, Θεὸς, λάκωνες.

Sire, Domine. Olaus Worm. Monum. Dan. p. 315. Franc. Junius in Gloſſar. Goth. p. 65.

[*Titus nam ſigu in dhem Judeo liudim:* Titus debellavit Judæos. Iſidor. c. 5. 6. *Sigu* victoria eſt, quam ita hîc plenam atque omnibus numeris abſolutam Iſidori interpres indicat, ut non acie, ſed bello Judæi victi ſint. Palthen. Not. ad h. l. p. 409.]

Sigimari, victor. Gloſſ. Lipſ. qui Tacito *Segimerus.* Somnerus: *Victoria Sax. Sige: victoriosus, ſigæfert. Mari autem hîc in Sigimari, à mære ductum arbitror, quod magnum, celebrem, præſtantem ſonat.*

SIG.

Sigenunftig, Victorioſus, Chron. Königsh. c. 1, 95.

Sigenunft, victoria. Notk. Pſ. LXIV. 12.

Siganumftlicher leitida, Triumphales Duces. Hymn. 22, 2.

[*Siganuſliben ſuipogun*, triumphalem. (adde arcum.) Gloſſ. Monſ. p. 326.]

Sigenunftare, triumphator. Notk. Pſ. CXI. 5.

SIGIL,

ASax. *Sigla*, gemma, monile. Beda Lib. IV. c. 23. & 19.

Franc. Jun. ad Willeram. p. 72. σύγλαι, ἐνώτια, Inaures. Heſychius.

Inſieghil, Sigillum. Gl. Vet.

Inſighela ouer thin herza, ſupra cor pone ſigillum. Willer. pag. 154. [n. ed. 64. quæ legit, *inſigile uber din herza.*]

Conf. ſupra *Inſigili.*

Beſigelad brunno, ſignatus fons. Willer. p. 72. [n. ed. 32. quæ habet, *brunno beſigeleter.*]

Sigilonte then ſtein, obſignantes lapidem. Tatian. 215, 4.

Sigillum judicis citantis.

Jus Auguſtan. fol. 23. *fürtagen mit des Vogtes Wachszeichen.*

Al. fol. 22. b. *furgebot chundun mit des Vogtsbrief*,

LL. Wiſig. II. 1, 18. Judex adverſarium ammonitione unius epiſtolæ vel ſigilli ad jus venire compellat. Vid. Lindenbr. Gloſſ.

SIH, ſe. Otfr. I. 16, 51. II. 6, 85, 87. IV. 36. 31. [Kero Prol. p. 18. c. 2, 7. & alibi paſſim. Gl. Monſ. p. 319. 351.

SIHANTE, liquantes. Gloſſ. Monſ. p. 409.

Si hanta, liquantes. p. 389. forſan & hic legendum *ſihanta.*

SIHHILA, falcem. Gl. Monſ. p. 370. hodie *Sichel.*

SIHIRPURITI, magnificaret. p. 361.]

SIHTIM. Vid. *Keſihtim.*

[SIHTWERE, neceſſitas, periculum. Heldenb. P. I. p. 1. b. *In keiner ſihtwere.* P. II. p. 31. b. *Ewer gar groſſe ſihtwere.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

In SILATOSI, in alluſione. Gloſſ. Monſ. p. 348.

SILBAR, argentum. Kero. c. 7.

Silperſmid, argentarius. Gloſſ. Monſ. pag. 335.]

SIM, Otfr. I. 22, 32. III. 7, 13. ſed emend. *Simes.*

[In priori loco *S'in* legendum, ut in Notis obſervatum. In poſteriori vero noſtra editio habet *ſimes.*

Simes, ſimus. Otfr. IV. 5, 97.

Simes uuir ouh balde
ob es thurft uuerde.

Simus nos quoque audentes
ſi opus fuerit.

V. 12, 153.

Bithiu ſimes io zi Gote ſuns.

Per hoc ſumus ad DEum prompti.

[Ideo ſimus omnino erga DEum promti. Ita mallet hunc verſum Scherzius in Notis redditum.]

SIM.

Debemus. Id. III. 7, 13.

Simes ouh giuuiſſe
ziſamane unſih fuagen.

Debemus etiam nos certe
ſimul nos conjungere.

SIMBLUM, *Simbulum*, ſemper. Kero. Prol. p. 17. c. 1. 2. 7.

Otfr. ad Ludov. 145.

Simbolon biſpenit.

Semper diſſideat.

[Legend. *biſperrit*, vide ſupra lit. B.]

p. 161.

Simbolon gimuato.

Semper æquanimi.

IV. 29, 112.

Simbolon tharinne.

Aſſidue ibi.

Adde V. ult. 325.

Simbler, ſemper. Iſidor. III. 5.

[Palthenii editio habet *ſimbleo.*

Simbulum, idem. Tat. c. 53, 5.

Simblun. Id. c. 187, 2.

Iſidoro *Simbles* & *Simbleo.* AS. *ſimle*, *ſimble*, teſte Benſon. in Vocab. dicitur. Palthen. Not. ad Tat. p. 371.]

SIN, eſſe. Notk. Pſ. XCIX. 3. *Unſir ſin*, eſſe noſtrum.

Giſan. Otfrid. V. 8, 43. meditatus, Exiſtens, à *Geſin.* vid. ſupra lit G.

Otfr. II. 12, 65.

Thaz bera in uuorolt io giſan.

Quicquid hoc in mundo unquam extitit.

[Staden. in Explic. voc. Germ. Bibl. p. 147. hunc verſum optime exprimit: *Das bieber in die welt* (adde jemalen) *kam. Giſan* eſt à *Sinnan*, quod extat ap. Otfr. II. 7, 78.

Tho uuolt er ſar in morgan
in Galilea ſinnan.

Cum vellet in craſtinum
in Galilæam ire.

atque *ire*, *tendere*, ſignificat. Scherz. Not. ad h. l.]

Sindun, ſunt. Iſidor. c. 3, 3.

SIN, ſenſus, intellectus. Otfr. II. 11, 83.

Ribta uns then ſin hiar filu fram
therer Gotes Drutman.

Docet nos intellectum hîc optime
DEI fidelis vir (Evangeliſta.)

Sinener gimuati. Otfr. ad Ludov. 32. Sinlichs, ſinnreichs gemüts.

Sinechen, ſapere. Notk. Pſ. XLIV. 2.

Keſinecheda, ſapientia. Id. l. c.

Sinic uuehſil. Genitivus. Notk. Pſ. LXXVII. 12.

SINA *Sela*, animam ejus. Kero. c. 2. *Sina prodii*, fragilitate ſua. c. 64.

SINALASAT, Leguminum. Kero. c. 39.

[Legen-

Digitized by Google

[Legendum *Smalaſat*. In Gloſſis à Pezio vulgatis p. 413. & *Smalaſat* legumina (adde p. 341. ubi *Smalaſati*, legumina, occurrit) In recentiori verſione hujus Regulæ extat: *Iſt aber daſs ſie äpffel oder* ſmalſatte *bond*. In MSCto meo quod *Künigbuch* inſcribitur legimus: *Do ſprach Daniel: nu verſuche uns zehen tage, und gib uns ſmelzete zu eſſen und Waſſer zu trinckende*. Twinger. in Vocab. meo MSC. Germ. Lat. *Smelſet*, legumen. Idem in Vocab. meo MSC. Lat. Germ. Legumen, *ſmelſechte*. In Ordin. Provinciali Tyrolenſi L. 5. c. 25. extat. *An ainen yeden ſtär Arbis Bohnen und dergleichen Smalſat*. Scherz. Not. ad h. l.

SINAVUERPALO, tornatiles. Gloſſ. Monſ. p. 353.

SINAVUERPILI, *chaſa*, formelas caſei. pag. 326.

SINAZ, ſuum. Tatian. 5. 8. Z, nota eſt neutrius generis. Loco ejus Germani litera S. in ejusdem generis articulo utuntur, dicuntque *das folk*, *das kind*. Palthen. Not. ad Tat. p. 309. Interim ex Kerone liquet, *Sinaz* ab eo ſæpius uſurpari, legitur enim ibi *Kipot ſinaz*, juſſio ejus. c. 2. *herza ſinaz*, cor ejus. cap. 5. *hus ſinaz*, domum ſuam. Prol. pag. 18. *chind ſinas*, filium ſuum. c. 59.]

SIND, modus, *in then ſind*, ad hunc modum. Otfr. II. 2, 55. II. 11, 123.

Tho zi themo finde.
Cum hoc modo.

Occaſio. Otfr. IV. 6, 59.

Fragetun thes ſindes
thes keiſores zinſes.
Interrogarunt hac occaſione
de Cæſaris cenſu.

III. 17, 95.

Sar io thes ſindes.
Illico hac occaſione.

SINDA, itinera. Prol. p. 17. *Sinde*, itinere. Prol. p. 16. Kero. Otfr. I. 17, 22. De Magis:

Si eiskotun thes kindes
ſar io thes ſindes.
Hi ſcrutabantur puerum
imo & viam.

Inde Fr. Junius *Giſinda*, exponit comitem itineris. Fragm. de Bell. Hiſp. p. 2711. Gothis: *in gaſinthgam*, in Comitatu. Luc. II. 44. Anglo-Sax. *Sith*, iter, *geſith*, comes.

ther dag iſt ſines ſindes, dies abiit. Otfrid. V. 10, 16.

ther Scaz iſt ſines ſindes, denarius vadit viam ſuam. Otfrid. V. 19, 120. Id. V. 13, 49.

Petrus ſar thes ſindes
bigonda ſuimannes.
Petrus illico ſe ſurripiens
cœpit natare.

Petrus geſchwind ſeines weges. &c.

Samanſindo, comes. Otfr. V. 9, 18.

Uuard Drubtin in do lindo
thes uueges ſamaſindo.
Fiebat Dominus ipſis (diſcipulis Emaunticis) leniter
itineris comes.

[*Thes ſinthes*, tunc. Otfrid. I. 19, 1. illa vice. III. 1, 71. vide Scherz. Not. ad Otfr. p. 68.]

Senten, mittere.

[SINDE, temere. Kero. c. 3.

SINER, ſuus. Kero. c. 63. *ribbes ſine*, regni ejus Prol. p. 16. *Siniu uueneckii*, ejus miſeria. cap. 61. *in ribbe ſinemu*, in regno ſuo. Prol. p. 17. *des huſes ſines*, tabernaculi ejus. Prol. p. 18. *in ſineru lera*, in ejus doctrina. Prol. p. 16. *Siniu chind*, ſuos filios. Prol. p. 17. *dera ſinera lera*, doctrinæ ſuæ. c. 2. *Statiki ſineri*, ſtabilitatis ſuæ. c. 58. *ſinera inthabanii*, ſua adſumtione. c. 63. *fona prædigii ſineru*, de prædicatione ſua. Prol. p. 18. *Sinem*, ſuis. Prol. p. 16. *in ſineem tatim.* in ſuis factis. c. 2.

Siinſelbes, ipſius. Prol. p. 16. *in ſin ſelbes*, in ipſius. c. 56.]

SINGEN, vocem modulari.

Sinkit, cantat, pſallit. *Singantemu*, cantate. *Sangari*, cantor. *Ze ſinkanne*, decantandum. Kero.

[In Kerone ſqq. reperi: *der ſinkit*, qui cantat. c. 9. *ſingunt*, pſallunt, c. 18. *Salmun ziſinganne.* Pſalmi canendi. c. 9. *za ſinkanne*, decantandus. c. 9. *Ziſinkanne*, modulatis. c. 11. *fona ſingantemu*, à cantante. c. 11. *ſoſo ſinkit*, ſicut pſallat. c. 13. *Sanc*, canticum. c. 17. *Sangari*, cantor. c. 9. *Sangara*, Pſaltæ. Gloſſ. Monſ. p. 331.]

Singit, ſonat. Otfr. I. 17, 56.

Uuio es in iuo buab ſinget.
Quomodo id in veſtro libro ſonet.

[Scherz. in Not. Quod id veſtri libri cantent.]

Iſidor. c. 6. *In rhuofte ſingbemes Gote unſeremu Jeſuſe*: Jubilemus Deo noſtro Jeſu.

De incantatione. *Die ſon demo uuiſen des liſtes keſungen uuerdent*, quæ incantantur à ſapiente. Notk. Pſalm. LVII. 6.

Giſinges, Otfr. I. 12, 65.

[Non *giſinges*. Sed *giſiunes*, viſione, h. l. legitur, immediate autem ſequitur.

Thie engila zi himile
flugun ſingente.
Angeli in cœlum
revolabant cantantes.

GIZENGI, cantus. Otfrid I. 20, 20.

[vid. ſupra lit. G. & ibi de hac voce annotata.]

Erſingan, recitare. Gl. Vett.

Anglo-Sax. *Singan*, recitare.

Goth. *Singwan bokos*, legere libros. Luc. IV. 16. *Hobſangen*, Pſallere. Notker. Pſal. LXVII. 33. 34. *Hobſangont trubtene*, Pſallite Domino. *Hobſangont Gote der alle himela uberfuor*: Pſallite Deo qui aſcendit ſuper cœlos cœlorum. Pſalm. LXX. 22.

An dien uazzen des hobſanges; in vaſis Pſalmi. *Hobſangon dir*, pſallam tibi.

Hugeſangon, jubilare. Notk. Pſal. XCIV. 3.

Irſingit, decantat. Otfrid. I. 11, 94.

Er n'iſt in erdringe,
ther ira lob irſinge.

Ille non eſt in terrarum orbe
qui ejus (Mariæ) laudem decantet.

Sange, canticum. Otfr. V. 23, 43.

In ſinemo ſange.

In ſuo cantico.

cap. 25, 192.

In euuinigen ſangon.

In æternis canticis.

Sangleich, chorus, Cantorey. C. Cant. 6. 12. Notk. Pſalm. LXVII. 1. ubi *ſangbleichis*, corrupte, pro *ſangleichis* ſcribitur, ceu ibidem annotatum.

conf. ſupra *Licon.*

Wunneſang menniſchen, muſica vocalis, jubilum hominum; opponitur inſtrumentali. Notk. Pſ. XCIV. 3.

SINIEN, ſinnen, menſurare, modum dicere. Vid. *Andecinga.*

SINIICHTEN. Menologium Anglo-Sax. MS. ad XXIV. Junii: *On thone feorwer and twentigothan dæg thæs monthes byth Sancte Johannes acennednys thæs fullubteres. on thone ylcan dæg byth ſolſtitia. the ys on ure getheode Sungibte*: i. e. quarto & vigeſimo die menſis Junii eſt S. Johannis nativitas Baptiſtæ, in quo eodem die eſt Solſtitium. quod eſt noſtra lingua *Sungibte*. Conſtit. Argent. de VII. Articulis.

Charta vetus deſignans feoda de Thelonio Argent. *Dirre Summen iſt XXXIII. Lib. und VIII. Schilling. die git man zu Wihenachten und glich alſo vil zu Suniehten.* In alio libro veteri A. *Dis ſint die Lehen die men alle jar git zu Sant Johannes tage zu Sungehten.*

Gicht eſt idem quod *gang*, à gehen, ire: ut à *jehen*, jicht, confeſſio. *Kirchgicht*, idem quod Kirchgang, jus utendi parochiâ. Literæ inveſtituræ, quibus Rupertus II. Elector Palatinus Wilhelmum Ducem Juliaci inveſtivit de Comitatu Mubach &c. anno 1392. *Item die gude zu Zulpge genant die Pfalantze brynnen und uyſſen Zulpge und furt zugehor: der Kirchen von S. Marien zu Zulpge mit derſelben Kirchengicht.* conf. ſupra lit. G.

Montag nach S. Johannestag Sunnwenden, Literæ Advocator. & Proc. Cameræ Imperialis ad Status an. 1496. Sic & in Jure Auguſtano fol. 60. *Ze Sunnwenden.*

Sunigehttag, *Suniechtag*, Lib. Salic. MS. Monaſterii Ebersheimenſis. Vide ſupra *Brugele.* Tempus, quo Sol excelſiorem circuitus ſui verticem tenet, ùt loquitur Hieronymus *Homil. II. in Cant. Canticor. p.* 98. *Tom. VII.*

[*In* SINIUMIDU, in velocitate. Kero. c. 5. SINLAZO, parco. Gloſſ. Monſ. p. 396.]

SINN, intellectus mentis, ratio. Pſalm. XXXII. 9. *Ir ſollent nit werdent als ein pfert oder ein mul, die nit ſynne inhant.* nolite fieri ſicut equus & mulus, qui intellectum non habent.

Sinn, Spiritus. Notk. Pſalm. XXXI. 2. *Nob trugebeit in ſinemo ſinne ne iſt*: nec eſt in ſpiritu ejus dolus.

Sinni uuas er, perſpicax. Otfrid. III. 25, 64.

Thes ſelben ſtuales era
ſinni uuas er mera.

(Ob) illius ſedis honorem
perſpicax erat magis.

[Pro *ſinni uuas er*, Codices Vindob. & Vatic. habent *ſin ni uuas es*, inde h. l. ita vertit Scherzius in Notis:

Illius ſedis honor
nunquam erat major.]

SINNEN, petere inveſtituram. J. Sax. Feud. c. 22. pro quo J. Alem. c. 43. habet *Geren.* Vide *Giſunnen.*

[SINNAN, ire tendere. Otfrid. II. 7, 78.

Tho uuolt er ſar in morgan
in Galilea ſinnan.

Cum vellet (Chriſtus) in craſtinum
in Galilæam ire.

Hinc imperfectum *Sunnun.* Otfrid. III. 14, 123.

Thie oub z'imo ſunnun,
thie mit diufele uuunnun.

Hic etiam ad ipſum venerunt
qui diabolis occupati.

Hinc quoque *Giſunnen.* (quod vide ſupra.) Scherz. Not. ad Otfr. p. 187.]

SINO, Ecce. Cant. Canticor. I. 15, 16. Notk. Pſalm. L. 7, 8. Pſalm. LIV. 8.

SINOUUOLDE, teretes. Cant. Canticor. 5, 14. Tornatilis. Willeram. p. 102. [n. ed. p. 44. *Sine hente ſint guldin, ſamo ſineuuel. Sine hente guldin unte ſeneuuelle.* Manus illius tornatiles aureæ. Schilterus in Notis ad h. l. Twinger. in Vocab. meo Germ. Lat. MSC. *ſineuuel*, teres. In alio Vocab. MSC. Lat. Ciclas *ſinuuelkeit.* Voc. MSC. Anon. Spericus (i. e. Sphericus) *ſchibelecht vel runt vel ſinuuel.* Scherz. Not. ad Willer. h. l.]

Ælfricus: *Sineuuealt*, teres.

[*Sinwel*, ſignificat rotundum, teres. In Bibliis antiquis Auguſtanis. 3. Reg. VII. aliquoties legitur, ubi Vulgata habet *rotundum.* Biblia Tigurina utuntur ſubſtantivo, *ſinwäly*, reddentes. 2. Chron. III. 12. *Die zwo Säulen mit runde oder Sinwäly*, quod Lutherus expreſſit *die zwo Säulen mit den bäuchen.* — Vocem *Sinewealt* Anglo-Saxonicam cum aliis cognatis habet in Vocabulario Th. Benſon, & interpretatur, *rotundus, verſatilis, teres.* Junius in Gloſſar. Goth. p. 246. allegat ex MS. AS. vocem *Sonvald*, redditque eam *teres.* Huc etiam ſine dubio pertinet quod eſt in MSC. Gloſſar. AS. Lindenbr. *Sinowalt*, toroſa', & in Gloſſ. Theot. Florent. teretur, *Sunwelba.* Ceterum Germanica vox *Sinwell*, *Synwall*, in antiquis libris haud raro occurrit, ut in carmine von Ditrich von Bern. p. 15. & 28. ubi legitur: *Als ein apffel gar ſinwel.* Item in M.

Al-

Digitized by Google

Albrechts Ovidio Germ. f. 52. & Sebaſt. Francke Proverb. Germ. p. 1. f. 105. & 107. Quo etiam ſpectat, quod in Hiſtoria Meluſinæ à Tenzelio Colloq. Menſtr. A. 1692. p. 76. citata occurrit. *An der weite und ſinbele*, ubi ſubſtantive poſitum eſt. In Rhythmis Saxonicis MStis, Stadæ olim compoſitis, & plus quam duorum Seculorum antiquitatem redolentibus, ita dicitur: *Stoke de ſint bret, den ſenwolt weren by der olden det:* i. e. baculos, qui ſunt lati, qui teretes erant antiquo tempore. Hæc Joh. Frid. à Stade. in Bibliotheca Bremenſi Claſſ. VIII. Faſcic. 5. p. 938.

Addo in Bibliis Germanicis Argentorati an. 1485. impreſſis itidem vocem *ſinwel* aliquoties 3. Reg. 7. occurrere. ℣. 23. *Sinwel umb und umb*, rotundum in circuitu. ℣. 31. *gantz ſinwel*, totum rotundum. *Gevieret und nit ſinwel*, quadrata non rotunda. ℣. 35. *In der höh des grundes war ein ſinwel eines elnbogen bryt und eines halben:* in ſummitate baſis erat quædam rotunditas unius & dimidii cubiti. In iisdem Bibliis 2. Chron. IV. 2. exprimitur *ſinbel; Sinbel allumb.* rotundum per circuitum.]

Seneuuel, teres, Aenigma de gallo ferreo Eccleſiæ ex MS. Cod. Variarum Orationum in Actibus Doctoralibus habitarum, Seculo XV.

Ein fogel hoch in lufften ſwebit
Sein glich uf erden nicht en lebet.
Sein geſider wechſt im in der hitze,
Wenn yn der hunger anegat
Her friſt vier ochſen und wirt nicht ſat.
Die kleynen vogel leſt er uff öm ſitzen.
Durch ſinen lip geht zweigerley eyn ſtymme,
Dieſelbe ſtymme iſt helle,
Das ander das iſt SENEWEL
Was er aneſicht das friſſet er yn grymme.

Ales verſatur quæ conviva viduatur
Aëre, in ardore naſcitur huic calamus.
Eſuriens comedit quatuor ipſa boves.
Hic volucris dorſo patitur portare minores.
Per corpus duplex res volvitur oda ſonora.
Et teres celum. quod videt, edit atrox.

Hoc de gallo Eccleſiæ ferreo intelligitur, qui quia in ſublimi poſitus, in aëre verſatur. & de ſe non vivens conviva ſpoliatur fabri per medium dignè. Pennas ab avibus ſæpiſſimè ſubpeditans ab eo eſuriente quod non contingit multum devorat. Sonus ab eo percipitur, dum rabido vento volvitur. Et præſuppoſita coecitate omen juſtum editur.

Joh. Keiſersp. Brösl. fol. 62. b. *Es iſt ein underſcheid, ſein Kugelecht, rotund, rund, als da ein Kugel iſt. Sinwel, teres, als ein Spies, als ein glanz, lanz. Scheibelecht, als ein Hoſtien, als ein Deller. Ringlecht, als ein ring und ein reiff in Zirckelsweiſs.*

Sinewel platten. Chron. Königshov. c. 3, 17.

Sinewel, Suevis & Helvetiis adhuc *eine getrebete kugel*, itemque Rhætis, Bojis & Alamannis, Freher. in Gl. Alem. *Gluckrad, Sinewel.* Rudolf von Anſe vom Manna:

Ein tou alſo ze winter zit
Sinweller ſae mit ſaien ſnit. rundlichter Schnee.

Idem de Davide: *uf einem ſande las er da funff ſteine. Sinewel, und sleht;* funff runde glatte ſteine, Voegelin.

Sinnewellen, ſuperbi. Notk. Pſalm. LXXI. 2.

[*Sinauuelliſtun*, limpidiſſimos. Gloſſ. Monſ. p. 326. limpidiſſimam. p. 340.]

SINT. ſunt. Otfr. II. 1, 95.

SINT. præteriti aliàs temporis, præſens denotat. Vide *Kelengit.*

[SINTER, ſcoriam. Gloſſ. Monſ. p. 332.
SINULUOT, cataclyſmus. p. 357. *Sindfluth.*
SIPE, cribro. p. 344. hodie *ſieb.*
SIRPLESOT, exufflaſtis. p. 346.
SISAGOMO, Pellicano. p. 349.
SISIMBRA, Siſymbrium. p. 414.
SISOMO, muſcus. p. 400.]

SISTIG.

Foreſiſtigemo, Propheticus. Notk. Pſal. LXIV. 1. *In foreſiſtigemo keiſte*, in prophetico ſpiritu.

[SISUVA, *ſpanisciugi poſi*, Iberas nenias. Gl. Monſ. p. 319.]

SIT, eſtote, hodie *ſeyet.* Otfrid. II. 3, 79.

Sit io uuakar filu frua
iob thara gihabet iuih zua.
Eſtote vigilantes multum matutino
atque eo teneatis vos.

SITH, Rythm. de Ludov. II. 30. Vid. *Sid.*

SITEO, morum. ſc. 58. *Sitilibbo*, morosè. c. 43. Kero.

[Obſervat Scherzius in Not. ad h. l. *moroſe* pro *cum mora* à medii ævi Scriptoribus interdum uſurpari. Ceterum in eodem Kerone reperitur: *manakeru-ſitim*, multorum-moribus. ſc. 2. *riiffer ſitim*, maturis moribus. c. 31. *So ſitulicha*, tam moroſa. c. 58. ad quem locum Scherz. notat, Keronem vocem *moroſa* non intellexiſſe, putaſſe enim à *mos, moris* eam derivari, hinc per *ſitulicha* reddidiſſe, quod noſtrum *ſittlich* eſt.]

Then Situ, morem. Otfrid. I. 14, 5. 18, 96.

Si therer ſitu in manne.
Sint tales mores in homine.

[Sit horum morum (ſeu his moribus præditus) inter homines. Scherz. in Not. ad h. l. I. 4, 6.

So thar in lante ſitu uuas.
Ut iſthac in regione moris erat.]

Sitiu kewonanemu, more ſolito. c. 36. Kero. L. Sal. X. 5.

[*Unrehtlichemo ſitiu darazuo chuimit*, inordinato more depropere. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

Sitota, ſolebat, faciebat. Otfrid. III. 14, 214.

Hoſtes Jeſu de ipſo perhibebant:

Joh er then diuſal habeti,
bi thiu this allaz ſitoti.
Imo diabolum haberet
per quem hæc omnia efficeret.

Digitized by Google

SIT.

Id. IV. 11, 51.

Thaz uuerk er thar tho ſitota.
Opus hoc ſic inſtruxerat.

V. 7, 21.

Thiz uuib oub thaz biar ſitota.
Hæc mulier etiam id hîc ſolebat.

[Scherz. in Not. vertit: Hæc fœmina etiam hoc hîc agebat.]

conf. II. 14, 176. III. 4, 25. IV. 12, 73.

Thia fart ſie alſo giſitotun, inſtituebant. Otfr. V. 16, 19. aptarunt. Otfrid. IV. 27, 14.

conf. ſupra *Giſitotun.*

Sido, mos. Willeram. p. 40. [n. ed. 18. quæ habet *den ſito.*]

Sidin, moris. Gl. Lipſ.

Sito bilidi, morum exempla. Otfr. IV. 5, 65.

Sitouangirren, Schiſmatici. Notk. Pſalm. XXII. 4.

Site chrumph, tortuoſa. Notker. Pſalm. LXXIII. 19.

Sitig, ſolitus. Notk. Pſalm. LXXXV. 5.

Unſitig, malè moratus. Otfr. V. ult. 242.

Al thie firdanun
the unſitig uuarun.
Omnes perditos
qui male morati fuerunt.

Er begonde unſiten. Fragm. de Bello Hiſp. v. 3541.

[*Unſiten* h. l. in bono ſenſu uſurpatur, pro modo agendi extraordinario, ſed ob circumſtantias non vituperando. Scherz. Not. ad h. l.]

SIU, ut quid? Gl. Lipſ.

SIUCHI, ægritudo. c. 35. *Siuchem*, ægrotos. c. 39. Kero. vide *Subdigaz.*

Otfr. V. 23, 501.

Quiſtu bi thio ſiuchi
odo er ſar unfrauuer ſi.
Conturbatus per ægritudines
aut alias contriſtatus ſit.

Siecher, ægrotus. Otfr. III. 2, 8.

Sin ſun uuas filu ſiecher.
Ejus (Reguli) filius erat valde ægrotus.

Goth. *Siuks*, infirmus. Joh. XI. 1.

Subtſtuole, Cathedra peſtilentiæ. Notk. Pſalm. I. 1.

[*Siuchi*, debilitas. Gloſſ. Monſ. p. 389.

Siouhtom, ægrimonia. p. 405.

Siubban, langueo. p. 353.

Siubbenten, laſſeſcentem. p. 391.

Siubentemo, laſſeſcente. p. 393.

Einofori ſiuchonto, ſolivagus incederet. p. 406.

Siubbaz, languidum. p. 332.]

Biſiuchen, ægrè facere. Otfr. II. 22, 72. [In Cod. Vindob. & Vatic. legitur *Biſuichen*, de quo verbo ſupra ſuo loco.]

Irſieche. Otfrid. V. 23, 500. vide lit. I. & *Siech.*

SIUDEN, ſieden, coquere. Notk. Pſalm. CVII. 9.

SIUFTEN, vid. *Sufton.*

SIU.

SIUN, videri, lucere, ſcheinen. Notk. Pſ. LXXXVIII. 37. *Die rehtin ſi ſiunent in demo chumftigen riche alſo ſunna.* Juſti lucent in futuro regno ſicut ſol.

[*Furiſtun auk ſiuniſtun*, providentiſſima. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

Vid. *Anaſiune.*

Ungeſiunlich, inviſibile. Notk. Pſalm. XLIV. 8. opponitur *geſiunlichemo*, viſibili. conf. Pſalm. LXX. 7.

[SIURO, ſaturaſſes. Gloſſ. Monſ. pag. 412.]

SIUUAN, ſuere.

Anglo-Sax. *Sibigan.*

Goth. *Siugith*, Marc. II. 21.

[*Siuuit*, *nabit*, vel *chlibuit*, finderit. Gl. Monſ. p. 412.]

SIUUOLUATDUN, ſeptuplum, quaſi ſevenwondt. Gl. Lipſ. Somnerus: *Hoc nobis ſevenfold, à Sax. Seofonfeald.*

SIZ UUAS. Otfrid. II. 27, 33. Vid. *Soſi.*

SIZZIT, ſedeat. Kero. c. 43. *Sizanti*, ſedens. c. 7. *Sizzantem alleem*, ſedentibus omnibus. c. 9. *ze ſizzenne*, ſedendi. c. 63.

Sizen, *ana ſizen.* Otfr. IV. 5, 116.

Then hugu uuir giuuizzen,
thar baldo ana ſizen.
Fidem nos certam
ibi fiducialiter imponimus (adhibemus.)

[In Cod. MSC. legitur pro *giuuizzen*, *giuuezzen*, pro *anaſizen*, *anaſezzan:* inde Scherz, in Not. h. l. ita vertit:

Mentem acuere
eo audacter applicare.]

Sizit, ſedeat. Otfr. II. 19, 28.

[Hunc locum vide ſupra *Sez.*]

Ult. 3, 4. III. 26, 8. vide ſupra *Sazi.*

UUola ſizze, bene congruat. Otfrid. III. 21, 70.

UUola ſaz, benè ceſſit. Otfrid. III. 26, 62. V. 2, 8.

So kriſtes libamen ſaz, de tunica adaptata corpori Salvatoris. Otfr. IV. 29, 58.

Geſazze, ſedes. Notk. Pſal. XLVI. 9.

Thaz inſizze. Otfr. V. 23, 493. de beatis:

Thiu freuui iſt in gimeino
thaz ſinan (leg. ſiu ni) friunt biuueino
Odo oub thaz inſizze
thaz inan uuiht gilezze.
Hoc gaudium eſt illis commune
quod amicos non deplorent:
Aut etiam quod ipſis inſedeat (animo)
quaſi eos aliquid lædat.

Sizzam, moderate. Otfrid. II. 7, 16. de Johanne Baptiſta:

Ther Got ribta filu fram,
ſine uuega ſo ſizzam.
Qui Deo direxit latiſſime
ſuas vias adeo moderate.

[*So*

Digitized by Google

SKA.

[*So ſizzam*, per *tam decenter*, *tam bene* melius exprimi Scherzius in Notis cenſet.]
Id. III. 2, 2.

Tho Chriſtus in Galilea quam
uuard thaz tho mari ſo ſizzam.
Cum Chriſtus in Galilæam veniret
factus eſt rumor placidus.

[*So ſib zam* ſæpiſſime occurrit, & idem eſt ac *uti decebat*. Scherz. Not. ad h. l.]
SKACHARI, Latrones. Vid. *Scab.*
Rhythm. de Ludov. II. ℣. 34.

Sum uuas luginari
ſum uuas skachari
Alius erat mendax (falſarius)
alius erat ſicarius.

Otfrid. IV. 22, 6.

Ullane ouh bíthiu ſo gabti,
thes skacheres gitbahti
Mit uuehſelu er giſitoti
er ſelban Chriſtus irretiti.
Credo etiam propterea tam properavit
(Pilatus)
(quod) latronis recordatus
Permutationem intendebat
(ut) Chriſtum liberaret.

Schechen, hodieque in uſu ad Rhenum, interficere, ſchlachten, *ein vieh ſchechen*, Schecher, occiſor, latro.
Occaſione dicti Chriſti, & interpretum Germanicorum, quod mercantes in Templo Hieroſolymitano latronibus adæquati ſunt, etiam ejusmodi nummularii campſarii, & uſurarii Judæorum dicti *Schächerer*.
Schachſpiel, latrunculorum ludus, de eo ſcripſit Jac. de Caſſalis, Ord. Præd. Germanicè. Vid. ſupra Indicem Scriptorum. Chron. Königshov. c. 1.
SKAFFELOS. Vide *Zimber*, & *Scaphan.*
SKAMMER, brevis. [*Skammnes*, legendum *skammes*, breve. c. 10.] *durub skemmi*, propter brevitatem. c. 10. *Skemlichо.* c. 38. *Scamlihcho*, c. 20. breviter. *Skammas.* brevis. c. 20. [Notandum autem vitioſe hoc vocabulum verbo *exaudiri* in noſtro Kerone ſuperpoſitum eſſe, cum voci *brevis* in eadem linea ſequenti ſuperponi debuiſſet, ut in autographo Frankiano factum eſt.] *Ze skemmane iſt*, breviandum eſt. c. 11. Kero.
der skemmiſtun untarſtantu, parviſſimo intervallo. Kero. c. 8.
SKANCTA *bitteres lides*, Schenckte, propinabat. Rythm. de Ludov. II. ℣. 98.
SKEDERSTEFFTA, cardines. Notk. Cant. S. Annæ ℣. 8. *Thruhtenes ſint die skederſteffta dero erdo.* Domini ſunt cardines terræ.
SCKEREN, *Giskeren*, hodie *beſcheren*, donare, largiri. Rhythm. de Ludov. II. ℣. 73.

Giskerit iſt thiu hier uuiſt
ſo langо ſo uuil kriſt.
Data eſt hæc vita
tam diu quam vult Chriſtus.

SKE.

SKERIN, *ofna Scerne*, de ſcurrilitate. c. 49. *Skerneſkern*, Scurrilitas. c. 43. *Skern*, ſcurrilitates. c. 6. Kero.
Scerni, ſubſannatio. *Scern*, illuſio. Gl. Lipſ. Vide ſupra *Haranſcara.*
Sceronnis, jubilatio, vociferatio. Notk. Pſal. XXVI. 6.
SKERRAN, eradere. Kero. c. 64.
Scart, fiſſura.
[*Scerrentem barir*, radentem pilos. Gl. M. p. 339.]
Aranſcarti. vide lit. A.
Lidiſcart. vide lit. L.
Scerre, ſerra. Otfrid. ult. 24, 75.
[*Scerre*; h. l. non *ſerram* notat, ſed verbum eſt, ut ipſe Schilterus in verſione ſua agnovit, qui ita eum locum vertit:

Job er iz thana ſcerre
thaz iz hiar ni merre.
Imo is illud eradicat
ut (malum) illud hîc non creſcat.]

Vide *Giſcurg.*
Inde *Scherge*, Executor.
Geſcherren, ſeparare, rejicere. Acta Comitior. Noric. Anno 1487. MS. Argent. Archiv.

Iſt der Keyſerl. Maj. das alles uf ℔. nach Exaudi fürgehalten in Beywesen der Stettbotten, wiewol ſie auſſerhalb der Stuben, darinne der Keyſ. Maj. die Antwort gegeben worden iſt, auf verbotten ihnen deshalb beſchehen entgegen gewesen ſeyn, und ſie hienein zu laſſen geſchafft worden, das iſt aber unterlaſſen worden und den Stetten die gegebene Antwort auf ℔. vor den Kurfürſten, Fürſten und Fürſtenboten eroffnet, und daſs ſie zu derſelben antwort nicht eingelaſſen worden ſeyn auf der Stette antten, das ſie bey den von Meyntz gethan haben, auf meynung: Sollten ſie zu der hulff verpflicht und zu dem tage beſchrieben ſeyn, das beſte darinn helffen fürgenommen und rathen, were billich daſs ſie zu den hendeln gezogen und nicht geſcherrt *werden, nachdem ſie vormahls bey den andern hendeln und Rathſchlagung geweſen waren &c. Verantwortung beſchehen.*

SKERTEN, ſcapulæ. Notk. Pſalm. XC. 4. *Mit ſinen skerten ſcateuuet er dir, unde under ſinen fettachen gedingeſt du skermes:* Scapulis ſuis obumbrabit tibi, & ſub pennis ejus ſperabis. *So fogeles jungiu under dien fettachen ſint, ſo ſint iu ouh under dien skerten, uuanda ſone dien skerten gant die fettacha.* Id. De Cant. Moſ. Deut. 32, 11. *Er fuorta in uffen ſinen skerten*, portavit eum in humeris ſuis.
SKIEDEN. *biz geskiede*, factum eſt, *biz geſcah.* Willeram. p. 55. [n. 25. quæ habet *iz geſcah.*]
SKIEN, *ſcheuen.* Notk. Pſal. C. 7.
Skiuhtun. Otfrid. III. 17, 94. Veriti, hodie *ſcheueten.*

Thaz

SKI.

Thaz ni uuarun ſie in uuar,
bithiu ſo skiuhtun ſe thar.
Id non erant iſti revera,
propterea ſic veriti tunc.

Skihtig ſin, fugiant. Notk. Pſalm. LXVII. 2. *Skihtig ſin die in hazzent, fore ſinemo anaſiune.* Fugiant qui oderunt eum à facie ejus.

conf. ſupra *Sciuhen.*

SKIER, ferrum.

Skierſiunu, ferri candentis judicium, Suecic. Gloſſ. Du Fresne. voc. Anſuor.

Skiæra, ſecare, Goth. Suetic.

Skieren, litora Sueciæ, quia diſſecta. Morhof. P. I. de Ling. Germ. c. ult. p. 141.

SKIERE, *inskiere*, Vid. *Scioro.* Otfrid. II. 7, 107.

Tho ſprach er z'imo skioro
iob lobotan zioro.
Dixitque ad eum benevole
& laudavit honeſte.

[SKILTON, clypeis. Gl. Monſ. p. 408. vide *Schilt.*]

SKINIT, claruerit. c. 64. *Skinentem*, clareſcentibus. c. 62. Kero.

Skeynet, oſtendit. *Skeynede*, oſtendebat. *Ich skeinon*, oſtendo.

Skeinet her ſich ſeluon, oſtendit ſemetipſum. Willeram. p. 29. [n. ed. 14. ubi tamen ita legitur: *Er ſcheinet ie doh ſine divinitatem per miracula.*] 33. [n. 15. *die bluomen ſchinent in alle demo lante. Sol juſtitiæ nu skinet.*] 39. [n. 18. *den ſcheinet er oub ſich ſelbon facie ad faciem. Die ſcheine mir oub in præſenti. Per intervalla temporum ſo ſcheine mit etiſlichemo boichene dinero chreſte. Scheine daz in montibus Bethel.*] 147. [n. 62. *So uuil ich dir skeinan fortiſſimum fervorem amoris. Ich uuil dir ioh skeinan ſo fervidam karitatem.*]

Exhibuit ſe, Otfr. II. 9, 92.

Er ſuorgata thero uuorto
bithiu ſceint er iz ſo harto.
Conſideravit verbum
ideoque exhibuit ſe tam durum.

[Scherzius quidem h. l. ita in Notis vertit:
Cum cura cogitabat verba, ſc. Dei.
ideoque id adeo manifeſtum faciebat.

Sed ſi contextum perpendeo, Schilteri verſio præferenda videtur.]

Skimo, ſplendor: nos ſchine. Gl. Lipſ. Somnerus: *Angli ſimiliter; voce ortâ à Sax. Sciman, ſplendere, fulgere.* Otfrid. II. 12, 185.

[Id. IV. 33, 13.

Ni liaz in ſcinan thurub thaz
ira giſiuni blidaz
Thes skines thi nu zelita
thes ſih io uuorolt freuuita.
Nec concedebat ipſis ſplendere propterea
ſuum vultum hilarem
Hunc ſplendorem, quem dixi,
quo mundus gaudet.

SKI.

Pro *skines* legendum *skimen* vel *ſcimen*, Scherzius in Not. ad h. l. è MSC. probat. Hinc eſt Gothorum *skeima*, laterna, apud Ulphilam. Joh. 18. 4. & noſtrum *Schimmern.* Scherz. Not. ad Otfr. p. 131.]

conf. ſupra *Scin.*

Got skeindi genade, Deus exhibuit gratiam. Notk. Pſalm. CVI. 30.

Facere. Notk. Pſalm. CX. fin. *Kuot iſt intellectus dien, die in skeinent:* intellectus bonus omnibus facientibus eum. *Des skinhafften* intellectus.

[Annunciare. Id. Notk. Pſalm. eod. 6. *Er skeinet ſinemo liute, uuaz er getuon mag:* virtutem operum ſuorum annunciavit populo ſuo.

SKRANK, Prævaricantem. Otfrid. II. 5, 26.

Er uuolta in themo ana uuank
duan ſo ſamilichan skrank.
Voluit in illo ſine dubitatione
facere ſimiliter prævaricantem.

Scherz. in Not. obſervat legendum *ſamulichan skrank.* atque vertendum *ſimilem captionem*, ſeu fraudem.]

Skrenkit, vinciat. Otfrid. V. 23, 310.

Nihein oub thes githenkit
uuio er ſie emmizigen skrenkit.
Nec ullus etiam recogitat,
quomodo perpetuo eos vinciat.

Giskrenke, Otfrid. I. 27, 120. vid. *Gisk.*

Biskrankta, vincivit. Otfrid. II. 5. pen. de diabolo:

Ther unſih io biſcrankta
ſon himilriche iruuanta.
Qui nos vinciverat
à cœlorum regno averterat.

Id. III. 19, 68.

So uuer ſo thes githenke,
then diufal biskrenke.
Quicunque hoc meditatus
diabolum vinciat.

Hinderſcrenchigemo, doloſo. Notk. Pſal. XLII. 1.

Hindirſcranchis, ſupplantationis. idem Pſalm. CI. 8. vide lit. H.

conf. ſupra *Scranc.*

SLACHTA, genus. Willeram. p. 17. [n. ed. 9. *Nardus iſt aromatica arbor: dero ſlahto uuas diu Salba damit Maria Magdalena ſalbota pedes Jheſu.*]

Slahta, generatio. *Slahtin*, ſemini. Gloſſ. Lipſ.

Manno Scalkslahta, ſervilia hominum genera. Otfrid. III. 3, 32.

Ni nemen in thia ahta
manno ſcalk slahta.
Non ſuſcipiunt in curam
homines (divites) ſervorum genus.

I. 23, 98.

Juuuera slahta.
veſtri generis ſeu ſtirpis.

Notk. Pſalm. LXVIII. fin. *Gotes ſcalchsslahta*, ſemen ſervorum Dei.

In

Digitized by Google

In thero dala slahta, in convallibus. Willeram. pag. 118. n. 51. quæ habet, *in der talaslahte.*

Zi thuruh slahti, omninò. Tatian. 30, 2. vide ſupra *Durub.*

Imo iſt gislahtaz, generi ſuo conſentaneum. Otfrid. II. 23, 30. vide ſupra lit. G.

Als im von arte iſt geslaht, prout naturæ ejus congruit. Winsbek. ad fil. §. 28.

SLAFFU, (*Slaffy*) deſidiam. *Slaffer*, acedioſus. Kero. c. 48.

Ih slafon, dormio. Cant. Canticor. 5, 2.

Slafalenu, ſomnolentorum. Kero. c. 22.

[*Fona slaffe*, de ſomno. Kero. Prol. pag. 17. c. 49.

Slaffij, deſidiam. Prol. p. 16.

Slaffagan, ſomnolentum. c. 4.

Slaffit, dormiat. c. 43.

Slaffi, remiſſio. Gloſſ. Monſ. p. 379. ignavia. p. 403.

Slaphi, deſidia. p. 387. remiſſio. p. 389.

Muozigero slaffi, lenti torporis. p. 385.

Slaphen, remiſſis. p. 389. diſſolutis. p. 354.

Slapho, enerviter. p. 393.

Slaffer, remiſſus. p. 354. marcidus. p. 355.

Slaffiu, remiſſa. p. 351.

Slaphe, debiles. d. 356.

Slaffent, diſſolventur. p. 333.

Slaphen, torpeant. p. 390.

Huomhaldi vel *sleffar*, proclivius. p. 409.]

Ich ne slafto, non remitto, labaſco, flacceſco. Willeram. pag. 82. n. e. 36. quæ habet: *Ih ne slaffon.*

Mit slafthеyde, remiſſè, languidè. Willeram. p. 85. n. e. 37. *mit slafheite.*

Slaffe, *träge*, ignavi. Gl. Vet.

Slaffer, iners. Gl. Vet.

Slafber, deſidioſus. Gl. Vet.

Sleaf, piger. Gl. vet. Freheri.

Sleac, piger. *Unsleac*, impiger. Beda.

Miteslaf, concubitus. Notk. Pſal. XXI. 7.

Slapigravi, ſepulcrum. Gl. Lipſ. qui addit: *quaſi dicas dormitorium.* Supra *Burgisli.* Somnerus: *Verſtegano slapigrava, q. sleep-grave, quia, inquit, ſepultus tanquam dormiens habendus eſt. Conjecturam probo, cum dormire, nobis ſit to sleep; à Sax. Slapan*, Sepulcrum hinc vocatur dormitorium.

SLEGESCHAZ. Vid. ſupra *Schaz.*

Ufslag, vectigal. vid. ſupra *Muntz.*

SLAGEN.

[*Slageztun*, plaudebant. Gloſſ. Monſ. p. 336.

Slab, plaude. p. 339.

Slegi, plagæ. p. 351. percuſſionibus. p. 389.

Sluogun, dederunt. p. 398.

Ziſamane sluoh, comminuit. p. 361.

Zaſamane slok, tunditur. p. 410.]

Entslug er, diſcordavit. Chron. Königshov. c. 2. §. 45. *entſchlug mit dem*, zerfiel, diſcordabat. Idem c. 2. §. 116.

Gislagan. vid. lit. G.

Keslago, Notk. Pſ. XLIX. 19. *Din zunga ſprah keslago den beſuib*, lingua tua concinnabat dolos. vide Lit. K.

Upslagoda, diſtulit. *Upslagodos*, diſtuliſti. Gl.

Lipſ. Somnerus: *Ab eadem, ni fallor, origine ac noſtratium Slack & Slow. i. e. tardus, lentus: Sax. Slac & Slawe. Differre etiam nobis to slagger.*

Ufslagon, ſuſpendere. Notk. Pſ. XLI. 8. *Alle dine ufslagonga unde dine uuella habent mih uberfarin*, omnes ſuſpenſiones tuæ & fluctus tui ſuper me tranſierunt. *Daz chit, mih ne ſint ferholen die drouua dinero judiciorum (urteildon) die du ufslagoſt in finem ſeculi.*

Unfirslagan heri, denſiſſimus populus, Turba. Otfr. III. 6, 17.

Unfirslagan heri in uuar
fuar ingegin imo thar.
Denſiſſimæ copiæ revera
obviarunt ipſi (Chriſto) tunc.

Id. IV. 16, 34.

Ingegin imo fuar in uuar
unfirslagan heri thar.
Adverſus ipſum (Chriſtum) ivit revera
denſiſſimus exercitus hîc.

SLAHON, occidere. *Slahta*, occiſionis. Kero.

[*Scaf der slahta*, oves occiſionis. Kero. cap. 7. *ni slah*, non occidere. c. 4.

Slah chind, percute filium. c. 2.

Slah, percuſſura. Gloſſ. Monſ. p. 334.]

Otfr. ad Ludov. 112.

Thera Davides slachon.
Davidis prælia.

[Pro *slachon* legendum *slahtu*, generis. vide Scherz. Not. ad h. l.]

Conſ. I. 1. 176.

Sin Alexanderes slahtu.
Fuiſſe Alexandri præliis.

Ubi Scherzius in Notis itidem notat: *Slahtu* non *præliis* ſed *genus* notare.]

Notk. Pſ. XLIII. 12. *Du habeſt unſih in gegeben zefrezzenne ſamoſo slaht friuſcinga*, dediſti nos tanquam oves eſcarum.

Slahta, occiſio. Otfr. I. 20, 8. ita emend. Flac.

Job datun ſie ana febta
mihila slahta.
Et faciebant hi (ab Herode Bethlehemum miſſi) absque prælio
magnam occiſionem.

[*Slahantemo*, jugulate. Gloſſ. Monſ. p. 341.

Ni curet thie forhten, thie thar lihhamen slahent. Nolite timere eos qui corpus occidunt. Tatian. c. 44, 20.]

SLAUUA, gloria, Scythis, Sarmatis, inde ſe cognominarunt *Slovjütnios*, Sclaveni Græcis, Sclavi Italis, Illyrii Latinè ſcribentibus, quia in Illyrio natum. Vid. Hiſtor. R. Bohemiæ Joh. Epiſc. Olmuz. Ann. 1552. Vorburg. Vol. III. p. 381. Vol. VI. p. 57. 408.

SLAVEN, Slavini, præcipui Scytharum ad Dünaſtrum. Jornandes cap. 5. Vid. *Dnieſter.*

Lingua SLAVICA propius arceſſitur è Græco-Ruſſicâ. Gelenius in Lexic.

De ea A. B. Caroli IV. c. ult.

SLA.

SLAVANIA, Germaniæ pars prius quàm altera ex Illyricis provinciis, Slavonia, hoc nomen accepit; Slavica nomina deletis Slavis retenta: Pomerania, Boruſſia, Livonia, Sileſia, Luſatia, Moravia, Vorburg. Vol. 7. pag. 164. Melzen. Lüzzen.

SLEGEBRAUUA, palpebræ. Notk. Pſal. X. 4. v. *Brauuo.*

SLEHTO, leniter. Kero. c. 7.

Slehtin jobbe Criſtes, leni jugo Chriſti. id. Prol. p. 16.

[*Slehter*, lenis. Gloſſ. Monſ. p. 397.]

Slehtiu, blandimenta. c. 2. *Slehtidoom*, blandimentis. ibid. Kero.

Rehtaz und slehtaz. Otfr. I. 1, 30.

Si machont iz ſo rehtaz,
joh ſo filu slehtaz.
Id faciunt tam rectè,
& tam valdè æquè.

Slihten. Notk. Pſ. XLIX. 19. *Du chondoſt demo uuola slihten, der unrehto teta.*

Slechſprachen, adulari. Notk. Pſ. LXIX. 4.

[*Unebanu uuerde in slehta uuega;* aſpera erunt in vias rectas. Tat. c. 13, 3. Vide de voce *Slehta* Jun. in Gloſſ. Goth. v. *Slaiht.* Germani quidem eam retinent, ſed mutato plane ſenſu, ut *ein ſchlechter uueg*, non planam amplius, ſed parum commodam & vitii aliquid continentem viam denotet. Palthen. Not. ad Tat. p. 326.]

Slihti, planities. Otfr. I. 23, 52.

Iz uuirdi in giribti
zi ſconeru slihti.
Id (obliquum) evadat in directionem
in pulchram planitiem.

ỳ. 56.

Mit uuerkon filu rehten,
ſo ilet ſie gislihten.
Per opera valde juſta,
hic feſtinate eos adæquare.

I. 1, 37. *Proſun slihti;* proſa ſimplex. Adde II. 2, 34.

Clementia, æquanimitas. Otfr. IV. 5, 43.

Thaz oli oub thia slihti
shera ſinera eregrehti.
Oleum etiam æquanimitatem
ſuæ majeſtatis (deſignat.)

Slihti thero buahſtabo. Otfr. II. 10, 18.

Thaz ſie lazun [leg. *laſun*] *er in ribti*
in thero buahſtabo slihti.
Quod legerunt antea (in V. T.) in rectitudine
in literæ ſimplicitate.

SLEIF, irrepit. Otfr. V. ult. 214. [In verſione Schilterus *procedit* reddidit.

Sus in theſa uuiſun
ſo sleif thiu uuorolt heraſun.
Ita hac ratione
procedit mundus hucusque.]

Sleuuen. Notk. Pſ. CXVIII. 139. Vide *Slaffu.*

SLE.

Sliafan, Slophan, ſchlupfen, cum uz vel innan, elabi, illabi.

Ir beginnet thanne innan erda sliafan, incipietis tunc in terram irrepere, illabi. Otfrid. IV. 26, 94. Notk. Pſ. LXXXIX. 11.

Inslifanne, illabere. Hymn. 3, 2.

Sliffentem, vergentibus. Gl. vet.

Sleffura ſumta, lubricam culpam. Hymn. 3, 3.

[*Slopharo*, circumcellionum. Gl. Monſ. p. 377.]

Eogalicha Sleffari, omne lubricum. Hymn. 5, 4.

Pisliften, lapſis. Hymn. 25, 7. *Pislipfit*, lapſum. Gl. vet. Otfr. V. 21, 17.

Ob oub ther bislipfit,
ther nachotan ni thekit.
Si etiam is labitur, (detruditur)
qui nudos non texit.

Notk. Pſ. XXXVII. 18. *So ſie (mine fuozze) slifton.*

Ich bim uze minen Rokche geslophan. [*Ih bin uze minemo rocche gesloffan*, ita noſt. ed.] è tunica meâ elapſus ſum. Willer. p. 90. n. 38.

Vide *Sloffan.*

Intslupta, elapſus eſt. Otfr. V. 10, 51.

Joh intslupta in gabun
then mithont ſe anaſahun.
Et diſparuit ſubito (Chriſtus in hoſpitio Emauntico)
quem modo adſpexerant.

Id. IV. 16, 56.

Thaz er iu n'intslupfe.
Ut vobis non elabatur.

Untarsluifen, ſubrepant. Hymn. 4, 4. *ne Gesliphent aba rechtemo uuege.* ne pereatis de via juſta. Notk. Pſ. II. 12.

Conf. *Slipben.*

Inslaphan. [n. ed. *Inslafan.*] Willer. Cant. Canticor. pag. 149. n. 63.

SLEIHEN.

Insleih, prævenit. Otfr. V. ult. 162.

Er oub Jacobe ni ſueih
tho er themo bruader insleih.
Idem (Dominus) & Jacobum non deſeruit
cum fratri præveniret.

[SLEIZ, laniabat. Gloſſ. Monſ. p. 407.

Sleizanter, vellicans. p. 344.

Slezanten, vellicantem. p. 394.

SLEMMIRDES *chuniges huldi*, per ſalutem Pharaonis. p. 420.

Slem mir din lip, per ſalutem animæ tuæ. p. 327.]

SCHLENKER, *Schleuder*, funda. Keiſersp. fol. 8.

SLESIEN, Sileſia, à Slavis, Vorburg. Vol. VII. p. 147.

SLEUUEN, tabeſcere. Notk. Pſal. CVI. 26. *Iro ſela sleuuet in demo leide;* anima eorum in malis tabeſcebat.

[SLICHANTE, ſcalpentes. Gl. Monſ. p. 404.

SLIHANTERO, trahentium. p. 323.

Slitun, trahas. p. 331.

SLIHTA,

Digitized by Google

SLIHTA, palpare. p. 391. fovit. ibid.]

SLINDEN, *Schlingen*, glutire. Notk. Pſalm. XLI. 2. *Der birs slindet den wurm.*

[*Slintante*, glutientes. Gloſſ. Monſ. p. 409.

SLINGARUN, fundibularius. p. 329.]

SLIPHEN, labi. Notk. Pſ. LV. 7. *Sie farent ube ih sliphe ube ih misſetuoe doh in einemo uuorte.* ℣. ult. *Du irloſet habeſt mine fuozze fone sliphene*, eripuiſti pedes meos à lapſu. Pſal. CXIV. 8. *mine fuozze fone slipfe*, pedes meos a lapſu. conf. *Sleif.*

[*Sliſphe*, labatur. Gloſſ. Monſ. p. 323.]

SLIS, *Sleiz*, ſcindere. Otfr. IV. 19, 115. de Caipha:

Joh sleiz er ſin giuuati
ſin muat in kund gidati.
Et ſcidit ſuam veſtem
ſuam mentem eis manifeſtam fecit.

c. 28, 28.

Undar uns ni flizen
uuir ſulih uuerk slizen.
Nec inter nos ſtudemus
(ut) hoc opus ſcindamus.

[III. 16, 76. *Sin gibot ni slizen.* Schilterus vertit. Ipſius præceptum ne omitterent.]

Notk. Pſ. LXXXVIII. 45. *Sinen ſtuol in erdo zebrache du*; ſedem ejus in terra colliſiſti. *Dutate sliz des riches, iob des ſtuoles.*

[*Slizzen*, laceſſere. Gloſſ. Monſ. p. 406.

Slizzan, diſrumpere. p. 409.]

Tatian. c. 191. 1. *Sleiz ſin giuuatti*, ſcidit veſtimenta ſua, nempe Caiphas.

[*Slizan*, ſcindere, lacerare, unde in Gl. Boxhorn. *slizanto*, laniando. A. S. *slizan*, rumpere, *slite*, fiſſura, rima, *slitnyſſe*, ruptio, ſciſſura. vid. Benſon. in Vocab. Germani hodienum *ſchleiſſen* dicunt pro actu conterendi deſtruendi. Inde compoſitum

Zislizan. Tatian. 209. 1. *Laban des tempales zislizzan uuas in zuei teili.* Velum templi ſciſſum eſt in duas partes. Palthen. Not. ad Tat. p. 375.

Vid. ſupra *Gisliz.*

SLIZUL, clavem. Gloſſ. Monſ. p. 334. hodie *Schlüſſel.*]

SLIUMO, velociter, confeſtim. Gloſſ. Lipſ. *Schleunig.* Otfr. I. 17, 95. Herodes ad Magos:

Sliumo duet ouh thanne
iz mir zu uuizzanne.
Confeſtim facite etiam abinde
ejus me certiorem.

Conf. XIX. 17. paſſim.

Ferè, Idem V. 10, 46. de diſcipulis Emaunticis:

Sah ein zi andremo
ioh forahtun in sliumo.
Adſpexit unus ad alterum
& timuerunt ipſum ferme.

[Scherz. in Not. *Et timuerunt ſibi repente.*]

Notk. Pſ. VI. 11. *Scamen ſih ſar filo sliemo*, erubeſcant valde velociter.

[Tatian. c. 4. 4. *So sliumo ſo thiu ſtemma uuard in minero oran*, ut (quamprimum) facta eſt vox (tua) in auribus meis.

Apud Keronem eſt *Sniumo* (de quo vide in ſq.) Cum quo conſentit Ulphilas cui *ſniumgan*, properare, feſtinare eſt. Conf. Jun. in Gloſſar. Ex utroque aliquid trahit vox Germanica *ſchleunig*, *ſchleunig*, quo eodem ſenſu utimur. Palth. Not. ad Tat. p. 300.]

Runicum, *Slimma*, ſubitò, maturè. Fr. Jun. Gl. Goth. p. 310.

Gislimit harto. Otfr. I. 23, 103. leg. videtur *Bislimit*, i. e. *ubereilet*, præſubito venit. [In MSC. Codicib. hic nullam mutationem invenit Scherzius, aſſentitur autem Stadenio, qui Explic. voc. Germ. Bibl. p. 279. hunc locum vertit. Verlezet ſehr, *graviter ſauciat.*]

SLOFFAN, *Schlupffen.*

Ih bin uz minemo rocche gesloffan, expoliavi me tunicâ mea. Cant. Canticor. 5, 3. vide ſupra *Sleif.* [Hodienum in Suevia compoſitum obtinet, *einſchlieffen*, *ausſchlieffen*, veſtes induere, exuere, & in præterito *eingeſchloffen*, *ausgeſchloffen ſeyn.*]

Gl. Vet. *Sloepe*, *sluype*, ſpecus. *Sloepen*, *sluypen*, repere, irrepere. Hodiè *Schlupfer*, *ſchlupfloch.*

SLOUM.

UUorolts sloum, mundi transverſitatem. Otfr. V. 1, 42. de cruce Chriſti:

Therſelbo mittilo boum
ther ſcouuot theſan uuorolt sloum.
Medium lignum
reſpicit hujus mundi transverſitatem.

[Codices Vindob. & Vatic. habent *uuorolt ſloum*, quod Stadenius vertit *der uuelt slamm.* vide Scherzii Notas ad h. l.]

SLOZ, peſſulum. Gl. vet. [Gl. Monſ. p. 353.] *Sclot*, ſera. Gl. Lipſ.

Slozfaſt gardo, [*Slozhafter garto.* n. e.] concluſus hortus. Willer. p. 72. n. 32. Cant. Canticor. 4, 12.

SLUDEN, vaginæ. *Swerter in sluden*, gladii in vaginis. Artic. vett. Argentinenſ. §. 16.

SMAHI, humilitas. Otfr. V. 25, 177.

Thaz thieſelbun ſmahi min
in gibugti muazin iro ſin.
Ut hæc vilitas mea
in memoria poſſit ipſorum eſſe.

Notk. Pſal. XXIX. 13. Ut cantet tibi gloria mea. *Daz dir nu ſinge min Gotelicha guollichi, nals min menniſcina ſmahi.*

Smaher Scalc thin, vilis ſervus tuus. Otfrid. I. 25, 10.

[*Smah*, parum. Gloſſ. Monſ. p. 330.

Smaher, parvulus. p. 326.

Smahe, parvulus. p. 385.

Smahi, tenuitate. p. 377. humilitatem. p. 391.]

Smahlichor, vilius. c. 55. *Smahlihorun*, viliorem. c. 7. Kero.

[*Smahlihhii*, humilitate, Id. Kero. c. 7.

Smalichemo, vulgato. Gl. Monſ. p. 410.

Smalietun, viluerunt. p. 394.]

Giſmahhan. vid. ſupra lit. G.

Irſmahen, pro vili habere, verſmehen. Otfr. I. 1, 18. vide lit. I.

Digitized by Google

SMA.

Lehn verſmahen, intra annum inveſtituram non petere. Jus Feud. Alem. c. 15.

SMALASAT. vide *Sinalaſat*.

SMALE, pecora. Fragm. Hiſt. Samarit. Joh. IV. 12.

[*Smale*, pecora, animalia domeſtica, vaccæ, capreæ, oves. Vox ſatis antiqua, ſed rariſſime, ut puto, occurrens. In antiquis Gothicis occurrit, *Bu ſmali*, armenta, *Smalamadur*, cuſtos armentorum. Baazius in Invent. Hiſt. Eccleſ. Sueo-Gothor. p. 44. teſtatur, à quibusdam Smolandenſibus adhuc ſuo tempore armenta & oves vocari *ſmale*. Hinc *Schmalzehenden*, decimæ ex pecoribus, ut *Kornzehenden* decimæ ex frumentis. Palthen. Not. ad h. l. p. 424.]

Smalez febo, vid. *Febe*.

Fona ſmalero manno mezze, de populari ordine. Iſidor. 9, 4. [Quod hic Iſidori interpres *ſmalero manno* dicit, id in Gloſſ. Boxhorn. *ſmal firibi*, vulgus, vocatur. AS. *ſmael*, parvus, exiguus, vid. Benſon. in Vocab. Germ. tenuis gracilisque eſt. Palthen. Not. ad h. l. p. 417.]

Smeleran theodu, ſubjectis plebibus. Id. ibid.

Smaliu gefugele, paſſeres. *Dero ſmal fogelo*, paſſerum. Notk. Pſalm. CIII. 17.

Smalebolz. vid. *Holz*.

SMAC, *geſmag*, fœtor, *geſtanck*. Chron. Königshov. c. 2. 13. & c. 5, 17.

[*Smacho*, ſaporem. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

Geſmagmen bitteru habentiu, amaricantes. Notk. Pſalm. LXXVII. 8.

Smecharem, delicatis. Kero.

SMECCHAREN, tabeſcere. Notk. Pſalm. XXXVIII. 12. *Tate du in ſereuuen unde ſmeccheren, alſo dia ſpinnun*, tabeſcere feciſti ſicut araneam animam ejus.

SMEKEN, ſchmucken, apparare, Fragm. de Bello Hiſp. ℣. 3044.

SMELZEN,

Geſmelzet tha under. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 919. *Smelz und Gold*.

[*Sconi ſmelzes*, ſpecies electri. Gloſſ. Monſ. p. 339.]

SMELZETE, legumina. vide *Sinalaſat*.

SMERZA, dolor. Otfr. V. 23, 8.

Süftot ſinaz herza
thaz duit thes liobes ſmerza.

Suſpirat ejus cor
hoc facit amoris dolor (deſiderium doloroſum.)

Smerze, condolere. Otfrid. II. 16, 34.

Salig thie armherze
iob thie armun uuihti ſmerze.

Beati miſericordes
& qui pauperibus condolent.

SMETHELICH, mollis. Willer. p. 81. [n. e. 35. in qua legitur: *Smelichen*. quod delicatum, blandum ſignificare Scherzius notat, addens: Belgis *ſmeecken*, *ſmeeckelen* blandiri, palpare, *ſmeekelich*, blandus, blandulus, juxta Kilianum eſſe.]

SMIELEN, ℣. *Schmollen*.

SMI.

[*Smilende ſprah*, ſubridens dixit. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 610. Belgis *ſmuylen*; ſubridere. vide Kilian in Etymol. qui etiam notat, Anglis *ſmile* idem ſignificare. Scherz. obſervat. Not. ad h. l.]

Erſmielen, blandiri, *ſmeicheln*, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2365. [*Subridere* vertit Scherz. Not. ad h. l.]

SMITHAN, cudere. *Geſmithot*, [*geſmidot*] fabrefactus. Willeram. p. 127. n. 53.

[*Smid*, cudo. Gloſſ. Monſ. p. 400.

Smides, malleatores. p. 348.

Smidono, metallorum. p. 406.]

Geſmithe, [*geſmide*] metallum. Willer. p. 51. n. 22. 74. n. 34. 100. n. 42. inde *Geſchmeide*.

Smithesciruthe, monilia. Willeram. p. 14. [n. e. 7. quæ habet *ſmide ziereda*.] ubi Fr. Junius. p. 37. interpretatus *Smidige ciraten*. Houtenus, *goutſmits ciraet*. Mihi videtur *giruth*, *geruth*, *gerada*, fabrili manu facta.

Geſchmithe. Carm. de Bello Hiſp. ℣. 1625.

[SNABUL, vel *mula*, roſtrum. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

SNARE, chorda, fides, nervus. Fr. Junius in Willer. p. 223.

[SNARRAHHUN, tendiculis. Gloſſ. Monſ. p. 350.

SNECCO, teſtudo. p. 400.

Sneccinbus, teſta. p. 400.]

SNEO, Vid. *Calaſneo*.

[SNEPHA, onocrotalum. Gl. Monſ. p. 412.]

SNIDE, acies. Otfrid. ult. 25, 74. [In h. l. *ſnide* non aciem notat, ſed verbum eſt, ita enim ſe habet:

Ther boldo thin ni mide
n'ub er iz thana ſnide.

Favorem tuum non vito
ſiquidem is illud abſcindit.]

Sniden thana, abſcindere. ℣. 84.

Thaz arga hiar oub midit,
iob iz thana ſnidit.

Malum hic etiam vitat,
imo illud abſcindit.

Id. V. 23, 297.

Hiar ſnidit manne ana uuang
io ther ubilo githang.

Hîc affligit homines absque ceſſatione mala cogitatio.

[Cod. Vindob. legit *ſuidet* pro *ſnidit*; hodie diceremus *ſiedet*, uſurpatur hic metaphorice pro *affligit*, *vexat*. Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 262. reddit. *Hier ſiedet ohn unterlaſs der böſe gedanck*. Scherz. Not. ad h. l.]

Giſnitan. vide lit. G.

[*Snidit*, diſſecuerit. Gloſſ. Monſ. p. 343.

Ni ſnidet, non vos incidetis. p. 323.

Snide, incidat. p. 389.

Snidente ſih, concidente ſe. p. 405.

Snite, laceratione. p. 389.

Sniti, incideret. p. 386.

Snitun, dolaverunt. p. 328. 340.]

SNITA, Buccella. Otfrid. IV. 12, 75.

Tho

SNI.

Tho nam er eina ſnitun thar,
inti bot ſe Judaſe ſar.
Tunc accepit (Chriſtus) buccellam ibi & porrexit eam Judæ ſtatim.

Snita zit, potationis tempus. Gl. Anglo-Sax. *Snæd*, buccella. item offa. *Snæding hus*, popina. [*Snita*, buccella. Gloſſ. Monſ. p. 351. *Snitun*, buccellam. p. 345. 397.

SNITILINGO, ſarmentorum. p. 367.

SNITILOUCH, cepe minor. p. 414.]

SNIUMO, velociter. c. 7. *Sniumidu*, velocitate. Kero. *Sniumor*, citius. c. 5. Kero. *Sniumo*, velociter, confeſtim. Gl. Lipſ. Goth. *Sniumgands*, feſtinans. Luc. 19, 5. V. *Sciumo* & *Sliumo*.

[*Sniumor*, celerius. Gloſſ. Monſ. p. 403.

SNOBULI, murænulas. p. 323.

Snuobuli, murænulæ, i. e. funiculi, qui de argenteis plexis filis, ut in thuribulis fieri ſolet. p. 332.

Snuobuli, murænulas. p. 353.]

SNORE, ſchnure, funiculus. Lib. Sal. Monaſt. Ebersheim. cap. de Curia Dom. in Sigolzheim. *Vindet er einen Cimberman nach der Snöre hörwen, ſo ſol er in phenden vor funf Schillinge.*

SNOT, muccus, naſi pituita, Fr. Junius in Willeram. p. 223.

SNOTON, frangere. Notk. Pſalm. LXVII. 22. *Er geſnotot diu houbet ſinero fiendo:* conquaſſavit capita inimicorum ſuorum.

SNUDO, ſubſanno. Notk. Pſalm. XXXIV. 16. *Sie huoten min naſe ſnudendo:* ſubſannaverunt me ſubſannatione. *Ib ſnudo*, ſubſanno.

SNUOH *thes giuualdi*, ambitio. Iſid. c. 8. [Verba Iſidori de Herode agunt & ita ſe habent: *Dher inghing dhes rühes dhurah ſnuob dhes chiuualdi:* qui per ambitionem regni irrepſerat poteſtatem. Palcheniana autem editio ita habet. *Dher inghinc dhes rühhes dhurah ſuuob dher chiuualdi.* Ubi Palthenius. *Suuob dher chiuualdi*, periphraſis ambitionis eſt, quaſi quæſitionem poteſtatis dicas, *à ſuoban*, quærere. Germani adhuc ſubſtantivo *geſuch* utuntur. Not. ad h. l. p. 413.]

SO, item. Kero. c. 7. cum vel quando. Notk. Pſalm. LXX. 9.

So, ita. Kero. Prol. p. 16.

So, ſi. Id. Prol. p. 15.

So, ut. Id. Prol. p. 17. c. 7. & ſæpius.

So, tantum. Id. c. 2. 3.

So dei, utique. Id. c. 63.

So, ſic. Kero. c. 44. & ſæpius. Otfr. I. 18, 52.

Irſpuan unſih ſo fallo
ther unſer muatuuillo.
Perſuaſit nobis ſic clanculum obrependo noſtra malitia.

SO, *als, oder wie*. Dict. Flac. Quàm. Otfrid. III. 1, 60.

Ni freuuit uuiht hiar unſer muat
ſo thiu ablazi duat.
Non exhilarat quicquam hic noſtrum animum
quam (quod) abſolutio facit.

SO.

So ther er, ſicut iſte prior. Otfrid. V. 6, 47. [*So iz biut ſcinit*. Sicut & hodie. Gloſſ. Monſ. p. 328. Secundum diem hanc. p. 397.]

So, interrog. Cur, vel cum. Otfr. IV. 16, 86.

Det er auur fragun
ſo ſie tho biquamun.
Fecit ipſe iterum interrogationem cum iſti hſc rediiſſent.

So-int, ſimul atque. Otfrid. I. 22, 81. 82.

Sie ſiu giſah then liobon man
int iru thaz herza biquam.
Simul atque illa vidit carum illum virum & ipſi cor rediit.

Giuuiſſo ſo, aliàs, alioquin. Otfrid. IV. 5, 61.

Giuuiſſo ſo firnemen uuir
thaz Chriſtus ni buit in thir.
Certe alias cognoſcimus quod Chriſtus non habitat in te.

So keuuiſſo, enim. Kero. c. 2.

So filu, in tantum. Kero. c. 27. tantum. cap. 46. *So filu ſo*, quantum. c. 2. 65.

Soſo, Vid. infr.

[*So doh*, ita duntaxat. Gloſſ. Monſ. p. 322. 346. 354.

In ſo lancſamemo, quantum. p. 395.]

SOAGNE *chalte*, L. Sal. 2, 4. ſpecies furti, rei cuſtoditæ, fortè. *In zymis ſoagni*, L. Sal. 2, 9. ubi alius Cod. MS. habet: *Zymi ſeagano.*

[*Luſtunt* vel SOCHANT, appetunt. Gl. Monſ. p. 409.]

SOCRATIS mentio apud Notk. Pſ. CVI. 4.

SODHAR, item. Iſidor. c. 2, 2.

SODOR, Rh. de S. Annon. ℣. 709. [*Suad ſo dor* reddendum quicquid. vide Notas.]

[*Soh eſe mir din huldi*, per ſalutem tuam. Gloſſ. Monſ. p. 327.]

SOKEN. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 1450.

[*Socbili, chelifili*, caliculas. Gloſſ. Monſ. p. 413. *Socbili*, calliculam. p. 383.

SOLAGUNGO, volutabro. p. 369.]

SOLAMPINAM, gallinam. L. Sal. 7, 7.

SOLARI, triclinium, Tatian. c. 157, 4.

[Vox corrupta ex latino *ſolarium*, agnoſcente id in Gloſſ. Lipſio & ad eundem Somnero. Germanis *ein Söller*. Anglis *a ſollar* dicitur. Palthen. Not. ad h. l. p. 385. conf. *Söller*.]

SOLDNER, Ritter. Konigshov. p. 1075.

SOLDURII, devoti. Jul. Cæſar de B. G. L. 3. c. 22. de Aquitanis verba faciens: *Alia ex parte opidi Adcantuanus, qui ſummam imperii tenebat, cum DC. devotis, quos illi Soldurios appellant, Quorum hæc eſt conditio, ut omnibus in vita commodis una cum his fruantur, quorum ſe amicitiæ dediderint: ſi quid iis per vim accidat, aut eundem caſum una ferant, aut ſibi mortem conſciſcant: neque adhuc hominum memoria repertus eſt quisquam, qui eo interfecto, cujus ſe amicitiæ devoviſſet, mori recuſaret.* Boxhorn. de Orig. Gallic. c. IX. reprehendit Cæſarem, neque eam dictionem devotum, ut Cæſar interpretatur, ſed Stipendiarium denotare. Atque cap. 3. no-

Digitized by Google

men hoc repetit à Cambro-Britannico *Sawd*, prælium, bellum. *Sawdiwr*, ſive *Saoudiour*, miles, bellator, Et *Soliers* ac *Solders* Germanis milites dici. Verum enim vero non ſimpliciter milites hîc apud Cæſarem intelligi, ſed militum ſingularem ſpeciem, quibus nec ſtipendium duntaxat ſuffecit, nec à militiâ hâc & obligatione ſingulari poterant liberari. Itaque ſupereſt, ut utique devoti fuerint ſuiş, in quorum non militiam tantum, ſed in omnes caſus amicitiæ & fortunæ ſeſe devoviſſent. Athenæus lib. VI. Deipnoſoph. c. 12. σιλοδάνας vocat. Sed Cæſaris expreſſio verior. Compoſitum videtur ex *Sol*, *Sel*, *Sil*, anima, vita, & düren, *dürren*, audere, wagen, unde *durſtig*, audax. Franc. Hotomannus Comment. in Cæſ. d. l. eundem errat errorem & Soldurios cum Solidariis confundit. horum enim nomen Latinum eſt à Solido. Solidum, Solidata, ſtipendium unius ſolidi. Vid. Du Freſne Gloſſar. Cæterum alibi Lib. VII. cap. 40. de B. G. Cæſar *Clientes vocat; Litavicus cum ſuis Clientibus, quibus nefas more Gallorum eſt, etiam in extrema fortunâ deſerere patronos, Gergoviam perfugit.* Vid. Bœcleri Cliens. §. 58. Ita deſcribitur miles prætorianus Caroli M. in Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1356. &c. & Rolandi cohortes, ℣. 1797. ſeqq. 1967. *there ſele ze wegene.* Vid. ſupr. *Ambacht.* Wendelin. de LL. Salic. c. XI. à Saliis derivat, eosque Salicos & Francos eſſe. Sed Julii Cæſaris ævo nulli Franci, nulli Salii in Gallia.

SOLEES *licbto*, talis lucis. Notk. Pſalm. LXXXIX. 12.

SOLIHCHAZ *rabc*, talis opera. Kero. c. 48.

[Adde ex eodem. *ſolih heroſto*, Senior talis. c. 58. *ſolihcher*, talis. cap. 48. 57. *ſolihhera era*, tali honore. c. 63. *ſolihheru tati.* tali facto. c. 5. *ſona ſolihheru ſprahhu*, ad talia alloquia. cap. 6. *Solichan*, talem. c. 61. *ſolihhem ruahhaloſontem*, talibus negligentibus. c. 43.

Solicha, talem. Tatian. c. 13. 7. conf. infra *Suslich.*]

SOLLEN, poſſe, *mögen*, non verò debere. Jus Feud. Alem. cap. XXVI. §. 4. & ult. Sic eſt Juſtinianus §. 5. in fin. Inſt. quod cum eo qui. Jus Alem. Feud. cap. 41. §. ult. Notker. Pſalm. LXXXIX. 12. Vid. *Scal.*

SÖLLER, ſolarium. Otfr. IV. 21, 2.

Giang Pilatus widari
mit Imo tho in then ſolari.
Ivit Pilatus retro
cum ipſo in ſolarium.

Cœnaculum. Otfr. IV. 9, 20.

Uns duat ein man gilari,
libit ſinan ſolari.
Nobis dabit vir quidam domicilium
commodabit ſuum ſolarium, cœnaculum.]

Chron. Auſtral. ab Freher. Tom. I. Rer. Germ. p. 311. An. 869. *Ludovicus Imp. de Solario cecidit.* *Solre*, ſolium. Gloſſ. Lipſ. qui addit. *An Solarium?* ubi Somnerus: *Quod nobis à ſollar.* Romanis ſolarium, locus ædium apricus, nobis *Altan.* Francis ſuperior ædium contignatio etiam tecta, Vid. Gloſſar. Du Fresne.

V. ſup. *Solari.*

SOLMS, Solicinium, Vorpurg. T. 2. pag. 607.

[SOLOGOT, verſatur. Gloſſ. Monſ. pag. 409.

SOLPHIR, ſulphureas. p. 370.]

SOM, Artic. Vett. Argent. §. XVIII. Quicunque mercator tranſiverit in hanc civitatem cum Sommis ſuis, *mit ſinen ſomen.* §. LII. *Somſettle*, ſellæ ſommariæ. Balbus Catholico: *Sagma à ſagum dicitur, quæ corruptè vulgò dicitur Sauma vel Salma, i. e. Sella vel pondus vel ſarcina, quæ ſuper Sellam ponitur.* Aſinus ſagmarius, *Sakträger*, Bos ſagmarius, clitellarius, *ſaumox*, Equus ſagmarius, *Saumros.* Vid. Goldaſt. I. Rer. Alam. pag. 119. Liber Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. judicium ſilvarum: *Sollen da graſen einen Söm.* &: *unde nahtes einen Söm graſes nemen und heimvaren.* [Soumari, burdo eſt, quod equa gignit à conjugio aſini. Gloſſ. Monſ. p. 329.]

Sömere, eſel. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1177. 1101. 1565.

[Hæc vox jumentum oneribus portandis adhiberi ſolitum denotat. e. g. equum, aſinum. Gl. Flor. *ſoum*, ſauma, *ſoumari*, ſaumarius. Twinger in Voc. Germ. Lat. MSC. *Söm* oder *bürde*, ſagina: *Sömer*, equus ſaginarius. Anglo-Sax. *Seamere*, mulus. *Seam*, onus, ſarcina jumentaria. conf. Du Freſne in Gloſſ. Lat. Barb. voc. *Sagmarius.* Scherz. Not. ad Stryker. p. 30.

SOMIHHILES, *uuerdes uuerdiſt*, tanti valet. Gloſſ. Monſ. p. 391.

SONAZ, ut. Kero. c. 7. Huic enim vocabulo non voci *jumentum* ſuperponi debuiſſet.]

SO NE, ſic non. Notk. Pſalm. XVI. 4. Pſalm. LXV. 18.

SONISCHALT, L. Sal. paſſim. furtum gregis totius, opponitur *texachalt.* L. Sal. 2, 12. *Sonibar*, gregis dux verres. L. Longob. I. 25, 47. v. ſupra *Ber.* & *Chalta.*

SONNALITUN. Otfr. ad Ludov. ℣. 111. inducere, Kero. [Ap. Otfridum pro *ſonnalitun*, legendum eſſe *ſin in abtu* Scherz. in Not. ê MSC. probat. Kero quidem habet *analeiton.* vide ſupra lit. A. verum iſtud huc non pertinet.]

SO NU, ſi modo. Otfr. I. 3, 80.

Selbſono. Otfr. II. 21, 20. ſibi jam.

SO OFFTO SO, quotiens. Kero. c. 2. 56.

[SOOHNI, inquiſitionem. Rhaban. Maur. Gloſſ. Eſt Soohni *ſuchung*, *unterſuchung.* Goth. *ſoknare*, & *konungs ſoknare*, executores litium Regii. Diecman. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 133.]

SORCHAFTER, ſuſpectus. c. 64. *Sorachaftan*, ſuſpectam. c. 4. Kero.

SORCHSAM, terribilis. *Si warin imi iedoch ſorchſam;* & ipſi tamen erant ei terribiles. Rhythm. de S. Annon. ℣. 399. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

[Tue

SOR.

[*Tue* SORAGUN, gerat ſollicitudinem. Kero. cap. 2.

Tagalih ſorga, cottidiana ſollicitudo. Gl. Monſ. p. 396.]

Sorge, cura. Otfrid. V. 20, 23.

Thaz ſorge min gilicho,
tharazua io forahtlicho.
Hoc cura mi ſocie,
& hoc cum formidine.

conf. *Suorgen.*

Sorglih, periculoſa. Notk. Pſalm. LXX. 1. *Sorglichkeit*, periculum. Reg. S. Bened. c. 2. §. *Von der lerung des Abbts.*

[Otfrid. IV. 35, 64.

Joh ſorglichemo ruache.
Cum ſollicita cura.]

SOSAMA, ſimiliter, etiam, item. Kero. vide ſupra *Sama*. Otfrid. I. 1, 117. de Francis:

Sie ſint ſoſama chuani
ſelb ſo thie Romani.
Ipſi ſunt æque fortes
ac iſti Romani.

Conf. Id. V. ult. 282.

Soſamo, ſimiliter. Notk. in S. Ath. ℣. 12. *So ſamo iſt almahtig der Fater, almahtig der Sun, almahtig der heiligo Geiſt.* Similiter omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus Sanctus.

Soſamalicho, Otfrid. I. 1, 122.

Si eigun in zi nuzzi
ſo ſamalicho uuizzi.
Poſſident ſibi utiliter
æqualem ſcientiam.

Id. V. 25, 130.

Joh uuilit ſulichero jagilich
theiz allaz ſi ſo ſamalih.
Atque vult illorum quilibet
ut omne ſit ſimiliter.

SO S'ER. Otfr. II. 21, 62.

Si uuillo thin hiar nidare
ſo s'er iſt uſan himile.
Sit voluntas tua hic inferius
ſicut ea eſt in cœlis.

Id. ad Ludov. ℣. 130. Rhythm. de Ludov. II. ℣. 115. II. 9, 154. II. 14, 194.

[*Soſer*, quam. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

SOSI, Amen, Ite. Kero. [*Antlenken alle Soſi*, reſpondeant omnes Amen, ita Kero. c. 11. Idem ſane hoc eſt ac hodiernum *es ſeye alſo. Soſi Katan*, ita agatur. Idem Kero. cap. 14. *Soſi*, ſic. cap. 8.]

So es thin wille ſi, amen. Confeſſ. vet.

[*Sos ih quad*; ſicut dixi. Tatian. c. 160. 5. i. e. *So ſo ih.* Palthen. Not. ad h. l. p. 386.]

SO' S'IZWAS, Otfrid. I. 16, 33. I. 27, 33. II. 1, 82. Quodquod erat. [Loca in Otfrido noſtro ita ſe habent:

Si kundta thar ſo s'iz uuas
thaz in thiu fruma queman uuas.
Prædicabat hic quod erat,
quod eis ſalus veniſſet.

Jah er tho ſo s'iz uuas,
ni giang in ſtrit umbi thaz.
Confitebatur tunc, ſicut id erat,
non ibat in litem deſuper.

Thaz thar nu gidan iſt,
thaz uuas io in Gote ſo s'iz iſt.
Quod nunc factum eſt,
id erat in Deo ſicuti eſt.]

SOS.

SOSO, tanquam. c. 3. *Soſo*, quomodo, ſicut. *Soſo auh wir*, ſicut & nos. *Soſo*, prout. c. 34. 55. Kero. Otfrid. I. 11, 7.

So uuito ſoſo in uuorolti
man uuari buenti.
Tam procul quam in orbe
habitabatur (erant habitantes.)

II. 1, 78.

So ſo er iz gibot thar.
Quomodo is juſſit.

SO-SO, tam, quam. quo, eò, quantò, tantò. Otfr. IV. 36, 41. 43.

So ſie ſin mer tho uuialtun,
thaz grab ouh baz bibialtun:
So uuir io mer giuuiſſo
in themo irſtuantniſſe
[lege *irſtantniſſe*.]
Quo magis iſti ipſum obſervarunt,
& ſepulchrum curatius cuſtodierunt:
Eo nos magis ſumus certi
de reſurrectione.

Notk. Pſalm. XXXVII. 9.

SOTHAN. vide *Than.*

[SOU, ſucco. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

SOUFFENTEN *in den ſe.* deſcendentibus in lacum. Notk. Pſalm. XXVII. 1. Pſalm. XXIX. 4. Pſal. LXXII. 6. Vid. infra. *Suft.*

SOUGEN, *ſougta*, lactabat. Otfrid. I. 14, 2.

So ther aht dag ſih tho ougta
thaz ſiu thaz kind ſougta.
Cum octavus dies appareret,
poſtquam illa puerum lactaret.

Conf. I. 11, 76.

Saugta, leg. *ſ'ougta*. Otfrid. II. 3, 106.

[Legendum eſſe *ſankta* vel *ſangta*, à *ſangan*, *ſankan*, quod hodie *ſenken* dicimus, ſubmergere, deprimere, ê MSCtis probat Scherz. Not. ad h. l.

SOUM, ora. Gl. Monſ. p. 321. hodie *Saum* ora veſtimenti.]

SOUUANNE, tunc, *alsdann*. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1338.

SO WAR *ſo iz io zi thiu gigeit*. Otfrid. III. 3, 24. c. 7, 105. [In utroque loco integer hic verſus reperitur, & in priori quidem eum Schilterus ita tranſtulit. *Tam vere quam res hactenus procedit.* In altero autem. *Unde tandem res eo proceſſit.*]

Id. IV. 21, 53.

So uuar ſo ſi thin richi
toh thin guallichi.

Ergo

Digitized by Google

SOW.

Ergò vere eſt (aliquid) tunc regnum & tua dominatio.

[Scherzius in Notis vertit:

Ubicunque fuerit tuum regnum & tua gloria ſeu majeſtas.

So uuar ſo ſizanti, ubicunque ſedens. Kero. c. 7. 63.]

So uuar ſie, quamprimum. Otfr. III. 14, 149.

So uuar ſo ſie ſih klagotun.

Quamprimum quidam conqueſti.

Ubicunque, Otfr. IV. 6, 47.

So uuar ſie tharuze ſazin.

Ubicunque iſti foras ſederent.

c. 7, 88.

Thaz ſie quemen thara zi in, ſo uuar in uuorolti ſie ſin.

Ut venirent eo ad ipſum, ubicunque in mundo eſſent.

So uuas ſo, quodcunque. Conf. vet. Eccl. Alem. Otfr. V. 8, 20.

So uuaz ſo in gibotan iſt.

Quæcunque iis mandata ſunt.

[*So uuaz ſo*, quicquid. Kero. c. 2. *daz ſo huuazſo*, ut quiquid. Prol. p. 16. c. 1.]

So uuas ſes, II. 1, 31. 39. 47. 55. 63.

So uuas s'es io gidatun.

Quæcunque ita facta ſunt.

[Scherzius vertit: Si quid omnino faciebant.]

So uuedar ſo, quemcunque, utrumlibet. Otfr. I. 22, 30.

Thiu kind thiu folgetun ſo uuedar ſo ſiu uuoltun.

Pueri ſequebantur quemcunque volebant.

[Scherz. in Not. poſteriorem verſum reddit. *Utrum* (ex parentibus) *volebant.*]

Quamprimum. Otfrid. IV, 23, 76.

So uuedar ſo ih gibiuti.

Quamprimum ego mandavero.

So welibber, cujuslibet. Kero. c. 2. *So welichu mezu ſo*, quolibet modo. c. 26. *So welihchero ſo*, quovis. *Pi ſo welichaſo racha*, pro qualibet cauſa. c. 28. *So welichemu ſo*, qualicunque. c. 34. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *So uuelichemu*, tali. c. 47. *ſo huuelihhan*, quemcunque. c. 65. *ſo uuelihcheru ſo*, quovis. c. 46. *ſo uuelihhem ſo*, quælibet. c. 48. *ſo huuelihemu ſo rahhom*, quibuslibet rebus. c. 32.]

Souuilican, *ſouuelix*, quacunque. Gloſſ. Lipſ.

So uuelicho thati, tantum facinus. Otfrid. IV. 12, 35.

So wemo. Otfr. I. 15, 64. fortè *ſo wem ſo*, cuilibet.

So huuer ſo, quisquis. Kero. Prol. p. 16.

So wer ſo, quicunque. Otfr. I. 3, 65.

So uuer ſo in erdriche oub ſalida ſuache.

Quicunque in terra etiam ſalutem quærit.

SPA.

So wie ſo, quàm, quomodocunque. Willeram. in C. Cant. pag. 9. [in noſtra edit. p. 4. ſq. ubi tamen *ſo uuie ſo* non occurrit]

So wie thrate ſo ih ſie uuille So han ih zuire ſam vile.

Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1379.

So uuieo, quamprimum. Notk. Pſ. XXXII. 8.

So uuilo, *ſo uuilo*, quantum, tantum. Notk. Pſ. L. 4. quò magis, tantò. [Verba Notkeri ad Davidis Amplius (magis magisque) lava me ab iniquitate mea: hæc ſunt *UUasg nu mer aba mir min unreht uuizzentes*, *danne du er tatiſt unuuizzentis*, *ſo uuilo diz mera ſi*, *ſo uuilo mer uueſg mih.*]

SPADOM, vaticinia. Vid. *Quena.*

SPAHER, ſapiens. c. 7. 31. *Spahe*, ſapientes. [Goldaſtus vitioſe legit *ſapientis*] cap. 40. *dera ſpahii*, ſapientiæ. c. 64. Kero. *commane ſpahemu*, viro ſapienti. Id. Prol. p. 18. *Manih werk ſpahe*, artificioſa opera. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1549. Iſidor. c. 2, 2. *Spahida dhes gotliihhin faters*, ſapientiam DEI Patris.

Tatian. c. 12, 1. *fol ſpahidu*, plenus ſapientia. Id. c. 43, 1. *Iſt gilih ſpahemo man*, aſſimilabitur viro ſapienti. [In Rhythm. de S. An. ℣. 22. eſt *ſpehin uuerch*, ſapienter conſtituta opera. Atque inde inter Germanos adhuc obtinet verbum *verſpæhen*, (alicubi *ausſpæhen*) inter Belgas *verſpieden*, explorare aliquid, arcanum aliquod conſilium detegere, quod qui faciunt, ingenio certe opus habent. Palthen. Not. ad Tat. p. 321.]

Spehen, *irſpehen*, explorare. Notk. Pſ. XL. 7. *Sie giengen in ze mir*, *daz ſie mih irſpehotin*, ingrediebantur ut viderent (explorarent me.) *Mih ſelben irſpehota Judas*, *andere mine lide uuerdent irſpehot ſone manigen.* Conf. inf. *Spiohota.*

[SPAHHA, gremium. Gloſſ. Monſ. p. 349.

SPAHHUN, malleolis. p. 343.]

SPAN. Vid. *Spinnen.*

Spange, monile. Luth. Cant. Cant. I. 10, 11.

SPANAN, ſuggerere. *Spananti*, hortans. c. 7. *Durubſpanan weſan*, perſuaderi. c. 40. *Spanames*, ſuademus. c. 49. *Si keſpanan*, ſuadeatur. cap. 61. *Sint keſpanan*, cohortantur. c. 7. Kero. vide ſupra K.

Tat. c. 222, 3. *UUir ſpanen inan*, ſuadebimus ei.

Spenſt, ſuggeſtio. Otfr. II. 4, 23.

Mit ſpenſtin ſi es gebeitta.

Suggeſtionibus ipſos gubernabat [Scherz. perſuaſit.]

Id. IV. ult. 53.

Mit ſpenſtin ginugin.

Perſuaſionibus ſufficientibus.

Confeſſ. Vet. *Odo andran giſpuoni*, vel aliis ſuggeſſi, perſuaſi. Goldaſtus perperam vertit: *alio pacto.* & Flacius: *anderer geſtalt.* Sed mox: *thuruh min ſelbs giſpenſti*, *odo thuruh anderes mannes giſpenſti*, rectè vertit: ſive meâ ipſius ſuaſione, ſive aliorum hominum ſuaſione. Inde hodiernum *Suanen*, præſagire, *Es ſuanet mir*, mens ſuggerit aliquid futuri.

Giſpenſti. 1. ſuggeſtio. 2. diabolica. 3. hæc viſibilis

Digitized by Google

ſibilis vel audibilis. Vid. ſupra *Keſpanſt.* & infra *Spuuota.*

Spenſtig, allicibilis. Notk. Pſ. LXVII. 31.

Irſpuan unſih, perſuaſit nobis. Otfr. I. 18, 52.

Irſpuan unſih ſo fallo
ther unſer muatuuillo.
Perſuaſit nobis ſic clanculum (obrependo)
noſtra malitia.

Spuan. idem. Otfr. II. 5, 13.

Spuan er io zi noti
jenan zi ubarmuati.
Perſuaſit iſte (diabolus) anxie
illi ſuperbiam.

III. 14, 24. IV. 24, 15.

Thiu natara giſpuanſes, ſerpentis ſuaſu. Otfr. V. 8, 100.

Spenit, ſuadet. Otfr. II. 4, 173. de diabolo:

Er ſpenit unſih alle,
zi michilemo falle.
Iſte ſuadet nobis omnibus,
ad maximam ruinam.

[*Her ſpenit juuih alles*; ille (Spiritus S.) ſuggeret vobis omnia. Eſt in Rhythm. de S. An. *geſpanin*, perſuadere. In Gloſſ. Boxhorn. *unſpanalibbem*, imperſuaſibilis. Germani adhuc *abſpannen*, dehortari, *abſpenſtig machen*, ſeducere, à partibus alicujus abſtrahere dicunt. Eſt quoque apud Keronem *kiſpanſteo*, adhortatio, *keſpanſt*, ſuaſio, *keſpenſtim*, ſuaſionibus, (vide ſupra lit. K.) & in Formula Confeſſionis quam T. II. Rer. Alem. Goldaſtus inſeruit, *giſpenſt*, ſuaſio. Inde noſtrum *geſpenſt*, ſpectrum, qua de re quid majores noſtri cenſuerint, vel ex nomine, quod eidem indidere, patet. Conf. Benſon. in Vocab. AS. v. *ſponan*, ſuadere, *ſpone*, perſuaſio, &c. Hinc adeo emendanda ab Opitio dicta ad Rhythm. de S. Ann. p. 371. Palthen. Not. ad Tat. p. 387.

Thie alton ſpuonun thas folc, ſeniores perſuaſerunt populis. Tatian. c. 199. §. 6.

Spenita, ſollicitat. Gloſſ. Monſ. p. 327.

Spennenter, ſollicitans. p. 323.

Spennare. Illex, perſuaſor. Gloſſ. Florent. Scherz. Not. ad Rhythm. de S. Ann. p. 14.]

Biſpenit, diſſidet. Otfr. ad Ludov. ℣. 145. vide quæ ſupra in B. ad hoc verbum notata ſunt.

Spene, Tyrol. p. 278.

[*Siſuva*, *Spaniſciugi poſi*, Iberas nænias. Gl. Monſ. p. 319.]

SPAREN, procraſtinare. Notk. Pſ. XXXII. 5. *Sparet dia urteilda*, differt judicium ſive ſententiam. Conf. Pſ. CX. 9.

Spare thine ere, attende, continua, defende. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2200.

[*Spari*, abſtinentiæ. Gloſſ. Monſ. p. 413.

Sparirum, parciorem. p. ead.

Sparalihhor, parcius. Kero. c. 40.]

Giſparen. vid. lit. G.

SPARO, paſſer. Notk. Pſ. CI. 7. & 8. Anglo-Sax. *Speara.* Goth. *Sparwa.* Matth. X. 29. inde *Sperwar*, qui paſſeres capit. *Sparwo*, paſſer. Notk. Pſ. LXXXIII. 4. [In hoc Notkeri loco itidem *Sparo* non *Sparwo* legitur.

Zuene ſparon, duo paſſeres. Tatian. c. 44, 21. Sueci *ſperf.* paſſer. Germani velut in diminutivo *ſperſling* ſive *ſperling*, paſſerculus dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 368.]

SPARREN, tigna. *Barra*, Gloſſar. Du Fresn. *geſperre*, contignatio. Gl. vet. Willeram. pag. 20. n. 11.

Biſpartun, claudebant, *verſperrten*, Otfrid. V. 11, 6.

Duron ſo biſparten.
Fores claudentes.

Inſperit. Otfr. V. ult. 319. *inſperro*, janitor.

Inſperro thara gileiti mih
ioh thar gifreuue ouh iuih.
Janitor eo deducat me
& ibi exhilaret & vos.

[In Cod. Vindob. & Vatic. legitur *Inſperre*, recludat. Scherz. Not.]

SPATA, *Spade*, machæra. Kilian. hodie ligo. Diodor. Sicul. Lib. V. c. 30. de Celtis: *Pro gladiis ſpatas gerunt prælongas, ex catenis ferreis aut æneis ad dextrum latus dependentes.* Strabo. Polybius.

Vid. omninò Pontan. Lib. VI. Orig. Franc. c. 17.

SPATO, ſero. Otfr. I. 4, 149. *Spataz*, ſerum. Gl. *Spatigher*, ſerotinus. Gl. *Spattiu*, ſerotina. Gloſſ.

[*Spator erſtanten*, tardius ſurgant. Kero. c. 41.]

SPE,

Uzſpe, exſpuit. Otfr. II. 6, 54.

Vy uuard tho menisgen uue
thaz er nan uz thob ni ſpe.
Ut factum hic hominibus væ
quod is (Adam) id (pomum ab Eva porrectum) non exſpuerit.

[Rhythm. de S. Ann. ℣. 151.

Da ſint der mereviſch Jonam uzſpe.
Ubi balæna Jonam exſpuit.]

Scaffe thine ſpe. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1521.

[*Spe*, exploratores. Scherz. in Not.]

SPECHIN, *thiu Spechin uuerch geſchuph ſo manigfalt.* Rhythm. S. Annon. ℣. 4.

SPEH, *uf der Speh einen begriffen. Speher*, qui ita capitur. Jus Auguſtan. Stainhöw. f. 7. *Wer lobte nit das die tregen ſinn und vernunft, in ſpehen und ubung bekeret iſt?* V. *Spaher.*

[SPEIHHUN, radii. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

SPEL, *Spelen*, *Spilen*, Vocabula Celticæ literaturæ propria, ſicut & Latinis Ludi nomen rei literariæ quoque vindicatum.

Spellen, ordinare ſyllabarum literas, coagmentare ſyllabas, ſyllabas connectere. vulgò ſyllabicare. Gallis *eſpeller.* Anglis *Spel*, *Speller*, ſyllabarius: qui ſyllabas connectere adſueſcit. *Spellinghe*, coagmentum ſyllabarum: Kilianus.

Spellen, metaph. Explanare, declarare ad mi-

nima usque elementa: articulatim enucleare. Idem.

Spillon, Gothis Narrare, *usspillon*, enarrare. Luc. II. 10. Vid. Junii Gloss. Goth. p. 313.

Spel, Narratio, historia; sic Bedæ Historia Ecclesiastica ab interprete Saxonico *Spel* vocatur in præfat. *Th. Marschall. in Vers. Anglo-Sax. Obs. 2. pag. 509.*

Spel, narratio mystica, parabola. itemque Fabula. Glossæ Lipsii: *Spel fabulatio. Spelle, parabola.* ubi Somnerus: *Fabulatio Sax. etiam Spell, vel potius ydelSpell, quasi vana colloquia. Nam simpliciter & propriè Spell (ut Verstegano jam observatum) sermo mysticus, oraculum, parabola: quæ quidem explanare sive exponere (saltem metaphoricè) Saxon. spellian, Belgis spellen: quâ qui callet arte, Spellman meritò dicendus. Cognomen autem hoc Glossographo nostro, f. m. viro de his literis optimè merito, non tam proprium quam conveniens & debitum.*

[*Spel*, parabolæ. Gloss. Monse. p. 350. similitudinem. p. 396.]

Bispilla, Bigspilla, Bigspell, parabola, Glossæ Lipsii. ubi idem Somnerus: *Eâpse notione Sax. Bigspelle. Posterior hujus compositi syllaba, vox enim est composita, Historiam, Narrationem, imprimis notans, in pluribus aliis eorum vocibus reperitur; cujusmodi sunt 1. Larspelle, i. e. doctrina, à læran, docere (non lernen, ut Minshæus noster, pro more suo perperam) 2. ydelspelle, i. e. vana colloquia, ab ydel, vanus. 3. Godspelle, i. e. Evangelium.*

Königshov. Chron. c. 2. §. 183. de Rudolpho I. Imp. *dis antwurtet er mit eime bysspel*; per parabolam, quam ibi vide.

Foraspel, Foraspagonospel, præsagium, vaticinium. Isidor. c. 5. §. 5.

Zuspilunga, allusio. Notk. Ps. XXVIII. fi.

[*Gotspellota themo folke*, (Johannes) evangelizabat populo. Tatian. c. 13. 25.

Compositum est *Gotspellota* ex *Got* DEus & *spellan* narrare, cujus verbi primitivum est *spel* vel *spelle* parabola, fabula in Gloss. Lips. à quo composita sunt *bispilla* exemplum, Germanis *beyspiel*, quasi dicas aliquid sermoni adjectum, id quod fit quando regulæ exemplis subjunctis illustrantur, Vid. id. ib. & *foraspel* prophetia in Isid. nostro Hispal. Planius proprietatem vocis ostendit Dialectus A-Saxonica, ubi *spel* historiam quoque, rumorem, orationem, discursum, doctrinam atque institutionem denotat, teste Somn. in Diction. Hinc adeo *gotspellan* nil aliud est quam θεολογεῖν, de Deo autem cum rectissime omnium præcipiant doctrinæ Christianæ præcones, hinc est quod pro ipsâ illius prædicatione vox ea usurpetur. Hinc & Evangelium Anglis hodienum *the gospel* dicitur. Hæc Palthen. Not. ad Tat. p. 335.]

SPELT, far. Vid. Cæsar. Heisterbac. 9, 65.

[SPENALA, acus. Gloss. Monse. p. 333.]

SPENCHY, inter ornatum muliebrem. Stainhöw. f. 64. *Wan sie weltliche klaider ansehen, guldene klainot, spenchy, gurtel*, Spangen.

SPENE, Tyrol. pag. 278. Vid. *Spanan.*

SPENNIG. hodie *strittig.*

Spennikeit, hostile dissidium, Stainhöw. f. 50. de Helena: *Sie wart also in der hert furgenomen spennikait zehen jar den Kriechen vorgehalten.*

SPENTARI, dispensatorem. c. 64. *Spentungu*, dispensationem. c. 22. Kero. *Themo uuizod spentare*, legislatori. Otfr. V. 72.

[Redde potius *Legis distributori*, propalatori. Scherz. Not.]

Id. II. 15, 41.

Bigond er thaz tho spenton
fines selbes uuorton.
Cœpit (Christus) hunc (thesaurum) dispensare,
propriis verbis.

IV. 12, 96.

Thaz biazi er io then uuorton
uuaz armen uuihtin spenton.
Quod jusserit JEsus his verbis
aliquid pauperibus distribuere.

[*Zi spento*, ad eleemosynas. Otfr. I. 24, 12.

Spenton est erogare, distribuere, expendere. In Glossis Lazii *spenta* agapas vel convivia. Scherz. Not. ad l. c.

Spenta, agapas. Gloss. Monse. p. 374. expensas. p. 413.

Spenton, impendere. p. 359.

Spentot, expendit. p. 387.

Spentont, distribuunt. p. 388.

Spentot, prærogat. p. 392.]

UUitspendunge, dispensatio. Notk. Ps. LXXII. 16.

Si kispentot, suspendatur. Kero. c. 25. *Kispentotemu*, expenso. c. 18. conf. supra *Gispentot.*

Spenissus unsih, suspendis. Otfr. III. 22, 22.

UUio lango so firdragan uuir,
thaz thu unsih spenissus zi thir.
Sus nimis einizzen,
uuil du jamer thes iruuizzen.
Quamdiu sufferamus nos
quod tu nos suspendis de te?
Ita capis solus utilitatem,
(si) vis perpetuo id ignorare (celare.)

[In Cod. Vatic. & Vindob. pro *spenissus*, legitur *spenis sus*, ut Scherzius notat, qui per signa distinctionis textum trium posteriorum versuum ita juvandum censet:

Thaz thu unsih spenis zi thir
Sus nimis, einizen
uuil du jamer thes iruuizzen.

Spenis autem idem esse ac *allicias persuadendo.* Ita namque *spenit* usurpari ab Otfrid. II. 4, 173. quem locum supra vide in *Spanan.*

ASax. *Spendan* est consumere, *spendunge*, consumtio. Angli hodienum eodem sensu dicunt τὸ *spend.* Germani composito utuntur *ausspenden*, distribuere. Palthen. Not. ad Tat. pag. 376. In Suevia hodieque *eine spende* vocatur beneficium certis temporibus distribui solitum.]

SPER, Speri. Otfrid. IV. 13, 77. 87. Vid. *Glefe.*

[Prior

Digitized by Google

SPE.

[Prior locus Otfridi ita habet:

Zi ſperi irquam er harto
ſulichero uuorto.

Ad haſtam exhorruit vehementer talium verborum.

At *Ziſperi* eſt, ut Scherz. in Notis obſervat, unum vocabulum, non duo, nec ſignificat *ad haſtam*, ſed *utique*: (vide infra lit. Z.) ita ergo h. l. transfer:

Utique perterritus fuit vehementer his verbis.

In altero vero loco omnino *Sper* occurrit, ita namque ibi:

Odo oub ſper thebein ſo uuas.

Aut etiam haſta ulla tam acuta.

Spere, haſta. Gloſſ. Monſ. p. 344.]

Sperknapen, pikenierer. Chron. Königshov. c. 2, 190.

SPETT.

Spettmeiſter, vicarius Magiſtri. J. Arg. Lib. III. cap. CXI.

Spett Schöff, vicarius Scabinus.

SPIALTUN, hodie *ſpalten*, ſcindere. Otfr. IV. 34, 4.

Joh in thia meina
ſo ſpialtun ſib thie ſteind.
Imo ob hanc malitiam (hoc facinus)
ſciſſæ ſunt rupes.

[SPIEGAL, ſpeculum. Gloſſ. Monſ. p. 333. 396.]

SPIEL, Alemannis fabula, Drama, & in genere Ludus. Ekkeh. Jun. de Caſ. S. Galli. c. 16. p. 57. *Filios autem aliquorum, qui patrum beneficia habituri erant, ad ſe ſumptos ſevero educaverat, qui coram eo interdum nudis tabulis luſerant.* Ubi Goldaſtus pag. 129. *nudis tabulis, in quibus nulli pyrgi, calculi, aut teſſeræ, ſed lapillulis duntaxat aut virgulis minutim conciſis colluderent. Quos ludos vocant duodecim ſcruporum Zwelfftemaal: novem ſcruporum, Nuntemaal; Lupum, Wolffſpil. ovem, Schaffſpil. Nec prohibentur pueris in Scholis & Monaſteriis etiam hodie.*

Ludus diſci accenſi per aërem vibrati, Chron. Laurish. pag. 81.

[*Spil*, ludicra. Gl. Monſ. p. 409. ſpectacula. p. 377.

Vimfiarigaz ſpil. Quinquennalis. p. 363.

Spile, ſpectaculum. p. 363.

Spilon, ſpectaculis. p. 373.

Spilum, ſpectaculis. p. 373.

Liutparlichero ſpilo, publicis ſpectaculis. p. 401.

In den ſpilun, ſiſtris. p. 330.

Spiles liſti, ludicra arte. p. 404.

Za ſpillonne zaples, ludere tabulis. p. 405.

Spilabus, theatrum. p. 404.

Spilehus vel *huorhus*, amphitheatrum. p. 413.

Spilibus, theatrum. p. 366.

Spilobus, gymnaſium. p. 362.

Spilabuſir, theatra. p. 405.

Spilaſtat, theatrum. p. 404.

Spiloſteto, theatrorum. p. 377.

SPI.

Spilont, ludificant. p. 405.

Spilaro, tympaniſtriam. p. 349.

Spilarra, theatricam meretricem. p. 413.

Spiligernen, laſcivis. p. 409.

Spiliman, thimelici. p. 375. hiſtriones. p. 388.

Spilontero, laſcivientium. p. 344.

Spililib, muſicum. p. 340.

Spilo, muſicorum. p. 342.]

Kinderſpiel, Keiſerſp. Broſaml. fol. 37. *im Kinderſpiel: Herr der Kunig, ih diente gern.* & fol. 43.

Statuta Auguſtana. Tit. Kegler, Riemenſtecher, Haeufler. *Spilen mit holen wurfen oder mit gefülten wurfeln, das heiszet gevierhartet, und wirt im die hant darumb abgeslaben. Spilt ain man mit dem andern, ſizt ain man daby der es mit in baiden hat, das haiszet volleklich gevierhartet.*

Spilen, de auriga in circo. Notk. Pſ. XXXIX. 5. *Ulleo auriga in circo ſpilot ufen ſinemo curru.*

Spiel, Exultatio. Otfr. I. 6, 7. de S. Johanne in utero:

Jo ſpilota in theru muater
bier ira ſun guater.
Exultavit in utero
filius ejus optimus.

Spil thaz *Seiten* fuarit, *ſeitenſpiel*, Muſica Inſtrumentalis. Otfr. V. 23, 401.

Thaz ſpil thaz ſeiton fuarit,
iob man mit banton ruarit.
Muſica quæ fidibus utitur,
& manibus movetur.

Rhythm. de Ludov. R. ℣. 98.

Bluot skein in wangon
ſpilodunder Vrankon.
Sanguis apparuit in genis
exultantium Francorum.

Spileuuorton, garrire, jubilare. Notk. Pſalm. LXXVI. 4, 7.

Spilfouren, ludere. Statutum militare Reipubl. Argent. de Expeditione Romana, *Die Soldener und alle ire Knechte ſollent verſweren alles Spilfuoren und alles das den pfennig geſchaden oder daruff treffen mag, unze daz ſii harwider kument.* ad Chron. Königsh. pag. 1076.

Zu ſpile finden, illudere. Otfrid. IV. 19, 146. de manu militari Salvatori illudente:

Thiu ougun ſie imo buntun
thaz in zi ſpile funtun.
Oculos ipſi velarunt,
ut ei illuderent.

SPIENEN *pogen*, tendere arcum. *Spannen.* Notk. Pſalm. LXIII. 5. *Pogen ſpienen ſie*, intenderunt arcum. *Ullara zuo ſpienen ſie in?* Pſalm. LXXVII. 9. *Doh ſie bogen ſpienin*, cum arcum intenderent.

[*Spienun*, intenderunt. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

SPIETIS, haſtæ. Gloſſ. Lipſ. qui addit: *Nos ſpieſſe. Nomen primogenium à mucrone, ſpiets.* Somnerus: *Hoc Belg. ſpet, ſpeet, unde fortè noſtrum ſpit, veru. Haſta autem Sax. ſpere, quod nobis manſit.*

SPIGEL, ſpeculum, Compilatio Legum & Conſuetudinum, rerum judicatarum.

SPI.

Saxen Spigel.
Frawen Spigel.
SPIHIRI, ſpicarium, granarium. *Speicher.* Otfr. I. 28, 31.

Then ſpihiri jamer ſuazan
mit ſalidon niazan.
Spicario ſemper dulci
cum beatis frui.

SPIHT, adeps. Notk. Pſ. XVI. 10. Pſalm. LXII. 6. Pſ. LXXII. 7.

[Non *ſpiht*, ſed *ſpint*, it. *ſpind*, in his locis legitur. Pſal. XVI. 10. *Besluzen iro ſpint*, adipem ſuum concluſerunt. Pſ. LXII. 6. *Alſo mit ſpinde unde mit feizti uuerde irfullet min ſela*, ſicut adipe & pinguedine repletur anima mea. Pſ. LXXII. 7. *Iro unrebt cham ſamo uzzer ſpinde:* Prodiit quaſi ex adipe iniquitas eorum.]

SPILEN, Vid. *Spiel.*
SPILLO, Vid. *Spel.*
SPILMAGEN, vide *Altmagen* in *Magen.*
SPILTEN,
[*Spildi*, effuſio, Gloſſ. Monſ. p. 386. effuſione. p. 388.]
Kiſpildit ward, expenſum eſt. *Farſpildita*, expendi. Gl. *Spildanter*, prodigus. Kero. c. 31.
Giſpildit, vid. ſupra lit. G.
SPINNEN, nere. *Karitas ſpan ſcono*, charitas nebat pulchre. Otfr. IV. 29, 45. conf. ℣. 92.
[*Spinnala*, fuſum, Gloſſ. Monſ. p. 327. hodie *ſpindel.*
Spinniliboum, fuſarius. p. 414.
SPIRILINN, lanceolis. p. 330. à *Sper* quod vide.
SPIOHOTA. Otfr. IV. 11, 3.

Spiohota ther diufal
ſelbon Judaſan thar.
Suggerebat diabolus
iſti Judæ illic.

Spiohota, videtur idem eſſe ac detexit, explorando invenit. Belgis *Spien* idem eſt ac *ſpeculari*, *indagare*, quæ vox, ceu recte notat Kilianus in etymolog. Gallis, Hiſpanis, Italis & Anglis eſt communis. Gloſſæ Florent. *ſpebo*, exploro. Nos hodie dicimus *ausſpeben.* Unde *ſpion* explorator. Scherz. Not. ad h. l. Fateor tamen me non poſſe ſignificatum hunc loco huic applicare, omnino enim Otfridus id innuit, quod Schilterus in verſione exprimit. Ni Codicum fides obſtaret, legerem *ſpuota*, perſuaſit, uti *ſpuan* II. 5, 13. III. 14, 24. IV. *Irſpuan.* I. 18, 52. idem notat.]

SPITTAN, *Spiuuan*, ſpuere.
Goth. *Speivan*, Marc. XIV. 65. Anglo-Sax. *Spaivan*, *Spætan.*
SPIZE *bahgete.* Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1724.
[Haſtas uncis inſtructas. Ita vertit Scherz. in Not.
Spize, veru. Gloſſ. Monſ. p. 341. 348.
Spizun, cornibus. p. 321. obelis. p. 324. virgulis. p. 331.
Spizze, ſupercilium. p. 397.
SPIZIN, hinno. p. 353.

SPO.

Spizzin, hinnuli. p. 394.
SPIZZONO, vallorum. p. 339.
Suaſerat SPOON, hæmorroiſſa, profluvioſa. p. 410.
SPORAH vel *vuechalterpoumo*, juniperum. Gloſſ. Monſ. p. 329.]
SPORNON, reſiſtere. Notk. Pſ. XXXI. 9. *Die uuider Gote ſpornont*, qui adverſus DEum aſſurgunt. Pſ. LVII. 8. *Dir iſt harte uuider garte ze ſpornonne*, durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.
[*Spornotun*, calcitrabant. Gloſſ. Monſ. p. 327. collidebantur. p. 319.
Spornonten, calcitrantem. p. 364.
Vid. *Spurnedo.*]
SPORUM, veſtigiis. Kero. cap. 44. hodie *Spubr.*
Nah themo ſporo, poſt veſtigia. [*nah demo ſpore* ita n. e.] Willeram. p. 14. n. 6. ubi Fr. Junius. Otfr. III. 7, 24.

Ni mimo uuiht ſo ſuazo,
io ſo ſpor thero ſuazo.
Nec amemus quicquam tam dulciter,
quam veſtigia ejus pedum.

Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3057. Pſ. MS. $\frac{17}{18}$. 5. *das min ſpor nit beweget werde.* ita emendandum pro *ſpot.*
[SPORIU, vel *mariuu*, rudia. Gloſſ. Monſ. p. 408.]
SPRA *thine ere.* Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2461.
[An legendum *ſprat?* quod deduci poteſt à *ſpraiten*, *ſpreiten*, extendere, ſpargere, diſperdere. Apud Notker. Pſ. LXVIII. 28. eſt *keſpreitu*, latitudinis, ut verborum. *Mahmet ſprat thine ere.* ſenſus ſit. Mahomet extendat, augeat, tuum honorem. Scherz. Not. ad h. l.
SPRACHULLUN, ſiliquis. Gloſſ. Monſ. p. 397.]
SPRAHHA, eloquium. c. 31. *Sprabchon*, fabulis. c. 48. Kero.
[Adde ex eodem Kerone: *Ababeru ſprabbu*, pravo eloquio. c. 4. *fona ſolibberu ſprabbu*, ad talia eloquia. c. 6. *fona cuateem ſprabbom*, à bonis eloquiis. c. 6. *in filu ſprabbi*, in multiloquio. c. 7. *fona ſprabchu*, de loquacitate. c. 49.
Sprabbo, colloquium. Gloſſ. Monſ. p. 362.
After uueralt ſprachi ſprechanto, philoſophando. p. 407.
Unuuiſo ſpracha, Racha. p. 409.
Spracha, elogio. p. 409.]
Spracha manag falta, ſermones varios. Otfr. V. 16, 34.
Eloquentia. Otfr. V. 23, 447. Si mihi eſſet

Spracha ſo gizami
thaz enti thes ni uuari.
Eloquentia tam magna
ut finis ejus non eſſet.

Conventus, Concilium. Otfr. III. 25, 4.

Thuruh theſa racha
datun eina ſpracha.

Ob

Ob hanc cauſam
faciebant concilium.

Notk. Pſalm. III. 8. *Iro bindero ſprachon ferzare du:* iſtorum ultima concilia diſſipa tu.

Sprabbus, Prætorium Pilati. Otfrid. IV. 23, 60.

Giang mit Chriſtus er tho fon in
in thaz ſprabbus in.
Ivit Chriſtus tum ab iſtis
in prætorium.

[*Sprabbus*, curia. Gloſſ. Monſ. p. 392. curiam. p. 361.

Sprabbuſe, ſecretario. p. 376. Conſiſtorio. p. 360.]

die Sprachhüſer, cloacæ. Konigshov. Chron. V. 20. & p. 822. In Lat. Chron. habet cloacas.

SprachCammer, id. MS. J. Prov. Sax. 2. a. 51.

[*Sprebban*, loqui. Kero. c. 4. 6.

Spribbit, loquitur. Prol. p. 18.

Sprebben, loquantur. Prol. p. 17.

Ze ſprebbanne, loquendi. c. 6.

Nalas zigitatigi ſprebbanto, non præferendo. Gl. Monſ. p. 383.

Sprahman, rhetores. p. 346.

Ingagan ſprechan, obtendere. p. 320.

Sprebban, ſonare. p. 341.

Sprab, intulit. p. 327. 391.

Sprebet, editis. p. 394.]

Biſprab, taxavit, contradixit? Otfr. IV. 2, 41.

Thaz biſprab tho Judas
ther io in themo argeren uuas.
Id contradixit (reprehendit) tum Judas,
qui in malo erat.

Vid. ſupra in B. ſuo loco. & *Piſprach.*

Furſprechen, defendere, poſtulare pro alio. Jus Alem. paſſim, Jus Argent. c. 144.

Firſprichit man thaz, contradicitur ei. Otfrid. I. 15, 62. It. ℣. 87.

Firſprechent io zinoti
thie uuundarlichon dati.
Contradicent imo vehementer
miraculoſis factis his.

conf. ſupra lit. F.

Giſprechen, jubere, edicere. Otfrid. II. 1, 80.

Joh man iz allaz ſar giſah,
ſo'ſer iz eriſt giſprab.
Et hoc omne (univerſum hoc) ſtatim conſpiciebatur,
quam primum is (λόγος) edixit.

Promittere, paciſci. Otfrid. IV. 29, 33.

Theiz uuari ſo giſprochan
ni uuurt uuiht firbrochan.
Ut hoc eſſet ita conventum,
nec quicquam contraventum.

V. 20, 68. In extremo die non licebit

Thaz zurnen odo iz rechen,
odo ja uuiht thes giſprechen.

Deſuper iraſci aut vindicare
aut quicquam ejus paciſci (tranſigere.)

Vide ſupra lit. G.

Hinderſprachon, detrahere. Notk. Pſ. XXXVII. 22. *Die guotes mit ubele lonont, hinderſprachoton mir*, qui retribuunt mala pro bonis, detrahebant mihi. Pſal. XLIX. 20. *Muozzigo ſizzende hinterſprachotoſt du andermo man:* ſedens adverſus fratrem tuum loquebaris.

Verſprechen, defendere in jure ad litis denuntiationem & evictionem, *vertreten*, J. Feud. Alem. c. 33. de Domino. Itemque J. Feud. Sax. cap. 15. de Vaſallo. Sic & J. Feud. Alem. cap. 36. Rubr.

Manſchaft verſprechen, denegare inveſtituram, *verziben.* J. Feud. Alam. c. 41. §. 1. 2.

Uberſprecha Zungun, magniloqua lingua. Notk. Pſalm. XI. 4.

[SI SPRAHGAN, offeratur. Kero. cap. 36.

SPRAIDA, norma. Gloſſ. Monſ. p. 335.

Spraitun, lineam. p. 347.

Spreitun, regulam. p. 318.

Spratta iuueriu, norma veſtra. p. 406.

SPRANC, aſcendebat. p. 319.]

SPRANGON, *ſprengen*, velociſſime vehuntur. Notk. Pſalm. XIX. 8. tranſilire. Notk. Pſalm. XXXVIII. 1. *Umbe den ſprangonten*, pro tranſiliente. ℣. 2. *der idithun (ſprangere.)* Pſalm. LXI. 1. *Der uberſpringento*, tranſiliens.

Seiten ſprengen. Notk. Pſ. CL. 4. *Lobont in in alla uuis, ſingendo, plaſendo, chlocchendo, ſeiten ſprengendo.* Laudate eum in tympano & choro, laudate eum in chordis & organo.

SPRENGEL, Diœceſis. Hortleder de C. B. G. lib. 5. 15, 12.

SPREITEN, *ſtreuuen*, ſpargere, expandere. Notk. Pſalm. XLIII. 21. *Ube uuir geſpreiton unſere hende ze fremidemo Gote*, ſi expandimus manus noſtras ad Deum alienum. Pſalm. LXVII. 28. *Keſpreitu*, latitudinis.

Otfrid. III. 26, 72.

UUir io irri fuarun,
ziſpreitite uuarun.
Nos certe errantes ivimus,
diſperſi fuimus.

SPREIZEN, *ſpringen*, ſalire, Rh. de S. Annon. ℣. 833.

[*Maſar* vel SPRID, rupem ex lignis. Gloſſ. Monſ. p. 412.]

SPRINCKO, locuſta. Gloſſ. Lipſ. ibi Somn. *A ſaltu ni fallor, ductum: quia ſaltu ſe propellere ſolet locuſta. Salire autem nobis to ſpring. Exultavit infans in utero ejus: Luc. I. 41. i. e. ut vetuſtiores noſtræ Translationes locum reddunt: The Babe ſprang in her belly. Hinc Sax. locuſta Gærsdawa & gærſchopp, à gærs nobis hodie graſſe, gramen; & ut in priori ſtapa nobis ſtepp, greſſus; in poſteriori, hopp, quod nobis manſit, ſaltatio, ſaltus, quaſi per gramen gradiens, aut gramine ſaltans, ſaliensve, vulgo Grashopper.*

SPR.

SPRINCZELN, Steinhöw. f. 49. b. *lychtfertige ſitten, ſprinczelden ougen, ynbrünſtiger geberdder lieby.*

[SPRIU, peripſema. Gloſſ. Monſ. p. 399.]

SPRIUUUER, palea. Notk. Pſalm. XXIV. 21. *Diu ſpriuuer bina uuamont*, paleas ventilabit. hodie *ſprewer*.

[SPRIUZA, fulcra. Gloſſ. Monſ. p. 413. hodie *ſprieſſen*.]

SPRUNZEGEN, exſultare, *ſpringen*. Willer. in Cant. Canticor. c. 1, 4. *Wir ſprunzegen unde vrouuen unſih*. [noſtra edit. *UUir ſprungezen, unte freuuen unſih an dir*.]

SPUAN, vid. *Spanan*.

SPUEN, ſpuere, evomere. Notker. Pſalm. II. 1. *Sie dahton des in ubelo ſpuen ſolta*, cogitarunt, ut ipſum malum exſpueret.

SPULGEN, *des ſie ſpulgent*, quod conſueverunt. Notk. Pſalm. LXXII. 18. *Dieſelben menſchen nit ſpulgend zu verwilligen, ſunder miſsfalt inen*, Geiler. Irr. Schaf.

Spulken. Jus Argent. 1270. §. 26. *Von dirre ſaken, das meinede dikke geſchahent von unwiſſende. So ſpulket mens des ſeltener*, i. e. Propterea quod perjuria ſæpè facta ex ignorantia, ideò rarius obſervatur ſcil. pœna inficiationis. Konigshov. Chron. c. 2, 182. *gen Spire do von alter her die Römiſchen Könige ſpulgent ir begrebede zu haben*.

Geſpulk, obſervantia, conſuetudo. Jus Argent. c. 108. *Unſer burger hant einen geſpulk, das ſii* &c. Chron. Konigshov. p. 890.

SPUNGA, ſpongia, Tatian. c. 208, 3. [A latino *ſpongia*, unde etiam eſt AS. *ſpynge, ſpinge* vel *ſpong*, apud Somner. & Benſon. Gothi primi *ſuamm* dixere. vid. Jun. in Gloſſar. qua voce Sueci & Germani adhuc utuntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 395.]

SPUNNE, ubera. Willer. in C. Cant. c. 1, 2. *bézhzer ſint dîne Spunne démo wine*, meliora ſunt ubera tua vino. [noſtra edit. ita habet: *bezzer ſint dine ſpunne demo uuine*. conf. c. 4. 10. & c. 1. ℣. 4. *Uuir gehubtige dinero ſpunne uber uuin*.

Gothis *Spini* eſt mamma, papilla. Sueecis *ſpena* mamma, uber. Scherz. Not. ad Ker. pag. 26.]

Spunhaft, mammoſus. idem. IV. 10. [in noſt. ed. *ſpunnehaft*.] Notker. Pſalm. LXVII. 18. *Spunnehaften ad nutriendos lacte parvulos*.

Giſpunot iſt thérna, mammoſa facta. Otfrid. I. 14, 16. poſt conceptionem ſcilicet: antea enim virgines lac non habent regulariter, licet rara exempla annotent Medici & Phyſici, ex menſium ſuppreſſione. Horſt. de Corp. Hum. I. 7, 8. Ord. Crim. Carol. Art. 36.

[Ipſe Schilterus in Notis ad citatum Otfridi locum obſervat, pro *therna* Freherum legere *ther namo thar*. unde *giſpunot* non à *ſpunne*, ſed à *giſpuoni*, ſuggeſtio derivandum. Freheri lectionem Codices MSC. Vindob. & Vatic. confirmare notat Scherz. ibid.]

Enspente, entwente, Rudolf. von Anſe. in cap. 29. Geneſ.

Inſpenitas, Kero. [*Intſprenitaz* ablactatum legitur in Kerone noſtro c. 7. vide tamen quæ ſupra notata ſunt lit. I.]

SPU.

Hinc *Spanferklin*, das von der milch kommt. Vœgelin. in Cant. Cant. I.

[SPUNOTA, Otfrid. V. 14, 50.

Gregorius ther guato
er ſpunota iz gimuato.
Gregorius ille bonus,
interpretatus hoc ingenioſe.

conf. II. 4, 121. ſupra *Spanan*, & inf. *Spuuota*.]

SPUODI, ſubſtantia. Iſidor. 4, 6. [Vox illa Belgis reliquisque inferioris Germaniæ incolis ſatis nota, qui feſtinationem qualemcunque ac in procedendo alacritatem *ſpœd*, actumque ipſum accelerandi greſſum operamque *ſich ſpœden* dicunt. Sed illa omnia in locum præſentem minus competunt. In Gloſſar. Boxhorn. ſingulare vocabulum eſt *ſpuatighi* proſperitas, quod utrum huc pertineat, non ſatis ſcio. Hæret hic quoque aqua ſagaciſſimo talium indagatori Theodorico Stadenio. Palthen. Not. ad h. l. pag. 407.

Spuot, ſucceſſum. Gloſſ. Monſ. p. 379.

Spuoti, ſucceſſus. p. 354. 355.

Spot frandiht, provectus. p. 405.

Ethesuuaz merun Spoti piſcauuan, aliquid profectus proſpicere. p. 401.

Spuotigo, profuturas. p. 405.]

Framſpuoto, proſpera. Notk. Pſal. XXXVII. 21. *In framſpuote*, in proſperis. Pſalm. LXII. 7. *Framſpuotig*, proſperum. Pſalm. LXVII. 20. *Mit framſpuotin dingen*, rebus proſperis. Pſ. LXXXVII. 16.

SPUOLEN, *ſpüolen*, eluere, ſordes tollere. Kilian.

Irſpuoleſt dih, purgas te per confeſſionem. Notk. Pſalm. XCV. 6.

SPUOTIGO, brevi. Notk. Pſalm. IX. 20. *Sie erdorrent ſamo ſpuotigo ſo houue*; tanquam fœnum velociter areſcent. Pſalm. XXXVI. 2. *Des ſpuotigo ſcribenten*, velociter ſcribentis. Pſal. XLIV. 2. conf. Pſalm. LXVII. 32. Pſal. LXXII. 14.

In ſpüote, in brevi. Notk. Pſalm. II. ult. *So ſin zorn irbeizzet in ſpuote*: cum exarſerit in brevi ira ejus.

Spuon ſih, ſich eilen. Notk. Pſalm. XV. 4. *dara nah keſpuoton ſie ſich*, poſtea acceleraverunt. Pſ. LXV. 6. *mit diemuoti ſputtin uber die aha dirro mortalitatis*.

SPUR.

Firſpuram, Vid. Firſp.

Geſpuredos, inveſtigaſti. Gloſſ. Lipſ. Somnerus: *Inveſtigare Sax. beſpyrian; veſtigium Spor. Teuton. hodie, inveſtigatio gheſpore. Kilian*.

SPURIHUND, vid. *Hund*.

SPURILON. Otfrid. V. 25, 145. *verſpüren*.

Thaz ſie thaz io ſpurilon
uuio ſie in abuh redinon.
Ut hoc meditentur
quomodo in perniciem (propriam)
laborent.

[Scher-

Digitized by Google

[Scherzius mallet hunc locum ita redditum:
Ut hoc ſemper inveſtigent (inveniant) qua ratione poſſint in perniciem (ſiniſtre) loqui.]

SPURNEDO, ſcandalum. Notk. Pſ. XLVIII. 14. *Diz iſt iro uueg in ſelben ze ſpurnedo:* hæc via illorum ſcandalum ipſis. Pſ. XLIX. 20. *Dinero muoter chinde tate du ſpirneda:* adverſus filium matris tuæ ponebas ſcandalum. Pſal. CV. 36. *ſpurnida*, offenſionem. Pſ. CXVIII. 165. *Feſte frido iſt dien, die dina ea minnont unde nehein ferſpurneda:* pax multa diligentibus legem tuam, & non eſt illis ſcandalum.

Biſpurnen, offendere, *anſtoſſen*, Tatian. c. XV. 4. [In Diction. Gaſſari eſt *firſpurnen*, aberrare, & in Gloſſ. Boxh. *anaſpurne*, offenſio. Reſpondet utrique voci Francicæ A-Saxonica *aetſpurnian*, ceſpitare, impingere, unde eſt *aetſpyrning*, offenſio. v. Somn. in Diction. Dicunt etiamnum Angli *to ſpurn at*, offendere ad &c. Palth. ad Tat. p. 336.

In Gloſſ. Monſ. extat *Piſpurnida*, occaſionem. p. 389.

Mit ferſano ſpurntot, calce abjeciſti. p. 325.]

SPURT, ſtadium. Gloſſ. Vet. Anglo-Sax. *Spyrd*. Goth. *Spaurd*. Joh. XI. 18.

[*Spurt*, ſtadium. Gloſſ. Monſ. p. 396.

Spurtmalin, ſtadiis. p. 398.]

SPUUOTA *thaz giſcrip*, pervertit Scripturam, illudit, *Spottent*. Otfr. II. 4, 121. rectius *Spunota*, [*Spunota* in noſtra editione eſt expreſſum. Scherzius in Not. hoc verbum vertit *indigitabat*.]

Otfr. V. 14, 50. Vid. ſupra *Spanan*, & *Spunota*.

STABA, Vid. *Runſtaba*.

[*Stap*, regulam. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Stap, pedum. p. 400.

STACHE, hinno. p. 353.]

STADE, portus. Otfr. Lib. ult. 25, 4.

Bin nu zi thiu giſierit
zi ſtade biar gimierit.

Sum nunc adductus
ad portum hic appulſus.

Jus Argent. c. 132.

STADE, littus, ripa. hodie *Geſtad*. Otfr. V. 13, 13.

Er ſtuant in themo ſtade thar.
Ipſe ſtetit in littore.

℣. 35. & c. 25, 196. *Zi ſtade*; ad littus.

Conf. V. 14. 2, 28, 45.

STADEL, ſtabulum. Artt. Argent. Vett. §. 42. equi ſtabilliendi ſunt *in deme Stadel hoff*, in dominico ſtabulo. §. 45. *der biſchoff ſetzet in denſelben hof einen man den ſprichet Stadler. der git den pflug und die egde*. Epiſcopus in eadem curti ponet ſtadelarium, qui dabit aratrum & egedam.

Stadelhov. vid. *Hof*.

[Adde iis quæ ibidem dicta ſunt, Diploma Caroli IV. Imperatoris, in quo Privilegium Civitati Imperiali Ulmenſi conceſſit Imperator

die ♂ poſt Michaelis an. 1361. atque in eo *erneurt und widergemacht das Landgericht und STADELHOF zu Ulm*, &c. *Wann daſelbſt von alter ein ſolches geweſen, und das in ſaumnus oder ſuſt von andern ſachen vergangen iſt; und wil daſſelbe Landgericht alle die Recht, Freyheit und gnade haben ſoll, die es von alter gehabt, und die das Landgericht zu Rothweil hat, und das es auch in aller mas beſeſſen werd, als man das zu Rothweil beldet und beſitzt.*]

Burgſtadel, caſtrum dirutum. Goldaſt. Rer. Alem. T. I. P. I. pag. 110. v. ſupra in *Burg*.

STADEN *wol then*, &c. reſiſtunt. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3977.

STADIGE, ſtabiles. Kero. [*Statige* habet Kero noſter c. 1.]

Stadlicho boſuuunde, aſſiduè habitans. Willer. p. 165. [n. 69. in qua legitur *ſtatlicho buentiv.*]

Stedinuſſe, ſtabilitatem. Gl. Lipſ.

[STADUN, oſtiis. Gloſſ. Monſ. p. 347.]

STAEBLIDRAE. v. *Blide*.

STAETEN, Vid. *Stat*, ſtabile, firmum.

STAF, *Staffel*, gradus. *Stephen*, *Steffen*, Notk. Pſ. CXIX. pr.

[*Staffalun*, paſſibus. Gloſſ. Monſ. p. 337.

Staph, paſſum. p. 365.]

Uberſtafon, *uberſtephen*, tranſcendere. Notk. Pſ. XXXVIII. 1, 7. *Dero ereſtun uberſtepheda Adamis*, prima transgreſſione Adæ. Pſ. LXXII. 7. *Sie in iro herzen ahtungo uberſtafton*, tranſierunt in diſpoſitione (affectum) cordis. *Sie uberſtafton daz zil menniſcin chunnis*, exceſſerunt metas humani generis. Pſ. LXXXIV. 2. *Adamis uberſtephido*, Adami transgreſſione. Pſ. C. 3. *ubirſteppbare*, prævaricator.

Staf ſenden, inſigne Legati. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 779. & 1458.

Staf-Swert, framea. Gl. Lipſ. Somnerus: Et gladius & framea. Saxon. *Sweord*, quod nobis *ſword*.

Staffelſtein, Vid. inf. *Stein*.

STAIUOTA, *erbalc ſib*, increpuit. Gl. Vett. Vid. *Stouuing*.

STAL, chalybs. *mit ſtalu beſlozzen*, cataphracti. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1655. & 2882. paſſim. *Stalringe*, Ibid. ℣. 2916.

Stähline brieffe, vulgò vocantur à materia contenta, quæ eſt *Stählin viehe*, aliàs etiam *Eiſern vieh*, vel aliæ res mobiles, aut immobilium fructus, *ſtähline Gült*, Et eſt conventio vel pactum, quo qui rem ab altero accipit, illam reſtituere tenetur, etſi vi majori interierit. Etſi enim obligationem ad caſum fortuitum regulariter nemo præſtat, niſi tamen eum peculiari hoc pacto receperit. §. 3. *J. de loc. cond. l. 55. pr. ff. eod. l. 60. §. 4. & ſi. ff. eo. l. 4. C. eod. Vide Beſold. Th. Pract. voc. Eyſern Viehe*. Carpz. I. *Reſp.* 91. Leonin. *ad L. 1. C. de jur. emph.* Tabor. *de Jur. Socidæ*. Sunt enim qui hoc pactum pro illicito & uſurario æſtimant; ſunt contra qui non indiſtinctè pro tali habent, quos allegat *d. l. Beſold.* & horum ſententia melior eſt. Ita obligantur diverſis in locis Eccleſiæ aut parochiales paſtoribus ſuis ad Vaccas ferreas, vel oves &c. ut ſi caſu fortuito

Digitized by Google

tuito vel morte naturali pereant, aliæ ab iis ſubſtituendæ ſint, & viciſſim paſtores aliò migrantes relinquere teneantur ſucceſſoribus. Concurrere autem poteſt pravitas quædam uſuraria, quò pertinet, quod Ordin. Wurtenb. de depauperato loquitur: ſed ob id regula & ejus obligatio non tolli poteſt: contra verò exceptio de uſuraria pravitate ab allegante eſt probanda.

STAL, ſtelle. Notk. Pſalm. IX. 14. *In dero marterero ſtal*, in perſona martyrum. Pſal. X. 1. *In den ſtal dero gelobigon*, ex perſona fidelium. conf. Pſalm. XXXVII. pen. Pſal. LXXXIX. 7. [*In ſinen ſtal*, pro ſe. Gloſſ. Monſ. p. 375.

Stalle, loco. p. 361.

Leid, i. *ſtal*, vicem. p. 326.]

Stal geben, ceſſare. Otfrid. III. 11, 40.

Ni gab ſi thoh ubar al
io thes ruaffenes ſtal.

Nec conceſſit tamen per omnia
invocationi quietem (ceſſationem.)

[Scherz. in Not. ita vertit:

Non tamen dedit omnino
implorationi (auxilii) ceſſationem.]

Cruce ſtal, Crucis ſtabulum. Rh. de S. Ann. ℣. 837. [Reineſ. in Vocab. Theot. MSC. verba hæc *in cruce ſtal*, vertit, *in nöthen.*]

STALACA, Vid. *Stalun.*

STALANT. v. *Aneta.*

[*Stalla*, præſepia. Gloſſ. Monſ. p. 330.]

STALL, *Stapel*, *Staphol*, ſtabulum, equorum imprimis, καθ' ἐξοχὴν Regium. Comes ſtabuli, l. 3. C. Th. de Equor. Conl. Regino ann. 807. *Burchardum Comitem ſtabuli ſui, quem corruptè Conſtabulum appellamus.* Dignitas hæc Palatina etiam apud Imperatores Conſtantinopolitanos obtinuit, & Κονοςάυλας appellarunt, qui præerant Francis ad Palatii cuſtodiam addictis. Hæc Palatina Dignitas & in militarem translata, & *Comes Stabuli* dictus, qui alias Tribunus militum, idque tum in caſtris, tum in urbibus, qui harum cuſtodiæ adhibentur. Concil. Turon. ann. 1163. c. 10. *In Villis vel urbibus vel caſtellis, quæ Regis ſubſunt Dominio, in quibus Conſtabularii ad tempus ſtatuuntur.* Huc facit quod Königshoven in Chron. Germ. c. 2. §. 6. de Origine Equitum Rom. ſcribit: *Er* (Romulus) *erwelte us dem volke allem die frumeſten und die ſterkeſten uf tuſent man, die ſine diener und der Stette beſchirmer und behuter ſoltent ſin.* &c. Denique etiam ad jus dicendum, ut Scabini nobiles, quo nomine adhuc gaudent Conſtoffolarii Argentoratenſes, & alibi. Brower. lib. 8. Annal. Trevir. p. 391. quos tamen à *Staffelen*, h. e. gradibus, quæ ad Tribunalia ducant, derivat: quod & C. Geſnero viſum; ſed non eſt vox hybrida, verùm Latina.

Conſtofler etiam in genere dicti cives extra tribus opificum, etiam ignobiles. Königshov. Chron. c. V. §. 101. *Men machte ouch vil Lütes zu nuwen Antwercken die vormals Kunſtofelere worent, alſo Schiſſute, Kornkoufere, Seilere, Wagenere, Kiſtener, Gremper, Anderkoufer, Winſticher, und Obeſſer.* item §. 113. it. p. 841. pr. 847. Cod. Art. F. fol. 152. b. *Das Eſtericher Ambaht. Claus Clobeloch der Eſtricher ſol by dem Eſtricher Ambaht bliben, und ſol ime werden, was ime unzhar worden iſt. Uſsgenommen an dem Mentage ſol ime kein ſchilling an dem Ungelte werden. Und ſol ouch er das Karrichpfert, das der Stette warten ſol mit dem Karriche, nit von der CONSTAFEL wegen haben, danne er ſol SINER CONSTAFEL ein ſunder pfert haben, ob er pfert haben ſol. Doch ſol er den Drien alle wochen verrechenen, was er uſsgeben hat, und ſol ein Karrich und ein pfert in ſime koſten zichen. Und ſol man ime darumbe jares geben zur fronvaſten ſehs pfund pfenninge und nit me, und der ime me gebe, das ſol er nit nemen by ſime eide.*

Decretum Senatûs Argent. An. 1386. *der ſol ſie* (die pferde) *verdingen in der Conſtofeln do er inne ſitzet oder under dem Antwerke mit dem er denne dienet.*

Item Ann. 1395. Decret. von Pferde halten: *Es ſollent ouch alle die by uns in unſer Stat geſeſſen ſint iren Conſtoflermeiſtern gehorſam ſin mit irme pferden die ſie haben ſollen von gebots wegen oder mit iren pfennigen die uffe ſie geleit werden* &c. Poſteriora verba indicant originem *des Stallgeldes.*

Stalfebo, vid. *Febe.*

Stall, ſtaplus, ſtabulum hominis, domicilium, reſidentia. Goth. *Gaſtalda*, poſſideo. Luc. XVIII. 12.

Stalliati, glebæ adſcripti. *Caſalia cum hominibus tam tributariis, quàm ſtalliatis.* Gloſſar. Du Freſne. ubi ſtalliati videntur dici, qui domicilii jure utuntur, reſidentes: Tributarii autem etiam ſunt forenſes, qui agros extra locum domicilii poſſident; agri enim tributum ea civitas debet levare, in cujus territorio poſſidetur. *l. 4. §. 2. π. de Cenſib.*

Stallarius, *Stallere*, h. e. Stallhere, qui & *Conſtabularius*, Richard. Mon. Lib. 2. Hiſt. Elienſis. Vid. Gloſſar. Speelman. & Du Fresne voc. *Stallar.* & *Comes Stab.*

Notſtallon, Rhythm. de Lud. II. vaſalli, i. e. ſtallarii, vaſalli, qui imminente periculo Dominum etiam non requiſiti adjuvare tenentur, 2. F. 26. §. licet. Fragm. de Bello Hiſp. Caroli M. ℣. 2659. *thie lieuen nothgeſtallen.* ℣. 2762. 2880. *notſtreben*, ℣. 3414. vide ſupra *Not.*

Stallanſchlag, eſt Cenſus. *Stallgelt*, eſt tributum ordinarium, *ſo bey dem Stall eingenommen wird.* J. Arg.

Stallum, ſtell, ſedes, locus. Notk. Pſalm. CI. 15. [Vitium graphicum hic ſubeſt, fruſtra namque in Notkeri loco allegato *ſtallum* quæres.] an Zodiacus apud Otfrid. V. 17, 59. [In hoc Otfridi loco non *ſtallum*, ſed *ſtullu* occurrit, de qua voce infra.] Stallum mercatorium in foro. Eccleſiaſticum in choro. Du Fresne Gloſſ. voc. *Stallum.* Idem & Staplus, *Stapel*, Eſtaple, emporium. Idem Gloſſar. voc. *Stapulæ.*

[STALGEPENT, reſiliunt. Gloſſ. Monſ. p. 387.]

STALUN *er*, Otfr. IV. 27, 8.

Zuuene

Digitized by Google

Zuuene zi thero uuizze
thie ſtalun er zi ſlizze.
Duos (duxerunt) ad ſupplicium
qui latrocinati fuerant ante plurimum.

Vid. *Thiob.*

Mit ſtalu, furto. Otfrid. IV. 36, 22.
Thaz ſie thaz n'intheken
mit ſtalu'nan n'irzuchen.
Ut illud (ſepulchrum Chriſti) ne manifeſtent, prætendant, [Scherz. aperiant]
furto (autem) ipſum (corpus) ne auferant.

Stalaca, ſpecies furti, circa caballos &c. ſtelen, Viehdeube. L. Salic. X. 2.

STAM, Vid. *Liutſtam.*

[STAMMERO, balbulorum. Gloſſ. Monſ. p. 334.

Stamalo, balbutiat. p. 368. hodienum *ſtamlen*, balbutire.

STAMPH, pila. p. 334.

Stampbe, pilo. p. 320.]

STAN, ſtare. Kero. c. 60. 43. *ſtante*, ſtet. c. 43. 61.

Stantanti, ſtans. c. 7. *ſtantem*, ſtantibus, c. 11. *ze ſtantanne*, ſtandum. c. 63.

[*Ingagan ſtet*, obſtrepit. Gloſſ. Monſ. p. 393. *Anafaſto ſtontun*, inſiſtebant. p. 404.]

STANDIU, ſtabula, ſtälle. Notk. Pſalm. XLIX. 10.

[*Vonna zuena STANENTIGIN prentilino*, ê duobus caudis titionum. Gloſſ. Monſ. p. 333.

STANGA, contos. p. 340.]

STANGEN.

Beren ſtangen, januæ urſorum. Jus Argent. Lib. I. cap. 49. Clathra ferrea intra quæ urſi.

STANK, vide *Stinken.*

Stankperg, vide Bergan.

STANNE, ſurgere. Kero. *fona ſlaffe ze ſtanne*, de ſomno ſurgere. Prol. p. 17.

STANTANT, ſtabilire. *Stantanti*, ſtans. c. 7. *ſtante*, inſtet. *Anaſtantantlihoſtin*, inſtantiſſima. Prol. p. 16. *Keſtante*, conſiſtat. c. 40. *Ebanſtantanti*, conſiſtens. c. 23. *Durubſtantan*, perſiſtere. c. 58. *Durubſtat*, perſteterit. c. 60. Kero.

Stentit, perſiſtit. Otfr. III. 12, 68.
Iz ſtentit in ther feſti.
Illa perſiſtit (ſtabilitata eſt) in firmitate.
V. 1, 50.
Thaz ſib es thara uuentit,
thaz innan erdu ſtentit.
Quod ſe inde vertit,
intra terram ſtabilitum.

[Pro *thaz* poſterioris verſus, in Cod. Cæſar. extat *theis*, inde totum locum Scherz. in Notis ita vertit:

Id quod (ea pars crucis) eo ſe vertit,
ut intra terram ſtet.]

Von grüneme ſtandeme holze, Lib. Sal. Monaſt. Ebersheim. c. de Cur. Dom. in Sigolzheim. opponitur *den windfellen.*

Giſtuantum ſtechan, ſtabant confodendi. Otfr. I. 20, 9. de infantibus Bethlehemiticis:
Thiu kind giſtuantum ſtechan
thiu uuiht ni mohtun ſprechan.
Infantes ſtabant confodendi
qui ne quicquam poterunt loqui.

Inſtantan, percipere. Otfr. I. 1, 238.
Iſt ther in iro lante
iz alles uuio n'inſtante.
Ecquis in ipſorum terra
qui non omnia percipiat.
Id. III. 5, 1.
Hiar mugun uuir inſtantan,
thaz eigun uuir oub funtan.
Hic debemus nos percipere
hoc nos etiam invenimus.

STAPEL, *Staffel*, ſtapula, gradus. vide ſupra *Staf.*

Holſten. de pila ſtaffilari, in Notis ad Stephan. de Urbibus, p. 387.

[*Mit affoltrinen ſtapon*, ſcorpionibus. Gl. Monſ. p. 328. Indigitatur 1. Reg. XII. 11. Sed vitium hic forſan latet, & pro *ſcorpionibus*, *flagellis* legendum.

STAPASLINGUN, tormenta, genus machinæ. p. 361.]

STAPFSAKEN, formula idololatrica in rei vindicatione, Mabill. Act. Ord. S. Bened. Sec. III. P. II. p. 35.

STARBEN, *irſtarben*, mortificare. Notk. Pſ. LXVIII. 3.

Starbent, enecantes, Otfrid. I. 18, 78. [*tarbent*, h. e. carens, non *ſtarbent* h. l. legitur.]

Stirbigemo, mortalis. Notk. Pſalm. XVIII. 14. *Fone unſtirbigemo ze ſtirbigemo*, ex immortali mortalem.
conf. *Sterbat.*

STARBENZEN, Friſiorum pars. Annal. Fuld. apud Lambec. Lib. 2. Biblioth. Cæſar. p. 355.

STAREN, *nidarſtareta*, inclinabat. Otfrid. III. 17, 84. de Chriſto inclinato & in terram ſcribente:
Jagilih ſin zilota,
unz er ſo nidar ſtareta.
Quilibet ipſum obſervavit,
dum ſic deorſum inclinaret.

STARK, durus. Willeram. p. 90. n. 39. *So lango her ſo ſtarko thing thurgh mih leyth*, [n. e. *So lang er ſo ſtarkiu ding durch mih leit*] quamdiu tam dura propter me tulit.
Otfrid. V. 20, 44.
Inſtarcho iſt thanne in muate.
Imbecillitas eſt tunc in animo.
lege *unſtarko.*

Stark. Keſtarachit, confortetur. Kero. c. 7. [Adde ex eodem Kerone: *ſtarche*, fortes. c. 64. *ſtarchirun*, fortiores. c. 18. *ſtarchiſtun*, fortiſſima. Prol.

STA.

pag. 16. *ſtarachiſtin chunne*, fortiſſimum genus. c. 1.

Starchi, feſti, robur. Gloſſ. Monſ. p. 402.

Menniſciu ſtarchi, brachium carneum. p. 331.

In ſtarchero menigi, in gravi manu. p. 335.

Starchent, ſolidabuntur. p. 411.

conf. *Sterchi*.

STARUO, Ibin. Gl. Monſ. p. 412.]

STAT, *Stath*, ripa. Tatian. cap. 236, 1. Anglo-Sax. *Staeth*, *Stadhe*. Goth. *Statb*. Marc. IV. 1.

STAT, ſtatus, conditio. *Wes ſtat und weſens das ſy*, Albert. Imp. in Conſtit. de P. P. paſſim. Sic & Joh. Keiſersperg. paſſim *ſtat der unſchuld* &c.

conf. inf. *Stomoſtedu*.

STAT, *Sted*, locus. Anglo-Sax. *Sted*, *Styd*. Goth. *Staths*, *Stads*. Islandis *Stadur*, Urbs. Art. Vet. Argent. *Stette zu Straſsburg*. Jul. Cæſar de B. G. lib. V. cap. 21. *OPIDUM Britanni vocant, cum ſylvas impeditas vallo atque foſſa munierunt, quo incurſionis hoſtium vitandæ cauſa convenire conſueverunt*. In Germania *Teutoburgum* Taciti, ubi clades Variana, hodieque *ſaltus* nomen.

Villæ in opida converſæ per muros. Chron. Königshov. cap. IV. 65, 67. Vid. *Zaun*.

Murorum Gallicorum formam deſcribit & laudat Jul. Cæſar lib. VII. de B. G. c. 23.

[*Stat*, locus. Kero. c. 60. 64. locum. c. 60. 62.

Stata, locus. Gl. Monſ. p. 355. locum. p. 367.

Stat rummten, locum dantibus. p. 364.

Ni uuas ander ſtat in themo gaſthuſe, non erat alius locus in diverſorio. Tatian. 5, 13. Vix unquam ſola hac voce utimur Germani, ſed cum alia ſive ſubſtantiva ſive adjectiva junctam uſurpamus, e. g. *raum und ſtat geben*, *eine bleibende ſtat*. Eſt tamen loco ejus in uſu plurale primum, nunc ſingulare, *ſtedte*. Palthen. Not. ad Tat. p. 311.]

Zi ſtati, Otfrid. III. 24, 38. in momento. [Ad firmitatem. *Stati*, *ſtat*, conſtantiam, firmitatem ſæpe ſignificat. Scherz. Not. ad h. l.]

Keſtatot, collocet. Kero. c. 43.

STAT, ſtabile, firmum. Notk. Pſalm. LX. 3. [*Hoher ſtein unde feſter biſt du, uſen demo ſtatoſt du mih*. ita h. l. Notkerus.] *Weders er ſtatte hat*, utrum placuerit, de utro ſententia ſtet, Jus Feud. Alem. cap. X. fin. *Zu beſtatten haben*, Jus conſtituendi & ſtabiliendi, exſequendi. Jus Feud. Sax. cap. XI. *Lehnſtatt*, ſtatio feudi annuæ præſtationis, ib. Vid. Comment. ad J. Feud. Alam. c. XXIII. §. 2.

Stäten, giſtäten, fundare, firmare. Notk. Pſal. XXIII. 2. *Er geſtata ſia obe dien mereuuazzeren*, ſuper maria fundavit eam. Pſalm. LXVII. 18. *Got iſt in inne, unde ſtatet ſie an ſinemo heiligen gebote*.

Statbol, firmamentum. Anglo-Sax. *Statbelian*, ſtabilire, fundare.

Giſtatta, firmavit. Otfrid. II. 11, 102.

Er al iz umbithabta,
iob faſtor giſtatta.
Is id totum circumtexit,
& firmius ſtabilivit.

STA.

Symb. Apoſt. Alam. *An Crucem geſtabter* ſtarb. Conf. ſupra *Giſtatodun*.

[*Giſtentit*, ſtabilit. Otfr. II. 13, 43.

Giſtentit harto ſin giuualt.
Stabilit valde ſuam potentiam.

Non ſignificat Latinorum *ſtabilit*, ſed *ſtat*. Hinc ita hunc verſum redde:

Viget valde ejus potentia.

Scherz. Not. ad h. l.

Giſtuantun, perſiſtebant. Otfrid. I. 9, 45. *Giſtuatun* legunt Cod. Vindob. & Flacii notante Scherzio in Not.

Giſtuat, perſiſteret. Otfrid. II. 6, 80.

Thaz er lougnen giſtuat.
Quod in negando perſiſteret.

Scherz. Quod negare ſuſtineret.

Eſt enim *giſtuat* idem ac ſuſtinuit, cœpit, ſuſcepit. Scherz. Not. ad Otfrid. I. 17, 83. II. 6, 80. Ita idem verba Otfrid. III. 20, 60. vertit:

Job ſus giſtuantun zellen.
Ac ſic incipiebant dicere.

It. IV. 4, 9.

Giſtuant er tho gibiatan.
Tum cœpit mandare.

conf. & IV. 34, 32.

Statigii, ſtabilitas. Kero. c. 4. *ſtatiki ſineri*, ſtabilitatis ſuæ. c. 58. *ſtatiki feſtinon*, ſtabilitatem firmare. c. 61. *fona ſtatigi*, de ſtabilitate. c. 58. *eikenera ſtatiki*, propria ſtabilitate. c. 60. *ſtatige*, ſtabiles. c. 1.

Statigi, veritas. Gloſſ. Monſ. p. 335.

Fona ſineru ſtatigi, ab ſtatu ſuo. p. 404.]

Stetegent ſib. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2544. *Er ime geſtatte*, ibid. ℣. 2911. [vicem ei reddidit. ita Scherz. hæc verba in Notis vertit.] Notk. Pſalm. CI. 12. conſtans in adverſitate.

STATA, ſumtus. Notk. Pſal. LXII. 2.

STAUF, vid. *Stoup*.

STECHEN, duellare. Jus Argent. cap. 163. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2912. & paſſim. 4151.

Notk. Pſalm. XXIX. ſi. *Unde ih keſtechot ne uuerde*, & non compungar. Mox ſequitur *Die mina geſtechot ne uuerden*.

[*Stechatemo*, prærupto. Gloſſ. Monſ. p. 346.

Stechanta, vel *uronta*, conſternantem. p. 334.]

STECHUM *ſpizzi*, ſudes. Gloſſ. Vett.

[*Stecho*, paxillus. Gloſſ. Monſ. p. 345. palus. p. 356.

Stechun, clavi. p. 335. 336. paxillum. p. 334. 339. palum. p. 355.

In ſtechin. in ſude. p. 385.]

STEDI, portus. Notker. Pſalm. LIV. 23. V. *Stad*.

STEFFEN, Vid. *Staf*.

[STEGERENT, aſcendunt, Willeram. Cant. Cant. 4. 2. hodie *ſteigen* dicimus. Scherz. Not. ad h. l.]

STEIFFEN, Vid. *Stöf*.

STEIN, petra, Notk. Pſalm. XXVI. 6. *In demo ſteine erhobta er mih*, in petra exaltavit me. *Stein*

uuas

Digitized by Google

uuas aber Chriſtus. Petra autem erat Chriſtus. *Oba ſteine*, ſuper petram. Kero. Prol. p. 18.

[*Andaru ſielun in ſteinaht lant*, alia ceciderunt in petroſa. Tatian. c. 71, 3. *Thie thar ubar ſteinobte giſauuit iſt*, qui autem ſuper petroſa ſeminatus eſt. Id. c. 75, 2. hodie *ſteinicht.*]

Steina, rupes. Otfrid. IV. 34, 4.

So ſpialtun ſih thie ſteina.
Sciſſæ ſunt rupes.

Steinunch. Notk. Pſalm. XXVIII. fin. *Daz fiur ſchurfta ſteinunch:* ignemque excudit Achates.

[*Steininer drubo*, ſarcophago. Gloſſ. Monſ. p. 407.

Steingeiz, caprea. p. 355.

Steingeizi, Ibices. p. 323.

Steingeizo, Ibicum. p. 347.

Steinvuirchin, lapidariis. p. 357.

Steinzunes, maceriæ. p. 349.

Stenzun, maceria. p. 333.]

Furſteinet was, verhärtet, obturatus. Chron. Königshov. c. 2, 118.

Winkelſtein, lapis angularis. Notk. Pſalm. CXVII. 22. *Der ſtein den zimberonte ferchuren, der uuard ze houbete des uuincheles:* lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. *Daz chit, ze houbet ſteine. Der houbet ſtein, daz iſt der uuinchelſtein, der beide wende zeſamene fuoget.*

Staffelſteine zweine und ein ſtok, ſigna Jurisdictionis Criminalis, Dinghof Ebersheim.

STEIT.

Steit gihaltan, ſemper retentum, Otfrid. ult. 24, 99.

Steiti, Otfrid. IV. 27. fi.

Thaz ih ſcrib in ala uuar
thaz ſteiti mogi ſcriban thar.
Quod ego ſcripſi in omni veritate
hoc ſemper eſto ſcriptum hic.

[In Codic. Vindob. & Vatic. legitur: *Thaz ſteit imo giſcriban thar.* Hoc extat illi ſcriptum ibi. Scherz. in Not.]

STELLEN.

Biſtellen, verſtellen, deturpare. Otfrid. IV. 23, 26. v. ſupra in B. ſuo loco.

STENGEL, arundo, canna. Notker. Pſalm. LXIII. 8.

[*Stengil*, elixas, prolongatas, Gloſſ. Monſ. p. 413.]

STERBAT, *Sterbotte*, peſtis. Chron. Königshov. c. I. 46. c. 2, 13. 148. [Hodienum Suevi voce *Sterbet* eodem ſignificatu utuntur.]

Sterbo uuito uuallende, late pervagata peſtis. Notk. Pſal. I. 1.

Irſterben, active, interficere. Notk. Pſal. III. 7. *Samo ſo er mih erſteriben muge, ih ne irſterben muge, ih ne irſterbe gerno.* Ac ſi me interfecturus eſſet; ego interfici poſſum, & moriar lubens. Idem Pſalm. XXIV. 2. *ioh ein uuurmeli irſterbin mag*, etiam vermiculus interficere poteſt. Conf. *Starb.*

[*Sterchi*, lacerti. Gloſſ. Monſ. p. 347.

Sterchi, vir Iſrael. p. 326. brachium. p. 337.

Sterchida, brachium. p. 324.

Sterchida, baculus. p. 333. 334. 339. virgam. p. 339. vide *Stark.*]

STERLING, *Eſterling*, *Sternlinger*, Sterlingi, Chron. Königshov. c. V. 137. Leibnitius J. Gent. Diplom. p. 8. Vid. Voſſ. de Vitiis Serm. Lat. Alii à ſtellæ figura, quæ in iis comparuerit; Polyd. Vergil. l. 16. Alii à ſturno ave ibi apparente. quod Jac. Waræus de Columba exponit, lib. de Hibernia p. 158. Alii à loco in Scotia Sterling, Zeiler. in *Reiſsbeſchreibung*, pag. 267. Camdenus ab Oſterlinger, i. e. Anglis. Hodie moneta imaginaria varii pretii, Hodie 1. ℔ *Sterling.* 4. *Dickthaler.* [9. *Flor.* in circa.]

STERRON, ſtellæ. Otfrid. I. 11, 32.

Sterron odo manon.
Stellæ & luna.

[*Stern*, aſteriſcis. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Sternun, aſteriſcis. p. 331.]

Dagaſterron, ſtellæ diurnæ. Otfrid. IV. 9, 48. de Chriſto in ultima cœna cum diſcipulis ſuis accumbente:

Thar ſaz mihil uuunna
thiu euuiniga ſumma.
Ni ſon imo oub ferron
einlif daga ſterron.
Hic ſedebat ſummum gaudium
æternus ille ſol
Non ab ipſo procul
undecim diurnæ ſtellæ.

[Redde *Luciferi*, *Morgenſternen.* In Hymno Matut. ap. Hickeſ. Gramm. Franc. Theot. p. 111. verſu 2. ita legitur:

Aziſt inti heiterer tagaſtern.
Adeſt & clarus lucifer.

Scherz. Not. ad h. l.]

STETI, gradus. *In deru jungiſtun ſteti*, in ultimo gradu. c. 29. *Andrero ſtet*, alio loco. c. 7. *Andrero ſteti*, alibi. c. 6. Kero. [Adde ex eodem Kerone: *In junkiſtun ſteti*, in ultimo loco. c. 43. *in merun ſteti*, in majori loco. c. 61. *ſteteo*, locorum. c. 55. *in ſtetim*, in locis. c. 6.

In hirtlihen ſtetin, in paſtoralibus. Gloſſ. Monſ. p. 343.

In velligen ſtetin, in ruinoſis. p. 340.

Unvuerden ſtetin, obſcuris. p. 380.

In uuoſten ſtetin, in deſertis locis. Tatian. cap. 46. 5.]

Zi ſteti thar, Otfrid. V. 7, 3. de Maria ad ſepulchrum Chriſti adſtante:

Zi ſteti thar ginoto
ſi minnota inan thrato.
In loco ibi anxie
amabat eum (Jeſum) vehementer.

Ze ſtete ſtande, permanens. Notk. Pſal. XVIII. 10. *Truhtenes forhta iſt heilig, unde iemer ze ſtete ſtande:* timor Domini ſanctus permanens in ſeculum ſeculi.

STIAGIL, gradus. c. 5. *ſtiagila miſſilihhe*, gradus diverſos. c. 7. *ſtiagil cuatan*, gradum bonum. c. 31. *fon obana kaſcribanem ſtiagulum*, deſuper ſcri-

ptis gradibus. c. 61. *ſtiagil ſprozzo*, gradus. c. 7. *Ufkiſtiganen ſtiagilim*, adſcenſis gradibus. cap. 7. Kero.

Otfrid. II. 4, 17. de diabolo:

Er thar nibeina ſtigilla
ni firliaz oub unfirſlagana.

Qui nullum gradum
reliquiſſet inobturatum.

[*Stigilla* mallem hic reddere *ſemitam, viam*, eſt diminutivum à *ſtiga* quod ſemitam, viam, ſignificat. vide inferius. Scherz. Not. ad h. l.]

STIAZI, *ziſtiazi*, zerſtoſſen. Otfrid. IV. 19, 62. Falſi teſtes de Chriſto:

Thaz krefto er ſib bibiazi,
thaz Gotesbus ziſtiazi.

Quod firmiter ſe jactaverit
quod templum dirutum.

[Verte: deſtruere velit. Scherz. in Notis.]

Joh mohti in thrin dagon ſar
irzimboron iz auur thar.

Ipſe poſſit in tribus diebus ſtatim
reædificare illud.

STICCHELA, aſcia, fractorium. Notk. Pſ. LXXIII. 6. *Mit partum unde mit ſticchele brachen ſie ſia:* in dolabro (ſecuri) & fractorio (aſcia) dejecerunt ea (eam.)

[*Stibbe*, ictu. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

STICHT, pro Stifft, Chron. Sax. Vet. Sic Belgæ *Kracht*, pro Krafft. *Lucht*, pro Lufft. *Gekocht*, pro gekaufft. Gl. Lipſ. *Stibtan, ædificabis.* ubi Somn. *Ædificare Sax. Stibtan.*

Stichtenoten, Stifftsgenoſſen, die zum Stifft gehören. Chron. Sax.

[STIEGUN, vel *limn*, cancellam. Gloſſ. Monſ. p. 329.

Givuntenan ſtiegun, cocleas. p. 328.

Aftergivuntanero ſtiego, per odeam ſ. odeum, p. 340.]

STIFELBRAUN, Vid. infra *Stivel.*

STIFT, *gyft*, Widem. Jus Argent. c. 108.

STIFFT, *Stifit*, clauſtrum. Artic. Vett. Argent. §. 11. *Uber die dienſtlute der Brudere. zu ſwelre Stifit ſie ſint*, in miniſtros fratrum, de quocunque clauſtro ſint. & §. XXIV. *Nieman ſol pfenninge machen, er en ſi denne des geſindes dirre Stift*, interpres: Nullus facere debet denarium, niſi qui ſit de familia Eccleſie hujus.

Stifften, concedere, locare. *Freyſtifft*, locare, quaſi dicas, libere locare, ut poſſit recipi. Opponitur *Leibgeding*, & *Erbrecht*. Jus Prov. Bavar. An. 1553. t. XV.

Beſtiften, mercedem dare. Jus Auguſtan. Vid. ſupra Müller.

Chiſtiftu, ſtabiliam. Iſidor. 9, 1.

[*Stiftent*, nutriunt. Gloſſ. Monſ. p. 364.

Stiftunga, machinas, inſidias. p. 411.]

STIGA, ſemita, *Leite mih an dero ſtigo dinero giboto*, deduc me in ſemita mandatorum tuorum. Notk. Pſalm. CXVIII. 35. *als ein Wolff das da ligt in den ſtigen*, ut catulus leonis habitans in abditis. Pſalm. 17, 12.

[*Tuot rehto ſino ſtiga:* rectas facite ſemitas ejus. Tatian. 13, 3.

Vox *Stiga* eundem ubique ſignificatum retinet. Dicitur enim Gothice *ſtaigs*. vid. Jun. Gloſſar. & AS. *ſtiga*. Germani hodienum *ſteig*, Sueci *ſtigar*, Islandi *ſtigu*, ſemitas appellant. Ubi tamen notandum eſt, proprie non quamvis viam aut ſemitam, ſed aſſurgentem & in altum provehentem vocabulo hoc deſignari. Originem enim id habet à verbo *ſtigan*, hodie *ſteigen*, i. e. aſcendere, uti rectiſſime l. c. Junius obſervat. Palthen. Not. ad Tat. p. 325.]

STIGILLA, adſcenſus, gradus. Otfrid. II. 4, 17. Vid. *Stiagil.*

STIGO, Ovile. Notk. Cant. Habac. ℣. 17.

[STIL vel *baccum*, uncinum. Gloſſ. Monſ. p. 343. 344.]

STILLER, quietus. Kero. c. 65. *Stilli*, ſilentium. c. 42. *mit eocouuelibberu ſtilli*, cum omni ſilentio. c. 48.

Unſtiller, deſidioſus. c. 48. *Unſtillida*, diſſenſiones. c. 65. Vid. *Unſtill.*

Otfrid. II. 12, 81.

Ther Geiſt ther blaſit ſtillo
thara imo iſt muatuuillo.

Spiritus ſpirat tranquille
quorſum iſti eſt animi voluntas.

Stille gewer, quieta poſſeſſio. Jus Feud. Alam. cap. 11. & Comment. p. 117.

Stillo, Otfrid. I. 18, 52.

Irſpuan unſih ſo fallo (lege *ſtillo*)
ther unſer muatuuillo.

Perſuaſit nobis ſic clanculum
noſtra malitia.

Stillu, occulta. Otfrid. II. 3, 86.

Thoh thiſu uuuntar ellu,
uuarun filu ſtillu.

Attamen ex his miraculis omnibus
fuerunt multa ſilentio præterita.

vide *Stullu.*

Stillniſſi in uuirdit, Otfrid. IV. 7, 98.

Thoh uuirdit in giuuiſſi
er mihil ſtilniſſi.

Verum occupabit eum certe altum
prius magnum ſilentium (i. e. tranquillitas, ſecuritas.)

[*Ward tho gitan mihil ſtilteneſſi*; & facta eſt tranquillitas magna (maris.) Tatian. cap. 52. 6.

Stille gericht, judicium contra rebelles imprimis, Rupertus Imp. in Conſtitutione filii Ludovici in Vicarium Imperii an. 1401.

Firſtulti, ſiſteretur. Otfrid. III. 14, 32. Vid. lit. F. & *Giſtult.*

Giſtillen, retinere, cohibere, ſedare. Otfrid. III. 16, 108.

Inti in nu ſus giſtiltun.

Et eum nunc ita quietum permittunt, tolerant.

Digitized by Google

Id. V. 13, 52.

Ni moht er'mo giſtillen.
Non poterat retinere.

[Verte: Non poterat ſe retinere. Scherz. Not. ad h. l.]

conf. ſupra lit. G.

Unſtilli, turbæ, Notk. Pſalm. LXXXIV. 9.

[STIMMA, vox. Kero. Prol. p. 17. vocem. ib. & c. 4. *bevit ſtim ſina*, exaltat vocem ſuam. c. 7. *ſtimmu*, voce. Prol. p. 17. *blutreiſter in ſtimmu*, clamoſus in voce. c. 7. vox hodienum uſitata. *Krimmera ſtimma*, diræ vocis. Gl. Monſ. p. 406.]

STIMMO in Muſica quotuplices olim, Vid. Notk. in Pſalm. XCIV. 3. *Mit aller ſlahto ſtimmo uuunneſangon menniſchin, orginon, ſeiton, fiſon, cymbon, cloccon, horno & reliq.*

STINGAN, ferire, pungere. *Stanga*, pertica.

Notk. Pſalm. IV. 5. *In iuweren herzon uuerdent ir geſtunget*; in cordibus veſtris compungimini.

Anglo-Sax: *ſtyngan*, ferire. Goth. *uſſtang auga*, erue oculum. Matth. V. 29.

STINKEN, in bonâ ſignificatione, Otfrid. IV. 2, 38. de Unctione Mariæ;

Thiu diuri thera ſalba
ſtank in ala halba.
Hoc pretioſum illius unguentum
olebat omni loco.

Id. V. 23, 553.

Ther ſtank ther blaſit thar in muse
io thaz euuiniga guat.
Odor afflat in pectus
& ſummum bonum.

Willeram. in C. Cantic. 2, 13. *Thie bluomen machot* [diu bluod mahchet. ita n. ed.] *ſuozen ſtank.* & c. 1. 2. *Sie ſtinchent mit den bezhzeſten ſalbon.* [n. e. *Sie ſtinchente mit den bezzeſten ſalbon.* Adde ex eodem: c. 1. 17. *Witeno ſtinkent, uuit demo ſtanke bonæ opinionis.* c. 6. 8. *Der ſtank dines mundes iſt ſamo der ſuozen ephelo:* odor oris tui ſicut malorum. Notk. Pſalm. XLIV. 9. *Fone dinero uuate choment die ſtancha myrrum:* à veſtimentis tuis odor myrrhæ. Pſal. CXV. Hebr. 4. *Gentium gelihniſſe habent naſa unde ne ſtinchent.* Simulachra gentium nares habent & non odorabunt.]

Stancuuurze, aromata. Willeram. p. 167. [n. 69. quæ habet *ſtankuuurze.*]

Stankon, fœtor, Otfrid. III. 1, 37.

Drubtin fon then ſtankon,
Mi nim.
Domine ab hoc fœtore
Me libera.

Id. V. 20, 116. de iis qui in die judicii ad ſiniſtram ſunt collocandi:

Thia uuiniſtrun ni biuuenkent,
thieſelbo zigun ſtinkent.
Siniſtram non evitant,
hi hœdi fœtent.

STIPHTAN, ædificabis, Rhyth. de S. Annon. ℣. 153. & paſſim.

[*Stiphta*, concinnabat. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

STIRBIGEMO, mortalis. Vid. *Starben.*

[*Stirpigi*, morticinia. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

STIVEL, æſtivale, ocrea, ſtivalia. Cæſar. Heiſterbac. 10, 29. Gloſſar. Du Fresne, voc. *æſtiv.*

Stifelbraun, wirt in aller welt genummen fur ſchwarz. Keiſersperg. Broſaml. fol. 76. b.

STIURAN, regere, gubernare, Otfrid. II, 4, 136.

Ni bitharf thiu ſin fuara
thero engila ſtiura.
Non indiget ejus (Chriſti) via
angelorum tutela.

Alam. Anglo-Sax. & Goth.

Stiuret mih, gubernate me. Willeram. p. 24. n. 12. ibi Junius. p. 65.

Stiurre inti ribti, gubernet ac regat. Hymn. 3, 5.

Stiuri dina ſcalcha. guberna tuos famulos. Hymn. 16. 5.

Stiuro, gubernator, nauclerus. Gloſſ. vet. Notk. Pſal. CIII. 26. *Stiuro*, gubernator.

Stiuru, gubernatore. Otfrid. lib. ult. c. 25, 1. [In verſione melius reddidit: auxilio.

Selben Kriſtes ſtiuru.
Ipſius Chriſti auxilio.]

Notk. Pſalm. CVI. 26. *Stiuron*, gubernatoribus.

Scheffes ſtiura, puppis. Gloſſ. Vett.

Stiuranto ferid, remigio. cæd.

Stiuren, empören. Notk. Pſalm. I. 1. [Verba hujus loci hæc ſunt: *Uilanda din ſubt ſturet ſie nah alle.* quæ Schilterus ibidem ita vertit: namque hæc peſtis corripuit fere omnes.]

[*Stiuro, ferio*, nauclerus. Gloſſ. Monſ. p. 413.

Stiura, puppis. p. ead. baculum. p. 358.

Stiurari, gubernator. p. 379.

Stiurruodre, gubernaculo. p. 368.

Stiurnagale, clavo. p. 352.

Stiuron, adjutoriis. i. remis. p. 367.

Stiuri, magnificentia. p. 342. amplum. p. 382. amplitudini. p. 382. amplitudinem. p. 379. auctoritatem. p. 374. celſitudinem. p. 391. faſtigio. p. 380. 381.

Stiuro, magnifice. p. 333. 362.

Stiurun, gubernator. p. 340. baculis. p. 323.

Stiurrun, magnum. p. 345.

Stiurin, apices. p. 380.

Stiuren, frequentioribus. p. 380.

Stiuro, recuperatione. p. 355.

Stiurara, recuperatores. p. 355.

Stiurero, magnorum. p. 354.

Stiurrer, præſtans. p. 362. tantus. p. 388.

Stiurres, eminentes. p. 362.

Stiurrentin, dirigentis. p. 368.

Stiurrer, magnus. p. 320.

Hertuomlihha ſturi, principalem magnificentiam. p. 360.

Sturi, majeſtate. p. 368.

conf. *Sturirum.*]

STI.

Stiire, seditio. Vid. *Buring*.

Stiure, auxiliares copiæ. Carm. de Bell. Hisp. ℣. 1696.

Sturia, *Stauria*, Inscriptio Caroli M. ævo Neomagi posita hodieque apparens: HUC USQUE JUS STAURIÆ. sive sturiæ.

Tributa, *Stiiras*, Comites à subditis intulerunt Fisco, *Bignon. ad Marculph. L. I.* c. 8. non immediati Nobiles.

Closteuer, Pfälz. Stammfolge. p. 83. sq. h. e. *Klau-oder Vieh-Steuer*, *von eim pferde* 20. *Regensp.* ℣. &c.

Strastura, Stras-stür, Pontan. Lib. 6. Orig. Franc. cap. 17. Kapitul. Ludov. Pii an. 819. p. 617. hodie *wegegeld*. L. Longob. I. 14, 16. transitorium. Vid. Glossar. Du Fresne voc. Transitura.

Herstiire. *Hoffstiire*, Jus Augustan.

Konigsstür, 1. Schilling. ſ. ℣. Goldast. p. 147.

Ungestiura, Willeram. in Cant. Cantic. p. 32. [n. e. p. 15. quæ habet *ungestuome*.]

Zunftstiire, Jus Argent.

Stiira, *Beet*, *Gtverff*, origine videntur fuisse in arbitrio largientis: Tacit. de M. G. 4. Schazung, tributum, in arbitrio domini. Hodie omni hæc in Domini arbitrio.

[*Spabba* vel STOCHHAHI, gremium, i.e. radices fruticum aridæ, quæ jactæ à fluminibus in ripas. Gloss. Monſ. p. 349.

Stoch, stirps. p. 334.

Stoch, nervus. p. 335. 337.

Pisluch in stoche, stinxit in ligno. p. 366.]

STOUF, pulvis, *Staub*, Carm. de Bell. Hisp. ℣. 1401.

Steiffen, cohibere, rigescere facere. Kil. *Styven*.

STOK, Staffelsteine *zweine und ein Stok*: Signa Jurisdictionis criminalis, Dinghof Ebersheim.

Stokwart, custos cippi sive carceris, in quo rei, *die Schuldigen*, custodiuntur. Jus Argent. Vet. ſ. 1.

STOLE, stola Sacerdotalis. Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 3780. Vid. Glossar. Du Fresne.

[STOLO, orario. Gloss. Monſ. p. 378.

Fone erist STOLLOTOST *du die erda*: initio tu fundasti terram. Notk. Psalm. CI. 25.]

STOMOSTEDU, littus, Tatian. c. 70. *Stuont in themo stomo stedu*. (Jesus) stabat in littore. [Legendum Junius putat *soumo stadu* in ora vel crepidine littoris. Et dicunt quidem adhuc Germani fimbriam *ein saum*, littus *das gestade*, sed & metaphora, quæ priori voci subesse creditur, durior est, nec vox ipsa Veteribus pro fimbria usurpata legitur, sed ejus loco noster *trado* dicit c. LX. 4. longeque alium sensum vocabulo *sauma* tribuit Glossarium Boxhorn. ut Sarcinulas significet. Tum quoque posterior vox suspicione nævi omnis caret, utpote locum denotans. Vid. Ker. adeoque & relationem ad aliud vocabulum, quod peculiarem loci indolem exprimat, subinnuens. Quapropter nihil mutandum censeo. Ceterum Gothis Suecisque ve-

STO.

teribus in usu fuit substantivum *stom*, quod aut locum, aut stipitem decisæ arboris notat, teste Loccen. in Lex. jur. Sueo-Goth. v. *stumsynir*, ex quo probabile evadit proprie talem locum, qui truncis atque stipitibus nititur, aut munitus est, voce illa denotari. Fluunt inde composita *stomnsynir* inspectiones certi loci vel spatii, in quo ædificari debet, *prestestom* locus prædii sacerdotalis, similiaque. Est quoque apud Loccen. l. c. verbum *stämna*, unde phrasis *stamna watn*, coarctare aquam, *stämna dammen* opera piscatoria intra sinus fluviorum atque marium ad includendum isthic pisces facere, itemque compositum *stamnboa* nautæ in puppi sedentes, quam hodienum Sueci *backstam* vocant, eidemque *framstam* proram opponunt. Quæ omnia quanquam non satis apte cohæreant, id tamen ni fallor efficiunt, ut vocabulum aliquod septentrionale maritimi littoralisque significatus, aut certe ad rem nauticam quacunque ratione pertinentis, quale hic expressum legitur, fuisse existimetur, quod forte in lucem liquidiorem dies proferet. Mihi nullum est dubium quin *stomo stedu* id sit quod Germani hodie *eine schifsstedte*, itemque *eine lastadie* (locum onerariis navibus ædificandis atque reficiendis destinatum) vocant. Palthenius. Not. ad hunc loc. pag. 381.

Stoze STOPHONTES, ictu pungentes. Gloss. Monſ. p. 391.

STORAH, ophimachus. p. 321.]

STOREN.

Thu store, destines.

[STORNENTIU, attonitos. Gloss. Monſ. p. 347.

Stornentin, attonitis. p. 351.]

STOUOTA, querebatur, causabatur. Gloss. Vett.

[*Stouvot*, quæritur. Glpss. Monſ. p. 384.]

STOUP, STAUF, Kero: Stoupus, cyphus certæ mensuræ. Notk. Psalm. XV. 5. *Stoufes*, calicis. Psalm. X. 6. *Stoupb*, calix. Notk. Psalm. LXXIV. 9. *Si ist der calix (staof chelib.)* Geiler. Narrenschif. fol. 11. b. *das ist der stauff darin ist susses und bitters. (hic calix vini meri plenus mixto.)* Chron. MS. Monast. Ebersheim. *Mensura potus ænea staupus*. Chron. Laurish. p. 179.

[*Stoupba*, in cyathos. Gloss. Monſ. p. 345. *Stoupbin*, calicibus. p. 352.]

STOWINGON, increpatione. Gloss. Lipſ. qui addit: *Nos pro stimulatione*.

STOZISER, propugnatorium. Gloss. Vett.

[*Stoze stophontes*, ictu pungentes. Gloss. Monſ. p. 391.]

STOZZIT, impulerunt. Gloss. Vett. Otfrid. III. 7, 31.

Stozot sih io in trahti
mit mihileru unstati.

Impellit se continue (indesinenter)
cum maxima instabilitate.

[*Stozit*, impulerit. Gloss. Monſ. p. 323.]

STOZZONTO, trepidè. Kero. c. 5.

STRAF,

Digitized by Google

STRAF, *Strof*, beſtrofet, punitus. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3379.

STRAK, *ſtraker lauff*, curſus directus, à nemine ſufflaminatus. Vox propria veterum certaminum curſoriorum apud Celtas & Alemannos, ut & Græcos. Unde S. Apoſtolus ad Phil. III. 13. *Ich vergeſſe was dahinden iſt, und ſtrecke mich zu dem das daſornen iſt, und jage nach dem vorgeſteckten Ziel.*

STRAL, Sagitta. Notk. Pſalm. XXXVII. 3. *Dine ſtrala in mir ſtecchent*, ſagittæ tuæ infixæ ſunt mihi. conf. *Strela.*

[*Inantraf mit ſtralun*, appetiit. Gloſſ. Monſ. p. 406.

Fiurinem ſtralom, igniferis. p. 406.

STRANGON, reſticulis. p. 391.]

STRANGEN, fontes, rivi. Notk. Pſalm. LXXIII. 15. *Du zebrache in manige ſtrangen brunnen unde chlinga:* tu diſrupiſti fontes & torrentes. Kilian. Str.

Strangeta ſol ſpahidu, corroboratus ſpiritus. Tatian. c. XII. 1. conf. *Strengan.*

STRASSE, STROSS, via. Vid. infr. *Wege.*

[*Strazpuruc.* Argentoratenſis. Gloſſ. Monſ. p. 417.]

Keiſers Stroſs, via Regia, lata pedes LXII. Charta transactionis de ann. 1444. inter fabricam Monaſter. Argent. & Communitatem Biblesheim: *Meinten, dieſelbe Stroſſe were des Keiſers Stroſſe und ſolte vom rechten ſechzig und zwey Schube wyte haben, alſe ſie ouch eine ſolche wyte in Sulzerban dober hette.* Et mox ex adverſa parte: *alledieweile das der Richs Stroſſen von des Riches wegen nit allenthalben durch das Lant erſuchet oder undergangen wurden, ſo ſolte dieſe Stroſſe und diſer weg ouch dohin bliben alſo dober.* Atque ſic etiam transactum fuit: *iſt in der gutlichkeit ubertragen, das die Stroſſe an diſem ende bliben ſol nach des Wercks meinunge.* &c. Item ibidem: *Die erberliche meintent, derſelbe weg were eine halbe Stroſſe XXXI. Schube wyte haben.* Conf. Du Fresne Gloſſar. voc. Cheming.

Statuta Auguſtana: *Diu Lantſtrauzz ſol ſin als wit daz ain wagen da wol gan mak und daz man dennoch daneben wol geriten und gan mug.*

STREBEN, notſtreben, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3414. vide *Not.* & *Stall.*

STRELA, Sagittæ, tela. Notk. Pſalm. VII. 14. X. 2. [Utroque in loco *ſtrala*, non *ſtrela* legitur. Prior ita ſe habet: *Sine ſtrala uuorhta er brinnenten;* Sagittas ſuas ardentibus effecit. *Er ſanta Apoſtolos: die ſint ſine ſtrala.* Alter vero ita: *Sundige habent alegaro iro ſtrala in iro chochere*, peccatores paraverunt ſagittas ſuas in pharetra.]

STRENAESHALCH, Monaſterii nomen, quod interpretatur, *Sinus fari*, Beda Lib. 3. Hiſt. Eccleſ. cap. 25.

STRENGAN, durus, acerbus. Otfrid. IV. 7, 31.

Nid ſilu ſtrengan.

Invidiam multum gravem.

Iſid. 4, 2. *Iſrahelo Got uuas mir zuoſtrebbendi, dher rebtuuiſigo manno uualdendho, ſtrango Iſrahelo.* Deus

Iſrael locutus eſt mihi, fortis Iſrael, dominator hominum juſtus.

Streng, fortis, ἰσχυρὸς, Tatian. c. 13, 23. Johannes Bapt. dicit: *Ther after mir zuouuart iſt, ther iſt mir ſtrengiro.* Qui poſt me venturus eſt, fortior me eſt.

[Hic affectata imitatione latinæ conſtructionis comparativi cum ablativo in vocibus, *mir ſtrengiro*, ſenſus plane pervertitur, ſi nimirum in dativo caſu pronomen accipias, id quod linguæ Teutonicæ genius requirit. Dicimus enim priori ſenſu *ſtrenger denn ich*, id quod interpres AS. recte intelligit, dum dicit *ſtrengra thonne ic.* Palthen. Not. ad Tat. p. 334.

Idem Tatian. 12, 1. de puero Jeſu: *ſtrangeta*, confortabatur. & c. 4, 19. *Ther knebt uuohs, inti uuard giſtrengiſot geiſte.* Puer creſcebat, & confortabatur ſpiritu. Ad quem locum hæc notat Palthen. p. 307. Habemus adhuc Germani vocem primitivam *ſtrenge.* Sed quæ ſolam animi virtutem denotat, cum & ad corporis robur deſignandum adhibita olim fuerit, uti ex hoc loco, additoque *geiſte*, item ex uſu vocis AS. *Strenght*, quam vide ſis apud Somner. patet. Verbum inde derivandum perdidimus. Quod enim dicimus *anſtrengen*, id aliam habet originem, eſt enim à voce AS. *ſtræng.* Germ. *ſtrang* funis, proprieque de equo currui alligato dicitur, quem quia ad onus trahendum hoc modo adigimus, hinc figurate, de quocunque coactionis genere homini adhibito idem uſurpatur. Hæc Palthenius l. c.]

Strangen Godes, ſtrenui. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2658. 2769.

STRENON, Vid. *Fahs.*

STREUUIT, deprimit. Otfrid. III. 3, 21.

Hiar ſtreuuit thiu ſin guati
in uns thio ubarmuati.
Hic deprimit ipſius bonitas
in nobis ſuperbiam.

Hodie *Streu*, ſtramentum humi. Goth. *ſtravan*, ſternere, humi projicere, Marc. XI. 8. & XIV. 15. Luc. XIX. 36. *Straua*, ſtramentum ſolenne ſuper ſepulturam Gothorum, Jornandes de reb. Getic. cap. 49. de obitu Attilæ: *Poſtquam talibus lamentis eſt defletus, STRAUAM ſuper tumulum ejus, quam appellant ipſi, ingenti comeſſatione concelebrant.* Commentator Statii Lactantius II. Thebaid. *Acervos exuviarum boſtilium moles. Exuviis enim boſtium exſtruebantur Regibus mortuis pyra ſepultura. Quem ritum ſepulturæ hodie quoque barbari ſervare dicuntur, quem Strabum dicunt ſua lingua.* Vulcanius Not. in Jornand. *Strabam* à *Straffen* deducit, quod punire eſt, Veriſimile enim eſſe, Hunnos Attilæ non hoſtilium tantùm exuviarum acervis ad tumulum congeſtis, ſed captorum cæde parentaſſe. Wormius in Monum. Dan. I. 6. p. 36. per *Stravam* convivium intelligi contendit, cui conſentit Mart. Schodel. Diſquiſ. Hiſt. de regno Hungar. c. 181. & Stravam eſſe purum Scythico-Hungaricum, quo Silicernium denotarint. Vid. *Labban*, *Strevilabban.*

Giſtreuuit, vid. lit. G.

STRICHG,

Digitized by Google

STR.

STRICHG, articulus, momentum temporis. Artic. Vett. Argent. §. VI. *Vond er alſo lange mit der Klage ſich geſumet het. bis uf den Strichg*, i. e. quia adeo ſe neglexit quod cauſam ſuam in illum articulum diſtulit, ſcil. itineris. Goth. *Striks*, apex, Matth. V. 18. *Fon thir nirſtriche then fridu*, à te ne tollat pacem, Otfrid. I. 12, 56.

Inſtriche, evitare. Otfrid. I. 5, 106.

N'iſt in erdrihe,
thaz er imo io inſtriche.

[In verſione h. l. ita tranſtulit:
Nihil eſt in terra,
quo ſe ipſi eripiat.]

Thurhstreych, pertranſiſſem, Willeram. p. 42. [n. 18. in qua legitur *durchſtreich.*]

Uberſtricchen, tranſilire. Notk. Pſalm. LXI. 1. *uberſtricchenten*, tranſilientem.

[STRIDUNGA, ſtridor. Tatian. XLVII. 7. *Zeno ſtridunga*, ſtridor dentium. Eſt *ſtridunga* vox corrupta ex Latino ſtridor. Palthen. Not. ad h. l. p. 369.

STRITH, diſceptatio. Gl. Monſ. p. 324. conflictum ſermonis. p. 403.

Strith vel *uuich*, militia. p. 347.

Reda, oder *ſtrit*, altercatio. p. 403.

Strita, cauſæ. p. 352. ſimultates. p. 379. contradictiones. p. 352. certamina. p. 360.

Strite, quæſtione. p. 392.

In ſtrite, *in gauuinne*, in conflictu. p. 406.

Strites, quæſtionis. p. 321. pugnæ. p. 347.

Stritun, lites. p. 336. diſceptationibus. p. 377.

Strit, agonizare. p. 354.

Strites, alterceris. p. 355.

Stritit, compugnat. p. 330.

Strittit, vel *ſturmit*, tumultuabitur. p. 332.

Strito, diſceptabo. p. 336.

Stritun, diſputabunt. p. 365.

Stritant, militant. p. 398.

Stritan, confligere. p. 382.

Stritenta, diſputantes. p. 365. 395.

Stritigor, contentioſus. p. 374.

Striter, contumax. Kero. c. 23.

In ſtrite bagen, judicio contendere. Tatian. c. 31, 4. Hodie *Streit*, quod vero non tam pro lite judiciali, quam pro privata altercatione accipimus. Palthen. Not. ad h. l. p. 359.]

STRITTEN, Notk. Pſalm. L. 6. *Unde du geſtriteſt ſo du irteilet uuerdeſt:* & vincas cum judicaris.

[STRO, ſtipula. Gloſſ. Monſ. p. 335. paleis. p. 339.]

STROBUDIE, v. *Bude*.

STROF, Vid. STRAF.

STROMER, *Waltſtromer*, jungitur cum Forſtmeiſter, à Carolo IV. Imp. in Diplomate Zeidlariis Noricis dato an. 1350.

Rupertus Imp. conceſſit in feudum Civitati Norimbergæ *das Ampt des Waldes, das die WALTSTROMETER, und auch das Vorſtampt das die Vorſtmeiſter etwan uff dem Walde bey Nurenb. gehabt haben, und die Furrewte mit allen iren Zugehörungen.* An. 1401. Epiphan. Vid. Chriſtoph. Scheurl. à

STR.

Defersdorff Diſput. Inaugural. Altorphin. de Jure Mellicidii, *vom Zeidelrecht.* 1690.

STRON *thaz uelt*, campum ſternere. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3162.

STRONT, Stercus, ſtruntus, Franc. Junius in Willeram. pag. 225. à *Streuen des Strohs zu miſte.*

[STROPOLOT, horror. Gloſſ. Monſ. pag. 362.]

STROSS, Vid. *Straſſe*.

STROTTEN, *verſtrotten*, Acta Vienn. anno 1460. fol. 11, b.

[STROUM, vel *drati*, alveum. Gloſſ. Monſ. p. 413.

Stroumun, rudentibus. p. 368.

STRUHHONTAZ, impingentem. p. 336.]

STRUMPFF, paralyſis, apoplexia, Chron. Königshov. c. 2. §. 205. à *Strom*, Flus, Schlagflus.

STRUNGEN, Notk. Pſalm. CIII. 32. Qui tangit montes & fumigant. *Der die ubermuoten mennisken triffet unde geſtrunget ad pœnitentiam (ze riuuuo) unde ſo getroffeno riechent ſie.* Rhythm. de S. Ann. 278. [Verba hujus loci hæc ſunt:

So ber die meinſtrenge man
Ni conde nie biduingan.
Nec is communiter ſtrenuos viros
poterat unquam vincere.

Sic *armſtrangigh* ap. Willeram. *Strangigk*, fortis, gravis, ſtrenuus. Unde noſtrum *Strenge*, *geſtrenge*. Not. ad h. l.

STRUZA, Struthiones. Gloſſ. Monſ. p. 333. *Struz*, Struthionem. p. 412. hodie *Strauſs.*]

STRYM, radius ſolis, Keiſersp. fol. 25. b.

STUANT, Otfrid. V. 14, 2.

Thaz bizeinot mihil guat,
thaz Drubtin thar in ſtade ſtuant.
Hoc deſignat magnum bonum
quod Dominus hic in littore ſtetit.

Inſtuanti, percipere. Otfr. II. 2, 19.

Thaz ja gilich inſtuanti
theſſelben liobtes guati.
Ut ſinguli perciperent
illius lucis gratiam.

Notk. Pſalm. XXXI. 4. *So du mih in not prahtoſt, ſo ſtuont ih pechennen mine ſculde, ſo ſtuneta mih diu uuizzentheit.* Quum tu me in ærumnam duxiſti, tunc cœpi confiteri peccata mea, tunc ſuborta mihi intelligentia.

Stimulare, Notk. Pſalm. CXLVI. 3. *In dar neheine geluſte ne ſtungent.* Illum ibi (in altera vita) nulla concupiſcentia ſtimulat. [Referendus hic locus ad ſeq. *Stuncniſſi.*]

STUBBI, *Stubti*, pulvis. Gloſſ. Vet. Willer. in Cant. p. 46. n. 20. & 90. 39. [In noſtra edit. ſcribitur *ſtuppe.*] Otfrid. Lib. ult. c. 24, 23.

Thaz unſer ſtubbi fulaz
uuerde auur ſulih ſo ſo iz uuas.
Quod noſter pulvis putris
fiat iterum id quod erat.

Stou-

Stouben, diſſipare. Notk. Pſalm. CIII. 17. Pſ. CXV. Hebr. ℣. 7.

Abſtüben, Notk. Pſalm. CXIII. 17. [*Abſtüben* in h. l. non reperitur.]

conf. inf. *Stuppę*.

STUBICH, menſuræ genus. *Von ainem ſtubich nuzz ainen pfennig. Furet man aber die nüzze in ſtubichen ſo nimt er von ainem Schöffel* 1. ß. *Von ainem ſtubich birun oder öpfel ainen pfennig*, J. Auguſtan. Vet. tit. de Telon.

[STUCHI, ſciſſuras. Gl. Monſ. p. 328. fragmen. p. 339.

Stuchin, particulatim. p. 392.

In ſtuchi kaprochan, in fruſta diſrupti. pag. 411.

Ze inemo ſtuche, ad tempus. p. 366.

Stuchon, commaticam. p. 411.

STUDAGAZ, nemoroſa. p. 410.

Studabes, rubi. p. 365.

STUKE, ſpatium. *Thaz uuas in ſtuke*, quod erat in ſpatio. Tatian. c. 224. 1. Germani qualiscunque rei, adeoque & ſpatii, partem adhuc *ein ſtück* vocant. Palthen. Not. ad h. l. p. 397.]

STUKIDA, irritavit. Gloſſ. Lipſ. qui addit: *ut nos metaphorice ſtoken.* ubi Somnerus: *Pungere Sax. Stician, ſtimulus ſticcels.* Hodie: Stiche geben.

[STULLO, horæ. Gloſſ. Monſ. p. 341.]

STULLU, tranquillitas. Otfrid. I. 23, 2.

Tho thiſu uuorolt ellu
quam zi theru ſtullu.
Cum hic mundus omnis
veniſſet ad tranquillitatem (temporis.)

[Ad illud momentum temporis. Scherz. in Not.]

Id. V. 17, 53.

Sar zi theru ſtullu.
Statim ad ipſam tranquillitatem.

[Scherz. in Not. Mox in momento.]

Momentum, Id. III. 8, 95.

Tho uuard in theru ſtullu
thaz uuetar filu ſtilli.
Tunc fuit in iſto momento
tempeſtas multum tranquilla.

IV. 4, 151.

Bi einera ſtullu.
In momento.

Stille, tranquillitas. *Giſtultu*, tranquillata. Otfrid. III. 14, 114.

So sliumo er es giuuag thar
ſie giſtultun in ſar.
Quamprimum ipſe id prohibuit
tranquillatæ (ſunt undæ maris fluctuantes) ei ſtatim.

[Id. cap. 16, 134.

Fahan ſie'nan uuoltun,
iob thoh in thes giſtultun.
Apprehendere iſti ipſum volebant,
Attamen ipſum dimiſerunt.

Et tamen interim tranquilli manebant. Ita poſteriorem verſum reddit Scherz. Not. ad h. l.] vide ſupra lit. G. & *Stillu*.

[STULINGUN, *ingisleibtaz*, ſubintroductam. Gloſſ. Monſ. p. 373.]

STUMPF, Kloz, truncus. *Die hant uf dem Stumpfe abslaben*, Liber Salic. Monaſt. Ebersh. de Cur. Dom. in Sigolzh. Inde *Stümmelen*.

[*Stumpha*, baſes. i. pedes. Gloſſ. Monſ. pag. 365.]

Stumpffs, Chron. Konigshov. pag. 853. & 868.

STUNCNISSI, compunctioni. Kero. c. 49. Notk. Pſalm. XXXIV. 16. *Ze uuorfen uuurden ſie nals keſtuncte*: diſſipati ſunt, nec compuncti. *Geſtungeda*, Notk. Pſalm. XVII. 5. *Daz ſint die geſtungeda des fleiskes*; id ſunt ſtimuli carnis. Pſ. LIX. 5. *Trangoſt unſih mit demo uuine geſtungedo*; potaſti nos vino compunctionis.

STUNDE *halten*, Chron. Königshov. c. V. ß. 199.

STUNT. *Andrera ſtunt*, altera vice, denuò. c. 39. *ſtuntwilo*, momenti. [*eineru ſtunthuuila*, uno momento. c. 5. Kero. *Luzzileru untarſtuntu*, parvo intervallo, c. 42. Kero.

[*Stunt uuila*, articulum. Gloſſ. Monſ. p. 407. *In einero ſtund uuilo*, in puncto. p. 341.]

Otfrid. I. 3, 73.

Zeli du thaz kumi,
ſo iſt einlif ſtunton ſibini.
Numera tu generationes,
& ſunt undecies ſeptem.

c. 5. 4.

Manodo after rime
thria ſtunta zuene.
Menſes poſt illud factum (contingentiam)
terna vice duo.

Stunt, tempus, hora. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 19. *Zi thiu due ſtunta mino.* Ad hoc collocarem horas meas. I. 18, 69.

Bi unſeren ſtunton.
In noſtris horis.

[Cod. Vindob. habet: *bi unſeren ſunton.* i. e. ob noſtra peccata. Scherz. Not. ad h. l.]

III. 23, 67.

Ja ſint, quad er, binoti
Zueliſ dago ziti?
Thio iro ſtunta uuerbent,
ioh themo dage folgent.
Nonne ſunt, dixit, certe
duodecim diei horæ?
Qui hoc momenti negotiantur,
& diem ſequuntur.

[Quæ (horæ) per ſuum tempus eunt. Ita penultimum verſum reddit Scherz. in Not.]

V. 23, 278.

Ni uuirdit oub innan thes
zi ſtunton breſt imo thes.
Ne exiſtat etiam interim
ſtatim defectus ei alicujus.

Digitized by Google

Adde I. 15, 43.
Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1354. 2859.
Menſuræ genus, Otfrid. II. 8, 64.

Nam iagilih in redinu,
trizzug ſtunton zehinu.

Capiebat quælibet (hydria) in computo
trecies decem.

STUOLO, Otfrid. IV. 9, 26. de cœnaculo in quo Chriſtus ultimum Paſcha comedit:

Is uuas garo zioro
giſtreuuitero ſtuolo.

Id erat paratum ornate
ſtratis ſedilibus.

Notk. Pſalm. I. 1. *Subtſtuole*, cathedra peſtilentiæ.
Stuele, v. *Bot.*
Stulſazze, judex. Notk. Pſalm. LXVII. 35.
[*Stuoal*, vel *bohſedal*, triclinium, i. in tribus gradibus ſedes. Gloſſ. Monſ. p. 326.
Stuola, accubitus. p. 375. recubitus. p. 397.
Stuole, triclinio. p. 360. accubitu. p. 353. 358.
Demo vuriſtin ſtuolſazin, architriclino. p. 395.
Stuollachan, ſtratorium. p. 327.
Hobſtuol, triclinio. p. 329.
STUOPHES, calicis. p. 328. vid. *Stoup.*]
STUOT, Equus admiſſarius, Du Fresne Gloſſar. St.
Stute, equa ductrix. Gl. L. Alam. c. 71. MS. *in tropo ductricem, i. e. Stute.*
[*Stuotari*, mulio. Gloſſ. Monſ. p. 400. mulionem. p. 384.]
STUPF, punctum. Ruodepertus Mag. S. Galli Epiſt. VII. *Quia virtus conſtillationis in ictu pungentis eſt.* in theodiſcam linguam tranſtuli: *UUanda des Keſtirnis chraft fergât unde virlouſit in ſo langero viriſte ſo man einen Stupf ketuon mag.*
STUPFEN, ſtipulari, promittere. Charta S. Marci Argent. de an. 1296. ℔. poſt judica: *Der Egenante Ritter hat ouch globt und geſtupfet das er ſchaffen und verſorgen welle das &c.*
[*Riz* vel *Stuph*, apex. Gl. Monſ. p. 409.]
STUPPE, *Staub*, pulvis, Notk. Pſalm. I. 4. *Die argen zefarent alſo daz ſtuppe dero erdo*, tanquam pulvis terræ. Cant. Canticor. 3, 6. vide *Stubbi.*
Zeſtoupen, diſſipare. Notk. Pſalm. XXXIV. 16. *daz zeſtoupta ſie mer*, hoc diſſipavit eos magis.
STÜR, *Stüren*, *Sturia*, Vid. *Stiuran.*
[*Sturro*, ſuperbæ. Gloſſ. Monſ. p. 351.
Sturirin, progreſſoris. p. 324.
Sturilinga, tyrones. p. 330.]
STURIRUM, boves. Iſid. 9, 4. [Longe aliter hoc vocabulum Palthenius exponit, dum ita de eo. *Stiuren* eſt regere, gubernare. Vid. Jun. in not. ad Willer. p. 65. Germani hodie *ſteuren* dicunt, inſtrumentumque quo navis regitur *das ſteur*, gubernatorem ejus *den Steurmann* vocant. A *ſtiuren* ſubſtantivum hoc eſt *ſturir* rector, quæ vox Sacerdotibus apte tribuitur, quod illi olim Eccleſiarum rectores dicerentur. In hiſtor. Gothr. & Rolf. compoſitum eſt *forſtiori*, quod per Regem, Gubernatorem, interpretatur Verelius. *Stiorn* ibidem regimen eſt, & *ſtiornarlaus* ſine regimine. Hæc Palthen. Not. ad h. l. p. 417.]
STURMEN, *leuten*, Chron. Königsh. c. V. 78.
[*Sturm*, motu. Gloſſ. Monſ. p. 362.
Sturme, ſtrepitu. p. 404.]
Zu ſturme reiten, in expeditionem ire. Rhythm. de S. Annon. ℣. 251.
Sturmfan. v. *Ban.*
Sturmen, turbare, Tatian. cap. 60. 12. *Giſah trumbara inti meniga ſturmenta.* (Chriſtus in domo Jairi) vidit tibicines & turbam tumultuantem.
Sturmgüſen der ſchmeichenden buler, Steinhöw. fol. 60. b.
[*Sturmuuint*, nimpha. Rhaban. Maur. Gloſſ. apud Diecman. qui commentarii loco hæc ſubjungit.
Haec ipſa *Nimphae* vox, cum aliis duabus „ Theot. itidem, vt hic, tempeſtatem ſignifi- „ cantibus, n. 1953. (quamvis non per *i*, quod „ aliis etiam placet, ſed *y* ſcripta) repetitur, vt „ adeo de mendo vix ſuſpecta eſſe queat. Mihi, „ cur *Nymphan* Rabanus *Sturmuuint* tranſtulerit, „ cogitanti, quae occurrerunt, ita promam, vt „ meliora ſuggeſturo lubentem me ceſſurum re- „ cipiam. Aut itaque ex paganorum, aut ex ſui „ animi ſententia, *Nymphan* Rabanus ſpectauit. „ Si illorum mentem referre voluit, obſeruo pri- „ mum, eos tempeſtates atque ventos in Deo- „ rum numero habuiſſe, quibus etiam ſacrificia „ obtulerunt, V. Gyrald. *Oper. I.* 190. Cerdam „ ad *Virg. II.* 292. 586. *a.* 592. *b. III.* 508. Lo- „ meier. *de luſtrat. vet. gent. C.* 10. *p.* 78. *ſſ.* cultum „ tamen illum, vt opinor, non tam ipſi illi ve- „ hementiori aëris agitationi, quam cauſae coe- „ leſti, tribuentes, cui cardinales ventos Heſio- „ dus, vt ceteros terreſtri, adſcripſit, Nann. „ 7. *Miſc. I. p.* 1315. 1316. Hinc Jupiter ipſe e „ coelo tempeſtates vibrare creditus eſt, cuius „ quoque nomine non raro Poëtae ipſam tem- „ peſtatem denotarunt, Barth. *I. Adu.* 19. *p.* 43. „ Nec vni Joui hoc negotium Poëtae dedere, „ ſed & Aeolo, vt vel ex Virg. *I. Aen.* 69. *ſſ.* ap- „ paret, immo & minorum gentium Deabus, „ quas *Nymphas* appellabant. Non illae huc „ vniuerſim ſecundum omnia, quae ſtatuebant, „ genera pertinent, a Merbitzio *Diſſ. I. de Nymphis*, & Pitiſco *Lex. A. R. II.* 297. *ſſ.* ex Gyral- „ do maxime, compendio tractata; ſed quae „ nominatim aquis praefectae erant, tantae nu- „ mero, vt alii vltra 50., alii vltra 100. earum „ producerent, Cerda *ad Virg. I.* 529. *b. Vbi* „ *aquae, ibi* & Nymphae, *aquarum indiuiduae comi-* „ *tes*, ait Behot. *I. Apophoret.* 17. *p.* 55. Τρισιάδες „ propterea Porphyrio *de antro Nymphar. p.* 258. „ 261. appellatae. Harum praeſes Neptunus, „ νυμφαγέτης ideo vocatus, Haurech. *de cognom.* „ *Deor. L. I. p.* 145. Hinc aqua Graecis νύμφη, „ Stephan. *Theſ. ling. Gr. II.* 1094. 1095. Latinis *nym-* „ *pha* dicta, Barth. *ad Claud. p.* 1016. Aringh. „ *Rom. ſubterr. II.* 63. Immo *lymphae*, id eſt, aquae „ *dictae a Nymphis*, Feſt. *p.* 110. Lymphas *appel-* „ *labat* „

Digitized by Google

„ *labat vetuſtas*, *quas Graeci* Naïdas, *nos* Nymphas „ *vocamus:* Haec Broukhuſ. *ad Propert. p.* 294. *b.* „ qui iam *p.* 191. *b. Nymphas* & *Lymphas* millies „ confundi dixerat. Adde ex eodem *p.* 92. *a.* in- „ ſcriptionem Gruterianam: *Nymphis lymphisque* „ *Aug.* Facit huc etymum Nymphae Voſſianum „ 2. *Idolol.* 78. *p.* 261. *a.* a נחן *ſtillare*, *effundere.* „ Harum Nympharum aliis blandum quidem „ fontium & fluuiorum praeſidium datum eſt, „ quare & cultae in locis, quos viui fontes ir- „ rigabant, Barth. 7. *Adu.* 10. *p.* 330. aliis vero „ poteſtas mouendi ventos, & maria, atque „ adeo excitandi tempeſtates, conceſſa. Hinc „ *Aeolo a ſiniſtra pictam Nympham ſeminudam*, *quam* „ *ei coniugem Junio dicitur dediſſe*, refert Albricus „ *de Deor. imag. C.* 13. *p.* 317. qui hanc Virgilii „ Deiphoben eſſe coniicit, ad quem V. Seru. „ *p.* 396. Has Nymphas pro daemonibus Graeci „ habebant, vnde eas δαιμονιά τινα ἐν γυναικείῳ „ σχήματι Scholiaſtes Theocriti apud Chabot. „ *ad Horat. p.* 16. *a.* appellat: Et Pſello *de ope-* „ *rat. Daem. p.* 125. Graecorum Nymphae ma- „ rinae *Daemones* audiunt. In primis apud Ro- „ manos Nympha *Salacia*, a *ſaeuitia* Pacuuio no- „ tata, celebris eſt, de qua Feſt. *p.* 472. 473. „ Salaciam *dicebant Deam aquae*, *quam putabant* ſa- „ lum ciere, *hoc eſt*, *mare mouere:* vbi Scaliger „ hanc *ſalaciam* Homeri Ἁλοσύδνην eſſe obſeruat, „ παρὰ τὸ τὴν ἅλα σύειν, a commouendo mari „ ſic vocatam, quod nomen Homerus variis „ Nymphis impoſuit. Ita Theologia vel potius „ Mythologia Graeca & Lat. nos rationem do- „ cet, qua *Nympha* metonymice pro *turbine* & „ *tempeſtate* dici queat. Sin vero Rabano ſua „ nobis exprimere ſenſa placuit, aliter inſtitu- „ endum eſt. Vel enim Nymphas ex Theologia „ Chriſtiana pro malis ſpiritibus habuit, & ab „ illis non modo per ſe ipſos, ſed & veneficos „ vtriusque ſexus, procellas excitari credidit, „ quae omni aeuo plurimorum Chriſtianorum „ ſententia fuit, V. Delrio 2. *Diſquiſ. mag. II. p.* „ 136. 137. & 5. 16. *p.* 760. *b.* Fromond. 4. *Me-* „ *teorol.* 2. *p.* 230. *ſſ.* Schott. *I. Phyſ. curioſ.* 34. *p.* „ 160. *ſſ.* Dufr. *Gl. T.* 1083. etiam a Gothis ipſo „ Dæmonis nomine, *meinvettir*, quod nobis eſt „ *bös Wetter*, apud Ver. *J. p.* 172. *a.* expreſſa; „ quorſum pertinent, quae de infeſtatione aqua- „ tilis Daemonis ex Poſſeuino Cerda *ad Tertull.* „ *II.* 173. *a.* refert: Vel Rabano Nymphae aut „ ſpectra marina fuerunt, quorſum adhuc vul- „ go Nymphas referunt, Germ. *Nixen* dictas, de „ quibus Merbitz. *cit. Diſſ.* 2. aut piſces huma- „ na, eaque muliebri, forma, quos itidem Ne- „ reidas, ſeu *Nymphas* & Syrenas vocant, V. „ Schott. *lib. cit.* 3. 4. 406. *ſſ.* vnde nautae, ſi il- „ lis appareant, triſte imminentis ſaeuioris tem- „ peſtatis praeſagium captare ſoliti ſint: cui ipſis „ adhuc hodie quaedam animalia aquatica, ma- „ xime ſi in mari tumultuentur, inſeruire no- „ tum eſt. Quod ſi nihil horum, quae dixi, pla- „ cuerit, non video, quid ſuperſit, quam vt „ *nimbus* pro *nympha* ſurrogetur: quemadmodum „ n. 1954. 1955. pro *nymphus* & *nymphorum*, *nim-*

Tom. III. Gloſſ. Teut.

bus & *nimborum* ſcribendum monebo. *Nympha-* „ *rum* certe & *Nimborum* voces confuſas, ex „ Heinſ. *in Ouid. II.* 851. diſcas. „

Sturmuint, eſt vox nobis adhuc uſitata. Prior „ eius pars non de ventis tantum, ſed & homi- „ nibus, cum vi & impetu agentibus, adhibe- „ tur; vnde *ſtürmen*, eſt vrbem armata manu „ inuadere. Ab illa Adamus Brem. *Hiſt. Eccl.* „ *p.* 48. populum Transalbianorum Saxonum, „ *Sturmarios*, hodie *Stormarn*, nomen accepiſſe „ putabat, eo quod ſeditionibus illa gens fre- „ quenter agitur; ſed alterum Crantzii a *Stora* „ fluuio Stormarios deducentis, etymum cum „ Meibom. *Rer. Germ. III.* 109. omnino praeferen- „ dum cenſeo. Iſtam autem vocem *ſturm* de „ Caſeneuve *Or. L. Gall. p.* 44. *b.* a *ſtuer* deriuat, „ quod olim ſeditionem ſignificaſſe ex veteri „ monumento anni 1108. quod Chapeavillius „ edidit, oſtendit. Sax. adhuc *ſtuer* de homi- „ ne moroſo & auſtero dicitur. „

Uuint, ventus, quae vox Latina Theotiſcae „ & ſono & ſenſu plane reſpondet. Noſtrum „ *Wind*, quaſi *Waiend*, ex participio verbi „ *Waien* contractum putat Jun. *Gl. V. G. p.* 402. „ A quo parum diſtans Perizon. *ad Sanct. p.* 4. „ *wind* vel *wend* quaſi *webende* dictum ſentit, a „ *weben*, flare, quod Germanos a Lat. *vehere* for- „ maſſe facile quem crediturum opinatur; quo- „ rum tamen, ſi qui ſint, credulorum ordini „ me non minus exemptum cupiam, atque illo- „ rum, qui noſtrum *Wind*, ad Lat. *ventus* rela- „ tum voluerunt. Goropius *Hermath. L.* 3. *p.* 64. „ & *L.* 5. *p.* 109. *Wind* a *Wenden*, *vertere* defle- „ ctebat, quod omnia vertat, & nihil ſinat ſta- „ tum quietemque ſuam tenere. Appellatio „ venti noſtrae vernaculae cum reliquis linguis „ Septentr. communis eſt. A *uuint* eſt *uuintar*, „ *Winter*, hyems, quod illo tempore vis ven- „ torum maxima ſit. V. n. 1531. Hæc Diec- „ mannus. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 66. ſq.] „

STURZ, *biſturzen*, obtegere, Otfr. II. 17, 32. Fragm. de Bell. Hiſp. ✝. 3120. vide ſupra in B.

STUZ, impetu.

Stuzzelingen unde ardingun, temere & fortuitò. Notk. Pſal. IX. 2.

SU, *ſo*, Otfr. I. 8, 9.

Oub ſo iz zithi ſu uuurti.
Atque cum tempus adeſſet.

[Ex editione Flaciana citat. h. l. Schilterus, in noſtra vero editione ita hic verſus expreſſus eſt.

Oub ſo iz zi thiſu uuurti.
Quem Scherz. in Notis vertit:
Et cum res eo perveniret.]

INSUABI, percipere, *merken*, *verſpüren*. Otfrid. IV. 8, 13.

So uuer ſo'nan inſuabi
er uuiger zi imo irhuabi.
Quicunque eum (Chriſtum) exquireret
(perciperet ubi eſſet)
is pugnans ad ipſum accederet.

SUA.

[*Inſuabi*, idem eſt ac audiret. Pro *uuiger*. Cod. Cæſ. leg. *uuig* unde duos hos verſus ita interpretor:

(Ut) ſi quis eum audiret, i. e. docentem
forte inveniret,
pugnam adverſus ipſum ſuſciperet.

Ita Scherz. Not. ad h. l.]

III. 4, 57. de ægroto Bethesdano.

So er eriſt ſine uuort inſuab,
er thaz betti ſar irbuab.
Quamprimum ejus verba perciperet,
iſte lectum illico tollebat.

In Suabun, Otfrid. IV. 24, 6.

Stimma ſie iro irbuabun,
ſo ſie tho thaz inſuabun.
Vocem iſti (Judæi Jeſum accuſantes) ſuam tollebant,
quum iſtud tunc perciperent.

conf. III. 24, 105. & ſupra lit. I.

SUAD SO DOR, Rh. de S. Ann. ℣. 709.

Suad ſo dor iemir kunftig uuere.
Quis ſtatus futurus eſſet.

SUAHCHAN, quærere, c. 38. *Suabbat*, quærite. c. 3. Kero. Hinc *Soca* ASax. LL. Edoardi. c. 23. *Suacbit*, exegerit. Kero. c. 48. *Suabbi*, inquire. Prol. p. 17. *Suabbit*, expetit. c. 65. *Suabbanti*, requirens, c. 7. quærens. Prol. p. 17. *Ze ſuabbanne ſint*, requirenda ſunt. c. 6. conf. *Suoches.*

Otfrid. V. 23, 311.

Job thes oub ni giſuichit (lege *giſuachit*)
ſie emmizigen biſuichit.
Et neque id inquirit,
quod perpetuo decipiat.

[Codex Cæſar. legit *giſuikbit*. Vatic. *giſuichit*. Scherz. in Not.]

Biſuab, Vid. Lit. B.

Erſuabtos, examinaſti. *Iſt erſuabbit*, examinatur. c. 7. Kero. Vid. ſupra lit. E.

Firſuachun, exquirere. Otfrid. IV. 24, 39. Pontifices Judæorum:

Firſuachun ſino guati,
ioh ſelb thaz heroti.
Exquirentes ejus (Pilati) bonitatem
atque ipſe magiſtratus.

[Imo & ipſi ſummi Sacerdotes; ita ultimum verſum reddit Scherz. in Not.]

Geſuoch, lucrum, uſuræ, Notk. Pſalm. CXI. 5. *Herro funf pbunt gabe du mir funfiu geuuan ib in geſuoch.* Domine quinque talenta tradidiſti mihi, ecce alia quinque ſuper lucratus ſum.

Giſuichi, Vip. Lit. G.

Geſucht oder ungeſucht, quæſita, & non quæſita, inquirenda, Vetus formula traditionum, Childerici Regis, & Lotharii Imp. Diplom. Obſervat. 8. ad Chron. Königshov. Tradit. Fuld. Form. Marculphi XIII. apud Lindenbrog. explicatur per aliam: *Sicut à nobis moderno tempore poſſides:* vel *ſi inantea ibi undecunque aliquid augmentare vel meliorare poterimus.* Adjectum quandoque *Ober oder unter der Erden*, an metallifodinæ ſubintelligantur? Neg. ſunt enim maxima Regalia.

SUA.

Irſuoben, tentare. *Uberſuoben*, ſupra vires tentare. Notk. Pſalm. XXXII. 4. *An demo dinge ſcinet ſin triuua, daz er unſih dar ne uberſuochet, dar er unſero triuuuon chorot. Alſo Paulus chit.* Fidelis Dominus, qui non permittit nos temptari, ſupra quam poteſtis ferre. *Ketriuuue iſt Got der unſih nt lazzet ferror irſuochit uuerden, danne uuir uirtragin mugin.*

Zarſuabchanne ſint, ſcrutandi ſunt. cap. 55. Kero.

Z'irſuabanne, ad exquirendum. Otfrid. II. 4, 11. accedens tentator ad Chriſtum:

Thaz z'irſuahanne ubaral
ſelber ther diufal.
Hoc ad exquirendum maxime
ipſe diabolus.

V. 20, 15. Chriſtus ad judicium venturus:

Thaz ſuach er mit then forahtun
uuaz menniſgon io uuorahtun.
Ut inquirat cum timore
quicquid homines fecerint.

[SUAM, fungus. Gloſſ. Monſ. p. 400. hodie *Schwam.*

Suam, boletum. p. 414.

SUANGARIU, fœtæ. p. 343. hodie *ſchwangere*, gravida.]

SUANNET, judicet. c. 7. *Suanarre*, judici. c. 3. *tac dera ſuana*, diem judicii. c. 4. *ſi kiſuanit*, judicetur. c. 62. *ſelbſuana*, arbitrio. c. 3. *dero forabtlibun ſuanu*, tremendo judicio. c. 2. *In ſelbſuanu des Heroſtin*, in arbitrio Prioris. c. 40. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *ſuanton*, judicaverunt. c. 63. *piderboriu ſuanit*, utilius judicaverit. c. 3. conf. c. 32. 35. *in taga dera ſuana*, in die judicii. c. 31. c. 2. *ubar ſuana des rebtes ſines*, ſuper judicia juſtitiæ ſuæ. c. 16. *ſuanono*, judiciis. c. 55. *ſuanom.* idem. cap. 63. *fona ſuanoom*, de judiciis. cap. 3.]

Symbolum Apoſt. Alam. Freheri: *Kunftic iſt ſonen*, judicaturus, Gloſſæ Vett. Freheri: Judex ad requirendum. *Soneo ze ſonene.* Dijudicavit: *Kaſonit.* Præjudicet, *Foraſuanne.*

Suonotag, dies judicii extremi. Notk. Pſal. XX. 9. Goth. *Saun*, λύτρον, Marc. X. 45. Marner. ℣. 4.

Es nabet gegen der Suonotage,
das Got wil ſuonen alle klage.

Charta Alam. apud. Vadian. l. 2. de Monaſt. p. 63. *placuit inter nos chartam pacationis ex utraque parte allevari, quod Tuitiſcè SUON BOUCH nominamus.*

Suanta, Otfrid. IV. 29, 30.

Thiu dunicha thiu guata
bithiu ther loz ſuanta.
Tunica illa bona (Chriſti)
de qua ſors decidit.

Condemnare, Notk. Pſalm. IX. 1. *ze ſuendi*, ad damnationem.

Suane

Digitized by Google

Suane ringe, Notk. Pſalm. LXXIX. 14. *Der einluzzo uuilde ber der mit dem ſuaneringe ne gat.*

Kaſuannan, reconciliari, Willeram. 8, 2. Tat. 27, 1. *far er zi giſuonenne thih mit themo bruoder.* Vade prius reconciliari fratri tuo.

[SUAPA, Cyuuari. Gloſſ. Monſ. p. 417.]

SUAR, gravis, *Schwer.*

[*Suari*, pondus. Gloſſ. Monſ. p. 396. pondera. p. 384.]

Peſuaren, beſchwæren, gravare, Notk. Pſal. CIII. 6. *Selben die Apoſtolos peſuarot immenſitas ſuperſtitionis & perſecutionis.*

[Tatianus 182. 5. *Warun tho iro ougon giſuaretiu.* Erant oculi eorum gravati. Hodie *Giſuaret* dicitur *beſchweret*. Palthen. Not. ad h. l. p. 389.

Liuti SUARZE, Æthiopes. Gl. Monſ. p. 405.

SUASERAT *ſpoon*, hærmorroiſſa, profluvioſa. p. 410.

SUASSO *mir geduncbet*, quodcunque videro. p. 326.]

SUAZZI, dulcis. c. 5. *huuaz ſuazzira?* quid dulcius? Prol. p. 17. *dera ſuazzi*, dulcedine. Prol. p. 16. Kero. hodie *ſüſſe.*

Suaziſta, dulciſſimum. Otfr. lib. ult. c. 23, 575.

Ubar thiz allaz
ſo iſt uns ſuaziſta thaz,
Uuir unſih thes thar frouuon,
ſelbon Druhtin ſcouuon.

Præter hæc omnia
dulciſſimum nobis iſtud,
Nos ibi gaudere,
ipſum Dominum videre.

[Nos hoc gaudio frui
quod Deum ipſum videamus.
Ita poſteriores verſus reddidit Scherz. in Not.]

Suazniſſi, Otfr. V. 20, 101.

Suazniſſi managaz.
Delicias varias.

Suasduam, dapes, cupedia. Otfrid. II. 7, 40.

Jo iuih unfarbolan duan
allan minan ſuasduam.
Imo vobis apertas faciam
omnes meas dapes.

[Stadenius in Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 575. hæc verba vertit: *Ich verbele euch nichts, alles was ich habe*; notatque. Gothis *ſues* idem eſſe ac *proprius.* Keroni: *geſuaſon*, domeſtici. Boxhorn. Gloſſ. *Huskiſuaſo*, domeſticus. Scherz. in Not. ad h. l. ultimum verſum transfert. *Omnem rem meam familiarem* ſeu domeſticam. At quum Otfridus hac voce in loco mox producendo eodem in ſignificatu utatur, quem Schilteri verſio hic exprimit, quæ etiam commodum & contextui convenientem ſenſum hujus loci exprimit, Schiltero potius ſubſcriberem.]

Id. V. c. 10, 14. Diſcipuli Emauntici ad Chriſtum abitum ſimulantem:

Ni ſcaltu io nu ſo giduan
uuir geben thir binabt ſuasduam.
Noli jam ſic facere,
damus tibi hac nocte dapes.

Giſuazta, Otfrid. I. 23, 31. de Johanne Baptiſta prædicante & baptizante:

Scono er iz giſuazta,
thaz ſih ther liut buazta.
Pulchre id dulcorabat,
ut populus pœnitentiam ageret.

II. 5, 18.

Niezan ſah er inan thaz
thaz imo io giſuas uuas.
Veſci videbat iſte (diabolus) eum (Adam)
illo (pomo)
quod ei quidem dulce erat.

II. 12, 55.

Joh er'mo iz al giſuazta,
ſo uueſſo ſin er'nan gruazta.
Imo ille ei id omne edulcoravit,
quicquid is illum compellavit.

III. 13, 97.

Ther fater iz giſuazta,
then ſinan liobon gruazta.
Pater id dulcoravit,
ſuum dilectum compellavit.

V. 8, 59.

Giſuaſo ioh thin kundo iſt.
Dulcis etiam tuus amicus eſt.

[*Giſuaſo*, notat familiarem, domeſticum. Itaque verte: Familiaris & notus tibi eſt. Scherz. in Not.]

vid. ſupra *Giſuozit.* lit. G.

Suazi det, blanditus. Otfrid. II. 5, 29.

Themo alten det er ſuazi,
thaz er thaz obaz azi.
Veteri (Adamo) fecit dulce (blanditias)
ut pomum ederet.

Zi ſuazi gab, Otfrid. V. 11, 87.

Gab in thaz zi ſuazi,
thaz jagilih thes azi.
Dabat eis illud ad dulcedinem,
ut quilibet de eo comederet.

conf. *Suozi* & *Syazo.*

Geſuasheite, dulcedo. Notk. Pſalm. LXV. 17. Pſalm. CXLIII. 14. *Sie habent keſuasheit.*

Suaſi, domeſtici, Tatian. c. 44, 17. *Uuio mihhilo ſine ſuaſon?* quanto magis domeſticos ejus. §. 23. *ſianta mannes ſin huſſuaſo:* inimici hominis domeſtici ejus.

[Primitiva vox Gothica *ſues* videtur, quæ bonorum proprietatem notat, teſte Jun. in Gloſſar. Hinc idem teſtatur, ASaxones adjectivum feciſſe *ſuaes*, proprius, & adverbium *ſuaslice*, proprie, quod & ap. Benſon. in Vocab. extat. Sunt ergo vi vocis *ſuaſon* homines proprii, mancipia, ſervique non ſub imperio, ſed in dominio patrumfamilias Romano more poſiti. Palthen. Not. ad h. l. p. 367.]

SUBER, ſobrius. Notk. Pſalm. LXXIII. 17. *Niebt ferror uuiſe ſin, danne manne tuge, ſunder ſuberlicho uuiſe ſin:* non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

[*Subarneſſe*, purgatio. *Taga finero ſubarneſſe:*

dies purgationis ejus. Tat. c. 7, 2. Habent adhuc Germani adjectivum, *ſauber*, adverbium *ſäuberlich*, ut & verbum *ſäubern*, pro quo Pomerani *ſüveren* dicunt. Ceterum pro *finero ſubarneſſe*, dicendum erat *irero*, non enim de Chriſti, ſed de Mariæ expiatione ſermo eſt. Palthen. Not. ad h. l. p. 313.

Giſubirit ſin tenni, permundabit aream ſuam. Tat. c. 13, 24.

Supri, venuſtate. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

Unſubri, immunditia, Notk. Pſalm. XVI. 14. *Sateton ſie ſih unſubri*, ſaturati ſunt porcina. v. lit. U.

SUCELIN, *Sparwar*, L. Salic. VII. 4.

[SUCH, mómentum, i. quantum cito ſtatera declinatur. Gloſſ. Monſ. p. 335.]

SUDLEN, Vid. *Sülen*.

SUEGALUN, calami. *Suuegelara*, *pfifara*, tibicines.

Otfr. V. 23, 396.

Lira iob fidula,
iob managfalta ſuegala.

Lyra atque violæ
& multiplex ſonitus.

[In Gloſſis Rhabani Mauri eſt *Suegalum* vel *Pfifum*, fiſtula. Gl. Florentinæ *Suegelo*, ſiſtrum, *ſuegila*, fiſtula, calamus. Ita ergo h. l. vertit. Scherz. in Not.

Lyra atque fides, ſeu pandura,
ac multiplices fiſtulæ.]

Gloſſ. Vett. Goth. *Swiglgans*, Matth. IX. 23. Fr. Jun. Vid. *Swag*.

[SUEICHRIND, paſcualia. Gloſſ. Monſ. p. 328. conf. ſupra *Schweig*.]

SUEIGA, *Suegon*, Vid. *Sw*.

[SUEIGA, buccula. Gl. Monſ. p. 412.]

SUEMIT, vehitur. Rh. de S. Ann. 779. de aquila:

Her ſuuemit obin ce cierin.

Hic vehitur ſuper eos (pullos ſuos) eleganter.

[Reddo. *Natat ſurſum eleganter.* Per metaphoram volantes dici poſſunt natantes, quod etiam Virgilius uſurpat. Æn. VI. 16. ubi de Dædalo dicitur.

Inſuetum per iter gelidas enavit ad Arctos.

Scherz. Not. ad h. l.]

SUENOT, coagulatus, Gloſſ. Lipſ.

SUER, *Suehur*, ſocer. *Suiger*, ſocrus, Otfr. IV. 17. fin.

Anna hiaz thar ein man,
Kaiphaſes ſuehur uuan.

Anna dictus tum homo,
Caiphæ ſocer puto.

Notk. Pſ. XLIV. 8. [In hoc loco quidem *daz ſia ſuere*, extat, verum in alio ſignificatu, ut contextus indicat.

Suehor, ſocerum. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

SUERD, dolor, Notk. Pſ. XL. 4. *Got pringe imo helfa obe demo bette ſiner ſuerden:* Dominus opem ferat illi ſuper lectum doloris ejus. Belg. *Suer*.

SUEREN, jurare, Otfr. II. 19, 16.

Minu uuort thiu uuerrent
thaz ir ſar ni ſuerent.

Mea verba prohibent
ut vos omnino non juretis.

SUERGEN, Vaccaritia, Gloſſ. Leg. Alam. c. 75. i. e. ſtabulum vaccarum, *Melkerey*.

SUERGEN, *beſuergen*, Notk. Pſ. XXXIV. 8. [*geſuerbe* non *beſuerge* legitur in hoc Notkeri loco] Vid. *Suorgen*.

SUERO, dolorem, Gl. Lipſ. Otfr. III. 4, 31.

[Hic locus huc non pertinet, ita enim ſe habet:

Giſah er einan altan
Kumigan ſuaro.

Vidit (Dominus) aliquem ſenem ægrotum graviter.]

V. 23, 301.

Suht iob ſuero manager.

Ægritudo & moleſtia multiplex.

Sueren, plagæ, Tatian. c. 64, 2. *Heilita manage ſon ſubtin, inti ſon ſueren:* curavit (JEſus) multos à languoribus & plagis. vide ſupra *Serente* in *Seer*.

[SUUERTALA, herba borith. Gl. Monſ. p. 336.

SUERT, pugio. p. 359. *Suerth*, mucro. p. 327. 338.

SUES, cujusvis. p. 347.

SUEUEN,

Beſueuet, ſoporatus, Gloſſ. Lipſ. ibi Somn. *Somnus*, *ſopor*, *ſomnium Saxon. ſwefn & ſwefene*. v. ſupra ſuo loco in B. Otfr. V. ult. 126. pro *Sueheta* lege *Suebeta*.

Inſuebita, einwiegen, Otfr. I. 11, 83.

Scono'nan inſuebita,
inti b'iru'nan gilegita.

Pulchre (Maria) ipſum (JEſum infantulum) agitabat,
& juxta ſeipſum ponebat.

[*Sueben*, hodie *wiegen*. *Inſueben*, *einwiegen*. Scherz. not. ad h. l.]

[SUFFILUN vel *Sufmuoſili*, ſorbitiunculas. Gloſſ. p. 327.]

SUFTE, peſtilentia, Gl. Lipſ. lege *Suchte*.

SÜFTOT, ſuſpirat, Otfr. V. 23, 79.

Süftot ſinaz herza,
thaz duit thes liobes ſmerza.

Suſpirat ejus cor,
hoc facit amoris dolor (deſiderium doloroſum.)

Notk. Pſ. VI. 7. *Ih arbeita mih ſuftondo:* laboravi in gemitu meo.

Suftode, gemitus, Notk. Pſ. XVII. 5. *Mih habent umbefangen ſuftoda des todes;* circumdederunt me gemitus mortis. Pſ. XXXI. 7. *Siuftogen tiefo ininhalb muotis unſeris*, ſuſpiramus profunde, intra animum noſtrum. Conf. Pſ. XXXVII. 9.

[*Supbtode*, ſingultu. Gloſſ. Monſ. p. 326.]

Sceſſuofig, Notk. Pſ. XCI. 6. Vide *Scapban*.

Enſil-

Digitized by Google

SUF.

Enſifert mit Zoberliſtin, erſoffen, Chron. Königsh. c. 2, 129. Vid. *Souffen.*

[*Sufan*, hauſiſſe, bibere. Gl. Monſ. p. 413.]

Suffun, mergere, de navi, Tatian. c. 19, 7. *Thaz iu ſuffun*, ut mergerentur (naves.)

[*Suffun*, quaſi dicas Germanice *ſoffen*, à verbo *ſauffen*, quod nunc quidem bibere aut verius helluari ſignificat, unde compoſitum *verſauffen* bibendo ſuffocari atque mergi. Sed uti ex hoc loco patet, majoribus noſtris non de animantibus ſolum, quæ potu ſuffocantur, ſed & de rebus aliis aqua merſis vox ea uſurpata fuit. Id quod mirum non erit cogitanti quod hodienum terram aquis inundatam *ein verdruncken lant* Germani vocent. Compoſitum inde eſt *biſauffun* ſuffocare, quod occurrit apud Otfrid. II. 3, 106. & 129. & apud Ker. in *biſoufit ſi*, abſorbeatur. Germani hodie *erſäuffen* dicunt. AS. eſt *ſupan*, *ſypan*, *ſipan*, potare, ſorbere, pitiſſare juxta Somner. in Diction. itemque mergi, uti autoritate Cod. Cotton. ad Matth. XVI. 28. & XIV. 30. nixus Junius affirmat in not. ad h. l. MSS. Palthenius Not. ad h. l. p. 345.]

SUHTNERI. vide *Neren.*

SUHTSTUOL, ſedes peſtilentiæ. Pſalm. I. 1. Vid. *Sigen* & *Stuolo.*

Subdigaz, morbida. c. 28. *Subtigeem*, morbidis. c. 2. Kero. Vid. *Siuch.*

[*Subti*, tabe. Gl. Monſ. p. 331. peſte. p. 337. peſtilentiæ. p. 390.

Subt diu inzechinit ungaloupa jauh andar upil in Chriſtiani, peſtem. p. 403.

Subt, tabitudo. p. 356.

Subtige, morbidi. p. 405.

Heilta jogiuuelibba ſubt: (Chriſtus) ſanabat omnem languorem. Tatian. c. 22, 1. conf. c. 64, 2.

[Vox Germanis uſitatiſſima in compoſitis *waſſerſucht* hydrops, *ſchwindſucht* tabes, *gelbeſucht* aurugo &c. Hinc adjectivum eſt *ſubtigaz* morbida, *ſubtigeem* morbidis apud. Ker. Germanice nunc *ſüchtig*, quod in compoſitis *wäſſerſüchtig* &c. uſurpatur. Ubi tamen notandum non ſemper in compoſitis terminationem illam *ſucht* vel *ſüchtig* ad exprimendum morbum corporis ſed & ad labem animi deſignandam ſæpe adhiberi e. g. *regierſucht* inſana regni cupido, *gewinſuchtig* lucri ad inſaniam uſque cupidus, auri ſacra fame laborans. Pertinere huc videtur *ſuft* (forte etiam legendum *ſubt*) peſtilentia in Gl. Lipſ. Palthen. Not. ad Tat. p. 347. ſq.]

SVHHVRA, prætextus, exceptio, Tatian. c. 170, 4.

[Putat Junius legendum *ſibbura*, petendamque originem à *ſibbur*, ſive *ſibburer*, ſecurus, hodie *ſicher*. Quoniam ſcilicet excuſatio ab accuſatione ſecuritatem præſtat. Malim ego legere *ſabbura*, quod non dubito quin ſit à *ſacha*, ubi à cauſa excuſatio. Palthen. Not. ad Tat. p. 388.]

SUIDIT. vide ſupra *Snide.*

SUIESE, etſi, Willer. in Cant. Cant. c. 1, 5. *Aber doch ſuieſe ih mit perſecutionibus & ærumnis uon in gequélet ſi, íh hábo dóch* &c.

SUI.

Andere ſuuieo, alia ratione. Notk. Pſ. XXXII. 7. Pſ. CXLIV. 7.

[SUICHONTE, vagos. Gl. Monſ. p. 410.

SUIHHERO, languente. p. 385.]

SUIHI, Vid. *Suuich.*

SUINAN, humiliari, Otfr. I. 23, 45.

Berga ſculun ſuinan.
Montes debent humiliari.

II. 13, 35. Johannes de Chriſto:

Er ſcal uuahſan thrato,
ſines ſelbes dato,
Thaz minu uuerk ſuinen,
ingegin kreftin ſinen.
Ipſum oportet creſcere valde,
ſuo proprio facto, (virtute)
Ut mea opera minuantur,
reſpectu virtutum ipſius.

[*Suinit*, decreſcit. Gloſſ. Monſ. p. 389.

Suinunga, detrimentum. p. 401.

Suintan, tabeſcere. p. 349.

Suintent, conticeſcent. p. 350.

Suvintit, tabeſcet. p. 335.

Suintilodes, ſpiritum vertiginis. p. 334. hodie *Schwindelgeiſt.*

Suintilunga, aporia. p. 356.

Suintilota, aporiatus eſt. p. 336.

SUININAZ *fleiſc*, ſuillam. p. 411. hodie *Schweinen fleiſch.*

Suvininaz, ſuillam. p. 336.]

Suintante, hodie *Schwinden.* Otfr. V. ult. 170.

Ullarun thar in lante
thie liuti ſuintante.
Erant tunc in (illa) regione
homines tabeſcentes. (fame)

Ferſuinen, deficere, Notk. Pſal. LXXXIX. 9. *Alle unſere taga ſint ferſuinen:* omnes dies noſtri defecerant.

SUITHIOD. Suecia gens. v. ſupra *Deota.*

SUITHO, nimis, Gloſſ. Lipſ. Anglo-Sax. *Swithe*, multum.

SUIZZEN, ſudare, Otfr. V. 6, 72.

Biginnit thanne ſuizzen,
mit zaharin ſih nezen.
Incipit inde ſudare,
lacrymis ſe rigare.

SUL, columna, Notk. Pſ. XCIIX. 7.

Ulolchenſule, columna nubis. Idem ibidem.

SÜLEN, *Sudeln*, *beſudeln*, contaminare, polluere, fœdare. Anglo-Sax. *Sylian.* Goth. *biſaulgan*, inquinari, Joh. XVIII. 28. *Sole*, Anglis volutabrum.

SULIH *ſos iz weſan mag*, tale qualecunque fuerit, Otfr. II. 8, 100.

SULITEN, ſalſûginem, Gloſſ. Lipſ.

[SULZA, vel *fridaria*, murium. Gloſſ. Monſ. p. 400.]

SULZCER, eminulus, Kero. Junguntur *den Waibeln*, apparitoribus, in Statutis Auguſtanis.

[SULZIUAZES, catini. Gl. Monſ. p. 398.]

SUM, adverb. circiter, Otfr. IV. 6, 93.

Zalt

Digitized by Google

SUM.

Zalt er in ſum ſiban uue,
in eimo iſt zi uilule.
Dixit iis circiter ſeptem væ,
in uno eſt nimis.

SUMAR, æſtas. hodie *Sommer*. Kero. *Prunſt des ſumares*, ardor æſtatis. c. 40. *citi ſama des ſumamares ſama des uuintares*, tam æſtatis quam hyemis tempore. c. 11. *In ſumere*, in æſtate. c. 55.

Sumerichtag, Otfr. V. 19, 73. de die mundum finiente:

N'iſt ther dag ſumerih,
dagon anderen gilih.
Non erit is dies æſtivus
diebus aliis ſimilis.

[*Sumarlibes tennes*, æſtivæ areæ. Gloſſ. Monſ. p. 342.

Sumarlata, pampinus. p. 412.

Sumarlatum, pampinibus. p. 407.]

SUMER SO, *ſumer kewiſſo ſo*, alius ſic, alius verò ſic. Kero. c. 40.

Sumes, quidam, Otfr. II. 9. pen.

Sume quedent, alii dicunt, Otfrid. I. 19, 47. Rhythm. de Ludov. II. 25. &c.

Sume ſar verlorane,
wurdun ſum erkorane.
Alii ſtatim defecerunt,
fuerunt alii tentati, (ſollicitati)

Sumer biſcof, quidam ſacerdos, Tat. c. 2, 1. *Tho quad imo ſum*; tum dixit ei quidam. Id. c. 59, 2.

[ASax. *ſum* & lingua moderna Anglicana *ſome*, aliquis. Palthen. Not. ad Tat. p. 278.]

Zi ſumeno, ad quemcunque, Tatian. c. 157, 2.

[Legendum eſſe *ziſamene* putat Palth. in Not. p. 385. ſed parum mihi probabile illud videtur.]

Nu ſumaz, quædam ſaltem. Otfrid. I. 17, 8. vide ſupra *Nu*.

Sumeſtunt, aliquandiu, Willeram. p. 82. [n. 36. quæ habet *ſumſtund*.

Sumaſtunta, aliquotiens. Gloſſ. Monſ. p. 362.]

Sume wyla, aliquandiu, Willeram. C. Cant. p. 19. [n. 11. ubi tamen non *Sume wyla* legitur, ſed *cheina uuila*.

Sumuueliber, unus, Gloſſ. Monſ. p. 348.

Iſt ſumvuelihitat, eſt via. p. 351.

Sumelon. Tho antlingitun imo ſumelon: tunc reſponderunt ei quidam. Quid hoc vel compoſiti vel diminutivi ſit ex *ſum*, vel *ſumer*, nondum aſſequor. Palthen. Not. ad h. l. p. 375.]

Sumlich.

Sumlich zolle, quædam thelonea, Artic. Argent. Vett. §. XVI. Otfr. III. 24, 145.

Tho ſprachun ſumiliche.
Dixerunt quidam.

IV. 12, 21. Chriſtus ad diſcipulos:

Thoh habet ſumilih thaz muat,
mir binaht anarati duat.
Et tamen habet unus hunc animum,
(ut) mihi hac nocte proditionem faciat.

SUM.

Adde V. 12, 157. [In hoc loco MSCta & Flacius ipſe clare habent *ſumirih*. Scherz. Not. ad h. l. conf. III. 3, 33.]

Otfr. in Homilia de Seminatore Luc. VIII. *Suenne der acchirman ſait ſinen ſamen ſo fellit ſumelichiz pi demo uuege —— ſumelichiz fellit uf den ſtein.*

SUMNIS, *ſumnis*, *ſounis*, *ſonia*, impedimentum, L. Salica, Longob. Du Fresne Gloſſar.

Sumenes, Otfr. IV. 29, 113. de fide & ſpe:

Sumenes farent thanana
thio iro ſueſter zua.
Aliquando ibunt exinde
illæ ejus ſorores duæ.

SUN, Encliticon, Vid. *Heraſun*. *Theraſun*. Huc *Bithenſun*, antea, Otfr. II. 9, 174. *Heimortſun*, domum, Otfr. II. 4, 146.

SUN, quaſi, *ſi in*, ſit in, Otfr. I. 12, 47.

Sun erdu fridu oub allen
thie fol ſin guates uuillen.
Sit in terra pax & omnibus
qui pleni ſunt bonæ voluntatis.

[Pro *ſun*, Cod. MSC. Vatic. & Vindob. habet *ſi in*. Scherz. Not. ad h. l.]

SÜN, ſacrificium purificationis, Otfr. I. 14, 31.

Bithiu ni durafun thera ſün,
thiu thiarna noh ther ira ſun.
Ideoque non indigebant hujus expiationis,
hæc virgo nec ejus filius.

[Pro *thera ſun* MSCta habent *tharaſun*. vide Scherz. in Not.]

SUNCHEVER, bruchus, Notk. Pſal. CIV. 34. v. *Chever*.

SUND, plaga Meridionalis, hodie, *Sud*. Habac. c. 1, 3. *Cot chumet fone ſunde, fone dero balbun montis Syna*, i. e. DEUS venit ab Auſtro (meridie), à latere montis S. in vulgata eſt Paran.

Sundeneuuint, Auſter. Cant. Cant. 4. ult. Ubi verſio Francica & Willeramus pag. 80. & ſeq. n. 35. habent: *Suthenewind* [*Sundene uuint.*] Notk. Pſ. LXXVII. 26. *Suntuuint fuorta er fone himele*, Auſtrum transtulit de cœlo. Idem Pſ. CXXV. 4. *Alſo die chlinga berwendet uuerdent in demo ſunt winde*; ſicut torrentes convertuntur in auſtro.

Sundert, *Sudwerts*, ad meridiem. Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1349.

Oſtert unde werſtert,
ſundert unde northert.
[Ab oriente & occidente,
à meridie & ſeptentrione.

Ita vertit hunc locum Scherzius in Notis, ubi addit: *Sundert* eſt à Sund, quod meridiem denotat: nos hodie *ſud* uſurpamus. Gl. Florent. *Sundan*, meridies. Gl. Boxhorn. *Sundaruuint*, africus. *Sundhalba*, auſtrum, meridiem in nominibus Menſ. & Vent. apud Gold. *Sundroni*, auſter. Hinc meridionalior Alſatiæ pars appellatur *Sundgaw*.

Sund-

Digitized by Google

Sundnordono. Euro-Aquilo. Gl. Monſ. p. 367.]

Sundgauu, Sundgovia, Tractus Meridionalis Alſatiæ ſuperioris. *Comitatus Sugitenſis* Aimoin. Lib. II. Hiſt. corruptè pro Sutigenſis, Suntogienſis. Non à Sequanis, quaſi Sequanorum ager, ùt viſum Guillimanno L. 2. Habſpurg. c. 5. latius enim longè Sequanorum territorium, neque præter literas S. & N. aliquid commune vocabulis. Oppiſitum ejus fuit *Nortgowe*, in charta Liutfridi, Ducis Alſatiæ, apud Obrecht. Prodrom. Alſat. pag. 268. Vid. *Gaw*. In Alſatia inferiori propè Illwald, cernitur *Sundhus*, & vicina loca, Oſt, Weſt, & Nort. Item in Norwegia *Sundhornleen*, *Nordhornleen*, *Sundmerleen*, *Sundfiorde*, *Nortfiorde*. In Franconia & Principatu Hennebergico, Northeim, Oſtheim & Sontheim in triangulo ſita. Sic in Suecia Sundhedi & Northeidi vocatur Helſingia Meridionalis & Borealis.

Sunnanskog, i. e. *Sundgau*, vocatur regnum Goth. meridionale. *Sunderskur*, meridionalis homo dicitur Weſtrogothis, *Ol. Verel. in Indic. linguæ vet. Gothicæ.*

Sheringham de Orig. Anglor. p. 211. *SUND Gothicè & Saxonicè fretum ſeu mare anguſtum eſt; hinc Maris Baltici anguſtiæ hodiè the ſound vocantur, à Scythis, SYNDIS, ita dictæ, qui à Cimmerio Boſpboro illuc migraverint.* Conf. Monatlich. Staats-Spigel. 1700. M. Jul. p. 106.

Memoires de M. Molesworth de Danemarg, 1692. c. 3. *Le Sond, ou l'Oreſond, eſt entre l'Isle de Zeland & la terre ferme de Schonen.*

Ol. Verel. Indic. *Sund*, *natatio*. *Sundlæte*, *facultas natandi*. *Sund*, *fretum*. *item convalles.*

Videtur vox vetuſtiſſima Celtica.

Sed *Oreſund* unde? eadem vox in vicino caſtro Danico *Helſing-ör.*

Sundrirnu Cuningin, Reſina Auſtri. Tatian. c. 57, 5.

[Legendum Junio videtur *ſundirinu*, nobis *ſundribinu*, ut compoſita vox ſit ex *ſund*, quod obſervante in not. MSS. Junio è Saxonico *ſud* vel *ſuth* meridies corrupere Franci, pari ratione qua *muth*, *mund*, ex *cuth cunth* feeere (firmat Viri Celeb. ſententiam quod eſt in Gloſſar. Boxhorn. *ſundbalba* verſus meridiem ſ. auſtrum, & *ſundaruuint* Africus) & *ribbi* regnum, quaſi regnum Auſtrale dicas, Reginamque, de qua ſermo hic eſt, regnorum Auſtralium dominam appelles. Palthen. Not. ad Tat. p. 375.]

SUNDER, *alle und ſunder*, Aur. Bull. c. 28.

Sunderbalga, Phariſæus. vid. *Heilac.*

Sunderman, Phariſæi, Notk. Pſ. XLVIII. 5.

Sunderwar, Aur. Bull. c. 19.

SUNDLERO, anſer. L. Salic. VII. 6.

SUNFTIN, paludes, ſordes, *Sumpff*. Otfrid. V. 23, 219.

UUir birun zi ummeze
biar emmizen mit hazze,
In ſuntono ſunftin
mit grozen ungizunftin.
Nos ſumus immodice
hic perpetim cum odio,
In peccatorum palude
cum magna confuſione.

[SUNGE *ſi keſungan*, modulatione canatur. Kero. c. 18.

SUNI, filii. Id. Prol. p. 17.

Dera SUNNUUN, Solis. c. 4.]

Ther Sunne, Sol. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2424.

Sunuuenden, *ſungithe*, vide *Sniichten.*

Sunnandag. vid. *Dag.*

Sunnenabend. vid. *Dag.*

[*Sunnunpurch*. Heliopolis. Gl. Monſ. p. 340.]

SUNSICHTEN, Vid. *Sinjicht.*

Dera SUNTA, culpæ, Kero. c. 25. c. 2. *dera ſunta rahcha*, peccati cauſa. c. 46. *ni erſliubis ſunta*, non effugis peccatum. c. 6. conf. c. 2. p. 21. c. 6. *pi ſuuarrem ſuntom*, pro gravibus culpis. c. 44. *skinentem ſunteom*, clareſcentibus culpis. cap. 62. *fona ſuntu*, à peccatis. c. 7. *breinan ſuntuom*, mundum à peccatis. c. 7. *fona ſuntoom*, pro peccatis, c. 7. *fona ſunton*, de peccatis. c. 7. *Suntontemu*, peccanti. c. 2.

[*Suntun*, criminibus. Gloſſ. Monſ. pag. 373. lapſibus. c. 393.

Sunta, infirma. p. 393. macula. p. 395.]

Anglo-Sax. *Synna*, Matth. IX. 2. paſſim. Otfrid. II. 15, 22. Chriſto attulerunt ægrotos:

Sie heilt er ſos er mobta,
thio ſunta thana ſlubta.
Hos (ut) ſanaret ſicut & potuit,
peccatum inde tolleret.

Sunta, peccator, Otfr. V. 23, 478.

Ullas ſcolt ih thanne,
bin ſunta untar manne.
Quid deberem ego tandem,
(qui) ſum peccator inter homines?

[*Ni uuirdiger pin ih ſuntigo*, non dignus ego peccator. Kero. c. 7. *Ni uuillu tod des ſuntigin.* Nolo mortem peccatoris. Prol. p. 18.]

Suntiloſa man, peccati expers. *Sundlos.* Otfrid. III. 21, 7.

Er ther ſuntiloſo man
thaz boro in thiu ougun giklan.
Antequam peccati expers vir
lutum oculis illevit.

Id. IV. 26, 43.

Nu ſculun 'nan ſuntiloſan
ingimeitun ſus firliaſan.
Nunc debemus hunc innocentem
temere ita deperdere!

Unſundigi, innocentia, Notk. Pſal. XVII. 25. *Des lonet er mir nah minemo rehte, unde nah dero unſundigi minero hando*, retribuet mihi ſecundum juſtitiam meam & ſecundum innocentiam manuum mearum.

SUNTAR, ſed, *ſondern*. Otfr. ult. 25, 89.

Suntar thaz giſcrib min
uuirdit bezira ſin.
Sed ſcripturam meam
Exigit meliorem eſſe.

Idem I. 11, 75. IV. ult. 57.

Quàm, id. I. 18, 82.

Ni fand in thir ih ander guat,
ſuntar rozzagaz muat.

Nec deprehendi in te aliquid bonum,
quam ærumnoſum animum.

Id. V. ult. 127.

Suntar er thaz grubilo,
finthit er thar ubilo.

Quo magis id inveſtigat, penetrat,
(eo magis) inveniet ibi malum.

Suntar ſo, niſi ſic, Otfr. III. 18, 94.

[*Adallicho* vel *ſuntarlibo*, ſignanter. Gl. Monſ. p. 408. eleganter. p. ead.]

Suntar guat, malum, Otfr. V. 23, 505.

Odo ia uuiht ſuntar guat
ruere 'mo thaz blida muat.

Aut aliquod aliud malum
tangat ei (beato in cœlis) lætum animum.

Sundirguote, Phariſæi. Notk. Pſ. LXVIII. 4.

[*Suntargepa*, donativa. Gloſſ. Monſ. p. 361. *Sunterſcaze*, peculio. p. 331.]

Suntaringon, ſeparatim ire, res ſuas ſibi habere. Otfr. V. 8, 79.

Ih uueiz thih ſuntaringon
in thines ſelbes thingon.

Novi te ſeparatim ire
in tuismet rebus.

Suntoringun, ſeorſim, Tatian. c. 74, 5. *Quedan ſuntrigon*, dicere ſingulatim. Id. c. 158, 4.

SUNTRIGO, ſuper ſe ſit. Item: ſeorſim. c. 43. *ſuntrigem*, privatis. c. 13. *duruft ſuntriclichii*, opus peculiare, c. 55. *Kapet ſuntriclichiu*, orationes peculiares. cap. 49. *des ſuntriclihchii*, peculiaris. c. 52. Kero.

Gothis *Sundro*, ſegregatim, ſeorſum, Marc. IV. 34. Vid. ſupra *Sunder*.

[*Suntrigi*, peculium. Gloſſ. Monſ. pag. 346. privilegia. p. 374. prærogativa. p. 382. ſpecies. p. 356. 373.

Suntrigiu, peculiaria. p. 359.

Suntrigo, ſpecialiter. p. 408.

Suntrigero, ſeparato. p. 341.

Suntrigorimo ualge, privet, ſubtrahet. p. 404.

Suntriktom, vel *ſuntrik uuirdi*, privilegium. p. 408.

Suntrun, rationibus. p. 362.

SUOCHES, ſcruteris. p. 357.

Ofto ſuochet, frequentate. p. 406.

Die uuizzacheit ſuochant, qui divinationes expetunt. p. 402.

Suohhunga, querelam. p. 375.

Herodes ſuochit then kneht, Herodes quærit puerum. Tatian. c. 9, 2.

Notandum hic eſt, quod quemadmodum vox Latina quærere, ita & Germanica *ſuachan* duplicem ſenſum habeat, inveſtigare aliquid, & percontari aliquem. De priori dubium non eſt, ob præſentem vocabuli ejus (*ſuchen*) inter Germanos uſum, cujus antiquitatem verba ultima

ſq. c. XI. v. 1. *Arſtorbanu ſint thie thar ſuohtan thes knehtes ſela*, defuncti ſunt qui quærebant animam pueri: adſtruunt. De poſteriori obſervationem, & hic locus, & qui in Iſidoro noſtro occurrit c. 2. §. 1. *dhazs ſuchhant avur* i. e. illud denuo quæritur, ſatis firmat. Ad utrumque pertinet, quod apud Keron. eſt *ſuachit* exegerit. *ſuahhi* inquire, *ſuahhanti* quærens, requirens. *Keſuahtoos* probaſti, *urſuahhidu* examine, & *keſuahhida* diſcuſſio. Gothis quoque verbum *ſokgan* eodem modo uſurpatum fuiſſe legitur in Cod. Ulphil. Marc. IX. 14, 16. Conf. Jun. in Gloſſar. Palthen. Not. ad Tat. p. 320.

Suochtun hia gnada. Petebant hic gratiam. Fragm. Colloquium Samarit. cum Chriſto verſ. 60.

Utrumque hæc vox notat, petebat & quærebat. Otfr. III. 14, 156.

So uuer ſo thes ruahta
thaz fruma zimo ſuahta.

Quisquis id curabat
ut comodum ab ipſo peteret.

Palthen. Not. ad h. l. p. 426.

SUOILINUN, vel *huohili*, aratiunculas. Gl. Monſ. p. 329.]

SUONA, reconciliatio, pacificatio, pactio, Willer. p. 161. n. 67. *Ther* [*der*] *mit ſinemo doothа* [*tode*] *ſuona hauet gemachot*, [*hat gemachet*] qui morte ſuâ expiationem fecit.

Suonare, pacificus, Cant. Cantic. ult. 11.

[*Suonari*, mediatorem. Gl. Monſ. p. 379.]

Suonta, paciſcebatur, Otfrid. IV. 29, 30.

[Locum hunc videtur Schilterus ex Junii Notis ad Willer. c. ult. 11. allegaſſe, in ipſo vero Otfrido non *ſuonta*, ſed *ſuanta* h. l. legitur, unde & ſupra jam eſt productus voc. *Suanet.*]

Biſuani thih, Otfr. II. 18, 46.

Ni biut iz furdir thara mer,
far, biſuani thih er.

Ne feras (offeras) id porro tunc amplius,
vade, reconcilia te prius.

Du das ni truite biſumin, cum nullam reconciliandi fiduciam haberet, Anonym. de S. Annon. §. 40.

[*Piſuonida*, regreſſus. Gl. Monſ. p. 356.]

Biſunti, ſuaſit, Otfr. I. 8, 9. v. ſupra in B. ſuo loco.

[*Giſuonenne.* Tatian. 27, 1. *Far er zi giſuonenne thih mit thinemo bruoder:* Vade prius reconciliari fratri tuo.

Simplex eſt *ſuonen*, quod vid. apud Jun. in Not. ad Willer. p. 298. Germanis inde adhuc dicitur *ein ſünopfer*, piaculum: *ſühnen*, expiare, *verſühnen*, reconciliare. Palthen. Not. ad Tat. p. 355,

Kaſuamman, reconciliari. Gl. B. Scherz. Not. ad Willer. p. 67.]

Kiſuanida, pactio, Gl. vet.

Suonotag, Vid. *Suanne.* & *Dag.*

SUOR, *ſauer*, acidum, moleſtum, Otfr. I. 18, 76. II. 5, 16.

[*Suar*,

Digitized by Google

SUO.

[*Suar*, non *ſuor* apud Otfr. I. 18, 76. habetur:

Thu biſt harto filu ſuar.
Tu es valde multum moleſtus.

Et II. 15, 16. *Suaremo.*

Zi ſuaremo richduame.
Ad moleſtas divitias.]

SUORGEN, *biſuorgen*, *ſorgen*, timere, Notk. Pſal. XVIII. 10. *Eniu ſorget uuanne der herro chome:* hic veretur cum Dominus venerit. Hodie *Verſorgen*, curam gerere, Otfr. I. 11, 40.

Fili ſuorgente.
Multum curantes.

Cap. 19, 4. de Joſepho:

Ullas thionoſtman guater,
biſuorgeta oub thie muater.
Erat miniſter bonus,
curam gerebat etiam matris. (Mariæ)

conf. verſ. 16. IV. 9, 23.

Fon ſuorgon, à curis, Otfr. IV. 12, 72.

Suorglich, Otfr. IV. 7, 144.

Zi ſuorglichen uuerkon.
Ad ſollicitas operationes.

Vide *Sorge.*

SUPEN, *verſupen*, der luſt verſupet und verſtrikt die Seel, *Geiler. Narr. Schif. fol.* 14.

[SUOZI, delectamentum. Gl. Monſ. p. 353.

SUOZI, meſſores ſalis. p. 359.

conf. *Suazzi.*

SURAUKKE, *charlon*, amatores. Gl. Monſ. p. 409.]

SURBALDOTA. v. *Bald.*

SUS, ſuper, Otfr. II. 1, 34.

Er ther himil umbi
ſus emmizigen uuurbi.
Antequam cœlum volveretur
ſuper aſſiduo axe.
[Antequam cœlum
tam aſſidue ſe circumvolveret.
Ita vertit Scherz. in Not.]

SUS, *ſiu quat ſus*, illa reſpondit tale (ita.) Fragm. Samarit. ℣. 47. Otfr. ult. 24, 101. 105. Lib. I. 12, 44. I. 18, 3. V. 14, 6. Jus Feud. Alem. c. 26. §. 4. Dict. Flac. *Sus*, alſo. *Suslich*, ſollich. *Suslichero*, ſollicher.

[*Sus teta mir Trohtin:* ſic mihi fecit Dominus. Tatian. c. 2, 11. Anglo-Saxones olim *thus* ſcripſere, idemque Angli hodienum faciunt, ſed non ſine ſibilo *th* illud pronunciant. Palthen. Not. ad h. l. p. 294.]

Suslihchan, c. 25. *ſuslihcheru*, c. 13. hujusmodi, Kero. Otfrid. IV. 28. pen.

Suslichera redina
thaz zelit er allaz thanana.
Hac ratione
hæc recenſet ille omnia ex ſerie.

conf. *Lich.*

SUT.

SUTEN, L. Salic. 2, 3. *Seutenne*, *Seuſtall* quæ clauſa.

SUTERN, Sutores, Jus Argent. Vet. §. 43. *Schuchſuter*, Chron. Königsh. c. 5, 98. *Rintſutergraben*, Jus Argent. c. 128. & 132. *Gerbergraben.* Hodie ſcribunt *Rindtshäutergraben.*

SYNAGOGAFATHS, Antiſynagogus. vid. ſupra *Faden.*

SWA, ſicut. Orat. Dom. Sax. *Hitswa*, ita. *ſi bitſwa*, ſit ita, Amen, Orat. Dom. ead.

SWABEN, volutare. *ſwaben die Vanen*, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2909. V. *Sweben.*

Intſuaben, percipere. Otfr. III. 24, 105.

Intſuab er tho thaz ungimah,
ſo er ſariaz angiſah.
Percepit ipſe (JEſus) tunc hanc tribulationem,
ſimul atque eam inſpexit.

[Apparet hinc lapſus Mylii, qui in Archæologo Teutone. p. 99. dicit. *Intſuaban* Otfrido eſt, vitare, fugere, ſimile. Scherz. Not. ad h. l.]

SUUABO RICHI, Suevorum regio, Alamannia, Otfr. ad Salom. Ep. Conſtant. ℣. 9. imò Regnum Franciæ Orientalis, Germania, de quo alibi.

Vid. ſupra Alem.

J. Cæſ. L. IV. de B. G. pr.

Suevorum gens eſt longè maxima & bellicoſiſſima Germanorum omnium, ii centum pagos habere dicuntur: ex quibus quotannis ſingula millia armatorum, bellandi cauſa, ſuis ex finibus educunt. Reliqui domi remanſerint, ſe atque illos alunt. — itaque una ex parte à Suevis circiter millia paſſuum DC. agri vacare dicuntur. Ad alteram partem ſuccedunt Vbii. Hos Suevi vectigales ſibi fecerunt. in eadem cauſa fuerunt Vſipetes & Tenchtheri, — agris expulſi & multis locis Germaniæ triennium vagati, ad Rhenum pervenerunt. quas regiones Menapii incolebant, & ad utramque ripam fluminis agros, ædificia vicosque habebant. „Horum legati ad Cæſarem: Seſe „unis Suevis concedere, quibus ne dii quidem immortales pares eſſe poſſint: reliquum „quidem in terris eſſe neminem, quem non ſuperare poſſint.„

A Semnonibus, Brower. Annal. Trev. proparaſc. c. 9. 2.

Strabo de Suevis Lib. IV. Maxima eſt Suevorum natio: nam & à Rheno ad Albim usque pertingit, & trans Albim habitat pars eorum, ut Hermunduri & Longobardi, atque nunc quidem hi fuga facta omnino in ulteriorem regionem ſe conjecerunt.

Auſon. in Epigramm.

Quâ gelidum fontem mediis effundo (Danubius)
Suevis,
Imperio gravidos quà ſeco Pannonias.

Lucan.

Fundat ab extremo flavos Aquilone Suevos
Albis ——

Digitized by Google

SWA.

J. Cæſ. Scal. 6. Poët. vapulat hinc Iſ. Pontano L. I. Orig. Francic. p. 43.

Tacit. de M. G. Caſtum Nemus Suevorum in inſula Oceani. *Heilich land* hodie, corrupte *Heilich Lund*, i. e. nemus. Pontan. ibid. p. 43.

Nationes Suevorum plures recenſet id. Tacit.

Ex Cornel. Nepote refert Plin. 2. 67. Pomp. Mela l. 3. Indos in Germaniæ littora abreptos, Q. Metello Celeri, Galliæ tunc Proc. à REGE SUEVORUM dono miſſos.

Suevorum natio C. Taciti tempore ampliſſima fuit, & maximam partem Germaniæ, totamque Bohemiam & Sileſiam, Pomeraniam, atque ipſam Sueciam & Daciam continuit, Tac. de M. G. c. 39. ſqq. c. 45. fi. Prærogativam præ aliis vindicat Praun in Amœn. Germ. p. 157.

Suevi & Francones fidiſſima ſemper Germani Principis auxilia, Aventin. A. Boj. L. IV. p. 280.

De Origine Suevor. Aventin. lib. VI.

Jornand. de Reb. Getic. Regio illa Suevorum ab oriente Baiobaros habet, ab occidente Francos, à meridie Burgundiones, à ſeptentrione Thuringos. Quibus Suevis tunc juncti Alemanni etiam aderant, ipſique Alpes erectas omnino regentes: unde nonnulla fluenta Danubium influunt nimio cum ſono vergentia. Hic ergo taliter munito loco, Theodemir Rex hyemis tempore Gothorum ductavit exercitum, & tam Suevorum gentem, quàm etiam Alemannorum utrasque adinvicem fœderatas devicit, vaſtavit, & penè ſubegit.

Ducatus Sueviæ cœpit A. 1092. deſiit Anno 1268. Konigsh. pag. 395. & p. 429. Obſ.

Suevia Aleman. pars major. Guilim. p. 231.

Landvogt, advocatus, provincialis: præfectus provinc. Præſes terræ: Imperatoris & Imperii Vicarius. Opponitur Epiſcopo, Chron. Konigsh. c. 1. ſ. 28. Succeſſit hoc officium veteri Nunciorum Cameræ ſive Miſſorum & poſt hos Ducum poteſtate vicaria ſublata, Obrecht. Rer. Alſat. Vol. 1. c. 13. His minores ſunt, qui *Hauptleute* vocantur in Ruperti & aliorum Impp. Mandatis, & poſtponuntur *den Herrn*, præponuntur *den Rittern: Capitanei* Longobardis *proprie dicti*, 1. F. 7. & 17. atque hi Capitanei ad certum tempus quoque conſtituti, veluti cum Rupertus Rex in Bavariam è Palatinatu, an. 1401. abiret, Capitaneos conſtituit duos in Palatinatu *Wiprecht von Helmſtett & Hamman von Sikingen*, usque ad reditum è Bavaria.

Lantvogt in der Wetterawe Herman von Rotenſtein, ad rem mandatum dedit Rupertus Imp. de confiſcandis bonis Decani & Capituli S. Barthol. Francofurti ob neglectas preces primarias, Dat. Nurnb. ☽ poſt S. Cathar. 1402.

Albertus Imp. mutat Landvogtos adepto imperio, v. Chron. Königsh. c. 2, 188.

Lantvogt von Baſel untze gen Selſe zu beiden ſiten des Rines, Herman von Gerolzeck, Anno 1262. Chron. Konigsh. c. 4, 55.

Landvogtey Elſas, Hagenoenſis, Pfanner. Hiſt. Comit. p. 350.

Anno 1325. *War Landvogt in Ober-Schwaben,*

SWA.

Grave Heimrich von Werdenberg. A. 1348. *Grave Ulr. der eltere, und Ulrich, der jüngere, Graven zu Helfenſtein.* A. 1367. *Fridrich, Burggrav zu Nürnberg.* A. 1374. *Fridrich, Pfalzgr. bey Rhein, und Hertz. i. B.* A. 1385. *Wilhelm Frauenberger. Landvogtey Verweſer.* A. 1437. *Jacob und Jörg, Truchſeſſen zu Waldb.*

Landvogt in Swaben Grav Hug von Werdenberg à Ruperto Imp. conſtituirt und die Reichsſtette in Swaben an In gewieſen, mit namen, Augſpurg, Coſtenz, Ulme, Eſslingen, Rutlingen, Nordlingen, Ilberlingen, Rauenſpurg, Rotwile, Heylpronnen, Lyndaw, Memmingen, Santgallen, Biberach, Gemunde, Kempten, Wile, Dunckelſpuhel, Wympben, Pfullendorff, Kauffbuern, Iſeny, Lukirch, Boppbingen, Gyengen, Wangen, Buchorn, Wyle, Memgaw, Buchaw und Alun, An. 1402.

Jus habuit conſtituendi *Amman und Weibel zu Altorff des Abbts zu Wingarten*, Rupert. Imp. Diploma an. 1408. Conſtantiæ, ⊙ oculi.

Landvogtiam Sueviæ nactus Domus Auſtriaca jure pignoris. Hinc uſurpat Auſtria Jurisdictionem ſuper omnem Sueviæ Circulum, denegata appellatione ad Cameram.

Beſold. Theſ. Pract. voc. Landger. J. P. Weſtph. Art. V. ſ. 56. fi.

Oeſterreichiſche Information aus was wichtigen urſachen das Keyſerl. Landger. in S. nicht abolirt werden kann und ſoll. Anno 1658.

Des Schwäbiſchen Creyſes Gegen-Information, das Landgericht in Schwaben betreffend. A. 1666.

[Hæc quidem ad vocem *Voget*, quam infra ſuo loco videas, fuiſſent referenda, noluimus tamen quicquam mutare.]

SWAGER, Poëta de B. Hiſp. Caroli M. ℣. 751.

SWAINSCHIBEN, Jus Auguſtan. de Teloniis. *Von Swainſchiben ainen pfennig.*

SWAL, eluvies. *Verſwalhen*, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3768.

[*Verſwalh* eſt à *verſwelgen*, quod eſt, deglutire. Gothis: *ſuelgia*, Suecis: *ſchvvalgia*, deglutire. Anglis *to ſwill*, ebibo, ingurgito, deglutio, helluor. Scherz. Not. ad h. l.]

SWAM, Spongia, fungus. *Minere then thie ſwam*, proverb. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2490.

Schwamgült, Schwangelt, præſtatio fungalis, *zu pbennig gült angeſlagen*, Pfälz. Stamfolge, p. 67.

SUUANEN, ſentire. Notk. Pſalm. XI. 2. Pſalm. LXV. 15. Pſalm. CIII. 19. Vid. infra *Suuinen*. [In his locis neque verbum *Suuanen* occurrit, neque ſignificatio *ſentire* locum habere poteſt, ita enim ſe habent: Pſalm. XI. 2. *Uuanda menniſcon uuarheite geſuinen ſint:* quoniam veritates à filiis hominum diminutæ ſunt. Pſalm. LXV. 15. *Tuont iuh friunt fone ſcazze unrehtis, ſo ir erſuindent, daz ſie iuh inphahen in euuiga ſelida.* Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Pſalm CIII. 19. *Sie ſuinet unde uuahſet als luna*, (Eccleſia) decreſcit & creſcit ut luna. Adeoque ad ſuperius notatum *ſuinen* pertinent.]

Ungiſuuanlicho, inſenſibilis. Otfrid. II. 12, 88.

[Non *ungiſuuanlicho*, ſed *ungiſeuuanlicho* hic occurrit, loquitur de vento Otfridus, atque dicit:

Sin

Digitized by Google

SWA.

Sin kunft iſt jagilicho
ungiſeuuanlicho.
Adventus ejus eſt ſingulis
inſenſibilis.

Bene vero Scherzius in Notis dicit: redde *inviſibilis.* Sane ventus eſt quidem inviſibilis, ſed non inſenſibilis.]

SWANG, Vid. *Suuingen.*

SWANZ.

Schwenz an Kleidern. Joh. Geiler. Narr. Schif. fol. 29. *Die langen Schwenz die ſie in dem Kat nober ketſchen. als etlich Pfaffen thund und Prelaten, und die weiben weiben. lis D. Brants Narren-Schiff.* Et mox: *Die Frawen die die langen Schwenz uf dem ertreich hernach zieben, und von der Nackenheit Chriſti in den armen gedencken ſie nit. Wir ſamlen darmit flöch uf, und machen ſtaub denen die in nachgond. Lug zu das nicht der Teuffel ru uff dem langen Schwanz. Wir leſen in eins Heiligen Legenden, der ſach ein tüfel lachen, da fragt er in warumb er lacht, da ſprach er, Ich hab meinen geſellen ſehen ſizen, uf der frawen ſwanz am mantel, und ſie hat den mantel zuckt, da iſt er in das kat gefallen, darumb hab ich gelacht. Under dieſen ſchellen das leſterlich iſt zu ſagen ſeint etlich Prelaten geiſtlich, und voraus Franzoſſen, die ſo lang Swenz an iren cleidern tragen, das ire Knecht die müſſen nach in tragen.* &c.

SUUAR, grave. c. 38. *ſwarriu*, gravis. c. 35. *ſin kaſwarit*, graventur. c. 39. Kero.

[Adde ex eodem: *Suarre*, grave. Prol. p. 15. *ſuarrera*, gravi. c. 35. *dera ſuarun keribti untarlicke*, gravi vindictæ ſubjaceat. c. 42. *pi ſuarrem ſuntom*, pro gravibus delictis. c. 44. *der ſuariſtan*, graviſſimæ. c. 55.]

Suaro, graviter. Otfrid. III. 4, 31.

Kumigan ſuaro.
Ægrotum graviter.

Suarlichero dato, Otfr. V. 23, 272.

Hizza ginoto
ſuarlichero dato.
Æſtum anxium
graviorum factorum.

conf. ſupra *Suor.*

SWARZ, , *Suuarze liute*, æthiopes, Notk. Pſalm. LXXIII. 14. [*Suarzen liuten* in noſtro Notkero legitur. conf. ſupra *Suarz.*]

Swerslichen, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 2315.

[*Swrslichen* legitur in noſtro Fragm. quod Scherzio in Not. videtur eſſe à *ſwören*, *ſwur*, jurare, juramentum.]

SUUEBEN, *Sweben die wiare.* Cant. Cantic. 7, 4. *ſich lind bewegen, obs ſchon ſtill ſtehende waſſer ſind.* Voegelin. v. ſupr. *Suaben.*

Intſuaben, Otfr. III. 24, 105. vide ſupr. *Swaben.*

[SUUECHADEN, fœtido. Gl. Monſ. p. 413.]

SWEG, ſonus, AS. *ſwegan*, ſonare. v. *Sueg.*

Gaſwogida, ingemuit, Goth. Marc. VII. 34. XVIII. 12.

SWEIFFEN, *Sie beſwieffen zo then bruſten*, amplexi ſe pectoribus. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3802. [Scherz. in Not. *beſweiffen* vertit, circumibant.

Suueif, pedules. Kero. c. 55.]

SWE.

Uberſueifen, abundare, Notk. Pſalm. XXIV. 17. *Uberſueifigemo unrehte*, abundante iniquitate.

SUUEIH, Vid. *Suuich.*

SUEIGA, armentum. *Suegon*, armento. Gl. Lipſ. Notk. Pſalm. L. fin. *ſone dero ſueigo genomeiniu*, de armentorum grege deſumta.

SWEL *s'oz*, quicunque, Artic. Argent. Vett. §. 25.

SWELF, pedales. K. ſunt indumenta pedum. Gold. [Non *ſwelff*, ſed *ſweif*, legitur in Kerone noſtro, ut jam notatum.

In SUVELIHHEMO *lipe*, in quolibet modulo. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

SWENTEN, *Verſchweuden*, perdere. Otfr. IV. 26, 98.

Then gruanàn boum ſus ſuuentent.
Viridem arborem ita perdunt.

Notk. Pſalm. XVII. 18. *Mit dero ſie mih ſuenden uuolton:* qua iſti perdere me volebant. ℣. 19. *Daz ſie mih ſuantin*, ut me perderent.

SWERBEN, tergunt, Kero. c. 35. Otfrid. de Maria ungente, IV. 2, 34.

Mit iru faſe ſi giſuarb.
Suis ea capillis eos deterſit.

Biſwarb skufta ſeinamma fotuns meinans, terſit capillis ſuis pedes meos, Goth. Luc. VII. 44.

Swerban mit ſabane, extergere linteo, Tatian. 155. 2.

SWEREN, *uſweren*, *was wider ein erkant iſt*, Chron. Königshov. V. 111.

[*Eidbuſti thie her ſuor zi Abraham unſaremo fater ſih uns zi gebanne:* jusjurandum, quod juravit ad Abraham patrem noſtrum, daturum ſe nobis. Tatian. c. 4. §. 15. Hic inepta affectatione conſtructionis accuſativi cum infinitivo, juravit ſe nobis daturum, ſenſum plane corrumpit interpres. Accuſativus enim ille, qui eſt apud Latinos perſonæ, apud Germanos rei eſt, idemque ſignificat ac ſi dicam, juravit quod daturus ſit ſe ipſum nobis. Quem ſenſum locus hicce non admittit. Palthen. Not. ad Tat. p. 306.

Suerran, jurare, Kero. c. 4.]

SWERT.

Gallicis gladiis cæſim tantum pugnari potuit, Polyb. lib. 2. ut ad cædendum primum tantùm ictum haberent, à quo ſtatim & in longitudine & in latitudine ad inſtar ſtrigilum incurventur, adeo ut niſi tempus militi concedatur quo mucronem terræ inniti faciens gladium pede dirigat, prorſus inefficax alter eorum ſit ictus, Idem p. 167. Anconas vocatos refert Sidonius, quod H. Junius in Batav. c. 9. fi. vernaculo ſermone *Hangers* dici exiſtimat.

Tacitus de Mor. German. c. 43. Rugiorum breves gladii. Vid. ſupra *Sabs.*

Cimbris oblongi & grandes gladii, Plut. *Swert des K. Karls*, deſcribitur origo ejus à Poëta anonymo de Bell. Hiſp. ℣. 948. ſqq.

Rolandi, *Durendart*, Ibid. ℣. 1947. 1857. vide ſupra lit. D.

[*Suuert uuerbendaz*, gladius verſatilis. Notk. Pſalm. XVII. 30.

Digitized by Google

Suuertula, gladiolus. Gloss. Mons. p. 414.]

Suertmagen, vide *Magen*.

SUUICH, *suih*, desertio, Otfr. IV. 12, 20.

Bithiu meistig Zog ih iuih,
ir mir ni datit al suih.

Eo potissimum attraxi ego vos,
vos mihi ne feceritis omnes desertionem.

[Codex Vindob. & Vatic. habet *asuih*, quæ vox *scandalum* notat. Scherz. Not. ad h. l.]

Suueih, deseruit. Otfrid. V. ult. 161.

Er oub Jacobe ni sueih,
tho er themo bruader insleih.

Idem (Dominus) & Jacobum non deseruit,
cum fratri præveniret.

Suuihhonte, vagi, c. 1. *Swihharro*, gyrovagum, c. 1. Kero.

[*Suuichanodo kaprachit*, arctius impressa. Gl. Mons. p. 406.]

Besuuihhan, *pisuuichan*, obripere. Gloss. Vet.

Besvick, supplanta. Gloss. Lips. Otfrid. V. 23, 519.

Tod inan bisuikhe
in themo selbon riche.

Mors eum obrepat
in illo regno.

Vide supra lit. B.

Umbisuueih, cirmumvenit. Gloss. Vet.

Pisuueih, dolus, Gloss. Vet. *Pisuuihlibbo*, fraudulentus, Gloss. Vet. *Chorungo pisuuicchilineru*, tentatione subdola, Hymn. 2, 10.

Thaz ih thar niet besuichan ni uuertha, [daz ih da nieth besuuichan uuerde. n. e.] ne ibi decipiar, Willeram. p. 12. n. 6. 50. n. 21. *Then unholda pisuueih*, quem diabolus deceperat, Hymn. 24, 3.

Otfrid. II. 5, 10.

Adaman then alton
bisueh [bisueih] *er mit then uuortun.*

Adamum veterem
decepit (diabolus) verbis.

IV. 36, 19.

Thaz sie unsih ni bisuichen
tharazua ni firslichen.

Ut nos non circumveniant
& ne surripiant.

Gisuihan, deceptus. Otfrid. III. 15, 87. sq. IV. 12, 116. V. 23, 311. sq.

[Aliter hanc vocem in versione sua reddidit Schilterus, scil. hoc modo:

III. 15, 87.

Quadun, *ni gisuichi,*
n'ub er then liut bisuichi.

Dicentes, ne erretis, (dubitetis)
quin iste populum decipiat.

IV. 12, 116.

Ther zuelifto uuas gisuihan.

Duodecimus (Apostolorum) erat deserens.

V. 23, 311.

Joh thes ouh ni gisuichit
sie emmizigen bisuichit.

Et neque id inquirit (considerat)
(quod) perpetuo decipiat.

In Not. Schilter. conjicit legendum *gisuachit*; sed Scherzius observat, Cod. Cæs. habere *gisuikhit*. Vindob. *gisuichit*.]

Id. IV. 13, 49.

Gisuichen sie thir alle,

Recedent à te, deserent te, omnes.

[Transfero, *scandalizentur in te omnes*. Scherz. Not. ad h. l.]

Poëm. de Bell. Hisp. ℣. 970. 1622. 2095. 4380.

Notk. Psalm. XXI. 12. *Ne gesuih mir*, ne discedas à me. Psalm. CV. 39. fornicati sunt in adventionibus suis. *So huoroton sie, daz chit, so gesuichen sie Gote in iro irdenchidon.*

Witsuuihte, Notk. Psalm. LXXII. 2. [*Witsueifte* legitur h. l. ita enim Notker. *Mine genge sint nah ze uuitsueifte uuorden*: pene effusi sunt gressus mei.]

SWIHEN, tacere. Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 2709. *Si swihten sam thie stummen*. Nihil loquebantur uti muti.

Geswihten, tacebant, Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 4412.

Notk. Psalm. V. 11. *ube sie suigetin*, si tacerent.

Swiketa fona cuateem, silui à bonis. c. 6. *Swikilii*, silentium, c. 38. Kero.

Ubartuan dera swikalii rehtungu, prævaricare taciturnitatis regulam, c. 42. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *suuigen*, tacere. c. 6. *pezzira ist suuigeen*, melius est silere. c. 1. *sculi suuigeen*, debet tacere. c. 6. *Deisu tati indi ih suuigeta*, hæc fecisti & tacui. cap. 7. *Durub suuiglii fruati*, propter taciturnitatis gravitatem. c. 6. *suuigali*, taciturnitatem. c. 7. *Durub suuigalii*, propter taciturnitatem. c. 6. *Dera suuigenton inbucti*, tacita conscientia. c. 7.]

SUUILIT, turget, hodie *schwellen*, *geschwellen*. Otfr. III. 3, 52.

Thurub ubarmuati in uuar
so suilit uns thaz muat sar.

Propter superbiam revera
turget nobis animus illico.

SUUIN, sus.

Wiltswin, aper. *Germani circa aprorum venationem propria quædam vocabula & locutiones proprias habent, ut sunt: Man macht ein hag, bindt seiler an, stellt garn und weertucher, die suw wirt gehezt, loufft, nimpt ein seil, hat scharpffe Waaffen, frisht oder erschlegt vil hunde, oder liit, wirt gestochen.* Gesner. Hist. Quadrup. p. 923.

SUUINEN, *Suuinden*. Belgis reliquum *Swijnen*, *Verswijnen*, ægritudine animi confici, defaillir. Inde *gissuuant*, ut à *binden band*, *finden fand*. Chr. Königshov. cap. 1. §. 32. de Jacobo Patriarcha: *Dem Vater geswant von fröden*, deliquium animi passus

Digitized by Google

passus præ gaudio. §. 73. λειποθυμῶν. Hodieque in usu: *Es swante mir*, de sensu aliquo interno, *eine heimliche empfindung*. [Hodienum in Suevia *es schwahnete mir*, eodem sensu dicitur.]

De Andromacha Hectoris uxore: *Und geswant ir etwie dicke vor sinen füssen*. Quod in noviori Historia Belli Trojani an. 1489. Argentorati impressa redditur: *Und de er ir das also versagt, da vile sy in ein ommacht fur seinen fussen*. Guido de Columna de Bello Trojano impressus eodem anno ibid. ait: *Et dum Hector acquiescere denegat, Andrometa sæpius* intermoritur *inter brachia ante pedes ipsius*. Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 3036. 3193. *Er verswante michel her*, confecit hostes. Idem Königshov. c. V. 202. Notk. Psalm. XLIII. 3. *ferswante andere diete*, disperdidit alias gentes. hodiè *verschwenden*.

SUUINGEN, *Swang, aueswang in thas hoßet*, Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 4144.

SUUINTET, Otfrid. IV. 26, 82.

Sulih quement sie iu nob beim,
thaz ir suuintet innan bein.

Talia venient adhuc vobis domum
ut extabescatis intra ossa.

vers. 95.

Job suuintet filu thrato
sulichero dato.

Atque extabescetis multum vehementer tales ob res.

vide *Suinan*.

SUUIPOGUN, fornicem. Gloss. Mons. pag. 352.

Min uuampa SUUIRIT *mih*, ventrem meum doleo. Gl. Mons. p. 336.]

SWIRON, firmare, stabilire, sancire, antiquitus, quod nos jam, ait Freher. *Not. ad Fœd. Ludov.* καὶ ἐξοχὴν pro sola firmitate jurisjurandi, quæ & compositè *Aidswuor*, usurpamus. L. Bajoar. cap. XX. t. XII. de Firmatione: si firmare promiserit emtori, id est, *Suuiron*, & non potuerit. Et cap. XXIV. §. 2. Injustè territorium meum alteri firmasti, id est, *Farswirotos*. Et apud veterem Interpr. Legis Mosaicæ, *Hingeschworene* est virgo desponsata, fiduciata, *ein Jungfraw einem mann geschworen*. Et in patria mea, *Ein Hinschweren*, sponsalia, connubiale pactum: quod est *Firmata fabula* in lege Lombarda. hæc Freherus.

SWITHE, rectum. *Swithra*, dextra. Symb. Sax-Angl. Alfredus Rex. LL. Scotor. verba Legis: *Rectum judicium judicaveris. Ne judices aliud judicium diviti, aliud pauperi:* Deme thu swithe richte. ne deme thu otherne dom dem werlegan, otherne dem earman.

SUUITI, Switenses, à Vitis, maris Germanici accolæ, V. B. Rhen. Lib. I. Vitæ Saxones in Helvetios. Vorb. T. 7. p. 80.

SUOEDA.

Dolgsuoeda, creatrix, Gloss. Sax. Lindenbrog. Du Fresne.

SWOLGEN, perdere.

Firsuolgan, Otfr. V. 24, 532. vid. supra lit. F.

SWÓZE, *Swoze Godes*, Fragm. de Bell. Hisp. ℣. 1981. [Forsan *Swoze* idem & ac *Suoze* & *Godes Swoze* notat Dei suavitatem, benignitatem, gratiam, dulcedinem gratiæ.]

SUÜMMEN, natare. Notk. Psalm. XXXI. 6. *In manigero uuazzero uuage suummente ne nahent ze imo:* in diluvio aquarum multarum ad eum non approximabunt.

SYAZO, Otfr. III. 5, 39.

Job uns gidua thu syazo
thio unse thurfti grozo.

Atque nobis redde tu dulces
has nostras necessitates magnas.

[Cod. Vindob. habet *Suazo*.]

conf. *Suasi*.

SYBECKIN. v. *Bac*.

SYLLABA, Otfr. I. 1, 46.

Thaz Syllaba in ni uuenkit.
Ut syllaba ipsis non vacillet.

SYLLE, Vid. *Selle*.

SYM, vid. *Sume*. Otfr. III. 15. 81.

Sym son imo zaltun.
Alii de ipso dicebant.

[Codex Vindob. & Vatic. habent *sum*.]

vid. *Sumer*.

SYNNEN, *Synnen die Wynmesse*, Jus Argent. c. 123. mensuras vini examinare, aliàs *Eichen*, *ohmen die Weinmas*.

SYRI, Syria, Otfr. II. 15, 6.

Es maru uuort tho quamun
so uuit so Syri uuarun.

Fama tunc exiit
quam late Syria fuit.

Notk. Psalm. LIX. 2. *Syria*.

TA.

T & Z & C, literæ μεταβαλαὶ, nationibus Septentrionalibus, Tala, Zala; Tar, Zæhr, lacryma, &c. Lex. Run. Wormii. *Terren, Zerren,* Terwe.

T, TH, & D, promiſcue priſcis uſurpata fuiſſe, unde quæ in una litera lector non inveniet, in altera quærere debeat, ſupra jam Lit. D. notatum eſt.

[TA, quia. Kero. c. 16.]

TABVR, tympanum. Vet. Verſ. Pſ. LXVII. 26. *Mitten unter den Junkfrawen die mit taburn ſingent:* in medio juvencularum tympaniſtriarum. Chron. Königsh. p. 1075. *Tanber.* Tambour.

TACH. vid. *Dag, Dak.*

[*In tachun,* in pſiatio. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

TAG, V. in D.

TAIL. vid. ſupra *Deil.*

TAIN, ton, lutum, *leim. Tainen fazzin,* fictilia vaſa, Notk. Pſal. CIII. 14.

TAINS, *Taingras, Tan.* v. *Ceina.*

TAL. v. D.

TALIA, L. Sal. 45, 1. Vid. *Cham.*

TALPEN, *telben, dolben,* fodere, graben. *Ustalpen,* effodere. *Untertalpen,* ſuffodere, untergraben.

Chron. Königsh. c. 2, 171. c. 3, 13. Sententia Senatus Argent. an. 1355. *Dyne von Ichenheim bet diſe ſtat jemerme eweglich verſchwore nacht unde tag eine mile, und wo man ſie inwendig der mile ergriffet, ſo ſol man ſie ertrenken. umb das ſie ein tot kind ustalp und ſprach zv einer: ſu hette ſie umb das kint brocht, das ſu ſin überwere worden.*

Leimen telben, leim graben. *Getolben,* gegraben, Charta Transact. Fabric. Eccl. Cath. Arg. & Commun. Biblicheim an. 1444.

TAMGIHTA *ſih,* abſcondidit ſe, Tatian. c. 2, 11. *Eliſabeth tamgihta ſih finf manoda:* Eliſabet occultabat ſe menſibus quinque.

[Vocem *Tamgihta* ignorare ſe fatetur Vir ſummus Franciſcus Junius in not. ad h. l. MSS. putat autem legendum *taugnita,* quod vocabulum effingit ex verbis *taucno* clam, & *tauganiu muates,* occulta mentis, quæ produxit in not. ad Willeram. pag. 38. 39. Nec ſatis hic ſibi conſtat Theodoricus von Stade. Putat enim pro *tomgihta* (ita enim Pontanus legit in ſpecimine Tatiani noſtri origin. Francic. L. VI. p. 591.) legendum eſſe *gomitha,* cui vocabulo occultandi ſignificatum eo tribuit, quod non ſolum Suecis adhuc *göma* (potius *gömma*) ſit cuſtodire, ſervare, abſcondere, ſed & olim Francis *gouma* fuerit cura, cuſtodia, *goumen* curare, cuſtodire, Germanice *gomen,* uti in Diction. Gaſſarus, ad loca Otfridi II. III. 43. & V. XXIII. 129. haud dubie reſpiciens, docet, Belgice *goem* vel *goom* cura & *goomen* curare, teſte Kiliano. Quorſum etiam Vir CL. refert AS. *gyman* curare, quod Matth. VI. 1. & Luc. X. 35. in Cod. Marſchall. occurrit. Vtraque hæc & Juniana & Stadeniana conjectura ſatis eſt ingenioſa, cui adeo locus eſſet dandus, ſi mendoſum hic eſſe Tatianum ulla nobis idonea cauſa

TAM.

perſuaderet, ut novæ vocis è corrupta veteri effictione opus ſit. Neque vero, quod tantorum Virorum pace dixerim, quicquid apud Otfridum atque Willeramum non occurrit, Francicum eſſe deſinit, neque novis vocabulis emergendi in lucem occaſio eſt præſcindenda. Quodſi itaque præſens lectio retinenda eſt, dubitat porro Stadenius noſter, utrum origo ejus petenda ſit ab AS. *temian* domare, hoc ſenſu, ut à ſignificatu formali ad materialem, uti loquitur, translata voce, Eliſabetha ſe in gynæceo dicatur continuiſſe, an vero à *team* fœtus, ſemen, ſive *teaman,* advocare, & *githan* vel *gibte* greſſus, quæ vox in compoſito *ſingiten* vel *ſungihte* apud Königshof. in Chron. ut & interpretem ejus longe doctiſſimum Schilterum p. 458. extat, diphthongo ae in vocalem a liquefcente, uti exempla vocum AS. *ſceata, ſceathan,* quas Germani per *ſchatz, ſchaden* efferunt, demonſtrant. Sed poſteriori hoc caſu ipſe Vir doctiſſimus quid de ſubjuncto pronomine *ſih* futurum ſit non ait ſe videre, nec ſatis certe commodus ſenſus ex qualicunque dictarum vocum conjunctione oritur. Ego quanquam certiora afferre nequeam, dicam tamen quod ſentio. Puto compoſitam eſſe hanc vocem *tamgihta* vel *tomgihta* à *gehan* vel *gihan* fateri. Eſt apud Ker. *gihit* confitebitur, & in formula confeſſionis, quam ipſi Carolo M. tribuit Lambecius Tom. II. Bibl. Vindobon. ſingulæ fere carminis ejus partes ita incipiunt: *Ih gihu Gode almachtigan,* confiteor Deo Omnipotenti: Unde noſtrum eſt *Gihiht,* ſive *gicht* in compoſitis *gichtzettul, uhrgicht,* quibus confeſſio de lethalitate vulnerum à Chirurgo, aut confeſſio judicialis à certi criminis reo facta deſignatur. A *gihan* porro eſt compoſitum *bigihan,* quod eſt confiteri, id eſt ſimul multis aliquid, aut uni multa fateri, uti exempla probant. Sic in Lambecio l. c. eſt: *Ih uuirdu Gode almahdigen bigihdic unde Vrouun Sancta Mariun unde Sancte Michahele,* &c. Et in alia confeſſionis formula, quam Otfridi Evangeliis Flacius præfixit, hæc iteratis vicibus leguntur: *Ih uuirdu Gote almahtigen bigihtig inti allen Gotes Heilagen.* Hinc vox Germanica deſcendit *bigiht,* contracte *bicht* vel *beicht* confeſſio peccatorum Sacerdoti facta, à genere ad ſpeciem, uti fieri ſolet, ſignificatu vocabuli deflectente. Nec poterat ſane res illa aptiori vocabulo denotari, cum non ſufficeret olim ſimpliciter reatum fateri, ni ſimul varia erratorum genera more adhuc inter Pontificios recepto recenſerentur. Conf. Jun. in not. ad Willer. p. 28. & Lipſ. Gloſſ. v. *begihte.* Fuit & aliud compoſitum *verjehen* profiteri, quo utitur Carolus IV. Imper. in Diplomate A. 1348. Barnimo Pomeraniæ Duci dato, *verjehen offenlich mit diſem brif.* Ad eundem itaque modum fieri potuit, ut Veteres dicerent *tamgihan* vel *tomgihan.* Dico fieri ita potuiſſe, an & quo ſenſu idem factum ſit, tum demum, quando de præfixo *tom* vel *tam* certiora afferentur, liquidius conſtabit. Hactenus nihil eſt quo explicari id poſſit, quam

quod

Digitized by Google

quod *tom* Suecis est vacuum, unde composita *tombeet* vacuitas, *tomgöra* vacuefacere, *tombentur*, qui vacuis est manibus, Islandis *tomstund* dicitur tempus vacuum, & *tomliga* interprete CL. Verelio tarde significat. Vt adeo *tomgiban* proprie sit tarde atque difficulter aliquid fateri, aut plane verba confessione veritatis vacua proferre, sive diffiteri, & quod frequenter fit, à specie ad genus significatu vocis producto, occultare. Id notari meretur, Latinam phrasin, occultat se, Germanice ita reddi, quasi dicas, diffitentur ipsum sui, *er läßt sich verleugnen*, quo loquendi genere & h. l. Ulphilas utitur *Aileisabeith galaugnida sik*. Palthen. Not. ad h. l. p. 292. sq.

TAMILI, damula. Gloss. Monf. p. 333. 351. *Tamin*, damula. p. 414.]

TANA, V. *Dan*.

TANFANA. vid. supra *Fan*.

TANGANO, postulo, peto, *dingen*, L. Sal. 60, 1.

[TANNA, abies. Gl. Monf. p. 414. hodienum, *tanne*.

Teuninun, abiegnis. p. 328.]

TARA *si*, nocens sit. V. *Derien*, *Daron*.

TARBENT, carens, Otfrid. I. 18, 79.

Thie heiminges tarbent.
Patria carens.

[Cod. Vindob. & Vatic. habent *thærbent*. Scherz. Not. ad h. l.]

III. 20, 332.

Er iro sid sinoti
iamer tharbeti.
Ut eorum (communione) abinde necessario
perpetuo privatus esset.

Conf. V. 23, 322.

[TARCHNETA vel *libbisota*, dissimulabat. Gloss. Monf. p. 326. vid. *Terch*.

TAT, viam. p. 339. vide *Dat*.

TATRAHHONO, historiatarum, i. historiarum. p. 328. vitiosa est hæc vox & prima syllaba truncata, alias enim in his ipsis Glossis *Catatracha* & *Katatrahha* historiam notat. vide lit. C. & K.]

TAVEL, *getauele*, laquearia, C. Cant. I. ult.

TAVF, baptismus. conf. *Touft*.

Jüngester tauff, lezte Oelung. Jo. Keisersp. Brof. fol. 70. b. *denen die man mit urteil und mit recht abtut, denselbigen den gibt man den jungsten tauf nibt, aber das H. Sacrament das sol man inen nit usenthalten.*

TAVRISCI in Helvetia qui, V. Vorburg. Vol. 4. p. 283.

TAVTHE, L. Sal. 55. ubi Cod. Reg. legit: *uellanto*.

TE DEV LAVDAMVS. Hymnus Francorum. Fragm. de B. H. v. 4594.

Sie lutten unde sungen
non allerslahte zungen.
Loueten sie Got alsus,
sie böben Te DEUM laudamus.

V. Cæsar. Heisterb. L. VIII. c. 90. p. 641. Sub Ludovico Pio cantari cœptum, St. Baluz. ad Kapitul. Franc.

TEDING. } v. *Ding*.
Tegeding. }

TEEN, *Teins*. v. *Ceina*.

TEGEL, testa. hodie *Ziegel*, tegula. Notk. Psal. XXI. 16. *Min chraft ist irhartet also der tegel*, virtus mea aruit tanquam testa.

[TEIK, massam. Gloss. Monf. p. 411.]

TEIL, pars. c. 13. 39. 64. *Teil nemen*, participemus. Prol. p. 16. *Teilnufti*, participationem. *Teilnumft piteilit si*, participatione privetur, c. 24. Kero.

[Adde ê Kerone: *Teile*, parte. c. 2. *Kenomanemu teil*, sublata portione. c. 43.

Teil, funiculum. Gloss. Monf. p. 345. 349. portiones. p. 341.

Teile, latere. p. 389. funiculo. p. 397.

Vonna einemo teila unzin an daz andar, à summo usque ad summum. p. 338.

Zi teile, sortito. p. 331.

Ingagan demo theile, ê regione. p. 341.]

vid. supra *Deil*.

Zuueiteil i. duæ tertiæ. Chart. Emt. Argent. 14. Kal. Nov. 1509. *Sol das Hus zu der K. nit me denn den drittentheil, und das Hus zu dem B. den zweiteil daran geben.*

Adeilo, expers, V. in A.

TEISAM, fermentum. *Geteisinet*, fermentatum. aliàs *Gebefelt*; Keisersp. fol. 63. *Br*.

[TEMPRUNGO, compositionis. Gl. Monf. p. 321. 322. 357.]

TENGER FERLIN, V. *Denn* & *Varb*.

TENNE, *Tina*, *wanne*, *stande*, *Badstande*, *weinstande*, vas grande ligneum tam lavationibus, quàm condendis vinis paratum. Item ligneum horrei solum. Goldast. T. I. R. Alem. p. 255. sed non tantum ligneum, sed & luteum. V. supra *Den*. Hinc nonnullis *Argentina*, quasi argenti *tina*.

[*Sumarlibes tennes*, areæ æstivæ. Gloss. Monf. p. 342.]

TENSE, TINSE, tributum, census. à quo descendit *Tenserie*, tributum, vel Census Regis, alias *Kœnig Zinse*. Chron. Anglo-Sax. à celeberrimo Gibsone editum. An. M C XXXVII. Stephano dominante. p. 239. *bi læiden geildes on the tunes eureu thile and clepeden* it tenserie, imposuerunt tributa oppidis valde frequenter, & illud vocarunt *tenserie*. de hac voce videantur plura apud doctissimum Hickes. in thesauro incomparabili, quem de linguis Septentrionalibus Vett. edidit. in Grammat. Anglo-Saxon. & Moeso-Gothica c. 22. §. 19. fi. Tom. I. p. 146. & seq.

[*Pilob* TEORO *grimmero*, claustros cavea. Gloss. Monf. p. 407.

TEPIHHUN, tapetibus. p. 340. hodie *Teppich*.

TERCHINIT, palliat. p. 386.

Terchineti, colore. p. 389. vid. *Tarch*.

TERET, ibi, *dort*, opp. *hier*. Notk. Psalm.

TER.

LXXXIII. 8. *Sie habeton hier virtutes ad refrenationem carnis (ellin ze dero doubungo des lichamin) teret chumet nova virtus (niuuer ellin.)*

TEREN, nocere. Otfr. I. 4, 54.

Ih ne terru thir drof.

Haud nocebo tibi desuper.

Id. IV. 26, 103.

So sie beginnent terren
boume themo thurren.

Si incipient nocere
arbori aridæ.

V. supra *Derien.*

TERMEN, termini. Vet. Vers. Ps. II, 8. *die termenen der erden.*

TERTESUN. v. *Chalta.*

TERWE, triticum, *terwen brood*, panis triticeus. Kil.

Zerwe, unde Ceria & Celia Plinio, quo de supra in *Cere.*

Teruuise, cervisia, *Wis*, *wist*, de potu etiam.

TESEWA, dextra, V. *Zesua.*

TEST.

TESTISEN, *das testisen liget in demo fiure*, Notk. Psal. XX. 10.

TEUTATES, vid. supra *Diuten.* & *Tuisto.* in D.

TEUTONO, *Teutonia*, Germani, Germania. vid. *Deot.*

TEXA, *Texachalt*, L. Sal. II. 12. furtum non gregis totius. V. supra *Chalt.*

Texara, L. Sal. IX. 3. de furto apium, quum itidem quædam remanserint. XI. 6.

Texaca, L. Sal. X. 3. ubi MS. Reg. *Taxata.* de clàm pignoratis pecoribus quorum quidam perierint.

Texaca, L. Sal. XII. 2. XI. 1. 2. ult. Thomasin. in Methodo pag. 504. *Texaca, un crime caché, de Tegere, texisse*, secutus Wendelinum.

Lex. Ripuar. t. 63. L. Alem. 99, 25. v. *Chalta.*

THAGEN, supplicare, Otfr. III. 10, 32.

Inquirere, Otfr. IV. 12, 65. c. 19, 84.

V. & *Dag*, & quæ ibi de his Otfridi locis notata sunt.

THAGTA, sternebat, *dette*, Otfr. IV. 4, 36. de populo Judaico qui in solenni Jesu in Hierosol. introitu

Zi Kuninge sie'nan quattun,
ioh imo then ueeg thagtun.

In Regum ipsum (JEsum) proclamabant,
& ei viam sternebant.

c. 5, 57.

Mit leru sie unsih thagtin,
fon ungiloubu iruuaktin.

Doctrina nos tegerent,
ab incredulitate suscitarent.

V. *Dak.*

THAHTVN, cogitare, Otfr. III. 18, 144.

In thiu giracbin iro zorn
sie thahtun er thes filu forn.

Dum vindicarent iram suam
Recogitabant ante hac dudum.

THA.

[Scherz. in Not. posteriorem versum ita vertit: *Cogitaverunt* (in animo habuerunt) *hoc* (facere) *prius multo antea.*]

Id. IV. 8, 53. [Hic locus ad præcedens verbum referri debet, juxta versionem ipsius Schilteri:

Sie thahtun thes gifuares,
sid tho frammortes.
(Ut) tegerent hoc negotium,
dehinc in posterum.

Simpliciter redde. Occultarunt suum institutum, propositum. Scherz. in Not.]

Thahti, cogitatio, Otfr. III. 11, 19. de muliere Chananæa:

Ni uuanu si oub thes thahti.
Neque etiam fovit hanc cogitationem.

[Non existima quod hoc cogitaverit. Scherz. in Not.]

Conf. Otfr. IV. 17, 50. I. 17, 79.

IV. 17, 6. [In hoc loco non *thahti* sed *dati* a *duen* occurrit.]

conf. supra *Denken.*

Bithahti, Otfr. I. 23, 23. v. *Bithenken.*

THALAPTAS, de juratoribus, L. Sal. t. 78. Tomasin. pag. 504.

THALO, L. Sal. 48, 1. *uuidre sa thalo.* Cod. Reg. *uuidrosi lito.* Vid. referendum ad *Sedale*, domicilium.

THAMM, agger. Tyrol. 1, 12.

THAMPH.

Bethempben, extinguere. Willeram. in Cant. Cant. p. 74. n. 34. *Caritas lesket ande bethemphet* [*leskit unde bedempfet*] *multitudinem peccatorum.* ubi Fr. Jun. v. supra de h. l. *Bitempben.*

THAN, corrigia. *Thancastre*, castrum corrigiæ, Galfred. Monumet. Lib. VI. Hist. Reg. Britann. c. 11.

THAN, THON, i. *gethan.*

Sothan, *sothanes*, i. *so gethanes ding*, tale quid, J. Feud. Alem. c. 23, 1.

Fragm. de B. Hisp. ℣. 2244.

Kumet there zweleue, so heiner than.

[Melius hunc versum verte: Si horum duodecim unus inde evadit. Scherz. in Not.]

THANA, V. *Dan.*

[THANAN *tho Zacharias uuard gitruobit*: inde Zacharias turbatus est. Tatian. c. 2, 4. Dicimus nunc *von dannen*, quanquam id non sit hujus loci. Palthen. in Not. ad h. l. p. 282.

Mit thiu ther Heilant thanana fuor, cum transiret inde JEsus. Tatian. 20, 1.]

THANK. V. in D.

[THANNE, tunc. Otfr. II. 23, 9. V. 19, 104. Cum: III. 26, 77. IV. 14, 1. Tatian. c. 35. 1, 2. vide Notas Scherzii ad citata Otfridi loca.

Fraget von themo kinde, thanne ir iz findet, thanne eundet iz mir; interrogate de puero, cum inveneritis renunciate mihi. Hæc particulæ relativæ geminatio, in usu amplius non est, sed respondent nunc sibi formulæ sequentes *wann* & *dann. Wann ihrs findet, dann*, &c. Palthen. Not. ad h. l. p. 318.

Than-

Digitized by Google

Thanneles. Otfr. IV. 7, 58. Legendum *thanne les*, tunc omnino. v. Scherz. Not.]

THAR, quando, quoties, Otfr. V. 16, 78.

Dote man irquiket,
thar ir zi mir es thigget.
Mortuos vivificate,
quoties ad me id oraveritis.

[*Thar*, ibi. Otfr. III. 20, 50. Scherz. in Not. Ubi. Otfr. III. 23, 19. Scherz. in Notis, unde.]

THARASVN, huc, *anbero*, *daber*, Otfr. II. 7, 11.

Giſah ergangan tharaſun,
thenſelben Druhtines ſun.
Vidit (Johannes) venientem ad ſe (*daher gehen*)
ipſum filium DEI.

V. 18, 12. Angeli ad Apoſtolos cœlum in aſcenſione Chriſti ſuſpicientes de JEſu dicunt:

Er quimit auur ſama zi iu,
Zi theraſelbun uuiſun,
ſo er binafur nu tharaſun.
Ille veniet rurſus ſic ad vos
Eodem modo,
quo abiit jam iterum huc.

[*Tharaſun* ſignificat illuc, eo. Otfr. II. 9, 81. de Abrahamo filium Iſaacum ad locum cædis deſtinatæ deducente:

Fuart er ſar tho tharaſun
thenſelbon ſinan drut ſun.
Ducebant mox tunc eo (in locum cædis)
illum ſuum charum filium.

Id. III. 2, 43. Chriſtus ad regulum:

Thaz er fuari tharaſun
quad, funti ganzan ſinan ſun.
Ut vaderet eo ſc. domum
dixit, inventurum ſanum ſuum filium.

Eſt autem *tharaſun* à *thar* ibi, & *ſun*, particula ſignificante motum ad locum. Scherz. Not. ad Otfr. p. 56. 159.]

THARAWIRI, inſuper, Capitular. Franc. L. IV. c. 19. videtur contractum ex *thara witer* ſive *weiter*.

THARER, hactenus, *biſsher*. Otfr. V. 6, 54.

Tho giang nah ther ander,
thaz ſelba meid er tharer.
Tunc ſequebatur alter,
quod is vitaverat hactenus.

[In Cod. Vind. & Vatic. legitur *thar er*. Scherz. in Not.]

THAR, pro *darff*, licet, oportet, Otfrid. I. 17, 10.

Thes mera ih ſagen nu nit thar.
De quo plura dicere amplius non eſt.

[Pro *nit thar* Codices Vindob. & Vatic. habent *ni tharf*. Scherz. in Not.]

c. 28, 14.

Jo in fiure after thiu
thar ni brinnon io ſo ſpriu.
Neque per ignem poſtea
oporteat comburi ut paleam.

THARBEN vide *Tarbent*.

THARDIS, *Olethardis*, *alethardis*, L. Sal. de furto apium, t. 9. 2, 3. ſed MS. Reg. habet: *Elechardis*, & *abchratis*.

THARMA, inteſtina, Raban. de part. corp.

THARORT. vide *Ort*.

THARTA, torruit, Otfr. III. 12, 27.

Quedent ſum giuuaro
Helias ſis ther maro,
Ther thiz lant ſo tharta,
then himil ſo biſparta.
Dicunt quidam certe
(quod) Helias ſis celebris ille,
Qui hanc terram ſic torrebat,
cœlum ſic claudebat.

[*Tharran* vel *truchanan*, exſiccandis. Gl. Monſ. Monſ. p. 411.]

THAT, *tha-et*, *da aber es*, &c. Quodſi. Capitul. Franc. 4, 19.

[*Imo untarſcaz THAUPOT enti cheerit*, ſub pretio redegerit. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

THAZ, quod, quin. Otfr. I. 1, 185. *N'iſt untar in, thaz thulte.* Nec fuit inter eos qui toleravit. h. e. *nicht iſt unter in, es duldet.*

THE, *the baz*, eo melius, *deſto beſſer*. Otfrid. IV. 25. ult.

THEADA. v. *Deota*.

THEATO, L. Sal. XXX. 1. & 3. V. *Derw*.

THEGAN. *Thegenheiti.* *Thegenkind.* } vide cum aliis inde derivatis ſupra in *Diuben*.

THEH, prævalebat. Otfrid. I. 16, 48. de puero JEſu:

So bluama thar in crute,
ſo ſcono theh zi guate.
UUizzi thebe'mo ana ſar,
thaz uuas gilumflih in uuar.
Ut flos in herba (gramine)
ſic pulchre prævalebat in bonum.
Intelligentia accreſcebat ipſi ſtatim,
hoc erat congruum profecto.

Conf. c. 21. fi. c. ſq. ad fin.

Debti, virtus, prævalentia. Otfr. ad Salom. ℣. 25.

Ni thaz mino debti,
giuuerkon thazio mobti.
Non quod meæ vires, (virtus)
operari hoc potuerint.

[In Cod. Vindob. Vatic. & Flacii legitur *dohti*. Scherz. in Not.]

Thaz tich, quod placeret, Otfrid. ad Salom. ℣. 47.

UUortes oder guates
thaz tich in iues muates,
In verbis aut bonis (rebus)
quæ placerent veſtro animo.

[In MSC. Vindob. Vatic. & Flac. eſt *lichiu*, non *tich iu*. v. Scherz. in Not.]

Conf. ſupra *Diuben*.

THE.

THEIH, *the-ih, daz ich*, ut ego, Otfrid. V. 24, 15. passim. Quod ego, quæ ego, Otfrid. I. 15, 56.

Job huges harto uberal,
thu thiarna theih thir ſagen ſcal.
Et perpende valde omnia,
Virgo quæ tibi dicere debeo.

Ut, Otfrid. V. 7, 76.

The'ih jamer frauuo luſti
gilaze in mino bruſti.
Ut unquam (posthac) lætitiæ desiderium
admittam in meum pectus.

Conf. ℣. 75.

THEIN, THEHEIN, nullus, V. in D.

THEIS, ut id, *daſes*, Otfr. I. 18, 4. V. 5, 34. sq. c. 9, 76.

THEISMEN, fermentum. Tatian. c. 74, 1. *Gilih iſt himiloribbi theiſmen*; simile est regnum cœlorum fermento.

[In Kerone est *Deiſmin*. (vide supra lit. D.) In vocab. ASax. Benson. *thaesma* s. *daeſt* fermentum, itemque feces, quoniam fermenti usum illa præstant. Dicuntur nunc eam ob causam *heven*, à verbo *hefan*, hodie *heben*, *erheben*, attollere, levare. Palthen. Not. ad h. l. p. 383.]

THEIST, quod est, Otfrid. I. 12, 59. II. 21, 67. V. 8, 32.

THEKEN, tegere. Otfrid. V. 25, 132.

Biginnent fram thaz rechen
thaz ſie thaz guata theken.
Aggrediuntur porro hoc movere (intendere)
ut bonum tegant.

Conf. supra *Obanentig.*

Getheken ſwerte an ther hant, Fragm. de B. Hispan. ℣. 2718.

THENIT, intendit. *Theneda*, tetendit. *Thennon*, extendes. *Thenin*, extendant. *Thenedos*, extendisti. *Thenedon*, extenderunt: Gloss. Lipsii. ubi Somnerus: *Extendere*, *Sax. athenian.* extensio *athenunge*. Otfrid. II. 3, 75. de Johanne Baptista Christum monstrante:

Then fingar thenita er oub ſar,
quad: therer iſt iz, thaz iſt uuar.
Digitum intendit quoque illico,
Dicens: Hic est ille, hoc verum est.

V. 15, 81. Christus ad Petrum:

Thu theniſt thino henti
ſar thu biſt altenti.
Extendetesque tuas manus
quamprimum tu senescis.

[*Thenenti ſina hant biruorta inan*: extendens manum suam tetigit eum. Tat. c. 46, 3. Germani adhuc *debnen*, *ausdehnen*, tendere, extendere dicunt.]

THEOCHO, L. Sal. t. 48. fi.

THEOCTIDIA, THERCOHEATA, L. Sal. t. 28, 3. de puella tonsa.

THEONON. vid. *Deonon.*

THE.

THEOTIDIO, L. Sal. t. 71. de Basilica incensa.

THEOWE, servus, V. in D.

THEOPHANO, THEOPRANO, canum species, L. Sal. VI. 3.

[THEOTPURK, populosa civitas, plena populis. Gloss. Monse. p. 403. vide *Deot.*]

THER, pro *thi*, Otfrid. II. 7, 3.

Themo pro *themo ther*, Otfrid. II. 14, 8.

Therer, pro *ther*, Otfr. II. 3, 76. passim.

THERTESVN, L. Sal. t. 2, 5. porcellus qui sine matre vivere potest. Leg. *ſun*, pro *ſun*.

THETMARCHII. vid. *Deot.*

THEV, THEVTA, THENCA, conjungitur in Lege Salica cum Texaca, Tit. XI. Sed ob lectionis incertitudinem vix vel conjecturæ locus est. V. tamen supra in *Ding*.

THEV, servus, L. Sal. t. 38, 1. & 2. V. *Deon.*

THEVRORA, stuprum violentum, L. Sal. 16, 2. *Siquis cum puella per virtutem mœchatus fuerit, MALB. Theurora. MMD. denar. qui faciunt Sol. LXII. cum dimidio, culpabilis judicetur.* Theur-hura. *Danos*, vis, perseverantia.

THEVS, *Theodis*, *Theutis*. V. *Deota.*

THEUT, *Theot*, populus Germanorum. vide *Deot.*

THEVTO, taurus, L. Sal. 3, 9.

THEVWALT *chunna*, L. Sal. t. 80.

THEVSEPTVN, THEVWENET *chunna*, L. Sal. t. 80.

THIARNA, virgo, Otfr. II. 3, 16. de Maria:

Thaz ſi iſt ekord eina
Muater inti thiarna.
Quod ea est sola & unica
Mater & virgo.

Thiarnuduamu reiner, virginitate purus, de S. Johanne Evangelista.

Thiarno, juvencularum: Gl. Lipsi. vid. supra *Dirn.*

THICHOSEN, V. in *Diche.*

[THIGI, preces. Gloss. Monse. p. 403. vide *Dichi.*]

Thiggen, V. *Diche.*

THIGIH, hæc confiteor, V. *Gehan.*

THIHEN, *Thiuhen*. v. *Diuhen.*

THIHEIM, Otfr. II. 4, 25.

Ullar imo ſulih man thiheim
ſo quami uuisheiti heim.
Unde isti talis vir introiverit
sicque venerit sapientia domum.

vide *Dehein.*

[MSC. Vindob. & Vatic. habent *thihein*, quod idem est ac *aliquis*, *ullus*. ita igitur verto (ait Scherz. in Not.) h. l.

Unde sibi talis aliquis vir
tanta sapientia (instructus) veniret
in domum.

THIHHERO *lachano*, *gaunatto*, pannosi. Gl. Monse. p. 405.]

THIHTA, meditamenta, Otfr. I. 1, 35.

THIMSTER, *Thimſtre*, *thimſterniſſe*, tenebrosus: tenebræ, Willer. in C. Cant. p. 39. n. 28.

ubi

Digitized by Google

ubi Fr. Jun. [Noſtra editio habet *uinſtre*] Hodie *Demmerung*, crepuſculum. V. *Timberi.*

THIN, tuus, *thinen*, tuis, Otfr. V. 24, 4. paſſim.

Thiu thûuu, tua, τὰ σά. Tatian. c. 31, 7. *Ther thiu neme thiu thûuu*, qui aufert quæ tua ſunt. [Palthenius autem in Notis. p. 359. dicit: legendum haud dubie *thinu.*]

THINGEN, V. *Ding*, *dingen.* petere.

THINSEN, trahere, Tatian. c. 236. *Thinſente thaz nezzi fiſgo*; trahentes rete piſcium. Conf. ſupra *Dinſen* & infra *Thunſi.*

THIO, femur, v. *Deoh.*

THIOB, fur, *dieb.* Rhythm. de Ludov. R. ℣. 29. Otfr. II. 11, 47. Chriſtus ad Judæos, quod templum fecerint

Zi thiobo anauuelti.
Furum latibulum.

Githiuben, ſuffurentur, Otfr. IV. 36, 23.

Noh inan thar githiuben.
Neque (diſcipuli) ipſum (corpus Chriſti) ſuffurentur.

THIOME, hæcce, talia, Otfrid. IV. 6, 21.

UUio oub thiome indati
nih ein n'irbarmeti.
Quomodo quoque hæc maleficia
nec unicum miſericordia affecerint.

[Pro *thiome indati* legendum juxta Cod. Vindob. & Vatic. *thio meindati.* Scherz. Not. ad h. l.]

Thiónoſtman, Miniſter, famulus. Otfr. I. 19, 3. de Joſepho Mariæ marito:

UUas thionoſtman guater,
biſuorgeta oub thie muater.
Erat miniſter bonus,
curam gerebat etiam matris.

Vid. ſupra *Deonon.*

THION SVLLVN, abundabunt, Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Huic affine Saxon. theon, thean, & gethean, creſcere, diteſcere.* v. *Tian.*

THIOT, *thiete.* vide ſupra *Deota.*

[THISTIL, cardus. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

THIV *baz*, eò melius, Otfrid. I. 2, 98. IV. 33, 72.

Zi thiu, eò, ad hoc, Otfr. II. 12, 125. V. *Pidiu.*

THIU, *Thiwe*, ancilla. v. *Deonon.*

THIVVO, hæc veſtra, Otfr. I. 23, 92.

[*Thiuuo* eſt contractum ex *thie iuuo.* Scherz. Not. ad h. l.]

THOALASTI, ita legitur in L. Salica Tit. ult. Incipiunt Chunnas. in MS. Reg. itemque in editione Heroldi, niſi quod hæc dividat vocabulum *Thoalaſtbi.* Wendelinus in Gl. Salic. v. Chunnas. emendare vult & legere, *Thoalafti*, ſed deſtituitur & Codicum fide & ratione, prout jam oſtendit du Fresne Gloſſar. v. Chunna. & vide ſupra *Abalephte.* Retinendâ itaque potius vetus lectio, & Thoalaſti habendum pro ſpecie monetæ Francorum quæ centum denarios ſeu Chunnam unà cum XX. denariis continuit: & tres ſolidi i. e. 120. denarii, unum Thoalaſti.

Huc etiam pertinere videtur quod in L. Sal. Tit. XLV. §. 3. legitur: *Malb. ſcolaſtaſia.*

THÖS, ſonabat, inſonuit, Fragm. de B. H. ℣. 1785. *Gedöſe*, V. *Thuz.* & *Doz.*

THOLON: Patientur: & *Tholindon*, patientibus: & *tholodit*, ſuſtinuiſſem: *tholoda*, tribularer, Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Pati, Sax. tholian. paſſus, tholod: patientia, gethyld: patiens, thyldigend. Teut. dulden.*

Rhythm. de Lud. R. ℣. 27. Willeram. in C. Cant. p. 28. [n. 14. quæ habet *dolan.*]

Thulten, tolerare, Otfr. I. 1, 185.

Niſt untar in taz thulte,
thaz Kuning iro uualte.
Nec fuit inter eos (Francos) qui toleravit,
ut Rex iis imperaret.

c. 18, 64.

Joh thulten hiar nu noti,
bittero ziti.
Et toleramus hic nunc neceſſitates,
amara tempora.

Tat. 6. 3. *UUib thas thar bluotes fluz tholeta zuelif jar*, mulier quæ ſanguinis fluxum patiebatur 12. annis. Id. c. 22, 15. *Thie thar abteneſſi ſint tholente*, qui perſecutionem patiuntur.

[*Tholente* à verbo *tholen* tolerare quod eſt in Willeramo. Vid. Jun. in not. p. 69. In Diction. Gaſſari eſt *tholeta* tolerabat, in Gloſſ. Lipſ. *tholon* patientur, *tholindon* patientibus, ut & *tholodit* ſuſtinuiſſem. Unde frequentativum eſt *tholten* vel *thulten*, Otfrido uſitatiſſimum, quod Germani retinent atque *dulden* vocant, unde derivativa *gedult*, *geduldig.* Reſpondet ASax. *tholian*, *tholigian*, *getholian* apud Somner. unde eſt *tholemod* patiens, *tholemodneſſe* patientia. Palthen. Not. ad Tat. p. 351.]

Thulti, modeſtia, tolerantia, Otfrid. V. 20, 161.

Gebent ſie mit thulti
themo Kuninge antuuurti.
Dabunt cum modeſtia
Regi reſponſum.

Unthulti, impatiens, Otfr. V. 7, 33.

Sie ſprachun thio unthulti.
Compellabant impatientem.

V. & *Dolen.*

[THON, Tat. 14, 7. abundare videtur. Palthen. Not. p. 336.]

THONAR, vid. *Doner.*

THORI, *after*, leg. forte *Thoribafter*, ſtultus populus, Otfr. IV. 24, 58.

[Imo legendum: *Tho riaf ther liut:* tum clamavit populus: ut Scherz. in Not. è MSC. docet.] conf. *Dor.*

THOROT, iſthic, *dort*, Otfr. V. 23, 166.

THORRE, audeat. vid. *Durren.*

THOSVNDE, TVSVNDE, mille, L. Salic. t. 80. §. 9. 10.

THOTOCONDIWET *chunna*, L. Sal. t. 80.

Digitized by Google

THO.

THOVVESPHO, L. Sal. de veneficiis, 22. 1. 3.

THRAMS-TEINS. v. *Ceina.*

THRANGONTI, V. in D.

THRATO, V. in D.

THRAU, minæ. Otfr. IV. 27, 4.

Nibein tharzuo ouh hugita
zi theru thrau thia er in zelita.

Neque ullus præterea quoque attendit ad comminationem quam ipſe eis retulit.

Threuuen, minari. Id. III. 19, 60.

Briſtit uns thera dati,
ſo threuuen uuir zi noti.

Si deficit nobis id præſtare tunc minamur anxie.

[Tatian. c. 199, 5. uxor Pilati. *Managu bin ih treuuuenti hiutu in giſiune thuruh inan.* Legendum videtur *thruuenti à thruue* de quo mox. Palthen. not. ad h. l. p. 393.] conf. *Drauuen.*

THREUS, de filio naturali generatus, natus de ancilla. LL. Lombard. Lib. 2. t. 14. c. 5. al. legitur *Stremus.* Lindenbrogius in Gloſſario hîc notat: *Papias: Treus, libertus. Gloſſ. vett. Threus, id eſt Tertius.* Et in variis Lectionibus: *ita MSS. vulg. qui eſt trenuis*, ex iſto *Trenuis* corruptum natum *Stremus.* Porrò *Threus*, tertius eſt Germ. *threy, dritte.* At Papiæ *Treus*, à *treu*, fidelis. Videtur tamen, quia de nato ex ſerva loquitur, fortè legendum hic *Theus*, ſervus, famulus, Vid. *Deowe.*

THRILIE, triplex. Fragm. de Bell. Hiſp. v. 2685.

Ire brünne waren thrilie.

Ut Horatius: Robur & æs triplex.

Sed Gl. Lipſii: TRILON, fimbriis.

THRIOSEZZO, triclinium, refectorium, Joann. de Janua: Tricorium, domus trina ſeſſione convivantium ordinata. Otfrid. II. 8, 75.

Ther thero thrioſezzo
uuas furiſta gimazzo.

Qui tricliniorum erat princeps hoſpes (architriclinus.)

[Qui erat ex dapiferis
præfectus convivio.
Ita h. l. vertit Scherz. in Not.]

Du Freſne Gl. v. Tricor.

[THRITTUN STUONT *giougozorbtot uuas ther Heilant then jungoron.* tertio manifeſtatus eſt Jeſus diſcipulis ſuis. Tat. 237, 6. *Tho quad her imo thrittun ſtunt.* Dicit (Jeſus) ei (Petro) tertio. Id. c. 238. 2. *Trijoſtunt forſebbis mir:* ter negabis me. Id. c. 161. 4.]

THROH, *Gethroh*, betrug, fraus. Fragm. de Bell. Hiſp. 2714. de idololatria.

[THROSC, glis, glidis. Goſſ. Monſ. pag. 412.

THRU *uuimante unchriſtanne*, per energumenos. Gloſſ. Monſ. p. 405. pro *thru* legendum videtur *turub.*

THR.

THRUSTEN. *Salige ſint, thie thar hungerent inti thruſtent reht*, Beati qui eſuriunt & ſitiunt juſtitiam. Tatian. c. 22, 11. Hodie lenius literisque converſis Germani *durſten* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 351.]

THRUUEN, pati. *Er thanne thruue*, antequam patiar. Tatian. c. 158. 2. *Eno ni githarf thiſiu Chriſt truuen?* Nonne ergo hæc oportuit Chriſtum pati. Id. c. 227. 2. *So githarf Chriſt troen*, ſic oportebat Chriſtum pati. Id. c. 232. 2.

[Explicat Francicam hanc vocem Dialectus AS. ubi *throvian* eſt pati, unde *throwunge* paſſio, crux, tormentum, *trouuere* martyr, itemque *threouuan* agonizare. Angli dolores, quos in partu mulierculæ ſentiunt, *throuues* vocant. Ex quo patet non niſi graviſſimorum & fere lethalium dolorum patientiam hac voce denotari. Conf. ſupra dicta v. *gitruobit.* Non enim alia inter *truuan* & *truaban* differentia eſt, quam quod illud neutrius, hoc activæ ſimul & paſſivæ ſignificationis ſit. Palthen. Not. ad Tat. p. 385.]

THUESBEN, occidere, Otfrid. IV. 26, 45.

Zui ſie'nan ſus nu thuesben,
thia fruma in imo irleſgen.

Cum ipſum ſic jam occidunt, hoc bonum in eo extinguunt.

Hinc *Firthuasben*, perdere, Otrid. II. 12, 154. vid. ſupra in F.

Irthuesben, occidere. vid. in I.

THUHTUN, videbatur eis. Otfrid. IV. 17, 50. [Legendum *thathun* cogitabant, ut ipſe Schilterus in Not. ad h. l. obſervat, & Scherz. è MSC. confirmat.]

THUANGTA, cogebat, Otfrid. III. 7, 48. de lege X. præceptorum:

Mit thiu er io innoti
thuangta thie liuti.

Cum quibus ſollicite coëgit homines.

V. *Getwing.* & *Dwing.*

THUE, L. Sal. t. 80. fi.

THULINGEN, Lotharingi. Coccius de Dagob. p. 37.

THUM. vid. *Doam.*

[*Thunni*, tenuitas. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

THUNNICHALT, v. Chalta.

THUNSI, extraxiſti: Gl. Lipſ. ibi Somnerus: *A teon forte, quod Sax. trahere; quibus extrahere, framateon.*

Thinſente thaz neszi fisgo, trahentes rete piſcium Tatian. 236, 7.

After thunſun, detrahebant, *Aftri thunſunte*, detrahentes. v. *After.*

Gothis *Thinsan*, trahere, Joh. 6, 44. Fr. Jun. Gloſſ.

THUNWENGIU, tempora. *Schlæff*: Raban. Maur. de part. corp.

Thinnongun, tempora capitis, Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Hoc Sax. priſcis thunwengan; modernis autem,*

Digitized by Google

tem, ut mihi autor eſt Martinius in Etymol. Duenninge, & Duenne.

THURFT, vide *Durfen.*

THURINGEN. v. *Dor.*

THURNI CHALT, ſpoliatio ſepulchri. vide in *Chalta.*

THURAHHELA, perpetratum. vid. *Durah.*

THURREMO, aridum, dürre. Otfrid. V. 13, 36.

Zi thurremo uzlente.

In aridam terram.

THURUHSLAHTI, nullo modo, Tatian. c. 30, 2. vide *Durah.*

THURTHIC, egenus, *(dürftig.) Thurtegin*, egeno: Gl. Lipſ. ubi Somnerus neſcio quid legerit: *Scribendum fortè thurthic & thurtegin. Teut. enim egenus, indigus olim dorftigh, durftigh; hodie literâr transpoſita, droftig, druſtigh, Sax. eodem ſenſu thearf.* vid. *Duruft.*

THUROFREMIDOS, perfeciſti: & THUROFREMIG, perfecta. *Thurefremigero*, perfecto. *Thuro framingo*, conſummati: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Quod perfectum, nobis thorough framed. Sax. Fulfremed. priore compoſito à Saxon. thurh nobis through, & thorow, i. e. per, & fremed, nobis framed i. e. factum: Poſteriore verò à Ful, nobis full, plenus, & eodem fremed, quod à fremian fluit; unde nobis frame pro fabrica; to frame, fabricare.*

THUROLITON SAL, pertranſibit: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: Vide *Farlithon.* ubi de poſteriori compoſiti parte: de priore verò in Verbo præcedente *Thurofrem.*

THURUH, per, propter. vid. *Durah.*

THURUHEGISOT. vide *Ekiſo.*

THURUHSTREICH. vide *Strichg.*

THURHGNATIGA, perfecta, Willeram. in C. Cant. p. 69. & 115. vide *Nabt.*

THURUHTHIGAN *folc*, perfectum populum, Tatian. c. 2, 7.

[Particula *thurah*, quam contractius nunc efferimus *durch*, verbo præfixa ſignificatum ejus intendit. *Tigan* vero vel *thihan* eſt creſcere, proficere, quod occurrit in Willer. p. 73. Vid. omnino in not. Jun. p. 104. Videtur huc pertinere quod eſt in Gloſſ. Lipſ. *thion ſullun* abundabunt, itemque AS. *theon, thean & gethean*, creſcere, diteſcere, obſervante ad d. l. Somnero mentemque ſuam uberius explicante in Diction. v. *thean & getheon.* In Saxonia inferiori uſitatum nunc eſt *dyen*, in ſuperiori *gedeyen*, eodem plane ſenſu. Ipſo autem hoc participio Germani utuntur, quando dicunt *gedigen golt* aurum maturum & nativum, quod crudo excoctoque opponitur. Palthen. Not. ad Tat. p. 290.]

THURSTI, v. *Dören*, audere.

THUSUNDIFATHS. vide *Faden.*

THUWAN, *bethüwan*, [n. e. *beduban*] reprimere v. g. corporis cupiditates. hodie *betеuben.* Willer. in C. Cant. p. 50. n. 21. ib. Jun. v. *Douven.*

THWAHAN, lavare, V, in D.

THUZ, Getöſe, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3878. v. *Thös.* & *Tiuhze.* it. *Doz.*

THWINGIT, arguit, Tatian. c. 172, 4. *Thuangta*, torquebat. Otfr. III. 12, 31.

Thuangta ſie giuuaro
harto ſilu ſuaro.

Torquebat eos certe
valde graviter.

vide *Dwingen, Getuing*, & *Githuue.*

An hinc dicti *Tungri*, h. e. *Thuingeri* victores Belgii? Germani enim qui Rhenum transgreſſi Gallos Belgas expulerunt, TUNGRI appellati ſunt. Tacit. de Morib. Germ. c. 2.

TIAN, enutries. Cl. Lipſ. v. *Thion.* ſ. hodie *ziben.*

TIATUMES, præcitimus, Tatian. c. 42, 2. *In thinemo namen managiu megin tiatumes*, in tuo nomine multas virtutes fecimus.

TIEF, ſublimis, Notk. Pſal. CIII. 18. *an tieferen leron*, in ſublimioribus præceptis. conf. *Tiuffi.*

TIHTONNES *reini*, meditationis puritas, Otfrid. I. 1, 12.

Ougtun iro kleini
in thes tihtonnes reini.

Oſtenderunt ſuas ſubtilitates
in meditationis puritate.

TIL, zil, finis.

Til, tile, bonus, bonum. ASax.

Gatils dags, Goth. opportunus dies. cui affine noſtrum *Gätlich*, commodum.

Tilo, accelera (ad finem, terminum) *Tilont* feſtinant. *Tilon ſul*, exercebor. *Getilot*, exercitatus. *Tilogra*, exercitationem: Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Labor nobis Toile; laborare to toile: Saxon. etiam ſtudia, quæſtus, conatus, Tylunge; aditus, tylgend.*

[TILI, anet, anetum. Gloſſ. Monſ. p. 389. *Tilli*, anethum. p. 414.

TILUN, ubere. p. 322.]

TIMBERI, tenebræ, *temmerung.* Notk. Pſal. XVII. 10. *Timberi uuas under ſinen fuozzen*, caligo ſub pedibus ejus. ℣. 13. *Doh ſiu uns ſin timberriu*, 'etſi illæ nobis ſint tenebræ. Pſ. LXVIII. 24. *Iro ougen betimbereen, daz ſie ne ſehen:* obſcurentur oculi eorum ne videant.

TIMPINARRA, tympaniſtriæ, Notk. Pſalm. LXVII. 27. *Samenunga ſint timpinarra*, Eccleſiæ ſint tympaniſtriæ.

[TINCTUN, atramentum. Gloſſ. Monſ. pag. 369.

Tinctaborn, atramentarium. p. 339.

TINGIREDIRUN, tardioris. p. 320.

TIRNPAUMA, cornea ſylva. p. 406.]

TISCUN. vid. ſupra *Diſc.*

TITEL, Iſidor. c. 5, 2. *Titulo*, titulum. v. *Zeichen.*

[*Titalun*, titulo. Gloſſ. Monſ. pag. 376. titulos. p. 378.]

TITULATURÆ VETERUM:

Thinaz Heroti, Tuæ Dominationi: *Herrlichkeit.*

Ot-

TIT.

Otfrid. IV, 36, 10. de Sacerdotibus ad Pilatum:

Ni helen uuir, quadun, noti,
thaz thinaz heroti.

Non celamus, dixerunt, ſtudio
hoc tuæ Dominationi.

Dilectio tua, Henric. IV. ad Epiſc. Bamberg. Gold. p. 233.

Principum tituli: *Edler Furſte, habt ir Ewch:* — *wann wellent Ir gelobet ſein in diſer werlte als Ewr CLARHAIT zugebört.* item *darum ſol mich EWR LAUTERCHAIT genedich verſten.* Et mox: *Darnach pitt ich Ewr GNAD und aller ander leutte gedult, für die mein Teutſch wirt kommen.* & in fine: *Hie endet* ſich die Furred in daz Teutſche Rational, *geſchribn dem HOCHGEPORNEN FURSTEN, Hertzogen Albrecht dem dritten ze Oſterreich* &c. Anno 1384. Præfatio Germ. in Durandi Rationale Div. Off. in linguam vernaculam verſum. V. P. Lambec. L. 2. Bibl. Cæſ. c. 8. p. 778.

Hochwerdig Principibus Secularibus tributum. Marchio Badenſis Rudolfus an. 1345. in inſtrumento quo obligavit ſe ex mutuo, Ruperto Palatino Sen. *Das uns der Hochwerdige Herre Hertzog Ruprecht Pfallenzgrafe an dem Rine* &c.

Similiter Comes de Hohenloeh Rudolphum & Rupertum Fratres Com. Pal. ad Rhen. compellat, *die Edila Hochwerdigen Herren*, in Reverſal. feudal. an. 1331. & 1339. V. Comm. ad J. F. Alem c. 100. Aur. Bull. Germ. c. 12.

Der geborne Ehrwurdige Furſt und Herr, Konig Sigmund, Röm. K. Chron. Königsh. c. 2, 236.

Der Allerdurchleuchtigſte Junge Durchmächtigſte Furſt und Herr Konig Laslo zu Ungern und Bohmen Konig. Chron Königsh. c. 2. ſ. 244. Obſerves, Regem Hungariæ præponi Regi Bohemiæ.

Excellentiæ titulum Eliſabethæ Viduæ Friderici admorſi Landgravii Thuringiæ dedit Senatus Pragenſis an. 1346.

Legati. *Wurdige und treffeliche Ambaſiatores der Furſten*, Acta Comitial. Vienn. An. 1460. f. 7. MS.

Titulus ER, pro Herr, Clericis tributus, fuit Indeclinabile: *Er Julius Pflugs.* Elect. Sax. apud Hortled. de C. B. G. Lib. 5, 15. Rubr.

[conf. ſupra *Eret.* p. 270.]

Latina Impp. Germanorum titulatura erga Principes extraneos tempore Ruperti Imp. hæc fuit, ut ex Regeſto ejus excerpſi.

Regi Francorum:

Illuſtriſſimo Principi Domino Karolo DEI gratia Francorum Regi, Conſanguineo noſtro cariſſimo.

Regi Angliæ:

Illuſtriſſimo & Inclito Principi Domino Henrico DEI gratia Angliæ Franciæque Regi & Domino Hyberniæ Fratri noſtro cariſſimo.

Regi Arragoniæ:

Illuſtriſſimo Principi Domino Martino DEI gratia Regi Arragoniæ Vallentiæ Majoricæ Sardiniæ & Corſicæ Comitique Barchen. Roſſolienſi & Citaſi. conſanguineo ſuo cariſſimo.

Regi Caſtellæ:

Illuſtriſſimo Principi Domino Henrico DEI gratia Regi Caſtelli Toleti Legionis Murtiæ Cordubæ & Sibiliæ, Domino Laræ Vizcayæ & Molinæ.

Regi Poloniæ:

Illuſtriſſimo Principi Domino Wladislao DEI gratia Regi Poloniæ, Litwaniæque Principi ſupremo & herede Ruſſiæ &c. conſanguineo noſtro cariſſimo.

Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo Principi Manueli Imperatori & Moderatori Romeorum Palolæogo & ſemper Auguſto, fratri noſtro cariſſimo.

Illuſtriſſimo Principi Domino Ladislao DEI gratia Regiæ Ungariæ Jeruſalem & Siciliæ, fratri noſtro cariſſimo.

De titulo Honorario, Nepotis, Conſanguinei, V. Diſſert. de Reb. Salmenſib. Mabill. Act. Bened. Sec. VI. P. I. p. 56. in vita B. Richardi. Inter celebriores (diſcipulos) fuere Letardus Comes, qui in charta quadam Richardi ipſius, Conradi Imp. nepos & conſanguineus appellatur.

[TIUFFI, umbilico. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Tiuphi, ſinu. p. 341. corde (maris) p. 397.

Tiuphi, altitudinem. p. 370. abruptum. pag. 378.

Tiuffiſtum, noviſſimis. p. 347.

Buzza iſt tiuf, puteus eſt profundus. Fragm. Colloq. Samarit. cum Chriſto ℣. 24. Gloſſ. Rhaban. Maur. *tiuf*, profundum. Palthen. Not. ad Fragm. cit. p. 414. hodie *tieff* dicimus.]

TIVLIHCHEN WAFEN, Fragm. de B. Hiſp. 2553. de armis victricibus Chriſtianorum: *die tif eingeben*, penetrantia.

TIUR, carus, dilectus, *theuer.*

Tiurorin, carius. Kero.

Tiurida, gloria. *Si kitiurit*, glorificetur: Kero.

Tatian. c. 6, 3. vid. ſupra *Diur.*

TIUREGOWE, regio Turgow in Helvetia. Notk. Pſalm. CVI. 2. *Provincia ſ. ſicut Alemannia, iſt diu Landſchafft, regio ſ. ſicut Tiure gouue, iſt diu GEBIURDA. Turgau* & *Zurgau* diverſa nec confundenda eſſe docet Stumpff. in Chron.

Tiurecheit. Notk. Pſalm. LXXXII. 7. 8. *Ammon, populus turbidus vel populus meroris, zornlich liut, alde tiurecheite liut.*

TIUHZE, impetus, ita verſio Francica Cant. Cant. c. 4, 15. Mendoſum fortè, ait Fr. Jun. & porro conſiderandum judicat. Belgius interpres reddit *met gedruis*, quod eſt impetus. unde Annotator malit legere *trubze*, impetus. Verſio Alemannica legit *mit tuihte.* Sed lectio

Fran-

Digitized by Google

TIU.

Francica præferenda videtur, atque ſonitum ſignificare, coincidere nempe cum *Thös*, *Thuz*, de quibus antea.

[TIUALTUAHSAN, nervos. Gl. Monſ. p. 411.]

TIUVOLVUINNIGEN, arreptitium. p. 337. conf. *Diufal.*]

TIUUE. v. *Dionon.*

TOAM, judicium. v. *Doam.*

TOBEN, furere. *Tobeſuchtigkeit*, inſania, furor. Vetus Verſio Pſ. 40, 5. Pſ. 57, 5.

[*Tobon*, delirio. Gloſſ. Monſ. p. 413.

Topon, inſanire. p. 362. 387.

Topota, mente exciderat. p. 399.

Topont, inſanient. p. 337.

Toponnes, debacchandi. p. 379.

Toponter, furioſus. p. 376.

Unſcamlicho toponte, impudentius delirantes. p. 403.

Toponta, delirantes. p. 376.

Topontero, inſanorum. p. 386.

Topabeit, deliramenta. p. 410.

Topezunga, deliramenta. p. 319.

Tobunga, deliramentum. Tatian. c. 223, 5.

Germanis hodienum *toben* eſt furere, ſævire. Citat quoque Junius in Not. MSC. ex Gloſſar. inedito *tobot*, delirat. Palth. Not. ad Tat. p. 397.

Tobbeit, i. e. ira. Biblia antiqua Germ. 2. Paral. 36, 16. *Bis das die tobbeit des Herren aufſteig*, furor Domini. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

TOBEL, paralyſis, vertigo capitis, quo affectu equus Imp. Ludovici Bavari cecidit Chron. Königsh. p. 426. *und vil das pferd mit im durch ein tobel das er do verleib.*

TOFEL, tabula, V. *Pantofel*, in Bain. & *Runtofel.*

TOD, mors, V. in *Doven.*

TODA, *Tod*, mater. Walafr. Srab. de reb. Eccleſ. c. 7. *A Latinis Theotiſci multa & in communi locutione ...., ut Schamel, Fenſter : Lectar : in rebus autem divino ſervitio adjacentibus penè omnia; Item à Græcis ſequentes Latinos, ut Kylch, Calicem, Vatter Pater, Mater Moutter, Genez à Gyneceo, quæ Græcè dicuntur, κύλαξ, πατὴρ, μήτηρ, γυναικεῖον. Cum in quibusdam horum non ſolùm Latini, ut Genitor & Genitrix, ſed etiam Theotiſci proprias habeant voces, ut Atto, & Amatodo, & Toda.* Unde apparet, quod, uti *Atto* genitor eſt, ita *Amatodo*, genitrix, aut potius Mater: illa tantum procreat, hæc etiam alit: id quod *Ama*, hodieque nobis *Amme* nutrix, ſignificare videtur. Poſtea quum Germani conciſioris ſermonis ſint amatores, ſimpliciter *Toda* matrem notavit. Denique veriſimile eſt, generatim Cognatos *Toda* vocatos. Unde eſt opinor, quod hodieque in Franconia & Alemannia de Cognatione ſpirituali atque baptismali uſurpetur, *Tod*, Patrinus. Jus Auguſtan. MS. fol. 39. *Gevatter oder Tott.* V. *Atta.*

[In Ulmenſi territorio obſtetrix *eine Totte* hodienum vocatur.]

Todesbanden. v. *Band.*

Todgefehede. vid. ſupra *Fehed.*

[TÖHCHA, mima. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

TOIVVE, ros, *thau*, C. Cant. 5, 2.

TOLBEN, TELBEN, fodere, *graben.*

TOL.

Vertolben, vergraben, Chron. Königsh. & paſſim.

TOLDEN, apex. Tyrol. Scotus ad fil. I. 1. de arbore procera:

Den tolden man der böhe jach,
Das man in den landen ob allen bömen verre ſach.
Apicem altitudinis aſſerunt,
Quod in terris præ omnibus arboribus è longinquo viderint.

V. *Dold.*

TOLE, vulnera: Kero. Sed legendum videtur *Tolc.* vide *Dolen.*

[*Tolc* legitur in noſtro Kerone. c. 46.

Luſtrantes, vel *TOLE*, prurientes. Gl. Monſ. p. 412.

Tole apanſt, livor. p. 407.]

TOLKER, Lintrarius, Schuyt-boeve, Kil. *Tolken* Holl. *linter*, *ſcapha*, id.

J. Argent. L. II. *ſ.* 30. *Die Tolkere die en ſulnt niht in die Schif gan. Sie en vorderent es denne, und ſi inen erlöbet von den borgern.*

TOLK, interpres, *Tolmetſcher. Vertolcken*, interpretari: Kilian.

TOLUNGA, paſſibilitas. vid. *Dolk.*

TOMGIHTA *ſih*, occultabat ſe, Tatian. c. 2. vide ſupra *Tamgihta.*

TONIRISTAC. vide *Dag.*

TOPAZIVS, Notk. Pſ. CXVIII. 127. *Topazius habet zuo fareuua, eina goldes, andera luſte, unde alſo ſcono ouga, ſo skinet er in golde.*

TÖPPELEN, ineptè fabulari, disloqui: Ekkard. jun. apud Goldaſt. T. I. R. Alem. p. 128.

TORF, ceſpes, V. *Zurf.*

TORZILHVS, torcular, Notk. Pſal. LXXX. 1. *Kelterhaus.*

TOTA, fecit, Kero. *thate*, hod. V. *Duen.*

TOTHITI, THOTITHI, apud. Gl. Lipſ.

TOVCNO, vid. *Dougen.*

TOVFERES, incantatores. V. *Dufar.*

TOUGEN, vid. *Diuben*, & *Dougen.*

TOVGENI, myſterium V. *Dougene.*

TOVGOLA, clanculum, Tatian. c. 5, 7. c. 3, 33. c. ſq. 2. vid. *Dougen.*

TOVFT, baptismus, Notk. Pſ. LXXIII, 13. Otfr. V. 16, 55.

Toufet ſie inti bredigot,
thaz ſie gilouben in Got.
Baptizate eos & prædicate,
ut credant in DEum.

TOUVVUNGA, tempora, Notk. Pſ. CXXXI. 4. *Slaf minen ougon ne lazo ih, noh rauua minen touuungen.* Si dedero ſomnum oculis meis, & requiem temporibus meis.

TRACAN, portare: Kero. V. D.

TRADON, fimbria veſtis, Otfr. III. 9, 18.

Si uuunsztun ima ſin rinan
thoh ſinan tradon einan.
Optarunt ſibi Ipſum attingere
ſaltem ejus fimbriam aliquam.

[*Biruorta tradon ſines giuuates.* (Hæmorrhouſa) tetigit fimbriam veſtimenti ejus. Tatian. c. 60, 4. Utrum hæc vox à verbo *tretan*, hodie *treten*

ten vel *treden*, originem ducat, quoniam ſcilicet fimbria pedibus conculcetur, quod Junio viſum eſt, dubito. Malim hic agnoſcere vocem non ſolum ASaxonicam *thraed*, vid. Somner. in Diction. ſed & Germanicam modernam *drat*, quæ utrobique filum ſ. ſtamen denotat, hic autem metonymice pro panno ejusque extrema parte accipitur. Palthen. Not. ad Tat. p. 376.]

TRADVNGVM, translatio, Iſid. 3, 3.

[AS. eſt *trahtungu* interpretatio, id eſt actus interpretandi, à primitivo *traht* expoſitio, quæ effectus eſt interpretationis. Hinc *trahtare* interpres, & *trahtnian*, interpretari. vid. Somner. Diction. Palthen. Not. ad h. l. p. 401.]

TRÄGER, *trege*, tardus, V. *Dragon.*

TRAGEN, ferre, ſuffere.

Gitregit, adhæret, Tatian. c. 37. 1. *Odo einan gitregit*, *inti anderan ubarhugit*, aut uni adhærebit & alterum contemnet.

TRAHENE, Lacrymæ, Willeram. p. 90.

Threhene, Fragm. B. Hiſp.

TRAHTOOT, tractat, Kero. V. D.

Thrahten. v. D.

TRANGEN, potare, *tränken*, Notk. Pſal. LIX. 5. *Trangoſt unſih mit demo uuine geſtungedo.* Potaſti nos vino compunctionis.

[*Eouuebt muaſes tranches erpalden*, quicquam cibi aut potus ſumere. Kero. c. 43. *muaſo tranh furipuat*, ciborum & potus abſtinentiam. c. 49. *fona tranche*, de potu, ibid. *Einluzzin trinchan*, ſingulos biberes. c. 35.

Tranch, ſicera. Gloſſ. Monſ. p. 352.

Gitanez tranch, ſiceram. p. 398.

Odo geiritiu tranch, ſicera. p. 401.

Pibulitemo tranche, amicto poculo. p. 405.

Trenchi, aquare. p. 399.

Trinchent, ſorbeant. p. 389.

Daz ih thir geba trinkan: Ut ego tibi dem bibere. Fragm. Colloquii Samarit. cum Chriſto. ℣. 14. *Trinkan*, bibere, infinit. loco nominis Willeram. p. 101. (n. 43.) *ande ſie zeeriſt lernen drinkan* [*unte ſie ze ereſt lernen trinkan*] *de rivulis Scripturarum.* p. 85. (n. 37.) *Drinkat ande werthet drunkan.* [*trinket unte uuerdent trunkan.*] pag. 128. (n. 54.) *Ther ſelvo getbrade naph ni uuerthet niemer drinchener uuanigh.* [*Derſelbo gedrater naph, ne uuirdit niemer drinchenes anig.*] Ille ſcyphus tornatilis nunquam fit potus indigus ſ. vacuus. *Ketrincan* ℣. 11. in eodem fragmento, bibere potum dare. *Bat er ſie ketrincan.* Rogabat ille ſibi potum. Palthen. Not. ad Fragm. cit. pag. 423. Conf. ſupra *Drenken.*]

TRASLO, taurus bimus, L. Sal. III. 8.

TRATIN, *treten.*

Anatratin, incedere, Otfr. II. 23, 17.

[In Otfrido legitur *Arcaratin*, Schilterus vero in Not. *anatratin* legendum eſſe conjicit.]

Uttratent, Otfr. I. 1, 195. *ustratin*, *austreten*, recedere, fugere.

N'utratent ſie ni heinan
unz s'inan eigun heilan.
Nec recedunt ab ullo.
donec ipſum habeant ſalvum.

[*N'utratent* vitioſum eſt. Cod. Vindob. habet *ni intratent.* Cod. Vatic. & Flacii ut & Freherus: *Nintratent.* Eſt autem *intraten*, timere, horrere. vid. Scherz. Not. ad h. l.]

TREBEN, tribulare, *treiben.* Notk. Pſalm. XXVI. 12. *Die mih trebenont*, *daz chit*, *treibent unde jagont*, *ſo Saul tut.*

TRECK, diadema: capitis tegmen regale: Kilian. Friſiis eſt ornamentum capitis, quo locupletiores eorum virgines à vulgaribus diſtinguuntur, Fr. Jun. in Willer. pag. 227. Cambrobritannis in genere Ornamentum.

TREFFEN, pertinere, attinet, Notk. Pſalm. XXXIV. 16. *Luta dero naſo treffende ze huoe*, ſonus naris pertinens ad deriſionem.

TREGO, *dolor:* & *tregon*, *dolore:* & *trege*, *dolores:* & *treghaſt*, *dolens:* Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Tribulare*, *Saxon. tregian. Hinc fortè parturientis fœminæ dolores*, *nobis throwes: niſi malis à throwian*, *quod Saxon. pati ſonat*, *unde Salvatoris noſtri Paſſio throwunge dicta.*

TREKEN, ducere, *zieben.*

Heertrek, *heerzug*, expeditio bellica, Chron. Sax. vet. f. 918.

THRESO, theſaurus, V. in D.

TRESBELLIO, taurus trium villarum, L. Sal. III. 9.

Aliud: TRESPELLIA, de eo quod in hoſte fit, L. Sal. LXVI. 3.

TRIACKERS, vulgare corruptum ex Lat. Theriacus. Geiler. Irr. Schaf: *Das den harten ſeeloſen menſchen triackers iſt*, *das iſt den forchtſamen gift.*

TRISMEN TRESO, recondere theſauros, Tatian. c. 36, 1. V. *Dr.*

[TRESTIR, ſenecias, φαγολοίδδοι. Gl. Monſ. p. 338. quisquilia. p. 400.]

TREVER, Salvian. Treviri, *die Trewen.* de his ad Chron. Königsh.

TREUDIS, } vid. *Driwon.*
TREUGA, }

TRIBAN, V. in D.

TRIBOK, inſtrumentum bellicum. Fragm. de Ott. IV. Imp. *An. MCCXXII. Otto Imp. ab Apulia & Italia reverſus*, *obſedit oppidum Vizenſe*, *quod ſimiliter expugnavit*, *usque ad arcem. Ibi tunc primum cœpit haberi uſus inſtrumenti bellici*, *quod vulgò TRIBOG appellari ſolet.* Eadem legas apud Thrith. Chron. Hirſaug. d. ann. & Königsh. Chron. Lat. MS. f. 184. b. ſed ad ann. MCCXII. ſicut & Voſſius de Vit. Serm. Lat. L. II. c. 18. legit, apud quem videas plura de *Trebuchetta* ab Italico Traboccare, Gall. *trebucher.*

TRILON, fimbriis: Gl. Lipſ.

TRIPHUNT. vid. *Hund.*

TRISO, theſaurus, & hinc derivata v. in *Dreſo.*

Triſcamerarius. v. *Camer.*

[TRISON, à Græco, *threni.* Gloſſ. Monſ. p. 338.

TRIUFFANTER, ſtillans. Gl. Monſ. p. 363.

Triuffentiu, perſtillantia. p. 352. hodie *trieffen.*]

TRIWE,

TRI.

TRIWE, TRVIWE, fides, *treue*, C. Cant. 5, 2. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3068. & 3075. vide in D.

TRIVMBON, tubæ: Gloſſ. Lipſ. addentis. *Nos Trompen.* Somnerus: *Huc fortè referendum noſtrum Drum. Belg. trommel.* Germ. *trummen*, i. e. *Tympanum: niſi malis è Sax. dryman, al. dremian, quod eis jubilare ſignat, ut & Dream, & wyndream. jubilum, jubilatio.* Tatianus c. 33, 2. *trumbun ſingan*, tubis canere. *Thanne thu tuos elimoſinan, ni tuo trumbun ſingan fora thir:* cum facis eleemoſynam, noli tuba canere ante te.

[In Gloſſ. Lipſii eſt *drumbon* & *triumbon*, tubis. Unde Belgica vox *trompe*, itemque diminutivum ejus, Germanis, Gallis, Anglisque uſitatum, *trompete, trompette, trumpet* videtur arceſſendum. Palthen. Not. ad Tat. p. 360.

Trumbara, tibicines. Tatian. c. 60, 12.]

TRIBIN *fih, finden ſich*, inveniuntur: Notk. Pſal. CXIX. pr. Gall. *trouuer.*

TROM, trabes, Chron. Königsh. c. 3, 29. V. *Troum.*

TROCI, L. Sal. VI. 1. *Siquis canem ſeguſium furaverit, Malb. Troci uuithier cunni.* Pro quo aliàs: *Leodasdi.* Sed Codex MS. Reg. ita habet: *Siquis ſeuſium magiſtrum furaverit, Malb. Fluuvicus hus cornutu nechanna ſolvat Den. DC. quæ fac. Sol. XV.*

Vertrochne und ein heimliche liebe, die inwendig verborgen iſt, charitas habitualis: Jo. Geiler. fol. 26. b.

[TROCH, collectaculum. Gl. Monſ. p. 400.]

TROCHEN, *betrochen.* Königsh. Chron. c. 5, 30. *Das Fir wart niit wol betrochen und beſorget.* Ignis non bene cuſtoditus.

[Hodienum in Suevia dicitur *das feur oder glut zuſammen trechen* eodem ſignificatu.]

TROFFEZEN, ſtillare, C. Cant. 5, 5.

TROG, *trug*, fraus, dolus. V. *Driagen.*

TROIE, *Treu*, fidelitas, illuſtris familia in AEpiſcopatu Colonienſi de *Troien:* non ab urbe Trojana tot fabulis celebrata, verùm *von der Troien*, Teutonico nomine appellati, quod Latinè Fidelem ſignificat: poſtea in Francorum gratiam ſe SCHALLIOS quidam ſcripſerunt, ſic enim vetuſtâ Francorum lingua Fidelis dicitur, ita Seneſcallus, Mareſcallus, &c. *Gelenius de Colon. Agripp. magn. L. II. p.* 148. Chron. Konigsh. c. 4, 8. de Dagoberto R. *Und buwete zv Kichhem by Marley eine ſchöne Veſten und nante die NUWE TROYE und meinde die alſo gut zv machen alſo Troye bievor was geweſen.* Sed Vid. Obſ. X. ad illud Chron. §. 2.

TROPPE, troppus, grex, L. Alem. c. 72. §. 1.

TROREN, mœrere. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3022. de cæſo hoſte:

Tha trorete er thaz walplot.

Tunc mœrebat is ebullientem ſanguinem.

Troren, mœrere, Kilian.

TROST. vid. *Droſt.*

TROVM, *tram, balken. Troum legen fur den furſt:* i. *den wagen ſpannen fur die ros.* Geiler. Keiſersp. Brosl. fol. 49. b.

V. *Trom.*

TRO.

[TROUMSCEIDARIS, ſomniator. Gl. Monſ. p. 320.

Troumſceidares, conjectoris. p. 320. 352.

TROUPHI, ſtilla. p. 339.]

TROWENTE, V. in *Druobe.*

TROVANDIO, L. Sal. t. 36, 3. de cervo domeſtico telario.

TROWIDIO, L. Sal. t. 36, 5. cervus domeſticus.

TROCHWIDO, cervus laſſatus, L. Sal. 36, 5. conf. ſupra *Cham* & *Chanaſwido.*

TROWIDOWANO *tvene chume*, de cane ſeguſio. L. Sal. t. 6. §. 2. Conf. t. 36, 3. 4. 5.

TRVABALER, turbulentus. c. 64. *truabaleer*, idem. c. 31. *Ritruabit*, perturbat. c. 61. *duruhtruabit*, perturbetur. c. 31. *Retruabpe*, turbet. c. 63. Kero.

[*Truopaz*, turbidam. Gloſſ. Monſ. p. 336.]

Getruobet er ſie, conturbabit eos, Notk. Pſal. II. 5.

Vide *Druaben.*

[TRUCHINI, arida. i. terra. Gloſſ. Monſ. p. 319. hodie *das Trokene.*

Truchananne, ſiccandas. p. 408.

Truchanan, exſiccandos. p. 411.]

TRVGELIN, canalis. Cant. Cant. 7, 5. *Sueuet in then zuein trugelin*, fluitat in duobus canalibus. [n. ed. *Suebet in den zauvetrugelinen.*]

TRVGENHEID, V. in *Driagen.*

TRVGS-AZ. *Truchſes.* v. *Az.*

TRVHTIN. V. in D.

[TRVHTINGA, ſodales. Gl. Monſ. p. 324.

TRVHVN, capellam. p. 325.

TRVNCHANER, madidus. p. 337.]

TRVNZEL, crepitus ventris, Jo. Keiſersp. f. 53. b.

TRVOHEN, compedes, Notk. Pſ. CXLV. 7. V. *Fuz.* it. *Druuben.*

[TRUOSANA, fæces. Gloſſ. Monſ. p. 335. 339. *Truoſina*, fæcem, finem. p. 413.]

TRVSEN, feces, Kilianus: *Drœſem, fex.* Notk. Pſ. LXXIV. 9. *foller truoſenon*, plenus fecum. *Undir dien truoſinon uuiedon lichamhaftro*, in fece Sacramentorum corporalium. Pſ. LXXX. 8. *fone ole trouſomo*, de amurca. *Vorlauf* & *Truſen* oppoſita.

Truſen burnen prohibitum J. Arg. c. 140.

[TRUPHTRETI, excuteret. Gloſſ. Monſ. p. 324.]

TRUST. vid. *Droſt.*

TRVVE, patior, Tatian. c. 158, 2. c. 227, 2. vide ſupra *Thruuen.*

TRVST, Streit. *Getrüſte* idem. Chron. Königsh. c. 1. §. 75. V. *Urtruſti.*

TVA, duos, *twa, zwey*, L. Sal. t. 2, 10.

TVENE, L. Sal. t. 6, 2. t. 80. fi.

TUALA, mora. vid. D.

TVAM, V. in D.

[TUBIELIN. Tatian. c. 7, 3. *Zua gimachun turtilutubun edo zuei tubielin*, par turturum aut 2. pullos columbarum. *Tubielin* diminutivum eſt noſtrum *täublein*, utraque diphthongo in vocalem liqueſcente, quo loquendi genere adhuc inter

Germanos utuntur Suevi. Palthen. Not. ad Tat. p. 313.

Tuvin, columba. Rhythm. de S. Annon. ℣. 313.

TUCHIL, graculus. Gloss. Monf. p. 412. *Tubbil*, mergulum. p. 321.]

TUFE, baptiſmus, *Tufes zil*, Tyrol. pag. 280.

TUGEDIGO. vid. *Dougen* in *Diuben*.

TUIHTE, *mit tuihte flizzent*, impetu fluunt, C. Cant. 4, 15. *Gedöſe, gereuſch, ſtrenger lauf*, Vœgelin. Freher. v. Willer. p. 75. n. 34.

TUISCO, TUISTO. vid. D.

[TUITO, mamma. Gloss. Monf. pag. 339.]

TULDEN, celebrare. } v. *Dulten*.
Tult, ſolennitas. }

TUM, dolus, Notk. Pſ. XIV. 3. *Der nebeinen tum choſondo ne vobet*, qui nullum dolum loquendo egit.

[*Miſſilichem tum*, in diverſis horis. Kero. c. 18.]

TUMB, mutus. ASax. *dumb*, dumba. Junius ad Tatian. 26, 4.

Gothis *Dumba*, *dumbs*, mutus. Matth. IX. 33. *Tumbet*.

Ertumbita, obmutui. Kero c. 6.

Tumliche, temerè, Carm. de B. Hiſp. 1173. & 1394. conf. ſupra *Dumm*.

[TUMON, circumire. Gloss. Monf. pag. 363.]

TUN, facere. vid. *Duen*.

TUNIHHU, tunicam. Kero. c. 7. *Tunicha*, Otfr. IV. 28, 10.

Tho uuard in theru deilu
thiu tunicha zi leibu.

Tunc erat in hac partitione
tunica reliqua.

[Tatian. c. 13, 16. *Ther thie habe zua tunichun*, qui habet duas tunicas.

Tunichun, ſive *dunichun*, quod eſt in Diction. Gaſſari, itemque apud Ker. *tunibbu* & ASax. *tunece*. Hæc omnia totidem fere literis tunicam Latinorum exprimant, non immerito quæritur, quæ cauſa ad id Germanos, non perinde ut nunc ſunt alieni ſermonis olim appetentes, permoverit. Nobis potiſſima hæc videtur. Certum eſt antiquiſſimis temporibus Germanos ſolis pellibus uſos fuiſſe, teſte Cæſare de Bello Gall. Lib. IV. c. I. quæ quidem conſuetudo ad Taciti usque tempora duravit, niſi quod pro pellibus quidam ſagis i. e. quadris ex lana confectis, denſis, & exteriore ſui parte villoſis, fibulâ aut ſi deeſſet ſpina conſertis uterentur. Vid. Id. de mor. Germ. cap. 17. Cœperunt tamen jam eo tempore locupletiores veſte concinna uti, non fluitante, ut addit Tacitus, ſed ſtricta & ſingulos artus exprimente, quibus verbis vix quidquam aliud quam tunica Romanorum togæ pallioque oppoſita denotatur, quod ipſum manifeſtius reddunt verba ſequentia: *Nec alius*, inquit, *fœminis quam Viris habitus, niſi quod illæ partem veſtitus ſuperioris in manicas non extendunt, nudæ brachia & lacertos*, quibus nullum diſcrimen tunicarum virilium atque muliebrium, quarum illæ ſine manicis atque breviores, hæ talares manicatæque apud Romanos erant, Germanis obſervatum fuiſſe oſtendit. Poſt introductam rem ipſam, nomen quoque illius receptum fuit. Vid. locum Eginhardi ſupra adductum v. *bruobbab*. Quodſi autem tempore Carolino Francicum tunicæ Romanæ nomen fuiſſet receptum, non minus eo, quam camiſiæ appellatione, Eginhardus uſus eſſet. Quin præſens locus, Francicâ terminatione deformatum Latinum illud vocabulum uſurpatum tunc temporis fuiſſe, indicat. Palthen. Not. ad Tat. p. 330.] vide ſupra *Dun*.

TUNICHO, dealbatio, Notk. Pſ. LXX, 7. *in dero tunicho leimenero uuende*, in dealbatione lutei parietis. hodie *Tünchen*.

[*Mit chalche tunichos*, calce lævigabis. Gloss. Monf. p. 323.

Tunichotun, liniebant. p. 339.

Tunichunga, litura. p. 339.]

TUNISTE, attamen. Notk. Pſ. XXIII. 2. *Tuniſte ne irfellent ſie*, attamen non ſuperarunt eam. [Hodie *dannoch*, vulgus Suevorum *denneſt*.]

TUNKER, *tunkel*, Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 936.

Notk. Pſal. V. 9. *Dien joh reht tunchel*, quorum etiam jus obſcurum.

[*Tunchlent*, deficiant. Gloss. Monf. p. 325.

Tunchaler, obliquus. p. 346.]

TUNNE, *Tonne*, *tunna*, vas vinarium maximum, in quo convivari poteſt, Cæſar. Heiſterb. L. III. c. 47.

TUNSEN, *ſtoſſen*, tundere, Chron. Königsh. p. 819. 1. vide *Thunſi*.

[TUOLLON, valleculas. Gloss. Monf. p. 322.]

TUOM, judicium. v. *Doam*.

TUOMO, Dux. Tatian. c. 8, 3. vid. *Doam*.

Tuomen, *Getuomen*, Notker. Pſalm. XI. 5. *Tuommene*, magnificare, *grosthun*. *Tuombeit*, magnificentia, Notk. Pſal. CX. 3. Pſ. CXXX. 1, V. & *Duam*.

TURBILIS, *in turbilis wis*, ut turbo, Notk. Habac. Cant. 14.

TUREN, *dauren*, *bedauren*, commiſereri.

Untürlicho, Notk. Pſal. LXXIII. 6. *Sie hiuuen einnuoto die ture mit accheſon alſo man ze holz unturlicho niderslahet die bouma*. Quaſi in ſylva lignorum ſecuribus exciderunt januas ejus in idipſum.

TURI, janua. v. *Duiri*.

TURNEN, de auriga in circo, Notk. Pſal. XXXIX. 5. *UUieo auriga in circo ſpilot uſen ſinemo curru, unde uuieo ſamſto er fier ros ſament turnet, unde uuieo geborig ſiu imo ſint alles cheres, ſo uuieo in laſtet.*

THUR-

Digitized by Google

THURNIER, torneamentum, ludus equestris.

Prohibitum J. Can. ut & sepultura ibi interfecto denegata, Cæsarius. L. VII. c. 39.

TURNOS, Turonensis, Turonicus solidus, LXIV. uncialem, Gronov. de Pec. vet. p. 384.

Carol. IV. Imp. an. 1356. bessert Ruperto El. Palat. das geleite zu Germersheim, *von iedem pferde das last zihet oder treit, zeben pfennige Straspurger muntze oder einen alten grossen Turnos.* Idem an. 1375. *einen alten grossen tornos den man Kunig tornos nennet.*

In Franconia, *Thurnes von fein silber XII. phenig*, Wehn. p. 245. [n. ed. 181.]

Pacta dotalia Adolfi Comitis Cliviæ & Marcæ & ux. Agnetis Duc. Bavar. an. 1399. — V. *alte grosse Turnosse an den ailf grossen alten Turnossen, die von ieglichem Fuder Weins vnnd von ander Kauffmanschafft nach Marckzal uf dem Zoll zv Keisersverth fallende seint.*

Turnes in sortem computati, commutati in præstationem aliam, velut capponum, caseārum, &c. V. & *Gulden*, solidus.

TURNOHTE. vide *Naht.*

TURPHA *falchio*, L. Sal. 18, 2. MS. Reg. habet: *Turriphatio.*

TÜRRE, carus, pretiosus, Tyrol. pag. 280. vide D.

TURRIN, turres, Notk. Psal. XLVII. 13. *Ze turrine gestriten*, Notk. Psal. L. 6. conf. supra *Duiri.*

[TURUSEHANTAN, conspicabilem. Gloss. Monf. p. 406.]

TUUENAN, tardare, Notk. Ps. XXXIX. fi. An *tuuelan*, legendum?

Digitized by Google

VA.

V Commutatur ſæpe cum B, F, PH, W.

VABEN, VOBEN, *üben*, exercere, Notk. Pſalm. XXXIV. 11. Pſalm. XLIII. 18. Pſalm. LIV. 3. 4. Pſalm. LIX. 10. Pſal. LXXII. 13. Pſalm. LXXX. 4. In quibus locis omnibus *voben* ſcribitur. Otfrid. III. 20, 306.

Er auur themo liubit,
ther ſinan uuillon uabit.
Ipſe (Deus) vero eum diligit,
qui ipſius voluntatem facit.

V. ult. 106.

Allo ziti thanne
ſo niuziſthu vabiz untar manne.
Omni tempore deinceps
frueris dum vivis inter homines.

[Male hic locus à Schiltero Lambecium ſecuto exhibetur, qui in MSC. Cæſ. ita exhibetur:

Allo ziti thanne
vab iz untar manne.
Omni tempore deinceps
exerce id inter homines.

Scherz. in Not. conf. Otfr. II. 13, 51. c. 14, 105.

Colere. Notker. Pſalm. LXXI. 4. *Vobit Job Got fergebino?* Num quid gratis Job colit Deum?

Chriſt vobo, Chriſticola, Notker. Pſalm. LXXIII. 3.

Vobare, Notk. Pſalm. LXVIII. 8. *Du biſt Chriſtane des kecriuzegotin vobare;* Chriſtianus es, cultor crucifixi.

Vobbaffter tag, Notk. Pſalm. CXVII. 27. *Sezzent iu uobbafften dag, unde dultoten in gedrange.* Conſtituite diem feſtum ſolennè in condenſis.

Qandoque pro *Vaben* legitur *Naben*, perperam. Freher. ad Otfrid. I. 12, 58. *pro Naben legend. Vaben, uben.* [Probat Freheri lectionem tam Vindobonenſ. quam Vatic. Codex. v. Scherz. in Not.

Zi vopanne, ad meditandum. Gloſſ. Monſ. p. 319.]

VACKEN, ſæpe, Chron. Sax. vet.

VAH there halsperge, Fragm. de B. H. ℣. 3093. Vid. *Bevah. Bivib.*

Verfaben, afficere. Notk. Pſalm. VI. 6. *Uuen verfabet da ſin jeben?* Quem afficit ibi (in inferno) ſuum confiteri.

In them Vahalden ringe, de orbibus cæleſtibus canit Otfrid. V. 17, 56. intelligit, opinor, cælum empyreum, vahalden, flammantem orbem, *fakelden.* [Stadenius vertit *In dem hoben kreyſe.* Scherzius in Notis Zodiacum denotari credit.]

VAHS. vid. lit. F.

VAIGEN, ignavi, inertes. Fragm. de B. H. ℣. 2068. de idolis.

Vaigen ritter, ib. ℣. 2984. conf. ſupra *Feigi.*

VAISEN, weiſen, orphani, derelicti, Fragm. de B. H. ℣. 4606.

VAL, color cineritius. ita Gothi eqvum Beliſarii appellarunt, Procop. lib. 1.

VAL.

[VALAH, compoſuit. Gloſſ. Monſ. pag. 329.]

VALANT, fehlend, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 4326.

Valantes man, *Velentib*, ibid. ℣. 3365. ſq. vide ſupra *Fol, foln.*

VALGO, opportunitas, Notk. Pſalm. IX. 10. *Helfare in valgo an dero note*, adjutor in opportunitatibus in tribulatione. Lib. MS. Sponhom. *Soll er das Holtz uf dem walde valgen*, i. phleglich halten.

[*Suntrigorimo ualge*, privet, ſubtrahet. Gloſſ. Monſ. p. 404. conf. lit. F.]

VALLEN, fellen, cædere; *Valte* cæcidit, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2499. 2025. vide ſupra *Fall.*

Irualtoſtu, ſupplantaſti, Notk. Pſalm. XVII. 40. *Die mih ana uuellen ten irualtoſt du ſo, daz ſie unter mir lagen:* ſubplantaſti inſurgentes in me, ſubtus me.

Irvallent ceciderunt. Notk. Pſalm. XXVI. 2. *Mine fienda die mir not tuont, die ſint fieh unde irvallen;* qui tribulant me inimici mei, ipſi infirmati ſunt & ceciderunt.

[*Irvallan uuerden*, opprimi. Gloſſ. Monſ. pag. 391.]

Er vallet ſih ſines muates, deſpondet animo. Notk. Pſalm. XXV. 1.

[VALLAMES, deſtituimur. Gloſſ. Monſ. p. 396.

VALLEZTA, conlavebatur. p. 326.

VALO, vulva. p. 412.]

VAN, VANERE, VENRE, vexillifer, Fragm. de B. H. paſſim. V. ſup. *Ban.* Chron. Konigsh. c. 2, 179. 187.

VANNANA, wanne! quomodo! Interjectio admirantis. Otfrid. I. 5, 69. [*Wamana* legitur h. l. qui ita ſonat:

Uuannana iſt iz Fro min
thaz ih es uuirdig bin
Thaz ih Druhtine
ſinan ſun ſouge.
Quomodo eſt hoc, Domine mi
ut ego digna ſim,
Ut Domini
filium lactem!]

VANO, *von*, à Willeram. pag. 2. [n. 1. quæ habet *vone.*]

[*Vanna bera zuns chuani?* unde te habemus? Gl. Monſ. p. 358.]

VAPTUN *eine brutloufti*, fecerunt nuptias, ita legitur apud Otfrid. II. 8, 5. editionis Baſil. Flacii, ſed falſa eſt lectio & error typographicus, p pro r arrepto, lege *Vartun*, frequentabant.

[Imo nullum vitium in voce *vaptun* latere, ſed imperfectum eſſe verbi *vaben*, notat Scherz. Vertit autem Stadenius h. l. *die leut richteten da eine hochzeit aus.* Obſervat inſuper Scherz. in Codice Vindob. primam literam accentu notari *ápta*, unde manifeſtum evadat, eam vocalem non conſonantem eſſe.]

VARCH,

Digitized by Google

VAR.

VARCH, porcus, Jus Argent. L. I. cap. 40. *Nieman ſol dukein varch in der ſtat haben ern tus viir den Swein (hirten) der plan aber da die vercher ſullent gan ir weide ſuchen* &c. Nemo porcos in civitate debet habere, niſi paſtori eos communicat. Curtis autem ubi porci paſcantur &c.

Ferlin diminutivum, *Verklein*, *Verckel*. Joh. Keiſersp. f. 28. Broſ. *Ein mor macht ferlin*. Idem Irr. Schaf. *Iſt nit not, das man hund, fliegen, und tenger ferlin auf die hochzeit lade, ſie kument on das.*

Varahchalt, furtum porcellorum, L. Sal. t. 2, 6. v. *Barco* & *Chalta*.

VARD, impetus. Willer. p. 75. n. 33. *Samo thrado* [*drate*] *vard*. æquè vehementem impetum.

VARE, v. *Farawy*.

VARECH, veriſcum, voces Juris Normannici, jus colligendarum mercium à naufragis; compoſita ex *vaben*, fahen, capere, & *recht*. Scotis *Wrect*. V. Exerc. ad π. XXVII. §. 36. Du Fresn. Gl. Extat Codex MS. in Biblioth. Pariſ. Juris Normannici, cujus caput XVII. in utraque lingua exhibeo, deſcriptum aliquando à J. E. LAMPRECHTO, Conſiliario Naſſovico ampliſſimo.

De Varech. XVII.

Le Duc doit avoir la court des querelles & des choſes en quoy ſa droicture eſt eſpeciallement: ſi comme du Varech: En quelque terre que le varech ſoit trouve ou arrive quant le ſeigneur du fief le ſaura il le doit faire garder ſauvenement au port ou pres dele, le plus proffitablement quil pourra: & ne le doit apeticher, reverſer, mouver ne muer devant que le baillif du ſon commendement lait veu & regarde diligament: il doit eſtre baille au ſeigneur du fief ou a preudes homes de quoy juſtice pregne bon pleiges ſceurete quils le garderont jusques a ung an & ung jour: Ce ceſt choſe qui ſi longuement puiſſe eſtre gardee ſans empirer: ſi come drapeaulx, cire, or, argent: & tels choſes. §. Et ce ceſt choſe qui ne puiſſe eſtre gardee longuement ſans empirer: cetaines enſeignes en doivent eſtre retenues: & la choſe doit eſtre vendue ala veue de la juſtice & de preudes homes: & le pris doit eſtre garde ainſi comme la choſe meſmes §. Si dedens lan & le jour vient avant aucun qui feuſt à la nef quant elle deſpecha: & preuve par tesmoingns creables & par certaines enſeignes que le varech ſoit ſien en tout ou partie: il luy doit eſtre rendu. Si lan & le jour ſont paſſes il remaindra tout en paix au ſeigneur du fief: ne ja puis a nul qui le demande nenſera reſpondu. Mais le

VAR.

Duc en doit avoir aucunes choſes que eſpeciallement luy appartiennent par lancienne dignite de la duchie: en quelque terre que le varech ſoit trouve ou arrive. Si comme lor & largent en quelque eſpece quil ſoit en vaiſſiaulx en monnoie ou en maſſe pourtant quil vaille plus de vingt livres. Et le deſtriers, & les frans chiens & oiſeaulx livire & le rochal & les pierres precieuſes: & par deſſus ce les cartale, le ver, le gris, & les peaulx ſebelines qui ne ſont encores appropriés a nul uſage de home, & tous les trouſſeaulx de draps entiers lus, & tous les draps de ſoye entiers: & tout poiſſon qui par luy vendra à terre: ou qui aura eſte prins à terre. Car tout ce que leave aura gette ou boutte a terre eſt varech. Toutes les autres choſes remaindront au ſeigneur en quel fief le varech aura eſte trouve. Et toutes les querelles q' naiſtront par raiſon du varech doivent eſtre determinees en la court au Duc de Normendie.

Et hæc majuſculis literis Goticis ſcripta: jam ſequuntur quædam minori caractere ſcripta. Sed volui interjicere verſionem latinam literis Goticis ſcriptam.

De Veriſco.

Specialiter autem ad Ducem pertinet, curia de eis querelis & rebus in quibus jus ejus ſpeciale conſiſtit, ut in Veriſcis. §. In cujuscunque terra veriſcum fuerit applicatum, Dominus feodi cum ad ejus pervenerit notitiam illud in litore vel juxta prout commodius viderit faciendum ſalvum debet facere cuſtodiri. nec illud debet invenire vel divolvere, vel reverſare, vel tranſmovere. niſi prius per Juſticiarium videatur. §. Illud autem viſum & diligenter annotatum debet tradi ad cuſtodiendum Domino feodi. vel bonis viris per bonam ſecuritatem de eis acceptam, prout juſticiario placuerit uſque ad diem & annum: Si talis res fuerit que ſine ſui detrimento tanto tempore valeat cuſtodiri. ut panni pelles cera aurum, argentum & ſimilia. §. Si autem diuturna rei cuſtodia in ea detrimentum videatur parturire, retentis de ea certis ſignis intrinſecis & extrinſecis per viſionem juſticiarii & proborum hominum vendatur: & ejus pretium cuſtodiatur ut res ipſa. Si dicti temporis interallo aliquis evaſus de illo naufragium dictum

VAR.

ctum veriſcum vel partem ejus eſſe ſuum per fidem dignorum teſtimonium & per ſigna cognita probaverit; illud debet habere. Anno autem & die elapſis poſt veriſci applicationem Domino feodi in pace remanebit. nec alicui illud exigenti eſt poſtea ſuper hoc reſpondendum §. Ex eo tamen Dux habet quedam, que ad ipſum ſpecialiter pertinent ex antiquiſſima ducatus dignitate in cujuscunque terra fuerit applicatum: videlicet aurum & argentum tam in vaſis quam in moneta. Dum tamen viginti librarum excedat quantitatem, & adhuc Dux Normannie ſibi retinet decurios, francos canes, & francos aves, ebur, rohanlum, lapides pretioſos, inſuper eſcarlatam, varium & griſium, & pelles ſebellinas que ad aliquem uſum hominum non fuerunt deputate: & robas novas que nunquam fuerunt indute: vel in quibus fibula nondum fuit appoſita, dum tamen de pannis pretioſis facte fuerint & deciſe & omnes trocellos integrorum pannorum ligatos & omnes pannos integros ſericatos, & omnem piſcem ad varballum qui ad terram pervenerit: vel ad terram captus fuerit §. Illud autem veriſcum tantum dicitur quod ad terram mare projicit & expellit. Ceter a autem ſingulis dominis remanebunt in quorum fuerunt feodis applicata: omnes vero veriſci querelle occaſione exorte, ſunt in ducis curia terminande.

Hæc quæ nunc ſequuntur videntur commentatoris eſſe.

Le Duc de Normandie doit avoir la court des querelles & des choſes en quoy ſa droicture eſt especiallement: ſi come du Varech §. Sur ce texte ou il met devant que le ballif ou ſon commendement lait veu: L'en peut faire ung tel doubte: Savoir ſil ſuffiroit que le bas juſticier en quelle terre le varech ſeroit arrive le feiſt aſſavoir au viconte du Roy en quelle viconte le fief du bas juſticier eſt aſſis: & ſil ſuffiroit que le dit viconte le veiſt. Len peut reſpondre quant au premier point; quil ne ſuffiroit pas de le faire ſavoir au viconte. mais ce le baillif eſtoit loingtain il ſuffiroit de le faire ſavoir au viconte: Car le bas juſticier neſt pas ſubgect daller querir le baillif ou ſon Lieutenant hors dicelle viconté: pource que ce ſeroit trop grant charge au dit bas juſticier. & ſen pourroit enſuivre in-

VAR.

convenient au dit Varech. §. Eſt ad ce propos peut len alleguer que le baſſe juſtice dun bas juſticier ne reſortiſt ne doit reſſortir hors du ſiege de ſa viconté: combien quelle voiſe & reſſortiſſe bien en ſiege daſſiſe, mais ceſt en la dicte viconte: car les ballifs tiennent ſiege daſſiſe en chacune viconte. Et quant au ſecond point len peut dire quil ne ſuffit pas que le viconte le voie ſi non en cas de neceſſite: Mais doit eſtre veu par le baillif ainſi que la couſtume le desclaire: car ce touche le drot du Roy. Et ad ce propos peut on alleguer que les droits du Roy doivent, eſtre traictes & diſcutes en ſiege de bailliage: comme il peut apparoir plus a plai par ce preſent traictie ou il en parle cy devant. §. Item en ce mesmes paraffe ou il met: De quoy juſtice prengne bonne ſceurete quils garderont. &c. Ceſt a entendre bons pleiges: ou bonne caucion §. & apres ou le texte met: Et ce ceſt choſe qui ne puiſſe eſtre gardee elle doit eſtre vendue a la veuve & conſentement de juſtice &c. Len peut par ce entendre quelle doit eſtre vendue en plain marchie par juſtice & que la dicte vendicion doit eſtre notoire & notifiee; ainſi quil eſt acouſtume en tel cas: mais les choſes qui ne pevent eſtre portees au marchie doivent eſtre vendues par juſtice en la preſence de grant nombre de gens: & doit len faire ſavoir le jour de la vendicion affin quon en puiſſe avoir cougnoiſſance. la quelle notification ſe fait a loye de parroiſſe ou le varech eſt arrive. §. ou len peut dire que le texte entent que juſtice doit faire venir grant nombre de bonnes gens au lieu ou le varech eſt: & en leur preſence faire la vendicion du dit varech. §. Touteffois eſt il acouſtume que les choſes qui ſe vendent par juſtice ſoyent vendues par enchiere. Et pour ce fait len telles vendicions en plain marchie: Et le ceſt choſe qui ne ſe puiſſe bonnement porter au marchie ſans grant couſt ou dommage: on crie & fait len crier & ſavoir a ouye de paroiſſe avant que len paſſe lenchiere: §. Mais ſi ceſtoit grant choſe qui requiſt ſcelerite de vendre come ſeroit poiſſon ou telles choſe qui ne pourroyent ſans empirement attendre ſi grans longueurs & ſolennites, on les doit vendre incontinent ſur le lieu en la preſence de bonne gent: afin deſchiver inconvenient. ainſi ſe doit entendre le texte. apres ou le le texte met

en

Digitized by Google

VAR.

en ſecond paraffe. De dedens lan & le jour aucun vient qui feuſt en la nef quant elle deſpera: & preuve par tesmoings creables avoir droit en toute ou partie en la marchandiſe. Lon pourroit ſur ce faire une telle queſtion. Savoir ſi fault en tel cas prouver que tout le varech ſoit ſien: ou combien il en y a de ſien & comme on le doit prouver. §. A ceſte queſtion lon peut reſpondre; quant au premier, quil nya point de difficulte ſaucun preuve que tout le varech ſoit ſien: ou combien il en ya point de difficulte ſaucun preuve que tout le varech ſoit ſien quil ne lait. Eſt auſſi ſil en preuve une partie eſtre ſienne quil nait icelle partie. §. Mais au ſecond point qui demande comme on le prouvera: peut bien avoir difficulte. & pour desclairer icelle lon peut poſer ung tell cas. Une nef chargee de marchandiſe eſt arrivee comme varech en ung port il vient ung homme en lan & jour qui demende le varech ou marchandiſe comme ſien & preuve quil marchande communement de telle marchandiſe come il ya en la dicte nef: & quil eſtoit en la nef quant il vint une fortune de temps. pour le peril de la quelle fortune eſchi vel il ſe miſt en une autre nef au il preuve quon le vit fruter la nef dicelle marchandiſe. Len pourroit dire que ceſte preuve aſſes ſuffiroit. Car len doit en tel cas proceder ſommierement & de plain. Et le texte le ſonne aſſes au couſtimier en latin qui met. *per ſigna cognita* R. Mais le juge doit enquerir par les temoings que le marchand produit les exceptions & objections que l'en peut alleguer contre les faits & raiſons que le dit marchand propoſe affin de ſavoir mieulx la verite du cas: ſa ſoit ce qu'elles ne ſoyent pas alleguees expreſſement de la partie du prince: pource que ce neſt pas comme dune preuve partie a partie. Mais eſt ung enſeignement & information que len fait en juſtice: ou len doit proceder plus plainement que partie a partie. Et voit len par le ſtille & uſaige de Normandie: que ſaucun a preuve a faire vers juſtice pour labſence de ſa partie adverſe allegueroit ou pourroit alleguer ſelle eſtoit preſente. Mais enquiert ſommierement & de plain la verite de la cauſe toutes cautelles & rigueurs de droit regettees. §. & ſil eſt ainſi, que le juge treuve par lexamen des temoings que quant la dicte fortune de temps advint il y avoit ung marchand en la dicte nef marchandant

VAR.

de telle marchandiſe comme cil qui demande la Varech; & quils dunt auſſi puiſſant a leurs advis. & oultre dient quil ny avoit autre marchant que eulx deux. §. Et le tesmoings depoſent quils vidrent ung autre marchant fruter la dicte nef avec cil qui requiert ledit vahrech: mais ils ne ſcayvent combien chacun fruta: par ceſt examen ainſi prouve il ſemble quon luy deveroit vendre la moitie du dit varech: & non pas le tout, ſi len ne trouvoit autre enſeignement: & ne prourroit le dit marchant faire raiſon que les exceptions ſur icelles nauroient pas eſte alleguees & que juſtice ne le povoit enquerir. Car ce neſt pas proces ordinaire mais eſt une informacion & inquiſicion faicte par juſtice. Et ia ſoit ce que le couſtumier en latin mette. *Et ejus precium cuſtodiatur ut res ipſa: ſi durante temporis intervallo aliquis evaſus de illo naufragio dictum veriſcum vel partem ejus eſſe ſuum per fidem dignorum teſtimonium & per ſigna cognita probaverit.* §. ce neſt pas a entendre quil conveniengne prouver par tesmoings & enſeignes enſemble: Car il ſuffiroit prouver par tesmoings: mesmement en plus deſtroit cas. Mais eſt a entendre que telle choſe ſe puiſſe prouver par deux voyes lune par tesmoings: & lautre par certaines enſeignes: Apres enſuyet le derrain paraffe de ce chapitre ou le texte met. & le lan & jour ſe paſſe tout remaindra au ſeigneur du fief: mais le duc en doit avoir aucunes choſes qui luy appertiennent par lancienne dignite &c. par ce texte appert que ſe or ou argent vient a varech en quelque eſtat quil ſoit: en monnoie en vaiſſeaulx ou en maſſe pourtant quil vaille plus de vingt livres: le prince le doit avoir: Et ſil ne vault plus de vingt livres le ſeigneur eu quel fief il ſera arrive le doit avoir. §. & par ce texte appert auſſi que ſil vient a varech deſtriers, le prince les doit avoir: ou frans chiens comme ſont leuriers. frans oyſeaulx come eſpreviers livire le rochal qui eſt ſelon lopinion daucuns une choſe vermeille qui eſt en la mer de quoy on fait manches a couſteaulx, §. & aucuns autres dient que ceſt une choſe qui reſsemble a Dyamant fors qu'lle neſt pas ſi blanche mais tire plus ſur le roux les pierres precieuſes: lescarlate qui eſt une petite menue graine vermeille que len met a taindre les draps quon appelle eſcarlate. le verle gri le peau'ly ſebe-

Digitized by Google

lines qui ne ſont encores appropriees a nul uſaige domne & trouſſeaulx de draps lies. & tout drap de ſoye entier, & tout poiſſon qui ſans conduite de gens vendra a terre: ou qui aura este prins à terre. Le eſt a entendre poiſſon royal. comme leſturgon & autres ſemblables, & neſt pas la ballaine poiſſon royal. Et doit len ſavoir que ce qui eſt trouve en large de la mer que len appelle la balte doit eſtre a celuy qui le treuve. §. Item ſur texte len peut faire une telle queſtion. Savoir ſi ung hault juſticier deveroit avoir le varech que le texte met qui appertient au prince par lancienne dignite de la duchie: & quil compecte de droit eſpecial au prince: Si comme ſont le ver, le gris, frans, chiens &c. Sil eſtoit arrive en la terre diceluy hault juſticier. §. Len peut premierement arguer que non: par le texte qui met quil appartient au prince par lancienne dignite de la duchie. Item ce ne touche ne regarde en rien haulte juſtice: mais touche & regarde la dignite du prince. §. Len peut reſpondre a la queſtion que le hault juſticier le doit avoir. Car ce touche & regarde plus principallement le fait de juſtice & le droit dicelle & y eſt mi eulx & vient eſpecialement par raiſon de juſtice que par raiſon de majeſte de prince. Et ce peut apparoir. car ſi toſt quil eſt arrive le ſeigneur eu quel fief il eſt arrive le doit inſinuer au baillif qui le doit vendre & prendre juſticiairement: ainſi que le texte deſclaire. Item il ſen, ſuivroit qui ung hault juſticier non reſortiſſant en ſiege de bailliage royal ou ſa Tre eſt enclavee feuſt ſubject au dit baillif & a ſa jurisdiction qui neſt mie, mais eſt uſe & garde notoirement le contraire ſans difficulte: & ainſi appert qui ce touche & regarde principalement juſtice: & non pas principalement le majeſte du prince: & par conſequent appartient au hault juſticier: car il a egale juſtice & jurisdiction come le Roy excepte es cas qui touchent ſa majeſte. Et aux raiſons qui arguent le contraire len peut ainſi reſpondre. Ala premiere qui met par le texte que ce appartient au prince par ſa dignite & Il eſt vray: mais ceſt par raiſon de la dignite de haulte juſtice quil avoit tout ſeul lors que le texte fuſt fait & neſtoit encores nuls haulx juſticiers. §. a la ſeconde raiſon la ſolucion appert clerement par ce que deſſus eſt dit. §. Item le texte met en la fin de ce chapitre, que toutes querelles qui naiſſent par raiſon de varech, & le text veult innuer que les bas juſticiers ne doivent pas cognoiſtre des proces qui ſe pevent mouvoir de varech & nentent pas parler des haulx juſticiers. Car il nen eſtoit nuls quant le texte fuſt fait: que le prince ſeullement. *Jam ſequitur materia* de triſor trouve.

[VARFALLANEMO *mot*, mente conſternata. Rhaban. Maur. Gloſſ. *Der muth verfallen.* Vox *verfallanemo* eſt compoſita ex præpoſ. *far*, quæ minus uſitate hic per *u* ſcribitur, *var:* & *fallan*, cadere. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 87. ſq.]

VARON, inſidiæ. *In varon*, in inſidiis. Notk. Pſalm. X. 7.

Varigo leuuo, paratus leo, inſidians. Notk. Pſalm. XVI. 12. vid. *Faran.* p. 285.

VARSCHE, *friſche*, recentes Chron. Sax. vet. f. 815. b.

[ZA VARUUOLPNUSSI, ad ſubverſionem. Gloſſ. Monſ. p. 402.

Vuerdu VAS, valuit. p. 391.]

VASSEN, *faſſen*, comprehendere, *packen.* unde Celticum *Baſta*, *baſt*, ſarcina. v. Du Freſn. Gl. in *Baſta.*

VASTMAR, Nomen proprium. Fragm. de Bell. Hiſp. Caroli M. v. 2950.

[UBAR, ſuper, Kero. c. 7. 16. 31. 49. ſupra c. 55.

Uber mih, ſuper me. c. 7. *uberi*, ſupra. c. 58.

Upar daz iſt, ſupereſt. Gloſſ. Monſ. p. 403.

UBARAL. Otfr. III. 26, 129.

Thaz ſin tod ubaral
ni uueſe in uns ſo idal.
Ut ejus mors ubique
ne ſit in nobis vana.

Scherz. vertit in Notis:

Ne mors ejus nequaquam
in nobis ſit inutilis.

Id. IV. 35, 83.

Joh oub ſalida ubaral,
ſo man hiar foraſagen ſcal.
Atque ſalutem univerſi,
quod hic in anteceſſum dictum eſt.

Scherz. vertit in Not.

Imo & beatitudo omnimoda
id quod hic præmonendum fuit.

Uperal, ſparſim. Gloſſ. Monſ. p. 394. in toto. p. 356. ſolide. ibid. uſque quaque. p. 385. *Uperall*, uſque quaque. p. 389.]

UBARAZALII, crapula. Kero. c. 39. *Ubarzalii.* idem cap. eod.

[*Uperazili*, crapula. Gloſſ. Monſ. p. 399. *Uperazili*, non tamen ih paſſione. pag. ead.]

UBARFLEOZIDA. &c. v. *Fleozzan.*

[*Ubarfluzentaz mez*, menſuram ſupereffluentem. Tatian. c. 39, 5. Simplex eſt *fliezen* vel *vlizen*, fluitare. vid. Jun. in Not. ad Willer. p. 139.

unde

unde facili mutatione literæ *i.* in *u.* fit *überflus*, *überflüſſig*. Palthen. Not. ad h. l. p. 364.

Iſt UBARHEPFENDI *Angilio firſtandan*, eſt ſuper Angelorum intelligentiam. Iſidor. c. 2. §. 2.

Ubarhepfendi, tranſcendens, ſive tranſiliens, hodie *überhupfend*, aut ſi ex voce *hepfu*, de qua ſupra, judicandum, ſe extollens, elevans. Palthen. Not. ad Tat. p. 399.]

UBARHUHTIGE, ſuperbos, Tatian. c. 4, 7. *Ziſpreitta ubarhubtige muote ſines herzen*, diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.

[Voci *ubarhubtige* accuratiſſime reſpondet Germanica noſtra *übermütig*, qua hominem deſignamus ſua ſe cogitatione ſupra alios efferentem. *Hugu* enim animum Francis notat, uti videre eſt in Diction. Gaſſar. Otfridiano, ibidemque *buggen* eſt aliquid in animo habere, mente aliquid verſare. Conf. eundem in *gibogat*, *gibugi*, *gibugnuzze*. Gothi *buggan* habent cogitare, quin ipſum hunc Tatiani locum ita vertit Ulphilas: *diſtabida mikilthubtans gabugdai hairtins ſeinis*. Conf. Jun. in Gloſſar. AS. eſt *bŷge*, & Belgarum *beuge*, animus, *beugen*, *gebeugen*, animo tenere, cui congruit loquendi genus Saxoniæ inferiori uſitatum, *he uuas in goden bögen* bono erat animo, *enen uuormit bögen* animum alicujus re quadam exhilarare. In ſcriptis veterum Danorum frequens eſt formula huc pertinens: *Sua ſegir mer hugrum*, ſic mihi præſagit animus. Vid. Barthol. de cauſ. contempt. à Dan. mort. *Ubarhubtige muote*. Pro *in muote* per Latiniſmum. Eadem ratione in ſeqq. dicitur *gifulta guoto* pro *mit guoto*, quoniam ſcilicet Latine dicitur implevit bonis. Palth. Not. ad Tat. p. 301.

Upargabukt, ſupercilio. Gloſſ. Monſ. pag. 410.

Uparkabuktida, ſupercilio. p. 408.

Uparkanbukt kameitheit, ſuperſtitio. pag. 411.

Ubarkebugte, ſuperſtitiones. p. 413.]

UBARKÔBORON. vide *Irkoboron*. [adde Notas Scherzii ad Otfr. V. 2, 28.]

UBARHLAUPNISSI, prævaricatio, Iſid. V. 5. vide ſupra *Laub*.

[UPARLITH, propitiatorium. Gloſſ. Monſ. p. 321.

UPARLOT *marta*, faſcinavit. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

UBERLUT. vide *Laut*.

UBARMUATI. vide *Muat*. adde ibi dictis ſeqq.

[*Ubarmuateo*, ſuperbiat. Kero. c. 65. *Ubarmuatonne*, ſuperbiendi. c. 65.

Nalles uueſan ubermuatan, non eſſe ſuperbum. c. 4.

Ubermuate, ſuperbos. c. 2.

Erhabanii cbunni uueſan dera ubermuati, exaltationem genus eſſe ſuperbiæ. c. 7.

Ubarmuatii, elatione. c. 65.

Upermuoti, animoſitas. Gloſſ. Monſ. pag. 354.

Upermuodibes, jactatum. p. 379.

Upermuothlibiu, ſublimia. p. 325.

UBARQHIUMIT, ſupervenerit. Kero. cap. 42.

UPARSOCHANTER, tranſigens. Gl. Monſ. p. 401.]

UBARTRUNCHANII, ebrietas. Kero. cap. 40.

UBARTUAN *dera ſwikalii rehtungu*, prevaricare taciturnitatis regulam. Kero. c. 42.

UBARUUANEDA, vide *Wanen*.

[UPARVANGIE, invaſionis. Gloſſ. Monſ. p. 403.

Mit unrehtu UPARVARAN, pervadere. pag. 401.]

UBBIGAZ, Otfrid. V. 1, 36.

N'iſt uuiht in themo boume
(thaz friuntlich giloube
Thes mannilih giuuiſſi)
thaz thar ubbigaz ſi.

Non eſt quicquam in hac arbore (crucis)
(quod amice credas
Quod quilibet ſciat)
quod hîc fruſtra ſit.

Adde verſ. 81. ſq.

Inde reliquum hodie *Uppig*, ineptum.

Uppekeide, vanitas, Pſal. MS. $\frac{26}{25}$. ℣. 4.

[*Uppigen*, ſupervacuis ſuperſtitionibus. Gloſſ. Monſ. p. 380.

Kameitlihhiu vel *uppigu*, ſuperſtitioſa. pag. 409.]

Nalles ubige ſin, nec otioſi ſint. Kero. cap. 48.

Uppigi ſiantin iſt der ſela, otioſitas inimica eſt animæ. c. 48. *gaugrot uppigi*, qui vacat otio. c. 48. *uuort uppigiu*, verba otioſa. c. 6.

UBE, *ob*, Notk. in Symb. S. Athan. ℣. 4.

Ube ne. Notk. Pſ. XIII. 3. *Ube deheine ne uuangton*, cum quisquam non declinaſſet.

UBELUUILLIGO, malevolus. Notk. Pſ. V. 6. *Sament dir ne buet der ubeluuilligo*: non habitabit juxta te malignus. vide *Wili*.

Ubelgen, malignantes. Pſalm. MSC. $\frac{26}{25}$. ℣. 4, 5.

UUurden des in ubelmo, ægre tulerunt. Notk. Pſ. XLV. 4.

[*Subt*, *diu inzechinit ungaloupa jauh andar upil in Criſtani*, peſtem. Gloſſ. Monſ. p. 403.

Upilen piuuanim, ſuſpiciones. p. 401.

Upilero, malorum. p. 368.

Tougana upali, arcum pravum. p. 349.

Vonna upiligi uuilligi, ex maligno. pag. 369.

Upiloſtige ſint, abutuntur. p. 411.

Ubil fora ubile ni keltan, malum pro malo non reddere. Kero. c. 4. *Kedancha ubile*, malas cogitationes. c. 4. *Loſi unſih fon deme ubile*, libera nos à malo. c. 13. conf. Prol. p. 17. *fona ubileru*, à malo. c. 4. *Ubilemu*, malam. c. 55. *ubiliu ſiniu kelitaniu*, mala ſua præterita. c. 4. *duruh puazza ubilero*, propter emendationem malorum. Prol. p. 18. *ubilem tatim*, malis actibus. Prol. p. 16.

Digitized by Google

fona umbilum, de malis. Prol. p. 17. c. 4. *Ubilo pittantemu farzibe*, male petenti deneget. cap. 31. *Ubilo ſprehhante*, maledicentes. c. 7.

Ubilhabente. Tatian. c. 22, 2. *Brahtun imo alle ubil habente*: obtulerunt ei omnes male habentes.

Sive compoſita hæc vox cenſenda ſit ex *ubil* malum, ſive *ubilo* male, & *haben* habere, merus tamen hic Latiniſmus eſt Teutonici ſermonis genio repugnans. Nec puto contrarium ejus eo obtentu defendi poſſe, quod Germanice male alicui dicentes beneque precantes *gehabe dich wol* dicamus, ut eadem ratione *ſich übel gehaben* dici poſſit, namque hæc poſterior phraſis longe alium ſenſum habet, idemque eſt quod vultuoſum eſſe, & impatientiam doloris cujuscunque geſtuum inſolentia atque intemperie oſtendere. Tum quoque permultum locutiones ipſæ differunt *übel haben* & *ſich übel gehaben*. Palthen. Not. ad h. l. p. 348.

UBERBESSERUNG. vid. *Beſſeren*.

UBERDEN, inſuper. Gloſſ. Monſ. pag. 355.]

UBERFUARO. vide *Fure*.

UBERGNOSSEN. vide *Noz*.

UBERLAGA, moleſtia, calumnia, Notk. Pſ. CV. 25.

[UBERLATANIU, vel *uueistiu*, obeſas. Gl. Monſ. p. 320.

UBERLOSARRA. vide *Los*.

UPERMACH, ſufficit, p. 391. 392. ſufficio. p. 391.

UBERMOGEN. vide *Magen*.

VPERMORGANE, vel *ergeſtre*, perindie. Gl. Monſ. p. 326.

Upermorgane, ſecundum cras. p. 358.]

UBERNUTZ *dieſes brieffs*, tenore harum literarum, vigore: *Krafft*, per vim & utilitatem, Carolus IV. Imp. in privilegiis AEp. Colon. datis & paſſim.

[UPERPURIAN, intermiſiſſe, vel dimittere. Gloſſ. Monſ. p. 346.

Uperpuriemes, præterimus. p. 381.

Uperpuritero, paralipomenon, prætermiſſorum. p. 325.

Uperpuritiu, minus fuerant. p. 331. omiſſa. p. 346.]

UBERREDEN, convincere. Arg. art. Vett. §. 26.

[UPERSAGET *uuirdit*, convincitur. Gl. Monſ. p. 384.

Uperſegita, confutati. p. 380.

UPERSCRICTUN, tranſiliebant. pag. 330.

UBERSIBENEN. vid. *Beſibenen*.

UPERSLIHTI, ſuperficie. Gl. Monſ. pag. 342. ſuperficies. p. 385. planities. p. 392.]

UBERSTEFON. vide *Staf*.

[UPERSTREIT, obtinuit. Gloſſ. Monſ. pag. 329. revincebat. p. 366.]

UBERSTRICCHEN. vide *Strichg*.

UBERSUEIFEN. vide *Sweiffen*.

UBERSUOHEN, vide *Suahchan*.

UBERTEILIDO, judicium. Notk. Pſal. II. 5. XXXVI. 20. vide ſupra *Deil*.

[UPERTRENCHIT, inebriat. Gloſſ. Monſ. p. 397.

Upertrinchet, ut vino æſtuetis. p. 333.

Vpertrunchana, fatigati. p. 359.

Upertrunchanos, mades. p. 325.

UPERVANGALL, transſcendunt. p. 388. excedunt. p. 386.

Upervangalo, ſupergradiatur. p. 397.

Upervangalont, excedunt. p. 389.

Upervangalota, prævaricatus eſt. p. 364.

Upervangaloti, exceſſu. p. 380. 385.

UPERUART, exceſſum. p. 394.

UBERUUARTEN, vid. *Warten*.

UPERWAHSANA *phlanzun*, ſpuria vitulamina. p. 353.

Upervuahſaniu, ſuperadulta. p. 396.

Upervahſiner, *urſcruoffer*, ſpurius i. de nobili patre & ignobili matre. p. 326.

UPERVUANT, obtinuit. p. 338.

Otfrid. V. 7, 53.

Mir iſt ſer ubar ſer,
ni ubaruuintu ih iz mer.

Mihi eſt dolor ſupra dolorem,
non ſuſtinere poſſum hoc amplius.

Ubaruuintu, redde, *ſuperabo*. Scherz. in Not.

In diem alleem ubaruuinnames, in his omnibus ſuperamus. Kero. c. 7.]

UBERVVERDEN, J. Alem. F. c. 52. *ſo wirt er des wol uber*, tunc de eo ſecurus fit. Carm. de Bell. Hiſp. Caroli M. ℣. 1338. *ſo wanne ih uberwirthe aller miner ſorgen*.

Notk. Pſalm. LV. 2. *die ne uuerdent ubere uuiges in allen Ziten*.

UBERUUUNT. vid. *Winnen*.

[UPI *er erdikken megi*, perſuadens. Gl. Monſ. p. 402.

Upi iniz piuuerit uuard, ſi vero prohibiti ſunt. p. 402.]

UBIRFANGIS. vid. ſupra *Fangan*.

UBIRIH JOH, inſuper. Kero.

UBIJIHTI, confeſſio. Iſid. 4, 7. [In Paltheniana editione non *ubijihti* hoc loco legitur ſed *einеru bijihti*, *una confeſſione*, quæ lectio omnino Schilterianæ præferenda eſt.]

UDERBALG, uter. Notk. Pſal. XXXII. 7. 8. v. *Bulge*.

VEDERICH. vid. *Feter*.

VEGHTAN, pugnare. Willer. p. 49. n. 21. 132. n. 57. [In priore loco noſtra edit. habet *vehtan*, in poſteriore *vehtente*.]

Vehtin, S. Ann. §. 33.

Sie lertin ſi widir ſunde vehtin.

Docebant eos contra peccata pugnare.

conf. ſupra *Fehta*.

[VEHAZ *gotauueppi*, byſſus varia. Gl. Monſ. p. 340.

Pro-

Digitized by Google

VEH.

Probatong, *opherlib* vel *vebelib*, probatica. p. 397.

VEHEN, picus. p. 351.]

VEHMGERICHT, Judicium Vemicum. V. Inſt. Jur. Publ. IV. 10, 4. & ſq.

VEHODA. Confeſſio Vet. ap. Lambec. l. 2. Bibl. c. V. p. 319. *Daz ih das heliega uuiz zud vehoda mit unreinemo lichamen.* Lambecius in interpretatione ſua interlineari hoc omiſit. Sed ſicut *uuiz zud*, eſt perperam ſcriptum diviſim, quum ſit vox *wizzod*, in aliis Confeſſionum formulis etiam uſitata, legem ſignificans; ita ſequens verbum ſine dubio quoque eſt vitioſe ſcriptum. In vetuſtioribus formulis legitur quoque: *then heilagon wizzod ni erita. Vehoda* eſt hodiernum *Fahete*, *umbphahete*, *faſſete*, ſcilicet Sacra Biblia puris manibus ſunt accipienda, & ſancta mente legenda. Imò vero eſt vitioſa ſcriptura pro *iehoda*, confeſſus, Notk. Pſal. LXX. 21. Ego autem confitebor tibi. *Aber ih lobon dih unde iehо dinen genadon.* Pſal. LXXV. 11. *Uuanda mennifcheн gedanch vehet dir ze eriſt:* quoniam cogitatio hominis confitebitur tibi primum. Pſal. LIX. 10. *Ih vehо (jehо) dero inſcriptioni*, (*Chriſtis obeſcrifte*) *Chriſtus iſt min Chuning.* Pſal. LXXIV. 5. *Der is ne uehet.*

VELENTHIH, nomen equi Rolandi, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 1887. 3616. Compoſitum ex *Volen* & *thih*, caballus præſtans.

[Striker hunc equum nominat in MSC. Argent. *Valentich:* in Codic. Lizel. dicitur interdum *Valentich*, interdum *Falerich*. Scherz. Not. ad Fragm. p. 22.

VELGA, canti. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

VELLE, cenſus, hod. Totfelle. Art. arg. vett. §. 44. *von den vellen der liute von dirre ſtifte*, de cenſu hominum Eccleſiæ morientium. *Die Scheffele die da rebt ſprechent die ſullent lidig ſin Velle, und alles des, das Dienſte heiſſet.* Supra in voc. Ding. Rot. Curiæ Haſelah. v. *Geuelle.* & *Fall.*

[VELLEISTARA, intervertores. Gl. Monſ. p. 382.]

VELZEN, applicare. Art. Vett. Arg. §. 4. *den dieb an die leitere velzen.* uſque ad ſcalam reum applicare.

VEMDING. vid. *Ding.*

VENERAT, nomen galeæ Rolandi, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 1845. [Stricker hanc galeam *Venerant* appellat, quod etiam rhythmo convenientius. Scherz. Not. ad h. l.]

VENIE *ſuchen*, veniam quærere, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 1955. 3812. Cæſ. Heiſt. 7. 25. tres veniæ Gloſſ. Du Freſne. Rhythm. de S. Annon. ℣. 618.

Mit luterer ſiner venie.
Cum mera ſua indulgentia.

[Verte: cum omni reverentia. Venia ſæpe uſurpatur pro reverentia, genuflexione. vid. Scherz. Not. ad h. l.]

VENRE, vid. *Vanr.*

VENSTRON, feneſtris. Willer. p. 29. n. 14.

VEN.

UENTI, Otfr. V. 8, 110. [In Otfrido noſtro Schilterus hanc vocem expreſſit *nemti*. Notat autem Scherz. in MSC. Cæſar. legi *u. enti* quod forſan notet *und enti.*]

VER, *vir*, particula interdum intenſiva, interdum contraria. Intenſiva, *vergichten*, confiteri, ſupra *Geban*, *verjæben.*

Verjichtſchreiber, actuarius cauſarum criminalium, & confeſſionum reorum.

Verlooſen, liberare, *erlooſen*, Willeram. p. 55. n. 25. & 66. n. 27. [In priori loco noſtra editio habet *irloſet*, in altero *erloſta.*]

Deſtructiva, *verſagen*, denegare. *verwinſchen*, maledicere, *verdranck*, merſi, Willer. p. 14. [n. ed. p. 7. quæ habet *irtrank.*]

Utraque in eodem verbo: *verſprechen*, promittere. & *verſprechen*, reprobare, rejicere, contemnere. conf. ſupra lit. F.

VERALGEN, corrumpere. v. *Alang.*

VERBARREN. v. *Bar.*

VERBIEN. v. *Bienen.*

VERBUSTIHKEIT, v. *Buaz.*

VERDINGER. vid. *Ding.*

VEREISCHEN. v. *Eiſcoten.*

VERGADERUNG. vid. *Gadun.*

[*Vergadern*, congregare, *verſamlen. Und wás ein gras volk vergadert*, ap. Gold. Reichſ. P. II. fol. 22. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

VERGILTO, compenſabo. Gloſſ. Monſ. p. 358.]

VERGLAFERN. vid. *Glauue.*

VERGO } v. *Beracht.* & *Fergen.*
Vergobreth. }

VERGUNNEN. vid. *Gunnen.*

VERHERN porra, Arg. art. vett. 39. Nemo thelonium tribuat de porris, de caulibus & de aliis oleribus: *von verhern. von Kolen. noch von andern krute.*

VERHLOS }
Verhplot. } vid. *Ferah.*
Verhpan. }

VERHUNDETA, captiva, Willeram. VI. 12. *Frahunthannis*, captivis. Goth. Luc. V. 19. *Heribunta*, præda, *eriſta beribundono*, initia prædarum, Gloſſ. Alam. ib. Jun. B. 27. vid. *Hund.*

[VERIT, deſcendit. Gloſſ. Monſ. p. 365. *Veritun*, legebant. p. 367.]

VERKUMMERE. v. *Chomber.*

VERLEISS, remiſi. Confeſs. Vet.

Nomen Propr. Concubinæ Lichtenberg. Chron. Königsh. c. V.

VERLESSENLICH. vide *Laſſen.*

VERLEGEN, reprobare, rejicere. Jus Feud. Sax. c. 2. *und en mag keinen ſinen herrn verlegen aber an in volgen ſol.* i. non poteſt ullum dominorum ſuorum reprobare, quoties renovationem inveſtituræ petere debet. Et c. 69. *ob im gleich die volge verlegt.* addunt recentiores: *und umbgeſtoſſen wirt.*

VERLOUWAN, vide *Laub.*

VERMALGEN, v. *Mal*, *meila.*

VERMANEN. vide *Manan.*

VERMEINSAMEN. vide *Kemeinſamii.*

VER.

VERMEREN. vide *Maara.*

VERMISTE, vide *Miſſen.*

VERNE *ſtat*, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1370. [*Mine thing uerne an thir ſtat.* i. e. Meæ res in poſterum à te dependent. Scherz. Not. adh. l.]

Verren, longis. Gl. Monſ. p. 393.

Verriu, extenta. p. ead.

Verror, eminus. p. 387.

Verror, plus, magis, denotat ap. Willeram. in Cant. Cant. III. 11. Ita quoque uſurpatur ap. Notker. Pſalm. LXXXVIII. 21. conf. ſupra *Fer.*

VERPLIES, exufflavit. Gloſſ. Monſ. p. 345.]

VERRAMEN. vide *Ram.*

VERSAZUNG. vide *Sez.*

VERSCHOSSEN, renunciatum. Charta refutationis feudi dotalit. dati an. 1357. *wiſſenclichen vertzigen und verſchoſſen gentzlich und gar.*

VERSELLAN. vide *Sellen.*

VERSICHTIGEN, Notk. Pſalm. X. 9. *Mit ſinen zeichenen machot er in verſichtigen*, ſignis ſuis facit eum improvidum.

VERSLAHEN *den win der uf wurt getan*, J. Arg. c. 122. §. 4.

[VERSPOTTEN, deperſonare. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

VERSPRECHEN, vide *Sprahhe.*

VERSPURCZEN. VERSPRUCZEN. Stainhöw. f. 53. b. *ire ſmaichwort verſpruczende.* Idem. fol. 98. b. *Poris ir man verſpurczet das mortlich furnemen der frowen.* f. 116. b. *verſpurczet ir unraines gemut.* fol. 11. *das doch unmenſchlich iſt, und wol zu verſpürczen.*

VERTE, iter, hodie *fahrt.* Art. vett. Argent. §. VI. *Swer ſich bereit hat zu einre verte. unt iezuntan uf der vert iſt. alſo das iezund an in das ſchif wil tretten. oder uf das ros ſitzen. oder uf den wagen ſtigen. den ſol dukein ſinre burger umbe keiner slachte ſache oder klage irren.* i. civem in procinctu itineris exiſtentem, ſcilicet jam navim ingredientem aut equum vel currum adſcendentem, nullus concivium ſuorum per querimoniam impedire debet. *V. Reite & Faran.*

Verte, angariæ, *fronfure.* Lib. Sal. Ebersh. Monaſt. *In verten ligen* i. angarias præſtare, opp. *umb zins*, prædia cenſualia: ibid. v. *Dagewan.*

Verte, conventus. Notk. Pſalm. XV. 4. [In Notkeri hoc loco ita legitur: *Nu ne heizo ſie ana uuert zeſamine chomen.* Nunc non jubeo eos denuo convenire.

Vertig, fertig, paratus ad iter.

Vertigen, verfertigen, facere, præparare, conficere rem.

Rechtvertigen, J. Al. Feud. c. 24.

Vertigen, comparare, conficere. J. F. Alem. c. 21.

VERTROKEN, vide *troken.*

VERTRIEUUEN, conjurare. vid. *Driwon.*

VERTROSTEN, renunciare. v. *Droſt.*

[VERUNWIRDIGEN, ſubſannare. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

VERUUARDET *uuarth thin muoder*, corrupta eſt mater tua, Willer. p. 151. [n. e. 64. quæ ita h. l. exhibet: *Da uuart din muoter ueruuartit.*] vide *Furwerden.* & infra *Warten.*

VER.

VERWESEN, fungi vice, v. ſupra Rotul. Cur. Dom. Haſelah. in *Dinghof.*

VERWÜRKEN. vid. *Werab.*

VERWUNNEN, vid. *Winnen.*

VERTZENDE, Chron. Königsh. cap. 2, 37. *Keiſer Claudius was den holt die unfur tribent mit eſſende und trinkende und mit vertzende.*

VERZIHEN, vid. *Farzih.*

VESEN, J. Auguſt. *wer veſen gerbet der ſie uz der mul furen wil der iſt dem muller ſchuldig von dreyn ſchöffel Kern ainen metzen. Wil aber er ſi darinne malen ſo iſt man im nichts ſchuldig wan von dem malen ſines rechten mulmetzen.*

VEST, v. *F.*

VESTROLT. vid. *Feſt.*

VEYCHENES, ſimulatio, hypocriſis, Willeram. p. 18. n. 10. vid. ſupra *Feh.*

[UFAN. Tatian. c. 22, 5. *Steig uf an berg*: aſcendit (Chriſtus) in montem. Voces *uf an* diſjunctæ quidem in Cod. Juniano extant, ſed rectius conjunguntur, ita ut *ufan* idem ſit quod *uſin*, quod eſt in Rhythmo S. Ann. *Alſi der ſne vellit uſin Alvin.* quemadmodum nix cadit in Alpes. Palthen. Not. ad Tat. p. 349. ſq.

Ufana, deſuper. *Ni habetos giuualt uuidar mih einiga, nih iz thir gegeban uuari ſon ufana.* Non haberes poteſtatem adverſus me ullam, niſi tibi data eſſet deſuper. Ab *uf* ſupra. Palthen. Not. ad Tat. p. 393.

UFARRIHTIT, prærectus. Gloſſ. Monſ. p. 406.]

UFBURENTI. v. *Buren.*

[UFF *an den murr*, pro muris. Gloſſ. Monſ. p. 364.

UFFESAZ, præſidebat. p. 387.

UFFIRHAPANI, adſumtione. p. 348.

UFFLAGANTO, ſuſpenſe. p. 383.

Uflaget, redimitis. p. 342.

UFFSTENTER, exiliens. p. 358.]

Ufgeben, *ufgang*, intereſſe, uſuræ.

Ludov. Imp. Sentent. inter Rupertos Comites Palat. Rheni. & Henricum AEp. Mog. an. 1345. *Wer ouch daz ſie die obgeſcribene burg und Stat W. in der friſt nit loſten, ſo ſullent furbaz alle jar 200. ℔. beller doruf gen, und ſwen ſie die loſen wellen, daz ſie alle jar zu welcher zit ſi wellend, vollenmacht habent, ſo ſullen ſie die ledigen und loſin umb die 5000. ℔. beller und umb 200. ℔. die iklichs jars dorufgangen ſint, oder mit getaner werung.*

[*Ufgange*, aſcenſu. Gloſſ. Monſ. p. 344.

Ufgienc, exiit. p. 391.

UFHABATUN, ſupportabant, Gloſſ. Monſ. p. 360.

Iſt uferhaben, adſcendit. Kero. cap. 7. vide *Heben.*

UFHALDAZ, directa. Otfr. V. 1, 74. Scherz. in Not. erectum.

Sint UFKEKANGAN, oriantur. Kero. cap. 65.

UFPURGE, ſuſcitet. Gloſſ. Monſ. p. 338.

UFPURIT, ſuſcitavit. p. 352.

UFERPURITIU, ſublata. p. 342.]

UFQHUEMAN, oriri. Kero. c. 2.

UFRUNS,

Digitized by Google

UFR.

UFRUNS, ortus ſolis, Notk. Pſalm. CII. 12. v. *Rinen.*

UFSAZ. vide *Sasi.*

UFSCHLAG *und frieden*, Chron. Konigsh. c. V. §. 149.

[UFSTIC, aſcenſus. Kero. c. 7. *Uffteic*, aſcencit. c. 4. *Uffstigante*, aſcendentes, c. 7. *tatin unſereem uffstiganteem*, actibus noſtris adſcendentibus. c. 7. *stiagali uf kistikanem*, gradibus aſcenſis. c. eod. *deobeit uffstigan*, humilitate aſcendere. c. eod.

UFURSCUIZZIT, ebullit. Gl. Monſ. p. 410.

UFUUACH, libravit. p. 335. librabat. p. 351.

VCHT.

Goth. *uhtwo*, mane, Marc. I. 35.

ASax. *uhtid*, matutinum tempus. *uht gebed*, preces matutinæ. Belg. *uchten, uchtſtand.*

VIAND, hoſtis, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 2344. vide *Fianta.*

VIBER, pro *über*, Symb. Apoſt.

VIE, *vih*, V. *Fio. Eehe.*

VIERDUMENISSE, interitus. vid. *Dumm.*

VIERHARTEN, v. *Spiel.*

VIERWERBE, vid. *Werben.*

VIL, *Fill*, pellis. vid. *F.*

Vilzhus, pelliceæ ædes, tentoria, v. *F.*

[VILOLIOHTIU, præ fulgore. Gloſſ. Monſ. p. 348.

VILOSAGAN, effluere. p. 362.

VILOSPRAHHALER, linguoſus. p. 387.

VILOTRINCHONO, potatorum. p. 352.]

VILLOLA. Conf. Vet. ap. Lamb. 2. 5. pag. 319. B. Cæſ. *Ib gibu, daz ih mine funt di villola, ſo ne lerda ſo ſe ih indâr antheizo ward.*

VILTII, pop. Slav. in agro Seeburgenſi, &c. Vorburg. Vol. VIII. p. 217.

VILULE, *zi vilule*, Otfrid. IV. 6, 94.

Zalt er in ſum ſiban uue.
in eimo iſt zi vilule.
Dixit iis circiter ſeptem væ.
in uno eſt nimis.

VINGEN, *fangen*, accipere. Notk. Pſalm. LXXIX. 12. *So man alte reba vinget unde man ſie biegendo in dia erda brechrebet, ſo heizzent ſie propagines.*

[VINGEMO, minori. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

VINGER.

[*Vorntiga vingara*, ſummas manus. Gl. Monſ. p. 329.]

Vingerlin, annulus. *Mebelvingerlin*, annulus pronubus. v. ſupr. Mal. J. Arg. l. 3. t. *eigen und erbe.* c. XI. & paſſim.

Schowevingerlin, ib. Chron. Konigsh. cap. 1. §. 31.

Rh. de S. Ann. p. 108. ℣. 578.

VIRBE. Edictum Monetale Ruperti Imp. ann. 1404. ℣ ante Lætare: *und ſol iglicher von unſern herren beſtellen an ſiner muntze das er herzu habe einen verſtendigen virben prüber und ein virben wardyn.*

VIRCHUNST. v. *Chunnen.*

[VIRDAMLIHA, plectibiles. Gl. Monſ. p. 381.

VIRDINGIT, proclamavit. p. 376.

VIRDOUVITI, egereret. p. 331.]

VIRHERIT, Rhythm. de S. An. ℣. 374. V. H.

VIR.

[VIRHINTRA, fraudatus. Gloſſ. Monſ. p. 368.

Virbintres, defraudes. p. 354.

Virbintreta, fraudavit. p. 365.

Virbintrit uuerdan, fraudentur. p. 375.

Virbintrit uuerden, fraudari. p. 385.]

VIRI, R. de S. Ann. ℣. 245. quartus.

[VIRIUUIZ, curioſus. Gloſſ. Monſ. p. 354.

Viriuuizgerniu, curioſa. p. 366.

VIRLURI, l. *ziſtorti*, diſperderem. pag. 335.

VIRNIDIRIDA, contritio. p. 352.

VIRNUORIS, tranſis. p. 344.

VIRSANTA, relegati. p. 380.

Virſanti, demigratione. p. 374.

Sih VIRSCRICHIT, tranſilit. p. 351.

VIRSMELZENT, tabeſcent. p. 369.

VIRSPUMENTA. deſpumantes. p. 369.

VIRSPUN, ſeducebat. Rhyth. de S. Ann. ℣. 6. conf. Notas Scherzii.

VIRSUINNANER, exſiccata. Gloſſ. Monſ. p. 390.

Virſuinani, defectu. pag. ead.

VIRSVVIGETIU, ſuppreſſa. p. 383.]

VIRTHAOZE *thero uuorton*, Otfrid. I. 27, 87. Locus corruptus: rectius legitur *virthroz ſe* vel *Ferthroz, Firtroz*, piguit eos horum verborum. [Probat Schilteri emendationem Scherzius in Notis.]

[VIRTERCHINETI, prætextu. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Viterchineti, prætextatum. p. 378. legendum *virterchineti. In dero virterchineti*, prætextu. pag. 374.

Virterchimit, diſſimulantur. p. 386.

VIRTILGIT, tergatur. p. 389.

VIRUARO, prætereo. p. 383.

VIRUUANIT *uuard*, corrui. p. 361.

Sih virvuanit, contemnit, venit in deſperationem. p. 351.

Virvuanter, diſſolutus. p. 361.

VIRWASSEN, vid. *Waſti.*

VIRVUAZANI, anathema. Gloſſ. Monſ. p. 375. anathemate. p. 346.

Virvuazit, anathematizat. pag. 373. conf. *fervvazzani.*

VIRUVEHSALOTI, viciſſitudinis. pag. 368. vid. *Webſal.*

VIUNI *Leod*, *odo ſcoſleod*, plebejos Pſalmos, cantica ruſtica & inepta. p. 402.]

VIUREN, *feuren*, Carm. de Bell. Hiſp. 1207. *Ime viureten thie ougen.*

VIZESEN *uuorten*, doloſa verba. Notk. Pſ. LI. 6. Pſalm. LIV. 24. *Manslekken unde unizeſe ne mettement iro taga.* Viri ſanguinum & doloſi, non dimidiabunt dies ſuos.

[*Viziſigo*, aſtute. Gloſſ. Monſ. p. 331.

Viziſiger, aſtutus. p. 351.

Viziſogen, calleant. p. 381.]

VIZTHUM, vide *Doam.*

ULA, *olla.* Gloſſ. Lipſ. qui addit: Si burgi hodie *Ulengaſſe*, platea figulorum.

ULIN-

ULI.

ULINSTAINE, *thi herten*, Fr. de Bell. Hiſp. 1873. [Silices. Idem Fragm. ℣. 141. *Uf then ulins herten:* ſuper ſilices duros. *Ulins* videtur idem eſſe ac noſtrum *flintenſtein*. Anglo-Sax. *flint*, ſilex. Anglis *à flint*, ſilex. Sax. & Friſ. *Vlinte*, ſilex. v. Kilian. in Etymol. Scherz. Not. ad ll. cc.

Ulinſin, de ignitis lapidibus. Gl. Monſ. p. 363.

ULIOSARI, eliſor. p. 381.

Uliuſit, conteret. p. 361.]

ULE, Pſalm. XIX. *die nacht zeiget uns wiſsheit der ülen.* Sed Lat. & Gr. & Hebr. habet: & nox nocti indicat ſcientiam.

[ULOR, internecione. Gloſſ. Monſ. pag. 326.

Uloran, devaſtatum eſt. p. 343.

Uloran vuard, devoratum eſt. p. 338.

Ulornuſſi, damnum. p. 380.]

UMBAHT, quare? Gloſſ. Lipſ. rectius legit Somnerus: *Umbwath: quaſi omwat.* h. e. *umb was, warumb.*

UMBEDERBE. *Umbiderbe.* v. *Biderbi.*

[Adde iis, quæ ibi dicta. *Imu imbiderber*, ſibi inutilis. Kero. c. 48. *unbiderbe uuortane*, inutiles factos. c. 7.]

UMBEHALBEN. vid. *Halb.*

UMBEHELTIV, vid. *Halodan.*

UMBERA *Kindes*, ſterilis. Otfr. IV. 26, 74. v. *Baren.*

UMBESTRITTIS, circumciſio. Notk. Pſal. XLVII. 14. lege *Snitt.*

UMBESCEITEN *ſint ſie des mötes.* Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1330. 1334. indiviſi animis, concordes. ℣. 1345. *thaz ſie ſih niemer ne ſceithent.*

UMBEWERKE. vid. *Werah.*

UMBEUUOLLAN, immaculatus. Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Forſan rectius unbewollan, quaſi ab un privante, & bewollan, maculatus, inquinatus, à vuyle, fluente, Sax. ful (pful) nobis towle, turpis, immundus, q. d. ut noſtrates vulgo, unbefowllen.*

[*Umpiuvollaniu*, immunis. Gloſſ. Monſ. p. 359.]

UMBI, circa. cap. 7. *Umbicun*, circumeam. *Umbicange*, circuitum. c. 58. *Umbicane.* c. 58. *Umbincirb*, circulum: c. 58. *deu umbicangen*, qui circumeant. c. 48. Kero.

Otfrid. II. 1, 33.

Er ther himil umbi
ſus emmizigen uuurbi.

Antequam cœlum volveretur
ſuper aſſiduo axe.

[Antequam cœlum
tam aſſidue ſe circumvolveret.
Ita Scherzius in Not. h. l. vertit.]

UMBIKIRG, circumcirca. Otfr. IV. 27, 42.

Id. V. 3, 10.

Thaz ih mit themo thuruh kriſt
ſi umbikirg bifeſtit.

Ut ego cum hoc (ſignaculo) per Chriſtum
ſim circumcirca munitus.

UMB.

[UMBICHORAN, circumducere. Gl. Monſ. p. 368.

Umpigicherit vuird, revertatur. p. 343.

UMBIHANC, tentoria. p. 360.

Umpihanch, velamina. p. 361.

Chuniclibes ringes UMPIRINKTER, regio ſeptus. p. 407.]

UMBIHRINGA. vide *Ring.*

UMBIRITEN, obequitando ſuccurrere. Otfr. I. 1, 208.

Mit VMBISLOZENEN *armen*, brachiorum amplexibus, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1277.

UMBISUUEIH. vid. *Suuich.*

UMBITHAHTA, Otfrid. II. 11, 101. vide *Dakta.*

UMBIWERFT, orbis terræ, Tatian. c. 5, 11. *Thaz giſcribin uuirde al theſe umbiuuerſt*, ut deſcriberetur univerſus hic orbis.

[Compoſitum eſt *umbiuuerft* ex *umbi*, circa, & *uuerban*, ire, (de quo vide infra.) Eſt ergo *umbiuuerft*, circuitus, quod Latini orbem vocant. AS. idem dicitur *ymbhwyrft* uti patet ex Luc. XXI. 26. *bifigendum mannum for ege and anbide the eallum ymbe-wuhyrft tobecumad*, trepidabunt homines præ timore & expectatione eorum, quæ toti terrarum orbi accident. In Gloſſ. Boxhorn. verbum eſt *umbiuuarf* luſtravi. Palthen. Not. ad Tat. p. 309.]

UMBUOKIG. v. *Buab.*

UMBLIDE. vide *Blide.*

[*Urſprink*, vel UMFCHUMFT, Etymologiam. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

UMLER, habitus Epiſcopalis. Jo. Keiſersperg. fol. 15. b. *Ein biſchof der hat ein umler uf ein alben an, ein handfach an eim armen, ſtolen, mesgewant &c.*

[UMPHIHUSO, vel *opaſono*, domatum. Gl. Monſ. p. 327.

UMPUIARTI, ambitu. p. 397.]

UN *ibn*, eum. Rhythm. de S. Ann. ℣. 4. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

UN, uſque. *Unt, untes*, uſque. Gl. Lipſ. Alem. vid. inf. *Unz.*

UNA, ſine. Confeſs. vet. *una urloub gap, una urloub intpfeing. Unbono*, ἄμισθος. Otfrid. II. 4, 41. *un notag.* ſine neceſſitate. Id. III. 4. 71.

UNADALISKE, degeneres. Gloſſ. Monſ. p. 407.

UNARENTES, vacuos. p. 359.

UNARLESKENTEMO, inextinguibili. *Thiu ſpriu bibrennit in fure unarleskentemo*, paleas comburet in igne inextinguibili. Tatian. cap. 13, 24.

UNARMHERZI, immiſericors. Rhaban. Gloſſ.

Unarmherzi, unbarmherzig. *Arman.* in C. A. eſt miſereri, Marc. X. 48. *Armai* mik, miſerere *mei.* Luc. XVII. 13. *Armai* unſis, miſerere *noſtri.* Marc. V. 19. Fan. *gaarmida* thuk: *Dominus tui* miſertus eſt. Hinc *armherzida*, miſericordia, Gl. K. Eſthonibus *arm* adhuc miſericordiam, fauorem & amorem, notante Stahlio

Introd.

Digitized by Google

UNA.

„ *Introd. in ling. Eßh. p.* 39. 67. 86. ſignificat. Fru-
„ ſtra igitur, quod Auguſtinus *Ep.* 178. Roma-
„ nos iuxta cum Barbaris (ita Gothos appellat)
„ *Sihora armen*, id eſt, Domine miſerere, preca-
„ tos refert, Stephanius *ad Sax. Gramm. p.* 219. *a.*
„ ſollicitat, & *Thig forbarmen*, addita voce *Herre*,
„ legendum exiſtimat: quæ itidem Morhofii eſt
„ ſententia *de ling. & poëſ. Germ. p.* 347. Nihil
„ enim omnino hic mutandum eſt. V. Voſſ. *ſ.*
„ *de vit. ſerm. p.* 285. *b.* Iun. *Gl. G. p.* 65. 66.
„ Schilter. *ad Epinic. Ludou. Regis p.* 61. 62. Ab
„ hoc autem verbo *armen*, praepoſita partic. *be*,
„ per craſin eſt *barmen*, & *erbarmen*, miſereri,
„ *barmherzig*, miſericors. Eandem vocis com-
„ poſitionem, poſteriorem eius partem ad *arm*,
„ miſer, referens, etiam vidit Rappoltus, vt ex
„ illius *Oper. Theol. p.* 825. conſtat. Aliorum a
„ *barm*, quod ſinum cordi proximum notat,
„ deriuationem n. 1476. retuli. Cui quidem
„ voci *barm* Lydius *Gl. B. p.* 43. Lindenbrog.
„ *Gl. p.* 1363. *a.* & Vorſt. *Specim. Obſ. in ling. ver-*
„ *nac. p.* 82. falſam ſignificationem *parui* indunt,
„ quaſi L. B. *barmbraccus* ſit *paruus canis*, cum po-
„ tius canem in *ſinu* vel *gremio* geſtari ſolitum de-
„ notet, (Germ. *Schooßhündchen*) vt recte ex
„ Spelmanno Dufr. *Gl. B. p.* 484. obſeruat. V. n.
„ 1474. Adde Staden. *Explic. quarund. Voc. verſ.*
„ *Germ. Bibl. Luth. p.* 33. 34. Diecmannus Spec.
„ Gloſſ. Lat. Theot. p. 133. ſeq.

UNARNESANTLIH, inevitabile. pag. 410.

UNARSTORIT, immota. p. 402. inconcuſſas. p. 403.

UNARSUOHTES, inexplorate. p. 378.

UNARUUISANTLIH, inevitabile. pag. 410.]

UNASBVGO, friofald. L. Sal. T. 44. 8.

UNBARIG, *Unberenti*, *Unbera.* *Unberbaſti*, *Unbirigi.* } vide *Baren.*

UNBALDI. vide *Bald.*

UNBEQUAMA, vide *Quemen.*

[UNBILD, *Wunder. Das nimmt mich gar unbild.* Heldenb. P. II. p. 160. b. 161. a. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

UNBILINNANLIHAZ, inceſſabiliter. Kero. c. 4.]

UNBIRUAH, vide *Ruacha.*

UNBITHERBE, vide *Biderbe.*

UNCHILAUBO, vide *Laub.*

[UNCHIPACHANIU *prath*, crudi panes. Gl. Monſ. p. 383.

UNCHREFTI, moleſtia. p. 393.

Vora minero unchrefti, præ valetudine. pag. 350.

Unchreftigii, imbecillitas. Kero. cap. 37. *unchreftigi*, imbecillitatem. c. 40. *unchreftigem*, imbecillibus. c. 35.

Thurub uuimnante UNCHRISTANNE, per energumenos. Gloſſ. Monſ. p. 405.

UNCHUNDEM. vide *Chund.*

UNCHUNSTIGER, rudis. Gl. Monſ. p. 331. 388.

UNC.

Unchunſtiga, rudis. pag. 380. impuri. pag. 387.

Unchunſtigiu, rudes. p. 380.

Unchuſci, fœdus. p. 359.

Unchuſt, ſubreptionem. p. 373. conf. ſupra *Chuſti.*

UNDARALIHI, ex latere. p. 386. ex obliquo. p. 387.]

UNDARQUHEDAN, vid. *Cheden.*

UNDER, *unter*, ſub, inter. v. *Untar.*

Konigsh. Chron. c. 3, 66. *zu Strosburg S. Waltpurg Cappelle under Kurſener. und S. Michels Cappell under Wagener.* id quod in chartis E. V. dicitur: *inter currifices.*

Undern, ze undern, merenda, reciné, *Vndereſſen*, *Veſperbrot*, *halbabendbrot*, *abentzehr*, poſt quod *Nachteſſen*, cœna. Lib. Salic. MS. Monaſterii Ebersheim. c. *von den dagewanen. So hat er einen tag ze ſnidende. da ſol man iegelicheme geben zi imbiſſe ein brot der man machet zehene uz eime Spicher vierteile.* (Recent. Seſter) *Unde ze undern ein halbes. unde nahtes ieglichem ein brot der men machet zwelfe us eime Spicher vierteile.* v. *Ondern.*

UNDIRMARCH. vide *Mark.*

UNDIUR, vilis. vid. *Diur.*

UNDON. *Wellen, Waſſerſcheg.* Dict. Flac. Otfr. I. 26, 8.

Sid uuachſeta allen mannon
thiu ſalida in then undon.

Poſtquam orta omnibus hominibus
ſalus in undis.

℣. 20.

So iſt thiſu krafft allu
zir heilegun undu.

Sic eſt hæc virtus omnis
in ſacris undis (ſc. baptiſmi.)

Conf. c. 3, 23. c. 27, 100. III. 8. paſſim. V. ult. 126. Königshov. Chron. c. 5.

[*Thaz ſhef uuard bithekit mit them undum*, navicula operiebatur fluctibus. Tatian. c. 52. 2.

Originem huic voci Gothicam tribuit Morhof. in inſtitut. ling. Germ. p. 107. ab *unn* aqua, quo vocabulo eodem ſenſu Germani utuntur, e. g. Pſ. LI. metri Lobwaſſer. *Löſch die aus mit deiner gnaden unden.* Teſtatur quoque Junius nautis Rhenanis ſupra atque infra Coloniam Agrippinam idem eſſe uſitatum, in not. ad h. l. MSS. Palthen. Not. ad Tat. p. 370. ſeq.

Tu bittis der unnen, tu rogares aquas. Colloq. Samarit. cum Chriſto ℣. 21. Alias ſcribitur *undem* ſeu *undon*, waſſer. Clauberg. Art. Etymol. Teuton. p. 55. agnoſcit vocem eſſe Gothicam, cui & convenit vox latina *unda*. In Chron. Königsh. p. 281. *von Johanſe zu Hunden*, i. e. *das Cloſter S. Johannis in undis*, uti p. ſeq. exponitur. Palthen. Not. ad h. l.

UNDOTA, ibat. Gloſſ. Monſ. p. 344.]

UNDOTHEIT, immortalitas. vide *Doven.*

[UNDURUHTAN *farlazante*, imperfectum relinquentes. Kero. c. 5. Goldaſtus vitioſe legit

Digitized by Google

UND.

git *unduruftaan*, vide ſupra *Durufen*. Derivatur à *Durubtuan*, quod v. ſupra ſuo loco.

UNDURSTAC *ſin*, non ſitientem eſſe. Colloq. Samarit. cum Chriſto. ℣. 38. quod eſt à *Durſtac*, ſitiens, in eod. Colloq. ℣. 44. hodie *durſtig*.]

UNEBINI. vide *Eban*.

UNEHTE. vide *Eht*.

[UNEMIZIGI, importuniter. Gloſſ. Monſ. p. 385.]

UNERA, reverentia, *Uneron*, pudore. Gl. Lipſ. Somnerus: *Revereri Sax. unarian*, *ignominia. Unare ab un*, *Teut. hodie on*, *absque*, *& are*, *honor*, *decus*, *quaſi ſine honore*, *decore*. Revereri hic eſt pudore affici, *ſich ſchæmen*, vel *beſchämen*.

[*Unera*, injuriam. Gloſſ. Monſ. pag. 363. 379.

Uneremo, inreverenti. p. 356.

Uneres, contumelioſi. p. 355. 356.

Unero, obſcuritate. p. 380. vide *Ero*.]

UNERBO. L. Sal. T. 27. 20. vide *Anherbo*.

[UNERCHERRANLIHEN, inflexibilem. Gl. Monſ. p. 391.

Cheluun UNERLAUBANTLIHHEEM *deononte*, gulæ inlecebris ſervientes. Kero. cap. 1.

UNERRAHHOTLIHHERA, inenarrabili. Id. Prol. p. 16.

UNERUARANLIHIU, incomprehenſibilia. Gl. Monſ. p. 393.

UNFARDEUUITI, indigeries. Kero. cap. 39.

UNFARUUARTA, illæſam. Gloſſ. Monſ. p. 403.]

UNFELLIGI, virdorbene, arme. Stainhöw. f. 95. b.

UNFIRSLAGAN. vide *Slagen*.

UNFLUHTIG. vid. *Fleohhan*.

UNFRAUUER, *unfreuuida*, vide *Frauu*.

UNFREISIGERA, vid. *Frais*.

[UNFRIDIU, tempeſtatem. Gloſſ. Monſ. p. 358.]

UNFROMA. vide *Fxemen*.

UNFRUATER. ſtultus. Kero. c. 2. 7. vid. *Fruati*.

UNFUR. vid. *Fure*.

UNGA, unica. Notker. Pſal. XXL 21. [In noſtro Notkero legitur *menunga*, ſed obſervat Schilterus in Not. legendum *men unga*, i. e. *min uniga*, mea unica, hodie *mein einige*.

UNGACRAUPIT, infronitus. Rhaban. Maur. Gloſſar. Eſt vox hodie inuſitata, nec adhucdum aliter mihi conſtat, quam quod ſit referenda ad n. 1525. Gloſſar. Rhabani, ubi *Cropa* eſt fiſſura, præſertim cum *au*, more antiquo, ſic legendum ut *o*, ut notet eum, qui omnes angulos non perquiſiverit, atque ideo non ſatis expertus ſit. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 134. ſeq.

UNGAFORI, difficultates. Gloſſ. Monſ. p. 410.

Ungafuores, incommodum. p. 402.

Ungafuore, diſpendium. p. 412.]

UNG.

UNGAHERZAMU, diſcordante. Kero. c. 4.

[UNGAHIURE, monſtri. Gl. Monſ. p. 413. monſtruoſitas. p. 413. hodie *ungeheuer*.

Ungahiuro, portentuoſe. p. 403.

Suht diu inzechinit UNGALOUPA *jauh andar upil in Criſtani*, peſtem. p. 403.

UNGANGHEIT, i. e. ſünde. Gen. IV. 13. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

UNGANZI. v. *Ganzer*.

Daz iz piſineru UNGAMOTI *niſi*, ne puſillanimitate. Gloſſ. Monſ. p. 401.

UNGAREH, inquietudines. p. 401.

Fara, *odo ungareh*, ſeditiones. p. 402.

Ungarehhom, paſſionibus. p. 410.

Za UNGARISTLIHEN, *enti ze hellahaftem opfrodon ſie ginottun*, ad nefanda & mortalia ſacrificia eos impellere. p. 401.

Ungariſtik kauuati, deformis habitus. p. 406.

UNGAUORI *iſt*, infeſtum eſt. p. 412.

UNGAUUARI, improbitas. p. 403.

UNGAUUIZINOTER, impunitus. p. 403.

VNGAZER, incœnatus. p. 342.

VNGAZUMFTAN, diſſidere. p. 402.

Kauuar odo ungazumftida, ſeditiones. p. 401.]

VNGEBEITET, v. *Biten*.

VNGEBROSTEN. v. *Briſten*.

VNGEFLECHTOMO. v. *Flech*.

VNGEHUHTE, vid. *Hugen*.

VNGELOS. vid. *Los*.

[VNGEHIRMELIK, inceſſabilis. Gloſſ. Lipſ.

VNGELEIDIGETE, *i. e. indomiti*, illæſi. Rhythm. de S. Ann. §. 8. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

VNGELT. In privilegiis Monaſterii Lucellenſis ſæpe occurrit. Immunitas à teloniis, pedagiis ſ. vectigalibus, & ungeltis. anno 1220. vid. *Obm*.

VNGELUSTIG, vid. *Luſt*.

VNGEMIETE, vid. *Mietant*.

VNGENUSSIN. vid. *Noz*.

[VNGENZI, maculam. Gloſſ. Monſ. pag. 325.]

VNGERADEN *man*, Dritman, Funfftman, i. Obman, arbiter. J. Arg. L. 3. T. *von eigen*. cap. 36.

VNGERECHEN. vid. *Recchen*.

VNGERN. *Thie alſwarzen Ungern*. Fragm. de Bell. Hiſp. 3231. 3972. [Scherzius in Not. ad priorem locum, Hunnos notari obſervat.]

Agareni etiam dicuntur quibusdam Alemannicis Scriptoribus ut Hepidano in Annalib. vid. Gold. L. I. Rer. Alem. p. 102.

[UNGERNO, minus libenter. Gloſſ. Monſ. p. 393.]

UNGESCEID, vacue. Gloſſ. Lipſ. ſuperflue, fruſtra.

UNGESCHICHT, forte fortuna, *obngefæhr*. Chr. Konigsh. c. 1. 30. 35. V. 150. Hiſt. Lomb. de S. Ambroſ. pr.

UNGESIVNLICH. vid. *Siun*.

UNGETVRFT. vid. *Durufen*.

VNGE-

Digitized by Google

UNGEWARO, hodie *ungefer*. forte. Notk. Pſal. CXVIII. 136. conf. *ungiuuar*.

Ungewor ſa mithu, impedimentum. Capitul. Franc. IV. 19.

VNGEWIZ, *Ungewiszenne*: vid. *Wis*.

[UNGICHOOFTAZ, gratis. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

UNGIDAN, infectum. Otfrid. II. 2, 11.

VNGIFERGOT. vid. *Fergen*.

VNGIFUARO. vid. *Fure, Gifuar*.

[UNGIHAFTAZ, inſitum. Gloſſ. Monſ. p. 398.

VNGIHEPIGER, lubricus. p. 346.

VNGIHITA, illibatos. p. 388.

Ungihito, clauſæ. p. 327.

VNGILAUBIGER, infidelis. Kero. cap. 28.

VNGILIHHI, varietas. Gl. Monſ. p. 378. vide ſupra *Gilih*.

Sie tuont ungilihhan ira anuzzi, exterminant (hypocritæ) facies ſuas. Tatian. c. 35. 1. *Ungilihhan*, proprie eſt diſplicere. Palthen. Not. ad h. l. p. 361. conf. *Licon*.]

VNGIMACH, maleficium. Otfr. IV. 19, 129. paſſim.

Id. I. 8, 3. de Joſepho marito Mariæ:

Uuas imo iz harto ungimah
tho er ſia hafta giſah.
Erat ipſi magna anxietas
quum eam (Mariam) prægnantem obſervaret.

[Scherzius in Not. *ungimah* mallet reddere, injucundum, moleſtum.

Ungimah, tiphum. * typum. Gloſſ. Monſ. p. 377. oneroſum. p. 381.

Ungimacha, mali. p. 348.

Ungimahha, oneroſi. p. 347.

Ungimahhi, oneroſitas. p. 380.

Ungimahiu, idonea. p. 358. importuna. pag. 390.

Ungimahhiu, moleſta. p. 325.

Ungimahho, moleſte, p. 346. Vide *Gimacho* & *Macon*.]

VNGIMERRE, vid. *Gimerre*.

[VNGIMEZIGEN, incomparabilibus. Gloſſ. Monſ. p. 358.]

VNGIMVATO. vid. *Gimuati* & *Muat*.

VNGIRATI, vid. *Girati*.

VNGIREH, tumultus. Gl. Vulcanii. p. 67. Tatian. c. 153. 4.

Ungirih. idem. ap. Tat. 199. 11.

Ungiribbu, ſturm zur ſee. Tatian. c. 53. 10. [Verba Tatiani ſunt: *Mit mihhilo ungiribbu thas eutti uuas biſenkit in then ſeo*: magno impetu grex (porcorum) præcipitatus eſt in mare. Primitivum Cl. Stadenius *ribbe* regnum putat, ut adeo *ungiribbu* ἀναρχία ſit, itemque ſtatus ſingulorum, qui non ratione & conſilio ſed impetu reguntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 372.]

VNGIRINGON *uuorton*, verbis non levibus. Otfrid. III. 18, 23. vid. *Rinkir*. *Giringon*.

[VNGIRISTIC, indignum. Gloſſ. Monſ. pag. 379.

Ungiriſtiger, impar. p. 384.

VNGIRTA, inconcuſſam (fidem) p. 376.

Ungirto, intercluſas. p. 375.

VNGISAGAHES, intactum. p. 324.]

VNGISARO. Otfr. IV. 17. 15. [In Otfrido noſtro Schilterus *ungiſuaro* exhibuit, & *haud gravate*, vertit. Scherzius vero in Notis obſervat, *ungiſaro* in Codic. Vindob. Vatic. & Flac. legi.

VNGISEWANLICHO, inſenſibilis. Otfrid. II. 12, 88. Redde *inviſibilis*, eſt enim de ventu ſermo. Scherz. in Not.

VNGISPRAHHALAR, incircumciſus. Gl. Monſ. p. 320.

VNGISPVNANEMO, crudo. p. 357.

VNGISTVOM, inſolenter. p. 377.

Ungiſtuomi, petulantia. p. 391.]

VNGISVVANLICHO, vid. *Suuanan*.

[VNGIVAROTA, infucatus. Gl. Monſ. p. 374.

VNGIVORI, damna. p. 388.

VNGIVRATEMO, inconſulto. p. 376.

VNGIVUARER, inconſideratus. p. 351.

Ungivuarin, inconſideratæ. p. 377.

Ungiuuarto, inconſulte. p. 378.

Ungivueri, incuria. p. 381. incuriæ. pag. 383. vide *Giuuare*.

Ungivurti, tædio. p. 358. conf. *Giuuurt*.]

VNGIZAMI, vid. *Gizami*.

[VNGIZOGANER, indomitus. Gl. Monſ. p. 337.

Ungizogani, belial. p. 325.

UNHALD, præceps, declivis. Scherzius Not. ad Otfr. V. 17, 56.]

VNHEILA, vid. *Heil*.

VNHEVIG. vid. *Hebig*.

VNHONO. Otfr. II. 4, 41. vide *Un*, & *Hono*.

[VNHORSAMER, inobediens. Kero. c. 23. *unhorſamont chortar*, inobedienti gregi. c. 2. *unhorſambe*, inobedientes. cap. eod. *unhorſamen*, inobedientibus. c. 2. *unhorſamii*, inobedientiæ. Prol. p. 16.]

VNHORT, inerti: Kero. v. *Hort*.

[VNHVLDI, læſiones Regis. Gloſſ. Monſ. p. 359. vid. ſupra *Huldi*.]

VNHVNT, Otfr. II. 4, 6.

Er faſteta unnoto
Thar ni unhunt zito.
Jejunabat incoactus
novies centum tempora (h. e. horas.)

Fr. Jun. Gloſſ. Goth. in *Hund*, centum, an noſtrum hoc eò referendum, in medio relinquit. Vtique *hunt* hîc centum ſignificat, ſed *unhunt* eſt vox nihili, conjungendæ itaque ſunt literæ diſcerptæ, *niun*, unde *niun hunt*, eſt novies centum. vid. ſupra *Hund*.

[VNINVVANTLIHER, inſuſpicabilis. Gl. Monſ. p. 355.

VNIRRACHONDIHIV, inſuſpicabilia, pag. 356.]

VNIRRATEN. vide *Rat*.

VNKAWARER, improbus. Kero. cap. 23. *Unkiwareem*, improbos. c. 2. *odhwila unkiuuaru*, fortuito caſu. c. 38. vide *Kawar*.

UNK.

[VNKER, pro *unſer*, eſt dualis, adeoque uſurpatur, quando de duobus ſermo eſt. Otfr. III. 22, 64. *unker zueio*, noſtrûm duorum. vide Scherzii Notas ad h. l.]

VNKVSTI, vid. *Akuſt. Chuſti.*

[VNLASTERPARA, inconflexibilem. Gloſſ. Monſ. p. 382. vid *Bar* & *Laſtar.*

VNLISTIK, *unſneller*, inertis. pag. 412. vid. *Liſt.*

VNLIVNTHAFTOT, diffamat. p. 398. vid. *Liuti.*

VNLIUPEN, non optatum. p. 380.

Unliupi, inſuaſis. p. 377.

UNLUKKIU, infucata. p. 403.

UNMAHT, infirmitas. Tatian. 22. 1. *Heilta łogiuuelihha unmaht:* ſanabat (Chriſtus) omnem infirmitatem.

Unmahti zi piſcauuuonne iſt, imbecillitas conſideranda eſt. Kero. c. 48. *miſſlicheru unmahtim*, diverſorum infirmitates. c. 39.

Unmahtigan gan uuiſon, infirmum inviſere. c. 4. *unmahtigero ruahhe tue*, infirmorum curam gerat. c. 31. *unmahtiken*, infirmis. c. 48.

In unmahti uuard, examinata eſt. Gloſſ. Monſ. p. 360. haud dubie legendum *examinata eſt:* hodie *lag*, *oder fiel*, *in eine ohnmacht.* vel *ward ihr ohnmæchtig.*

Unmahtigiu, diſſoluta. p. 356. 385. vide *Macon* & *Magen.*]

UNMAREN, vid. *Maara.*

UNMAZIG. vid. *Mazz.*

UNMEINON. vid. *Mein.*

UNMELICH, vid. *Mal*, macula.

[UNMER, eſt ingratus, non acceptus, *unangenehm.* Gnomologus meus MSC. lat. 18.

Maniger iſt unmere
Da er gern liep uuere.

Scherz. Not. ad Otfrid. II. 14, 232. vide *Maara.*

UNMEZ *untriuuer*, nimis ſuſpicioſus. Kero. c. 64. *min huuaz unmez*, ne quid nimis. c. 64. *Unmezzigii des ſumeres*, nimietas æſtatis. c. 41.

Unmeziger, incomparabilis. Gloſſ. Monſ. pag. 359.

Unſtilli, *odo unmezhafti*, intemperantia. pag. 402. vide *Mez.*]

UNMINNE. vid. *Minna.*

[UNMVOZO, occupatione. Gloſſ. Monſ. p. 385. 376.

Unmuozun, occupationibus. pag. 358. vide *Muaz.*]

UNNEN, dare, tribuere. hodie *gunnen*, Notk. Pſalm. XIX. 5. *Unne er dir nah dinemo uuillen*, tribuat tibi ſecundum cor tuum.

Cogitare, *Hintert uuenden unde ſcameden ſih, die mir ubeles unnin.* Avertantur retrorſum & erubeſcant, qui cogitant mihi mala. Notk. Pſalm. XXXIV. 4. *Die mir ubeles unnen*, qui quærunt mala mihi. Id. Pſalm. LXX. 24. Conf. Pſalm. XXXIX. 12. Pſalm. LXXXV. 5. Cant. Moſ. ℣. 16.

Unnen, aqua. vide *Undon.*

UNN.

[UNNOSELE. *Hat geſchat dem unnoſelen*, i. e. innocenti. ap. Goldaſt. Reichſ. P. II. f. 21. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

UNNOTAG. vid. Not. n. IV.

UNODI. *Niſt unodi mit Got*, nihil eſt impoſſibile apud Deum. Tatian. c. 3. 8.

[Compoſitum eſt à particula Germanorum privativa *un* & *odi*, poſſibile, facile. Quæ vox ſubſtantivè poſita facultates denotat e. g. in *Alod* quod bonum hæreditarium, omni jure ad poſſeſſorem pertinens, *Kleinod* quod rem pretioſam mole exiguam ſignificat. Pertinet huc locutio adverbialis noſtratium *unmode uuat doon* ægre aliquid & cum reluctantia facere. Inviti enim adducimur ad id agendum quod difficile eſt aut quod fieri omnino non poſſe exiſtimamus. Palthen. Not. ad h. l. p. 298. conf. ſupra *Ot.*

UNPEFUNTAN, inexpertus. Gloſſ. Monſ. p. 413.

UNPERAGANOTIU, compluta. p. 339. forſan legendum non compluta. hodie *unberegnet.*

UNPISUIHLIH, infucata. p. 403.

UNPITROGANLIHU, infucata. p. ead.

Kabaloteru, *odo Kaeiſcoteru UNPRUHTI*, *des man chaufta odo pinam*, reſciſſo contractu. pag. 402.

UNRATLIHOR, inconſultius. p. 380.]

UNREDINA. vid. *Redan.*

UNREDLIHAFTLIHHIU, irrationabiliter. Kero. c. 31. vide *Reda.*

[*Mit unrehtu* UPARUARAN, pervadere. Gl. Monſ. p. 401.

Unreht, præjudicium. p. 393. perperam. pag. 396.

Die dar ſagent, *daz in unreht kitan ſi*, qui ſe læſos adſerunt. p. 403.

Unrehtes ſcuntan, ſollicitare. p. 402.

Therſelbo ni gihengita themo unrehte inti iro tatin. Hic (Joſephus Arimat.) non conſenſerat conſilio & actibus eorum. (Judæorum.) Tatian. c. 212. 3.

Unrehtiſte, vitioſiſſima. Gloſſ. Monſ. pag. 358.

Unrehtlichemo ſitiu darazuo chuimit, inordinato more, depropere. p. 402.

Unrehto, præjudicabiliter. p. 382. indigne. p. 388.

Unrehto keſezze, injuſte diſponat. Kero. cap. 63.

Ibu pihalta mih ſona unrehte, ſi obſervavero me ab iniquitate. c. 7.

Unreht miniu pidachta, *quad ih*, *fora kechundu uuidaz mih unreht minaz:* injuſtitias meas non operui; dixi, pronuntiabo adverſum me injuſtitias meas. c. 7.

Zuanemante in ribhidom unrehtrichi, adſumentes tyrannidem. c. 65. vide ſupra *Reht.*

Prod UNREINAZ, jus profanum. Gloſſ. Monſ. pag. 336.

UNREINIRO, fœdior. pag. 409.]

UNREKNISSE, vide *Recchen.*

UN-

Digitized by Google

UNR.

[UNRUOTA, vecordes. Gloss. Monf. pag. 336.]

UNS, nos. Otfrid. V. 23, 571. 595.

Nobis. Otfr. V. 23, 543, 574, 582.

Unſih, nos. accuſat. Otfr. V. 23, 575. c. 24. 3. I. 11. 115. III. 13, 33. ſeq.

Unſeu. Otfr. I. 7, 40. lege *unſen*. [ita in noſtra edit. legitur] Sic Id. I. 1, 136. *bi unſen*, apud noſtros, hodie *unſern*.

Unſera gizungi, noſtrate lingua. Otfr. V. 25, 22. [Corrige hinc noſtram edit. in qua *unſeragi zungi* legitur.]

Unſus, noſtri. Otfr. ad Ludov. ℣. 52.

[*Uns*, nobis, Kero. Prol. p. 15.

Unſih, nos, accuſat. Prol. p. 16. c. 7. 13.

Unſaremu ſceffantin, creatori noſtro. c. 16. *tuanteemu unſeremu*, factori noſtro. c. 7. *Uuihe fatere unſare*, ſanctos patres noſtros. c. 18. *Unſeer iſt lib*, noſtra eſt vita. c. 7. *des unſeres theonoſtes ambaht*, noſtræ ſervitutis officia. c. 16. *herzun unſeriu*, corda noſtra. Prol. p. 15. *tatim unſerem*, actibus noſtris. Prol. p. 16. *tatim unſereem*, actibus noſtris. c. 7.

Nah uns, poſt nos. Gloſſ. Monſ. p. 397.

Ingagan uns iſt, ex adverſo. p. 362.]

UNSÆLD, *mit unſæld umbgeben*. Stainhöw. f. 95.

UNSAKENDI, nefanda. Gl. Vet.

UNSALDA, vide *Salida*.

UNSALIG, vid. *Salig*.

UNSCADELEN. vid. *Scade*.

UNSCAFFTIM, mediocribus locis. Kero. c. 55. vid. *Metamunſch.* in *Scepban*.

[UNSCAMALI, impudentia. Gloſſ. Monſ. p. 404.

Unſcamalicho toponte, impudentius delirantes. p. 403. vide *Scama*.

UNSCANTE. Schilterus vertit confuſi. Otfr. I. 1, 132. ſed melius redditur; non contenti, æſtimati, loco aliquo habiti. Scherz. Not. ad Otfridi locum cit. conf. *Scant*.]

UNSEMFTA, difficilem. c. 2. *Unſamftido*, difficultatem. c. 58. Kero. ita enim emend. pro *urſamfrido*. ut Goldaſtus legit.

Unſemfte ze ueruuimnene, difficiles ſuperatu, Willer. p. 37. n. e. p. 17. quæ habet *unſemfte ze uberuuintene*.

[*Unſempbti*, ſcrupulum. Gloſſ. Monſ. p. 326. procellas. p. 388. obſcuritas. p. 348.

Unſemfti, oneris. p. 366.

Unſempbtin, obſcuritatibus. p. 338.

Unſempbtiu, obſcura. p. 342.

Unſempbtiro. obſcurior. p. 343.

Unſempbtaz giſprabbi, Græcam eloquentiam. p. 350. vid. ſupra *Samfter*.

Unſemſtaz. executus. p. 364.

UNSIH *firſprabbames*, parcamus. p. 391.

UNSITIG. vid. *Siteo*.

UNSLIT, adeps. p. 357.

VNSNELLER, *unliſtik*, inertis. p. 412.

VNSPOTIGO, non profuturas. p. 403.]

VNSTATI, inſtabilis. Otfrid. III. 7, 32. de rota:

UNS.

Stozot ſih io in trahti,
mit mibileru unſtati.

Impellit ſe continue (indeſinenter)
cum maxima inſtabilitate.

V. 14, 17.

Ther ſe bizeinot dati,
iob uuorolt unſtati.

Mare ſignificat facta
mundi & inſtabilitatem.

[*Unſtatic*, diſſimile. Gloſſ. Monſ. p. 387.

In unſtatigi, in ventum. p. 347.

Unſtatigiu, fluxa. p. 385. ventoſa. p. 347.

Unſtatigo, enerviter. p. 384. fluxe. p. 385. inſtabiliter. p. 403.]

VNSTE, indulgenia. Notk. Pſalm. CIV. 25. vid. *Ondon*.

Unſtillemu, inquieto. c. 2. *Unſtilleem*, inquietos. c. 2. *Kiunſtille*, inquietet. c. 48. Kero.

Unſtillida improbitas, Tatian. 40, 3. diſſenſio, Kero. cap. 65. [Proprie *unſtillida* eſt inquies, intemperies. AS. *unſtil*, inquietus, *unſtillian*, inquietare, *unſtylnyſſe*, inquietudo eſt. vid. Benſon. in Vocab. Palthen. Not. ad Tatian. p. 365.]

Unſtilli iſt, inſoleſcit, Gl. vet.

Unſtiller, deſidioſus. Kero. c. 48. quanquam pro *deſid.* ibi reſtituendum eſſe *diſſidioſus* vel *diſſentioſus* notet Fr. Jun. Gloſſ. Goth. pag. 368. [Correctione Juniana opus non eſt, ut contextus indicat.

Unſtilli, odo unnezhafti, intemperantia. Gloſſ. Monſ. p. 402. vide *Stiller*.]

VNSVBRO, ſordide: Kero. c. 32. vide *Suber*.

[*Unſupraz*, fumoſum. Gloſſ. Monſ. p. 378.

Unſupri, ſpurciſſimi. p. 410.

Unſuprido, illuvie. p. 323. pulvere. p. 385.

Menni unſupriſta, Kanozſcaf, monilia. p. 405.

UNSUINTILOT, aporiamur. p. 396.]

VNSVNDIGI. vide *Sunta*.

[*Unſunthafto*, inculpate. p. 409.]

VNSUOTI, moleſti. Gl. Lipſ. Somnerus: *Quaſi unſueet i. e. haud ſuaves*.

UNT, pro *ent* in Compoſ. *untphieng*, Fr. de Bell. Hiſp. paſſ.

[*Sountaſo*, eſt & non. Gloſſ. Monſ. p. 387.

Hera unta dara, alio. p. 364.]

VNTAR, ſub. Vid. inf. *Uuntar*. it. *Under*.

Undirthudig, ſubjecta. *Undirthudiga*, ſubditi. Gl. Lipſ. Somner. *Sax. underthead*, *ab eorum under*, *quod nobis manſit*, *ſubtus & theod*, *populus*, *gens*.

Unterfalla, v. *Fall*.

Untarfiang, interciperet, abſconderet, Otfr. IV, 33, 68. de velo templi Hieroſol.

Thaz man zi thin io thar gihiang
thiu zerubin untarfiang.

Quod ad hoc ibi ſuſpenſum erat
(ut) Cherubim interciperentur, (abſconderentur.)

Untergon, defraudare, hodie *hindergehen*, J. Arg. art. 292.

Untarſahi, Otfr. I. 27, 12. [Scherzius in Not. legendum eſſe putat *untauſahi.*]

Untarungo. vid. *Derien.*

Untaronti, innocens. Tatian. c. 199. 11. Pilati verba refert: *Untaronti bin ih fon bluote theſes rehten;* innocens ego ſum à ſanguine hujus juſti.

Untarthio. vid. *Deob.*

Unterfahen. vid. *Fahen.*

Unterhelle. vid. *Hella.*

Unterliben. vid. *Leiben.*

[*Untar*, ſub. Kero. c. 1. 31. 32. 58. inter. c. 18. *eru untar iu furiqhuemante*, honore invicem prævenientes. c. 63.

Unter in, à ſe mutuo. Gloſſ. Monſ. p. 360. ad invicem. p. 393.

Untruns, mutuo. p. 319.

Untarambahte, ſubminiſtrat. Kero. c. 2.

Untardeonot ni uuelle, ſubdi nolit. c. 62. *untardeonotan.* ſubditum. c. 60. 62.

Unterſiloten, interraſilem. Gloſſ. Monſ. pag. 321.

Untarfolget, ſubſequatur. Kero. c. 10. *Untarfolkenti*, ſubſequens. c. 35. *Untar ſi kefolget*, ſubſequatur. c. 9. *Untiri ſin kefolget*. ſubſequuntur. c. 7. *untar ſin kafolget*, ſubſequantur. c. 8.

Untereinandremo, invicem. Gloſſ. Monſ. pag. 340.

Unter himile, de ſub cœlo. p. 362.

Untariauctem, interjectis. p. 410.

Untar in zuisgene, ad invicem. Tatian. c. 6. 4. Ejus loco Germani nunc dicunt *untereinander* ſive *zwiſchen einander.* Palthen. Not. ad h. l. pag. 312.

Mit untargrapani, ſuffoſſione. Gl. Monſ. p. 338.

Unterboſun vel *nechala*, periſcelidas. pag. 332.

Untarkeban, ſubdatur. Kero. c. 34.

Untar ſi ketan, ſubrogetur. c. 65.

Ano untarlaz, ſine intermiſſione. c. 15.

Unterlaz, comma. Gloſſ. Monſ. p. 346.

Unterlaza, membra id eſt cola. p. 324. cola. p. 331. 332. 338. interſtitium. p. 375.

Unterlaze, intermiſſione. p. 365.

Unterlazun, inciſionibus. p. 325.

Unterleccan, ſubmittere. Kero. Prol. p. 16. *untarlicke*, ſubjaceat. c. 3. 32. 42. 46. 48. 55.

Unterleccent, fulcite. Gloſſ. Monſ. p. 353.

Za untarnahonne iſt, ſubjungendus eſt. Kero. c. 9.

Untar mitten then lerarin, in medio doctorum. Tatian. c. 12. 4. Germani verborum ordinem nunc invertunt, dicuntque: *mitten unter den Lehrern.* Palthen. Not. ad h. l. p. 323.]

Ze untar ne wizzun thas, ut non reſciretur hoc, Fragm. Hiſt. colloq. Chriſti cum Samar. ℣. 3. Lamb. reddit: *zu unterweiſen*, docendi cauſa. Sed *wizzun*, non eſt docere, ſed ſcire, & τὸ *thas* non eſt ſuperfluum: ſed voluit Poeta exprimere emphaſin Græci ἵνα, ſic conſidebat ad fontem. Sed & τὸ *ne* non eſt ſupervacuum.

[*Unternoman uuerdan*, incidi. Gloſſ. Monſ. pag. 359.

Unternomini, interruptione. p. 390.

Unterpeden, medio. p. 338.

Vnterpenti, vel *ridila*, diſcriminalia. p. 332.

Vnterpoto, mediator. p. 375.

Vnterprochaniu, interrupta. p. 330.

Vnterprah, interruptio. p. 334.

Vntarpuntan, ſubnexe. p. 403.

Vnterpurgi, filiæ. p. 339. filias. p. 361.

Vnterpurigi, filias ejus. p. 331.

Vntarrachotem, interjectis. p. 410.

Imo untarſcaz thaupot enti cheerit, ſub pretio redegerit. p. 402.

Vnterſceitit, diſtat. p. 390.

Vnterſceitonter, diſterminans. p. 360.

Vnterſceitot, dijudicat. p. 347. diſtat. p. 338.

Vnterſceitunta, differentes. p. 395.

Vnterſceitunga, commata. p. 338.

Untarſenti gauualtida, intermitti profectionem. p. 405.

Vntarslibe, ſubripiat. Kero. c. 57. conf. cap. 39. 40.

Vnterslibbun, ſubripuerunt. Gloſſ. Monſ. pag. 342.

Vntersleibtes, ſubſicivum. p. 379.

Vntarsliche, ſubeat. p. 408.

Vntarſtuntu luzzileru, parvo intervallo. Kero. c. 42. *Skemmiſtun untarſtuntu*, parviſſimo intervallo. c. 8.

Sih untartuat, ſe ſubdat. c. 7.

Vntertan vuirdit, ſubſternitur. Gloſſ. Monſ. p. 389.

Vntertuon, ſubmittant. p. 374.

Vntarteilida, vel *ureechida*, diaphonias. pag. 408.

Vntervuangon vuard, intercluditur. pag. 342.

Duruh untaruuorfananbeit, per ſuffectam perſonam. Kero. c. 59.

Deobeit untaruuorfanii, humilitatis ſubjectione. c. 3.

Vnterzelles, vel *rates*, ſuggeras. Gloſſ. Monſ. p. 320.

Vntarzeohanto luzic, ſubtrahendo modice. Kero. c. 13.

VNTAT, macula. Gloſſ. Monſ. pag. 327. 357.]

VNTDVO *mir*, aperi mihi. Willer. pag. 145.

Vntdade, aperirem. Willer. p. 91. n. 39. quæ habet *intate.*

Intteta then buob, aperuit librum. Tatian. 18, 2.

VNTHANK. v. *Dank.*

VNTHRATA, Otfrid. III. 14, 197. *Vndrati.* Otfrid. III. 26, 28. vide *Drado.*

UNTHULTI. vide *Tholon.*

[*Inandes* UNTIERDAZTUOT, uſque adhuc. Gl. Monſ. p. 369.

UNTIUFFO, aſpera. p. 367.

Vntiuphi, Syrtem. p. 367.

UNTODIGI, immortalitas. v. *Doven.*

UNTRAAT *ſeb libbamin ſinu*, ſubtrahat corpori ſuo. Kero, c. 49.]

UN-

Digitized by Google

UNT.

UNTRIVIDA, ſuſpicio. c. 59. *Untriwer*, ſuſpicioſus: c. 64. Kero.

[UNTRUGILIHO, infucatum. Gloſſ. Monſ. p. 381.

Untrugilibiu, infucata. p. 376.]

In UNTRUM, in mirabilibus: Kero. [*in untrum*, habet noſter Kero. c. 7.]

UNTÜRLICHO. vide *Turen.*

UNTURFT, haut neceſſe, Otfr. II. 4, 160.

UNTURHNOHTE. vide *Naht.*

VNTWIKEN. vid. *Wich.*

VNTWINDENT. vid. *Wint.*

[UNVARENTA *ſcaza*, immobiles. Gl. Monſ. p. 383.

UNVESTIRUN, infirmiora. p. 320.

UNVERMAYLICHE, impolluti, *unbefleckt.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

UNVERWERT. vid. *Warin.*

UNVERZOGEN *rebt*, vid. *Rebt.*

VNUNSTIG, invidus, abnegans, privans. Notk. Pſalm. XXXVI. 12. vide *Ondon.*

[UNVOLAVVAHSANA, inconſummati. Gl. Monſ. p. 353.

Mit UNVROVUIDO *irvuerana*, mœrore confecta eſt. p. 338.

UNVRUOTER, excors. p. 351.

Unvruoti, inopiam. p. 351. ſuperſtitione. p. 367

UNUUALLICHA, vid. *Guallichi.*

UNWAN. vid. *Wan.*

UNUUARINGON, fortuitu. Gloſſ. Monſ. p. 410.]

UNWARTELICH. vid. *Warten.*

UNWATELICH. vid. *Watten.*

UNWENT, præterpropter, *ungefehr*, Chron. Konigsh. 2, 100.

UNWENDIGEN *rebt.* vide *Reht.* conf. *Wenden.*

[*In dero* VNVUERAHPARIGVN *ziti*, intempeſta. Gl. Monſ. p. 328.

VNUVERDA, ignobiles. p. 325.

Unvuerde, ſordeſcat. p. 392.

Unvuerdin ſtetin, obſcuris. p. 380.

Unvuerdi, abjectæ. p. 385.

Unvuerdlibo, indigne. p. 398.

Unuuerdiu, peccatores. p. 328.

Unuuerdlicho, pro nihilo reputantes peccatum. p. 401.]

VNUUIHTARIV. vid. *Wiht.*

VNUUILLO. vid. *Wili.*

VNWIRDSCHAIT. vid. *Wirdil.*

[*Luzzil pidabtin vel unuuirdtin.* parvi penderint. Gl. Monſ. p. 411.

conf. *Giuuurt.*]

VNUUIRIGHEIT. vid. *Warin.*

[VNWIRSGEN, i. e. iraſci, æmulari. Pſal. XXXVI. *Du ſolt nicht unwirſgen in den ubelhunden.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

VNWIRTHON. v. *Wirdin.*

VNWIRDIGAN, indignum. Kero. c. 7.

[VNVUISLIHO, minus ſapiens. Gl. Monſ. p. 396.

Unuuiſo ſpracha, Racha. p. 409.

Unuuiſtom, ignaviæ. p. 403. vid. *Wis.*]

UNW.

VNWIZIDV, ignorantia: Kero. c. 66.

[*Unvuizin*, inſenſibilitate. Gl. Monſ. p. 387. vid. inf. *Wis.*

VNVUOHHARHAFTI, fœnum. p. 391.

VNUUOHSANAZ, commune, i. quod immundum erat Judæis & Gentibus, ut ranæ. p. 365.]

VNWURDIKEIT. vid. *Unuurti.*

VNZ, uſque. *Unzan*, uſque. Kero. c. 48. *Unzin*, Idem. Prol. p. 16. c. 7. *Unzi*, idem. c. 40. 41. 48. 63. *Unziza*, uſque. c. 18.

[*Unzi daz*, hactenus. Gl. Monſ. p. 403.

Unzin, uſque. p. 338.]

Unz, dum. Otfr. I. 12, 41.

Unz en enti, uſque ad finem. Otfr. I. 5, 20. [Lege ex Cod. Vindob. *unz in.* Scherz. Not.]

Unz, poſtquam. Otfr. ad Ludov. v. 158. IV. 35, 35.

Goth. *Und*, uſque. Luc. X. 15.

Unz, quamdiu. Notker. Pſalm. XLVI. 8. LIV. 9.

Untazs, uſque. Iſidor. c. 3. 6.

[Tatian. habet. *unzun*, uſque. c. 2. 9. *unzan*, donec. c. 5. 10. & *unz*, uſque. c. 9. 5.

Unzenungi poranun, viisque clauſis. Gl. Monſ. p. 329.

Unzigaganti threſo, theſaurum non deficientem. Tatian. c. 35. 4.

Unzigaganlih, imarceſcibilem. p. 368. hodie *unzergænglich.*

Vnzih. Tatian. c. 38. 6. Quid aut corruptelæ aut ſenſus huic voci ſubſit nondum ſatis cerno. Palthen. Not. ad Tat. p. 363. in cujus editione hæc vox ad ſequentia refertur. *Unzih thiſu alliu ſuobben thiota.* In noſtra vero editione ad præcedentia. *Odo mit thiu uuaten uuir unzih?* aut quo operiemur?

Unzinandaz, eatenus. Gl. Monſ. p. 381. uſque adeo. p. 369.

Unziniomes, uſque ad tempus. p. 365.]

VNZE, libra, talentum, uncia, charta de an. 1378. *acht unze Strasburg. pfennige gelts.* it. literæ emphyteuticæ an. 1384. in curia Argentin. confectæ, promiſcuè libra & uncia accipitur: quanquam in alio documento de anno 1284. duæ libræ cenſuum in XXIV. uncias dividuntur. v. Du Fresn. voc. *Sagium.*

Vncia, LXIV. ſolidi Turonenſes: L. belgici: uncialis. ſ. thalerus, Gronov. L. 3. de pecun. vet. c. IX. pr.

[VNZITIGO, immature. Gloſſ. Monſ. p. 386. intempeſtive. 388.]

UNZUHT.

Tut der dubeine unzuht oder was er tut ze unrehte. J. Arg. c. 20.

Unzuht, *wenn ieman ſin tur oder venſter bi nabt ufbiebe oder zerwurffe*, J. Arg. c. 129.

[*Vnzubti*, inquietudine. Gloſſ. Monſ. pag. 373. Indiſciplinatione. p. 374.

Vnzubtiger, remiſſus. p. 356.

Unzubtiga, indiſciplinatas. p. 379.

Vnzubtigemo, indiſciplinato. p. 354.

Vnzubtigo, indiſciplinatæ. p. 353.]

VO-

Digitized by Google

VOB.

VOBEN. vid. *Vaben.*

[VOCHALABER, recalvaſter. Gl. Monſ. p. 322.

VOCHIR, vid. *Wachar.*

VOCHVMILO, racemus. p. 334.]

VODER.

Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Judicium cauponum: *Swer hie win veile het, der ſol mime herrn geben von deme Vodere einen amen ze furwine.*

[VOERPALCH, uter. Gloſſ. Monſ. pag. 349.]

VOCKEN, *offt.* Chron. Sax. vet. fol. 1008. 1030. 1233.

VOGE, Chron. Sax. vet. f. 1008.

VOGET, protector, Fr. de B. Hiſp. 3385.

Vogt, advocatus, qui ab Epiſcopo conſtitui ſolitus, ſed ab Imp. accepit jus gladii, *Art. Argent. ſupra in voc. Ban. II.*

v. Hant verteilen.

Ex inſtrumento quodam an. 1187. Bertholdi Ducis Zaringiæ allegat hæc Gold.

Thuregini loci legitimus Advocatus, quod Kaſtvoget dicitur. T. I. R. Alam. p. 131.

V. H. Conring. de Antiq. Stat. Helmſt. p. 139. ſeqq. Gloſſ. Du Fresn. Advoc. & Speelm. Gl. Caſeneuve.

Acta Lindav. p. 330. & 828.

Phogat, defenſor. Notk. Pſalm. XXXIV. 1.

Dipl. Henrici V. Imp. pro Monaſt. Lucell. an. 1125. Nec aliquis hujusm. Advocatiæ bannum à Rege vel Imp. ſuſcipiat, niſi qui Abbate eligente à fratribus petentibus ad tantum officium dignus & idoneus, videatur.

Bernh. Hertzog Chron. Alſat. L. X. c. 1. de civitate Weiſſenburgenſi: *Es haben die Röm. Keiſer wie noch uff diſe ſtunde von des Reichswegen ein Vogt in der ſtat, welcher in peinlichen ſachen wegen der Röm. Kaiſ. Maj.* execution *leſt thun.*

Dom. Lotolphus de Pölniz Advocatus Domini Marchionis in Ihene. an. 1308.

Erbvogt, der mit den nider oder erbgerichten beliehen iſt, Chart. Emtionis vend. in Thuringia circa an. 1350.

Romiſche Voget, de Carolo M. Imp. Poëta de ejus Bello Hiſp. ℣. 913. Tyrol. I. 13.

Kirchenvogt. Diplom. Monaſt. S. Steph. à Lud. I. R. Germ.

Kaſtvogt, V. Gold. Rer. Alam. l. c. Menag. Dict. v. Advoes.

Vrige Vogt, advocatus liberæ conditionis, qui non eſt ex hominibus propriis Eccleſiæ alicujus. Liber Salic. Monaſt. Ebersheim. de Cur. Dom. in Sigolzheim: *Swa der hof bedarf eines vrigen vogetes, den ſol min herre der abbet har bringen, unde ſol man ime vomme zuge geben funff Schillinge.*

Feud. Fuldenſe, fœmin. Feud. Advocatiæ.

Nos Heinricus D. G. Abbas Eccleſiæ Fuldenſis tenore præſentium profitemur: quod Illuſtri Principi Domino Rudolfo Comiti Palat. Reni, D. B. nec non Illuſtri Machthildi

VOG.

collaterali ſuæ & eorum heredibus ab ipſis legitime procedentibus in recompenſam juris Advocatii *in Monaſterio Höheſten Moguntini Dyoceſ. ſitum prope Caſtrum Gruberg, cum villis dictæ advocatiæ pertinentibus, quod à nobis & Eccleſia noſtra in feodum tenuerunt, & cui ad noſtram inſtantiam ceſſerunt, renunciaverunt & ad manus noſtras liberas reſignarunt; * feoda ad noſtram & prædictæ Eccleſiæ noſtræ collationem ſpectantia, quorum redditus parui ad CCCC ſeu D Marcas argenti ſe extendunt ſecundum plus vel minus, quæ memorati Dux Rudolfus, Domina Mechthildis uxor ſua vel eorum heredes decreverint acceptanda, quamprimum vacare nobis cœperint, conferre auctoritate præſentium pollicemur. Nos verò Marcwardus Decanus totusque Conventus Eccleſiæ & Monaſterii antedicti huic contractui noſtrum conſenſum adhibuimus, & adhibemus benivolum & expreſſum. Dantes in teſtimonium præmiſſorum has literas cum ſigillo præſcripti Domini Abbatis noſtri & noſtri Conventus ſigillo munimine roboratas. Datum Nurnberg. An. Dom. M CCC X. Pridie Idus Martii.*

Landvogt. vide ſupra *Swabo-Richi.*

Vogtland, terra Advocatorum, antea Ducatus Mœran. Goldaſt. T. II. R. Alam. p. 142. *Fuerunt Duces de Mœran, qui tenuerant Voitlandiam, cujus hæ fuerunt civitates, Culmbach, Plauen, Hoff &c. Hunc ipſum Ducatum vocarunt das Hertzogthum zu Mœran tempore Friderici Barbaroſſæ, quia poſt illum Ducatus de Mœran facta eſt diviſio in diverſos Præfectos. Inde vocari cœpit Voitlandia, & tractus eſt vetus Variſcorum, extrema pars Bohemicorum montium verſus Miſniam & Franconiam.* Supereſt hodieque opidulum ibidem Mœran.

Vogtige, advocatia, diſtrictus advocati, Rotul. Curiæ Dom. Haſelah. v. *Dinghof.*

Vogitman, cliens, Rh. de S. Ann. ℣. 791. Pfalz. Stamm-v. Erbfolge p. 60. *wan ſein eigen man, ſein lehn man, oder ſein Vogtman in ein Pannſtadt entferet, folgt er im in eim jar nach &c.*

Uogen, uougen, conjungere, compingere, fugen, Willer. p. 67. n. 28. quæ habet *voiget.*

Id. p. 157. n. 66. *Si ſin dura, uougen uuir thie dura ze ſamene mit cedrinin tauelon.* [*Si ſuture, vioge vvir die ture zeſamene mit cedrinen tavelon.* ita noſtr. ed.]

Janua ſi fuerit, ratio nos ipſa docebit
Hanc tabulis cedri compingere glutine leni.

[VOHALD, proclivum. Gloſſ. Monſ. pag. 404.

VOHSININ, aſcella. p. 352.]

Ze VOHTUN ad matutinum, Notk. Pſalm. XXIX. 6. *In vohtum*, in matutino. Notk. Pſal. XLVIII. 15. Pſ. LVI. 9. *In vohtun*, de luce. Id. Pſalm

Pſalm. LXII. 2. it. ℣. 7. [ubi vitio typographi legitur *in oubtun.*] *In vobtun*, diluculo. Id. Pſal. CVII. 2. *dia vobtun*, matutinum. Id. Pſalm. CXVIII. 148.

VOHON, vide lit. F.

VOLEN, pullus. vid. *Fol. foln.*

UOLGEN. vide lit. F.

[*Volagen*, deſervire. Gloſſ. Monſ. p. 358.

Volgeta, clamavit populus. p. 330.

Nalas UOLIHI zeibban, virtutesque non quaslibet. p. 366.]

VOLKWIGEN HERTEN, vide *Folk.*

VOLLEQUAMEN, vide *Queman.* & *Foll.*

VOLLIN *Gut*, optimus. Rh. de S. Annon. §. 19.

Bevollen marb, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1562. vide *Foll.*

VORTON, timore. Gl. Lipſ. Somner. *Tremor, formido, Sax. fyrhto. unde noſtrum fright, & affright. illo ſenſu.*

[*Vorabtun*, depaverunt. Gl. Monſ. p. 354. vid. *Foraht.*

VOQUMILUM, racemos. Gl. Monſ. p. 322. *Voqumila*, acinos. p. 357. *Voqtumilun*, acimum. p. 322. leg. acinum.]

VORARE, *führer*, ductor. Willer. C. C. p. 50.

VORFYRABEND, vid. *Fira.*

VORLOFTE *tiure*, Carm. de B. Hiſp. ℣. 1563. an dromedarii?

VORTHEREN, quærere, voce ciere, Willer. p. 42.

Ana fortheroda him, petere ab eo, id. pag. 92. 128.

Vntuorhten, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 1880. [Notat *entfurchten, entſezen.* Scherz. in Not.] vid. *Forderon.*

VORTRÆGER, vide lit. F.

VORREUUET. vid. *Hriuuua.*

VORWARKE, *Landguter*, Chron. Sax. vet. 815. 1142.

VORWORT. vid. *Wort.*

[VOVUITA, cribravit. Gl. Monſ. p. 343.]

VOZIRNIN, ſpernere, Tatian. c. 67. 2. *Ther juwih vozirnit, ther vozirnit mih:* qui vos ſpernit me ſpernit. *Vozirnita inan Herodes:* ſprevit illum Herodes. conf. inf. *Urzarnitun.*

UPIGI, otio. c. 48. *Uppigi*, otioſitas. c. 48. *Ubige*, otioſi. c. 48.

Uppigiu wort, otioſa verba. c. 6. Kero. vide ſupra *Ubbigaz.*

In uppe, in vanum. Notk. Pſ. II. 4.

Keuppot, evacuatum, Notk. Pſalm. LXIII. 9.

[UPIZABAR *ſonituot*, minus digne. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

UPSAL. vide *Sal.*

UPSLAGODA. vide *Slagen.*

UR, particula extenſiva, contracta ex uber, ober, ufer, V. *Urpbed* in F.

Urkunden, *uberkunden*, deponere, *auſſagen*, proprie de teſtibus.

Urſtend, uferſtehung.

Urbaiſchen, expoſcere.

Urbar, *uberbaren*, *überkommen*, *einkommen*, reditus. Eſ. XXXVII. 31. & faciet fructum ſenſum. v. Wehn. v. ohrbar, ubi malè pro Vandalica voce venditatur: vide de ea mox

Urmari, ſuperilluſtris.

Urloub, pro *Er*, *erlauben, verlouben.*

Urrecht, pro *unrecht.*

Ur, antiquus, *uran, urſpring*, fons, Notk. Pſ. XXXV. 10.

Or, Suecis acer, *ſcharf, feſt, urkund.*

Urlöſi, redemtio, *erloſen.* Notker. Pſalm. XLIV. 3.

Urſuochen, verſuchen. tentare. v. infr.

Ur, *ort*, origo, initium, Anglo-Sax. V. Jun. in Willeram. p. 248. v. *ort.* particula intenſiva, *aller.*

It. privativum, *urninnu, urreht, uruuanaz, uruuiſe.*

Ur, Totum, Fr. Iren. 2. 32.

[In vocabulum aut particulam UR prolixe inquirit Stadenius, ſub finem Explic. Voc. German. Bibl. à p. 815. uſque ad p. 849. quæ ad verbum deſcripta huc referre conſultum haud duximus, in Epitomen tamen redacta exhibemus. Ita autem Stadenius hac de re agit, ut aliquot propoſitionibus mentem ſuam explicet, iisque exempla deinceps ſubjungat.

I. Ejus propoſitio eſt. Vocula *Ur* eſt particula primitiva, nec poteſt niſi in conjunctione cum aliis vocabulis uſurpari, eſt eadem cum illa, quam hodie *Er* pronunciamus & ſcribendo uſurpamus. Hinc *Urlaub* & *Erlaub*, permiſſio, *Erlauben*, permittere, *beurlauben*, veniam, dimiſſionem dare, vel capere ſibi. Inferioris Saxoniæ incolæ pro *ur*, *ver*, uſurparunt, *verlöff*, venia, permiſſio. Porro pro *urteilen*, *erteilen* ſcriptum fuit: ita Ulr. Reichentahler. in Hiſt. Conc. Conſtant. f. 205. a. *Darnach ward eine Seſſion gehalten und in derſelben erteilet* i. e. *geurteilet.* Notandum hic 1) Schottelium in opere Grammatico p. 255. notaſſe, voces, *Vrtheil*, *urſach*, *urkund*, tam cum *b.* quam ſine *b.* ſcribi. 2.) Obſervandum, quod in antiquis Francicis & Theotiſcis monumentis pro *Vr* etiam *Ar*, *Er*, *Ir*, *Or*, *Yr*, reperiatur, quodque hæ particulæ ejuſdem cum *Vr* ſignificationis ſint. Patet id ex vocibus *Irkennan*, *Yrſcutita*, *Araugit*, *Yrougta*, &c.

Exempla hujus primæ propoſitionis ſequentia ſunt.

Vrſtand, reſurrectio: pro quo Freherus in Notis ad Orat. & Symboli Alemann. verſ. vetuſt. habet *Vrſtodab.* Notker. *Vrſtendida.* Ab *erſteben.* Otfrid. III. 13, 5. *Ih irſtan*, reſurgo. V. 24, 6. *irſtantniſſi*, reſurrectio.

Aritalet, Tatian. c. 24, 3. *ereitelt*, inutile factum. Iſidor. *Uridalida*, ausgeleret.

Irteilen, judicare. Symb. Apoſt. ap. Goldaſt. T. II. Rer. Alem. *Dannan chumftig iſt ze irdeilenne*, inde venturus eſt judicare.

Yrkennet, cognoſcat. Otfrid. III. 16, 9. *thia irkantun*, qui cognoſcunt. Id. I. 17, 18.

Vrteil, ſententia judicialis, idem eſt ac *ertheilung*

VOBEN. vid. *Vaben.*

[VOCHALABER, recalvaſter. Gl. Monſ. p. 322.

VOCHIR, vid. *Wachar.*

VOCHVMILO, racemus. p. 334.]

VODER.

Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Judicium cauponum: *Swer hie win veile het, der ſol mime herrn geben von deme Vodere einen amen ze furwine.*

[VOERPALCH, uter. Gloſſ. Monſ. pag. 349.]

VOCKEN, *offt.* Chron. Sax. vet. fol. 1008. 1030. 1233.

VOGE, Chron. Sax. vet. f. 1008.

VOGET, protector, Fr. de B. Hiſp. 3385.

Vogt, advocatus, qui ab Epiſcopo conſtitui ſolitus, ſed ab Imp. accepit jus gladii, *Art. Argent. ſupra in voc. Ban. II.*

v. Hant verteilen.

Ex inſtrumento quodam an. 1187. Bertholdi Ducis Zaringiæ allegat hæc Gold.

Thuregini loci legitimus Advocatus, quod Kaſtvoget dicitur. T. I. R. Alam. p. 131.

V. H. Conring. de Antiq. Stat. Helmſt. p. 139. ſeqq. Gloſſ. Du Fresn. Advoc. & Speelm. Gl. Caſeneuve.

Acta Lindav. p. 330. & 828.

Phogat, defenſor. Notk. Pſalm. XXXIV. 1.

Dipl. Henrici V. Imp. pro Monaſt. Lucell. an. 1125. Nec aliquis hujusm. Advocatiæ bannum à Rege vel Imp. ſuſcipiat, niſi qui Abbate eligente â fratribus petentibus ad tantum officium dignus & idoneus, videatur.

Bernh. Hertzog Chron. Alſat. L. X. c. 1. de civitate Weiſſenburgenſi: *Es haben die Röm. Keiſer wie noch uff diſe ſtunde von des Reichswegen ein Vogt in der ſtat, welcher in peinlichen ſachen wegen der Röm. Kaiſ. Maj.* execution *leſt thun.*

Dom. Lotolphus de Pölniz Advocatus Domini Marchionis in Ihene. an. 1308.

Erbvogt, der mit den nider oder erbgerichten belieben iſt, Chart. Emtionis vend. in Thuringia circa an. 1350.

Romiſche Voget, de Carolo M. Imp. Poëta de ejus Bello Hiſp. ℣. 913. Tyrol. I. 13.

Kirchenvogt. Diplom. Monaſt. S. Steph. à Lud. I. R. Germ.

Kaſtvogt, V. Gold. Rer. Alam. l. c. Menag. Dict. v. Advoes.

Vrige Vogt, advocatus liberæ conditionis, qui non eſt ex hominibus propriis Eccleſiæ alicujus. Liber Salic. Monaſt. Ebersheim. de Cur. Dom. in Sigolzheim: *Swa der hof bedarf eines vrigen vogetes, den ſol min herre der abbet har bringen, unde ſol man ime vomme zuge geben funff Schillinge.*

Feud. Fuldenſe, fœmin. Feud. Advocatiæ.

Nos Heinricus D. G. Abbas Eccleſiæ Fuldenſis tenore præſentium profitemur: quod Illuſtri Principi Domino Rudolfo Comiti Palat. Reni, D. B. nec non Illuſtri Machthildi

collaterali ſuæ & eorum heredibus ab ipſis legitime procedentibus in recompenſam juris Advocatii *in Monaſterio Höheſten Moguntini Dyoceſ. ſitum prope Caſtrum Gruberg, cum villis dictæ advocatiæ pertinentibus, quod à nobis & Eccleſia noſtra in feodum tenuerunt, & cui ad noſtram inſtantiam ceſſerunt, renunciaverunt & ad manus noſtras liberas reſignarunt; * feoda ad noſtram & prædictæ Eccleſiæ noſtræ collationem ſpectantia, quorum redditus parui ad CCCC ſeu D Marcas argenti ſe extendunt ſecundum plus velminus, quæ memorati Dux Rudolfus, Domina Mechthildis uxor ſua vel eorum heredes decreverint acceptanda, quamprimum vacare nobis cœperint, conferre auctoritate præſentium pollicemur. Nos verò Marcwardus Decanus totusque Conventus Eccleſiæ & Monaſterii antedicti huic contractui noſtrum conſenſum adhibuimus, & adhibemus benivolum & expreſſum. Dantes in teſtimonium præmiſſorum has literas cum ſigillo præſcripti Domini Abbatis noſtri & noſtri Conventus ſigillo munimine roboratas. Datum Nurnberg. An. Dom. M CCC X. Pridie Idus Martii.*

Landvogt. vide ſupra *Swabo-Richi.*

Vogtland, terra Advocatorum, antea Ducatus Mœran. Goldaſt. T. II. R. Alam. p. 142. *Fuerunt Duces de Mœran, qui tenuerant Voitlandiam, cujus hæ fuerunt civitates, Culmbach, Plauen, Hoff &c. Hunc ipſum Ducatum vocarunt das Hertzogthum zu Mœran tempore Friderici Barbaroſſæ, quia poſt illum Ducatus de Mœran facta eſt diviſio in diverſos Præfectos. Inde vocari cœpit Voitlandia, & tractus eſt vetus Variſcorum, extrema pars Bohemicorum montium verſus Miſniam & Franconiam.* Supereſt hodieque opidulum ibidem Mœran.

Vogtige, advocatia, diſtrictus advocati, Rotul. Curiæ Dom. Haſelah. v. *Dinghof.*

Vogitman, cliens, Rh. de S. Ann. ℣. 791. Pfalz. Stamm-v. Erbfolge p. 60. *wan ſein eigen man, ſein lehn man, oder ſein Vogtman in ein Pannſtadt entferet, folgt er im in eim jar nach &c.*

Uogen, uougen, conjungere, compingere, fugen, Willer. p. 67. n. 28. quæ habet *voiget.*

Id. p. 157. n. 66. *Si ſin dura, uougen uuir thie dura ze ſamene mit cedrinin tauelon.* [*Si ſiuture, vioge vvir die ture zeſamene mit cedrinen tavelon.* ita noſtr. ed.]

Janua ſi fuerit, ratio nos ipſa docebit
Hanc tabulis cedri compingere glutine leni.

[VOHALD, proclivum. Gloſſ. Monſ. pag. 404.

VOHSININ, aſcella. p. 352.]

Ze VOHTUN ad matutinum, Notk. Pſalm. XXIX. 6. *In vobtun*, in matutino. Notk. Pſal. XLVIII. 15. Pſ. LVI. 9. *In vobtun*, de luce. Id. Pſalm

Pſalm. LXII. 2. it. ℣. 7. [ubi vitio typographi legitur *in oubtun.*] *In vobtun*, diluculo. Id. Pſal. CVII. 2. *dia vobtun*, matutinum. Id. Pſalm. CXVIII. 148.

VOHON, vide lit. F.

VOLEN, pullus. vid. *Fol. foln.*

UOLGEN. vide lit. F.

[*Volagen*, deſervire. Gloſſ. Monſ. p. 358.

Volgeta, clamavit populus. p. 330.

Nalas UOLIHI zeihhan, virtutesque non quaslibet. p. 366.]

VOLKWIGEN HERTEN, vide *Folk.*

VOLLEQUAMEN, vide *Queman.* & *Foll.*

VOLLIN *Gut*, optimus. Rh. de S. Annon. ſ. 19.

Bevollen marb, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1562. vide *Foll.*

VORTON, timore. Gl. Lipſ. Somner. *Tremor, formido, Sax. fyrbto. unde noſtrum fright, & affright. illo ſenſu.*

[*Vorabtun*, depaverunt. Gl. Monſ. p. 354. vid. *Forabt.*

VOQUMILUM, racemos. Gl. Monſ. p. 322. *Voqumila*, acinos. p. 357. *Voqumilun*, acimum. p. 322. leg. acinum.]

VORARE, *führer*, ductor. Willer. C. C. p. 50.

VORFYRABEND, vid. *Fira.*

VORLOFTE *tiure*, Carm. de B. Hiſp. ℣. 1563. an dromedarii?

VORTHEREN, quærere, voce ciere, Willer. p. 42.

Ana fortheroda him, petere ab eo, id. pag. 92. 128.

Vntuorbten, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 1880. [Notat *entfurchten, entſezen.* Scherz. in Not.] vid. *Forderon.*

VORTRÆGER, vide lit. F.

VORREUUET. vid. *Hriuuua.*

VORWARKE, *Landguter*, Chron. Sax. vet. 815. 1142.

VORWORT. vid. *Wort.*

[VOVUITA, cribravit. Gl. Monſ. p. 343.]

VOZIRNIN, ſpernere, Tatian. c. 67. 2. *Ther junvih vozirnit, ther vozirnit mih:* qui vos ſpernit me ſpernit. *Vozzirnita inan Herodes:* ſprevit illum Herodes. conf. inf. *Urzarnitun.*

UPIGI, otio. c. 48. *Uppigi*, otioſitas. c. 48. *Ubige*, otioſi. c. 48.

Uppigiu wort, otioſa verba. c. 6. Kero. vide ſupra *Ubbigaz.*

In uppe, in vanum. Notk. Pſ. II. 4.

Keuppot, evacuatum, Notk. Pſalm. LXIII. 9.

[UPIZABAR *ſonituot*, minus digne. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

UPSAL. vide *Sal.*

UPSLAGODA. vide *Slagen.*

UR, particula extenſiva, contracta ex uber, ober, ufer, V. *Urphed* in F.

Urkunden, *uberkunden*, deponere, *auſſagen*, proprie de teſtibus.

Urſtend, uferſtehung.

Urbaiſchen, expoſcere.

Urbar, *uberbaren*, *überkommen*, *einkommen*, re-

ditus. Eſ. XXXVII. 31. & faciet fructum ſenſum. v. Wehn. v. ohrbar, ubi malè pro Vandalica voce venditatur: vide de ea mox

Urmari, ſuperilluſtris.

Urloub, pro *Er*, *erlauben, verlouben.*

Urrecht, pro *unrecht.*

Ur, antiquus, *uran, urſpring*, fons, Notk. Pſ. XXXV. 10.

Or, Sueciſ acer, *ſcharf, feſt, urkund.*

Urlöſi, redemtio, *erloſen.* Notker. Pſalm. XLIV. 3.

Urſuochen, verſuchen. tentare. v. infr.

Ur, ort, origo, initium, Anglo-Sax. V. Jun. in Willeram. p. 248. v. *ort.* particula intenſiva, *aller.*

It. privativum, *urminnu, urrecht, uruuanaz, uruuiſe.*

Ur, Totum, Fr. Iren. 2. 32.

[In vocabulum aut particulam UR prolixe inquirit Stadenius, ſub finem Explic. Voc. German. Bibl. à p. 815. uſque ad p. 849. quæ ad verbum deſcripta huc referre conſultum haud duximus, in Epitomen tamen redacta exhibemus. Ita autem Stadenius hac de re agit, ut aliquot propoſitionibus mentem ſuam explicet, iisque exempla deinceps ſubjungat.

I. Ejus propoſitio eſt. Vocula *Ur* eſt particula primitiva, nec poteſt niſi in conjunctione cum aliis vocabulis uſurpari, eſt eadem cum illa, quam hodie *Er* pronunciamus & ſcribendo uſurpamus. Hinc *Urlaub* & *Erlaub*, permiſſio, *Erlauben*, permittere, *beurlauben*, veniam, dimiſſionem dare, vel capere ſibi. Inferioris Saxoniæ incolæ pro *ur*, *ver*, uſurparunt, *verlöff*, venia, permiſſio. Porro pro *urteilen*, *erteilen* ſcriptum fuit: ita Ulr. Reichentahler. in Hiſt. Conc. Conſtant. f. 205. a. *Darnach ward eine Seſſion gehalten und in derſelben erteilet* i. e. *geurteilet.* Notandum hic 1) Schottelium in opere Grammatico p. 255. notaſſe, voces, *Vrtheil, urſach, urkund*, tam cum *b.* quam ſine *b.* ſcribi. 2.) Obſervandum, quod in antiquis Francicis & Theotiſcis monumentis pro *Vr* etiam *Ar, Er, Ir, Or, Yr*, reperiatur, quodque hæ particulæ ejuſdem cum *Vr* ſignificationis ſint. Patet id ex vocibus *Irkennan, Yrſcutita, Araugit, Yrougta*, &c.

Exempla hujus primæ propoſitionis ſequentia ſunt.

Vrſtand, reſurrectio: pro quo Freherus in Notis ad Orat. & Symboli Alemann. verſ. vetuſt. habet *Vrſtodab.* Notker. *Vrſtendida.* Ab *erſteben.* Otfrid. III. 13, 5. *Ih irſtan*, reſurgo. V. 24, 6. *irſtantniſſi*, reſurrectio.

Aritalet, Tatian. c. 24, 3. *ereitelt*, inutile factum. Iſidor. *Uridalida*, ausgeleret.

Irteilen, judicare. Symb. Apoſt. ap. Goldaſt. T. II. Rer. Alem. *Daman chumftig iſt ze irdeilenne*, inde venturus eſt judicare.

Yrkennet, cognoſcat. Otfrid. III. 16, 9. *thie irkantun*, qui cognoſcunt. Id. I. 17, 18.

Vrteil, ſententia judicialis, idem eſt ac *ertheilung*

lung B. L. *Vrtella.* Inf. Sax. *Ordel.* B. L. *Ordalium.*

Orloff. Inf. Sax. *Vrlaub.* In inf. Sax. uſurpatur pro jure cereviſiam coquendi, unde *Brau-orloff*, jus braxandi.

Vrhap, *urhab*, *urheber*, autor. Belg. *Oor-have*, prigo, principium.

Vrkund, *Vrkunden*, documenta ê quibus aliquid *erkundet und verkundiget wird. Vrkundon* etiam teſtes vocabantur. Otfr. V. 17, 6.

Vrreſti, reſurrectio, *erſtehung.* Tatian. c. 7. 8. In Cod. Arg. reperiuntur *urreiſun*, reſurgere, ſurgere. *Vrraiſian*, ſuſcitare.

Arloſi, *erlöſe*, liberet. Tatian. c. 34. 6.

Vrgicht, confeſſio ab *Vr* & *gihen. Ergihen* confiteri, *jahen*, affirmare.

Vrbeede & *Orbeede. eine erbittung.* (vide ſupra *Beed.*)

Vrbietig, *erbietig*, qui ſe offert.

Vralt, *eraltet.* Gloſſ. Flor. decrepitus.

Vrthat, quod plane peractum eſt & cui nil deeſt. Hinc formula

Zum rechten todkauff ewiglich zur urtæde verkauffen, quod idem eſt, absque redemtionis jure vendere.

Vrbar, fructus, *ertrag.* ab *Er*, & *beran*; hinc Belgarum *Oorbaer*, *Orbarlic. eintreglich.* In Caroli V. Peinl. Halsger. Ord. art. 112. *Vrbar*, idem eſt ac *Vrkund.*

Vrſal, in Spec. Sax. Art. 44. reſtitutio. *Salen* enim eſt reſtituere, tradere.

Vrhephit, Gloſſ. Rhaban. extollite: ubi & *Arhephet*, eodem in ſignificatu ocurrit: ab *Heffan.* Otfr. habet II. 17, 9. *Irheffe.*

Vrbeiz, ſeditio populi, quum plebs *erbizt iſt. Arbeizzetim*, æſtuarem. Gloſſ. Rhaban.

Vrmare, famoſus, celebris.

Vrruns, oriens.

Orlog, fatum. In Gloſſar. Boxhorn. *Vrlac.* fatum.

Vrdrutzig, verdroſſen, tædio affectus. Willeram. p. 24. 93.

II. *Vr* & *or*, nonnunquam ſignificat *ex*, *ſine*, *extra*, aus, auſſer, ohne, & quidem in lingua antiqua Islandica, notante Gudmundo Andreæ: atque ſic cum particula privativa *Vn*, coincidit.

Exempla hujus poſitionis ſequentia ſunt.

Vrploti, exſanguis. Gloſſ. Rhab. Mauri.

Vrbota, irreparabilis, *das nicht zu büſſen iſt.*

Vrmoti, Gloſſ. Rhab. Armenticus, legendum amenticus, amens.

Vrbora, Gl. Flor. ſcobs, *ausgebobret*, *ſpæne.*

Orvaſi, Goth. Ver. I. ſenex, imbecillus, *der nicht mehr in ſeinem rechten weſen iſt.*

Vrtiufa, à furti crimine purgatus.

Vrklage, ſine accuſatione, *Klaglos.*

Vrreda, expedire, *ausrüſten*, *Vrræda*, ausruſtüng, inde *Reders*, expeditores navium.

Vrminnes, extra memoriam, cujus rei memoria non extat.

Vrwanaz, quod in deſuetudinem abiit, extra uſum poſitum eſt.

Vrvueht, Gloſſar. Rhaban. invia; *auſſer weges.*

Orendur, ſine ſpiritu, i. e. mortuus ab *or* & *anda*, ſpiritus, anima.

Orſaker, innocens, extra culpam.

Vrſagen, Gloſſ. Flor. excuſationes. *Das einen auſſer ſchuld ſezet.* Su. *Vrſækta*, excuſare. *Vrſækt*, excuſatio.

Vrfiæld, ager ſeparatus.

Ornam, ager exſors.

Vrluſt, Gl. Box. acedia.

Vrherzer, ib. excors.

Vrerinerbitem, Gl. Flor. extorris, proprie extorribus, ab *ur*, ex, extra, foris, & *Rein*, limes, terminus, confinium.

Orlændis, extra natale ſolum.

Vræſte, quod eſt ſupra vires, ab *ur* & Goth. *Aſta*, potis eſſe, poſſe.

Vrkind, nanus qui ephebos exceſſit.

Vrpbed, *urphede*, *orweide*, *orveidt*, eſt cautio juratoria, quam dat captus de non moleſtando incarcerantem. Ab *ur*, ex, absque, & *phed*, aut rectius *fehde*, bellum, odium, immicitiæ.

Vrloſi, excuſatio. Otfrid. II. 6, 27.

Vrlauſn, idem eſt vocabulum, in Verel. J. notat explicationem, ab *Vr* & *Loſa*, *auflöſen*, enodare.

Vrgilo, ubi feſtinatione opus non eſt, *Danicht nachzueilen iſt.*

Vrthinga, judicii tempus lege finitum.

Vrwafni, inermis. Gloſſ. Rhab.

Vrwiſe, expulſi, extorres, *verwiſene*, *ausgewiſene.*

Vrgiaf, Goth. *ausgabe*, expenſa, *ubtgifft.*

Vrſprachi, Gloſſ. Rhab. conclamatus, proprie *Sprachlos.*

Vrſinnig, furioſus, mente captus.

Vrahn, proavus, ab *Vr*, & *ano*, avus.

Vrenkel, pronepos, qui lineam nepotum excedit.

Vrmachi, Gl. Rhab. eximius: ab *ur*, & *Make*, ſocius, qui ſocios peritia ſuperat, parem non habet.

Anglo-Saxones *Vr* in *or*, mutarunt v. g.

Orgylde, ſine compenſatione, *ohne Vergeltung.*

Orberum, depilis, *ohne haare.*

Ormete, immenſus, *unmæslich.*

Ormod, deſperatus, *da aller muth weg iſt.*

Orſorge, ſecurus, *da man keine ſorge tragen darf.*

Ortruvian, diffidere, *auſſer trawen*, *vertrawen.*

Orwige, imbellis, *der nicht kriegen kan.*

Orwitte, impune.

Orwurthe, dedecus.

Orblæde, *orblethe*, exſanguis.

Orcype, gratis, *nicht erkaufft.*

Orcyping, *ohn kauff.*

Orſawle, exſanguis, *ohne ſeele*, *ſawl*, *ſawel*, *ſawul*, anima.

Or-dæle, expers. *ohne theil.*

III. *Vr*, nonnunquam ſignificat primitivus, atque coincidit cum Anglo-Sax. *Or*, *Ord*, initium,

Digitized by Google

um, unde latinum *orior* & *origo*. *Urſprung*, auctor. *Erörtern*, rem è fundamentis deducere.

Vrfried, pax ſincera, firma, quaſi nullum fuiſſet bellum, ſed ab initio ſemper conſervata & perpetuo conſervanda.

Vrſach, cauſa rei ratio, ab *or*, origo & *ſak* actio, cauſa.

Vrſprung, origo, *daraus etwas zuerſt entſpringt.*

Vralt, de quo ſupra, huc quoque poteſt referri.

Vrling, affectans antiquiora, affectatio potioris juris, affectans originem à ſe derivandam.

Vrweſen, originalis rei eſſentia.

IV. Significat *Vr* nonnunquam idem ac ferus, iratus, & ſic manifeſte derivatum eſt à Goth. *Ora*, *Orra*, *Hurra*, *Orva*, *Vrva*, ſe movere. Goth. *Ær*, & *Ærr*, inſanus, mentis impos. *Ærocodus*, inſanus, furibundus. Inde Belg. *Erre*, ira, iratus. AS. *Yrre* iratus, *Vrſus* ein Beere. Su. *Yr*, ferus, *Yhrwæder*, tempeſtas, *ſturmwetter.*

Vren, vocabulum antiquum taurum ſignificat. Hinc pagus *Vri* in Helvetia in ſuis clypearibus inſigniis taurum habet, *einen Vren*, hodieque ibi *Vren* tauros appellant. Cæſar lib. VI. de Germania ſylvaque Hercinia & ferarum generibus verba faciens, *urorum*, ita meminit. *Tertium genus eorum eſt qui VRI appellantur, ii ſunt magnitudine paulo infra elephantos, ſpecie & colore & figura tauri.* Macrobius Lib. 6. Saturnal. c. 4. *Vri Gallica vox eſt, qua feri boves ſignificantur.* v. Wehner. Obſerv. Pract.

Vrochs, urus. Su. *Vrnööt*. Dan. *Vrnoed*. Belg. *Oor*, os.

Vrrind, buteo.

Vrkatte. Hermelinas pelles vocant *Roiſe Katte* & *Vrkatte*, ſi non iidem, ſane non multum diverſi ab iis fuerunt. *Sperling.*

Vrlag, *orlag*, bellum, ab *orra*, & *Lagen*, locare, ponere, ordinare.

Vrbahn, *Aurhahn*, gallopavus.

Vrkempe, aper: in Inf. Sax. *Vrſwyn.*

Vr, fluvius ab inundatione terræ, quam feræ inſtar vaſtat ſic dictus. lat. *Taurus* vel *Durus.*

Vrt, *verten*, Symbola, collecta, quod eſt in Proverbio ap. Seb. Frank. *Es mus ein ſchlechter wirth ſeyn der eine verten nit ze borgen hat*, huc non pertinet, ceu nec

Vhr, horologium.

Hæc omnia è Stadenii. l. c.]

URBER, *orbore*, reditus, uſusfr. *ertrag*, à *baren*, *beren*, ferre. v. *Büren*. Belgis, *orboir*, commodum, profitant.

Rupert. Imp. in Mandato, quo Decanum & Capitulum S. Barthol. Francof. ob contumaciam & ſpretas Preces primarias, privavit omnibus juribus & bonis an. 1402. ℔ poſt S. Cath. ad Landvogtum Wetteraviæ: *das er die obgenamten zehenden und guter alle wie ſie dann genannt und wo oder binder wem ſie gelegen ſin, uns und dem Riche inneme und behalte zu unſern handen und urber.* Gloſſ. Jur. Sax. Prov. L. I. art. 70. ſive penult. *Sien gewin iſt auch was er aus dem gute nemet von orbore adir frucht, des en darf er nicht weddergebin.* ita Cod. MS. meus. & idioma Sax. infer. *van orbar edir van frucht.* pro quo Zobelius: *was er fur genieſs oder nutz an fruchten und andern.* Rupert. Imp. in conceſſione aurifodinarum civitati Eslingæ an. 1403. *doch mit behelniſſe unſers rechten und urbar daran.* Idem: *Fribunge des zehenden, der genannt iſt Urbar*, in conceſſione metallifodinæ Culmenſis, an. 1405.

Idem in conceſſione metallifodinæ Waldeccenſis an. 1406. *alſo das ſie uns und unſern Erben den zehenden der da genannt iſt urbar von allem Ertze geben.* Et mox: *Wann auch das Ertz an den tag und urbar davon kompt, ſo mogen ſie dann iren anteil verarbeiten, verkeuffen &c.*

Perperam concipiens ordinationem mettallicam Wenceslai R. Bohem. Lib. I. c. 2. ſeq. Urbarios Urburer i. e. Zehenter ab urba derivat, i. decima & quicquid ex fodinis Regis eſt: eſt enim compoſitum ex *ur* & *bar*, Gl. Du Freſn. Urbura.

Carolus IV. Imp. *giebt Hertzog Ruperto Sen. 50. mark alle wochen uf der Urbar unſers Berges zu den Cutlen in Boheim.* an. 1353.

Urbarsleute, *dingshofleute*, *Hubener*, emphyteutæ, Zaſius Conſil. Germ. 3. §. *zum dritten.*

Urbarbücher, *Saalbucher*, *Lehnbucher*, libri cenſuales. *Wehn.*

VRAISAM, v. *Freiſ.*

[*Vreislich*, i. e. terribile, *ſchröcklich.* Belgæ *Vreeſe*, *Vreeſen*, *vreeſelik*, *à φείξεις*, nos hodie *preislich. Vreiſam.* i. e. *Schrecken.* v. Rhythm. de S. Ann. §. 11. 14. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

URALTER, longævus. Gloſſ. Monſ. p. 333. v. *Alt.*]

URCHINDOM, teſtibus. Kero. c. 59. *Luckâ urchundi qhuuedan*, falſum teſtimonium dicere. cap. 4.

Zi urchundin ziohomm, conteſtamur. Gloſſ. Monſ. p. 359.

Zi urchundin ziuho, conteſtabor. p. 349. 366. vide *Chund.*

conf. Scherz. Not. ad Otfr. II. 3, 5.]

URCHUSTI, fraudem. Kero. c. 57. vide *Archuſti.*

[*Vrchuiſtan*, *odo farmurdran*, enecare. Gl. Monſ. p. 404.

URDANHC, argumentum. p. 413.]

URDAHTIN. vid. *Denken.*

[URDIGIT, odo *gauuinnit*, obtinuerit. p. 401.

Vrdikken, imperaverint. p. 403. forſan legendum *impetraverint.*

URDREOS, moleſtiam. p. 402. conf. ſupra *Driuzzan.*]

URE, *ure*, *unſer*, noſter, Sax. Angl. Oratio Dom.

[*Vntarteilida vel* UREECHIDA, diaphonias. Gloſſ. Monſ. p. 408.

UREZANER, conſumtus. p. 365.]

URFEDE, *urphede*, vide *Febed.*

URFOL. vide *Fol.*

[*Pidiu dero importanono ebto* URGIFT, quia rerum diſtractarum reditus. Gl. Monſ. p. 402.

URG.

URGOTILIHHO, portentuoſe. p. 376.]

URAISCHEN, Carm. de Bell. Hiſp. ℣. 1506. *urheiſchen*, optare, exoptare.

[URHALOTEMO, exacta. Gloſſ. Monſ. pag. 411.

URHAPANE, allecti. p. 403.

Urhapanero in erom, promotorum ordinatorum. p. 403.]

URHEIZ, ſeditio. Fr. Jun. Gloſſ. Goth. pag. 74. & ad Tatian. 232, 3. Otfrid. IV. 5, 90. de Martyribus:

Sie ſturbun baldo ſo man uueiz,
ni datun ſie iz in urheiz.

Mortui ſunt confidenter, ut noſcitur,
nec fecerunt id in ſeditione.

Conſpiratio, Otfrid. III. 20, 194.

Ther liut deta, ſo man uueiz
mihilan urheiz.

Populus faciebat, ut notum
magnam conſpirationem.

c. 25, 38.

Uuanent ſie bi notin
thaz uuir then urheiz datin.

Exiſtimabunt certe (Romani)
quod nos conſpirationem fecerimus.

Combinatio, unio, conjuratio bona, Otfr. IV. 13, 98. de Apoſtolis:

Sie ſprachun alle ſo man uueiz
ſo ſamanlichan urheiz.

Iſti dixerunt (promiſerunt) omnes quoscunque novimus
hanc unanimem conjurationem.

191 [Legitur quoque *Urheiz* ap. Otfrid. I. ~~18~~, 51. in MSC. ut ibidem Scherzius notat, qui addit. *Urheiz*, eſt tumultus, confuſio. It. rebellio. Petrus IV. 18, 35. dicit. *Ni machon ih then urheiz.* Non ego feci (excitavi) hunc tumultum. Adde II. 24, 15. & IV. 23, 55. (in priori loco *urheiz* non extat.) Hinc Staden. Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 827. dicit: *Urheiz, aufruhr des gemeinen pöbels, wenn die gemeine entbrandt und erhizt iſt.* Melius quam Mylius, qui in Archæologo. p. 280. dicit. *Urheiz* Otfrido videtur eſſe *faſtus, ſuperbia, inſania, opproprium vel ſimile.* Conf. Heiz.]

URGILO *ſuar*, Otfrid. IV. 24, 32.

Sin giſiuni iſt uns in uuar
zi ſehanne urgilo ſuar.

Ejus facies eſt nobis revera
adſpectu intolerabiliter gravis.

[URHOKTUN, repetebant. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

URHUNGU, *pi libes urhungu*, pro vitæ merito. Kero. [*Pi libes arnungu* habet Kero. c. 62. vide ſupra *Aran.*

Sib ſelban URIDALIDA, ſeipſum exinanivit. Iſidor. c. 3. §. 6. ab *Idal.* quod vide.]

URLEIGE, *orgel*, Konigsh. p. 407.

URL.

URLOUB *Gotes nemen*, Rythm. de Lud. R. ℣. 53. Dei veniam capere.

[*Urloupliba prievi*, dimiſſorias. Gloſſ. Monſ. p. 383.

Rehtlicho urlouppoh, canonicas epiſtolas. p. 402.

Urlaubii, licentia. Kero. c. 6. 42.

Urlaube, licet. c. 33.

Urlaubit, idem. c. eod.]

URLUGE, bellum, *ſo urluge iſt*, tempore belli. J. Arg. 1270. §. 34.

URLOSI, redemtor. Otfrid. II. 6, 107. vide ſupra *Los*, liber & *Los*, dolus.

Urloſar, redemtor, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 1833. *Erlöſer.*

[*Urloſido*, ſacramentum. Gloſſ. Monſ. p. 393. *In urloſido unſrero*, ſacramento. p. 392.]

URMARI, Summus, O. M. *urmari ewarto*, Summus Sacerdos. Otfrid. I. 18, 9. vide *Maara.*

[*Chalpir* URMERI, Phocæ marinæ. Gl. Monſ. p. 407.]

URMINNU, Otfrid. I. 4, 100. vide ſupra *Min.*

[URNERANIU, recuperata. Gl. Monſ. p. 405. *Urneſet*, recuperabitis. p. ead.

ÜRNINO. *Erino portun ih firchnuſſu iirnino grindila firbribhu:* portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam. Iſidor. c. 3. 3.

Differentiam hanc æris atque ferri dialectus AS. agnoſcit. *Ær* enim *es* eſt, & *ærynne* æneus, itemque *yren* ferrum, *yrene* ferreus apud Benſon. in Vocab. Germani adhuc *ebern* æneus, Angli *iron* ferrum dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 400.]

URO, *früh*, præmaturè, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 3333.

VROMEN, v. *Fromen.*

VROMEDE, extraneus, opp. *von der ſtat*, indigena. J. Argent. pr. vid. ſupr. *Fremed.*

VRON. vide lit. F.

[VRONTA vel *ſtechanta*, conſternantem. Gl. Monſ. p. 334.]

UROUGE. v. *Aug.*

VROUW, vide *Frauw.*

[VROUUEDIN, idem quod *frouuida*, gaudium. v. Rythm. de S. Ann. ℣. 392. & Notas.

URPUNNEN, invidentiam. Gl. Monſ. pag. 368.

URRACHO, explicito. p. 405.

Urrdchomes, detegimus. p. 404.

Intlauh, urrachota, explicavit, explevit. p. 407.

Urrechida, explanationem. pag. 390.

Urrechidono, vel *pilid puoh*, exemplaria editionum hexapla. p. 330. vid. *Racha.*]

URREFTI, reſuſcitatio, Tat. 7. 8. *Urreiſti*, idem c. 209. fi. vid. *Reffan.*

VRREHTON, iniquitatibus. Gl. Lipſ. qui addit: *quaſi obnrecht.* Somner: *Cui noſtrum unright conſonat.*

URRIUTTO, exſtirpator. Kero. cap. 31.

URRUNS. vide *Rinen.*

URSACH, occaſio, Capitul. Franc. IV. 19. *Urſagon*, excuſationes. Gl. Lipſ. qui addit: *Valde & multa dicere.* Somnerus: *q. d. over ſag.*

Quate-

Digitized by Google

URS.

Quatenus autem excuſationes notat, idem videtur ac Farſiagon, de quo vide ſupra Farſeggeni.

Urſage und Ziel, induciæ, Chron. Konigsh. c. V. 178. 185.

[URSINNA, alienati. Gloſſ. Monſ. pag. 386.

Urſinnigi, Pythones. p. 366.

Ni URSMALICHE, ne vileſcat. p. 403.

URSPRACHA, eloquentia. p. 408.

URSPRINGE, natatoria, p. 398.

Urſprinch, capita. p. 319. 331.

Urſprink, vel *Umchumſt*, Etymologiam. pag. 408.

URSPURIAN, circumire. p. 403.]

URSAMFRIDO, difficultatem: Kero. ita ap. Gold. ſed leg. *unſamftido*, v. ſupr. *Unſemfta.*

[URSCEINUST, appareat. Gloſſ. Monſ. p. 409.

URSCRUOFFER, vel *upervabſiner*, ſpurius, i. de nobili patre & ignobili matre. p. 326.]

URSGIDU, Otfrid. V. 23, 336. [Legendum *burſgidu.* vide ſupra *Horski.*]

URSTAM, Fr. de Bell. Hiſp. v. 2267.

URSTENDEDE *des fleiskes*, *urſtendt mines libes*, reſurrectio carnis, Symb. Apoſt.

URSUAHHIDU, examine. Kero. c. 1.

Urſoche, tentatione. Notk. Pſalm. VI. 5.

Urſuoch, temptatio. Id. Pſalm. LXX. 3. Pſal. LXXVI. 3.

[*Urſuochari*, probatorem. Gloſſ. Monſ. p. 326.

Urſuochida, negotia. p. 402.

Urſuob, probationem. p. 354.

Urſuocb, exactionem. p. 363.

Urſuoche, probatione. p. 373.

Urſuochit, rimatur. p. 410.

Urſuoch, experimentum. p. 320.]

URTEILIDA, diſcretionem, diſcretionis. Kero. c. 64. Notk. Pſal. I. 5. Ideo non reſurgunt impii in judicio, reddit: *Pediu ne erſtant arge ze dero irteildo. Doh ſie erſtanden, ſie ne bietent danne urteildo, uuanda in iu urteilet iſt.* i. Etſi reſurgunt, tamen non expectant judicium, jam enim judicati ſunt.

In Uberteilido, in judicio, id. Pſal. II. 5.

Fon ſinemo tougenen urteildo, ab occulto ejus judicio, Notk. Pſalm. IX.

Wagen unde urteilen, Fr. de B. H. 3246.

vid. ſupra *Deil. Irdeilen. Irteil.*

[Adde: *Urteili*, porta. Gloſſ. Monſ. pag. 346. cognitionem. p. 367.

Diu urteilida uramprungan iſt, definitio probata eſt. p. 401.]

URTIEFEL. vid. ſupra *Diuſal.*

URTIN. vid. *Yrdin.*

[*Paldi*, URTOFFI, temeritas. Gloſſ. Monſ. p. 411.]

URTRVSTI, præſumtione. i. permiſſione: Kero.

[URUUAHHENTE, expergefacti. Gl. Monſ. p. 406.]

URUUANAZ, Otfrid. I. 4, 104. deſperans:

Altduam ſuaraz
duit uns iz uruuanaz.

URW.

Senectus gravis
facit nos id deſperantes.

[URUUARF, confutat. Gloſſ. Monſ. p. 411.

VRUUELCHETA, marceſcit. p. 405. *verwelket* hodie.

URWIHAZ. vid. *Wibo.*

VRUUIRES, ſpadonis. p. 356.]

VRUUISE, exilium. Otfr. II. 6, 75.

Deta uns ih uruuiſe
fon themo Paradyſe.
Expulit nos
de Paradiſo.

[Melius Stadenius in Explic. voc. Germ. Bibl. p. 385. *Er machte uns verwiſene, ausgewiſene, aus dem Paradiſe*, fecit nos extorres eſſe ex Paradiſo. Scherz. Not. ad h. l.

Za VRUURZON *iſt*, eradicanda. Gloſſ. Monſ. p. 403.]

URZARNITUN, ſpreverunt. Tatian. c. 64. 9. *Gotes girati urzarnitun in in ſelbon*, conſilium Dei ſpreverunt in ſemetipſo. [Legendum non ſine cauſa Junio videtur *vozurnitun* vel *vozirnitun*, uti c. 67. 2. c. 196. 7. legitur. (vide ſupra ſuo loco) Hæ ipſæ vero voces quid ſibi velint non ſatis conſtat. Dicerem hic legendum *urzarnihtun*, quaſi Germanice *zernichteten* dicas, ita aliquid ſpernere ut plane pro nihilo ducas, aut *arzurnitun* Germanice *erzürneten* ſpernendo irritabant, ad iram ſpretum provocabant, ſiquidem omnino aliquid mutandum foret, qua de re tamen ambigimus. Putat hic CL. Stadenius latere verbum *zerren* irritare, quod non minorem veri ſimilitudinem habet. Palthen. Not. ad Tat. p. 378.]

USBURGER, cf. Arg. c. 134. & 145. V. Cl. Wencker. de Phal- & Usburgern. vide ſupra *Burger.* p. 148.

USFERTE.

Lib. Sal. Mon. Ebersheim. cap. de Cur. Dom. in Gruſſenheim: *Unde git iede hube ſehs ſeyſter futers, und ieder ſeyſter ſehs pfenninge zu usferte.*

Usfartpuoch. Exodus. vide ſupra *Faran.*

VSKAINAN. v. *Cheinen.*

VSLUDE, *die nit burger ſint*, forenſes, Rupert. Imp. in privilegio Fridbergæ dato, anno 1405.

VSSCHINDLING, Ingenitus, *ungeborn Kind*, cæſar, cæſo. Goldaſt. ad Ekkeh. jun. T. I. Rer. Alam. p. 124. Forte melius:

Usſchnittling, Cæſar, exciſus.

VSSER, ex, non extra ut hodie *auſſer.* Rotul. Cur. Dom. Haſel. v. ſupra Dingh. *Uſer thaz*, Exinde, Otfr. III. 17, 99.

Uſswendigen, extra, excepto, ibid.

VSTRAGEN, judicare, vid. *Dragen.*

VSUDREDO, ſervus puledrus, L. Sal. XI. 5. Dredo, Drato, validus. utrumque male intelligitur de ſervo vili, nam mulctæ quantitas contrarium oſtendit. Nec quadrat gloſſa vel lectio alia: *puerum vel puellam de miniſterio dominorum.* Videtur enim legiſſe latinis vocibus: *Uſu*, i. miniſterio, *drat.*

Digitized by Google

UTA.

[VTARPRVCHV, grammateos. Gloss. Mons. p. 410. legendum forte *untarpruchu.*]

Utrat, Otfrid. I. 18, ult. leg. *Niuu rat ist.*

Otfrid. I. 1, 195. *Nutratent.* lego: *Niut ratent*, nunquam consulunt. vide supra *Tratin.*

VTRISTON, extremis. Gl. Lipsi. qui addit: *Nos Wyteryſten.* Potius est: *eusserſten.* Vt Sax. *uz*, ex. Sed Somnerus: *Hoc nobis Uttermoſt, Sax. ytemeſta, unde noſtrum utmoſt.*

VTWALLE. vide *Wallen.*

[VUCHEIH, ilex. Gloss. Mons. p. 335.

VULLIGA, declives. p. 381.

VUO, bubo. p. 400.]

VÜR, à, contra, Rhythm. de S. Annon. ℣. 603.

[VURDIRIVIRDINGIT, provocari. Gloss. Mons. p. 376.

VURDIR GISCRIPUN, transtulerunt. p. 390.]

VUREGEN, progredi, C. Cant. 6, 9.

VÜRENAMIN, ostenderunt. Rh. de S. Annon. ℣. 292.

[VURICHILLI, cameram. Gloss. Mons. p. 328.

VURIDIGI, transcenderet. p. 390.

VURIGISEZIT *uuerdan*, exponantur. p. 375. *Vurigiſezit werdent*, præficiantur. p. 375.

VURIHIOHEMES, proferamus. p. 319. forsan legendum *Vuriziohames.*

VURILEITIT, introducit. p. 395.

VURINIUVIHT, pro minimo. p. 392.

VURIPRINGO, effundere. p. 346. *vuripringent*, eructabunt. p. 349.

Vuriprungan, elicitum. p. 379.

VURIPRVNVANI, emanatio. p. 353.

VURIQVENIMANEN, emersis. p. 378.

VURISCORRENTA, eminentes. p. 328.

VURISEZIS, exponis. p. 367.

UVRITREFVANTEMO, præcellenti. pag. 368.

VURIVANGONT, captabunt, p. 349. *Vurivangota*, præoccupavit. p. 349. præoccupavi. p. 344. conf. supra *Furi.*

VURIVAST, præputium. p. 365.

VURPET, novate. p. 336.]

VUHTON, *fechten*, pugnare, irasci, Cant. Cant. I. 6.

VUTSTANDILICO, desolatoriis. Gl. Lipsi. Somnerus: *Ustandlico. Vocem puto compositam ab ut, nobis out, i. e. extra, foras, & ſtanden, ſtare, quasi ſolitarius, & per ſe, veluti in eremo ſtans.*

UZ.

Uzoroſti, extremitate. c. 7.

Uzarun finſtarneſſi, tenebræ exteriores. Tatian. c. 47. 7. hodie *euſſerſte.*

Uzzana, extra. c. 1. & 15. Kero. Otfr. V. 7, 2.

Memoriter, Otfr. I. 1, 218. *Uzana giſingen*, memoriter cantare.

[*Daz ſie uzane gibuccan*, ut memoriter teneant. Gloss. Mons. p. 323.]

VZAZ, sed. Gl. Vulcanii p. 67. sed vitiose.

Uzoub, sed. Tatian. c. 14, 6. c. 15, 3. pass.

[Compositum, sive potius contractum videtur ex *uzza job aub.* Palthen. Not. ad Tat. p. 336.]

Uzar, ex. Fragm. de B. H. ℣. 927. J. Arg. L. 1. c. 48.

Uz ein, ex illis. Otfr. III. 14, 148.

Uzon, *euſern*, Notk. Psalm. CIII. 30.

Uzor, exterminat, Notk. Psalm. CXLV. 9.

[VZANENTIGI, superficies. Gloss. Mons. p. 385.

VZANPRESTAN, ebullire. p. 362.

VZARPULZIT, ebullit. p. 410.]

UZBRASSEN. v. *Braſs.*

[VZCORGENTEN, propellentibus. Gl. Mons. p. 366.

VZCREPIS, effoderis. p. 350.

UZERVANT, extorsit. p. 327.

UZERVUINTENT, extorqueant. p. 388.

UZFIRLAZANA, effusi. p. 343.

UZFUORI, ejice. p. 329.]

UZFROMEN. vid. *Fremen.*

[UZGINOMANIU, designati. Gloss. Mons. p. 377.

UZGIVUINNEMES, avellamus. p. 333.]

UZHÖBEN. vid. *Hoben.*

[UZINPRESTENT, fructuant. Gloss. Mons. p. 355. emerserint. p. 375.

VZIOHES, produxeris. p. 356.

Uziobet, confertis. p. 335.

UZITRIPPUN, ejectam sc. â conjuge. pag. 373.

UZIVURZOMES, eradamus. p. 337.

UZKAKANGAN *uueſan*, egredi. Kero. c. 58. *uzkunken*, exeant. c. 8. *ſona morgane uzkante*, mane exeuntes. c. 48. *uzkankantem*, exeuntes. cap. 55. *uzkanteru*, exeuntium. c. 44. *uzkikanganer*, egressurus. c. 35.

UZKANTEN. vide *Kant.*

UZLAZ, conclusionem. Gloss. Mons. p. 339. 377. *uzlaze*, conclusione. p. 348. 392.

Uzlazantiu, ejiciens. p. 368.

Uzliez, ejecit. p. 362.

Uznilazit, non liberabit. p. 353. conf. *Laſſen.*

UZLEITTENT, deducant. p. 337.]

UZLENTE, littus, portus, Otfr. V. 13, 36.

[Rectius Schilterus hanc vocem in versione Otfridi reddit. Sermo est de piscibus ab Apostolis captis:

Zugun ſie tho ginoto
uuanta iro uuas filu drato,
zi ſtade iob zi ſante,
zi thurremo uzlente.

Tra-

Digitized by Google

UZL.

Traxerunt anxie (graviter)
nam eorum erant plurimi,
Ad littus & in arenam,
in aridam terram.

UZLESAMES, collegimus. Gloſſ. Monſ. p. 396.

Uzleſent, colligent. p. 392.]

UZLITE, exceſſu. c. 45. *uzkelidit*, exceſſerit. c. 46. *uzkelite*, exceſſiſſe. c. 45. Kero.

[UZLIUHHES, vel *uziochos*, evelle. Gloſſ. Monſ. p. 336.

Eſt adhuc in Suevia uſitata vox *liechen*, *ausliechen*, quæ uſurpatur de lino quum ex agro evellitur.

UZNIFUIRFO, non evellam. Gloſſ. Monſ. p. 344. forſan legendum *Usnivuirfo*.

UZOULIGERO, à muliere extranea. p. 359.

Sib UZPRAHTUN, ferebant. p. 367.

Uzprengit, emanat. p. 368.

Uzpringan, ejicere. p. 367. 397.

Uzprungun, remanaverunt. p. 357.

UZQUAMIN, evaderent, p. 367.

UZS.

UZSCEID, deſignavit. p. 392. 399.

UZSCORRENTEM, præruptis. p. 406.]

UZSENTIT, foras mittit. Kero. c. 7.

In UZSSONONDEM *eudum*, in extremis partibus. Iſid. c. 8.

[UZSUHTI, dyſenteria. Gloſſ. Monſ. pag. 367.

UZSUUMMEN, emergebant. p. 320.

Uzſuummi, enataſſet. p. 367.]

UZTRIPPEN, extorres, extranei, Notk. Pſalm. CVIII. 11.

[*Uztripe*, evomat. Gloſſ. Monſ. p. 322.

Uztripi, eraſerat. p. 326.

Uztrippun, repudiatur. p. 341.

Uztripin, ejicerent. p. 365.

Uzvirtripan uuirdit, exterminabitur. p. 365.

UZUIRPROCHAN *vurtun*, evulſæ ſunt. p. 342.

UZUUELUN, ebullire. p. 325.

UZUURFT, jactum. p. 367.]

UZZ, ſed, *uz oub*, Orat. Dom. Alem. Freh.

UZZAN. niſi. Kero. vid. *Uzan*.

Digitized by Google

WAB.

W & V. promiſcuè ſcripta, ut *uochir.*

W legitur Wu, Fragm. de B. H. paſſim.

UU, w.

WA, tamen, Fragm. de B. H. ℣. 3072. 3163.

[VUA, Euge. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

WABO, favus. C. Cant. 4, 11. V. 1. Notk. Pſalm. XVIII. 11. Alia vetus verſio: Pſalm. XIX. *ſuozeren danne honang unde ſelbiu die uuaba.* Pſalm. CXVIII. *alſo bine dia uuabun.*

[*Waba bonuges*, favum mellis, Tatian. c. 231, 2. Helvetii adhuc *uuaben*, & in compoſito *bienenuuaben*, favos dicunt. vid. Spieſer. Lex. univerſ. Palthen. Not. ad Tat. p. 397.]

WACHAR, fructum. *Za uuacharum*, ad fruges: Kero. c. 48.

Wuocher, fructus, Notk. Pſalm. I. 3. *der zitigo ſinen uuuocher gibet*, qui fructum ſuum dat in tempore.

Woker, Fragm. de B. H. ℣. 3799. C. Cant. 5, 1. & 7. 11. [Utroque in loco noſtra editio habet *uuocher.*]

Uuuochir, fructus, Notk. Pſalm. XXXIV. 13.

Uochir, Notk. Pſam. L. 6.

UUuocherungo, uſura. *In iro gazzon ne gebraſt uuuocherungo unde biſuuicbes:* non defecit in plateis eorum uſura & dolus. *Ubelo uuuocherot der luzzil gibet unde filo inphabet, uuirs uuuocherot der umbe uuort manslabt tuot.* Notk. Pſalm. LIV. 12.

Uuachar, germen. Gl. vet. *uuacharhaft*, fertilis. ibid.

Firan uuacharun, uſuris, Gl. vet. i. e. improbis fructibus, interprete Fr. Jun. in Willer. p. 142. Id. Gl. Goth. p. 43.

Ther ſih uuacharot, Otfrid. I. 12, 62. [Hic locus huc non pertinet, ita enim ibi legitur:

Biſcof ther ſih uuachorot
ubar Chriſtinaz thiot.
Episcopus (paſtor) qui vigilat
ſuper Chriſtianum populum.]

Uuachar, quæſtus, Gl. vet. Otfrid. IV. 7, 147.

Gibot thaz ſie iz biforabtin,
ioh tharana uuorabtin.
Uuachar gizami,
unz er auur quami.
Juſſit, ut id caute obſervarent,
& eo lucrarentur (operarentur.)
Vſuras congruas,
uſque dum ipſe rediret.

Mit uuochru dera reuuuun, cum fructu pœnitentiæ, Hymn. Fr. Jun. 23, 3.

[*Uuacher*, germen. Gloſſ. Monſ. p. 345.]

Uuachero duabo, Otfrid. I. 5, 21. quod molliora & tenuiora linteamina interpretatur Fr. Jun. ad Willer. p. 15. quaſi à *uueibbi*, de quo inf. Mihi contra, utilia, firma, *dichte, feſte, ſtarcke.*

[WACHTVLA, coturnix. Gloſſ. Monſ. p. 412. hodie *Wachtel.*

WAC.

VUACTA, ſuſcitavit. p. 365.

VUADALONTO, vage. p. 376.

Uuadalontiu, vaga. p. 383.

WADEL, *machten ihnen Wadel*, Bibl. Antiq. Gen. III. 9. Luther. *Schürtze.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

WAEN, flare, *wehen, Firuuae*, difflet, Otfrid. I. 28, 12.

Iz umſih mit giuuelti
ni firuuae unz in enti.
Neque nos cum violentia
difflet uſque in finem.

WAEHE *mit golde, geſtickt, ausgelegt, bordirt*, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 918. 921.

[Scherz. in Not. *Waehe* vertit, *eximie.*]

WAERE, *Keuuaro, gvaranda*, ſignificat I. Sponſionem, *das tuon ih kewaro*, hoc ſpondeo, conſtituo, pro me vel pro alio. V. ſup. in K. Charta vetus de ann. 1393. *conſtituit warandos & debitores principales — ſubrogare & ſubſtituere alios certos condebitores & fidejuſſores loco defunctorum condebitorum.*

II.

Auctoritatem i. evictionem præſtare, poſſeſſionem tradere, *gewæren, gewærethun.* Notk. Pſalm. LXXXVII. 15. Avertis faciem tuam à me. *Daz du mih ne uuereieſt minero beto.*

Gewær, auctor, J. Alem. Prov. c. 213. *Wærhman, Gewærsman.* vide *Man.*

Gewær, teſtis, J. Alem. Feud. c. 2.

Setzen und gewæren in ein gut, poſſeſſionem fundi tradere, Charta feud. Weiſſenb. de ann. 1360.

Bewaren, Fragm. de B. H. ℣. 1583. *Ih wille in thir hi bewaren:* evictionem tibi præſtabo.

Evictionis formula.

Literæ emt. vendit. inter Rupert. El. Pal. & Dominos de Eberſtein, an. 1345.

Und derſelben egen: Stat Bretheim mit alle irre zugehorde alz davor geſchriben ſtat, ſullen wir und unſer erben, in und ſin erben, weren jar und tag, *nach des landes recht und gewonheit. Wer es aber das die vorgen: Stat B. anſprechig wordin jar und in tag, von wem das geſchehe, das ſullen wir verſprechen und ufrichten in dem nebeſten mande darnach, wanne wirs ermant werdin von dem vorgen: Furſten odir von ſinen erben odir von iren boten odir mit iren brifen, munt wider munt, odir zu buſe odir zu hofe. Und teden wir das nit, ſo ſol ſich unſer einer der vorgen: gebr. herrn zu E. antwurten mit ſines ſelbes libe gein B. in die Stat zu rechter giſelſchefte, und uz der Stat nimmer zu komen biz das wir ufgerichten die anſprache und bekum-*

kummernizze der vorgen: Stat B. mit aller zugehorde.

Alia in literis emt. vend. inter Ludovic. Com. Pal. & Marchiones Badenſes ſuper Caſtro Lindenfels an. 1277. Kal. Maj. De quibus utique bonis & hominibus ſibi & heredibus ſuis Gwarandiam quod vulgariter *Gwerſchaft* vocatur pro nobis & hominibus quos contingit eandem Gwarandiam facere, tenebimur, ſecundum conſuetudinem & jus terræ ubicúnque de eisdem bonis & hominibus actio mota fuerit contra ipſos.

In warantum aliquem vocare, dicitur in LL. Scotor. L. 1. Reg. Maj. c. 15. actione de evictione auctorem ſuum convenire.

Charta de an. 1296. Monaſterii S. Marci Argent. *Dieſelben zwei elichen gemechede ſetzent ouch ſich und alle ire erben und nochkomen unverſcheidenlichen gegen der egenant. Priorin und Convente und irem Cloſter, rechte weren diſer nochgeſchribenen güter, und das ouch dieſelben guter eweclichen bliben ſollent haft und unterpfant ze bezalende die obbeſchr. zinſe eweclichen* &c.

III.

Gewær, poſſeſſio. *Stille, rechte gewær*, poſſeſſio quieta, juſta, quæ intra annum & diem non interrupta fuit, J. Alem. Prov. c. 215. Feud. c. 71. J. Sax. Prov. L. 2. a. 44.

Gewer, inveſtitura, & *Sala* i. traditio contradiſtinguuntur Capitul. Franc. IV. 19. & 76.

Zweien mit gewær, J. Alem. Feud. c. 58. 3. dividere quoad poſſeſſionem, ſive pro diviſo.

IV.

Gewær, titulus, *Lehnsgewæhr*, J. Sax. Feud. c. 13. pr. & ſimpliciter *Lehn*, Jus Alem. Feud. cap. 11. & 103. J. Argent. L. 3. t. de Widemen. cap. 24.

V.

Gewær, æſtimatio in vicem rei præſtanda, *Werung*. Ludov. Imp. in ſententia inter Comites Palat. ad Rhenum, & AEpiſc. Moguntin. an. 1345. *Und loſen ſullent umb 5000. ℔ heller oder umb ſo getan Werung, als dann der gemeine wechſil zu Mentz iſt.* Literæ feudi oblati Ruperto Sen. Palat. an. 1344. à Philippo de Yſenburg, itemque à Rheinhardo de Weſterburg, item Dieterico de Solms: *XX. pfunt heller geltes, ie einen kleinen gulden vor ein pfunt heller, nach guter und GEWER WERUNGE.*

VI.

Gewerde, auſpicio, numine, gratia. Fragm. de B. H. ℣. 2333.

VII.

Wæren, præſtare generatim, ſolvere. Vetus verſ. Pſalm. LXI. *daz ib were mine intheiza*, ut præſtem promiſſum meum.

Wærigeldum, *Werigeldum, i. pretium legibus conſtitutum*, Gl. Leg. Alem. c. 4.

WAFUM, fletibus. c. 49. *Waffe*, gemitu. c. 4. *Wefft*, luctu. c. 25. Kero.

Wafan, uuofen, clamare, plorare, flere, Ot-

frid. I. 19, 30. de Joſepho noctu iter in Ægyptum ſuſcipiente cum Jeſu:

Thaz iz ni uuurti mari,
job baz firbolan uuari.
Er oub thaz intgiangi,
ſiu uuafan ni biſiangi.
Ne fieret manifeſtum,
ſed eo magis celatum foret.
Is etiam id evitaret,
(ut) eos lamentatio non obrueret.

[Bene notat Scherzius, *uuafan* hic reddendum per arma i. e. armatos. Et ſane ipſe Schilterus eundem hunc locum etiam ad ſq. *Wafan*, gladius refert.]

V. 6, 93.

Biginnent thanne uuafan
iob zi Gote ruafan.
Incipiunt inde clamare
& Deum invocare.

[*Uuafan* non eſt clamare, ſed plorare. ut ap. Otfrid. IV. 19, 77. Scherz. in Not. ubi tamen notandum, in loco allegato hanc vocem non reperiri.]

Fragm. de B. H. ℣. 889. 1351. 1785. 1791. 3893. [In ſecundo horum locorum *Waffen* arma notat.]

Wiaf, Otfr. ad Salom. ℣. 75.

Bi thaz ther guato biar io uuiaf
iob emmizig zi Got riaf.
Ideo quod bonus hic plorat.
& aſſidue ad Deum clamat.

Wofft, Notk. Pſalm. VI. 9. *Got habet fernomen minen uuoft:* exaudivit Dominus vocem fletus mei.

Wofbaron, lugere clamando, Notk. Pſalm. XCIII. 20. *Salig ſint die ſih uuuofbaront*, beati qui lugent.

• [*Stemma in bobi geborit uuard mibiles uuoftes inti uueinonnes. Rabel wûf ira ſuni.* Vox in Rama audita eſt ploratus & ululatus magni. Rahel plorabat filios ſuos: Tatian. c. 10. 2. *Uuir uuiofun, inti ir ni ruzut*, lamentavimus & non planxiſtis. Id. c. 64. 12.]

Wop, fletus, *Wophis*, fletus. *Wopindi*, lugens. *Wiepon*, flevimus. *Wopan wir*, ploremus, Gl. Lipſ. Somnerus: *Sax. etiam Fletus wop, Genitivo wopes. Lugens autem eis weopend, unde noſtratium, to weepe, & weeping.*

ASax. *Wepan, weopan*, plorare. [Congruit Anglica vox *to uuep*. Palthen. Not. ad Tat. p. 321.]

Goth. *wopgan*, clamare, Marc. I. 3. vocare, Marc. X. 49. de gallo Marc. XIV. 68.

Hopping. de Inſign. c. 1, 54.

WAFAN, gladius. Otfrid. I. 15, 90.

Job uuuntont ferah thinaz
uuaffan filu uuaſſaz.
Et vulnerabit animam tuam
enſis multum acutus.

conf. c. 19, 30. V. 1, 32.

WAF.

Mit uuafanon garauue: armis paratos. Id. I. 20, 6.

[*Waffan*, framea. Gloſſ. Monſ. p. 346. romphæam. p. 370.

Wafan, framea. p. 348.

Wafanbus, armamentarium. p. 329. 334.

Waffan, arma. Kero. Prol. p. 16.]

Armorum Nomina propria: Fragm. de Bell. Hiſp. v. 1847. 1856.

Tomaſin. T. I. p. 446.

Waffen & *Wapen*, promiſcuè ſumta, pro armis, framea &c. Verſ. vet. Pſalm. XXXIV. 2. 3.

Giwepene, arma. Gl. Lipſ. qui addit: *quaſi gewaepene.* Somnerus: *Sax. arma*, *wæpn*, *unde noſtrum eodem ſenſu*, *weapon. Hoc Belg. wapen: Germ. waffen.*

WAPEN, WOFFEN: inſignia, arma. Königshov. Chron. c. 3, 96. *Clemens VI. was der erſte der ſinen Schilt und woffen det machen an das Ingeſigel an den Römiſchen bullen.* conf. Jo. Mabillon. *Lib. 2. de Re Diplom. c. XV.* 2. Dom. de Gemmingen ap. Knipſchild. de Nobilit. L. I. c. 12, 3. ſynonyma ſunt. Scilicet ſicuti vox Latina *Arma* primò generatim inſtrumenta militaria, offenſiva & defenſiva, tela, ſcuta, gladium, galeam &c. ſignificat: ita & Germanica *Waffen*, de qua notatione antea. Secundo arma *waffen* vel *wappen* ſpeciatim denotant Inſignia ſcutis vel clypeis inſculpta, vel depicta, *Wappenſchilt*, de qua notatione hic agendum. Atque primo fuerunt hæc Inſignia Nobilitatis propria, idque jure clypeorum militarium, *der Heerſchilde*, de quibus utrumque Jus Feudale Alemannorum & Saxonum. Sunt enim Inſignia nihil aliud quàm ſigna & indicia, in quo quisque gradu clypeorum militarium ſeu Dignitatum Nobilium contineatur. Quilibet ſcilicet clypeus militaris ſeu gradus Nobilitatis ſua inſignia generatim habuit, cui quælibet familia propria adjecta tenuit. Unde antiquior origo Inſignium, quàm ut ad ſeculum demum undecimum referatur.

Unde *Heerſchilt und Wapen* conjunguntur. Rupertus Imp. an. 1410. ♀ poſt Epiphan. *Haben wir Hanſen von Ildebuſen Ernſtes Son unſern und des Reichs liben Getreuen alle ſin lebetage Scheffenbarfry geſatzt und gemacht, ſetzen &c. Und darzu ſo verliben wir Im und allen ſinen elichen libeserben den Herſchilt und Wapen, alſo daz &c.*

Namen und Wapen, & nomen familiæ & inſignia utrumque requiritur, ad jus agnationis aut ſucceſſionis probandum, *der Geſchlechts name und deſſelben Wapen*, nec alterutrum ſufficit. De quo late diſſerit *Du Fresne Diſſ. X. ad Joinvillam.* Et cujus participes ſunt etiam filiæ, quibus in feudis hæreditariis ob id etiam ſucceſſio competit. Literæ Inveſtituræ Epiſcopi Metenſis: *Nullos proximiores eſſe heredes de Statu, nomine & ſanguine, quàm N. N. filiæ & earum hæredes:* vid. Suppl. Com. ad J. F. Alem. p. 497. Unde etiam per filias extincto ſexu maſculino alicujus familiæ Inſignia & Nomen translata, in familiam, cui per nuptias acceſſerunt, ut Inſignia & Nomen Comitum Bipontinorum in familiam Comitum de Hanau. *Gravam. Bipontina contra Reunionem de Ann.* 1680. *Lunig. p.* 682.

WAP.

Inſignia diverſicoloria in clypeis Germani non à Romanis ſumſerunt, *Velſer. Lib. IV. Rer. Vindel. in fi.* ſed ipſo arbitro à Carolo M. & Henrico Aucupe. Cluver. I. Germ. Antiq. c. 44. Spener. P. I.

Imò jam tum picta arma Lingonum, Celtici populi, Lucan. I. 397. *pugnaces pictis cobibebat Lingones armis.*

Inſignia emendare, *verbeſſern.* Rupertus Imp. familiæ de Knoringen conceſſit *ire wapen zu beſſern mit einer gelen Cronen: das ſie einen ſwartzen federbuſchen in einer gelen Cronen zu ſchimpff und zu ernſte als andere Ritter und Knechte führen und tragen mögen.* ann. 1404.

Defunctarum familiarum inſignia aliis data. Rupertus Imp. an. 1408. conceſſit Ulrico de Jungyngen inſignia *die Burckarts von Hoenfels Ritters geweſen und abgeſtorben ſint.* Eodem anno conceſſit Caſparo de Clingenberg inſignia Albrechti de Buglins.

Inſignia jure feudi etiam conceſſa, *Wappenlehn*, *Helmlehn.*

Helmlehn, *feudum de inſignibus, Wappenlehn.*

Wir Adolf und Johan Gebruder Grauen zu Naſſawe Erkennen offinbar, an dieſem briefe fur uns und alle unſer Erbin. Daz der Durchluchtige Hochgeb. furſte unſer lieber gnediger herre her Ruprecht der Elter Pfallentzgrafe bie Rine, des H. R. Richs obirſter Truchſezze und H. in B. uns zu rechten lehn *verliben hat* zwey hörner von unſerm wappen von Naſſawe *uf dem Helme zu furne. und da zwuſchen einen guldin lowen. alſo und mit ſolchem unterſcheide, das wir Adolf und Joh. vorgen. und unſir erbin mit namen alleweige* zwene die Eldeſten Sune *von des Vaters Stamme und ouch nit me. und die Grauen zu Naſſawe ſin, den vorgen: helm* von unſern *egen: herrn herzog Ruprechten und ſinen Erbin* furen *ſullen und mugen. Zu urkunde diz briefes haben wir Adolf und Joh. vorgen: fur uns und alle unſir Erbin unſerm vorgen: herrn Herzog R. dem Eltern und allen ſinen Erben diſen brief geben und verſigelt mit unſern eigen Ingeſigeln, die daran angehangen ſint, der gebin iſt zu Spire, als man zalte nach Chriſtus geburt 1353. jahr ♂ vor Nicolai.*

Rubrica:

Wie Graf Adolf und Gr Joh. von Naſſowe gebr. Herzog Rupr. des Eltern und ſiner Erbin

Man

Digitized by Google

WAP.

Man worden ſint umb den Helm den ſie von Im furent.

An des andern Wapen ſteigen, adipiſci alterius inſignia jure belli & victoriæ. Chron. de Alberto M. Duce Brunſuic. ap. Meibom. ad Aur. Bull. Andronici Imp. Tom. I. p. 546.

Hetteburne her gewan
ſine borch und vinc wol drizzig man
Daruffe, Ritter und Knapen,
und theilten ir wapen
De ſine: ſo man pliget,
ſiwa ein dem andern obſiget,
Das her auch an ſin wapen ſtiget.

conf. Spener. P. I. Oper. Herald. c. 2, 40.

Secundo poſtquam clypeis ſex militaribus ſeptimus adjectus fuit *der Sendbaren lute*, hominum Synodalium, his etiam communicatum fuit jus inſignium, *der Wapen*, ſed eatenus ſine nobilitate. De quibus Jus Sax. Prov. *L. I. art.* 3. Jus Feud. Alemann. *c. I. §.* 2. *& ibi Comment. noſt. §.* 23. *ſqq. & ad c.* XC. *§.* 6. Inſignium enim conceſſio haud eximit aliquem numero plebejorum, niſi per Principem in eum ordinem collocetur, ſive nobilitetur, *Höpping. de Inſign. c.* 13. 90. *ſqq. & quos ibi allegat.* Beſold. *Theſ. Pr. v. Wappen.* conf. *cap. ſi ſummus. Clement. de ſent. excomm.*

Neque conceſſis inſignibus & armis, ſimul conceſſum jus ſuccedendi intelligitur, Ge. Everh. *Vol.* 1. *Conſil. IV.* 145. *q.* 5. Ingolſtad. Jcc. *Vol. V. Conſil.* 22, 31. Teſſaur. *Dec.* 270. Höpping. *cap.* 8, 43. 128. 290. 299. 449. 454. & *Cap.* 13, 69.

Neque inſignia civibus indifferenter conceſſa. Civibus Norimbergenſibus à Senatu prohibitum fuerat, ne quis galea coronata uti audeat, quod confirmavit Fridericus Imp. III. an. 1470. p. 296.

Effectus vero conceſſorum inſignium, ut hi ſeparentur à vulgari plebe, ut cives honorati, atque ut feudorum ſint capaces & jus paragii haberent, unde *Lehnbare bürger* vocati. Ita Ludovicus Imp. civibus Spirenibus hoc privilegium conceſſit, *das ſie Lehnbar mögen ſein und urtbel ſprechen mit den Rittern allenthalben*, An. 1315. Lehman. L. 7. c. 21. Limnæ. J. P. 7. 46, 18. Vocati etiam *Burger der Geſchlechte* & *Wapensgenoſſen*, Reformat. Wormat. L. V. t. v. de unione prolium. *Siegelmeſſig*, Ord. Henneberg. L. I. t. 1. c. 1.

Differunt igitur *Wappenbrief* & *Adelsbrief*, Formula des Adelsbrieffs: *So haben wir ihn mit all und ieden ſeinen ehlichen Leibserben und derſelben Erbens Erben Mann und Fraunperſonen in ewig zeit in den Stand und gnade des Adels unſerer (Erblichen Furſtenthum und Lande) recht Edelgeborn, Rittermeſſig, Lehn- und Turniersgenoſsleuten erhöhet, darzu gewurdiget, geſchöpt, geadelt und ſie der Schaar, Gemeinſchafft und Geſellſchafft des Adels zugefügt, zugeſtellt und vergleichet, allermaſſen und geſtallt als ob ſie von iren vier Ahnen, Vatter, Mutter und Geſchlechten beiderſeits recht Edelgeborn, Rittermeſſig, Lehn- und Turniergenoſsleute weren.*

VVAP.

Formula vero Wapenbriefs hæc eſt: *Motu itaque proprio ex certa noſtra ſcientia &c. tibi, legitimisque liberis, heredibus, poſteris & deſcendentibus tuis utriusque ſexus ex te perpetua deinceps ſerie naſcituris infra ſcripta armorum inſignia clementer dedimus, ſicuti vigore præſentium damus &c. in omnibus & ſingulis honeſtis & decentibus actibus tam ſerio quam joco, in ſcutis, ſepulcris, ſigillis, monumentis, annulis & ſupellectilibus, tam in rebus ſpiritualibus quam temporalibus & mixtis in locis omnibus pro rei neceſſitate & voluntatis arbitrio liberè uti poſſitis & valeatis: aptique ſitis & idonei ad ineundum & recipiendum omnes gratias libertates, feuda & privilegia, quibus cæteri armigeri & feudorum capaces atque participes utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, quomodo libet conſuetudine vel de jure.*

His formalibus Rudolphus II. Imp. Hieronymo Megiſero, an. 1578. primo *Wappenbrief* conceſſit: deinde decennio poſt Carolus ArchiDux Auſtriæ eidem priori formula *Adelsbrief* conceſſit, referente *Höpping. cap. XV.* 16. *ſeq.*

Plures formulas videas apud Phil. Meiſters *Specul. Notar. L. V.* Sattler *P.* 4. *c.* 3. Sauer pag. 92. ſeqq. Conf. Spener. *P. I. Oper. Herald. c.* 1, 13. 14. Et Diploma Friderici III. Imp. quo Domini de Flekenſtein ex ordine Nobilium in Barones Imperii evecti, datis vel auctis inſignibus, an. 1467. adjectum Aeneæ Sylvii hiſtoriæ illius Imperatoris.

Rupertus Imp. an. 1408. conceſſit Johanni & Cunrado de Swarzach civibus Conſtantienſibus Inſignia hac forma: *Haben wir mit wolbedachtem mut und rechten Wiſſen Ine und iren rechten elichen erben die wapen als ſie dann mit farben, figuren und unterſcheide an dieſem geinwertigen briefe gemalet, gezieret und usgeſtrichen ſin von beſondern unſern gnaden gnediclich verlieben — Alſo das ſie dieſelben Wapen furbas mer haben und der auch an allen ſtetten und an allen enden gebrauchen mogen von allermenniglich ungebindert.* Idem conceſſit Folze Eyermengers civis Moguntini filiis & eorum heredibus *ein Wapen, mit namen einen Schilt mit eim Helme daruff &c. das ſie die haben und der gebrauchen mogen ewiclich als andere burger die Wapen haben. Geben uff dem felde vor Francfurt* 24 *nach S. Remigii* 1400.

Wapensgenoſſen, conſortes inſignium, fuerunt duplicis generis, ut & ex ſuperioribus patet. Primo Nobiles inter ſeſe ita dicti, & imprimis Armigeri, ſive qui nondum Equites creati. Rupertus Imp. an. 1401. confirmans tranſigendo jura Lupoldi Ducis Auſtriæ, ſpeciatim *das Landgericht in Elſas*, concedit: *das er daſſelbe ſin Landgerichte in Elſaſs furbaſs beſetzen möge mit Erbarn lüten die nit Ritter und doch Wapensgenoſſen ſint, daz die rechte daran ſprechen und tun mögen in aller der maſſe als daſſelbe Lantgerichte vor mit Rittern beſetzt geweſt iſt.* Idem Rupertus Imp. an. 1404. conceſſit Stephano Comiti Palatino & Duci Bavariæ ejusque patri, *daz ſie das Landgerichte zu Greispach mit einem Ritter an des Graven oder Fryen ſtat zu Land Richter ſetzen mögen, unde das Lantgerichte als verre man der Ritter nit gehaben müge, mit erbarn Knechten die Wapensgenoſſen ſin, mit den Rittern rechte daran zu ſprechen &c.*

WAG.

Deinde etiam ſeptimi clypei homines, *bürger der geſchlechte* dicti *Wapensgenoſſen*, contradiſtincti vulgari plebi, *den gemeinen leuten*, Reformat. Wormat. L. V. c. 5. *Sigelmeſſige*, d. Ord. Henneb. I. 1, 1.

Inſignia quandoque ex errore adſcita, ut Scheppenſtedi in Saxonia, quaſi à navi dicti, vide H. Conring. de Antiq. ſtat. Helmſtad. p. 67. ubi etiam de Galea, inſigni Helmſtadienſi.

Idem mihi videtur de inſignibus Sulæ, municipii Hennebergici, Soleâ.

Wapen, arma ruſtica, *wie ſie ſich zun fronen ruſten ſollen. Freyheitsbrief Caſtelbun*, ann. 1392. *Off ydem man nach ſinre macht, wapen und pherde ſetzen.* & alibi paſſim. Etenim *Wapen*, *waffen*, *waphen*, generatim denotat inſtrumenta, ruſtica & bellica, unde hæc ad illorum differentiam dicuntur *Wiggewaffene* in C. Cant. c. 4, 4. Kriegswaffen, *Wiggewaffene*, Willeram. ib. p. 68. n. 29.

WAGEN, WEGEN, WIGEN, movere, *bewegen*, de actu corporali.

Notk. Pſalm. LXV. 9. *In uuaga ne liez er mine fuozze.* in commotionem non dedit pedes meos.

[*Wagotun*, moti ſunt. Gloſſ. Monſ. pag. 323.]

Audere, Rh. de S. Annon. ℣. 804.

Her quad, giwuge hers eincheinim manne.
Ajebat: Aude id ne ulli homini.

Wegen, *waga*, de actu mentis, conſideratio, ſpeculatio, ars.

Otfrid. de Poëſi Latina Lib. 1. Evangel. cap. 1, 52.

Iz mizit ana baga
al io ſulih uuaga.
Menſurat ſine hæſitatione
omnia hæc ars.

[Rectius *uuaga* hic videtur reddi per libram, ſenſu ſcilicet metaphorico. Scherz. Not. ad h. l.

Vuago, judicio. Gloſſ. Monſ. p. 381.

Wach, ponderavit. p. 335.]

Notk. Pſalm. XXXVII. 9. *So uuiget manne file harto, das imo geſchehen iſt, ſo ſin fiuftod ruode gelih iſt.* Sic conſiderat quis, apprehendit, multum duriter, id quod ei contigit, quoties gemitus ejus rugitui adæquatur. Idem Pſalm. LIV. 5. *min herza uuiget mir*, cor meum commotum eſt. Pſalm. XCVIII. 8. *So der man iéo bezzero iſt, ſo imo iéo hartor uuiget an derro ubeltat:* tanto conſpectius in ſe crimen habet, quantò major qui peccat habetur.

Commovere, moleſtare, Notk. Pſal. CXLVI. 3. *Demu nu uuiget*, cui nunc moleſtum eſt.

Wigen, perpendere, æſtimare, *Geiler.*

Giuuuag, conſiderat, V. in G.

Wegen, commovere, dirigere, prædicare. Notk. Pſalm. XCVIII. 6. de Moſe: *Er uuegeta ſinen liuten alſo piſcofa tuont*, prædicabat populo ſuo ſicut epiſcopi faciunt. Pſalm. CI. 7. CXVIII. 158.

VVAG.

Scin uuagen, apparere. Fragm. colloquii Samaritani, ℣. 55.

Herro, in thir uuigit ſcin
daz thu maht for unſer giborana (ſin)
Domine, apparet
quod tu es è Majoribus noſtris.

Quem locum notabilem putat Lambecius, in quo, inquit, niſi fallor, latet mentio Prophetiæ apud Ebræos olim uſitatæ per ſplendorem Urim & Thummim in pectorali Summi Pontificis.

[*Wigit. Wigan*, bellare, pugnare. *Uuigbus*, caſtellum, fortalitium. *Uuigant*, bellator, bellicoſus. Præſenti autem loco verborum *micare* & *dimicare* ſignificatus haud dubie confunditur. Illud ſplendori proprie, hoc nulla ratione competit. *Scin*, ſplendor, lux. *Sceinen*, oſtendere. Willer. p. 39. 84. *Skeynet her ſib ſelbon*, oſtendit ſe ipſum. Luth. crebro hac phraſi uſus; *Es iſt gut ſchein*, luculenter apparet. Hæc Palthenius ad h. l. notat. p. 425.]

Eſt forma loquendi vetuſta, i. indicium, *ein ſchein reget ſich.* Otfrid. I. 18, 55. de lapſu protoplaſtorum:

Ni uuoltun uuir giloſſin,
Harto uuegen uuir es ſcin.
Noluimus obedire,
valde apparet iſtud. (adhuc)

Idem de eodem IV. 1, 92. *hartes ſcin uuagun*, durum exemplum dabamus. Conf. IV. 31, 66. V. ſupr. *Scin.*

Erwegen ſib eines boten. J. Feud. Alem. c. XXVI. §. 4. *Will der Herre ſich eines boten dahin erwegen*, i. e. *bequemen, einen boten zu ſenden.*

Wage, *wiege*, cunæ. Otfrid. I. 20, 26. *Thar es in theru uuagun leg*, ab incunabilis. Hiſtor. Lombard. in Vita S. Ambroſii: *Dies kint wart einsmoles von ungeſchicht* (ungefär) *geſezt vire den palaſt in der wogen in dem hoffe, do kam fliegen ein Imbebinen und beſoſſent des Kindes antlit.* &c.

Wage, libra, ſtatera. Notk. Pſalm. LXI. 9. *Lukke ſint menniſcon chint an dien uuagon.* Mendaces ſunt filii hominum in ſtateris.

[*Waga*, ſtatera. Gloſſ. Monſ. p. 351.

Waga, libratio. p. 360.

Waga, pondus. p. 347. 393.

Wago, ſtatera. p. 335.

Wago, pondere. p. 334. 339. *Vrono uuago*, pondere publico. p. 327.

Wagun, ſtateris. p. 349.

Mit ſumes chirunes wagu uuas, ſub quadam myſterii lance libravit. Iſidor. c. 4. 6. Pro *uuac* hodie *wog*, imperfectum verbi *wegen*. ASax. *uuegan*, trutinare, ponderare, Angl. *to uueigh*. Hinc ſubſtantivum eſt AS. *wege*, Germani *wage* ſtatera. vid. Benſon. in Vocab. Palthen. Not. ad h. l. p. 406.

Mit iſarna pilegita wagana, carpenta ferrata. Gl. Monſ. p. 327.

Der uuagan in himle, arctus. Rhaban. Maur. Gloſſ.

Uua-

Digitized by Google

„ *Uuagan*, *wagen*, currus. Sic etiam Gl. B. „ *Arcturus*, *uuagan*. Haec vox parum ſono diſtat „ a modo dicto Gr. ἄγαννα. G. *Vagn*, *currus*, Ver. „ *J. p.* 269. *b.* In C. A. *wagid*, agitatus: *wegs*, „ motus. Isl. *Vaga*, *vagor*, *vehor*: *Vagn*, *currus*, „ Gudm. Andr. *Lex. pag.* 244. *b.* A. S. & Theot. „ *uuegan*, mouere, nobis *bewegen*. Aptiſſimum „ certe in noſtra vernacula currui a motu no- „ men, vt Lat. a currendo, V. omnino Jun. *Gl.* „ *p.* 384. 385. qui tum *Wage*, libram, tum *Wa-* „ *gen*, currum, hinc declinat, affinitatem quo- „ que verbi Gr. ἄγειν (vnde ſine dubio ἄγαννα) „ obſeruat. Inde etiam omnia illa diverſarum „ linguarum nomina deſcendunt, quæ Palth. *ad* „ *Tat. p.* 342. in *Wage* attulit, [verba Palthenii v. „ infra in *Woge*] quae inter eſt noſtrum *Wogen*, in „ *Waſſerwogen*, fluctus, quos *motus* Virg. *I. Aen.* „ 135. dixit, Gall. item *vague*, mare, quod ad „ *vaga*, ſc. vnda Menag. *Or. L. Gall. p.* 708. *fin.* „ referre voluit. *Des Meerswag* extat in „ *Teurdank C.* 32. Etiam in *Heldenbuch II.* 166. „ *Wage* bis pro *mari* legas. In *praefat. Speculi Sueu.* „ Deus in commodum hominum *die Viſch in dem* „ *Wag*, piſces in mari condidiſſe dicitur. Diec- „ mannus. Spec. Gloſſar. Lat. Theot. pag. 28. „ ſeq.]

Wage, *woge*, fluctus. V. inf. *Woge*.

Wazzeruuegi, Notk. Pſal. CII. 7.

Wag-iſin, vomer. Notk. Pſalm. LXIV. 11.

WAGIRI, pop. Slavon. Vorburg. Vol. VIII. p. 345.

WAHEN.

Uuaben, memorare, prædicare, referre, enarrare. hodie *wæhnen*, *erwæhnen*.

Otfrid. I. 2, 31.

Noh in themo uuaben
thiu uuort ni miſſi faben.
Nec in referendo
verba perperam capiam.

c. 23, 35.

Thar uuard ſus er ſin giuuabt.
Ibi fuit ſic ante ipſius mentio facta.

Id. III. 13, 25.

Ni giuuabines Druhtin furdir.
Ne commemores Domine ulterius.

Id. I. 11, 103.

Iſt ira lob iob giuuabt.
Eſt ejus laus etiam commemorata.

Id. I. 5, 84.

Arunti filu uuabaz.
Nuncium multum commemoratum, prædictum à Prophetis.

[Reddendum arbitror: nuncium valde eximium. Scherz. in Not.]

Id. I. 27, 11.

In uuysduame ſo uuabi.
In ſapientia ſeu ob ſapientiam tam commemoratus, laudatus.

[In ſapientia tam præſtanti. *Wabi* eſt præſtans, eximius, ſingularis. vide Otfr. I. 17, 30. Scherz. Not. ad h. l.]

Ib. ℣. 59.

Uns zaltun ſie ofto uuabaz.
Nobis retulerunt ſæpe commemorabilia.

[Hoc quoque loco *Wabaz* per eximium reddendum eſſe ſtatuit Scherz. Not. ad Otfrid. I. 5, 84. atque Stadenii verſionem probat, qui h. l. ita vertit. *Sie ſagten uns offt treffliche dinge, und manches wunderliches.*]

Id. I. 17, 30.

Zeichan uuabi.
Signa memorabilia.

Id. I. 9, 1.

Thes er ward giuuabinit.
Cujus is admonitus fuerat.

Id. IV. 7. ult.

So biar fora uuard giuuabt.
Sicut antea fuit dictum.

Willeram. In Cant. c. 1, 11. *Wabe golt chetenon*, memorabiles catenæ aureæ. Fr. Jun. ib. p. 15. putat eſſe molles, *weiche*.

[Stadenius minime Junio aſſentitur, ſed dicit antiquos *uuebe* uſurpaſſe pro polito, eximio, ſubtili. vide Scherz. Notas ad citatum Willerami locum.]

Eodem etiam refero illud in Rhythm. S. Annon. ℣. 653.

So dede imi Got alſo dir Goltſmit dät,
Sor unirkin uuillit eine nuſchin güt.
Diz golt ſiudit her in eimi uiure,
mit uuehim uuerki dät her ſi tiure.

Sic fecit ei Deus, ſicut aurifaber facit,
Si conficere vult Nucem bonam.
Aurum coquit in igne,
Laudabili opera facit eam pretioſam.

Gewabt, memoria. *Do zegieng dero ubelon gewabt mit demo ſcalle.* Periit memoria malorum cum ſonitu. Notk. Pſal. IX. 7. *Daz is furder nehein geuuabt ne ſi*, ut nulla deinceps memoria ſit. Id. Pſalm. XXVII. 5. Adde Cantic. Deuter. c. 32, 26. Pſalm. CXIX. 7.

Kewabtelich, memoriale. Notk. Pſalm. CI. 13.

Wabpilide, figuræ, typi, qui ad aliud ſe referunt. Notk. Pſalm. LXXII. 2. vide ſupra *Bilidi*.

Wacht heil, formula ſalutis apprecandæ, in potando. Galfr. Monum. Lib. 6. de Reg. Britann. c. 12. v. *Heil*.

[*Wabſprablero*, dialectice. Gloſſ. Monſ. pag. 348.

WAHS, *wahſen*, creſcere.

Wahsmo, *wahsmen*, *giſegenot ſi thie wahsmo tinero wamba*, benedictus ſit fructus ventris tui. Tatian. c. 4. 3.

[*Awahſen*, creſcere. *In gilimphit uuahſen mih zi minnironne*, illum oportet creſcere, me autem minui. Tatian. c. 21. 6. Eſt *Wahsmo* incremen-

tum, quod est in Gl. Lipſ. Germani nunc *wachsthum* vocant. Huc pertinent quæ Junius notat ad Willer. pag. 59. 60. & in Gloſſar. Goth. v. *uuahsgan*. Conf. Somner. v. *ueaxan*. Fallor autem aut ex hoc loco Tatiani emendanda ſunt verba Otfridi I. 6, 15. *iſt furiſto alles uuibes uuahs ino reves thines*, quodſi enim pro *uuahs ino* legatur *uuahsmo* commodus inde ſenſus hic enaſcitur: Et princeps omnium ſanctorum fructus ventris tui. Palthen. Not. ad h. l. p. 299. ſeq. Ubi quidem recte *wahſmo* pro *uuahs ino* ap. Otfridum legendum eſſe monet, quam lectionem Scherz. in Notis ad eundem è Codic. Vindob. & Vatic. firmat, verſio tamen Schilteri, judice eodem Scherzio, Palthenianæ præferenda.]

Genimen, fructus. Otfrid. IV. 10, 11.

Ni drinku ih, rehto in uuara,
thes rebekunnes mera,
Fon them uuahsmen furdir.

Non bibam (dico) recte in veritate
de vite hac amplius,
De hoc genimine porro.

[Potuiſſet *wahſmen* verti per *fructum*. Scherz. in Not.]

Ætas, Otfrid. I. 22, pen.

Thaz Kind theh io filu fram,
ſo ſelben Gottes Sune zam,
In uuahſmen iob giwizze.

Puer hic proficiebat multum,
prout Dei ipſius filium decebat,
Ætate & ſapientia.

[*In wahsmen*, κατὰ πόδα reddendum eſſet, *in incremento* ſcil. corporis. Scherz. in Not.

Wahſan lazant, nutrient. Gloſſ. Monſ. pag. 341. *wohs* vel *deh*, crevit. p. 325.

Wahſanni lazent, nutrient. p. 385.

Wahſan lazit vahs, laxaverit comam. p. 382.]

Giuuahſti, ſtatura. Tatian. cap. 38. 3. vide lit. G.

Washeme, fructus: à creſcendo, & *wasmo*, idem. Gl. Lipſ. ubi *Somner. Fructus Sax. wæſtm. fructifer*, *wæſtm. bærende*. Lego: *wahſemo*.

WAHT, *uuahtono*, vigiliæ. c. 8. 11. 18. *uuahta de nacht*, vigiliæ nocturnæ, c. 9.

Zi uuahtom, ad vigilias. c. 10. *in uuahtom*, in vigiliis. c. 9. Kero.

Uuahta ſinas dionoſt, Otfr. I. 16, 24.

[Codices Vindob. Vatic. & Flacius legunt pro *uuahta*, *vahta*, Scherz. Not. ad h. l.]

Notk. Pſalm. LXXXIX. 5. *So ein uuahta dero niebt*, ſicut vigilia in nocte.

Uuahten, vigilare. Otfrid. IV. ult. 1.

Oba uuir uuollen uuahten
mit gitrahton filu rehten.

Si volumus vigilare
meditationibus multum rectis.

[*UUahtent*, excubant. Gloſſ. Monſ. p. 340.

UUahteri, vigil. p. 343.

Wahtun inan, ſuſcitaverunt (diſcipuli) eum (Jeſum.) Tatian. c. 52, 4.

Wahtun, eſt à verbo *uuahan* vel *uuachan*. *Warun birta uuahhante*, erant paſtores vigilantes. Tatian. c. 6, 1. Germanis hodie *wachen*, ſed quod non amplius expergefacere, ſed expergiſci & vigilare ſignificat. Prius vero Germani *auffweken*, & *upwæckia* Sueci dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 371.]

Burgwahtela, vigiles arcis. C. Cant. 3. 3.

Uuahtura, C. Cant. 5, 7. [noſtra editio habet *uuahtare*, cuſtodes.]

Gewaht, ſpecula, Notker. Pſalm. XXVII. 5. [Memoriam hæc vox notat, ut ipſe Schilterus eam in not. vertit, qui h. l. etiam paulo ante in *Waben* ad *Gewaht*, memoria, adduxit.]

Wacta, vigiliæ, inde *Guaita*, *Gueta*, *Gaita*, excubiæ.

Aguayt, inſidiæ, *Aguitare*, inſidiari. v. Du Freſn. Gloſſar.

S. Hieron. T. 3. Epiſt. ad Cyprian. Presb. pag. 67. *Nox in quatuor vigilias dividitur: quæ ſingulæ trium horarum ſpacio ſupputantur*. V. & *Nacht*.

WAIBEN die Van, Fragm. de B. H. ℣. 2908. v. & *Weben*.

[Pro *waiben* legendum eſſe *waiben*, i. e. *wæben* Scherz. in Notis cenſet. conf. ℣. 4049. ubi eadem phraſis occurrit, & à Scherzio eodem modo corrigitur.]

WAIBEL, *weibel*, pro apparitore in Jure Auguſtano MS. ſæpiſſimè occurrit.

Rupertus Imp. an. 1408. *Amman oder Weibel in Altorf nit zu ſezen, der nicht ſechs jar burger doſelbſt*.

Lib. Salic. Monaſt. Ebersh. de Curia Dominica in Sigolzheim: *Des weibels recht iſt och, das er zu den vier dingen gebieten ſol den hubern*.

WAITIN, genus coloris, *weis*, Fragm. de B. H. ℣. 4050.

[*Waitin*, denotat colorem rubrum, ſed viliorem, & qui ad flavum inclinat, Menning. Twinger. in Voc. Germ. Lat. *weite farwe*, ſandix. In Gnomol. meo MSC. lat. 18. legitur:

Gel grüne weitin
Das ſol die nydtfarbe ſin.

Scherz. Not. ad h. l.]

WAL, bene: *wol*. v. *uuela*.

Wala liconti, beneplacito: Gl. Lipſ. Somner. *Hoc nobis wellliking, à Sax. wellicung; quod compoſitum ex well, bene, & licung, placitum*. v. ſup. *Lic*.

Wala nu, agedum: *wolan*. Iſid. 3, 6.

Walon, bona. *Otwalon*, divitiæ. Notk. Pſal. XXXVI. 3. vid. lit. O.

Walaæliti, poſſeſſiones, Iſid. c. 6.

[In editione Paltheniana legitur *in dheo uuala ehti des euuighen libes*, æternæ vitæ poſſeſſionem. vide ſupra *Eht*.]

Walapauz. v. *Balepauz*.

Des WALDES *ſihhure*, eremi ſecuri. Kero. c. 1.

Waldlibbero chunni, heremitarum genus. Id. c. eod.

Waldboten. v. *Bot*.

WALLEN, bullire, ſcatere, *ufwallen, ſieden*.

Walonti, Otfrid. III. 2, 14. de ardore febrili filii Reguli:

Quad:

Digitized by Google

Quad: er binoti
lagi da uualonti.
Dixit: (quod) is anxie
jaceret ferveſcens (ardore febrili.)

Wallan, ferveſcere. Gloſſ. Monſ. p. 348.
Wallent, bulliunt. p. 348.
Wallentes, ferventes. p. ead.
Uuallenten, ferventibus. p. 344.
Wallit, bullientis. p. 413.
Walle, ferveat. p. 389.
Welun, efferbuerunt. p. 347.
Wtel, efferbuit. p. 339.]
Walplot, Fragm. de B. H. v. 3022.
[*Walpluot*, (ita in noſta editione exprimitur) forte eſt à *wal* quod Anglo-Sax. cædem, peſtem ſignificat. Benſon. in Vocab. Angl. Sax. *wale*, cædes, peſtis. Gothis *Valur*, denotat ſtragem, cæſorum cadavera. *Valholl*, orcus. *Valkyriur* parcæ præliantium fata diſpenſantes. *Valruf*, hominis occiſi ſpoliatio. vid. Verel. in Ind. Ling. Goth. ut adeo *walpluot* ſit ſanguis, cujus effuſio cum morte conjuncta eſt. Scherz. Not. ad h. l.]
Walo, tepide, Kero. c. 5.
Utwalle, ſcateat, Gl. Lipſ. de fontibus.
Wala, *wal*, abyſſus, Gl. Lipſ. Somnerus: *Abyſſus*, *profundum*, Saxon. *neowolnezze*; *Wala autem*, *ut & noſtratium well*, *puteus*, *à Sax. waellen*, *& wellen*, *bullire*.
WAL, *Wale*, *Walſtet*, locus prælii, Fragm. de Bell. Hiſp. 3443. 3065. 3177. 3212. Vulgo ab electione & deſtinatione, unde & formula: *Feld dem feinde geben*. ſupra. Bartholinus L. 2. Antiqu. Dan. interpretatur, quaſi locum cæſorum.
„*Walſtet*,) Locus prœlii, ſtragis, ubi corpo„ra in prœlio occiſorum relicta. Non compo„nitur hæc vox ex *weblen*, & *ſtete*, *ſtat*, quod „ locus ad pugniam ſit electus; ſæpius enim in„ſperato congrediendum exercitui: ſed ab an„tiquo Gothico, *Val*, *Valr*. cadavera cæſo„rum, quæ vox in compoſitione etiam conno„tat bellum. Heruor. Hiſt. Verelii, Cap. X. „ *Gaf pa Odin oc val pan allan*. h. e. Cadauera cœ„ſorum Odino ſacra ſuſpendit. *Valblyſtr*, lituus „ bellicus. Verel. ibid. Chron. Norweg. *Val„ſlenga*, funda bellica, quæ occidit & proſter„nit. *Walraf*, hominis occiſi ſpoliatio. in Leg. „ Bojor. tit. 18. *Valaraupa*. idem. *Valsleggiur*, „ Clauæ bellicæ, Verel. Ind. Scond.
„ Heldenb. P. II. p. m. 179. b.
„ *Maniger haiden wart gefellet*
„ *Todt nider auf der wal*.
„ *Walfiſch*, proprie eſt Ceti occiſi cadaver, „ *nicht ein groſſer fiſch in den wellen*, *oder der wallet*, „ *weil er nicht anders*, *als wann er tod*, *gefangen* „ *wird*. *Valholl*, *Walhalla*. *Hol*, *Hal* eſt aula. „ Palatium. aula Odini.
„ *Valbrynda*, ſic exponente Saxone, Lib. „ VII. cadaverum vel ſtragis puteus eſt.
„ *Vælſtole*, in Chronol. A. Sax. Sedes ſtra„gis eſt.

Valfaudr, pater cæſorum, dicebatur *Odinus*. „ vide Barthol. L. II. c. 8. de cauſis cont. a Da„nis adhuc gentilib. mortis. „
Walfabrt, profectio ad loca religioſa, ubi „ Sanctorum corpora condita. Loccen. in An„tiq. S. G. L. II. 2. 6. p. m. 163. „
Otfrid. L. III. 2, 14.

Quad er binoti „
Lagi da uualonti. „

Er ſagte daſs er ſchier „
lege da zu ſterben. „

Unde apparet, Francis hujus vocis vim & „ uſum non fuiſſe ignotum. Hæc Palthen. „
WALEN, ludere. J. Arg. Cod. MS. E. f. 85. *Von ſpile und von walende*: *Nieman uf des andern lip noch gut ſpilen*, *wande umbe alſe vil pfennige*, *alſe er damme zumale bi ime hat*. *Es en ſol ouch nieman uf des andern pfant ſpilen noch waln*. Hinc adhuc moris Numburgi in Thuringia tempore Paſchali, ludus qui dicitur *Eyer walen*.
WALLEN, *ferwallen*, ambulare, Otfrid. IV. 9, 52.

Job thie mit imo in note
uuarun uuallonte.

Atque qui cum ipſo in periculis
erant ambulantes.

Id. V. 20, 148.

In hus mih oub intfiangi
the'ih uuallontini giangi.

In domum me quoque recepiſtis
cum peregrinans irem.

[Legendum ut MSC. Vind. & Vatic. indicant, *uuallonti ni giangi*, ne peregrinus irem. Scherz. in Not.]
Nock. Pſalm. XVIII. 7. *Er uuallota fone obenabtigemo himele*, à ſummo cœlo egreſſio ejus. Id. Pſalm. LVII. 4. *Sie feruualloton fone demo buche*, erraverunt à ventre. Adde in Symb. Athan. v. 4.
[*Walagota*, ambulavit. Gloſſ. Monſ. pag. 330.]
WALFART, profectio peregri ſuſcepta. perperam Bartholin. L. 2. Antiq. Dan. interpretatur quaſi *locum cæſorum*.
WALE, peregrinus, alienigena, unde *Wablen*, Galli. Chron. Königsh. c. 2, 11. *Wable von der hohen Sé*, Galli ab Oceano. Idem c. 3, 76. *Romer und die Wable*, Romani & Itali. Nimirum duplex eſt ſignificatio *der Wablen* & *der Welſchen*, quandoque enim pro Gallis, interdum etiam de Italis accipi ſolet, id quod ex contextu diſcernendum eſt. Et primo ac regulariter de Gallis: Boxhorn. *Orig. Gallic. c. 4. pag.* 78. oſtendit Gallos & Wallos eosdem in Belgio & Anglia. Wallonicam linguam eſſe Gallicanam, *Chifflet. Vindic. Hiſp. p.* 83.
Welſch Franckreich, Francia occidentalis, *Chron. Konigsh.* Supplem. p. 428.
Run-gualia, *Roncalia*, colloquium vel Comitia

tia Gallorum seu Impp. Francorum & Germ. v. sup. in R.

Welsche Bistum: Bisanz, Tolle, Virdun, Losan, Genff, Mez, Camerach, Lutich: & *Welsche Stätte* cognomines recensentur in Actis Comitior. Noric. 1431.

Grauschafft Lutzenburg in Welschen Landen, Lib. MSC. Archiv. Palat. 1356.

Wir Baldewin - durch welsche Lande Erz Canzler, in Diplom. de an. 1356.

Der Erwurdige Wernher Erzb. zu Triere, des Heiligen Richs, in welschen Landen Erzcancler, Rupert. in Diplom. super Abbatia in Primua an. 1401. Colonienſis vero ibidem audit *ErzCanzler in Italien*, Diplom. Civitatib. Imper. & tribus Electoribus Eccleſiaſticis dato *uf dem Felde vor Francfurt* ♂. *nach S. Mich.* 1400. Chron. Königsh. c. 2, 18.

II.

De Romanis & Italis, Acta Comit. Norimb. 1470. *Arbeit und Handlung uf den tagen in Welischen und Teutschen landen.* Comit. Lindaviæ 1496. *Welsche lande.* Chron. Konigsh. c. 2. §. 94. *Italia, das ist Welschland.* c. 2. §. 149. Eidem tamen etiam pro Gallia venit. c. 2. §. 64. c. 3, 59. c. 5, 12. c. 3. append. §. 21. c. 4, 3. præsertim Ciſalpina. v. ſup. *Rungalle. Waliland*, Italia, Rhythm. de S. Annon. ℣. 384.

III.

De Latinorum lingua. Notk. Pſalm. XXXI. 9. *Latine, in uualeſcun.* Pſal. LXXXIX. 5. Romani *chedeut* vulgariter, *in uualeſcun. Heinrich von Veldeck*, concludens Hiſtoriam belli Trojani rhythmis Germanis ſub Hermanno Landgravio Thuringiæ qui obiit an. 1215. conſcriptam, referente Lambec. L. 2. B. Cæſ. c. 8. pap. 949.

Nun ſind wir enden daz Puch,
Et dunckt dem Mayſter gnuch,
Der es us Welſch kert,
Zu Tütſch er uns lert,
Daz was von Veldeck Hainrich:
Daz iſt wiſſentlich
Daz er tüchten kund &c.

Der Teutſchen welsche ſitten taxantur Obſ. 17. ad Konigsh. p. 912.

Degenio Gallorum & Italorum invicem. Aen. Sylv. Ep. 11.

WALHEY. v. *Bega.*

[WALHOLANT. Callia. Gl. Monſ. p. 417. forſan legendum Gallia.]

WALM, fervor: c. 41. *walme*, fervore. c. 66. *des libes walme*, converſationis fervore. c. 1. Kero. à *wallen*, ſupr.

WALMUNDEN, pro falſo tutore declarare. J. Prov. Alem. c. 63. vid. ſupr. *Balmunden.*

WALT, potentia, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 54.

[In MSC. Vindob. pro *walt* legitur *riat* vide Scherz. Notas.]

Walten, dominari. *Waltantem*, potentibus. c. 20. Kero.

Weltiſt thez urdeiles. Otfrid. V. 24, 25.

Thu weltiſt oub ana thes
theſſelben urdeiles.

Tu potens es etiam absque hoc iſtius ſententiæ.

[Tu diſponis etiam tuo jure de illo (extremo) judicio. Ita Scherzius h. l. vertit in Not.]

IV. 4, 85.

Thu uueltis liutes manages.

Dominaris tu ſuper populos varios.

Id. III. 7, 11.

Tho Druhtin uuoltes uualtan,
ſon themo grabe irſtantan.

Cum Dominus volebat dominari à ſepulchro reſurgens.

[Cum Dominus vellet id diſponere, ut ex ſepulchro reſurgeret. Ita hunc locum mallet reddere Scherz. in Not.]

Waldan ſal, dominabitur, Gl. Lipſ. Somnerus: *Dominari. Saxon. wealdan. Hinc dominatio, ditio, authoritas, præcipuè Regum & Principum, eis anweald & wylding. Hinc etiam ſceptrum gubernare, nobis vulgò, to weild the ſcepter, alias to ſway the ſcepter.*

Waltige, Notk. Pſalm. XXVII. 7. *Uuillo uualtiga geiibt tuon ih imo an dien.* Volo validam confeſſionem facere ipſi in his.

[*Waltpodin, Gewaltboden*, legati, præſides. Rhythm. de S. Ann. §. 30.

Waltin. Lante des die gutin ouch ſulin waltin: terram quam boni debebant colere. Rhythm. de S. Annon. §. 49. Reineſ. Vocab. Theot. MS.]

Walten, cuſtodire, Otfrid. IV. 36, 17.

Nu heiz thes grabes waltan.

Jam jube ſepulchrum cuſtodire.

Welter, procurator, *gewalthaber*, Chron. Königsh. c. 5, 196. ſi.

Lantwalton, Landsherrn, Proceres terræ. Otfr. I. 27, 18.

Selbwalt, liberum arbitrium. Notk. Pſalm. LXXVIII. 9.

[WALTHUNDE, lupi. Rhytm. de S. Ann. c. 10. Reineſ. Vocab. Theot.]

WALWURFF. v. *Balwurff.*

[WALZA, pedicas. Gloſſ. Monſ. p. 336.

Walzit, volvit. p. 389.

Walzo, deliberatione. p. 388.]

WAMBA, *buuamba, Womb*, venter, uterus. Iſid. c. 9. Tatian. 4, 3. *Thie uuahſmo thinero uuamba*, fructus ventris tui.

[Vox *uuamba* eſt uſitatior Willeramo, ſed Gothis uſitatiſſima. vid. Jun. Gloſſ. Nec eadem A-Saxonibus ignota fuit, uti ex Somn. v. *uuamb*, patet, atque inde modernum illud eſt Anglorum *the uuomb*, uterus, unde crediderim originem ducere eorundem *uuoman*, quo fœminam deſignant, quaſi *uuombman* dicant. Conf. Gloſſ. Lipſ. in *uuambon.* Palthen. Not. ad h. l. pag. 300.]

Chint in uuambo kifeſtinot, Gloſſ. Vet.

Notker. Pſalm. LXXI. 6. *In ſinero muoter uuomba.*

Wil-

Digitized by Google

Willer. in Cant. p. 29. n. 14. 90. n. 39. 128. n. 54.

[*Wampa*, ventricum. Gloss. Mons. p. 323.

Min vuampa ſuvirit mih, ventrem meum doleo. p. 336.]

Wambeſch, thorax, ventris & pectoris munimentum, Chron. Königsh. c. 2, 184.

Wammes, armaturæ genus. Diploma Joh. Comitis Sponheim. an. 1331. *Wer ſein zwey wammeſſer nit en hat, der ſol geben* 2. ß. *Munz.* vide *Plaute.*

[*Wameslos* eſt in Cod. Ev. Cotton. ut Hickeſius obſervat, pro immaculatus. Anglo-Sax. *uuam*, *uuamme* eſt livor, menda. Scherz. Not. 5. ad Keron. p. 27.]

WANEN, opinari, *Wan*, opinio. Kero: *uuamant*, putaverint. c. 1. *Wanne*, æſtimet. c. 7.

[Adde ex Kerone: *Uuanant*, exiſtimant. Prol. p. 18. putant. c. 1. *eouuebt uuamant*, aliquid exiſtimant. c. 5. *uuane*, æſtimet. c. 7. *ſcultikan ſih uuananti*, reum ſe æſtimans. c. 7. *uuannente*, exæſtimantes. c. 65. *uuanente pitumees*, æſtimati ſumus. c. 7.]

Otfrid. I. 18, 29.

Thu ni biſt es, uuan ih, uuis.

Tu nec es ejus rei, opinor, intelligens.

III. 21, 22.

Thiu blinti uns, uuan ih, uuarti
fon Adames giburti.

Cœcitas hæc nobis, credo, contigit ex Adami generatione.

IV. 24, 43.

Job uuanen uualtan uuolle
ther Keiſor ubar alle.

Et putamus quod gubernare velit Cæſar ſuper omnes.

conf. V. 10, 29. I. 27, 21. Notk. Pſal. LXVII. 17. *Ziu anauuannont ir ſin andere berga birige*, ut quid ſuſpicamini montes uberes.

Uuanta, putabat, Otfrid. I. 22, 21. & 23.

Uuannana, opinio, opponitur *redina*, vero. Otfrid. IV. 30, 65.

N'iſt thiz alles uuanana,
ni ſi ſines ſelbes redina.

Nec eſt hoc omne fictum ſed ſui ipſius verba.

[*Wanana* non denotat fictum: *alles* quoque interdum *aliud* ſignificat, itaque h. l. ita verto:

Nec eſt hoc (quod ei objiciamus) aliunde
niſi ex ipſius verbis, ſeu aſſertione.

Ita Scherz. in Not.]

Uuandôs, exiſtimaſti: Gloss. Lipſ. ubi Somnerus: *Exiſtimare, opinari, arbitrari, Sax. Wenan: unde noſtrum to ween, eopſe ſenſu: ut cum dicimus, i weene, i. e. ego exiſtimo. Qui ſui ipſius opinioni nimium fidit, nobis dicitur to overween, dum rem vocamus over-weening. Saxon. oferwennyſſe.*

[*Was uuanis theſe knecht ſi?* quid putas puer iſte erit? Tatian. c. 4, 13. Primitivum adhuc Germanis in uſu eſt *uuahn*, opinio: inde *uuanan* opinari in Gloss. Boxh. *uuannu* reor, ſpero, *uuanant pim* ratus ſum. Conf. Otfr. I. 9, 78. AS. eſt *uuene* opinio, *uuenan* opinari. Vid. Benſon. in Vocab. Unde noſtrum *erwehnen*, opinionem verbis declarare. Huc pertinet Gothicum *uuengan* putare, de quo vid. Jun. in Gloſſar. Belgæ hodienum modo loquendi ſcribendique inter Francos Saxonesque medio *uuaenen* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 305.

So man denne uuanit, daz ſie pidem uuizzun allero-meiſt kamah uueſan, ut exiſtimentur quidem tormentis aptari. Gloss. Mons. p. 401.]

Ubaruuanida, ſuperbia. Notk. Pſalm. XIX. 7. *Die uberuuan*, ſuperbos. Id. Pſalm. XXVIII. 5.

Biuuanen, reputare, imaginari. Otfrid. I. 25, 15.

Upio mag ih biuuanne [biwanen] *thanne mich*
the iz ſi min ambaht ubar thih.

Quomodo poſſum reputare hinc me, quod id ſit munus meum ſuper te.

Wan, fides, Otfrid. I. 2, 41.

Ih zellu thir in uuan,

Confiteor tibi in fide.

v. 45. *Then uuan zellu ih*: fidem profiteor ego.

V. 6, 55.

Giang after imo in then uuan
thô er inan ſah thara ingun.

Accedens poſt ipſum ad fidem (in fiducia)
cum ipſum videret eo ingredi.

[*In then uuan*, redderem, in opinionem, ſententiam ſcil. Petri. Scherz. At mihi vox *uuan* hic videtur omnino, fidem notare. verba enim Johannis Otfridus hic refert, ê c. 20, 8. *Tunc ergo introivit & ille diſcipulus, qui venerat primus ad monumentum & vidit & CREDIDIT.*

Uuanu, credas, Otfrid. V. 4, 21.

Ni uuanes, ne credas. Otfrid. V. 7, 55.

Wan, ſpes. Kero: *Wan*, ſpem. c. 3. *fona uuane*, de ſpe. c. 7. *wani in man*, ſpera in illum. c. 7.

Wanannemes, ſperamus. Prol. p. 15.

Farwannan, deſperare. c. 4.

Urwanas, v. in U.

Unuuan, deſperatio. Otfrid. V. 4, 39. [Conſternationem ſignificat: de mulieribus enim ad ſepulchrum Chriſti accedentibus dicitur:

In mihilan unuuan
thaz ketti fundun indan.

In magna conſternatione vinculum reperiebant apertum.]

Zuuanente, ſperantes. Tatian. cap. 32, 8. *Niouuiht zuruuanente*, nihil inde ſperantes. [Primitivum eſt *wanen*, quod & ſperare ſignificat.

Wir wantumes, nos ſperabamus. Tat. c. 225, 3. Præfixum vitio vix caret, legendumque potius *zuawanente*, quemadmodum *zuakan*, accedere, *zuauunſcante* adoptantes, *zuaprungante*, adplicitos, *zuakakebane*, attributi &c. dicitur in Gloſſ. Boxhorn. conf. Kero paſſim. Eſt tamen apud hunc ipſum *zurgift*, deditio. Palthen. Not. ad Tat. p. 360.]

Wan, ſpes falſa. Otfrid. *Nalles wan*, nihil falſi, II. 2, 37.

Theiſt algewis, nalas uuan.
Hoc omnino certum, non falſum.

Id. IV. 16, 50. *Ni uuanu*: nec falſo.

v. *Leitwende. Palswende.*

Ana wan, absque fraude, Otfrid. IV. 3, 27. c. 10, 21.

Uuaniano, idem. Rhythm. de Ludov. R. ℣. 16.

[*Ana uuani*, ſine ſpe. Otfrid. I. 4, 95. vide Notas.]

Wan ſint, deſunt. c. 53. *wan iſt*, deeſt, c. 2. *wan weſan*, deeſſe. c. 38. Kero.

Goth. *wan iſt*, deeſt, Marc. X. 21.

[*Enu uuas jouuihtes uuan?* Nunquid aliquid defuit vobis? Tatian. c. 166. 1.

Wan, defectus. Vid. Jun. in not. ad Willer. p. 72. & in Gloſſar. Goth. v. *uuan*, itemque Loccen. Lexic. Sueo-Goth. v. *wangömslo*, *wanmätt*. Angli hodie *to uuant* egere dicunt. Suecis *wanäbra* eſt dedecus, *uuanhopp* deſperatio, *uuanmechtich* impos, *uuanskapa* deformis, *uuantro* diffidentia &c. Germanis *wanwitzig* delirus, *wanſinnig* amens &c. quaſi defectum honoris, ſpei, virium, formæ, fidei, rationis, ſenſuumque dicas. Palthen. Not. ad Tat. p. 387.

Wanevuiza, vecordes. Gloſſ. Monſ. p. 351.]

Wanig, indigens, Willeram. p. 128. [n. 53. Textus habet *anig*, pro quo Junius legendum putavit *wanich*, vel *wanig*. Scherzius vero nihil in textu mutandum eſſe cenſuit.] v. *Weng.*

Weneger, modicus, Gl. vet. parvus. Willeram. p. 29. n. 14. *den uuenegon dieron. niet h den michelon.* 32. n. 15. [in qua legitur *vuinion iro ſlaffes.*]

Wan, debilis. *ſih wanen*, debilitati. Otfrid. I. 22, 115.

Nob ſin giuualt ſih uuanota,
thaz er in thionota.

Nec ejus (Jeſu) potentia debilitata,
quod ipſis (parentibus ſuis) inſerviebat.

Kero: *wanabeilem*, debiles. c. 39. *wanabeileem*, debilibus. c. 36.

Wanbeilaz debile. c. 27.

[*Wanabeili*, debilitas. Gloſſ. Monſ. p. 389. vide *Heil.*

Wantotun, debilitabant. p. 359.]

WANEN, vereri. Notk. Pſalm. XX. 12. *Diu leid dero ſie ſelben in uuandon ube ſie, an dih keloubtin. Sie beuuandon ſih todes ſone Romanis, den cherton ſie an dih.* Ea mala, quæ ipſi verebantur ſuper ſe, in te conſpirarunt. Verebantur interfectionem à Romanis iſtam convertebant in te.

WAN, *wänen*, *gewänen*, hodie *erwehnen*, mentionem facere, Notk. Pſal. VI. 6. *Din ne geuuanet nebeiner in tode*, non eſt in morte qui memor ſit tui.

Allas wanan, aliunde: Kero. c. 38.

WANEN, *uuonen*, manere, Notk. Pſalm. LXXXVII. 17. *Gotes abolgi uuanet uffen imo*, ira Dei manet ſuper eum.

UUanen, ſolere, *gewonen*, *gewont ſein.* Notk. Pſalm. LXXXVIII. 44. *Unmanege febtente uuaniton manigo nider ſlabin*: pauci dimicantes ſolebant multos proſternere.

Dagewan, v. in *Dag.*

WANDEL,

WANDALI, *Wandeler.*

Vandalii *Tacito de M. G.* 2. Vandili & Vindili *Plinio L.* 4. *c.* 28. *p.* 477. Germaniæ populus, ubi Mekelb. & Pomerani, *Harduin. ib.* Vandalici montes ubi Albion effluit, *Dio L.* 55.

Alii à *Venedis*, quos cum *Fennis* Tacitus dubitat Germanis an Sarmatis aſcribat, *c.* 46. multum ex morib. Germanorum traxiſſe, de lingua nihil habet. Ad Sarmatas & Celto Scyhas mixtosque populos refero. Hi Venedi ſucceſſerunt ad Mare Balthicum Vandalis per orbem terrarum migrantibus. *Wenden*, Lingua horum Slavica aut Scythica dialectus fuit. His ſuperatis à Saxonibus, Germanica lingua reducta, reliquiis Slavicæ apud victos manentibus.

Vandali Infirmiſſimi populorum Teutonicorum, *Salvian. L. VII. de G. D. p.* 157. & ignaviſſimi. *p.* 158.

Pudici barbari, *Salvian. L. VII. de G. D. p.* 157. 177. *latius.* 180. magis quàm Gothi. *p.* 183.

Religioſi, *Salvian. L. VII. p.* 160. *ſeq.* 163. 165.

Hæretici, non pagani in ſeculo quinto, tempore Salviani. *L. V. de G. D. p.* 101. ſicut Gothi.

Ariani & maximi perſecutores orthodoxorum & Romanorum in Africa, *Victor. Uticenſ. de Perſec. Vandalor.*

Bibl. Patr. T. II. p. 414.

Vid. Vorburg. T. VI. p. 159. T. VIII. p. 213. 338. *Wandali.*

Sclavi, id. T. VII. p. 107. 141.

WANDEL, damnum, J. Feud. Alem. c. 16. *noch keinen wandel damit getun, das es dem andern geſchaden möge.*

Wandal, wandal tun, kar und wandel, ſatisfactio, reparatio damni. *V. Laſter.* v. Form. *libelli an.* 1425. *in voc. Eren.*

Lipuuandil, converſatio, Notk. Pſalm. XCIII. pr.

Wandelchoſen, garrire. Notk. Pſalm. LXXVI. 12.

[WANGA, maxilla. Gloſſ. Monſ. p. 409. vox hodienum uſitata.]

WANGTA, deficit. Otfrid. III. 4, 33. *uuangta zuein, thero jaro fiarzug ni uuas*, deficiebant duo,

Digitized by Google

duo, anni eorum quadraginta quin essent, h.e. erant anni 38. v. *Wenken* & *Wangen*.

[VANDIHO, *Vuantliho*, impie. Gloss. Mons. p. 336.]

WANN, si, quando.

Wann, *Want*, quia, namque, J. Alem. Prov. c. 153. Lambec. Bibl. Cæs. c. 8. L. 2. p. 825. Sic & Gothis utrumque significat. Joh. VI. 25. Matth. VII. 14.

Wanne, olim. Otfrid. I. 23, 121.

Thaz thih thaz fiur uuanne
jamer ni brenne.
Ut te ignis aliquando
in æternum ne urat.

Id. V. 8, 97.

Gab io uuib uuanne
themo gommanne
Bittiri todes.
Dedit sane mulier (Eva) olim
Viro
Amaram mortem.

Conf. I. 23, 57. II. 4, 155. c. 12, 118. c. 14, 151. V. 6, 103.

Wanne, forte, Otfr. III. 1, 21. c. 4, 9.

In thesen buachon uuanne
ih auuiggon ni gange.
(Ut) in hoc libro forte
ego in avia (devia) ne eam.

Jo uuanne, olim. Otfrid. I. 10, 25.

Sos er gihiaz iouuanne
themo drut manne.
Sicut promisit olim
fideli viro (Abrahamo.)

Aliquando, Otfrid. I. 2, 35. IV. 30, 18. ad Ludov. ℣. 41.

Alzit io uuanne, omni tempore. Semper aliquando: est Germanismus. Otfrid. IV. 29, 111.

Jo wanne ni, nequando. Otfr. II. 4, 119.

Thaz thin fuaz iouuanne
in steine ni firspurne.
Ne pes tuus forte
in lapidem impingat.

℣. 199.

Ni braft iro iouuanne.
Non indigebat horum ullatenus.

Ni uuanne, nisi. Otfrid. II. 12, 33. IV. 4, 147.

Ni uuanes, Otfrid. III. 20, 152.

So ni uuanes gisabi.
Sic necquicquam falsæ videret.

Nieuuanne, nunquam. C. Cant. 7, 2.

[*Wanan* unde. *Wanan weis ih thaz?* Unde hoc sciam? Tatian. c. 2. 8. Hodie Germani dicimus *wannen*, *von wannen*. Palthen. Not. ad h. l. pag. 290.

So so ih meist wanniu, utpote. Gloss. Mons. p. 407.]

Wannana, quare. Otfrid. I. 1, 65.

Wannana sculun Frankon
einon thaz biuuankon.
Quare debent Franci
soli hoc negligere [evitare.]

[*Wannana*, ap. Otfr. I. 5, 69. Schilterus vertit *quandoquidem*, sed Scherzius in Notis ait, melius reddi per *unde*.]

Wanta, scilicet, Otfrid. IV. 20, 71.

Wanta in thio buah luagin.
Scilicet istis Biblia prohibent.

WANGEN, WANKEN, vacillare, deficere, *wancken*, Otfrid. IV. 2, 21.

Ni uuani si ouch thes uuangti,
ni si thar giscankti.
Nec putes, quod ea vel in eo defecerit,
quin & potum attulerit.

Idem III. 4, 33. V. 20, 217. I. 11, 25. c. 24, 31. II. 10, 11. c. 21, 16. c. 23, 21. III. 15, 101. IV. 2, 21.

V. *Wangta*. & *Wenken*.

[*Wanchot*, vel *binchet*, claudicatis. Gl. Mons. p. 329.

Wanchot, vacillate. pag. 334. vacillet, pag. 404.

Ni uuanchot, non fluctuat. p. 411.

Wanchont, nutant. p. 413.

Wanchid, lubrica. p. 410.

Wanchonta, vacillantes. p. 346.

Wanchonte, passivos. p. 410. *Wanchonti*, passiva. ibid.

Wank, hæsitatio, *ana wank*, sine hæsitatione, sine dubio. Otfrid. ad Salom. ℣. 5. I. 16, 18. II. 5, 25. IV. 5, 81. c. 29, 75. V. 19, 79. c. 23, 357.

Biuuankon, declinare, evitare, *ausweichen*, Otfr. ad Ludov. R. ℣. 38.

Offto in noti er uuas in uuar
thaz biuuankota er far.
Sæpe in necessitatibus is (Rex Ludovicus) fuit revera
eas superavit illico.

I. 23, 82.

Thaz megit ir biuuankon.
Ut possitis effugere.

II. 4, 176.

Thaz muazin uuir biuuankon.
Id oportet nos evitare.

V. 19, 76.

Thaz far man in githankon
thar megi uuiht biuuankon.
Ut actutum quis in cogitationibus
tunc possit aliquid effugii invenire.

Conf. II. 3, 131. c. 24, 47. V. 18, 28. I. 1, 66.

WANGAS, phalangæ, ordines, Fredegar. c. 37.

WANNEN, *wanni*, scuta viminea, Ekkard. de Cas. S. Gall. c. V. ib. Goldast. p. 116.

Digitized by Google

VVAN.

WANNON, ventilare. Otfrid. I. 28, 19.

Joh unſih ni uuannon
uzar then Gotes kornon.
Et nos non ventilent
extra DEI grana.

[Cod. Vatic. & Vindob. priorem verſum, notante Scherzio, ita exhibent:

Joh unſih oub n'iruuannon.
Ac nos quoque ventilando non ejiciant.]

Notk. Pſalm. XXIV. pen. *ih din beit, unz din ventilatio (uuannoth) chome, diu diu ſpriuuuer hina uuannont.* Te expectavi, uſque dum ventilatio veniret, quæ paleas ventilabit.

WANT, WANDE, paries, *Wenti*, parietes. Otfrid. I. 11, 47.

Hus inti uuenti.
Domus atque parietes.

Fragm. de B. H. ℣. 3598. conf. inf. *Wentl.*

Wentlachen, cortinæ. Gloſſ. vett.

[VUANT, crepidinem. Gloſſ. Monſ. p. 341. crepido. p. 360.

WANTALON, mutari. p. 399.

Wantalunga, vel *muzhafti*, transmutato. pag. 368.

Wantlunt, negotiabuntur. p. 368.]

WANTA, fortè, aliquando, *etwan.* Otfr. III. 4, 41. [Ap. eund. IV. 37, 84. *wanta* Schilterus vertit *namque.* Scherzius vero in Not. dicit, ordinárium vocis *wanta* ſignificatum eſſe *quandoquidem.* Aſt apud Keronem notat *quia.* c. 7.

Bithiu uuanta manage: quoniam quidem multi. Tatian. Prol. §. 1.

Wanta, eſt particula cauſalis. Otfrid. I. 4, 7. *Wanta uuarun thanne thie Biſcofa einkunne* & V. 13, 55. *Er ni mohta irbitan, want er nan minnota ſo fram.* Sæpe ad fortius adſtringendum collectionis nervum utrumque *bithiu* & *uuanta* conjungitur, uti exemplum eſt in præſenti, ut & ſeq. c. II. 9. nec tamen hoc modo ſemper verba cohærent, ſed aut interjectis aliis divelluntur, aut poſitus eorum invertitur. Prioris exemplum eſt in illo Otfrid. III. 5, 21. *Si ahtun oub bithiu ſin mer uuanta in thaz uuas filu ſer:* Poſterioris in illo Iſid.-Hiſpal. p. 260. (c. 6.) *huuanda bithiu uuard ghiuuiſſo* &c. Confer Tatian. c. 22. v. 17. Pertinet huc vox Gothica contractior *Unte*, quæ idem ſignificat. Vid. Jun. in Gloſſar. Palthen. Not. ad Tat. p. 273.]

WANTOS, *Gants*, *wantones*, chirotecæ, Gallicum, non Francicum ſeu Germanicum nomen eſſe, aſſerit H. Valeſ. *in Valeſ. p.* 178.

Traditio per *Wantonem*, Gloſſ. Du Freſn. *voc. Andelangus.*

WANTOS, v. mox *Wenten.*

WAPEN, v. *Waffen.*

WÄRGELT, *Wergilt*, vid. *Gelten.*

WAR, verus. Otfrid. II. 7, 22. Id. III. 7, 97. [Prior locus huc non pertinet, ita enim ibi:

VVAR.

Sehet, quad er, beraſim,
uuar geit ther Drubtines ſun.
Videte, dixit, huc (ad nos)
unde vadet Domini filius.

War geit, verte, *ubi eat*, Scherz. in Not. Alter locus ita ſe habet:

Ob iz uuar zi thiu gigat,
thaz man thio diuſi ni firſtat.
Quippe cum veritas eo penetrarit,
ut illum abyſſum non penetremus.

Verſus hos, quum in Codicib. MSCtis legatur, *ni firſteit*, ita vertendos judicat Scherz. in Not.

Si quando eo itur, i. e. contingit
ut mei æqualis id non intelligit.]

Tatian. Prol. §. 4. *Thero uuorto uuar*, verborum veritatem.

[*Wâr*, adjectivum eſt, ſubſtantive poſitum, τὸ ἀληθὲς, quo ſenſu vox illa etiam extat apud Ker. in *Verum.* Nunc terminatione addita dicimus *Warheit*, quod quidem loquendi genus recentius videtur, nec ultra ea tempora, quibus ars Logica atque Rhetorica inter noſtros doceri cœpit, porrigendum, quando ex concretis abſtracta, & ex affectionibus rerum proſopopœïæ formatæ fuerunt. *Heit* enim perſonam Germanis denotat, Vid. Ker. & Iſidor. noſtrum paſſim. Hinc ergo *Gotheit*, *Schönheit*, *blindheit* & ſimilia. Palthen. Not. ad h. l. p. 277.

War kewiſſo, verum etiam. Kero. c. 2. *uuaremu chuninge.* vero Regi. Prol. p. 16. *rachu uuareru*, revera. c. 58.]

War, bonum. Otfrid. I. 15, 83.

Iſt iz ubel odo uuar.
Sive ſit malum ſive bonum.

In waron, revera, Otfrid. I. 11, 31.

Ze ware, revera, Notk. Pſalm. LXI. 3. *zi waron*, idem. Otfrid. IV. 33, 70. *zi uuaru*, idem. Otfrid. III. 7, 96. c. 1, 10.

Warniſſi, veritas, Otfrid. IV. 21, ult.

Gidua mih thes giuuiſſi,
uuaz ſi thaz uuarniſſi.
Fac me certiorem
quid ſit veritas.

[*Warhafti*, veritatem. Kero. Prol. p. 18. c. 2. 4.]

Warer, revera, Rhythm. de Ludov. R. ℣. 80.

In war min, per fidem meam, Otfrid. V. 24, 71.

Warlicho man, vir probus. Otfr. II. 14, 8.

Ni lazent thie arabeiti es friſt
themo uuarlicho man iſt.
Non permittunt labores temporis intervallum
ei qui probus vir eſt.

[*Maria uuarlihho gibielt allu thiſu uuort:* Maria autem conſervabat omnia verba hæc. Tatian. c. 6, 6.

Nota hic ſenſum vocabuli proprium, nil minus quam religioſam veritatis aſſertionem, qualis in jurejurando ineſt, exprimentis, id quod lucem

lucem fœneratur quæſtioni, utrum pro deierante habendus ſit, qui voce illa *uuarlich* ſive *fürwahr* pro ſupplemento aut ornamento orationis utitur? Niſi dicere malis, erraſſe hic interpretem Tatiani affinitate vocum *vere* & *vero*, quod quidem non improbabile eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 312.

Warlihhor keqhuetan, verius dicatur. Kero. c. 4.]

Warſagen, veritatem dicere, opp. mentiri, Geiler. Narr. Sch. f. 31. b.

Zalta in uuara, prædixit, Otfrid. IV. 15, 81. [Dixit in veritate. Scherz. in Not.]

Ungiwara, infidelitas, incuria. Otfr. V. 24, 87.

Thuruh ungiuuara min.
Propter incuriam meam.

Wari geduent, certificant, Otfr. II. 13, 55.

[Pro *giduent liut uuari* Cod. Vindob. & Vatic. habent *giduent lut mari*, ut Scherz. notat.]

Gewere, verax. Notk. Pſ. XXVII. 3. *Meiſter uuir uuizzen, daz du gewuare biſt:* Magiſter ſcimus quia verax es.

War, Amen. Tatian. c. 33, 2. c. ſq. §. 1. *War ſagen ih ju:* Amen dico vobis.

[*Warezun*, certi ſunt. Gloſſ. Monſ. p. 399.

Wint uuaru pigman, ventoſus homo. p. 413.]

WARA, cuſtodia de rebus, *in verwahrung nehmen*, & de perſonis. Otfrid. I. 17. ult.

Si ſuabtun ſine uuara.
Hi (Magi) quærebant ejus (JEſu) protectionem.

Id. II. 21, 73.

Ni firlaze unſih thin uuara
in thes uuidaruuerten fara.
Ne derelinquat nos tuum tutamen
in adverſarii tentamine.

[Refert huc quoque Otfr. III. 16, 34. IV. 8. 41. Scherzius in Notis.]

Notk. Pſ. XLII. 3.

[*Nim ſin mibila uuara*, pone ſuper illum oculos tuos. Gloſſ. Monſ. p. 338.

Wari, ſubſiſterem. p. 346.]

Waraduon, obſervare, *warnehmen*, C. Cant. c. 1, 6. *Ne tuont des nieth uuara:* nolite conſiderare.

Adde c. 3, 11. c. 6, 10. Willer. p. 141. [n. 50.] Otfrid. I. 17, 112. de Magis:

Joh filu frauualicho
ſin uuartetun gilicho.
Et valde lætabundi
eam (ſtellam) obſervabant ſimul.

Ibid. 122.

Thes guates uuaretun ſie bald.
Bonum attendebant illico.

[Pro *uuaretun* legendum eſſe *uuarun*, ut Cod. Vind. & Flacius habent, Scherz. in Not. ſtatuit.]

Notk. Pſ. X. 4. *UUara ne tuot er Gotes:* non eſt DEus in conſpectu ejus. Pſ. XXX. 8. *Du uuaratate minero diemuoti*, reſpexiſti humilitatem meam.

V. ſupra *Anawart*, & inf. *Were.*

Peuuarunga chunſto, providentia, cura futurorum. Notk. Pſ. CIV. 22.

Warningan, cuſtodiam, Willeram. in C. Cant. p. 68. [n. e. 28. quæ habet *uuarnungo.*]

Freherus: *uuarnunga*, defenſio, proviſio.

Warnon, munire. Otfrid. II. 3, 111.

So ſculun uuir unſih uuarnon.
Sic debemus nos munire.

Notk. Pſal. XXVIII. 9. *Sin ſtimma iſt des, der ſih dero hirzo geuuarnot:* vox Domini præparantis cervos.

[*UUarnont juvuih*, attendite. Gl. Monſ. p. 365.]

Kiuuernote, kiruſte, inſtructi: *Unkiuuarnotiu, unfeſtiu*, immunita. Gl. vet. Otfr. I. 9, 1.

[*Thes er nu uuard giuuahinit.*
Iſtius (Joſeph) poſtquam monitus fuiſſet. Ita in Otfr. h. l. legitur.]

Furewarnon, præparatio, Notk. Pſ. LIX. 10. *Ze fureuuarno dero predigo fridis*, in præparatione Evangelii pacis.

Warnen, jubere ſibi cavere, monere. Otfrid. IV. 14, 14.

Gibot er tho in then notin,
thaz ſie ſih uuarnotin.
Mandavit tunc (Chriſtus) in hac neceſſitate,
ut ſibi caverent.

Conf. II. 23, 13. III. 5, 10. [In his locis non *warnen*, ſed *warten*, occurrit.]

Lib. Salic. Monaſt. Ebersh. cap. de Angariis: *Und ſol die verte gebieten alſo verre imme* (i. e. *in dem*) *tage, daz ſih der man gewarnen möge.*

WARIN, durare, *weren, dauren*, ſubſiſtere. Otfr. IV. 15, 115.

Joh ſie iamer ſar thaz uurti
uuarin mit giuuurti.
Atque eos perpetuo hoc fore
cuſtoditurum cum alacritate.
[Imo ipſos ſemper, quam primum hoc fieret,
i. e. Chriſtus reſurrexiſſet.
Fore cum alacritate, i. e. fore alacres, lætos.
Ita Scherz. in Not. h. l. vertendum cenſet.]

Notk. Pſ. LXXXVII. 17. *Do ſiu chamen ſie ne uuereton.*

Wirig, durans, Notk. Pſ. LXXII. 4. *Nob uuirig ne iſt tro cheſtiga*, nec firmamentum in plaga eorum.

Unverwert, Chron. Königsh. c. 164.

Unuuirigheit, indurabilitas. Notk. Pſalm. XXXVIII. 7.

WAR, adverb. Loci, ubi, Otfr. V. 7, 48.

Ni uueiz ih les in gahe
uuar ih iz anafahe.
Neſcio ego in feſtinatione
ubi ego incipiam.

So war ſo, ubicunque. Otfr. IV. 8, 11. & 17. I. 11, 31. Notk. Pſ. XIII. 3.

[*War unta uuar*, per loca. Gl. Monſ. p. 394. 399. *UUar enti uuar in deru obaldi*, paſſim perdivexi. p. 406.]

Ware, quorsum, Fragm. de B.H. ℣. 1144.

Wart, *warts*, *werts*, *auzwertz*, *auswertig*, *inwertig*, internus. Notk. Pſ. XXXVI. 25.

Ufwertige, ſuperna. Notk. Pſ. LXVIII. 24.

Furwart tun, præire, Notk. in Cant. Zach. 76. *Du tuoſt die furewart imo ze rechenonne ſine uuega:* præibis ante faciem Domini parare vias ejus.

[*In* WARAMEN *lantſcaffim*, in calidis regionibus. Kero. c. 55.

UUaramta, defrigens. Gloſſ. Monſ. p. 413.

UUARBENDE, revertentes. Kero. c. 55. vid. *Huuarabes* & *Werben*.

WARON, quia. *das uuarun*, quia. Kero. c. 55.]

WARTEN, exſpectare, Kero: *zua uuarten*, attendat. c. 60. 62. *zua ſi kiuuartet*, attendatur. c. 18. *in zuauuarti*, in futuro. c. 7. *zuauuarta keſuabbida*, futuram diſcuſſionem. c. 2.

Otfr. I. 19, 23.

In herzen giuuaro uuartes.

In corde vere obſerves.

[*Warten*, obſervare, cuſtodire, cavere, ſignificat. Scherz. Not. ad Otfr. p. 151. Idem Scherzius huc refert verba Otfrid. IV. 35, 47. ubi de mulieribus ſepulchrum Chriſti obſervantibus dicitur:

Sie uuarun uuartenti,
uuara man'nan legiti.
Erant obſervantes,
quo ipſum (corpus Chriſti) reponerent.]

Fragm. de B.H. ℣. 727. C. Cant. 2, 9. Willeram. p. 29. [n. 14.] ubi Fr. Jun.

Notk. Pſal. LII. 3. *Got uuarteta hara nider fone himele*, Dominus de cœlo proſpexit. Pſ. LIII. 9. *Ih habo bluomen uberuuartet.*

[*Wartet ju thaz ir juuar reht ni tuot fora mannon:* attendite ne juſtitiam veſtram faciatis coram hominibus. Tatian. c. 33, 1. Hunc loquendi modum Germaniæ inferioris incolæ rectiſſime intelligunt dicuntque, *ſi uuarden*, *ſi uuorvöruuarden*, habere curam ſui, cavere ſibi ab aliqua re. Palthen. Not. ad Tat. p. 360.]

Warta, ſpecula, Notk. Pſ. IX. 12. [h. l. *uuarta*, ſpeculatio redditur.] Pſal. LXIV. 2. Syon, *houuarto.*

Speciatim *Sion* ita appellatur, Notk. Pſ. II. 6. *Sion, daz chit latine ſpecula, in unſera uuis uuarta.* Pſ. LII. 7. *Sionis houn uuarto.* Pſ. LXXII. *fin. Hiar in ſancta Eccleſia, diu der euuigun ſpeculationis (uuarto) tohter iſt.* Pſ. LXXXIII. 9. *So uffenuuarto Got allero Goto irſcine*, cum aparuerit DEus Deorum in Syon. conf. Pſ. LXIV. 2. *In frideuuarto*, in Jeruſalem. *In himilishun fridouuardo*, in cœleſti Jeruſalem.

[*Warta* eſt cuſtodia (unde Gallorum *garde*. Italorum *guardia*) obſervatio, it. ſpecula, quæ ultima ſignificatio adhuc Argentinenſibus in uſu, quibus una turris, non longe ab urbe ſita, appellatur *die hohe uuart*, & altera, *die grune uuart*. Ita Otfr. I. 12, 3. de Paſtoribus Bethlehemiticis: *thes febes datun uuarta*, pecora cuſtodiebant. Scherz. Not. ad Otfr. p. 310.]

Warten, tueri, *abwarten*, *pflegen*. Otfrid. II. 4, 117.

Si thin giuuaro uuarten,
ioh thih harto halten.
Hi (angeli) tibi ſervient,
& te firmiter tenebunt.

c. 5, 6.

UUir ſculun trahton bi thaz
thaz uuir giuuarten uns thiu baz.
Debemus conſiderare per hoc
cuſtodiamus nos eo melius.

Fragm. de B.H. ℣. 1106. Willeram. p. 147. n. 62.

Wartal, cuſtos, Gloſſ. B.

[*Wartman*, inſpectores. Gloſſ. Monſ. p. 357. ſpeculatorem. p. 339.

Se nu tho ſume ſon then uuarton quamun in thia burg; Ecce quidam de cuſtodibus (ſepulchri Chriſti) venerunt in civitatem. Tatian. c. 222, 1. Germanis hodie ſpecula *eine warte*, ſed in ſpecula conſtitutus, *ein wærter*, dicitur. Palthen. not. ad h. l. p. 396.]

Euuart, V. *Euua*, lex.

WARTEN, corrumpere. *Wardniſſe*, corruptibile, Notk. Pſ. LXIV. 2.

Wartſala fleiſcis, corruptio carnis. Notk. Pſal. LXV. 13.

Wartaſelig, corruptibile, Notk. Pſ. XXXVII. 5.

Wartſali, corruptio, Notk. Pſ. XIX. 7. Otfrid. IV. 18, 46. dixit cognatus Malchi ad Petrum:

Thu dati, ih ſagen thir in uuar,
thaz ſelba uuertiſal thar.
Tu feciſti, dico tibi revera,
iſtam ſeditionem ibi.

c. 28, 22. milites de tunica Chriſti:

Ni duemes, quadun ſe les,
uuertiſal thes uuerkes.
Non faciamus dixerunt iſti,
ſciſſionem hujus operis.

V. 12, 68. *UUertiſal erkoboron*, corruptionem adipiſci. ℣. 77. *UUertiſal nebeinaz*, adverſitas nulla. conf. ſupra *Salig.*

Iruuartniſſa, corruptio, Notk. Pſ. XXXVII. 4. Pſ. LII. 2.

[Otfr. V. 12, 44.

Ni thulta ſi in giuuiſſi
nihein iruuartniſſi.
Non perpeſſa ea certo
ullum damnum (imminutionem.)

Propriiſſime redditur *corruptionem*. Scherz. in Not.]

Veruuarten, *uberwarten*, corrumpere, C. Cant. 8, 5. Notk. Pſ. XIX. 3. *Diu iz allez uberwartet*, quæ id omne ſuperſpeculatur.

Unwartelich, incorruptibilis, Notk. Pſ. XXI. 1. Pſ. CI. pen. *Tote irſtant unirferuuarte*, mortui reſurgent incorrupte. *UUirt keſait iruuartlich lichamo*, *ſtat uf uniruuartlicher*, ſeminatur corruptibile, reſurget incorruptibile.

Kewer-

Digitized by Google

Kewertet iro ſinnes, corrupti ſenſu ſuo, Notk. Pſ. XIII. 1.

Framuuertige, proſperum, Notk. Pſal. LXVII. 20. *Er tuot unſera fart framuuertiga*, proſperum iter facit nobis.

WARWENTON, revertentibus: Kero. V. *Werben.*

WAS, erat, Kero. Prol. p. 18. Otfrid. paſſim & alii.

[*Verno uuas*, aberat. Gl. Monſ. p. 383. *denupilo* (lege *den upilo*) *uuas*, qui ſe male habebant. p. 396. *thes uuerd uuas*, valuit. p. 405.]

WAS, acutus, Otfrid. IV. 13, 87. *Sper thebein ſo was*, haſta ulla tam acuta.

[*Dine ſtrala ſint uuaſſe*, ſagittæ tuæ acutæ ſunt. Notk. Pſ. XLIV. 6.]

Waſſo, acutis, Otfr. I. 1, 167.

Mit ſperon filu uuaſſo.
Haſtis valde acutis.

Waſſo, adv. acutè, acriter, Otfr. II. 6, 12.

Iz filu uuaſſo firbot.
Id multum acriter inhibuit.

IV. 17, 22. de Petro:

Ullerit er inan giuuiſſo
harto filu uuaſſo.
Defendebat ipſum (JEſum) certe valde multum acriter.

Willeram. p. 129. n. 55.

Waſſira, acrior. Kero. c. 28.

[*Waſſiu*, aſpera. Gloſſ. Monſ. p. 335.

Waſſi, cacumina. p. 357.

Waſſi, aculei. p. 387.

Waſſi, mucrone, i. aſpera pœnitentia. p. 382. mucrone. p. 385. 387.

Waſſen, aſperam. p. 390.

Waſſin, aculeis. p. 380.]

Wahſin, acutis, Rhythm. de S. Annon. §. XXI. Conf. ſupra *Huuazzi.*

Waſſida, acies, Otfr. IV. 20, 80.

Zi totbe ſie 'nan brungun,
mit uuaſſidu iro zungun.
Ad mortem ipſi eum promoverunt, acie ſuarum linguarum.

Wahſam ſpiez. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 3020.

[*Wahſam*, acutus, acer Scherz. in Not.]

Freherus ad Willer. p. 129. *Wahſen geſcoz, acuta tela. Rudolph. de Anſe: Wehſe ſper, lanceæ acutæ. Hwazenti, aculeantes, Gloſſæ. Adhuc Weſtphali dicunt Wate pro acies: & noſtrum wetzen, acuere, ab hac ipſa origine.*

Mit geuuazeten ſwerte, Fragm. de B. H. ℣. 1192.

Waze, ferri acies, *Waſſin*, ſagacitas, Gl. vet. V. *Hwaſſi.* Hinc videtur, Vaſſus, Baſſus, ſtrenuus.

Weſte parn, Fragm. de B. H. ℣. 3289. conf. inf. *Wis*, ſapiens.

Waz theru uuaſſin, firmitas, robur, Otfrid. III. 9, 34. [Legendum *Therſelbo uuag der uuas ſin.* vide Scherz. Notas.]

Inde deminutivum *Vaſalli*, V. Kapitular. Carol. Sande Tr. prælim. Feud. c. 1, 19.

Du Fresne Gloſſ. *Baſſus, humilis, Baſſalli, dediti.*

Vaſſo Gallicâ linguâ Galatæ vocant delubrum. Greg. Turon. L. IX. Hiſt. 32.

Ærdhuuahſun, moles terræ, Iſidor. IV. 6.

[*Waſe*, limus eſt Junio in Not. ad Willer. p. 33. Somn. in Diction. ASax. cœnum, lutum, quod & Angli *uuooſe* dicunt. Belgæ Germanique ceſpitem *uuaſe* ſive *uuaſen*, Galli corrupte *gazon* vocant. Palthen. Not. ad Tat. p. 406.

Waſo, kitret, gleba. Gloſſ. Monſ. p. 413.]

Geuuazzen, perſecutio. Notk. Pſ. LXVIII. 3.

[VUASALUN, pluviis. Gloſſ. Monſ. p. 347.

WASCONOLANT, Equitania. p. 417. forſan legendum Aquitania.

WASCUN, Uazea. p. 417.]

WAZ, qualis. Otfrid. IV. 31, 13. *Ullazemo manno thu nu biſt*, qualis homo tu es. *Was fûr ein Kerl biſtu nu.* V. *Wealich.*

WASKAN, diluere: Kero. *Waskan*, lavare. c. 55. *unchuſchida uuaska*, ſordes diluere. c. 49. *uuasken*, lavent. c. 35.

Waske, lavacrum, *ſchwemme*, C. Cant. IV. 2. V. ſupra *Baskawda.*

Otfr. IV. 11, 32.

Thio ſino diurun henti
uuaſgin ſe unz in enti.
Ejus (Chriſti) pretioſæ manus lavent nos in fine.

[Codices Vindob. & Vatic. legunt: *uuasg in ſe unz in enti.* Lavabat ipſis illos uſque ad finem, i. e. perfecte, plene. Scherz. Not.

Weskin pluil, fullonis vecte. Gl. Monſ. p. 412.

Pilatus uuazzare uuoſo henti, Pilatus aqua lavit manus. Tatian. c. 199. 11. Legendum puto *woſc*, quod tempus imperfectum notat verbi *uuaskan*, lavare. Palthen. Not. ad Tat. p. 393.]

WASSERFERTE. v. *Faran.*

Waſſerordel. vide *Ordel.*

WAST, vid. inf. *Wiſt*, cibus.

GEWAST, ſtatura, C. Cant. VII. 7. *wie man ufgewachſen iſt*, Vœgelin.

WASTI, deſertum, Otfr. II. 12, 127.

So Moyſes in zitbiu giſiang,
thaz er thia natarun irbang,
In theru uuaſti thurub not.
Sicut Moſes ſane aggreſſus, ut ſerpentem ſuſpenderet, In deſerto propter præceptum.

Woſte, Idem. C. Cant. 3, 6.

Waſtina, Otfr. I. 23, 6.

So quam thiu Gotes ſtimma
in thia uuaſtina.
Venit vox DEI in deſertum.

[Cod. Vindob. & MSC. Flac. habent *uuuaſtina.* Scherz. in Not.]

III. 25. fin.

Jo fuar mit ſinen thanana
in eina uuuaſtinna.

Et

WAS.

Et ivit cum ſuis abinde
in aliquod deſertum.

[*Woſti*, ſola. Gloſſ. Monſ. p. 338.
Woſtile, ſolitaria. p. 346.
Woſta, vaſtaret. p. 413.
In thero uuoſtinnu, in deſerto. Tatian. c. 13, 1. *in uuoſtinna*, in deſertum. c. 15, 1.

Germani hodie *eine Wüſten*, & qui inferiorem ejus regni partem in habitant, in adjectivo *wöſte*, dicunt. ASax. *uueſte* eſt deſertus, *uueſtene*, deſertum, *uueſtenſetl*, cella monachi Eremitæ, in Vocab. Benſon. Huc pertinet Angl. *uuaſt*. Belg. *uuoeſtenye*. Palthen. Not. ad Tat. p. 325.]

Virwaſſen, *verwüſten*, profanare, Vet. Verſ. Pſal. LXXXVIII. 40. *Du haſt virwaſſet ſin bedehus*, prophanaſti ſanctuarium ejus.

V. ſupra *Gaſt*.

WATT *unde Mos*, Fragm. de B. H. ℣. 1743. de terra horrida.

[Glaſtum, iſatis, hoc dicimus: *uuaid*, *uuaidkraut* und waidfærber. Belgæ glaſtum appellant; *uued*. Angli *uuoad*, Galli *guesde*. Striker hæc mala alii populo attribuit, & dicit:

Do iſt niht den holz und mos.

Scherz. Not. ad h. l.]

WATTAN, veſtire: c. 4. *Kiwati*, veſtimenta. c. 55. *Kewatim*, veſtibus, c. 32. vide K. *Watbuſe*, veſtiario: *Kauuati altiu zeleckanne in uuatbuſe*, veſtimenta vetera reponenda in veſtiario. c. 55. *Kauuati ſin kilegit in uuatbuſe*, veſtimenta reponantur in veſtiario. c. 58.

Watta, veſtit, Otfr. I. 11, 85.

Salig thiu'nan uuatta,
inti 'nan fandota.
Beata, quæ iſtum veſtit
& ipſum faſciis involvit.

[*UUatun*, junxerunt. Gloſſ. Monſ. p. 325.]

Watbüte, C. Cant. 4, 11. Kleiderkremer, Vœgelin.

Wat, *wanda*, veſtimentum, Gloſſ. Lipſ. ubi Somnerus: *Wat*, *veſtis & veſtimentum Saxon. wæda*, *& gewede*: *unde vel hodie veſtes ſive habitus lugubres*, *nobis mournings weeds*. *Fœnum agri*, *Matth. VI.* 30. *Sax. Aeceres weod*, *q. agri veſtitus*. *Wanda*, *involucrum ſive lineum cadaverale*, *quia cadaver eo involvitur*, *nos dicimus a winding-weet*.

Watſpende, veſtium diſtributio ſeu pannorum. Charta fundationis Parochiæ ſub Henrico IV. Imp. *Denique hanc Eccleſiam prebenda pueri unius de clauſtro noſtro*, *& una Watſpenda & beneficio unius manſus — dotavi*. apud Vadian. L. II. de Monaſter. p. 67.

Watman, qui pannos vendit, Vadian. ib.

Wâtlich, ſpecioſa, pulchra, ornata, C. Cant. c. 1.

Unwatelib, Willer. ib. p. 9. n. 5.

An inde hodiernum *Waidlich*, wacker, ſchön?

WAXSINI, fructus, Iſid. c. 9, 1. [Palthenii editio habet *uuaxſmin*,] V. *Wahſen*.

WAZZER *michel*, abyſſus, Notk. Pſalm. CIII. 6.

Wazzertieffi, vid. *Diofo*.

WAZ.

[*Wazarleiti*, aquæductus. Gloſſ. Monſ. p. 327. *Zi entroſt dero wazarleiti*, ad extremum aquæductus. p. 333.

Wazarlibbiu, aquatica. p. 354.

Wazarnatra, natrix. p. 400.

Wazerſiucher, hydropicus. p. 399.

Wazervaze vel *eimpre*, hydria. p. 397.]

Wazarvuaz, hydriæ. p. 395.

WE, væ, *uue zalt*, væ dixit, Otfr. IV. 6, 90.

Manag uue in zalta, multiplex væ iſtis dicebat. ℣. 93.

Zalt er in ſum ſiban uue;
in eimo iſt zi uilule.
Dixit iis circiter ſeptem væ;
in uno eſt nimis.

UUe gidan, ægre facere, adverſari, Otfrid. I. 2, 42. [*bi balauue gidan*, per malitiam factum, legendum eſſe in Not. eſt obſervatum.]

UUe ſungen, Fragm. de B. H. ℣. 2857.

[*We* pro *wie* uſurpat. Otfr. V. 5, 9.

We'iz themo oub baz zauueta.
Uti ei etiam optime conveniebat.

Cap. 9, 25.

UUe iſt, *quad er*, *juer redina?*
Quomodo eſt (qualis eſt) veſter ſermo?

Scherz. Not. ad Otfr. p. 326.]

WEALIHNISSIM, qualitatis. Kero. c. 55.

WEBBEN, texere, Otfrid. IV. 28, 16. *Ziaro giuuebanu tunicha*: pulchre contexta tunica (Chriſti.)

Id. c. 29, 12. *Mit minnu untaruuebane*: caritate ſubtexta.

[*Wepente*, texentes. Gloſſ. Monſ. p. 334.

Weppeo, textricum. p. 409.

Pilih uuepp, textrinum. p. 358.

Weppigarta, pedalis. p. 338.]

Gotouuebbi, Otfrid. V. 19, 91. ubi Freherus emendat: *Goltw.* textura aurea. Sed non opus eſſe, conſtat ex Tatiani verſione Germanica c. 200, 1, & 4. i. e. textura nobiliſſima, purpurea.

V. ſupra ſuo loco in lit. G.

[Adde ibi dictis, *Vebaz gotauueppi*, byſſus varia. Gloſſ. Monſ. p. 340.]

Conf. inf. *Weppe*.

WEC, WEKA, via: Kero. Prol. p. 16. c. 5. 6. 7. *breiter weg*: *ſmaler phad*, Notk. Pſalm. XXIV. 4. *Dine uuega die gerehten zeige mir*, *unde diniu ſmalen phad kelere mih kan*. Vias tuas Domine demonſtra mihi, & ſemitas tuas doce me.

Moraliter, propoſitum. Notk. Pſal. XXIV. 12. *legem ſtatuit ei in via quam elegit*: *demo habet er éa geſezzet an demo uuege*, *daz chit*: *an demo propoſito ſanctitatis*; *beneimido Heiligi*, *daz er durh ſina forhtun eruueleta*. Idem Pſ. XXXV. 5. *Er gegagenuuerta ſih wegelichemo der guot ne iſt*. i. aſtitit omni viæ non bonæ.

[*Weg rehtes*, Otfrid. IV. 15, 37. Chriſtus dicit:

Ih bin uueg rehtes.
Ego ſum via juſta.

[Scherz.

Digitized by Google

WEC.

[Scherz. melius in Not. vertit: Ego ſum via juſtitiæ.

Weganeſt, cibaria. Gloſſ. Monſ. p. 320. 326.

Weganeſt, viaticum. p. 323. 324.

WECHALTERPOUMO vel *ſprah*, juniperum. p. 329.

WEDANODI, venalia. Gl. Monſ. p. 410.]

WEDANSAL, induam. Gl. Lipſ. V. *Wat.*

WEDEMESSE. vide *Meſſe.*

UUEDERS, utrum, *welches*, J. Feud. Alem. c. 10. fi. & paſſim.

Deweder, alterutrum, hoc vel iſtud. Notk. Pſ. XXVI. 1.

Niuuedar, neutrum, Otfrid. IV. 30, 26. V. 6, 124. c. 12, 150. Notk. in Symb. Athan. ℣. 33. Pſal. LXX. 4. Willeram. p. 81. n. 35.

[*Wedar iſt odiro?* quid eſt facilius? Tatian. c. 54, 6. Nunc Germanis *weder* eſt particula relativa in ſenſu disjunctivo locum habens, ſed interrogandi uſum amplius non præſtat. Palthen. Not. ad Tat. p. 373.]

WEFFEN, V. *Wafan*, plorare.

WEGEN, movere, vertere, convertere, *mueckentiu blabtar*, moventia riſum. Kero. c. 6. Otfrid. I. 7, 52.

Thaz ſi uns allo uuorolti,
ſi ziru Sune uuegonti.

Ut ea (Maria) nobis omni ſeculo (tempore)
ſit ad ſuum Filium vertens, (movens.)

IV. 9, 63. de Apoſtolis in ſtatu gloriæ nunc verſantibus:

Nu iſt uns thiu iro gomabeit,
ſo is z'en thurftin gigeit,
Zi Gote uuegod harto,
iob thrato managfalto.

Nunc eſt nobis hæc ipſorum gratia,
(quoties res exigit)
Apud DEum promovet valde,
& nimis multipliciter.

[Mihi *wegod* interceſſio videtur reddenda, ſane in Gloſſ. Monſ. p. 403. ita exponitur: *Wegodi untæruanc*, interceſſionem. Et ita fortaſſe in priori loco de interceſſione Mariæ ſermo eſt.

Interim *wegen* etiam movere, agitare ſignificat. apud Otfr. II. 6, 63. IV. 1, 92. Tatian. c. 64, 4. *Rora von winte giuuegita*, arundinem vento agitatam. v. Scherz. Not. ad Otfr. p. 107.]

Gewegen, commoveri, miſericordiâ affici, Rhythm. de S. Annon. §. fin. [*Weiben* ſignificat, *benedicere*, juxta Scherz. in Not. ad h. l. Et ſane contextus hanc ſignificationem requirit, & infra in voce *Wibo* notatur, quod *gewiget* idem ſit ac *geweihet.*]

Wegen, erwegen, conſiderare, Notk. Pſal. LXXIII. 18. Pſ. LXIX. 3. Iſid. V. 7. Fragm. de B. H. ℣. 1982. [h. l. *wegen*, movere notat, indice Scherzio in Not.] 4545. [h. l. *giwegen*, favere, *gewogen ſein*, ſignificat, juxta Scherz. in Not.] 4556. [hic *wegen*, occurrit, quod Scherz. in Not. itidem per favere exponit.

Wegant, penſant. Gloſſ. Monſ. p. 389.]

WEG.

Anuuegun, oblatio, v. Gloſſ. Du Fresn. an Elevatio?

WEGELER, Species Sacculariorum, J. Arg.

WEGELOS, J. Auguſtan. t. *Von den Burgzinſen*, ſpecies laudemii *von dem aigen diu in der Stat ze burgrecht ligen und dem Zoller järlichen Zinſs geben, wenn der in 3. jaren nicht erlegt wird, ſo iſt dem Zolner das aigen Zinswellig und ledig worden. Swer auch ain aigen hin git, das in der Stat ze Burgrecht lit, ſwenn man das verkaufft, ſwer das denn kauffet, der git dem Zollner ſin recht davon, als das der Zinſs kumpt ſelb fünft den er aliu jar von dem aigen geben hat, und haizzet das recht WEGLOZ. Iſt aber, das er dem Zolner ſins rechten von dem aigen nit git, ſo hat der Zolner den gewalt, das er tor oder tur niderlegen ſol an dem aygen, und ſol die jener nicht wider anbenken untz er dem Zolner ſin recht davon git. Brach aber jener das ſo git er dem vogt funf ſchilling und ſol der vogt dem zolner richten umb ſin WEGLOS.*

Compoſitum ex *Wegen*, movere, transferre, alienare, & *Los*, laus, conſenſus, V. *de Laudem. Bon. Diſſ.* §. 5. *ſq.*

WEGER, melior. *Wegeſte*, optimum: *zi uuegeneſte*, ad commoditatem. Otfr. III. 14, 178.

[Schilterus hic ſenſum vocabuli non videtur aſſecutus. Scilicet mandat Chriſtus diſcipulis quos emiſit, ne ſumerent ſecum quicquam *ad viaticum.* Patet ſane ê Gl. Monſ. locis paulo ante productis vocem *weganeſt*, notare viaticũ, cibaria.

Königsh. Chron. c. 1, 46. c. 5. §. 107. *Weger*, melius. Ibid. p. 1093. In electione novi Senatoris Argentoratenſis *ſollen in den Rath kieſen einen erbarn redlichen mann, der ſi der Stadt Straſsburg allernutzeſt und wegeſt bedunckt — Auch andere fromme redliche mann in den Rath kieſen, von Rittern, Knechten und Burgern, die ſich der Stadt Straſsburg auch allernutzeſt und wegeſt bedüncket, auf ihre eyde.*

[WEGOSPEITI, plantago. Gl. Monſ. p. 414.]

WEHADINC. vid. ſupra *Ding.*

WEHCHVN, hebdomada, ſeptimana. c. 18. hodie *Woche. Wehchari*, ebdomadarius. c. 38. *Wehcha*, ſeptimana: *uuehharre*, ſeptemanarii. c. 35. *uuehcharum*, hebdomadariis. c. 38. Kero. *Wehhono*, ſeptimanæ, Iſid. 5, 5.

UUehun, *ueha*, *uuecha*, hebdomas. Otfrid. III. 15, 11. 14. c. 16, 1, Notk. Pſ. VI.

[*Wehhun*, ſeptimanam. Gloſſ. Monſ. p. 375.]

ASax. *wuca*, *wucu*, ſeptimana. Gothis *Vic*, ordo, Luc. I. 8. Mareſchall. Obſ. 2. ad Verſ. AS. p. 511.

Wik, Celtis ſeptimana, Worm. Faſt. Dan. I. 15.

[WEHHI, imbecillitate. Gl. Monſ. p. 355.

WEHMUOTI, teneritudinem. p. 386.]

WEHSALVM, viciſſim. c. 32. vicibus. c. 38. Kero.

[Adde ex eodem Kerone: *tuan uuehſal*, agere vices. c. 2. 63. *Za demu andremu uuehſale*, ad ſecundam vicem. c. 43. hodie *Wechſel.*]

Wehslon, mutuum accipere, Tatian. cap. 31, 6. *Thia thar uuolle mit thir uuehſelon ni uuidaro*

WEH.

daro iz thanne, volenti mutuari à te ne avertaris. Cap. 32, 6. *Oba ihr wehſal gebet*, aut ſi mutuum dederitis. §. 8. *Wehſal gebet niouuiht zurwanente*, mutuum date, nihil inde ſperantes. [Hic permutationem Tatiani interpres cum mutuo confundit. Palthen. Not. ad Tat. p. 359.]

Wexſal, mutatio, permutatio, Iſid. c. 6.

Wehſales, Otfr. V. 19, 114. de die judicii extremi:

Thar n'iſt miotono uuiht,
ouh uuehſales niauuiht.
Ibi non eſt donare quicquam,
etiam permutare nihil quicquam.

[κατὰ πόδα juxta Scherz. in Not.
Ibi nihil eſt doni
nec permutationis.]

Id. IV. 22, 7.
Mit uuehſelu er giſitoti.
Permutationem intendebat.

Wehſelen, Notk. Pſ. XLIV. 1. Converſio in aliud, transmutatio. *Sint keuuehſelot fone infidelibus ze fidelibus.*

Notk. in Symb. Athan. ℣. 33. *Einer iſt er nals daz diu Gotheit ſih uuehſeloti in manheit:* unus eſt (Chriſtus) non converſione divinitatis in carnem. *Ungeuuehſelote ſtant peide naturæ.*

Ordo, vicis, ἐφημερία, *Fon themo uuehſale Abiaſes*, Tatian. c. 2, 1.

Quicquid viciſſitudinibus expoſitum, vanum, vanitas, Notk. Pſ. XXXVIII. 7. *ſamahaftiu uuehſalheit*, univerſa vanitas.

Wihſelinge, adulterini, Notk. Pſal. XVII. 46. *Fremediu chint uuihſelinga Judei*, filii alieni, ſuppoſititii, Judæi. Pſal. XXIX. 7. [Hic locus huc non eſt referendus, ſed ad ſuperius *wehſelen*; ita enim Notkerus. *Furder ne uuirdo ih keuuehſelot*, non movebor in æternum.]

V. inf. *Wis*, ſciens.

WEHEN *Weiber*, Geiler. Narr. Schif. f. 29. *Die langen ſchwenez, die ſie in dem kat noberketſchen, als etliche Pfaffen thund und Prelaten, und die Wehen weiber. Li D. Brants Narenſchiff.*

WEHIN, cedere, *weichen*, Fragm. de B. H. ℣. 1248.

Wehin thes libes, decedere, de vita cedere, Rhyth. de Lud. R. ℣. 108.

WEIANO, accipiter, *weihe*, L. Sal. t. VII.

WEIBON, *ſveben*, Notk. Pſal. XXVIII. 10. Eccleſia *diu in mitten uuellon uuerlte uueibot*, quæ in mediis fluctibus ſeculi pendet.

[*Weipot*, fluctuate. Gloſſ. Monſ. p. 334.
Weipontt, fluxus. p. 384.
Weipot, defluit. p. 394.]

[„WEICHBILD, vel *Weichbilethe*, ut in Bre„menſi diplomate Friderici I. Imp. ter apud Eg„geling. Exerc. 4. de Miſc. Germ. antiq. 12. 13. „ſcribitur, originem, poſteriori ſui parte, agno„ſcit à *Piladi*, *bilidi*, imago, exemplum, ſpecies; „quod priori *vic*, alias inter notiones, etiam „caſtrum, villam, vicum, oppidum, deſignare, „ex Spelmann. *Gl.* p. 571. *a.* & Geriken *ad „Schottel. de ſing. quibusd. & ant. in Germ. iur.* p. „45. ſſ. conſtat. Aliam quidem a *belet*, impe„dimentum, vnde *beletten*, impedire, prohi-

WEI.

bere, Eggeling. *l. c. p.* 22. ſuppeditauit, vt „*wicbilethe* dicatur quaſi *wic belette*, hoc eſt, vici „ius prohibendi; ſed cum haec notatio, vt alia „taceam, ius ſcriptum ad prohibita reſtringat, „quod tamen praeter vetita, etiam praecepta „& permiſſa continet, ideo altera iſta, quae „Willerami *bileth* ex aſſe refert, congruentior „eſt. Eandem quoque CL. Eccardus, vt ex „Miſc. Lipſ. VIII. 282. vidi, Eggelingianae „antepoſuit, qui *bileth* proprie compoſitionem, „deinde figuram, notare ſentit, & *wicbileth*, vel „*Weichbild*, compoſitionem ciuitatis, vel omne „id, quod ad ciuitatem pertinet, regionem „ciuitati vel oppido addictam, territorium, „deinde etiam legem, ad quam ciuitas com„poſita eſt, hoc eſt, ius municipale, interpre„tatur. Mihi vero cum non aliae ſint *bileth*, „quam exempli, formae, ſpeciei, imaginis, & „vti Rabanus hic accepit, auctoritatis ſignifi„cationes ex vſu veterum innotuerint, iſtaec „omnia cum ad ipſam reip. formam, imaginem „atque ſpeciem, tum vero ad leges facile accom„modari poſſe videtur, quibus oppidum aut „ciuitas obtemperare, ſeque ad illarum auctoritatem & exemplum in rebus agendis & fu„giendis conformare debet. Qua explicandi „ratione confuſio Weichbildorum & ſtatuarum Rolandinarum ſatis euitatur, quam Gry„phiander, vocem *Bild* ex hodierno vulgari „vſu accipiens, ipſo libri ſui *de Weichbildis Saxonicis ſiue coloſſis Rulandinis*, titulo prodidit, & „cum aliis Winckelmann. *Notit. vet. Saxo„Weſtph. p.* 544. 545. ſuam fecit. Eleganti „translatione hanc vocem Matthefius *Poſtill „Euang. II.* 147. *a.* adhibuit: *Moſes darf dem „HErrn Chriſto inn ſein Sprengel und WEICHBILD, „das iſt, auf dem Berg Sion, nicht greiffen.*„ Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 43.]

WEICHFRID. vid. *Frid.*

WEIDO, venatio, captura. Notk. Pſalm. CXXIII. 6. *ze weido geben. Got kelobet der unſih iro zanen ze weido ne gab.* Benedictus Dominus qui non dedit nos in venationem dentibus eorum. *Der unſeren perſecutoribus ne hangta, daz ſie unſih weidondo geſiengin.*

Weidenar, weidman, venator, Notk. Pſ. XC. 3. *Er loſet mih fone demo ſtricche dero weidenaro*, liberavit me de laqueo venantium. *Weidenara*, venatores.

[*Weido*, venatione. Gloſſ. Monſ. p. 361.
Weida, herba. p. 320.
Weidopurgi, urbes tabernaculorum. p. 320.]

Weida, paſcuum, Notk. Cant. Ezechiæ, Iſ. XXXVIII. 12.

Weythenes thine ſcaph, paſcis oves tuas, Cant. Cantic. Willer. p. 11. [n. e. 5. quæ ita: *dine ſchaf uueidenes.*]

In uueidu, Otfr. V. 13, 18.
Oba iro thebein uuiht habeti
thes iu in uueidu zauueti.
Nunquid vos habetis
quod vobis ad paſtionem (comeſtionem) conducat.

[Quum

[Quum in MSC. Vindob. & Vatic. pro *iu in*, legatur *in in*, Scherz. in Not. h. l. ita vertit:

An ipsorum ullus aliquid habeat,
quod ipsis ad cibum conveniret.

WEIGODEN, vexaverunt, Gloss. Lipс. ubi Somnerus: *Vox ni fallor conflata ex Belg. wee, Sax. wab, nobis wob, dolor, miseria, & gedon, quod à doen fluens, facere sonat.*

[Nullam hæc Somneri de etymo vocis *weigoden* sententia, veri speciem habet. Dicerem potius proprium Francici verbi significatum petendum ab ASax. *uuagian*, agitare, quod est in Diction. Somneri, cum quo consentit Tatian. 60. 6. *Meistar, theso menigi thruckent thih inti uueigent.* Præceptor turbæ te comprimunt & affligunt: itemque Germanica vox *wiegen*, cunas agitare, ita ut à simplici hoc, significatus deinde productus sit ad compositum, factumque ab agitare, exagitare. Synonymum autem exagitandi vexare est. Quicquid sit, ap. Tatian. 44. 14. est *mit tode uueigen*, morte afficere, non quidem simplici, sed cum contumelia & cruciatu conjuncta. Quorsum, monente Stadenio, pertinet, quod in Loccen. Lexic. Sueo-Goth. est *wägen*, cæsus, & in Jur. Saxon. L. III. art. 13. *we den andern weit (weigt) un en wundet*, quicunque alium cædit & vulnerat. Cum primo vexandi significatu congruit, quod in Gl. Florent. est *wichit*, prurit, unde *wichido*, prurigo. Palthen. Not. ad Tat. p. 366.]

Geweigit, vexatus: Gl. Lipс. ubi Somnerus: Sax. *wab, nobis hodie wob, dolor, huic verbo ineſt, ut mihi persuasum.*

Weigen mit todu, morte afficere, Tatian. c. 44, 14.

Giweigite, destituti, derelicti, Tatian. c. 44, 1. *Giſebenti tho thie menige miltita in, uuanta ſie uuarun giuueigite.* Videns autem turbas, misertus est eis, quia erant vexati.

[WEIGONT, hinnient. Gl. Monſ. p. 334.

WEIO, hinni, p. 333.

WEIGRI, fastidium. pag. 348. fastigium. p. 376. fastu. p. 384. 387.]

WEIHE, mollis. hodie *weich*. Tatian. LXIV. 5. *mit uueibben giuuatitun*, mollibus vestimentis.

[*Weibbi*, debilitate. Gloss. Monſ. p. 390.

Weibmuotten, lenibus. p. 389.

Vueibbeta, emarcuit. p. 338.]

Giuueibti iro herti, emollit corda eorum, Otfrid. V. 16, 52.

Thaz thiu min geginuuerti
giuueibti thia iro herti.
Ut hæc mea præsentia
emolliret ipsorum duritiem (cordium.)

Thera uueichun gilouba, imbecillium fides, Otfrid. III. 6, 38.

Isidor. 4, 3. *Ir ſendit ſiin uuort indi chiuueibbiit dbea*, mittit verbum suum & liquefacit ea.

Ulleibermo, Otfrid. III. 9, 36. *ueibimo*, ib. 7. pen.

[Verba prioris versus hæc sunt:

Bithiu n'intuueib er'mo thar.
Propterea non cessit hoc ipsum tum.
i. e. Non cessit ejus (Christi) pedibus mare.

Alter versus hic est:

N'intuueih imo io uuanne.
Nec cessit ipsi unquam.]

Geuueichen, infirmare, Notk. Ps. XL. 13. *Do du mih keuueibtiſt ze einero friſte.*

WEIHNACHTEN. vide. *Wibo.*

WEINON, plangere, plorare, Otfrid. IV. 26, 10. & 13. De mulieribus quæ Christum ad crucem deductum sequebantur:

Thiu iruueinotun tho luto.
UUanna ſie oub thaz ruzin,
uuaz ſie imo leuues uuizin.
Sie uueinotun tho luto.
Deplorabant clare
Namque & hoc deploraruntˌ
quod isti (Judæi) ipsum malis afficerent.
Plangebant clare.

Conf. Id. I. 18, 49.

Sih uueinot, se deplorat. Otfr. IV. 7, 73. V. 23, 207.

In theſſes uueinonnes laſt.
In hujus ploratus onus.

Weinod, planctus. Notk. Psal. XXIX. 12. *Du bechertoſt minen weinod in mendi*, convertisti planctum meum in gaudium. conf. Ps. CI. 9. Psal. CXIV. 3.

[*Weinode*, ejulatu. Gloss. Monſ. p. 397.]

WEINTRIU. vid. *Dera.*

WEISON, pupilli, Otfrid. I. 18, 73. *Ullir uuenegon uueiſon:* nos miseri orphani. IV. 15, 93. *Ni lazu iuih uueiſon:* non relinquam ego vos orphanos.

WEISPHENNIG. v. *Blanc.*

WEISVNT, arteriæ: Raban. de part. corp.

Weizmauler, weizmaler, opificum species, cognata *den Rintſchuſtern und Altbüzzern*, J. Augustan. MS.

Weispinter, peincteurs, *Tincher.*

WE-IZ, Otfr. V. 5, 9. vide supra *We.*

[*Kap* UUEIZI, erogavit triticum. Kero. c. 64.

Weiz, triticum. Gloss. Monſ. p. 334.

Weizi, frumentum. p. 339.]

WEIZ, scit. c. 7. *uuizzi*, noverit. c. 63. Kero. conf. inf. *Wizzan.* in *Wis* sapiens. Otfr. I. 22, 7.

Wir forahtlicho iz ueizen,
job oſtoron heizen.
Nos cum reverentia id indicamus
& Pascha dicimus.

Id. II. 10, 27. *uuola ueizent*, bene docent. c. 18, 35. *Mit gihaltniſſu giueizat* [legend. *giweizit.* ut Scherz. é MSC. notat.] cum observatione intelligat. c. 23, 39. *Iz uuirdit nob giueizit.* Nec id venit in attentionem (considerationem, non sufficit, nec assecurat.)

WEI.

Giuueizzit, nobilis, Otfr. I. 1, 134. [Plane aliter & contextui longe congruentius hanc vocem in verſione ſua reddidit Schilterus. Sermo eſt de terra Francica, de ea igitur dicitur:

Iſt filu feizzit,
harto iſt giuueizzit
Mit manag faltan ebtin.

Illa eſt multum pinguis,
valde eſt id comprobatum
Multiplicibus proventibus.]

WEKER, Nom. Propr.
Weker von Baden, Chron. Königsh. p. 1049.

WELEN, *walen*, eligere: *wal*, electio. *Welida*, elegit: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *A willan fortè, Sax. i. e. velle, unde voluntas eis, ut & nobis wille; votum, willa.*

V. *Walſtat.*

WELA, bene. c. 14, 31. *wela qhuedant*, benedicunt. c. 7. Kero.

V. inf. *Wol.*

Weliſte, bene eſt tibi: Bedæ continuator Lib. II. c. 10. Commixtum ex *wel, iſt, thé.*

Wellesduam, bona informatio. Otfr. I. 1, 88.

[Codices Vindob. & Vatic. habent *uuolles duan*, velis facere. Scherz. in Not.

Wela gaſezzaniu, idonea. Gloſſ. Monſ. p. 403.
Wela garihtiu, idonea. ibid.]

WELCHERUN. v. *Cheren.*

WELAGO *chind*, ô fili: Kero. [*Hloſe uuela gohind*, auſcultа ô fili, ita legitur in noſtro Kerone Prol. p. 16. Notat vero Scherzius, legendum *uuelago chind.* conf. infra *Wolaga* in *Wol* bene.

WELI deliberatione. Gl. Monſ. p. 388.]

WELIH, quis. c. 35. *ibu uuelihhe*, ſi qui. c. eod. *So uuelicheru ſo*, quovis. c. 46. Kero. vide ſupra *So.*

Welihes io giuuuagi, quodvis expetibile. Otfr. V. 9, 110.

[WELIHHI, habitu. Gloſſ. Monſ. p. 374.]

WELIHHO *skirmeen*, procaciter defendere. Kero. c. 3.

[Otfr. IV. 12, 35. *So uuelicho dati*: tantum facinus. Proprie *tam procax, impium facinus.* Scherz. in Not.]

WELCH, mollis, Notk. Pſalm. LIV. 22. *Siniu uuort ſint linderen unde uuelcheren danne oleum*: molliti ſunt ſermones ejus ſuper oleum. *Gotes uuort diu herte uuaren, ſint uuelh uuordeniu. An dero uuelchi ne iſt in iro chraft ingangen.* Pſ. CXLVI. 8. *Perga ſint Apoſtoli, die gebent uuelchiu præcepta (i. herbam) unde hertiu (i. fœnum) den menniſcon. UUelchiu ſo daz iſt. Qui ſe non continet nubat.*

Niſi fortè legend. *weich*, mollis, ſupra.

[*Welchaz, maruuaz*, marcidumque. Gl. Monſ. p. 410.

WELES. *So ſo uuas Jonas in thes ueles uuamba*, ſicut fuit Jonas in ventre ceti. Tat. c. 57, 3. AS. *huuael*, Angl. *a uuhall a uuhale*, Belg. *wual* cetus. Germani compoſito utuntur *ein walfiſch*, quaſi aut κατ' ἐξοχὴν piſcem, quemadmodum iidem teſtum ſive os ceti *fiſchbein* appellant, aut

WEL.

vero piſcem abyſſi dicas, eſt enim *wual* abyſſus in Gloſſ. Lipſ. cum quo in idiomate AS. conſentit *uuael.* Palthen. Not. ad h. l. p. 375.]

WELIMO, ſingulos: Gl. Lipſ.

[*Welin*, inſiderent. Gloſſ. Monſ. p. 358.

WELLEN, *uuellun*, fluctuare, *wellot*, fluctuatio, Notk. Pſ. LIV. 23. *Ne lazet er demo rehten geſceben uuellod in euua*: non dabit in æternum fluctuationem juſto.

V. in *Biuuellen: Faruuellen: Iruuellen*, Notk. Pſ. LVI. 7.

Eruuellen, evellere, Notk. Pſ. IX. 20. *eruuelle daz riche Antichriſti, erfelle ſine geuualt*: evelle regnum Antichriſti, everte ejus potentiam. Pſ. LIV. 10. *Eruuelle ſie, uuanda ſie zehohe ſint. — Daz iſt diu burg dar linguæ uuurden diviſæ, dia Got irualta.*

Wellen, groſſe wellen, opp. *Schütterwellen*, J. Argent. L. II. c. 147.

WELPHE, *uuelffe, welpo*, catulus, canicula, Cranz. 5. Sax. 25. Otfr. III. 10, 73. *Gilechont thie uuelfa*, lambunt catelli. Notk. Pſalm. LVI. 5. *Loſta mina ſela uzzer mitten leuuon uuelferen*, eripuit animam meam de medio catulorum leonum. Vetus Verſio Pſal. MS. Exaudi, XVI. 12. *als ein wolf, das liget in dem ſtigen*, ut catulus leonis habitans in abditis. Pſ. CIII. 21. *de Lewen welfer*, catuli leonum.

Welphi, Domus illuſtris olim Welfforum, in Germania, ſpeciatim in Bavaria, itemque Suevia, Weingarten hodie, pariter & in Italia. De qua re alibi. V. Bucelin. & Scriptores omnes de factionibus Guelphorum & Gibellinorum.

WELTIT, uualtet. Otfrid. II. 18, 33.

Thaz ſelba uuerk uueltit,
er jenaz baz giheltit.
Id ſi fuerit factum, efficit,
(ut) prius melius obſervet.

vide *Walt.*

WELVN *kihalſit ueſan*, delicias amplecti: Kero. c. 4. *Ther uuelo vorare*, deliciarum voluptatumve ductor, diabolus: Willeram. Cant. Cant. p. 50. [n. e. 21. in qua legitur *der ubelo*, quæ lectio retinenda. vide Notas.]

Welen, mutwillen, Willer. in C. Cant. p. 80. [n. e. 35. quæ habet *iuueren ubelen uuillon.*]

WELZEN, volvere. Conf. *Walz.*

Biuuelzen, Otfr. II. 17, 31. operire, obvolvere.

Ni brennit man oub thurub thaz
giuuiſſo ſinaz liobtfaz,
Thaz er iz biuuelze,
mit muttu biſturze.
Non accenditur etiam ideo
certe lucerna,
Ut ea operiatur,
modio obtegatur.

[WEMANAGA, quanta. Gl. Monſ. p. 389.]

WEMO. Otfr. III. 22, 80. *mit iuuuemo ſteinone*, veſtra lapidatione, Freher. [Freheri emendationem Codices Vindob. & Vatic. comprobant. v. Scherz. in Not.]

Wemu,

Digitized by Google

WEM.

Wemu, cui. Kero. c. 53, 54.

WENAN, quem. Otfr. III. 21, 4.

WENDEN, Populus Slavonicus, Heneti, Venedi, v. Vorburg. Vol. VIII. p. 343. Vol. VII. p. 223.

WENDEN, WENTEN, vertere, mutare. Otfrid. IV. 26, 97.

Nu ſie iz in thaz uuentent,
then gruanan boum ſus ſuuentent.
Jam ſi rem eo vertunt
viridemque arborem ita conſumunt (perdunt.)

Wantos, vertiſti, direxiſti. Otfr. III. 24, 192.

Sie uuizzin, thu mih ſantos,
ioh hera in uuorolt uuantos.
(Ut) ſciant, quod tu me miſeris,
& hunc in mundum direxeris.

[*Wantun*, avertebant. Gl. Monſ. p. 361.

Allewent, quoquo verſum, ubique, item. *An was wenden ſich ſolchs begibt*, ubicunque *an was enden*. Pact. diviſ. Fratrum Palat. ann. 1262.

Eruuanti, averteret, Notk. Pſalm. VII. 1. [In Notis h. l. *daz er menniſchon freiſa eruuanti*, ita Schilterus vertit. Ut hominum violentiam effugeret.]

Giuuant, diverteret. Otfrid. IV. 12, 81. vide lit. G.

Giuuent ſin ſwert, vibrat gladium ſuum, Notk. Pſalm. VII. 13.

Gewende, v. ſupr. in v. *Dinghof*. *Rotul. Haſelach.*

Miſſiuuenti, obliquas. Gl. vet.

Peuuendet, converſum. Notk. Pſalm. LIV. 22.

Widarwento, tergiverſatur. Gl. vet. controvertit.

Unwendig, immutabilis. Notk. Pſalm. XLI. 5. *Sie* (anima mea) *iſt mutabilis (uuendig) er* (Deus) *eſt immutabilis (unuuendig)* Pſalm. CXLIV. 3. Magnus Dominus & laudabilis nimis, & magnitudinis ejus non eſt finis. *Michel iſt min trubten unde lobeſam harto, unde iſt uuende ſinero micheli, uuende iſt oub mines lobes, uuanda ih nah diſemo libe dih iemer lobon.*

WENG, *uueneg*, *uuenego*, miſer, Otfr. IV. 30, 17.

Wola uueng zi zorne
bibiaz ſih ther io uuanne.
Vah! miſer per iram
jactavit ſe hic aliquando.

[Cod. Vindob. & Vatic. habent *uueing*, pro *uueng*. Scherz. in Not.]

Id. I. 17, 101.

Loug ther uueniga man.
Mentiebatur vilis homo (Herodes.)

II. 6, 48.

Uuaz uuan ther uuenego man?
Quid cogitavit miſer homo.

conf. I. 18, 73. c. 23, 13. II. 14, 88. IV. 22, 36. V. 19, 10. Fragm. de Bell. Hiſp. ✝. 4530.

Er uorhte ther uuinigen man.
In metu erat ob parvum virum.

WEN.

Notk. Pſalm. CXXXVI. 8. *Wenega tohter Babylonis:* filia Babylonis miſera. v. & *Wanig*.

Weneger, miſerior, Notk. Pſalm. XXXI. 4. *Uuard ih uueneger demo dorne ſtechontemo:* factus ſum minor (vilior) ſpina pungente.

Weneg, parvus, C. Cant. ult. 8. Willer. p. 72. [n. e. 33. quæ habet *uueneger garto*.]

Wenekii, miſeria, Kero. c. 61.

Wenichet mannin, miſeria humana, Notk. Pſ. XXXI. 7.

Wenagheiti thrato, miſeria vehemens. Otfrid. V. 19, 58.

In wenegemo falle, Otfrid. V. 20, 114. in miſera conditione.

Wenaglicho lebetun, miſerè viverent, Otfr. V. 6, 88.

Wenaglicho, miſerabiliter. Id. III. 10. 28.

[*Scantlib*, *uuenaglichi*, lugubrem. Gl. Monſ. p. 409.

Wenaklih, lugubre. p. 410.]

WENKEN, evitare, vacillare, recedere, deficere: v. *Wangan*.

Syllaba ni uuenkit, Syllaba non vacillat: de poeſi Romana, Otfrid. I. 1, 46. Id. c. 11, 25.

Burg ni ſi thes uuenke.
Urbs nulla hoc declinet.

V. 15, 104.

Thero minnono ni uuenke.
Amando ne vacillet.

[Clarius. Amore ne deviet. Scherz. in Not.]

conf. II. 12, 83. c. 11, 104. I. 34, 31.

Thes ſenſes uuenken, in ſenſu errare. Otfrid. III. 1, 28.

Muates giuuenken, animo vacillare. Otfrid. III. 8, 90.

Biuuenken, evitare. Otfrid. II. 3, 130.

Thaz jagilich biuuenke,
thaz er'nan ni firſenke.
Et quilibet evitet
ut ipſum non demergat.

V. 20, 115.

Thia uuiniſtrun ni biuuenkent,
thieſelbo zigun ſtinkent.
Iniſtram non evitant
hi [ut] hædi fœtent.

WENTI, parietes. Otfrid. II. 4, 105.

Er inan in thie wenti
ſazta in obanenti.
(Diabolus) ipſum (Jeſum) inter parietes
ſtatuit in pinnaculum.

III. 20, 77. *Zi mannoliches wenti:* ad omnium parietes.

vide ſupra *Want*.

J. Feud. Sax. vetus C. XII. *Wint*, curtis.

[*Wenti*, crepidine. Gl. Monſ. p. 363. conf. *Want*.]

WEO *mer*, quanto magis. Kero. cap. 20.

ueo ſela kihaltan ſin, qualiter animæ ſalventur. cap. 41.

WEOMIHILI, *Weamibili*, quantitas: Kero. cap. 10.

WEPPE, Notk. Cant. Ezechiæ Reg. Eſaiæ XXXVIII. 12. *Min lib iſt aba geſcroten, ſamo ſo uueppe fone uuebenten.* vita mea præciſa eſt velut à texente. vide ſupra *Webben.*

[*Zuuiro gizebbotaz gota uueppi*, coccum bis tinctum. Gloſſ. Monſ. p. 325. conf. ſupra *Gottouueppi.*]

WEPHARE *dar gat an ſeile:* hiſtrio ambulat per funem, Notk. Pſal. XXXIX. 5.

WERACH, opus: Prol. p. 16. *uuerahches*, operis: *pirumes kiuurchit*, operemur: c. 4. Kero.

[Adde ex eodem: *Demu uuerche*, operi. c. 43. *za uuercha*, ad opus. c. 22. *za uuerche Cotes*, ad opus Dei. c. 43. *uueracbedi*, in opere. c. 7. *durubtaniu uuerach*, perfecta opera, c. 5. *uuerach unſeriu*, opera noſtra. c. 7. *uuerbun*, operibus. c. 1. *fona uuerchon*, ex operibus. c. 57. *in uuerchum*, in operibus. c. 2. *uuerab kebames*, operam damus. c. 49.

UUerachman, Prol. p. 17. *weracman.* c. 7. *uuerahman*, c. 7. operarium.

Werchoen, operentur. c. 48. *uuerchontan*, operantem. Prol. p. 18.

Vurchit, operatur. p. cit.

Werara, factores. Gloſſ. Monſ. p. 361.

Werahmeiſter, artifex, faber. p. 353.

Werahunga, operatio. p. 391.]

Uuerch, *culdinaz uuerch*, barbarica. Gloſſ. vet.

Zi ſuorgliben uuerkon, ad ſollicitas negotiationes, Otfr. IV. 7, 144.

Allu uuerchu, ſummopere. Gl. vet.

Werck, de re bellica. Chron. Königsh. c. V. 153.

Werk, tormentum, Chron. Königsh. c. V. 134.

Uuurcho, operator. Notk. Pſalm. LXXVII. 7. *Er der uuurcho iſt bonorum operum (kuotero uuercho.)*

Uuurhto, operarius. Tatian. c. 44, 6. *Wirdig iſt ther wurhto ſines muoſes*, dignus eſt mercenarius cibo ſuo.

[In Rhythmo S. Annonis §. 10. 23. 29. *uuorhtin*, faciebant, exædificabant, interprete Opitio. Eſt ergo *wurhto*, operator, ædificans, aut qualecunque opus faciens. Apud Tatian. c. 193, 5. compoſitum extat *accar leimowurhton*, ager figuli. AS. *Uuircian.* Germani hodienum *uuirken* dicunt. Conf. Gaſſari Diction. v. *uuorabt*, *uuorahtun.* Eodem pertinet, quod in Epiſt. Busbeq. p. m. 389. inter alias veteris linguæ Gothicæ reliquias eſt *tzo uuarthata*, lege *uuarhtota*, ut feciſti, itemque *jes uuarhtota*, ille fecit. Palthen. Not. ad Tat. p. 366.]

Uuerahſuacho, exactor. Gl. vet.

Weorcnyten, jumentum, animal operatorium, Decal. AS. v. *nyten.*

Werchreht juſtificatio, opus quo Deus hominem facit juſtum. Notker. Pſalm. CXVIII. 16. *An dinen uuerchrehten bogezo ih*, in juſtificationibus tuis meditabor. ℣. 20. *Min ſela gereta in geluſte haben diniu uuerchreht in allen ziten.* Concupivit anima mea deſiderare juſtificationes tuas in omni tempore.

Miheluuurkti, magnificentia. Notker. Pſalm. XCV. 6.

Werchmahtigi, magnificentia. Notk. Pſalm. VIII. 2. *Diu uuerchmahtigi erhaven iſt uber himela:* elevata eſt magnificentia tua ſuper cœlos.

Einuuerke, cooperatio. Iſid. 4, 3. *Chimeinidh iro einuuerches*, communio cooperationis (Trinitatis.)

Piuuurhti, merito: Kero. c. 7.

Notwerch, angaria. Gl. vet.

Umbeuuerke, maceries, ſepes, Notk. Pſalm. LXXXVIII. 41. *Zare dana alliu ſiniu umbeuuerche*, deſtruxiſti omnes macerias ejus.

Worahtin, operari. *uuorahtin uuahar*, operari uſuras, Otfr. IV. 7, 146. De Domino talenta ſervis diſtribuente:

Gibot thaz ſie iz biforahtin,
ioh tharana uuorahtin
UUachar gizami,
unz er auur quami.

Juſſit ut id caute obſervarent
& eo lucrarentur (operarentur)
Uſuras congruas
uſque dum ipſe rediret.

Er thiu worolt worahtos, antequam mundum creaſti. Otfrid. I. 15, 36.

Geuuorht, affixum, *angemacht*, Cant. Cant. 4, 4.

Intuuorahten, deſtruere, eripere, Otfrid. IV. 11, 22.

Intwirkit, idem, II. 12, 59.

Ni intuuirkit uuorolt ellu
thes uuiht, thes ih thir zellu.

Nec deſtruet mundus univerſus
quicquam ejus, quod tibi dico.

Entworhtent das heer, Chron. Konigsh. c. II. 198. diſſiparunt exercitum.

Verwürken, malefacere, Fragm. de B. H. ASax. *Forwyrke*, forisfaciat, LL. Inæ Regis. Goth. *Frawaurkgan*, peccare. Luc. XVII. 3. 4.

Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 171.

Verwürken in ſilber und gold, i. e. *einfaſſen.* Chron. Konigshov. c. 2, 78.

[WERAN, veram. Kero Prol. p. 17.

Kiqhuetan weran, velle dici. c. 4. *keunfreuuit ueran*, contriſtari. Prol. p. 16.]

WERBEN, ire, agere, ambulare, meare & remeare.

Heimortes uuerbun, domum redirent, Otfrid. IV. 35, 76.

Sie werbent mit arbeiten, ſo war ſie uuerbent. ambulant cum labore, undecunque ambulant, Notk. Pſalm. XIII. 3. Otfrid. I. 18, 78.

Uuerben, de rota ambiente, circumeunte, *emmizigen werbit*, perpetuo circumit. Otfrid. III. 7, 28. Id. c. 23, 67.

Digitized by Google

Ja ſint, quad er, binoti
Zuelif dago ziti,
Thio iro ſtunta uuerbent.
Nonne ſunt, dixit, certe
duodecim diei horæ,
Quæ per ſuum tempus eunt?

Swert werbentaz, verſatilis gladius, Notk. Pſ. XVII. 30.

Id. Pſ. CXVII. 13. Impulſus, verſatus, [everſus] ſum, ut caderem. *Anageſtozzener uuard ih heuuerbet daz ih fiele. Daz man dana uuile ube, iz faſto ſtat, daz uueget man, daz uuerbet man, ſo taten mir perſecutores, ſo uuolton ſie mih irfellen.*

Werben, efficere, procurare, *zv wege bringen.*

Formula fœderis inter Ludovicum R. Germ. & Carolum Calv. contra fratrem Lotharium Imp. *Indi mit Lutherem inno theinni thing ne gegango, ze minan willon, imo ce ſcadhen uuerben.* i. & cum Lothario in nullum placitum conveniam, ad meum beneplacitum, ipſi ad damnum faciendum.

Comparare, emere, Otfrid. V. 4, 26.

Druagon ſe iro ſalbun
mit in ſar thia uuarbun.
Ferebant ſua unguenta
ſecum, ſtatim comparata.

[*Thia uuarbun*, non eſt comparata, ſed hac vice, hoc tempore. Hoc ſenſu occurrit *then uuarbon*, apud Otfrid. V. 23, 359. & *thia warba*. V. 3. 23. Scherz. in Not.]

Fragm. Hiſt. Samaritanæ ℣. 9. *uurbon ſina thegana be ſina lipleita*, emebant diſcipuli ſui cibos.

[Originem hujus & plurium vocum oſtendit Stiernh. in Gloſſario ſuo Ulphila-Gothico in *Hairto*, qui hic omnino conſulendus. In ſermonibus Tauleri edit. 1521. fol. 1. a. *ein gewirbigs bienle*, negotioſa apicula. Palthen. Not. ad Tat. p. 422.]

v. & ſupra *Hiuuarabes.*

Biuuerben, operam dare, efficere, Otfr. III. 18, 63.

So uuer ſo thaz biuuerbe,
er jamer ſar n'irſterbe.
Quicunque id operetur,
is nunquam ſane moreretur.

c. 2, 39.
Thin guati'z er biuuerbe,
er mir ther ſun irſterbe.
Benignitatem tuam prius exerce,
quam mihi filius moriatur.

c. 6, 42.
Mit koufu ſih biuuerban.
Emendo cooperari.

c. 24, 59.
Zi lib er thoh biuuirbit,
Ad vitam is tamen redit.

IV. 37, 15. *Uuio er thaz biuuarb*, quomodo ipſe in hoc operam dederit.

Convertere, Tatian. c. 2, 6. *Manage Iſrabeles barno giuuerbit zi Truhtine Gote iro:* multos filiorum Iſrael convertet ad Dominum Deum ipſorum. vide ſupra lit. G.

Werben, converſari, degere, Otfrid. V. 20. fi.

Sie himiliches tharbent,
ioh innan beche uuerbent.
Cœlorum regno carebunt,
& intra tenebras degent.

Notk. Pſal. XXIV. 20. *Uuanda ih ſamen in uuirbo*, ſiquidem cum eis converſarer. Adde Pſal. LXVII. 2. 31.

Erwerben, ſubvertere. vide lit. E.

Werbe, via publica, Limn. 7. J. Publ. cap. 46, 9.

WERBE, vice, Germ. hodie *mahl.* Erh. Guntheri Vocabul. MS.

Quingenteſies, fünffhundert werbe vel mole.

Anderwerbe, ſecundâ vice, J. Feud. Alem. cap. 34.

Vierwerbe, quater, Chron. Konigsh. c. 1, 17.

Thia warba, hac vice, Otfr. III. 6, 37. c. 14, 49. c. 20, 93. Id. IV. 6, 16. V. 3, 23.

Then warbon, per vices, Otfrid. V. 23, 359.

I.

WERE, GUERE, GERE, arma: Otfrid. II. 11, 56.

Zi ueri thoh gifiangi.
Arma hic arriperet.

Hinc *Gerwin*, gladii amicus: *Germann.* Fr. Jun. ad Willeram. p. 21.

[*Scilt unta ueri*, ſcutum & clypeum. Gl. Monſ. p. 338.
In *ueri*, in arma. p. 393.]

II.

Gere, guerra, bellum.

III.

Seditio: Otfrid. IV. 20, 46. Judæi Chriſtum accuſant, quod prohibeat tributa Cæſari dare:

Joh er thie liuti alle
ſpuani zi giuuerre.
Atque homines omnes
pelliceret ad ſeditionem.

[*Werranter*, ſeditioſus. Gloſſ. Monſ. p. 402.
Werrarun, ſchiſmaticis. p. 375.]

IV.

Victoria, *geweren*, vincere, debellare, Fragm. de B. H. 2722. 3913. 4264.

V.

Propugnaculum, *bruſtwere*, C. Cant. 4, 4.

Weren, defendere, cuſtodire, obſervare. Otfrid. I. 11, 89.

Salig thiu'nan uuerita
thaz n'imo froſt derita.

Beata

Digitized by Google

WER.

Beata quæ ipſum (Jeſulum) ſervabat ut ne ipſi frigus noceret.

II. 4, 61. de Iſraelitis in deſerto:

Mit uuatti ſi er thar uuerita.

Veſtimenta eis ibi conſervavit.

ỹ. 151.

Thaz mamilih giuueriti.

Quod quilibet obſervet.

IV. 14, 31. 35.

Thaz uuir in ungun uueren,
Giſten uuir unſih uuerien.

Quod nobis licet nos defendere:
Si annitimur nos defendere.

[In verſu 31. pro *uueren* Cod. Vindob. & Vatic. habent *uuerren*. Scherz. in Not.]

Uuerren, Id. II. 22, 29.

Nu er thaz ſo uuilit uuerren,
thaz mithont ſcal irthorren.

Quod ſi (Deus) ita vult curare (fœnum) quod mox areſcet.

Werien, idem, Otfrid. I. 1, 206. III. 4, 91. Servare, Iſidor. 5, 7. *Euua ni wereda*, legem non cuſtodiret. Conf. *Uuerodheoda* ſupra p. 209. Notk. Pſ. VII. 8. *Were ſelbo diu gebot*, ſerva ipſe mandata. conf. Pſalm. LXXXV. 6. LXX. 1. Prohibere, Otfrid. I. 14, 35.

So thia fart iru ni uueritun.

Itaque hoc iter ipſis non prohibebant.

[Aptius ita transferes. Cum iter hoc ipſi non prohiberent. Scherz. Not.]

Wera, defenſio, Otfrid. IV. 23, 19. [Pro *Wera*, legendum eſſe *unera*, Scherz. è MSC. probat.]

Intwerin, contaminare, Notk. Pſalm. LIV. 22. *Sie intuuereton ſina erbeſcrift*, contaminaverunt teſtamentum ejus.

Intuueren, non obſequi, *Intuuerentis dia ea*, prætereuntis legem. Notk. Pſalm. LXX. 4.

Feruueren, corrumpere. Notk. Pſal. LXXXIX. 5. *feruuerit*, corruptum.

Mit uuati uuerien, veſtire, Otfrid. II. 22, 47. V. & *Biuuerien*. & *Waere*.

Weren, vetare. Notk. Pſalm. XCVI. 3.

[*Ni werian*, non vetare. Gloſſ. Monſ. pag. 402.]

WER.

WERDEN, fieri, *ſuntar uuerde*, ſine fieri, impoſſibile. Otfrid. I. 5, 125.

N'iſt uuiht ſuntar uuerde
in thiu iz Got uuolle.

Nec eſt quicquam impoſſibile,
dum id Deus vult.

WERD *iz*, factum fuit. Otfrid. III. 9, 8. [*Werdenta*, naſcentes. Gloſſ. Monſ. p. 388.]

Werd, *wert*, pretioſus, Otfrid. V. ult. 262.

Obo uuir unſih minnon
ſo birun uuir uuerd mannon.

Si nos invicem diligimus
ſumus cari homines.

Condignus, Id. II. 17, 1.

Ir birut mihil uuerda
ſalz therera erda.

Vos eſtis digniſſimum
ſal terræ.

IV. 35, 29.

Thaz uuas Engilo uuerd
iob himilriches alles.

Hic fuit Angelis contra habendus
& cœlorum regno omni.

Wertblih, idem, Willeram. p. 9. n. 5.

Wertſamot, probatus, Notk. Pſalm. XXV. 2.

Werdon, pretium. Otfrid. IV. 2, 30.

Nam Maria nardon,
filu diuren uuerdon.

Accepit Maria nardum
multo cari pretii.

Werder, Notk. Pſalm. LIX. 7. pretioſior, carior.

[*Werdu vas*, valuit. Gl. Monſ. p. 391.

Werdes werdiſt, tanti valet. p. 391.

Thes uuerd uuas, valuit. p. 405.

Werdnuſſun, juſtificationes. p. 342. juſtificationibus. p. 331. 397.

Sie intfiengun tho drizzug ſilabarlingo, *uuerd uuerdanti*, *thas ſie uuerdotum*: acceperunt 30. argenteos, pretium appretiati, quem appretiaverunt. Tatian. c. 193. 6.

Hodie Germani voce hybrida *wardiren* vocant. Unde ſubſtantivum *ein wardein*, æſtimator. Conf. Jun. in Not. ad Willer. p. 155. Palthen. Not. ad Tat. p. 392.]

De

Digitized by Google

DE

LANDGRAVIIS ALSATIÆ & WERDÆ.

Comitibus Solmenſibus.

RHEINGRAVIIS.

RAUGRAVIIS.

Extractus Epiſtolæ Mayeri,

Secretarii Principis Salmenſis.

ICh habe etlichmahl die Gelegenheit gehabt wegen derer vortrefflichen der Welt bekannt gemachten Schrifften ſowohl, als auch meines Hochgeehrten Herrn beywohnender hohen Wiſſenſchafften, mit meinem Gnædigſten Fürſten und Herrn &c. Ihro Dhl. zu Salm &c. &c. zu ſprechen, worbey Sie einen zimlichen *applauſum* gefunden, dahero ich mich der freyheit unterſtehe diſe angeſchloſſene *Punct*en zu *communici*ren, und dero hochvernünfftiges *eclairciſſement* und unterſuchung *in deſideratis* einzuholen, worfür man nicht nur *obligat* und erkänntlich, ſondern auch zu allen angenehmen dienſten erböthig iſt; &c.

1. Wann das Schloſs Salm im *Vogaſo* erbauet, oder zum wenigſten, wann es *de-ſtruir*t worden, und durch wen?

2 Wollen die *Hiſtorici* und *Genealogi*ſten, das *circa initium Sæculi IX.* das Geſchlecht der Graffen zu Salm *in Vogaſo* ausgeſtorben, und durch eine Tochter durch Heyrath uff die *Duces Moſellanicos* gebracht ſo den Namen und Wappen fortgeführet, *uſque ad Seculum XII.* da es abermahl *en quenoüille* uff eine Tochter Namens *Hedwich* zerfallen, ſo den *Henricum Sadigeri principis filium in Ardennen* geheyrath haben ſoll, durch deren Uhrenckelen *Theodoricum ex Bertha* von Blankenberg und Blamont *Henricus* und *Carolus* gezeuget worden, darvon jener die Graffſchafft Salm *in Vogaſo*, diſer die in *Ardene* bekommen, und beyde Geſchlechter fortgeführt haben ſollen.

Biſs hieher mangelt es an beweiſs einiger *probat*en *Scriptor*en, oder *archivi*ſchen *Document*en, und wird ſehr verlangt, die unterſuchung der Anverwandtſchafft diſer beyder Familien der von Salm: allermaſſen die Princeſsin *Chriſtine von Voudemont*, gebohrne Grävin von Salm in *Vogaſo*, ſo ein *Portion* der Graffſchafft ins Hauſs *Lothringen* gebracht, die von Salm Reifferſcheid in Ardenen darfür nicht erkennen wollen, über welchem *Diſcurs* der damahlige Herr *Decbant* von Straſsburg Graf Salm von Reifferſcheidt, als er zu Nancy war, ſeine *intention* die er vorhero trug vor den Herzoch *Franz*en zu Lothringen, wegen damahliger Wahl eines Biſchoffens zu Straſsburg geändert und uf den Ertzhertzoch *Leopold* zu Oeſtreich geworffen:

Nun iſt bekandt, daſs *circa annum* 1412. oder 18. der letzte von des vorbeſagten *Caroli* in Ardenna abſtammender Linie, die Grafen von Reiferſcheid *in teſtamento militari* als *Agnatos* zu Erben eingeſetzet, welchem *uxorio nomine* Raugraf *Otto*, ſo die Mariam von Salm vorermelten *ultimi Comitis Salmenſis ſuæ Lineæ* Frau Schweſter zur Ehe hatte, *per proceſſum* ſehr widerſprochen, *in curia Luxenburgenſi*, die aber *per ſententiam* anno 1455. dem Raugrafen die *Succeſſion* ab- und denen von Reiferſcheid zuerkannt hat:

1. Nun findet ſich, daſs in der Landtheilung zwiſchen dem *Ludovico Germanico*, und *Carolo Franciæ*, die Graffſchafft Salme dem Teutſchen Reich ſeye *incorporir*t worden, welche anno 870 geſchehen, auch die Duces Moſellanici damahls ſchon *& ante Carolum Magnum* abgangen.

2. Habe ich *in Archivo Rheingrafico* gefunden ein *Documentum Fundationis*, der Abtey *Altæ Sylvæ* oder *germanice Hohenforſt* in Vogaſo, ſo anno 1140. durch dieſelbige Graffen von Salm geſchehen iſt, von folgenden *Fundatoribus ſucceſſive*: juxta Schema ſequens:

Henricus Comes de Salmis in Vogaſo
Uxor. Agnes Comitiſſa de Langenſtein, Vidua fundatrix cum conſenſu filiorum Abbatiæ Altæ-Sylvæ. 1140.

Henricus Comes de Salmis. uxor. incognita. Sed prædictæ fundationi an. 1179. addidit quædam bona & jura:

Hermannus Comes de Salmis.
uxor
N. N. Comitiſſa de Barr.
juxta Alberici monachi trium Fontium Chronicon ad annum 1158. qui ipſi citato loco aſſignat filios ſeqq.

hic Henricus ſe vocat filium præcedentis Henrici in documento Laudationis ſeu Confirmationis 1189. donationum à Majoribus factarum, conſentiente uxore ſua Joatha:

Henricum & Theodoricum Abbatem S. Pauli Verdunenſis.

hujus Filius Henricus: Agnes: Lorethe Confirmat & donat 1203. cum conſenſu uxoris Joatha, & ſororum ſuarum quædam bona & jura dictæ abbatiæ. horum filii.

Henricus & Hermannus
uxor
Margarita augent anno 1228. novis bonis prædictam Eccleſiam, uti fecit & eorum filius

Henricus anno 1243. cum conſenſu uxoris ſuæ
Joathæ. horum filius

Ferricus diſputat anno 1247. dictæ Abbatiæ quædam jura legata: accommodarunt ſe ſucceſſu temporis: hujus Ferrici filius appellatur

Fridricus Dominus Albi Montis qui a. 1252. vixit & Abbatiam moleſtavit pignorando & auferendo ejus porcos & boves, quos Jacobus Epiſcopus Metenſis Abbatiæ curavit reſtitui.

aliud Documentum inveni. de A. 1262. in quo W. Dei gratia Epiſc. Argentin: Henrico Comiti de Salmis. 7. carracas vini apud Moilsheim ad augmentandum feudum ſuum antiquum quod ab Eccleſia Argentin. habet:

Biſs dahin gehen die Documenta fundationis & augmentationis, *über welches noch zu notiren iſt, daſs* eodem anno fundationis 1140. Stephanus Epiſcopus Metenſis, conceſſit & confirmavit eidem Eccleſiæ quicquid ibidem poſſidebat, ſc. in terra & juribus à Comitibus Salmenſibus legatis; præter quæ & alia de ſuis adjecit, altariaque conſecravit. Juxta præfatum Albericum ad annum 1119. & 1158. talis genealogiæ cognitio de Stephano exhibetur.

Calixtus IIdus pontifex natione Brabandus genere illuſtri, electus 1119. †. 1124.

Soror ejus. N. N. uxor Comitis Barri N. N. unde nati.

Theodoricus de Montepeliardi. habuit duas filias, quarum una nupta Richardo de Monte-Falconis genuit
Comitem Amadæum de Montis beliardi

Fridricus Comes de Ferretes. Ludovicus de Ferretes.

Theodoricus Archi-Epiſcopum Biſuntinum.

Reinaldus Strabus Comes de Barro Ducis. Reinaldus propagator Comitum de Barro ducis:

Stephanus Metenſis Epiſcopus. Theodoricus Succeſſor Stephani in Epiſcopatu Metenſi:

Soror N. N. nupta ComitiHermanno de Salmis: ſup.

Qu.

Digitized by Google

Qu. ex qua familia Calixtus, & nomen ſororis ſuæ ac mariti ipſius.

Præterea in ſæpedicta Charta fundationis de anno 1140. habentur ſequentia:

Simili libertate jure perpetuo conceſſerunt hanc donationem Comes Conradus & uxor eius Hadewidis & filius ejus Hugo, plures enim Liberos tunc temporis non habebant. porro prædicti Nobiles viri retinuerunt ſibi partem quandam adjacentis ſylvæ à via ſc. quæ ducit de Gymmeneis verſus Syreis & ſupra ad aquilonem de reliquo totum ad Auſtrum eidem domui conceſſerunt: &c. &c.

Fuit ergo hic Conradus propter ejus Conſenſum adhibitum de familia Salmenſi & quidem Linea Collaterali agnaticâ:

Mit nächſtem werde ich *Copiam* der *Fundation Abbatiæ* von *Remiremont* bekommen, ſo ein Graf von Barr *fundi*rt und Graf *Woubertus* von Salm ſolche mit *signi*rt hat:

Item *Copiam fundationis* der Abtey *Sennon* im Salmiſchen ſo von den Graffen von Salm in Vogaſo geſtifftet iſt: darvon alsdann *Communication* thun werde:

In denen *Genealogiſten* findet ſich, daſs Sie dem *Hermanno Luxemburgico Comiti Salmæ in Ardennâ*, ſo anno 1081. Kaiſser ernennet worden, als deſſen *deſcendenten* aſſigniren vorberirten *Theodoricum de Montispeliard, Fridricum de Ferretes, Stephanum Epiſcopum*, und auch *Hermannum Comitem de Salmis cum filiis ſuis Henrico & Theodorico Abbatem S. Pauli* zu *Verdun:* alſo diſes Geſchlecht ſehr untereinander gemenget wird:

3. Habe ich hiermit *communici*ren wollen, welcher geſtalt das Rheingräfliche Hauſs anno 1248. mit der Grafſchafft *Werde* im Ober-Elſaſs *tenore ſequente* iſt belehnet worden.

Nos Wilhelmus DEI gratia imperator Emiconi juniori ſylveſtri Comiti ob ejus merita Comitatum ac ſingula & univerſa bona, quæ à nobis & ab imperio Comes Henricus de Werda titulo feudi olim tenuit & poſſedit; Si heredem memorati Comitis abſque herede Legitimo præmori contigerit, ſibi & heredibus ſuis in rectum feudum duximus concedendum: hujus conceſſionis teſtes fuerunt Syfridus venerabilis Monguntiæ Archi-Epiſcopus: Henricus Spirenſis Eccleſiæ & imperialis aulæ Cancellarius, Comes Emicho de Leiningen, Comes Gerlachus de Dietz Comes Henricus de Villenove. Conradus Senior Sylveſtris Comes. Arnoldus Marſchallus de Vinſtingen, Syfridus de Runckel, qui omnes ſigilla ſua appoſuerunt: dat. in Caſtris apud Ingelheim 1248.

Wo die von *Werde*, Landgraffen im Ober-und Unter-Elſaſs herſtammen, hat Herr Obrecht ſeel. in ſeinem Prodromo Alſatiæ genugſam berührt.

De hered illo Henrici de Werda fragt ſich wann er geſtorben, Item worinn die Grafſchafft *Werde* im Obern Elſas anſtätt, dœffern, &c. beſtanden, ſowohl in Lehen, als Allodial-Stückern.

Item *de titulo Landgraviatus* obgleich ſelbiger in der Hertzogen von Schwaben *Titul* dazumals hängte, ſo haben ſich doch die von *Werde* allezeit diſes Tituls bedienet und *continuir*t, dahero fragt ſich, ob diſer Titul nicht ein *innexum* der Grafſchafft Egesheim oder *Werde* ſeye;

4. Uber diſes iſt im Rheingräflichen *Archiv* ein *Documentum* vorhanden, de Anno 1265. & 66. darin ſich Wildgraf Emich und ſeine Gemahlin Eliſabeth gebohrne von *Montfort* vor ſich und ihr kindt, mit *Graf Sigbert von Nider Werde, Land-Graffen vom Elſaſs*, und ſeiner Gemahlin *Gertbrud* und ihrem kindt vergleichen, wegen der Anſprach umb Morgengab, umb Wittumb, umb Lehen und ſonſten, worfür beſagtem Wildgraffen und ſeiner Gemahlin vom Landgraffen werden abgetretten, und *pro ſatisfactione* gegeben, *Nider Werdan* das hauſs und alles was darzu gehört, und Hippesheim das Dorff mit dem Kirchen ſatz und mit allen denen rechten das darzu gehört und zu Brumat 160. virtel Rocken geldt, und die Grafſchafft im *Ried*, welche der Landgraf mit dem von Fleckenſtein gemein hat; diſe *Süne* hat Landgraf Sigbert und ſeine Frau beſchworen, und *pro Cautione* oder rückburgſchafft geſetzet gegen *Niderwerdan* und deſſen *Dependen*tien, und gegen die Grafſchafft im *Ried*, die Grafſchafft im Hetterlowe, und gegen den Kirchenſatz zu Hippesheim, den Kirchenſatz zu Brumat:

Die Zeugen unter andern waren Graf Rudolph und Graf Gottfrid von Habsburg und Graf Conrad von Fridburg, ſo bey Ihrer treu gelobet, Ihre hilff nach denen dingen, ſo hirinn beſchrieben ſeindt zu thun, desgleichen Otto und Conrad von Ochſtenſtein &c. &c.

Hier fragt ſich wo diſe *prætenſion* herrührt, ob ſie von des Wildgraf *Emichs*

Mutter, allermaſſen man von deſſen Vatter Wildgraf Conrads gemahl keine gewiſsheit hat, oder aber von der Eliſabethe von Montfort Mutter; *quod inquirendum*:

Wo daſs Niderwerde ligt, Item die Grafſchafft im Ried, in was für Städt, Dorffſchafften Sie beſtehe, in was hænden ſie *ab illo tempore devolvirt* worden, *quis modernus poſſeſſor &c.*

Und was mehr Curioſes hiervon und denen Herren Reingraffen kan uffgebracht werden: darumb wird gebetten.

Altera Epiſtola Meyeri.

Weilen die *Studia Liberalia Libertatem omnem* mit einer ſonderbahrer Verbündnüſs der *Familiaritet in ſocietate humanâ* ſo *tacite introducirt*, als gebe ich mir über jene jüngſtens von mir unterfangene *Libertet* hiermit folgende in anſchlüſſung diſer Ihrer Hochfürſtl. Durchl. Stams-Familien, darin die erſte biſs *ad Blondulphum* auſs denen *à Frehero de orig. palat. cap. 3. 6. 11. & in deſcriptione Limitum pagi Rhenenſis* genommen und *probirt* werden. *à dicto Blondulpho* welchen die *Stemmatographi Dhaunenſes* in ihren *Actis* zu haben anführen, und übrigen *ab Embricone* kan ich *in ordine de Documento ad Documentum* belegen, ex *Documentis archivi Rheingravici Kyrburgenſis*, wie auch die *Lineam Wildgravicam à Conrado I. uſque ad ultimum 1408. Ottonem emortuum*; hier werden folgende ſtück zu *ſuppliren* und *inquiriren à Doctis & in hiſtoria verſatiſſimis requirirt*, worin man ein ſonderbahres Vertrauen uff dero *ſolide* und *approfundirte Scientz* geſetzet, daſs Sie darin nicht nur höchſt geneigt *contribuiren*, ſondern auch noch andere *Amatores huius ſtudii* etwan darzu uff-und anmundern werden;

1. *In Linea Comitum Rheni:* wird in dem *Documento à Frehero prolato* der *Chiliwindis* Vatter *Adelhelmus* genandt, welcher aus dem Wormsgau ein Graf war, hier müſste erſtlich *inquirirt* werden in die alte Geſchlechter der Graffen, ſo hierumb gewohnet, als deren in Lymburg bey Speyer, welches Schloſs in ein Cloſter verwandelt, und *Bruſchius* etwan die *Fundationis Documenta exhibiren* möchte, oder in die Graffen *de alta Ripa* bey Worms *hodie Altrip*; deren *ALBERICUS in Chronic. ſua ad annum 1117. pag. 232.* gedäncket, und ſich uf einen *Windum Doiſcenum* beziehet, von ſelben etwas mehrers anzuführen, allein kan nichts in gedachtem Tractat darvon finden; abſonderlich, wäre über daſs bey dem *PERIANDRO de Nobilitate Moguntinæ Diœceſos & cæteris*, und dann in der *Fundation* deſs Cloſters S. Ruppertsberg bey Bingen am Rhein nachzuſchlagen, von welches *Ruperti* Leben, wie auch von der *Hildegardis* Leben, von welcher ich in unſeren *Archivs-Documentis* gefunden, daſs *circa annum 1150. & retro quid* finde, *quod allodium & hæreditas, quam Domina Hildegardis poſſidet* in Britzenheim, *hodie* Bretzenheim, an der nohe und 2. ſtund von Bingen, *nondum ſit diviſa inter Rheingravium Wolframum & ſororios ſuos Philippi de Valckenſtein &c. &c. & Guttæ de Bolandâ ſororios:* von diſem *Sto Ruperto* führt ermeldter *Freber. citato cap. 11.* eine *deſcriptionem Limitum ſui Ducatus* an, als von der nohe ſo in Rhein bey Bingen fällt biſs an den Fluſs Seltz, von dar an den Fluſs Witza, von dar an den Fluſs Apfel, und von dar über die Nohe an den Fluſs Elern, biſs an den Fluſs Simer unter Dhaun hinfliſt und ſich daſelbſt in die Nohe ergiſſet, u. ſolche *Elva per Sane ſylvam, uſque ad fluvium qui Haimbach ad Rhenum ſe infundit:* nun kan ich mit *Documenten* belegen, abſonderlich mit denen Maximiniſchen *Diplomatibus* und *Inveſtituris*, daſs die Rheingraven vorhero *& ante Rupertum* mit den güthern oder gantzem Münſterthal wordurch der Fluſs *Apfla* laufft, und das principal orth ſambt der Kirch *Münſterappel* genendt wird, die übrige *Deſcription* iſt die heutige Rheingravſchafft ſo ohnverrückt in diſem *Diſtrict* gelegen: alſo hier waſs *de Ruperto illo Sancto* geſagt wird, *ad Rheingraviatum proprie*, und deſſen *Deſcriptionem Limitum ipſis veſtigiis modernis* gehört, *de vita huius S. Ruberti, & Hildegardis, quantum mihi conſtat*, haben geſchrieben *apud Surium ad d. 8. Julii & Tom. V. ad d. 17. Sept. Il. It. Jacob. Philippus Bergomus in chron. ſuppl. L. 12. ad an. 1157. & Quentilius edidit literas ſeu Epiſtolas Hildegardis: Item Gotofridus quidam exorſus & à Theodorico Abbate benedictino vid. Voſſius Lib. 2. cap. 55. conſumata vita dictæ Sanctæ Hildegardis:*

2. VVirdt in dem *Diplomate donationis cœnobii Laurishaimenſis à Canthuir 771. factæ Grodeganus utpote Conſanguin. ejus allegirt*, es wird dazumals der *ſtilus aulæ aut Curiæ* nicht als heut zu tag geweſen ſein, da die herrn einander Mon Couſin: Ewr Ldn. oder *Conſanguineos* nennen, ſondern *naturaliter* verſtanden wor-

worden ſein, *ubi alleganda talia Documenta in hoc ſenſu coætanea ſi haberi poſſunt*, als wird ſehr verlangt hier zwiſchen diſem *Cancore Rheingravio* und *Grodegango* die *Conſanguinitets-Alliance* zu finden; der *Albericus* gibt in ſeiner *Chronica* mir nicht wenig anleitung und gedancken uff die *Familia de Reteſte*, oder vilmehr *Comitum de Chineſo & de Loz.* darvon ich hier die *loca*, darin er ſolcher gedencket kürtzlich *allegi*ren will, umb nachzuſchlagen, als *ad annum* 514. 946. 1057. 1117. 1119. 1031. 1063. 1168. 1170. 1190. 1191. 1200. 1201. 1228. 1238. & p. 580; es möchte diſe *Familie* oder gar wohl aus der Pipiniſchen, oder andere dergleichen nachforſchen an die hand geben, was er aber *ad annum* 1170. gedäncket, wird aus der 1141. pag. 290. gethaner anmerckung, ſo doch ein wenig nach den jahren und ſonſten zu *examini*ren iſt, allermaſſen man dem herrn von Imhof *per Documenta* beleget, daſs 128. jahr *de ſuite Wildgraven* geweſen *ante Philippum Imperatoris eidam* alſo von ſelbigem die Wildgrafen nicht herſtamen, dahero was er *Albericus citatis his locis de Sylveſtribus Comitibus* gedäncket, abſonderlich von der Mathildis, ſo ſetzet *Conradus Philoſophus* daſs Sie weith anders geheyrath worden, wann er *accurate de Comitibus Schirenſibus* ſchreibt. iſt ſich aber *ad Coætaneos* deſſen der Herr Imhof *in ultima ſua editione* mit mehrern gedencket, ferner zu beziehen; daſs die alte Wildgraffen, mit den Rheingraffen einer *Familien* ſeindt, bezeugen über die *a dicto Imhofio allegi*rte *argumenta probabilia*, die alte Lehen-Brieff von Pfaltz als 1331. 1351. darin Sie ingemein belehnet waren, und als *anno* 1408. der *ultimus antiquorum Wildgraviorum* geſtorben, ſtehet in der 1409. Chur-Pfältziſchen Belehnung, ſo zimlich vff die Ufziehung der Wildgravſchafft *inclini*rt waren, diſe *Formalien*, wir *Ruprecht* bekennen &c. daſs wir &c. die nachgeſchriebene Mann-Lehen die uns und unſerer Pfalz von tods wegen Wildgraf Otto von Kyrburg ſeel. verfallen und ledig worden wären und darin Er in gemeinſchafft mit Ihme ſaſſe zu rechten Mann-Lehen verliehen han: gedencket darnach noch einiger ſtücker *ſpecifice* darin Sie in gemeinſchafft ſaſſen, als zu Flonheim &c. &c. Auſſer diſem ſeind ſehr viel andere *Documenten*, *arbitratiſche alte deciſiones* vorhanden, daſs die alte Wildgraffen und Rheingraven in vielen *Juribus*: *bonis allodialibus & curiis ac manſis Dominicalibus & decimis* in gemeinſchafft geſeſſen, Item einer dem andern bald diſes bald jenes in den Theilungen zu Lehen uffgetragen, und gegeben, ich halte daſs darumb geſchehen zu ſein daſs es nicht entweder von der Familie kome, oder aber, daſs in der alten *ſeparatione bonorum* diſes oder jenes zu Lehen gegebene ſtück ein *temperamentum* war die gleichheit der theilung zu machen; abſonderlich aber ſeind 2. ſtück *circa antiquos Wildgravios* zu *noti*ren, 1. Daſs Sie vom Abt zu Maximin bey Trier mit dem Münſter thal, und mit der Marck Talfang ligt im VVild- oder Rheingrävlichen Ambt Tronecken, 5. ſtund ohngefehr von Trier, *ab immemoriali tempore* belehnet ſeind, die *Poſſeſſion Tronecken* iſt ſo alt und lang bey dem VVild- und Rheingrävlichen Hauſs, daſs man deſſen Alterthum nicht finden kan als aus *Conjecturen*, abſonderlich aber aus dem *Diplomate* der Maximiriſchen Actis, darin das Cloſter S. Maximin von dem *Dagoberto* und *Uda ſorore Caroli M.* beſchencket worden, mit der Kirch im Marck Talfang: mit dem Münſter thal: und mit dem *pago Rhenenſi* oder halben Bergſtraſs biſs an Heidelberg: welches ſehr weit zurücklaufft, das *Documentum* habe ich geſehen, iſt auch *allegi*rt vom *Zylleſio in defenſione ſua imperiali S. Maximini*: Das 2te iſt, daſs *antiquiſſima veſtigia* und dañ Pfältziſche Lehen-Brief vorhanden ſeindt *de Landgravia*, *de avena marſchalli*, *de avena Venatorum copula*, *de Scarra denarii de mallo*, die *Landgravia* wird in denen *inſecutis Literis palatinis* genandt die VVildgravſchafft *circa mediam ætatem*, in denen letzſtern aber wird ſie *reſtringi*rt oder *interpreti*rt uff die Hochgericht zu Syend uff der Heyde, das Haiden gericht genandt, und uff das Hohgericht Raunen, deren man noch heut zu tag in *poſſeſſion* iſt, der Marſchalcks habern findet ſich *per antiqua Documenta* daſs er im Ambt VVildenberg fällig, ſo uff dem Hundsrück und 7. ſtund von der Moſel gelegen iſt, *de Scarra denarii de mallo* habe ich auch *Documenta* daſs ſie von der *Juſtiz* fallendt und *in confiſcatione bonorum ad ſupplicium damnatorum* und blutrüſtigen wunden beſtraffungen u *Cognitionen* über Diebereyen *ab antiquo* beſtanden; *de Copula venatorum avena*, Coppel- u. jachthabern darvon habe ich noch keine andere *indicia*, als daſs es im yder und ſaner

Digitized by Google

wald seyn muſs, darin man das jachtrecht vor alters herbracht, und man ſich, als Churpfaltz durch Heyrath an die Sponheimiſche Landen gekomen, der jacht halber in beſagten gemeinen VValden mit Chur-Pfaltz verglichen hatte. *De quibus loquuntur Documenta.* VVann ich nun uff die älte der Land-graviats belehnung, den Marſchalckes Habern gedencke, ſo wird ſolche belehnung von denen Pfaltz-oder Pallaſt-Grafen bey Trier wegen der *Contiguitet* herrühren, welches doch nur *juſtament* die halbſcheid des Landgraviats ausmachet, darvon *ab immemoriali tempore* vor alters die Rheingraven ſeindt biſs *ad annum* 1332. vom Reich belehnet worden, mit dem Landgraviat zwiſchen Mainz und biſs an Trir gelegen, in der erſten theilung und *Separation* der Rhein-und VVildgräflicher Linien hat der ältere ohne Zweiffel wegen der angenehmen gegend, der ſchönen *Regalien* uff dem Rhein von Maintz biſs an Bacharach (als des Fiſchens und des rehts der Salmen-gründ) und fiſch-recht die fiſch in Bacherach zu verkauffen, des pefer zols, der Marckſchiff von Bingen biſs Maintz, und des überfahrts-recht zu Bingen über Rhein, das ſteyer-reht durchs wilde ſo genannte gefehrt von Bingen biſs Bacharach, deſs Ungelds-rechts zu Lorchhauſſen bey Bacharach und des advocatie reht zu Haimbach am Rhein, deſs Schloſs Huttenfelſs über kauf: und alten Schloſs Rinberc im Rheingau darvon Sie zwar vom Ertz-Stifft Maintz belehnet waren, derer ſtück man noch heut zu tag in *poſſeſſione* iſt. und da die ſtatliche *Jura* zwiſchen dem VVormbsgau und Nohegau, *videatur Laudam Heilbronenſe*) diſem halben Theil des Landgraviats vor ſich behalten, und dem *Juniori* den andern Reſt ſo was rauer von Land, auch dem Nahmen nach iſt, doch mehr *in fundo* und *in Jure foreſti* enthält als jener gau-theil, gelaſſen haben wird, diſes und anderes habe ich zu fernerer und höherer *dilucidation* an hande geben, und daruber dero höchſtvernunfftige und ſtattliche mehrere anmerckungen und unternomene *curioſe* Unterſuchung gewerthig bin wan wir der mahlen nicht durch die gegenwerthige *Conjuncturen* abgeſchnitten wären, wurde ich mir vielleicht die gelegenheit von der Rheingrafſchafft aus uff eine Zeit gemacht haben, in dero höckſterwunſchte *connoiſance* zu gerathen, derer *Faveur* mich dann immittelſt zum beharlichſten empfehle.

Reſponſa.

I. De Landgraviis Alſatiæ & Werdæ.

§. I.

DIe Grafſchafft VVerda betreffend, iſt ſolche ohne allen zweiffel eine von denen älteſten und vornehmſten in Nieder-Elſaſs geweſen, nach abgang der Hertzogen in Elſaſs. Inmaſſen derſelben Beſitzeren die Landgrafſchafft in Nieder-Elſaſs aufgetragen worden, und VVerd eine *Reſidentz* der Landgrafen geweſen, wie dann auch nach abgang der Grafen von VVerde, die Herren Grafen von Oettingen, als ſie die *Poſſeſs* von der Landgrafſchafft genommen, daſelbſten *reſidirt* haben. *Guiliman. Habſp. L. 6. c. 2. p. 337.*

Dahero ſchreibt *Albert. Argent. Anno M CCC LXXVI. Ipſi etiam Domini Landgravii quondam dicti ſunt Comites de WERDE.* Es iſt auch wol zu *obſerviren*, daſs die Landgrafſchafften damahls noch keine *Dominia patrimonialia* geweſe, ſondern die Herren ſchrieben ſich vornehmlich von ihrer erſten und *fundamental*-Herrſchafft; der Landgrafſchafft *Titul*, als *acceſſorius* wurde demſelben nachgeſetzt. *Blondell. Præf. Apolog.*

Inmaſſen das Inſiegel des *Adelberti* bezeuget, *Sigillum Adelberti Comitis de Habſburch & Lantgravii Alſatiæ.*

Guilim. d. l. p. 336.

Reſcriptum Friderici II. Imp. anno 1221. quod exhibet Obrecht. Prodr. p. 296.

Die *ratio* iſt, weil die Erbſitze entweder *jure allodiali* als eigenthum, oder doch *jure feudali* als Lehen erblich beſeſſen, die Landgrafſchafften aber *jure magiſtratus* allein ertheilet worden.

§. II.

Alſo haben die Grafen von VVerde die Landgrafſchafft im Elſaſs eher und vor denen

Digitized by Google

Rubertus Comes Rheni, ux. Childiswindis Adelhelmi Comitis ex Wormsgauwia filia.

Ille jam † 764.

Linea pagi Rhenenſis.

Canthuir aliis Cancor, ux. Angila. † 798.

Heinricus. ux. . . . . † 821.

Rubertus. Varinus. Vagenzo. vixerunt 795. †. †. †. 836. 840. 853. circiter.

Blondulphus. ux. N. de Denſen. † 912.

Linea in Nohegau ſeu Rheingravenſtein.

Rheingravius N. N. uxor ejus fuit ſoror Embrico-nis & mater Wolframi I. †. . . .

Philippus ludo Equeſtri primo ab Henrico I. Imp. inſtituto, & bello 934. contra Hunnos confecto interfuit. † 967.

Wolframus I. ux. N. † 993.

Gutta, uxor Werneri de Bollanda, Rhaugravii.

N. N. uxor Philippi Comitis de Falckenſtein.

Wolframus II. † 1061.

Eliſabeth, uxor Comitis Syfridi de Epſtein, mater Archi-Epiſcopi Mog. Syfridi. † 1084.

Wernerus I. † 1124.

Embrico II. † 1193.

Lucardis uxor Rheingravii N. N. fortaſſis agnati Ludovici in Ringau.

Wolframus III. adoptatus. † 1218.

Wernerus II. ux. Hildegardis Henrici Comitis de Sponheim. filia. † 1257.

Eberhard. Epiſc. Wormat. electus 1247. contra Richardum Comit. de Dune & Dominum de Oberſtein.

Syfridus I. ux. Agnes Collateralis ejus. † 1280.

Wernerus III. vixit 1260. & 1295. adhuc ſe ſcribit fratrem Epiſopi Trevir. ſed nihil tale quid in Catalogis Trevirenſibus continetur.

Syfridus II. ux. N. † 1321.

Georgius. vixit 1327. †. . . .

Fridricus. vixit 1300. †. . . .

Johannes I. uxor Hedwichis, agnati Waldgravii Johannis de Dhaun ſoror. † 1334.

Wilhelmus. interfuit Ludo Equeſtri Ingelheimii 1337. celebrato. †. . . .

In Dhaun.

Margaritha. nupt. Cunoni Comiti de Virneburg. † illa 1363.

Johannes II. uxor. Ima. Margretha agnati Wildgravii de Kyrburg filia. † 1382. Ilda. uxor fuit Comitiſſa de Gleichen Linea Blanckenhaim. 3. Jutta, Fridrici Comitis de Leiningen filia.

Hardart Canonicus Argent. Colon. Trevir. †. . . .

N. N. nupta Walramo Comiti de Sponheim.

Conrad. ux. N. † improlis. 1358.

Rheingravenſtein

Ex primo thoro.

Catharina Canoniſſa 1368. facta, poſtea Abbatiſſa Treviris. † 1402.

Linea in Kyrburg.

Johannes III. ux. Adelheidis agnati Wildgravii de Kyrburg fil. † 1427.

Linea in Dhaun.

Fridricus. ux. Lucardis Comit. ab Epſtein. † 1459.

ex ſecundo thoro.

Conradus Archi-Epiſcop. Mogunt. creatus 1419. † 1435.

ex tertio thoro.

Henricus. vixit 1420. †. . . .

Otto. vixit 1383. † improlis. . . .

Linea in Rhein-Gravenſtein.

Linea in Grombac.

Clara & Cunigundis. †† innuptæ.

Johannes IV. ux. Eliſabetha Rheinhardi Com. de Hanau fil. † 1477.

Eva nupta Arnoldo de Syrk.

Gerhard. vixit. 1473. †. . . .

Linea in Dhaun.

Syfrid, & Gotfrid. ux. N. † 1460.

Gotfrid. ux. N. † 1455.

Johannes. ux. N. † 1473.

Fridricus. Canon. Mogunt. reſignabat 1473. ux. . . . . † 1485.

N. N. nupta Friderico Comiti de Zweybrücken. vid. Hertzoch in Hiſt. Alſat. Lib. 5.

Walpurgis. ux. 1. Cunonis Comit. de Solms. 2. An. 1457. Adolpho de Naſſau. 3. Gotofrid. de Epſtein.

Johannes V. ux. Johanna & heres Comitiſſa de Salm. † 1494.

Gerhard. vixit appanagiatus in Tronecke. 1478. †. . . .

Elſa. 1476. jam erat Abbatiſſa in Eltern.

Fridricus Canon. Mogunt.

Catharina. Abbatiſſa in Marienburg. prope Bobart.

Margretha Abbatiſſa in Clarenthal, prope Wisbaden. 1504. facta. † . . . .

Digitized by Google

Comitum Rheni Linea Wildgravica antiqua.

Wilhelmum fuisse in Ludo Equestri ab Henrico I. Imp. instituto & prælio contra Hunnos, 934.

Emicho. ux. hujus Comitatu donavit prædium Imp. Otto III. 995. cuidam Becelino. [*Hic locus in mendo cubat.*]

Conradus I. circa 1080. nat. uxor Gisila, donant 1143. Ecclesiæ in Vlanheim familiam de hominibus suis propriis.

Horum filius Emicho II. confignavit donationem 1143. factam. †....

Linea in Ohaim. — Linea in Tronecken & Wildenburg.

Gerhard. & Conrad. Fratres. vixerunt 1186. quo anno confignarunt concambium factum inter Ecclesiam in Vlanheim & Abbatem Sti Albani Mogunt. extra muros.

Conradus III. vocatur in Documento 1215. filius. †....

Emico III. Senior. vixit 1244.

Conradus IV. Episcop. Frising. † 1278.

Cuno vixit 1255.

Linea in Kyrburg. Ima.

Linea in Kyrburg. Ilda.

Linea in Dhaun.

Emicho IV. junior. ux. Elisabetha, Comitissa de Montfort. † 1281.

Gerhard. II. Archi-Episc. Mog. creatus. 1251. † 1260.

Symon I. Præpositus S. Mauritii Mog. †....

Gertrud Nupt. Dno de Biccenbach.

Gozzo vel Conzego. †. 1282.

Gotfrid. ux. † 1286.

Linea in Kyrburg

In Schmitburg.

Possessor Tronecken Wildenburg & partis de Kyrburg.

Gotfridus. dictus Raup. ux. . . . . † 1307.

Emicho V. Episc. Frising. 1282. † 1311.

Gerhard. Decanus Frisingens. Ecclesiæ.

Hugo. Canonic. Mogunt.

N. N. nupt. Domino de Brauneck.

Conradus. ux. Catharina Comit. Henrici de Salmis fil. † 1313.

Emicho VI. ux. . . . . † 1288.

Simon II. custos majoris Ecclesiæ Mogunt.

Conradus I. vixit 1303. † 1309. ux. N. N.

Fridricus. ux. Agnes Com. de Virneburg. † 1363.

Susanna nupt. 1303. Johann. Comiti de Sponheim.

Anna. nupt. 1. Fort. Com. de Neunay. 2. Gerhardo de Manderscheid.

Henricus ux. Elisabetha Comit. Fridrici de Leining. fil. 1326. †.... improlis.

Emicho. Canon. Trevir. Mog. †....

Fridricus. ux. Agnes. † 1356.

Hugo Canonicus Mogunt. vixit 1310. templaris quoque.

Johannes. ux. Margretha Com. de Shonheim. ultimus suæ lineæ. †1335.

Hedwich. ux. Johannis I. Rheingravii agnati 1310. facta.

1. Fridricus. ux. N. N. † 1394.

2. Gerhard. ux. Agnes, Com. de Veldenz. † 1407.

3. Otto. ux. Agnes Henrici Com. de Veldenz fil. †1408. ultimus familiæ antiquæ.

4. Agnes. ux. Comit. de Dune & Oberstein.

5. Agnes. ux. Agnati Ottonis.

6. Adelheid. ux. Johannis III. Rheingravii.

7. Elsa. nupta Dn. Henrico de Vunstingen.

Elsa. † minorennis

Cunigundis. †. innupta.

1. Gotfrid. † 1357.

2. Gerhard. ux. Uta Dna de Lymburg. † 1367.

3. Johañ. †....

4. Fridricus. †....

5. Henricus. vixit 1370. adhuc.

6. Otto. ux. I. Elsa de Schameley. II. Ilda Agnes agnata.

7. Margreth. uxor Johannis II. Rheingravii.

8. Mechtildis. † innupta.

Digitized by Google

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Digitized by Google

denen Grafen von Habsburg erlangt gehabt, und iſt ihnen auch Egesheim zugehörig geweſen. v. §. V. Unter dieſen wird ſonderlich *Henricus* Graf von VVerde gerühmt, der anno 1238. geſtorben, und einen *poſthumum* hinterlaſſen, davon zu ſehen das *Fragm.* bey dem *Urſtiſio* An. 1238. nach dieſes *Poſthumi* Tode hat VViltgraff Emich die *Expectantz* am Lehen vom Kayſer VVilhelmen erlanget, nach ausweiſs des *communici*rten *Documenti de anno 1248.* Es iſt aber die *inveſtitur* und einraumung der Grafſchafft an den Gr. Emich nicht erfolgt, theils wegen des *Interregni*, theils wegen unterſchiedener *Prætendenten* an der Landgrafſchafft, und inſonderheit, daſs Oettingen die *poſſeſs* in VVerde wurcklich genommen. Es hat aber VVildgraf Emich und ſeine Gemahlin Eliſabeth von Montfort ſonſten eine *prætenſion* wegen der Morgengabe, VVittum, Lehen, &c. an den Graf Sigbert von VVerde und Landgraffen von Elſaſs gehabt, und den darüber an. 1266. getroffenen Vergleich anſtatt vorberuhrter *prætenſion* das Hauſs Niederwerde und alles was darzu gehört neben der Grafſchafft im Ried, und anderen orten, erhalten, vermöge des *documenti Archivi Rheingravici de dicto anno.* (*Chron. Baſil. f. 125.*)

§. III.

Das VVerde oder Nieder-VVerde hat in Unter-Elſaſs ſeinen *ſitum*, wird auch VVördt geſchrieben oder Voerda, *Guillim. Habsb. p. 338. vulgò* VVürdt.

A. 1302. hat ein Herr von Boland diſen ort an Friedr. den VVildgrafen cedirt, u. folgendes jahr diſer an Johanſen Herrn zu Lichtenberg mit andern *juribus*, beſonders ein theil, ſo eigentlich die UnterBanner Herrſchafft in der Grafſchafft Ried, vor einigen *Seculis* Uffrieth, *modò* das Fleckenſteiniſche Ambt Roppenheim am Rhein genannt, übergeben. Die OberBanner-Herrſchafft beſitzen die Herren von Fleckenſtein noch würcklich, und tragen ſolches meines erachtens vom Hauſe Oettingen, gleich Sie auch vorher die Herren von Hüneburg, noch von denen letzteren Landgraven zu Lehen gehabt.

In dem Straſsburgiſchen Kriege zwiſchen dem Biſchoff und der Stadt iſt des Grafen Land von Werde neben anderen Biſchöflichē zugethanen von der Stadt verherget worden, ſchreibt der von *Königshoven cap. IV. Chron. §. 43.* und *§. 73.* von Johann von Lichtenberg, Biſchoffen zu Straſsburg, ſagt er:

Er kauffte an das Biſtum die Landgrove-„ ſchafft zu Elſaſs in dem Jare nach Gotz„ Geburte MCCCLVIII jor. Zu derſelben „ Landgroveſchafft u. Herrſchafft gehörte„ Sant Pulte, Franckenheim, Erſtheim und „ WERDE, u. vil andere Dörffere u. Veſten „

Von dem Biſchoff iſt diſer ort pfandsweiſe verſetzt worden, an die von Andlau, nachgehends hat ihn einer von Seebach an ſich gebracht, wie Hertzog in der Elſaſs. *Chronick. lib. 3. pag. 17.* zwiſchen der Ill und der Iſcher. *idem pag. 133. Lib. V. ubi Inſignia depicta exhibet*, und meldet daſs der letzte Graf von Wördt, *a. 1278.* verſtorben. *Sed ſine documento ullo.* Hingegen *Luckius MS. f. 425. refert*: Das Unter-Elſaſs iſt blieben uff den Herren zu Wörd biſs uff Landgraf Hermann und ſeinen Sohn Simon, welche mit tode abgangen *An. 1308.* liegen zu Schlettſtadt zu den Barfuſſern begraben.

Von der Grafſchafft im Riet, gibt der *Königshoven* auch diſe nachricht *cap. V.* §. *187.* daſs zwey Riete allhier geweſen, eins jenſeit des Rheins in dem Marggrafthum, und das innere Riet genennet worden, das andere diſſeit Rheins ſo das Niedere Riet geheiſſen, von Benheim den Rhein heruff.

Derer von Adel im Elſaſs zun Riet gedencket der bemelte Herzog *Lib. VI. p. 199.* und daſs ſie ein Schwanen im Wappen geführt. Desgleichen der Zorne zu Riedt. *p. 309.*

Was aber beede Grafſchafften vor Städt, Dörffer &c. begriffen, das kan nicht beſchrieben werden ohne *communication* der *Matriculn*, die aber aus dem Biſtum nicht zu hoffen.

§. IV.

Ob nun der Titul der Landgrafſchafft von Elſaſs, ein *innexum* der Grafſchafft Werde ſey? iſt aus obigem *Diſcours* leicht zu ſchlieſſen, zu zeiten der Herzogen zu Schwaben und Elſaſs ſeynd keine Landgrafen geweſen, ſondern als dieſelben abgangen, ſind die Landgrafſchafften *conſtituirt* worden, die Landgrafſchafft von Nieder-Elſaſs hat, wie oben gedacht, nicht das Hauſs Habsburg zuerſt *adminiſtrirt*, ſondern die Grafen von Werde, das ein Reichs-Lehen war, und alſo in *dominio utili* der

Digitized by Google

Grafen, hingegen das Landgrafthum war nur ein *Jus Magiſtratus* und in der Landgrafen *dominio neque utili nec directo*, biſs endlich die Landgrafſchafft auch zu Lehen gegeben, und in der Handlung zwiſchen dem Biſchoff zu Straſsburg und denẽ Grafen von Oettingen dieſe Grafſchafft Werde der Landgrafſchafft *incorporirt* worden. *Sic filia devoravit matrem.*

§. V.

Von Egesheim iſt zu *obſerviren*, daſs die Grafen von Werda daſſelbe wol auch etwan gehabt haben, allein nicht ſo beſtändig, als Werde. *Anno 845.* hat Keyſer *Lotharius I.* daſſelbe als einen beſonderen *immediat*-Stand *tractirt* und dem Cloſter zu S. Steffan in Straſsburg zu gewiſſem gebrauch gegeben, wie aus deſſen annoch vorhandenen *Original*, und des Biſchoffs *Werneri Diplomate de Anno 1005.* zu ſehen.

V. obſ. 8. ad Chron. Konigsh.

VViewol nun dieſer Biſch. viel Güter dieſes Stiffts S. Steffan zu der *Cathedral*-Kirchen gezogen, alſo hätte das Egesheim auch mit gehen können. Inmaſſen *anno 1444. in bello Armaniaco*, das Egesheim das Dom-Capitul dem Delphin einzugeben angehalten worden.

V. Obſ. 17. ad d. Chron. p. 917.

Dahero es damahls vermuthlich zum Hohen Stifft gehörig. Allein es finden ſich gleichwol nach der Zeit als *Otto III. Imp.* Grafen *Theodorum* von Egesheim zů Land-Grafen im Elſaſs *inveſtiret*, daſs deſſen *Deſcendenten* noch alle Grafen von Egesheim geweſen, biſs Egesheim mit der Landgrafſchafft durch des *Henrici II.* eintzige Tochter an die Herren Grafen von Oettingen gekommen.

Hertzog L. 2. f. 23.

Extract Iahr-ſpruchs im Uffried

über

Die Gerechtigkeiten der Herrn von Liechtenberg und Fleckenſtein.

NB. in anderen jüngeren Exemplarien wird vor Rugreff, Liechtenberg geleſen.

ITem were es ſach daſs der Rugreff *dienet einem Römiſchen König ſelbdritt über das Lampartiſch Gebürg, benacht er hie, ſo mag er wohl fragen in des Heimburg*

Hoff, derſelbig Heimburg ſoll Ihne wol empfahen, und were es ſach, daſs zweyerley Wein im Dorff were, ſo ſoll er ihme des beſten geben. Des Herren Roſs ſoll der gemelt Heimburg geben einen Seſter Habern, der Knecht Roſs einen halben Seſter, und wann ſie geſſen und ſchlaffen wöllen, ſo ſoll er den Herren legen unter ein müglich Bett, nennt man ein geſchunden Bett, und den Knechten ein Bürden Strob, were es aber ſach, daſs ſie der Wein überneme, daſs ſie verliehren ire Schwert oder Spohren, ſo ſoll der Heimburg gen an einen Hagen thorn-Hecke, und ſoll einen Sporen machen, und an ein Haſel-Hecke und ein Schwert machen, und ſoll ſie damit GOtt befehlen, und wann das alſo geſchicht, ſo ſoll der Heimburg nemen einen Reichs Mann und einen Herren-Mann, und ſoll die Irten rechnen, dieſelbige Irten ſollen die Herrn-Leuth bezahlen und nit die Reichs-Leute.

II. De Rebus Salmenſibus.

§. I.

Von des Hochfürſtlichen Hauſes SALM hohen Urſprung, und genauer Fortpflantzung einen gewiſſen Bericht zu erſtatten, will aus dermaſſen ſehr ſchwer oder vielmehr unmüglich fallen. Insgemein iſt dieſes gewiſs und vor eine Richtſchnur in dergleichen hiſtoriſchen Unterſuchungen zu halten, daſs die *recentiores hiſtorici, Genealogiſtæ* und dergleichen keinen *fidem* vor ſich *meritiren*, wann ſie die *autoritet* nicht zu gleich darthun aus alten *coævis Scriptoribus*, oder *diplomatibus* und *archivis*. Hingegen iſt keine *præſumtion* vor ſie, als Menſchen, zu machen, daſs alles dasjenige, was ein jeder alſo von ſich ſchreibt, aus denen berührten dreyen *Fontibus* geſchöpfft, jedes wol *penitrirt*, oder auch *transferirt* worden.

§. II.

Alſo ſind, die da *ſuſtiniren* wollen, es weren zwey Grafſchafften Salm geweſen, eine in Ardenna, die erſte, die andere in Voſago. Die *Tabulæ Diviſionis Regni Lotharii de anno 870.* wiſſen nur von einer Grafſchafft SELME, *ad Suram*, oder *Voſagum*, in des *Ludovici Portion* gehörig: des *Arduennæ* als einer Grafſchafft wird auch und zwar in des *Caroli portion* gedacht, aber *expreſſe* keiner Grafſchafft Salm darinnen:

nen: wiewol Ardenne vor ſich unter denen *Comitatibus referirt* wird. Nun leſſet man zwar billich das Salm *in Ardenne* an ſeinen ort geſtellet ſeyn, wahrſcheinlich aber iſts doch nicht, daſs daſſelbe die ältere ſeyn. Die Mutmaſſung von der Glana einem *rivo piſcoſo*, und dem benachbarten Städtchen *Amburleto*, wenn gleich die *Curia* oder der Herrſchafftliche Hof daſelbſt geweſen were, iſt viel zu ſchwach, daſs ſie ihre dergleichen *contraire opinionen* einem *imprimiren* könnten. Aus dieſen und dergleichen wird der *Browerus L. 2. Annal. Trev. pag. 147.* glaubwürdiger zu ſeyn ſcheinen, als *Gelenius de Colon. Agripp. L. 2. S. 34. p. 197.* und andere, davon die vornehmſten *Scriptores* von jedem theil vor ſich *allegirt* werden.

§. III.

Dergleichen iſt ferner von dem andern *Stemmate Salmenſi, Moſellanico ſcilicet*, leichtlich zu judiciren, denn nicht allein ſchon lange der *Ducatus Moſellanicus ſupprimirt* geweſen, ſondern wann auch ſolches nicht were, weil der *Alberic. Chron. an. 958.* anführt, daſs *Fridericus Dux Moſellanorum* zum Gemahl gehabt *Beatricem filiam Hugonis Magni Ducis Francorum.* So iſt doch dieſes gewiſs, daſs weder derſelbe noch andere vor deſſen in *patrimonio Ducum* geweſen, ſondern ſie haben nur als *Præſides provinciarum* über die Landſchafften geherrſchet, dahero auch in denen obangezogenen *tabulis diviſoriis* keiner *Ducatuum* gedacht wird. So *notorium* und keiner Beweiſung bedarff. *In Charta diviſionis Imperii an. 837. inter Ludovici Pii filios*, wird *in fine* neben anderen *pagis* und *Comitatibus*, als *Treveris*, auch *Moſellis* angeführt. Allenfalls könnte man der *tradition* zu ehren ſo viel zu geben, und des *Alberici relatum* dahin *interpretiren*, es hette der mittlere Stam derer Herren Gr. von Salm nicht zwar ein Herzogthum, jedoch aber ein Fürſtenthum und dahero den *Titul* eines Fürſten von der *Moſel* bekommen. *Præceptum Caroli M. pro monaſterio S. Arnulphi Metenſis: Villam noſtram nuncupatam Cameneto, ſitam in ducato Moslenſi, in Comitato Mettenſe.* Caroli Calvi: *Capellam in pago Moslenſi.* Sæpius laudatæ Tabulæ diviſoriæ: *Civitatem Mettis cum Comitatu Moslenſi, cum omnibus villis in eo conſiſtentibus, tam dominicatis quàm & vaſallorum.* Geſtalt der *Sadigerus* als *Succeſſor titulirt* wird *Princeps*

Moſellaniæ & Ardennæ, Comes Salmæ veteris, tradente Dn. Spener. P. 2. Op. Herald L. 1. c. 84. §. 2. p. 343. Gleichwie der *Wittekindus*, wegen Engern, Fürſt von Sachſen, und das Erzhertzogl. Hauſs Oeſterreich ein Fürſt von Schwaben, wegen der Vorderöſterreichiſchen im Lande zu Schwaben *ſituirten* orte, *titulirt* wird. Solchergeſtalt were die Anverwandtſchafft beeder hohen Familien der *Salmiſchen* und *Moſelliſchen* in ſo weit unterſucht, als ferne man in ſolcher Finſterniſs ohne Liecht ſuchen und finden kan.

§. IV.

Allein damit iſts noch nicht gehoben, dann diſer von der Moſel genannte Stamm auch erloſchen, und derowegen ſolches was die heutige Verwantſchafft der jtzt lebenden hohen Familien betrifft, hiehero von keiner *pertinenz* iſt: Sondern es beruhet, ſo viel ich vernehmen kan, die Hauptfrage darauf, wie hochgedachte Familien von Salm u. Reifferſtein einander verwandt? Einmahl halte vor gewiſs, daſs die Grafſchafft Salm in Voſago älter iſt, als die in Arduenna, wie oben erwieſen. Welches jahr das Schloſs erbauet, iſt noch zur zeit unbekannt, jedoch wird es vor dem achten Seculo nicht geſchehen ſeyn. Aus dem *Anonymo ſcriptore vitæ S. Gundelberti, Abbatis Senonienſis, cap. 2. ap. J. Mabillon. in Act. Ord. S. Bened. P. 2. Seculi III. p. 471.* erhellet, daſs umb das Jahr Chriſti 720. gedachter *Gundelbertus*, der erſte geweſen, der in diſe abſcheuliche Wüſteney eingetretten, die ſonſten *non tam hominum quàm ferarum ſævarum habitatio habita, & quaſi Labyrinthus ab hominibus tunc temporis vitata fuiſſet.*

§. V.

Zwar meldet berührter *Autor* bald hernach, daſs noch zuvor vor dem *Gundelberto* gegen Abend an dem Fluſſe Morte ein Stifft, mit nahmen *Stivagiun*, geſtanden und bewohnt worden, weiter aber nichts, und zwar dieſes mehr *ad radices montis*, als uff dem Walde ſelbſten. Uber das aber hat der itzt lebende Herr *Prælat* zu *Moien moutier* durch uffgrabung des gebirges *Rudera* alter Gebeue und inſonderheit eines *templi Mercurii* gefunden, woraus und andern *argumentis* erſcheint, daſs nicht allein unter den Römern dieſes Gebürge bewohnt geweſen, ſondern auch ſchon vorhero von den *Druidibus Gallorum*, welche

der *Julius Cæsar* ausgerottet. Nach welcher zeit dann der *Vosagus* wieder zur ungeheuren Wildnüs worden, und unter dem angenommenen Christenthum unbewohnt verblieben biss uff des *Gundelberti* gemelte Zeit. Wird demnach *occasione* der hernach daselbst aufgerichteten Clöster, als *Senonienſis, Junctur arum, quæ nunc S. Deotatus nuncupatur, Bodonis Monasterii, & mediani, ib. p. 477.* Diese Grafschafft zwischen sieben und achthundert aufgerichtet seyn. Da Ardenna vielleicht oder doch Salm daselbst, noch keine Grafschafft gewesen. *Guntchramæus Rex per Vosagum ſylvam venationem exercuit, & Custodem ſylvæ conſtitutum habuit, Greg. Tur. L. 10. cap. 10. Anno 805.* hat sich *Carolus M.* uff dem *Vogaso ſylva* mit jagen *divertirt, in loco qui dicitur Camp. Eginhart. in Vita Caroli M. an. 805.*

§. VI.

Anlangend ferner das erste *Stemma* dieser Herren Grafen, hette dafür gehalten, es were dem *documento Fundationis* der Abtey *Altæ ſylvæ* oder Hohen Forst, von an. 1140. und dem darinnen befindlichen *Schemati genealogico*, weit mehr glauben zuzustellen, als denen gemeinen *Genealogisten*, zumahlen es vi *Archivi Rheingravici* seine *vim probandi* erlanget. Diesem nach dann der *Fundator* des gemelten Klosters Hohen Forst *Henricus Comes de Salmis in Vogaso* aus dem alten und ersten *Stemmate Salmenſi* entsprossen *præsumirt* wird, so lange biss ein gewisseres erwiesen ist.

Anno 1057. ist Graf *Arnolphus* zu *Chaumont ultra Alsatiam* verstorben und haben die Grafen *de Salmis* ihme *ex una parte succedirt*,

Alberic. Chron. p. 94.

ubi pro Comites de Salinis legend. de Salmis, monet Editor in Emendat.

Dieses *Stemma* hat gewähret noch An. 1252. und 1262. Vermöge angeregten *Schematis.* VVeil nun *Calixtus II. P. R.* und dessen Schwester eines Grafen von Barri Gemahlin. und deren Tochter des Grafen Hermanns von Salm Gemahlin, in dem vorhergehenden *Seculo* gelebt, so erhellet hieraus, dass des *Monachi trium fontium relation ad ann. 1158.* wenig der zeit nach hieher thut. Von des *Calixti II.* Herkommen sagt der *Mart. Polon.* dass er ein *Burgundus, Comitis Burgundiæ Guilhelmi filius* gewesen. Der *Platina* dass er mit seinem rechten Tauffnahmen *Guido* geheissen, *originem à Regibus Franciæ ducens. Urspers. Baron. T. 12. p. 132. an. 1119.* VVeil nun das *Stemma Mosellanicum* an sich selbst noch zweifelhafftig, und uff *conjecturis* beruhet, sonkan biss zu besserem beweisthum, *soutenirt* werden, dass das erste *Stemma Salmenſe* biss uff das funfzehende *Seculum* gelebt, alda der mannliche Stamm abgangen, und *Johannes Comes Salmenſis* die einzige Tochter *Johannam anno 1491.* hinterlassen, die *Johannem* V. *Rheingraven* geheyrathet, und die helffte der Gravschafft Salm an denselben überbracht. Dessen Sohn *Joh. VI.* aller iztlebenden Herren Rheingrafen urheber und fortpflantzer ist, nach folgendem *Schemate:*

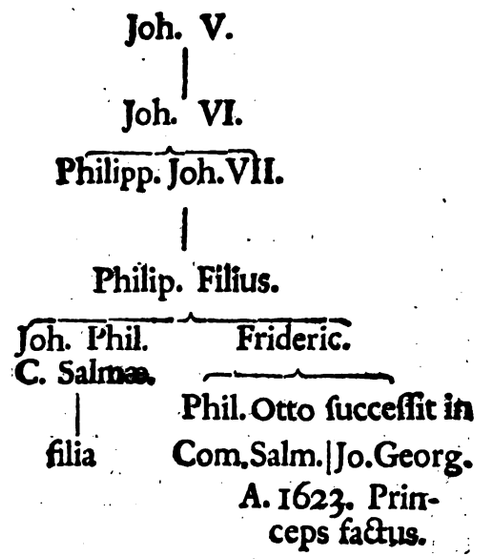

§. VII.

Ardenna, oder *Arduenna*, ist ein alt teutsch VVort, und bedeutet eine grosse VValdung, dahero die jenige so disseit Rheins von dar an biss an die See gangen, Arden genennet. In der theilung des Königs *Chlotharii* und seines Printzen *Dagoberti* A. 622. Vosagus und Ardenna dem *Chlotario* vorbehalten, *Fredegar. Chr. c. 47. in cujus medio Belſonancus villa ſita fuit, tempore Childeberti*, und *Baſtonia villa, Greg. Tur. L. 8. c. 21. & ibi Dn. Ruinart.* auch ist allhier die *Diana Ardoinna* als eine Göttin verehrt. *v. ib. Add. & Emend. p. 1395.* nachmahls aber zum theil vertheilt, ausgerodet, auch eine Grafschafft darvon aufgerichtet worden. Gestalt dann in dickbesagten *Tabulis diviſoriis Regni Lotharingici Arduenna* unter denen Grafschafften *recenſirt*, und dem teutschen Antheil zugeschlagen wird. Dass diese aber alt oder neu Salm geheis-

sen,

Digitized by Google

es will, so ist es vornehmlich umb die ersten Besitzer zu thun, wer die gewesen. Nun halten viel dafür, die *Duces Mosellani* seyen es gewesen. Davon aber oben albereit meine einfeltige Gedancken *referirt*, und ist disfalls aus denen *genuinis historiis* davon nichts gewisses zu schliessen. Dieses aber ist gantz wahrscheinlich, dass die Herren Grafen von Salm zu Ardenne von denen Herren Grafen von Salm in Vosago, als älteren, entsprossen, da aber eine bewehrte *Genealogie* ermangelt; Indessen ist dieses wohl gewiss, dass das *Stemma* mit dem *Friderico Comite Ardennate* umbs jahr 1413. erloschen, und von ihm *Johannes* Herr zu Reifferscheid auff der Eyfel, durch ein militarisch Testament zum Erben eingesetzt worden, weil er zumahl sein *Agnatus* gewesen. Wie weit oder nahe aber solche anverwantschafft sich erstreckt, habe noch nicht gefunden. Indessen hat dennoch ermelter Erb die *Possess* ergriffen, und mit seinen nachkommen Salmische Schild und helm biss dato geführt, theils *vi testamenti*, als *jure agnationis*, zwischen dem *Testatore* und *berede instituto*. Ob aber zwischen dem *Testatore* und dem Salmischen Wosagischen Hause eine *Agnatio* oder anverwantschaft geschwebet, das ist wie mich bedünckt, wie recht nicht erwiesen. VVelches dann der Princess. *Christine fundament* vielleicht wird gewesen seyn. Neu Salm Reifferscheid hat an dem alten Salm in soweit nichts zu *prætendi*ren, weil alt Salm erst hernach nach der Reifferscheidischen *successjon* in Neu Salm, an die Herren Rheingrafen A. 1491. gekommen.

III. De rebus Rheingravicis.

§. I.

DAss die Hochfürstl. und Hochgräfliche Herren von Salm mit denen Hochgräfl. Herren Rheingrafen durch Verheyrathung in genaue Verwandschaft gelanget, solches ist an sich selbst klar und sonder allen zweifel: Nicht aber, ob solche anverwandschafft auch von anfang und beeder hohen Heuser ursprung geschehen, und wie eines von dem andern *dependi*re. Von der Hochfürstl. Grafschafft zu Salm in Vosago ihrem alter ist oben an seinem ort etwas gemel-

get, aber wol älter seyn: denn sie eigentlich ist der *Comitatus Pagi Rhenensis*, oder die Grafschafft des Rheingaues, welche mit dem Fränckischen Reiche disseit Rheins vermuthlich ihren anfang hat, da das Reich in gewisse *pagos* oder Gauen abgetheilt und jedem Gau ein Graf vorgesetzet worden.

§. II.

Ann. 774. zu zeiten des *Pipini* Königs in Franckreich wird des *Cancoris*, *illustris Rhenensis pagi Comitis*, gedacht *in Chronico Laurishamensi*.

Anno XII. regnante Domino nostro Pipino Rege, sub die IIII. Id. Julii, ego Willisvinda DEO sacrata, & filius meus Cancor Comes, — donamus ad SS. Ecclesiam — in loco nuncupato Lauresham, in pago Rhenense, super fluvium Wisgoz (hodie Weschniz, Freber. de Orig. Palatinor.) quam nos propter nomen Domini de novo ædificamus, — villam nostram in pago Wormatiense, in loco qui dicitur Hagenheim, super fluvium Salusiam, quæ mihi de parte genitoris mei nomine Adelbemi (Adelhelmi) legibus obvenit.

Item: Ego in DEI nomine Cancor & Angila conjux mea donamus &c. Actum in monasterio Lauresham publicè, sub die Kal. Junii anno secundo regnantibus glorioſissimis Regibus Karolo & Karlomanno.

§. III.

Hier fellt insonderheit die Frage vor, was für ein Graf dieser *Adelmus*, oder Adelhelm, des *Cancoris*, oder *Cancrini*, oder *Canthuir*, (so variirt der nahm im MSC.) Grossvatter von der Mutter, gewesen? *Cancoris* Vater ist *Rupertus Comes*, *Trith. ann. 1232.*

Nun ist zu wissen, dass anfangs und zu des *Pipini* zeiten ein jeder Gau oder Grafschafft nur einen regierenden Grafen gehabt, der den gantzen Gau im nahmen des Königs *administrirte*, und unter sich hatte keine andere regierende Grafen, sondern den Adel, Stedt und Dörffer, kein Graf aber war unter dem andern, und ein Gau nicht in viel Grafschafften eingetheilt, biss zu zeiten der aufgerichteten Landgrafschaften. Ferner hatte jeder Graf zu führung seines Obrigkeitlichen stats ein und ander gut zu eigen, nicht in einer andern, sondern in seiner anvertrauten Grafschafft.

Aus dieſen *præſuppoſitis* iſt nun zu ſchlieſſen, daſs dieſer Adelmus nicht nur ein Graf AUS dem Wormsgau, ſondern der Graf über das gantze Wormsgau geweſen, und die villam Hagenheim allda eigen und erblich gehabt. Nach deſſen ableiben der *nepos*, *Cancor*, ſolches gut erlangt, und weil es in einer andern Grafſchafft gelegen, umſo ſo viel eher mit *conſens* ſeiner Mutter und Sohn vergeben können: inmaſſen die Grafſchafften an ſich ſelbſt damahls noch nicht erblich waren, ſondern von den Königen *jure magiſtratus pro arbitrio conferirt* wurden. *Obj. Fredegar. Chron. c. 37. Abbelinus & Herpiaus Comites cum cæteris de ipſo pago (Aventicenſi, Ultrajurano) cum exercitu pergunt obviam Alamannis.*

§. IV.

Daraus folget dann weiter, daſs wegen der *conſanguinitets alliance* zwiſchen gemelten *Cancor* und *Grodegano*, aus der benachbarten Grafen alten Geſchlechtern wenig oder nichts zu erhohlen, als die alle jünger und keine *coæva*, auch ihre *Stemmatologien* ſo viel mir noch bekannt, biſs ſo weit hinauf ſich nicht erſtrecken, *niſi forte fabuloſa iſta.* So löſet ſich auch *Bruchius* in dieſem ſtücke gar ſchlecht.

Was ſonſten bey dieſem puncte *obiter* von denen Gräntzen der Pfaltzgrafſchafft am Rhein von *Frebero* beſchrieben angeführt worden, laſſe beedes ſo wol des *Freberi* als die aus denen *Maximini*ſchen *Diplomatibus* und *inveſtituris* gemelte *obſervata paſſiren*, denn ſolche einander nicht zuwider, noch eins das andere aufhebet, geſtalt dann eines Chur-oder Fürſtenthums Land-Gräntzen wohl durch Gräfliche Lehngüter und Herrſchafften ſich ziehen können, daſs ſie denen Lehen an ſich ſelbſt keinen *præjudiz* machen, wol aber dem *Territorio* und. deſſen *Superioritati.*

§. V.

Aus des *Alberici Chronico* und *allegatis locis* leſſet ſich wegen der Herren Rhein-Grafen urſprung und *cognation firme* wenig ſchlieſſen. Was er vom *S. Arnulpho Turonenſi Epiſcopo anno 514.* ſchreibt: *dicitur, quod primo fuit Comes de Reiteſta.* iſt erſtlich *dubia relatio.* Vors andere, ſind damahls die Grafſchafften durchgehends wie obgedacht, nicht erblich geweſen. Endlich ſo iſt von der Grafen von *Reiteſta* und der Herren Rheingrafen *conſanguinitet* hierin nichts enthalten.

Der *Locus an. 946.* iſt *ambiguus*, und meines erachtens ſo zu verſtehen, daſs *Theodoricus nepos ejus*, nicht uff den *Ludovicum Regem*, als ſey er deſſen *nepos* geweſen, ſondern uff den *Bernhardum Comitem de Reteſt* zu ziehen ſey. Ein mehrers dürffte aus denen A. 1057. *relatis* zu *colligiren* ſeyn, da von einem *Arnulpho* gemeldet wird, dem die Grafen von Salmis *ſuccedirt* hetten: *Obiit Arnulphus Comes: quis ille fuit, ignoratur; ſed tamen quidam dicunt quod jacet apud S. Arnulphum Metis; Et fuit terra ejus Chaumontis ultra Elſatiam, & Caſtrum dedit S. Arnulpho, & Comites de Salmis ei ex una parte ſuccedunt.*

Weil dieſer Graf *Arnulphus* nach Metz zu dem *S. Arnulpho* begraben, auch demſelben ſein *Caſtrum de Laio conſecrirt*, iſt vermuthlich derſelbe dem *S. Arnulpho* verwant geweſen. *In textu* folget ferner: *ultra Esmatiam*, und *Comites de Salinis*; allein der Herr *Editor notirt ad marginem, daſs Alſatiam:* und in denen *Var. Lect. & Emend.* daſs *de Salmis* zu leſen ſey. Dahero dann aber zu vermuthen, daſs die gemelte *ſucceſſio* ohn allen zweiffel *jure ſanguinis aut cognationis* wird geſchehen ſeyn, denn damahls die Grafſchafften bereits erblich worden.

§. VI.

Die Wildgrafen gleichwie ſie von denen Herren Rheingrafen *nomine differiren*, alſo auch *reipſa*, wiewol beede *commixtæ proſapiæ ſint.*

Freber. orig. Pal. p. 45.

Daſs ſie zwey abſonderliche Geſchlecht ſind von ihrem urſprung an, erhellet 1. daher, daſs die Wildgrafen ſich von anfang nicht auch Rheingrafen geſchrieben, ſondern *allein Comites Sylveſtres, velut ab ann. 1212.*

Nos Conradus Sylveſter Comes notum facimus quod Joannes de Franckenſtein pueri ſui, pueri fratris ſui villam quæ dicitur Ringenthal a nobis in feod. tenent. *Luck. f. 1.*

An. 1345. Wir Wildgraf von Kirburg &c. kam fur uns Gerhard unſer Sohn. *Lit. Inveſt. Konigsek.* biſs die Rheingrafen die Wildgrafſchafft allein erhalten.

An. 1419. Joan V Wildgr. von Daun und zu Kirburg. v. Rheingr. zum Stein.

Der

Digitized by Google

Der Churpfältziſche Lehnbrief de ann. 1409. nach dem Tode des letzten VVildgrafens, giebt ſo viel zu verſtehen, daſs die VVild-und Rheingrafen in vielen ſtücken in gemeinſchafft geſeſſen, weil aber nach abgang gemelter VVildgrafen, derſelben antheil der Chur-Pfaltz als *Dno feudi apert* und ledig worden, ſo erſcheint daraus, daſs ſie zwar die *poſſeſs* gemein gehabt, jedoch *ſine inveſtitura ſimultanea mutua*, ſonſten were nichts *apert* worden.

§. VII.

Als der *Grodeganus* des *Cancoris conſanguineus* genannt wird, iſt allerdings *de naturali ſanguinis nexu atque titulo* zu verſtehen, nicht aber *juxta ſtylum aulicum, de titulo honoris & amoris*, da die Herren einander *Couſin* und *conſanguineos* zu *tituliren* pflegen: 1. weil *regulariter* die *ſignificatio propria interpretando prævalirt*. 2. Vornehmlich da der *titulus* honoris zwar unter denen Herren ſelbſt gegen einander bräuchlich, nicht aber wann ein *tertius* von ſolchen Herren ſchreibt, derowegen 3. wenn bey denen *Hiſtoricis* oder auch alten *Diplomaten* geleſen wird, der oder jener ſey deſſen *conſanguineus* geweſen, wird ſolches allzeit *proprie* und von dem *naturali titulo* verſtanden werden, dergleichen *exempla* dann *infinita* zu finden ſeyn. VVie nahe aber und in welchem grad der Biſchoff *Grodogangus* und *Cancor* einander verwand geweſen, leſſet ſich aus bloſſen *conjecturen* nicht ausmachen: der *Bromerus L. VII. §. CL.* hat dieſe bewehrte nachricht können geben: *Nobilitate Chrodegandus facile fuit in Auſtraſia princeps: Hiſpaniæ namque pago genitus, clariſſimo ac regio ſatu, patrem habuit SIGRANNUM, matrem Laudradam Pipini Regis excellentiſſimi ſororem; atque in materno genere Carolum Martellum avum ciebat; cujus in palatio à puero enutritus, claritudine virtutum & animi vigore præſtantiaque, Referendarii munus adeptus erat.* Alſo laſſet ſich in *genere* dieſes *præſumiren*, daſs *ex paterno genere* die Blutfreundſchafft des *Cancoris* und *Chrodegangi* hergefloſſen. *In Diplomate Caroli M. Gundelando Abbati Laurisham. dato, ſcribitur: Avia ipſius Heimerici nomine Willisvinda vel genitor ſuus Cancor germano ſuo Domino Ruodgango AEpiſc. tradidiſſet &c. ubi Ruodgangus contracte dictum pro ChRuodagangus.*

Von denen Herren Raugrafen.

Faſc. 412.

ORiginal Wittumbs verſchreib. Herrn Otto Rugreffen Herrn zur Alten-und Newen-Beymburg, und Grafen zu Salm in Oſeling, auf ſeine Frau Gemahlin Elſe, Herrn Reinhardts Dochter von Arckental und Herrn zu Hufeltz (in aliis Hobenfels auch Huffelis,) uff das dritte theil ſeines Schloſſes zu Stoltzenburg gelegen uff der Alſentz und den zugehörigen Dörffern Dielnkirchen, Steingruben, Steckweiler, und zu Burenfeldt, mit allen Renthen, Zinſsen und Gefællen, deren Orthen, übrige Theil Herrn Friederichen Grafen zu Veldentz, ſeinem Vettern, und Herrn Philippſen von Dhun Herrn zum Oberſtein ſeinem Schwager angehörig. Dat. - - - 1415.

Iſt das Raugrefiſch und Veldentziſch Sigill weg, das Oberſteiniſch aber noch anhængig.

Item Original Wittumbs verſchreib: Herrn Otten Raugrafen vorgenannt, Nahmens deſſen Frævlein Dochter Enchen, und Herrn Johann von der Schleiden Herrn zu Junckerod und Schöneberg, Crafft deren Er Ihme dotis loco pro 4000. fl. *das dritte theil der Grafſchafft Salm mit aller Zugehörd, Schloſs, Mann, Burg, und Lehenmannen &c. it. ſein Dochtermann der Herr Reinhard von Arckenthal Herr zu Huffelis und Montfort auch einen Theil an Montfort, doch alles uff Abloſung &c. eingegeben. Ann. - - 1434.*

It. Original-Brief, Wie Frau Anna (obige Enchen) Wittib mit Rath Ihres Herrn Vatters Raugraf Otten &c. Ihrem Gemahl Graf Friederichen von Zweybrücken, Herrn zu Bitſch (Graf Simon Weckers Herrn Vattern) 10000. fl. *Schulden und Pfandtſchafft, auf den Grafen von Virneburg, Blanckenheim, Hertzogen zu Berg, Biſchoffen zu Trier &c. als einen Wittumb verſchreibt, ſo von ihrem erſten Mann herrühret. - - - 1435.*

It. Original- Revers *Herrn Dietrichs Jungherrn zu Manderſcheidt, zu Daun, und Herrn zu Schleiden, gegen Frau Anna Raugræfin vermæhlte Græfin zu Bitſch, daſs Er Ihr jæhrlich gegen überlaſſung Ihres Wittumbs des Schloſſes Junckerrodt und Mærungen 40 fl. geben wolle. De Anno - - 1452.*

It. Original Schadloſs verſchreibung Graf Jacobs zu Salm, *gegen Graf Friederichen von Zweybrücken Bitſch, als der erben andern auch für* 6000. fl. *ſo er Graf Jacob*

ſeiner Fraw Schweſter Johanne ſo an Graf Johann Wildgrafen *zu Daun und Kirburg und* Rheingrafen *zum Stein den Jungen, vermæhlet worden, als Ihr Heurathguth Bürg worden. De Dato. - - - 1459.*

WERFFEN, jacere.

[*Werffet vueppi*, ordinaremini telam. Gloſſ. Monſ. p. 333. f. ordiremini.

Werfan ſcol, miſſurus. p. 370.

Wirfo, mitto. p. 370.

Vurfun, dederunt (ſortem) p. 364.

Wurfin, ictibus. p. 393.

Vurfzaple, aleæ. p. 373.

Vueruo, vorago. p. 351.

Worpbſcuuuala, ventilabrum. Tatian. c. 13, 24. hodie *Worffſchauffel.*

Zerwerffen, rixari.

Cod. MS. juris Auguſtani: *Ob zwen man mit anander zerwerfent, es ſi mit rauffen oder mit ſlaben, oder mit wunden.* & paſſim.

WERGOBREHTI, Duces & Principes Celtarum & Æduorum præſertim veterum, quaſi dicas, adminiſtratores illuſtres.

Jul. Cæſ. L. I. de B. G. Vide & ſupra in B. Optimè exprimit Tacitus c. VII. emphaſin vocabuli Germanici: *Duces exemplo potius quam imperio, ſi promti, ſi conſpicui; ſi ante aciem agant, admiratione præſunt.*

[WERGA, diſpoſitio. Gloſſ. Monſ. p. 355.]

WERGIN, variè redditur vox iſta. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 47. *Gigiang er in zala uuergin thar.* hic M. Freherus exponit per voculam *irgent*, fortè. Otfrid. II. 4, 51.

Ni hort er uuergin mari.
Nec audivit ullibi clarè.

ni uuergin, nirgent. Et ℣. 213. *nob uuergin ouh gifuaren*, nec quoquam ducere, *nirgent hin.*

Otfrid. II. 14, 43.

Ni eigun uuergin.
Non habent ullibi.

Otfrid. IV. 15, 19. ſubinde.

Sliumo ſaget ih iu iz ſar,
Wergin thaz gizami.
Statim dixi ego vobis hoc,
ſubinde hanc contingentiam.

Otfr. II. 21, 16.

Then hugu in then githankon
ni lazet uuergin uuankon.
Curam hanc in cogitationibus
ne ſinite fortè vacillare.

Idem. III. 5, 28.

Nob uuergin miſſilichan.
Nec ullo modo diſſimilis.

Id. IV. 31, 29.

Er deta io guat uuergin
in thorfon iob in burgin.
Ille (JEſus) fecit bene ſubinde
in pagis & oppidis.

Id. V. 3, 8.

Thaz fiant io zi uuare
min uuergin ni gifare.
Ut hoſtis profectò
mihi fortè ne noceat. vel: nullo modo.

Id. V. 19, 31.

Er uuergin megi ingangan
uuerd er thar bifangan.
Antequam fortè poſſit evadère,
erit jam captus.

[WERMOTA, abſinthia. Gl. Monſ. p. 414.]

WERNON, hærere intricatum, *verwirret*, Otfr. II. 9, 119. de Abrahamo:

Er ſah iz thar uuernon
in bramon mit then bornon.
Vidit eam (ovem) hærentem
in vepribus cum cornibus.

III. 23, 75.

Ni er blintlingon uuerne
iob ſero firſpurne.
Quin cœcus impingat
& acerbe offendat.

[Verſum priorem redde. Quin cœcorum inſtar contendat, i. e. palpet. Scherz. in Not. c. 20, 338.

Trubtin the giborta,
uuio er thar uuernota.
Dominus tunc audivit,
quomodo is (cœcus à Chriſto ſanatus) ibi fuiſſet citatus.

Wernota redde pugnaverit, contenderit, ſcil. cum Judæis.

Wernun, ærumnis. Gloſſ. Monſ. p. 409.

Werna, varix. p. 400.

WERPOT, fluit. p. 387. forſan legendum *Weipot.* vide ſupra *Weibon.*]

WEROLT, ſeculum. c. 4. *weralti*, ſeculo. c. 7. *in werolti*, in ſeculum c. 7. *deononte ueueralati*, ſervientes ſeculo. c. 1. *uuerultlihchem*, ſecularibus. c. 57. Kero. Tatianus c. 4, 6. *zi uuerolti*, in ſecula, æternum. *Weraldin*, ſecula, Iſid. c. 2, 1.

UUorolt uuorolti, ſecula ſeculorum, Otfrid. V. 24. fi. *Allo uuorolti*, omni ſeculo. Idem I. 7, 41. *In uuerlt uuerlte*, in ſeculum ſeculi, Notk. Pſalm. 44. fi. Gloſſæ Lipſ. *Werolt*, *ſeculum*: & *werold*, & *werildi werildis*, *ſeculum ſeculi.* ibi Somnerus: *Sax: Weorulde, unde noſtrum world: quod Belgis wereld: Teut. werld.*

[A. S. *UUerolt* ſeu *uuorld*, Belg. *uuerld.* Germ. *welt.* Palth. Not. ad Tat. p. 303.]

Mundus; orbis: diſtinguitur interdum cœlo, Otfrid. II. 3, 40.

Thas bimil thero uuorolti ougit.
Quod cœlum orbi terrarum oſtendit.

Runicum *Verel*, mundus, Ol. Worm. L. III. Faſt. Dan. c. 6.

Werolt uuolun, mamona, Tatian. cap. 37. [Quaſi dicas mundi bona. Palthen. ad Tat. p. 362. vide infra *Wol.*]

Mul-

Alditûdo, Otfr. IV. 3, 4. & III. 25, 7.

Quam tho thara in gegeni
michil uuorolt menigi.
Ivit ibi obviam
maxima hominum multitudo.

Sic hodieque dicimus, *eine welt volcks.* Conf. Otfr. I. 11, 7. III. 6, 16. & 19.

Jungero uuorolti, de infantibus innocentibus occisis ab Herode, *die junge welt*, spes futuri seculi, Otfr. I. 20, 47.

[Verba hæc aliter interpretatur Scherzius, ita enim Otfridus:

Iz ni habent livola,
noh iz ni lesent scribara:
Thaz jungera uuorolti
sulih mord uuurti.
Nec habent id libri,
nec legunt scriptores:
Quod juvenis orbis
talem necem expertus.

Posteriores duos versus Scherz. ita transfert.

Quod junioribus (i. e. hanc cædem sequentibus) seculis
similis cædes contigerit.]

Alt uuorolti, Veteris Testamenti tempus, Otfr. I. 4, 79.

Kölnischi werlt, Colonienſis Diœceſis, Rhythm. de S. Annon. ℣. 616.

Ætas: vita. Otfr. I. 5, 80.

Mina uuorôlt nuzzo einluzzo.
Vitam meam cœlebs ducam.

UUorolt ist in sehsu gideilit, Otfrid. II. 9, 39. de sex ætatibus mundi, ex vaticinio Eliæ Rabb. vide Genebrard. pr. Chronographiæ. Beda de sex ætatibus mundi, V. Cave de Script. Eccl. p. 334. Rhythm. de S. Annon. ℣. 63. Notk. Pſ. XCII. 1.

Notk. Pſal. VI. pro Octava: *Nah siben tagon dero uuechun chumet dero abtodo. Das ist dies judicii. der nach disen gesibenôten uuerlt ziten chumet.* V. Comm. ad Jus Feud. Alem. I. 6, 23. & inf. *Ziti.*

S. Hieron. T. III. p. 67. ad Cyprianum: Ego arbitror, ex hoc loco & ex epiſtola, quæ nomine Petri Apoſtoli inſcribitur, mille annos pro una die ſolitos appellari, ut ſcilicet, quia mundus in ſex diebus fabricatus eſt, ſex millibus annorum tantùm credatur ſubſiſtere: & poſtea venire ſeptenarium numerum, & octonarium, in quo verus exercetur Sabbatismus, & circumciſionis puritas redditur.

[*Weralt vuisun*, maleficos. Gloſſ. Monſ. p. 341.
Weralt kiridu, ambitioni. p. 403.
Weraltmanno, carnalium. p. 385.
Weraltvuistuome, ſapientia. p. 392.
Weralt era, ſcrinium. p. 383.
After uueralt sprachi sprechanto, philoſophando, p. 407.]

Weorolttbiot. v. *Deota.*

WERRVN, ſcandala, Notk. Pſal. XXV. 1. *uuerra*, ſcandala. Id. Pſ. LXIX. 2. *uuerron*, ſcandalis. Pſ. XLVII. 13. Pſ. LXXXV. 2.

Gloubo uuerrarin, hæretici, Notk. Pſ. XC. 13. V. *Were.*

WERREN, verrere. Otfr. I. 27, 130.

Sin denne gekerre,
thiu spriu thana uuerre.
Suam aream verrat,
paleam inde purget.

WERTHE, fines, *Landwer.* Fragm. de B. H. ℣. 2425. [Verba hujus Fragmenti hæc ſunt: *Thie tiufele puuent an then werthe.* Quæ Scherzius in Notis ita transfert. *Diaboli habitant in hac insula.* Twinger in Voc. lat. Germ. MSC. *Insula, Insel oder Wert.* Idem in Voc. Germ. Lat. MSC. *Wert*, medianum vel viridarium. Kilian in Etymol. *Weerd, weert, wert, weerder.* Vet. inſula, inſula amnica & propugnaculum, agger. ASax. *worth, weorth.* Hinc *Keyserswert, Bommelweert*, quaſi dicas, Cæſaris inſula, Bomeli inſula. Indè Argentinæ particula aliqua urbis, quæ aquis cingitur, hodie adhuc appellatur, *das Wörthel.* Hæc Scherz. in Not. ad h. l. In Saxonia Inf. quoque adhuc uſum hujus vocis ſupereſſe Stadenius docet Explic. Voc. Germ. Bibl. p. 712.]

WERTISAL, V. ſupra *Warten*, corrumpere.

WES, quomodo, Notk. Pſ. XXXI. pr.

WESEN, vide *Wis.*

[WESNENT, marceſſent. Gl. Monſ. p. 334. *Wesnenta*, flaccentia. p. ead.
Wessun. veſpas. p. 353.]

WESTERHEMMT, veſtis baptiſterialis, veſtis innocentiæ appellatur à Willer. ad C. Cant. c. 1, 3.

Vone dâl minnont dîh die iunkfrowun [*junkfrowon*] *dazh* [*daz*] *sint die sêla die der geiunget* [*geuuiget*] *sint in demo toufe*, [*dero toife*] *unde geuuatet mit veste innocentiæ.* quas renovat lavacrum, veſtit ſtola juſtitiarum.

Rh. de S. Annon. ℣. 756. *Wolewisster wad.* candidiorem veſtem.

Weste parn, Fragm. de B. H. ℣. 3289.

[Vide omnino infra ê Diecmanno notata ad vocem *Westparn*, in *Wis*, ſapiens.]

[WESTRIORDRONUN, corum, ventum. Gloſſ. Monſ. p. 367.]

WETHER, nunquid? Gl. Lipſ. Somnerus: *Hoc nobis cum adspiratione, whether.*

WETTER, de bona tempeſtate, opp. *ungegewitter*, Notk. Pſal. CVI. 29. *Er gemachota ungeuuitere ze uuetere:* ſtatuit procellam in auram.

Otfr. III. 8, 22.

So sie in thaz scif gigiangun,
sie uuetar sar bisiangun.
Quamprimum in navim iviſſent,
eos tempeſtas illico corripuit.

℣. 28.

Ubas in thrato herti
thaz uuetar in theru ferti.
Erat nimis dura
tempeſtas in hoc itinere.

[*Weter*, aura. Gl. Monſ. p. 391.
Heitar vel *wetar*, ſerenum p. 411.]

WETTE, *wadium*, vadimonium, pactum, promiſſum, ſtipulatio, imprimis quæ in judicio fiebant, aut ſub pignore vel arrha. Jus

Digitized by Google

WET.

Jus Augustan. MS. *Wettet ainer vor Gericht, an welchem tage das geschicht, der sol weren von demsellen tage an den abtunden tag ze mitten tage, git er an den achten tag pfant oder pfennig* &c.

[*Gapun wetti*, dederunt manus suas. Gl. Monf. p. 360.]

Wetti, pignus. *Gauuetgan*, compingere, Gl. vet. Fr. Junii, qui ibi emendat, Compignerare. ASax. *Wed*, pactum, pignus. Speciatim pactum sponsalitium, dotale, laudatus Junius ad Willeram. p. 113.

Wette, compositio, pœna, mulcta. J. Argent. L. I. c. 8. *Nieman soll dekein wette werden. want deme dem och gewettet ist*: nulli solvenda est compositio, nisi cui facta est compositio. Ubi etiam dupliciter fieri dicitur, vel umbe *vrevel*, vel umbe *geltschulde*. add. Cap. 13.

Busse & Wette, ut contradistincta. v. supra in voc. *Buaz*.

Conf. du Fresn. Glossar. Vadare. Et supra *Bruch. Vrevel. Missetat.*

Ochs der *gewetten* ist, J. Augustan. MS.

WEWA, dolor, angustia. Otfrid. II. 6, 49.

Zi uueuuon uuard uns iz kund.
Ad angustias nobis id manifestatum.

III. 10, 11. Mulier Chananæa.

Klagota ira uueuua
b'ira dohter liaba.
Questa suum dolorem
de filia sua dilecta.

Wewon de occisione innocentum infantum, Otfrid. I. 20, 50.

In then alten euuon
so saget thesan uueuuon.
In Veteri Testamento
prædicit hanc passionem.

Thesselben muates uueuuon, animi sui affectum sævum. Otfr. III. 16, 56.

Thes belli uuizzes uueuuon, infernalium pœnarum tormenta. Otfr. V. 19, 36. c. 8, 111.

Joh uueuuon tho manne
gab zi drinkanne.
Et tormento viro (Adamo)
propinavit (Eva.)

c. 9, 64. Discipulorum Emaunticorum verba referuntur.

UUir uuantun thes giuuisso
thoh iz ni uuurti leidor so,
Er unsih scolti irlaren
thes manag falten uueuuon.
Nos credebamus pro certo
etsi id non factum, pro dolor, ita
(Quod) ipse nos deberet liberare
(a tam) variis tormentis.

I. 28, 16. II. 21, 80.

UUir mit genadon sinen
then uueuuon biniden.
(Ut) per gratiam ejus
infernum evitemus.

Conf. III. 18, 45. c. 24, 63. c. 15, 91. IV. 6, 104.

WEW.

[*Weuereta*, vel *vuopta*, ululavit. Gloss. Monf. p. 325.

Weuirot, rugitus. p. 346.

WEZISTEN, cos, cotis. p. 400.

WEZTI, habitudo. p. 320.]

WIAF, Otfr. ad Salom. p. 74. V. *Ullafan.*

WIALICH, qualis, *welch*, Otfr. II. 4, 139.

Wialicha unredina
er zi imo sprah obana.
Quæ irrationabilia
iste ad ipsum locutus est supra.

WIALT, observat, Otfrid. IV. 12, 79.

Joh wialt sin sar ubaral
selbo ther diufal.
Et rexit ipsum (Judam) statim per omnia
ipse diabolus.

V. ult. 91. de Enocho:

Ullanta er uuial muates fines,
nu niuzit paradises.
Namque hic observavit voluntatem ejus,
nunc fruitur paradiso.

[Namque is imperavit animo suo. ita Scherz. priorem versum in Not. vertit.]

c. I. 14.

Thaz er thes uuialt ubaral.
Ut hoc elegerit præ omnibus.

[Quod ille hoc direxerit omnimodo. Scherz. Not. ad h. l.]

c. XI. 31, 33. Christus claves Apostolis dedit:

Thaz si es alles uualtin
so uuio so si es giriatin.
Thaz si es uualtin filu fram
so Gotes theganon gizam.
Ut id omne administrarent
prout ipsis visum (consultum) fuerit.
Ut administrarent studiosissime
sicut DEI ministros deceret.

IV. 36, 41.

So sie sin mer tho uualtun
thaz grab oub baz bibialtun.
Quo magis isti ipsum observarunt,
& sepulchrum curatius custodierunt.

[Scherz. quidem in Notis vertit: Quo magis isti de eo (corpore Christi) disponebant: Hinc nostrum *schalten* & *walten*. At Schilteri versio omnino est præferenda, ut contextus evincit.]

Conf. III. 5, 17. V. *Walten.*

WIALT, *Wild*, effrenis, Otfrid. III. 20, 123.

Thaz sin unuizzi so uualt.
Quod ejus insipientia sic effrenis (audax, ferox.)

[*Wialt* & hic per disponebat, agebat, vertendum esse censet Scherz. in Not.]

Conf. Id. IV. 21, 40. III. 24, 94. IV. 7, 135. [In his locis significatio *effrenis* non reperitur,

tur, quin potius omnia ad præcedentem ſignificationem ſunt referenda.

WIARI *fibu*, Otfrid. III. 4, 6. lacus pecorum, vivarium κολυμβήτρα piſcina. Vulgata. Hodie dicimus *ein weyher*, *fiſchweyher*.]

WIB, *uuip*: *jungin uuib*, virgines, Notk. Pſ. LXXVII. 63.

Zuuuibe, pellices, Chron. Königsh. c. 1, 51.

Wibarſiune, ſpectaculum. Tatian. c. 210, 3.

[Feſtivum eſt â voluptate, quam ê ſpectaculis ſcenicis mulierculæ præſertim capiunt, quando, juxta illud Poetæ; ſpectatum veniunt, veniunt ſpectentur ut ipſæ, ipſum apud Germanos ſpectaculi qualiscunque nomen proveniſſe. Palthen. Not. ad Tat. p. 395.

Wip, perſonas. Gloſſ. Monſ. p. 373.

Wipgaravui, muliebrem. p. 360.

Wipheit, ſexum. p. 390.

Wipzieri, muliebri. p. 374. muliebrem. p. 339.

Wipzierida, muliebria, ſ. fluxus ſanguinis, vel *luſtunga*. p. 319. conf. inf. lit. Z.]

WIBEL, vermis. *UUibeleſſig*, de frumento, *wurmfreſſig*, J. Arg. L. II. c. 128, 4.

[WIBIL, ſcarabæus. Gloſſ. Monſ. p. 414.]

WICH, *uuik*, vicus, caſtrum, arx. Otfrid. II. 7, 96.

Fon luzili thes uuiches.

De minima parte iſtius vici (Nazareth)

[Ob parvitatem (vilitatem) iſtius vici. Ita Scherzius transfert. Not. ad h. l.]

IV. 5, 75.

Zi feſti thes uuiches
thes hohen himilriches.

Ad arces civitatis
alti cœlorum regni.

Wichbild, Burgban, fines urbici, oppidani. Gl. Weichb. a. 9.

Geuuiche, Fragm. de B. H. ℣. 2597.

[*Gewiche* eſt prælium, hic ſumitur pro præliantibus. Scherz. in Not. ad h. l.]

Cranz. L. II. Saxon. c. 31. de Brunsvico: *Sinum excurrentis fluminis, ſtagni, aut maris, Saxones ſuâ linguâ Wyck appellant: inde Bruno excurſum fluminis alterum, alterum Tanquardus (frater) non longo intervallo, ædificiis honeſtarunt: inde Brunswyck & Tanquardeswyck, diu variatâ appellatione ſecernebantur: obtinuit autem Bruno, ut ſolus opido nomen relinqueret. Frater autem arcem communivit vicino loco, quæ ejus nomine Tanquerode diceretur.*

[*Wichgarauui*, apparatum. Gl. Monſ. p. 363.]

Untwiken, Fragm. de B. H. ℣. 2777.

ASax. *wic*, caſtellum, vicus.

Goth. *weihs*. Marc. VI. 6.

[WICHA, viciam. Gloſſ. Monſ. pag. 334. hodie *Wicken*.]

WICHEN, cedere, *weichen*, C. Cant. 5, 6.

[WICTA, vitta. Gloſſ. Monſ. p. 333.

WIDEM, v. *Withem*.

WIDON, v. *UUibo*.

[WIDA, ſalix. Gloſſ. Monſ. p. 400. 414.

WIDAMHUOPO, domum primitiæ. pag. 373.]

WIDAR, contra. c. 1. 65. adverſus. Prol. p. 18. *uuidar diu*, è diverſo. c. 64. Kero.

[*Widar Jordanen*, trans Jordanem. Tatian. c. 21, 12. Aliâs *uber Jordanen*. c. 22, 3. Germani nunc, partem fluminis oppoſitam deſignantes, adverbialiter dicunt *jenſeit*, ex altero latere. Sueci *pa(o) andra ſyden*. Palthen. Not. ad Tat. p. 347.

Tho uuidaro ther Heilant ni toufti: quanquam JEſus non baptizaret. Tat. c. 21, 9. Proprie nunc *doch dawider*, *dem zuwider*, ſed ex adverſo. Ex *widar*, addito vocali, fit adverbium *widaro*, ê contra, ex adverſo. Cujus tamen loco & Franci dicunt *widar diu*, ê diverſo, proprie contra ea. Palthen. Not. ad Tat. p. 347.]

Widar, viciſſim, Otfrid. II. 9, 33. *uuidu*. Otfrid. III. 19, 8.

[*Widari* legendum eſſe, ê MSCtis docet Scherz. in Not. quod idem vertit *contra*.

Widari, non obſit. Gl. Monſ. p. 403.]

UUidar Got, erga DEum, Otfr. I. 24, 21. IV. 11, 94.

Nu ih ſulih thultu
uuidar thie, th'ih uualtu.
Si ego hoc ſuſtinui
erga hos, quibus impero.

[*Widar thie*, expone, *intuitu horum*. Scherz. Not. ad h. l.]

Notk. Pſ. LXXVII. 36. *Iro herza ne uuas rehtez uuider in*: cor ipſorum non erat rectum erga eum. conf. Pſal. XXXVII. 21.

UUidar, pro, *gegen*, Lib. Salic. Ebersheim. *uuider* 2. §. *Rintvleiſches*.

Widhar ſinemu dodhe, pro morte ejus. Iſidor. c. 9, 5.

[*Wideræfern*. *Das Buch Devteronomii, das man nennet das buch der anderen ee, oder das buch der wideræferung*. Codex Bibl. Germ. Reineſ. Vocab. Theot. MSC. v. ſupra *Æffern*.]

Widerbrechen. v. *Brichen*.

UUidar brunnen iſt uuin, pro aqua eſt vinum. Otfrid. II. 10, 24.

UUiderpilden. v. *Bilidi*.

UUidarpirkiga racha, arduam rem. Kero. c. 2.

[*Widhar bruhtic*, rebellis. Iſidor. c. 5. Proprie Francis rebellis *uuidaruuigo*, Vid. Ker. atque Jun. in not. ad Willer. p. 119. ſed *uuidarbruhtic* fœdifragus eſt, German. *friedbrüchig*, AS. *uuitherbrake* vel *uuitherbruca* adverſarius, *uuidherbrocian* adverſari. Vid. Benſon. in Vocab. ASax. Primitivum eſt *brokan* ſ. *brecan*, hodie *brechen*, frangere, rumpere, unde ſubſtantivum *bruch* fractura, ruptura, & adjectivum *brüchtig* rumpens, crebro rumpens, quod quando ſimpliciter uſurpatur, vocabulorum pacis, fœderis, aut juramenti ſubinnuitur. Dicunt & Germani paralyticum *gichtbrüchtig* id eſt paralyſi fractum membrisque captum. Palthen. Not. ad Tat. p. 410. conf. ſupra *Brihten*.

Widerprahtiger, cervicatus. Gl. Monſ. p. 355.
Widerprahtiga, protervi. p. 386.
Widarpouctero, vel *chramf*, repandi lilii. p. 328.
Widarprohhanemo, retorto. p. 321.
Widrunpiotun, reſcribere. p. 376.
Widirunpiutit, reſcripſerit. p. 376.
Widricherida, controverſia. p. 341.]
Widerchedung, vid. *Cheden.*
Widerdreffen, contraire. vid. *Drephan.*
[*Wider einemo phenninge*, uno ſtatere. Gloſſ. Monſ. p. 329. aſſe. p. 396.]
Widarſinabban, remaledicere. Kero. c. 4.
Widerſliez. vid. *Flizzan.*
Widergelt. vid. *Gelten.*
Widergült. vid. *Gelten.*
Widerhörig. vid. *Hoorran.*
Widerlon. vide *Loon.*
Ullidarmuati, injuriam: Kero. c. 8, 58. *in uuidarmuatim*, in injuriis. c. 7. *anprunganeem uuidarmuatum*, inrogatis injuriis. c. 7. *uuidarmuater*, injurioſus. cap. 31.
vide *Muat.*
Widarmazzon, V. *Mazz.*
Widarmezzan. vide *Mez.*
Widaron, Kero: *uuidarot*, renuit. c. 43. *uuidarota*, recuſavit. c. 43. Otfr. II. 12, 172. *in muate iz uuoltun uuidaron*, ſponte id recuſabant. Id. III. 17, 63.

So uuidorit er in uuaru
ſines ſelbes leru.
Tunc contradiceret revera
ſuæ propriæ doctrinæ.

℣. 102.
War ſint thio uuiderotun thir.
Ubi ſunt accuſatores tibi?

[Cod. Vindob. & Vatic. habent: *Thie*, *thie uuideroton thir*, i. e. qui adverſarii tui erant. Scherz. in Not. Conf. Otfr. I. 1, 120. c. 25, 8.
Widaront, refugiunt. Gloſſ. Monſ. p. 391.
Widaronte, retractantes. p. 411.
Widarot, reputat. p. 347.]
Widorort, retro. Otfr. II. 9, 89. III. 24, 198. IV. 3, 10.
[*Widarortes*, retrorſum. Tatian. c. 184, 3.
Widarpellames, reſilimus. Gl. Monſ. p. 390.
Widerquale, vide *Quale.*
Widerquetungo, contradictionis. Gloſſ. Monſ. p. 392.
Widarſprahhan, contraire. p. 360.
Widarſtent, impugnant. p. 384.
Widarſtentigo, repugnationis. p. 385.
Ni uuidarſtem, non obſiſto. p. 404.
Nupi uuidarſtonti, non obſtitiſſet. p. 406.
Widarſtritit, renitur. p. 394.
Widarſtritt, reſultantem. p. 394.
Widarſtritan, reſultare. p. 386.
Widartara, averſatrix. p. 336.
Widare tragan, reportare. Kero. c. 27.
Widerwages, ſtaterem ponderis. Gloſſ. Monſ. p. 339.
Widerwagi, ſtateres. p. 337. pondus. p. 351. libratio. p. 360. pondo. p. 400.]
Witheret, avertit, Fragm. de B. H. ℣. 3006.

[Removit, *in die weite geführt.* Scherz. Not. ad h. l.]
Widaruuarti, contrario. Kero. Ablativ.
Uuidaruuarti fardoleen, contraria ſuſtinere. c. 7. *uueſan uuideruuartiu*, eſſe contraria. c. 2.
[*Widaruuartida*, controverſia, vel contentio. Gloſſ. Monſ. p. 402.
Wideuuerti, ex adverſo. p. 387.
Widaruurtigo, ſatana. p. 408.]

Otfr. I. 23, 40.

Ingegen uuidaruuerton.
Contra adverſarios.

Id. III. 16, 52.

UUolti uuidaruuerton.
Voluit adverſari.

[*Hringanten uuidar uuinnanten*, colluctantem. Gl. Monſ. p. 407.]
In widaruualeem, in adverſis. Kero. [*In widaruuarteem* legitur in Kerone. c. 7. *uuidaruuarteem rahhom*, contrariis rebus. c. 7.]
Widaruuigo, rebellio. Kero. c. 62. *uuidaruuigun*, rebelles. Gl. vet.
Witherott, Fragm. de B. H. 3393.
Widerſagen, diffidare. Fragm. de Bell. Hiſp. inimicitias denunciare. Frid. III. Imp. in Comitiis Linzii an. 1467. habitis propoſuit inter alia: *Das unredelich widerſage, Krieg und Vyentſchafft abegetan werde.* V. J. Feud. Alem. c. 149. conf. ſupra *Fehed.*
Witharſaca, ASax. adverſarius, apoſtata, rebellis, *Widerſacher*, non à *widerſagen*, ſed à *wider* & *ſacha*, cauſa, contra quam Th. Mareſchall. obſ. ult. ad ASax. Verſ. p. 558. unde facile patet, cur Judas Iſcariotes ita appelletur Matth. XXVI. 14. V. Sak. Pro Mareſchallo eſt Lipſius in Gloſſis: *Witherſacco*, Adverſarius, quaſi *wederſack*, aut *wederſagger*. & ibi Somnerus: *Eodem ſenſu Sax. witherſaca, quod etiam contradictorem notat, à witherſace, contradictio; voce compoſita à wither, contra, adverſus, & ſecgan (nobis to ſay) dicere, vulge hodie gainſay.*
WIDER, aries: *Hodenwider*, non caſtratus: *Heilwider*, caſtratus, vervex, *hammel.* Gesner. Hiſt. Quadrup. p. 804.
[*Widar*, vervex. Gloſſ. Monſ. p. 400.
Widaro, vervecum. p. 383.
WIDILLUN, molles. Gl. Monſ. p. 388.]
WIDO, V. *Chanasw.*
WIE DOCH, etſi, Chron. Königsh. c. 1. §. 44.
[WIE LUZIL, quantus. Gl. Monſ. p. 368.
WIEMANAGA, & quanti. p. 393.]
WIEOF, ſi. Fragm. de B. H. ℣. 2340.
[WIELEN, an wehlen? Heldenb. L. II. p. 186. *das ſie rechtes wielten.* Reineſ. Vocab. MSC. Theot.]
WIELTEN, V. *Walten.*
WIERI, limæ, Rh. de S. Ann. ℣. 657.
WIFMAN. vide *Man.*
WIG, bellum. Gl. Lipſ. *Wige, prælium, bellum: & wigis belli: & uuiga prælia. Reperio & Wie, bellum,*

Digitized by Google

bellum. ibi Somnerus: *Sax. Wiga, heros: WIC-STOW, caſtrum, caſtellum: wighus, ſpecula: wig-ſteal, propugnaculum.*

[*Wich* vel *ſtrith*, militia. Gl. Monſ. p. 347.]

Seditio, Otfr. IV. 8, 14. [Refertur, quid Sacerdotes Judæorum de Chriſto in Concilio ſuo concluſerint, nempe:

So uuer ſo 'uan inſuabi
er uuig zi imo irbuabi.

(Ut) ſi quis eum audiret (docentem forte inveniret)
pugnam adverſus ipſum ſuſciperet.

Ita Scherz. in Notis transfert. Conf. I. 20, 41. II. 16, 50. IV. 12, 123. & Notas.]

Wiger, pugnans. Otfrid. III. 4, 14. [In hoc Otfridi loco vox *wiger* non occurrit.]

Wigliet, carmina bellica in prælium euntium, Fragm. de B. H. ℣. 3875. & 2477. [In utroque loco *wibliet* legitur, quod per *cantica ſacra* vertit Scherz. in Not.]

Wiguuaphane, [*Wiggeuuaffene*] arma bellica, C. Cant. 4, 4. Willer. p. 67. n. 28.

UUicuuere, arma bellica, Fragm. de B. H. ℣. 3036.

Wibware, eodem ſenſu occurrit. ℣. 2683.

UUiclihan, bellicoſum, Gl. vet.

UUigant, pugnator, Fragm. de B. H. 1798. 3113.

[*Wighaft*, ſtrenui, bellicoſi. Rhythm. de S. Ann. c. 19. *Ungewenit wærin ſi ci wige*, inconſueti erant ad bella. c. 8. *De dir volcwigis bigan*, qui primum prælium incœpit. ibid. *varin ci wige*, in prælium ire. c. 20. *mit bezzirimo wige*, meliori bello. c. 33. *Widarwigo*, rebellio. Kero. (c. 62.) Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

UUigesleitida, belli duces, Hymn. 22.

Wichbus, Gl. Weichb. c. 9. [Willeram. in Cant. Cantic. 4, 4. turris propugnaculum. *Helfentbeininaz wighus*, eburnea turris. Id. in Cant. Cant. 7, 4.

Wigom. Mit dhem unbala uuigom, cum innocentibus. Iſidor. c. 9, 4. Eſt quidem Francica vox *wig*, quæ bellum, prælium, pugnam notat, ſed illa locum hic non invenit. Puto itaque hanc vocem cum præcedenti conjugendam, legendumque *unbalawigom*, à nominativo *unbalawig*, innocens, id quod probabile fit per ea quæ in voce *Balo* dicta ſunt. (vide ſupra p. 73.) Palth. Not. ad h. l. p. 416.]

WIGIT *ſcin*, V. *Wagen.*

WIHT, aliquid. Otfrid. IV. 2, 56.

Odo inan thie armuati
uuiht irbarmeti.

Aut (quod) is pauperum
quicquam miſereretur.

Modicum, Otfr. III. 6, 48.

Thes brotes uuiht giſmeken.

Panis modicum guſtent.

Wihtes, Otfrid. II. 11, 77. [*Niuuihtes* h. l. eſt legendum, quod *nihil* ſignificat. vide Scherz. Notas.]

Niſt es uuiht, nihil quicquam eſt. Otfr. V. 25, 35.

Niſt es uuiht in thanke.

Nihil quicquam eſt ipſi gratum.

Conf. c. 19, 113.

Wiht, ſequente *noch*, nihil, nec. Otfrid. IV. 28, 13.

Was thar uuiht ginates,
nob giboſotes.

Erat ibi nihil conſuti,
nec aſſuti.

[MSC. Cod. Vindob. & Vatic. pro *uuas*, habent: *Ni uuas*, monente Scherzio in Not.]

Wiht ni, neutiquam, Otfrid. V. 4, 73.

UUiht ni forebtet ir iu.

Nequaquam timete vobis.

Thaz uuiht, ne quid, Otfrid. IV. 29, 44.

Thaz uuiht ira firbrachi.

Ne quid ejus dilaceretur.

Jauuiht, Otfrid. I. 17, 48.

Iſt ianan biar in lante,
es iauuiht thoh firſtante.

Eſtne quis hic in regione,
qui aliquid hujus intelligat?

Id. V. 19, 97. paſſim.

Mit iauuihtu, cum quoquam. Otfr. III, 6, 103.

Niauuiht, Otfr. I. 25, 54.

Thar wiſt gallun ana uuiht
ouh bitteres niauuiht.

Ibi non eſt bilis quoad quicquam (ullatenus)
& amari nihil quicquam.

Conf. V. 19, 114.

Nieuuicht uuicht, Notk. Pſal. LXVIII. 3. Non eſt ſubſtantia. *Ne ſint ſie nebein uuiht. Daz chit: Sie no ſint nieuuiht uuiht, unde ſo ſundig horo, ne iſt niebt diu ſubſtantia (uuiſt) dia ih ſcuof, vitiatam naturam (firchuſta anaburt) ne ſcuof ih niebt.*

Armuuiht, miſera creatura. Otfrid. II. 10, 1. [In h. l. *armuuiht* non extat, ſed *fon niauuihti*, ex nihilo.]

Armuuuiht, pauperes, Otfr. IV. 2, 66.

Mit iu eigut ir ginuhto
io armero uuihto.

Vobiſcum habetis ſufficienter
pauperes homines.

II. 16, 34.

Salig thie armherze
ioh thie armun [armu] uuihti ſmerze.

Beati miſericordes
Et qui pauperibus condolent.

Conf. IV. 2, 46.

Krumbu uuihti, Otfrid. III. 9, 10.

Sie brahtun unmahti,
ioh ellu krumbu uuihti.

Attulerunt imbecilles,
& omnes curvos homines.

Arger, loſer uuiht, nequam, *valſcher uuiht*, nebulo. *Uuihtelin*, nebunculus. Goldaſt. ad Winsb.

Digitized by Google

§. 5. Fr. Jun. Gl. Goth. *waibt*. ASax. *wibt*, res vel creatura quævis. Otfr. II. 9, 86. *Furini uuiht*, ignem, ignitabulum.

Anauuiht, quoad quicquam, ulla ex parte, Otfr. I. 25, 53.

Unuuihtariu, vani, Notk. Pſal. XXV. 5. *Sid ih noh mit vanis (unuuihtarin) ne ſaz:* quum ego cum vanis nunquam ſederem.

Reliquum nobis in *Böſewicht*.

Conf. ſupra *Nenwibt*. *Neoweht*. *Niawibt*.

[*Wicht*. *Das dunket mich ein wicht*. Heldb. P. III. p. 226. a. *Ihr glaub iſt gegen uns ein wicht*. P. IV. p. 249. a. *Sein ſtreiten was gegen ihnen ein wicht*. ib. *Wiht ni mohta ſehen er*. Otfr. III. 21, 5. ne minimum quidem videre potuit.

Wichtelein, recula, aliquidulum: ſic per contemtum vocatur cujus nulla æſtimatio. Heldb. P. 2. p. 92. Wellat Gigas ad Otnitem, *Du kleines wichtelin*, du kleines Schälklein. (In Suevia hodienum hæc vox in uſu eſt, ita tamen, ut magis per jocum quam contemtum puſio *ein kleines wichtelein* vocetur.)

Wihtel genus ludi captioſum & fallax: Singenberge Truchſeze ze Sant Gallen. *Des wihheit aht ich zeime ſpil: Das man du wihtel hat genant*. Reineſ. Vocabular. MSC. Theot.]

WIHO, ſacrum, Prol. p. 16. *lectium uuiho*, lectiones ſanctas. c. 4. *uuihaz*, ſanctum. cap. 1. 4. *uuihemu*, ſancto. Prol. p. 17.

In uuihemu, in Chriſto. c. 2. Kero. [Adde ex Kerone. *Fona uuiheru ooſtrun*, à ſancto Paſcha. c. 41. *in tuldim uuiheru*, in feſtivitatibus Sanctorum. c. 14. *Za nemin uuiheru*, ad nomen Sanctorum. c. 58. *leſames uuihe fatere*, legamus ſanctos Patres. c. 18. *UUihiu*, ſancta. c. 2. *uuihiu keſcrift*, Sacra Scriptura. c. 7. *dero uuihono*, ſanctæ. Prol. p. 15. *fona uuihem*, de ſanctis. c. 6. *deſem uuiheem ſinem*, his ſanctis ſuis. Prol. p. 18.]

Wiha, Otfrid. I. 5, 53.

Got gibit imo uuiha
ioh era filu hoba.

DEus dabit ipſi benedictionem
& honorem multo altum.

Wihi Gotes, Spiritus DEI, Otfrid. I. 10, 2. de Zacharia:

Tho uuaro [*uuard*] *ther fater alter*
Gotes uuihi irfulter.

Hic erat Pater ſenex
DEI Spiritu impletus.

Wihida, Reliquiæ, Kero. c. 58. Sanctorum puta.

dr uuihun Driniſſu, S. Trinitatis. Kero. c. 9.

UUihan, benedicere. c. 4. 60. *uuiche*, benedicat. c. 9. *uuichantenu*, benedicente. c. 11. *uuihi*, benedictio. c. 11. 53. 63. *uuihii*, benedictiones. c. 12. *keuuihter*, benedictus. Prol. p. 16. c. 31. Kero. Otfrid. III. 22, 109. de Chriſto:

Then Got uuihan nanta,
inti hera in uuoroſt ſanta.

(Is) quem DEus Sanctum vocavit,
& huc in mundum miſit.

IV. 21, 9. Pilatus ad Chriſtum:

Biſtu zi thiu giuuihit,
ſo thih ther liut zihit?

Eſne tu ad hoc conſecratus (Rex)
ſicut te populus accuſat?

[*Wihanto*, faciendo. Gloſſ. Monſ. p. 381. *Wihi*, ordinatione. p. 391. promotione. pag. 377. promotiones. p. 375.

Wihin, beneficiis. p. 377.

Got uuihenti, benedicens DEum. Tatian. c. 4. 12.

Proprie *wihen* eſt ſanctificare, ſive ſanctitatis nomine celebrare. Conf. Jun. ad Willer. pag. 53. itemque in Gloſſ. Goth. v. *weiha*. Germani adhuc dicunt *weyhen*, unde compoſita, *etwas einweihen*, conſecrare aliquid, *Kirchweyhe*, dedicatio templi, ſimiliaque. Palthen. Not. ad Tat. p. 302.

[*Wiih*, ſacer. Rhaban. Maur. Gloſſ. Vox, non vni Germaniae, ſed toti Septentrioni nota, de qua Rudbeck. *Atlant. II.* 93. *In lingua Gothica veteri* wei *ſacrum denotat*, weiha, *ſanctus*. *Vlphila Marc. I.* 21. *Joh. XVII.* 18. wiewatn, *ſacra aqua*. Wejofur, *id eſt*, *ſanctus Jupiter*. *Horum origo eſt* weia *ſive* wija, *ſacrum reddere*, *ſanctificare*, Haec ille. Adde Stiernh. *Gl. V. G.* p. 143. 144. Anglo-Saxonibus quidem huiusmodi vocem nullam Benſonus aſſignauit, ſed *wi* & *weo*, in compoſitione ipſis *ſacrum* notaſſe, non vane Mareſchall. *ad verſ. A. S. Euang.* p. 543. ſuſpicatur. Et qui illa caruerint, qua non olim tantum Francos ſed & Saxones, Friſios, Belgas, vſos fuiſſe, & vniuerſam adhuc Germaniam, ſuperiorem & inferiorem, vti conſtat? In Symbolo Apoſt. quod Boxhorn. in *Rudim. Sax. relig. Chriſt.* edidit, p. 7. *wihemo*, *wihan*, *wiha*, *wihera*, denotat ſacrum. Gl. K. *Uuihо*, *ſacrum*, *ſanctas: Uuihaz*, *ſanctum: Uuihiu*, *ſancta: Der uuihun driniſſu*, *ſanctae Trinitatis*, &c. Ab hac ipſa voce templum Theot. *uuih* appellatum eſt, vt ex Harm. Euang. Cod. Cottoniani CL. Eccardus docuit, V. Miſc. Lipſ. *VIII.* 284. 285. ad imitationem, niſi fallor, templi Hieroſolymitani, cuius aliqua pars *ſanctum* dicta eſt. Nos hodie illud adiectiuum non ſeorſum, ſed cum aliis compoſitum, notione *ſancti* adhibemus, vt: *Weihnacht*, nox ſacra; vnde ipſis diebus feſtis, quibus memoriam τῆς ἁγίας Luc. I. 35. ex Maria Virginе nati, ſancte celebramus, nomen haeſit, *veteri Gallorum & Germanorum conſuetudine*, *qui temporum ſpatia* noctium *nominibus efferebant*, Arnd. *Lex. Ant. Eccl.* p. 403. CL. Eccard. *ad Leg. Salic.* p. 74. quo modo etiam *Faſtnacht* dicimus. Vnde pro tautologia habet JC. Argentoratenſis Schill (eum enim huius ſcripti anonymi auctorem Symbola Rauſchiana apud Placcium *Theatr. Anonym.* p. 472. *a. fin.* detegit) *in der Teutſchen Sprache Ehrenkrantz* p. 265. cum Vulgo *die heilige Weihnachten* appellamus, quod idem ſit, ac *heilige heilige Nächte*; niſi illa vocis repetitione feſti ſublimitas indicetur, vti

„Latini

„ Latini *ſacroſancti* voce vtuntur. Qui feſtos „ hoſce dies nobis non *Weihnachten*, ſed *Wein-* „ *nachten* a vini ingurgitatione, vocatos, apud „ Doughtaeum *de calic. Eucbar.* p. 124. ſenſerunt „ eos etymon iſtud, quod gulae blandiretur, „ commentos eſſe, certiſſimum eſt. *Weihrauch*, „ Mauro noſtro n. 260. *uuiraub*, *incenſum*, quod „ in loco *ſacro*, vbi maximus eius vſus erat, „ ſuauem odorem fumo ſuo excitaret; quam- „ uis hoc poſtea in generale nomen thuris, vbi- „ cunque incendatur, euaſerit. Quae *ſacri* vel „ *ſancti* ſignificatio etiam verbo *uuihan*, *weihen*, „ natiua & propria eſt: Vnde apud Boxh. *l. c.* „ *p. 9. ſanctificandi* vox, quam Vulg. in Orat. „ Domin. vſurpauit, per *uuihi* redditur. Junius „ quidem *Gl. p.* 398. non tantum ſanctificare, „ ſed etiam *purgare* & *luſtrare*, pro prima verbi „ *uuihan* ſignificatione habet, atque inde *uuih*, „ vel *uuihaz*, dictum putat, quicquid rite pur- „ gatum luſtratumque erat; ſed haec duo ver- „ ba a primo ſolum deflexam, non ipſam pri- „ mam, ſignificationem continent. Aliud „ certe eſſe ſanctificare, aliud luſtrare & pur- „ gare, vel vnus ille, quem modo dedi, locus „ oſtendit, vbi ineptiſſime, ne quid grauius „ dicam, nomen Dei purgari luſtrarique dicas. „ *Uuihi* quoque pro *benedictione*, & *uuihun* pro *be-* „ *nedicere*, Theot. vſurpatum Gl. K. docent, & „ ita apud Tat. VII. 7. legitur: vnde *aquam lu-* „ *ſtralem*, quam Eccleſia Rom. *benedictam* appel- „ lat, nomen *Weihwaſſer* accepiſſe non dubito. „ Qua ipſa etiam notione, multo potiori iure, „ natalium Chriſti, quod celebramus, feſtum „ *Weihnachten* appellari meretur. Goropium „ vero ſuauibus ſuis ſomniis relinquo, qui *Orig.* „ *Antw. L. 5. p.* 522. Belgico verbo *wiien* (quod „ eſt Germ. *Weihen*) triplicem ſignificationem „ impoſuit, conſecrandi, dilatandi, lolio agros „ purgandi, eamque ad *wyn*, vinum, quod ille „ a *wiien* deducit, applicauit. Vt enim tertiam, „ quatenus *uuihan* purgandi notionem habet, „ huc referri poſſe concedam, ſecunda tamen „ plane alterius eſt originis, nempe à Sax. „ *Wiiden*, cuius R. *Uuit*, Germ. *Weit*, latus, V. „ n. 2552. Ne quid de inſulſo etymo vocis *Wyn* „ addam. In Chron. Brunſ. ſaepiſſime *Wigen* „ occurrit pro Germ. *Weihen*. „ Diecmannus „ Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 35. ſq.]

Uuihit ſih mit doufu, ſanctificatur baptismo. Otfr. V. 16, 66.

Geuuihit biſtu, benedicta es. Otfrid. I. 6, 13. Eliſabetha ad Mariam:

Geuuihit biſtu in uuibon
iob untar uuorolt magadon.
Iſt furiſta alles uuihes
uuas in reues thines
[*uuabsmo reues thines.*]
Benedicta tu es in mulieribus
& inter mundi virgines.
Eſt Princeps omnis benedictionis,
quod intra ventrem tuum.
[fructus ventris tui.]

Geuuiget, *geweihet*, Chron. Sax. paſſim. [*Die der geuuiget ſint in dero toiſe.* qui conſecrati ſunt in baptiſmo. Willeram. in Cant. Cantic. 1. 2.]

Wigingk, weihe, idem Chron. Sax.

Den geuuihten haltare, Sanctum Salvatorem, Symb. Alem. Otfrid. I. 15, 15. de Simeone:

Thiu uuihi Gotes Geiſtes
giuuerota inan thes giheizes.
Benedictio Dei Spiritus
implevit ipſi promiſſum.

cap. 10, 33.

In uuihi inti in ribti.
In ſanctitate & in juſtitia.

II. 4, 66. de fonte Jacob prope Samariam:

Thaz er mit thiu'nan uuihta.
Ut propterea eum benedixerit.

Oratio Dom. Friſica vetus: *Waikmi namo thein.* Freh. ib.

Wih-duem, *wydem*, ſacrivum, L. Sal. II. 18. V. *Wythem.*

UUiedon Gotes lichamen, ſacramenta corporis Chriſti. Notk. Pſal. LXXX. 17. *wiedon lichamhaftro*, ſacramentorum corporalium. Id. Pſalm. LXXIV. 9.

Opheruuiedon, ſacramenta. Notk. Pſ. LXXIII. 3.

Huswyhe, Notk. Pſal. XXIX. 1. *Froſang dero uuiehi Davidis huſes*: Canticum dedicationis domus David. *Hus uuei*, dedicatio.

Wihus, ædes ſacra, ſanctuarium: *Wihes lioboſta*, ſanctuarium cariſſimum. Otfr. II. 11, 90. [*Wihhus*, ſtatuarium. Gloſſ. Monſ. p. 398. ſanctificationem. p. 361.]

Wyhebiſchof, Epiſcopus Titularis, Chr. Königsh. c. 2, 139. ſuffraganeus, id. c. 4, 73.

Wihſamenunga, Eccleſia, Notk. Pſ. LV. 1.

Wihezit, tempus ſacrum, feſta, Otfr. III. 15, 68.

So ſie tho ſar irbuabun,
zen uuihen zitin fuarun.
Itaque hi ſtatim ſurrexerunt
atque ad ſacra tempora (h. e. Feſtum Paſch.) iverunt.

Chiribuuihi, neomenia, Gl. vet.

Wibliet. vide *Lied.*

Wihware, Fragm. de B. H. 2683. [Ideſt *uuigwere*, arma ad præliandum apta. Scherz. Not. ad h. l.]

Uruuihaz, exſecrandum, Gl. vet.

Wehading, v. D.

Hinc *Wirauh*, *weibrauch*, quod Ovidius eleganter exprimit per Sacri thuris odores.

[*Wiroub*, thus. Gloſſ. Monſ. p. 322. Otfr. I. 17, 129. *Wihroub*, thus. Tatian. c. 8. 7. *Thaz er uuihraub brabti*, ut incenſum poneret. Id. cap. 2. 3. *Thes altares thero wihroub brunſti*, altaris incenſi. Idem c. 2, 4. Compoſitum ex *Wihe*, ſacer, & *raub*, fumus, qui cum ut plurimum olim thure adhibito excitaretur, hinc eſt, quod thus hodienum, veluti proprio nomine, Germanis

weyrauch vocetur. Eadem ratio est vocum *Weynacht*, nox sacra, quo nomine iidem vigilias nativitatis Christi designant, & *Weywasser* aqua lustralis, qua in sacris Pontificii utuntur. Palthen. Not. ad Tat. p. 281. conf. paulo superius e Diecmanno adducta ad *Wiih*, sacer.

Wiroubfaz, thymiateria. Gloss. Mons. p. 331. 338.

Wihpoum, Casia. Gloss. Mons. p. 349.

Zini Vuihte. in lentem. p. 341.]

WILI, vis. Prol. p. 17. c. 58. *uuili lib*, vult vitam. Prol. p. 17. *huuaz uuili*, qui voluerit. c. 48. *uuellemes*, volumus. Prol. pag. 15. 17. Kero.

Otfr. I. 7, 39.

Nu uuilet [*uuilit*] *er ginadon.*
Nunc præstat gratiam.

C. 11, 115.

UUant er uuilit unsih scouuon.
Namque vult nos videre.

Uuillo, voluntas. Kero. c. 7. *daz si siin uuilloo in uns*, ut fiat ipsius voluntas in nobis. c. 7. *uuilleono* (leg. *uuillemo*) *dera eikinii*, voluntatis propriæ. c. 7. *uuillon eikinan*, voluntatem propriam. c. 4. *herzin uuillin*, cordis voluntatem. c. 3. *uuillon eigunan*, voluntatem propriam. c. 7. *eikenes uuillin*, propriam voluntatem. c. 49. *farsahhanti eikeneem uuillom*, abrenuntians propriis voluntatibus. Prol. p. 16. *uuilloom hoorsamonte*, voluntatibus obedientes. c. 5. conf. c. 1.

Affectio, Otfrid. III. 24, 78.

Thaz deta'ru ther uuille.
Hoc fecit ejus affectio.

Uuollen, bene velle, Otfr. III. 1, 66.

N'ist ni si afur uuolle.
Non est tamen quin iterum bene velit.

Uuillich han, benigne tractare, Tyrol. p. 281.

Wilih, lubens. Otfr. II. 1, 79. [vox *wilih* h. l. non reperitur.]

Willfagen, hod. *willfahren.* Stainhöw. f. 1. 10. b. 18.

Willigun wola, bene volentis. Otfr. III. 10, 34.

Thie uuola uuilligun man.
Benevolentes viri.

Willigo, desideratus, Isid. IV. 5. [Quasi dicas, omnium voluntatibus expetitum, s. bona omnium voluntate receptum. Palthen. Not. ad h. l. p. 406.]

Willeuualtig, voluntarius, Notk. Psal. XVIII. 10.

Willebref, literæ consensuales, Schott. L. II. de L. G. p. 492.

[*Willo*, intentio. Gloss. Mons. p. 393. affectum. p. 409. Impetus. p. 368.

Willin, nutus, p. 360. sententia. p. 360.

Willun, affectum. p. 391. animum. p. 333. spiritus. p. 339. sententia. p. 363. propositum. p. ead.

Willono, spirituum. p. 351.

Willoth, nauseam. p. 322.

Vonna upiligi willigi, ex maligno. p. 369.]

Ubeluuillig uuort, malignus sermo. Notk. Psal. LXIII. 6.

Unuuillo, corruptio, Isid. c. 9.

WILIT, possedit: *uuielde* possedisti: Gloss. Lipsii. ubi Somneris: *Eidem origini fortè referenda hæc, ac waldan sal, supra quod vide.* in v. *Walt.*

WILLOTEN, delectare, Notk. Ps. XXIX. 2. *Noh minen fienden ne uuillotost an mir*, nec delectasti inimicos meos super me.

WILGE, salix, V. Obs. ad Chron. Königshov.

WILE, vela muliebria, Chron. Königsh. c. 3, 17.

WILLIN, *iruuillin*, devolvere, *welzen*, Otfr. V. 4, 32

Thaz sie thes steines burdin
fon themo grabe iruuillin.
Ut ipsæ saxi onus
à sepulchro devolverent.

WILV, hora. c. 17. *abtodun uuilu*, octavâ hora. c. 8. *uuilom*, horis. c. 16. Kero.

[*Stunt uuila*, articulum. Gloss. Mons. p. 407. *In einero stunt uuilo*, in puncto. p. 341.]

Then uuilon, hoc momento, Otfr. V. 24, 123. IV. 33, 49.

In uuila, hac horâ, *uf der stund.* Otfrid. III. 11, 59. V. 11, 20. [In hoc posteriori loco, *in uuila* vertit Scherz. in Not. *jam olim.*]

Uuilingita, temporarius. Tatian. c. 75, 2. [A primitivo *uuila*, quod non tam horam, ut in Kerone est, quam qualecunque temporis spatium denotat. Dicunt nunc adeo Germani synonymice *zeit und uueile*, itemque *bisweilen*, *zuweilen*, aliquando, &c. Consentit cum Francica dialectus ASax. ubi *huuile* momentum, intervallum, *huuilendlice*, temporarius est, teste Benson. in Vocab. Conf. Jun. in Glossar. Goth. v. *queila.* Palthen. Not. ad Tat. p. 383.]

Wilon, interdum, Notk. in Symb. Athan. ℣. 4. Ps. XXXVI. 28.

Wil, olim, *uuiliu*, Rhythm. de S. Annon. ℣. 287. *Wilu ere*, idem. ℣. 310.

Wiland, quondam, *weiland*, Charta vetus Argent. *à* quondam Domino Bertholdo Episc. Argent.

WYLNE, ancilla serva: Decal. ASax.

WILT, *Wiltfange*, sunt species hominum propriorum, ex privilegio Electoratui Palatino competente. Differentia ab aliis est, quod in alienis territoriis, vicinis tamen Palatinatui, secundùm tenorem privilegii, advenæ, etiam liberæ, fiant proprii Palatinatus. V. Speidel. Limn. J. P. III. 9, 84. ubi extractus ex Ordinat. Provinc. quæ privilegia allegat; sed Status vicini gravati desiderant earum productionem.

Simile quid in Gallia *Attractus jus* vocatur, du Fresne Glossar.

[*Wilda churpiza*, colocynthidas. Gloss. Mons. p. 329.

Wilda vichpouma, sicomoros. p. 328. 333.

Wilda vicpoum, sycomoros. p. 394.

Wildero

Digitized by Google

Wildero vicpomno, ſicomorum, p. 399.
Wilder eſil, onager. p. 333.
Wildiu repa, labruſca. p. 334.
Wildiu peri, labruſcas. p. 333.
Wildiu vuip, ululæ. p. 333.
Wildaswip, lamia. p. 335. (legerem *wildaz wip*.]

WILDASHVDA, Willer. p. 9. [n. 4. quæ habet *wilzbus*.]

Wiltbam. vid. *Bam*.

[*Wildi bonug*, mel ſylveſtre. Tatian. c. 13, 11. Nota proprie hac voce *wildi* non animal natura ferum, aut rem cultu hominum vacuam, uti nunc uſus fert, ſed quicquid ſylveſtre eſt denotari. Hinc & Interpres AS. vocabulo utitur *wuduhonig*, à *wude*, ſylva, quæ hodienum *wood* Anglis dicitur. Conſentit Ulphilas in verbis *milith haitiuuisk*, nam *haithgo* agrum incultum, quem Latini ericetum, Germani adhuc *eine heyde* vocant, ſignificat. Ratio ejus diverſitatis hæc videtur. Cum in primæva hominum communione adhuc ſylvæ eſſent, facile exiſtimari poteſt, quicquid iisdem continebatur, velut peculiari nullius dominio ſubjectum, neglectum ab omnibus incultumque jacuiſſe, nec ſane mirum tunc eſt animantibus multis manſuetudinem, qua naturaliter non carebant, deceſſiſſe, cum ab infinito hominum numero undique concurrente ſine lege & modo agitarentur. Nunc cum plerisque in locis aut Principum patrimoniis ſylvæ acceſſerint, aut in dominio privatorum ſint, accurate ſylveſtria curantur, meritoque adeo proprius præſentis vocabuli ſignificatus iisdem tribuitur. Conf. in Gloſſ. Boxhorn. *uuilder* agreſtis. Palthen. Not. ad Tat. p. 329.]

Wiltſuuin, vide *Suuin*.

[WIMIDO, ſcateat. Gl. Monſ. p. 350. 345. *Wimidon*, ſcatere. p. 320.]

WIN, vinum.

Wingelt. vid. *Gelten*.

Winloub, palmes. Tatian. 167, 1. & 4. *Ih bin winrebu, ir birut uuinbletir*: ego ſum vitis, vos palmites.

[*Winarepono aſneita odo oleopaumes*, ſurculum. Gloſſ. Monſ. p. 405.

Aſneita uuinarepun, ſarmentum de vite. p. 406.

Winiliot, plebejos Pſalmos. p. 375.

Winiſceucho, vini fuſor. p. 337. hodie *Weinſchenk*.]

Uuinzubiari, cuſtodes vineæ, coloni, compoſitione minus mihi nota: Freherus. Videtur compoſitum ex *Win* & *ziehen*, educare, vocantur enim ita, hodiè contractè Wintzer. Jacob de Caſſalis de ludo Scaccorum: *Noë der erſte uuinziber, nam ein wilde weinrebe: die furbt er und beſnitt ſie, und tunchet ſie mit Lewenmiſt, Affenmiſt, Schweinmiſt, und Schafmiſt. Das legt er hernach aus, als er vom wein war truncken uuorden, und ſein jungſten ſohn verflucht hatte, und ſprach: Er hette den leuten zur lehr der vier thier miſt zugelegt. Dann etliche würden vom wein kühn, wie die Lewen: etliche unkeuſch, wie die Schwein: etliche poſſirlich und*

ſelzam, wie die Affen: etliche ſanft, wie die Schaff. Drumb wurd einsmals den weibern zu Rhom ein jarlang verboten, kein wein zu trincken.

Uuinzur, *uuinzurvela*, [*winzurnela*] cuſtodes vinearum, C. Cant. c. ult. ℣. 11. 12. *vela*, *befel*, quibus opera vinearum & cuſtodia commiſſa.

[*Wintrunchal*, vinolentum. Kero. c. 4.

Wintrunchaniu, temulenta. Gl. Monſ. p. 325.

Wintruoſana, vinacea. p. 400.

Wintolono gauogida, butruonum ſertas. p. 407.]

Uuindemont, vindemiant, Notk. Pſ. LXXIX. 13.

Uuindemodes gebruchen, [*des uuintemodes gebruchan*.] vindemiâ frui, Cant. Cant. 8, 11. Willeram. pag. 162. n. 68. ubi Vœgelinus: *Von win und moden, meſſen. Daher Muttu, eine mädde, und Mutumonat, der Monat September, welchen alſo und nicht Herbſtmonat Keyſer Carl der Groſſe genennet hat*. V. *Monat* & *Mutu*.

Uuinlüte, caupones. *uuinlüte meiſter*, magiſter cauponum.

J. Argent. L. I. c.

Furwin, V. *Voder*.

Bannwin, V. *Ban*.

[WINCHEZUNGUN, nutibus. Gl. Monſ. p. 332. 351.]

WINITÆ, Populi, V. Vorburg T. VI. p. 303. Vinuli, Vorb. T. 7. p. 142.

WINKELSTEIN. vide *Stein*.

WINO, WINE, dilectus, amicus. *Min wino*, dilectus meus, Willer. p. 29. *min uuine*, meus dilectus. p. 17. n. 9. 23. n. 11. *Wine min*, mi dilecte, p. 11. n. 5. *Drubtin kos imo einan wini*, Dominus elegit ſibi dilectum, de Abrahamo. Otfr. II. 9, 61. conf. ℣. 96. & III. 10, 23. de obſidente dæmone. [Corruptus eſt hic locus & pro *ir uuinne* legendum *iru inne*, ut e MSC. probat Scherz. in Not. qui porro hæc notat: Gothis *Vinus*, amicum, *vinatta*, amicitiam, *vinfaſtur*, in amicitia conſtantem denotat, ceu obſervat Verelius in Ind. Ling. Goth. Suecis: *Wen* eſt amicus. Anglo-Saxones *uuine* uſurpant pro dilecto amico; & *uuineſcip*, pro fraternitate. Islandis; *vinatta*, eſt amicitia, ut & *uingan*, nec non *vinskapur*; iisdem *vinur* idem eſt ac, amicus, *vinſell*, amicitia pollens. vid. Junius ad Willeram. p. 20. adde Eccard. Hiſt. Stud. Etymol. Ling. Germ. c. 4. p. 39.] Hinc Gall. *Minion*.

Winiſcaff, ſocietas, Hymn. 8, 8. *Kihalte frido uuiniſcaf yi kalichiſotiu minna*, conſervet pacis fœdera Non ſimulata caritas. Rythm. de S. Annone. §. 1.

Hinc plura nomina propria.

Adalwin, nobilitatis amicus.

Diotwin, populi amicus.

Folbwin, idem.

Gerwin, bellicoſus.

Heriuuin, *Hroswin*, *Lantwin*, *Otwin*, *Paldewin*, audaciæ amicus, &c. Contra quam H. Jun. Batav. c. 23. p. 664. à vincendo. & e converſo:

Winibald, amicorum audacia, *uuinidolf*, amicorum auxilium.

Winiger, amicorum cupidus.

Uuineman, amicorum homo.

Wini-

WIN.

Winiprebt, amicis clarus.
Winiram, amicorum jactatio.
Mulierum nomina:
Cuotwina, bona amica.
Winilind, amicis levis.
Uuinirat, amicorum consilium.
Liabwin, *Lebuvin*, Levinus, Radbodus Traject. Episc. in ecloga de S. Lebuino:
Nam si vertatur *Liauuin*, quod cuna sonabant,
Carus amicus erit.
Hucbaldus monachus Elvonensis in ejusdem vita c. 1. *Lebvinum*, *carum sibi amicum*, *juxta idioma nominis sui optime congruentis. Fertur enim à suæ peritis linguæ*, *quod* lief uuyn *patrioticè sit vocatus*, *quod Romanis* sonat carus amicus.
Hinc etiam videtur fluxisse Gall. *Angevine* quod angelorum amica, Virginis Deiparæ Nativitas. de qua aliàs Menag. Etym. Gall. v. Angevine.
Ebervin, Ebroinus corruptè, occisor Childerici R. Franc. quod vocabulum Germanico nomismate signatum refert Fr. Iren. II. 32. sed in eo fallit, quod à vino appellatum putat.
Alkwin, N. P.
Goltwin, socii, commilitones, Fr. de B. Hisp. ℣. 2697.
Uuidaruuinnon, inimicus, Satanas, Otfrid. II. 3, 110.
Uuiniva, amica. C. Cant. II. 7. III. 5.
Nach winer lütte wan, J. F. Sax. MS. c. 67. pro quo in impresso, *thummer*, &c.
Bootswin, *botsgesellen*, Wendelin. Gloss. Salic.
Huruuine, lutei, Notk. Ps. LXXII. 9.
Huoruuiniscefte, scortationibus. Notk. Psalm. LXX. 7.
WINNEN, grassari, Notk. Ps. LVI, 6. *uuinninte*, grassantes. vulnerare, lædere, Otfrid. I. 25, 55.
Mit snabulu ni uuinnit.
Rostro non lædit. (columba)
Fragm. de B. H. ℣. 1813.
Vincere, Otfrid. II. 3, 115.
Er uuidar thir io uuinne.
Contra te ne iste vincat.
Giuuinnan, Otfrid. II. 4, 28.
Thia lukun uuolt er findan
ioh gerno nan giuuinnan.
Foramen volebat iste (Satanas) adinvenire
& libenter ipsum capere.
Fragm. de B. H. ℣. 1138. 2378.
[*Winanter*, vindicans. Gloss. Monsf. p. 410.
Mine ambahte wunnin, ministri mei decertarent. Tatian. c. 115, 4.
Wunnin est à verbo *winnan*, quod nunc in compositis *überuuinden* & *geuuinnen* non amplius Germanis certare, sed certando vincere, nec id solum, sed quaeunque ratione aliquid sibi acquirere & lucrari significat. Vid. Jun in Gl. Goth. & Somner. in Diction. AS. v. *uuinnan*. Conf. Benson. v. *geuuin* bellum, *ingeuuinne* bellum intestinum, *gewinnan* inimici, *gewinne* pugna, victoria. Angli hodienum *to winne*, Belgæ *winnen*, dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 392.]
Giuuunni, Otfrid. II. 4, 47.
War uuorolt io giuuunni.
Unde mundus acquisivisset.
[Notk. Psalm. LXX. 1. *Gotes huldi geuuunnen*, gratiam Dei obtinuerunt.]
Wunnen, occupati, victi. Otfr. III. 14, 124.
Thie mit diufele wunnen.
Diabolis occupati.
[Scherzius quidem in Notis hunc versum ita reddit: *Qui cum diabolis luctabantur.* At quum de obsessis sermo sit, mallem Schilteri versionem amplecti. Sane in Glossis Monsf. non solum occurrit *Hringanten*, *uuidar uuinnanten*, colluctantem. p. 407. sed & *Winnante*, energumenos. p. 407. *thrâh uuinnante unchristanne*, per energumenos. p. 405.]
Veruuunnen urteil, J. F. Sax. MS. c. 68.
Uberuuunt ze tuonne, Notk. Ps. LXX. 1.
Ze aruuinnane, lucrandas. Kero. c. 58.
Witheruuinnan, hostes vincere. Fragm. de B. H. ℣. 1894.
WINSTRA, sinistra. C. Cant. & ibi Willer. p. 24. n. 13. & 147. n. 62.
Ze uinstrun, ad sinistram. Notk. Ps. XXXVI. 34.
Uuinistra, Tatian. c. 33, 3. *Niwizze iz thin winistra*, *was thin zesuua tuo*, nesciat sinistra tua, quid faciat dextra tua.
Otfr. V. 20, 115.
Thin uuinistrun ni biuuenkent.
Sinistram non evitant.
[Dani *venstre hant*, sinistra manus. Reinef. Vocab. Theot. MSC.]
Inde videtur reliqua vox Equisonum, *Wiste*, h. e. ad sinistram.
[WINSON, mutire. Gloss. Monsf. p. 324. hinc forsan hodiernum *Winseln*.]
WINTI, canis. vid. *Hund*.
[*Winda*. Feltrices. Gloss. Monsf. p. 414.]
WINT, ventus. conf. supra *Sturmuuint*.
Walafridus Strabus refert Nomina ventorum secundum Theodiscam: Gold. II. R. Alem. p. 65.
OSTRONOWINT, Subsolanus.
Lambec. ex Eginh. MS. L. II. c. 5. p. 264. legit *Ostronirwint*.
V. Plin. L. II. c. 47. & ib. Harduin.
OSTSVNDRONI, Eurus.
SVNTOSTRONI, Euroauster.
al. Suntaustroni.
SVNDRONI, Auster.
al. Sunidroni.
SVNDWESTRONI, Auster Africus.
al. Suntw.
WESTSVNDRONI, Africus.
WESTRONI, Zephirus.
WESTNORDRONI, Corus.
NORDWESTRONI, Circius.
NORDRONI, Septentrio.
NORDOSTRONI, Aquilo.
OSTNORDRONI, Vulturnus.

Digitized by Google

WIN.

Gegen XII. wint geſeſſene, i. homines univerſi, Notk. Pſ. LIX. 2.

[*Wint*, aura. Gloſſ. Monſ. p. 386.

Miterbeietemo winte, vento urente. p. 320.

Libtes wintes, lenis auræ. p. 346.

Wintotos, ventilabas. p. 349.

Platoon winti, flaverunt venti. Kero. Prol. p. 18.

Wint uuara pigman, ventoſus homo. Gl. Monſ. p. 413.

Drates wintes, ſpiritus vehemens. p. 364.]

Wintesbruti. v. *Brutten.*

Uuintuuorfa, ventilabrum, Otfr. I. 28, 9.

Uuintuuanton, ventilabrum, Otfr. I. 27, 126.

Uuinda, ventilabrum, Notk. Pſ. XLIX. 3.

[*Wintſcubla*, ventilabrum. Gl. Monſ. p. 399.]

Uuintbrauua, ſupercilium, Cilia, i. e. tegmina, quibus operiuntur oculi, & dicta quod celent oculos: Rhaban. Maur. de part. corp. hum.

Wintlachen. vide *Labban.*

Wintſcuula. vid. *Scuula.*

[WINTAN, contorquere. Gloſſ. Monſ. pag. 396.

Wintenter, torquens. p. 352.

In wintilun, involumentis. p. 353.]

PIWINTE, involvant. Kero. c. 59.

Arwenden, *irwenden*, returnar, invertere, divertere, reflectere. Fœdus Ludovici & Caroli Regum in Sacramento populi. Jus Alem. Prov. cap. ibi: *das ſich der Sattel nicht erwinde.* V. Com. ad J. F. Alem. c.

Reverti: Notk. Pſ. LXXVII. 39. Pſ. LIII. 4. *Fon hellu iruuuntan*, ab inferno reverſus: Otfr. V. 4, 93. conf. ſupra *Iruuenten.*

Untwindent, *unterwinden*, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 2628.

WINTER, hyems. Per hyemes Celtæ & Saxones annos computarunt. Rob. Sheringam de Anglor. Orig. p. 329. ex vet. Cod. MS. refert: *Se hælend Criſt ſyddan he to thyſum life com, and man weard geweaxen dara he wes thrittig wintra eald on there menniscnyſſe.* i. Salvator Chriſtus quum in hanc vitam veniſſet & vir creviſſet, cum eſſet triginta hyemes natu in hac humanitate.

Conf. ſupra *Sturmuuint.*

[*Wintar citi*, hyemis tempore. Kero. cap. 8. *citi des wintares*, hyemis tempore. c. 11. *in uuintre*, in hyeme. c. 55.

Den winter irleitta, hyemaverat. Gl. Monſ. p. 367.

Den winter zirleitanne, ad hyemandum. p. ead.]

WIO, ut, *wie.* Otfrid. paſſim. *Sprichu uuio*, inficiarer. Otfr. III. 18, 90.

Spribchu ih auur alles uuio.
Dixerim ego contrarium.

Alles uuio gineinit, quodlibet deſignatum. Otfrid. II. 4, 188. c. 12, 190. c. 22, 44.

Wio ni, quid ni, cur non. Otfrid. III. 17, 56. c. 6, 103.

Uuio ni, ni: non niſi, præciſe, Otfr. I. 1, 46. & 238. IV. 5, 51. c. 18, 19. c. 27, 58. c. 1, 27. III. 20, 159. c. 24, 187. IV. 1, 27. V. 11, 47. c. ult. 48.

Wio, quando, Otfr. IV. 7, 14. ſq. c. 13, 58. c. 22, 10.

WIO.

Uuio doch, etſi, Chron. Königsh. c. 2. §. 1.

Uuiolih, quam facile. Otfr. IV. 16, 59. quantumcunque. V. 23, 452.

Biuuiu, propterea quod, dum itaque, Otfr. II. 14, 39. [Cod. Vindob. & Vatic. legunt *Bibiu*, notante Scherz. in h. l.]

WIPPHE, vincula. Otfrid. IV. 16, 55. Judas de Chriſto ad Judæos:

Then gifabet ir ſar,
Sar si themo uuipphe,
thaz er iu n'intslupfe.
Hunc capite vos ſtatim,
Statim in vincula,
ut vobis non elabatur.

[Quum Kylianus in Etymologico Teutonicæ linguæ ita loquatur: *Wip*, *wiip*: fax, lumen, & lux micans, lumen tremulum, coruſcans, ſubito micans, vibratio luminis, & nictus oculi: hinc verſum 55. ita reddere Scherzius mallet. *Illico in oculi ictu.* vide ipſius Notas. Ego, ſi quid in verſione Schilteri mutandum, notarem: *Wip* in Gloſſ. Monſ. p. 373. *perſonas* notare, hinc ita h. l. redderem: Illico in perſonam (ejus irruite) *Faſſet eilends ſeine perſohn an, das er euch nicht entſchlupfe.*]

Uuiffa, Lex Baiwar. IX. 12. Lex Lombard. III. 3, 6.

Belgis *Wippe*, Stroppekoorde, Eſtrapade, fidiculæ. Kilian.

Caſenev. in Append. Menagii voc. Gonfanon.

WIRDIT, fit, *wird.* à *werden*, fieri. Otfrid. I. 12, 21. II. 23, 39. V. 25, 90. IV. 7, 98. de præterito & futuro ſimul. Otfrid. V. 20, 31. [Locus hic ita ſonat:

Ni uuirdit thing, ih ſagen thir thaz,
er nob fidor ſulichaz.
Non exſiſtit placitum, dico tibi hoc,
antea nec hactenus tale.]

Uuirthit, idem. Otfrid. V. 6, 98. c. 23, 517.

Uuirdit von in funtan, uuird werden gefunden. Otfrid. IV. 4, 17. c. 26, 62.

Ih uuirdu bigihdig, fio confitens, Form. Confeſſ. vet.

[*Wirdit*, obvenerit. Gloſſ. Monſ. pag. 376. fuerit. Kero. c. 43. 45. *wirdit kedenoot*, humiliabitur. c. 7. *wirdit erſuabbit*, exigitur. cap. 2.

Wirdit iu, fiet vobis. Tatian. c. 167. 6.]

WIRDIN, dignatio, dignitas, meritum. *Mit ſines ſelbes wirdin*, ſuomet merito. Otfr. IV. 25, 23. Notk. Pſ. LXX. 19. *Niuuiht ne biſtu din halb, ruofe Got ana, ſunda ſint din, uuirde ſint Gotis.* Nihil es per te, DEum invoca, tua peccata ſunt, merita DEI ſunt.

[*Wirdiger ſolibbera era*, dignus tali honore. Kero. c. 63. *der forauueſan wirdiger iſt*, qui præeſſe dignus eſt. c. 2. *dera wirdigi*, dignitatis. c. 63. *ni pim wirdiker*, non ſum dignus. c. 7. *wirdiger ſi*, dignus ſit. c. 62. *wirdike ſiu*, digne fit. c. 49. *wirdigo*, digne. c. 11.

Eokiuuelih erda uuirdit, omnis terra veneratur. in Hymno Ambroſiano ℣. 1.

Wiribte, revereatur. Gl. Monſ. p. 399.

Digitized by Google

WIR.

Wirdig, dignus. Tatian. c. 13, 23. *Thes ni bin uuirdig giſcuohu zi traganne*, cujus non ſum dignus calceamenta portare. *wirden*, venerari. Gl. Rhaban. Mauri. n. 2563. unde inſignibus honoris, ut faſcibus n. cit. & infulis n. 1782. nomen natum eſt. AS. *wurth*, pretium, nobis *wehrt. wurthian*, honorare: *wurthfull* & *wurthlic*, honorificus. Diecmann. Spec. Gl. Lat. Theot. p. 26.]

Uuirthig, pœnâ dignus, *ſtrafwürdig*, Otfr. V. V. ult. 26.

Thin gebot ih ofto meid,
bithiu thulta ih thrato manag leid.
Weiz ih thaz giuuiſſo
thaz ih thes uuirthig uuas ouh ſo.
Tua præcepta ego ſæpe transgreſſus,
ideo patior nimis multum moleſtiæ.
Scio hoc certo
quod illud promerui ita.

Genuerdet ſie wiſſen, dignatur eos noſſe, Notk. Pſ. I. 6.

Unuuirthon, adſpernari, Notk. Pſalm. XXI. 8. *So ſie mih ſaben hangen in cruce, ſo unuuirthon ſie mih alle*, omnes qui videbant me in cruce pendentem, aſpernabantur me. Pſ. XXX. 19. dedignari, *der in ſone diu beunuuerdeta*: qui (Chriſtus) iis propterea contemnebatur. Stainh. f. 81.

Unwirdſchait unſer fordern, id. f. 131.

Er und wurden, honor & dignitas, V. Act. Lindav. p. 342.

Uuirthogaro rouuon, [*wirdegero ruiuon*] dignæ pœnitentiâ lacrymæ. Willer. in C. Cant. p. 90. n. 39.

Uuirdiger, dignior. vel *wertheren*, pretioſioribus.

WIRI, *thara wiri*, inſuper, Capitular. Franc. IV. 19. vid. ibi Notas.

WIRIG, V. *Weren*, durare.

WIRS, pejor. Otfrid. III. 4, 92.

Thir uuirs ni giburie.
Tibi pejus (quid) ne contingat.

Notk. Pſ. LXXX. 13. *Wirs ne mahta in nieo geſceben.*

Uuirſiſt, peſſimum, Otfr. III. 19, 58.

Uuir duen auur zi eriſt
ſo uuir mugun, uuirſiſt.
Nos facimus id quamprimum
nos poſſumus, quam peſſime.

[Scherz. in Notis: *diriſſime.*]

Notk. Pſ. XXIV. 19. *ih iro deſte uuirſeren troſt haben mag*, ego ex eis eo pejus ſolatium haberem. Pſ. L. 15. *nube ioh dien uuirſiſten gebeizzo ih danne gnada.*

Kero: *Uuirſirun*, deteriores. c. 1. *uuirſiſta chunni*, deterrimum genus. c. 1. *uuirſirin*, miſerrima. c. 1. *uuirſiſton*, nequiſſimos. Prol. p. 17.

[*Wirſirungo*, deteriorationis. Gloſſ. Monſ. p. 388.

Thas thar uuirſira iſt, id quod deterius eſt. Tatian. c. 45, 8. *Geiſtu andere uuirſiron thanne ber ſi*, c. 57. 8. alios ſpiritus ſe nequiores. Poſitivo gradu eadem voce utitur Gloſſar. Boxhorn. in *uuirſirin*, ſceleſtus, ſive uti legendum, ſceleſtis. In

WIR.

Benſ. Vocab. AS. eſt *uuirs*, pejor, *uuyrſt*, peſſimus. Angli comparativo *uuorſo* adhuc utuntur, Palthen. Not. ad Tat. p. 369.]

Deſto würſter obe in erſchrecken, eò vehementius, Chron. Königsh. c. 2, 151.

Givirſirot, } vid. lit. G.
Giuvirſirot, }

Wirreſte rat, peſſimum conſilium, Fragm. de B. H. ℣. 977.

Würſt, mor wé, Königsh. p. 418. fi.

Auurſa, læſio, dolor. L. Baiwar. 13, 4. V. du Fresn. Gloſſar.

WIRSCAPANDIS, epulantis: Gloſſ. Lipſ. Somner. hîc tacet. Sed videtur vitioſa lectio, & fortè: *Wiſtap.* v. *Wiſt.*

WIRTE, holera: & *uuurti*, herba. Inde *Wirtespurgum*, Herbipolis: Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Eadem notione Saxon. wyrt: unde hortus eis wyrtun.*

WIRT, *uuirtun*, herus, hera, Otfr. I. 6, 6.

So ſi in ira hus giang,
thiu uuirtun ſia erlichо intfiang.
Cum (Maria) in ejus (Eliſabethæ) domum intraret,
hoſpita ipſam honorifice recepit.

Wirt & Knecht opponuntur in Jure MS. Auguſtano.

Wirt, ſponſus. Otfr. II. 8, 85.

Then uuirt er thara ladota,
ioh z'imo 'nan gibolata:
Sponſum hic (architriclinus in Cana) vocavit,
& ad ſe eum accerſivit.

Wirite unt Bruti, ſponſus & ſponſa. Otfrid. II. 8, 7. [Codices Vidob. & Vatic. habent *wirte*, Scherz. in Not.]

Wirt an ther helle, an Charon? Fragm. de B. H. ℣. 3880.

WIS, albus. *Wiſter*, candidior. v. *Weſter.*

WISER, VISERIS, VISVRGIS, ITVRGVS, *Weſer* fluv. Vorburg. Vol. III. p. 286.

WIS, WISEN, WESEN, eſſe, exiſtere. Kero: *Wiſit*, *wirſit*, *wirdit*, fuerit. *weſan*, eſſe. [In Kerone hæc reperiuntur: *uueſan*, eſſe. c. 1. 4. 7. 63. 65. fieri. Prol. p. 18. *uzkangan uueſan*, egredi. c. 58. *euuarttuam kepruchan uueſan*, ſacerdotio fungi, cap. 62. *tuuala kedoleet uueſan*, moram pati. c. 5. *zuakanc farcikan uueſan*, reditum denegari. c. 29. *zilee kaminnot uueſan*, ſtudeat amari. c. 64. *uuelun kibalſit uueſan*, delicias amplecti. c. 4. *uuiſit*, fuerit. c. 31.

Heil wis, ſalveris. Gloſſ. Monſ. p. 412.

Hruomo uueſanti, diſtincte. p. 406.

Chund uuiſit, conſtiterit. p. 373.]

Capitular. Franc. Lib. IV. c. 19. *wiſit*, *weſit*, fuerit. Otfrid. I. 18, 104. *wis horſam*, ſis obediens. I. 1, 114.

Zi ſculun Frankon, ſo ih quad,
zi thiu einen uueſin unginah.
Quomodo debent Franci, ut ego dixi,
ad illa ſoli eſſe inepti.

Cant. Cant. 8. fi.

Uueſti, fueris, Otfrid. I. 18, 114.

So

So thera thu heim uueſti.

Cum ea domi fueris.

[Codic. Vindob. & Vatic. habent: *So thu thera heimuuiſti.* Scherz. in Not.]

I. 14, 7.

Thes namen uueſtun ſe oub gimant.

Nominis erant iſti etiam memores.

[Hic locus ad ſequens *Wis* ſapiens referendus fuiſſet.]

Uueſenter, exiſtens, Notk. Pſal. XX. 8.

Uuiſt, ſubſtantia, Notk. Pſal. LXVIII. 3.

Uueſen, cauſa, lis, Notk. Pſal. IX, 5.

Wiſe, *wiſun*, hodie *weiſe*, *geſtalt*, modus eſſendi. Otfrid. III. 10, 77. *thie wiſe ſizzent*, ſuo ordine ſedent, pro more. [*thie uuiſe*, mallem reddi, *ſapientes*. Scherz. Not. ad h. l.]

Idem II. 1, 59. *in theſa wiſun*, in hunc modum. item III. 4, 43. & V. ult. 95.

Et IV. 31, 51. *mines ſelben wiſi*, meomet modo. [Meipſum inviſes. ita Scherz. h. l. transfert in Not.]

Notk. Pſal. LXV. 13. *Dar wirdo ih ze ophere ino longa uuis*: Ibi fio ſacrificium ei prolixâ ratione. [Pro *ino longa*, noſtra editio male habet, *in ſlanga*.]

[*Wiſun*, modis. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Zi etilihhero uuis, quoquo modo. p. 380.

Zi etalihhero uuis, aliquatenus. p. 390.

Ze ettalihhero uuis, aliquatenus. p. 385.]

WISEN, manere, durare. Otfrid. I. 19, 9. Angelus ad Joſephum: *In ægypto uuis thu ſar*, in ægypto permane. [Mallem *wis* reddere per *ſis*. Scherz. Not. in h. l.]

Kero: *durubwiſit*, perſeveraverit. c. 7. 58. *durubuueſant*, perſeverantia. c. 58.

Gothis *wiſan*, manere. Luc. XIX. 5.

Huc referendum eſſet *Biruuis*, commoraris, apud Otfrid. II. 7, 36. ſed legendum *Birumis*, vide ſupra *Birum*, ſum.

Rectius Otfrid. III. 1. pen. *Wis fater mir iob muater*: Eſto pater mihi atque mater. V. 10, 11. *uuis mit uns*, mane nobiſcum. Conf. V. ult. 237.

Gaſtuuiſſi, diverſorium, Otfr. I. 11, 68. v. ſupra *Gaſt*. Opponitur ei *Heimwiſi*, domicilii forum, V. ſupra H.

WISEN, oſtendere, *weiſen*, demonſtrare, Otfrid. III. 22, 97.

Juo buah quad, uueizen.

Veſtra Biblia, dixit, demonſtrant.

Speciatim viam oſtendere, ducere, vocare, ſicut paſtor ovium, cujus vocem oves noverunt & audiunt, & ipſe ante eas vadit, Joh. X. 3, 4. Willeramus in Cant. Cant. c. 1. p. 12. n. 6. *Zhe thine ſcaph* [*die dine ſcaf*] *uuiſen ad paſcua vitæ*. pag. 14. n. 7. *ih ſie uuisda* [*uuiſta*] in terram repromiſſionis, duxi Iſraelitas. Otfrid. I. 3, 23. de Noâ:

Ther tha arca ſinon kindon
ribta in then undon.
Thes uuages er ſie uuiſta,
thero freiſun oub ſrloſta.
Qui arcam ſuis liberis
ſtruxit in undis.

Per fluctus eos duxit,
à periculis etiam liberavit.

[*Wiſen*, ire. Otfr. IV. 35, 13.

Thaz muaſi er thara uuiſen.

Ut poſſit (liceat) eo (ad crucem) ire.

Ita quoque occurrit IV. 1, 5. & V. 19, 120. Scherz. Not. ad Otfr. p. 309. At IV. 1, 5. verba ita ſe habent:

Biginnent frammort uuiſen.

Aggrediuntur porro oſtendere.

In altero loco haud dubie verſus 115. fuiſſet allegandus, ibi enim ita Otfridus:

Thaz iaman thes giuuiſe.

Ut quis eo eat, i. e. procedere poſſit. Ita Scherz. in Not. h. l. vertit.]

Wiſo, dux. Notker. Pſal. LIV. 14. *Min uuiſo, min chundo*, dux meus & notus meus. Aries. Pſ. LXV. 15. *mit rouche dero uuiſon unde foreleiton*, cum incenſu arietum. i. Apoſtolorum.

Hinc *Wiſent*, *biſſont*, bos ſylveſtris, L. Alem. c. ult. *ſiquis biſſontem occiderit*.

[*Wiſanto*, bubalorum. Gloſſ. Monſ. p. 328.]

Geuuiſen, educti. *Wegeuuiſe*, Viaticum. Fragm. de B. Sarac. ℣. 3772.

Then ſinen half er uz there not,
in there woſte gaf er in thaz himelbrot.
Ther roche ob uns gewiſen.
Entphahet iwer wegewiſe.
Suis auxiliatus ex neceſſitate.
In deſerto dedit eis panem cœleſtem.
Hic vindicet etiam nos eductos.
[Ille etiam nos inviſat. ita Scherz. in Not. ad h. l.]
Accipite veſtrum viaticum.

Wiſen, docere, inſtruere.

Gewiſen, edoctus, inſtructus: *unterwiſen*. Otfrid. V. 19, 115. de Judicio extremo:

Thar n'iſt miotono uuiht,
oub uuehſales nia uuiht,
Thaz iaman thes giuuiſe
mit uuihtu ſih irloſe.
Ibi non eſt donare quid,
aut permutare quicquam,
Ut aliquis id edoctus
cum aliqua re ſe liberet.

Cant. Cant. 2, 4. *Der Kuning leitota mih in ſinen uuinkellare, unte uuiſta mih, uuie ih minnan ſula.* Introduxit me Rex in cellam vinariam: ordinavit in me caritatem. Otfrid. IV. 13, 37.

Uuis oub droſt ſeres,
ſar thu thih bikeres,
Bruodoron thinen.
Inſtrue quoque ſolatio contra dolorem,
quamprimum te converteris,
Fratres tuos.

Untarneuuizzun, indicare, docere, *unterweiſen*, Fragm. colloquii Chriſti cum Samaritana, ℣. 3. vide ſupra Lit. U.

Zuauuiſun, addiſcere, Otfr. II. 9, 180.

Uuizzintheite tuoien ſie uuider iro ſcrifte, de Judæis, qui dogmata faciunt Scripturæ S. adverſa, Notk. Pſal. LXVIII. 23.

Digitized by Google

Wiſen, remittere. Otfrid. I. 3, 58.

Hugi uuéih thir ſageti,
ni uuis zi dumpmuati.

Memento quæ tibi dico,
nec mitte in oblivionem, ſecordiam.

[Ne eſto nimis ſtupidus: ita Scherz. in Not. h. l. vertit.]

Anwiſen, immittere, in rem præſentem ducere, *einweiſen*, inveſtire inveſtiturâ propriâ imprimis, Jus Sax. Feud. c. XV. Gloſſæ Jur. Sax. *Gut anweiſen heiſt, wenn der Lehnherre ſeinem manne anzeigt oder weiſt an ein gut, darum er im ein leben oder geding verſprochen hat.*

Item Remittere ad alium, cedere alteri. Jus Feud. Alem. c. XXXIV. *So ſol er es vordern ane wen in ſin Herre wiſet:* petere id debet ab eo ad quem à domino remittitur, vel, cui ille ceſſit.

Wiſen, vocare. Notker. Pſal. XXXIX. 6. *Manige ſint kewiſit, unmanige iruuelit:* multi ſunt vocati, pauci electi. Kero: *Uuiſſe*, convocet. c. 3. *wiſſan ze kerate*, vocari ad conſilium. c. eod.

Wiſon, viſitare. Confeſſio vetuſta apud Lambec. L. II. Bibl. Cæſ. c. V. p. 319. *Siehhero ni uuiſoda*, ægrotos non viſitavi. Kero: *Gauuiſon, viſitare.* [*Ganuuiſon*, inviſere, habet Kero. c. 4.] Willeramus in Cant. Cant. p. 84. n. 36. *Thicco bauan ich gewiſet ande allizana* [*diccbo habo ih geuuiſot, unte allizana*] *wiſon ich minero boldon, ut corrigam eos.* i. Sæpe viſitavi & ſemper viſito meos fideles ut &c.

[*Do geuuiſota er mines herzen:* tunc viſitavit cor meum. Id. Willeram. in Cant. Cant. c. 5. 4.

Giwihit ſi Trubtin Got Iſraelo bithiu uuanta uuiſota, inti teta loſunga ſinemo folke. Benedictus ſit Dominus DEus Iſrael, quia viſitavit & fecit redemtionem plebis ſuæ. Tatian. c. 4, 14.]

Otfrid. in Cantico Zachariæ: *Gilobit ſi Trobtin Got Iſrabelis, uuanda er ſines folchis uuiſota.* Idem Lib. I. 10, 8. Lib. II. 2, 42. IV. 15, 94. III. 3, 46. c. 23, 54.

Heim uuiſon, viſitare domum, Otfr. I. 18, 72.

Wiſunga, oblationes. Viſitationes ſeu frequentationes Sacrorum non debent eſſe vacuæ, ſed cum oblationibus.

Notk. Pſal. L. 21. *uuiſunga unde brennefruſcinga*, oblationes & holocauſta.

Wiſunga, eſca. Liber Salicus Monaſt. Ebersheim. cap. *Wi man ſol ſizen uff der Phalzen. Die meigere des Abbates ſol iegelicher bringen ein zitig ſwin das drifig phundiger phenninge wert ſie und die wiſunga die dozv berent, oder V. ß. phenninge, weders des Abbet wil.*

WIS, ſciens, ſapiens. *Wiſen*, ſcire, *wiſſen* hodie. V. & *Weiz.*

[*Wizzan*, ſcire. Kero. c. 2. *uuizzi*, ſciat. c. 2. *dea uuiszun*, qui ſciant. c. 46. *uuizzi*, ſcierit. c. 2. *uuizzanti*, ſciens. c. eod. 29. 31. 58. *ni uuizzin*, neſciunt. c. 5. *ni uuiſſa*, neſcivi. c. 7.

Wiſi, verſutias. Gloſſ. Monſ. p. 353.

Wiſi, gravitatis. p. 386.

Wislibo, mature. pag. 386. ſophiſtice. pag. 357.

Wizzen, ſaperent. p. 323.

Wiziger, ſenſatus. p. 351.

Then ir ni wizzut, quem vos neſcitis. Tatian. c. 13, 23. Germani hodienum *wiſſen*, dicunt. Sed in eo differentia eſt, quod non amplius pro notitia perſonæ, ſed pro cognitione rei vox illa accipiatur, contra quam fit etiam in ſeqq. Tatiani *Inti ih ni uuiſta inan*, & ego neſciebam eum. c. 14. 6. i. e. non agnoſcebam eum. *Wannan weiſtu mih?* Unde me noſti. c. 17. 5. Palthen. Not. ad Tat. p. 334.]

Otfrid. V. ult. 237.

Giuuar thu uuis io thrato
thero bezirun dato,
Certè tu cognoſcas curate
Meliorum opera.

Idem I. 18, 29.

Thu ni biſt es, uuan ih, wis.
Tu nec es ejus rei, opinor, intelligens.

Conf. V. 12, 170.

Wiſoſton, ſapientes. Otfr. I. 27, 20.

Selbun oub thie furiſton
job thie uuiſoſton.
Ipſos quoque principes
atque ſapientes.

Uuizzo, intelligens, Otfrid. II. 9, 38.

Idem I. 5, 41. de S. Maria: *Gimma thiu uuiza*, mulier illa ſapiens.

Wiz uuerden, cognoſcere conjugaliter, Tatian. V. 10.

Uuizin thaz thiuti, ſciant populi, Otfr. I. 10, 41.

Uuiziſt thu thas, hoc ſcias, Otfr. paſſim.

Uuizzi, cognitum, certum. Notk. Pſ. XCIX. 3. *ube ſie les in uuiſſen*, ſi cognoviſſent. i. e. ſi eis hoc in agnitione fuiſſet.

Thaz man uuizzi follon, ut cognoſcatur plenè, V. 24, 79. Notk. Pſal. LVII. 11. *Ruoche ferlornemo, uuizzet der uuiſo:* ſtulto pereunte ſapiens aſtutior fit.

Uueſti man, ſciebatur. Otfr. I. 11, 43.

Ni uueſtun, neſcientes. Id. III. 22, 18.

Ih ni uueſta, ego haud ſciam. Id. II. 8. 27.

Weiſt es mer, ſciatis hoc magis. Idem III. 13, 99.

[*Wiſſun*, cognoverunt. Gloſſ. Monſ. p. 395.

Wiſer, prudens. p. 332.

Wiſa, Magos. p. 341.]

Conf. Otfr. I. 11, 67. I. 19, 53. V. 17, 14. III. 11, 1. IV. 7, 109. II. 5, 35. V. 15, 68. *uueſan laz thir meiſt. Laſz dir meiſt ſein angelegen*, cordi tibi eſſe ſinas.

Wisduam, ſapientia, Otfrid. I. 16, 51.

Sih uuisduames irfulta.
Se ſapientia implebat.

Conf. c. 27, 11. IV. 1, 100. I. 21, 31.

[*Wiſtuome rehtero*, prudentia juſtorum. Tatian. c. 22, 7. Nos rejecta terminatione, quam in aliis vocibus retinemus, nunc *weisheit* dicimus. Palthen. Not. ad h. l. p. 289.

Wistuom, proverbia. Gl. Monſ. p. 355.

Wistuom, divinatio. p. 351.

Digitized by Google

WIS.

In nemo huoche wistuomis, in Libro Sapientiæ. Notk. Pſ. XXXVI. 32.

Kriſſi odo uuiſtomes, gravitatis. Gl. Monſ. p. 404.] *Unuuiſtuome*, inſania. Tatian. c. 69, 7.

Weſte, intellectus. *Weſte parn*, natura intellectuales, ſapientes. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 3289. Turpinus ad milites ad mortem ſe præparantes:

Hiute werthe wir luttere weſteparn.
Hodie futuri ſumus merè intellectualis naturæ. ἰσάγγελοι.

Olaus Verelius: VIT, *Wett*, ratio, intellectus, *Vitiborinn*, quia à natura rationis uſu pollet.

[*Weſtparn*, Neophitus. Rhaban. Maur. in Gl. ad quam vocem Diecmannus ſequentia notat: „ De „ ſcriptura vocis recte Tortellius: Neophytus „ *cum* γ *Graeco*, & *t exili ſcribitur*. Quod in eorum „ gratiam monuit, qui *neophitbus* pingebant. In „ priori noſter quoque Gloſſographus lapſus eſt. „ *Neoſitus* in variis inſcriptionibus apud Aringh. „ *Rom. ſubterr. II.* 74. *a.* 77. *b.* 119. *b.* legitur. Quin „ ruditas Monachorum adeo exorbitauit, vt, „ pro *neophytus*, nobis *nephicus* & *neophicus* in MSS. „ obtruderent: vnde & inſulſa plane harum vo- „ cum barbararum etymologia excogitanda fuit, „ quam quia Goldaſtus iam *Rer. Alam. I.* 127. ex „ Cath. dedit, praetermitto. Vox ipſa νεόφυ- „ τος in Sacris ſemel tantum 1. Tim. III. 6. ex- „ ſtat, quem locum ſingulari *de neophytismo li- „ cito & illicito* Diſſ. Theologus Rintelenſis, „ Kiskerus, 1712. illuſtrauit. Vulg. illic ex „ Græco Lat. *neophytum* fecit, quem Ambroſ. *de „ dign. ſacerd. C.* 4. *Oper. IV.* 450. de illo accipit, „ *qui nuper ad fidem ex gentilitate aduenit, aut certe „ ex militia ſeculari ad clericatus eſt officium ſociatus.* „ Inde huius vocabuli vſus in Eccleſiam Roma- „ nam introductus eſt, quae, miſſa propria eius „ ſignificatione, (qua de plantis & arboribus, „ harumque ramis, cum illae recens plantan- „ tur, hi allis arboribus inſeruntur, dicitur) „ cum Paulo metaphoricam amplexata eſt, la- „ teque extendit. In ea enim non tantum re- „ cens baptizati, quos Rabanus hic intellexit, „ vel primum ad fidem Chriſtianam conuerſi, „ ſed etiam nouitii Clerici atque Monachi, nec „ non ex Laicis, qui per ordinum gradus non „ aſcenderant, creati Epiſcopi, *neophyti* appel- „ lati ſunt, V. Iuſtell. *ad Cod. Can. Eccl. Vniu. p.* „ 69. *b.* Balleſter *Onomatogr. p.* 287. 288. Lu- „ pum *ad Can. & Decr. Synod. I.* 18. *ſſ.* Gundling. „ *ad Conc. Laodic. p.* 30. *ſſ.* Suicer. *Theſ. Eccl. II.* „ 395. 396. Dufr. *Gl. N.* 736. Macr. *Hierolex. p.* „ 398. 399. vbi & peculiarem *Neophytorum* hae- „ reſin, Haereſiographis adhuc, quod ſciam, „ indictam, offendas. Plane ad verſionis ſuae „ Theot. mentem Rabanus *Oper. I. p.* 85. *b.* ſcri- „ pſit: Neophytus *Graece*, *Latine nouellus & rudis „ fidelis*, *vel nuper renatus*, *interpretari poteſt*; quam- „ uis illa denuo non Rabani, ſed Iſidori verba „ ſint, in cuius 7. *Orig. II. p.* 1008. eadem ipſa, „ vt tot alia, data quauis occaſione Iſidoro ſur- „ repta, legas. Nouitios vero Monachos, opi- „ nor, Richardus (non Pampolitanus, vt vul- „ go male inſcribitur, ſed, quod ex Baleo *ſcript.*

WIS.

Angl. Cent. 5. *p.* 431. & Whartono *Append.* „ *ad Caue. p.* 24. *a.* conſtat) Hampolus, ſaeculi „ XIV. ſcriptor, adeoque falſo in titulo opu- „ ſculi Col. 1538. ed. *de emend. peccat.* pro *ſcripto- „ re perquam vetuſto* venditatus, indicauit, cum „ *neophytos ib. C.* 1. *fol.* 2. *b. nouiter conuerſos* inter- „ pretatus eſt. *Neophytam* in feminino Flodo- „ ardus apud Spelmann. *Gl. p.* 427. a. dixit. In „ noſtra Eccleſia *neophyti* maxime audiunt, qui „ relicta impura religione ad puriorem trans- „ eunt, V. Hulſemann. *Oper. poſtum. p.* 952.

Uueſtparn. Uuebe eſt tener, ſubtilis, mollis, „ quae vox in Heldenboko plus vna vice oc- „ currit, & de linteaminibus teneris, mollibus „ & pretioſis adhibetur. Rhythm. de S. A. §. „ XXXVIII. So dede imi Got alſo dir golt- „ ſmid diit, ſor wirkin willit eine nuſchin giit; „ Diz gold ſiudit her in eimi viure, mit *vebir* „ werke diit her ſi tiure: *Sic faciebat ipſi Deus*, „ *vt aurifaber facit*, *cum operari vult fibulam egregi- „ am*, *aurum coquit in igne*, teneris *operibus facit eas* „ *pretioſas.* Will. *p.* 15. Nu vernimo ſponſa, „ weliche halszirethe ih ande mine doctores „ thir willan machon. *Wabe* goltchetenon in „ lampreythe wiſe gebreyde machon wir thir „ in wurme wiſe geblachmalad mit ſiluere: „ *Iam percipe, o! ſponſa, quae ornamenta colli ego &* „ *mei doctores tibi faciemus.* Teneras *aureas catenas in* „ *modum muraene dilatatas faciemus tibi vermiculatas* „ *aduſtione pictas argento.* Ab hac voce *Uuebe*, quae „ in ſuperl. habet *Uuebeſt*, contr. *Uueſt*, eſt *Weſter- „ Hembd*, induſium ex linteo tenerrimo, quali & „ olim & adhuc paſſim infantes baptizandi veſtiri „ ſolent: Dicitur quoque hic *Uueſtparn*, infans „ eiusmodi linteamine veſtitus. Aliam tamen „ etymologiam Wegnerus Theologus Regio- „ mont. in *Diſſ. Theol. Hiſt. Eccl. de alba veſte bapti- „ zator. p.* 33. ſuppeditat, quam etiam afferre „ lubet: *Vox* Weſterhemd, *componitur ex* Weſt „ und Hemd, Weſt *eſt a* wehen, *quod dicitur de „ quouis vento*, *in ſpecie tamen de Zephyro ſiue fauo- „ nio.* Weſt *eſt quoque omnis aura lenis*, *grata & „ placida*: *& hinc per metaphoram* Freuden-*ſiue* „ Luſt-Weſt, *eſt laetitia & tranquillitas cordis non* „ *interrupta*; Glücks-Weſt, *fortuna proſpere ad- „ ſpirans*; Blumen-Weſt, *tempus vernum*, *quo* „ *omnia rident.* Weſter-Hemd *igitur*, *velamen* „ *illud luſtrale*, *quaſi* Luſt- und Freudenhemd, & „ Weſter-abend *eſt conuiuium pro ſuſceptoribus in- „ fantis baptizati*: Hactenus Wegnerus. „

Parn. B. Stadenius, breuitati plerumque „ ſtudens, hac de voce tantum n. 1476. *Scao- „ zat parm*, *ſinus*, citat, non ea ſane mente, ac ſi „ *parn* & *parm* pro vna eademque voce haberet, „ quas plane diuerſas eſſe, & altera *infantem*, al- „ tera *ſinum* notari, probe callebat; ſed quod „ ibi inſignem Otfridi I. 13, 5. locum attuliſſet, „ vbi eleganti paronomaſia vtraque vox, in ſua „ quaeque ſignificatione, reperitur: In ira *barn* „ ſi ſazta *barno* beziſta: *In* gremium *ſuum colloca- „ bat* infantem *optimum.* Itaque *parn* vel *barn* „ hic Rabano infans vtriusque ſexus eſt, voce „ in C. A. ſatis familiari, vbi omnino adi „

„ Stiernh. *Gl. p.* 23. *a.* R. Theot. & A. S. eſt *be-*
„ *ran*, *gebären*, parere, gignere, producere, de
„ qua V. n. 1120. *Capar (gebar) edidit.* Sed quid
„ hic nomen *ueſt*, cum *parn* compoſitum? Quae
„ enim modo ex Stadenio & Wegnero allata
„ ſunt, ad aliam eius in Germ. *Weſterhemd* com-
„ poſitionem proprie pertinent. Illis tamen
„ quod addam, non habeo, niſi quod A. Sax.
„ *Weſtm* ſit fructus, ſtatura: *Weſtmbaer* & *Weſtm-*
„ *baerend* (quae a Rabani *ueſtparn* parum ab-
„ eunt) fecundus: *Weſtmſceat*, vſura, Benſ. Vn-
„ de τὸ *weſtm* fecunditas, incrementi & aug-
„ menti cuiuscunque notionem continere pa-
„ lam eſt. Facile iſtud infanti recens nato at-
„ tribui poteſt, ſiue in naturae, quod vocant,
„ regno ſpectetur, vbi matris ſuae *fructus* eſt, in
„ familiae *incrementum* editus, ſiue gratiae, nam
„ Eccleſia eum vt *fecunda* mater per admini-
„ ſtratum baptiſmum peperit, iſtoque partu
„ membrorum ſuorum numerum *auxit*. Certe
„ etiam voci *weſt*, qua A. S. iuxta nobiſcum *oc-*
„ *cidentem* nominant, eandem quondam, quam
„ dixi, notionem infuiſſe, vel inde conſtat,
„ quod ventum Lat. *fauonium*, a *fauore* dictum,
„ *quia fauet*, vt cum Martinio loquar, *rebus na-*
„ *ſcentibus*, & *ſatorum pater eſt*, pariter atque nos,
„ *Weſtanwind*, *Weſtwind*, appellauerint. Vnde,
„ vt opinor, maior lux intelligendae voci *ueſt-*
„ *parn*, immo & alteri iſti, *Weſterhemd*, affulgebit.
Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 147. ſeq.]

Wis duen, arbitrari, opinari. Otfr. III. 12, 21.

Sume, quadun, duent ſie uuis,
thaz thu Hieremias ſis.
Quidam dixerunt, perſuadent ſibi,
quod tu Jeremias ſis.

[*Duent ſie uuis*, faciunt notum, ſeu propalant aliis. Scherz. in Not.

Apud Otfrid. hæc phraſis denuo occurrit. IV. 30, 53.

Dua nob hiutu unſih uuis,
oba thu unſer Kuning ſis.
Fac adhuc nos hodie certiores,
an tu noſter Rex ſis.

Wis ſpragonte, diſputantes. Notk. Pſ. LVII. 6.]

Wis, adverb. ſcilicet, nempe, Notk. Pſalm. LXXV. 2.

Wizi, *uuizzi*, *giuuizzi*, intelligentia, ſcientia: Confeſſ. vetus. Otfrid. I. 1, 110. *lerit unſih uuizzi*, docet nos ſcientiam. Et c. 16, 49. *uuizzi thebe'mo*, ſapientia accreſcebat ipſi.

Idem V. 12, 149. *memnisgemo uuizzi*, hominum ſcientiam. [mallem reddere, *hominum intellectui.* Scherz. Not.]

c. 18, 7.

Zui ſint thie iuo uuizzi
thes ſulih firuuuizzi?
Quorſum ſunt veſtri ſenſus
hujusmodi curioſitatis?

[Pro *zui* lege *ziu*, ac verte:
Ad quid ſunt veſtri animi
hac de re ita curioſi?
Scherz. in Not.]

Chiuuizſſe, ſcientia, Iſid. c. 9, 3.

Inuuizzeda, conſcientia. Notk. Pſal. LXXVI. 17. *Inuuizze*, id. Pſ. LXXX. 8.

Wizze, Ratio. Notk. Pſ. XXXVII. 5. & 7. 6. *Mir cham ſer uber ſer fone minero uuizzeloſi.*

Wizzereda, ratio. Pſal. VII. pen.

Wizeſe, doloſi. Notk. Pſ. LIV. fi. LI. 6.

Fiuuuizzi, curioſitas, Otfr. V. 18, 8.

Unwizi, furor. Otfr. III. 9, 16.

Thie in unuuizzi uuarun.
Qui in dementia erant.

Notk. Pſ. XXI. 3. *ze unuuizzen*, ad inſipientiam. Id. Pſal. XXXVII. 6. *fone dero gagenuuerti mines ungeuuizzes*, à facie inſipientiæ meæ.

Uuiſſego, propheta, *weiſſager*, Notk. Pſ. IX. 16. *wizzegtuom*, prophetia. Id. Pſ. LIII. 7. *uuizzigonis*, prophetiæ. Notk. Pſal. CIII. 15.

[*Wizago thes hobiſten*, Propheta altiſſimi. Tatian. c. 4. 17. *heilagero wizagono*, ſanctorum Prophetarum. §. 15. *Anna uuizzaga*, Anna Prophetiſſa. Id. cap. 7. 9. *Zacharias wizagota*, Zacharias prophetavit. c. 4, 14. Pro *wizzago* Otfridus frequenter utitur voce *foraſago*. Dicunt adhuc Germaniæ ſuperioris incolæ *weiſſagen*, *weiſſagung*, vaticinari, vaticinium, ſed inferioris Saxoniæ *wyſſagen*, eſt cavillari, *een wyſſager*, cavillator. Palthen. Not. ad Tat. p. 305.

Wizzago, Propheta. Kero. c. 6. *mit wizzagin*, cum Propheta. c. 2. 7. *fona wizgom*, ex Prophetis. c. 13.

Wizagun, pythones. Gl. Monſ. p. 330. 333.

Wizun, divinos. p. 325.

Wizaſtuom, divinatio. p. 339.

Wizaſtuom libatam, pythonicus ſpiritus. p. 322.

Wizaſtuomun, divinationibus. p. 330.

Wizaſtuomes, pithones. p. 366.

Wizzaga, pitoniſſa. p. 409.

Wizagunto, divinando. p. 366.

Wizzagſam, prophetalis. p. 409.

Wizinungu, vaticinio. p. 408.

Wizagun, arioli. p. 405.

Die wizzacheit ſuochant, qui divinationes expetunt. p. 402.]

Wiſſelingo, philoſophus. Notk. Pſ. XXXI. 6. *manige folgunga kloubirrato alde uuiſilingo:* multiplex ſecta hæreticorum aut philoſophorum.

Wiſſelinck, partus ſuppoſitus, V. *Kilian. Wiſſal*, permutatio. Notk. Cant. Deut. XXXII. 5. *ſine wihſelinga*, non—filii ejus. V. ſupra *Wehſal.*

Wizod, *Witut*, Lex publica, quam omnes ſcire debent, ob id promulgata: turpe itaque eſt civi, jus in quo verſatur ignorare, *l.* 2. §. 43. π. *de O. J.*

Gloſſæ Lipſii: *Witut*, *lex. Witute*, *lege. Widutdragera*, *Legislator.* ubi Lipſius addit: *à promulgando & longè lateque ſpargendo.* Sed magis eſt, non à *wiet*, latè, *weit*, ſed à *witi*, Alemannis *Wiſi*, *wizi*; prudentia. Quod & rectè notat Somnerus: *Malim ego*, inquit, *à witt*, *Sax. wit & gewit*, *ſapientia*, *prudentia*, *quia leges ſunt prudentum conſulta vel decreta. Unde prudentum in eam rem conſenſus Sax. dictus witenagemot*, *quaſi ſapientum conventus*, *à witena & gemot*, *ita ſignificanti-*

bus

Digitized by Google

bus. Dragbere autem hîc in witut dragbere, â Teuton. draegben, quod ferre ſonat. Kilianus: *Wet, Lex. à weten, ſcire, debent enim leges ab omnibus intelligi, ut inhibita declinent & permiſſa ſectentur. L. Leges. C. de LL. Eadem ratione LEX quoque Latine dici videtur, quod publicè legatur, ut omnibus nota ſit. Nannius in Miſcell. wet quaſi wit dici ait, ab Albo nempe Prætoris.* Kapitular. Franc. L. IV. c. 19. *thie theru ſeluern vuizzidi leuen*, qui eadem lege vivunt. Et mox: *Ganeruo ſiner then vuizzut bit theru kirrichun baue*, coheres ejus eam legem cum illa Eccleſia habeat.

Wizzeta, legitima. Kapitul. Franc, L. IV. c. 19. *wizzeta thia ſala ce gedune gevlize:* legitimam traditionem facere ſtudeat.

Wizzetballikben, legitimus. Ibidem: *unce cen jarunt uuizzetballikben*, uſque annos legitimos.

Wizud, Lex, κατ' ἐξοχήν, Divina. Confeſſio vetus: *Then beilagon uuizod nit erita.* Otfrid. I. 14, 4.

Tho ſculton ſie mit uuillon
then uuizzod irfüllen.
Tunc debebant lubenter
Legem adimplere. de Circumciſione.

Et Idem V. 8, 71.

Moyſene in uuare
themo uuizod ſpentare.
Moſi profectò
legislatori.

[Rectius: Legis diſtributori. Scherz. in Not.]
Conf. III. 16, 84. c. 22, 96.

[*Aldin uuizſſodes*, Veteris Teſtamenti. Iſidor. c. 4, 1.]

Verbum & Sacramenta. Notk. Pſ. XXI. 30. *alle uuerlt riche äzzen ſine uuizzot*, omnes mundi regiones fruuntur ejus Sacramentis. Idem Pſ. XLVII. 10. *die dine uuizzotb niezzent*, qui tuis Sacramentis fruuntur.

Et Pſalm. L. 18. 19. S. Euchariſtia, *uuizzot opber, uuirt mite bezeichenet, ſo iro zit chumet, ſo ne iſt anderes durft. Wizzot opber bringen erwarten: fermulet herza bringen mannolib.* Salutaris hoſtia eo ſignificatur, cujus tempus ſi advenerit, non opus eſt aliâ. Salutarem hoſtiam afferunt Sacerdotes: cor contritum adfert quilibet. Idem in Pſal. LXVIII. 22.

Speciatim Sacramentum Euchariſtiæ, *wizzodis beilictuom.* Notk. Pſal. CIII. 3, 15.

WISI, certus. Otfrid. IV. 22, 13. de Pilato:

Ni bin ih ouh thes uuiſi,
ob er thes libes ſcolo ſi.
Nec ſum etiam ejus rei certus,
an vitæ reus ſit.

Keuuizzida, teſtimonia, certificata: *Giuuizſtaf*, teſtimonium, *Giuuizneſſi*, idem: Tatianus. 13, 4. c. 44, 9. & 12.

Otfrid. II. 10, 25. *thie zithiu giuuizent*, qui de hoc teſtantur.

v. ſupra *Giuuizneſſi.*

Gewiſſedo, conſcientia. Notk. Pſ. XXIX. ult. *Geſtechot uuerden mit dero gewizzedo ſundon*, i. compungi conſcientiâ peccatorum. Id. Pſal. LXVI. 6. V. *Miteuuizin.*

Ungeuuizzene ſunda, Notk. Pſ. XC. 6.

Unuuizzentis, & *uuizzentis unrebt*, Idem Pſal. L. 4. peccata incognita & cognita.

Gewisheit, cautio.

Cod. MS. Auguſtan. fol. 24. b. *Und ſol der Vogt ietweder balb gewisbait nemen untz das diu klag ein ende bat.* i. Advocatus debet utramque partem cavere jubere (ſcil. de judicio ſiſti) usque cauſa finiatur.

Gewis machen, cavere. Cod. idem tit. de Minitatoribus: *Sol im dem Vogt antwurten unz er gewis mache, das man von angſt vor im ſi.* i. Advocato tradendus minitator, usque dum caveat de non offendendo. Idem: *Iſt das man ainen ſchuldiget der dro, der nit ain geſeszen man iſt und nit gewis iſt* (non cavit) *mag man dieſelben dro bintz im bringen ſelb dritte mit frawen und mit mannen, der ſol dem Vogt und der Stat geben ze buzz ain pfunt pfenn. und ſol dem clager und der ſtat gwiz tun, daz ſie vor im ſicher ſien.*

Ungewiz, ſuſpectus de fuga. Jus Auguſtan. MS. fol. 71. *Machet ain man ainen ungewiz, der nicht durchſlüchtig iſt, ſwelben ſchaden der des nimt, den ſol er im abtun.*

Wiſen, exhibere, præſtare, *erweiſen.*

Otfrid. III. 16, 64. de Chriſto & Judæis:

Er zalta bitbiu ſies ſlizun,
iob uuaz ſie imo alle uuizun.
Enarravit cui rei iſti operam darent,
atque quid iſti ipſi omnes exhiberent.
[Dicebat quare ipſi id (facere) ſtuderent
Et quid ei omnes imputarent, i. e. cujus illum criminis accuſarent.
Ita Scherz. in Not. h. l. vertit.]

Idem IV. 35, 13. de Nicodemo:

Thaz muaſi er thara uuiſen,
then lichamen loſen.
Ut liceret ipſi tunc præſtare,
corpus ſolvere. à cruce.

Idem IV. 26, 12. Notk. Pſ. LXXIV. 6.

[*Wizes*, ſtatuas. Gloſſ. Monſ. p. 395.]

Wiſen, wizen, imputare, *verweiſen.* Notk. Pſ. XXXI. 2. *Salig man iſt, demo Got ſine ſunda ne uuizet*, beatus vir cui non imputabit Dominus peccatum.

Idem Pſal. LXXXVII. ſi. *daz ne werde in gewizzen:* id illis non imputetur.

[Huc quoque Scherzius refert Otfrid. V. 11, 25. in Not.

Wizit, imputabit. Gloſſ. Monſ. p. 349.

Wizames, imputamus. p. 378.

Wizes, reputes. p. 327.]

Itwiſen, itwizza, opprobrium. Notk. Pſ. LXI. 4. *uuieo lango ſezzent ir danne uber debeinen ſo geueſtenoten iteuuizza; unde leidferuuizza;* quousque apponitis ſuper hominem opprobria & calumnias. Ubi *Leidferuuizza*, cum noſtro hodierno, *verweiſen* convenit, cum adjectione *zv leid.* Conf. Pſ. LXXXVIII. 51. V. ſupra *Eduuit.*

WIS.

Forewiſſa, improperium, *verweis*, Notk. Pſal. LXVIII. 21. ſed vide ibi notas.

WISGAR, Guiſcardus, prudens, cautus, V. Gloſſ. Du Fresn. Guiſc. referendum ad ſuperius *Wis*, prudens.

Adde *Uuizzigo*, ſapiens. *Unuizzigo*, inſipiens, Notk. Pſ. XIII. 1.

WISGII, pratum, *wiſe*. Otfr. V. 20, 54.

Irſtantent —
Fon thera fala uuisgu.
Reſurgent
à putri prato.

putre pratum, cœmeterium, *Gottes Acker*.

WISTE, ſubſtantia, Notk. in Symb. Athan. ℣. 29. Id. Pſal. LXVIII. 3. V. *Wis*, *wiſen*, eſſe.

WISTE, cibus, epulæ. Otfr. II. 22, 39.

Joh oub gibit thir thia uuiſt
thu hungiru n'irſtirbiſt.
Imo etiam dat tibi cibum
fame ne pereas.

IV. 16, 14.

Er deta al thaz gidan iſt,
iob gibit in alla thia uuiſt.
Ipſe fecerat omne quod factum eſt,
& dat iis omnibus cibum.

Potus, Fragm. Samarit. ℣. 16.

[Non tam potum, quam cibum, in hoc quoque loco vox *wiſt*, quæ corrupte hic *weſt* ſcribitur, notat.]

Heimuuiſti, domeſticæ dapes, Otfr. II. 7, 43.

Sie nuzzun thera heimuuiſti
then dag tho mit giluſti.
Fruebantur epulis domeſticis
per diem hanc cum delectatione.

IV. 5, 70.

Er leitit mit giluſti
thih z'er heimuuiſti.
Ducit cum gaudio
te ad domeſticas epulas.

[*Heimuuiſti* eſt patria, domicilium ordinarium. Gothis *uuiſt*, unde *heimuuiſt* originem trahit, commeatum quidem deſignat, ſed ſignificat etiam *manſionem*, *habitationem*, *præſentiam in hoc vel illo loco*. ut obſervat Verel. Ind. Ling. Goth. v. *Viſt*. Inde quoque *Samauuiſte*, conſortium, *ſamuuiſt*, cohabitatio. *Nabuuiſt*, præſentia, *Gaſtuuiſſi*, diverſorium. Scherz. Not. ad Otfr. p. 67. 110. 245.]

Mitheuuiſte, communes epulæ, vel præſentia, ut interpretatur Fr. Jun. in Willer. in C. Cant. pag. 109.

Notk. Pſ. C. 6. *mitteuuiſte*, conſortii v. ſupra *Mitte*.

Suecis *Wiſthus*, cella penuaria.

[WISUNT, Viſuntus. Gloſſ. Monſ. p. 412.

WIZAZ, album. *Ein har thes fahſes uuizaz gituon odo ſuuarz*, unum capillum album facere aut nigrum. Tatian. c. 30. 6. *Wizaz* neutrum eſt à maſculino *uuiz*, hodie *weiſs*. In Gloſſar. Boxhorn. pro *uuizaz*, *uuiza* dicitur, *daz uuiza in demu augin*, albugo. Palthen. Not. ad Tat. p. 359.]

WIZ.

WIZZE, cuſtodia, carcer, vincula, Otfrid. IV. 22, 19. Pilatus ad Judæos:

Ja iſt iu in theſa ziti
zi giuuonabeiti
Ih uzar themo uuize
iu einan haft firlaze.
Sane eſt vobis in hoc tempore
conſuetudinis
Ut ex carcere
vobis unum vinculis liberem.

[*Wizze* non carcerem notat, ſed pœnam, cruciatum, ut apud Otfrid. II. 9, 157. de Chriſto dicitur:

Uuio er ſelbo druag daz kruci,
tho er thulta thaz uuizi.

Quæ verba Schilterus ita transfert:

Quomodo ipſe portavit crucem,
quum toleraret tormenta.

Verſus igitur duo poſteriores ita ſunt vertendi:

Ut ego impunitum
vobis unum captivum dimittam.

Scherz. Not. ad h. l.]

v. *Achiwiz*.

Wizze, tormentum, Otfrid. I. 20, 41. [In hoc loco pro *wiz*, Cod. Vindob. & Vatic. habent *wig*. Scherz. Not.]

III. 10, 22. [Et hic locus haud eſt huc referendus, legendum enim *unuizzi*. vide Scherz. Notas.]

IV. 1, 85.

Uuio thu thultos uuizi,
thaz honlicha kruzi.
Quomodo toleraſti pœnam
infamem crucem.

c. 30, 40.

Scultun 'nan zi ſlize
an themo ſelben uuize,
Thio armilichan uuizi
imo datun io uuizi.
Reprehenderunt (Sacerdotes) ipſum
(JEſum) vehementer
in ipſa cruce,
Horribilia hæc tormenta
ipſi fecerunt utique dolores.

[In ultimo verſu pro *io uuizi* legendum *ituuizzi*, ut Scherz. è MSC. Cod. probat. Ceterum verſu quoque 32. & 36. *wizze* occurrit, quam vocem per *ſupplicium*, vel *pœnam* redditam ibi mallet Scherz.

Notk. Pſal. XC. 6. *Der ſih iehe der uuerde mit uuizze anabraht, daz er ſin verlougenne.* Qui ſe confitetur (Chriſtianum,) puniatur, donec ſe neget eſſe Chriſtianum.]

Wizziudemo, tormina, Tatian. cap. XXII. 2. Obtulerunt Chriſto *mit uuizziudemo bifangane*, tormentis comprehenſos. [In noſtra editione Tatiani notatum eſt, Palthenium in Præf. obſervaſſe, ex Junii mente legendum eſſe *wizzum*. Plura vero idem in Notis de h. l. addit, quæ ſubjungemus. Adſcriptum eſt quidem in Codice Junii pro *uuizziudemo uuizzum*, ſed lectionem anti-

Digitized by Google

antiquiorem idem Vir Celeberrimus probat. Nobis tamen non ſine cauſa mutatio videtur inſtituta aut ita potius inſtituenda, ut pro *uuizzum* legatur *uuizzun*. Eſt enim in Ker. *uuizzi* pœna, cujus loco nonnunquam dolores atque tormenta ſunt, & in Gloſſar. Boxhorn. *uuizzinoton* angebant itemque apud Noſtrum c. XLVII. 2. *iſt giuuizinot* torquetur, & LIII. 6. *uuizinone* torquere. Pertinere huc videtur locus Otfridi I. XX. 45. [leg. 41. ceterum hunc locum huc non pertinere, quum pro *wiz*, legendum ſit *wig*, ê paulo ſuperius notatis patet.] Nec dubium eſt quin eodem referendum ſit Lipſii illud in Gloſſ. *giuuittenon*, ſive rectius *giuuittenod* afflictus, itemque *uuitonodon* tribulaverunt, *uuitinunt* tribulant, & *uuitinunda* tribulantes. Nam & AS. *uuite* ſupplicium pœnamque aliam graviorem denotat, teſte Somnero, qui Anglice illud reddit *a torment*, hinc & *uuite-hus* piſtrinum, ergaſtulum, officinam cruciatuum, quin infernum ipſum denotat qui & in ſqq. *bellauuizzi* dicitur. Vid. id. Somn. in Diction. Hæc ille Not. ad Tat. p. 348.]

Wizze, pœnam. Prol. p. 17. *wizzi*, pœna. c. 2. 7. pœnam. c. 5. *fliohente dera bella uuizzi*, fugientes gehennæ pœnas. Prol. p. 15. Kero.

Wizcimunt, *uuitinunt*, tribulant. *Witonodon*, tribulaverunt. *Uuitinunda*, tribulantes; *Geuuittenon*, afflictus. Somnerus: pœna, tortura, mulcta, Saxon. *wite*. Tortores, *witeneres*. punire, *withian*. Notk. Pſ. XC. 6. Hinc noſtrum *Wette*, mulcta.

[*Wizi*, judicium. Gloſſ. Monſ. p. 398. in judicium. p. 373.

Zi wize, ad diem. p. 351.

Wizi, ferrum. p. 392.

Wizes, ſtatuas. p. 395.

Wizinota, damnavit. p. 369.

Wizanot, trucidat. p. 392.

Wizinota vel *Ziſtorta*, demolitus eſt. p. 325.

Wizanara, lictores. p. 326.

Wizinare, ſpiculatore. p. 399.

Reiphara vel *uuizinara*, tortoribus. p. 412.]

Wizlih, pœnalis. *Ungauuizinot*, impunitus: Gl. Freheri.

Wizſener, executor pœnæ. J. Arg. c. IV. *Der an des Vogtes ſtat da iſt. der ſtichet die ogen us. die boden ſnidet er us: die hubet ſlecht er abe. unt ein wizſener einer iekliches miſſetate, darnach als ſie iſt.* i. Advocati vicarius eruet oculos, truncabit teſticulos, decollabit, & cæteras pœnas omnes exſequitur.

Wizzi, locus pœnarum infernalium. Symbol. Apoſt. Alemann. apud Freherum: *Stebic in uuizzi*, deſcendit ad inferos. Otfr. V. 19, 36.

Thulten thanne in euuon
thes belli uuizzes uueuuon.

Patiuntur tunc in æternum
infernalium pœnarum tormenta.

cap. 20, 199.

Faret fon therera ſuasi
in thaz euuiniga uuizi.

Abite ab hac ſuavitate
in æternas pœnas.

Conf. Præf. ad Sal. §. 82. II. 6. 115.

[*Wizi* vel *Hellagrunt*, tartarum. Gloſſ. Monſ. p. 408.]

WITHEM, dos. Willeram. in Cant. C. p. 55. n. 25. *Tho ber him ſeluemo mahelda thie Eccleſiam mit themo uuithemo* (*widemen* MS. Voſſ.) *ſines beiligan bluodes.* [*do er imo ſelbemo mahelta mit demo widemen ſines heiligen bluotes.* ita noſtra editio.] i. cum ſibimet ipſi deſponſaret Eccleſiam dote ſancti ſui ſanguinis.

Gloſſar. Lat. Theotiſcum: *Dos*, *widimo*.

Freher. ad Willeram. p. 37. *Withemo i. e. dote*, *munere ſponſalitio*, *antipherna*. Gloſſæ vet. *Dos*, *wedem*. *Dotare*, *wedemen*. *Unbeweddede*, *non-ſponſa*. Inde hodieque Dos Eccleſiæ, bona dotalia, *Widdumsgüter* vocantur. *Wydembofe und guter*, bona Eccleſiæ dicuntur Ruperto Imp. in Confirmatione privilegii Capituli Neuſtatenſis an. 1403.

Speelman. Gloſſar. *Wittemon*, *Sax. Wituma*, *aliàs Weotoma* & *Weotuma*, *i. dos*, *weotuman*, *dotis*, *quod coràm teſtibus Sax. weotum vel wittum facta ſit.* Sed quod vocem *Wittemon* attinet, extat ea in Legib. Burgundion. t. 66. t. 69. t. 86. & Addit. I. t. 14. Eam ſignificare dotem, mihi non perſuadent. Nam jure Burgund. dos & *Wittemon* diſtinguuntur. Dos à marito mulieri datur, etiam poſt nuptias ſecundas illa eâ fruitur, quamdiu vixerit, filio proprietate ſervata, tit. LXII. quæ *Donatio nuptialis* vocatur, tit. XXIV. Jure Alemannorum *Widem*: & ſpeciatim Jure Argentoratenſi *Brautlaufwiddum*. At *Wittemon* eſt *pretium pro uxore* datum, ut habet textus tit. 34, 2. ei, qui eſt proximus mulieri, tit. 36, 1. patri, fratribus, quibus non extantibus, patruo, & quidem quoad tertiam, ſic & ſororibus & matri, t. 66. & in ſecundis nuptiis repetitur à parentibus defuncti mariti, t. 69. nec diſpoſitio hominis hîc valet, t. 86, 2. In caſu non requiſiti conſenſus Patris, triplum ſolvitur. Add. I. 4, 14. Igitur *Wittemon* ſignificat pretium deſtinatum pro mundio ſeu poteſtate patria & familiæ, compoſitum ex *Widem*, deſtinare, appropriare, & *mon*, mond, mundium. Conf. LL. Aleman. t. 54, 2. Leg. Salic. t. de Reipus 46.

Wydem, uſusfr. antichreticus ob mutuum. Sententia Parium in cauſa Abbatis Wiſſenburg. & Reinh. de Remmchingen anno 1383. ♂. poſt S. Barth. *das dieſelben leben in wydemes wyſe off ſin wip herſtorben weren fur eine ſumme geltes.*

Wedemeſſe, V. *Meſſe*.

WITHENDE. vid. *Hand*.

WITHERRITEN. vide *Reite*.

WITMARAN, inſignem, celebrem, Tatian. c. 199. 2. *Einano nothaft uuitmaran, ther the uuas ginennut Barrabas.* vinctum inſignem, qui dicebatur Barrabas. [*Witmaran* proprie famoſum, late edita fama notum. ſignificat compoſitum, ex *uuit* late & *mar*, fama. Palthen. Not. ad Tat. p. 393.]

WIT.

[WITI, ſinus. Gloſſ. Monſ. p. 383.]

WITINS, Virgo ſancta, Otfr. I. 5, 12. [Pro *witins*, legendum *itis*, vide ſupra *Itins*.]

UUITUA, vidua, hodie *Wittwe*. Otfrid. I. 16, 7. & 27. de Anna:

Uuitua gimuati.
Vidua tranquilla.
In jugundi uuard ſi uuitua.
In juventute fiebat vidua.

Fragm. de B. H. ℣. 1447. [Tatianus de Anna c. 7. 9. *thiu uuas uuituua*, hæc erat vidua. Hujus vocabuli communem pene omnibus Europæis uſum notavit Jun. in Gloſſ. Goth. v. *uuidouuo*. Palthen. Not. ad Tat. p. 315.]

WITV, ligna. Otfrid. II. 9, 85. de Iſaaco:

Thaz kind thaz druag thaz uuitu mit
iob er iz habeta furini uuiht.
Puer portavit ligna ſimul
at ipſe habebat ignem (ignitabulum.)

Uuitu uina, ligna dilecta. Otfr. II. 9, 96, de ſacrificio Iſaaci.

[Egregie convenit cum Danico, *væd*. Gothis *vid*, lignum, item ſylva. *Vidgykdlar*, vaſcula lignea. vid. Verel. in Ind. Ling. Goth. Suecis: *uued*, lignum. *Wedhuus*, lignile. Islandis: *vidur*, arbor, lignum. Anglis: *Wood*, lignum, materia. Scherz. Not. ad Otfr. p. 118.]

Lancwite, medulla, pars currus.

L. Alem. c. 95. *Siquis medullam i. lancuuit*. Königsh.

[*Languuid*, vinculum plauſtri. Gloſſ. Monſ. p. 333.]

WIT, amplus, latus.

Mine genge ſint nah ze witſueifte uuorden, effuſi pene ſunt greſſus mei. Notk. Pſalm. LXXII. 2.

[*Witi*, ſpatium. Gloſſ. Monſ. p. 336.

Wito, ſpatioſæ. p. 334.

Wita lapelles, alvum maris. p. 331.

Witini, amplum, magnum. *Witini mere*, gros geſchrey oder gerüchte. Rhythm. de S. Ann. 1. 37. Reineiſ. Vocab. Theot. MSC.]

Witſpendunga, diſpenſatio, Notk. Pſ. LXXII. 16. q. d. extenſio legis perſonalis. vide *Spentari*.

Witſuuihte. vide *Suuich*.

Wittich. Transactio inter Rudolfum & conſortes Comites Pal. ad Rhen. & Frid. & conſortes, 1314. *Gegeben zu Salzburg des nechſten Witichen nach der Oſterwochen*. Pfälz. Stammfolge, p. 75.

[WITAHOPHUN, upupam. Gloſſ. Monſ. p. 321.]

WODEN. vid. *Dag*. & ibi *Wonſdag*.

WOF, v. ſupra *Waf*.

WOGA, v. *uuage*, *uuegi*.

Wazzeruuegi, aquâ motâ. Notk. Pſ. CII. 7.

In manigero uuazzero uuage ſuummente, in diluvio aquarum multarum, Notk. Pſ. XXXI. 6.

Otfrid. I. 3, 24. de Noe in diluvio:

Thes uuages er ſie uuiſta.
In fluctibus eos direxit.

Wage, flumen, Tyrol. pag. 277, 14. Tatian.

WOG.

c. XIX. 4. *Stantante nah themo uuage*: ſtantes ſecus ſtagnum.

[Vox *wage*, & mare, & lacum, & fluctus utriusque ſignificat. Gothi, teſte Junio in Gl. *uuegos*, Sueci *wa(o)gen*, Germani *wogen*, ſ. in compoſito *waſſerwogen*, fluctus dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 342.

Rhythm. de S. Annon. ℣. 228.

Der wag vurt in in demo grunte.
Fluctus trahebat ipſum in abyſſo.

[Gall. *vague*. Angl. *vauue*. Schwabenſpiegel: *Die viſch in dem wag, die thier in dem wald*. v. Not. ad h. l.]

Woga wolkono, Otfr. I. 5, 11. de Angelo Gabriele per viam ſtellarum & fluctus nubium ad Mariam Virginem pervolante. [Codices Vatic. & Vindob. pro *woga* habent *wega*, viam, iter. Scherz. Not. ad h. l.]

WOGES, Vogeſus, *uuogesberg*, *uuogesgau*: contractè

WOS, WOSGAV, quaſi mons, qui inter fluctus nubium erectus, inter *woga wolkono*, ut Otfridus loquitur, unde vicino Caſtro nomen videtur impoſitum *Waſſenburg*. Hinc variè ſcribitur, *Vogeſus*, Lucan. Lib. I. 397.

Deſeruere cavo tentoria fixa Lemano,
Caſtraque quæ VOGESI curvam ſuper ardua rupem,
Pugnaces pictis cobibebant Lingonas armis.

Voſegus, Voſagus, Otto Friſingenſis de Geſt. Frid. L. II. 28. Pars Juræ montis. Eremus Voſegi, ubi Luxovium, Monaſterium Lüxem, V. Gold. T. I. Rer. Alem. pag. 1. & 144. Origo Moſæ & Brüſchæ. Wimpheling. de Epiſc. Argent. p. 12. de Bruſcha: *oritur ex monte Voſago*. J. Cæſar L. 4. de B. G. Moſa profluit ex monte Voſege, qui eſt in finibus Lingonum & parte quadam Rheni recepta, quæ vocatur Vahalis &c.

Ekkehard. *jun. de Caſib. S. Galli c. V.* de Ungris: *Alſatiâ tandem quâ ierant vaſtatâ & crematâ, Hochfeldi montem* (mons Hochfeldi. Hohenburg arx in Voſego ab Imp. Maximiano ſtructa, ab Attico in Monaſterium converſa, Obſ. VIII. ad Chron. Königsh. §. V.) *Juræque ſylvam feſtinanter transeuntes Veſontium veniunt*. ubi Goldaſtus p. 120. *Juræ ſylvam*] *montem ſylvoſum, qui Ratbertо, Walafrido, Wettino & Theodoro VOGESVS*.

Perinde autem mihi videtur, utrovis modo ſcribatur, quia *Vogeſus* eſt ex primitiva pronunciatione, Woges, Wogesberg: *Voſegus*, ex contractâ, Wos, Wosgau. Etſi Cluver. L. II. G. A. c. 39. pro ſcriptione *Voſegus* acriter pugnet & contra τὸ *Vogeſus*.

Sylva Voſagus, in Tabula Peutingeriana, Woſigwald. Pagus *Vozenſis*, Frodoard. Ann. 996. Wosgau.

Conf. Freheri Orig. Pal. c. XII. ubi loca veterum de hoc monte congeſta habes. Sed in eo non poſſum cum ipſo aliisque quibusdam facere, quod Vogeſum & Voſagum pro diverſis habet, & Vogeſum ex quo Moſa profluit, fortè eundem eſſe cum Vocetio Taciti, I. Hiſtor. c.

63,

Digitized by Google

WOG.

63, 3. qui utique in Helvetiis ſupra Baſileam fluvius, & *Vogetsberg* hodieque dicitur, ſed nulla moſa inde fluit.

De Voſago, Vita S. Gundelberti, Abbatis Vallis-Galileæ in Voſago. c. 2. Terra ad Voſagum eſt excelſis montibus occupata, rupibus immaniſſimis, quæ veluti quædam caſtra, in ipſorum montium cacuminibus naturaliter poſitis, ipſos montes faciunt ſuo adſpectu horribiliores. Inter ipſos arduos montes quædam valles profundiſſimæ cernuntur, quæ nemoribus abietinis ita conſitæ ſunt, ut ſuâ nigredine etiam horrorem plurimum incutere videantur. Protenduntur enim prædicti montes in longum per quatuor dietarum ſpatium, in latitudine vero vix ſex milliaribus vel ſeptem dirimuntur. Habent prædicti montes ab Oriente Alſatiam, quæ pars eſt Alemanniæ, cum ſuo fluvio Rehno nomine: ab occaſu Lotharingiam & Burgundiam: extenduntur ſiquidem à Meridie in Septentrionem. Iſta inquam vaſta ſolitudo non tam hominum quàm ferarum ſævarum habitatio habebatur, & quaſi labyrinthus ab hominibus tunc temporis vitabatur. (A. C. 720.) Hanc quam deſcripſimus, terram, antiqui Voſagum, moderni Vogiam dixerunt. In hujus igitur eremi vaſta ſolitudine Gundelbertus AEpiſc. *primus* ſubintravit. Qui vallum quam nos modo incolimus, ſine nomine reperiens —, Senonias vocavit.

Fines Senonienſes: A petra quæ Alta Petra dicitur, per cacumen montis usque ad Villam quæ Cella dicta eſt, per ripam fluvioli per eand. villam decurrentis, uſque locum qui mare dicitur: inde ad Grandem — Fontanam, inde per rivulum qui Waconos dicitur usque ad fl. Bruſcam, & per ripam Bruſcæ usque ad cacumen montis juxta S. Stephanum, & inde ad fontem Donnous: inde per transverſum monticulorum usque ad rivulum, qui Petroſus rivulus nuncupatur, qui fluit per clauſtrum Mediani monaſterii. Sed pars terræ adjacentis dicto Monaſterio poſtea fertur data V.S. Hidulfo &c. ejusd. loci fundatori. *Dn. Mabill. Acta Ord. S. Bened. P. II. Seculi III. pag.* 471.

V. Jean Ruyr, *Recherches des Saincttes antiquitez de la VOSGE, Province de Lorraine, A Eſpinal* 1634.

Luxovium, Locus in Eremo, quæ Voſagus dicitur, muris antiquitus ſeptus, calidis aquis irriguus, ſed jam vetuſtate collapſus, Ratpert. de S. Gallo, Vorburg. T. VIII. p. 48. Luxhof. qualis etiam Argentorati.

WOKER, V. *Wacher.*

WOL. bene. *wola*, idem, Otfr. III. 26, 38. *Uuola bidrabton*, bene conſideramus.

Wol mih, euge! Vet. Verſ. Pſal. XXXIV. 21. & 25.

Wol unſir ſelen, Pſ. XXXIX. 16.

So wola 'nan, bene huic, Otfr. IV. 5, 80. IV. 27, 44.

So uuola thie ſine thegana.
O bene ſuis diſcipulis.

[*Wolaverit*, bene. Gloſſ. Monſ. p. 364.]

WOL.

Wola wart thiu bruſti, beata illa ubera. Otfr. I. 11, 77. IV. 9, 37.

Wola thaz githigini.
Beati hi miniſtri.

Conf. V. 19. 21, 81.

Wola, proſpera. Notk. Pſ. LXIV. 9. *In proſperis & in adverſis (in wolon unde in unuuolon) Du bereſt ſie, contemnere proſpera & non formidare adverſa (ferchieſin uuola unde ne furhtin unuuola.)*

Wola keren, convertere, Otfr. I. 4, 76.

Iſt er zi Gotes henti
uuola cherenti.
Eſt is ad Dei manus
bene converſurus.

Wola, age, agedum, *wolan*: Otfr. I. 2, 1.

Wola Drubtin min.
Age Domine mi.

Wola, vah, vox explodentis, Otfr. IV. 30, 17. Locum vide ſupra voce *Weng.*

[*Wola*, ſatis. Gloſſ. Monſ. p. 353.]

Wola, certè, Otfr. IV. 31, 65.

Thiu uuola iz allaz ubar mag.
Hæc certe id omne ſuperat.

Wolaga, quamvis, *wiewol*, Otfr. I. 18, 73.

Wolaga elilenti,
harto biſtu herti.
Quamvis exul
valde es durus.

[O exilium
valde es durum!
Ita Scherz. h. l. vertit.]

C. 5, 133.

Wolaga otmuati
ſo guat biſtu io innoti.
Etſi humilis
ſic bona tamen es jam nunc.

[*Wolaga* eſt interjectio acclamationi inſerviens. Eadem ratione antiqui uſurparunt vocem *welago*, uti ex Kerone apparet. *Welago chind!* o fili! (Prol. p. 16.) ita igitur h. l. redde:

O humilitas
tam utilis es in neceſſitatibus.

Scherz. in Not.]

Wole, ſo uuole there ſtunde, ô felix hora, Fragm. de B. H. p. 3383.

Wola uuilligun man, benevolentes viri, Otfr. III. 10, 34.

[*Wolgethan*, i. e. laudabilis, probus, bonus. Heldenb. P. II. p. 104. b. 105. b. bene moratus, nobilis, εὐγενὴς. Ib. P. I. p. 52. b. 84. a. P. IV. p. 253. b. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Wolaqueti, ſalutatio, benedictio, Tatian. c. 3. 3. *Uuelih uuari thas uuolaqueti.* Maria de ſalutatione Angelica: *Qualis eſſet illa ſalutatio.* [Compoſita vero eſt vox illa à *wola*, bene, & *quedan*, dicere, (v. ſupra *Cheden*) proprieque ideo benedictionem, minus proprie id, quod bene precando conſtat, amicæ ſalutationis officium, denotat. Palthen. Not. ad Tat. p. 297.]

Woladade, [*woletate*] bona opera, Willeram. ad Cant. Cant. p. 46. n. 20.

[*Wolaurehtigg*, emeritis. Gl. Monſ. p. 380.]

Wolaquimit, bene cedit alicui, *es bekomt im wol.* Otfrid. V. 12, 156.

[*In wolapizantemo ſcaraſahſe*, in novacula conducta. Gloſſ. Monſ. p. 333.

Wolapizantas, acuta. p. 349.]

Woltbiiger, *woltheter*, Keiſersp.

[*Wolatontes*, Evergetis. i. Benefactoris. Gl. Monſ. p. 354.

Woldæchtig. Die Scheppen zu Magdeburg in quodam ad Petrum de Maltitz informatorio judicio. *Denen woldæchtigen Petrum von Maltitzen &c.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

Wolun, bona. Tatianus c. 37, 2. *ni mugut ir Gote thionon, inti werolt wolun:* non poteſtis DEO ſervire & ſeculi bonis, Mammonæ.

[*Werolt wolun*, quaſi dicas mundi bona. A *wolun* compoſita ſunt varii generis, velut in Gloſſar. Boxhorn. *uuolatatim* beneficiis, in Willer. p. 108. *uuoledat* bona opera, in Gl. Lipſ. *uuolalicondi* beneplacito. Germanis hodienum *wolluſt* voluptas, ſive inſolentia potius libidinis, quam opes faciunt, dicitur. AS. *uuela* felicitas eſt, quæ qualis ſit ex compoſito cernitur *uuelahord* gazophylacium. *Welan* opes, *uuelegian* locupletare, *uuelegod* locupletatus apud Benſon. in Vocab. Inde Anglorum *uuealth* proſperitas, quam inferioris Germaniæ populi *uuebldage* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 362.]

Uuolon, deliciæ aulicæ, Tatian. c. 64, 5.

WOLVNGA *Chriſtis*, religio chriſtiana, Notk. Pſ. II. 3.

[VUOLCHES, cohortis. Gl. Monſ. p. 367.]

GEWOLGEN, Fragm. de B. H. ℣. 3815. [Mihi videtur *gewolgete* hic idem eſſe ac *gefolget*, ſecutus ſit.]

WOLDIGEZ *here*, potens exercitus, *gewaltiges heer*, Fragm. de B. H. ℣. 3769.

WOLFTSCREION, ululare, Notk. Pſalm. LXV. 2.

WOLIGIS, utinam, Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Nos would, additis his to God, plerumque. Sax. etiam ic wold, pro volui.*

UUOLLON.

Beuuollan, [*beuuellan*] inquinare, Willer. p. 90. n. 38.

Biuuollon, infecta. Gloſſ. Lipſ.

Piuuollona, violata, Gl. vet.

Piuuollinin, temeratis, Gl. vet.

Piuuollan, profanum, pollutum, Gl. vet.

Thar beuual ſich thin muoder, ibi inquinavit ſe tua mater, Willer. p. 151.

Unbeuuollan, immaculatus, Gl. Lipſ. Fragm. de B. Hiſp. ℣. 4355.

Unpuuollaniu kedigani, inlibata caſtitas, Hymn. 8, 8.

Faruuellunt, prophanaverunt, Gl. Lipſ.

Biuuellan, prophanabo. Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Quaſi à Vuyl*, (*faul*, putris) *Teutonicis, turpis, ſordidus, immundus, quod nobis bodie fowle, Sax. ful; inquinatum quid dicimus befowllen.*

[*Wola*, ſanctificabat. Gl. Monſ. p. 346.]

Uulles io mit uuillen. Velis certe libere. Otfrid. II. 20, 7.

[Cod. MSC. Vindob. & Vatic. habent *wolles.* Scherz. in Not.

WOLLEISTIT, ſuffragatur. Gl. Monſ. p. 380.]

WONEN, manere. Kero: *uuonet*, manet. Prol. p. 16. *duruhuuonente*, perſeverantes. l. c. Tatian. *thuruhuuoneta ſtum*, c. 2. 3.

Woneta Maria mit iu, manebat Maria cum ipſa. Id. c. 4, 9. *Woneta ther kneht Heilant in Jeruſalem*, remanſit puer JEſus in Jeruſalem. c. 12, 2. *Giſahun uuar her woneta, inti wonetun mit imo then tag:* viderunt ubi maneret, & apud illum manſerunt die illo. c. 16, 2.

[Quoniam nulla conſtantior manſio quam incolentium eſt, hinc *wohnen* Germanis Belgisque id eſt, quod Latinis *habitare*. Vid. A. S. *wunian, wuninge*, ut & *thurhwunian* cum derivativis apud Somner. & Benſon. Palth. Not. ad Tat. p. 292.

Wonatun, converſati ſunt. Gl. Monſ. p. 365.

Wonantemo, commorante. p. 323.]

Otfr. III. 20. 308.

Job themo iſt io gimuati,
ther uuonet in ther guati.
Atque huic eſt propitius,
qui manet in bono.

V. 25, 188. *uuonanti*, permanens.

Fragm. de B. H. ℣. 3141. & 3616.

Kiuuonent, ſolent. c. 13. *Kiuuonin*, ſolito; c. 55. *ſitiu keuuonanemu*, more ſolito, c. 36. Kero. vide lit. K.

Unz an das uuone, quantum de more, de jure, J. Feud. Alem. c. 132. 3.

Uuonabeite, c. 7. *kiuuonabeite*, c. 13. *kauuonbeiti*, conſuetudo. *kiuuonabeitim*, c. 18. conſuetudines: Kero.

Geuuoneten alle einen tag, conſtituebant unum diem omnes, Fr. de B. H. 1035.

WONSDAG. vid. *Dag.*

WORMB, *wrmb*, Fragm. de B. H. ℣. 1028. *then hat ther wrmb gebechet.*

Uuormberzzeb, de arbore putrida, id. ℣. 1021.

[WOPTA vel *weuereta*, ululavit. Gl. Monſ. p. 325.

Uvora vel *beri* apparatum. p. 362.

WORCHEN, laborare, *bauen*. Gen. II. 5. *der da worcht die erden.* ℣. 11. *das er ihn worcht*, i. e. *das er den garten bauet.* Gen. III. 23. *Das er worchet die erde.* (an â Græco γεωργεῖν ἐργάζειν?) *da worbtin ſcono ceichin*, i. e. ibi operatur inſignia miracula. Rhythm. de S. Ann. c. 45. c. 10. *das ſi wider Godis vortin einen turn worbtin.* i. e. faciebant, extruebant. c. 23. *Si worbtin dar eine Troie.* c. 29. de Agrippa ab Auguſto in Germaniam miſſo, *daz ber eine burg worbte.* ſcil. Coloniam Agrippinam. In Confeſſ. Vet. Alem. Eccl. *Thinan willon zi giwircanne*, tuam voluntatem faciendi. Inde nomina *Ercanfr. Ercanbert, Erganolf, Erchanbold, Ercanger, Ercamrat.* Inde & nomen *Meinwerci.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC. conf. ſupra *Werach.*]

WORE, GEWORE, Notk. Pſ. XL. 4.

WOROLT, V. *Werolt*, [WOR-

Digitized by Google

WOR.

WORSAMITHU, Capitular. Franc. IV. 19.
[VUORO, ſuſtentationem. Gloſſ. Monſ. p. 385.
Vuoro, paſtilli. p. 382.
Vuorentemo, ſubvehente. p. 383.
VUORRENT, tollent. p. 397.]
WORT, verba. Kero. Prol. p. 16. c. 6, 7.
Wortum, verbis. c. 2. 7.
Wort, ſermo. Kero. Prol. p. 16. c. 2.
[*In Wortbilidun ni ſpribbu iu*, in proverbiis non loquar vobis. Tatian. c. 176, 3.
Juchante mit linden uuorten, ſcalpentes. Gloſſ. Monſ. p. 404.]
WORT, conditio, modus, Albert. Imp. de Pac. Pub. *der Worten, das unſer Riche in fride und gnade verliben möge.* h. e. *dergeſtalt.*
Wort, proverbium. *Altſprochene wort er rorte*, vetus in proverbium incidit,
Fragm. de B. H. ℣. 1010.
Wort, Symbolum. *Geinoton worton*, *damnen iegliche ire ſocios irchennent*, Notk. in Symb. Apoſt.
[*Wort*, aura. Gloſſ. Monſ. p. 391.]
Vorwort, conditio, pactum. Frequens in chartis Wiſſenburgenſis Abbatiæ: *mit den vorworten, das* &c. Rupertus Imp. in literis indemniſationis ſocii Jo. Romliani an. 1409. *mit furworten, friden, oder ſünen ſollen, es ſy dann das darinne auch vertedinget werde, das demſelben ſolich ufgeben leben wider werde.*
WORTANE, factos. c. 7. *uuortane ſint*, facti ſunt. c. 7. *uuortaner*, factus, c. 7. *uuortaneer pin*, factus ſum. c. 7. Otfrid. IV. 1. fi.

Iz zi thiu ni uurti,
ni uuarin thino milti.
Id eò non perveniſſet,
niſi fuiſſet tua Gratia.

Hodie *worden iſt*, factum eſt.
[*Vuortani*, exhibitio. Gl. Monſ. p. 390.
Vuortanen, factum. p. 395.]
WOS, v. *Woges.*
WOSTE. vide *Waſti.*
WOT. vide *Wuto.*
WRECKEN, ejicere, Chron. Sax.
Wrekt, wrectum maris, LL. Scot. Merces ejectæ. Cimbris veteribus Hrak. Danis Vrag. Belgis *Wrack*, rejicula res, *wraken*, rejicere, repudiare.
Wrebban, exulem, Iſid. 5, 7. [Adſtipulatur Francicæ dialectus AS. in *uuræcca* exul, *wracan* exulare, quod haud dubie originem ducit à *uuracu* ultio, cum per modum pœnæ, quæ privatam vindictam æmulatur, exilium ſontibus irrogari ſoleat, in quo ſane miſeros ſui plerumque mores ulciſcuntur. Vid. Benſon. in Vocab. AS. Conf. Somner. in Dict. v. *uuracian* & *uuracu*. Forte huc pertinet Germanica vox *frech* ferox, quales eſſe ſolent, quos patria non fert. Palthen. Not. ad Tat. p. 410.]
WROCK, ſimultas, Jun. in Willer. p. 233.
WRENIS *ros*, emiſſarius, Gl. vet.
ASax. *wræne*, libidinoſus.
VURISIT, Gigas, *Riſe*, Gl. Lipſ.

WUD.

W. ſignificat interdum *Wu*, *Wnne* pro *Wunne* &c.
VUDRA *duen*, attendere, Notk. Pſ. LXVIII. 19. *Due minero ſelo, uudra unde loſa ſie:* intende animæ meæ & redime eam.
UUAFAN. V. *Wofen.*
UUUAGEN, V. *Giuuuagi.*
[UUUASTE deſertum. Otfr. II. 4, 3.

Gileitit uuard tho Drubtin Chriſt,
thar ein euuati iſt:
In ſteti ſilu uuuaſte
ſon themo Gotes geiſte.

Quæ verba Schilterus vertit:

Ductus erat tum Dominus Chriſtus
ubi deſertum eſt:
In locum valde vaſtum,
à DEI Spiritu.

Sed Scherzius in Notis recte obſervat *uuuaſte*, vertendum eſſe *deſertum.*]
UUULFFINE *blikke*, adſpectus lupini, torvi, Fragm. de Bell. Hiſp. Carol. ℣. 763. 4130.
[VULLUHUN, volucris. Gl. Monſ. p. 340.]
UUULLUN, voluerunt. Otfr. IV. 35, 73.
WUNNE, *uuunna*, gaudium, Otfrid. I. 3, 7. *Mibilo uuunni*, magnum oblectamentum. III. 14, 160.

UUant er iſt ſelbo brunno,
ioh alles guates uuunno.
Namque hic eſt ipſe fons,
atque omnis boni gaudium.

IV. 4. 107. *Theſes liedes wunna*, hujus cantici gaudium.
Conf. Præf. ad Lud. ℣. 191. V. 4, 61. paſſim. Willeram. p. 51. n. e. 22.
Uunna delectatio. Notk. Pſ. XVIII. 10.
Wunnigarto, paradiſus, Gloſſ. vet. ASax. *neorxena wong*,
Wong, Cædmoni, campus.
Goth. *winga*, paſcua.
Wunnigartun intſperranti, paradiſum reſerans, Hymn. XXI. 6.
Wunnigau, Vangiones, Wormatia, Fr. Iren. II. 32.
Uuunnilibaz, amœna, Gl. vet.
Vunniluſt, voluptas. Kero.
Wunniſam ſconi, delectabilis pulchritudo, Otfrid. V. 23.
Wunniſam feld, Paradiſus. Otfrid. II. 6, 22.
Uunneſamo, voluptuoſe. Notk. Pſ. VIII. 8.
[*Wunniſamo*, voluptuoſe. Gloſſ. Monſ. p. 338.]
Keuuunneſamot werden rehte, jocundentur juſti. Notk. Pſal. LXVII. 4. *Keuuunneſamo dines ſcalches ſela*, jocunda animam ſervi tui.
Wonſam, Stainhöw. f. 27. b.
Unuuunna. Otfr. IV. 7, 70.

Duit manne ioh thiu ſunna
mit finſtere unuuunna.
Indicat (prædicit) Luna atque ſol
cum tenebricoſa conſtellatione.
[Facit Luna imo Sol
tenebris (defectu lucis) mœſtitiam.

WVN.

Ita Scherz. in Notis vertit.]

Uuunne ſangont Got. Jubilate Deo. Notk. Pſal. LXV. 2. vide *Singen.*

[*Wunniglich*, i. e. gloria. Pſ. XVIII. ℣. 1. Pſ. LI. *Was wunniglichſtu dich in der bosheit*, al. *was glorireſtu in der bosheit.* Pſ. eod. *Du wirſt nicht gewunniglicht in den gantzen opffern.* al. *Du uuirſt nicht gewolluſtiget.* Pſ. LVI. *Dein wunniglich ât auf aller erd.* Pſ. III. 4. *Du biſt mein wunniglich.* i. e. gloria, Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

WUNNON, acquirere. Otfr. IV. 3. fi.

Joh er frides wunnon
s'id gâ ia mer mannon.
Atque ipſe pacem acquirens
eo dabat plures viros.

Id. II. 4, 48.

Mit diufule uuunnun, Otfr. III. 14, 124. habitarunt.

[Hic locus ſupra ab auctore ad verbum *Winnen* eſt relatus.] II. 6, 78.

V. *Winnen* & *Uuonen.*

Wnnibliber. Fragm. de Bell. Hiſp. ℣. 904. *Wie mohte tha wnniblicher ſin.*

UUunnelich, jucundum. Notk. Pſ. LXXX. 3.

WUNSCI, adoptio, Notk. Pſal. XXXI. 7. *uuunſcis peitonte*, adoptionem expectantes.

[*Wunsztun*, optarunt. Otfr. III. 9, 18. In Cod. Vind. & Vatic. legitur *uunsgtun.* Scherz. in Not.]

UUUNTA, vulnus. Otfrid. V. 23, 267.

UUuntont, vulnerare. Otfr.

[VUNTAR, novum, Gloſſ. Monſ. pag. 337. prodigia. p. 394.

Vunter, miraculum. p. 341.

In Uuntrun, in mirabilibus. Kero. c. 7.

Vunterguott, mira. Gl. Monſ. p. 388.]

Uuuntar, viſio. Otfr. I. 4, 160. de Zacharia.

Uuant er uuiht zin in ſprach,
thaz er thaz uuuntar giſah.
Quandoquidem nihil ad eos loquebatur,
quod viſionem vidiſſet.

Dages uuuntar. vide ſupra *Dag.* p. 196.

[*Wuntorotun thas tho alle*, mirati ſunt univerſi. Tatian. c. 4, 12. Hic loquendi modus non amplius inter Germanos obtinet, qui nunc dicunt *ſich wundern, ſich worüber wundern*, aut in frequentativo *ſich verwundern*, aut denique in compoſito *etwas bewundern.* Conf. AS. *wundrian* mirari ap. Somner. & Benſon. Angli *to wonder*, Belgæ *wonderen*, Sueci *förundra* dicunt. Palthen. Not. ad Tat. p. 304.

VUNTON, prævidiſtis. Gloſſ. Monſ. p. 376.

UUNTNUSSI, præbitionis. p. 362.]

UUUNTON, à *winden*, ſupra, regreſſi.

UUUPPON *der ſpinna*, tela aranearum, *Spinnweben.* Notk. Pſ. LXXXIX. 10.]

WVRFBYCHEL, Stainhöw. f. 43. b.

[UURGAN, ſtrangulare. Gloſſ. Monſ. p. 412. *Vurtta*, ſuffocabat. p. 399.

UUURM, ſerpens, Notk. Pſ. XXIX. 7. Pſ. XLI. 2. *Uurm*, vermis. Kero. c. 7.

Uuurmiuuis, Cant. Cant. 1, 11. *gekrummt wie die Wurme, und mit weiſſen tupflein unterſchieden.* Vœgelin.

UURBI, vertex, axis, Otfrid. II. 1, 34. V. *Uuerbe.*

WUR.

WÜRREN, turbare, nocere, Rh. de S. Anon. ℣. 649.

UUÜRST. V. *Uuirs.*

UUURTI. V. *Giuuerdo.*

Denotat Futurum: *giboran wurti*, naſciturus ſit, *geboren werden wurde*, Otfr. I. 17, 68. IV. 15, 115. c. 23, 64. *keaugit uuurtun*, monſtrabantur. Kero. c. 7.

Unwurdikeit, indignatio, ira, Pſ. CI. 11.

WURZ, herba medica, aroma, pigmentum. *Salfuuurz*, Cant. Cant. c. 1. 12. [in noſtra edit. legitur *Salbuvurz.*]

Wurzbedde, [*Wurzbette*] areolæ aromatum. Cant. Cant. V. 13. vide ſupra *Bett.*

Wurzedo uuin, vinum pigmentatum, aromatiſatum. Freher. ad Willeram. p. 13.

Wurza, radix. Iſidor. c. 2. 2.

Wurzhaftor, radicitus, Kero c. 2. 40. conf. c. 55.

Wurzelen, radices. Otfr. I. 23, 102.

Iſt thiu akus in giuuezzit,
zi theru uuurzellun giſezzit.

Securis iſta poſita eſt,
ad radicem poſita.

[Cod. Vindob. & Vatic. habent *uuurzelun.* Scherz. in Not.

Minniſta allero wurzo, minimum omnibus oleribus. Tatian. c. 73, 2.

In Gl. Lipſ. eſt *wurti* vel *uuirti* olera, herbæ. AS. *wyrt* unde *wyrtun* hortus, & Germanorum vox *gewürtz*, qua nunc quidem aromata ſed olim herbas odoriferas atque medicatas appellari ſueviſſe vel id argumento eſt quod aromatarii (*gewürtzhändler* dicti) vulgo adhuc per inferiorem Germaniam Belgiumque *kruydeniers, krüdkramere*, vocentur. Differunt itaque *wurza* herba & *wurzala* radix, quanquam ob rerum ipſarum convenientiam nomina ſœpe confundantur. Palthen. Not. ad Tat. p. 382.

Uurs olus. Rhaban. Maur. Gloſſ. *Uurs* eſt „ noſtrum *Würtz*, vel *Geuürtz*, quod Theot. „ non aromata, vt nobis hodie, ſed omnis ge- „ neris herbam & olus ſignificabat, vt non ex „ hoc tantum loco, ſed & n. 2566. apparet, vbi „ *uurſari* eſt *herbarius.* V. V. L. *Uuirte, olera: Uuurti, herba.* Adhuc Helu. *Wirz* eſt braſſica, „ Pict. Bene quoque Palth. *ad Tat. p.* 382. ob- „ ſeruauit, aromatorios, Germ. *Gewürtzhendler* „ dictos, per inferiorem Germaniam Belgium- „ que *Krudeniers, Krubtkramere*, ab *herba* appel- „ lari. Quinimmo *Uuurza* quondam plane com- „ mune nomen *radicis* fuit. Nam in Iſid. fragm. „ p. 240. quod Lat. dicitur *radix ſapientiae*, Theot. „ *dhiu uuurza dhera ſpaida* redditur. Ita, quod „ in libello metrico Argent. 1510. *fol.* ed. *von* „ *dem allerkönſten weygand Herr Dietrich von Bern*, „ &c. *p.* 10. *b.* vocatur *Würz*, id mox *p.* 11. *a* „ *Wurtzel.* Saxones *olus* voce *Wormes*, quae „ eandem originem ſapit, expreſſiſſe, ex Euan- „ geliis Sax. MSS. conſtat, illa enim *olus* Luc. „ XI. 42. per *Wormes* interpretantur. A *Wormes* „ porro eſt Sax. *Wörmeke* abſinthium, Germ. „

„ *Wer-*

„ *Wermuth.* Eſt hinc ciuitati *Wormatiae*, quae „ vel decies in charta ſaeculo XIII. ſcripta, apud „ Lehmann. ſ. *Chron. Spir.* 124. *p.* 663. 664. „ *Wormeſſe* vocatur, nomen, quod terra ibi fe- „ rax ſit olerum. Inde quoque *Wurzenae*, vrbi „ Miſniae ad Muldam, nomen natum Bruſchius „ apud Schoettgen. *Dedic. Comm. de ſecta Flagell.* „ *fol.* 3. *a.* ſtatuit. Idem ipſum de origine nomi- „ nis *Wurzburg* multis placet: quod Loccenii „ malo, quam meis, verbis referre, quia ſimul „ vocem *Würz*, quam tractamus, egregie illu- „ ſtrant. Eius vero *Antiq. Sueo-Goth. C.* 19. *p.* „ 92. iſta ſunt: *Priſcis Germanis & Anglis* herbae „ *quoque* uuurti *vel* uuyrti *dictae ſunt. Ita Otfr. p.* „ 72. Thaz blidi uuorolt *uuurti: Laetum mundi* „ germen. *Et Germani adhuc aromata* Würz *vel* „ gewürz *vocant. Anglis vero* uuyrtand *eſt hortus.* „ *Hinc in Orientali Franconia* Herbipolis *Germ.* Würz- „ burg *ab herbifero ſolo ſic appellatur; non vero quaſi* „ Würtsburg, *i. e.* virorum caſtellum, *vt Grotius* „ *Epiſt.* 169. *& Kilianus volebant. Guntherus L.* 5. *Ligur.* „ *conceptis verbis ita:* Vrbemque petunt cui no- „ men ab herbis. *Loquitur ibi de vrbe Wurzburgo.* „ *Eandem originationem firmat Rein. Reineccius in Not.* „ *ad Annales Caroli M. ab anonymo Poëta deſcriptos p.* „ 35. Hactenus Loccen. Ita & Lipſio ad *V. V.* „ Wirtespurgum, Herbipolis, a *uuurti*, herba „ dicta videtur. Sed nec altera illa, quam Gro- „ tio & Kiliano Loccenius adſcribit, ſententia „ ſua vel antiquitate, vel auctoritate, deſtitui- „ tur. Nam dudum eam Gobelinus Perſona, ſi „ non (vt multi teſte Rainaudo *Erotem. de bon.* „ *& mal. libr. p.* 117. notarunt) ipſe Papa Pius „ II. *Cosmodrom. aet.* 6. *C.* 39. *p.* 239. ex Legenda „ Kiliani, quae in Eccleſia Paderbornenſi legitur, „ depromptam commendauit, & alteri illi, Loc- „ cenio probatae, praetulit, quia nomen *Her-* „ *bipolis* (quod de *herba* dictum eſſe *Wurzburgum* „ indicat) antiqua Chronica & Hiſtoriae, aut „ etiam alii libri, qui ducentorum annorum „ ſunt, & parum vltra, non habent. Legen- „ dam, quam Gobelinus laudat, non aliam eſſe „ puto, quam ipſam illam vitam & martyrium „ S. Kiliani Epiſcopi Wirzburgenſis, & ſocio- „ rum, ex Caniſii *Tomo IV. antiq. lect.* in Surii „ *Vitis Sanctor. menſis Iulii* recuſam, vbi *p.* 136.

iſta legas: Wirzeburg *Latina lingua* virorum „ *interpretari* caſtellum *poteſt.* De ſuaui illorum „ ſomnio, quibus Herbipolis a Graeco Plutonis „ nomine, Ἐρεβώ, dicta, V. Miſc. Lipſ. III. „ 308. 309. R. vocis *Würz* Stiernh. *Gl. V. G. p.* „ 20. in veteri Su. *öre* quærit, unde & Lat. *oriri* „ eſſe putat. Ingenioſum Meieri etymon, vo- „ cem *Würz* ab *art*, terra, deflectentis, lege „ apud Leibn. *Collect. etym. II.* 271. „ Diecmannus Spec. Gloſſ. Lat. Theot. p. 150.]

Würzland. Marienburg im Wurtzland, dedit ibi mandatum Sigism. Imp. ad Magiſtrat. Argent. A. 1428. 24. poſt Pentecoſt. In Herbipolitana reg.

WÜSCHEN,

Erwüſchen, auswiſchen, auslöſchen, extinguere, Chron. Königsh. c. 109. Imo verius arripere, quo ſenſu & hodieque in uſu.

WUTO. *goteuuuto*, tyrannus, Herodes, Otfrid. I. 19, 36.

Wotniſſa, dementia. Gl. vet.

Uuotagin, crimmin, tyrannide, Gl. vet.

Uuudrich, truculentus. Gl. vet.

Uuatage, furioſi. *uuatanter*, peſtilens. Gl. vet.

Thiu wötgrimmen, Fr. de B. Hiſp. *p.* 2606.

ASax. *Woda*, amens.

Goth. *Wods*, dæmoniacus, Marc. V. 18.

Uuotniſſa, dementia, Iſid. III. 4. [Primitiva vox. AS. eſt *uuoda* inſanus, mente captus, unde *uuodneſſe* rabies, inſania. Hinc quoque compoſita *uuodman* inſaniens, & *uuodethiſtle* remedium contra inſaniam, helleborus. Vid. Benſon. in Vocab. Angli adhuc *uuood* & *uuoodneſſe*, Belgae *uuoedig* & *uuoedeniſſe* dicunt, eodemque pertinent Germanicae voces *wuth*, *wüten*. Conf. Jun. in Gloſſar. Goth. v. *uuods* dæmoniacus. Palthen. Not. ad Tat. p. 402.]

In uuuotin, Notk. Pſ. CV. 28.

[*Wotit*, graſſatur. Gloſſ. Monſ. p. 324.

Wotant, furium. p. 404. lege furiunt. *Wottent*, graſſantur. p. 388.

Wotkrimmi, rabiem. p. 411.

Richiſonter, *wotcrimmer*, tyrannus. p. 401.]

WYLER, Stainhöw. f. 87. de virgine veſtali: *daſs ſie irrer hailiger binden und wyler, damit ſie bekleidet was, gantz vergeſſen.*

WYNMESSE, vide *Meſſe.*

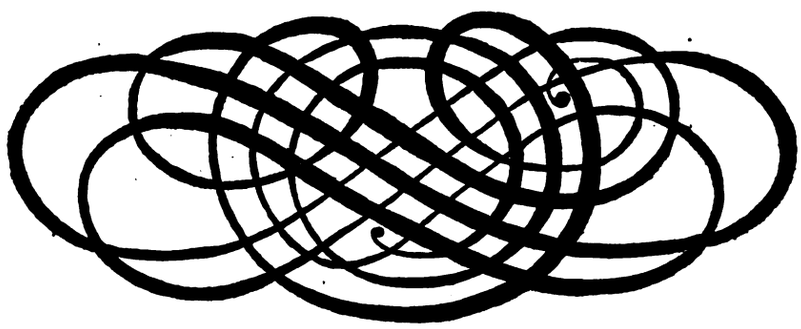

Digitized by Google

Y.

Y Vide ſupra lit. I.

YDELICHEN, *eitel*, ſupervacuè, Pſ. XXXIV. 7.

YDEWIS, opprobrium, Pſal. LXXXVIII. 42.

[YGILON, ericiis. Gl. Monſ. p. 410.]

YMIN *vol futers.* Lib. Salic. Mon. Ebersh. de Cur. Dom. in Arolzheim. Menſura parva frumenti.

Ymnisfith, porcelles ablactatus, L. Sal. 2, 5. compoſitum ex *yminis*, & *fih*, *fiht*, *vieh*, *das nicht mehr ſaugt, ſondern gefuttert wird.* V. *Yrſe.*

YMONESCHE lude, Summar. Pſalmi LIX. fortè Idumeiſche.

[YNTGHEGE. i. e. *gegen.* Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

YR, *er*, in compoſitione: ut *Yrloſt*, erlöſt. *Yrougta*, i. e. ereuget, erzeiget. Dict. Flac. Otfr. IV. 10. ult.

Yrforahtun, extimuerunt. Otfr. I. 9, 65.

Yrfurbent, expoliunt, Otfr. I. 1, 53. vide *Furben.*

Yrſcutita, percuſſit, Otfrid. III. 4, 23.

Thaz vuazar er yrſcutita.
Aquam concutiebat.

Yrſciubt, Otfr. IV. 11, 39.

Yrſciubt er ſilu drato
ſulichero dato.
Declinabat is vehementer admodum tale factum.

vide *Scuuuan.*

Yrougt, aperit, patefacit. Otfr. III. 17, 133. vide Lit. I.

YRDEN, *irtin*, *irdin*, jentaculum, merenda. Decretũ Arg. 1487. concernens Stat-Eſterricher: *Desgleichen fur ir morgen irtin auch eine ſtunde von ſiben bis achtwen.* Et mox: *Es ſollen auch fürter die Eſterreicher an der Stattwerck zu der morgen irtin und zu der veſperirtin beyeinander bliben, unde iedesmole nit me dann ein halbe ſtunde &c. Aber zu dem Imbſen ſo mag iederman heimgan wie biſshar geſchehen iſt.*

YRD.

Proverb. *die irten on dem wirt machen*, Faſcic, fug. & expet. pag. 18. b. ad marg. pro quo alias *Die zeche*, &c.

Geiler. Keiſersp. Narr. Schiff. f. 50. in quæſtione, cur cives Argent. pauperes? *Da muſs einer ein plappart oder acht pfennig usgeben zu der irtin, die er vor gewunnen hat, und bleibt alſo denſelben tag uf der ſtuben ſizen bey den guten geſellen und verſeumet ſechs oder XII. pfennig daheim die er wol gewinnen mocht.*

Urd, Celtis comeſtio, *Dagurd*, prandium, Verel. Ind. St. V. & Wormi Gloſſ. Runia. v. *Verdur.*

Orte, Matheſ. p. 170. de Luthero: *Groſſe Herren können einem eine orte borgen.* i. Zeche.

YRFE, pecus. Anglo-Sax. Ethelſtani Regis Lex p. 54. *Se the beſpyrige yrfe in on othres land.* Siquis pecudem veſtigiis perſecutus in terra aliena. Aluredus in Decalogo: *Ne wilna thu thines nebſtan yrfes mit unriht*, nec concupiſcas proximi tui pecudem injuſtè. Freherus: *Yrfe autem nihil aliud quàm Erbe, hereditas, pecunia, opes. Nec de ſolis Germanis Tacitus: Pecorum fœcunda, eaque ſolæ & gratiſſimæ opes ſunt. Sed & de Hiſpanis Juſtinus: Armenta Geryonis, quæ illis temporibus ſolæ opes habebantur. Imò & Romanorum pecunia, unde niſi à pecudibus?* Somner. ad Gl. Lipſ. Fio. Mihi videtur vox eſſe compoſita ex *ur* & *fe*, *Vieh*, *ur* eſt particula augmentativa. Vid. in *Fio.*

YRIAS, nominarunt paganum curſum ſciſſis pannis vel calceis. Indiculus ſuperſtitionum in Concilio Liptinenſi prohibitorum. V. Baluz. Kapitul. T. I. p. 152. an noſtrum *Preis*, i. e. umb preis lauffen?

YRSCRIKTA, *ufyrſcr.* ſubſiliit, Otfr. IV. 19. 86. V. *Scrik.*

YSEN, fortè, *iergent*, *etwan*, J. Aug. de re furtiva, *hat man den waibeln yſen pfennig daruf geben die ſol der gelten der das gwant behebt.*

YSSE, Jeſſe, *Magd von Yſſe*, Tyrol. pag. 279. S. Maria.

Digitized by Google

ZAA.

Z. Pro Z veteres Sax. Gothi & Dani T. ï.

[Z. pro S. uſurpatur, ut in *Grozin, uzſpo.* &c. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ZA, ad. Kero. c. 8. 22. 60.

ZAALA, periculi. Kero. c. 2. *zala.* idem. c. 65.

Zalawergiu, periculoſa opera, Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 47. ubi *weegin*, viis legendum. ℣. 67. ibid. *Bimide io zala:* evitet pericula.

Idem ad Hartmuth. ℣. 152. *manag falta zala*, varia diſcrimina.

Otfrid. I. 20, ult. II. ult. 40. V. ult. 272.

[In primo loco: *thia zala*, numerum notat. In altero verba: *thia zala uuir bimiden*, tormentum iſtud evitemus, Schilterus vertit. In tertio: *Mihil zala*, magna noxa. Conf. IV. 7, 170. Præf. ad Ludov. Reg. ℣. 155. & Notas Scherzii.

Zala, exilium. Gloſſ. Rhabani Mauri. *Zelida*, diſcrimen. Idem Scherz. Not. ad Otfr. p. 70.] vide *Salig.*

Thia zala, ſcorpion, noxium, Otfrid. II. 22, 66. v. *Eitter.*

Sih zalta zémo, *ſith zu einen bemuhen*, Otfrid. III. 3, 47.

Zi then gizaltan, inter congregatos. Otfrid. III. 4, 29.

Rapuerunt, Otfrid. I. 20, 25. *Siu zalutun ſiu*, rapiebant eos. [Codex Vindob. habet *Zalatun.*]

Zaliga, periculoſa, noxia, Notk. Pſalm. XXV. 2.

ZADELE, v. *Zateile.*

ZAFESTE, *Karuſte*, expeditos. Gloſſ. vet.

ZAFETHE, *zauueti*, i. e. wolgereicht, gluecklich ergieng. Dict. Flac. v. *Zauuun.*

ZAGHEIT, pigritia, Otfrid. IV. 7, 152. [Codices Vindob. & Vatic. habent *Zagaheit.*

Zagun, ignavi. Gl. Monſ. p. 327.

ZAGANGANTERU, deſinente. p. 408.]

ZAGELBEIN, de porro, Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Iudic. Senat.

ZAGEL, cauda, Fr. de Bell. Hiſp. ℣. 4616.

[ZAGUNSUN, vel *meribunſun*, fili mulieris virum ultro rapientis. Gloſſ. Monſ. p. 330.]

ZAHARIM, lacrymis. Kero. c. 4. Otfr. I. 20, 18. *Zachari uzfluzun*, lacrymæ effluebant. III. 24, 95. *Mit zaharin bigoz*, lacrymis ſuffudit. V. 23, 205. *dal zaharo*, vallem lacrymarum.

ASax. *Tæherum*, lacrymæ.

[ZAHEILISONNE, expiandi. Gloſſ. Monſ. p. 402.]

ZAICHANUNGU, ſignificatione. Kero. c. 34.

Kazaichantiu, adſignata. c. 32.

Kezeihhane, conſignet. c. 35. vid. *Zeichen.*

ZAISEN. *bomvolle*, Steinhöw. fol. 63. & in præf.

[ZAKIPAUHNIT *imu*, adunatus ei. Kero. c. 58.]

ZAL.

ZALEN, *zellen*, recitare, dicere. Otfr. IV. 1, 33.

Er zalt iz in oub harto
ofonoro uuorto.
Dixit etiam ipſis id duriter
apertis verbis.

Conf. I. 20, 51.

Explicare, V. *Wuntar.* Idem ad Ludov. R. & paſſim.

[*Zaltun*, retulerunt. Gloſſ. Monſ. p. 366.]

Zalen, cenſere, Otfrid. I. 11, 9.

Thaz ſie Erdrichi zaltin,
Ut orbem terræ cenſerent.

Zala, plenitudo. Otfrid. V. 6. 102.

Sar ſo zala noto
beidinero thioto.
Irfullit uuirdit uuanne
thara in zi ganganne.
Quamprimum plenitudo
gentilis populi
Impleta fuerit aliquando
ad eo ingrediendum.

Zali, numerus. Otfr. I. 11, 12. [Codices Vindob. & Vatic. habent *Zala.* Scherz. in Not.] Id. V. ult. 148.

In honlicheru zalu.
In confuſorum numero.

[*Zala*, textus. Gloſſ. Monſ. p. 377. ſuggeſtonem. ibid. (lege ſuggeſtionem.) ſuggeſtiones. p. 378.

Zala, ſupputatio. p. 325. ſumma. p. 328.

Zaltunt, ſupputabant. p. 335.]

Tatian. Harm. pr. *rabbono ſo uns zalthun.* res, quas nobis narrarunt.

[*Salthun*, legit Palthenius in ſua editione.]

Deo ZALEIBU *ſint*, quæ reſidua ſunt. c. 18.

Daz zaleibu iſt, quod reſtat. c. 8. Kero. V. *Leiben.*

ZAL, pars, *theil.* Charta de an. 1400. *Zvo zale eins ſeils des groſſen zehendes zu Lachen.* In aliis *zweiteil*, & numerantur. I. II. zweiteil, III. IV. zweiteil.

Pariter Vierteil. I. II. III. IV. V. *Virteil.*

Liber Salicus Monaſt. Wiſſenb. p. 179. In terminis villæ *Lachen: Item* 1. *duale ſuper burgwege, Item ſuper alio campo, quinque quartalia partes — Item quinque quartales particulæ agri.* —

Otfr. ad Ludov. ℣. 133.

Selbar ribi ſina zal
ribtit ſcono ſo ſo er ſcal.
Ipſe regni ſui partes
regit tam pulchre quam debet.

Rhythmus de Ludovico II. ℣. 16.

Das gedeild er thanne
ſar mit Karlomanne.
Bruder ſinemo
thia czala wanni ano.

ZAL.

Hæc diviſit poſtea
cum Carolomanno
Fratre ſuo,
portionibus absque fraude.

Conf. Notas ad h. l. Otfrid. V. 23, 204. *Gena zal*, illam partem. [Legendum *genaz al.* illud omne. Scherz. in Not.]

V. *Marzal.* Huc *Erbezal. V. Diſſ. de Bon. Erſchaz. §.* 24.

Ze fore zalo, pro præcipuo, in anteceſſum. Notk. Pſalm. LVII. fi.

ZALARA, argentarii, nummularii, Otfr. II. 11, 14. [*Mezalara* h. l. legitur, quod *laniones* notat.]

Zal, numerus. *unzalabaftiu*, innummerab. Notk. Pſalm. XXXIX. 13. *unzalabaftiu ubel*, mala quorum non eſt numerus.

ZALIGO *traccho*, ſerpens antiquus. Notk. Pſalm. CIII. 26.

ZAMUN, vid. *Gizami.* & *zimit. Bizamen.* Otfrid. I. 12. ult.

Thar zamun ſe ſcono.
Ut apparerent tam ſplendide.

[Tunc conjunctim tam pulchre. Ita vertendum hunc locum cenſet Scherz. in Not.]

Fr. de B. Hiſp. ℣. 2384. 2992. *Thaz ſie ſin nimen mere gezam*, i. daſs ſie ſich nicht wider erholen konten.

ZAME, manſueti. Notk. Pſalm. XXIV. 9. *Er leret die zamen ſine uuega:* docet manſuetos vias ſuas.

[*Doubot, zamot*, domat. Gloſſ. Monſ. pag. 413.]

ZANA, v. *Allizana.*

ZANDEREN, carbones. Notk. Pſal. XVII. 9. *Irloſchene zanderen*, extincti carbones. Pſalm. CXIX. 4. *Storenten zanderon*, carbonibus deſolatoriis.

Zantron, prunas. Tatian. 237, 1. [Vox hactenus ignota, quam ab illa Keroniana *zuntrun*, quæ fomitem notat, Germanice *Zunder*, nihil omnino differre Stadenius exiſtimat. Palthen. Not. ad h. l. p. 397. Ceterum ex adductis Notkeri locis patet, vocem hanc ab aliis quoque fuiſſe uſurpatam.

ZANGA, forceps. Gloſſ. Monſ. p. 333.

Kapizzes, pitres zangares, mordacitatis. p. 410. *(gebeiſs, bitteres zankes.)*]

ZANON, inſidiari, *uf den zan fülen.* Notk. Pſalm. LVII. 7.

Ze zanonne, ad dentes. Notk. Pſalm. LXXVIII. 2. *Sie gaben dinero ſcalcho botecha unde dinero heiligon fleisg ze zanone fogalen unde dieren:* poſuerunt morticinia ſervorum tuorum eſcas volatilibus cœli, carnes ſanctorum tuorum beſtiis terræ. Notk. Cant. Deut. XXXII. 24. *Zanont ſie fogela mit eiuermo bizze*, devorabunt eos aves morſu amariſſimo. *Ib frumo ſie ana zene dero tiero, ioh dero uuuermo uuuotigo ſie obe erda zanontero.* Dentes beſtiarum immittam in eos cum furore trahentium ſuper terram atque ſerpentium.

[*Zanont* vel *pizzent*, rodunt. Gl. Monſ. p. 331.

ZAN.

Ziuuriskipſe ZANNE, profuturi. p. 380.

ZANTRO vel *Chiſilinch*, calculus. p. 353.

ZAPALDER, temerarius. p. 403.

ZAPITANNE *iſt*, ſupplicandum eſt. Kero. c. 20.

Za ſpillone ZAPLES, ludere tabulis. Gloſſ. Monſ. p. 405.]

ZAPROHHAN, corruptus. Kero. [*Zeprobhan*, habet Kero. c. 7.]

Otfr. I. 5, 116.

Mit ketinu zibrechc.
Conſtringeret catenis.

[ZARDIHHER, delicatus. Gloſſ. Monſ. p. 327.

Zart, teneritudinem. p. 327. 386.]

ZARPTA, ſeparabat. Otfrid. II. 1, 41.

Thô er deta thaz ſih zarpta,
ther himil ſus io uuarpta.
Thaz fundament zi houſe.
Cum faceret, ut ſe ſeparent,
cœlum ſupra jaceret.
Fundamentum acervatim.

[Hi verſus ita transferendi eſſe videntur:
Cum (Deus) faceret, ut ſe circumvolveret
Cœlum ita, & verteret
Fundamentum ad acervum.

Zarpta non denotat ſeparet, ſed circumvolvit, volutat. Patet id ex Otfrido. III. 7, 33. ubi legitur:

Thiu meinent uuio ſih zerbit
iob thiſu uuorolt uuerbit.
Hæc indicant, quomodo ſe volvit,
& hic mundus ſe vertit.

Eodem ſenſu in eodem capite ℣. 27. occurrit.

Thaz ſih io umbi zirbit,
jo emmizigen uuerbit.
Quod ſe ſemper circumvolutat
& aſſidue vertit.

Scherz. Not. ad h. l.]

v. *Zerren.*

ZARTA, *zerſpaltete*, Fr. de B. Hiſp. ℣. 2748.

Dana zaren, deſtruere, Notk. Pſalm. LXXIX. 13. *Ziu zare du do dana ſine feſti:* ut quid deſtruxiſti maceriam ejus.

Zarta, ſcharta, charta, pactum, inſtrumentum.

Chezarter, pactum dotale, *Wehner.*

Zart Kartin. vid. *Garda.*

[ZARSNEVUA, brumoſa aqua. Gloſſ. Monſ. p. 400.

ZARSUAHCHANNE *ſint*, ſcrutandi ſunt. Kero. c. 55.

ZASAMANONNE, colligendas. id. c. 48.

Zaſamane gaauchot, coaugmentari. Gl. Monſ. p. 410.

Zaſamane ſlok, tunditur. p. 410.

ZASCOT, rapuit. p. 347.]

ZA-

Digitized by Google

ZAT.

ZATEILE, distributio. Kero. c. 18. *zateilanne sint*, dividendi sunt. Id. c. 18. conf. *Zeteilit.*

Notker. Psal. CVI. 5. *In unmahta fore zadele:* in animæ deliquio præ fame.

[*Zadal*, esuriem. Gloss. Mons. p. 323.

Zadale, penuria. p. 321.

Zadales, inedia. p. 394. Hodienum in Suevia vox *Zadel* pro defectu usurpatur.

ZATUN, comas. p. 338.

ZAUARTRIPANNE, refutari. p. 409.]

ZAUMMUM, funibus. Kero. c. 22.

ZAUUUN, *zauueta*. Otfrid. V. 5, 9.

We'iz themo oub baz zauueta
ther thia jugund habeta.
Quorum ille etiam melius properabat
qui juventutem habebat.

[*Zauueti*, *Zauueta*, Otfrido est conveniebat, decebat. Versus igitur ita reddendi sunt:

Uti ei etiam optime conveniebat
qui juventutem habebat.

Scherz. in Not. ad Otfr. p. 28.]

Otfrid. II. 5, 24. *ni zauueta imo es nia uuiht*, non procedebat ei nihil quicquam.

[Scherzius in Notis vertit: Non conveniebat id ei, (non decebat id ipsum) ulla ratione.]

Otfrid. V. 13, 18.

Thes iu in uueidu zauueti.
Quod vobis ad pastionem (comestionem) conducat.

[Quod ipsis ad cibum conveniret. Scherz. in Not.]

vers. 24. *ni zauueta*, non succederet. vers. 27.

Thaz in thanne zauueti,
so so er in selbo zeliti.
Quod iis inde processurum
sicut ipse eis dixisset.

[Hinc *Gizauuano*, apud Otfrid. I. 2, 55. quod Schilterus vertit *aptitudinem*. Sed Scherz. in Notis dicit, idem esse hanc vocem ac *convenienter*, *quantum convenit*, *quantum decet*.]

conf. *Zafethe.*

In den zawe trugelinen, in canalibus, C. Cant. 7, 5. Vœgelinus: *im gezaw, der rinnen oder röbren. Was das wortlein Gezaw heisse, wissen die fischer am besten.*

[*Sos zaurstantanne* vel *samaso kachuetan si*, subaudiatur. Gloss. Mons. p. 408.]

ZE, ad. In loco. Fr. de Bell. Hisp. ♆, 2609. *ze himele*, in cœlo.

[ZEARFELLAN. subruere. Gloss. Mons. p. 409.]

ZECHE, *ein gesworne zeche.* v. in voc. *Dinghof.* Rotul. Hasel.

Gezechen kan Got alle ding, Fr. de B. Hisp. 4033. conficere, *fügen.*

ZE ERCHENNENNE, recitanda, Kero. c. 13.

[ZEERIDA, pompæ. Gloss. Mons. p. 409.]

ZEERKEBANNE, reddenda. Kero. c. 39.

Fona rabboom ZEFARANTLIHHEEM, de rebus transitoriis. c. 2. conf. *Faran.*

ZEF.

ZEFARACHAUFANNE, venundandum. c. 57.

ZEFURANNE, gradiendi. c. 5.

ZEGANTEN, *Zegengen*, } vide *Gan*, *Genge.*

ZEHANTO, decimus. Kero. c. 7. *zehantum.* decimam. c. 48.

Zehanninga, Decani. c. 21. *Zehaningaro*, Decanos. c. 65.

fon Zehaningarum, à Decanis. c. 62.

Zehanzug, zweinzig. Dict. Flac. verius Decem. Vögelin.

Zehenmahl zeben. Cant. Cant. fin.

[*Zehanzugosto sibunto zehanto.* centesimus septimus decimus. Kero. c. 12.]

Zwiro zehanzug, viginti, bis denos. Otfr. II. 8, 65. [bis centum reddidit Schilter. in versione.]

Zehenzig tusend. Fragm. de Bell. Hisp. ♆. 1375. 3852. [Centum millia. Scherz. in Not. ad locum priorem.]

Zuirenzehenzog, ducenti. Willeram. C. Cant. 8, 12.

Zibenzug inti finfzug inti thriu, centum quinquaginta tribus. Tatian. 237, 3.

Zehanzo, centum. Isidor. c. 5, 6.

Zehinzegosten uuuochers, centesimi fructus. Notk. Psalm. LXIV. 12.

[*Zehenvalth*, decuplum. Gloss. Mons. p. 341.]

ZEHENTMANN. Cœnomanni. Vorburg. T. I. p. 44.

ZEICHAN, signum. Kero. c. 48. 58. *Zeichanes*, signi. c. 38. *eristin Zeichane*, primo signo. c. 48.

[*Zebbini*, signa. Gloss. Mons. p. 370.

Zeibban, magnalia. p. 355.

Nalas volibiu zeibban, virtutesque non quaslibet. p. 366.

Zeibban, titulus. p. 394. titulos. p. 382. characterem. p. 370.]

Zeiban, signa. Otfrid. I. 17, 30. *Zeiban filu uuabi*, signa multa mirabilia.

Zeichan, symbolum militare, *das wort, die losung*, Fragm. de B. H. ♆. 2938. 4036.

Zeibnungu, typi. Otfrid. IV. 33, 75.

Wanta uns in zeibnungu
siu scoltun werdan kundu.
Nam nobis in typis
ista debebant fieri nota.

Zeichenschrifte, titulus inscriptionis. Notk. Ps. LVI. 1.

Bezeichen nemen, exemplum sumere. Hist. Lomb. in S. Athala. f. 103. b.

Forezeichen, titulus. Notk. Psalm. XX. 1.

Bezeichinlicho, mystice. Notker. Psalm. LIV. 16.

Zeidler, Zeidler-Gericht.

Rupertus Imp. an. 1403. Nurnb. ♂ ante Reminisc. confirmavit *den Zeidlern off dem Nurnberger Walde* privilegium Caroli IV. Imp. de Dat. Nurnb. 1350. ♂ *post nach Go-*

Digitized by Google

tes heiligen Lichames tage: uber ire rechte die sie von langer ziit bisbero gehabt haben von den Zeydelguten off dem obgen: walde by Nurnb. 1. das sie in allen stetten des Rom. Richs sollen zollfry sin. 2. kein recht zu halten dan fur iren Czeidelmeister zu Feucht. 3. Es sin auch ire rechte also das man alle Czeidelgut ziemern sal uff unserm und des Richs walde by Nurnb. und umb dasselbe ziemer sal man urlaub begeren und gewynnen umb den waltströmer und den vorstmeister, und die sollen es erlauben umbsust und yn welches furstiner but das Czymmere gehauwen wirt, dem sal man davon geben zwen haller. &c. &c. Es sal auch off des obgen. Richswalde niemand kein pin haben wanne allein geerbt Czeidler ane der Stromer und der Forstmeister. Es ist auch recht das eine ygliche Czeidelmeistere der von des Richs gnaden zu Feucht sitzet, sal setzen und entsetzen alle zeidelgut, also das uns und dem Riche an sinen guten ycht abegee, und auch das, das Riche sine dinst off denselben guten finde. Es ist auch rechte welcher Czeidler willen zu faren hat von dem zeydelgute, derselbe sal geben drytzeben haller dem zeidelmeister, Und wer das ob der Czeidelmeister dieselben heller versluge, so mag der Czeidler von demselben gut faren ob er wil und dieselben haller legen off das ubertur yn dem hus do er usfert, und sal darnach faren als ein gerechter. Und wer dan off das zeidelgut fert, der sal dem Zeidelmeister einen schilling haller der kurtzen geben, und daran sal er sich lassen gnugen. Es ist auch rechte ob der belehnte Zeydelmeister von uns und dem Riche das Zeidelgerichte nicht besitzen wil, das er einen andern Zeidelmeister an sin stat setzen sal nach der Czeidler rate und nach irem willen. Sie sin auch schuldig von iren geschrieben erben uff den Zeidelguten und von allen iren vorgeschribenen rechten die sie von uns und dem R. Riche haben, zu dienen uns und dem Riche zwuschen den vier welden off gnade, und der dienst ist also, das sie dienen sollen mit sechs armbrusten und zu denselben armbrusten sal man yn geben Pfile was sie ire bedorffen. Es ist auch ir recht das man In sol von hoffe wegen geben und auch koste, und ob man des niten tete so sin sie ires dienstes ledig. Es sollen auch alle versagete pin uff unsern und des Richs walde geboren in desselben unsers Richs Pingarten. *Und wer ein* pewten *nyder hawt der ist schuldig den Czeidelmeister zeben Pfund haller und einen haller, und dem des die pewte gewesen ist auch zeben pfunt haller und einen haller. Und wer auch einen* gewyphelten *odir gemerckten paume abehawet, der ist schuldig dem Zeidelm. ein ℔ haller, und dem des der pawm gewesen ist auch ein ℔. Es sollen auch die Zeidler zwürn in dem jare darumb* rugen *dem Czeidelmeister. Ist es aber das er yn des nit usrichtet, so sollen sie es clagen unserm und des* Richs Pfleger, *und der sol es usrichten und auch die pusse darumb nemen. Es ist auch recht off unserm und des Richs wade bi Nurnb. und als verre der* Pinkeisse *gereichet das nyemand keinen* swaren *offhaben noch sich unterwinden sal dan ein geerbter Zeidler, Und sol auch yeder Zeidler von sinen guten geben sin bonickgelte uns und dem Riche als es von alter an uns herkomen ist, odir dem der es von uns und dem Riche inne hat. Die Zeidler sollen auch pfenden an liuten und an salchen und an spurckeln umb ein pfunt Haller, und dieselben pfant sal man antwurten dem Stromer &c. Es ist auch ire rechte das der Czeidelmeister in unserm und des Richs dienste sol vorfaren, und sol in von hoffe ire kost werden, und dem Zeidelm. sin weisphennige, und was auch totslege in dem gerichte geschehen das gehort einem Landvogt an oder den der es von uns oder des R. wegen inne hat.*

ZEINDE, dentes. Rhythm. de S. Ann. v. 197.

[ZEINEM, pro *zu einem. Der werde zeinem steine.* Hertzog Heinrich von Bresla cit. Gold. ad Winsbek. Reinec. Vocab. Theot. MSC.]

ZEINTA, *zeichnet, zeiget.* Otfrid. II. 12, 104.

Joh thaz er tho meinta,
er scono imo iz gizeinta.
Et id quod ille quærebat,
eleganter illi significabat.

Docere. Otfrid. II. 14, 240.

Nu uns thiu fruma irreimta,
thaz er uns selbo zeinta.
Postquam nobis hoc bonum obtigit,
ut ipsemet nos doceat.

Bizeinot uuuntar, visum mirabile. Otfrid. V. 5, 28.

Id. V. 14, 1.

Thaz bizeinot mihil guat.
Hoc designat magnum bonum.

Conf. II. 19, 152. c. 12, 163. III. 12, 81. IV. 5, 40. c. 27, 37. c. 36, 34. V. 1, 53. & supra *Gizeino.*

Zeinti, duceret. Otfrid. III. 4, 42.

Odo er uuanta meinti
zi themo uuazere imo zeinti.
An forte mallet
ad aquam eum duceret.

[*Zeinti* non est duceret, sed indicaret, scil. medi-

medium eo perveniendi. Scherz. in Not. Mallem tamen Schiltero assentiri.]

Zeinot. Otfr. I. 17, 52.

Bithiu birun uuir nu geeinot,
er niuuan kuning zeinot.

Ideoque nunc statuimus,
honorem novo Regi exhibere.

[Quare sumus nos nunc consentientes, i. e. unanimiter credimus, sentimus, quod illa (stella) novum Regem significet.

Zeinot, non est infinitivi præsens, sed tertia persona singularis præsentis indicativi; nec *Zeinon* denotat exhibere, sed significare, indigitare. Hæc quidem Scherzius in Notis. Verum Otfridus omnino verba Magorum refert. *Venimus adorare eum.* ℣ Matth. II. 2.]

Ih thih zeino. Ego te censeam. Otfrid. V. 8, 77.

Er zeinot, designat. Id. IV. 5, 41.

Untar erda zeinit, infra terram monstrat. Id. V. 1, 52.

Zeinna, *ceina*, corbis, cophinus. Goth. *Tzingons.* Marc. VIII. 19. vid. *Ceina.*

[*Zeina*, calamos. Gloss. Monsee. p. 321.

Zeinniun, calathi. p. 337.

Zeinnum, cartallo. p. 323.

Zeinnun, cartalum. p. 337. cartallo. p. 398.]

ZE INAN, ad ipsum. K.

ZE JUNGST, demum, tunc demum. Art. vett. Arg. §. 4.

ZEINERGNOTE, Freher. ad Willer. pag. 69. n. 30. *ze einer genodo.* MS. uno verbo, *Zeinergnote*, quod est, non tantum. *Gnoto*, vix, ægre. Notker. in Psalm. CXIX. *Nimis stat hier pro valde. Iz bezeichnet zwene sinna. Einer ist apud Græcos αὖαν, daz chit, ze vilo: Anderer ist σφόδρα, daz chit, filo harto, unde gnoto.*

ZEIZ, charus. Otfrid. II. 19, 50.

Oba iu thio minna sint nu heiz,
si then ir birut filu zeiz.

Si vobis amores sunt jam ardentes
erga hos quibus estis multum chari.

Zeizhafto, charus, benedictus. Otfrid. I. 5, 32. Angelus ad Mariam:

Allero uuibo
Got zeizafto.

Omnibus mulieribus
Deo carior.

[Codices Vatic. & Vindob. habent *zeizafto.* Scherz. in Not. qui *zeizafto* pro superlativo habet.]

Unbera kindo zeizeno. Sterilis liberis caris. Otfrid. I. 4, 18.

[Codex Vindob. habet *zeizero*, quod etiam probandum videtur. Gloss. Boxh. *Zeizzer*, tenellus. Vox hæc proprie itaque tenerum denotat, quia autem ea quæ tenera sunt, grata solent esse & accepta, hinc eadem sumitur pro eo, quod carum, dilectum, amœnum est. Scherz. Not. ad h. l.

Sun filu zeizan, filium multum carum. Otfrid. I. 4, 59. Conf. I. 8, 48. V. 20, 91.

Kinde zeizemo, filio dilecto. Otfrid. II. 2, 70.

Zeizo, dilectus. Id. II. 8, 30. conf. V. 20, 91.

Sun zeizan, filium dilectum. Id. I. 11, 61.

[*Zeizer*, tenellus. Gloss. Monsee. p. 350.

Zeiziu, tenera. p. 323.

Zeizzo, tenere. p. 320.]

ZEKELECKANNE, reponenda. Kero. cap. 55.

ZEKERIHTANNE *sela*, regere animas. c. 2.

ZELCH, mensura agri, Celga. Du Fresn. Gl. C. V. supra Aker.

[ZELIDANTIU, transitoria. Gloss. Monsee. p. 404.

ZELIRNENNE *anadeonoen*, meditationi inserviatur. Kero. c. 8.]

ZELL, cella monach. v. Du Fresn.

ZELLEN, *zalen*, referre, dicere. Otfrid. ad Lud. Germ. ℣. 7.

Thaz ribtit so ih thir zellu
Thiu sin giwalt ellu. i. e.

Hoc regit, quod ego tibi refero,
Hæc ejus potestas omne.

L. V. 15, 53. *Zeli mir*, dic mihi.

Referre, acceptum habere. Otfrid. V. 25, 52.

Gotes gift ist zellen.

Dei donum est referre.

[Pro *ist*, legendum *is*, & hic versus ita vertendus: Inter Dei dona referant. Scherz. in Not.]

Reputare, imputare. Otfr. II. 16, 69. [Supputare h. l. *zelen* notat, ut ipse Schilterus transtulit, ita enim Otfrid.

Uuio man si zelit thar.

Quemadmodum eos supputare velit.]

vid. *Gizal* & *Kezellen.*

Zel in thu ther boto bist: refer eis tu nuncius esto. Otfrid. V. 7, 125.

Petere. II. 9, 139. [Interpretari h. l. *Zellen*, & quidem rectius ipse Schilterus in versione sua transtulit, hoc modo:

Fon Christus scalt thu iz zellen.

De Christo debes id interpretari.]

Inquirere. Otfrid. III. 16, 99.

Thiz ist, then sie zellent
iob then sie slaban uuollent.

Hic est quem quærunt
& quem interficere volunt.

[Si *zellent* vertas per quærunt, textui quidem Scripturæ satisfit, sed non significationi verbi *zellen*, quod significat *dicere*, *narrare*, *indigitare.* Hinc sic reddo: Hic est ille, quem indigitant, sc. ut capiatur. Ita Scherz. in Not.]

In- vel *intzellen*, excusare. Otfr. V. 20, 222.

Sie uuollent sih intzellen.

Volentes se excusare.

Digitized by Google

ZEL.

[Cod. Vindob. Vatic. & Flacii editio habent, *inzellen*. Redderem hunc versum: *Volent* (audebunt) *se excusare*. Scherz. in Not.

Zellan, texere. Gloss. Mons. p. 364.

Zellimes, ducamus. p. 393.]

Zellando, argumentantur. Isidor. c. 5, 5. Proprie, ratiocinantur. Quemadmodum enim latinis *ratio* & intellectum & computum notat, ita quoque Francos utrumque significatum verbo *zellen* tribuisse, ex hoc loco patet. Hic utrumque sensum textus admittit. Palthenius Not. ad h. l. p. 408.]

ZELTER, tolutarius equus, asturio, ambulator, gradarius, Gold. I. R. Alam. p. 126.

ZELTSCARA, acies. C. Cant. 6, 3. 9. pag. 117.

Zeltscara, est castra metari, *Schaar in gezelten*, *Lager*. non acies in prælio.

[*Zeltchegil*, clavum. Gloss. Mons. p. 324.

Zeltchegila, paxillos. p. 321. 322.

Zeltslegido, scenopegiæ. p. 362.

ZEMANUNGU, admonitionem. Kero. Prol. p. 16.]

ZEMO, ex *zi themo*; *Ni zémo*. Otfrid. V. 11, 9.

Zemo abande, vesperi. Otfrid. IV. 2, 13.

Zemo guate, ad bonum. Otfrid. V. 25, 121. conf. I. 9, 11. & 38.

ZENAHT *abandmuasen*, ad seram cœnare. Kero. c. 41.

ZEN, Otfrid. V. 10, 3. *Thara zen iro selidon*: ad ipsorum hospitium.

Zenin, Otfrid. I. 18, 48. [legendum *Zen in heimon*, vel *zen inheimon*. vide Scherzii Notas.]

ZENGEN, *zangen*, impetere, impetuose invadere. ASax. *tengan*.

Otfrid. I. 20, 20.

Thas uueinon was in lengi
Himilo gizengi.
Hic ploratus erat prolixus
cœlum impetens.

Idem IV. 26, 54.

Weineton se lango
Himile gizango.
Plorarunt prolixe
cœlum impetentes.

It clamor cœlo: resonat clamoribus æther. Fr. Jun. Gl. Goth. p. 425.

conf. supra *Gizengi*.

ZENO, provocabo. Notk. Cantic. Deuter. XXXII. 21.

ZEOHAN, nutriri. c. 64. *Zeohant*, nutriunt. c. 65. Kero.

Ziben, nutrire, educare, Willer. pass.

Tian, enutries, Gl. Lips.

Ziunga, indolis. Gl. vet.

Gezochelichе, modeste, Fragm. de Bell. Hisp. Carol. M. ℣. 750.

[ZEPIVELHANNE, commodandum. Gloss. Mons. p. 409.

ZEPISCAUUONNE, contemplandum. pag. 409.]

ZEP.

ZEPLEN, expostulare.

Jo. Königsp. f. 73. *Got wirt allein zeplen mit den bösen von den werken der barmherzigkeit.*

ZERBIT, v. *Zarpta*.

ZERDREGLEN, dissipare. vid. *Dreglen*.

[ZERIST, initio. Gloss. Mons. p. 365.

ZERISENTEEM, caducis. Kero. c. 2.

ZERIHTANNE, regendas. c. 2.]

ZERREN. *Zarta im thie buchelen*, Fr. de B. H. 3114. 3092.

Tæran, *Totæran*, rumpere, ASax. *Gatairan*, *aistairan*, dissolvere, discindere, *Gataura*, scissura, Goth. à quibus differt. Alam. *Za trantiu*, *zutrennt*, secus ac putat Fr. Jun. Gloss. Goth. p. 123.

ZERSBUBEN, verb. injur. Konigsh. p. 821.

ZESEWUN, *Zesuin fines vater*, dextra patris sui, Symb. Ap. Alam. Rudolfus de Anse, vetustus Bibliorum & metricus interpres, sub Friderici II. ævo, de Aod ambidextro, à Frehero relatus:

Was ze ietwedere hant gelich
Zesvve, an kreften eben rich.
Also das ze glicher not
Ietweder hant sih zesvve bot
Gelich ze beiden siten.

[Otfrid. I. 4, 43. *zi thes altares zesauui*, ad altaris dextram. V. 17, 12. *zesua ora*, dextram aurem. V. 13, 26. *zi zesua*, ad dextram. c. 18, 20. *zi sin selbes zesu er gisaz*, ad dextram suam collocabat. Notk. Psalm. LXXVI. 16. *zesuuun sune*, filium dextræ. Tatian. c. 2, 4. *In zeso thes altares*, à dextris altaris. c. 28, 8. *zesûwa hant*, dextra manus. Hæc vox inter plane deperdita linguæ Teutonicæ modernæ recte numeratur. Occurrit ea apud Willeram. in Cant. p. 25. (n. 13.) 147. (n. 62.) *sin zesuua umbegriphed mih*: dextera ejus me amplectitur. Palth. Not. ad Tat. p. 281. Isidor. c. 3, 3. *Dher zeruun ih chisenc*, cujus dextram apprehendi. §. 6. *Sitzi azs zeruun halp mim*, sede à dextris meis. c. 4. 5. *Min zeruua*, dextra mea. Sed manifestum vitium esse scribentis, *r*, & *s*, permutantis, Palthenius statuit in Not. ad Isid. p. 400. In nostra sane editione hoc vitium non comparet sed *zesuua* &c. legitur.]

Zesuuua, *teseuua*, *tesewon*, *theseuuuu*, dextera, Gl. vett. Goth. *Taihsvo*, dextera. Matth. 6, 3.

Zesiver hant, Fr. de B. Hisp. ℣. 1940. Psal. 16, 8. pro quo ib. ℣. ult. *rechte hant*.

Sinistra, *winstra*, V. in W.

[ZESLIFANO, collapsæ. Gloss. Mons. pag. 402.]

ZESINEHMO. vide *Nemen*.

ZESSA.
Zessonto.
Zessenmacherin.
} vide *Cessa*.

[ZESTIFTANNE, tendere. Gloss. Mons. p. 410.

ZESTOUPEN. vide *Stuppe*.

ZETA vide supra *Kamar*.

[Si ZETEILIT, dividebantur. Kero. c. 34. *Si ziteilit*, dividantur. c. 13, 18.

Zeteil-

Digitized by Google

ZET.

Zeteilnufti, participationem. c. 43. conf. *Ziteil.*

ZETITUN *thie eſti*, abſciderunt ramos. Otfr. IV. 5, 7.

[ZETRIPANEN, caſſatum ſupervacuum. Gl. Monſ. p. 378.]

ZEU, *zi thiu*, Otfrid. I. 22, 9. [*z'en*, non *zeu*, legitur hoc loco.]

Zeun, ad nullum, *ze dhein*, Notk. Pſal. III. 6.

ZEUOREN *ſam then wint*, diſſipare, Carm. de B. Hiſp. ℣. 1400.

[ZEURONO, *bove*, Fiſcalia Gloſſ. Monſ. p. 405.

ZEURRACHON, perſtringenda. p. 411.]

ZEUUINSKE, adoptionis. Kero. c. 2.

Zewiske, Notk. Pſalm. LXXXV. 11. adoptati. Id. Pſalm. CV. 9. Et duxit eos in aquis multis [abyſſis.] *Unde leita er ſie alſo truccheno under zewisken dien heuigen uuazzeren.* [Hic mihi *zeuuisken* idem eſſe videtur quod hodiernum *zwiſchen.*]

ZI UUIU, ad quod. Kero.

Zi thiu, ad hoc. Otfrid. II. 12, 125.

IV. 7, 49. adeo, eo, ita. V. ult. 145.

Zi thiuizz, zi thiu iz, ad quid id, ut, Otfrid. III. 23, 111.

Zi thir, de te. Otfrid. III. 22, 22.

Zi Gote ginant, Dii ſunt nominati, Otfr. III. 22, 101. inſtar Deorum, ſic Otfr. IV. 13, 77. *zi ſperi*, inſtar haſtæ, gladii. vide omnino ſupra *Sper.*

[*Zi chuoli*, ad auram. Gloſſ. Monſ. p. 319.

Zi dennidanentigin, ad radices. p. 321.

Zi den huffin, ad femina. p. 321.

Zi vopanne, ad meditandum. p. 319.

Zi wize, ad diem. p. 351.

Zi ophani, ad liquidum. p. 332.

Zi pitrugidu, quare impoſuiſti nos? p. 319.

Zi vordoroſt, in principio. p. 319. 329.

Zi cenchanne, miſcendam. p. 333.

Zi etilibbero wis, quoquo modo. p. 380.

Zi etalibbero wis, aliquatenus. p. 390.

Zi Jeruſalem, Hieroſolymam. Tat. c. 12, 2.

Zi, hodie *Zu*, nec ad locum, uti hic fit, ſed in loco ſignificantibus nominibus præponitur. Eſt & verſu 3. *fuorum widar zi Jeruſalem* regreſſi ſunt in Jeruſalem. Palthen. Not. ad Tat. pag. 322.

ZIACHARAGEN, fodere. Gloſſ. Monſ. pag. 398.]

ZIBORIEN, ciboria. Konigshov. Chr. V. 202. v. Du Freſn. Gloſſ.

[ZIBOUA, comitatum. Gloſſ. Monſ. pag. 376.]

ZIBRECHEN, vide *Brichen.*

[*Zi dero borſchi*, compendium. Gloſſ. Monſ. p. 336.

ZIDECH, *zeitig*, *Zidech ovaz*, maturus fructus. Willeram. Cant. Cant. p. 135. Reineſ. Vocab. Theot. MSC. In noſtra edit. eſt p. 58. & legitur *zitegez obaz.*

ZIDIHHEINIGERO, quoquomodo. Gl. Monſ. p. 391.

ZIECHTHURN. vide *Balfred.*

ZIE.

ZIEGEL, later. Gloſſ. Monſ. pag. 339.

Ziegal, laterem. p. 386.

Ziegala, lateres. p. 328.

Gieites ziegles, cocti lateres. p. 334.

Ziegalinero, lateritio. p. 338.

Zi wis zieglo, in typo laterum. p. 327.

ZI ENTE, occaſum. p. 393.

ZIERI, compoſitio. pag. 359. cultu. pag. 380.

Zierida, inſigne. p. 367. cultus. p. 368.

Zierido, compoſitione. p. 354.

Ginuoch ziero, ſatis decore. p. 399.

ZIERDOGI *epanoti*, ad ſolum duceret. p. 363. Conf. *Zioro.*

ZIFAREN, vide *Faran.*

ZIGAGANWURTI, in foribus. Gl. Monſ. p. 342. in facie. p. 346. in medio. p. 333. ad medium. p. 386.]

ZIGAR. Goldaſtus in Ration. Conſtit. T. I. ad Pacem. Confluentanam. p. 22. ait: *Zigar, vetus Alamannorum nomen, notat variarum ſpecierum compoſitionem.* Bonum factum fuiſſet, ſi adjeciſſet auctoritatem veterum. Interim deceptus hîc Wehnerus *in O. Pr. b. v.* aſſerit hoc vocabulum in Conſtit. de Pace Confluentana uſurpari pro *rerum proprietate ſeu propria re familiari & ſubſtantia.* id quod Goldaſtus non de voce Zigar prædicat, ſed de vocabulo *Sicuuarintaes*, prout ipſe legit. At lectio iſta vitioſa utique eſt: atque ex emendatioribus Codicibus MSS. hodie legitur: *Sic guarnitus.* i. e. paratus ad militiam. V. ſuprà *Gar.*

ZIGEN, hirci. Otfrid. V. 20, 116.

Ziega, capella, *Ziegelin*, edulus, edus. Gloſſ. vet. Willeram. p. 14. [n. ed. 6. quæ habet *Zikkin.*]

ZIGIANC. Otfr. II. 8, 21. *Zergieng*, abſumtum eſt.

[*Zigange*, atteratur. Gloſſ. Monſ. p. 347.

ZIGILOCCHONNE, mulcendi. p. 387.

ZIGIMAHHUNNE, conficiendos. p. 320.

ZIGINAGANNE, corrodendam. p. 367.

ZIGIRRANNE, mutilanda. p. 381.

ZIGISAGANNE, volvenda. p. 383.

ZIGISEGANONNO, conficiendorum. pag. 378.

ZIGISIHHIRONNE, purgandum. p. 377.

ZIGISPRAHHANNE, promulgandum. pag. 377.

Nalas ZIGITATIGI *ſprehhanto*, non præferendo. p. 383.

ZIGIUIRMONNE, conſignandis. p. 378.

ZIGIVINZANNE, lacerandos. p. 392.

ZIGIUNNANNE, occupare. p. 361.

ZIGIVUIHANNE, dedicandum. p. 342.

ZIGIVURMMANNE, exercenda. p. 380.

ZIGRAUINUN, ad canos. p. 354.]

ZIHEN, profiteri, in bonam partem, Otfr. III. 20, 145.

Er iſt, quad, Gotes holdo
thes zih' ub inan baldo.

Ipſe

ZIH.

Ipſe eſt, dixit, Dei fidelis,
hunc profiteor ipſum audacter.

Hodiernum *Zeihen*, in malam, incuſare.

Zihen, reum facere, appellare. Art. vet. Argent. *Cibet in aber der richter. das er zu rechter cit nicht ſi vurkomen.* i. quod ſi judex appellaverit eum quod conſtituto tempore non venerit.

[*Zihent*, criminantur. Gloſſ. Monſ. pag. 324. 346.]

Irzihu, parco. Otfrid. I. 27, 100. *Verzeihe.* [Verba Otfridi ſunt:

Ther undono n'irzihu.
Undis non parco.

Mallem reddere: Aquas non ſubtraho, denego. Scherz. in Not. conf. ſupra lit. I.]

Zihen, ducere, educare, informare, v. *Zubti.* & *zeoben.* & *ziubit.*

Zuogezogena, Synagoga.

Zihen, rapere. Notk. Pſalm. LXVIII. 5. *Ih kalt, daz ih ne zuhta:* quæ non rapui exſolvebam.

Zihen, decem. *Zihenzug*, decies dena, centum, Tatian. c. 212, 6. v. ſup. *Hunt.*

[*Zihanſeitigero*, decachordo. Gloſſ. Monſ. p. 349.]

ZI HIUN, Otfrid. I. 4, 5. v. *Hihun.*

ZI HUI, Otfrid. III. 13, 89. ubi vide notam.

ZIL, linea.

Oberzile, alphabetum. Chr. Konigsh. c. 1. §. 11. c. 2. §. 143.

[*Zila* vel *reiza*, linea. Gloſſ. Monſ. pag. 328.

Zilun, verſibus. p. 331.

Zilone, verſuum. p. 328.]

Toufes zil, Tyrol. p. 280.

[ZILEIPOVUESANTEMO, ſuperexiſtenti. Gloſſ. Monſ. p. 389. conf. ſupra *Zaleibu.*]

Zilon, *zilen*, intendere, obſervare, aggredi. Tatian, pr. 1. *Zilotun ordinon*, conati ſunt ordinare.

[Voce illa adhuc utimur Germani, proprie quidem de oculo jaculatoris ad feriendam metam (*das ziel*) directo atque compoſito. Improprie autem, à corpore ad animum translata locutione, *auf etwas zielen*, ſive *abzielen*, eſt, mentem ad aliquid advertere, aliquid ſibi pro fine & ſcopo laboris ſtatuere. Hinc apud Keronem *zilee*, ſtudeat. (c. 4. 64.) *cilen*, ſtudere. (c. 42.) Palthen. Not. ad h. l. p. 273.

Zile, nitatur. Gloſſ. Monſ. p. 403.

Zilet, nititur. p. 402.

Zazilen, odo *piginnan*, adnitendum. p. 404.

Zilenter, odo *piginnanter*, anniſus. pag. 403.]

Iro zilotun, intenti erant. Otfrid. II. 14, 21.

Wola zilotun, bene obſervarunt. Id. IV. 7, 149.

Zilothin, agedum. Id. III. 2, 37.

Giziloti, Otfrid. IV. 4, 11. c. 9, 7. c. 36, 33. III. 2, 37. II. 14, 27. IV. 14, 18. v. ſupra lit. G. Morhov. de Ling. Germ. c. 2. p. 37.

ZIL.

[ZILOSIT *wirdis*, diſſolveris. Gl. Monſ. p. 337.

Ziloſit wirdit paldi, diſrumperetur Spiritus. p. 334. vide ſupra *Los.*]

ZIMANNE, Otfr. III. 13, 42. in homine, vel ad homines.

ZIMBER, materia. Ruodepert. Mag. S. Galli Epiſt. VII. Informis materia, *tàz chît, skâffelôſa zimber.*

[*Zimper*, materia. Gloſſ. Monſ. p. 379.

Zimprunga, materia. p. 410.]

Zimbirrono, ædificationum. Kero. c. 6. *fora zimberre*, pro ædificatione. c. 38.

Zimbroe, ædificet. c. 42. *dea zimberren*, qui ædificent. c. 38. Otfrid. II. 11, 74.

In themo zimboronne.
Dum ædificaretur.

Notker. Pſalm. CIII. 17. *In iro zimberon lichet.*

Getimbrit, ædificatur. *getimbretos*, fabricatus. Gl. Lipſ. ubi Somnerus: *Germanis Zimmer, i. e. tignum, lignum, voce autem Latino-barbara, mœremium: de quo D. Watſius in Gloſſar. Formare, imò & ſtabilire, Sax. getrimman: à priori, noſtrum trim, E. G. trick und trim i. e. elegans & perpolitus, qualis qui ſub manibus barbitonſoris fuerit, cujus opificium nobis trimming dictum.*

Ubergezimmer. Jus Auguſtan. h. t. *Swenn Vogtzding chumt ze dem Mayen und der Vogt gebütet abezebrechen übergezimmer oder graben ze raumen.*

ZIMIT, decet, convenit. Otfr. ad Ludov. R. ℣. 120. Willer. VII. 9.

Gatimia, convenit. Goth. Luc. V. 36.

Getiman, accidere, ASax. *Ungetima*, incommoda, adverſa.

Fr. Jun. Gloſſ. Goth. p. 124. hinc noſtrum *Ungethüm*, ſpectrum.

V. *Gizami. Bizam. So iz zam*, ut decebat. Otfr. IV. 11, 17. V. 6, 40. V. 7, 28. II. 2, 68.

Daz er theme wole gezeme, P. de B. Hiſp. ℣. 1241. quod ipſum deceret.

[ZIMONAM, abſorbuit. Gloſſ. Monſ. pag. 394.

ZIN, ſtannum. p. 323. 332.

Zininaz, ſtannum. p. 345. leg. ſtanneum.

Zini uuihte, in lentem. p. 341.]

ZINNEN *einer burg.* J. F. Alem. cap. 145. 2. *Mauren.* Chron. Konigsh. c. V. 24. 71. 190. 195. Spen. Herald. P. I. p. 154. 146.

Umblauff, lorica. Gl. Du Freſn. *Bruſtwehr.* Pinna, pinnaculum. Du Freſn. Gl.

Zinne des tempels. Matth. IV. 5. *Thekki.* Tatian. c. 15, 4.

Pinnæ, muri ſumma, ab his quas inſigniti milites habere in galeis ſolent & in gladiatoribus Samnites. Varro de LL. Lib. IV. p. 34.

Certæ primæ ruricolis deſtinatæ. vid. Lehmann. Chron. Spir. Addit. nov.

Vegetius translatus L. IV. c. 8. *Die allergroſten ſteine in der geſtalt und ſwere, werden in die Zinnen gelegt, ſo ſie abgeworffen werden, erslagen ſie nit die feinde, ſonder auch ir machinamenta und geriüſte.*

[ZINGELTENNE, feriendum. Gloſſ. Monſ. p. 391.]

ZINS,

Digitized by Google

ZIN.

ZINS, *in Keiſoros era*, tributum, cenſus in honorem Cæſaris. Otfrid. IV. 20, 42. 44. Notk. Pſalm. XLIX. *Zins*, vectigalia. *Zins keben. Zinseiſca.* vide *Eiſcoten.*

Hus und Zins. Konigshov. Chron. p. 820.

Zinsgültin. vid. *Gelten.*

[*Zinſa*, vectigalia. Gloſſ. Monſ. p. 328.

Zinſo, vectigalium. p. 363.

Zinsman, vectigales. p. 334.

Zinſara, conditionarios. p. 381.

Zinshafta, tributarias. p. 360.

ZINSAGANGE, defendendi. p. 367.]

ZINSERU, thuribulum. Otfrid. I. 4, 39.

[*Pi alten ZINTIN*, antiquitus. Gloſſ. Monſ. pag. 332. forſan legendum *zitin.*

ZINTRINNANE, apoſtatare. p. 355.

ZIOPAROST, in capite. pag. 385. in caput. p. 397.

ZIPIDEPPANNE, ſopiendos. p. 382.

ZIPISPRAHANNE, corrodendum. pag. 367.

ZIPIZELLANNE, referenda, p. 380. ſubrogandis. p. 381.]

ZIORO, decus. Otfrid. ad Ludov. R. ℣. 40.

[*Zioro* hic non eſt ſubſtantivum, ſed adverbium, unde recte vertit Stadenius decore. Scherz. Not. ad h. l. *Burg ziara*, civitas decora. Id. I. 21, 26. *filu zioro*, multum decore. ℣. 28.]

Ziari Kikarauui, cultu. Gl. vet.

Ziaro, decore. Otfrid. I. 2, 81.

Ziere, decora. Cant. Cant. 6, 3.

Unziero, indecore.

Ziro. Otfrid. I. 16, 10.

Thes liobes ziro gomman.
Dilecti eximii mariti.

[Legitur in h. l. *z'iro*, & in Codic. Vatic. diſtincte *zi iro.* Scherz. Not.]

I. 5, 29. *Magad zieri*, virgo eximia.

Zirgarten, Paradiſus. Notk. Pſalm. VI. 4.

Hals ziretbe, monile. Willeram. p. 15. n. 8. 127. [n. 53. quæ habet *halszviereda.*]

Wip kiziertaz, mulier compta. Gl. vett.

Wipkiziarida, muliebria. Gloſſ. vett. vide ſupra *Wib.*

conf. *Scioro* & *Zieri.*

[ZIQUENUN, mulieres. Gloſſ. Monſ. p. 382.]

ZIR, pro *Zi ir. Zirſuahanne*, ad exquirendum. Otfrid. II. 4, 11.

Zi'ro, ad ſuam. Otfrid. II. 14, 43.

ZIRBEN *ſih umbi*, circumvolvi. Otfrid. III. 7, 27. 33. vide *Zarpta.*

ZIRBELENZ, *thanazapff*, ſtrobilus pini. Velſer. Rer. Vindel. p. 71. ſq. Conus.

[ZIRENNENTAZ, conflans. Gloſſ. Monſ. p. 396.

Den uuinter ZIRLEITANNE, ad hyemandum. p. 396.

ZIRONIMIT, abſorbuerit. p. 392.

ZIRPELAGANNE, commovendos. p. 380.

ZIRPIOTANNE, prorogandum. p. 382.

ZIRPIZANNE, occidendum. p. 352.

ZISAGO, ſatisfactionem. p. 386.

ZIS.

ZISAMANNE, in id ipſum. p. 373.

Ziſamanagibephtidun, commiſſuras. p. 331.

Ziſamana gibeftit wirdit, conſeretur. p. 346.

Ziſamanebafta, commiſit. p. 363.

Ziſamanebaftun, commiſerunt. p. 361.

Ziſamane geſtozent, conliſerint. p. 355.

Ziſamana gidruchit, configitur. p. 349.

Ziſamanagileran vuirdis, non colligeris. p. 340.

Ziſamanagislaganen, compoſis. p. 323.

Ziſamane sluob, comminuit. p. 361.

Ziſamanagisliuot, compoſi. p. 339.

Ziſamana leccan, componere. p. 393.

Ziſamane sliuzis, conſeres. p. 351.

Ziſamanepitaniu, collecta. p. 384.

Ziſamanaſnirfit, contrahet. p. 346.

ZISCENCHANNE, fundenda. p. 353.

ZISI, penſitationes. p. 331.]

ZISPERI, porro. Tatian. c. 62, 5. c. 63, 4. etiam. c. 63, 2. c. 67. 7.[2] utique. c. 64, 6.

[ZISPILONTIU vel *liſpentiu*, anhelantia. Gl. Monſ. p. 341.

ZISPREITTA *ubarhubtige muote*, diſperſit ſuperbos mente. Tatian. cap. 4, 7. Compoſitum ex particula *zi*, quæ verbis præfixa diviſionem atque immunitionem ejus, quod illa ſignificant, denotat, quemadmodum id hodie fit in verbis quæ præfixum habent *zer.* e. g. *zerlegen*, *zerbrechen*, *zerhauen*, &c. & *ſpreitan* pandere, quod inferioris Germaniæ populi retinent in *ſpreden*, *uthſpreden.* Ut adeo vis vocabuli Francici hæc ſit, pandendo & tendendo aliquid rumpere & dilacerare. Id quod valde eleganter Deo hic tribuitur, qui ut ſuperbo ingenio homines in infinitum ſpes ſuas extendant patitur, ſed ipſa cogitationum vaſtitate inimica ſibi conſilia attenuat evanidaque reddit. Palthen. Not. ad Tat. p. 301.

Ther mit mir ni ſamont ther ziſpreibt, qui non congregat mecum ſpargit. Tat. c. 62, 7. Fallor aut legendum hic *ziſtreibit*, hodie *zerſtreuet*, ſpargit. conf. tamen dicta ad v. *ziſpreitta.* (quæ modo allata ſunt) Poteſt tamen etiam videri latere hic primitiva vox *ſpriu*, hodie *ſpreu*, palea, quæ cum facillime diſpergatur, uti fieri ſolet, ipſi ſpargendi actui nomen dedit. Palthen. Not. ad h. l. p. 377.

ZISTIAZ, deſtruxit. Otfrid. II. 11, 100. IV. 19, 62. v. Scherz. notas.

ZISTETIGI *ſaztun*, ſopita. Gl. Monſ. p. 380.

ZISTORIDA, contritionem. p. 361.

Ziſtorid. evulſione. p. 337.

Ziſtorido, everſione. p. 343.

Ziſtoris vel *girris*, ventilabrum. p. 329.

Ziſtorro, ventilabro. p. 337.

Ziſtorres, deſtrues. p. 336.

Ziſtorten, exciderunt. p. 334.

Ziſtorti, vel *virluri*, diſperderem. p. 335.

Ziſtorti, demolirer. p. 337.

Ziſtortiu, convulſa. p. 334. 336.

Ziſtortun, demoliti ſunt. p. 337.

Ziſtorta, eradicavit. p. 361.

Ziſtorit werdamm, conterentur. p. 360.

Ziſtorram, opprimere. p. 363.

ZIS.

Ziſtorta, vel *wiſtnota*, demolitus eſt. p. 325.
Ziſtoranter, ventilantium. p. 334.
Ziſtorlibben, deſolatoriis. p. 350.
ZISTRUDIDA *dhea burc*, deſtruxit urbem. Iſidor. c. 5. 6. Simplex dialectus Anglo-Saxonica ſervavit *ſtrudan*, ſpoliare, unde participium eſt *ſtrudend*, direptor, itemque *ſtrudere*, graſſator, *ſtrudunge*, rapina. Vid. Benſon. Vocab. quæ omnia in captas urbes mire competunt. Palth. Not. ad h. l. p. 409.
ZISTUOHANNE conquerendum. p. 393.]
ZIT, tempus puerile, oppoſitum virili, *zu ſeinen dagen*, Otfrid. I. 20, 64.

Inthiu ſin zit uuari
Er giſcein thaz fila fram:
So er zi ſinen dagon quam,
Tho goz er &c.
Quando ſuum tempus inſtaret,
Oſtendit hoc multo amplius,
Cum ad ſuos veniret
Tunc fundet. —

Ziti, tempora Monarchiarum, Otfrid. I. 1, 49.
Niunhunt zito. Otfr. II. 4. 6. 900. horæ h. e. 40. dies & noctes.
Zitt, hora. *Sexta zit*, ſexta hora. Otfrid. II. 14, 18. *Sibunta zit*, ſeptima hora. Id. III. 2, 62.
[*In themo ziti thes roubennes*, hora incenſi. Tat. c. 2. 3. *Fon theru ziti*, ex illa hora. Idem. cap. 206. 3.
Ea vox promiſcue olim & pro tempore univerſim & pro certa illius parte, quam horæ ſpatium abſolvit, accepta fuit, uti ex Kerone patet v. *tempus*, *tempore*, *hora vigiliarum*, *de ſequentibus horis*. Conf. de AS. *tid* Somner. in Dict. Poſterioris ſignificatus infinita in ſequentibus exempla occurrunt, in præſens ſolo priori utimur Germani, *die Zeit*, *de tit*, ſed partem illam temporis, quæ diei vicefima quarta eſt, *die Stunde* dicimus, qua voce Veteres indefinitum temporis ſpatium, momento ſcepe, ſeu, quod ſignificatui vocis magis convenit, veſtigio conſtans denotabant. Ker. *ſtunthuuila* momento & Tatian. c. 188. 6. *thrio ſtunt* ter. Ita non tempora tantum ſed & temporum nomina mutari verum eſt. Palthen. Not. ad Tat. p. 281.]
Reliqua hæc ſignificatio adhuc eſt in vulgari. *Welche Zeit iſts?* i. e. quæ hora?
Zitgloke. Konigsh. c. 5. 29.
Sehs ziti, ſex ætates mundi. Otfrid. I. 1, 98. II. 9. & 10. v. Hermann. Contract. Chron. pr. J. Feud. Alem. c. 5. Marian. Scot. p. 269. ſupra *Worolt*.
Vil gezeit, ſæpius. Fr. de Bell. Hiſp.
Zit iob thiu regula, de Grammaticali tempore. Otfrid. I. 1, 83.
[*Vonna alten ziten*, ex antiquis. Gloſſ. Monſ. p. 351.
Ilidu zit, feſtina tempus. p. 397.
In dero unvuerah paragiu ziti, intempeſta. pag. 328.
Zitiger, ſerotinus. p. 351.
Zitpuoh, Chronicon, p. 325.

ZIT.

Zitriſabuſe, ſtatuarium. p. 345.
Zitfriſtigiu, v. *Friſt*.]
ZIT, ſeider, Dict. Flac.
Vor ziten denotat tempus non adeo longum, ſed biennale vel triennale. Rupertus Imp. in Diplomate quo ademit libertates Eccleſiæ S. Barthol. Francofurti: *Want wir vor zyten als wir zu Romiſchen Konige erwelet und gekronet worden &c. an.* 1402. *unſers richs in dem* 3. *jare*.
Zitenmeiſtaron, Magiſtratus. Gl. Vulcanii. p. 67. Temporarii ſcil.
[ZITEILE, ſortito. Gl. Monſ. p. 341.
Ziteilo, diſpertio. p. 336.
Ziteilido, conciſionis. p. 343.
Ziteilidu, ſciſſura. p. 393.
Ziteilta, ſcidit. p. 330.
Ziteilti, conciſione. p. 345.]
ZITERUN, cithara. Notk. Pſ. XXXII. 2. Pſ. XLII. 4.
[ZITRIPANA, exagitatæ. Gloſſ. Monſ. pag. 369.]
ZIU, adhæc. Otfrid. I. 1, 113. III. 8, 89. V. 20, 156. *Ziu*, quare. Notk. Pſalm. II. 1. Pſalm. IX. 8.
[ZIVASSIU, ancipite. Gloſſ. Monſ. pag. 350.]
ZIUG. vid. *Giziug*.
Ziugen, enutrire. Notk. Pſ. LIV. 23.
ZIUHIT, ducit, format, inſtituit. Otfr. I. 1, 203. *Ziubit er ſe reine*, format eos eleganter. Rhythm. de S. Ann. v. 225. vide *Zihen*.
[*Ziuh*, lacta. Gloſſ. Monſ. p. 356.
Zi urchundin ziuho, conteſtabor. p. 349. conteſtor. p. 366.
Zi urchundin ziohomm, conteſtamur. p. 359.
ZIVILI, ſatis. p. 336.
ZIUILOGAHIU, præpopera. p. 378. lege præpropera.
ZIUNZUHTI, indiſciplina. p. 356.
ZIVOLATRIPONNE, peragendæ. pag. 376.
ZIUORDRONNE, adſequendi. p. 382.
ZIUORFT *wurtin*, dejicerentur. p. 364.
ZIUPILEGIMARTEN, inſignem. p. 398.
ZIURO, ſecundo. p. 325.
ZIURRO, ſabbathum. p. 331.
ZIUVRIPRINGANNE, ruminandum. pag. 353.
ZIUURIST, primæ. p. 379. apprime. pag. 398.
ZIUVRIZIGISE *zanne*, profuturi. p. 380.
ZIUUUAGA, bilibris. p. 370.]
ZIWARU, vere, certe.
Ziuuare, certe. Otfrid. V. 23, 551.

Thia ſconi ziuuare,
thia ſibiſtu alla thare.
Pulchritudinem certe
conſpicis omnem iſthic.

Inde hodiernum *zwar*. conf. Otfr. IV. 7, 53. c. 6, 161. III. 1, 10.
[*Ziwaro*, Tatian. c. 177. 5. *Ziware*, c. 188. 4. vere. hodie *furwahr*,
Zi uuare ſage, vere fatur. Gl. Monſ. p. 341.

Zi-

Digitized by Google

ZIUVECHANNE, excitandum. p. 359.
ZIUVEGANESTE, in via. p. 358.
ZIUVEIPO, seminabo. p. 345.
Zivueipit, ventilabit. p. 323.
Zivueipit, diverberat. p. 384.
Zivveiptaz, dispersus. p. 361.
ZIVUENTONNE, ventilandum. p. 336.
ZIVUERFES, dissipes. p. 336.
Zivuerfent, dissipant. p. 390.
Zivirvuerfanne, eradicanda. p. 376.
ZIVUISCANNE *vuerde*. constare. p. 382.]
ZIUUIU, quousque. Otfrid. IV. 18, 5.
[ZIVUIZANNA *uuerde*, clarescat. Gloss. Monse. p. 379.
Zivvizanne uuard, pependit. p. 360.
ZIUUOR, defluxit. p. 361.]
ZO, ducebat, educabat. Rhythm. de S. Annon. ℣. 636.
Zob, ducebat, Otfrid. I. 8, 12.
[*Zob*, extenuavit. Gloss. Monse. p. 321.]
Zobensun, convitii species, V. supr. Christenheit.
ZOBEL, pelles Sabellinæ, Sibellinæ, v. Du Fresn. ad Joinvill. P. 2. p. 137.
ZOCHEN, rapere. Notk. Psal. LXXXVIII. 42. *Habent in ze zocchet alle afteruuege farante*, diripuerunt eum omnes transeuntes viam.
Zocchonne rapina, Notk. Psalm. LXI. 11.
[ZOLLANTUOME: teloneo. Gl. Monse. p. 399.]
ZON, *Zaun*, sæpes, L. Longob. I. 25, 30. Du Fresn. Gl. Derzon.
Jus Augustan. tit. *der einen bie vahet und in uzfüret.*
Swela Herr oder man in dirrstat das ist als die zeun stant. &c. *Zeun*, *Zon*, *burgbanu*. V. in B.
[ZOPAROST, in caput. Gloss. Monse. p. 368.
ZOREN, *zeren*.
Ferzoren, absumere, abolere, Notk. Psalm. XLV. 4.
ZORFT, præclarum, Notk. Psalm. XV. 6.
Zorftor, clarius. Notk. Psalm. LXXX. 4.
Zorfterin, clariora Id. Psalm. LXXXVII. 10.
Zorkolota, ægrotaret, Otfrid. III. 23, 50. de Lazaro:

So Drubtin tho giborta,
thaz er so zorkolota.

Cum Dominus ergo audisset
quod iste sic ægrotaret.

[ZORN, incendium. Gloss. Monse. pag. 389.
Zornager, furibundus. pag. 329. turbulentus. p. 335.
Zornagor, ferventius. p. 386.
Zornmuote, turbore. p. 355.
ZOUPAR, divinationes. p. 374.
Zoupor, maleficia. p. 344.
Zouprari, ariolus. p. 332. 334.
Zouprarun, divinis. p. 333.
Zouprars, sacrilegii. p. 378.
Zouprota, ariolatus est. p. 330.]
Zoubirlisti. vide *List*.
ZOUGENZUHT, Edict. Tassilon. II. §. 13.

testium productio, *Zeugen-ziehen*. Vorburg. vol. 10. p. 35. habet *Zougenzunt*.
ZOUMI, à *ziemen*, supr.
Widharzuomi, absurdum. Isid. c. 3, 3. [Proprie contra decorum. *Zuomi* enim, uti me docuit CL. Stadenius, ejusdem est originis cum nostro *ziemen*, *geziemen*, decere, quo usus legitur Otfr. IV. XI. 97. & Willer. p. 137. Pertinet eodem Gothica vox *gatimid* convenit, quam vid. in Jun. atque Stiernhielm. Glossar. & quæ ad Francicam nostram propius accedit, *somi* honor, decus, existimatio, interprete Loccen. in Lexic. jur. Sueo-Goth. ut & Verel. in Indic. ad histor. Hervar. Palthen. Not. ad h. l. p. 401.]
ZU. Particula *zu* apud veteres sæpe omissa, ut *Stifft Lindaw*. sæpe abundat: *Land zu Franken*, *zu Sachsen* &c. *Stat zu Lindaw*. Heider. de Diplom. Lindav. p. 787. Conring. de eod. p. 249. *Stat* & *Stette zu Strasburg*, sæpe occurrit in Jure Argentor.
ZUA, duæ. Otfrid. IV. 29, 114.
Zuaaubchonte, adjungentes. Kero. c. 58.
Zuachundit, annuntiabit. Id. c. 9.
Zuaerfultiu, adimpleta. c. 4.
Zuagifti, addictio, traditio, datio. Otfrid. V. 12, 109. 111.
Zuagimachon, par turturum. Tatian. 7, 3.
Zuahelfantemu, adjuvante. Kero. c. 1.
Zuakanc, aditum. c. 20.
Zuakangen, accedant. c. 43. 63.
Zuakechnusita, adlisit. Prol. p. 18.
Zua kereihhan, attingere. c. 7.
Zuakesuahhit, acquirit. c. 31. acquiritur. c. 36.
Zuakihenkit, adsentiatur. c. 60.
Zuakipaubnit, adnuatur. Kero. [*Zakipaubnit*, habet noster Kero. c. 58.]
Zuakitaniu, attributa. c. 1.
Zualeitit, adducit. Prol. p. 18.
Zualuustrenteem, attonitis. Prol. p. 17.
Zuamanoot, ammonet. Prol. p. 17.
Zuamanomenes, admonemus. c. 2. *zuamanonte*, admonentes. c. 40.
Zuakimanonter, admonitus. c. 62. *zuamanungu*, admonitione. c. 2.
Zuanimis, adsumis. Prol. p. 16. c. 2. *Ir zuanamut*, adsumebatis. c. 27. *Zuanemante*, adsumentes. c. 65.
Zuaqhuuemente, advenientes. c. 4, 7.
Zuasikiambahtit, administrantes. c. 53.
Zuasikekeban, addatur. c. 39.
Zuatue, adhibeat. Prol. p. 15. c. 28. *zuakitan*, adhibita. c. 1. *zuasiketan*, adhibeatur. c. 62. *zuazituenne*, adhibenda est. c. 36.
In zuaurti, in futuro. c. 7. *zuawarta*, futurum, c. 2.
Zuasikiwartet, attendatur. c. 18.
ZUCHONTE, hæsitantes. Tatian. c. 158. 7. *zuuchotun*, dubitarunt. c. 241. 1. [Palthenius in priori loco *zuebonte* legit, & inde hæc annotat. Quemadmodum Latini dubitare à duo, & ambigere ab ambo, ita etiam à *zue* vel *zuei* Franci *zuebon*, à *tuua* vel *tuue* A-Saxones *tuuegan*, *tuuygan* dicunt. Germani nunc *zuueyen*, *sich*

Digitized by Google

zuueyen dicunt de duobus aut pluribus, qui ante conſenſerant, in diverſa tendentibus loquentes. Hæc ille in Not. ad Tat. pag. 386. Verum mihi lectio *zuchonte* omnino melior videtur, certe hodienum verbum *zuken*, pro hæſitare nonnunquam uſurpatur.

After ZUEINTAGUN, poſt biduum. Gl. Monſ. p. 398.

Vonna zuene, à duobus. p. 333.]

Zuero, bini. Tatian. c. 67, 1.

ZUELGON, rami. Tatian. c. 73, 2. [Germaniæ ſuperioris incolæ nunc *zweigen*, inferioris *telgen* dicunt. Palthen. Not. ad h. l. p. 383.]

ZUFANGEN, vide *Fangan*.

[ZUGE, motu. Gloſſ. Monſ. p. 327. ductu. p. 389.

ZUGILA, habenas. p. 329.]

ZUGUN, occupare, invadere, *beziehen, überzieben*. Otfrid. I. 1, 188. *thie ſie zugun*, qui eos invaſiſſet. [Scherzius quidem in notis *educavere* vertit; Verum Otfridus omnino id vult. *Es habe ſie niemand in ihrem Land anzufallen oder zu überzieben das herz gehabt.*]

Id. II. 11, 11. *thaz ſie zugun*, quod occupaſſent (templum.)

[ZUHANT, i. e. ſtatim. Chronic. Merborti. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.

ZUHIL, vel *pant*, habenæ. Rhaban. Gloſſ. „ *Zubil*, *Zügel*, habena, eſt a *ziaban*, *zieben*, „ quod eſt 1. trahere, V. Otfrid. I. 15, 24. n. „ 20. *cit.* 2. educare. Will. p. 35. Thiu duua thie „ thar niſtelot in then Steynlocheron, ande in „ then heggeholeron, thiu mag geneſan vore „ themo haueko, ande hiro iunga thar inne „ *ziben: Columba, quae nidum conſtruit in cauernis petræ*, „ *& in cauernis ſepium, ea poteſt ſeruari ab accipitre, & pul-* „ *los ſuos ibi* educare. 3. arguere. Otfr. IV. 21, 3. ſo „ thich ther liut *zibit: Vt homines te* coar- „ guunt. Luth. Ioh. VIII. 46. *welcher unter euch* „ *kann mich einer Sünde zeiben? Quis ex vobis* ar- „ guet *me de peccato?* V. n. 200. Pizogum, reti- „ naculis. Diecmann. Spec. Gloſſ. Lat. Theot. „ p. 125.

ZUHHUN, rugæ. Gloſſ. Monſ. p. 347. rugam. p. 378.]

ZUHTI, Otfrid. II. 21, 65. *thia dagelichun zubti*, quotidianum panem, Victum. Otfrid. II. 4, 96. diſciplina. Otfrid. ad Salom. ℣. 43. V. ult. 236. IV. 11, 11. Rhythm. de S. Annon. §. 18. Otfrid. I. 8, 7.

Hac. Pontan. L. 6. Orig. Franc. c. 24. p. 587. perperam ſcribit *Zutbi*, recte tamen interpretatur, quotidianum panem. & ſubjicit: *Diodorus Siculus ZYTHUM Gallorum eſſe vocem agnovit.* V. ſupra *Cidi*.

[*Zubt*, eruditionem. Gloſſ. Monſ. p. 350.

Zubti, diſciplinæ. p. 387. executione. pag. 380.

Zubtigiu, fœtas. p. 335.]

Zubt, puer, infans. Otfrid. I. 9, 79. *Mit zuinerolo zuibte*, gemellis fœtibus, C. Cant. 4, 2. Willeram. p. 65. n. 26. quæ *zuinelero zubte* habet.

Zubtari, doctor, præceptor. Otfr. ad Salom. 55,

Zubta, generatio, Otfrid. I. 3, 52. conf. *Zeohan*, & *ziben*.

Zubt und ere erbieten, Chr. Konigsh. c. 1, 65.

Manzubt, diſciplina, ordo militaris, Fr. de B. H. ℣. 3205.

Unzubte, Fragm. de B. H. ℣. 835. *ungezoliche*, id. 1190.

ZUI, ad quid, cur. Otfrid. III. 14, 59. I. 1, 113.

Zui, zu we, warzu, Dict. Flac. Otfr. V. 7, 37. c. 18, 7. I. 4, 143.

Zuiekkiu ſuert, ancipites. gladii vid. ſupra *Ekke*.

ZUIBAR, amphora. Gl. Vulcanii. p. 67. hod. *Zuber*. Tatian. c. 157, 2.

ZUIGHEN, ſilere, *ſuigen. Ich zuighe*, ſileo, Symbolum Ducis Burgundiæ Joannis, v. Chifflet. Lilium Francic. c. 11.

[ZUIIARIGEMO, bimatu. Gl. Monſ. p. 395.

Zuigivage, dipondio. p. 399.

ZUIMERILIHHA, bithalaſſum. p. 366.

ZUIRIUNT, carum. p. 364.

ZUIROGIZEHOTEMO *gota uueppe*, bis tincto cocco. p. 385.

Zuirogizebotaz, bis tinctus. pag. 394. vide *Zwi*.]

ZUISGENE, inter ſe. Tatian. c. 6, 3.

ZUIUAL *duen*, dubium facere. Otfr. III. 26, 5. v. *Zw*.

ZUKKE *thar maz then kindon ir then banton*, rapere cibum liberis de manibus. Otfrid. III. 10, 66.

Thie ſih anazucchon, qui ſibi arrogant, ad ſe trahunt. Willer. p. 12. [n. 6. quæ habet *die ſie anazucchent*.]

Irzuchen, ſuffurari, Otfrid. IV. 36, 22.

Sich anazucchen, ſe erigere. Notk. Pſ. XXI. 22.

ZULLEBRUDER, Beghardi, Monachi, Chr. Konigsh. c. 3, 94. ſupr. B.

[ZUME, *zu ibm*, ad ſe. Rhythm. de S. Ann. c. 15. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ZUMFTI, conventu. Kero. cap. 20. Fr. Junius correptum putat ex *zuauuumfti*, & refert ad Gothicum *Gacumtba*, conventus, *gaqiman*, convenire, Gloſſ. Goth. Gacumtha. & ad Tat. 189, 2.

Kezumft, Notker. Pſalm. LXXXII. 6. conventio.

Zunft à *zemen*, ut *Nunft* à *nemen*. *zunft*, ordo, lex, qua domantur homines. vel à *zimen*.

Officium dicitur & officiati *zunfftige*, Chart. Argent. 1240.

Mit grozen ungizunftin, Otfr. V. 23, 220. diſſenſionibus, Notk. Pſalm. CVI. 24.

vid. ſupra *Gizumft*.

Zumüller, v. *Mule*.

ZUN, ſepes.

Steinzun, maceria, Notker. Pſal. CXLIII. 14.

ZUNGIN *ſibenzig*, linguas ſeptuaginta. R. de S. Annon. ℣. 164.

Zungun, lingua. Kero. c. 6. linguæ, c. eod. linguam. Prol. p. 17.

Zunkaler, linguoſus. Kero. c. 7.

ZUNTRUN, fomitem. Kero. c. 43.

ZUO-

[ZUOCHUMFT, vel *zuofart*. aggreſſionem. Gloſſ. Monſ. p. 413.

ZUODINESGITUOS, ſuberogaveris. pag. 399.]

ZUOGEN, palmites, vites. Notker. Pſalm. LXXIX. 12.

[ZUOGAHAFTA, adplicavit. Gloſſ. Monſ. p. 405.

ZUOGAMACHOT, delegato. p. 406.]

ZUOGEDÜNSENUN, vid. *Dinſen*.

[ZUOGIHALOTA, adſciverat. Gloſſ. Monſ. p. 370.]

ZUOGIOUHHON, addere. Tatian. c. 38. 3. 7. [Proprie adaugere. Simplex eſt *auchen* augere ap. Keron. unde *aubbunga* augmentatio. Vid. omnino Jun. & Stiernhielm. in Gloſſar. Goth. v. *aukan*. Nondum vox illa Germanis periit, ſed dicunt Pomerani orientales quanquam duriuſcule *upöken* adimplere. Pertinere huc videtur quod eſt in Gloſſ. Lipſ. *geocodon* legendumque adeo pro *abdiderunt*, *addiderunt*, quod jam obſervavit in notis ad easdem Somnerus. Palthen. in h. l. p. 363.

ZUOGISCRIPAN, ſubjectum. Gloſſ. Monſ. p. 362.

ZUOGITAN UUARD, appoſitus eſt. pag. 359.

Zuogiteta, appoſuit. p. 362.

Zuogiteta ſib, adhæſit. p. 397.

ZUOGIVAHET, arripite. p. 325.

ZUOGIUOCTUN, applicuerunt. p. 343.

ZUOGUN, ſpicæ. p. 345.]

ZUOHIDDUM, futurum. Iſid. 5, 2. *Zuohaldun*, §. 3. & 6. vide *Halodan*.

[ZUOILLAN, adſpirare. Gloſſ. Monſ. pag. 378.

Zuoille, adſpiret. p. 381.

Zuoiltin, irruerent. p. 398.

ZVOIRPIOTES, adcommodaveris. pag. 354.

ZVOLECCENT, applicant. p. 339. manciparunt. p. 358.]

ZVOLIHMACHON, affectare. Notk. Pſal. CV. 39.

[ZVOLOSE, adtende. Gloſſ. Monſ. pag. 397.

Zuoloſam, attendamus. p. 337.

Zuoloſintaz, intendens. p. 397.

Zuomi, vid. *Zoumi*.

ZVOMERCHENT, collimant. Gl. Monſ. p. 378

ZVOMUOSE, pulmento. p. 338.

ZVONAHTA, applicuit. p. 361.

Zuonahtun, applicuerunt. p. 361.

ZVONVGAZ, vacantem. Tatian. c. 57. 7. Mendoſam vocem Junius cenſet, legendumque adeo *muozugaz*, à verbo *muazon* ſ. *muazegon* vacare, teſte eodem in not. ad Willer. p. 147. quorſum pertinet quod in Dict. Gaſſari eſt *muazi* vacatio, Germani nunc *miſſe* dicunt, cui in Gloſſar. Boxhorn. opponitur *unmuazza* occupatio. Sed lectionem præſentem retinendam putat CL. Stadenius, originemque vocis petendam à *niuzo*, quod Vlphilæ eſt novum, Vid. Jun. in Gloſſar. Goth. quaſi *zuonugaz* renovatum dicas. Mihi *zuonugaz* idem videtur quod *zuoginuagaz*, de quo vid. ſupra dicta in *ginuago*, utunturque adhuc eo loquendi modo Germani *zur gnüge*. Vt adeo perinde ſit ſive plane locum vacare, ſive ſatis loci pro redeunte ſupereſſe interpres Tatiani dicat. Palthen. Not. ad h. l. p. 375.

ZVOPITANEN, ſtrictis. Gloſſ. Monſ. pag. 346.

Zuopitot, compreſſerit. p. 351.

ZVOPREHTIN, admoviſſent. p. 363.

ZVOSPHANTENEMO, ingerente. pag. 341.

ZVOSCRIBENT, compingunt. p. 325.

ZVOSTEDITOMM, applicuimus. p. 366.

Zuoſteditun, adplicuerunt. p. 396.

Zuotripan, impellere. p. 387.

ZVOVIRSIHT, reſpectus. p. 398.

ZVOVORVNT, ſubintroierunt. p. 369.]

ZVOWERT, venturus. Tatian. c. 64. 1. c. 173. 2.

[Francicam hanc vocem rectiſſime explicat A-Saxonica *touueard* vel *touuerd* apud Benſon. in Vocab. & Anglicana *toward*, futurus, à *werdan* fieri. Eadem ratione Gothi dixere *anauuairtbo*, quod futurum eſt, à *uuairthan* fieri. Vid. Jun. in utraque v. Dicerem *zuouuart* idem eſſe quod *zueruuartend* expectandum, ſi vox illa *uuarten* eo ſenſu Francis in uſu fuiſſe demonſtrari poſſet, cujus loco dixere *beidan*. Palthen. Not. ad Tat. p. 319.

ZVOZATROHTANE, ſuper Dominum. Gl. Monſ. p. 349.

ZVOZIMO, in eum, vel de eo. p. 365.

ZVOZIN, in cominus. p. 363.]

ZURFF, *Torff*, ceſpes. L. Alem. c. 84. Gl. Du Freſn. Turba.

[ZVRGANLIHIU, temporalis. Gloſſ. Monſ. p. 387.]

ZVRGIFFT, deditio. K.

[ZVRLVSTAN, tædere. Gloſſ. Monſ. pag. 329.

Zurluſtliber, faſtidioſis. p. 332.]

ZVRNEN, indignari, improbare. Otfrid. IV. 30, 11. crucem Chriſti prætereuntes:

Zurntun thia gimacha
ſines ſelbes racha.
Blaſphemarunt facta
& ipſius cauſam.

c. 35, 3. de Joſepho Arimat.

Er theſo dati zurnta,
ſo guat thegan ſcolta.
Is hoc facinus (crucifixionis Chriſti) indignatus
ut bonus famulus debebat.

Controvertere: Lib. Salic. Monaſt. Ebersheim. cap. Judic. Senatus: *Iſt das des Abbetes Houegeſinde gezurnent, darumbe en ſollent ſi zi keiner notrede ſtan, wande in mines herren keuenaten.*

[*Harto ſib zurnan*, graviter ſe ferre. Gloſſ. Monſ. p. 364.

Digitized by Google

ZUR.

Zurnti, indignaretur. p. 363.

Zurnida, fervorem. p. 338. ignis. p. 351.

ZVRTRIUUUE, perfidus. v. *Driwon.*

ZVRVTI, Otfrid. III. 5, 32. leg. *Zurnti.*

ZVRWANENENTE, vide *Wanen.*

ZVRWARIDA, ſcandala. Kero. c. 62. 65. *durub zuruuaridono dorno*, propter ſcandalorum ſpinas. c. 13.

[*Zuruuare*, ſcandalizatus. Gloſſ. Monſ. p. 413.

Zuruuari, ſuſpiciones. p. 373.

ZURWERFES, repudii. p. 323.

ZVRVUUAN, ſuſpicionem. p. 342.

ZUSCHIN, *inzuſchin, zwiſchen*, inter. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ZUTPHEN, Opid. Belgii. Compoſitum ex *zuyt*, auſtrale & *Venen* paluſtria paſcua, Vorburg. Vol. 3. p. 295.

ZUWIB, pellex, Konigsh. Chr. p. 395. med.

[ZUWIRFO. demolior. Gl. Monſ. p. 339.]

ZUZSA, lena. Kero. c. 55.

ZWAGEN *das haupt*, lavare caput. vid. *Thwahan.* in D.

ZWANGSAL. vide *Salig.*

[*Fona ZUUEEM*, ex duobus. Iſidor. c. 2, 3. *mit zuueem*, duabus. Id. c. 4, 7.]

Zweles herren, aliquot Dominos. P. de B. Hiſp. ℣. 1153. [*Zwelef Herren.* habet editum Fragm.

ZUUEIGA *jochi rindiro*, bigam boum. Gloſſ. Monſ. p. 405.]

ZUUEIGIFANGER GI, bitunicatus incedat. Otfr. I. 24, 10. [*Ther zuei gifang eigi*, qui duas tunicas habet, ita in hoc Otfridi loco legitur.]

ZUUEIN.

Thiz ſelba uuas imo untar zuuein, id ipſi erat dubium. Otfrid. IV. 15, 50.

ZEWEIO, pro *zueio*, his duobus. Notk. Pſalm. LXXXV. 6.

[ZUEI, duo. Kero. c. 39. *Zuene*, duo, c. 13. 48. *zuo*, duo. c. 7. *zueio*, duorum. c. 58. *in zuo*, in duas. c. 13. *in zua.* idem. c. 18. *zuin tagun*, duobus diebus. c. 18.

Fona zueinzicoſtin, à vigeſimo. c. 18.]

Zuuene ni giſuonta, zweiung nit verſünete, litem non diremi. Confeſſ. vet. ubi male Goldaſt. vertit *duos*, T. 2. P. 2. Rer. Alam. p. 135.

Speen, *irrung*, hodie quoque id dicimus.

ZUINELER O *zuibti*, gemellis. fœtibus. C. Cant. 4, 2. *zuinele kizze*, gemelli hinnuli, ib. 5.

ZWE.

[*Zue zuilene zikken* in noſtra edit. legitur.]

Thie zuuelefe, Fragm. de B. Hiſp. ℣. 1499. paſſim. de Senatoribus. V. Comm. ad J. F. Alem.

[*Zuuelifto*, duodecimus. Kero. c. 7. *zueliſin*, duodecim. c. 10.]

ZUEYUET *ſie*, inhibe eos, Willer. pag. 37. P. Merula *verdryvet ſie.* ſupprimere. [n. ed. p. 17. *ze uuerfet ſie.*]

ZWEYLAUF, bellum, ſeditio, *auſlauff. Pfalz. Stammfolg.* p. 106.

ZWINCZERN, Stainhöw. fol. 24. *Sie ziehen ouch mit iren zwinczern und unerbarn bliczenden geberden, die Jüngling zu unerbarer raiczender begirlikait.*

[*Zwingher. Ein Zwingherr nimbt die puſſe aufm lande.* Sigism. Imp. in Reform. c. 8. p. 2. ap. Gold. Reineſ. Vocab. Theot. MSC.]

ZWIRLEN. Steinh. f. 113. b. *und kund ire ougen kunſtlichen zwirlend erzögen.* de Cleopatra.

ZWIROR, denuo. Kero. c. 2.

[*Zuuiro gizehhotaz gota ueppi*, coccum bis tinctum. Gloſſ. Monſ. p. 325.

ZWISKE, bini. Kero. c. 1. *Thera zuisgun giburti*, ſecundæ generationis, regenerationis, Otfrid. II. 12. 80.

[ZUUIFALDA *lera*, duplici doctrina. Kero. c. 2.

Ano ZUUIVAL, pro certo. c. 2. *ano zuuifal*, ſine dubio. c. 2. 3.

Zuuiualunga, dubitatione. c. 19.

Niſt nob einik zuival, haud dubium. Gl. Monſ. p. 408.

Zuviulos, ambigis. p. 383.

Buuzſſan einiga zuuivun, ſine dubio. Iſidor. c. 5. §. 6.]

Zuuiualta. Otfr. Præf. ad Salom. Epiſc. ℣. 7. *In houbit ſinaz zuuiualta*, caput ſuum bifidum.

Zuuiuolo, Otfr. IV. 29, 106. *Ni zuiuolo thu thes*, ne tu dubites de hoc.

Zuifel, Epiſt. R. Samuel. c. 3, 1.

Zwifelike vehten, dubie, an deſperate, pugnare. Fr. de B. Hiſp. ℣. 2776.

IMMEZUUITEMO, in vaſta ſolitudine, Notk. Cant. Deut. XXXII. 10.

ZYMIS, *Inzymis, zymisſibt*, L. Sal. t. 2. ſeqq. de animalibus, anniculis, binis, *die ſchon zimlich erwachſen.*

Zymis pedero malia, t. 3. §. 2. v. *Miha.*

SOLI DEO GLORIA.

GLOS-

GLOSSÆ FRANCICÆ,

A

M. Z. BOXHORNIO

Hiſtor. Univerſ. p. 451. ſeq. edit. Lugdun.

Editæ,

Francico-Latinæ, ê Latino-Francis factæ,

ac in ordinem Alphabeticum redactæ.

A.

Lidliben ababon, averſor, abominor.
Abulgbigher, furioſus.
Acharka, agellus.
Aftercanc, ſeceſſus.
Agritioni, urchnoti, anedo.
Abngo, aculeus.
Akaleisaz, ſolers.
Akaleiso, ſagaciter.
Akaleizzi, inſtantia.
Allibbo, univerſaliter.
Alter, defectus.
Altiu, vetula.
Altiu, anus.
Ambachtun, exactoribus.
Ana, ſine.
Anakiinphot wort, inſitum verbum.
Anakilines, imitaris.
Anapetari, ariolus, qui aras colit.
Anapleſten, ingruere.
Anapoz, incus.
Anaſpurnes, offenſionis.
Anaſtantando, conſtanter.
Anaſtantida, conſtantia.
Anawerfant, incutiunt.
Anazentemu, inſtigante.
Ango, ancularis.
Antfriſtungo, editiones.
Mariu antfriſtunga, Vulgata editio.
Antlutte, vultus.
Apunſtonte, invidentes.
Ardwingu, exigo.
Arfuarret, aſportate.
Arbaughit iſt, promulgatur, oſtenditur.
Arlaſtiu, exſtincta.
Arslaghan werde, necetur.
Arsmaent, vileſcant.
Arſpriuzit, fulta.
Arſtabeton, obriguerunt.
Arſuahit wirdit, examinatur.
Arſuahniſſu, experimentum.
Artarum, cultoribus.
Artuolan, ſaucium.
Artuolaner, marcidus.
Arwaſtà, depopulati.

A. B. C.

Aſuinga, quisquiliæ.
Ateilo, exſors.
Fnaſtot, atnizit, anelat.
Daz wiza in demu augin, albugo.
Augozorabtan, evidens.
Riunantiu augun, ſuffuſio oculorum.
Awerf, abortivum.
Awiſilozer, amens.

B.

Bruab bab, balteum.
Indi bab, poſt tergum.
Baldlibbo, confidenter.
Bezzirunga, ædificatio.
Bidberbiweſan, expediri.
Bitrauc, fefellit.
Bruab bab, balteum.
Brun, furvus.
Fin bun piga, acervos.
Buttilaniur, pincerna.

C.

Cahun, extimplo.
Cakruazte, concitati.
Caritte minemu, equitatui meo.
Carrub, cartellum.
Cauſar, inſtitor.
Cauſſcalc, inquilinus.
Carvahſenen, adulti.
Ceina, caniſtra.
Chai, ſubitacio.
Selppaum, chandalſtap, aſtile.
Chelibba, crateres.
Cherren, garrire.
Chilburra, agna.
Chind, ſoboles.
Chizüellün, gemelli.
Choles, fuligo.
Chrefti, vires.
Obſo, inti chua, bos.
Effeli chuldine, mala aurea.
Chwemaner, advena.
Ciſamane ghislaganem, complosis.
Clawida, ſolertia.
Clizzanti, emicans.
Cohhar, pharetræ.
Comono, procerum.
Wizes cota wabbes, biſſina.

C. D. E.

Crigakarbono, acervus manipulorum.
Crimmi, effera, ſæva.
Crimmirun, ferociora.
Crunti, cerula.
Cüat indi beilar, opima.
Cüſſi, adluvio.

D.

Dana welzes, avelles.
Daz wiza in demu augin, albugo.
Denne ſib karatiza, cum parturiret.
Dhanan ſirtreip, abigebat, expellebat.
Dbeganom, milites.
Fior fioringom dbeganom, quater quaternionibus militum.
Far dbewi, degere.
Dbicbo, denſus.
Dbincman, concionator.
Dborn, ſtirpex.
Stecko dborn, ſudes.
Dbridbilli, triſteca, tricamerata.
Dbriiariga, trimam, triennem.
Dburub ſartblib, extricabilis.
Diſc, ferculum.
Duanc, artavit.
Dümme, canis caput.

E.

Effeli chuldine, mala aurea.
Ebaltic, legitimum.
Eidamghelt, ſacrilegium.
Einiger, quiſpiam.
Ekiſlchortun, deterrimum.
Eliporo, alienigena.
Ellinod, agon.
Emmazzigo, juge.
Endi in ni weiz wanne, & quondam.
Enſtio, benignum.
Enthellan, diſcrepare, diſſonare.
Erdo mer, quin, magis, potius.
Erbabam, extollentia.
Eſilinchilin, aſellus.
Euua, ſcita.

Euua,

Digitized by Google

E. F.

Euua, ſecta.
Eva, *wizzod*, jus.

F.

Facolono, tedæ.
Fadh, trames.
Hof, *falanza*, *for zib*, aula.
Fant, arrabon, pignus.
Far dhewi, degere.
Far keltant, rependere.
Farlazaniu, manus remiſſa.
Farloniniſſa, diſpendia.
Farmana, aſpernatio, contemptus.
Farmeid, diſſimulavi.
Färmizzit, carebit.
Farmullen, conplodere.
Far ne manter, capar.
Farswolgh werde, abſorbeatur.
Farva, color.
Farwabzari, anathema, perditio.
Faſtlibbo, ſolide.
Hob fater, pater excelſus. (Abraham.)
Salp faz, alabaſtrum.
Fechtant, dimicant.
Fedacha, alas.
Feldtenni, area.
Feri ſcaz, naulum.
Fiantſcaffon, inimicare.
Fieta, exoſi.
Fin bun piga, acervos.
Findo, repertor.
Fingiri bringa, anulos.
Fior fioringom dbeganom, quater quaternionibus militum.
Firdbulta, pertulit.
Smal firibi, vulgus.
Firina, ſcelus.
Dbanan firtreip, abigebat, expellebat.
Firu icikem, de curioſis.
Fizüſer, aſtutus.
Flazza, palma.
Fleari, adolator.
Fleaz, evitatum.
Flebam, blandiciæ.
Flizzan, agonizare.
Fluat, cataclymus.
Fnaſtot, *atnizit*, anelat.
Fogalari, auceps.
Fogalſengida, aucupium.
Fogalraſton, auguriari.
Folch, caterva.
Folches, agminis.
Fona ghiwaridu, de induſtria.
Hof, *falanza*, *for zib*, aula.
Fora-haro, preco.
Forabercida, præcordia.
Forakango, prævius.
Foralidon, anteceſſores.
Foraſpracha, proëmium.
Forazeichan, monſtrum.

F. G.

Forn, olim.
Forskalmer, curioſus.
Forskili, curioſitas.
Fragen, cunctari.
Rat fragon, conſulere.
Frambaren, magnates.
Frambariro, eminentior.
Fravaler, procax.
Franaz, anathema.
Frechi, avaritia.
Freidaken, apoſtaticum.
Freiden, apoſtatare.
Freiſa, exitium, ſuſpendium.
Fremider, extraneus.
Froſtage, algentes.
Fruanta, annona.
Frumit, exaggerat.
Fubti, madidi.
Funtarizzuadzca, adinventiones.
Furi nihuwight haben, parvi pendere.
Furiburt, abſtinentia, continentia.
Fürihtet, reverimini.
Furiſtun, proceres.

G.

Gabotagoter, locupletatus.
Gabun, fortuitu, caſu.
Gamarde, famoſi, fama nominati.
Ganozom, ſodales.
Garawo, pene.
Uünni garto, paradiſus.
Gaskaft, condicio.
Garaſes, gnarus.
Garegun, conpingere.
Garifſo, porro, videlicet, dumtaxat, ſaltim.
Garifſtemu, arceſſito.
Ghibulabtiger, ferus, iracundus.
Ghifuagbrobu, copulæ, conjunctioni.
Ghifuorlibbor, inpenſius.
Ghibufotin, coacervaſſent.
Ghimarcota, decrevit.
Ghinotit, impulerit.
Ghiſamanunga, cœtus.
Ciſamane ghislaganem, compoſis.
Ghislihtem, levigatis, limpidatis.
Ghiwahſanan, adultum.
Fona ghiwaridu, de induſtria.
Ghiziuch, ſupellex.
Luft givennit ſubt, aër corruptus.
Glizantiu, nitidus.
Glizzinontemu, umbrante.
Plaſantemu gote, flante Deo.
Gotekelt, cerimonia.
Grap, buſtum.
Grüan, vireta.

G. H. I.

Gruanti, virens.
Pleb guldhiniu, bracteas, laminas aureas.

H.

Furi nihuwight haben, parvi pendere.
Habui, averſio, verſutia.
Habunga, detentio.
Luzzil habtontes, parvi pendens.
Halbaz, ſata, nomen menſuræ.
Haldentes, vergentes.
Haldo, preceps.
Halme, culmen.
Halſpauch, torques.
Harm, calumnia.
Fora-haro, preco.
Harz, bitumen, picula, reſina.
Hatünga, inſectatio.
Healtidu, religio.
Healtiger, religioſus.
Heftant, nectunt.
Cüat indi heilar, opima.
Heili, ſalus.
Helabun, tragelafus.
Helfa, amminiculum.
Ent bellan, diſcrepare, diſſonare.
Hellemes, detegimus.
Helm, galea.
Herron, populor, prædor.
Hertom, vicibus.
Hilelbi, matrimonium.
Hili, ſtudeat.
Suumti lod bimeles, vertigo poli.
Himila, laquearia.
Himilrimun, cataracta cœli.
Hinafare, abeam.
Hirmti, ſubſiſterem.
Hirti, opilio.
Hof, *falanza*, *for zib*, aula.
Hob fater, pater excelſus. (Abraham.)
Hobem, excellentes.
Hol, antrum, ſpelunca.
Holzmeiſtres, abietarii.
Hornaz, crabrones.
Hornſtebbal, cornupeta.
Hringa, fibula.
Fingiri bringa, anulos.
Huarari, libidus. (forte libidinoſus.)
Huarbus, proſtibulum.
Huat, mitra, pileus.
Huffo, acervus.
Hüffon, acervatim.
Huffun, aggeres, acervi.
Hufun, aggeres.
Huldi, placorem.
Huskiſuaſo, domeſticus.
Huſom, ædes.

I.

Jarkawanta, anniverſaria.

Fira

Digitized by Google

I. K.

Firu icikem, de curiosis.
Endi in ni weiz wanne, & quondam.
Inchinna, nitimini.
Daz wiza in demu augin; albugo.
Indi bah, post tergum.
Cüat indi beilar, opima.
Infragunga, cuntatio.
Ingan, penetrare.
Iniü, in.
In kevaldane, inpliciti.
Inkisezzidu, institutione.
Innüadri, intestina.
Intfaldemes, explicamus.
Obso, inti chua, bos.
Intpauchanno, abnuo.
Iro, sua.
Irrer, lascivus.
Irstiuffip wirdu, orbabor.
Irzuigon, excerpere.
Arbaugbit ist, promulgatur, ostenditur.
Zaleibu ist, reliquum est.
Jugirum tiskun, alumni.
Jugund, pubertas.

K.

Kastibtis, conseris.
Kabalota, adeptus est.
Kabaloton, adepti sunt.
Kalibem, parilis.
Kaluppas, toxica.
Kaoparet, delata.
Denne sib karatiza, cum parturiret.
Karelezzibsaz, acetabula, quia acetum fert.
Katroc, fantasia.
Kaunüinna, animum advertit.
Far Keltant, rependere.
Kepa, munia.
Kerno, ultro.
Keroe, autor.
In Kevaldane, inpliciti.
Kezeli, cacabus.
Kichenet, consparsio.
Kichizilot, titillata.
Kichnusit wirtun, conlidebantur.
Kichoser. sermocinationis.
Kichrifto, arripuit.
Kidbult, tolerantia.
Kidikita, impetravit.
Kienteot, explicita.
Kifrebtotin, mererentur.
Kifualazzit, attrectaverit.
Kilenkida, adfinitas.
Kilimstib, competens.
Kilonont, remunerant.
Kimachida, contubernium.
Kimacho twesan, aptari.
Kimachot, concinnatis.
Kimachota, exercuit.
Kimah, aptum.

K. L.

Zua kimah wirdit, copulavit.
Kimahhida, copula.
Kimahhidom, connubia.
Kimastiu, altilia, dicta quasi alitilia, quia aluntur.
Kimazzun, convivæ.
Kimerrit, in ritum.
Kimjecta, conduxit.
Kimischa, confuse.
Kimpitota, inseruit.
Kinemes, auferas.
Kiotakota, prediti.
Kipauchomno, adnuo.
Kipibeizzontemu, conjurante.
Kiprantem, exustis.
Kipritta, stupravit.
Kipurgen, accidere.
Kipuri, fortuitu.
Kiridiner, cervicatus.
Kirilicho, avide.
Kirortomes, adtigimus.
Kisalota, decoloravit.
Kisanta, distinavit.
Kiscrip, summa.
Kisegit, adstructum.
Kisode, coctione.
Kispensti, sollicitationes.
Kispracbisto, disertissimus.
Kistabeton, stipebant.
Kistaton, collocare.
Kitiki, aviditas.
Kitroc, fictio.
Kiunfrewita, kizigusta, angebat.
Kivolaban, consitæ.
Kivarlichor, inpensius.
Kivate, vestis.
Kiwicki, bivium.
Kiwizinotema, multato.
Kiwüntoter, saucius.
Kizaltemu, degesto.
Kiziartaz, compta.
Kiunfrewita, kizigusta, angebat.
Kotekelt, ceremonia.
Krisit, serpit.

L.

Laffu, lambo.
Lakaridum, cunabula.
Lamer, paralyticus.
Laud, alea, chlofo.
Lavespiantaz, flammivoma.
Laumedeli, fulmen.
Na leban, fenore.
Leidlichent, detestabuntur.
Leidlib, execrabilis.
Leidliben ababon, aversor, abominor.
Leidrissaldola, abominationes.
Leidsami, exsecratio.
Leippizzo, buccella.
Leito, exequiæ.
Leobtstern, lucanus.
Leotanter, pullulans.

L. M.

Leozzan, augurari.
Lera, dogma.
Libiu, mulier gratiosa.
Libnara, stipendia.
Muas, lipnara, alimonia.
Za lirnenne, ad meditandum.
List, argumentum.
Listsanc, argumentum.
Listi, pericia.
Littarnissa, sinceritas.
Lop, liumnunt, favor.
Loazzit, flavescit.
Locka, cincinni.
Suumti lod himeles, vertigo poli.
Lop, liumnunt, favor.
Luantemu, rudenti.
Luft, aër.
Luft givennit subt, aër corruptus.
Luste, libeat.
Lustrentem, attonitus.
Luzzenter, latens.
Luzzil habtontes, parvi pendens.
Luzzilem, paulatim.

M.

Machont, machinantur.
Mariu antfristünga, vulgata editio.
Ni martin, ne impedirent.
Meata, xenia.
Meghinigo, valenter.
Melda, delatura.
Mendi, tripudium.
Menichun, armilla.
Menni, murenulæ.
Mer woltis, maluisses.
Erdo mer, quin, magis, potius.
Mezaftota, temperavit.
Mibbillihan, inlustrem, magnificum.
Caritte minemü, equitatui meo.
Paucha misson, nutus.
Mit, cum.
Mitumer, vitavimus.
Mol, stilio.
Morna, mesticia.
Muas, lipnara, alimonia.
Müatiki, animositas.

N.

Na leban, fenore.
Nabram, bubo.
Narrabeit, vesania.
Narrün, vecors.
Nedinaltre, nequaquam.
Nefkiri, avaritia.
Neibbenter, libans.
Neibbit, immolat.
Neibunga, libatio.
Neizseli, adflictio.
Nilti nenin, cognomento.

N. O. P.

Nerita, aluit.
Ni martin, ne impedirent.
Endi in ni weis wanne, & quondam.
Nibulitontun kileton, caligaverunt.
Niga, non.
Furi nihuwight haben, parvi pendere.
Nilti nenin, cognomento.
Nimachoes, ne moliaris.
Niuwiu, rude.
Nitz, utere.
Nordhalba, aquilonum, septentrionum.
Not, vis.
Notnemin, violenti.
Notſuana, animadverſio.
Notta, urguebat.
Notwerch, angaria.
Nuſtum, anſulas.

O.

Obſo, inti chua, bos.
Obeim, avunculus.
Opanontegimu, ſupremi.
Orkiruno, al. ila, auricularius.
Otmali, opes.

P.

Paga, lis.
Parrentlicho, rigide.
Paſa, amita.
Paucha miſſon, nutus.
Paucbanlib, typicum.
Païm, capparis.
Pfantun, pignora.
Pi willin, pro voto.
Pifanc, ſeptum.
Pifanganer, amictus.
Pifolaban, creditum.
Fin bun piga, acervos.
Pigonda, nitebatur.
Pabalpot, vallatum.
Pibeiz, conjuratio.
Pikinuac, conrodit.
Pillod, rictus.
Wanant pim, ratus ſum.
Pimidit, evitet.
Piſchrenger, verſutus.
Piſmiz, contagia.
Pittar, acerbus.
Pittaro, acriter.
Pittaroſt, acerrime.
Pituſner, conſternatus.
Pinveriter werder, arcearis.
Leip pizzo, buccella.
Plaſantemu gote, fiante Deo.
Plaviuw, hyacinthinus.
Plawaz, cerulum.
Pleckazzan, micare.
Pleb guldbiniu, bracteas, laminas aureas.
Pleizza, livor.

P. Q. R. S.

Podïim, carinæ.
Port pleb, bracteas.
Potïn, veredarii.
Pramïn, vepres.
Prato, aſſatura.
Prittila, habena.
Prunno, latex.
Pruſtroch, protorax.
Pruſtweri, propugnacula.
Prutbetti, torus.
Puac, armus.
Purdiloteres, faſcinatio.
Purſt, ſeta.

Q.

Samam qbuit, conditum.
Widar quidit, redarguit.

R.

Rader, citatus.
Radeſtacho, ſudes.
Rammalond, coitus.
Ratfraganon, conſulere.
Rat fragon, conſulere.
Ratiſſa, problema.
Ratiſſo, ænigmata.
Reiſan, nodos.
Reitweko, auriga.
Sweiga, rindſtal, armentum.
Ringa, anos.
Rinnantiu augun, ſuffuſio oculorum.
Ritta, culmus.
Roamilin, arrogantia.
Ruafti, querolas.
Ruamili, arrogans.
Rubaz, hirtum, hirſutum.
Ruber, hiſpidus.
Rumor, comminus.
Runentemu, muſanti.
Ruzit ſcherot, ſtertit.

S.

Saccari, rogus, ignis.
Sagïn, adſertiones.
Salp faz, alabaſtrum.
Samam qbuit, conditum.
Samfti, facultatem.
Sar, protinus.
Saïmma, ſarcinnulæ.
Scaïïnga, contemplatio.
Feri ſcaz, naulum.
Scaz ſeckil, marſupium.
Sceft, aſtile.
Schadoet, fraudatus.
Ruzit ſcherot, ſtertit.
Selppaum, chandalſtap, aſtile.
Selpzuzzun, arbitris, judicibus.
Serſiſot, ſevit.
Seta, purſt.
Sibïnſtirri, hiades.
Sighinumfti, vexilla.

S.

Denne ſih karatiza, cum parturiret.
Sinan, ejus.
Sipper, adfinis.
Sippukilengidu, adfinitate.
Sitilichem, moralibus.
Skeitunga, diſcidium.
Skelta, infamatio.
Skeltwordt, convicia.
Slabta, jugulum.
Slabtï, pernicies.
Sliffentem, vergentibus.
Slizanto, laniando.
Sloz, peſſulum.
Smal firibi, vulgus.
Snabïl, roſtrum.
Snecko, teſtudine.
Snlta zit, tempus potationis.
Snïïaba, vitta.
Sodhe, edulio.
Sorado, quantocius.
Sorde, ſqualore.
Sorekente, ſuſpenſos.
Soubo, globus, agmen.
Spaltunt, infindent.
Un ſpanalibbem, in perſuaſibilibus.
Sparalibbo, frugalitas.
Spataz, ſerum.
Spatigber, ſerotinus.
Spint, arvina, adeps, pinguedo.
Spiz, cacumen.
Spuatigbi, proſperitas.
Stalopiot, ſtatuarius.
Stampft, pilo.
Stechal, arduum.
Stecko dborn, ſudes.
Steina, prerupta.
Steinili, calculus.
Stiufmuater, noverca.
Stollum, ſtozza, baſes.
Strala, obelus.
Straumer, alvei.
Strit, jurgium, querela, commiſſio.
Stual, ſagma.
Stïda, frutix.
Sturemï, magnato.
Suana, examen.
Suangar, pregnans.
Suazlicho, avide.
Suazzaz ſanc, melodia.
Suellantero, turgentium.
Suert, pugio.
Subt, tabitudo.
Luft givennit ſubt, aër corruptus.
Suintilod, aporia.
Sundar wint, africus.
Sundbalba, auſtrum, meridiem.
Suntrigo, altrinſecus.
Surro, cepe.

Suunti

T. U.

Suumti lod himeles, vertigo poli.
Sweiga, rindſtal, armentum.

T.

Tagarod, aurora.
Tauganiſſ. arcana.
Taugno, clam.
Thaum, vapor.
Jugirum tiskun, alumni.
Tradhungawatis, lacinia, ora veſtimenti.
Traunſcheidarer, conjector.
Triſubus, ærarium.
Tuacha, placula.
Tuant, gerens, agens.
Tüncali, obfuſcatio.
Kimacho tweſan, aptari.

U.

Uzan, ubanantiki, ſuperficietenus.
Ubarligida, adulterium.
Ubarmeghinoton, convaleſcebat.
Ubarzimbri, contignatio.
Ubiniſo, ſin, ſi non ſic.
Velabo, conditor.
Ufburrenti, adtollens.
Umbidherbiu, caſſa.
Umbihalboton, vallaverunt.
Umbiſueift, perizomata, femoralia.
Umbisweib, circumvenit.
Umbiwarf, luſtravi.
Un arſpurilibban, inveſtigabilem.
Ünchuskemii, infrunitus.
Unchuskida, infandam.
Ündhanchare, ingratus.
Unforchtalerii, inreverens.
Unfruataz, rutum.
Ünfrüati, inertia.
Ungifarvet, decolor.
Unginfuari, inpedimentum.
Unkifuari, obix.
Unkihafanot, inpolita.
Unkipoganlibban, inflexibilem.
Unkirochan, inpunitus.
Unkiwon, inuſitatum.
Unkusker, infrunitus.
Unmilazza, occupatio.
Unreinaz, commune.
Unſcama, inpudentia.

U. W.

Ünskoni, dedecus.
Un ſpanalibbem, in perſuaſibilibus.
Unſuntigan, inſons.
Untarmarclibbo, diſtincte.
Untfarpurtliche, incontinenter.
Unzennu, hactenus.
Ünziivaler, inſuſpicabilis.
Vocal, ales.
Agritioni, urchnoti, anedo.
Urherzer, excors.
Urkawuſontem, faſtidientibus.
Urlac, fatum.
Ürluſt, acidia.
Urluſtlibbo, acide.
Urteili, divinatio.
Urwerchman, artifices.
Üünni garto, paradiſus.
Üünnilibaz, amœna.
Urvila, bubo.
Uzan, ubanantiki, ſuperficietenus.
Uzlenti, exules.
Uzzanandic, extremum.

W.

Wizes cota wabbes, biſſina.
Wagan, arcturus.
Wakanleiſan, orbita.
Wanant pim, ratus ſum.
Wanchonte, vacillantes.
Wanchot, titubat.
Endi in ni weiz wanne,& quondam.
Wannii, reo, ſpero.
Umbi warf, luſtravi.
Warten, tueri.
Watanter, peſtilens.
Endi in ni weiz wanne,& quondam.
Dana welzes, avelles.
Weralti, ævum.
Arslaghan werde, necetur.
Farswolgh werde, abſorbeatur.
Piweriter werder, arcearia.
Wiez werita, abigebat.
Wichaftemu, dueli.
Wiclibam, bellicoſum.
Widar quidit, redarguit.
Widarbirgi, ardua.
Widarwartes, adverſi.
Widharon, renuere.
Widricat, repedat.
Wiez werita, abigebat.
Wilder, agreſtis.

W. Z.

Willihafte, ultroneos.
Pi willin, pro voto.
Winiſcaf, fœdus.
Winperſſo, acimum treſtir.
Wint, notus.
Sundar wint, africus.
Wintar, bruma.
Winte, turbo.
Wip, mulier.
Arſuabit wirdit, examinatur.
Zua kimah wirdit, copulavit.
Irſtiuſſip wirdu, orbabor.
Wirfirin, ſceleſtus.
Kichnuſit wirtun, conlidebantur.
Wiſun, pacto.
Wiſunt, bubulum.
Daz wiza in demu augin, albugo.
Wizes cota wabbes, biſſina.
Wizzinoton, angebant.
Ewa, wizzod, jus.
Wolatatim, beneficiis.
Wolla, lanugo, vellera.
Mer woltis, maluiſſes.
Anakiimphot wort, inſitum verbum.
Wrz, muricæ.
Wunta, ulcus.

Z.

Za, ad.
Zaleibu iſt, reliquum eſt.
Za lirnenne, ad meditandum.
Zanerrenne, alendorum.
Zeiszer, tenellus.
Hof, falanza, for zih, aula.
Zibal, ad exhibendum.
Snlta zit, tempus potationis.
Zorahto, evidenter.
Zuac, pampinus.
Zuakan, accedere.
Zuakanc, aditus.
Zuakakebane, adtributi.
Zuakareigotin, adtingerent.
Zuakibanganaz, adpenſum.
Zua kimah wirdit, copulavit.
Zuaprungante, adplicitos.
Zuaüiinſcante, adoptantes.
Zuawarf, adjecit.
Zuawaſtontes, intuitus, adtendens.
Zuival, anceps.
Zuivalt, bipertitum.
Zuntrun, fomes.

FINIS.

ULMÆ,
Typis CHRISTIANI ULRICI WAGNERI,
MDCCXXVIII.

Digitized by Google

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

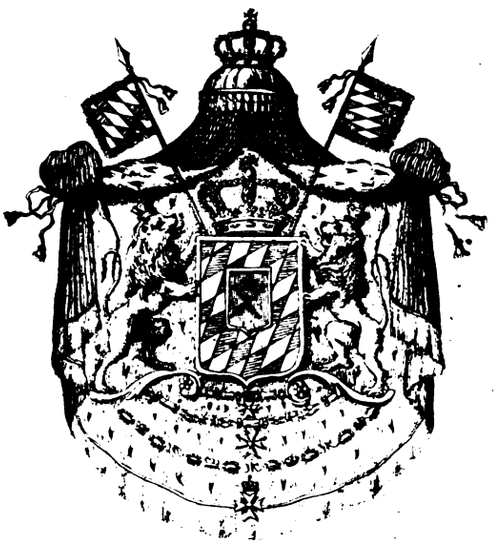

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

Digitized by Google

Digitized by Google